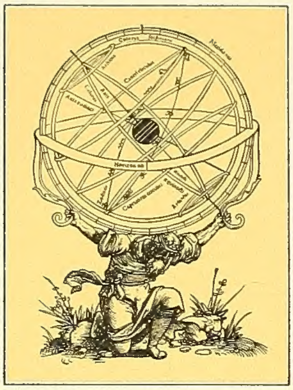
The Dibner Library
of the History of
Science and Technology
SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

James Franck Bright.

Ex Libris

Jacobi P. R. Lyell.

10/42
E.G.V.V.

£90

wu

CK

Chatto Papers [illegible]

The "Hortus Sanitatis" folio printed at Mentz in 1491 by Jacobus Meydenbach is frequently referred to by bibliographers not so much on account of the many Wood-cuts which it contains but as being supposed in some degree to confirm a statement in Sebastian Munster's Cosmography and in Serrarius De Rebus Moguntinis where a John Meydenbach is mentioned as being a partner with Gutemberg and Faust.

Von Murr (as has been previously noticed) supposed that this Person was a wood engraver. and Prosper Marchand though without any authority calls Jacobus Meydenbach his son or his relation

This work which is a kind of Natural History explaining the uses & virtues of herbs, fowls fish. quadrupeds minerals drugs & spices, contains a number of wood cuts; many of which are curious. as containing representations of Natural Objects but none which are remarkable

for their execution as Woodengraving

The following is a facsimile of the cut which forms the headpiece to

the chapter "De Ovis." The figure which possesses considerable merit represents an old woman going to market with her basket of Eggs

The above is a fair specimen of the manner in which the cuts in the Hortus Sanitatis are designed

and executed, amongst the most
curious & best designed are: the
interior of an apothecaries shop
on the obverse of the first leaf,
a monkey perched on the top
of a fountain in the chapter
on water – a butcher cutting up
meat – a man selling cheese at
a stall. a woman milking
a cow & figures of the male &
female Mandrake: at the
chapter 119 "De Pediculo"
a woman is represented brushing
the head of a boy with a peculiar
kind of brush which answers
the purpose of a small tooth
comb –

and she seems to bestow her labour on so unfertile fields for each of her "Sweepings" which are seen lying on the floor would scarcely slip through the teeth of a garden rake. Meydenbach's edition has been supposed to be the first. & Linnaeus in the Bibliotheca Botanica has ascribed the work to one John Cuba a physician of Mentz, but other writers have doubted if this person were really the author. The first edition of this work under the title of Herbarius with a hundred & fifty wood cuts was printed at Mentz by Peter Sheffer in 1484 & was

1485 he printed an enlarged edition
in German containing three
Hundred & Eighty cuts under
the title of Ortus sanitatis
oder "Gart der Gesundheit"
Of the work printed by Scheffer,
[illegible] Breydenbach is said to
have been one of the compilers.
Several editions of the Hortus Sanitatis
were subsequently printed - not
only in Germany but in France
Holland & Switzerland.

Johann

Not after 21st. Oct. 1497.

Cōuina raro. vino te tempera ſemper

Ortus Sanitatis

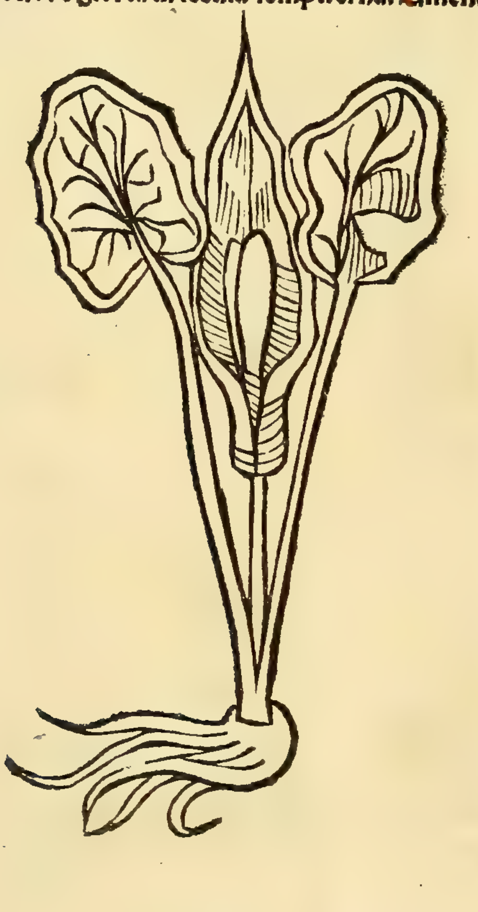
De herbis et plantis.
De Animalibus ⁊ reptilibus
De Auibus et volatilibus
De Piſcibus ⁊ natatilibus
De Lapidibus ⁊ in terre venis naſcē(tibus
De Vrinis et eaꝝ ſpeciebus
Tabula medicinalis Cum directo-
rio generali per omnes tractatus.

liber carthuſienſiū pe
Aemſtelredam

Omnipotētis eterniq; dei: toti⁹ nature creatoris opa mirabilia admirandaq; mecũ vicib⁹ iteratis crebrius ꝑcogitãdo reuolui. Qualiter a mũdi exordio celo creato luciďiſſimis ipm oꝛnauerit ſtellis. Quib⁹ ⁊ influẽdũ increata oĩa ſub celo vim dedit ⁊ virtutẽ. Quõ etiã elemẽta qͣtuoꝛ miro inter ſe modo differẽtia ex nihilo pulcherrimo ꝑduxerit oꝛdine. Ignẽ videlicꝫ calidũ ⁊ ſiccũ. Aerẽ calidũ ⁊ humidũ. Aquã frigidã ⁊ humidã. Terrã ſiccã ⁊ frigidã. Suam ꝓpriã vnicuiq; prebens naturã. Qualiter inſup ſumm⁹ artifex ⁊ magiſter herbis: lapidib⁹: cũctiſq; aniantib⁹ ꝑductis: ad vltimuꝫ hoĩem: ceteris oĩb⁹ creaturis nobilioꝛẽ fecerit atq; foꝛmauerit. Ac ſic cuncta diſpoſuit: vt cũcta ſub celo eſſe vitã ac modũ hñtia. Stellis mediantib⁹ ſuã ſoꝛtirent naturã ac ſubſiſtentie ꝑmanẽtiã. Eſſentq; in oĩb⁹ ex qͣtuoꝛ erumpẽtib⁹ elemẽtis ſiue herbis: lapidib⁹ ſiue etiã aĩalib⁹ qͣtuoꝛ elemẽtoꝝ nature. caliditas: frigiditas: hũiditas: ſiccitaſq; ꝑmixte Etiã in hũanis coꝛpib⁹ in mẽſura ac tẽperamẽto optimo vite ac nature hoĩs cõueniẽti. Et illo ſtante temperamẽto ꝑfecta hõ potiretur ſanitate. Ipo vero diſſoluto ꝑ debiti regiminis diſſolutiõem: cum caliditas victrix ſup ceteras exiſteret naturas frigiditatẽ expellere laboꝛaret. Aut caliditateꝫ frigiditas extinguere velit. Siue hõ cũ inoꝛdiatis repleret humoꝛib⁹. Uel a naturali hũiditate: ſi nimiũ ꝑ defectũ recederet. In magnas ſtatim incideret infirmitates moꝛti appꝛopinquãs. Qui⁹ autẽ ratio diſſolutiõis naturaꝝ. In qͥbus hominũ vita cõſiſtit ⁊ ſanitas. Nõ vna ſed multiplex foꝛet aſſignãda. Nũc etenĩ celi occulte venenate influẽtie hoĩs nature ꝯtrarie. Tunc vero aeris impuritas: ſeu cib⁹ incõueniens: laboꝛq; inoꝛdinat⁹. Alieq; q̃plures a ꝑfecta ſanitate trãſferentes hominem. Quas enumerare oẽs ſi velim facili⁹ mihi foꝛet arene maris (vt arbitroꝛ) reddere rõnẽ ꝓfecto cũ plus mille circumſtent pericula hoĩem. Suntq; accidẽtia ſanitatẽ hoĩs diſſoluẽtia. Iuxta ſyderũ variũ influxũ fere innumera. Ita vt quo vere ſecur⁹ ſit hõ ſanitatis aut vite vix vllũ momẽtum ſit reperibile. Hec tacitus dũ mecum reuoluerem. Ex aduerſo memoꝛabar creatoꝛis ſapiẽtiã: qua ab initio generi humano in tantis ꝑ eum ꝯſtitutis periculis de ſalubri cõueniẽtiq; remedio ꝓuiderit: herbis ſcilicet animãtib⁹ ceteriſq; creaturis quib⁹ eã virtutẽ indidit vt naturas diſſolutas reducerẽt ad debitũ temperamentũ armoniã ⁊ ꝓpoꝛtionẽ. Una eteni herba calefacit. altera frigiditatẽ inducit. queq; ſm gradum ſue complexionis ⁊ nature. Ceteriq; ſic creature in aqͥs ſeu terra eſſe habẽtib⁹: ad ꝯſeruationẽ vite hoĩs ꝯferũt. Creatore nature ita diſponẽte. Ut harũ virtute herbarũ creaturarũq; ceteraꝝ homo virib⁹ deſtitutus ꝑ primaꝝ qualitatũ diſtemperamẽtum ĩ integrã redire poſſit ſanitatẽ. Et quia ĩ hac moꝛtali trãſitoꝛiaq; vita carioꝛẽ ac deſiderabilioꝛẽ vere ſanitatis coꝛpis theſarum: hoĩem poſſidere ſit impoſſibile. Sapiẽte dicente Eccl'iaſtici. xxx. Melioꝛ eſt inqͭt oĩ auro ⁊ argẽto ſalus anĩe ⁊ validũ coꝛp⁹ q̃ cenſus immẽſus. Non eſt eni cenſus ſup cẽſum ſalutis coꝛpoꝛis. Uiſuꝫ eſt mihi foꝛe optimũ cum cõponere librũ multitudinẽ figurarum ſub certis pꝛopꝛijs coloꝛib⁹ effigiataꝝ herbarum: lapidũ: aĩalium: ceterarũq; creaturaruꝫ cõtinentẽ ipaꝝ etiã deſcriptã virtuteꝫ. Nec laudabilius efficere me potuiſſe hoc opere: cũ beneualẽtib⁹ magnũ afferat ſolatiũ. patientibuſq; ꝯferat nõ modicã vtilitatẽ. Idipm autẽ ꝑficiendũ me ꝑmo ꝑncipaliſſimeq; charitas vrgebat. que eoꝝ inopie me fecit cõpati: quib⁹ temperalis nõ ſubmĩſtrat facultas. pro neceſſitate cõducendi medicos ⁊ apotecarios pecunia eis deficiẽte. Nam hi huius doctrina libꝛi adiuti: ſumptib⁹ ad modũ exiguis cõcurrẽtib⁹. Ipſis ſibi cõferre valebũt pꝛeſeruatiua remedia ꝑfectaq; medicamina. Ad idem aggrediendũ nõ min⁹ me mouit: ſꝫ ⁊ ꝑmaxime nobilis quidã dñs qui regna terraſq; varias peragrando: videlicet alemaniam: Italiam: Hyſtriã: Slauoniã: Croaciã: Dalmaciã: Greciã: Coꝛſoniã: Moꝛeã: Candiam: Rhodum: Cypꝛiam: Terrã quoq; ſanctam cum ſua ciuitate Hieruſalẽ. Ab inde paruã eũdo Arabiã verſus montẽ Synai. A monte Syna verſus mare rubꝛũ Alcayr ⁊ Babylonẽ. per Alexandriaꝫ vſq; in Egyptum. ⁊ cetera de ſepe dictis herbis: aĩalib⁹: lapidib⁹: ceteriſq; ad cõfectionem medicinarũ neceſſarijs. ⁊ ꝑpter raritatẽ incognitis. magnam accepit experientiã: eaꝝ virtutẽ deſcribens ac earũ ſimilitudines ſub lineamentis cõuenientib⁹: certiſq; coloꝛib⁹ effigiare ꝓcurauit. Que etiã oĩa ⁊ ſingula ſub debitis figura: foꝛma: coloꝛe: exquiſitoq; oꝛdine in pꝛeſenti ope depicta inuenies. His igit̃ duob⁹ ꝑmotus laudabile hoc opus incepi: dei fretus auxilio. cõfeciq; ex ꝓbatiſſimis medici

narū mgr̄is: Auicenna videlicet Hypocra
te: Galieno: Vincētio: Serapione: Platea
rio: Plinio: Dyaſcoride: Pandecta: Johan
ni meſue. Paladio: Conſtātino: Almanſori.
Ceteriſq3 q̄plurimis nō min⁹ exꝑtis. Pla-
cuitq3 vt ort⁹ ſanitatꝫ appellaret̄. ¶ Diuidit̄
aūt hic tot⁹ liber ī tractat⁹ octo: qꝝ vnuſq̄ſ-
q3 ſingularē ꝯtinet materiā. Prim⁹ itaq3 tra
ctat de herbis ceteriſq3 q̄ ad vſuz medicie cō
currūt. In q̄ etiā herbaꝝ aptas figuraſ cōpe
ries. Scd̄s de natura cōplexiōeq3 multorū
aīaliū vitā in terrꝫ ducētiū. Terti⁹ de auib9
earūq3 naturꝫ. Quart⁹ de piſcib9 earūq3 ꝓprie
tatib9 ⁊ naturꝫ. Quīt⁹ de lapidib9 p̄cioſis eo
rūq3 ꝟtutib9. Sextus de diſpoſitiōe vrine ei⁹
colore ⁊ ſignificatiōe. Septim⁹ ꝯtinet regi-
ſtrū ꝑ facili inuētiōe egritudinū ⁊ remedioꝝ.
Octauus ⁊ vltim⁹ ꝯtinet tabulā ſ̄m alpha-
beti ordinē: oīa ī hoc libro ꝯtēta demōſtran-
tē. Pergat hic ortus nr̄ redolēs ameniſſim⁹
in vniuerſū orbē: cūctoſq3 ſeſe ꝯ̄ſiderātes re
creet. Tibi igit̄ o creator celoꝝ terreq3 q̄ cū-
ctis herbis aīalib9: lapidib9 ceteriſq3 ī ope h̄
ꝯtētis: influxiſti curatiuā virtutē: īmēſas re
fero gr̄as: cū theſauꝝ hūc hactenus abſcon
ditum mihi dederis in lucem ꝓducere. Tibi
honor ⁊ gloria in ſecula ſempiterna. Amen.

Capitulum. j.

Arona. Pādecta ca. i. Aaron grece
Arabice Siricantica. Latine vero
Barba aaron: vel laurus: vel ſerpen
taria minor. Ibidē aaron herba eſt hn̄s folia
dragontee ſilia: ſed minora ⁊ plana: nō varia
hn̄s virgā duaꝝ palmaꝝ: ⁊ colorē purpureū
Cuius ſemē coloris eſt crocei. ⁊ h3 radicē al-
bā habentē bulbi rotunditatē ſil'em tragon-
tee q̄ cruda ⁊ cocta mādu cari pōt: q2 non eſt
valde amara. Folia eius poſita in ſale man-
ducant̄. Eſt ca. ⁊ ſic. cōplexiōis ī. i. gra. virtu
tis diſſoluēdi: laxādi ⁊ extenuādi. ¶ Gal'. li. ij
de cib. circa finē ca. d̄ aarō. Eſt q̄dē radix hu
ius plante ꝯſil'is comeſta ei que rape. Et ſub
dit: Et oportet quidē prior eſt ipius effunde
re aquā ſ̄m elixationē. deinde ī alterā calidā
intromittere: vt in caulib9 ⁊ lenticula dictuz
eſt. Et idē li. vi. ſim. far. ca. Aaron ſiue ſerpen
taria minor. Hec eni ex terreſtri ꝓceſſit ſuba
calida. Et ideo abſterſiue virtutis eſt: nō tn̄
violenter ſicut dragontea: ſed ī calefaciēdo ⁊
ſiccando primi gradus ſ̄m vtrūq3. Sed vtili
ores ſunt radices ipſius. ¶ Paulus ca. Aa-
ron calide ⁊ ſicce eſt cōplexiōis in. i. gra.

Operationes

☞ Dyaſ. ca. Aaron. Virt⁹ ſiue oꝑatio ipſius A
eſt ī ſemīe radice ⁊ foliis: q̄ mixta fimo buba
lino ⁊ cathaplaſmatib9 adhibita podagricis
medet̄. ¶ Radix ei⁹ extenuat pingues humo B
res nō mediocriter. Vn̄ ad expellēdū toracꝫ
humorē vtiliſſima ē tota herba. Extenuato
riā h3 virtutē: ſed non fortē ſicut dragontea:
ſic tn̄ calefacit. ¶ Radix ei⁹ collecta reponit̄ C
ſicut dragontea ⁊ ciclamis. ¶ Pandecta ad D
menſtrua ꝓuocanda: ſuccus eius ꝑ peſſariū
initiatur. ¶ Contra inflatiōes auriū tuburo E
ſitates aaron cū ipſa herba buliat̄ in vino ⁊
oleo cōmuni addito cymino fiat inde empla
ſtrū. ¶ Cōtra emorroides vl' ficus herba ipa F
⁊ tapſus barbatus decoquant̄ in vino vl' aq̄
⁊ fiat ſuꝑ eis eucatiſma. ¶ Cōtra frigida apo G
ſtemata herba ipa cū tuburoſitatib9 cū au-
xugia veteri terat̄: et in teſta calida ponatur
⁊ ſupponat̄. ¶ Cōtra ſcrofulas nouellas her H
ba ipa ⁊ ſquilla cū auxugia vrſina veteri ſuꝑ
ponat̄. ¶ Ad faciē depurandā ⁊ cutim ſubtili I
andam ex tuburoſitatib9 ſuis deſiccatis fiat
puluis ſubtiliſſimus: ⁊ ꝯficiatur cū aqua ro
ſarū: ⁊ ponat̄ ad ſolē donec aqua ex toto ꝯſu
matur. ⁊ ita fiat ter vel quater vel amplius: ⁊
ex puluere ſolo vel cōfecto cū aqua roſaꝝ il-
liniatur facies. ⁊ hec vocat̄ gerſa vel ceruſa

ſerpentarie minoris. Et ſilr pōt fieri de maio
K ri. ¶ Gal. ij. de cibis. Eſt eni ipſius nutrimen⸗
tū bonū ſi aliq̄s ex pectore ⁊ pulmone aliqd
expellere vellet in ipſis collectoꝝ ⁊ groſſorū
L ⁊ viſcoſoꝝ humoꝝ iā comeſta. ¶ Gal. de ſim.
far. Radices aaron comeſte incidūt inciſio⸗
ne tēperata humoꝝ groſſiciē. quare ⁊ excre⸗
ationib⁹ que ex torace ſunt idonee. Dragon
tea vero ad hoc magis eſt idonea.

Capitulum. ij.

Abrotanū gre. ⁊ la. ara. heſum. Pli. li.
xxi. Abrotanū eſt herba iocūdi odo
ris ⁊ grauis. floret eſtate. flos ei⁹ eſt
aurei coloris: vacuum ſponte ꝓuenit. Serit
aūt ſemīe meli⁹ q̄ʒ ſurculo vel radice. ¶ Se.
li. aggre. ca. Abrotanū. Sūt ei⁹ due ſpecies.
vna dr̄ maſculus ⁊ alia femia: ſʒ femia eſt fere
ſicut maſcul⁹. ⁊ drn̄t ī hoc ꝙ ipa ē plāta ſilis
arbuſto hn̄s folia alba. ⁊ eſt plena folijs que
ſunt ſuꝑ ramos ei⁹ ſciſſa parua ſciſſura ſic fo.
feniculi. ⁊ in ſūmitate ei⁹ eſt flos ad rotūdita
tē tendēs. aurei coloris. apparēs in eſtate. ⁊
habet odorē bonū cū pauca grauedie amari
ſaporis. Maſculus v̄o hʒ ramos lignoſos
aliq̄ntulū ⁊ ſubtiles. ⁊ eſt hn̄s ſemina parua
ſicut abſinthiū ¶ Dyaſ. ca. de abrotano. Ab⸗
rotanū qd̄ multi eracleā dicūt aut gliciaco⸗
non. ⁊ eſt femia: eius frutex eſt cū albis folijs
⁊ minutis ⁊ diuiſis ſicut eriſio. circa ipa flo⸗
res hn̄s auroſos: ⁊ in eſtate naſcētes. ⁊ ipa ē
odorata cū aliq̄ grauedie. guſtū hʒ amariſſi⸗
mū. tale eni eſt ſiculū abrotanū. ¶ Ga. vi. ſim.
far. ca. i. Abrotanū ex eo ē maſcul⁹ ⁊ femia. ⁊
ipſius ſuba eſt terrea quā ſubtiliauit calor: ⁊
ſapor ei⁹ eſt amar⁹. ⁊ eſt in eo paꝝ ſtipticitatꝫ.
⁊ ē ca. in. iij. gra. ⁊ ſic. in. ij. Et ē calidi⁹ abſin⸗
thio ⁊ min⁹ ſtipticū vel acerbū. ⁊ eſt cū q̄daʒ
ſalſedine. ꝓpter qd̄ cacoſtomaticū eſt. Sʒ ab
ſinthiū euſtomaticū eſt: precipue ponticum.
¶ Aui. li. ij. ca. de abrotano. Abrotanū eſt ca.
⁊ ſic. in. ij. gra. ⁊ ē ſubtile amaꝝ. et in ipo ſunt
terreitas ⁊ ſubtiliatio. ¶ Pla. Abrotanū eſt
ca. in. i. gra. ſic ī. ij. ſubtile amarū aduſtū.

Operationes

Pan. ca. x. Si ex abrotano fiat cinis: ⁊ ex A
eo facto lixiuio caput lauet̄: curat allopiciā.
hoc oꝑatur ſilr ipa herba in lixiuio bulita.
¶ Semen ei⁹ ī aqua bulitū curat aſma ⁊ pe B
ctoris ꝯſtrictionē. ¶ Abrotani fumigiū ſerpē C
tes excludit. Succus ei⁹ bibitus valet ꝯtra
venenū reptiliū. ¶ Eucatiſma ex aq̄ ebulitio D
nis ipſius factū ꝓuocat mēſtrua. Jpa herba
cū oleo veteri trita ⁊ puncta: frigora tiptica
febrium curat. ¶ Gal. in li. vtē. Abrotani fo⸗ E
lia ⁊ flores vlceꝝ mundificatiua apparent et
exacerbatiua. q̄net iam quotq̄t ꝑ in periodos
occupant̄: ſi etiā ſuꝑfricaueris ante inuaſio
nē min⁹ rigebūt. ꝙ aūt lumbrico occidat de⸗
cens eſt: eo ꝙ ipm eſt amaꝝ. ¶ Et elixū cum F
malo citonio. vel pane appoſitū ſanat inflati
ones oculoꝝ: ⁊ ꝯfert puſtulis cruda ipa her
ba ⁊ elixa. ¶ Abrotanū vſtū ca. ⁊ ſic. eſt v̄tu⸗ G
tis plus q̄ʒ cucurbita ſicca vſta. Jdem iſta vl
cerib⁹ humidis ꝯuenit ſine inflāmatōe: ⁊ ma
xime ei q̄ in prepucio pudendi exigere cerni
tur. Et iō ad alopicias ꝯfert cū oleo veteri. ſ.
anetino aut ſiſamino. Eſt eni ſubtiliū partiū
mordicatiuū ⁊ calidū. ¶ Aui. Abrotanū ad⸗ H
uſtū ꝯfert alopicie: ꝓprie cū alkerua: aut oleo
de rafano. Et abrotanū cōfert ad hoc vt na⸗
ſcat̄ herba q̄ tarde ē natiuitatꝫ: qn̄ coquit̄ cū
q̄buſdā oleis ꝓpter ſuā aptionē. ¶ Et cōſtrin I
git ſanguinē gingiue. ⁊ reſoluit apoſtemata
flegmatica. ¶ Dyaſ. Semē abrotani elixū in K
aqua: aut crudū infuſum in aqua: ortomicis
medet̄ ꝯquaſſatiōib⁹ pleureticis ⁊ paraliticꝫ
cū betonica ⁊ ꝯdito data. ⁊ ſciaticis ⁊ diſſin⸗
rie ſingulare preſidium eſt. ¶ Sera. Soluit L
ventrem: expellit lūbricos ⁊ aſcarides: ⁊ ſol⸗
uit ſuꝑfluitates flegmaticas ab inteſtinis.
Jſto ſemine caremus in partibus iſtis.

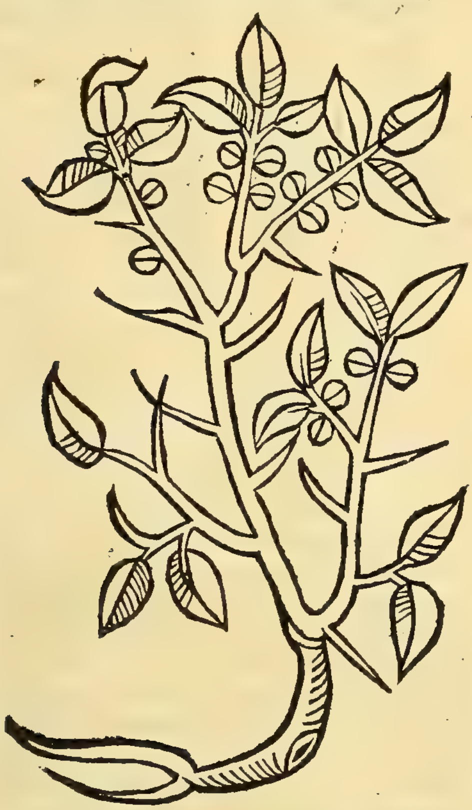
Capitulum.iij.

ABſinthiũ la. gre. abſinthion.ara.ſaricon. Abſinthiũ grecũ nomẽ eſt:cuius ꝓbabili⁹ eſt qꝺ in ponti regione naſcit᷑. Unde ⁊ ponticũ appellat᷑. Pla.lib.de ſim.me. Abſinthij duo ſũt genera.vnũ ĩ ponto inſula repit᷑. Uel qꝛ ponticũ hꝫ ſaporẽ. colorẽ hꝫ viridẽ.ſapore amaꝝ. ⁊ tale minorꝫ eſt effectus. Aliud eſt abſinthiũ romanũ:⁊ melius ex eo eſt qꝺ eſt remotũ ab odore maris.et qꝺ orit᷑ in terris liberꝫ:⁊ hꝫ folia alba lenia ⁊ plana. in fineveris colligit᷑.ĩ vmbra exſiccat᷑: ⁊ ꝑ annũ ſeruat᷑. Abſinthiũ duas ꝟtutes hꝫ ecõtrarias.ↄ'trictiuã ex groſſitudine ſube ⁊ ponticitate.laxatiuã ex caliditate⁊ amaritudine.¶ Gal'.in ep'la quã Glutoni miſit. Abſinthiũ inq̃t ꝟtutes ↄ̄rias hꝫ.vnã laxatiuã:⁊ alterã ſtipticã.ꝓpter hoc ſi dat᷑ in morbo nõdũ digeſto.materiãvt fugat inobediẽs indurat. vñ q̃ſi bellũ facit. Uirt⁹ enĩ laxatiua materiam mouet:vt cũ egeſtiõe exeat:⁊ virt⁹ ſtiptica materiã indurat:et ꝓhibet ne moueat᷑ q̃re laborat natura. Quo dato cũ materia morbi digeſta eſt fit obediẽs:faciliſq̃ꝫ ad exeũdũ duob⁹ modis. Uno qꝛ vis laxatiua ei⁹ materiã diſſoluit. Altero qꝛ ponticitate ſua cõpeͥmẽte adiuuat ad excludẽdũ materiã morbi:q̃ eſt ĩ ↄcauitatib⁹ mẽbroꝝ.¶ Et Ypo.in quadã ep'la. Abſinthion ẽ calidũ q̃dẽ mediocriter.ſuccus aũt nimis humores colericos ſi fuerit infuſum ĩ vino.ꝑ vrinã purget.ꝓpter qꝺ in vẽtre flegma ↄſiſtẽs nihil iuuat.ꝟtuteꝫ enĩ ſtipticã hꝫ.⁊ q̃ in eo eſt amara virtus eſt.
¶ Conſtã.in li.graduũ. Abſinthiũ ca.eſt in.i. gra.ſic.in.ij. Ex li.de na.re. Unũ eſt gen⁹ abſinthij viride magꝫ amarũ.aliud vero ſubalbidũ nimis amarũ. Et dꝛ habere qualitates ↄtrarias.ſ.ↄſtrictiuã ex groſſitudine ſubſtantie. Et laxatiuã ex amaritudine ⁊ caliditate.
¶ Aui. Abſinthiũ eſt herba ſimilis folijs origano.ca.in.i.ſic.in.ij. Et eius ſuccus ſiccior eſt in.iij. Eſt autem herba amara ⁊ ſtiptica aperitiua ⁊ acuta.¶ Pli.li.xxvij. Abſinthij genera ſunt plura. Santomicũ dictum a gallie ciuitate. Ponticũ a ponto vbi eo pinguescunt pecora:⁊ ob id ſine felle repiunt᷑. Nec ẽ aliud preſtantius multũq̃ꝫ italico eſt amari⁹. Sed medulla pontici ducꝫ.herba facilima: ⁊ inter o aucas vtiliſſima.

Operationes

¶ Pli.li.vtẽ. Abſinthiũ ſtomachũ roborat: ⁊ ob hoc hic ſapor trãſfert᷑ in vina. Nauſeas maris arcet in nauigatiõib⁹ potũ. ¶ Succ⁹ eius libros ⁊ ligno ꝑ multos annos a vermibus ac murib⁹ ſeruat.¶ Ad digeſtionẽ etiã ⁊ ſtomachũ ↄfortãdũ multũ valet:ſi coquat᷑ cũ oleo:⁊ inungant᷑ corpa humana ex eo a morſu ⁊ moleſtia puli cũ ea preſeruat.¶ Cõtra loquelã amiſſum optimũ remediũ eſt. Eſt ergo abſinthiũ herba quidem amariſſima: ſaluti humane cõmoda.¶ Aui. Abſinthiũ ꝓhibet pannos a tineis ⁊ corruptiõe vermiũ. Abſinthiũ libros a murib⁹ ⁊ tineis tutos reddit. A B C D E
¶ Cõtra lũbricos ſucc⁹ abſinthij cũ puluere betonice vel cẽtaurie:vel ꝑſicarie:vel nucleorũ ꝑſicoꝝ ſucco:vel ſuoꝝ folio de᷑. ¶ Joh. me.ĩ ca.de abſin. Abſinthiũ educit colerã a ſtomacho ⁊ inteſtinis ⁊ epate.⁊ extẽdit᷑ opatio ei⁹ ad venas:⁊ mundificat eas ab hũore colerico ⁊ aq̃ſo.⁊ interduꝫ ducit ipm ꝑ vias vrine:⁊ p̃ſeruat abſinthiũ a putrefactiõe:⁊ ꝓprie potus infuſiõis ipi⁹ in vino decoctiõis ſingulis dieb⁹ circiter.ʒ.i.aut.ij.vel aq̃ ſublimatiõis ei⁹.¶ Et oleũ ex eo factũ ↄfert dolori aurꝫ ⁊ tinnitui ⁊ ſurditati:⁊ colluit᷑ os aceto decoctiõis ei⁹ a cortice citri:⁊ ↄfert fetori oris. Et abſin.corroborat ſtomachũ ⁊ epar: ⁊ excitat appetitũ mortuũ.¶ Opilatõeſ apit ⁊ morbos opilatiuũ curat:⁊ vermes ĩterficit ⁊ educit ꝓprie empl'm ĩ hũo mod.℞. abſin. ℥.ij.eufor.℥.i.cornu cerui aduſti. ℥.ß. mell' q̃tum ſufficit.¶ Confert ⁊ abſin.iuuamentũ F G H I K

magnũ febrib⁹ longi tp̃is: ⁊ febrib⁹ opilationũ
A ¶ Mod⁹ opatõis ſucci ei⁹ exp̃me ſucci ipi⁹
q̃ntitatẽ quã volueris: ⁊ ꝑprie ĩ medio veris: ⁊
purifica illũ ſm modos notos ⁊ fac ſiccare ĩ
ſole vel cinere ca. ĩ vaſe vitreo ſicut ſiccat̃ alo-
es. Aq̃ aũt ſublimatiõis ei⁹ fit ſicut fit aq̃ ro-
ſaꝝ: ⁊ ſilia q̃ fiũt in vaſis ſublimationũ.

Capitulum.iiij.

Accatia gre. ⁊ la. ſed ara. altarti. Aui.
a li. ij. ca. de accatia dicit: q̄ eſt ſuccus
altarti. hoc aũt carẽtes facim⁹ ꝺ ſuc-
co pronelloꝝ. Accatia ſm q̃ſdã eſt ſucc⁹ pru-
nelloꝝ ĩmaturoꝝ: q̃ latine vocant̃ acrinee. ſꝫ
falſo. q̄ vt ait Sera. li. ag. Accatia fit ex fru-
ctu cuiuſdã ſpinoſe arboris gũmi arabici: q̃
noiat̃ amgailem. ¶ Dyaſ. ca. de acca. Acca-
tia fruct⁹ ẽ arboris ſpinoſe. q̃ maxie ĩ egypto
naſcit̃. Hic fruct⁹ velut oliua ꝓmit̃: ⁊ ſuccus
in ſole ſiccat̃. Eſt ḡ optima q̃ eſt leuis ⁊ ſubru-
fa cũ ſuauitate odoris ſubacida: ⁊ guſtu val-
de ſtiptica. Hec eĩ maxie de ĩmaturo fructu
ꝓmit̃. Nã nigra ẽ de maturo fructu. Dis au-
tẽ accatia ſtringit ⁊ deſiccat nimis: ⁊ infrigi-
dat abundãter. frigida ẽ in. ij. gra. ⁊ ſic. in. iij.
¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de acca. Accatie et ipm
q̃dẽ foliũ eſt acerbe. ⁊ fructus ⁊ ſuccus q̃ q̃dẽ
⁊ lotus debilior: ſimul ⁊ min⁹ fortificatiuum
efficit̃: q̃ndã acredinẽ in lotura abijciẽs. Si
ꝑo ⁊ ſupungat̃ alicui mẽbro ſano: ſtati illud
ſiccius ⁊ aridi⁹ oñdit. Et caliditatis q̃dẽ ſen-
ſum nunq̃ fert. frigiditatẽ ꝑo nõ valde vehe-
mẽter hꝫ. Palã ergo q̄ frigidũ ⁊ terreſtre eſt
farmacũ: admixta etiã ſibi quadã aquoſa ſub-
ſtãtia. Putabit̃ aũt nec ſubtiliũ partiũ eſſe. ſꝫ
hr̃e quaſdã partes diſperſas ſubtiliũ partiũ.
caliditate in lotura decedente. ponat̃ autẽ et
hmõi tertij quidẽ gradus ſiccantiũ. ſecundi
vero in frigidantiũ: poſtq̃ fuerit lota.

Operationes

¶ Dyaſ. Accatia ignẽ ſacrũ extinguit: ⁊ per- A
mones ſanat. pterigia oculis tollit. vulneri-
bus ⁊ tumorib⁹ oculoꝝ mirifice prodeſt. pro-
fluuium mulieris ſtringit. ſtericis ſubuenit. flu-
xum vẽtris bibita ⁊ ſuppoſita ꝓhibet. capil-
los inficit. ⁊ lota ſicut cadimia ſolet oculoꝝ
ꝓtectiõib⁹ miſceri. ¶ Itẽ ſuccus ei⁹ collirijs B
miſcet̃. Humay in li. de tyriaca. accatia ter-
minus ei⁹ eſt q̄ eſt fortiſſime ſtipticitatis.

Capitulum.v.

a Acetoſa la. gre. oxilapatiũ. Arabi. hu-
mad. Sciẽdũ q̄ acetoſa apud Aui.

li. ij. ꝑrio ca. Et apud Dyaſ. in ꝑrio ca. Et p Sera. ca. de acetoſa Idē eſt ꝙ lappaciū. Uerū hoc nomē aceto a ꝯuenit ꝓprie illi ſpeciei lappacij: qđ eſt acetoſi ſaporis. que dꝫ fuiſſe cognita ab Auicenna cū dixit. Et non eſt in ſilueſtri ſicut dicunt acetoſitas. quaſi dicat: ꝙ bene noui. ¶ Unde Aui. in. ij. ca. de acetoſa vocat lappaciū acutū acetoſaꝫ dicēs. Acetoſa alia domeſtica: alia ſilueſtrꝭ. Unde vera acetoſa eſt domeſticū lappaciū in q̄ eſt acetoſitas. quoniā acetoſa ſilueſtris vel lappaciū agreſte nō ē acetoſum. Et ideo dicit Aui. ꝙ nō eſt in ſilueſtri ſicut dicūt acetoſitas. imo forſitan eſt in quadam ex ea acetoſitas: qꝛ in acetoſa domeſtica q̄ lappaciū domeſticū eſt eſt acetoſitas. Et ſubdit ꝙ lappaciū ſilueſtre vel acetoſa ſilueſtris eſt fortioꝛ in oī re ꝛ acutioꝛ. ¶ Dyaſcorides q̄ttuoꝛ dicit eſſe ſpecies lappacij vt inuenies ſi leges lappaciū. De qbꝰ eſt vna quā vocant oxilappaciū. i. acetoſum lappaciū. ꝛ illa eſt acetoſa. ¶ Dyaſcori. ca. de acetoſa. Acetoſa ē duplex: maioꝛ ꝛ mīoꝛ. maioꝛ eſt oxilappaciū. minoꝛ hꝫ folia minuta cū ſtipite paruo ſeminibꝰ pleno. ꝯueniūt in ꝑtutibꝰ: ſed maioꝛ efficaciꝰ opaꝛ. Iſta vocabula inuenies etiā p aggre. nicaſi. Sed ſciendum ꝙ maioꝛ acetoſa eſt quā moderni vocāt acetoſelam. ¶ Pan. ca. de acetoſa. Acetoſa ē frigida ꝛ ſicca in ſecundo gradu. ꝛ ſemen eiꝰ frigidum in primo: ſiccum in ſecundo.

Operationes

A Auicēna. Radix acetoſe cū aceto cōuenit ſcabiei vlceroſe ꝛ excoriatione vnguis. ꝛ qñ
B coquitur cum vino ꝯuenit emplaſtrū eiꝰ albaras ꝛ empetigini. ¶ Ex ea fit emplaſtrum
C ſcrofulis. ita ꝙ dꝫ ſi radix eiꝰ ſuſpendaꝛ i collo habētis ſcrofulas iuuaꝛ ea. ¶ Et eiꝰ deco
D ctio cū aqua calida ꝯuenit pruritui: ꝛ ſimiliter ipſamet in balneo eſt vltima. ¶ Colluitur os ſucco eius in vino: ꝛ cōuenit apoſtematibus que ſunt ſub auribꝰ. Conuenit ycteritie nigre cum vino: ꝛ ſedat nauſeam: et comediꝛ ꝓpter deſideriū luti. ipa ꝛ ſemē eius ſtringūt. ꝛ proprie eius que magna ex eo eſt. Serapio aucto. Dyaſco. Folia acetoſe quando comeduntur ſtringunt ventrem. et ſemen acetoſe habet ſtipticitatem manifeſtam. Semē eiꝰ etiam bibituꝫ cum vino ꝛ aqua. Et ſimiliter flos eius conferūt vlcerationi inteſtinoꝝ: ꝛ fluxui antiquo ꝛ puncture ſcorpionis.

Capitulum. vj.

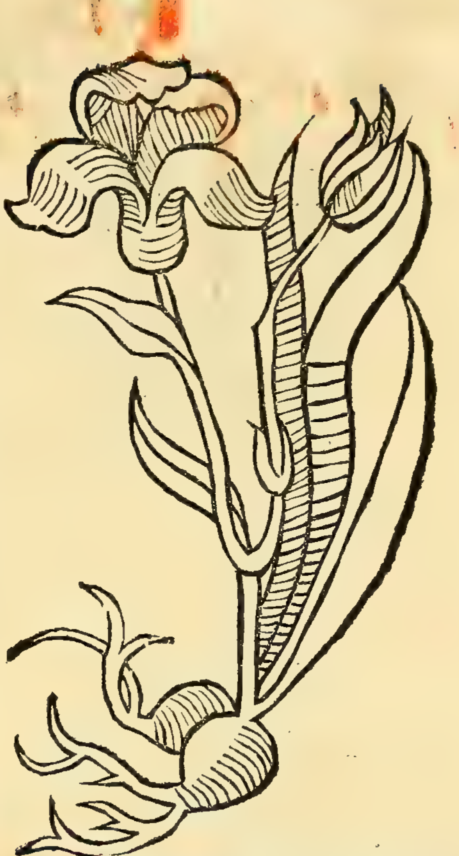
Acorus. Iſidorus in libro etymoloiaruꝫ libro. xvij. Acorus eſt herba folijs ſimilibus yridis. radicibus odoris acerrimi: ſed iocundi. propter quod aromatica eſt. Dyaſcori. Acorus: id eſt venerea vel affrodiſia. ꝛ eſt herba habens folia yriliſimilia lata ꝛ oblonga exalbida: in ſummum denſa ꝛ acuta quaſi gladius. auroſum habet floꝛem. radicem diſſimilem. obtortaꝫ geniculatam ꝛ nodoſam: exterius ad rubedinē declinantem: guſtuꝫ acrem ꝛ aliquatenus odoratum. ſemen vero habet planum ꝛ ſpiſſum ꝛ integrum: ꝛ ipm odoris ſuauis. poteſt quod ꝛ meu: ſed in omnibus efficatioꝛ eſt et magis calefacit. ¶ Auicenna in. ij. canone. Acorus eſt radix plante ſuper quam ſunt nodi ad albedinem declinantes: in qua eſt odoꝛ horribilis: parumqꝫ boni odoris. ꝛ eſt calidus ꝛ acutus. Dixit autem Galienus: ꝙ in medicina nō adminiſtratur niſi radix eius. Euiſqꝫ virtus eſt propinqua virtuti ariſtologie ꝛ yreos. melioꝛ eſt acorus ille qui eſt ſpiſſioꝛ: magiſqꝫ ſolidus ꝛ dulcioꝛ: ac melioris odoris. Natura calidus eſt ac ſiccus in principio ſecundi gradus ꝛ vſqꝫ ad medium. ¶ Pan. Acorus calidus ꝛ ſiccus in ſecūdo gradu. que ſimiliter gladiolus vocatur: qui non tm̄ in aquo-

ſis locis ſed etiam ſiccis et marinis creſcit. Eſt alia ſpecies gladioli quam inuenies ſi leges capitulum gladiolus de. G.

Operationes

A Contra vitium ſplenis et epatis accipiat libra vna acori aliq̄ntulū triti: ⁊ maceretur ꝑ tres dies in aceto poſtea coquatur ad medium aceti ⁊ coletur ⁊ colature addatur mel: ⁊ iterū ad conſumptionē aceti coquat̄. Iſtud autem oximel detur quotidie in mane pati-
B enti cū decoctione acori. ¶ Ad idē. Re. lb. ß. ſucci apij ⁊ pulueris eius. ℥. ß. ⁊ aceti lb. ß. olei cōmunis. ʒ. i. ſerapini. ʒ. ij. pulueris armoniaci. ʒ. ij. ſimul permitte per noctē. ⁊ mane coque vſqꝫ ad medium. deinde appone puluerē ipſius acori. ⁊ ex tali vnguento ſplenē ⁊ epar malaxando manibꝫ inunge. Et ſi vis facere cerotum: adde decoctioni ceram: ⁊ ex tali ceroto vnge. Uinum etiā decoctionis eius va-
C let ad idem ſed non detur febricitanti. ¶ Cōtra ycterciā coquatur radix acori in aqua ⁊ coletur: ⁊ in colatura coquatur cicera rubea ⁊ detur ius patienti ſummū remediū eſt ſi fuerit ſine febribꝫ. Balneum eius ad idē valet
D ¶ Dicitur ꝙ ſi quis habet acorū ſuꝑ ſe nūq̄ӡ poteſt incurrere fluxū ſanguinis vel ſpaſmū.
E ¶ Gal. Acorus ꝓuocat vrinas: ⁊ ſplenibꝫ ſclIratis cōfert: ⁊ abſtergit ⁊ ſubtiliat groſſiciē.
F cortice melior eſt ſuccus ei⁹. ¶ Dyaſcorides. Succus radicis eius claritatē oculoꝝ preſtat mirifice. que radix calide et ſicce eſt virtutis nimium ⁊ leptomeris ſcliroſim iuuans
G ſplenis: ⁊ mouens vrinā potato ſucco. ¶ Aq̄ vero in qua decocta fuerit diuretica eſt. vtilis etiam eſt ⁊ pleureticis ⁊ toracis paſſionibus ⁊ epatis ⁊ terminoſis ⁊ corruptelis ſpleneticis vtilior eſt: ⁊ ſtrāguirioſis: qui vrinaӡ faciunt cū dolore. Et ad morſum ſerpētis ef-
H ficax eſt. ¶ Ad mulierū menſtrua ꝑ fomentū vtilis eſt. miſcetur etiam antidotis ⁊ tyriacꝫ
I ¶ Ad duriciē vrine ex radice ei⁹ cū aqua decocta ad tertiam dabis bibere per triduum: ⁊ vrinam mirifice deducit. ⁊ ſtranguiriam ſa-
K nat. ¶ Ne apes examinent ⁊ fugiant herbaӡ ipſam in vaſe apum ſuſpende: ⁊ a vento nunq̄ӡ ſeducentur. hec herba raro inuenitur: nec eam ſcire quis poterit niſi cum floſculū emiſerit. Naſcitur locis cultis ⁊ ortis ⁊ aratis. lege eam menſe auguſti. Nam vix inuenitur ſine flore: quia per florem agnoſcitur.

Capitulum. vij.

Affodillus. Iſi. i li. ety. xvij. inq̄t: Affodill⁹ herba ē quā latini a calore albuciū vocāt. ¶ Dyaſ. Affodillus herba oibꝫ nota: quā mlti albuciū vocāt: hn̄s folia ſicut porr⁹: virgā lenē: ſuꝑ quā hꝫ ſemē nigrū. radices oblōgas ⁊ rotūdas balano ſimiles. Cui radici virt⁹ eſt calida ⁊ viſcida.

Operationes.

Urinā ꝓuocat. mēſtruis impat. dolorē lateriꝫ tollit ex ꝯquaſſionibꝫ. ¶ Tuſſiētes medi- A B
cat̄ bibita vſqꝫ ad. ℥. i. cū tepida. letā diē ducit morſibꝫ venenatiꝫ occurrit. folia ⁊ radix ei⁹ cathaplaſmatibꝫ adhibita. Flores ei⁹ ſilr cū vino paſcētia vulnera ſordida ſaluberrie cu-
rāt. ¶ Tumorē teſtiū ⁊ māmaꝝ īpoſita ſpar- C
git. puſtulas ⁊ ordiolos adhibita ſtrigit: maxie ſi cū fece vini cocta ⁊ īpoſita fuerit: addito vino ⁊ dulcore ⁊ myrrha ⁊ croco ⁊ cocta ſilr
¶ Ocul' maxie p̄ſtat effectū. dolores auriū ⁊ D
ſanies vino addito ⁊ liba noti ⁊ melle admixta ꝺtergit. auribꝫ tepid⁹ īfuſ⁹ ſucc⁹ ei⁹ ſi dextre ptiꝫ dens doluerit: ſiniſtri auri īfuſuſ me-
det. ¶ Cinis radiciꝫ ei⁹ alopicias emēdat Ra- E
dix excauata ⁊ cū oleo calefacta pmonibꝫ et
doloribꝫ auriū ſinglare p̄ſidiū ē. ¶ Radix ei⁹ F
maclas albas ī ſole factas emēdat. ¶ Radix G
ei⁹ bibita cū aq̄ vētrē mollit. Semē ei⁹ ⁊ flos ſerpentibꝫ ꝯriū eſt ſi cū vino bibitū fuerit.

Capitulum. viij.

Tractatus

Agaricꝰ gre. ꝛ la. ara. garicꝰ. Dyaſ. Agaricꝰ eſt radix fungu ſi͞lis. vel eſt q̃ſi fungꝰ creſcēs circa radicē arboris. maxie in babylonia vel lombardia. Duo eiꝰ ſu͞t genera. ſ. maſculꝰ ꝛ femia: q̃ melioꝛ eſt. Et hꝫ formā rotu͞dā. deſiccaꝛ ꝛ fit albiſſimꝰ. Maſculus hꝫ ſubam longā. ꝛ nō eſt adeo albꝰ. Femina ꝟo eſt albꝰ lenis ꝛ frāgibilis hn͞s quaſdā tuburoſitates intus: ꝛ fruſtula q̃ſi poroſa. ¶ Pli. li. xvi. Arboꝛes glādi fere galliaru͞ ferūt agaricu͞. Eſt au͞t fungꝰ cādidus ꝛ odoratus: efficax antidotis: in ſu͞mis arboꝛibꝰ naſcens: noctibꝰ relucēs. Signu͞ hoc eiꝰ ꝙ i tenebꝛis decerpiꝛ. Idē in li. xxv. Agaricon vt fungꝰ naſciꝛ in arboꝛibꝰ circa boſphoꝝ colore cādido. Id qꝺ in gallia naſciꝛ: infirmꝰ habeꝛ. Mas ſpiſſioꝛ ꝛ maioꝛ exiſtit q̇ ꝛ capitis doloꝛes facit. Femia ꝟo ſolutioꝛ. initia q̇dē guſtus dulcꝫ: mox i amaritudie trāſit. ¶ Sera. li. ag. ca. Garicus auc. Dyaſ. Garicus eſt ſi͞lis radici anuiden: ſed eſt minꝰ durꝰ q̃ꝫ ipſa ꝛ ſpongioſus. ꝛ putāt quidā ꝙ ſit radix herbe. Et quidā dicu͞t ꝙ generaꝛ ex putrefactione arboꝝ ſicut fungus. Et iā repertꝰ eſt ſup arboꝛes ſerbin. niſi ꝙ ē facile frāgibilis ꝛ debilis foꝛtiter. ꝛ ē radix ſpongioſa mollis ſubſtātie. ꝛ eſt duaꝝ ſpecieꝝ maſculus ꝛ femina: ſed femia hꝫ gradatim in ſe ſic̄ tunicas. Maſculus ꝟo nō hꝫ tunicas: ſed eſt tota ſubſtantia eius ꝯtinua. ꝛ femia eſt maioꝛ. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. de agarico. Agaricꝰ eſt ſic̄ radix: aut eſt plāta q̄ naſciꝛ ſup arboꝛes aliq̄s. ꝛ eſt ſube ſubtilis in ſua cōpoſitione. ꝛ ſuba eiꝰ eſt cōpoſita ex ſubſtātia aerea: quam ſubtiliauit caloꝛ. nec in eo eſt aliq̇d aquoſitatis oi͞no. et ſapoꝛe eius dulcedo aliq̄ in ꝑmis cu͞ obuiat guſtui. ſecu͞dario vero eſt ſubamarꝰ. ꝛ i eo apparet aliquantulu͞ acuitatis cu͞ ſtipticitate. ꝛ virtꝰ eius eſt ca. ꝛ ſic. Ex q̇bꝰ oibꝰ cōpoſitum eſt farmacu͞ ex ſuba aerea ꝛ terreſtri a caloꝛe ſubtilia. Nequaq̄ꝫ ꝟo ꝑticeps eſt aq̇ſe. ꝛ pꝛopterea diafoꝛeticꝰ eſt ſm virtutē et groſſiciei inciſiuis. Itē aga. eſt ſic̄ radix ſi͞lis ſilfio: ſed nō ſic dura. cuiꝰ genera ſu͞t duo: maſculꝰ ꝛ femina: maſculꝰ rotu͞dus ē in ſe collectꝰ et maioꝛ. femia ꝟo pectini ē ſi͞lis q̄ capilli diſcernu͞tur. radios mittit cu͞ albedine: glauca videꝛ. ambobꝰ guſtꝰ ē vnꝰ. ꝑmo dulcꝫ: ꝛ poſtea amaricans. Naſciꝛ in arabia ꝛ i ſamaria ꝛ i ponto: q̇ oibꝰ ē melioꝛ. Eſt ei ꝟtꝰ calida ꝛ ſtiptica ꝛ diafoꝛetica. ¶ Io. m. ca. de aga. Agaricꝰ eſt ex medicinis magni iuuamēti: cuiꝰ oꝛtꝰ ē ſecus arboꝛes q̇bꝰ accidit coꝛroſio et putrefactio. Et eiꝰ gn͞atio ē ſic̄ gn͞atio fungoꝝ. ꝓpter qꝺ q̇dā extimaueru͞t ꝙ ſit fungꝰ. ꝛ videꝛ ꝙ ſit. Et q̇dā dixeru͞t ꝙ ſit ſic̄ ap͞a factu͞ ex putrefactione. Eiꝰ au͞t duo ſu͞t gn͞a. ſ. maſculꝰ ꝛ feia. maſculꝰ ꝟo ē malꝰ. ꝛ ē ille q̇ ē longꝰ ꝛ g̃uis. et hꝫ in fracturꝭ ſuis ſicut ꝑductōes neruoꝝ. ꝛ ē durꝰ ꝛ dēſus. Agaricꝰ au͞t quē ſapiētes laudaueru͞t eſt feia hn͞s ꝓprietates q̇nqꝫ bonas. ꝛ ꝓprie vt ſit albꝰ ꝛ leuis ꝛ velocioꝛ frāgibil' et poroſus ꝛ rarꝰ valde. ꝛ vt appareat i ꝑncipio dulcꝭ guſtꝰ eiꝰ. deinde ſuccedit ei amaritudo ꝛ ſtipticitas. ꝛ melioꝛ ps totiꝰ coꝛpis ē ſuperioꝛ ps ipiꝰ. ꝛ ſtipes eiꝰ ē nō bonꝰ. Eſt ca. i. i. ſic. in. ij.

Operationes

¶ Pan. ca. xxij. Ad mēſtrua ꝓuocāda accipe ſubtiliſſimu͞ puluerē agarici ꝛ ꝯfice cu͞ ſucco ciclamis ꝛ oleo ꝛ calefac ad ignē cu͞ bōbice intincta ſupponaꝛ. A
¶ Cōtra fiſtulā accipe ſalem coſtu͞: tartaru͞ ꝛ ana: ꝛ facto ſubtiliſſimo puluere cu͞ melle ꝯfice ꝛ tentā inunge ꝛ impone. oſta fracta extrabit: carnē malā coꝛrodit ꝛ fiſtulā ſanat. B
¶ Cōtra moꝛfeā albā puluereꝫ ſalis. coſti tartari ꝛ agarici: pone ſup moꝛfeā prius facta ſcarificatiōe. C
¶ Dyaſ. De alto cadentibꝰ vtiliter adhibeꝛ. bibitis obulis duobus cu͞ vino: ſi nō febꝛiunt. ſi febꝛiu͞t cu͞ aqua calida. D
¶ Epaticis aſmaticis ꝛ diſſurijs ꝛ nefreticis ꝛ ycten̄cis maximu͞ ꝑſtat effectu͞. accepta de eo. ʒ. i. malu͞ caloꝛē emendat. ptiſim medicaꝛ: ſpleneticis cu͞ oximelle auxiliatur. E
¶ Agaricꝰ comeſtus reijciētibꝰ ſanguinē ab F

ſtinet.digeſtionē celebrat.obulus vn⁹ cū aq̄
accept⁹ dolorē arteticū cōpeſcit.epilēticis cū
puſca vtiliter dat̃.⁊ oēs cās intraneoꝝ dolo
rū curat ſm virtutē hoīs vel etatis dat⁹. Nā
alijs cū aqua dādus eſt.alijs cum vino.alijs
H cū oximelle.alijs cū mulſa.¶ Se.au.ag. A-
garicus reſoluit ꝑtes groſſas:⁊ aꝑit opilati
ones q̄ ſunt ī epate ⁊ in renibꝫ. Et curat ycte
D riciā q̄ accidit ab opilatiōe epatiſ.¶ Et ꝯfert
epilentie:⁊ curat rigores febriū:q̄ ꝯtigūt ab
humoriſitatibꝫ groſſis. Et cōfert morſibꝫ ty-
ri vel alteri⁹ aīalis venenoſi qñ ponit̃ exteri
us loco emplaſtri. Et bibit̃ de eo q̄ntitas au
rei.i.cū vino mixta aqua.⁊ ē medicina laxati
I ua.¶ Et idē auc. Redagoras ꝓprietas ei⁹ eſt
ꝯ flegma ⁊ melācoliā. Et idē auc. Raſ. Inue
ni vlt̃ ab oībꝫ hoībꝫ ꝙ purgat humores noci
K uos.¶ Et idē auc. Humay in li.d̄ tyriaca.ex
pellit humores a neruis ⁊ cerebro cū ꝓprieta
L te mirabili q̄ eſt ī eo.¶ Et idē au.abē meſuay
de ei⁹ ꝓprietate eſt laxare flegma.⁊ eſt ꝯrium
M venenis.¶ Et idē au. abix. Agaric⁹ purgat
colerā ⁊ fleg̃ ſil̃.⁊ fortificat medicīas magnaſ
qñ miſcet̃ cū eis:⁊ facit eas penetrare ad ex-
trema corpis.⁊ eſt ꝯrius medicinis mortife-
ris qñ bibit̃ aut miſcet̃ cū alijs medicinis.
N ¶ Gal. Expurgat opilatiōes q̄ ī viſceribꝫ:et
iō ycteric os ſanat q̄ ſic ex opilatōne laborāt
epatis.ꝯfert etiā epilenticis ob eandē virtutē.

Capitulum.ix.

Agrimonia eſt herba oībꝫ nota q̄ d̄r
ferraria minor. Hyaſ.ſilis eſt in oībꝫ
agreſti papaueri vel herbe āmomi.
Sed in hoc diſcernit̃ ꝙ caput ſupius hꝫ la-
tius ⁊ ſerius floreſcit:nec florē facit ita feni-
ceū ſꝫ croceū. Radix eſt illi rotūda deorſum
ex q̄ dimittit croceū acrioris ꝟtutis ſuccū
q̄ ꝯuenit nebuli oculoꝝ. Naſcit̃ in cāpis vel
circa ſepes. Radix ei⁹ dicit̃ eupatoriū greco
nomine.¶ Plinius ca.de agrimonia. Agri-
monia habet folia equaliter diuiſa apij mo-
do.caput in cauliculo papaueris ſilueſtris ra
dicem habet:cuius ſuccus eſt crocei coloris
acris ⁊ acutus. Naſcitur areis apud nos:

Operationes

¶ Pan.ca.de agrimonia. Agrimonia calida A
eſt ⁊ ſicca. Et eſt diuretica valde:que viridis
trita ⁊ potata antraces.i.puſtulas malas ſa
nat.¶ Et ad ſerpentū morſum ⁊ canis et ho- B
minis rabidi ⁊ cōtra venena valet.facit ⁊ ad
ventris dolorem ſic potata.¶ Item vulnera C
canceromata viridis trita ⁊ impoſita ſanat.
¶ Item ſerpentiū morſum.ʒ.ij.cū vini ciatis D
duobꝫ data diſcutit mirifice venenū.¶ Ad ꝑ E
cuſſum ferro cū aceto impoſita facit. Ferru
cas tollit ſic ſimiliter.¶ Ad ſplenis dolorē F
in cibo ſumpta cōſumit.¶ Radix ei⁹ in vino G
cocta ⁊ pōtata paraliticis prodeſt. Galien⁹
libro dinamidiarū capitulo de cancro dicit
ipam valere cōtra cancrū per os ſumpta.

Capitulum.x.

Agrifolium. Sera.li.agg.ca.ſadar.i.
agrifoliū. Agrifoliū eſt arboꝛ cuius
fructꝰ vocatur Nabach.cuiꝰ due ſūt
ſpecies. Una eſt aſri ⁊ alia eſt dabal.ſed aſri
nō habet ſpinas:ſed acuta folia:⁊ folia alte-
rius ſpeciei.ſ.dabal ſunt lata ⁊ rotūda:et eiꝰ
arboꝛ hꝫ ſpinas.⁊ nabach ex aſri ſunt parui:
⁊ melioꝛes ex eis ſunt illi q̄ ſunt ex illa regio
ne.⁊ ſunt dulcioꝛes oīb alijs ⁊ mediocrꝫ odo
ris:⁊ aromatiſant os comedētis ſic alia aro
matica. Et nabach ex dabal ſunt maioꝛes.
¶ Et idē auc. Jſaac eben aragi. Nabach eſt
ſicut ſoꝛba in frigiditate:⁊ plus ea in ſiccita
te. Gal'.vij.ſim.far.ca.lotos.i.agrifoliuꝫ. Eſt
arboꝛ ſtiptica q̄dē nō multū participat qua-
litate:⁊ eſt ſubtiliū partiū ⁊ ſiccatiuus.

Operationes

A ☞ Sera.auc. Dyaſ. Q̄n coquit̄ agrifoliū cū
aqua aut cū vino ſ̄m neceſſitatē cōfert fluxui
matricꝫ:⁊ fluxui ventrꝫ qn̄ fit criſtere cū ea:⁊
ſtringit radices capilloꝝ:⁊ ꝓhibꝫ caſuꝫ eoꝝ.
Decoctio ſerrature ligni eiꝰ qn̄ bibit̄ ⁊ fit cri
ſtere cū eo:ꝯfert vlceribꝫ ⁊ curſui humidita-
tū matricꝫ antiq̄:⁊ rubificat capillos:⁊ ꝯſtrin
B gitradices eoꝝ ne cadant. ¶ Et idē auc. ha-
bengiue fit. Agrifoliū vel nabach dulcis la-
xat colerā q̄ eſt ī ſtomacho ⁊ inteſtinis:⁊ rep̄
C mit caliditatē. ¶ Et idē aucto. albaſari. Na-
bach ſtringit ventrē ⁊ rep̄mit colerā:⁊ ē gra-
uis digeſtioni.⁊ qn̄ nō bn̄ eſt maturꝰ ē ſtipti-
cus ⁊ retinet ventrē foꝛtiter.⁊ maturꝰ dulcis
eſt minꝰ ſtipticꝰ oīb alijs:⁊ citiꝰ deſcēdit ab
oꝛe ſtomachi ꝑpter dulcedinē q̄ eſt in eo:ſtrin
git ⁊ repꝛimit colerā:⁊ vſus eiꝰ nimius indu
D cit faſtidiū. ¶ Et ideꝫ auc. Jſaac eben aram.
Quando nabach.i.agrifoliū comeditur an-
te cibum eſt melioꝛ ⁊ ꝓuocat appetitum. Et
huiuſmodi res que ſunt nimis ſicce qn̄ inue
niunt humiditate in ſtomacho aut in inteſti
nis pꝛemunt eas:⁊ inducūt fluxū vētris. At
folia eius cum teruntur ⁊ ponunt̄ ſup apoſte
E mata calida mollificant ⁊ reſoluūt ea. ¶ Ga-
lienus. Serrature lignoꝝ eius ad fluxū mu
liebꝛem cōpetunt:⁊ ad yliacas diſpoſitiōes.
Coquitur autē ⁊ qn̄qꝫ quidem in aqua:qn̄qꝫ
autē in vino ſicut neceſſitas iubet.⁊ non im-
mittitur ſolum ſed bibit̄. Atuero ꝑ eo ꝙ de-
fluentes capillos detinet nō modicū ſignuꝫ
eſt.quoniā ſtiptice quidē cum eo ꝙ ſiccat mo
derate eſt virtutis. Dictum eſt enī in ſermo-
ne qui de laudamo:talis eſſe opoꝛteret ꝟtu-
tis:q̄d debet detinere capillos defluentes.

Capitulum.xj.

Agnus caſtꝰ. Plate.in li.de ſimplici
medicina ī ca.de agno caſto. Eſt fru
tex ī q̄rto cali.⁊ ſic. Omī tp̄e repit̄ vi
ridis:⁊ magꝫ in locꝫ aquoſis:minꝰ aūt ī ſiccꝫ
Uſui medicine cōpetūt folia:nō radix.floꝛeſ
etiā magꝫ.flos eiꝰ ꝫuccariū noiat̄. Uirgulta
ꝟo a q̄buſdā ſalices marini dicunt̄. Eiꝰ nāqꝫ
floꝛes q̄ debēt in receptiōe poni vere colligū
tur:ac ꝑ annū in efficacia multa ſeruant̄. Di
cit̄ enī ꝙ libidinē rep̄mēdo caſtum reddit vt
agnꝰ Ca.⁊ ſic.in.ij.gra. ¶ Aui.li.ij.ca.ð agno
caſto Ca.ī.i.gra.ſic.ī.ij. Et eſt reſolutiuꝰ:ſub
tiliatiuus:diſgregatiuꝰ ventoſitatū.⁊ ī ipſo
eſt aptio cū ſtipticitate. Et eſt remotiuꝰ do-
loꝛis. ¶ Sera.li.aggre.ca. amariceſt.i.agnꝰ
caſtus.⁊ ē arboꝛ abꝛae.ſemē eiꝰ ðꝛ ſemē agni
caſti:⁊ noiat̄ piperella:⁊ eſt pip̄ eunuchoꝝ.⁊
ſūt ei due ſpēs.⁊ ðꝛ Kiſtos:eo ꝙ religioſi ſter
nūt hanc plantā ſub lectꝫ ad refrenādū libidi
nē.⁊ noiat̄ login ꝑpter duriciē virgaꝝ eius.et
eſt plāta ī magnitudie arboꝝ. Naſcit̄ ꝑpe aq̄ſ
⁊ locꝫ aqueſtribꝫ.hꝫ ꝟgas duras ad frangen
dū.⁊ folia eius ſunt ſilīa folijs oliuaꝝ:niſi ꝙ
ſūt lōgioꝛa maioꝛa ⁊ mollioꝛa. Et q̄daꝫ ſpēs
huius plante habet floꝛē purpureū.⁊ quedaꝫ

habet florē album: ⁊ hꝫ ſemē ſimile piperi. Et
idem auc. Hal. qđ adminiſtratur ex illa arbo
re eſt ſemē folia ⁊ flores. Et ſeminis quidē ⁊
florũ ſubſtātia eſt ſubtilis valde. Et eſt ca. et
ſic. in. iij. gra. ¶ Galie. vi. ſim. far. ca. de agno
caſto. Id ad qđ adminiſtratur ex illa arbore
in medicina ſunt ſemen ⁊ flos. Et ſeminis q̄
dem eius ⁊ floris ſubſtātia eſt ſubtiliſſima: et
in ſapore eius eſt acuitas ſiue acredo ⁊ ſtipti
itas: ⁊ ꝟtus eius eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu.

Operationes

A ☞ Lectus ex eo factus reꝓmit libidinē. Fo
B mentenꝛ ⁊ genitalia ex aq̄ decoctiōis ipſius
⁊ ſuccus etiā poteꝛ. ¶ Contra gomorreā flo-
res eiꝰ vel folia decoquanꝛ in aceto: ⁊ addito
caſtorio cathaplaſmētur genitalia. Valet eī
agnus caſtꝰ mirabiliter ad libidis extincti-
onē inaniēdo ſpūs ⁊ cōſumēdo ſperma. Hoc
ſimiliter facit ruta: maiorana: ciminum: cala
mentũ ⁊ anetũ: ſed hoc potentior eſt agnꝰ ca
ſtus. ſunt enim ca. aperitiua et extenuatiua.
Sunt etiā alia que extingunt libidinem in-
ſpiſſando ſperma ⁊ cōgelando: vt pſilliũ: ſe-
mē lactuce: citrulli: melonis: cucumeris por
tulace: ſcariolaꝝ: acetũ: agreſta ſumach: cam
C phora ⁊ ſil'ia. ¶ In ſucco agni caſti ſeminũ fe
niculi. ʒ. iiij. ⁊ eſule. ʒ. ij. coquanꝛ: ⁊ mane cola-
tura deꝛ leuco flegmatico. vinũ etiā decocti
D onis agni caſti multũ cōfert. ¶ Agnꝰ caſtus
dimittatur in amurca olei vt putrefiat: ⁊ ad
dito vino forti fiat decoctio coleꝛ: et addita
cera ⁊ oleo fiat vnguētũ. cuius inunctio ſple
nis duriciē exſiccat: ⁊ eius ꝯſumit ſupfluita
tem: ⁊ ipſius orificiũ anguſtat. ad mēſtrua ꝓ-
uocanda fiat fomentũ ex aqua decoctionis
E ipſius ⁊ centrũ galli. ¶ Contra litargiaꝫ fiat
decoctio cũ agno caſto apio ⁊ ſaluia in aqua
ſalſa: ⁊ fortiter fricetur ex ea poſterior ps ca-
F pitis. ¶ Sera. auc. Gal. Agnus caſtꝰ abſcin
dit libidinē coitus. ⁊ maxime qñ comeditur
G ſemen eius. ¶ Et ꝓuocat menſtrua ⁊ reſoluit
apoſtemata dura que fiūt in membris corpo
H ris. ¶ Dyaſ. Agnus caſtus ꝓhibetur mederi
ſerpentum morſum. Item ſemen eius bibitũ
I hydropicis ⁊ ſpleneticis medicatur. ¶ Lac
mulieris ꝓuocat. mēſtruis imperat. bibituꝫ
ʒ. i. cum vino veteri. extinguit venerem. do-
lorem capitis cōmouet: adbibens ſomnum.
K ¶ Galienus. Agnus caſtus abſcindit libidi-
nē coitus. ⁊ maxime qñ comeditur ſemē eiꝰ.
Et agnus caſtus a mulierib; athenienſibus
L in lecto ſternitur: ⁊ reprimit libidinē. ¶ Aui-
cēna. Quando ex ſtipitib; eius ſternitur ſub
dorſo ꝓhibet pollutionem ⁊ virge eiectionē.

¶ Et ſuffumigātur mulieres cum vehemēs M
deſideriũ adeſt coitꝰ: ⁊ remouet illud. ¶ Se N
ra. auc. Dyaſ. Semen ipſius qñ ſumitur ī po
tu: confert morſib; venenoſis. ⁊ cōfert ad hy
dropiſim quādo ex eo ſumũtur. ʒ. ij. cum vi-
no. ⁊ ꝓuocat vrinam ⁊ menſtrua: et debilitat
virtutem ſpermatis: ⁊ inducit ſodam.

Capitulum. xij.

Algamarina eſt herba maris hñs fo
lia longa veluti corrigie. ⁊ nr̄o idio-
mate vocaꝛ alga: q̄ a mari eiecta ī lit
torib; inuenit. ¶ Pli. ca. de alga. Alga naſci-
tur in aq̄s ſtātib;. ita deniq; nomen ſūpſit ab
algore aque. vel q: alliget pedes: q̄ craſſa ē fo
liis: aquā ex pte ſupant ib;. ¶ Dya. Aloſach-
ne incidēs q̄dē eſt veluti ſpuma marꝫ q̄ petrꝫ
inſidet: ⁊ remanet qđ nos algam vocamus.

Operationes

¶ Dyaſ. Virtꝰ eiꝰ eſt ſilis ſali: iniicit ⁊ ꝑ cri- A
ſtere in paraliſi: ſeu ex putredine vitiatꝫ inte
ſtinis. alienitatē circũſcribit. ꝟtutē hꝫ ſimilē
ſali: ⁊ intro ſtipticam ſimicticam ⁊ leptincti-
cā. ¶ Diſſentericis ⁊ ſciaticis antiq̄s confert B
criſtere eius. Fomento ſimiliter vtilis eſt.

Capitulum. xiij.

ALcanna la. grece ciprus. Alcanna ē arbuſtū vnde fit oleum ciprinū. ⁊ eſt illud quod de alcanna vt apparet p cōcordiam. ¶ Sera. li. aggre. ca. henne. i. alcanna. flos alcanne eſt ſimilis floribꝫ nitri. niſi q2 eſt in racemis. ⁊ flos eius eſt alb9 declinans ad glaucedinē acuti odoris. Et idē aucto. dyaſ. Eſt arbuſtū hn̄s folia ſupra ramos ſuos ſil'ia folijs oliue. niſi quia ſunt latiora et molliora ⁊ viridiora. habet florē album ſil'em vſnee. boni odoris. ſemē nigrū ſil'e actis. ⁊ qđ de ip̄a adminiſtraꝫ ſunt folia ⁊ ſūmitates ei9 ¶ Platea. Alcanna eſt herba in trāſmarinis partibꝫ. ⁊ etiā in Sicilia copioſe inuenitur. Eſt aūt frigida in p̄mo. ſicca in p̄ncipio ſcđi Et q2 nō vbiqꝫ reperiri poteſt: qui eā habent pulueriſant. ⁊ ſic p regiones deportāt. puluiſqꝫ ſubnigri coloris eſt. p annos tres ſeruaꝫ. Et habet virtutē ꝯſolidandi ⁊ extergendi ac mūdificandi. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. de Cipro ſm trāſlatiōem arabicaꝫ. Ciprus. i. alcanna. hui9 arboris folia ⁊ extremitates ad vtilitatem puenerūt. ſubſtantia eius eſt compoſita ex acuta ca. cū tēperamēto: ⁊ ſubſtātia terrea frigida ⁊ ſicca. ⁊ ſapor eius eſt ſtipticus. ⁊ virtus eius deſiccat ſine mordicatione: Unde virtus eius repercutit ⁊ diſſoluit.

Operationes

☞ Sera. auc. Dyaſ. Virt9 folioꝝ ei9 ſtipti- A
ca eſt. Et iō qn̄ maſticanꝫ curāt alcolā. ¶ Et B
infundiꝫ decoctio ei9 ſup cōbuſtionē ignis.
¶ Et qn̄ teriꝫ ⁊ infundiꝫ ī aqua aſtaracios. et C
liniunꝫ inde capilli fiūt rubei. ¶ Et vnguēta D
que fiunt ex ea molliūt neruos. ⁊ facit in vul
neribꝫ illud qđ facit ſanguis dracōis. ¶ Gal. E
p̄hibet dilatationē pupille ⁊ combuſtionem
ignis. ⁊ qn̄ coquiꝫ in aqua: et p̄ijciꝫ aqua illa
ſup locū cōbuſtionis. ¶ Et ip̄a adminiſtraꝫ F
in medicinis heriſipile. ¶ Et cōuenit vlceri- G
bus. ſ. alcole que fiunt in ore puerorum.

Capitulum. xiiij.

ALlium dictū ē: eo ꝙ oleat. Ambro. in hexameron li. v. Alliū tantā vim odoris hꝫ vt leopardus eū ſuſtinere nō valens: fugiat. Unde ſi q̇s allium alicubi cōfricauerit: leopardus inde reſilit: nec reſiſtit. ¶ Pli. de hiſtoria naturali li. xix. Allium ad multa ruris p̄cipue medicamēta prodeſſe crediꝫ. ¶ Hypocrates in q̄dā ep̄la. Alliū calide eſt ꝟtutꝫ. Eſt aūt aperitiuū ⁊ abſterſiuum: ꝯſolidat vlcera fraudulenta. ¶ Rabimoyſes ca. de allio. ⁊ ca. de ſcordeon. i. alliū agreſte ē calidum ⁊ ſiccū p̄ueniens vſqꝫ ad quartum. ¶ Palladi9 li. ij. menſe Janua. Alliū et vlpi-

cum bene ſeri poteſt.ſed albo alba terra profi/
ciet. Idem in libro.xij. Menſe quoqꝫ Nouem
bri allium ⁊ vlpicum ſeritur bene terra maxime
alba foſſa ⁊ ſubacta ſine ſtercore. Sulcos in
acris oportet fieri.et in locis altioribꝫ ſemina
poni.quattuor digitis ſeparata: nec altiꝰ.foſſa
equaliter ſarculanda ſunt: et inde puleſcent.
Auicenna i.ij.canone. Allium aliud domeſti/
cum.aliud ſilueſtre:quod eſt amarum ⁊ ſtipti/
cum. Eſt etiam aliud quod dicitur porrinum.
Et eſt compoſite virtutis ex allio ⁊ porro. Eſt
⁊ aliud quod dicitur allium ſerpentis. Eſt aūt
allium calefactiuum ⁊ exſiccatiuum in tertio
vſqꝫ ad quartum. Et ſilueſtre plus alio. ¶ Dya
ſcorides. Allij genera duo ſunt.ſcꝫ ortiuum.
aliud quod in egypto naſcitur: ſed non ſatis
diſſimile. Uirtus eius eſt viſcida inflatiuis: ſtip
tica: calida. ¶ Conſtantinus. Allium duplex.
Domeſticum ⁊ ſilueſtre ſcꝫ ſcordeon domeſti/
cum calidū eſt in medio quarti gradus. Idem
in pantegni. Allia calidiora ſunt cepis et ſic/
ciora: acuta ſunt: ⁊ dolorem capitis faciunt. q̄
ſi coquantur ardor ille amittitur. potioni q̄ ci
bo meliora ſunt. Cocta magis nutriūt q̄ cru
da. ſanitatem cuſtodiunt: quia naturalem calo
rem confortant. digerere faciunt.

cū adipe vetuſto vel cū lacte coctū. aut ſi ſan/
guis etiam excreetur vel purulenta ſint.
¶ Facit ⁊ ſomnos et totum rubicundiora cor/ L
pora. ventrem quoqꝫ ſtimulat. cum viridi co/
riandro tritum.
¶ Porro vitia eius ſunt: quod oculos ebetat M
inflationes facit: ſtomachum ledit: ⁊ copioſiꝰ
ſumptum ſitim gignit.
¶ Platearius. Allium inquit groſſam diſſol/ N
uit ventoſitatem ventrem humefacit: lumbri/
cos ⁊ aſcarides excludit. vrinam ꝓuocat: mor/
ſum rabidi canis curat. eis etiam qui malam
aquam potauerunt ſubuenit.
¶ Cataplaſmatum locis groſſos humores ha O
bentibus diſſoluit.
¶ Dolorem dentium de frigiditate mitigat. ſi/ P
tim ꝓpter flegma coagulatum ſtomacho am/
putat ſcabiem: morfeam: impetiginem: et pu/
ſtulas in quocūqꝫ loco fuerint potenter curat
ſi ex eo confricenť aut cataplaſmentur.
¶ Menſtrua ⁊ vrinas ꝓuocat. ſecūdū mā expel Q
lit ſi in eius apozimate mulieres ſederint.
¶ Silueſtre allium virtutē habet ſicut dome/ R
ſticum. tamen calidius ⁊ ſiccius eſt. Hec inue/
nies in ſpeculo naturali Uincentij. libro. xi.
cap. xvi. Et ibidem plura alia.

Operationes.

A ¶ Plinius libro viceſimo. Allij magna vis eſt
contra aquarum et quorumlibet locorum mu
tationes.
B ¶ Odore ſerpentes abigit ⁊ ſcorpiones odore.
Et omniū beſtiarū ictibꝫ medetur. ac ꝑuatim
contra emorroidas cum vino illinitur.
C ¶ Contra canis morſus et in vulnera cum mel
le imponitur.
D ¶ Suſpirioſis coctum. aliqui crudum. aliqui
et tritum in lacte dederunt.
E ¶ Parapagoras. et contra morbum regium
vino miſcuit.
F ¶ Et contra yleum in oleo ⁊ pulte ſic illiniunt.
Antiqui ⁊ inſanientibꝫ dabant crudum.
G ¶ Dyocles autem freneticis elixum. Dentium
dolores tribus capitibus in aceto tritis immi/
nuit. vel ſi aqua decocta colluanť ⁊ in concaua
dentium addatur.
H ¶ Ptyriaſes ⁊ prurigines ſanat potum. item/
qꝫ cum aceto vel nitro tuſum. Compeſcit diſtil
lationes cum lacte coctum vel tritum. vel cum
caſeo molli permixtum. Quo genere ⁊ raucita
tem extenuat. Coctum vtilius eſt crudo.
I ¶ Tineas ⁊ animalia reliqua intraneorꝫ pel/
lit in aceto mulſo coctum.
K ¶ Tenaſmo in pulte medetur. Tuſſim curat

Capitulum .xv.

Altea eſt agreſtis malua ſiue malui auiſcus. Sed altea dr̄ eo ꝙ in altū ſurgit Uiſcus āt ꝙ glutinoſus ſit ex ſynonimis. Altea bis malua: euiſcus: maluauiſcus: ibiſcus. Idē eſt maluauiſcus folia hꝫ rotunda ſicꝫ panis porcinus. flos ei⁹ roſe ſimilis. radix ē muſcilaginoſa. Eſt cōplexio ei⁹ calida cū equalitate. ¶ Gal'. vi. ſim. far. ca. Euiſcus ſiue altea. Et eſt malua ſilueſtris dyaforetica eſt ⁊ laxatiua. nō vrens. abſterſiua. mitigatiua. digeſtiua ꝓ difficile digeſtibiliū. ¶ Dyaſ. c. altea. Altea folia ſunt ei rotunda ſimilia ciclamini. florem hꝫ roſis ſimilē. baſtā duob⁹ cubitis longā: radix eſt illi muſcilaginoſa. ⁊ int⁹ alba. ⁊ dr̄ altea eo ꝙ ſurgat in altum. Euiſcus quia glutinat. Sera. li. ag. c. de maluauiſco. Radix maluauiſci hꝫ virtutē ſtipticā. ⁊ totius herbe volo dicere: radicis: ramoꝝ: floꝝ ⁊ folioꝝ: ⁊ ſeminū. vn̄ virtus ei⁹ eſt q̄ deſiccat: verū radix ⁊ ſemē ſunt magis deſiccatiua: ⁊ pl⁹ ſubtiliatiua. ¶ Gal'. vij. ſim. far. cap. ð malua. Altea ſiue maluauiſcus magis dyaforetica eſt q̄ malua. ¶ Auic. li. ij. cap. de altea. Altea ca. eſt cū equalitate. Unde in ipſa eſt lenificatio ⁊ reſolutio: ⁊ ſemen et radix ipſius ſunt in virtute ei⁹ fortiora plurimū. et plurimū exſiccatiua ⁊ reſolutiua.

Operationes.

A ¶ Pandecta. ca. xxx. Folia eius trita cū axungia ⁊ aliq̄ntulū calefacta ⁊ ſuppoſita apoſtemata maturāt. duriciē relaxāt ⁊ mollificāt. Item herba cū ipa radice decoquaꝫ fere ad ꝯſūptionem. Et ſic apparebit q̄dam viſcoſitas: q̄ ſuperponatur ⁊ apoſtemata maturat: duricies remollit ⁊ relaxat. Ex aqua etiā ei⁹ addita cera ⁊ oleo fit cōpetens vnguentū ad p̄dicta.

B ¶ Aqua decoctiōis ſeminū ipi⁹ ⁊ malue valet ꝯ tuſſim ſiccā: ⁊ ꝯfert ethicis. Semina etiā ei⁹ cerata ⁊ in oleo decocta duriciem ſoluūt.

C ¶ Ypocrates. Uulneratis ac ſitientib⁹ defectu ſanguinis bibendū dedit ſuccū decocte radicis. Ipſam ꝓ vulnerib⁹ cū melle ac reſina: idemq̄ conuulſis luxacis tumendidus ⁊ muſculis neruis articulis impoſuit ⁊ aſmaticis ac diſſintericis in vino bibendū dedit.

D ¶ Auic. Altea nomen in greco deriuatū eſt ex plurium iuuamentorum nomine. cuius natura calida eſt cum equalitate. In ipſa ſunt lenificatio ⁊ maturatio ⁊ mollificatio et reſolutio. Semen et radix ſunt in eius virtute fortiora plurimum exſiccatiua ⁊ ſubtiliora

E ¶ Linitur ſup morfeam cum aceto. mollificat apoſtemata et prohibet ea. et reſoluit ſanguinē ⁊ maturat vulnera.

¶ Confert apoſtematib⁹ inflatis: et ſcrofulis. ⁊ valet ad duriciem matricis. F

¶ Sedat dolorem iuncturarum. ⁊ proprie cū adipe anſeris. G

¶ Tumorē ⁊ inflatōēs reſoluit q̄ ſūt ī palpebr̄ꝭ. H

¶ Semen eius tuſſi calide confert. ⁊ facile ſputum efficit. prohibetq̄ fluxum ſanguinis cum virtute ſua ſtipticitas. eius folia conferūt apoſtematibus mammille. I

¶ Et ponūt in emplaſtris pleureſis ⁊ peripleumonie. eius q̄ꝫ gūmi ſitim ſedat. K

¶ Decoctio radicis ei⁹ bibita ꝯfert vrine et inteſtinoꝝ ardori. ⁊ apoſtematib⁹ ani. L

¶ Dyaſ. cap. Molochia cum adipe anſeri genitali parti ſuppoſita aborſum facit. Inutilis eſt ſtomacho. ventrem mollit. M

¶ Itē vulnera recētia folijs ei⁹ curanꝫ: folia ei⁹ trita ⁊ īpoſita ſcorpiōib⁹ credūꝫ afferre torporē. Eadē femori alligata ſtimulat in ventrem. N

¶ Eadem nigra lana obuoluta ⁊ alligata mamarū vicia cōpeſcit. Item ⁊ idem cap. Altea. Flos eius in mulſa coctus aut vino ⁊ tunſus ⁊ impoſit⁹ vulnera curat. ſcrofas ſpargit. Itez cicatrices vulneꝝ curare facit. O

¶ Elixa ꝓ ⁊ trita addita axungia porcina aūt anſerina ⁊ reſina ⁊ terebentina: tumores ſtericos ⁊ offocatōēs apoſita medeꝫ. Itē elixatura ei⁹ hec oīa facere nouit. ⁊ ſecūdinas excludit. P

¶ Sola in aqua cocta ⁊ fomentata inteſtinorum dolorem tertio die ſanabit. Nos ipſi experti ſumus ꝙ trita cū axungia veteri ⁊ impoſita podagram tertia die ſanat. Et multi dicūt auctores collectiones omnes vel duricies que in corpore naſcunꝫ: decocta cū fenugreco ⁊ lini ſemie pelline impoſita ꝯfert. Q

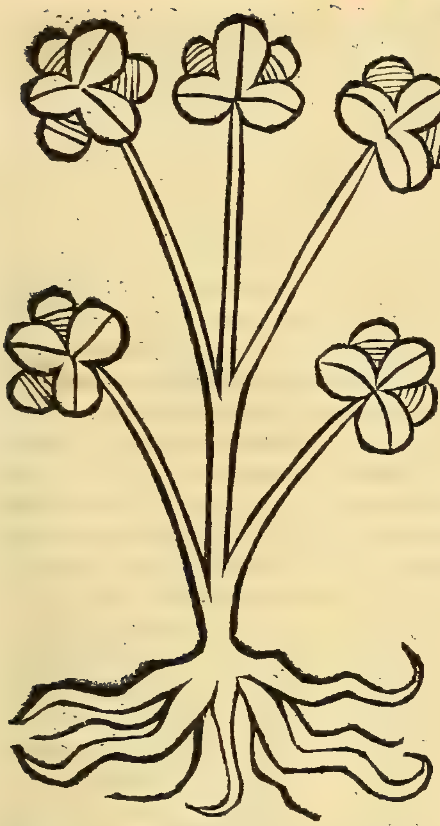
¶ Serapiō. Altea ꝓhibet apoſtemata: ⁊ ſedat dolorem: ⁊ maturat exituras dum eſt recens. ⁊ radix quidem eius ⁊ ſemen: q̄ꝛ in eis eſt virtus abſterſiua: curat morfeam. R

¶ Et ſemen eius frāgit lapidem renū. ⁊ aquā in qua decoquiꝫ radix eius ꝓpter ſtipticitatem que eſt in ea vlcerib⁹ inteſtinoꝝ ⁊ fluxui vētris ⁊ ſputo ſanguinis confert. S

¶ Et q̄n coquiꝫ ſola ⁊ teritur: ꝯfert exituris et apoſtematib⁹ q̄ apparent poſt aurē ⁊ ſcrofulis Et ꝯfert apoſtematib⁹ ani calidis. T

¶ Galien⁹. Radix maluauiſci ⁊ ſemen maluauiſci virida intenſius q̄dem opera nꝫ q̄ herba: et magis abſterſiuam oſtendunt virtutem: vt morfeam abſtergant. Et ſemē diuidat lapides in renibus conſiſtentes. V

¶ Radix autem ⁊ diſſinterie ⁊ diarrie: necnon emiſſionib⁹ ſanguinis eſt vtilis. X

Capitulum. xvi

Alleluia vel luyula vel panis cuculi. Luyũla herba eſt acetoſi ſaporis. folium eius eſt paruum ⁊ tripliciter diuiſum. ⁊ in cacumine cuiuſlibet ptis eſt alia inciſura. Semina ei⁹ ſunt in vaginulis ſimilibus corniculis. que cum tanguntur tempore maturationis euolant ab eis. ſemina ſimilia andachuce tendentia ad rubedinem. et vocatũr trifolium acetoſum. ſicut apparet in cap̄. trifolium. Trifoliũ acetoſum id eſt alleluia. ponit̃ a damaſceno in vnguento dyafinicon. et vocatur ipſum trifoliũ. ¶ Plinius ca. bachael id eſt trifolium acetoſum. folia flores ⁊ fructus ſũt frigidi ⁊ ſicci. folia tamen ſunt humidiora predictis. Fructus vel ſemina eius matura aliqualem habent dulcedinem.

Operationes

A ¶ Luyula ſiue alleluia medet̃ vlceribus oris ⁊
fiſtulis. ſimilatur in virtute acetoſe ſiluestri.
B eſt ſtiptica. cõſolidat vulnera ⁊ vlcera. ¶ Suc-
cus eius valet vlceribus oris antiquis ⁊ alco-
C le. ¶ Plinius cap̄. bachael propter acetoſitatẽ
exiſtentẽ in ipſo valet ad alcolam. et alias egri
tudines oris.

Capitulum. xvii.

Alkekengi vel kekengi. Serapion libro aggre. Alkekengi eſt ſpecies ſolatri quod dicitur kekengi. quod habet folia ſimilia folijs ſolatri. niſi quia ſũt latiora eis ⁊ rami eius quando elongantur declinãt inferius verſus terram. ⁊ habet fructũ in chiſti rotundum ſimilem veſice. ⁊ eſt fructus eius granum rubicundũ. ſimilem vue quem quidã kikilium vocant.

Operationes

¶ Serapion. Kekengi quod quidã nominant A
kakabum virtus eius eſt q fructus eius pro-
uocat vrinã. ¶ Et ideo admiſcet̃ iſte fructus B
in multis medicinis que conferũt epati veſice
⁊ renib⁹. ⁊ hec herba adminiſtrat̃ in medicinis
⁊ non comedit̃. ⁊ fructus hic mũdificat icteri
tiã ⁊ ꝓuocationẽ vrine. ¶ Et idem auc. habix. C
Alkekengi eſt aliud montanũ aliud ſilueſtre.
⁊ eſt albuz. ⁊ eſt ſimile in forma ſolatri ſuperio
ri. ¶ Et ſuccus eius bibitus cõuenit apoſtema D
tibus tam intrinſecis q̃ extrinſecis. ¶ Et quã E
do linit̃ ſup apoſtemata extrinſeca cõuenit eis
¶ Et granum eius quando bibitur conuenit F
vlceribus renum ⁊ veſice. ⁊ granũ eius eſt for-
tius domeſtico. ¶ Succus granoꝝ alkekengi G
ꝓuocat vrinam ꝓuocatione forti.

Capitulum.xviij.

Aloe. yſidorus in libro ethimologiarum. Aloa' eſt herba ſucci amariſſimi ¶ Platearius. Aloe fit ex ſucco herbe que appellatur eodem nomine. hec herba nō ſolum in grecia reperitur et in india et perſia. Verūetiam in apulia. Et ſuccus vtilis eſt ad multa. ſicut dicetur infra. Aloes tria ſunt genera. Epaticum. Succotrinū et Caballinū. Modus autē factionis eius diuerſimode creditur. quidam dicunt ꝙ herba ipſa teritur et ſuccus extrahitur ꝛ ad ignem ponitur quouſqꝫ bulliat. ꝛ poſtea ſoli exponitur ꝛ exſiccatur. Illud enim qđ ſuperius colligitur prius appellatur ſuccotrinū. Quod in medio minus purum eſt. Epaticū dicitur. Quod in fundo feculentum vocatur caballinū. Aliqui aſſerunt aloes diuerſas maneries fieri ex herbis diuerſis: nō genere ſed bonitate. ex quibus iſte tres maneries fiunt aloes. Alij dixerunt ꝙ aloes tribus modis eſt. Unū rubeū de quadam inſula indie. que dicit̄ Scotra. Aliud eſt nigrū quod eſt de perſia. Aliud citrinū. ꝛ fit in Arabia. quibus omībus laudabilius eſt ſcotrenſe. precipue ſi fuerit prelucidū. et rubeum quaſi color epatis. cito qꝫ frangibile et odoriferum ꝛ amariſſimū. Sed prima opinio melior. Diſcernitur autem quod eſt optimū ſuccotrinū ex citrino colore ſeu rufo. Et pcipue cum frangitur eius puluis. apparet quaſi puluis croci. et ꝙ leniter frangitur nec fetidum. nec valde amarū. Epaticum autem colori epatis ſimilatur ſcilicet quod eſt ſubnigrum. ꝛ hincinde habet foramina vt ora venarum. et obtuſam habet ſubſtantiā ꝛ non claram. Caballinū autē eſt nigrum. ꝛ obſcuram ꝛ feculentā habet ſubſtantiam amariſſimā. et horribilem protendit odorem. quia valde fetidum eſt. Sed attende ꝙ illud quod de natura ſua eſt aromaticū. quāto eſt aromaticius tanto melius. Et quod eſt fetidum. quāto fetidius tanto melius excepto aloe. Similiter omne quod debet habere aliquem ſaporem. quanto in ſuo ſapore eſt intenſius tāto melius excepto aloe. Nam cūm ſit de natura rerum amaritudinē habentium. quanto minus amarum. tanto laudabilius. Et eſt ſciendum ꝙ quando aloe ſimpliciter ponitur. pro ſuccotrino intelligit̄. licet ſm Alexandrū intelligat̄ ꝑ epatico. ¶ Serapion libro aggre. capl'. ſabet. id eſt aloe. Aloe fit ex plāta que habet folia ſimilia folijs ſquille in quibus eſt humiditas viſcoſa multa. tenax adherēs manui: et ſunt latiora folijs ſquille parum. ꝛ quaſi rotunda. ꝛ indurantur ꝛ inclinantur ad poſteriora. ꝛ ſunt in eis ſpine que egrediuntur ab eis breues ꝛ rare. et habet ſtipitem ſimilem ſtipiti affodillorū. Et tota herba habet odorē grauē. ꝛ ſaporem amarum multum. Et radix eius eſt vna ſimilis cannicule lignee. Naſcitur multum in india ꝛ in terris arabum: ꝛ in terris diccis atima ꝛ in maritimis ꝛ ripis et inſulis que dicuntur ancaros. Et non ſolum eius gummi eſt iuuamenti magni. ſed etiam flos eius. Nam quando teruntur ꝛ ponuntur ſuper vulnera faciunt ipſa adherere. Et aloes ſunt due ſpecies. quarū vna eſt arenoſa. ꝛ eſt fex. et alia eſt epatica. Jo. meſue cap. de aloe. Aloe eſt de ſublimioribus medicinis ꝛ melioribꝰ. habēs prerogatiuā ſup alias medicinas. Nam quanqꝫ intentio vniuſcuiuſqꝫ ſolutiui ſit ſm plurimum debilitare virtutes et membra que ſunt minere virtutum. hec tamen intentio cadit ab aloe. quia non ſolum non nocet. ymo inuenitur ad confortationē membrorum debilium addere.

Operationes.

¶ Pandecta capitulo. xxxiij. Aloe purgat colerā et flegma. viſum clarificat. opilationem ſplenis ꝛ epatis aperit. menſtrua prouocat ſuperfluitates circa pudēda ſi ſint ex frigida cau A

B ſa extergit ⁊ ſcabiem curat. ¶ Corpus diſcolo⸗
ratũ coloratũ reddit. Contra ſcabiem ⁊ putre⸗
dinem pudendarũ ⁊ pruritum digitorũ qui fit
ex ſerioribus aloe cum aceto confectum ⁊ ſic
inunctum valet. Cõtra arteticam detur cum
ſucco bardane.

C ¶ Contra alopitiam ⁊ caſum capillorũ in for⸗
tiſſimo buliat aceto. radix oliue vetuſte ⁊ poſt⸗
ea coletur ⁊ in colatura ponantur due partes
farine lupinorũ amararũ et tres aloes. que ſi⸗
mul conficiant̄. et addatur pũluis ſtafiſagrie.
⁊ inungatur caput per diſcriminalia

D ¶ Aloes puluis optime diſtemperatum cum
vino albo ⁊ aqua roſarum multũ valet ad pru
ritum oculorum.

E ¶ Suppoſitoriũ factum ex trifera magna cũ
pulũere aloes et maſtice prouocat menſtrua.

F ¶ Puluis eius cum melle datus. lumbricos
occidit. Et cum ſucco perſicarie auribũs inſtil⸗
latus vermes necat

G ¶ Dyaſcorides capitulo de aloe. Uirtus eſt ei
ſtiptica et mediocriter calida. et ſic nimis ven⸗
trem mollit. purgat putredinem. coleram ⁊ fle
gma deducit.

H ¶ Galienus. Aloe ſanat difficile cicatriſabilia
vlcera. ⁊ preſertim que in ano ⁊ pudendis. cõ⸗
fert etiam flegmoni eorum collectũ cum aqua
Eodem quoqʒ modo vulnera ſolidat.

I ¶ Johãnes meſue. Aloe ſolutione educit co⸗
leram ⁊ flegma: ⁊ mundificat caput ab eis et
ſtomachũ. ⁊ cõfert iuuamentũ magnũ dolori⸗
bus eorum. Et confert etiam inflationi ſtoma
chi ⁊ ſiti ⁊ dolori eius ex colera factis.

K ¶ Et qui aſſiduat acceptionẽ eius diebus con
tinuis. nõ videbit in corpore ſuo. ⁊ in inſtru⸗
mentis ſenſuum eius egritudinem. que nõ ſit
abilis ſanari. ⁊ preſeruat a putrefactione. ita ꝙ
etiam cadauera ⁊ proprie mixtum cum myrra
Caue id dare temporibus frigoris. excoriat
enim. Et ſolutione educit ſanguinem. Quan
titas que poteſt adminiſtrari ex eo eſt ab au⸗
reo. ƒ. vſqʒ ad. ʒ. iij. Et infuſionibus ab aureo.
id eſt vſqʒ ad. ʒ. iij.

L ¶ Serapion autem libro aggre. capitulo pro⸗
prio multa dicit de aloe. que oĩa ſunt de men
te Dyaſcoridis

M ¶ Galienus autẽ aliorum hic implicite vel ex
plicite tacta. quare propter breuitatẽ ea hic po
nere obmitto.

Capitulum. xix

Aloes lignũm. Aloa vel agalaym eſt
arbor ſuauiſſimi odoris. Unde grece
ſic nominat̄. Arabice vero hoab. La⸗
tine lignũ aloes vel xiloaloes vel aloes lignũ.
Aloa dicitur eo ꝙ lignũ tale altaribus adole⸗
tur. repetit̄ autẽ in magno flumine ſuperioris
babylonie. cui coniungitur fluuius paradiſi.
Unde quidam dicunt ꝙ impulſione fluuij ab
arboribus terreſtris paradiſi conducit̄. Nul
lus tamen huius arboris fertur vidiſſe origi⸗
nem. Alij dicunt ꝙ in cacuminibus montiũ
ſupradictoꝝ locorũ circa predicta loca exiſten
tiũ oriatur hoc lignũ. ⁊ impulſu venti aut tem
poris vetuſtate cadit in fluuium. Eſt calidum
⁊ ſiccum in ſecundo gradu. Sed ſciendum ꝙ
ſunt aliqui deceptores. qui accipiunt radices
camellee in mõtibus amalfie. et quoniã viden
tur aſſimilari. vicũqʒ in colore pondere ⁊ ſapo
re cum ligno aloe. ſophiſticant ipas. ponendo
in vino ebullitionis pulueris ligni aloes per
aliquos dies. quod deo ⁊ hominibus abomi⸗
nabile eſt. quoniã camelea multũ laxatiua eſt.
Lignũ aloes vero eſt ſtipticũ. Et camelea de
ſe nullũ habet odorem. ſed lignũ aloes eſt ſua⸗
uiſſimi odoris. ¶ Caſſi. fe. cap. de ligno aloes.
Lignũ aloes tribus modis eſt Uno modo fit
in quadã regione. ⁊ dicit̄ caume. Eſt aliud qđ
fit in inſula Indie maioris. et vocatur cumar.
Terciũ oritur in quadã regione Indie. ⁊ dicit̄
fales. Eligẽdũ eſt autem lignum aloes quod
non eſt coctum in aqua. Nam arabes faciũt
ipſum bulire in aqua. et illa aqua vtuntur ad
multa cõmoda. tale ergo lignũ amiſit ſpiritũ.

ꝛ paucã aut nullã habet operationẽ. ¶ Auicẽ-
na libro .ij. ca. xilo aloes calida eſt ꝛ ſicca in ſcdo
gradu. ꝛ eſt ſubtile aperitiuũ opilationũ. fran-
gitiuum ventoſitatũ.

Operationes

A ¶ Pandecta cap. xxxij. Lignũ aloe valet con-
tra debilitatẽ cordis. ſtomachi. epatis ꝛ cere-
B bri. ¶ Cõtra cordiacã. ꝯtra retẽtionẽ mẽſtruo-
rũ. ꝯtra oẽs paſſiões ꝛ debilitates cordis po-
C tiſſime ex frigiditate. ¶ Vinũ decoctiõis ei⁹ di-
D geſtionẽ ꝯfortat. ¶ Et ſtomachũ infrigidatũ
calefacit. Et ſi abominabile fuerit ponat̃ parũ
ligni aloes integri in vino per noctẽ. mane vi-
E nũ exhibeat̃. ¶ Suffumigiũ ex eo factũ ꝛ rece-
ptũ inferius a muliere perembotũ ꝓuocat mẽ-
F ſtrua. ꝛ ſuffocatiões matricis medet̃. ¶ Simi-
liter trifera magna ſumpta cũ decoctiõe ligni
G aloes menſtrua ꝓuocat. ¶ Fumus eius ꝑ na-
H res receptus cerebrũ confortat. ¶ Similiter ſi
accipit̃ puluis ligni aloes ꝛ gariofiloꝝ ꝛ oſſis
I de corde cerui. ¶ Et conficiant̃ cũ oleo ꝛ inun-
gatur caput galli. in die illa ꝛ nocte non ceſſa-
K bit cantare. ¶ Caſſius felix lignũ aloes confor-
tat ſtomachũ. ꝛ omĩa mẽbra interiora. ſupfluã
corporis humiditatẽ expellit. maxime de ſto-
machi ventoſitatẽ diſſoluit. opilationẽ aperit.
L ventrẽ cõſtipat. fluxui vrine repugnat. ¶ Se-
rapion. Lignũ aloes eſt cõpetens multũ ha-
bentib⁹ egritudines in epate. ꝛ ad diſſinteriã.
Et ſedat dolorẽ lateris ꝛ eſt ex fumigijs bonis
ꝛ datur ex eo aureus vnus ꝛ remouet putredi-
M nẽ a ſtomacho ꝛ fortificat ipm. ¶ Et idem auc.
ata bari. Lignũ aloes ſtringit ventrẽ. ꝛ corro-
borat viſcera ꝓpter virtutẽ ſtipticã que eſt in
eo cum aromaticitate. Et eijcit ſupfluitatẽ hu-
N miditatũ corruptaꝝ a corpore. ¶ Et idem auc.
Raſis. Lignũ aloes eſt bonum ſtomacho hu-
O mido. ¶ Et idem auc. yſaac aben arã. Lignũ
aloes eſt bonũ cerebro. ꝛ fortificat viſcera. Et
expellit ſupfluitates humidas. ꝛ facit deſcẽde-
re flegma a cerebro quãdo fit ſuffumigatio cũ
eo. ꝛ maxime illud flegma quod generat̃ ex va-
poribus aſcendentibus a ſtomacho. ꝛ expellit
P vẽtoſitates ¶ Lignũ aloes remouet ſupfluita-
tes humiditatis. ꝛ confortat viſcera. ꝛ ꝓhibet
Q iram. ¶ Et maſticatio eius facit oris odorẽ bo-
nũ. ꝛ confortat neruos. ꝛ acquirit eis vnctuo-
ſitatẽ ſubtilem. ꝛ confert cerebro valde. ꝛ cõfor-
tat cor ꝛ letificat ipm. ꝛ cõfortat epar. ꝛ in ipo
R eſt virtus cõſtringens naturã. ꝛ confert diſſin-
terie melãcolice. ¶ Et idem de viribus cordis
dicit ꝙ confortat cor.

Capitulum. xx.

Ambra gre. ꝛ latine nũcupat̃. Ambra
ſm quoſdam eſt ſperma ceti piſcis. Et
ſm quoſdã eſt fruct⁹ arboris ſub ma-
ri creſcẽtis. vel gummi. vel mana cor fontis in
mari. Et ſm quoſdam eſt iecur piſcis. Et ſm
quoſdã ſpuma maris. Et ſm alios eſt ſtercus
aĩalis maris. ſed falſo. qm̃ ambra generat̃ ſub
mari in ſpeciẽ fungoꝝ. q̃ generãt̃ in terra. Ca-
lida eſt i .ij. gradu ſicca in .i. circa finẽ. Sophi-
ſticat̃ aũt ambra cum ligno aloes ſtorace cala-
mita ꝛ laudano reſolutis. addito muſco reſo-
luto in aqua roſarũ. ꝛ appoſita aqua in parua
quãtitate. Sed cognoſcit̃. q̃a ſophiſticata po-
teſt malaxari ſicut cera. vera aũt ambra non.
¶ Sera. li. aggre. cap. Hambar id eſt ambra.
Naſcit̃ in mari ꝛ generat̃ in speciẽ fungoꝝ q̃
generant̃ in terra. Et qñ mare turbat̃ eijcit a
fundo ei⁹ lapides magnos. ꝛ cũ eis eijcit fru-
ſta ambre. Et plurimũ ex ea ingredit̃ in mari
qd̃ eſt in terris gingios. ꝛ in occidẽte. ꝛ illa de-
fert̃ almaca vdc. Deferũt eñi illuc hoĩes q̃ no-
minant̃ mihere, i. veloces. qñ nouerũt ꝙ mare
eoꝝ eiecit ambrã. Melior aũtẽ ex ea eſt illa q̃
inuenit̃ in inſulis illarũ regionũ. ꝛ in littorib⁹
ipi⁹ cũ figura rotũda coloris celeſtis. Illa ẜo q̃
eſt alba ſicut ouũ ſtrutiõis eſt mala. ꝛ eſt illa
quã deuorãt quidã piſces magni q̃ dicunt̃ azel
q̃ cũ deglutiũt eã occidunt̃ ab ea. ꝛ natãt ſuper
aquas. quos vidẽtes hoĩes de zingios ꝓijciũt

ſuper eos vncos ferreos. ⁊ extrahunt ipſos ð
mari. ⁊ extrahunt ambꝛam de ventre coꝝ ⁊ eſt
ambꝛa nō bona: maxime que in vētre reperiť
⁊ nominát eā apotecarij perſie maioꝛis madi.
Vez illa q̄ reperiť iuxta ſpinā doꝛſi. ⁊ eſt pura
et munda multū ⁊ bona valde. ¶ Aui. li. ij. ca.
de ambꝛa. Ambꝛa eſt cali. ⁊ ſic. Et dꝛ ꝙ ſit cali-
ditas eius in. ij. ⁊ ſiccitas in pꝛimo gradu.

Operationes

A ¶ Pan. ca. xxxviij. Contra ſincopim accipe ʒ.
i. ambꝛe. et. ℥. i. ligni aloes. et. ℥. ij. oſſis de coꝛ
de cerui. q̄ oīa reſoluanť in aq̄ro. ⁊ fiant pillule
B et ꝑpinenť. ¶ Contra epilentiā. pone ambꝛam
⁊ coꝛnu cerui in vaſe vitreo ſup carbones et pa-
tiens ſuſcipiat per os et nares. ⁊ multū valet
C ¶ Cōtra ſuffocationē matricis q̄ oppꝛimit ſpi-
ritualia. ponať ſilr in vaſe vitreo cū alijs aro-
D maticis: et recipiať fumus p os vulue. ¶ Se-
ra. Ambꝛa ꝯfoꝛtat cerebꝝ ⁊ coꝛroboꝛat ipſum
et ſenſus oēs ⁊ coꝛ: et ꝯfert ſenibꝫ ⁊ frigidis cō-
E plexionibꝫ. ¶ Sera. Ambꝛa virtutez cerebꝛo
pꝛeſtat. ⁊ ceteris ſenſibꝫ ſeu coꝛdi. adiuuat q̄z ſe
nes ⁊ illos q̄ a frigidis humoꝛibꝰ poſſidentur.
F ¶ Aui. Ambꝛa cōuenit decrepitis ſubtilitate
ſua. ⁊ cōfert cerebꝛo ⁊ ſenſibꝰ. ⁊ cōfert pectoꝛi.
Et idem de viribꝰ coꝛdis ait. ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ. Al
manſoꝛ. tra. iij. ca. de ambꝛa. Ambꝛa calida eſt
Cerebꝛum quoqꝫ atqꝫ coꝛ robuſta efficit.

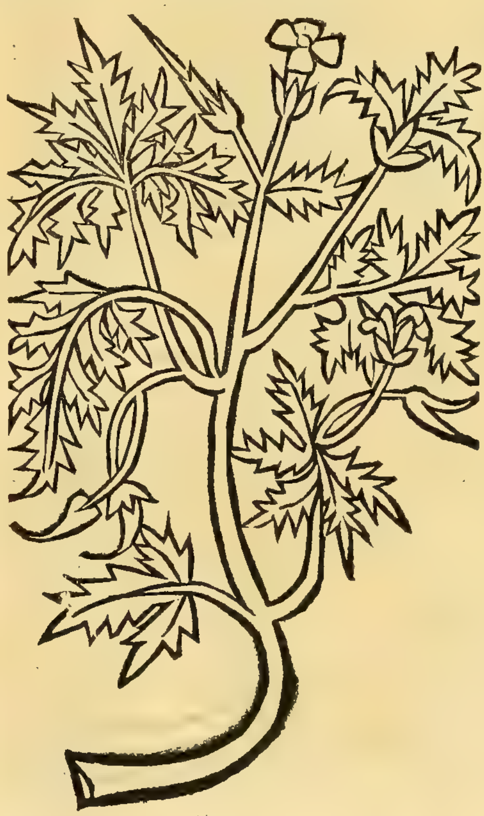

Capitulum. xxi.

Abꝛoſia alias ambꝛia vagi noīs eſt
Pli. li. xxvij. Ambꝛoſia circa alias her
bas fluctuās. vnū fruticē denſum ra-
moſum tenuē. triū fere palmoꝝ hꝫ. tertia pte
radice bꝛeuioꝛe. folijs rute. circa imū caulem.
ſemen eſt vuis dependentibus. odoꝛe vinoſo
Qua de cauſa botris a quibuſdā vocať. ab a-
lijs arthemiſia. Coꝛonanť illa capadoces. ⁊ v-
ſus eius ad ea que diſcuti opus ſit. ¶ Yſiđ. li.
ethi. Ambꝛoſia eſt herba quā latini apiū ſilua
ticū vocāt. De qua Virgilius ait. Ambꝛoſieqꝫ
come diuinū virtute odoꝛem aſpirauere ¶ Dy
aſcoriđ. Ambꝛoſia quā multi botrim vel ar-
themiſiam dicūt frutex eſt multas habens vir
gas tribꝫ palmis longas. ⁊ folia initio minu-
ta rute ſimilia. virge ſunt plene ſemine.

Operationes

¶ Galienꝰ vi. ſim. far. ca. de ambꝛoſia ſiue apiū A
vim habet ſtipticā ⁊ repercutientem. ¶ Omne B
coꝛpoꝛis reuma ꝓhibet/ cathaplaſmati adhi-
bita ¶ Ipſaqꝫ cum vino bibita rotundos lum C
bꝛicos excludit. At ſuccus eius cum lana im-
poſita mulieris fluxum extinguit. Eademqꝫ
turboꝛes oculis inuncta pꝛohibet.

Capitulum.xxij.

Amomū. Dyaſ.ca.de amomo. Amo-
mū genus eſt adoratiſſime herbe cui⁹
frutex eſt ſil'is botruo: in circūitu cu-
iuſlibet arboris naſcēs.ramulos habet ſiccos
z duros ꝯgulis ſil'es coloris ſubruffi.circa q̄s
foliola iuncta z copioſa ex tirſo butruoſum ſe-
mē rodēs et ſibi cōnexū florē albū veluti viole
folijs ſil'ibꝫ brionie. Cui⁹ triplex daꝛ ſpēs. Eſt
eīm qđ appellaꝛ frumētū.ceteris melius auroſi
coloris vel flaui:odoris boni. Aliud eſt quod
appellaꝛ medicon ꝑmo inferius naſciꝛ in locis
humectis: z ꝓpterea forma maius atqꝫ viride z
lene tactu.ſaporē origani habēs. Terciū vero
qđ appellaꝛ ponticū.rufum eſt z nō longū: nec
difficile frangibile: butruoſo ſemine plenū. et
odore ꝑcuſſibile.id eſt ſtipticū. Eligēdū aūt eſt
recēs z albū. virgas purpureas habēs expan
ſum z ſemīe plenū. ¶ Pli.ca.de amomo. Amo
mū vocaꝛ eo ꝙ veluti odorē cinamomi inferat
naſciꝛ in ſyria z armenia.frutex eſt botruoſuꝫ
ſemē reddēs ſibi cōnexū.flore albo velūti viole
figura folijs ſimilibꝫ brionie.odore etiā bono
ſomnū incitat. Et eſt ca.z ſic in iij.g̃. ¶ Gal'.vi.
ſim.far.ca.de amomo. Amomū hoc quidē vi-
detur ſcḋm virtutē aſſimilari acoro.niſi ꝙ ſiccus
plus eſt acorus. digeſtibilius vero amomum.
Et dixit. Gal'.in q̄nta amphoriſmoꝝ. ꝙ om̄ia
alia calida forti caliditate ſunt ſil'ia.ſcꝫ in hoc
amomo.ſicut ſūt caſſia lignea.tapſus.amomū
cinamomū.z faciūt ſodā. Et ſil'iter faciūt plu-
res alie ex ſpeciebꝫ q̄ ſunt ſubtiles z calide. Et
quidā adulterāt amomū cū plāta q̄ diciꝛ amo-
mides.eo ꝙ ſimilaꝛ amomo. niſi q̄a non habet
odorē ei⁹ nec tale ſemen.z naſciꝛ in armenia.z
flos eius eſt ſil'is origani. Si vis nō decipi ab
hac vel a ſil'ibꝫ caue a planta q̄ eſt nimis iuue-
nis.z elige illā cui⁹ rami egrediunꝛ ab vna ra
dice. Virtus eius eſt calefactiua.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Amomū eſt ꝓſtans ſomnū.tumores
etiā cathaplaſmatib⁹ admixtū ſedat. Miſceꝛ
diuerſis antidotis et miris et varijs odoribus
B grate miſceꝛ. ¶ Serap̄. Amomū inducit ſom-
nū z ſedat ſodā qn̄ emplaſtrū cū eo fit ſuꝑ fron
tem.z maturat apāta calida. z ꝯfert puncture
ſcorpionis:qn̄ fit emplaſtꝝ cū eo z ozimo z po
C niꝛ ſuꝑ locū puncture. ¶ Et idē auc.humaym
filij Iſaac. Amomū eſt res q̄ inebriat.etenī de
ꝓprietate eius eſt ꝙ inebriat et facit dormire.
D ¶ Aui. Amomū maturat apāta ca. Et eius de
coctio bibiꝛ ad podagrā z ſedeꝛ in ea. Et ꝯfert
doloribꝫ matricis. z intrat in peſſarijs matri-
cis. z ſedeꝛ in decoctione eius ad dolorē renū E
¶ Almāſor tra.iij.ca.de amomo. Amomū ca.
eſt z ſic. qđ ad opilationē epatis ex frigiditate
eſt ꝑficiēs. dolorē aufert matricis.in capite tn̄
grauedinē z dolorē atqꝫ ſcothomiā generat

Capitulum.xxiij.

Ameos. Serap̄.li.aggre.ca.nachana
id eſt ameos.auc. Dyaſ.q̄dā noīant
ipm̄ pomū anthomation. id ē ciminū
ethiopiū. Vex natura cimini ethiopij eſt alia
a natura ameos z eſt notū. Eſt nāqꝫ ſemē fere
ſil'e cimina ethiopio.niſi q̄a eſt min⁹ eo multū
z albi⁹ z duri⁹. z in ſuo ſapore eſt de ſil'itudine
ſaporis origani. Et illud qđ eſt eligendū ex eo
eſt illud qđ eſt recēs z mūdū. ¶ Et idē auc.gal'.
Magis iuuatiuū qđ eſt ex eo eſt ſemē ei⁹. z in
ſapore ei⁹ eſt amaritudo pauca z acuitas.z vir-
tus eius eſt q̄ calefacit z ſiccat in tercio gradu.

Operationes.

¶ Dyaſ.auc. aben meſuay dixit ꝙ ꝓuocat vri- A
nā.z ſemē eſt bonū fe.antiq̄s. ¶ Et qn̄ eius de
coctio poniꝛ ſupra puncturā ſcorpionis aufert
dolorē. z eſt bonū frigiditati ſtomachi z epatis
z aufert opilationē. z ſedat nauſeā. z deſiccat
humiditates ſtomachi. ¶ Et eſt bonū humidi B

tati q̄ eſt in pectore. ⁊ mūdificat vias renū ⁊ ve
ſice. ⁊ extrahit lapidē ex eis poſtq̄ꝫ fuerit fact⁹.

Capitulum. xxiiij.

Amidū vel amilū. ⁊ eſt ſuccus frūmē
ti. et dr̄ amilū ab a qđ eſt ſine ⁊ melos
grece. i. mola eo q̄ ſine mola fit. vnde
amidū ſiue amilū eſt medulla frūmēti qđ infū-
dit̄ ⁊ tundit̄ donec furfur ſuū dimittat. deinde
cū aqua mittit̄ in ſportulā. ⁊ cū p̄ſſura colat̄. et
cū i vno vaſe velut fex recederit aqua effuſa in
ſole ſiccat̄ poſt hoc leuiter ſtringat̄. ¶ Caſſius
felix ca. de amilo. Amidū tēpate caliditatis
eſt ⁊ humidū qđ ſic fit. Frumētū in aq̄ frigida
ponat̄ p dīe ⁊ noctē ⁊ de die in diē aqua remo-
ueat̄ quouſq̄ꝫ frumētū videat̄ putrefieri. dein-
de aqua remota optime teratur ⁊ cū eadē aqua
optime cōfectū p pannū exprimat̄. ⁊ ſoli expo
nat̄ vt exſiccet̄ vſq̄ꝫ ad aque cōſumptionē. ⁊ fre
quēter remoueat̄ aqua frigida donec dealbet̄
qđ reſidet deſiccat̄ ⁊ idurat̄. ¶ Sera. li. aggre.
ca. de ami. Amilū infrigiditat ⁊ deſiccat plus
q̄ꝫ frumentū. Et melius ex eo eſt illud qđ fit in
eſtate. Et modus operatiōis ei⁹ eſt vt accipiaſ
de frumēto: ⁊ ip̄m bene purges: ⁊ infundes in
aq̄ dulci ⁊ laues ip̄m cū ea. ⁊ poſt proijce aquā
illā cū qua ip̄m lauiſti ⁊ funde ſup ipſum aquā
aliā. ⁊ facies ita q̄nquies in die ⁊ ſi potes in no
cte ſilr̄. ⁊ qñ mollificat̄ oportet q̄ eijcias aquā
eius cū facilitate ſine agitatiōe aliq̄: ne cū aq̄
egrediat̄ aliquid de lacte. Et poſtq̄ꝫ hoc feceris
calca cū pedibus ⁊ ꝓijce ipam aquā. ⁊ qđ ſup-
natauerit ſup aquā ex furfure collige cum cac-
cia pforata. ⁊ abijce reſiduū. poſtq̄ꝫ vero pur-
gatū fuerit a furfure ⁊ colatū pone ſup lateres
nouos ⁊ expone ſoli calido. ⁊ ſi remāſerit in eo
aliqua humiditas pone ſup ignē. Et ſapor ei⁹
eſt acetoſus. ⁊ virtus ei⁹ eſt pauce calid[illegible]tis.
ſed eſt cōpoſitū ex virtutib⁹ cōtrarijs. Nā vna
eſt frigida ꝓpter acetoſitatē q̄ eſt i eo ⁊ alia cali
da a caliditate ei⁹ q̄ eſt a farina. q̄ eſt in eo a ca
lore putrefaciēte. Eſt aūt optimū amilū recēs
⁊ cādidū ⁊ leue ſine vllo acere ⁊ inq̄noſo odore

Operationes.

¶ Dyaſco. Amilū facit ad abſtinendū reuma A
oculorū. alta vulnera oculis replet. aſpredinē
oculoꝝ tollit. ¶ Sanguinē reijcientibus bibi B
tum ſingulare preſidiū eſt. ¶ Aſpredines arte C
riarū diſlenit. Jus collo lactis miſcetur ⁊ pro-
fluum ventris ſtringit valde. poteſt autē leui-
ter ſtringere ꝓpter quod in collirijs lachrymas
ſtringentib⁹ miſcetur. valet ſimiliter cōtra apo
ſtemata ſpiritualiū ⁊ tuſſim coctū in aqua or-
dei cum lacte amigdalarum additis penidijs
¶ Serapio. Amilū confert humoribus currē- D
tibus ad oculos ⁊ vlceribus que dicuntur fel
feoles. ¶ Et quando bibitur abſcindit ſangui E
nem qui venit a pectore. ⁊ lenit aſperitatē gut
turis. ¶ Et quando miſcetur cum lacte in ali- F
uo cibo hoc idem facit.

Capitulum.xxv

Amigdala grecū nomē eſt. latine nux longa dr̄. Cunctis arborib⁹ prior ſe flore veſtit. ⁊ ad ferenda poma arbuſta: cetera preuenit. Ex his alie ſunt dulces: alie amare. Sed agricole huic generi ſic mederi ferunt. Terebrāt eius radicem ⁊ in mediū inſerunt ſurculum arboris q̄ pice dicit̄. quo facto ſucci amaritudo deponit̄. Hec Yſidor⁹. ¶ Pli li.ij. Arbores quedā prime germināt. ⁊ inter nouiſſimas nudant̄. vt amigdali ⁊ fraxini ⁊ ſambuci. et his nempe que aquila hieme oriente cōcipiūt. Primo oīm amigdale florent menſe ianuario. Pomū vero maturāt menſe martio. Perditq; facillime fructuꝫ ante maturitatem amigdala. ſicut et ficus et palma. ¶ Ex libro d̄ natu. rer. Amigdalus in locis calidis fructu abundat. Frigidioribus aūt locis arbor vetuſta flore fecunditatem negat.

Operationes

A ¶ Pli.li.xxiiij. Amigdale amare radix decocta cutem in facie corrigit ⁊ colorem hilariorem facit. Nuces ipſe ſomnum faciunt ⁊ auiditatem

B ¶ Aui. Arbor amigdalar̄ amarar̄ cū optime terit̄. atq; cū aceto ⁊ oleo roſaceo permiſcet̄: et inde fit emplaſtrū fronti confert ſoda. Radix etiā eius decocta ⁊ ſup pannū linita. fortis eſt

C medicina. ¶ Conſtantinus in libro gra. Radix amigdale amare puluerizata: ⁊ cū aceto tēperata: fit bonū vnguentū ꝯtra lentigines et impetiginem. omneſq; ſordicies cutis. ⁊ maxime ꝯtra morfeam. Cuꝫ vino potui data tuſſim

D curat. lapidem frangit. ¶ Dyaſ. ca. de amigdalis. Arbor amigdalar̄ dulciū eſt debilioris operationis q̄ amarar̄ arbor. amare ſunt ſubtiliatiue ⁊ prouocatiue vrine. ¶ Sera. aucto. ar

E thigenis dulces amigdale ſunt calide ⁊ humi

F de in primo gradu. ¶ Et idem aucto. meſuay Quando comedunt̄ cū cortice ſuo ſtringunt gingiuas. ⁊ ſedat qḋ accidit in ore ꝓpter ſuā ponticitatem. Et qn̄ comedunt̄ cū zuccaro deſcendunt a ſtomacho. ⁊ qn̄ ſicce torrefiunt ſunt cōuenientiores ſtomacho ⁊ augent ſperma ſicut auellana ⁊ fiſtici. ¶ Idem auc. albugerig. Gū

G mi ear̄ adminiſtrat̄ ſicut gūmi arabicū ⁊ pru

H nar̄. ¶ Sal. vi. ſim. far. de amigḋ. Dulces amigdale in eis eſt amaritudo ear̄ occulta que nō apparet ſenſui q2 vincit in eis dulcedo. verū qn̄ veteraſcunt apparet maniſeſte. Virtus ear̄ temperata eſt cum caliditate. preualet em̄ in ipſis abſterſiua ⁊ ſubtiliatiua ſubſtantia. ꝓpter quam expurgat viſcera. ⁊ pulmonem ⁊ tora

I cem. expuitiones operantur humorū. ¶ Rabi moyſes ca. de amigdalis. Dulces amigdale prouocant ſomnum temperatum. et coquinatum cum eis humectat ventrem. ⁊ ſunt laudabiles. ⁊ ſaluant ſubſtantiam cerebri.

Capitulum.xxvi

Anacardus pediculus elephantis ab imperitis medicis dicit̄. qḋ eſt falſum ſed eſt fructus cuiuſdam arboris que vocatur pediculus elephantis. ¶ Auicenna libro ſcḋo. Anacardus eſt fructus ſilis oſſi dactili. ⁊ medulla eius eſt ſilis medulle nucis dulcis in quo non eſt nocumentum. Et cortex ipſius eſt rarus frangibilis: in cuius raritate eſt mel: viſcoſum habens odorem. Et ſunt homines qui ipſum maſticant ⁊ non nocet eis. ⁊ proprie cum nuce. calida eſt ⁊ ſicca in quarto.

Operationes.

¶ Auicenna. Eius mel eſt vlceratiuum apoſ A
tematum ⁊ aduſtiuum ſanguinis ⁊ humor̄. Eradicat verrucas. ⁊ aufert albaras: ⁊ eradicat bar ulos. ⁊ ſanat alopitiam flegmaticam. Commouet etiam calida apoſtemata in interi
oribus. ¶ Confert frigori neruorum. ⁊ eorum B
mollificationi et paraliſi et torture. ¶ Confert C
corruptioni memorie: cum eius confectio noſtra anacardinum ſumitur. Sed tamen com
mouet alienationem ⁊ melancoliam. ¶ Suf D

fumigantᷣ cum eo emoꝛroides ⁊ exſiccantᷣ Eſt
E ex ſumma venenoꝝ. ⁊ adurit humores ⁊ inter
ficit. ¶ Et eius quidem tiriaca eſt lac vaccinū
butiro inde extracto. Et oleū nucis eius fran
git virtutē. loco eius ponitᷣ quintuplū ponde/
ris eius de badaham. ⁊ quarta ponderis ipſi⁹
de oleo balſami. ⁊ tercia pōderis ipſius de na/
pta alba.

Capitulum. xxviij.

Anetum eſt herba oꝛtulana odoꝛifera
ꝑpla. Aneti ſemē principaliter cōuenit
vſui medicine. radix ſecūdario. herba
ꝟo tercio. ¶ Palla. Menſe februario anetū ſe
ritur locis frigidis. Omnē ſtatū celi patitᷣ ſed
tepidioꝛe locatᷣ. Rigandū eſt ſi ſe abſtineat im
ber: ſerendū eſt rarius. aliqui ſemē eius nō ob/
ruūt. Opinātes ꝙ a nulla aue tangatᷣ. ¶ Se
rapion. li. aggre. ca. Hebet id eſt anetū oībus
notum eſt. virtus eius eſt, que calefacit in fine
tercij gradus. ⁊ deſiccat in principio ſcdi. ¶ Ga
lienus. vi. ſimpli. far. ſm tranſlationē grecam
Anetū calefacit quidē adeo ſemꝑ vt ſcdi gra/
dus ipm intenſi putandū. vel. iij. remiſſi. in ſic.
vero. ij. gradus eſt inchoanter. vel ꝑmi intenſi

Operationes

¶ Merito ergo coctū in oleo diafoꝛeticū ⁊ im A
moleſtū ſomniqꝫ factiuū ⁊ degeſtiuū cru doꝛū.
necnon indigeſtoꝝ humoꝛū exiſtit: appꝛopin/
quat vtiqꝫ oleū quod ex eo aperitiuis ⁊ igeſti/
uis farmacis dictis niſi quia paulo calidius il
lis ⁊ ſubtiliū partium eſt. Et ideo diafoꝛeticū.
vſtū vero tercij fit gradus calefactiuū ⁊ ſiccū.
Et ideo mollibꝰ vulneribꝰ appoſitū ꝓſtat ope/
ram. ⁊ ꝓſertim eis que in pudendis. humidus
aūt ⁊ minus calidus videre eſt ad hec. ⁊ euchi
mū q̄ſi digeſtibilius eſt ⁊ ſomni factiuū. ¶ Et B
idem Serapion auc. aben meſuay. Anetum
eſt calidū. Inducit ſomnū. ⁊ oleū eius eſt bo/
num ventoſitatibꝰ. Et ſemen eius in polentis
poſitum multiplicat lac quando accipitᷣ ſolum
minuit ſperma. ⁊ debilitat viſum. maxime ni/
mius vſus eius. ¶ Paulus cap. de aneto. De/ C
coctio eius valet ſtranguirioſis ⁊ diſſurijs da
ta. et potiſſime ſyrupus factus ex decoctione
eius ⁊ zuccaro. ¶ Plinius libꝛo. xx. Anetum D
ructus mouet. ⁊ toꝛmina ſedat. alitū ſiſtit. Ci
nis eius vuam leuat. oculos ⁊ genitura hebe/
tat. ¶ Ad emoꝛroidas accipe puluerem vrti/ E
ce ⁊ puluerē aneti. confice cum melle. et emoꝛ/
roidas inunge.

Capitulum. xxviij.

Ante florū vel flos vitis agreſtis. Vel
flos vitiſſi. Idē ſunt Dyaſ.ca. Enan
tiū id eſt anteflor̄. vel flos vitis agre-
ſtis q̄ cū ceperit florere. colligēdi ſūt flores ipſi
ꝛ deſiccādi. ꝛ alio noīe vocaꝛ̄ vitis iſta labruſta
flores eius optime redolēt ꝛ ſiccanꝛ̄ in vmbra:
ꝛ in teſta reponēdi ſūt. ꝛ melius naſciꝛ̄ in ſyria.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Virtus eſt ei ſtiptica. vnde ſi
bibitū fuerit euſtomaticū eſt ꝛ diureticū. ven-
trē ſtringit. ſanguinē reijciētibꝫ ſubuenit. ꝛ bi
bitū ꝛ impoſitū ſtomacho fetorē oris emūdat.
digeſtionē ſtomachi celebrat. mixtū oleo ꝛ ace
B to dolorē capitis fomēto tollit. ¶ Succus vi
ridis in cathaplaſmatibꝫ adhibitꝰ vulnera re
cētia ſine tumore ſeruat. Egilopas ī initio vul
C neribꝫ oris ꝛ gingiuar̄ vtile eſt. ¶ Vulnera ad
ſanitatē perducit. melle addito ꝛ oleo roſarū ꝛ
D croco ꝛ mirrha ¶ Peſſarijs neceſſarie adhibeꝛ̄
fluxus matricis peſſario facto ſtringit. reuma
E oculis ſuſpēdit. ¶ Cathaplaſmatibꝫ adhibitū
ſtomachi egeſtionē ſoluit. ꝛ maxime cū polen-
F ta a vino mixtū ꝛ impoſitū. ¶ Cōbuſtū ꝓo in
teſta cū carbonibꝫ collirijs bene miſceꝛ̄. Pana
ricia oculorum ꝛ pterigea purgat melle addito
reuma gingiuarū. ꝛ vulnera curat.

Capitulum. xxix.

Aniſum. Platearius. Aniſum quod
alio nomine ciminū dulce diciꝛ̄: ſemen
eſt cuiuſdā herbe ſimili nomine appel
late. Et eſt calidū ꝛ ſiccū in tercio gradu. Vir-
tutē habet diſſoluēdi ꝛ cōſumendi. ¶ Dyaſco.
ca. de aniſo. Aniſum feruētis eſt virtutis. ſcꝫ
calidū ꝛ ſiccū. ꝛ nature mictualis ꝛ ſcarotice id
eſt incēſiue. ¶ Sera. libro aggre. cap̄. Aneiſin
auc. Dyaſcori. Aneiſin qꝺ de eo eſt recens eſt
bonū. habens groſſa grana plena ꝛ non exco
riatur quando fricaꝛ̄ excoriationibꝫ ſimilibus
furfuri. Et habet odorē bonū forem. Et illud
quod eſt ex inſula Cretenſi eſt melius. Et poſt
illud eſt Babylonicū. Hyſpanicū vero eſt de-
terius. Et quod ex planta eius eſt magis iuua
tiuū eſt ſemen eius. ¶ Galienus. vi. ſimpli. far
ma. ca. de aniſo. Sapor eius eſt acutus. ama
rus modicū. Et virtus eius eſt que calefacit ꝛ
deſiccat in tercio gradu. Propterea ergo ꝛ diu
reticū eſt. Ventoſitates aūt que ſm̄ ventrem
ſiſtit. ¶ Auicēna libro. ij. ca. de aniſo. Aniſum
eſt ſemē feniculi romani acuitatis maioris q̄
nabati. Et ex eo melius eſt quod eſt pondero-
ſum. ꝛ eſt calidum ꝛ ſiccum in tercio gradu.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Aniſum q̇a mictualis eſt vir- A
tutis yctericis medetur. ſitim tollit bibitū ve-
nenis occurrit. inflatiōes amputat. ventrem B
ſtringit. menſtruis imperat. ¶ Lac mulieribꝫ
ꝓuocat ꝛ auget. bibitū ventrē ſtimulat. Fumi
gatiōe naribus adhibitū dolorē capitis tollit. C
¶ Auriū dolorem cum oleo roſarū adhibitū
mitigat. ventoſitatē ventris tollit et dolorem. D
¶ Optimū autem eſt creticum. deinde egyptiū
Gallicū vero meritiſſimū. Paulus cap̄. de ani E
ſo. ¶ Contra liuorem ex percuſſione conteraꝛ̄
ciminūm ꝛ aniſum. ꝛ incorporenꝛ̄ cum cera ꝛ F
calidum ſuperponaꝛ̄. Aniſum ſimiliter auget
lac ꝛ ſperma aperiendo meatus. ꝛ mūdat hu- G
miditatem matricis. ¶ Almanſor tractatu ter
cio capitulo de aniſo. Aniſum calidum eſt qꝺ
ventoſitatis diſſolutiuum exiſtens. epatis ape
rit opilationem coeundi preterea voluntatem H
ſtimulat. ¶ Serapion libro aggregator̄ au-
ctoritate. Dyaſcorides Virtus eius eſt deſic-
catiua et calefactiua. Et expellit ventoſitates
a corpore ꝛ ſedat dolorem. Et ꝓuocat vrinam I
ꝛ ſudorē. ꝛ cōfert hydropiſi. ¶ Et abſcindit ſi-
tim q̄ fit ab humoribꝫ falſis qn̄ ſumiꝛ̄ in potu. K
¶ Et eſt conueniens venenis ꝛ inflationibus
et ſtringit ventrem. et abſcindit humiditates

K albas a matrice fluentes. ⁊ prouocat lac. ¶ Et
excitat libidinem. et quādo attrahitur odora-
L tu fumigatio vaporis eius ſedat ſodam. ¶ Et
quando teritur ⁊ miſcetur cum oleo ro. diſtil-
latur in aurem. curat quod intra ipam accidit
ex caſu aut percūſſione. ⁊ ſedat dolorem eius.
M ¶ Et idem auc. bugeri. Aperit opilatiōes epa-
tis. ſplenis renum ⁊ matricis. Et mundificat
vias que ab humoribus opitulantur. Et pro-
pter hoc confert febribus antiquis. ⁊ habet in
ſe acuitatem ꝓpinquam aduſtioni. quare ſol-
uit ventoſitates. maxime cum ipſum aſſatur.
N ¶ Auicenna. Aniſum eſt aperitiuū cum ſtipti-
citate parua. Et eſt ſedatiuum dolorum. et re-
ſolutiuum ventoſitatū: et proprie ſi aſſetur. et
in ipſo quidem eſt acuitas qua medicinis adu
rentibus fit vicinum.

Secūda eſt que folia ⁊ haſtas ſimiles came-
pithi habet. ſed aſperiora ⁊ minora. florem pur
pureū ⁊ odorē grauē: radix cicorce ſimilis.

Operationes.

¶ Galienus ſexto ſimpliciū farmacorū. capl. A
Antillis. Duplex quidem eſt. ambe tamen me-
diocriter ſiccant. vt ⁊ vlcera ſolidēt. Altera ve
ro que camepitheos aſſimulatur. plus vtiq; ꝗ̄
alia ſubtilium partium eſt: vt epilenticis con-
ferat. hec autē ⁊ abſterſiuior ꝗ̄ altera eſt. ¶ Al- B
manſor tractatu tercio capl. vſnen. id eſt. antil
lis calida eſt ⁊ ſicca que purgat ⁊ aperit epila-
tionē. carnemq; corrodit ſuperfluam. vniuer
ſaliter autem omniū iſtarum herbarū bonum
habentiū odorem ꝗ̄ plures calide ſunt. niſi ille
ex quibus ſentitur illud quod diximus. ſcilicet
frigiditas manifeſta: ſicut ſentitur in aqua ro-
ſata ⁊ camphora atq; ſandalis.

Capitulum. xxx.

Alkali. Hatilis eſt herba de qua fit ſal alkoli.
Dyaſcorides. Duo ſunt eius genera.
Unum habet folia lenticulis ſimilia
Alia habet folia ſimilia camepithi. Prima ha-
bet haſtam altam duobus palmis erectam cū
folijs mollibus. Radix eſt illi minor ⁊ tenuis
Naſcitur locis herboſis ⁊ ſolaris guſtu ſalſa.

Capitulum. xxxi.

Anthos. Anthos vel Roſmarinus qđ idem eſt.
¶ Sera. li. aggre. ca. laicramarien id
eſt anthos inquit. Eſt arbor maris. ⁊
eſt alpinal fac ⁊ tacola. Et dicit auctor Dyaſ.
Species roſmarini ſunt tres. Una earū ha-
bet ſemē quod nominatur ſachi. Et habet fo-
lia ſimilia folijs maratri. niſi quia ſunt la-

tiora parum groſſiora. et extenditur ſuper ter-
ram circulariter. habens bonū odorem ⁊ lon-
gitudo ſtipitis eius eſt vnius brachij ⁊ plus.
⁊ habet multos ramulos ſup quoꝝ ſummita-
tes ſunt capitella in quibus eſt ſemen album
ſimile ſemini plante que dicitꝰ ſpondilion mū-
dū angulosum. acuti ſaporis. in cuiꝰ odore eſt
ſimile odori reſine pini. ⁊ quādo maſticatꝰ mor-
dicat linguā. Radix vero eius eſt alba multū.
cuius odor eſt ſicut odor thuris. Et eſt ſpecies
alia ſupradicte. niſi quia ſemen eius eſt latum
nigrū ſimile plante ſpondilion. habens odorē
bonū ſed mordicat linguā. ⁊ habet radicē exte
rius nigram. interius vero albā. Eſt ſpecies
alia ſimilis ſupradicte. niſi quia ipſa nō habet
ſtipitem nec ſemen nec florem. ⁊ naſcitꝰ libano
tis locis petroſis ⁊ agreſtibꝰ. ¶ Yſi. Roſmari-
num latini ab effectu herbā ſalutarē vocant.
folia habet feniculi ſimilia atqꝫ aſpera. et rota-
tim terra proſtrata. ¶ Pla. Roſmarinꝰ eſt her
ba calida ⁊ ſicca cuius folia et flores compe-
tunt vſui medicine. flos autem anthos dicitꝰ.
vnde fit electuariū qđ dicitꝰ dyanthos. In lo-
cis marinis creſcit vnde ⁊ nominatꝰ. habet vir-
tutē cōfortandi ex aromaticitate: diſſoluēdi ex
caliditate. extergendi ⁊ mūdificādi. ⁊ cōſumē-
di ex ſiccitate et virtutem diaforeticā ex calore
aperiente. Aūqꝫ calida ⁊ ſicca eſſe dicatꝰ in ex-
ceſſibus ab auctoribus nō determinatꝰ. herba
ipſa libanotides vel dentrolibanū dicitꝰ. quidā
tamen dicunt ꝙ ſit frutex. alij vero ꝙ herba ſit
Cum inuenitur in medicinis receptio anthos
vel roſmarini. debent poni flores folia vel liba
notidis vel dentrolibani. Flores ad ſolem de
ſiccati. per annum ſeruantꝰ in efficacia multa.
Similiter ⁊ folia.

Operationes

A ¶ Contra ſincopim ⁊ cardiacā paſſionē datur
dianthos cū vino oſſis de corde cerui. Vel de
B coctio fit in vino vel aqua roſarū. ipſūqꝫ vinū
datur patiēti. ¶ Cōtra frigiditatē aut debilita
C tē cerebri roſmarini decoctio in vino fit. ⁊ pa-
tiens diſcooperto capite fumū recipit. ¶ Con-
D tra vue humiditatē acetum vel vinū decoctio
nis eius gargariſatꝰ. ¶ Contra ſtomachi frigi
ditatem ⁊ ad digeſtionem confortandā dyan-
thos vel vinum decoctionis eius. ⁊ maſticis
na ſcitꝰ. ¶ Contra ſtomachi dolorem ⁊ in teſti-
E norū ex ventoſitate. vinū decoctionis eius. ac
cimini ponatur. ¶ Ex ſinonomis notandū ꝙ
F hoc nomen anthos apud grecos pro quolibet
flore ſumitur. ſed apud nos proprie roſmarini
vel libanotidis anthos dicitur.

Capitulum. xxxij

Ancuſa eſt herba cuius radix digitos
inficit cōtrita. Sanguinei quoqꝫ co-
loris eſt. vnde etiam pictoribꝰ ad pur
puram effigiendam vel efficiendam in vſu eſt
Ex herbario ancuſa duplex eſt. Unam quam
affabatam vocant. alia que maxime medici-
ne apta eſt. hec in terra preſſa. ſpinoſis folijs
ſine caule naſcitur. et menſe februario legitur.
¶ Dyaſcorides. Ancuſe duo ſūt genera Una
ſiquidem habet folia lactuce ſimilia. ſed acuta
⁊ aſpera ⁊ integra ⁊ ſpinoſa. Radix eſt ei groſ-
ſitudinem habens digiti. coloris ſanguinei. in
eſtate digitos inficiēs. Naſcitur in locis cul-
tis. habens in egypto folia ſuper terram ſpar-
ſa. virtutis redarguētis eſt. radix medetur cō-
buſtionibus.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Cera ⁊ oleo additis vulnera A
renum optime curat. ¶ Ignem ſacrū cum po- B
lenta extinguit. maculas corporis ⁊ lepras cū
aceto impoſita emundat. ¶ Suppoſita men- C
ſtruis imperat. abortum facit. ¶ Eius elixatu D
ra recte mulierū ſtericis adhibetꝰ. Nefreticis
aut ſpleneticis opitulatꝰ. ⁊ cum vino febrienti
bus ¶ Eius quoqꝫ folia ventrem ſtringunt cū E
vino bibita. Ipſius herbe decoctio membrum
arcuatum ſanat. ¶ Radix eius in oleo deco- F
cta ⁊ cera facit ad combuſtionē.

Capitulum. xxxiij.

Apium. yſidorus in libro ethimologi-
arum. Apium dicitur eo ꝙ apex id eſt
caput antiquorũ eo coronabaẗ. Hanc
herbam hercules primus capite circumtulit.
¶ Auicenna Apium aliud montanũ aliud ſil-
ueſtre aliud domeſticũ. et aliud quod oritur in
aqua domeſtico minus. cuius eſt ſicut dome-
ſtici virtus. Eſt ⁊ alia ſpecies eiꝰ que nominaẗ
ſumurion minũs domeſtico. Crus habens cõ
cauũ ad albedinem decliue. fortius eſt roma-
nũ montanũ. Eſt autem in primo calidum in
ſecundo ſiccum. ¶ Pandecta capitulo quin-
quageſimo. ¶ Apij plures ſunt ſpẽs. Nam eſt
apium domeſticum vel ortiuum. Et eſt apium
ramnum ſiue apium riſus. Et eſt apium emor-
roidarum. Et eſt apium quod dicitur cerefo-
lium. Et eſt apium campeſtre. Et eſt apiũ hy-
ſpanũ. Et eſt apium perſicũ. Et eſt apiũ agre-
ſte. Et eſt apium montanũ. Et eſt apium aquã
ticum. Et eſt apium ruſticũ. Et eſt apium qđ
dicitur regalia. Apium domeſticum om̃ibus
notum. qđ Dyaſcorides vocat ortiuum. quod
calidum eſt in principio tercij gradus. ſiccum
in medio eiuſdem cuius ſemen maioris eſt effi
cacie. ſecundario radix. tercio herba. Cũ autẽ
in medicina receptio apij ſimpliciter inueniẗ.
ſemen apponendũ eſt. quod a multis ſelinum
appellatũr. licet tota herba ſic vocetur.
¶ Palladius. Et apij genere eſt yposelinon
durius. aut auſterius. ⁊ oleoſelinon molli fo-
lio ⁊ caule tenero. quod naſciẗ in lacunis. Et
petroſelinon quod maxime in locis aſperis.
hec om̃ia genera poſſunt habere diligentes in
orti cultura. ¶ Conſtantinus. Eſt autem apij
genus quod vulgus cerefolium vocat de quo
ſcilicet dicetur inferius.

Operationes.

¶ Apiũm domeſticũ ꝓuocat vrinã ⁊ menſtrũa A
⁊ reſoluit ventoſitates. ⁊ ꝓprie ſemen eius.
¶ Succus eiꝰ in quo ſaxofragia decocta fue- B
rit ſtrãguiriosis ⁊ diſſurriosis ſubuenit. Uel
ſaxafragia. grana ſolis. filipendula ⁊ lapis lin
cis coquãtur in ſucco apij. ⁊ in colitura addi-
to zuccaro fiat ſirupus. qui mane detur cum
calida.
¶ Succus apij agreſtis vel acetum et oleum C
violarum vel roſarum miſceantur. et buliãt in
vaſe vitreo ad ignem. Et cum tali oleo calido
caput patientis inungatur. valet contra litar-
giam ⁊ freneſim. prius capite raſo
¶ Succus decoctiõis apij ⁊ tammariſci ſple- D
nis ⁊ epatis opilationem ſoluit ⁊ duritiem ſed
proprie ſplenis.
¶ Aliud. Sumatur decoctio radicis apij feni E
culi petroſilini. fiat ſyrupus contra yceritiam
ex ſucco apij ⁊ ſcariolarũ. ⁊ detur cum calida.
¶ Contra hydropiſim radix apij ⁊ feniculi bu
liat in ſucco fumi terre. et in aqũa decoctionis F
addito zuccaro. fiat ſyrupus. miro modo con-
ſumit flegma.
¶ Fiant etiam iſti leucoflegmaticis ⁊ yposar- G
tica laborantibus. Recipe ſucci apij. lb. i. ſuc
ci ſcariolarũ lb. ß. maſticis. ℥. i. facta decocti-
ne coletur. poſtmodũ addito zuccaro. fiat ſyru
pus in fine decoctionis addatur pulueris eſu
le. ʒ. ij. ⁊ pulueris reubarbari. ℥. ß. mane cum
calida exhibeaẗ contra amphimerinã p̃cedat
purgatio. deinde coquatur agaricus cum ſuc
co apij in pomo coloquintide. vel in malo ter-
re vacuato ſeu cauato. et decoctio talis detur
quotidie patienti.
¶ Nota ꝙ apium nocet pregnãtibus: quia vir H
tute ſua diſſoluit retinacula fetus.

Capitulum. xxxiiij.

Apium ſilueſtre. ¶ Galienus octauo ſimplicium farmacoꝝ capitulo apium ſilueſtre alij ſelinum vel equinum. alij vero alexandrinum nominant. ex eodem genere eſt. Et hoc cum ſelino ⁊ petroſelino macedonico. ⁊ erit quidam ſelino fortius. petroſelino vero debilius. menſtruorū vtiqȝ ducatiuum eſt ⁊ vrinatiuum.

Operationes

A ¶ Apiū ſilueſtre virtutē habet in ſemine eius

B ¶ Auicenna. Apium ſilueſtre eſt vlceratiuum impediens ⁊ magis calefactis cōueniens.

C ¶ Apium ſilueſtre confert alopiciam habenti ⁊ fiſſuris frigoris ac verrucis.

D ¶ Apium ſilueſtre in emplaſtro vlcerat ⁊ confert ſcabiei ⁊ empetigini. ac vulnerib⁹ vſqȝ ad ſigillationem.

E ¶ Eſt autem malum epilentie exſiccans eam Piſces quoqȝ ſi egrotant in piſcinis apio ſilueſtri viridi recreantur.

F ¶ Contra opilationem ſplenis et epatis valet ſemen apij ſilueſtris ſumptum cum vino.

Capitulum. xxxv.

Apium ruſticum eſt apium quod dicitur regalia. et eſt herba cuius ſuccus ingreditur in quadam cōfectione ad ſcabioſa vlcera in antidotario virili.

Operationes

¶ Succus eius radicis cū aceto fricatus valet contra ſcabiem ⁊ vlcerationem. A

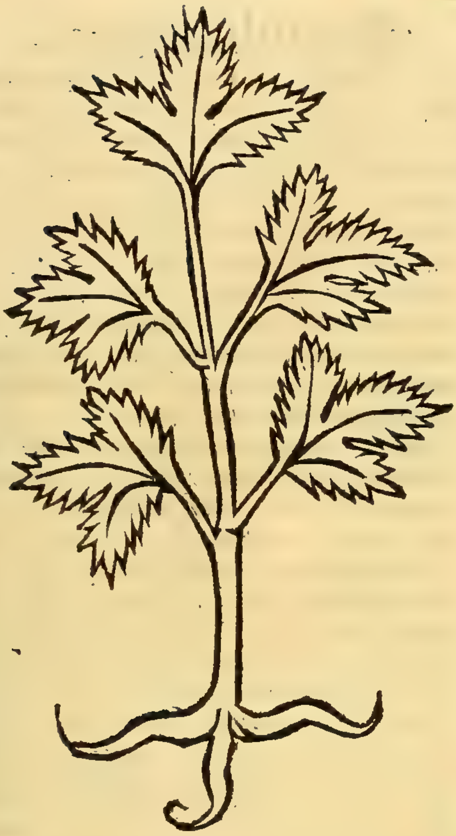
¶ Galienus ſexto ſimplicium farmacoꝝ capitulo de ambroſia ſiue apium ruſticū habet vim ſtipticantem ſiue repercutientem. B

¶ Oculis valet illitum cum melle ita vt ſubinde foueantur. C

¶ Opilationem epatis ſoluit. D

¶ Et eſt reſolutiuū inflationis apertiuū opilationis ⁊ ſedatiuum dolorum. E

Capitulum. xxxvi.

Apium emoꝛroidaꝝ. ¶ Galienus ſexto ſimplicium farmacoꝝ capitulo botrachion inquit. Apium emoꝛroidarum eſt cum folijs guttaticis guttis quaſi ſanguinis melancolici calide et ſicce eſt vehementer radix. ⁊ ſimiliter tota herba.

Operationes.

A ¶ Apium emoꝛroidarū in vino coctum cathaplaſmetꝰ naribus. emoꝛroidas inflatas. et flegmaticas excitat.

B ¶ Cauendum tamen eſt ne eis fluentibus hoc fiat ſi ſine fluxu cum tumoꝛe ⁊ doloꝛe ⁊ extenſione illarum venarum fuerit doloꝛ mitigatur. et tumoꝛem ſiccat. Et ob hoc apium emoꝛroidarum dicitur.

C ¶ Item ſcabies ⁊ lepꝛas excoꝛiat ⁊ vngues lepꝛoſos.

Capitulum. xxxvij.

Appios id eſt camebalanos. Et ſecundū quoſdam dicitur raffanus agreſtis. Et dico ſm quoſdam. quoniam ſm veritatem raffanus agreſtis eſt ille qui deſcribitꝰ infra in capitulo Raffanus agreſtis. ¶ Dyaſcoꝛides capitulo appios. Appios haſtas habet duas vel tres viſcoſas ⁊ teneras et rufas. Folia ſunt ei rute ſimilia oblonga ⁊ viridia et parua. ſemen paruum cuius radix eſt affodillo ſimilis: ſed obrotunda ſimilis pile lachꝛymo plena. defoꝛis nigra intus alba. Radices eius duo ſunt ſuper terram.

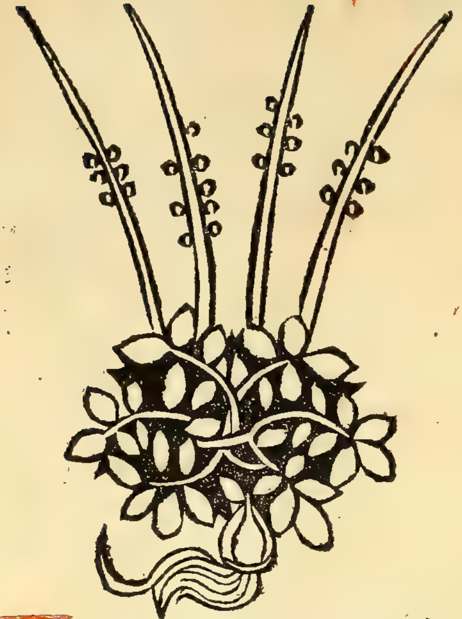
Operationes.

¶ Radices accepte vomitum faciunt. coleram ⁊ flegmam excludunt. radices eius de ſubtus id faciunt. Omnis vero cauſa ⁊ accepta omīa ſimiliter facere nouit. A

¶ Lachꝛymū eius ſic colliges Incide radices ⁊ in aquam mitte quod ſupernatauerit cū penna collige ſicca ⁊ repone. B

¶ Dyaſcoꝛides. Si obuloꝛum ſemi trium modo datum potui per ventrem purgationem facit. Herbe autem ipſius ſuperioꝛa vomitū faciunt ⁊ inferioꝛa ventrem purgant. C

Capitulum. xxxviij.

Aproſtilla. Plini.ca. Aproſtilla eſt herba vncos duos ſiue tres ſpargit in terra rubẽtes. folia habet rute ſimilia. radices vt cepe ſed amplioꝛes quã quidã raffanũ agreſtẽ vel ſilueſtrẽ vocãt. intus habet medullã candidã. extra coꝛtices nigros. naſcit̄ in mõtibus ⁊ aſperis aliquãdo ⁊ vmbꝛoſis locis.

Operationes.

A ¶ Pliniꝰ. Aproſtilla purgat inferiꝰ ⁊ superiꝰ.
B ¶ Excitat libidinem in viris ⁊ mulieribus.
C ¶ Et ꝓpter hanc cauſam prohibet̄ nutricibꝰ.

Capitulum. xxxix.

Arthemiſia. Iſidoꝛus. Arthemiſia eſt herba dyane agẽtibꝰ cõſecrata. vnde ⁊ nũcupata. Dyana ſiquidem grece arthemis dr̄. ¶ Pli. li. xxv. Arthemiſia q̄ antea arthenis vocabat̄ ab arthemide cognominata. ſicut quidã putant. Etiã dicit̄ arthemiſia qm̄ ſic vocabat̄ vxoꝛ regis manſolei qui voluit eam ſic vocari que antea (vt inquit Plinius) arthemis vocabatur. ⁊ ſunt qui ab arthemide arthemiſiã cognominatã putãt. qm̄ priuatim medicat̄ feminarũ malis. ¶ Dyaſcorides. Arthemiſie tria ſũt genera. Unũ eſt qđ vocat̄ arthemiſia monodos. id eſt mater herbarũ que eſt fructicoſa ⁊ ſimilis abſinthio folia maioꝛa ⁊ pinguioꝛa habẽs: ⁊ haſtas longas. naſcitur in maritinis locis et lapidoſis. Floꝛeſcit antẽ eſtatis tempoꝛe. floꝛibus albis paruulis graueolentibus amaris. Altera arthemiſia tagetes nominat̄. que tenera eſt. ſemen habens minutũ ⁊ vnam haſtam folijs plenam. Naſcit̄ in locis mediterraneis ⁊ altioꝛibus floꝛẽ mellinũ atq; tenuem ⁊ iocundioꝛẽ cõparatiõe prioꝛis ferens. hec a grecis vocatur tagetes vel tanacetum. Et nos in lingua latina vocamus eam thanaſiam. vel ſm̄ quoſdam athanaſiã. Et eſt tercia arthemiſia q̄ lepta fillos dicit̄. naſcit̄ circa foſſas ⁊ agros. Floſculũ eius ſi cõtriueris ſamſuci odoꝛem habet. ⁊ ipa amara. Has ſpecies arthemiſie dyanã dicũt inueniſſe ⁊ virtutes eaꝝ ⁊ medicamina chironi centhauro tradidiſſe. Hec herba ex nomie dyane que arthemis dicit̄. accepit nomẽ arthemiſia que calefacit ⁊ ſiccat. ¶ Galienꝰ. vi. ſim. far. cap. de arthemiſia. Arthemiſia duplex quidẽ eſt herba. ambe tamen calefaciũt mediocriter ⁊ ſiccãt. ⁊ ponantur in califaciẽdo quidẽ ſecũde. in ſiccando vero prime intẽſe vel ſecũde incipiẽtes ſunt quoq; mediocriter ſubtilium partium

Operationes

¶ Dyaſcoꝛides. Arthemiſia virtutem habet acerrimã. purgatiuam attenuantem calidam leptinticam. ¶ Elixatura eius cauſas mulieris mitigat. menſtruis imperat. ſecundinas excludit. moꝛtuos infantes in vtero deponit. cõſtrictiones matricis reſoluit. oĩes tumoꝛes ſpargit. accepta calculos frangit. vrinam ꝓuocat. herba ipa tunſa ⁊ in vmbilico poſita mẽſtruis imperat. ¶ Succus eius mirre mixtus ⁊ matrici ſuppoſitus omnia ſimiliter facere nouit. ¶ Coma eius ſicca bibita. ʒ. iij. ſtericas cauſas componit. ¶ Si quis iter faciens eum ſecum poꝛtauerit non ſentiet itineris laboꝛem. ¶ Fu

Margin letters beside the Operationes: A (at "¶ Dyaſcoꝛides"), B (at "acerrimã"), C (at "imperat. ¶ Succus"), D (at "¶ Coma"), E (at "componit"), F (at "poꝛtauerit").

gat etiam demonia in domo poſita. ¶ Prohibet
B etiā maledicamēta ⁊ auertit oculos malorum
¶ Item ipſa tunſa cum axungia ⁊ ſuperpoſi-
ta pedum dolorem ex itinere tollit. In puluere
redacta. ⁊ cum aqua vel mulſa potui data in-
teſtinorum dolorem tollit.
D ¶ Artemiſia que tagetes vocatur facit ad veſi-
ce dolorem ⁊ ſtranguiriam ſucco dato ex vino
vncias duas.
J ¶ Febricitāti ex aqua ea ciatis duas potui dat.
K ¶ Succus tunſa cum axungia ⁊ aceto coraz
dolori medicatur ligata vſq; in terciū diem.
L ¶ Ut infantē hilarem facias incende ⁊ ſuffu-
migabis. et oīes incurſiones malorum auer-
tet et hilariorem faciet infantē. neruorum do-
lorem ⁊ tumorem trita cum oleo bene ſubacta
mirifice ſanat.
M ¶ Dolore pedum grauiter vexatis radicē eius
da cum melle manducare et ita ſanabit vt vix
credi poſſet eam tantam virtutem habere.
N ¶ Succo eius cum oleo roſarum febriēs per-
unctus curatur ea. Hanc herbam ſi confrica
ueris laſaris odorem habet.
O ¶ Galienus. Ambe ſpecies arthemiſie conue
niūt lapidibus in renibus exiſtentibus ⁊ ad
calefactiones ⁊ extractiones ſecundarū.

Capitulum .xl.

ARiſtologia rotūda. ¶ Yſidorus
Ariſtologia dicitur eo ꝙ mulieri
bus fetis optima eſſe comprobe-
tur. Nam poſt partum ſuperſeſ-
ſa. matricē beneficio vaporis ex-
purgat. Huius genera ſunt duo. Una dici-
tur rotunda. eo ꝙ habet radicem rotūdam. Al
tera vero longam habet. cum ramis et folijs
longioribus. Quinetiam dactilinam vocant
eo ꝙ radice ſit robore digitali ⁊ lōga. ¶ Plinius
libro viceſimoquinto. Ariſtologie nomen in-
ter nobiliſſimas herbas grauide dediſſe viden
tur quoniā eſſet ariſte recuſes. Noſtri materre
vocant. Et quatuor eius genera ſeruant. vnū
tuberibus radicum rotundis folijs inter mal-
uam et hederam nigrioribus ac mollioribus.
Alterum maſcula radice. quatuor digitorum
longitudine baculi caſſitudine. Tercium ve-
ro longiſſime tenuitatis vitis nouelle cui ſit p̄
cipua vis omnes colore buxeo caulibus paruis
flore purpureo. ¶ Platearius. Ariſtologia
vtraq; calida in primo gradu. ⁊ ſicca in ſecūdo
Rotunda magis competit medicine. et radix
magis q̄ folia. Radix colligitur in hyeme an-
te productionem florum. Habet autem virtu
tem diſſoluendi conſumendi et expellendi ve-
nenum. poſſunt autem per beiennium ſeruari
¶ Serapion libro aggregatoris capitulo aca-
nug. id eſt ariſtologia. Eius ſunt due ſpecies:
maſculus ⁊ femina. Et longa eſt maſculus: et
rotunda femina. Rotunda vero duas habet
ſpecies. Una habet folia ſimilia ſciſſos quaſi
rotūda odorifera mollia ⁊ lenia ⁊ habet ramū
los oblongos egredientes ab vna radice ⁊ flo
rem habens album interius rubeū fetidi odo
ris ⁊ nullius vtilitatis. ⁊ habet radicem rotun-
dam ſimilem rape. ſed longa habet folia longi
ora q̄ rotunda. ⁊ virgas ſubtiles longas circi
ter palmi mēſuram. Flos eius eſt coloris pur-
purei ⁊ odoris fetidi: qui eſt in ſua operatione
ſimilis flore herbe. que dicitur actu. Et habet
radices in longitudine vnius palmi ⁊ plus: et
in groſſitudine digiti: et quod eſt inter radices
eſt ſimile ligno buſſi: et odor eius eſt pinguis.
Et eſt ariſtologia longa. Eſt ⁊ alia ſpecies ro-
tunde q̄ virgas ſubtiles habet ſup quas ſunt
multa folia rotūda ſilia folijs ſemp viue mino
ris. ⁊ flos eius eſt ſimilis flori rute. ⁊ radix eius
eſt longa ſubtilis. ſuper quam eſt cortex groſ-
ſus boni odoris qua apotegarij vtuntur in cō
fectionibus vnguentorum et electuariorum.
¶ Auerrois libro colliget. capitulo de ariſtolo

gla. Ambe ſpecies eius calide ſunt et ſicce in ſecundo gradu.

Operationes

A ¶ Ariſtologia rotunda valet contra aſma humida due partes pulueris ariſtologie. et dimidia gentiane cōficiantur cum melle. et tale electuarium detur.

B ¶ Contra epilentiam ariſtologie rotunde euforbij. caſtorei ſulphuris viui. fiat decoctio in oleo petroleo vel muſtellino vel ſaltem cōmuni. et inungatur ſpina a collo inferius.

C ¶ Ipſe etiam puluis confectus in aceto ſcabiem et ſaniem curat.

D ¶ Contra venenum et morſum venenatorum animalium detur puluis eius cum ſucco mente vel vino.

E ¶ Puluis eius mortuam carnem corrodit ſiue ſit in vulnere ſiue ī fiſtula. formetur liciniū ſm profunditatem eius et melle inunctū aſpergatur puluere ariſtologie et immittatur.

F ¶ Ad expellendū fetum ſiue viuū ſiue mortuū coquatur radix in vino ⁊ oleo ⁊ fiat fomentū.

G ¶ Dyaſcorides. Morſib9 venenatis aut potionibus venenatis cum vino ariſtologie ro. ʒ. i. data medetur. et impoſita id etiam preſtat.

H ¶ Secundinas deponit. Aborſum facit bibita cū pipere ⁊ myrrha peſſario adhibita. Similem effectum habet longa ſicut rotunda.

I ¶ Sed rotunda plus aſmaticis confert et ſubglutionibus et frigoribus et pleureticis cum aqua bibita ſingulariter medetur.

K ¶ Infixa corpori euocat vulneribus ſordiciem ⁊ putredinem tollit. alta vulnera replet.

L ¶ Mellis et yris ilirice mixta gingiuas ⁊ dentes a putredine purgat.

M ¶ Dyaſcorides. Uirtus eſt omnibus ſpeciebus eius calida et feruens. faciunt denicq; ad putredines. et purgamenta oſſium deſpuēda. Et ad frigidas febres. et ſolutā in feminis purgationem prouocat. potui data. ʒ. i. vel cathaplaſmatibus impoſita.

N ¶ Ad vſum tamē medicine aptior eſt ro. guſtu amara. hec enim in emplaſtris miſſa caua vulnera replet.

O ¶ Facit et ad viperatum morſum. Et ad alia venena extrinſecus poſita ⁊ dolorem de ventoſitate pingui ⁊ indigeſta curat et adiuuat.

P ¶ Etiam aſmaticos cum aqua bibita. Ad reuma et ſpaſmata ſuper omne medicamen vtilis eſt.

Q ¶ Frigore extīſtos in oleo vel axungia porcina cocta calefacit.

¶ Cancrinomata que in naribus naſcuntur cum cipero et dragontea ſemina cum melle trita. et in naribus ſemel et iterum vel tertio impoſita perfecte ſanat. R

¶ In febribus acerrimis ariſtologiam ſiccam ſuffumiga fugatq; demonia. Et hilariorem facit infantem ſuffumigata. S

¶ Radix eius purgat fiſtulam et ad ſanitatem perducit. Et podagricis cum aqua datur. T

¶ Galienus. Ariſtologia dolores qui propter opilationem vel aliquā groſſiciem ſpiritus indigeſti rotunda ſanat magis ꝙ longa. Et ſtimulos educit. et putrefactionem ſanat. U

¶ Et ſordida mundificat vlcera. ⁊ dentes ⁊ gingiuas clarificat. Adiuuat autem aſmaticos et ſingultiantes. Et epilenticos et podagricos cum aqua bibita. X

¶ Sed ⁊ rupturis ⁊ conquaſſationibus ſuper aliquod aliud farmacum idonea eſt. Y

Capitulum. xli.

D
Ariſtologia longa. Dyaſcorides capitulo de ariſtologia. Ariſtologia dicitur a grecis fetalogos et apiſton. Cuius tria ſunt genera. Longa rotunda ⁊ clematitis. Longa maſculus eſt. que et dactilis dicitur. folia habens oblonga et virgellas tenues longitudine duorum palmorum. florem purpureum profert. Radix eſt illi robore digitali ⁊ odoris boni. Rotunda de qua ſupra dictū eſt appellatur femina. folia habens edere ſimilia. odorata cum viſcitudine obrotunda et mollia et lenia tactu. multas virgas habens ex vna radice oblongas: florem album et rotundum habet. in medio florem croceum ſed eſt inutilis. Radix eſt illi rotunda et odore non iocunda: guſta tamen bramoſa. de illa in precedenti capitulo dicta. Illa que dicitur clematitiſ virgas habet tenues et longas. folia rotunda et florem ſimilem rute. Radicem oblongam ⁊ tenuem. corium habentem groſſum et odoratū. quam pigmentarij ad confectionem oleorum miſcēt. et reliquis medicaminibus ſicut rotundam. Galienus ſexto ſimplicium farmacarū capitulo de ariſtologia inquit. Ariſtologia lōga eſt ſubtilium partium ꝗ̄ rotunda. nō tamē ipſa inutilis eſt. immo eſt abſterſiue et calefactiue virtutis. et minus quidem ꝗ̄ rotunda abſtergit et euaporat. calefacit autem non minus ſed forte magis. Unde in quibus opus eſt mediocriter abſtergere longa eſt melior. ſicut in vlcerum incarnationibus. In quibus vero volumus groſſum humorem fortius ſubtiliare rotunde eſt opus.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Ariſtologia dūplex eſt. Quedaʒ eſt longa. quedam rotunda. Operationes rotūde in precedenti capitulo dictu. Sed longa in naſcentijs et vlceribus dignior eſt. quia calidior et magis abſterſiua.

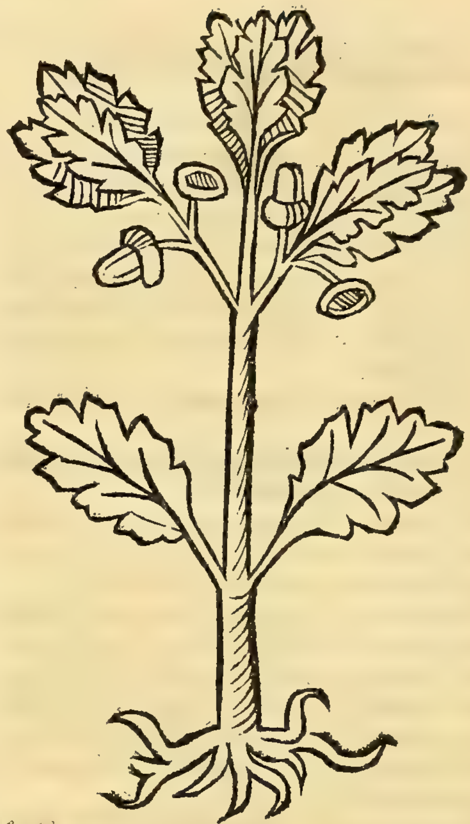
B ¶ Mundificat quoqʒ pectus et pulmonem et confert dolori lateris cum aqua bibita.

C ¶ Mundificat etiam vlcera ſordida. et excoriationi generat carnem proprie longa.

D ¶ Prohibet fraudeʒ vlcerū putridorꝫ. Confert etiam puncture ſcorpionis et ad multa ꝓficit.

E ¶ Platearius. Ariſtologia vtraqʒ calida in primo gradu et ſicca in ſecundo. Rotunda magiſ competit medicine. et radix magis ꝗ̄ folia. De qua in precedenti capitulo dictum eſt.

Capitulum. xlij.

A
Rbor glandis. Sera. li. aggre. ca. huſſos aiic. galie. Sapor omniū ptiū hꝰ arboris ē ſtipticꝰ ⁊ maxīe corticiſ medij inter exteriorē corticē ⁊ lignū. Et ſiſīter pellicula q̄ eſt inter fructū et corticē ſuū ⁊ noiaī. Geſt. ⁊ abulos. Et fructꝰ q̇dem infrigidat in frigidatione pauca. ⁊ poſſibile ꝙ fit in h̄ ſicut medicine tepide ꝑmi gradus ⁊ deſiccat. ¶ Dyaſco. ca. de arbore glandiū. Arbor glandis eſt totaliter ſtiptica. ⁊ id in q̄ eſt maior ſtipticitas eſt pellicula q̄ eſt inter corticē exteriorē ⁊ lignū. ⁊ ſiſīter pellicula q̄ ē inter fructū ⁊ corticē. ¶ Pli. li. xiij. Arbor glandis ſiue quercus in alto mari naſcitur quercus et abies cubitali altitudine: et ramis eoꝝ adherēt conche. Quercu etiā tingi lanas tradunt. Gloſa ſup yſaiā. Quercu ariditate ꝯcuſſa defluūt folia. Unde ꝓpheta Iudeis. Eritis inquit velut quercus defluentibꝫ folijs. Et iterum. Baſan habet glandiferas quercus que non hominum ſed porcorum eſt cibus. Unde iuxta prophetam. Dies domini veniet ſup quercu baſan. ¶ Palladius. Arbor glandis ſiue quercꝰ dr̄ q̄ſi quernus. putredine eīm difficile cedit ī ſicco ſeruata. ¶ yſi. Quercꝰ ſiue arbor glandis eſt arbor multum annoſa. Sic legiī de quercu mābre. ſub qua habitauit

abꝛaham que fertur vſq; ad conſtantini regis imperium per multa ſecula perdüraſſe.

Operationes.

A ¶ Dyaſcoꝛides. Cinis quercus cum oleo mixtus ⁊ inunctus mouet ſudoꝛes. Hoc ceteri pꝛeſtant cineres. ſed magis quercinus. Lixinia quoqȝ ex cineri quercus ad vſus medicine efficaciſſima eſt hominibꝰ ⁊ pecoꝛibus que tenſione pulmonis vexant̃. et quibus aliqua venenata res obſiſtit. Bibita nanqȝ ſtatim ſalutem affert.

B ¶ Utilis etiam eſt vulneribus humectis. et in fiſtulis.

C ¶ Et vulnera difficilia ad ſanandū ⁊ calloſa longis tempoꝛibus ſoꝛdida.

D ¶ Quotidie itaqȝ lauanda ſunt. ⁊ ſic apto medicamine ſananda. quia virtüs lixinie non ſanat ſed ad ſanitatem diſponit vulnera.

E ¶ Sera. aū. gal̃. Curat nimium fluxū ſanguinis menſtruoꝛū ⁊ ſputüm ſanguinis. Et conuenit vlceribus inteſtinoꝝ ⁊ fluxui ventris.

F ¶ Et idem. Et ego quidem conglutinaui vülnus in quodam quod factum fuit cum enſe.

G ¶ Cum folio glandis poſtquā triui in petra et poſui ſuper vulnus in circuitu eius.

H ¶ Et vniuerſaliter fructus eius eſt filiis huius virtutis.

I ¶ Et aliquando adminiſtrat̃ in apoſtematibꝰ calidis in pꝛincipio eoꝛum ⁊ in augmento.

Capitulum. xliiij.

Arboꝛ vel lignum vite paradiſi.

Operationes.

¶ Hanc naturaliter habēt virtutem. vt qüi ex eius früctu comederet perpetua ſoliditate firmaretür ⁊ beata immoꝛtalitate veſtiretur. nulla infirmitate vel anxietate vel ſeniȷ̄ laſſitudine vel imbecillitate fatigaretur. A

¶ Auguſtinus ſuper geneſim. Arboꝛ quidem vel lignūm ſcientie boni vel mali erat coꝛpoꝛale ſicüt arboꝛes alie in paradiſo terre ſunt nec cibo erat noxiūm. Sed dictum eſt lignū ſcientie: cognoſcendi bonum ⁊ malum: quia poſt pꝛohibitionē erat in illo futura trāſgreſſio qua homo experiendo diſceret quid inter obedientie bonum ⁊ inobedientie malum intereſſet. B

¶ Hieronymus ſuper leuiticum. xxvij. facies (inquit dn̄s) altare de lignis ſethim. ⁊c̃. Ecce altaris ligna que de lignis paradiſi ſunt igne vicino non cremantur ſed purioꝛa reddunt̃. Nec mirum cum etiam amithon genus ligni. quanto plüs areſcit tanto mundius inueniat̃. C

¶ Gloſa ſuper tercium regum decimo. Tina ligna imputribilia ſunt ⁊ ſpinoſa in ſimilitudinē albe ſpine. rotunda quoqȝ ſunt ⁊ candida. Ex eis facta ſunt fultra. ſcilicet ad foꝛtitudinē tēpli ſuſtētacula ⁊ omniū müſicaꝝ inſtrumēta D

Capitulum.xliiij.

ABies dicta eo q̄ p̄ ceteris arboribus
longe abeat. et in excelſum promineat
Huius natura eſt expers terreni hu-
moris ac perinde abilis habetur et leuis. Eſt
autem ſine modo. Et de hac fiunt naues. hāc
propter candorem gallicam vocant quidam.

Operationes

A ¶ Palladius libro duodecimo. Abies quam
vocant gallicam vtilis eſt materia. que niſi p-
pluatur. eſt leuis rigida et in operibus ſiccis
perhenne durabilis
B ¶ Gloſa ſuper ezechielem.xvij. Ex abietibus
tabulata ceduntur. quibus nauis texitur pro
pter leuitatem. iuncturaſq̄ tabularum mollí
bus inuicem ſeſe tenentium atq̄ʒ mordentium
C ¶ Ex libro de naturis rerum. Abies arbor eſt
leuis. et abſq̄ʒ nodoſitate que difficilime cedit
D putredini vermibus autem nunq̄ʒ. ¶ Plinius
libro duodecimo. Abietis vmbra ſicut in glā
E dium quacunq̄ʒ attigerit eſt venenū. ¶ Abieti
et pinoſi quis detraxerit corticem ſole thaurū
vel geminas tranſeunte. cum geminat ſtatim
moriuntur.

Capitulum.xlv.

ARmoniacū. Serapion libro aggre-
gatoris. capl'. vaſac. auctoritate dya-
ſcoridis Armoniacum eſt gummi plā
te ſilueſtris ſimilis plāte galbani in figura ſua
Et naſcitur in terra dicta a regemonis. et eſt
in partibus codi. Hec herba grece dicit' aſios
cuius radix vulnerat'. ꝛ egredit' lachrymus qui
colligitur ꝛ ſeruatur. ſed aliquando de ipſo ca-
dit ſuper terram. quare admiſcetur cum eo ter
ra ꝛ lapilli ꝛ alij ſordes. ſed melius ex eo eſt ha
bens odorem bonum in quo non ſunt lapides
nec ligna. ꝛ tendens ad albedinem. cuius fra-
ctiões ſunt ſimiles fructus olibani. ꝛ eſt purū
ſine ſorde. ꝛ eius odor vergit ad odorem caſto-
rei. ꝛ ſapor eius eſt amarus. ꝛ habet in ſe pin-
guedinem ꝛ ſplendorem cum ſoliditate ꝛ illud
quod eſt huiuſmodi dicit' carniſſima ſed illud
quod continet terram ꝛ lapillos nominat' chi-
ronia. Et defertur de terra que dicitur mona-
con ꝛ eſt ſuccus plante ſimilis plante galbani

Operationes.

¶ Paulus capitulo de armoniaco valet cōtra A
tuſſim antiquam ꝛ humidam et aſma ex groſ-
ſo ꝛ viſcoſo flegmate in gutture.
¶ Pillule armoniaci accipiuntur in ouo ſor- B
bili: vel diſtemperentur in melle et dentur. vel
fiunt pillule ex eo et melle. dentur tamen prius
pectore mollificato cum dyaltea ꝛ alijs.
¶ Contra ſcrofulas in principio accipe armo C
niacam. ſal gemma. [illegible]trum ſuccum marubij
ceram ꝛ reſolue armoniacum cum aceto ꝛ di-
mitte p noctē ꝛ poſtea reſolue cum cera et alijs
rebus ꝛ inunge.
¶ Contra lumbricos detur armoniacum cum D
ſucco abſinthij et reſolue ipſum in aceto. et fiat
emplaſtrum in vmbilico.
¶ Ut dentes cadant accipe armoniacū. ꝛ ſuc- E
cum iuſquiami ꝛ inunge dētes ꝛ cadant.
¶ Auerrois quinto colliget. ca. de armoniaco F
calida eſt in tercio. ſicca in primo.

Capitulum.xlvi.

Aſa fetida. Sciendum quod aſa eſt gummi quoddam quod vocatur aſa. ꝛ huius quedam eſt oderifera. quedam fetida. Et dicitur odorifera quia paruum habet fetorem vel paruum odorem. Et dicitur fetida quia per excellentiam habet fetorem. Et eſt gummi herbe anuidē. ꝛ eſt habens vehementem igneitatē. ſed aſa odorifera fit ex ſucco ipſius herbe habens aliqualem odorē herbe predicte. Serapion libro aggregato. capitulo anuiden. Anuiden id eſt planta cuius gūmi eſt alibit id eſt aſa fetida. radix eius dicitur maharoch. planta eiūs habet ſtipitem qui dicitur maſtates ꝛ eſt ſimilis ferule. et folia eius ſunt ſimilia folijs apij ꝛ ſemen eius latum. ¶ Galienus octauo ſimpliciū farmacorū. capitulo de ſilfio: ſubſtantia eius eſt aerea. ꝛ virtus gūmi eius quod eſt aſa. ꝛ virtus ramorum ꝛ radicū ꝛ floris eius eſt que calefacit calefactione forti ꝛ eſt ca. ꝛ ſic. in tercio gradu ꝛ illud quod eſt de ipſo maioris ſaporis eſt gummi. ꝛ ipſa planta eſt calidior ꝛ ſubtilior aliarum plantarū omnium. Et propter hoc eſt magis reſolutiua. et ita lac aliarum arborum omnium. et eſt in fine caliditatis. ꝛ eſt ſubſtantie venenoſe. niſi quia eſt plus in ea ſubſtantia ignea aerea. Et idem ſm aliam tranſlationē ſilfij. calidiſſimus quidem opos quinymo folia ꝛ ſtipes ꝛ radix calefacit generoſe ſunt autem ventoſioris ſubſtantie omnia. ꝛ ſm hoc difficile digeſtibilia. extorſum tamen corpori appoſita operatiora ſunt. et maxime omnium opos attractiue ſufficienter exiſtens virtutis ꝛ cōſumere carnem. et deſtruere habet propter predictam eius complexionem ¶ Auicenna libro ſecūdo capitulo de aſa. Aſa eſt duarum ſpecierū quarum vna eſt fetida et altera odorifera. non fortem habens odorem. ſed calidior earum eſt fetida. ꝛ eſt herba vehemētis igneitatis. in ſe tota ꝛ plurimū quidem huius ſpeciei eſt cirmēſe ꝛ eſt gumma almaroch. Et ca. in primo. ſic. in ſecūdo.

Operationes.

¶ Dyaſcorides cap. ſilfium. id eſt aſa fetida. A
Uirtus eius radicis eſt termantica. ſtomachum inflat. ructuationē puocat. indigeſtabilis eſt. ꝛ veſice cōtraria accepta.

¶ Cerotis mixta ꝛ impoſita puſtulas ꝛ ſcrofas ſpargit. B

¶ Oleo addito liuores corporis limpidat. C

¶ Oleo ciprino vel yrino addita ſciaticis frigidum humorē ſiccat. in aceto cocta et cathaplaſmatibus impoſita ani cauſas competit. D

¶ Bibita venenis occurrit et ſtomaca eſt. E

¶ Et idem Galafar. Uino additum alopitias emendat. melius id agens ſi piper ꝛ acetū acceperit. ſuffuſiones oculorū in inicio detergit. melle caligines oculorū limpidat. F

¶ Auicenna. Aſa diſrumpit ventoſitates. effugat eas propter reſolutionē ſuam ꝛ eſt cum hoc inflatiua ꝛ incidit ꝛ reſoluit ſanguinē congelatum in ventre. confert alopitie illinita cū aceto ꝛ pipere. G

¶ Et quando adminiſtratur in cibarijs facit bonum colorē. Et abſcindit verrucas que ſunt vt claui. H

¶ Et cum inciduntur apoſtemata fraudulentia mortificātia membrum. ſi ponatur aſa ſup ea confert. I

¶ Et eſt bona in cura duballet apparentium ꝛ occultorum. confert empetigini quando bibitur cum aqua granatorū. Confert contritioni lacertorum. K

¶ Et confert dolori neruorum ſicut tetano ꝛ paraliſi ſi accipiatur ex ea aureus et miſceatur ſm quod dicitur. cū cera ꝛ degluciatur aut ſi bibatur cum vino pipere ꝛ menta. L

¶ Serapion aucto. dyaſco. Radix huius arboris eſt deſiccatiua difficilis digeſtionis. et eſt nociua veſice. quando miſcetur cum cerotoreſoluit ſcrofulas ꝛ exituras. M

¶ Et quādo fit ex ea emplaſtrū cū oleo aufert liuorem qui fit ſub oculo. ꝛ quando coquitur in N

O aceto ⁊ cortice granati. ⁊ fit inde emplaſtrū cu-
rat emorroidas ani. ¶ Et quando bibitur cū
tiriaca. eſt medicamen mortiferorū. ⁊ veneno-
ſorū. Et ipſa preparatꝛ ⁊ comeditur ſcilicet cū
ſeminibꝰ ⁊ ſale ⁊ eſt bona ſtomacho. Et homi-
nes ſcindunt ſtipitem ⁊ radicem. ⁊ egreditur
inde lachrymus qui colligitur ⁊ ſiccatur. Et
P eſt illud quod dicitꝛ aſa. ¶ Et melior ex aſa eſt
illa que vergit ad rubedinem. et eſt clara ſimi-
lis myrre habēs bonum odorem non ſimilem
odori porri. nec odorem horribilē ſubito ⁊ quā
do teritur ⁊ infunditꝛ cito reſoluitur. Et quan-
do tenetur in ore ꝓuocat ſaliuam cito. fortius
autem ꝙ in tota hac planta eſt. eſt gūmi ⁊ poſt
illud eſt folium. ⁊ poſt illud eſt ſtipes. gummi
autem eſt acutum inflatiuum quod quādo mi
ſcetur cum aceto vino ⁊ pipere. ⁊ ponitur ſuꝑ
Q alopitiam: curat eam. ¶ Alia autem que dicit
Serapion ſunt hic poſita ſm mentem dyaſ.
galie. ⁊ auicen. quare pro nunc tranſeo.

Capitulum. xlviij.

a ASarum. yſidorus Aſarum naſcitur
in vmbroſis montibus. herba floribꝫ
caſie ſimilibus. Ineſtqꝫ flos iuxta radicem
purpureus in quo ſemen continetur vuarum
ſimile. radicibꝰ pluribus ac tenuiſſimis. ⁊ be-
ne redolentibus. ⁊ eſt virtute ſimilis nardo.
¶ Dyaſcorides. Aſarus eſt quā multi nardū
agreſtam appellant. habet folia edere ſimilia
tenuia ⁊ rotunda. florem inter folia iuxta radi
cem purpurei coloris in ſimilitudine. Iuſqui-
ami ſemen vero ſimile vuis. habet et radices
plurimas tenues atqꝫ nodoſas ⁊ geniculoſas
ſimiles agreſti id eſt gramini. odore ſuaues ac
linguam remordentes cum feruore ſufficienti
¶ Auicenna. Aſarum eſt herba habens ſemi-
na plurima. cuius radicum nodus eſt tortus ⁊
aſſimulatur piperi boni odoris linguam mor-
dicantis. habet florem inter folia apud radi-
cem ſuam. cuius calor eſt purpureus ſimilis
flori iuſquiami. Radix eius eſt magis iuuans
ꝙꝫ aliquid quod in eo fit. Et eius virtus eſt
virtus acori vel eo fortior. Et eo melius eſt ꝙ
ſubtilis odoris eſt Nam calidum eſt ⁊ ſiccum
in tercio gradu. Et dicitꝛ ꝙ ſiccitas eius eſt ma
ior caliditate ipſius. ¶ Pliniꝰ libro. xxvij. Aſa
rū eſt herba habens folia edere ſimilia. ramos
longos. radices numeroſas. tenues. odorati-
uas. flos eius aureus. graue ſemine ſerrula-
tum. naſcitur in montibus.

Operationes.

¶ Contra ſerpentem ictus valet non ſolum A
modo. ſed etiam linitum. ¶ Plinius libro. xxi. B
Aſarum eſſe ſalutare iecoris traditur vicijs.
Axūgia ſumptum in emina mulſi mirti aluū
purgat ellebori modo ydropicis quoqꝫ ꝓdeſt
ac precordijs vulſis ⁊ morbo regio. in muſco ſi
addas facit vinum vrinis eijciendis. Cum fo-
lia mittit in vmbra effoditꝛ atqꝫ ſiccatꝛ. ¶ Aui- C
cenna. Aſarum aperit ⁊ ſedat om̄es dolores
extrinſecus proprieqꝫ infuſio eius. ⁊ ſubtiliat
⁊ reſoluit. membraqꝫ frigida calefacit. ¶ Con D
fert etiam ſciatice ac dolori aurium antiquo et
proprie ipſius infuſis. ¶ Confert iterum groſ E
ſitudini cornee ⁊ opilationi epatis. Eiuſqꝫ du-
riciei ſplenes veſicam ⁊ renes. Prouocat eiuſ
qꝫ potio ſicut elleborus albus in purgatiōe vē-
tris cum aqua mellis ſoluit ¶ Iohānes meſue F
Melius eſt ꝙ ei miſcetur ad ſolutionē facien-
dam eſt aqua caſei cū ſpica ⁊ aqua mellis. Et
quidam infundunt aliquid ex eo in muſco. et
conſeruatur in vaſe per tres menſes. Et eſt il-
lud vinum medicina ad ydropiſim ⁊ ſplenem
¶ Subſtinet autem aſarum de decoctione et G
cōtritione rem mediocrē ⁊ elaboratio in cōtri
tiōe eiꝰ facit ipm̄ magis ꝓuocatiuū ꝙꝫ ſolutiuū

D ¶ Et eſt ex rebus facientibus vomitũ. Et edu-
cit per ventrem. Et eſt ꝓuocatiuũ vrine. ⁊ edu
cit coleram ⁊ flegma. Et eſt ex rebus bonis.
In quibus eſt ſpecies iuuamẽtoꝝ ad opilatio-
nem epatis ⁊ ſplenis ⁊ duriciem eorum ⁊ mor
bos opilationũ. ſicut eſt ydropiſis ⁊ ycteritia
⁊ duricies ſplenis. ⁊ ꝓprie vinũ infuſionis eius
I quod diximus. ¶ Et confert iuuamentũ ma-
gnũ febribus opilationũ. ⁊ febribus antiquis
⁊ inungitur dorſum et ſpina ex oleo ipſius cum
K laudano ⁊ facit ſudare. ¶ Et confert opilatio-
ni febrium ⁊ prouocat vrinam. Et in ſpermate
aũgmẽtum facit. Doſis eius infuſi potio eſt
ab aureis .ij. vſqꝫ ad .ʒ. iiij. ⁊ pulueris eius .ʒ. i.
vſqꝫ ad aureos .ij.

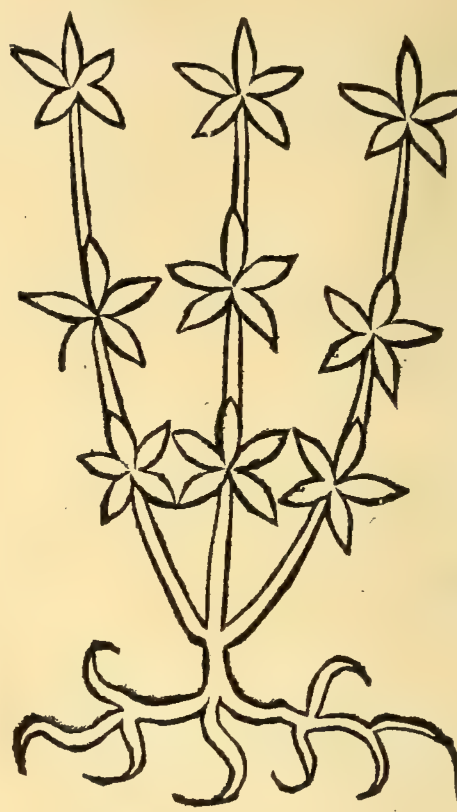

Capitulum. xlviij.

Aſtragulos vel aſtragallos herba eſt
que folia habet longa cum inciſuris
multis. obliqua circa radicem caules
tres aut quatuor florem iacincti. radices vil-
loſas implicatas rubeas preduras habet. Na
ſcitur in petroſis ⁊ aſperis locis. ¶ Galienus
vi. ſimpli. farma. cap̃. Aſtragulus ſiue ficu s
terre ſiue glandula fruticuloſus eſt habẽs ra-
dices ſtipticas. quapropter ex deſiccãtibus eſt

Operationes.

¶ Galienus. Non debiliter cicatrizat vũlne- A
ra vetera. ¶ Et ventrẽ fluentẽ ſtringit ſi quis B
radicem eius coquens in vino bibat. Naſcit̃
autem plurima hec herba in neuete arabie.

Capitulum. xlix.

Aſpergula id eſt herba minuta habẽſ
folia ſtipitem nodoſum. ⁊ in quolibet
nodo folia in gyro poſita quinqꝫ vel
ſex vel ſeptem ordinata ad modum ſtelle ſicut
herba que dicit̃ rubea vel ſicut algua ſcẽ. ⁊ ab
eiſdem nodis procedunt alij rami ſimili modo
facti cum nodis et folijs vt ſupra in figura cũ
floribus paruis albis ſicut flores oliuarum.
Eſt enim calide ⁊ ſicce cõplectionis.

Operationes.

¶ Omnẽ duriciem ⁊ apoſtemata durare ſol- A
uens eſt. ¶ Quando fit emplaſtrũ cum ea hu B
mida cõfert apoſtematibus ⁊ reſoluit exterio-
ra apoſtemata.

Capitulum .l.

Atriplex. Serapio li. aggre. capitulo
araſ. Auctori. Dyaſcorides. Araſ. id
eſt atriplex. Olus eſt de genere dupli‑
ci ortinū ⁊ agreſte frigidū eſt: ſꝫ domeſtica mul
to frigidior ē agreſti. Galienꝰ. vi. ſimpliciū far
macoꝝ capitulo andrafaſis. Andrafaſis ſiue
atriplex ſiue criſolocāna frigide ⁊ humide vir
tutiſ eſt. humida ꝗdē in ſecūdo gradu. a mediis
frigida in ꝑmo: quā ꝗdeꝫ tepidā dicebant eſſe
qualitatē qualis ⁊ roſis nr̄is damꝰ: niſi qꝛ nō
eſt particeps ſtipticitatis. ſed eſt aquoſa ⁊ mi‑
nime terreſtris: ſicͨ malua. ſed ſecundū ventrē
facile tranſit ſicͨ illa ꝓpter viſcoſitatē. omino āt
modicū quod diaforeticū eſt ei. Sunt etiam ⁊
ortulane tam malua ꝙꝫ anfradaſis multo hu‑
midiores et frigidiores agreſtibus.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Andrafaſis. id eſt atriplex ca‑
thaplaſmatibꝫ adhibita cruda ⁊ cocta papulis
B impoſita medeꝛ. ¶ Semen eoꝝ cū mulſa bibi‑
tū ycteri cos curat. Eius virtꝰ eſt leptintica cū
polenta cathaplaſmatibꝫ adhibita ⁊ impoſita
C dolorem capitis tollit. ¶ Tumoribꝫ oculoꝝ
neceſſe adhibeꝛ. ⁊ fatigationē ſtomachi impo‑
D ſita tollit. ¶ Semen eiꝰ nefreticis medeꝛ. Et
folia eius contuſa ⁊ impoſita ignem ſacrū com
peſcūt. ¶ Folia eiꝰ comeſta dolores veſice am‑ E
putant. ¶ Similiter ⁊ reuma ſtomachi ⁊ ven F
tris ꝓhibet. comeſtū febres acutas extinguit.
¶ Et lumbricos rotūdos educit. Sanguineꝫ G
reiicietibꝫ ꝓdeſt. Diſſintericiſ comeſtū auxiliaꝛ
¶ Cataplaſmatibꝫ oculoꝝ vtiliter adhibetur. H
Reumatiſmum inteſtinorum ſi adhibeꝛ com‑
peſcit. Dolores matricis ſuppoſitum mitigat.
¶ Serapion auctoritate Raſis. Semen eiꝰ I
facit vomere fortiter. Et vidi hominē ꝙ bibit
ex eo. ʒ. ii. et aſſelauit vſqꝫ ad debilitatē magnā.
¶ Galienus. Atriplex domeſtica multo frigi‑ K
dior eſt agreſti. quapropter et flegmonibꝫ etiam
frigidis incipientibus quidem ⁊ creſcentibus
ac mollibus adhuc et quaſi feruentibꝫ ortula‑
na. eis vero que in ſtatu et declinatione et in‑
dureſcentibus et frigeſcentibus agreſtis ſunt
conuenientiores. Fructus autem eius abſter
ſiue virtutis eſt. Unde ⁊ ad ycter icos ex opila
tione epatis vtilis exiſtit. ¶ Almanſor tracta‑ L
tu tertio capitulo de atriplice. Atriplices fri‑
gide ſunt et humide. que ventrē mollificātes
bene nutriunt. Ictericis quoqꝫ et calidum ha
bentibus epar beneficium preſtant.

Capitulum .lj.

Auellana Inda ſimilat: ſiue ē ſimillima nuci muſcate: niſi q pars vna eſt aliqliter acutior. ⁊ alia ē plana: ita q poſſit ſtare recta ſic calcul⁹ q̄ in ludo dr pedes. i ceter; int⁹ ⁊ extra nuci muſcate ſilis eſt. ſine odore et ſine ſapore naſcit. incluſa in q̄dā lanugine ſili folliculo ſerici. mltotiēs defert inter alias ſpecies: maxiē cū cinamomo a caſu. ⁊ ego vidi ipa; in ſuo folliculo eſt ſtipticū valde. et equiparat ſandalis i frigiditate. ¶ Sera. li. aggre. ca. faufel. i. auellana inda. Eſt em̄ arbor faufel ſic arbor netegel. ⁊ emittit canulas i q̄bꝫ naſcit faufel ſic dactuli. Et iſta herba nō ē i terris arabū Et ide; auc. yſaac benarā faufel eſt auellana indica. ⁊ ē fruct⁹ ſilis nuci muſcate in q̄litate et colore ſuo. ⁊ ſunt in ea ruge. ⁊ in ſapore eius eſt parū caliditatis cū pauca amaritudie. ⁊ defert ex ſini. ⁊ eſt frigida ⁊ fortiter ſtiptica.

Operationes

A ¶ Sera. Fortificat mēbra. ⁊ vt⁹ eius eſt ſicut vtus ſandali rubei. ⁊ pfert apoſtematibꝫ calidis. q̄ qn̄ nō inuenit ponit p eo ex ſandalo rubeo. ⁊ medietas pōderis excoriādo recenti.

B ¶ Eſt em̄ fortiter ſtipticū: ⁊ fortificat mēbra.

C ¶ Et ē bonū doloribꝫ dētiū: ꝯfirmat dētes pmotos: ⁊ gingiuas ſua ſtipticitate. et repmit caliditatē oculi qn̄ fit ex eo cobol aut emplaſtrū.

Capitulum. lij.

Auena. Plinius capitulo de auena. ſiue vt greci egilops. Herba eſt que creſcit in ſegetibus cum folijs tritico ſimilibus ſimplicibus quidem ſed hirſutis cū tenui calamo. habenti in ſūmitate tribus tegminibus ambitum: ex quibus ariſte ſimiles capillis extant. ¶ Serapion libro aggregatoris. capitulo Kuſir. auctoritate Dyaſcoridis. Kuſir ſiue cauſir vel dolara. id eſt auena. Eſt herba cuius folia ſunt ſimilia folijs frumenti. niſi quia ſunt molliora. ⁊ in ſummitate calami eius eſt ſemen duabus vel tribus tunicis veſtitum. ex quibus exeunt ariſte ſimiles capillis in ſubtilitate.

Operationes.

A ¶ Galienus ſexto ſimplicium farmacorum capitulo de egilops. Sapor eius eſt acutus parum et acris. Et virtus eius eſt dyaforetica. ſic q reſoluit apoſtemata dura.

B ¶ Et confert fiſtulis que fiunt iuxta oculum: que egilope vocantur.

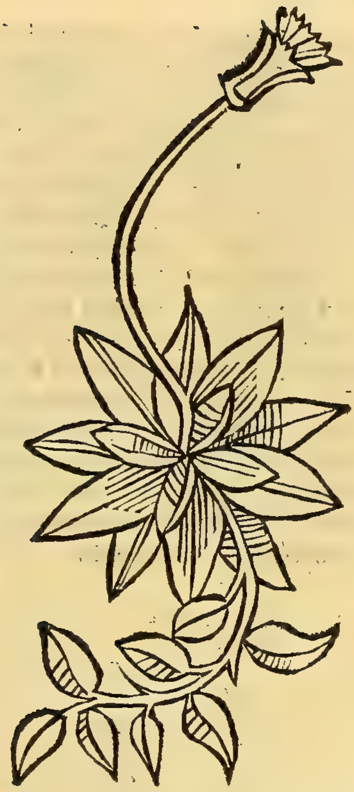
C ¶ Et quando fit cum ea emplaſtrum cum farina curat ſcabiē ⁊ reſoluit apoſtemata dura. Eſt autem vtcunq ſtipticitatem habens vt et diarrijs que ſm ventrem conferat.

D ¶ Et idem libro primo de cibis. caplo de auena Auena eſt cibus ſubiugalium nō hominum. niſi forte alicubi fameſcentes extreme cogantur ex hoc ſemine pane; facere. Extra famem autem per aquam elixum: comeditur cum vino dulci. aut melle conſimiliter cyſe. Caliditate autem ſufficiente participat conſimiliter illi. q̄uis non ſimiliter illi durum exiſtens. propter quod alimentum minus exhibet corpori. Et aliter autem indelectabilis eſt. quia ex ipo fit panis: non tamen retentiuus ventris. aut prouocatiuus vt prius. ſed in medium ſecundum hoc ordinatus eſt.

E ¶ Serapion. Mollit durities. Et ideo ad egilopas farina eius cathaplaſmatibus cōmixta congrue facit.

F ¶ Item eius ſuccus ſeruatus admixtus farine ſextarij in paniſculos redigitur. et iterum reſoluitur aqua in ſucci qualitatem quoniam vſus eius eſt neceſſarius. vires autem habet leniter et efficaciter relaxantes. Et ad omnes tumores facientes.

Capitulum. liij.

AUricula muris. Auicenna. Auricula muris eſt herba ꝯtriti herbe q̄ vitrū abſtergit̄ ſimilis. Et h̄ nomen abſolutū eſt duabꝫ herbis. quaꝝ vna eſt quā nomiat Galien⁹ habens malue odorē ⁊ nō habens duriciā. Alterā quā nominauit Dyaſcorides eſti mans ꝙ ſit ſimilis volubili: niſi ꝙ habet folia minora cōparata ad ipm̄. Et eſt herba expāſa ſup faciē terre. paruas ſtipites habēs. domeſtica bona ſine odore. nec habēs ſaporē fortē. flores azulinos habens. Cui⁹ ſemen aſſimilatur ſemini coriandri. Et yrūdines ex ipſo edunt. Eſt aūt calida ⁊ ꝓprie cuius origo nō eſt aque ꝓpinqua. Juuamentū eius eſt (vt ait Muſaiach) iuuamentum abſinthij. et eſt res q̄ nō eſt mōſtrata ſimul in duabꝫ plantis. Que nota ē ex eis (teſte Galieno) frigida eſt et humida in gradu ꝓmo. Altera vero eſt ex ſumma medicinarum calidarum. In ꝓma vero eſt ſtipticitas. Altera eſt deſiccatiua rubificatiua.

Operationes.

A ¶ Galienus. Spinas et ſurculos extrahit: et plagas adherere facit. Confert epilentie bibita. Corrure quoqꝫ ſternutatione facta ex ea. et eius ſternutatio cerebrum mundificat.

B ¶ Succus eius curat oculoꝝ caligines. Confert hydropicis ⁊ calculoſis et epaticis.

¶ Et herba ipſa contuſa et ſuper vulnus impoſita attrahit infixa corpori. C

¶ Galien⁹. Succus iſtius herbe flegma purgat propter eandem cauſam. D

¶ Et vniuerſaliter loquendo ſiccatiuam hab; virtutem. quapropter etiam vulnera ſolidat. et putreſcentibus confert. E

Capitulum. liiij.

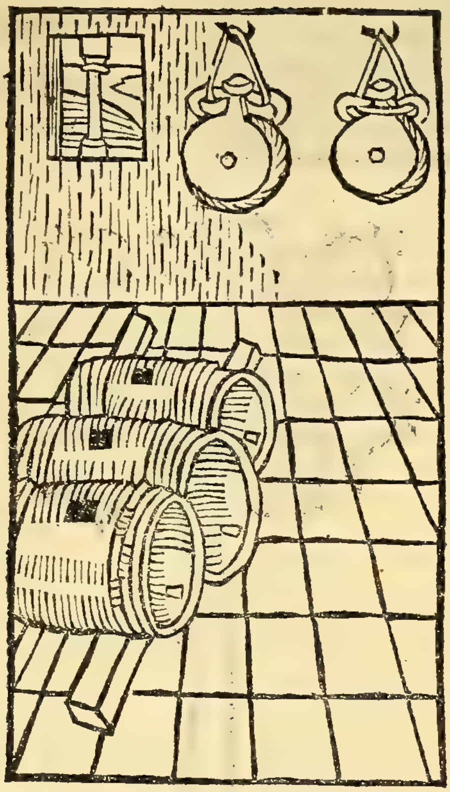
AZedar vel azedarach. eſt arbor habēs fructū ſimilē nabach. ⁊ nominant eū Judei mirabolanū. Et eſt arbor magna. fructus eius calida in ſecundo: et ſicca in fine primi. Fructus eius ſm̄ plurimū eſt malus ſtomacho. et fortaſſe interficit.

Operationes.

¶ Flos eius aperit opilationem cerebri. A

¶ Radix eius cum vino interficit pediculos. et auget capillos. B

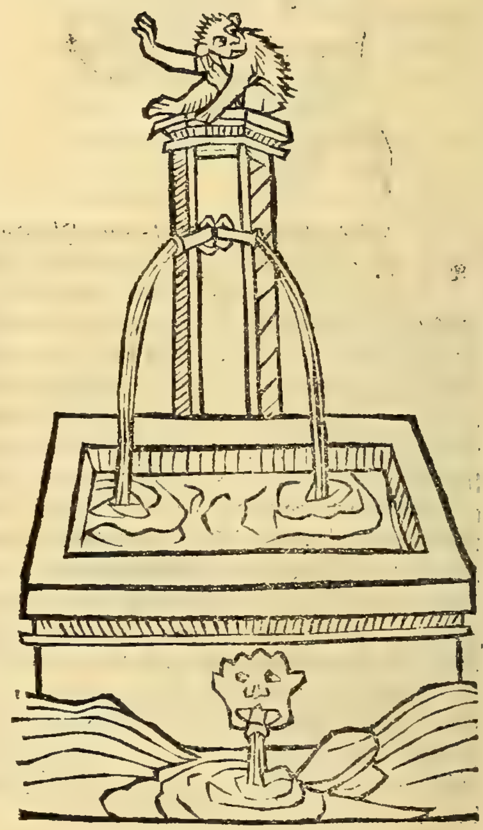
Capitulum. lv.

Acetū. Serapion lib. aggre. ca. thal. auc. Galieni. Subſtātia aceti eſt ſubtilis cōpoſita ex caliditate ⁊ frigiditate. niſi q frigiditas ē amplior i eo q̄ꝫ caliditas. Et deſiccat i tertio gdū ꝓpe finē qn̄ fuerit antiquū. ⁊ eſt nociuū neruis. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. oxos. ſcḿ trāſlationē grecā. Oxos. i. acetū mixte ſubſtātie exiſtere: ſcꝫ calide ⁊ frigide. Iam habꝫ ſubtilibꝫ ptibꝫ. ſuperat ꝓ ꝗ caliditatē frigiditas. ſiccatiuū ꝓ ꝗ ſufficiēter eſt h̄ farmacū. vt ſit tertij gradꝰ iam cōpleti qn̄ eſt forte.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Acetū infrigidat ⁊ ſtipticat. et ē bonū ſtomacho. ⁊ puocat appetitū. ⁊ abſcindit ſanguinē a quocūqꝫ mēbro fluat. ſi bibaꝛ aut fiat
B ſeſſio in eo. ¶ Et coqꝛ cū cibis. ⁊ ꝯuenit curſibꝫ
C ſupfluitatū ad ventrem. ¶ Et qn̄ infunditur in eo lana nō lota aut ſpongia curat apoſtemata
D in ꝑncipio ipoꝝ. ¶ Et reſtringit matricē egreſſam aut anū exeuntem. Et ſtringit gingiuam
E ſanguinolentā. ¶ Et ꝯfert vlceribꝫ fraudulentis ⁊ heriſipile. ⁊ formice. ⁊ ſcabiei vlceroſe. et impetigini. ⁊ emorroidibꝫ. ⁊ panaricon. Et ab-
F luunꝛ cum eo vlcera fraudulenta. ¶ Et quādo miſceꝛ cū pauco furfuris ⁊ preponiꝛ tepidum ſup podagrā cōuenit. ¶ Et qn̄ coquiꝛ cū melle G
et liniꝛ cū eo liuor q̄ fit ſub oculo aufert eum.
¶ Et qn̄ infundiꝛ ſpōgia in aceto q̄ ꝑus fuerit H
infuſa in oleo roſaꝝ ⁊ apponiꝛ fronti conuenit
ſode ex calore ſolis. ¶ Et fumus eiꝰ ꝯuenit gra- I
uitati auditꝰ: ⁊ tinnitui auriū. ¶ Et qn̄ diſtil- K
laꝛ in aurē occidit vermes q̄ ſunt in ea. ¶ Et L
qn̄ bibiꝛ calidū ꝯfert accipiētibꝫ medicinas venenoſas. ¶ Et qn̄ bibiꝛ cū ſale obuiat nocume- M
to toxici. ¶ Et qn̄ bibiꝛ eradicat ſanguiſugas N
q̄ adheſerint gutturi. Et ꝯuenit tuſſi antique.
Et qn̄ bibiꝛ calide conuenit aſmati. ¶ Et qn̄ fit O
gargariſmus cū eo abſcindit curſus humoꝝ
venientiū ad guttur. ¶ Et ꝯuenit ſquinantie P
et caſui vulue. ⁊ collutio oris cū eo ca. cōuenit
dolori dentium. ¶ Paulus caplo de aceto. Fri- Q
catio eius cū ſale circa volas manuū ⁊ pedum valet ꝯtra freneſim ⁊ litargiam.

Capitulum. lvij.

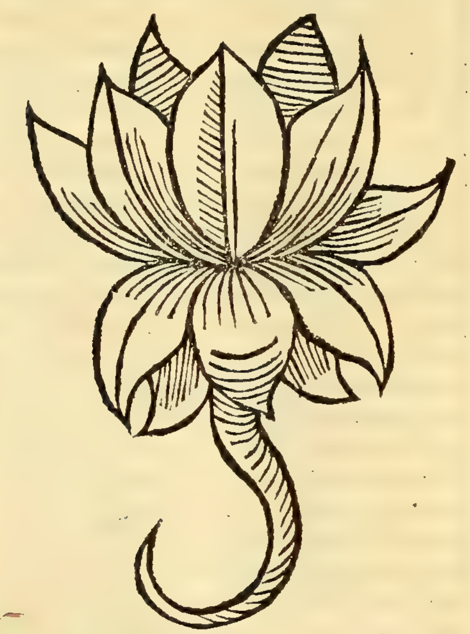
Aqua. ypocras i libro de aere ⁊ aqua. Aqua que in altis locis ſiue bulienſ exurgit montibꝫ aquarū optima ⁊ ſaluberrima ſaporata. talis vero multa vini per mixtiōe indigēs: eſt hyeme calida: eſtate vero

frigida. Similiter q̃ꝫ q̃ pfundiuſculo exurgũt
fonte. q̃ꝝ etiã melior ea q̃ ab ortu ſolis ⁊ maxie
eſtiuo tp̃e decurrit alba pſpicua. atq̃ꝫ pculdu-
bio eſt odorifera. q̃ vero lenta eſt ⁊ grauis pu-
trefactiua. Oportet autem te eſſe attentũ circa
virtutes aquaruꝫ. vtpote q̃ diuerſe in ſapore et
põdere ſunt: de hac em̃ que turbidi q̃ biberint:
eoꝝ ventres calidi ac tumidi fiunt.

Operationes.

A ¶ Ypocras. Corpa macra cubiti ſpatule tenu-
es ſimiliter facies q̃ꝫ maxie tñ ad ſplenẽ ꝯflue-
re cogit᷑. vñ malus ſanguis ꝑcreat᷑ illã nõ bibẽ
B tes multa ſupabundãt comeſtione. ¶ Eſuries
illis pſeuerat atq̃ꝫ creſcit. ⁊ ſitiſ ſimiliter. ſupio-
ra vẽtrium ⁊ media inflant᷑. quapropter catar-
ticis fortius illis vtenduꝫ eſt. q̃ hac egritudine
hieme ⁊ eſtate ꝯtinẽt᷑ accidit illis aq̃ citrina et
C intereũt. ¶ Eſtate ꝟo diſſinteria lienteria lõga
⁊ q̃terna laborant. q̃ morbi naturã ꝑuertunt et
mutant. ⁊ in aquã cadũt citrinã. ⁊ ꝑeunt iuue-
nes illoꝝ pulmonis dolore. alijs q̃ꝫ paſſionibꝫ
eoꝝ mẽtes ꝑturbantibꝫ affligũt. ſenes acuta fe
bre ⁊ ardẽti ex ventriũ ꝯſtrictiõe accidẽte vexãt᷑
Mulieribꝫ apoſtemata de genere albi flegma
tis innaſcũt᷑. neq̃ꝫ ꝯcipiũt vel parturiũt niſi cũ
magna difficultate atq̃ꝫ moleſtia. corpa eorum
magna ⁊ groſſa. q̃ꝫto pl᷑ in lõgitudie ꝑtendũt᷑
tãto graciliora fiũt. mẽſtrua ꝟo iuxta qđ opor-
tet fluũt. pueri hernia viri cauſone cruriumq̃ꝫ
vulneribꝫ infeſtant᷑. Sed q̃ huiuſmodi nature
ſũt his vitã impoſſibile eſt extendi. ſꝫ in tempe-
D ſtiua ſenecta ꝑripiunt᷑. ¶ Mulieres ꝟo grauí-
de vident᷑. cũ ꝟo tp̃a part᷑ adueniũt. vteri fet᷑
inanes tumore relaxant᷑ cuiuſmodi paſſiõe de
tenta matrix q̃cũq̃ꝫ aque citrine coadunatiõe
intumuerit laborat. ad hanc itaq̃ꝫ quã predixi
mus aquã pertinẽs eſt ⁊ ea que a calida terra
ſurgit aut frigido metallo vel ere ſiue argento
E vel auro ſiue ſulphure aut alumine. ¶ Aque
pluuiales leues ⁊ ſoporate ac lucidiſſime ſunt.
Nam ſol qđ ſubtili᷑ atq̃ꝫ leuius in attrahendo
aſſumit. Aque pluuiales cito putrent. malũq̃ꝫ
exalãt odorẽ. quare em̃ ex multis ꝯgregate ſũt
aq̃s. Ideo leui᷑ alijs putreſcere ſolent ac muta
F ri. ¶ Aqua niualis vel glatialis oĩs mala eſt
poſtq̃ꝫ ſemel fuerit ꝯgelata nũq̃ꝫ i pſtinã ꝯuer
tet᷑ naturã. q̃cq̃d ẽ ſaporitũ ⁊ leue ⁊ clarũ fuerit
aut purũ id totũ gelu aduenĩẽte r̃ceſſit. qđ ꝟo
G turbidũ remãſit. ¶ Et ſic poteriſ ꝓbare. ſi enim
aquã i vaſe ad mẽſurã poſitã ſub gelu ꝯgelari
dimiſeriſ cũq̃ꝫ ꝯgelata fuerit i ſole vel i q̃libꝫ ca
lido liq̃factã remoueas eadẽ mẽſura multomi
nus inuenies eſſe. ſilr̃ aũt de gelu ⁊ niue. oĩs aq̃
H de niue ⁊ ſilibꝫ peior eſt omĩ aq̃. ¶ Aqua frigi-
da debet dari digeſta materia. ¶ Auicen̄. iiij. I
cañ. ca. de cura fe. in generali. Aqua frigida iu
uat in digerendo. Auicen̄. eodẽ li. Aqua cali-
da citi᷑ ꝯgelat᷑ q̃ꝫ frigida. Auicen̄. pmo canone
doctrina. ij. fen. ij. ſumma. i. cap. iij. Aqua frigi
da nõ debet dari ſi eſt humor crud᷑ ⁊ groſſus.
Auicenna de cura fe. in generali. Aqua frigida
digerit humorẽ colericũ. Auicen̄. eodem loco.
Aqua nõ nutrit. Aui. i. canone fen. ij. doctrĩa
ij. ca. xvi. Sine aq̃ nõ põt eſſe cõplemẽtum rei
nutrite. ¶ Auecen̄. eodẽ loco. Aqua currẽs et K
diſcoopta eſt melior aq̃ꝝ. Auic̃. eodẽ li. Meli-
or eſt aq̃ q̃ ſup petras vadit q̃ꝫ q̃ ſup lutũ. Aui.
eodẽ li. Quãto aq̃ magiſ lõgatur a ſuo pncipio
tãto melior eſt. Auic̃. eodẽ loco. Aqua q̃ ẽ eſta-
te frigida hieme calida eſt melior. Aui. eodẽ lo
co. Aqua cocta minoris inflatiõis ⁊ velocioriſ
deſcenſiõis. ¶ Auic̃. eodeꝫ loco. Aqua pluuia- L
lis ⁊ ſpecialiter q̃ in eſtate colligit᷑ ⁊ cũ ſunt to-
nitrua eſt intra meliores aquas. Auic̃. eodem
loco. Aqua pluuialis impedit pect᷑ ⁊ vocem.
Aui. eođ loco. Aque puteoꝝ deteriores aque
ſũt. Eodẽ loco. Quedã aque generãt flegma: ⁊
q̃dã colerã. Eodẽ lo. Aq̃ paludũ ad apoſtema
ſplenis ⁊ ydropiſim ꝑducit. Eodẽ loco. Aq̃ue
nõ currẽtes q̃cũq̃ꝫ modo fuerint nocẽt ſtoma-
cho. ¶ Aui. eođ lo. Aqua calida corrũpit dige M
ſtionẽ ⁊ nõ tollit ſitim illico. Eodẽ lo. Aq̃ mul-
tũ calida iuuat i colica et ſplenis ventoſitate.
Eodẽ loco. Aqua nõ nutrit. Auic̃. i. cañ. fen. i.
doctrina. iij. ca. iiij. ¶ Aqua debꝫ exhiberi ma- N
teria exiſtenti digeſta ⁊ ꝟtute forti. Gal. vi. te-
rapentice. ca. ij. Aqua tepida facit nauſeam.
Auicen̄. i. cañ. fen. iij. doctrina. ij. ca. viij. Aqua
multũ calida ꝯſtringit cutim. ¶ Gal. vij. tera- O
pentice. ca. ij. Aq̃ frigida nocet defectis. Gal.
eodẽ loco. Aqua tepida mollit corp᷑ ⁊ humec-
tat ⁊ delectat. Gal. eodẽ loco. Natãs imodera-
te in aqua aluminoſa ꝯſtringit cutim ⁊ trãſpi
rationes intus ꝯſtringit. ⁊ ſi ſunt fumoſe gene
rat fe. Gal. i. de ac. ⁊ mor. ca. i. Multi in frigi-
da aqua balneati mortui ſunt anteq̃ꝫ domum
venirent. Gal. eodem li. ca. iij. Aqua frigida cõ
ueniens eſt colericis tp̃e ſanitatis ⁊ tp̃e egritu
dinis, ⁊ hoc ſi fuerint cõſueti corpori. incõſue-
to nequaq̃ꝫ dari niſi pus venerit ad ſanitateꝫ
¶ Gal. viij. tera. ca. iiij. Si timeas dare aquaꝫ P
frigidam corpibꝫ colericis ꝓpter incõſuetudinẽ
ſuadeo ꝙ nõ debeas dare. ¶ Auicen̄. i. cañ. fe. ij Q
ca. xvi. doctrina. ij. Terree aque ſplenem reſol-
uunt. ⁊ nõ coire volẽtes adiuuant ⁊ aeree cor-
ruptioni complexionis vtiles exiſtũt. Dyaſco.
ca. de aqua. Aquarum omniũ natura frigida
eſt et humida. Aqua que de lapide emanat le-
uior ⁊ limpidior eſt ventrem ⁊ vrinam ꝓcurat.

R ¶ Aqua q̄ de paludibꝫ argiloſis emanat ꝑuioꝛ
ē aq̄ cocta Salutē corpiſ opatꝫ ꝛ multū medeꝫ
Et qꝛ in oīnibꝫ infirmitatibꝫ aq̄ eſt neceſſaria.
Inter oēs aq̄s pluuialis optima eſt.et leuis et
dulcis ꝛ facilime digeriꝫ.cito eīn caleſit.et cito
S infrigidaꝫ.¶ De fontanis aq̄ eligiꝫ illa que ad
ſolis ortū tendit: ꝛ meridiē.ꝛ de mōtibꝫ caluis
exit. Hec eīn ꝓpinq̄t pluuiali.que ꝟo ↄtra occi
dentē currūt ꝛ ſeptentrionē peſſime ſunt.aque
petrā in veſica ꝛ renibꝫ curant.ꝛ mulierē ſterilē
faciūt: ꝛ corpi torporē ꝛ rigorē nimiū.mēſtrua
ſtringunt inbibentes egritudini ſudoꝛez pro-
rumpere vel fluxum ventris vel nauſeam.
T ¶ Dyaſ.ca.de aq̄ marina ſm trāſlatōez grecā.
Aqua marina ꝟtutē hꝫ viſcidā ꝛ termāticā et
cacoſtomaticū ventrē turbat.flegma deponit.
V ¶ Colera ꝟo facta ꝛ fomēto adhibita apoſte-
mata de alto educit.duricies ſpargit.oibꝫ dya-
foreſim ꝑſtat.neruoꝝ cauſas cōponit.tumorē
X māmarū cōpeſcit.¶ Inuenitꝫ etiā aqua ſulphu
rea aluminoſa ꝛ ferrea q̄ habet virtutez earum
a quibus recipiunt denominationes.

Capitulum.lvij.

Barba Jouis.ypſi.li.ethy. Barba iouis
b ipa eſt ſemꝑ viua. Sed barba iouis et
ſticados citrinū idē eſt. Unde q̇daz ait.
Barba iouis ſticados ſed ſemper viua iouis
barba. ¶ Platearī⁹. Barba iouis fri.in.iij.g.
ſic.in.ij. Et dꝛ ſemꝑ viua: quia ſemꝑ viridis re
periꝫ. Itaqꝫ viridis multe efficacie eſt. Et in
medicinis poni debet: exſiccata vero nō. Uir-
tutem habet infrigidandi ꝛ alterandi.

Operationes.

¶ Plagelle in ſucco eius ꝛ aceto vel agreſti in- A
tincte valent ↄ̄ calefactionē epatis epytimate.
¶ Cōtra dolorē in calida cauſa in ꝑncipio va- B
let ipa herba trita ꝛ ſuppoſita. ¶ Contra apata C
calida valet ad materiei repcuſſionē: licꝫ poſt-
modū obſit ↄſtipādo materiā. ¶ Cōtra ignis D
vel aque vſturas.fit vnguentū ex ſucco eius ꝛ
oleo roſeo ac cera. ¶ Cōtra fluxū ſanguis e na- E
ribꝫ qđ fit ex ebulitione ſanguinis in epate ac
venis in iuuenibꝫ.ꝛ in eſtate plagella in ſucco
eius ac aqua roſaꝝ intingiꝫ ac fronti ac tim-
poribꝫ ꝛ gutturi ſupponiꝫ. ¶ Actoꝛ. Eſt autem F
barba iouis ſpecies minoꝛ acidule. ¶ Macer G
Adiuuat audit⁹ mire pellitqꝫ dolorez. Altera
ꝟo minoꝛ ſpēs eſt iſti⁹ herbe: quā ſemꝑ viuam
dicūt.qm̄ viret oīni tpe. Barba iouis vulgari
more vocaꝫ. Eſſe refert ꝑdicte ſilēz Plini⁹ iſtā:
nec min⁹ hanc ꝑdictis poſſe iuuare ꝛc̄.

Capitulum.lviij

Barba ſiluana eſt plantago aquatica.
b q̄ iuxta aquas naſciꝫ.cuius folia ſunt
oblonga in acutum tendentia erecta
ſuꝑ aquam ſimilis folijs plantaginis: niſi quia
nō ſūt ei coſte apparētes ſicut plantagini.

Operationes.

A ¶Vñ in dinamidijs ſcribit Galie.ca.de curis
B genitaliũ valere ad impregnãdũ. ¶Et idē dicit
eodē li. de epilētia. ꝙ barba ſiluana eſt centũ-
neruia aq̄tica. et ponit̃ ſiliter barbaſiluana in
antidotario galieni minori. in q̄dã medicamie
qd incipit medicamē ad ɔcipiendum.

Capitulum. lix.

BAlauſtia eſt flos maligranati caducꝰ
quē Dyaſ. vocat quitinũ ca. d malogꝝ-
nato fri. ē ꝛ ſic. in. ij. g̃du. Sera. li. ag-
gre. ca. lulinar. i. balauſtia. ꝛ ē flos malig̃nati.
ꝛ ex maliſgranat ꝗdã ſunt domeſtica: q̄dã ſil
ueſtria. ſꝫ flos ſilueſtrꝭ dr balauſtia. q̄ꝝ q̄dam
inuenit̃ alba. q̄dã purpurea. ꝛ q̄dam roſacea.
Aui. li. ij. ca. de Balauſtia. Balauſtia flos eſt
granati ſilueſtrꝭ pſici aut egiptij. Et ipa q̄dem
q̄n̄qꝫ eſt rubea. q̄n̄qꝫ alba. ꝛ q̄n̄qꝫ roſea. Et ſuc-
ci eiꝰ natura eſt ſicͭ ſucci barbe hircine. frigida
eſt in fine ꝑmi gradꝰ. ſicca in ſcđo. Gal. vi. ſim.
far. ca. balauſtiũ. Balauſtiũ eſt flos maligra-
nati ſilueſtris. q̄lis domeſtico vicinꝰ vehemen-
ter aũt ſtipticat guſtũ. necnõ deſiccatiue ꝛ ſtip
tice ꝟtutis eſt. palã q̄ꝫ ꝙ eſt groſſaꝝ partiũ ſi re-
colamꝰ dicta in q̄rto hoꝝ monumentoꝝ. cum
oſtēdebamꝰ oīe ſtipticũ terreſtre eſſe ꝛ frigidũ
Nulliꝰ ãt alteriꝰ ſaporis hꝫ indiciũ. Et ido po-
net vtiqꝫ h̄ aliq̄s ſiccare ꝛ infrigidare nõ debi-
liter. ſiq̄dem nõ male oſtēdebat̃ a nob in q̄rto
hoꝝ monumētoꝝ ineſſe ſtipticitatē terreſtribꝰ
ꝛ frigidis corꝑibꝰ. deinde ꝛ apparētia teſtãtur.
Etem̄ ſi paratritionibꝰ ꝛ alijs vlceribꝰ id appo
nas citiꝰ quidem videbis ad cicatricē ꝓcedere.
Hinc eſt em̄ ꝙ in eminētibꝰ ſanguinē ꝛ diſſin-
terijs adhuc in fluxibꝰ q̄ in ventre ꝛ matrice nõ
eſt aliq̄s medicoꝝ ſcribentiũ curatiuum nego
cium cui nõ vtatur hoc farmaco.

Operationes

¶Sera. Balauſtia incarnat ꝛ ſtringit ꝛ curat A
tenaſmonē. et ɔſolidat vlcera inteſtinoꝝ. ꝛ con
fert ſputo ſanguinis ꝛ fluxui inteſtinoꝝ. ꝛ con
fert ad oīa ad q̄ ɔfert ypoq̄ſtidos. ¶Auicē. B
Balauſtia eſt ɔglutinatiua ꝛ retinet oēꝫ fluxũ
ſanguīs ꝛ generat melãcoliã. ¶Et ē bona gin- C
giue ſanguinolēte. ꝛ ɔſolidat plagas ꝛ vlcera
antiq̄. ꝛ albocor. ꝛ ꝑcuſſionē puluerizata deſu
per. ¶Et firmos efficit dētes motos. ꝛ ꝓhibet D
fluxũ ſanguinis. ꝛ ſtringit fluxũ inteſtinorũ. et
fluxum matricis ſanguineꝫ. Loco eius ponit̃
cortex glandinis. ꝛ caput granati.

Capitulum. lx.

BAlſamus. Dyaſcorides.ca.de bal
ſamo. Balſamus arbor eſt ſimilis
licij.⁊ in eodẽ ſtatu.aut piracãcon.
folia habet ſimilia rute. ſed paulo
albiora.non ſemper viridia exiſtentia. Flores
non caducos habens. Naſcitur ſolum in In
dia curtibus vel locis humidis. Eſt em̃ arbor
tenera ⁊ aſpera oblonga.ſtipitem habens ſimi
lem viti. Arbor dicitur balſamus: lignũ xilo-
balſamũ. ſemẽ carpobalſamũ.lac ꝟo vel ſucc⁹
balſamum. Hic vero fructus optimus eſt.qui
eſt recens atqꝫ vehemens odore ſincerus ſere
nus.lenis mordens atqꝫ mediocriter linguã
redarguens. Adulteratur autem ciprino oleo
aut lentiſcino.aut balſamino ſiue mirtino vel
melle mixto.quod leuiter probatur.quia aqua
in qua dum miſſum fuerit oleuꝫ ſupernatans
balſamum fundum petens eſt balſamum pu-
rum.veſtem non maculat ſuper aſperũ.cuius
tanta vis eſſe dicitur: vt ſi ſol incanduerit in
manu teneri non poſſit.preterea arbor nimis
eſt calida ⁊ ſicca extenuans.ſuccus auteꝫ ſub-
tilior eſt virtutis. Opobalſamũ quod appella
tur lachrimũ eſt arboris q̃ eo ſimilis malogra
nato vel licio ramoſa.ramis tenuibꝫ ⁊ ex albi-
dis.in India tantũmodo creſcit. Aliqui tñ di
cũt ⁊ in India naſci:fructũ habet q̃ſi obrotun
dũ ꝯtra mediũ q̃i ventroſum ad capita vtraqꝫ
deductũ rubicundũ.valde grauẽ ⁊ plenũ.et ſi
frangit̃ ſimile melli eſt. Et ſi maſticat̃ ſimile ẽ
piperi mordens ⁊ ſuauiter redolens. qđ carpo
balſamũ đr. Huius auteꝫ arboris lachrimum
colligitur diebꝫ canicularibꝫ.ſm alios ꝟo tem-
pore autumno. Incidit̃ autem truncus huius
arboris ꝑ loca ⁊ ramuli ipſius. Et ſic ſupponũ
tur vaſa (vt preſens figura arboris oſtendit)
que lacrimum fluens recipiat. Cuius eſt opti-
mũ recens ſincerum ⁊ exalbidum ⁊ odore acu
tum.leniter linguaꝫ ſubmordens.ſequens eſt
colore ſubrufum.et quaſi glutinoſum. tertium
eſt tenuium partium valde ⁊ plucidum. Omne
autem balſamum quod vetuſtatem recipit fit
rubeum ⁊ reſinatum ⁊ ſiccum. Quod aũt opti
mum eſt ſincerum eſt:quodqꝫ in aqua mũda
ſtillatum non protinus diffunditur.ſed magꝫ
deſidet.⁊ poſtmodum totam aquam albidam
facit.⁊ lacti admixtum.illud in caſeum ſtrin-
git vt coagulum.quod enim ſincerum non eſt
in ſummo aque diffunditur ⁊ ſupernatat. ⁊ vt
oleum quaſi ſtillam oſtendit. Sciendum ꝙ
balſamus dicitur arbor balſami. Balſamum
vero dicitur oleum vel gummi.qđ meli⁹ eſt di
cere. Nam nõ eſt oleo vere qđ ꝓbatur multis
exemplis. Primo eo ꝙ videmus adherere la-
bijs vulnerum. Et facile de panno eo infecto
lauatur. Similiter Dyaſcorides dicit ꝙ in aq̃
iniectum petit fundum:poſtmodum diſſolui-
tur.et totam aquam albam facit.⁊ propterea
vocat ipſum lacrimum. Item lignum eius vo
catur xilobalſamum. et fructus vocatur car-
pobalſamum. Multis modis ſophiſticatur.
Quidam vendunt terpentinam pro opobal-
ſamo.quidam admiſcent parum balſami ter-
pentine.et ita habet odorem balſami. Alij acci
piunt ſuccum lemoncelli vel foliorum citri.et
admiſcent terpentine.et addito croco oriẽtali
calefacit ⁊ deſiccat in tertio gradu.

Operationes

Opobalſami.ʒ.i.datus cũm vino ſuperfluita A
tes matricis mũdificat.fetum mortuũ educit.
⁊ menſtrua ꝓuocat.bombace intincta ⁊ ſuppo
ſita ꝯuenit.⁊ diſſurriam ⁊ ſtranguiriam.⁊ la-
pidem veſice.ſi etiam fuerit opilatio ex frigi-
do humore.detur cũ vino vel virga ꝑus made
facta ex aqua calida erecta inflata iniciat̃ cum
oleo muſtellino vel nardino.
¶Contra omnes paſſiones capitis venientes B
ex frigiditate detur cum appropriato aliquo
paſſioni conueniente.
¶Contra quartanam ⁊ cottidianã facta ꝑus C
purgatione detur cum vino.
¶Contra tinnitũ aurĩũ ex humiditate parum D
inſtillet̃. Cõtra dolorẽ dentiũ ex parte dolenti
aliquantulum in aurem diſtillet̃.
¶Corpora mortuoꝝ incorrupta ꝯſeruat.quia E
quantũ diſſoluit tantũm cõſumit.
¶Sera.auc. Bal'. Opium balſami eſt bonũ F
et ſubſtantia eius eſt ſubtilis.⁊ virtus eius eſt
que calefacit et deſiccat in ſecundo grado.
Balſamum quoqꝫ eſt ſubtilioris virtutis q̃ꝫ
arbor.granum vero eius eſt maioris ſubtilita
tis q̃ꝫ oleum.
¶Idem auc. Dyaſco. Virt⁹ balſami eſt q̃ ab- G
ſtergit tenebroſitatẽ viſus.⁊ aufert frigiditateꝫ
matricis.qñ fit naſcale cum eo cum cera ⁊ oleo
⁊ expellit ſecundinã ⁊ fetum.⁊ qñ fit inunctio
cum eo prohibet rigorem.⁊ mundificat vlcera
ſordida. Et quando bibitur prouocat vrinam.
et eſt bonum aſmati.
¶Auicẽ. Balſamũ aperit opilatões ⁊ ꝯuenit H
vlceribꝫ groſſis.mũdificat vlcera.⁊ ꝓprie cum
yreos.⁊ extrahit fracturas oſſium
¶Confert ſciatice bibitum.et bibitur eius de- I
coctio propter ſpaſmum.confert viſceribus ca
pitis.et mundificat capũt ipſum.et conuenit
epilentie et vertigini. ¶Abſtergit pan- K

nũ ipm ⁊ eiꝰ oleũ. lignũ eiꝰ. ⁊ ipſiꝰ ſemẽ: ꝯferũt
dolori vtroꝛũqꝫ laterũ ⁊ ſtricture anbelitus.
¶ Et dolori pulmonis. ⁊ ꝯuenit ſemẽ eiꝰ peri-
C pleumonie frigide ⁊ tuſſi ⁊ ſilr̃ ipm oleum.

Capitulum. lxi.

B Alſamita. i. ſiſimbꝛiũ. Sed ſiſimbꝛiũ
vocat̃ menta aq̃tica. ⁊ alio noĩe vocat̃
balſamita. Dyaſco. ca. de ſiſimbꝛio ſm
trãſlationẽ grecã ſiſimbꝛion dr̃ cardaminon eo
ꝙ cardamo agreſti folia hꝫ ſimilia cũ folia eiꝰ
rotunda naſcant̃ ſicut folia cardami agreſtis
cum creuerint ſcindunt ſe ſicut eruca. Virtus
eſt ei ca. diuretica. Paulus capi. de balſamita
ca. eſt ⁊ ſic. in. iij. gradu. Aliud eſt domeſticum
aliud ſilueſtre. ſed domeſticuȝ nobis eſt in vſu
quod om̃ibꝫ eſt notum virtutem habet diureti
cam diſſoluendi et ꝯſumendi.

Operationes.

A ¶ Balſamitã crudũ ⁊ coctũ lentigines vultibꝫ
tollit. ⁊ maculas emendat ſi vna nocte impo-
ſitum fuerit ⁊ alia die locus abluatur aque.
B ¶ Cõtra vicium pectoꝛis ficũ pultes ex farina
oꝛdei ⁊ aq̃ appoſito puluere eiꝰ ⁊ dent̃ patienti
C ¶ Cõtra frigidũ reuma folia eiꝰ in teſta calefa-
cta ſine liquoꝛe ⁊ in ſacculo poſita capiti ſuper
ponatur. valet vinũ decoctionis eius ꝯtra do-
loꝛem ſtomachi ⁊ inteſtinoꝝ ex frigida cauſa.
¶ Et opilationem epatis et ſplenis. et vrinali- D
um viarum. herba ipa decocta in vino et cata-
plaſmata. ſoluit etiã ſtranguiriã et diſſurriã.
¶ Valet etiam contra yliacũ doloꝛem. Et con E
tra doloꝛem factum ex ventoſitate. menſtru
educit. conceptum iuuat. matricem mũdificat:
fomentatio ſi fiat ex eo.
¶ Teneroſitates eius in oleo muſtellino vel F
ſaltem cõmuni decocte et ſuperpoſite ideȝ ope
rantur.

Capitulum. lxij.

B Aſilicon gariofilatum. Ozimum ideȝ
ſiue vnũ ſignificant. Ozimum quod
dam eſt gariofilatum. quoddã eſt cõ-
mune. et quoddam eſt latum plus aliis: quod
citrarium vocatur. Ozimum gariofilatuȝ eſt
illud quod ab autoꝛibus laudatur. Ozimum
citrarium eſt quod vituperatur ab omnibus.
Eſt em̃ ozimũ gariofilatum cõpetens medici-
ne ⁊ herbe ⁊ ſemen. Cum autem ſimpliciter po
nitur in medicina ſemen debet intelligi. ⁊ po-
tiſſime in electuariis. Sed in vngẽtis ⁊ in em
plaſtris herba intelligit̃ eſt ca. et ſic. Et ſemen
habet virtutem conſtringẽdi ⁊ conglutinãdi.
quod patet ex eo. quia ſi ponatur in aqua ſta-
tim ingroſſatur ⁊ fit quedam cõglutinoſitas.
herba ipa ex aromaticitate habet virtutem con

fortandi ex q̄litatib⁹ ſuis diſſoluēdi cōſumēdi ꝛ abſtergēdi ꝛ mūdificādi. ¶ Sera. lib. aggre. ca. berengemiſch. eſt baſilicon ſiue ozimū gariofilatū. et folia ei⁹ ſunt pua q̄ꝝ color eſt medi⁹ inter roborē ꝛ glaucedinē. Hui⁹ herbe eſt odor ſilis gariofiloꝝ ꝛ ſtipes ei⁹ eſt quadrangulatus cui⁹ color eſt ſic color folioꝝ ipi⁹ ꝛ ſemē ē minutū nigrū. ꝛ colligit̄ in menſe Julij. Et eſt ca. et ſic. i fine ſcdi grad⁹. ¶ Dyaſ. ca. ozimū. Ozimū cui⁹ ꝟtut; ſit penit⁹ inter medicos opīo eſt incerta. Nam q̄ autore criſipo criminat̄. Qui ei⁹ vicia percenſent ꝙ ſit ſtomacho inutilis ꝙ oculos ebetat ꝙ inſaniā facit. iecori obſiſtat Addunt preterea ſi tritum lapide contegatur ſcorpiōes gigni cōmanducatū. ꝛ in ſole poſitum vermes creare pediculos enutrire. Afri. etiam putāt hoc eſſe pſuaſum ꝙ ſi opus eo die quo ozimum ſumpſerit a ſcorpione feriatur non poſſe ſaluari. ſed qui in diuerſa ꝛ vera opinione ſunt. hec oīa falſa aſſeuerant. q̄nimo ſtomacho ꝓdeſt. eo ꝙ inflationes ei⁹ diſſoluit. ꝛ facit alia iuuamenta q̄ ſm ipm inferius dicentur.

Operationes.

A ¶ Contra ſincopim ꝛ cardiacā paſſionē detur
B aqua roſaꝝ decoctiōis herbe ipi⁹. ¶ Ad idem val; vinū decoctōis in quo herba ipa ſtetit per noctem. Ipa herba valet ꝯtra frigiditatem ſtomachi h̄ modo. decoquat̄ in multa q̄ntitate in vino. ſ; meli⁹ eſt in muſto. ꝛ poſt decoctionē addat̄ vinū albū in multa q̄ntitate. tale vinu; eſt ꝯfortatiuū multū ꝛ aromaticū. ꝛ valet contra predicta. ꝛ ꝯtra indigeſtionem ex frigiditate.

C ¶ Uinū etiam decoctionis ipſi⁹ herbe ꝯfortat digeſtionē. ꝯtra fluxum ventris ex frigiditate. Semen ozimi cum modico puluere accatie decoquatur in aqua pluuiali ꝛ detur patienti.

D ¶ Ad matricem mundificandā. ꝛ menſtrua ꝓuocanda fiat decoctio ei⁹ in aqua ꝛ fiat fomentū ꝛ ſuppoſitoꝝ ex teneritate ipi⁹ herbe Succ⁹ ipi⁹ herbe puluerizat⁹ matricem mundificat. conceptum adiuuat. et menſtrua prouocat.

E ¶ Herba ipſa decocta in vino ꝛ oleo ꝛ natib⁹ ꝛ anchis cataplaſmata valet ꝯtra tenaſmonem

F ¶ Galien⁹ in libro de cibis. capitulo de ozimo. Ozimū ſc; non gariofilatum peſſimi quidem chimi eſt. et propter hoc infamant quida; ipm dicentes. ſi tritum immitatur olle vacue celerrime generat in paucis diebus ſcorpiōes. ꝛ maxime quando in ſole quis quolibet die calefecerit ollam. ſed hoc quidem cacochimum eſt. ꝛ malum ſtomacho et indigeſtibile. Olus vero ita dicemus ipm eſt calidum in ſecundo gradu. Et habet humiditatem non naturalem.

¶ Et idem octauo ſimplicium farmacaꝝ capl'o G
penultimo. Baſilicon nō gariofilatu; ex ſcdo eſt gradu calefacientiū. habet aūt caliditatē ſuperfluā. vñ nec vtile intra corp⁹ aſſumptu;: cathaplaſmatū ꝟo exteri⁹ vtile ad conſumendum

¶ Almanſor tractatu tertio capitulo. Albetha H
rogi qd̄ exponitur ozimum ſiue baſilicon non gariofilatum cali. eſt qd̄ ꝛ dolorē efficit capitis ꝛ male nutrit. cui⁹ comeſtio vtentis viſum turbat quando eo multo vtitur. Sperma quoq; aut lac deſiccat. ori tamen ſtomachi confert corroborat enim ipſum atq; cordi auxiliatur.

¶ Sera. Ozimum gariofilatum confert ſto- I
macho. et facit digerere cibum groſſum. et confert epati ꝛ cordi. et aufert triſticiam ꝛ ſolicitudinem. ꝛ odoriferas facit eructuationes. ꝛ aperit opilationem cerebri.

Capitulum. lxiiij.

Branca vrſina herba eſt. cuius folia ſunt magna ſic̄ folia caulis: ſ; inciſa ſicut branca vrſi. in medio eoꝝ orit̄ ſtipes. in cuius capite ſunt multi flores ſpinoſi ꝯcluſi. ca. eſt ꝛ hu. in ſcdo gradu. Uirtutem habet mollificandi ꝛ maturandi ꝛ leniendi.

Operationes

A ¶ Cōtra ariditatē mēbroꝝ ⁊ viciū ſplenis fiat vngētū ex brāca vrſina ꝯtrita ⁊ macerata diu ī oleo ⁊ colature addat̄ cera ⁊ fiat vngētū ꝯ vi-
B ciū matricꝭ ex frigiditate ⁊ vētoſitate. ¶ Recipe ſucci brāce vrſine ℥.iiij. herbe ſauine. ſaluie paluaꝝ. maiorane. roſmarini. pulegij. arthemiſie. abſinthij. abrotani. ana. ℞. ij. gariofiloꝝ. ℈.iij. cinamomi. ℥.ij. ſpice. ℥.iij. cimini. ℥.i. picis grece. ℥.i. galāge. ℥.iij. thuris maſticꝭ ana ℥.iiij. boli. ℥.i. cere albe. ℥.iiij. vini greci. lb. iij. lardi ſcroferotulū.i. ꝓdicte herbe piſtent̄ cum larde ꝓdicto. deinde ponant̄ ſup ignē ꝫ cū vino ⁊ ſucco ꝓdicto donec coq̄t vſ ad ꝯſumptiōeꝫ vini. deinde colet̄ ⁊ iteꝝ reſoluat̄ in igne ⁊ addita cera eliq̄ta ponant̄ ſpecies ꝓdicte ⁊ dimittātur coagulari. ⁊ vngatur venter.

Capitulum. lxiiij.

b Betonica. Gal. vij. ſim. far. ca. ceſtrum ſiue ceſtron. Ceſtrū grece latine dictū betonica ꝟtutē hꝫ inciſinā. ſic oſtēdit guſtus amara eſt ⁊ ſubacris hec herba ſicut indicat Betonica ca. eſt ⁊ ſic. in ꝑmo gradu. cuius folia ꝑcipue viridia cōpetunt vſui medicine. exiccata etiam multe ſunt efficacie. vñ cū inueniṫur in receptionibus folia ponenda ſunt.

¶ Sera. li. aggre. ca. Baſtarem. auc. Dyaſco. Baſtarem. id eſt betonica herba eſt. q̄ ſ nā ſcit̄ omī anno habens virgam ſubtilem. cui⁹ longitudo eſt vnius brachij aut plus. et eſt quadrangulata. ⁊ hꝫ folia mollia ⁊ lōga ſilia in ſua figura folijs arboris glandiū in ſciſſuris ſuis bonum odorem habentia. Et folia que ſunt ꝓpinqua terre ſunt maiora alijs. ⁊ in ſummitate virge eſt ſemen collectū in ſe ex ꝑ collectionē ſpice frumenti. ⁊ aſſimilat̄ ſaturegie. folia eius colligunt̄ ⁊ deſiccant̄ ⁊ ſic ſeruant̄. Nam q ex eo plurimū adminiſtrat̄ ſunt folia. ⁊ habet radices ſubtiles ſicut radix ellebori. ¶ Dyaſcorides cap̄lo vectonicon. Scōm tranſlationem noſtram vectonica herba eſt oībꝫ nota ꝟgas habens tenues ⁊ longa vnius cubiti. ⁊ q̄drata folia longa ⁊ tenuia obrotunda ⁊ diuiſa ⁊ odorata. Radices ⁊ folia ſunt ei infinita. Semen eius eſt vt ſpica ſimile timbri. Folia eius collecta ſiccātur ⁊ vſui neceſſaria ſunt. Radices habet tenues ſicut elleborus.

Operationes.

¶ Ad dolorem capitis factum ex frigida cauſa fiat gargariſmus ex colatura decoctiōis betonice cū ſtafiſagria in aceto. ſi fiat vicio ſtomachi detur vinum decoctionis betonice. A

¶ Contra dolorem ſtomachi detur decoctio ipſius cum ſucco abſinthij cum calida. ſi adſit vehemens conſtipatio. vt in yliaca paſſione precedente criſteri. B

¶ Fiat idē remediū ad matricē mūdificandaꝫ. ad ꝯceptū adiuuandū fiat fomētū ex decoctione ei⁹. fiat etiā ſuppoſitoriū. Det̄ etiā electuariū ꝯfectū ex puluere ipi⁹ ⁊ melle. C

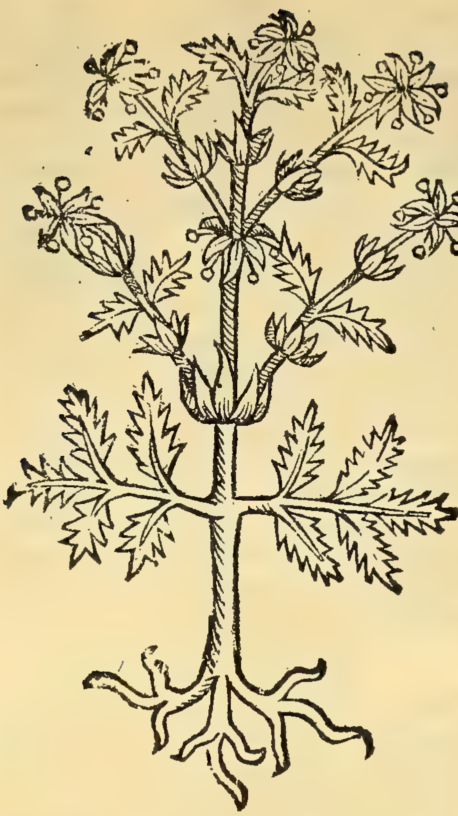
¶ Serapion auctoritate Galieni. Betonica incidit ⁊ abſtergit humores groſſos. frāgit lapidem renum: ⁊ mūdificat ⁊ abſtergit pulmonem. ⁊ ꝓuocat menſtrua. ⁊ confert epilentie. et curat cicatrices neruoꝝ ⁊ lacertoꝝ. D

¶ Dyaſcorides. Radices eius accepte in potu cum ydromelle. nauſeam prouocant. folia eius dantur ad conquaſſationes et de alto cadentibus medentur. E

¶ Et offocationes ſtericas ſoluunt dragmas vna ꝫ cum mulſa accepta. Morſus venenatos cum vino bibita ſaluberrime curat. F

¶ Epylenticis cū aqua bibita maximū ꝓſidiū eſt. Epaticis ⁊ ſpleneticꝭ cū oximelle dragmas vnā accepta effectū ſanitatꝭ exhibet. digeſtiōeꝫ celebrat. G

¶ In fractura capitis herba ꝯtuſa ⁊ ſup caput vbi ꝑcuſſio eſt impoſita vulnus mira celeritate glutinat. Et id meli⁹ fit ſi trita recens īponat̄. Eſt aūt ſibi vis data vt oſſa fracta extrahit. H

Capitulum.lxv.

BEdeguar ſiue ſpina alba. Auicen̄. li.
ij.ca.bedeguar. Bedeguar ē ſpina al-
ba.ꝛ ē ſilis cameleonte albe. vehemē-
tius eſt alba .et hꝫ lōgiores ſpinas .ſimilant̄qꝫ
eius ſpine folijs amomi:verūtamen ſunt ſub
tiliores.et vehementiꝰ eſt alba .et eiꝰ quidꝫ ſti-
pes ꝑuenit vſqꝫ ad duos cubitos.et eiꝰ flos eſt
purpureus. Et ſemen eius eſt ſicut ſemen car
tami. verūtamen eſt vehementioris rotundita
tis.et in radice ipſiꝰ eſt infrigidatio et exſicca-
tio cū reſolutōe quadā. Semen vero eiꝰ eſt ca-
lidū ꝛ ſubtile. Et dixerūt q̇dam ꝙ tota eſt cali-
da valde. Et in ipa eſt virtꝰ reſolutiua ꝛ aperi-
tiua.et ꝓprie in ſemīe eius. Et in ea eſt retentio
fluxus ſanguinis. et eius retentio eſt equalis.
Pli.ca.de acantifleuce.i.bedeguar et ē cardus
cum aculeis in folijs albis et frigidis in p̄mo
gradu et medius inter humiditatē ꝛ ſiccitatē.

Operationes.

A ¶ Bedeguar ꝯfert fluxui ventris.et debilitati
ſtomachi.ꝛ abſcidit fluxū ſanguis. Et apponi
tur exteriꝰ ſic̄ emplaſtrū ꝛ deſtruit apoſtemata
B mollia. ¶ Et qñ fit collutio oris cū aqua eiꝰ in
qua coquit̄.ꝯfert dolori dentiū. Sed ſeminis
eiꝰ ſubſtātia eſt ſubtilis.ꝛ ꝯfert hñtibꝫ ſpaſmū
qñ ipm bibit̄. ¶ Et ꝯfert ſputo ſanguis.et do- C
lori ſtomachi ꝛ fluxui antiq̄.ꝛ ꝓuocat vrinā.
ꝛ delet apoſtemata flegmatica. ¶ Et qñ bibit̄ ſe D
mē eiꝰ ꝯfert pueris hñtibꝫ ſpaſmū. Et qñ ſuſpē
dit̄ ſup aīalia venenoſa amittūt toxicū. ¶ Dya. E
Radix eiꝰ bibita emoptoicꝭ ꝓdeſt: ſciaticis et
ſtomaticꝭ fert opē. Tūores oēs ī cataplaſmati
bus ſpargit. ¶ Elixatura eiꝰ dentiū cōpeſcit do F
lores. Semē eiꝰ bibitū ꝯtractos infātes ſalu-
berrime curat:morſibꝫ venenatꝭ occurrit. ¶ Et G
q̇ eam in collo portauerit incurſū ſerpentū nō
timet. Radix deſiccat mediocriter. Et ſtiptica
eſt:et iō ciliacos ꝛ ſtomaticos iuuat.ſanguinis
eductionē rep̄mit.et tumores vice cataplaſma
tis ſpargit. ¶ Semen eiꝰ leptomeris et calide H
eſt ꝟtutꝭ. Et putrefactꝭ mēbris iuuat potatum,
ꝛ fluorē ſanguis medet̄.ꝛ ſic intraneorꝫ reūma
tiſmū. ¶ Itē ſeſſionibꝫ q̄s greci eucatiſma vo I
cant.fluores matricꝭ abſtringit. cataplaſmati
bus miſcet̄ ꝯſtrictiue medētibꝫ. ¶ Gal. Bedeg K
uar ꝯfert iliacis ꝛ ſtomaticis.emiſſionē quoqꝫ
ſanguis cohibet.tumores etiā cathaplaſmata
ꝯtrahit. ¶ Iuuat etiā dētes dolētes ſi gargari- L
zatur decoctōe. Semen ꝟo ſubtiliū partiū et
calide ꝟtutis eſt.quare ꝛ ſpaſmātes bibitū iu-
uat. ¶ Aui. Semen eiꝰ ꝯfert infantibꝫ qñ bi- M
bunt ꝓpter corruptionē in morſibꝫ lacertorꝫ.

b Bellirici. Ser.li.ag.ca.belligz. Belligz .i.bellirici ꝛ ſũt d gñe mirabolanoꝝ ſũt fri.ꝛ ſic.i fi.iij.gra.ꝛ extinguũt acuitatẽ ſanguis ꝛ caliditatẽ colere. hoc idẽ mirabolani emblici.vt hr̃ i ca.emblici. Jo.meſue cap.de mirabolaĩs. Bellirici ſũt ex medicis bñdictꝭ. expectaꝶ ei p eoſ ꝯfortatio/meliores ſũt groſſi põderoſi ꝛ dẽſi corticis.fri.ſũt i.i.ꝛ ſic.in.ij. In eoꝝ opatõibꝫ ꝛ ꝓprietatibꝫ ſũt ſic emblici. Ubi ſciẽdũ ꝙ mirabolani emblici ꝛ bellirici ſũt ex alia arbore ꝓducti ꝙ̃ alie ſpẽs mirabolanoꝝ/ſic apparet i ca.mira. Et iõ h̃ determinaꝶ d iſtꝭ. In ca.ꝓo mirabolani determiaꝶ de aliis ſpeciebꝫ mirabolanoꝝ. ¶ Opatões.

A ¶ Bellirici hñt ꝓprietatẽ denigrãdi capillos ꝛ ꝓhibẽt caſũ eoꝝ ꝛ ꝯfert emorroidibꝫ/ꝛ ipſi
B tumeſcũt i aq̃. ¶ Et ꝯditi ex eis faciũt opationes mirabolanoꝝ ñ ꝯditoꝝ/niſi ꝙ ſũt debiliores eis/ꝛ i belliricꝭ maior ẽ ꝓprietas i acumine ꝙ̃ i emblicꝭ.
C ¶ Mirabolani emblici bellirici ꝛ kebuli mixti cũ oleo amigdalaꝝ dulcium/ꝛ cũ melle tingũt capillos colore nigro.
D ¶ Jo.meſ. Bellirici educũt ſolutõe flegma/ꝛ ſũt ex rebꝫ valde ꝯfortãtibꝫ cerebꝝ ꝛ neruos/
E ꝛ augẽt itellectũ. ¶ Et ꝯfortãt cor/ꝛ ꝯfert tremori cordiſ ꝛ mũdificãt ſtõachũ a putrefactione/ꝛ ꝯfortãt ipm̃:ꝛ ſedãt feruorẽ i eo/ꝛ auferũt ſiti
F Et addũt i appetitũ:ꝛ ſedãt vomitũ. h̃
G idẽ faciũt emblici. ¶ Ser. Bellirici auferũt ſitim ſua frigiditate ꝛ ꝑparãt ſtomachũ.puocãt appetitũ.ꝛ ſtringũt vẽtrẽ ꝓpꝶ eoꝝ ſtiptici.

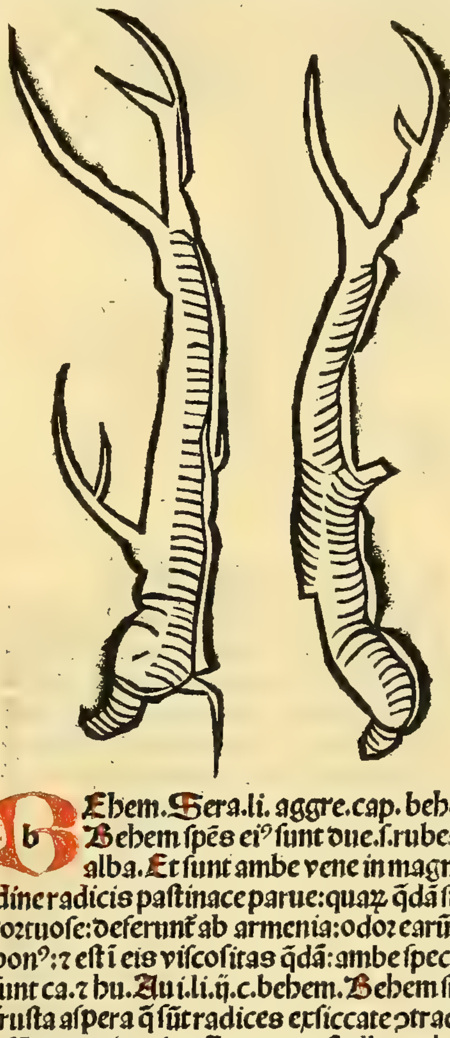

Capitulum.lxvij.

b Bel vel Sel. Ser.lib.aggre.ca.bel. auc.yſaac benaram. Bel eſt citoniũ indũ.ꝛ eſt fructꝰ rotũdus ſicut auellana.nõ bñs corticẽ ſup ſe in q̃ eſt ſemẽ ſimile odore.ꝛ eſt illud qđ de ipo admĩſtraꝶ. ꝛ virtus eiꝰ ẽ ſic ꝟtꝰ zinziberꝭ.ca.in.iij.g.ꝛ hu.i.i.

Operationes

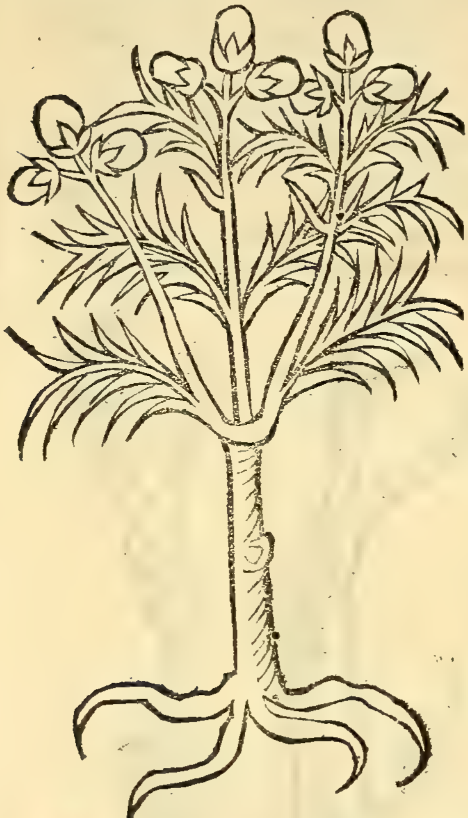
¶ Serapiõ. Bel. Subtiliat chimos groſſos A
¶ Et ꝯfert duriciei neruoꝝ. ¶ Et valet vẽtoſi B
tati emorroidaꝝ. ¶ Et augmẽtũ facit i ſper/ C
mate:ꝛ valet ſicut ſel. ¶ Arbor eius vocatur D
dorſiſabã: vt apparet in ca.granati ſilueſtrꝭ. E

b Behem. Sera.li. aggre.cap. behem. Behem ſpẽs eiꝰ ſunt due.ſ.rubea et alba. Et ſunt ambe vene in magnitudine radicis paſtinace parue: quaꝝ q̃dã ſunt tortuoſe: deferunꝶ ab armenia: odor earũ eſt bonꝰ:ꝛ eſt i eis viſcoſitas q̃dã: ambe ſpecies ſunt ca.ꝛ hu. Aui.li.ij.c.behem. Behem ſunt fruſta aſpera q̃ ſũt radices exſiccate ꝯtracte: ꝛ ſũt duaꝝ ſpecieꝝ: q̃ruz vna eſt alba ꝛ altera rubea: eſt calida ꝛ humida in.ij.gradu.

Operationes

¶ Sera. Ambe augmētū faciūt ī ſpermate.
A ¶ Aui. Behē eſt impignatiuū: ⁊ cōfortat cor
B valde: ⁊ ꝯfert tremori cordis: ⁊ manifeſte au-
gmētat ſperma: loco eiꝰ ponitꝰ ꝗ̄tū ipm eſt de
tuderi: ⁊ medietas ponderis lingue auis.

Capitulum. lxix.

Ben vel balanus. Dyaſ. ſm trāſlatio-
nē nr̄am ca. balanꝰ. i. ben: eſt ſemen
arboris ſitis arbori mirice: nuces ha
bens abintꝰ: ꝗ̄s cū digitis ꝯfricauerꝭ humo
res eijciūt: ꝗ̄ ꝯfectiōibꝫ miris ⁊ nobilibꝫ mul
tis miſcetꝰ ꝑ oleo. Naſcitꝰ ꝟo in ethiopia et in
arabia ⁊ in locꝭ indie. Ipe ſuccus melior eſt ꝗ̄
eſt recens ⁊ odore plenꝰ ⁊ albꝫ. ¶ Sera. li. ag
gre. ca. habē. auc. Dyaſ. Haben. i. granū ben:
⁊ eſt fructꝰ arboris ſimilis tamariſco: ⁊ ē fru
ctus ſimilis auellanis. medulla eiꝰ exprimitꝰ
ſicut amigdale: ⁊ egreditꝰ aliqͥd loco olei. Et
naſcitꝰ hec arbor in terrꝭ hababes ⁊ ī babylo-
nia ⁊ in locis arabū: ⁊ in terris paleſtine que
noīatꝰ nitrā. Et melior ex eo ē nouꝰ plenꝰ al-
bus facilis excoriatiōis. Et idē auc. Galie.
Hec medicina defertꝰ ad nos ex terrꝭ arabū:
⁊ pigmētarij vtuntꝰ ſucco medulle eius loco
olei. Et cōplexio eiꝰ eſt calida. Oleū eius ex
trahitur ſicut oleum de amigdalis.

Operationes

¶ Dyaſ. Ex eo. ʒ. i. bibita cū puſka ſplē ſiccat A
cū vris vlirica mixtꝰ ⁊ ī cathaplaſm. atibꝫ po
ſitus: ⁊ mulſa adbibita dolores podagricos
mitigat. ¶ Aceto aūt mixtꝰ lepras ⁊ maculas B
⁊ puſtulas corpis tollit. ¶ Acceptꝰ ſolutiō- C
nē ventrꝭ facilē pſtat. Expſſus ſuccus eiꝰ vti
lis eſt vt aſpredinē ⁊ prurigīnē corpis mūdifi
ce purget. ¶ Serap. Ben ꝯfert empetigini ⁊ D
lentiginibꝫ que ſunt ī facie: ⁊ ſcabiei ⁊ pruri-
tui ⁊ egritudini cū ꝗ̄ cutis eleuatꝰ cum aceto.
¶ Et attenuat duriciē epatis ⁊ ſplenis ſi eis E
ſupponatꝰ cū aliqua far ex deſiccantibꝫ: ſed in
ſucco eiꝰ eſt parꝝ ſtipticitatꝭ. ¶ Io. meſ. Ben F
ꝑ vomitū ⁊ ꝑ ventrē educit flegma crudū et
groſſum. Et eſt medicina mirabilis ad coli-
cā flegmaticā ⁊ ventoſam. ¶ Aui. li. ij. cap. de G
ben. Ben ē mūdificatiuū ⁊ ꝓprie eiꝰ medulla
⁊ inciſiuū humidarꝝ groſſarꝝ. Et apit cū ace-
to ⁊ aq̄ opilatiōes viſcerꝝ. Et in arbore ipſiꝰ
eſt amaritudo ⁊ ſtipticitas: ⁊ ꝓpť h̄ ē ī ipa ꝟtꝰ
cauterizatiua: ⁊ eiꝰ cortex ē ſtipticꝰ plꝰ. ¶ Et H
oleū ipſiꝰ nō euacuatꝰ a ſtipticitate: ⁊ ī ipō ra
ro ē abſterſio ⁊ inciſio. ¶ Semē eiꝰ ꝯfert lēti I
ginibꝫ magnis. ſ. ⁊ puis: ⁊ pāno ⁊ morfee ⁊ ve
ſtigijs vlcerꝝ: ⁊ ſilr eiꝰ oleū. ¶ Et ꝯfert apati- K
bꝫ durꝭ oibꝫ cū pōitꝰ ī emplaſtrꝭ ⁊ vnguentis.

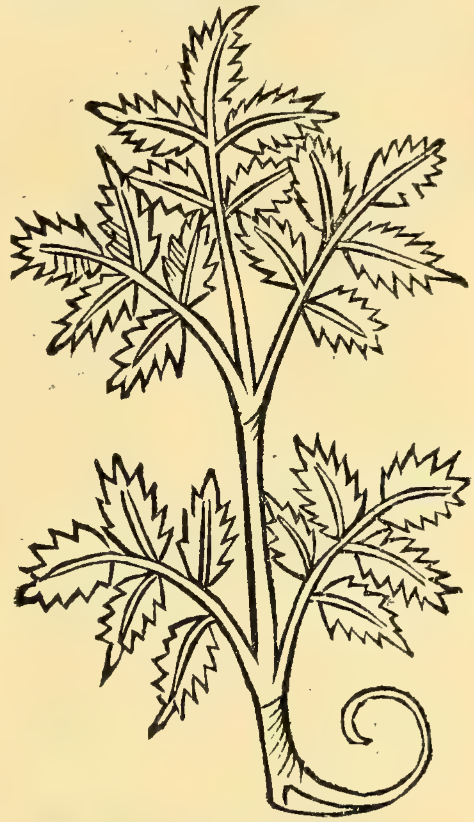

Capitulum.lxx.

b Bleta. Iſi. Bleta vel beta alia candida
alia nigra alia ſilueſtris. Itẽ greci duo
genera faciunt: nigrã ⁊ candidã: quã ꝓferunt
parciſſimi ſeminis appellãtqꝫ ſoelon: ⁊ ẽ ble-
ta agreſtis: q̃ eſt bleta lata q̃ facta eſt ſicut el
leborus albꝰ: vt apparet p̱ Dyaſ. cap. de elle-
boro albo: ⁊ iſta vocaṫ blitis. ⁊ licet Dyaſ. fa
ciat ſemotim ca. de bleta ⁊ de beta. error ſcri
ptoris fuit vel tranſlatoris. Nã idem dicunt
⁊ debent cõtinuari illa ca.

Operationes

A ¶ Gal'. vi. ſim. far. ca. bletũ. Bletũ eſt olus co
meſtibile fri. ⁊ hu. cõplexiõis in ſcd̃a mãſiõe
B a tp̱ata abſtantia. ¶ Et idẽ li. ij. de cibis ca. d̃
beta. Succus bete eſt mediocriter abſterſi
uus q̃ ⁊ ventrẽ ad egeſtionẽ excitat: ⁊ ſtoma
chũ aliqñ mordicat: ⁊ maxie illoꝝ q̃cũqꝫ faci
le paſſibilẽ ⁊ ſenſibilẽ hñt ipm: ⁊ ꝓpter h̃ ipm
eſt eduliũ malũ ſtomacho ampliꝰ comeſtuꝫ.
C ¶ Alimentũ aũt ab ipa modicũ magꝭ idone-
um eſt q̃ꝫ i alua ad opilatiões q̃ fm epar. ad-
huc aũt magis qñ cũ ſinapi aut oĩno cũ ace-
to comediṫ: ⁊ ſpleneticis eodẽ modo come-
ſta ſunt bona medicina magis q̃ꝫ alimentũ.
D ¶ Sera. li. aggre. ca. de bleta. Ex ea ẽ alba ⁊
nigra: ⁊ in ſapore eiꝰ eſt nitroſitas: ⁊ virtꝰ eiꝰ
eſt q̃ abſtergit ⁊ reſoluit ⁊ expellit ſup̱fluita-
tes caliditatis: qñ cũ ea fit ſternutatorium.
E ¶ Et qñ bleta coquiṫ: egrediṫ ex ea viſcoſi-
tas ⁊ acuitas: ⁊ fit virtꝰ eiꝰ q̃ ꝓhibet genera-
tionẽ apoſtematꝭ: ⁊ reſoluit reſolutiõe pauca
In alba vero eſt de virtute abſterſiua ⁊ reſo
lutiua. In nigra eſt res ſtiptica: ⁊ ꝓprie in eiꝰ
F radice. ¶ Et idem auc. Galie. in li. de cibis.
In ea exiſtit hũiditas abſterſiua abſterſione
tp̱ata: ⁊ cũ illa hũiditate laxat ventrẽ: ⁊ mol-
lificat inteſtina ⁊ ſtomachũ: ⁊ maxie cũ fue-
G rit boni ſenſus. ¶ Et iõ accidit q̃ bleta ẽ ma
la ſtomacho: ⁊ ꝓprie illi qui eſt ſicut dixi: qñ
vſus eiꝰ eſt nimiꝰ: ⁊ nutrimẽtũ eiꝰ eſt paucũ:
ſicut nutrimẽtũ aliaꝝ herbaꝝ. Sed bleta q̃-
dẽ eſt magꝭ iuuatiua q̃ꝫ melochia in aperien-
H do opilatiões epatis. ¶ Nigra autẽ ſtringit
ventrẽ ſicut lens: ⁊ maxime qñ coquiṫ radix
eiꝰ ẽ plꝰ ſtiptica ꝯſtrictiua ventrꝭ: ⁊ alia ſpẽs
I eiꝰ ſoluit ventrẽ. ¶ Et ambe q̃dẽ ſpẽs eiꝰ ſũt
maliſchimi ꝓpter nitroſitatẽ q̃ eſt i eis. Et iõ
qñ fit ſternutatoriũ cũ ſucco eiꝰ ⁊ melle mun
K dificat cerebꝝ ⁊ ꝯfert dolori auriũ. ¶ Et qñ
ex decoctiõe blete ⁊ radicis eiꝰ abluiṫ caput
aufert lendines ⁊ mũdificat ipm a furfuribꝫ.
L ¶ Et qñ proijciṫ ſup̱ ſciſſuras q̃ fiũt a frigore
ꝯfert eis: ⁊ qñ coquiṫ cũ folijs eius curat bo M
tar. ¶ Et valet ad cõbuſtionez ignis ⁊ herſi
pilam. Et idẽ auc. aben meſuay: qñ coquiṫ et
comediṫ cum fabis digerit cito.

Capitulum.lxxi.

b Bdellũi. Vñ ſciendũ q̃ bdelliũ quod-
dã eſt iudaicũ: ⁊ eſt gũmi cuiuſdã ar
boris q̃ vocaṫ melealiend. ⁊ illud eſt
bdelliũ iudaicũ. ⁊ arabicũ qđ naſciṫ i india ⁊
arabia. Et eſt aliud bdelliũ fm Sera. li. ag.
ca. Melk. qđ dr̃ bdelliũ de melka qđ eſt ex ar
bore noĩata melk que oriṫ in meka: q̃ arbor
eſt ſatis ſtiptica: cuiꝰ fructꝰ maturaṫ i meka:
⁊ comediṫ dulcis: ſed in hyſpania nõ matu-
ratur: ſed eſt fortiter ponticꝰ pauce aquoſita
tis ⁊ aſper. ⁊ talis arbor ⁊ eiꝰ gũmi vocaṫ de
meka. Et eſt bdelliũ qđ ſcribiṫ in p̃ncipio Ge
neſis ca. ij. qđ eſt in paradiſo voluptatꝭ: cuiꝰ
fructꝰ ſatis eſt dulcꝭ. Et de iſto bdellio facit
Auic. ſuffuff. ꝯtra fluxũ in ethica circa finez.
vbi ponit curas ꝯ ſinthomata ſup̱uenientia
ethice. Et iſtud bdelliũ eſt frigidũ ⁊ ſiccum.
Et ꝯſtringit ventrẽ. Sed bdelliũ iudaicũ eſt
calidũ in ſcd̃o ⁊ humiduꝫ in primo. Vñ quia
in receptis inueniṫ bdelliũ ꝯſtringere et rela
xare ⁊ calefacere et infrigidare ⁊c̃. Quando

volum⁹ apire mollificare ⁊ reſoluere ⁊c. po-
naꝛ bdelliũ iudaicũ. qñ vero volum⁹ ꝯſtrin-
gere ⁊ infrigidare ponaꝛ bdelliũ de meka. et
tale bdelliũ eſt celeſtinũ. i. coloris celeſtini: ſʒ
bdelliũ iudaicũ ē ſubnigrũ ſiue ſubalbidum
veꝝ antiq nr̃i carētes bdellio de meka loco
eius ponebāt quandā aquoſitatē ꝯglobatā:
q̄ inueniꝛ in veſiculis vlmi. ¶ Plini⁹ ca. de
bdellio. Bdelliũ eſt calidũ in. ij. gradu: humi
dum in pmo. ¶ Almanſor tractatu. iij. ca. de
bdellio. Bdellium iudaicũ calidũ ē. bdelliũ
tamē de meka frigidũ eſt ⁊ ſiccum.

Operationes

A ¶ Serapion auctoritate Galieni. Bdelliũ
ſtringit ventrē ⁊ fortificat ſtomachum: diſſol
uit apoſtemata q̄ fiunt in canna pulmonis. ⁊
tumorē q̄ fit in crepatura inteſtinali: qñ diſ-
ſoluiꝛ cum ſaliua hominis ieiuni donec fiat ſi-
cut vnguētũ vel emplaſtrũ: frangit lapidē re-
num: qñ ſumiꝛ in potu, puocat vrinā ⁊ diſſol-
uit apoſtemata cruda groſſa vētoſitates ner
B uoꝝ. ¶ Galien⁹. vi. ſim. far. ca. bdellio. Qui-
dam autē eo vtunꝛ ⁊ maxīe arabice in bron-
tunlolis: id eſt herniis inteſtinalib⁹ ieiuna ſa
liua madefacientes: donec pueniat ad ꝯſiſtē
C tiā emplaſtri. ¶ Arabicũ vero ⁊ lapides qui
ſunt ī renib⁹ infringere bibitũ: necnō vrinas
puocare ⁊ diſcurſus indigeſtibiliũ ſpirituũ
ignare: necnō lateꝝ dolores ⁊ rupturas.
D ¶ Almāſor. Bdelliũ iudaicũ dura diſſoluēs
apoſtemata emorroidib⁹ vtile iudicaꝛ. Bdel
E lium de meka ventrē ſtringit. ¶ Auicē. Bdel
liũ reſoluit ſanguinē ꝯgelatũ ⁊ eſt linitiuũ ⁊
F maturatiuũ diſrūpit ventoſitates. ¶ Et ara-
bicũ eſt ſiccius eo niſi recens. ⁊ reſoluit apo
ſtemata dura ⁊ ꝓprie diſſolutiuũ cum ſaliua ie
G iuni. ⁊ ſilr̄ reſoluit reliqua frigida. ¶ Et me-
chum qđ nō eſt ex fructu palmaꝝ ſilueſtriũ
eſt ſtipticum. Bdelliũ iudaicũ reſoluit ſcro
ſulas: ⁊ bibiꝛ decoctũ ad apoſtemata dura q̄
ſunt intrinſecus ⁊ linitur cum aceto ſup ſaba
H ſati. ¶ Cōfert cōtuſioni lacertoꝝ ⁊ ſpaſmo ⁊
I duriciei neruoꝝ ⁊ ꝯgelationi ipoꝝ. ¶ Et de
meka etiā exiſtimauerunt qꝛ ipm puocet: ſed
nō dubitaꝛ qn ipm ſtringit ⁊ frangit lapidē.
K Bdelliũ vero arabicũ claꝝ rubeũ qñ teriꝛ ex
eo q̄ntitas duoꝝ aureoꝝ: et bibiꝛ cum aqua
L mellis minuit flegma. ¶ Et bdellium vtrūqꝫ
reſoluit ramicem aque ⁊ aperit os matricis
clauſum. Et educit fetum ⁊ mundificat ma-
M tricem. ¶ Et reſoluit apoſtemata ani et teſti-
culoꝝ. Et ꝯfert morſui venenoſe ⁊.

Capitulum. lxxij.

Berberis. Aui. li. ij. ca. de berberi. Ex
eo ē rotūdũ ⁊ rubeũ cāpeſtre: ⁊ aliud
eſt nigrũ longũ arenoſum aut mon-
tanũ. ⁊ eſt forti⁹ fri. ⁊ ſic. in fine tertij grad⁹. ⁊
eſt vincēs colerā valde. Gal. viij. ſim. far. ca.
oxia cantũ. Hec arbor eſt ſilis virtute ⁊ ſpe-
cie arbori arebandi. i. piroꝝ ſilueſtriũ: niſi qꝛ
arbor piroꝝ eſt ſtiptica ſtipticitate forti: ſʒ in
fructu eius cum ſtipticitate eſt res incidens
ſubtiliter. ¶ Serapion auc. Dyaſ. li. aggre.
ca. Amiberberis. i. berberi. Et eſt rub⁹ acbiſ
ſa: ⁊ dictũ acutũ. ⁊ acſa: ⁊ eſt dictũ ſpina acu-
ta. ⁊ eſt illa q̄ facit fructum q̄ dr̄ zachucb ſiue
zaytach. ⁊ eſt amiberberis ⁊ deferꝛ a coraſce
ni. ⁊ eſt arbor ſilis arbori piroꝝ ſilueſtriũ q̄ dr̄
abhimis ſiue abaras niſi qꝛ eſt minor: et ha-
bet multas ſpinas. Et hʒ fructũ ſilēm grano
mirti: niſi qꝛ eſt maior ⁊ rubeus facile frangi
bilis: ⁊ hʒ interi⁹ grana. ⁊ hʒ radicē habentē
multas radiculas infixas terre.

Operationes

¶ Sera. Fructus ei⁹ qñ bibiꝛ aut etiā come A
diꝛ. abſcindit fluxũ antiquũ ⁊ humiditates
antiquas q̄ fluunt a matrice. ¶ Et qñ fit em B
plaſtrũ cũ eo trito attrahit ſagittas que ſunt
infixe carni: ⁊ aſcellas ⁊ ſpinas ⁊ alia ſimilia.

E ¶ Et quādo percutit̄ vēter mulieris pꝛegnā
tis cū radice huius terre. aut fit inunctio cū
ea expellit fetū. Et eſt fri. ꝛ ſic. in. ij. gra. pꝛohi
bet ꝛ incidit ſitim calidā. ꝛ foꝛtificat ſtoma-
D chum ꝛ epar. ¶ Et ꝓprietas eius eſt ꝙ ꝯfert a
poſtematibꝫ calidis. Et hec auc. Aben Meſ
E uay. ¶ Et idē auc. Armaſios. Fructus eiꝰ re
tinet ꝛ ꝓhibet oēs egritudines q̄ fiūt a fluxu
F ventris. ¶ Aui. Fructus berberis ꝯfert apo
ſtematibꝫ calidis ex eis emplaſtꝝ ſuppoſitū.
et ꝯfoꝛtat ſtomachū ꝛ epar. ꝛ abſcindit ſitim
valde. ꝛ ꝯfert raſure ꝛ fluxui ſanguis inferiꝰ.

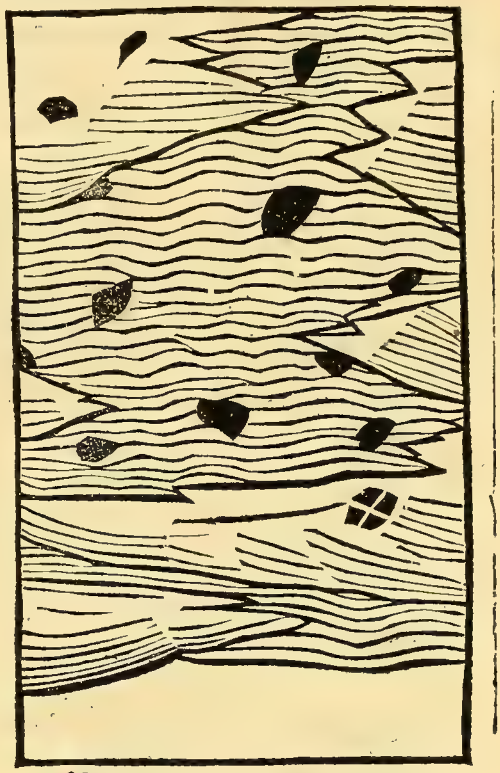

Capitulum. lxxiij

Buzeiden ſunt radices albe. ¶ Sera
pion li. aggre. caplo buzeiden. eſt ſi-
mile behem albo. ꝛ eſt medicīa indie
qua nos parꝝ vtimur. Et quidam vero detu-
lerūt ipſam ad nos. ꝛ vidimus eam ſepe. Et
melius ex eo eſt qđ eſt album. habens lignū
groſſum ꝛ multas virgas. Illud vero qđ eſt
ſubtile lignū habens ſuperficiem lenem par
ue albedinis eſt nō bonū ꝛ nullius iuuamēti

Operationes

¶ Serap. auc. habix. Habix dixit ꝙ eius iu
A uamentum eſt ſicut iuuamentum hermodac
tiloꝝ ad remouendum doloꝛem iuncturarū.
et podagre. laxat aquam citrinam.

Capitulum. lxxiiij

Bitumē iudaicū ſiue aſpaltū. et dꝛ bi
tumē iudaicū eoꝙ in iudea inuenit̄. ſ.
in ſtagno qđ mare moꝛtuū dꝛ. in q̄ in-
gredit̄ flumē ioꝛdane. Et ipſuꝫ eſt ſpēs napte
ſed nō napta. qm̄ napta eſt petroleū vl' ſtercꝰ
demonū qđ idē eſt ꝛ ē ſicut oleū liquidū vt ha
bet̄ inferius in tracta. de lapidibꝫ p̄cioſis ca.
petroleū. Sed bitumen iudaicū vel aſpaltū.
vl' bꝛafalendi q̄ idem ſunt. eſt duꝝ vtcūqꝫ qđ
pōt pulueriſari. ſꝫ nō reſoluit̄. ꝛ hꝫ vtcūqꝫ fe-
toꝛē napte. vt ptꝫ ꝑ Sera. ꝛ ꝑ ꝯcoꝛdiā Dyaſ.
ca. aſpaltū. Aſpaltū eſt bitumē iudaicū. ꝛ eiꝰ
aliud eſt aridū aliud liquidū. vn̄ bitumē iuda
icū qđ fit in lacu iudee q̄ dꝛ alſſtiden coagula
tio eiꝰ ꝑ ripā ipſius lacus inuenit̄. ꝛ naute na
cumſcafa. ꝛ ſic eā colligūt ꝛ ſiccāt ꝛ vendunt
Aliud genꝰ eſt qđ neqꝫ ferrū neqꝫ aqua rūpe
re pōt. niſi tm̄ menſtrua mulieꝝ. aut ſanguis
hircoꝝ. Et ſi volueris rūpere. ſic rūpe. colli-
ge vinū de lana ꝛ intinge ipſum in ſanguīe. ꝛ
ſic incide. Eſt autē bitumē ſummū purpureū
odoꝛis grauioꝝ. reparabile aūt nigꝝ eſt. Re
perit̄ aūt babilonicū bitumē albū ſeu nigrū.
lōgo interuallo rapiēs ad ſe ignē. Omē vero
bitumē hꝫ virtutē malacticā ꝛ dyafoꝛeticā. ꝛ

hȝ vires viſcide ⁊ etiã efficaciter relaxãtes.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Bitumen tumores reprimit.
Suffocatiõibꝫ ſtericis occurrit. Cadẽtes ma
B trices ſubleuat fumigando. ¶ Epilẽticos fu
mus eius prouocat cũ caſtoreo. mẽſtruis im
perat. tuſſim ſedat. ¶ Aſmaticos ⁊ diſnoicos
C ad ſanitatẽ ꝑducit. ¶ Morſibꝫ venenatis oc
D currit ſciaticis preſtolat̃. ſciliacis daẗ in mo
dũ catapucie ⁊ maximũ preſtat effectũ. coa
gulatum ſanguinẽ cũ aceto reſoluit. diſſinte
E ricis cũ ſucco ptiſane ſuppoſit⁹ curat. ¶ Ca
tarrum ſuffumigatione cõpeſc. it dentiũ dolo
rẽ appoſitũ mitigat. podagricos ⁊ arteticos
cũ nitro ⁊ cera vt malagina impoſitũ curat.

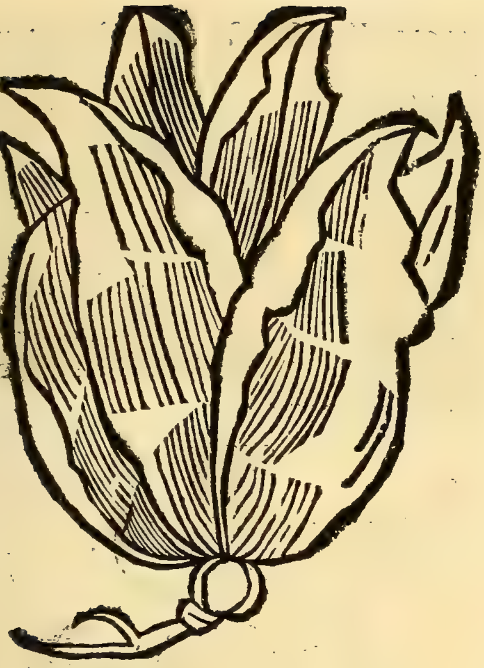

Capitulum. lxxv

B Rionia. Dyaſcorides capit'lo ampeleos leuki. id eſt brionia. ſiue vt latini vitis alba haſtas ⁊ folia ſimilia habet viti noſtre. ſed aſpera ⁊ minora caprioli ſimiles ſunt implicãtes ſe. ſemen ipſi vue ſimile eſt ⁊ botruoſum rarũ et fuluũ. ¶ Galienus ſexto ſimpliciũ farmacoꝝ capitulo ampeleos leuki. id eſt vitis alba. quã quidã ⁊ brioniam et pſilotrũ vocant. in ſummitate eius eſt ſtipticitas et amaritudo pauca ⁊ acuitas. et ipſe comeduntur in principio ſue natiuitatis ſm conſuetudinem ⁊ in tempore veris. quia ſunt iuuantes ſtomachum propter eoꝝ ſtipticitatem. ſub amarã autẽ ⁊ leuiter acrem hȝbet ſtipticitatem. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo feſera. Feſera herba ẽ que hȝ folia ⁊ capriolos in ſimilitudinẽ vitis cõmunis. niſi quia ſunt aſperiora. ⁊ rami ⁊ caprioli adherent. implicantes ſe quibuſcunqꝫ approximant ex arboribꝫ alijs ⁊ ſuſpendunt̃ eis cũ capriolis ſuis. ⁊ habet fructũ ſimilẽ racemo rubeo.

Operationes

A ¶ Galienus. Brionia vrinã mediocriter pro
uocat. Radix vero abſterſiuam quandam et
ſiccatiuam ſubtilium partium habet virtu
tem. necnon mediocriter calidã propter quã
B ſplenes attenuat. ¶ Scliratos ſanat. exteri
us appoſita cum ficubus ſcabiẽ ⁊ lepram ſa
nat. butruoſus autem fructus in polipirijs
C eſt vtilis. ¶ Serapion auctoritate Raſis.
Virtus eius eſt que calefacit mediocriter ⁊
abſtergit ⁊ ſubtiliat ⁊ diſſoluit duriciem ſple
nis qñ ſupponitur emplaſtrũ ex ea cum ficu
bus. Et curat ſcabiem ⁊ egritudineꝫ cũ qua
eleuatur cutis. Sed fructu eius vtuntur co
riaminarij. Nam cum eis abradũtur pili co
D riorum. ¶ Et idem Serapion. Virtus folio
rum ⁊ fructus ⁊ radicꝭ eſt calida ⁊ acuta. Et
ideo qñ fit emplaſtrum cum eis ⁊ ſale confert
vlceribus que dicuntur granita. ⁊ illis que
dicuntur fagedenica. curat fiſſuras labiorũ.
E ¶ Radix eius mixta cum orobo et fenugre
co quando cum eis abluitur cutis mundifi
cat ⁊ abſtergit eam. Et aufert pannum et ve
ſtigia nigra ⁊ botho ⁊ cicatrices vlcerũ. Et
conficitur cum oleo donec fiat ſicut cera / et
ſedat dolorem ⁊ fiſtulam ani. Et qñ miſcetur
cum oleo donec diſſoluatur / cõuenit ad hoc
⁊ expellit liuorem qui fit ſub oculo. Et quan
do fit ex eo emplaſtrũ cum vino ſedat panari
ciũ / ⁊ reſoluit apoſtemata ⁊ aperit ea. Et em
plaſtrum factum cum ea extrahit oſſa / ingre
ditur in confectionibus vnguentorum cor
rodentium carnem. Et potatur de ea. ʒ. i. ad
epilentiam / ⁊ conuenit appoplexie ſic admi
niſtrata ⁊ opilationi. Et quando bibuntur
ex ea. ʒ. ij. confert morſibus tyri ⁊ occidit fe
tum. Et quando extrahitur ſuccus a ſtipiti
bus eius et accipitur cum frumento cocto /
prouocat lac.

Capitulum.lxxvi

Brictanica. Dyaſcorides ca. Brictanica herba eſt habens folia ſimilia lappatio agreſti/ ſed paulo nigriora lanoſa guſtu ſtiptica. Haſtā vero habet longam ⁊ radicē paruā ⁊ tenuem/ folia eius exſiccantur/ ſuccus eius collectus in ſole ponitur ⁊ ſiccatur/ ⁊ eſt illi virtus ſtiptica.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Succus eius ſiccatus i ſole prodeſt vulneribꝰ/ vel cancris oris ⁊ faucium cum vino ⁊ his qui ptiſim incurrūt. quidam dicunt ꝙ eſt lappacium acutum.

B ¶ Dyaſcorides capitulo brio. id eſt brictanica herba eſt duorum cubitorum longa/ virgas multas ⁊ tenues habens in quibus folia naſcuntur lepide ſimilia mollia ⁊ alba/ et in ſummo virgarum profert ſemen florem album habens.

C ¶ Dyaſcorides. Uirtus eius eſt que cū ſucco priſane cocta/ ⁊ a capadocijs comeditur propter frigiditatem ſtomachi/ ⁊ ſemen eius pro pipere vtuntur miſcentes in cocturis. Alij memorant hanc empetigines mederi.

D ¶ Dyaſcorides capitulo brictoris. id eſt brictanica herba eſt cuius radix aſpera et ſtricta ⁊ ſibi coherens guſtu dulcꝫ facit haſtas duorum cubitorum ſpinoſas. Naſcitur in locis algoſis que cathaplaſmatibus adhibita/ omibus vulneribus impoſita ⁊ quotidie mutata medetur.

Capitulum.lxxvij

Botris. Dyaſcorides capitulo Botris eſt herba fruticoſa tota ſpanſa ſuper terram. colorem mellinum habens per interualla furcata. virge eiꝰ in omnibus ramis ſemine plene/ folia habet ſimilia in cibo agreſti cum maximo odore et bono/ non inuenitur in partibus noſtris. multi pro ſuauitate odoris rebus alijs. eam adiungunt. Naſcitur in locis cultis et paſcuoſis. capadocij vero eam ambroſiam dicunt/ alij arthemiſiam.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Cum vino bibita arthonoſicis prodeſt. ſuccus eius bibitus in balneo ytericis colorem reddit. Sed notanduꝫ ꝙ plures herbe non inueniuntur in partibꝰ noſtris. Et ideo noſtro idiomate nō poſſunt nominari. A

Capitulum.lxxviii

Borago. yſidorꝰ.li.ethimo. Boꝛago
cali.eſt ⁊ hu.in p̄mo gradu. Platea.
Boꝛago folia habꝫ aſpera. ⁊ viridia
ſunt precipue.cōpetunt vſui medicine.exſic-
cata nō ſecundario ſemina. Conſtan. Boꝛa-
go eſt calida ⁊ humida in pꝛimo gradu. Iteꝫ
Boꝛago herba eſt ſatis nota calida ⁊ humi-
da eſt in medio pꝛimi gradus. Habet em̄ vir
tutem generandi bonos humoꝛes.

Operationes

A ¶ yſaac. Boꝛago in vino potui data leticiā
generat.⁊ coꝛ confoꝛtat.pꝛoinde antiqui mi-
ſcebant eam medicinis cardiace valentibus
B paſſioni.¶ Que etiam cum aqua cocta. ⁊ cū
melle aut zuccaro potui data cannales pul-
C monis ⁊ gutturis optime mundant.¶ Plate
rius. Conualeſcentibus ex egritudine valet
ſyncopiſantibus cardiacis cōmeſta cuꝫ car-
nibus vel condita cū ſanguine. Semen eiꝰ
per duos annos in multa efficatia ſeruatur.
D ¶ Radix non competit vſui medicine. Her-
ba etiam cruda comeſta. bonum ſanguinem
generat. Contra yctericiam cocta cū carni-
bus comeditur.¶ Cōſtantinus. Boꝛago co E
leram rubeam purgat. cardiacis ſubuenit.
ex colera nigra patientibus.¶ In vino miſ- F
ſa ⁊ potui data leticiā generat.¶ Eiuſq́ꝫ apo G
zima cū melle ⁊ zuccaro bibitū.⁊ contra gut
turis aſperitatem ⁊ pulmonis ac pectoꝝ va
let.¶ Valet ſm Dyaſco.conualeſcentibus ⁊ H
ſyncopiſantibus.cardiacis.melancolicꝭ. co
meſta cum carnibus.¶ Contra ſyncopim fi I
at ſyrupus ex ſucco eius ⁊ zuccaro fiat ſimi-
liter contra cardiacam paſſioneꝫ.addito pul
ueris oſſis de coꝛde cerui.¶ Valet ſimiliter
contra melancoliam.

Capitulum.lxxix.

Bombax vl'cotum. Serapion libꝛo
aggreg. capitulo goꝛon.i. bombax.
Dixerunt quidam medici de kelbe.
ꝙ cotum naſcitur inter eos in arboꝛibus. q̄
ſunt ſicut arboꝛes antiperſicoꝛum. et durāt
annis viginti.et eſt ex eo ꝙ omni anno ſemi
natur. Et idem auctoꝛitate aben meſuay. me
lius eſt ex eo nouum. Et quod eſt plantatuꝫ
anno ſuo.

Operationes

¶Serapion. Succus folioꝝ eius cõuenit fluxui ventris qui accidit infantibꝫ.

B ¶Et ſemen eius cõuenit tuſſi. Et eſt bonum pectori: ⁊ eſt calida ⁊ humida.

C ¶Et oleum eius ꝯfert lentiginibꝫ faciei ⁊ puſtulis calidis que fiunt ĩ facie: ⁊ facit augmẽtum in ſpermate.

D ¶Dyaſcorides ca. coron: id eſt bombax. medulla ſeminis eius calefactoria eſt mollificat pectus.

E ¶Et prodeſt ad tuſſim.

F ¶Succus vero foliorum eius potatus fluxum ventris infantium ſiſtit. Et eſt calida ⁊ humida complexionis.

Capitulum.lxxx.

Bugloſſa. Iſidor⁹ li. etymo. Bugloſſos a grecꝭ eſt dicta: eo ꝙ aſperrima folia in modũ lingue bouis habeãt. Que mirũ modũ ob ſapientiã nutriendam a veteribꝫ infundenda vino memoratur. Plini⁹ libro. xxv. Bugloſſos folia habet bouis lingue ſilia ſup terrã ſparſa ⁊ aſpera ⁊ magna et minora. Auicenna. Lingua bouis eſt herba lata habens folia. Et canna eius eſt plana: cuius rami ſunt vt pedes locuſtaruꝫ: ⁊ coloꝝ eſt ex viridi ⁊ citrino. Adminiſtrãda autẽ eſt in medicina illa que groſſa habet folia ſuper quoꝝ faciẽ ſunt puncta: que ſunt radices ſpinoꝝ aut piloꝝ exeuntium ab ea. Proxima ẽ equalitate in calore. ad caliditatẽ enĩ paruaꝫ declinat. Et eſt in fine primi gradus in humiditate. Que autẽ ſicca eſt: minoris eſt humiditatis. Serapion li. aggre. ca. ledenalchaur auctoritate Dyaſcoridis. Ledenalchaur id eſt lingua bouis ſiue bugloſſa: ⁊ eſt planta q̃ aſſimilatur herbe q̃ dicitur caromas: et habet folia verſus terrã aſpera ⁊ nigra: ⁊ aſſimilatur in figura ſua lingue bouis.

Operationes

¶Plinius libro vt ſupra. Bugloſſa vino mixta animi voluptates auget: ⁊ vocatur euphraſinum fluitiões: quas greci thaumatiſmos dicũt ſedat. et ſciaticis cũ aq̃ bibita ſingulare preſidium tribuit. A

¶Auicenna. Bugloſſa ſicca ⁊ aduſta alcola que ſunt in infantibus remouet: ⁊ inflationem oris ſedat. B

¶Et etiam lenificatiua pectoris: ⁊ confortatiua cordis. C

Bona melancolie ex ſolicitudine ac tremori cordis in vino ⁊ diſpoſitionibꝫ melancolicꝭ.

¶Quidam in potu tribuant eam ad tremorem cordis calidam. D

Confert etiam tuſſi ⁊ aſperitati canne ꝓprie que cocta cum zuccaro ⁊ ydromelle.

¶Serapion auctoritate alcauzi. Bugloſſa eſt frigida: ⁊ qñ flos eius cõburitur cõuenit fluxibilitati dentium: ⁊ gingiuarũ: ⁊ ad alcolam ꝓprie que accidit in ore puerorum: ⁊ omnibus infirmitatibꝫ que fiunt in ore. E

¶Cõuenit cardiace que fit a colera. Et quãdo aliquis vult eam ſumere: ſumat cum bolo armeno. F

¶Galienus octauo ſimpliciũ farmacarũ capitulo de bugloſſa ſm tranſlationem ara. Virtus eius eſt calida paꝝ ⁊ humida. Et cõuenit tuſſientibꝰ ex aſperitate canne pulmonis. Et cocta cum mellicrato aut proiecta in vino inducit leticiam. G

¶Et idem eodem libro ⁊ ca. ſm tranſlationẽ ara. Bugloſſa humida ⁊ calida eſt complexionis. Unde in vno potata: leticia cauſatiua creditur eſſe. H

¶Cõuenit autẽ ⁊ eis qui propter aſperitateꝫ gutturis tuſſiunt in mellicrato cocta. I

¶Aui. de viribꝫ cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor. K

Capitulum.lxxxi.

B b Vtalmos herba eſt cuiꝰ flos dꝛ oculus bouis vel vacce. Et habꝫ floꝛes nigros ſm antiquã tranſlationem.

Operationes

A ¶ Dyaſ.ca. Butalmos.q̃ trãſlatio coꝛrupta
eſt:qm̃ ſera.ex ꝟbis dyaſ.ſm aliã trãſlatiõem
Dyaſ.dicit ꝙ hꝫ floꝛes citrinos ſiſes floꝛibꝰ
B camomille:ꝛ hoc veꝝ eſt.¶ Butalmos haſtã
eijcit mollẽ.folia maratri ſiſia floꝛẽ mellinuꝫ
hñs.oculo bouis ſiſem.vñ ꝛ nomẽ accepit.
C Naſcitur ĩ ciuitatibꝫ ꝛc̃.¶ Sed ſm trãſlatio
nem nr̃am Dyaſ. Butalmos hꝫ duas ſpeci-
es.vna eſt q̃ hꝫ folia ſimilia maratro:ꝛ floꝛes
ſiſes floꝛibꝫ camomille. Et iſta vocaṫ cotula
fetida:ꝛ latine dꝛ pucida. Et Dyaſ.vocat eaꝫ
partemon. Alia eſt q̃ hꝫ folia ſimilia coꝛian-
dro:ꝛ floꝛes citrinos.naſcens iuxta muros
ciuitatꝭ.ꝛ vocaṫ cotula nõ fetida:ꝛ latine dꝛ
oculus bouis.et grece ſimilr̃ ita ſonat butal
mos. Sꝫ ara.vocaṫ bibar.i. oculus vacce.ꝛ
iõ dicit ad lr̃am.¶ Butalmos eſt herba mol
D lis antimo ſiſis:lenes emittẽs tirſos:ꝛ folia
tenuiter ſciſſa ꝛ mollia:ſiſia maratro:floꝛeſ ci
trinos ſſies floꝛibꝫ camomille.ꝛ iſta ſm veri-
tatẽ eſt cotula fetida q̃ alio noĩe vocaṫ puci
E da.¶ Et ſubdit:ẽ alia butalmos cauliſ moli:
fo.coꝛiãdro ſiſia:floꝛes citrinos hñs:naſcẽs
iuxta muros ciuitatꝭ:ꝛ iſta vocaṫ oculꝰ bo-
uis vel cotula nõ fetida.ꝛ de iſta herba eſt ꝟ
veritas clare intuẽtibꝫ:quã latiꝰ inuenies in
ca.inferiꝰ de oculo bouis ꝛ iſtius opatiõis.

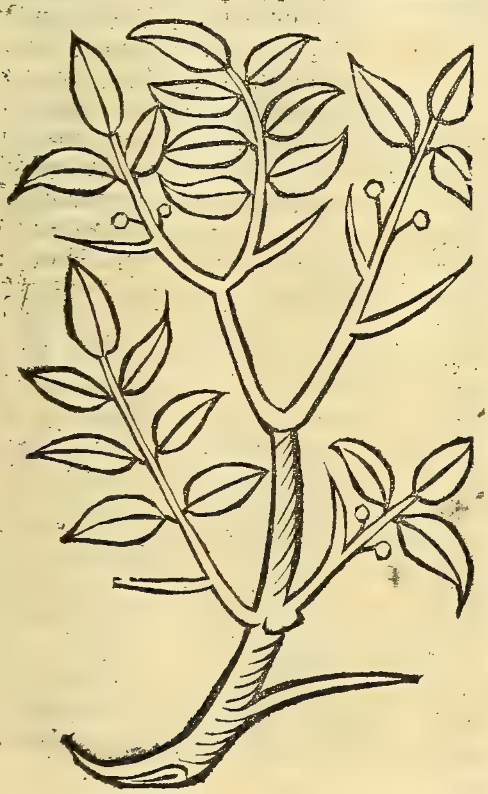
Capitulum.lxxxij.

B b Vxum eſt nomen grecum a latinis ex parte coꝛruptum.

Operationes

¶ Pixos enĩ apud grecos arboꝛ ſꝑ virẽs eſt
appellata:ꝛ leuitate materie elemẽtoꝝ apici A
bus apta. Vñ ſcriptura. Scribe inq̃t buxo
arboꝝ. Buxꝰ exꝑmendis elemẽtoꝝ apicibꝫ
vtilis leui materia infoꝛmat vſuꝫ manꝰ pueri
lis. Simul enĩ ãmouet te ipa materia q̃ ſꝑ vi
ret:nec vnq̃ʒ ſuis exuiṫ folijs ne vnq̃ʒ ſpei tue
diſſimilatione vnderis:ſed ſemꝑ tibi ꝑ fideꝫ
germinet ſpes ſalutis.
¶ Pliniꝰ li.xvi. Montes amãt ilex ꝛ buxuſ. B
itaq̃ʒ buxꝰ pireneis ac citerijs motibꝫ pluri-
ma.berecinthio tractu craſſiſſima in coꝛſica
floꝛẽ nõ ferẽdo. Que cã amaritudĩs mellis.
Semen illiꝰ cũctis inuiſum anĩ antibꝫ. Nec
in olimpo macedonie gratilioꝛ eſt ſꝫ breuis.
Amat frigida aprica. In igne quoq̃ʒ que fer-

ro duricia: neqȝ carbone vtilis neqȝ flāma.
C ¶ Buxo folia cōcaua ſunt ⁊ nō decidūt. hec arbor in plures ramos diſpſa ſicut ⁊ lochos transmarina. Spiſſiſſima vero ex omni materia: ⁊ ideo grauiſſima iudicatur.
D ¶ Buxus ſicut ⁊ hebenus natura gracilis ⁊ neutra fluitat in aquis.
E ¶ Buxus ⁊ corn⁹ ⁊ olea medulla ⁊ apidibus atqȝ corneis caret: minimūqȝ ⁊ ſanguis hȝ.
F ¶ Cariem vetuſtatemqȝ buxus nō ſentit: ⁊ rimam fiſſurāqȝ ſponte nō capit.
G ¶ Et ſicut in cipreſſo terdines naſci phibet amaritudo: ſic ⁊ duricia in buxo. Arida enī latius q̄ virida ferris cedūt pter robur: ⁊ buxum q̄ pertinatius reſiſtūt: ſerratūqȝ dentes inerti equalitate replēt: ſcȝ quādo lamine ſectiles ex eis fiunt.
H ¶ Idē in li. xvij. Prouenīūt buxi tenuiſſimis quinis ſeniſqȝ virguli colligatis depacti.
I ¶ Actor. Buxus eſt arbor oībꝫ nota. Huius ramis vtimur in die palmarꝫ vice palmarūȝ: quales oliuarū ſunt q̄ in regione nr̄a nō abūdant. Hui⁹ etiā ligni pter ſuā ſoliditatē lenitatemqȝ ac decorē ad fabricandas tabellas ⁊ cocliaria atqȝ manubria ⁊ ad alios plīmos
K vſus aptiſſimū inuenit̄. ¶ Eſt autē arbor humilis ⁊ tenuis. neqȝ enī multum aſcendit nec multū groſceſcit. De hui⁹ aūt natura nihil penit⁹ ī libris medicoꝝ repperiſſe me memini.

Capitulum. lxxxiij.

b BRuſcus omnibus notus. Paulus ca. de bruſco: folia ei⁹ ſunt folia mirti cū extremitatib⁹ ſpinoſis. Facies plures ſtipites cum fructu rubeo ſicut fructus ceraſi: ⁊ eſt temperati coloris: vt ypocras ⁊ Galienus teſtantur.

Operationes

¶ Pau. Succus foliorum eius expreſſus in ore tentus oris vitia emendat. A
¶ Prodeſt ſtomacho ⁊ dolori ventris a colera temperat⁹ cum lacte ⁊ inunctus vitia oculorum emendat. B
¶ Potatus cum zuccaro emoptoicos ſanat Et petram frangit. C
¶ Succus eius coctus ⁊ bibitus coleram ⁊ menſtrua expellit. Puluis radicis eius vulnera bene ſanat. D

Capitulum.lxxxiiij.

BUtirum a buando: id eſt profunden
do eſt dictũ: vt dicit Iſidorus. Sua
enĩ vnctuoſitate ⁊ humiditate hꝫ im
buere ⁊ ꝓfundere corpa q̃ ꝯtingit. Nam bu
tirũ eſt flos lactis multũ habens caliditatis
⁊ humiditatis cũ dominio aereitatis: ratiõe
cuius habet multũ vnctuoſitatis. Eſt enim
butiroſa ſubnaturaliter calida ⁊ humida vi
ſcoſa ⁊ vnctuoſa: humane complexioni vici
na: vt dicit Iſaac.

Operationes

A ¶ Butirũ ſepe comeſtũ ſtomachi ipſi⁹ eſt hu
mectatiuũ: ventris ſolutiuum maxime ſi re
cens fuerit. Et ideo antiq̃ vt dicit Iſaac aſſi
milauerũt butirũ oleo mixtuꝫ pinguetudini
dicentes: ꝙ ſi q̇s acceperit valet ſcreatui de
pectore ⁊ de pulmone maxĩe ſi ibi fuerit apo
ſtema: q2 ꝓprie eſt maturatiuũ ⁊ humorum
diſſolutiuũ: ⁊ ſuperfluoꝝ pectoris mũdifica
tiuũ: maxime ſi cũ melle vel zuccaro comeda
B tur. ¶ Subdens ibidẽ. Butirũ repugnat ve
nenis: membra humectat: aſperitatẽ oculoꝝ
eius lotura mollificat ⁊ emundat: apoſtema
diſſoluit ⁊ maturat.

C ¶ Uulnera pulmonis gutturꝭ ⁊ pectoris mi
re ſanat: renum ⁊ inteſtinorũ morſuras miti
gat: neruos indignatos ⁊ cõtractos ſeu ſpaſ
matos mollificat atq̧ laxat.

D ¶ Auicenna. Contra venena butiruꝫ interi
us ſumptũ ſingulare preſidiũ eſt. Si intoxi
catus butirum in lacte calido reſolutum bi
bat in magna quantitate. Nam vnctuoſita
te ſua opilat meatus ne ad cor aſcendat ſubi
to vis veneni. preterea venenoſitatẽ totaꝫ ad
ſe trahit ⁊ ipam inuiſcat per vomitũ euacuat
de corpore ⁊ educit: vt dicit idem.

E ¶ Salitur autẽ aliquantulũ butirũ vt meli
us conſeruetur: ⁊ vt eius potentialis humi
ditas ſiccitate ſalis temperetur. Inſuper vt
eius ſaporoſitas augmentetur.

F ¶ Nam guſtui in ſapore eſt magis gratũ: qñ
mediocriter eſt ſalitum. quando nimis anti
quatur: eius ſapor cum odore diminuitur: et
in grauem odorem ⁊ ſaporem guſtui horribi
lem tranſmutatur: ⁊ tunc non valet ad ciba
ria condienda.

G ¶ Ualet tamẽ ad varia medicamina ⁊ vngẽ
ta: q2 ſepe accidit id qđ nõ cõuenit gule: con
gruit tamẽ nihilominus medicine alicui.

Capitulum.lxxxv.

CAmomilla. Auicenna. Camo
milla eſt nota. Sed alia ẽ cui⁹
flos ẽ citrin⁹. Et alia cui⁹ flos
eſt purpureus. Alia cui⁹ eſt al
bus. in p̄mo gradu ẽ ca. ⁊ ſicca
Et ſm Galienũ ꝓpinq̃ virtuti roſe in ſubtilia
tione ſua: ſed ẽ in modũ olei cõuenienter cali
da. Eſt aũt aperitiua: ſubtiliatiua: mollifica
tiua: reſolutiua. Pyaſ. Camomilla vel antu
mos herba dr̄ quã alij errantẽ vridẽ vocãt:
eo ꝙ verno tp̄e floreſcat ⁊ ad vſum colligat̃.
Alij vero camelionẽ: eo ꝙ habeat odorẽ ma
li maciani ſimileꝫ. Cui⁹ herbe tria ſũt gene
ra differẽtias in flore hñtia. haſte ſũt vl' duaꝝ
palmaꝝ fruticoſe q̃ ramulos multos cũ vi
minibꝫ multꝭ ac tenuibus gererãt teneraq̧
parua ⁊ anguſta folia. Superi⁹ vero capi
tellũ habet cũ q̃dã rotũditate. habens dein
tus florẽ aureũ q̃ regit̃ exteri⁹ alboꝝ aut mel
lini vel purpurei coloris obiectiõe foliorum
magnitudine timi ſimiliũ. Naſcit̃ i locꝭ aſpe
ris vel circa ſemitas vl' vias. Colligit̃ ãt tp̄e
verno maxĩe virt⁹ eſt ei radici ⁊ flori om̄iq̧
frutici vel nãtica ⁊ leptemerica. Sera. li. ag.
ca. behomig. i. camomilla. Ei⁹ ſũt tres ſpẽs:
⁊ diſcernunt̃ ſm colores floꝝ ſolũ. ⁊ ipſa eſt

herba habẽs virgas longas circiter palmũ vnũ fruticoſos hñtes ramulos et folia parua minuta gracilia ⁊ capitella rotũda parua in aliq̃b9 quoꝝ flores albi ⁊ in aliq̃bus aurei coloris.⁊ flos q̃ apparet ſub capitello eſt rotundus hñs circũquaq; floſculos ſiles floribus rute.⁊ color ipoꝝ eſt citrinus aut purpureus:⁊ naſcitur in locis aſperis:⁊ ſuper mare colligitur in vere.Et oportet ꝙ reponant folia ⁊ flores poſtq̃ teritur quodlibet de p ſe ⁊ fiant inde trociſci.¶Galienus ſexto ſimplicium farmacoru3 capitulo antumus:id eſt camomilla.dictum qu idem eſt in tertio tractatu de hac herba latius.dicatur autem et nunc ſummarie ꝙ calefacit ⁊ deſiccat ſecundũ primũ gradũ.Eſt autẽ ⁊ ſubtiliu3 partiũ:⁊ propterea dyaforetica necnõ ⁊ rarefactiua ⁊ laxabilis virtutis.

Operationes

A ¶Auicenna.Camomilla ſedat apoſtemata calida mollificando ⁊ reſoluẽdo ipa:⁊ lenifi
B cat dura que nõ ſunt ſtricta valde.¶Et bibitur ꝓpter apoſtemata viſcerum ſpiſſa.mollificat tetanum:⁊ ꝯfortat mẽbra neruoſa omĩa. Et eſt ex medicinis plus ꝯferentib9 laxitudini q̃ reliqua:quoniã caliditas ei9 eſt ſiĺs ca⸗
C liditati animalis.¶Eſt confortatiua cerebri cõferens ſode frigide ⁊ ad euacuandam materias capitis:quoniã reſoluit abſq; attracti
D one.Et hec eſt eius ꝓprietas.¶Et cõfert puſtulis oris:ſanat algarab diſtemperata ⁊ more emplaſtri ſuppoſita.alleuiat ſputũ. aufert yctericiam.prouocat vrinam.egredi facit lapidem:⁊ ꝓprie que ex ea eſt purpurei coloris. ⁊ cum camomilla quide3 euaporatur veſica
E ꝓpter dolores frigidos.¶Et prouocat9 menſtrua bibita ⁊ ſedendo in aqua ipſi9.Et educit embrionem ⁊ ſecundinã.¶Et cõfert ylia⸗
F ce ⁊ fit inunctio ex oleo eius in febrib9 periodicis.⁊ bibitur propter febres antiquas in fine earũ.⁊ confert omni febri abſq; forti acuitate.cũ non eſt apoſtema calidum in viſceri⸗
G bus.¶Et quandoq; confert apoſtemati: cũ nõ eſt calidũ:⁊ eſt ei9 maturatio.loco ipſius ponitur in ꝯfortatione cerebri ⁊ iuuamento
H quod cõfert i ſoda berengeſif.¶Serapion auctoritate Galieni.Virt9 camomille eſt q̃ reſoluit ⁊ fluxa mẽbra confortat.⁊ laſſitudini cõfert plus omni alia medicina ſedat dolores:⁊ mollificat mẽbra dura:⁊ lenit ſpiſſitu⸗
I dinem cutis paucam.¶Et expellit febres q̃ fiunt ab humorib9 colericis.Et ꝓpter ſpiſſitudinem cutis qñ in viſcerib9 nõ eſt apoſtema calidũ:⁊ iam facta eſt digeſtio.Sed ⁊ febres q̃ fiunt a flegmate ⁊ melancolia: aut ꝓpter apoſtemata q̃ in viſceribus ſunt qñ exhibetur:iuuat iuuamento manifeſto multũ.
¶Et ideo contigit ꝙ ipa eſt vna de fortiori⸗ K
bus medicinis in ſedando dolores ⁊ de melioribus mollificatiuis ex medicinis conuenientibus membris interioribus q̃ ſunt poſt
mirach.¶Et ipſa ⁊ oleum eius conferunt ſo L
de frigide.Nam curat humiditates que ſũt in capite per reſolutionem ſine attractione. Et hec operatio eſt ſibi magis propria q̃ ali
cui alteri medicine.¶Et quando fit empla⸗ M
ſtrum cũ ea curat ſcabiem oculi ⁊ palpebrarum:⁊ confortat cerebrum.

Capitulum.lxxxvj.

C Anapis ſiue canabum ad ſimilitudinẽ canne vocatũ ferunt.vel ab etymologia greca.quoniã canabum illi canabin dicũt.¶Plini9 libro decimonono. Vtiliſſima funib9 canabis.ſeritur a fauoneo quo dentior eſt eo tenerior.Semen ei9 quando maturũ eſt ab equinoctio autũni defrin⸗

gitur ⁊ ſole vel vento vel fumo ſiccat̄. Ipaq; canabis poſt vindemiam vellitur ac lucubrationibus decorticata purgatur. Optima eſt alabandica. precipue plagarum vſibus. Idē in libro viceſimo. Canapis nata eſt primum in ſiluis. folio nigrior ⁊ aſperior. ¶ Auicēna. Sebendēgi: eſt ſemen canabi. Et aliud quidem eſt ortulanum. Aliud campeſtre. ¶ Dumaym dixit φ arbor campeſtris ſm cubiti quātitatem in deſertis egreditur: et ſup folia ei⁹ albedo dominatur. Eiuſq; fructus piperi et gramini aſſimilatur. Natura eſt calidū ⁊ ſiccum in tertio. Succus eius conſtrictionē ſoluit: ac ſolutione flegma ⁊ coleram educit. ¶ Palladius libro tertio. In februario menſe vltimo: canabum conuenit ſeri terra pingui. ſtercorata rigua vel plana ⁊ humida ⁊ altius ſubacta. Idem in libro quarto. In menſe quoq; Martio vſq; ad equinoctium vernum tantū poteſt ſeri canabum.

Operationes

A ¶ Plinius libro viceſimo. Semen eius virorum geniturā extīguere dicitur. Succus ex eo vermiculos aurium ⁊ quicquid intrauerit eijcit.

B ¶ Sed cum dolore capitis tāta vis eſt ei vt aque infuſa coagulare eam dicatur. Ideoq; iumentorum aluo ſuccurrit potata in aqua. Radix eius contractos articulos emollit ī aqua cocta. Idēq; podagras ⁊ ſiles impet⁹.

C ¶ Auicenna. Canapis campeſtris reſoluit ventoſitates ⁊ exiccat fortiter: humorq; ei⁹ paucus eſt ⁊ malus.

D ¶ Ex eius radice decocta fit emplaſtrū apoſtematibus calidis. In locis duris in quib⁹ chimi viſcoſi. ſedatq; caliditatem ⁊ ſoluit duriciem.

E ¶ Exiccat ſperma: ſolutione flegma educit ⁊ coleram. Uiſum obtenebrat: ſtomacho nocet. Succus eius diſtillatur ad dolorem auris opilatiuum. Et ad eius humiditatem: ſimiliter ⁊ oleum ipſius. Folia vero eius eradicant furfures in capite.

F ¶ Idem. Ex decoctione canapi ſilueſtris fit emplaſtrum heriſipile ⁊ apoſtematibus calidis. Eius grana difficilis ſunt digeſtionis: ⁊ ſtomacho mala. Cumq; plurimū ex corticibus eius ſumitur interſecat ſperma.

Capitulum. lxxxvij.

Capill⁹ veneris dictū. ſiue φ elapſos poſt alopiciā capillos recreet: ſiue φ capillorū fluores coercet. Uel φ ſit virgulis nigris lenib⁹ cū ſplēdore q̄ſi capilli. Naſcit̄ aūt in aquoſis locis. ¶ Plateari⁹ in li. de ſimplici medicina. Capillus veneris frigidus ⁊ ſiccus eſt. tpate tñ ex ſubtili ſubſtātia. Virtutē hʒ diureticā. Recens multe efficacie ē ſʒ par ſeruari pōt: φ herba ſubtilis ē. Ex herbario. Capillū veneris herba videlicʒ q̄ ⁊ politricos dr̄: in parietib⁹ videlicʒ naſcit̄. hʒ folia coriādro ſilia. caulē nigrū: ſʒ nec florē hʒ: nec ſemen. ¶ Cōſtantin⁹. Capillus veneris teſte Gal. inter calidū ⁊ frigidū eſt, mediocris.

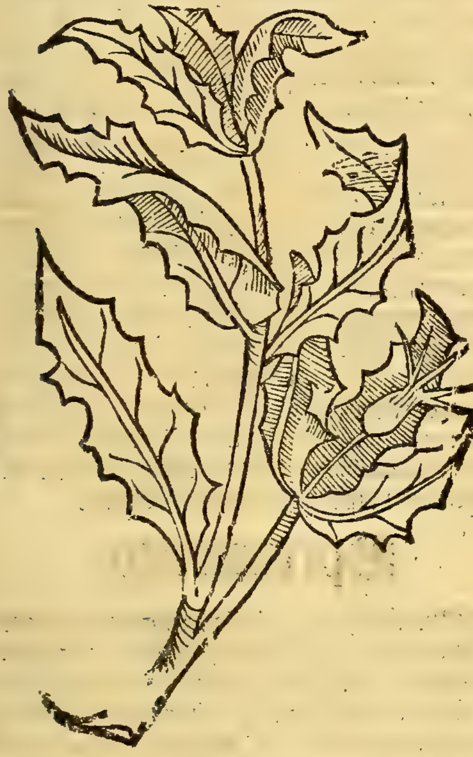
Operationes

¶ Plateari⁹. Cōtra calefactionē epatis dat̄ aq̄ decoctiōis ei⁹. vel de aq̄ illa ⁊ zuccaro fit ſyrup⁹. Si etiā ſit vitiū ſplenis aliq̄d addit̄ calidū diureticū: ⁊ plagelle i ſucco ei⁹ intīcte ſupponat̄. vel etiā herba ɔtrita. ¶ Cōſtātin⁹. A

Eius apoſima valet bane lituo ſif. lapidē frāgit. cū vino bibit⁹ veneno reſiſtit ⁊ hūorib⁹ a ſtomacho fluētib⁹. mēſtrua ꝓuocat. dolorē pectoris ⁊ pulmōis mitigat. B

¶ Et vt dicūt q̄dā ɔ. ſtomacho ⁊ īteſtinis depōit colerā rubeā: alopicie valet cathaplaſmis. Et ſcrophis cū aq̄ coct⁹ capite ex eo loto puſtulas etiā ⁊ putrefa C

D ctionē mūdificat.¶ Hec ĩ oleo decocta facit ad mlieꝝ capilloſ nutriēdos decoctio eiꝰ potata ycterícoſ ⁊ eoſ q̄ vrinā difficile faciūt ad
E iuuat: mēſtrua mouet: vētrꝫ fluxū ſiſtit.¶ Capillos etiā cadētes ꝯtinet ſi cū vino ⁊ lixiuio coquatꝰ: ⁊ cū eodem humore caput abluatur.
F ¶ Item cum vino appoſita ſtomacho pro cathaplaſmate morſui canis ac ſerpentium medetur.eius autē radix eſt vtilis.

Capitulum.lxxxviij.

C Ardo benedictꝰ.Pli.ca.Cardo bñdictꝰ dꝛ qꝛ verꝫ tpe ſeneſcit.⁊ ē herba teriſſagū ſpecie: ⁊ cū mollicie caulicu lis ſubꝛubicūdis.Naſcitꝰ ĩ tegul' ⁊ in murꝫ.nomē h̄ greci dederūt ſenicion: qꝛ ꝑe caneſcit caput eiꝰ.numeroſa diuiditꝰ lanugine q̄lis ē ſpine inter diuiſuras exeūte.¶ Gal'.vi.ſim.far.ca.de car.bñ.Erigoꝛon ſiue cardo bñdictus vl' herba bulne ꝟtutē hꝫ ĩflatiuā ⁊ mediocritꝰ dyafoꝛeticā.¶ Dyaſ.ca.Sedū.i.cardo bñ.ē herba quā ſenicion vocāt.Naſcitꝰ ĩ tectꝫ ⁊ ĩ petris: folia hꝫ virida ⁊ denſa ſilia quercule: ſed groſſioꝛa ⁊ pinguioꝛa.tyrſuꝫ ſubꝛufū capitellū ĩ ſūmitate tyrſi hñs ĩ modū viticelle lanuginoſū.Uires hꝫ ſtringētes ⁊ refrigerātes ⁊ eadē ꝑſtātes q̄ ⁊ plantago.folia frigida ſunt.

Operationes

¶ Folia eiꝰ cū floꝛibꝫ ĩ cathaplaſmatibꝫ cū vino dulci facta ⁊ ĩpoſita ĩflatōes teſticl'oꝝ tollit. A
¶ Et aniplagas ſanat.ad neruoꝝ inciſiones cū aceto facit: ⁊ cathaplaſmatibꝫ impoſita. B
Ipa ꝟo potui data offocatiōes facit.

Capitulum.lxxxix.

C Ardus.Sciēduꝫ q̄ camelon ē ſpēs cardonis ſilueſtrꝫ: q̄ cardꝰ hꝫ plures ſpēs ĩter ſe differētes.Differt a cameleon: qꝛ ĩ folijs nō hꝫ aculeos.Pli.ca.de car. Cardoꝝ duo ſūt gña.vnū fructuoſiꝰ altero. Alteꝝ vnicaule craſſiꝰ.Utriqꝫ folia ſpinoſa muricatis cacumibꝫ: ſꝫ alteꝝ floꝛē purpureū mittit ĩter medios aculeos celeritꝰ caneſcētē ⁊ abeūtē cū aura.ſtolimō gre.vocatꝰ.Itē cardus ⁊ folia ⁊ caules ſpinoſas lanugines hꝫ. Itē ĩ anchoꝛa leucantos ē dictū ſpina alba. Eſt āt alia d̄ntia q̄ q̄dā ĩ his mlti caulia ramoſaqꝫ ſiūt vt cardꝰ Uno āt caule nec ramoſo nec enetoſ q̄dā cacumie tm̄ ſpinoſa ſiūt vt tringil.q̄dā eſtate floꝛēt vt terralis ⁊ elixeneſ ſcolimos ⁊c̄

Operationes

¶ Gal'.vij.ſi.far.ca.ſcolimi.Scolimoſ.i.cardꝰ ſil.cuiꝰ radix mltitudīeꝫ vrinaꝝ educit fetidaꝝ ſiq̄s ĩ vino coq̄ns eā bibat.⁊ ꝑpter h̄ fetitudieſ curat aſellaꝝ.¶ Et totiꝰ coꝛpis purga A

B tiuo ħ farmaco tal'hũoris ex tota ſuba exiſtẽ
te: q̃ ꝟo ſm q̃litatẽ energia q̇dẽ ca.i.iij.g. vel
tertio incipiẽte indicat ħ farmacũ. ſic aũt i.ij
C ¶ Pli.ca. cameleonte albe.i.ſuchaa vel card⁹
albꝫ. Cũ paſſo mixta vrinã mouet: hydropicũ
deſiccat: lũbricos occidit. Nã illa q̃ nigra ẽ
facit ad maligna vulnera q̃ greci vocãt caci-
D anculas: ⁊ lentigĩes aufert. ¶ Gal. Camele-
onte nigre radix hꝫ q̇d delicteriosũ. vñ extrᶦ
ſec⁹ ẽ vſus ei⁹ ad ſcabiẽ ⁊ empetiginẽ ⁊ alfoſ
⁊ oĩno oĩa que abſterſiõe egẽt ⁊ mollitiuis ⁊
dyaforetic ʒ miſceẽ farmac ʒ ⁊ fagedeniaca vl-
E cera ſanat cathaplaſ. ¶ Alba ꝟo cameleõte
radix ad lumbricos rotundos daẽ i q̃ntita-
te oxifabi cũ vino auſtero. Afferũt ãt eã ⁊ ve-
teric ʒ ſil'ez ex ĩtẽ radici. mag ʒ attñ amarioꝛ il
F la ẽ. ¶ Ser. Radix ei⁹ ꝯfert fluxui nimio ma
tric ʒ: ⁊ ꝯfert oĩbꝫ egritudĩbꝫ ĩ q̃bꝫ ꝯfert bede-
guar. Et fruct⁹ ei⁹ ⁊ radix ꝯferũt apãti vulue
⁊ apãti ani. ⁊ radix ei⁹ incarnat vlcera: qꝛ in
G ipã ẽ ꝟt⁹ ꝯſolidatiua cũ tpãmto. ¶ Et idẽ au
cto. dya. Card⁹ ẽ herba. ⁊ hmõi herba ſm qꝫ
extimo ẽ ꝑe naturã bedeguar. ⁊ ẽ ſtiptica: ⁊
ſemẽ ei⁹ ẽ ſorti⁹ ſat ʒ. ⁊ ꝯfert relaxatiõi vulue
⁊ fluxibilitati ani: ⁊ glutinat vlcera. q̃m ſti-
pticitas ei⁹ eſt pauca ſine ſupfluitate. ⁊ radix
eius cõuenit curſui humiditatũ antiquarũ
matricũ: ⁊ fluxui nimio menſtruoꝝ.

Capitulum. xc.

Camedreos. Plinius capitulo came
dreos eſt herba que latine quercula
dicitur. et ab aliquibꝫ trizaoga. folia
habet magna mente ſimilia ⁊ diuiſa vt quer
cus. flore pene purpureo. aliq̇ ipãm ſerracaꝫ
dicunt: ⁊ ab ipã ſerrã inuentã eſſe. ¶ Serapi
on libro aggregatoꝛis capitulo Camedreos
auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis. Camedreos no-
minatur quercus terre. Naſciẽ in locis pe-
troſis ⁊ aſperis. Et eſt herba parua longitu-
dine vnius palme habens folia parua ſimi-
lia in figuram in oꝛtu ſuo folijs quercuſ. flos
eius eſt coloꝛis purpurei paruus. Et temp⁹
colligendi eſt qñ ſemen eſt maturũ. ⁊ colligẽ-
da eſt cũ ſuo ſemine. ¶ Dyaſcoꝛides capitu-
lo camedreos. Naſciẽ in loc ʒ ſaxoſis ⁊ aſpe-
ris. Frutex eſt bipalmis cũ folijs minutis ⁊
mente ſimilibꝫ ⁊ amaris. floꝛẽ habet purpure
um ⁊ minutũ: ſed colligenda eſt cũ ſemẽ ma-
turũ eſt. ¶ Galienus octauo ſimplicium far-
macoꝛũ cap̃. camedreos. Camedreos ponit
eam q̇s in tertio gradu ſiccitatis ⁊ calidita-
tis: ⁊ plus in eo in ſiccitate q̃ꝫ i cadilitate. vn
de folia eius ſunt ſimilia folijs quercus. Et
ideo latini ipãm querculam vocant.

Operationes

¶ Dyaſcoꝛides capitulo cameropa ſm tranſ A
lationẽ noſtrã. Cameropa: id eſt camedreos
viridis ⁊ ſicca bibita cũ aqua conquaſſatio-
nibꝫ ⁊ tuſſientibꝫ valet. ⁊ ſplenis duricies ſol
uendo medicatur. ¶ In initio ydropiſis iu- B
uat. menſtruis imperat: aboꝛſum excludit:
cũ aceto bibita ſplenẽ ſiccat. Moꝛſibꝫ vene-
naris occurrit cũ vino bibita et cathaplaſ-
matibꝫ ac bibita oĩa ſilr̃ facere poteſt melle
addito: antiqua vulnera purgat: trita ⁊ oleo
mixta caligines oculoꝝ detergit. Omni coꝛ
poꝛi trita ⁊ peruncta calefactionẽ pꝛeſtat.
¶ Galien⁹. Camedreos p̃dominantẽ habet C
amarũ ſapoꝛẽ. eſt autẽ ⁊ acre quodãmodo ex
q̇bus videlicet ſplenẽ liquefacit: ⁊ vꝛinas et
menſtrua mouet: ⁊ groſſiciẽ humoꝛũ incidit
⁊ eas que ĩ viſceribꝫ obſtructiões expurgat.
¶ Serapion auctoꝛitate. Albugeri fit ſyru- D
pus ex ea ad tuſſim antiquã ⁊ ad coꝛruptiõeꝫ
digeſtiõis ⁊ in p̃ncipio ydropiſis: ⁊ ad ſpaſ-
mũ. ⁊ q̃nto ſyrup⁹ ei⁹ erit vetuſtioꝛ tanto erit
maioꝛis virtutis ad ea q̃ diximꝰ. ¶ Et herba E
ipã contrita confert fiſtulis lachꝛymaliũ. Et
eius decoctio cõfert yctericie nigre.

Capitulum.xci.

C Amepitheos grece iterp̄taẛ infima
pinꝰ a came ⁊ pitheos qđ ē pinꝰ:eo
ꝙ ſcḋm oēs ſui ſpēs odorē hꝫ pini. Et
ſciēdū ꝙ camipitheoſ ⁊ camedreos vnāꝫ ean
dē hn̄t ꝟtutē ⁊ cōplexionē. Et ſūt ca. ⁊ ſic. in
iij.g̃. Gal'.viij.ſi.far.c. Camepitheos ē ī deſic
cādo tertij gradꝰ:ī calefaciēdo ꝟo ſcđi ¶ Se
ra.li.ag.ca. Hamepithis.i.camedreos ē her
ba q̄ naſciẛ oī āno:⁊ dilataẛ eiꝰ origo ſup faci
em terre vndiq̃ꝫ. Et ſūt eiꝰ tres ſpēs. Una ea
rū ē fortior alijs.⁊ hꝫ folia ſilia folijs ſp viue
niſi ꝙꝫ ſūt mīora eis ⁊ hꝫ ſup hūiditatē tenacē
⁊ ſūt piloſa:⁊ ſūt folia illa circa ramos ſpiſſa
⁊ odor eiꝰ ē ſic̄ reſine pini. Et hꝫ flores minu-
tos glaucos:⁊ radices ſiles radicibꝫ herbe
dicte picorion:⁊ ſemē eiꝰ ē nigrū:cuiꝰ odor
eſt ſic̄ odor reſine pini.⁊ rami eiꝰ ſūt aliq̄ntu-
lū longi ⁊ curuati ſic̄ rami herbe q̄ đr banca-
ſa. Scđa ſpēs ē q̄ hꝫ ꝟgas lōgitudine vnius
brachij ⁊ ramulos ſubtiles.folia ꝟo ⁊ flores
in odore ſilia ſupradicte.⁊ ſemē eiꝰ eſt nigrū.
Tertia ꝟo ſpēs q̄ đr maſculꝰ hꝫ folia ſubti-
lia minuta albida piloſa.⁊ hꝫ ꝟgā aſperā albā
⁊ florē albū minutū ſup ramulos:⁊ odor eiꝰ
eſt ſicut odor p̄me.

Operationes

¶ Sera.auc. Gal'. Camepitheos ſi ſumaẛ in A
potu mūdificat apit ⁊ abſtergit mēbra iterio
ra qn̄ ē herba ſicca:⁊ incarnat qn̄ ē recens:⁊
ꝯfert ſup oēm medicinā hn̄tibꝫ yctericiā:et
vlr̄ oībꝫ hn̄tibꝫ opilationē epatꝭ:⁊ ꝓuocat mē
ſtrua qn̄ bibiẛ cū melle ⁊ qn̄ fit naſtale. ¶ Et B
ꝓuocat vrinā ⁊ coquiẛ cū mellicrato ⁊ bibiẛ:
⁊ ꝯfert ſtrāguirie. ¶ Et qn̄ ē recēs hꝫ ꝟtutē ml' C
ta ꝯglutinādi ⁊ incarnādi vulnera mag̃:⁊ cu-
rat plagas ⁊ ſoluit duricies māmillaꝝ. ¶ Dy D
aſ. Radix eiꝰ bibiẛ diebꝫ ſeptē.yctericꝭ mede
tur.diebꝫ.xxx.bibita ſciaticꝭ fert opē maxie
cū mulſa.epaticꝭ ⁊ diſſurrijs ⁊ nefreticꝭ p̄ſtat
effectū.torti ōībꝫ ſubuēit.hac enī maxie vtūẛ
in ponto. ¶ Elixatura eiꝰ daẛ ꝯ vim aconiti. E
cathaplaſmatibꝫ adhibita cū polēta:⁊ elixa-
tura eiꝰ mixta oīa ſilr̄ facere p̄t trita cū cari
cis ⁊ duꝝ ī modū catapucie vētrē mollit.cū
reſina tepida īpoſita ſordida vulnera purgat
melle addito cās matricꝭ cōponet. Duricies
vulneꝝ ſoluet ⁊ paracoleſim p̄ſtat. ¶ Gal'. Ca F
mepitheos ī guſtu q̇dē fortiorē hꝫ ſaporē q̄ꝫ
acrē.ī energia ꝟo abſtergit vlcera plꝰ q̄ꝫ cale
faciat.ꝓpterea ī arteticꝭ ⁊ oīno q̇bꝫ obſtruūẛ
facilr̄ epata bonū ē farmacū. Ducit āt ⁊ men
ſtrua bibitū ⁊ cū melle appoſitū:eſt ꝟo ⁊ diu-
reticū farmacū.q̇dā ꝟo dāt ſciaticꝭ coquētes
in mellicrato. ¶ Uirtꝰ vero huius herbe ma G
gna vlcera ſanare pōt:⁊ putridoſa vlcera ſa-
nat:duricieſq̃ꝫ māmillis dyaforat.

Capitulum.xcij.

CArui: Plateariꝰ. Carui appellaṫ ſe⸗
mē ⁊ herba i.iij.ğ.ca.⁊ ſic. In trāſma
rinis ꝑtibꝫ ⁊ ī ſicilia repiṫ in q̄ntitate
multa ꝑ annos q̄nqꝫ ſeruari p̄t. Virtutē diu
reticā ⁊ dyaſoreticā hꝫ. ¶ Operationes
A ¶ Unde vinū decoctiōis eiꝰ ꝯfert ſtrāguirie
ac diſſurrie. puluis etiā eiꝰ ī cibis ſūmptꝰ di
geſtiōeꝫ ꝯfortat: vētoſitatē excludit ⁊ poſitū
B in ſalſam ētꝫ appetitū excitat. ¶ Cōſtātinꝰ in
li. graduū. Carui ē ca. ⁊ ſic. i. iij.ğ. vētoſitatē ⁊
inflationē diſſoluit: ſtomachūqꝫ corroborat:
lūbricos occidit: digeſtiuā ꝟtutē ꝯfortat: vri
C nā ꝓuocat. ¶ Aui. Carui ē ꝓximū diſpoſitio
nibꝫ aniſi. ca. eſt ⁊ ſic. i. ij. Expellit vētoſitateſ
⁊ exiccat; ⁊ nō ē ī ſubtiliatiōe cymini. Cōfert
tremori cordis. Eſt bonū ꝟmibꝫ. interficit eī
D eos. ¶ Pli. li. xix. Careū gentꝫ ſue noīe appel
latū in q̄cūqꝫ terra ſeri vult eadē rōne q̄ olus
acrū laudatiſſimū tñ in caria: ꝓximū ī frigia.
E ¶ Dyaſ. Careos ſemē oībꝫ notuꝫ virtꝰ eſt illi
calida ⁊ vnctualiſ aniſo ſilis euſtomacha: mi
ſceṫqꝫ antidotis ⁊ oxiporijs. Radix eiꝰ come
I diṫ cocta ſicut paſtinata. ¶ Cōſtātinꝰ vbi ſ.
Silueſtre carui qđ đr cardumeni valet epilē
ticis diuqꝫ tuſſientibꝫ: ſciaticꝫ: nefreticꝫ: ſtrā⸗
G guirioſis ac reptiliuꝫ morſibꝫ. ¶ Tortionem
ventriſqꝫ dolorē de groſſa ventoſitate ac vi⸗
ſcoſo flegmate curat. cū aceto impoſitū ſca⸗
biem impetiginē alopiciā ſanat. de quo q̄ fu⸗
migatus fuerit ſtridorē ei ꝓuocabit.

Capitulum.xciij.

CArdamomū. ſemē eſt vicꝫ naſcurcij
qđ in arabia naſciṫ ⁊ alijs locꝫ. Sed
eligēdū ē fragile. flauū plenū graue⸗
dine ⁊ q̄ſi lentū: ſed nō rugoſum clauſum. ⁊ ſi
frangaṫ pulueroſum: guſtuqꝫ ſubamarū cale
faciēs odore ſuaui ⁊ graui. Eſt aūt calide vir
tutis aliq̄d hñs amaritudis. ¶ Platea. Car
damomū eſt fructꝰ vel potiꝰ ſemē cuiuſdā ar
boris. ⁊ ē ca: ⁊ ſic. in. ij.ğ. maiꝰ meliꝰ eſt. Et hꝫ
aliq̄ntulū acuminis ⁊ dulcedinē imixtā. ꝑ an
nos. xx. p̄t ſeruari. virtutē hꝫ ꝯfortādi ex aro
maticitate diſſoluēdi ⁊ ꝯſumēdi ex q̄litatibꝫ.

Operationes

¶ Platea. Cardamomū valet ꝯ ſincopim et A
cardiacā paſſionē ex frigida cā ⁊ ad debilita
tē ſtomachi. i. in digeſtionē ꝯfortādā: ad ap⸗
petitū ꝓuocādū: ⁊ ꝯ vomitū ex frigida cā: cō
traqꝫ debilitateꝫ cerebri. ¶ Ex ep̄la ypocra. B
Cardamomū calidā ꝟtutē hꝫ: ⁊ aliq̄d amari
tudinis: q̄ lūbricos occidit: ⁊ ſcabies forti⸗
ter ſanat. ¶ Dyaſ. Cardamomū lūbricos la⸗ C
tos occidit. cū aceto bibitū ſcabiē ſanat ⁊ ex
purgat. cū aq̄ ꝟo calida ꝓdeſt epilēticꝫ. tuſſim
mitigat. ¶ Sciaticos curat: paraliticos ſa⸗ D
nat. Et q̄m aliq̄d hꝫ cauſtice ꝟtutꝫ. ⁊ quēad⸗
modū ſynapis relaxat. Ideoqꝫ vētris tortio
nē ⁊ inflationē relaxās ſanat vrinā ⁊ mēſtrua
ꝓuocat. ¶ Potatūqꝫ partū expellit: aīalia vē E
tris excludit. ſerpentium morſibus occurrit
¶ Cū vino neufreticoſ adiuuat. Ictoſqꝫ ſcor F
pionū vel ſerpentiū oīm ſalubriter curat. ve⸗
ſice lapides frāgit. mēſtrua fumigādo depo⸗
nit. ¶ Auicē. Cardamomū quoddā ē magnū G
ſicut cicer nigrum. quod cum frangiṫ interiꝰ
habet granū album mordicans linguā ſicut
cubebe. Et aliud ē paruum ſicut lens: etiam
aromaticum. calidū eſt ⁊ ſiccū in tertio gra⸗
du. Et in ip̄o eſt cum calefactiōe ſtipticitas.
ꝓprieqꝫ in illo qđ habet caput ⁊ ꝓprie in capi⸗
te ipius. Cōfert nauſee ac vomitui cū maſti⸗
cis aqua vtriuſqꝫ granati. ¶ Conſtantinꝰ in H
libro graduum. Cardamomi duo ſunt gene⸗
ra: maius ⁊ minus. vtrūqꝫ in p̄mo gradu cali
dum ⁊ ſiccum. Sed maiꝰ eſt minoris calorꝫ
ac ponticitatis ⁊ magis odoriferū. ¶ Iō ſto I
machum ꝯfortat: ⁊ digeſtionē adiuuat. Uo⸗
mitum colericū arcet cum ligno aloes maſti
ce ac ſucco mēte potatum extinguit flegma:
maxime ſuis corticibꝫ bibitū. Cortex ei ſti⸗
pticior eſt ⁊ ſtomachi confortantior.

Capitulum.xciiij.

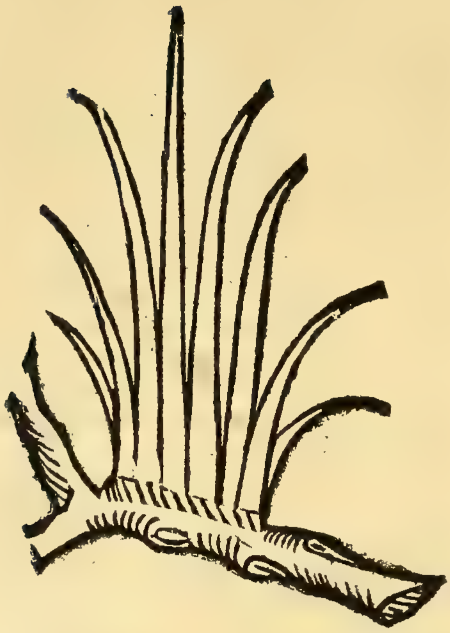

C Artamꝰ. Johẽs meſue ca. de cartanio. Cartamꝰ duorū modoꝝ eſt. Eſt enī domeſticꝰ ⁊ ſilueſtrꝭ. Et dixerūt qdā ꝙ nil ē de ſpeciebꝫ cartami ⁊ elōgati ſūt. Cartamꝰ de q̄ hic loq̄mur eſt domeſticus et melior ps plāte ipiꝰ ē ſemē. Et poſt illud flos eiꝰ. ⁊ meliꝰ ſemē eiꝰ eſt qđ ē albū planū plenū ⁊ groſſum. cuiꝰ medulla ē vnctuoſa pinguis ⁊ cortex tenuis. Et melior flos eiꝰ q̄ eſt ſicut pili croci. Et eſt ca. in pmo gradu. ſic. i. ij. Et flos eiꝰ eſt minꝰ ca. Et ſilueſtrꝭ eſt calidior et ſiccior. Et in eo eſt virtꝰ lacticinioꝝ remiſſa. Eſt autē cartamꝰ aperitiuꝰ: abſterſiuꝰ: ꝯturbatiuus faciens nauſeā. Aui. li. ij. ca. de cartamo. Cartamꝰ alius eſt domeſticꝰ ⁊ aliꝰ eſt ſilueſtris. q̄ ſilueſtris ca. eſt in. ij. gradu. ſic. in tertio. ⁊ domeſticꝰ ca. in pmo gradu. ſic. in. ij. Dyaſ. ca. cincu ſm̄ tranſlationē nr̄am cincu id eſt cartamus folia habet oblonga ⁊ diuiſa ⁊ aſpera ⁊ ſpinoſa. tyrſum hꝫ longū ſpinoſum in q̄ ſunt capitella obrotunda cum flore croceo. ſemē albuꝫ hn̄s obtuſum ⁊ oblongum et anguloſum. flores eius multi exiccant. Serapion li. aggre. ca. de cartamo aucto. Dyaſcoridis. Cartamus eſt ex eo domeſticꝰ ⁊ ſilueſtris. Domeſticus hꝫ folia longa: aſpera: alta: ſpinoſa: diuiſa: ⁊ habet ſtipites longos duorum cubitorum ſpinoſos. ⁊ ſup eos ſunt capitella in magnitudine oliue maioris in q̄bus eſt flos croceus ſimilis croco: ⁊ habꝫ ſemen album ⁊ oblongnm anguloſum.

Operationes

¶ Johannes meſue auctoritate pauli. Accipe medulle eius. ʒ. x. cordumeni. ʒ. i. ꝭ. fac ex eis grana ſicut cicercula. ʒ. v. ſoluit enī ſuffici- A
enter. ¶ Et dicit etiā liga ex medulla quantitatem ſufficientē in panno: ⁊ ſuſpende ī oximelle quando coquit̄: ⁊ erit ſolutiuum. et ppri- B
e ſi fuerit oximel ſquilliticum. ¶ Et idem auctoritate aligaſelis. Accipe eius medulle aureos. xxij. penidie aureos. iiij. cordumeni zinziberis ana aureum aggregent̄ oīa cum melle: ⁊ fiāt forme ſicut nuces. ⁊ da vbi opor- C
tet vnam vel duas. ¶ Et idē aucto. Gal. Coquat̄ medulla eius in iure galline vel galli cū ſpeciebꝫ ⁊ ꝓpinet̄ vbi oportet. D
¶ Et dixit etiā fiat ex medullis eius et ponderis tertia ipſiꝰ ex amigdalis: ⁊ ſexta ex pineis ⁊ aggregentur omīa cum melle ⁊ decoquant̄ cum ſucco ſquille. ⁊ fiat hec mirabilis iuuamenti ad ea que dicemus. E
¶ Extrahit̄ enī ab ea oleum iuuamentorum multoꝝ: ⁊ eiꝰ opatio eſt ſicut olei de ben: ⁊ oleis de amigdalis. Et ſolutōe educit flegma p vomitū ſilr ⁊ aquoſitatē. Et valet ad egritudinē ex eis ſicut eſt colica ⁊ criſterizat̄. F
¶ Et mundificat pectꝰ ⁊ pulmonem et ꝓprie loch predicti: ⁊ clarificat vocē ⁊ ſimiliter oleum ipſiꝰ. G
¶ Et vſus eius in ſpermate augmētum facit. Flos vero eius cum aqua mellis H
remouet ycteriaciaꝫ. ¶ Auicenna. Oleū eius eſt ꝓpinquum oleo vrtice: veruntamē debilius: ⁊ eſt ex eis que caſeant lac: ⁊ nutrimentū eius eſt multe paruitatꝭ: ⁊ mūdificat pectꝰ ⁊ clarificat vocē: ⁊ eſt malus ſtomacho: et caſeat lac in ſtomacho ⁊ aufert colice. I
¶ Dyaſcorides. Semen eiꝰ datum cū mulſa ventrem purgat: cacoſtomaticū eſt ⁊ dulce multum: ⁊ ipm ventrē deponit amigdalis ⁊ nitro multū ⁊ aniſo cum melle cocto accepte ante cenā due vel tres velut nuces ventrem mollit: digeſtionem preſtat. K
¶ Serapion aucto. Dyaſco. Quando terun tur capilli cartami ſilueſtrꝭ aut flos ⁊ bibunt̄ cū pipere ⁊ vino ꝯferūt puncture ſcorpiōis. L
¶ Et qdā putauerūt ꝙ ſi q̄s ꝑcuſſus a ſcorpione tenuerit radicē eiꝰ in manu ſua nō ſentiet dolorē eiꝰ. Et qn̄ ꝓijcit eam tunc ſentiet. M

Capitulum. xcv.

C Calamꝰ aromaticꝰ a ſilitudie calami
vſualis vocat̃. Signit̃ i india multꝫ
nodis geniculatꝰ ſuluꝰ fragrãs ſpū̃s
ſuauitate. Qui cū̃ frãgit̃ i mltas ptes fit ſciſ-
ſilis.ſimilãs guſtu caſiani cū̃ leni agrimõia re
mordẽte; vt dic̃ Iſi.i li.ety. Dya. Calamꝰ aro
maticꝰ i india naſcit̃.ꝛ ẽ optimꝰ colore ruffꝰ
cū̃ nodis ſpiſſis:ꝛ cū̃ frãgit̃ ſciſſilis ꝛ arenoſꝰ
appet ac fuluꝰ:odore ſuaui guſtu ꝛ viribꝫ ſtip
tico atqꝫ glutinoſo. Piniꝰ. Iuncꝰ odoratꝰ ni
hil dr̃t a ceterꝭ ſui gn̄is aſpectu. Sꝫ calamꝰ
odoratꝰ pſtãtior ẽ. Odore ſtati de longinq̃ in
uitat:mollior tactu meliorqꝫ q̃ minꝰ fragilis
Et qꝛ ſolo ſe potiꝰ q̃ꝫ q̃ raphani mõ frãgit̃ In
eſt aūt fiſtule araneū̃ qꝺ vocãt florẽ. Aui. Ca
lamꝰ aromaticꝰ calidꝰ ẽ ſiccus vſqꝫ ad ſcõm
Melior ẽ ille q̃ ẽ lacinctie colorꝭ ꝓpinq̃s bn̄s
nodos:q̃ in plima fruſta frãgit̃:ꝛ cuiꝰ canna
plena re ſili tele aranee.ꝛ i maſticatiõe eiꝰ eſt
acuitas. Et eiꝰ ꝯtritū̃ ẽ bõi odorꝭ. Et ẽ decli
nãs ad citrinitatẽ ꝛ albedinẽ. Eſt ãt ſubtilia
tiuꝰ. In ipo ei eſt ſuba ſubtilis:ſic̃ in pipere ꝛ
cinamomo ac reliq̃s ſpẽbꝫ hmõi. In ipo ẽ ſti
pticitas pauca cū̃ acredie. Et i eiꝰ ſuba ſunt
terreitas ꝛ acreitas.ꝛ ẽ bone cõmixtiõis ad
eq̃litatẽ ptinẽs.ſꝫ eius exiccatio maior eſt.

Operationes

¶ Cõfert occultatiõi ſanguis mortui:ꝛ ꝯtriti A
oni lacertoꝝ:ꝛ apoſtemati epatꝭ ꝛ ſtomacho
ac tuſſi.valet etiã ad tumorẽ:abſtergit viſuꝫ:
apata reſoluit.mẽbra expulſiõis ꝓuocat. Et
cū̃ ſemie apij ꝯfert renibꝫ ac diſtillatiõi ruine B
vrine. ¶ Cõſtãtinꝰ i li.g̃duū̃. Calamꝰ ẽ ſubtil̃
citrini colorꝭ:cõcauꝰ:deſiccatiuꝰ:ꝛ facilime
rū̃pit̃.digitꝭ ꝯſtrictꝰ.i india ꝛ pſia naſcit̃: ſed
laudabilior ẽ indicꝰ. Eſt ãt ca.ꝛ ſic.in.ij. gra.
valetqꝫ ad dolorẽ ſtomachi ꝛ epatꝭ potui da-
tus. Menſtrua ꝓuocat:ꝛ veteri tuſſi ꝓdeſt ſi
ſuffumigiū̃ inde fiat. Ad ſtrĩgẽdū̃qꝫ ſanguis C
fluxū̃ valet. ¶ Pla. Calamꝰ aromaticꝰ ca.eſt
ꝛ ſic. Quidã repit̃ in pſia q̃ citrinus ẽ. Et eo
phiſici nõ vtunt̃. Aliꝰ i india q̃ ſubalbidꝰ ẽ ꝛ
eo vtunt̃. Eſt aūt radix cuiuſdã fruticꝭ valde
aromatica:calamo ſiliſ:qꝛ ꝯcaua ẽ. Cū̃ ei col
ligit̃ q̃ddã lignū̃ qꝺ interiꝰ ẽ extrahit̃. Eligẽ-
dus ẽ aūt calamꝰ ſubalbidi coloris.q̃ cū̃ frã-
git̃ nõ facile pulueriʒat̃ p tres annos ſeruat̃.
Habet virtutẽ ꝯfortandi. Puluis eius valet
ꝯtra dolorẽ ſtomachi ex frigiditate.vel ven-
toſitate. Ad digeſtionẽ ſtomachi confortan
dam.datur puluis eius cū̃ puluere cinamo-
mi.hoc etiã valet contra cardiacam.

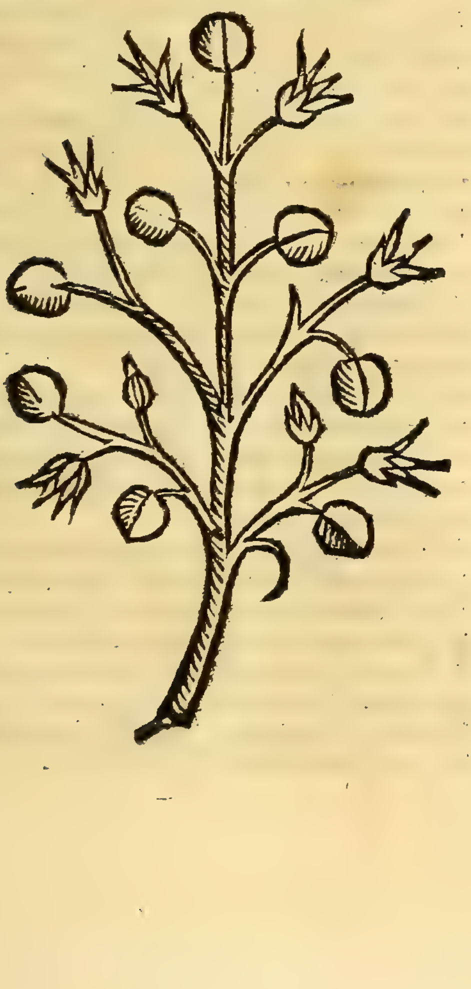
Capitulum.xcvi.

C Calamus agreſtis ſiue aquaticꝰ. Ace
ror. Calamꝰ eſt arundo vel arū̃dinei

generis. Sed ē etiā calam⁹ aromatic⁹. de q̄
ſupra primo ca. Jſi. li. xvi. In ſtagnis indicꝫ
arundines calamiqꝫ dicunť naſci. ex q̄ꝝ radi
cibꝫ expreſſum ſuauiſſimū ſuccū bibūt Indi
Unde ꝛ Uarro. Indica nō magnū in arbo/
re creſcit arundo. Illius ꝛ lentis premiť radi
cibus humor. Dulcia cui nequeāt ſucco co/
medere mella. Gloſa ſup Eſaiā. xij. Calam⁹
de q̄ carta fit medulla habere videť: ꝛ nō eſſe
vacuus ſed gilis eſt ꝛ cito marceſſit. Uñ ſcri
ptū eſt. Calam⁹ ꝛ iuncus marceſſit.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Calamus agreſtis maior eſti oī/
bus agaricis. Quē ſi comederint aīalia: citi
us infert mortē. ꝛ maxime ille q̄ naſciť in ba/
bylone ꝛ in parnaſo. Haſtas habet multas:
folia edere ſilia. flos eius albꝫ ꝛ odoratiu⁹: ſe
men vero minutū ꝛ bonum. Radices quinqꝫ
vel ſex habet albas ꝛ longas ꝛ dulces vnius
digiti groſſitudinem habentes.
B ¶ Et eius elixatura cōficiť medicamentum
quod tollit caligines oculorum.
C ¶ Elixatura radicis eius tantū poteſt quan
tum ꝛ radix.
D ¶ Semen ei⁹ diureticū eſt. Nauſeā ꝓuocat:
ventrem ſtringit. in Cicilia naſcitur: q̄ bouē
impinguat ſi fuerit viridus comeſta.

Capitulum. xcvij.

CAparis ſiue caparus. Iſidorus in li
bro etymologiaꝝ. xvij. Caparis dici
videť: eo q̄ habeat in ſūmitatibꝫ ro/
tunda quedā ſeminū capitella. Plini⁹ libro
decimonono. Dixim⁹ inter peregrinas fru/
tites de caparo non vtendū tranſmarino in/
nocentius eſt italicū. ferunt illos q̄ quotidie
edūt paraliſi nō periclitari: nec lienis dolori
bus. Plateari⁹. Caparis ſiue caparus Her
ba eſt vel frutex in trāſmarinis partibꝫ: cui⁹
cortex precipue conuenit vſui medicine. In
principio veris colligitur ꝛ deſiccať. per ſex
ānos ī multa efficacia ſeruať. Eligēdus autē
eſt cortex qui cū frangiť nō pulueriſať: et qui
aliquantulū ſubruſus eſt ꝛ ſubamarus. flores
enim adhuc tubero ſi colligi debent: q2 iā di
latati nō valent. Cum ſale vel aceto conditi
ſeruantur. Conſtantin⁹ in libro graduū. Ca/
pari ſunt in ſecundo gradu calidi ꝛ ſicci. Ho
rum radix ꝛ frondes ꝛ poma ꝛ ſemen intrant
medicinā. Magis tñ cibo poma ꝛ frondes.
radix vero medicine ꝑtinet.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Caparis ſcbiroſim ſplenis A
ſup omīa medicamina iuuat. frutex eius ſpi
noſa ſup terrā ſparſa: vnctione plena. habēs
folia cydonie ſimilia. ſemen autē ſicut oliua
Radices magnas ꝛ multas. locis aridis et
maxime in muris naſcitur.
¶ Semen ei⁹ ventrē mollit. Comeſtū autē B
cacoſtomachum eſt. Radix ꝛ ſemen cū vino
bibita ſplenem attenuant: vrinam ꝓuocant:
ſanguinē deponunt. ſciaticis ꝛ paraliticꝫ bi/
bita mirifice prodeſt. menſtruis imperāt. ſe/
men eius coctum cum aceto ꝛ ore retentum
dolorē dentium mitigāt. radix ei⁹ trita ꝛ im
poſita duricias et ſcrofas ſpargit. Succus
eiuſdem auri infuſus vermes occidit.
¶ Iſaac. Capari ſunt ꝛ radix ꝛ frondes ꝛ fru C
ctus eius omnes calidi in ſecūdo gradu qđ
teſtatur eorum ponticitas acumen et amari
tudo.
¶ Ideo incidunt ꝛ diſſoluunt ꝛ mundificant D
ſtomachum a ſuperfluis humoribꝫ.
¶ Opilationem ſplenis ac epatis aperiunt: E
ꝛ duriciam ſoluunt. vrinam ꝛ menſtrua pro/
uocant.
¶ Meliores ſunt ſm medicinā q̄ꝫ ſm cibuꝫ: F
qm̄ illaudabilis nutrimēti ſunt: vtpote cole/
rici nigri q̄ ſanguis generatiui: neruos etiaꝫ
ſtomachi impediunt et ꝑcutiunt aſſuefacti.

vñ oportet eos elixos manducari: ablataqꝫ
eorum aqua cõditos cum oleo ⁊ aceto. Qui
ſi cum carne vel alio comedanť: nõ abſqꝫ co-
riandro mãducandi ſunt: cuius natura tem
periem magnam eis preſtat.

B ¶ Plateri⁹. Capari virtutē habent incitãdi
appetitũ. humorem in ore ſtomachi exiſtentē
digerendi ſtomachum ꝯfortant: infrigidatũ
calefaciunt: cibus enim ſunt ⁊ medicina.

D ¶ Contra vitium ſplenis ⁊ duriciē epatis va
let vinum decoctionis caparis.

I ¶ Succus foliorũ eius auribꝫ immiſſus ver
mes necat. valet etiã herba hec ad yliacam
paſſionem ⁊ arteticam.

Capitulum. xcviij.

Camphoraca. Platearius. Campho
raca eſt herba cuius ſuccus eſt cam-
phora: multipliciter vtilis in medici
na: ſicut videlicet in iſto capitulo habeť. Hec
herba noſtre camphorace ſimilis eſt. In fine
veris colligiť ac teritur: ⁊ inde ſuccus ei⁹ ex
primiť. Quod feculentum eſt reſidet ⁊ abijci
tur: quod liquidius ac purius retineť. Soli
exponitur ⁊ exiccať: ac deſiccata in campho
ram reduciť. Idem. Camphora eſt in tertio
gradu frigida ⁊ ſicca. dicunt quidam: ſed fal-
ſo gummi eſſe: cũ ſit ſuccus herbe cuiuſdã.
teſte dyaſcoride multiſqꝫ alijs). Herbaqꝫ ipa
diciť camphora ca. vt in principio hui⁹ capi-
tuli dixi: Camphora eligenda eſt alba ⁊ luci
da. Nam turbulēta nõ eſt adeo bona. Et ad-
mixtione autem vernicis ſophiſticatur duꝫ
inter ipſius camphore: et ex admixtione ſi-
milis eſt in odore. Diſcernitur autem qꝫ ver-
nix ſolidam habet ſubſtantiã ⁊ difficile fran-
gitur. camphora vero cito. ⁊ ſi tracteť in ma-
nibus: de facili pulueriſatur. Camphora niſi
artificioſe ſeruetur de facili perdiť. Eſt enim
aromatica: ⁊ omne aromaticum ē fumoſum.
Ideoqꝫ in fumoſitatē ſoluitur. Seruari aũt
poteſt in vaſe marmoreo: ⁊ melius in alaba-
ſtro. ſeruaturqꝫ in efficacia multa ĩ pſillio vel
in lini ſemine vel milio ꝑ annos. xl.

Operationes

¶ Contra calefactionem epatis puluis eius A
cum ſolatri ſucco conficitur: in quo plagelle
intincte ſepius epati ſupponuntur.

¶ Cõtra fluxũ ſanguinis e naribꝫ fiunt mag- B
daliones ex puluere ipſi⁹: ⁊ ex puluere ſemi-
nis cortice vſti atqꝫ ꝯfecti cum ſucco ſangui
narie ⁊ imponunť naribꝫ. ſi vero fiat flux⁹ ex
ebulitione ſanguinis vel ex epate: puluis ei⁹
camphore cũ aqua frigida cõficiatur: ⁊ pla-
gelle infuſe fronti ⁊ timporibꝫ ⁊ gule et epati
ſupponantur. ¶ Contra maculã oculi confi- C
citur puluis eius cũ aqua roſarũ: addito fe-
niculi ſucco in vaſe ponať eneo.

¶ Contra faciei pannum ⁊ ad faciem clarifi- D
candã conficitur. conficitur quoqꝫ cũ aqua
roſarum: addito albo atqꝫ mundiſſimo.

¶ Cõtra libidinē odoreť camphora ꝑ nares. E
Nimia enĩ actione frigiditatꝫ ſpũs inſpiſſat:
corpus infrigidat ⁊ libidinem ſtringit. vnde:
Camphora ꝑ nares caſtrat odore mares.

¶ Nota qꝫ ſatis cõpetenter ponitur in ſyru- F
pis: contra acutas egritudines.

¶ In freneſi cõpetenter ꝓuocat ſternutatio- G
nes ſi puluis eius diſtemperretur cum oleo
roſarum ⁊ penna intincta ꝑ nares intingua-
tur: ⁊ in alijs fe. acutis. quia non augmentat
calorem nec naturam.

¶ Auicenna. Uſus camphore facit caniciem H
⁊ ꝓhibet apoſtemata calida. Et cũ aceto pro
hibet fluxum ſanguinis narium. aut cum ex
preſſione dactilorum aut cũ aqua mirti.

¶ Et confert ſode calide. Et remouet vigili- I
as. Et confortat ſenſus calefactorum. Et cõ
fert alcole vehementer. Et confert in medici
nis obtalmie calide.

K ¶Et abſcindit coitum: ⁊ generat lapidem re
num ⁊ veſice. ¶Et ſtringit fluxum vētris co
lericum.

Capitulum.xcix.

CAmſice aut ſicen. Dyaſcorides capi
tulo camſice. Haſtas habet longas
digitorum quattuor in terra piectas
lacrimo plenas. folia ſunt eius lenticule ſimi
lia ſed minora ⁊ tenuiora. ſemen habet ſub fo
lijs rotundum ſicut peplum. et eſt ſine flore.
radix eſt illi tenera ⁊ inutilis.

Operationes

A ¶Dyaſcorides. Haſta eius trita cum vino ⁊
vt peſſarium ſuppoſita dolorē matricis mi
tigat. Cathaplaſmatibus adhibita tumores
ſpargit. clauos corpis tollit. mirmiceas mū
dat. cocte ⁊ comeſte ventrem ſoluunt. Idem
ſuccus ipſius facere poteſt. ſuccus ipſe pun
ctus ictus ſcorpionum mitigat: ſuffuſiones
⁊ caligines oculorū addito melle curat. Na
ſcitur vero ſaxoſis locis ⁊ aſperis.

Capitulum.c.

CAtapucia. Iſido. li. etymō. Catapu
cie due ſunt ſpecies. Maior videli
cet ⁊ minor. Maior eſt ſicut arbor fi
ci licet minor. folia ei⁹ ſūt ſicut folia platani.
ſemina ei⁹ ſtant in arbore ſicut vue. Minor
habet haſtā duoꝝ palmoꝝ ⁊ inanē. folia ſimi
lia amigdalis ſed longiora. ſemē ei⁹ in cacu
mine virge rotundū. deforis nigrū. deint⁹ al
bum. Sunt enī ambe q̄ſi eiuſdē cōplexionis
⁊ virtutis. ſunt enī ca. in tertio. ⁊ hu. in p̄mo.
virtutē habent purgandi flegma principali
ter. ſecundario colerā ⁊ melancoliā. Serap.
li. aggre. ca. catbua: id ē catapucia auc. dyaſ.
Catapucia maior q̄ vocat̄ catbua: eſt arbor ī
magnitudīe ficus habēs folia ſimilia dulb.
niſi q̄ ſūt maiora leniora ⁊ nigriora: ſtipites
⁊ rami eius ſunt concaui ſicut ⁊ canna. ⁊ ha
bet ſemen velut in ramis aſpeꝝ. ⁊ qn̄ excori
atur ſemen ei⁹ eſt ſimile kirat: ⁊ ex eo exp̄mi
tur oleū de kerua. Minor eſt planta quam
multi cōputāt inter lacticiniorū ſpecies. hꝫ
ſtipitē vni⁹ brachij longitudinē habentem: ⁊
concauum in groſſitudine vnius digiti et in
ſummitate ſtipitis. ramoꝝ ſunt ramuli par
ui ⁊ ex folijs quedā ſūt ſup ſtipitem: ⁊ quedaꝫ
ſup illos ramulos. ſꝫ folia q̄ ſunt ſup ſtipiteꝫ
ſunt longiora ſimilia folijs amigdale: niſi q̄

ſunt latiora ꝛ leniora: ſed folia q̄ ſunt ſup ramulos ſupiores ſunt minora folijs ſtipitꝫ et ſunt ſilia folijs ariſtologielon. appropinquātia ſilitudini folioꝝ edere. ꝛ hꝫ fructū in ſūmitatibꝰ ramuloꝝ triangulatū: ꝛ velut rotūduꝫ ſicut grana capari: ꝛ inter ipm ſunt ſemīa q̄ diuidunt̄ p parietes q̄ ſunt in eo que ſemina ſunt in magnitudine orobi: exteriꝰ ſubnigrū hn̄tia colorē. ſed qn̄ excoriant̄ ſunt alba: ꝛ habent ſaporē dulcē: ꝛ hn̄t radicē ſubtilē in qua nullū eſt iuuamētū. Galie. vij. ſim. far. ca. cicri. i. catapucie fructꝰ q̄ purgat. Abſterſiuā ꝛ dyaforeticā habet virtutē. ita autē ꝛ flos ſed oīno debiliorē. oleum vero qḋ ex fructu eſt: eſt calidius: ſubtilius ꝛ dyaforeticum.

Operationes

A ¶ Sera. Catapucia maior habet virtutem
que abſtergit ꝛ reſoluit. Et virtꝰ folioꝝ debi
lior eſt virtute granoꝝ. ſed oleum eiꝰ eſt cali-
dius et ſubtilius oleo oliuaꝝ: ꝛ ꝓpter hoc re-
ſoluit plus eo. Ex ſemine eiꝰ fit oleum quod
nō adminiſtrat̄ in cibis: ſed in lucernis: ꝛ po
B nitur in vngentis. ¶ Et quādo excoriant̄ ex
granis eius. xxx. ꝛ terunt̄ ꝛ bibunt̄ purgant
coleram ꝛ flegma ꝛ humiditates aquoſas: ꝛ
cōmouent vomitū ꝛ fluxum ventris. Et gra
na quidē eiꝰ ſunt grana dura. laxant ſtoma-
chum laxatione forti. Et ꝓuocant nauſeam
C ꝛ vomitū. ¶ Et qn̄ grana eiꝰ terunt̄ ꝛ fit ēpla
D ſtrum cū eis mūdificat empetiginē. ¶ Et qn̄
fit linitio cum oleo eius ſolo aut cum aceto
E ſedat apoſtemata mamillaꝝ. ¶ Et tempꝰ qn̄
debet fieri illud oleum eſt qn̄ cadūt grana a
cortice ſuo. qḋ oleum cōfert ſcabiei ꝛ vlceri-
bus humidis que ſunt in capite: ꝛ apoſtema
tibꝰ eoꝝ: ꝛ coartationi oris matricis: ꝛ cica-
tricibꝰ fedis q̄ remanēt poſt ſolidationē cla-
uorū: ꝛ dolori auriū qn̄ miſcent̄ cū aliquo vn
F gento fortificante opationē eius. ¶ Et qn̄qꝫ
laxat ventrē. Et expellit lumbricos. Et ideꝫ
auc. hedigoras. Proprietas granoꝝ eius eſt
qꝫ diſſoluunt. ſubtiliant ꝛ fortificant mēbra
ꝛ incidunt ſupfluitatē. Et cōferunt lepre. Et
G ſimiliter oleum eoꝝ. ¶ Dyaſcorides. Uirtus
catapucie minoris eſt catartica. ſeptē grana
accepta aut nouē ſicut catapodia comeſta. ꝛ
ſimiliter ca: aqua accepta flegma ꝛ coleram
H deponit. ¶ Succus ex eo factꝰ ſicut detiti-
mallo omīa ſilr facere poteſt folia eiꝰ cū gal-
lina aut iuſcello accepta ventrem ſoluunt.
I ¶ Sed catapucie maioris: ſi. xxx. grana pur
gata fuerint accepta: coleram ꝛ flegma ven-
tris deponūt. vomitū ꝓuocāt guſtu nō bono
K hec purgatio ſtomachū ledit. ¶ Contrium ꝛ

impoſitū, maculas limpidat. folia eiꝰ trita cū polenta tumores oculoꝝ ſpargunt duricies omēs mamaꝝ ꝛ tumores cōpeſcūt. Igneꝫ ſacrū ſola extinguūt ipm cū aceto mixta.

Capitulum. cſ.

Caulis. Iſidorus ī li etymo. Caulis eſt generaliter herbaꝝ vel oleꝝ medius frutex: q̄ vulgo tyrſus dr̄: eo qꝫ a terra ſurſum ꝓcēdat. Ex q̄ deriuatuꝫ eſt vt ſpecialiter quoddā genꝰ oleꝝ caulis diceret̄: qꝛ tyrſus eiꝰ plus ceterꝭ oībꝰ coaleſcit. i. creſcit. Auicē. Caulis corpꝰ naturaliter eſt humidis folijs. ſilueſtrꝭ aūt eſt calidior ꝛ ſiccior: ipe totꝰ eſt calidus in ꝑmo: ſiccus in ſecūdo Caulis ſiquidē alius eſt domeſticꝰ: alius ſilueſtris: alius marinus ꝛ aliꝰ caulis aq. Silueſtris eſt amarior ꝛ acutior ꝛ a cibo remotior. Eſt aūt groſſi nutrimenti ingroſſans ſanguinē. Et inflat ꝛ facit corpꝰ doloroſuꝫ. Maturatiuꝰ eſt aūt ꝛ lenificatiuꝰ. ꝛ deſiccatiuus ꝓpric qn̄ decoquit̄ ꝛ ab eo ꝑma aqua effunditur. Eiuſqꝫ nutrimentū eſt paruū et humidiꝰ nutrimento lentiū. Et ſanguinē facit maluꝫ. Cum ergo cū carne pingui ꝛ gallinis decoq̄tur paꝝ bonus efficit̄. Palladiꝰ li. iij. In mēſe februario caules ſerunt̄ qui ꝛ toto anno ſeri poſſunt ſolū pingue ꝛ ſatis ſubactum diligunt. Argillam ꝛ glacieꝫ timēt. Sabulone ꝛ

arenis nō delectant̄ niſi phēnis vnda ſuccur/rat. Omnē ſtatū celi patit̄ caulis frigū magis ↄtra auſtrū poſiti cit⁹ ferunt. Contra ſeptētrio/nem ſeruis. ſed h̄ ꝛ ſapoꝛe caulis vincit ꝛ robo/re cinis delectat̄. Et ideo ponende ſunt plante p bulbinos areaꝝ. Gaudet ſtercoꝛe ꝛ ſarcola/tione. Rari us poſit⁹ ↄualeſcit. celeri⁹ coquit̄: viroꝛe ſeruat̄. ſi dum eſt trium vel quattuoꝛ fo/lioꝝ. nitrum tritū cribello deſup ſparſas ꝛ ſpe/ciem pruine canentis immittetur.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Caulis habet ꝓprietatem in ſeda/tione doloꝝ. ſtipticus eſt eius cinis ꝛ foꝛtis ex/ſiccationis. Silueſtris ꝛ marin us ꝛ domeſti/cus maturant flegmones atq̄ duricias.

B ¶ Idem caulis conſolidat ꝛ pꝛohibet fraudu/lentis ambulationem. poniturq̄ cum albugi/ne oui ſuper ad uſtionem.

C ¶ Tremoꝛi ↄfert cū fenugreco embꝛacat̄ ſup podagrā. eiuſq̄ decoctio ſu p doloꝛes iūcturaꝝ Vteꝝ. Eius decoctio ac ſemē tardāt ebꝛietatē.

D ¶ Confert etiā furfuribꝰ ꝛ fit capūt purgiū cū ſucco eius. Ex eius pꝛopꝛietatibꝰ fit exſiccatio lingue: facitq̄ ſomniū. ꝛ obtenebꝛat viſum.

E ¶ Cum ſucco eius aūt decoctione ipſius cum oleo ſiſamino fit gargariſmus cōtra pꝛefoca/tionem. Et eius comeſtio clarificat vocem. eſt autem malus ſtomacho.

F ¶ Succus ei⁹ cū vino depaſſis ↄfert ſpleni et yctericie. ꝓuocat vrinā et mēſtrua. eiuſq̄ ſemē ꝟmes interficit cū lupinoꝝ aqua.

G ¶ Cinis radic̄ lapidē frangit. Caulis marin⁹ ↄclinat ad ſalſedinē ꝛ amaritudinē. ꝛ idꝰ lenit naturam. ſoluitq̄ ꝓpꝛie cum pingui carne. Ei⁹ folia ſunt ſicut ariſtologie: que oꝛiunt̄ ex vna radice. Succus eius cum vino confert moꝛ/ſibus etiam canis rabioſi.

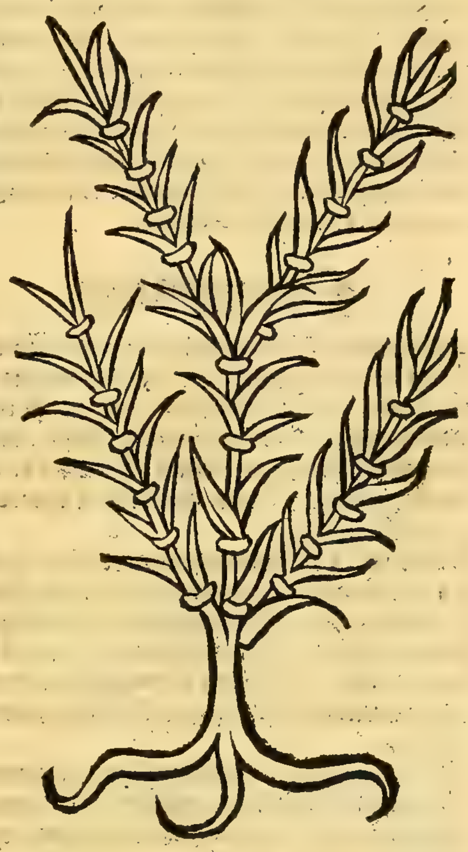
H ¶ Dyaſcoꝛides. Cauliculi oꝛtiui elixi ꝛ nō val/de ꝑcocti ventrem molliunt. Nam ca ulis tyr/ſus ſi foꝛtius elixetur ventrem abſtinet. ꝛ maxi/me ſi in calido cinere coquatur.

I ¶ Qui naſcūt̄ in egipto amari ſūt. ꝛ ſi comeſti fuerīt caligies ocloꝝ detergūt. typic̄ ꝓſūt cru/di comeſti. ebꝛietatē in cōuiuio nō admittūt.

K ¶ Yſaac. Caulis ſiccus eſt et frigidus in p̄mo gradu. Turbidum et melancolicum generat ſanguinem odoꝛem dantem.

L ¶ Caules eſtiui vſtioꝛē ſanguinē generāt. colo/re em̄ vſte vicini ſunt ꝛ mūdificatiui.

M ¶ Hyemales ꝟo nō tanti acuminis ſunt: ſ; vis eoꝝ ventrē humectat ꝛ vrinā ꝓuocat. Joꝛum ius bibitū ventrē ſoluit. ꝛ ſine iuri comeſti eū/dē ↄſtipāt. coꝛp⁹ em̄ eoꝝ ſiccū eſt. vnde ꝛ cōſti/patiuū. Ideoq̄ vt ab eoꝝ nocilmento tempe/retur elixentur: ꝛ aqua ꝓiecta in alia coquant̄ cū pinguiſſima carne pecudis vel ſuis.

Capitulum. cij.

C Auda equina. Auicenna libꝛo ſecun/do capitulo de cauda equina. Cauda equina eſt planta naſcens in locis cō/cauis ꝛ in vallibus. habens ſtipites cōcauos ad rubedinem declinantes. aſperos duros. nodoſa cum nodis intrantibus. et ad nodos ſunt ſicut folia ſquinanti minuta ſpiſſa. et ad/heret arboꝛi cui appꝛopinquat. deinde generan/tur ex ea extremitates plures ſicut cauda equi/na. ꝛ habet radicem duram eſt frigida in p̄mo ſicca in ſecūdo. eſt ſtiptica: et ꝓpꝛie ſuccus eius eſt vehementis exſiccationis ſine moꝛdicatio/ne. ¶ Galienus ſexto ſimplicium farmacaru; capitulo de cauda equina. Uirtus hui⁹ plante eſt ſtiptica cū amaritudine pauca. et ꝓpter hoc deſiccat violenter cum moꝛdicatione. Eſt fri/gida in p̄mo ſicca in ſecundo. ¶ Paulus capi/tulo de cauda eq̄na. Eſt quedā cauda minoꝛ q̄

grece vocatur coꝛſanda habens ſtipitem ſub-
ruſum ꝛ folia ſupioꝛa minoꝛa. ¶ Dyaſcoꝛides
capitulo Hipparis ſiue anabaſis. Hipparis. id
eſt cauda equina aut anabaſis. Naſcitur in lo-
cis humidis ꝛ in monumentis. habet haſtas
rufas et aſperas ꝛ nodoſas que haſte quicq̇d
vicinum habent alligant, in quibꝰ folia ſunt
in ſummitate acuta ꝛ tenera ꝛ iunco ſimilia et
ſpiſſa ſurſum aſcendentia. Hec etiam aliquo-
tiens de pariete pendet comis plena abundā-
tius ꝛ nigris ſicut caude. radices ſunt ei ligno
ſe et dure. virtus eſt ei ſtiptica.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Cauda equina eſt valde iuuati-
ua ad fluxum ſanguinis. conſolidat vulnera ꝛ
vlcera mirabiliter. Et ſi in eis ſunt nerui con-
ſolidat etiam. Confert quando linitur aut fit
ex ea emplaſtrum in teſtinis. Confert etiam
apoſtematibus calidis ſtomachi et epatis et
ydropiſi. et cetera.

B ¶ Galienꝰ. Vulnera maxima qn minimo et cō-
tra emiſſionem ſanguinis ꝛ fluxū muliebꝛem
Et contra diſſinterias etiā et ceteros ventris
fluxus. Hec herba farmacum validum eſt cū
aqua et vino. Scribunt autem quidam hanc
veſice necnon ſubtilium inteſtinoꝛum vulnus
ſanare.

C ¶ Succus autē eius emoꝛroſagūs que ex na-
ribus confert. et fluidis paſſionibus ventris
cum aliquo vino pontico bibita. vl' cum aqua
ſi contingant febꝛicitantes.

D ¶ Paulus. Cauda eq̇na minoꝛ curat et delet
antracem ſumpta ꝛ emplaſtrata.

E ¶ Dyaſcoꝛides. Succus eius naribus ſan-
guinem pꝛofluentem abſtinet. Diſſintericiſ cū
vino bibita medicatur. vrinam pꝛouocat. fo-
lia eius impoſita vulneribus recentibus pa-
racoleſim faciūt. et radix et herba eius tuſſien-
tibus ꝛ oꝛtonoicis medicantur. conquaſſatio-
nibus opitulantur. dicitur vero inciſiōes ve-
ſice ꝛ inteſtinoꝝ ſolidare.

F ¶ Serapion auctoꝛitate Dyaſcoꝛ. Quando
folia eius piſcantur ꝛ fit cum eis emplaſtrum
ꝯglutinat vlcera recētia. ꝛ ſi ſint nerui inciſi cō-
ſolidat eos. Et decoctio radicis et folioꝝ eius
qn̄ datur in potu ꝯfert tuſſi antique ꝛ ꝯtractio
ni anhelitꝰ. Et ſi potent̄ trita ꝛ ſicca idem fa-
ciunt: Et qn̄ fit emplaſtrum cum eis recentibꝰ
confert attritioni lacertoꝝ.

Capitulum. ciij.

C

Aſſia fiſtula. Johānes meſue. Caſſia
fiſtula eſt ex medicinis in q̇bꝰ eſt fidu
cia iuxta mētoꝝ. Et eſt ſine nocumento
carens acuitate ꝛ moꝛdificatōe ꝛ omni exceſſu
ledente: q̄ pōt exhiberi in om̄i etate. itaq̧ pue-
ris ꝛ pꝛegnātibꝰ. Conſtat autē eiꝰ electio in ſex
ꝓꝓꝛietatibꝰ. vt q̧ eiꝰ arūdo ſit groſſa plena ſplen
dens multi ponderis. ꝛ ſit pulpa eiꝰ ſplendēs
ꝛ pinguis. ꝛ haſta ex arūdine ꝛ ꝯſeruata in va
ſis vitreatis eſt equalis cōplexionis ad latus
caliditatis declinans. ꝛ eſt humida in pmo. et
eſt lenitiua et reſolutiua clarificatiua ſangui-
nis. nocet debilibꝰ habentibꝰ viſcera lubꝛica.
remouet̄ ab ea h̄ nocumentū in ꝑmixtiōe mi-
rabolanoꝝ. ꝛ reubarbari ꝛ aqua maſticis ꝛ ſpi
ca ꝛ qn̄q̧ neceſſarium eſt addere lubꝛicitatē. et
ꝓꝓꝛie in deſiccatione viſcerū: quare miſcetur ei
oleum de amigdalis dulcibꝰ. ꝛ diuretica faci-
unt eam declinare ad vias vꝛine. quare neceſ-
ſe eſt eoꝝ ꝑmixtio qn̄ opoꝛtet membꝛis ſecunde
expulſionis conferre. ꝛ ipſa eſt de tarde ꝛ debi
liter ſolutionem facientibꝰ. propter quod per-
miſcenda ſunt cum ea ex rebus habentibꝰ acui
tatem ſicut albaſce ꝛ yſopus etenī vigoꝛāt eiꝰ
operationē. ꝛ magis adhuc ſi cū quibuſdā ex
ventrem ſoluētibus miſceatur. ꝛ ipſa cū aqua

caſei eſt nobilis oꝑationis. ¶ Sera. lib. aggre. ca. chiarzambeth. id eſt caſſia fiſtula. ⁊ ſūt canne ꝯcaue. quaꝝ coloꝛ eſt rube⁹ ad nigredinē declinis. ⁊ inter ipās ſūt lamine ex carne nigra ⁊ parietes diuidētes inter eas. ⁊ intra lamias ſunt grana ſic̄ grana xilecaracte ⁊ eiuſdē magnitudinis. ſapoꝛ ei⁹ eſt dulcꝫ. ⁊ coloꝛ eius eſt inter glaucedinē ⁊ ruboꝛem. ⁊ afferť a babilonia ex terra aliemen. Et ꝟtus ei⁹ eſt ꝙ ipā ē eq̄lis cōplexiōis ⁊ electa. Et illa eſt q̄ eſt in canna ſua interi⁹ nigra grauis ⁊ lucida. Et qđ de ipā vtimur plurimū eſt caro. licꝫ etiā coꝛtice aliquādo. Et idē auctoꝛ. Aben Meſuay. Virt⁹ eius eſt q̄ reſoluit ⁊ extinguit acuitatē ſanguinis.

Operationes.

A ¶ Johannes meſue. Caſſia fiſtula mūdifficat ſanguinem. ⁊ remouet acuitatem eius. ⁊ ſedat ſitim. et pꝛopꝛie cum ſucco endiuie aut ſaltem deputato ſm artem.

B ¶ Et ipā quidem mundificat ſtomachum. et educit colerā ⁊ flegma. ⁊ illud operatur ſine nocumento. ⁊ caret moꝛdicatione.

C ¶ Et ipſa quidem lenit guttur ⁊ pectus.

D ¶ Et reſoluit apāta acuta ī eis. ⁊ ꝯfert calefactioni renū ſūpta cū diureticꝫ ⁊ infuſiōe liq̄ris.

E ¶ Et ꝓhibet generationē lapidis ī eis. ⁊ ꝯfert febꝛib⁹ colericꝫ. ⁊ doſis ei⁹ ſm Serapionē auctoꝛitate Aben meſuay eſt a. ℥. vi. vſq₃ ad. ℥. x.

F ¶ Serapion auctoꝛitate Aben meſuay. Caſſia fiſtula extinguit acuitatem ſanguinis. ⁊ ſedat apoſtemata dura que fiunt ex eo. ⁊ reſoluit apoſtemata dura q̄ fiunt in gingiuis et gutture qñ fiunt cum eo gargariſmata cū aqua arboꝛis vulpis ⁊ paſſulis.

G ¶ Et ꝯfert ictericie ⁊ doloꝛi epatꝫ. ⁊ purgat coleram aduſtam. ⁊ mollificat ventrem mediocri mollificatione. ⁊ mundificat neruos.

H ¶ Auicenna li. ij. cap̄. de caſſia fiſtula. Caſſia fiſtula eſt eq̄lis in caliditate ⁊ frigiditate ⁊ humiditate. ⁊ eſt reſolutiua ⁊ lenitiua. ⁊ ꝯfert apoſtematib⁹ calidis ⁊ viſcerib⁹ ꝓpꝛie ⁊ gutturi qñ ex ea fit gargariſmus cū aqua ſolatri. ⁊ linitur ſuꝑ apoſtemata dura ⁊ ꝯfert eis. et liniūť ex ea podagra ⁊ iuncture doloꝛoſe. qñ diſſoluiť manib⁹ in aqua coꝛiandri humidi cū ſpuma pſilij et deinde fit ex ea gargariſmus confert ꝓuocationi ⁊ mundificat epar. ⁊ cōfert ycterICIe. ⁊ doloꝛi epatis. ⁊ eſt lenitiua ventris. ⁊ educit coleram aduſtam ⁊ flegma. ⁊ ſoluit ſine nocumēto ⁊ abſq₃ moꝛdicatione adeo ꝙ ipā eſt ꝯueniens pꝛegnātib⁹. et ſoluit eas. loco eius poniť mediū ipſi⁹ de terreniabin ⁊ triplū pōderis ei⁹ de carne paſſularū. Octauū pōderis ipſi⁹ de turbit. ⁊ qñq₃ poniť loco paſſularū liquiricia.

Capitulum. ciiij.

Caſſia lignea. Gal̄. vij. ſim. far. cap̄. de Caſſia lignea. Subſtantia caſſie lignee eſt multū ſubtilis. ⁊ ſapoꝛ eius eſt acutus ⁊ ſtipticitate pauca. ⁊ virtus eius eſt calida ⁊ ſicca in tertio gradu. ¶ Serapion libꝛo aggregatoꝛis capit̄lo Melochaa auc. Dyaſcoridis. Sunt eius multe ſpecies. ⁊ naſcunť in terris arabum vbi naſcuntur ſpecies alie aromatice. habet ſtipitem groſſum ⁊ coꝛticem. folia eius ſunt ſimilia folijs yreos nigra purpurea. et habet odoꝛem ſimilē odoꝛi roſe. Et hec ſpecies eſt in ꝓma bonitate ⁊ ſecūda. poſt hāc in bonitate eſt illa cuius coloꝛ eſt ſicut coloꝛ coralli. ⁊ eſt ſubtilis. leuis. longa. groſſi calami ⁊ plene moꝛdicans linguam cum ſtipticitate ⁊ acuitate pauca. bonū odoꝛē habens participātem aliquod odoꝛis vini. Hee due ſpecies ſūt vtiles in medicina. alie vero non ſunt adminiſtrande. ⁊ ego volui eas rememoꝛari vt non adminiſtrentur: ſed abijciantur. Et eſt de eis quedam que eſt nigra habens odoꝛem maluꝫ et coꝛticem ſubtilem. ⁊ reperitur res quedam ſimilis caſſie lignee et non eſt caſſia lignea. Et

cognoſcit̃ ꝑ ſaporē.qm̃ nō eſt acuti ſapoꝛ;:nec odoꝛifera.⁊ coꝛtex eiꝰ eſt adherēs ligno.⁊ repit̃ ſiĺiter q̄dā habēs calamū latū lenē mollē aſperū tactu.⁊ eſt minus mala ꝙ̄ nūc dicta.ſ; peioꝛ oīb; illa eſt cuiꝰ coloꝛ eſt alb;.⁊ odoꝛ ſiĺis odoꝛi poꝛri.nō habēs calamū groſſum ſ; ſubtilem.

Operationes.

A ¶ Sal'. Uirtus eiꝰ eſt q̄ reſoluit ⁊ incidit ⁊ foꝛtificat mēbꝛa.⁊ ꝓuocat menſtrua que retinentur cauſa groſſoꝝ humoꝝ ⁊ viſcoſoꝝ.

B ¶ Sera. Caſſia lignea h; ꝟtutē ꝓpinquā cynamomo calefacit ⁊ deſiccat ⁊ ꝓuocat vꝛinam.⁊ ſtipticat leui ſtipticitate.⁊ admĩſtrat̃ cū medicinis acuētib; viſū.⁊ qñ admiſcet̃ cū melle ⁊ linit̃ humiditas lactea q̄ apparet ĩ facie aufert eā.

C ¶ Et prouocat menſtrua . et conuenit veneno tyri quando ſumitur in potu.

D ¶ Et apoſtematibus calidis intrinſec; quando bibitur.⁊ doloꝛi renū facto fomēto cum ea. ⁊ dilationi matricis qñ fit eucatiſma .i. fumigiū cū decoctiōe eiꝰ.⁊ ponit̃ loco cynamomi in ꝯfectionib; duplicato pondere ex ea .

E ¶ Et idē auc. Meſaac. Foꝛtificat ſtomachu; ⁊ epar.⁊ expellit fetū cū foꝛtitudīe. Aui.de viribꝫ coꝛdis dicit ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ.

Capitulum.cv.

Caſtanea . yſidoꝛus in libꝛo ethymologiarum. Caſtanea dicitur eo ꝙ fructus eius gemini in modum teſticulorum rotundi ſunt . qui dum eijciuntur quaſi caſtrantur . Hec arboꝛ ſimul vt exciſa fuerit. tanꝙ̄ ſilua expululare conſueuit.

Operationes

¶ Plinius libꝛo ſecūdo. Caſtanea diligit mōtes ⁊ valles:ſicut robur et abies . Nec amant aquoſa loca cypꝛeſſi et caſtanee.ſed ſunt ſiccanee. Caſtanea eſt aceris modo criſpa ⁊ eſt etiam eidē fremitas ſpiſſa. Itaq; cariem vetuſtatemq; ſentit tardiſſime. In vere aūt ꝯcipiūt caſtanea terebinthus ⁊ aquifoliū . A

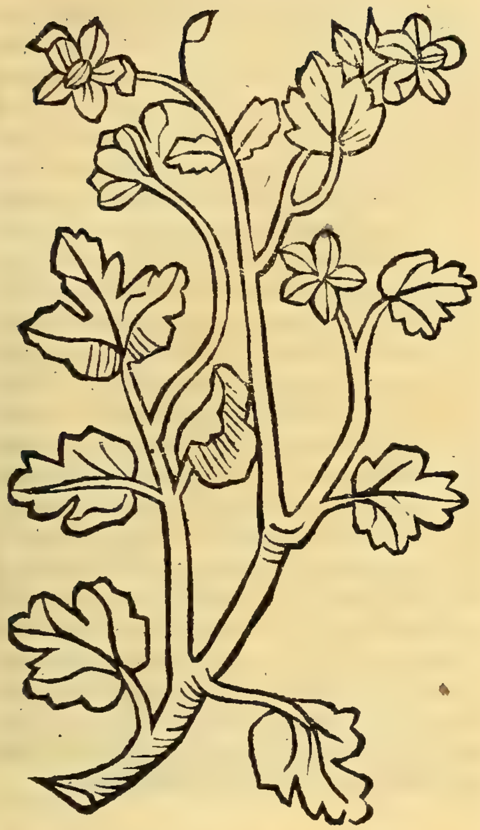
¶ Idem libꝛo decimo ſeptimo. Semem ipſa ſerere docuit natura :cum decidens viuiſceret terra exceptum. Nec aliter proueniūt in glandines atq; caſtanee.quibus eſt pꝛo ſemine fructus ipſe. Caſtaneam inſeruit Coꝛelliꝰ eques romanus ſuometipſo ſurculo in agro neapolitano. B

¶ Hec inter laudatos ab eo nomen accepit. C
Poſtmodum heres eiuſdem libertus coꝛellianam inſeruit. Hec eſt inter illas differentia.ꝙ illa copioſioꝛ.hec coꝛelliana melioꝛ. Tempus vero ſtatutū caſtanee ac pinee ſerendi eſt ſeptimo kalendas Marcij.

¶ Caſtanea pedamentis omnib; pꝛefertur facilitate tractatus perdurādi pernicatia regerminatione cedua . Salice quoq; letioꝛ fuerit facile ſolum.nec tñ arenoſum.maximeq; ſabulū humidū aut carbunculū vel coſi etiā farinā quamlibet opaco ſeptentrionaliq; ⁊ pꝛefigido ſitu.vel etiā decliui. D

¶ Recuſat eadem gallina rubꝛicam cretam: omnemq; terre fecunditatem qua ſeri nuces diximus.ſed non prouenit.niſi maximis.nec niſi quinis aceruatim ſatis . perfringi ſolum debet ſupꝛa ex menſe nouembꝛi in febꝛuariū. quo ſolute ſpōte ex arboꝛe cadunt atq; ſubnaſcuntur. Interualla pedalia ſint vndiq; ſulco Ex hoc ſeminario transferuntur in aliud.bipedali iteruallo plus biennio. Sunt ⁊ propagines nulli quidem faciliozes. Nudata ſiq̄de; tota radice in ſulco ꝓſternit̃.et tūc ex acumine ſupꝛa terrā relicto alia quoq; ab radice renaſcitur.ſed trāſlata neſcit hoſpitari.pauetq; nouitatē biennio fere poſtea ꝓſilit. E

Capitulum.cvi

Celidonia. yſidor⁹ in lib. vbi ſup̄. Celi-
donia d̄r: vel eo q̄ aduentu yrundinū
erūpere videat̄. Uel eo q̄ pullis yrun-
dinū ſi oculi auferant̄ matres eoꝝ illis ex hac
herba mederi dicant̄. ¶ Plini⁹ li. xxv. Anima-
lia herbas inueneīt in p̄miſq3 celidoniā. Hac
eīm yrundines oculis pulloꝝ in nido viſu{m} re-
ſtituunt. vt q̄dam etiam volunt erutis oculis.
Eius genera duo ſunt. maioꝛ fructicoſa cau-
le folio paſtinace erratice. ip̄a amplioꝛe. duoꝛū
cubitoꝝ altitudine. flos albicans. flos luteus.
Minoꝛa folia ſunt hedere rotundioꝛa minus
candida. Succus croci moꝛdax: ſemen papa-
ueris. floꝛent yrundinu3 aduentu. marceſcunt
diſceſſu. floꝛentib⁹ illis ſuccus exp̄mit̄ ꝛ ī vaſe
ereo cum addito melle leniter cinere feruēti de-
coquit̄. ¶ Plateari⁹. Celidonia eſt calida ꝛ ſic-
ca in tertio gradu. cuius duplex eſt mod⁹. vi-
delicet indica. que maioꝛis eſt efficacie. Et cō-
munis: que in noſtris regionib⁹ inuenit̄. ꝛ eſt
minoꝛis efficacie. Una tamē poteſt poni ꝓ al-
tera. Indica citrinā radicē h3. Et ī receptiōe
nō herba ſ3 radix poni debet. q̄ ꝑ annos tres
in efficacia multa ſeruari valet. Ex qualitate
ſua virtutem habet diſſoluendi et attrahendi
et conſumendi. ¶ Dyaſcoꝛides. Celidonia ma-
ioꝛ virgam habet vnius cubiti longam et am-
plius teneram ac tenuem. Que in gyro habet
folia plura botracio ſimilia ſed mollioꝛa ꝛ ſub-
albidioꝛa. floꝛem auroſum pꝛofert. ſuccum cro-
ceum habens. virtus eius eſt viſcida moꝛdens
et amara non boni odoꝛis. Radix deſurſum
eſt vna deſubtus plures.

Operationes

¶ Platearius. Celidonia cōtra doloꝛem den- A
tium in frigida cauſa valet radix hec aliquan-
tulum trita. valet ꝛ ad caput purgandum. Et
vuam ex frigidis humoꝛib⁹ repletā

¶ Contra colicam paſſionem herba trita et in B
vino decocta ſupponitur.

¶ Et ad cancrum oꝛis aut neruoꝛum puluis C
radicis cum puluere roſarum conficitur. ꝛ cū
aceto decoquitur.

¶ Ad fiſtulam eius puluis cū capitello ↄficit̄ D
et oꝛi fiſtule cū melle immittitur.

¶ Galienus octauo ſimplicium farmacarum E
capitulo de celidonia abſterſiue foꝛtiſſime et
calide virtutis. quinimo ꝛ ſuccus eius ad aug-
mentationem viſus eſt vtilis. in quibus cerni-
tur groſſum quid ſ̄m pupillam ꝛ dyafoꝛa re in-
digent. Uſi vero fuerunt quidam radice: et ad
eos qui obſtructionem epatis et ycterici{a}3 pa-
tiuntur in vino albo dētes bibere. Similiter
autem maſticata vtilis eſt in doloꝛib⁹ dentiū.
Paruū ꝙo celidoniu3 acrum exiſtens magna
vlcera citiſſime cuti cathaplaſmatū ꝛ vngues
lepꝛoſos eĳcit. expurgat ꝙo ſuccus eius ꝑ na-
res ſufficienter acris exiſtens.

¶ Dyaſcoꝛides capitulo de celidonia. Succ⁹ F
celidonie maioꝛis melle addita in certamine
coct⁹ ſuꝑ carbones oculoꝝ maculas detergit.
Folia ꝛ radix ꝛ virga in vmbꝛa eſtate ſiccant̄.
ꝛ ſicut crocus componuntur. Radix eius ani-
ſo mixta ꝛ vino albo bibita ytericis opitulā-
tur. Folia eius cū vino ꝛ cathaplaſmata ad-
hibita maculas detergunt. maſticata doloꝛem
dentium pꝛohibent.

¶ Celidonie minoꝛis virtus eſt viſcida. vulne- G
rat cutim. ſcabiem detrahit. vngues lepꝛoſos
excludit. ſuccus ei⁹ radicis melle addito narib⁹
infuſus caput purgat. Eadem dicit Serapiō
capitulo pꝛopꝛio auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis: lic3
per alia verba.

Capitulum. cvij.

Cedrus. Dyaſ.ca.cedrꝰ. Cedrꝰ arboꝛ eſt vnde pix cedria fit. cuiꝰ ſemia ſūt ꝑua atqꝫ ſpinoſa. fructui iuniperi ſilia vel mirte Alia ē maioꝛ q̄ ab aliq̄bꝫ cedrꝰ lata appellat̃ fructui cypreſſi ſimilās: ſꝫ minoꝛ ē. q̄ tñ ē vexabilis ſtomacho. atqꝫ feruētē hꝫ ꝟtutē. d̄ q̄ fit cedria. Eſt āt cedria ꝓbabilis ꝛ vtilis q̄ ē ſpiſſa ꝛ limpida ꝛ ī odoꝛe foꝛtiſſima. in q̄ cū digitū intinxerꝭ pinguedie ſua rariꝰ defluit. Itē ſerpin.i.cedrꝰ. ꝛ eſt arboꝛ cuiꝰ gūmi eſt gūmi cedri. ꝛ ab iſta arboꝛe emanat pix cedria vl' cedrina. ꝛ ē pix liq̄da q̄ arabice vocat̃ hictan. ꝛ eſt genus abietis ¶ Pli.ca. d̄ cedro. Eſt inq̄t cedrꝰ maioꝛ ꝛ minoꝛ Minoꝛis duo ſunt genera. ſcꝫ licea ꝛ fenicea Differūt. folia nāqꝫ derogatū habēt ſpinoſum oxicedros vocat̃ ramoſa ꝛ nitoꝛe infeſta. altera odoꝛē p̄ſtat. fructū ferūt mirti in magnitudine dulcē ſapoꝛē habentē. Et maioꝛis duo ſunt genera. Unum qđ floꝛet ꝛ nō fert fructū. Aliud fructiferū nō floꝛet. ꝛ in eo antecedentē fructū occupat nouꝰ. ſemē eiꝰ cypꝛeſſo ſile: ſꝫ qđ cedro lentē vocāt ex hac reſina laudatiſſima fit. Itē alibi inter arboꝛes q̄bꝫ pix fit cedrꝰ groſſioꝛ quidā putāt ꝙ ſit iuniperus licet falſo.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Uirtꝰ eſt ei ſiccatiua ꝛ recoꝛpatiua q̄ ꝓpter nimietate coloꝛis ſui pellibꝫ inuncta vrit et ſiccat. caligines oculoꝝ detergit. glaucomata et cicatrices inuncta limpidat. ¶ Cū aceto B
miſſa et infuſa ꝟmes auriū occidit. cum yſopi
ſucco mixta ſonos auriū tollit. ¶ Si miſſa in C
foꝛamie dentiū vbi doloꝛ eos crepare facit. et ſi
diu in oꝛe retinet̃ doloꝛē dentiū amittit. ex hac
ad coitū veniēs. ¶ Si inde veretrū vnxeris ge D
nitalia ſtringit ītantū vt filios facere nō poſſis
¶ Squinātico ꝝ cauſas curat fauces. ſi vnxerꝭ E
deintꝰ tumoꝛes tollit. ¶ Et pediculos ꝛ lendi- F
nes puncta necat. moꝛſibꝫ ſerpentū cum ſale ꝛ
dulcoꝛe bibita occurrit. ꝑcuſſū lepoꝛis mariti-
ni ad ſanitatē ꝑducit. ¶ Stomaticꝭ vncta me- G
det̃. vulnera pulmonis optime curat. ¶ Uer- H
mes ꝛ aſcarides cliſteri addita occidit. Multi ꝓ oleū ex cedria dū coq̄t̃ deſup cū pēna colligūt ſic oleū picis. ꝛ ſcabiei ꝛ pediculi aialium
ꝓdeſt. vulneribꝫ vtiliter adhibet̃. huiꝰ fumꝰ tm̄ I
ꝓdeſt q̄ntū ꝛ picis dure. ¶ Item potui data in
ciati q̄ntitate vlcꝰ fluidū pulmōis faciat. fit āt K
oleū ex arboꝛe vt de pice. ¶ Eſt aūt oleū nimiū leptomere: molles carnes abſqꝫ doloꝛe conſeruās. durās āt lōgo tpe. ꝛ nigra coꝛpa deſiccat. L
¶ Lachrymū vero arboꝛis eiuſdem viſcide et efficaciter ꝛ cū veſicatōne refrigerat ꝛ ſtringit. nam moꝛtuoꝝ recōdita in arboꝛe eadē a tabe defendit. vnde ꝛ moꝛtuoꝝ vita vocatur.

Capitulum.cviij

Cerefoliū vulgo ðr q̄ddā gen⁹ apij.caſ
lidū i tertio ḡdu:ſiccū i.ij. Dyaſ. Cere
folio vis ignea ē ⁊ acerrima. Ex herba
rio. Cerefoliū naſcit̄ in locꝫ cultꝫ i mēſe febꝛua
rio.locis frigidis poſt yd⁹ ſeritur cerefoliū.qð
agrū deſiderat lentū:humidū ſtercoꝛatū.

Operationes.

A ¶ yſaac: In dietis particularibꝫ in capitulo ð
apio. Cerefolium potui datum cum mellicraſ
te vꝛinam ⁊ menſtrua pꝛouocat.laterū ac doloſ
rem renum ⁊ veſice placat.
B ¶ Uētris ſolutionē ð groſſa vētoſitate mitigat
C ¶ Stomachi ventoſitatem ⁊ omniū viſceruꝫ
diſſoluit:et opilationem aperit.
D ¶ Dyaſ. Cerefoliū cū melle addito medet̄ can
ceratis lateris doloꝛem hauſtum ex vino miti
gare videtur.
E ¶ Et aq̄ mulſa pituitatē reſoluit. Ex aceto lūſ
bꝛicos ⁊ tineas ꝑimit:vꝛinā ⁊ mēſtrua ipellit.
F ¶ Omnemq̄ tumoꝛem ſoluit.
G ¶ Macer. Eſt cerefolio vis acra ⁊ ignea valde.
Appoſitū cancris tritū cū melle medet̄. Cum
vino bibitū lateris ſedare doloꝛē. Sepe ſolet
tritam ſi nectas deſuper herbam. Cum mulſa
bibitum pituite noxia ſoluit ⁊c̄.

Capitulum.cix.

Cepe. Dyaſ.c. Bulb⁹.i.cepe. Ei⁹ ſpēs
ſūt due. Una eſt q̄ hꝫ rufū bulbū q̄ boſ
nus eſt ex terra pingui ⁊ collect⁹ cuſto
matic⁹ eſt. Alia eſt ſpēs bulbi pl⁹ iſto cuſtomaſ
ticus. Omēs em̄ bulbi calī.⁊ viſcidi ſunt. Pli
nius ca.cepe. Cepe virtutē hꝫ inciſiuā .⁊ oblōſ
ga pl⁹ eſt ſtiptica q̄ꝫ rotūda:⁊ q̄ coloꝛē rufuꝫ ha
bēt q̄ꝫ ille q̄ albū. Sicce āt viſcidioꝛes ſunt q̄ꝫ
virides .⁊ crude. Et crude pl⁹ viſcide q̄ꝫ cocte.
Sera.li.aggre.ca. Baſal.i.cepe. Baſal lōge
exceptis ſūt acutioꝛes q̄ꝫ rotūde.⁊ pl⁹ ſtiptice.
Et ille q̄ ſunt rubei coloꝛis ſūt acutioꝛes q̄ꝫ alſ
be.⁊ ſicce q̄ꝫ recentes.⁊ crude q̄ꝫ aſſate. Hal.vij
ſim.far.ca.ð cepa. Cepe ex q̄rto ḡdu ē calefacſ
tiuū.ſubſtātia ꝓo ei⁹ groſſaꝝ partiū eſt.

Operationes

¶ Dyaſ. Bulbi comeſti erigūt linguā ⁊ fauces A
exaſperant.ſtomachum inflant.
¶ Cathaplaſmatibꝫ adhibiti laxationibꝫ ⁊ doſ B
loꝛibꝫ iuncturarum .⁊ podagricis maximum
pꝛeſtant effectum. Coꝛpoꝛi infixa euocant.ſoſ
li ⁊ melle adhibito id facere poſſunt.
¶ Tumoꝛes ydropicis bulbus impoſit⁹ ſparſ C
git. Caninis moꝛſibꝫ ſubuenit. Addito melle
ſtomachi doloꝛē compeſcit.
¶ Et furfures ⁊ acoꝛas nitro addito purgat. D
Liuoꝛes ⁊ maculas tollit . Medio oui addiſ
to ⁊ aceto ⁊ melle lentigines coꝛpis emendat.
¶ Cōquaſſationibꝫ aurium ⁊ vnguium cū po E
lenta bene adhibet̄. Coctus in cinere calido ⁊
polenta addita ⁊ capitibꝫ minoꝝ piſciū nigris
cicatricibꝫ reddunt coloꝛem.
¶ Cocti ⁊ comeſti doloꝛē lateris cōpeſcūt. Sꝫ F
non multū comedendi ſunt.quia neruis conſ
trarij ſunt ⁊ ſiccatiue virtutis.
¶ Pli. Cepe comeſte inflatōes ꝑſtant. faſtidiū G
tollūt.ſitim ꝓuocāt.⁊ tollūt oꝛis fetoꝛē cuſtoma
tice ſunt. Emoꝛroidas impoſite ꝓhibent.
¶ Succus ei⁹ immiſſus naribꝫ caput purgat. H
Moꝛſibꝫ caninis occurrit melle et ruta ⁊ ſale
addito. Cum ſepo gallinatio auriū doloꝛem et
ſuperfluos ſonos compeſcit.et ad vlceratiōes
aurium pꝛodeſt.
¶ Cauda ꝓo fricata alopitias emēdat. Puluis I
ei⁹ comeſt⁹ doloꝛē capitis remouet. Succus
eius optime caput purgat. Naribꝫ attract⁹ co
lericis ꝯtrarie flegmaticis vtiles ſunt.
¶ Galienus. Cepe emoꝛroidas aperit appoſita K
Aut cum aceto illinita in ſole aluos abſtergit.
Et fricata in alopitijs citius q̄ꝫ altionum pꝛo
uocat capillos.

L ¶ Si ꝟo ſepauerit q̇s ſuccũ ei⁹ totũ q̄ntũ ē reſiduũ ſuff.ciēs ē terreſtrꝫ ſubſtãtie. Jpe ãt ſuccus aq̇ſe ⁊ aeree eſt caliditatꝫ. ita ãt ⁊ ſuffuſos ⁊ abliopina.os p̄ groſſicie humoꝝ iuuat vnct⁹

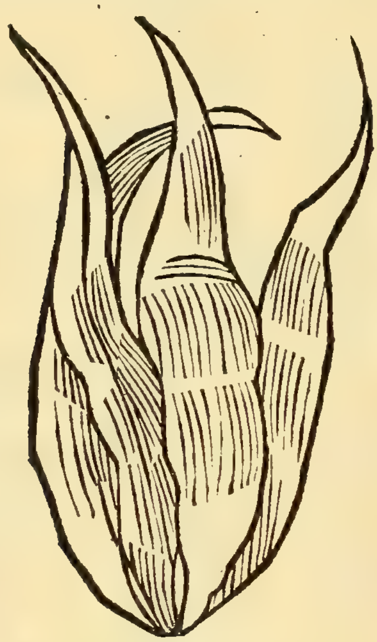
M ¶ Ex huiuſmodi autē cõplexione tota cepa inflatiua eſt cõmeſta. ⁊ ꝓpterea quacũqꝫ ſicciora ſunt cõplexione min us ventoſa. Hoc idē auc. Dyaſcoꝛidis in ca.vi. bulbus.

N ¶ Bulbus cõmeſtiuus frigidioꝛ eſt bulbo vomitiuo ⁊ groſſi. necnõ viſcoſi hũoꝛis eſt generatiuus. Nam difficile digeſtibilis eſt ⁊ inflatiuus ⁊ libidinoſis ſuperplaſmatus. Eo aũt ꝙ amaritudinis atqꝫ ſtipticitatis pticeps eſt abſterſiuus ⁊ ſolidatiuus efficiť ⁊ ſiccatiu⁹.

O ¶ Oſtenſum eſt em̄ ꝙ amar⁹ q̇dez ſapoꝛ in abſterſiuis ſubſtãtĳs eſt. ſtipticitas ꝟo in ſolidatiuis. ſiccitas ꝟo eſt in vtraqꝫ.

P ¶ Ait idē i li. d̕ cibis. Cepa calefacit coꝛp⁹ ⁊ ſubtiliat in ip̄o groſſos hũoꝛes ⁊ incidit viſcoſos.

Q ¶ Cruda ⁊ cocta pauciſſimum dat coꝛpi nutrimentũ. nocet colericis. ſed his q̇ flegmaticum humoꝛē aut crudũ groſſum ⁊ viſcoſũ collectũ habuerit idõ catalia eduloꝝ ſunt

Capitulum. cx.

Ceterach. Dyaſ. ca. Aplenon. id eſt ceterach. Aplenon folia habꝫ ſcolopēdrie venenoſe ſimilia. Naſcitur locis ſaxoſis vel parietibꝫ ex lapide fabꝛicatis. folia ei⁹ ſunt multa ex vna radice aſcendētia. diuiſa ſicut polipodium ſubtus rufa ⁊ aſpera ⁊ ſuper viridia. Eſt ꝟo ſine haſta. ſine floꝛe. ⁊ ſine ſemine. Gal. vi. ſim. far. ca. Aplenon. Subtilium partiũ q̇dez: nõ tm̄ calide ꝟtutꝫ eſt herba.

Operationes.

¶ Dyaſcoꝛides. Folia ceterach elixa cum aceto ⁊ bibita. xxx. diebꝫ ſplenem ſiccant. Item folia ipſius vino addito et cathaplaſma impoſita: ſpleni ſingulare p̄ſidium eſt. A

¶ Yſopo folia cũ aplenon folĳs trita cũ leuiſſima vini bibitione ſplenem ꝯſumunt. B

¶ Stranguirĳs ⁊ ſubglutionibꝫ et yctericis prodeſt. Bibita calculos frangit. C

¶ Diciť ꝙ folia cũ ſplene mule collo ſuſpenſa mulierē generare nõ ſinit. ſane nocte ſuſpendenda eſt. ⁊ obſeruandũ ne luceat luna aut de die ſuſpende. et ſi homo ꝓ muliere eandē foderit. ⁊ aſſit ali⁹ q̇ dicat: inde fodiꝛe vt illa nõ generet etiã hoc diciť prodeſſe. D

¶ Galienus. Ceterach lapidem frangit ⁊ ſplenem ſubtiliat vel attenuat. E

Capitulum. cxi.

Cheuri. Sera. lib. aggre. cap̄. Cheuri. auc. Dyaſcoꝛidis. eſt planta nota habens diuerſitatē in ſpecie ſua a diuerſitate floꝛum cognoſcitur. Nam quedã floꝛem

albũ.q̄dã purpureũ.et q̄dã citrinũ. Et q̄ hʒ florem citrinũ melior eſt ꝛ aptior in medicia. Sʒ q̄dã dicũt ꝙ cheiri ſunt flores ſiles violaꝝ non in die ſʒ ĩ nocte redolentiũ.qꝝ odor eſt vt odor violaꝝ.ꝛ veꝝ dicũt. Et idẽ auc. Gal. Eius floris ſubſtãtia eſt ſubtilis aquoſa ꝛ ꝓprie ſicca ex ea.ꝛ ſapor eius eſt amarus.ꝛ virtus eiꝰ eſt que calefacit ꝛ deſiccat abſtergit ꝛ ſubtiliat.

Operationes.

A ¶ Sera. Subtiliat maculas groſſas q̄ ſũt in oculis.ꝛ aq̄ decoctõis eiꝰ ꝓuocat mẽſtrua ꝛ expellit ſecundinã.ꝛ fetũ mortuũ qñ ſedeť in ea.ꝛ qñ bibiť cũ aq̄ aut alia re corrũpit fetum.

B ¶ Et curat apoſtemata matricis quando ſuponiť eis. ꝛ ꝓprie antiqua dura. Virtus ſemis eius eſt ſicut ipſius flos.

C ¶ Confert fiſtulis qñ deſiccatur ꝛ pulueriзať in eis.ꝛ ꝯfert omĩ apoſtemati duro putrifacto. ꝛ habens colorẽ citrinũ ad oĩa eſt fortior.

D ¶ Cheiri flores ſunt ſimiles violis in odore. quoꝝ alĳ ſunt albi.alĳ ſunt glauci in nocte potiſſime redolentes.ꝛ eoꝝ herba alio noĩe vocať herba gallica vel flores cipri.

E ¶ Et alĳ ſũt coloris purpurei.q̄ herba a romanis vocať ꝯſolida.licʒ incõgrue. Prime autẽ due ſpẽs ſcʒ citrina ꝛ alba ſunt ſpẽs viole ẜm Dyaſcoridẽ.vt apparet in capitulo Viola.

Capitulum.cxij.

Centaurea. Dyaſcorides. Centaurea ẜm tranſlationẽ noſtram. Centaurea maior quam multi narcam aut gentianam dicunt ꝛc.ſed falſo.qm̄ in lr̄a gentiana dicit ꝙ ſuccus centauree efficit ſicut ſuccꝰ gentiane. Ergo centaurea nõ eſt gentiana.vt multi dicunt. Similiter Dyaſcorides facit ſemotum capitulũ de centaurea a capitulo de gentiana.ergo nõ ſunt idem. Dicit aũt Dyaſcorides. Centaurea abundat in Licia ꝛ Archadia.folia habʒ ſimilia nuci regali viridia.ꝛ oblõga ſicut cauliculi.ꝛ rotũda ꝛ ſerratim exteriꝰ inciſa ſicut tres digiti.ꝛ virgã ſimilẽ lapatio duoꝝ vel triũ cubitoꝝ longã.radix eſt illi multas virgas habens.in q̄bꝫ capita ſunt ſimilia miconio ꝛ lõga cum flore purpuraſtro et rufo. Radix eſt groſſa ꝛ grauis ꝛ fortis acerrime ſucculenta.q̇ ſuccus ſtipticꝰ et viſcidus eſt rubei coloris. Locis naſcitur pinguioribꝫ et ſolanis cuius ſuccus exſiccať ꝛ coquiť ſicut gentiana. Centaurea minor quã multi linoliam dicunt fortiter deſiccat abſqꝫ aliqua mordicatiõe. Nominatur etiam ab alĳs elleboritis ſiue amaratrũm vel febrifugia. Naſcitur locis aquoſis. ypericoni atqꝫ origano ſimilis.virgam habẽs per longam anguloſam.florẽʒ purpureum.folia minuta ꝛ oblonga ſicut ruta.ſemẽ ſicut triticũ.radix eſt ei oblonga ꝛ inutilis.guſtu amara. Galienus ſeptimo ſimpliciũ far.cap.de centaurea. Magne radix ſicut in guſtu qualitates contrarias habet.ita vt in vtilitate operationis.ſed ẜm guſtum acris ſimul ꝛ ſtiptica apparet cum quadam breui dulcedine.ẜm operationes vero acredo quedam caliditatis opera oſtendit. Centauree parũe radix quidem omnifariam in operatiua eſt. Rami ꝓo eiꝰ ꝛ maxime frondes qui in eis ꝛ flores vtiliſſimi.dominatur autem in eis amara qualitas.modica ſtipticitate participans.ꝛ propter hanc complexionem fortiter multum eſt hoc farmacum abſqꝫ mordicatione.quoniam autem om̄ia talia vtilia ſunt multotiens dictum eſt. ¶ Serapion libro aggre.capitulo antorion.id eſt centaurea. auctoritate Dyaſcoridis. Centaurea maior habet folia ſimilia nuci regali longa et viridia ſicut folia cauliũ in ſummitate gradatim inciſa.habet virgam ſimilẽ virge acetoſe. cuius longitudo eſt duoꝝ aut trium brachiorum habens ramulos plures egredientes ab vna radice.ſuper quos ſũt capitella ſimilia capitibꝫ papaueris nigri rotũda tendẽtia ad longitudinẽ.ꝛ habet florem cuius color eſt ſimilis

kalh. ꝛ ſemen ſimile cartamo inter florem eius ꝛ flos eius eſt ſimilis lane. ꝛ habet radicē grauem. cuiꝰ lōgitudo eſt duoꝝ brachioꝝ. Et naſcit̄ in terris ſoli expoſitis in mōtibꝫ arboroſis ꝛ in terra pingui. Minor ꝟo cētaurea naſcit̄ ī aquoſis locis ꝛ eſt ſimilis herbe ypericon aut pulegio montano. habet virgam vniꝰ palme quadratā: florem rubeum vergentē ad purpureitatem. ꝛ habet folia parua oblōga ſicut folia rute. ꝛ ſemen ſicut granū frumenti. ꝛ habꝫ radicem paruā in qua nullū eſt iuuamentū. ꝛ in ſapore eiꝰ vincit amaritudo plꝰ q̄ȝ aliud. et eſt ī eo ſtipticitas pauca. ꝛ virtus eius eſt que deſiccat ſine mordicatione. Pli. cap. ꝺ centaurea. Alia maior: alia minor. ſunt ambe calide ꝛ ſicce cōplexionis in ſecundo gradu.

Operationes

A ¶ Diaſcorides. Centaurea maior vires habꝫ cum aliqua exaſperatione relaxantes. vnde totum ventrem purgat.

B ¶ Radix aūt eius eſt candens ſicut ignis mollis fragilis cum ſucco ſubrufo ꝛ acro cū magna amaritudine.

C ¶ Hec radix ꝯquaſſationibꝫ vtilis eſt. pleureticis. ꝛ diſnoicis maxime ꝓdeſt. tuſſim antiquā cōpeſcit. aſmaticis ꝛ emoptoicis ſingulare p̄ſidium eſt. non febrientibꝫ cū vino. ℥. ij. de radice eius dat̄ febrientibꝫ cū aqua tortionibꝫ et cauſis ſtericis ſimiliter data prodeſt.

D ¶ Menſtruis impat. aborſum facit in moduȝ collirij ſuppoſita. nam acredine ſua p̄dictū facit. ꝛ fetum mortuū expellit. ꝛ viuū corrumpit ꝛ extrahit. In hoc aūt ꝙ ſtiptica eſt plagas glutinat. ad reumata iuuat.

E ¶ Succus omnia facere illa nouit. maxime vulneribus cicatricem inducit.

F ¶ Paracoliſim facit: carnibꝫ īciſis ꝛ ī foco poſitis addita memorāt ꝙ carnē ī ſe coagulare facit. licꝫ modo exſiccāt ꝛ ꝓ licio illā vendūt.

G ¶ Centaurea minor tunſa et impoſita viridis vulnera purgat paracoleſim p̄ſtat.

H ¶ Cicatrices vulneribus recentibus et veteribus inducit.

I ¶ Elixatura eiꝰ bibita colerā ꝛ hūores pigues deponit ſciaticis ano ſuppoſita ſanguinē ꝓuocat ꝛ dolorē illiꝰ mitigat. ſuccus eiꝰ melle addito caliginē oculis detergit. aborſum facit. neruis dolētibꝫ fomēto p̄ſtat auxiliū.

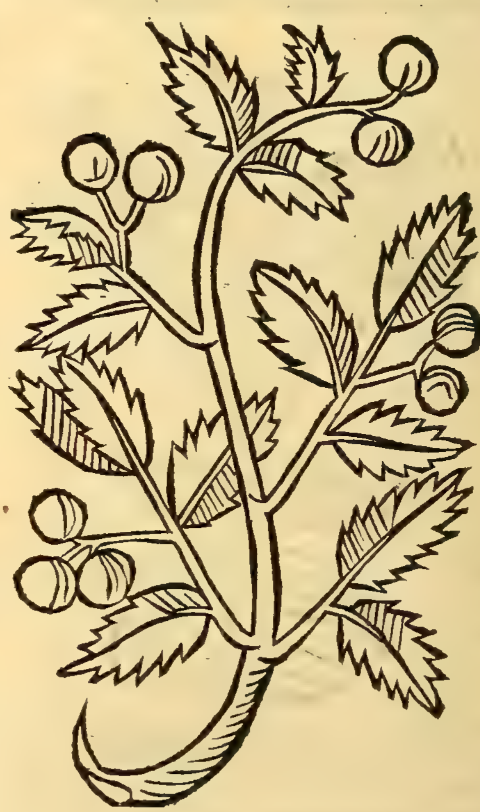
K ¶ Gal. Cētaurea magna ꝓuocat mēſtrua. Et eſt embriones mortuos euellēs ꝛ viuos corrūpens ꝛ educens. ſtipticitas ꝟo ea q̄ ſunt groſſe partiꝫ ꝛ terreſtris frigiditatiꝫ in glutinādo vulnera ꝛ iuuādo eos q̄ ſpuūt ſanguinem.

¶ Dant̄ aūt ꝛ de ea. ℥. ij. eis q̄dē q̄ febriunt cū aqua. eis q̄ ſunt ſine febre cum vino. L

¶ Secundū autē virtutem q̄ ex omnibꝫ qualitatibꝫ inſeſſionibꝫ ꝛ vulſionibꝫ ꝛ diſicis et antiquitatis confert tuſſibꝫ. nō em̄ euacuare ſolū oportet in his quod eſt p̄ter naturam. ſed ꝛ roborare et vigorare que expurgata ſunt ad eadeȝ igitur vtilis eſt que acerrima. q̄n non ſola nec ſincera exiſtat ſed vel dulcedini alicui ꝑmiſcet̄ vel non om̄ino amaritudini. Fortitudineȝ ꝟo ꝛ violentiam nō habebit ꝑmixta ei aliqua ſubſtantia eucrats. talis enim eſt que dulcis. Ad confortandam autem et congregandam ſtipticitas eſt neceſſaria. M

¶ Ex centaurea igitur minori magna vulnera conglutinantur cum cathaplaſmatur ip̄a herba adhuc recenti ꝛ etiam difficile conglutinabilia vlcera cōſolidat eo modo vtentibꝫ. exicat autem cum conglutinatiuis et ſiccatiuis ꝑmiſcetur virtutibꝫ. quecūqꝫ em̄ et fiſtulas curare nate ſunt ꝛ duricies antiquas mollificat. ꝛ mala morigerata vlcera ſanat. N

¶ Serapion libro aggregatoris capitulo: ꝓprio de centaurea maiori ꝛ minori. eodem dicit auctoritate Dyaſcoridis et Galieni. que h̄ dicta ſunt licet per alia verba. O

Capitulum.cxxiij.

Ceraſū ē fructꝰ. ceraſus ē arbor. Et eſt fructꝰ q̇ arabice vocaẗ ceraſie. grece ⁊ latine ceraſar. ⁊ aliq̇ vocāt ea gṅa regū Sera. li. aggre. ca. ceraſie. i. ceraſa. Et dicunt ꝙ ſint grana magna ſilia prunis. ⁊ ſūt in oriēte ⁊ eſt granū regū. Et eſt illud qđ eſt apud nos. Et auc. Gal. Sunt ex eis dulcia. pontica ⁊ aceto ſa ſicut inueniunẗ malagranata ⁊ poma. Et ipſoꝝ dulciū ceraſoꝝ quecūq; nedū maturata ſunt. q̄dam quidam ſufficienter pontica ſunt. q̄daꝫ autem acida ſimilia ſunt moris. ſꝫ in moris q̇dem nō maturis acida q̄litas dominatur pontica in ceraſis vero nō ſemꝑ.

Operationes

A ¶ Serapion. Dulcia deſcendunt a ſtomacho cito. ⁊ iuuamentum quod inferunt ſtomacho paucum eſt. ⁊ pontica faciunt contrariū eius.

B ¶ Aceroſa ꝓo deſiccāt flegmata ⁊ ſuꝑfluitates ſtomachi plꝰ q̄ꝫ pontica. ⁊ cauſa huiꝰ eſt. quia ī eis eſt res incidens. ⁊ ꝯferunt ſtomacho flegmatico ⁊ pleno ſuꝑfluitatibꝫ.

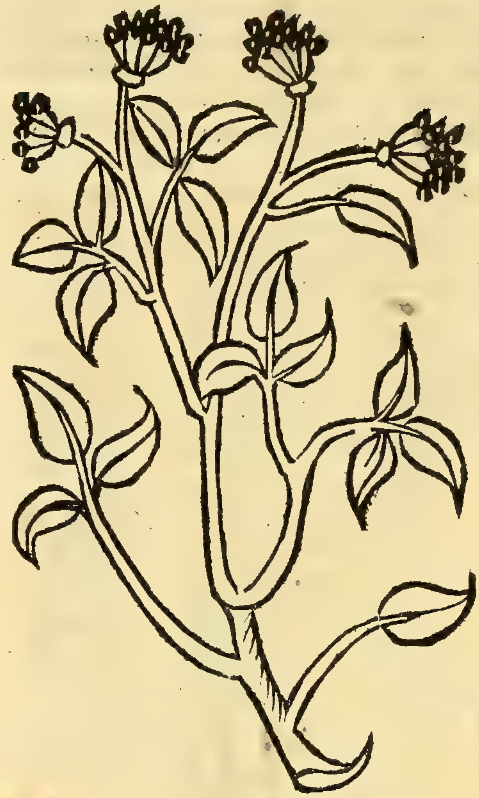
C ¶ In arboribꝫ ꝓo gūmi eſt cōis. virtꝰ oībꝫ viſcoſis ⁊ ī mordacibꝫ farmacijs, ꝓpterea in ea ē ꝟtꝰ medicinaꝝ inuiſcantiū ſine mordicatōe. ⁊ ideo ꝯferūt aſꝑitationi pulmonis. ⁊ ē in eo ꝟtꝰ ſubtilitatis. ⁊ ideo ꝯferūt lapidi qū bibunẗ.

D ¶ Dyaſ. ca. de ceraſis. Ceraſū viride pomū vētrē humectat ⁊ ꝓuocat. aridū ſiccat ⁊ detinet ſtomacho viride ꝯtrariū. Siccū (inquā) vtile accipiẗ. Hoc q̇daꝫ eſtimāt vrinā mouere a nō paucꝭ autoribꝫ tradiẗ. ſi mane recētia cū ſuis nucleis deuorata ſunt aluū tam copioſe fluere vt ex ea dē cā etiā morbo pedes implicati liberenẗ. ſit ex eis dyaceraſton. qđ oībꝫ eſt notū.

E ¶ Galieno placet non vnā in oībꝫ ceraſeis pomis eſſe virtutē. Nā in q̇buſdā auſterꝰ ſapor: ⁊ in q̇buſdā calidꝰ. ⁊ in q̇buſdā dulcꝭ a ꝑparet. et vult auſtera ad h̄ valere ꝙ ventrē reſtringant: ſtomachū vero ꝯfirment. Acida indicat flegmate abundantibꝫ ſtomachis optima. nā magis ſiccant ⁊ groſſitudinem denſioris humoris incidunt: dulcia ſtomacho aduerſa ꝓnūciant. citius tñ ꝑ inteſtina defluere.

F ¶ Gūmi qđ truncus illacrimat. exaſperitas arterias optime lenit. ſi in vino veteri detūr in ſolutione reſolutū ſimili modo datū: faſtidium ſtomachi nauſeantis auertit.

G ¶ Et de facie feditatem palloris excludit cum mero hauſtū calculos quibꝫ etiam veſice canalis obſtruiẗ in arene puluerem ſoluit.

Capitulum.cxxiiij.

Cretanꝰ. Dyaſ. ca. Cretanꝰ frutex eſt herbe duos ramos habētꝭ in vnꝰ cubiti lōgitudine. ⁊ naſciẗ locis ſaxoſis ⁊ marītinis cum folijs albis ⁊ pinguibꝫ ſilibꝫ andragne latioribꝫ ⁊ oblōgis. florē hꝫ album ⁊ ſemē libanotido ſilē magꝭ rotundū ⁊ odoratū. qđ deſiccaẗ vt triticū. Radices tres aut quatuor hꝫ digiti groſſitudine. odoris ſuauiſſimi plenū. Gal. vij. ſim. far. ca. de cretano. Cretanū ſalſum q̇dāmodo ⁊ cū guſtaẗ ſimul cūm breui q̄litate quo circa eſt ꝟtus eiꝰ abſterſiua eſt ſimł ⁊ exſiccatiua. debilior aūt eſt ſḿ vtraſq; amari longitudine.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Folia ⁊ ſemen eius ⁊ radices cocte cū vino ⁊ bibite vrinā ꝓuocant ycter icis medicanẗ. menſtruis imperāt. crude et elixe comedi poſſunt. ⁊ in ſale cōpoſite manducantur. folia eiꝰ in guſtu ſatis acida ſunt. A

¶ Paulus ca. de cretano. Cretanꝰ calida eſt et ſicca in tertio gradu. Herba eſt que in locꝭ maritinis reperiẗ. virtutem habet valde diureticam ex ſubtili ſubſtantia. B

C ¶ Contra diſſurriā ſtranguiriā ⁊ viciū lapidis ⁊ yliacam paſſionem herba ipa in multa quantitate buliat in aqua ſalſa vino ⁊ oleo: et in ea ſedeat patiēs vſq ad vmbilicum.

D ¶ Item ꝯ yliacā paſſionē ponat in criſteri.

Capitulum.cxv.

Cicuta. Sera.li.aggre.ca. ſuccarā vel coniſa auc. Dyaſ. Eſt planta habens ſtipitē ꝯcauū in q̄ ſūt multi nodoſi: ſic nodi feniculi. ⁊ eſt multū maior feniculo. et hꝫ folia ſimilia folijs ferule habētia grauē odorē. ⁊ ſup ſtipitē eiꝰ eſt corona in q̄ flores albi. et eſt ſemē ſilē ſemini aniſi. niſi qꝛ eſt albius. et hꝫ radicem nō multū infixam terre. q̄ eſt frigida valde. hec radix occidit ſua frigiditate. Paulꝰ. ca. de cicuta. eſt planta cuius ſemē frigiditate ſua eſt interimens. ſ; vino puro ⁊ calido eiꝰ nocumento ſubuenit. Galienꝰ. viij. ſim. farmacaꝝ. ca. comum. id eſt cicuta. qm̄ ſumme eſt infrigidatiue virtutis omnes ſciunt.

Operationes

A ¶ Sera. Corona huiꝰ plante accipit cum toto ſemine anteq̄ deſiccet. ⁊ terit ⁊ exp̄mit succꝰ. et ſiccat in ſole. ⁊ admiſtrat i collirijs q̄ fiūt ad ſedādos dolores oculoꝝ. ⁊ eſt optimū in hoc.

B ¶ Et quando fit emplaſtrū cum eo ſedat caliditatem ⁊ heriſipilam ⁊ formicam

C ¶ Et qn̄ terit hec planta cū ſuo ſemīe aut cū folijs ⁊ fit emplaſtrū cū ea: ſup teſticulos abſcindit pollutionē ⁊ gomorreā. ⁊ ſi fiat emplaſtrū cū ea ſup virgā ꝓhibet erectionē.

D ¶ Et qn̄ emplaſtrant cum ea mamille mulieꝝ ꝓhibet ab eis lac. Et qn̄ ponitur ſup teſticulos pueroꝝ nō ſinit eos augeri.

E ¶ Et qn̄ ponit ſup mamillas puellaꝝ nō p̄mittit eas magnificari. meliorāt ex hac planta eſt illa q̄ naſcit in crete inſula. in chia ⁊ in atica.

F ¶ Plinius coniza. id eſt cicuta que omnibus nota eſt. Cuius folia viperas et ſerpentes effugant. ⁊ eſt frigida frigiditate mortali.

G ¶ Platearius. Cicuta nō vtimur interioribꝫ. quia venenoſa eſt ⁊ in ſubſtantia ⁊ in qualitatibus. Intantum em̄ diſſoluit. q ſpūs inanuntur. ⁊ ex hoc membra mortificantur. Virtutē habet potiſſimam ſm radicem. ſecundo ſm folia. minorē ſm ſemē. Unde ſemen eiꝰ qn̄q ponūt i medicinis. et ex ea vngentū potiſſimū fit contra arteticam ⁊ podagram.

H ¶ Iſidorꝰ. Cicuta vrinā ⁊ menſtrua ꝓuocat ⁊ augmentat. Lumbricos et aſcarides necat. Sciaticos ⁊ arteticos de groſſo flegmate iuuat. ſi in eiꝰ apoſimate lauet aut potet. Groſſam inteſtinoꝝ ventoſitatē diſſoluit. Colicam paſſionē ⁊ ylij dolorē curat. pectꝰ ⁊ pulmonē de viſcoſo ⁊ groſſo flegmate purgat.

I ¶ Plinius libro. xv. Cicuta venenum eſt publica quadā athenienſiū pena inuiſa. ad multa tm̄ vſus nō omittendi. Semen habet noxium Caulis aūt eſt viridis. ⁊ vrit plerūq ſic in plantanis. lenis hic ⁊ geniculatus vt calami nigricens. Altior ſepe binis cubitis. In cacuminibus ramoſus. habet folia coriandri tenuiora graui odoratu. Aniſo craſſius. radice ꝯcaua nullius vſus. Semini ⁊ folijs ineſt vis refrigeratoria. q̄ ſi enecat: incipiūt augeri ab extremitatibꝫ corpis. Remediū autē eſt pus q̄ perueniat ad vitalia. natura vini excalefactoria ac i vino potata irremediabilis exiſtimat. Succus exp̄mitur folijs atq floribꝫ. tunc em̄ maxime eſt tempeſtiuus et melior.

K ¶ Semine trito expreſſus et ſole denſatus in paſtillos. necat ſanguinem ſpiſſando. hec altera vis. Ideoq ſic necatorum in corporibus apparent macule.

L ¶ Ad diſſoluēda medicamēta vtunt illo ꝓ aq̄ ⁊ ad refrigerandū ſtomachū fit ex eo malagma. valet ad cohibēdas epyforas eſtiuas. oculoꝝq dolores ſedādos circūlitū. Miſcet collirijs.

M ¶ Et alios oēs cohibet reumatiſmos

Folia quoqꝫ tumorem omnē: ac dolorem ⁊ epi
forã ſedant.

Capitulum.cxvi.

Cicorea. Platearius. Cicorea que et ſpōſa ſolis. ⁊ ſolſequium ⁊ intuba dicitur. frigida ⁊ humida eſt in ſecūdo gradu. ¶ Conſtantinus in libro graduum. Cicorea ſiue ſponſa ſolis frigida eſt ⁊ ſicca in primo gradu. ¶ Plini⁹ li.xx. Intubum erraticū apud nos q̇dã ⁊ ambugiam appellauere. In egipto vocant cychorium. ¶ Idem in libro viceſimo primo. Cycorium poſt vergilias naſcitur. florētqꝫ particule ei⁹. Radix eſt eis lenta q̄ vtuntur ad vincula. ¶ Actor. Hec herba ſcꝫ que vulgo dicitur cycorium: ipa etiã alijs noīb⁹ p̄ter ſupradicta dicit̄ elytropiū ⁊ dyoniſia: Unde ꝺ ipa quoqꝫ dicet̄ inferi⁹ in capitulo Elytropium de e.

Operationes

A ¶ Plateari⁹ in cap̄. cycorea. Herba ipa comeſta valet ꝯ venenū. Succus ei⁹ valet ad opilationē ſplenis ⁊ epatis ex calida cauſa. ⁊ ꝯ calefactionē eiuſdē. Hec herba viridis eſt ⁊ multe efficatie. ſicca ꝟo nulli⁹ vel parue.

B ¶ Cocta ⁊ comeſta valet opilationi ſplenis et epatiſ. ⁊ ꝯ calefactionē epatis. Succus epati ſupponit̄ vel cathaplaſmat̄.

¶ Et quia virtutē habet reſtringendi venenū animalia quedã a venenoſis animalib⁹ leſa: huius herbe tactu ſanant̄. C

¶ Conſtantin⁹ libro vtē. confortat ſtomachū et valet ꝯtra ſcorpiones. aliorūqꝫ reptiliū morſum cum myrrha mixta. ⁊ mulieri ſuppoſita ꝓuocat menſtrua. D

¶ Plinius libro.xx. cap̄. Intubum. Id refrigerat in cibo ſumptum. ⁊ collectiōes ſanat illitū. Succus decoctus ventrem ſoluit. Renibus ⁊ ſtomacho proficit. E

¶ In aceto decoctum vrine tormenta diſcutit. Itēqꝫ morbū regiū cū mulſo ſi ſine febre ſit reſecat ⁊ adiuuat. Mulierꝫ purgatōib⁹ in aq̄ decoctū adeo ꝓdeſt vt mortuos trahat partus. F

Capitulum.cxvii.

Cinogloſſa. yſiđ. in li. ethymologiarū. Cinogloſſa ē herba quã linguã caniū vocãt. A cinos qđ eſt canis. ⁊ gloſſos qđ eſt lingua. Inde cinogloſſa. id eſt lingua canis. Et eſt herba ſimilis arnogloſſe: niſi q꞉ ſūt ei coſte apparētes i folijs ei⁹. ſꝫ ſunt leuia ſatis ⁊ eſt in eis borra apparens.

Operationes.

A ¶ Medeť vlceribꝫ oris ⁊ aliis vlceribꝫ fraudulentiſ frigide ⁊ ſicce cõplexiõis. ⁊ curat alcolam. balneũ decoctionis eiꝰ curat gomorreã.
B ¶ Pliniꝰ lib. xxv. Cinogloſſos caninã imitans linguã topiariis opibꝫ eſt gratiſſima.
C ¶ Aiuntq; eam ꝙ tres tirſos ſeminis emittat. Eius radicez potatam ex aqua prodeſſe ad tertianas. que quattuor ad quartanas.
D ¶ Eſt ⁊ alia ſimilis ⁊ que lappas ferat minutas cuius radix pota ex aqua ranis et ſerpentibꝫ aduerſatur.

Capitulum. cxviii.

Citonia. Dyaſcorides. Citonia vel citomus eſt arbor maloꝝ citomoꝝ. Huius folia virtutem habent medicinalẽ ¶ Palladius libro ſcdo. Meſe Januario tuberes inſeruntur citonio. Jdem li. iii. Citoniis ſerendis pleriq; tempora diuerſa dixerũt tamẽ mihi vſu compertuz eſt. Jn ytalia circa vrbem menſe Februario vel incboante Marcio plãtas citomorum radicatas in paſtinato ſolo tenuiſſe. adeo velociter vt ſepe ſequenti anno (vt frugi) gauderent. Jdem menſe Februario citonia inſeruntur melius in trunco q̃ȝ in cortice. Recipiunt in ſe ſurculos ꝑpe omnis generis: punici ſorbi. omniũq; maloꝝ que meliora ꝓducunt. Jnſerantur autẽ nouelle arbores quibus ſuccus in cortice eſt. Si maior eſt circa radicem melius inſeretur vbi cortex et lignum beneficio ſoli adherentis humeſcit. ¶ Galienꝰ ſecundo libro de cibis. Mala ipſa non ſunt habentia vnam naturam: quod eſt. quia q̃daȝ ex eis ſunt dulcia. quedam pontica. et quedaȝ ſtiptica. ⁊ quedam acetoſa. ⁊ quedam inſipida. Et in dulcibꝫ eſt ſubſtantia aquoſa temperata Ex pontica vincit in eis frigidum terreum. Sed in ſtipticis hec eſt eadem ſubſtantia cum aquoſa ſubſtãtia dulci. Jn acetoſis aũt eſt ſubſtantia frigida. ⁊ virtus ponticoꝝ ⁊ ſtipticorũ ⁊ acetoſoꝝ eſt virtus que incarnat ⁊ q̃ ꝯglutinat vulnera. Et ꝓhibet illud qđ currit ad apoſtemata i ꝑncipio eoꝝ. ⁊ fortificat os ſtomachi ⁊ ſtomachũ laxum ⁊ fluxũ. maxime ſꝫo q̃ ſunt ſtipticiora ex eis ⁊ acetoſiora. Sed illud quod vincit ſuꝑ naturam inſipidoꝝ eſt aqua. Et cõplexionem eorũ eſt humidior ⁊ frigidior. ⁊ ipſa adminiſtrãtur in medicinis apoſtematũ in ꝑncipio eoꝝ ⁊ in augmento. ⁊ vniuerſaliter i malis eſt humiditas multa. ⁊ ſuꝑfluitas frigida. et ideo deſtruitur ſuccus eoꝝ ⁊ areſcit. Seruantur tamen quando coquuntur cum melle. ⁊ fit inde rob. Et ſeruantur eodem modo citonia ipſa cum melle ſicut ⁊ ſucci eoꝝ. Citonia maiora vocantur ſaturninia. ⁊ ſunt maioris iuuamenti q̃ȝ alia. Rememorans ergo illoꝝ quecũq; poma ſtipticant ſcias frigidum ⁊ terreſtrez chimũ habere. quecũq; autem acetoſa videtur frigidum quidem. ſed ſubtiliꝰ partium. medie vero complexionis eſſe que dulcia ad calidius declinare videntur. ſicut que perfecte apoya. id eſt ſine qualitate ⁊ valde aquoſa ad frigidiꝰ inclinata. Utaris ergo ipſis ſꝫm predominantium humoꝝ virtutes. Auſteris autem pomis quidem quando ꝑpter humiditatem multam atonus: id eſt ſine vigore venter extiterit. ponticis aũt quando ſufficienter excreuerit huiuſmodi. Acetoſis ſꝫo qñ eſtimaueris in ipo groſſum humorem collectum eſſe nõ valde aliquid frigidum tanq̃ȝ frigidius quidem nõ acetoſis: ſed trimeis indiget. Siccant autẽ ambo groſſitiem humoꝝ acetoſa et drimea. Differunt aũt hec in hoc ꝙ hec quidem cũ infrigidatiõe: illa vero cũ caliditate operantur. palam autẽ ex iam dictis ſepe ꝙ ſtiptica quidez ſuꝑfluos seceſſus reſtringunt. acetoſa humorem quidẽ groſſum inuenientia in ventre diuidunt hunc. ſubducũtq; ſtercus. ⁊ ꝑpter hoc humectãt egeſtiões.

purū autem inuenientia ventrem reſtringūt ipſum magis.

Operationes

A ¶ Auicēna li.ij.cap.de citonijs. Nō abluitur cinis ꝛ folioꝝ eius ſunt ſicut tutbia.ꝛ rob pomoꝝ ei⁹ areſcit ꝓpter illud qđ eſt in ipſo de humiditate aquea frigida.ꝛ aſſatū eſt meli⁹ ꝛ magis ꝯferens.et eius qdeꝫ aſſatio fit quādocunqꝫ cauaẜ.ꝛ eijciūẜ grana ei⁹.ꝛ poniẜ in ipo mel ꝛ liniẜ luto ei⁹ corpus.et poſtea poniẜ in cinere frigida eſt in ꝑmo et in fine.et ſicca in ꝑncipio ſecūdi. Et eſt ſtipticū ꝯfortatiuū fortiter.ꝛ flos eius eſt ſtipticior. Et ſimiliter oleum ipſius et dulce.eſt minus ſtipticum.et ſemen eius eſt lenitiuum ſine ſtipticitate.

B ¶ Et ꝓhibet curſum ſupfluitatū ad viſcera. et retinet ſudorē.ꝛ oleū eius ꝯfert ſciſſuris frigoris et formice.ꝛ eſt vtile vlceribꝫ ſcabioſis. Et multitudo ei⁹ generat dolorē neruoꝝ.et aſſata poniẜ ſup apoſtemata oculi calida.

C ¶ Et eius ſuccus ꝯfert dilatationi anhelit⁹ et aſmati.ꝛ ꝓhibet ſputū ſanguinis.ꝛ ſemen ei⁹ ꝯfert aſperitati gutturꝭ.ꝛ lenit cannā pulmonis.ꝛ muſcillago ei⁹ etiā humectat ipaꝫ cānā.

D ¶ Et ꝯfert vomitui ꝛ ebrietati.ꝛ ſedat ſitim.et ꝯfortat ſtomachū recipientē ſupfluitates.

E ¶ Syrup⁹ eius ꝛ ipſi⁹ infuſio.ꝛ qđ de eo elixatū eſt ex ipo vtunẜ multi in ſecūda menſa ſuper vinū.ꝛ ꝓhibet ebrietatem.

F ¶ Et fit ex eo ſyrup⁹ ꝯfortans appetitū deiectū valde ꝛ mortuū.ꝛ ꝯfortat ſtomachum.

G ¶ Et prohibet vomitum flegmaticum.ꝛ eſt prouocatiuum ꝛ iam dictum eſt ꝙ illud eſt per accidens. Et illud quod cum melle elixatum eſt eſt maxime prouocatiuum

H ¶ Ueruntamen qñ ſoluit ventrem ꝛ nō ſtringit ꝛ generat colicam ꝛ dolorē ventris pungitiuū ꝛ cōfert diſſurie.ꝛ retinet fluxū menſtruoꝝ.et cōfert arſure vrine qñ diſtillaẜ ſuccus ei⁹ aut oleum ipſius in virga.et confert oleum eius renibus et veſice.

I ¶ Et qñ ſumitur poſt cibū ſoluit.adeo ꝙ quando plurimū ex eo ſumiẜ extrahit cibum ante digeſtionem.et criſteriſatur decoctio eius ad eminentiam ani ꝛ matricis.

K ¶ Rabbi Moyſes. Citonia a pregnātibꝫ comeſta generāt filios hilares.ꝛ comeſtio ipſoꝝ aſſoꝝ poſt cibū generat gaudiū.

L ¶ Serapion libro aggregatoꝝ capitulo Caſa auctoritate Dyaſcoridis. Arbor citomorum ꝛ maloꝝ folia ſimiliter ꝛ flos ꝛ ſummitates ſunt ſtiptice.et proprie arboris citomorum.et fructus immaturus eſt ſtipticus.

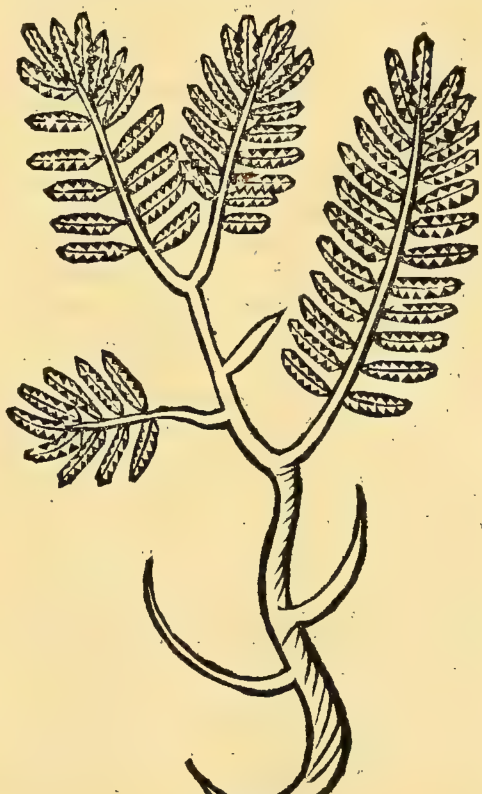
M ¶ Mala aūt illa q̄ colliguntẜ in vere generant coleram citrinā.ꝛ inducunt inflammationem et nocent neruis ꝛ iuncturis ꝛ membris q̄ ſūt de genere neruoꝝ.

¶ Sꝫ citonia ſunt bona.ꝛ ſi aſſanẜ ſunt meliora habētibꝫ fluxū antiquū.ꝛ vlcera inteſtinoꝝ ꝛ ſputū ſanguinis.ꝛ colliricā paſſionē. N

¶ Et illa que dicūtur mellomella molliūt ventrem ꝛ expellunt lumbricos.et ſunt mala ſtomacho ꝛ inflatiua ipſius. O

¶ Sedilla q̄ nominanẜ in latino arnicata ſūt bona ſtomacho.ꝛ ſtringunt ventrē.ꝛ ꝓuocant vrinā.niſi qꝛ ſunt debilioris ꝟtutꝭ q̄ꝫ citonia.et iſta ſūt illa q̄ vocanẜ atyrotipa. Et ſilia ex eis ſūt ſilia malis in vere naſcētibꝫ in ſtipticitate. P

¶ Et oportet ꝙ adminiſtrentur citonia in egritudinibꝫ in qbꝫ oportet ſtipticare anteqꝫ ad maturationem perueniant. Q

Capitulum.cxix.

Cipreſſus. Yſidorus. Cipreſſus grece dicitur eo ꝙ caput eius a rotūditate in cacumen erigiẜ. vnde ꝛ conon vocaẜ.id eſt alta rotunditas. Hinc ꝛ fruct⁹ eius conus dicitur: qꝛ rotūditas ei⁹ conū imitatur. Huius lignū cedro pene proximā habet virtutem. Temploꝝ quoqꝫ trabibus aptum impe

netrabili ſoliditate nunꝙ oneri cedit. Antiqui
ramos cipreſſi prope rogum conſtituere ſole-
bant. vt odoris ſui iocunditate cadauerũ odo-
rem dũ vrerentur opprimerent. Hec arbor apð
paganos mortuis conſecrata eſt. eo ꝙ in mo-
dum hominis exciſa non pullulat. ¶ Ambro-
ſius. Cipreſſus ꝛ pinus in alta ſe cacumina ex
tulerunt. manetqꝫ prerogatiua cipreſſis. vt nul
li eas vẽti horrore ſuis diſpoliẽt coronis. Hec
arbor lacunaribꝫ eſt vtilis. cõmendandiſqꝫ fa-
ſtigijs. Unde in canticis dicit etiaꝫ. Lacuna-
ria noſtra cipreſſina. ¶ Palladius libro duo-
decimo. Cipreſſus ad fabrice materiã es egre-
gia. ¶ Plinius libro viceſimotertio. In choo
inſula naſci creduntur cipreſſi. florem imbribꝫ
decuſſum terre alitu animante. ¶ Platearius.
Cipreſſus eſt calida in primo gradu. ſicca in ſe
cundo. Huius arboris folia lignum et poma
competunt vſui medicine. Sed poma ſtipti-
ca ſunt et conſolidatiua. Lignum et folia diu-
retica ſunt. ¶ Galienus ſeptimo ſimpliciũ far.
capitulo de cipreſſo. ſm tranſlationem grecam.
Cipreſſi germina ꝛ folia ꝛ bacce que iuuenes
ꝛ molles magnoꝝ vulnerũ in corporibꝫ duris
ſunt conglutinatiue ex quibus manifeſtũ eſt:
qm̃ ſiccatiue ſunt virtutis. non habentes appa
rentẽ acredinẽ ꝛ caliditatẽ ſicut ꝛ guſtus teſta
tur. Apparet em̃ in ea modica quidem acredo.
plurima autẽ amaritudo. ꝛ multo plurima eſt
ponticitas q̃ in tota planta tanta vero eſt acre
do ꝛ caliditas quanta. ducit quidẽ ponticita
tem ad profundũ. ¶ Serapion libro aggrega
toris cap̃. Haſſa. auctoritate Galieni. Quod
ex cipreſſo adminiſtrat̃ ſunt folia extremitates
ꝛ nuces eius. ꝛ in ſapore eiꝰ eſt acuitas ꝛ punc-
tio parua ꝛ amaritudo ſatis. ꝛ punctio eſt for-
tior amaritudine. ſꝫ de amaritudine ꝛ acuitate
ineſt q̃ntitas tanta ꝙ facit eã penitrare ad pro
fundũ corporis ſine calefactione ꝛ mordicatiõe.
Et virtꝰ eius eſt q̃ deſiccat in qua nõ ẽ acuitas
ꝛ mordicatio apparenter. ꝛ q̃ntitas ſue calidi-
tatis eſt q̃ntitas q̃ eſt ſufficiens ad penetrãdũ.
Et eſt calide ꝛ ſicce cõplexionis. ¶ Pliniꝰ cap̃.
de cipreſſo. Arbor eſt om̃ibꝫ nota q̃ a grecꝭ no
men ſumpſit. eo ꝙ habet in ſummitatibꝫ rotũ
da ſeminũ capita q̃ dicũtur galle cipreſſi.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides capitulo de cipreſſo. Eſt arbor
omnibꝫ nota coriũ ſemen ꝛ folia cum dulco-
re bibita cum myrrha modica veſice reuma-
tiſmum compeſcit.

¶ Diſſurijs medetur. huiꝰ ſemen viride: vel pi- B
ra eius bibita emoptoicis medent̃. Diſſinteri
cis ꝛ ciliacis maxime ꝓdeſt. tuſſi et ortonoicis
preſtolat̃. Eius elixatura tantũ ꝓdeſt q̃ntum
ſuple ſemen eius quod in aceto coctum id face
re nocuit.
¶ Cũ puluere lupini admixtum enterocellicos C
ſiccat vt cataplaſma appoſitũ folia eius ſimi-
lem habent virtutem.
¶ Ramus eiꝰ cũ ſemine in domo poſitus: co- D
nopes vel ʒinʒalas fugat. Hec folia vt cata-
plaſmata adhibita recentia vulnera curant.
¶ In aceto cocta ꝛ infuſa capillos inficiũt. po- E
lente trita ꝛ admixta ignẽ ſacrũ cõpeſcũt. vul-
neribꝫ medentur.
¶ Carbũculis opitulant̃. tumores oculoꝝ de- F
primũt. Cerotis nobilibꝫ miſcent̃. Et ꝯfortãt
ſtomachũ. ꝛ ſanguinẽ ſtringũt.
¶ Auicenna libro ſecundo capitulo de cipreſ- G
ſo. Calide cõplexionis eſt in ꝑmo gradu. ſiccꝰ
in ſecundo. Et quidam dicũt ꝙ eſt frigidꝰ val-
de. et quidã indicauerũt ꝙ eſt virtus eiꝰ cõpoſi
ta. ꝛ caliditas eius eſt ſm quantitatem que fa
cit penetrare ſtipticitatem. ſtipticitas profũda
tur ꝛ peruenit ad membra. Folia ꝛ nux eiꝰ ſũt
ſtiptica. et in ipſa eſt reſolutio et reſoluit humi
ditates.
¶ Et nux quidẽ eiꝰ fortior eſt in om̃i re ꝙ folia H
ipſiꝰ. Et in ipa eſt vis faciẽdi adherere ſangui-
nẽ: ita ꝙ remouet putredinẽ qñ decoquit̃ cũ ace
to ꝛ lupinis. ꝛ linitur ſup vnguem: et remouet
eius veſtigia.
¶ Et eiꝰ folia delẽt morfeam. folia eiꝰ recentia I
ꝛ nux ipiꝰ ꝯſolidat vulnera q̃ ſũt in mẽbris du-
ris cũ fuerint recenter collecta.
¶ Et ꝯferũt formice ꝛ heriſipile. ꝛ ꝓprie cum fa K
rina ordei. Nux ꝛ folia eiꝰ bona ſunt collo. cuꝫ
ex eis fit emplaſtrũ ꝯferũt. ꝛ cũ farina ordei ſu
perpoſita heriſipile.
¶ Et ꝯfortat neruos. ꝛ extinguit ramicẽ more L
emplaſtri ſuppoſita. ꝛ roborãt mollificationẽ.
¶ Et ſtringunt etiã qñ terit̃ nux cipreſſi multũ M
cum ficubꝫ. Et ponit̃ de eis liciniũ in narem.
ꝛ ſanat carnem additam.
¶ Et decoctio eiꝰ cũ aceto ſedat dolorẽ dentiũ. N
Et datur ad bibendũ nux eiꝰ cũ vino ad ſputũ
ſanguinis. ꝛ ad difficultateꝫ anhelitꝰ: ꝛ ad tuſ-
ſim antiquã. ꝛ ſimiliter eiꝰ decoctio.
¶ Et bibuntur folia eius cum vino: ꝛ ꝯferunt O
difficultati mingendi. et curſu ſuperfluitatum
ad veſicam.
¶ Et conferũt etiam vlceribus q̃ ſunt in inte- P
ſtinis. Loco eius ponitur medietas ponderis
eius de ſarcocolla rubea.

Capitulum .cxx.

Cipꝛus. Dyaſ. Cypꝛꝰ eſt arboꝛ habēs folia oliue ſimilia: ſꝫ viridioꝛa ꝛ paulo groſſioꝛa. Semē nigꝝ: ꝛ floꝛē album cū germine ꝛ odoꝛe bono. Gloſa ſup cantica. Cipꝛus eſt arboꝛ aromatica in egipto ſemine candido et odoꝛifero. qui coquit᷑ in oleo ꝛ exꝓmit᷑ vnguentū regale q̄d dꝛ cipꝛus. ¶ Pli. in li. xij. Cipꝛus eſt arboꝛ in egipto ziziſi folijs ſemie coꝛiandri candido ꝛ odoꝛato.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Huiꝰ folia maſticata tumoꝛē oꝛis cōpeſcūt .qꝛ virtutis coherentis ſunt. ſꝫ cetera eiuſdē arboꝛis cathaplaſmata humoꝛes et tumoꝛes calidos tollunt. Harū etiam elixatura fomento combuſtis medetur.

B ¶ Eadē q̄ꝫ ſucco ſtrutij mixta ſi caput aſſidue fomētes capillos inficiet. flos eiꝰ cū aceto cathaplaſmatib᷒ adhibitꝰ doloꝛē capitiſ ſoluit.

C ¶ Plinius libꝛo vt̄s. Hec in oleo coq̄t᷑ ꝛ poſtea ꝓterit id q̄d cyperus dicit᷑. Optimum eſt in canopica in ripis nyli nata. Scd̄m aſcalone iudee. Tertium cypꝛo inſula: odoꝛis ſuauitate. Quidam hanc dicūt eſſe arboꝛem q̄ in ytalia liguſtrū vocet᷑. Etiā alcannā appellāt. vt ſupꝛa de ea capitulo tredecimo Alcāna.

D ¶ Item Pliniꝰ in li. xxiij. Ex cypꝛo fit oleum: cuiꝰ natura calefacit neruos ꝛ emollit. Folia ſtomacho illiniunt᷑. ꝛ vulue concitate ſuccꝰ eorum apponitur. Folia quoqꝫ cōmanducata recentia medentur vlceribus in capite manantibus. et oꝛis collectionib᷒.

E ¶ Decoctū eaꝝ ambuſtiſ et luxatis ꝓdeſt. Rufant capillum tuſa adiecto ſtrucij mali ſucco. Flos capitis doloꝛes ſedat cū aceto illitus.

F ¶ Ulcera putreſcentia ꝑ ſe vel cum melle ſanat. Odoꝛ aūt floꝛis olet: q̄ ſomnū facit.

Capitulum .cxxi.

Ciperus. Dyaſco. cap. de Cipero. Ciperus ſiue vt alij criſceperon. folia habet ſimilia poꝛro. ſed oblonga et tenera. ꝛ aſcendit de terra cubito vno ꝛ ſemis. haſtā habens anguloſam ſimilem iunco. que haſta in capite ſemen generat. Radices ſub terra habꝫ rotundas ꝛ oblōgas ſicut oliua nigra q̄ multe ꝛ coniuncte naſcunt᷑. coloꝛe nigro ꝛ odoꝛe ſuaui. guſtu ſubamaro. Naſcit᷑ in locis aquoſis ꝛ in pratis ꝛ in paludib᷒. In his radicibus ea nobilioꝛ eſt que grauioꝛ et durioꝛ et groſſioꝛ fuerit. ꝛ non frangibilioꝛ. ſed aſperioꝛ. ꝛ odoꝛe plenioꝛ viſcitudinem odoꝛis habens. talia ſigna

habet Cilienſis aut Syriatica. Vires habet calefaciendi ⁊ deſiccandi abſq; mordicatione.

¶ Serapion libro aggregatorū cap̄. Sabade. auctoritate Dyaſcoridis. Sabade. id eſt cipe-rus. habet folia ſimilia folijs porri. niſi q2 ſunt longiora eis ⁊ ſubtiliora ⁊ duriora. ⁊ habet ſti-pitem longitudine vnius brachij ⁊ plus. ſ3 nō rectum. in eo eſt tortuoſitas. ⁊ eſt quadrans ſi-milis ſtipiti ſquinanti. ⁊ infra ſūmitates ſunt folia parua. ⁊ ſemen ⁊ radix ei9 eſt ſimilis oli-ue. ⁊ quedam ex eis eſt longa: ⁊ quedam rotū-da. ⁊ eſt nigra. Naſcitur in locis domeſticis ⁊ aquoſis. Et eſt alia ſpecies cipri in India que eſt ſimilis zuccaro in ſapore ſuo. ⁊ quando na-ſcitur eius color eſt ſicut color croceus. ⁊ quan-do fricatur ſuper cutem corporis facit pilos ſtatim cadere. Melior autem ex cypero eſt ille qui eſt plenus granis ⁊ groſſus durus. diffici-le frangibilis. habens odorem bonum cū pau-co acumine. Et quod adminiſtrat̄ ex cipero ē radix ipſius. ⁊ odor eius eſt bonus. ⁊ in ſapore eius eſt acuitas cum pauca ſtipticitate ⁊ calefa-cit ⁊ deſiccat ſine mordicatione.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides auctoritate Aben meſuay. eſt calida ⁊ ſicca in ſecundo facit augmentum in ſenſu. et confortat ſtomachum.

B ¶ Et meliorat colorem. ⁊ eſt bonus emorroidi-bus. ⁊ efficit oris odorem bonum.

C ¶ Et quando bibitur cum oleo lentiſci calefa-cit renes.

D ¶ Et ꝯfert frigiditati veſice ⁊ diſtillatiōi vrine: ⁊ addit in ſanguinem calefaciendo ipm. qua-re timetur ne vtens fiat leproſus.

E ¶ Galien9. vij. ſimpli. far. cap̄ de cipero. Ciperi vtiles maxime ſunt radices calefacientes ⁊ ſic-cantes ſine mordicatione.

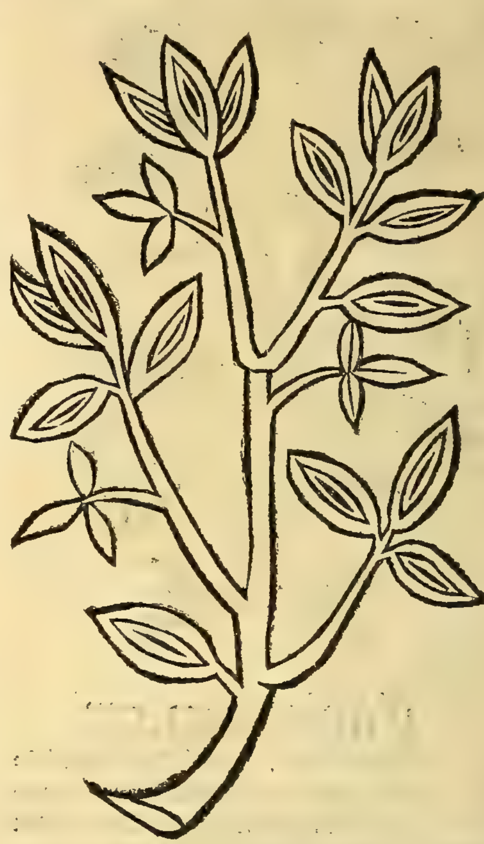
F ¶ Unde vlcera que propter humiditatē mul-tam ſunt difficile cicatriſabilia mirabiliter iu-uat. habet autem quid ⁊ ſtipticum

G ¶ Et ꝓpterea vlceribus que in ore ſunt idone-us: ac vero ⁊ inciſiuam quandā virtutē habet Attendendū em̄ eſt: quia lapidē patientibꝫ cō-uenit. ⁊ mēſtrua ⁊ vrinas mouet.

H ¶ Item Dyaſ. cap̄. de cipero. Vires h3 calefa-ciendi ⁊ deſiccandi abſq; mordicatiōe. Unde multū infuſa vlcera q̄ difficile cicatriſant̄ mi-rabiliter curat. Habet etiā aliq̇d ſtipticū in ſe ⁊ eſt diuretica. Et h3 ꝯſumēdi vim ꝑ quā lapi-des in renibꝫ generatos cōminuit

I ¶ Urinā ⁊ menſtrua ꝓuocat. addit̄ ⁊ malagi-matibꝫ calidis ⁊ ꝯfectionibꝫ oleoꝝ. Dicit̄ etiā in India cyperum naſci ſimile zuccaro. et cum maſticat̄ colorē croceum facit.

¶ Et h̄ ſi capillis traiectū fuerit cadūt ⁊ copia mixtū ꝑcantionibꝫ medet̄. Coctū ſeſſionibꝫ fa-cit. Auicen̄. de viribꝫ dicit q̄ ꝯfortat cor.

Capitulum. cxxij

Cinamomū. Plini9 li. xij. Cinamomū frutex eſt duoꝝ altitudine cubitoꝝ am-pliſſim9: palmiq; minim9 q̄ttuor digi-toꝝ craſſitudinis ſtatim a terra ſex digitis ſur-culoſus arido ſimilis cū viret nō odorat9. ori-gani filio. ſiccitate gaudēs. Imbre ſterilior. ſeu dire nature. Gignit̄ quidē in planis: ſ3 denſiſſi-mis in vepribꝫ. rubiſq; difficilis collectū. Non metit̄: niſi de9 ꝑmiſerit. Hec ante ſolis ortū vel poſt occaſum metere licet. Sarmēta quondā ſacerdos haſta diuidebat. deoq; Ioui partem reponebat. Reliquā ꝓ partē mercatori i maſ-ſas condit. Eſt ⁊ alia fama cum ſole diuidi in duaſq; ptes fieri. deinde ſorte germina diſcerni Quodq; ſoli ceſſerit relinq̇: ac ſpōte ꝯflagrare.

¶ Ex li. de na. re. Cinamomi arbor aride ſilis ē cū viret ⁊ floret ſiccitate gaudet. Itaq; ſterilis imbre fit. fecūdior aūt in denſiſſimis vepribꝫ

fit ac ꝓuenit.¶Auicenna.Cinamomū calidū eſt ⁊ ſiccū in tertio gradu . Meliuſq; eſt illud quod eſt boni odoris ⁊ acuti saporis ſine mordicatione coloris puri nō commixti.Et vt ait Dyaſ. Melius eſt nigrū ad igneitatem ⁊ rubedinem declinans. Planū ramos habēs ꝓpinquos ſubtiles.in quo ſunt dulcedo ⁊ ſalcedo: et mordicatio parua:nec eſt valde frangibile. Ex eius quidem bonitate eſt vt vincat omnē dolorem preter ſuum et non ſentiatur cum eo. Eſt autem vltimū in ſubtiliatione.attractiuū: aperitiuum:rectificans omnē putrefactionē ⁊ virtutem corruptā.Oleum eius calidum eſt ⁊ valde reſolutiuū.liquefactiuum. Platearius. Cinamomū calidū eſt in tertio:ſiccū in ſecundo.Eligendum eſt illud quod ſubtile eſt acutum.habens odorem dulcedini mixtū cū multa aromaticitate ⁊ ſubruſum. Quod autē ſubalbidum eſt aut nigrum abijciendū : p decem annos poteſt ſeruari. Dyaſ.ſm tranſlationē noſtram capitulo de cinamomo. Cinamomi genera multa ſunt.ſed melior eſt omnib9 que eſt ſimilis caſſie maſſolites : qui recens fuerit ⁊ niger colore.⁊ qui miſſus ī vino ſoluat ſe.virgulas habens teneras ⁊ lenes ⁊ nodis plenas ⁊ cū odore pleno veluti rute acer atq; mordax guſtu in ſilitudine naſturcij ſeminis cū q̄daʒ ſalſedine ⁊ feruore et parua viſcitudine . cuius haſte cum fregeris emittūt puluēres odore omnia vincentes.has haſtas cum a terra euulſeris:radices earundem ſequuntur. Hec eſt ꝓbatio optimi cinamomi. Eſt etiam alterum genus cinamomi montanum tactu aſperi9 hoc groſſius eſt et ſubruſum colore.Tertium genus eſt ſimile caſſie maſelliotice ſub nigellum collore tactu lene ⁊ non multos habēs.Quartum genus eſt colore albo:tactu molle : ſimile caſſie.in robore groſſum ⁊ fragile.⁊ radicibus maius. Quintum genus eſt odore ſimile caſſie colore ſubruſum ⁊ corio caſſie ſimile.haſtā in ſe habens fortiorem cum radicib9 groſſioribus ſimilib9 libanotido:⁊ multas haſtas retinens ſimiles mirte ⁊ caſſie:ſed non tantū odore plenum. Eligendum eſt autem cinamomū primi generis colore ſubnigrum ſcabioſum.et ſemen habens ſimile piperi ⁊ lene lignū : cui9 radix inutilis eſt. Sextum genus eſt cinamomi.quod appellatur lotos ⁊ motos :ſed nec virtutem nec odorem habet. Septimum genus eſt quod a grecis nominatur xilocinamomum id eſt lignum cinamomi.radicem habens maiorem cum haſtis nodoſis ſimilibus cinamomo.⁊ in odore non ſuaue.hoc dicunt aliq̄ melius eſſe cinamomo.

Operationes

¶Serapion aucto. Gal. Subſtātia cinamomi eſt ſubtilis.⁊ virtus eius eſt calida in tertio ⁊ nō eſt aliqua medicina calida cuius deſiccatio eſt ſicut deſiccatio eius ꝓpter ſubtilitatem ſue ſubſtantie. Sed illa ſpecies q̄ dicit̄ Reiſe eſt cinamomū quaſi debile. Et ſunt quidaʒ nomina in cinamomū zor. A

¶Et dixit Gal. in libro de cibis: q cinamomū aromatizat ſtomachū.⁊ ꝯfert frigiditati eius: ⁊ frigiditati epatis. B

¶Et facit euenire ſomnū.⁊ aperit opilationes ⁊ prouocat menſtrua.⁊ abſtergit obſcuritatem viſus. C

¶Et deſiccat humores q̄ ſunt in capite ⁊ ī ſtomacho. Et de ꝓprietate vſus eius eſt q vſus comeſtionis eſt ꝯferens obſcuritati viſus q̄ accidit ab humorib9. D

¶Et idem aucto. Dyaſ. Cinamomū ingredit̄ ꝯfectionē medicinarū odoriferarū bonarum. ⁊ eſt maximi iuuamenti.⁊ teritur ⁊ ꝯficit̄ cum vino bono.⁊ fiunt inde trociſci.q̄ deſiccantur ⁊ reponuntur in vmbra.et ſic virtus eius diutius ſeruari poteſt. E

¶Dyaſ. Virt9 omī cinamomo eſt calida ⁊ diuretica ⁊ malactica ⁊ leptintica. F

¶Et potatū cū aqua ſecūdinas mulieꝝ excludit.⁊ menſtrua ꝓuocat. Meli9 his reb9 opitulat̄ ſi mirre fuerit mixtum. G

¶Venenatis morſib9 occurrit vel veneno potato:caligines oculoꝝ detergit cum melle tritū. maculas vel lentigines de facie purgat. H

¶Tuſſim ſedat.catarrum mitigat. ydropicis medetur. I

¶Nefreticis vtiliter dat̄. Miſcet̄ etiā ꝯfectionib9 occullarijs ⁊ in omīb9 vtiliores inuenitur vires habens ⁊ guſtum acrem extenſa ſtringit Et in antidotis ꝑcioſum eſt. K

¶Gal. vij.ſimpli.far.cap̄.de cinamomo. Cinamomū ſumme eſt ſubtilium partiū:non tamen ſumme calida.ſed in tertio gradu.⁊ deſiccatio eius eſt ſicut calefactio ipſius ꝓpter ſubtilitatē ſubſtantie ſue. Sed canella cinamomū eſt q̄ſi cinamomū debile. Et quidā etiam caltion vocant cinamomū. Et quidaʒ ſunt qui nominānt cinmmomum azet. L

¶Auicenna li.ij.cap̄.de cinamomo. Cinamomū vltimū eſt in ſubtilitate.attractiuū.aperitiuum.rectificans omnē putrefactionē :⁊ omnē virtutem corruptam:⁊ omnem ſanioſitatē humoralem. M

¶Et idem in libro de viribus cordis ait q cōfortat cor. N

Capitulum.cxxiiij.

C

Ciminum quoddam eſt quod dicitur ciminum carmenum.quoddã quod dicitur ciminum regale.quoddaꝫ qꝺ dicitur ciminum album.quoddam ciminũ ruſticoꝝ.quoddã ciminum ethiopium. quoddã ciminũ baſilicum.quoddam ciminũ egyptiũ. quoddam ciminum dulce.quoddã ciminum agreſte.quoddam quod dicitur ciminum pla tociminum.Ciminum carmenum.id eſt ſiſe leos.Ciminum album idem quod ſupra. Ciminum dulce idem quod ſupra.Ciminum ruſticoꝝ idẽ quod ſupra ſimiliter..Ciminũ ethiopium eſt quoddã ſemen ſimile ameos ꝛ eſt git: ſicut apparet infra in capitulo Git.de g.Ciminum baſilicum idem qꝺ ſupra.Ciminũ egiptium eſt ciminũ vſuale.Ciminũ agreſte eſt illud qꝺ per Dyaſcoridem multa in capitulo iſto deſcribitur.Platociminũ.id eſt ſiſeleos.Ciminũ vſuale eſt ſemen herbe in multa quãtitate naſcens ꝑciſe vt pſens figura iſtiꝰ capituli oſtendit.virtutem habet diureticã.ꝛ ſubtiliandi fumoſitates. Eſt calida ꝛ ſicca in tertio gradu. Et quidam dicunt ꝙ eſt ſicca in ſecundo. Galienus.vij.ſimpli.far.cap.de Cimino.Cimini ſemine maxime vtitur ſicut et aniſi et leuiſtici ꝛ carui ꝛ petroſilini.Eſt aũt calefactiue virtutis ſicut illoꝝ ſingulũ ꝛ diureticei ꝛ deſtructiue ventoſitatꝫ.de tertio gradu exiſtẽs calefacientium.Dyaſcorides cap.de Cimino.ſm tranſlationem noſtrã. Ciminũ quoddam eſt vſuale.quoddam egiptium.et quoddam oritur in alijs partibꝫ.et iſtud eſt ciminũ noſtruꝫ qꝺ communiter habemꝰ in vſum et euſtomaticum eſt. Sed plũs illo quod oritur in egipto qꝺ yposbalſamũ vocat.Unde tale ciminum vſuale in omibꝫ prouincijs inuenit. Sed ciminũ agreſte naſcit in calcedonia ꝛ hyſpania.virgã habꝫ duabꝫ palmis longã.in qua folia naſcũt quattuor aũt qnqꝫ.ꝛ tenuiſſima ꝛ diuiſa ſicut gingidiũ.in qua virga ſunt capitella qnqꝫ aut ſex rotunda ꝛ mollia.in quibus eſt ſemen quod ſi guſtui applicaueris viſcidior eſt noſtro. Naſcitur locis humectis.Ciminũ noſtrũ vſuale habet virtutem ſeranticam ꝛ feruenteꝫ ꝛ mictualem ꝛ ſtipticam.Serapion li.aggre.ca.camin. auc.Dyaſco.Camin.id eſt ciminum noſtrum quod vocatur egiptium.Et eſt aliud ciminum quod dicitur carmenum.Et eſt aliud qꝺ dicitur agreſte.Et eſt quoddaꝫ ex eo boni ſaporis. eſt ꝓprie carmenũ.ꝛ ipiꝰ expoſitio eſt regale.Et poſt ipm eſt babiloniciũ.Et idẽ auctoritate Galieni.ex eo eſt domeſticũ ꝛ agreſte. Domeſticũ vero eſt quod magis adminiſtratur ꝛ maxime ſemen ſicut adminiſtratur ſemen aniſi ꝛ leuiſtici ꝛ carui ꝛ apij montani.virtus eius eſt calida in tertio gradu.

Operationes

¶Dyaſcorides.Ciminũ noſtrũ tortionibus ꝛ inflationibꝫ in oleo coctũ ꝛ ſuppoſituꝫ medet. cathaplaſmatibꝫ miſcet. ortonoicis cũ puſca neceſſarie datur morſibus venenatis cũ vino opitulatur. A

¶Tumorem teſtium admixta pollina fabe ꝛ vue paſſe ꝛ cerotis impoſituꝫ medicatur aceto mixtum menſtrua abſtinet: ꝛ ſanguinẽ nariũ ꝓfluentem ſic ſtringit.potui datũ ſiue inunctum pallorem facit. B

¶Et quia calidiſſimũ eſt doloreꝫ veſice placat: ꝛ calculos iuuat. C

¶Semen cimini agreſtis torſiões ꝛ inflationes aque mixtuꝫ ſaluberrime curat. Cũ aceto ꝓo ſubglũtientibꝫ opitulat. Venenis occurrit.dolorem ſtomachi compeſcit. D

¶Maſticatum ꝛ impoſitum liuores detergit Melle addito ꝛ vua paſſa omnia ſimiliter facere nouit.In hoc flos naſcitur niger veluti ſemẽ qui bibitus ſimilis eſt melantio.Morſi E

bus venenatis occurrit. Stranguiriis ꝛ doloribꝫ veſice preſtet effectum.

F ¶ Et coagulatū ſanguinē p vrinā mingi facit Maxime ſingulare p̄ſidiū eſt ſi bibitū fuerit cū elixatura apij.

G ¶ Auicenna li.ij.cap̄.de cimino. Ciminum ſcꝫ noſtrū vel vſuale expellit ventoſitates ꝛ reſoluit. ꝛ in ipſo eſt incilio ꝛ exiccatio. et in ipſo eſt ſtipticitas cum lauatur facies et aqua ipiꝰ clarificat eam. et ſimiliter eius acceptio ꝛ vſus ipſius cum mēſura eius nanqꝫ nimius vſus faciem citrinat.

H ¶ Et adminiſtratur cum ceroto aut oleo ꝛ melle conſolidat vulnera proprie ſilueſtre. Cuius ſemen eſt ſimile ſemine lini. cum ex eo implent vulnera.

I ¶ Cum teritur ciminum cum aceto ꝛ fit odoramentum ex eo abſcindit fluxum ſanguinis narium. et ſimiliter cum ex eo intromittitur licinium in naribus.

K ¶ Et qñqꝫ maſticatur ꝛ miſcetur cum oleo ꝛ diſtillatur ſuper vngulam ꝛ ſuper coagulatum ſanguinem ſup oculo et confert.

L ¶ Et qñqꝫ maſticatur cum ſale ꝛ diſtillať ſpirtum ſuper ſcabiem ꝛ ſebel et vngulā abſciſam ꝛ prohibet adherentiā. et ſuccus ſilueſtris abſtergit viſum. ꝛ attrahit lacrimas. et nominatur grece fumus.

M ¶ Et ipſum etiam ponitur in cauterijs euulſionis pilorum in oculo et non naſcitur. Et quando bibitur cum aceto mixto cum aqua cōfert difficultati anhelitꝰ: et tremori cordis frigido.

N ¶ Et adminiſtratur cūm oleo ſuper apoſtemata teſticuli. Et quandoqꝫ adminiſtratur cum oleo et farina fabarum; ꝛ frangit lapidem: et proprie ſilueſtre.

O ¶ Et confert diſtillationi vrine et mictui ſanguinis: et dolori pungitiuo ventris: et inflationi. ꝛ ſuccus ſilueſtris triti cum aqua mellis ſoluit ventrem.

P ¶ Inquit rurſus. Ciminum nabatium ſoluit ventrem. carmenum vero non ſoluit: immo ſtringit.

Q ¶ Et herba ſilueſtris prouocat coleram in vrina: ꝛ datur in potu cum vino ad morſum vermium venenoſorum. et proprie ſilueſtre. cuius ſemen eſt ſimile ſemini lini.

Capitulum. cxxiiij.

Citrullus. Iſaac in dietis pticularibꝫ. li.iij.cap̄.de citrullis. Sūt frigidiores ꝛ grauiores cucumeribus. frigiditas enim eorum eſt in fine tertij gradus.

Operationes

¶ Sera. li. aggre. ca. tabera. auc. Gal. Citrullꝰ frigidior eſt cucūmere ꝛ generat chimū viſcoſū ꝛ hūores crudos ī venis: ꝛ accidūt ex eſu eiꝰ febres antiq̄ male. neqꝫ puocat vrinā ſic melon. A

¶ Et nocet ſtomacho q̄re oportet qui vult vti eis vt vtatur ameos niſi ſtomacho eius ſit valde calidus. B

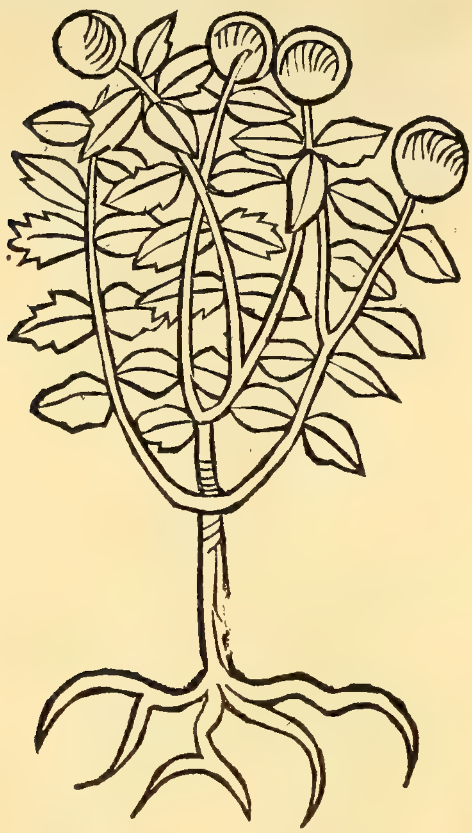
¶ Et idē auc. Habix. Aque citrulli ꝛ cucumeris ꝯfert inflamatōibꝫ febrium ꝛ ſedat ſitim. C

¶ Et laxat ventrē laxatōe bona ſine nocumēto aliq̄: ꝛ debet bulliri cū zuccaro albo: ꝛ nō oportet ꝙ deť habētibꝫ naturā durā ad mouēdū nimis. quia illa aqua non habet tantam virtutem ꝙ laxat naturā duram. ꝛ ſi ipſa faceret moram in ſtomacho forſitan induceret laborem ꝛ nocumentum et inflationes. D

¶ Rabi Moyſes. Citrullꝰ cum eius digeſtio tardatur generat humores venenoſos. E

¶ Iſaac in dietꝫ pticularibꝫ li.iij.cap̄.de citrullis. Sunt frigidiores ꝛ grauiores ꝛ cetera. proinde groſſum generāt flegma ꝛ neruoſitati ſtomacho magis nocēt cucumeribꝫ. F

B ¶ Rurſus ꝓpter ſuã duricie; ⁊ frigiditatẽ ſunt groſſoꝝ humoꝝ generatiui. qḋ certificat̃. quia citrulli in ſtomacho morã facientes venenoſorũ corruptionẽ ſubeũt humoꝝ. Cirulli magis ſtomacho nocent: medulla tñ eoꝝ ꝑfectiorem generat chimum

Capitulum .cxxv.

Citrum. Auicenna li. ij. cap. de Citro. Citrum omnibꝫ eſt notum. et oleũ ipſius factum ex eo ⁊ ex cordicibꝫ eius eſt forte. ⁊ factum ex flore ipſiꝰ eſt debilius omni alio. Cortex eiꝰ eſt calida in ꝑmo. ſicca in fine ſecundi. Et eius caro eſt calida in ꝑmo. ⁊ humida in ſecũdo. Quidam aũt dixerũt ꝙ eſt fri. ⁊ hu. in ſecundo. ⁊ eius fri. magis eſt. et ipſius acetoſitas fri. et ſic. eſt in tertio. ⁊ eiꝰ ſemẽ cali. in ꝑmo. ſic. in ſecundo. Idem. Cortex eius eſt temperatus in caliditate. ⁊ eſt ca. in ꝑmo gdu. ſic. in ſecũdo. Semen eius eſt cali. cũ forti ſiccitate. Pulpa eiꝰ fri. ⁊ hu. Galienꝰ. vij. ſim. far. cap. de Citro. ſm tranſlationẽ grecam. Milia indica. id eſt citrum huius fructus ab omnibus nominat̃ citrum. in ſemine quidem acida q̃litas ⁊ ſiccatiua dominãt̃ vt ſecũdi ſit gradꝰ ſiccatiuum ⁊ infrigidatiuũ. in cortice ꝟo ſiccatiua participat complexione. nõ modicam tamẽ habens acedinem. quo circa ⁊ ſiccat hic cortex ſecundũ tertiũ gradũ. non tamen eſt frigidius ſed vel cõmoderate vel infra. Caro vero eius groſſarum partium eſt et flegmatica ⁊ frigida. Ipſa itaqꝫ comeditur ſicut ⁊ cortex eius eſibilis eſt. ⁊ humidum quid habet acidum. de quo prius locutus ſui. Et quidem in eo inuenitur quod vere eſt ſemen. amarum autem. et eſt palam quoniam dyaforetice eſt ⁊ ſiccatiue virtutis in ſecundo fere gradu recedens a cõmoderatis. ⁊ folia ſunt exſiccatiue ⁊ dyaforetice virtutis. Et idem in eodem libro ⁊ eodem capitulo ſm tranſlationem ara. Hatrox. id eſt citrum et eſt pomum aque. cortex eius non eſt frigidus. imo eſt aut equalis complexionis. aut minus equalis parum ⁊ exſiccat quantum eſt de virtute et complexione ſua exſiccatione habente acuitatem non paucam. Et ideo exſiccatio eiꝰ deuenit ad ſecundum gradum. Semen ſiccũ in ſecundo gradu. Folium eſt eiuſdem virtutis exſiccatiue et reſolutiue. ¶ Dyaſcorides capitulo de Citro. Citri nõ in partibus omnibus vis vna eſt eade; natura vel virtus. Nam medulle eius vbi eſt ſemen acidam poteſtatem ac per hoc ſtiptica; ineſſe manifeſtum eſt. Idem. Citrum habet ſemen ſimile ſemini pirorum.

Operationes.

¶ Auicenna libro vt ſupra. Caro eius inflat. ⁊ folia eius ſedant inflationem. et eius flos eſt ſubtilior eis. ⁊ eius acetoſitas eſt ſtiptica frangens coleram rubeam: A

¶ Et eius ſemen ⁊ cortex in pannis prohibet tineas. et eius odor rectificat corruptõem aeris ⁊ peſtilentiam. ⁊ acetoſitas eius abſtergit coleram rubeam. B

¶ Et aufert pannum quod eſt ex cortice eius aduſtum eſt bonum in albaras linitum. Et decoctio eius efficit odorem bonum oris. Et eſt impiguatiua corporis C

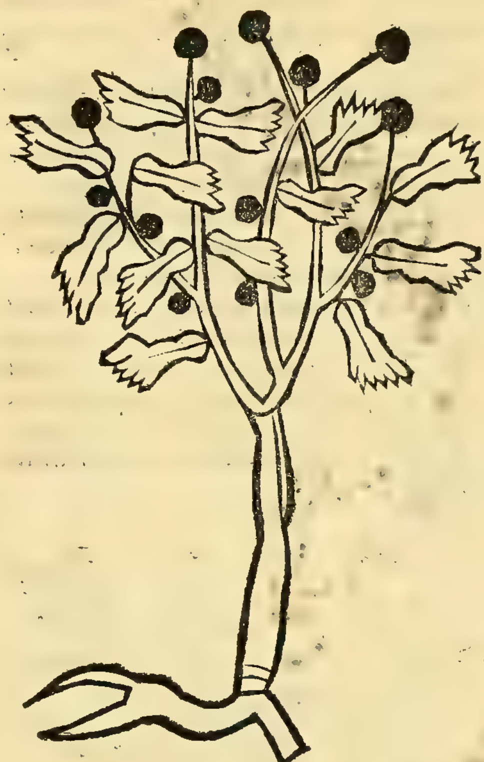
¶ Et cortex eius recentis in ore odorem oris efficit bonum. et eius decoctio ſimiletur cum retinetur in ore. et acetoſitas eius valet impetigini illinita. D

¶ Eius oleum valet mollificationi neruorum. et nõ fiat niſi ex cortice eius. ⁊ ꝯuenit paraliſi. ⁊ ipſiꝰ acetoſitas eſt mala neruis. E

¶ Confert torture oris cũ fit collirium ex acetoſitate eiꝰ. ⁊ remouet yctericiam oculi. Eius acetoſitas ſedat tremore; cordis calidi. Et nutritũ eſt bonum gutturi ⁊ pulmoni. F ¶ Sed eius acetoſitas ẽ mala pectori ⁊ medulla citri G

cū aceto. ſi potat̄ ex ea medietas aſcariati inter
ficit ſanguiſugas trāſglutitas ⁊ educit' eas. ca
ro ipi⁹ eſt mala ſtomacho inflatiua. tarde dige
ſtionis. q̄re oportet vt comedat̄ cū almuri
D ¶ Et ſimiliter nutrita cū melle eſt ſanior ⁊ ma
gis recipiēs digeſtionē ⁊ niſi ſit plurima.
J ¶ Et eiuſdem quidem folia ꝯfortant ſtomachū
⁊ viſcera. poſtea flos ipi⁹ ⁊ cortex eius ponitur
in cibarijs. ſicut ſemina que ꝓ cōdimento po
nuntur ꝓpter ſui duriciem.
K ¶ Et ipſius decoctio ſedat vomitum colericū:
⁊ facit appetitum. Et oportet quidem ne citrū
comedatur ſingulariter ꝙ non miſceatur cibo
ante ſe ⁊ poſt ſe.
L ¶ Eius caro facit ventem ſe poſſidere colicā
ipi⁹ acetoſitas retinet ventrē. ⁊ ꝯfert ſolutioni
colerice. ⁊ ei⁹ ſemen ꝯuenit emorroidib⁹. ⁊ in ei⁹
ſemine eſt virtus ſolutiua.
M ¶ Et ſuccus acetoſitatis eius ſedat infirmita
tem ſciaticam mulierum.
N ¶ Semis ei⁹ pōd⁹. 3. ij. cū vino ⁊ cbilē ⁊ aq̄ ca
lida illinitū reſiſtit venenis oīb⁹. ⁊ ꝓprie ſcorpio
nis bibitū aut linitū. ⁊ ei⁹ cortex ē vicin⁹ illis.
O ¶ Et idē de virib⁹ cordis ait. ꝙ cortex ei⁹ ꝯfor
tat cor. ⁊ eſt tyriaca cōtra venena. ⁊ ad h valet
acetoſitas eius ſimiliter.
P ¶ Dyaſ. Citrū ꝑgnantib⁹ faſtidio laborantib⁹
eſui datū ſtomachū ⁊ nauſea mūdat. Citrū et
in potione vini datū medet̄ querelis iecoris.
Q ¶ Et aqua tritū ⁊ inſparſum humidis vulne
rib⁹ adhibet̄. et permonib⁹ ex ea ſingulare pre
ſidium eſt. Cortici auſterior natura ꝯceſſa. q̄ue
q̄ntum valeat etiā de ipo odore teſtat̄ modico
ſumpt⁹. aut potioni calide diuti⁹ in menſe be
neficiū nature digeſtiōis operat̄.
R ¶ Paulus cap. de Citro. Cortex ei⁹ digeſtiōēꝫ
ꝯfortat. ⁊ valet ꝯ cardiacā. media ſubſtātia ei⁹
male digerit̄. ſꝫ interior. id eſt acetoſa competit
vſui medicie. appetitū ꝯfortat. ⁊ valet ꝯ febres
peſtiferas. Semina ei⁹ ſunt diuretica.
S ¶ Rabi Moyſes vbi loquitur de citro dicit.
ꝙ cortices citri valent contra egritudines ſto
machi. ⁊ expellunt maliciam inteſtini ieiuni. et
acetoſitas eius ꝯfortat ſpūs.
T ¶ Auerrois capitulo de Citro. Cortex ei⁹ ha
bet manifeſtum iuuamentū ſtomacho ⁊ epati.
Medulla citri curat cōbuſtiones ignis. et cu
rat mirabiliter ramicem puerorū. et potiſſime
ſi ex ea fiat vnguentum illo modo. Accipe me
dullā citri ſubtiliter inciſam ⁊ buliat in axun
gia porci recenti. ⁊ poſtea colet̄ per petiā. ⁊ iterū
reponatur ad ignem. ⁊ in fine miſceatur maſtix
olibanum ⁊ cera alba. ⁊ erit optimum vnguen
tum citrinum.

¶ Sed attendendū ꝙ q̄n aliq̄d vnguentū vel emplaſtrū fit ex citro. debet fieri ex citro bene V
maturo. Nam ſm q̄d dicit Auicenna. Diaci
trū ⁊ que fiūnt ex citro debent fieri ex citro ſole
exiſtēte in capricorno. id eſt a medio decēbris
vſqꝫ ad medium Januarij.

Capitulum. cxxvi.

Cinoſbatum. id eſt aiglentricum.
Dyaſcorides. Multi vocant Ciri
canta. Et eſt arbor nimium ſpino
ſa cū radice alta. ⁊ in plurimas par
tes diuiſa. Fructum habet mirte ſimilem: ſed
paulo maiorem. rubeum exterius cum venerit
ad maturitatem. ac deintus lanam aſperrimā
Semen eius ſiccum ſine lana. Plinius libro
tredecimo. In egipto ē caparis frutex firmio
ris ligni ſeminiſqꝫ ac cibi vulgati. caule quoqꝫ
vna plurimūqꝫ decerpto. Idem libro viceſimo
quarto. Cinobaton: quā alij Cinobaſton: alij
Neuroſbaſton vocāt. habet folium hominis
veſtigio ſimile. fert vuam nigram. in cuius aci
no habetur neruus vnde ⁊ neruus paſſus di
citur. Alia eſt caparim: quam medici cynoſba
ton appellauerunt.

Operationes.

A ¶ Dyaſco. Cynoſbatū ventrē ſtringit. q2 ꝟtu/tis eſt coherētꝫ. medeꝛ etiā in cibo ⁊ potu datū. ſanatq3 fluores ac femineū fluxum.

B ¶ Eius vero radix acrioris virtutis eſt. Nam appoſita cathaplaſmatibꝰ euocat e corpore ſtir/pes. Folia etiam eius appoſita cathaplaſmatibus occurrunt apoſtematibus. Semen eius granatum eſt.

C ¶ Pli. Cauēda ſūt eiꝰ genera pegrina. Siqdē arabicū peſtilens. affricū gingiuis inimicum Marmari cū vuluis ⁊ omniū inflatōibꝰ. Apulūq3 vomitꝰ facit. ſtomachū ⁊ aluū mouet.

D ¶ Idē. Duiuſq3 tyrſus ad remedia ſplenis et inflatiōes mandiꝛ ex aceto ꝯditꝰ. Neruus eiꝰ cū maſtice cbya manducatꝰ os purgat.

E ¶ Item Dyaſ. capara quā multi cynoſbaton vel caprion appellauere ex luctantibꝰ cōponiꝛ ꝟtutibꝰ. habetq3 ꝓijcere ac purgare ⁊ extenuare ⁊ euētare acredines ſimulq3 adducere ⁊ conſtringere. Eſt em̄ ſtiptica. Ideoq3 ſthiroſi ſplenis ſup om̄ia iuuat medicamina ſicut videlicꝫ iam dictū eſt ſupra.

Capitulum. cxxvij.

Crispula dr herba cancri in vnguento marciaton poniꝛ in antidotario galieni minori. Et ē herba alba: minuta habēs folia criſpa. ꝟtūs eiꝰ eſt calida ⁊ ſicca.

Operationes.

¶ Medetur dolores et egritudines frigidas. Eſt mala ſtomacho: et opilat cito ⁊ inducit ſtuporem.

Capitulum. cxxviij.

Criſocolla. Dyaſ. Criſocolla ariſtin q̄ dr ꝟga. eſt herba ſm Dyaſ. cap̄. criſocolla ariſtin in q̄ eſt capitellū ſiſe yſopo. radix eſt illi aſpera ⁊ tennis ſilis elleboro nigro. guſtū habēs cypreſſi ſubdulcē ⁊ auſterum Naſciꝛ locis vmbroſis ⁊ ſaxoſis.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Uirtus eſt ei termantica et ſtiptica. Radix eius peripleumoniacis apta eſt. A

¶ Accipiꝛ vero in mulſa cocta: in purgatiōibꝰ ſtericis maximū effectum habet. B

Capitulum. cxxix.

Criſogonium eſt dictum ſemen au-
reum: vel coma aurea. Eſt enim criſo
gonium ſm Dyaſcoridem: herba cu-
ius eſt virga recta ⁊ alba. folia habens angu
ſta in circũtu ſicut abrotanũ: ⁊ comã in ſum-
mo: ⁊ in gyro auroſam: in qua eſt capitellum
obrotundum. radix eius tenuis eſt. Naſcit̃
in locis aſperis.

Operationes

A Dyaſcorides. Coma eius bibita cum vi-
no diſſurijs ⁊ morſibus venenatis ſalutare
preſidium eſt.
B ¶ Sciaticis ⁊ conquaſſatiõibus medetur: menſtruis imperat.
C ¶ Coagulatum ſanguinem ventris ⁊ veſice ſoluit vino aut oximelle bibita catarruz ab-
ſtinet. ʒ. i. cum vino albo appoſita rebus tu-
tas eas a tinea ſeruat.

Capitulum. cxxx.

Colubrina. Dyaſ. ca. de tragõtea. i. co
lubrina. Dragõtea ſiue vt alij aſclepi-
as: folia hʒ aaron ſilia: ſʒ plura mino
ra. cuiꝰ ꝟga vel haſta duobꝫ cubitꝫ ẽ longa. ⁊
ipa varia ſilis ſerpẽti. liuores. i. maculas pur
pureas hñs ſolidas vt digitꝰ in q̃ ſemẽ ẽ ſile
botruo. ꝑmo coloris viridis. poſt maturita-
tẽ ꝟo color ẽ ei ſimil̃ croco. ⁊ ẽ guſtu mordax.
radix eiꝰ bulli hʒ rotũditatẽ ſimilẽ aaron cũ
corio tenui. Naſcit̃ vmbroſis locis ⁊ hortis.
¶ Sera. li. ag. c. luff. i. dragõtea ſiue colubri-
na. Et ẽ maior ⁊ mĩor. Ubi ſciẽdũ ꝙ maior ẽ
q̃ vocat̃ ſerpẽtaria. ⁊ illa eſt hñs folia criſpa
q̃ ponit̃ hic. ſʒ mĩor eſt illa q̃ vocat̃ aaron. et ẽ
illa hñs folia plana. Pro q̃ lege cap̃. aarõ. et ẽ
tertiũ in ordĩe. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de ſerpen
taria. Subſtãtia radicꝫ eiꝰ ſubtilior eſt ſuba
radicꝫ aaron. ⁊ in ſapore eiꝰ eſt acuitas ⁊ ama
ritudo ⁊ ſtipticitas pauca. Et virtꝰ eius ẽ ca.
⁊ ſic in. i. gra. ¶ Johẽs meſue ca. de luff. Luff
eſt plãta que dr̃ collũ draconis. ⁊ ex ea ẽ alia
plãta hñs folia plana. alia criſpa. ⁊ radix pla
na eſt exteriꝰ ad nigredinẽ attinẽs. Interius
ꝟo eſt alba. criſpa ꝟo exteriꝰ cinericia. Inte
rius alba ad citrinitatẽ declinãs. ⁊ ſup vtris-
uſqꝫ radicẽ eleuant̃ ſtipites hñtes maculas ĩ
modũ ſerpentꝫ. Melior ps totiꝰ plãte eſt ra-
dix. ⁊ melior radix ẽ groſſa ⁊ cõpleta ⁊ orta in
locꝫ liberis. Et meliꝰ tps collectionis eiꝰ eſt
ver ⁊ ꝑncipiũ eſtatꝫ. ⁊ criſpa calidior ẽ plana
Plana. ca. eſt in. i. criſpa in ij. ¶ Galie. dixit:

plana ca. eſt in pncipio ſecūdi. criſpa ī fine ⁊ ver iꝰ eſt: ⁊ in vtraqꝫ ē caliditas ⁊ acuitas q̄ ſi poſita in ſupficie cū ſuba terrea: ſed ī plana ſuba terrea ē vincens plus: ⁊ vtraqꝫ eſt abſterſiua: īciſiua: penetratiua: aperitiua: ſubtiliatiua: hūoꝝ groſſoꝝ ⁊ viſcoſoꝝ adherētiū. Criſpa autē ad hec oīa eſt fortior.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Semen eiꝰ expſſum ꝟtutē
habet in ſucco. Nā addito ſibi oleo dolorem
aurium cōpeſcit. Lane inunctus in naribus
additus polipos maxime curat: et cancros
B optime ſanat. ¶ Seminis eiꝰ trigīta grana
cū puſca bibita caligīes ocloꝝ emēdat. Flo
res eius cū ceperint matureſcere ſi a muliere
pregnāti fuerint odorati aborſuꝫ faciūt. Vir
tus ē radicis eiꝰ calida. vñ ortonoycis more
C electuarij accepta medicat̄. ¶ Tuſſiētibꝫ ⁊ ca
D tarrum hñtibꝫ maximū pſtāt effectū. ¶ Tho
racis tumores curat non reuerſuros: maxīe
ſi aſſa aut cocta accepta fuerit. ſicca tunſa et
in puluerē ducta melle addito oīa ſilr̄ facere
E poteſt. ¶ Diuretica eſt: ventrē ſtimulat cū vi
no bibita: vulnera ſordida fagedenica cum
F bryonia alba ⁊ melle purgat. ¶ Et cicatrices
curare facit: ex qua colliria ad puſtulas ne⸗
G ceſſarie fiunt: aborſum facit. ¶ Impoſita dr̄
q̄ ſi qs ex ea radice ſe tinxerit tutꝰ ab incur⸗
ſu ſerpētū ſeruat̄. Aceto mixta maculas lim
H pidat. ¶ Johes meſue. Solutiōe educit fle⸗
gma ſubtile ⁊ groſſuꝫ. Et mūdificat ⁊ ꝯfortat
I renes: ⁊ ꝓuocat vrinā: ⁊ excitat coitum. ¶ Et
ē ex rebꝫ mūdificātibꝫ pectꝰ ⁊ pulmōes. ¶ Et
ꝯfert eis ſup qbꝫ timet̄ frequētia anhelitꝰ. vl̄
aſmaticis ꝑpter exuberantiā humoꝝ viſco⸗
ſoꝝ in eis: ⁊ ꝓprie lohoc ex ſucco eiꝰ cū melle
⁊ rob: ⁊ qñqꝫ adminiſtrat̄ cū ouis ⁊ valet ſilr̄.
K ¶ Et dixit Democrius. Juuamētū vtriuſqꝫ
ſpeciei eius magnū eſt emorroidoꝝ doloribꝫ
⁊ ventoſitatibꝫ eoꝝ ſm oēm modū admiſtra⸗
tionis ipſius ⁊ ſumptū ⁊ emplaſtratū: ⁊ nos
experti ſumꝰ. Et expti iuuamēti ē ſup humo
L re crudo q̄ eſt in ſtomacho ⁊ renibꝫ. ¶ Et di⸗
xit Halie. Reſoluit duricies et apoſtemata
dura ſplenis ⁊ alioꝝ mēbroꝝ: ⁊ ꝯuenit vlceri
bus fraudulētis ⁊ fiſtulis: ⁊ ꝯſumit additio⸗
M nes carniū ī naribꝫ. ¶ Et prohibet fieri in eis
corroſionē ⁊ cancrū. Succꝰ aūt eiꝰ diſtillat̄
in aure cū melle ⁊ ꝯuenit tinnitui ⁊ ſurditati
⁊ dolori auriū ⁊ abſtergit ipſius ſordicies et
exiccat vlcera eiꝰ. vtraqꝫ eiꝰ ſpecies ē ex rebꝫ
N q̄ mundificāt faciē. ¶ Et auferūt feditatē cu⸗
tis ⁊ delent pannū ⁊ lentigines: ⁊ morfeā ꝓ⸗
prie cū melle ⁊ fiat emplaſtrū ex ea cū melle:
⁊ ſtercore capraꝝ ſup podagrā ⁊ ꝯcuſſioꝫ ner
uoꝝ. ¶ Et ꝯuenit eoꝝ doloribꝫ ⁊ ſuppoſitio fa
cta ex eo educit mēſtrua: ⁊ facit aborſuꝫ: ⁊ dr̄
q̄ fugat ſerpentes ⁊ vermes venenoſos.

Capitulum. cxxxi.

Coloquintida. Johes meſue. ca. de
c colloquintida. Colloquintida quā p
ſes vocāt cucurbitā deſerti: q̄ naſcit̄ in planta quā etiā fel terre vocāt: eo q̄ ī toto ambitu hortꝰ eius interficit herbas. Et ē q̄ſi venenū eis: vnde vocant eā arabes necē plātaꝝ. Et eius folia ſunt ampla piloſa. ⁊ extendunt̄ rami eius ſup faciē terre: ſicut extēdit̄ cucurbita in terra ſup quam iacet. Duorūꝫ eſt modoꝝ maſculus ⁊ femina. Et ex eis maſculus eſt ſup queꝫ naſcit̄: ſicut ⁊ lanugo: ⁊ eſt grauis cū duricie ⁊ aſperitate attinēs nigredinī. Et laudat̄ ex eis femina: ⁊ ꝓprie hñs ꝓprietates bonas vt ſit coloquintida groſſa. ⁊ q̄nto groſſior ⁊ leuior tanto melior: ⁊ ſit alba laxa leuis ⁊ cōplete maturitatꝫ: cuiꝰ pars eiꝰ interior eſt pulpoſa laxa ⁊ alba ⁊ leuis vehementis albedinis. Vex que nō eſt cōpleta ī maturitate mala eſt. ꝯtriſtat enī ſuſcipientē illā ⁊ ventoſitatē cū difficultate facit ⁊ ſoluit ſup abundāter: ⁊ ſolutione educit ſanguineꝫ.

Et fortaſſe interficit.ꝛ cū ſigillaꝛ ex toto ger
mine plāte vt naſcaꝛ coloquintida vna ꝛ illa
pniciosa ꝛ mala imo eſt venenū.ꝛ cū i tota re
gione nō eſt niſi plāta eius vnā p ſe naſcens
eſt mala. Et q̄ naſciꝛ in terris fortibꝫ ꝛ pulue-
rulentis: aut iuxta loca reptiliū: aut ī locꝭ ter
maꝝ coloquintidas facti minores: ꝛ ſunt ſi-
militer male. Que aūt naſciꝛ in terrꝭ laxis et
arenoſis ꝛ liberꝭ eſt illa q̄ eligiꝛ. Et cū extra-
hiꝛ pulpa eiꝰ ipa debilitat eā. Tempꝰ autem
collectiōis eiꝰ eſt autumnus.ꝛ ꝑprie dū iam
citrineſcit: ꝛ remoueꝛ ab ea viriditas: calide
eſt ꝛ ſicce cōplexionis in tertio. Eſt ꝛ cōpoſi
ta ex partibꝫ igneis ꝛ terreis aduſtis.ꝛ ē ſo-
lutiua attractiua ſuꝑfluitatū. Attractiua eſt
a remotis multum.ꝛ ē reſolutiua inciſiua ab
ſterſiua. Quattuor ſunt q̄ debēt corrigi ī ipa.
Nocet enī cordi ſtomacho ꝛ epati.ꝛ eſt ꝯtur
batiua: ſubuerſiua viſceꝝ: faciens oꝑatiōes
difficiles: ꝛ aperit orificia venaꝝ aptione ſan
guinē fluere faciente. Et operaꝛ id vehemen
tius q̄ aloes: ꝛ excoriat vias. Emēdaꝛ enī ꝓ
mū ꝛ ſcōm nocumētū ex ea miſcēdo ei ex me
dicinis cordialibꝫ ꝛ ſtomaticis ꝛ epaticꝭ que
meliorare pñt ꝯditionē eiꝰ: ſicut addiꝛ ei ma
ſtix ꝑprie ꝛ gallia ꝛ ſilia. Et emendaꝛ tertiū et
quartū nocumentū eius cū rebꝫ acq̄rentibꝰ
ei viſcoſitatē ꝛ glutinoſitatē ꝛ remouētibꝫ ab
ea ſeroſitatē: ꝛ cito eā lubricare faciētibus ſic
eſt dragantū ꝑprie ꝛ bdelliū ꝛ gūmi ꝛ maſtix
ꝛ ſilā. ¶ Et dicit Galienꝰ. Fiūt autem ex ea ꝛ
laudano partes ſumēdo eq̄les poſt fricatio-
nē eiꝰ cū oleo roſaꝝ pillule.ꝛ ſunt bone et ſa-
ne ad ea q̄ oportet. Modus rectificationis
eis ſm q narrauit filiꝰ Serapionis. Infun
daꝛ pulpa eiꝰ in aq̄ mellis: ꝛ ꝑprie decoctiōis
myrrhe: ꝛ exſicceꝛ poſt illud ꝛ teraꝛ vltima cō
tritione ꝛ admīſtraꝛ cū aqua mellis predicta.
Modus rectificatiōis eiꝰ ex inuentiōe nr̄a.
Incidaꝛ in minutiſſimas parteſ cū inciſorio
ꝛ inuoluaꝛ ſubtili inuolutiōe cū glutine dra-
ganti aut bdellij: ꝛ exſicceꝛ et ꝯteraꝛ pꝰ illud
vltima ꝯtritiōe.ꝛ fiāt trociſci cū pauco ma-
ſtice reſoluto in oleo roſarū vel laudano. vel
cū aq̄ mellis. Hec enī ars facit illā ſine mole
ſtia. Et ſcias q decoctiōe rē cōpletā ſuſti
net. Et dicit filiꝰ Mezar. Nō oportet vt mul-
tū teraꝛ. Ultima enī puluerisatio excoriat vi
as ꝛ venas. ¶ Et dicit filius Serapionis.
Oportet vt ꝑueniaꝛ ad vltimū puluerisatio
nis eiꝰ: aliter enī vlceraret viſcera. Et mihi
videꝛ q vltima puluerisata frāgiꝛ virtꝰ a per
mixtiōe adiūctoꝝ ei: ꝛ ꝑtrāſit loca viſcerum
abſq̄ impſſiōe nocumētoꝝ ī ipis. Et forte in
ea in q̄ nō exq̄ſite fit illud. ꝑs tū ſenſata ad-
herens in villis ꝛ inuolutionibꝫ eorū apoſte
mat ꝛ vlcerat. Expelluntur autē nocumenta
ipſius a corpore accipiendo aquā paſſularū.
cum oleo de amigdalis vel oleo nucum aut
aqua mellis cum oleis ꝑdictis.

Operationes

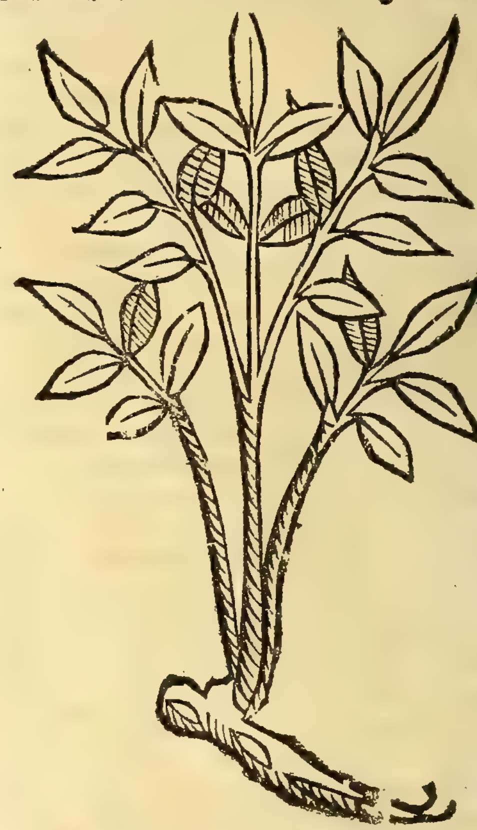
¶ Iohes Meſue. Solutiōe educit flegma A
ꝛ humores viſcoſos attrahēs ipos a ꝑfundi
tate mēbroꝝ. ¶ Et dicit Humay. Solutiōe B
etiā educit colerā citrinā.ꝛ eius oꝑatio extē
ditur ad neruoꝝ iūcturas. ¶ Et dicit Dyaſ. C
Non efficit oꝑationes in materijs que ſunt
in vijs de q̄bꝫ fit curandū ꝛ in materijs q̄ ſūt
in ꝑfundis locis diſtantibꝫ. ¶ Et eius poſſe D
magnū eſt in mundificatione cerebri vel ner
uoꝝ lacertoꝝ pulmonis ꝛ pectoris. Et ē me-
dicina magna egritudinū eoꝝ ſicut eſt dolor
capitis antiq̄ ꝛ dolor cranei ꝛ emigranea dif
ficilis: epilētia ꝛ apoplexia. ¶ Et ꝯuenit egri E
tudinibꝫ neruoꝝ oībus ꝛ vertigini ꝛ deſcen-
ſui aque ad oculos. Et eſt res magni iuuamē
ti ad aſma ꝛ antiquā tuſſim: ꝛ ad dilatationē
anhelitus. ¶ Et eſt eius oꝑatio virtuoſa ad F
dolorem iuncturaꝝ ꝛ podagrā frigidā ꝛ ſcia-
ticam: ꝑprie ſm omnē modum adminiſtrati
onis eius: ꝛ in criſteribꝫ ꝛ collirijs. ¶ Et con G
fert colice flegmatice ꝛ inflatiue iuuamentū
vltimū ꝛ hydropiſi. Et ſi ſupponaꝛ in matri
ce occidit fetū. ¶ Et ſi ex eo cū aceto forti fri H
cetur morfea ſanat eā.ꝛ ſilr leprā ꝛ elephanti-
am. ¶ Et ſi euacuetur qđ eſt in teſta eiꝰ ꝛ im- I
pleatur oleo ꝛ buliat in cinere ꝛ inunganꝛ ca
pilli denigrat eos ꝛ tardat caniciē: et ꝓhibet
caſum eoꝝ. ¶ Et ſi diſtilleꝛ de ea in aurem ſa- K
nat dolorē eius: ꝛ ꝯuenit tonitui in ea. Et ſi
impleatur in aceto forti ꝛ colluatur ex eo os
poſt bullitionē ipſiꝰ ſanat dolorē dentis.
¶ Serapion auctori. Galieni. Sapor eius L
eſt amarꝰ fortis amaritudinis: ꝛ qñ ſumiꝛ nō
facit operationē malā neq̄ periculoſā: quo
niā velociter egreditur. ¶ Et qñ poniꝛ in cri- M
ſteribꝫ cōuenit ſciatice ꝛ paraliſi ꝛ colice: et
laxat flegma ꝛ humores crudos ꝛ q̄nq̄ ſan-
guinem. Et qñ fit cum ea naſcale occidit fe-
tum ꝛ ꝓuocat menſtrua. ¶ Et qñ ipa cauatur N
ꝛ extrahunꝛ interiora eiꝰ: deinde iuoluiꝛ cir-
ca ipa lutū ꝛ ponitur in ipa acetū ꝛ calefit ſu
per ignē: ꝛ fit cum aceto oris collutio: et au-
fert dolorē dentiū. Et fit ſuppoſitoriū cū pul
pa eiꝰ ꝛ laxat ventrē. Et dū color eius eſt vi-
ridis: ꝛ ipa eſt recens: ꝛ extrahiꝛ ſuccus eiꝰ
ꝛ fricatur ſuꝑ ſciaticā eſt iuuatiua valde.
¶ Dyaſco. Uirtus eſt ipi purgatoria obulo O
vno accepto cū mulſa mixto nitro ꝛ myrrba

ꝛ melle cocto in modū thabucie bene pur-
gat. ipe vero pile ſicce tunſe ꝛ mixte ꝛ criſte-
re adhibite ſciaticis medicant. paraliticis ſilr
ꝑſtolāt. flegma ꝛ colerā deponūt. mēſtruis i-
perāt. aborſū faciūt. dolorem dētium tollūt.
D ¶ Colliria ex inde fiūt: q̄ ſuppoſita vētrē dpo
nūt. Viridis āt ſucc⁹ punct⁹ ſciaticos curat

Operationes

¶ Radix conſolide maioris trita ꝛ bibita e- A
moptoicis medetur. Conquaſſationes reſi- B
cit: tumores ſpargit. ¶ Cū folijs cathaplaſ-
matibus adhibita omīa ſimiliter facere po- C
teſt. ¶ Vulneribꝫ paracoleſim facit carnes i-
ciſas fruſtis i cacabo miſſas in ſe glutinare.

Capitulum.cxxxij.

Conſolida.ca. de ſimphito. Simphi
tū.i.cōſolida. Et eſt maior et minor.
De ꝯſolida minori in ſequēti capitu
lo tractabit. Maior ꝯſolida naſcit in locis a-
ſperis. virgas hñs ſiles origano ꝛ tenues et
capita ſicut thimū. virge lignoſe ꝛ odorate ꝛ
dulces i guſtu. ꝛ radix eſt illi longa ꝛ obtuſa.
groſſitudinē digiti hñs. Et aliud ſimphitū
qd̄ pictenū vocāt. haſtā habet aſperā et lon-
gā: duobꝫ cubitis anguloſam: abintus inanis
eſt: in qua ſunt folia aſpera ꝛ anguſta ꝛ oblō-
ga ſicut bugloſſa. habet etiā ipa haſta angu-
los in q̄bꝫ folia naſcunt. flores ſunt illi melli
ni. ſemen habet ſup haſtaꝫ ſicut flōmos. Pa
ſta ꝛ frutex hñt pulueri ſile. qd̄ cum carni ap
plicatum fuerit pruriginē facit. Radix eſt ei
colore nigra: que cum fracta iuerit alba ap-
paret ꝛ muſcilaginoſa. ꝛ iſta ē ꝯſolida maior.

Capitulum.cxxxiij.

Conſolida minor. Galien⁹. viij. ſim.
far. ca. ſimphitū ſm̄ tranſlationē gre
cam inquit: Conſolida minor ex cō-
trarijs conſtat virtutibꝫ. Habet enī quid ab
ſterſiuum: quo contentū in torace ꝛ pulmo-
ne plus expurgare natū eſt. Habet aūt quid
ꝛ cōgregatiuum quo ad ſanguinis eductio-
nes iuuat. Et cōtinet vltra hoc humiditateꝫ
quandā calidā nō īmoderate ꝑpter quā ꝛ dul
ce apparet guſtātibꝫ ꝛ delectabileꝫ odoratu.

Operationes

¶ Inſiticuloſum eſt cū maſticat. Et aſperita A
tes in arteria ſanat. Secd̄m mixtionē ꝓo q̄
ex oībꝫ ꝑdictis ꝟtutibꝫ ſimul ꝛ dyaforare ſuffi
ciens ē ꝛ colligere ꝛ ꝯſtringere corp⁹. ¶ Et ꝑ B
pterea ītestinalibꝫ hernijs apponit ꝛ ad euul

ſionē ⁊ ſciſſiones cū oximelle bibit. Quicū-
ꝗ vero ad diſſinteriā ⁊ fluxū rubeū coquntes
in vino dant. vt ſiccante ⁊ ꝯgregāte vtuntur.
Et q̄cūꝗ ad nefretica vt purgāte ⁊ madente
E ¶ Simphitū aliud magnū ſil'e eſt virtuti ꝑdi
cte: nō tñ guſtu dulce: neꝗ odoriferū olfaci-
entibꝫ apparet: ſed ſcḋm hoc abſcedit a ꝑdicto
Scḋm vero ꝙ viſcoſitatē quandā ⁊ morda
citatē habet quodāmodo ſilr exiſtit. Vtunt
autē eo in omnibus quibuſcūꝗ et prius di-
D cto. ¶ Dyaſcorides. Conſolida minor elixa
in mulſa pulmonē purgat. reijcientibꝫ ſangui
nem ⁊ nefreticis cū aqua medetur. Radix cū
vino cocta ⁊ bibita fluxū mulieris ſtringit.
et diſſintericis opitulatur. cū oximelle data
conquaſſationes ⁊ dolores lateris ſaluber-
rime curat. maſticata amputat ſitim. aſpredi
nem fauciū mitigat. vulneri recenti paraco-
E leſim facit. ¶ Conſolida ſcḋm Pliniū auctori-
tate vel opinione multorꝫ diuīo miraculo cu
rat ⁊ rūpit antracē intra duos lapides trita.

Capitulum. cxxxiiij.

Conſolida rubea ſiue Biſtorta. Et eſt
herba ſil's penthapilon: niſi quia ha
bet ſeptē folia vtrimꝗ piloſa. ⁊ ideo
vocatur eptaphilon: cuiꝰ radix ē rubea ⁊ tor
tuoſa ſimilis galange: ſed nō habet acumen.
flos eius auroſus. ⁊ ipa iudicat frigida ⁊ ſic-
ca in tertio gradu. Sed notādū ꝙ ē ſpecies
biſtorte hñs folia ſil'ia lappacio acuto: niſi
ꝙ color foliorꝫ ex vno latere eſt celeſtis: ⁊ ex
alio viridis. flos eiꝰ rubeus. ⁊ radix rubea: q̄
ab aliq̇bꝫ vocatur bardana minor: ⁊ ab aliq-
bus lappa minor. Virtus eiꝰ in oībꝫ ſicut vir
tus prime ſpeciei ſed remiſſior.

Operationes

¶ Cōſolida rubea ſiue biſtorta habet ꝟtutē A
ꝯſolidādi ⁊ ꝯfortādi cōceptū. ¶ Cōtra diſſur B
riam detur puluis biſtorte cū ſucco planta-
ginis. ad conſtringendū menſtrua fiat fomē-
tum ex aqua pluuiali decoctionis pulueris
eius: vel ex duabꝫ partibꝫ eius. ⁊ vna ſpice fi
at puluis q̄ aſpergatur ſupra ventrē ipo priꝰ
melle calido emplaſtrato: ⁊ iuuat conceptū.
¶ Ad ꝯceptū iuuandū fiat emplaſtrū ex pul C
uere eiꝰ ⁊ alijs ſpeciebꝫ aromaticis. Puluis
eiꝰ vulnera cōſolidat. ¶ Cōtra vomitū ex de D
bilitate et furore colere puluis eius cōficia-
tur cū albumine oui et coquat' ſup regulā et
detur patienti. ¶ Galienus. Radix eius eſt E
abſterſiua ⁊ vrinatiua ⁊ calide cōplexionis.

Capitulum. cxxxv.

Condros apud grecos duo ſcat Lā
ſcat riſuz. Vñ reſpōdens mihi grecꝰ
interroganti quid eſſet condros di-

pit furfur farine. Item condros exponit̃ qđ eſt aliqua cartilago. ſilr condros eſt genus frumēti. de quo Dyaſcorides. Cōdros ſunt eius due ſpecies. In vna inuenit̃ vnū granū ⁊ in alio duo grana: ⁊ qđlibet ipoꝝ eſt ſtame rula ⁊ maioris nutrimēti ꝙ ordeū boni ſapo ris. ⁊ panis q̇ fit ex eo minus eſt nutritiuus ꝙ q̇ fit ex frumēto. Et ſpecies in qua reperi/ unt̃ duo grana ē pl⁹ nutritiua ꝙ riſum: ⁊ ma gis cōſtrictiua ventris ⁊ melior ſtomacho.

Operationes

A ¶ Galienus libro. i. de alimentis capitulo de condro. Genus frumenti eſt condros ſuffici enter nutritiuum viſcoſum habens chimū. Hoc vocatur in libris de arabico tranſlatis candaruſiū. Et apud Auicēnam condros et

B candaruſio ⁊c. ¶ Galienus. viij. ſim. far. cap. condros. Eſt quidem optimus cibus ſicut ⁊ triticū: ſed nō eſt pſentis negocij de cibo de/ terminare vt farmacū vero emplaſtice ē vir/ tutis: cōplexionis vero ſilis eſt frumēto. pl⁹ illo viſcoſior ⁊ nutritior. eſt plus illo ſiccati/ uum ꝓpter cōmixtionē ſiccantiū farmacorū.

C ¶ Dyaſcorides. Condros cōſtrictiua eſt qn̄ ipſum coquit̃ cum aceto: ⁊ fit linitio cū eo. ⁊ eradicat ſcabiem vlceroſam: ⁊ eradicat vn/

D gues ſciſſos. ¶ Et curat fiſtulas que ſunt in lacrymali. ⁊ quādo adminiſtrat̃ in principio earum: ⁊ fit ex decoctiōe eius cliſtere. Et eſt iuuatiuum vlceribus inteſtinorum.

Capitulum. cxxxvj.

Condes. Sera. li. ag. ca. cōdes au. Gal. Illud qđ ex eo adminiſtrat̃ eſt radix ipſius. virtus eſt calida et ſicca in. iij gradu. Unde iſta medicina vtunt̃ lauatores lane: ⁊ ad faciendū lanā lenē ⁊ pulchram qn̄ fumigant ipam cū ea: ⁊ eſt nota. Radix ei⁹ ē acuta: ⁊ in forma ſua longa ⁊ rotūda. ¶ Dya ſcorides vocat̃ ipam ſtruciū a macro obſtru ciū. qđ quidā radicē ellebori albi putant: eo ꝙ ſternutamēta mouet vt ipm licet falſo. pro quo macer ſternutamentū puluis p ſe mouet eius narib⁹ iniectus vererro nō ſegnius al/ bo. i. elleboro. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de ſtru/ cio. ſm trāſlatiōez grecā. Strucij radice ma xime vtūt̃ acri quidē exiſtēte ſm guſtū ca. et ſic. ſm complexionē ex quarto fere gradu.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Epaticis tuſſientib⁹ ⁊ orto/ noicis medent̃. Morbo regio vtiliter adhi/ bentur cū lacte narib⁹ infuſe. cū melle coclea rium vnū acceptū ventrē mollit. cū panacis ⁊ capparis radicibus accepte ⁊ bibite calcu los veſice frangūt ⁊ excludunt. Scliroſim

B ſplenis ſpargūt. ¶ Condes matrici appoſi/

C tum mēſtruis imperat: aborſum facit. cū po/ lenta ⁊ aceto poſitū lepraz tollit. ¶ Puſtulas cum farina ordei impoſitū limpidat. Colli/ rijs mixtū caligines oculis detergit. Medi

D caminib⁹ neceſſarie miſcet̃. ¶ Tritū ſternuta

E menta ꝓuocat. cū melle tritū ⁊ in narib⁹ miſ/ ſum caput purgat. ¶ Sera. de ꝓprietate radi cis eius eſt ſi accipiat̃ qđ abſcindit flegma ⁊ melancoliā groſſam: ⁊ reſoluit ventoſitates.

F ¶ Galienus. Radix eius eſt abſterſiua ⁊ vri/ natiua. mouet ſternutatiōes ſilr alijs quecū/ ꝗ amara ſunt guſtu calide complexionis. ¶ Item Dyaſcorides facit ſemotum capitu lum de ellebero a condiſi. Nā condiſi vocat ſtrucium: aiens capitulo de ſtrucio. Lanarij vtunt̃ ad fumigiū lane: eo ꝙ limpidat lanā. Radices ſunt rotunde ⁊ oblonge: que ſi bi/

G bite fuerint diuretice ſunt ⁊ calide. ¶ Plini⁹ li. xxiiij. Condes ſiue ſtruciū. i. herba lanaria ouib⁹ data ieiunis facit abundantiā lactis.

H ¶ Plateari⁹. Strucius id eſt agreſtis cauli/ culus ca. ⁊ ſic. in. ij. gradu. Succus ac ſemi/ na foliaqꝫ cōpetūt vſui medicine. Cū inuenit̃ receptio cauliculi ſemen caulis agreſtis deb; poni. Cum aūt ipa folia debēt poni. ¶ Suc

I cus ita debet ꝓparari. Folia pterant̃: ⁊ ſucc⁹ expreſſus ad ſolem deſiccetur p bienniū du rat. folia viridia poni debent in medicinis ⁊ in vnguentis. Uirtutem habet diſſoluendi ⁊ extenuandi ⁊ diureticam.

Capitulum. cxxxvij.

COriandrũ. Palladiꝰ li.iiij. Coriãdrũ
a mẽſe Marcio ſerit̃ vſq; ĩ octobrẽ.
amatq; terrã pinguẽ ſed ꝛ macro ſo/
la naſcit̃: ꝛ eiꝰ ſemen qḋ vetuſtiꝰ fuerit meliꝰ
putatur: humore delectat̃ ꝛ ſatũ bñ cũ olere
quocũq; naſcit̃. Sera. li. aggre. ca. dyabora:
id eſt coriandrũ auc. Gal. Subſtantia eiꝰ eſt
terrea ſubtilis. ꝛ eſt cũ hoc ĩ eo aquoſitas te/
pide ꝟtutis nõ pauce quantitatis ꝛ in ſapo/
re eius ẜm plurimũ eſt amaritudo. Et ꝟtus
eiꝰ eſt q̃ abſtergit ꝛ reſoluit. Galienꝰ. vij. ſim.
far. ca. de coriãdro. Uirtꝰ eiꝰ ꝑma eſt virtus
calida. Uñ Dyaſ. Infrigidatiuaʒ dicit hanc
herbã nõ recte. cõpoſita aũt eſt ex cõtrarijs
virtutibꝫ: multũ quidẽ habens amare ſubſtã
tie: q̃ indicat ꝙ ſubtiliũ partiũ eſt ꝛ terreſtrꝭ.
non modicũ aũt habens ꝛ aquoſe humidita
tis vel tepide ẜm virtutẽ. habet aũt ſtiptici/
tatem nõ modicã in quibꝫ omnibꝫ operat̃ q̃/
dem varie omĩa q̃cunq; Dyaſ. ſcripſit. ſed pu
to ſic exiſtere ſicut ſi mox ẜm ꝑncipia plaga
tis vel qualitercũq; ꝑcuſſis in aliq̃ particula
tumor liuidus vel niger fieret. frigida puta/
ret̃ paſſio eſſe ꝛ egere dyaforantibꝫ ꝛ calefaci
entibꝫ farmacijs ẜm eundẽ puto modũ. ſi trã/
ſcẽderit aliqñ calida diſpoſitio ad frigidam
obliuiſcẽdũ eſt poꝛ nõ iãdum vero alio ſcḋo
noĩe. Uel ſi nomen volueris ꝑmutare ſʒ face
re ſicut q̇dã q̇ alia quidẽʒ ꝑncipij: alia ꝟo de/
clinationis ſcribũt auxilia. non aũt oportet
frigida eſtimare eẽ declinatõis farmaca. Cõ
cedendũ ei eſt heriſipilã noĩare ſi q̇s volue/
rit hmõi diſpoſitionẽ nõ tñ ca. vocare eã per
mittendũ qñ deꝑſſa ẽ ꝛ remiſſa. nequaq̃; ergo
tũc qḋ auxiliat̃ ei infrigidatiuũ eẽ putemꝰ ſi
cut Dyaſ. vt coriandrũ. qm̃ cathaplaſmatuʒ
(vt ipẽ ait) cũ pane. vel etiã cũ alfitis. ſanat
heriſipilã. certũ eſt heriſipilã q̃ vtiq; inflãma
tiua eſt nunq̃; ſanabit cũ pane coriandrũ: ſed
ꝑ id qḋ infrigidat. Iam ꝓpterea ꝛ nos in an/
terioribꝫ ſermonibꝫ qñ cuʒ determinata ex/
perientia ꝓbare cuiuſlibet farmaci virtutem
poſtulabamꝰ. ſimplicẽ enĩ vt poſſibile eſt ma
xime potionẽ eligere conſulebamꝰ. plurimi
autẽ medicoꝝ neq; quecũq; plurime egritu/
dinum mox a ꝑncipio inuadũt cõpoſita no/
ſcunt. neq; quoniam alia paſſio eſt heriſipila
certa. alia vero vocatur ab oĩbꝫ nobis iã cõ/
ſuete ꝛ ab antiquis flegmon. alia autẽ in me/
dio q̃; multe. Hec quideʒ ꝛ vt vtiq; dicat q̇s
heriſipila flegmoſa. Hec autẽ velut flegmo/
nes quidẽ heriſipilatos inuenies: aut velut
flegmones aliquando ꝛ neutrũ ꝑdominans
At vero ꝛ ydemaſcoſus quãdo apparet ſicut
ꝛ heriſipilas. ſicut ꝛ alius ſcliroſuſ. Unde de
compoſitis omnibus non modica haberet̃
multitudo. latius vero in quibuſdaʒ alijs di
ctum eſt de his. Et ĩ libris erapentice metho
di dicetur. et nunc eſt de eis neceſſarium me/
morari ꝙ certam heriſipilam nunq̃; predictũ
ſanabit cathaplaſma. voco autem certaʒ: qñ
a colerica humiditate repleta fuerit particu
la. quoniam auteʒ longe ab infrigidando eſt
coriandruʒ. licet tibi ex his que ſcripſit Dya
ſcorides addiſcore. Scrofulas enim ait diſ/
ſoluere. quoniam nullum autem infrigidan/
tium farmacorũ ſufficit diſſoluere ſcrofulaſ.
neq; enĩ puto Dyaſcoridem dubitare multa
quidem ſcribentẽ ſcrofularum ſanatiua om/
nia vero concordantia ꝛ calida cõplexionibꝫ
ꝛ dyaforetica operationibus exiſtere.

Operationes

¶ Dyaſcorides capi. corion: id eſt coriandrũ A
omnibꝫ eſt notũ. Uirtus eiꝰ eſt frigidũ tritũ
ꝛ in cathaplaſmatibus redactũ cum polen/
ta. ꝛ pane triticeo mixtum ꝛ impoſitũ Ignẽ
ſacrum extinguit. ¶ Tumores igneos tollit B
melle addito: et vna paſſa impoſitum epime/
tidas ꝛ tumorem teſtiũ ꝛ carbũculos curat:
ꝛ collectiones cõpeſcit cũ faba frixa mixtuʒ

ſcrofulis ⁊ puſtulis p̄ſtat effectū. ¶ Semen
C eiꝰ bibitū cū dulcore lūbricos extinguit. ge-
nitalia. i. ſemina viri decreſcere facit. Nam ſi
multū acceptū fuerit ſemē ſenſus hoīs hebe
teſcit: aut citiꝰ infert necē. Vñ nō debꝫ q̄ſq̄s
D vſum eiꝰ freq̄ntare. ¶ Succus eiꝰ aceto mi-
xtus aut ſpume argenti et ceruſe ⁊ vino: oēs
puſtulas ⁊ caligines ebuliētes extiguet. Hic
ſuccus viſcide eſt ꝟtutis reſtringit ⁊ refrige-
rat. Et iō ꝓprie ad ignē ſacrū facit ſicut ⁊ folia
eiꝰ cū ſucco maligranati: ⁊ oleo in potiōe p-
mixtū ai alia intraneis ꝑmixta ignita ꝑſeq̄t.
¶ Semen eiꝰ ex aq̄ potatū ſolutionē ventrꝭ
E abſtrīgit. mirū ē q̄ꝺ xenocrates tradit ſi vnū
ſeminis granū femina biberit vno die ei mē
ſtrua ꝯtineri ſi duo ⁊ totidē iam diebꝫ quot
grana ſumpſerit. ¶ Sera. Coriandrū diſtil-
F laẽ in oculū: ⁊ cōfert dolori eiꝰ magno cū la-
cte mulierꝭ. Et fit emplaſtruꝫ cū eo ⁊ abſcin-
dit humores deſcēdētes ad oculū. ¶ Et ideꝫ
G auctoritate aben meſuay. Quādo torreſcit
ſemen coriādri ſtringit ventrē. Et abſcindit
fluxū ſanguinis: q̄ eſt ab interioribꝫ. ⁊ bibun
tur de eo duo aurei cuꝫ. iiij. ʒ. ⁊ dimidia ſucci
plantaginis ſiue eo q̄ buliat. Et ſi eſt fluxus
ſanguinis ab interioribꝫ mēbris curaẽ ſi po-
natur ſupra locū fluxus. ¶ Et idē auctorita-
H te albugeric. Coriandū eſt frigidū nartoticū
inducens ſincopim ⁊ ſtuporē: ⁊ eſt toxicum:
quoniā odoratū cōgelat: ⁊ ꝓhibet fumoſita-
tes aſcendere ad caput. Et ideo ꝯfert ſode ⁊
ebrietati. Et abſcindit fluxum ſanguinis: et
ſtringit ventrē. ¶ Et idē auctoritate Alexan
I dri. Coriandrum ꝓhibet fumoſitates aſcen-
dere ad caput ⁊ ad cerebrū. Et ꝓpter hoc po
nitur in cibis epilenticoꝝ: q̄ñ cauſe epilentie
ſunt vapores aſcendentes a ſtomacho.
¶ Et idem aucto Alcauzi: quādo coriandrū
K ſiccum infunditur in aqua eius cum zuccaro
abſcindit virge erectionē ⁊ deſiccat ſperma.
¶ Et idem auctoritate Raſis. Si bibantur
L ʒ. iiij. de ſucco eius recenti occidit: ⁊ abſcin-
dit fluxum ſanguinis a naribus quādo odo-
ratur. ¶ Et idem auctoritate Humay ī libro
M ꝑmutatiōis dixit: q̄ pillule galieni ſunt ei cō
trarie. Dyaſ. vero ꝯtradixit ei cū ſcꝫ galienꝰ
dixit: q̄ coriandrum declinat ad caliditateꝫ
quoniā manifeſtū eſt ip̄m eſſe virtutꝭ frigide.
Et ex dicto ſuo q̄ñ ſumitur ſuccus eius occi
dit. ¶ Et idē auc. habix. Coriandruꝫ recens
N eſt mortificatiuū: cōgelatiuū: et ſi hō vtiẽ eo
multū. Vel potū aque eiꝰ eſt toxicū. et ſi po
natur aqua eiꝰ cū aliq̄ ex alijs herbis ⁊ q̄ñ cū
aqua eiꝰ liniunẽ apoſtemata ſanguinea aut
colerica cōfert ⁊ extinguit eoꝝ inflāmatio-
nes. Omnia p̄dicta etiā ſunt de mente Aui-
cenne. li. ij. capitulo de coriandro.

Capitulum. cxxxviij.

Q Ornea arbor ſiue cranea. Dyaſ. ca.
C Cornea ſemē ⁊ fructū habet ſimileꝫ
oliue: ſed paulo oblongiꝰ ⁊ viride Et
vocatur grece carmu. q̄ꝺ cū maturatū fuerit
obruſum habet colorē bonū in ſe hñs ſapo-
rem ſtipticum eſt. ⁊ ideo diſſolutionē ventrꝭ
⁊ diſſintericos curat. ⁊ cū in dulcore poſituꝫ
fuerit manducari poteſt quomō oliue cōdiū
tur cum ſale frigida eſt ⁊ ſicca.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Huius folia cū ligno ſuo in A
foco miſſa ſudationem reddunt que illinita
zernas optime ſanat.
¶ Galienus. ij. de cibis ca. de cibis ſilueſtri- B
bus. Cornu vero ⁊ bati ⁊ glādes ⁊ ceteri fru
ctus ſilueſtres modicū nutritiōis habēt ca-
chochimi ſunt. Et mali ſtomacho et indele-
ctabiliſſimi. porcorū vero eſca exiſtentes nō
domeſticorum ſed in montibꝫ morantiuꝫ: ab
ip̄is enī plimū hñt alimētū. ¶ Et idē. vij. ſim. C
far. ca. cranea. Cranee arborꝭ fructꝰ ſtipticꝰ
eſt ſufficiēter eſibilis exiſtēs. q̄ circa nullum

mirabile attrahere ⁊ fortiter detinere eũ ven
trem ſicut ⁊ meſpila. folia ꝓ ⁊ germina pon
tica guſtu ſunt: ⁊ ſiccãt fortiter: vt ⁊ maxima
vulnera conſolidare poſſint ⁊ maxime duo-
rum corporum. paruis vero vulneribus vel
mollibus corporibus cõtraria magis ſunt.
tendunt enim hec ſiccatiua plus decente.

Capitulum.cxxxix

C Ordumenum. Dyaſcorides capitu
lo cordilion: id eſt cordumenũ. Her
ba eſt que naſcitur in Silicia. eius
frutex eſt ſarmentoſa: ſemen habens rotun-
dum: et duplex ſicut ſunt fabe: viſcidũ ⁊ odo
ratum.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Semen eius ſi bibitum fue
rit ꝓuocat vrinam ⁊ menſtrua. Succus eiꝰ
virge ⁊ ſeminis tribus obulis bibitus cum
dulcore diebus decem nefreticis medican-
A tur. ¶ Radix eius tunſa ⁊ vt electuariũ com-
poſita toracis cauſas mirifice curat. Plini-
us. Radix eius potata lapides frangit.

Capitulum.cxl.

C Oſtus. Auic. li. ij. cap. de coſto. Coſti
ſpẽs ſũt tres. Una earũ ẽ arabica. et
eſt albꝰ leuis ⁊ aromaticꝰ. Et ſcđa ẽ
inda q̃ ẽ niger leuis: ⁊ ille amarꝰ ẽ. Et tertia
ſpẽs gñis odoris q̃ noĩat gariofilatꝰ. Bonꝰ
aũt coſtꝰ falſificat cũ radicibꝰ enule durꝫ. ⁊ ꝓ
pterea nõ mordicat linguã: neq; hꝫ odorẽ for
tẽ. Melior ẽ ille q̃ ẽ albꝰ recẽs plenꝰ nõ corro
ſus: neq; fetidi odorꝭ: neq; mordicans vel le
dens linguã. deinde yndus niger leuis: ⁊ ni-
ger aſemiꝰ. ⁊ melior ẽ marinꝰ ſubtiles habẽs
cortices. Eſt ca. i. iij. ſic. i. ij. In ipo eſt q̃litas
amara ⁊ acris valde ⁊ caliditas ⁊ acredo a-
deo ꝙ ipa vlceret. Dyaſ. cac. oſtus vtil' ẽ ara-
bicꝰ. Eſt aũt eligẽdꝰ cibꝰ leuis cũ odore plu-
rimo. Secũdꝰ ẽ yndicꝰ q̃ groſſior ẽ ⁊ niger ⁊
leuis vt ferula. Tertiꝰ ẽ ſyriacꝰ põdere gra-
uis ⁊ coloris buxei cũ odore ſtiptico ⁊ mor-
daci ſapore. habet quidẽ aliquaꝫ amaritudi-
nem ⁊ plus acredinẽ ca. participans quali-
tate vt extrahat. Paulus ca. de coſto. Coſtꝰ
eſt ca. ⁊ ſic. complexionis in tertio gradu.

Operationes

☞ ¶ Auicenna. Conuenit omni membro: A
quod indiget calefactione: et vt ex eo attra-

batur humor ex pfundo. Abstergit pannū cu-
tis linit⁹ cū aqua ⁊ melle. In ipo ē vlceratio
⁊ ille q̄ est amarus exiccat vlcera humida.
B ¶ Et ɔuenit mollificatiōi neruoꝝ ⁊ attritio-
ni lacertoꝝ: ⁊ est bon⁹ sciatice. ⁊ emplastꝝ ex
eo ɔuenit litargie: ⁊ ɔuenit dolorib⁹ pectorꝭ.
C ¶ Et puocat mēstrua bibit⁹ ⁊ suffumigatus
in traiectorio: ⁊ interficit fetum: ⁊ prouocat
vrinā: ⁊ extrahit ascarides ⁊ vermes.
D ¶ Et dat vires ad coitū: ⁊ ipe suppōit ad do-
lores matricꝭ: ⁊ ɔuenit dolori matricꝭ fri. bi-
bitus ⁊ sedēdo in decoctiōe ei⁹: ⁊ mouet na-
turā q̄n bibit cū vino. ⁊ ipe nō dat vires ad
coitū nisi pter humiditatē supfluā inflatiuā
E que ē in ipo. ¶ Et ɔuenit rigori linit⁹ cū oleo
⁊ cōuenit morsib⁹ omib⁹ scꝫ morsui vipere et
aliis morsib⁹ q̄n bibit cū vino aut absinthio.
loco ei⁹ ponitur piretri: medietas ponderis
F ipsi⁹. ¶ Diasc. Costus cū oleo tritus ⁊ corpo-
ri punctus cū reb⁹ stipticis subuenit. Si au-
tē ante accessionē sic vngat: rigorē in perio-
dica febre: ⁊ quartanā amputat ac etiā para-
liticis ⁊ sciaticis vel q̄b⁹ aliqđ membrū cale-
G fieri opus est. ¶ Unctus extrahit humorez
de pfundo. in potione vero: q̄ virt⁹ est ei ca-
lida diuretica. mēstrua puocat. pessariis ad-
iunctus idē dolorē matricꝭ mitigat morsib⁹
venenatꝭ bibit⁹. ʒ. ij. opitulatur cū vino ⁊ ab-
sinthio dolorē stomachi ⁊ inflationē: et tota
H eius vitia cōpescit: ventrē stimulat. ¶ Cū vi-
no dato lūbricos latos deponit cū aqua po-
tatus oleo mixtus. ⁊ fricationi adhibit⁹ tor-
pente frigore calefacit: eadē vnctione ⁊ para-
liticos curat. reumata ⁊ spasmata ⁊ dolorem
lateꝝ sanat. cū aqua mulsa trit⁹ ad efialas fa-
cit. melli mixt⁹ maculas ī facie natas deter-
git. malaginatib⁹ ⁊ antidotis necesse miscet
I ¶ Adulteratur aūt cōmixt⁹ cū enule maiori-
bus radicib⁹: sed facile intelligit cū nec odo-
rem costi habeat nec saporē mordacē. Nā co-
stus vires habet acres strīgētes ⁊ calefaci-
K entes. ¶ Serapion auc. Galie. Costus cōue-
nit rigorib⁹ fe. q̄n linitur cū eo ⁊ oleo corpus.
⁊ ɔuenit sciatice ⁊ paraliticis ⁊ omnib⁹ in q̄-
bus calefacere oportet aliquam corporis par-
ticulam vel de pfundo ad superficiem attra-
L here aliquem humorem. ¶ Propter eandem
autem causam prouocat ⁊ menstrua ⁊ vrinaꝫ
⁊ confert ad contritionem lacertorum et ad
dolorem lateris: ⁊ interficit ascarides pro-
M pter amaritudinem. ¶ Et quando linitur cū
aqua ⁊ melle super impetiginem mundificat
eam: ⁊ adiuuat ad libidinem. quoniā est in eo
de humiditate inflatiua ⁊ ventosa quādo su-
mitur in potu cum vino.

Capitulum. cxli.

Cozula vel Mela persica fruct⁹ iste ē
oībus not⁹. Sera. li. aggre. ca. hes-
mes. i. cozula. Uirt⁹ eoꝝ est fri ⁊ hu.
in. ij. gra. Nā pportionant persicis.

Operationes

¶ Et idē auc. Alcauzi. Laxāt colerā ⁊ gn̄ant A
hūores grossos. Et idē auc. Rasis. Quidaꝫ
patiebat fumositates ab aliq̄ hūore existēte
in stomacho suo. ⁊ dedi sibi aliq̄b⁹ vicib⁹ de
crisomolis. i. cozulis recētib⁹: ⁊ sedat⁹ est ille
fumus. Et ego nō credo q̄ reperiat cib⁹ ali-
q̄s frigidior ⁊ mag̃ iuuatiuus stomacho ca-
lido q̄ ipa: ⁊ iō fastidiū tollit. ¶ Aui. li. ca. ij B
de crisomulis. Meliora sunt armena. nō eñ
cito aduenit eis corruptio ⁊ acetositas: ⁊ cū
sumunt crisomula. oportet vt accipiant ma-
sticis ⁊ anisi eq̄liter. ʒ. i. vsq̄ ad. ij. cū vino pu-
ro aut vino de passis paꝝ ⁊ mellis sunt fri. et
hu. in. ij. ⁊ oleū nucleoꝝ eoꝝ est ca. ⁊ sic. in. ij.
¶ Eoꝝ humor ē facilis putrefactiōis ⁊ eoꝝ C
infusio sedat sitim ¶ Et crisomula q̄dē sūt cō- D
ueniētiora stomacho q̄ psica. ⁊ armēa ñ cor-
rūpunt in stomacho: neq̄ acescūt velociter.

ex eis vero que expellunt eo℞ nocumentu3 ē vt p̄mo ſumat aniſum et maſtix cū mīua aut vino de paſſis ⁊ conficiant cum melle puro. oleu3 nuclei ipo℞ etiā ꝯfert emorroidib⁹ grauant criſomula ꝑpter velocitatē ſue putrefactionis.ve℞ infuſio ſicco℞ confert febribus
E antiquis.¶Johēs meſue in antidotario ſuo. Oleū de criſomulis ſedat dolorē ani ⁊ emorroida℞:⁊ reſoluit tumores vlcerum ⁊ impedimentum lingue ⁊ dolores auriū. Rabimoyſes idem vult.

Capitulum.cclii.

Cotula fetida vl'ocul⁹ bouis. Sera. li.ag.cap.bichar auc.dia. Bichar.i. cotula h3 ſtipitē mollē.⁊ folia ſilia folijs maratri:⁊ flos ei⁹ eſt citrinus plus flore camomille ſilis flore cotule.⁊ iō noiant eā h nomie. Et idē auc. Galie. acuitas ⁊ mordicatio ſunt ī ea pl⁹ q̄3 ī camomilla.⁊ reſolutio ei⁹ eſt amplior reſolutiōe ipius. Dyaſ.ca.butalmos ẜm trāſlationē nr̄am.butalmos.i.cotula. Herba ē mollis.cuius folia ſunt tenuiter ſciſſa maratro ſilia.⁊ caulis ei⁹ mollis naſcēs circa muros ciuitat3 flores citrinos hn̄s et vehemēter ſplendētes ac in oculo℞ ſilitudinē rotūdos. Vn̄ ⁊ nomē traxit florib⁹ camomille ſilēs.⁊ illa herba q̄ vocatur lingua nr̄a pucida vl'cotula fetida. Eſt alia butalmos hn̄s folia coriādro ſilia:naſcēs iuxta muros ciuitat3 cui⁹ flores ſunt ex toto citrini. ⁊ iſta eſt herba q̄ vocat ī lingua nr̄a ocul⁹ bouis vl' cotula. Gal.vi.ſi.far.ca. Butalmū ſiue ſemē ī corruptū vl'ocul⁹ bouin⁹.vel cotula fetida. noiatū q̄dē ē ita a florib⁹ q̄ videnī ẜm figura3 ſimilari oculo bouis.ẜm colorē ꝟo ſilis ē artemiſi.mag3 āt ⁊ mlto acri⁹ ē ob h magis dyaforeticū:vt ſanet duricies cōmixtū ceroto.

Operationes

¶Dyaſ. Folia ei⁹ trita ⁊ cerot3 addita puſtu A
las ⁊ duricies aptū ſpgit:⁊ ſi flores ei⁹ terūt cū croco.¶Affirmāt aliq̄ q̄ ſi p⁹ lauacrū ⁊ bal B
neū eūdē q̄s biberit bonū colorē reſtituet.et facit ipm vomere ⁊ maxīe arcuato morbo infectos acr3 ē:⁊ iō dyaforetica.⁊ ꝓpterea ſchetemata ſoluit cū ceroto tirſi ei⁹ ī cibū ſumūt
¶Aui.odor e⁹ ꝯfert vētoſitatib⁹ g̃ſſis ī capite C

Capitulum.ccliii.

Cotula nō fetida.vel ocul⁹ vacce. et h3 flores nigros ẜm antiquā trāſlationē.

Operationes

¶Dyaſcorides ca. Butalmos. Que tranſla A
tio corrupta eſt.quoniā Serapion ex ꝟbis

dyaſcoꝛidis ſm aliā trāſlationem. Dyaſcoꝛi
des dicit ꝙ bȝ floꝛes citrinos ſiles floꝛibꝫ ca
momille: ⁊ hoc verū ē. Nā dicit trāſlatio quā
allegat Sera. Butalmos baſtā eijcit mollē
Folia maratri ſilia floꝛē mellinū hñs ſic an
tim⁹ ⁊ maioꝛē oculo vacce ſimilē. vñ ⁊ nomē
B accepit. Naſcit̃ in ciuitatibus ⁊c̃. ¶ Sed ſm
trāſlationē nr̃am dyaſ. Butalmos bȝ duas
ſpēs. Una ē q̄ bȝ folia ſimilia maratro: ⁊ flo
res ſimiles floꝛibꝫ camomille. ⁊ iſta vocatur
cotula fetida: vt in p̄cedēte cap̄. tractat: ⁊ la
tine dr̃ pucida. ⁊ Dyaſ. vocat eam partemon.
C ¶ Alia eſt q̄ bȝ folia ſimilia coꝛiādro ⁊ floꝛes
citrinos naſcēs iuxta muros ciuitatꝫ. ⁊ vo
cat̃ cotula nō fetida. ⁊ latine dr̃ ocul⁹ bouis
vel oculus vacce. ⁊ grece ſilr̃ ita ſonat butal
mos. ſed arabice vocat̃ bihar. i. oculus vacce
D ⁊ ideo dt̃ ad lr̃am. ¶ Butalmos ē herba mol
lis antimo ſimilis. lenes emittēs tirſos: ⁊ fo
lia tenuiter ſciſſa ⁊ mollia ſilia maratro. flo
res citrinos ſimiles floꝛibꝫ camomille. ⁊ iſta
ſm veritatē ē cotula fetida q̄ alio noīe vocat̃
E pucida. ¶ Et ſubdit. Eſt alia butalmos cau
lis mollis folia coꝛiādro ſilia. floꝛes citrinoſ
hñs naſcens iuxta muros ciuitatꝫ. ⁊ iſta vo
catur oculus vacce: vel cotula nō fetida. Et
de iſta herba ē hec veritas clare intuentibꝫ. le
ge capitulū p̄cedens ſcꝫ cotula fetida.

Capitulum. cxliiij.

C Ocognidium. Camelea vl̃ Mezere
on. Camelea grece q̄ſi iſima oliua di
cta: eo ꝙ folia ſimilia oliue bȝ. Hec
eſt que dr̃ mezereon ⁊ cocognidiū. Vñ coco
gnidiū mezereon ⁊ camelea ſunt idē: vt appa
ret p̄ Dyaſ. ⁊ Sera. Dyaſco. ca. camelea ſm
trāſlationē nr̃am. Camelea aut̃ cocognidiū
haſtas bȝ ſup̄ terrā ſpanſas. palmis duobus
longas: frutex eſt ipſius ſarmentoſa. Folia
bȝ ſimilia oliue: ſed tenuioꝛa ⁊ ſpiſſa guſtum
moꝛdicantia ⁊ gulā exaſperātia. Sera. li. ag
gre. ca. mezereon. auc. dyaſ. Mezereon. i. ca
melea ē arbuſtū paruū cui⁹ rami ſunt apti ad
ignē accendendū. ⁊ ſunt ipi rami extenſi ſup̄
terrā. longitudine duoꝝ palmoꝝ hñtes fo
lia oliue. niſi qꝛ ſunt ſubtilioꝛa eis moꝛdican
tia ⁊ exaſperātia linguā. ⁊ ſunt ſuper ramos
denſa. Galienus. vij. ſim. far. ca. camelea. Ca
melea p̄dominantē habet qualitatē quo cir
ca vlcera. ⁊ quecūq; maxime eſcaras habēt:
cum melle expurgare poteſt.

Operationes

¶ Dyaſ. Camelea accepta coleram ⁊ flegma A
deponit. debēt vero fieri trociſci ex his ad
mixto abſinthio duplici menſura ⁊ vna par
te camelee ⁊ catapucie iuncto melle vel aqua
Folia eius impoſita vulnera ſoꝛdida curāt. B
¶ Iohānes meſue. Mezereon ſiue cocogni
dium ſolutione educit aquam citrinam cum
foꝛtitudine vehementi.
¶ Et dixit Alexāder: mixtū cum rebꝫ educē C
tibꝫ melancoliā educit ipam: ⁊ cum rebꝫ edu
centibꝫ flegma educit ipm. ⁊ abſinthiū dupli
catum ⁊ cū mirabolanis: addunt ei bonita
tes notas: ⁊ faciūt educere coleram.
¶ Mai⁹ aūt iuuamētū qđ ex eo expectat̃ eſt D
ad ydropiſim. educit eni aquā ꝯgregatam in
ventre: nocet tñ epati imo oībꝫ mēbꝛis nutri
tionis ipſi⁹. ¶ Et interficit lūbꝛicos ⁊ ꝟmes E
⁊ ſolutiōe educit eos ⁊ ſerpētes viſceꝝ. Et ſi
fiat vnguētum ex eo ⁊ melle curat fiſtulā et
vlcera fraudulenta. ¶ Et fit ex aceto decocti F
onis ipſi⁹ ablutio: ⁊ ꝯfert doloꝛi dentiū ⁊ eo
rū coꝛroſioni: ⁊ gingiue ſanguinee ⁊ mollifi
cationi. ¶ Et fit ex eo vnguētū ⁊ aceto ⁊ oleo G
⁊ cera ad ſcabiē bonū. ⁊ fit ex eo linimentum
ex ſulphure ⁊ melle ⁊ aceto foꝛti ad moꝛfeaꝫ ⁊
lentigines ⁊ baras ⁊ delet eas.
¶ Et qñq; fit ꝯfricatio ſup̄ moꝛfeam ⁊ baras H
cum folijs eius ⁊ aceto foꝛti: et eſt vltimum.
¶ Et dixit Iohānici⁹ Cocognidiū valet ad I
quartanā. ¶ Plini⁹ li. xxiiij. Folijs in duabꝫ K

abſinthij ptibꝰ decoctiſ eoꝝ ſucco cū melle po/
to.folijs etiā impoſitiſ vlcera curant̃ ꝛ purgāt̃.
L ¶Ait etiā idem. Quomodo collectum ſalutare
eſt oculis iumentoꝝ ꝛ pecoꝝ.

Capitulum.cxlv.

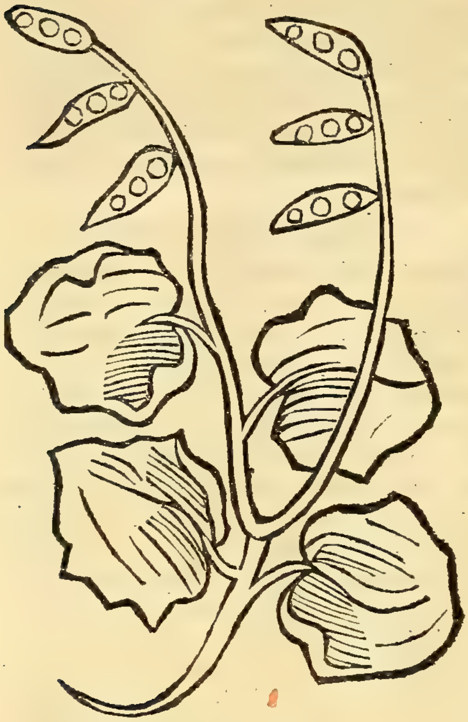
Crocus. Aui.li.ij.ca. de croco. Crocꝰ
melior eſt recens boni odoris ſubtilis
ſup cuiꝰ pilos eſt parū albedinis non
plurimū. Crocus ſanꝰ nō velociter tingēs nō
inuiſcat̃ neqꝫ frāgit̃.ca.eſt in.ij.ſic.in.i.eſt ſtip/
ticꝰ reſolutiuꝰ digeſtiuꝰ ꝛ glutinatiuꝰ.eiꝰ calidi
tas eſt fortior ſtipticitate eiꝰ.ꝛ eiꝰ oleū eſt cale/
factiuū. ¶Plateariꝰ. Croci ſūt due ſpēs. Or/
tenſis q̄ in ortis naſcit̃.ꝛ orientalis q̄ in oriente.
Iſte in medicinis nō vomicis ponit̃.in medio
florū tres vel q̄ttuor flores parui naſcunt̃. Eli/
gendi ſunt ſubrufi vel cēmino rufi.q̄ āt citrini/
tatē aliq̄d habēt abijciendi.in ſacculo ſtricto d̄
corio ſeruāt̃.p q̄nqꝫ annos ſeruari poſſūt. Uir
tutē habēt ꝯfortatiuā ex q̄litatibꝫ ſuis ꝛ ex aro/
maticitate. ¶Palla.li.iiij. In februario menſe
croci ſerendi ſūt bulbi ꝛ ſubtiliter ſi fuerit arte
fodiēdi. ¶Sera.li.aggre.ca. Iamſaram.auc.
Dyaſ. Ille q̄ fortior eſt i medicina eſt nouꝰ pul/
chri coloris.cuiꝰ crinis vergit ad albedinē.lō/
gus nō fragilis.plenꝰ:q̄ qn̄ fricat̃ tingit manū

cito acuti odoris. ¶Gal.vij.ſim.far.ca.d̄ croco
ſcḋm traſlationē arabicā. Subſtātia eiꝰ ē terrea
frigida:ſꝫ qḋ vincit ſup eā eſt cōplexio calida.
ꝛ in ſapore eiꝰ eſt ſtipticitas pauca. Et vtꝰ eiꝰ
eſt q̄ calefacit in ſcḋo gradu ꝛ ſiccat i pmo.vn̄
maturat ꝛ digerit aliq̄li maturatōe.ꝛ qḋ adiu
uat ad h̄ eſt ſtipticitas pua q̄ repit̃ in eo. Et ē
ex medicinis ꝯglutinatiuis ꝛ digeſtiuis.ꝛ nos
diximus ꝙ medicine cōglutinatiue ꝛ digeſtiue
ſunt ille in q̄bꝫ eſt caliditas nō fortis cū pauca
ſtipticitate.

Operationes.

¶Aui. Potꝰ ipiꝰ colorē efficit bonum.reſoluit A
apata ꝛ linit̃ ex eo heriſipila. facit ſodā.ꝛ ipſe
nocet capiti. ¶Et bibit̃ cū rob ad ebrietatē.ꝛ B
eſt faciēs ſomnū.ꝛ obtenebrat ſenſus.ꝛ confert
apoſtemati calido i aure. Abſtergit viſum ꝛ p
hibet fluxū ad ipm. ¶Et valet ad pannū. Et C
fit ex eo alcohol ad varietatē acq̄ſitā i egritudi
nibꝫ.ꝯfortat cor.eſt lenificatiuꝰ odorat ipſum
pleureticꝰ ꝛ phirneticꝰ vt dormiat:ꝛ ꝓprie eius
oleū. ¶Et facit anhelitū facilē.ꝛ ꝯfortat in ſtru D
mēta anhelitꝰ.ipē q̄ꝫ facit nauſeā.ꝛ deijcit ap/
petitū.ꝓpterea ꝙ oppoſitꝰ eſt acetoſitati q̄ eſt in
ſtomacho. ¶Sed ipē ꝯfortat ſtomachū ꝓpter E
illud qḋ in ipō eſt de caliditate ꝛ preparatōe ꝛ
ſtipticitate. Et dixerūt q̄dā ꝙ crocꝰ eſt bonꝰ ſple/
ni.excitat coitū.ꝛ ꝓuocat vrinā. ¶Et ꝯfert du/ F
riciei matricis.ꝛ eiꝰ ꝯſtrictioni ꝛ vlceribꝫ frau/
dulentis. In ipa tn̄ adminiſtrat̃ cū fauo aut
cū medulla cū duplo ipſiꝰ de alio. ¶Quidam G
dixerūt ꝙ ipm in potu dederūt ad ꝓlixū partū
ꝛ factꝰ eſt partꝰ ſtatim. Et dr̄ ꝙ aurei.iij.de ipſo
interficiunt letificando.loco eiꝰ ponit̃ de coſto
eq̄le pondus ipiꝰ.ꝛ de ſpica quartum pōderis
eius.ꝛ pondus ipiꝰ de corticibꝫ caſſie lignee.
¶Et idē.iiij.fen.canonis pmi.ca.ij.ait.ꝙ du/ H
cit medicinas ad cor. ¶Et idē de viribꝫ cordis I
ait ꝙ confortat cor. ¶Sera.auc. Raſis. Fuit K
mulier q̄dā q̄ laborauit aliq̄bꝫ diebꝫ in ptu.et
dedi ſibi in potu.ʒ.ij.croci ꝛ peperit ſtatim.ꝛ ex
pertus fui hoc ſemꝑ et ſemꝑ fuit ſic factum.
¶Crocus inebriat inebriatōne forti:qn̄ ponit̃ L
in vino letificat adeo:donec faciat inſaniā ex/
cellenti leticia.ꝛ digerit cibū.ꝛ ꝯfortat ſtoma/
chū ſua pōticitate:ꝛ fortificat epar. Et nō lau/
dat̃ cerebro:aufert appetitū cibi:ꝛ ꝓuocat vrinā
ꝛ meliorat colorē. ¶Rabbi moyſes.de croco M
ait ꝙ auget appetitū coitus. ¶Yſaac in viatico N
cap.de emigranea ait:ꝙ fit emplaſtrū ex croco:
gūmi arabico:euforbio:ꝛ mirrha eq̄liter diſtē/
perans cū albumine oui.contra emigraneā.
¶Paulus cap.de podagra. Recipe crocū cū O
vitello ouoꝝ ꝛ oleū roſarū ꝛ aquam roſarum ꝛ

miſceantur.ꝛ cum penna vnguatur locus po dagre ex eo actu frigido.

Capitulum.cxlvi.

Cucumer. Ubi ſciendū ꝙ cucumeres ſunt melones Indi ſm qſdam. Sed Meſue cap̄.de cucumere aſinino vi/ deṫ dicere ꝙ ſunt citrulli. Sꝫ aliq̄ dicūt ꝙ cu/ cumeres ſunt fruct⁹ ſicut citrulli:oblongi tn̄. nūq̄ꝫ citrineſcūt:ꝛ habent folia ſita diſtincta ſicut melones.ꝛ cū maturanṫ habēt parū dul/ cedinis.ꝛ ſunt inſipidi.qđ ego ꝯcedo.vnde cu/ cumeres non ſunt melones Indi.qꝛ Aui.iiij. can̄.cap̄.de cura terciane pure ponit melonē Indum ꝛ cucumerem ergo non ſunt idem. ¶Sera.dicit Cucumeres nō ſunt citrulli ſicꝫ apparet in cap̄.Citrullus.Et etiā Sera.dicit auc Gal.ꝙ citrullus frigidioꝛ eſt cucumere: ergo cucumeres nō ſunt citrulli.

Operationes

A ¶Serapion li.aggre.ca.Rachera.auc.Gal. id eſt cucumeres.Cucumerꝭ ſuba ē groſſa du/ ra digeſtiōi:ꝛ generat chimū malū paratū coꝛ ruptiōi q̄ꝫuis melon ſit citi⁹ coꝛruptibil.Et vir tus ei⁹ eſt q̄ infrigidat ꝛ humectat in.ij.gradu

B ¶Et mollit vētrē.ꝛ puocat vrinā.Et qn̄ ſumiṫ cū rob aut cū lacte ꝯfert vlceribꝫ veſice:ꝛ ſedat inflationē ſtomachi ꝛ ſitim:qn̄ comediṫ et ſe/ dat ſincopim ex caliditate.ꝛ ꝯfert ei ex ꝓprieta/ te quā hꝫ.¶Et idē auc.Habix.Aqua citrulli C ꝯfert inflāmatōi fe.ꝛ ſedat ſitim:ꝛ laxat ventrē laxatione bona ſine nocumēto aliq.ꝛ dꝫ bulli/ ri cū zuccaro albo.Et nō opoꝛtet ꝙ deṫ haben tibꝫ naturā durā nimis ad mouendum.qꝛ illa nō habet virtutē tantā ꝙ laxet naturā duram.

D ¶Et ſi ipa fecerit moraꝫ in ſtomacho foꝛſitan inducit laboꝛem ꝛ nocumentū ꝛ inflationes.

E ¶Rabbi moyſes auc.Gal.Cucumeres ꝛ pe/ pones ſi cito nō digeranṫ:ſūt venena moꝛtifera.

F ¶Gal.viij.ſim.far.ca.Sikinis.videṫ dicere ꝙ cucumer dicaṫ de pepone ꝛ cucumere iā dicto. Nā dicit ſikinis.i.cucumer eſibilis q̄ q̄deꝫ pe/ pon eſt ſubtilioꝛis ſube.q̄ ſcđo nō eſt talis groſ/ ſioꝛis ſube ac etiā abſterſiua ꝛ inciſiua ꝑticipat ꝟtute.vn̄ diuretica ſunt ꝛ ſplendidū reddūt coꝛ pus.ꝛ maxīe ſi ſicca uerit q̄s ſemē deinde inci/ dens ꝛ cribꝛās lenire faciūt.domiaṫ aūt ī eis fri gida ꝛ hūida cōplexio:nō tn̄ foꝛtiter:ſꝫ in ſcđo gradu locaṫ.¶Si ſcđo q̄s ſemē ſiccauerit vel ra G dicē nō adhuc humide nature erit.ſꝫ iā ſiccan/ tium in ꝑmo q̄ſi gradu:vel ſcđo incipiēte.Eſt aūt ꝛ abſterſio in his plus q̄ꝫ in carne fructus.

Capitulum.cxlvii.

Cucurbita. Pli. li. xvj. In inſula pſica ſūt arbores lanigere: ferūt etiā cucurbitas cotonei mali magnitudine: que maturitate rupte lanugīs pilas ōndūt. ex qb9 veſtes pcioſe lintheo faciūt. ¶ Idem li. xix. Cucurbitis ē nata cucumeri ſimilis dūtaxat in naſcendo. eq hyemē oderūt. amāt rigua et fimū. Serunt ambo ſemie i terra ſeſquipedali foſſura inter eqnoctiū vernū z ſolſticiū. parilib9 tñ aptiſſime. Aliq malūt ex kalēdis Marcij cucurbitas. z nonis cucumeres z p qnquatros ſerere: ſili modo reptātib9 flagellis p arteſuz aſpera in tectū vſqz ſcādūt nata ſublimitatz auida. vireſqz ſine āminiculo ſcandi nō ſunt. ¶ Palladius li. iiij. In mēſe Marcio cucurbita ſerenda: amat ſolū pingue humidū ſtercoratum ſolutūqz. In cucurbitz inſigne eſt qp lōga pariūt z elegātia ſemia q in eaz ceruice naſcūt. q i vētre fuerāt cucurbitas faciūt craſſiores. Que i fundo lata pſi i cacuminib9 obruant. vbi adoleſcere ceperint āminiculis adiuuet. Que ſeruant ad ſemia vſqz ad hyemē in ſuauitate dependeant. deinde ſublate in ſole ſiccent. aut fumo fument: aliter ſemia putrefacta depereunt ¶ Sera. li: aggre. cap. bara. i. cucurbita. Virtus ei9 eſt frigida z humida in ſcdo gradu.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. cap. cucurbita. Cucurbita cruda trita z catha plaſmatib9 adhibita papulas corporis āputat. apoſtemati calido maximū pſidiū eſt.

B ¶ Succus raſure ei9 dolorē calidū auriū mitigat cū oleo roſaz mixtus z aurib9 inſtillatus z cerebro appoſit9 eſtuatōes infantiū mitigat.

C ¶ Et pfert apoſtematib9 calidis q fiunt in cerebro coz. Tumorib9 oculoz opitulat. Podagricis maximū pſidium eſt.

D ¶ Elixa qz z expſſa melle z nitro addita z bibita ventrez mollit. cruda z excauata z vino impleta ſi ſic manſerit vna die z nocte z poſtea bibatur ſimiliter ventrem mollit.

E ¶ Crude z trite leniunt omnē tumorē. ſuccus ei9 dolorē dentiū mitigat ſi diuti9 in ore teneatur: ſz z oleo roſarū mixtus ex vnctione corpis admotus febrium reſtringit ardorem.

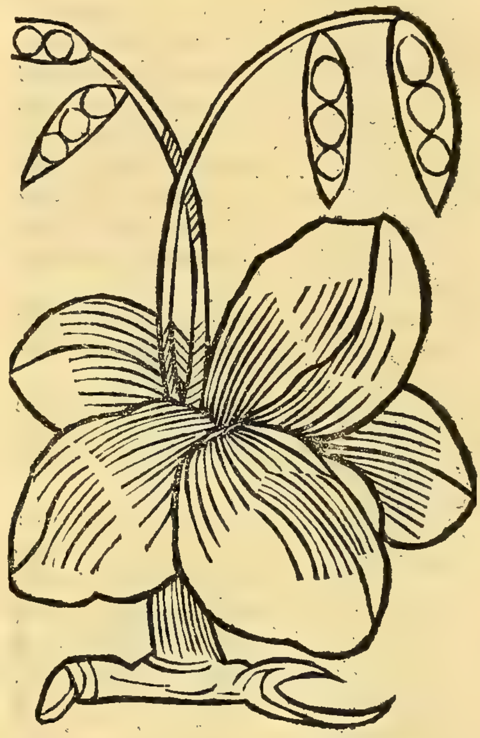
F ¶ Et qñ fit emplaſtz cū raſura eius z medulla panis ſup podagrā calidā: aut ſup heriſipilam

G pfert. ¶ Cinis aridi corticz efficaciter poteſt cōbuſta ſanare. Cū undē cinerē dicim9 ab expertis vulnera i veretro iā in putredinē pſa purgare: z ad cicatricē pducere. podagre eſtuanti. et ignib9 ſacris cortices virides ſubueniūt.

H ¶ Semini ſicco illa vis tradit vt in puluerem tunſſum z inſperſum impleat vulnera q cauata ſunt.

I ¶ In cibo ſumpta ſtomachū relaxat bibēdi deſideria nō excitat. ſucc9 tepefact9 dolori auriū q ex inflāmatione caloris fit inſundit humectat aurē z infrigidat abundanter. et ptiriaſim infantium raſura depellit cum polenta. Hec eadem dicit Serapion auc. Dyaſcoridis: licet ſub alijs verbis.

¶ Almanſor tractatu tertio. cap. de cucurbita. K
Cucurbita eſt frigida z humida q ſtomacho mala exiſtens appetitum deſtruit. ſitim quoqz ſedat: z epatis z ſtomachi ardorem extinguit: qñ in eis abundat calor.

Capitulum. cxlviij

Colocaſia ſiue Caſo. Plini9 cap. de colcaſia. Colcaſia quā aliq Cyamon vocant. nobiliſſimā hāc in egypto enylo metunt. caule cū coctus eſt arenoſo in māndendo. Huſſo autē q intra folia emicat ſpectabili folijs latiſſimis etiā ſi arbores cōparent ad ſimilitudinē eoz q pſonātia. id eſt lappago maior dicunt ſm Dyaſcoridem in noſtris partib9 vocamus aque nyli ſuis dotibus gaudent. vt impreſſis collocaſie folijs in variam ſpeciē vaſorum potare gratiſſimum habeant zc. Hec herba eſt quā Dyaſcorides vocat fabam egyptiacam. cuius proprietates z virtutes ſm ipm inuenies in littera faba egyptiaca. Et iſtam fa

bam egyptiacam vocat. Auicenna bulcas. de qua capitulũ facit in ſecundo canone. Eſt enĩ culcaſia ſat; nota ĩ egypto apud mercatores practicãtes. ⁊ in Syria. Et ego ipſam habeo Salerni in viridario meo ſecus ſpectabilẽ fontem: q̃ culcaſia vulgari nr̃o vocat caſo. Cuius folia aquis more vaſoꝝ plena egroꝝ ⁊ conualeſcentiũ mentẽ delectãt: necnõ eoꝝ animũ excitant ad bibendum.

Operationes

A ¶ Serapion li. aggre. cap̃. bulcas. id eſt culcaſia. In ſapore hui⁹ plante eſt acuitas ⁊ mordicatio multa ⁊ ſtipticitas pauca. ⁊ ꝟt⁹ eius ẽ calida in ſcđo. ⁊ qñ coq̇r ↄfert ſtomacho.

B ¶ Et idem auc. Aben Meſuay. Culcaſia eſt calida ⁊ humida. ⁊ auget ſperma. ⁊ radix coquitur. ⁊ habet bonum ſaporem. Et eſt bona ſtomacho. et appetitum prouocat ⁊ vrinam. Eſt calida ⁊ humida. ⁊ auget in ſpermate. Hec herba eſt multũ egiptijs nota: naſcit̃ iuxta aquas et habet folia magna ⁊ lata. ⁊ radix cocta ⁊ comeſta auget corpus.

C ¶ Paulus cap̃. de culcaſia. Culcaſia eſt herba omnibꝫ nota. ⁊ naſcit̃ iuxta aquas. cuius radix comeſta ⁊ cocta ſtomacho eſt vtilis.

¶ Yſaac in dietis particularibꝫ cap̃. de culcaſia Culcaſia eſt herba in egypto naſcens aliq̃ntulum pontica cum acuitate. vnde monſtratur calida et humida.

D ¶ Cuius radix ſi elixetur acumen emittit. ⁊ viſcoſitas quã ꝑus latenter habuerat in ea aperta fiet. Ideoq̧ duri groſſiq̧ nutrimenti eſt generatiua. ſed cum ſui ponticitate ſtomachum confortat. et ventrem conſtipat. Si tñ moderate comedatur bonum generat nutrimentũ. valetq̧ diſſentericis cum viſcoſitate et ponticitate quam habet.

E ¶ Auicenna li. ij. cap̃. bulcas vel culcaſia. Eſt planta in qua eſt aſſimilatio de aliſnen. Calida eſt ⁊ ſicca in ꝑmo gradu. Et in ipſa eſt ſalſedo cum ſtipticitate. ⁊ partes eius nõ ſunt ſimiles. ⁊ eſt cum inflatione pauca. ⁊ fit ex ea gargariſmus cum lacte ipſius ⁊ ſale. ⁊ in egypto decoquit̃ cũ cocaro. ⁊ frigit̃ cũ oleo.

F ¶ Et eſt illis cibus q̇ ſolutione educit aquaꝫ citrinam ⁊ ꝓprie ſemen eius ⁊ ſuccus ipſi⁹. ⁊ minoratur ex ea vt debilitet.

G ¶ Prouocat vrinam: et generat ſperma. ⁊ expellit coleram. ⁊ aquoſitatem cum facilitate. ⁊ potus eius ſit ab vna tertia libre vſq̧ ad duas tertias libre.

Capitulum. cclix

Cuſcuta. Sera. li. aggre. ca. Kaſuch .i. cuſcuta. Et eſt res q̃ adheret herbis inuoluẽs ea ſic fila: ſꝫ in ſũmitatibꝫ habet fructũ ſubtilẽ. ⁊ ipſa creſcit in arboribꝫ. ⁊ ĩ ſummitate ei⁹ inuoluit̃ ſimul. Reperit̃ de ipſa multũ ĩ vineis: ⁊ deſtruit multuꝫ herbas. ⁊ ĩ ipſa eſt amaritudo. Et idẽ auc. Aben meſuay. Cuſcuta eſt herba q̃ repit̃ intra linũ: ⁊ ſuſpẽpit̃ ei: in cui⁹ ſapore eſt amaritudo ⁊ põticitas pl⁹ amaritudine. ⁊ virtus ei⁹ eſt calida in ꝑ. ⁊ ſic. ĩ ſcđo. ¶ Et idẽ auc. Meſarugie eſt fri. ⁊ hu. Et idem auc. alabati. Eſt cõpoſita ↄtrarijs ꝟtutibꝫ. ⁊ eſt in ea amaritudo ⁊ ſtipticitas. ⁊ eſt ca. in ꝑ. ⁊ ſic. in. ij. Et idẽ auc. Sabor Eben. Eius caliditas aut frigiditas eſt ꝫm cõplexionẽ arboꝝ cui adheret. qm̃ fit ca. ꝑ adherentiã calide arboꝝ. ⁊ eſt frigida ꝑ adherentiã frigide.

Operationes

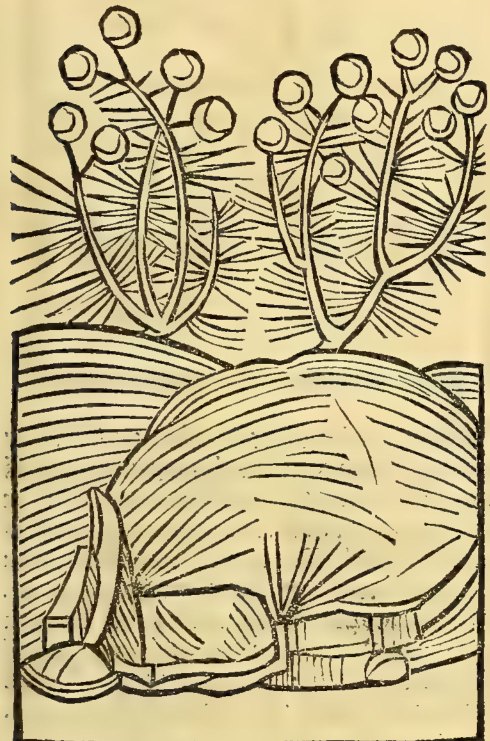
¶ Se. a u. Sal. Cuſcuta abſtergit ⁊ fortificat: ⁊ apit opilatiões epatꝫ. ⁊ renũ ⁊ fellis. A

¶ Et mũdificat venas ſubtiles ⁊ groſſas ab humoribꝫ groſſis ⁊ colericꝫ. ⁊ fortificat ſtomachũ ⁊ epar. ⁊ ↄfert ictericie facte ab opilatiõe epatꝫ ⁊ febri. ⁊ ꝓprie febri infantiũ. ⁊ purgat colerã. B

¶ Et idem auc. Meſarugie. Cõfert ictericie ⁊ opilationi epatis ⁊ ſplenis. C

¶ Et idẽ auc. Alabati. Cõfert D

ſtomacho ⁊ epati ⁊ eoꝝ opilatõib⁹. ⁊ expellit ſu
perfluitates neruoꝝ ⁊ venaꝝ. ⁊ mollit ventrē ⁊
E ꝯfert febrib⁹. ¶ Et de ꝓprietate ei⁹ eſt expelle-
F re ſupfluitates antiquas a venis. ¶ Et idem
auc. Sabor eben. Eſt bona ſtomacho. ⁊ maxi
me qñ miſcet̃ cū ea aniſum ⁊ ſemīa ſimilia.

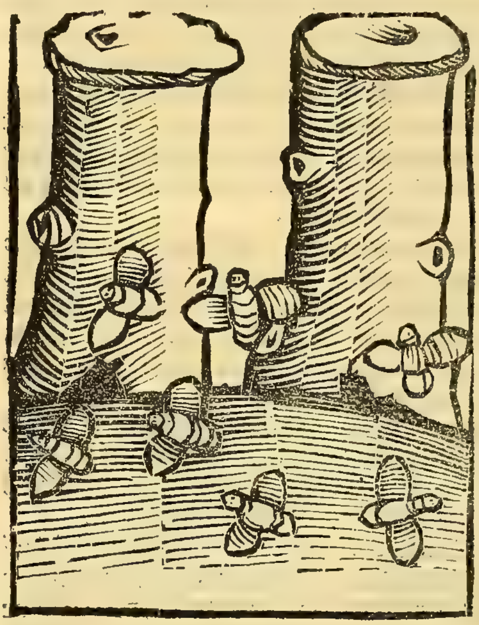

Capitulum. cl.

COlofonia. Plini⁹ ca. de colofonio. Pix
erica ſic dicta ab erice filio veneris: qui
vict⁹ ab Hercule mutat⁹ eſt in montē ſui noīs
In q̊ mōte creſcūt arbores: q̃ꝝ gūmi d̃r colofo
nia: inde eritica carpos fructus illius arboris
Et d̃r pix greca: q2 de ea in grecia in multa q̃n-
titate inuenit̃. ¶ Paulus in cap̄. de colofonia:
calida eſt in ſcdo: ⁊ ſicca in p̄mo.

Operationes.

A ¶ Cōtra diſſinteriā fit ſuffūmigatio ex pulue-
B re ipſi⁹. Cōtra tenaſmonē ex frigida cā ex pul-
uere ipi⁹ ⁊ naſturcij eq̄liter mixtis fiat aſperſio
C ſup renes melle calido punctos ¶ Ad pilos de
facie remouēdos ⁊ faciē dealbandam. Accipe
.ʒ. iij. colofonie. ʒ. i. maſticis modicū armonia-
ci puriſſimi: ⁊ diſſolue ī vaſe terreo nouo ⁊ mū-
do: et ad vltimū tres guttas armoniaci ⁊ miſce
⁊ cola ſup aquā frigidaꝫ ⁊ miſce ⁊ malaxa. Cū
ąt volueris pilos tollere reſolue paucū ad ig-
nem ⁊ aliquantulū tepefactū pone ſup faciem
p vnā horā vl' duas. poſtea remoue pilos remo
uet ⁊ faciē depurat. Et ſit loc⁹ ſiccat⁹ cū pānis
⁊ parū cū digito madefacto preme vt meli⁹ ad-
hereat. Poteſt illud emplaſtrum decies appo-
ni: ⁊ poteſt ſeruari p duos dies. ¶ Cōtra aſma D
ex frigida cauſa: materia exiſtente digeſta ⁊ diſ-
ſoluta accipiat patiens fumū per os.

Capitulum. clj.

CEra. Galien⁹. vij. ſim. far. cap̄. de cera
ſm tranſlationeꝫ arabicā. virtus eius
p̄ma eſt: q2 eſt ex medicina media īter
res calefacientes ⁊ infrigidantes ⁊ exſiccātes
⁊ humectātes: niſi q2 eſt cū hoc groſſa res paꝝ
viſcoſa. ⁊ ideo non ſolū deſiccat. verūetiam hu
mectat p accidens. poſtq̃ꝫ p ſuam viſcoſitatem
ꝓhibet reſolutionem. Et idē eodem li. ex eodē
capitulo ſm tranſlationem grecam. Cera in
medio equaliter eſt calefacientiū ⁊ infri. ⁊ hu.
⁊ ſiccantium. Habet autem q̇d groſſarum par-
tium ⁊ emplaſticū. ꝓpter quod nō ſolum ſiccat:
ſed etiam ſm accidens humectat fortaſſis vti
q3 videbitur ꝓhibens tranſpirationes. Unde
⁊ materia eſt aliquoꝝ farmacoꝝ q̄ calefaciunt
⁊ infrigidant. Ipſa aūt ſm ip̄am de digeſtiuis
vtiq3 erit debilib⁹ nō intra corpus ſumpta: ſed
extrinſecus appoſita. Habet em̄ q̇d paucū dya
foretice ⁊ calide virtutis q̄ plurimū participat
mel. ¶ Et Serapion auc. Dyaſcoridis. Me-
lior ex ea eſt groſſa mūda a ſorde. in cui⁹ odore
eſt odor mellis. ⁊ eſt in colore eius parū rube-
dinis. Et illa que eſt alba p cocturā: ⁊ pinguis
eſt poſt ipſam.

Operationes

A Serapion auc. Albugerig. Mollificat groſſicies apoſtematū: ꝛ conuenit aſperitati pectoꝝ quando ponitur ſuper ipm cum oleo violato.

B ¶ Et mollificat neruos ꝛ vlcera. ꝛ maturat et reſoluit reſolutiōe debili. ꝛ nō eſt de medicinis que ingrediuntur in corpore: ſed de illis q̄ apponuntur extra. Et eſt materia omniū emplaſtrorum calefacientium ꝛ infrigidantium.

C ¶ Et idē auc. Dyaſ. Virt⁹ eſt mollificatiua replens vlcera repletiōe mediocri et non forti: et formantur ex ea grana in modum granorum geguers. et bibuntur ex eis decem grana ad vlcera inteſtinorum.

D ¶ Et ꝓhibet coagulationē lactis in mamillis lactantiū. ꝛ qn̄ ponit̄ ſup neruoꝝ aſperitatem mollificat et lenit ipſam. Et eſt ſuperfluitas et ſordes quam apes eijciunt extra domicilia ſua ꝛ reperitur in aluearijs. pro quo lege cap. apes in tractatu de auibus.

E ¶ Dyaſ. ſm tranſlationem grecam. Cera vtilis eſt rufa ꝛ pinguis ꝛ odorata odorem habens mellis munda. ꝛ eſt pontica ꝛ cretica. alba cera ꝛ pinguis ſecundam habet virtutem.

F ¶ Exalbare ſic ceram debes. Ceram albā incide minutis partib⁹ ꝛ mitte in cacabo nouo: et miſſa aqua maritima impone foco: ꝛ cū ſe ſoluerit ſparge deſuper tritum nitrum: et poſtq̄ bis aut ter bullierit depone eam. Cū ꝟo ſpiſſauerit leua de cacabo ꝛ purga ſordiciem ſi fuerit. Et ſecūdo id facias: et cum bullierit: mitte ibi fundum cacabi fracti: aut illud ſit rotundum aqua aſperſum: ꝛ deſup cere quod fuerit vel hec ſerit pone in ſole aqua perfuſum. Nam ꝛ lino inſertum album facit colorem. Quiſq̄s autē aquam ſalſam plus miſerit: plus albam ceram facit. et verno ſuper herbam ponitur.

G ¶ Virtus eſt omī cera tremantica ꝛ plerotica: miſcet̄ autē ſuccis ꝛ pultib⁹ ꝓpter diſſintericos cōfectis adiuncto aliq̄ mellis quo decoctio fiat comeſtibilis: in modū pillule tria grana accepta coagulum lac mamis ſoluent. vires habet omnis cera relaxare duricies molliter.

H ¶ Eſt enim media inter calidum ꝛ frigidum: ſiccum ꝛ humidum. Unde materia eſt aliorū medicamentorum. quia ex ea conſtruunt̄ epithimata et alia.

Capitulum. cliij.
Caro
Operationes.

A ¶ Rabbi moyſes. ca. de carnib⁹. auc. Gal. Carnes volatiliū in corpib⁹ calidis generāt multā colerā. ꝛ oīa cerebro ſunt mala ſtomacho: ſꝫ teſticuli galloꝝ ſūt boni: ꝛ id qđ orit̄ ex aīalib⁹ ſilueſtrib⁹ eſt meli⁹ q̄ ex domeſticis. Et euitanda ſūt aīalia veterata ꝛ vicina partui: ꝛ brodia gallinaꝝ elixataꝝ adoptant cōplexionē ꝛ impinguant corpa. ꝛ pulli colūbaꝝ inducunt dolorē capitis. Turtures ꝯfirmant ſenſum. Gallini ꝛ galli laxāt ventrē. Pauones diſſoluūt colicā.

B ¶ Carnes edine fere ꝓueniūt oīes alias carnes. Carnes capreoline corroborāt ſpūs. et relaxant virtutem que cedit: ꝛ valent contra ſincopim. Teſticuli galloꝝ ſunt boni q̄r iuuant defectos: ꝛ multū nutriunt ꝛ augent ſperma.

C ¶ Aui. li. ij. ca. đ carnib⁹. Carnes bone ſūt: caro ouina q̄ cū caliditate ē ſubtil̄. ꝛ iuuenū capraꝝ ꝛ tauroꝝ. ꝛ carnes illoꝝ q̄ de eis ſūt ꝑui magꝭ ſunt ſuſceptibiles digeſtiōis ꝛ ſubtilioꝝ nutrimēti. ꝛ edina q̄ dē eſt minoꝝ ſupfluitatū q̄ arietina.

D ¶ Caro lactātis lacte laudabili eſt bona lacte ꝟo nō laudabili eſt mala.

E ¶ Et caro decrepiti q̄ eſt ex ouibus eſt mala. ꝛ ſimiliter extenuati eſt mala.

F ¶ Et caro nigri eſt leuior ꝛ ſuauior: ꝛ ſimiliter caro maſculi. ꝛ rubea diuiſa ex animalib⁹ plurime pinguedinis. ꝛ alba ſunt leniores: ꝛ varia eſt minoris nutrimēti. ꝛ natat in ſtomacho.

G ¶ Melior caro ꝛ digeſtibilior eſt illa q̄ eſt circa os. ꝛ dextra q̄dē melior. ꝛ leuior eſt q̄ ſiniſtra. ꝛ q̄ eſt in medio lacertoꝝ mūdior eſt carne neruoꝝ.

H ¶ Caro aūt laxa ſup quā nō eſt neruus: fortaſſe eſt ſuauis: ꝛ ꝓprie que eſt ꝓpter generationē lactis: ſicut caro mamille. E

māmille q̄dem nutrimentū eſt bonū.q̄ſi in ea eſt lac eſt groſſum. Teſticulorū vero caro eſt melior alijs.ꝛ volucrū quidem caro melior eſt aduracb ꝛ gallinarum:ei ſubtiliorum carum.

I ¶Dis pterea aīalis ſicce cōplexiōis caro gui eſt melior ſic̄ caro edi. Ipa em̄ eſt bona. capna ꝟo non eſt bona multū.ꝛ ei⁹ humor fortaſſe eſt mal⁹ valde. Hircina ꝟo caro ē mala abſolute.

K ¶Et caro lupoꝝ mala. Et om̄es volucres magne aquarum male.ꝛ habentes colla longa.et pauo ꝛ miluus ꝛ palumbros dure plurima generatio eſt melācolica.et paſſeres omnes mali ſunt.melior caro ex ſilueſtrib⁹ eſt gazel. deinde porci ſilueſtres. Nam eſt velocioris digeſtiōis q̄ domeſtica.et plurimi nutrimenti.caro eius omnino ſiccior eſt carne quadrupedis.

L ¶Et caro vaccina ſiccior eſt caprina.ſ3 capna eſt ſiccior ꝛ difficilior3 digeſtiōis carne ouina. ꝛ caro veterū eſt vehemētioris calefactionis et groſſi nutrimēti. Leporis ꝟo caro ca.eſt ꝛ ſic.ꝑ q̄ lege capitulū Lepus. in tractatu de aīalib⁹.

M ¶Carnes magnarum auiū ſunt groſſe. Anatis vero ꝛ aquaticarum eſt vehementis humiditatis.ꝛ eſt ꝓpinqua in hoc carni ouine. Caro vaccina plurimi eſt nutrimenti groſſa melancolica generans egritudines melancolicas. et quod eſt melius eſt caro vitulorum.

N ¶Porcelloꝝ ꝟo parui eſt nutrimēti.ꝓpter fortitudinē ſue reſolutōis ꝛ vehementiā ſue humiditat3. Et caro anatis eſt plurimi nutrimenti: nō tn̄ exiſtit in bonitate gallinaꝝ ꝛ ſimilium. Caro vipere ꝯfert lepre.caro ericij ē humectatiua ꝛ ꝯuenit lepre ꝛ ydropiſi ꝛ dolori renū. Caro ranaꝝ ꝯuenit pūcture vermiū venenoſoꝝ.

O ¶Cinis carnis aſini ſm̄ Auicen̄. et epatis ei⁹ cū oleo ſuppoſit⁹ valet ꝯ ſciſſuras frigoris ꝛ delet ſcrofulas:ſanat leprā.cōtractis exſiccitate ſedenti in iure carnis eius. Epar eius aſſatu3 ieiuno comeſtum conuenit epilentie.

P ¶Auerrois in li.colliget.ca.de carnib⁹. Melior caro ex volatilib⁹ eſt caro galline iuuenis ſane ꝛ pinguis.ꝛ h3 mirabilē ꝓprietatē in tēperando cōplexionē.ꝛ ꝓpterea brodiū ſuū eſt optima medicina leproſis.q2 cerebrū ei⁹ augmētat ſubſtātia3 nr̄i corpis:ꝛ acuit ingeniū. Ex ambulatiuis poſt ipas ē caro edi:ꝛ poſt caro arietū.

Q ¶Sed Galieno videt̄ q̄ carnes vituloꝝ ſunt meliores carnib⁹ arietis. Et Auicenna dicit. Melior carniū eſt porcina.q2 illa caro eſt naturalior hoib⁹ q̄ illa caro aīaliū ambulantiu3. ꝛ multi vituperāt carnes agnoꝝ:ꝓpterea quia dominatur multa humiditas ſuper eas.

R ¶Raſis. Carnes agnorum ſunt poſt bonitatem carnium edorum.ꝛ ex volatilibus .et ex laudabilibus ſunt carnes perdicum.ſed declinant parum ad frigiditatem et ſiccitatem .et ſunt ſicut galline deſerti. et habent proprietatem ſtringendi ventrem aſſe ꝛ elixe. Sed turtures ſunt ſimiliter bone:ſed declinant pl⁹ ad caliditatem : ꝛ habent proprietatem in acuendo ingenium.

¶Columbe ſunt ca.et ſicce.groſſioris ſubſtantie q̄ turtures. Et pulli eorum habent humiditatem ſuperfluam.et hoc ſignificat grauitas motuum ipſorum ſicut ſignificat calor eorum actualis.ꝛc. Et tantum de carnibus in generali:ſed in ſpeciali inuenies inferius de animalibus. S

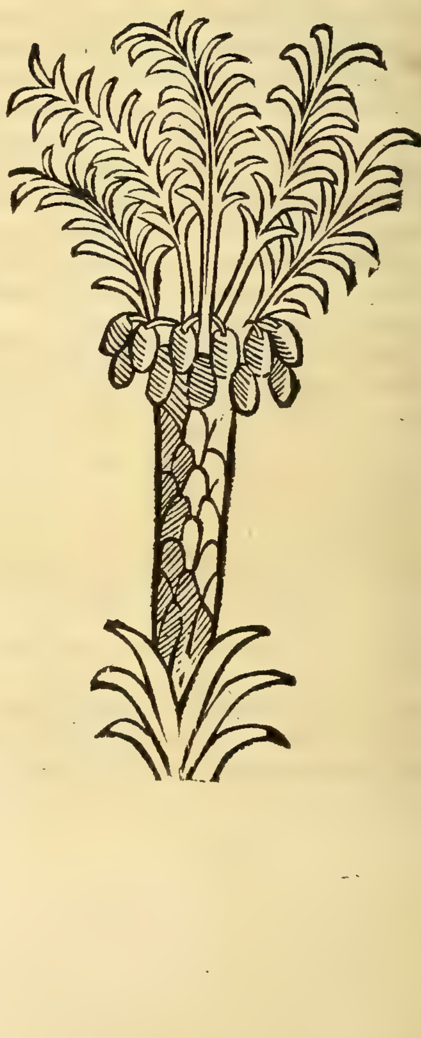
Capitulum.cliij.

Caſeus.yſidorus. Caſeum vocant quaſi careum .eo q̄ careat ſero. Namq3 omne ſerum ei deducitur vt pondus arguatur. Palladius. Caſeus mēſe Mayo coagulād⁹ eſt lacte ſincero cui ſerū omne deduci debet: vt ꝛ ponderib⁹ arguatur. Ubi ꝟo ſolidari ceperit in opaco ponendus eſt loco aut frigido. Et ſubinde depreſſus ad actis pro acquiſita ſoliditate ponderib⁹: trito ac torefacto ſale debet aſpergi. etiam durior vehementius premi. Poſt aliquos dies ſolidate iam formule per crates ita ſtatuantur: ne inuicem ſe vnaqueq3 contingat. Sit autē loco clauſo ꝛ a vēto remoto:vt teneritudinē ſeruet atq3 pinguedinē. Uicia caſei ſunt: ſi

aut ſiccus ſit: aut fiſtuloſus. qđ euenit ſi aut pa
rū ꝑmat: aut ſales nimios accipiet. aut calore
ſolis vrat. In recenti caſeo ꝯficiendo aliq̇ nu-
cleos virides pineos terūt: atq̧ ita lacte mixto
gelant. Aliq̇ thimū tritū ⁊ freq̄nter colatū ꝯge
lant. Qualēcūq̧ etiā ſaporē velis efficere pote
ris. adiecto qđ elegeris ꝯdimento. ſeu piperis:
ſeu cuiuſcūq̧ pigmēti. Ex li. de na. re. ꝙ ḡ dicit
Galien⁹ Caſeū generaliter eſſe malū. de ſubſtā
tia caſeata pura eſt intelligendū. Nā ex triplici
lactꝫ ſubſtātia caſeus eſt. ſerū quidem bonū eſt
⁊ butirū melius. caſeus aūt ꝑ ſe peſſim⁹. Itaq̧
caſeus lacti vicin⁹ ⁊ craſſus ac butiroſus bo-
nus eſt ⁊ ſanis ſanus.

Operationes.

A ¶ Plinius. Zoroaſtrem in deſerto ſolo caſeo
vixiſſe annis viginti: ita temperate vt non ſen-
tiret dolorem alicuius morbi.
B ¶ Idem libro vndecimo. Caſe⁹ nō fit ex vtrim
q̧ dentatis q̄m eoꝝ lac nō coit.
C ¶ Idē li. xxviij. Seſtius eoſdē effect⁹ eq̄no ca
ſeo q̄s būbalo tradit: ſtomacho vtiles. q̇ nō ſūt
ſalſi id eſt recētes. Veteres aluū ſiſtūt: corpuſ-
q̧ minuūt. ſtomachuꝫ vtiliores. In totū ſalſa
minuūt corpus: alunt mollia. Caſeus recens
cū melle ſigillata emēdat: mollis aluū ſiſtit.
D ¶ Dyaſcorides. Caſeus viridis ſine ſale euſto-
machus eſt: pingues facit humores: carnes re
plet. ventrē mollit. Elixus āt ⁊ aſſus ventrem
ſtringit. tumoribꝫ oculoꝝ medeť: liuores tollit
Sallit⁹ āt maciē pinguibꝫ facit. Caco ſtoma-
chus eſt: q̄ꝛ facit ardoreꝫ. ⁊ maxie bubal⁹. q̇ tū
coagulat⁹ oīibꝫ tumoribꝫ medeť ſuppoſitus ⁊
oculis maxie. Caprinus q̇deꝫ ſtringit ⁊ etiā bu
balus: ſꝫ plus ardorē facit q̄ꝛ ſiccior eſt.
E ¶ Ouinus q̇dē pl⁹ nutrit ⁊ min⁹ vētrē ſtringit.
q̄ꝛ pinguis eſt. Itē ſallit⁹ ventrē mollit. vetus
āt ſtringit. Aqua ꝓ caſei carnes impinguat.
F ¶ Yſaac in. iiij. li. Caſe⁹ vniuerſaliter peſſim⁹ eſt
ſtomachi ḡuatiu⁹: digeſtioni difficilis. Idō ſe
piſſime illo vtētes colericā incidūt paſſionem
G ¶ Et lapides in eoꝝ renibꝫ generāť. ſꝫ tū diuer
ſo mō eſt. Caſe⁹ recens nimis calid⁹ eſt ceterꝫ et
acut⁹. vñ vicin⁹ in frigiditate ⁊ hūiditate q̄ſi ī
ꝑ. gra. qđ eſt ꝓpter humectationē lactꝫ aq̄ſitatē
in ſeſe ꝯtinentē. quare ceteris nutribilior eſt: ⁊
ventrem humefacit abſq̧ vllo ſtomachi nocu
mento: ꝑcipue ſi ſale careat.
H ¶ Vetus aūt ⁊ ſicciſſim⁹ acumen ⁊ calorē ha-
bet palā ꝓpter ſal ⁊ coaguli ſiccitateꝫ. Proinde
cito in fumoſitatē ⁊ colericos humores cōuer
titur. qđ duobꝫ modis cōtingit. vnus eſt q̄ꝛ ei⁹
vnctuoſitas in ꝓpatulo eſt. ab ei⁹ aquoſitatis
carētia. Alius ꝓ acumine qđ acq̇ſiuit coagulo
⁊ ſalo. ideoq̧ ſtiptic⁹ eſt ⁊ vitādus. q̄ꝛ nō ē bon⁹
ad nutrimentū. nec ad bonū ſanguinē generā
dū. nec ad ventrē humectandum.
¶ Aui. li. ij. Caſeus melior eſt medi⁹ inter illū I
q̇ extēdiť vt viſcus ⁊ frangibilē: ambo q̇dē ma
li ſunt. ⁊ q̇ ſapore ꝓuat⁹ ⁊ declinans ad ducedi
nē. Factus aūt ex acetoſo melior eſt eis.
¶ Caſei maliciam augmētant ſubtiliantia: q̄ꝛ K
faciunt ipm penetrare dum eum impellunt.
¶ Et caſeus capraꝝ q̄ veſcunť ſubtiliatiuis L
eſt melior q̄ꝫ earum q̄ nil de robellijs. In ipſo
eſt abſterſio ⁊ ex eo fit emplaſtruꝫ obtalmie et
extremitati palpebre percuſſe.
¶ Generat āt lapidē in renibꝫ ⁊ veſica ꝓprieq̧ M
humid⁹. ſꝫ ꝯfert vlceribꝫ inteſtinoꝝ ꝓprie aſſa-
tus: ⁊ ꝓhibet ſolutionē. Coctus āt in aq̄ ⁊ ī po
tu dat⁹ ablactantibꝫ lac eaꝝ multiplicat.
¶ Dicitur etiam ꝙ caſeus cum calamento mō- N
tano ſuꝑ venena epithamatur. Caſeus recens
frigidus eſt ⁊ humidus in tertio. nutritiuus et
impinguatiuus.
¶ Caſeus quidem recens nō ſallit⁹ ꝓhibet pla- O
gas apoſtemati lenit naturā: ⁊ eius aqua ſoluē
do educit colerā. Sallit⁹ aūt nō vet⁹ velocior
eſt in digeſtione ⁊ deſcenſione. Verū ſallitus ⁊
nō ſallitus malus eſt ſtomacho.

Capitulum.cliiij

Dactilus. Ysid. Dactili ſūt palme fructus.a digitoꝝ ſimilitudine nūcupati. quoꝝ ⁊ noīa variant̄. Nam alij appellāt palmule ſimiles mirabolanis. Alij thebani.alij mucales.q̄s greci ⁊ cariathos vocant. ¶ Areſto.in libro de vegetabilib⁹. Succoꝝ q̄ fructib⁹ inſunt.q̄dam dulces ſunt ac meliores vt dactili ficus. Item fructus quidā cum q̄b⁹ ſtatim ſemen fit. aliq̄ operculo cooperiunt̄ vt dactili. ¶ Plini⁹ libro.xiij. Palmarū ſemen.id eſt lignū q̄d intra dactilos eſt oblongū . nō vt oliuis orbiculatū.vnde radix p̄mū ſpargitur. Serit̄ autē paruū.⁊ bina iuxta ſe cōpoſita ſemina.ſupq̄ totidē. q̄m infirma ſingulis eſt plāta .quaterne ꝑo coaleſcunt. Auerrois.v. Colliget.cap̄.de dactilis. Dactilanū.i.arbor dactili cum fructu ⁊ florib⁹ omnes partes ipſi⁹ ſtipticitatem magnā habent.ſed fructus eius cū eſt maturus aliquā habent ſtipticitatē. Cortices vero arboris predicte maiorē habent ſtipticitatē.

Operationes.

A ¶ Rabbi moyſes.cap̄.de dactilis. Dactili generant dolorē capitis. Opilant epar.⁊ apoſtemant caput.⁊ emoroidas creant.

B ¶ Sera.aucto. Raſis. Calefaciūt ⁊ generant ſanguinē groſſum.⁊ ꝯuertunt̄ cito ad colerā.⁊ ſunt mali illis q̄ꝝ cōplexio eſt ca.et epar ca.et cui cito euenit ſoda.⁊ ſquinantia ⁊ botbor.et opilatio in epate ⁊ ſplene.

C ¶ Et deteriores ex eis ſunt magni ⁊ dulciores ⁊ nō ſunt aliq̄ modo ꝯuenientes illis q̄ ſunt calide cōplexionis:⁊ nō ſunt debilis nature impinguāt̄ ab eis. Et dactili q̄ vocant̄ bairon vel beyren ſunt meliores oīb⁹.quoꝝ color eſt citrinus ⁊ rubeus.

D ¶ Gal.ij.de edulijs.ca.de fructu palmaꝝ.quidam ex dactilis ſicciores ſunt ⁊ ſtipticātes .vt egiptij dactili.q̄dam aūt molles ⁊ humidi et dulces.ſicut q̄ vocantur beyron vel kanochi. Optimi autem iſti naſcunt̄ ſm paleſtinā:ſiue in hiericho. Intermedij aūt amboꝝ dictoꝝ generum ſunt oēs alij dactili.ſunt aūt indigeſtibiles et grauatiui capitis. Nam oēs dactili indigeſtibiles ſunt:et capitis leſui amplio‑res comeſti.

E ¶ Qui aūt ab ipſis diſtribuit̄ in corpe chim⁹ groſſus ſemp eſt .habet autem aliq̄d viſcoſum quando dactilus fuerit vnctuoſus.quādo aūt tali chimo dulcedo admiſcet̄:celerrime quidē ab ipō epar obſtruit̄.

¶ Ledit̄ aūt ⁊ flegmonizās ⁊ tūrgeſcens ſumme ab edulio ipoꝝ.ꝯueniēter āt ⁊ epar ⁊ ſplen opilant̄ ⁊ ledunt̄.multo aūt magis ledunt virides dactili ad oīa paulo ampliores comeſti palam igit̄ q̄ calidiorē habent chimū q̄ dulces frigidiorē aūt q̄ ſtiptici.ſed inflatione nocent:⁊ implēt virides dactili ſicut ficus. F

¶ Eandē em̄ ꝓportionē habēt ficus virides ad ſiccas:quā virides dactili ad alios. In nō valde ꝑo calidis locis nō maturant̄ ꝑfecte dactili vt ad reponendū fiant vtiles.⁊ ꝓpter h̄ coacti virides comedere ipſos crudis humoribus replentur.et rigoribus difficulter calefactilibus capiuntur. G

Capitulum.clv.

Daucus. Pli.lib.xxv. Dauci differentie ſunt due. Probatiſſima eſt i chreta:mox in achaia:⁊ in ſiccis vbicūq̄ nati: feniculi ſimilitudīe.candidiorib⁹ folijs ⁊ minorib⁹ hirſutiſq̄ recto caule pedali.radice guſt⁹ ⁊ odoris ſuauiſſimi.hec in ſaxoſis naſcit̄ meridianis Reliq̄ genera naſcūt̄ vbiq̄ terrenis collib⁹ limitibuſq̄:nec niſi pingui ſolo:folijs coriandri caule cubitali.capitib⁹ rotundis. Semen ei⁹ cimino ſimile.prioris milio.album ⁊ acre.odoratū oīb⁹ ac feruens. Secundū quoq̄ pore

vehementiꝰ eſt. Ideoq; parce ſumi debet. Platearius. Daucus eſt calidus ⁊ ſiccus in tercio gradu. Et duplex eſt eius modꝰ: videlicet daucus chreticus: ſic dictus quia in chreta reperit̄ ꝑcipue. ⁊ eſt maioris efficacie. Et daucus aſininus ꝗ ꝑcipue aſinoꝝ eſt cibus: hic ⁊ pro chretico ponitur qua ille rarus habetur. Habetq; daucus maiorem efficaciam ſcḋm herbam ⁊ flores nullam vero vel modicam ſcḋm radices. herba itaq; cum floribus debet colligi. ⁊ abiectis radicibꝫ in vmbroſo loco deſiccari per annuꝫ in multa ſeruatur efficacia. virtutem habꝫ diſſoluendi et conſumendi et attenuandi ex qualitatibus ſuis diureticā ex ſubſtantia ſubtili.

Operationes.

A ¶ Plateariꝰ. Contra frigidum aſina ⁊ frigidā ⁊ humidam tuſſim datur vinum decoctionis eius ficūq; ſiccarū. ⁊ contra ſtomachi doloreꝫ ex ventoſitate vel frigiditate.

B ¶ Cōtra ſtranguiriā ⁊ diſſuriā. ⁊ contra colicā ⁊ yliacam vinum decoctionis eiuſdem ex ſaxifrage.

C ¶ Contra opilationem ſplenis ⁊ epatis ex frigida cauſa. ⁊ ydropiſim fit ſyrupus ex ſucco feniculi ac decoctione illius.

D ¶ Contra frigidum reuma ſaccellatur caput ex puluere ipiꝰ bene calefacto.

E ¶ Conſtantinus in libro graduum. Daucus eſt calidus in initio tertij gradus ⁊ ſiccus in ſecundo. Febrem flegmaticam ⁊ morſus reptilium ac pleureſim ⁊ ydropiſim curat. vrinam ⁊ menſtrua ꝓuocat. eius apozima potui datum pectus a ſcreatibꝫ mūdat groſſos inteſtinorū humores diſſoluit vnde ventris dolores ac torſiones amputat.

F ¶ Idem. Splenis ⁊ epatis aperit opilationē Et ſi cum apij ſemine miſceatur. eius actio fortior efficitur.

G ¶ Dyaſcorides. Bibitum menſtruis imperat Vrinam prouocat. Tortionibus ſubuenit. Ad omne vicium toracis ydonee facit. Tuſſientibus effectum tribuit. ꝑcuſſionibꝫ ſpalangionis occurrit.

H ¶ Tuſſi veteri ⁊ torminoſis ꝓficit cathaplaſmatibꝫ adhibitum. Puſtulas ⁊ tumores compeſcit. Omīa ſemina cum vino bibita faciunt contra morſus ſerpentum.

Capitulum. clvj.

Dragantū vel dragagantū. Platearius Dragantū eſt gūmi cuiuſdā arborꝫ vltra mare naſcentis. Humiditas eīm effluēs ex actōe calorꝫ denſat̄ ⁊ i gūmi ſubſtātiā mutat̄. Eſt āt frigidū in ſcḋo ğdu: humidū i ꝓmo. Huiꝰ triplex ē maneries. Eſt eīm albū qḋ meliꝰ eſt ſi ſit clarū ⁊ purū. Eſt ⁊ ſubruſum ⁊ citrinū: qḋ nō ē adeo bonū. In medicinis frigidis albū ponit̄: ſubruſum āt vel citrinū in calidis. Per annos q̄dragīta ſeruat̄. virtutē hꝫ infrigidandi: mūdificādi. humectādi: cōglutinandi. Sera. li. aggre. cap̄. habe. Habe eſt arbor cuiꝰ gūmi eſt dragantū: cuius radix groſſa lignoſa. ⁊ vocat̄ dragantū: ex q̄ apparet res q̄dā ſupterrā: vn̄ egrediunt̄ rami eius. ⁊ ſunt rami ſeu virge breues duri extēſi ſup faciē terre. qḃꝫ ſunt folia gracilia ꝑua plīma. ⁊ inter ipa ſūt ſpine albe eq̄les dureq̄ tegunt̄ ⁊ occultantur ab ipſis folijs. Dragantum eſt humiditas que emanat ex radice ipſa qn̄ vulnerat̄ ferro ⁊ tp̄e ſue maturationis apparent qn̄ vulnerat̄ in loco ſciſſure: ⁊ radix ipā vocat̄ arabice chachita. Et melius ex draganto eſt clarū purū ſubtile: cuius ſapor vergit ad dulcedineꝫ. qḋ arabice vocat̄ ſichiraitim. grece nagantū. latine vero dragantū. Galienꝰ. viij. ſim. far. cap̄. de draganto.

Dragantũ virtus eiꝰ eſt pͥma q̃ deſiccat ⁊ ſecun
da glutinat: ⁊ tertia eſt q̃ frangit acuitatẽ rerũ
calidarũ ⁊ acutarũ. fri. in. ij. humi. in. j.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Dyaſ. Uirtus eſt ei glutinatiua
ſic virtꝰ gũmi arabici. ⁊ ipm adminiſtraꝛ in co-
bol oculoꝝ ⁊ in medicinis tuſſis et aſperitate
canne pulmonis: ⁊ abſciſione vocis: ⁊ curſus
catarri in vuula. qñ fit ex eo ꝯfectio cuꝫ melle ⁊
poniꝛ ſup linguã. ⁊ trãſglutiꝛ qḋ de ipo diſſol-
uitur. aut datur de ipſo. ʒ. i. poſtq̃ꝫ infundiꝛ in
vino cocto dulci. ⁊ tũc valet etiã ad dolorẽ re-
nũ. ⁊ vlcera veſice qñ miſceꝛ ei ex cornu cerui-
no aduſto. ⁊ parum aluminis yameni. ꝓhibet
nocumentũ morſus ſerpentũ.
B ¶ Et idẽ auc. Albugerig. Dragantũ eſt frigi-
dũ, ⁊ eſt in eo humiditas q̃ laxat ventrẽ. ⁊ ꝯfert
tuſſi ⁊ vlceribꝫ oculi. ⁊ lippitudinibꝫ eiꝰ: ⁊ repri-
mit acuitatẽ medicinaꝝ laxatiuaꝝ.
C ¶ Et idem. auc. Meſarugie. Eſt bonũ vlceri-
bus veſice ⁊ aſperitati gutturis ⁊ ligue.
D ¶ Et idẽ auc. Rabix. Eſt in eo res modice ca
liditatiſ ⁊ hũiditatiſ ⁊ laxat ventrẽ ⁊ ꝯfert tuſſi ⁊
vlceribꝫ pulmonis. ⁊ glutinat vlcera inteſtino
rũ: niſi qꝛ addit in ſolutõe ⁊ ꝯfert vlceribꝫ ocu
li. ⁊ lippitudini qñ infundiꝛ ⁊ diſſoluiꝛ ⁊ colliri
ſaꝛ cũ aq̃ eiꝰ. aut poniꝛ in pulueribꝫ. ⁊ ꝯuenit ⁊
miſceꝛ cũ medicinis acutiſ laxatiuis. qꝛ ꝓhibet
nocumẽtũ ⁊ ꝓhibet aggũatõeꝫ ipiꝰ medicine
ſup̃ naturã ſi deo placuit. Formã aſſandi dra-
gantũ inuenies in cap̃. Gũmi arabicũ de g.
E ¶ Dyaſ. Dragantũ in puluerẽ redactũ ⁊ cũ ca
lida aq̃ potatuꝫ eos q̃ ſpaſmũ patiunꝛ: vel q̇bꝫ
aliq̃ intrinſecꝰ vene crepuerũt ſiliter ſanat.
F ¶ Galienꝰ. Aqua ordei in qua coctum fuerit
dragantum per noctem remouet ſitim.
G ¶ Cõtra ſciſſuras oris ⁊ labioꝝ ⁊ palati vlce-
ratões vel excoriatões. diſſoluaꝛ dragantũ in
aq̃ ro. ⁊ ꝑ pannũ exꝓmaꝛ. ⁊ cũ glutinoſitate ꝯfi
ciaꝛ puluis amidi. ⁊ inungaꝛ petia. ⁊ illiniatur
lingua vel labiũ ſepe ⁊ cito curãꝛ.
H ¶ Ad faciem dealbandam ⁊ pannũ ſupfluum
remouendũ ponaꝛ dragantũ in aqua ro. ꝑ no-
ctem mane addito borace vel camphora ĩ pua
q̃ntitate. ⁊ facies freq̃nter illiniaꝛ.
I ¶ Sed attende qꝛ quando dragantum in me-
dicinis ponitur; per ſe debet teri: quia contri-
tioni reſiſtit. Si enĩ cum aliis ſpeciebꝫ ꝯteraꝛ
prius in fumũ reſoluẽtur alie ſpecies q̃ꝫ dragã
tum ꝯteratur.

Capitulum. clviij.

Diptamũ. Dyaſ. Diptamũ vł diptannum
multi dicũt eſſe pulegiũ agreſte vel batin
herba eſt inſcida ⁊ plꝰ ebꝛetica mordax: vt pule
giũ hꝫ folia lanoſa: ⁊ ſup oẽꝫ fruticẽ ineſt ei ve-
lut lana ſꝫ nec florẽ hꝫ nec ſemẽ. Uirtꝰ eſt ei tã-
ta q̃nta pulegio. ſꝫ paulo inſcidior. Eſt ⁊ aliud
genꝰ diptanni qḋ hꝫ folia ſiſimbrio ſilia: ſꝫ ꝟgã
maiorẽꝫ nigrã ⁊ mollẽ. eiuſq̃ fo. odorẽ habent
ſiſimbrij. Eſt aũt diptannis leptomeris ⁊ cale
faciens leniter ac ſtringens.

Operationes

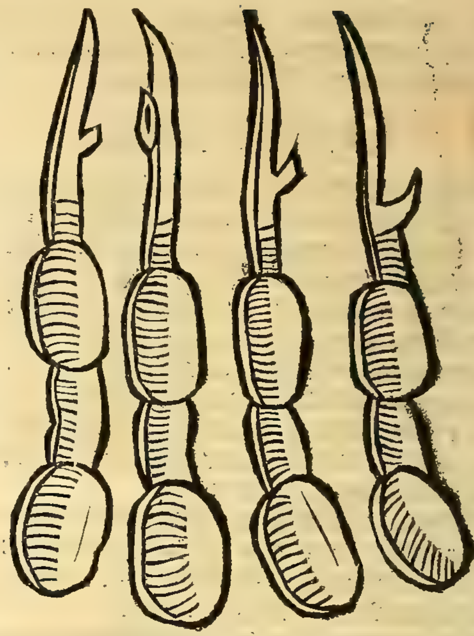
¶ Yſi. Diptãnũ tãte potẽtie eſt vt ferrũ a corpe A
expellat: ⁊ ſagittas excutiat. vñ ⁊ eiꝰ pabulo fe-
re ꝑcuſſe ſagittas a corpe inherẽtes eiiciũt. hãc
q̇dã latinoꝝ pulegiũ martiſ dicũt ꝓpter belli tela
excutiẽda ¶ Plateariꝰ. Diptannũ expellit ve- B
nenũ. vñ p̃cipue ꝯ̃ morſus venenatoꝝ aĩalium
daꝛ luccꝰ potui ⁊ etiã vulneri ĩponiꝛ vel puluis
ſi ſuccꝰ nõ habeꝛ. Eſt ãt hec herba ca. ⁊ ſic. ĩ. iij.
g̃du. Cuiꝰ radix eſt maioris efficacie q̃ꝫ herba
⁊ viridis q̃ꝫ ſicca. ¶ Ex diptãno ⁊ aliis q̇buſdã C
põt fieri ꝯfectio q̃ vice tyriace ꝓbeꝛ. ¶ Diptã- D
nũ etiã educit fetũ mortuũ. vꝫ ⁊ ꝯ̃ epilentiã ⁊ ꝯ̃
paraliſim. ¶ Dyaſ. Si igni ſupponaꝛ aut fu- E
migio adhibeatur mortuos in vtero infantes
excludit. Cui etiaꝫ tãta eſt virtus: vt a capreis

vel aliqb9 beſtijs ſagitta pcuſſis ſi comeſta fue
rit: ſtatim eã foris eijciat. Preterea pſeudo dip
tannũ locꝭ multis naſcit̃ ſile ſupdicto. ſꝫ v̾tute
F īfert9: qꝛ nimis inſcidũ ē minoreq̃ꝫ efficaciã hꝫ
¶ Jdē. Diptannũ vrinã mouet: ac mēſtrua p/
G ducit. ⁊ odore ſuo īcēſa vipas ⁊ ſpētes īterficit.
¶ Cōſtan. Diptannũ vulnera hũorib9 ⁊ melã/
coliã mũdificat. bibitũ aut ſuppoſitũ mēſtrua
H puocat. ſecundinã ⁊ fetum mortuum expellit.
¶ Plini9 li. xxv. Cerui (vt indicauim9) diptãnũ
oſtēdere vulnerate eo paſte ſtatim decidētib9
telis. Nō ē alibi q̃ꝫ in chreta. ramis p̃tenue pu
legio ſile ꝫ feruēs ⁊ acre guſtu. Folijs tm̄ vtunt̃
flos null9 ei eſt. ſemē vt caulis. radix tenuis et
ſupuacua. Et i chreta āt nō ſpecioſe naſcit̃ mi
I reqꝫ a capris experitur. ¶ Pro eo eſt ⁊ pſeudo
diptannũ multꝭ in terris naſcēs folio ſimili ra
mulis minorib9. a q̇buſdã condris vocatũ. mi
noris effect9 ſtatim intelligit̃ diptannũ mīma
portiōe accēdit os. q̇ eã legũt in ferula vel arũ/
dine ꝯdunt p̄religanteqꝫ ne potētia euaneſcat.
Sũt q̇ dicũt vtrãqꝫ naſci multiphariã ſꝫ dete/
K riores in agris pinguib9. ¶ Et verũ q̇dã dip/
tannũ vel dictannũ non niſi in aſperis. Eſt et
gen9 tertiũ diptãni. nec facie nec effectu ſile fo
lio ſiſimbrij ramis maiorib9. pcedente illi ſua/
ſione. q̇cq̇d in chreta naſcit̃ infinito p̃ſtare ce/
terꝭ eiuſdē generis alias genitis: p̄rime v̾o qđ
L in parnaſo. alioq̇n biferum eſſe. ¶ Et pelium
montē in Teſſalia. ⁊ eleutriũ in euboca. ⁊ totã
Archadiã ⁊ Lyconiã. Tradũt archades q̇dē
nō medicaminib9 vti: ſꝫ lacte circa tēp9 veris.
eo q tũc maxīe ſuccis herbe turgeãt: ⁊ medicēt̃
M vbera paſcuis. ¶ Bibitũ aũt lac vaccinũ eo
q boues omnino vorifere in herbis ſunt.
N ¶ Jdem in libro viceſimoſexto. Diptannum
ſagittas pellit pota. ⁊ alia tela extrahit illita.
O ¶ Gal. Speciei q̃ dr̄ diptann9 virt9 eſt ſic pu/
legij domeſtici: niſi qꝛ ē fortioris v̾tutꝭ qꝛ nō ſo
lũ bibitũ: ſꝫ ex eo factũ naſcale ſeu fumigiũ ex/
trahit fetũ mortuũ. ⁊ extrahit ſagittas de corpe
ſtatim de eo accepto cibo.

Capitulum. clviij.

Doronicũ. Sera. li. aggre. cap̃. varo/
nig. id eſt doronicũ. Dicit̃ q ſunt vene
albe interi9. exteri9 v̾o ad citrinitatem
tēdentes. ⁊ ſunt fruſtra in groſſitudīe ramorũ
ſcitaragi. ⁊ in magnitudīe nodi pullicꝭ ad pl9.
⁊ ſunt aliq̃ntulũ dure ⁊ graues et deferũt̃ ex ſy
ria. Et doronicũ ex ſyria eſt illud qđ magꝭ ad
miniſtrat̃ eſt cali. ⁊ ſic. in tertio gradu.

Operationes

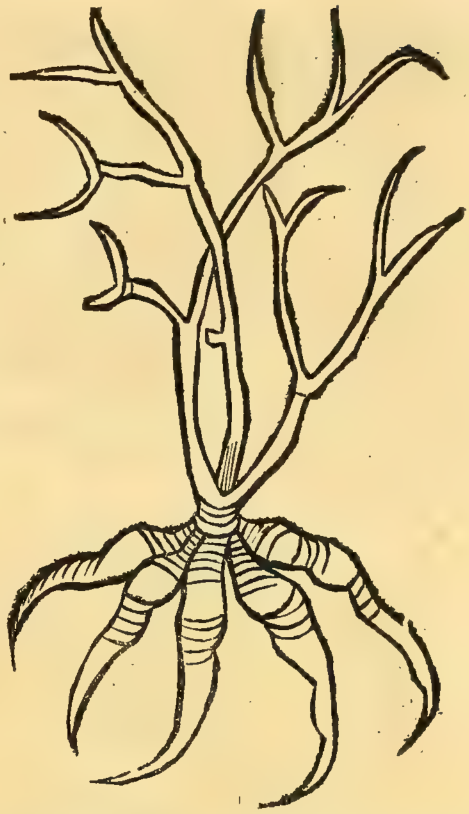

☞ Doronicũ ꝯfert dolorib9 q̇ generãt̃ a vētoſi/ A
tatib9 matricꝭ ¶ Et ꝯfert morſib9 venenoſorꝝ ⁊ B
pũcturis eorꝝ bibitũ. ⁊ facto emplaſtro cũ eo ⁊
ficub9. ⁊ intrat in ꝯfectionib9 magnis. ¶ Aben C
meſuay. eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ ꝯuenit vētoſitatib9 matri
cis. ⁊ ꝯfortat cor. ⁊ ꝯfert ſuo tremori ⁊ cauatan
¶ Auicēna de virib9 cordis dicit q ꝯfortat cor. D

Capitulum.clix.

Epatica. Plateariꝰ. Epatica eſt quedam herba creſcens in locꝫ aquoſis: ⁊ ꝑcipue lapidoſis. habet folia minuta. Terre lapidibuſqꝫ adherētia. Et dicitur epatica que ꝑcipue epatis eſt iuuatiua. In primo gradu frigida eſt ⁊ ſicca. Et que habet maiora folia eſt melior. habetqꝫ virtutē infrigidandi: ⁊ ex ſubtilitate ſubſtātie ſue confortandi. ¶ Serapion aucto. Galieni. Epatica naſcitur in lapidibꝰ humectis: ⁊ cadit ſup eam ros vel gutta aque. ⁊ eſt ſimilis lenticule aque. Et q̄nto maiora habet folia: tanto melior eſt. frigida eſt ⁊ ſicca in primo gradu.

Operationes

A ¶ Epatica valet ꝯtra opilationem ſplenis ⁊ epatis ex calida materia. Et ꝯtra oēm egritudinē epatis calide. Et ꝯtra apoſtemata calida ſuppoſita trita. Eſt enim repcuſſiua.

B ¶ Serapion aucto. Dyaſcoridis. Uirtꝰ eiꝰ eſt que infrigidat frigiditate pauca. et deſiccat ⁊ abſtergit. Et emplaſtrum cum ea factū abſcindit mēſtrua. Et poſita aut cathaplaſmata etiam ſedat apoſtemata calida. Et curat empetiginē. ⁊ ꝓfert yctericie.

C ¶ Et conficitur vel miſcetur cū melle. aſpredinem oris vel lingue diſlenit. Et ꝓhibet fluxum humiditatum ad membra. Eſt enim frigida: ſicca ⁊ ſtiptica.

D ¶ Platearius. Et dicitur epatica que precipue epatis eſt iuuatiua. Syrupus factꝰ ex aqua decoctiōis eius: addito reubarbaro in fine decoctionis ꝯtra yctericiam eſt optimus.

E ¶ Sed in omibꝰ aq̄s ex quibꝰ ſyrupus fit contra calefactionem epatis poni debet epatica. multum enim iuuat. Iterū. Contra calida apoſtemata valet in principio trita ⁊ ſuppoſita. Operatur enim repcuſſionē.

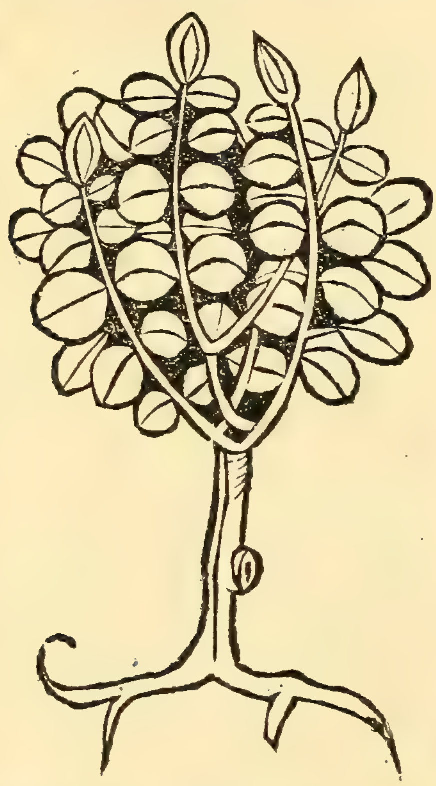
Capitulum.clx.

Ebanus vel Ebenus. Ariſtoteles in libro de plātis. Ebenus ⁊ ea que illi vicina ſunt merguntur in aqua. quia in eo raritas eſt parua: nec eſt aer in ipō q̄ poſſet ipm tollere. Partes enim eius ſunt multum ſolide. In terris nempe valde calidis ⁊ ſiccis plāte nō hn̄t humorē q̄ materie ſufficiat. Ideoqꝫ partes cōpacte ſūt ⁊ anguſti meatus. Unde calor plantam inter albedinē ⁊ nigredinē colorat. Fitqꝫ lignum huiꝰ nigrū ⁊ mergitur i aq̄ vt ebenꝰ. ¶ Dyaſcorides. Ebenum eſt lignum qđ ex ethiopia venit: colorē habens nigrum duplici caligine. tactu lene durum ⁊ guſtu ſtipticum. In coticula confricatum. oſtendit colorem rufum. Eſt alterum ex india colore vario: ſed melius predictum. Multiqꝫ amomina ligna ⁊ accantica vēdūt quia ebeno ſimilia ſunt: ſed inde fiunt nota. qꝛ mollia ſunt nō grauia. Cumqꝫ fructum ferunt haſtilia eorū ſubrufi coloris apparent: nec odorem nec guſtū talem habent. Eſt autem optimū quod eſt nigrum ⁊ equaliter lene vires habens in guſtu acres. ¶ Ex libro de naturis rerum. Ebenus eſt arbor cuiꝰ lignū duriſſimum ⁊ imputribile: non facile cedens igni. Quod licet in ignem vehementiſſimū ardeat quodāmodo ⁊ abſumatur: nunqꝫ tamen eius combuſtio tranſit in flāmam. Cortex eius lenis eſt vt lauri lignum.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Ebanum vlceribus oculorū A
vtilitatē facit. Uirtus eſt ei etiā purgatoria.
Et ideo caligines oculorū ⁊ reumatiſmū detergit ac ꝓhibet. Multi cotilas medicina-
les ex eo faciūt. ¶ Alij vero triturā ⁊ raſurā B
eius ⁊ liniaturā infundūt in vino die ac nocte ⁊ poſt terunt faciētes collíria. Alij pro vino

aquam mittũt. Comburitur etiam in cacabo crudo bene munito ꝗ̃diu cinerẽ faciat et lauatur vt molibdo qui puluis facit ad ſiccita
C tem oculorũ. ¶ Auicēna. Ebenus calida eſt ⁊ ſicca in ſecũdo. Ex ea melior eſt nigra equalis in qua nõ ſunt linee. ⁊ in ſuo tactu ſimilatur cornui tornatili. Eſt autem valde compacta ⁊ ſolida. in cuius ſapore eſt mordicatio.
D ¶ Cumq̃ ſup carbonem ponitur: odor bon⁹ ⁊ acutus ex ea odoratur: fricatur in aqua ſicut pulueres lapidum. Et eſt ſubtiliatiua et abſterſiua. abſtergit pannum oculi ⁊ albuginem: ⁊ ad eius fricationem colliria fiunt.
E ¶ Confert ⁊ vlceribꝫ antiquis eius ſerratura aduſta ⁊ obtalmie ſicce ⁊ ſcabiei oculi.

Capitulum. clxi.

Elatinus. Dyaſcorides capitulo elatinus habet folia rotunda et aſpera. haſtas tenues ſimilia elixine ſed minora ⁊ rotunda ⁊ aſpera. haſtas habꝫ tenues duobꝫ palmis longas. q̃nq̃ aut ſex ex vna radice. habens folia plana guſtu ſtiptica. Naſcitur locꝭ cultis ⁊ in agris. ¶ Plini⁹ cap. elatin. Elatin ramulos habet q̃nq̃ aut ſex tenues ⁊ oblõgos. folia q̃ſi piloſa ⁊ ſtiptica. ¶ Galien⁹ ſexto ſimpliciũ farmacoꝝ capitulo elatini mediocriter eſt infrigidatiua ⁊ ſtiptica.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Folia eius in cathaplaſmatibus adhibita polenta reuma oculoruꝫ ⁊ tumorem prohibet. Elixatura eius bibita diſ- A
ſintericꝭ mirifice medicatur. ¶ Plinius. Fo- B
lia eius in fomento lachrymas ſtringunt.
¶ Alexander capitulo de paraliſi ⁊ agiro ⁊ e- C
latis acopum: id eſt mitigatiuũ ex agyro mixtum: ⁊ cõfortatiuo ⁊ elatis: id eſt ſtipticꝭ infrigidatiuis cum temperamento.

Capitulum. clxii.

Edera arborea. Iſidor⁹. Edera dicta eſt eo ꝙ arboribꝫ reptando adhereat vel ꝙ hedis ſupra lactꝭ abũdantiã a veteribꝫ in eſca prebeat̃. Edere frigide terre indices ſunt ſm phiſicos. Nã antifarmacon ebrietas eſt ſi q̃s ad edera coronet̃. ¶ Plini⁹ libro. viij. Apri edera medent̃ ſibi. Idẽ libro xvi. Edere quoq̃ folia nõ decidunt: ⁊ anguloſa ſunt. folioꝝ quidẽ vnitas in ſuo permanet cuiq̃ genere: p̃terq̃ populo ⁊ edere. Edera iam in alia dicit̃ naſci quã negauerat theofraſtus. nec in india niſi ĩ monte mero. ¶ Alexander vero ob raritatẽ ita exercitu coronato ex india victorẽ rediſſe liberi p̃ris exẽplo

Arbor eſt inimica ſatis oībꝰ. Sepulchraqꝫ
ad muros rūpens. ſerpentū vero frigori gra-
tiſſima vt mirū ſit eū in honore vllo habitā.
Dyaſco. ca. ciſſos. Edere genera tria ſunt: al
ba: nigra ⁊ elix. Alba vero ſemē affert albū.
nigra nigrū aut croceū: quā multi dyoniſiam
vocant. Elix vero nō hꝫ ſemen: ſed folia mi-
nuta ⁊ anguloſa ⁊ groſſa. Nigra vero vocat
dyoniſia a bacho: q̄ dyoniſiꝰ vocabatur: quem
potatū edera coronatū aliq̄ fingebāt. ſūt enī
edere frigide ⁊ terre indices. vnde ſūt frigidū
antifarmacū ebriantis. ſi q̄s potatꝰ edera co
ronatur. nā coronatꝰ edera nō inebriatur. Un-
de illo tpe nō incoronubantur edera: niſi ad
ſummū potati vt fugerent ebrietatē. ¶ Theo
dorus priſcianꝰ vocat fructū edere corimbū
a corono as. qđ eſt ꝟbū actiuū. ⁊ inde deriua
tur correlatiuū: ⁊ eſt premiū alicuiꝰ certami
nis. ⁊ inde venit corimbꝰ. i. edere fructꝰ: qꝛ in-
de coronabantur antiq̄: ⁊ potiſſime poete in ſi-
gnū virtuoſe repletiōis capitꝭ. ¶ Uñ Ouidi
us metha. q̄rto. Et gradꝰ diſtinguit vele co-
rimbꝰ. Eſt alia edere q̄ vocatur terrena. Et alio
noīe vocatur cameaſſos. Eſt aliud genꝰ ciſſos
non verū ſm Dyaſcoridem ca. ciſſos. ſed ſic
ꝑ quandam ſimilitudinem vocatur: quā mul
ti vocant ciſteron: id eſt roſam caninā.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Omnis edera habet virtutē viſci-
dam ⁊ ſtipticā: vnde nerui citiꝰ eā ſentiūt cō-
trariā. Uñ ex ꝯtrarijs cōponitur virtutibus.
Stiptica enī eſt ⁊ frigida ⁊ acris calida ⁊ aq̄-
ſa participans ſuba. Cuiꝰ folia viridia in vi-
no cocta. magnas plagas ꝯglutināt: ⁊ mali-
cioſa cicatriſant vlcera ex igne facta. flores
eiꝰ digitꝭ tribꝰ ſublati ⁊ bibiti diſſintericꝭ me
dicantur ſi bis ī die dantur. folia eiꝰ mixta cū ce-
B rotis cōbuſtiōibꝰ maxime ꝓſunt. ¶ Itē folia
eiꝰ cū aceto cocta ⁊ impoſita ſplenē tumentē
attenuāt. ſuccus eiꝰ naribꝰ infuſus purgat ca
C put: ⁊ dolores capitꝭ mitigat. ¶ Cū oleo puro
D decocta doloribꝰ aurium opitulantur. ¶ Nigre
edere ſuccꝰ aut ſūmitas eiꝰ ſi bibitur amentes
hoīes ꝑſtat. q̄nqꝫ grana ſeminis eiꝰ cocta cū
oleo roſaꝝ in corio maligranati ⁊ auri dextre
E infuſa ſiniſtro denti dolenti medentur. ¶ Et vt
cathaplaſma impoſita capillos nigreſcit. ſilr
⁊ vt vlceribꝰ vtilia ſunt. folia eius cū vino co
cta cōbuſtionibꝰ medicantur. maculas impoſi
ta emēdant. ſūmitates ipſiꝰ bibite vel ſuppo
F ſite mēſtruis imperāt. ¶ Poſt purgationē ve
G ro mulierꝝ. ʒ. i. bibita generare nō ſinit. ¶ Ca-
cumina ipiꝰ trita ⁊ melle addito et ſuppoſita
aborſum ꝑſtant. Succꝰ eius naribꝰ immiſſus

putredinē nariū tollit. lachrymū eius pedicu
los occidit: ⁊ capillos euellit: q̄bꝰ euulſis im
poſitꝰ nō renaſci ſinit. ¶ Et in dentē cauum H
miſſum dolorē tollit ⁊ ipm corrūpit. ¶ Suc- I
cus radicꝭ eiꝰ cū aceto bibitꝰ morſibꝰ ſpalan
gionis occurrit. ¶ Plinius ca. de edera. Na K
ſcitur in diuerſis arboribus ⁊ parietibꝰ ⁊ pe-
tris ⁊ terris. Huius folia trita diſſintericos
remediat: ⁊ frumento mixto ad combuſtam
⁊ vulnera canceroſa prodeſt.

Capitulum. clxiij.

Edera terreſtrꝭ. Gal. vij. ſim. far. ca. ciſ
ſos vl edera terreſtrꝭ. hec ex ꝯrrijs cō
ponitur ꝟtutibꝰ. hꝫ eī q̄d ⁊ ſtiptice ſube
quā q̄dē terreſtrē frigidā mōſtrauimꝰ exiſte-
re. Habet aūt q̄d ⁊ acris quā oñdimꝰ calidā
eſſe vt guſtꝰ teſtatur. tertia aūt cū his aq̄ſa ſuba
participat: tepida cū viridis ē. Cū enī ſiccatur
hoc q̄dē dyaſcorari ꝑmū neceſſe ē. Reliq̄ vero
terreſtrē frigidā ⁊ ſtipticā ⁊ calidā q̄ acris eſt.

Operationes

¶ Viridis q̄dē coctis frondibꝰ cū vino ma- A
gnaꝝ plagaꝝ eſt ꝯglutinatiuꝰ. Cicatriſat aūt
⁊ eas q̄ ab igne vlceratiōes. cū aceto ꝟo fron
des cocte ſpleneticos iuuat flegmones. vn-

de ſanat reumata ⁊ vlcera antiqua ſm aures
⁊ nares. ſi ꝟo acrius appareat cū oleo dulci
B miſcet̃. ¶ Fūmi ꝟo eiꝰ ſexu pedes interficit ⁊
capillos deſtruit. calide intātū exiſtēs ꝟtu/
C tis vt cōburat. ¶ Idē Gal. vij. ſim. far. ca. ci/
tacus ſiue ciſtbarus. i. edera ſtiptica ē frutex
in guſtu ⁊ in oībꝫ q̃ ſm partē actibꝫ frondes:
attñ ⁊ gemina parua trita intantū ſiccāt ⁊ ſti
pticant vt ꝯglutinent vulnera. flores ꝟo ſup
oīa ſunt opatiuiores. vt ſi cum vino bibant̃ ⁊
diſſinterias ⁊ vētris imbecillitates ⁊ reuma
ta ⁊ hūiditates ſanēt. Cū ꝟo cathaplaſmant̃
putridos humores vlcer̄ iuuāt. Eſt eñi eorū
virtꝰ nō generoſe ſiccatiua in. ij. gra. ⁊ a men/
ſuratis cōplete. Eſt aūt frigidus intantū hic
frutex vt tepida participet caliditate.

Capitulum. clxiiij.

Elleborus albꝫ. Dyaſ. ca. de elleboro
ſm tranſlationē nr̃am. Elleborꝰ albꝫ
folia hꝫ ſilia arnogloſſe: aut blete a/
greſti ſꝫ breuiora ⁊ nigriora ⁊ modicū obruſa.
haſta ē ei longa duobꝫ palmis ⁊ rugoſa: ⁊ citi
us ſolet marceſci qñ ſiccare incipit. Et ſic ca
pilli multi ex vna radice ꝓcedūt ſic ꝟgule. na
ſcit̃ locꝭ mōtuoſis. radix fodi tpe arear̄ dꝫ.
vtilis ē aūt alba ⁊ tenſa ⁊ fragilis et plena et
iuncoſa: quā cū fregerꝭ velut fumū iactat: et
albidior deintꝰ cū guſtu ca. nō valde ſaliuā ꝓ
uocās: plꝰ accepta hoīez ſuffocat. meliꝰ ē cyri
naicū ⁊ italicū. capadociū his albiꝰ ē ⁊ tenue
¶ Sera. li. ag. ca. cherbachen au. Dyaſ. cher
bachen. i. elleborꝰ. Due ſūt eiꝰ ſpēs: albꝫ ⁊ ni
ger. ſꝫ albꝫ ē planta: cuiꝰ folia ſunt ſilia folijs
plātaginis ſeu folijs plāte dicte blete agrion
. i. ſicle agreſtꝭ: niſi q2 ſūt breuiora eis ⁊ decli
nātia ad nigredinē plꝰ eiꝰ ⁊ verſus rubedinē
aliq̄ntulū tendētia. ⁊ hꝫ ſtipitē q̄ttuor digito/
rū longū rugoſuz. ⁊ qñ incipit excoriari deſic
cat̃ ⁊ putreſcit cito ⁊ apparet circa ſtipitē ve/
lut capilli ſubnigri. hꝫ radiculas multas ſub
tiles egrediētes ab vna radice paruas ⁊ ob/
longas ſilr̃ cepe lōgo. Naſcit̃ mōtuoſis locꝭ
Et oportet ꝙ fodiat̃ radix ipiꝰ plāte ⁊ repo/
nat̃ tpe meſſis. Et melior ad colligēdū ē cuiꝰ
plāta extēdit̃ ſup terrā extēſiōe moderata. ⁊ ē
albꝫ facile frāgibil: multe carnoſitatꝭ. nō hñs
acutas ſūmitates ſic ſquinantū. Et qñ frāgit̃
euolat ex eo res ſilis pulueri. ⁊ caro eiꝰ ē ſub
tilis ⁊ nō mordicat linguā mordicatiōe forti.
ſꝫ facit abūdare ſaliuam ad os: ⁊ caueat̃ a ni
mietate ſua: q2 ſuffocat. Et melior ex eo ē ille
q̇ defert̃ ex terra q̄ dr̄ italia. ſꝫ ille q̇ eſt ex cal/
dechia ē malus. ⁊ ē plāta ſilis ſquināto: et eſt
ſuffocans.

Operationes

¶ Dyaſ. Elleborus albꝫ flegma ⁊ oēs humo/ A
res vomitu purgat. Collirijs nobilibꝫ miſce
tur. / caliginē oculor̄ purgat. ſuppoſitꝰ abor/ B
ſum facit. ¶ Infantē ī vtero occidit. ſternuta/
mēta ꝓuocat polente mixtꝰ. molli ſorices ne/
cat: elixus cū carnibꝫ citiꝰ eas madidas fa/
cit. nā niſi mixtꝰ fuerit polēte aut ſiſamo aut
ſucco ptiſane: aut ſucco tapſie aut mulſe aut
ſucco lenticule aut niſi in pane coquat̃ dari ñ
pōt: q2 ſic ab antiq̇s inuētū eſt. ¶ Filon medi C
cus doctiſſimꝰ ⁊ pfectiſſimꝰ diligētia lōga ⁊
rōne ſcripſit q̄ diſciplina elleborꝰ det̃. Mul
ti ꝟo in ſucco mulſe mixtū dant poſtea dan
tes māducare illis q̇ h̊ accepint q̇ ſunt fortiſ
ſimi corpe. vñ datū diſciplina ſupiori nullaz
offocationē facere pōt cū aceto mixtꝰ. ⁊ col/
liriū factū ⁊ ano ſuppoſitū nauſeam ꝓhibet.
¶ Gal. Elleborꝰ vterqꝫ tā albꝫ q̄ꝫ niger abſter D
ſiue ſilr̃ ⁊ ca. ꝟtutis ſūt: q̄re ⁊ morfeis ⁊ empe
tiginibꝫ ⁊ ſcabiebꝫ ⁊ lepris ꝯueniūt: q̇n etiā fi
ſtulas mortificāt duobꝫ aut tribꝫ diebꝫ: ſꝫ den
tiū doloribꝫ cū aceto ꝯferūt. ¶ Jo. meſue. di/ E
cit ellebor̄ albū debere vitari. Eſt eñi pfoca
tiuꝰ. ſup nigrū aūt debere p̄ſumere ꝯcordant
oēs. ⁊ ꝓprie rectificādo ſm artē ⁊ legē: ⁊ ñ ꝯue
nit niſi robuſtꝭ corpibꝫ ⁊ anioſis: ⁊ tpe veris.
¶ Et ꝓprie datꝰ quidē qñ ⁊ cui ꝯuenit, ⁊ qua/ F

liter acq̃rere facit iuueneſcētiā: ꝛ incolumi-
tatē ꝛ mores laudabiles ꝛ cōplexionē bonā
Hoc ei ē ꝓprietas: ſicut Ypo. dicit: ꝛ ꝓprie q̃
dē mūdificat corp⁹ totū a ſuperfluitatibꝫ mate
riez corruptaꝝ: ꝛ ſolutiōe educit cū facilita
te colerā ꝑmixtā. ꝛ groſſū flegma: ꝛ colerā ni
grā cū ꝟtute ꝛ ſine moleſtia: ꝛ mūdificat ſan-
guinē ꝛ attrahit a venis ſuperfluitates admix
tas ſanguini imo toto corpi: ꝛ a ꝯcauitatibꝫ
B mēbroꝝ ꝛ ꝑtibꝫ remotꝭ acute. ¶ Et ex rebꝫ ſo
lēnibꝫ mūdificādo cerebꝝ ꝛ caput totū ꝛ īſtru
D mēta ſenſuū ꝛ neruos ꝛ veſicā. ¶ Et ꝓfert iu-
uamētū mgnū egritudibꝫ eaꝝ ſic̄ ē ſoda ꝑpe
ꝛ emigranea ꝛ mania ꝛ melācolia ꝛ vertigo ꝛ
epilētia ꝛ paliſis. ꝛ aq̄ q̄ deſcēdūt ad oculū. ꝛ
ꝓfert egritudibꝫ iūcturaꝝ ꝛ duriciei: ꝛ apati
b⁹ eaꝝ ꝛ ſcrofulis. ꝛ eſt ſic̄ tyriaca ꝛ medicine
antonomatice ad leprā. ꝛ cancrū: vt ſpēs her
petꝭ ꝛ botbor q̄ ſe comedūt. Et hec Jo. meſ-
I ue de nigro. ¶ Albꝫ āt fortiter ꝛ difficulter vo
mere facit cū accidētibꝫ timorꝭ. ꝛ ꝓfricat⁹ ex
eo ad egritudīes cutꝭ. ꝓfert cum ꝟtute: ꝛ cu-
rat ſcabiē empetiginē ꝛ lētigines. ꝛ ꝓfert vter
q̄ ellebor⁹ fiſtulis ꝛ vlceribꝫ fraudulentis.

Capitulum. clxv.

ELlebor⁹ niger. Aui. li. ij. ca. ð elle. El
lebor⁹ ille q̄ niger eſt: eſt fruſta inciſa
ꝛ eius acuitas fortior eſt acuitate albi. ꝛ illi q̄
ipm colligūt ꝓſeruant ab ei⁹ nocumēto co-
medēdo allia ꝛ bibēdo vinū. ꝛ folia q̄dē plan
te ei⁹ ſūt ſilia folijs ſquināti: ſꝫ ſūt vehemētio
ris nigredis q̄ ipa. ꝛ hꝫ crus breue ad purpu
reitatē declinās. ꝛ ei⁹ figura eſt ſic̄ figura ra-
cemi. ꝛ in ipa ē fruct⁹: ꝛ hꝫ venas ſubtiles ni
gras. ex cuiuſcūq̄ q̄rū radice ſic̄ duo capita
cepaꝝ egrediunt. Et qđ de eo admiſtrat ſūt
vene iſte. Et orit in ſiccis locꝭ. Melior ē q̄ eſt
medi⁹ iter veterē ꝛ nouū ꝛ groſſūꝫ ꝛ extenua
tū hñs colorē cinericiū. ꝛ q̄ eſt velociter frāgi
bilis ꝛ ñ pōderoſus. in cui⁹ vacuitate ē q̄dda
ſilē tele aranee ſaporē hñs acutū ꝛ mordicās
linguā. Et bonū q̄dē qđ admiſtrat eſt vt aſſu-
mat lignū paruū qđ eſt apud radicē ei⁹: et in-
fundat parua aq̄ ꝛ excoriet. Et aſſumant cor
tices illi⁹ ꝛ exſiccent in vmbra. ꝛ admiſtrētur
triti ꝛ cribellati. ¶ Jo. meſue. ca. de elleboro.
Eius ſūt due ſpēs. Nā ali⁹ eſt albꝫ: ali⁹ niger
Niger incolumior eſt albo. Vñ minatur albꝫ
accidētia timorꝭ ꝛ tremorꝭ. Niger ꝟo acq̃rit
ei iuueneſcentiā ꝛ incolumitatem: ꝛ ex eo qđ
mag eligitur. ꝛ ꝓprie ē cui⁹ ſapor ē acui⁹ mor
dicās guſtū. ꝛ hñs ſaporē ſicut aſaꝝ ꝓprie: et
qđ eſt frāgibile. ꝛ mediū iter ſubtile ꝛ groſſū.
ꝛ mediū iter recēs ꝛ antiquū: ꝛ medium inter
ponderoſuꝫ ꝛ leue: imo plus leue q̄ pondero
ſum. ꝛ qđ eſt leue carēs aſperitate. Et melior
pars ipi⁹ plante eſt radix ipi⁹. Et melior ꝑs
eoꝝ ſunt cutes ipoꝝ. Et melius tp̄s collecti
onis ipoꝝ ſunt ver ꝛ eſtas.

Operationes

¶ Dyaſ. Radix ellebori nigri accepta colerā A
ꝛ flegma ꝑ vētrē purgat. Alij ſcamoneā ꝛ ſal
miſcēt. ʒ. i. multi cū viſcell'eā coquūt: multi cū
lenticula. nā ſic accepta vētrē purgat. ¶ Pur B
gatio illa melācolicꝭ: epilenticꝭ: arteticꝭ ꝛ pa
raliticꝭ medicat. ¶ Suppoſita mēſtruis ipe- C
rat: aborſum facit. fiſtulas purgat impoſita.
¶ Reddit auditū p⁹ triduū iecta. ſcabiē pur D
gat mixta libanotidi cere ꝛ pici liq̄de et oleo
citrino aceto addito. ſolavt cathaplaſma im
poſita maculas oēs corpis toller. lepras oēſ
ꝛ zernas lipidat. ſcabies curat i aceto cocta.
ꝛ gargariſmo accepta ſeu adbibita dolorē dē
tiū mitigat. ꝛ miſcet ꝛ ſtipticꝭ medicamībꝫ mi
xta vino ꝛ polline ordei. ꝛ vt cathaplaſma ad
bibita ydropic ꝓſtat effectū. ¶ Et ſi lino fue- E
rit īſerta ꝛ vino merſa vinū cartarticū reddet
aq̄ in q̄ fuſa fuerit ſi domui aſꝑgat muſcas ꝛ
pulices necat. ¶ Hoc cū fodit celeriter fodi F
oportet: q2 tarditate fodiētꝭ viſū hebetat. aut
dolorē capitꝭ cōmouet. nā plīmi foſſores ei⁹

allio ſumpto ꝛ vino potato ſecure fodiebãt.
G ¶ Aui. Ellеborꝰ niger ꝯfert linitꝰ ſuꝑ moꝛfe
am cũ aceto. ꝛ ſilr̃ ſuꝑ loca in qͥbꝫ ſũt ſoꝛdes.
ꝛ ſilr̃ ſuꝑ albã moꝛfeam ꝛ eradicat verrucas.
H ¶ Et euacuatio q̃ fit cum ea ꝯuenit albaras.
I Doſis nigri ẽ a kirat. vi. vſqꝫ ad. ʒ. i. ¶ Confe
ctio pillularꝫ q̃s deſcripſit Haly. q̃rꝫ iuuamẽ
tũ eſt vltimũ ad melãcolicas egritudines et
cancrũ ꝛ leprã ꝛ moꝛfeã nigrã difficilẽ: q̃rum
eſt hec ꝑmixtio. Recipe yere pigre. ʒ. xij. elle
bori nigri. Polypodij ana. ʒ. v. agarici lapi
dis lazuli ſalis indi. colocĩntide ana. ʒ. iij. do
ſis a. ʒ. ij. vſqꝫ ad aureos. ij. ſunt ſane ꝛ exꝑte.

Capitulum. clxvi.

Eupatoriũ. Dyaſ. ca. ꝺ eupatorio ſcḿ
trãſlationẽ nr̃am. Eupatoriũ frutex
eſt ſarmẽtoſa haſtã hñs rectã ꝛ ligno
ſam tenuẽ ꝛ nigrã ꝛ aſperã in cubiti vniꝰ lon
gitudĩe poꝛrectã aut ampliꝰ. Folia ſunt ei in
gyro diuiſa ſicut pentafilon aut canapis: cu
ius folia ĩ capite inciſa ſũt vt ſerra. ſemẽ a me
dia haſta aſperꝫ ꝛ ſubtꝰ decliuũ eſt ei. ¶ Aui.
li. ij. ca. de eupa. Eupatoriũ eſt ex herbis aro
maticis. ꝛ hꝫ folia q̃ ſunt ſicut folia canapis.
Et flos eiꝰ ẽ ſicut nenufar. ꝛ ẽ illud qꝺ admi
niſtrat̃. ꝛ ſuccꝰ eſt ca. in. i. ſic. in. ij. Eſt ſubtilia
tiuũ: inciſiuũ valde abſterſiuũ ſine attractio
ne ꝛ ſine caliditate manifeſta. Et ĩ ipa eſt ſti
pticitas pauca ꝛ ponticitas ꝛ amaritudo foꝛ
tis: ſicut ẽ amaritudo aloes. ¶ Pli. ca. de eu
pa. Eupatoriũ regiã hꝫ actionẽ: caulis ligno
ſi nigricãtis yrſuti cubitalis aliq̃ñ ꝛ amplio
ribꝫ folijs ꝑ interualla q̃nqꝫ vt canapis ꝑ mar
gines inciſis nigris ꝛ ipis plumoſis radice
qꝫ ſupuacua. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. de eupato
rio. Eupatoriũ ẽ herba q̃ vocat̃ volucrũ ma
ius vel agrimonia. cuiꝰ ſuba ẽ ſubtilis. ſapoꝛ
eiꝰ ẽ ſtipticꝰ. Et vtꝰ eiꝰ eſt ca. caliditate modi
ca ꝛ deſiccat. Sꝫ ſciẽdũ ꝙ eupatoriũ ſilr̃ ſcḿ
Dyaſ. ca. de agrimonia vocauerũt antiq̃ ra
dicẽ agrimonie: eo ꝙ ẽ diuretica valde. Itẽ
ſcḿ eundẽ ca. de marubio. Marubiũ etiã q̃
dã eupatoriũ vocauert̃: q̃m valet ꝯ vitia epa
tis. ꝛ ꝑ tãto nõ ẽ verꝫ eupatoriũ. q̃m Dyaſ. fac̃
ſemotim ca. de eupatorio: ꝛ ſemotim ꝺ maru
bio ꝛ agrimonia. Hoc ſilr̃ voluit Jo. meſue
ca. ꝺ eupatorio cũ dicit: ꝙ dicũt aliq̃ ꝙ ẽ her
ba pulicũ. noluit ſcḿ verꝫ ꝙ ſit herba illa quã
latini vocãt pulicariã eupatoriũ. q̃m Dyaſ. fa
cit ſemotĩ ca. ꝺ eupatorio. qꝺ incipit eupato
riũ. ꝛ ſemotĩ ca. de pulicaria vel herba pulicũ
qꝺ incipit coinza. ſꝫ ſicut dictũ ẽ dꝫ intelligi
Meſue. Nã dicit ꝙ eupatoriũ ſcḿ q̃ſdã ẽ her
ba pulicum quoniam aliqui vocabant puli
cum ĩ eupatorium ꝛ bñ. q̃m ẽ diuretica val
de: ꝛ valet ꝯ vitia epatꝭ. Miroꝛ q̃liter medici
nr̃i tꝑis nõ aduertẽtes ꝟba Dyaſ. Aui. ꝛ Se
ra. Pli. ꝛ Gal. ꝛ Damaſceni credũt herbula
rijs ſaluiã agreſtẽ eupatoriũ dicẽtibꝫ q̃ nec ĩ
ſapoꝛe nec ĩ odoꝛe cũ eo ꝯuenit. Si aũt ĩ ipa
foꝛſan ꝟtutes eupatorij inuenerũt: ꝛ ꝑ eo po
nere voluert̃: cuiꝰ gr̃a ipm eupatoriũ vocaue
rũt. nõ licebat dicere ꝙ idẽ eẽt: q̃m eupatori
um p̃t dici oẽ id qꝺ valet ꝯ vitia epatꝭ. ab eu
qꝺ ẽ bonũ ꝛ pacoꝛ qꝺ ẽ epar. vñ eupatoriũ. i.
bonũ epati. ſꝫ verꝫ eupatoriũ ẽ illud qꝺ anto
nomatice ẽ bonũ epati ſicut illud qꝺ verꝫ eſt
eupatoriũ.

Operationes

¶ Dyaſ. ſcḿ trãſla. no. Eupatoriũ valet ꝯ vitia A
epatꝭ: ꝛ folia eiꝰ ſicca ꝛ axungia poꝛcina vete
ri addita trita ꝛ ĩpoſita dura vulnera ad cica
tricẽ ducũt. ¶ Semẽ ꝓo eiꝰ ꝛ folia cũ vino bi B
bita diſſintericꝭ ꝛ moꝛſibꝫ venenatꝭ occurrũt
medicãdo. ¶ Eadẽ dicit Sera. cap. ꝓprio de C
mẽte Dyaſ. ꝛ addit. Et ſũt mlt̃i q̃ putãt ꝙ illa
herba ſit agrimonia: ꝛ errãt: qꝛ eſt alia ab ea.
Et nos q̃dẽ manifeſtauimꝰ iã de eiꝰ eẽ in eo
qꝺ diximꝰ de eo. ¶ Et idẽ auc. Gal. In tyria D
ca cheſar eupatoriũ apit opilatiões epatis ꝛ
foꝛtificat ipm. ¶ Jo. meſue. Eupatoriũ ſolu E
tiõe educit colerã ꝛ flegma facile. ꝛ ẽ ꝑſerua
tiuũ a putredĩe ¶ Et ꝯfoꝛtat ſtomachũ epar ꝛ F
viſcera: ꝛ ꝯfert doloꝛibꝫ eoꝝ: ꝛ ẽ medicia ſple
nis: ꝛ opilationũ oĩm ꝛ egritudinũ ab ea fa

B ctarū. ¶ Et febrib⁹ longi tp̄is mire ſubuenit.
doſis decoctiōis ei⁹ potōn eſt a.ʒ.iij.vſq₃ ad
vi.ꝛ puluis ei⁹ a.ʒ.ij.vſq₃ ad.iij.loco ei⁹ poni
tur in defectu ei⁹ abſinthij ꝛ azari.ana medi-
A um ponderꝭ ipius. ¶ Auic. Eupatoriū ē bonū
in initio alopicie ꝛ tyrie:ꝛ linit̄ cū adipe vete
I ri ſup vlcera difficilis ꝯſolidatiōis. ¶ Et ei⁹
ſuccus ꝯfert ſcabiei ꝛ pruritui qñ bibit̄ cum
aqua fumiterre ꝛ oximelle.ꝛ ſilr̄ flos ei⁹ ꝛ ſuc
cus ipius eſt fortior. Confert dolorib⁹ epatꝭ:
K ꝛ opilatiōib⁹ eius ꝛ ꝯfortat ipm̄. ¶ Et cōfert
duriciei ſplenis:ꝛ apoſtematib⁹ epatꝭ:ꝛ apo-
ſtematib⁹ ſtomachi.ꝛ ei⁹ herba ꝛ ſuccus ꝯfe
runt maliciei forme ꝛ accidētib⁹ hydropiſis
datū in potu cū vino:ꝛ ꝯfert vlcerib⁹ inteſti-
L norū. ¶ Confert febrib⁹ cronicis:ꝛ antiquis
ꝓprie ſuccus eius.ꝛ ꝓprie cū ſucco abſinthij.
loco eius ponit̄ pondus eius de azaro:ꝛ me
dietas ponderis ipius de abſinthio.

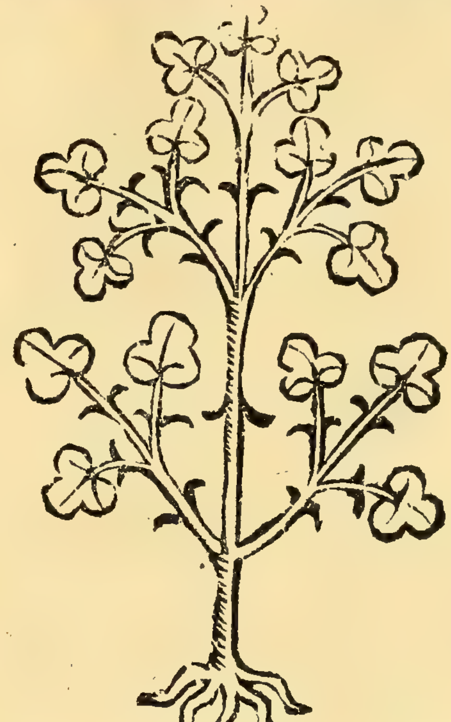

Capitulum.clxvij.

EUfragia. Paulus cap̄.de eufragia
eſt herba que ſimilat̄ in ſtipitib⁹ yſo-
po:niſi q̄ ſtipites ſui habent colorē
violaceū:ꝛ nō habent ramos.ꝛ folia ſunt in
ſtipitib⁹ a medietate ſuperi⁹.ꝛ ſunt parua in-
ciſa ſicut galliculi criſta.et habet flores ten-
dentes ad albedinem ſatis paruos.

Operationes

¶ Medet̄ dolorib⁹ oculoꝝ.ꝛ ꝯfortat viſum A

Capitulum.clxviij.

EMblici. Serapion libro aggrega-
ris ca.de amlegbelliget:id eſt mira-
bolani emblici ꝛ bellirici. De belliri
cis habetur ſuperius de B.in capitulo bel-
lirici. Et ſunt ambe frigide ꝛ ſicce in fine ter
tij gradus. ¶ Iohannes meſue cap.de mi-
rabolanis. Mirabolani emblici ſunt ex me
dicinis confortantibus ſtomachum cor et
epar ꝛ viſcera. Et meliores ex eis ſunt habē-
tes fruſta groſſa ꝛ denſa ꝛ grauia que minus
creſcunt in oſſibus ꝛ plus in carne.rari quo-
q₃ nō habent ſpiritum.ꝛ ſunt frigide comple
xionis parum:ꝛ ſic.in.i.gradu.

Operationes

¶ Emblici ſūt ꝯfortatiui membroꝝ.ꝛ coadu A
natiui partiū eoꝝ. Et ſūt de extinguētib⁹ in-
flāmationē in ſtomacho ꝛ epate. Et ipi nutri
ti maioris ſunt operatiōis ꝛ minoris corrū-
gatiōis. ¶ Modus nutriēdi emblicos. Ac- B
cipe ex eis q̄ntitatē quā volueꝛꝭ ꝛ ſubmerge
in aq̄:ꝛ expone ſoli vſq₃dū tumefiāt ꝛ hume-
ctentur:poſt exp̄me ꝛ pone in aqua mellis ꝛ
dimitte p̄ duos dies.ꝛ deinde coque cum ſa

cilitate. ⁊ poſtq̄ꝫ cocti fuerint imitte parū re-
frigerari: ⁊ adde cū eis mellis tabarzet ſciut
quartā partē totius ⁊ reconde. ⁊ quidaꝫ ſup-
condiūt cū ſpeciebꝫ aromaticꝭ ꝯfortatiuis. ſi
cut cū cinamomo xiloaloe gallia cardamo-
C mo ⁊ croco ⁊ ſilibꝫ. ¶ Sera. aucto. Galieni.
Emblici habēt ꝓprietatē denigrādi capilloſ.
⁊ ꝓhibent caſum ipoꝝ. Et cōferūt emoꝛroi-
D dibus: ⁊ ipi tumeſcunt in aqua. ¶ Et conditi
ex eis faciūt operatiōes mirabolanoꝝ non
conditoꝝ: niſi qꝛ ſunt debilioꝛes eis. ⁊ in bel-
liricis maioꝛ eſt ꝓprietas in acumine q̄ꝫ i em-
E blicis. ¶ Et idem auctoꝛitate Bedigoꝛas.
Emblicoꝝ ꝓprietas cōfoꝛtat ſtomachū: ⁊ ꝓ-
hibent coꝛruptionē ab eo. foꝛtificant ſtoma-
chum: ⁊ augent appetitū cibi. ⁊ incitant coi-
tum: ⁊ abſcindunt ſputū ⁊ vomitū: ⁊ ſedant
ſitim. ⁊ augent opationē ſenſus. Mirabola-
ni emblici belliricí ⁊ kebuli mixti cū oleo a-
migdalaꝝ dulciū ⁊ cū melle tingūt capillos
coloꝛe nigro. ¶ Iohā. Meſue. Mirabolani
emblici educūt ſolutiōe flegma: ⁊ ſunt ex re-
bus valde ꝯfoꝛtantibꝫ cerebꝝ ⁊ neruos. ⁊ au
gent intellectū: ⁊ ꝯfoꝛtāt coꝛ: ⁊ ꝯferūt tremo
ri eiꝰ. ⁊ mūdificāt ſtomachū a putrefactiōe ⁊
ꝯfoꝛtāt ipm. ⁊ ſedāt feruoꝛē in eo. ⁊ auferūt ſi
tim ⁊ addunt in appetitū: ⁊ ſedant vomitū.

Capitulum. clxix.

Endiuia. Auicenna. Endiuiaruꝫ alia
eſt oꝛtulana ⁊ alia ſilueſtris. De ſilue
ſtri in ſequēti capitulo tractabitur.
Et quedam habet lata folia: quedaꝫ ſtricta.
ambe vincunt lactucam in aperiendo. ¶ Iſa
ac in dietis particularibꝫ. Endiuia domeſti-
ca ⁊ ſilueſtris eſt: quarum domeſtica diuerſe
virtutis eſt. Habet enim amaritudinē: pon-
ticitatem ⁊ inſipiditatem. Que iterum in du
as diuiditur partes. Eſt enim endiuia hye-
malis ⁊ eſtiualis. Hyemalis eſt inſipida pro-
pter amaritudinis ⁊ ponticitatis paucitatē.
Et etiam inſipiditas eſt ꝓpter tempoꝛis fri-
giditatem. Frigida quidem eſt in fine ſecun
di gradus. Quidam autem illam dicunt eſſe
humidam: quod ſenſu non patet: quia ſicci-
tas eius palam eſt ꝓpter amaritudinem ſui
atqꝫ poncitatem. ſm medicinam eſt vtilis.
Eſtiue autem eſt amaritudo maioꝛ: ſed frigi
ditas minoꝛ. Eſt enim frigida in gradu pri-
mo. ſicca in ſecudi medio. ¶ Conſtantinꝰ in
libꝛo graduum. Endiuia de amaritudine et
poncitate cōpoſita: ⁊ ſicca eſt i ſcđo gradu.

Operationes

¶ Idem. Stomachum confoꝛtat. opilatio- A
nem aperit. Succus eius coctus et de-
ſpumatus cum oxizuccaro bibitus: humo-
res expellit putridos: ⁊ diuturnas febꝛes cu
rat: cathaplaſmate inde facto. caloꝛ epatis ⁊
ſtomachi mitigatur. Cum polline oꝛdei ⁊ o-
leo roſeo mixtus apoſtemata calida: maxi-
me ſi i oculis fuerint ſanat. Arteticos de ca
loꝛe mitigat. ¶ Iſaac vbi ſupꝛa. Endiuia ge-
nerat ſanguinem peioꝛem.
¶ Unde Galienus. Lactuca ſiue endiuia q̄ B
maioꝛis eſt amaritudinis ipa deterioꝛeꝫ ſan
guinem facit. Eſtiua enim ſm medicinaꝫ eſt
mediocris. que plus eſt aperitiua. maxime
conſtipationis epatꝭ. Que ſi elixa detur cū
obſomogaro ⁊ oleo minꝰ erit nocibilis. Si
vero cum aceto ſtomachum confoꝛtat: ⁊ ven
trem conſtipat. Succus eius coctus ac de-
ſpumatus cum oxizuccaro bibitus: conſti-
pationē aperit. Humoꝛes putrefactos mun
dificat: ⁊ diu febꝛicitantibꝫ cōueniens eſt.
¶ Serapion auctoꝛitate Galieni. Endiuie
virtus eſt ſicut virtus lactuce.

Capitulum. clxx.

Endiuia ſilueſtris. Dyaſcorides. Endiuia ſilueſtris eſt vna ſpecies que vocatur ſerralia: eo ꝙ tirſum habet in modum ſerre. Et in ſapore ſilueſtris eſt ſtipticitas cum amaritudine.

Operationes

A ¶ Idem. Omnium virtus eſt ſtiptica et euſtomaca. Ventrem abſtinet. cocta cum aceto
B ⁊ maxime ſilueſtris. Vexatum ſtomachũ confirmat. ¶ Et eſtuationes ſtomachi miti-
C gat. ſola cum polenta poſita cardiacis blanditur. In tumore oculorum ſubuenit. ¶ Folia vero eius impoſita ⁊ cathaplaſmata percuſſum ſcorpionis mitigat. polentis addita ⁊ impoſita ignem ſacrum cõpeſcit. mixta cũ aceto ⁊ ceruſa om̃ibus reb⁹ calidis opitula-
D tur. ¶ Iſaac. Andiuia ſilueſtris que frigida ē in initio primi gradus. ⁊ ſicca in fine eiuſdē. habet ſtipticitatẽ ſtomachũ ꝯfortantē. que ſi manducetur aut ſuccus eius potetur: morſui
E ſcorpionis ꝓdeſt. ⁊ cathaplaſmata ſilr opatur. ¶ Radix eius ſi potatur: contra venenũ auxiliatur. cum mirta vero mixta ⁊ immiſſa: pro-
F uocat menſtrua. ¶ Auicenna de viribus cordis ait: ꝙ confortat cor.

Capitulum. clxxi.

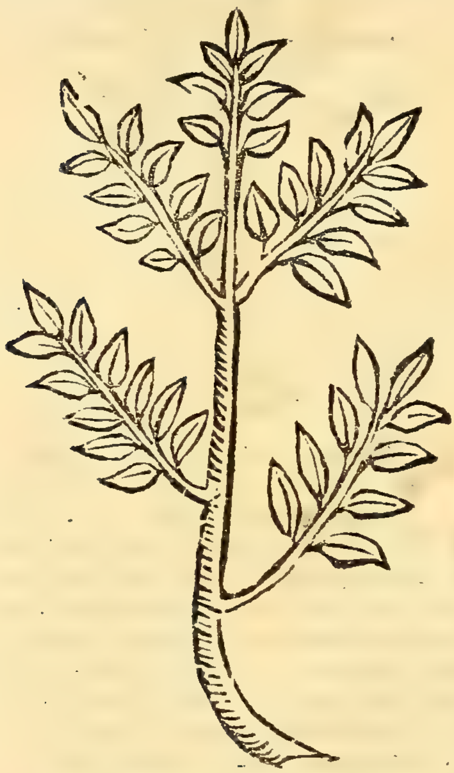

Elitropiũ. Pli. ca. de elitropio. Elitropiũ primo nomē accepit ex eo ꝙ eſtiuo ſolſticio floreat: ⁊ ꝙ ſolis motib⁹ folia circũacta ꝯuertat. vñ ⁊ a latinis ſolſequia nũcupatur. Nã ⁊ oriēte ſole flores ſuos apit. ⁊ ſe iterũ recludit cũ ſol occubuerit. ipſa eſt quã latini intubã ac verrucariã vocãt. ex eo ꝙ extinguat verrucas. ex aq̃ potata vl' cathaplaſmatis vice īpoſita verrucas abſtergit. Dyaſ. ca. de elitropio duo facit ca. de p̃rio ſic elitropiũ maius multi ſcorpioron dicunt: eo ꝙ flores ſiles ſunt figure ſcorpij. folia hʒ ozimo ſilia ⁊ aſpiora ⁊ nigriora. ⁊ haſtas ex vna radice q̃nq̃ aut ſex cũ ramulis q̃s plurimis in q̃b⁹ flores ſunt coloris albi ⁊ ſubpurpurei ⁊ ſubcitrini ſicut cauda ſcorpij. Aliud capitulum de elitropio dicit. Elitropium minus naſcitur locis cultis ⁊ ī pratis. ⁊ ſimile ſupradicto. ſemen rotondum habet pendens.

Operationes

¶ Dyaſco. Huius herbe manipulus vn⁹ elixus et bibitus flegma ⁊ colerã deponit. Cũ vino bibitus ictib⁹ ſcorpionũ occurrit. Cathaplaſmatibus adhibitus eadẽ facere po- A
teſt. ¶ Multi etiam radicem eius collo ſuſpendunt contra vim ſcorpionũ. ſeminis ei⁹ grana q̃ttuor cũ vino bibita ante acceſſionē B

quartanarijs maximũ remedium eſt.tertia-
A narijs vero tria grana vtiliter dant.¶.Folia
eius in cathaplaſmatibus adhibita tumo-
res ſpargunt.mirmiceas corporis limpidāt.
ſicca vero folia ei⁹ impoſita podagricis ma-
ximũ preſtant effectum.Trita ꝛ matrici ſup
poſita mẽſtruis imperāt.Aborſum faciũt.
B ¶Eliotropij minoris herba cum eius ſemi-
ne decocta:ꝛ cum nitro ꝛ yſopo ꝛ cardamo-
mo bibita rotundos ꝛ latos lumbricos ex-
cludit.clauos impoſita cum ſale tollit:maxi
me ſi fuerit elixa ꝛ impoſita.

Capitulum.clxxij.

Epithimum.Johannes meſue ca.de
epithimo.Epithimũ naſcit ſimile vt
cuſcute.plante autẽ q̃b⁹ ſuperexcre-
ſcit ſunt alkal ꝛ albaſce.ꝛ quedã ſpecies ori-
gani.Eius aũt aliud eſt cretenſe.aliud ſiricũ
Melius eſt quod eſt cretenſe acuti odoris.
ꝛ qđ naſcit in ſyria eſt poſt illud.ſed eſt meli⁹
rufum:ꝛ melius eſt adhuc quod eſt comple-
tũ ponderoſius. Et melior pars ei⁹ ſũt extre
mitates groſſe.q̃ ſunt ſicut flores.ſubcitrinũ
autem ꝛ pallidum eſt minus bonum.ca.com
plexionis eſt ꝛ ſic.in.ij.Et eſt compoſitũ ex
partibus igneis a quibus ineſt ei acuitas.et
ex terris ſubtilibus a quibus ineſt ei ſtiptici
tas pauca.Et ipm quidem eſt ſubtiliatiuum
reſolutiuum:aperitiuũ opilationũ:ꝛ confor
tatiuũ viſcerũ:facit ſitim ꝛ generat eſtiuatio
nem in corporib⁹ calidis.ꝛ eſt ex debiliter et
tarde ſoluentib⁹.ꝓpter quod prohibendũ eſt
ſub dominio caliditatis ꝛ ſiccitatis poſitis
Confortatur autẽ operatio ipſius in multitu
dine quantitatis ipſius:ꝛ in aſſociatione rei
cum eo magnificãtis effectũ ei⁹:ſicut ſũt mi
rabolani:indi ꝛ nigri:aut ellebori nigri.q̃nti
tas parua.Aqua autem mellis cũ pauco ſa-
le.Aut aqua decoctionis paſſularũ cũ ſale.
ſimiliter aut aqua lactis ex capris ſumpti vi
gorat operationẽ ei⁹.Sal gemma vero aut
ſal indi aut ſal napti ſunt ex reb⁹ que ſibi ad-
dita addũt virtuti ipius.citam autẽ ꝛ facilẽ
facit operationẽ ei⁹.Si ei aliq̃d virtute acu-
tum miſcet̃ ſicut piper ꝛ piper longũ zinziber
ꝛ ſimilia.Et nõ ꝑtermittas quin cadat in po
tibus ei⁹ oleũ de amigdalis dulcib⁹ in quo
inuoluat̃.et in decoctione ipſius paſſule ſine
interiorib⁹.quoniã addunt ei ad bonitatẽ le-
niendi quod timetur ex introſitate ipſius.Et
ne ignores quoniã epithimũ de decoctione
modicũ ſubſtinet:quare oportet vt fiat illud
ſm legem.Prerogatiuã autẽ habet ſup om-
nib⁹ ſolutione educentib⁹ melancoliam.edu
cit enĩ eam facile ſine moleſtia. Et cum Jo.
meſue cõcordant omnes alij doctores ſicut
Auicenna.Sera.Dyaſ.ꝛ Sal.

Operationes

¶Johãnes meſue.Quidam dicunt epithi- A
mum educit de flegmate aliquid.
¶Et dixit Paulus:q᷑ ſolutiõe educit humo- B
res aduſtos:ꝛ declinauit ab eo qđ cõprehen
dit vniuerſitas.ꝛ ego non inueni qđ fieret il
lud.poteſtas aũt eius ſup humore melanco-
lico.ꝛ egritudinib⁹ eius magna eſt.ꝛ ꝓprie in
egritudinib⁹ capitis ſicut eſt melancolia epi
lentia alguesgues ꝛ timor ꝛ vertigo:et dolor
capitis:quarum materia eſt melancolia.
¶Valet etiã ad tremorẽ cordis.ꝛ ſincopim. C
ꝛ egritudines melancolicas in eo.ꝛ eſt medi
cina magna opilatõni ſplenis ꝛ egritudinib⁹
in eo.¶Et cõfert egritudini ypocondrioꝝ.et D
opilationi renũ.¶Et frequens vſus potio- E
nis eius eſt medicina ſolennis cancro lepre
ꝛ vlcerib⁹ nigris ꝛ ſoluit quartanam.Doſis
potio ei⁹ eſt in decoctiõe a.ʒ.v.vſq₃ ad.xx.et
pulueris ei⁹ a.ʒ.iij.vſq₃ ad.vij.Illi aũt qui ſu
munt ipm vitent acceptionẽ ei⁹ in eſtate.
¶Plinius.Epithimũ habet virtutẽ purgan- F
di flegma ꝛ melancoliã ꝛ p ſe ꝛ cũ adiũcto ſe
cũ medicinis purgantib⁹ melancoliam.

G ¶Cōtra quartanā fiet decoctio in aqua. Ʒ.i. epithimi buliat: ⁊ in tali aqua ponant̄. ʒ. ij. lapidis lazuli vel armenici: et digeſta materia detur patienti. multi enim liberātur. valet ſimiliter talis decoctio patientibus emorroidas ex melancolico ſanguine.

D ¶Dyaſcorides. Epithimū viride acceptum ſtomachū vexat: ⁊ vomitū mouet. ventrē prouocat ⁊ nauſeā facit ac educit flegma ⁊ coleram: ⁊ maxime nigrā. datur ad purgandū toracem cum melle ⁊ yriſillirica more electuarij accipit̄. alteri⁹ aūt thimi flos alb⁹ eſt atq; aſper: ſed ambo equalē habent virtutē. Nam p os purgant flegma ⁊ p ventrem colerā nigram datur in quibus precordia prefocant̄ ⁊ paticis ⁊ ſuſpirioſis.

¶Folia eius ⁊ radix cū vino bibita poſt pur- B
gationē menſtruoꝝ. ʒ. v. generare non ſinit ſi v. aut. vi. dieb⁹ bibita fuerit.

¶Epimedia ſm Dyaſ. ca. qđ incipit meſpila. C
eſt inqt ⁊ illa q̄ in hyſpania naſcit̄ quaʒ multi epimelidā vocant. ſemen rotundū hn̄s. hoc aptum eſt ad comedendū: ⁊ eſt ſtipticū: ⁊ tarde matureſcit ſimilis ſorbo. ⁊ nos latini vocamus hanc epimelidam anzarolam.

¶Iſidorus vocat eam Pomelido. de qua le- D
ge capitulum meſpilum de. m.

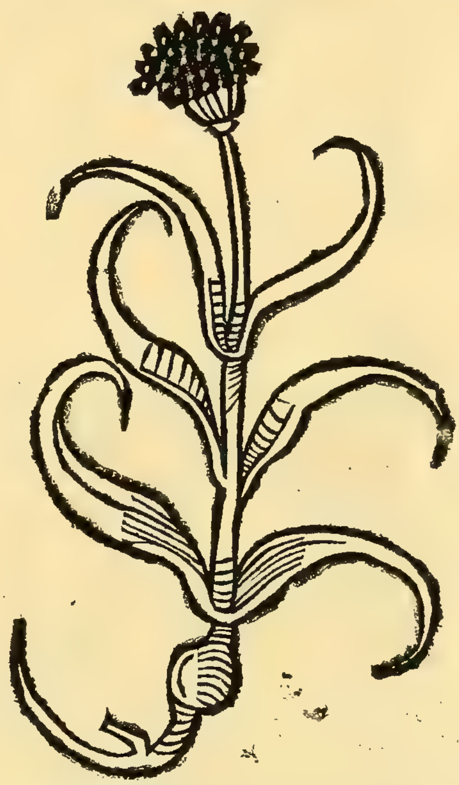

Capitulum. clxxiij.

EPimediū. Plini⁹. Epimediū ſiue vt latini vinectam dicūt ſm Dyaſ. in ꝓprio cap. haſtā habet nō maiorē edere ſimilē. ⁊ folia. x. aut. xij. carens flore ⁊ ſemine. Radix eſt illi tenera nigra cū odore graui ⁊ guſtu fatuo. naſcit̄ in locis humidis.

Operationes

A ¶Dyaſcorides. Folia eius trita cum oleo ⁊ impoſita mām̄as creſcere nō admittunt.

Capitulum. clxxiiij.

EFfemereon eſt apud Dyaſcoridē capitulo Effemereon: quem multi vrini agreſtem vocant. folia ⁊ haſtaʒ ſimilia lilio habet: ſed tenera ⁊ flores albos et minores: ⁊ ſemen molle. radix eſt ei groſſa vt digitus. Uirtus eſt illi ſtiptica ⁊ odoris boni. naſcitur in locis vmbroſis ⁊ in ſiluis.

Operationes

¶Dyaſco. Radix eius decocta in ore reten- A
ta dolorem dentium mitigat. ¶Folia ſo ei⁹ B
in vino decocta ⁊ cathaplaſmatib⁹ impoſita tumores ⁊ duricies ſpargunt.

Capitulum. clxxv.

Ebulus. Sciēdū ꝙ actꝭ ē ſābucꝰ. Ca
meactis đr ebulꝰ: ⁊ ſūt plāte oīb noꝫ
te. Vñ ꝟſus. Sābucꝰ eſt actꝭ ſꝫ ebu
lus ē cameactꝭ. De ſambuco tractabiť in ca.
ſambucꝰ de s. Sera. li. ag. ca. cameactꝭ. Ca
meacti duo ſūt ſpēs: qꝝ vna grece đr actꝭ: in
latino ſambucꝰ. ⁊ ſcđa noīatur ī greco came
actis: ⁊ eiꝰ eſt intētio terrenꝰ actis. et ī latino
đr ebulus. virtꝰ eiꝰ ē q̄ deſiccat ⁊ īcarnat ⁊ re
ſoluit reſolutōe tꝑata. Pli. ca. cameacti. Eiꝰ
due ſūt ſpēs. earū vna aſſilať arborib hn̄tib
ramos ſiles cānis rotūdis. qꝝ colorē ad al
bedinē. ⁊ ſūt lōga. ⁊ ſūt ī eis q̄ttuor folia aut
q̄nqꝫ porrecta ſup ramos q̄ſlibꝫ: ⁊ ſilia folijs
nucꝭ: mīora tñ eis: hn̄tia grauē odorē. ⁊ ī ſūmi
tatib ramoꝝ ſūt flores albi ⁊ grana ſilia gra
nis viridib vel lētiſci: qꝝ color declinat ad
purpureitatē cū nigredīe. ⁊ ſūt velut in race
miſ. ⁊ hn̄t multā hūiditatē odorē lini. ⁊ iſta đr
actꝭ. Alia ꝟo ſpēs q̄ đr cameactꝭ ē mīor ꝑma.
hꝫ ramos magꝭ ꝑtinētes herbe q̄dratos ī q
b ſūt mlťi nodi. ⁊ folia īuicē diſtātia. ⁊ ſingu
lis nodis ſilia folijs amigdalis ī ſūmitatibꝰ
ſuis: niſi q hn̄t venaſ: ⁊ ſūt lōgiora eis hn̄tia
grauē odorē. ⁊ ī ſūmitatib ramoꝝ ſūt capitel
la ſilia coronis ſupradicte ſpēi. ⁊ ſemē ⁊ flos
ſiliť ⁊ hꝫ ramos lōgos groſſitudinē digiti
habentes.

Operationes

A ¶ Virtꝰ cameacti ē ſtiptica. q̄ accepta humo
rē aq̄ſuꝫ ventrꝭ deponit. ⁊ cacoſtomatica eſt.
folia ipſiꝰ elixa ⁊ ſūpta ſicut olus ventrē mol
liūt: ⁊ maxīe colerā deponūt. haſte illiꝰ tene
re elixe ⁊ comeſte oīa ſimiliter facere poſſūt.
¶ Radix ipſa elixa hydropicꝭ eximiū remedi B
um ē. Morſib vipe īpoſita ⁊ bibita occurrit
¶ Cocta ī aq̄ ⁊ fomēto adhibita duricies ma C
tricꝭ ſoluit. Semē eiꝰ cū vino bibitū oīa ſilr
facere nouit. ¶ Cū oleo īūctū capillos nigre D
ſcit. Folia eiꝰ viridia tumores ſpargūt. polē
ta mixta cōbuſtiōib impoſita ꝑſtolanť. mor
ſib caninis īpoſita medenť. Vulnerib para
coleſim faciūt. Sinꝰ vulneꝝ ad ſanitatē ꝓ
ducūt. hydropicꝭ ⁊ ſurdis fomēto adhibita
ꝑſtolanť. ¶ Supfluos ſonos auriū ī narib E
infuſū cōpeſcit: ſilr ⁊ ꝟmes occidit. ¶ Sca F
bies ⁊ prurigies tepidū fomēto adhibitū ꝓ
hibet. Morſib venenatꝭ occurrit. Lac coa
gulatū ſoluit. ¶ Tuſſim antiquā cōpeſcit: ſꝫ G
recentē auget. Ortonoicꝭ calidū ꝓdeſt. Reu
ma gule gargariſmo ꝓhibet ¶ Squināticis H
ſingularē ꝑſtat effectū Vuule pēdēti ſubuēit
dolorē dentiū tenta ī ore mitigat. ¶ Actis đr I
ſambucꝰ. Cameactis ebulus deſiccatiue vir
tutꝭ ſunt. ⁊ glutinatorie ⁊ dyaforetice. teneꝝ
ebuli cū folijs tritū ⁊ cū vino potui datū cal
culo ſis ꝓdeſt. radix eiꝰ in aq̄ cocta ad tertia
nam valet. ⁊ bibita ſpleneticos mire iuuat.

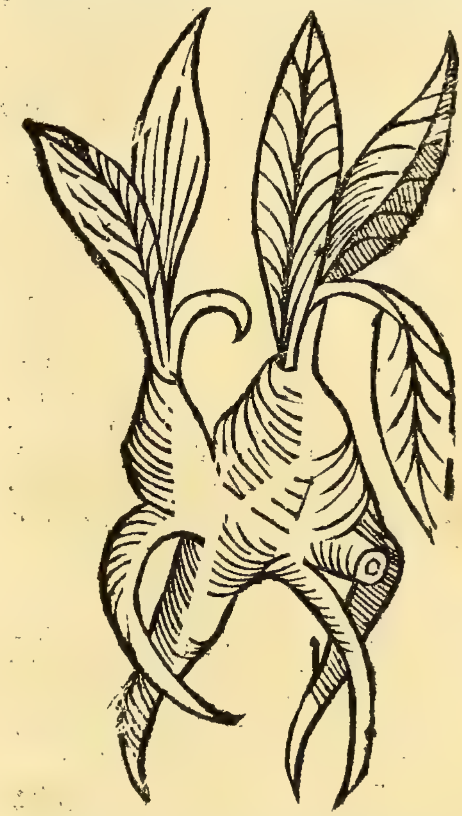

Capitulum.clxxvi.

ERuca.Platearius.Eruce due ſūt ſpe
cies.Domeſtica videlicet ⁊ ſilueſtris:
⁊ ambe ſunt omnibus note. Eruca ca.
eſt et hu.in.ij.gradu.Domeſtica minoris eſt
efficacie ꝙ ſilueſtris.Uſui medicine compe
tunt ſemina:ſecūdo folia.Uirtutem habent
cōſumendi ⁊ coitum excitādi. Iſido.Eruca
dicitur quaſi vrtica:eo ꝙ ignee ſit virtutis:⁊
in cibo ſepe ſumpta veneris incendium mo
uet.Huius ſpecies ſunt due:quarum altera
vſualis:altera agreſtis acrioris ꝟtutis.Utra
ꝗ tamen vſum veneris cōmouet.Pli.ca.de
eruca.Ex ea eſt domeſtica ⁊ ſilueſtris et mi
ſcetur in cōdimētis in quibus carnes et piſces
intinguntur.tanta ſuauitas ei eſt vt greci eu
zonomia appellauerint:⁊ tñ euzomum voca
ri repperi in ꝙ pluribus locis.

Operationes

A ¶Platearius.Eruca habet virtutē cōſumē
di ⁊ coitum ad incitādū.ad ſtranguiriā ⁊ diſ
ſurriā ⁊ paralaſim valet decocta cū carnibus.
contra p̄dictas puluis ſeminis eius cū cepe
decoquatur.⁊ detur herba ip̄a decocta in vino
⁊ renibus cathaplaſmata libidinē excitat.
B ¶Pectini impoſita vrinā ꝓuocat.Puluis ſe
minis eius cū melle ⁊ cōficitur qui cathaplaſma
C tus renibus libidinem incitat.¶Gal.de cibis
eſt ca.⁊ hu.in ſcd̄o gradu.Et ip̄a quidē gene
rat ſperma:et generat ventoſitatē:⁊ ideo fa
D cit erectionē virge.¶Et dicit Gal. eodē lib.
ca.de eruca ſm̄ tranſlationē grecā calefacit
potenter hoc olus:vt neꝗ ſolum comedere
ip̄m facile ſi nō mixtū cū folijs lactuce: ſed ⁊
ſperma generare creditū eſt:⁊ impetus ad coi
tum excitat.Doloratiuū aūt capitis:⁊ ē ma
E gis ſi q̄s ip̄m ſolū comedat.¶Sed idem in
vi.de ſim.medicina ca.de agno caſto dicit:ꝙ
F eſt ca.⁊ ſic.cōplexionis.¶Nā dicit ꝙ agnus
caſtus nō eſt generatiuus ſp̄ūs vaporoſi ſicut
eruca:quare augmētaret impetū coitus ſicut eru
ca.ſed ꝓpriū eſt eruce habere vim in calefaci
endo ⁊ exſiccādo.nō tñ agno caſto ſimilis ē.
paulo nāꝗ deficit in ambobus.Nā calefacti
ua quidem ⁊ ſiccatiua eſt eruca: differt au
G tem in ꝑmixtione qualitatis ⁊ virtutis.¶Se
ra.aucto.Gal.Eruca generat ſperma ⁊ exci
tat libidinem ⁊ generat ventoſitatem.⁊ ideo
facit erectionē virge.⁊ ſi comeditur ſola in
ducit dolorē capitis:quare oportet vt come
datur cū ea lactuca endiuia vel portulaca.⁊ ip̄a
ꝓuocat vrinā ⁊ laxat ventrē:⁊ ſilueſtris ē forti
H or ꝙ ſit domeſtica.¶Et idē auc. Aben meſ.
ſuccus eruce recens quando adminiſtratur cū felle
bouino laxat ventrē ⁊ ꝯfortat digeſtiuā. ⁊ li
nitur cū eis ſupra cicatrices vlcerum ⁊ delet eas.
¶Dyaſ.ca.de eruca.Eruca multum comeſta I
ventrē ſtimulat.Semē eius oīa illa facere p̄t.
nā diureticū ē ⁊ calefactoriū. Carnes ſuare
a putredie p̄t lacti aut aceto mixtū ⁊ trociſcis
inde factis.Eruce agreſtis ſemie multi ꝓ ſina
pi vtuntur.virtus ē ei diuretica ⁊ viſcidior:vtra
ꝗ tñ vt aiūt veteres cōmouet actus venereos.

Capitulum.clxxvij.

ENula campana.Iſi.Enula herba ē
quā ruſtici alnā vocant.radice aro
matica.odoris ſummi cum leui acri
monia.Sera.li.aggre.ca.raſin auc.Dyaſco.
Raſin.i.enula.nomināt eam quidē zinziber.
⁊ habet ſimilia folijs plante q̄ dr̄ flomos:niſi
quia ſunt aſperiora ⁊ longiora eis ⁊ habet ſti
pitem magnū. ⁊ folia eius nō eleuantur a terra
ſed extenduntur ſuꝑ faciem terre.⁊ hꝫ radicem
magnā boni odoris.cuius ſapor hꝫ acuitatē et
eſt rubei coloris.Inuenitur aūt planta que ori
tur ſicut yreos.⁊ eſt ſicut ſerpētaria ⁊ naſcitur
in locis montuoſis ⁊ hūidis ⁊ in hortis.Euel
litur aūt radix enule in tp̄e eſtiuo ⁊ deſiccatur.⁊
eſt illud qđ ex eo adminiſtratur.Et eſt in baby
lonia alia ſpecies enule.et eſt planta habens

ramulos longitudine vniꝰ brachij.qui extē-
dunt̃ ſup terrā ſicut ſerpillū.⁊ habꝫ folia ſilia
folijs lenticule:niſi qꝛ ſunt longiora et pluri-
ma ſup ramos ipos.⁊ habꝫ radices paruas
citrinas:quarū groſſitudo eſt ſicut digitus
medius.⁊ ſubtilioꝛ pars radicis eſt ſubtilioꝛ
ſuperiori parte eius.⁊ ſuper ipſa eſt cortex ni
ger.naſcitur vero in locis maritimis. virtus
eſt ei ca.⁊ hu.⁊ eſt in ea caliditas ſupflua indi
geſta. Dyaſco. ca.de ellenio ſm trāſlationem
noſtrā. Ellenium multi ſimphitū vocāt. Alij
vero batū. Alij vero flomū. Latini vero enu
lam vocāt.folia habꝫ floma ſilia anguſta et
mollia ⁊ oblonga nō creſcētia in altū.⁊ ſuper
terrā late diſtendunt̃. Radix eſt illi ingens et
odorabilis ⁊ rufa ⁊ viſcida guſtu non ſuauis
Frutex eſt ſimilis lilio.tirſum habet album.
In cuiꝰ ſummo flos eſt aurosus:⁊ montuo-
ſis ⁊ vmbroſis naſcit̃ locis ⁊ humidis ⁊ ī or-
tis. Galienꝰ.vij.ſim.far.ca.elleniū ſiue tima-
lium ſiue enula campana. Hec plāta ⁊ radix
maxime vtilis ē ad ſtatim ī pmo aggreſſu ca
lefacientiū. Et ideo dicendū eſt nō certitudi
naliter ca.⁊ ſiccam ſicut nigrū piper ⁊ albuꝫ.
īmo cū humiditate ſupflua. Plateariꝰ. Enu-
la campana ca.eſt in fine tertij gradus ⁊ hu.
in primo. Enule radix magis competit me-
dicine ꝙ̃ folia.⁊ viridis ꝙ̃ ſicca.

Operationes

A ¶ Sera. Uirtus eiꝰ eſt q̃ adiuuat ad execrā
dum groſſos humores et viſcoſos a pectore
⁊ pulmone:⁊ calefacit membra egra egritudi
ne fri.ſicut ſciatica emigranea:⁊ ꝯfert fluxi-
bilitati membroꝝ que fit ab humiditate.
B ¶ Et qñ bibit̃ decoctio eius ꝓuocat vrinaꝫ ⁊
menſtrua.⁊ ꝯfert coartationi ani:et attritiōi
neruoꝝ ⁊ tumoribꝰ:⁊ morſibꝰ venenoſis pro-
pter ſui ca.folia ꝟo eiꝰ qñ coquunt̃ cū vino ⁊
C fit inde emplaſtrū ꝯfert ſciatice. ¶ Et qñ ra-
dix eius conficit̃ cū rob eſt bona ſto.⁊ q̇ꝯfici
unt eā deſiccant priꝰ.deinde infundūt ī aqua
⁊ terunt ⁊ ponunt in rob ⁊ reponunt.
D ¶ Humay ex verbo ypo. Enula aufert iram
⁊ triſticiam ⁊ fortificat os ſtomachi ⁊ mūdi-
ficat pectus.ꝓuocat ſupfluitates que ſunt in
venis p vrinam ⁊ menſtrua.⁊ ꝓprie vinuꝫ qđ
E fit cum ea. ¶ Galienus. Ellenium:id eſt enu-
la campana miſcetur cū electuarijs que fiūt
ad educendum viſcoſos ⁊ groſſos hu.exiſtē-
tes in torace ⁊ pulmone ⁊ calefaciūt eas par
ticulas que frigidis ⁊ diuturnis paſſiōibus
moleſtant̃.ſicut ſunt quedā ſciatice ⁊ emigra
nee.⁊ cōtinue paſſiones articuloruꝫ ꝓpter fri-
giditatem. ¶ Dyaſcorides. Ellenium eſt vir- F
tutis feruentis ⁊ mictualis. Radix eius eſta
te foſſa ſiccatur. Aqua elixature eius vrinam
prouocat.menſtruis imperat ſolutione.
¶ Radix eius cōtuſa addito melle vt electu- G
arium tuſſim ſedat:⁊ ortonoicis curat.morſi
bus venenatis occurrit et medetur.folia ve-
ro eius tunſa ⁊ cathaplaſmatibus adhibita
ſciaticos ſanant.
¶ Folia ex vino cocta ⁊ renibꝰ impoſita co- H
xioſos emendant. Multi vero eadem folia
ſicca ſale addito ⁊ dulcore ꝓcurant cibum p
ſtomachi ſalubritate.que quidem cū ſale ſic-
canda ſunt:vt ex caparo cibi fieri ſolent.
¶ Succus eius cum ruta tuſſientibus pro- I
deſt.vrinam quoqꝫ et menſtrua et partum ex
pellit.

Capitulum.clxxviij.

Esula Jo. Meſue. Eſula ē ex ſpecie
bꝰ lacticiniarū:⁊ eſt ſolutiuū ruſtico
rum. Et eſt eius aliud nigrū habens
radices rotundas ⁊ groſſas ſpiſſi corticis et
denſi ponderoſi. Et aliud eſt paruum habēs
radices ſubtiles tenuium corticum. Electio
magnū eſt malū ſcindēs viſcera.paruū vero

illud quod eligit. ⁊ melior pars plante ei⁹ eſt
cortex radic⁊ ipſi⁹. ⁊ lac ei⁹ eſt acutius ⁊ forti
us. ⁊ melior radix eius eſt habens ꝓprietates
quinqꝫ: ſcilicet cui⁹ cortex eſt ſubtilior ⁊ lenior
facile frangibilis. et eſt habens de rubedine
aliquid ſicut caſſia ꝓprie ſuper quam p̄terijt
medietas anni. Recens vero menſis ſui eſt
mala. nigra vero perniciosa ⁊ orta in loc⁊ ter
marum ſimiliter. ⁊ meli⁹ tempus collectiōis
radicis eius eſt principium veris. et lact⁊ ei⁹
finis ipſi⁹ eſt calide complexionis. ⁊ ſicce in
principio tertij. ⁊ lac ei⁹ eſt calidius. et eſt cō-
poſitum ex ſubſtantia ignea acuta ⁊ ſubtili.
⁊ ex ſubſtantia terrea ſtiptica. ⁊ eſt inciſiuum
⁊ ſubtiliatiuum: ⁊ exſiccatiuū materierū ſub
merſarum. liquefactiuum diſruptiuum orifi-
ciorum venarū. Rectificatio. Nocet cordi
epati ac ſtomacho ⁊ diſrumpit venas: ⁊ exco
riat viſcera: ⁊ derelinquit inflāmationes faci
entes cadere in febres. ⁊ emendatur primum
nocumentum quod ex eo timetur: ꝑmiſcen-
do aliqua ex medicinis cordialibus ⁊ ſtoma
ticis ⁊ epatis cum eo. Et ſcḋm ⁊ tertiū corri
gitur acquirendo ei bonitatē cū reb⁹ conglu
tinatiuis ⁊ coadunantib⁹ cōfortantib⁹: ſicut
eſt dragantum ⁊ gūmi ⁊ bdellium ⁊ muſcila-
go pſillij. ⁊ ſuccus portulace ⁊ ſimilia. Et q̄r-
tum nocumentum tollitur ꝑmiſcendo ei ex
rebus infrigidantib⁹ ⁊ extinguentibus aliq̄s
ex his facientib⁹ apud me eſt vt infundatur in
ſucco altaraxacon: aut ī ſucco endiuie ⁊ pau
co aceto. ⁊ ſi fuerit acetum decoctionis aut
infuſionis citoniorum erit melius. mirra q̄ꝫ
ſigillat ei bonitates notas ⁊ abſinthium: ſi-
militer ⁊ aloe. Et dixit Judeus: infundatur in
lacte dulci aut acetoſo ⁊ in eo remoueatur lac
multotiens ⁊ exſiccetur. reprimitur enim ſua
malicia. Et dicit Rufus. Si ſolutio ꝑ eum
ſuperat laborioſa ſedeat in aqua frigida ſolu
tus (mihi enim videtur verbum inconueni-
ens) circundans enim frigidum includit et
coadunat virtutem medicine et corroborat
eam: necnō ⁊ materias ⁊ vias impulſionum
repellit ſicut te ſcire fecimus. Succurren-
dum enim tunc ſicut diximus in canone.

Operationes

A ¶ Johannes Meſue. Solutione educit fle
gma vehemēter et aquam citrinam ⁊ humo-
res melancolicos ⁊ materias a iuncturis et
B confert dolori earū. ¶ Eſt ex medicinis ma
gnis ydropiſis. Uerum nocet ſtomacho et
epati ⁊ deſiccat corpus vtentis ipſo: ⁊ conſu
C mit ſperma. ¶ Et lac eius facit hoc vehemen
tius. et facit cadere in febres. Doſis corticis
radicis eius eſt a kyrat. ij. vſqꝫ ad. iij. ⁊ ei⁹ la-
ctis a kyrat. i. vſqꝫ ad. iij.
¶ Sed ſciendum ꝙ eſula oritur in locis cali D
dis ⁊ ſiccis: cuius magnam copiam vidi ſar
dinie ⁊ tuniſij: et ſimilatur multum herbe di-
cte lunarie. niſi q2 eſula lacteſcit: lunaria ve-
ro non. Unde verſus. Eſula lacteſcit: ſine la-
cte lunaria creſcit. ¶ Dyaſcorides. 3. ij. radic⁊ E
ei⁹ accepte coleram ⁊ flegma deponūt. Suc
cus eius obulo. i. acceptus aut cocliarium.
vnum omnia ſimiliter facere poteſt.
¶ Confectio pillularum cōferētium ad ydro F
piſim. Accipiūtur eius preparati partes. iij.
mirabolanorum citrinorū partes quattuor
aloes: partes quinqꝫ confice cum ſucco feni
culi aut abſinthij aut endiuie. Et eſt doſis ea
rum a. 3. i. ß. vſqꝫ ad. iij. ⁊ quidā ex lacte eius
⁊ farina oblatas faciūt ⁊ ſoluūt cū eis: ⁊ qui-
dam faciūt cum aneto ⁊ zuccaro ⁊ lacte ipſi⁹
⁊ quidam cū carne citoniorum ⁊ maſtice ⁊ la
cte eius: ⁊ faciūt ſolutiuum bonum.
¶ Serapion aucto. Dyaſcoridis. Si de ra- G
dice eius accipiatur. 3. i. ⁊ bibatur cū mellicra-
to laxat ventrem: ⁊ pondus duorum onolo-
ſat foliorum eius idem facit. et ſemen eius ſi
de eo accipiatur laxat coleram ⁊ flegma. ⁊ ſi
ſumatur ex lacte eius. 3. i. idem facit.
¶ Et idem auctoritate Aben meſuay. Sce- H
bran proprietas eſt ſicut mezereon. Si autē
quis vult illum accipere preparet ipm: ſicut
preparatur mezereon: niſi ꝙ loco abſinthij
ponatur roſe ⁊ dragantum: ⁊ bibat ipm cum
aqua mellis: aut cum rob aut cum decoctio
ne mellis: aut cum olere iameno ⁊ doſis ei⁹
eſt ab vno kyrat vſqꝫ ad. ij.
¶ Paulus. Scebran: id eſt eſula laxat aquā I
citrinam: qn̄ bibitur cum ſauich.
¶ Et idē auctoritate Aben meſuay. Laxat K
melancoliam ⁊ flegma.
¶ Et idem ſcḋm librum quendam venenoſorū L
Jd quod de ipſo accidit eſt pondus. 3. ij. ⁊ ab
ſcindit fluxum: qui accidit ab eo ſedere in a-
qua frigida: ⁊ proijcere ipm ſup caput eius.
¶ Et idem auctoritate Rabix. Scebran eſt M
calida in tertio gradu: et ſicca in principio ſe
cundi.
¶ Notandum eſt ꝙ in lacte eſule non eſt ali- N
qua bonitas: imo nocet ei qui accipit ipſum:
et medici viatores occidunt cum eo multos
propter ignorantiam ipſorum: ⁊ eſt maior et
minor vt figura hic oſtendit: ⁊ illud quod ma
ior operatur: illud etiam minor facere poteſt.

Capitulum. clxxix.

Capitulum.clxxix.

EUforbium eſt gũmi notũ.ꝛ videt̃ ſo/
nare apud grecos bonuz formidari.
Nã dicunt euforuion.a fonon grece
qđ eſt timoꝛ.ꝛ eu.i.bonũ:q̃ſi bonũ ſit ipm ti/
mere.ꝓpter ſui violentiã.¶ Dyaſ.ca.de eufoꝛ/
bio ſm trãſlationẽ nr̃am.Euforbiũ arboꝛ eſt
ſilis ferule albe.Naſcit̃ in mauritania Cera/
ſienſi.que arboꝛ plurimũ lacrimuz facit viſci
dum valde.quẽ lacrimũ multi colligũt ſic:ꝑ
viſcitudine ꝑmo arboꝛi pellẽ veruecinã illi/
gant.ꝛ ſic de lõge baſtilibꝫ iaculat̃ in radice.
ꝛ cũ ꝑcuſſa fuerit radix vnuz flumẽ ſtatim ꝓ/
fluit lacrimis.ꝛ cũ coagulatꝰ fuerit ſic eundẽ
colligũt de pellibꝫ ſubtractꝭ. Eſt aũt optimũ
qđ eſt recens ſubalbidũ ꝛ glutinoſum ex len/
to linguã vehemẽter ſubmoꝛdens ꝛ calefaci
ens.Eius genera ſunt duo.Unũ qđ colligi
tur ſubtractis pellibꝫ qđ meliꝰ eſt. alteruz qđ
cadit in terra ꝛc.¶ Pli.Rex iuba iuenit her/
bam euforbiã medici ſui tpis noĩe.cuiꝰ regis
volumẽ extat.inuenit eã in monte athlante.
ſpectat̃ folijs achantinis.Uis eiꝰ tanta eſt
vt ſuccus eiꝰ e longinquo recipiat̃. inciſo trun
co ſuſcipit̃ ventriculo edino locato humoꝛ
lactis videt̃ effluere.¶ Sera.li.ag.ca.aforbi
on.auct.Dyaſ.aforbion ẽ euforbiũ.ꝛ eſt arbu
ſtum ſimile ferule in figura ſua.naſcit̃ in mau
ritania ceraſienſi:ꝛ in regione tabex eſt plenꝰ
multo gũmi acuto.Caueant ſibi homĩes ab
eo qui colligunt ipm gũmi:ꝓpter ſui nimiam
acuitatem.Et ideo accipiũt ventres aĩaliũ
ꝛ lauant eos et alligant ſtipiti ipſiꝰ arboꝛis.
deinde pungũt arboꝛis ſtipitem a longe ſtan
tes cũ lancea.effundit̃ nanq̧ in ventribꝫ exi/
ens a ſtipite multũ copioſum ſubito ac ſi fun
deretur ex vaſe aliquo.Ita ꝙ aliqñ effundit̃
in terrã etiã ex eo ſubito ꝓpter impetũ ſui ex/
itus.Et egrediunt̃ de eo ex arboꝛe due ſpeci
es.vna eaꝝ eſt ſimilis ſarcocolle in quãtita/
te oꝛobi:ꝛ eſt in fruſta.ꝛ alia aſſimilatur feci.
Adulterat̃ aũt cũ ſarcocolla:ꝛ ex gũmi ara/
bico ſibi admixtꝭ.Meliꝰ ex eo eſt claꝝ acu/
tũ.Experimẽtũ aũt eiꝰ ꝑ guſtum eſt difficile:
qm̃ ipm moꝛdicat linguã ſubito cũ violentia
multa:ꝛ durat moꝛdicatio eius diu.Et ꝓpter
hoc omẽ qđ guſtat̃ ex eo:poſtea videt̃ bonũ.
primus aũt ad cuiꝰ cognitionem ꝑuenit hec
medicina fuit lineas rex koy.Et idẽ au.Gal.
vi.ſim.far.ca.de euforbio.virtꝰ eius eſt ſubti
lis acuta ſicut ꝓtus aliaꝝ gũmaꝝ ſimiliũ.

Operationes

¶ Serapion auc.Dyaſ.Hoc gũmi qñ fitco A
hol cũ eo:habet virtutẽ abſtergẽdi aquã q̃ ẽ
in oculo.niſi qꝛ eius moꝛdicatio durat tota
die.ꝛ ꝓpter hoc miſcet̃ cum aliqbꝫ potionibꝫ
que fiunt cũ ſpeciebꝫ:ꝛ bibitur ꝛ cõfert ſciati
cis.¶ Et ipm excoꝛiat oſſa in vno die.ꝛ ſepa/ B
rat ab eis fragmenta eoꝛum.Opoꝛtet aũt vt
premuniatur caro circumſtans oſſi cum ce/
roto aliquo vel cum pannis lineis:ꝛ ipm ha/
bet virtutem laxandi ꝛ calefaciẽdi humoꝛes
aquoſos ſicut ſinapis.¶ Et ideo confert la/ C
xatio eius ydropicꝭ ꝛ colice.ꝛ alijs frigidis
egritudinibus ſimilibꝫ iſtis.ſed ipm acuit co
leram ꝛ inducit ſitim nimiam:quia deſiccat.
Opoꝛtet autẽ vt admiſceatur ei ſemẽ petro/
ſilini aut aniſi.¶ Et dicunt quidam qñ aliqđ D
animal remoꝛderit aliquem ſcindatur cutis
capitis eius ꝛ ponatur in illa ſciſſura:ex hoc
gũmi trito non nocet ei venenum ꝛ pondus
ʒ.iij.ex eo occidit:quoniam vulnerat ſtoma/
chum ꝛ inteſtina.¶ Et idem aucto. Alcauzi. E
Stringit oꝛificiũ matricis multuz. adeo ꝙ
ꝓhibet exire fetũ.¶ Et idẽ auc. aben meſuay F
Pꝛoprietas eius eſt laxare flegma viſcoſum
quod eſt in lumbis ꝛ i inteſt inis:niſi qꝛ infert
anxietatem ꝛ deſiccationẽ aduſtionẽ ꝛ tenaſ/
monem.Et rectificatio eſt ꝙ nõ terat̃ multũ
ꝛ miſceat̃ cũ bdellio aut cũ ſucco liquiricie:
aut cũ ſpeciebꝫ aliquibꝫ ſicut eſt ſpica et cina

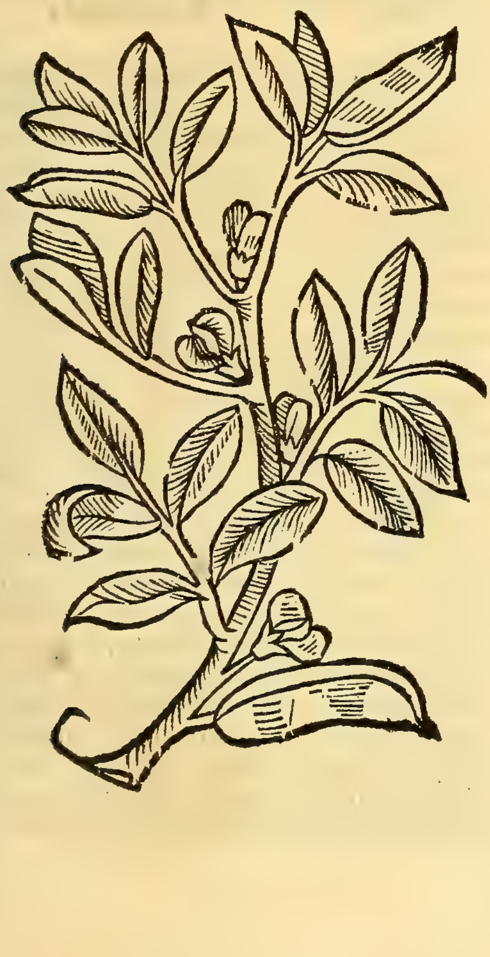
mō mū̄ ꝛ caſſia lignea: ꝛ liniaṫ cū̄ oleo roſarū̄. ꝛ oleo amigdalino. Et meli⁹ ex eo eſt clarū̄ nouum: qḋ trāſit ab vno anno vſqꝫ ad tres. ꝛ coloꝛ eius eſt citrin⁹ calidi odoꝛis amarū̄ acutuꝫ. Et doſis ei⁹ eſt a duobꝫ kyrat vſqꝫ ad tres.

G ¶ Johannes Meſue. Solutione educit flegma viſcoſum ꝛ groſſum a locis ꝓfundis coꝛporis, mūdificās iuncturarū̄ vacuitatē ab hūoꝛibus groſſis difficilis eradicationis. nec eſt ei res ſimilis ad hec. et eſt ex rebus mundificantibus neruos: et conſumentibus humiditates inbibitas in eis. diſſoluitur in oleo keyri. ꝛ inungitur cum eo. et confert egritudinibus neruoꝛum frigidis: ſicut eſt paraliſis ſtupoꝛ ꝛ toꝛtura et tremoꝛ et ſpaſmus. et eſt mirabilis res ad id.

H ¶ Et ſumptum in potu ſm̄ nodos emendationis eſt medicina magna doloribꝫ nodoſis: qui vadūt ꝛ veniūt ꝑ iuncturas. ꝛ eſt ex rebꝫ q̄ faciunt ſternutationē cū̄ foꝛtitudine.

I ¶ Conſeruaṫ autē quadriennio. Recens autē anni ſui eſt ꝑniciosum. Qui autē q̄ ſumunt ipm̄ timeant frigus. Cōſeruaṫ aūt ne cito ſeneſcat in milio vel fabis vel lentibus.

K ¶ Et dixit Dyaſcoꝛides. Aureus vnus ex eo interficit. Doſis eius eſt a kirat. i. vſqꝫ ad. iiij.

Capitulum. clxxx.

Faba. yſidoꝛus. Faba dicit a veſcēdo quaſi faga. Fage nanqꝫ dicitur grece comedere. Primum autē homines hoc legumie vſi ſunt. ¶ Palladius libro ſecundo. Faba ſi bis ſarculetur proficiet multum fructum ꝛ maximum redditura. vt ad menſurā modij cōplendi. ¶ Idem libro ſeptimo. Menſe Junio faba vellēda eſt luna minuente ante lucem ſane et anteqꝫ luna procedat. Excuſſa et refrigerata ponaṫ. ſicqꝫ gurguliones infeſtos non patietur. ¶ Idem libro duodecimo. In ꝑncipio menſis Nouēbris faba ſpargenda eſt. que pinguiſſimum vl̄ ſtercoꝛatum deſiderat locum. vel vallem quaꝫ ſuccus veniens a ſummitate fecundet. Primo ſeritur: deinde proſcinditur. ꝛ tunc ſulcatur. ¶ Idem libro tredecimo. In menſe Decembri faba circa ſeptimum ydus poteſt ſeri. Nā poſt exactam brumam male ſeminatur. ¶ Auicenna. Fabe proxime ſunt equalitati: ſꝫ plus declives ſunt ad frigiditatem ꝛ ſiccitatem. In ipſis eſt humiditas ſuperflua. proprieqꝫ in viridibus. que frigide ꝛ humide iudicanṫ. Nabacie quidē vehementius ſtiptice ſunt. ꝛ egyptiace humidioꝛes ac minoꝛis nutrimenti. Uirides ſunt plurime ſupfluitatis: ac tarde digeſtionis: ac multe inflationis. Fabaꝝ melioꝛes ſunt groſſe ꝛ albe: que nō a gurgulionibꝫ ꝑfoꝛrantur. Deterioꝛes autem eaꝝ ſunt recentes. Galien⁹ ſeptimo ſimpliciū̄ far. cap̄. de Faba. ſm̄ tranſlationeꝫ grecam. cap̄. Liamus. id eſt faba. ſm̄ vtrāqꝫ propemediam complexioneꝫ eſt in exſiccando ꝛ infrigidando. Participat autem quandam parumper abſterſiūa virtute caro eius ſicut ꝛ coꝛtex ſtipticus.

Operationes.

¶ Dyaſcoꝛides cap̄. de Faba ſm̄ tranſlationē grecam. Faba noſtra ſumpta inflationes preſtat: ꝛ indigeſtibilis eſt. A

¶ Tuſſim medeṫ. ꝛ accepta diſſinterijs ꝛ ſolutioni ventris ſingulare pſidium eſt. vomitibus eſt vtilis. cui ſi aqua in coctura fuerit mutata inflationem ſtomacho nō facit. B

¶ Uiridis comeſta ventrē inflat. ꝛ cacoſtomacha eſt farine fabe cathaplaſmatibus adhibita cum polenta tumoꝛibus percuſſure occurrit. Id ſola facere nouit: tumoꝛeꝫ mā̄marū̄ ſimili modo curat. lac mā̄millis nimis ꝓfluens impoſita vt cathaplaſma ſtringit. mixto melle et farina fenugreci parotidibus prodeſt. C

D ¶ Liuores corporis detergit. Cum roſa ⁊ thure maſculo ⁊ albumine oui mixto dolores oculoꝝ compeſcit. Dentibꝰ ꝯquaſſata ⁊ fronti impoſita tumores teſtiū ſpargit.

E ¶ Infantibꝰ ſi impoſita fuerit teſtes propendere nō ſinit. Coriū eius coctū ⁊ cathaplaſmati impoſitū maculas albas emēdat. In balneis fricatione adhibita capillos tenueſcere facit.

F ¶ Fluxum ſanguinis vulnerum ſtringit puluere ipſo ſolo aſperſo.

G ¶ Faba media eſt inter frigidā ⁊ calidā diſtemperantiā aliq̄d participans ꝓiectorie virtutis et ſtiptice. Quare exteriꝰ poſita ſine moleſtia deſiccat. Podagricis igit̄ ⁊ arteticiſ in aq̄ cocta admixta adipe ouis recenti: aut anſerina mitigat dolorē neruoꝝ: aut ꝯtractionē: ⁊ vlcerationes cum oximelle fabe farina cocta ⁊ ſuperpoſita vt cathaplaſma ſanat.

H ¶ Nā ad teſticulos ⁊ mām̄illas eſt optimū cathaplaſma. amant em̄ loca hec mediocriter infrigidari ſi ſint inflāmata: maxime qn̄ de lacteꝝ coagulatiōe patiunt̄ inflāmationem.

I ¶ Rabbi Moyſes capitulo de faba. corrūpit mentem. yſaac in dietis particularibꝰ particula ꝑma capitulo de fabis.

K ¶ Fabe in natura ſua frigide in ſiccitate diuerſe ſunt. Comeduntur ſicce ⁊ ꝑfecte ſuis temporibus. Comeduntur em̄ virides necdū meſſionis ſue completo tempore virides frigide ſunt ⁊ humide in ꝑmo gradu.

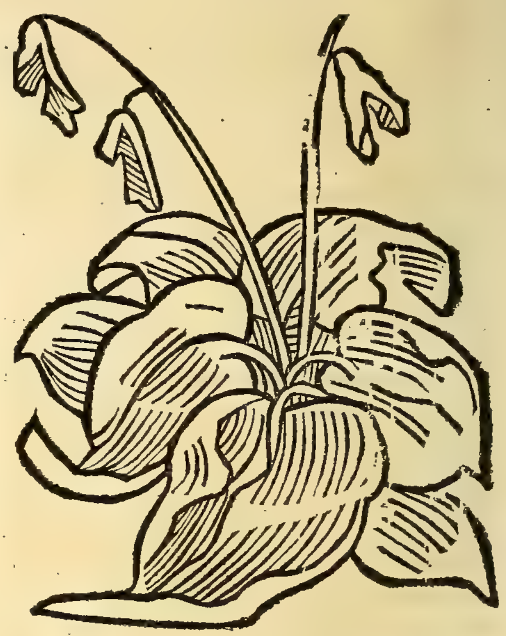
L ¶ Nutrimentū eoꝝ nimis generat humores crudos et groſſos inflatiue ventoſitatem faciunt in ſuperioribus ventris. propter quod ſtomacho valde nociue ſunt.

M ¶ Sicce ꝓ ſuiſq3 tēꝑibꝰ ꝑfecte frigide ſunt ⁊ ſicce in ꝑmo gradu. nō in laudabilē ſanguinez creant. ordeo magis nutriunt accidentaliter nō naturaliter duabꝰ de cauſis. Una ꝓpter ſue ſubſtantie groſſiciē ⁊ tarditatē ſolutōis ex mēbris. ſubtilitate ꝓ ſubſtātie ordei. ⁊ diſſolutōe ex membris cita. vnde minus nutrit.

N ¶ Secūda ꝓpter ſui multitudinis ventoſitatez ⁊ groſſiciē eius. vnde carnem inflat ⁊ dilatat. ⁊ operat̄ in ea id qḋ frumentuz in farina. propter hoc in ſuperioribus ventris ventoſitatem plurimā groſſam generat ⁊ inflatiuam. ex qua fumus incipit aſcendere cerebro nocens. ⁊ ſomnia multa corrupta inducit.

O ¶ Cum igit̄ naturaliter h̄ habent fabe: nō eis aliquo coctiōis modo poſſunt auferri. Unde Galienꝰ. Fabe ſi nimiū coquant̄ inflationē et ventoſitatē ſuā ſicut ordeo auferre nequimus. minuere tamen poſſumus.

P ¶ Experimento autem ꝓbatur in eis qui fabis vtentes aſſidue indigeſtionem patiuntur. et ſi ſaniſſimus ſit fit idem. Omnia autem que diximus earū inſunt medulle tantūmodo.

Capitulum. clxxxj.

Faba egyptiaca. Dyaſco. cap̄. de faba egyptiaca. Fabā egyptiacā multi polleticon appellant. in egypto naſcit̄ ⁊ in aſia ⁊ in ſicilia ⁊ in ſtagnis naſcit̄. folia habēs altitudinē ⁊ latitudinē hūtia. florē ferēs croceū que ſi multū floruerit ꝑdunt̄ folia. flos eiꝰ eſt ī medio ipiꝰ vbi eſt rotunditas quedā vbi ſilique ipē naſcunt̄. flores ipi cinoria dicunt̄ ea ratione qua ſterafulos dicunt̄. quia hec eſt illis cōſuetudo ex argilla faciūnt ſteras ⁊ ibi includūt ipſum ſemen. et ſic ponūt vt naſcatur. Radix eſt groſſior q̄3 canne. cocta ⁊ cruda manducat̄. que et collocaſia appellatur. a quibuſdam culcaſia. quod idem eſt. Et ideo ad eius inueſtigationem quere in littera culcaſia ſuperiꝰ de C. Semen eius comeditur ſiccum ⁊ viride color niger eſt ⁊ maior q̄3 noſtra faba. ¶ Galienus libro ſecundo de alimentis. capitulo de faba egyptiaca. Non eſt lupinus vt putauerūt aliqui Nam facit ibidez aliud capitulum de lupinis Sed apud Auicennam libro ſecūdo de faba egyptiaca. que ⁊ faba ſyriaca dicitur. ¶ Unde Auicenna vocat eam fabam ſyriam: quoniam de ipſa multum naſcitur in ſyria. Sed vera faba Syria eſt faba greca. Sz faba egyptiaca apud Johannē Serapionē Eſt pondus pon-

derans ſumēn et quattuoꝛ ſcōm arabes. ꝛ ſunt obuli quattuoꝛ. ꝛ ſunt grana. xlviij.

Operationes.

A ¶ Auicenna. Si fiat ex ea gargariſmus cum lacte ꝛ ſale contra egritudines ſpiritualium confert. Et eſt cibus in egypto.

B ¶ Et ſolutione educit aquam citrinam: ꝛ proprie ſemen eius ꝛ ſuccus ipſius.

C ¶ Et prouocat vrinam: et generat ſperma: ꝛ expellit coleram ꝛ aquoſitatem eius cum facilitate. ꝛ potꝰ ipſius fit ab vna tertia libre vſq; ad duas tercias.

Capitulum. clxxxij.

Faba inuerſa. Pli. Faba inuerſa ē herba cuiꝰ folia ſūt ſicͭ folia alkekengi. ſtipes eiꝰ lōgitudinis cubiti vniꝰ aut duorū aut plus. ſemen eius viride: tendēs ad nigredinē: magnitudinis fabe cōmunis. habēs q̄ſi effigiem in medio ſicut faſeolus: et romani vocant eam fabariam.

Operationes.

A ¶ Fabaria ſiue faba inuerſa in vino decocta: ad teſtiū tumores ac genitalium proficit.

B ¶ Fomēto etiā ex aceto decocto tumores maturat ꝛ aperit. Itē liuoꝛibꝰ q; cōbuſtis medeꝛ.

C ¶ Et in voci eam prodeſſe Marcꝰ varro fateꝛ.

D ¶ Fabaꝝ deniq; ſiliquarūq; cinis ad coxendices ꝛ ad neruoꝝ veteres doloꝛes ꝑdeſt cū vetuſtate ſuilli adipis. ꝑ ſe q; decocte ad tertias coꝛtices fabarum ſiſtunt aluum.

Capitulum. clxxxiij.

Fagaſmon. Dyaſ. cap̄. fagaſmon. Fagaſmon quā multi apparine dixerūt eſt plāta quā vocant ſanction. ꝛ eſt xifion ꝛ eſt gladiolus ſegetalis. folia hꝫ viridi ſimilia. ſꝫ minoꝛa ꝛ anguſta ꝛ acuta. haſtam hꝫ aſperā ꝛ cubitalē cū floꝛibꝰ purpureis. Radices ſunt illi due paruule ꝛ rotunde. vnā habens ſuper terram poſitā ſicͭ bulbi minoꝛes. Altera eſt de ſubtus tenuis ꝛ ſupgroſſioꝛ. Naſciꝛ locis cultis: ſuperioꝛ maioꝛ eſt ꝛ acrioꝛis virtutis.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Cathaplaſmatibꝰ adhibita puſtulas ꝛ tumoꝛes coꝛpis tollit: medicaminibꝰ mixta et ſuppoſita menſtruis imperat.

B ¶ Cū vino bibita ventrē ſtimulat. Cathaplaſmatibꝰ impoſita cū vino atq; thure ſagittas vł ſtirpes educit.

C ¶ Soluit etiā inguinū collectionē. Radix vo inferioꝛ accepta infantiū enterocelicos medeꝛ.

Capitulum.clxxxiiij.

Fagus. yſid. Fagus arboꝛ glandifera inde noīata eſſe credit᷑: qꝛ olim eiꝰ hoꝯ mines vixerũt fructibꝫ. Dicta eſt eñ fagꝰa fage grece qđ eſt latine comedere. ¶ Pli. li.ij. Fagis pectines trāſuerſi in pulpā fuerũt apđ antiqs. Inde ꝛ vaſis yonos Marcus curius iurauit ſe ex preda nihil attigiſſe p̄ter gut tũ faginũ: q̄ ſacrificaret. lignũ in lõgitudinē ita fluctuat vt q̄ pars fuit a radice validius ſidat. Fagus ac cerrus celeriter marceſcũt. Facilis eſt fagus in materia quā q̄ꝫ fragilis ac tenera. Eadē q̄ꝫ fictilibꝫ laminis ī tenui flexibilis. capſiſq̄ꝫ ac ſcriniis ſola vtilis. fagꝰ ī plana deſcēdit ſic̄ et quercꝰ. Fago q̄ꝫ facillime ex oībꝫ q̄ reſinā ferũt: ſꝫ minime durant p̄ter q̄ꝫ ex pino.

Operationes

A ¶ Pli. li. vīſ. Huiꝰ glās muribꝫ gratiſſima eſt.
B ¶ Idē in li. xxiiij. Fagi folia in gingiuaꝝ ꝛ labioꝝ viciis māducant᷑. Glādis faginee cinis
C calculis illinit᷑. Itē cũ melle alopitiis. ¶ Palla. li. p̄mo de fago vel fraxino. diutiſſime tabulata durabũt. ſi ſtratis ſuppaleis vel ſilice calcē
D humoꝛ nuſq̄ꝫ ad tabulati corpꝰ accedit. ¶ Idē li. xij. Fagꝰ in ſicco vtilis eſt: hũoꝛe corrũpit᷑.

¶ Ex li. đ na. re. Fagꝰ eſt arboꝛ glādifera: cuiꝰ E
fructus eſt dulcꝭ: ſꝫ pectoꝛi nociuꝰ. Oleũ vero clariſſimũ lāpadibꝫ admīſtrat. lignũ eiꝰ ſatis admodũ durũ: ſꝫ vermibꝫ penetrabile: niſi fumo pene fuerit ꝯtinue delibutũ: viride aũtē in aq̄s poſitũ p̄ lõga t̄pa fert᷑ in lapidē dureſcere.

Capitulum.clxxxv.

Faſeolus. Sera. lib. ag. ca. luchia ſiue lubia. auc. Dyaſ. luchia. i. faſeolus. folia hꝫ ſilia foliis plāte q̄ dꝛ cuſſus: niſi qꝛ ſunt mollioꝛa. ꝛ rami eiꝰ ſũt ſubtilioꝛes ſil̄es filis adherētes herbis: q̄bꝫ approximant: ꝛ elõgant᷑ multũ donec ſit vmbraculũ ſub eis. et hꝫ vaginas ſubtiles ſil̄es vaginis fenugreci: niſi qꝛ ſũt lõgioꝛes eis ꝛ pinguioꝛes. ꝛ interius vident᷑ q̄ſi variĳ diuerſi coloꝛis. qꝛ quedā trahũt ad albe. et q̄daꝫ ad rube. ꝛ comedit᷑ huiꝰ fructꝰ elixus ſic̄ comedunt᷑ ſparagi. Virtus eoꝝ calida ꝛ humida in p̄mo gradu.

Operationes

¶ Serapion. Generant multā ventoſitatem. A
ꝛ p̄uocant menſtrua: ꝛ inflant. ꝛ generant humoꝛes flegmaticos groſſos. Et ſunt mali ſtomacho. et rubei ſunt groſſioꝛes.
¶ Et quando ſumuntur cum ſinapi et comeB
dũtur. ſinapis probibet maliciā eoꝝ. ꝛ albi q̄

dē ſūt multā hūiditatē hñtes. ⁊ ſūt graues dige-
ſtioni. ⁊ ciminū iuuat ad digeſtionē eoꝝ: et co-
medere eos calidos cū almuri ⁊ oleo ⁊ cimino
C ⁊ non comedat cortex eoꝝ exterior. ¶ Et bibit
poſt eos vinū parū groſſū. ⁊ purpurati cū aceto
ſunt difficilis digeſtionis ꝓpter ſiccitatē aceti.
D ¶ Et de ꝓꝓetate eoꝝ eſt ꝓuocare mēſtrua: ⁊ ma
E xime q̄ ſūt rubei ex eis. ¶ Etipi ſūt boni pecto
F ri ⁊ pulmōi. ⁊ faciūt ſomnia mala. ¶ Auerrois
li. colliget. ca. de faſeolis. Faſeoli declinant ad
G ca. ⁊ hu. ¶ Et īpinguāt corp⁹: ⁊ ꝓuocāt vrinā. ⁊
ſanguinē mēſtruū. ⁊ laxāt ventrē ꝓꝑe rubei.

Capitulum. clxxxvi.

Fraxin⁹. yſi. Fraxin⁹ vocari fert eo ꝙ
magꝫ in aſperꝫ locis mōtaniſqꝫ frugis
naſcat. Sera. li. ag. ca. dirdan. i. fraxi-
nus ita noiat grece in oriēte. arabes noiant eā
arborē cinicū. ⁊ ī perſia noiant eā luzach. et eſt
arbor hñs in ramulis camerulas in q̄b⁹ ē hu
miditas q̄ qñ deſiccat generant ex ea alia ani
malia ſimilia cimicib⁹. ¶ Et idē auc. Gal. Sa
por ei⁹ eſt ſtipticus. ꝟtus ei⁹ eſt q̄ infrigidat et
deſiccat. ¶ Paulus ca. de fraxino. Fraxinus
frigidus eſt ⁊ ſicc⁹ in ſecūdo gradu.

Operationes.

¶ Sera. Virt⁹ eius ē q̄ ꝯglutinat dū eſt recēs A
⁊ ꝯglutinat vlcera recētia. ⁊ radix ei⁹ ad h̄ valet
ſilr qñ ꝓijcit aq̄ in q̄ decoq̄t ſup oſſa cui⁹ cōglu
tinatio eſt neceſſaria. ¶ Sꝫ cortex ei⁹ dū recēs B
eſt ꝓꝑe ſi legit ſup locū vulneꝝ ꝯſolidat eum.
¶ Decoctio corticꝫ ei⁹ ꝯſumit flegma. ⁊ qñ cor- C
tex exſiccat curat egritudinē cū q̄ eleuat cutis.
¶ Gal. li. dynamidiaꝝ. ca. de paſſiōib⁹ ſplenis. D
Corticē fraxini coque ī vino ⁊ da bibere. ⁊ infal
labiliter ſplenē attenuat. Nā res ꝓbata eſt. ꝙ ſi
det ꝑcello bibere aliq̄b⁹ dieb⁹ ⁊ interficiat ꝑuiſ
ſimū inuenies ſplenē. ¶ Paul⁹. Cōtra fluxum E
vētrꝫ ⁊ lienteriā ⁊ diſſinteriā vꝫ fomētū ex aqua
pluuiali decoctōis corticū ei⁹ ¶ Cōtra vomitū F
ex debilitate ꝟtutꝫ ꝯtētiue cortices ei⁹ buliāt et
ſpōgia intīcta ſup ſtomachū ponat ⁊ ex cinere
ei⁹ ⁊ argēto viuo fit optimū vnguētū ꝯ ſcabiē.

Capitulum. clxxxvii.

Flāmula. Plate. Flāmula dr̄ q2 ꝟtutē
hꝫ incēſiuā. ⁊ ē ca. ⁊ ſic. in. iij. g̃. viridis
eſt multe efficacie. exſiccata ꝟo nulli⁹.
¶ yſidor⁹. Flāmula ca. eſt ⁊ ſic. ī fi. ij. g̃.

Operationes.

¶ Plate. Ad cauteriū ſiue ignē faciēdū flāmu A
la ꝯterit ⁊ ſup locū ponit. ac ꝑ diē dimittit. ſic

A poſtea cut; cõbuſta repit. ¶ Ad apata rũpẽdũ qñ ꝑſum eſt ad ſaniẽ: ⁊ caput eſt durũ. Nec cũ ſquama ferri ↄterit ⁊ cũ oleo supponit. Oleũ ſiq̃dez ponit ad relaxationẽ ne flãmula multũ
C deſiccet. ¶ Cõtra q̃rtanã etiã ⁊ arteticã interiꝰ
D operat. Oleũ roſaceũ ex ea ↄfectũ valet contra yliacã: in cibis vel alio modo ſumptũ. ¶ Idem q̃z valet exterius inunctũ: ↄtra dolorẽ arteticũ ⁊ yliacã ſtranguiriã ⁊ diſſinteriã. ⁊ cõtra vitiũ lapidis per cliſtere iniectum confert.

Capitulum. clxxxviij.

Fragaria. Dyaſco. Fragaria herba eſt multũ nota. fructꝰ eius hoĩes ſolẽt comedere. Folia habz ſimilia folijs brionie: niſi q: ſunt molliores ⁊ lanuginoſi. Rami eius ſubtiles ſimiles filis. ſemen habet albuz ſimile milij. Fragaria frigide ⁊ humide eſt cõplexionis in ꝑmo gradu.

Operationes.

A ¶ Plate. Herba ⁊ fructꝰ frigide ſũt cõplexiõis.
B ¶ Cõtra nimiũ fluxũ mẽſtruoꝝ ſuccꝰ fragarie cũ ſucco plãtaginis mixtũ ↄfert. Itẽ fragaria ſumpta cũ boragine ⁊ bugloſſe in cibis generat
C bonũ ſanguinẽ. ¶ Oĩa vulnera ↄſolidat cũ ſucco fragarie linita. Recipe ſucci fragarie et aque plãtaginis ⁊ aq̃ ſcabioſe. ana. ʒ. ij. mellis roſati ſucci moroꝝ celſi. ana. ʒ. i. aceti parũ miſceãt fiat gargariſmꝰ. ¶ Sũptũ vz ↄ apata gut D
tur; cũ eo gargariſãdo. Succꝰ etiã fragarie cũ cimino ſumptꝰ vz ad fetorẽ oris. Itẽ cũ boragine ſũptũ valet ꝑ dolore capit; ⁊ corde. Itẽ aq̃ decoctõis eiꝰ fragarie valet ↄ dolorẽ capitis: ⁊ E
ſedat ſudorẽ ⁊ calorẽ. ¶ Fructꝰ eiꝰ ſedat ſitim. Ad ↄſolidãdũ fracturã crur; vel alteriꝰ mẽbri. Re. ſuccꝰ fragarie ſuccꝰ plãtaginis. ana. ʒ. iij. folia fraxini. ʒ. i. decoq̃nt ſil' ad modũ emplaſtri ⁊ F
ſuperpoſitũ multũ valet. ¶ Succꝰ fragarie cũ ſucco ↄſolide minor; mixtꝰ ↄſolidat vulnera

Capitulum. clxxxix.

Fenicul꞉. Plate. Feniculꝰ ẽ in. ij. gdu calidus. ca. ⁊ ſic. Virtutẽ hz diureticã ex ſubtili ſubã ⁊ q̃litatibꝰ ſuis. Semẽ eiꝰ ⁊ folia ⁊ cortices atq; radices cõpetũt vſui medicine. In ꝑncipio veris colligũt: ac ꝑ mediũ annũ ſeruant. ¶ Sera. li. ag. c. baziems. auc. Sal'. Baziems. i. feniculꝰ. eſt ex eo domeſticꝰ ⁊ agreſt;. Domeſticꝰ oĩbꝰ eſt notꝰ. cuiꝰ ꝟtus ẽ ꝑma q̃ calefacit in. iij. g. ⁊ deſiccat in ꝑmo. ſcda ſubtiliat. tertia generat lac. Et agreſt; dr maritinꝰ vel montanꝰ. radix eiꝰ ⁊ ſemẽ ſũt fortioris deſiccatiõis q̃z radix ⁊ ſemẽ domeſtici. qm̃ i domeſtico eſt paꝝ

ſtipticitas. Gal. vij. ſim. far. c. de maratro. Maratrū .i. ſemē feniculi. calefacit q̄dē fortiter vt ex tertio iā poſſit gdu exiſtere: ſiccat aūt nō ſilr: ſʒ ſm pmū. ꝛ ꝓpterea lactꝫ generatiuū eſt. ꝛ nō generaret ſi ſiccaret fortiter. ſuffuſis aūt auxiliat ſm eandē rōeʒ. Eſt ꝓo ꝛ aliꝰ feniculus ſilueſtrꝫ: quē vocāt ꝓpter magnitudinē eq̄nū feniculū. cuiꝰ radix ꝛ ſemē ſiccioris eſt ꝟtutꝫ alio q̄ apud nos eſt. Et mihi videt exinde ꝙ ea q̄ ſm vētrē ſiſtat ꝛc̄. Et ideʒ ſexto ſim. far. ca. ypomaratrū vocat feniculū iſtū ſilueſtrem ypomaratrū. vel feniculū erraticū. vel caballinum. ſiue equinū. Dyaſ. ſm tranſlationē noſtrā. Feniculus calefacit manifeſte ꝛ deſiccat mediocriter.

Operationes.

A ¶ Aui. li. ij. c. ꝺ feniculo. Feniculꝰ ortulanꝰ cali. eſt in .ij. apit opilatōes. acuit viſū. ꝛ ꝓpe gūma eiꝰ ꝛ ꝯfert ī initio aque: ꝛ apud eius deſcēſum.
B ¶ Et democritꝰ q̄dem exiſtimauit ꝙ venenoſi ꝟmes paſcūt feniculi recentis ſemen vt eoꝝ viſus ꝯfortet.
C ¶ Et vipere ꝛ ſerpētes fricāt oculos ſuos cum egrediunt de cauernis ſuis poſt biemē ſup ipm: vt illuminent oculi. qꝺ humidū eſt lac exuberare facit: ꝛ ꝓprie ortulanū. ꝛ qn̄ bibitur cū aqua frigida: ꝯfert nauſee: ꝛ inflatiōi
D ſtomachi. ¶ Et eius digeſtio eſt tarda: ꝛ eiꝰ nutrimentū eſt malū: ꝓuocat vrinā ꝛ menſtrua. Et ſilueſter ꝓprie frangit lapidem. in terreno q̄dem ꝛ fluuiali eſt iuuamentū ad renes ꝛ veſicā Et proprie confert ſilueſter diſtillationi vrine.
E ¶ Et qn̄ comedit radix cū ſemīe ſuo. ſtringit et cōfert febribꝫ antiq̄s. ꝛ datur in potu cū aqua
F frigida. ¶ Et ꝯfert nauſee ꝛ febribꝫ. ꝛ inflāmationi ſtomachi. ex eis ꝯfert eius decoctio cum vino morſui vermiū venenoſoꝝ ꝛ cum aqua. ꝛ teritur eius radix ꝛ ponit ſup morſum canis
G rabioſi ꝛ ꝯfert. ¶ Gal. Feniculus generat lac in mām̄illis. Suffuſiōes curat. ꝛ eſt diureticꝰ ꝛ menſtruoꝝ eductiuꝰ. Et feniculus ſilueſtris ſiſtit ea q̄ ſm ventrē etem̄ adeſt ſtipticitas maxima ei. hmōi igit nō ſolū radix: ſʒ multo magꝫ ſemen. Et poteſt etiā lapides frangere: ꝛ ycteros ſanare. menſtrua ꝓuocare: ꝛ vrinas mo-
H uere. ¶ Alius vero equinus feniculus eſt cuiꝰ ſemen rotundum eſt ſemini coriandri. ſimile vero in virtute ſemini alterius equini feniculi
I debilius tamen. ¶ Dyaſcorides. Feniculus lac mām̄illis generat: comeſtus vrinam ꝛ menſtrua educit. ꝛ cathaplaſmatibꝫ adhibitus cū ptiſana comeſtus id facit.
K ¶ Elixatura eius bibita nefreticis ꝛ veſice dolori medetur. Urinam prouocat. Morſibꝫ venenatis cum vino occurrit.

Capitulum. cxc.

Febrifuga. Dyaſcorides. Febrifuga ſiue centaurea minor eſt herba ſilis camomille. virgam habens ꝓlongā angulosſam. florem purpureum. Folia minuta ꝛ oblonga ſicut ruta. ſemen ſicut triticum: ꝛ ſic oblongum. radix eſt ei oblonga ꝛ inutilis. guſtu amara. Naſcitur locis aquoſis. Nominat etiam ab alijs eilleboritis ſiue amaratrum vel februfugia.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Centaurea minor ſiue febrifuga tunſa et impoſita viridis vulnera purgat paracoleſim preſtat. A
¶ Cicatrices vulneribus recentibus et veteribus inducit. Elixatura eius bibita coleram ꝛ humores pingues deponit. B
¶ Sciaticis ano ſuppoſita ſanguinē ꝓuocat ꝛ dolorē illius mitigat. Succus eius melle addito caliginem oculis detergit. aborſum facit. Neruis dolētibꝫ fomento ꝑſtat auxiliū. C

Capitulum. cxcj.

Fenugrecũ. Auí.li.ij.ca. de fenugreco. Fenugrecũ ca.ē in fine ꝑmi.ſic.ī ꝑmo.ꝛ nō euacuat̃ ex hũiditate extranea.ei⁹ ꝟtus ē digeſtiua ꝛ lenitiua.ꝛ illō ꝓpterea ꝙ in ipo aggregat̃ de caliditate cũ viſcoſitate .ꝛ ei⁹ viſcoſitas ꝓhibꝫ dñiũ nocumēti caliditatꝭ.ꝛ ei⁹ caliditas opat̃ cũ faculrate:ꝛ ei⁹ hũoreſt mal⁹:licꝫ nō ſit pauc⁹. Subaꝫ hꝫ glutinoſã. ꝟtutē hꝫ maturãdi ꝛ relaxãdi. Dyaſ. ca.bucerō. Bucerō em̃ ſonat bouis cornu.egloceron vero capri cornu. Nã ſeia fenugreci corniculis ſilib9 cornib9 ſũt ꝟtus ei⁹ ē malactica. Gal.viij.ſim.far.ca.tylis. Tylis.i.fenugrecũ ca.ē in.ij.ſic ī ꝑmo. Sera. li.aggre.ca.balba. Balba.i.fenugrecũ.ꝟt⁹ eſt ca.in.ij.gdu.ſic.in ꝑmo.

Operationes.

A ¶ Aui. Ei⁹ oleũ qd̓ fit cũ mirto ꝯfert capill̓ ꝛ veſtigijs vlcerã.ꝛ ꝯfert fiſſurꝭ frigidis ꝓpter muſcilaginoſitatē ſuã ꝓpe cũ oleo roſaꝝ ꝛ ingreditur in medicinis panni:ꝛ facit colorē bonum.

B ¶ Et alterat odorē orꝭ:ꝛ remouet odorē corpis ꝛ ſudorꝭ. Et reſoluit apata flegmatica ꝛ dura.

C ¶ Et ei⁹ farina valꝫ ad apata ca.apparētia ꝛ occulta cũ nō ſũt inflãmata.ſꝫ ſunt declinãtia ad duriciē q̃ndã.ꝛ lenit adublet ꝛ maturat ea.

D ¶ Et ꝯfert cũ oleo roſaꝝ aduſtioni ignis.mundat furfures ablutiōe capitꝭ facta ex eo.ꝛ facit ſodã ꝓprie cũ comedit̃ cũ muri.q̃uis ſit cũ al-

E muri min⁹ nociuũ ſtomacho. ¶ Clarificat vocē ꝛ pulmonē.ꝛ lenit pect⁹ ꝛ guttur.ꝛ ſedat tuſſim ꝛ diſnīã ꝓprie qñ coq̇t̃ cũ melle aut dactilis aut ficub9.ꝛ meli⁹ eſt vt ꝯiũgat̃ etiã cũ dactilis carnoſis.ꝛ ſumat̃ ſucc⁹ amboꝝ ꝛ miſceat̃ cũ melle plurimo:ꝛ ſup prunas tpate calefiat.ꝛ ſumat̃ ante cibũ tpe lōgo cũ nitro factũ emplaſtrũ ex

eo ꝯfert ſpleni. ¶ Et ei⁹ decoctio cũ aceto ꝯfert F

debilitati ſtomachi.ꝛ ꝓpe qd̓ ex ipo recens eſt. Et ei⁹ electuariũ facit nauſeã.ſꝫ acetũ et muri expellũt nocumentũ cōmeſtiōis ei⁹. Fit eucatiſma ex decoctione ipſi⁹ ad apata matricꝭ ꝛ do

lorē ei⁹ ꝛ coartationē ipi⁹. ¶ Et ei⁹ decoctio cũ G

aceto ꝯuenit vlcerib9 inteſtinaꝝ.ꝛ ſiliter recēs cũ aceto qñ comedit̃. Et decoctio ei⁹ cũ aq̃ ca.ē

bona tenaſmoni ꝛ ſolutioni. ¶ Et ei⁹ oleũ ē bo H

nũ apatib9 ani ꝛ ad tenaſmonē.ꝛ ad dolorē ventris pungitiuũ ꝓprie cũ almuri añ cibũ. Et nō mouet ad expellēdũ fecē niſi ꝓpter ſuã acrimoniã.ꝛ ꝓprie cũ melle nō plimo vt non mordicet

fortiter. ¶ Et eius decoctio cũ melle facit deſcē I

dere hũiditates groſſas ab inteſtinis.ꝛ ꝓuocat vrinã ꝛ menſtrua.ꝛ ſupponit̃ cũ adipe anatis.

¶ Et ꝯfert duriciei matricꝭ.ꝛ facit generatiōeꝫ K

matricꝭ facilē.cui⁹ generatio eſt difficilis ꝓpter deſiccationē. Et eſt bonũ hñtib9 emorroidas.ꝛ facit ſterc⁹ boni odoris.ꝛ facit fetere vrinam ꝛ ſudorē.ꝛ nō eſt ſicut lupini in difficultate ſui

exitus. ¶ Gal. Fenugrecum feruenter inflam L

mationes exacerbit: minus ꝟo calidos ꝛ queciiq̃ ſcliroſi ſunt diaforando curat.

Capitulum.cxcij.

FEnū. yſi.li.xvij. Ꝺis eñ herba mollis ꝑciſa ſicca fenū dici pōt. ꝛ maxie q̄ ſecib9 aliq̄ñ apta ē nutriēdis. Nā fenū cib9 eſt ꝓpe iumētoꝝ. Jdē dicit: fenū eſt dictū ex h ꝙ eo flāma nutrit. flos eñ ei9 flāma ē. De feno āt diē gloſa ſup yſaiā. xl. Fenū naſcēdo h3 viroꝛē ꝛ creſcendo decoꝛē. deinde floꝛē: tādē caloꝛe ſolis ſiccatū redigit in puluerē. ſic ꝛ hō ꝑ etatū ſucceſſionez decoꝛē amittit accadit ī puluerē ꝛ ī moꝛtē. Fenū itaq3 q̄3diu viret ꝛ frōdet mōtes ꝛ p̄ta veſtit ꝛ oꝛnat. ꝛ tā floꝝ diuerſitate q̄3 etiā viriū venuſtate ad ſui aſpectū intuētiū oclos allicit. ꝛficit ꝛ delectat ꝓpter ſue ſube aut viriditatē. feruente ſole ei9 hūidita ſ ō facili ꝯſumit. ꝛ herba q̄ ꝑmo floꝛēdo q̄i ridere videbat. tādē a ſua gl'a ſpoliata penit9 iuenit. Nā fenū qō oꝛit ꝛ vireſcit: craſ moꝛit ꝛ ī clibanū mittit. q2 q̄i ſubito ōficit ꝛ areſcit. ſic de impio ꝑ ſilitudinē ō2 in p̄s. Fiat ſicut fenū tectoꝝ qō ꝑuſ. ꝛc. vbi diē glo. q̄nto fenum alti9 ſtat ꝛ min9 ꝓfūde inferi9 deꝑmit radicem tāto min9 creſcit: imo citi9 deficit ꝛ areſcit.

Operationes.

A ¶ Fena creſcētia ī loc3 aliq̄ntulū mōtuoſis me
diocriter ſiccis mag3 ſūt odoꝛifera. etiā aliq̄buſ
mag3 ſapida q̄3 alia q̄ creſcūt in p̄tis paluſtrib9
B ꝛ aq̄ſis. ¶ Ut dicit Pli. q2 in illis humoꝛ nutri
C mētalis mag3 ē digeſt9: in illis ꝟo min9. ¶ Jtē
Fenū ad diuerſos vſus neceſſarios reſeruat.
que cauſa bꝛeuitatis relinquo.

Capitulum. cxxiij.

FErula. yſi. Ferula dicta eſt a medulla. Nā yſū varro tradit ferule eſſe medullā quā greci ap̄podelō vocāt. nōnulli āt a feriēdo ferulā vocāt. hac etiā pueri vapulare ſolēt. h9 ſucc9 galbanū. Pli.li.xiij. Ferula naſcit loc3 calidis at3 trāſmaria geniculat3 nodata ſcopis. Dyaſ.c.ō ferula. Ferula quā mlti entoꝛioꝛē vocāt. Ubi ſciēdū ꝙ mlti ſūt ferule. ꝛ iſtaꝝ diuerſaꝝ ſpēꝝ ſunt diuerſi gūma. ſ. ſerapinū: armoniacū. galbanū. opopanacū. aſa fetida. et p̄ter iſtas ſpēs ē vſualis ferula nullū hñs gūmi ō q̄ ſit curādū cui9 ſemē eſt careos ſiue canareos. vñ ō2 ferula a medullis. nōnulli vocāt eā ſic a feriēdo. q2 hac pueri ꝛ puelle vapulare ſolēt. vñ ſūt aliq̄ ſpēs ferule q̄ nō ſilant in folijs. ꝛ tñ dicūt ferule q̄m faciūt ſtipitē aptū ad feriendū.

Operationes.

¶ Dyaſ. cap. de ferula. Uſualis ferula viridis A
quā multi enterioꝛē vocāt emoptoic3 ꝛ cliacis
maximū effectū ꝑſtat. moꝛſib9 venenat3 potata
cū vino occurrit. ¶ Tūſa ꝛ ipoſita fluxū ſāgui B
nis vulneꝝ ſtringit. Semē ei9 bibitū toꝛtiōib9
medicat. ¶ Semē ei9 cū oleo tritū ꝛ punctū do C
loꝛē cōmouet. ꝟge ei9 comeſte ſudoꝛē capit3 mo
uent. Compoſite ī ſale comedi poſſunt. ¶ Gal. D
Emoptoicis ꝛ cliacis cōpetit.

Capitulum. cxxiiij.

FIcus. yſi. Ficus a fecūditate vocatur fertilior eſt em̃ ceteris arboribꝫ. Nam ter quaterq̨ p ſinglos annos fructuꝫ generat. et altero matureſcēte: alter aboritur. Hīc ꝛ carice a copia noīate ſūt. Pli. li. xv. De genere pomoꝝ ficus ampliſſima eſt q̄dam q̨ ꝛ piris magnitudīe emula. Ficus Judea rubet oliue magnitudine: rotūdior tñ. ſapore meſpili Alexandrinā hanc ibi vocāt groſſitudie cubitali rumoſam: materie validā. lentā ſine lacte. cortice viridi. folio tilie ſed molli. Oneſicritus tradit ī hyrcania multū nr̃is eſſe dulciores fertilioreſq̨. Sūt ꝛ lidie q̄ ſunt purpuree. Et mammillane: q̄ ſimilitudinē mammaꝝ habēt. Jtē Calliſtrutie ſapore pſtātiores. ficoꝝ omnium frigidiſſime. Quedā ī egypto cute carice detrahit. Hec vt putamē virētibꝫ ficis. q̄ maxie placet in eiſdē ſiccis. Areſto. in li. de vegetabilibꝫ. Jn q̄buſdā fructibꝫ eſt humor: vt lac. ſic in ficubus q̄bꝫ eſt dulcꝫ fructus atq̨ mellaris ſicut et palmis. Jdē in li. de aīalibꝫ. Lac ex coagulo ꝛ lacte ficuū coagulaſ. q̄ñ lac ficuū ī lana aggregaſ. deinde lana illa cū modico lactꝫ abluiſ: ac poſtmodū iſtud idē in reſiduo eӥciſ. ꝛ cū admiſceſ lacti coagulaſ. Ficubꝫ ac ceteris dulcibus apes cibanſ. Palladiꝰ li. iiij. Ficus q̄ in montanis ꝛ frigidis locꝫ naſcunſ: qꝛ minꝰ lactꝫ habent ad ſiccitatē durare nō poſſunt. Uſus illi in viridi eſt melioris magnitudinis ꝛ ſaporis acuti. Que naſcuntur in campis ꝛ locꝫ calidis pinguiores ſunt: ꝛ in ſiccitate durabiles ſunt. Conſtantinꝰ in pantegni. Ficus in pmo g̃du ſunt calide: virides in ſecūdo humide. Sicce vero inter ſiccitatē ꝛ hūiditate tempatē. yſaac in dietis particularibꝫ cap̄. de ficubꝫ. Ficus ceteris fructibꝫ laudabilior ꝛ nutribilior. humiditatis tñ ſue cauſa groſſos creat hūores. Natura eiꝰ ca. ꝛ ſic. q̄litatis āt caliditate ꝛ ſiccitate diuerſe ſunt. ꝛ ſm̄ ſui ipſius diuerſitates. Eſt em̃ ficus domeſtica ꝛ ſiluatica. Domeſtica etiā in viridē diuidiſ ꝛ ſiccā. Uiridis q̄ꝫ duplex eſt modꝰ. q̄m q̄dam eſt pfecte matura: ꝛ nō pfecte matura. Nō pfecte matura minus ca. ꝛ magis groſſa ꝓpter dominationē terreſtris ptis. Habet tñ humiditates latentes q̄ acuitatem ei preſtāt: ꝛ ſiccitatē in ſecūdo. Uñ ypocras. Ficus q̄nto longinquior eſt a maturitate: tanto minus calidior ꝛ magis groſſa.

Operationes

¶ Sera. libro aggre. cap̄. cui aucto. Gal. Cui id eſt ficus. Sūt em̃ ex eis ſilueſtres domeſtice ꝛ montane. Et ex domeſticis quedam ſunt recentes. quedam nō. ſed ſunt ſicce. Et recentiuꝫ virtus eſt debilis, ꝓpter hoc q̨ admiſceatur eis de humiditate. ꝛ ſicce ſunt meliores. ꝛ maxime carnoſe. Et ille in quibꝫ eſt acuitas et punctio abſtergunt magis ꝛ reſoluūt ꝛ habent in ſe humiditatem ſubtilem.

¶ Et alia eſt que reſoluit apoſtemata q̄ñ miſcetur cū farina ordei: aut cū medulla panis frumenti. Et aqua in qua coquunſ ficus decoctione multa. eſt ſimilis melli in ꝟtute ſua. ꝛ recētes q̄dem ꝛ ſicce laxant ventrē. ¶ Et ꝟtus ſilueſtriū eſt attractiua ꝛ reſolutiua. Et ita eſt ī domeſticis anteq̨ matura nſ. q̄m eſt in eis aliq̄d lactis ex arbore.

¶ Et arboris ficuum domeſticaruꝫ virtus eſt calida ꝛ ſubtilis. ꝛ lac eius ꝛ ſuccus foliorum ipſius calefaciunt calefactione forti: ꝛ mordicant: ꝛ vlcerant corpus. ꝛ aperiunt orificia venarum que ſunt in ano. ꝛ euellunt verrucas: ꝛ laxant ventrem.

¶ Sed in arbore ficuum ſilueſtriū eſt de caliditate ꝛ ſubtilitate tantū q̨ ſi coquaſ cū carne bouina dura faciūt illā decoqui. ꝛ eſt fortior ī omnibus p̄dictis q̄ domeſtica.

¶ Sed mōtanaꝝ ficuū arboris ſapor eſt acutus proungens ꝛ abſtergēs. Et q̄ñ fit emplaſtrum cū ramis eius ſup verrucas q̄ dicuntur capita clauoꝝ aperit eas. ꝛ ita eſt de lacte eius ſcꝫ q̄ñ fit vnguentū ex eo.

¶ Et q̄ñ fit medicamentū ex eo ꝛ melle: abſtergit maculam oculi groſſam: ꝛ eſt ꝯueniens obſcuritati viſus ꝛ deſcenſui aque ad oculū q̄ fit ab humoribꝫ groſſis multum.

¶ Et cineres quidē ficuum ꝛ glandiū et lacticinioꝝ: ſunt meliores cineres ad abſtergēdū. Auicenna libro ſecundo de ficubus. Melior eſt alba: deinde rubea: deinde nigra. Et q̄ vehementer eſt matura eſt melior ꝛ proxima ad hoc vt nō noceat. Et ſicca quidem in ſuis operationibus eſt laudabilis.

¶ Uerūtamen ſanguis ex ea generatus nō eſt bonus. ꝛ ꝓpter hoc facit pediculos

¶ Uerum ſi ſumatur cum nuce eius chimus fit bonus: et cum amigdala. Et lenior omnibus eſt alba. illa que eſt humida eſt calida parumper. et que eſt humida: eſt plurime aqueitatis. et parum eſt medicinalis. Que vero immatura eſt abſterſiua ad frigiditatem parum declinans: niſi lac eius. Et que ſic calida eſt in primo gradu: et in fine ipſius eſt ſubtilis. Et que ſicca eſt: et proprie acris fortis eſt abſterſionis maturatiua et reſolutina. ¶ Et car-

noſa eſt plurime maturatõis.⁊ in ipa ſũt gluti-
natio ⁊ inciſio ⁊ ſubtiliatio. ¶ Et ſilueſtris eſt
L acutioꝛ ⁊ foꝛtioꝛ ĩ h̃.⁊ fructꝰ q̇dẽ eiꝰ nutribilioꝛ
eſt reliq̃s fructibꝫ.⁊ q̃ vehemẽtꝫ ẽ maturatiõis:
M ꝓpinq̃ eſt ad h̃ vt nõ noceat. ¶ Et in ipa ẽ infla-
tio: ⁊ expellit ſupfluitates ad cutim: ⁊ facit ſu-
dare.⁊ ſm q̄ eſtimo ſicca ſilr̃ expellit ad exterio
ra ⁊ facit ſudare.⁊ illa q̇dẽ q̃ eſt hũida velocꝫ ẽ
nutrimẽti ⁊ penetratõis ĩ ſtomacho ⁊ in coꝛpe
N ¶ Nutrimẽtũ ꝓo ficus licet nõ exiſtat ĩ roboꝛe
nutrimenti carnis ⁊ granoꝝ: tñ vehemẽtis eſt
roboꝛis q̄ꝫ nutrimẽtũ omniũ fructuũ.

Capitulum.cxcv.

Ficus lupi vel comarꝰ. Dyaſ.ca. Comarus.i.ficꝰ lupi. Et eſt arboꝛ ſil'is cidonie ſꝫ folia minuta hꝫ: ⁊ fructꝰ cocci melle ſil'es.eſt eñ ſine oſſibꝫ.quã multi memequilon dicunt. cui ſi maturitas fuerit rufũ facit coloꝛeꝫ.ſed cũ edit̃ remanet in oꝛe ſuba q̇dã ſil'is ei q̃ remanet ex ficubꝫ.vocat̃ arabice catilabinch.i.ĩterfectoꝛ pr̃is ſui.⁊ ficꝰ lupi.⁊ eſt arbuſtũ qđ vocat̃ nr̃o ydeomate armoni. fructꝰ eiꝰ ẽ in ſupficie aſper: ⁊ hꝫ ſapoꝛẽ mixtũ ex dulcedĩe ⁊ acetoſitate aliq̃. Sera.li.ag.c.baruãchieth .i.ficꝰ lupi. Arboꝛꝫ hꝰ folia ſũt ſil'ia folijs citonioꝝ.ſꝫ ſũt minoꝛa.et fructꝰ eius eſt ſil'is prunis in q̃ntitate.nõ hñs nucleũ.⁊ qñ maturat̃ declinat coloꝛ eiꝰ ad rubedinẽ.⁊ qñ comedit̃ remanet in oꝛe ſuba ſimilis ei que remanet ex ficubus.

Operationes.

¶ Gal'.vij.ſim.far.ca.de comaro .i.ficus lupi. A
Arboꝛ ⁊ fructus eiꝰ ſũt ſtiptici. ¶ Dyaſ.eſt ma- B
lus ſtomacho: opilat cito ⁊ inducit ſtupoꝛẽ.

Capitulum.cxcvi.

Ficus egyptiaca. Soli. Ficus p̃cipua ẽ egiptia folijs moꝛo cõpanda. poma nõ ramis tm̃ ſꝫ ⁊ caudice geſtãs: vſq̄ꝫ adeo ſue fecũditatꝫ anguſta eſt vt vno anno ſepties fructificet. Vñ cũ vnũ pomũ decerpſeris: alteruꝫ ſine moꝛa ꝓtuberat. Piniꝰ.li.xiij. In egypto multa ſunt genera arboꝝ q̃ non alibi.ante oĩa ficus egiptia ob id noĩata.arboꝛ moꝛo ſimilis folio: magnitudine aſpectu. Pomũ fert nõ ramis ſꝫ caudice. Idq̄ꝫ ipm ficꝰ ẽ p̃dulcꝫ ſine granis interioꝛibꝫ: p quã fecũdo ꝓuẽtu ſcalpendo tm̃ ferreis vnguibꝫ aliter nõ matureſcit.ſed cũ factuꝫ eſt quarto die demetit̃. alio ſubnaſcente ſepteno ita numeroſo partu: per ſingulas eſtates multo lacte abundante. Subnaſcit̃ etiaꝫ ſi non ſcalpatur fetus. quater eſtate prioꝛem-q̄ꝫ expellit immaturum. Idem libꝛo vt ſupꝛa.

Obid q̃dã egiptiã ficũ dixere errore maĩfeſto. Nõ enim in egypto naſcit̃: ſʒ in ſyria. yomaqꝫ circa guidũ: atqꝫ in Rhodo ſup comantibꝫ fo/liĩs flore candido cũ vehementia odoris.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Lacrimus ei⁹ ſiue ſucc⁹ inſtillat⁹ neca tiõibꝫ vel pcuſſur ſerpentũ aptiſſim⁹ pbat̃.

B ¶ Preterea ĩpetigines lepras maculas ꝛ poda/gras admixt⁹ cataplaſmatibꝫ curat folia ei⁹ re cẽtia ſup morſũ canis rabioſi poſita ꝯferunt.

C ¶ Valent etiã ſcabiei .ꝛ imponunt̃ ſup vlcera groſſa humiditatũ: ꝛ ſup verrucã ꝛ morſeam.

D ¶ Cũ eiſdẽ fricat̃ aſpitas palpebrarꝫ ꝛ ſcabies

E carꝫ. ¶ Succus foliorꝫ eius exulcerat: vehemẽ tis eſt calefactionis ꝛ abſterſionis.

F ¶ Aperit orificia venaruʒ ani. In potu datũr ſuccus ei⁹ ad coagulationẽ lactis in ventre.

G ¶ Dat̃ oleo mixto ei q̃ hʒ ſolutõeʒ ꝛ diſſinteriã.

Capitulum. cxcvij.

Filipẽdula ſiue viſcago idẽ. Vbi ſcien dũ ꝙ h̃ nomẽ viſcago aliq̃n ponit̃ pro q̃daʒ herba q̃ eſt viſcago arboris de q̃ fit viſcus ſic̃ apparet in ca. viſcus inferius de v. Aliq̃n ponit̃ ꝑ filipendula. ꝛ eſt herba q̃ in vl tramarinis ptibꝫ repit̃. et in Apulia. ꝛ in mõ/tuoſis locis ꝛ calidis. Radix eius cõpetit me/dicine. Et in fine autũni colligit̃. ꝛ p decẽ an/nos ſeruat̃. Et eſt herba hñs folia petroſilino ſimilia: ſʒ eleuata ꝛ nõ in terrã expãſa. in cui⁹ radice ſunt q̃i nodi adherentes. virtutẽ habet diureticã ex ſubtili ſubſtantia ꝛ ex qualitatibꝫ ſuis ca. eſt ꝛ ſic. in tertio gradu.

Operationes.

¶ Contra lapidẽ ſtrãguiriã ꝛ diſſuriã et iliacã paſſionẽ p̃cipue valet electuariũ factũ ex duabꝫ ptibꝫ pulueris filipendule ꝛ tribꝫ ſaxifrage. A

¶ Cõtra yliacam paſſionem fiat criſtere ex pul uere eius aqua ſalſa ꝛ oleo et melle. B

¶ Detur etiam benedicta acuata ex puluere eius cum vino pulueris eius. C

¶ Contra dolorẽ ſtomachi ex frigida cauſa vel vẽtoſitate det̃ puluis ei⁹ cũ puluere feniculi. D

¶ Cõtra ſtrãguiriã ꝛ diſſuriã ꝛ yliacã paſſionẽ ex nutritiuorꝫ vitio: ponat̃ puluis eius in mul/ta quãtitate in ſacculo ꝛ fiat decoctio eius in vino et oleo ꝛ ſuper locum dolentem ponatur. E

¶ Contra frigiduʒ aſma detur puluis eius cũ puluere gentiane in cibis ꝛ potibus. F

¶ Cõtra epilentiã valet puluis eius in cibis. G

Capitulum. cxcviij.

FIlius ante patrē.vl'gariofilon.Pli.
ca.gariofilon Herba eſt faciēs florē
ſicut butalmos:cuius ſtipites faciūt
ramulos plurimos.ſed ram⁹ poſt nat⁹ exce-
dit longitudie ante natū.⁊ ob hoc fili⁹ ante
prēm vocat.⁊ vocat ſilr ocul⁹ chriſti.¶ Aui.
in.ij.li.dicit ꝙ eſt planta que naſcit in vere.⁊
flos eius eſt ſimilis croco ortulano.

Operationes

A ¶ Auic.Decoctio ei⁹ cū effundit et aſpergit
B ſup morſum vipere:ſedat dolorē ei⁹.¶ Plini
us.Succus eius vel puluis curat fiſtulā.

Capitulum.cxcix.

FIſtula paſtoris.Dyaſco.ca.almea.i.
fiſtula paſtoris.Habet folia ſilia ar-
noglosse:ſed anguſta ⁊ ſuper terram
ſpanſa haſtam tenuem ſolā vni⁹ cubiti:⁊ ſup
ipm capitellū florem viridez pferēs. radices
tenues habet ſicut elleborus odoratas ⁊ viſ
cidas ⁊ pingues.naſcitur in locis aquoſis.

Operationes

a ¶ Dyaſ.Radicis ei⁹ cū vino bibita.ʒ.i.⁊ mel
lis.Ʒ.ij.bibētib lepore marinū ⁊ miconiū et
opiū medicat.torſionib ſubuenit.diſſinterie
maxie pdeſt ſola cū dauco bibita equo pōde
re ſingulare pſidiū eſt.¶ Dolorē lateris cōpe B
ſcit.ſtericas cās ſoluit.ipa herba bibita ven
trē abſtinet:menſtruis imperat:puſtulas ca-
thaplaſmatib adhibita purgat.¶ Gal.vi.ſi. C
far.ca.damaſſionū ſeu altiſmade.i.fiſtula pa-
ſtoris.hac herba narrat Dyaſ.ꝙ ei⁹ radix ſi
bibit ſanare diſſinterias.¶ Vetrēqꝫ ſtrigere D
⁊ tumores ſedare pt.Flos tn̄ hoc nō expti ſu
mus.palā aūt ꝙ hꝫ quandā abſterſiuā ꝟtutē.
¶ Aui.li.ij.ca.de fiſtula paſtoris.Uirt⁹ ē ab- E
ſterſiua:reſoluit apata fluxa ⁊ grauia i viſce
rib.¶ Cōfert lapidi renū:⁊ frāgit ipm deco- F
ctio ei⁹ ⁊ radix ipſi⁹ ꝯfert vlcerib inteſtinoꝝ.

Capitulum.cc.

FIlix ſiue filex.Iſi. Filix eſt herba a
ſingl'aritate folij appellata ē. ex vna
deniqꝫ virgula cubitali altitudie.ſciſ
ſa gignunt folia.¶ Sera.li.ag. ca.ſarex ſiue
ſarax.i.filex.auc. Dyaſ.Eſt herba q̄ naſcit in
mōtib ⁊ locꝫ petroſis.⁊ nō hꝫ ſtipitē neqꝫ flo
rē neqꝫ fructū.⁊ hꝫ folia q̄ expādunt ſic ale.et
odorē nō bonū.Radix ei⁹ ē nigra deforis lō
ga a q̄ multe oriunt radicule:⁊ i ſapore ei⁹ eſt
ſtipticitas.⁊ maius iuuamētū qđ eſt in radi-
ce eius.ſapor ei⁹ eſt amar⁹ parum habēs ſti-
pticitatis.⁊ iſte ē filex maſculus.Uirt⁹ eius
eſt q̄ exſiccat ſiccatiōe forti ſine mordicatiōe

ꝛ lauat ꝛ confoꝛtat virtutem.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Filex interficit vermes cucurbiti-
nos: ꝛ potant̃ de eo aurei q̃ttuoꝛ cũ mellicra
B toꝛ: ꝛ interficit fetũ: ꝛ expellit moꝛtuũ. ¶ Et ē
alia ſpecies ſarax q̃ habet folia ſilia ſupradi
cte: niſi qꝛ habet plures ramos: ꝛ folia ei⁹ ſũt
altioꝛa ꝛ remotioꝛa a ſtipite. ꝛ hꝫ radices lō-
gas: ꝛ coloꝛ eax eſt rubeus cũ pauca nigredi
ne. Et q̃dã ex eis hñt coloꝛē rubeuꝫ ſicut co-
C loꝛ ſanguinis. ꝛ iſta ē filex femīa. ¶ Et radix
ei⁹ q̃ñ miſcet̃ cũ melle ꝛ fit loboc: expellit lũ-
D bꝛicos longos. ¶ Et q̃ñ dat̃ mulieribꝫ phibꝫ
impgnationē ꝛ pgnanti facit aboꝛſum. et q̃ñ
deſiccat̃ ꝛ terit̃ ꝛ cribꝛat̃ ꝛ ponitur de puluere
eius ī fiſtulis humidis: quax ſanatio ē diffi-
E cilis curat eas. ¶ Et folia ei⁹ tenera recentia
F elixata ꝛ comeſta laxant ventreꝫ. ¶ Gal. viij.
ſim. far. ca. de filice q̃d incipit pteris. Pteris
G id eſt filex. in radice q̃dē habet virtutē. ¶ In
terficit enī lumbꝛicos amplos ſi q̃ttuoꝛ tra-
gmax pondus de ea in mellicrato quis aſſu-
mat. ſm eundē aũt moduꝫ embꝛiones viuos
coꝛrũpit: moꝛtuos vero extrahit: ꝛ nullũ mi-
rũ. eſt enī amara ſtipticitate participãs foꝛti
H ter ſiccatiua: nō tñ eſt moꝛdax. ¶ Similē ve
ro huic ꝛ thilipteris filex femina noīata ha-
bet virtutē. cũ dicit in eodem capitulo. Fili-
ces ſtiptice exiſtentes qualitate nō immeri-
I to. ¶ Dyarias ꝛ diſſinterias iuuant bibite.

Capitulum. ccj.

F Olium. Serapion li. aggrega. cap. Sedis. aucto. Dyaſco. Sedis: id eſt foliũ. ꝛ eſt herba que naſcit̃ in india in locis humidis ꝛ paludoſis carēs radice. colligunt̃ hec folia in aqua ſupnatantia. Eſt autē optimũ q̃d ē leue ꝛ albidũ vel nigroſum nardi referēs odoꝛē ſine vlla ſalſedine ac diu m̃tũq; reſeruans. Hanc herbã cũ indi colligũt inſerunt filo lineo ꝛ ſiccant eſtate. Aliq̃ etiaꝫ illos ramos colligũt ꝛ ſic ſeruãt. Et q̃ñ terra cũ oībus herbis eſtate vi caloꝛis areſcit: niſi foco herbe aride fuerint puſte: alio anno nullam generãt herbã. Eſt aũt foliũ integri odoris cũ ſuauitate ſtipticum ꝛ diu cũ diuturno odoꝛe. ꝟtutē hꝫ ſpicenardi: qꝛ ſilr ē diureticũ.

Operationes

¶ Dyaſcoꝛides. Tumoꝛibꝫ oculox elixuꝫ in A
vino fomēto adhibet̃. ¶ Puluerē ei⁹ in aqua B
fricatum oculis ſupunge foliuꝫ maſticatum
diutius odoꝛeꝫ retinet: quod in veſtimentis
poſitum cũ fuerit tineolas non pmittit: ꝛ ve
ſtibus odoꝛem gratũ reddit. ¶ Multi puta- C
uerunt foliũ eſſe nardi indici folium: ſed fal-
luntur. ¶ Et idem auctoꝛitate Galieni. Vir
tus eſt ei ſimilis virtuti ſpice. Verum eſt foꝛ
tioꝛis operatiōis. ¶ Paulus capitulo de fo- D
lio. calidum eſt in ſecundo. ſiccum in tertio.

Capitulum. ccij.

Fumus terre. Pli.ca. de fumo terre.
Fum⁹ terre qꝛ naſcit̃ ⁊ remittit̃ a ter
ra ĩ magna q̃ntitate vt fum⁹: qꝛ naſci
tur a q̃dā groſſa fumoſitate a terra reſoluta:
⁊ circa ſupficiē terre adherēte: ⁊ ſic ex actiōe
caliditatꝫ generat̃. Debet enĩ viridis poni in
medicinis. Et eſt ex eo ali⁹ cui⁹ flos ē ſubal
bidus cinerice⁹. ⁊ ali⁹ cuius flos eſt palleus
violaceus. ⁊ iſta eſt melioꝛ. ¶ Sera.li.ag.ca.
ſterig.auc. Dyaſ. Sterig.i.fum⁹ terre herba
eſt ſilis paſtinace agreſti: niſi qꝛ magis ē mi
nuta ea ⁊ amarioꝛ: ⁊ hꝫ radicē cui⁹ coloꝛ ver
git in albedinē. ¶ Et auc. Gal. Sapoꝛ ei⁹ eſt
amar⁹ ⁊ ſtiptic⁹. virt⁹ ei⁹ eſt ca. ⁊ ſic. in. ij. gra.
¶ Dyaſco.ca. de capnos ſm̄ trāſlationē gre
cā: q̄ latine fumarie dr̄. naſcit̃ in ſegete oꝛdea
cea ſilis coꝛiandro vel coꝛio herbe: ſꝫ mollis
alba ⁊ cineroſa: ⁊ multū floꝛē hn̄s ⁊ purpureū

Operationes

A ¶ Dyaſcoꝛides. Caligines oculoꝝ detergit
lachꝛymas ꝓuocat. vnde ⁊ nomē accepit. her
ba ipa comeſta vel bibita plurimā coleraꝫ p
vꝛinā ꝓuocat ¶ Plateari⁹. Fum⁹ terre q̃nto
viridioꝛ tanto melioꝛ ē: exſiccata nulli⁹ effi
B cacie eſt. ¶ Et ꝑncipaliter purgat melancoli
C am. ſecūdario flegma ſalſum ⁊ colerā. ¶ Con
tra ſcabiē datur ſuccus eius addito zuccaro
cū aqua calida ter in ſeptimana: ⁊ optīe pur
D gat hūoꝛē inducentē ſcabiē. ¶ Ualet idē ſuc
cus ꝯtra hydꝛopiſim ſi fiat ex eo ſyrupus.
E ¶ Contra opilationē ſplenis ⁊ epatꝫ dat̃ ſuc
cus ei⁹ addito zuccaro cū aqua calida. qꝛ fu
mus terre ventoſitatē facit: dandus eſt cum
aliquo repꝛimente ventoſitatem: vt cū ſemi
F ne feniculi vel maſtice. ¶ Auicenna. Fumus
terre dicitur eē frigidus in pꝛimo: ſiccus ĩ ſe
cundo. melioꝛ eſt recens: acutus amar⁹. ſan
guinem purificat. In ipſo eſt frigus ꝓpter id
quod eſt ibi de ſapoꝛe ſtipticitatis. ⁊ caloꝛ ꝓ
pter illud qđ eſt ĩ ipo de ſapoꝛe amaritudinis:
G ſed quaſi frigus eſt foꝛtius. ¶ Bibit̃ ad pꝛuri
tum ⁊ ad ſcabiem. Stringitq3 gingiuā. Sto
machum confoꝛtat. Opilationes epatꝫ ape
H rit. Et naturā lenit. Urinā pꝛouocat. ¶ Con
ſtantinus. Fumus terre ca. eſt in. i. ſic. in. ij. g.
Unde confoꝛtat ſtomachū: excitat appetitū
I ſuccus potui datus. ¶ Coꝛp⁹ a ſcabie ac pꝛu
ritu puſtuliſq3 mūdificat. Colerā rubeā adu
ſtam purgat. Sanguinē calefacit. maxime ſi
cū mirabolanis mixtus ſit. ¶ Dyaſcoꝛides
quoq3 dixit qꝛ fumus terre ſua ꝓꝛietate mū
dat coꝛpus ab omni humoꝝ putredine.

Capitulum. cciij.

Fungus. Iſi. Fungi dicūt̃ eo qꝛ aridi
ignē acceptū ꝯcipiāt. Fōs ei ignis ē.
vñ ⁊ eſca fulgo dr̄: eo qꝛ ſit fomes ig
nis ⁊ nutrimētū. Alij dicūt fungos vocatos
eo qꝛ ſūt ex eoꝝ genere q̃dā interēpti. vñ ⁊ de
functi. ¶ Gal. Cōplexio eoꝝ frigida ⁊ hūida
multū. ꝓpter h̄ ſūt ꝓpe medicinas moꝛtiferas
⁊ ꝓꝛie qꝛ ſube admiſcet̃ aliqua putrefactio.

Operationes

¶ Et dixit Gal. ĩ li. de dieta. Boni ex eis ſūt A
nō nociui ⁊ ſūt fri. ⁊ ſi q̄s vtit̃ eis nimis gene
rant hūoꝛes malos. Et ex eis ſunt ſpēs male
moꝛtifere. ⁊ iā vidi hoīem q̄ paſſus ē ab eis
anxietatē anhelit⁹ ⁊ coartationē ⁊ ſincopī: ⁊
ſudoꝛē frigidū. ⁊ euaſit poſtq̄ potauit vinū ĩ
q̄ decoctū fuerat polegiū: ⁊ ꝓiectū ē ſup ipm
baurach: ⁊ ſic euomuit fūgos illos ex q̄b⁹ ge
nerati fuerūt hūoꝛeſ groſſi ĩ ſtomacho. ¶ Uñ B
q̄ fūgos comedit: ſibi accidit ex eis colica ⁊
ſuffocatio. ⁊ via tardādi nocumētū ipoꝝ ē da
re in potu vinū puꝝ. aut aquā cicerꝫ cū aceto
⁊ ſale ⁊ decoctiōe ſaturegie ⁊ oꝛigani ⁊ ſterc⁹
galline cū aceto mixtū ⁊ melle ⁊ facto idē lo
hoc. ¶ Et fungi q̄dē nutriūt nutrimēto ſuper C
fluo: niſi qꝛ ſunt difficil' digeſtiōis: ⁊ egrediū
tur cū ſtercoꝛe integri ſine mutatōe. Et nimi
etas fungoꝝ generat ſtrāguiriā ¶ Et idē auc. D
Aben meſuay. Meli⁹ ē qꝛ fungi ꝑmo coquā
tur piris ſiccꝫ aut recentib⁹: ⁊ bibat̃ poſtea vi
nū puꝝ. Et ꝓꝛietas eoꝝ ē qꝛ generāt ſuffo
catiōes. ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. mikite. i. fungi E
frigidi ⁊ hu. ſufficiēter ſūt. vñ ⁊ ꝓꝛie delicteri
oſaꝫ ꝟtutē attingūt. ⁊ maxīe quecūq3 naturā

F pmixtaʒ hñt putredinali alicui q̃litati. ¶ Et
idē li.ij.de cib.ca:de fungis. Fūgi bñ bulliti
vel decocti in aqua veniūt ꝑe edulia apoꝛa:
non tñ ſic tm̄modo vtuntur eis homines.
G ¶ Preparāt aūt ⁊ comedūt multifoꝛmiter: fle
gmaticū aūt eſt qḋ ex ipſis nutrimentū eſt. et
palā qḋ frigidū ⁊ humidū: ⁊ accidit ex ipſis
malus chimus. maxime q̄dem ergo innocui
H alijs fungis ſunt boleti. ¶ Et ego vidi q̄ſdaʒ
boletoꝝ q̄ innocuiſſimi videnꝶ: cū plures nō
bene coctos comedūt. Unde quendā ex eis
vidi afflictū in oꝛe ventris: ⁊ grauatū ⁊ angu
ſtantē ⁊ vix reſpirantē: ⁊ ſpiritu deficientē et
frigidum ſudantē: ⁊ vix ſaluatū ꝑ oblationē
ſedantiū groſſos humoꝛes quale eſt oximel
ꝑ ſe. ⁊ cū yſopo ⁊ oꝛigano mediocriter deco
I ctis in ipō. ¶ Et enī ille ſumpſit ⁊ vomuit hu
iuſmodi ſpumā. poſtq̄ʒ vomuit comeſtos fun
gos: iā aliq̄liter in flegmaticū chimum ſuffo
K cantē ⁊ frigidū ⁊ groſſum ꝑmutatos. ¶ Al
māſoꝛ trac.iij.ca.de fungis. Fungi tuberib
valde ſunt deterioꝛes. q̄ꝛ q̄dā hoīes ſtrangu
lant atq̄ʒ occidūt. q̄ aūt ex illis boni exiſtūt ī
L coꝛpe: viſcoſuʒ generāt flegma. ¶ Et ē aliud
gen⁹ fungoꝝ qḋ cōiter nōiaꝶ tubera. ꝑ quib
lege capitulū Tubera. infra de T.

Capitulum.cxiiij.

Gariofilum. Plinius li.xij. Ga
riofilum tradunt in india gigni
piperis granis ſimile grandius
fragiliuſq̄ʒ. Aduehitur autem
odoꝛis gratia. Fert ⁊ in ſpinis
piperis ſimilitudinē p̄cipua amaritudine:
folijs paruis: denſiſq̄ʒ cipri modo: ramis tri
um cubitoꝛum: coꝛtice pallido. radice lata li
gnoſaq̄ʒ: buxei coloꝛis. hac in aqua cū ſemi
ne excepta in ereo vaſe medicamentū fit: qḋ
lition appellatur. ¶ Platearius. Gariofili qui
deʒ ex oꝛigine perfecti ⁊ acuti ſapoꝛis ſunt. ⁊
hi ſunt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu. Quidam remiſſi
oꝛes habent qualitates. ⁊ hi in ſecūdo gradu
iudicantur. Sunt autem fructus cuiuſdam
arboꝛis in India. qui maturi collecti per an
nos quinq̄ʒ ſeruantur. Per decem vero ſine
coꝛruptiōe: ⁊ hoc in loco ſicco temperate: q̄ꝛ
multum humido putreſcunt. In multū ſicco
areſcunt ⁊ coꝛrugantur. Eligendi autem ſunt
qui in ſuperficie habent aliquantulum plani
ciem: et qui ex impreſſione vnguis aliqd hu
miditatis emittunt.

Operationes

¶ Platearius. Gariofili habent virtutē con A
foꝛtandi ex aromaticitate: diſſoluendi ⁊ con
ſumendi ex qualitatib: ad doloꝛē ſtomachi
ex frigiditate vel ventoſitate. ¶ Conferūt ad B
cerebrū confoꝛtandū. Contra fluxum vētris
ex acumine medicine. Contra cardiacam et
ſincopim. ¶ Dyaſcoꝛides. Gariofiluʒ calidū C
eſt ⁊ ſiccum in ſecūdo gradu. ponitur in colli
rijs: quia viſum acuit. Potatū vero nauſeaʒ
ꝓhibet. Ptiſicos iuuat. Huius arboꝛis gū
ma vires habet vt therebintbina. ¶ Auicen D
na. Gariofilus calidus eſt ⁊ ſiccus in tertio
gradu. Coꝛpoꝛis odoꝛē bonū efficit. Viſum
acuit: ⁊ confert panno: confoꝛtat ſtomachuʒ
⁊ epar: ⁊ confert vomitui ⁊ nauſee. ¶ Conſtā E
tinus. Gariofili calidi ſunt ⁊ ſicci in ſecundo
gradu: Stomachum ⁊ epar ⁊ interioꝛa cum
ſua aromaticitate ꝯfoꝛtant. ventrē cōſtipāt.
cibū digerūt. ¶ Serapion auctoꝛitate Ha F
chin. Ingreditur in medicinis que acuūt vi
ſum. remouet nanq̄ʒ obſcuritatē viſus: ⁊ con
fert ſebel. ⁊ gluten gariofili eſt ſimile glutini
albotin. ¶ Idem auctoꝛitate Raſis. Gariofi G
li conferūt ſtomacho ⁊ epati. confoꝛtāt coꝛ ⁊
ſtringunt ventrem: ⁊ digerunt cibum.
¶ Et auctoꝛitate Yſaac. Quādo bibitur ex H
gariofilo .ʒ. quinq̄ʒ cum lacte in ieiunio: coꝛ
roboꝛat potentiam coitus.

Operationes

G Ariofilata. Dyaſco. Eſt herba ſil'is
agrimonie: cuius radix odorē habet
gariofiloꝝ: dicta a quibuſdam ſana
mūda ⁊ enantia ⁊ pes leporis ⁊ oculus lepo-
ris ca. eſt ⁊ ſicca in ſecūdo gradu.

Operationes

A ¶ Herba ipa trita ⁊ ſuccus eius fiſtulis in-
iectus ſanat ipas. Sil'r operat' ore captus.
B ¶ Ad mēſtrua ꝓuocanda fiat fomentū ex aq̄
C decoctionis ei⁹. ¶ Cōtra colicam ⁊ ad dige-
ſtionē ꝯfortādū detur vinū decoctiōis eius.
D ¶ Gal'. vi. ſim. far. ca. Lapagū. i. oculus lepo
ris ſiue gariofilata: ſiccatiue virtutis eſt: vt
q̊ ſm ventrē reumata hꝫ ſufficiēter ſiſtat.

Capitulum. ccvj.

G Alla. Sera. li. ag. auc. Dyaſ. ca. gal-
la. Eſt ex ea q̄ accipit' ex arbore ſua
recēs: īmatura: parua: rotūda: nodo
ſa: nō ꝑforata ⁊ grauis. Et ē alia q̄ ē leuis ꝑ-
forata: ſꝫ ꝑma medicinis ē ꝯueniētior. ¶ Idē
auc. Gal'. Virides ex gallis ſūt acerbe pl'imū
ꝗ ī e⁹ ſuba terrea. ⁊ ſapor eaꝝ ſtiptic⁹ multū.
virt⁹ eaꝝ ē fri. ī. ij. gra. ⁊ ſic. in. iij ¶ Pli. Galle
fructus in ſyria ⁊ egypto copioſius exiſtit.

Operationes

¶ Dyaſ. Oēs ſpēs gallaꝝ ſūt ſtiptice fortiter A
q̄ qñ terunt' ⁊ pulueriſant' ſuꝑ carnē ſuꝑfluaꝫ
delēt eā. ⁊ ꝯferūt ad vlcera corroſiua. ¶ Et ꝓ- B
hibēt hūiditatē q̄ currit ad gingiuas: ⁊ cōfe-
rūt alcole. ¶ Et qñ accipit' id qđ ē intra gallā C
⁊ ponit' ī corroſurā dētꝫ ſedat dolorē ei⁹ ¶ Et D
qñ cōburunt' ſuꝑ prunas ⁊ extinguunt' ī ace-
to ⁊ ſale ſtrīgūt fluxū ſanguis. ¶ Et decoctio E
gallaꝝ qñ fit ſeſſio ī ea ꝯfert exitui matricꝫ et
curſui humiditatū antiq̄ ⁊ exitui ani. ⁊ qñ in-
fundat' in aceto aut aqua nigrificāt capillos
¶ Qñ pulueriſāt' ⁊ dant' ī potu aq̄ vl' vino ꝯfe F
rūt hūiditatibꝫ vlceꝝ īteſtinoꝝ: ⁊ fluxui anti
q̄. ⁊ ſūt ꝯueniētes ī cibis eoꝝ. ⁊ ſil'r qñ coquit'
cibꝫ eoꝝ ī aq̄ in q̄ bulierint. ¶ Et vl'r quidē ad G
miniſtrāde ſūt ad ſtipticandū: retinendū ⁊ de
ſiccandū ⁊ infrigidāt ſatꝫ. ¶ Et dicit Sera. H
auc. Gal'. ꝗ virt⁹ eaꝝ ſcđa eſt reꝑcutit ⁊ ꝓhi-
bet ⁊ aggregat. et tertia ꝟt⁹ fortificat mēbra
fluxa debilia. ⁊ ꝓhibet oēs egritudies q̄ fiūt
ex hūoꝝ diſſolutōe: ⁊ eoꝝ flux⁹ ꝓhibet ¶ Cō I
ſtātin⁹ ī li. gra. Galla fri. ē in. ij. ſic. ī. iij. Hui⁹
q̄dā eſt nōdū matura. q̄ bullata ē nec ꝑforata
Altera ꝟo matura tumori ac rubori ꝑtinēs
Ideoqꝫ min⁹ frigiditatꝫ ⁊ ſtipticitatis hñs.
¶ Hec vſta ſanguinolēta valꝫ egeſtiōi: ⁊ de q̄ K
cūqꝫ loco manauerit ſanguiſ fluxui: ſciſſurāſ
q̊ꝫ calcaneoꝝ ſanat: ⁊ labioꝝ fiſſuras curat.

Deniqꝫ valet galla locis q̄bꝰ repugnatio ꝛ ꝯsti
patio ac desiccatio sūt opoꝛtuna. ¶ Platea.
Galla fri. ē ꝛ sic. i. iiij. gra. In asia repit̄ parua
ꝛ nō pfoꝛata. Inter has grossioꝛes plꝰ valēt.
habētqꝫ virtutē ꝯstringēdi. valet ꝯ fluxū ven
tris ꝛ dissinteriā. ꝯ fluxū sanguīs e naribꝰ. pul-
uis eiꝰ vulneribꝰ suppositꝰ ea cōsolidat.

Capitulum. ccvij.

G Albanū. Sera. li. ag. ca. Bene albe-
gi. i. galbanū. auc. Dyas. Galbanū ē
gūmi plāte cuiusdā silis ferule ī figu
ra sua. Et meliꝰ ex eo est illud qđ est mūdum
sile olibano aut armoniaco adherēs manui.
ñ hñs aliqđ ligni nec semis eiꝰ. plāta ꝛ lignū
hñt graue odoꝛē. ꝛ nō sūt nimis sicca. adulte
rat̄ cū resina pini q̄ admiscet̄ cū fabis fractis ꝛ
armoniaco. ¶ Gal. viij. sim. far. ca. galbanuꝫ
fm trāsla. gre. Galbanū opos ē ferularꝫ plan
te mollitiue ꝛ dyafoꝛetice exñs ꝯtutis. Et erit
vtiqꝫ ī calefaciēdo. ex. iij. g. incipiēte vel ī. ij.
cōpleto. exsiccādo ꝟo ex. ij. incipiēte. ¶ Act.
Galbanū ē succꝰ ferule. sic dicit Isiđ. de q̄. s.
ferula. ccxiij. ca. dictū ē. Pli. li. xij. Dat syria
in amano mōte galbanū resine modo. qđ ma
xime laudāt cartilaginosuꝫ ꝛ puꝝ ad silitudi
nē armoniaci: mīmeqꝫ lignosum. Adulterat̄
aūt faba aut sapapeon. ¶ Dyas. ca. gal. Gal-
banū lacbrymū ē cuiusdā herbe silis ferule q̄
in nicomedia nascit̄ ꝛ syria. cuiꝰ ē optimū qđ
est mūdissimū ꝛ sile armoniaco ꝛ thuri ī colo
re hñs grana vt faba. Adulterat̄ aūt resina ꝛ
faba diuisa ꝛ gutta armoniaci. ¶ Plate. Gal
banū ē ca. i. iij. g. hu. i. i. Liquoꝛ ē q̄ in estate a
frutice erūpit: ꝛ circa fruticē ꝯdensat̄. Quidā
etiā coꝛticē findūt vt magꝰ effluat. Sophisti
cat̄ aūt ex īmixtiōe minutoꝝ lignoꝝ. Alij ve
ro miscēt puluerē colofonie: ꝛ fabas fractas
Eligendū aūt est qđ albū est ꝛ puriꝰ. Habet
qꝫ virtutē attrahēdi ꝛ dissoluēdi: cōsumēdi ꝛ
leniendi: maturādi: relaxandi.

Operationes

¶ Sera. auc. Dyas. Virtꝰ est ei calida: ignea A
ꝛ dyafoꝛetica. ¶ Cōtra asma frigidū detur. ʒ. B
iij. cū ouo soꝛbili vel aqua oꝛdei. ꝯtra litargiā
ponat̄ sub carbonibꝰ: ꝛ recipiat patiēs fumū.
ꝯtra suffocationē matricis idem fiat p embo
tum ponat̄ inferius. ¶ Cōtra splenis durici- C
em ponitur in aceto p tres dies ꝛ noctes: et
postmodū fiat decoctio. deinde colet̄ ꝛ cola
tura in mūdo vase ponat̄ addita cera et oleo
ꝛ picula: ꝛ fiat emplastrū superante galbano.
vel cerotū superāte cera. vel vnguētum supe
rante oleo: sed meliꝰ si fiat emplastrum. ita qꝫ
accedat ad cerotū ad mēstrua ꝓuocāda: ꝛ fe-
tū moꝛtuū: ꝛ secūdinā educendā: fiat nascale
cū eo extincto in oleo. ¶ Ad apostemata ma D
turandū ꝛ rumpēdū supponat̄ ad lumbricos
occidēdos dent̄ pillule ex galbano intincte ī
melle. ¶ Dyas. Appositum naribus fumigio ꝛ E
suppositū mēstruis imperat. aboꝛsum facit.
aceto ꝛ nitro mixtū lentigines tollit: vt gra-
nū fabe glutitū tussim medet̄. ¶ Disnoicis et F
asmaticis opitulat̄. Ex alto cadētiū cōquassa
tionibꝰ subuenit. Cū vino ꝛ myrrha bibituꝫ
venenis occurrit. Infantes ī vtero moꝛtuos
acceptū excludit. Impositū doloꝛē lateris mi
tigat. Toꝛtiones spargat. Epilenticis vtiliter
adhibet̄. ¶ Platearī. Cōtra asma frigidum G
dat̄ cū aqua oꝛdei. Cōtra litargiā sup carbo
nes ponit̄: ꝛ patiēs fumū recipit. Ad aposte-
ma rūpendū ꝛ maturandū supponit̄. Ad lū-
bricos occidēdos: dentur pillule ex eo melle
inunctū. valet ꝛ in emplastro ꝯtra splenis du
riciē. ¶ Constātinꝰ in li. graduū. Galbanum
est calidū in tertio gradu. siccū ī secūdo. Ca- H
thaplasmatū cū raphano ꝛ aceto soꝛdiciem
pustulaꝝ mūdificat. Tussimqꝫ ꝛ anhelitū tol
lit. Epithima suppositū reptilium moꝛsibꝰ re
pugnat. ¶ Sup dentes dolētes ac coꝛrusu- I
ram hñtes positū eos curat. Si vero cū foꝛ
ti vino ꝓnāti detur: moꝛtuū celeriter expel-
lit: ꝛ laboꝛiosis etiā spasmaticis subuenit.

Capitulum.ccviij.

Galāga. Aui. Galāga ē fruſta īuoluta
rubea nigra. i. ij. g. ca. ē. ac. ſic. ꝛ ē ſub
tile reſolutiuū. Dyaſ. dicit ꝙ ē radix
q̄ repit circa arborꝫ pedē in pſia. qō ptz ex eo
ꝙ hʒ interi⁹ radicē q̄ndā: ꝛ etiā terra adheret
ei. pt aūt ſuari p. v. ānos. Eſt āt eligēda ſub-
rufa ꝛ i ſua manerie pōderoſa. ꝛ etiā acutum
hn̄s ſaporē q̄ alba eſt ꝛ leuis multū: fere nul-
lū hʒ ſaporē. Et q̄ ē pforata: ꝛ facile i puluerē
ſoluit abijciēda ē. Uirtutē hʒ ɔfortādi ex aro
maticitate ꝛ diſſoluēdi ꝛ ɔſumēdi ex q̄litati-
b⁹. Solet āt ſophiſticari ex admixtiōe iunci
hn̄s radicē tortuoſaʒ ꝛ etiā ex admixtiōe bi-
ſtorte. dinoſcit aūt q iūci radix iſipidū vl ſal
ſuʒ hʒ ſaporē. biſtorta pōticū. Galāga ꝟo aro
maticū ꝛ acutū. Alij ſophiſticāt h mō. pulue
rizāt optimū galāga: ꝛ pip ɔficiūt cū aceto: ꝛ
imponūt radicē iūci p noctē ꝛ efficit acuti ſa
porꝫ. ſʒ dinoſcit q iteri⁹ inſipidi ſaporꝫ ē. ga-
langa ꝟo acuti. Sera. li. ag. ca. galūgen. i. ga
langa ē vena i groſſitudīe caſſie lignee. et cor
tex ei⁹ eſt rube⁹ interi⁹ purulent⁹. Defert ex
ſyria. calida eſt ꝛ ſicca in tertio gradu.

Operationes

A ¶Dyaſ. Ad digeſtionē ɔfortādā ꝛ dolorē ſto
machi ex frigida cā vel ex ventoſitate det vi B
nū decoctiōis ei⁹. ¶Ad cerebrū ɔfortādū na
rib⁹ applicetur. Contra cardiacā paſſionem
ꝛ ſincopim detur puluis ei⁹ cū ſucco plātagi
nis. ¶Contra fetorē oris accipe galangam ꝛ C
coque in vino: ꝛ poſtea det patienti ad modū
ſyrupi quolibet mane: ꝛ remouet fetorē oris.
¶Serapion. Eſt faciens bonū odorē. Et cō D
uenit flegmaticis ꝛ humiditati q̄ generatur
in ſtomacho. Et facit digeri cibū ꝑpter ſuam
calefactionē ꝛ ꝑpter ſuam diſſolutiōem in fle
gmate. Et cōuenit colice. ¶Et facit odorem E
oris bonū ꝛ calefacit renes: ꝛ cōmouet ſper
ma. Et quando fruſtū ex ea tenet in ore facit
eructuationē magnā. Unde cōuenit ſtoma-
cho ꝛ digerit cibū antique materie. ꝛ ɔuenit
frigiditati renū. ¶Et idem auc. abē meluay. F
Eſt ca. ꝛ ſic. in. iij. gra. ꝛ eſt cōueniēs hn̄ti co
licā ex ventoſitate. nā frāgit oēm ventoſitatē
ꝛ ɔuenit hn̄ti eructuatiōes acetoſas. ¶Con G
ſtan. vbi. s. Galāga ē in tertio gradu ca. ꝛ ſic.
Stomachum flegmaticū confortat. Uirtu
tem digeſtiuā adiuuat. Uento ſitatem diſſol
uit. Os odoriferum reddit. Curat colicam.
Renes calefacit: ꝛ auget libidinem.

Capitulum.ccix.

G Allitricū. Pla. herba eſt hñs fo. ſilia folijs gladiū ſʒ latiora. ſapore acutū hñs. Gallitricū qd alio noīe dr galli cetrū ē ca. z ſic. i. iij. Actor. Gallitricū ē qd alio noīe politricō vocat p ānū ſuat. Uirtutē hʒ ɔſumēdi: calefaciēdi z reſoluēdi. Folia et ſemen ī medicinis vtunt. in hortis naſcunt.

Operationes.

A ¶ Fomētū ex aq̄ decoctōis ei⁹ factū mrīcez
B optīe mūdificat: z mēſtrua puocat. ¶ Secū-
dinā educit. Fetū mortuū expellit. Succ⁹ fo
lior ei⁹ cū ſeīe ſaxifrage z maratri ſūptū valʒ
C calculoſ. ¶ Uinū decoctōis ei⁹ bibitū puo
D cat ſudorē: z ɔſumit flegticos hūores. ¶ Cō-
ſtan. Gallitricū ɔfortat z adiuuat frigidū ſto
ma. groſſūq̄ digerit cibū. Epaticſ z cardiacſ
pter colerā nigrā ac fleḡ patiētibꝫ ſubuenit.
E ¶ Naribꝫ applicatū opilationē nariū ac cere
bri apit.

Capitulum. ccx.

G Allitricū agreſte. Pla. Gallitricū agreſte ē herba fo. hñs ſilia pdicti. ſed maiora z latiora pax. ca. z ſic. i. ij. gra.

Operationes.

¶ Dyaſ. Uinū decoctōis gallitrici agreſtis
A valet oībꝫ febricitātibꝫ. ¶ Opilationeq̄ ſple-
B nis z epatſ apit. Cōtra antiquū aſma dat. hʒ
enī ꝓprietates z ꝟtutes oēs gallitrici pdicti.

Capitulum. ccxi.

G Ladiolus. Jſidorus. Gladiolus dicitur eo q̄ ſit folijs gladio ſilibꝫ tyrſo cubitali: floribꝫ purpureis. Dyaſ. ca. dexeris ideſt gladiolus. dexeris habʒ folia ſilia vridi: ſʒ latiora z acutiora: z haſtaʒ in medio folior cubiti vni⁹ longā z groſſaʒ: in cui⁹ ꝟgis ſunt capitella trigona ſub ipis flores hñs purpureos z in medio feniceū colorem. ſemen ei⁹ in folliculis eſt ſile cucumeris ſemini rotundū z nigrū: guſtu viſcidum. Radix eſt illi nodoſa longa z rufa. Pli. ca. de gladiolo. Gladiolum omēs nouerūt. Gladiol⁹ dicitur q̄ ſit folijs ſimilibꝫ tyrſo cubitali. floribus purpureis. Ex ſinonimis ſciendum q̄ acorus eſt gladiolus. Sunt enim quattuor herbe in forma ſimiles valde. Sed acor⁹ diſcernitur citrino flore rubeaq̄ radice. Spatula fetida malo diſcernit odore: et caret flore. yris florem gerit purpureū. yreos albū. Gladiolus habet croceum: ſed ſpatula fetida album. Dicitur autem bulbus omnis tunicata radix. At vero moderni medici qñ ſimpliciter accipiunt pro radice nairiſi.

Operationes

¶ Dyaſco. Uulnera capitſ optime curat: fra- A
cturis medetur. oſta confracta excludit. omnia infixa corpori euocat impoſita. ſi ꝟo partes tres florum ei addantur. z radicſ centauree partes quinq̄ z mel ſufficiens z acetum. z vt cathaplaſma imponat tumores z duricies ſpargent. bibitum conquaſſationes refor mat. lateris dolorem tollit. Stranguirijs z ſciaticis optime opitulatur.

¶ Radix eius fluxū ventris ſtringit cū dul- B
core z aqua maritima accepta. ſemen ei⁹ diureticum eſt. quod valet obulo vno accepto: aut. ʒ. i. cum vino omnia vt ſupra facere poteſt. Cum aceto bibitum ſplen ſiccat.

¶ Jtem radix ex vino potata venena deſtru- C
it z mēſtrua puocat. trita vero z in modū fomenti poſita furunculos z ſpinas de corpore extrahit: z omnē duriciem diſſoluit.

¶ Plini⁹ libro viceſimoprimo. Radix ei⁹ po- D
tata cum vino ad venenum pficit. Fetum et menſtrua puocat. Jtem trita et impoſita furunculos z ſpinas ex corpore extrahit: z omnem duriciem diſſoluit z euaporat.

¶ Conſtantin⁹ vbi ſupra. Gladiola id eſt yre- E
os eſt calida in ſecundo gradu. Dolorēʒ neruorū de flegmate mitigat. Tuſſimq̄ diuturnam placat: z ſcreatum facilem reddit.

¶ Groſſos pectorſ tumores attenuat cū acc F

to potata morſus reptiliū ſanat. ſpleneticis
ſubuenit. ſpaſmum ac rigorē febrium curat.

Capitulum. ccxij.

GRanatum. Iſidorus Malusgrana
tus feminini generꝭ arbor eſt. pomū
vero neutri. ſcꝫ malogranatum. Se
rapion li. aggrega. capitulo Durnam: id eſt
granatum ſunt ex eis acetoſa ꝛ dulcia. et vir
tus cuiuſcunqꝫ illorū eſt ſm illū ſaporem. ꝛ ſa
por ipſiꝰ granati totius ꝛ granoꝝ ipoꝛuꝫ eſt
plus ſtipticus qꝫ ſapor ſucci eius ꝛ plurꝭ de-
ſiccationis. Cortex vero eius in hoc eſt forti
or grano ipſiꝰ. ꝛ corpꝰ granati qđ cadit ab ar
bore eſt plus in hoc qꝫ cortex. Et idē auctori
tate Dyaſcoridis. Omnia granata boni chi
mi. Galienus. viij. ſim. farmacoꝝ cap̄. de gra
nato. Malūgranatū omniū ſtiptica partici
pat qualitate: non tamen dominante in om-
nibꝫ. quedam enī eorū ſunt acida: quedā dul-
cia plus qꝫ auſtera. Et iuuamentuꝫ vniuſcu-
iuſqꝫ eorum ſm p̄dominantem neceſſe eſt fie
ri qualitatem. Dictū eſt autem in. iiij. horū li
broꝝ de dulci ſapore ꝛ auſtero. Unde ex illis
eſt tibi ſilogiſare. ſunt aūt girgata ſucco ſti-
pticiora ꝛ ſicciora. Hiis vero adhuc cortices
qꝫ vocanꝭ ſidia. ſimilis aūt virtutis coꝝ ſunt.

Auicen. li. ij. ca. de granatō. Granatum illud
quod eſt dulce eſt fri. ad primū. ꝛ hu. in ipō. ꝛ
acetoſum eſt fri. ꝛ ſiccum in ſecundo.

Operationes

¶ Idem. Acetoſum reprimit colerā ꝛ ꝓhibet A
curſum ſuꝑfluitatum ad viſcera: ꝛ ꝓprie vinū
eius: ꝛ in omnibꝫ ſuis ſpeciebus vſqꝫ ad ace-
toſum eſt abſterſio cum ſtipticitate.
¶ Grana granati cum melle liniuntur ad vl- B
cera fraudulenta. et eius capita precipue ad
vlcera aduſta.
¶ Et dulce quidem lenificat. muzum vero eſt C
magis iuuatiuum ſtomacho qꝫ poma vel ci-
tonia: ſed eius granum eſt malum. ꝛ quod de
partibus eius magis ſtipticū eſt capita ſunt:
ꝛ grana eius ſtiptica ſunt: ſiue ſint grana dul
cis aut non dulcis.
¶ Grana granati cū melle ꝯferūt dolori aurꝭ D
Et ſunt iuuamentū interiori narium.
¶ Et ꝯferūt grana granati cōtrita ꝛ cōpoſita E
cum melle alcole linita. Et ſi granata dulcia
coquanꝭ cū vino deinde teranꝭ ſicut ſunt: et
fiat ex eis emplaſtrū auri cōuenit apoſtema-
ti eiꝰ. ¶ Et iuuamētū granati ꝛ rob acetoſi ꝓ F
ꝓprie ꝯuenit colere. ſuccꝰ acetoſi ꝯuenit vngu
le. Acetoſuꝫ exaſꝑat pectꝰ ꝛ dulce lenit ipm:
ꝛ ꝯfortat pectꝰ. ꝛ qn̄ danꝭ in potu grana gra-
natoꝝ cū aqua pluuiali valent ad ſputū ſan-
guinis. Et ipm totū confert tremori cordis.
ꝛ abſtergit os ſtomachi. ¶ Rabimoyſes alle G
gando Galie. Granatū ꝓprietatē habet. mira
culoſam: qꝛ nō facit cibum corrumpi in ſtoma
cho: ꝛ acetoſum coquinatū cum cibo non fa
cit cibum in ſtomacho corrumpi.
¶ Radices granati acetoſi valēt contra ver H
mes vel lumbricos qui vocantur cingulum
vel folia in hunc modū adminiſtrata. Re. ra
dicum minutarum granati acetoſi. ꝛ radicuꝫ
rapeſte. ā. M. i. piſtenꝭ: extractis priꝰ tamen
fuſtibus exiſtentibꝫ in predictis radicibus ꝛ
buliāt. poſtea cum media quarta vini greci
vel alterius vini optimi albi vſqꝫ ad conſum
ptionem medietatis vini: ꝛ in fine ponatur.
ꝫ. ß. piperis nigri triti: ꝛ coleꝭ ꝑ pannū ꝛ ꝓpi
neꝭ actu ca. patienti in media noctꝭ. ꝛ poſt eiꝰ
aſſumptionē nō dormiat. ¶ Sera. auct. aben I
meſuay. hn̄ acetoſum ſumiꝭ cōfert fluxui ſto
machi qui accidit a colera ꝛ ſincopi que acci
dit ab eadem ꝛ ꝓuocat vrinam. ¶ Et cū ſub- K
tilitate ſue acetoſitatis confert vngule ocu-
li quando fit collirium cum eo.

Capitulum. ccxiij.

GRanati ſilueſtrꝭ. Iohã.ſera.in.ħ.c. de triſera.dicit ꝙ eſt beteramen. Et apud ſera.auc.cuiuſdã vocaẗ airac.⁊ eſt arboꝛ granati ſilueſtris. Et fructꝰ eiꝰ vocatur bel.⁊ ẽ arboꝛ ſpinoſa. Eiꝰ lignũ ẽ rubeum vel purpureũ. Scdm almanſoꝛẽ hʒ floꝛẽ citrinũ.in barbaria vocaẗ aldani.ingrediẗ in trociſcis andromaci tyriace maioꝛis. Cuiꝰ loco ponit Aui.fructũ altẽbut. Sera.li.ag. ca.mabat. Mabat ſunt vene arboꝛis granati ſilueſtris q̃ naſcũẗ in ſeni vltra mare ⁊ i coraſcẽ.⁊ ſũt vene groſſe albe colligũti baſmẽ. Et eiꝰ malagranata ſunt ſic̃ malagranata domeſtica in ꝑncipio oꝛtus eoꝝ.⁊ coloꝛẽ inter rubedinẽ ⁊ viriditatẽ. Et inter malũ eiꝰ ſunt grana rubea rotunda in magnitudine ſeminis lentiſci.⁊ dimittũt eum in coꝛtice ſuo:qñ egent eis extrahũt a coꝛtice. Mabat ẽ ca.⁊ hu. Dyaſ.ca.ꝺ aſpalio. Aſpaliũ ſiue aſpaltos id eſt granatũ ſilueſtre. Naſciẗ i inſula Rhodo:cuiꝰ ſpẽs duplex ẽ. Eſt eni vna ſpinoſam fruticẽ ⁊ tyrſũ grauẽ hñs. Et depoſitũ cũ coꝛtice purpureo vel rubeo.dẽſo ⁊ odoꝛis ſummi ⁊ amari. Altera eſt alba lignoſa ⁊ imbecillis.ſuple ⁊ iſta ẽ quã ſerapion vocat mabat.

Operationes

¶ Dyaſ. Granati ſilueſtres angẽt ſpma ⁊ coꝛroboꝛãt coitũ.⁊ ẽ bonũ podagre qñ teriẗ ⁊ cõficiẗ cũ aceto ⁊ liniẗ ſup ipm:⁊ ꝯfert ſpaſmo ⁊ mollit duriciẽ iũcturarũ. Et aliq̃ dicũt ꝙ ſit aſpaltũ.⁊ illꝺ idẽ facͣ qꝺ iã diximꝰ. ¶ Idẽ dia. A
Uirtꝰ eiꝰ ẽ ca.⁊ ſtiptica.qꝺ cũ vino ſi fuerit elixatũ vulneribꝫ oꝛis medeẗ:⁊ putredies q̃s greci nomas appellãt:⁊ putredies nature curat. ¶ Et valet ꝯ vlcera vẽtris qñ fit ex eo cliſtere ⁊ bothoꝛnaſi.⁊ expellit fetũ qñ fit cũ eo naſcale ¶ Et fomẽto vulneribꝫ ꝓdeſt peſſariꝭ additũ muliebꝛia deponit.cuiꝰ elixatura vẽtrẽ ſtrigit.ſanguinẽ reijcientibꝫ ſubuenit:aq̃ eiꝰ bibita inflatiões ⁊ diſſurias cõpeſcit.

B C D

Capitulum.ccxiiij.

GRamen. Platea. Gramen eſt herba ſatꝭ nota hñs ramos rotũdos nodoſos ſup terrã ſe expãdẽtes.⁊ a nodis ramoꝝ exeũt radices terrã ingrediẽtes dulces cũ abhomiatione:cuiꝰ folia ꝑua ſunt ad ſilitudinẽ cãne mioꝛis. Eſt fri.⁊ ſic.i ꝑncipio ꝑmi gradꝰ. Sera.li.ag.ca. negẽ.i.gramẽ eſt herba hñs ramos hñtes nodos q̃ expãdunt ſup faciẽ tre ⁊ ex ramis eiꝰ gñanẗ radices exeũtes a nodis ipiꝰ figẽtes ſe i terra ⁊ radices eiꝰ hñt nodos. Folia eiꝰ ſũt oblõga acute ex

tremitatis ſicut foliuȝ canne parue. Eſt alia
ſpecies cuiꝰ folia rami ⁊ radices ſunt maio-
res q̄ ſupradicte. imo ſunt folia ſimilia ede-
re. que qn̄ comedūt aīalia ea occidit: ⁊ ma-
xime illud quod naſcit̄ in babylonia in viīs.
⁊ qđ naſcitur in ſicilia qn̄ comeditur a boui-
bus apoſtemant̄: ⁊ iſtam ſpecieȝ inuenies in
ca. Calamus de. c. Sed illud qđ naſcit̄ in co
ſos habet plures ramos q̄ alia ſpecies. ha-
bet florē albū boni odoris: ⁊ ſemen minutuȝ
in q̄ eſt iuuamentū: ⁊ radices q̄nq̄ aut ſex in
groſſitudine digiti albas molles dulces ⁊ fe
tentes. Gal. vi. ſim. far. ca. agroſtis. i. gramē.
Subſtantia eiꝰ eſt ſubtilis: ⁊ ſapor eiꝰ ē dul-
cis. ⁊ eſt in eo par̄ acuitatis cum ſtipticitate
pauca. Et radix eius habet ſaporeȝ abbomi-
nabilem. ⁊ virtꝰ eius eſt fri. ⁊ ſic. cū tempera-
mento. Dyaſ. ca. de agroſtis. Agroſtis. i. gra
men virgas hȝ nodoſas ⁊ ſpanſas ſup terrā:
ſup quas virgas folia ſunt acuta ⁊ lata ⁊ du
ra ſicut canne minoris. Radix eſt illi nodoſa
⁊ dulcis q̄ boues ⁊ alia aīalia paſcunt̄.

Operationes

A ¶ Aqua decoctiōis eiꝰ valet ꝯtra diſſuriaȝ ſi
bibatur ⁊ frangit lapidē: ⁊ curat vulnera ve-
ſice: ⁊ ꝓuocat vrinā: ⁊ eſt ꝯglutinatiua radix
eius. Et curat reuma ventris.

B ¶ Sera. auc. Galieni. Virtꝰ eiꝰ eſt q̄ ꝯgluti-
nat vulnera recentia dū ſunt ſanguinolenta:
⁊ coquitur ⁊ bibitur eiꝰ aqua et frangit lapi-
dem. Sed ſemen eiꝰ quod eſt in coſos ꝓuo-
cat vrinā. ⁊ deſiccat qđ currit ad ſtomachū:
⁊ inteſtina ex humiditatibꝫ: q2 virtus eiꝰ eſt
deſiccatiua ſubtilis ſine ſtipticitate.

C ¶ Galienus. Radix eiꝰ ſanguinolentoꝝ vlce
rum eſt ꝯſolidatiua. ipa quidē herba cathā-
plaſmata infrigidat: quidem nō vehementer
conſiſtit autē in medio humida ⁊ ſicca.

D ¶ Dyaſcorides. Herba ipa cathaplaſmatibꝫ
adhibita vulneribꝫ paracoleſim facit. Elixa
tura eiꝰ bibita tortiōibꝫ ⁊ diſſurie medicatur
Vulnera veſice optīe curat. Et calculos frā
git: ⁊ vrinā ꝓuocat. Canes qn̄ ſe volunt pur-
gare hanc herbam manducant.

E ¶ Auicenna li. ij. ca. de gramine. Gramen fa-
cit coherere plagas ſanguīeas. Et decoctio
eius extrahit lapidem. Et ſemen eius prouo
F cat ⁊ cōſtringit. ¶ Et idem auctoritate Ga-
lieni. Decoctio radicū eiꝰ facit id quod her-
ba ipa. ⁊ eiꝰ ſemen ꝓuocat vrinā ꝓuocatione
forti. Et abſcindit vomitum ⁊ fluxum.

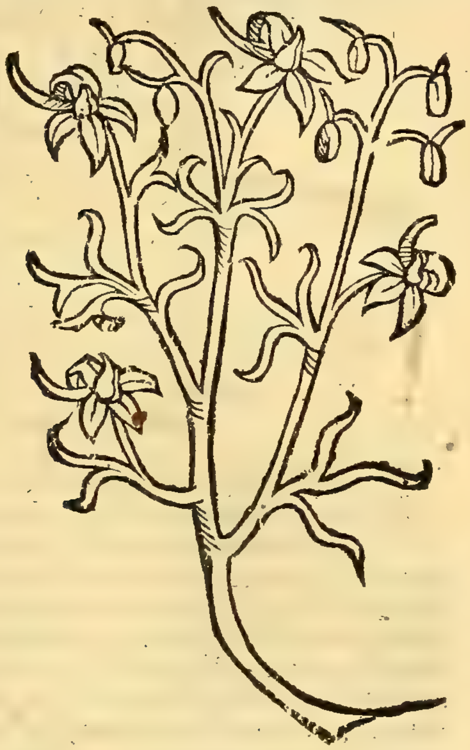
Capitulum. ccxv.

Grana tinctoꝝ. Plateariꝰ Grana tin
ctoꝝ eſt arbuſtū vn̄ tingit̄ ſcarlacū.
Vn̄ dr̄ ꝺ xp̄o: q̄ fuit veſtitꝰ veſte coc
cinea. i. tincta cocco. ſ. ḡnis de ſcarlaco. voca
tur etiā kermeſ. Et ē frutex ſm̄ dyaſ. ca. ꝺ coc
co ſarmētoſa: hn̄s i ipis ꝟgis baculos rotū
dos ſic̄ lenticula q̄ colligunt̄ ⁊ cōficiunt̄. Eſt
aūt bonꝰ coccꝰ gallet icꝰ ⁊ armenꝰ. ⁊ ſcđs aſi
anus ⁊ liciꝰ. hiſpanꝰ ꝟo oīm nouiſſimꝰ ē: vir
tus ē ei ſtiptica. Sera. li. ag. aucto. dyaſ. ca.
harmē vel karmē. i. grana tinctoꝝ ē arbuſtuȝ
qđ admīſtrat̄ ad ignē accēdēdū: ⁊ ē incendiū
inter arborē ⁊ herbā cuiꝰ rami ſūt multi ſub-
tiles ſup q̄s ſunt grana rotūda ſīlia lenticu-
lis q̄ colligunt̄ ⁊ reponunt̄ ⁊ reſeruant̄ ⁊ cōfi-
ciunt̄ ad tingendū. Et melior ex illa ē q̄ defer
tur ex terris q̄ dicuntur gallates: ⁊ andabaſi
⁊ armeni. ⁊ ſcđa eſt illa de ſyria ⁊ licia. ⁊ dete-
rior oībꝫ ē illa q̄ defert̄ ab hiſpania. ⁊ repit̄ in
arbore ꝑua ſatꝫ ſīli in folijs arbori glandiū i
terris calichie: ⁊ ī ea multiplicat̄ aīal teſtoſū
paruū ſīle limacijs: ⁊ colligāt ipaȝ mlīeres il
liꝰ terre cū rore coꝝ. Et idē auc. Gal. Sapor
eiꝰ ē ſtipticꝰ cū amaritudīe. ⁊ virtꝰ eiꝰ deſic-
cat ſine mordicatiōe ⁊ abſtergit ⁊ incarnat.

Operationes

A ☞Dyaſ. Coccus.i.grana tinctoꝝ aceto tritꝰ ⁊ impoſitꝰ vulneribꝫ paracoleſim facit: ⁊ nēr-
B uis inciſis maximū ꝓſidiū eſt. ¶ Sera.auc. Gal. Grana tinctoꝝ cōfert magnis vlceribꝫ neruoꝝ ⁊ alioꝝ mēbroꝝ qñ terit̄ fortiter ⁊ ꝯmiſceť cū aceto ⁊ melle ⁊ etiā decoctionē eoꝝ
C dāt illis q̇ patiunt̄ ī neruis. ¶ Pli.ca.d̄ cocco Valet vlceribꝫ magnis: ⁊ maxie neruoꝝ vlceribꝫ: ⁊ valet ꝯ tremorē cordꝭ ⁊ eiꝰ debilitatē
D ¶ Hoc aſſerit ſiľr Damaſce. ī ātidotario ſuo in quadā ꝯfectiōe q̄ incipit ꝯfectio alkeſmes

Capitulum.ccxvj.

Granū culcul. Serap.li.ag.ca.lobachium.i.granū culcul. Foliuꝫ eiꝰ eſt ſīle folio albene.⁊ eſt herba q̄ habꝫ venas in groſſitudine pollicis ⁊ indicꝭ ⁊ lōgas. ⁊ ſunt coſte ꝓpe terrā ſicut ſcel.⁊ ſunt ī eis nodi.⁊ naſcunt̄ in vnoquoqꝫ nodo folia ſimilia folijs balſami.⁊ eſt albū maius.⁊ in ſummitate eiꝰ naſcuntur flores in vere.⁊ in principijs meſſiū: quoꝝ color eſt color violaꝝ: niſi qꝛ ſunt maiores eis. Et qñqꝫ flos habet fructū magnū in q̄ntitate ciceris plenū dulcꝭ ſaporis.latine vocať granum culcul. Et herba eiꝰ inuenit̄ in locis vmbroſis: et iuxta vehemēter humectꝭ. Et tp̄s collectiōis eiꝰ eſt in tp̄e meſſis. Virtꝰ eſt ca.⁊ hu.in.ij.gradu.

Operationes

☞Sera. Granū culcul mouet coitū ⁊ auget A
ſperma ⁊ erectionē virge: ⁊ ꝓprie qñ conficit̄ cū melle: vel miſceť cū ſiſamo.⁊ qui vtitur eo nimis incurrit colliricā paſſionem. ¶ Et ideꝫ B
auc. Deſaruget.qñ bibitur poſt ip̄m vinum facit ſodam.⁊ ꝓprie quando torrefit.

Capitulum.ccxvij.

Genciana. Piniꝰ li.xxv. Gencianaꝫ inuenit gentius rex illiricorū vbiqꝫ naſcentē: in illirico tñ preſtātiſſimā. folio fraxini ſed magnitudine lactuce caule tenero.pollicis craſſitudine cauo ⁊ mani ex interuallis foliato triū cubitoꝝ alto caſu.radice lenta: ſubnigra ſiue odore aquoſa. Sub alpinis montibꝫ plīma naſcit̄. Vſus eiꝰ in radice ac ſucco. Pla. Genciana ē herba calida ⁊ ſicca: cuius radix precipue competit vſui medicine.nō ip̄a herba ī fine veris colligit̄ ⁊ ſiccatur: ⁊ ꝑ annos q̄ttuor in multa efficacia ſeruatur. Debet aūt eligi ſolida ⁊ cōtinua habens citrinum colorē: que nō ſit portata nec facile in puluerē exſoluať cū frangit̄. Virtutem habet diſſoluendi: attrahendi: ꝯſumēdi ⁊ aperiendi. ¶ Dyaſ.ca.de Genciana. Genciana dicit̄ inuenta eſſe ab imperatore illirico

eiuſdem gentia. Unde ꝛ nomẽ accepit. cuiꝰ folia q̄ circa radices ſunt nucis odorem habent. ꝛ ſunt ſiĺia plantagini: ſed paulo ſubrufiora ꝛ in ſūmo diuiſa vel inciſa in ſpeciẽ ſerre immediate habens haſtam. q̄ haſta lenis eſt ꝛ vacua. digiti habens ſimilitudinẽ: longior duobꝫ cubitis nodoſa: circa q̄s nodos folia naſcuntur. ſemen eſt ei circa folia in pomulis latis ꝛ lenibꝫ. ꝛ nõ inutile ſicut affodilli. radicẽ habet ſicut ariſtologia longa. ſolidam ꝛ amaram: ſed nigriorem ꝛ fragiliorem. naſcit̃ in locis altis ꝛ humectis ꝛ vmbroſis.

¶ Operationes.

A ¶ Galienus ſexto ſimplicium farmacorū capitulo de gentiana ſm tranſlationem arabicam. Id quod de ipa adminiſtratur eſt radix huius: cuius ſapor eſt amarus in fine amaritudinis. ꝛ virtus eius eſt magna in mundificatione ꝛ abſterſione: ꝛ aperiendo opilatio
B nem. Eſt enim calefactiua ꝛ ſtiptica. ¶ Et idẽ eodem libro ꝛ eodẽ ca. ſm tranſlationẽ grecam. Gentiana huius herbe radix efficax eſt: vbi oportet ſubtiliare aliquod ꝛ abſtergere ꝛ deopilare. nec eſt mirum ſi hoc poteſt a
C mara violenter exiſtens. ¶ Serapion. Ego non vidi medicinam meliorem in morbis canis rabidi quando datur ex ea qualibet die vncia vna trita ꝛ cribrata cū vncia vna myrrhe: ꝛ cum vncijs duobus pulueris cancrorum fluuialium adustorum in principio egritudinis anteq̄ꝫ timeant aquā. Et hec quidez planta ꝯtraria eſt venenis mortiferis: et au
D fert nocumentū eorū cū auxilio dei. ¶ Dyaſcorides. Gentiana eſt acris ꝛ calefactoria: ꝛ relaxans acrimonia ꝛ amaritudine ſua parū
E expellens: ꝛ ſerpentes fugans. ¶ Radici eiꝰ virtꝰ eſt calida ꝛ ſtiptica. que radix. ʒ. ij. cum pipere ꝛ ruta ꝛ vino accepta morſibꝫ venenatis occurrit. ſucci eius. ʒ. ij. accepta doloribꝫ laterum ꝛ conquaſſationibus vtiliter. ꝓdeſt ſicut collirium ſuppoſita. Radix facit aborſum. Vulneribus impoſita medetur. Succus eius ſicut licinium inunctus tumorem oculorū compeſcit: maculas corporis tollit.
F ¶ Radix vero infuſa in aqua diebꝰ quinq̄ꝫ. ꝛ poſtea cocta q̄ꝫdiu virtutẽ ex ea dimittit cõfricatur: ꝛ ſic deliquatur. poſtea aqua ipa recoquatur q̄ꝫdiu mellis ſpiſſitudinem faciat:
G ꝛ reponit̃ in vaſe fictili ad vſum. ¶ Paulus. Gentiana calida eſt ꝛ ſicca in tertio gradu.

¶ Capitulum. ccxviij.

GEneſtra. Jo. meſue. ca. de geneſtra. ꝛ vocat̃ capiſtrū arborꝫ. ꝛ ẽ arbor mõtana: ſup cuiꝰ ſtipitẽ eleuat̃ denſitas fuſciū multe rotūditatꝫ. ꝛ dū plicant̃ nõ patiunt̃ fracturas. Vñ ligant̃ ex eis arbores ꝛ ꝓducunt flores ſiĺes figure lunari citrinitatis multe. Et ꝓferūt folliculos ſm ſemitā orobi hñtes ſemia diſtincta ſic lẽtes. ¶ Inq̄t Dya. ca. eſt ꝛ ſic. cõplexiõis in. ij. ꝛ ſemẽ eiꝰ eſt calidius: ꝛ ĩ flore eiꝰ ꝛ ſtipite ẽ hūiditas ſuꝑflua cū virtute inciſiua: q̄re multiplicat vomitū. Et ſunt oẽs partes eiꝰ ꝯturbatiue: inciſiue: ſubtiliatiue ꝛ ꝓuocatiue. ¶ Paulus. ca. de geneſtra. Eſt alia q̄ vocat̃ geneſtra fri. ꝛ ſic. cõplexiõis: ſiĺis geneſtre ſupiori: ſꝫ mĩor ẽ. ꝛ hꝫ ſtipites mĩores ꝛ anguſtiores. ꝛ albū florẽ facit.

¶ Operationes

¶ Dyaſ: Semẽ geneſtre ꝛ flos bibitꝰ cū mul A
ſa hũores vomitibꝫ purgat. ¶ Gal. Fructꝰ ge B
neſtre ꝛ baculorꝫ ſuccꝰ laxatiue nõ debiliter
eſt ꝯtutꝫ. ¶ Jo. meſue. Per vomitū ꝛ ꝑ ventrẽ C
educit flegma. ꝛ cū fortitudĩe vehemẽti mate
rias q̄ ſūt ĩ iūcturꝫ. ¶ Et mūdificat renes ab D
oĩbꝫ ſupfluitatibꝫ. ꝛ ꝓuocat vrinā fortẽ: ꝛ frã
git lapidẽ ĩ renibꝫ ꝛ veſica. ꝛ nõ ꝑmittit mate
rias figi ĩ eis neq̄ lapidẽ deſari. ¶ Et qñ flo E
res eiꝰ ꝯtriti ꝓmiſcẽt̃ cū melle roſarꝫ aut cū ouo

ſorbili reſoluūt ſcrofulas. ⁊ oximel ex eiſ aut
F ſemis ipſi⁹ ſoluit apata ſplenis ¶ Et ſi freq̄n
tat̄ vomit⁹ cū eis. ꝑuenit ſciatice ⁊ podagre
⁊ dolori renū. Doſis ei⁹ eſt ⁊ ꝓprie flos a.ʒ.ij.
vſq₃ ad.v. ſemini ei⁹ a.ʒ.ij. vſq₃ ad.iij.vel.iiij.
G ¶ Dyaſ. Semen ei⁹ ⁊ flos bibitus cū mulſa
H humores vomitib⁹ purgat. ¶ Paulus. Vir-
tutē h₃ ꝯſtringēdi. ad fluxū mēſtruorū valet
fomētū ex aq̄ decoctiōis ei⁹. ſuppoſitorium
etiā ex puluere eius ⁊ ſucco plātaginis. valet
etiā ꝯtra diſſinteriā p̄dictum fomentum.

Capitulum.ccxix.

Gith. Haymo. Gith ē gen⁹ leguminis
ſil̄e cimino i q̄ntitate: ſ₃ nigri coloris
⁊ i pane dulcorādo imponit̄. ¶ Dyaſ.
Gith ē herba q̄ in ſegetib⁹ creſcit. hn̄s ſemen
nigrū minutū: odore ſuaui. relaxat eni ⁊ cale
facit. ¶ Plate. Ca. eſt ⁊ ſic. in. ij. g. Et ē herba
q̄ inter frumētū orit̄. ſemē nigrū ⁊ q̄ſi triangu
lū facit. Aliq̄ntulā h₃ amaritudinē. vn̄ diure
tica eſt. ꝟtutē h₃ diſſoluēdi ꝯſumēdi. ¶ Pli.
li.xx. Gith ex grec. alij melachiō. alij mela-
ſpermon vocāt optimū q̄ exercitatiſſimi odoris

Operationes

A ¶ Dyaſ. Gith potatū vrinā ⁊ mēſtrua ꝓuocat
lūbricos expellit. impoſitū ꝟo tumores aut
duricies ſoluit. Eſt etiā deſiccatiuū ac lepto
micū. ¶ Lepras ac ꝟrucas appoſitū tollit. pi B
gues ac glutinoſos atq₃ ꝯſtipatos hūores di
gerit. ¶ Catarrū ſanat calefaciēdo ſi puluis C
ei⁹ liget̄ i lintheolo ⁊ ad nares ſepi⁹ apponat̄
vt ex eo odoret̄ Lūbricos āt enecat comeſtū
vel cōtuſū extrinſec⁹ vētri appoſitū. ¶ Pla D
tea. Cōtra opilatōnē epatꝭ ac ſplenis. ⁊ renū
ſtrāguiriā: diſſurriā: yliacā paſſionē. ⁊ dolorē
ſtōachi ex vētoſitate dat̄ vinū decoctōis ei⁹
⁊ puluis ei⁹ i cibis. Valet ⁊ ꝯ emorroidas in-
flatas. ¶ Cōtra lūbricos etiā dat̄ puluis ei⁹ E
cū melle. vꝫ ⁊ ꝯ vermes auriū. ¶ Pli. Medet̄ F
ſerpētiū plagꝭ ⁊ ſcorpionū. Illiniti ex melle ⁊
aceto reperio. Incenſoq₃ ſerpētes fugari. bi
bit̄. ʒ.i. ꝯ araneos. ¶ Capitꝭ dolores illitū ex G
aceto et infuſum narib⁹: dentiū dolores co-
ctum cum aceto mitigat.

Capitulum.ccxx.

Gummi arabicū. Sera. li. ag. ca ſani
gli arabi. i. gūmi arabicū. Et ē gūmi
q̄d reperit̄ ſup arborē acacie. ſicut alie
gūme. q̄ arbor noiat̄ amgailē. ⁊ meli⁹ ex eo ē
q̄d ē ex hac arbore ſil̄e ꝟmiculis i figura ſua
Color ei⁹ eſt ſicut vitrū clarꝫ. ⁊ nō h₃ lignū. ſe
cundū ꝟo poſt ipm̄ ē albū: ſ₃ illud q̄d eſt ſimi
le ſordiciei reſine pini eſt malū. fri. eſt ⁊ ſic.

Operationes

A ¶Sera.auc. Sal'.vna ē virt⁹ ei⁹ q̄ desiccat
τ alia ē ṽtus ei⁹ q̄ ꝯglutinat:τ aufert aſperita
tē:τ frāgit ṽtutes medicinaꝝ acutaꝝ.τ lenit
aſperitatē pectorꝭ:τ ſtringit vētrē:τ fortificat
inteſtina:τ meliorat oſſa fracta qñ fit emplm
cū eo.τ ꝯuenit malignitati vlceꝝ pulmonis.
B ¶Et auc. Habix. Dicit ꝙ ē bu.paꝝ τ retinet
ventrē qñ nimis fluit.τ ꝯglutinat inteſtinū.i
q̄ ē tenaſmon.τ ꝯſolidat oſſa fracta qñ fit em
plaſtrū cū eo.τ ſedat tuſſim qñ retinet̃ i ore et
C tráſglutit̃ qd̄ inde ſoluit̃.¶Aut ſi miſcet̃ aliq̄-
bꝫ medicinis ꝯferētibꝫ ad tuſſim τ vlceribꝫ pul
D monis qñ bibit̃ ex eo.¶Conuenit obtalmie τ
rectificat medicinas laxatiuas qñ miſcet̃ cū
E eis.τ ꝓhibet acuitatē eaꝝ.¶Et frāgit vomi-
tū q̄ ꝯuenit ab eis.τ q̄ntitas doſis ei⁹ ad tuſ
ſim.τ ad retinēdū vētrē aureos.i.τ qñ miſcet̃
F cū alijs medicis ē aurei.v.¶Bulcaſim eben
aben azarin.li.qui dr̃ ſeruitor. Forma aſſandi
gūmi arabicū ē ſicut omēs alias gūmas.qui
vult aſſari gūmi arabicū oportet vt frāgat il
lud i fruſta ad magnitudinē orobi. deinde ac
cipiat patellā τ calefaciat eā:τ auferat ab ig-
ne.τ ponat ſup eā gūmi arabicū:τ miſceat be
ne ſine itermiſſiōe donec albeſcat.τ ſi nō albe
ſcit ꝑma vice.iteꝝ calefaciat patellā τ vt pri⁹
donec fiat albū.τ eodē mō fit ex alijs gūmis

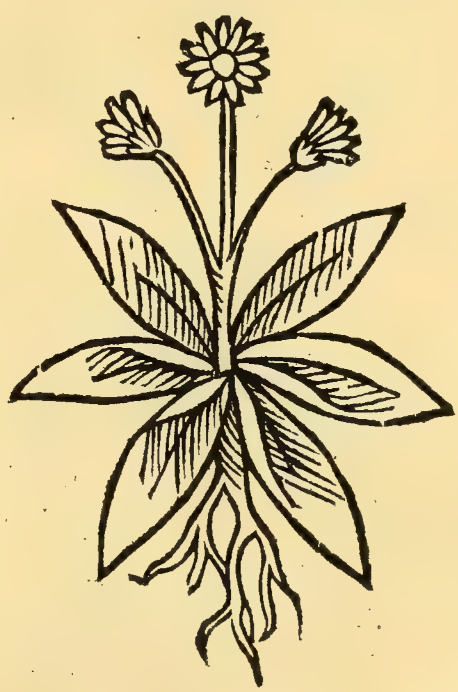
¶Capitulum.ccxxi.

H b Auſer vl' bauſor. Aui.i.ij.li.ca.
facit q̄ ſcribit̃ bauſuꝝ:ſꝫ in ara.
eſt bauſer Et bauſor ē lacticini
um q̄ddā τ nō eſt taxus:vt q̄dā
dicūt vel ſpēs ei⁹:ſub cui⁹ vm-
bra periclitant̃ dormiētes:vt Dyaſ.dicit Nā
bauſor eſt lacticiniū.τ taxus ē arbor magna
τ vmbrifica.

¶Operationes

¶Sera.li.ag.ca.bau. Dauſor ē planta hñs A
lata folia.τ naſcit̃ in vno tp̄e anni.τ hꝫ ꝯcauū
qd̄ egredit̃ ab oculis ramoꝝ ſuoꝝ τ a locꝭ flo
rū ei⁹.¶Et colligūt ab eo hoīes rē ꝯuenien- B
tē.τ ſucco ei⁹ ē amaritudo.τ egrediunt̃ ab ea
mala ſicut teſticuli cameloꝝ ¶Et egredit̃ ab il C
lis pomis q̄dā res adurens:ita ꝙ nō pōt fie
ri cauteriū cū re meliori ea.¶Et implent̃ ex D
ea culatre τ puluinaria.τ noīat̃ etiā arbor ei⁹
coberea.τ qñ incidūtur folia bauſor emittit
tūc lac qd̄ colligit̃ in mēſe Maij.Et ponunt̃
in eo coria:τ nō remanet pilus in eis. et vnū
vas implet̃ ex duabꝫ impreſſiōibꝫ ¶Et lignū E
bauſor eſt leue groſſum rectū pulchrū τc. Ali
us bauſor eſt vna ex ſpeciebus titimalli.

¶Capitulum.ccxxii.

Hermodactilus. Joh. meſue. Hermodactilus ē radix herbe mōtane. ⁊ ei⁹ ali⁹ longus ſicut digit⁹. ali⁹ rotūd⁹: ſed melior eſt rotundus. ⁊ ei⁹ alius alb⁹. ali⁹ rubeus. ali⁹ niger: ſed melior ex his eſt q̄ eſt alb⁹ vere albedinis intus ⁊ extra. ⁊ q̄ eſt groſſus ⁊ duriciei mediocris. Aliter aūt facti mali ſūt. Sera. li. ag. ca. Sturagen. auc. Dyaſ. Sturagen ſiue ſuragen. i. hermodactilus ē herba que floreſcit in fine autumni. ⁊ eſt eius flos alb⁹ ſimilis in figura ſua flori croci. Deinde emittit folia ſimilia folijs bulbi in q̄b⁹ ē humiditas adherens manui. ⁊ habet ſtipitē in longitudine vnius palmi porrectū. ei⁹ color eſt alb⁹ declinans ad nigredinē. ⁊ h₃ radicem cuius color eſt niger ad rubedinē declinans. ſed qn̄ aufert̄ cortex apparet radix interius alba: mollis: dulcis ſaporis: ⁊ plena humiditate. que grece vocat̄ coliricon: vt appa ret in ꝓpria lr̄a. Eſt aūt radix ip̄a rotunda ſimilis cepe bulbi. ⁊ radix ip̄a habet in medio ſui ſciſſurā ex qua egredit̄ ſtipes ſup̄ quē eſt flos. multū naſcit̄ in loco q̄ dicit̄ charin. et in terris q̄ dicunt̄ guagna. Et hec radix et alia operat̄ vt īfra. ¶ Paulus ca. de hermo. Hermodactili ſunt calide ⁊ ſicce in ꝑncipio ſecū di gradus. Herba eſt ⁊ circa radices eius tuberoſitates inueniunt̄ q̄ colligi debēt ⁊ vſui reſeruari. In eſtate colligunt̄ ⁊ reſeruant̄: per annum vnū ſeruari poſſunt. Sunt autem eligendi qui ſunt albi ⁊ ſolidi. Habet autē virtutem diſſolutiuam: cōſumptiuā: attractiuā.

Operationes

A ¶ Serapion auc. Galieni. Radix hermodactili que eſt alba intus ⁊ extra eſt melior. ⁊ habet virtutē laxatiuā.
B ¶ Et aqua in qua bullierit: verum malus eſt ſtomacho. Et ꝓfert doloribus iuncturarū ⁊ podagre. Exhibēdus eſt habentib⁹ iuncturas molles ⁊ nimis humidas.
C ¶ Idem auctoritate Meſaſurugen. Albus eſt bonus. Sed rubeus occidit: non q꞉ nimis frigidus ita q꞉ narcotiſet: q꞉ ſi hoc eēt nō eſſet laxatiuus.
D ¶ Aben Meſuay. Rubeus occidit vlcera antiqua ⁊ confert variolis
E ¶ Habix. Et melior ex eo eſt qui eſt exteri⁹ ⁊ interi⁹ alb⁹. ⁊ quando frangit̄ eſt fractio ei⁹ facilis ⁊ nō dura. Niger vero ⁊ rubeus ſunt ambo interficientes.
F ¶ Paulus. Purgāt autem principaliter flegma. Contra arteticam ⁊ podagram: cyragram ⁊ iliacam paſſionē. ⁊ morb⁹ ex flegmate nō exiſtente ſe. valet benedicta acuta ex hermodactilis: yeralegodion: theodoricon: anacardina.
G ¶ Cōtra ſciaticam podagrā ⁊ cyragrā ſuccus feniculi cum melle decoquatur: et cū tali melle den̄t. ℥. ij. hermodactilo ℥. ʒ. ℥. i. ſeminis feniculi ⁊ fiat electuarium quod more benedicte poteſt ſumi. ¶ Et nota q꞉ ī doſi debēt poni vncie due vel tres hermodactili. ¶ Contra yliacā paſſionem fiat decoctio mellis addita aqua ne exuratur: ⁊ ne mel exeat: ⁊ ex illo melle additis. ℥. ij. hermodactili ⁊ cynamomi def pulvis hermodactili: ſupfluā carnē corrodit.

¶ Puluis eius cōficiatur cū ſapone gallico ⁊ licinium intinctū fiſtulis. imponat̄ etiā puluis eius cretico. Conficiatur cū aliqua mellicina cerebrum confortante. Et fluellum de bombace intinctum narib⁹ ſi immittitur cerebrum confortat: ⁊ polipum corrodit.

¶ Johānes meſue. Solutiōe educit flegma groſſum: ⁊ a iūcturis ꝓprie. Et eſt medicina magna artetice ⁊ podagre ſumptus: ⁊ cathaplaſmatus: ⁊ ꝓprie cum farina ordei.

¶ Et vitellis ouorū aut mica panis pinguis ⁊ vitellis oui. Et vſus eius impinguat corp⁹ ⁊ augmentum efficit in ſpermate.

¶ Et eſt medicina bona vulnerib⁹. abſtringit enim ſordes eorū ⁊ conſumit carnes putridas in eis. Doſis eius eſt ab aureo vno vſq₃ ad duas. Cōſeruatur aūt ꝑ annos tres.

Capitulum. ccxxiij.

HErmerocalles. Platearius. Herme-
rocalles: id est planta vt bulbus emati-
cus q̄ manducatur. fruct⁹ eius est si-
cut narciscus. differens ab eo in flore tantū.
¶ Dyascorides ca. hermerocalles. Herme-
rocalles aut cathalepten velut bulbus emati-
cus. Folia habet ⁊ hastā similē lilio. in initio
cū inceperit apire flores liliȷ ostēdit tres vel
quattuor: sed postq̄ floruerit viridez facit co-
lorem bonū ⁊ odoratū. Radix eius i magni-
tudine similis est bulbo: sed paulo maior.

Operationes

A ¶ Dyascorides. Hec si bibita fuerit: humo-
B rem sordidū matricis excludit. ¶ Menstruis
imperat. Folia eius carbaplasmatibus ad-
bibita combustionibus medicantur.

Capitulum. ccxxiiij.

HErba paralisis. Platea. Herba pa-
ralisis: siue herba sancti petri siue pa-
ralitica siue artetica: q̄ oīa idē sunt. ⁊
est herba cui⁹ folia florere incipiūt tp̄e hye-
mis: q̄ se extēdūt i terra q̄si citrina vt alia fa-
gus. florē citrinū ꝑfert ca. ē ⁊ sic. cōplexiōis.

Operationes

¶ Dyasco. Hec herba doloribus medet̄ mem- A
broꝝ. Foliū ei⁹ ⁊ flores hūida ⁊ non sicca q̄n
ponunt̄ sup empetiginē ⁊ pannū expellit eos
⁊ resoluūt oēm supfluitatem. ¶ Et ꝯuenit ha- B
bentibus catarrū: ⁊ mitigat dolorē capitis illis
q̄ sunt frigide cōplexiōis. ¶ Et oleū ei⁹ est iu- C
uatiuū in hyeme. ⁊ si hn̄s calidā cōplexionē:
odoret nimiū de ipso cū est viridis. ¶ Idem D
Aben mesuay. Confert humiditatibus ⁊ fle-
gmati salso ⁊ senibus frigide cōplexiōibus: ⁊ cō-
fert doloribus iuncturaꝝ. ¶ Remouet loq̄lam E
amissam ꝑpter apoplexiā vel paralisim i po-
tu sumptum eius succus auriū .i. vel .ij.

Capitulum. ccxxv.

HErba grassula. Actor. Herba grassu-
la est herba de q̄ inuenit̄ maior ⁊ mi-
nor. Et minor est vermicularis. de q̄
habetur in cap. vermicularis inferius de V.
Maior est herba habens folia tenera ⁊ pin-
guia: in quoꝝ superficie est borra.

Operationes

¶ Valet ꝯ ignis arsuras. succ⁹ ei⁹ curat rami- A
cē pueroꝝ. ¶ Si accipiant̄ folia grassule ⁊ ci- B
me oliuaꝝ ⁊ terant̄ subtilr̄ cū axūgia porci re-
centi. ⁊ exp̄mat̄ p petiā: ⁊ buliat̄ cum modico
vino albo q̄bus admisceat̄ mastix ⁊ olibanū: et
postea vngat̄.

¶ Capitulum.ccxxvj.

hb Erba fetida. ⁊ ē herba ſubtilib⁹ folijs ſi
ſilis herbe q̄ vocat abrotanū plēa ſe-
minib⁹ ſimilātib⁹ ſemīb⁹ lūbricoꝝ. ſa-
poꝛ ei⁹ vgit ad amaritudinē nociuā: guiſ odo
ris. ⁊ ſapoꝛ ei⁹ ē amar⁹ cū aliq̄li ſalſedine ⁊ ſti
pticitate pauca. ⁊ ē calidioꝛ abſinthio: ⁊ debi
lioꝛ abrotano.

¶ Operationes

A ¶ Eſt mala ſtomacho: ⁊ claudit oꝛificia vena
rū matricis: ſic q̄ cathaplaſmata ſupra ven-
B trē calida. ¶ Conſtringit ſanguinē exeunte
poſt partum: ⁊ tempoꝛe menſtruandi.

¶ Capitulum.ccxxvij.

hb Erūdina ſiue barūdina. Actoꝛ. Ha
rundinā ponit Iſido. iter arboꝛes. ⁊
hoc (vt videt) ꝓpter q̄ſdā ſpeciales. q̄
rū tāta craſſitudo ⁊ magnitudo eē dꝛ: vt ex il
lis naues ⁊ edificia fabricent. De ceterꝭ autē
dictū ē apud Iſid. iter herbas incultas ⁊ in
ter ſatiuas. ¶ Alex. i epl'a ad Ariſto. Poſt vi
ctoꝛiā nr̄am de Dario rege obtentā: acceptꝭ
centūq̄nq̄gita ducib⁹ indoꝝ: q̄ breuitates iti
neꝝ nouerit: cū pgerem⁹ p̄ter flumē apparu
it. cui⁹ ripā barūdo pedū ſexagenum veſcie-
bat. pinoꝝ: abietūq̄ȝ vincens in craſſitudine
roboꝛa: eaq̄ȝ indi vtunt ad edificia. Aqua ve
ro fluminis guſtu elleboꝛo amarioꝛ erat. quā
nec hō bibere nec pecus etiam ſine toꝛmēto
poterat. Deinde vidimus hoīes nauiculis p
flumē vehi rotūdis ex barūdine: q̄ nob oſten
derūt vbi dulcem aquā poſſemus inuenire.

¶ Operationes

¶ Pli. li. xvi. Harūdines p̄matū tenēt inter A
aq̄ticos frutices frigidis gaudētes. Belli pa
ciſq̄ȝ experimētis neceſſarie ſūt: atq̄ȝ etiā in
delicijs grate. His eñ oꝛientales ppl'i bella
ꝯficiūt dū ſpicula calamis addūt. ¶ Nullus B
aūt ſagittꝭ aptioꝛ eſt calam⁹ q̄ȝ i rheno bono
nienſi amne cui pl'ima ineſt medulla: ponduſ
q̄ȝ volucre. Cōtra flat⁹ q̄ȝ paruica ex libra. q̄p-
pe nō eadē gr̄a belgicꝭ. ¶ Hec eſt creticis cō C
mēdatiōib⁹. q̄ȝq̄ȝ preferant indi. q̄ꝝ alia q̄buſ
dā videt natura: q̄ñ ⁊ haſtaꝝ vicē p̄bēt addi-
tis cuſpidib⁹. Harūdo deniq̄ȝ indica arboꝛe-
am hȝ amplitudinē: q̄lis videt in tēplis. Fo-
lia vero breuia. nauigioꝝūq̄ȝ vicem preſtāt) ſi
credimus) internodia ſingula. ¶ Pli. li. xvij. D
Illa q̄ naſcit in india ⁊ ſyria odoꝝ vnguēto-
rūq̄ȝ cauſa. Vrinā mouet cū gramine vl' apij
ſemine decocta. mēſtruaq̄ȝ citat motu. ¶ Hy E
dropiſi prodeſt ac tuſſi etiam ſufficit.

¶ Capitulum.ccxxviij.

IUſquiamus. Iſido. Juſqamꝰ eſt herba ſic a grecis appellata ſed a latinis herba calicularis dicitᷣ: eo ꝙ caliculi eiꝰ i figura cancaroꝝ naſcantᷣ vt ⁊ mali punici. quoꝝ oꝛa ſerrata ſunt. hn̄tes intrinſecꝰ ſemina papaueris ſilia. Hec herba ē inſana. vocatᷣ eo ꝙ vſus eius ꝑiculoſus eſt. deniqꝫ ſi bibatᷣ vel edatur inſaniā facit vel ſomni imaginem turbidā. Dyaſ. ſm̄ trāſlationē noſtrā ca. de Juſquiamo. Juſquiamꝰ frutex eſt paruus haſtam habens groſſiorē et folia lata et oblonga diuiſa nigra ⁊ aſpera. iuxta cuiꝰ haſtas ſunt capita plena ſemine. Sed iuſquiami tria ſunt genera. vnū purpureū floꝛeꝫ habens: ⁊ ſemē nigrū: folliculos duros ⁊ ſpinoſos. Alteꝝ vero floꝛes mellinos hꝫ ⁊ folliculos molles. ſemē obꝛufum ſic̄ eriſmon. Ambe vero iſte maniā ꝑſtant ⁊ narcotice ſunt et minus vſuales. Tertiū vero genꝰ eſt cuius vſus frequētatur. folia hꝫ pinguia ⁊ mollia: ⁊ chili. ſucci plena: floꝛes albos ⁊ ſemen albuꝫ ꝓferens. Naſcitᷣ in locꝭ maritimis ⁊ in ripis. ſemen vero vtile eſt albū: qͦd minꝰ ſi inuentū fuerit rufum fecundatᷣ. Nigrum vero inutile eſt. ſemen eiꝰ ⁊ folia exiccantᷣ. haſta ipiꝰ tunſa ⁊ expꝛeſſa. Hic ſuccus in ſole ſiccādus eſt. qꝛ vtilis eſt vſui poſt annū. ſemen eiꝰ ſiccū in calida miſſum tunditur et exprimitᷣ. eſt vero ſuccus melioꝛ viridis qꝫ ſiccus. Multi vero farine triticee ſuccum eius admixtum factꝭ trociſcis reponunt. Galienꝰ octauo ſimplicium farmacoꝝ ca. de Juſquiamo ſm̄ trāſlationem arabicam. Juſquiamus cuiꝰ ſemen nigrū eſt. ⁊ ſignū ſuꝑ hoc ꝙ ſit ſemen nigrum eſt ꝙ flos eius vergit ad rubedinē. facit maniā ⁊ ſubeth. Ille vero cuiꝰ ſemen ſubꝛufum eſt: cognoſcitᷣ in hoc ꝙ flos eiꝰ eſt citrinus. ⁊ eſt ꝓpinquus ꝑmo in virtute. ⁊ ꝓpter h̄ opoꝛtet ꝙ caueatur ab his ambabꝫ ſpeciebꝫ: ⁊ nō vtatur qͦs eis: qꝛ nō eſt iuuamentū in eis: ſed occidūt. Juſquiamus vero habens ſemē album ⁊ floꝛem albū. eſt cōueniens vſui medicine. ⁊ eſt in tertio gradu fri. ⁊ ſic. in. ij.

¶ Operationes

¶ Dyaſco. Utilis eſt ſuccus ſemini viri i volutario. Confectionibus colliriozum mixtꝰ reuma viſcidum ⁊ calidum compeſcit. A

¶ Doloꝛem aurium mitigat. Stericas cauſas medendo cōpeſcit mixtꝰ polente. vel vt cathaplaſma adhibitꝰ tumoꝛes podagricos ſpargit. B ¶ Semen eiꝰ omia ſimiliter facere nouit. maxime tuſſientibꝫ ſubuenit ⁊ catharrum ſoluit. reuma oculoꝝ ⁊ doloꝛē cōpeſcit obulo vno cū ſemine micomis et mulſa mixtus ⁊ bibitus fluxui matricis ⁊ ſanguinem reijcientibꝫ opitulatur. C ¶ Semen eius ſolū podagricis auxilium vino mixtum ⁊ cathaplaſmatibꝫ adbibitū: tumoꝛē teſtiū ⁊ mām̄aꝝ ſoluit. D ¶ Multꝭ alijs cathaplaſmatibꝫ neceſſario miſcetᷣ. folia eiꝰ maxime cū polenta mixta ⁊ in cathaplaſmatibꝫ adhibita doloꝛem tollūt. cum vino bibita ter aut quater febꝛes empialas ꝓhibet. E ¶ Cocta ſicut olus ⁊ comeſta ſtatim maniā faciūt. Radix eius cocta in aceto doloꝛem dentium oꝛi retenta mitigat. F

¶ Capitulum.ccxxix.

IUniperus. Iſido. Juniperus grece dicta eſt. ſiue qꝛ ab amplo in anguſtū finit. ſiue eo ꝙ ꝯceptū ignē diu teneat. ita ſi pꝛune ex eiꝰ cinere cooperte fuerint vſqꝫ ad annum perueniant. Piro enim grece id eſt ignis latine. Juniperus auteꝫ alia parua eſt. alia magna. Pli. li. xij. Piperis granū cuiꝰ arboꝛ i italia naſcitᷣ. Juniperi baccꝭ mire viin trahētibꝫ adulteratᷣ. Sera. li. ag. cap. balbilhalach. i. iuniperꝰ ē vna ex ſpeciebꝫ cipreſſi maſculi. Et oēs ſūt q̄ttuoꝛ ſpēs. ⁊ ſūt iuniperꝰ ⁊ habel. i. ſauina ⁊ zerbi ⁊ gara. i. iunipe

rus q̄ noiat̃ arconas. Eſt ex ea alia magna:
alia parua. ⁊ bꝫ fructū quendā: cuiꝰ fructus
eſt magnꝰ ſicut Rabach. ⁊ in lr̃a babel dicit
ſicut zaroꝛ. ⁊ q̄dā cuiꝰ fructꝰ eſt paruus ſicut
faba. niſi qꝛ ip̄e eſt rotūdus totꝰ. Sal. vi. ſim.
far. ca. de iunipero. Virtꝰ arboꝛ huiꝰ eſt ca.
⁊ ſic. in. iij. gra. ſed caliditas ipſiꝰ fructꝰ ē ſm
hoc. ſed ſiccitas eius eſt in p̄ncipio tertij Et
idem Sera. Sauina eſt illa q̄ dicit̃ bꝛachos
ſiue bꝛacheos: ⁊ nō habet fructū. ⁊ nos de il-
la dicemus in ca. Sauina. infra de s. Sed
zerbin eſt illa que dicit̃ padras. ⁊ habꝫ fructū
ſilem fructui cipꝛeſſi. niſi qꝛ eſt minoꝛ eo ſatꝫ.
Et eſt ex zerbin parua ſpinoſa. ⁊ fructū ſimi-
lem fructui iuniperi: cuius magnitudo eſt ſi
cut granum mirti: ſed eſt rotundū. et virtus
zerbin eſt ca. ⁊ ſic. in. iij. gradu. Sed gara eſt
ſpecies parua reſpectu zerbin. Memoꝛia eiꝰ
veniet in ca. laurus de. l.

¶ Operationes

A ¶ Archeutos ſiue Arconos. Juniperus ma
gna ⁊ parua. Ambe calefaciūt ⁊ ſubtiliant. ⁊
p̄uocāt vꝛinā. Et q̄n fit fumigatio cū eis ex-
pellit venenoſa reptilia. Et habet fructꝰ: cu-
ius q̄dā reperit̃ in magnitudine auellane. ⁊ q̄
dā in magnitudine fabe. niſi qꝛ eſt rotūdus: ⁊
habet odoꝛē bonum. ⁊ eſt dulcis habens in
ſe aliq̄ntulū amaritudis. ¶ Dyaſ. ca. de iuni- B
pero ſm trāſlationē grecā. Juniperus arboꝛ
alia ē parua: alia magna: ſed vtreq; acrioꝛis
ſunt v̄tutis atq; mictualis ⁊ inſenſibilis.
¶ Auer. q̄nto colliget ca. de iunipero. Juni- C
perꝰ q̄ vocat̃ abel ca. ē ⁊ ſic. in. iij. gra. ¶ Pau D
lus ca. de vernice. Gūmi ipiꝰ arboꝛꝫ ē vernix
¶ Itē Dyaſ. Prunis impoſite fumigio. ſerpē E
tes fugāt. fructꝰ eiꝰ iocūdus eſt ⁊ odoꝛis ſu-
mi ſi in oꝛe detinet̃. ⁊ euſtomachus eſt. ⁊ coꝛa
ci vtilis eſt. tuſſim ſedat. ¶ Ventrē ⁊ inflatio- F
nes ſedat. toꝛtiōib; alia bibita ſubuenit. Cō-
tra venena p̄ſtat auxiliū. diureticū eſt illi ad-
iutoꝛiū. Spaſmatib; ⁊ reumatib; prodeſt.
¶ Offocatiōes ſtericas tollit. Appellat̃ autē G
a grecis archiotides. ſuccꝰ eius medet̃ vipe-
ra vexatis. ¶ Succꝰ eiꝰ exuſtus atq; cū aq̄ H
illinitꝰ leprā deſpuit. Elimatio autē ligni eiꝰ
potui data interficit. Lacrimus eius potui
datus tuſſim: ventrē atq; perotidas ſanat.
¶ Auer. abel p̄uocat vꝛinā ⁊ mēſtrua plꝰ oīa I
alia re donec facit mingere ſanguinē. Et fa-
cit aboꝛſum ⁊ extrahit fetū moꝛtuū. Pro iſta
ſpecie lege Sauinam infra de s.

¶ Capitulum. cxxx.

Viube. Aui. li. ij. ca. iniube. melioꝛes
ſūt. maioꝛes eaꝝ frigide ſūt in pꝛimo

equales in ſiccitate ⁊ humiditate. et ſunt de-
clinantes parum ad humiditatem. Et nutri
mentum earum ⁊ digeſtio ſunt difficilia. Et
ſermo quidem in eis bonus eſt ille quem di-
xit Galienus. Non reperi iniubas in conſer
uanda ſanitate ⁊ remouenda egritudine ali-
quid operantes. ſed reperi eas difficilis di-
geſtionis ⁊ pauci nutrimenti.

Operationes

A ¶ Auicenna. Confert acuitati ſanguinis ca
lidi: ⁊ extimo ꝙ illud eſt propterea ꝙ ingroſ-
ſant ſanguinem ⁊ viſcoſum faciunt ip̄m.
B ¶ Et illorum extimatio qui putant ꝙ ip̄e cla
rificent ſanguinem ⁊ lauent eum: eſt extima-
tio corrupta ad quam ego non declino.
C ¶ Idem. Conferunt pectori ⁊ pulmoni. Sūt
mali ſtomacho difficilis digeſtionis. Exti-
mant quidam ꝙ conferunt dolori renum et
veſice.

Capitulum. ccxxxi.

Iuncus. Serapion libro aggrega.
ca. Dis. aucto. Dyaſcoridis. Dis: id
eſt iuncus. Eſt herba cuius due ſūt
ſpecies. Una ipſarum habet acutas ſummi-
tates. ⁊ iſta etiam ſpecies ſimiliter diuiditur
in duas. quia ex ea eſt que non habet fructū.
Alia eſt que habet fructum nigrum ⁊ rotun-
dum. ⁊ canna huiꝰ ſpeciei eſt groſſior ꝗ̄ can-
na alterius. Et eſt tertia ſpecies que habet
cannam groſſiorem adhuc ⁊ magꝫ cannoſaꝫ
ꝗ̄ ſupradicte due ſpecies. ⁊ hꝰ ſpeciei fructꝰ
qui eſt in ſūmitatibꝫ eius eſt ſimilis fructui
iunci ſupradictarum ſpecierum.

Operationes

¶ Idem aucto. Galieni. Huiꝰ herbe ſūt due A
ſpecies. vna earū eſt ſubtilior ⁊ durior. ⁊ alia
groſſior ⁊ melior. ¶ Fructꝰ huiꝰ ſcd̄e ſpeciei B
facit dormire. ſed ſpecies p̄ma eſt ſiliter dua
rum ſpecierum. Una que nō facit fructum: ⁊
nō eſt in ea iuuamentuꝫ aliqđ in medicina. ⁊
alia facit fructū: ⁊ facit ſomnū: niſi ꝙ eſt de-
bilior ꝗ̄ prima. ⁊ iſta ſpecies facit ſodā. ¶ Et C
ſubſtantia iſtarum duarum ſpecierū eſt com
poſita ex terrea pauca frigida pauce frigidi
tatis. ⁊ ſubſtantia aquoſa ca. pauce caliditā-
tis. Et deſiccat ⁊ infrigidat: ⁊ eſt narcotica.
¶ Et due ſpecies qñ aſſantur in igne: ⁊ ſumū- D
tur in potu: ſtringūt ventrē: ⁊ abſcindūt ſup-
fluitatē menſtruorū: ⁊ deſiccant qđ deſcēdit
ex humoribus ad partes inferiores.

Capitulum. ccxxxii.

Iudaica. Dyaſ. ca. hierob. i. Iudaica
Et eſt herba porrecta virgultꝫ vltra
cubitū geniculoſis cū folijs p inter-
ualla diſtantibꝫ tanꝗ̄ quercus inciſis ⁊ ſub-
albidis. Uires habet acres ⁊ mictuales.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Facit ad capitis ⁊ epatꝭ dolorem. Et ad ſerpentis morſum ⁊ aranearum ⁊ rabidi canis. Calculus expellit.
B ¶ Hydropicos ſanat: vulnera recentia ſuppoſita curat. facit ⁊ ad eos q̇ induratas venas
C habent. ¶ Et cibum reijciunt propter parotidas ſtrumas collo ligatur.
D ¶ Yctericos ſanat. ℥. i. ex ſucco foliorū ⁊ nardi. ℥. iiij. ⁊ paululum myrrhe ex aqua ſciatis. iij. potui data. radicem huius qui ſecum habuerit a ſerpente tutus erit.

¶ Capitulum. ccxxxiij.

INcenſaria. Dyaſcorides. Incenſaria herba eſt facta ſicut arnogloſſa. ſed aſpera ⁊ ſuper terram ſpanſa. cuius odor eſt ſicut odor thuris habens in coſtis aliqualem piloſitatem: ⁊ albedinē ſicut enula. Et folia habent formā aliqualiter cordis naſcentia.

¶ Operationes

A ¶ Dyaſco. deſiccat humiditatem pectoris: ⁊
B confortat neruos. ¶ Et valet ad corizam.

¶ Capitulum. ccxxxiiij.

INdicus. Sera. li. aggre. ca. Nilech. auct. Dyaſco. Eſt de ipo domeſticꝰ ⁊ ſilueſtris. Et domeſticus eſt ille quo tinctores vtuntur. Cuiꝰ foliū eſt ſimile folio plantaginis. niſi ꝙ eſt magꝭ viſcoſū ⁊ fortioris nigredinis. ⁊ habet ſtipitē longitudinis brachij vniꝰ. Sed agreſtis aſſimilatur domeſtico. niſi ꝙ foliū eiꝰ eſt magꝭ ſimile folio lactuce. ⁊ habet ramulos longos plures graciles cū multꝭ ramuſculis: quoꝝ color tēdit ad rubedinem. ⁊ in ſummitatibꝫ ramoꝝ ſunt vagi nole multe ſimiles linguis. Et eſt in eis ſemen. ⁊ habet florem paruū ſubtilem. Et idē aucto. Sal. Domeſticꝰ eſt ille quo vtuntur tinctores. ſapor eius eſt amarus: ſtipticꝰ: ⁊ ꝟtus eius eſt q̄ deſiccat fortiter ſine cacumine. Et idē auc. Aloeſme. Eſt arbuſtū puluerulentū: eleuatur cū ſtipite ſuo longitudīe vnius brachij. ⁊ hꝫ germina ramoꝝ. In ſūmitate ſua ē flos ſicut flos coriandri: ⁊ ſiccatur ⁊ teritur. ⁊ ponitur cū alcanna. Dicūt quidā ꝙ achlem: id eſt indicus eſt arbor nilet chatis. ⁊ neſme ſūt idem. Et idem aucto. Iſaac henaram alcat ⁊ neſme ſunt idē. Et eſt halbac. ⁊ eſt plāta habens foliū longū plus q̄ʒ foliū ſalicis. Et aſſimilatur folio faſcoli colorꝭ quaſi aurei: ſed maius eſt. ⁊ eſt calidū ⁊ ſiccum ⁊ ſtipticum.

¶ Operationes

A ¶ Sera. auc. Sal. Virt⁹ indici incarnat ⁊ reſoluit ⁊ cōglutinat vlcera q̄ ſunt in corporib⁹ duris. etiā ſi fuerint in capitib⁹ muſculoꝝ. et abſcindit fluxū ſanguinis ⁊ diſſoluit ⁊ minuit apata mollia. et cōfert vlcerib⁹ putridis ⁊
B corroſiuis. ¶ Idē auct. Dyaſ. Emplaſtrū cū folijs ei⁹ cōfert apoſtematib⁹ ⁊ vlcerib⁹. Nā in pncipio ipoꝝ cōglutinat ea ſua caliditate.
C et abſcindit fluxū ſanguinis. ¶ Et curat formicā et beriſipilā. Et agreſtis fortioris ē ꝟtutis. et cōfert ſpleneticis qn̄ bibitur. et fit emplaſtrum cū eo. et iuuat plus q̄ꝫ primus.

Capitulum. ccxxv.

Iſopus. Platearius. Iſopus ē ca. et ſic. in. iij. gra. Virtutē habet ſm folia et flores: nō ſm radicē. In eſtate cū flores pducit colligit. in vmbroſo et nō fumoſo loco ſuſpendit ⁊ deſiccat. in medicinis abiectis ſtipitib⁹ flores ⁊ folia ponunt: p annum ſeruant. virtutē habet diureticā diſſoluendi: attrahendi: conſumendi.

Operationes

A ¶ Iſi. Iſop⁹ ē herba purgādis pulmonibus apta. Vn̄ in veteri teſtamento aſpgebant cū faſciculis iſopi q̄ agni ſanguīe volebāt mundari. Naſcitur i petris herens ſaxo radicib⁹,

¶ Papias. Iſopus eſt herba humilis: calefa- B
cit ⁊ flegma deducit. eius radicib⁹ nihil fortius et penetrabili⁹ inter ſaxa. ¶ Platearius. C
Contra tuſſim frigidā valet vinū decoctiōis eius et ficuū ſiccaꝝ. ad idē valet electuariuꝫ qd̄ fit ex ea ſcꝫ ex iſopo. ¶ Auicē. Iſop⁹ alia D
eſt montana. alia ortiua calida et ſicca in tertio. et eſt ſubtilis ſicut origanū. Potus eius calorē bonū facit. et eius gūmera veſtigia in facie abſtergit. Cū vino bibita reſoluit apoſtemata dura. ¶ Cōfert pectori ⁊ pulmōi pati- E
entib⁹ diſſurriā et tuſſi antiq̄. Soluēdo aūt educit flegma et aſcarides ⁊ vermes. ¶ Va- F
let etiā ſpleni et ydropiſi. decoctio ei⁹ cū aceto et oximelle ſedat dolorēꝫ dent. Et vapor decoctiōis cū ficis cōfert ſonitui auris. Et ipa etiā cocta fit emplaſtrū: tarſati ⁊ ſanguini mortuo ſub palpebra. ¶ Cōſtantin⁹. Iſo- G
pus cali. eſt et ſic. i tertio gra. Succus eius cū ficub⁹ coctus: et melle ⁊ ruta bibit⁹ apoſtemata pulmonis anhelit⁹ et duricies. tuſſim et catarrū ad gulā de capite deſcendentē curat. lumbricos occidit. Apozima cum melle groſſos humores diſſoluit. ¶ Idē. Si cū H
ficub⁹ ſiccis vtatur: et ventrē humectat ⁊ cutem clarificat. Cū aceto cocta ſi os tm̄ abluatur: ex ea dolorē dentiū amputat aurib⁹ inde fumigatis dolorem et ſonitum placat.
¶ Raſis. Iſopus vt origanū valet. Pectus I
et pulmonē purgat. Aſmati quoq ⁊ tuſſi antique confert. Flegma et vermes e corpore educit. ¶ Plinius libro. xxvi. Iſopi qnq ra- K
mi cū duob⁹ rute ac vicis trib⁹ decocte toracem purgat. ¶ Iterum. Iſopi faſciculus cū L
quadrante mellis ad tuſſim decoquitur.

¶ Capitulum.ccxxxvi.

Yſopum humidū. Dyaſco.ca.de yſo po humido ſm trāſlationē noſtram. yſopi cerotū eſt q̄ſi ſordes.⁊ ſuccus lanarū ſuccidarū q̄ hoc modo colligiṫ. Lane ſuccide ⁊ ſordiſſime mox detunſe mittunṫ in vas aquā calidā hn̄s.⁊ ſic accendiṫ ignis vt aliq̄d ferueat: deinde refrigeraṫ.⁊ qđ ſupna-tauerit in modū pinguedinis abradiṫ manu: ⁊ vas ſtanneū abſtergiṫ.⁊ ſic ip̄m vas repleṫ pluuiali aqua ⁊ coopertū tenui lintheo ad ſolem biduo poniṫ.⁊ ſic tertio die aqua delim-pidaṫ ⁊ reponiṫ. Adulteraṫ cū pinguedine et cera.ſ; intelligiṫ ꝙ ſincerū odorē lano ſucci-de ſeruat. Sera.li.aggre.cap. Cenfaraffab. Et eſt pinguedo q̄ eſt in lana.q̄ fit in hūc modum. Accipe lanā ſuccidā vel mollem: et la-ua eam cū aqua calida:⁊ in ſole calido.et ex-prime totū qđ in ea eſt ex ſorde.⁊ pone ſordiciem illā in vaſe habēte orificium latū:⁊ p̄iice ſup eam aquā infundens ab alto cum impe-tu vt ſpumā faciat. Deinde agita agitatione forti vt multā faciat ſpumā ſup aquā abſter-ge aquā marinā cū ip̄etu donec ſpuma ſedeṫ om̄o:⁊ tunc tolle pinguedinem ſupnatantē;: ⁊ pone in vaſe terreo.deinde proiice i vaſe iterum aquā aliam ⁊ agita ſicut feciſti primo.et proiice ſup ſpumā eius aquā marinā:⁊ dimitte ſedari ſpumā ⁊ collige eam. Et facias hoc quotiens ſpumam videꝛ.deinde accipe pinguedinem quā aggregaſti ⁊ malaxa ea; cum manibꝫ. Et ſi aliquā in eis inuenies ſordem: extrahe ip̄am aquā agitando. Et facias hoc totiēs donec videas ip̄am albam ⁊ purā pinguedinem ſine admixtione alicuiꝰ rei.⁊ cum hoc feceris pone in vaſe terreo ⁊ ſerua.

¶ Operationes

A ¶ Sera. Melior ex yſopo humido eſt illud qđ eſt molle qn̄ tangiṫ ſine aſperitate habēs odorē lana ſuccidi. Et qn̄ diſſoluiṫ nō appa-ret ibi aliqua groſſicies ſicut in adulterata. Et virtus huiꝰ eſt calefactiua: mollificatiua vlcerū iduratoꝝ.⁊ ꝓprie vlceru; matricis qn̄ miſcetur cum melle ⁊ butiro.

B ¶ Et quando fit ſuppoſitorium cum eo ꝓuocat menſtrua ⁊ expellit fetum ⁊ ſecundinam Et quando miſcetur cum ſepe anatis cōfert vlceribus ani ⁊ vlceribus virge ⁊ teſticuloꝝ ⁊ exiſtentibus circa laco illa.

C ¶ Et cōfert pruritui lacrimaliū oculi ⁊ groſ-ſiciei palpebrarum. Et ponitur in vaſe nouo ſupra lene; ignē:⁊ dimittiṫ donec veniaṫ pinguedo eius:⁊ fiat cinis.⁊ eſt conueniens ci-nis in collirijs ⁊ medicinis oculorum.

¶ Et confert morbis venenoſis ⁊ fluxui ventris antiquo ⁊ vlceribus inteſtinorum. D

¶ Et abſcindit fluxum menſtruorum: et diſ-ſoluit ſanguinem congelatum in ſtomacho. ⁊ quando ſumitur in potu mundificat vlce-ra pectoris ⁊ pulmonis. E

¶ Et quando miſcetur cum butiro ⁊ fit naſcale cum eo poſt mundificationem matricis:⁊ prohibet impregnationem. F

¶ Et qn̄ datur in potu mulieribꝫ poſt partu; facit eas adhibere ad impregnationem. G

¶ Capitulum.ccxxxvii.

Karabe. Platearíꝰ. Karabe ē gūmi arboris vt gemma vnde annuli fiunt. Unde electrum ſuccinum karabe ſub eodem ponuntur.quia electrum eſt karabe. Unde habemꝰ in alexādro capitulo de diſſinteria trociſcis dyalectrū. Itē Seruius ſup bucolicon Virgilij in egloga paſtoris dicit: ꝙ electrū ē poſt ſuccinū. Itē Caſſiꝰ felix tractatu de trociſcꝭ dicit: Trociſcos de ſuccino ⁊ eſt electrū:⁊ deſcribit trociſcos de karabe. Eſt autē gummi arboris dicte dyaſagiros.⁊ ē ſpecies populi

arboris. vt patȝ in illo capitulo agiros. verum aliud facit capitulū de populo diuerſe ſpeciei ab illo. Auicen̄. lib. ij. de eo duo facit capitula. Unum de bauro: cui conſonat capitulum de populo arbore. Aliud de bauro romano: cui conſonat capitulum de agiros. quod etiam exponit diaſcorides ꝙ eſt populus arbor. Auicēna dicit ꝙ eſt achiroſa: volens dicere agiros. ſȝ in arabico eſt achiros cuius gūmi vt dicit Auicēna: eſt karabe. Et diaſcorides dicit ꝙ ex hac arbore ſuccinū naſcitur ſm quoſdam. ⁊ in rhodanum diſtillat. ⁊ ipſum eſt electrū: vt oſtenſū eſt ſupra. Due ergo videnť eſſe ſpecies huius arboris. Una calide complexionis. Alia frigide. ſicut p vtrūq textū colligiť. ¶ Auicenna libro de virib᷒ cordis karabe. calida eſt in pmo ſicca in ſcdo. aliq volunt ꝙ ſit frigida. Paul᷒ de karabe. Karabe eſt gūmi arboris baur romani. ⁊ calefacit caliditate temperata cum pauca frigiditate. Bulcaſim eben aben azarin. libro q̄ dicitur ſeruitor karabe ſic aſſať ⁊ cōburitur. O portet ꝙ frangas karabe in fracturȝ paruis et aſſa vna vice vel duab᷒ ⁊ ſerua. Sȝ combuſtio eius eſt in hūc modū. Accipe ollam victilem. et pone karabe intus ⁊ claude os ei᷒ cū luto. ⁊ pone in igne vna nocte. deinde extrahe et vtere et tere.

Operationes.

A ¶Auicenna. Habet proprietatem confortandi cor ⁊ letificandi ⁊ repellendi cardiacam: et fortificandi ſpiritus.

B ¶Serapion. Karabe ſumitur in potu et prohibet curſum humiditatum ad ſtomachum: ⁊ abſtringit ventrem ⁊ ſtomachum. ⁊ confortat eum. ⁊ abſcindit fluxum ſanguinis. Et quando cortex huius arboris inciditur minutim: ⁊ ſeminatur in letamine: oriuntur ibi in toto anno fungi ad comedendum.

C ¶Paulus. Karabe eſt gummi arboris baur romani quod quando bibitur retinet fluxum ventris ⁊ ſtomachi: ⁊ ſanguinē vndecūq fluit. Et putant quidam ꝙ ſit ſandaraca. ⁊ dicūt ꝙ karabe ſodoma huius eſt gummi. ⁊ eſt gummi funeris eo ꝙ latini ponebant ipſum ſuper corpora defunctorȝ.

D ¶Et idem auctoritate Albuherig. Caliditas eius eſt temperata cum pauca frigiditate. ⁊ habet proprietatem retinendi ſanguinem. ⁊ proprie in tenaſmone. Et confert cardiace. ⁊ ſtringit ventrem.

E ¶Et idē autoritate begde. Karabe calida eſt ⁊ retinet ſanguinē vndecūq fluentem.

F ¶Et idem auctoritate Alcazi. Suſpenditur ſup apoſtema ⁊ confert. ⁊ eſt frigida. Et confert cardiace ⁊ ſputo ſanguinis: ⁊ fluxui eius a naribus.

¶Alias virtutes inuenies in tractatu de lapidibus precioſis in capitulo Hagates. G

Capitulum. ccxxxviij.

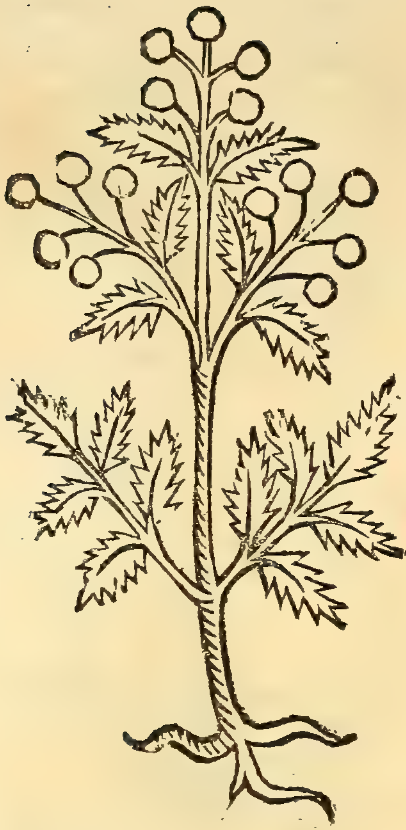
k Alendula. Plinius capitulo kalendula. ē herba cuius ſtipes plurimos habet ramos. Folia eius ſunt ſimilia folijs conizi maioris ſȝ anguſtiora et pinguiora cum aliquali viſcoſitate et odore graui: vel vt coniza. Flos eius auroſus ſimilis eſt aurigali vel butalmos. ſemina eius q̄ plurima ordinatim. poſita in capitello quodam habentia formam corniculorum: et ipſa ſemina ſunt piloſa aliqualiter. Eſt calide et ſicce complexionis.

Operationes

¶Uirtutem habet ſtringendi: confortandi: ⁊ deſiccandi. A

¶Contra dolorem dentium puluis eius ſi inuoluatur in bombice ⁊ dentib᷒ applicetur: ſtatim dolor ceſſat. ſimiliter naribus intromiſſa vermem qui eſt in dente occidit. B

¶Contra roſulas pedum valet fomentum ex ea factum. C

Capitulum.ccxxix.

k Ubube. Plini⁹ cap. de Kubube. Ex eis ſunt domeſtice ⁊ ſilueſtres. Sunt eñ fructus cuiuſdã arboris in partib⁹ Indie naſcentes. Et ſunt triũ generum. Sũt enim ſilueſtres q̃ ſunt minores. ⁊ ſunt ſaporis acuti ſicut piper. ⁊ ſunt graues intus plene breuis ſtipitis. Sunt etiã alijs ſuperiorib⁹ ſilueſtres maiores põderoſe ſiliter et plene amari ſaporis: ſup̃iorib⁹ meliores. Sunt alie q̃ ſunt domeſtice oĩb⁹ p̃dictis laudabiliores. Interius inanes leuis põderis lõgi ſtipitis: modice amaritudinis. In ſũmitate habẽtes planiciẽ aliquã: ⁊ vbi iungit̃ ſtipiti cõcauitas eſt q̃dã cũ maſticat̃ fumoſitas q̃dam euaporabilis ad cerebrũ aſcendit. Cũ ſimpliciter ponit̃ iſta intelligit̃. Uirtus eſt in folijs ⁊ in ſemine ei⁹ calide ⁊ ſicce temperate. ¶ Serapion li. aggre. ca. kubebe. Kubube eſt planta habens folia mirte domeſtice. niſi quia ſunt latiora eis. ⁊ ſummitates eoꝝ ſunt acute: ſicut ſummitates lancee. Et habet fructũ rotundũ aliq̃ntulum depreſſum ⁊ latum. Inter folia eius repertuꝫ: qđ q̃n maturat̃ vergit ad rubedinem inter ip̃m ⁊ granũ triangulũ. ⁊ hꝫ ramulos ſiles ramis plante dicte laros: egredientes ab vna radice ſic agreſtis. difficile frangibilis. lõgus circiter brachium vnum. plenus folijs. ⁊ fructus ei⁹ ponticus declinans ad amaritudinẽ. ⁊ color eius declinat ad rubedinẽ. Et idem poſtq̃ congregaui inter ſermonẽ Dyaſcoridis ⁊ Galieni ſup omnem herbam inueni q̄ Galienus non memorauit mirtum agreſtem. Et Dyaſcorides non memorauit kubebas. Et vidi q̄ deſcriptio Galieni ſup kubebas eſt deſcṗtio Dyaſcoridis ſuper mirtum agreſtem

Operationes

¶ Sera. Semen ei⁹ bibitũ vrinã ꝓuocat: mẽſtruis imperat. calculos veſice frangit. A

¶ Ictericis ⁊ cephilargicis medicat̃. Radix ei⁹ cum viridis eſt a multis pro ſparago comedit̃. que amara eſt ⁊ diuretica. B

¶ Et idem auctoritate Galieni. Eſt medicina ſimilis ſu. in ſapore ⁊ virtute. niſi quia eſt ſubtilior. multũ ideo fit aperitiua operationum q̃ ſunt in corpore toto. C

¶ Et prouocat vrinam: ⁊ mundificat renes a lapide qui generatur in eis. Et eſt bona gutturi. ⁊ ſtringit ventrem. D

¶ Paulus capitulo de kubeba. Kubeba valet contra frigidum reuma. ⁊ confortat cerebꝝ et curat apoplexiam. E

Capitulum. ccxl.

Lactuca. yſidorus. Lactuca dicitur eo ꝙ habundantia3 lactis exuberet. ſeu ꝙ lacte nutrientes feminas implet. Hec et in viris veneris vſum coercet. ¶ Platearius. Lactuca cibarioꝝ vſui competit ſemen eius medicine. quod frigidius eſt ipſa herba. Iudicantur autem ab auctoꝛibꝫ omniū herbarum temperatiſſima. ¶ Palladius libꝛo ſcdo menſe Januario lactuca ſerenda eſt. vel Decēbri. vt planta eius Februario trāſferatur. Itē Februario ſeritur vt poſſit apꝛili menſe transferre. Sed certum eſt eam toto anno bene ſeri ſi locus ſit letus. ſtercoꝛatus. irriguus. anteq̄ pangatur radices eius reſecemus equaliter. ⁊ liquido fimo linamus. Vel q̄ iam pacte ſunt nudate letamen accipiant. Amant ſolū ſubactum. pingue. humidum. ſtercoꝛatum. ¶ Auicenna in capitulo Lactuca. Et ſunt eius tres ſpecies. Vna eſt que vocatur agreſtis. quā greci ſarralliam vocant. Cuius tyrſus in modum ſecundi eſt. Et eſt ſpecies ſcariole ſicut apparet ibidem. Alia ſpecies dicitur lactuca azini. quā ſi vis ſcire lege capi. xxxij. Ancuſa ſupꝛa de A. Et alia ſpecies q̄ dicit̄ Lactuca domeſtica que oībus eſt nota. de qua hic loquimur. Galienus ſexto ſimpli. far. cap. de lactuca ſm tranſlationem grecam. Lactuce domeſtice virtus eſt que infrigidat ⁊ humectat ſicut aqua non extranee. ſed ſicut aqua ſtagnoꝝ vel lacunarum: vel fontanarum. Et ipſa eſt que generat ſanguinem bonum. Lactuca agreſtis eſt ſimilis domeſtice: niſi quia ſtipitem habet maioꝛem. ⁊ folia eius ſunt albioꝛa foliis eius et ſubtilioꝛa ⁊ aſperioꝛa. Et ſapoꝛ eius eſt amarus: et eſt in virtute ſua ſimilis papaueri nigro

Operationes

A ¶ Serapion lib. aggre. cap. Hakas. i. lactuca. Virtus lactuce domeſtice eſt ꝙ ꝯuenit apoſtematibꝫ calidis ⁊ heriſipile. Et ſemen ei⁹ qñ bibit̄ abſcindit diſtillationē humiditat̄ ſpermatis. Et ꝯuenit pollutioni que fit in ſomnis.

B ¶ Et idem auctoꝛitate Galieni in lib. de cibis. Lactuca generat ſanguinem bonum in fine bonitatis. Et ego quidem comedebam lactucas quando eram iuuenis: quia in ſtomacho generabatur colera. et ſic infrigidabam ipſu3. ⁊ tunc etiam poſtq̄ ſenui comedo eas elixas. Ideo quia non reperio aliquam herbam cum qua poſſum curare vigilias ſicut cū ipſa. Humoꝛ vero qui generatur ex ea eſt frigidus ⁊ humidus. Et neq3 ex ea accidit nocumentū ſicut ex aliis oleribꝫ. ⁊ non ſtringit ventrē nec laxat. quia nō habet ſtipticitatē nec ſalſedinem neq3 acuitatem.

C ¶ Idem q3 auc. Dyaſ. Lactuca domeſtica eſt bona ſtomacho: ⁊ infrigidat vētrē: ⁊ facit doꝛmire. ⁊ ꝓuocat lac. Et qñ ipſa decoquitur eſt magis iuuatiua. et qñ comeditur ſic euellitur ſine ablutione. conuenit illis qui conquerunt̄ de ſtomacho ſuo.

D ¶ Et aſſiduus vſus comeſtionis earū obtenebrat viſum. Et qñ fit emplaſtrū cū ea conuenit apoſtematibꝫ calidis: ⁊ heriſipile. dūmodo nō ſit vehementis inflāmationis.

E ¶ Sed ſemen eius bibitur ⁊ valet cōtra fluxū ventris. ⁊ extinguit libidinem ⁊ pollutionem ſeminis in ſomnis. Sed qñ lactuca emiſerit ſtipitem ſuum tunc efficitur virtus ſucci ⁊ lactis ipſius ſimilis virtuti lactuce agreſtis et papaueris nigri.

F ¶ Et idem auct. Ruffi. Lactuca q̄dem curat egritudines q̄ fiūt ab ebꝛietate qñ ſumit̄: ȝ ipſa nocet inteſtinis. ⁊ lenit ventrē. ⁊ abſcindit libidinem. ⁊ facit doꝛmire.

G ¶ Item qñ coquit̄ cū oleo zizamino. ⁊ comedit̄ expellit yctericiā. ⁊ eſt medicina bona opilationibꝫ nariū ⁊ coꝛize qñ comedit̄ in ieiunio cocta cū oleo. ſinapiū ⁊ lac lactuce domeſtice cū emittit ſtipitem abſtergit vulnera q̄ fiunt in tunica coꝛnea. Lac vero lactuce agreſte poſitum in fronte inducit ſomnum.

H ¶ Et qñ fit collirium cum eo lacte iuuencule conuenit vlceri coꝛnee. ⁊ placat doloꝛem capit̄ ⁊ ꝓuocat menſtrua. ⁊ curat moꝛſum rutele ⁊ ſcoꝛpionis.

I ¶ Galienus. Calidis flegmonibꝫ cōgruit: nec non paruis heriſipilationibus: non tamē potens eſt maioꝛibꝫ ſufficere. Eſt autem ex cibis ſedantibus ſitim. Semen vero bibitum cōtra gomoꝛream. i. effuſionem ſpermatis cohibet. Vnde ⁊ ſomniantibus datur ſicut etia3 ſemen agreſtis lactuci liquoꝛem citius colligit caliginem. necnon inſuper vſtionibus apta eſt ſubiuncta cū lacte femineo.

K ¶ Et idem ſcdo libꝛo de cibis. cap. de Lactuca ſm tranſlationem grecam. Noſſe aūt opoꝛtet ex omnibus oleribus paucisſimū ⁊ chacochimum ſanguinem generantibꝫ ex lactuca nō multum quidem neq3 cacocemum. non tamen euchimū perfecte ſanguinem generari: comedunt aūt ipſam vt ad multū quidem crudam. qñ autem extiterit circa pꝛoductionem ſeminis eſtatis tempe pelixatam in aqua dulci offerūt cum oleo ⁊ garo ⁊ aceto. aut cum aliquo ſalſamentoꝝ. Et maxime quecūq3 eoꝝ que cum caſeo pꝛeparantur.

L ¶Utuntur autem ipſa ⁊ anteq̄ȝ in ſtipitē impetuauerit p aquam elixantes: ſicut ⁊ ego nūc incepi: ex q̄ dētes habeo prauos. ſciens em̄ aliquis amicoꝝ in ꝯſuetudine q̄dem mihi ex multo tempe olus h̄ laboroſam autē nūc habens maſticationem induxit decoctionem.

M ¶Utebar autem lactucis in iuuentute quidē calefaciente mihi continue ſuperiori ventre infrigidationis gratia.

N ¶Auicenna li.ij.cap̄.de lactuca. Ex ea eſt domeſtica ⁊ ſilueſtris. Et illa que eſt ſilueſtris eſt ſimilis in virtute papaueris nigri.

O ¶Et idem auctoritate Salieni. Non eſt infrigiditate eius que domeſtica vel ortulana eſt applicatio ad vltimum.

¶ Capitulum.ccxlj.

Lacca. Plateari⁹. Lacca eſt gūmi arboris: quod defertur a partibus vltra marinis. quo tinguntur panni colore rubeo. Habet virtutē extenuatoriam. Et eſt calide et ſicce complexionis in tertio gradu. Serapion libro aggregatoris capitulo Lec. auctoritate Dyaſcoridis. Lec eſt gūma arboris que naſcitur in terris arabū. ⁊ eſt in ea ſimile myrre ⁊ ſtoraci. Et habet virtutem extenuandi. Et idem aucto. Salieni. Lacca eſt gūmi arboris que naſcitur in Arabia: que eſt ſimilis myrre: habens odorem bonum. ⁊ adminiſtratur in fumigijs. et tinguntur ex ea panni rubei coloris. et dicitur tinctura illa Karmes. et defertur ſimiliter de armenia. et eſt calide et ſicce complexionis in tertio gradu. Et idem auctoritate Salieni in tranſlatiōe alba tarith. Lacca eſt gumma arboris que naſcitur in Arabia: que eſt ſimilis myrre habens odorem bonum Et idem auctoritate Raſis. Lacca cadit ex celo ſuper ramos arboris gubera. id eſt meſpili in partibus Sireff: in inſulis maris. et eſt calide et ſicce complexionis. ¶Auicenna libro ſecundo capitulo de lacca. Lacca dixerunt quidam de quibus eſt dictū Paulus. eſt gumma herbe ſimilis myrre boni odoris. ⁊ oportet ꝙ adminiſtretur cum cautela. Alij vero errauerunt et dixerunt ꝙ eſt Karabe. Uerum lacca in pleriſq̄ȝ eſt virtutis karabe. ⁊ eſt extenuatiua virtute vehementi.

¶ Operationes.

¶Dyaſcorides. Lacca cōfert aſmati: ſi puluis eius cum ouo ſumatur ieiuno ſtomacho. ⁊ confert ſpleneticis in ſyrupo ſi ponatur: et ꝓuocat menſtrua. ⁊ ꝯfortat viſum ſm̄ omnē modū adminiſtrationis eius. ⁊ cōfortat ſtomachum: et aperit opilationem ſtomachi ⁊ epatis. ⁊ curat yctericiam ex opilatione. A

¶Serapion. Lacca habet virtutem extenuandi pingues. ⁊ bibunt de ea ſplenetici ⁊ aſmatici ⁊ ꝯfert. Et qn̄ bibitur cūm mellicrato ꝓuocat mēſtrua: ⁊ abſtergit maculas que fiunt in oculis abſterſione veloci. B

¶Et curat debilitatem viſus quando miſcetur cum vino. ⁊ fit inde collirium. et eſt bona dolori dentium. et aperit opilationes. ⁊ fortificat viſcera. et tinguntur inde panni coloris rubei. C

¶Et aperit opilationem ſtomachi: et confortat eum. et confert ycteriicie. Et modus ablutionis eius eſt: ꝙ accipitur gummi eius et teritur ⁊ proijcitur ſuper ea aqua calida. in qua bulierint ariſtologia ⁊ ſquinantum. ⁊ mouetur cum piſtello ⁊ dimittitur reſidere. ⁊ eijcitur aqua. deinde deſiccatur in vmbra. et reponitur in vaſe vitreo. ⁊ ſi non clarificatur prima vice: facias ſecundo. D

¶Auicen̄. Lacca confert tremori cordis. ⁊ cōfert epati. ⁊ ꝯfortat ſtomachū. ⁊ ꝯfert ycteriicie ⁊ ydropiſi: ⁊ doloribꝫ epatis. E

¶ Capitulum .ccxlij.

LArix. yſi. Larix a caſtello liricino dicta eſt. ex q̃ tabule tegulis affixe flãmã repellunt: nec ex ſe carbones exuſte efficiunt. Pli. lib. xvi. Larix eſt arbor ex ſilueſtri genere cui folia nõ decidũt. ſic̃ nec abieti. nulloq̃ꝫ flore exhilarat̃. ptin⁹ em̃ e flore fruct⁹ gignit̃. Mõtes amat ſic̃ ꝛ cedr⁹. ꝛ eſt q̇ntũ gen⁹ eaꝝ q̃ picẽ ferũt. cui ſitus idẽ ꝛ facies. vt abieti. Hui⁹ materia lõge pſtãtior incorrupta. vis hũore contumax rube⁹. p̃terea ꝛ odore acrior. Huic quoq̃ꝫ pluſculũ erũpit liq̃ris. mellio colore atq̃ꝫ lẽtiore nũq̃ꝫ dureſcent̃. Sextum ꝟo gen⁹ eſt teda. lariciſq̃ꝫ morb⁹ eſt vt teda fiat. Om̃ia ꝟo hui⁹ genera q̃ picem ferũt accenſa fuligine in modica repente carbonẽ cum eruptionis crepitu expuunt. eiaculanturq̃ꝫ lõge. excepta larice. que nec ardet. nec facit carbões. nec alio mõ ignis vi ꝯſumit̃ q̃ꝫ lapides. Omnia quoq̃ꝫ illa ppetuo virent. Larice ſunt omniũ arboꝝ altiſſime atq̃ꝫ rectiſſime.

¶ Operationes.

A ¶ Pli. in li. vtſ. Signit ꝛ larix cauchrin ſicut ꝛ abies. vicꝫ pillulã in medicina vim vrendi habentem q̃ ꝯtinet nucleum pineis ſimilem.

B ¶ Idem in li. xvij. Serunt̃ autem ſemine nec vnq̃ꝫ degenerant larix ac cypreſſus ac palme. ¶ Palla. li. xij. Larix ad materiaꝫ eſt vtiliſſima ex q̃ tabulas ſuffigas tegulis ĩ frõte ꝛ extremitate rectoꝝ. ꝯtuliſti pſidiũ ꝯ incẽdia. Nec em̃ flãmas recipiũt aut carbones creare poſſunt.

¶ Capitulum .ccxliij.

LAppacium maius. Dyaſ. ca. de lappacio. ponit quattuor eius genera dicẽs Lappacij q̃ttuor ſunt genera vel ſpecies. Unuꝫ qđ manducat̃. ꝛ eſt illud qđ vocat̃ inſipidũ. Alterum qđ dicitur oxilappacium. et acetoſum lappacium. Et illa eſt herba q̃ vocat̃ acetoſa q̃ in locis humidis naſcitur. ꝛ in ſummitate eius ſunt folia acuta ꝛ dura. verum melius eſt qđ in ortis naſcit̃. Eſt aliud genus lappacij quod eſt agreſte. et bonum minus. ſimile plantagini ſup terram ſparſum ꝛ indebile. Eſt aliud genus qđ multi zadam dicunt. Folia ſimilia lappacio agreſti. habens et virgam minorem. ſemen ei eſt acutum ꝛ rufum ſiue ſubnigrum. ꝛ triangulatum ꝛ viſcidum. ſup virgam habentes ſemen. Sal. ſexto ſim. far. ca. de lappacio. Lappaciuꝫ dyaforetice moderate virtutis. Acutum vero lappacium mixtum ſimul ꝟo cũ dyaforetica ꝛ repercuſſiua participat quadam

qualitate. Semen vero eius habet quid ſtipti cū manifeſte: ⁊ diſſenterias ⁊ diarias ſanat: et maxime id qđ eſt acutum lappucium. Equinū aūt lappaciū in nemoribꝫ qdem generat. vt plurimū autē eſt eiuſdem quidem cum p̄dictis de bilioris vero virtutis

¶ Operationes.

A ¶ Dyaſ. Virtus lappacij vna eſt q̄ ventrē mollit crudum ⁊ tunſum ⁊ cathaplaſmatibꝫ adhibitū cū oleo roſaꝝ duricies ſpargit.

B ¶ Valet etiā ꝯ ſcabiem: empetiginē: ⁊ ſerpiginē ſi accipiat ſuccꝰ eius ⁊ oleū nucis. ⁊ pix liqda: ⁊ ſimul bulliant. ⁊ coletur. ⁊ colature addatur puluis tartari. ⁊ ſulphuris. ⁊ fiat vngentū ad apoſtemata maturandū. Lappaciū acutū tritū ⁊ ī oleo decoctū: ⁊ cū axungia ſupponat.

C ¶ Cōtra ſplenis duriciē ſuccꝰ lappacij acuti cū ſtorace liqda ⁊ armoniaco ⁊ aceto ꝯficiat ⁊ dimittat tribꝫ diebꝫ: poſtea fiat decoctio ⁊ colet: ⁊ colature addat cera ⁊ oleū ⁊ fiat vngentū.

D ¶ Aqua vel vinū decoctionis eius ſoluit opilationem ſplenis vel epatis. Cōtra ſcrofulas nouellas fiat emplaſtrum ex lappacio acuto ⁊ axungia ſimul ꝯtritis.

E ¶ Criſpelle facte ex lappacio acuto valent aſmaticis ex frigida cauſa.

¶ Capitulum. ccxliiij.

Lappaciū minꝰ ſiue rotūdū. Platearīꝰ Lappaciū rotundū dr eo q̄ ad rotūditatē tendit: ⁊ minor eſt ſup̄dicte. Ca. ē ⁊ ſic. in. iij. gdu. Paulꝰ ca. de lappacio: ex ea eſt maior ⁊ minor. Maior vocat bardanūs: et eſt maſculꝰ carēs ſemīe. Minor vocat bardana. ⁊ eſt femina faciens lappas ⁊ ſemīa adherentia pānis. aliq vocāt eam lappā inuerſam.

¶ Operationes.

¶ Dyaſ. Radix eiꝰ cataplaſmata leproſis medicat. Eius elixatura fomēto adbibita ⁊ in balneis fricata. pruriginē corpis tollit. dolorē aurīū mitigat. A ¶ In vino elixa dolorē dentium gargariſmo cōpeſcit. ⁊ cataplaſmata ſcrophas ſpargit. Et omniū ꝟtus eſt vna cū p̄dicta. B

¶ Capitulum. ccxlv.

Lapago. Dyaſ. ca. approparine. i. lapago Et eſt herba ꝟgas multas hn̄s longas et q̄drās ⁊ aſpas. folia rara ⁊ inordine poſita. ſemen eſt ei albū ⁊ rotundū ⁊ puum. in medio pertuſatū ſic vmbilicꝰ. florē habet albū Folia eiꝰ veſtibꝫ tranſeuntiū inherent. Naſcit

circa muros ꝛ ortos. Hac herba paſtores ꝓliq̃torio vtūť lac liq̃ntes. Gal. vi. ſim. far. c. apozma Apozma filiátropos vel filotropi dr̄. Dr̄ etiam lappula minuta ꝛ purpurea. mediocrit̄ abſtergit ꝛ deſiccat. habet aūt aliq̇d ſubtiliū partiū.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Succ⁹ hui⁹ herbe ꝛ ꝟgaꝝ ꝛ ſemis ei⁹ morſū mitigat ſpalāgiōis cū vino bibit⁹ ꝛ venenis occurrit. Hic ſucc⁹ aurib⁹ infuſus earū dolorē mitigat. hec herba cū axungia mixta ſcrophas ſpargit. folia āt ei⁹ ꝯſtringētꝫ ſunt ꝟtutꝫ.

B ¶ Et ꝓpterea fluorē ſanguis cathaplaſmatib⁹ appoſita medenť. ꝛ rei coherenti miſcenť.

Capitulum. ccxlvj.

Laur⁹. yſi. Laur⁹ a laude dicta eſt. vñ et olim laudea dicebať. Hac eñ cū laude victoꝝ capita coronabāť: eo ꝙ nūq̃ꝫ viriditateꝫ deponat. ſola q̄ꝫ arbor hec vulgo fulminari mīme crediť. ¶ Auic. Laur⁹ eſt arbor cali. ꝛ ſic. in. ij. cui⁹ odor redolēs. Naſciť in locis mōtuoſis hñs folia ſic̄ mirti: niſi ꝙ maiora ſūt Et ei⁹ fructus eſt rube⁹. ꝟtuſq̃ꝫ illi⁹ eſt in folijs ꝛ fructu ipi⁹. Grana ei⁹ ſūt ad modum auellane parue. In ipa tota eſt calefactio. Sed grana ei⁹ calidiora ſunt folijs. Cortex vero debilior eſt ꝛ minoris caliditatꝫ. Pla. Laur⁹ ca. eſt ꝛ ſic. Cui⁹ folia ꝟtutē hñt ꝯfortādi fructus ex aromaticitate diſſoluēdi ꝛ ꝯſumēdi. Folia exſiccata in loco vmbroſo ꝛ nō fumoſo ꝑ annū ī multa efficacia ſeruāť. fructus ꝑ duos annos. ¶ Pala. li. iij. Menſe februario ex baccis mirte ꝛ lauri ſeminaria ſunt facīēda. vel ſi facta fuerint excolēda. ¶ Sera. li. aggre. cap. gara. auc. Dyaſ. Gara. i. laurus. Ex eo eſt hñs ſtricta folia. ꝛ ex eo eſt hñs latiora. ꝛ eſt maſcul⁹. ꝛ calefaciūt ꝛ deſiccant calefactione ꝛ deſiccatōe forti. Et granū ei⁹ eſt forti⁹. ¶ Dyaſ. ca. d̄ Lauro ſm̄ trāſlationem grecam. Laurus alia eſt latioꝝ folioꝝ. alia tenuioꝝ. ſed vtreq̃ꝫ feruentis virtutis ſunt atq̃ꝫ recorporatiue. quoꝝ elixatura calida eſt. ¶ Gal. vi. ſim. far. ca. daſne arboris ſiue lauri tam folia q̃ꝫ fructus ſiccant ꝛ calefaciunt vehemēter. plus tamē fructus q̃ꝫ folia. Cortex vero radicis minus quidem acer ꝛ calidus. magis autem amarus: ꝛ q̇d ſtipticitatis habet. ¶ Iuuenalis. Laurus eſt arbor cui⁹ folijs victores coronanť. vnde lauro ꝓpter victoriā coronatus: diciť laureatus. ꝛ corona qua propter virginitatem mulieres coronanť: vocatur laureola.

Operationes

¶ Dyaſ. Elixaturā ei⁹ ſi in ſcafio miſſa fuerit ꝛ deſuꝑ ſedeat veſice ꝛ matricis dolorē cōpeſcit. Hui⁹ folia viridia ſtiptica q̄ tunſa ꝛ cataplaſmatib⁹ adhibita veſparū ꝛ apum ꝑcuſſum ꝓhibent: ꝛ oīes tumores ſpargent. A

¶ Et ſi ſynapi aut polente miſceanť et viridia bibita nauſeā ꝓuocant. ſtomachū ſubuertunt Huius bacca pl⁹ ca. eſt q̃ꝫ folia. B

¶ Et habet virtutē fortiorē q̄ tunſa ꝛ electuarij more melle collecta: tuſſientes ꝛ ptificos ortonoicos ꝛ toracis reumatiſmum ſanitati reſtituit. cum vino bibita ictibus ſcorpionū occurrit: maculas nigras detergit. C

¶ Succus eius ſurditatē auriū manere non ſinit. ꝛ incōgruos ſonos cū vino ꝛ oleo roſarū adhibita cōpeſcit. D

¶ Acopis ꝛ vnctionib⁹ calidis notabiliter miſcetur. virtutib⁹ etiam dyaforeticis neceſſe miſceť. Coriū eiuſdē arboris tritū ꝛ bibitū calculos frangit. aborſum excludit epaticis obulis trib⁹ cū vino bibitū ꝑſtat effectū. E

¶ Succ⁹ ꝟo radicis ei⁹ minus eſt acer: ꝛ tñ eſt amarus ꝛ magꝭ ſtiptic⁹. ꝓpter qd̄ lapides veſice rumpit. oīs aūt arbor vires hꝫ acriter relaxantes ꝛ calefacientes ꝛ euaporātes. F

¶ Galien⁹. Laurus lapides frangit: ꝛ epaticꝭ cōfert. bibitus cum vino odorifero in pondere trium obolorum. G

H ¶ Avi. Laur⁹ ↄfert doloribꝫ neruoꝝ oibꝫ. Li-
nit̃ ſup morfeam cũ vino. Reſoluit etiã ſodam
I ꝛ facit ad dolores aurꝫ frigidos. ¶ Raſis. Iar
.i. laur⁹. Apoſtemati matricꝫ ꝛ pũcture ſcorpio
nis: ac dolori neruoꝝ auxiliat̃. ꝙ totũ ſemẽ et
oleũ auxiliãt̃. faſtidiũ tamen ꝛ vomitum faciũt
K ¶ Cortex eius bibitus frangit lapidem.

¶ Capitulum. cclvij.

Laureola. Ubi ſciendum ꝙ aliq̃ putant laureolã nõ eſſe mezereon. q̃ꝛ ſcꝫ error dinoſcit̃ in ca. coconidion ſuperius de C. Dyaſ. ca. Daſnoides. i. laureola. habet virgas lõgas duobꝫ cubitꝫ. tenues rectas ꝛ lenes. ꝛ folia lauri ſilia. ſꝫ tenniora ꝛ viridiora. ſemen in medijs folijs hñs. Et idẽ ſm aliã trãſlationẽ. Daſnoides. i. laureola cubiti vni⁹ hꝫ lõgitudinẽ. ꝛ vgas multas ꝛ nõ fragiles ſed muſcilaginoſas. Folia ſũt illi lauro ſimilia ſꝫ molliora. id eſt flexibiliora ꝛ duriora. ꝛ nõ frãgibiliora guſtu calida exaſperãtia. Flores albos habet. ſemen vo nigrum cũ maturũ erit. Radix eſt illi inutilis. Naſcit̃ locis montuoſis. Et illud qđ de ea adminiſtrat̃ eſt radix.

¶ Operationes.

¶ Dyaſ. Daſnoides. i. laureola. folia ei⁹ ſicca- A
ꝛ viridia bibita. flegma vẽtris deponũt. vomitũ ꝓuocãt. mẽſtruis imperant. Apoflegmatiſmis maſticata ꝓſtãt auxiliũ. ſternutamẽta ꝓuocãt. ſeminis ei⁹ grana. x. bibita ventrẽ molliũt.
¶ Gal. Camedapne. i. laureola. ꝓuocat vrinã ꝛ B
mẽſtrua. Et ↄfert diſtillationi vrine ꝛ mingen
tibꝫ ſanguinẽ. ¶ Caſſius felix ca. Camedap- C
ne. Et eſt diuretica valde. Folia ei⁹ cataplaſmatibꝫ adhibita dolorẽ capitis tollũt. egeſtiões ſtomachi impoſita compeſcunt.
¶ Et tortiones anteriores cũ vino bibita po- D
tiſſime q̃ ſemia habẽt anteri⁹. poſteriores vo q̃ ſunt poſteri⁹ medicant̃. Succ⁹ eius cũ vino bibitus mẽſtruis imperat. ꝓuocat vrinã. peſſario adhibit⁹: hec oĩa facit.
¶ Victualis eſt virtutis cum folijs ſũis ſine E
floribꝫ incẽdioſe ſe laborãtes quidã captaplaſmauerunt. Que vo dicit Meſue. vide ca. cocognidion ſupra de C.

¶ Capitulum. cclviij.

Laudanũm. Dyaſco. Eſt enim genus edere. quam multi antion vocãt. Alij barbam yrcinam. quia pinguedo ei⁹ adheret barbis yrcorum. frutex eſt ſimilis cyſtereon. ſed lõgiora folia habet hec et integra

Et neſcio quam pinguedinem habet ſuper folia. Virtus eſt illi ſtiptica in folijs. ⁊ ex ea colligitur laudanū. Huius enim edere folia yrci caprarum libenter manducāt quā cum depaſcere ceperint pinguedo illa que ſuper folijs erit barbis ⁊ humeris yrcorum adheret. Et a diligentibꝫ ex ipſis collecta ⁊ in ſe redacta laudanum faciunt. Alij vero ſuper ramos ipſius funes trahunt extendentes inter ſe. Et ſi quid ex ipſa pinguedine funi adheſerit colligunt. Et ſic vtuntur tali diſciplina ⁊ manibus fricata malaxant: et paſtillos ex ipſa faciunt: qđ laudanum vocant. Eſt autem vale quod odore plenum eſt ⁊ viride: ⁊ facile ad malaxandum ⁊ pingue non habens arenam commixtam. et minime fragile. ⁊ ſimile reſine. Cuius virtus ca. eſt ⁊ hu. in fine primi gradus: prope ſecundum. Subſtantia eius eſt ſubtilis multum. ⁊ in ſapore eius eſt ſtipticitas pauca. Serapion. Caledent. id eſt laudanum. Et colligitur ex vna ſpecie ciſſos. et eſt arbuſtum quod aſſimilatur ciſtereon. niſi quia folia eius ſunt lōgiora ⁊ nigriora. ⁊ habet humiditatem que adheret manui tangentis eam in vere. ⁊ eſt ſtiptica. ⁊ ex hac ſpecie accipitur laudanum quod diſciplina ſuperiori conficitur.

Operationes.

A ¶ Galienus. vij. ſim. farma. cap. Citbus ſiue ciſtus. id eſt laudanum. Eſt autem ſubtilium partium in ſubſtātia ⁊ calide virtutis ſm primum acceſſum complete. vt eſt ſecundū: tanget propterea. virtus eius eſt que maturat. aggregat ⁊ fortificat. ⁊ ſimiliter dyaforetice eſt virtutis ⁊ digeſtiue. ⁊ vltra pdicta habet quandam ſtipticitatem breuem: propter quod cōfert egritudinibꝫ matricis. et fortificat eam.

B ¶ Et facit oriri capillos qui cadunt. propterea quia deſtruit quod eſt in radicibꝫ eoꝝ ⁊ humiditatibus eoꝝ malis. ⁊ ſtringit ſua ſtipticitate poros p quos egrediūtur pili. Fiunt enim he paſſiones propter prauos humores: viſcoſos ⁊ groſſos: quos inciſiua ⁊ dyaforetica farmaca maxime educūt ⁊ euacuāt. ſubtiliū vero partium oportet eſſe virtutē ca. ⁊ non multū ſtiptice. Nō tñ intantū ſubtiliū partiū ⁊ ſiccantium vt ſiccent et depaſcent cum humoribꝫ pter naturam aceruatis ibi naturalem humiditatē que augent capillos. ita enim non alopicias ſanabunt magis ꝙ caluiciem operabuntur.

C ¶ Necnō ⁊ laudanū incarnat vlcera difficilis ꝯſolidatōis ⁊ miſceť in medicinis ſedantibus tuſſim. Et quando bibitur cū vino veteri ſtringit ventrem. ⁊ fit ex eo fumigium ad expellendū ſecundinam. ⁊ ponitur in naſcalibus valentibus contra duriciem matricis.

D ¶ Paulus cap. de Laudano. Eſt eligendum quod eſt ponderoſius ⁊ nigrum: ⁊ qđ malaxari poteſt. Et valet etiam ſic electum contra epilentiam ſi inungatur ſpina patientis. et valet ad frigiditatem matricis ⁊ ſuffocationē: ſi mulier ex eo recipit fumum. ⁊ ſupinferiora. Valet etiam contra relaxationem dentium: ſi laudanum ⁊ maſtix conficiantur: et circa gingiuas extra et intus ponantur.

E ¶ Serapion auctoritate Dyaſcoridis. cap. ledent. id eſt laudanum. Virtus laudani eſt ca. mollificatiua. aperitiua orificiorū venarū. qñ miſceť cum vino ⁊ mirra. et cum oleo mirtino ſuper cicatrices vlcerum meliorat eas.

F ¶ Et qñ mittiť in aurē cū vino qđ dť ydromel: aut cū oleo roſaꝝ: curat dolorem eaꝝ. ⁊ fit inde fumigiū ad expellendū ſecundinam.

G ¶ Et ponitur in confectione naſcalium vel collirioꝝ matricum. ⁊ confert duriciebꝫ earum. et miſcetur in medicinis ſedantibus dolorem. et in medicinis tuſſis ⁊ vngentis.

H ¶ Et quando bibitur cum vino veteri ſtringit ventrem ⁊ prouocat vrinam faciliter.

I ¶ Auicenna. Laudanum eſt ſubtile. et eſt in eo pauca ſtipticitas. ⁊ eſt maturatiuum humiditatum groſſarū viſcoſaꝝ quas cū equalitate reſoluit in quo eſt virtus attractiua. et eſt calefactiuū. aperitiuum orificiorum venarum. et ingreditur in ſedatione doloris. ⁊ facit naſci pilos: inſpiſſat eos ⁊ prolongat eos ⁊ conſeruat proprie cum oleo mirtino ⁊ cum vino. ⁊ non facit hoc niſi quia ipſum eſt ſubtile: ⁊ profundať: et eſt reſolutiuum ⁊ mundificat corruptionem corrodentem carnem.

K ¶ Et eſt attractiuum: ⁊ attrahit materiam bonam ad pilos. verūtamen non videtur conferre caluiciei cum incipit. et caſui piloꝝ cū apparet cutis. ⁊ fluxus capilloꝝ. ⁊ non peruenit ad hoc vt ſanet alopiciam. quoniam materia alopicie non reſoluitur niſi virtute que eſt ſupra virtutem reſolutionis eius.

L ¶ Et laudanum conſolidat vlcera dure conſolidationis. ⁊ ſtillatur cum oleo roſarum in aurem doloroſam. ⁊ ingreditur in medicinis ſode ⁊ pulſationis.

M ¶ Et confert tuſſi ⁊ reſoluit apoſtemata matricis ſuppoſitum in peſſario. ⁊ attrahit fetū mortuum ⁊ ſecundinā ſuffumigatione facta ex eo in traiectorio. ⁊ qñ bibitur cum vino antiquo conſtringit ventrem ⁊ puocat vrinam.

Capitulum. ccxlix.

¶ Capitulum.ccxlix.

Latiua ſm̄ Dyaſcoridem in proprio capitulo. tirſulum habet oblongum faſcitate digiti cauum in ſummo q̄ſi ramulum diffuſum. ⁊ folia oblonga fructuȝ in ſummitate ramorum habens triangulum: et ſubrotundum in modum capparis. in quo tria grana continentur ſub membranula que intra corticem eſt.

¶ Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Granula eius. vij. vel. ix. potata ventrem viſcide purgant. q̄ſi aqua frigida ſuper bibatur coleram rubeam et flegma deponunt.

¶ Capitulum.ccl.

Lauendula eſt herba calide et ſicce complexionis. Paulus. Lauendula eſt herba omnibus nota et caret ſemine. flores vſui medicine competunt. ⁊ odorem ſuauem ⁊ bonum habent. nō habent ſuccum niſi valde parum. Radix non competit vſui medicine.

¶ Operationes.

¶ Virtus ei⁹ eſt que reſoluit et fructificat. Contra ſincopim ⁊ cardiacam paſſioneȝ ex frigida cauſa fiat decoctio eius in uino odorifero: addita aq̄ua roſaꝝ ⁊ detur patiēti. A

¶ Lauendula eſt p̄ſtans ſomnū. ⁊ ſedat dolorē q̄n̄ emplaſtrū cū ea fit ſup frontem. B

¶ Aqua decoctiōis eius potata nefreticis. epilenticis: ⁊ apopleticis cūfert. lauendula miſcet̄ diūerſis antidotis ⁊ miris et varijs odoribus grate miſcetur. C

¶ Item odor eius grauat caput ⁊ facit ſomnū Et q̄n̄ bibit̄ decoctio eius eſt conueniens illi cuius cerebrum infirmatur. D

¶ Aqua eius e floribꝫ diſtillata valet ad appoplexiam. Emplaſtrum ex eo factū cum ozimo valet puncture ſcorpionis. E

¶ Ad preſeruandam apoplexiam. Re. florum lauendule. ℥. ij. cinamomi. ſpice. croci. ligni aloes. maſticis. nuciſmuſcate. gariofili. calami. aromatici. ȝinȝiberis. roſaꝝ macis. cardamomi F

ana.ʒ.i.bulleant cū aqua roſaꝝ in vna fiola vitrea in cine calido: poſtea coletur: ꝛ paulatim cum cocleari potui propinetur,

Capitulum.ccli.

l Euiſticū. Plateari⁹. Leuiſticum eſt herba oībꝫ nota. calida ꝛ ſicca in.ij. gradu. Cuius ſemen ſiliter appellatur Et in medicinis ſemen ponit̄. Virtutē habet diureticā. virtutē qꝫ aperiendi ꝛ extenuandi. ¶ Conſtantinus in libro graduū. Leuiſticum eſt in tertio gradu calidū ꝛ ſiccū. Semen autē ꝛ radix in medicinis ponitur.

Operationes.

A ¶ Plate. Vinū vel etiā aqua decoctionis eius valet ꝯtra opilationē ſplenis ꝛ epatis: ꝛ cōtra ventoſitatē. ꝛ ꝯtra dolorē ſtomachi ꝛ inteſtinorū ex ventoſitate. Puluis etiā eius cū puluere cinamomi datus valet ad pdicta.

B ¶ Cōſtantin⁹ vbi ſup. Cibū digerit. opilatōez epatiſ aperit. de frigido humore dolorē mitigat

C ¶ Stomachi ventoſitatē ꝛ inflatiōnē rugituꝫ ꝛ intorſionē diſſoluit. Mēſtrua ꝛ vrinā prouocat. Etiā illa hba ſm Cōſtantinū habent̄ in libro de ſimplici medicina almagesti.

Capitulum.cclii.

l Euiſticū ſilueſtre. Dyaſ.ca. Thaſpiū ſm trāſlationē grecā. Thaſpiū.i. Leuiſticū ſilueſtre. naſcit̄ in tumulis ꝛ in vijs ꝛ ſup tegulas. herba eſt minuta. ꝛ folia hñs ꝛ anguſta duobꝫ digitiſ lōga. ꝛ in ſūmo diuiſa ꝛ pinguia. ſtgā in medio pferens duoꝝ palmoꝝ cū paucis ramulis. in qbꝫ fert ſemē latum ſile cartamo: ꝛ obrotundū ꝛ veluti cōquaſſatū. vñ ꝛ nomen ſumpſit. florem habet ſubalbidū.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Virtus eſt ei termātica. ꝛ potiſſime ſemini eius potui datum in acceptabili quantitate per ſuperiora atqꝫ inferiora. purgationem facit vehementer. A

¶ Sciaticis p criſtere adhibitū medet̄. bibitū menſtruis imperat. a borſum facit B

¶ Galienus.vi.ſim.far. Talapis ſm tranſlationem grecam. Eſt autem leuiſticum ſilueſtre cuius ſemen acris virtutis eſt. quia apoſtemata rumpit. C

¶ Et per anum impoſitum ſciaticis conuenit. Eſt autēz et alterum purgatiuum ſuper ꝛ ſubtus colliricorum bibitum in opiſa bi multitudine. D

Capitulum.ccliij.

l Enticula aque vl' Lentigo aque. Se
rapion li. aggegatoris cap̄. gabaleb. id
eſt: lenticula aque. ex ea eſt marina. et
ex ea eſt aque dulcis. ſ3 illa q̄ eſt aque dulc3 eſt
lenticula q̄ reperit̄ ſup aq̄uas erecta habēs cor
ticē viridē. ⁊ eſt rotūda ſic̄ lenticula: ſilis eſt ei
in figura ſua. Et reperit̄ in lapidib9 ſup aqua3
erecta: natans ſup faciem aque. Gal'. viij. ſim.
far. cap̄. facus. id eſt lenticula aquatica humi
de ⁊ frigide complexionis in ſecundo gradu
exiſtens ſm vtrūq3. ¶ Paulus cap̄. Stratio⸗
tis. Et eſt herba ⁊ naſcit̄ in ſupficie aque ſine
radice cū folijs ſimilib9 ſemperuiue: Eſt aute3
virtutis redarguentis ac remordentis. Dyaſ.
cap̄. de lenticula aque. Lenticula colorē viri⸗
dem habens: virtus eſt ei frigida.

Operationes

A ¶ Galienus. Lenticula aq̄ue habet quid ſtip⸗
ticitatis ꝓpter qd̄ vulnera poteſt cōſolidare. et
vlceribus eſt vtilis. quida3 aūt eo ⁊ ad emorro⸗
ſagias vtunt̄ ⁊ ad fiſtulas.

B ¶ Paulus. Potui data valet ad fluorē ſangui⸗
nis ex renib9. ⁊ cū aceto contrita. atq3 vt catha
plaſma adhibita.

C ¶ Dyaſcorides. Omnes tumores ſpargit. Ig
nem ſacrum extinguit: podagricis neceſſe mi⸗
ſcetur. medicaminib9 ſola. et cum polenta appo
nitūr infantibus.

Capitulum.ccliiij.

l Ens. Sera. li. ag. c. 3edens. auct. Dyaſ.
meliores ex lētib9 ſunt ille q̄ veloci9 ma⸗
turant̄. ⁊ qn̄ infundunt̄ in aqua ad mollifican
dum nō nigreſcunt. Gal'. vij. ſim. far. ca. de len
tib9 ſm tranſlationē grecā inq̄t. Lentes ſtipti⸗
cāt nō fortiter. i medio ꝑo ca. ⁊ fri. cōſiſtūt. ſiccāt
autem in ſecundo gradu.

Operationes

¶ Gal'. eodē li. ⁊ ca. ſm trāſlatiōe3 arabicā. Sa A
por ea⁊ eſt ſtiptic9 ſtipticitate pauca. ꝯt9 lentis
p̄ma ē media inter ca. ⁊ fri. ⁊ exiccat in. ij. ḡdu.
Et ipſa ſtringit ventrē qn̄ coq̄t̄ bis ⁊ ꝓijcit̄ aq̄
p̄ma. ⁊ aq̄ in q̄ coquūt̄ laxat ventrē. ¶ Et dixit B
ypo. vi. epidimia⁊ q̄ eſt tēpata in ca. ⁊ fri. ⁊ de
clinat ad calorē parump. Et ſignū i h̄ eſt q̄ nō
apparet p eā qn̄ comedit̄ aut qn̄ morat̄ in ſto⸗
macho: aut qn̄ deſcēdit a vētre infrigidatio cor
pori. ⁊ eſt compoſita ex ſuba q̄ ſtringit ventrem
qn̄ coquit̄ bis. ⁊ ꝓijcit̄ aqua p̄ma. ⁊ aqua i qua
coquunt̄ laxat ventre3. ¶ Idem auc. Dyaſco. C
Quādo comedit̄ ex ea aſſidue facit obſcuritas⸗
tem viſus. ⁊ eſt dure digeſtiōis. mala ſtomacho
⁊ accidunt ex eſu eius ſomnia mala. ⁊ eſt mala
neruis et pulmoni. ¶ Et idē Sera. auc. Me⸗ D
ſarugie. Excorticate ex his ſunt frigide: groſſe
ſtringūt vētrē ⁊ vrinā: ⁊ ingroſſant ſanguine3

C in venis: ꝛ nō ſinunt eū currere. ¶ Et idē au-
ctoritate Meſuay. Lens ipa ē frigida ꝛ ſic-
ca in pmo gradu. ꝛ cortex eius ē calida ꝛ ſic-
ca in pmo gradu. Et de ꝓprietate eius eſt mi-
nuere vrinam ꝛ menſtrua ꝓpter eius ſangui-
nis ingroſſationem.

Capitulum. cclv.

Lilium. Ambroſius. Cōſiderate lilia
agri. Quis ſit cādor in foliis: ipaqꝫ fo-
lia ſtipata quō ab ymo ad ſūmū aſſur-
gere videant: vt exꝓmāt formā ciphi. ꝛ vt au-
ri ſpecies q̄daʒ intꝰ effulgeat. que cū vallo in
circūitu floris obſepta iniurie nulle pateat.
Si q̄s hūc florē decerpat: et in folia ſua ſol-
uat: q̄ tanta ē manꝰ artificꝫ q̄ liliis ſpecieʒ re-
formare valeat. ¶ Gloſa. ſup Lucā li. xii. Li-
lia nō ſiluis ſʒ in hortꝫ naſcunṫ: nec vllū agri-
culaꝝ cultū req̄rūt ſicut ceteri fructꝰ. ſic ſcri-
ptū ē: Cōſiderate lilia agri quō creſcūt neqꝫ
laborāt neqꝫ nent. Nō laborāt colorib odorā-
do. neqꝫ nent ſibi indumēta faciēdo. ¶ Palla-
dius li. iii. In februario menſe lilioꝝ bulbos
ponemꝰ. vl' lilia antehabita ſariemꝰ ſūma di-
ligētia ne oculos circa radicē naſcētes ꝛ mi-
nores bulbulos ſauciemꝰ. Qui a mr̄e ſubtra-
cti atqꝫ ī alios digeſti ordīes noua lilieta for-
mabūt. ¶ Dyaſ. ca. de lilio. Liliū hec eſt lecci-
na quā multi in coronā ponūt. Et ē oibꝫ no-
tū: cuiꝰ flores albi ſunt ſatꝫ. Eſt aūt aliud ge-
nus lilii qd̄ vocaṫ yris ylirica. folia hꝫ ſiluio
ſilia vel gladiolo: ſʒ maiora ꝛ vaſtiora. flores
hꝫ ꝛ ſupiores inclinatos ſibiīuicē diuerſis
colorib albo. ſ. ꝛ mellino aut purpureos aut
venecino. Radices ſūt ſibi dure ꝛ curue ꝛ o-
dore bono plene. De radices colligēde ſunt
ꝛ filo inſerende. ꝛ ſic in vmbra pendētes ſic-
cande ſunt dura ꝛ breuis: ꝛ coloris rufi: et o-
doris boni. eligenda eſt in guſtu calidior.
¶ Serapion libro aggregatoris ca. Anſea:
id eſt lilium. Eſt enim calide ꝛ ſicce comple-
xionis in ſecūdo. Ex eo eſt domeſticū et ſil-
ueſtre. Sed ſilueſtris ſunt ſpecies: ꝛ nomi-
natur vna arſemetim: id eſt celeſte. ꝛ eſt albū:
quod eſt notū. De illo in pſenti ca. dicemus.

Operationes

¶ Auicena. Liliū albū ortulanū calidū ꝛ ſic- A
cum in ſcdo. In ipa eſt terreitas ſubtilis ac-
q̄rens amaritudinē. ꝛ aqueitas ita eq̄lis cō-
plexionis. Cōfert pāno ꝛ lentiginibꝫ ꝓprieqꝫ
radix eiꝰ. ꝛ mūdat faciē ac remouet eiꝰ ꝯtra-
ctionē. valet inciſiōibꝫ neruoꝝ ꝛ ſpleni. ſʒ ma-
lū eſt ſtomacho ꝓprieqꝫ oleū eiꝰ. qd̄ eſt reſo-
lutiuū: aperitiuū: lenitiuū duriciei matricis
bibitū ꝛ inunctū. ¶ Idem. Radix eiꝰ confert B
aduſtioni aque calide. quoniā exſiccatiua eſt
mollitiua ꝛ abſterſiua cū equalitate ꝯſolidat
Ex decoctione qꝫ ipius radicis fit oris col-
lutio ad dolorē dentiū. ꝛ ꝓprie illius qd̄ ſilue-
ſtre eſt. ¶ Idē. Liliū ꝯfert puncture vermiuʒ C
venenoſoꝝ: ꝓprieqꝫ ſcorpiōis. Oleū qꝫ eius
eſt tyriaca coriandri ꝛ fungoꝝ. Emplaſtrū ex
foliis cū vino factū ſup heriſipilā ꝯfert val-
de. ¶ Piniꝰ li. xxi. Liliū roſe nobilitate pxi- D
mū eſt quadā cognatiōe vnguēti: oleiqꝫ qd̄ li-
lion appellaṫ. Nulla floꝝ excelſitas maior.
Interdū cubitoꝝ triū longitudo. Alba lilia
oibꝫ eiſdē modis ſeruṅt q̄bꝫ ꝛ roſa. Nihilqꝫ fe-
cundiꝰ. vna radice q̄nq̄gentos ſepe bulbos
emittente. ¶ Sera. Cōuenit cōbuſtiōi ignis E
q̄n aſſaṫ ꝛ teriṫ cum oleo roſaꝝ. ꝛ poniṫ ſup lo-
cū cōbuſtionis ꝛ dimittiṫ donec cureṫ. q̄niaʒ
cōbuſtiones egēt medicina q̄ deſiccat ꝛ ab-
ſtergit cū temperamēto. ¶ Et eſt bonū ad in- F
carnandū oia vlcera: ꝛ mollit duricies matri-
cis. Folia eiꝰ incarnāt ꝛ abſtergūt aſterſio-
ni debiliori q̄ radix. Et q̄n coquunṫ ꝛ ponuṫ
ſup cōbuſtionem ignis. aut ſupra quodcūqꝫ
vulnꝰ faciūt incarnari vlcerationē eoꝝ. ¶ Et G
ſunt q̄dā qui infundūt flores eius in aceto. et
vtunṫ eis ad incarnādū vulnera: et cōtundiṫ
flos eiꝰ ꝛ exprimitur ſuccus eius ꝛ coquiṫ in

H aceto ⁊ melle.ita ꝙ ex ſucco fit q̃ndq̃s pl⁹ q̃ȝ
acetū ⁊ mel.¶Et eſt medicina conueniēs ad
oīme qḋ eget exſiccatiōe ſine mordicatiōe ſi-
cut ſunt vulnera magna:⁊ ꝑꝛic q̄ fiūt in capi
I tibꝫ muſculoꝝ ⁊ ad vlcera oīa q̄ ſunt diffici-
lis incarnatiōis.¶Sed alteri⁹ ſpeciei liliȷ̃ q̄
dicit̃ yris.⁊ eſt liliū agreſte ſm̄ eundē autorē
Gal.Subſtātia ē ſubtilis ⁊ mūdificat ⁊ ma-
turat.Et cōuenit ſpeciebꝫ tuſſis:⁊ facit aſcen
dere ſcreatū a pectore.⁊ curat tortiōes ven-
tris ⁊ vlcera ſordida.⁊ qn̄ bibitur cū melle ⁊
K aqua calida laxat ventrem.¶Dyaſcorides.
Flores liliȷ̃ domeſtici poſſunt emollire duri-
cies neruorū.Folia ei⁹ cocta ⁊ impoſita ad
combuſta ꝓficiunt loca.Vexatiōes ſerpen-
tum curant.Succus ei⁹ melli admixtus ac
decoctus in vaſculo nouo:vlcera vetera me
L detur.¶Galienus ſeptimo ſimpliciū farma-
corū cap̄.de lilio.Flos liliȷ̃ domeſtici cōple-
xione mixt⁹ eſt ſubtiliū partiū quadā ex ter-
reſtri ſuba.Vn̄ habet ⁊ eā que in guſtu ama-
M ritudinē ⁊ ex q̄dā aquoſa eucrita.¶Vn̄ oleū
qḋ ex eo eſt pigmentū in mordacꝫ ⁊ dyafore-
tice ⁊ mollitiue eſt ꝟtutis.ex q̄bꝫ duriciebꝫ q̄
in matricibꝫ aptiſſimū eſt.radix aūt et folia ꝑ
ſe trita ſiccāt ⁊ abſtergūt ⁊ dyaforāt modera
N te.¶Auic.de viribꝫ cordis ait:ꝙ ꝯfortat coꝛ.

Capitulum.cclvi.

Liliū ꝯualliū.Pla.Liliū ꝯualliū ē her
ba hn̄s flores bn̄ redolētes.folia ei⁹
plātagini maiori ſilia.Nec folia nec
radix vſui medicīe cōpetit:ſȝ flores ꝟtutē hn̄t
ꝯfortādi ⁊ reſoluēdi. ¶Operationes.
¶Pli.Re.flores lilioꝝ ꝯualliū lb.ſ.ponāt̃ in A
vino optimo mēſurā vnā ſtent ī infuſiōe ꝑ mē
ſem.deinde diſtillet̃ vinū iſtud ꝑ alembicū.cū
iſta aq̄ diſtillata ſume.ʒ.ij.aq̄ lauēdule.ʒ.iiij.g̃-
na piperis ro.ʒ.ſ.miſceant̃.de iſta ſume ī ſe-
ptimana.ʒ.ſ.ieiuno ſtomacho.⁊ iſta ſeptima
na nō hēbis apoplexiā necꝫ litargiā.¶Idez B
Cū iſta aq̄ etiā potes linire timpora.minuit
fluxū catarralē:⁊ ſedat ſodā.Iſta aq̄ etiā cu-
rat colicā paſſionē potatū:⁊ cōfortat coꝛ.

Capitulum.cclvii.

Lilialis.Pande.ca.xxxvi.Lilialis ē
q̄dā herba hn̄s folia ſic̄ rubea tincto
rū niſi qꝛ ſūt minora:et vt cūq̄ȝ aſpera.
expādēs ſe ꝑ terrā.ſic̄ herba gnoꝝ vl̕ rubꝫ.ei⁹
flos ē paru⁹ ſic̄ flos ſolatri hn̄s recte figurā
liliȷ̃ domeſtici.¶Aui.li.ij.ca.alguaſcē.vl̕ alu
ſen.i.herba lilialis.⁊ ē herba cui⁹ flos ē ſilis
lilio:⁊ ꝑpter hoc dr̄ lilialis.⁊ eſt ca.⁊ ſic.ī.i.g̃.

Operationes

A ¶ Idem. Lilialis deſiccat cum equalitate et abſtergit: ꝛ confert panaricio: et reſoluit totum illud cum equalitate.

B ¶ Galienꝰ ſexto de ſimplici medicina. capitulo aliſſum. Aliſſum ſiue amploſilon. dicta eſt quidē aliſſum: id eſt lilialis herba. qꝛ mirabiliter ꝯfert morſui a cane rabido: imo ꝛ iam occupato rabie ꝓpinata ſepe ſola ſanauit.

C ¶ Si quis autem vtatur in pluribus cognoſcet ꝙ dyaforeticū eſt mediocriter: ꝛ ſiccatiuum cum eo q̄d aliquid abſterſionis habet. Hinc autem aluos ꝛ eſilinas mundificat.

¶ Plinius capitulo Aliſon: id eſt lilialis ſimilis eſt rubee tinctorum: ꝛ nō diſtat ab ipſa niſi quia ipſa rami ꝛ folia ſunt minora.

Capitulum. cclviij.

Liquiricia. Theodorus priſcianus. Liquiricia eſt eligēda non multum groſſa nec nimis tenuis que in terra crocea ſit. que etiā cum frangitur leuis eſt ꝛ interius ſubalbida: ſed nigra vel viridis abijcienda eſt. ſuccus eius fortioris efficacie eſt q̄ efficitur ſic. Cū viridis eſt radix: cōcutitur bene: ꝛ in aqua decoquitur vſq₃ ad cōſumptionē poſtea exprimitur ꝛ deſiccatur in ſole. ꝛ in rotunda corpuſcula ſ̄m formā vaſculorum formatur. Alij ſophiſticant hoc modo faciunt puluerem liquiricie ꝛ coquunt in aqua ꝛ addunt mel ꝛ faciūt vt diximus. ¶ Serapion. auctoritate Dyaſcoridis capitulo ſlis: id eſt liquiricia. ꝛ eſt arbuſtū habēs ramos lōgos duob₃ brachijs. habet folia ſilia folijs arboris maſtic₃. ꝛ ſup folia eſt humiditas q̄ adheret manui. ꝛ flos eiꝰ ſimilis herbe flore dicte brachion. eſt ꝛ purpurei coloris. Et ſemē eiꝰ eſt in magnitudīe ſemīs arbor₃ dicte kalatabas. verū eſt aſperiꝰ eo: ꝛ habet radices longas in colore ſuo ſilis ligno qđ nomīatur in oriente buſſum. aut ſicut radix gentiane: ꝛ eſt in eo ſtipticitas cū dulcedīe: ꝛ exprimitur inde ſuccus. ¶ Dyaſco. ca. Glicoriza. Et ē que naſcitur in capadocia aut in ponto. Frutex eſt hn̄s virgas longas duoꝝ cubitoꝝ in qb₃ folia ſunt ſpiſſa ꝛ ſilia lentiſco: ſed pinguia ꝛ glutinoſa. florem ꝓfert iacinto ſimilē. ſemē hab₃ ſimile platani ꝛ aſperū: quod ſemē eſt latum: ſed rufum et oblongū. ſunt illi radices buſſei coloris ꝛ longe ſicut gentiane ꝯſtricte ꝛ dulces que exſiccantur vt liciū. ¶ Pliniꝰ ca. de liquiricia. Glicoriza herba ē que naſcitur ī campis. guſtu dulcis ꝛ cū dulcedine abūdāte: de qua ſuccus extrahitur: ꝛ medicoꝝ vſui ſeruatur. ¶ Caſſius felix cap. Glicoriza grece ex eo dicta ꝙ dulcē radicē hab₃. Glien enī grece dulce dicitur. ¶ Galienꝰ. vij. ſim. far. cap. de liquiricia. Maius iuuamētū qđ in liquiricia eſt: eſt in ſucco eiꝰ radicis. ꝛ ſubſtātia eius eſt ꝓpinqua ſubſtātie noſtri corporis. ꝛ valde ſimilis eſt ei. Sapor eius radicis eſt dulcis cum ſtipticitate pauca. Virtus eiꝰ fragilior eſt complexione hominis: ꝛ eſt tepide caliditat₃. ꝛ ideo eſt prope complexionem equalem. ꝛ eſt humida temperate humiditatis.

Operationes

¶ Vires h₃ relaxātes cū dulcedine ex humiditate. vnde ꝛ ſitim ſedat: ꝛ renū ꝛ veſice mitigat dolorē: ꝛ ꝓuocat vrinam et mēſtrua. A

B ¶ Et oēm tumorē tunſa ꝛ impoſita placat. ſuccus ipſe aſperdinē arteriaꝝ diſſenit. ꝛ nō ſolū tracheā₃ arteriā ſanat: ſed etiā ſcabioſa₃ veſicā. q̄ ſuccꝰ diu ſub lingua retētus glutiri debet. qꝛ eſtuationē ſtomachi tollit: ꝛ tumorē ſtomachi ꝛ epat₃ tollit ac cōpeſcit.

C ¶ Radix veſice ꝛ renū vulneratiōe₃ curat. bibita cū dulcore ſitim ꝓhibet: vulnerib₃ vtilis ē. radices ipſe maſticate ſūt ſtomatice elixatura radic₃ oīa iſta facere nouit. Ipſa radix in puluerē redacta ꝛ ipoſita pterigia detergit.

D ¶ Gal. Glico

riza aſperitas eſt remouere: nõ ſolũ ĩ arteria ſed in ſcabioſa veſica ꝓpter mediocritatẽ cõ-
E pleriõnis. ¶ Theodorus priſcianus. Valet ꝯtra oĩa vitia pectoris decoctio eoꝝ ĩ aqua: ⁊ in pleureſi: ⁊ peripleumonia. aqua decocti
F onis ei⁹ valet ꝯtra tuſſim. ¶ Ad idẽ valet electuariũ factũ ex ſucco liquiricie ⁊ melle. Liquiricia maſticata ⁊ ſub lingua retenta ſitim ⁊ aſperitatẽ ſtomachi ⁊ gutturis mitigat.

¶ Capitulum. cclix.

Liguſtici. ſm Dyaſco. ca. Ligustici multũ naſcit᷑ in liguria prouincia. vnde ⁊ nomen accepit. naſcit᷑ ⁊ in monte vicino alpibꝫ: ſed ciues panacem illum vocant. ideo q: radix eius alba eſt ⁊ odorata ſimul panaci: cui virt⁹ vna eſt cũ panacis ꝟtute. Naſcit᷑ in locis altis ⁊ aſperꝭ ⁊ vmbroſis. virgã habet longam ⁊ nodoſaꝫ ſimilẽ aneto. In qua virga folia ſũt ſimilia mellilotо. Sꝫ molliora ⁊ odorata: que folia in cucumere tenuiſſima ſunt ⁊ diuiſa. In virge ſũmitate caput eſt vmbraculoſum. Vbi ſemen oſtendit: qđ ſemen nigrũ eſt ⁊ oblonguꝫ ſicut feniculi guſtu viſcidũ ⁊ odoratũ aromaticũ.

¶ Operationes

¶ Dyaſcorides. Virtus ẽ mictualis. Radix A
ei⁹ alba eſt ſimilis panaci eracleontico ⁊ odorata. Virt⁹ eſt radici ⁊ ſemini ei⁹ calida ⁊ ſtiptica doloribꝫ omĩbꝫ intraneoꝝ occurrit.
Inflãmationẽ ſtomachi ſoluit. ¶ Ictibꝫ ve- B
nenatis opitulat᷑: vrinã ꝓuocat: mẽſtruis imperat ſi bibat᷑. antidotiſqꝫ colicis ꝓſunt aut
miſcet᷑. ¶ Radix ei⁹ tunſa ⁊ ſuppoſita idẽ pre- C
ſtat. radix ei⁹ ⁊ ſemẽ oxiporijs neceſſe miſcet᷑ cõfectionibꝫ etiã digeſtibilibꝫ vtiliter adhibet᷑: q: euſtomaca eſt. vnde multi ciues ipſi⁹ prouincie eo ꝓ pipere vtunt᷑ ꝯdituris miſcen
tes. ¶ Et multi ſemen ſiſelei ⁊ iuniculi addũt D
illi. q̇dam dicũt q̄ eſt leuiſticũ ſed falſo.

¶ Capitulum. cclx.

Limon. Pan. capi. cccc viij. Limon fructus pulchri odoratus: plen⁹ ſucco aceto valde apto ſalſamentis. Et ipſe etiã comeditur ſale conditus. nuſqꝫ memini me de ipõ legiſſe apud autorem autenticum: niſi apud Auicẽnam in quarto canone de cura febriũ acutarũ in generali: vbi iubet dari aquam acetoſitatis limonis ſalliti.

¶ Capitulum. cclxi.

Linaria. Pandecta.ca.dix. Linaria eſt herba ſimilis eſule vel lino: ꝓpter qđ vocaẜ. ⁊ differt ab eſula: qm̄ eſula lacteſcit. linaria vero nō. Vñ ꝟſus. Eſula lacteſcit ſine lacte linaria creſcit ¶ Opatōes

A ¶ Succus eius valet ꝯtra heriſipilas inunctus. ⁊ cum ſucco pimpinelle mixtus.

B ¶ Et ipa ſola valet ad cancrū trita ⁊ impoſita. ad hoc ſimiliter ſuccus eius valet.

¶ Capitulum. cclxij.

Linū. Iſi. Linū ex terre nitēti ſpē oritur. nomē ſūpſit a greco. vł ꝙ leue ſit ac molle. Biſſuȝ aūt eſt gen⁹ qddā lini nimiū cādidi ac molliſſimi qđ grece papaten vocāt. ¶ Pall. In fe. mēſe aliq ſemē lini leto ſolo ſpargūt: ⁊ lina ꝯſequunẜ exilia. ¶ Idē li. xi. In mēſe octobri ſemē lini ſeri pt ſi placuerit. qđ tñ ꝓ ſui malicia ſerēdū ñ ē: q꞉ t̄re vber exhaurit. ſȝ ſi velis loco piguiſſimo ⁊ modice hūido ferre poterẜ. aliq macro ſolo ſpiſſum ſerentes: ſi aſſequunẜ vt linū ſubtile naſcaẜ.

¶ Operationes

¶ Sera. li. ag. au. Gal. Uirt⁹ ei⁹ ē q ſubtiliat ⁊ ꝓuocat vrinā ⁊ mēſtrua. ⁊ qñ bibiẜ aut fit cū ea ēplaſtꝝ ꝯfert apatib⁹ epatẜ ⁊ orificio ſtomachi ⁊ ipi ſtōacho. Sȝ radicẜ ei⁹ ſtipticitas ē āplior ſtipticitate florẜ. ⁊ caliditas ei⁹ ē mīor caliditate ipi⁹. ⁊ ꝓpter ei⁹ ſtipticitateȝ acq̄rit qđ admiſceẜ cū medicinis q admīſtrāẜ ad ſputū ſanguīs. A

¶ Sera. au. Dyaſ. Flos ei⁹ ē ſtiptic⁹ ſtipticitate pauca calefactiu⁹: maturatiuus. ⁊ ē ca. q̄ſi ī. i. gra. ⁊ ē mediū ī hu. ⁊ ſic. B

Et ꝗ. ei⁹ ꝟt⁹ ē ꝙ ē mollificatiuū. ¶ Ser. li. ag. ca. bararichichene. i. linū ē mollificatiuū ſedatiuū doloꝝ. ⁊ cōfert egritudīb⁹ interiorib⁹: niſi q꞉ ē min⁹ in h̄ q̄ȝ camomilla. ⁊ ē mediū īter laxatiuā ⁊ ſtipticū: ⁊ admiſceẜ in eo parꝝ ꝟtutẜ ꝓuocatiue vrine. ⁊ hoc qdē apparet ī eo māifeſte qñ comediẜ aſſatū. ⁊ tūc ē magẜ ꝯueniens ad ſtrigēdū vētrē. C

¶ Et dixit ī li. de ꝯſuatiōe ſanitatẜ ꝙ qñ ſemē lini decoquiẜ ī aq̄: ei⁹ decoctio ē infrigidatiua. D

¶ Et idē au. Dyaſ. Uirtus ſemis lini ē ſilis ꝟtuti ſemis fenugreci. ⁊ qñ admiſceẜ cū aq̄ melle ⁊ oleo ⁊ ꝯficiẜ: reſoluit apata ca. ⁊ mollificat ea ſiue ſint īteri⁹ ſiue exteri⁹. ⁊ qñ fit ex eo ēplaſtꝝ cū ficub⁹ ⁊ nitro delet pānū ⁊ puſtulas albas faciei. i. papulas ſm trāſla. no. E

¶ Dyaſ. Et qñ ꝯficiẜ cū aq̄ reſoluit apata q ſūt ī radice aurẜ: ⁊ apata dura. Et qñ coq̄ẜ cū vino eradicat formicā ⁊ ſpecies vlceꝝ q dicunẜ faui. ⁊ qñ miſceẜ cū melle ⁊ pipere ⁊ vtiẜ qs eo mouet coitū. ⁊ qñ miſcetur cū naſturtio q̄ntitate eq̄li ꝯfert ſciſſurẜ vnguiū ⁊ coꝝ excoriatiōi. F

¶ Et fit cū decoctiōe ei⁹ criſtere ad mordicatiōeȝ inteſtinoꝝ ⁊ matricẜ. ⁊ mollit vētrē qñ mliēres ſedēt in decoctiōe ei⁹ ꝯfert apatib⁹ matricẜ ſic fenugrecū. G

¶ Paul⁹ ca. de lino. Linū qñ cōburiẜ. Fum⁹ ei⁹ ē ſubtil: ⁊ ꝯfert corize ⁊ ſuffocatiōi mr̄icis H

¶ Aui. li. ꝗ. ca. de ſemīe lini. Uirt⁹ eſt ei ꝓxia ꝟtuti fenugreci ī. i. ca. cōmēſuratū ī hūiditate ⁊ ſiccitate. Et dr̄ qdē ꝙ decoctio lini ē deco- I

R ctio recẽtis ei⁹. ¶ In ipa eni ẽ hũiditas ſup/
flua ⁊ maturatiuũ: ⁊ abſtergit et inflat ꝓpter
hũiditatẽ ſuã ſupfluã: ita ꝙ illud qđ ex eo fri
xũ eſt: hoc agit cũ ſtipticitate q̃ i frixo mani/
feſte cõmẽſurata: ⁊ in nõ frixo mãifeſte ꝑmi/
xta cũ lenificatiõe: ⁊ ẽ ſedatiuũ dolorũ min⁹
q̃ꝫ camomilla. ⁊ ex ipo fit emplaſtꝶ cũ nitro ⁊
bolo: ⁊ lenit pãnũ: ⁊ ꝯfert ꝯtractiõi vnguiũ ⁊
L ſciſſurꝫ ⁊ fracturꝫ eoꝝ. ¶ Et qñ ꝑmiſcet̃ cũ eq̃
li mẽſura naſturcij ⁊ ꝯficit̃ cũ melle: lenit apo
M ſtemata ca. exteriora ⁊ interioru. ¶ Et apoſte
ma qđ ẽ poſt aures cũ aq̃ cinerꝫ ⁊ ſpata du/
ra: ⁊ ꝓhibet ſpaſmũ. ⁊ ꝓprie ꝯctionẽ vnguiũ.
N cũ ꝑmiſcet̃ cũ cera ⁊ melle. ¶ Et ei⁹ ſuffumi/
gatio ꝯfert corize. ⁊ ſilr fumigatio ipius lini
ꝯfert tuſſi flegmatice. ⁊ ꝓpe qđ ẽ ex eo aſſatũ

Capitulum. cclxiij

L Ingua auis. Pla. Lingua auis ẽ ar
bor. ⁊ hꝫ folia ꝑua ⁊ acuta. ligue auis
ꝯformia: ⁊ ẽ in. i. g. ca. ⁊ hu. ¶ Ser. li.
ag. ca. liſen baſafir. i. lingua auis. Et ẽ arbor
ſilis arbori dirdar: niſi qꝛ foliũ ei⁹ ẽ lõgũ ſil'e
folio amigdali. ⁊ fruct⁹ ei⁹ q̃ dr lingua canis
ſũt racemi ⁊ palmites q̃ diuidũt̃ in cherarn⁹
ſil'es folijs oliuaꝝ: niſi qꝛ ſũt minora ſatis: et
intra quãlibet cherarn⁹ ẽ medulla ſilis ligue
auis exteri⁹ rubea ⁊ interi⁹ alba declinans
paululũ ad citrinitatẽ. ſapor ei⁹ ẽ acut⁹: mor
dicatiu⁹ cũ pauca amaritudĩe. Et q̃ ponit ei⁹
ꝩtutẽ ca. in fine. ij. nõ elongat̃ a veritate: ⁊ cõ
ueniẽs ẽ dicere ꝙ cũ caliditate ſit hũiditas:
qꝛ nõ apparet mordicatio ei⁹ poſtq̃ꝫ hñ maſti
cat̃. Et ſciẽdũ ꝙ ẽ alia lingua auis q̃ ẽ debili
tans ſtomachũ: ⁊ ꝓuocãs vẽtrẽ. ⁊ ẽ corrigio/
la maior. Et iſta nõ ẽ illa de q̃ locut⁹ ẽ Ser.
Nã idẽ Sera. i ca. de augẽtib⁹ i coitu dicit:
ꝙ lingua auis ẽ lingua paſſeꝝ. ¶ Itẽ ideꝫ dic
in. vij. i ꝯfectiõe pillulaꝝ Indaꝝ ꝙ aſſimilãt̃
pelliculi vel corticuli q̃ ẽ i medio bacce lauri
¶ Auicẽ. ca. de augẽtib⁹ in coitu. Inter me/
dullas cõputat. nõ eſt ꝗ quã ponit Serap. ⁊
Aui. herba. ſꝫ eſt ꝑma ſpẽs ꝑ Sera. deſcpta.
vnde qñ ponit̃ ſimpliciter ꝑma dꝫ intelligi.

Operationes

¶ Sera. auc. Aben meſuay. Cõuenit dolori A
laterꝫ: ⁊ ꝓuocat vrinã: auget i ſpermate: ⁊ cor
roborat libidinẽ. ¶ Et idẽ auc. Damaſceni. ⁊ B
ꝯuenit cardiace. ¶ Et idẽ auct. Bediguras. C
Auget ſperma. ¶ Et idẽ auc. Raſis. Prohi/ D
bet cardiacã: ⁊ auget ſperma. ¶ Et idẽ auct. E
Iſaac. Eſt ca. ⁊ hu. i. i. g. ⁊ delectabil': ⁊ de ꝓ/
prietate ei⁹ ẽ ꝯfortare libidinem. ¶ Et auget F
ſperma. ⁊ hꝫ virtutẽ humectãdi comeſta cũ
carnib⁹ vel alijs. valet ſilr ꝯ ſiccitatẽ pectorꝫ.

Capitulum.cclxiiij.

Lisimachion.ſm Dyaſ.ꝓprio ca. Ha-
ſtas habet maiores ⁊ fructicoſas. cir
ca quarũ nodos folia minuta habet
ſalici ſimilia. florem purpureũ aut auroſum.
naſcitur locis humectis.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Succꝰ herbe huiꝰ ſtipticꝰ ē. San-
guinē reijciētibꝫ maxime ꝓdeſt. Diſſintericꝭ
B potui datꝰ ⁊ ſuppoſitꝰ ſubuenit. ¶ Fluxũ ma
tricꝭ mulierꝭ abſtinet ſuppoſitꝰ. Naribꝫ ꝓflu
entē ſanguinē fronti illinitꝰ ſtatim ſtringit.
C Vulneribꝫ recētibꝫ pacoleſim facit. ¶ Her-
ba fumigatiōe adhita vim veneni longiꝰ ar-
D cet: ⁊ ſorices occidit. ¶ Gal.vij.ſim.far. ca.li
ſimachion p̄dn̄antē hꝫ ſtipticā q̄litatē: ꝓpter
quā ⁊ plagas ꝯſolidat: ⁊ emorroſagias ex na
E ribꝫ ſiſtit emplaſtratũ. ¶ Et aliaꝝ etiā emor-
roſagiaꝝ idoneũ eſt farmacũ ip̄m. ⁊ etiā ſuc-
cus eius adhuc magis ⁊ bibitꝰ diſſinterias
⁊ ſanguis eductiōes ⁊ fluxũ muliebrē ſiſtit.

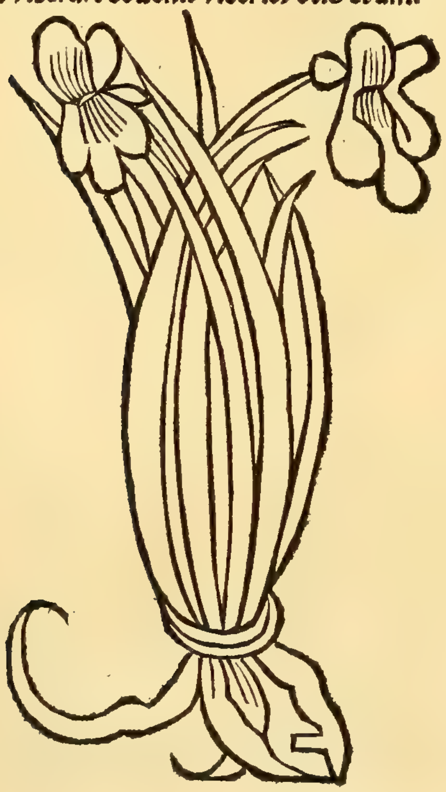
Capitulum.cclxv.

Licium. Sera. ca. hadath. i. liciũ. Ha
bet tres ſp̄ēs. vna eaꝝ eſt indica. Et
alia fit ex herba que dicitur zeriach
ſiue ſerrah. Tertia ē arabica q̄ꝫ nominā̄t ha
dath: id eſt liciũ. Et idē auc. Dyaſ. Liciũ ac-
cipit̄ ex arbore ſpinoſa q̄ habet ramos lōgi-
tudine duoꝝ brachiorũ aut ampliꝰ. Et folia
ſunt ſil'ia folijs arboris buſſirara. ⁊ hꝫ fructũ
ſil'em piperi: et eſt niger: amari ſaporis: lenis
tactu. ⁊ cortex ligni eſt glaucꝰ ſil'is licio diſ-
ſoluto. ⁊ habꝫ radices multas ꝓcedētes a la
tere ligni eiꝰ. Naſcit̄ locis agreſtibꝫ. ⁊ extra-
hit̄ ſuccus eiꝰ in hūc modũ. Terunt̄ folia ſi-
cut ſunt cũ tota arbore. aut ponunt̄ in aqua
⁊ dimittunt̄ pluribꝫ diebꝫ ⁊ coquunt̄ ⁊ expri-
munt̄. Et ſuccus ponit̄ ad coquēdũ ſup igne
donec ingroſſetur ſicut mel: ⁊ fit ſil'is ex ſuc-
co fructus eius qñ exprimit̄ ⁊ ponit̄ in ſole.
Et meliꝰ ex eo eſt illud qđ accēditur igni. et
qñ extinguitur facit ſpumā: cuiꝰ color ē ſan
guinis. Et exteriꝰ eſt nigrũ. ⁊ interiꝰ ē ſicut
crocus. ⁊ nō ē pingue: ⁊ eſt ī eo ſtipticitas cũ
amaritudine. ⁊ ex illo meliꝰ eſt Indũ ⁊ fortio
ris opationis. Adulterat̄ aũt liciũ cũ amur-
ca olei: cũ admiſcet̄ in coctura eiꝰ ⁊ cũ ſucco
abſinthei ⁊ felle bouino. Et oportet vt colli-
gat̄ ex eo q̄ natat ſil'e ſpongie ⁊ reponitur ad
opus medicinaꝝ oculi. ⁊ reſiduũ ponit̄ ī alijs
medicinis. ⁊ dꝛ q̄ indicuꝫ facit arbor licios.
Et hec arbor eſt de ſpeciebꝫ ſpine hn̄s ramoſ
erectos longitudīe triũ brachioꝝ: aut ampli
us ꝓcedētes ex radice. ⁊ ſunt groſſiores ra-
mis rubi. Et euellit̄ eis cortex facile. ⁊ color
eius apparet ſicut color ſanguīs. Et folia eiꝰ
ſunt ſil'ia folijs oliue. ⁊ ex illa arbore accipit̄
liciũ ſcꝫ ab illa que eſt ſpinoſa. Et ē apud nos
medicina q̄ſi humida ⁊ liquida. Et ſubſtātia
eiꝰ eſt cōpoſita ex virtute ſubtili. ca. ⁊ terrea
frigida: ⁊ in ſapore eius eſt ſtipticitas: niſi qꝛ
eſt pauca. Alia ſecũda ſpecies eſt q̄ fit ex ar-
bore licios ſiue ex acantum appellata. folia
quercus ſimilia atqꝫ ſpinoſa generans.

Operationes

¶ Galienus ſm tranſlationē grecā. hoc far- A
maco ad ipopiam vtuntur et ad flegmones.
qui in ano ⁊ ore ⁊ vlcerationes ⁊ herpetas et
putrediēſ: male morigerata vlcera ⁊ aureſ puſ
fluētes: ⁊ paranichia ⁊ vngues leproſos.
¶ Et idem ſm tranſlationem arabicam. vir- B
tus eius eſt que remouet q̄ in pupilla ex eo
q̄ obſcurat viſum: ⁊ cōuenit fluxui ventris.
⁊ habentibꝫ vlcera in inteſtinis. ⁊ habentibꝰ
fluxum menſtruorum. Et ponitur in medici-
nis panni que fit in facie.
¶ Et in medicinis vlcerũ ⁊ apoſtematuꝫ que C
ſunt in ore ⁊ in ano ⁊ formice. Et cōuenit vl-

ceribꝰ fraudulētꝫ ⁊ putredibꝰ vlcerꝫ ⁊ putredi
ni auriū ⁊ tenaſmoni ⁊ panatritio: ⁊ fortificat
D capillos. ¶ Sera.au.dyaſ. Uirtꝰ licij ē ſtipti
ca ⁊ abſtergit ⁊ curat obſcuritatē viſus ⁊ ſca
biē ⁊ pruritū oculoꝝ: ⁊ abſcindit curſuꝫ humi
ditatū ad oculū veniētiū curſu antiq̄ ⁊ ꝯuenit
E apātibꝰ gutturis. ¶ Et qñ linit̄ cū eo palatū:
ꝯuenit apātibꝰ gutturꝫ. ⁊ qñ linit̄ cū eo ꝯuēit
gingiuis ⁊ vlceribꝰ putridis ⁊ ragadijs ani ⁊
F tenaſmōi. ¶ Et qñ bibit̄ ⁊ fit cū eo criſtere ſa
nat fluxū vētris antiquū ⁊ vlcera ītestinoꝝ. ⁊
bibit̄ de ipo cū aq̄ vſqꝫ ad ſanguinis fluxū: ⁊
ſputū ſanguīs cū tuſſi: ⁊ dat̄ i potu morſui ca
G nis rabioſi. ¶ Qñ fiūt ex eo pillule ⁊ dant̄ et
rubrificāt capillos: ⁊ curat panariciū ⁊ formi
cā ⁊ vlcera frauduletā. Et qñ fit cū eo naſca-
le ꝯuenit fluxui antiq̄ hūiditate a matrice.
H ¶ Et dicit. Qñ coq̄tur cū ramis eiꝰ in aceto:
cōuenit apātibꝰ ſplenis ⁊ ycterície: ⁊ ꝓuocat
mēſtrua. Et qñ bibit̄ ex fructu eius laxat fle
gma: ⁊ ꝯuenit ꝯ medicinas venenoſas. ¶ Et
I idē Sera.auc. Raſis felica charach. Uirtꝰ
eſt cōpoſita ex ꝯtrarijs. Nā hꝫ virtutē exte-
nuatoriā: digeſtoriā: ca. ⁊ fri. ⁊ modice ſtipti-
cā hñs vim. ⁊ ideo dyaforeſim facit ꝓijciens
K ⁊ porrigans. ¶ Et facit aūt ad ipopiā herpe-
tas ⁊ ad epatꝫ vlcera: ⁊ ad parotidas: ⁊ putri
da vlcera: ⁊ cōuenit vlceribꝰ oris et ani.

Capitulum. cclxvi.

Lonchitis ſm dyaſ. Lonchitꝫ ē ſpēs
gladioli folia hñs porī ſilia: ſed latio
ra ⁊ rufa. m̄ltas hñs ſup radices vir
gas ſpanſas ſup terrā: ⁊ ramos ſup terrā de
cliues: in q̄bꝰ ſunt flores ſil̄es pellicino. ſꝫ for
ma eoꝝ vt gele eſt: ⁊ albuꝫ hꝫ in medio ſicro-
ſtrum ⁊ labrū inſanum: ⁊ ſicut lingua ⁊ ſemen
eius lancee ſil̄e ⁊ trigonū ⁊ longū. vnde ⁊ lon
chitis appellatū eſt. Radix eſt ei ſilis dauco.
naſcit̄ locis aſperis. Pli.ca. Lonchitꝫ. folia
hꝫ rubicūda. ſemē nigrū ſil̄e camedoꝝ. eq̄ruꝫ
ora patēt ⁊ oblongū in ſilitudinē lanceaꝝ ra
dicē vt daucus. Itē Dyaſ. Eſt ⁊ ſcōm genus
lonchitꝫ fo. hñs ſic ſcolopendria ⁊ aſpiora.

Operationes

¶ Pliniꝰ. Uulneribꝰ impoſita folia eiꝰ tumo A
rē nō admittūt. Bibita cū aceto ſplenēꝫ ſic-
cant. Radix eiꝰ cū vino bibita vrinā ꝓuocat
¶ Gal. vij. ſim. far. ca. Lonchitꝫ. Eius q̄dē ſe B
men triangulū ſicut lācee ſm figurā. Radix
quidē ſimilis eſt aliq̄liter paſtinace. ⁊ ꝓpterea
vrinatiuū eſt farmacū. ¶ Eius vero q̄ ſimilis C
eſt ſcolopendrie folia viridia quidē ad conſo
lidatē vulnerū ſunt idonea. ſicca vero p oxi-
mel bibita ſplenes ſiliridos ſanat.

Capitulum.cclxvij.

Lupinus. Sera.li.aggre.cap. Tarmus auc. Dyaſ. Tarm⁹.i. Lupin⁹. Sunt ex lupinis quidam vt dicuntur regales: ⁊ ſunt ſilueſtres: quoꝝ folia ſunt albidiora domeſticis. Et quidã ſunt domeſtici. ⁊ domeſtici comeduntur poſt eoꝝ elixationem: ⁊ infunduntur in aqua pluribus diebus donec recedat amaritudo. ⁊ generãt humores groſſos. Galienus.vi.ſim.far. cap. de lupino ẜm traſlationem grecam. Tarm⁹: id eſt lupinus. comeditur quidem decoctus: ⁊ multis diebus deponens amaritudinem in aqua. fitq; cibus groſſorum humorum vt farmacum vero hic talis ex emplaſticis eſt qui non habet amaritudinem. ⁊ eſt abſterſiuus ⁊ dyaforeticus.

Operationes

A ¶Galien⁹. Supplaſmatus necat lũbricos. Vel ſi quis ipm bibat cum melle vel oxizucaro ſiue etiam ipſius decoctio nata eſt lumbricos educere. imo ⁊ ſupfuſa deforis conuenit morfeis ⁊ ſcabiei ⁊ cancrenis ⁊ malignis vlceribus. Hoc quidem abſtergendo: illa vero conſumendo: ⁊ ſine mordicatiõe deſiccando expurgat: ⁊ aperit opilationes epatis et ſplenis. ſi bibatur cum ruta et pipere: attrahit tam menſtrua ꝗ̃ embriones cũ myrrha ⁊ melle appoſitus.

B ¶Eſt autem ⁊ ipſi⁹ farina ĩmordaciter dyaforetica. nõ enim liuida ſolum ſed ſcrofulas ⁊ ſimata dura ſanat. tũc enim oportet eos in aceto coquere vel oximelle vel oxizuccaro iuxta complexiones: videlicet patientium: necnõ paſſionis differentiam: cogitantes illud quod oportet. nõ eſt autem p̃ſentis negocij diſtiguere talia. diaforat ei ⁊ liuida et cetera omnia que prius dicta ſunt.

C ¶Decoctio etiam ipa farina nata eſt facere. Tarmos agrios vel lupinus agreſtis ſiue ſilueſtris amarior eſt ⁊ validior in omnib⁹ domeſtico eſt ei ſimilis exiſtens ẜm genus.

D ¶Et idem ẜm tranſlationem arabicam.

E ¶Virtus eius prima eſt ꝗ̃ deſiccat ſine mordicatiõe. Et ſecũda abſtergit ⁊ reſoluit ⁊ mandificat ⁊ aperit. ⁊ tertia occidit lũbricos qñ fit ex eis emplaſtrum exteri⁹: ⁊ qñ comeduntur melle: aut bibuntur cũ vino admixta aqua ⁊ farina lupinoꝝ reſoluũt ſine mordicatiõe.

F ¶Et curant liuores ⁊ apoſtemata et ſcrofulas quando coquuntur cum aceto et melle. Et qñ fit emplaſtrũ cũ eis ſciatice cõferunt.

G ¶Et ꝓfert empetigini ⁊ vlcerib⁹ capit⁹ et ſcabiei ⁊ bothor ⁊ vlcerib⁹ fraudulentis.

H ¶Et quãdo bibitur cum ruta ⁊ pipere aperit opilationes epatis ⁊ ſplenis: ⁊ ꝓuocat menſtrua. ⁊ naſcale ex eis cum melle ⁊ myrrha expellit fetum. Et farina eorum facit hoc. lupinus ſilueſtris vel regalis valet ad ea que dicta ſunt.

Capitulum.cclxviij.

Lupulus. Jo.me.ca. de volubili ait: ꝙ lupulus ſit ſpecies volubilis. Notandum ergo ꝙ plures ſunt ſpecies volubilis. Vna eſt que dicitur funis arborũ cuius flos eſt albus. ⁊ eſt ſicut tuba: ⁊ habet lac. et vocatur volubilis magna. Et eſt alia cuius rami repunt ſuper terraꝫ ⁊ ſup ramos plantaruꝫ. que folia ⁊ flores habet minores: ⁊ dicitur volubilis parua. Et eſt alia ſpecies eius habens folia ſubalbida et lanuginoſa: ⁊ habet lac. Et eſt ſpecies alia aſpera habẽs folia citrulli. cuius flos eſt ſicut ampulle adherẽtes. et vocatur lupulus. De qua in iſto ca. habetur mẽtio. Et eſt quarta ſpecies ei⁹ cui⁹ radix eſt ſicut feſcireſim ⁊ magis groſſa imo eſt groſſitudo eius in modũ cucurbite maioris: ⁊ eius ſtipites eleuantur ſuper radiceꝫ ſuam

circiter cubitos duos: ⁊ folia eiꝰ ſunt ſtricta
parua ī mediū ſagitte alate: q̄ ex leui cā fluūt
⁊ hꝫ lac: ⁊ vocaṫ dn̄s lacticiniorꝝ. Et ex ea fit
ſcamonea. vt habeṫ i ca. ſcamonea de. s. Etiā
in ca. volubilis de. v. inuenies de ꝟtute earꝝ.
lupulus ꝟo eſt eq̄lis ad frigiditatē declinās
Et dr̄ ꝙ eſt in ꝑncipio ꝑmi. ⁊ eſt veriꝰ.

Operationes

A ¶ Jo. me. Lupulus ſedatiuꝰ eſt dolorū cali-
dorꝝ extinctiuꝰ inflāmationū ⁊ lenitiuus.
B ¶ Rectificatio magna. Aperit orificia vena
rum: ꝓpter quod miſcendum eſt ei aliquid ex
draganto ⁊ maſtice. ⁊ rectiꝰ ꝙ vigorat opera
C tionem eiꝰ. ¶ Eſt aqua caſei cum ſpica et ma
ſtice. Ex alijs vero volubilibꝫ tractet̄ de ca.
volubili inferius de. v.

Capitulum. cclxix.

Lac. Sera. li. aggre. ca. Lelen auct.
Sal. Lelen: id eſt lac. Et meliꝰ lac eſt
ſanū naturale nō habēs infectionē
alicuiꝰ alteriꝰ humoris. aut ſuꝑ qđ nō vincit
aliqua qualitas. Et eſt clarū in quo nō ē tur
bulentia aliq̄: neq; acuitas neq; ſalſedo. imo
eſt in eo dulcedo pauca. ⁊ odor eiꝰ eſt bonꝰ. ⁊
lac quidē qđ eſt hm̄oi eſt illud qđ generaṫ ex
ſanguīe ſano ſeparato ab om̄i malicia. Et ſa
nius lac eſt mulierꝫ: ⁊ maxime cuiꝰ corpꝰ eſt
ſanū nō antique ſꝫ iuuenis. pulchre tēperate
cōplexionis cuiꝰ nutrimētū ē bonū genera-
tiuū bonorꝝ humorꝝ. Et poſt eſt lac aīaliū q̄rꝝ
natura nō eſt elōgata a natura hoīs. ſꝫ eſt ꝓ
pe naturā hoīſ. Et odor carniū ſignificat ſuꝑ
bonitatē lactis ⁊ ſanguīs eiꝰ. Nā ſunt q̄dam
aīalia: quorꝝ carnes ſūt fetide. ſicut carnis ca
nis: lupi: leonis: cameli ⁊ vrſi. ⁊ quedam car-
nes ſūt boni odoris ſicut carnes porcorū: pe
cudū: caprarū ⁊ boum: ⁊ equarū ⁊ aſinarum ⁊
damularū: ac eorꝝ que currūt curſu iſtorꝝ q̄rū
carnes comedūt q̄ꝫ plures hominū. Natura
nāq; eorꝝ eſt ꝓpinqua nature hoīs. et ꝓpter
hanc cauſam admiſtratur lac caprarꝝ: ⁊ alio-
rum aīaliū vt boum ⁊ ſimiliū. ⁊ fit caſeus ex
eis ꝑter q̄ꝫ ex lacte aſinino. Propterea ꝙ eſt
aquoſum ſubtile nō habens groſſitudinem.
lac vero vaccarū eſt groſſum. Et lac caprarꝝ
eſt mediū īter vtrūq;. ⁊ lac quidē eſt velocꝫ al
teratiōis quādo tāgitur a caliditate aeris. ⁊
ꝓpter hanc cauſam ꝑcipitur ꝙ ſugaṫ ex mā-
milla ne alteret ipm̄ aer.

Operationes

¶ Sera. Et lac quidem eſt compoſitū ex tri A
bus ſubſtātijs: ſcꝫ caſeata: butiroſa ⁊ aquo-
ſa. Et qn̄ tu cognoueris has ſubſtātias ⁊ ſe-
paras vnam ab alia cauſa medicatiōis: inue
nies ꝙ vnaqueq; ipſarum habet operatōem
ꝓpriam in via nutrimēti: ⁊ i via medicine. et
ꝓpter victoriam pinguedinis ſuꝑ lac vacca-
rum accipitur ex eo recocta. ¶ Butirū vero B
accipitur ex lacte caprarū: vaccarū ⁊ ouium.
Sed caſeus eſt lac coagulatuꝫ: ⁊ ſic caſeus
nō eſt lac niſi cum recipit coagulatiōem ⁊ ca
ſeitatem. ¶ Nam illud lac coagulatur ſuper C
quod vincit groſſicies. tale quidem eſt faci-
lis coagulationis: ⁊ ſeparaṫ facile quādo fit
caſeus ex ſubſtātia butiroſa. In lacte vacca
rum eſt plus. ⁊ qn̄ coagulatur aufertur ab eo
butirum: ⁊ fit caſeus pinguis. Et qn̄ caſeus
veteraſcit generāt coleram. et hoc ſignificat
ſapor ⁊ odor ipſius. ¶ Rabi moyſes cap̄. de la D
cte. Lac porcinum eſt magis conforme poſt
lac muliebre. Et lac corrumpit maliciam hu
morum malorum. Lac aſininum eſt humidi
us omni lacte ⁊ mīoris groſſiciei. Et lac vac
cinum eſt pinguius. Et lac caprinum eſt me-
dium. Unde lac nō eſt cōueniens capiti nec
lateribꝫ aptum ſed ventoſitatem.
¶ Almanſor tractatu tertio ca. de lacte. Lac E
recenter muſtū temperato exiſtit vicinum:
licet frigiditati ⁊ humiditati parumper ap-
proximet. Unde corpus humectat ⁊ impin-
guat. Eius tamē cōuerſio eſt velox. quapro-
pter acute febrientibꝫ vel quibꝫ dolor capitis
ex humore acciderit. colericis quoq; quibꝰ
frigide ex cōſuetudine accidūt egritudines
nullo modo eſt tribuendum.
¶ Dyaſ. ca. de lacte. Om̄e lac generat bonū F

chimum.⁊ eſt multi nutrimenti:⁊ mollit ven
trem:⁊ cōuenit ſtomacho.⁊ lac quideȝ veris
eſt aquoſius eſtiuo.
g ¶ Et lac animalis paſcentis herbas recētes
eſt magis mollitiuum ventris q̄ȝ paſcētꝫ her
bas ſiccas. Et lac caprinum eſt minus molli
ficatiuum q̄ȝ aliorū animalium.quoniā capre
vt plurimū comedunt herbas ſtipticas ⁊ fo
lia arborum.⁊ ꝓpter hanc cauſam eſt bonum
ſtomacho. Sed lac ouis eſt ſpiſſum dulce ⁊
pingue. Non eſt adeo bonuȝ ſtomacho ſicut
caprinuȝ. Sed lac vaccarum:aſinarū vel eq̄
rum ſunt magis laxatiua q̄ȝ aliorū animaliū.
h ¶ Et omne lac quando coquitur ſtringit ven
trem. Et maxime quando exſiccatur aqua
eius cum lapidibus calefactis:⁊ cōuenit vl-
ceribus inteſtinorum:⁊ interiorum membro
rum.et ꝓprie illius que fiunt ex gutture ⁊ can
na pulmonis:⁊ renibꝫ ⁊ inteſtinis ⁊ veſica.
i ¶ Et quando abluitur os cum lacte cōuenit
vlceribus eius ⁊ gargariſmata cum eo cōfe
runt vlceribꝰ palati:ſed nouiter mulſū eſt bo
num bibentibus medicinas mortiferas.⁊ il
lis qui ſumpſerunt cantarides.
k ¶ Et lac vaccinum eſt ad hoc melius omni
alio lacte.⁊ lac aſini ꝓprie quādo colluitur os
cū eo confortat gingiuas ⁊ dentes. Lac vac
cinum ⁊ caprinum ⁊ ouinum:quando vnum-
quodq̄ȝ coquitur cum lapide littoris ꝯuenit
fluxui ventris ⁊ vlceribus inteſtinorum ⁊ te
naſmoni.
l ¶ Et quādo fit criſtere cum eo ſolo aut cum
aqua ordei aut cum decoctōe gūm i quod di
citur caudare ſiue handaim ſedat mordica-
tiones inteſtinorum.⁊ fit criſtere cū eo vlce-
ribus matricis.
m ¶ Omne preterea lac quādo ſugiť ex mām-
la ip̄a eſt magis iuuatiuum:⁊ velocius nutri
tiuuȝ.neq̄ȝ ita corrūpitur. Et lac mulierꝫ dul-
cius eſt ⁊ nutribilius omni lacte:⁊ conuenit
vlceribus pulmonis.et ponitur in eo oliba-
num tritum:⁊ diſſoluitur in oculo in quo eſt
vngula aut vlcus ⁊ conuenit.
n ¶ Et quando miſcetur cum eo ſuccus pa-
paueris ⁊ cera ⁊ oleuȝ ⁊ linitur cum eo ſuper
podagram conuenit. Et omne lac eſt malum
ſpleni ⁊ epati egrotāti ⁊ ſode ⁊ epilentie ⁊ ico
tomie et egritudinibus neruorum ⁊ febribus
antiquis.

¶ Capitulum.cclxx.

¶ Maiorana. Pla. Maiorana ē her-
ba q̄ alio noīe ſamſucꝰ dr ca.⁊ ſic.ī
ij.gra. Flores ⁊ fo.eiꝰ cōpetūt vſui
medicine. Igiť ī eſtate collecta cū
floribꝫ in vmbroſo loco deſiccať.ac ꝑ annum
ſeruať. Sal.viij.ſim.far.ca.de ſamſuco. Sub
tiliū ꝑtiū ē ⁊ dyaforetice ꝟtutis.ſiccat eī ⁊ ca
lefacit ī.iij.gra. Sera.li.aggre.cap̄. Merze-
mus aucto. Dyaſ. Herba eſt habēs ꝟgas ex
tenſas ſuꝑ faciē terre in ſuo hortu.et hȝ folia
parua rotūda ſuꝑ q̄ eſt borra feri ſilia folijs
calamenti hn̄tis folia ſubtilia ⁊ hȝ odorē bo
nū. Idem auc. Sal. Virtꝰ eiꝰ eſt q̄ calefacit
⁊ deſiccat in.iij.gra.⁊ virtꝰ eiꝰ eſt q̄ reſoluit ⁊
ſubtiliat. Itē ex aromaticitate virtutē habȝ
ꝯfortādi.⁊ ex q̄litatibꝫ ſuis diſſoluēdi:ꝯſumē
di ⁊ mūdificandi. Auicē. Maiorana ē ca.et
ſic.in.iij.gra.⁊ eſt ſubtilis cū fortitudine.

¶ Operationes.

¶ Sera.auctoritate aben meſuay. Quando A
liniť cū ſucco eiꝰ ſuꝑ liuores ſanguinis mor-
tui aufert eas.⁊ ꝓpter hanc cām apponentes
ventoſas vngūt locū poſt vētoſationē cū eo
vt nō appareāt cicatrices ſcarificatōiſ. ¶ Et B
qn̄ fit caput purgiū cū eo cōuenit dolori capi
tis maxime melancolicis ⁊ ventoſitati cere-
bri.⁊ apit opilatiōes q̄ ſunt in eo.et propter
hanc cauſaȝ cōfert epilētie ⁊ paraliſi. In qua

declinat hō caput suū ad posteriora. et alteri
paralisi. ⁊ torture oris ⁊ emigranee. attrahit
enī hūiditates malas a cerebro: ⁊ ꝯueit mul-
C tū. ¶ Et fit oleū cū ea ⁊ ꝯueit ad oīa supradi-
D cta. ¶ Et qn̄ terit maiorana sicca: ⁊ cōficit cū
melle ⁊ linit sup liuorē q̄ fit sub oculo aufert
E ipm ⁊ exp̄mit succ⁹ ex ea dū ē recēs. ¶ Et fit
caput purgiū cū eo: ⁊ mūdificat cerebꝝ: ⁊ cō
F uenit egritudib⁹ ei⁹ frigidis ⁊ melācolicis ¶ Et
qn̄ ibibit in eo cotū aut lana ⁊ ponit i aurē a-
perit opilatōes ei⁹. Silr āt facit oleū ei⁹ Et
G calefacit mrīcē. ¶ Vn̄ Rasis ꝑpter aromati
citatē suā ⁊ caliditatē ⁊ subtilitatē ꝯueīt oib⁹
egritudib⁹ frigidis: ⁊ ꝯfortat cerebꝝ ⁊ omia
H mēbra. ¶ Pli. ca. Maiorana vires hꝫ acres
⁊ calefactorias ad oēm duriciē vel rigorē val
de idonea. Medet etiā cathaplasmatib⁹ ipo
sita siue potu data: a scorpiōe vexat⁹ ⁊ intesti
noꝝ tormēto vel difficultate mict⁹ laborā-
I tes. ¶ Elixatura ei⁹ ydropicis medet. Vrinā
ꝓuocat ⁊ tortiōib⁹ vtilis ē. Succ⁹ ei⁹ melle
addito liuores detergit. Scorpionū ict⁹ cū
aceto ⁊ sale cōpescit. Luctatiōib⁹ bn̄ adhibe
K tur. cerotis vtiliter adhibet. ¶ Tumores oēs
corpis ⁊ oculoꝝ cathaplasmatib⁹ adhibita
L ꝓgit. maxīe cū polēta imposita. ¶ Itē appo
site solite purgatōis materiā ꝓuocat. In fe-
minis Malaginatib⁹ ⁊ acopis miscet bene.

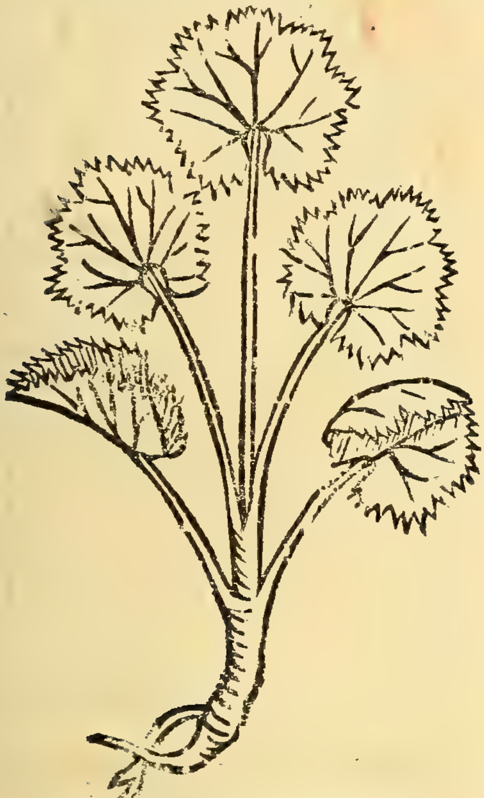
Capitulum. cclxxi.

Macis. Constantin⁹ in libro graduū
ait: Nucis muscate arboris ramorū
cortex est macis que ab india venit.
cuius natura calida est ⁊ sicca in tertio gra-
du. ¶ Platearius. Macis calida est et sicca
in. ij. gradu. Et fm quosdā flos est muscate.
Quod videt falsum eē. qꝛ flores aut decidūt
aut in fruct⁹ mutant. Sunt aūt cortices qui
dam qui repeiūtur circa nuces muscatas:
sicut circa auellanas ꝑ annos decē seruant.
Habetq3 ꝟtutē ꝯfortandi ex aromaticitate:
dissoluēdi ⁊ ꝯsumēdi ex qualitatib⁹. Eligen-
dus est aūt macis ruffus vel subruffus acutū
habens saporem cū aliquātula amaritudine
Qui vero nigricat terreus est. ⁊ qui saporem
acutū nō habet abijciēdus est. Sera. lib. ag-
gre. ca. sistosi. Sistosi. i. macis. Et est cortex
nucis muscate que est sup corticē grossū. Et
melior ex eo est ille q̄ est coloris fusci. ⁊ dete-
rior ex eo est niger. ⁊ i cortice duro grosso nu
cis muscate nō est aliquod iuuamētū. Sed
fructus ei⁹ est vtilis medicine: ⁊ oritur in ori
ente. Arabes dicūt quidem ꝙ est macis. ⁊ est
cortex qui apportatur de regione que nō est
grecorum. ⁊ color eius est flauus.

Operationes

¶ Dyas. ca. machil siue machir fm trāslatio- A
nem grecā. i. macis. Coriū est ligniuenientis
de barbarico: coloris ruffi cū robore solido.
cui virt⁹ est stiptica ⁊ remordens ꝙ maxime
in gustu. Tunsa ⁊ bibita emoptoicis ⁊ dissin
tericis ⁊ sciliacis singularē prestat effectuꝫ.
¶ Collector hui⁹ tpis macis est cortex nucis B
muscate: qui adheret ipi circumquaq3 vt po-
test videri in barbulis auellanaꝝ. ⁊ multoti-
ens vidi tunisij sic esse: licet dicat Dyas. Ma
chir: id est macis esse coriū ligni errorē trās-
latoris. qꝛ debet dici coriū fruct⁹: vt patebit
in caplo nucis muscate. ¶ Gal. vij. sim. far. ca. C
de maci fm trāslationē arabicā. Sliaster siue
Califfar. i. macis: cortex est qui portat de in
dia: in gustu quidē stipticus sufficienter cum
breui quadā aromaticitate. ¶ Cū aūt adura- D
tur est similis pluribus aromatib⁹ in dyanis:
⁊ substantia ei⁹ composita ex substantijs cō-
trarijs: ⁊ plurimuꝫ qd̄ est in ea substantia est
terrea frigida. Et min⁹ qd̄ in ea substātia est
subtilis caliditate: ⁊ odor ei⁹ est bonus sicut
odor aliarum specierum aromaticarum. que
apportantur ab india. Sapor eius est stipti
cus stipticitate multa cū aliquātulo aroma-
ticitatis. ¶ Virtus eius est que desiccat in. iij. E

gradu.ſʒ ca.⁊ fri.nō̃ eſt opatio manifeſta.ꝯfert
fluxui ventris ⁊ vlceribꝫ inteſtinoꝝ. ⁊ bibit̃ in
emoptoyca ⁊ in fluxibus humoꝝ ad ventrem
Auiceñ.de viribꝫ cordis ait.ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum.cclxxij.

Alūa.ysi. Malua đr eo ꝙ molliendi
aluū ac ſoluēdi naturā habeat.¶ Pa.
li.iij. Jn ſe.mēſe malua ſerēda eſt q̄ oc
curſu hyemis ab incremēti reꝑmet̃ lōgitudine
loco pingui delectat̃: ⁊ hūido gaudet letamine
Trāſferunt̃ ei⁹ plante cū ceperint q̄tuor hr̄e fo
lia vl̄ q̄nqꝫ ad min⁹.yſaac. Malua ca.ē i p̈.g̃.
hu.in.ij.¶ Pla. Eſt em̄ malua domeſtica ⁊ ſil⸗
ueſtris. Malua domeſtica magꝭ fri.eſt ⁊ hūi⸗
ditatē hꝫ ſubtiliorē. Silueſtris āt creſcit alti⁹.
⁊ altiora hꝫ folia.⁊ q̄ſi frutex.h̄ min⁹ fri.eſt: et
habet viſcoſam humiditatē

☞ Operationes.

A ¶ Dyaſ. Malua melior eſt ortiūa q̄ʒ agreſtis:
ſʒ cacoſtomaca eſt: ventrēqꝫ mollit. maxie āt ei⁹
ꝓgule iteſtinis videt̃ ac veſice. Eius folia cru⸗
da cathaplaſmata cū ſale modico medent̃ egi⸗
B lopis.valēt ⁊ apū ꝑcuſſurꝭ. ¶ Malua elixa ⁊
oleo admixta cataplaſmatibꝫ adhibita acoras
⁊ furfures capitꝭ tollit. Elixatura ei⁹ malactica
eſt. Ad duricies īteſtinoꝝ atꝫ matricꝭ ⁊ ani ne⸗
ceſſario ſupponit̃. Folia ei⁹ cocta ⁊ impoſita cū
oleo modico ꝯbuſtiōibꝫ ⁊ igni ſacro. ¶ Malua C
cū radicibꝫ cocta in iuſcello.venenoſis potiōibꝫ
ſubuenit ſi freq̄nter bibat̃.¶ Pla. Malua va⸗
let ad maturandum ca.apata: terunt̃ eñ folia
malue cū axungia porcina recenti ⁊ regulā ca⸗
lefacta ſupponit̃. Hec etiā vꝫ ꝯ duriciē ſplenis
⁊ epatꝭ.¶ Fomentū ex aqua decoctōis ei⁹ fac⸗ D
tū circa pedes.valet ad ſomnū ꝓuocandū i fe
bribꝫ acutis.¶ Conſtanti. Malua eſt fri.in.ij. E
g̃.⁊ hu.in p̈.quiddā caloris accidentalr̄ hꝫ.ideo
ꝙ ſi in vino ſit cocta ⁊ cataplaſmet̃ ꝯ ſcrofulas
apata tumoreſqꝫ mā̄millaꝝ vꝫ.¶ Succus ei⁹ F
ſi cū vino bibat̃ ſtranguriā.i.difficultatē min
gēdi diſſoluit: ⁊ lapidē frangit. Sciatice ꝯue⸗
niēs inteſtina ſanat vulnerata.ſi cū aceto coq̄t̃
dolorem capitum lotoꝝ mitigat.

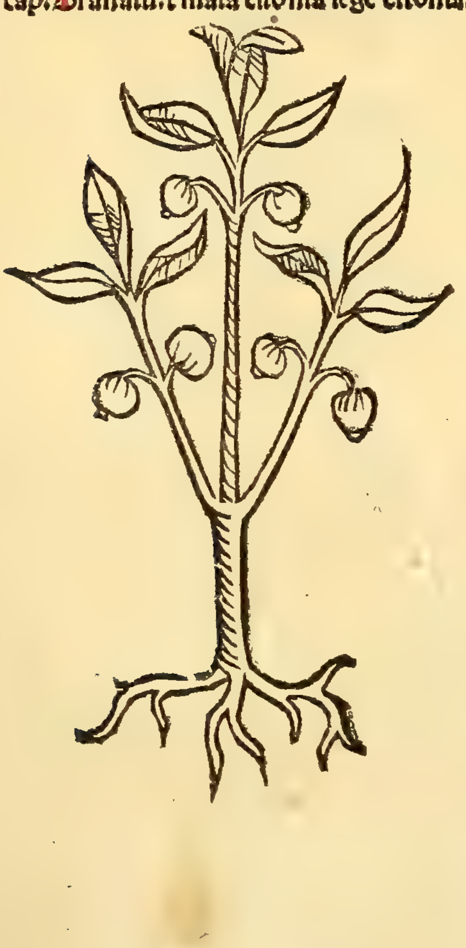

Capitulum.cclxxiij.

Alū.Rabbi Moyſes ca.ꝺ malo. Ex
eis q̄dā ſūt dulcia.q̄dā pōtica.q̄dā ſtip
tica ⁊c̄. Hoc idē dic̄ Auerrois.v. Colli
get.a uc. Auenzoar. Sera.li.ag.c.de malo. Et
ex eis q̄dā ſūt ſtiptica.q̄dā pontica.q̄dā dulcia.
q̄dā acetoſa.⁊ q̄dā inſipida aq̄ſa. Jn dulcibꝫ ē
ſuba aq̄ſa tꝑate ſube.⁊ in pōticꝭ qꝺ vincit ſuꝑ
ea ē tꝑamētū fri.terreū.ſʒ ſtipticꝭ eſt hec eadem
ſuba cū ſuba aq̄ſa: q̄ in dulcibꝫ. Et i acetoſis ē
ſuba aquea frigida.

Operationes.

A ¶ Rabbi moyses. Malū odore ſuo corroborat cor ꝛ cerebꝝ: ꝛ iuuat ptiſicꝭ ꝛ melācolicꝭ. ſ; comeſtio eiꝰ peior eſt oīm comeſtōe fructuū. generat ventoſitatē. ſ. quā gn̄at in. ij. ꝛ. iij. digeſtiōe. ita vt ſit dictū a ſapiētibꝫ ꝙ gn̄at ptiſim ꝛ ethicā. eo ꝙ hmōi vētoſitates inflant arterias ꝛ venas.
B ¶ Gal'. vij. ſim. far. ca. Milea. i. pomaria. ꝛ eſt arbor mali. non quelibet eſt vniꝰ natꝰe. ſic neqꝫ fructꝰ. Nam pomoꝝ alia ſunt dulcia. alia vero auſtera. alia pōtica. alia ꝟo acida. alia ꝟo non totaliter exoluta ꝛ aq̄ſa. ꝛ p̄dominatꝰ aq̄ſitas in his vt ſit complexio eoꝝ humidior ꝛ frigidior. Terreſtre ꝟo frigidū dominatꝰ in pōticis. Indigeſtū ꝟo in auſteris. Hoc ꝛ aqueū frigidum ſic in dulcibꝫ eucratū dn̄atꝰ. Iſta āt ꝛ folia ſucci ꝛ cortices eius arboris adinuicem differunt.
C ¶ Vn̄ de herbis vti cū auſteris q̇dem ꝛ acidis. Vulnera ꝯſolidat. ꝛ flegmonū q̇ ſūt i gn̄atiōe repcutere id qđ influit. ꝛ ſtomachū exſolubilē. ꝛ vētrē corroborat. cū aq̄ſioribꝫ ꝟo mordaces flegmōes icipiētes: ꝛ eos q̇ ſūt i augmēto r̄mittere
D ¶ Q̄m āt multa oībꝫ pomis humiditas infertꝰ palā eſt ꝛ ex eo ꝙ nulliꝰ eoꝝ succꝰ pdurat ſ; aceſcūt ꝛ corrūpuntꝰ oīa. ſolū eñi citonioꝝ (q̇ vtiqꝫ ꝓpter p̄dominantē ſtipticitatē minꝰ ſunt hūida aliꝫs) q̄ꝝ ſuccus coctꝰ cū melle durare pōt. ipſe āt p ſe neqꝫ ita ē durabilis. Malūgranatū. lege cap. Granatū. ꝛ mala citonia lege citonia.

Capitulum. cclxxiiij.

Mala maciana. exponit yſi. ꝙ a loco dicūtꝰ. Quidā ꝟo exponūt ſilueſtria. vulgari tn̄ hyſpanico etiā domeſtica oīa matiana dicūtꝰ. Dyaſ. de ipis ꝓpriū facit caplm inq̇t. Matiana cū adhuc immatura ſtiptica ſūt ꝛc. In alio tn̄ cap. exponit ꝙ ſūt eſtiua. apđ Sera. ꝟo ex ꝟbis Dyaſ. hētur ꝙ colligūtꝰ i vere. Et Auicen̄. in h̄ ꝯcordare videtꝰ.

Operationes.

¶ Aui. dicꝰ ꝙ nocēt neruis ꝓpe nerualia. ſic dixit Dyaſ. A
¶ Et đ viribꝫ cordis di. ꝙ ꝯfortat cor. B

Capitulum. cclxxv.

Manna vt ait Auic. eſt ros cadens ſup lapidē ꝛ plantas. ꝛ h; plures ſpecies. ꝛ denomīata eſt tereniabin. ꝛ ſiracoſt. ꝛ ſuccaꝝ haoſer ē de ſpēbꝫ eiꝰ. Et ait Aui. Manna diuerſificatꝰ ſm diuerſitatē; reꝝ ſup q̄s cadit recipiēs ab eis diuerſitates ꝛ ꝟtutes. apud nos vidi duas ſpēs. vna q̄ꝝ ē g̃nuloſa nō ꝯiūcta g̃nulis. alia ꝯglobata q̇ artificio magꝭ videtur ſophiſticata ex zuccaro cocta ꝛ foliꝫs ſene: q̄ꝝ fruſtula īmixta videntꝰ ſaporē (q̇ ſene) oſtēdit. ¶ Sera. li. ag. c. Men. i. māna eſt ca. ꝛ abſtergit ꝛ lauat. ꝛ eſt ca. in p̄. g̃. tēpata hūiditate ꝛ ſiccitate. ¶ Et idē auc. Raſis dixit q̇dē manna cadit ſuper arborē que dicitꝰ tamariſcus ſicut mel. ꝛ qn̄ facit moram ſup plantā illā albeſcit. ſ; qn̄ ibi nō moratꝰ ſ; colligitꝰ cito cū folio eius eſt viridis. Melior ex ea eſt cuius color eſt clarus appropinquās albedini. ꝛ h; parū ruboris ¶ Plinius. Manna eſt omnis ros cadens ſu

p lapidē aut arborē. ⁊ fit dulcis. ⁊ coagulatˀ ſic mel. ⁊ exſiccatur ſicͭ gūmi queadmodū terenia bin. Eſt alia ſpecies que vocatur tereniabin. qua lege capitulum Tereniabin.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Raſis. Que de ipo cadit ſup arborē tamariſci ē bona tuſſi ⁊ aſpitate pectoris Colligit eā Raſis ⁊ dixit. ꝙ mānacadit ſup ar
B borē q̄ dꝛ tamariſcꝰ ſic mel. ¶ Et idē au. Habix Eſt ca. i ſi. ꝑmi ſicca ꝓpinquās caliditati. ꝯfert relaxationi ſtomachi: ⁊ abſtringit ventrē: ⁊ cōuenit aquecitrine qn̄ bibitˀ de ea. emplaſtratur vēter. ⁊ ingreditˀ in medicinis apoſtematum.
C ¶ Et exſiccat catarrū qn̄ fit caput purgiū: qm̄ mūdificat cerebrū ⁊ expellit ab eo ventoſitatē
D groſſam. ¶ Et fortificat medicinas: qn̄ miſcetˀ cū eis i potionibꝫ ⁊ caput purgijs. ⁊ delet apoſtemata flegmatica. ⁊ miſcetˀ in ꝯfectiōibꝫ ꝓpter excellens iuuamentū qꝺ eſt in ea.

Capitulum. cclxxvj.

Mandragora vir. yſi. Spēs eiꝰ due ſunt Maſculꝰ ſcꝫ ⁊ femina. De maſculo in iſto cap. tractatˀ. Mandragora ſilis eſt paruo peponi. dicta ꝙ hꝫ mala ſuaue olentia: magnitudine mali matiani. vn̄ ⁊ latini eā malū terre vocāt: eo ꝙ radicē hꝫ formā hoīs ſimilē. Antropos eīm hō dꝛ. huiꝰ cortex in vino miſſa datˀ ad bibendū his quoꝝ corpꝰ ſecandū eſt ꝓpter curā vt ſoporati dolorē nō ſentiāt. Maſculꝰ folia hꝫ ſimilia bete. ¶ Pliniꝰ li. xxv. Candidꝰ q̄ ⁊ mas. niger q̄ femīa exiſtimatˀ mandragora. ¶ Dyaſ. Maſculꝰ ꝟo mādragora hꝫ folia alba ⁊ maiora: lata ⁊ leuia ſic bete. Mala eius duplicia naſcuntˀ colore croceo. odore ſuaui cū grauitate q̄ paſtores comedūt. ⁊ ſtatim ſomnū capiūt. Auic. Mādragora fri. vſqꝫ ad. iij. gra. ⁊ humida. Dīs āt mādragore radix magna ē: hoīs forme ſilis. Mandragora eīm nomen eſt ymaginis naturalis. ſcꝫ ſic planta exiſtens in forma hoīs. ¶ Ex herbario. Mandragora qꝫ fortiſſimi odoris eſt ab hoīe ieiuno nō colligitˀ Maſculus autē habet albidiora folia et maiora: ſed vtriuſqꝫ vis eſt vna.

Operationes

¶ Sera. Qn̄ ex iſta radice exhibetˀ alicui i potu vel cibo cū pane incidit ſumens eā in ſuber A
Et iō vtuntˀ cyrurgici qn̄ volūt mēbꝝ incidere.
¶ Et idē auc. Dyaſ. Virtus maſculi eſt. ꝙ ſi coquatˀ radix i vino donec minuitˀ tertia pars. et B
colatˀ ⁊ reponitˀ ⁊ accipitˀ ex ea q̄ntitas. ℥. i. ⁊ adminiſtratˀ ad nimias vigilias. ⁊ ad ſecādos dolores: ⁊ qn̄ fuerit neceſſe incidere aut cauteriſare ali. quod mēbꝝ ⁊ volumꝰ ꝙ nō ſentiatˀ: detur ei in potu prius. ¶ Et bibantˀ duo onolos ex C
ſucco radicis cum mellicrato faciunt euomere flegma ⁊ coleram ſicut elleborus. ſꝫ ſi accipiatˀ plus occidit. Et cortex radicis ingreditˀ in medicinis oculoꝝ ⁊ in naſcalibꝫ. ¶ Et qn̄ accipitˀ D
ex eo medius onulus ⁊ ſupponitˀ ꝓuocat menſtrua: ⁊ extrahit fetum. Et qn̄ ponitˀ in ano ſic ſuppoſitoriū facit dormire. ¶ Et qn̄ radix eius E
elixatˀ cū ebore ſex horis mollificat eum ⁊ facit ipm abilē ad faciendū quācūqꝫ figurā voluerꝭ
¶ Et qn̄ fit emplaſtrū cū folijs eiꝰ recētibꝫ cum F
ſanie eſt ꝯueniēs apoſtematibꝫ calidis oculoꝝ ⁊ apatibꝫ ſupuenientibꝫ vulneribꝫ ⁊ vlceribus. et reſoluit apāta dura: ⁊ ſcrofulas ⁊ exituras.
¶ Et qn̄ fricatˀ cū eo empetigo ⁊ baras ⁊ ſimi G
lia eis ſex diebꝫ aufert ea ſine vlceratiōe loci. ⁊ ꝯferūt attritiōibꝫ q̄ fiūt in itinere. ¶ Radix ꝟo H
eiꝰ qn̄ teritˀ ꝯtritiōe forti: ⁊ fit emplaſtrum cū ea ⁊ aceto curat heriſipilā. ⁊ qn̄ miſcetˀ cum oleo ⁊ melle eſt bona morſui venenoſo. ⁊ qn̄ miſcetˀ cū ſanie ſedat cyrogras: ⁊ dolorē iūcturaꝝ. et oēs alios dolores. ¶ Fit aūt vinū cū cortice eiꝰ radi I
cis i hūc modū abſqꝫ decoctiōe. accipiatˀ de vino dulci anphora vna. ⁊ ꝓijciātˀ tres magne ra

diceſ in ea. ꝛ deť in potu q̄ntitas triū onolos
illi quē neceſſe eſt īcidere aut canteriſare. ꝛ nō
ſentiet cauteriſatiōeꝫ aut inciſionē ꝓpter ſubet
qḋ ꝯtingit ei. ꝛ qñ ſumiť de ea nimis facit apo/
K pleriā. ¶ Succ⁹ pomoꝝ eius qñ ſumiť in potu
mūdificat matriceꝫ qñ admiſceť ei ſulfur. ꝛ fit
inde naſcale abſcindit fluxum matricis.
L ¶ Colligiť aūt lachrym⁹ huius plante: qñ pfo/
rať radix ei⁹ ꝛ colligiť qḋ emanat ex lachrymo
in vaſe vitreato. Uerum ſuccus ei⁹ fortior eſt
lachrymo. ꝛ nō eſt in oīni ꝑte radicꝫ tm̄ de hu/
miditate: ꝙ qñ vulneratur emittit lachrimum:
quod quidem experientia ſciri poteſt.
M ¶ Alia ſpēs q̄ noiať narbus adminiſtratur a
cirurgicis qñ volūt mēbrū aliqḋ incidere. ꝛ qñ
bibiť ſolatrū q̄d dꝛ ſuffocans ei eſt tyriaca.
N ¶ Et idē auc. Raſis. dixit mihi q̄dā ex antiq̄s
babilonie. ꝙ q̄dam puella comedit q̄nqꝫ poma
mādragoꝛe. ꝛ cecidit ſincopiſata. ꝛ tota effecta
eſt rubicunda. ꝛ quidam ſupueniēs effudit ſu/
per caput eius aquā nimis donec ſurrexit.
O ¶ Et ego vidi hoīes q̄ ſūpſerū de radice ei⁹ cau/
ſa īpinguādi. ꝛ accidit eis ſicē accidere ſolet hoī/
bus ingredientibꝫ balneuꝫ ꝛ bibentibus poſt
exitū vinū multū. Nam fact⁹ fuit vult⁹ eoꝝ ni/
P mis rubicūdus. ¶ Et idem auc. Dyaſ. Radicē
mandragoꝛe multi dant ad amoꝛem.

Capitulum. cclxxvij

Mandrogoꝛa femie. Sera. auctoꝛitate
Dyaſ. Et femie coloꝛ eſt niger. ꝛ noiať
landachis ſiue bandachis aut lactuca
Nā ī foliis ei⁹ ē ſilitudo cū foliis lactuce. ꝛ ſūt
pinguia grauis odoꝛis. ꝛ extēdunť ſup faciem
terre. in medio folioꝝ ei⁹ eſt ſimile neſpili. et eſt
loſach. ꝛ eſt citrini coloꝛis. hñs odoꝛē bonū. et
intra ipm ſunt grana ſimilia granis piroꝝ. et
habet radices magnas mediocriter duas vel
tres adherētes inuicē exteri⁹ nigras ꝛ interius
albas. ſup quas eſt coꝛtex groſſus. Et hec ſpēs
mandragoꝛe nō habet ſtipitem.

Operationes.

¶ Mandragoꝛa foꝛtiſſimi odoꝛis eſt ab homi A
ne ieiuno non colligitur.
¶ Utriuſqꝫ vis vna eſt. hec cum polenta trita B
feruoꝛes oculoꝝ ꝛ doloꝛes aurium ſedat.
¶ Radix ei⁹ cū aceto trita ꝛ illita ignē ſacrū cu C
rat. ¶ Aui. Mādragoꝛa ſomnū ꝓuocat. et qñ D
poniť ī vino vehemēter inebriat. multuſqꝫ vſus
ei⁹ ꝛ odoꝛamētū faciūt apoplexiā. ¶ Lac eius E
euellit lētigines ꝛ pānū ſine moꝛdicatōe. ſoluē/
do āt educit colerā ꝛ flegma. ¶ Radix ei⁹ trita ꝛ F
cū aceto impoſita ſup heriſipilā ſanat eā. ſemē
ei⁹ matricē mūdificat. vel vomitū ꝓuocat.

¶ Capitulum .cclxxviij.

M Arua. Serapion. Marua eſt planta ſilis praſſio: niſi q̄ eſt lōgior eo ꝙ hab3 folia parua multa dura ⁊ aſpera: bonū odorem habentia dulcia. ſup̄ que ſunt pili parui. ⁊ hȝ v̄gas multas egredietes ab vna radice. ⁊ albiores v̄gis praſſij: naſcit̄ locis mōtuoſis ⁊ aſperis. ¶ Et idem auctoritate Gal. Sapor eius eſt acutus pungitiuꝰ amarus. ⁊ virtꝰ eius eſt que calefacit in ſecūdo gradu.

¶ Operationes.

A ¶ Serapion. Virtus eiꝰ eſt q̄ abſtergit ⁊ incidit. ⁊ ꝓuocat menſtrua. ⁊ occidit fetum.

B ¶ Et expellit ſecundinam. habet virtutem calefactiuam acutam

C ¶ Et ideo quando bibitur decoctio folioꝝ eiꝰ cum vino prouocat menſtrua.

D ¶ Et facit aborſum: ⁊ expellit ſecundinam.

¶ Capitulum .cclxxix.

M Arubium ſiue Praſſium. Serapion libro aggre. cap̄. Faraſion. i. praſſium. Eſt herba habens ramulos multos egredientes ab vna radice. ⁊ ſup ipſos eſt borra pauca. Cuius color eſt albus. ⁊ virge eius ſunt quadrate. ⁊ folia eius ſunt in lōgitudinē pollicis. obrotunda rugoſa vel aſpera. ſup̄ que eſt borra. Et ſemen eius ⁊ flores eius ſunt diuiſa ꝑ ramos eius. ⁊ ſemen eius rotundū ad aſperitatem tendens. Naſcit̄ in campis ⁊ in edificijs domoꝝ. ¶ Dyaſco. cap̄. de marubio Marubium vel Praſſium frutex eſt et vna radice. multas virgas habens albas ⁊ aſperas: ⁊ quadratas. Et folia ſimilia digito maiori. et obrotūda ⁊ aſpera alba ⁊ rugoſa. ⁊ guſtu amara. ſemen eſt illi obrotundū ⁊ verticuloſum et aſperum. Naſcitur locis multis. ¶ Auiceñ. li. ſecūdo. cap̄. de praſſio. Praſſiū eſt herba amari ſaporis. ¶ Inquit oribaſius. Non ſunt calefactio eius ⁊ exſiccatio ipſius fortes. Alij autē dixerunt ꝙ eſt calida in tertio gradu: ſicca in ſecundo. Eſt aperitiuum: abſtergit ⁊ liquefacit ⁊ reſoluit ⁊ incidit.

¶ Operationes

¶ Serapion inquit. Aperit opilationes ſplenis et epatis. ⁊ mundificat pulmonem ⁊ pectus ꝑ ſcreatum. ⁊ prouocat menſtrua quando bibitur. ⁊ quādo ponitur exterius abſtergit et reſoluit. ſuccus autem folioꝝ eius poſtq̄ eſt deſiccatus in ſole reſoluitur cum melle: et adminiſtratur ad viſum acuendum. A

¶ Et fit cum eo ſternutatoriū yctericis. ad mūdificandum infectionem coloris. ⁊ adminiſtratur cum medicinis aperientibꝫ inſtrumenta auditus. ⁊ datur ſuccus eius illis in potu qui ſumpſerunt medicinas mortiferas. verum nocet renibus ⁊ veſice. B

¶ Et emplaſtrum cum folijs eius ⁊ melle mūdificat vlcera ſordida. ⁊ euellit panariciū ⁊ carnem putridam. ⁊ ſedat dolores lateris. Et fit emplaſtrum cum marubio et ſale. et confert morſui canis rabidi. C

¶ Dyaſ. Folia eius ſicca: vel ſuccus folioꝝ eiꝰ vel ſemen eius elixum ⁊ bibitū cū melle ptiſicis ⁊ tuſſientibꝫ ⁊ aſmaticis ꝓdeſt. Toracem purgat: maxime yriſi lirice mixta. D

¶ Purgādis vtiliter mulieribꝫ adhibet̄. Secundinas excludit: diu patientibus ſubuenit. Veſice ⁊ renibus cōtrarium eſt. melle addito vulnera purgat ⁊ illa detergit. Paſcētia vulnera compeſcit. dolorē lateris tollit. E

¶ Succus ſiccatus melle ⁊ vino addito caligines oculoꝝ detergit. yctericis naribus immiſſus fert auxilia. cum oleo roſarum ſuccus eiꝰ aurium dolorem mitigat. F

¶ Auiceñ. Succus eiꝰ ꝯfert dolori auris antiquo. ⁊ mūdificat ⁊ aperit meatꝰ auditꝰ. ⁊ remouet antiquū dolorē eius. Succus eiꝰ cū melle eſt cōueniens ad acuendum viſum. mūdificat G

pectus ⁊ pulmonē ꝑ eductionē ſputi.

D ¶ Eſt aperitiuū opilationū i epate ſplene ⁊ renibꝫ. ꝓuocat mēſtrua. ⁊ mūdificat matricem.

I ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de praſſio ſcḋm tranſlationē arabicā. ſapor eiꝰ eſt amarꝰ: ⁊ ꝟtus eiꝰ calida ⁊ ſicca in ſcḋo gradu: vñ abſtergit ⁊ reſoluit.

Capitulum. cclxxx.

Marrubiaſtrū vel Marrubiū nigrum. vel Marrubium ſilueſtre. Dyaſ. cap. Bubloete. id eſt marrubiaſtrū. Et eſt ſilis marrubio: niſi q2 folia eiꝰ nō ſūt rotunda: ſꝫ piloſa ſimilia foliꝭs ignide magne vel acalifex. idē virgas nigras ⁊ quadras hꝫ ⁊ aſperas ex vna radice virgellas multas ꝓferens.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Eius vires faciūt ad ſerpentū morſus ⁊ ad ſuſpirioſos. ſtrumas diſſoluit. ⁊ mēſtrua
B ꝓuocat. ¶ Decoctio eiꝰ in aqua cū grano ſolis
C ⁊ modica liqricia ſtomacho bñ ꝯuenit. ¶ Folia eius addito ſale in cathaplaſmatibꝫ compoſita morſus caninos mitigant in cinere calido miſſa ⁊ marcida facta cōdilomata ſoluunt.
D ¶ Vulnera ſordida melle addito purgant.

Capitulum. cclxxxi.

Matriſſilua. Pandecta ca. cccccxxxiiij. Matriſſilua latine. grece ſplemon vel ſplenaria vel linealis vel periclimenos Herba eſt cuiꝰ folia ſunt ex altero lateꝛ ſubalbida. ⁊ ex altero viridia ſe adherēs ⁊ inuolnēs ſepius. cuiꝰ fructus eſt magnitudinis cubebaꝝ in ꝓncipio viridis. ⁊ cū maturauerit citrini coloris tendētis ad rubedinē poſiti ordinarie. et ꝯcluſi in duobꝫ foliꝭs ſimul ꝯiunctis. exiſtentibꝫ in capitibꝫ ſtipitū iuxta eum. ¶ Dyaſ. cap. Periclimenos frutex eſt ſimplex ī circūitu folia habēs alba ⁊ ſimilia edere. ⁊ circa ipa folia ꝟge ſūt tenues: in qbꝫ eſt ſemen edere ſimile. qḋ ſemen foliꝭs adheret. durū vt cū vi leuet̄. Radix eſt illi groſſa. Naſcit̄ in locis cultis ⁊ in ortis: et inter roſas: ⁊ intercluſis locis. ⁊ coheret ſibi vicinis fructibꝫ vel circūuoluit̄. Gal. Periclimenos. i. matriſſilua. vtilis eſt fructꝰ: ⁊ folia inciſiue ſimul ⁊ calefactiue exiſtentia virtutis.

Operationes

¶ Dyaſ. Semē eiꝰ collectū ⁊ in vmbra ſiccatū ⁊ cū vino bibitū diebꝫ. xl. ſplenē ſiccat. vrinā ſanguineā ſexta die ꝓuocat orthonoicis ⁊ ſubglutientibꝫ medet̄. ¶ Diu parturientibꝫ ſubuenit. ſimilis ꝟtus eſt foliꝭs ipſiꝰ. xxxvij. diebꝫ bibita genitalia ſemina hoīs priuat. oleo mixta ⁊ per uncta frigora periodica excludit.

C ¶ Sal: Ita ē vrinatiua ⁊ vrinā ſanguineā opat̄ bibita vſq̄ȝ plurimū ī p̄ncipio ꝓo vrinatiua ſolū eſt. ¶ Extrorſū ꝓo cū oleo vnctū calefacit. iu-
D uat aūt ſpleneticos ⁊ diſſintericos. ¶ Mēſura
E ꝓo fotatiōis dragos eſt vnus cū vino: ſiccat āt ſperma. Et q̄dā aiunt. ſi plurimū bibat̄ omīfariā in generatiui fiunt q̄ bibūt. ¶ Quidā āt et
F terminū dieꝝ in hui⁹ potu ſic Dyaſ. facit ſepteȝ ⁊. xxx. dies repiri ab eo ponūt. Ita āt ⁊ vrinas ſanguineas fieri vt a quarta dieꝝ.

Capitulum. cclxxxij.

Mellíſſa vel meliſſa. Pan. ca. xc. Meliſſa ſilis eſt praſſio: hñs tn̄ citri odorē ca. ⁊ ſic. in. ij. g̃. Sera. li. ag. cap̄. bedarūgie. auc. Dyaſ. Bedarūgie vel meliſophilos: qđ ſic đr eo ꝙ libēter eā apeſ mādu cēt. herba ē tirſos hñs q̄drat os hirtos plurimos ex vna radice. ⁊ folia ſilīa bublote. maiora tn̄ ⁊ tenera ⁊ non ſic aſpa vt citꝛ in odore. In alio Sera. habet̄ ſic. Melliſophilos. i. meliſſa herba eſt ſup quā apes delectant̄ ſtare. ⁊ virge ipſi⁹ ⁊ folia ſilant̄ ꝟgis ⁊ folijs marubij ſilueſtris. ⁊ ꝟge ei⁹ ⁊ ſtipites ſūt anguloſi q̄dranguli. ⁊ folia eius ſunt maiora folijs marubij ſilueſtris. ⁊ nō ſunt piloſa ſic̄ folia ipi⁹. ⁊ odor ei⁹ eſt ſic̄ odor citri. Sal. vij. ſim. far. cap̄. melliſofilum. i. meliſſa. Praſſio

q̄deȝ eſt ſimile. deficit quidē ab eo multum in virtute. ⁊ ꝓpterea neq̄ȝ vtit̄ aliq̄s eo. ſupfluū eñi eſt praſſio exn̄te ita copioſo vbiq̄ȝ terraꝝ melliſofilo vti. Si ꝓo aliqñ nō affuerit praſſium: licet hoc vti in oībꝫ in quibꝫ vtimur illo: ſcientes ꝙ ab actū deficit.

Operationes.

¶ Sera. Folia ei⁹ cū vino bibita ⁊ ī cataplaſ- A
matibꝫ vim ſcorpiōis optime curat. Caninos
morſus ad ſanitatē pducit. ¶ Elixatura ei⁹ id B
facere pōt. cui⁹ elixatura fomēto adhibita menſtruis lōgiſſimi tpis impat. ore retenta dolorē dentium mitigat. diſſintericis opitulat̄. Folia ipa oia ſimiliter facere pn̄t. tortiōibꝫ recte adhi
bet̄. ¶ Et vt electuarium orthonoicis pdeſt ſale C
addito. ⁊ anbeloſis: ⁊ qui nō pn̄t iacere. ⁊ in cataplaſmatibꝫ adhibita ſcrofas ſpargit: vulne-
ra purgat: atricis opitulat̄. ¶ Et qñ fit empla- D
ſtrū cū ea ſedat dolorē iuncturaꝝ. ¶ Et idē auc. E
Abenmeſuay. Propetas ei⁹ eſt letificare aīaȝ
¶ Et idē auc. yſaac. Qñ comedit̄ bedarūgie in F
ieiunio ꝯfert ſtomacho frigido ⁊ humido. ⁊ facit digeri cibū groſſuȝ. ⁊ apit opilatōes cerebri.
¶ Et de ꝓprietate ei⁹ eſt ꝯferre debilitati cordis G
⁊ auferi cardiacā. ⁊ remouet afflictiōes. ſolicitudines ⁊ timores q̄ accidūt a melācolia et hu-
more aduſto q̄bꝫ nō poſſunt dormire. ¶ Auicē. H
de viribꝫ cordis dicit ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulum.cclxxxiij.

Mellilotū. pla. Mellilotū ca.eſt ⁊ ſic. in p.g. Cui⁹ ſemen ſil'r appellat̃.⁊ qꝛ ſemicirculi formā hꝫ etiam corona regia dr̃. Semē cū corticibꝫ in medicinis ponit̃ ac ꝑ tres ānos ſeruat̃. Adeo nāqꝫ paruū eſt ⁊ adherens cortici.vt vix inde poſſit ſepari. ꝟtutē hꝫ ꝯfortādi ex aromaticitate.diureticā ex ſubtilitate ſubſtātie. Idē corona regia dr̃.qꝛ vagine ſeminū ei⁹ formate ſūt ad modū ſemicirculi: q̄ cū ſuis ſeminibꝫ ponūt̃ in medicinis. Herba ipa hꝫ folia rotūda viridia.⁊ rami ei⁹ ſūt ſubtiles multū:⁊ folia ei⁹ rara.⁊ ſemina ei⁹ hn̄t vaginas ſubtiles rotūdas: ſic̄ ꝟge puuloꝝ: in quibꝫ ꝯtinent̃. Et ſūt illa ſemīa pauca glauci coloꝛ rotūda: minora granis ſinapis. Et qd̄ de ipſa adminiſtrat̃ ſunt ille vagine cū eo qd̄ eſt in eis ex ſeminibꝫ vel granis: flos ei⁹ eſt citrin⁹ boni odoris. Hec habent̃ etiam a Serapione cap. Alchelialamech. Dyaſ.ca.de mellilloto. Mellilotū diaforeticū eſt ⁊ modicū digeſtoriū ē cū numietate caloris. Gal' vij.ſim.far.ca.de melliloto. Mellilotū mixte ē ꝟtutꝫ.habet em̄ quid ſtipticū ⁊ dyaforeticū digeritqꝫ.pl⁹ em̄ in eo eſt calide ſubſtātie q̄ꝫ frigide. Auic. ij.li.ca.de melliloto. Mellilotū eſt flos plante coloris palee in q̄ eſt figura lunaris cū raritate ſua q̄ndam habens duriciē. Et ex eo q̄dē aliud eſt album: ⁊ aliud eſt citrinū.⁊ ex eo melius eſt qd̄ eſt durius.⁊ cuius coloꝛ ad albedinē parūꝑ declinat ⁊ ſapoꝛ ei⁹ amarioꝛ ſentit̃.⁊ cui⁹ odoꝛ eſt manifeſtioꝛ. Et idem aucto. Dyaſ. Melius ex eo eſt croceus coloꝛ.⁊ eſt acutioris odoris: q̄uis ei⁹ odoꝛ in ꝑncipio ſpeciei ipſi⁹ ſit paruus ⁊ debilis.⁊ ſic in coloꝛe eius coloꝛ fenugreci.

Operationes.

¶Serapion a uc. Dyaſ. Mellilotū eſt ſtipticū ⁊ mollificatiuū apoſtematū calidoꝝ ⁊ maxime apoſtematū oculoꝝ ⁊ ani ⁊ teſticuloꝝ.

B ¶Et qn̄ coquit̃ cū rob ⁊ fit cū eo emplaſtrū.et forſitan miſcet̃ cū vitello oui.aut farina fenugreci.aut ſeminis lini.aut pulueris molēdini. aut cū papauere ſolū cū aqua ꝯfert vlceribꝫ q̄ noīant̃ faul. Et qn̄ miſcet̃ cū bolis q̄ aſpoꝛtāt̃ de terra q̄ dr̃ botā.aut miſcentur cū eo galle.⁊ diſſoluūtur cum vino ⁊ liniuntur cum eo vlcera humida q̄ fiunt in capite: curat ea.

C ¶Et ponit̃ coctū ⁊ crudū in vino: ⁊ cū aliquo illoꝝ q̄ diximꝰ ſup ſtomachū: ⁊ ſedat doloꝛē ei⁹. Et qn̄ exꝓmit̃ ab eo ſuccus coct⁹ ⁊ miſcet̃ cum rob ⁊ ſtillat̃ in aurem ſedat doloꝛē ei⁹. Et qn̄qꝫ funditur ſuꝑ caput cū aceto ⁊ oleo roſaꝝ: ſedat doloꝛem capitis.

¶Auicēna. Mellilotū ꝯfert apoſtematibꝫ calidis ⁊ duris.⁊ ꝓprie cū careno ⁊ etiā ꝑmixtum cū vitello oui ⁊ farina fenugreci ſemine lini. aut papaueris ſm locum. D

¶Et cōfert vlceribꝫ humidis.⁊ ꝓprie linitū cū aqua: ⁊ cū aliquo deſiccatiuoꝝ appoſito cū eo qd̄ ſit ſicut galle.⁊ lutū lene ⁊ lentes. E

¶Et confert apoſtematibꝫ auriū ⁊ doloꝛibus ancharum ſuperpoſito emplaſtro ex eo cū careno: ⁊ reliquis que dicta ſunt.et diſtillatiōe facta in eis ex ſucco.⁊ eius iuuamentum in doloribus eſt velotius ex ipſo quoqꝫ fiunt embꝛoce ⁊ ſedant ſodam. F

¶Et confert apoſtematibus oculi: facto emplaſtro ex eo cum careno: ⁊ cum eis que dicta ſunt vel decocta cum vino. G

¶Et ꝯfert apoſtematibꝫ ani et teſticuloꝝ facto emplaſtro cū eis q̄ dicta ſunt.loco eius ponitur q̄ntum eſt pondus ipſius de camomilla aut eius medium de folijs fici. H

¶Platearius. Vinum decoctionis eius confoꝛtat: et ventoſitatem incluſam expellit. Oppilationem renum ⁊ veſice aperit. I

¶Semen eius in bꝛodio poſitum ipſum facit boni ſapoꝛis: ⁊ boni odoꝛis. K

¶Et potiſſimum eſt mellilotum ad emoꝛroidas cancrum ⁊ fiſtulam. L

Capitulum.cclxxxiiij.

Melon. Ser. li. ag. ca. dullaſia ſiue dulacha. i. melon Indus ſiue melon magnus. Ubi ſciendū ꝙ melon magnus eſt melon Indus. qđ p Auicennam patet de cura tertiane pure. vbi laudat ī tertiana pdicta melonem Indum. Et ſubdit: ꝛ forſitan nō nocet melon paruus. ergo melon Indus eſt melon magnꝰ. Eſt enī melon paruꝰ habens virgulaꝝ colorem exteriꝰ eſt albus ꝛ dulcis. ꝛ eſt paruus ꝓ alia ſpecie melonis. lege ca. pcedens qđ incipit Melon.

Melon. Gal. viij. ſim. far. c. ſicbirnis. id eſt melon. Melonis maturi ſubā ē groſſa. Uirtus eius eſt q̄ infrigidat ꝛ humectat in ij. gdu. Uñ virtus melonis maturi eſt abſterſiua. Dñat aūt ī eo frigida ꝛ hūida cōplexio: nō tñ fortis ſ ʒ in. ij. gdu. Dicat radix ꝛ ſemē eius qñ ſiccant nō adhuc humida. Qñ ſiccat ſunt ī primo gradu ſiccitatis: aut in pncipio ſecūdi. Et in eis eſt plꝰ de abſterſione qñ ſiccant ꝙ̄ in carne eius ꝛ ꝙ̄ in carne cucumeris.

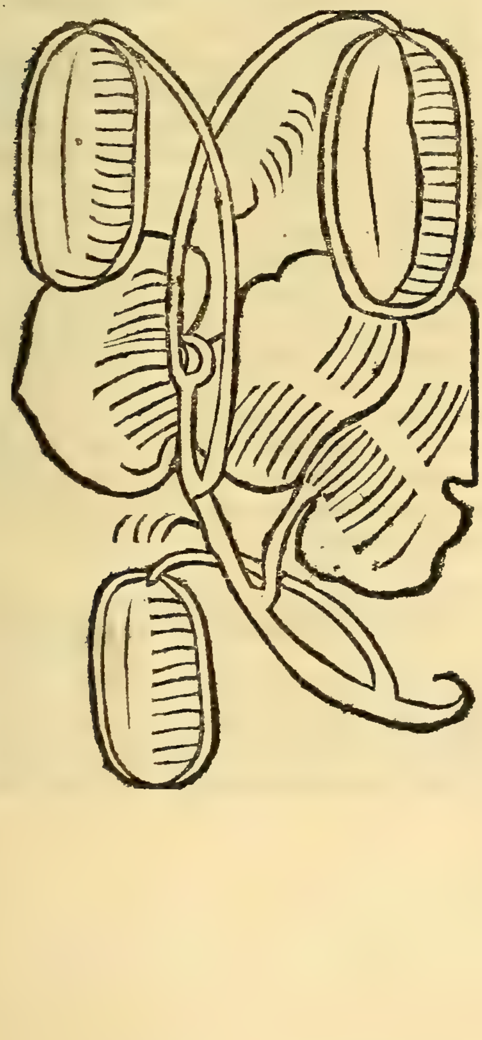
Operationes

A ¶ Sera. li. ag. c. Rachera. i. melon. Qñ fit em-
B plaſtꝝ cū eo ſedat apata oculoꝝ. ¶ Et cortex eiꝰ qñ ponit ſup caput infantꝫ ſedat apata calida q̄ fiūt in eiꝰ cerebro. ꝛ ponit ſup frontē illiꝰ: ad cuiꝰ oculos currūt humiditates. ꝛ ꝓhibet eas
C ꝛ tota carnoſitas. ¶ Et ſemē qñ ſiccat ad ſolē ꝛ ꝯficit cū farina ordei: vel cū amido. ꝛ ſiccat bene: mūdificat cutem mulieꝝ qñ lauant cū eo
D facies ſuas. ꝛ reddit eas ſplendidas. ¶ Sʒ radix melonis quando ſiccat ꝛ ſumit de ea in pondere ʒ. i. cum ydromelle prouocat vomitum.
E ¶ Et qñ accipit poſt cibū ī hūc modū facit vomere ſine labore. ꝛ qñ fit emplaſtrū cum ea curat vlcera q̄ dicuntur faul.

Capitulum.cclxxxv

Operationes.

¶ Sera. Melon magnꝰ ſiue Indus viridis ſm Raſim ē fortis humectatiōis ꝛ extinctiōis. A
¶ Et ꝯfert febribus adurentibꝫ: ꝛ eſt frigidior alijs ſpeciebꝫ melonū ꝛ tardioris immutationis in ſtomacho ꝛ longinquior a corruptione. B
¶ Et ꝓpter h eſt ꝯueniēs febrientibꝫ colerā in ſtomacho ſuo ꝓpter ſuaꝫ groſſiciē ꝛ ꝓpter ſuam elongationem a conuerſione. et cōueniens caliditati febrili. quia extinguit caliditatem. C
¶ Et ſedat inflāmationem eius. D
¶ Et cucumer q̄dē facit opatiōeꝫ ꝓpinquā huic niſi qꝛ plꝰ ꝓuocat vrinā ꝙ̄ melon Indus. E

Capitulum.cclxxxvi.

Melongena arabice. grece Melongia. Sera.li.ag.cap̄.melongia. Melongia fructus ſunt oblongi: medij intra ru- bedinem ⁊ nigredinem. ⁊ inueniunt ex eis ci- trine ⁊ albe. Et idem auctoritate filij Meſa- gue: eſt calida ⁊ ſicca in ſecundo gradu.

Operationes

A ¶ Sera. Generat melācoliā ⁊ opilatōes epatꝭ ⁊ ſplenis: ⁊ generat ſodaꝫ: ⁊ gn̄at emorroidas.

B ¶ Verū ſi ex capitibꝰ eiꝰ in vmbra ſiccatꝭ ⁊ ꝯtri- tis fiat epithima ꝯuenit emorroidibꝰ. ⁊ cū ipſa in oleo coquitur ſoluit: ſed in aceto ſtringit.

C ¶ Et ideo nō hꝫ ꝓportionē abſtringēdū vel ſol-

D uendum. ¶ Rabbi moyſes cap̄. de Melōgena valet ꝯ nauſeam ⁊ vomitū. ⁊ ex cibis eſt peior.

Capitulum .cclxxxvii

Memithe. Dyaſcorides cap̄. memithe. Memithe vel glaucum eſt ſuccus her- be eiuſdeꝫ nominis. folia habentis pa- paueri ſimilia. Hec folia calido cinere coope- riuntur: ⁊ ſic ſuccum emittunt. Alij herbam in ollam mittunt: ⁊ circumliniunt creta et in fur- num feruentem mittunt. Et ſic folijs maceratꝭ ſuccū exꝓmunt: ⁊ ſiccatū in ſole in paſtillos re- digunt. Eius eſt optimū qđ eſt crocei coloris intus ⁊ guſtu conarū. et odore graui miſcetur ocularibꝰ medicinis. ⁊ cetera. Et idē ſm̄ aliam tranſlationē cap̄. ſup̄dicto. Glauciū ſiue me- mithe ſuccus eſt herba naſcentis in Syria in gerapoli. Folia habet ſimilia miconio ceraticꝭ ſed pinguiora. ⁊ ſup terrā ſpanſa. odorem habꝫ grauem. guſtu amaro. ſuccum multum habet: croci ſimilem. Folia eius ciues mittūt in caca bis ⁊ in cibarijs coquunt. que cum coxerint ex- ſuccant ⁊ glaucium faciunt.

Operationes.

¶ Plinius cap̄. de glaucio. Glaucium in ſyria ⁊ perſia naſcitur humilis herba. folijs deciſis fere papaueris minoribꝰ tamen ſordidioribuſ- qꝫ odoris tetri. guſtus amari cum ꝯſtrictione ⁊ ſtipticitate ⁊ gummi habet crocei coloris. A

¶ Multi vero errauerunt in hac herba quidaꝫ putauerunt ꝙ eſſet celidonia. Quidam puta- uerunt ꝙ eſſet papauer cornutum. et ſic voca- tur apud Auicennam. B

¶ Et ego vidi meo tempe multos in h̄ errare ⁊ multi errauerūt tpe Dyaſco. Nā Dyaſcorides cap̄. de monte ratides dicit. ꝙ multi falſo puta- uerūt glauciū ibi fieri ꝓpter ſimilitudinē folio rum. ꝙ autem glauciū ſit memithe vel ſieff eiꝰ apparet multis teſtimonijs. C

¶ Nam vbi ponūt Alexander ⁊ alij greci glau cium. Auicēna ⁊ alij ponūt ſieff memithe. Pre terea apud Serapionē quicqd dicit de memi- the auctoritate Dyaſcoridis. Non eſt aliud ni- ſi ꝙ dicitur apud Dyaſco. ca. de Glaucio. D

¶ Inuenitur etiā oleū nouū glaucinū nō ob hoc glaucio qꝛ nihil recipit glaucij. cuiꝰ ꝯfectio nem etiam inueni in antiquo antidotario ſic vocatā ⁊ ſine glaucio. ⁊ eſt omnino calidū. ꝙ aūt ſm̄ veritatem glaucium ſit memithe. lege cap̄. Celidonia. Gal'. ſexto ſim. far. cap̄. Glaucium. Glaucium ſtipticat cum quadam delectatio- ne: infrigidat tamen manifeſte. ita vt ſanet qui dem ſepius heriſipilata: et eſt in compoſitione compoſita exaquoſa ⁊ terreſtri ſubſtantia. vtriſ- qꝫ frigidis non tamen extreme. ſed ad modum aque fontanie. E

Capitulum.cclxxxviii

Menta. Pla. Menta eſt herba cuiꝰ plu- ra ſunt gn̄a. Eſt enī qdā domeſtica que ꝓprie ortulana dr̄ vel cōmunis vel odori fera. ⁊ hec calefacit et cōfortat. Eſt ⁊ alia ſilua-

tica q̄ mentaſtrū ƌ͛.de illa ſtatim poſtea tracta bitur. Eſt alia mēta q̄ lōgiora ⁊ acutiora hꝫ fo/ lia.⁊ hec mēta Romana vel ſarracenica ƌ͛.hec magꝭ diuretica eſt q̄ꝫ alie. Et eſt alia mēta q̄ ƌ͛ aquatica.⁊ vocaẜ ſiſimbriū̄ vel balſamita. Eſt alia mēta nō odorifera.⁊ illa ē calamētū.de q̄ i ſeq̄nti.c.hēẜ. Sera.li.ag.c.dichanacha.i.mēta Et ex ea eſt domeſtica ⁊ ſilūeſtris.⁊ ramuli do meſtici qn̄ maſticāẜ hn̄t colorē celeſtē.⁊ ſūt in/ teriꝰ ꝯcaui.⁊ in ſūmitatibꝫ ramuloꝝ ſunt q̄ſi li cinia.⁊ viret ⁊ augeẜ eſtate ⁊ hieme.⁊ hꝫ odoreꝫ bonū. Et idē auc. Dyaſ.quidā noīant eā men/ tā:⁊ eſt dichanacha.⁊ eſt nota:hꝫ ꝟtutē calefa/ ctiuā:ſtipticā ⁊ deſiccatiuā. Eſt alia ſpēs mēte ſilueſtris.cuiꝰ folia ſunt aſpera piloſa maiora folijs ſiſimbrij.⁊ in odore ſuo ē pinguedo.⁊ eſt minꝰ iuuatiua in medicina q̄ꝫ ſpēs alia. Idem auct. Sal. In ſuba eſt plꝰ ſubtilitatꝭ q̄ꝫ in alio olere.⁊ in ſapore eiꝰ eſt parua caliditas ⁊ pon/ ticitas.⁊ ꝟtus eiꝰ eſt ca.in.ij.ḡdu. ¶ Dyaſ.ca.ō ediosmon.i.menta herba eſt oībꝫ nota.q̄ ꝟtu/ tē hꝫ termanticā ⁊ ſtipticā ⁊ ſeranticā. Paulus cap̄.de menta. Menta eſt calida ⁊ ſicca in.iij. gradu. Eſt em̄ domeſtica ⁊ ſilueſtris.⁊ eſt alia q̄ ƌ͛ menta Romana vel ſarracenica: ſed do/ meſtica magis vſui medicine cōpetit.tam viri dis q̄ꝫ exſiccata magne eſt efficacie.virtutē ha/ bet ꝯſumptiuā ⁊ diſſolutiuā ex ꝓ͛ijs q̄litatibꝫ ⁊ ꝯfortandi ex ſua aromaticitate.

Operationes.

¶ Sal.vij.ſim.far.ca. Ediosmū.q̇dam mentā odoriferā vocāt. Eſt āt nō odorifera mēta quā ⁊ calamentū vocāt.vt in ſeq̄nti cap̄.dicitur. A

¶ Contra fetorē oris ⁊ putredinē gingiu um ⁊ dentiū ex decoctione eius cū aceto os abluā/ tur. Ad appetitum ꝓuocandū cum impediẜ ex frigidis humoribꝫ exiſtentibꝫ in ore ſtomachi fiat ſalſamentum ex menta et aceto:et modico cynamomo ſeu pipere. B

¶ Contra vomitū factū ex debilitate ꝟtutꝭ con tentiue:vel ex frigida cauſa.fiat decoctio mēte in aqua ſalmacina ⁊ aceto.⁊ ſpongia intincta ori ſtomachi ſupponaẜ ꝯtra ſincopim ex debi/ litate cum febre vel ſine febre.ſiue ex medicina vel q̄cūqꝫ cauſa cōteraẜ mēta ⁊ diſtemperēẜ cū aceto.⁊ fruſtū panis aſſi i igne ponaẜ in aceto illo.⁊ dimittaẜ tamdiu ꝙ inde humecteẜ ⁊ na/ ribꝫ appliceẜ.⁊ exinde fricentur labia gingiue ⁊ dentes.et ligetur in temporibꝫ ſup venas pul/ ſatiles.tempoꝝ ⁊ brachiorum.et patiens ma/ ſticet et humiditatem tranſglutiat. C

¶ Ad matricē mūdificandā teneritates mente coquāẜ in vino.⁊ fiat inde ſuppoſitoriū ꝯ colicā paſſionē faſciculi mēte coq̄nẜ in vino ⁊ oleo.et ſupra renes ⁊ pectinem cathaplaſmetur. D

¶ Contra coagulationē lactis in mām̄illis ꝓ̄ dicti faſciculi mente in vino ⁊ oleo decocti ⁊ ſu perligati mammillis ſoluit.habet em̄ ſimiliter vim attrahendi venenū:⁊ qn̄ datur cū aliqua medicina ꝯtra venenū detur cū ſucco eiꝰ. Sed ſuccus mente rōne vel ſarracenice vel vinum decoctionis cū melle mixtū valet ꝯtra opilatio nē ſplenis ſtomachi ⁊ epatꝭ ⁊ naturaliū viaruꝫ ex frigido humore ⁊ etiā ex ca.ſine fe. E

¶ Succus etiaꝫ datus lūbricos occidit. Auri bus inſtillatꝰ vermes necat. Decocta herba in vino ⁊ oleo ⁊ cathaplaſmata ſoluit ſclirofim et duriciem apoſtematum ſuperiorum. F

¶ Vinū decoctiōis ⁊ puluis eiꝰ in cibis datus digeſtionē ꝯfortat.fomentū factū ex aqua de/ coctionis matricē infrigidatā calefacit. Sac/ cellatio facta calefacit. Et ſaccellatio ex pulue/ re eius reuma frigidūm capitis ſtringit. G

¶ Palladius de agricultura libro.iij. In men/ ſe februario mentā ſeri ꝯuenit plantis vel radi cibus circa aquas vel in humido loco. H

¶ Pla. Menta domeſtica ſiue ortulana magꝭ competit vſui medicine q̄ꝫ alie.habet virtutem conſumendi ex proprijs qualitatibꝫ ⁊ confor/ tandi ex aromaticitate. I

rem q̄ fit ſub oculo ⁊ ypopias dyaſorat.
¶ Et tu debes ſcire ꝙ om̄es medicine q̄ terunt ⁊ hn̄t acuitatē. attrahūt cito ex pfundo corpis humiditates quas recipiūt in locis illis.
¶ Et melius q̄dē in his eſt vino decoquētes cathaplaſmate ipm̄ viride magis q̄ꝫ ſicci vehemētius poſtq̄ꝫ deſiccat: ⁊ pmpti⁹ adurendū. ſicut que cauſtica. ⁊ quecūqꝫ farmacoꝝ calida ſūt ⁊ acria: ⁊ ſubtiliū partiū facile attrahētia fundit⁹ ad ſe totam adiacentem humiditatem.
¶ Amaritudo aūt q̄ ineſt ei breuis q̄dē omino eſt. operat̄ aūt in quibuſdā ſicut q̄ violentius. ⁊ qd̄ ꝯſiſtit vehemēti caliditati cū ſubſtātia ſubtiliū partium. Et ideo qn̄ ſumit̄ in potu ei⁹ ſuccus: aut fit criſtere cum eo: occidit aſcarides et lumbricos. Et valet ad morſus ferarū. ⁊ occidit ſimiliter vermes q̄ generant̄ in aurib⁹ et in vlcerib⁹ profundis.
¶ Et qn̄ fit naſcale cū eo aut ſumit̄ in potu: occidit ⁊ expellit fetū. Igit̄ inciſiua q̄dem virtus ineſt ei ꝓpter caliditatem eius ⁊ ſubtilitatē ptium ⁊ amaritudinē. ſola itaqꝫ ꝓpter om̄ia p̄dicta cōfert om̄ib⁹ aſmaticis ⁊ hictericis. ꝓpter amaritudinem maxime ſicut ⁊ pene om̄ia cetera purgando ⁊ mundificando epatis opilationes. eſt autem ad om̄ia predicta efficacius quod monſtratum eſt.

Capitulum. cclxxxix.

Menta nō odorifera ſiue calamentum. Pandecta. ca. cxiii. Calamētū arabice grece calamitis. Latini vo nepita vel menta nō odorifera. Sciendū ꝙ i iſto ca. tractabit̄ de calamēto. q꞉ calamētū d꞉ mēta nō odorifera. ¶ Pla. Calamētū eſt herba q̄ alio noīe d꞉ mēta nō odorifera vel nepita. ca. eſt ⁊ ſic. i. iij. g. Meli⁹ eſt mōtanū. q꞉ mag̃ ſiccū. Cū flores pducit d꞉ colligi. ac p annū pōt ſeruari. Habꝫ āt vtutē diſſoluēdi ⁊ ꝯfortādi. ¶ Auic. Menta nō odorifera ſiue calamentū. Aliud ē fluuiale. aliud eſt montanum yſopo ſimile in ſapore. et ſimiliter eius folia ſunt ei ſimilia.

Operationes

A ¶ Qn̄ bibit̄ ſucc⁹ ei⁹ cū aq̄ mellis: dyaforat totū corp⁹ ⁊ ꝓuocat ſudorē. ⁊ terit̄ cū oleo. ⁊ coq̄t̄ ⁊ inungitur corp⁹: ⁊ ꝯfert rigorib⁹ periodicis.
B ¶ Et qn̄ fit emplaſtꝝ ſup ſciam hn̄tib⁹ ſciaticū dolorē ꝯfert valde. trahit em̄ fundit⁹ ad intrinſecā ſupficiē. ⁊ calefacit totū articulū. ſupincē
C dit aūt manifeſte cutim. ¶ Et ſumptū in potu: vel appoſitū ꝓuocat mēſtrua efficaciter. et eſt ex medicinis qn̄ ſumit̄ mag̃ ꝯferentib⁹ leproſis reſoluēdo humores reſolutiōe forti. ⁊ aufert liuo

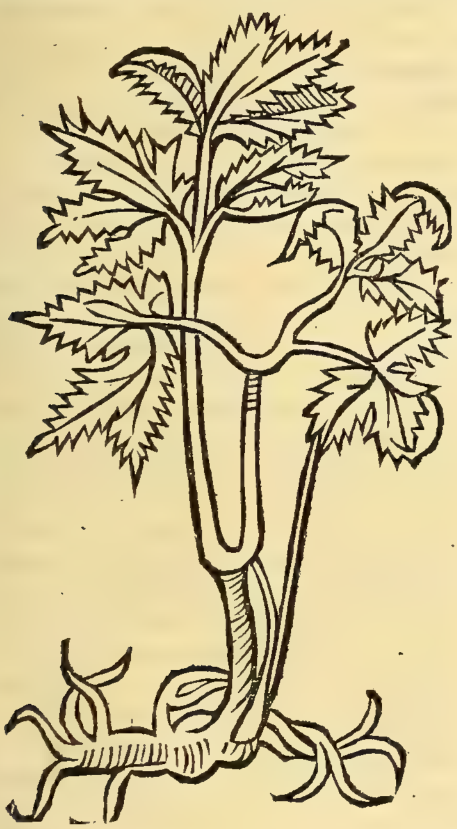

Capitulum .ccxc.

Mentaſtꝝ. Pli. Mētaſtꝝ ē mēta ſilueſtrꝭ differēs ſpecie foliorꝝ q̄ſi figura ozimi colore pulegij. ꝓpt qḋ ꝛ q̄dā ſilueſtre pulegiū vocāt

Operationes.

A ¶ Huis cōmanducatꝭ ꝛ ī poſitꝭ elephantiā ſanari traditū ē: ſic magni pompeij etate. fortuito cuiuſdā exꝑimēto ꝓpter pudorē in facie illita cōpertū eſt.
B ¶ Eadē liniunt̄ atqꝫ bibunt̄ ī vino aduerſus ſcolopendras ꝛ ictus ſerpentū. cū ſale q̄ꝫ ꝛ oleo ꝛ aceto aduerſus ictus ſcorpionum. Deniqꝫ aduerſus oīa venena hec folia ſeruant̄ ad farine modum arida.
C ¶ Mentaſtꝝ q̄ꝫ ſubſtratū vel accēſum ſcorpiōes fugat. potū: feias purgat: ſꝫ ꝑtus necat.
D ¶ Vrtonoicꝭ torminibꝰ colericꝭ efficaciſſimū. Itēqꝫ podagris īpoſitū.
E ¶ Succus eiꝰ auribꝰ ꝟminoſis inſtillat̄.
F ¶ In morbo regio dat̄ ꝛ ſtrumis illinit̄. oīa venenis inbibet. tineas pellit: ꝛ cōtra pruriginē valet.

Capitulum .ccxci.

Meu. Dyaſ. Meu qḋ eſt amanticū dr̄. in Macedonia ꝛ in hiſpania naſcit̄. tyrſo ꝛ folijs a niſo ꝛ aneto ſimilibꝰ. aſcendit de terra vſqꝫ ad cubitos duos radicibꝰ ſparſis ac teneris ac curuis lōgꝭ: ſuauiqꝫ odore: guſtu calido: linguā mordēte. vires hꝫ radix ipa eleuantes. ¶ Pla. Meu eſt herba in .ij. ḡdu ca. ꝛ ſic. Huius radix appellat̄ ſili noīe. Et p̄cipue competit vſui medicine. Unde radix ī medicinis debet poni q̄ ꝑ duos annos pōt ſeruari. ꝟtutē habet diureticā ex ſubtilitate ſubſtātie. attrahendi et ꝯſumēdi ex q̄litatibꝰ ſuis ¶ Pli. cap̄. de Meu. Meu radicula eſt herbe aſpera tenuis ꝛ oblōga ſua ꝟtute olens. ca. eſt ꝛ ſic. in ſcḋo gradu.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Uires eius habet radix relaxantes. vnde trita ꝛ elixata in aqua datur in potione vtiliter ad renum dolorem ꝛ ad veſice cauſas: vrinam prouocat. A
¶ Stomachi inflationes ꝛ tortiones intraneorum mitigat: ꝛ ſtericas. hoc eſt dolores matricis curat. Artiriaſim mitigat. B
¶ Toracis reumatiſmo cum melle vt electuarium datum prodeſt. C
¶ Menſtrua etiam per fomentum prouocat. Stranguirias infantiū vt cataplaſma impoſitum ſuꝑ pectinem ſoluit. Ex quo ſi plus bibitum fuerit capitis dolorem cōmouet. D
¶ Platearius. Uinū vel aqua decoctōis eius reſoluit opilationeꝫ ſplenis ꝛ epatis ex frigida cauſa facta. ꝛ etiam ſtranguiriam ꝛ diſſuriam. Aqua vero competentius in eſtate datur iuueni. Uinum autem in hyeme ꝛ ſeni. E
¶ Puluis eiꝰ cū feniculi ſemine in cibo vel potu datus excludit inteſtinorꝝ ſtomachiqꝫ vētoſitatem ꝛ ꝯfert. Contra tenaſmonem ex frigida cauſa in vino decoquit̄ herba ipſa F

Capitulum.ccxcij.

MEl. Auicenna prima fen. quarti canonis. cap̄. de hora cibationis febricitātium. qui dicit ꝙ mel canne eſt zuccarum. ⁊ hoc ſimiliter inuenies ſi leges capl'm Zuccarum. Nam inuenies ꝙ eſt zuccarum ꝙ ſcꝫ propter ſui pinguedinem non induratur. Hoc ſimiliter vult Galienus ſeptimo ſim. far. dicens zuccarum quidem vocatum quod ex media et felici ⁊ arabia portatur. Coagulatur quidem vt quidam aiunt cannis. Eſt aūt ⁊ illud mellis ſpecies. minus autē ex eo illud quod a nobis dulce. virtute autem ſimile eſt ei inquantum abſtergit ⁊ ſiccat ⁊ dyaforat. Et ſimiliter mel canne quodam eo reſiduo zuccari quando decoquitur. vel ipſemet ſuccus. Eſt alia ſpecies mellis quod dicitur mel rubrum. ⁊ eſt idem quod ſupra. Et ſimiliter alia ſpecies mellis quod vocat̄ mel ſtoracis. ⁊ eſt illud mel lubuc. vt ſupra. Eſt ſimiliter aliud mel quod vocatur mel acanum. ⁊ interpretatur mel ſine fumo. ⁊ eſt mel caſſiafiſtulatū. ⁊ eſt pulpa caſſiefiſtule. Et eſt mel mirtinum: quod fit ex duabus partibus mellis: ⁊ vna ſucci mirti. vt apparet in antidotario Galieni minori qui incipit Confectio mellis mirtini. ¶ Galienus. vij ſimpli. far. cap̄. de melle. Mel calefacit ⁊ ſiccat in ſecundo gradu. Eſt autem ſimplicis: vt eſt dicere maxime virtutis ⁊ complexionis. Dyaſcorides. Mel eſt ſuccus roris celeſtis quem apes colligunt. et habet in ſe quaſi compoſitionem quandam quoniā ex multarum herbarū flore et ſucco colligitur. Ideoqꝫ omnibus valitudinibus proficiens om̄ibus antidotis miſcetur. ¶ Item mel apum in plenilunio capiēdum eſt ſereno die abrumpi ſtatim ac reſilire guttas vtilitatis eſt indicium Bonitatis vero probatio eſt vt ſit odoriferum: ⁊ ex re dulci glutinoſum ac perlucidum. Cum autem eximitur mel: apes abigi fumo vtiliſſimum eſt ne iraſcatur ⁊ mel auiditate vorant. Mel calidū eſt et ſiccū. Conſeruat ⁊ mundificat. In medicinis ponitur vt amaritudo ſpecierum eius dulcedine temperetur. in electuarijs quandoqꝫ cū pulueribus miſcetur: vt diutius in maiori efficacia conſeruetur.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Mel vulneribꝫ ſordidis prodeſt. xiiij. diebus perunctum caliginem oculoꝝ detergit. Gargariſmo adhibitum vulnera faucium ⁊ ſinantes curat. vrinam prouocat. ventrem mollit.

¶ Tuſſiētibꝫ ꝓdeſt. morſibꝫ venenatꝭ occurrit. Morſibus etiam rabidi canis adhibitum curat patientem. Aridum comeſtum inflationes preſtat. Uerum mel eſtatis melius eſt: hiemis vero minus vtile et ſpiſſum. B

¶ Mel ſolum faſtidiū tollit: nauſeam ꝓhibet: pulmoni ⁊ om̄ibus interioribus medetur. C

¶ Serapion. Mel qñ ponitur in vlceribus fraudulentis ꝓfundis conuenit eis multum.

¶ Et qñ coquitur ⁊ ponitur ſup ſciſſuras cutis conſolidat eas. ⁊ qñ coquitur cum aneto humido: ⁊ linitur cum eo empetigo curat eam D

¶ Et qñ miſcetur cum ſale trito ⁊ diſtullatur in aurem ſedat tynnitum auriū: ⁊ linitur cum eo caput occidit pediculos ⁊ lendines. E

¶ Et qñ indumentum alicuius eſt breue nimis ſi eſt ex lana ⁊ vult ꝙ elonget̄: ſi irrorauerit illud cū aqua: deinde liniat̄ cū melle elongatur. F

¶ Et mel abſtergit tenebroſitatem viſus qñ fit collirium cū eo quatuordecim diebꝫ cōtinuis et fiunt cum gargariſmate. G

¶ Et ꝯferunt apoſtematibꝫ gutturis ⁊ fauciū: ⁊ ſquināſie. ⁊ ſi liniuntur cum eo gingiue puerorum in tempe ortus dentiū eoꝝ: facit eos facile naſci ⁊ ſine dolore. ⁊ ſi accipiatur vel bibatur prouocat vrinas: et conuenit tuſſi. H

¶ Galienus. Sciēdum ꝙ plures ſunt ſpecies mellis. Eſt vna ſpecies mellis quod eſt mel viſuale. quod diuerſificatur ſm differentias ſu pradictas. I

¶ Eſt alia ſpecies mellis quod vocat̄ mel athenienſe. quod affertur ab Athenis. Et eſt mel veſparum in locis ſubterraneis factuꝫ. Et eſt idem quod mel paſtinatum vel granatū. vt in Alexandro. Et vocatur mel paſtinatum illud quod eſt mel granoſum. vt Oribaſius. K

¶ Eſt alia ſpecies mellis quod vocatur mel atticum. id eſt mel veſparum ſm quoſdā: ſꝫ falſo. quoniam Dyaſcorides capitulo de melle dicit Mel ſuccus eſt roris celeſtis. Cuius genera ſunt duo. Unum quod cupiliones colligunt apes que ſunt oblonge. Aliud quod ſub terra inuenitur vel atticum limaticum. Etiam aliq̄ dicunt ꝙ mel atticum dicitur ab attica regione Mel timum dicitur a regione Thima. L

¶ Unde Plinius inquit. Mellis attici ſumma laus toto orbe eſtimatur tranſlatum in attica. Sed thimum magis laudatur. quare in aliquibus antiquis antidotarijs mel atticum: mel thimenum exponitur. M

Capitulum.ccxciij.

MEdica. Dyaſco. cap̄. cot. i. medica grece.
Cot eſt herba ſil'is trifolio q̄ infra fenū
naſcit̃. Folia hꝫ anguſta. ꝛ ꝓgulā ſil'em
trifolio. in q̄ ꝓgella ſemē eſt vt lēticula. illud ſe
men miſcet̃ pani ꝓ odore. yſi. ꝓo medicā inter
legumīa ſcꝑſit. ¶ Palla. li. ꝺ agricultura. Me
dica inq̄t q̄ ſemel ſerit̃ q̄tuor ānis ꝑmanet: ita
ꝙ quater ꝛ ſepties poſſit ꝑ annū reſcindi. Agꝝ
ſtercorat. aīalia reficit. curat egrota. ¶ Plini⁹.
Medica ꝺr vt a medis inuēta ꝑ bella Perſaꝝ
q̄ latius intulit: ꝙ tanta eſt eius dos vt ex vno
ſitu amplius q̄ꝫ. ccc. annis duret.

Operationes

A ¶ Medica inda ſunt q̄dā trociſci facti ex ea. et
B vngunt̃ in balneis. ¶ Hāc herbā equi ꝛ aſini
C comedūt. ¶ De q̄ Auicen̄. li. ij. c. Cot. Oleū cot
eſt res magꝭ ꝯferēs tremori.

Capitulum. ccxciiij.

MEſpila. yſiꝺ. ait. Meſpila eſt arbor ſpi
noſa fructu ſil'is maloꝝ: ſꝫ paulo breui
or. Vn̄ appellata ab eo ꝙ pillule formā
habeāt ei⁹ poma. Pli. li. xv. Arbor meſpiloꝝ eſt
de ampliſſimis. Folia ei⁹ anteq̄ꝫ decidūt rube
ſcūt. radices multe ꝛ alte. ideoq̄ꝫ inextirpabi
les ſunt. Pal. li. iiij. Meſpile locꝭ calidis maxi
me gaudēt. ſꝫ irriguis ꝛ frigidis ꝑueniūt. magꝭ
tn̄ ſabulo pingui aut glareoſa terra cui ꝑmixta
eſt arena vel argilla cum ſaxis. Serenda eſt
talis menſe Marcio vel nouēbri. ſolo ſtercora
to ꝛ ſubacto. ita vt vtrūq̄ꝫ caput tale ſterc⁹ ob
ducat. Sūt ei⁹ incremēta tardiſſima. amat pu
tari atq̄ꝫ circūfodi. ꝛ parco hūore ſiccitates ſe
pe foueri. Serit̃ ꝛ ſemine: ſꝫ in lōgiorē ſpargi
tur etatē. Si ꝓmibꝫ occupat̃ ſtilo ereo purgā
de ſūt ꝛ amurca. vel hūana vetere vrina vel vi
uo calce ꝑfundēdi: ſꝫ parci⁹ ꝓpter arborꝭ noxā:
vel aq̄ decocta lupini. ſꝫ putat̃ hinc arbor ſteri
lis fieri. Fim⁹ ꝛ cinis viciū ſimul ſi radicibꝫ in
fundāt̃ ſterilē reddūt. Si formice moleſte ſūt.
rubrica cū aceto ꝛ cinere tēperata necabūtur.
Inſerit̃ mēſe Februario. Surcul⁹ tn̄ ei⁹ ex ar
bore media debet aſſumi. Nam de ſūmitatibꝫ
vicioſus eſt. In trūco fiſſa inſerenda eſt. nam
corticis in acies ieiuna nil nutriet.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Meſpile folia ꝛ cortex idemq̄ꝫ A
radicis cortex tunſe ꝛ impoſite: cuicūq̄ꝫ tumori
feruoriq̄ꝫ ſubueniunt. trita ꝛ ſicca cum melle ci
catricem vulneri adducunt.
¶ Haſta cū vino dulci ſanguinē reijcientibus B
opē ferūt. Itēq̄ꝫ cum vino ꝓpinata: veneficij po
tionibꝫ repugnāt: veſicā vrina largiori lauāt.
¶ Serapion li. aggre. ca. Zaror. auc. Dyaſco. C
Zaror arabice. id eſt meſpilū. ꝛ eſt arbor ſpino

ſa.cuius vna pars vocatur meſpilum: ꝛ habet
fructū puū ſimilē malis paruis: bonum ad co
medendū. Eſt ſtipticus bon⁹ ſtomacho cū co‍
medit̃ retinet ventrē ꝛ tarde maturatur.
D ¶ Galien⁹ li. ij. de cibis. Fructus ei⁹ eſt ſtipti‍
cus ſtipticitate forti. ꝛ in folijs ꝛ in ſūmitatib⁊
eſt ſtipticitas. Virtus eſt ei fri. palā. qm̄ taliū
omniū parū comedit̃. ꝯuenit non vt ficuū: aut
vuarum copioſe. Neqꝫ em̄ vt alimento: ſed vt
medicinis ipſis indigemus magis.
E ¶ Et dicit in vij. ſimpli. far. cap̄. meſpilū q̈dam
triconiū noīauit: eo ꝙ tria habꝫ oſſula omnia
intra ſe ꝛc̄. Stipticus autē eſt ſufficienter fru‍
ctus huius arboris ꝛ vix edibilis: ꝛ retentius
ſufficienter eſt ventris. Et in germinib⁊ eius ꝛ
in folijs ſtiptica qualitas eſt non pauca.
F ¶ Dyaſ. cap̄. de meſpilo. ſm̄ tranſlationē gre‍
cam. Meſpilum ſemen habet rotundū: fructū
minutum: matiano ſimilem. tria oſſa habens:
vnde tricocinum dicitur. ſtipticum eſt ꝛ ſto
machum: ventrē abſtinet: ꝛ tarde mataureſcit.
G ¶ Alman. tract. iij. fri. ſunt ꝛ ſic. ventrē abſtrin
gunt: ꝛ vomitū abſtinent. Et eſt alia ſpēs que
in hiſpania naſcitur: quā multi epymelidā vo‍
cant. ſemen rotundū habens ꝛ trigonū. vnde ꝛ
triconū dr̄ hoc bonū eſt ad edendū ſtipticum
ꝛ ſtomacho aptum. ꝛ iſta eſt azarola.

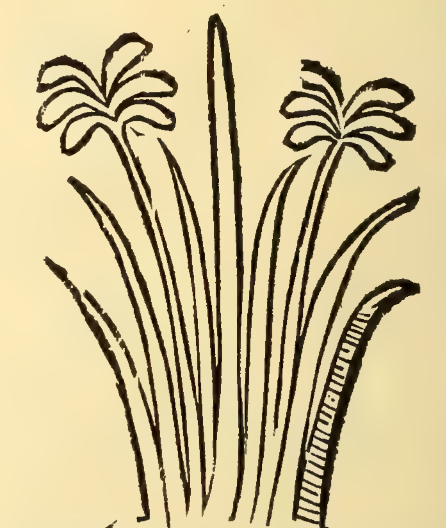
¶ Capitulum .cccxcv.

Milleſoliū. Pli. li. xxiiij. Milleſolium
qd̄ ꝛ minofilon dr̄. Caulē hꝫ tenerū ſi‍
milē feniculo plurimis folijs. vnde et
nomen accepit. Naſcit̃ in paluſtrib⁊. Ex herba
rio. Milleſoliū q̄ ꝛ ambroſia vel archillea dr̄.
in locꝭ cultis naſcit̃. hꝫ flores auroſos ꝛ albos
¶ Dyaſ. c. Minofilos naſcit̃ ī paluſtrib⁊ locꝭ
tirum ſm hꝫ ex vna radice mollē ꝛ ſubruſum: ꝛ q̄i
manib⁊ liniatū: ꝛ folia ſimilia feniculo.

¶ Operationes.

¶ Dyaſ. Vulnera glutināt ꝛ ſine tumore cuſto A
diūt. In dentiū dolore cū butiro īponūt̃ ī mo
dū emplaſtri. Cōtra vrine difficultatē bibit̃ cū
aceto: ꝛ valet ꝯ calculū. ¶ Gal. vij. ſimpli. far. B
Milleſoliū ſiccatiue ē ꝟtutꝭ ītantū vt ꝯſolidat
vulnera. ¶ Pli. Bibit̃ cū aceto ad difficultatē C
vrine vel veſice: vel ſuſpiria ꝑcipitatiſqꝫ ex alto.
¶ Eadē ad dentiū dolorē efficaciſſima eſt. Fo‍ D
lia ei⁹ eximij vſus ad vulnera eaqꝫ affirmat.
¶ Ex herbario. Coma ei⁹ tunſa ꝛ apposita no‍ E
uis vulnerib⁊ dolorē tollit ꝛ eadē glutinat. Pro
fluuiū ſanguinis ſtringit. eadē aqua potata diſ
ſintericos curat. ¶ Item valet ad dentiū dolorē F
Ad vrine difficultatē et ad tumorem.

Capitulum.ccxcvi.

Miliū ſolis. Sera.li.ag.c.culb.au. dyaſ. Culb arabice.i.miliū ſolis. Et ē herba cui⁹ folia ſilant̄ folijs oliue:niſi qꝛ ſunt maiora eis ꝛ molliora ꝛ latiora.ꝛ ſūt eis īferiora.declinant ꝟſus terrā velut ſtent ſup̄ ipſaꝫ.ꝛ hꝫ ꝟgas elenatas ſubtiles ſicͣ ſquinātū .ꝛ ī ſūmitate ꝟge ē ſile ī ramulo diuiſū ī duas ptes ī q̄ ſūt folia minuta.ꝛ iuxta q̄dlibꝫ foliū ē ſemē albū durū fere vt lapis rotūdū.ī magnitudine orobi pui.naſcit̄ in locꝭ aſpis ꝛ altis. Dyaſ.ca. Licoſpmon.i.miliū ſolis eraclion vocat̄ ꝓpter fortitudinē ſemis.ei⁹ folia ſunt ſimilia folijs oliue: ſꝫ latiora ꝛ oblōgiora.ꝛ ꝟgas tenues ī groſſitudine Junci lignoſas.ꝛ in ſūmo ꝟga diuiſa eſt in q̄ folia minuta ſunt.vbi ꝛ ſemē rotundū ꝛ lapidoſum eſt ꝛ albū piſe ſimile.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Uirt⁹ ē ei mictualis.ꝛ ſemē ei⁹ bibitū cū vino albo calculos frāgit:ꝛ vrinā ꝓuocat.
B ¶ Pli.c.batangliſcos.i.miliū ſol.eſt ſemē eius herbe q̄ dr̄ aſtorcos.qđ ſi q̄s biberit frāgit lapidē:ꝛ ꝓuocat vrinā.
C ¶ Pau.c.calebi.i.miliū vel granū ſolis:ꝓuocat vrinā ꝛ mēſtrua: ꝛ eſt ca.ꝛ ſic.in.iij.ḡdu.
D ¶ Et vinū decoctiōis ei⁹ ꝛ puluis ipi⁹ in cibis ſūpt⁹ ſoluit ſtranguiriā ꝛ diſſuriā ꝛ yliacā paſſionē.ꝛ oīa illa ſolū ſemē operat̄.

Capitulum.ccxcvii.

Mirabolani. Pandecta. Sciendū qꝫ ſm̄ meſ. Mirabolanoꝝ ſpēs ſūt q̄nqꝫ. Et ſūt fruct⁹ arboꝝ in India exn̄tiū:ꝛ non eiuſdem maneriei ſūt oēs ſꝫ diuerſoꝝ effectuū ꝛ diuerſaꝝ formaꝝ. Un̄ ꝟſus. Mirabolanorū ſpēs ſūt q̄nqꝫ bonoꝝ. Citrin⁹:kebul⁹:belliric⁹ emblic⁹ indus. Quidā dicūt qꝫ ſūt oēs ab eadē arbore ꝓducti.ita qꝫ citrini ſūt đ ꝑmo germine. Et nigri indi ſūt in q̄b⁹ ꝑuenit cōplexio et maturatio.ꝛ dixerūt qꝫ arbor coꝝ ē de his ſcrentib⁹.ꝛ qꝫ citrini ſūt de ꝑmo germine ꝛ nigri ſilr. Kebul⁹ germē ſcđm illit:ſꝫ falſo.īmo ꝓducūt a diuerſis arborib⁹.ꝛ illđ ē qđ credit̄. Sꝫ aliq̄ volūt qꝫ emblici ꝛ bellirici nō inuenirent̄ inter mirabolanos.qm̄ Auic.ꝛ Sera.de eis diuerſa faciūt capl'a.vt etiā hēt̄ s̄ de b.in c.bellirici. vbi tractat đ bellirīcꝭ ꝛ emblicis. Sꝫ in iſto c. de alijs trib⁹ ſpēb⁹. Itē Sera.li.ag.facit cap̄.đ emblicꝭ ꝛ belliricꝭ.ꝛ facit cap̄.đ alijs trib⁹ p ſe. de q̄ dicit Halilig.i.mirabolani.cui⁹ tres ſunt ſpēs Kebuli Citrini ꝛ nigri. Et ſūt illi qui nominant̄ indi ꝛ ſeni ꝛ kebuli. Idem auc.aben meſuay. Meliores ſūt ex eis q̄ꝝ color eſt citrinus approximās viriditati. graues.pleni. ſine rugis. Et dicit auc.yſaac. Et ſūt fri. in ꝑ.ḡdu. ſicci in.ij. Nigri fri.ꝛ ſic.ī ꝑmo. Mirabolani indi vel nigri.ꝛ de ſeni ſunt ſimiliter ex ſpeciebus hn̄tib⁹ corticē ſubtilē nigꝝ.ꝛ cortex coꝝ vergit ad citrinitatē.ꝛ ſunt ſil'es oliuis in forma ſua: Et iuuamētū coꝝ eſt min⁹ iuuamēto aliaꝝ ſpecieꝝ mirabolanoꝝ. Et idem auc.aben meſuay Mirabolani ſeni ſunt ex ſpēb⁹ oliuarū: q̄ qn̄ ꝯdiunt̄ corroborāt ſtomachū ꝛ incoriant cum incoriatiōe pauca.ꝛ nō eſt in eis iuuamentum q̄ntū in kebulis.ꝛ ex kebulis q̄dam ſunt citrini q̄dā nigri.ꝛ nigredo q̄ eſt in eis eſt ꝓpter ampliorem morā q̄ꝫ fecerūt in arbore ſua.ꝛ ſunt pinguiores ꝛ carnoſiores citrinis in colore.quia ipi fecerūt maturationē ampliorē.ꝛ illi q̄ colligunt̄ ante ſunt citrini:ꝛ qn̄ ſumunt̄ triti inducūt laborem in ſtomacho:qm̄ natura laborat multū circa ipſaꝫ.ſꝫ qn̄ infundit̄ aut decoquit̄ extrahit̄ virt⁹ eius:ꝛ ꝓijcit̄ ei⁹ ſuba.ꝛ eſt leuior nature.ꝛ deſcendit veloci⁹ a ſtomacho. Et ille tres ſpēs mirabolanoꝝ miſcent̄ cū tamarindis qm̄ tamarindi extinguūt calorē febrilē.niſi qꝛ nocent tuſſientib⁹ ꝓpter acetoſitatē q̄ eſt in eis ¶ Auicen̄.de ꝟtutib⁹ cordis ait. Mirabolani ſunt fri.ꝛ ſic. ¶ Johānes meſue. Mirabolani ſunt de medicinis bn̄dictis.nō em̄ debilitāt cū ſolutione ſua.īmo ꝯfortāt ſtomachū ꝓpꝛie:ꝛ viſcera preparāt.ꝛ coadunāt ptes coꝝ.ꝛ cōfortāt cor ꝛ epar:ꝛ corp⁹ totū. Non em̄ niſi ad vnum

videntᷣ nociui. Acq̄ritᷣ eñ diſpoſitꝫ ad h̄ opila/
tio ⁊ ꝓp̄e paratis cadere ī ipa. ſꝫ ſunt de ꝑfecto
rectificātibꝫ medicinas q̄ hn̄t acuitatē ⁊ purgāt
diſſoluēdo. Magnifice eñ adinuenit q̄ eos ⁊
ꝓp̄e citrinos cū ſcamonea miſcuit. reꝑmit eñ
eā ꝓpter obuiationē ſubſtātiaꝝ ⁊ qualitatū ad
inuicē: ⁊ eam in ſoluendo iuuant.

¶ Operationes.

A ¶ Sera. Virtus citrinoꝝ eſt ꝙ ↄfortāt oculos
et ꝓhibēt curſum humoꝝ ad ipſos. ⁊ conferūt
ſebel. ⁊ ↄfortant ſtomachū ⁊ incoriant ipm̄. et
ↄferūt melācolie ⁊ cardiace. ⁊ clarificāt colorē.
B ¶ Virtꝰ kebuloꝝ eſt ꝙ ↄfert ano ⁊ emorroidibꝫ
⁊ incoriāt ſtomachū et ↄfortāt eū. ⁊ digerūt ci/
bū. deſiccāt humiditatē. leniūt naturā. ↄferūt
ventoſitati emorroidarū. ⁊ ↄferūt melācolicis
maxime qn̄ cū eis admiſcentᷣ ſpecies.
C ¶ Correborāt ſenſum ⁊ memoriā: ⁊ cōfert lepre
⁊ colice. Sꝫ ſeni ⁊ indi vel nigri hn̄t corticē ſub
tilē nigrū. ⁊ cortex eoꝝ vergit ad citrinitatem.
qui quando condiuntᷣ corroborant ſtomachū
et incoriant eum ī ncoriatione pauca. ⁊ nō eſt
in eis iuuamentū q̄ntum in kebulis.
D ¶ Johannes meſ. Mirabolani ſunt ex rebus
q̄ faciunt vtentes ſe iuueneſcere. ⁊ acquirūt eis
colorem bonū. ⁊ bonitatē odoris. oris ⁊ ſudo/
ris. ⁊ generant gaudiū. ⁊ ↄfortant cor et epar ⁊
ſtomachū. Et ↄferunt tremori cordis. ⁊ mun/
dificant ſtomachum. ⁊ ↄferunt emorroidibus
⁊ extinguunt inflāmationem colere.
E ¶ Sed citrinoꝝ operatio in h̄ eſt p̄cellens. ipi
eñ ſolutione educunt eam ⁊ ↄferūt complexio
nes ca. habentibꝫ. Et eoꝝ fricatio cū aq̄ agre/
ſte ⁊ cū aqua ro. aut ſucco feniculi abſtergit ocu
lum. ⁊ aufert ſuꝑ caliditatē eiꝰ. ⁊ facto inde al/
cohol: ſtringit lacrimas. ⁊ ↄuenit mollificatiōi
oculoꝝ. ⁊ confert tertiane fe. colericis. ⁊ ↄtrite
cū maſtice ſanant vlcera. ⁊ deſiccant ea.
F ¶ Kebuli q̄ꝫ ſolutione educūt flegma. ⁊ addūt
in rōne. ⁊ clarificant viſum. ⁊ ꝓprie cōditi. ⁊ mū/
dificant ſtomachū ⁊ ↄfortant ipſum. ⁊ ↄferunt
ydropiſi et fe. antiquis.
G ¶ Nigri āt vel indi: ſolutione educūt melāco/
liā et colerā aduſtā. ⁊ ↄferūt melācolie ⁊ tremo
ri. ⁊ clarificāt viſum ⁊ colorē. ⁊ ↄferūt lepre ⁊ tri
ſticie ⁊ quartane. Doſis potio citrinoꝝ trito/
rum a. ʒ. ij. vſq̄ ad q̄ntum. ⁊ infuſoꝝ a. ʒ. viij.
vſq̄ ad. xx. et indoꝝ eſt ſicut Kebuloꝝ.
H ¶ Bulcaſim eben abenazarin. libro q̄ d̄r ſerui
tor. Modus aſſandi ⁊ calliandi mirabolanos
oportet ꝙ imbibant mirabolanos in aqua ci/
tonioꝝ. aut in ſucco aggreſte. aut in acetoſita/
te citri. aut in aqua vbi cocte ſunt lentes. aut
vbi coctū eſt lappaciū acutū. Deinde deſicca
eos bn̄ ⁊ madefac ī oleo ro. vel oleo de lētiſco.
aut oleo maſticino. aut cū butyro. aut oleo oli/
ue. deinde aſſa ſuꝑ patellā ferreā vel terream.
quā cū p̄mo calefeciſti ⁊ abſtuliſti ab igne. ca/
ue ne aduratᷣ ⁊ deſtruatᷣ virtus eorum.
¶ Silr̄ aſſantᷣ ſemia q̄ admīſtrātᷣ in medicinis I
fluxꝰ. Et modꝰ aſſatōis eoꝝ ē iſte. Accipe patel
lā ferreā aut ereā aut terreā aut lebetē cū lato
orificio ⁊ calefac bn̄. Deinde aufer ab igne: et
ſtatim ſuꝑpone ſemia dū ipa eſt calida anteq̄
infrigidetᷣ. ⁊ cōmiſce ea ſemꝑ donec videas aſſa
tionē eoꝝ cōpletā ad volūtatē tuā. Et ſi nō fue
rit cōpleta vna vice. pone iteꝝ ⁊ fac vt prius.
¶ Et ſcias ꝙ nō oportꝫ oīa ſemia eq̄liter aſſare K
qꝛ ſunt q̄dā q̄ hn̄t multā viſcoſitatē q̄ debēt am
pliꝰ aſſari ſic̄ pſilliū. ⁊ caue ne cōburantᷣ.

¶ Capitulum. cccxviij.

Mirra. Sera. li. ag. ca. hec auc. Dyaſco.
Hec ara. i. mirra eſt gūmi arboris que
naſcitᷣ in terris arabum ſimilis arbo/
ri q̄ d̄r in greco ſapientia babilonica. Nā fiūt
ſciſſure in ligno arboris. vnde egreditᷣ gūmi qḋ
emanat cadens ſuꝑ ſcoria q̄ ſternuntur ſub
arbore. ⁊ quedam ꝑ ſe coagulatᷣ ſuper ſtipitem

⁊ eſt de ipa res q̄ dr̄ bacātiſcils ſiue batanaſas et groſſa eſt a qua egredit̄ meth.i.ſtorax liq̄da. qn̄ exp̄mit̄ ſicut apparet in caſtorax. Et arbor eius eſt in terra q̄ dr̄ ptinia. ⁊ eſt pinguis. ⁊ qn̄ exp̄mit̄ ſuccus ei⁹ egredit̄ velut ſtorax multū. ⁊ melior mirra eſt illa q̄ dr̄ tarbalud. ⁊ canchi. et noīat̄ hoc noīe: eo q̄ defert̄ ex terris q̄ dicūtur ſic. Et color ei⁹ eſt ad viriditatem tendens. pungens linguā clari coloris. ⁊ ex ea eſt q̄ dr̄ liti et eſt lita glutbichi. ⁊ eſt mollis tactu ſic̄ bdelliū. in odore ſuo eſt pinguedo. ⁊ arbor ei⁹ eſt in locꝭ ſoli expoſitis. Ex ea eſt q̄ dr̄ poaclis. ⁊ eſt aſpera multū nigra. ⁊ apparet in ea veſtigiū ignis. Et deterior eſt illa q̄ dr̄ argaſin. ⁊ eſt leuis nō pinguis. acuti ſaporis. ſimilis gūmi arabico i fortitudine ⁊ ꝟtute. Et ex mirra eſt que dr̄ crumu: ſiue amini. ⁊ eſt mala. Et fiunt q̄dam trociſci ex ſubſtantijs mirre. ⁊ ſi mirra pinguis fuerit trociſci q̄ ex ea fiunt habent bonum odorem. ⁊ pinguem. ⁊ ſi nō fuerit pinguis qđ fit ex ſubſtātia eius nō habet bonū odorē neq̄ pinguē. ⁊ hꝫ virtutem debilē: ꝓpter qđ admiſcet̄ ei oleum qn̄ ex ea fiunt trociſci. Adulterat̄ mirra. qn̄ admiſcet̄ ei gūmi qđ infuſum fuerit in aqua mirre. Et melior ex mirra eſt noua. leuis. munda. q̄ quando tangit̄ eſt aliq̄ntulum aſpera ⁊ arida. ⁊ cito frangibilis. ⁊ qn̄ frangit̄ remanet in ei⁹ fractura res alba. ⁊ figura eius eſt ſicut figura vnguiū. ⁊ q̄ eſt in fruſta nō parua. ⁊ color eius eſt vniformis nō diuerſus in exterioribꝰ eius. ſed interius eſt trahens ad rubedinē parū cū lineis ſubalbidis ſicut dixim⁹. ⁊ odor eius eſt delectabilis amara. ſꝫ illa q̄ eſt grauis: cui⁹ color eſt ſicut color picis: nō eſt alicui⁹ vtilitatis Sed mirra que eſt ex terra: q̄ dr̄ labotero abſcinditur ex radice arboris que eſt in terris illis. Eligitur em̄ ex ea illud quod eſt ſimile mirre in odore. ⁊ virtus ei⁹ eſt calefactiua ⁊ mollificatiua ⁊ reſolutiua. ⁊ ingreditur in confectionibus vnguentorum.

Operationes.

A ¶ Sera. auct. Albugerig. Mirra ꝯuenit ad aquā citrinā qn̄ ſumit̄ ex ea in potu. aut qn̄ fit emplaſtrū cū ea ſup ventrem.

B ¶ Et qn̄ fit caput purgium cū vino anoch ex ea mundificat cerebrum: ⁊ aufert ab eo ventoſitates groſſas. ⁊ incorrat gingiuas.

C ¶ Et confirmat dentes. ⁊ eſt conabolice quando fit linitio cum ea.

D ¶ Galien⁹. Mirra abſtergit cū tꝑamento: et glutinat fragmenta oſſium capitis. ⁊ occidit lumbricos ⁊ fetū: expellens eos.

E ¶ Et ingredit̄ in ꝯfectiōibꝰ colliriorꝫ q̄ fiūt ad vlcera oculi: ⁊ ad maculas que fiūt in eo. ⁊ in medicinis q̄ bibunt̄ ad tuſſim antiquam: ⁊ ad aſma. Nam ipa nō exaſperat cannam pulmonis. ⁊ hoc q2 nō calefacit neq̄ deſiccat calefactione ⁊ deſiccatione forti ⁊ ſine ſupfluitate ſue amaritudinis ⁊ ſue abſterſionis.

F ¶ Eſt alia mirra q̄ trahit̄ a radice arboris huius. ⁊ ꝟtus ei⁹ calefacit mollificat ⁊ reſoluit.

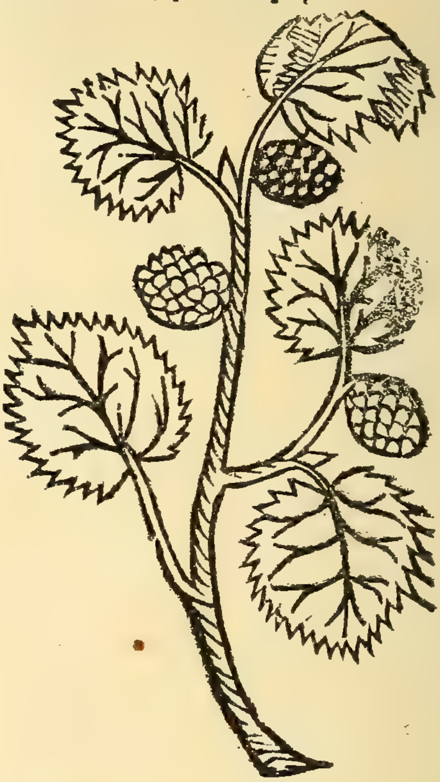
Capitulum. cclxix.

Moracelſi. Auic. li. ij. ca. d̄ moro. Mori ſunt due ſpēs. Vna eax eſt alſirſedu: qđ eſt dulce. ⁊ currit ſm ſemitam ficus in maturatione. Sed eſt deterioris nutrimēti ⁊ minoris ⁊ eſt ſiccioris. ⁊ magis deſtruēs ſanguinem. ⁊ deteriſtorus macho. Reliquas vero ficus diſpoſitiones habet. eſt tamē inferius ea. amarū aūt qđ nominat̄ morū de ſceni fit nūc illud de quo plurimū loquamur. Qđ ergo immaturū eſt cū exſiccat̄ ſtat loco ſumach. dulce eſt calidū: humidū: ⁊ acetoſum. ⁊ de ſceni eſt ad ſiccitatē decliue. in ipo eſt ſtipticitas ⁊ infrigidatio. ⁊ ſuccus mori eſt ſtipticus. ⁊ ꝓprie quādo decoquit̄ in vaſe eneo.

Operationes

A ¶Auicenna. Siccus mori ꝓhibet fluxũ ma
teriei ũ ad mẽbra. ⁊ imaturũ eſt ſic ſumach. Quã
coquunt̃ folia ei⁹ ⁊ folia vitis. ⁊ folia fic⁹ nigre
cũ aqua pluuie: denigrat capillos.
B ¶Acetoſum remouet apoſtemata oris ⁊ guttu
ris. Et folia eius ſunt vltima ad ſquinantiam
et ꝑfocationem. Quod acetoſum eſt ⁊ confert
vlceribus fraudulentis ipſius ſuccus.
C ¶Rob ei⁹ acetoſum eſt ꝯferẽs botho oris. et
decoctio radicis eius mollificationi dentiũ. et
decoctio radicis ei⁹ eſt bona denti doloroſa.
D ¶Morum malũ eſt ſtomacho corrũpit̃ ꝓrie
in eo alfirſedu. ⁊ qñ nõ corrumpit̃ alfirſedu in
ſtomacho velociter nõ nocet. Et oportet q̃dẽ
vt comedant̃ oẽs ſpẽs ei⁹ ante cibũ: ⁊ recipian
tur in ſtomacho: in quo nõ ſit corruptio.
E ¶Illud ꝟo de ſeni nõ nocet ſtõacho colerico.
⁊ nõ eſt in ipõ de mala ꝯueniẽtia ſtõachi qđ eſt
in alfirſedu: ꝙuis ſit ĩ ea malicia. ⁊ nõ eſt nau
ſea in ipõ. ⁊ nutrimentũ eius eſt paruũ. et facit
appetitũ cibi. ⁊ facit ipm lubricũ: ⁊ extrahit ip-
ſum velociter. ⁊ om̃ino deſcẽſus ei⁹ de facto fit
velociter. ſꝫ ei⁹ deſcẽſus ex inteſtinis eſt tard⁹.
F ¶Sera. li. ag. c. boc. Hoc arabice. i. moracelſi
Uirtus ei⁹ eſt q̃ retinet ventrem. ⁊ qñ deſiccat̃
retinet ventrem retentione forti. ⁊ ꝯuenit vlce
ribus inteſtinoꝝ ⁊ fluxũ in om̃ib⁹ egritudini-
bus q̃ fiunt ex fluxib⁹ humoꝝ. ⁊ admiſcentur
poſtq̃ terunt̃ cũ cibis ſicut ſumach. Et q̃ vult
ex eis ſumere in potu: poteſt cũ aqua ⁊ vino.
G ¶Sꝫ arboris ei⁹ ꝟtus eſt cõpoſita ex ꝟtute re-
tentiua ⁊ laxatiua. ⁊ pl⁹ qđ eſt in cortice hui⁹ ar
boris eſt ꝟtus laxatiua cũ amaritudine pauca:
q̃uſq; occidat aſcarides. ⁊ ſunt lũbrici cucurbi-
tini. ſꝫ in folijs arboris ⁊ ſummitatib⁹ eſt tẽpe-
ramentũ mediũ illaꝝ duaꝝ operationũ.
H ¶Et mora matura qñ inueniũt ſtomachũ pu-
rũ. ſi comedũt̃ ante cibũ egrediũt̃ a ſtomacho
cito. ⁊ preparare faciũt exitũ alioꝝ ciboꝝ. qñ ꝟo
comedunt̃ poſt cibũ: vel in ſtomacho ſunt hu-
mores: cito accelerant ad corruptionẽ. et cor-
ruptio eoꝝ eſt multum nociua.
I ¶Sed acerba qñ deſiccant̃ ſunt bona medi-
cina ⁊ iuuatiua vlcerib⁹ inteſtinoꝝ ⁊ fluxui an-
tiquo. Et mora qñ deſcendunt anteq̃ corrum-
pant̃ non inferunt nocumentũ. niſi de eis ante
comeſtionem nimis ſumatur.
K ¶Et idẽ a uc. Gal. Ex eis ſũt matura: ⁊ maturi
ſaporis. ⁊ ſapor eoꝝ eſt dulcis ſtiptic⁹. ꝟtus eorũ
mollit ventrẽ ⁊ nutrimẽtũ paucũ corpi pſtant:
⁊ facile corrũpunt̃. nõ corrupta humectãt peni
tus. Infrigidant aũt nõ penit⁹ niſi frigida ſu-
mant̃. Et paucisſimũ corpi dant nutrimẽtum
cõſimile peponib⁹. nõ tamen nocumentũ adeo
ipſis. neq; malũ ſtomacho vt in illis.

¶Galienus. vij. ſim. far. ſm tranſla. grecã. ca. L
Morare. i. celſi. fructus maturus ſubducit vẽ
trem. nõ maturus ꝟo deſiccatus ꝯſtipatiuum
ſufficiẽter fit farmacũ. vnde ad diſſintericas
conuenit diſpoſitiones ⁊ ciliacas ⁊ alias que-
cunq; ſunt fluxibiles.
¶Et tota arbor in om̃ib⁹ eius partib⁹ mixtam M
q̃ndaꝫ virtutẽ videt̃ habere ex detentiua ⁊ pur-
gatiua cõpoſitiua. Preualet ãt in cortice q̃dẽ
radicis purgatiua ꝟtus cũ quadã amaritudĩe
vnde amplos lũbricos interficit. In alijs vero
partib⁹ detentiua. In folijs vero ⁊ pullulatio-
nibus media vtraq; eſt complexio.

¶Capitulum. ccc.

Morabacci. ꝑſĩ. Morus grece: latine
vocat̃ rubus. eo ꝙ rubeãt fructus ei⁹
vel virgulta. Silueſtris more fructib⁹
in deſerto. Paſtoꝝ fames ac penuria ꝯfouet̃.

¶Operationes

A ¶Areſtotiles in libro de plantis. Fruct⁹ qui-
dam cito maturantur. vt mora ⁊ ceruſa. ⁊ ſuc-
corum qui ſunt in fructib⁹. quidam ſunt pota-
biles. vt eſt ſuccus mororum.
B ¶Plinius li. xv. Moris eſt ſuccus in carne vi

noſus. Trinicolores. ꝑmo ſcꝫ candidus. mox rubeus maturis ſcḋo niger. Jn nouiſſimis flo
rent. inter ꝑma matureſcũt. manuſq̃ſ ſucco tin
gunt. Matura ruunt. acerba minimũ. Carne
⁊ ſucco conſtant mora

C ¶ Mora q̇dez ⁊ piro ac mirto ſuccus eſt vino
ſus. coloreq̃ ſucci moris accera ſis ẽ ſanguine⁹

D ¶ Palladius li. x. Ad diamorum conficienduꝫ
agreſtis mori ſuccum facies paulũlum defer
uere. Tuncq̃ duas eius ſucci partes ⁊ vnam
mellis admiſcebis: ac mixta curabis ad pin
guedinem mellis decoquere.

Capitulum. ccci.

Morſus galline ſiue anagallus. Pan
decta. Anagelli dua ſunt ſpẽs. Una
eſt auricula muris. et eſt maior. ⁊ alia
eſt morſus galline. ⁊ eſt minor.

Operationes.

A ¶ Ambe ſpecies anagalli vulneribus preſtant
effectum. Tumorem non admittunt. et infixa
corpori euocant. paſcentia vũlnera abſtinent.

B ¶ Succus eoꝝ dentium dolorẽ ꝓhibet: ſi pro
dextro dente in ſiniſtro nare fuerit immiſſus.
Hic ſuccus cum melle attico coctus ⁊ adhibit⁹
caligines oculoꝝ ſiue viciũ eoꝝ qḋ vocat̃ arge
mon ſiue argemade tergit. morſibus venena
tis bibitus medicat̃.

¶ Nefreticis: hidropicis: et epaticis: ⁊ renali C
paſſione defectis preſtat auxilium. Ano tu
menti impoſitus medicatur.

¶ Jtem ſucc⁹ narib⁹ infuſus putredinẽ capit̃ D
purgat. Habet enĩ deſiccatiuã virtutem abſq̃
mordicatione. vnde ⁊ vulnera glutinat.

¶ Uẽtrẽ q̃ꝫ deducit mulſe admixt⁹ ⁊ potui dat⁹ E
herba ꝯtuſa ⁊ ĩpoſita ſtipites educit de corpe.

¶ Sera. Spẽs anagalli minoris: ſcꝫ morſus F
galline facit anũ ingredi ſi fit cũ ea emplaſtrũ.

¶ Gal. Ambe ſpẽs anagalli habẽt occultã ca G
liditatẽ attractiuã vt ⁊ ſtimulos infixos euellãt
Eaꝝ ſcḋo ſuccus a narib⁹ flegma purgat ꝓpter
eandem cauſam. Et vniuerſaliter loquẽdo ſic
catiuã habent virtutẽ. quapropter etiaꝫ vulne
ra ſolidant: ⁊ putreſcentib⁹ ꝯferunt.

Capitulum. cccii.

Mirtus latine ⁊ grece. Arabice dex do
meſtica vel hes. Sera. li. ag. ca. dex do
meſtica. et eſt de ea fortis viriditatis
declinans nigredini. et de alia eſt que
declinat ad rubedinem. et q̃ declinat ad nigre
dineꝫ confert magis in medicinis. et ſimiliter

grana ei⁹.ꝓpe ei⁹ q̄ ex ea eſt mōtana.ꝛ ſuba ei⁹ eſt cōpoſita ex ꝟtutib⁹ ꝯtrarijs:ꝛ illō q̄d vincit pl⁹ in ea eſt ſuba terrea frigida.ꝛ eſt in eo cū h̄ res calida ſubtilis.ꝛ ſapor eius eſt ſtipticus.

Operationes

A ¶Sera. auc.aben meſuay. Succus ei⁹ ꝯfert dolori pectoris ꝛ pulmonis.ꝛ ſtringit fluxū vētris colericū.ꝛ ꝯfortat ſtomachū.et eſt bonus vlcerib⁹ membroꝝ interioꝝ. fortificat viſcera. retinet fluxum menſtruoꝝ.ꝛ grana eius conferunt ſputo ſanguinis a pectore ꝛ pulmone. et ꝯferunt ſtomacho ſua ponticitate.

B ¶Dyaſ. Sanguinē ex creātib⁹ daꝛ.ſtomaticꝭ ꝯueniēs eſt.vrinā mouet ſcorpiōis morſui ipoſita atq̄ potui i data ꝓdeſt. Folia ei⁹ virētia ꝛ cataplaſmati appoſita medeꝛ vlcera fluentia.

C ¶Arida vero cōtrita aſpredine dyaforeſim faciūt. Item baccarū viridiū ſucc⁹ aptaꝛ ſanguinē ſpuentib⁹.ip̄eq̄ȝ comeſte ea dē faciūt. Ex vino decocta ꝛ in modū cataplaſmatis impoſita extrema vulnera ſanat.

D ¶Auic. Mirtus retinet ſolutiōeȝ ꝛ ſudorē:et oēȝ fluxū ſanguīs:ꝛ oēȝ fluxū ad membꝝ.

E ¶Et qn̄ cū eo fit fricatio in balneo ꝯfortaꝛ corpus.ꝛ deſiccāꝛ humiditates q̄ ſunt in cute.

F ¶Et embroce q̄dem decoctiōis ei⁹ cū ſup oſſa effunduꝛ:velocius fit ipoꝝ reſtauratio.et qd̄ ex ea vſtū eſt loco tutie poniꝛ ad h̄ vt bon⁹ fiat odor corpis.ꝛ ꝯfert oīꝰ fluxui ſāguīs linitū.et loco emplaſtri ſuppoſitū ꝛ bibitū.ꝛ ſilr̄ ei⁹ rob. ꝛ rob fruct⁹ eius ꝛ ipi⁹ q̄dē nutrimētū eſt puū.

G ¶Et i ſyrupis q̄dē nō eſt q̄ reſtringat ꝛ ꝓhibeat dolorē pulmōis ꝛ tuſſim p̄ter ſyrupū ei⁹.

H ¶Et cuius oleū ꝛ ſucc⁹ ꝛ decoctio ipi⁹ ꝯfortāt radices capilloꝝ.ꝛ ꝓhibent caſum.ꝛ ꝓlōgant eos:ꝛ denigrant:ꝛ ꝓpe ipſi⁹ ſemina.

I ¶Et decoctio ſeminū eius in butiro ꝓhibet ſudorem ꝛ rectificat raſurā venarū.

K ¶Et folia eius ſicca ꝓhibent fetorem aſcelle et inguiū.ꝛ ipſius cinis loco tutie poniꝛ. ꝛ cōfert pannos.ſedat apoſtemata ca. ꝛ heriſipilam et formicā.et bothor et vlcera. et qd̄ eſt ſup ambas volas:et aduſtionē ignis cū oleo.

L ¶Et ſilr̄ ei⁹ ſyrup⁹ ꝛ emplaſtꝝ fcm̄ ex folijs ipſi⁹ cū oleo ꝛ vino:ꝛ p⁹ ipi⁹ cōmixti oēȝ cū eis et ſilr̄ eius oleū.ꝛ vnguentū fcm̄ ex ei⁹ oleo.ꝛ ſilr̄ ꝯfert ipi⁹ ſuccus ſi ꝓijciaꝛ ſup pannariciū.

M ¶Et ſimiliter cerotū factū ex eo:ꝛ cū decoquiꝛ etiā eius fructus cū vino ꝛ fit ex eo emplaſtrū: ſanat vlcera q̄ fiunt in ambab⁹ volis manuū ꝛ in pedib⁹.et aduſtionē ignis.et ꝓhibet eos a veſicatione.et ſimiliter eius cinis cū ceroto.

N ¶Et emplaſtrū factū ex fructib⁹ decoctis in vino eſt ꝯueniēs mollificationi iuncturaꝝ retinet fluxū ſanguīs ex narib⁹:ꝛ abſtergit furfures.ꝛ exſiccat vlcera capitis ꝛ vlcera auris. et ipſius pus ex ipſi⁹ aqua in ipſam diſtillaꝛ.

¶Et ꝯfert ipſius ſyrupus mollificationi gīngiue.et eius fo.cum vino decoquunꝛ.ꝛ fit inde emplaſtrū ſedans ſodam et obtalmiam.

¶Et cū decoquiꝛ cū ordeo:ſanat eoꝝ apoſtemata.ꝛ ipi⁹ cinis ingrediꝛ in medicinis vngule.ꝯfortat cor:ꝛ aufert tremorē cordis.

¶Et confert fructus eius tuſſi ꝓpter dulcedinem ſuam.et retinet ventrem vtentis eo:ſi eſt ſolutus ſua ſtipticitate.

¶Et confert fructus ipſius ſputo ſanguinis.ꝛ etiam eius rob ſimiliter confortat ſtomachuȝ Rob eius et ei⁹ ſemina prohibent curſum ſuperfluitatum ad ſtomachum.

¶Succus fructuū eius eſt ꝓuocatiu⁹.et ipſemet ꝯfert ardori vrine et ardori veſice.

¶Et eſt bon⁹ in ꝓhibendo mēſtruoꝝ ꝓuocatione.et ei⁹ aqua ſtringit naturā et retinet ſolutionē colericā et melancolicam.linita et ipſa cū oleo ſyſamino expellit flegma.ꝛ ſolutione emittit ip̄m.et decoctio fructuū eius confert fluxui humiditatū matricꝭ.et ꝯfert emplaſtro inde facto emoroidibus.

¶Et ꝯfert apoſtemati teſticuli:et ei⁹ decoctio ꝯfert morſui rutele.et ſimiliter fructus eius cū potaꝛ in vino:ꝛ ſimiliter pūcture ſcorpiōis.

¶ Capitulum.cccij.

Maſtix ſiue maſtix latine. grece ſcin⁹.
vel abias vel cbias. Arabice meſcebe.
Et eſt gūmi arboris cini vel lentiſci.
qr lentiſcus grece vocatˀ ſcin⁹. ſic inuenies ī ca.
Terebētina infra de T. Dyaſ.c.de Maſtice.
quedam maſtix emanat ab arbore q̄ ſcinus dr
Et q̄dam ex ea eſt alba. q̄dam ſubuiridis. Sȝ
melior ex ea eſt cui⁹ color eſt albus. plucidū ha
bens granū graue ſiccıſſimū ꝛ cito frangibile.
hñs bonū odorē. Et eſt de ea q̄dam q̄ eſt nigra:
ꝛ q̄dam citrina. ¶ Gal. vij. ſim. far. c. de Ma
ſtice alba. Et eſt illa q̄ dr glutē romanum. ꝛ eſt
cōpoſita ex ꝟtutibꝫ diuerſis. ſcȝ ſtiptica ꝛ mol/
lificatiua. Et ꝟtus eius eſt q̄ calefacit ꝛ deſic/
cat in. ij. gradu. vñ mollificat ꝛ reſoluit. Et ido
ſtomachi epatis ꝛ ventris flegmonibꝫ cōpetit.
Sed nigra eſt q̄ dr capiti vel egypciaca. et eſt
maioris deſiccationis q̄ȝ alba. ꝛ ꝟtus ſtiptica
eſt in eo minor. ꝛ ideo eſt ꝯueniens vbi oportȝ
reſoluere ampli⁹. Et ꝓpter h̄ multū ꝯuenit apo
ſtematibꝫ duris q̄ ſunt in interioribꝫ corporis
Sȝ oleū maſticis eſt ſimile virtuti maſticis.
¶ Sera. li. ag. c. Meſcebe. i. maſtix. Maſtix
eſt ꝑm⁹ inter om̄ia glutina in bonitate. Et ar/
bor maſticis eſt cōpoſita ex ſuba aquea ꝛ terrea
frigida nō multū in ſapore omniū partiū. hui⁹
arboris dico radicis ꝛ fruct⁹. ꝛ corticis eſt ſtip
ticitas pauca. ꝛ ꝟtus eius eſt infrigidare ꝛ cale
facere mediocriter temperate. ꝛ deſiccat in fine
ſecūdi gradus vſq̄ȝ ad ꝑncipiū tertij.

¶ Operationes.

a ¶ Sera. In ea eſt de ſtipticitate q̄ ꝯfert debili
tati epatꝫ ꝛ ſtomachi ꝛ inteſtinoꝝ et apoſtema/
tibꝫ in eis exiſtētibꝫ. in eo eſt ſtipticitas. ꝛ nō hȝ
acuitatē aliquā. ꝛ eſt multū ſubtilis. ꝛ fit empla
ſtrū cū folijs maſticis dū ſunt recentia. ꝛ eſt in
eis virtus manifeſta. ꝛ ideo qñ dibunt̄ fo. aut
cū alijs medicinis ad vlcera inteſtinorū. et ad
fluxum ventris ꝯferunt multum.

b ¶ Et conferunt ſpuentibꝫ ſanguinem. ꝛ fluxui
menſtruoꝝ ꝛ ani. et non eſt in eo diuerſitas a
ſucco ypoquiſtidos.

c ¶ Et idem a uc. Dyaſ. Tota hec arbor eſt ſtip/
tica. ꝛ ꝟtus folioꝝ fructus ꝛ corticis ꝛ radicꝫ eſt
equalis. ꝛ decoquit̄ cortex eius: ꝛ cortex radicꝫ
ꝛ folia decoctione plurima.

d ¶ Et qñ fuerit cocta colat̄ ab eis aqua q̄ iterūȝ
coquit̄ vſq̄ȝ ad mellis ſpiſſitudinem. ꝛ cōuenit
ſputo ſanguinis decoctio illa bibita. ꝛ fluxui
ventris ꝛ vlceribꝫ inteſtinoꝝ ꝛ fluxui matricis
ꝛ ani. Et vniuerſaliter quidem ponit̄ ꝓ acacia
ꝛ ypoquiſtidos. ꝛ ponitur decoctio illa loco
ſucci foliorum.

e ¶ Et quando ꝓijcitur decoctio illa ſuꝑ vlcera
ꝓfunda: ꝛ ſuꝑ oſſa fracta reſtaurat carnem in
vlceribꝫ. ꝛ reſtaurat oſſa ꝛ ſtringit mēbra laxa.
ꝛ abſcindit humiditates antiquas a matrice.
ꝛ prohibet vlcera corroſiua ne dilatent̄ in corꝑe
ꝛ ꝓuocat vrinam. ꝛ quando fit collutio oris cū
ea ſtringit dentes cōmotos. Et ex ramis hui⁹
arboris fit oleum quod eſt bonum vbi conue/
nit ſtipticitas.

f ¶ Et idem auctoritate Humay. Maſtix re/
ſoluit apoſtemata ſtomachi: et conuenit tuſſi:
et non eſt pauce attractionis flegmatis quan/
do maſticatur. ꝛ propter hoc miſcetur cū aloe
vt preparet ipſam et attrahat cum eo flegma
a capite.

¶ Capitulum.ccciiij.

Naſturcium. Dyaſcorides capi. Car/
damus. id eſt naſturcium. Quoddaȝ
eſt domeſticum. et quoddam eſt agre/
ſte. Et ideo facit duo capitula de eis. Unum
qd̄ incipit Cardam⁹. ꝛ eſt naſturciū domeſti/
cum. Aliud quod incipit Cardamus agreſtis.
ꝛ eſt naſturciū agreſte. Et ideo dicit cardam⁹

id eſt naſturciũ domeſticũ. vtilioꝛ õt babyloni
cus omib꜄ ſemen eius calidiſſimũ eſt cauſtica
participans virtute. viſcidũ ⁊ cacoſtomachum
ventrẽ turbans. ¶ Sera. li. ag. cap. Joꝛſalba⸗
the fe. i. naſturciũ. ⁊ ex eo eſt naſturciũ cõmu⸗
ne notũ. ⁊ ex eo eſt naſturciũ tectoꝝ. et ex eo eſt
naſturcium oꝛientale. Naſturcium tectoꝛum
eſt planta habens folia ſtricta ⁊ lõga duob꜄ di
gitis in ſũmitate acuta ⁊ ſciſſa ⁊ pinguia. ⁊ ex
tendunt̃ ſup terrã. ⁊ habet in medio ꝟgã ſubti
lem duob꜄ palmis longã. paucos hñs ramu⸗
los. ſup quos ſunt pile habẽtes denſam ſũmi⸗
tatem: in qb꜄ eſt ſemen ſimile ſemine naſturcij.
cui⁹ eſt virga ſicut figura rutele: ita eſt depreſ⸗
ſum. naſcit̃ i vijs ⁊ parietib꜄ domoꝝ. Naſtur⸗
cium oꝛientale eſt planta duoꝝ brachioꝝ lon⸗
ga. habens ramos ſubtiles ⁊ multos. in qbus
ſunt folia ſimilia folijs ſcitaragi: niſi quia ſunt
albioꝛa ⁊ mollioꝛa. ⁊ in ſummitatib꜄ ramoꝛum
ſunt capitella ſimilia plante actis: ⁊ habet flo⸗
res albos. ſemen huius ponitur in cibis loco
piperis. Sed naſturcium cõmune notum eſt
melius illud quod defertur a babilonia. ¶ Al⸗
manſoꝛ tractatu tertio. capitulo de naſturcio.
Naſturcium calidũ eſt ⁊ ſiccũ. appetitum ad⸗
iuuat: licet inflationem ⁊ capitis efficiat dolo
rem digeſtiuam. preterea retardat

Operationes.

A ¶ Serapion aucto. Galieni. Semen naſtur⸗
cij eſt ca. et ſic. ſicut ſemen ſinapis. ⁊ incidit in⸗
ciſione foꝛti. et adurat ⁊ ſedat doloꝛes ſciati⸗
cos: ⁊ doloꝛem capitis. ⁊ quamlibet egritudinẽ
in qua opoꝛtet calefacere: ⁊ miſcetur ſemen ei⁹
in medicinis aſmaticis. quia ipſum incidit in⸗
ciſione foꝛti: ⁊ adurit humoꝛes groſſos.

B ¶ Et dr̃ ꝙ qñ naſturcium deſiccatur: fit ei⁹ vir⸗
tus ſicut ſeminis ei⁹. ⁊ dum eſt recens ꝓpter hu
miditatem aquoſam que eſt in eo habet virtu⸗
tem debilioꝛem virtute ſeminis eius.

C ¶ Dyaſcoꝛides. Naſturcium lumbꝛicos expel
lit: et ventrem turbat. Splenem attenuat cum
aceto. et aboꝛſum facit. ventrem ſtimulat. ſimi⸗
le eſt ſinapi ⁊ eruce.

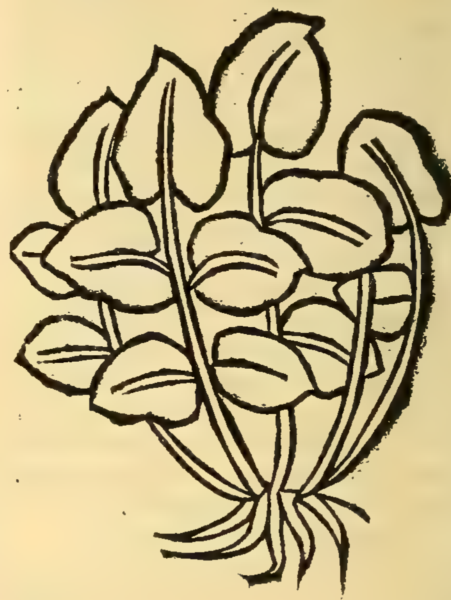
D ¶ Et impoſitũ lepꝛas ⁊ zernas emendat. mel⸗
le addito duricies ſplenis compeſcit. Soꝛdi⸗
da vulnera purgat ſi ſuccus adhibeat̃. Moꝛ
ſibus venenatis bibitum occurrit. Fumiga⸗
tio eius ſerpentes fugere facit. Vel flentibus
pꝛofluis ſucco linito occurrit.

E ¶ Carbunculos rumpit cum polenta et aceto
coctum. Sciaticis vtiliſſime cum aceto et po⸗
lenta auxiliatur. tumoꝛes ⁊ duricies ſpargit.

F ¶ In doloꝛe coꝛdis coquit̃ in lacte caprino et
datur ad bibendũ. Doloꝛẽ omis loci tollit pul
uere ſeminũ aſperſo. ſed plus melle vncto loco
ſcabiem cum aceto ſanatus.

G ¶ Galien⁹. vij. ſim. far. c. de naſturcio. Semen
naſturcij habet virtutem que calefacit ⁊ deſic⸗
cat ſicut ſinapis. Et pꝛopterea ſciaticos et do⸗
loꝛes capitis. et quodcunqꝫ alioꝛum indigen⸗
tium rubificatione calefacit cum eo ſicut eſt
ſinapis. miſcetur autem cum eis quecũqꝫ aſ⸗
maticis dantur farmacis.

H ¶ Auicenna pꝛimo canone fen. quarta. capi.
vij. Naſturcij ſemina toꝛrefacta mixta cum
adog: conſtringunt fluxum ſuperfluum pꝛo⸗
uenientem ex catarro.

Capitulum. cccv.

Naſturcium aquaticum vel ſenation:
vel Cardamus agreſtis. Serapion
libꝛo aggregatoꝛis cap. berochachay⸗
gre. id eſt naſturcium aquaticum. Et eſt plan⸗
ta que naſcitur in aquis. habet ſtipitem rectũ
⁊ ramos. et eſt tota planta pinguis. et habꝫ fo⸗
lia ſimilia folijs apij dicti yposellinum. niſi qꝛ
ſunt minoꝛa eis. ⁊ habet odoꝛem bonum quan
do maſticatur. ⁊ eſt cali. ⁊ ſic. et conuenit cale⸗
factis quando roꝛatur ſuper ipſam aqua fri.
aut aqua ro. Et quidam dicunt ꝙ eſt fri. ex eo
quia non nocet habentibus ſirſen. ¶ Et idem
auctoritate yſaac habẽ aram. ⁊ eſt ca. in pͥmo. ⁊
ſic. in. ij. Et idem auc. Gal. Virtus ei⁹ eſt cale⸗
faciens. Dyaſcoꝛides cap. ſenation. id eſt na⸗
ſturciũ aquaticũ. Naſcit̃ in aqua. fruticem ha
bens pinguem. ⁊ ramulos longos. et folia mi⸗

nuta ſimilia ypoſellino. niſi quia ſunt mino-
ra:eoqꝫ maſticata odorem ſuauiſſimũ habet.

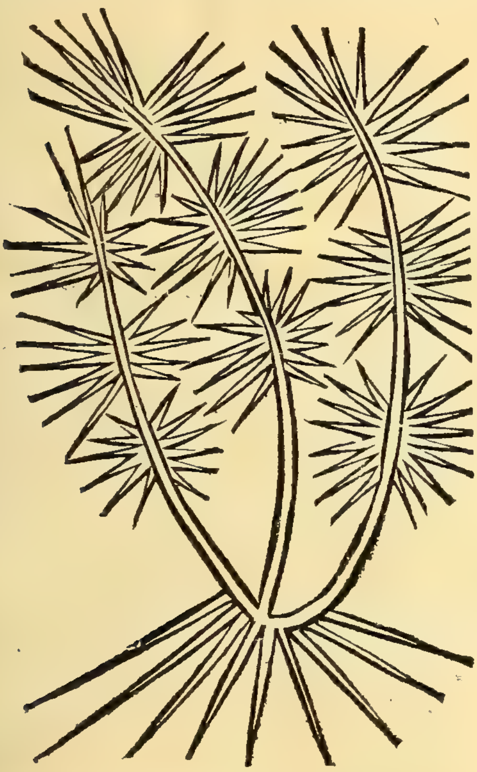
Operationes

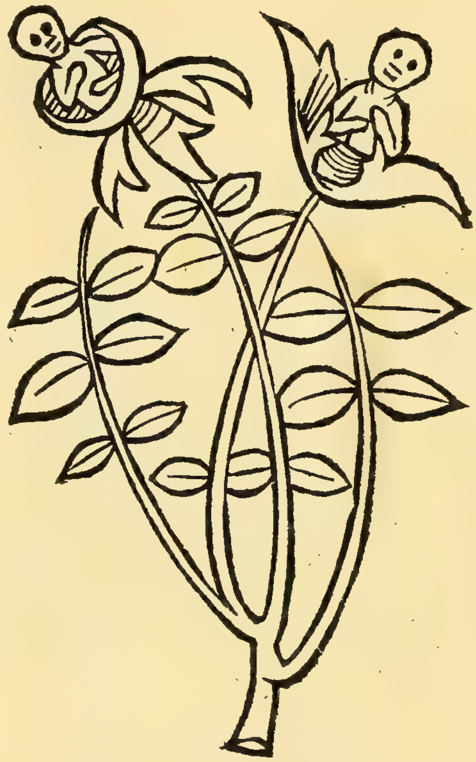
A ¶ Serapion auc. yſaac. habẽ aram. Semen
eius ſtringit ventrẽ q̇ fluit ꝓpter caliditatẽ qñ
bibiť ex eo aureus vnꝰ cũ aqua frigida. aut ſuc-
co citonioꝝ. et ipſum confortat membra.
B ¶ Dyaſcorides. Semen eius crudum et co-
meſtum calculos excludit: vrinam prouocat:
menſtruis imperat: diſſintericis prodeſt.
C ¶ Catebras ſapiens huic ꝑhibet teſtimoniũ:
dicens ꝙ coquinati in aqua ſoluunt. et cum
carnibus ſpiritualia mundificat fomentum
ex aqua ſalſa ꝛ oleo decoctionis eius valet ad
dolorem yliacum.
D ¶ Stranguiriã ꝛ diſſuriã in vino decocti: ꝛ ca-
thaplaſmati ad idem valent. diuretica ſunt.

que eſt venenũ pernicisum. ꝛ eſt in ſummo ca-
liditatis ꝛ ſiccitatis.

Operationes

¶ Auicenna. Napellus delet albaras linitum A
et confert lepre. vnde eſt venenũ deſtruens bi-
bentem ſe. Maior vero ipſius potio eſt medie-
tas. ʒ. vniꝰ. ꝛ hec interficit ꝛ ſimiliter minus.
¶ Et ex eo cocurnices bibunt ꝛ non moriun- B
tur. Ex omnibus confectionibus dyamuſcus
et reſiſtit.
¶ Et eſt aliũs qui vocatur napellũs moyſis. C
Et vult dicere napellus mus. et eſt quoddam
animal quod aſſimilatur muri: quod moratur
in radice napelli: naſcens cum napello. et qui
cum eo appropinquat. non creſcit arbor. et eſt
tyria canapelli: ꝛ eſt maior eo. ꝛ in eo ſunt om-
nia iuuamenta que ſunt in napello.

Capitulum. cccvj.

Napellus. Pandecta. cap̃. ccccclxiiij.
Napellus eſt herba que facta eſt ſicut
elleborus niger. cuius radix eſt ordi-
nata ad modũ rhetis. eſt anthonomatice her-
ba venenoſa. ꝛ eſt pͥma pars aconiti. ¶ Auicẽ-
na libro. ij. cap̃. de napello. Napellus eſt herba

Capitulum. cccvij.

Narciſcus vel bulbũs vomiferus: vel
cepe marinum. ¶ Dyaſcorides capi-
tulo Narciſcus. vel bulbus ematicus:
vel bulbus vomicus: folia habet porro ſimilia
ſed minuta. et haſtas habet duorum palmo-
rum que inanes et concaue ſunt et ſine folijs.

Flos eſt illi albus in giro. in medio croceus: ⁊
eſt q̄dam ſpecies: cuius illud medium purpu-
reum eſt. Radicē habet albam rotundā ſicut
bulbus. ⁊ ſemen nigrum ⁊ oblongū vt in mem
branulis. Qui in locis montuoſis naſcit̄ eſt me
lior. cuius etiam flos ſuauem longe iactat odo
rem. In reliquis aūt porri habet ſimilitudinē
⁊ viridis eſt. Virtus eius eſt que abſtergit ⁊ in
carnat ⁊ deſiccat. Et illud quod de eo admini
ſtratur eſt radix. ¶ Plinius libro viceſimo pri-
mo. Narciſci duo genera in vſu medici recipi-
unt. vnum flore purpureo. ⁊ alterū herbaceū.
¶ Yſidorus. Narciſcus fabuloſe nomen impo
ſitum habet a quodā puero. cuius membra in
hunc florem tranſierunt: qui ⁊ nomen narci-
ſci in appellatione cuſtodit: ⁊ decus pulcritudi
nis in candore retinet foliorum. ¶ Serapion
Narciſcus eſt calida ⁊ ſicca in ſecūdo gradu.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Radix eius bibita ⁊ comeſta ⁊
cocta vomitum prouocat. trita cum melle com-
buſtionibus medicatur. Neruos inciſos con-
ſolidat. Laxatos componit: antiquis doloribꝫ
B articulorum preſtulatur. ¶ Melle mixtus ef-
felidas ⁊ om̄es maculas vultibus tollit. Mix
tus ſemini vrtice aceto et melli.
C ¶ Et herba mixtꝰ vulnera ſordida purgat. apo-
ſtemata dura rumpit. Infixa corpori impoſi-
ta euocat cum yriſillirica melle mixto.
D ¶ Item electiones erumpit atq̄ ſtipites euo-
cat. et ſi qua ſunt aliena cum farina ⁊ oleo ad-
mixto melle.
E ¶ Serapion auctoritate Galieni. Virtus eiꝰ
eſt que deſiccat ⁊ abſtergit: extrahit ⁊ incarnat
vlcera magna. ⁊ incarnat inciſiones in lacertꝭ
factas. Et mixtus cum orobo mundificat ſor-
des corporis ⁊ aperit apoſtemata. ⁊ q̄n come-
ditur ex radice narciſci aut bibitur commouet
vomitum. ⁊ trita cum melle confert cōbuſtio-
nibus ignis. Et quando fit ex ea emplaſtrum
conglutinat vulnera neruoꝝ.
F ¶ Et idem auctoritate Aben Meſuay. Nar-
ciſcus facit operationē ieſimini: niſi quia eſt
debilior eo: et confert doloribus qui fiūt a fleg
mate. et oleum eius eſt bonum ad hoc. ⁊ radix
eius incarnat vlcera neruorum: et habet vir-
tutem laxatiuam.
G ¶ Galienus. viij. ſimpli. far. cap̄. Narciſcus.
Radix eius ſiccatiue eſt virtutis in tantum vt
conſolidet plagas maximas vſq̄ ad abſciſio-
nem que circa tenantos. habet autem quid ab
ſterſiuum ⁊ attractiuum.

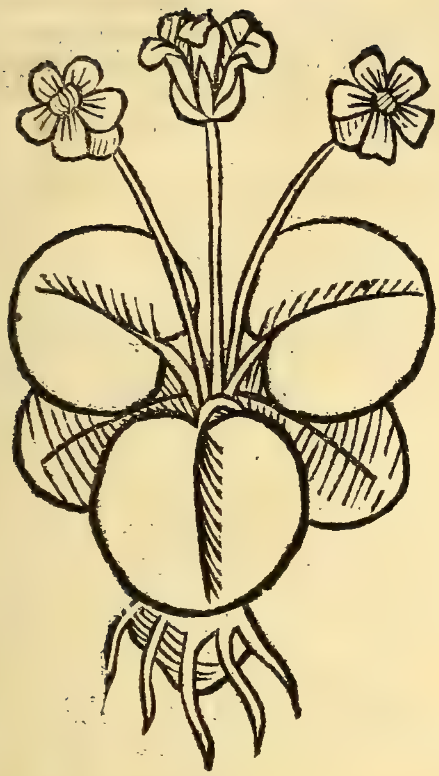
Capitulum. cccviij.

Nabach eſt fructus ſm̄ Auiceñ. arboris
dicte aſadar. q̄ apud Dyaſcor. vocatur
agrifoliū. Verū apud Sera. eſt aliud
nabach. ſcꝫ cortex arboris q̄ a Dyaſ. vocat̄ na-
ſcatimon. Et dicit Serapion cap̄. Nabach.
q̄ affertur de India. ⁊ eſt in colore ſimilis cro
ceo. ⁊ ſunt ſicut cortices mori boni odoris. et
habet virtutem calefacientem.

Operationes

¶ Sera. Fiūt cū eo fumigatōes ⁊ ponit̄ in cō A
fectōibꝫ vnguētoꝝ: ⁊ in alijs ꝯfectōibꝫ calefac-
torijs. ⁊ habet virtutē calami aromatici.
¶ Et idem auc. Gal. Eſt calida in tertio. et eſt B
ex ſpeciebꝫ Indie. Et quando fit ſuffumigatio
cum eo valet corruptioni matricis. ⁊ ꝯfert ſuf-
focationi eius q̄n eſt ſiccum.
¶ Item ſcribitur q̄ nabach comparat̄ neſpllis C
⁊ zaror qđ eſt magis odoriferū neſpilis. ⁊ ita ſi-
militudo eſt in virtute q̄m fructus agrifolij eſt
ſtipticus confortans ſtomachū. ⁊ ſimiliter cō-
parantur neſpila ⁊ zaror.

Capitulum. cccix.

Nenufar. Pla. Nenufar eſt herba in.ij. gͣdu frigida ⁊ hũida. hñs folia lata in locꝭ reperiť aqſis: ⁊ in calidis regiõibꝰ ⁊ in frigidis. Jtẽ duplex eſt eiꝰ maneries. vna q̄ purpureũ florẽ ꝓducit ⁊ melioꝛ eſt. Alia vᵒo q̄ crocceũ: ⁊ non adeo bona eſt. Flos eiꝰ medicine cõpetit. Et melioꝛ eſt ille q̇ in calidis regiõibꝰ reperiť q̃ꝫ ĩ frigidis. Jn ſeptẽbꝛi collectꝰ in effi‑cacia multa ſeruať. ¶ Auiceñ. Nenufar nomi‑nauit Galienus caulem aque. foꝛtius eſt illud qȯ habet radicem albam q̃ꝫ qȯ nigram. Flos eius frigidus eſt ⁊ humidus in ſecũdo.

Operationes.

A ¶ Pla. Ex floribꝰ ꝓcipue fiant ſyrũpi ꝯ febꝛes acutas ⁊ calefactiões ca. epatis: calidaſqꝫ diſtẽ‑perantias. Jtaqꝫ floꝛes in aqua decoquunť. et ex tali aqua zuccaro adduto fit ſyrupus.

B ¶ Cõtra doloꝛes capitꝭ ex caloꝛe ſarraceni flo‑rem ꝑ noctẽ in aqua ponũt: ⁊ mane talẽ aquaꝫ bibunt. floꝛeſqꝫ naribꝰ ſuis applicant.

C ¶ Auicenna. Syrupus eius vehementis ex‑tinctionis eſt ⁊ ſubtiliatiuꝰ valde. Confert tuſſi ⁊ pleureſi: ⁊ febꝛibꝰ acutis. Radix eius cõfert boꝛboꝛ ⁊ apoſtematibꝰ calidis ſplenis. Eadeꝫ cum aqua confert moꝛfee ſuppoſita. cum pice vero alopicie.

¶ Jdem. Nenufar ſomnũ facit. ſodam calidã ⁊ colericã ſedat. ſed tamen debilitat. D

¶ Pollutionẽ minuit: ⁊ frangit deſideriũ coitꝰ E cũ ſyrupo de papauere bibitꝰ. ⁊ ꝯgelat ſperma ꝓpeqꝫ radix eiꝰ. Eadẽqꝫ radix ꝯfert ſolutiõi an‑tique: ⁊ vlceribꝰ inteſtinoꝝ: ⁊ doloꝛibꝰ veſice.

¶ Semen eius foꝛtius eſt in omni re. et pꝛohi‑bet fluxus menſtruoꝛum. Natura nenufaris Jndi: eſt natura mandragoꝛe. F

¶ Conſtantinꝰ in libꝛo graduum. Nenufar eſt ſubtile ac penetrabile: doloꝛem capitis ex calo‑re placat appoſitũ naribꝰ colericꝭ ⁊ ſanguineis. ex omnibꝰ congruit paſſionibus. G

¶ Syrupus eiꝰ calidam tuſſim extinguit. ac fe‑bꝛes colericas ac ſanguinolentas aufert vigel‑las. Oleũ eiꝰ doloꝛẽ capitis aufert ſi cataplaſ‑metur. aut ſi eo ſternutatio ꝓuocetur. H

¶ Auicenna libꝛo. ij. cap. de nenũfare. Syru‑pus eius lenit ventrem: ⁊ ꝯfert febꝛibꝰ eſtatis. ⁊ eſt vehementis extinctionis. J

¶ Et idem de viribꝰ coꝛdis ait q̄ ꝯfoꝛtat coꝛ. K

Capitulum. cccx.

Nigella. Pla. Nigella eſt ſemen cuiuſ‑dam herbe rotundum: ſubnigrum ha‑bens coloꝛẽ. ſubamarũ ſapoꝛẽ. virtutẽ

habet diureticā ex amaritudine diſſolutiuā:cō-
ſumptiuā ex q̄litatibꝫ ſuis.folia eiꝰ ſunt parua:
minuta ⁊ mollia:ſimilia cotule.⁊ flos eius eſt
figure ſtelle.coloris celeſtis.⁊ hꝫ in ſūmitatibꝫ
capitella ſicut papauer.⁊ in medio ex intrinſe-
ca pte ſunt aliqua ordinatim diuidenda ſemia
Eſt calida ⁊ ſicca in.iij.gradu.¶ Sera.li.ag.c.
Karum.i.nigella.eſt planta parua hñs virgas
paruas circiter duos palmos ad plus.⁊ hꝫ fo-
lia pua minuta ⁊ mollia:ſimilia folijs plante.
q̄ dr̄ carnabaon ſiue ranobaon.niſi qꝛ ſunt mi-
nora ſatis.⁊ in ſūmitate ſunt capitella ſubtilia:
ſimilia capitibꝫ papaueris:oblonga:⁊ ī medio
eiꝰ ſunt parietes ſeparātes ſemina.Et ꝗdē quidez
ſemen eſt nigrū acutū boni odoris.¶ Dyaſ.ca.
Melanchiū.i.nigella ſm̄ trāſlationē noſtraz.
Melanchiuz herba eſt minor folia minuta et
tenera.⁊ ſemen minutuz habens.cuius frutex
lōgus eſt duoꝝ palmoꝝ.⁊ deſup habens capi-
tellū ſimile miconio.ſꝫ oblongū ī medio veluti
parietes hñs q̄bꝫ diſcernūť ſemia.q̄ ſemia ſūt
nigra ⁊ odorata ⁊ viſcida q̄ multi panni aſper-
gunt.¶ Gal.vij.ſim.far.ca. Melanchiū.i. Ni-
gella calefacit ⁊ ſicat ſm̄ tertium graduz. Hoc
idem dicit Platearius.

Operationes.

A ¶ Nigelle ex farina cum ſucco abſinthio em-
plaſtrum factum circa vmbilicum:et precipue
pueris lumbricos necat.Alijs conficiatur ad
ſcabiem cum melle et datur per os.

B ¶ Vnguentū ad ſcabiē puluerꝫ nigelle ī mlťa
q̄ntitate fiat decoctio ī forti aceto vſqꝫ ad aliq̄n
tulā ſpiſſitudinem.⁊ tūc addito oleo fiat inde
vnguentū bonū ad ſcabiē ⁊ impetiginē ⁊ lenti-
ginē faciei tollit.Farina nigelle ꝯfecta cū aceto
tepido:infuſus auribus vermes necat.

C ¶ Contra ſtranguiriaꝫ:diſſurriam ⁊ yliacam
paſſionem detur vinum infuſionis nigelle ꝑ
noctē.ſed ante coquať.qꝛ nimiū fieret violentū
Cōſtat eñ ꝙ ſi in multa q̄ntitate fuit occidit.

D ¶ Si aūt in multa q̄ntitate habeť:pone in ſac
cello:et fiat decoctio eius in vino ⁊ oleo.⁊ ſup̄
renes ⁊ pectus fiat ſaccellatio ꝯtra predicta.et
eſt ſatis experta odorata ꝯtra catarrum ⁊ cho-
rizam.Et h̄ habet nigella a ſui complexione.
vt Galienꝰ.vi.ſim.far.ca.de Peonia dicit.

E ¶ Sera.auc.Dyaſ.ca.de nigella.q̇daꝫ admi-
ſcent hoc ſemen in maſſa paſte ⁊ faciūt inde pa
nem.⁊ q̄ñ fit emplaſtꝝ fronticū eo ꝯfert ſode.

F ¶ Et q̄ñ fit caput purgium cum eo ⁊ aceto cō-
fert aque que deſcendit ad oculum.

G ¶ Et q̄ñ ſumiť in potu.ʒ.i.cū aq̄:cōfert morſui
rutele.⁊ q̄ñ fit fumigatio cum ea fugat venena.

¶ Et fit emplaſtꝝ cū ea ſup duricies q̄ fiunt in H
iuncturis pedū q̄ dicunť calli:⁊ aufert eas.

¶ Et idem auc.Aben Meſuay.Proptetas eiꝰ I
eſt q̄ aufert febrem flegmaticā ⁊ melancolicā:
⁊ interficit aſcarides.⁊ ꝯfert morſui rutele.

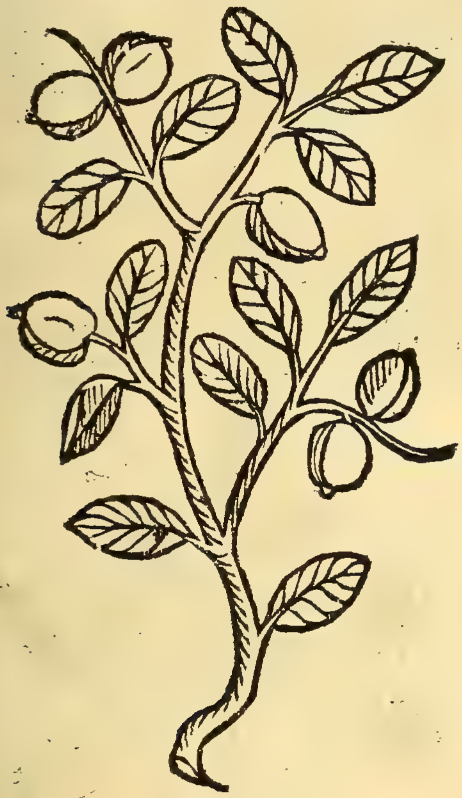
Capitulum.cccxſ.

Nymphea.Pli.lib.xxv.Nymphea dici
tradiť a nympha zelotipa erga hercu
lē rophbolo mortua.vñ aliq̄ heracleon
vocāt eā.alij rophalon.Naſciť radice claui ſi-
mili.Dyaſ.Nymphea vel vt dicūt alij cacabū
veneris.i.papauer paluſtre.ſiue vt latini alga
paluſtris.Naſciť in aq̄s ſtantibꝫ vel locis non
cultis.hñs folia cicorie ſimilia:ſꝫ minora ⁊ ob-
lōga.caput altiꝰ ſup aquā ꝓferens.multaqꝫ ca
pita infra aquā ex vna radice hñs.flos eſt illi
albus lilio ſimilis:cū pallore puo.ſemē eius in
medio croceū.ſꝫ cū effloruerit nigrū efficiť ha-
ſta lenis ⁊ nō groſſa ⁊ nigea.radix q̄ꝫ aſpera ni
gra ⁊ nodoſa.In autumno ſiccatur.¶ Nota ꝙ
nymphea habet ꝓprium capitulum.ſimiliter ⁊
nenufar.quare nō ſunt idem ſicut aliq̄ volūt.

Operationes

¶ Pliniꝰ li.xxvi.Ventrē in totū adimit nym-

phea heraclea p.xl.dies ieiuno potui ꝛ i cibo
B ſumpta.¶ Illita radix genitalibꝫ inhibet nõ
ſolũ ventrẽ ſꝫ etiã geniture affluẽtiã.et ob id
C corpus alere dꝛ atqꝫ vocẽ.¶ Dyaſ. Sicca bi
bita cũ vino cilicis medeť.ſplenem ſiccat ca-
thaplaſmata.doloreſqꝫ cõpeſcit ſtomachum
D impoſita.¶ Radix ei⁹ bibita dolorem veſice
mitigat. Corpis maculas detergit.et ſemen
eius bibitum hoc aſſidue facere nouit.

Capitulum.cccxij.

Nux vſualis.ꝛ eſt illa q̃ cõiter vtimur
ad edendũ. Sciẽdũ ꝙ nucis multa
ſunt genera.ſed qñ ſimpliciter poniť
p vſuali itelligiť. Sal.vij.ſim.far.cap. Carea
grece.i.nux vſual' vel nux arbor. Nux arbor
habet q̇dẽ q̇d in pullutiõibꝫ ꝛ frondibꝫ ſtipti-
cũ euidens.plurimũ aũt in nucꝫ cortice recen
ti ꝛ ſicco. Utunť aũt eo ꝑpterea et tinctores.
nõ aũt exp̃mẽtes eos.ꝛ ſuccũ ſil'r ſucco moro
rũ ꝛ rubor̃ coquẽtes cũ melle.ſtomatico vti
mur pharmaco.ꝛ etiã ad alia vniuerſa in q̇bꝫ
ſunt cõgrui p̃dicti ſucci. Nũc ꝟo ipſi⁹ aliud
q̇dẽ eſt eſibile.aliud oleaginoſum ꝛ ſubtiliuꝫ
partiũ.quocirca ꝛ ſucci fit facil'r.ꝛ magꝭ q̇dẽ
fit tale q̃ntũcũqꝫ repoſitũ diu manet oleũ.nã
ꝙ exprimere eſt poſſibile ex eo antiquato.

Operationes

¶ Aui.li.ij.ca.de nuce ca.eſt in.iij.ſic.in p̃nci. A
ſecũdi gradus.ꝛ in ipa eſt humiditas q̃ dele-
tur cũ antiquať:et infixa eſt nuci ſtipticitas.
plurima ꝛ folia ꝛ cortex ipſi⁹ oĩa ſunt cõſtrin
gentia fluxũ ſanguĩs.ꝛ ei⁹ cortex aduſtus eſt
deſiccatiu⁹ ſine mordicatiõe. Oleũ ꝟo vetu
ſte eſt ſicut oleũ vetus:ꝛ abſterſio antique eſt
fortis.¶ Ex recentibꝫ fit emplaſtrũ ſup veſti- B
gia ꝑcuſſionis.maſticata medulla ei⁹ poniť
ſup apoſtemata melãcolicũ ꝛ vlceroſuꝫ.ꝛ cõ-
fert ei⁹ gũma vlceribꝫ calidis ſperſa ſup ea.
¶ Et in emplaſtris cũ melle ꝛ ruta ꝯfert torſi C
oni neruor̃:facit ſodã.ꝛ diſtillať ſucc⁹ folior̃
tepidus in aurẽ:ꝛ ꝯfert ſaniei in aure.¶ Dicit D
alcaus:ꝙ ipa grauat linguã:ꝛ eſt faciens bo
thor in aure. Eius oleum ꝯfert herpetieſtio-
meno ꝛ heriſipile et fiſtulis in parte oculi.
Succus corticis eius et rob eius ꝓhibent
prefocationem ꝛ nocent tuſſi.ꝛ oculum anti-
quarum facit venire dolorem gutturis.
¶ Et ex omnibꝫ quidẽ ſpeciebus nucis dixit E
Alcaus fieri emplaſtrũ mãmille apoſtemoſe
ꝛ ꝓprie ex regali magna.eſt difficilis digeſtio
nis ꝛ mala ſtomachi:ſed nutrita ꝛ recens eſt
melior ſtomacho ꝛ minoris nocumẽti.ꝛ illud
quando frangitur a duobus corticib⁹ ſuis.
et nux quidem nutrita cum melle confert ſto
macho frigido.
¶ Dyaſcorides ca.de nuce. Nux ſi mãduca- F
ta fuerit cacoſtomaca eſt indigeſtibilis:ꝛ co-
lerã nutrit.dolorẽ capitis cõmouet. Tuſſien
tibꝫ contraria eſt ſi comeſta fuerit. Sumpta
cum caricis lumbricos latus excludit. Ca-
thaplaſmatibꝫ adbibita tumores mãmarum
compeſcit.luxationibꝫ cũ melle et ruta bene
adhibetur.¶ Veteres autem nuces carnes G
earũ cathaplaſmatibus adhibite: cancros ꝛ
carbunculos tollunt. Egilopas limpidant.
ſi caro maſticata ꝛ impoſita fuerit.
¶ Fit etiam ex ipa oleum ſi tunſa ꝛ expreſſa
fuerit.virides autẽ nuces cacoſtomatice ſũt H
quaſi oleo mixte fuerint eius actiorem tem-
perat:ꝛ liuores corporis tollunt.
¶ Arbor nucaria habet in folijs hoc vel ci-
nis ſtipitum.nucis autem viridis cortex tun I
ſa et preſſa.ꝛ ſucco qui eijcitur cocto cũ mel-
le:vt ſolet fieri de moris odoris viria bonuꝫ
eſt:ꝛ vocatur dyacarcon. Item cortex nucis
ſiccata ꝛ vſta leptomeris et deſiccatiua ſine
mordicatione fit medicina.

Capitulum.cccxiij.

N n Ux auellana. Gal. vij. ſim. far. ca. de
nucib9. Eſt aūt aliud gen9 carearū et
nucū paruarū. que vtics z pontice nū-
cupant ampliori participātes terreſtri ſubſtā-
tia: quocirca z magis auſtera. cū guſtat ipſa
planta: z fructus et cortex apparet. In alijs
vero ſilīs exiſtit magne nuci que vocatur ab
aliqb9 baſilica. Nuncupat autē z hec parua
nux a pluribus leptocariū vel auellana.

Operationes

A ¶ Auicē. li. ij. ca. Auellana. Auellana nutribi-
lior eſt nuce. qm̄ ē magis ſolida z min9 vnctuo-
ſa. z tardioris digeſtiōis decliuis ē ad calidi-
B tatē quādā z ſiccitatē paruā. ¶ Generat ex ea
colera. z in ipa eſt ſtipticitas maior q̄ȝ in nu-
ce. z in ipa eſt inflatio. z generat ventoſitatē
in vētre inferiori. z qḋ ex ea aduſtū eſt tingit
capillos. facit ſodā z aſſat z comedit cū pau-
C co pipere: z maturat corizam. ¶ Ypo. inquit.
Auellana in cerebro facit augmētū. Extima-
uerūt q̄dā q ipa illinita ſup verticū puerorū
varios habentiū oculos. delet varietatē. co-
medit cū aqua mellis: z ꝓfert tuſſi antique. z
D adiuuat ad ſpuendū. ¶ Eſt tarde digeſtiōis:
z exſiccat vomitū: z eſt tardioris digeſtiōis
E q̄ȝ nux vſual. ¶ Ei9 cortex eſt ſtiptic9: z ꝯſtrin-
git ventrē: z ꝓfert venenis z morſib9. et ꝓprie
cū ficub9 z ruta z pūcture z ſcorpiōis. ¶ Dya- F
ſco. Auellane in cibo ſumpte dolorē capitis
incutiūt. ſtomachū inflatiōe diſtēdūt. corpo-
ri ſano pinguedinē cōferūt. Sicce in vaſe fi-
ctili cōſtitute diſtillatiōib9 mitigandis vtiliſ-
me offeruntur. ¶ Trite ex aqua mulſa potecs G
vetuſtiſſime tuſſis moleſtiam ſedant.
¶ Alij tritas cū paſſo bibendas dederunt a H
pulmonis z iecoris vitia ſanāda. Multi tri-
tas cū pipere miſcuerūt cū vino propinatas
cōtra catarrū. z tormenta ventris z vrine di-
ſtillantis anguſtias valere ſenſerūt cū axun-
gia vel adipe vrſina cōtrite z alopicijs linite
capillis damna reſtituūt. dicūt aliq̄ coria ei9
cum oleo trita oculos gattineos inuncta in
ficere z capillos. Hanc multi leptocoriā vo-
cant cacoſtomatica eſt que ſi aſſata fuerit.
¶ Et cum pipere bibita catarrum matureſce- I
re facit. z tota combuſta z axungie mixta vt
ſuperius ſcriptum eſt facit.
¶ Johānes meſue ca. de oleis. Oleū eius va- K
let contra dolorem arteticum z neruorum.

Capitulum. cccxiiij.

N n Ux muſcata. Serapi. lib. aggre. ca.
Jeuzbaue arabice. i. nux muſcata: z
affert d india. Et idē au. Iſaac. De

ſiores ſunt ex eis rubee pingues graues. Et
deteriores nigre leues: ⁊ ſunt ca. ⁊ ſic.

Operationes

A ¶ Sera. Stringit vētrē ⁊ aromatizat ſtoma
chū ⁊ odorē ei⁹ fac̄ bonū. aufert ſupfluitates
B a ſtōacho ⁊ digerit cibū. ¶ Et expellit vētoſi
tates ⁊ corroborat ſtōachū ⁊ epar. ⁊ ꝯfert len
tigini faciei ⁊ ſerpigini. ⁊ extenuat ſplenē: et
C mollit apata dura epatꝭ. ¶ Et natᷓa ei⁹ ē ſicut
natura gariofiloꝝ. ⁊ ē ca. ⁊ ſic. i. ij. gra. bōa eſt
ſtōacho ⁊ epati frigido. ⁊ ꝯfert debilitati eoꝝ

Capitulum. cccxv.

Nux indica: et eſt nux magna. Sera. li.
ag. cap̄. neregil. ⁊ ē palma inſule q̄ eſt in
mariarui: ⁊ i ptib⁹ inſulaꝝ zing. Et dꝛ ꝙ nere
gil ē palma de mochol. ⁊ iſte iſule noiant̄ d ab
get. ⁊ ab eis deferunt̄ dabig: ⁊ ē neregil. Ulti
ma ṽo iſtarum eſt ſaranbib a zaran. Et idez
auct. Gal. in li. de cibis Nux indica eſt ca. in
ſecundo gradu. humida in primo.

Operationes

A ¶ Sera. Signū hūiditatꝭ ei⁹ eſt ꝙ cito cor
rūpit̄. ⁊ ipa ē groſſe ⁊ grauis ſube. niſi qꝛ ipſa
nō ē malichimi: oportet vt caueat̄ ab ea q̄ nō
B eſt recens. ¶ Et bōa q̄ ē multe albedis in car
ne ſua. ⁊ in q̄ eſt aq̄ dulcis bona. ⁊ illa aq̄ q̄ eſt
intra ipam eſt ſignū ſue recentie. ⁊ dꝫ excori
ari illud qd̄ eſt albū ex ea exiſtens exteri⁹: qꝛ
iſte cortex eſt durus grauis ſtomacho lōgin
quus a digeſtione. ¶ Et ſi aliunde digeritur C
nō inuenit corp⁹ in eo aliud niſi nutrimentū
modicū. ⁊ ipa q̇dē nux comedit̄ cuz zuccaro
tabarzet aut cū penidijs albiſ. ⁊ ꝓprie ab eis q̇
ſūt calefacti. flegmatici ṽo cū pauco melle: ⁊
colerici nō vtant̄ ea. ¶ Et ſumāt eā flegmati D
ci i ieiunio ⁊ expectēt donec deſcēdat a ſtōa
cho ⁊ poſt comedāt. ⁊ qn̄ ipa veteraſcit expel
lit aſcarides a ſua ꝓprietate. ⁊ oleū ei⁹ vetuſtū
ꝯfert ventoſitatib⁹ lūboꝝ ⁊ dolorib⁹ genuū. ⁊
emorroidib⁹ q̄ fiūt a flegmate qn̄ bibit̄ et qn̄
linit̄ exteri⁹ maxie admiſcet̄ cū oleo nucleoꝝ
pſicoꝝ qn̄ adminiſtrat̄ de vnoquoqꝫ illorū. ʒ. i.
aut aure⁹. i. ¶ Oleū ṽo ei⁹ q̄ noua ē ꝯfert ⁊ fle E
gmaticꝭ: ⁊ ē melioris chimi q̄ꝫ butiruz vacci
nū vel ouinū. qꝛ ñ pūgit ſtōachū ſic̄ facit buti
rū vaccinū vel ouinū nec mollificat eū Oleū
ṽo ei⁹ ꝯfert veſice. ¶ Jo. meſ. tractatu d̄ oleiſ F
Oleū ei⁹ ꝯfert dolori neruoꝝ ⁊ lenit pectus
⁊ pulmonē. clarificat vocē ⁊ impinguat: ⁊ ad
dit in ſpermate. ¶ Aui. li. ij. ca. de nuce. Jndi G
ca dicit ꝙ augmentat coitum. ⁊ cū antiqua
tur comeſta: aſcarides ⁊ vermes necat.

Capitulum.cccxvi.

N Ux vomica ꝑ Dyaſ.eſt fructꝰ ſecunde ſpeciei. Titimalli carſiceti. ſm quoſdaz vocatur caſtanea Indica. Serapion libro aggre.ca.Jeuzalkei.aucto. Habix.facit vomere fortiter.color eius ē inter glaucedinem ⁊ albedinē.⁊ eſt maior auellana parum.⁊ ſunt in ea nodi.

Operationes

A ¶Dyaſco.Quando accipiť de cortice eius ⁊ teritur ⁊ cribratur.et accipiť de ipõ.ʒ.ij.cũ duob⁹ aureis aniſi triti.aut ſemine feniculi.⁊ cõficitur cũ melle ſufficienti.Et bibitur cum aqua calida mouet vomitum:⁊ expellit ſuꝑfluitates colericas ⁊ flegmaticas.

Capitulum.cccxvij.

N Ux metel.Sera.li.aggre.cap̃.Jeuz metel.vachie Bonalbacharich greca idem ſunt.⁊ ſunt nux metel.⁊ ē fructus ſimilis nuci vomice.⁊ ſemen eius eſt ſimile ſemini mãdragore.⁊ cortex eiꝰ eſt aſper.⁊ ſapor eius eſt delectabilis ⁊ vnctuoſus.Et virtus eſt frigida in.iiij.gradu.

Operationes

¶Si detur de ea in potu vna kirat cũ vino inebriat ebrietate forti.ſed ſi dentur duo aurei cũ eo ſtatim accidit.¶Et idem auct.Raſis.Jeuz methel eſt narcotica.⁊ fortaſſe occidit ⁊ opilat:⁊ facit euomere.⁊ ſi deť de ea q̃ntitas.ʒ.ſ.inebriat ebrietate forti.⁊ oportet ꝙ ſumēs eã ſumat butirũ calidũ.⁊ ponãť extremitates eiꝰ in aq̃ calida:⁊ fiat ꝙ euomet ſatꝫ:⁊ curetur cura illiꝰ q̇ ſumpſit mandragoram.¶Aui.li.ij.Nux methel faci ſube.h.⁊ ē mala cerebro.⁊ pondus dauich.i.ex ea ĩebriat.Eſt inimica cordi.ʒ.i.ex ea eſt venenũ diei ſue.

Capitulum.cccxviij.

O Rdeũ.Sera.li.aggre.ca.Habaet arabice.i.ordeuz.Uirtus eiꝰ eſt que infrigidat ⁊ deſiccat in primo gradu.⁊ deſiccatio eiꝰ eſt amplior parũ deſiccatiõe fabarum quãdo applicatur exterius.Uerum ordeum coctum eſt meliꝰ fabis in hoc ꝙ ipm nõ inflat.Et fabe qñ coquunť generãt inflationē.quoniã ſubſtantia eaꝝ eſt groſſior ſubſtantia illiꝰ.ꝓpter hoc ſunt magis nutribiles q̃ȝ ordeum.⁊ ipa ambo declinãt paruz a temperamēto.Sed ſani eordei eſt magis deſiccatiuũ q̃ȝ ordeũ ipm.¶Gal.vij.ſim far.ca.de ordeo trachi.i.ordeum primi gradus eſt in

cando et infrigidando. eſt aũt breui quodam
ſiccius q̃ farina fabarũ. Talia vero oĩa ſiĩa
ſunt in his q̃ vtuntur extrinſecꝰ. Cũ vero co
meditur ſuperat fabã. quoniã inflationeʒ de-
ponit. In faba vero q̃litercunq̃ coquatur ꝑ-
manet inflatiuitas. Groſſiorũ enim eſt partiũ
q̃ hordeuʒ. et ꝓpterea nutribilior eo eſt. quo-
niã autẽ modicũ a mediocritate abſceſſerũt.
ꝓpterea ſunt in multo vſu. huiuſmodi enĩ far-
maca multꝭ alijs ꝑmiſcẽtur ceu materie que
dam. Et ꝓpterea cera ꝛ oleum nõ paucis cõ-
miſcentur farmacis. Alfita autem multa or-
deo ipo ſunt ſiccatiuiora criminũ. ita nomi-
natur qđ ex groſſa parte farine ordei et zea:
que ex parte farine ſubtilis. Eſt aũt nutribili
us quidem alfita. difficilius vero digeſtibile
Et dicit in libro de cibis. Fit ex ordeo pa-
nis. qui q̃ñ eſt furfureus vocatur maza.

¶ Operationes

A ¶ Serapion auctoritate Dyaſco. Aqua or-
dei eſt iuuatiua ad reprimendũ caliditatẽ hu-
miditatum calidarum. Et confert aſperitati
canne pulmonis ꝛ vlceribus eius.
B ¶ Et cum ſemine feniculi ꝓuocat vrinam. et
eſt abſterſiua ꝛ maturat apoſtemata calida.
C ¶ Et quando miſcetur cum ſemine lini et fe-
nugreco et ruta confert tumoribus teſticu-
lorum. Et quando adminiſtratur cum mirto
et vino et piris ſiluestribꝰ ꝛ fructu rubi: ꝛ cor
tice granati ſtringit ventrem.
D ¶ Et quando fit emplaſtrum ex eo cum cito-
nijs et aceto confert apoſtematibus calidis
que accidunt podagricis.
E ¶ Et quando miſcetur cum aceto forti: et po
nitur ſuper ſcabiem vlceroſam. maturat eam
et farina ordei ſtringit ventrem: et ſedat do-
lorem apoſtematum calidorum.

¶ Capitulum. cccxix.

Oleander. Dyaſco. ca. Nereon grece
id eſt oleander. Frutex eſt omnibus
nota. Folia habet ſimilia amigdalis
ſed maiora ꝛ pinguiora: ꝛ florem rodo ſimilẽ.
ſemen etiã pariens ſicut cornu veluti lanã de-
intus habens ſimilẽ iacincto. Radix eſt illi
oblonga et anguſta: guſtu ſalſa. naſcit̃ locis
aquoſis ꝛ maritimis. ¶ Aui. li. ij. ca. de olean-
dro. Oleander alia eſt ſilueſtrꝭ. alia fluuialis.
Silueſtris habet folia portulace ſimilia: ſed
ſunt ſtrictiora. ꝛ eius tyrſi ſunt longi expanſi
ſup terram. ꝛ apud folia ſunt ſpine. Et naſcit̃
in deſertis domibꝰ. Fluuialis auteʒ oritur in
ripis fluuiorũ. cuiꝰ tyrſi a terra eleuant̃. ꝛ ſpi-

ne eiꝰ ſunt occulte. ꝛ folia eiꝰ ſunt ſicut folia
ſalicis ꝛ folia amigdali. ꝛ ẽ ſaporꝭ valde ama
ri ſuperior cutis eiꝰ. ꝛ flos eiꝰ eſt ſicut roſa ru-
bea bonꝰ valde. et ſup ipm egredit̃ q̃ddã ſile
pilis. et eius fructꝰ eſt durus plenus aſper. ꝛ
intus eſt res ſicut lana. Eſt ca. in. iij. ſic. in. ij.

¶ Operationes

¶ Dyaſ. Virtꝰ eſt illi mortifera. Nã comeſta A
ab aĩalibꝰ mortẽ infert: ſed homini remediuʒ
eſt ſalutꝭ. maxĩe cũ vino. Et ruta bibita mor-
ſibꝰ venenatꝭ occurrit. Pecora minuta ſi odo
re eiꝰ tacta fuerint moriũt̃. ¶ Aui. Interficit B
pulices ꝛ vermes terrenos. ſuccus foliorũ eiꝰ
valet ſcabiei ꝛ excoriatiõi. ꝛ ꝯfert dolori dor
ſi antiquo more emplaſtri. ¶ Et flos eiꝰ facit C
ſternutationẽ. ꝛ eſt venenũ hoĩbꝰ ꝛ beſtijs. ve
rũ cõfert cũ bibit̃ cũ vino decocto cũ ruta et
potat̃: ꝛ liberat a venenis vermiũ venenoſorũ.
¶ Ego tñ dico ꝙ hoc ẽ timoroſuʒ. Et ipe eiꝰ D
flos eſt venenũ hoĩbꝰ ꝛ beſtijs ꝛ canibꝰ. Ve-
runtamẽ cõfert q̃ñ bibit̃ cũ vino decocto cũ
ruta ſm ꝙ dr. ¶ Gal. viij. ſim. far. capi. Rodo E
dafnes. i. oleandrũ: vel nereon. nota eſt oĩbꝰ
frutex cathaplaſmata dyaforetice ꝩtutis eſt
¶ Intra corpꝰ vero ſumpta pernicioſa ẽ. nõ F

ſolum hominibꝰ ſed pluribꝰ beſtiaꝝ ſm com-
plexionem tertij eſt gradus calefacientium
incipientis pꝛimi vero ſiccantium.

¶ Capitulum.cccxx.

O Liuarū arboꝛ. Gal'.li.ij.de cibis ca.
de oliuis. Oliue paucū oīno alimē-
tū dant coꝛpoꝛi.⁊ maxime q̄ ſunt ma
ture. Comedunt aūt hoīes has cū pane qui
dem magis.ſine aūt pane alinadas ⁊ kolomi
adas ſic vocatas gr̄a ſubductiōis ventris.
Cum garo autem ante cibum.ſic autem que
ſunt mature in arboꝛe plurimuꝫ vnctuoſum
ſicce ſtipticū chimum habent.ꝓpter qḋ ⁊ ro
boꝛant ſtomachū.excitāt appetitū q̄ idoneiſ
ſime autē ad hec ſunt:q̇ cum aceto repoſite.
Multipliciter aūt ipa ꝑparāt q̇ ſtuduerunt
circa pulmētariā experientiā. Sera.li. aggre.
ca. Cabit.i.oliuaꝝ. Oliuaꝝ quedā eſt dome
ſtica:quedā ſilueſtris:q̄ grece vocatur agrie-
lear. Et idem aucto. Gal'.ſim.far. Oliuarum
domeſticaꝝ folia ⁊ cime qn̄ ſunt humida ha-
bent ſapoꝛē ſtipticū.⁊ virtus eaꝝ prima eſt q̄
infrigidat ea quantitate qua ſunt ſtiptice. Et
idem aucto. Dyaſco. Uirtus folioꝝ dome-
ſtice aſſimilaꝛ virtuti folioꝛū agreſtis. niſi qꝛ
folioꝛum domeſtice eſt debilioꝛ.⁊ ſunt conue
nientioꝛa oculo q̄ꝫ agreſtis.

¶ Operationes

¶ Et idem Sera. Agreſtium oliuarum folia
ſunt ſtiptica qn̄ piſcanꝛ.⁊ fit inde emplaſtruꝫ
ſup heriſipilā ⁊ ꝯfert:neqꝫ ſinit ipam augere.
¶ Et cōfert foꝛmice ⁊ vlceribꝰ que noīantur
antrax.⁊ vlceribꝰ fraudulētis ⁊ panaritio.
¶ Et qn̄ fit ex eis emplaſtrū cū melle occidit
aſcarides.⁊ cōfert apoſtemati qḋ noīaꝛ duo
vlcera ⁊ apoſtematibꝰ calidis.⁊ facit adhere
re cutim capitis qn̄ ſeparaꝛ ab oſſe.⁊ qn̄ ma-
ſticatur cōfert vlceribꝰ oꝛis ⁊ alcole.
¶ Et qn̄ ex eis fit emplaſtrū cū farina oꝛdei.
ꝯfert fluxui ventrꝫ antiq̄ ⁊ humiditatibꝰ an-
tiq̇s que a matrice emanant.⁊ fluxui ſangui-
nis. ¶ Et ſanat eminentiā oculi.⁊ ꝯfert vlceri
bus eiꝰ q̄ noīanꝛ alcatalia ⁊ alijs vlceribꝰ.
¶ Et ꝯfert fluxui humiditatum antiquaꝝ ad
oculū.⁊ ideo ponunꝛ in rob q̄ adminiſtrātur
coꝛroſioni palpebraꝝ. ¶ Et ꝯfert auribꝰ ex q̇
bus fluit ſanies:⁊ auribꝰ vlceratis. ¶ Et qn̄
volueris extrahere ſuccū ipoꝝ tere ea:⁊ in pi
ſcatione aſperge ſup ea vinū vel aquā.⁊ po-
ſtea expꝛime ⁊ deſicca expꝛeſſurā in ſole.⁊ fa
cit trociſcos.⁊ qn̄ fit cū vino eſt foꝛtioꝛ q̄ꝫ cū
aqua.⁊ melioꝛ ad reponendū.⁊ ꝯfert ſaniei au
rium. ¶ Etiā quidē cōburunꝛ folia ipa cū flo
re.⁊ poniꝛ cinis loco tutie.⁊ fit in hūc modū.
Ponunꝛ in olla terrea cruda.⁊ obturatur os
eius.⁊ dimittiꝛ in foꝛnace donec illa coquaꝛ.
Deinde pꝛoijce ſup ea vinū quouſqꝫ infrigi-
detur.⁊ confice ſimul.et iterum cōbure ſicut
pꝛius:et poſtea laua ſicut lauaꝛ ceruſa:et fac
trociſcos.⁊ creditur ꝙ quando cōburūtur ī
hunc modū non eſt eius virtus minoꝛ virtu-
te tucie in iuuamento oculi.⁊ ideo cōceditur
ꝙ virtus huius ſit ſicut virtus illius.
¶ Et idem auctoꝛ. Galie.vi. ſim.far. Fructꝰ
eius qn̄ eſt maturꝰ cōplete eſt calidus calidi
tate temperata.⁊ q̇ ex eo eſt immaturꝰ eſt fri
gidioꝛ ⁊ ſtipticioꝛ. ¶ Galie..ij.de cibis.ca.de
oliuis. Oliue paucū oīno alimētū dāt coꝛpo
ri.⁊ maxime q̄ ſunt mature.comedūt aūt ho
mines has cū pane q̇dē magꝫ.ſine autē pane
alinadas ⁊ kolimiadas ſic vocatas gr̄a ſub-
ductionis ventrꝫ. Cū garo aūt ante cibū.ſic
aūt q̄ ſunt mature in arboꝛe plurimū vnctuo
ſum.ſicce ſtipticū chimū habent.ꝓpter qḋ et
roboꝛāt ſtomachū:excitāt appetitū. idoneiſ
ſime aūt ad hec ſunt que cum aceto repoſite.
Multipliciter aūt iſta ꝑparant q̇ ſtuduerūt
circa pulmentariā experientiā. ¶ Almanſoꝛ
tractatu tertio ca.de oliuis. Oliue de aqua
calide ſunt ⁊ ſicce cōplexiōis. que ſi ante ci-
bum ſcꝫ comedanꝛ ventrē mouēt.⁊ os ſtoma

ebi robuſtū reddūt. Oliue aūt de oleo calidi ores ſunt. que ꝛ os ſtomachi minus corroborant ac ventrem nimis fluere faciunt.

Capitulum. cccxxi.

OLeum oliuarum. Sera. aucto. Sal.
o. Oleum qd̄ ſumit ex oliuis maturis quoddā eſt nouū. quoddā eſt vetus. Eius ꝓo qd̄ eſt nouū calefacit calefactiōe tēperata ꝛ humectat. ſed vetꝰ ex eo calidiꝰ eſt ꝛ magis reſolutiuū. ſed illud qd̄ accipit ex oliuis recentibꝫ immaturiſ dicit oleū expenſarū. ꝛ eſt oleum onfancinū. Et in nouo aliq̄ exiſtit ex eo de frigiditate quātitas que eſt in eo de ſtipticitate. Et vetus ex eo dum in ipſo pſeuerat ſtipticitas eſt virtutis deſiccatiue: donec ſtipticitas recedat ab eo. qꝛ tūc fit ſimile qd̄ oleo accipit ab oliuis in ſūmitatibꝫ. ſimile ē ꝛ ꝓpinquū i ꝟtute oleo expenſaꝝ. ꝛ vniuerſaliter pone cōſiderationē tuam in om̄i oleo quod guſtabis. qꝛ eadē quātitas quā in eo inuenies de ſtipticitate eſt ibi de frigiditate. et ſi nō inuenies in eo ſtipticitatē oīno: ſed inuenies ipm̄ delectabile vere delectationis dic ipm̄ calidum cū temperamēto. ꝛ ſi tu inuenies cū hoc ipm̄ ſubtile. ꝛ illud qd̄ eſt clarū ꝛ de quo ſi accipias paꝝ: ꝛ ponis ipm̄ ſupra membrū. vel corpus extēdit ſupra corpꝰ ꝛ dilatat multū abſqꝫ eo qd̄ imbibit in eo ꝛ abſcindit. ſcias q illud eſt bonū valde. ꝛ bonitas q̄ conuenit oleo eſt in ipo. ꝛ quando abluitur oleū non mordicat.

Operationes

¶ Auicen. Oleum qn̄qꝫ exꝓmit ex oliuis immaturis. ꝛ dicit onfancinū qn̄qꝫ ex maturis: qn̄qꝫ ex rubeis inter illas medijs. Et huius operatio eſt inter illas duas res. Item qn̄qꝫ exprimitur ex oliuis domeſticis: qn̄qꝫ ex ſilueſtribus que mordicant linguam. A

¶ Onfancinū frigidū eſt et ſiccum in primo. Oleum autē de oliuis vltimo maturiſ calidū eſt cōmenſurate: ꝛ declinat ad humiditatem. Omnes autem eius ſpecies corpora confortant. Motum alleuiant extinctiue ſunt. B

¶ Oleum oliuarum ſilueſtrium eſt ſicut oleū roſarum in plurimis intentionibus. Conſeruat capillos: ꝛ prohibet velocitatem caniciei cum amminiſtratur omni die. C

¶ Cōfert gingiue ſanguinee calluēdo os ex eo. Confirmatqꝫ dentes motos. Itē expreſſum de oliuis ſilueſtribꝫ immaturis confert vlceribus humidis ꝛ ſiccis ꝛ ſcabiei. D

¶ Dyaſcorides. Oleum qd̄ fit ex oliuis nōn bene maturis eſt oleū expenſarū. ꝛ eſt conueniens ſanis. ꝛ ꝓpꝛie illud quod eſt nouū ex eis ſine putrefactione boni odoris. et ex illo qd̄ eſt huiuſmodi fiunt olea aromatica. ꝛ eſt bonū ſtomacho ꝓpter ſtipticitatē que eſt in eo. ꝛ reſtringit gingiuas ꝛ confortat dentes quando tenetur in ore: ꝛ ꝓhibet ſudorem. E

¶ Et oleum vetus oliuarum maturarū cōuenit in medicinis. et omēs ſpecies olei ſunt lenientes corpus. ꝛ ꝓhibent aduentum frigoriſ corpori: ꝛ faciunt ipm̄ abilem ad motū ꝛ molliunt ventrem. ꝛ debilitant virtutem medicinarum vulnerantium. F

¶ Et datur in potu contra medicinas mortiferas vt euomatur cum eis. ꝛ fit cum hoc aſſidue quando bibuntur ex eo. Z. ix. cum tantundem aque ordei vel aque calide laxāt ventrem. et quando decoquuntur cum ruta ꝛ bibuntur ex eo calido. Z. ix. cōfert torſiōi ventris ꝛ expellit lumbricos. G

¶ Et qn̄ fit cū eo criſtere ꝯfert colice q̄ fit ab apoſtemate interiori: ꝛ opilatiōe q̄ fit a ſtercore duro. ꝛ antiquū ex eo eſt calidius. et plꝰ reſolutiuū. ꝛ fit cum eo cohol ad acuendum viſuꝫ. ꝛ ſi non habes ꝛ neceſſario indiges eo: coque ipm̄ donec fiat ſicut mel ꝛ vtere. ꝛ virtus eius eſt ſicut virtus veteris. H

¶ Et oleum oliuarū ſilueſtriū eſt ſtipticū. iu- I

uamentū eiꝰ eſt ī medicina minꝰ iuuamēto
ſupradicti olei. ꝛ iuuamētū eiꝰ eſt ſic iuuamē
tū olei roſaꝝ. ꝛ ſtringit ſudorē ꝛ ꝓhibet caſū
piloꝝ: ꝛ purgat furfures capitꝭ: ꝛ ꝯfert ſcabi-
ei ꝛ porꝭ. ꝛ ꝓhibꝫ canos qn̄ ex eo fit collutio
oris valet ad apoſtemata gingiuaꝝ. ꝛ cōfert
A dentibꝫ cōmotis. ¶ Et iam p̄parant ex ea epi
thimata ad gingiuas qn̄ humores currūt ad
eas. ꝛ oportet ꝙ accipiat lana ꝛ inuoluat ſu-
pra ſtilum ꝛ madefiat in oleo feruenti ꝛ pona
tur ſup gingiuas ſepe donec albeſcant.

Capitulum.cccxxij.

OLibanum grece ꝛ latine vel thus. a-
rabice Ronder. Sera. lib. aggre. ca.
Ronder auctori. Dyaſ. Eſt gūmi ex
canchi ſiue Karech. Et ſunt eiꝰ ſpecies q̄ttu
or. Una eſt melior: ꝛ ē ex terra indie. cuiꝰ co-
lor ē ſmaragdinꝰ: ꝛ ſicut color melōgie. ꝛ col
ligit in cochijs. ꝛ figura eius eſt rotūda. ꝛ fra
ctura eiꝰ eſt anguloſa. ꝛ ponūt illud hoies in
olla terrea. ꝛ agitant ollā tādiu donec figura
eius rotundat. Et poſt tempꝰ fit rubeū. ꝛ ſe-
cundū eſt ex terris arabū. ꝛ eſt ſecundū in bo
nitate. ꝛ meliꝰ ex eo eſt maſculū. ꝛ eſt illud qđ
eſt rotundū album. ꝛ nō facile frangibile. Et
qn̄ frangit qđ eſt interiꝰ eius eſt tenax. et qn̄
fit fumigatio cū eo cōburitur cito. ꝛ tertium
eſt in bonitate ſicut arabicū. et eſt hn̄s fruſta
minora ꝙ̄ ip̄m: ꝛ declinat plus ad colorē aco
ri. Et quartū eſt de colore albo. et qn̄ frangit
vergit color eius ad colorē maſticis. Idē au-
cto. Galieni. Sapor olibani eſt ſtipticus ſti
pticitate multa. Verū albū ex eo nō habꝫ ſti
pticitatē manifeſtā. Virtus eius eſt q̄ calefa
cit in ſcđo gra. et deſiccat in p̄mo. vn̄ eſt ſti-
pticū. Dyaſcorides ca. de olibano. Thus vl'
olibanū lacrimus eſt arboris q̄ grece libanꝰ
dicit. Qđ aūt de arabia defert candiduꝫ eſt.
qđ vero de india rufum. ſed vtrūqꝫ maſculuꝫ
eſt. Eſt tertiū genꝰ minutū valde ꝛ rufum qđ
māna thuris dr̄. Eſt ergo optimū thus quod
maſculū dr̄. ſubrufum ꝛ rotundū et pingue et
naturaliter leue ꝛ fragile. ꝛ qđ ab igne cito in
cendit odorē ſuauē copioſe emittens. Galie
nus. vij. ſim. far. ca. de thure. Libanū. i. thus
calefactiuū quidē eſt in ſecūdo gra. ſiccatiuū
aūt in p̄mo. Habet aūt qđ ſtipticans paucū.
minime vero manifeſta eſt ſtipticitas in albo
ſm colorē. Cortex aūt eiꝰ ſtipticā virtutē ma
nifeſtaꝫ poſſidet. quocirca ſiccat generoſe: vt
in ſcđo gradu ſiccatiuum exiſtat.

Operationes

¶ Sera. auctori. Dyaſco. Abſtergit obſcuri A
tatē viſus. replet vlcera profunda ꝛ incarnat
ea. ꝛ ꝯſolidat vlcera recentia cū ſuo ſanguine
¶ Et qn̄ bibit olibanū ꝯfert ſputo ſanguinis B
ꝛ abſcindit fluxū menſtruoꝝ et cuiuſcunqꝫ
ſanguinis vndecūqꝫ fluat: ꝛ ſanguinis q̄ flu-
it a cerebro qui dr̄ meſcha: ꝛ eſt ſpecies fluxꝰ
ſanguinis nariū. ꝛ ꝓhibet vlcera fraudulēta
q̄ fiunt in ano ꝛ in alijs mēbris. Qn̄ miſcetur
cū lacte ꝛ fit inde licinium ꝛ adminiſtrat.
¶ Et qn̄ admiſcetur aceto ꝛ oleo. ꝛ fit linimē C
tum in principio formice. aufert eā. ꝛ empeti
ginem. ꝛ miſcetur cum adipe anſeris et porci
ꝛ curat vlcera fracta ab aduſtiōe ignis. ꝛ ſciſ
ſuras pedum que fiunt a frigore.
¶ Et qn̄ miſcetur cū pice curat cōcuſſionem D
aurium. Et qn̄ miſcetur cū vino dulci ꝛ diſtil
latur in aurem: confert dolori eius.
¶ Et quādo admiſcetur cū chimolea: et oleo E
roſarum. et liniuntur cum eo apoſtemata ca-
lida mamillarum que fiunt poſt partum. tūc
confert eis. et ip̄m admiſcetur cū medicinis
conferentibus pulmoni et emplaſtris reſol-
uentibus apoſtemata interiora.
¶ Et qn̄ bibit ꝯfert ſputo ſanguīs: ꝛ diſſolui F
tur flegma ꝛ aufert triſticiā: ꝛ auget mēoriā.
Et quādo bibunt de eo ſani parum meliorat

eos.ſed ſi nimis cū vino biberint inducit ma
niam.⁊ amplius cū vino occidit.Et cōburi/
tur olibanū quando accipitur fruſtum ex eo.
⁊ incenditur ⁊ inflāmatur.et ponitur in teſta
ſubtili ⁊ cōburitur.⁊ quando comburis eum
oportet vt cooperias eum aliquo alio vaſe.
quia facit cum hoc ꝙ non incineratur.
G ❡Serapion auctoritate Galieni. Virtꝰ fu/
mi olibani eſt calidior ⁊ ſiccior virtute oliba/
ni quouſq̧ reponatur ī tertio gradu.⁊ abſter/
git ⁊ replet:⁊ mūdificat vlcera oculi.quēad/
modum faciūt fumus myrre ⁊ ſtoracis.
H ❡Et idem aucto. Dyaſco. Fumꝰ olibani ſe/
dat apoſtemota oculi.⁊ abſcindit curſuꝫ hu/
miditatū ad ip̄m.⁊ mūdificat vlcera eiꝰ:⁊ ge
nerat carnē in vlceribꝫ ipſius q̄ dicunt̄ chilo
mata:⁊ ſedat apoſtemata que fiunt in eo ſque
dicuntur kankri. Fumus autē myrre ⁊ ſtora/
cis eodē modo colligit̄.⁊ valet vt ſupra.
I ❡Et idem auctoritate Aben meſuay. Oliba
num deſtruit flegma ⁊ aufert triſticiam: ⁊ au
get memoriam. Auicenna de viribus cordis
dicit ꝙ confortat cor.

❡ Capitulum.cccxxij.

Opopanax latine.ſꝫ grece panax.era
clea. Arabice Jenſis vel Henſir. Iſi
dorus li.etymologiaꝝ. Panax ē her
ba fragrantis odoris tyrſo ferule ſimilis:ex
qua ꝓfluit ſuccus q̇ oppopanacis dicit̄:cro/
ceus ⁊ pinguis:odore grauis et amariſſimꝰ.
❡Dyaſc. Eſt panax eraclea vnde opopanax
colligit̄. Hec habet folia expanſa ſuꝑ terrā:
horribilia ⁊ aſpera valde in q̇nq̧ ꝑtes diuiſa.
virgam longā ſicut ferule coloris albi.et ſuꝑ
eam capitella aneto ſimilia cū flore mellino.
Semen odoratū ⁊ calidū.radicē vnā ſolidā
que de ſe multas emittit radices albas odo/
re graues ⁊ guſtu amaras. Ip̄aq̧ radix lacri
mū emittit qui colorē croceū oſtendit. ❡Se
rapio libro aggre.ca. Henſir.aucto. Dyaſco.
Arbor Jenſis vel henſir: id eſt opopanacis
planta in hortis ⁊ pomerijs inuenit̄.⁊ ē plan/
ta habens folia aſpera ſicut ficus nō magna
⁊ ſpanſa ſuꝑ terram viridia rotunda:⁊ diuiſa
in q̇nq̧ ꝑtes.ſīlia folijs ficꝰ ī ſua ſīlitudine.⁊
ſtipes eiꝰ eſt longꝰ ſīlis ſtipiti galbani. albꝰ
ſuper quem ſunt pili albi ſimiles pulueri al/
bo.in cuius circūitu ſūt folia parua. ⁊ in ſū/
mitate eius ſunt capitella ſimilia capitellis
aneti.in quibꝫ ſunt flores croceum colorē ha
bentes:⁊ habētes odorē bonū.⁊ habꝫ ſemen
odoriferū.⁊ habet radices multas egredien/
tes ab vna radice.grauis odoris. ſolida ſuꝑ
quā eſt cortex groſſus amari ſaporis. Qđ au
tē ex ſemine huiꝰ plante eſt meliꝰ:eſt illud qđ
eſt ſuꝑ ſtipitem. ❡Auicē.li.ij.ca.de opopana
co. Opopanacū eſt arbor que nō eleuat̄ a ter
ra.⁊ ſimilātur ipſius folia folijs ficus. ⁊ ſunt
vehemētis viriditatis rubea inciſa. habētia
partes rotundas.⁊ eius crus eſt ſicut cucu/
meris.ſuꝑ qđ ſunt pili puluerulenti. Et eius
folia ſunt parua valde.ſuꝑ cuiꝰ extremitateꝫ
eſt corona ſimilis corone aneti.⁊ eiꝰ flos ē ci
trinus.⁊ folia floris ſunt boni odorꝭ. et vene
ipſiꝰ ſūt ꝓlīme.ramificant̄ a radice vna.groſ/
ſum hn̄tes corticē.⁊ interiꝰ odoris eſt graui
tas. Eius aūt gūma extrahit̄ cū inciſiōe ſue
radicis in primis cum crus apparet.

❡ Operationes

❡Auicen. Eſt aūt reſolutiuū ventoſitatū: le A
nificatiuū:abſterſiuū.lenificat duricies ⁊ bo
thor. Eius radix eſt ad medicandū oſſa nu/
da.⁊ cū melle eſt cōueniens vlceribꝫ antiquis
⁊ igni perſico.⁊ qđ ſuꝑ ip̄m eſt etiam vulneri
bus ⁊ bothor.⁊ ad ſummū omēs partes eius
confert vlceribus fraudulentis.
❡Et bibitur cū aqua ⁊ alcaratin.⁊ cum vino B

propter ꝯtractionē lacertoꝝ ex ꝑcuſſione.
C ¶ Quidā enim dixerunt ꝙ ip̄m eſt malū nerꝰ uis.⁊ videt̄ ꝙ ſit malū nervis ſanis ſiue hu- mectatis. Et ꝯferens eſt ſciatice:⁊ remouet laſſitudinē/⁊ ꝯuenit dolori iunctuꝛaꝝ omni- um.⁊ podagre more emplaſtri ſuppoſitū.
D ¶ Confert corroſioni dentium: cum eo im- plentur:⁊ ſedat dolores eorum ⁊ cōuenit ſo- de ⁊ epilentie:⁊ matri infantiū. Acuit viſum ⁊ fit ex eo collirium. Ex folijs eius fit empla ſtrum ſuper dolores lateris.
E ¶ Et opopanacum conuenit dolori vtroꝝ- qꝫ laterum:⁊ tuſſi cum ſint frigidi. Eius ſuc- cus conuenit duriciei ſplenis more empla- ſtri ſuppoſitum ⁊ bibitum cum aceto.
F ¶ Ponuntur autem ex eo decē aurei in duo- bus vaſeolis muſti.et clarificatur poſt duos menſes ⁊ conuenit ſpleni valde.
G ¶ Et muſtum hoc cōuenit ydropiſi.lenit du- riciem matricis.⁊ conuenit guttationi vrine. ⁊ auellana vna ex eo bibitur cum aqua cali- da ad prouocandum vrinam ⁊ menſtrua:⁊ iu uat matricem frigidam.
H ¶ Et eius fructus facit abundare menſtrua: et proprie cum abſinthio:⁊ interficit fetum:⁊ proprie radix eius. Ipſe nanqꝫ facit aborſum ſuppoſita ⁊ bibita.
I ¶ Et cōuenit ꝓfocationi matricis:⁊ extermi nat ventoſitatem ⁊ duriciē eius.⁊ conuenit colice.⁊ ſoluendo educit crudum humorem.
K ¶ Et ꝯuenit pruritui veſice ſi bibit̄ cum aqua cartami ad rigorē ⁊ febꝛeꝫ:periodicas. ex eo cū pice fit ēplaſtrū bonū morſui canis rabio ſi cū ariſtologia ad puncturas bibita ē tiria- ca.⁊ ſimiliter eius ſuccus.loco eius ponunt̄ ficus.⁊ extimo ꝙ armoniacū ē ei ꝓpinquū.
L ¶ Serapion auctoritate Galieni Radix eiꝰ eſt medicina que deſiccat ⁊ calefacit.⁊ in hoc eſt melior qꝫ ip̄m opopanax. Cortici autē eiꝰ ineſt virtus abſterſiua. Cortex eiꝰ valet con- tra denudationem oſſium nudatorum.⁊ nos quidem eo vtimur in medicinis oſſium denu datorum.⁊ in medicinis vlcerum fraudulen- torum.quia generāt iſte medicine carnes in vlceribus generatione forti.
M ¶ Et auctoritate Dyaſcoridis. Quando da- tur de eo in potu cū mellecrato aut vino cō- fert rigoribus fe.periodicarū ⁊ concuſſioni- bus neruorum ⁊ doloribꝰ laterum:⁊ tuſſi:⁊ di ſtillationi vrine:⁊ ſcabiei veſice.
N ¶ Et idem auctoritate Aben meſuay. Con- uenit ad ea ad que iuuat armoniacum.et do- ſis eſt a.ʒ.ß.vſqꝫ ad aureum.i.

Capitulum.cccxxiiij.

Onomia quā mlti onomidā appel- lauerunt. Dyaſcorides ca. Ono- mia virge ſūt duoꝝ palmoꝝ:⁊ no doſe.folia illi ſunt minuta ſicˈlenti cule.aut rute aut anchuſe ſubaſpera ⁊ piguia ⁊ ſpiſſa.hanc multi in ſale cōponūt et come- dunt ſuauiſſime.virge ꝓdicte ſpinas acutiſſi mas habent.albe ſunt ⁊ virtutis calide.

Operationes

¶ Corium radicis earum cū vino bibitū vri- nam ꝓuocat.lapideꝫ veſice excludit. Vulne ribus ſordidis medicat̄. cum aceto cocta et ore retenta dolorem dentium ꝓhibet. A
¶ Galienus.viij.ſim.far.cap̄.ononis. Ono- nis radicem habet calefactiuam iam ſ̄m ter tium gradum. B
¶ Cortex vero eius maxime eſt vtilis parti- cipans abſterſiuitate ⁊ inciſiōe.vnde nō tan tum eſt abſterſiua ſed lapidem fractiua. C
¶ Eadem autem virtute ⁊ eſcaras cito ſiſtit. vtuntur autem ea ⁊ ad dentium dolorem co- quentes in oxicrato ⁊ gargarizantes. D

Capitulum.cccxxv.

ORiganũ. Dyaſ. Origanũ ẽ oĩbꝫ notũ·
ꝛ ẽ duplex: domeſticũ vicꝫ ꝛ ſilueſtre
vtrũqꝫ ca. et ſic. in. iij. gra. ſilueſtre tñ
calidꝰ ẽ. ¶ Pla. Origanũ ca. ẽ ꝛ ſic in. iij. gra.
Eſt origanũ ſilueſtre qđ latiora hꝫ folia ꝛ for-
tiꝰ opat̃. ꝛ ẽ domeſticũ qđ vbiqꝫ repit̃ i hortꝫ:
vicꝫ ꝛ i pratꝫ. ꝛ minuta hꝫ folia. ſuauiuſqꝫ opa
tur qđ i medicis põit̃. In tpe pductõis floꝝ
colligit̃: ꝛ cũ floribꝫ i vmbra ſuſpẽdit̃ ꝛ exicca
tur. p annũ ſuat̃. Fo. cũ floribꝫ abiectꝫ ſtipiti
bꝫ i medicinis ponũt̃. ꝟtutẽ hꝫ diſſoluẽdi: at-
trahẽdi: relaxãdi: ꝯſumendi. Itẽ origanũ na
ſcitur in locis cultis inter vepres ꝛ frutices.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Origano ꝟtus ẽ ca. ꝛ eius elixatura
morſibꝫ venenatꝫ occurrit cũ vino data. bibi
B ta qꝫ cũ dulcore p̃ſtat effectuꝫ. ¶ Cõſtã. Ori-
ganũ vrinã ꝛ mẽſtrua puocat. Uentoſitatẽ ꝛ
rugitũ ſtomacbi ꝛ inteſtinoꝝ expellit. ꝛ ma-
xime ſi ſũt ex groſſis hũoribꝫ aut indigeſtis.
C ¶ Lũbricos ꝛ aſcarides occidit et expellit ſi
D ex eiꝰ apozimate potet̃. ¶ Maſticatũ dolorẽ
dentiũ mitigat. ſtomachũ ꝛ epar ꝛ pulmonẽ
de groſſis hũoribꝫ mũdat. Cũ ficubꝫ ſiccꝫ mã
ducatũ ſudorẽ puocat. Corpe ex eiꝰ apozima
E te loco ſcabiẽ ꝛ yctericiã ſanat. ¶ Succꝰ eiꝰ
cũ lacte mulierꝫ auribꝫ diſtillatꝰ dolorẽ miti
gat. ¶ Succꝰ eiꝰ bibitꝰ viridis tumorẽ fau- F
ciũ ꝛ vue tollit. bibita cũ mulſa nigrã colerã
p ventrẽ deponit. Serpẽtes qꝫ fugat. ventrẽ
temperat. ¶ Macer. Origani vires calide G
ſiccecꝫ legunt̃. Tertiꝰ huic in vtroqꝫ gradu
ꝯcedit eſſe. Illiꝰ in vino curat decoctio ſum-
pta. Quo ſuis peſtiferos morſus ſi ſepe biba
tur. Cũ mulſa ſumptũ pdeſt aconita bibenti
Cũ multꝫ alijs põt obſtare venenis. Cõquaſ
ſata iuuat manſum vel ſepiꝰ hauſtũ. ydropi-
cos reprimit bibitũ: ſiccatqꝫ tumorem ꝛc̃.

Capitulum. cccxxvj.

ORobus. Palladius li. ij. In menſe fe
bruario vltimo ſeritur nõ pabuli ſe-
candi ſed colligendi ſeminis cauſa.
Iugerũ occupãt modij ſeptẽ. Serenda ẽ au
tẽ in terra pſciſſa poſt horã tertiã vel ſecũdã.
cũ ros eſſe deſierit quẽ ferre nõ põt: ſꝫ ſtatim
cooperiẽda eſt ante noctẽ. Nã ſi nuda manſe
rit hũore corrũpit̃ noctꝫ. Obſeruãdum eſt ne
ante lunã. xxv. ſerat̃. qꝛ ſic ſatã limaces perſe
quunt̃. Iſidorus li. etymologiaꝝ. Herbum a
greco traxit vocabulũ. hoc enĩ illi orobũ di-
cunt. Quod cũ ſit quibuſdam pecoribus in-
feſtum: thauros tamen efficit pingues.
¶ Actor. Orobum) vt ſupius diximꝰ) ipſum

eſt herbū ſiue heruū. cui⁹ naturā ſub herui cū
aſpiratiōe vel erui ſine aſpiratiōe noībꝫ iā ex
magna parte ſuperi⁹ locꝭ congruis poſuim⁹.
nōnulli medicoꝝ nr̄oꝝ illud eē putauerūt oro
bū qđ nos viciam dicim⁹. Sed Iſi. hec po-
nit ꝑ duobꝫ. ꝛđꝛ a nōnullis ꝙ due ſpecies ſūt
q̄ſi vni⁹ generꝭ. vna vicꝫ maioꝛ q̄ orobū vocat᷑.
alia ꝟo minoꝛ q̄ vicia ꝛ vulgariter necereon
appellatur.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Orobū om̄e ſiue herbū cū ꝑte ama-
ritudinis eſt calidū. Ideo ſplenē ac renes et
epar purgat. ſcabies ꝛ empetigies ſanat; vul
nera quoqꝫ curat: cū melle impoſitū deſiccat
B ¶ Habundanter incidit: aperit: proijcit pa-
C rotidas: induratoſqꝫ teſticl'os digerit. ¶ Iſa
ac i dietꝭ ꝑticularibꝫ. Orobū ē ca. in ꝑmo g̃.
ſic. i. ij. vn̄ mūdificatiuū ē ꝛ colatiuū. mūdatū
corticibꝫ iureqꝫ de ei⁹ farina facto vētrē hu-
D mectat. ¶ Vrinā ꝛ mēſtrua ꝓuocat. cutemqꝫ
clarificat. nō tn̄ ꝑlimuꝫ aſuefiat: ne forte ſan-
E guinem mingere faciat. ¶ Aliqn̄ ꝑ nares ſan
guinis efficit fluxū. farina ei⁹ cocta cū ſepo-
tis qđ ē ſpēs thuris ydropicis yctericiſqꝫ va
F let. ¶ Tꝑata ꝟo cum vino valꝫ ſuꝑ rabidiſſi
G mi canis morſū poſita. ¶ Rurſus cū melle tē
perata lētiginē mūdificat vulneribꝫ ꝛ apātibꝫ
H valet. ¶ Itē calculoſis magnū ē iuuamētū.

Capitulum. cccxxviij.

OLus latine. arabice ſachiliemenie.
grece blicoci vel bliton. Serapion
li. aggre. cap̄. Sachiliemenie ſiue ſa
chalaiamena auct. Gal'. Sachiliemenie: id
eſt olus iamenū omnibꝫ notū. Virtus ei⁹ eſt
frigida et humida in. ij. gra. Iſido. Olus ab
alendo dictū eſt: eo ꝙ primū oleribꝫ quondā
alerent᷑ homīes anteqꝫ fruges ederent ꝛ car-
nes. Tantūmodo enī oleribꝫ alebant᷑: et ar-
boꝝ pomis ſicut aīalia herbis. Dicitur olus
molle quoddā herbe ortulane gen⁹. ¶ Actoꝛ
Olus itaqꝫ generaliter đꝛ omīs herba preci-
pue ortulana que in cibū ꝛ alimentū hoīs aſ-
ſumitur. ¶ Unde Iſido. Maluam ꝛ rapam:
napum ꝛ raphanū: lactucā: paſtinacā: cepaꝫ:
allium ꝛ ſilia deputat inter olera. Nihilomi-
nus cum appropriato vocabulo dicit᷑ olus
herba quedam ſpecialis ortulana.

Operationes

¶ Auicē. Olus aliameni qđ eſt i ip̄o ſꝫm Dya A
ſcoridē medicine virt⁹ oīno nō eſt. ꝛ eſt aquo-
ſum ſicut attriplex qđ ſaporē nō habet. Et in
hoc abūdat plus in oībꝫ oleribꝫ. Eſt enī vehe
mentioris hūiditatis qꝫ lactuca ꝛ qꝫ cucurbi
ta. Nutrimētū ei⁹ paucū eſt. Eius penetta-
tio nō eſt velox: eo ꝙ penit⁹ nitroſitate ꝓua-
tū eſt. Teſte Galieno frigidū ꝛ hūidū ē in. ij.
¶ Ex eo fit emplaſtrū calidis apoſtematibꝫ. B
ꝛ ei⁹ radix malis vlceribꝫ. ¶ Succus ei⁹ cū C
oleo roſeo cōfert ſoda ex aduſtione ſolis oc-
cidenti. cōfert etiā tuſſi calide ꝓprie decoctū
cū oleo amigdalino ꝛ aqua dulces granati.
¶ Sera. auctoritate Dyaſ. Herba ip̄a come D
ditur ꝛ mollit ventrē. ꝛ nō eſt oīno virt⁹ in ea
ex rebꝫ medicinalibꝫ: ꝛ habet in ſe aqueitateꝫ
multā pluſ qꝫ omnia alia olera. ꝛ qn̄ fit empla
ſtrum cum ea ſuꝑ apoſtemata calida confert.
ꝛ ſedat ſitim ꝛ tuſſim que fiunt a caliditate. ꝛ
ipſum eſt pauci nutrimenti quando comedi-
tur ꝛ ē tarde penetratiōis.
¶ Et idem aucto. Iſaac. Qn̄ fit emplaſtrum E
cū radice ipſius vlceribꝫ que dicunt᷑ faui a q
bus emanat humiditas ſimilis melli.
¶ Et idem auctoritate Habix: eſt fri. ꝛ humi F
dum in ſecūdo gradu. Humiditas ei⁹ eſt am
plioꝛ qꝫ humiditas lactuce ꝛ cucurbite. ꝛ ſub
ſtantia eius eſt aquoſa nō habens in ſe groſſi
ciem. quia cito deſcendit ꝛ mollit ventrem. ꝛ
ideo modice redditur nutrimentū ex eo.
¶ Et exprimitur ſuccus folioꝝ ꝛ miſcet᷑ cum G
oleo roſarum. ꝛ confert dolori capitis qui ac
cidit a caloꝛe ſolis.

H ¶ Et qñ coq̃r herba ipa ꝛ pĳcit̃ ſup ipam oleū
amigdalaꝝ ꝛ ſucc⁹ maloꝝ ğnatoꝝ dulciū ꝯfert
tuſſi ſicce q̄ eſt cū calidirate ꝛ aſperitate pectoꝝ.
I ¶ Ypocras. Clauos .i. poꝛos pedū impoſito eo
liniri ꝛ cōpꝛimi credūt

Capitulum .cccxxviij.

P Apauer latine: grece ammone vel
miconiū. ara. charchar. vel cachili
vel chaſchaſi. Sera .li. ag. c. char
char. auc. Dyaſ. Papaueris mul-
te ſūt ſpēs. Nā ex eo eſt domeſticū
Et illud eſt papauer albū qď ſemiat̃ in oꝛtis.
cui⁹ capita ſunt oblōga. ꝛ ſemē ei⁹ eſt albū. ꝛ ex
eo eſt agreſte. Et ſunt ei⁹ due ſpēs. Una ē hñs
caput depſſum: ꝛ ſemē ei⁹ eſt nigꝝ. ꝛ iſtď vocat̃
papauer rubeū. Et alia hꝫ caput lōgū. min⁹ tñ
altero. ꝛ noiat̃ ſeil. ꝛ ex eo eſt papauer ꝯcuſſum.
eo ꝙ ſemia ei⁹ eo ꝯcuſſo cito cadūt. ꝛ illud eſt pa
pauer nigꝝ. Et ex eo eſt almulcaran qď naſcit̃
iuxta mare ī littoꝛibꝫ. ꝛ illud eſt papauer coꝛnu
tū: qď hꝫ folia alba ſimilia folĳs plante: q̄ dicit̃
flomos. ſciſſa tñ ꝛ ſummitates altas ſicut folia
papaueris agreſtis. ꝛ ſtipitē ſimilē illi⁹ ſtipiti.
Et hꝫ floꝛē glaucū. ꝛ hꝫ ſemē minutū in vagi-
nis ſubtilibꝫ ꝛ longis ꝛ curuis ſicut coꝛnua. ꝛ
ſicut hꝫ fenugrecū. ꝛ ꝓpter hāc cauſam noiatur
Kiratidos ꝛ almicon. ꝛ ei⁹ expoſitio eſt coꝛnu-
tū papauer. ꝛ ſemen qď eſt incluſum in illis va
ginis eſt minutū nigrū ꝛ aſpeꝝ. Naſcit̃ in locꝭ
marinis ꝛ aſperis. ꝛ latine vocatur memit ꝛc̃.
¶ Gal. vĳ. ſim. far. c. Micon chirātes .i. papa-
uer coꝛnutū noiatū eſt quidē ſicca fructu bꝛe-
uem connexionē habente. ſicut ꝛ fenugreci. et
aſſimilat̃ coꝛnu bouino. vocat̃ aūt ab aliquibꝫ
papauer marinū. qm̄ vt plurimū ꝓpe mare na-
ſcit̃. Uirtutē aūt hꝫ inciſiuam ꝛ abſterſiuam.
Opium aūt qď ex ſucco ipſi⁹ fit fri. eſt in q̄rto.
ſic. in tertio. Papauer cōponit̃ ab aperio ꝛ vē-
to. inde papauer qď vento magis aperit floꝛē.
Idem libꝛo vt̄s. Papauer vnū quidē eſt ixias
id eſt fluidū noiatū. eo ꝙ cito ab eo defluūt ſe-
mina eius. vel q꞉ ab eo cito defluit flos. Aliud
vo eſt domeſticū quod eſt oꝛtenſe ꝛ excolitur.
Atuero ꝛ alia duo ſunt papauera ſilueſtria vl
tra hec. vnū quidē q̄ſi depꝛeſſam hñs codiam.
aliud aūt oblongioꝛē. hoc totū aūt eſt oblongi
us ꝛ aridius. hui⁹ papaueris opos .i. lacticiniū
defluit. Unde ꝛ quidā noiant id fluidū. Ʋtus
aūt omniū papaueꝝ eſt infrigidatiūa. Sed
oꝛtenſis quideꝫ qď ꝛ calachitidam noiant mo-
derate eſt ſomniferū ſemen aptū eſui ꝓpterea
quidē ꝛ in panibꝫ miſcet̃ id. ꝛ cū melle ꝑmiſcē-
tes comedūt. Pꝛimi vo cui⁹ cito floꝛē defluere
diximus: ſemē foꝛtius infrigidat. quocirca ne
quaq̄ꝫ q̄s eo vtit̃ inceſſanter. ſicut eo qď eſt oꝛ-
tenſe. attamen ponūt id in cibis q̄ cū melle fiūt
in nitro ꝛ in panibꝫ. Tertio vo dicti ſemen ni-
grū exiſtens iam farmacoſum eſt ſufficienter
infrigidās. Quarto aūt dicti farmacoſius om-
nibꝫ eſt: ꝛ ſm̄ ſemen: ꝛ ſm̄ codiam: ꝛ ſm̄ folia: ꝛ
ſm̄ opium .i. eius lacticiniū vehemēter infrigi-
dat vſq̄ꝫ ad toꝛpoꝛē ducens ꝛ moꝛtificationem.
vnde medici eſt vti eo: bene miſcendo cū farma
cis obtundentibꝫ frigiditatis foꝛtitudinē. Eſt
em̄ ex quarto ꝛ vltimo infrigidantium.

Operationes.

A ¶ Pandecta cap. cxlvi. Uirtus papaueris do
meſtici dicte ſpeciei eſt q̄ infrigidat frigiditate
foꝛti. ꝛ illud papauer eſt qď plus ingreditur in
medicinis. Unde qñ papauer ſimpliciter po-
nitur in medicinis: illud debet intelligi. vñ va-
let in medicinis ſemen eius: folia: capita: ꝛ lac.
Uirtus eius eſt frigida in q̄rto gradu
B ¶ Serapion libꝛo aggre. auctoꝛitate Dyaſco.
Domeſtici papaueris ſemen inducit ſomnum
temperate quādo pulueriſatur cum pane. aut
miſcet̃ cum melle ꝛ comeditur. ſed contuſum ſe
men eius infrigidat frigiditate foꝛti. Et gūmi
eius papaueris ꝛ ſuccus eius eſt opium.
C ¶ Sed ſeil .i. liquidū ingredit̃ plus in medici-

niſ: valet ſemen eiꝰ: folia: ⁊ lac ipſius. ⁊ virtus eoꝝ eſt que infrigidat in quarto gradu. et illa eſt virtus narcotica ⁊ mortificatiua.

D ¶ Et idem auc. Hal. Virtꝰ domeſtici ⁊ agreſtiſ eſt infrigidatiua. ⁊ ꝓpterea ſi coquant̃ folia eiꝰ cū capitibꝫ in aqua: ⁊ fundet̃ eiꝰ decoctio ſuper caput facit dormire. ⁊ qñ terunt̃ eius folia cō-trit[...]e forti: ⁊ miſcent̃ cum ſanich: ⁊ fit inde emplaſtrū apoſtematibꝫ calidis ⁊ geriſipile. et datur ex eo in potu non potentibꝫ dormire.

E ¶ Et terunt̃ capita papaueris recentia. ⁊ fiunt trociſci q̇ deſiccant̃ ⁊ [r]eponunt̃ ⁊ admiſtrant̃.

F ¶ Et qñ coquunt̃ capita papaueris in aqua: donec conſumatur aque medietas. deinde admiſcetur illi decoctioni mel. et iterum coquitur donec coaguletur. ⁊ fit inde loboc eſt valde bonum tuſſi: ⁊ ſuperfluitatibꝫ que deſcendunt ad cannam pulmonis: ⁊ fluxui antiquo mēſtruorum. quando autem admiſcemus ei acaciam ⁊ ypoquiſtidos fit fortius ad hoc.

G ¶ Semen vero nigri papaueris teritur fortiter ⁊ datur in potu cum vino in fluxu ventris ⁊ incurſu humorum antiquo ex matrice. Cauendū tamen eſt a nimietate vſus eius ne inducat ſubeth: aut litargiam: aut etiā mortem.

H ¶ Et teritur cum aqua. aut aqua ro. fit emplaſtrum fronti et temporibus ad nimias vigilias: ⁊ ad dolorem capitis.

I ¶ Et qñ ſumit̃ de ipo opio ꝑua q̄ntitas ſicut ē granū orobi. facit dormire ⁊ ſedat dolorē. ⁊ confert tuſſi ⁊ fluxui antiq̄. ⁊ decoctio papaueris albi qñ abluit̃ cū ea caput facit dormire tēperate. ⁊ ſi aliq̇s vtit̃ eo nimis inducit ſubeth.

K ¶ Et ſi ſumit̃ in potu ɔfert morbis qui fiūt ab hūoribꝫ q̇ deſcendūt a cerebro. q2 repellit eos. ⁊ maxīe qñ ſumit̃ cū aq̄ pluuie ⁊ vino. ⁊ qñ ex eo ſumit̃ q̄ntitas magna facit ſubeth. et poſtea occidit ⁊ miſcet̃ cū mirra ⁊ oleo ro. ⁊ croco: ⁊ diſtillatur in aurem. ⁊ ɔfert apoſtematibꝫ ca. oculoꝝ. Et qñ diſſoluitur cū aceto ɔfert heriſipile.

L ¶ Et qñ miſcetur cū lacte mulieris ⁊ croco cōfert podagre. ⁊ fit ex eo ſuppoſitorium paruum ponit̃ in ano ⁊ facit dormire. Eſt autem vſus opij in collirijs. vt dicit idem Serapion.

M ¶ Dyagoras autem prohibuit vſum eiꝰ in egritudinibꝫ oculorum ⁊ aurium: quoniam debilitabat ſua frigiditate membra illa.

N ¶ Anderadas dixit ꝙ niſi adulterat̃ inducit cecitatem quibꝫ intromitteret̃: ⁊ dixit ꝙ iuuamentū eius ſolum eſt in odorando faciēs dormire. alijs ꝓo omībꝫ modis vſus eius eſt malꝰ ⁊ ꝑiculoſus valde. ſꝫ hi omēs errauerūt. q̄niā̄ opatio eiꝰ verificat̃ per experientiam.

O ¶ Et idem auctoritate Hal. Papauer cornutum laxat ventrē laxatione leui. vnde abſtergit incidit ⁊ diſſoluit ⁊ diminuit.

¶ Hal. vij. ſim. far. ca. micō cataputicos. Radix huiꝰ herbe cocta ī aqua vſq3 ad medietatē epaticos iuuat. ⁊ flo. ⁊ fo. valde ſordida ⁊ male morigerata vlcera iuuāt. abſcedere aūt a b eis oportet cū iā facta fuerint vlcera mūda. intantū em̄ abſtergere natura ſunt. vt ⁊ ipſiꝰ munde carnis nō derelinq̄t̃ q̇d ꝓpter nāq3 fortitudinē nedū ſordes ſꝫ etiā eſcaras vlceris auferunt. P

¶ Aui. Species papaueris ſunt infrigidatiue ⁊ nō eſt in ipo ɔglutinatio de q̄ ſit curandū. et illud q̇dē qđ eſt nigꝝ: eſt ingroſſatiuū exiccatiuum. ⁊ flos eiꝰ ⁊ folia ɔferūt multū apoſtematibꝫ ſordidis. ⁊ oportet ꝙ caueat̃ poſtq̄3 mūdificata fuerint. q2 abſtergit abſterſiōe forti q̄uſq3 diſſoluit ⁊ diminuit carnē. ⁊ ipa qđ aufert eſcaras aduſtas q̄ ſunt i eis. Et qñ coq̄t̃ radix huiꝰ plante cū aq̄ vſq3 ad ɔſumptionē medietatiſ. et dat̃ in potu decoctio eiꝰ ɔfert ſciatice ⁊ doloribꝫ epatis. ⁊ confert illis q̇ habent in vrinis ſuis velut telam araneā quoꝝ vrina eſt groſſa. Q

¶ Et ſemē eiꝰ qñ ſumit̃ in potu in q̄ntitate duarum caſuf cū mellicrato laxat ventrē laxatiōe leui. ⁊ flos eius ⁊ fo. qñ fit emplaſtrū cum eis addito oleo auferunt fraudulentiā vlcerum. R

¶ Sera. auc. Raſis. Opiū ɔfert fluxui vētris ⁊ vlceribꝫ inteſtinoꝝ: ⁊ doſis eſt ab vno dauich vſq3 ad duos. ⁊ q̄ntitas occidēs ex eo eſt. ʒ. ij. S

¶ Et dixit ſi det̃ opiū illis q̄ꝝ ꝟtus diſſoluitur ꝓpter vigilias curat eos. eo ꝙ facit dormire. et ſic facit reuerti virtutē eoꝝ. Et dixit Hal. in li. de ingenio ſanitatis. ꝙ opium mandragora ⁊ iuſquiamus deſiccant vlcera. T

¶ Dyaſco. cap̄. de opio. Poteſt autem opium lacrimas reſtringere collirijs admixtū: ⁊ circū linitum refrigerare. ⁊ aurium dolorem et totꝰ corꝑis mitigare: illa videlicet ratione q̄ ſomnū facere dicitur. V

Capitulum. cccxxix.

Paritaria latine: ⁊ grece alſmen: aut partemon. aut perdition. aut ſideritis. aūt eraclia. aut quiaſtri agreſte. aut libatiam. aut poliminon. arabice tugregaria. ¶ Pandecta capitulo. xxix. Paritaria ſiue vt latini aliqui vitriola viridis habet virtutē. et non ſicca. folia eius ſunt calida ⁊ ſicca in. iij. gradu. virtutem habet dyaforeticam. Semen eius eſt frigidum ⁊ humidū. ¶ Dyaſcori. cap̄. Almen ſiue paritaria herba eſt que naſcitur in tectis aut parietibꝫ. haſte ſunt illi minute et rufe. Folia ſimilia alinos aſpera. ⁊ circa ipſiꝰ haſtas ſemen aſperum habens rebꝰ adherens Virtus eſt eiꝰ ſemini ſtiptica ⁊ frigida. ¶ Ga-

lienꝰ.vi.ſim.far.c. Eliximen. Quidā em̄ perdi
tion nominātur. Alij aūt perthericū. Alij autez
ſidiritem. Sūt autez alij q̄ nomināt bancera
cleam.id eſt aūt ſemini eiꝰ virtus expurgatiua
leuiter.ꝛ ſtiptica.frigida ꝛ humida.

Operationes

A ¶ Pandecta.ca.vtš. Paritaria in teſta calefa
cta ſine liquoꝛe loco dolenti ſupponit.vel etiaz
decocta in vino qδ meliꝰ eſt.ꝛ cū furfure ī vino
albo aliq̄ntulū acido multū ꝯfert. Curat etiā
ſic pꝛeparata paritaria frigiditatē ſtomachi et
inteſtinoꝝ ꝛ doloꝛem eoꝝ.
B ¶ Cōtra ſtrāguiriā ꝛ diſſurriā paritaria ī aqua
ſalſa coquat ꝛ oleo ꝛ cathaplaſmet. Ipā ſimi
liter cocta ꝛ comeſta valet contra doloꝛem ſto
machi ꝛ inteſtinoꝝ ex frigiditate ꝛ ventoſita
te. Et criſpelle ex ea facte ꝛ comeſte valent con
tra p̄dicta. Ad eos q̄ ſanguinē reijciūt parita
riā tere:ꝛ extrahe ſuccū ꝛ bibant.
C ¶ Dyaſ. Semē eiꝰ cathaplaſmatibꝫ adbibitū
ignē ſacrū extinguit.condilomata ſpargit.cō
buſtionibꝫ medicat. Tumoꝛes om̄es compe
ſcit. Puſtulas emendat.
D ¶ Succus eiꝰ cū ceruſa mixta ignē ſacrum ex
tinguit.ꝛ herpetas ſi vnctus fuerit

¶ Et podagricis medicatur cum ceroto cipꝛi E
no aut cum axungia apꝛino.
¶ Succus foliorū eiꝰ in q̄ntitate ciati vnius F
acceptus tuſſientibꝫ antiquis opitulat. Tumo
res faucium gargariſmo aut ſupunctus com
peſcit. Doloꝛem aurium cum oleo roſeo mix
tus mitigat.
¶ Gal. Semen eius ſanat vniuerſas flegmo G
nes in pꝛincipio ꝛ augmento vſq; ad ſtatum.et
pꝛecipue cōbuſtionibus ſuperplaſmatꝰ. Sed
ꝛ ſuccus eius igni ſacro ꝛ doloꝛibꝫ aurium fleg
monoſis conuenit.
¶ Succus eius folioꝝ tūmoꝛes faucium gar H
gariſmo compeſcit. Et quidā medicoꝝ. His q̄
longo tempoꝛe tuſſierunt popinauerunt eum
q̄ autem abſtergat euidentem pꝛebet experien
tiam in vitreis vaſis.

Capitulum.cccxxx.

Palma chꝛiſti latine. Arabice Nakala.
Serapion li.aggre.ca. Nachala ſiue
nachla. Diuidit diuiſionibus multis
Nam ſunt rami eius ꝛ ſuccus ramoꝝ ipſoꝛuz.
ꝛ ciphiliones eius:ꝛ ſūmmitates ipſiꝰ ſine ca
cumie.ꝛ coꝛtex cacuminis eius.ꝛ eſt kafri ꝛ re
cens ex eo immaturū qδ eſt ſicut agreſta vue
eſt balach. Idem auctoꝛitate Galieni. Sub

ſtantia ſucci ramoꝝ ⁊ ciſſilionū ⁊ ſummitatꝫ eſt cōpoſita ex ſubſtantia aquoſa tepida ⁊ terrea: frigida. ſed corticis ſummitatis ſubſtācia eſt in ſeipſa ſiccioꝛ. ⁊ nō eſt in eo humiditas aliqua. Et ſapoꝛ totiꝰ arboꝛis eſt ſtipticꝰ. Uirtus eius eſt deſiccatiua.

Operationes

A ¶ Pandecta cap̄. cccccl xij. Cōfert vlceribꝫ putridis. ⁊ ſtringit iūcturas. ⁊ cōfert coꝛruptioni coꝛpis ⁊ oꝛis ſtomachi applicata exteriꝰ: aut ī potu ſumpta. Sed ſedumactinas .i. nucleus ſiue os dactili. qn̄qꝫ cōburit̄ in olla ſic alie medicine. ⁊ cū extractꝰ fuerit ab igne extinguit̄ in vino. ⁊ poſtea abluit̄ ⁊ ponit̄ loco tucie in collirijs q̄ ponunt̄ in oculo. ⁊ ſi nō comburunt̄ prima vice comburant̄ iteꝝ. Et virtus eoꝝ eſt ſtiptica conglutinatiua.

B ¶ Quando miſcetur cū lardo conuenit vlceribus q̄ fiunt in oculo ⁊ exitui oculi ⁊ caſui palpebraꝝ ⁊ incarnat vlcera.

C ¶ Et idem auc. Aben meſuay. Uirtus ciſilionū eſt frigida in fine p̄mi gradꝰ. ⁊ ſicca in medio eiuſdem. Confert acuitati ſanguinis ⁊ colere. ⁊ ſtringit ventrē. ⁊ nutrit nutrimento pauco ⁊ curat doloꝛem ſtomachi.

D ¶ Et idem auctoꝛitate Raſis. Ciſilio ſedat fluxum ſanguinis ⁊ colere. ⁊ ſtringit ventrem. et tarde deſcendit a ſtomachi fundo. ⁊ ad eiꝰ deſcenſum iuuat zinziber conditum. ⁊ facit ea q̄ facit kafri. id eſt ſummitas ramoꝝ palmi vel coꝛtex ſummitatū eoꝛum.

E ¶ Galienꝰ. viij. ſimpli. far. c. Finix arboꝛ. ⁊ eſt palma. Finix arboꝛ eſt. id eſt palma ſtiptica. participat virtute in om̄ibꝫ eiꝰ partibꝫ. ramoꝝ ī igit̄ ſuccꝰ auſterus eſt ex aquoſa ſubſtantia tepida ⁊ terreſtri frigida ꝯſiſtens. ſimiliter autē huiꝰ nature eſt. ⁊ vocat̄ cenogefalos .i. cefalionus eſibilis exiſtens. Fructꝰ ꝟo eiꝰ ⁊ maxime dulcis. nō pauca participat caliditate. eſibilis exiſtens. ad multū ꝓuenit vſum. nō ſolum extrinſecus appoſitus vbi cōfoꝛtare quid ⁊ ſiccare ⁊ ꝯgregare. ⁊ denſare ⁊ ꝯſtringere indigemꝰ ſed etiam aſſumptus vt cibus ſimul cum alijs et ipſe per ſe.

F ¶ Quod vero vocatur alacer germen exiſtēs molle palme eandē cū cenogefalo habꝫ virtutem. qđ vero eſt velut rectia eius ſtipticam virtutē poſſidet. ſiccat aūt plus p̄dictis ceu ⁊ conſiſtentia ſubſtantie ſiccius eis exiſtens ⁊ minime participans humiditate.

G ¶ Unde multi in putridinalibus vlceribꝫ eo vtunt̄. ⁊ in farmacijs colligentibꝫ laxis articulorum ⁊ epatis ⁊ ſtomaticis virtutibꝫ extrinſecus. Eſt autem radix huius plante ſiccatiue immoꝛdaciter virtutis. habens quid et ipſa ſtipticitatis.

¶ Rabbi moyſes ca. de palma. Coꝛ palme auget ſperma: ⁊ iuuat ad coitum. D

¶ Auerrois in ſuo Colliget. Omnes ptes dac I
tili ſtipticitatē habēt manifeſtā. Sed fructus eius cū maturus aliquā habꝫ ſtipticitatē. Coꝛtices ꝟo arboꝛis p̄dicte maioꝛē habent ſtipticitatē aliq̇bꝫ ptibꝫ ipſiꝰ. Pro fructu huius lege ſupra Dactilus. in cap̄. cliiij.

Capitulum. cccxxxi.

Palaciū leporis. Ex herbario. Palaciū leporis herba eſt endiuie ſimilis: niſi ꝙ folia eius magis acuta. radices ipſius ſaxifrage ſimilia. Floꝛes parue ⁊ ſemē rotundum: magis tamen q̄ꝫ ſaxifrage. Naſcitur longitudine duoꝝ cubitoꝝ. Aliqui nominant iſtam herbam domū leporis: ſiue palaciū leporis: ſiue herbā leporis. Propterea ꝙ iſta herba lepoꝛem a melancolia ſua cuſtodit. Naſcitur in locis vmbroſis ſiue arenoſis.

Operationes.

A ¶ Pallaciū leporis melācolicis multū eſt conueniēs. Vinū decoctōis ei⁹ valet paraliticis et ad colicā paſſionē ieiune ſumptū.

B ¶ Radix ei⁹ in vino decocta puocat vrinā. ⁊ bibitū calculū frangit. Item potatū ſtranguiriā curat. diſſintericis multū pdeſt radice cū vino ſumptū. Hec herba melācolicis magnū pſtat auxiliū. Radice in collo pendente generat audaciā: tollitq̧ timorē. Pallaciū leporis cum vino decocta q̄r. fe. tollit. ⁊ omib⁹ paſſionib⁹ ſplenis ſingulare preſidium eſt.

Capitulum. cccxxxix.

Plantago maior vel arnogloſſa vel q̄n q̧ neruia vel lingua arietis latine. grece arnogloſſos. Ara. liſen A. ba mel. Pandecta c. lxij. Arnogloſſa. i. plantago. cui⁹ tres ſunt ſpēs. Una ē fēia. cui⁹ folia ſūt lata habētia q̄ſi fila in fractura ſua. Alia eſt hñs folia ſtricta q̄ lanceola vocaṫ. ⁊ eſt maſcul⁹. ⁊ h₃ fila vl' neruos in fractura ſua. ⁊ ob id q̄r q̧ neruia vocaṫ. ⁊ habent ſtipitē mediū ſeminib⁹ plenū. fri. eſt ⁊ ſic. in. ij. gradu. Eſt alia ſpecies que vocaṫ plantago aquatica. p q̄ lege barba ſiluana ¶ Sera. li. ag. c. Liſen. i. lingua arietis. et eſt plantago. Et ſubiungit auc. Dyaſ. dicit̄ autē Arnogloſſa. ⁊ eius expoſitio eſt lingua agni. Ideo q̧ greci arnon agnum vocant: ⁊ gloſſos linguam. Et dr̄ etiam eptapleuros. id eſt ſeptē coſtas habens. nam in folijs eius ſunt ſeptē coſte ab epta in greco. i. ſeptem ⁊ pleuros coſta. q̧ habet ſeptem neruoſitates manifeſtas i ſimilitudinē coſtarum laterum animaliū. Cuius due ſunt ſpecies. Maior ⁊ minor. De minori in ſequenti capitulo dicet̄. Maior vo habet virgas aſperiores: ⁊ folia lata ſimilia oleribus que comeduntur. ⁊ v̄ga eius eſt anguloſa ad rubedinē declinās. cuius lōgitudo eſt vni⁹ brachij. ſup quā eſt ſemē in figura ſua a medietate ipſius ſupra. Et habet radices molles et plures. ſup quas ſunt pili albi vt groſſitudo digiti. ⁊ reperitur in locis lapidoſis ⁊ humidis ⁊ vallib⁹ ⁊ ortis ⁊ pratis. Et illa quidem maior: eſt maioris virtutis q̄ minor.

Operationes

¶ Galien⁹. vi. ſim. far. cap. de Arnogloſſa ſiue plantago maior. Hec planta mixte cōplexiōis eſt. Habet eñi q̄d aquoſum frigidū. habet aūt quid ⁊ auſterū quod eſt terreſtre frigidū ⁊ ſiccum quare infrigidat ⁊ deſiccat. ⁊ ſm ambo ſecunde eſt abſtantie. Queciq̧ aūt cū ſtipticitate farmaca deſiccent omnib⁹ malis veteribus vlcerib⁹ ⁊ reumatib⁹ ⁊ putrefactionib⁹ conueniunt. ⁊ ideo etiā diſſinterijs. nam fluxus ſanguinis figunt. A

¶ Et ſi quod pūſtum eſt refrigerans ⁊ conſolidatiua ſimul ſunt malorū vlcerum. tam recentium q̄ veterum. In omib⁹ aūt hmōi farmacis vel prima vel nulla vltima arnogloſſa eſt ꝑpter ꝓportionem complexionis. B

¶ Nam ⁊ ſiccitas participat ⁊ frigiditas non ſtupefactiue. ſ₃ ⁊ fructus eius ⁊ radices ꝓſimilis virtutis ſunt niſi q̧ ſicciores ⁊ min⁹ frigide. ſed fructus quidem pl⁹ ſubtiliū partiū eſt. radices vo pl⁹ groſſarū. Ipſa aūt folia herbe deſiccatē plus ſubtilium partiū ⁊ min⁹ frigide ſunt virtutis. eius exalata ⁊ euaporata ſupfluitate aquoſa. Ipſarū ꝓterea q̄dē ergo radicib⁹ quidam ad dentiū dolorē vtunt̄ maſticando. ⁊ lotionib⁹ ipſarū decoctarū ad opilationes ⁊ epatis ⁊ renū vtunt̄ eis. C

¶ Sed ⁊ folijs ⁊ multomagis adhuc fructu. Participant enim hec omnia abſterſiue virtutis: quantum decet ea ſm eſſe. Et in ipſa herba putatur ſuperari: tamen a multitudine humiditatis D

¶ Pandecta cap. vts. Arnogloſſa. i. plantago vtilis eſt ad ſiccandū vulnera ⁊ mundificādū putredinem corꝑ. epar ꝯfortat. repugnat ſacro igni ne corpus ambiat. valet etiā emorroidib⁹ E

oĩz dolorē q̇ eſt ex ignis aduſtione refrigerat.

F ¶ Succ⁹ eius cū albumine oui ſumpt⁹ liberat ycteticū. vtilis eſt emoptoicis ⁊ diſſintericis. ⁊ q̇bꝫ fluūt mēſtrua vel emorroide. vulnera pulmonis curat. Radix ei⁹ in aqua cocta dolorez dentiū mitigat: ſi os ex illa aqua lauet̃. Succ⁹ ei⁹ valet ꝯ opilationē renū. Delet maculas nigras. ⁊ ſtringit ſanguinē. Herba ip̃a maſticata dolorē dentiū tollit. Succ⁹ eius datus q̃rtanario ante duas horas acceſſiōis ꝯfert. Valet etiā ad vulnera recentia cum axungia.

G ¶ Sera. auct. Gal. Virt⁹ eius eſt q̃ incarnat. Et ꝯfert vlceribꝫ corroſiuis oīmbꝫ ⁊ putredini eoꝝ. ⁊ ꝓpter h̃ ꝯfert vlceribꝫ inteſtinoꝝ. ⁊ incarnat fiſtulas ⁊ alia vlcera antiqua. Et ſemen ei⁹ ⁊ radix ſunt ꝓpinqua huic ꝟtuti: niſi quia ſunt ſicciora ⁊ fortiora. Et ſemen eius eſt multū ſubtile. ⁊ radix eius eſt groſſe ſubſtãtie. ⁊ ip̃a ꝯfert dolori dentiū qñ maſticatur: ⁊ quãdo fit collutio oris cum aqua eius.

H ¶ Et ſemia q̇dē ⁊ folia ⁊ radix ſūt aperitiua opilationis epatꝭ ⁊ renū. ꝓpter abſterſionē q̃ eſt in eis. niſi q᷑ ſemē ei⁹ eſt forti⁹ in h̃ ſatꝭ. q᷑ in oīmbꝫ iſtis eſt ꝟtus q̃ abſtergit ſatꝭ. ⁊ fortaſſe eſt ꝟtus in hac herba dū eſt recens. niſi q᷑ vincit̃ ab humiditate q̃ eſt in ea. vnde nō eſt manifeſta ſua op̃atio ꝓpter ſuā victoriā humiditatis. ⁊ quando deſiccant̃ folia ei⁹ fit virtus ei ſubtilior ⁊ minus frigida. qm̃ aquoſa ſupfluitas q̃ eſt in ea reſoluitur ⁊ deſtruitur.

I ¶ Et idem auc. Alexandri. Arnogloſſa retinet ventrem quando bibitur: ⁊ fit criſtere cum ea: ⁊ confert febribus tertiane et quartane quando bibitur ſuccus eius.

K ¶ Dyaſ. cap̃. de arnogloſſa. Arnogloſſa cathaplaſmatibꝫ adhibita ſordida vulnera purgat ⁊ reumata ſiccat. Profluentibꝫ ſanguinē occurrit. Maculas nigras ⁊ epictidas curat. ⁊ cicatrices vulneꝝ facile ducit. Semē ei⁹ tunſum ⁊ in puluerē redactū ⁊ vulneri aſperſum ſanat. Vſtionibꝫ ſingulare p̃ſidium eſt.

L ¶ Morſibꝫ caninis auxiliuꝫ p̃ſtat. ⁊ tumoribꝫ ⁊ ſcrofis maxime ſi cū ſale imponat̃. Cocta ꝟo folia ip̃i⁹ cum aceto ⁊ ſale diſſinteriis ⁊ ciliacis opitulant̃. maxime ſi cū lenticula adhibeãtur ydropicis cocta ſuccurrit. Epilenticis ⁊ aſmaticis ꝓdeſt accepta. Succus eius vulnera oris purgat gargariſmo.

¶ Capitulum. cccxxxiii.

Plãtago minor Sera. li. ag. c. Liſen ⁊ eſt plantago. Cui⁹ due ſunt ſpecies ſcꝫ maior ⁊ minor. De maiori iã dictū eſt. Sed minor habet folia ſubtiliora ⁊ minora

⁊ tenuiora q̃ꝫ folia maioris. ⁊ habet ꝟgam que inclinat̃ verſus terrã: multos ramulos habētem. ⁊ flos ei⁹ eſt croceus. ⁊ ſemen ei⁹ eſt in radice lingue. ¶ Dyaſ. c. Arnogloſſos. Eius genera ſunt duo. Vnū d᷑ polipleuron. Eſt etiam aliud: ſed min⁹. Minus ꝟo habet minuta folia ⁊ anguſta ⁊ lenia. ꝟga ei⁹ multos habet angulos inclinata ad terrã. florem viridem hñs. ⁊ ſemen ſuper ipſam virgam. Naſcitur ꝟo in cardiariis locis.

¶ Operationes.

¶ Dyaſ. c. de Arnogloſſa inq̇t. Minoris plantaginis ſuccus collutioni datur oris ex foliis ⁊ ſanguinantes gingiuas curat. A

¶ Item ſuccus tepefactus fomēto ventris dolorem tollit. Succus bibendus eſt eis q̇ purulenta reiiciūt cum ſanguine. In ſerpētꝭ morſu plantago minor trita cū vino ſumit̃. B

¶ Comeſta autem ſola vel cum lenticula cocta ⁊ oleo viridi cum aceto diſſintericos ⁊ ſtomaticos curat. Si cui vulnus ſecus oculum vel naſum natū fuerit: ſuccus eius cum lana molli impoſitus ꝑ dies nouem curat. C

¶ Itē ſucci ei⁹ coclearīū vnū bibituꝫ lūbricos excludit. ſilr̃ fac piſtura ī vmbilico poſita. Si D

q̄ duricies ī corpe naſcit̄ herbā piſtatā cū axun
gia ſine ſale q̄ſi malagina impone. Succ⁹ ei⁹
in aq̄ mulſa ante duas horas acceſſiōis potui
da q̄rtanarijs ⁊ miraberis ei⁹ effectum.

E ¶ Ad podagrā ⁊ omnem neruoꝝ dolorē vel tu
morē: folia ei⁹ piſtata cū modico ſale optimū
eſt. vulnera recentia cū axungia veteri curat ſic
⁊ parotidas. Si cui pedes doluerint ex itine
re cū aceto impoſita tumorē ⁊ dolorē tollit. Fi
ſtulas tunſa ⁊ impoſita facilime ſanat.

F ¶ Om̄es difficultates veſice folia et radix ei⁹
potata fortiter medentur. quia abundāter in
frigidant ⁊ deſiccant ⁊ reprimunt. ꝓpter qđ ad
vlcera maligna ⁊ reumatica ⁊ putrida iuuant
Herba ipſa diſſintericos iuuāt: ⁊ emorroidas
reprimit. Uſta infrigidat ⁊ glutinat. deſiccat
em̄ abſq̧ mordicatione.

G ¶ Semē aūt ei⁹ ⁊ radix ſilia ſūt ꝟtute. ꝓpter qđ
ſicciora ſūt ⁊ min⁹ frigida. Semē ꝑterea hab;
ſubtiliādi ꝟtutē. folia extenuādi. radix īpinguā
di q̄ maſticat̄ in dolore dentiū. Ad oris etiā la
uationē facit ⁊ epatis ⁊ renum emfraſim.

H ¶ Multi dicunt radicem eius collo ſuſpenſā
ſcroſas naſci non dimittere. Hec predicta etiā
Serapion refert auctoritate Dyaſcoridis: lic;
per alia verba.

Capitulum. cccxxxiiij.

Platan⁹ arbor. Pādecta. ca. ccxxvij.
Dulb vel baccam arabice. grece ſuffi
re. latine platan⁹ arbor vel ſcotanum.
Ubi ſciendū ꝙ ſcotanū q̄ in Hiſpania tingūt̄
pāni. ⁊ nos vocam⁹ eā barzi. ⁊ eſt platan⁹ arbor
vt p; ꝑ ꝯcordiā Auicēne ei⁹ cap̄. cū Dyaſ. cap̄.
de platano. ⁊ ꝓfert velut nuces paruas. vt Jo.
ſerap̄. ca. de dentifrigijs. Item in Dyaſco. ſm
tranſlationem arabicā ca. de Platano. Arbi
tror platanū eſſe dulb. Item Stephan⁹ cap̄.
de platano. Platan⁹ eſt dulb. Sera. li. ag. cap̄.
Dulb. auctoritate yſaac. Dulb eſt arbor mag
na extenſa. habēs folia magna ſimilia palme
manus hois ſimilia folijs kerue. niſi quia ſunt
minora. quoꝝ ſapor eſt amarus pontic⁹. ⁊ cor
tex ligni ei⁹ eſt groſſus rubeus. Color ꝟo ligni
eius qn̄ ſcindit̄ eſt medius inter glaucedinem
⁊ rubedinē. ⁊ habet florem paruū lenem glauci
coloris. In cuius loco qn̄ cadit naſcit̄ granum
aſperū glaucū vergens ad luborē. puluerulen
tum in ſuperficie ſicut granum catapucie. hec
in Hyſpania vocatur palma chriſti. cum qua
ibidem tinguntur panni. ſimiliter folia ei⁹ ſimi
lantur folijs ellebori nigri. ¶ Gal. vij. ſim. far.
cap̄. de Platano inquit. Subſtantia eius eſt
fri. ⁊ hu. nō longe a rebus temperate cōplexio
nis. Dyaſco. cap̄. de platano. Platanus habet
virtutem fri. et hu.

Operationes.

¶ Galien⁹. Folia eius recentia qn̄ teruntur et A
ponunt̄ ſicut emplaſtꝝ ſup apoſtemata q̄ fiunt
in geniculis: ſedat eas ſedatione manifeſta. ſ;
corticis eius ꝟtus eſt q̄ deſiccat adeo ꝙ cortex
ſpē coquit̄ cū aceto: ⁊ ꝯfert dolori dentiū.

¶ Nux vero eius qn̄ adminiſtratur cū axun B
gia: confert apoſtematibus que accidunt a cō
buſtione ignis. Cortex eius qn̄ cōburit̄ eſt me
dicina deſiccatiua abſterſiua. Confert egritu
dini cū qua eleuat̄ cutis ⁊ cinis ei⁹ curat vul
nera in q̄b; eſt ſordes ⁊ putredo. ꝓpter nimiam
humiditatem exiſtentem in eius loco.

¶ Et oportet ꝙ caueatur multum a puluere q̄ C
eſt in folijs eius ⁊ in fructu. quia eſt nociuus
valde canne pulmonis. Ideo q: deſiccat mul
tum et inducit aſperitatem. ⁊ nocet voci et lo
cutioni: ⁊ etiam viſui ⁊ auditui: ſi cadit in auri
bus vel in oculis.

¶ Dyaſ. Emplaſtꝝ eius ſedat apoſtemata ca D
lida q̄ fiūt in genu. Et qn̄ cortex eius ⁊ nux ei⁹
cōburunt̄. ⁊ fit emplaſtꝝ cū eis ⁊ adipe porci
na aut arietina ꝯfert vlcerib; putridis. Simi
liter ⁊ eius cinis facit ſolus hoc.

E ¶ Et qñ coquunt᷑ folia eiꝰ recentia cum vino. ⁊ fit emplaſtrũ cũ eis: ꝓhibet curſum humorum ad oculũ. ⁊ reſoluit apoſtemata flegmatica. et qñ cortex coquit᷑ cum aceto: ⁊ fit collutio cum eo: cõfert dolori dentium.

F ¶ Et qñ fructus eius recens bibitur cum vino confert morſibus venenoſis. ⁊ quando adminiſtratur cũ axungia curat cõbuſtionẽ ignis. Et puluis folioꝝ eius quando cadit in oculuꝫ aut aures nocet multuꝫ. Similiter et puluis q̇ eſt ſup̱ fructum eius.

G ¶ Cortex eius cum vino ſcorpionum ictus reſtringit. Lanugo foliorum oculis et auribus eſt inutilis.

¶ Capitulum. cccxxxv.

Paliurus. yſid. Paliurꝰ eſt herba aſperrima ⁊ ſpinoſa. Gloſa ſuper Eſaiam xiiij. c. Paliurꝰ tanta ſpinaꝝ circũdatione denſcit. vt pro aſperitate vix tangi poſſit. Piniꝰ li. xiij. Cirenaica regio. lotbon prepoſuit ſue paliuro. Fructicoſior eſt hec fructuq̧ magis rubeus. cuius nucleus nõ ſimul manditur. Jocundus p̱ ſe: atq̧ ſuauior vino. quin ⁊ vina ſucco ſuo cõmendans.

¶ Operationes.

¶ Piniꝰ li. xxiiij. Paliuri quod eſt genꝰ ſpine: ſemen eius afari zuram vocant. Cõtra ſerpentes efficaciſſimum eſt. Item calculoſis et ſiſſi folia vim aſtrictoriã habent. A

¶ Radix diſcutit pãnos: collectiões vomicas vrinas trahit potata. Decoctũ eiꝰ in vino aluũ ſiſtit. Serpentibꝯ aduerſat᷑. Radix p̄cipue datur in vino. Bacce purgationi mulieꝝ ꝓſunt. Ciliacis. diſſintericis. colericis ꝓdeſt: radix decocta ⁊ illita extrahit infixa corpori. Utiliſſima q̧ꝫ tumoribꝯ eſt ac luxatis. B

¶ Dyaſ. Paliurꝰ eſt q̄ ab aliȷ̃s acus palearis dr̄. vel cicer domeſticũ vocat᷑. Folia eiꝰ ⁊ radix ſtiptice ꝟtutis ſunt. ita vt ventrẽ fluentẽ ↄſtringant. In h̄ q̧ꝫ dyaforetice virtuti ꝑticipãt. vt in veſica lapides frangãt. ⁊ ex torace atq̧ pulmone ſputamia flegmatica cum humore educant Dicit᷑ ⁊ lauaria. eo ꝙ pleriq̧ ex ea lauant. Semen illiꝰ bibitũ tuſſim cõpeſcit Lapides veſice frangit. morſibꝯ venenatis occurrit. C

¶ Eius elixatura bibita ventrẽ ſtringit. vrinã ꝓuocat. Venenis acceptis obuiat. Folia eius vt cathaplaſma impoſita curant apoſtemata ſi ſint recentia. radicibus quoq̧ ſicut ⁊ foliȷ̃s eſt virtus ſtiptica. D

¶ Capitulum. cccxxxvi.

Pastinaca domestica yſidor⁹ dicit: eo q radix ei⁹ ſit pcipu⁹ hoīs paſtus. Eſt enī odoratu iocūda: cibo delectabilis. Palladi⁹ li.iij. Paſtinaca vere ſerit. Primo ſemine ponit ⁊ plantis loco pingui ⁊ ſoluto alti⁹ paſtinaco. raraq ſtatuēda eſt robur accipiat. ¶ Plini⁹ li.xix. Lignoſiora ſunt ortulana qdā a nobis poſita in cartilaginū genere. mirumq ſaporis vehementiā omībꝫ ineſſe. Ex his vnū eſt gen⁹ paſtinace ſed agreſte qđ puenit ſponte ſcbaphilinis grece dicitur. Altera ꝟo ſcꝫ domeſtica: ſerit radice vel ſemine. Primo vere vel autūno vt placet higino Februario. Auguſto Septembri Octobri. ſolo qꝫ altiſſime refoſſo vtilis eſſe incipit anniculo vtilior ymo. gratior autumno. patiniſq maxime. Et ſic qꝫ virtus ei eſt intractabile. ¶ Sera. li.ag.ca. Lezar. id eſt paſtinaca. Eſt ex ea domeſtica et ſilueſtris. Domeſtica quidem eſt nota. Et illa habet radicem in longitudine vnius palmi boni odoris: que comeditur.

Operationes.

a ¶ Gal. viij. ſim. far. c. Staphilinū. i. paſtinaca domeſtica qdē debilior. ſilueſtris ꝟo fortior eſt ad oīa. Domeſtica vrinas mouet: ⁊ mēſtrua ꝓuocat. ⁊ tota qdē herba. maxie ꝟo ſemē ⁊ radix. Habet āt ⁊ qđ abſterſiuū in ſe. quocirca ⁊ fagedenoſa vlcerꝫ quidem cū folijs viridibꝫ ⁊ melle cathaplaſmant aut mūdificant.

b ¶ Et idē in libro de cibis. c. de paſtinaca. Radices harꝫ domeſticarꝫ comedūt. Alimentū qdē min⁹ rapis habētes. calefaciūt aūt manifeſte. id eſt in medio ſecūdi grad⁹: ⁊ humectāt in primo gradu. ⁊ aliqđ aromatizans. indigeſtibilitas qdem igit ſimiliter ipſis ineſt ⁊ alijs radicibus. Vrinatiue aūt ſūt. Et ſi abundat aliquis in ipaꝝ vſu mali chimi generant.

c ¶ Silueſtrē paſtinacā qdā vocāt daucū: magꝭ vrinatiuū qdē exiſtentē. magꝭ āt medicinalē iā ⁊ multa decoctiōe indigentē ſi debeat quis comedere ipm. De illa lege cap. Daucus.

d ¶ Dyaſco. Paſtinace vis oīs in radice ⁊ ſemine conſtituta eſt. Diſſintericis quoq vetuſtis vtilis eſt. Dentes eius radice circūdati credunturadoloribꝫ releuari.

Capitulum. cccxxxvij.

Panis porcinus latine. Arabice Buthormarien. vel alcbarincha vel artanita. grece ꝟo leucopodion vel ciclamin⁹. Vbi ſciendū q Auiceñ. li. ij. c. de Artanita. dicit q arcbarincha vel artanita eſt ciclamen. et eſt panis porcinus. ¶ Sera. li. aggre.

ca. Buthormarien. Dicit buthormarien. id eſt Ciclamen. Almanſor cap. de Apoplexia. In criſteri nanq quod facit ponit artanitam et buthormarien. credo q ſit error i ſcribēdo. qm̄ buthormarien ſm Sera. eſt ciclamen. Et artanita ſm Auiceñ. eſt ciclamen. ¶ Unde Serapion lib. aggre. aucto. Dyaſco. Buthormarien. i. ciclamen. ⁊ habet folia ſimilia plante: que dr ciſſus. i. edera. niſi quia ſunt maculata maculis albedini trahentibꝫ. ⁊ habet virgam ad nigredinē tendentem ſine folijs. cui⁹ longitudo eſt quattuor digitoꝝ ⁊ amplius. ſup quam eſt flos ſimilis roſe rubeus aut purpureus. et habet radicem nigrā. groſſam. rotundā. latam ⁊ pſſam ſimile rape. naſcitur in locis vmbroſis. maxime ad vmbrā arboꝝ. Et incidit hec radix ⁊ ſiccat ſicut ſquilla. ¶ Dyaſ. ca. de ciclamine ſm tranſlationē noſtrā. Ciclamē. i. panis porcinus. folia habet ſimilia ciſſos. ⁊ vario colore picta. inter que ſunt et alba folia. tyrſus ei eſt nudus ſine folijs vnius palme. habens in ſummo flores roſeos vel purpureos. cuius radix nigra eſt. intus vero alba ⁊ groſſa et lata ſicut rapa. ¶ Galien⁹. vij. ſim. far. c. de Ciclamine. Ciclaminus varius virtute eſt. etenim abſtergit ⁊ incidit ⁊ attrahit ⁊ dyaforat. palam

eم eſt ex actib⁹ q̄ ſm partem. Et ſubdit. Alius vero ciclaminus: quē quidā Ciſſanchomium nominant. eo ꝙ odore ꝛ flore aſſimilatur. Radicem inutilem habens. fructū vero habet operatiuum ſufficienter. ¶ Plinius cap. de ciclamine. Ciclamen. id eſt panis porcinus. in folijs eſt ſimile ciſſos in figura. Et ſunt colore varia. radix nigra ꝛ rotunda: in medio depreſſa. Eſt ei tyrſu nudos cum flore purpureo. Eſt aliud genus ciclaminis. quod appellant ciclatemon. folia habet ciſſos ſimilia: ſ; minora. baſtam groſſam ꝛ nodoſam. que baſta ſi arbore; proximam habuerit: adheret illi. florem habet albū ꝛ odoratū. ſemē butruoſum ꝛ ſimile vuis: ꝛ velut ciſſos. Guſtū habens muſcilaginoſum ꝛ viſcidū. ſed inutile. locis aſperis ꝛ aridis naſcitur. Idem. Ciclamen ca. eſt ꝛ ſic. in. iij. gdu. qui ꝛ caſſam⁹ panis porcin⁹ ꝛ malum terre appellatur. Radix ei tuburoſa. que quanto maiores tanto meliores. ſic ꝙ ipſa radix recens ꝛ exſiccata magnā habet efficaciam. ſed recens maiorem habet. Debet autem circa finem autumni colligi. ꝛ in quattuor partes ſcindi. ꝛ cū filo ſuſpendi. ꝛ parum ad ſolem ponatur: ꝛ in vmbroſo loco exſiccetur. Habet autem virtutē diſſolutiuam ꝛ conſumptiuam.

¶ Operationes.

A ¶ Pandecta. ca. xiiij. ad emoroidas inflatas ꝛ nō fluentes: ſed exteri⁹ apparētes ſupaſpergat̄ puluis ei⁹: vel illiniat̄ ex ſucco eius ſi interius latitāt. inciāt in modica q̄ntitate ꝑ criſtere.

B ¶ Ad menſtrua ꝓuocanda ꝛ matrice; mūdificandā triferā magnā reſolue in oleo muſcellino vel cōmuni. ꝛ buliat in igne cū ciclamine ꝛ de bombace in h̄ intincta fiat ſuppoſitoriū

C ¶ Contra tenaſmonē ex flegmate vitreo ſucc⁹ radicis eius cum oleo cōmuni in ipſo pomo buliat ꝛ bombix intincta ſuperponatur.

D ¶ Contra vicium ſplenis. malū terre in multa quantitate mundatu; ꝛ contritum. per ſex dies in vino ꝛ oleo moretur: vt ibi marceſcant cuius colature addatur cera ꝛ parum aceti: et decoquat̄ ad ſpiſſitudinem: precedentib⁹ alijs mollificatiuis. hoc efficax eſt ſi poſtea inungatur: vel ex ſucco eius vel ex puluere. ſi deeſt ſuccus. confice cum oleo ꝛ cera in modū vnguenti: ꝛ inunge egrum ſepe.

E ¶ Contra apoſtemata ex cauſa frigida. q̄ non poſſunt rumpi pre ſpiſſitudine cutis. pomum ipſum conteratur ꝛ in oleo buliat ꝛ calidum ſuperponatur aut per exteriora purgabitur.

F ¶ Contra fiſtulam tenta de radice eius facta ſi imponat̄ os amplificat. ꝛ os aliquod ſi interius fuerit attrabit vt melius cum tenaculis attrabi poterit. puluis eius carnem ſuperfluam corrodit. Cōtra polipum puluis eius ſupaſpergat̄ ſup ſtuellum q̄ in narib⁹ ponatur.

¶ Dyaſ. Radix eius cum aqua bibita: flegma ꝛ tumores ꝑ ventrē deponit. mēſtruis imperat ſuppoſita ꝛ bibita. Et d̄r ſi ſup radices eius mulier pregnans tranſierit aborſum facit.

¶ Diu parturiētib⁹ ſub femora poſita citi⁹ parere facit. Cum vino bibita venenis cōtraria eſt. quā maxime bibētib⁹ leporē marinū cathaplaſmatib⁹ adbibita morſus venenatos ſaluberrime curat. Vino mixta aut bibita cū paſſo aut cū mulſa aquata in modum. ʒ. iiij. yctericos purgat ꝛ ſpleneticos. ꝛ ſi in oleo calido coopti fuerint vt ſudare poſſint bonum eſt: quo ſudore inuenies coleram rufam deponere

¶ Succus eius melli mixtus et naribus immiſſus caput purgat. Tunſa ꝛ ano ſuppoſita humores deponit. Trita ꝛ vmbilico impoſita ꝛ ſuper pectinem ventrem mollit. Cathaplaſmatibus adbibita tumentem ſplenem attenuat: ꝛ ſucci eius. ʒ. ij. accepte cum modico vino hec potiſſime facit.

¶ Salienus. Succus ciclaminis emoroidas aperit ꝛ ꝓuocat violenter ad egeſtionē in licinio appoſit⁹. ita aūt ꝛ cū his q̄ in ſclirata ꝛ ſcrofulas: ꝛ omēs alias duricies euaporāt. Opportet aūt vt puto eſſe bibendū aquā eius vſq; ad tres. ʒ. vel cū vino dulci vel cum mellicrato. Et ſubdit. Eſt alia ſpēs ciclaminis cui⁹ radix eſt inutilis. fructus vo eſt opatiu⁹ ſufficiēter. quo circa ꝛ cum vini albi ciatis duob⁹ bibit⁹ pluribus diebus ſanat ſplenes. mouens et vrinas ꝛ ventrem ſubducens.

¶ Auicenna li. ij. c. de Artanita. i. panis porcinus. Artanita illud quod d̄ ea adminiſtratur eſt radix eius que eſt inciſiua: reſolutiua. ꝛ eſt bona doloribus iuncturaꝝ. ꝛ vtriuſq; anche. ꝛ facit ſternutationē. ꝛ vehementer aperit oppilationem: ꝛ conſtrictionem narium ꝛ colatorij. ꝛ confert ſingultui. ꝛ eijcit ſemen. Et ei⁹ decoctio valet puncturis venenoſis. ꝛ ſimiliter ſyrupus eius loco eius ponitur in iuuamēto quod efficit venenis equale pondus de ariſtologia lōga ꝛ ſemine citri ꝛ mentaſtro.

¶ Johānes meſ. c. de artanita: Artanita ē panis alcurnit: vel panis porcin⁹. ꝛ ab alijs panis fauni d̄r. ꝛ inueniunt̄ ex eo parū ꝛ magnū Magna aūt radix eſt in modū rape rotunde. cui⁹ pars exterior eſt terrea nigra. interior aūt alba. Et eleuant̄ radices ſup frondes ꝛ flores ſm ſemitā violaꝝ ſubalbidarum ſine eleuatione ſtipitis ſupra radices. Paruū aūt habet radices ſubterraneas plurimas in modum auellane: ꝛ cicerum. Ca. et ſic. complexionis eſt in

in pncipio tertij grad⁹.⁊ eſt inciſiuū ſubtiliatiuū.calefactiuū.⁊reſolutiuū. abſterſiuū. mūdificatiuū.⁊ aperitiuū opilationū. Et eſt ex rebus ſudoꝛē exuberare faciētib9.⁊ ex maxie mūdificātib9 cutim:⁊ reſoluētib9 feditatem eius.

¶ Et dixit Serapion. Accipe ſuccus eius .3. iiij.⁊ diſſolue cum zuccaro ⁊ coque vſqꝫ ad tertiam partem.⁊ pꝛopinetur in mane. eſt enim medicina certa ad yctericiā. Et dixit grecus. Succus eius cum mellicrato aut ſeca niabin. ⁊ pꝛopꝛie de quolibet partes equales cocte ⁊ ſumpte ſm ſuperioꝛē decoctionē ſūt medicina experta ad yctericiā citrinā3. Ponit qꝫ meſ. in eodem capitulo duas deſcꝛiptiones vnguenti deartanita. quas ibi require.

¶ Idem Iohānes meſ. Solutiōe educit flegma muſcilaginoſum ſumptū ⁊ ſuppoſitū:⁊ etiā linitū ſup femur. Et ꝓfert colice flegmatice. et ei q̄ fit ex retētione fecis.⁊ eſt ex reb9 mūdificantib9 caput ⁊ oculos.⁊ ꝓpꝛie purgat caput purgio ex eo facto.⁊ abſcindit emigraneā frigidā ⁊ ſodam.⁊ ꝓfert tremoꝛi ⁊ paraliſi.

¶ Et dicitur ꝙ ſuſpēdatur in collo mulieris radix eius ipa non cōcipit.⁊ linitur ex eo anus ⁊ confert egreſſui eius.

Capitulum. cccxxxviij.

Peonia latie ara. Pinuſer grece pentere bon vel pentaboꝛam. vel pernia. vel glikiſide. Sera. li. ag. c. peonia. auc. Dyaſco. Peonia eſt arboꝛ.⁊ ei⁹ due ſūt ſpēs. ſcꝫ maſculus ⁊ femina. Et maſculi ſunt folia ſimilia folijs nucis.⁊ radix ei⁹ eſt groſſa ſic digit⁹:⁊ longa lōgitudine palmi. coloꝛ ei⁹ eſt alb⁹. Femine ꝟo folia ſunt ſimilia folijs ſmyrnion.⁊ ſup ſūmitates ramoꝝ ei⁹ ſunt ſic camerule.⁊ apparet in eis grana rubea ſicut ſanguis parua ſimilia granis granati. Et inter illa grana ſunt ſemina nigra ſeu purpurea.⁊ radix ipſi⁹ eſt ramoſa ⁊ radices ei⁹ ſunt ſimiles glandib9. vij. vel. viij. ſimiles radicib9 affodilloꝝ. Idem aucto. Gal. Subſtantia ei⁹ eſt ſubtilis.⁊ ſapoꝛ eius ē ſtipticus pauca ſtipticitate cū dulcedine.⁊ qn̄ diu maſticaꝛ apparet in ea acuitas ⁊ moꝛdicatio ⁊ amaritudo pauca. virtus eius eſt que calefacit caliditate pauca.⁊ deſiccat deſiccatōe foꝛti. ¶ Auiceñ. li. ij. c. de peonia. Peonia alia eſt maſculus ⁊ alia femina. Maſculus quidē3 radices h3 albas groſſas vt digitū. ſtipticum habēs guſtū.⁊ femia h3 radices in plurimas partes diuiſas ⁊ ramos. eſt ca.⁊ ſic. vehementer. In ipa ſunt exiccatio ⁊ ſtipticitas cū reſolutione ⁊ apertione ⁊ ſubtiliatione ⁊ inciſione ⁊ abſterſiōe. Et qn̄ maſticaꝛ vna hoꝛa apparet poſt eā acuitas ad ſtipticitatē declinās. ¶ Yſidoꝛ⁹. Peonia dꝛ a peone medico a q̄ inuēta ꝓhibeꝛ. Hanc qdā glicīſidē vocāt. eo ꝙ dulcis ſapoꝛis ſit. vel penterobinam a numero granoꝝ. vel vt alij dactilos a ſimilitudie digitoꝝ. naſciꝛ autē in inſulis. ¶ Ex herbario. Peonia in ſūmitate h3 maligranati magnitudinē q̄ noctu lucet q̄ſi lucerna.⁊ h3 granū cocti ſimilē. noctu a paſtoꝛibus inueniꝛ. res eſt ſaluberrima.

Operationes

¶ Pla. Peonia ca. eſt ⁊ ſic. in. ij. gra. Hec ꝯtra epilentiā h3 ꝟtutē occultā collo patiēt ſuſpēſa vt teſtaꝛ Gal. de quodā puero. cui⁹ collo dū ſuſpenſa erat non patiebaꝛ. ea vero ſublata moꝛbo affligebaꝛ. Sed quidā dicūt h̄ nō de quali bet verū eſſe: ſed de quadā ſpecie tm̄. Ad idem valet puluis eius datus in ſucco pigani. Contra paraliſim daꝛ ſuccus eius cū vino decoctionis caſtoꝛei. Contra ſtranguiriā ⁊ diſſurriam datur vinum decoctionis eius pulueris. A

¶ Conſtan. in libꝛo graduū. Peonia eſt in. iij. gradu ca. ⁊ ſic. Quidam habet ponticitatis. ⁊ quidam dulcedinis. Qua maſticata ſentitur in oꝛe amaritudo modica cum aliquanto acumine. Unde pꝛouocat menſtrua cum melle bibita. Epatis ⁊ ſplenis opilatione3 cū acumine aperit ventrem. cōſtipat cum ſua ponticitate. B

Ideoqꝫ cum vino bibit dyarriā in intestinis curat. epilenticos quoqꝫ iuuat.

C ¶ Auic. Peonia ē ca. ⁊ sic. vehemēter. In ipsa sunt exsiccatio ⁊ stipticitas cū resolutōe ⁊ apertione ac subtiliatōe ⁊ incisiōe ⁊ abstersiōe. ⁊ qñ masticat̃ apparet post eā acuitas ad stipticitatē declinās. Abstergit vestigia nigra ī cute. cōfert podagre. confert epilentie: ita ꝙ etiā suspensa. Et vt inqͭ Iudeꝰ qdam: suffumigatio facta cū eius semine ꝯfert demoniacis ⁊ epilentic;: ⁊ sanat eos. Ego aūt dico ꝙ hec est forsitan species peonie romane. Nam illa q̄ ex India fertur ad nos nō habet effectū in hoc capitulo.

D ¶ Et bibunt̃ de semine illiꝰ. xv. grana cū vino aut mellicrate. ⁊ ꝯferunt incubo valde. Naturā retinet decocta cū syrupis ponticis, ꝓhibetqꝫ materias effusas ad stomachū: ⁊ mordicationē ipsiꝰ. Radix eiꝰ ꝯfert ycterície. ⁊ apit opilationē epat;. Potꝰ eius vrinā ꝓuocat. ⁊ eiꝰ decoctio cū vino ventrē stringit ⁊ ꝓuocat. De radice ipsiꝰ q̄ntitas auellane ꝯfert dolori renū ac vesice. Grana eius cū vino conferūt p̄focationi matricis. ⁊ abscindunt fluxum sanguinis.

E ¶ Dyas. Peoniā gideō dactilicū vocat: ⁊ radicē eiꝰ peoniā. hastas hꝫ cū ramulis lōgas duabus palmis. ⁊ est masculꝰ ⁊ femīa. Masculus hꝫ folia iunci regali silia. femīa ꝟo folia diuisa ⁊ in sūmo emittit ex se ꝟgas q̄si cucurbitaꝝ cariolas. folliculos hꝫ velut amigdala. in qbꝫ est semē diuisum ⁊ minutū ac rufum malogranato sile. sꝫ in medio sunt qnqꝫ vel sex grana nigͣ ⁊ subpurpurea. radix masculi grossitudinē hꝫ digiti duobꝫ palmis. lōga ⁊ gustu stiptica. Feīa ꝟo radicē habꝫ sicut balanus in sex vel in. viij. partes diuisam affodillo similē. ⁊ illa dꝛ pionia de qua in sequenti capitulo dicetur.

F ¶ Dat̃ hec mulieribꝫ vt facile purgari possint in modū amigdale. cū vino bibita dolorem intraneoꝝ cōpescit. ycterícis ac nefreticis et vesice doloribus in vino elixa ⁊ bibita maxie subuenit. ventrem abstinet: stomachoqꝫ comesta sanitatem prebet.

G ¶ Stomatic; dolorē tollit. ⁊ ab infātibꝫ comesta initiū calculoꝝ excludit. nigꝝ semē acceptū lōgius arcet p̄ssurā somnioꝝ ⁊ offocationes.

H ¶ Radix mēstrua multū mouet. Cū amigdalo ꝟo ī mulsa potata epar purgat. renes ꝯstipat.

I ¶ Et qꝛ stiptica est ꝯstringit ventris reuma cū vino austero cocta ⁊ potata. Integra ꝟo herba fortiter desiccatiua est. ita vt radix eiꝰ appensa pueros epilenticos sanat. Est em̄ ꝟtus leptomeris huius herbe desic. ⁊ ca. nō manifeste.

Capitulum. cccxxxix.

Pionia. Sera. a uc. Dyas. Peonia. i. pionia. ⁊ ē arbor. ⁊ eiꝰ due sūt spēs. sꝫ masculꝰ ⁊ femīa. Et masculi sunt folia silia folijs iūc;. ⁊ radix eiꝰ est grossa sicͭ digitꝰ: ⁊ lōga lōgitudīe palmi. color eiꝰ est albꝰ. Feīe ꝟo folia sūt silia folijs smirniō. ⁊ sup sūmitates ramoꝝ eiꝰ sicͭ camerule. ⁊ appent ī eis ḡna rubea sicͭ sāguis ꝑua silia granis granati. ⁊ inter illa ḡna sūt semīa nigra seu purpurea. ⁊ radix ipsiꝰ est ramosa. ⁊ radices eiꝰ sunt siles glandibꝫ.

Operationes

¶ Gal. vi. sim. far. ca. de Pionia. glikiside. siue pionia quā ⁊ pantaterā vocāt. radicē stipticantē hꝫ cū q̄dā dulcedīe. ampliꝰ aūt masticata lōgo tpe apparet in ea acumen cū pauca amaritudine: ⁊ cū acredine, ꝓpterea igit̃ menstrua mouet: ⁊ vrinā qñ bibit̃ in q̄ntitate vnꝰ amigdale cum mellicrato terere oportet ⁊ ꝑtractare. et ita emplastrata purgat opilatum epar ⁊ renes. sed hec qdē in q̄ntū acris ⁊ amara facere nata est. inq̄ntū ꝟo ⁊ aliqͩ stipticitat; hꝫ. siquidem qui fm ventrē fluxus habentes fm veritatem sistere apta est cum vino stiptico potata. ⁊ ꝟtus eiꝰ est multū desiccatiuus. ⁊ ꝓpter hoc speramꝰ ꝙ qñ ligatur in aliqua re ⁊ suspendit̃ ad collum infantis epilentici ꝙ sanatur.

¶ Et ego qͥdē vidi pueꝝ octo mēſibꝰ nequaq̃ꝫ oc
cupatū ex q̃ potari cepit radicē. vt autē decidit
quoq̃ mō a collo qđ erat applicatū ſtatī fuerit
epilenticatꝰ. Alia iteꝝ ſalubꝛiter ſe habebat.
¶ Viſū āt fuit mihi vt iteꝝ auferret eā cauſa ex
pientie ꝛ ita faciētibꝰ ꝙ iteꝝ fuit occupatꝰ. rōna
bile eſt ꝗ vt aut aliq̃ ꝑtes radicꝫ affluētes. dein
de attracte ꝑ anhelitū ſanarēt. ita patienti aut
loca aut ip̄o aere mutato ꝛ alterato a radice. ſic
em̄ vrinꝰ liquoꝛ ꝯfert gutturi flegmonē patiēti
¶ Et toꝛrefactū malachiū. i. nigella manifeſte
catarros ꝛ coꝛrizas deſiccat: ſi q̄s ligās illđ in
pāno raro attrahit freq̄nter ꝑ nares caliditatē
q̄ ex eo. ¶ Et ſilr ſi accipiat̄ filū lane: ꝛ p̄cipue
illiꝰ lane q̄ repit̄ i ꝯchilijs marinis. ſ. purpureis
ꝛ tingat̄ tincta q̄ dꝛ ḡna. deinde inuoluat̄ iſtđ
filū in collo vipere. ꝛ ſtringat̄ donec ſtrāgulet̄
vipera cū eo. deinde filū iuoluat̄ circa collū ha
bētꝫ ſquinantiā. aut illđ qͥdcūq̃ꝫ ap̄a in gutture
aut i collo videb ex h̄ magnū mirabile iſtiꝰ fili
Sꝫ h̄ qͥdē forte ſemotius alibi tractabimꝰ.
¶ Pionie ꝓo cōplexionē ſciendū eſt ſubtilium
partiū ꝛ ſiccatiuū. nō tñ inſigniter calidam: ſed
vel cōmenſuratā vel paulo quodāmodo.
¶ Auicē. de viribꝰ coꝛdis dicit ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ.
¶ Paulus cap̄. de Pionia. dicit ꝙ eſt calide et
ſicce cōplexionis in ſcđo gradu.

¶ Capitulum. cccxl.

Petroſilinū. yſi. in li. ethy. xi. Petroſi-
linū dꝛ eo ꝙ apio ſit ſilis. ꝛ naſcit̄ i pe
tris mōtibuſq̃ꝫ pꝛeruptꝫ. qđ nos dicere
poſſumꝰ petrapiū. Silenon em̄ grece apiū dꝛ.
ſꝫ eſt ſūmū ac ꝓbabile macedonicū guſtu ſua-
ue: ꝛ odoꝛe aromatico. ¶ Pla. Petroſilinū ē in
iiJ. ḡ. ca. ꝛ ſic. Eſt āt duplex. domeſticū ꝛ agreſte
Cuius ſemen maxie cōpetit vſui medicine.

¶ Operationes

¶ Plinius lib. xx. Petroſilinū appellāt quod- A
dam genus apij in ſaxis natum ad vomitas co
clearibꝰ binis cū ſucco marubij ad ciatum et
aque ca. tribus ciatis pꝛecipue.
¶ Dyaſ. Petroſilinū in Macedonia naſcit̄ in B
rupis vel in ſpelūcis. ſemen eiꝰ eſt minutū ane
to ſimile. odoꝛatū ꝛ viſcidū ꝛ aromaticū. Virtꝰ
eſt illi diuretica. Menſtruis imperat. vꝛinam
abundanter ꝓuocat. maxie cū vino datū in fla
tiones ſtomachi ꝛ colli cōpeſcit deſiccādo ni-
mis ꝛ calefaciendo. toꝛtionibꝰ quoq̃ꝫ ſubuenit.
diureticis etiam miſcetur antidotis.
¶ Cōſtan. in li ḡduū. Petroſilinū dicūt apij ge C
nus. qđ calidū ē ꝛ ſiccū in fine tertij gradꝰ
¶ Vñ Sal. Petroſilinū inq̄t cathaplaſma tū
puſtulis aut moꝛfee vel ſcabiei ea mire mūdat.
¶ Semen eiꝰ vꝛinā ꝛ mēſtrua ꝓuocat. ventoſi- D
tatē ꝛ inflationeꝫ diſſoluit. valet hydropicis et
periodicis febꝛibꝰ. doloꝛē renū ꝛ veſice āputat.
epar mūdificat. opilationē aperit. maxie ſi fue-
rit in renibꝰ. ventoſitatē colice paſſionis diſſol-
uit. Vulue ſuppoſitū mēſtrua ꝓuocat: ꝛ ſecun-
dinam ꝛ moꝛtuū fetum expellit.
¶ Yſaac. Petroſilinū cali. eſt ꝛ ſic. in fine. iij. ḡ. E
Ideoq̃ꝫ diureticū eſt. incidens vꝛinam et men
ſtrua ꝓuocans. ac ventoſitatē diſſoluens et in-
flationem. Cathaplaſma tū ſuꝑ puſtulas ſca-
biem ac moꝛfeam miro modo mūdificat: vnde
fit hydropicis iuuatiuum. ꝛ periodicā febꝛem
patientibꝰ. Renum doloꝛē ac veſice placat. q̄a
coꝛpis poꝛos aperit. viaſq̃ꝫ rarificat ꝛ humo-
res extenuando cū ſoꝛde ꝛ vꝛina ꝓijcit.
¶ Epar ꝛ vulnera mūdificat: ꝛ opilatiōes eoꝝ F
aperit. ſecūdinā ꝛ fetum moꝛtuū expellit. Quo
etiā potui dato mūdificat groſſos humoꝛes.
¶ Plateariꝰ. Cōtra eaſdē cauſas ꝛ eodē modo G
valet q̄ peucedanū. ꝛ cōpetens fit de domeſti-
co ſalſamentū. Herba q̃ꝫ ip̄a ibidē poſita dige
ſtionē ꝯfoꝛtat: ventoſitatē excludit.
¶ Bartholomeꝰ in li. de ꝓꝓetatibꝰ reꝝ. Petro- H
ſilinū eſt herba oꝛtēſis odoꝛata. ſic dꝛ eo ꝙ i pe-
trꝫ ꝛ locꝫ petroſis ſepe oꝛiat̄. Eiꝰ ſp̄ēs ſūt plēs:
ſꝫ optimū ē macedoniū ſuaue guſtu ꝛ odoꝛe.

Item vt dic̄ yſi.aromaticum eſt. vſus ei⁹ cōue/
nit eſui ⁊ etiā medicinis. Eſt em̄ herba calida ⁊
ſicca ⁊ multū diuretica. apitiua. diuiſiua. ⁊ cō/
ſūptiua. ⁊ appetit⁹ excitatiua. ⁊ ideo lapidē fran
git. mēſtrua educit. hydropicis ſubuenit. opi/
latiōes ſplenis ⁊ epat̄ȝ aperit. ⁊ ad mltas alias
paſſiōes valet. vt dicūt Plini⁹. Dyaſ. ⁊ Pla.
I ¶ Pandecta ca. ccccclxxxviij. Petroſilinum
quoddā eſt domeſticū. q̄ddā ſilueſtre: qđ vocat̄
macedonicū. de q̄ inferi⁹ dicet̄ de S. Sed do
meſticū om̄ibꝫ eſt notū. cui⁹ virtus eſt diureti/
ca. Saris menſtruis imperat. Inflatiōes ſto
machi tollit. Calefaciendo ⁊ ſiccando tortioni
bus ſubuenit. Et ex eo fit cōpetens ſalſamētū
vnde digeſtionē ꝯfortat: ⁊ ventoſitatē excludit
Et valet ad om̄ia ad que valet ſilueſtre.
¶ Sal̄. viij. ſim. far. ca. petroſilinū. Petroſilini
K ſemen eſt maxie vtile. extrahit̄ ab herba. ⁊ ſimi
liter radicibꝫ ſimilis. debilioris ꝓ virtut̄ȝ. Eſt
aūt ſicut in guſtu acre cū amaritudine. ita et
in operationibꝫ: ſimile tamen in edendo. ⁊ ꝓ/
pterea menſtrua ꝓuocat copioſe.
L ¶ Eſt aūt ⁊ ventoſitatū deſtructiuū. erit āt ip̄m
tertij gradus calefacientiū ⁊ ſiccantium.

Pes cornin⁹ latie. grece clinop[illegible]liū: vel
clinopodum. Dyaſ. ca. de cli[illegible]opo[illegible]o
Frutex eſt ſarſamētoſa duobꝫ palmis
aſcendēs de terra. naſcit̄ locis ſaxoſis. folia hꝫ
ſimilia herpillo. ⁊ florē praſſio ſimilantē. ⁊ alio
noīe vocat̄ pes cornin⁹. Sal̄. vij. ſim. far. ca. cli
nopodiū. calide eſt ꝟtut̄ȝ nōdū cauſtice. Eſt āt
⁊ ſubtiliū partiū ſ̄m ſubſtantiam. Ponet vtiq̄ȝ
q̄s. iij. ḡ. in calefaciendo et ſiccando.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Herba ip̄a bibita ⁊ cocta mor
ſibus venenatis occurrit.
¶ De alto cadētibꝫ opitulat̄. ſtranguiriīs p̄ſtat
effectū. menſtruis imperat. aborſum facit po/
tui data. acrocordinas multis diebꝫ tollit. vri/
ne difficultati tardiſſimi t̄pis medet̄. Flos ei⁹
lectipedi ſimilat̄: vnde ⁊ nomen ſumpſit.
¶ Auiceñ. li. ij. ca. de pede coruino. Confert ſo
lutioni antique. ⁊ ꝯfert colice. ⁊ efficit operatio
nē hermodactiloꝶ abſq̄ȝ nocumento.
¶ Paulus ca. de pede coruino. Medetur dolo
rem iuncturarum confortando membrum: et
materiam reſoluendo

Capitulum. cccxij.

Capitulum. cccxlji.

Pes colūbinꝰ. vel pes colūbi. eſt triplicis generis. Eſt vnū genꝰ qđ vocatur amomū latine ⁊ grece. ſed arabice bamenic. ⁊ eſt aliud genꝰ hñs folia rotūda parua diuiſa magnis ⁊ pūis inciſuris ſtipites ſubtiles ⁊ breues. coloris ſubrubei. habētes nodos raros. in q̄bꝫ ſunt duplicia folia ⁊ ſemīa tria vel quatuor vel q̄nqꝫ ꝯiūcta. ī medio eſt ſicut acus. Eſt aliud genꝰ qđ vocat̄ anagiros. de quo ait Galienꝰ. vi. ſim. far. c. anagiros. Anagirꝰ frutex eſt fetidus ⁊ acris dyaforetice ⁊ calefactiue ꝟtutis eſt. attamē viridia folia ꝑpter hūiditat̄ admixtionē minꝰ acria ⁊ depreſſiua dyaforantiū ſunt. ſicca vero inciſiue et ſiccatiue vehemēter ꝟtutis. ſilis aūt quodāmodo nature eſt et cortex ipſiꝰ radicis. ſemen ꝟo mag̃ eſt ſubtiliū partiū. ſed etiā eſt vomitiuum.

Operationes.

¶ Galienus. Elixatura ſeminis eius accepta flegma deponit. Oxiſabo vno cū mulſa accepta flegma deponit. Oxiſabo vno cum mulſa accepto colerā ⁊ flegma deponit. qn̄ ſumūtur cum aceto in potu attenuant ſplenem.

¶ Et quādo ſuffumigantur cum eis mulieres habentes ſuffocationem matricis ꝓfert eis.

¶ Et ille fumus excludit ſecundinā. ⁊ quando fumigat̄ epilenticus excitat eum.

Capitulum. cccxliij.

Pelicinꝰ ſm Dyaſ. herba eſt q̄ naſcit̄ in triticea ſegete ⁊ ordeacea cū lamīs ſiue fibris ſemīe plenis amara flauis. bacc̄ ſimilibꝫ. Naſcit̄ cū plurimis ⁊ tenuibꝫ ramis. folia habet puſilla. ⁊ granula in folliculis trina ſubruſa ⁊ amara valde. que nr̄o ydeomate vocat̄ luparia vel faba lupi.

Operationes.

¶ Dicit̄ ꝯceptū necare ⁊ mēſtrua ꝓuocare. hec herbꝰ noīat̄ ab Alexandro. ¶ Gal. vi. ſim. far. A
ca. ydiaſmū pelicinꝰ vel ydiaſmū. huiꝰ fruticꝫ ſemē rubicundi coloris eſt. amarꝫ āt ⁊ ſubacerbū apparet. vnde expurgat opilationes in viſceribꝫ. Idem enī faciūt rami tonus fruticis. B

Capitulum. cccxliiij

Peplos ſeu peplum: ſm q̄ſdā eſt equocū ad illud mulierꝫ. ⁊ ad manutergiū. ⁊ ad q̄ddā genꝰ cardui. in cuiꝰ ſūmitate naſcūt̄ q̄ſi folia ſubtiliſſima. q̄ cū quolibet impulſu venti volant p aera: ſed falſo. qm̄ peplos ſm Dyaſ. in ꝓprio capitulo. Eſt frutex plena lacrymo albo. folia minuta habens ſicut ruta: ſed latiora. Verū oīs frutex obrutunda eſt et in terrā ſpanſa. ſub q̄bꝫ foliꝫ ſemē eſt minꝰ rotūdū ⁊ breuiꝰ miconio albo. nam multum ſemen

babet. Radix eiꝰ inutilis eſt. naſcit̃ ꝟo in ortis ꝛ intra vites. ꝛ aperte arearū colligit̃. ꝛ ī vmbra ſiccat̃. ita vt aſſidue moueat̃. ¶ Gal'. in li. dinamidiaꝝ ait. ꝙ eſt eſula. ꝛ h̄ videt̃ dicere in libro vij. ſim. far. Nā dicit Peplus. Quidā aūt miſcon. i. papauer ſpinoſum dicūt. ꝛ h̄ fructiculus opiū hꝫ ſimile titimallo. ꝛ in alijs purgādo ſil'r illi. Pro quo lege capl'm. clxxviij. de E

¶ Operationes.

A ¶ Dyaſ. Elixatura ſemis eiꝰ accepta flegma deponit. Oxifabo vno cū mulſa accepto colerā ꝛ
B flegma deponit. ¶ Et iuſſellis miſcet̃: ꝛ ventrē ſoluit. Alij in ſole cōponunt.

¶ Capitulum. cccxlv.

Pentaphilon. yſidorꝰ libro. x. ethymol'. Pentaphilon a nūero folioꝝ eſt dicta. vn̄ ꝛ a latinis q̊nqꝫ foliū eſt vocata. herba vicꝫ adeo mūda vt olim purificationi ꝛ tempꝰ adhiberi a gentilibꝰ eſſet ſolita. ¶ Pli. li. xxv. Quinqꝫfoliū nulli eſt ignotū. cum etiaꝫ fraga gignendo cōmendet̃. Hāc greci vocāt camezeleon: ſiue pentapeton: ſiue pētaphilon. rubeā habet radicē cū effodit̃. Hec marceſcēs nigreſcit ꝛ angulosa fit. Nomen a nūero folioꝝ hꝫ. Et ipā herba incipit ꝛ deſinit cū vite. aduerſus ſerpētes medicat̃. ¶ Dyaſ. c. Pentaphilon aut pentaptes aut pentaſcon. hꝫ haſtas ſemine plenas ꝛ lōgas duobꝰ palmis: in q̊bꝰ ſemen eſt. folia habet mente ſimilia: ꝛ in q̊nqꝫ ptibꝰ diuiſa. ſingula folia in ſingulis haſtis florem viridem habent. Naſcit̃ in locꝭ humidis ꝛ in vijs. Radix eſt ei rufa ꝛ oblonga. ¶ Pli. Pentaphilon q̊nqꝫfoliū a nūero folioꝝ dicta. vn̄ ꝛ eam latini q̊nqꝫfoliū a numero folioꝝ vocāt.

¶ Operationes

¶ Pandec. ca. cccccc. Elixatura eiꝰ decoctus ad tertiam dolorem dentiū mitigat ore retenta ꝛ quaſi gargariſmo adhibita. putredinem oris tollit. aſpredinem arteriaꝝ diſlenit. ventrem ſtringit. diſſintericis neceſſe adhibetur. artericis ꝛ ſciaticis preſtat effectum. A

¶ Elixatura cū aceto in cataplaſmatibꝰ adhibita: herpetas curat. ſcrofas ſpargit. duricies ꝛ tumores medendo ſoluit. ignē ſacꝝ extīguit. apoſtemata ꝛ panaricia impoſita ad ſanitateꝫ pducit. cōdilomata ſoluit. ſcabiem tollit. B

¶ Succus radicꝭ eiꝰ acceptꝰ cauſas epaticas ꝛ pulmonis cōponit. potionibꝰ venenatis occurrit. Folia eiꝰ cū ydromelle aut vino bibita addito pipere: quartanarijs remediū eſt. ſi tñ quattuor folia biberint. tertianarij ꝟo tria cū aqua ſola. effimerans vero vnum. C

¶ Epilenticꝭ ꝟo accepta ꝛ triginta diebꝰ p̄ſtat effectū. Succꝰ ꝟo folioꝝ eiꝰ ictericis maxime preſidiū eſt ciatis tribꝰ acceptis. Vulneribꝰ et fiſtulis p̄ſtat ſanitateꝫ. inter ocellicis remediū eſt bibita. et cathaplaſmatibꝰ pfluentem abſtinet ſanguinē. Templis honori addit̃. ꝛ domibus poſita expiamentū eſt. Radix eiꝰ calida ē nō abundanter ꝛ nimis acris. ꝛ ideo vtiliſſima eſt ad ventris fluxūm: ꝛ dentiū dolorem. D

¶ Galienus. viij. ſim. far. cap̄. de pentaphilon Pentaphilon herbe radix ſiccat quidē fortiter ꝛ nimiū ꝟo eſt acris. ꝓpter quod in multis eſt ſicut ꝛ om̄ia alia quecūqꝫ ſubtilium partium etiam ſiccant abſqꝫ mordicatione. Eſt autem radix ſiccatina ex tertio iam gradu: minime ꝟo caliditate manifeſta participat. E

¶ Auicen̄. li. ij. ca. pentaphilon. Pentaphilon noīat̃ q̊nqꝫfoliū. ꝛ eſt fortis exſiccationis ſine acuitate ꝛ aduſtione ꝛ mordicatione. ꝛ fit ex eo emplaſtꝝ ad fluxū ꝛ ſedat ipm̄. F

¶ Et fit ex eo emplaſtꝝ ꝛ ſedat dubelet ꝛ ſcrofulas ꝛ duricies flegmaticas. decoctio radicꝭ eiꝰ valet ad vlcera deambulātia. ꝛ qđ de eo coctū eſt cū aceto ꝯfert heriſipilis ꝛ panaricijs ꝛ ſcabiei. ꝛ ꝯfert doloribꝰ iūcturaꝝ ꝛ ſciatice. ꝛ ꝯfert ramici bibitus ꝛ more emplaſtri ſuperpoſitꝰ. ꝛ G

valet ad alcola.

H ¶ Et folia eius cum vino valēt ad epilentiam accepta ꝛ bibita decem diebꝫ. Succus radicꝫ eius valet ad dolorem epatis et pulmonis et ictericiam: cum bibitur per aliquos dies.

I ¶ Radix ei⁹ ꝯfert ꝯsolidatiōi ꝛ vlceribꝫ intestinoꝝ: ꝛ emorroidibꝫ. ꝛ silr̄ decoctio ei⁹ radicis.

K ¶ Folia ei⁹ cū vino ꝯferunt q̄rtane ꝛ q̄tidiane. succus radicis eius est medicina pniciosa.

L ¶ Pli. li. xxv. c. Pentaphilon. Ipa herba incipit ꝛ desinit cū vite. aduersus serpētes bibit: ꝛ ei⁹ radix q̄ spargamon vocat̄ ex albo vino.

M ¶ Idem li. xxvi. Quinq̄folij succus iecoris ꝛ pulmonis vicijs sanguineq̄ reijciētibꝫ: ꝛ cuicūq̄ sanguis vicio occurrit. Quinq̄foliū medet̄ pectorꝫ vicijs. vel ei qđ grauissimū est tussi.

Capitulum. cccxlvi

Peucedanū grece. arabice herbaturum vel herbatutis. Latine cauda porcina. Sera. li. ag. c. Herbatutis. auc. Dyas. Est planta hñs folia similia plāte capsie. ꝛ hꝫ velut capillos adherētes ꝓpe radicē. ꝛ stipites silēs plāte maratri. ꝛ hꝫ florē citrinū. Radix ei⁹ est de foris nigra. deintus alba. grauis odoris grossa. plena humiditate. nascit̄ in montibꝫ ꝛ vmbrosis locis. ꝛ obumbrātibꝫ arboribꝫ. Radix q̄ñ de ei⁹ scindit̄ cū cultello dū est recens ꝛ extrahit̄ humiditas q̄ est in ea ꝛ ponit̄ in vmbra: q2 ṽtus ei⁹ debilitat̄ a sole. ꝛ q̄ñ colligit̄ humiditas accidit eis q̄ eā colligūt soda. ꝛ obscuritas visus: nisi ponat̄ in naribꝫ suis oleū rosaꝝ ꝛ fundat ex eo sup caput suū. q̄ñ ṽo extracta fuerit humiditas a radice illa postea nō remanet in eo aliqđ iuuamētū. extrahit̄ humiditas etiā a stipite ei⁹: sic extrahit̄ succ⁹ radicis mandragore. s3 ṽtus ei⁹ est debilior ṽtute humiditatis q̄ extrahit̄ ex radice. Nam ṽtus ei⁹ velociter resoluit̄. Reperit̄ aūt gūmositas adherēs radici silis olibano. Et melior ex isto succo hui⁹ plāte est ille q̄ defert̄ a terra que dicit̄ sardinia. ꝛ ex terra q̄ d̄r sarmabachi. Et est grauis odoris. ꝛ in colore suo est rubedo. ꝛ mordicat linguam q̄ñ gustat̄. Et melior radix est noua nō corrosa dura puri odoris. ¶ Gal. viij. sim. far. c. de Peucedano. ſm translationē arabicā. Plurimum qđ administrat̄ lachrymus ꝛ succus ei⁹. ꝛ omniū ṽtus est vna: nisi q2 lachrymus est fortiorꝫ ṽtutis. ꝛ virt⁹ eius est q̄ calefacit calefactione forti. vnde resoluit subtiliat ꝛ incidit.

Operationes

¶ Sera. aucto. Dyas. Lachrymus ei⁹ mixtus oleo rosaꝝ ꝛ aceto capiti fomento adhibitus: litargicis ꝛ freneticis medetur, stomaticis et epilenticis plurimum prodest. A

¶ Dolorē capitis mitigat. sciaticis ꝛ ꝯtractis ꝛ paraliticis maximū p̄sidiū est. om̄es neruoꝝ causas cū oleo ꝛ aceto pūnctus cōponet. B

¶ Ori matricꝫ fumigio applicat⁹ offocationes stericas soluit. somnū plurimū dormiētibꝫ ꝓhibet. fumigatione sua domi serpētes excludit. C

¶ Oleo rosaꝝ admixt⁹: dolorē auriū tollit. Iniectū foramini dentis dolorē nō admittit. D

¶ Tussiētibꝫ opitulat̄. Ouo sorbili addit⁹ ꝛ accept⁹ disnoicꝫ ꝛ tortiōibꝫ p̄stat effectū. ventrē lenit. splenē attenuat. dolorē stomachi cōpescit. E

¶ Dolorē vesice ꝛ renū bibit⁹ ꝓhibet. matrici salutaris est: p̄stādo eu stomatica. Radix ei⁹ ꝛ elixatura ei⁹ om̄ia similiter istis facere potest. Fomēto adhibita vulnera curat. F

¶ Radix eius sicca ꝛ imposita id facit. ossa fracta excludit. Vulneribus antiquis cicatrices ducit. cerotꝫ necesse miscetur. Similiter ꝛ malaginatibus termanticis. G

¶ Radix eligenda est odore suauis fortis ꝛ nō vetus. Lachrymus eius cōfectionibꝫ misceri potest: maxīe si amigdalis amarꝫ rute ꝛ aceto calido triticeo admixtus fuerit. ꝛ sic dari pōt. Item radix eius vulnera antiqua purgat et incarnat. ꝛ incensa viperas ꝛ serpētes fugat. H

¶ Galien⁹. Peucedanū cōfert egritudinibus I

neruoꝝ. ⁊ egritudinibꝫ q̄ accidūt pectori ⁊ pulmoni ab humoribꝫ groſſis ⁊ viſcoſis q̄ ſumit in potu cū vino. ⁊ fit fumigiū cū eo. et attrahit odorando eger fumū eius: ⁊ facit idem.

K ¶ Et quādo ex eo ponitur in corroſionibꝫ dentium ſedat dolorē eoꝝ ſtatim. q̄m ſubtiliū partium eſt. et curat dolorem ſplenis incidendo et ſubtiliando groſſos humores. Radicis ꝟo calefactio eſt minor. ⁊ deſiccatio eius eſt fortis. Ipſa nanqꝫ calefacit in ꝓncipio tertij gradus Et virtus eius eſt que abſtergit ⁊ incarnat. et poteſt adminiſtrari om̄ibꝫ ſupradictis.

L ¶ Et q̄n ponitur ſuper os cuius corticem volumus expellere: expellit eū cito ⁊ incarnat ipm̄. ꝯuenit multum vlceribꝫ fraudulētis malis q̄n deſiccat' terit' ⁊ puluerizat' ſup ea. eo ꝙ mundificat ⁊ replet carnē ⁊ conſolidat

M ¶ Pla. Peucedanū eſt herba ca. ⁊ ſic. alio noīe feniculus porcinus appellata. Huius radix in medicina poni debet: qꝛ ꝓncipaliter ſ'm radicē ſecūdario ſ'm herbā effectū hꝫ. Radix collecta p annū vel etiā p duos ſeruat'. ſꝫ meli⁹ eſt vt annis ſingulis renouet'. habet virtutē diureticā.

N ¶ Contra ſtranguiriā ⁊ diſſuriā et opilationē ſplenis ⁊ epatis datur vinum vel aqua decoctionis eius. Herba etiam ipſa decocta in vino vel oleo ⁊ pectini cathaplaſmata: fomentū decoctionis eius menſtrua prouocat

¶ Capitulum. cccxlviij.

Perſicus. yſidorus in libro ethimologiarum. Perſicum dicitur eo ꝙ eius arborē primus in Egypto ſeruit Perſis. a q̄ ſe oriundus ferebant ptholomei. Hec in Perſida fructū generat interfectorium. Apud nos aūt ſuauē et iocundū. Eſt autē arbor feminini generis perſicus. Perſicū autē neutri generis. Itaqꝫ Perſic⁹ arbor eſt cui breuis admodū vita conceſſa eſt. Triū generū eſſe fertur. Duracenus et etiā armeniacus ac Perſicus. Duracenus eſt nuncupatus: eo ꝙ in guſtu acorem referat pomum eius. Armeniacus: eo ꝙ primum adiectum ſit ab Armenia genus eius. Perſicus quid ſit iam dictū eſt ſupra. ¶ Plinius libro. xiij. Egyptus perſicam arborem ſui generis habet Piro ſimilem folia retinentem. Huius fertilitas eſt aſſidua ſubnaſcente craſtino fructu maturitas ethiſiarum afflatu. Pomum longius piro incluſum amigdale putamine ⁊ corio. colore herbido. ſꝫ vbi nux illi: huic pomum differēs breuitate ac mollicie. Et q̄uis blandiat' ꝑdulcis ſuauitas nō tamen innocuum. Materies vero bonitate firmitudine: nigricia quoqꝫ nihil differens a lotho. ¶ Idem in libro. xv. Perſice arbores ſero ⁊ cum difficultate tranſierūt ad loca remota a perſide. vt que in rhodo nihil ferant. q̄d primum ab Egypto earum fuit hoſpicium. ¶ Pandecta capitulo. xxv. Alkanedi vel aliaſbota Arabice. perſicum Grece vel milea perſica. Latine vero perſicum. ¶ Dyaſ. ca. de Perſicis. Perſica euſtomatica ſunt. ¶ Serapion libro aggre. cap. Alkanedi. In ſapore arboris perſici et ramorum et foliorum eſt amaritudo et abſtergit ⁊ reſoluit. ¶ Auicenna libro ſecundo capitulo de perſica. Perſice ſunt frigide in fine ſecundi gradus. humide in primo. in fine tamen eius.

¶ Operationes

¶ Dyaſ. Perſica molliunt ventrem maxime ſi matura fuerint. Immatura vero abſtinēt ventrem maxime ſi ſicca fuerint. A

¶ Elixatura eoꝝ reuma ſtomachi ⁊ vētris cōpeſcit. Folia ei⁹ ꝯſtrictiue ſūnt virtut': q̄ ſiccata atqꝫ locis patientibꝫ aſperſa fluorē ſanguīs cohibēt. Microcera. id eſt minora perſica euſtomatica ſunt. ⁊ faſtidium tollunt melius q̄ ſupradicta. vt in ſequenti capitulo B

¶ Serapion. In folijs ⁊ ramis Perſice eſt amaritudo. Et ideo quando teruntur occidunt lumbricos. et ponuntur ſupra vmbilicum. C

b ¶ Matura ex eis ſunt bona ſtomacho: et molliũt ventrẽ. Immatura ṽo ſtringũt. ꝛ qñ deſiccant ſtringũt fortius. ꝛ decoctio perſicoꝝ qñ bibiƚ ꝯfert humiditatũ curſui ad ſtomachum. ꝛ qñ ſiccata pulueriſantur ſup locum vnde fluit ſanguis abſcindunt eum.

e ¶ Et idem auc. Aben meſuay. Qñ teruntur folia eius ꝛ flos ei⁹: ꝛ expmiƚ ꝛ bibiƚ: expſſura illa eĳcit aſcarides cũ fluxu. Et qñ ſuccus folioꝝ ei⁹ inĳciƚ in aurẽ occidit vermes q̇ ſũt in ea. Et qñ liniƚ ſup pectinẽ abſcindit ardorẽ pſilotri. Et oleũ nucleoꝝ perſicoꝝ confert dolori aurium qñ linitur cum eo.

f ¶ Et idem auctoritate Meſchehe. Perſica remouent ſitim factã a caliditate: ꝛ fetorem oris. et confortant ſtomachum.

g ¶ Galienus. Arbor ipſa perſicoꝝ in pullulationibꝫ ꝛ frondibꝫ dominantez: habet amaram qualitatem. ꝛ ꝓpterea eius folia lumbricos interficiũt cum teruntur ꝛ vmbilico apponũtur. Et aliqñ dyaforeticũ eſt farmacũ: fructus ṽo eius q̇ eſt eſibilis vocatur perſicũ. humide eſt et frigide complexionis.

h ¶ Auicenna. Perſica que hu. ſunt veloceſ ſunt putrefactionis lenificatiua. ꝛ in ipis eſt ſtipticitas aliq̃ntula. ſꝫ ex eis ſtiptica ſunt ea q̃ ſunt inciſa ꝛ ſecata. ꝛ in ipſis eſt ꝓhibitio curſus. et in ſua natura ſunt ſtiptica.

i ¶ Et folia ei⁹ qñ ex eis fit linimentũ abſcindũt ardorẽ pſilotri. ꝛ diſtillaƚ ſuccus folioꝝ eius in aurem ꝛ interficit vermes.

k ¶ Et ꝯfert oleum nucleoꝝ eoꝝ emigranee: et doloribꝫ auris calidis ꝛ frigidis. et perſica ſunt bona ſtomacho.

l ¶ Et in eis eſt virtus faciendi appetitũ cibi. et oportet quidẽ vt nõ comedanƚ poſt aliũ cibum qm̃ corrumpunƚ poſt eũ: ꝛ corrũpunt ipſum. ſed p̃cedant ante cibũ omnẽ: ꝛ ea q̃ ſicca ſunt: tarde digeſtiõis ſunt: ꝛ nõ ſunt boni nutrimẽti: q̃uis ſunt plurimi nutrimenti.

m ¶ Et idem in q̃rto cap̃. de quartana ait. ꝙ valent ꝯtra quartanã de colera aduſta.

n ¶ Galien⁹ libro. ĳ. de cibis. cap̃. de perſicis ait. Uidi ꝛ hanc arborẽ in Alexandria magnam. Narrant aũt fructũ eius ſic prauũ exiſtere in perſide: vt perimat comedentes. in Egyptum autem delatum eſibilem fieri: cõſimiliterqꝫ comedi: vt pira ꝛ poma. Et quoꝝ ƒm magnitudinem eſt que ſiue poma volueris ſiue milea ſiue perſica fructum iſtum. ſiue ſimpliciter. perſica eodez modo modernis grecis ſiue aliq̇d aliud antiquum velis querere in ipis licebit tibi hoc agere in multo ſtudio. iam aũt ſcias vtilius nominibuſqꝫ ꝛ hoꝝ ſuccus velut caro facile corruptibilis eſt. et em̃ q̇libet p̄us. quare nõ oportet ſicut quidã poſt aliud alimentũ offerre corrumpunƚ em̃ ſupnatantia.

¶ Nemini iſſe aũt oportet hui⁹ qḋ eſt cõmune in om̃ibꝫ quecũqꝫ cacochima humidaqꝫ ꝛ lubrica ꝛ faciliter ſubire potentia. ꝛ ꝓpter ħ comedere ipa p̄ora alĳs: ſic em̃ ipa celeriter ſubeunt ꝛ alĳs viam faciũt. vltima aũt aſſumpta ſimul corrumpũt. ꝛ alia virt⁹ eoꝝ eſt frigida ꝛ hu. o

¶ Et idem li. vĳ. de ſimplicibꝫ medicinis. cap̃. de Perſico. Milia perſica. id eſt perſicũ q̃ vocatur aſſuete ab om̃ibꝫ iam perſicũ ſolũ dicentibus hoc ſimilea. p

Capitulum. cccxlviij.

Perſica ſiue melaperſica ſiue microceta grece. Arabice Ceſmes vel heſmes vel criſſomula. Latine ṽo Cozula vel bariocha. Pandecta cap̃. clix. Melaperſica frũctus iſte eſt omnibꝫ notus.

Operationes.

¶ Sera. li. ag. c. Heſmes. Uirt⁹ eoꝝ eſt frigida ꝛ humida in. ĳ. g̃du. Nã ꝓportionanƚ perſicis. Et idem auct. Alcauzi. Laxant coleram: ꝛ generant humores groſſos. a

B ¶Et idem auc. Raſis. Quidã patiebatur fu-
moſitates ab aliquo hũore exñte in ſtomacho
ſuo: ⁊ dedi ſibi aliqb⁹ vicib⁹ de criſomulis recẽ
tib⁹: ⁊ ſedat⁹ eſt ille fum⁹. Et ego nõ credo q̃ re
periat̃ cib⁹ aliqs frigidioꝛ ⁊ mag̃ iuuatiu⁹ ſto-
macho calido q̃ ipa. ⁊ ideo faſtidiũ tollunt.
C ¶Auiceñ. li. ij. c. de criſomulis. Melioꝛa ſunt
armena. nõ eñi cito aduenit eis coꝛruptio ⁊ ace
toſitas. ⁊ cũ ſumũt̃ criſomula opoꝛtet vt acci-
piat̃ maſticis ⁊ ani ſi equaliter. ʒ. i. vſq̃ ad. ij.
cũ vino puro aũt vino de paſſis parũ et mellis.
Sunt fri. ⁊ hu. in. ij. ⁊ oleum nũcleoꝝ eoꝝ eſt
calidũ ⁊ ſiccũ in. ij. Eoꝝ humoꝛ eſt facilis pu-
trefactionis. ⁊ eoꝝ infuſio ſedat ſitim.
D ¶Et criſomula q̃dẽ ſũt ꝯueniẽtioꝛa ſtomacho
q̃ pſica. ⁊ armena nõ coꝛrũpũt̃ i ſtomacho. ne
q̃ aceſcũt velociter. Ex eis ꝓo q̃ expellũt eoꝝ
nocumẽtũ eſt: vt pmo ſumat̃ aniſũ ⁊ maſtix cũ
miua aut vino de paſſis ⁊ ꝯficiãt̃ cũ melle pu-
ro. oleũ nucleũ ipſoꝝ etiã ꝯfert emoꝛroidib⁹. ĝ-
uãt criſomula ꝓpter velocitatẽ ſue putrefactio
nis veꝝ infuſio ſiccoꝝ ꝯfert febrib⁹ antiqs.
E ¶Johannes meſue in antidotario ſuo. Oleũ
de criſomulis ſedat doloꝛem ani ⁊ emoꝛroida
rum. ⁊ reſoluit tumoꝛes vlcerũ: ⁊ impedimentũ
lingue: ⁊ doloꝛem aurium.
F ¶Rabbi moyſes. Ceſmi ſimilis eſt ferule: ha-
bens ſemen albũ ſimile lenticule.

Capitulum. cccxlix.

Perſicaria. Pandec. Perſicaria dr̃ eo q̃
folia ſilia pſicis hʒ. iuxta aquã naſcitur
Duas hʒ ſpẽs. vna ĩ medio folio macu-
lã fuſca hʒ. alia caret macula. et illa aduſtiua ẽ
valde. quidã piper aque putauerũt.

Operationes.

¶Dyaſ. Uirtus ei⁹ eſt q̃ infrigidat infrigida- A
tione vltima. Pau. Folia ei⁹ ſicca vel ſucc⁹ fo-
lioꝝ ei⁹ vel ſemẽ ei⁹ elixũ ⁊ bibitũ cũ melle ptiſi
cis ⁊ tuſſientib⁹ ⁊ aſmaticis prodeſt.
¶Idẽ. Febrib⁹ peſtilẽtialib⁹ mire mõ iuuat. B

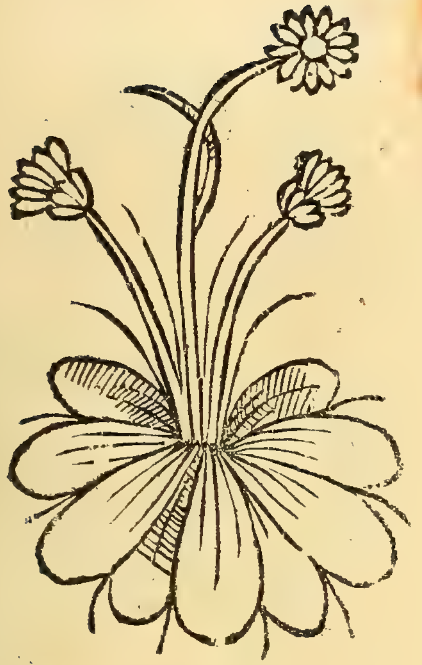

Capitulum. cccl

Perfoliata ſiue herba vmbilicoꝝ. Iſta
herba habet folia ſimilia ſaliue. Et fo-
lia circũdant ſe ramis. Naſcit̃ in locis areno-
ſis ⁊ ſaxoſis.

Operationes.

¶Pulueres foliozum cum vino ſumantur cu- A
rant herniam. Herba ſuper vmbilicum poſita
curat eius vlcerationem.
¶Et ꝯſolidat vulnera cataplaſmatib⁹ adhibita B
¶Iſta herba valde curat vmbilicũ pueroꝝ cũ C
elõgat̃ ſuperpoſita ⁊ emplaſtrata.

Capitulum.cccli.

PRemula veris. Pandec. Premula verꝫ ſiue artetica idem. Et eſt herba ſicut cõſolida minor: niſi qꝛ habet folia quaſi nigra et pinguia cum floſculo celeſti.

Operationes.

A ¶ Medetꝰ doloribꝫ articuloꝝ. ꝛ ē ca. ꝛ ſicca.

Capitulum.ccclii.

PEpo. Papias. Pepones creſcunt in ſimilitudine cucurbite. frigidi ſũt: difficile digeruntur.

Operationes

¶ Plinꝰ li. xix. Cucumeres cũ magnitudīe excesſerũt: pepones vocantꝰ. Mire oleũ oderunt. nec minus aquas diligunt. deſecti ꝗꝫ ad eas modice diſtantes arrepunt. aut ſi quid obſtet vel ſi pendeant curuantur. Idꝗꝫ vel vna nocte deprehendetur. Si vas cum aqua ſubĳciatꝰ a quattuoꝛ digitoꝛum interuallo ante poſterũ diem deſcendentibus: ac ſi oleum eodeꝫ modo ſit in hamos curuatis. A

¶ Idem. In fiſtula floꝛe dimiſſo mira longitudine creſcunt. noua eoꝛum foꝛma in campania mali citonĳ effigieꝗꝫ. B

¶ Idem li. xx. Pepones maxie in cibo refrigerãt ꝛ emolliũt aluũ. Caro eoꝝ epyfoꝛis ocloꝝ aut doloꝛibꝫ imponitꝰ. Cõtra vomitiões ſiccãtꝰ ꝛ in foꝛma tuſa datꝰ in aqua mulſa ꝗtuoꝛ obulis: ita vt ꝗ biberit ꝗngẽtos poſtea paſſus ambulet. Coꝛtex ꝗꝫ vomitionẽ mouet. faciem purgat. hec ꝛ folia cuiuſcũꝗꝫ satiui illita cum vino cãis moꝛſus hos coctos deraſo coꝛtice ex oleo aceto ꝛ melle iocũdioꝛes eſſe certũ eſt. C

¶ Dyaſ. Peponis ꝗdẽ vſus gratioꝛ eſt ſꝫ difficile coquitꝰ ꝓpter naturalẽ rigoꝛẽ. Et ideo non nulli cũ aceto ſumũt pulegiũ miſcentes. ꝗ nocitura vis frigoꝛis temperetur. D

¶ Item pepo in cibo lenioꝛ eſt. qꝛ detracta cute ꝛ obiecto ſemine vſui datur. ſtomachi cõpeſcit ardoꝛem. Aluum lenit ꝛ mollit. E

¶ Coctus ex aqua cũ oleo aceto ꝛ melle iocundiſſime ſumitꝰ. Caro eius impoſita fronti doloꝛem oculoꝝ miro modo mitigat. F

Capitulum.cccliii.

PEra paſtoꝛꝫ ſiue burſa paſtoꝛꝫ. Dyaſ. Pera paſtoꝛis herba eſt ꝗ hꝫ virgulas teneras ꝛ molles. ꝛ multas nodoſas ꝛ ſpanſas ſup terrã. Folia hꝫ rute ſimilia: ſꝫ oblõga ꝛ mollia. ꝛ ſemen in folĳs ſingulis. Flos eſt illi albus aut feniceus. Virtutẽ hꝫ frigidam ꝛ ſtipticã. Et eſt maſculus ꝛ femina. De maſculo iam dicta. Femina ꝓo frutex eſt vnus ꝑgam habẽs cannoſam ꝛ mollem ſpiſſam ꝛ nodoſam in ꝗbꝫ nodis folia ſunt pini ſimilia. Radix eſt illi inutilis. Naſcitur locis humidis. Virtus eſt illi ſtiptica.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Succus ei⁹ bibit⁹ emoptoicis medicatur
Ueneris abſtinet reumatiſmū. colicis ſtrāguirio
ſis opitulatur. vrinā ꝓuocat. morſibꝫ venenatis
cū vino bibit⁹ medicatur. cū vino coct⁹ et melle
B vulnera noua curat. ¶ Periodicis febribꝫ ante
vnā horā accept⁹ maxie ꝓdeſt ſuppoſitū. fluxū
mulieris ſtringit. dolorē auriū cōpeſcit. ſāgui-
nē reiiciētibꝫ ſubuenit. herpetes curat ꝛ fiſtu-
las. Ignē ſacrū extinguit. tumores ꝛ duricies
īpoſitū ſpargit. recētibꝫ vulneribꝫ maxie ꝓdeſt.
C ¶ Gal. Iuuat itaqꝫ exuſtos ſtomacho exteri⁹
applicata ſic heriſipilata. ꝛ calidos flegmones
ſeu etiā talia exiſtentia repcutit reumata: ꝛ ex-
īde ꝙo ſiccatiuū exiſterēt ꝓpter qđ herpetū bo
nū eſt farmacū ꝛ vlcerꝝ ꝛ aliarū. euidētiſſimū
D ꝙo flegmonoſoꝝ reumatoꝝ. ¶ Eſt aūt ꝛ ſangui
noſoꝝ vulnerꝝ ꝯſolidatiuū. Iuuat ꝙo ꝛ vlcera
q̄ in auribꝫ. ꝛ ſi pus in eis ſufficiēs fuerit id ſic-
cat. ꝓpter eaſdez ꝙo ꝟtutes ꝛ fluxū muliebrem
ſiſtit. ꝛ diſſinteriā ꝛ ſanguinis eductiōes ꝛ quē-
cūqꝫ immoderate aliunde cauſatū. Eſt aūt ad
oīa p̄dicta maſcul⁹ femina fortior.

Capitulum. cccliiij.

P Iſa. yſiđ. li. ethimo. xij. Piſa dicta eſt
qꝛ ea penſabatur auri aliq̄d minutū. Nā
piſ dr̄ aurū. Hec mīme inflat. Ideo
magis egeritur. Pli. li. xviij. Piſum ī apricis ſeri
debet. frigoꝝ impatiētiſſimū. Ideoqꝫ ſeritur in
ytalia. ꝛ in auſteriori celo. nō niſi tempe verno
terraqꝫ facili ꝛ ſoluta. Frumētū q̄dē ꝛ ordeū ac
vitia ꝛ quicq̄d in ſtipula eſt in acumine vnum
foliū hꝫ. multiplicia ꝙo ſunt ecōtra ciceri ꝛ fabe
ac piſo. Frumētis eſt foliū arūdinatiū fabe ro
tundū ꝛ magne leguminū pte longiora vt piſo
Silique rotunde ſunt ciceri. ceteriſqꝫ legumi
nū lōge: ꝛ ad figurā ſemis late. piſo ꝙo cilin-
dracie. Ex leguminibꝫ vomere ſeritur lenticula
ꝛ in grecia piſa. Chiſe ac piſa ſūt eiuſdē gene
ris. ex qua in orbe nr̄o fit oriſa. Palla. li. x. In
menſe ſeptembri poſtremo ſerendū eſt piſū in
terra facili ꝛ ſoluta loco tepido. Celo delecta
tur humecto. ꝛ quattuor vel tres modios ſpar
ſiſſe ſufficiet iugero.

Operationes

¶ Actor. Miror qꝛ in li. medicoꝝ nr̄oꝝ auten- A
ticis manifeſte de piſoꝝ natura repitur. ſed hoc
eſtimā q̄dam eſſe qđ alio noīe robelie dicunt.
vel fortaſſis eadē rō pōt aſſignari de piſa quā
ſuperius aſſignauimus de auena.
¶ Pandecta. Piſum eſt ſpecies orobi. B
¶ Galienus de cibis. Piſa ꝯſimile aliq̄d fabis C
ſm totā ſubſtantiam habentia. comeſtaqꝫ ſm
eoſdem modos cū ipſis. in duabus his varian
tur. qꝛ inflatiua ꝯſimiliter fabis nō ſunt. ꝛ q̄a
abſterſiuā ꝟtutē non habent ꝓpter h̄ tardioris
digeſtionis ſm virtutē fabis ſunt.

Capitulum.ccclv.

PIſcacea grece.arabice Piſtach ſiue fu
ſtech vel fiſtach. latine fiſtica. Sera.
li.ag.c.piſtoch.i.piſcacea ſunt fructus
q̇ veniūt de damaſco. Dyaſ.ca.piſcacee que in
Syria naſcunt̃ ſimilia ſtrobilibꝫ ſunt.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Euſtomacha ſūt cū vino bibita mor/
ſibꝫ venenatis occurrūt. Fruꝰ piſcaceaꝝ auſte
ra ꝛ ſtiptica eſt. Ideoq̧ etiā acomoda credunt̃
toraci.ꝛ pulmonis ꝛ iecoris vitia purgare.
B ¶ Et idem Sera. Piſtoch.id eſt fiſtice ſubſtā/
tia eſt ſubtilis.ꝛ ſapor eius eſt fere ad amari/
tudinē declinans.ꝛ virtus eiꝰ eſt ca.ꝛ ſic.am/
plioris caliditatis q̃ꝫ nux auellana.
C ¶ Gal.li.ꝺ cibis.c.ꝺ piſcacijs. Piſcacie naſcūt
apꝺ alexandriā in egypto: multo āt plura ī bo/
reali ſyrie: alimētū q̇dē pauciſſimū hn̄tia. vtilia
ſunt ad epatꝭ corroboratione: ſil' ꝛ purgationē
miſertoꝝ humoꝝ ſm meatus ipſiꝰ. pticipāt eñi
ſubamara ꝛ ſtiptica q̃litate aromatizante.
D ¶ Scimꝰ aūt ꝛ alia multa epati vtilia ſic in ne/
gocio ſimpliciū medicinaꝝ oſtēſum eſt. Sto/
macho aūt neq̧ pfectū neq̧ nocumentū no/
tabile ex ipſis habeo teſtari: ſicut neq̧ reſtricti
ui ventris neq̧ ſubductiui.
E ¶ Et idē.viij.ſim.far.c.ꝺ piſcacijs. Piſcaciū.i.
fiſtica.in ſyria multū naſcit̃ plāta hec. Fructꝰ
āt eiꝰ ſubtiliū ptiū eſt.ſubamaꝝ qꝺ ꝛ aromati
zans hn̄s.deobſtruit ꝛ mūdificat maxie q̇dem
ea ſm epar.ꝛ ea q̄ ſm toracē ꝛ pulmonem.
¶ Aui.de viribꝫ cordis dic̄ q̄ cōfortat cor. F
¶ Auerrois.v.li. Colliget.c.de piſcacea dicit q̄ G
ↄfortat ſtomachū ꝛ epar a tota ſubſtantia
¶ Rabbi moyſes.c.de piſcacijs. Piſcacea ſūt H
meliores oīmibꝫ fructibꝫ: corroborāt ſtomachū
ꝛ epar.ſunt calide ꝛ ſicce temperate.

Capitulum.ccclvj.

PInicum ſiue Panicū. yſaac in dietis
Panicū in forma et natura ſimile mi/
lio.minus tñ eo nutrit.

Operationes

¶ Panicum ventrem magis conſtipat.coquit̃ A
ſepe cum pinguedine vel cū lacte.
¶ Conſtañ.in pantegni. Panicum et milium B
fri.ꝛ ſic.ſunt in.ij.gradu.parū nutriunt.ſtipti
ca ſunt.ꝛ panis inde factꝰ multo plus eſt con
ſtipatiuus. Urinā aūt puocant. Cū butiro vel
lacte cocta ſunt meliora q̇bꝫ admixtis humec/
tantur.ꝛ eoꝝ ſiccitas expellitur.

C ¶ Plinius li.xxij. Panicū. Dyocles medicus mel frugū appellauit. effect⁹ habet q̄s miliū In vino potū diſſintericis pdeſt. Similiter his q̄ vaporanda ſunt: calefactum imponit. Siſtit aluum in lacte caprino decoctum: ⁊ bis in die hauſtū ſic pdeſt ⁊ ad tormina.

D ¶ Dyaſ. Panicū in eſca omib⁹ vtile eſt. vnde ſi panis ex eo fact⁹ ⁊ cōmeſtus fuerit. ventrē abſtinet. vrinā puocat. aſſum vo in cacabo nouo ⁊ impoſitū in ſaccello ſicut ⁊ miliū pdeſt.

¶ Capitulum.cclviij.

Picea. yſi. li. ethimo. xiiij. Picea ex pinorū gn̄e. differt tn̄ vt pini ſpecie. Nā aliā picin greci. aliā vocāt peucen quā nos piceā dicim⁹. eo q̄ deſudat picē. Plini⁹ li. xvi. Picea eſt arbor ramoſa. cui ramorū eſt ordo ſicut et abieti. Picea mōtes amat ⁊ frigora. feralis arbor. ⁊ indicio funebri ad fores poſita rogiſq̄ virēs. iam tn̄ ⁊ in domos tōſili facilitate recepta. hec plerumq̄ plurimam interueniēte candida gēma fūdit reſinā: thuri tā ſilēs vt mixta a viſu diſcerni nō poſſit. Hui⁹ arboris cortex eſt in vſu magno. ſic abieti ⁊ fagi ac tilie.

¶ Operationes.

A ¶ Pli. in li. viū. Signit q̄s picea canchryn videlz pillulā i medicina vim vrēdi hn̄tē. q̄ poſt q̄s folia ceciderit: hieme durat ⁊ ptinet nucleū pineis ſilē. In hieme creſcit. ⁊ aperit pillula tota. caditq̄ cū folia creſcere ceperit. Huic etiā arbori folia ſūt breui ſeta ⁊ craſſiora. duraq̄ ſic cipſſus. Rami vo pene ſtatim a radice modici velut brachia laterib⁹ inherent.

B ¶ Picea min⁹ eſt alta q̄ larix. totis pann⁹culis minorib⁹ atq̄ gratilioribus. habet nucleos minimos ac nigros. pter qđ greci pthiropho ron eam appellabant.

C ¶ In eadē q̄s nucamēta ſūt marib⁹ cōpreſſiora minuſq̄ roſcida reſina. Vt āt pix exeat apit picea a pte ſolari cū plurimū hiatu bipedali: vt a terra cubito cū minimū abſit. Nec ipo corpi ptit: vt i ceterꝭ. qm̄ aſtula vel baſtula in fructu ē.

D ¶ Vex hec terre pxia laudat. Altior amaritudinē affert. Poſtea humor ois e tota pfluit i vlcus. Habetq̄ picea folia pungētia nllōq̄ flore exhilarat. ptin⁹ em̄ fruct⁹ a florib⁹ gignit.

E ¶ Abies qđē circa ſolſticiū floret. Pin⁹ ⁊ picea germiatiōe. xv. fere dieb⁹ pueniūt. Semē vo ⁊ ipē poſt vigilias reddūt. Picea ⁊ pin⁹ ⁊ aln⁹ ad aq̄x duct⁹ in ſcobos cauant obrute terra pluri mis ānis durāt. cito vo ſeneſcūt ſi nō integant.

F ¶ Idem in li. xvij. Vmbra piceax quacūq̄ attigerit eſt venenū. Idem in li. xxiiij. Picea ex laricis folio trita ⁊ in aceto decocta: dentiū dolori prodeſt. Cinis corticū eius intertrigini et ambuſtis potus aluum ſiſtit.

G ¶ Vrinam mouet. Suffitu vuluas corrigit. Picea folia puatim iocinori ſūt vtilia. dragme pōdere in aqua mulſa pota. Deniq̄ ſiluas illas dūtaxat q̄ pice ac reſine grā radant vtiliſſimas eſſe ptiſicꝭ autumant. Vel his q̄ lōga egritudine vires nō recolligūt.

Capitulum.cclviij.

PIra. Iſido.li.ety.xv. Pira videntur dicta: eo q in ſpecie ignis ſint formata. Nā ab amplo incipiūt: ⁊ in anguſtum deſinūt. Nec iumētis impoſita etiam ſi pauca vehemēter oneroſa eē dicunf. ¶ Palladi⁹ li.iij. Cōdienda ſunt pira ita. De placito deſcēdente luna a.xxij. vſq in octauā. eadē poma ſicca ⁊ manu lecta hora ſecunda in qntā vel a ſeptima in decimā: a caduc ʒ diligēter electa. itegra ⁊ ꝓpe dura ⁊ aliqnto viridia implicato vaſe claudunf. qd operculo tegif ⁊ deorſum os eius ei inclinaf atq obruitur eo loco circa quē ꝑhennis aqua decurrit. Itez que dura ſūt in carne ⁊ cute prius i aceto poſita vbi ſe mollire ceperint. infictile vas bene coctum picatūq ponunf: ⁊ operculo ſuꝑueniente gipſanf. ⁊ vas breui ſcrobe demergitur i eo loco q̄ q̄tidie ſole tangaf. Plurimi pira obruta inter paleas aut frumēta ſeruarūt

Operationes

A ¶ Dyaſ.ca.de piris. Piri multe ſūt ſpēs: ſʒ ſtiptice oēs. vñ ad reumaticas paſſiōes cathaplaſmatib⁹ adhibita faciūt: ⁊ reuma compeſcūt. Elixatura eoꝝ ad oīa p̄fata iuuāt. Et ſi ipa pira a ieiuno comeſte fuerit abſtinēt ventrē. Et piri ſiluatici ſpēs ſūt q̄ tarde matureſcere pñt plus ſtiptice q̄ ſupradicte: ſʒ ſilib⁹ cauſis pſunt. phibēt q̄ʒ aliq fungos venenū

B amittere ſi cū piris fuerint cocti. ¶ Aui.li.ij. ca.de piris. In ipis ſūt terreitas ⁊ aq̄ſitas. ⁊ in nr̄a qdē terra eſt ſpecies q̄ dr̄ ſenabrud. et habet magnā capacitatē. ⁊ eſt vehemētis rotunditat ʒ ⁊ ſubtilis cortic ʒ: eſt boni color ʒ q̄ſi preuium: q̄ſi ipm ſit aqua zuccari coagulata plurimū. ſed non ꝓpter ſpiſſitudinē ſui be boni odoris valde. qd cū arbore ſua cadit ſuꝑ terram deſtruif. ⁊ iſti ſunt in q̄b⁹ nō eſt nocumē-

C tum de ſpecieb⁹ pirorum. ¶ Pira q̄ nominantur ſenia ſunt frigida in primo: ⁊ ſicca in.ij. Serabrud ꝟo ſūt temperata humida: ⁊ oēs ſpecies ei⁹ ſūt ſtiptice intrātes i emplaſtris retentiōis materiex. ⁊ qñq abſtergūt parꝝ. ⁊ eoꝝ humorē plurim⁹ et laudabilior humore

D pomoꝝ ſcḋm q dixit ruſus. ¶ Ea autē q̄ dicta ſunt ſenabrud in terra Coraſceni: abſq alijs dicta ſūt lenitiua nature: ⁊ boni chimi valde ꝯſolidāt vulnera. ⁊ ꝓprie ſilueſtria exiccata. ⁊ ſūt ꝑparatiua ſtomachi: ⁊ abſcidūt tuſſim: ⁊

E ſedāt colerā: ⁊ ſtringūt ventrē. et ꝓprie q̄ ſunt exiccata. ¶ Et i piris qdē eſt ꝓprietas faciendi euenire colicā: q̄re oportet vt bibaf poſt ipa de ydromelle cū ſpecieb⁹ q̄ ſunt vt piper et cinamomū ⁊ his ſilia. ¶ Et eoꝝ rob ꝯuenit F

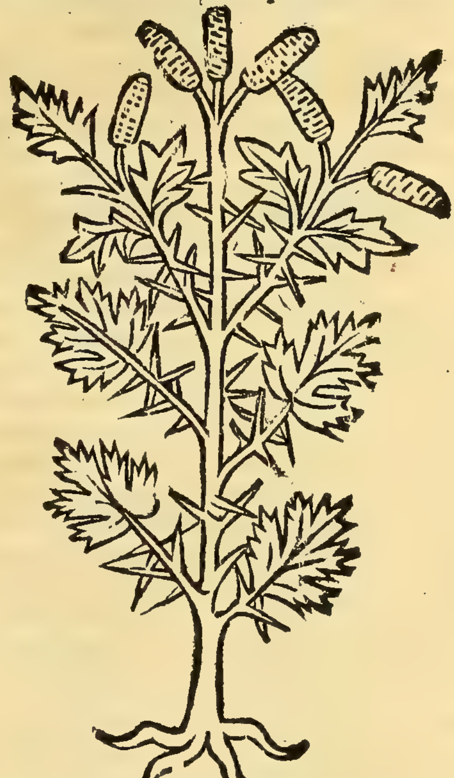
fluxui ventr ʒ colerico. Cinis ſpeciei eoꝝ vehemētis ſtipticitat ʒ ⁊ tarde maturatiōis eſt: et cura fungoꝝ mortificantiū. ⁊ qñ iſti fungi coquunf cū piris minoraf nocumentū eoꝝ. ¶ Sera.li.ag.ca. Cumechre.auct. Gal. Cumechre.i.pira. G

Subſtātia ei⁹ eſt cōpoſita ex ſuba terrea ⁊ aquoſa. Et ſi vis pōt aliter dici: q vna.ſ.eius pars eſt frigida ⁊ alia temperata. ⁊ ſapor piri ⁊ ſtiptic⁹ cū dulcedine aq̄ſa. ⁊ virt⁹ piroꝝ eſt deſiccatiuā: ⁊ ꝯglutinat vulnera ſine aliq mordicatione. Et qñ comedif fortificat ſtomachum: ⁊ ſedat ſitim. ¶ Silue- H

ſtre ꝟo eſt magis ſtipticū: ⁊ plus incoriat et corrugat ſtomachū. ⁊ iō plus ꝯglutinat vulnera: ⁊ ꝓhibet fluxum humorū. ¶ Et idez auct. I

Aben meſuay. Quādo quodcūq totū coqtur vel domeſticū vel ſilueſtre cū fungis auſert maliciā eoꝝ. ⁊ maiora ex eis ſunt fortioris ꝟtut ʒ q̄ parua. Parua aūt ſūt nutribiliora q̄ citonia. ¶ Et rob piroꝝ abſcindit fluxū K

colericū: ⁊ excoriat ſtomachū. Et pira ꝓprie generant colicā. ⁊ oportet q ſumaf poſt ipm vinū mellis factum cum ſpeciebus.

Capitulum.cclix.

PIper latine. arabice ⁊ gre. falfel. Serapion li.ag.ca.falfel.i.piper. Et ē ar

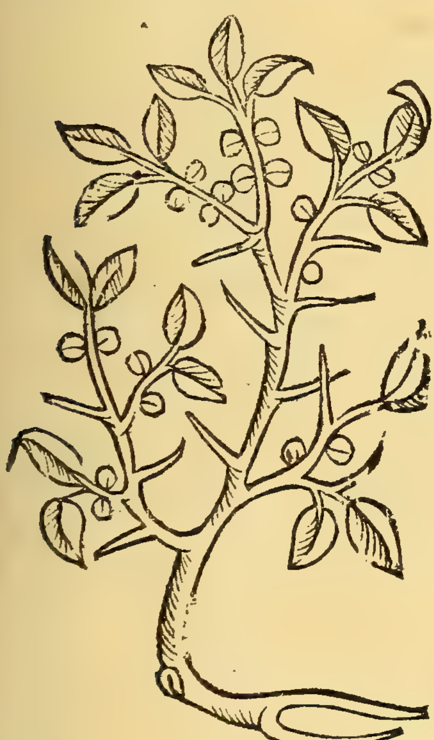
r

bor naſcēs i regiōib indie. h; ſemē qđ ſui or/
tu eſt longu; ſilē faſeolis: ⁊ elongaṫ in forma
ſua: ⁊ ē macro piper. ⁊ intra ipm ſūt ḡna pua:
ſilia gergues: q̄ qñ maturanṫ fit pip. ⁊ hoc q;
ſepaṫ ⁊ fit ſicut racem⁹ in q̇b ſunt grana par
ua/ ⁊ ſūt grana piperis. Et qñ colligiṫ pꝰecte
matuꝝ eſt piper nigꝝ. ſed qñ colligiṫ añ ma/
turationē eſt piper albū. nā color ei⁹ ē alb. et
nō recipit in colore ſuo nigredinē anteq̄ ma
turaṫ. ⁊ radix hui⁹ arborꝫ ē ſilis coſto. Eligē
dū eſt aūt ex nigro qđ ē nouū in q̄ ē ſilis fur/
furi graue ⁊ plenū. S; albū meli⁹ ē illud qđ
ñ ē rugoſū albū ⁊ ḡue ⁊ lōgū ē eligēdū illđ qđ
qñ frāgiṫ apparet deſum: hñs grana q̄ ſūt in
tra ipm inuicē iuncta: ⁊ acuti ſaporis mordi
cans linguā cū calefactōe. Radix arborꝫ hu
ius vocaṫ falſanuē. ⁊ eſt ſimilis coſto. deferṫ
ad nos ex terra indie ¶ Gal. vij. ſim. far. ca. pi
peris ſm trāſla. no. Piperꝫ radix coſto maxi
me ſm ṽtutē ſimilaṫ. Fruct⁹ ṽo ei⁹ q̇ q̇dā mō
germinat ē piper lōgū. vñ et humidi⁹ exiſtit
maturo. ſignū aūt ē hūiditatis ei⁹ ꝙ faciliter
cū imponiṫ pforaṫ. ⁊ nō cōfeſtim mordet: ſed
paulatim īcipit: pmanet ṽo multū. q̇ ṽo q̄ſi ꝑ
matur⁹ fruct⁹ albū pip eſt. acri⁹ ex ñs nigro.
id ei q̄ſi ſup aſſalū eſt. vtraq̄ āt ſufficiēter ca/
lefaciūt ⁊ ſiccant. ¶ Gal. eo. li. ⁊ ca. ſm trāſla.
ara. Sapor piperꝫ ē acut⁹. ⁊ illud qđ nō ma/
turū ē: pip albū ē: ⁊ ipm ē acuti⁹ nigro: ⁊ ma/
gis pungēs linguā: ⁊ h̄ eſt q; nigꝝ: ꝓpterea q;
maturaṫ: accidit ꝙ nō recipiat aduſtionem ⁊
deſiccatōnē fortē: q; minuiṫ acuitas illa: q̄ q̇
dē remanet i albo. Iſte nō due ſpēs ſūt deſic
catiue ⁊ calefactiue fortiter. ⁊ fruct⁹ q̇dē ei⁹
qñ incipit eē ē piper lōgū. ⁊ ꝓpter h̄ accidit ꝙ
pip longū eſt hūidi⁹ alio pipere. Et ſignū ſup
h̄ eſt ꝙ qñ elōgaṫ tp̄s ſup ipm corrodiṫ ⁊ pfo
raṫ etiā qñ teriṫ nō īuenit tritor ī ꝑncipio ſue
ɔtritiōis punctionē multā. ⁊ qñ incipit mor
dicare: nō appet mordicatio ei⁹ multa anteq̄
guſteṫ. deinde remanet mordicatio ei⁹ tp̄e nō
paruo. ſ; piper albū ē meli⁹ ſtōacho alijs dua
bus ſpeciebꝰ.

Operationes

A ¶ Sera. Radix piperꝫ ɔfert colice ⁊ dolori/
bus frigidis. Eſt ca. ⁊ ſic. eſt bona colice. ⁊ vē
toſitatib ⁊ alijs doloribꝰ fri. ⁊ ē ſimilis coſto
ſm ṽtutē. ⁊ piper nigꝝ acuti⁹ ē albo. ⁊ albū ē
debili⁹ eo. ⁊ ṽtur piperꝫ eſt calefactiua: attra
ctiua cibi: ⁊ ꝓuocatiua vrine: reſolutiua ⁊ ab
B ſterſiua obſcuritatis viſus. ¶ Et qñ ſumiṫ in
potu aut fit inunctio cū eo. aut miſceṫ in aliq̄
vnguēto. ɔfert rigoribꝰ febriū periodicaꝝ. et
ɔfert morſib venenatꝫ: ⁊ expellit fetū: ⁊ potiſ
C ſime ſi i potu ſumaṫ vł aſſidue comedaṫ. ¶ Et
qñ fit naſcale cū eo pōſt coitū ꝓhibet impre/
gnationē. ⁊ hoc ſimiliter facit aſſidue come/
ſtū. Nā iter pſtat genitale: ⁊ admiſtraṫ i lohoc
⁊ ſyrupis q̇ ſūt ɔuenīētes tuſſi et doloribꝰ pe/
ctoris. ⁊ fit linitio cū eo ⁊ melle. ⁊ cōfert ſqui/
nātie. ¶ Et qñ ſumiṫ i potu maxie cū granis
lauri aut folijs ei⁹: ɔfert tortiōib vētrꝫ. et qñ
maſticaṫ cū ſtafiſagria ⁊ cū paſſulis facit de/
ſcēdere flegma ex capite: ⁊ ipm ſedat dolorē.
⁊ ɔfortat ṽtutē digeſtiuā. ⁊ ingrediṫ i ɔfecti/
onibꝰ ſpecieꝝ q̇b vtunṫ ſani i ɔdimētꝫ ciboꝝ
ad ꝓuocādū appetitū. ¶ Et qñ miſceṫ cū pice
reſoluit ſcrofulas. Et qñ miſceṫ cū nitro ab/
ſtergit morfeā. ⁊ nō ē radix piperis zinziber:
ſicut putauerūt q̇dā. imo radix ei⁹ eſt ſimilis
coſto: q̄ quidē calefacit ⁊ mordicat linguā. ⁊
attrahit humiditatē ad os: qñ miſceṫ cū ace
to. Et linimētū cum eo reſoluit apoſtemata
ſplenis. ⁊ ſi ſumiṫ facit idē. ¶ Et idem aucto.
Aben meſuay. Proprietas piperis eſt ꝙ ꝓhi
bet impꝰgnationē: ⁊ maxime qñ ſumitur poſt
coitū. ⁊ ꝓhibet tortiōes ⁊ ventoſitates q̇ fiūt
in ſtomacho ⁊ in inteſtinis. ⁊ exiccat flegma
viſcoſum qđ aggregaṫ in pectore ⁊ pulmone
⁊ inteſtinis. ⁊ digerit cibū. ⁊ nocet febricitan
tib. ¶ Et ſi q̇s vtitur multu; pipere ꝓuocat
vrinā. Et ſi vtaṫ eo paꝝ ꝓuocat ventrē. Sca
monea eſt ɔtraria in hoc: ⁊ facit hoīem ma/
cre fieri: ⁊ deſiccat ſperma. Et in pipere albo
cū acuitate ſua eſt hūiditas q̄ auget in ſper/
mate: ⁊ mūdificat epar ⁊ ventrē ⁊ pulmonē ⁊
ſtomachū. ⁊ ɔfert morſib venenoſis: ⁊ cale/
facit neruos ⁊ muſculos ⁊ plus omī alia re.
¶ Paulus ca. de pipere. Piper eſt calidu; in
q̄rto gradu. ſiccū in ſcđo. Ubi ſciendū ne ali
q̇ erroris materia repleanṫ: ꝓpterea q; i pñti
lr̄a Serapion ⁊ Dyaſco. videnṫ cū Galieno
nō modicū diſcrepare dicētes ꝙ piper nigꝝ
acutius eſt albo. ¶ Galien⁹ vero ait: ꝙ piper
albū acutius ē nigro. ⁊ ꝓpterea ſicut ex ṽbis
Dyaſcoridis bene intuētib ⁊ auide eſt mani
feſtū ꝙ piper albū eſt duplicis generis. ¶ Eſt
quoddā piper albu;: qđ fit qñ grana minuta
q̄ fuerūt in pipere longo incipiūt ingroſſari.
⁊ vnū ab altero incipit ſepari: ſed nō fact⁹ ē
botrus vel racem⁹. ¶ Eſt aliud piper album
qđ fit cū illa grana q̄ fuerūt in ꝑdicto pipe/
re albo ſm debitā q̄ntitatē fuerint aucta: et
intra ſe totaliter ſepata: ſicut q̄ ſūt poſita in
quodā botro vel racemo. ⁊ ſūt ꝓpinq̄ matu/
ritati. Primū ṽo piper albū q̄m ſapit adhuc
natura; piperis longi: q; vicinaṫ. participat
adhuc de ei⁹ humiditate: cui⁹ gr̄a nō ē mul
tum acutum. Piper aliud albū de quo dixi/
mus: qđ eſt in medio inter maturitatē ⁊ prin

cipium generationis eſt ſatis acutum.quare cum remoueatur ⁊ elõgatur a pipere longo non participat humiditatem eius:⁊ eſt acutius ſeipſo cum venit ad maturitatem: propter quã amittit de eius acuitate. ¶Et hoc idem videmus in fructib⁹ acetoſis que ſunt in medio tempore acetoſiores.hoc etiã in ſeminib⁹ eſt videndũ:ſcʒ. Feniculis: ſinapib⁹: et ceteris ꝗ ſunt acutiores et calidiores qui ſunt in medio tempore:ꝙ q̃ ſunt in extremo Sic ergo ad ꝓpoſitum piper nigrum acutius eſt albo:ſcʒ albo quod eſt in principio generationis.ꝗ nõ habet multam acuitatem propter humiditatem quam participat:vt dictum eſt.hunc reſpectum habuit Serapion ⁊ Dyaſcorides.¶Sciendũ inſup ꝗ in maiori quãtitate inueniretur de pipere albo:niſi ꝗ inficitur ꝓpter ignem.ſed illud quod non contaminatur ab igne remanet album ⁊ non rugoſum:qđ non poteſt eſſe niſi modice q̃ntitatis:quia modicuʒ eſt illud quod ab igne impreſſionem non recipit.

Capitulum.cclx.

p Piper nigruʒ latine. arabice habelʒelim vel grana ezelem.

Operationes

¶Serapion libro aggrega.cap̃. habelʒelim A
id eſt granum ʒelin.⁊ eſt piper ethiopium vel nigroꝝ.⁊ eſt granũ pingue ĩ magnitudine ciceris:⁊ eſt citrinũ exterius:albũ interius.et habet ſaporem bonuʒ.defertur ex terra barbarie.¶Et illud quod nominatur in barbaria B
croin:eſt ſimile faſeolis in forma ſua: niſi ꝗ grana ei⁹ et cortex ei⁹ ſunt minora faſeolis. habent nigrũ colorẽ ⁊ acutum ſaporẽ ſicut piper.⁊ defertur ſimiliter a terris nigroꝝ.⁊ ſũt calida in tertio gradu.humida in pmo. ¶Et C
conferũt dolori dentiũ.¶Augent enĩ in ſper D
mate.¶Et faciunt bonũ odorem oris. E

Capitulum.cclxi.

p Piperelle latine. grece baerina.arabice baerinia.Serapion lib.aggregatoris cap̃.baerinia:id eſt piperella.⁊ eſt in figura ſicut piperis minoris figura:niſi quia eſt in colore ſuo citrina.

Operationes

¶Serapion.In ea due ſunt virtutes cõtra A
rie:ſcʒ frigiditas ⁊ caliditas.¶Et idẽ aucto B
ritate Aben meſuay.Baerina eſt granũ paruũ minus pipere.⁊ eſt in eo citrinitas pauca: ⁊ eſt odoriferũ:cuius odor ẽ ſicut odor ligni aloes.eſt calidũ ⁊ humidũ.⁊ in eo eſt abſter-

C ſſo parua.¶ Idem. Prouocat vꝛinā multā fe
tidam qñ coquitur in vino et bibitur illud vi
D num.¶ Et aufert ꝓpter hec fetoꝛem aſcello-
rum et fetoꝛem totius coꝛpoꝛis. Et operatio
in hoc eſt a tota ſua ſuba. et quando coqui-
tur radix et bibitur: cōfert ſicut piper nigrū.

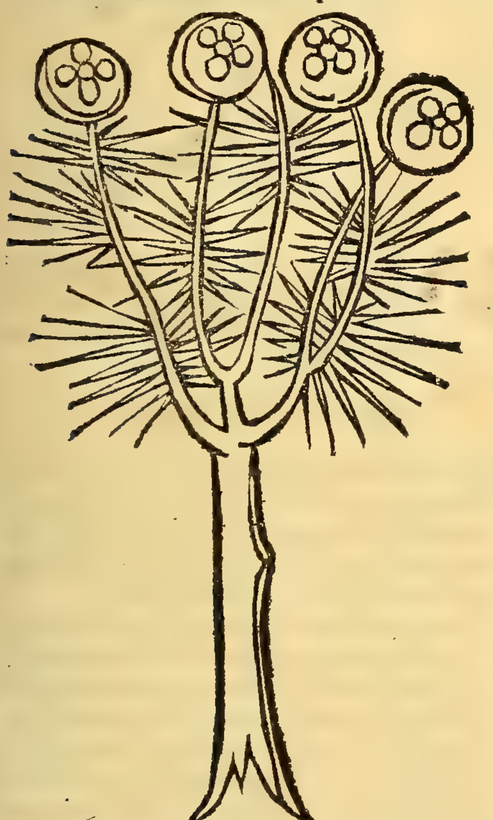
Capitulum.cccxij.

Piretrum latine. grece dentanos. ara
bice vero achiraraba: ſiue acharcha
racha. Serapion libꝛo aggre. cap̄.
Achiraraba. auctoꝛitate Dyaſco. Achirara
ba: id eſt piretrum. et eſt planta cuiꝰ folia ſūt
ſimilia folijs dauci agreſtis aut maratri. ꝛ ſti
pites ſimiliter ſicut ſtipites illius. et ſup ſti-
pitem eſt coꝛona ſimilis coꝛone aneti. ꝛ habꝫ
radicem in groſſitudine digiti.¶ Auicēna li-
bꝛo. ij. capitulo de piretro. Piretruꝫ plurimū
quod de hac planta adminiſtratur eſt radix
eius. melius eſt illud quod eſt acutum: moꝛ-
dificatiuum lingue. et magnitudo eiꝰ eſt ſm
quantitatem digiti.

Operationes.

A ¶ Dyaſcoꝛides. Pungit linguam quādo gu-
ſtatur pūctiōe foꝛti et attrahit flegma. ꝛ ideo
quando coq̄tur cū aceto ꝛ fit colutio oꝛis cō
fert doloꝛi dentiū. Et quādo maſticatur at-
trahit flegma.¶ Et quādo teritur ꝛ miſcetur
cū oleo ꝛ inungitur ꝓuocat ſudoꝛē. ꝛ confert
membꝛis ſup que vincit frigus: et conſeruat
coꝛpus a nimio frigoꝛe aeris ne noceat ei. et
amiſſione ſenſus ꝛ motus. ꝛ eſt eiꝰ iuuamen-
tum magnū in hoīe. ꝛ cōfert paraliſi ꝛ rigoꝛi
bus febꝛiū.¶ Galienus. viij. ſimpliciū farma
coꝛum cap̄. de piretro plurimū quod de eo ad
miniſtratur eſt radix eius. ꝛ ꝓprietas virtutꝭ
eius eſt ꝓprietas adurens. ꝛ pungit linguaꝫ
quando guſtatur punctione foꝛti: et attrahit
flegma.¶ Et ſedat doloꝛē dentiū qui fit a fri
giditate. ꝛ confert rigoꝛi febꝛium qñ fit inun-
ctio cum eo diſſoluto in oleo ante aduentuꝫ
paroxiſmi. ꝛ confert illi q̄ habet ſtupoꝛem in
membꝛis ante relaxationē.¶ Auicēna. Pire
trum quidā extimauerunt eſſe frigidum: ſed
nō eſt: imo calidum ꝛ ſiccum in tertio gradu.
extrahit flegma maſticatū. et virtus eius eſt
aduſtiua. Et ꝓuocat ſudoꝛem: cum ex eo cū
oleo abſtergendo inungitur coꝛpꝰ ſi miſcea-
tur cū oleo. ꝛ abſtergendo inungat̃ ex eo ꝓ-
uocat ſudoꝛem. fricatio facta ex eo ꝛ decocti
one ipſius et oleo eius. Confert mollificati
oni neruoꝝ antique: ꝛ ſtupoꝛi eoꝛuꝫ. ꝛ ꝓhibet
generatione alcuzeꝫ ab eo in quo generatur
alcuzeꝫ vehemēter aperit opilationes cola-
toꝛij: ꝛ ꝯſtrictionē nariū.¶ Et eius decoctio
ꝯfert doloꝛi dentiū: ꝛ ꝓpꝛie frigido. Et eius
acetum cōfirmat dentes motos ſi decoqua
tur cū aceto ꝛ teneatur in oꝛe ¶ Et quādo fri
catur cum eo coꝛpus ante paroxiſmuꝫ rigo-
ris cum oleo: ꝯfert rigoꝛi facto cum febꝛe et
abſq̃ꝫ febꝛe.¶ Paulus ca. eſt ſiccum in tertio
gradu. Maſticatum attrahit flegma ꝑ os. ꝛ
remouet doloꝛem ꝛ ſtupoꝛem dentium.
¶ Auerrois quinto libꝛo Colliget. ca. de Pi
retro. Eſt calida ī quarto: ꝛ de ea adminiſtra
tur radix.¶ Conſtantinus libꝛo graduū. ca-
pitulo Piretrum. Piretrū eſt in quarto gra
du calidum ꝛ ſiccum. Linguā vꝛit: ꝛ flegma
nimium attrahit. Ideoq̃ꝫ dentibus valet de
frigiditate et humiditate dolentibus.
¶ Alexander ꝛ Stephanus. Illud tritum ꝛ
cum melle potatum: epilēticis valere teſtan
tur. Collo ſuſpenſum aut naribus applicatū
ſubuenit infantibꝫ epilenticis. Cum oleo mi
xtum et doꝛſo femineo inunctum ante rigo-
ris acceſſionem venire ꝓhibet eam.
¶ Valet etiam paraliticis ac neruoꝛum mol
liciei de frigiditate ꝛ humiditate totius coꝛ-
poꝛis. Deniq̃ꝫ in coꝛpoꝛe toto ex eoꝛum per-
uncto prouocatur ſudoꝛ.

L ¶ Platearius. Piretrū eſt ſatis cōmunis her
ba in tertio gradu calida ⁊ ſicca. Radix eius
in medicinis ponitur: que in hyeme colligitur. ac
p annos quinqꝫ ſeruatur. Piretruꝫ debet eligi
cōtinuum ⁊ nō pforatum ſaporē habens acu
tum. ⁊ cum frāgitur nō pulueriſatur. Acumen
eius nō ſtatim pcipitur: ſed debet aliquantu
lum maſticari ⁊ in ore teneri. Quod cōtingit
propter eius leuitatē: vel ſubſtantie ſolidita
te. Virtutē habet diſſoluendi: cōſumēdi ⁊ at
M trahendi. ¶ Gargariſma factū ex vino dulci
decoctionis eius. cerebrum a ſuperfluitate fle
gmatica mūdificat: ⁊ humores vite cōſumit
N ¶ Inter dentes maſticatū dolorē tollit den
tium: ⁊ ſtomachi reumatiſmū. Maſticatū qꝫ
lingue paraliſim ſoluit. Contritum in vino ⁊
oleo decoctum ⁊ ad loca paralitica et poda
grica cathaplaſmatū valde proficit.

Capitulum. ccclxiij.

Pinus latine. grece Caldariſ cochia vel azet. Arabice Cinobar. Serap. libro aggregatoris cap̄. Cinobar: id eſt pinus arbor. Et eſt maſculus ⁊ femina. Maſculus nominatur azet vel cinobar. ⁊ non facit fructū magnū: ſed de ſudore extrahitur pix: vt patet in littera pix. ⁊ ibidem inuenies eius virtutem. ⁊ cum ligno fit lumen. ⁊ eſt illud quod vocatur teda vel zappinus. Et femina eſt illa que facit fructū magnū. ⁊ de ea eſt magna ⁊ parua. ¶ Et idem auctoritate Galieni. Minor eſt in ſapore ſicut ſapor maioris. ⁊ eſt in ea aliquantulū amaritudinis ⁊ acuitatis. ⁊ virtꝰ eius eſt calida cum acuitate ¶ Et idem aucto. Iben Meſuay. Magne ex pinis ſunt calide in ſecūdo gradu: ſicce in primo. Que cum bibuntur cum rob mūdificāt humores groſſos ⁊ viſcoſos qui ſunt in renibus ⁊ veſica. ¶ Et idem auctoritate Dyaſcoridis. Calidaris vel calicaris eſt fructus pinus maior: ⁊ nominatur cochia.

Operationes

¶ Serapion. Pinus maior ꝯfert ſaniei ī pe A
ctore: ⁊ oibus qbus cōuenit educi ſaniē a pe
ctore. ⁊ facit expuere ſanguinem. ⁊ quādo in
funditur in aqua: recedit acuitas et punctio
que ſunt in eo: ⁊ elongatur a mordicatione. Et
tunc eſt cōglutinatiuus: ⁊ medius inter qua
litatem calidam et frigidā: ⁊ inter ſubſtantiā
aqueam et terreā. ⁊ ſubſtātia aquea in eo eſt
pauca. ſed fructus qꝫtum ad nutrimentū eſt
dure digeſtionis: ⁊ nutrit corpus nutrimen
to forti. ¶ Idem aucto. Dyaſcoridis. Quan B
do comeditur et bibitur cum ſemine cucume
ris ⁊ rob ꝓuocat vrinā. ⁊ cōfert ardori renū ⁊
veſice. Et quādo bibitur cum ſucco portula
ce: ſedat mordicationē ſtomachi: et reddidit
debilibꝫ fortitudinē: ꝯfert deſtructiōi humi
ditatis ¶ Et qñ accipitur ex ſuccu pini ſicut re C
cens: ⁊ teritur et coquitur cum rob: ⁊ accipiūtur
de ipſius decoctione. ʒ. iiij. qualibet die cō
fert tuſſi antique ⁊ vlceribꝫ pulmonis.
¶ Idem auctoritate Galieni. Minor ex eis D
nominatur calidaris. Virtꝰ eius eſt calida et
abſtergit. ſapor eſt ſtipticus: amarꝰ: acutꝰ: et
cōfert ſputo venienti a pectore ⁊ pulmone: ⁊ ē
ſtiptica: et cōfert tuſſi ⁊ doloribꝫ pectoris qñ
ſumitur ſola aut cū melle. ¶ Et idem auctori E
tate Iben meſuay. Magne ex pinis ſunt ca
lide in ſecundo gradu: ſicce in pmo. Que qñ
bibuntur cū rob: mundificāt groſſos humores
⁊ viſcoſos q̄ ſunt in renibꝫ ⁊ veſica. ⁊ confert
ſaniei eorum ⁊ lapidi. Reſina eius deſiccat ⁊
calefacit. ⁊ eſt dyaforetica. Pro qua lege ca
pitulū reſina. ¶ Et idem auctoritate Galieni F
Cortex ⁊ folia pini que eſt minoris: q̄ eſt no
minata calidaris. habent in ſe virtutē ſtipti
cam: que curat tenaſmonem quādo apponitur
ſicut emplaſtrum. ⁊ nō eſt medicamē melius
in hoc. ⁊ quādo bibitur ſtringit ventrem. ⁊ eſt
conferens cōbuſtioni aque bulientis. ⁊ ſimi

liter cortex illius ſpeciei que dr cochia. ⁊ eſt
maſculus cõſimilis in virtute: niſi qꝛ virtus
eſt ei debilior ꝟtute illiꝰ. ſed folia iſtaꝝ arbo
rū q̄ qꝛ ſunt magis humida cortice ipaꝝ: ha-
bent in ſe virtutē qua incarnant ꝑcuſſione.
G ¶ Sed pini magne. Virtus folioꝝ ⁊ cortic;
eſt fortis in omībꝫ iſtis. ſed fumus q̇ eleua-
tur a ligno pini confert multum fluxui pilo-
rum palpebrarum: ⁊ corruptioni lachrymа-
rum: ⁊ curſui lachrymarum ab eo.
H ¶ Cortex arboris pini minoris et cortex co-
chie: ⁊ eſt ac;: omēs ſunt ſtiptice. et cõferunt
patientibꝫ tenaſmonem quādo teritur ⁊ pul
ueriſatur ſupra locum. et quādo de ipſis mi-
ſcetur cum litargiro ⁊ puluere olibani ꝯfert
vlceribꝫ que apparent in corpore ⁊ cõbuſtio-
nibꝫ ignis. et quādo cõficitur cū cera diſſolu
ta cum oleo mirtino: conſolidat vlcera que
dicuntur formice ne augeantur in corpore. ⁊
fit cum eo fumigium matrici: ⁊ expellit fetū
mortuum et ſecundinā. Et quādo bibiť ſtrin
git ventrem: ⁊ mouet vrinam.
I ¶ Galienus. vij. ſimplicium farmacorum ca
pitulo de pinea. ſm tranſlationem grecam.
Comi fructus: id eſt pinea quam ſcrobiliam
nominãt. tota quidem viridis. habet q̇d ama
ritudinis ⁊ acredinis. ⁊ propterea quidē em-
picis et aliȷs quicunq; indigent ea q̄ ſm pul-
monem et torace faciliter extuſſire ⁊ expur-
gare idonea eſt. eſibilis vero fructus eiꝰ. Eſt
quidem cibus difficile digeſtibilis et fortis.
eſt autem ⁊ vt farmacum: ⁊ ad leniendū aſpe
ritates idoneum. ⁊ maxime quando in aqua
infuſus: diſpoſuerit in eo totam quantā ha-
bet acredinem. Reliquum enim om̄e immor-
dicaciſſimum fit. in medio enim calidū et fri-
gidum equaliter conſiſtens ex aquoſa et ter-
reſtri ſubſtantia habet craſim. acetoſa autem
minime participat.
K ¶ Et idē in libro de cibis capitulo de pinea
Magne ex eis euchimie ⁊ groſſe chimi ge-
neratiue. Et ideo nutriunt corpus nutrimen
to forti: nõ tamen bene digeſtibili.
L ¶ Auicenna libro. ij. ca. de pino. Virtꝰ corti-
cis maioris fortior eſt. Et cortex eius que no
minatur ſuſine eſt debilior. In cortice eiꝰ eſt
ſtipticitas plurima. ⁊ vermis q̇ exiſtit in ipſa
eſt in virtute cantaridis. Cortex eiꝰ confert
vlceribus cordicalibus. ⁊ in ipo eſt virtꝰ cõ-
ſolidatiua: ⁊ in cortice ipſius eſt de ſtipticita
te quod ꝑuenit ad hoc vt ſanet abraſionē q̄n
ſuper ea ponitur vt emplaſtrum.

Capitulum. cccl x iiij.

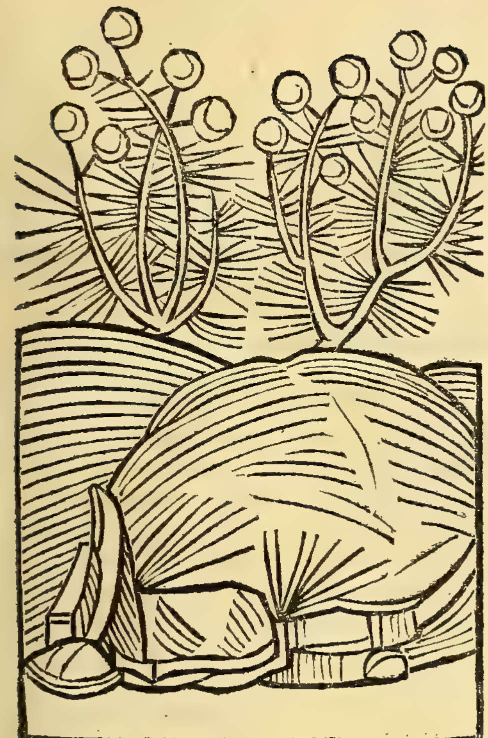
Pimpinella. Pandecta Pimpinella ē
herba multū ſimilis ſaxifrage. Vn
de verſus. Pimpinella pilos ſaxifra
ga non habet vllos.

Operationes

¶ Virtus eiꝰ eſt q̄ abſtergit ⁊ fortificat ⁊ mū- A
dificat epar ⁊ renes q̄n in eis ſunt opilatio-
nes. ¶ Quādo bibiť de radice eius quātitas B
amigdale a mulieribꝫ que nõ bene purgãtur
in partu mūdificat eas per menſtrua.
¶ Et quādo bibitur cum vino: confert dolo- C
ri ventris ⁊ yctericie ⁊ dolori veſice ⁊ renum.
¶ Et quādo coq̇tur cū vino ⁊ bibitur ſtringit D
ventrem. Et quando bibitur ex ſemine eius
cū vino ſtiptico cõferunt fluxui ventris.
¶ Radix pimpinelle ꝓſeruat a peſte maſtica- E
tam: ⁊ in collo ſuſpenſum. Itē abſtergit veſti
gia nigra in cute. Confert podagre.
¶ Radix pimpinelle maſticata longo tempo F
re apparet in ea acumē cū pauca amaritudīe
et cum acredine. propterea igitur diuretica
⁊ vrinarum prouocatiua.

Capitulum. ccclxv.

G

PEridemon.·Pan. Peridemon grece velliceos vel exacãton.arabice gri-math.latine Caprifoliũ.i.mr̃ ſiluaꝝ.

¶ Operationes

A ¶ Dyaſc.ca.liceos vel exacãton fo.ſũt buſſo ſilia atq̃ʒ ſpinoſa.gñna ei⁹ viridia.⁊ cũ matura uerint ceraſis ſilia. Naſcit̃ i ſiluoſis locꝫ cui⁹ fo.⁊ gña ⁊ radix i vnũ ꝯtũdunt̃:⁊ cũ aq̃ dulci coquunt̃ vſq̃ʒ ad groſſitudinẽ Hec aq̃ ẽ deſic catiue ꝟtutꝫ:⁊ ex ꝯrijs cõpoſita.qꝛ ſcꝫ ẽ extenuatoria.digeſtoria ca.⁊ fri.ſtipticã hñs vim. et iõ diaforeſim facit. ¶ Facit autẽ ad herpe-

B tas:⁊ ad vlcera epatis ⁊ ad parotidas.et putrida vlcera ex ſucco fruct⁹ ei⁹ fit licium.p q̃ lege ca.licium ſuperius de.l.cclxv.

¶ Capitulum.ccclxvj.

PInaria latine.grece ſcalones. arabice Daixoff. Sera.lib.ag.ca. Daixoff eſt ex ſpeciebꝫ pineaꝝ.fo.ei⁹ ſũt ſilia cameleonti albe:niſi q̃ꝛ ſunt nigriora.et hꝫ virgã longã folijs plenã.⁊ ſup ipm ẽ capitellũ ſpinoſum.et hꝫ radicẽ nigrã ⁊ groſſam. ⁊ eſt qõ de ipa planta adminiſtrat̃. Gal. Virtus eius eſt q̃ calefacit in.ij. gra.in vltĩo ei⁹. ⁊ in pncipio ſcdi:⁊ deſiccat in.iij. Planta illa comeditur recens ſicut ſparagus.

¶ Operationes.

¶ Galienus. Prouocat vrinam multam fetidam quãdo coquitur in vino ⁊ bibitur illud A
vinum. ¶ Et qñ coquit̃ radix et bibit̃:aufert B
fetorem aſellarũ ⁊ fetorẽ totius corporis.

Capitulum.cclxviij.

Pſilliũ latine.grece pipſilliũ. arabice bazaracbona vl'beſtercaton. Sera.li.ag.ca.Bazaracbona au.Dyaſ. Bazaracbona:id eſt pſilliũ:eſt herba hñs folia piloſa.virgas hñs lõgas mẽſura vnıꝰ palmi ⁊ tota herba piloſa. Et exitꝰ ramuloꝝ eorũ ẽ a medio virge.⁊ ſunt ĩ ipo capitella duo vel tria rotũda.in qbꝫ eſt ſemẽ ſimile pulicibꝫ nigrũ ⁊ duꝝ.⁊ ẽ illud qð ex eo admĩſtraẽ. Galie.viij.ſim.far.circa finẽ ca.de pſillio ẽm trãſlationẽ grecã. Pſilliũ ſemẽ eiꝰ maxie vtile ẽ ex ſcðo gradu infrigidantiũ.ex cõplexiõe vero q̃ eſt ẽm ſiccationẽ ⁊ humectationẽ mediũ eſt qðdã ⁊ moderatũ. Dyaſ. ẽm trãſla. grecã ca.de pſillio. Pipſilliũ aut quinofolion quẽ ſiculi dicũt criſtalliũ.aut ſquinnomella: folia hꝫ carnopoclion ſilia ⁊ aſpa. Virgã hꝫ duobus palmis longã.cuiꝰ frutex piloſus ſpinoſa eſt.coma eiꝰ a medietate incipit virge.in q̃ capitella duo vel tria ſunt cõſtricta. in qbꝫ ſemen ẽ pulicibꝫ ſil'e nigrũ ⁊ durũ.naſciẽ in cãpis. Aui.li.ij.ca.de pſillio. Pſilliũ q̃dẽ ẽ duorũ modoꝝ:hyemale ⁊ eſtiuũ.et potio cuiuſlibet eorũ ſit pondus.ij.ʒ.meliꝰ eſt illud qð eſt magis groſſum.qð ſubmergiẽ in aq̃ fri.eſt et hu.in.ij.gra. Pli.ca.de pſillio. Pſilliũ herba eſt ſilis ambꝛe:faciẽs ſemĩa ſicut ſemina lini ſed miora ⁊ ſubnigra q̃ſi tendentia ad purpureitatẽ.q̃ꝝ ſemẽ eſt melius qð ſubmergitur in aq̃.dicta ẽ herba ſic:eo ꝙ ſemen ſimile pulici habeat.⁊ iõ iſta herba ſic dꝛ infra a q̃buſdam pulicaris:eo ꝙ ſemẽ factũ ẽ ad ſilitudinẽ pulicis.vnde pſillos.i.pulex. Johẽs meſ.ca.de pſillio. Pſilliũ eſt de alterantibꝫ cõplexionẽ ⁊ ſolutionẽ facientibꝫ.⁊ eiꝰ ſolutio fit ꝓꝛie lambꝛificando. Eius aũt aliud ẽ albũ.aliud ſubnigrũ.aliud ad purpureitatẽ declinãs. Melius eſt qð eſt cõpletũ ⁊ groſſuꝫ.⁊ eſt grauius ⁊ ſubmergiẽ in aq̃.cõpoſitũ ex duabꝫ ſubſtantijs q̃ ſeparari poſſunt:inter quas eſt coꝛtex ſeparans. Eſt enĩ duplex in eo ſuba:ſcꝫ Medullaris.⁊ ẽ in ea ſubſtãtia expanſa ſupꝛa coꝛticem ipſius.ſubſtãtia autẽ interioꝛ medullaris ca.eſt ⁊ ſic.in.iiij.gradu.⁊ eſt acuta vehemẽter.inciſiua:rubificatiua ⁊ vlceratiua. ⁊ ẽ de genere veneni. Subſtãtia aũt eius exterioꝛ ſupꝛa coꝛticem eſt ex multũ infrigidantibꝫ. Et dixit Ruffus. Eſt fri.⁊ hu.in.iij.gradu.et exceſſit. Et dixit Dyaſco. Eſt in ſecũdo.⁊ eſt verius. Jnquit enĩ Hypocras in epidimijs. Non enĩ eleuaẽ res frigida iuncta cum humida ſupꝛa ſcðm gradũ. Et dixit Galienꝰ. Humida res nõ tranſgrediẽ metã vſq ad quam poteſt extendi regimen hoĩs.ꝓpter qð non inuenimus humidũ eſſe cauſaꝫ doloꝝ inq̃ntuꝫ humidũ.ſed inq̃ntuꝫ poteſt eſſe cũ materia:q̃ quantitate ſua moueẽ ad ſolutionẽ cõtinuitatis. Quod ex eo conquaſſatuꝫ eſt cũ aqua fontiũ frigida.⁊ fit muſcilaginoſum ⁊ bibiẽ ſicut eſt.⁊ ꝓꝛie cũ oleo violarũ aut ſyrupo violarum ſoluit ventrem.quod autẽ ex eo frixũ eſt ⁊ conquaſſatur cum oleo roſaꝝ:eſt medicina fluxus ventris ⁊ diſſinterie. Contrituꝫ autem nullo modo potui ꝓpinandum eſt. occultat enim cõtritio ſubſtantiaꝫ eius.medulla rem vlceratiuam ⁊ excoꝛiatiuam.

Operationes

¶ Serapion aucto. Dyaſ. Habet virtutẽ infrigidatiuã quando fit emplaſtrum cum eo ⁊ oleo roſaꝝ ⁊ aceto ⁊ aqua:⁊ cõuenit doloꝛibꝫ iuncturarũ ⁊ apoſtematibꝫ que fiũt in radice auris ⁊ cõcuſſioni neruoꝛum. ¶ Et qñ fit emplaſtrum ad ramicẽ puerorũ:⁊ ad eminentiã vmbilici infantium:curat eos.cõuenit ad ſodam cum oleo roſaꝝ ⁊ pauca aqua ⁊ aceto.

¶ Et qñ opoꝛtet ex eo fieri emplaſtrum:accipiatur de eo quantitas aliqua ⁊ teratur ⁊ infundatur in agua.⁊ qñ inſpiſſata fuerit:aqua ipa nõ extendatur:⁊ fiat emplaſtrũ. qm̃ ipm infrigidat infrigidatione foꝛti:⁊ ſtringit ⁊ aufert lacrimas oculoꝝ.⁊ cõuenit obtalmie calide et doloꝛi capitis qñ infundiẽ in aqua linita penna.fronti apponiẽ.⁊ quãdo aqua eiꝰ bibitur cum zuccaro:extinguit feruoꝛeꝫ acutarum febꝛium ⁊ ſitim:⁊ ſoluit ventrem. ¶ At idem auctoꝛitate Aben meſuay. Sedat doloꝛes pungitiuos ventris.et lenit aſperitatẽ vlcerum ⁊ inteſtinoꝛuꝫ.⁊ abſcindit tenaſmon ⁊ cõuenit doloꝛi capitis qui fit a caliditate.⁊ ſuccus folioꝛũ eius eſt ex medicinis laxatiuis ꝓpter frigiditatẽ ⁊ humiditateꝫ q̃ ſunt in eo.⁊ cura nocumẽti eius ẽ cũ medicinis ca.⁊ ſic. ¶ Et idẽ auc. Habix. Semen pſillij eſt ſicut coꝛiandrũ humidũ.qñ daẽ ex eo parũ.ſedat inflationẽ colere:⁊ ebulitionem ſanguis ca.aduſtionẽ fe.calidaꝝ acutaꝝ. Et ſi daẽ in potu de muſcillagine eiꝰ ꝯuenit habẽtibꝫ hirſen:⁊ ſedat ſitim eoꝝ magnam:⁊ laxat q̃dem ventrem. ¶ Et ſi datur in potu crudum ⁊ aſſatum ſtringit ventrem.ſimiliter etiã faciũt ſemina lini ⁊ ſemĩa marrubꝝ:et grana mirti:et ſemen poꝛtulace:⁊ ſemẽ ozimi.laxant enĩ cruda ⁊ ſtringũt aſſata. Et quãtitas eiꝰ que daẽ de pſillio eſt.ʒ.ij.infuſo in aq̃ donec egrediaẽ muſcillago eius:et bibatur cum zuccaro albo:aut cum iulep. ¶ Et folia pſillij quando emplaſtrantur ſup apoſtemata in pꝛincipio

aperitionis eoꝝ refrigerant ea.et ſi pote-
tur ex eo parũ: cõuenit egritudinibꝫ que fiũt
a ſanguine.⁊ nimis ex eo acceptum inducit
ſincopim in ore ſtomachi: ⁊ fortaſſe occidit:
quoniam nimium ex eo eſt venenum.
D ¶ Et cura eius eſt ꝙ deť in potu mel bullitũ
cũ aqua calida et aqua aneti ſicci. Joh.meſ.
Pſilliũ conquaſſatũ cum aqua fri.ſicut dixi
mus ſolutiõe educit colerã.⁊ ɔuenit fe.multe
inflãmatiõis ⁊ ſiti vehemẽte ca.⁊ ſedat inflã
mationem ſpiritualiũ: ⁊ lenit pectus.
I ¶ Et conquaſſatũ ſicut diximus ɔuenit flu-
xui colerico ⁊ diſſinterie: ⁊ fluxui mẽſtruali.
⁊ ꝓprie poſt potũ ſcamonee et medicinarum
acutarũ. Doſis eiꝰ a.ʒ.i.vſqꝫ ad tres. timeat
autẽ ipm habens debilitatem viſcerum.
K ¶ Auicẽna. Quod ex eo frixũ ⁊ inuolutũ in
oleo roſaꝝ: ſtipticũ eſt ⁊ ſedat dolorem more
emplaſtri ſuppoſitũ cum aceto. Adminiſtrať
etiã conquaſſatũ cum aceto ſuꝑ apoſtemata
calida: ⁊ formicam ⁊ heriſipilã.⁊ ꝓprie q̃ ſunt
ſub aure ⁊ ſuꝑ flegmatica: fit ex eo emplaſtꝝ
tenſioni neruorum: ⁊ ipſorum ſpaſmo ⁊ poda
gre. et doloribꝫ iuncturaꝝ ca.cũ aceto ⁊ oleo
roſarum conuenit ſiti vehemẽti colerice.eiꝰ
quod ex eo frixum eſt pondus.ij.ʒ.⁊ inuolu-
tum in oleo roſarũ ſtringit ⁊ conuenit diſſin
terie: ⁊ ꝓprie infantiũ: ⁊ quod ex ipo muſcilla
ginoſum eſt.⁊ ipa muſcillago ipſius cũ oleo
violarum ſoluunt.ſi bibatur ⁊ tũc ſedabit in
flãmationem febrium acutarum.

Capitulum.ccclxviij.

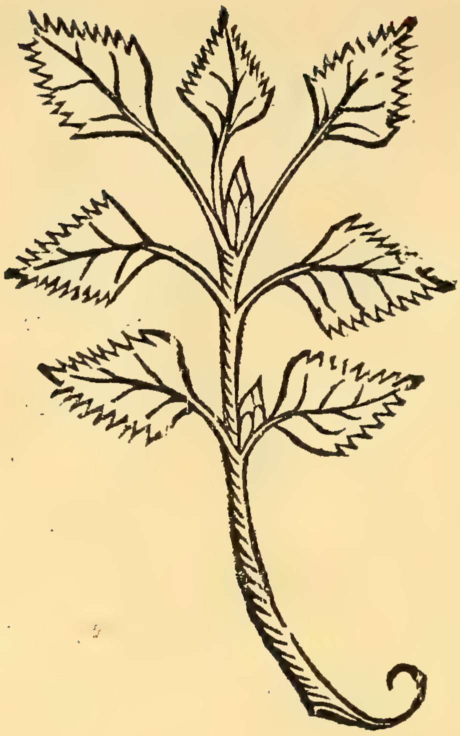
POlegium. Dyaſcorides. Polegium
omnibꝫ eſt notũ. Huius virtus ter-
mantica eſt. Ex herbario. Polegiũ
maſculus eſt ⁊ femina. Maſculus florẽ ha-
bet albũ. Femina rubeũ vtrũqꝫ. ¶ Plateariꝰ
Poleum calidũ eſt ⁊ ſiccum in tertio gradu:
cuius virtꝰ cõſiſtit in folio ⁊ ĩ flore. Tempo
re florum colligitur: ⁊ ꝑ annum ſeruatur.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Polegiũ calefacit nimis ⁊ extenu
at de torace ⁊ pulmone pingues et viſcoſos
humores facile ꝑ os ſpuere facit. Nauſeam ⁊
morſum ſtomachi cũ puſca bibitũ ſeparat ni
gram colerã ꝑ ventrem deponit.cum vino bi
bitum morſibꝫ venenatis occurrit.
B ¶ Siccum et combuſtum gingiuas confir-
mat cum polenta adhibitum omnibꝫ tumori
bus vtile eſt. Solum impoſitum medeť po-
C dagricꝭ. ¶ Cerotis mixtũ papulas limpidat
Spleneticis impoſitũ cum ſale prauos hu-

mores exurit. In balneis infricatum pruri-
ginem tollit. Fomento tumores ſtericos mi
tigat. Odor eius nauſeam prohibet.
¶ Tuſſientibꝫ prodeſt.⁊ eſt diureticum valde D
Huius genera duo ſunt.ſcilicet maſculus q̃
florem generat album: ⁊ femina purpureum.
¶ Platearius. Polegium valet contra frigi E
dum reuma. Vinum decoctionis eius ɔtra
frigidam tuſſim ex glutino vel aquoſo humo
re.contra dolorem ſtomachi ex frigiditate ⁊
ventoſitate. ¶ Ex herbario. Si infans ĩ vte F
ro mortuus fuerit: huius tres rami recentes
triti: ⁊ in vino veteri potati mire ſanant. Va
let ⁊ ad veſice vel calculi ⁊ ad cordis pectorꝭ
ſtomachi toracis ve dolorem. ¶ Pliniꝰ libro G
decimo. Magna eſt cũ menta ſocietas ad re
creandos animo defectos. Ad oris vlcera-
tionis ⁊ ad tuſſim efficax habetur.
¶ Flos recentis incenſus pulices odore ne H
cat. Ad hyemem cum ſale eſt vtile. Eſtate ca
lores ſedat.
¶ Macer. Feruida pulegij vis ſiccaqꝫ diciť I
eſſe. Tertius a medici datus eſt gradus hu-
ic in vtroqꝫ. Sepius hanc herbã ſi pregnãs
ſumit abortit. Menſtrua deducit cum vino
ſumpta repente. Hocqꝫ modo tardas hec ex
trahit herbas fecundas ⁊c.

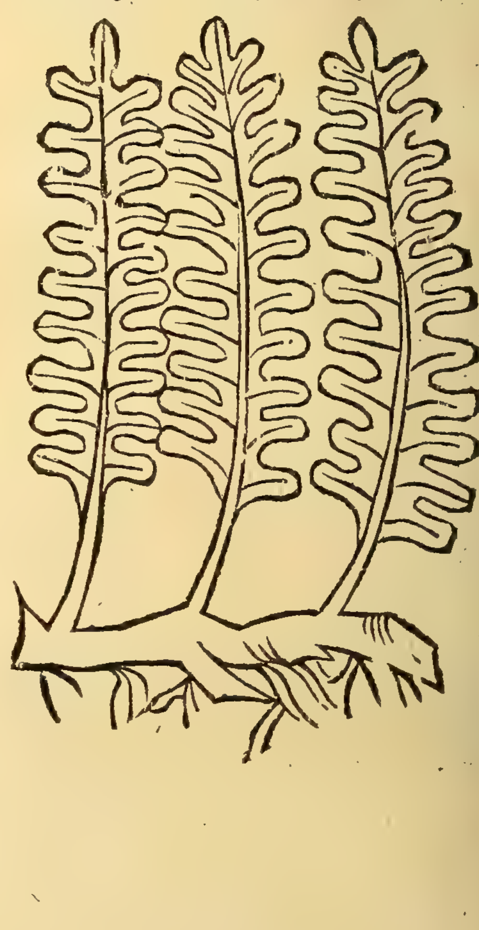

Capitulum.cclxix.

Populus arbor. Pãdecta. Popul⁹ arbor duas hʒ ſpẽſ.vñ Dyaſ.duo facit capl'a. Unũ ſic incipit. Popul⁹ quã leuce dicũt ⁊c̃. Aliud ſic Agiros.i. Popul⁹ arbor quã alij leuce vocãt ⁊c̃.in fine ca. Aliq̃ inq̇t ꝓhibẽt arborꝫ ei⁹ lacrimũ in oꝛidanũ diſtillatũ ſuccinũ facere.i.karabe ⁊c̃. Auicẽ.ſilr facit duo capl'a. Unũ qꝺ incipit haur romanũ volens dicere agiros: vt Dyaſ.dicit. Aliud akaroſa. Pli.tria gñ̃a ppl'i facit: alba: nigra.⁊ q̄ limbica vocaẗ mĩma folia nigerrima alba folio bicolor ſupne cãdicans: inferiori ꝑte viridi hinc nigra. q̄ iuuẽta circinate rotũditatꝫ.fo.ſũt vetuſtiora ĩ angulos exeũte ecõtrario edere anguloſa rotũdanẗ. Yſi. Populus dicta ẽ: eo ꝙ ex ei⁹ calce multitudo naſcaẗ: Cui⁹ gen⁹ duplex. Nã altera ẽ alba.altera nigra. Alba ppl's dicta ẽ: qꝛ fo.ei⁹ vna ꝑte ſũt alba.altera viridia. Eſt g̃ bicolor hñs q̄ſi noctꝫ ⁊ diei notas. Generat etiã reſinã: q̄ electrũ noĩaẗ circa oꝛidanũ fluuiũ.vel vt alij memoꝛanẗ ĩ finibꝫ ſyrie. Ambro. Bicolor ẽ ppl's arbor vicʒ coꝛonis vmbroſa victricibꝫ. Pli. li.ij. Mõtes amat ppl's ſicͭ ⁊ bux⁹.nec niſi in aq̄ſis ꝓuenit ppl's.ſicͭ nec ſalix nec aln⁹. Unitas ꝓ foliorum cuiuſq̃ꝫ ꝑmanet ĩ ſuo gñe.ꝑter q̄ʒ populo ⁊ edere. Tria ſũt ppl'i gñ̃a.vicʒ alba ⁊ nigra ⁊ q̄ limbica appellaẗ minima folio ac nigerrima fungiſq̃ꝫ enaſcẽtibꝫ. Hec etiam mens eſt Auicẽne ⁊ alioꝛum autoꝛum.

Operationes

¶ Dyaſco. Populus arbor calefacit ⁊ humectat mediocriẗ. Cui⁹ cortex bibita iſthiadicis medeẗ.⁊ ſtrãguirijs ſubuenit. Multi etiam dicũt ꝙ eadẽ bibita eſt rene vel vrina burdonis gñ̃are nõ ꝑmittit. ¶ Eius folia bibita poſt purgationẽ mẽſtruoꝝ ſil'i mõ ↄceptũ nõ admittũt. Succ⁹ folioꝝ ei⁹ doloribꝫ auriũ ſubuenit. ¶ Succus ſemĩs ei⁹ melle mixt⁹ caligines oculoꝝ detergit. Itẽ folia cũ aceto cathaplaſmata podagricꝫ medenẗ. ¶ Semẽ ꝓo cũ aceto bibitũ epilẽticos curat. Reſina ei⁹ virtute calidior eſt.⁊ malaginatibus vtiliter miſceẗ. Aliq̇ etiã ꝓhibẽt hui⁹ arborꝫ lacrimũ rodanũ diſtillatũ ⁊ coagulatum ſuccinum facere.quod tritum ac bibitum ſolutiones ventris cõſtringit ⁊ ſtomachũ reficit Ac fluorem ſanguinis reprimit. ¶ Conſtantinus. Populus calida eſt ⁊ ſicca ĩ ꝑmo gradu.aliquantulum habens ponticitatis. Coleram rubeã purgat. Prodeſt eis qui doloꝛẽ habent in capite. aut apoſtema vel ydropiſim.conſtipatos etiam ventres purgat.

Capitulum.cclxx.

P Olipodiū latine.grece dipteris.arabice biſ beyg.vel biſte vel filicica. Sera.li.ag.ca.biſ beyg auct. Dyaſ. Biſ beyg.i.Polipodiū eſt plāta naſcēs in rupibꝫ ⁊ ī ſaxis ⁊ in muris hūidis antiq̄s ⁊ ſup ſtipites.⁊ iuxta radices antiquaꝝ arboꝝ maxime quercꝰ:cuiꝰ longitudo ē vniꝰ palmi.et eſt ſil'is herbe decē baracos.⁊ ſup ipm ſūt pili:⁊ eſt alta:ſed nō eſt exaltatio eiꝰ ſubtilis ſicut baracos.⁊ hꝫ radices ſup q̄s ſūt pili a q̄ egrediunt̄ rami.⁊ radix eſt ſil'is aiali q̄ttuordecim pedū:qđ nominat̄ ſcolaca:id eſt ſcolopendria.⁊ groſſitudo eius eſt ſicut digitus.⁊ color eius interiꝰ eſt viridis ad albedinē declivis ⁊ dulcis ſaporis.⁊ eſt illa q̄ cedit ī vſuꝫ medicine. Dyaſ.ca.de polipodio. Polipodium naſcit̄ in parietibꝫ humectis ⁊ circa radices arboꝝ vetuſtaruꝫ in quercubꝫ. Radices ſunt illi aſpere ⁊ illigate ſicut polipus.groſſitudinē digiti habētes. Roſa vero deintꝰ viridis ⁊ ſubalbida apparet. Piniꝰ ca.driopteris vel dipteris in arboribꝫ naſcit̄ filici ſimilis tenui folioꝝ ſub dulcium inciſura radice hirſuta:⁊ cetera. Hoc nomē videt̄ cōpoſitū ex drio qđ eſt quercꝰ:⁊ pteris q̄ eſt filix.driopteris ſcripſit Stephanꝰ.⁊ aliq̄ dicūt q vocatur filix maſculus.ſed filicē femina inuenies ſupius de.f.in ca.cc. Gal'.viij.ſim far.cap. de polipodio.in ſapore eiꝰ eſt dulcedo et ſtipticitas. Virtus eius eſt q̄ deſiccat deſiccatione forti ſine mordicatiōe.⁊ eſt laxatiua.et habet vim putrefactiuā vnde ⁊ pilos nudat.

Operationes

A ¶ Johānes meſue.ca.đ polipodio. Polipodiū eſt radix plante:cuiꝰ ortus eſt ſup arbores ⁊ ſup lapides. Et vocauit eā grecus filicem arboris.⁊ illud qđ naſcitur ī lapidibꝫ humiditatē habet ſupfluaꝫ indigeſtam faciens ventoſitatem:ſubuerſionē ⁊ nauſeā. Verum melius ex eo eſt arboreum.et ꝓprie qn̄ naſcit̄ ſup arborem portantē glandes.⁊ eſt cū ꝓprietatibꝫ bonis.⁊ ꝓprie qđ eſt groſſium ſolidum ⁊ nodoſum:⁊ cuius color participat aliq̄d nigredinis ac rubedinis:ſed parū:⁊ cuius confractum eſt ſicut color fiſtici:⁊ in quo eſt aliq̄d ex aromaticitate.aliud eſt in cuiꝰ ſapore eſt dulcedo cū inſipiditate derelinquēs in guſtu aliquid ex amaritudine vltimo:⁊ qđ eſt recens.

B ¶ Et idē auc. Dyaſ.ca.eſt in.iij.ſic.in.ij Et idē auc. Haly ca.eſt et ſic.in ſecūdo reſolutiuū humiditatū groſſarū ac viſcoſaꝝ.⁊ exſiccatiuum:⁊ abſterſiuum ⁊ reſolutiuum.⁊ eſt ex maxime deſiccantibꝫ ⁊ extenuantibꝫ corpus.⁊ facit ſubuerſionem ⁊ nauſeā.⁊ eſt eius operatio debilis ⁊ tarda:⁊ tollitur ab eo nocumentū primū:adminiſtrādo illud cū aqua mellis:⁊ aqua paſſularum ⁊ c.

¶ Et idem auct. Humay coquit̄ cū iure gallorū ⁊ gallinaꝝ:⁊ fit ſolutiuū bonū.⁊ ſimiliter cū aqua caſei:⁊ fit ſolutiuū conueniens.⁊ auferunt ei nocumentū ſecundū.ſi admiſcet̄ ei aliquid de cōfortantibꝫ ſicut ſunt ſemīa redolentia.⁊ ſpecies ſicut ſunt daucus ꝓprie ⁊ aniſi:⁊ ſemen feniculi zinziber ⁊ ſimilia.decoctionē autem ſufficientem ſuſtinet. C

¶ Serapion aucto. Dyaſ. Habet virtutē ſoluentē.datur vero cocta cū iure gallinaruꝫ:⁊ oleribꝫ aut cū piſcibꝫ ⁊ cū mulſa aut ſicla aut ſimilibꝫ:⁊ melancoliā ⁊ flegma deponit. Cataplaſmatibꝫ adhibita condilomata ani ſoluit.⁊ qn̄ deſiccatur ⁊ teritur ⁊ dat̄ in potu cū mellicrato purgat flegma et melancoliā.⁊ qn̄ fit emplaſtrū cū eo ꝯfert attritionibꝫ neruoꝝ ⁊ ſciſſuris digitoꝝ et emorroidibꝫ. D

¶ Et idem aucto. Aben meſuay. Proprietas eius eſt purgare melancoliam:⁊ flegma ſine punctione et malicia.⁊ melius eſt eo ex citrinum:cuius ſapor vergit ad cōpunctionem et groſſitudinem et dulcedinē.⁊ groſſitudo eiꝰ eſt ſicut digitus. Et qui vult ipm ſumere:decoquat in aqua ſicle decocte:⁊ poſtea bibat. quando autem vis ponere in decoctione nō oportet vt rectifices ipm aliter niſi q terat̄ ⁊ miſceatur cū eis. Doſis eius decocti aūt infuſi eſt a.ʒ.ij.vſq ad.v.⁊ ſine decoctione aut ſine infuſione a.ʒ.i.vſq ad.ij. E

¶ Et idem auctoritate meſcha. Proprietas polipodij eſt purgare leniter melancoliam.⁊ bibitur ſimpliciter cum zuccaro:aut mixtuꝫ cum aliq̄bus decoctionibꝫ aut confectionibus. Et ingeniati ſunt aliq̄ medicorum ad illos q̄ non poterant aliquas medicinas accipere.proijcere ipm tritum in aliquibꝫ cibis ipſorum:⁊ purgat leuiter melancoliam. Doſis eius ſimpliciter cum zuccaro eſt.ʒ.ij.decocti autem cum medicinis.ʒ.iiij. F

¶ Johannes meſue. Solutione educit coleram nigraꝫ cum facilitate.et groſſuꝫ flegma ⁊ muſcillaginoſum ⁊ materias iuncturaruꝫ. et confert colice:ſm omnem modum adminiſtrationis eius ⁊ duriciei ſplenis:⁊ ꝓprie cū epithimo et ſale indo. G

¶ Et ꝯfert ad febres melācolicas.et ꝓprie cū aqua mellis:et ſanat ſciſſuras que ſūt ī manibus. Doſis eiꝰ eſt a.ij.aureis vſq ad.iiij. H

¶ Auicenna in libro de viribus cordis dicit q confortat cor. I

Capitulum.ccclxxi.

POlicaria latine.grece coniza. arabi
ce gaſir. Dyaſ.ca.ꝺ coniza.alia ē ma
ioꝛ atqꝫ odoꝛe ꝗuioꝛ.alia parua ⁊ odo
re iocūda.īter has alia ē media generabilioris odorꝭ.qꝝ ꝑma appellata ē coniza lata ſiue vanitis.vel vt latini armētalis.Jtē ſcđa
vocaṫ etiā labanotis.ſiue vt latini piper ma
rina vl'ſiriſcarꝰ.media appellaṫ etiaꝫ coniza
ceſaleos.ſiue vt latini thimꝰ mīoꝛ.maioꝛ aūt
⁊ mīoꝛ coniza hn̄t fo.ſil'ia oliue ſꝫ aſpa et pin
guia ⁊ viſcoſa.mīorꝭ ꝟo fo.odoꝛata ſūt.maio
ris ꝗuis odorꝭ.q̄ etiā ī frutice maioꝛ ē.virga
maiorꝭ ē lōgitudis cubitꝭ duobꝫ. mīoꝛ vero
vniꝰ pedis lōgitudīe poꝛrecta ē.floꝛē fragilē
⁊ mellinū hn̄s coloꝛē:⁊ amaꝝ ſa poꝛē:⁊ cū flo
ruerit velut capillos facit.Radix ē illi inutil'
Gal'.vij.ſim.far.ca.Coniza.i.policaria tā ma
ioꝛ q̄ꝫ mīoꝛ ſilis ſūt cōplexiōis ⁊ ꝟtutꝭ:ī guſtu
ꝗdē acres ⁊ amare appentes.calefaciūt valde:a pte fructuoſa ē plāta.Eſt āt ⁊ tertia ſpe
cies policarie ī hūidioꝛibꝫ locis naſcēs fetidioꝛ ambabꝫ ⁊ debilioꝛ.ſꝫ due ꝑme dicte tres
gradus ſunt in calefaciendo ⁊ ſiccando.

Operationes

A ¶Ois fructꝰ eiꝰ cū folijs ſuis fumigio adhibita:⁊ ſuppoſita venena lōgiꝰ arcet aq̄ eius
perſa pulices necat.Folia eiꝰ in cathaplaſmatibꝫ adhibita moꝛſus venenatos mitigāt
Vulneribꝫ ⁊ puſtulis medicanṫ.¶Floꝛes eiꝰ B
⁊ folia cū vino bibita mēſtruis imperāt.Aboꝛſum faciūt.vrinā ꝓuocāt.Toꝛtiōibꝫ ſubue
niūt.¶Yctericꝭ bn̄ adhibenṫ.Cū aceto bibi C
a epilenticꝭ ꝑſtāt effectū.¶Elixatura ꝟo eo D
rū fomēto adbibita cauſas matricꝭ cōponet
¶Succus eiꝰ ſuppoſitꝰ aboꝛſum facit.oleo E
mixta ⁊ puncta tuta coꝛpa contra frigoꝛa ſer
uat.minoꝛ ꝟo impoſita ⁊ ea cathaplaſmatibus adhibita doloꝛē capitis mitigat.media
vero coniza haſtā habet groſſam et lenia folia:⁊ paulo maioꝛa.Maioꝛ vero nō pinguia
nec maioꝛa hꝫ folia.ſed grauē iactātia odoꝛē
guſtū ſuauē ⁊ inutilē oībus.¶Viperas ⁊ ſer F
pentes fugat.Et vuule vitia remediat.maioꝛ ⁊ minoꝛ coniza calefacit ⁊ deſiccat.decocta igiṫ in oleo ad peryodas febꝛiū ⁊ typos ⁊
malicioſos rigoꝛes puncta facit.¶Flos cū G
folijs in vino potatus fetus extrahit ⁊ vehe
mēter mēſtrua purgat.¶Gal'.Si q̇s folia cū H
mollibꝫ ramuſculis appoſuerit alicui particule ſiue decoquēs oleo vtaṫ ea.¶Videṫ au I
tē ⁊ rigoꝛū q̇ ſꝫm periodū alleuiatiuū huiꝰ ole
um.Floꝛes aūt eoꝝ ſimilis virtutis ſunt.
¶Quocirca quidam ⁊ hos cū folijs terētes K
oleo ꝓpinant gratia mouendi mēſtrua vio
lenter ⁊ educendi embꝛiones.

Capitulum.cclxxij.

P Oligonia. Pãdecta. Poligõia a go
ni qđ eſt genu. Nã ꝛ multi genicula-
tam ꝛ cẽtũnodiã vocãt. ſeu a goni qđ
eſt ſemẽ. Nã Dyaſ. Policarpos vocari dicit
qđ magis eſt credẽdũ. ꝛ hec ſanguinaria ꝛ cor
rigiola a multis vocat. ꝛ ẽ quã virgã paſtoris
ara. vocãt: vt ptz p concordiã Dyaſcoridis
ca. de poligonos. ꝛ Aui. ca. de virga paſtoris.

Operationes

A ¶ Dyaſco. Poligonos maſculus herba eſt
virgas hñs teneras molles ꝛ multum nodo
ſas: ꝛ expãſas ſup terrã ſicut agreſtis. folia hz
rute ſilia: ſed oblonga ꝛ molliora. ꝛ ſemẽ in fo
liis ſingulis. vñ ꝛ maſculus eſt flos ille albꝰ ꝛ
B feniceus. ¶ Poligonos vo femina frutex eſt
vnã virgã hñs mollẽ ꝛ cannoſã ſpiſſã ꝛ no-
doſam: in qbꝰ nodis folia ſunt pini ſilia. Ra-
dix eſt illi inutilis. in locis naſcit humidis ꝛc.
C ¶ Pliniꝰ. Poligonũ greci vocant quã nos
ſanguinariã: nõ attollit a terra. foliis rute ſi-
mile ſe nine graminis. quã plura genera poli
goni faciũt: hũc marẽ intelligi volunt: appel
lantqz a multitudie ſeminis aut dẽſitate fru
ticis. Alii poligonon a frequẽtia geniculorum
D ꝛc. ¶ Stephanꝰ in ſynonomis. Poligonos:
id eſt virga paſtoris. v. p y ſcripſit vt aſſueuit
ꝛ in kiraimida poligonos. i. corrigiola mul-
E tigonia. alii vo camerzillũ dicũt. ¶ Pliniꝰ li.
xxvii. Poligoniũ greci vocant herbã quam
nos dicimꝰ ſanguinariã. a terra nõ attollit fo
F liis rute ſilis gramini. ¶ Succus eiꝰ naribꝰ
inſuſus ſanguinẽ ſupprimit. Et potꝰ cum vi
no cuiuſcũqz partis pfluuiũ ꝛ cruẽtas excrea-
G tiones inhibet ac ſiſtit. ¶ Dyaſc. Poligonos
maſculus herba eſt hñs virgas teneras mol
les ac multas nodoſas: ꝛ ſup terrã expãſas
ſicut agreſtis. vnde ꝛ policarpos dicta ẽ. flos
illi eſt albꝰ aut fenicineus. Virtutẽ hz ſtipti-
cã ꝛ frigidã. Unde ſuccus eiꝰ bibitꝰ medicat
emoptoicis ꝛ abſtinet reumatiſmũ ventris.
medet quoqz colericis ꝛ ſtranguiriis. vrinã p-
uocat. Morſibꝰ venenatis cũ vino bibitus
occurrit. Febribꝰ periodicis maxime pdeſt
H ante horã acceſſiõis. ¶ Suppoſitus qz fluxũ
mulieris cõſtringit. auriũ dolores cõpeſcit.
Coctũ cũ vino ac melle curat vulnera natu-
I re. ¶ Folia eiꝰ cathaplaſmata eſtuatiões ſto
machi tollũt. Sanguinẽ reiiciẽtibꝰ ſubueni
unt. herpetas curãt. Ignẽ ſacrũ extinguunt.
K tumores ac duricies tollũt. ¶ Sãguinẽ reii-
cientibꝰ vulneribꝰ maxie pſunt. Poligonos
vero femina frutex eſt virgã hñs mollẽ ꝛ car
noſam ꝛ ſpiſſã. ꝛ eſt ramoſa pinguis atqz no
doſa. in quibꝰ nodis ſunt folia piri ſimilia.
¶ Radix ei eſt inutilis: ꝛ naſcit in locis humi- L
dis. Virtꝰ eſt ei ſtiptica. ꝛ facere põt omĩa ſu
praſcripta licet minorẽ habeat vtutẽ. Et ſci
as eſſe herbã que dr pera ſiue burſa paſtoris.
de qua ſupra in cap. cccliii. dictum eſt.

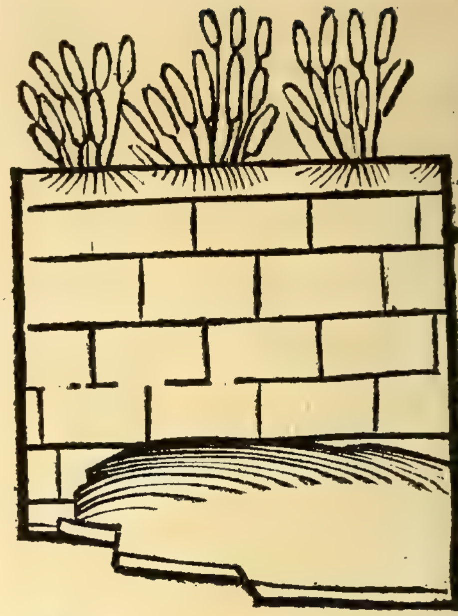

Capitulum.cclxxiij.

P Olio. Iſidorus. Polios a grecis dr.
a latinis omnimorbia: eo qz multis
morbis ſubueniat. Naſcit i mõtibꝰ et
duris locis. de vna radice multas ꝛ tenues fi
bras nutrit: ſeminis plenas. In ſũmitate hz
corimbos caneſcẽtes odoris grauis ꝛ ſubdul
cis. ¶ Pleateariꝰ. Polii diuerſa ſunt genera:
ſed montanũ precipuũ. Cũ flores pducit de-
bet colligi. Virtutẽ hz diſſoluẽdi ꝛ pſumẽdi
ꝛ diureticã ex ſubtilitate ſube. ¶ Dyaſc. Po-
lion vnũ eſt maius alterũ minus: id eſt mon-
tuoſum qđ nobis venit in vſũ. Et eſt frutex
alba ꝛ tenera: habens folia vnius cubiti lon
ga: ꝛ ſup virgam capitella ſemĩe plena a quo
procedit qſi lanicies alba. ꝛ velut capilli lon
gi habens odorẽ cũ ſuauitate grauem.

Operationes

A ¶ Iſidorus. Succus eius aqua coctus a ſer
pentibus percuſſos ſanat. Sparſam in do-
mum vel incenſa omnes ſerpentes fugat.
¶ Platearius. Uinum decoctionis eius va
let contra frigiditatem ſtomachi ⁊ inteſtino-
rum et dolorem ex ventoſitate. Contra opi-
lationem ſplenis et epatis valet.
B ¶ Dyaſcorides. Eius elixatura morſibꝫ oc-
currit venenatis. magnumq; preſidiū eſt hy-
dropicis. Aceto mixto ſpleni adhibetur vti
liter. Sed dolorem capitis cōmouet: et ca-
choſtomachum eſt. ventrem mollit. mēſtru-
is imperat. reſq; venenatas extinguit. Uri-
nam mouet. ſtratoq; compoſitum ſerpentes
longius arcet.
C ¶ Cathaplaſmatū vulneribꝫ ꝯfert. reumatic;
paracoleſim facit: ⁊ arcuato morbo ſuccur-
D rit. ¶ Auicenna. Polium eſt ſpecies de chea:
in qua eſt caliditas ⁊ acuitas pauca. Quod
ex eo eſt minus ⁊ acutius ⁊ amarius. Et ſūt
in eo tyrſi et flores.
E ¶ Eius caput eſt vt ſpera: in quo ſunt quaſi
pili albi grauis odoris cū aromaticitate ali
qua. Maius eſt autem debilius: qđ nec ama
rum eſt: ⁊ acuitas quedam in ipo eſt. Mon-
tanum minus eſt. ⁊ minus quidē eſt calidū ⁊
ſiccum in ſecundo gradu. Eſt autem aperiti-
uum: ſubtiliatiuum. ⁊ ꝓprie minus eſt ad opi
latiōes intrinſecas aperiendum.
F ¶ Quod ex eo viride plagas recentes cōſo-
lidat: ⁊ ꝓprie maius. quod ex eo ſiccum eſt. vl
cera fraudulenta precipue minus.
G ¶ Cum aceto epithimatū cōuenit ſplenis a-
poſtematibꝫ ⁊ duriciei eius. facit autē capi
tis ſoda. nocetq; ſtomacho: ſed cōfert ycteri
cie nigre. proprieq; maioris decoctio.
H ¶ Confert etiam eadem hydropiſi. Idē. Pro
uocat vrinam ⁊ menſtrua. ſoluit ventrem. et
confert aſcaridibus ⁊ antiquis febribus: ac
ſcorpionis punctionibus.
I ¶ Decoctio maioris morſui vermium vene-
noſorum omniū proficua: ⁊ ex ea ſuffumigat̄
ac ſternitur: ⁊ fugat minora venenoſa.
K ¶ Conſtantinus. Polium eſt calidū in ſecun
do gradu. ſiccum ī tertio. Humores groſſos
attenuat. Ualet hydropicis patientibꝫ pro-
pter opilationē epat; ac fellis ⁊ ſplenis. Uri
nam ⁊ menſtrua ꝓuocat. Uentrem ſoluit.
L ¶ Cum aceto bibitum valet contra durici-
em ſplenis. Et eius apozima propinatū lum
bricos ſucurbitinos et aſcarides excludit.
Capitis tamen dolorē generat ⁊ ſtomacho
nocet. Si domus ex ea ſuffumigetur: repti
lia inde fugantur.

Capitulum. cclxxiiij.

Politricon. Dyaſ. Politricon galli-
tricum: quod adyantos dī. habet fo
lia coriandro ſimilia in ſūmitate ſciſ
ſa. haſta eius eſt duobus palmis longa: ha-
bens ſupra ſe turgida capitella ſemen habē-
tia. radix eſt illi vtilis. Sed virtus eius eſt
in folijs.

Operationes

¶ Dyaſco. His ſiquidē in aqua elixis: aqua
ipa bibita medicat̄ aſmaticis ⁊ diſnoic;: ycte
ricis ⁊ diſſurrijs. calculos frangit. ventrem
ſtringit. morſus caninos ad ſanitatē ꝑducit.
reumaq; ſtomachi compeſcit.
¶ Cum vino bibita mēſtruis imperat. abor-
ſū facit: ⁊ ſanguinē reijcientibꝫ ſubuenit. mor
ſibꝫ quoq; venenatis occurrit. ¶ Alopicia et
vlcera capitis. ſ. q̄s acaras vocāt: ⁊ pterigia
purgat. ſcrophaſq; ſpargit. impoſita q̄dē tri-
ta ⁊ mixta cum lixiuio addito cinere ac vino
id p̄ſtat. ¶ Comeſta a pugilibꝫ ad pugnā vtili
ter ꝯfortat. A pecoribꝫ etiā comedit̄. ¶ Item
politricon in locis vmbroſis atq; parietibꝰ
humidis et circa fontes naſcit̄. alij tanq̄ re-
corporatiuā decoctionē tardis etiā paſſiōibꝫ
laborātibꝫ dāt in potu. ſ. hanelolis. ſtomatic;
fluori ventr;: ⁊ in difficultate mictꝰ. ¶ Deſic-
cat enī adiātos ⁊ extenuat. ideoq; chyradias
digerit. apoſtema ⁊ lapidē rūpit. Potꝰ ad hu
mores glutinoſos ac pingues de torace ad
pulmonem aſcendentes bene iuuat.

G ¶ Reuma ventris conſtringit: medius enim eſt inter ca. ⁊ fri. temperantiā In dolori colli fo. eius trita cū granis piperis ac ſemine coriandri cū optimo vino daẜ ad bibendū intro eunti balneū. facit ⁊ ad capillos mulierū nutriendos: ſi decoquatur cum oleo.

Capitulum. cclxxv.

Porrū latine. arabice curat. Sera. li. ag. ca. curat. Curat. i. porrū. Ex eo ē domeſticū: ⁊ ē hiſpanicū. ⁊ ex eo ē nabati. ⁊ ē montanū. ⁊ ex eo ē porrū vinee. ⁊ porrū agreſte. ⁊ mediū inter porrū ⁊ alliū. Et reperiẜ virt⁹ hui⁹ inter ꝟtutē porri ⁊ alliȷ̄. ſicut inuenies ſi leges ca. xiiij. alliū. Et ꝓpter hoc eſt magis deſiccatiuū ⁊ acutū ꝙ̄ porrȷ̄ domeſticū. ⁊ cetera cūcta agreſtia acriora ſunt domeſticis. Et medicine q̄ calefaciūt illa calefactione ſūt ī fine graduū. ⁊ ob hoc ē malū ſtomacho. ⁊ eſt acutū inciſiuū groſſoꝝ humoꝝ magis aperitiuū opilatoꝝ organoꝝ. ⁊ ei⁹ operatio eſt plus ꝙ̄ domeſtici. Et ꝓpter hoc ꝓuocat vrinā ⁊ mēſtrua. ⁊ potiſſime qn̄ retinenẜ ꝓpter humores frigidos groſſos. ⁊ hȝ tm̄ de calefactione ꝙ vlceret qn̄ applicaẜ corpi exteri⁹. Et nos iā dixim⁹ ꝙ oēs medicine q̄ calefaciunt illa calefactiōe ⁊ vlcerāt ſunt in fine graduū.

Operationes

A ¶ Sera. auc. Dyaſ. Porrū domeſticū incitat libidinē. ⁊ qn̄ miſceẜ cū melle ⁊ fit inde lohoc ⁊ ꝯfert dolori pectoris ⁊ vlcerib⁹ pulmonis. ⁊ qn̄ comeduntẜ etiā mūdificāt cannā pulmonis. ⁊ qn̄ qs aſſuefacit cibū eius: inducit obſcuritatē viſus. ⁊ ē malū ſtomacho. B ¶ Et qn̄ aqua ei⁹ miſceẜ cū mellicrato ⁊ exhibeẜ: ꝯfert morſib⁹ venenoſis. Et qn̄ fit emplaſtrū cum porris ipis ⁊ poniẜ ſupra locū morſus facit hoc. C ¶ Et qn̄ miſceẜ cū olibano ⁊ aceto et lacte ⁊ oleo roſato ⁊ diſtillaẜ in aurē: ꝯfert dolori ei⁹ et tinnitui q̄ fit in ea. Et qn̄ fit emplaſtrū cū eis ⁊ ſumach: aufert verrucas. Et qn̄ fit emplaſtꝝ cum eis ⁊ ſale: mūdificat vlcera ſordida. D ¶ Et qn̄ bibiẜ ex ſemie porri ⁊ granis mirti. ana ℥. ij. ſimul trit abſcindūt ſputū ſanguinis antiquū a pectore. E ¶ Et idē auc. Rufi. Porrū ꝓuocat mēſtrua ⁊ fet⁹: ⁊ aufert eructuatiōes acetoſas: ⁊ mollit ventrē. F ¶ Et idē auto. Iudei. Proprietas autē eſt ꝙ deſtruit dentes ⁊ gingiuas. G ¶ Et idem anctori. Aben Meſuay. Nocet veſice ⁊ renib⁹ qn̄ in ipis vlcera. Et folia porri de ſeni ꝯferūt matrici ex ꝓprietate que eſt in eis. qm̄ eſt in eis humiditas q̄ facit lubricare fetum. ⁊ ſemen porri qn̄ fumigat ſex ea anus: deſiccat fiſtulas q̄ ſunt in eo. H ¶ Sed porrū vinee eſt deterius ſtomacho. Et eſt calidius ⁊ mag ꝓuocat mēſtrua. ⁊ qn̄ comeditur confert morſui venenoſo.

¶ Paulus cap. de porro. Porrū aduſtum mixtum cum melle ⁊ inunctum curat ragadias ſeu ſciſſuras que fiunt in labijs. I ¶ Iſidorus. Porrus eſt olus cui⁹ duo ſunt genera. videlicet ſectilis ⁊ capitat⁹. ¶ Palladius libro. iiij In menſe februario cōuenit porrum ſerere. Quē ſi ſectilē velis poſt duos mēſes quā ſatus eſt poteris deſecare manentē in areis ſuis Sed capitatū rari⁹ ſeres. K ¶ Idē in li. vi. In menſe mayo planta porri trāſfereẜ: vt rigationib⁹ animetur. L ¶ Idem in libro. xi. In octobri menſe porrū verno ſatum cōuenit trāſferre vt creſcat ī capite. Sane ſarculis aſſidue circūfodiatur. Sed cōprehenſa porri planta velut tenacibus allenetur: vt inanitas ſpacij que ſuberit radicib⁹ incremēto capitis ſupplicatur. M ¶ Iſaac. Porrus calidus eſt ⁊ ſicc⁹ in tertio gradu. quod certificat eius ponticitas. Unde ſanguinē e narib⁹ manantē conſtringit. Sed ſm cibum illaudabilis ē. Nocet eni ſtomacho: faciens inflationem ⁊ ventoſitates. N ¶ Ypocrates. Porrus calefacit ac deſiccat nimis epar: ⁊ ſplenā aperit vel curat: ⁊ ſoluens quecȝ ꝯſtipata in eis. Thorace

pulmonem purgat. Ad auriũ quoqꜫ doloꝛez diuturnũ facit: ac ꝑ nares ictericos purgat. ¶ Macer. In multis cauſis vſus medicamine poꝛri. Dicit̃ Hypocras medicine maxim⁹ autoꝛ. Ipſius ſuccum ſolũ dedit ipſe bibendum. Egrotis q̃ reijciunt ſpumāt ve cruoꝛē. Quos emoptoicos ſoliti ſunt dicere greci. Cũ galla dant hunc allij thuriue farina. Aut geminis dragmis poꝛroꝝ ſeminis vnā ...

Capitulum.cccLxxvi.

Proſerpina grece. arabi. barſiarbay. latine lingua paſſerina: ⁊ ī lingua pſica dicit̃ perſoidami. Sera. libꝛo aggregatoꝛis cap̃. Barſiarbay. aucto. Dyaſcoridis. Barſiarbay: id eſt pꝛoſerpinata. eſt enī maſculus ⁊ femina. Maſculus eſt herba que naſcitur omni anno. Hec habet ramos ſeu virgas rectas: molles: ſubtiles: nodoſas. et diſtenditur ſuꝑ faciē terre ſicut gramen. Et folia habꝫ ſil'ia folijs rute. niſi qꝛ ſunt molliora ⁊ longioꝛa. Et habet iuxta vnũquodqꜫ folium ſemen. ⁊ ꝑpter hoc dicit̃ maſculus: ⁊ hꝫ floꝛem album ⁊ rubeũ. Sed femina hꝫ plantam paruā ⁊ virgam vnicam tam teneram ſimilem canne. et habet nodos ſimiles nodis q̇ ſunt in radice canne. ⁊ in nodis ip̄is ſunt folia egredientia ab ip̄a virga ſimilia folijs pini. ⁊ habet radicem in qua nullũ eſt iuuamentum. naſcitur iuxta aquas. Hec latine vocat̃ cauda vulpis: que eſt virga ſiue burſa paſtoris: ſicut apparet in capitulo Poligonia.

¶ Galien⁹. viij. ſimpliciũ farmacoꝝ. Pꝛoſerpinata habꝫ q̇d ſtipticitatis. Dominat̃ vero in eo aquoſa humiditas vt in ſecũdo gradu ex infrigidantib⁹ farmacijs. vel in tertio ſm̃ pꝛincipiũ. ¶ Dyaſcoꝛides. Pꝛoſerpinata herba eſt q̃ habꝫ ꝟgulas teneras ⁊ molles ⁊ multas nodoſas ⁊ ſpanſas ſuꝑ terrā ſicut agreſtꝫ vnde ⁊ policarpos dicta eſt. Folia habet rute ſimilia: ſunt ⁊ oblonga ⁊ mollia. ⁊ ſemen in folijs ſingulis. vnde ⁊ maſculus dicta ē. flos eſt illi albus aut feniceus. Virtutē habet frigidā ⁊ ſtipticā. Pꝛoſerpinata femina frutex eſt vnus. virgam habet cannoſam ⁊ mollem. ſpiſſam ⁊ nodoſam: in q̇bus nodis folia ſunt pini ſimilia. Radix eſt illi inutilis. Naſcitur locis humidis. Virt⁹ eſt illi ſtiptica. Et hec latine vocatur Cauda vulpis.

Operationes

¶ Galienus. Iuuat itaqꜫ exuſtos ſtomacho exterius applicata ſic heriſipilata ⁊ calidos flegmones: ſeu etiam talia exiſtentia repcutit reumata. ⁊ exinde vero ſiccatiuũ exiſtere: ꝑpter quod herpetum bonũ eſt farmacum et vlcerum ⁊ alioꝝ, euidentiſſimũ vero flegmonoſoꝛum reumatoꝛũ. ¶ Eſt autem ⁊ ſanguinoſoꝛum vulnerũ cõſolidatiuum. Iuuat vero ad vlcera que in aurib⁹: ⁊ ſi plus in eis ſufficiēs fuerit id ſiccat. pꝛopter eaſdez vero virtutes: ⁊ fluxum muliebꝛem ſiſtit. Et diſſinteriā ⁊ ſanguinis eductiones ⁊ quecunqꜫ inmoderate aliunde cauſatum. ¶ Ait autez Dyaſcoꝛides ⁊ vꝛinas pꝛouocare ſtranguriantib⁹ datum. nõ tamen diſtinguit diligenter diſpoſitionez in qua opoꝛtet dare. ¶ Dyaſcoꝛides. Succ⁹ eius bibitus emoptoicis medicat̃. ventris abſtinet reumatiſmũ. Colicis ⁊ ſtranguirioſis opitulatur. vꝛinam pꝛouocat. moꝛſib⁹ venenatis cum vino bibitus medicatur. ¶ Cũ vino coctus ⁊ melle vulnera noua curat. periodicis febꝛib⁹ ante vnam hoꝛam acceptus maxime pꝛodeſt ſuppoſitum. ¶ Fluxũ mulieris ſtringit. Doloꝛez aurium cõpeſcit. Sanguinem reijcientib⁹ ſubuenit. Herpetas curat ⁊ fiſtulas. Ignem ſacrum extinguit. Tumoꝛes ⁊ duricies impoſitũ ſpargit. Recētib⁹ vulnerib⁹ maxime pꝛodeſt. Pꝛoſerpinata femina omnia ſimiliter facere poteſt: q̃uis virtutem minoꝛem habeat.

Capitulum.cccLxxvij.

Pulmonaria. Pādecta. Pulmonaria herba ē ſatꝫ minuta: ⁊ mollia hn̄s folia: ⁊ q̄ſi formā pulmonis: in locꝫ humidis naſcēs. quā quidā pepanū vocant.

Operationes

A ¶ Ad oīa vitia pulmōis ꝓfert bibitū ⁊ emplaſtratū. ¶ Elixatura ei⁹ cum vino cōfert peri⸗ B
pleumoniaticꝫ ⁊ aſmaticꝫ. ¶ Coctus ex aq̄ C
cū oleo aceto ⁊ melle iocundiſſime ſumitur.
¶ Confert tuſſientib⁹ ⁊ ad pectus fluxib⁹. D

Capitulum. cclxxviij.

Pruna latine ⁊ grece. arabice guas. Iſidorus. Pruna a latinis ob colorem ſic ſunt appellata. Cui⁹ generis meliora ſūt damaſcena: ac oppido damaſco ſic dicta. Unde pri⁹ arbor ipſa eſt aſportata. ¶ Ariſtoteles in libro de plantis. Fructuum quidam ex carne ⁊ oſſe et grano cōpoſiti ſūt vt pruna. ¶ Palladi⁹ libro. xij. Pruna ſiccantur in ſole per crates loco ſicciore depoſita: hec ſunt que damaſcena dicunt̄. Alij in aqua marina vel muria feruente recentia lecta pruna demergunt: ⁊ inde ſublata. aut in furno tepido faciūt aut i ſole ſiccari. ¶ Johes Meſue cap. de prunis. Pruna alia ſunt alba. alia citrina. alia rubea. alia nigra. ⁊ ex eis quedā ſunt muza que ſunt ad alterandū magis. quedam dulcia que ſunt ad ſoluendum ventrem magis: ⁊ omnia alterāt. ⁊ ſolutionē faciunt. plus tamen ⁊ min⁹. Damaſcena vero ⁊ armena in omnib⁹ illis ſunt fortiora. ⁊ humida quidem plus faciūt illud q̄ ſicca. ⁊ ſicca minus corrumpūtur in ſtomacho q̄ humida. ſūt enī humida ad corruptionem ⁊ putrefactionem conuertibilia. Dulcia ſunt inter calidum ⁊ frigidum. declinant tamē ad latus frigiditatꝫ. ⁊ ſunt humida in ſecūdo gradu. Muza vero frigide ſunt in ꝑncipio ſecundi: vt poſtea habetur. Et alia quidem ſunt lauatiua et refrigeratiua ⁊ lenitiua. Rectius cum quo miſcētur ei addit eaꝝ operationi: ſunt tamarindi ⁊ ꝓprie ſ͠m modos infuſionis notos ⁊ caſſia fiſtula ⁊ tereniabin ⁊ viole cōdite ⁊ ſimilia. Et fit cum aqua earum ſyrupus iuuamēti noti. Et ex carnib⁹ earum fit electuarium bonum Armeni quoq̄ʒ arborem prunorū pforāt ſubtilem in longitudine palme ex duab⁹ vel trib⁹ partib⁹: ⁊ intermittūt fruſta ſcamonee: ⁊ ſigillant luto. ⁊ ſunt fruct⁹ illius arborꝫ ſolutiui ſufficiēter: ⁊ faciūt ſophiſticatiōes alias in arborib⁹ alijs.

Operationes

¶ Johānes Meſue. Solutione educit cole⸗ A
ram: ⁊ dant̄ in egritudinib⁹ colericꝫ ⁊ alterāt
maliciā eaꝝ: ⁊ ſoluūt maliciā ex q̄ fiūt: nocēt
tamē ſtomacho: ⁊ ſunt pauci nutrimēti. Doſis aque carū potio eſt circiter libram vnam
cum zuccaro. ¶ Dyaſcorides capitu. de pru⸗ B
nis. Prunum recens ventreꝫ ſoluit. ¶ Sto⸗ C

macho contrarium iudicat. ſed omne hoc incōmode celerius digeſtionem finit ſicca nō tantam maliciam prebent. quidam ſicca cocta aluum ſtringere exiſtimant. quod Galienus non immerito falſum eſſe contendit.

D ¶ Quis enī neſciat ex paſſo diſcocta vl' mulſa ſolutionē ventris operari: maximeqꝫ pficere ſi decoctum ipm cui ſuccus admixtus eſt ſorbetur. Facit tamen ipſe ſuas differentias diuerſi generꝭ in prunis: vt ſyriaca tantū putat minus aluum mouere eo ꝙ ſint ſtiptiora.

E ¶ Hyſpana vero plus ſoluere ꝙ ſint dulciora ex oīb9 prunis: que maiora ⁊ lata ſunt.

F ¶ Idem quoqꝫ tenera et digeſtiōis faciliora ⁊ ventrem molliendo accōmoda p̄ſumit minoribꝰ omnia ineſſe contraria.

G ¶ Eſt ⁊ agreſte prunum auſterioris fortioriſqꝫ virtutis. hoc ſiccum etiā diſſintericos certum eſt adiuuare. gūmi hui9 arboris potatū calculos frangit. cum aceto tritum ac illinitum faciei licbinas optime purgat: et curat aqua in qua folia pruni cocta ſunt gingiuas ⁊ vueam et ſimilia colluēdo defendit. Sed in vino decocta vehementius proſunt.

H ¶ Radices itemqꝫ cortex eandeꝫ ſtipticā habent poteſtatē que in folijs eſt conſtituta.

¶ Serapion hec eadem dicit que dicta ſunt ſm Dyaſcoridem.

Capitulum. ccclxxix.

Prunella latine ⁊ grece. Prunella eſt herba ſilis ozimo: flos q̄ſi lauendula ſed groſſiora: folia ⁊ flores vtuntur.

Operationes.

¶ Succus iſti9 herbe mixt9 cū oleo roſaꝝ ⁊ A
timpora inunctum ſedat ſoda. ¶ Hypocras. B
Succ9 cū vino ſumpt9 tollit morſuꝫ venenoſoꝝ. ſucc9 iſti9 herbe curat alcolā: ⁊ ꝯfert ſquinātie.
¶ Et ad oīa vitia oris ⁊ gutturꝭ conuenit. eandē etiā oꝑationē hꝫ aq̄ ei9 diſtillata. C

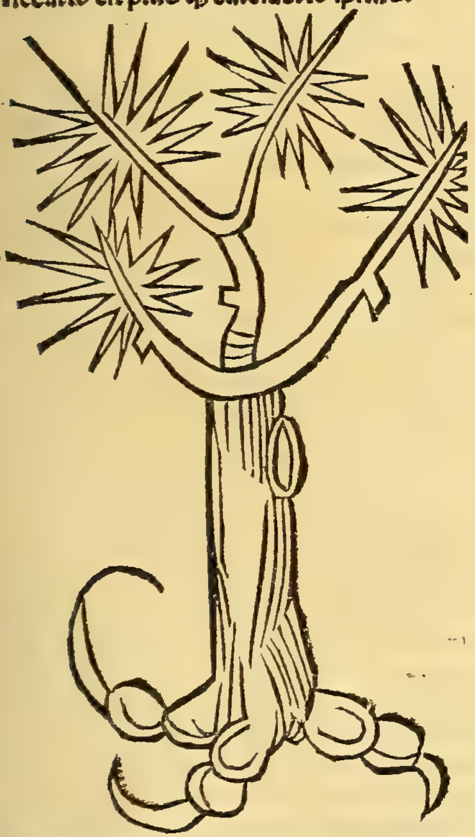

Capitulum. ccclxxx.

Pix latine. arabice affeff ſiue terſ vel teſt. Pandecta. Sciēdū ꝙ pix fit ex arbore ligni aryn. ⁊ ē arbor ſcerebin vel deda. ⁊ eſt cedrus vel pinus maſcul9 cui9 fructus dicunt coni. eſt ex ea humida ⁊ ſicca ¶ Serapion lib. aggrega. ca. Teſt. auctoritate Dyaſcoridis. Et humida colligit ex arboribꝰ ligni aryn. i. maſculi pini: ⁊ profert fructū paruū: et ex eo fit lumē. Et melior ex ea eſt alba ſplendens leuis ⁊ munda.

Operationes

A ¶ Gal.viij.ſim.far.cap.pix ſm trãſla.grecam
Pix q̃ q̃dẽ ſicca ſiccat ⁊ calefacit ſm tertiaʒ
abſtantiã cõmẽſurat; ⁊ plus ſiccare nata ẽ q̃
calefacere q̃ liq̃da ecõtrario calefacit pluſq̃
ſiccet.hʒ aũt q̃d ſubtiliũ partiũ q̃ aſmaticos
B ⁊ emptycos iuuat. ¶ Et hʒ q̃dẽ q̃d digeſtiuũ ⁊
dyaforeticũ ſicut ⁊ ſm guſtũ ſubamarꝫ q̃d et
C acre. ¶ Ita aũt leproſos vngues educãt mi-
xte cũ cera.⁊ empetigines expurgãt.digerũt
aũt duros ⁊ indigeſtos hũores oẽs q̃n poni
tur i cathaplaſmatibꝫ.fortior ꝟo ad oĩa talia
eſt liq̃da.dura vero ad hec quidẽ peior eſt.
D ¶ Ad ꝯſolidatõnẽ ãt vulnerꝫ mag; idonea.pa
lam ḡ ex his eſt q̃m q̃d copioſuʒ humiditatis
E calide cõmixtũ eſt pici liq̃de. ¶ Piceleũ.i.ole
um picis. Fit ex pice hũida q̃ñ coq̃tur.⁊ eſt q̃
dã ex ea q̃ ẽ ſilis viſco viſcoſitate ſua ⁊ noĩat
viſcoſa. Et eſt alia q̃ ex tota ſicca eſt.⁊ meli-
or ex ea eſt illa q̃ eſt pura tenax ⁊ odorifera ſi
milis reſine pini.ſapor hu9 eſt acutus ⁊ fere
amarus. Et virt9 eius eſt ca.in.iij.gra.et de-
ſiccatio eſt plus q̃ calefactio ipſius.

Capitulum.cccLxxxi.

Pix liq̃da. Pandecta.ca.cccLx. Dici-
tan arabice.grece alkitran.latine ve
ro oleũ de ſcerbin.⁊eſt pix liq̃da.que
idiomate nr̃o vocaẗ pecula. Sera.li.ag.ca.
hictan:id eſt pix liq̃da:⁊ eſt oleuʒ qđ egrediẗ
de ſcerbin. Et ſcerbin due ſũt ſpecies. Una
earꝫ eſt arbor magna.⁊ eſt gen9 abietꝫ.⁊ eſt ex
ea alkitran hñs fructũ ſimilẽ fructui cipreſſi.
niſi q2 eſt minor eo multũ.⁊ ſecunda eſt arbor
ſpinoſa hñs ſimilitudinẽ cũ arbore iuniperi.
⁊ magnitudo fruct9 ei9 ẽ ſicut gni mirti. Meli
us autẽ alkitran eſt illud qđ eſt ſpiſſum clarꝫ
habens odorem fortẽ cum horribilitate.⁊ q̃ñ
intingitur in eo digitus:nõ cito defluit ex di
gito ꝓpter ſuam ſpiſſitudinem.et quãdo ſtil-
la eius cadit in loco remanet collecta:et nõ
expanditur. Et idem auctoritate Gal. Spe-
cierũ ſcerpin cõplexio ẽ ca.⁊ ſic.in.iij.gradu.
ſed olei qđ extrahiẗ ex arbore ſua ſubſtantia
eſt ſubtilis.⁊ virt9 eius ẽ calida ⁊ ſicca in q̃r-
to gradu:ſed plus calefacit q̃ ſiccet. Lignũ
ſcerbin nominaẗ lignũ mortuorꝫ:q2 cõſeruat
corpora mortua a putrefactione. Unde virt9
eius deſiccat ⁊ cuſtodit corpora mortuorũ.et
deſtruit quod eſt ibi de humiditate.

Operationes

¶ Serapion. Pix liquida cuſtodit corpora A
mortuorũ.⁊ oleum eius occidit pediculos et
lendines ⁊ lumbricos ⁊ vermes qui ſũt in au
ribus. Et quando cum eo fit naſcale corrum
pit fetum:et excludit mortuum.
¶ Et q̃ñ linitur virga ĩ hora coitus deſtruit B
conceptũ.⁊ ꝓpter hoc eſt ex verioribꝫ medici
nis ⁊ fortioribꝫ ad ꝓhibendũ impregnationẽ
adeo q̃ accidit ei qui vtitur eo vt fiat omni-
no ſterilis.etiam quãdo diſtillaẗ ex eo in den
tem corroſum ſedat dolorem ⁊ frangit dentẽ
et aufert liuorem qui fit ſub oculo.
¶ Alkitran:⁊ eſt illud quod eſt compoſitũ ex C
eo qđ colligiẗ in lana:quãdo ſup ip̃m ſuſpen-
ditur ⁊ decoquitur.⁊ ſubtilius alkitran ⁊ mi-
nus acutum.⁊ reſiduum quod remanet eſt al
kitran.⁊ eſt illud quod ẽ de eo ſpiſſum ⁊ groſ
ſum.⁊ eſt ſicut illud quod remanet ex ſpiſſitu
dine olei.⁊ ideo alkitran propter ſui groſſici
em mordicat ⁊ aperit.et propter hoc alkitran
curat apoſtemata.⁊ eſt pix liquida.
¶ Sed grani ſcerbin virtus eſt temperata D
adeo q̃ poteſt comedi:niſi quia facit ſodaʒ ⁊
mordicat ſtomachum.
¶ Et idem auct. Dyaſ. Alkitran eſt quod cor E
rodit ⁊ incidit corpa viuentiũ:⁊ cõſeruat cor
pora mortuorꝫ.⁊ ſi fiat pheretrum in quo re-
ponatur corp9 defuncti ex ligno ſcerbin:ſer-
uat corp9 defuncti a putrefactiõe.et propter

hoc nõminãt ipm q̄dã vitã moꝛtuoꝝ. ⁊ alki/
tran adurit plantas ⁊ coꝛia ꝑpter neceſſitatē
ſue caliditatꝫ ⁊ deſiccatiõis. et abſtergit ma/
culas oculi qñ bibitur cũ rob et ſale pauco.
cõuenit moꝛſui ſerpentꝫ. ⁊ qñ linitur ſup ele/
phantiam cõuenit: ⁊ fit criſtere cum eo: ⁊ oc/
cidit lumbꝛicos paruos.

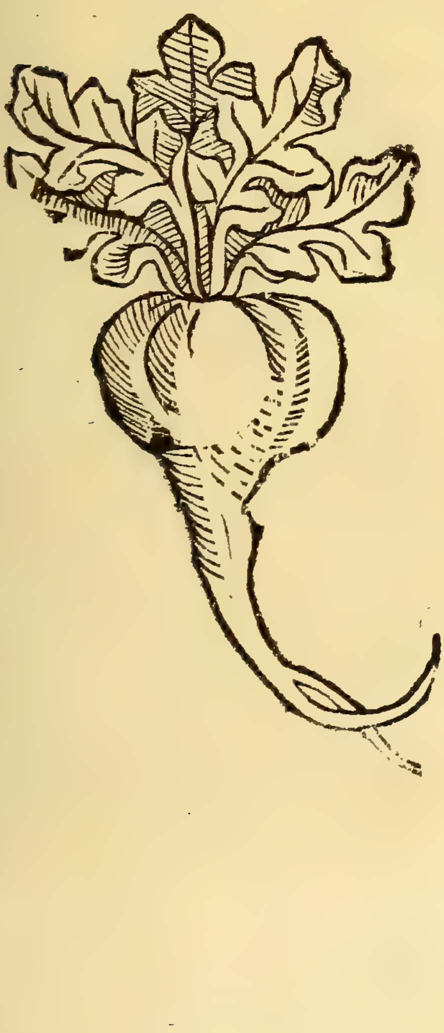
Capitulum. cclxxxij.

Panis. Iſidor⁹. Panis dict⁹ eſt eo q
cũ omĩ cibo apponat. Panis enĩ ci/
bari⁹ eſt qui ad cibuꝫ ſeruis dat non
delicat⁹. Fermentat⁹ dicit fermentꝫ cõfect⁹.
Azym⁹ autē nõ fermentat⁹. Nã azym⁹ eſt ſi/
ne fermento ſincer⁹. Acrizim⁹ autem leuiter
fermentat⁹: q̄ſi acro azym⁹. clibanici⁹ in te/
ſta coctus. Rubidus aũt recoctus ⁊ rubefa/
ctus. Subcinerici⁹ dr̄ cinere coct⁹ ac reuer
ſatus idē ⁊ focacius. Sfungia dr̄ panis aq̄
diutius laxat⁹. ſimilã modicã fermẽtũq̄ꝫ mo
dicũ accipit. ⁊ hꝫ humectatõis pluſq̄ꝫ oĩs pa
nis. ꝑpter qđ ⁊ ſfungie nomē accepit. Placēte
ſũt q̄ de farre fiũt q̄s alij candã liba dicũt: eo
q libeāt ⁊ placeāt. Dulcia ſũt opiſ piſtoꝝ ge
nera ſic a ſapoꝛe dicta. melle enĩ aſpſa ſumũt
Actoꝛ. Collirida dr̄ panis q̄drat⁹ de ſimila
fact⁹ in ſartagine cũ oleo frixus. vel modic⁹
panis triangulus. Lagana ſunt panes lati
ac tenues. Criſta eſt panis ſupficies.

Operationes

A ¶ Aui. Panis vt comedat opoꝛtet q ſit mun
dus ſallit⁹. maſſaꝫ hñs ꝑfectã: fermẽtat⁹: be/
ne decoct⁹ ne comedat calidus: ſꝫ vna nocte
ꝑmanēs. Calidus enĩ nõ eſt apud naturã re/
ceptibilis. ¶ Et acceptio ei⁹ q̄ eſt de furno et
reliq̄ꝝ ſibi ſimiliũ eſt mala. Panis de ſimila
melioꝛ eſt ⁊ mũdioꝛ ac nutribilioꝛ q̄ʒ ali⁹. Ei⁹
nutrimentũ meli⁹ eſt: ſed tardioꝛꝫ penetratio
nis. ¶ Opirus aũt q̄ eſt plurimi furfuris velo
cis eſt penetratiõis: ſed nutrimenti minoꝛis
ac deterioꝛis. ¶ Ille vero q̄ nõ bene coquit
eſt plurimi nutrimẽti. ⁊ ſiṁr qui paꝝ habet fer
menti. ſed eius nutrimentũ opilat niſi illos q̄
plurimi ſunt exercitij. hui⁹ generis eſt panis
de patella. nam ei⁹ interioꝛ pars raro bñ coq̄
tur. ¶ Emplaſtrũ ex pane factũ calidi⁹ eſt q̄ʒ
ex frumẽto panis: ex frumẽto nouo velociter
impinguat. ¶ Panis de frumẽto cũ mellicra
to ſiccisq̄ꝫ cõueniẽtibꝫ valet apoſtematibꝫ ca
lidis. lenit enĩ ⁊ infrigidat ea. Panis cũ aq̄ ⁊
ſale decoct⁹ ⁊ empetigini infuſus cõfert. Eſt
quidē velocis digeſtiõis ⁊ tarde deſcẽſionis
¶ Panis opirus eſt lenitiuus nature. fermen
tatus quoq̄ꝫ ventrem lenit: ⁊ azym⁹ ſtringit.
Similiter in patella coct⁹ et antiqu⁹ panis
ſiccus ventrē ſtringit. ¶ Iſaac in dictꝫ parti/
cularibꝫ. Panē tritico calidioꝛē dixim⁹: cui⁹
diuerſa ſunt nutrimẽta q̄ttuoꝛ modis videli/
cet. Primo ꝑpter farinã vnde fact⁹ eſt. Scđo
ex artificio ſui. Tertio ex igne a q̄ coct⁹ eſt.
Quarto ꝑ qualitate qua ſumit. Farine mo/
dus trifariam diuidit. Prim⁹ ꝑpter eſſentiã
ſui. Scđo ꝑ qualitate molitoꝛis. Terti⁹ ſm
breuitatem vel longitudinē tp̄is ex quo mo/
la contrita eſt vt ſuperi⁹ dictũ eſt. Panis q̄n
to mundioꝛ eſt: tanto plurꝫ nutrimẽti ⁊ duꝛio
ris egeſtionis. ¶ Diuerſitatis panis ex arti
ficio ſui duo ſũt modi. vel ex foꝛma vel ex ar/
tificio ſimpliciter. Foꝛma autem triplex eſt.
magna: parua: media. Magna medulle pluſ
habet. coꝛticem vero ſubtilioꝛem ⁊ duꝛioꝛeꝫ.
Coꝛtex pꝛeterea parum nutrit. ⁊ eſt ad dige/
rendum durus. humiditatem egeſtionis ex/
ſiccat vnde ⁊ ventrem conſtipat.
¶ Medulla groſſa eſt ⁊ viſcoſa ⁊ inflatiua. fle
gma viſcoſum generans. Panis parui ⁊ ſub
tilis interioꝛa ignis pfoꝛat: ⁊ humiditatē me
dulle exſiccat. vnde parũ nutrit ⁊ tardi⁹ dige
ritur: ⁊ ventrē cõſtipat. maxime ſi eſtus ſit in
pꝛimo vel ſecũdo die poſt decoctionē.
¶ Unde Hypocrates. Panis magn⁹ ⁊ groſ
ſus eſt medulle multe nutrimẽti pluris ven/
trem ſoluit. paruus autē ⁊ tenuis medulle eſt
pauce. nutrimẽti pauci. Egeſtio ei⁹ tarda eſt
ventrem cõſtipat. Qui autē menſure medie
eſt in foꝛma: ⁊ medie eſt poteſtatis.
¶ Artificium panis quattuoꝛ diuiditur mo/
dis. Eſt enĩ panis q̄ntũ expedit fermẽti: tan/
tũ hñs ⁊ ſalis ⁊ bene confect⁹. ⁊ ſicut opoꝛtet

coctus. Eſt panꝫ fermentatꝰ ⁊ coctus: et ĩ ce
teris a neceſſaria tẽperãtia iminutꝰ. eſt bñs
A fermẽtũ ex ſale vltra ꝙ̃ ſatꝭ eſt. ¶ Eſt azymꝰ ⁊
ſale carens. Primꝰ q̃dẽ moderatioꝛ eſt in oĩ
bus his ſupradictꝭ. in ſtomacho pfecte dige
ritur: ⁊ ſanguinẽ in coꝛpe clariſſimũ generat.
vnde nature ↄfoꝛtat actionẽ: ꝑpterea cõmo
dus eſt q̃ quieti ſunt ⁊ delitiaꝝ delectatõe vi
uũt. Et eis q̃ꝝ digeſtio defectũ patiť vt ſeni
oꝛ ⁊ egritudies exeũtiũ. Ars ei exhibita ex
B teriꝰ ſufficit nature laboꝛãti interiꝰ. ¶ Exer
citãtibꝫ aũt laboꝛãtibꝫ nõ adeo ↄueniẽs eſt, ꝑ
pter ſuã ſubtilitatẽ ⁊ facilitatẽ diſſolutionis
ex mẽbris eoꝝ. Panis fermẽtatꝰ modicũ ha
bẽs ſalis nec bñ coctꝰ viſcoſitatẽ gñat ⁊ groſ
ſitatẽ. vñ durioꝛ ẽ peioꝛe tardioꝛ. ꝑpter h̃ aptꝰ
eſt exercitãtibꝫ ⁊ laboꝛãtibꝫ. Naꝫ abundãtia
caloꝛis eoꝝ eſt cã foꝛtitudinis ⁊ digeſtionis.
Sed q̃ fermẽti ſaliſqꝫ ſupfluũ habuerit mini
mũ nutrit ⁊ ↄfoꝛtat. virtꝰ enĩ ſalis hũiditateꝫ
eiꝰ deſiccat: fermẽtũ cõiũctionem rarificat.
C ¶ Azymꝰ ſilr minimũ nutrit ⁊ duriſſime dige
riť tardiſſimeqꝫ egeriť. ꝓprietatẽ hꝫ opilatio
nẽ ⁊ ventoſitatẽ generãdi. Idcirco incõueni
ens eſt oĩbꝫ naturis: niſi raro eis q̃ maxime
laboꝛibꝫ exercentur vt meſſoꝛes ⁊c̃.

Capitulum. ccclxxxiij.

Rapa. Iſidoꝛus libro xv. Rapa
dicta eſt a rapiendo: id eſt com
prehendẽdo. Eſt autem radice
amplioꝛ napo: ſapoꝛe dulcioꝛ ⁊
folio tenui. Palladius libro. iiij
Semen braſice vetuſtum mutatur in rapaꝫ.
Idem in libro. viij. In menſe iulio ſerenda ẽ
rapa ſolo putri ⁊ ſolatri in ſicco nec ſpiſſo: lo
cis humidis ⁊ campis letatur. Napus autẽ
in ſicco ac pꝛoprie tenui deuexo et ſabuloſis
melioꝛ naſcitur. loci ꝓprietas vtrũqꝫ ſemen ĩ
alterum mutat. Nam rapa in alio ſolo ꝑ bi
ennium ſata mutatur in napos. alia vero na
pus trãſiť ĩ rapam. Subactum ſolũ ſterco
ratum verſatũqꝫ coquunt quod ipſis et ſege
tibus pꝛoderit: qui ibi anno eodem ſerũtur.
Iugo raparũ quattuoꝛ ſextariȷ. napi autem
quinqꝫ ſufficiũt. Si ſpiſſe ſunt interuelles ali
quas vt cetere roboꝛenť: vt vero in ſemĩa ma
ioꝛa redigant erucam rapam folijs oĩbꝫ pur
gas: ⁊ ad dimidij digiti craſſitudinẽ in caule
ſuccides. Tunc in ſulcis diligenter ſubactꝭ
octonis digitꝭ ſeparatã obrues. inijcies ter
ram ⁊ calcabis ita magna naſcetur.

Operationes.

¶ Rapa eſt napus validiſſimꝰ: cõturbat coꝛ A
pus ⁊ deducit. Sed ſemen eiꝰ cõtra venena
in potum dať. Rapa ſi freq̃ñter comedatur
inflationẽ ſtomachi facit. Semen eiꝰ ex vi
no tritum valet cõtra moꝛſus ſerpentiũ.
¶ Dyaſcoꝛides. Radix rape bona eſt. ⁊ ſiven B
trem inflat: coꝛpoꝛi tamẽ ſuccum addit: ven
tremqꝫ ſtimulat. Eius elixaturã fomẽto po
dagris ac pernionibꝫ ꝑſidiũ eſt. ipaqꝫ trita
⁊ impoſita hec omnia facere poteſt.
¶ Cimaꝰ eiꝰ elixa ⁊ comeſta ẽ diuretica. ſemẽ C
eius ex vino bibitũ vulneribꝫ venenatꝭ profi
cit. Itaqꝫ ſemen ĩ rapis calidũ ac feruens vi
detur: ⁊ ipe paulo ſolutioꝛes credunť. Sed
quo minus caloꝛis poſſident molliendi pote
ſtatem eo foꝛtioꝛem continent.
¶ Idem radix inflat: ⁊ ſemen in homine gene D
rat vel augmentat. Agreſtis rapa locis ſic
cis naſcitur: fruticem collectum faciens cu
biti longitudinem habens multaſqꝫ virgel
las. Folia lenioꝛa ⁊ in modum digiti groſſa.
Semen eiꝰ in folliculis eſt concluſum nigꝝ
⁊ fragile. quod fractum habet intus coloꝛeꝫ
album. itaqꝫ faciei miſcetur alba mentis vel
etiam totius coꝛpoꝛis. E
¶ Iſaac. Calida eſt in ſecundo gradu. hu
mida in pꝛimo: dure digeritur. Nollem ⁊ in

flatiuam carnē facit.ꝓpter ſui ventoſitatē ꝑ/
inde coitū ſuſcitat.flegma augmētat.¶Vti/
lis aūt eſt ſi bis cocta vtraq; aqua reiecta co
quaꝛ cū pinguiſſima carne.Idem. Cuius iu
re ſi pedes podagricoꝝ loti fuerint dolori
f mitigationē preſtat.¶Gal.li.ij.de cibis cap.
de rapa.Multiformiter aūt ⁊ hanc homīes
ꝑparant vſq; ad hoc q̄ cōponunt eam cū ga
ro ⁊ aceto vt habeant ꝑ vſu ꝑ totum annum.
Chimum autem reddit in corpore groſſiorē
cōmenſurato. propter quod ſi abundauerit
quis in vſu ipſius.⁊ maxime ſi quis deficien
ter in ventre digerens ipām cōgregabit vo/
catum crudum chimum.
g ¶Ad ſeceſſum autem ventris neq; cōtraria/
ri vtiq; neq; cōferre dicat quis ipām.⁊ maxi
me qū decoquitur bene.indiget enī ipā ⁊ am
pliori decoctione.fit autē optima bis elixa/
ta ſicut dictū eſt prius de caulis ꝑparatione.
ſi aūt crudior ſumaꝛ indigeſtibilis eſt:⁊ infla
tiua ⁊ mala ſtomacho.qñq; autē ⁊ mordica/
tiones operatur ſcḋm ventrē.ꝑ aquā autē eli/
xatam admirabar vtiq; ſi minus aliqua ho/
h mogenearū plantaꝝ nutrit.¶Et idē li.vi.de
ſim.medicinis ca.gengilidis ſiue rapa ipſa
⁊ ſemē ad libidinem incitat inflatiui ſpiritus
generatiua exiſtens.

Capitulum.cccl xxxiiii.

Raphanus.Iſi.Raphanū grece nos
radicē vocamꝰ:eo q̄ totꝰ deorſū ni
titur cū reliq̄ olera magis in ſūma ꝓ
ſiliant:huiꝰ ſemīe macerato Palla.li.iiij.In
menſe marcio raphanos aliq̄ ſerūt q̄bꝫ vtunꝛ
eſtate.Idē in li.ix.Raphanū vt iā ꝑdictū eſt
ſicut ⁊ braſicā ꝯſtat eſſe vitibꝫ inimicā.Nā et
ſi circa ſe ſeranꝛ natura diſcordāte refugiūt.
Aui.Raphanus habet lignū calidū ⁊ humi
dū in ꝑmo.Semen ca.in.iij.fortius eſt ſemē
deinde cortex.poſtea folia.deinde caro.

Operationes.

¶Radix eiꝰ a ieiuno comeſta vel potata ꝓut a
antidotū magnū adiutoriū eſt ſanitatꝫ ⁊ tuta
mētū corpis:ſed ad inflationē facit ⁊ ructꝰ fe
tidos.¶Fructꝰ eiꝰ vrinā mouet.Ventrē de/ b
cocta malaxat:⁊ ī cibo ptiſicꝫ ꝓdeſt.Toracꝫ
flegmata purgat.Cū oximelle accepta vomi
tū mouet.Cū melle mixta putredinē curat.
Liuores tollit.Vim fungi venenoſi cōpeſcit
¶Cōtra viperaꝝ morſus ꝓficit.Semen cū c
aceto datū ſplē minuit.hydropicꝫ ac ſplene/
ticꝫ ī modū cathaplaſme impoſitū ſubuenit.
¶Radix ī aceto ac melle cocta ſi gargarizeꝛ d
ſynaticos curat.Folia eiꝰ ꝯtuſa ⁊ īpoſita do
lentibꝫ articulis ꝓſūt.¶Raphano calidā eē e
virtutē oīm medicoꝝ opiniōe ꝑtz:ſꝫ nob̄ ex
vſu intelligere licet.nā cū ceterꝫ cibis come/
ſta:iō in ſtomacho ructꝰ efficit ſolus.q2 in eo
coquiꝛ ꝑma.¶Capillos ab īiuria alopicie re f
ſtituit cū melle.¶Succꝰ etiā grauedinē au/ g
riū inſtillatꝰ emēdat.¶Egyptij reges in q̄bꝫ h
erat ſtudiū ſcrutati corpa mortuoꝝ ⁊ cās va
litudinū occulta fide recognoſcere.et in ipō
corde vitiū naſci ꝓdiderūt.¶Semīe rapha/ i
ni cū melle trito ⁊ ſūpto ſuſpiria mitigāꝛ Tuſ
ſis arceꝛ.Sola cū ſale ſūpta vētrꝫ aīalia ex/
tinguit.vētrē ſtimulat.vrinā ꝯcitat.Puerpe
ris copiā lactꝫ acq̄rit.¶Nulla res fortius vri k
ne difficultatē ſoluit.vl̄ femīaꝝ impat mēſtru
is.raphanꝰ comeſta ē euſtomacha.pꝰ cibos
ſūpta digerit eructuatōez facit.Cocta et eſa
tuſſiētibꝫ ⁊ pituitatibꝫ ſtōachi medeꝛ¶Coriū l
eiꝰ cathaplaſmis adhibitū cū melle paſcētia
vulnera curat.¶Liuorē īpoſita tollit.Mor m
ſibꝫ venenatꝫ occurrit.Lētigines purgat Bi
bita mēſtruis impat.Semē eiꝰ bibitū ē diu/
reticū Splenē tremiſcere fac¶Elixū cū oxi n
melle gargariſmo ſynāticiſq; opitulaꝛ. Cera/
ſa q̄z pūcto accepta ſtatī medeꝛ.Deꝛ cōcauo
īmiſſa.vel gingiuis fricata.dolorē eius mire
ſedat.¶Eſt aliud genꝰ raphani qō multi aī/ o

moꝛatiã dicũt hũs folia lapſane ſiľia. cui⁹ ra
dix oblonga eſt ac tenera. de q̃. ſ. ſupꝛa dictũ
eſt. ¶ Pla. Raphan⁹ ca. ē ⁊ ſic. in. ij. gra. Vir
tutē hꝫ incidēdi: diſſoluēdi. ex eo fit cōpedēs
oximellis ꝯ q̃rtanã: ꝯ q̃tidianã: ꝯtra duriciē
ſplenis. ¶ Herba ip̃a cocta ĩ vino ⁊ oleo ſple
ni cathaplaſmeť. pectini cathaplaſmata ſtrã
guiriã ⁊ diſſinteriã ſoluit. ¶ Hypocra. Capil
los mulieꝝ defluos raphani iubet fricari: et
ꝯ tormēta vulue ſup vmbilicũ imponi. Redu
cũt ⁊ cicatricē ad colorē. Semē impoſitũ ex
aq̃ ſiſtit ea q̃ fagedenas vocãt vlcera. ¶ De
mocrit⁹. Ventrē h̃ cibo putat ſtimulari. ⁊ ob
id fortaſſe voci nocere tradiderũt aliq̃. folia q̃
dũtaxat ĩ oblõgis naſcũť aciē ocloꝝ excita
re dicũtur. vbi ꝓ̃o acrioꝛ medicīa admota ſit.
eſopũ dare ptin⁹ impant. Hec antipatia eſt.
Auriũ ꝓ̃o g̃uitati raphani ſuccum inſtillant.
¶ Papi. Humectat ⁊ diſpgit flegma auctoꝛi
tate ſua. Folia tñ ei⁹ min⁹ auſtera ſunt. radix
trita ĩ vino nauſeã ꝓuocat. ¶ Pli. lib. xx. Ra
phani ſtõachũ purgãt. pituitã extenuãt. vri
nã ꝓ̃citãt. Eſt eſtiuoſus in italia: ⁊ aromatiã
vocãt ſatiuã. Satiui decocti mane ad tres
ciatas poti calculos cõminuũt ⁊ eĳciũt. Ad
tuſſim q̃ꝫ ieiunis raphan⁹ ꝓdeſt ĩ mane cum
melle. Semē ei⁹ toſtũ deinde ꝯtritũ cũ melle
ſuſpirioſis valet. Ideoqꝫ ꝯ venena ꝓdeſt.

Capitulum. cclxxxv.

Radix. Plateari⁹. Radix ē herba cu
ius ſimili noīe appellať. ⁊ eſt ca. ⁊ ſic.
in. ij. gra. Virtutē raphano ſimilem
habet. Et ꝯtra eaſdē cauſas valet eodē mo
do: ſed nõ efficax eſt. Itaqꝫ cum in receptiõe
inueniť: põt poni radix raphani ſi radix non
habeať. Palladius li. xx. In auguſto menſe
vltimo ſiccioꝛib⁹ locꝭ radices cõuenit ſeri: q̃
hyeme miniſtrēt vſum. Amant terrã qualem
rapa pinguē ac ſolutã ⁊ diu ſubactã. tophum
vero reformidãt ⁊ glareã. Gaudent celi ſtatu
nebuloſo. ſerendi ſunt aũt grandib⁹ ſpacĳs ⁊
alte foſſis. melioꝛeſqꝫ ꝓueniũt ſi ſeranť in are
nis poſt nouam pluuiã niſi forte poſſint riga
ri. quod ſatum eſt ſtatim leui ſarculo dꝫ ope
riri. ſed tñ nõ ingerēdũ eſt: ſed potius palee q̃
inde fungoſe ſunt. ſuauioꝛes aũt ſũt: ſi eas aq̃
ſalſa frequēter aſpgas. Radices feminini ge
neris putanť que min⁹ acres ſunt. habentqꝫ
folia latioꝛa lenia ⁊ cũ iocunditate virentia.
ex his ergo ſemina ſunt colligenda. Maio
res fieri crēduť ſi ſublatis oĩb⁹ folĳs ſolo
tenui caule demiſſo: ſepe terrꝭ opianť. Si ex
nimis acra dulcem fieri velis ſemē die ac no
cte melle aut paſſo macerabis.

Operationes

¶ Iſaac. Radix eſt ca. in. iij. gra. ſic. in. ij. mi A
nus q̃ꝫ rapa nutrit ꝓpter acumē ſuũ: qd̃ forti⁹
eſt acumine rape. Nutrimentũ eius eſt durũ
⁊ groſſum digeſtioni ſtomachi nociuũ et in
cõueniens dentib⁹ ac oculis ⁊ gule oĩbuſqꝫ
doloꝛibus vulue. ¶ Scd̃m vero medicinam B
cõuenit. ſcd̃m cibum manducata toꝛtionez et
inflationē facit: ⁊ illaudabilis ſtomacho fit.
Quod teſtatur ructatus ei⁹ qui maxime fit
ante cibum. eleuat enim ⁊ deſcendere pꝛohi
bet cibum ad locũ coctionis. Ideoqꝫ fit cau
ſa indurate digeſtionis. naturalēqꝫ ꝟtutē in
hibet. cibũ expellēs in ſupioꝛi pte: ex q̃ re fit
vomitus maxime his q̃ ventoſitatē in ſtoma
cho habent ex ꝯſuetudine. ¶ Que tñ poſt ci C
bum accepta minoꝛem agit ventoſitatē aſcē
dentem ſuperius. quia cũ grauitate ſua deſcē
dit inferius: deponitqꝫ cibum in coctiõis lo
cum. Et vt opoꝛtet digeritur vnde cauſa cõ
foꝛtande ſecunde digeſtiõis efficitur. hec eſt
gratia ſue coctionis: que nõ habentib⁹ ven
toſitatem accepta poſt cibum impedit.
¶ Proinde ſi quis eam vult accipere pꝛo vo D
mitu ante cibum ſumatur. ſed pꝛopter ſupple
mentum ſecunde ac tertie digeſtionis: poſt
cibum manducetur.

E ¶ Itē radix cōburit̄ ⁊ puluerizat̄ ſuꝑ vlcera
hūida: mūdificat ⁊ deſiccat illa. Et putāt ali
ꝗ ꝙ exꝓmat̄ ſucc⁹ ei⁹ ⁊ det̄ i potu cū vino. et
ꝯueniat medicis mortiferꝫ. ⁊ ſemē ei⁹ etiā fac
hoc. Nos aūt exꝑti ſum⁹ multotiēs de hac
plāta: ꝙ cū coqt̄ mltū cū kiſt ordei donec diſ
ſoluat̄ i decoctiōe ⁊ det̄ i potu hʒ magnā effi
caciā i egritudib⁹ pectorꝫ antiquis ꝗ fiūt ab
F hūorib⁹ groſſis. ¶ Et idē auc. Ruffi. Raffan⁹
ꝯfert flegmati: ⁊ ꝓuocat vomitū: ⁊ ē mal⁹ ca
piti ⁊ oculis dētib⁹ ⁊ palato: ⁊ corrūpit cibū.
Et ē ꝯueniēs oīb⁹ egritudib⁹ mlieꝝ. gñat vē
toſitates i ſuꝑiorib⁹ ꝑtib⁹ ventrꝫ. Et illud au
G cto. Dumay ꝓpter ſuā maliciā eſt velocꝫ pu
trefactiōis ſue ſubē. ¶ Et idē auc. Raſis. Di
xit mihi qdā amic⁹ me⁹ ꝙ exꝑt⁹ eſt h. ⁊ inue
nit veꝝ. Diſtillauit ei aquā radicꝫ raphani ſu
per ſcorpionē. ⁊ iuenit ipm ſtatim imobilem.
deinde ꝯtinuo inflat⁹ eſt ⁊ crepuit ꝑ mediū.
Et radix ꝯuenit fe. quartanis ⁊ rigorib⁹ febri
um periodicarū ⁊ dolorib⁹ ventris.

Capitulum.ccclxxxvi

Raphan⁹ agreſtꝫ. Dya. Raphan⁹ agre
ſtꝫ iūcos duos ſiue tres ſꝑgit i terra
rubētes. folia rute ſilia. radices cepe
ſʒ āpliora: quē qdē raphanū ſiluestrē vocant
Int⁹ hʒ medullā candidā. extra cortices ni
gros. naſcit̄ in mōtib⁹ ⁊ locis aſꝑis. aliqñ et
vmbroſis.

Operationes

¶ Sera. Raphan⁹ agreſtꝫ ē hūs fo. ſilia lap
ſane. ⁊ hʒ radicē mollē: ſubtilē: longā ⁊ terre
am. ⁊ ſapor ei⁹ eſt acut⁹: cui⁹ folia ⁊ rami co
quunt̄ ⁊ comedunt̄: ⁊ ꝯuenit ſto. ¶ Virt⁹ etiā
ei eſt viſcida ⁊ diuretica ⁊ calida. ⁊ iō in cibo
ſumpta copioſaʒ effundit vrinā. Incitat etiā
mēſtrua feminaꝝ ſto. vtilis ⁊ ex aceto data.
Pituitas glutinoſas cum melle ſūpta diſſol
uit. lūbricos latos excludit. ¶ Radix aduſta
⁊ in puluerē verſa ad ſiccādū ⁊ purgādū vul
nerib⁹ imponit̄. Quidā ſuccū ei⁹ cū vino dāt
ꝯ venena. eadē vis i ſemine eſt ſi cū melle ſu
mat̄. nobis exꝑtū eſt armoraciam in ptiſana
ſorbitionē diſcoctaʒ toracis vitia ſanare.
¶ Sed raphan⁹ agreſtꝫ quē romani vocāt ar
morachien hʒ folia ſilia folijs domeſtici. et
hʒ radicē longā mollē. ⁊ ſapor ei⁹ ad acuitatē
declinans: cui⁹ folia ⁊ radix ſi coquant̄ et co
medent̄ cōueniūt ſtomacho. Et ei⁹ virtus eſt
calida inflatiua. ¶ Et prouocat vrinā ⁊ men
ſtrua. ⁊ qñ ſumitur cū melle incidit humores
groſſos et viſcoſos in pectore.

Capitulum.ccclxxxvii.

Radicula. Pli.li.xix. Radicula ē herba lauādis lanis apta ad h̄ succū hꝫ mirū q̄tū cādore ꝯferēs eque ⁊ mollicia. naſcit̄ vbiq̄ʒ latiua: ſʒ ſponte p̄cipue ī aſia ſyriaq̄ʒ ſaxoſis ⁊ aſperꝫ locꝫ. Trans eufraten tu laudatiſſima. caule tenui ferulaceo ipſiſq̄ʒ cibis indigenaꝝ expetito. ⁊ vnguēti q̄cq̄d ſit cū q̄ decoquat̄ oliue folio. hanc ſtruthion vel yſatin greci vocāt. Eſtate floret. aſpectu grata. veꝝ ſine odore ſpinoſa: ⁊ caule lanuginoſo ſemē ei nullū. radix mag̃ q̄ꝯcidit̄ ad quē dictū eſt vſum.

Operationes

¶ Pli.li.xxiiij. Tingētibꝫ ⁊ radicula ramos p̄parat quā ſtruthion a grecꝫ vocari dixim⁹. ¶ Medetī morbo regio ipa ꝯcocta. ⁊ viſ potū Itēq̄ʒ vitijs pectorꝫ obuiat. aluū ſiſtit. vuluaſ q̄ʒ purgat. q̄ꝯ obrē aureū poculū vocāt eā: ne/dici ⁊ melle etiā ꝓdeſt ad tuſſim. ¶ Ortopnee ꝓdeſt mēſura coclearꝫ. cū polēta ꝟo ⁊ aceto lepras tollit: eadēq̄ʒ cū panace: ⁊ caparꝫ radice calculoſ frāgit ac pellit. pānos diſcutit cū ordeacea faria ⁊ vīo decocta. ¶ Diſcet̄ ⁊ malaginatibꝫ ⁊ collirijs claritatꝫ cā ad ſternutamēta vtil'iter pauca. ¶ Lieni q̄ʒ ac iocineri eodē mō ꝓficit. pō. denarij pōdere ex aq̄ mulſa ſanat ſuſpirioſos. ſic ⁊ pleureticos oēſq̄ʒ laterꝫ dolores. ¶ Pādecta. Radicula. i. ꝯdiſi. ⁊ pōit̄ in antidotario virili ī potione ad ſcrofulas.

Capitulum. cccLxxxviij.

Rann⁹ latine ⁊ grece. arabice hauſis. vl' huſcb ſiue hauſig. Sera. li. ag. ca. hauſis ſiue hauſig. i. rann⁹ eſt planta que naſcit̄ in vallibꝫ. ⁊ ſunt eius tres ſpecies. Una hꝫ ſtipitē rectū ſpinoſum ſicut arbor q̄ ꝺr alchiſialich. in ramis ⁊ ſpinis ei⁹ ⁊ folia ei⁹ ſunt oblonga hn̄tia humiditatē viſcoſaꝫ que adheret manui. Scd̄a eſt fortis alba plus q̄ʒ ipa. Tertia hꝫ minora folia q̄ʒ ipa ⁊ latiora: ⁊ declinat parū rubori. ⁊ rami ei⁹ ſūt longi. longitudo ei⁹ eſt brachij vrius. ⁊ eſt ſpiſſior alijs ⁊ eſt debilior. ſpina vero eius eſt acutior. Et fructus ei⁹ eſt lat⁹ ſubtilis. ⁊ eſt velut invaginis ſicut herba q̄ ꝺr ſachidalion. ¶ Et idē aucto. Galie. Qꝺ adminiſtrat̄ ex ranno ſūt folia eius dū ſunt recentia. Et virt⁹ eius eſt q̄ infrigidat ⁊ deſiccat in. ij. gradu.

Operationes

¶ Dyaſcorides ca. de ranno. Rann⁹ frutex ē q̄ circa ortos naſcit̄. Cui⁹ virge ſunt longe ⁊ ſpinoſe. folia hꝫ pinguiſſima lōga ⁊ leuia. Eſt etiā alia rannus colorē hn̄s ſubalbidum. Et tertia hn̄s colorē ſubrufum: et virgulas longas cubitis q̄nq̄ʒ. ⁊ plus. hec ſpinoſe ſunt: et minimā hn̄t virtutē. Eius ſemē latū ē ⁊ tenue ⁊ in folle recluſum ſicut affodilli. ¶ Idē. Omniū ſpecieꝝ ranni folia cathaplaſmatibꝫ adhibita ignē ſacrū corporis ꝓhibēt. ¶ Sera. Uirt⁹ ranni eſt que curat formicā ⁊ heriſipilam que eſt tp̄e caliditatis. Unde q̄n fit emplaſtrum cum folijs eius curat heriſipilam ⁊ formicā. Et dicunt aliqui q̄ quādo rami ei⁹ ſuſpendunt̄ in oſtijs ⁊ feneſtris ceſſat operatio arboris eoꝝ. ¶ Plini⁹ li. xxiiij. Inter genera ruboꝝ rann⁹ appellat̄ a grecꝫ candidior frutex. Is floret ramos ſpargēs rectꝫ aculeis nō vt ceteri aduncis. Alteꝝ gen⁹ eſt ſilueſtre nigrius rubentes ferens folliculos. hui⁹ radice decocta in aqua fit medicamentū: qꝺ licium vocatur. ¶ Semen ſecūdinas trahit: alter ille candidior ſtringit: ſed magꝫ refrigerat. collectiōibꝫ ⁊ vulneribꝫ acomodatior. ¶ Conſtantinus in libro graduum. Rannus frigida eſt in primo gradu. ſicca in ſecūdo. valet puſtulis oris. Uentris dolorē ⁊ ſtomachi defectionem curat. cathaplaſmatus heriſipilam deſtruit. ¶ Succus eius oculorum collirio mixtus ſiue ſolus conuenit dolori oculorū: maximeq̄ʒ pannorū albedini. Bibitus autem lapidem renum frangit.

A
B
C
D
E
F

Capitulum. cccLxxxix.

Reubarbarum. Iſidorus in libro ety-
mologiaruꝫ. Reubarbarum dicit̄ ꝙ
in ſolo barbarico trans danubiuꝫ in-
uenitur. Reuponticū quod circa ponticū in-
uenitur. Et idem dicitur reu quod eſt radix:
quaſi radix barbarica vel pontica. ¶ Platea-
rius. Reubarbarū qđ in india vel vltra ma-
rinas partes reperit̄. radix eſt cuiuſdã arbo-
ris quaſi quedaꝫ tuberoſitas. Eligitur illud
quod graue eſt in ſuo genere ⁊ non ꝑforatuꝫ.
Quod etiam cum frangitur: interius habet
quaſdã venulas diſtinctas. hinc rufas. hinc
ſubalbidas. hinc croceas. ⁊ cõmaſticatū tin-
git quaſi crocus. Virtutem habet purgandi
coleram principaliter ⁊ diureticam. cõpeten-
ter ponitur in ſyrupis contra febres acutas
¶ Auicenna. Reubarbarum adulteratū ꝓiſ-
ſius eſt ac vehemẽtius ſtipticū. Purum aūt
eſt vehemẽtius rarū ⁊ minus ſtipticum. ⁊ eſt
crocee tincture. In ipã eſt terreitas amara ꝓ-
pter actionem igneitatis in ipã.

Operationes

A ¶ Platearius. Cõtra calefactionẽ epatꝭ ⁊ o-
pilationẽ ex calida cauſa datur cū aqua ca-
B lida. ¶ Auicẽna. Reubarbarū cõfert panno
ac veſtigiis ſuꝑ cutes remanentibꝫ quando
cū aceto linitur. Ex eo fit emplaſtrū ad apo-
ſtemata calida. Cõfert etiaꝫ empetigini cum
aceto. Eius epithima caſui ⁊ ꝑcuſſioni con-
fert valde. ꝓdeſt etiã contuſioni lacertoruꝫ ⁊
rupture. ¶ Cõfert aſmati ⁊ ſputo ſanguinis:
epatis ſtomachiqꝫ doloribꝫ intrinſecis. Sin-
gultui ⁊ dolori pungitiuo ventris ac diſſinte-
rie ac dolori renū ac veſice: atqꝫ matricꝭ ⁊ flu-
xui ſanguinis: ac febribꝫ antiqͦs. Splenem
attenuat: ⁊ morſui vermiū venenoſoꝝ reme-
diū eſt. ¶ Conſtantinꝰ. Reubarbarū aliud ẽ
indicum aliud ponticū. Indicum eſt lauda-
bilꝰ. calidū ⁊ ſiccū in ſecūdo gradu. Quod-
dam ſtipticitatꝭ ⁊ acuminis habet. Stoma-
cho defecto valet. ventoſitatẽ ⁊ epatis dolo-
rem ⁊ ſplenis duriciẽ ⁊ ypocundriam ⁊ extẽ-
ſionem curat. Renū ac veſice dolorẽ ⁊ matri-
cis extirpat. ¶ Sanguinẽ de pectore manan-
teꝫ ꝯſtringit: anhelitꝰ ſingultū. Vulnera in-
teſtinoꝝ: diuturnã ſolutionẽ: ac prolixam fe-
brem amputat. faciẽ ⁊ cutem a lentiginibꝫ et
empetigine mūdificat. Contra reptiliū mor-
ſus facit pulueriſatꝰ ⁊ cum aceto temperatꝰ.
¶ Pandecta. Reubarbarū dr̄ a reu qđ eſt ra-
dix ⁊ barbarum: quia eſt radix q̄ in barbara
regione oritur. ⁊ in india trans marinis par-
tibꝫ. Et eſt aliud quod dr̄ reuponticū. de quo
in ſequenti capitulo. quoniã dr̄ ſic de eo ꝙ in
ponto inſula reperit̄. vel quia ponticū habet
ſaporem. ¶ Reubarbarum vt quidam dicūt
radix eſt cuiuſdam arboris. reperitur q̄ſi que-
dam tuberoſitas in radice eius ⁊c. Et eſt ca-
lidū ⁊ ſiccum in ſecūdo gradu. ¶ Johannes
Meſue. Reubarbaꝝ quoddam orit̄ in india
Et vocat̄ reduedſeni. ⁊ eſt melius. quoddam
oritur in barbaria. ⁊ eſt laudabilꝰ poſt illud.
Et quoddã oritur in turchia. ⁊ eſt minꝰ lau-
dabile illis. ⁊ laudat̄ magꝭ ex eis qđ eſt ſub-
nigrū declinans ad rubedinẽ. et quod graue
eſt cū raritate ſua. ⁊ in quo in cõfracturis in-
uenit̄ diſgregatio ex rufo ⁊ glauco. ⁊ quod ẽ
crocee tincture. ⁊ quod eſt recens cognoſci-
tur qđ nõ eſt adulteratū. quoniã eſt rarum et
minoris ſtipticitatis: ⁊ eſt crocee tincture.
¶ Adulteratū vero habet cõtrariū hoꝝ. ⁊ va-
rietatem quaꝫ habere debet in confracturis
amiſit. imo ſubnigreſcit in eis. ⁊ eſt calide cõ-
plexionis ⁊ ſicce in ſecūdo gradu. ¶ Conue-
nerunt autẽ in ꝑmixtiõe eius aqueitas dan-
tes ei ſtipticitateꝫ ſubſtãtie. ⁊ acreitas dans
ei raritatem ſubſtãtie. ⁊ eſt in eo igneitas per-
ficiens: que propter actionem eius ⁊ terrei-
tatem ipſius ipſum facit eſſe amarum veruꝫ.
terreitas eſt ſm̄ profundum eius. et igneitas
eſt in ſuꝑficie ipſius. que ꝓpter infuſioneꝫ ſe-
parat inter eius ſubſtantiã. ⁊ cõplebo opera

bonis.ſolutionis ⁊ apertionis opilationū ꝑ ipm eſt ꝑ dominiū caliditatꝫ in ſupꝑficie eiꝰ. ⁊ conſecutio cōtractionis ꝑ ipſum a ſubſtantia ſua terrea ſtiptica. Non eſt in eo nocumētum apparens. ⁊ datur in omni tempore ⁊ in omni etate: ita ꝙ etiā pueris ⁊ pregnātibꝫ datur. ⁊ eſt de elegantioribꝫ ⁊ melioribꝫ medicinis aque lactis. ⁊ ꝓprie quod ſumptum eſt ex capris que magnificat operationē eius: ſimiliter magnificat infuſio eius in aqua endiuie ⁊ apij prius bulitum ⁊ colatū. vel in aq̄ plantaginis. ⁊ nō ꝑmittatur quin cadat in ſocietate eius ſpica. Eſt enim proprij iuuamēti cum ipſo. necꝫ ꝓtermittas additionē modici vini albi odoriferi clari in infuſionibꝫ eius. ⁊ proprie quādo in ementatione opilationū propinatur. ⁊ eius quidem infuſio cōpetit quando ſolū queritur abſterſio ſolutio et opilationum apertio. ⁊ ipſiꝰ contriti exhibitio quādo queritur vt poſt illam in viſceribꝫ veſtigia cōtractionis remaneāt. verū ex eo quod aſſum eſt vehementius ex aduſto. ⁊ qđ ex eo puriꝰ eſt ſuſtinet quod oportet. ⁊ meretur de ꝯtritione In raro autē ⁊ laxo cōtritio vehemens reſoluit virtutē. decoctio etiā ſimiliter reſoluit q̄liſcunꝗ ſit. ¶ Johānes Meſue. Educit ſolutione eiꝰ coleram ⁊ flegma. maior eiꝰ proprietas eſt mūdificare epar ⁊ ſtomachū: ⁊ conferre doloribꝫ pungitiuis eorū ⁊ viſcerum. ¶ Et clarificat ſanguinem: ⁊ aufert opilationes: ⁊ morbos quorum mater eſt opilatio. ſicut hydropiſim: hyctericiam: groſſiciē ſplenis: ⁊ febribꝫ opilationū ⁊ ſimilia. ¶ Et ex parte ſubſtantie ſue ꝓprietas eſt ꝯferre ſputo ſanguis ⁊ emanationi eiꝰ vndecūꝗ ſit: ⁊ caſui ⁊ ꝑcuſſioni. ⁊ ſanare rupturas intrinſecas ⁊ extrinſecas. ⁊ ꝓprie eius. ʒ. i. minime. gra. ij. ⁊ rubee tinctorū gra. xv. cū vino ſtiptico. ¶ Et cōfert inunctio olei eiꝰ contuſionibꝫ ⁊ contritionibꝫ lacertorū ⁊ doloribꝫ eorum. et ipſum quidem eſt medicina ſingultus. et eſt medicina bona diſſinterie. ⁊ ꝓprie quod ex eo eſt aſſum. ⁊ bibitum cum ſucco plantaginis ⁊ pauco vino ſtiptico. ¶ Et confert febribꝫ periodicis et febribꝫ opilationū ⁊ febribꝫ antiq̄s. Doſis potio eius infuſionis ana. ʒ. ij. ß. vſꝗ ad decem. ⁊ contritis ana. ʒ. i. vſꝗ ad. ʒ. iiij. ¶ Et ipm cōſeruatur ꝑ annos quattuor: et conſeruatur a corruptione ⁊ putrefactione. ſi ſupꝑliniatur ei cera. ⁊ terbentina liq̄facte aut cera ſola aut ſi ſepeliatur in pſilio aut milio. conſeruatur enim tunc tempore extenſo.

Capitulum. cccxc.

Reuponticū. Pan. Reupōticū. i. barba ſiriſta. ⁊ ē radix pontica multū ſimilis reubarbaro. Interiꝰ hꝫ venulas diſtinctas vt reubarbarū: ſꝫ non tingit vt reubarbarū. Et đr reuponticū eo ꝙ in ponto inſula reperitur. vel q2 ponticū hꝫ saporē. et reu tantū eſt dicere quantū radix. ¶ Dyaſcorides ca. de reupontico. Reuponticū naſcitur in boſforo. ⁊ ſic ab grecia venit. cuius folia magna ſunt ſimilia folijs ſimphiti. radix eſt aliquantulus vaſta ⁊ nigra. Haſta ſimilia centauree. ſed breuior eſt fragilis ⁊ leuis in pondere ſine odore. ⁊ guſta amara leuiter ... ...gens. et ſi maſticetur ſit glutinoſa ⁊ crocei coloris.

Operationes

¶ Dyaſco. Vires efficaciter hꝫ ſtringentes. A
Et iđ fomēto impoſita inflatiōes deſiccat: ⁊ vulnera glutinat. ac ſanguinis abundātiā reprimit. habet in ſe magnā ſubſtantiā temperandi: q2 tenet in ſe terreni frigoris ⁊ caloris partē. ⁊ leptomeris eſt ad aſma. ergo reumatica ⁊ orthogonia iuuat potata. liuores ⁊ empetigines ſanat cū aceto illinita. ⁊ potata emoptoicis ⁊ diſſintericꝫ ꝓdeſt. ſed bona ē q̄ nō ē pertuſata. In guſtu muſcillaginoſa modicū ſubmordās. bibita inflationē ſtomachi tollit. Laxitudinē ⁊ dolorē ſtomachi ſplene

B ticis ꝛ epaticis ꝓdeſt. ¶ Cōquaſſationē corꝯ
poris reficit. De alto cadētibꝯ ſubuēit. Renꝯ
freticis ꝛ tortiōibꝯ ꝛ thoraci ꝛ ypocūdrijs ſa
lutare eſt. Stericas ꝛ ſciaticas cauſas cōpe
ſcit. Sanguinē reīcientibꝯ vtiliter adhibeť.
C Aſmaticis ꝓdeſt. ¶ Subglutientibꝯ vtiliter
adhibeť. Ciliacis ꝛ diſſintericꝫ frigoribꝯ tipi
cis ſingulare pſidiū eſt. Morſibꝯ venenatis
occurrit ſilř vt agaricus dať in oībꝯ cauſis.
Lernas limpidat ꝛ liuores cū aceto impoſiꝯ
ta. ſilř cū aqua liuores oēs tollit. Uirtꝰ eſt ei
D termantica ꝛ paulo ſtiptica. ¶ Paulus ca. de
reupontico. ca. eſt ꝛ ſic. in. ij. gra. Uirtutē hꝫ
mūdificādi ꝯfortādi ex ponticitate ſua ꝛ diuꝯ
reticā ex q̄litatibꝯ. Aqua decoctiōis eiꝰ ſolꝯ
uit opilationē ſplenis ꝛ epatꝫ ex frigida cauꝯ
ſa. cerotū ex puluere eiꝰ ꝛ oleo roſaꝝ. et cera
valet cōtra debilitatē ſtomachi. Puluis eiꝰ
E lumbricos eiꝰ occidit. ¶ Jſido. li. etym̄. Reuꝯ
ponticū ſanguinis abūdātiā reꝑmit. hꝫ in ſe
maximā temperādi ſubſtātiā: qꝛ retinet in ſe
terreni frigoris ꝛ caloris partē. Et etiā lepto
meris vnde potata ad ſpaſmata reumatica
iuuat. Et leniores empetigines ſanat. Sple
nē reꝑmit: ꝛ luxuriā tollit. cū aceto bibita eꝯ
F mopto. ꝛ diſſin. ē iuuatiua. ¶ Bibita q̄ꝫ ſto. in
flatōēꝫ eiuſqꝫ laſſitudīeꝫ ꝓhibꝫ ac dolorē. ſple
neticꝫ ꝛ epa. ꝓficit. ꝯq̄ſſatōibꝯ corꝑiſ reficit: ac
de alto cadētibꝯ ſubuēit. lūbis etiā ꝛ tortōibꝯ
G toracꝫ ꝛ ypocūdrijs ē ſalutarꝫ. ¶ Stericas et
ſciaticas cās cōpeſcit. ſanguinem reīciētibꝯ
adhibeť vtilř. aſmaticꝫ ſubglutiētibꝯ ꝓdeſt.

Capitulum. cccxcj.

Reſina. Jſido. li. xxvij. Reſina eſt laꝯ
chryma ſudore lignorum exala͛a vt
balſami ſeralupini ꝛ lentiſci ꝛ arboꝝ
ꝛ virgultoꝝ q̄ ſudare ꝓhibent. Reyn eni gre
ce emanare dꝛ vel ſudare ſicut ligra odoriſeꝯ
ra orietis. ſicut gutta balſami aut ferulaꝝ. q̄ꝯ
rū gutta dureſcit in gemmā. ſ. in electrū. Priꝯ
ma aūt reſina dꝛ therebentina. ꝛ eſt pſtantiſſi
ma p̄ alijs. ꝛ deferť de arabia: iudea: ſyria: ciꝯ
pro ꝛ africa: ꝛ ab inſulis marꝫ. Scōa eſt lenꝯ
tiſcina q̄ maſtix vocať. he de chio īſula depor
tanť. Tertia ē pinealis. ꝛ hec nunc eſt liq̄da:
nūc dura inueniť. ¶ Jtē Jſi. Reſina igiť dici
tur quodlibet gramē liq̄dū vel aridū. liq̄da re
ſina vt balſami ꝛ terebentina. dura vt maſtix
thus ꝛ myrrha ꝛ hmōi. Omis aūt reſina priꝯ
mo eſt mollis ꝛ liq̄da vel viſcoſa. ſed in prima
ſui emanatiōe ꝛ aliq̄ remanet liq̄da ꝛ aliq̄ ca
lore vel frigore indurať. omis aūt reſina ē vti
lis in medicina. ꝛ ideo reſina poſita in nobili
bus antidotꝫ ꝛ vnguētꝫ. Operationes aūt ꝛ
ꝟtutes reſine ſinguloꝝ quere in locis ſuis.

Capitulum. cccxcij.

Ribes. Pandecta. dcvij. Ribes q̄dā
dicūt q̄ eſt aceroſa. ꝛ quidā dicūt q̄
eſt coccus. ſed falſo. quoniaꝫ coccus

nõ eſt acetoſa.qm̄ Meſue facit ſcinotim ca-
pitulū de rob de ribes.ꝛ caplm̄ de rob ꝺ̄ ace
toſa. Silr̄ vbi ponit cap̄.de rob de ribes ait
ꝙ valet ſicut rob ꝺ̄ acetoſa. Itē nõ ē coccus:
qm̄ coccus eſt ca.ꝛ ſic.cõplexiõis:ſed ribes
ſūt fri.ꝛ ſic.¶ Albani. Ribes ē plāta ſtipitem
hñs rubeū ad viriditatē decliuē teneꝝ.folia
rotūda viridia nigra.cuiꝰ granū potaꝛ̄ de co
raſceni aridi ſaporꝭ.de q̄ fit rob ꝛc̄. Nos aūt
loco eiꝰ ſuccū acetoſe q̄ ē lappaciū agreſte po
nere poſſumꝰ.¶ Sera.li.ag.ca.ribes.aucto.
Iſaac benarā. Ribes ē plāta hñs capreolos
recētes rubeos ad viriditatē declinātes.ꝛ hꝫ
folia magna rotūda viridia.et hꝫ grana q̄ ſa-
porē dulcꝭ cū acetoſitate. Et ipa ē fri.ꝛ ſic.in
ij.g̃. Et ſignū ſuꝑ hoc ē acetoſitas eiꝰ ꝛ ſtipti
citas. Et ex h̄ ꝯtigit ꝙ infrigidat ſtomachū.
Et aliq̄ dicūt ꝙ eſt f.i.ꝛ ſic.in.iij.gra. Naſcit̄
aūt plāta iſta ĩ mõtibꝫ ſyrie frigidis niuoſis.

Operationes

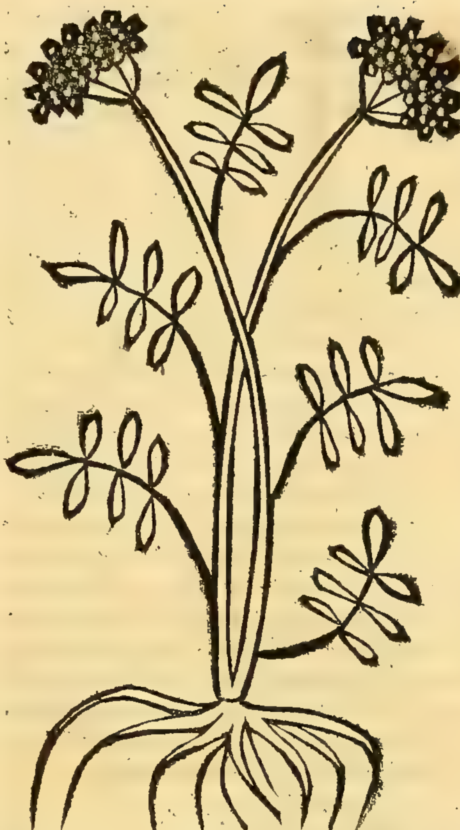
¶ Sera. Ipa abſcindit ſitim:ꝛ ꝯfert ſpeciebꝫ
habaon.i.morbilli.ꝛ abſcīdit ſitim q̄ fit a ca-
liditate corpis:ꝛ retinet fluxū.¶ Et cõuenit
ſpeciebꝫ bothor q̄ fiūt in corpe ſicut variole ꝛ
ſilia.¶ Et ꝑuocat appetitū:ꝛ incoriat ſtoma
chū ſua frigiditate.ꝛ abſcindit ſitim a colera
ꝛ fluxū vomitū:ꝛ rob eiꝰ ꝯfert cardiace ꝛ vo
mitui ꝛ fluxui q̄ fit a colera.¶ Et ꝑuocat ci-
bi appetitū.ꝛ ĩ rob eiꝰ ē dulcedo ꝛ acetoſitas
¶ Et idē au. Aben meſ. Fri.ē ꝛ ſic.in.ij.gra.ꝛ
rob eiꝰ ē ſicut rob acetoſitati citri ꝛ agreſte ĩ
ꝩtute.ꝛ ē bona emorroidibꝫ ꝛ ebrietati.ꝛ pu-
tāt aliq̄ medicoꝝ ꝙ ſit illa q̄ nomiaꝛ̄ acetoſa
ꝛ lappaciū.ꝛ putauerūt aliq̄ ꝙ ſit gn̄ū acetoſū
qð afferꝛ̄ ex coraſceni.licet oēs decipianꝛ̄.

Capitulum.cccxciij.

Riſi. Pandecta ca.lvij. Arꝫ. arabice.
grece ozora.latine ꝩo riſi. Galienꝰ ꝑ
mo de cibis ca.de riſo. In ſapore eiꝰ
eſt ſtipticitas.ꝛ iõ retinet ventrē retentiõe tē
perata.ꝛ in cortice eiꝰ eſt rubedo magꝭ mani
feſta q̄ꝫ in ipomet aut in reliquo corpis eiꝰ.ꝛ
minus nutrit q̄ꝫ frumētū.¶ Et ideꝫ.viij.ſim.
far.ca.oroſa. Oroſa.i.riſum habet q̄d ſtipti-
cū q̄ circa ventrē moderate detinet.¶ Et idē
libro predicto de cibis. Hoc ſemīe oēs ad re
ſtrictionē vētris vtunꝛ̄ delectationē ipſiꝰ ſi-
milē faciētes condro. Eſt autē indigeſtibiliꝰ
condro:ꝛ nutriens minꝰ.ſicut ꝛ ad delectati
onem edulij deficiens ab ipo plurimū.

Operationes

¶ Sera.li.aggre.ca. Arꝫ.id eſt riſum. Sunt

calide ꝛ ſicce cõplexiõis in ꝑmo gradu.¶ Al
manſor tractatu tertio cap̄.arꝫ de riſo. Riſi
temperiei q̄ eſt inter calidū ꝛ ſiccū vicinū exi-
ſtit:ꝛ ventrē ſtringit. Solitis aūt colicā pati
nocet:eo ꝙ licet nutriat de vētre:tñ nõ facile
deſcēdit:niſi coquaꝛ̄ cū aliq̄ multū vnctuoſi-
tatis habēte.qð qñ cū lacte coquaꝛ̄ ꝛ cū zuc-
caro comediꝛ̄ plurimū nutrit atq̄ꝫ ſanguineꝫ
augmētat.¶ Iteꝫ Sera. Quādo ſani egent A
pultibꝫ eiꝰ ꝑpter punctiones q̄s hñt in ven-
tre.aut ꝑpter fluxū multoꝝ humoꝝ ſuper q̄s
vincit colera.aut aliqua alia de cauſa ſimili
huic.coque riſi quouſq̄ꝫ diſſoluanꝛ̄:ꝛ fiant ſi-
cut aqua kiſt ꝛ da in potu:hora cõuenientior
vſus eiꝰ tempus eſt humidū:ꝛ qñ ſtomachꝰ
eſt fortis virtutis ad cibos.¶ Et idem aucto C
ritate Dyaſcori. Et pauci nutrimēti ſtringit
ventrem.auget ſperma:ꝛ minorat feces ꝛ vri
nā ꝛ ventoſitates. Eſt enī cõpletū in ſtiptici-
tate.ꝛ ideo eſt bonū vlceribꝫ inteſtinoꝝ ꝛ pun
ctionibꝫ eoꝝ qñ bibitur.aut fit cū eo criſte-
re.ꝛ rubeū eſt conſtrictiuū plus.¶ Iſaac. Ri D
ſi natura calidū eſt in ꝑmo gradu.ſiccū in ſe-
cundo. Aliquādo mola teritur.eiuſq̄ꝫ farina
ſicut tritici coquiꝛ̄.ꝛ valet his q̄ morſionē in
ſtomacho ꝛ inteſtinis patiunꝛ̄.integꝝ aūt cū
aqua coctū valet ad colericā dyarriā. Cū la-

ete ⁊ amigdaleo coctũ cõſtipationẽ ſuã amit
tit: ⁊ pfecte nutrit. Sanguinẽ bonũ generat
ſi cum eo vel aqua eius lentigines laues. au
E fert eas: ⁊ cutem mundificat. ¶ Conſtantin⁹
in pantegni. Riſum calidũ eſt in pmo gradu.
ſiccũ in ſecũdo. Unde ventrẽ ſtringit: non tñ
multũ: niſi mixtũ ſit ibi miliũ. lotũ quoqꝫ ⁊ cũ
butiro ⁊ amigdaleon coctũ: nõ eſt vẽtris cõ
ſtipatiuũ: ſed mitigat dolorẽ ſtomachi: et ar
dorem inteſtinoꝝ. Cui⁹ nutrimentũ tempe
ratum eſt ⁊ digeſtiuũ. ſi cum lacte coquit: cõ
ſtipationẽ facit: ſed humectat ac nutrit.
F ¶ Auicenna in ſecũdo canone. Riſum cali
dum eſt ⁊ ſiccũ. Nutrimentum prebet mul
tum. tarde infrigidatur: ⁊ in ipſo eſt abſterſio
Decoctum cum aqua ſtringit vſqꝫ ad termi
num. Et in ſpermate facit augmẽtum.
G ¶ Idem in quarto canone. Cortex riſi vene
num reputatur. Ut enim quidam primorũ di
xerũt ei cui in potu datur: accidit ſtatim do
lor in ore et i lingua: ⁊ ipa lingua apoſtemat.
deinde dolor in vmbilico extẽditur ⁊ ſtoma
cho: inteſtiniſqꝫ eius. Totũqꝫ corpus inflã
matur. curatur cum curatione cantaridum.
Oportet autẽ ꝙ in oleo eius quod ipſe in po
tu ſumit citonia ſint decocta.

Capitulum. cccxciiij.

Robelia. Jſaac. Robelie frigide ſũt in pmo gradu medie inter humida ⁊ ſicca. Cortex eaꝝ ſtiptic⁹ ẽ. ¶ Actor Iſte ſunt videlicet robelie. ſicut dixim⁹ paulo ſupra. que a nõnullis medicorum noſtroꝝ eſtimãtur eſſe piſa.

Operationes

¶ Iſaac vt ſupra. Cortice ei⁹ mũdate laudabiles generãt chimos. Nec inflationem aut ventoſitatẽ faciũt vt fabe. Ad vſum edendi bone ſunt in eſtate ⁊ in calida regione.

¶ Cathaplaſma ex eis membris fractis appoſitum ſolidat ⁊ dolorem aufert.

¶ Jus ex eius velut ex faba factum valet ad cardiaſim tuſſim ⁊ dolorem pectoris.

Capitulum. cccxcv.

Rododendron. Jſidorus. Rododendron corrupte vulgo lorandrũ vocatur: eo ꝙ folijs lauri ſit ſimilis: flore vt roſa. Arbor enĩ venenata eſt. interficit enĩ altera: ⁊ medetur ſerpentũ vexationib⁹.

Operationes.

¶ Plini⁹ libro ſedecimo. Rododendron vt nomẽ apparet a grecis venit. Alij nerim vocauerũt. Alij rodophanem vocauerũt. fronde ſempiternum roſe ſimilitudine caulib⁹ fruticoſum. Jumẽtiſqꝫ capris et ouib⁹ venenũ

Idem tamen eſt homini cõtra ſerpentum venena remediũ. ¶ Idem libro .xvij. Rododendron ſeritur ꝓpagine: ſicut etiã ſemĩe. ¶ Idẽ li. xxiiij. Rododendros ne nomẽ apud nos inuenit latinuꝫ. ſed radophonem vocant aut nerium. Mirumqꝫ folia eſſe quadrupedum venenum: homini vero cõtra ſerpentes preſidium addita ruta ⁊ vino pota. Pecus etiam et caper ſi aqua biberint in quo folia ea maduerint: huiuſmodi mori dicuntur.

Capitulum .cccxcvj.

Robur. Actor. Robur) ſm Iſidoꝝ) generaliter dicit̃ ex omi materia qcquid eſt firmiſſimũ. Nihilomin⁹ tamen ⁊ arbor quedã hoc nomĩe nuncupatur. de qua frequẽter Plinius loquitur.

Operationes

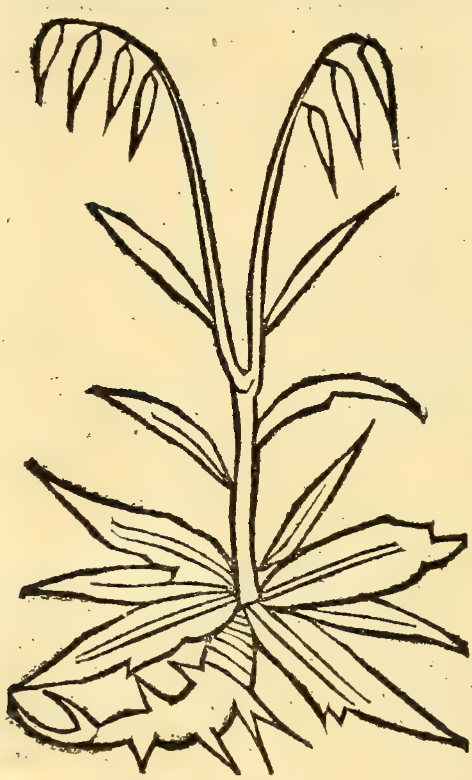
¶ Plinius libro .xvi. Robor eſt glandifera ſicut ⁊ quercus ac ylex. preter fructũ ⁊ alia gignit plurima. fert eni ⁊ galle gen⁹ vtrũqꝫ. Et quedã veluti mora: niſi diſtarẽt arida duricie. plerũqꝫ caput imitantia thauri quibus ineſt fructus nucleis oliue ſimilis. Naſcunt̃ et in eo pullule nucibꝫ nõ abſimiles int⁹ habẽtes flocculos molles lucernarũ luminibꝫ aptos

Nam ⁊ ſine oleo flagrãt: ſicuti gallia nigra.
Fert ⁊ aliam vtilem pillulã cũ capillo. verno
tempore tamẽ melligeni ſucci. ¶ Gignunt et B
alij amorũ eius pillulas corpori nõ pediculo
adherentes candicantes vmbilicis. Cetera
nigra varietate diſperſa. Media cocci colo
reꝫ habẽt. ¶ Aliquãdo ⁊ culices gignit. Nec C
nõ ⁊ e folijs cõuolutas pillulas: ⁊ ĩ folio rubentes. Aquoſos nucleos candicantes ac trãſlucidos qꝫdiu molles ſint: in quibꝫ ⁊ culices naſcũtur. Matureſcũt in modũ. ferũt et robora canchri pillulã in medicina vim vrendi habentem. Is creſcit hyeme. aperitur vere pillula tota: caditqꝫ cum folia creſcere ceperint. Tam multi fera ſunt: ⁊ tot res preter glandem robora paruũ. Sed ⁊ poletos ſquilloſqꝫ nouiſſima irritamẽta gule que circa ra
dices naſcuntur. ¶ Robora quoqꝫ viſcuꝫ ac D
mella ferunt vt autor eſt heſiadus. conſtatqꝫ rores melleos e celo cadẽtes nõ alijs magis inſidere frondibus. Cremati quoqꝫ roboris cinerem introrſum eſſe certũ eſt. Scandula quidem e robore fit aptiſſima. mox e glandiferis alijs: ſed minime durans ꝑterqꝫ epino. Montes ⁊ valles diligit. robur caſtanea et abies. Sunt auteꝫ robori folia toto ambitu ſinuoſa. Et ſũt eis etiã in caudice ipo iã denſa ac rara. ſempqꝫ late rariora diſpoſita mir
to. ¶ Item Robur abies ⁊ larix nõ cõtinuãt E
germinationem: ſed intermittũt. ⁊ tripartita trinaqꝫ germĩa edũt. Ideo et inter ſquamas corticem ſpargunt. quod omibꝫ arboribꝫ euenit in germinatione. qꝛ rumpitur cortex pregnantiũ. Robori ſciſſus eſt cortex non leuis ſed ſcaber. Radices copioſe atqꝫ carnoſe q̃s in ꝓfundũ agit mollis ac peſſima ligni pars etiã in robore facile putreſcens terredini obnoxia. ideoqꝫ ſemꝑ eſt amputanda.

¶ Robur ylex ac morus ⁊ ebenus ⁊ que ſine
medulla ſunt tota oſſee ſunt. Robor ſpiſſam F
habet materiã: eiqꝫ nigricãs color eſt. Tanta duricia ineſt robori: vt niſi madefactũ nõ queat terebrari. ⁊ ne quidem ſic quid ad act⁹ clauus auelli. Itaqꝫ cariem vetuſtatem ſentit tardiſſime. ſentit tamẽ teredinem ceiuꝫ in vere. Bruma vero neqꝫ vitiatur neqꝫ findit̃. Alias obnoxium etiam vt torqueat ſeſe: findatqꝫ quod in ſubere tempeſtiueqꝫ ceſo euenit defoſſum diu durat robur. ſed aqua marina corrumpitur.

¶ Robur ⁊ olea in tranſuerſum poſite incur G
uãtur: cedũtqꝫ ponderi. Viridia ꝑter robur ⁊ buxũ ꝑtinacius reſiſtũt ſectioni ſerrarũ: qꝛ dentes eq̃litate replẽt inerti. Sũt auteꝫ ro

bura ⁊ inter ſe ⁊ cū alijs glutino inſociabilia viſcus adnaſcit̃: ⁊ in robore vt quercu ⁊ ylice ¶ Idem libro. xvij. Inſitoꝝ omniū capaciſſima dicit̃ platan⁹. poſtea robur. veꝝ vtraqꝫ ſapores corrumpunt. pedamenta ſunt optima vicibꝫ e robore oleaqꝫ. Preterea pomiferis q̄ germināt: nec fructū ferūt. ſciſſa radice lapis inditur: fertileſqꝫ fiunt. Hoc idē in amigdalis ⁊ robure cuneo adacto fit. Deniqꝫ arbores quedā ablato in toto cortice moriuntur. tardius autem robura ⁊ quercus.

Capitulum. cccxcvij.

Rotabea vel rodaba. Sera. li. ag. capi. Rodaba. qn̄ ē humida ⁊ recēs dr̄ Alfaꝛ faſa. qn̄ eſt ſic. dr̄ akes. ⁊ ē ſpecies leguminis ſic noīata. Et idē auc. Dyaſ. Primo qn̄ naſcit̃ eſt ſīlis andacbuche. q̄ naſcit̃ in pratis. ſed qn̄ eſt cōpleta hꝫ folia ſubtiliora q̄ folia ipſi⁹ ⁊ hꝫ ramos ſīles ramis andacbuche. ⁊ ſunt ei ſemīa in magnitudīe lentis tortuoſa ſicut cornua. Aliqn̄ deſiccatur ⁊ admīſtrat̃ cū alijs rebꝫ: ⁊ p̄parat̃ cum ſale. Et idē aucto. Gal. Sapor hui⁹ grani eſt ſtiptic⁹ ſicut ſapor lentis. Et virt⁹ ei⁹ eſt calida caliditate temperata. ⁊ exſiccatio eius eſt amplior exſiccatione lentis: ⁊ comedit̃ ſicut lens.

Operationes

¶ Sera. aucto. Iſaac benarā. Alfaꝛ faſa: id eſt rotobea naſcit̃ ſup aquas: ⁊ nō ſiccat̃ ī eſtate neqꝫ hyeme. ⁊ ideo nomīat̃ humida. Et qḋ de ea adminiſtrat̃ eſt ſemen ei⁹ ⁊ folia. ⁊ ē ca. ⁊ hu. ⁊ eſt in eo inflatio. ¶ Et ideo auget ſperma: ⁊ incitat coitū. ⁊ auget iuuamentū medicinarū q̄ faciūt ad hoc. ¶ Et ſemē eius ingredit̃ in pluribꝫ ꝯfectionibꝫ fortibꝫ. ¶ Et quādo fit emplaſtrum cum folijs eius: cōfert membris que indigent ſedatione doloris eorum. ⁊ eſt cōueniens cibo animalium.

Capitulum. cccxcviij.

Roſa latine. grece rodon. arabi. hard. Serapio n lib. aggre. ca. hard. auct. Galieni. viij. ſimpliciū farmacoꝝ. ca. de roſa. Subſtātia eius eſt cōpoſita ex ſubſtantia aquoſa calida cum duab⁹ alijs qualitatibus permixta ſtiptica ſcꝫ ⁊ amara. cuius ſtipticitas eſt in quantitate tali. quia corpora habētia virtutē fluxū nō poſſunt diſſoluere virtutē eius. ⁊ ſemen ei⁹ eſt magis ſtipticum qꝫ roſa. Et idem roſa cum ſtipticitate q̄ eſt in ea ineſt ei dulcedo ⁊ ſilitudo acuitatis vel inordinationis paucc. ⁊ conuenit apoſte

matib⁊ calidis in principio eorū.⁊ oportet ꝙ
recipiat̃ recēs ex ea:⁊ abſcindant̃ ſūmitates
ei⁹ valde cū forpicib⁊ ⁊ reſeruent̃ ꝓ medicami
nib⁊ oculoꝝ. Sed oleū roſaꝝ eſt ī natura ſua
mediū inter naturā roſe ⁊ olei.⁊ eſt medicina
cū q̄ curant̃ apoſtemata ſanguīs in augmēto
ipoꝝ.⁊ ī eo ē virt⁹ penetrādi ad ꝓfundū cor-
poris:⁊ humectat corpa ſicca:⁊ ꝯquaſſat̃ cū
aceto ⁊ inungit̃ caput cū eo.⁊ ꝯuēit dolori ca
pitis facto ex caliditate ſolis.⁊ qñ roſe ſiccā-
tur:oportet ꝙ deſiccent̃ in vmbra:⁊ cōmoue
ant̃ aſſidue.⁊ aqua roſaꝝ eſt frigidior cōplexi
one temperata.nō tñ multū.⁊ ipa quidem eſt
ſubtilis multe ſubtilitatis.⁊ ſignū in hoc eſt
ꝙ roſa deſiccatur cito. Ideo quia in ea non
eſt aliqua viſcoſitas:q̄ꝛ odor eius vincit:⁊ ꝓ-
pterea feſtinat ⁊ replet vias odoratus.

Operationes.

A ¶ Sera. aucto. Dyaſ. Eſt enī roſa frigida de
ſiccatiua.et ex ea eſt plus ſtiptica ſicca q̄ꝫ re-
cens.⁊ ſuccus roſaꝝ qñ coquit̃ cū vino cōue
nit dolori capitis ⁊ oculoꝝ ⁊ auriū.⁊ cōuenit
gingiuis.qñ cum eo fit collutio.⁊ coquūtur
folia eius ſine ſtipitib⁊ ⁊ nō exꝓmuntur.⁊ fit
emplaſtrū cū eis heriſipile.⁊ ſemē qꝺ eſt ī me-
dio roſaꝝ qñ puluerizat̃ ſup gingiuas ad q̄s
fluunt humores ꝯuenit multum. Sed caput
roſe qñ bulierit in aqua et bibitur: abſcindit
B fluxū ventris ⁊ ſputū ſanguīs. ¶ Et idē auc.
Bachaȝ aq̄ ro.ꝓhibet fluxū ad oculū:⁊ ꝯue-
nit ſincopi qñ bibitur ex ea hauſtus aliq̄s.
C ¶ Et idem auctori. Humay. Roſa fortificat
membra intrinſeca. Et ſtipticitas eius pene
D trat ꝓpter amaritudinē q̄ eſt in ea. ¶ Et idē au
cto. Aben meſuay. Odoratio roſe ꝯuenit co
lericis ⁊ habētib⁊ calorē:⁊ capitis dolorē a co
lera. Et ꝓhibet fumoſitates colericas acu-
tas.⁊ ꝯuenit dolori acuto.⁊ mouet ſternutati
onē habēti cerebrū cal'. Et quādo conficit̃ cū
melle aut cum zuccaro abſtergit qꝺ eſt in ſto
macho ex humoribus flegmaticis.
E ¶ Et idem aucto. Raſis. Expert⁹ eſt q̄dā ex
amicis meis q̄ accepit ex folijs roſaꝝ recen-
tib⁊ ⁊ zuccaro:⁊ fecerūt eū aſellare decē vici-
bus.hoc facit ſuccus ei⁹.veꝝ ſicca nō eſt la-
xatiua.⁊ hoc ſignificat̃ ex eo ꝙ virt⁹ eius eſt
amara ꝙ abſtergit. Et qñ roſa deſiccat̃ fit ſti
ptica.q̄ꝛ ſeparatur ab ea amaritudo. Et ſicci
tas quidē in roſa eſt pauca:q̄ꝛ ipa eſt cōpoſi-
ta ex ſtipticitate ⁊ amaritudine.vnde abſcin
dit libidinē:⁊ laxat laxatione forti.
F ¶ Iohānes Meſue cap.de roſa. Roſa eſt ex
medicinis benedictis in qua eſt virt⁹ ꝯforta-
tionē faciens et ſolutionē ⁊ male qualitatis
ꝑmutationem. Et eſt ex ea rubea ⁊ alba.⁊ eſt
de vtriuſq̄ꝫ multorum foliorum ⁊ denſorum ⁊
criſporum.et alia paucorum et planorum.et
melior eſt rubea vere rubedinis paucoꝝ fo
liorum et planorum.⁊ ex albis eſt melior ha-
bens ſimiliter. Et melior ſuccus eſt cui⁹ ma-
ter eſt roſa cōpleta.ſicca vero melior eſt in q̄
nōdū cecidit cōplexio. Eſt frigida ī pīo gra-
du:ſicca in ſecūdo. Diuerſarū autē naturarū
ſubſtantie compoſuerūt roſam.inter q̄s po-
teſt cadere ſeparatio diſtinguens. Componi
tur enim ex partib⁊ terreis ⁊ aqueis medio-
cribus dantib⁊ ei ſtipticitatē ⁊ ſubſtantiam.
Et ex partib⁊ aereis ꝓpter q̄s eſt in ea de dul
cedine aliquid et aromaticitas. Et ex parti-
bus igneis ſubtilib⁊ a quibus cōſiſtit perfe-
ctio ⁊ ſpecies dantib⁊ ei amaritudinē. ꝓpter
qꝺ in abſciſione amaritudinis ipi⁹ q̄ remoue
tur ꝓpter ſolā exſiccationē eius non reſoluit̃
ſpecies. In abſciſiōe rubedinis nō eſt pl⁹ ro
ſa q̄ꝫ homo mortuus.amaritudo autē in ea q̄
recens eſt plus eſt ſtipticitate ipſi⁹. Et prima
eius operatio eſt ꝓpter amaritudinem ſuā.ꝓ
pter quod roſa recens et eius proprie ſuccus
ſoluit. Cum autē reſoluitur caliditas dans
ei amaritudinem ꝓpter exſiccationem ei⁹ no
minatur ſubſtantia eius ſtiptica faciens con
ſtipationem. Eſt autem ſuccus eius calidus
fere ad primū gradum.ꝓpter excluſionē eius
a re terreſtri ⁊ frigida
¶ Iohānes Meſue. Eſt autē roſa ſolutiua G
exiſtens extinctiua inflāmationū.confortati
ua membrorū.coadunatiua partium ⁊ cōſtri
ctiua.⁊ ſemen eius in hoc eſt fortius.⁊ ſimili
ter pili eius qui ſunt ī medio ipſius.⁊ ſuccus
eius eſt reſoluens. Et ſicca quidem magis fri
gida ⁊ ſtiptica.et que non eſt completa frigi-
dior ⁊ ſtipticior.et alba ī frigiditate ⁊ ſtiptici-
tate plus eſt q̄ꝫ rubea.nō eſt in ea malicia.ſed
eſt ex debiliter ſoluentib⁊:vigorat tamē ope-
rationem eius aqua caſei.
¶ Si enim ſucci roſarum. ℨ.i. miſceatur cū H
aqua caſei et pauca ſpica eſt ſolutiuum cōue
niens.⁊ ſimiliter infuſio. ℨ.vi. foliorum roſa-
rum in aqua caſei cum pauco melle ſoluit ſi-
ne moleſtia. Et ſyrupus factus ex ſucco ei⁹
eſt leuis ſolutionis. Et ſimiliter ponitur ole-
um eius in emendatione medicinarum acu-
tarum:ſicut eſt ſcamonea ⁊ ſimilia.
¶ Roſe autem condite cum melle abſtergūt I
⁊ mundificant ⁊ confortant. Et condite cum
zuccaro minoris ſunt abſterſionis ⁊ maioris
confortationis ⁊ ſtipticitatis:⁊ aqua eorum
que fit per infuſionem mundificat ⁊ confor-
tat abſtergit et reſoluit.

K ¶ Ea q̄ fit ꝑ ſublimationem eſt multe ꝯforta-
tionis. neqꝫ eſt reſolutiua ꝓpter reſolutionem
ſubtilis caliditatꝭ eiꝰ in decoctiōe ipſiꝰ. ꝑ al-
bas vero nō fit ſolutio aliq̄ de q̄ ſit curandū.
.⁊ eſt in eis de ſtipticitate pluſq̄ȝ in ru. neqꝫ ſūt
ſimiles eis in ꝯfortatione. et cito q̄ȝ roſe non
ſubſtinēt decoctione aliq̄d oīno: ⁊ ꝓprie recē-
tes. ſoluit̄ enī ab eis virtꝰ: ſigillans abſterſio
nē eiꝰ ⁊ ſolutionē. ⁊ declarat̄ virtꝰ eiꝰ ſtipti-
ca faciens ꝯſtrictionē. Succus ꝟo eiꝰ ſubſti
net decoctionem aliq̄d mediocriter: ⁊ acq̄rit
L ei ſubtilitatē ⁊ bonitatē abſterſionis. ¶ Ole-
um q̄ȝ factū ex roſa: nōdū cōpletꝭ eſt maioris
infrigidatiōis ⁊ ſtipticitatis. cuiꝰ meliꝰ fun-
damentū eſt oleum oliuarū medioꝝ in matu
M ritate aut ſiſaminū. ¶ Acetum autem infuſio
nis eius eſt medicina bona omniū inflāma-
tionū. ⁊ eſt diuiſiuū ſolutione ꝯfortatiuū.
N ¶ Succus eiꝰ ex aqua infuſiōis recentium
cōpletaꝝ ſolutione educit colerā: mūdificat
ſanguinem ab ea ⁊ venas ⁊ articulos.
O ¶ Et conuenit ycterície: ⁊ aperit opilatōnes
epatis et ſtomachi: et mundificat ⁊ confortat
ea: et cōfortat cor: et cōuenit tremori eius: et
educit materiam cauſantem eam ⁊ febribus
colericis. Roſa vero ⁊ oleum eius ⁊ aq̄ ipſiꝰ
facta per ſublimationem cōfortat cor ſtoma
chum et epar: et coadunat partes laxas mē-
brorum. et cōfortat retentionem: et ſedat do-
lores calidos mira ſedatione. ⁊ extinguit ac
ꝑmutat malicias inflāmationum: perimit et
ſedat eas. Et ſunt ex medicinis facientibus
dormire. faciūt tamen corizam ⁊ ſternutatio-
nem: et obſunt catarris: et ſtringūt guttur et
confortāt ea: ⁊ auferunt crapulas. Doſis po
tio ſucci roſarum eſt ab. ℨ. i. vſqꝫ ad. ij. cū zuc
caro. Et potio ſyrup̄. facti ex ſucco earuȝ eſt
ℨ. ij. vſqꝫ. v.
P ¶ Auicenna libro de viribus cordis dicit q̄ȝ
confortat cor.
Q ¶ Palladius libro. iij. in mēſe februario roſa
ria cōſerenda ſunt que ſulco breuiſſimo: aut
ſcrobibus ponēda ſūt: vel virgultis vel etiaȝ
ſemine. Semina aūt roſaꝝ nō putemꝰ medi
os floſculos eſſe aurei coloris quos roſe fe-
rūt: ſed baccis nutriūt: quas in breuiſſimi pi-
ri ad ſilitudinē plenas ſeminibꝫ ſuis poſt vin
demiam reddunt. maturas ex colore fuſco et
molliciei poterimꝰ eſtimare. Si qua etiā ſūt
antiqua roſaria hoc tp̄e circūfodiūtur: ⁊ ſar-
culis vel dolabris aridas vniuerſa reciditur
Tunc que rara ſunt: poſſunt ducta virgaruȝ
ꝓpagine reparari. Si roſam ipſiꝰ habere vo
lueris duabus palmis ab ea gyrum fodies,
⁊ aqua calida bis rigabis in die,

¶ Idem Palladi. Roſa frigida eſt ⁊ in primo gradu. ſicca in ſecūdo. Et viridis ⁊ ſicca cō-petit vſui medicine. Quidaȝ colligūt ea poſt maturitatem: ſed nō tamdiu ſeruat̄. Debent autem colligi cum nō habēt folia omnino expanſa. ⁊ tamē aliquātulū iam rubea. Collecte autem ad ſolē aliquātulū deſiccari poſſunt ⁊ ꝑ triennium ſeruari. ¶ Macer. Dici flos flo-rum nobis roſa iure videtur. Q̄ꝺ ſpeciei cunctos precedat odoreqꝫ flores. Nō tamen hec ſpecie tm̄ nec odore iuuare. Nos valet hac varijs nos adiuuat illa fidelis. Eiꝰ ſicca gradu vis eſt ⁊ frigida primo ⁊c̄,

Capitulum. cccxcix.

Ratera vl' Antera. Paulꝰ ca. antera. Antera eſt id qꝺ in medio ipſiꝰ roſe naſcit̄ aurei coloris: ⁊ a ſpecie floris dicta eſt. Vſui etiā medicine cōpetūt.

Operationes

¶ Plinius. Capita roſarum pota ventrem et ſanguinem ſiſtūt. Item. Vngues roſe ſalubres epyforis ſunt. Vlcera enī oculoꝝ roſa p̄terq̄ȝ initijs ſordeſcunt. Item antera diſſintericis magnum preſidium eſt.

Capitulum. cccc.

ROſtrum porcinum. Pandecta: cap. cccccccx. Roſtrum porcinū herba eſt longitudinis vniꝰ digiti ⁊ eiuſdē lateris pandens ſe ſup terram amplectens eā: cuius folia ex vtroqꝫ latere ſunt inciſa inciſuris magnis. ⁊ in eiꝰ medio leuatur ſtipꝰ paruus: in cuius ſtipite fit quedaꝫ lanugo rotūda ſicut pila. ſicut facit herba ſeniſion. que cum tangitur diſſoluitur.

Operationes.

¶ Confert opilatis. Roſtrum coruinum herba eſt quam plures dicunt conſolide ſpeciē. Sed falſo imo eſt herba vtcunqꝫ piloſa habens quaſi odorem boraginis: ⁊ virtutem cōſolidatiuam in virtute ſicut precedens.

Capitulum. cccc j.

RUta latine ⁊ grece. Arabice vero radeb vel alſelep. Sera. li. aggre. ca. radeb aucto. Hyaſ. Radeb. i. ruta. Et eſt de ea domeſtica ⁊ ſiluestrꝫ. ſed ſiluestrꝫ eſt magꝫ calida ꝙꝫ domeſtica ⁊ magꝫ acuta. que eſcis eſt nō bona: ſed domeſtica: ⁊ maxīe illa que orit̄ circa arborē ficus: vel circa cucumeres eſt conueniens cibꝫ. Et aliud genus rute ſiluestris que naſcitur in macedonia ⁊ in gallicia aſye quā mollicines appellāt. Et aliqui armolam eā vocant. frutex eſt vna radix virgas multas habens folia latiora plus ꝙꝫ domeſtica ſed mollia odorē grauem hn̄tia ⁊ florem albū ⁊ capita maiora ꝙꝫ domeſtica. et in tribꝫ partibꝫ diuiſa. huiꝰ ſemē obtuſum et trigonū guſtu amarū eſt. Hec in antiq̄ tp̄e colligitur. Iſidorus libro etymo. Ruta dicta eſt eo ꝙ ſit feruētiſſima. cuiꝰ altera agreſtꝫ atqꝫ virtute acrior: ſed vtraqꝫ feruētiſſima cōprobat̄. hanc venenis repugnare muſtele docēt que dum cū ſerpente dimicauerint cibo eiꝰ armant̄. Iſaac. Ruta ſiluestris calida ⁊ ſicca in quarto gradu. domeſtica vero in tertio. q̄ melior eſt ad digerēdū. q: virtutē habet incidendi. ⁊ groſſos humores ⁊ viſcoſos extenuandi. Platearius. Eſt ruta domeſtica ⁊ ſiluestris que piganum dicit̄. Huiꝰ folia et ſemina competunt vſui medicine. Virtutem habent diureticā: diſſoluēdi ⁊ cōſumendi. Hypocras. Ruta calida ⁊ ſicca in tertio gradu. Palladiꝰ de agricultura libro quarto. Menſe Marcio ruta ſerit̄ locis apricis. ſolius cineris inſperſione contenta. loca deſiderat altiora. vnde humor eius elabitur. ſi ponas eiꝰ ſemina adhuc clauſa folliculis ſigillatim debebis manu afficere. ſi iam minuta ſunt

ſparſa iactabis.⁊ raſtro obducta cooperies
Cauſes eius q̄ incluſis ſeminib⁹ nati fuerint
fortiores erūt: ſ; ſero naſcent̄. Ramula ei⁹ cū
aliqua cortic; parte cōuulſi verno tp̄e p̄ plan
tis tenebūt: tota ꝟo trāſlata morief. Nōnul/
le ramulos ei⁹ ptuſe fabe inſerūt vel bulbo
atq; illa obruunt alieno vigore ſeruandos..
Sub fici arbor; vmbra libēti⁹ acqeſcit. Nō
effodit herbas ſ; optat auelli. Immūde mu
lieris formidat attactu;. ¶ Pli.li.xix. Ruta
ferit fauonio ⁊ ab autūni eq̄noxio. odit hye/
mē ⁊ humorē ac fimū. apricis gaudet ac ſicc;
terraq; q̄maxime latericea. Cinere nutriri
vult. hic ⁊ ſemini miſcetur vt careat erucis.

Operationes

A ¶ Ser. vij. ſim. far. ca. moli. i. ruta. q̄dā hmōi
rutā ſilueſtrē noīant. q̄dā aūt armolā. Uirt⁹
aūt eius ſubtilis eſt ⁊ ca. fin. iiij. gradū. vnde
⁊ incidit groſſos humores: ⁊ dyaforat: et ad
B vrinationē puocat. ¶ Et idē. viij. ſim. far. ca.
pigamū. Pigamū. i. ruta. Silueſtr; quidē ex
q̄rto ē gradu calefacientiū ⁊ ſiccantiū. dome
ſtica ꝟo ex tertio. Eſt aūt nō ſolū acris guſtu
ſed etiā amara q̄ incidere ⁊ dyaforare h; groſ
ſos ⁊ viſcoſos humores. ꝓpter eandē aūt vir
tutē ⁊ p vrinas euacuat. q̄nimo et ſubtilium
C partiū eſt ⁊ ventoſitat; deſtructiua. ¶ Et id/
circo ad ſputatiōes ↄuenit: ⁊ añioſitas q̄ ad
venerea ptinent. ⁊ dyaforat ⁊ ſiccat modera/
te. eſt enī de fortiter deſiccantib⁹ farmacis.
Sera. auc. Dyaſ. Ruta eſt de reb⁹ magis cō
D ferentib⁹ inflatiōib⁹ ⁊ ventoſitatib⁹. ¶ Et ipſa
extinguit libidinē coitus. Unde domeſtica
⁊ ſilueſtris ſūt ambe calefactiue: aduſtiue: p/
uocatiue vrine ⁊ menſtruoꝝ. ⁊ q̄n comeditur
ruta aut bibitur ſtringit ventrē: et q̄n ſumit̄
in potu ex ſemine. cuiuſcūq; q̄titas vnius
caluf cum vino eſt medicamen cōferens mul
E tum medicinis mortifer;. ¶ Et q̄n comedunt̄
folia eius ſola aut cū ficub⁹ ſiccis et nucib⁹:
auferunt nocumenta medicinarum mortife/
F rarum. ¶ Et eſt vltima medicina cōtra mali/
ciam venenoꝝ: q̄n adminiſtrat̄ ſicut dixim⁹
(⁊ preſertim ↄtra peſtilentiā) Et q̄n comedit̄
⁊ bibitur ruta ſemper abſcindit ſperma. ⁊ q̄n
coquit̄ cū aneto ſicco ⁊ ſumit̄: ſedat torſiōes.
⁊ q̄n adminiſtrat̄ in hunc modū cōfert dolo/
ri lateris ⁊ dolori pectoris ⁊ aſmati ⁊ tuſſi et
apoſtemati pulmonis: ⁊ ſciatice ⁊ dolori iun
G cturaꝝ ⁊ rigorib⁹. ¶ Et q̄n coquitur in oleo ⁊
ponit̄ in cliſterib⁹ cōfert inflationi matric;: ⁊
inflationib⁹ inteſtinoꝝ: ⁊ dolorib⁹ recti inte/
ſtini. Et q̄n terit̄ ⁊ cōficit̄ cum melle ⁊ linitur
ſupra collū matricis cōfert dolori ei⁹ ⁊ ſuffo
cationi matricis. ¶ Et q̄n coquit̄ in oleo ⁊ bi
bitur: occidit ⁊ expellit lumbricos: ⁊ cōficit̄
cum melle ⁊ fit emplaſtrū dolori iuncturarū
⁊ dolori ⁊ ꝑcuſſione. ⁊ fit emplaſtrū cum ea et
ficubus hydropiſi carnoſe. ¶ Et q̄n coquitur
cum vino vſq; ad ↄſumptionē medietatis vi
ni ⁊ bibitur: confert ſpeciei humide hydropi
ſis. ⁊ quando comeditur ſola ſiue eſt aut ſal/
lita acuit viſum. Et quādo fit emplaſtru; cū
ea cum ſauich ſuper oculum: ſedat dolorem
eius. ¶ Et quando teritur ⁊ miſcetur cum ace
to ⁊ oleo roſarū ⁊ fit linitio cum eo: ſedat do
lorem capitis. ⁊ quādo intromittit̄ in narib⁹
ipa aut ſuccus ei⁹ abſcindit fluxum ſangui/
nis ab eis. ¶ Et quando admiſcetur cum ni/
tro ⁊ fricatur inde morfea alba: confert eam.
⁊ quādo fit emplaſtrū cum ea cū melle ⁊ albu
mine ſup empetiginē confert ei. ¶ Et quādo
ſuccus rute calefit in cortice granati ⁊ diſtil
latur in aurem: confert dolori eius: et miſcet̄
cum ſucco feniculi ⁊ melle: ⁊ fit collirium cū
eo: et cōfert dolori viſus. ¶ Et quādo miſcet̄
cum aceto ⁊ oleo roſarū: ⁊ cōficitur cū ceru/
ſa: ⁊ fit linimentū cum ea: confert heriſipile ⁊
formice: ⁊ vlceribus capitis humidis. ⁊ ruta
quādo maſticat̄ poſt comeſtionē ceparum et
aliorum aufert fetorem illorum. ¶ Sera. Ru
tam venenis reſiſtere muſtele docent: que q̄n
cum ſerpentib⁹ dimicature ſunt: cibo eius ar
mantur. Docuit etiā rex ponticus: qui cum
fratris ſui timeret inſidias. rute folia cū dua
bus nucib⁹ ⁊ totidē caricis admixto ſale ie/
iunus acceperat: ⁊ ſecure cū eo agebat Agre
ſtis ſi ſumatur nimis de ipa occidit. ¶ Et q̄n
ipa colligitur maxime cum ceperit apparere
flos. ſi carnē tetigerit: vlcerat et facit inflare
cū pruritu. quare oportet q̄ vult eā colligere:
q̄ vngat man⁹ ⁊ faciē cū oleo roſarū: et exti/
mauerūt quidā q̄ ſi ſuccus ei⁹ aſpgatur ſup
pullos gallinarū: non comedit eos miluus.
et putant quidam q̄ illa que naſcitur in ma/
cedonia prope fluuium q̄ dicit̄ archimoñ. q̄n
comeditur occidit. ⁊ loca in quibus naſcitur
ſunt loca ſerpentum plena.

¶ Sed ſemen ei⁹ q̄n bibitur cōfert dolorib⁹
intrinſecis. et ipm ingredit̄ in confectionib⁹
medicinarum: ⁊ eſt iuuatiuum.

¶ Et idem auctoritate Ruffi. Ruta domeſti
ca eſt medicina maxia iuuatiua inteſtinis in/
terioribus: confert viſui. ⁊ gummi ei⁹ ē ca. i fine
tertij gra. ſic. in. iij. Curat vlcera oculi quan/
do pulueriʒatur ſup ea. ⁊ confert ſcrofulis q̄
fiunt in gutture et ſub aſcellis.

Capitulum. cccij.

Rubus. Pandecta capi. dclxi. ſulac
arabice. grece batus. latine vero ru-
bus. Et ſulac eſt quedā egritudo: vt
dicit Plinius. ¶ Serapion libꝛo aggregato
ris capitulo ſulac ſiue ſuleit. auctoꝛitate Ga
lieni: id eſt rubus omnibꝫ eſt notus. folia eiꝰ
⁊ ſummitates recentes ſunt compoſita ī ſub
ſtantia ſua ex ſuba terrea frigida ⁊ aquea te-
pida. ⁊ ſapoꝛ eiꝰ eſt ſtipticus. ⁊ virtus eius in
frigidat ⁊ deſiccat. ⁊ ſcđa cōglutinat.

Operationes.

¶ Galienꝰ ſexto ſimpliciū farmacoꝝ capitu-
lo batus. ſm tranſlationē grecaꝫ. Batus: id
eſt rubus. folia q̄dē ⁊ cime necnō flos ⁊ fructꝰ
ſtiptica participāt q̄litate manifeſte. In hoc
tm̄ ad inuicē differūt. Nam folia quidē ⁊ p̄ſer
tim mollia ⁊ noua plurimū participantia a-
quoſitate modicū ſunt ſtiptica ſm eaꝫ ratio-
nem ⁊ ſūmitates. Unde maſticata curāt al-
cola ⁊ cetera q̄ in oꝛe vlcera ſanant. ⁊ alia vul
nera ſolidare poteſt. Eſt enī eoꝝ cōplexio ex
terreſtri ⁊ frigida ſubſtātia et aquoſa tepida.
Fructus vero quādo ſit maturꝰ particepſ eſt
moderate caliditatis. ſapoꝛis cum ſit vt oſtē
dimus dulcis. quare ꝑpter hoc necnō ꝑpter
moderatam ſtipticitatē comeſtibilis non eſt
moleſtus. Immaturus autē a frigiditate ter
reſtri ſuperaꝭ ſubſtātia. ⁊ ideo ſtipticus eſt et
ſiccatiuus foꝛtiter et vterq3 deſiccaꝭ. ⁊ repo-
nitur deſiccatiuioꝛ exiſtēs recente. ſed ⁊ flos
eiuſdeꝫ eſt virtutis cū fructu ad diſſinterias.
ventris q̄3 fluxus necnō ad ſputū ſanguinis
idoneū farmacū. radix aūt cū eo ꝙ ſtipticat:
⁊ nō pauca ſubtiliū partiū ſubſtātia partici-
pat. quāobꝛem et lapides q̄ ſunt in renibꝫ frā-
git. ¶ Et Sera. aucto. Dyaſcoꝛidis. Uirtus B
eius eſt que curat alcola ⁊ vlcera oꝛis quādo
maſticatur. ⁊ curat alia vulnera. ¶ Et deco- C
ctio eius tingit capillos. Sed ſapoꝛ eiꝰ fru-
ctus eſt dulcis. ⁊ eſt humidus ⁊ calidus. ⁊ im
maturus eſt frigidus terreus. ⁊ ſapoꝛ eiꝰ pon
ticus. ⁊ deſiccat deſiccatione foꝛti. ſed floꝛis
eius eſt ſicut virtus fructꝰ. ¶ Et cōfert vlce- D
ribꝫ inteſtinoꝝ et fluxui ventris. ⁊ debilitati
inteſtinoꝝ ani. ſed radicꝭ eiꝰ eſt ſubſtātia ſub
tilis. ⁊ ſapoꝛ eius eſt ſtipticus. ⁊ ideo frangit
lapidem renū. ⁊ quādo ſit emplaſtrū cū foliꝭs
eius: curat vlcera humida capitꝭ. ¶ Sed ru- E
bus canis q̄ grece diciꝭ Cinoſbatus nocet
decoctio eiꝰ fructus canne pulmonis. ⁊ ſtrin
git fluxum menſtruoꝝ. Et radix eiꝰ eſt calidi
oꝛ ip̄o. de qua ſi fiat emplaſtrum extrahit ſpi
nas ⁊ alia infixa coꝛpoꝛi. ¶ Et qn̄ ſit empla- F
ſtrū cū foliꝭs ſuis recentibꝫ ꝓhibet apoſtema
ta. ¶ Et idē aucto. Galieni. Fructus huius G
plante eſt ſtipticus ſtipticitate foꝛti. et folia
eius habēt ſtipticitatē paucā. ⁊ opoꝛtet ꝙ ca
ueatur ab eo qđ intra fructū eſt ſimile bombi
cino: qꝛ nocet multum canne pulmonis. hāc
ſpeciē inuenies ſi leges Cinoſbatū. ⁊ eſt ca-
pitulū. cxxvi. ſupꝛa de C. ¶ Dyaſcoꝛides ca- H
pitulo batus eſt oībꝫ notus. Uirtꝰ eſt illi ſti-
pticus ⁊ ſerantica. Elixatura eiꝰ capillos in
ficit. Uentrē abſtinet. Fluxū matricꝭ mulie
rū ſtringit. Moꝛſibꝫ venenatꝭ occurrit. Tu-
tas gingiuas a putredine ſeruat. Tumoꝛes
oꝛis cōpeſcit. maxime ſi folia eiꝰ cum aceto
maſticata fuerint. Herpetes mūdāt. acoꝛas
capitꝭ purgant. Tumoꝛes oculoꝝ ⁊ cōdilo
mata ſoluit. emoꝛroidibꝫ ſubuenit ſuppoſita.
ſtomachis impoſita medicaꝭ. cardiacis opi
tulaꝭ. ¶ Succꝰ huiꝰ herbe ⁊ haſtaꝝ ſole ſic- I
catꝰ oīa facere nouit. Succus eius ſeminis
maturi oībꝫ cauſis oꝛis vtiliter adhibetur.
Uentrē abſtiet comeſtꝰ: ſꝫ nō maturꝰ. Flos
eiꝰ cū vino bibitꝰ ciliacꝭ ⁊ diſſintericꝭ ꝓdeſt.
Flos eius albꝫ: ⁊ eſt caniculari oꝛtu vigens.
Ipſe quoq3 potui datꝰ cū vino humoꝛis fluo
rem cohibet. ¶ Illinitꝰ cū melle oculoꝝ lip-
pitudinē medeꝭ atq3 igni aceto. Huiꝰ ḡ folia K
⁊ floꝛes ⁊ moꝛa leuiter ſtrigūt. vnde aduluā
⁊ fauces ꝓpꝛie videnꝭ facere: q̄uis omne pꝛo

Z fluxum idonee ſtringant. ¶ Folia eius et cime maſticata alcola ⁊ alia vlcera curāt in ore. Et plagas glutinant. mora eius matura habent in ſe mediocriter calorem. Immatura vero ſunt frigida: ⁊ terreſtrem retinet in ſe ſubſtan
D tiam. Unde nimis deſiccant. ¶ Item puluis ex eo factus ſicut eſt de flore eius plus deſic/cat recentioribꝫ: facit nanqꝫ ad diſſintericos. ⁊ ad omē reuma vētris: ⁊ ad defectionē ſan/guinē expuētibꝫ. Hic puluis datꝰ vtiliſſimū
R eſt medicamē. ¶ Radix autē eius ſtiptica ⁊ le/ptomeris eſt. ⁊ ideo nefreticis data lapides rū
D pit. ¶ Species bati ſūt due. Una cōmunis que dicta eſt ⁊ q̄ oībꝫ nota eſt. Altera q̄ appellat̄ ydea ſiue cinoſbatꝰ q̄ eſt ruboſitatꝫ maioris ſupradicta. Et eſt virtutis conſtrictiue. Eius nanqꝫ mollia germina ſiue tyrſi contuſa ⁊ expreſſa ſuccum dimittūt. qui ſub ſole re/lictus coquit̄ vſqꝫ ad groſſiciem mellis: ⁊ da/
P tur ad ea que ſupra. ¶ Succus eius cū vino ⁊ melle ſuprapoſitus ſuperioribꝫ pdeſt. Mora cū vino ſumpta ſapientiā nutrit: vt ab antiquis dicit̄. leges eam menſe Junij ⁊ Julij cū melle ⁊ pane cōtrita apoſtemata mirifice rū/pit: ⁊ vlcera fraudulenta curat.

Capitulum. cccciij.

Rubea tinctorum. Iſidorus. Rubea di/co q̄ rubra ſit radix eiꝰ. vnde ⁊ lanas colorare phibet̄. ¶ Dyaſcorides. Rubea quā alij eritrodanū. latini vero rubeā di/cunt. Herba eſt oībꝫ nota. Species eiꝰ due ſunt. Una videlicet agreſtis. Alia vero q̄ vocat̄ ſarchos: ramulos ſiue tirſos hn̄s tenu/es ⁊ q̄ſi nodoſos: folia p interualla diſtātia: ac p ſingulas cōnodationes veluti ſtellarū imaginem mittentia. Fructus vel ſemen eiꝰ rotundū viride: ⁊ hinc rubrū aut circa matu/ritatem nigrū. Radicem habet paruā tenuē puſillam rubicundā. ¶ Pliniꝰ cap. Eritbron quā alij eritrodanū vocant. nos vero rubeā qua tinguntur lane ⁊ pelles ⁊ cetera. Grecꝰ vero eritrodanū dicit. Nam eritbros rubeus cochinos feniceus rubicundus. exponit̄ de rubea ⁊c̄. ¶ Pandecta capitulo. cclviij. Eri/trodanum vel eutradoron vel erithron vł eritrodanon grece. Arabice fane vel eita. Latine vero rubea tinctorum. Ubi ſciendum q̄ Dyaſcorides capit. de rubea dicit: q̄ rubea ſiue vt alij eritbrodanum dicunt: ⁊ eſt de ru/bea domeſtica. Aliud capitulū inuenit̄ apud Dyaſcoridem. quod ſic habet eritrodanū di/cunt. ⁊ eſt rubea agreſtis. Item ſm veritatē eritrodanum in alia trāſlatiōe Dyaſcoridis. Ant tetron vocant plurimi. Radix eſt illi in/ficiens. Duo ſunt eius genera. Unum agre/ſte. Aliud ſeminatum ſicut rauenne italie fu/it locis cultis ſeminatum. Nam ⁊ i vijs ſponte naſcit̄. Haſte ſunt illi quadre ⁊ longe aſpe/re ſicut apparine: ſed fortiores ⁊ longiores folia habentes intra nodos ipos. folia habꝫ ſicut aſtrum: id eſt ſtella in gyro poſita. ſemen eius rotundum eſt i primo viride ⁊ poſtea ru/fum. ⁊ cū maturauerit nigreſcit. Et radix eiꝰ longa tenuis ⁊ rufa ⁊c̄. Sed ſm tranſlationē aliā Dyaſcoridis. Rubea ſiue vt alij eritro/danum herba eſt omnibꝫ nota. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo fane. auctorita/te Dyaſcori. Fane ſiue faue: id eſt rubea tin/ctorum. quedā ex ea naſcit̄. ⁊ quedā ex ea ſe/minatur. ⁊ habet ramos quadratos longos groſſos ſiles ramis herbe q̄ dicit̄ abarū: niſi quia ſunt maiora eis ⁊ duriores. ſup ipos ſūt folia diuiſa adinuicem egredientia iuxta nodos ⁊ in ſimilitudine ſtellarum. ⁊ fructus eſt rotundus: cuius color in principio ſue aperitionis eſt viridis. poſtea vero rubeus. Et q̄n maturus eſt fit niger. ⁊ quod de ipa admini/ſtratur ſunt vene ipſiꝰ. ⁊ ipe ſunt ſubtiles longe ⁊ rubee. ¶ Galienus ſexto ſimplicium far/macorū capitulo eritrodanū. Eritrodanum eſt rubea tinctorū radix acerba et amara ſm

guſtum. Unde et quod dictũ eſt de alijs adinuicem ſibi hmõi virtutes cõuenie͂tes ĩ hac radice cõſpicis. ¶ Paulus ca. de rubea. calida eſt ⁊ ſicca in ſecũdo gradu. ¶ Auerrois libro Colliget. capitulo de rubea. Rubea calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Eridrotanum virtutẽ habet mictualẽ cũ aceto illinita albis maculis medetur. Uſus etiã ei⁹ ad ea ꝓficit ad que cetera diuretica ꝓficere dicim⁹. Sed agreſtꝭ virtus eſt ſm Dyaſcoridem mictualis diuretica. vnde vrinam ⁊ menſtrua prouocat.

¶ Galienus. Eritrodanũ ſplenẽ ⁊ epar expurgat ⁊ vrinas groſſas ⁊ multas. Eſt aũt qñqꝫ ⁊ ſanguinolentas euacuans. qñqꝫ etiã prouocat menſtra. ⁊ abſtergit mediocriter quecũqꝫ abſterſione egent. morfeis quoqꝫ albis cum aceto peruncta cõfert. quidã autem propinãt eas ſciaticis: necnõ paraliticis cũ mellicrato. ¶ Auicenna. Rubea tinctorum eſt pontici ſaporis: ⁊ abſtragit cum equalitate. ponitur cum aceto ſuper empetiginem: et ſanat eam. ſimiliter ⁊ morpheam albã. ab omni veſtigio mundificat cutem. Bibita cum mellicrato confert ſciatice ⁊ paraliſi. ¶ Ualet etiã ꝑcuſſioni ⁊ caſui ſuccus ei⁹ cũ oximelle. datur ad apoſtemata ſplenis: ⁊ mũdificat epar et ſplenem. Eorũqꝫ opilationes aperit. ⁊ in hoc ei⁹ ꝓprietas exiſtit aceti. vehemẽter ꝓuocat vrinã vt qñqꝫ faciat mingere ſanguinẽ. Et oportet qui eam biberit quaqꝫ die balneetur.

¶ Suppoſita menſtrua ꝓuocat: ⁊ extrahit fetum. Eiuſqꝫ ſtipites cũ folijs conferunt morſui vermiũ venenoſorꝫ. ¶ Platearius. Rubea tinctorꝫ calida eſt ⁊ ſicca in ſcḋo gradu. Uirtutẽ habet ꝯfortatiuã ex aliquãtula ſua ponticitate ⁊ diureticã ex amaritudine. Contra debilitatẽ ſtomachi ⁊ epatis ⁊ relaxationem datur vinũ dectionis ei⁹. Radix ei⁹ raſa ſuponitur ad mẽſtrua ꝓuocanda: ⁊ fetũ mortuum educendum. Aqua decoctiõis eius ſi caput inde abluatur capillos reddit rubeos.

¶ Conſtantin⁹ vbi ſupra. Rubea eſt in fine ꝑmi gradus calida ⁊ ſicca. habet quoddã amaritudinis ⁊ ponticitatꝭ. vñ ſplenẽ ⁊ epar mundificat. ⁊ eius opilationẽ aperit. vrinã ⁊ menſtrua ꝓuocat. Omniaqꝫ membra corporis a putredine mũdificat: et morfeam curat. Adhibetur quoqꝫ cũ melle et aqua calida ꝓpter ylij dolorem. ¶ Plini⁹ libro. xix. Rubea tingendis lanis ⁊ corijs eſt neceſſaria. Laudatiſſima eſt ytalica. ⁊ maxime ſuburbana ꝓuenit ſponte. In medicina morbum regium ſanat. Et vrinam eijciet ex aqua mulſa. Folia quoqꝫ capillum inficiunt. Apud quoſdam inuenio regium morbum hoc frutice ſanari: etiam ſi adalligatus ſpectetur tantũ.

Capitulum. cccciiij.

Saluia latine. Arabice geliſſagos. grece eliſſagus. Sera. li. aggre. ca. Geliſſagos. auctori. Dyaſco. Geliſſagos: id eſt ſaluia. Et eſt arbuſtũ longum habens plures ramos. ⁊ lignũ eius ⁊ folia ſimilia folijs citoniorꝫ. niſi qꝫ ſunt longiora ⁊ ſtrictiora ⁊ rugoſa pauca rugoſitate: ſicut eſt rugoſitas panni poſtqꝫ abluit᷑ anteqꝫ extendat᷑ ⁊ reponat᷑. ⁊ color ei⁹ declinat ad albedinẽ. et habet odorẽ bonũ. ⁊ habet in ſummitatib⁹ ramorũ ſemen ſimile ſemini herbe ſilueſtris: q̄ dicit᷑ ormen. Naſcitur aũt in locis aſperis.

¶ Dyaſcorides cap. eliſſagus ſiue eliliſſagus ſm tranſlationẽ noſtrã. Eliſſagus: id eſt ſaluia. Frutex ei⁹ eſt oblonga et multas habẽs virgas quadras ⁊ albas. ⁊ folia ſĩlia malicidonijs: ſed oblonga minora et aſpera ⁊ albidiora et odorata ſubrugoſa. ſemẽ ſup virgas eſt ſimile oino agreſti. Naſcit᷑ locis aſperis.

¶ Plinius ca. eliſſagus herba eſt exalbida. Haſta eſt ei vaſta et quadra. folia aliquaten⁹

aſpera. Poteſt enim acriter reſtringere.
Galien⁹.vi.ſim.far cap.eliſſagus. Complexio huius herbe eſt calida caliditate manifeſta ꝛ ſufficienti ꝛ parum ſtiptica.

Operationes

A ¶ Plini⁹. Herba ipa facit ad diſſintericos. ꝛ ſuccus folioꝝ ei⁹ capillos generat: ꝛ vrinā ꝓ
B uocat. ¶ Sera. Decoctio folioꝝ ꝛ ramoꝝum ipi⁹ qñ bibit̃ ꝓuocat vrinā ꝛ mēſtrua: ꝛ expellit fetū. ꝛ ꝓfert morſui venenoſo ſtrigonis marini: ꝛ denigrat capillos: ꝛ ꝓfert apoſteatib⁹. ꝛ abſcindit fluxū ſanguis: ꝛ mundificat vlcera frauduleta. ꝛ cū decoctiōe ramuloꝝ ꝛ foliorū ipſi⁹ fit ablutio. ꝛ ſedat pruritū genitaliū
C viroꝝ ꝛ mulieꝝ. ¶ Dyaſco. Virt⁹ ei⁹ eſt diuretica. Menſtruis imperat. Aborſum facit. Percuſſum ſtrigonis marini mitigat. Capillos nigreſcit. Eſt etiā termātica: ꝛ ſanguinē fluentē ex vulnerib⁹ ſtringit. Sordida vulne
D ra purgat. ¶ Elixatura folioꝝ ꝛ virgaꝝ ipſi⁹ pruriginē nature cōpeſcit. Eſt etiā virtutꝭ redarguētis cū acrimonia. Unde ad diſſinteriam atq; muliebrē fluxū (quē greci rigeon vocant) facit ſuccus folioꝝ ei⁹. Capillos deni
E grat: ꝛ vrinā ꝓuocat. ¶ Paulus. Vinū decoctionis ei⁹ ꝓfert paraliticꝭ bibitū ꝛ cathaplaſmatū ſup partē paraliticantē. ¶ Et dicūt ma
F gi de ſaluia ꝙ ipa putrefacta ſub fimo generat̃ auis quedā hñs caudā ſerpentinā ꝛ albaꝫ merule ſiſis. De cui⁹ cinere ſi ponat̃ i lampade apparet ꝙ dom⁹ ſit plena ſerpentib⁹. ¶ Ex
G herbario. Saluia hꝫ folia longa et anguſta ſubaſpera odoꝛe ſuaui ꝛ graui. in locꝭ aſperis naſcit̃. Decoctio ei⁹ potata vrinā ꝛ menſtrua mouet. Paſtinace marine ſi quem ꝑcuſſerint virus excludit. Sanguinis eruptionē ſiſtit.
H ¶ Plateari⁹. Saluia ca. eſt in. i. ſic. in. ij. ſolū folia cōpetūt vſui medicine ꝛ viridia. et ſicca domeſtica magis cōſumit ꝛ ꝓfortat. Silueſtris aūt magꝭ dyaforetica. Vinū decoctōis ſaluie valet paraliticꝭ ꝛ epilenticꝭ. fometatio ex aq̄ decoctōis ei⁹ valet ꝯ ſtrāguiriā ꝛ diſſinteriā. Matricē mūdificat. ¶ Plinius li. xxij.
I Herbā nr̄i q̄ nūc ſunt herbarij eleliſphacon grece latini vocāt ſaluiā mente ſimilem canā odoꝛatā. hac appoſita part⁹ emoꝛtuos extrahūt. Itēq; vermes auriū ꝛ vlceꝝ. ¶ Idē in li.
K xxvi. Herba q̄ a q̄buſdā appellat̃ ſaluia ſitis verbaſco. Cōterit̃ ea ꝛ colata calefit. ꝛ ſic ad tuſſim laterisq; doloꝛes bibit̃. Eadēq; ꝯ ſcoꝛpiones atq; dracones marinos efficax ē. Cōtra ſerpētes etiā ex oleo pungi ea ꝓdeſt. yſopi faſciculus cū quadrante mellis decoquit̃
L ad tuſſim. ¶ Macer. Saluia cui nomē elyſifacos eſt apud grecos. Cum mulſa iecoꝛis ꝓdeſt potata querelis. Pellit aboꝛtuꝫ. lociūq; mēſtrua purgat. Trita venenatos curat ſupaddita moꝛſus. Crudis vulnerib⁹ que multo ſanguine manant. Apponas tritā dicūt retinere cruoꝛem. Cū vino ſuccus tepidus ſi ſumitur huius. Cōpeſcit tuſſim veterē laterisq; doloꝛē. Pruritus vulue curat virgeq; virilis Si foueas vino fuerit quo ſaluia cocta. Illius ſucco crines nigreſcere dicunt. Si ſint hoc vncti cerebro ſub ſole calenti.

Capitulum. ccccv.

Salix. Iſidoꝛus lib. ety. Salix dicta eſt: eo ꝙ ſaliat: id eſt creſcat. Arboꝛ lēta: vitib⁹ vinciēdis abilis. ¶ Ambꝛoſius. Salices videnť nihil habere ſeminis. Habent tamē gramē quoddā in folijs quo terris cōmiſſo tanq; ſemine poſito ſurgat arboꝛ de ſurculo: ꝛ tanq; ſeipam exuſcitet de ſemie ſuo. ¶ Gloſa ſup Eſaiam. xliiij. Salix eſt arboꝛ infructuoſa: ſed cito creſcit: maxie ſi iuxta aquā ſit. ¶ Ariſtoteles in li. de plantꝭ. Quedam in humido loco. quedā in arido ꝛ q̄dam in vtroq; vt ſalix. ¶ Idē libro de aīalib⁹. quedam arboꝛes nō fructificant. Sicut viri pingues nō multū ſpermatiſant. Talis ē ſalix ꝛ romana nux. ¶ Idē i libro decimoſexto. In

aquoſis tm̄ proueniūt ſalices ⁊ alni. longaq̄ꝫ
folia ſunt vtriq̄ꝫ inter primas germinãt. Cir-
cūagunt ſalicꝭ folia poſt ſolſticiū. nec alio ar
gumēto intelligit certiꝰ ſidus cōfectū. Oci-
ſime vero ſalix amittit ſemē anteq̄ꝫ maturita
tē ſentiat oīno. ⁊ ob id frugiperda dicta ē ab
homero. Sequēs vero etas ſcelere ſuo hãc
ſententiã interp̄tata eſt ꝙ ſemen ſalicꝭ mulie-
ris ſterilitatis medicamētū eſt. Sed in hoc
quoq̄ꝫ naſcenti natura ꝓuidit: ꝙ de pacto ſur
culo incurioſius ſemē dedit. Una tñ ꝓdit id
maturitatem proferre ſolita in inſula chreta.
¶ Pandecta capitulo. cci. Culefare. Grece
ytre. latine vero ſalix.

Operationes

¶ Sera. li. ag. ca. Culef. i. ſalix. folia ⁊ flos et
roſa eiꝰ habent in ſapore ponticitatē. et virtꝰ
ſalicis eſt deſiccatiua ſine punctiōe. Cortex
vero ipſiꝰ ſiccioris eſt cōplexiōis. ſicut ſunt
omēs ſpecies corticis. ¶ Unde admiſtrat in
glutinatiōe vlcerꝫ. Sed flos ⁊ roſa eiꝰ admi
niſtrant ⁊ admiſcent in oībꝫ medicinis ⁊ vn-
guentis deſiccatiuis. Et ſunt ex hoībꝫ q̄ acci
piunt flores ⁊ roſam ⁊ ſuccū ipſiꝰ. ⁊ cōponūt
ex eis deſiccatiuã medicinã que ꝯfert in mul
tis: q2 deſiccat ſine mordicatiōe ⁊ ꝓprie: q2 in
ipa eſt ſtipticitas pauca. ¶ Et qñ cōburūtur
eiꝰ cortices ⁊ ꝯficiunt cū aceto: admīſtrãtur
in oībꝫ egritudinibꝫ in q̄bꝫ neceſſaria ē deſic-
catio. ſicut in verrucis ⁊ ꝓprie in rotundis et
in verrucis ſimilibꝫ capitibꝫ clauorꝫ: ⁊ in ver-
rucis infixis in cute. eradicat enī eas qñ ſup
eas fit linitio. ¶ Et qñ euellit cortex eiꝰ tpe q̄
emanant flores ⁊ colligit gūmi eius. Habet
hoc gūmi virtutē abſterſiuã ⁊ ſubtiliatiuã. et
ideo adminiſtrat in oībꝫ egritudinibꝫ q̄ acci-
dūt pupille. ⁊ faciūt impedimētū viſus. ¶ Et
idem aucto. Pauli. Uirtꝰ foliorꝫ ⁊ corticū et
fructus ſalicꝭ ⁊ ſucci eiꝰ eſt ſtiptica. Et eſt fri-
gide ⁊ ſicce cōplexionis in p̄mo gradu. ¶ Et
idem aucto. Bedigar. Quãdo bibunt folia
eius trita cū pipere ⁊ vino pauco ꝯferūt coli
cis. ⁊ qñ ſumit cū aqua ꝓhibet impregnatio-
nē. ⁊ fructꝰ eius ꝯfert ſputo ſanguinis qñ bi-
bitur: ⁊ cortex eiꝰ tritus cū oleo roſarꝫ. ſi bu-
lierint in cortice granati cōferūt dolori auri
um. ¶ Et eiꝰ decoctio adminiſtrata ſuper pe
des podagricorꝫ ꝯfert eis multū: ⁊ mundifi-
cat furfures capitꝭ. et colligit humiditas ab
ea defluens qñ excoriat a cortice ſuo qñ inci
pit apparere flos eiꝰ. qm̄ reperit intra corti-
cem humiditas ꝯgregata q̄ abſtergit oculū.
⁊ aufert tenebroſitatē eiꝰ. Proprietas ſalicꝭ
eiuſq̄ extrahit ſanguiſugas adherētes gut-
turi: et glutinat vulnera recentia. ¶ Et idem D
auctoritate Aben Meſuay. Folia ſalicꝭ bi-
bita ꝓh bēt impregnationē: ⁊ ꝯferunt fluxui
ſanguinis. ⁊ lac qđ egredit ex eis acuit viſuꝫ
⁊ abradit pilos. ¶ Et idem aucto. Pauli. In I
folijs ſalicis ⁊ ſalice: nō dixit Galienꝰ aliud.
¶ Galienus ſeptimo ſimplicium farmacoruꝫ K
capitulo ytre. ytre ſiue ſalix vtetur quidē ali
quis ⁊ folijs ad ſanguinolentorꝫ vulnerū cō
ſolidationē: ſed maxime flore eiꝰ fere omnes
vtuntur medici ad confectionē ſiccatiui em-
plaſtri. Eſt enī vis eorꝫ ſuauis ſiccatiua. ha-
bet autem ⁊ quiddam ſtipticitatis.
¶ Quidã vero ⁊ ſuccum faciētes ex eis im- L
mordax ⁊ ſiccatiuū habet farmacū ad multa
vtile. Nihil enī magis occurrit viſui q̄ꝫ far-
macum immordacius ſiccans parū: ſed ſtipti
cans. ſicut in tractatu de cōpoſitione farma
corum plenius dicet. ¶ Cortex etiã huius ar M
boris ſimilis eſt tam frondiū q̄ꝫ florꝫ virtuti.
p̄terq̄ꝫ ꝙ eſt ſiccior ſm̄ cōplexioneꝫ: ſed hunc
quidã accēdūt: ⁊ vtuntur cinere in omībꝫ his
que violenter indigent deſiccari: ſicut ſigi-
les ⁊ chiles: id eſt mirmiceas. auferūt ipſum
madefacientes aceto acri. quidã vero tempe
florendi incidentes corticem. Liquorē ſiqui
dem colligunt: ⁊ eo vtuntur in obfuſcantibꝫ
pupillis. cū ſit farmacū abſterſiuū ſimul ⁊ ſub
tiliatiuū. cūq̄ꝫ ſit huiuſmodi poterit eo vti et
ad alia multa. ¶ Palladiꝰ libro tertio. In mē N
ſe Februario plante ſalicis obruende ſunt: ⁊
omniū generū que applicantur arbuſto.
¶ Dyaſcorides. Salix eſt arbor cuius folia O
glutinant vulnera cruenta. Flos etiam eius
ſine mordicatione deſiccatiuus eſt. Cuiꝰ ci-
nis cum aceto ſup callos pedū inductꝰ eos
tollit. Et ſimiliter verrucas emundat. Flos
eius cū aqua bibitus omnem calorem libidi
nis frigeſcere facit. ¶ Auicenna. Salicis fo P
lia ſtiptica ſunt ſine mordicatione. Et eſt in
eis exſiccatio ſufficiens. Cinis autem eius
vehementis eſt exſiccationis. Emplaſtrum
ex eo factum retinet fluxum ſanguinis.
¶ Conſtantinꝰ. Salices frigide ſunt in ſecū Q
do gradu. ſicce in p̄mo. Ualent dolori capi-
tis de calore ſi in naribꝫ mittant. Succꝰ eiꝰ
vulnera ſolidat. Cortex eius vſtus ⁊ cū ace-
to temperatꝰ verrucas ⁊ poros aufert. Sed
lac corticis a ſalicibꝫ florē habentibꝫ eruti vi
ſum clarificat. Defectos confortat oculos.
Succus frondium ⁊ pomorū potatꝰ mulie-
ri vt concipiat non ꝑmittit.

Capitulum. cccvi.

SAmbucus. Pandecta ca. cccIxxix. Sciendū ꝙ actis eſt ſambucus: kameactis dꝛ ebulus. et ſūt plante oībꝫ note. Vñ verſus. Sambucus eſt actis: ſed ebulus eſt kameactis. ¶ Sera. li. ag. caꝑ. kameacti. Kameacti due ſūt ſpecies. q̄ruꝫ vna grece dꝛ actis. in latino ſambucꝰ. et ſcd̄a nominat̄ in greco kameactꝫ. ⁊ eiꝰ eſt inrētio terrenꝰ actis: ⁊ in latino dꝛ ebulus. de q̄ lege ca. clxxv. ſupꝛa de E. ¶ Pliniꝰ. Sambuci due ſunt ſpecies. caꝝ vna aſſimilat̄ arboribꝫ habētibꝫ ramos ſiles cannis rotūdis: q̄rū colorē ad albedinē: ⁊ ſūt longa. ⁊ ſunt ī eis q̄ttuoꝛ folia aut q̄nqꝫ poꝛrecta ſup ramos q̄ſlibet. ⁊ ſimilia folijs nucis: minoꝛa tñ eis. hñtia granē odorē. ⁊ in ſūmitatibꝫ ramoꝝ ſūt floꝛes albi. ⁊ grana ſilia granis viridibꝫ vel lentiſci. q̄rū coloꝛ declinat ad purpureitatē cū nigredine. ⁊ ſunt velut in racemis. ⁊ hñt multaꝫ humiditatē hñtem odoꝛē lini. ⁊ iſta dꝛ actis. Alia ꝟo ſpecies q̄ dꝛ kameactꝫ eſt minoꝛ ꝑma. habet ramos magꝫ ꝑtinētes herbe q̄drato in q̄bꝫ ſūt multi nodi ⁊ folia inuicē diſtātia. ⁊ ſingulis nodis ſilia folijs amigdalis ī ſūmitatibus ſuis: niſi ꝙ hñt venas: ⁊ ſūt longioꝛa eis hñtia grauē odoꝛē. ⁊ in ſūmitatibꝫ ramoꝝ ſūt capitella ſilia coꝛonis ſupꝛadicte ſpeciei. ⁊ ſemen ⁊ flos ſilr. ⁊ hꝫ ramos longos groſſitudinē digiti habētes. ¶ Iſidoꝛus libꝛo etymologiaꝝ. Sambucus ē arboꝛ mollis ⁊ parua.

Operationes

¶ Pliniꝰ lib. xvi. Sambuci hñt acinos nigros ⁊ paruos humoꝛes lenti. Inficiēdo maxime capillo. q̄ ⁊ ipi in aqua decocti mādunt̄ ¶ Idem li. xv. Arboꝝ q̄rundā fructꝰ pediculis dependēt vt piri. Alia ꝟo racemis vt edere atqꝫ ſambuci. ¶ Idem in li. xvi. Sambucus germīat inter ꝑmas: ⁊ nudat̄ inter nouiſſimas. ⁊ ex his q̄ hyeme aq̄la ex oꝛiēte concipiūt: oꝛdine nature floꝛēt ꝑme ſiluestriū ſambucus: cui medulla ē plurima: ⁊ coꝛtꝰ cui nulla. Sambucus ē arboꝛ diuidua nec ramoſa lentiſſima. ⁊ ideo ſcutꝫ faciēdis aptiſſima. cuius nimirū plaga ſe ꝑtinꝰ ꝯtrahit: ſuūqꝫ vulnus claudat. ⁊ ob id ꝯtumaciꝰ ferrū trāſmittit. Sambuci atqꝫ rubi generꝫ ſunt fungoſi. aliter tñ ꝙ̄ ferule. q̄ppe plus ligni atqꝫ ſucci ē vtiqꝫ ſambuco: ex q̄ magꝫ canoꝛā buccinā tubamqꝫ credit paſtoꝛ. Ibi ceſe: vbi galloꝝ cantū nō exaudiat frutex ille. ¶ Idē li. xvij. Inuentū ē ſurculos abſciſos ſerere. qḋ ſepis cā factū eſt ſambucꝫ ⁊ coꝛoneo rubiqꝫ depactꝫ. ad palū vineaꝝ firmiſſima ē ſambucꝰ. taleſqꝫ ſerit̄ vt popolus. ¶ Aui. Sambucus alba calidioꝛ eſt ꝙ̄ citrina ⁊ ꝙ̄ purpurea. Et ē vniuerſaliter ī tertio calida ⁊ ſicca. Eſt aūt ſubtiliatiua humiditatū. ſenibuſqꝫ ꝯfert eiꝰ oleū. Delet aūt pannū: ⁊ facit rubedinē eiꝰ odoꝛamentū. ¶ Oleū eiꝰ ꝯfert ſenibꝫ: ⁊ frigidis neruoꝝ egritudibꝫ. Odoꝛ eiꝰ facit ſoda. cū hoc tñ reſoluit ſodā fri. a flegmate odoꝛata. deniqꝫ purū eiꝰ oleū fluere facit ſanguinē ex naribꝫ calefactū cū ipm odoꝛat. ¶ Conſtātinꝰ. Sambuci ca. ſūt in. ij. ſic. in. i. diſſolutiui ac neruoꝝ mollitiui ſūt: ſtomachū q̄ꝫ molliūt. vomitū ꝓuocant. cathaplaſmati māmillaꝝ apoſtemata ſanāt. Sambuceolū q̄ꝫ ſcabiē ac puſtulas ⁊ apoſtemata nariū ſanat. vulnera clauſa aperit: euerſaqꝫ ad ſuā naturā ꝯuertit. auriū doloꝛē placat. bibituqꝫ lūbꝛicos ⁊ aſcarides flegmaticos excludit: ac melācolicos humoꝛes purgat. ¶ Pli. li. xxiiij. Sambucꝰ hꝫ alteruꝫ genꝰ magꝫ ſiluestre. qḋ greci chameactē. alij hellon vocāt multo bꝛeuiꝰ: vtriuſqꝫ folioꝝ vl ſeminis vel radicꝫ decoctū ī vino veteri ⁊ ad cyathos binos potū ſtomacho īutile ē aluo detrahēs aquā. ¶ Refrigerat etiā inflāmationē maxie recentꝫ ambuſti. Et canis moꝛſum cū polenta molliſſimis folioꝝ illitꝫ. Succus cerebꝛi collectiōes lenit infuſus. Acini eiꝰ infirmioꝛes ꝙ̄ relique capillum tingūt. ¶ Poti

acetabuli menſura vrinam mouent. Ad om-
nia efficacior eſt que minor. Radix ei⁹ deco-
cta ac pota hydropicos exinaniũt. Folia in
L vino pota ſerpentum ictibus reſiſtunt. ¶ Po
dagricis cũ ſepo hircino vehemẽter proſunt
cauliculi illiti. ijdem in aqua macerantur: vt
ſparſi pulices necentur. ¶ Foliorũ decoctio
M ſi locus ſpargatur muſce necant. ¶ Boa ap-
N pellat morbꝫ pabularꝫ cũ rubent corpora. ſam
buci ramo verberat. Cortex interior tritus
ex vino albo potus aluum ſoluit.

Capitulum.cccvij.

Sambacus. Pandecta ca.ccclxxvi. Ieſemin arabice: ꝛ ambach: grece lẽcoya. latine. ſambacus. ¶ Sera. lib. aggrega. ca. ieſemin. Ieſemin: id eſt ſambac⁹ ꝛ eſt planta habens album florem. ꝛ quedã citrinum. ꝛ eſt minus ca. ꝛ ſic. ꝙ album. ꝛ ſimiliter eſt min⁹ in operatiõe ſua. ꝛ citrin⁹ repit in babylonia. Eſt etiã species alia ex eo cui⁹ flos celeſtis eſt coloris. ¶ Et idem auctoritate Aben meſuay. Eſt calida in pncipio tertij gradus. ¶ Galien⁹ ſexto ſimpliciũ farmacorum cap. de ieſemino. ſm tranſlationẽ grecã. Ambach herbe quã ieſemin vocant: ſemen maxie vtile eſt calefactiue ꝛ deſiccatiue: nec nõ ſubtiliũ partiũ ꝟtutis eſt. Eſt aũt guſtantibꝫ ſubamarꝫ ꝛ acre et palã. quoniaꝫ diureticũ eſt ꝛ dyaforeticũ. Erit aũt in calefaciẽdo ꝛ ſiccando tertij gradus intenſi. Etiã hoc dicit in ſexto hui⁹. et ſubdit in ſeptimo lencoya id eſt ieſeminũ. tota ꝗdeꝫ frutex abſterſiue et ſubtiliũ partiũ virtutis. magis autẽ participant ea flores. ꝛ horũ ſicciores magꝭ viridibꝫ ¶ Auicenna ponit tres ſpecies. ſcilicet albã: citrinã et purpuream. Et eſt alius ſambac⁹ agreſtis. de quo ſupra ꝛc.

Operationes

¶ Serapion. Folia ei⁹ humida nõ ſicca qñ A
ponuntur ſuper empetiginem et pannum ex
pellunt eos et reſoluũt omnẽ ſuperfluitatem
¶ Et cõuenit habentibus catarrum: ꝛ indu B
cit dolorem capitis illis qui ſunt calide com
plexionis. ¶ Et oleum eius eſt iuuatiuum in C
hyeme. et ſi habens calidam complexionem
odorem nimium de ipſo timendum eſt ne fa-
ciat fluxum ſanguinis ex naribꝫ ei⁹. ¶ Et idẽ D
auctoritate Aben Meſuay. Cõfert humidi
tatibus et flegmati ſalſo: et ſenibꝫ frigide cõ-
plexionis. Et confert doloribus qui fiunt ex
flegmate viſcoſo.

Capitulum.cccviij.

SAndix. Plini⁹ libro .xxv. Sandix ē
herba quedam de qua panni tingunt
in blaueum colorem.

Operationes

A ¶ Idem Plinius libro .xxxv. Sandaraca ſi
torreat equa parte rubrica admixta: ſandicē
facit. Quāq̄ animaduerto Virgilium eſtima-
ſe id herbam eſſe verſu illo. Sponte ſua ſan-
B dix paſcentes veſceret agnos. ¶ Idem in li-
bro .xxij. Sandix in olere ſilueſtri a grecꝫ po
nitur ſicut Opinio ⁊ Eraſiſtratus tradūt
C ¶ Decocta ꝓo aluū ſiſtit: ⁊ ſemine ſingultus
ꝯfeſtim ex aceto ſedat. Illinit ambuſtꝫ vrinā
eijcit. Succus decocte ꝓdeſt ſtomacho. Io
D cineri renib⁹ ac veſice. ¶ Hec eſt quā Ariſto-
phanes euripedi poete iocnlariter obijcit ei⁹
matrē: nec olus quidē legitimū vendicaſſe ſed
E ſandicem. ¶ Dyaſcorides. Sandix vel ſcan-
dix calefacit ⁊ deſiccat fortiter: ac dyaforeti-
cū eſt: ⁊ ob hoc merito viſceꝝ purgatiuū eſt.

Capitulum .ccccix.

SAmſucus. Dyaſcorides. Samſuc⁹
a ſuculis nominat amaracus. ⁊ eſt ra
moſa multas habens virgas ſup ter
ram expanſas cū folijs paruis atq̄ rotūdis
nepite ſimilib⁹ ac velut hircis ⁊ acerrimis,

Operationes

¶ Herba tota eſt valde amara: vires habens
acras atq̄ calefactorias: ad omnē duriciem
vel rigorem valde idonea. Medet etiam ca-
thaplaſmata ſiue potata a ſcorpione vexatꝫ
vel difficultati mictus: vel inteſtinoꝝ tormē
to laborantib⁹. ¶ Eius elixatura medetur hy
dropicis. Vrinā ꝓuocat: ⁊ tortiōib⁹ eſt vtilis
Succ⁹ addito melle liuores detergit. Scor
pionū ictus cū aceto ⁊ ſale cōpeſcit. laxatio-
nib⁹ bene adhibet. Cerotis vtiliter additur.
¶ Omnes tumores corporis ⁊ oculoꝝ ſpar-
git: cathaplaſmata ⁊ maxime cū polenta im
poſita. Item appoſita ſolite purgationē ma-
terie prouocat in feminis. bene quoq̄ mala-
ginatib⁹ miſcetur ⁊ acopis. ¶ Samſucū eſt
in tertio gradu calidū ⁊ ſiccum. Dolorem ca-
pitis ⁊ emigraneam de flegmate ⁊ colera ni-
gra curat: ſi ex ei⁹ apozimate caput lauet aut
narib⁹ applicetur. Diſſoluit opilationē ⁊ ven
toſitatem groſſam. ¶ Eius apozima bibitū
hydropiſim ſtranguiriam ventris dolorē ha
bentib⁹ fit bonū. ¶ Cum melle cathaplaſma-
tum nigredinem in palpebris amputat. et cū
aceto morſum ſcorpionis curat. ¶ Peſſariſa-
tum vero menſtrua ꝓuocat. lapidem aufert.
Epilenticis cōuenit ⁊ paraliticis. Aurib⁹ in
ſtillatum dolorem placat ⁊ ſonitum.

Capitulum .ccccx.

SAliunca. Dyaſcorides. Saliūca eſt
gen⁹ herbe que radiculas ⁊ folia ha-
bꝫ ſubrufa: floreſq̄ plurimos a terra

re foſſa in modū ſtipulaꝝ ꝯſtringit᷑. Naſcitur
aūt in lapidibꝫ ſūmis et norica regione. Jlla
ꝓo optia eſt q̄ eſt odorifera recens ꝛ ſine ſabu
lone plurimoſq̄ ramulos ꝛ radices habens.
pōt g̊ eadē que ꝛ ſpica q̄uis deformior ſit.

Operationes

a ¶ Plini⁹ li. xxi. Saliunca. Odoramentorū
multa nihil attinēt ad coronamenta vt yris
atq̄ ſaliunca. q̄q̄ vtraq̄ nobiliſſimi ſit odo-
b ris. ¶ Saliunca quidē folioſa: ſed breuis eſt
ꝛ q̄ necti nō poſſit: radici numeroſe coheret.
q̄ herba veri⁹ eſt q̄ flos veluti manui preſſa.
breuiterq̄ ſui generꝭ ceſpes. hanc panonia gi
gnit: ꝛ norica alpiūq̄ aprica vrbiū eporedia
tante ſuauitatꝭ vt metallū eſſe ceperit. veſtibꝫ
eam interponi gratiſſimū eſt. Hui⁹ radix in
vino decocta vomitiōes ſiſtit. ſtomachumq̄
c corroborat. ¶ Ex ſinonimis. Saliunca in-
telligūt q̄dā in medicinis ꝓ ancuſa: ſed in au-
rea alexandria recipit᷑ ꝓ ea ſpica celtica.

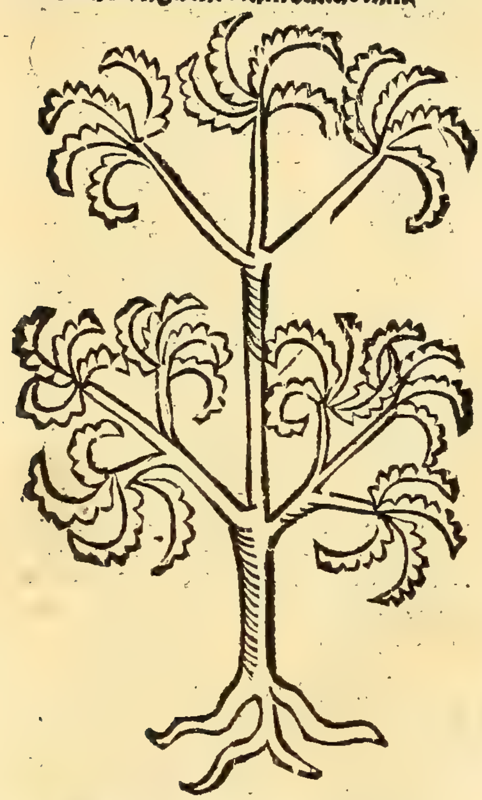
Capitulum. ccccxj.

Saluina. Pandecta cap. viij. Abhel
arabice. grece brachi. latine ſauina.
Sauina eſt arbor cui⁹ folia ſūt ſimi
lia folijs tamariſci: ꝛ magis ſpinoſa. habent
bonum odorem. ꝛ arbor iſta creſcit magis in
latum q̄ in longum. Eſt calide ꝛ ſicce cōple-
xionis in tertio gradu. Serapion libro ag-
gregatoris capitulo Abhel: id eſt ſauina. Et
ſunt eius due ſpecies. Una cuius folia ſunt
ſimilia folijs cipreſſi. ꝛ magis ſunt ſpinoſa q̄
alia. Habens bonum odorem. et arbor hui⁹
eſt fortis. ꝛ creſcit magis ī amplum q̄ in lon
gum. Et fructus ei⁹ eſt ſicut zaror. Pro quo
lege capitulum. ccix. Juniperus. Et quidam
vtuntur folijs eius ꝓ fumigio. Sed alterius
ſpeciei folia ſūt ſimilia folijs tamariſci. et ſa
por eius eſt ſicut ſapor cipreſſi. hec latine vo-
catur ſauina. cui⁹ ſubſtantia eſt ſubtilis. ꝛ in
odore eius eſt aromaticitas. ꝛ calefacit ꝛ de-
ſiccat in tertio gradu. Auicenna libro ſecun-
do cap̄. Abhel. Abhel eſt fruct⁹ arboris ſimi
lis Junipero fact⁹ ſicut zaror. ſed tamē vehe
menter eſt niger boni odoris ꝛ acuti ſaporis.
ꝛ iſta arbor eſt p̄ma ſpecies ſauine: ꝛ poſita ꝑ
Serapionem. Galienus ſexto ſimpliciū far
macorū de ſauina. Brachi ſiue ſauina deſic-
cantibꝫ fortiter eſt ſm̄ tres ſapores: q̄s in gu-
ſtando monſtrat. equaliter cipreſſo: niſi inq̄n
tum acrior eſt eo. ꝛ vtrūq̄ dicat q̄s magis aro
matica. huius ergo ꝛ ipſius qualitatis parti
ceps eſt videlicet acris. ſtiptica cōplexione
calida. Adhuc autem in amaritudine ꝛ ſtipti
citate debilius eſt q̄ cipreſſus. quantū enim
ſuperat cipreſſuʒ acredine: tanto diminuit᷑ in
ſtipticitate. q̄d patet q̄ calidius eſt cipreſſo. ꝛ
ideo magis dyaforeticū: igitur ſolidare qui-
dem. nam ꝑpter ſtipicitatis robur ꝛ calidita-
tis. intantuʒ enim ambobꝫ his participat: vt
iam tenſiuum ꝛ inflatiuū exiſtat. putrefactio
nibus vero cōfert ſicut cipreſſus. ponat᷑ autē
hoc farmacum in tertia ſubſtantia ſm̄ calefa
cere et ſiccare ens inter ea. que maxime ſunt
ſubtilium partium.

Operationes

¶ Gal. Cōtra tenaſmonem de frigida cauſa. A
Fiat decoctio ei⁹ in aceto ꝛ vino: ꝛ fumū pa
tiens recipiat. Herba ipſa naribꝫ cathaplaſ-
mata valet cōtra frigidū reuma. Ponit᷑ etiāʒ
in vnguentis bene trita cōtra ſcabiem ſanio
ſam. Uinum decoctionis eius valet contra
dolorem ſtomachi ꝛ inteſtinoꝝ: ꝛ cōtra ſtran
guiriā et diſſurriaʒ: ſed cathaplaſmata valet
ꝯtra dolorē yliacū. Eſt etiā dyaforeticū ꝛ diu
reticū fomentū ex aqua decoctiōis ei⁹ vel vi
no. Eſt aūt ſauina ex ſpēbꝫ iuniperi vt appet
in ca. Juniper⁹. Sera. auc. Gal. Uirt⁹ ei⁹ eſt
que diſſoluit ꝛ abſtergit putredineʒ vlcerum

putridorum maloꝝ corrodentium antiquorum. ⁊ ipa ſimiliter mundificat vlcera melancolica ſordida qn̄ ponitur cū melle: et aufert beriſipilā. ⁊ ꝓpter cauſam ſue ſubtilitatis prouocat mēſtrua plus oīa alia medicīa. ⁊ facit mingere ſanguinē. ⁊ interficit fetū viuentē. et expellit mortuū: ⁊ ingredit̄ in vnguētis odoriferis: ⁊ ponit̄ ꝑ amonio vel cinamomo duplū ponderꝫ eiꝰ. Et ideꝫ auctoritate Dyaſcoridis. Folia ambarū ſpecierū ꝓhibent dilatationē vlcerū corrodentiū: et ſedant apoſtemata corroſiua. Et quādo fit emplaſtrū cum eis aufert liuorem cutis et ſordiciē eius que accidit ꝓpter ſupfluitates corporū: et aufert eſcaram ignis. ⁊ quādo bibit̄ facit exire ſanguinem cū vrina: ⁊ expellit fetum. ⁊ quādo ex ea fit naſcale facit hoc. Et ingredit̄ in confectionibus vnguentorum calidorum.

Capitulum. cccc xij.

Sandalum. Sandal arabice. Grece ⁊ latine ſandalū. Sera. li. agg. ca. ſandal. i. ſandalum defertur ex ſyria. et ē album ⁊ ruffum ⁊ citrinuꝫ. Et fri. in. iij. ſic. in ſecūdo. ⁊ meliꝰ ex ſandalo eſt citrinū pingue poſt citrinū rubeū: ⁊ eſt magꝭ ſiccū citrino. ⁊ poſt ipm albū. Et idem auctoritate Albugerig. Album eſt fri. ⁊ ſic. in. iij. gradu. Sed citrinum ⁊ rubeum ſunt fri. in. iij. ⁊ ſic. in. ij.

Operationes

¶ Serapion aucto. Aben meſuay. Confert dolori ſtomachi ⁊ epatis ex colera Et rubeū eſt frigidius albo ⁊ citrino. ⁊ eſt magꝭ iuuatiuum. Nam ipm ꝓhibet fluxū humorū ad mēbra. ⁊ eſt ſicut ſaufel in frigiditate ⁊ ſiccitate. ⁊ fortificat gingiuas ⁊ ſtomachum.

¶ Et idem aucto. Aben meſuay. Cōfert cardiace cum fe. qn̄ linitur cū eis ſup cor.

¶ Et idem aucto. Iſaac benaram. Conueniunt calefactis. ⁊ ꝯferūt debilitati ſtomachi ⁊ cardiace que accidit a colera qn̄ terunt̄. ⁊ miſcentur cū aqua roſaꝝ: ⁊ applicant̄ exterius. ⁊ qn̄ conficiunt̄ cū aqua roſaꝝ ⁊ pauca camphora ⁊ liniunt̄ inde timpora: confert ſode q̄ fit a caliditate. ¶ Et quādo miſcetur cū vna quantitate ſandali albi media quantitas ſarco collo: ⁊ cōficitur cum albumine oui ⁊ ponitur ſup timpora: ⁊ confert ſode colerice. Et ꝓhibet deſcēſum catarri ad oculum: ⁊ linitur cū eo in balneo. ⁊ ꝓhibet ardorem pſilotri. et ſandalum rubeum eſt frigidius albo.

¶ Et qn̄ miſcetur cum ſucco ſolatri aut ſempuiue: aut portulace: aut lenticula aque. ꝯfert podagre calide ⁊ apoſtematibꝫ. et ꝓhibet humores ab illis membris. et meliꝰ ex ſandalo eſt citrinū pingue: ⁊ poſt citrinum rubeum. ⁊ eſt magis ſiccum citrino: poſtea album.

¶ Et idē aucto. Albugerig. Albū ē frigidū ī iij. gradu. terit̄ ⁊ reſoluit̄ cū aqua roſarū et in catarris ca. ponit̄ in fronte ⁊ ī ſtomachis calidis: ⁊ infrigidat ea. ⁊ ꝯfert fe. ca. ⁊ birſen: et ſtomachi debilitati. ſꝫ citrini ⁊ rubei ſūt fri. ī iij. gra. ſic. ī. ij. nō hn̄tes ſtipticitatē neqꝫ ponticitatē roſaꝝ. ⁊ qn̄ diſſoluunt̄ in aqua roſarū ⁊ ponunt̄ ſupra ſtomachū ꝯferūt fe. acutis et debilitati ſto. ⁊ ſode que fit a caliditate.

¶ Et idē auc. Atabari. Rubeū eſt frigidiꝰ albo: et liniuntur cū eo apoſtemata calida.

Capitulum. cccc xiij.

Satirion. Pādecta ca. cl. Chaſialkel arabice. Grece orchis vł afrodiſia vł priapiſmon. latine ꝟo teſticulus vulpis vel ſatirion vel leporina. Serapion lib. aggregatoris capi. Chaſialkel ſiue chaſialtheb: id eſt ſatirion. Sunt eius duo genera. Vnū hꝫ radicē ſeu teſticulos albos. ⁊ vocat̄ Chaſialkel. Primum genus ſatirionis vocatur teſticulus canis. ⁊ grece kinoſerthis: ⁊ eſt ei planta que habet folia extenſa ſup terram prope ipam ⁊ ortus eſt ex radice vnius ſtipi-

tis.ꝛ folia ei⁹ ſunt ſilia folijs oliue:niſi qꝛ ſūt
ſubtiliora eis ꝛ longiora ſup terrā extenſa.et
longitudo ei⁹ eſt vere in longitudine vni⁹ pal
mi.ꝛ florem habꝫ coloris purpurei. radix ei⁹
eſt ſimilis radici bulbi.niſi qꝛ eſt tendens ad
longitudinem ꝛ ſubtilitatē. Et eſt duplex:ſi/
cut ſunt due oliue ī figura. Vna inferi⁹ ꝛ alia
ſuperius.ꝛ vna plena ꝛ alia vacua rugoſa.et
comedit̄ radix eius elixata ſicut bulbꝰ.et iſte
dicit̄ ſatirion quo omēs cōmuniter vtunt̄.et
ſubdit. Secundū vero gen⁹ ſatirionis habꝫ
duas ſpecies. Vna eſt q̄ vocat̄ arabice cha/
ſialbabel ſiue chaſialthalep.i.teſticulus vul/
pis.ꝛ vocat̄ ſimiliter catharich.et noiat̄ hoc
in greco trifolium.qꝛ plurimū quod de eo na
ſcitur eſt habens tria folia declinātia verſus
terrā.ꝛ ſimilant̄ folijs acetoſe maior̄. aut fo
lijs lilij:niſi qꝛ ſunt minora eis:ꝛ ī teſticulo ſuo
eſt rubedo declinans rubedini ſanguinis:et
habet ſtipitem ſubtilem longitudine vnius
brachij.ꝛ habet florem ſimilem floribus lilij
albi in figura.ꝛ radix eius aſſimilat̄ cepe bul
bi in figura.ꝛ eſt in magnitudine mali exteri/
us rubei coloris:interius albi ſicut ouum.et
quod de ipā adminiſtratur eſt radix.

Operationes.

¶ Galien⁹.viij.ſim.far.ca.de teſticulo canis A
ſm trāſlationē arabicā. Radix ei⁹ eſt dulc̄.ꝛ
virt⁹ eius ē ca.ꝛ hu.niſi qꝛ in humiditate eius
eſt inflatio ſupflua:ꝛ incitat libidinē.
¶ Ibidē ſm tranſlationē grecā. Satirion vł B
trifoliū humide eſt ꝛ calide cōplexiōis:q̄ cir
ca ꝛ guſtantibꝰ ipm videt̄ dulce et ventoſam
humiditatē poſſidere.ꝛ ꝓpterea ꝓuocat ad ve
nerea. Hoc aūt ꝛ radix huius herbe efficere
nata eſt:vt quidā ſcribunt etiā epiſtotonū ſa/
nat cū vino nigro auſtero bibitum.
¶ Et idem ſm trāſlationē arabicā de teſticu C
lo canis. Radix ei⁹ eſt duplex ſimilis radici
bulbi. Vna plena.ꝛ ſapor illi⁹ radic̄ q̄ eſt ple
na:eſt dulcis multe humiditat̄ et ſupfluitat̄
inflatiue.que qn̄ bibit̄ incitat libidineꝫ. Et a/
lia mollior ſiue vacua q̄ hꝫ cōplexioneꝫ q̄ de/
clinat ad caliditatē ꝛ ſiccitatē. Et eſt ī ea hu/
miditas digeſta digeſtione cōpleta.ꝛ ideo cō
tingit ꝙ cū hoc ꝙ nō incitat coitū facit ꝯtra
riū ꝛ abſcindit eū.ꝛ iſte ambe radices come/
dunt̄ aſſate ſicut comedit̄ radix bulbi.
¶ Dyaſcorides ca.orchis ſm tranſlationem D
noſtrā. Orchis:id eſt ſatirion dicit̄ de radi/
ce eius ꝙ ſi vir comedit partē maiorē ei⁹ ge/
nerat maſculos.ꝛ ſi minorē comedit:generat
feminam.ꝛ ꝙ mulieres partiū italie dant tri/
tam cū lacte caprarū ad incitādum libidinē.
et quelibet ipſarum habet operationē cōtra/
riam alterius quando bibitur.naſcitur in lo
cis petroſis ꝛ arenoſis.
¶ Et idem auctoritate. Archiſalie. alia ē ſpe E
cies quā nominant quidā ſandachias ꝓpter
ſuum iuuamentū magnū.ꝛ eſt herba habens
folia ſimilia folijs porrorum.niſi quia ſunt la
tiora ꝛ eſt humiditas in ea q̄ adheret manui:
habens haſtam longam circa longitudinem
vnius palmi.ꝛ habet florem purpureum ꝛ ra
dicem ſimilem teſticulis.
¶ Galienus.viij.ſim.farma.cap.orchis quā F
ꝛ ſerapicidam vocant ſm tranſlationē grecā.
in ſapore iſtius ſpeciei ſupple vltime dicte au
ctoritate Arachiſalie ꝛ ſtipticitas. et virtus
eius eſt ſiccior virtute radic̄ que dicta ē pri/
us.ꝛ propter hoc nō ita cōfert in coitu ſicut
predicta:ꝛ deſiccatur ꝛ eſt adhuc ſiccior. Vir
tus etiam eius eſt que reſoluit apoſtemata in
flata quando ponitur ſuper ea.et mundificat
exituras ſordidas.
¶ Et curat heriſipilam.ꝛ quando eſt ſicca cu G
rat apoſtemata fraudulenta putrida.et quia
in ipſa eſt ſtipticitas. retinet ventrem quādo
bibitur. ¶ Dyaſcorides. Quando de iſta H
ſpecie fit emplaſtrum ipſis teſticulis reſol/
uit apoſtemata flegmatica eorum:et mūdifi

cat vlcera ⁊ formicā: ⁊ aperit emorroidas. Et qn̄ fit emplaſtrū cū ea ſedat apoſtemata cali da. ⁊ ſi adminiſtrat̄ ſicca ꝓhibet dilatationē vlcerū: ⁊ abſcindit putredinē eorꝫ: ⁊ curat vl-
I cera fraudulēta q̄ ſunt in ore. ¶ Sed ſciendū ꝙ ſatirion eſt ca. ⁊ humida in ꝑmo. Sꝫ ē alia ſpecies ſatirionis q̄ vocat̄ herba baſilica grece. arabice digiti citrini vel buzeiden. latīe vero palma criſti. cuiꝰ folia ſunt ſimilia ꝑme ſpeciei ſatirionis: ſed gratiliora cū nigris punctis. radix eiꝰ brance manꝰ vl' palme manus habet ſimilitudinē floris crocei cū vino vel aqua tritum croceanum efficitur.

K ¶ Oribaſius ca. de palma criſti. Venenis reſiſtit. quā qui habuerit: a maleficijs ⁊ venenis
L ſecurus erit. ¶ Aui. li. ij. ca. digiti citrini. eiꝰ figura eſt ſicut vola manꝰ cōmixta ex citrinitate ⁊ albedine. ⁊ eſt dura in q̄ eſt pax dulcedinis. ⁊ ex ea eſt citrina cū parua alteratione atqꝫ albedine. eſt calida ⁊ ſicca in ſcd̄o. reſol-
M uit ſupfluitates groſſas valde. ¶ Et eſt ei ꝓprietas valde mundificandi cutim. ⁊ confert membris neruoſis ⁊ impedimētis ſuis. ⁊ confert manie ꝓprie. ⁊ loco eius in iuuamēto manie ponit̄ quantū eſt medietas eius ex bederagſen cū duabꝫ tertijs de ſep.

Capitulum. cccxiiij.

Saturegia latine. Grece Tymbra. arabice Sahanc. Sera. libro aggre. ca. ca. Sabanc. aucto. Dyaſco. Sahanc ſiue ſabater eſt planta omnibꝫ nota. naſcitur in loc̄ ſaxoſis ⁊ aſperis. ⁊ ē ſimilis thimo. niſi quia folia eius ſunt maiora ⁊ molliora. ⁊ habet ſpicam plenam floribus: quorū color vergit ad citrinitatem ⁊ viriditatē. Et virtus eius eſt ſicut virtus thimi. ⁊ adminiſtrat̄ ſicut thimus. ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. in. iiij. gradu. ⁊ ponitur in cibis. Et quedā ex eis ſumit̄ in hortis: ⁊ eſt debilioris operationis q̄ꝫ alia. ⁊ ipſa eſt magis conueniens in cibis q̄ꝫ acuitas eiꝰ eſt magis remiſſa.

Operationes

¶ Serapion. Virtus timbre eſt calefactiua multū ⁊ deſiccatiua ⁊ reſolutiua: ⁊ prouocat vrinā ⁊ menſtrua. ⁊ expellit fetū: ⁊ facit excreare ſupfluitates a pectore. ¶ Et idem aucto. Aben meſuay. Saturegia eſt ca. ⁊ ſic. in tertio gradu: ⁊ magꝭ agreſtis. Et ꝓprietas eius eſt ꝙ expellit ſupfluitates q̄ ſūt in ſtomacho. ⁊ ꝓuocat menſtrua. ⁊ acuit viſum debilitatū ab humiditate. ⁊ ideo comeditur in hoc caſu cū rafano ⁊ bederaos. ⁊ cōfert dolori ſciatice qn̄ fit emplaſtrū cum ea cū frumento trito. ⁊ agreſtis fortior eſt domeſtica.

¶ Iſidorus libro etymo. Saturegia ē herba calida ⁊ ꝓprie ignita. vnde ⁊ illi nomē inditū credunt: eo ꝙ venerem pronos faciat.

¶ Palladius libro tertio. In februario mēſe ſaturegia ſeritur ſolo pingui vel ſtercorato ⁊ apico. vel melius mari proximo ⁊ epulis mixta ſeminatur.

¶ Dyaſcorides. Satura vel ſaturegia calefacit ⁊ nimis deſiccat: ⁊ manifeſte extenuat. ideoqꝫ vrinā ⁊ mēſtrua mouet. ac fetus extrahit. potui data viſcera purgat. A torace atqꝫ pulmone humorē purgat: ⁊ ꝑ os ſputa pellit Vrinam quidē mouet ex vino potata.

¶ Stomachum quoqꝫ nauſeantem cōfirmat in ouo ſumpta vel potata. ⁊ contra ea q̄ ictibus aculeatis ſentiunt animalia.

¶ Pla. Saturegia eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ pultes ex farina ⁊ aqua ⁊ eiꝰ puluere mūdificant ſpūalia. Puluis eiuſdē comeſtus ad idem valet.

¶ Macer. Timbra ſolet grece dici. ſaturegia latīe. Illa ſicca nimis. vis ē ⁊ feruida valde. Prouocat vrinā: mouet q̄ꝫ menſtrua ſumpta. Pellit abortiuū mľiebria viſcera purgat Illius puluis cū cocco melle iubactus ⁊c.

Capitulum. cccxv.

SApponaria. Pandecta ca.cviiij. Bo⸗
rich vel oꝛatis grece. arabice agiſdo
latine ſaponaria vel herba fullonū. ⁊
eſt ſaponaria de qua parūculos faciūt: quos
herbaticos vocant. ⁊ ſiccant eos: ⁊ ꝑ ſapone
vtūt. Hieremias. Si lauerꝫ te nitro ⁊ multi⸗
plicauerꝫ tibi herbā boꝛich: maculata es ini
quitate tua. Pli.ca. de boꝛich. Boꝛich ē her
ba ſatꝫ nota q̄ ſatis ꝯgruit ad abſtergēdū pan
nos. ⁊ ideo ipa multū fullones vtuntur.

Operationes

A ¶ Plinius. Ex folijs eius factum cathaplaſ
ma vulnera magna glutinat: ⁊ cruoꝛē illoꝛū
ſiſtit: ⁊ repꝛimit tumoꝛes. que trita cum melle
purgat vulnera ſoꝛdida: ⁊ mūdat maculas.
B ¶ Et mixta cum albumine oui ſubuenit igni
ſacro.

Capitulum. ccccxvj.

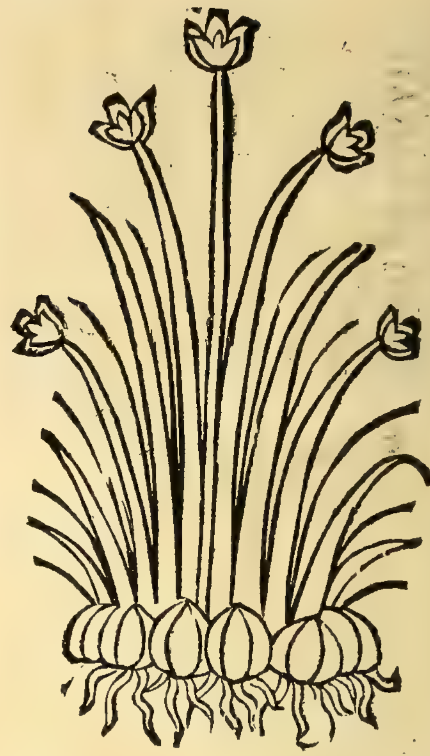
SAphatum. Auicēna. Saphatū ē ar⸗
boꝛ arabica ⁊ armena. Et eſt vnū de
lacticinijs. Calida eſt i tertio gradu.
⁊ ei⁹ ſiccitas in quarto. ⁊ in ipa eſt ſtipticitas
temperata. Sentix dicta ē a ſitu: eo ꝙ ē ter⸗
ra inculta in qua ſentites ſpineq; naſcuntur.
Maioꝛes autē noſtri omnē arboꝛem ſpino⸗
ſam dicebāt vepꝛem: eo ꝙ pꝛendeat. Hiero⸗
nym⁹ ſup Eſaiā. Setha eſt gen⁹ arboꝛis na
ſcentis i heremo. ſpine albe ſilitudinē habēs
Cuius lignū imputribile ⁊ leuiſſimū omniū
lignoꝛū tam i foꝛtitudine q̄ʒ in nitoꝛe. ſolidita
tem ⁊ pulchꝛitudinē ſuperat. Unde oīa ligna
arche ⁊ tabernaculi facta ſunt inſtrumento.
Haymo ibidē. Ex hac arboꝛe terra in q̄ na⸗
ſcit̄ dicta eſt ſethim. vñ dicunt̄ ligna ſethim.
Ex libro de naturꝫ rex. Sethim ē arboꝛ oꝛiē
tis nobiliſſima albe ſilis ſpine. ſed multo ma
ioꝛ ⁊ altioꝛ creſcit. Lignū ei⁹ albū leue nō fa
cile cedens igni nec vnq̄ʒ humoꝛe aliq̄ vel an
tiquitate coꝛruptibile. quod adhuc ptʒ in ar⸗
cha noe: que eſt ſup montes armenie.

Operationes

¶ Auicēna. Saphatū ſtipticitatē habʒ tem A
peratam: et cōfert empetigini linito. ¶ Sup B
alcola quoq; melle linitur ⁊ remouet̄. ventrē
ſoluit. ⁊ debilitat viſcera. ⁊ eſt q̄dā ſpecies ei⁹
interficiens ſedenteʒ in ei⁹ vmbꝛa. ¶ Caueat̄ C
ergo ab ea. Naʒ ⁊ lactis eius tres ſpecies. ⁊
interficit in duab⁹ epar ⁊ pulmonē frāgendo
¶ Notandum ꝙ in iſto capitulo habes tres D
plantas de quib⁹ audiuiſti: ſcilicet ſaphatum
ſentix ⁊ ſeta: vt apparet in figura.

Capitulum. ccccxvij.

S Cabioſa latīe.gre.ſtibes ſiue ſtibeoſ

Operationes

A ¶ Dyaſ.ca.ſtibes.herba ē cui⁹ ſemē ſtiptice
eſt ꝟtutꝫ ⁊ ſiccatiue ſatꝫ.⁊ idcirco ei⁹ decoctio
diſſ:ntericꝫ iniĳcitꝰ ⁊ de auribꝫ pus emanās ſa-
nat inſtillata:⁊ ī magnis vulneribꝫ ⁊ cruētis
glutinatoria ē vtili⁹ id agēs ſi cū vino nigro
⁊ auſtero ⁊ ſtiptico coquatꝰ.deſiccat enī fortitꝰ
B oīa q̄ ꝯ naturā ſūt hūida.¶ Folia aūt ei⁹ viri
dia trita et cathaplaſmatibꝫ appoſita in ano
emorroidas repꝛmūt.⁊ ex ꝑcuſſiōe ī ocul'ſin-
C kyſim factā ſuppoſita iuuāt.¶ Itē fo.e⁹ adhi
bita ſuffuſiōes oculis detergūt.Sanguinē
D vulneribꝫ īpoſita ſiccāt.¶ Pau.ca.ď ſcabioſa
Scabioſa ca.ē ⁊ ſic.ī.ĳ.ḡ.Valet ꝯ ſcabiē et
alopiciā.⁊ ſucc⁹ ei⁹ lūbricos necat.Fum⁹ vi
E ni decoctōis ei⁹ valet ꝯ emorroidaſ.¶ Cōtra
ꝯdilomata q̄ atricia dicūtꝰ fiat emplim deſuꝑ
F ex ip̄a herba.fumo tñ pri⁹ recepto.¶ Dicitꝰ q̄
ſ.Urban⁹ ad petōeꝫ cuiuſdā ſororꝫ ſue anhe
lantꝫ ſuꝑ ſcabioſe ꝟtutes qm̄ ip̄e ꝯtinue vte-
batꝰ:miſit ſibi infraſcꝑtos ꝟſus.Urban⁹ ꝑ ſe
neſcit ꝑciū ſcabioſe.Nā purgat pect⁹ qď cō-
primit ergą ſenect⁹.Lenit pulmonē:purgat
lateꝝ regionē.A poſtēa frāgit:ſi lo cū bibita
tāgit.Tribꝫ vncta forꝫ:antracē lib erat horꝫ

Capitulum.cccc.xviij.

S Calongia grece.latine Cepucia.

Operationes

¶ Gal.ĳ.de cibis ca.de ſcalongĳs.Sūt ſca- A
longie ex genere bulbi.comeditꝰ enī ip̄orū ra
dix ſine folĳs.habet aūt ī ſeip̄a amarā et au-
ſterā ꝟtutē notabiliter ꝑ quā ſtomachū reſo-
lutū excitat aliq̄liter.appetitui non ꝯtrariatꝰ.
nec expuere aliq̄d indigentibꝫ ex pectore et
pulmone.⁊ quidē ſubſtantiā corꝑis groſſio-
rem ⁊ viſcoſiorē hñs.amaritudo ei⁹ ꝯtra agit
groſſiciei.ſiccare viſcoſa ⁊ groſſa apta nata.
ſicut in his q̄ de medicinis dicta ſunt.ꝑpter
quod ſi bis decocte fuerint nutritiue ſūt ma-
gis.cōtrariantur autē iam expuere indigen-
tibus tanq̄ꝫ vtiq̄ꝫ depoſito toto amaro.
¶ Comedere autē ip̄as melius tunc cū ace- B
to ſimul ⁊ oleo ⁊ garo.Etenī delectabiliores
ſunt ⁊ minus inflatiue:⁊ magis nutritiue ſub
tiliores ad digerendum.Abundantes autem
ſm̄ eſum ip̄orum quidā manifeſte ſenſerūt.
et ſperma plus habentes promptiores facti
ad venerea.preparant autem et hos homi-
nes multiformiter.Nonenim ſolū elixos ꝑ
aquam ſed ⁊ vaſa ex ip̄as valde ꝑparata cō-

ponſit: poſt fricturā[q̄] alij offerūt. Multi au tem aſſantes ſup lar multā decoctionem nō ſubſtinent. ¶ Cōtenti ſunt aūt valde modica aut neq̄ omnino p̄decoquūt gaudētes ipoꝝ amaro ⁊ auſtero ſapoꝛe ſaluato, puocat enim ipos magis ad eſum. ¶ Sed inflationē ⁊ toꝛ tionē inferūt nō digeſti. Ex bis quidem itaq̄ q̄ ſic comeduntᷣ nō boni chimi alimentum fit. ¶ Ex bis aūt qui ampliꝰ decoquuntᷣ aut bis vt dictū eſt: groſſioꝛ quidē chimus: melioꝛ au tem quantū ad digeſtionē ⁊ nutritiuꝰ fit. Ca lefaciunt autē manifeſte: ⁊ aliquid aromati zans inſinuant ⁊ vꝛinatiue ſunt.

Capitulum. ccccxix.

Scamonea latine. Grece diagridion. arabice ſcamonea. Sera. lib. aggre. ca. ſcamonea aucto. Dyaſco. Sca monea eſt plāta hn̄s ramos multos egredi entes ab vna radice longitudinis q̄ttuoꝛ bra chioꝝ ſup quos eſt viſcoſitas adherens ma nui: ⁊ parū hoꝛre. ⁊ habet folia ſimiliter pilo ſa ⁊ ſilia folijs plāte lebleb. i. volubilis agreſtꝫ aut folijs cuſſus. i. edere. niſi q̄ ſunt mollioꝛa folijs cuſſus. ⁊ habēt tres angulos: ⁊ habent floꝛes albos rotūdos cōcauos ſiles in figu ra ſua cartal: id eſt tube hn̄s grauē odoꝛem, ⁊ radicē habet groſſam ſicut pollex. alba[ꝫ] gra uis odoꝛꝫ plenā lacte. Et colligitᷣ ſm̄ hūc mo dum. Nam vulneratᷣ virga ⁊ radix eiꝰ ⁊ fiunt fouee iuxta vulnus ⁊ humiditas manans a vulnere in foueis illis: que poſtea colligitᷣ in cocleis. Quidā vero fodiunt circa radicē ⁊ ſternunt ibi folia: tunc ⁊ vulnerata radice q̄ꝺ de humiditate egreditur ſuper ſubiecta folia colligunt. poſtea ſic dimittunt donec illa hu miditas deſiccata fuerit quā reponūt. ⁊ meli oꝛ ex illa humiditate que ē ſcamonea eſt que eſt clara leuis ſimilis in coꝛpoꝛe ſuo glutino q̄ꝺ fit ex coꝛijs boum. hn̄s gibboſitatē. et eſt ſpongioſa: ⁊ eſt illa que defertur ex locis my ſie: et ex terris aſie eſt huiuſmodi. Et ille qui vult eligere ſcamoneā ⁊ colligere ipam: opoꝛ tet q̄ nō ſit ꝯtentꝰ vtrū albeſcat aut nō albe ſcat qn̄ tangitᷣ cū lingua. q̄ꝛ idem contigit: q̄ꝛ ipa eſt adulterata cum lacte titimalli. Verū tamen diſcernitᷣ quādo nō eſt admixtū: eo q̄ nō adurit nec moꝛdicat linguam aduſtione ⁊ moꝛdicatione foꝛti. Nā hoc accidit quando eſt ſibi mixtum lac titimalli. ⁊ deterioꝛ ſpecie rum ſcamonee eſt illa que defertᷣ ex ſeni et ex paleſtina. q̄ꝛ iſte ſpecies ambe ſūt male adul terate cum titimalli lacte ⁊ cum farina oꝛdei. Et eſt calida ⁊ ſicca in. iij. gradu.

Operationes

¶ Serapion. Sunt autē qui accipiūt ex ra dice plante ſcamonee ⁊ coquūt eam ⁊ dāt eli xaturā in potu ⁊ purgat. ⁊ aſſumitᷣ radix plan te ſcamonee: ⁊ coquitᷣ illa cum aceto ⁊ teritur contritione foꝛti. ⁊ cōflatur cū farina oꝛdei: ⁊ fit emplaſtrū iuuatiuū ſciatice. a

¶ Et quādo lana inuoluitur in ſucco radicis eius ⁊ ſubijcitᷣ pꝛegnāti: facit aboꝛſum. et qn̄ miſcetᷣ cū melle ⁊ oleo ⁊ liniuntur cū ea exitu re ſoluit eas. ⁊ quādo coquitur cum aceto et linitur ſcabies vlcerata excoꝛiat eā. Et quā do miſcetur cum oleo roſato ⁊ linitur caput cum ea: confert ſode antique. b

¶ Et idem auctoꝛitate Galieni. Calida eſt et ſicca in tertio gradu. Et eſt calidioꝛ pipere. ⁊ idem aucto. Pauli. Scamonea abſtergit cu tim ⁊ melioꝛat coloꝛē ⁊ mūdificat baras: ⁊ au fert doloꝛē capitis antiquū. qn̄ adminiſtratᷣ cum oleo roſaꝝ ⁊ aceto ⁊ infunditᷣ ſup caput ⁊ melioꝛ ex ea eſt vergens ad coloꝛem celeſtē quando frangitur. ⁊ eſt in fricatione ſua ſicut coclea fracta. Et illa que colligitur montibꝫ kem eſt huiuſmodi. ⁊ mala eſt cuiꝰ coloꝛ ver git ad nigredinem. ⁊ figura eiꝰ eſt rotunda et alteriꝰ coloꝛis ab illa. ¶ Et modus rectifica tionis prime ſpeciei que eſt bona eſt q̄ acci d

piaꝛ citoniū ⁊ abſcindaꝛ de capite eiꝰ rotula.
⁊ fodiaꝛ mediū eiꝰ ⁊ ītromittaꝛ ibi ſcamonea
Deinde ponaꝛ coopꝛtoꝛiū qḋ fuit abſciſſum ⁊
firmeꝛ. Demū inuoluaꝛ ſuꝑ ipm paſta: ⁊ pona
tur ī furno nō multū calido. ⁊ dimittaꝛ donec
deſicceꝛ. ⁊ doſis eiꝰ ita ꝑparata ſit ab vno da
E uich vſqꝫ ad duos. ¶ Et ſcias ꝙ ſcamonea n̄
mutaꝛ neqꝫ minuiꝛ. acuitas eiꝰ circa ſpacium
xxx. vſqꝫ ad. xl. annos: niſi illa q̄ eſt ꝑparata
ſicut diximus: nā illa que eſt preparata quā-
do tranſierit longū tempꝰ ſuꝑ ipam: amittit
virtutē ſuā. ⁊ ꝓpter hoc opoꝛtet ꝙ ꝑpares eā
qn̄ volueris eā adminiſtrare. et qn̄ ſumiꝛ ſca-
monea plus ab ea quātitate quā diximꝰ foꝛ-
taſſe inducit anxietatē ⁊ languoꝛē ⁊ ſudoꝛē fri
gidū ⁊ ſincopim ⁊ fluxū donec moꝛiꝛ. Et do-
F ſis eius cōueniens eſt a. vi. granis oꝛdei vſqꝫ
ad. xx. ¶ Et de ꝓprietate eiꝰ eſt ꝙ expellit cole
ram ⁊ humoꝛes viſcoſos: ⁊ attrahit ſuperflui-
tates malas a coꝛpe. ⁊ multi ex his q̇ ſunt ca
lide cōplexiōis poſtqꝫ ſuſceperūt eā incurrūt
febꝛes acutas. Et ab ea cauere hoīb melius
G eſt niſi magna neceſſitas incūbat. ⁊ tūc acci-
piat ſm̄ foꝛmā ⁊ quātitatē quā diximꝰ. ¶ Et
idem aucto. Aben Meſuay. Laxat foꝛtiter
ventrē: ⁊ nocet ſtomacho ⁊ epati: ⁊ diminuit
appetitū cibi: ⁊ inducit anxietatē ⁊ nauſeam.
Et rectificatio eius eſt ꝙ admiſceꝛ ei aniſum
⁊ daucus: ⁊ ſemē apij: ⁊ radix piperꝫ. ⁊ admi-
ſcere cū oleo amigdalino eſt bonū. Et ſcamo
nea nō debet multum terere adhereat ſtoma-
cho vt noceat ei. ⁊ opoꝛtet ꝙ nō bibaꝛ ſimpli
citer. ⁊ ſumaꝛ cū magna cautela. Et fit doſis
H eius ab vna kyrat vſqꝫ ad tres. ¶ Johannes
Meſue ca. de ſcamonea. Scamonea ē ſolu-
tiuū magnū. Et dixit Democritꝰ ꝙ eſt diſſo
lutiuū antonomatice: ⁊ ꝙ eſt genꝰ ſolutiuoꝝ
eſt generaliꝰ ſuꝑ oīa ſolutiua. Fit aūt ex ſuc-
co cuiuſdā ſpeciei volubilis. cuiꝰ folia ſūt in
modū ſagitte alate. Naſciꝛ autē in antiochia
Armenia. ⁊ coꝛaſceni ī partib arabie ⁊ thur
chie. ⁊ plurimū naſciꝛ in terra nr̄a. ⁊ eſt mala.
⁊ credo ꝙ diſpoſitio loci ⁊ modus culture ⁊
I ars in faciēdo auxiliaꝛ vt ſit bona vel mala.
¶ Modi aūt oꝑationis eiꝰ ſunt q̄ttuoꝛ. Pri-
mus eſt vt accipiaꝛ radix eiꝰ poſtqꝫ euelliꝛ a
terra. ⁊ fiant inciſiones in eo qḋ apparet ſuꝑ
terrā ⁊ inueniꝛ. qḋ egrediꝛ poſt diē: ⁊ eſt res ſi
cut gūmi. ⁊ dimittiꝛ exiccari ⁊ ꝯſeruaꝛ. Se-
cūdus eſt extirpanꝛ poſt illud totaliter radi
ces ⁊ inciduntꝛ. ⁊ colligiꝛ lac eoꝛum fluens. et
decoquiꝛ cum facilitate: ⁊ exiccatur ſoli. ⁊ fi-
unt inde foꝛme ⁊ ſigillantur. ⁊ huiꝰ ſcamonee
coloꝛ eſt ſubalbidus aut varius. Tertius eſt
teruntur adhuc radices poſt illud: ⁊ extrahi-
tur ſuccus. ⁊ fit ſicut diximꝰ de decoctiōe et
alijs ⁊ ſigillant alio ſigillo. nunc aūt fides ſi-
gillorū perijt. Et hec ſcamonea eſt groſſa ni-
gra ⁊ ponderoſa. Quartꝰ eſt teruntꝛ floꝛes eiꝰ
⁊ ſtipites: ⁊ extrahiꝛ ab eis ſuccus ⁊ fit ſimili
ter. ⁊ hec eſt ſcamonea nigra attinens viridi-
tati. ⁊ eſt grauis odoꝛis. ¶ Electio. Melioꝛ
eſt antiochena. ⁊ armena eſt poſt hanc. Que
vero fit in partib noſtris: ⁊ in coꝛaſceni ē ma
la pꝛoꝛſus. Et melioꝛ adhuc eſt q̄ eſt ꝑme foꝛ-
me. ⁊ que eſt ſecunde poſt primā. ⁊ alie ſūt ma
le ⁊ deterioꝛ viridis. Adhuc autē qui lauda-
uerunt ſcamoneā in quinqꝫ ꝓprietatib lau-
dauerūt eam. Prima eſt vt ſit in coloꝛe clara
ſicut gūmi. ⁊ ꝓprie ſpecies eiꝰ prima. aut ſub-
albida: aut varia. Secūda vt ſi tangaꝛ con-
fractū eiꝰ cū aqua vl' ſaliua fiat ſicut lac. Ter
tia vt ſit tenera multe facilitatis ad frangen
dum ⁊ pulueriȝandum. Quarta vt ſit ponde
ris leuis. Quinta vt ſit odoꝛis ꝓprijs boni
nō grauis. Remota vero ab his ꝓprietatib
nō eſt bona. ¶ Conſeruaꝛ aūt ꝑ annoſ. xx. ſed
quanto antiquioꝛ tanto debilioꝛ. Calide cō-
plexionis eſt in tertio gradu. ⁊ eſt ſicca in pꝛi
mo. Et eſt in ea de acuitate minꝰ q̄ꝫ in planta
ſua. Et credo ꝙ ars in faciēdo ipam frangit
ex acuitate eiꝰ aliq̇d. ⁊ in ea eſt amaritudo. et
ipa quidē eſt abſterſiua: inciſiua ⁊ reſolutiua
cū attractione multa. cuiꝰ attractio extēdiꝛ
vſqꝫ ad multū remota. ¶ Rectificatio q̄ttuoꝛ
ſunt ei familiaria q̄ in coꝛpoꝛe magnitudineꝫ
nocumentoꝝ impꝛimūt. Eſt enī in ea vento-
ſitas moꝛdificatiua ⁊ faciēs in ſtomacho ſub
uerſionē ⁊ nauſeā ⁊ eſtuationem laboꝛioſam.
Scōm q̇d inſūt ei caliditas ⁊ acuitas habiꝛ
inflāmari. ⁊ ꝓpter hoc facit cadere ī fe. ⁊ ſitim
⁊ ꝓprie qn̄ inueniꝛ patientis ꝑparatio. Terti
um quoniā fit ꝑ ipam attractio vehemēs di
latatio oꝛificioꝝ venarū. quia facit cadere in
immoderatum fluxū. quoniā eſt in eo ſeroſi-
tas operans ad excoꝛiationē viſcerū. quare
generat doloꝛes acutos pungitiuos. et facit
cadere in diſſinteriā ⁊ tenaſmon. Quartū eſt
ꝓprietas ⁊ operatio ſua quib fit impꝛeſſio no
cumenti in membꝛa que ſunt minere virtutū
ſicut coꝛ: epar: ſtomachus: ⁊ ſilia eis. ¶ Auxi
liandum igitur ex his cum reb quib ꝓprieta
te ⁊ virtute nocumenta tolluntꝛ. ſicut ꝓbi gra
tia obuiamus ei quod primo dixi adiuuādo:
vt reſoluatur vapoꝛ eius turbidus. ⁊ inflati-
uus faciens ſubuerſionem ⁊ laboꝛē. ⁊ ad hoc
auxiliatur nobis decoctio in pomo. digerit
enī ⁊ maturat ⁊ reſoluit: et excludit vapoꝛes
eius: ⁊ aufert ſeroſitatē eiꝰ. ⁊ miſceanꝛ in de-
coctione illiꝰ que ventoſitatē reſoluūt. ⁊ car-

galanga ⁊ ſemē veniculi ⁊ ſemē apij. ⁊ ſimilia.
¶ Et dico ꝙ decoctio eiꝰ generalioꝛ: ⁊ preparatio eiꝰ auferens plura ex nocumētis q̄ diximꝰ. Et obuiamus ei qđ diximꝰ in ſecūdo: miſcēdo in decoctione eius aliq̇d ꝟtute refrigeratiuū. ⁊ operādo vt frangat̄ acumen ⁊ inflāmatio eius Et ad h̄ auxiliat̄ nobis decoctio eius cū his que extinguunt ⁊ leniunt: ſicut eſt muſcillago pſillij. ⁊ aqua eiꝰ ⁊ carnes prunoꝝ. ⁊ ſuccus roſarum. ⁊ aqua violaꝝ. ⁊ viole recentes. ⁊ inuolute ipſam ante coctionem eius in oleo roſaꝝ. aut violato auferūt hoc nocumentū ab ea.
¶ Et ſuccus citonioꝝ muſoꝝ ⁊ ſumach ⁊ ſpodiū faciūt ſimiliter. Et obuiamꝰ ei qđ diximus in tertio. miſcendo ei in decoctione q̄ adiuuāt virtutes mēbroꝝ ⁊ auxiliant̄ in aggregatione ⁊ corroboratione partiū laxarū. ⁊ ad h̄ auxiliātur nobis maxime res ſtipticitatē habentes. et om̄ia que auferunt ſuperfluitatem acuminis eius ⁊ remouent ſubtilitatē ⁊ virtutem penetrationis ipſius. ſicut eſt maſtix. citonia. ⁊ ſuccus eoꝝ. ſunt em̄ rectificatiuū bonum. Mirabolani quoq̄ citrini ſunt mirabiles in hac operatione. et aloe ſimiliter.
¶ Et obuiamus ei qđ diximus in quarto: miſcendo res q̄ aggregant duas intentiões. Prima eſt acquirere ei facilē egreſſum. ⁊ h̄ cū rebꝰ expellētibꝫ cito audaciā eius. ⁊ facientibꝫ eam deſcendere. Et ad h̄ auxiliat̄ nobis adminiſtratio eius cū rebus lubrificantibꝫ. ſic eſt muſcillago pſillij ⁊ carnes prunoꝝ. Et ſciuiſti ꝙ compreſſiua citonia. ⁊ maxime ſumpta poſt medicinam. ⁊ proprie poſtq̄ incepit educere feſtinare faciunt eius egreſſionem.
¶ Et ſciuiſti ꝙ aq̄ calida poſt medicinā tranſmutat audaciā ipiꝰ: ⁊ debilitat ꝟtutē ipſiꝰ.
¶ Et dixit Rufus eis q̇ ſumpſerat ſcamoneam de melioribꝫ rebus. eſt ad expellendū audaciā eius. vt poſt quatuoꝛ vel quinq̄ horas poſtq̄ ſumpſerunt eum pſilliū ꝯquaſſatum cū aqua tepida aut oleo roſarū. ſumant ⁊ poſt horas duas eius infuſionem mirabolani tribue: ſic em̄ nō timentur nocumenta eius. Secūda eſt reꝓmere eius virtutē acutā ⁊ feroſitatē. ⁊ hoc facimus cū auxilio rerū humidaꝝ ⁊ vnctuoſaꝝ ſic̄ eſt tragantū: ⁊ oleū roſaꝝ: ⁊ amigdalaꝝ. Et obuiamus ei qđ diximus in q̇nto. ꝙ eſt theſaurus totius operationis: ⁊ illud eſt acquirere ei bonitatē cū medicinis membra ⁊ virtutes cōfortantibꝫ. ⁊ ad hoc auxiliant̄ nobis medicine cordiales frigide: ⁊ medicine ſtomatice. Et auxiliant̄ nobis ars ⁊ modus preparationis: ſic̄ iam diximus.
¶ Modus rectificationis eiꝰ eſt ſm̄ ꝙ narrauit Rufus decoquere ſcamoneam in citonio poſt inuolutionē eius: ⁊ reuolutōez fere ꝑ diem in oleo roſarū aut violarū aut amigdalarum. ⁊ poſt illud terat̄ faciliter: ⁊ voluat̄ ⁊ reuoluat̄ in ſcutella vitrea vſq̄ dum ſiccetur cū infuſiōe mirabolanoꝝ citrinoꝝ facta in ſucco citoniorū. tūc fiunt ex eo trociſci q̄ntitate quarte. ʒ. i. ⁊ ſit doſis trociſcus vnus. ſolutione em̄ educit abſq̄ moleſtia. Modus aūt alius ſm̄ eundez ſatis bonus. Decoquitur ſcamonea cū priori doctrina adiungēdo ei mirabolanos citrinos ad quantitatem tertie partis ipſius. deinde accipe ſemen aniſi feniculi. dauci. ana. ʒ. ij. decoque cum ſucco citoniorūm cum facilitate ⁊ cola et vtere deſiccatione ⁊ inuolutione: ſicut hic proximo diximus. Inquit Rufus. Sit tua addere et minuere. et mutare ſm̄ ꝙ exigit diſpoſitio.
¶ Inquit Galienꝰ. Miſcui ſcamoneā cū ſextuplo ipſius manne. ⁊ triplo eius ſucci roſarum poſt bonitatē coctionis eius in pomo. ⁊ inueni ex modis preparationis eius hūc modū ſatis laudabilē. emendantez plura ex nocumentis que timentur per ipſam. et aliquando miſcui medicinas cordiales. aliquando alia ſicut res exigebat. Inquit Mamech. Accipe duplū eiꝰ florum violarū: ⁊ medium ponderis ipſius liquiricie: ⁊ inuolue in oleo roſaruz: ⁊ fac trociſcos. ʒ. i. et ſit doſis eoꝝ vnus. v
¶ Inquit Dumay. Diſſoluatur cum oleo violarum aut amigdalino: ⁊ pauco maſticis. ⁊ per diem. ⁊ diē agitet̄ in ſole cū adminiſtratione olim paulatim poſt h̄ agitet̄ ꝑ diem ⁊ diem cū aqua roſarū in qua fuerit diſſolutū bdelliū ⁊ exſiccetur. ⁊ decoquat̄ in citonio. Poſt h̄ cū tertia parte mirabolanoꝝ citrinoꝝ fiant trociſci. Et ſit doſis. ʒ. ſ. Inquit Paulus. Zinziber et piper longum: ⁊ aniſum: admixta decoctione ipſius ⁊ proprie in pomo acetoſo aut pontico remouet nocumenta ipſius. x
¶ Modus rectificationis ipſiūs ex inuentione noſtra. Decoquant̄ fruſta eiꝰ inter amigdalas tritas multas poſt preparationē eoꝝ inter folia ſepeliēdo ea in cinere calido. ⁊ poſt diē abiectis amigdalis diſſoluant̄ in aqua citoniorū acetoſorū in qua bullierit ſpica ⁊ aniſum. et ex ſpeciebꝫ ⁊ ſeminibꝫ redolentibꝫ ⁊ deſiccet̄. Deinde cum pauco maſticis ⁊ bdellij decoquatur in pomo citonio inuoluto in maſſa. Deinde fiant trociſci vncia vna. Et ſit doſis vnū. operat̄ em̄ ſine nocumento. y
¶ Modus alius preparationis ꝑdicte. miſceatur quantum ipſa eſt de ſumach. ⁊ quāta parte eius de ſpodio: ⁊ fiant inde trociſci ſicut priores Sunt enim vltimi. diſſoluatur ſcamonea cū octuplo eiuſ mine. ⁊ cum pauco ſpice poſt in- z

dolutionē eius in oleo roſaꝝ aut amigdalion. Et decoquatᷣ cum facilitate: emendatᷣ em̄ a ſua malicia. Et ſciuiſti ꝙ aloe frangit malicias eiꝰ ⁊ mirabolani magnificant eā. Et decoctio eius in ſucco portulace: aut aqua ſeminis ipſiꝰ: et medicine cordiales: aut ſtomatice calide aut frigide ꝑm ꝙ res exigit frangunt maliciā eiꝰ. Et oportet ꝙ fiat decoctio eiꝰ cū facilitate. Impetuoſitas em̄ in decoctione addit in maliciā eiꝰ Et iſta ſicut ſciuiſti de trituratione modicum ſuſtinet. quapꝓpter in trituratione ipſius nō nimium inſiſtatᷣ. Ex rebus autem facientibꝫ facilem ⁊ velocem egreſſum eius a corpore ſunt citonia qn̄ in ꝯfectionibꝫ ⁊ electuarijs ſimul miſcentur: ⁊ ſimiliter mirabolani. Ipſi em̄ ſūt de cito eam deponētibꝫ. Et ſimiliter ſi ſupra eam poſt ſpacium bibatur. Et ſciuiſti ꝙ aqua calida expellit maliciam eius. ⁊ aliqua alia ſimiliter ſicut diximꝰ in canone. ¶ Solutiōe educit coleram cū facilitate: ⁊ attrahit eam a ſanguīe ⁊ venis vehementer. ⁊ eius operatio eſt ſic̄ operatio furioſi. Et ip̄a eſt inimica cordi: ſtomacho: ⁊ epati: ⁊ inteſtinis. Et eſt ex facientibus nauſeā. ⁊ ꝯturbationē in viſceribꝫ. ⁊ ex ſubuertentibꝫ ea. ⁊ facit ſitim. ⁊ debilitat appetitū cibi Et ex ea ⁊ myrra ⁊ oleo ⁊ ſucco agreſte pauco opio fiunt trociſci: ⁊ cū vino pontico. ⁊ ꝓprie aurei vnius. ⁊ fit linimentū ex vno eoꝝ ſup̄ frontem ⁊ tempora comprimendo. ⁊ ꝓprie cū vitellis oui ⁊ aceto forti. ¶ Sanat ſodam antiquā ⁊ frigidam. ⁊ ꝓprie emigraneam difficilem. et ſi ponatur ſupra dentem remouetᷣ dolor eius et corroſio. Et ſi ſup̄ ſcrofulas ponatᷣ: ⁊ ꝓprie cū ſucco apij dauci delet eas. Et ſi fit linimentum ex vno eoꝝ cū ſucco ſiſimbrij ⁊ aceto. ſed loco apij ponitur caſtoreum: ⁊ linitur in poſteriori parte capitis. ⁊ eſt magnum iuuamentum ad ſubet ⁊ litargiaꝫ. Et qn̄ ſcamonea ſuppoñitᷣ cū lana educit menſtrua: ⁊ facit aborſum. et ipſa quidem curat morſus ſcorpionis: ꝓprie deſuper linita cum ſucco mente aut cū vino. Vitēt autē eius acceptionem qui calide ⁊ ſicce nature ſūt eſt autem paratus cadere in febres. Hij autem qui ſumūt ipſam timeant eſtus ⁊ frigus: ⁊ abhorrant fructus. ⁊ proprie frigidos. et aquam veri frigoris ⁊ ſomnū plixum ſuper eam et excitantia ſuperbiam animi. Conſeruatur autem ſcamonea per annos duodecim. Doſis eiꝰ eſt a granis q̇nqꝫ vſqꝫ ad duodecim.

Capitulum. cccccxx.

Saxifraga. Pandecta. Saxifraga eſt herba ſimilis pinpinelle. nō differens niſi in piloſitate. quia pinpinella eſt piloſa. ſed ſaxifraga non habet pilos. Unde verſus. Pinpinella pilos: ſaxifraga nō habet villos.

Operationes

¶ Paulus cap̄. ſaxifraga. Saxifraga calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu. A

¶ Et valet contra ſtranguiriam: et vitium lapidis: ⁊ dolorem yliacum. B

Capitulum. cccccxxi

Staſiſagria. yſid̄. Staſiſagria eſt herba q̄ habet folia quaſi vitis: et caules rectos emittit. ſemen habens in folliculis: viride ac trigonium in modum ciceris aſperum fuſcum: intus album ⁊ amarum. naſcitur in locis humidis.

Operationes.

¶ Dyaſcorides. Staſiſagria quam latini pedicularíam vocant. naſcitur in locis vmbroſis. habens folia viti agreſti ſimilia. diuiſa et A

ſciſſa tāq̄ʒ malua agreſtis.haſtas hñs longas
erectas et nigras.Semen eſt ei ſimile yſaci et
flores.Qđ ſemē in viridioribꝫ folliculis eſt ob⸗
tectum.quando terif eſt nigrū:interius albuʒ:
guſtu viſcido ꝛ acri ꝛ calido.
¶ Grana eius q̇ndecim accepta cū mulſa vo⸗
mitibꝫ excludunt pingue flegma.veꝝ hĳ q̇ acce
perint mulſam bibāt ꝛ deambulēt.qm̄ offoca
tiones citiꝰ p̄ſtant:ꝛ gulam exaſperant.
¶ Trita ꝛ bibita pediculos interficiūt.ſcabiē ꝛ
pruriginē tollūt.Cū aceto elixa ꝛ oꝛe retenta fa
cere poſſunt om̄ia ſupꝛadicta.
¶ Reuma gingiuis abſtinent Tumoꝛes faucū
ſpargūt.miſcent in malaginatibꝫ calidis.Se
men tritū ꝛ oleo mixtū necare lendines ac pe⸗
diculos eſt manifeſtū.Conueniens q̄ʒ pꝛobat
in apo flegmatiſmo faciendo vel aſperitatibus
effectis quos greci ſtigmata vocant ob recoꝛpo
rationem faciendam.
¶ Auicenna.Stafiſagria eſt vua paſſa mon⸗
tana.cuiꝰ granū eſt ſicut cicer nigrū.In tertio
gradū eſt calida ꝛ ſicca.ꝛ eſt aduſtiua .coꝛroſi⸗
ua.acuta.acris.Interficit pediculos.ꝛ p̄pe cū
arſenico.ꝛ ꝯfert alopicie antique linita.Eadē
cū arſenico vel ſola ponitur ſuper ſcabiem ꝛ ex
coꝛiationem.ꝛ maſticat ad extrahendū ex cere
bꝛo flegma ꝛ humiditatem.
¶ Ex ea quoq̄ʒ in aceto cocta colluit os ad den F
tiū doloꝛē ꝛ gingiue humiditatem.Preterea ſa
nat alcola cum melle.ꝛ bibunt ex ea q̇ndecim
grana cū mellicrate:facitq̄ʒ chymū viſcoſum vo
mere.In eius tn̄ bibitione timoꝛ eſt:qm̄ ipſa
veſicam vlcerat.
¶ Conſtantinus.Stafiſagria in tertio gra⸗ G
du eſt calida ꝛ ſicca:habet acumen quo cū ma⸗
ſtice vel olibano maſticata multum a flegma⸗
te caput purgat.Linguāq̄ʒ ꝑpter flegma aggra
uatam alleuiat.
¶ Gargariſata quoq̄ʒ caput de groſſo ꝛ viſcoſo H
flegmate mundat.Cum aceto cocta dentium
doloꝛem ac gingiuarū putredineʒ curat.Ster⸗
nutatio de illa ꝛ nigella vtriſq̄ʒ in aceto coctis
iuuat in opilatione venarum yctericos.mixta
vero cum auri pigmento ꝛ oleo valet ꝯtra ſca
biem ac pediculos.
¶ Pandecta ca.cccxiĳ.Haberas arabice vel I
numbaſas.Grece pediculicida.latine ſtafiſa⸗
gria vel pedicularia vel granū capitis.vel paſ⸗
ſula montana.vel roſa regis.
¶ Serapion libꝛo aggre.ca.Haberas ſiue ha K
beltos.auc.Dyaſ.Eſt planta habēs folia ſimi
lia folĳs vitis agreſtis inciſa ſicut folia malue
agreſtis.ꝛ habet ramos lōgos.
¶ Galienꝰ ſexto ſim.far.cap.Stafiſagria.ſm̄ L
trāſlationē arabicam.Eſt acuta foꝛtiter mul⸗
tum.Et virtus eiꝰ eſt calida adurens ꝛ attrahit
ꝛ abſtergit abſterſione foꝛti.
¶ Auerrois q̇nto Colliget.ca.de ſtafiſagria. M
Eſt calida ꝛ ſicca in tertio gradū.
¶ Auicenna libꝛo.ĳ.de Stafiſagria.Eſt cali N
da ꝛ ſicca in tertio gradu.
¶ Galienꝰ.Facit deſcendere a capite qn̄ maſti O
catur:aut fit gargariſma cū ea flegma multū.
Et ꝯuenit cum egritudinibꝫ cū q̇bꝫ eleuat cu⸗
tis.ꝛ ꝯuenit ad pꝛuritum.participat āt aduſti⸗
ue cuiuſdam virtutis.
¶ Dyaſco.Grana q̇ndecim accepta cuʒ mulſa P
flegmata pinguia vomitibꝫ excludit.Uerum
hĳ q̇ mulſam acceperint aſſidue bibāt ꝛ deam⸗
bulent.qꝛ offocationes citius p̄ſtāt:ꝛ gulā aſpe
rat.Trita ꝛ bibita pediculos necat.
¶ Auerrois.Qn̄ maſticatur trahit flegma et Q
ſuccus ſuus mundificat caput per nares.Et
electuarium eius valet ad moꝛbum caducum
ꝛ moꝛfeam.et menſtrua educit.

Capitulum.cccxxĳ

SAnguis dracõis latīe. grece ſindrichis egilos. ara. demalachoem. Ser. li. ag. ca. demalachoem. auc. Dyaſ. Demalachoem vel ſindrichis egilos. i. ſanguis dracõis ꝙ fit ex arboꝛe ꝗ eodē noīe nūcupaꝛ. ꝛ eſt plāta hñs ꝟgas vni⁹ palmi lõgas aut pl⁹: ſiles fuſis ī qbꝫ filaꝛ. ſup q̄s ſūt folia ꝑua ſilia folijs coriandri. q̄ꝝ coloꝛ ꝟgit ad rubedinē. ꝛ hñt viſcoſitatē ꝛ odoꝛē foꝛtē: nõ tñ malū ſ; ꝓpriū odoꝛē medicinaꝝ. Et in ſūmitatibꝫ ramoꝝ ſūt coꝛone rotunde ꝛ floꝛes albi in ṗncipio natiuitatꝭ eoꝝ. In fine ꝟo fiūt aurei. naſciꝛ in terra culta.

Operationes.

A ¶ Sera. auc. Sal. Sindrichis. In plāta iſta eſt res ꝗ abſtergit. ꝛ eſt ī ea hūiditas mlta. ꝛ ipa infrigidat paꝝ. ꝛ cū h̄ eſt ī ea ꝑua ſtipticitas. ꝛ ꝓpter hāc cāꝫ ꝓhibet gñationē apatū. Et q̇daꝫ noīant plantā ꝗ ꝺꝛ egilops noīe h⁹ plāte. et eſt plāta ſilis huic plāte in oībꝫ: niſiq2 iſta plāta eſt ſupioꝛ ī ſtipticitate ab ipa. ꝛ ꝓpter hāc cāꝫ confert ſanguis ꝛ vlceribꝫ inteſtinoꝝ ꝛ fluxui menſtruoꝝ ſupfluo. ¶ Idem auc. Cõſtan. Succ⁹

B h⁹ plante eſt ſanguis draconis dict⁹. ꝛ ē rube⁹ foꝛtis rubedinis. ꝛ ſapoꝛ ei⁹ eſt ſtiptic⁹. ꝛ ꝟt⁹ ei⁹ eſt ꝗ infrigidat ꝛ deſiccat in. iij. ḡ. vñ ꝯglutinat vulnera ꝗ fiūt a ꝑcuſſiõe. ꝛ ꝯfert fluxui ſanguis ꝛ vlceribꝫ inteſtinoꝝ. ¶ Et idē auc. Dyaſ. Iſta plāta qñ teriꝛ bñ ꝛ poniꝛ ſup vlcera cū ſanguie ſuo ꝯglutinat ea ꝛ ꝓhibet apationē eoꝝ. ꝛ ſcindit fluxū ſanguis mēſtrui. ¶ Et fit eucatiſma ex decoctione ei⁹: in ꝗ ſedēt mulieres. ꝛ abſcindit fluxum humiditatū antiquaꝝ matricis. ¶ Et bibiꝛ ex decoctõe ei⁹ ad vlcera inteſtinoꝝ. ꝛ confert inciſionibꝫ carnis: ꝛ incarnat ea. ¶ Et qñ fit ſuppoſitoꝛiū cū eo ſtringit ventrem: ꝛ ꝯfoꝛtat ſtomachū interi⁹ ſumpt⁹ ꝛ exteri⁹ poſitus. Sanguis draconis fri. ꝛ ſic. eſt cõplexionis in tertio ḡdu. Eſt aūt eligendus q̇ interi⁹ eſt clarus ſicut miniū. Sophiſticaꝛ quandoqꝫ cū puluere miniȷ̄: ꝛ cū alio ſucco indurato. ¶ Cõtra fluxū ſanguis e naribꝫ imponaꝛ puluis ex eo ꝛ fricenꝛ nares vt puluis adhereat rupture venaꝝ. Fiat etiaꝫ ſinapiſma ex eo ꝛ albumine oui ꝛ aqua roſaꝝ circa frontē ꝛ tīpoꝛa. ¶ Contra emoptoicā paſſionē vitio ſpūaliū teneaꝛ puluis ei⁹ ꝛ gūmi arabici ꝯfect⁹ ex aq̄ roſarū infuſiõis dragāti ꝛ patiēs poſtea trāſglutiat. Si ꝟo fiat vitio nutritiuoꝝ deꝛ cū ſucco plātaginis. ¶ Idē. Fit vſus ꝯ diſſinteriā: ſi fiat vitio ſuperioꝝ. ſi vitio inferioꝝ initiaꝛ ꝑ criſtere cū ſucco plātaginis ꝛ aqua oꝛ. ¶ Suppoſitoꝛium factū ex eo ꝛ ſucco ſanguinarie valet ꝯ matricis fluxū: ꝛ ꝯ fluxū ſanguinis nariū.

Capitulum .ccccxxiij

Sarcocolla grece. arabice anzaros. latine vo anzaruta. Sera.li.aggre.ca. Anzaros.auc. Dyaſ. Eſt gũmi arboris ſpinoſe q̃ naſcit̃ in terra Paras qd̃ ſimilatur olibano. ⁊ ſunt parua fruſta. ⁊ color eius ē ſubrufus ⁊ amari ſaporis. Et melior ex ea eſt q̃ cito frangit̃ ⁊ deſiccat ſine mordicatione. et in ſapore eius eſt amaritudo. ⁊ eſt calida ⁊ ſicca in pmo gradu. Unde virtus eius eſt que glutinat: ⁊ abſtergit: ⁊ maturat: ⁊ reſoluit: ⁊ incarnat: ⁊ aperit apoſtemata q̃ fiunt a ꝑcuſſione.
¶ Galien⁹. viij. ſim. far. c. de ſarcocolla. Sarcocolla eſt lachryma arboris ex Perſia. mixtam habens virtutē. Et emplaſtica quadā ſubſtantia: ⁊ modicū ſtiptica. vnde immordaciter ſiccat. ⁊ ꝓpterea vulnera poteſt ꝯſolidare.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Sarcocolla habet virtutē conglutinatiuā vulnerū. ⁊ abſcindit humiditates q̃ veniūt ad oculū ⁊ corrodit carnē corruptam q̃ eſt in vlceribꝫ: ⁊ habet ꝟtutē in obtalmia cū ponitur. Et ꝓprietas ei⁹ eſt expellere lipitudies ab oculo plus alijs medicinis. maxime qñ adminiſtrat̃ cū amilo ⁊ zuccaro albo.

B ¶ Et idem auc. Atabari. Reſtaurat fracturam ⁊ incarnat vlcera. ⁊ mūdificat vlcera cū melle. ⁊ qñ miſcet̃ cū albumine oui: aut cum lacte ⁊ deſiccat̃: ⁊ poſtea terat̃ ⁊ cribratur ⁊ in puluere adminiſtrat̃: confert obtalmie. et purgat flegma viſcoſum. Et doſis eius eſt quādo miſcetur cū alijs medicinis in decoctiōe. a. ℨ. ſ. vſq; ad vnā. et ipſa non ponatur ſola propter maliciā eius magnam.

C ¶ Et idem aūc. Habix. Sarcocolla eſt acuta multum perforatiua. comedit carnes vlcerum ⁊ habet in cura obtalmie proprietatem magnam: et virtutem magnam: et virtutem potentem. et aufert lippitūdinem oculorum quando habent obtalmiam. quod quidē nō facit ita aliqua medicina. ⁊ maxime qñ miſcet̃ cum amilo et zuccaro albo.

D ¶ Et potio eius ad laxandū ventrem. Habet proprietatem iuuandi oculum ⁊ ventrē. ⁊ proprie ad purgandum flegma groſſum quod eſt aggregatū in iuncturis ⁊ in teſtinis ⁊ in ſcia. ⁊ in geniculis. expellit ipſum cum fortitudine: ⁊ cum aliquantulo colore. ⁊ iuuat medicinas alias ad exeundum ex corpore. Et fortaſſe vulnerabit oculum ad inteſtina. et excoriabit ea. ⁊ inducit tenaſmonem ꝓpter ſuam acuitatē.

E ¶ Et ſi ipſa datur in potu alicui ſola: aut cum aliq̃ua medicina. ⁊ fuerit ille etatis cōplete inducit ei caluiciū. et facit cadere capillos oēs de capite ſuo. Et ſi fuerit iuuenis fit in h̃ mora. Et ſi fuerit ſenex: facit illud citius. Et melior ex illa eſt que teritur faciliter. que eſt albidior ⁊ in maioribꝫ fruſtis. Et qñ fit cum oleo de nucibus: quia oleum nucis frangit acuitatē eius. et propter hoc non habet ipa facere id qd̃ diximus in corroſione. propterea quia oleum prohibet eam adherere. ⁊ caliditas nucis frangit plurimum acuitatis que eſt in ea.

¶ Sed ſi preparas eam cū oleo amigdalarū pone de eo duplū aut triplū pōderis de ipo oleo. ſi vis ipſam ponere in aliqbꝫ pillulis. Sed ſi volueris ipſam adhibere ſolam ſine aliqua cōmixtione alterius medicine: pone plus pondere ei⁹ de oleo. ⁊ pone de oleo de kerua quantitatem qua poſſit diſſolui ſolum. ⁊ poſtea miſce cū alijs medicinis: ⁊ cum oleo de kerua erit ſenibus conuenientior. Iuuenibꝫ autem non eſt cōueniens cū eo. quia calor nature iuuentutis non fert calorem olei de kerua. F

¶ Et quantitas doſis ei⁹ ſimplicis poſtq̃ preparatur ſicut diximꝰ eſt pondus aurei vni⁹ vſq; ad pōdus. ℨ. iij. ⁊ quartā. Et meliores medicine q̃ cōueniūt in admixtione eius ſunt ſerapinū et mirabolani. ⁊ turbit. ⁊ aloe. ⁊ armoniacum. ⁊ bdelliū iudaicū. ⁊ ſemen apij. ⁊ ameos. ⁊ ſimilia horū ex medicinis. G

¶ Paulus capitulo de Sarcocolla: calida eſt ⁊ ſicca in tertio gradu. Emplaſtrum factum ex ea ⁊ albumine oui ſuper timpora valet ad fluxū ſanguinis a naribus. H

¶ Puluis eius cū aqua roſarū ꝯficiat̃ ⁊ ſoli exſiccetur. ⁊ iterū cum aqua roſarū ponat̃ in oculo qz maculam ꝯſumit ⁊ oculū clarificat. Contra tenaſmonem fumus eius ꝑ inferiora receptus emboto impoſita valet. I

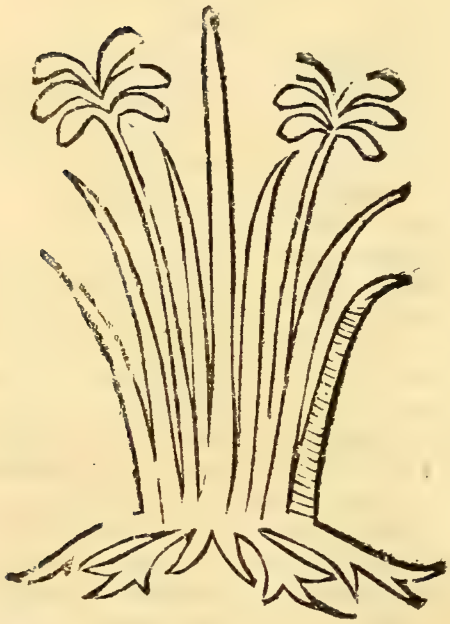
¶ Bulcaſim libro q̃ dr̃ Seruitor. tranſlato a ſimone de Janua. Forma nutriendi ſarcocollā in lacte. Accipe de ſarcocolla bona alba groſſa ⁊ pone in vaſe vitreo amplioris orificij ⁊ mulge ſupra eam lac aſine in q̃ntitate pauca ne infūdatur in eo ⁊ liquefiat ſed remaneat ſic. ⁊ pone ſubito in ſole vt cito deſiccet̃. ⁊ qñ erit ſicca oportet vt iterū mulgas ſm q̃ntitatē quā dixi. ⁊ ſemper caueas ne cooperias eam lacte ne aceſcat lac anteq̃ deſiccet̃ ⁊ deſtruat̃. ⁊ fac ita quater vel quinquies. ⁊ cū hoc feceris: ſicca bene ⁊ cōſerua. ⁊ ſi nō habes lac aſine paratum: fac cum lacte mulieris: quia eſt melius. K

¶ Auiceñ. Sarcocolla eſt arboris ſpinoſe gūma in qua eſt amaritudo. et bona eſt illa q̃ ad citrinitatē declinat ſimilis olibano. L

¶ Et dicūt quidā q̃ eſt calida in ſecundo ſicca M

in ꝑmo. Eſt aūt glutinatiua: ꝛ ideo cōſolidat et carnem creat. Valet etiaꝫ ad aurem ſanioſam. Confert obtalmie. ꝛ ꝓprie lippitudini ꝛ fluxui oculi. proprie cum lacte aſine.

N ¶ Plateari⁹. Sarcocolla eſt in ſecūdo gradu calida ꝛ ſicca. Eſt gūma cuiuſdā arboris ex partibus tranſmarinis. Huius generis alia eſt in puluerem redacta q̄ facile ex alterius pulueris admixtione etiaꝫ ſophiſticat̄. Alia vero groſſa reperitur diu ſeruat̄ ex glutinoſitate quā habꝫ Ineſt ei virtus ꝯſtringendi ꝛ ꝯſolidandi. Eligenda eſt illa q̄ alba eſt: aut ſubalbida: aut gūmoſa. q̄ in maiori q̄ntitate reperit̄. Reducta in puluerem non valet.

Capitulum. cccccxxiiij.

Spatula fetida. Herba eſt ſimilis yreos.

Operationes.

A ¶ Paulus capitulo de ſpatula fetida. Succus eius eradicat morfeam albam ſi fiat vnguentū ex puluere eius ꝛ puluere ſtaphiſagrie. ſlāmule ꝛ hermodactili. ꝛ de attramēto cōbuſto in olla rudi cū aceto ꝛ axungia porcina vetuſta. ꝛ inungatur ter in die. ꝛ cooperiatur cū folio caulis et plantaginis.

Capitulum. ccccxxv.

Sebeſten. Pandecta ca. cccccccxxxvij. Sebeſten latine. Grece Machalo magiata. Arabice faulis ſebeſten. Et in lingua Perſica vocatūr mammilla canis. Unde. Sebeſten mammilla canis fert Perſica lingua. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Faulis. Sebeſten. Aboauſemochiata ſunt nomina iſtius arboris fructificātis fructus dulces. nominant eos gentes faulis ſebeſten. ¶ Et idē auctoritate yſaac. feneram mochiata eſt roth in Arabia. et eſt arbuſtū altūm ſuper terram ſicut haſta. habens corticē cui⁹ color vergit ad viriditatem. ꝛ habet folia magna rotunda. ꝛ habet racemos: quoꝝ ſapor eſt dulcis. et vua eius eſt magnitudinis nucicule que poſtea glauceſcit cū maturatur. Et habet interſus viſcoſitatem albam. ꝛ granum quod eſt ſicut granum oliue. Hic fructus colligitur ꝛ exſiccatur donec paſſus ſit. ꝛ eſt illud quo vtimur in medicina. ꝛ eſt medicamen medium in complexione ſua in ca. ꝛ fri.

Operationes.

a ¶ Yſaac auctoꝛ.vtś. Sebeſten laxat ventrem febꝛicitantiū.ꝯfert tuſſi q̄ eſt a caliditate ꝛ ſic/citate.ꝛ lenit pectus.ꝛ ſedat catarrū calidum ſtipticum ꝓpter eius humiditatem.

b ¶ Et ꝯfert ardoꝛi vꝛine q̄ fit ꝓpter moꝛdicatōez colere ī veſica ꝛ ī renib9.ꝛ expellit v̄mes inteſtinoꝝ.qꝛ adherent ei ꝓpter dulcedinē ſuaui.

¶ Auicē̄.li.ij.cap̄.kanbel. Kanbel ca.eſt in tertio gradu. Et eſt ſemen arenoſum qđ coopit rubedo q̄ eſt minoꝛ rubedini lapidis ī felle bouis reperti.ꝛ in ip̄o eſt ſtipticitas vehemens:interficit v̄mes ꝛ aſcarides:ꝛ expellit eos. D

Capitulum.cccc.xxvi.

Semen lumbꝛicoꝝ latine. Grece Albaſan. Arabice Kanbel. Serapion li.ag.c. Kanbel.id eſt ſemen lūbꝛicoꝝ. Aſſimilať em̄ arene.ꝛ aſcendit ſuper ip̄m glaucedo.ꝛ eſt in ſubſtantia eius ſtipticitas foꝛtis.ꝛ expellit aſcarides.

Operationes

a ¶ Sera.auc. Almanſoꝛ. Kanbel vel kanabel id eſt ſemē lūbꝛicoꝝ.eſt calide cōplexiōis:ꝛ expellit aſcarides ꝛ cadit ſup terrā albā:ꝛ nō ſeminať. Et eſt vna de reb9 q̄ cadit de celo.

b ¶ Et idem auc. Aluiſmen. Kanbel eſt res in qua eſt glaucedo.ſolidanť cum ea olle qn̄ franguntť.ꝛ diciť q᷑ reperiť ſup terram in coꝛaſceni poſtq̄ʒ pluit:ꝛ colligitur tunc.

¶ Et qn̄ bibiť tritum expellit lumbꝛicos ꝛ aſcarides.ꝛ laxat ventrem.

Capitulum.cccc.xxvij.

Sene arabice grece ꝛ latine. Serapiō li.ag.ca.ſene. Sene qn̄ deſiccať repoňiť. Et ip̄m habet vaginas oblongas in qb9 ſunt ſemina oꝛdinate diſtincta.ꝛ ille vagine habent pediculū ſubtilē.q̄ adherēt ramulis.ꝛ qn̄ agitanť vagine a vento cadunt:ꝛ paſtoꝛes colligunt eas.

Operationes.

¶ Serapion auc. Habix. Virtus eius eſt calida ꝛ ſicca:tamen pauce caliditatis ꝛ ſiccitatis eius eſt ꝓpe caliditatem ipſi9.ꝛ habet virtutem magnā qn̄ ꝓuenit ad ſtomachū purgandi melancoliam ꝛ coleram. Et foꝛtificat ſubſtantiā coꝛdis qn̄ miſcentur cū eo medicine quas dixi iuuare ſicut viola:ꝛ potio decoctionis pl9 confert q̄ʒ ip̄m tritum. Et doſis ſicci triti eius eſt a.ʒ.i.ꝛ in decoctione.ʒ.v. A

B ¶Et idem auctoꝛitate Raſis. Sene ⁊ fumus terre purgant humoꝛes aduſtos .et cõfert ſcabiei ⁊ pruritui.

C ¶Johan. Meſue. Sene eſt folliculus plante quã vocant Perſe alzemer. Et inuenit̃ ex eo domeſticum ⁊ ſilueſtre. Et melioꝛ pars plante eſt folliculus: deinde folia. Et melioꝛ folliculus ẽ cuius coloꝛ declinat ad viriditatem ⁊ ſubnigredinem quandã. ⁊ in quo eſt de amaritudine res modica ⁊ ſtipticitate. ⁊ qui eſt magis cõpletus. ⁊ in quo ſũt ſemina ampla cõpreſſa. Subalbidus autẽ nõ eſt bonus ⁊ incõpletꝰ. Similiter ⁊ folia ſũt melioꝛa viridia. Subalbida vero ⁊ tenuia ſunt bona. ⁊ antiquum ex eo eſt ſine ſpiritu. ⁊ ſtipites eiꝰ ſunt inutiles: eſt calida ĩ ꝑncipio ſecũdi. ſicca in ꝑmo. ⁊ folia ſunt in primo calida. ⁊ eſt abſterſiuũ. mundificatiuũ conuenienter: ⁊ reſolutiuũ. Debilis eſt ⁊ tarde ſolutionis. ⁊ debilitat ſtomachum.

D ¶Confoꝛtatur cum rebus acutꝭ ſicut zinziber et ſal gemma. ⁊ medicine coꝛdiales ⁊ ſtomatice cũ eo felicitant opus eius.

E ¶Et Galienus. Cum iure gallorum aut carniũ ſoluit ſine moleſtia. ⁊ ſi infundatur in aqua caſei cum ſpica. deinde coquatur parum: eſt medicamen bonum. Solutione educit enim cum facilitate melancoliam et coleram aduſtam. et mundificat cerebꝛum coꝛ et epar et ſplenem: et membꝛa ſenſuum: et pulmonem. ⁊ cõfert egritudinibꝰ eoꝝ. ⁊ aperit opilationes viſcerum .et conſeruat ventrem ipõ in iuuentute. ⁊ generat gaudium. Cauſam aũt triſticie amputat.

F ¶Et ponunt̃ folia eius in lauacris ad caput: ⁊ ꝓꝓꝛia cũ camomilla. Cõfoꝛtat cerebꝛum ⁊ neruos. ⁊ ſm̃ omnẽ modum admĩſtratõis eiꝰ addit in viſum: ⁊ coꝛroboꝛat auditũ.

G ¶Et eſt medicina bona febꝛium melancoliaꝝ et antiquarum. Doſis eius infuſi potio eſt ab aureis. iij. vſq₃ ad. ʒ. i.

H ¶Platearꝰ. Sene eſt herba calida ⁊ ſicca que in tranſmarinis partibꝰ naſcit̃: maxime circa babiloniam ⁊ in Arabia. vel in confinio babilonie ⁊ arabie. Folia tantũmodo cõpetũt vſui medicine. per annos decem ſeruat̃.

I ¶Et virtutem habet diſſoluendi attrahendi et purgãdi flegma. ꝑncipaliter melancoliã. Sꝫ cũ ꝑ ſe dat̃ ꝑncipaliter in decoctiõe poni debet in q̃ntitate vniꝰ. ʒ. Cum aũt cũ aliȷ̃s in q̃ntitate medie vel tertie partis.

K ¶Contra melancolicas paſſiones: epilentiam quartanam emoꝛroidas. contra vitium ſplenis ⁊ epatis ⁊ ſincopim epilentiam.

L ¶Ad idem quoq₃ valet ſyrupus ex ſucco feniculi ac ſene cum zuccaro: ⁊ maxime contra vicium ſplenis.

Capitulum. cccc xxviij

Senecion. yſi. li. ethimol'. Senecion dr̃ eo ꝙ vere ꝑmo ſeneſcat. vnde ⁊ eam latini ſenecionem vocant. Greci origanon. Naſcitur ꝑ macerias.

Operationes.

¶Dya. Senecion naſcit̃ in tectꝭ ⁊ in petrꝭ. ⁊ hꝫ folia viridia ⁊ denſa. tyrſum ſubꝛufũ. ⁊ in eiꝰ ſũmitate capitella in modũ viticelle. vires habet ſtringẽtes: eadẽq₃ faciẽtes q̃ ⁊ plantago.

¶Cũ aceto cathaplaſmata valet ad neruoꝝ inciſiones. cũ vino autẽ dulci teſticuloꝝ inflãmationẽ tollit. Folia em̃ eius frigida ſunt.

¶Ex herbario. Senecia tuſa cum axungia: ⁊ ĩpoſita vulnera ſanat etiã recẽtia. Stomachi q̃ꝫ ⁊ pedum lumboꝝ ⁊ toxarum atq₃ neruoꝛũ doloꝛem tollit. ad podagram etiam tuſa et impoſita eq₃ pedibꝰ pꝛoficit.

¶Actoꝛ. Senecio dicitur et carduus benedictus: ſicut in ſynonomis legitur. Aliud eſt ſenacio videlicet Naſturcium aquaticum. de quo ſuperius dictum eſt de. N.

¶Macer. Origeon greci nos ſenecio vocitamus. Quod ſimilis canis videatur floꝛe capillis. Naſcitur in muris: in oꝛtis ⁊ tegulatꝭ. Illius herbe vis frigida dicit̃ eſſe. In medicinali

radix nō ponit̃ vſui. Flores cū folijs tundēs in fundito vini. Per modicum dulcis ⁊ ſic tepe/facta tumori. Hec ſimul apponas ani vel teſti/culoꝝ. ⁊c.

Capitulum. ccccxxix

Serpillū. yſi. Serpillꝰ dr̃ eo ꝙ radices eius lōge ſerpant. Eadē ⁊ matris animola dr̃ eo ꝙ menſtrua moueat. Palladiꝰ li. iij. Menſe marcio ſerpillū plātis aliquod ſemīe ſerit̃. ſ ȝ vetuſta melior. letiꝰ frondebit: ſed iuxta piſcinā vel lacuni vel putei margines cōſerat̃. Pli. lib. xx. Serpillū a ſerpendo putant dictū: qđ in ſilueſtri euenit: maxime in petris. Satiuū nō ſerpit ſed ad palmi altitudinē in/creſcit. pinguis voluntariū in candidioribus folijs ⁊ ramis efficax eſt aduerſus ſerpētes maxime ſcolopēdras terreſtres atȝ marinas. Idē Pli. ca. de ſerpillo. Serpillū idē eſt qđ herpil/lū. Nūꝗ̃ ſumit̃ ꝓ poligonia. vt in Alexandro de dolore capitis ex cauſa calida. Et dr̃ ſerpillū qr ſup terraȝ ſerpit. Et eſt aliud ſilueſtre: aliud domeſticū. Domeſticū ramos diffundit ſuper terrā. Silueſtre in longū creſcit ⁊ altū. Pan/decta cap̃. d. lxxi. Numir arabice vel meſtratir miſeri. grece ſerpillum vel herpillum. latine ſe/rapullum. Serapion libro aggregatoris ca/pitulo Numir. aucto. Dyaſ. Eſt de eo dome/ſticum ⁊ ſilueſtre. ſed domeſtica eſt planta inclinata ſup faciem terre iacens. ⁊ quod de ea tangit terram infigit in terra radices et habȝ folia ⁊ ramos ſimilia folijs ⁊ ramis origani. niſi qr ſunt albiores ⁊ in odore ſuo eſt aliquantulum ex odore maiorane. et vtuntur ea mlt̃a in cibis ⁊ nominant eam multi arclas ⁊ arclanē. Sed ſilueſtre ex eo nominatur ragis. quod nō inclinatur ſicut aliud ſuper terram in ortu ſuo. īmo ſtat erectum ⁊ habet ramos ſubtiles lignoſos adeo ꝙ poſſumus facere ex eis licinia ad lumē accendendū. ⁊ ramuli ſunt longi circa palmū pleni. folijs rute ſimilibus. niſi quia ſunt ſtri/ctiora ⁊ longiora. ⁊ duriora folijs rute. ⁊ flores acuti saporis: ⁊ odoris boni: per ſingulos ra/mos diſtinctos. Cuius color eſt in ſummita/te eius purpureus. Et habet radices in quibꝰ non eſt iuuamentum. Naſcit̃ in rupibꝰ ⁊ in locis lapidoſis. ⁊ eſt fortius ⁊ calidius domeſtico ⁊ admiſcet̃ in medicinis. Et eſt alia ſpēs agre/ſtis vel ſilueſtris. ⁊ eſt ſiſna barion. naſcitur in locis habitabilibus ⁊ domeſticis. ⁊ eſt ſimilis mente. niſi quia ſunt ei folia latiora ꝙ̃ mente. meliorem odorem habentia. Et idem auctori. Gal. Subſtātia eius eſt ſubtilis que calefacit ⁊ deſiccat in tertio gradu.

Operationes.

¶ Dyaſcorides ca. de Serpillo. ſiue vt latini cicer erraticum. Herba eſt humilis ⁊ ſup terrā repens cū folijs atꝗ ramis origano ſimilibꝰ. albidioribꝰ tamen. ſamſuci odorē fingentibus. Et eiꝰ ſpēs ſūt due. Una ortualis ſiue vſualis: q̄ in campis lapidoſis creſcit. Alia agreſtis: q̄ nō ꝑ terrā ſerpit: ſȝ recta atꝗ ſtipitiſ poſitione erigit̃ cū ramulis tenuibꝰ atꝗ horrētibꝰ in longitudine bipalmis: cū folijs paruis rute ſimilibus: ſȝ anguſtioribꝰ ⁊ lōgioribꝰ. cuiꝰ haſta ſilis eſt farmento. Florem odorē ſuauis habens in om̄ibꝰ virgis conſtitutū ⁊ in ſummitate purpuream ⁊ linguā remordentē: ⁊ guſtu viſcidum. radix eius inutilis eſt. naſcitur locis ſaxoſis. Eſt aūt vehementior et calidior ea q̄ eſt vſua/lis: q̄ ideo accepit nomen herpillū: qđ greci herpete repere dicunt: qr ambulat. Nam fructus huiꝰ plurimū ambulat fructificando. A

¶ Auicen. li. ij. ca. meſcatrameſir. Meſcatra/meſir ſiue meſcarraſir eſt: cuiꝰ ſtipites ſunt ſimiles aſcebeſabram ſicco. Ex q̄ nō aſſumit̃ in ꝑn/cipio cibi ſapor plurimꝰ neꝗ odor. Deinde ſuccedunt amaritudo et acuitas. ⁊ eſt diuerſarum ſpecieꝝ: et vna eſt debilior: alia eſt calida ⁊ ſic/ca ꝑueniens ad tertium. B

C ¶ Sera.auc.Dyaſ.Serpillũ ꝓuocat mẽſtrua qñ ſumit̃ in potu ꝛ vrinã.ꝛ ꝯfert tortiõibꝫ vẽtriſ ꝛ attritiõibꝫ muſculoꝝ ꝛ ſummitatũ eoꝝ.ꝛ apoſtematibus epatis calidis.ꝛ eſt bonum contra nocumenta venenoꝝ qñ bibitur.Et fit emplaſtrum cum eo ſuper morſum.

D ¶ Et qñ coquit̃ cũ aceto ꝛ admiſcet̃ ei oleũ roſarũ ꝛ ꝓijcit̃ ſup caput ſedat ſodã.ꝛ eſt ꝯueniens ꝓpꝛie litargie ꝛ carabito.Et qñ ſumitur in potu ex eo cũ aceto.ʒ.iiij.ſedat vomitũ ſanguinis.

E ¶ Et idem auc.Gal.Semen eiꝰ eſt ſimiliter calefactiuũ.ꝛ ideo q̇dã exbibent illud in potu habentibꝫ ſincopim ꝛ tortiones in vino.

F ¶ Et idẽ auc.Dyaſ.Habꝫ virtutẽ calefactiuã qñ ſemen eiꝰ bibit̃ cũ vino.ꝛ ꝯfert diſtillationi vrine:ꝛ lapidi:ꝛ tortionibꝫ ventris ꝛ ſincopi.et fit emplaſtrũ cũ eo ad puncturã apum.ꝛ qñ ſumitur in potu ſedat vomitum.

G ¶ Et idem aucto.Aben meſuay.Aperit opilationes viarum.et habet virtutem confortandi multum in punctura.

H ¶ Dyaſ.Virtutẽ hꝫ ꝯſtrictiuã ſiue redarguentem.mẽſtruis imperat.vrinã ꝓuocat.bibitum tortiones ꝛ ꝯquaſſatiões vtiliter curat.tumorẽ capitis cõpeſcit.Morſibꝫ venenatis occurrit.bibitũ ꝛ impoſitũ id pꝛeſtat.Dolorẽ capitis cũ aceto cocto oleo roſarũ addito compeſcit:maxime litargicis ꝛ freneticis adhibitus ꝓdeſt.Nauſeam ꝓuocat.Item emoptoicis mederi dicit̃.ʒ.iiij.cum aceto datis.

I ¶ Gal.vi.ſim.far.c.de Serpillo:noiat ipſum multiſuſubat.Sapoꝛ eiꝰ eſt fortiter acutus.et virtus eius eſt calida ſubtiliatiua ꝛ reſolutiua.ꝛ prouocat vrinã ꝛ menſtrua.

K ¶ Auicẽñ.Quando paſcunt eum pecudes facit emulgere ſanguinẽ ꝛ excuſat a calamento.immo fortius eſt eo plurimũ.ꝛ extrahit humiditates viſcoſas a pectoꝛe ꝛ pulmone.Syrupꝰ eius ꝯfert ꝯturbationi ꝛ nauſee.prouocat mẽſtrua fortiter ꝛ vrinam.

L ¶ Plateariꝰ.Serpillũ eſt ca.ꝛ ſic.Et ẽ duplex Domeſticũ ramos ſup terrã effundit.Siluaticum in longũ creſcit in altũ.Folia ꝛ floꝛes eiꝰ medicine cõpetunt.valet ꝯtra frigidũ reuma.ꝯtra tuſſim:ꝯtra frigiditatẽ ſtomachi.ꝛ dolorem ex ventoſitate.

M ¶ Ex herbario.Serpillũ qð in mõtibꝫ ſaxoſis naſcit̃ efficaciꝰ eſt ad medicinã.Huius tunſi et ſiccati puluis cũ aqua calida potatus mẽſtrua mouet.vrinã ꝓuocat.tortiones viſceꝝ ꝛ tormẽtoꝝ ruptiones ſanat.Idem valet ad capitiſ dolorem.ꝛ ad ſerpentũ ictus.

N ¶ Macer.Serpillũ veteres dixerũt q̃ſi ſerpat.Terre viciniꝰ:huic feruida ſiccaqꝫ vis eſt Acri cum vino tritum ꝯtundis oliuo.cui roſa dat nomen.hoc vnguine p l'ne frontẽ.Egroti capitis ſolet hoc ſedare doloꝛem.Odoꝛ cõbuſti ſerpentes effugationes.

Capitulum.cccclxxx.

Serapinuz.latine et grece.Sachabenez arabice.¶ Serapion libꝛo aggre.cap̃.Sachabenez ſiue Sachabengi.aucto.Dyaſcoꝛidis.Eſt gummi cuiuſdã plante:ſimilis galbano in figura ſua.Et eſt vna ex ſpeciebus ferule:ſicut apparet in cap̃.Ferula.Melius autem ex eo eſt clarũ exteriꝰ rubeũ:et interius album.Odoꝛ eius eſt inter odoꝛem aſefetide ꝛ odoꝛem galbani.

Operationes

¶ Serapion auctoꝛitate Dyaſ.Confert doloꝛi pectoꝛis.ꝛ attritioni lacertoꝝ.ꝛ tuſſi antique.ꝛ aufert ſuperfluitates groſſas que ſunt in pulmone.ꝛ curat epilenticos ꝛ ſpaſmũ:cũ facit declinare caput ad poſterioꝛa.ꝛ valet doloꝛi ſplenis ꝛ paraliſi. A

¶ Et illi q̇ amiſit ſenſum ꝛ motũ alicuiꝰ mẽbri cauſa frigiditatis que accidit neruis et cuſtodit coꝛpꝰ a frigoꝛe.maxime vero a frigoꝛe febꝛiũ B

periodicaꝝ.ꝛ fit cū eo inunctio ī dolorib⁹ mag-
nis et confert. Et quando bibitur cū ydromel-
le prouocat menſtrua: ꝛ interficit fetum.
¶ Et qn̄ bibitˀ cū vino ꝯfert morſib⁹ venenatis
ꝛ qn̄ odoratur ꝯfert ſuffocationi matricis.
¶ Et qn̄ linitˀ cum aceto ſup cicatrices attenuat
eas ꝛ ipm abſtergit veſtigia vlcerū oculoꝝ.
¶ Et confert obſcuritati viſus: ꝛ aque q̄ deſcē-
dit ad oculum: ꝛ ꝓhibet eam.
¶ Et diſſoluitˀ ſic̄ diſſoluitˀ aq̄ cū amigdalˀ ama-
ris: vt ruta: aut pane calido. ꝛ ſic admiſtratˀ ad
ea q̄ dixim⁹. ꝛ eſt ꝯtrariū venenis mortiferis.
¶ Et aliqn̄ teritur cum aceto ꝛ linitur ſup or-
deolum: ꝛ aufert ipſum.
¶ Et ꝯfert colerice: ꝛ qn̄ ſumitˀ in potu: aut fit
cū eo criſtere purgat flegma groſſū qđ ē ī iūctu
ris. ꝛ mollit ventrē mollificatione cōpetenti.
¶ Et cōfert emoroidib⁹ qn̄ ſumitˀ ſimplex aut
cōpoſitū. ꝛ ē ꝯueniēs medicinis laxatiuis acu
tis: ꝛ expellit vētoſitates groſſas. ꝛ diſſoluit la-
pidē. ꝛ ꝯfert rigorib⁹ febriū. ꝛ auget ſperma.
¶ Et eſt bonū epati. ꝛ purgat aquaꝫ citrinā. et
ꝯfert pūcturis ſcorpionis. ꝛ cōfert vētoſitatib⁹
inteſtinoꝝ ꝛ coſtaꝝ. ꝛ purgat flegma viſcoſuꝫ
ꝛ doſis ei⁹ ſimplicis eſt. a.ʒ.i. vſqꝫ ad aureū.i.
infuſi aliqua decoctione. aut in aqua rute. aut
aque mellis. aut fenugreci. Et ſi admiſcetˀ cum
alijs medicinis infrigidatˀ. ꝛ ſic doſis eius eſt
a.ʒ.ß. vſqꝫ ad.ʒ.i. Et melius eſt illud cuius co-
lor declinat ad rubedinem. ꝛ eſt clarū habens
odorem bonum ꝛ acutum ſaporem.
¶ Et ꝯfert dolorib⁹ emoroidaꝝ qn̄ bibitur ſim
plex aut compoſitū. ē ꝯueniens admiſtrari cū
medicinis laxatiuis. ꝛ ꝓhibet difficultatē: aut
grauedinē eaꝝ ſup naturā. ꝛ reſoluit ventoſita-
tes groſſas q̄ generantˀ in corpore.
¶ Halˀ.viij.ſim.far.ca. de ſerapino. Serapinū
opos ē ca. ꝛ ſubtiliū partiū ſimiliter alijs opis
Habet aūt ꝛ qđ abſterſiuū q̄ ꝛ cicatrices q̄ in
oculis expurgat ꝛ ſubtiliat. quinimmo ſuffuſio-
nib⁹ ꝓpter groſſiciem humoꝝ fientib⁹ bonū eſt
farmacū. Ipa ꝟo planta ex qua fit ferule ſimi-
lis exiſtens debilis ꝛ inutilis eſt. noiatur autē
ꝓncipalius illa ſerapinum.
¶ Opos eīm ei⁹ ab vtētib⁹ noīatˀ ita ſicut ꝛ alia
multa ꝓpter defectū vocabuli noīam⁹ abuſiue me
li⁹ erit ipm nō ſerapinū. ſꝫ opus ſerapini dicere.
¶ Paulus ca. de ſerapino. Cali. eſt et ſic. in ter
tio gradu. Et ipſum diſſolutum in ſucco rute
frangit lap[illegible]em et facit vrinare. Et fit colliriū
contra pannū oculoꝝ:
¶ Et ꝯfert obſcuritati viſus ꝛ aque deſcēdenti
ad oculū: cui⁹ receptio eſt hec. Recipe ſerapini
.ʒ.i. diſſoluatˀ in.ʒ.i. ſucci. celidonie ʒuccari.ʒ.ij.
ꝛ diſtilletˀ cū lacte mulieris ana equaliter

Capitulum.cccccxxxi.

Seſama vel ſeſamo. Plini⁹. Seſama
venit ab Indis: ex q̄ oleū faciūt. ꝛ eſt
candidi coloris. Eſt āt ex eſtiūis frugi
bus q̄ in eſtate ante virgulaꝝ exortu ſeruntur
Eiuſqꝫ fruct⁹ vaſculis ſic̄ ꝛ papaueris includitˀ
Hec q̄deꝫ ſic miliū ꝛ panicū: ꝛ oīa eſtiua ma-
turantˀ a flore dieb⁹. xl.

Operationes.

¶ Plini⁹. Seſamā vt pinſatˀ in ca. aq̄ macera- A
tā ꝯuenit exporrigi deinde ꝯfricari. ꝛ frigide ī-
mergi vt palee fluitent iterūqꝫ in ſole ſuper lin-
thea exporrigi. Qđ niſi feſtinato pagatˀ: liuido
colore muteſcit. Ipa ꝟo q̄ euoluūtˀ alia euoluā
tur. variā habent piſtaraꝝ rōneꝫ acus vocatˀ
cū p ſe pinſatˀ. Spica eīm ad vſus aurificū. Si
ꝟo in aera teritˀ cū ſtipula: palea maiore parte
terraꝝ pabulo iūmentoꝝ.
¶ Idem in libro. xxij. Seſama trita inbibet B
vomitiones. Auriūqꝫ inflāmationi illinitur et
ambuſtis. Eadem ꝛ dū in herba eſt efficit. Am
plius in vino decocta imponitˀ oculis. ſtoma-
cho aūt eſt inutilis cibus: ꝛ animo grauitatem
facit. Stellionum morſibus reſiſtit. vlceribuſ-
qꝫ que cocoethe vocant.

C ¶ Et auribꝫ ꝓdeſt oleū quod ex illa fit. Seſamoides a ſimilitudine nomen accepit. grano amaro ⁊ minore folio. naſcit̄ in glarioſis. Bilem in aqua potum detrahit.

D ¶ Et eius ſemen illinitur igni ſacro: pannoſqꝫ diſcutit. Eſt em̄ nūc aliud ſeſamoides. videlicet antyare naſcens: qḋ ob h̄ aliq̄ vocant antyciricon. Cetero ſimile erigeronti herbe.

E ¶ Granum ſeſame in vino dulci ad detractiones datur q̄ntum tribus digitis capitur. Miſcent etiā ellebori albi vinum ⁊ dimidiū obulum purgationi eam adhibentes maxime inſane melācolie. comicialibꝫ quoqꝫ ⁊ podagris etiā per ſedragme pondere exinanit.

Capitulum. ccccxxxij.

Seride. Plinius li. xx. Seris lactuce ſimilia. duorū generum eſt. Silueſtris melior eſt nigra iſta ⁊ eſtiua. Deterior hyberna ⁊ candidior eſt.

Operationes.

A ¶ Utraqꝫ ſtomacho vtiliſſima. ꝓcipue quē humor vexat. ⁊ cum aceto in cibo refrigerant. vel illite diſcutiuntqꝫ ⁊ alios q̄ ſtomachi.

B ¶ Cum polenta ſilueſtrium radices ſtomachi cauſa ſorbentur ⁊ cardiacis ſup ſiniſtrā mammam illiniunt̄. ex aceto podagris ⁊ ſanguinē reijcientibꝫ vtiles ſunt omnes hee.

C ¶ Itemqꝫ q̄bꝫ genitura fluit alterno dierū potu.

D ¶ Diaſ. Seridis due ſunt ſpēs. Una videlicꝫ agreſt̄: ⁊ alia ortiua eſt. Agreſtis q̄dē pinguis ⁊ citonon eſt appellata. ⁊ hꝫ folia lata. Altera ꝟo ſcꝫ ortiua ſpecies hꝫ duas. Una quidē habet lata folia lactuce ſimilia. Altera vero eſt amara. ⁊ habet folia anguſta. O multū virt⁹ eſt ſtiptica et cu ſtomacha.

¶ Uentrem abſtinet cū aceto cocta maximeqꝫ agreſt̄. vexatū ſtomacho ꝯfirmat. ⁊ eſtuatiōes mitigat. ſola cū polenta ipoſita blādit̄. cordiacis ⁊ oculorū tumori ſubuenit. folia impoſita vt cathaplaſma: mitigant ſcorpij ꝑcuſſum.

¶ Ipa q̄ꝫ addita polentis et impoſita. cōpeſcit ignē ſacrū. Mixta cū aceto ac ceruſa omībꝫ calidis rebus opitulat̄.

Capitulum. ccccxxxiij.

Spelta. Pādecta. ca. cclxxv. Futa arabice. vel fult vel hals vel halca. Grece benge vel trag⁹ vel zeia vel ellica. latine ꝟo ſpelta. Sera. li. ag. c. fult. id eſt ſpelta. ⁊ ipa eſt ſicͥ ordei granū. Et ſūt ei⁹ due ſpēs. in vna inueniunt̄ duo grana. ⁊ in alia vnū. ⁊ q̄dlibꝫ granū in cortice ſuo. ⁊ ipm̄ q̄dē min⁹ nutrit q̄ ordeū: ⁊ ē boni ſaporꝫ. Panis em̄ q̄ ex eo fit min⁹ nutrit q̄ panis tritici vel ordei.

Operationes

¶ Sera. auc. Diaſ. Trag⁹. i. ſpelta. figura ei⁹ eſt figura grani: q̄d ḋr candarūſum. ⁊ eſt minorꝫ nutrimēti: q2 multū hꝫ de furfure. ⁊ nō eſt facilis digeſtionis. ⁊ mollit ventrem.

¶ Et idē auctoritate pauli. Tragus eſt ſpelta. ⁊ eſt ex ſpeciebꝫ granorū mala ſtomacho: ⁊ lenit ventrem. ¶ Et idem auctoritate Iſaac. Eſt frigida ⁊ humida viſcoſa. Galien⁹ ꝑmo libro de edulijs capitulo zeya. auctoritate Dyaſcoridis. Zeya duplex. Hec quidē eſt ſimplex: ⁊ vocatur kyrmon. hec autem dykolikos vocatur. in duobus quidē in volucris. coniugatum habens ſemen. minus autē nutritiua frumentis. Eſt enim profundarum radicum ⁊ multorū calamorū. fructus aūt leuiſſimus ⁊ affectatus ab omnibꝫ animalibꝫ. Eſt autem ſimile frumentis in frigidis regionibus cultum. fit autem magis nutritiua: ſi cū ordeo aptaqꝫ ſtomacho farina facta ex eo et frumento fiunt pultes. eſt autē ſatis nutritiuum ⁊ facile elaborabile. magis autem ſubcitatiuum ventris. ¶ Et idem ſexto ſimplicium farmacorum capitulo zeya. Zeya ſiue ſpelta mediā quodāmodo virtutem habet inter frumenta et ordea. Et ideo innoteſcat tibi ꝑ ea. ¶ Serapion. Mollit naturam ⁊ generat inflationes et rugitus. ⁊ eſt bona viſcoſitatibꝫ pulmonis ⁊ pectoris: ⁊ forti tuſſi. Nam fiunt ex ea loboc ⁊ pultes. ⁊ prouocat vrinam ⁊ mūdificat renes ⁊ veſicam.

Capitulum. ccccxxxiiij.

Symphicum: Dyaſcorides. Symphicum naſcitur in locis aſperis habēs ꝟgas origano ſimiles ac tenues. capita vero ſicut thimū. virge lignoſe ſunt ⁊ odorate: guſtuqꝫ dulces: flegma prouocantes. Radix eſt illi longa ⁊ obtuſa in modū digiti groſſa. ¶ Sympatos. Iſidorus. Sympatos grece dictus eſt: eo ꝙ tantā radicis virtutē habeat: vt fruſta carnis ī cacabo aſperſa coagulet. Synapiagrion vel vt dicūt latini ſcādalicū. i. pes pulli. naſcit̄ in tumulis ⁊ ſup tegulas. Herba eſt hn̄s folia minuta ⁊ anguſta duobꝫ digitꝫ longa: in ſūmo diuiſa ⁊ pinguia Virgā ꝓfert in medio duoꝝ palmoꝝ cū paucis ramulis: in qbꝫ fert ſemen cardamo ſimile: latū: obrotundū ac veluti conquaſſatū. vnde ⁊ vocatur talaſpiū. Greci nāqꝫ thalaſſe dicunt frāgere ſiue quaſſare. florem habet albū Virt⁹ eſt ei ⁊ ſemini termantica atqꝫ acra.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Potui datū vehemēter purgationem facit ſuperioꝝ ac inferioꝝ. Sciaticis medet̄ ꝑ cliſtere adhibitū. Menſtruis imperat bibitum. Collectiones in aceto bibitum rumpit. Aborſum facit. A

¶ Idem. Symphicū elixū in mulſa: pulmonem purgat. reijcientēqꝫ ſanguinem: aut nefreticos cū aqua medicinaliter iuuat. Radix eius cū aqua cocta et bibita fluxum mulierꝫ abſtringit. Diſſintericis quoqꝫ proficit. B

¶ Cum oximelle data cōquaſſatiōes atqꝫ dolores lateris ſaluberrime curat. Maſticata vero ſitim amputat: ⁊ aſpredinē faucuꝫ mitigat. Vulneri recēti paracoleſim facit. Enteroceliacos bibita ⁊ cathaplaſmata optīe curat: ⁊ carnes concoqui facit. C

¶ Aliud eſt ſymphicū qđ piten eſt appellatū. haſtam habet aſperam duobꝫ cubitꝫ longaꝫ. anguloſam ⁊ abintus inanē: in qua folia ſūt aſpera ⁊ anguſta. ſicut bugloſſos oblonga. angulos etiā habet ipſa haſta in qbꝫ naſcunt̄ folia. flores habet mellinos. D

¶ Et ſemen ſup haſtas ſicut flomos. Haſta ⁊ frutex habent quiddā ſimile pulueri quod cū carne applicatū fuerit: prurigīnē facit. E

¶ Radix eſt ei nigra. que cū fracta fuerit apparet alba ⁊ muſcilaginoſa. Hec trita ⁊ bibita medetur emoptoicis: cōquaſſitiones reſicit: ⁊ ani tumores ſpargit. F

¶ Cum vringit he folijs cathaplaſmata facere poteſt omnia ſupradicta. Vulneri paracoleſim efficit. Carnes inciſas ⁊ ī cacabos miſſas in ſe glutinare facit. G

Capitulum.cccxxxv.

SInonũ. Pandecta capitu. dcxlviij. Quidam dicunt ꝙ hec eſt herba que dicitur pes milui. quidam dicunt ꝙ eſt alexandrum: ſed falſo. Nam neutrum iſtorum eſt verum. quoniam non eſt pes milui ꝗ vocatur pepanus: quia pes milui habet folia ſatis maiora ⁊ pinguiora. ⁊ flores ſatis a floribus ſinoni differentes. quoniam pes milui facit flores multos ⁊ albos ſimul cõiunctos in capite ſtipitis apparẽtes: ſicut cauda gatte: ⁊ eius herba ſicut valeriana. Sed ſinonũ recte floreſcit ſicut petroſilinum vſuale. ſecũda facit folia ſed maiora non eſt ſimiliter alexandrum quod facit ſemina nigra rugoſa vtcunqꝫ curua ⁊ magna ſicut git. Sed ſinonũ ſm Dyaſcoridem ⁊ Plinium facit ſemina ſicut apium ⁊ ameos. Unde ſm veritatem ſinonum eſt petroſilinum macedonicũ. Quoniam Dyaſcorides dicit: Sinoni ſemen eſt minutum ſimile apio: ſed oblongum ⁊ nigrũ: guſtu calidum diureticum valde ⁊c̃. Et dicitur ſinonum: quia naſcitur in ſyria prouincia regionis macedonie.

Operationes.

¶ Dyaſcorides cap̃. de petroſilino ꝙ naſcit in macedonia in criptis ⁊ ſpeluncis. Semẽ eſt minutũ ſimile apio vel ameos odoratuꝫ ⁊ viſcidum ⁊ aromaticũ ⁊ diureticũ valde.

¶ Menſtruis imperat. Inflatiões ſtomachi ⁊ colli cõpeſcit calefaciendo ⁊ ſiccando. Iliis tortionibꝯ ſubuenit. Dolorẽ laterũ mitigat. Nefreticis ⁊ veſice dolori ſubuenit.

¶ Prouocat abundãter vrinã: maxime cũ vino datũ. diureticis antidotis miſcetur.

¶ Paulus cap̃. de petroſilino macedonico. Petroſilinum macedonicum cuiꝰ ſemen de ſyria affertur. Uel ſemen eſt minutum ſimile apio diureticuꝫ valde. naſcitur circa petras. ſemen ⁊ folia ſimilia apio. ſemen eius odoratum ⁊ diureticũ valde. vnde petroſilinũ vocatur: quoniã multotiens in petris naſcitur. quod multi petrapium dicere conſueuerunt. Quia idem ſunt ſinonum ⁊ petroſilinum macedonicum. quod latine dicitur petroſilinuꝫ agreſte. Lege capitulum Petroſilinum.

¶ Multi ſinono vel macedonico carentes vtuntur alexandro: quoniam ſunt eiuſdẽ virtutis. Uirtutem ſinoni vel macedonici: vt inuenies in capitulo Petroſilinum.

Capitulum.cccxxxvi.

Sinapis. Pandecta capitulo. cxlviij Chardel arabice. grece vero & latine ſinapis. Sinapis duplex ē ſpecies. Una eſt cuiꝰ ſemina exterius ſunt ſubnigra. interius vero alba. Alia cuius ſemina exterius & interius ſunt alba. & habent vnam virtutem. ſed prima ſpecies eſt acutior ſecunda. Et componitur ſinapis a ſemi & napus: quia tenet medium inter ſinapim & napum. eſt calida & ſicca in medio quarti gradus. ¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Chardel. auctoritate Dyaſcoridis cap. Chardel: id eſt ſinapis. Et eſt illud eligenduum quod nō eſt nimis ſiccum nec extenuatum. et habet granum groſſum. & ſi frangitur eſt album interius: & eſt humidum. nam iſtud eſt tale nouum bonum. ¶ Idem auctoritate Galieni eſt calida & ſicca in quarto gradu. ¶ Auicenna libro ſecundo capitulo de ſinapi. Sinapis eſt calida & ſicca in quarto gradu.

Operationes

¶ Serapion. Uirtus foliorum eſt calida vlceratiua. & ꝓpter hoc pungit multum. quando teritur & miſcetur cum radice enule. et dimittitur ſuper locum per ſpacium hore. & cōfert ſciatice vlceroſe & ſpleni.

¶ Et linitur cū eo ſcabies vlceroſa et aufert eam. & aufert maculas vnguium. & cōfert qn̄ radix eius ſuſpenditur in collo habentiū dolorem dentium: nam ſedat eum.

¶ Idem auntoritate Dyaſcoridis. Sinapis virtus eius eſt calida & ſubtiliat & attrahit qn̄ maſticatur. & quando teritur & miſcetur cum aqua: & temperatur cum ydromelle: & fit inde gargariſmus. ¶ Confert apoſtematibus radicis lingue. et antique aſperitati pulmonis facto cum eo gargariſmate. Et quādo fit cū eo emplaſtrum cum rebus conuenientibꝫ ad hoc reſoluit ſcrofulas.

¶ Et quādo teritur & applicatur naribꝫ commouet ſternutationem: & confert epilentieis excitans eos. & mulieri que patitur ſuffocationem matricis. ¶ Et cōfert litargie quando fit emplaſtrum cum eo ſuper caput: poſtꝗ feciſti capillos eius abradi. & quando admiſcetur cū caricis & ponitur ſup cutim donec rubeat confert ſciatice & duriciei ſplenis. et eſt cōueniens ꝓprie doloribꝫ antiqͥs. qn̄ volumꝰ attrahere aliquem humorem ad exteriora. et qn̄ fit emplaſtrū cū eo: curat alopiciam.

¶ Et quando miſcetur cū melle et adipe: aut cum cera & oleo diſſoluta: mundificat facieꝫ. et aufert maculam ſeu liuoreꝫ qui fit ſub oculo. & coquitur cum aceto: & linitur cum eo ſcabies vlcerata et empetigo.

¶ Et qn̄ terit̄ groſſe & dat̄ in potu cōfert febribus periodicis. & cōfert grauitati auditus & tinnitui aurium. Et quādo teritur & admiſcetur cum aqua & melle: & fit inde colliriū: ꝯfert obſcuritati viſus: & pruritui palpebraꝝ. D

¶ Auicenna. Sinapis incidit flegma. & oleum eius eſt calidius oleo raphani. & fugiunt ex fumo eius vermes venenoſi. & illa que eſt ſilueſtris generat humorem malum. Et ī ipa ſunt abſterſio & etiam reſolutio. I

¶ Et homies ꝗdā comedūt folia eiꝰ. & radicē eius elixatam. & mūdificat faciē: & aufert occultationē & veſtigia ſanguinis mortui. K

¶ Et ſilueſtris eſt bonum emplaſtrum ſordiciei: & excitat linguam: & cōfert alopicie. & reſoluit apoſtemata calida: et omne apoſtema antiquum. & ponitur cum caulibus ſup ſcrofulas: & confert ſcabiei & empetigini & cōfert ad dolorem iuncturarū & ſciatice. L

¶ Et mūdificat humiditates q̄ ſunt in capite. & fit ex ea emplaſtrū capiti eiꝰ q̄ patit̄ litargiam. Et aqua eiꝰ diſtillat̄ ad oēm dolorē aurium: & molaris. Et ſilr̄ eius oleū. & ꝓprie qn̄ decoquit̄ in ipa aſſa. & eſt ex medicinis aperientibꝫ colatorij opilationem. M

¶ Et dixerunt quidam ꝙ ſi bibatur a ieiuno intellectum efficit bonum. N

¶ Et adminiſtratur in alcohol oculi ad pannum. & aſperitatem ſi teratur et bibātur cum aqua mellis. aufert aſperitatem antiquam in canna pulmonis. et extenuat ſpleneꝫ. & facit ſitim. et confert prefocationi matricꝭ. et facit deſiderium coitus. O

¶ Plinius libro. xx. Sinapis ad ſerpentum ictus & ſcorpionum tritum cum aceto illinitur. Fungorum venena diſcutit. P

¶ Contra pituitam tenet̄ in ore donec liqueſcat. aut gargariſatur cū aqua mulſa. Ad dentium dolorē manditur. adversam gargariſatur cum aceto & melle. Stomacho vtiliſſimum contra omnia vitia pulmonibuſqꝫ. Q

¶ Excreatiōes faciles facit in cibo ſumptū Dat̄ & ſuſpirioſis. Senſus atqꝫ ſternutamēta capitū purgat. Aluum mollit. ¶ Macer. R S

Inter eas q̄ſ Pitagoras laudauerat herbaſ:
Aſſeritur primā laudem tribuiſſe ſinapi.
Quartus & gradus in vi ſicca calidaqꝫ.
Extrahit humores viſcoſos extenuatqꝫ.
Cōburitqꝫ cutē: vis eſt ſibi tanta caloris.
Maior vis eius in ſemine dicitur eſſe.

Capitulum. ccccxxxviij.

S Iſeleos. Plateari⁹. Siſeleos idem
eſt ꝙ ſiler montanū. Et ē in.ij.g̃.ca.ꝛ
ſiccū. Semē ei⁹ medicine cōpetit. et
p annos tres ſeruaꝛ. Virtutē habet diureti-
cā diſſolutiuā ꝛ ꝯſumptiuaꝫ. ¶ Pandecta ca.
dcli. Siſeleos arabice vel aſcegelios. gre-
ce ſiſali. latine ſiler montanū. ¶ Sera.lib.ag.
ca.ſiſeleos.auct. Dyaſ. Siſeleos folia hꝫ ſi-
milia folijs feniculi: niſi ꝙ hꝫ longiora ꝛ groſ
ſiora. ꝛ habet haſtā longā: in cui⁹ ſūmitate eſt
corona in qua eſt ſemē longū ꝛ latuꝫ: hñs an
gulos: ꝛ groſſum acuti ſaporis: forṫ odoris.
Et eſt illud qȯ eſt in vſu ꝛ adminiſtratur in ci
bis. ꝛ habet radicem longam boni odoris.

Operationes

A ¶ Gal.viij.ſim.far.ca.ſiſeleos ſm trāſla. ara.
Radix hui⁹ plante ꝛ ſemē hꝫ caliditatē tantā
ꝙ ꝓuocat vrinā forti ꝓuocatiōe. ꝛ cū eo virt⁹
ſubtilis q̄ ꝯfert aſmati ꝛ epilentie. ¶ Et idem
B codē libro ꝛ codē cap̄. ſm trāſla. grecā. Siſe-
leos radix q̇dē ꝛ fruct⁹ calefactiuū eſt in tan
tū vt ſufficiēter vrinatiuū ſit farmacū. Eſt au
tē ex ſubtilibꝰ partibus vt ad epilentias ꝛ or
thomis cōpetat. ¶ Et Sera.auc. Dyaſ. Vir
C tus ei⁹ eſt calefactiua. ſ. radicꝭ ei⁹ ꝛ ſeminis. ꝛ
qñ ſumiṫ ex eis in potu ꝓuocant vrinā. ꝛ ꝯfe-
rūt coartationi anhelit⁹ in q̄ oportet hoīem
erigi. ꝛ aſmati ꝛ ſuffocatiōi matricꝭ. ꝛ ꝓuocāt
menſtrua ꝛ expellit fetū. ¶ Et ꝯferūt epilētic:
ꝛ oībꝰ doloribꝰ inteſtinoꝝ ꝛ interioꝝ mēbroꝝ.
ꝛ qñ ſumiṫ de aliquo illoꝝ: aut ex vtroqꝫ cū
vino in potu cōfert tuſſi antique: ꝛ debilitati
digeſtionis: ꝛ tortiōibꝰ ventrꝭ: ꝛ debilitati e-
patis. ¶ Et qñ ſumiṫ ex ea cū vino ꝛ pipere ꝓ-
ſeruat ꝛ defendit hoīem a frigore aeris. et ꝓ-
pter hoc ꝯuenit itinerantibꝰ in hyeme. Et qñ
hoīes ꝛ alia aīalia comedunt de hac planta
tpe coitus eoꝝ cōfert eis ſtatim ad impgnā-
dum. ¶ Et idē aucto. Aben meſuay. Eſt ca. ꝛ
ſic. in fine. ij. gra. incidit ꝛ diſſoluit humores
flegmaticos viſcoſos ꝛ cōgelatos. Et ꝓpter
hoc aperit vias oēs: ꝛ cānales opilatiōes: et
ꝓuocat vrinā ꝛ menſtrua: ꝛ ꝯfert aſmati: ꝛ oī-
bus egritudinibꝰ flegmatꝭ. ¶ Plateari⁹. Cō-
tra aſmata ex frigida cā daṫ vinū decoctōis
ei⁹ ꝛ ficuū ſiccaꝝ. Vel puluis ei⁹ cū ficubus
ſiccis ꝛ aſſatis. Cōtra opilationem ſplenis ꝛ
epatis acrenū ꝛ veſice ſtranguiriā ꝛ diſſurri
am daṫ vinū decoctiōis ei⁹. ¶ Herba ipa in
vino et oleo cocta et pectini cathaplaſmata
ſtranguiriā ꝛ diſſurriā ſoluit. Sed ꝛ fumiga
tio facta ex aq̄ vl' vino decoctiōis eiuſdē her
be menſtrua ꝓuocat. ¶ Aui. Siſeleos eſt in
ij.g̃.ca. ꝛ ſic. reſolutiuū: mūdificatiuū carmi-
natiuū. Siliṙ ſemē ꝛ radix ei⁹ ſunt ſedatiua.
doloꝝ interioꝝ: ꝛ liq̄facit flegma ꝯgelatū. de
ipo daṫ in potu aīalibꝰ: ꝛ multiplicat eoꝝ par
tus. ¶ Cōſtantin⁹ in li graduū. Siſeleos eſt
ca. ꝛ ſic. in. ij. digeſtionē adiuuat. vrinā ꝛ men
ſtrua ꝓuocat. Matricis ſuffocationem cu-
rat. ſtrāguiriā ex frigiditate diſſoluit. Hane-
lituoſis ꝛ diu ex humido tuſſientibꝰ ſubuenit
potata cū pipere ꝛ vino calefacit eos q̇ in iti-
nere deficiūt: ꝛ ꝓpter hyemē frigeſcunt.

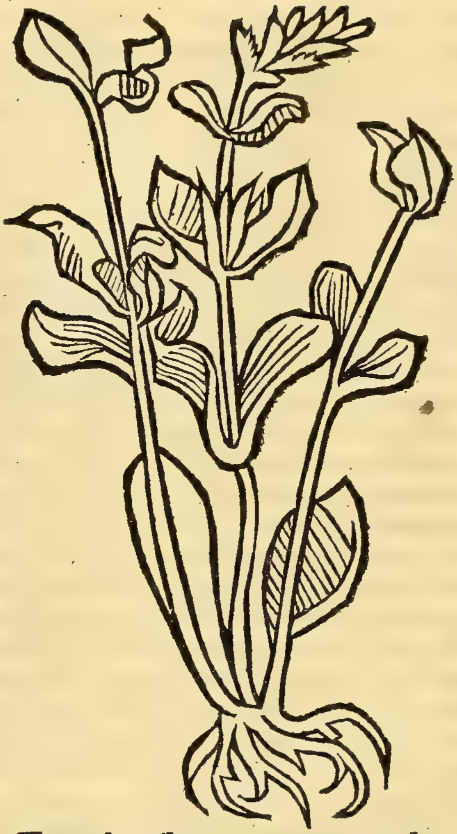
Capitulum. cccc.xxxviij

S Iderica. Dyaſcorides. Siderica ſi-
ue heraclea habet folia praſſio ſimi-
lia: ſed oblonga ꝛ aſpera. Haſtaꝫ ha
bet quadraꝫ duobꝰ palmis longā virgas lon
giores ſtipticas: et in guſtu ſuaues. in quib⁹
ſcilicet virgis capita obrotunda ſicut verti-
celli. ꝛ ſicut praſſij oriuntur: ꝛ in eis ſemen ni-
grum inuenit. Sub petra naſcitur.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Folia ei⁹ trita paracoleſim
faciunt mire vulneribꝰ impoſita. Alia eſt ſy-
dericis que haſtas duobꝰ cubitis habet lon
gas ꝛ teneras. Folia que in ipis haſtꝭ peſtpi
ſteri ſimilia. ꝛ diuiſa ī circūitu plurimū naſcē
tia: ſꝫ in viſu tenuia ꝛ longa. In acumie vero

haſte capitellū habet rotundū ⁊ aſpez in quo
ſemen blete eſt ſimile obrotundū ⁊ duruʒ. Eſt
aūt virtuſ termātice ſimilis ſupradicte. Ter
tium eſt genꝰ ſideritſ qđ catebras Heracle-
on dixit. ⁊ naſcit in parietibꝰ ſicut vitſ. Habʒ
folia minuta teneraq; mlta ex vna radice na-
ſcentia coriandro ſimilia. Huiꝰ haſte duobꝰ
B ſunt palmis longe molles ⁊ albidiores. feni-
ceos habet flores. ¶ Dyaſcorides. In guſtu
C eſt muſcilaginoſa: tritaq; vulueribꝰ recentibꝰ
paracoleſim facit impoſita. ¶ Pliniꝰ lib. xxv
Panacem heracleon alij ſideritē in cubitali
ſcapo ramoſum minutioribꝰ q̃ȝ feniculi folijs
ab ymo veſtitū. Alij fatent illā quidē vulneri
bus vtile. ſed verā achilleā eſſe ſcapo ceruleo
pedali ſine ramis ex oī parte ſingulis folijs
elegāter veſtitā. Alij quadrato caule. marru
bij capitibꝰ folio quercus. hanc q̃ȝ neruos p̄-
ciſos glutinare faciūt. Aliā dicunt ſideritem
D naſcentē in macerijs. ¶ Cū terit fedi odoris:
ſed ⁊ aliā huic ſimilē. candidioribꝰ tn̄ folijs ⁊
pinguioribꝰ ac tenerioribꝰ cauliculis ī vineis
naſcentē. Aliam vero quincum cubitoꝝ cxi
libꝰ ramulis atq; triangulis filicis folio pe-
diculo longo. Oēs aūt vulneribꝰ p̄cipuos
E eſſe. Eam vero ex latiſſimo folio nr̄i ſcopam
regiā vocāt. ¶ Idē in li. xxvi. Sidericſ vari-
ces ad alligata minuit: ⁊ ſine dolore preſtat.

Capitulum. cccccxxxix.

Siliqua. Pandecta capi. cxxi. Cha-
harliub arabice. grece xilocaracta vl'
ſiliqua vel keracium. vel keraca. vel
faba ſiliqua. latine vaginella. vel carumba.
¶ Serapion libro aggregatoris cap̄. Cha-
harliub. Chabarliub ſapor eius eſt ſtipticus
cum pauca dulcedine. Et virtus earū que nō
ſunt recentes eſt ſiccatiua. Naʒ que deſican-
tur ſtringunt ſicut faciunt ceraſa. quia humi
ditas earum reſoluitur: et remanet ſubſtātia
terreſtris que deſiccat. Sed arboris earū eſt
virtus deſiccatiua ⁊ ſtiptica.

Operationes

¶ Galienus ſcđo de cibis capi. de ſiliqs. De A
ſiliqs peſſime ſenſi q̃ȝuis digerant ⁊ ventrem
ſtringant: ⁊ humores noxios nutriant.
¶ Et idem in libro de chimis. Eſt kerachiuʒ B
eduliū pauci nutrimenti ⁊ ligneuʒ ex neceſſi-
tate ⁊ indigeſtibile. Nullū enī ligneū bn̄ dige
ſtibile. ſed ⁊ nō egri celeriter non parum ipſis
exiſtit malum. quare melius eſſet ipa neq; de
ferri ad nos ex orientalibꝰ locis in quibꝰ na-
ſcuntur. Eſt enim cibꝰ mulieꝝ ⁊ pueroꝝ effre
natorum nihil vtile ad ſanitatſ conſeruatio-

nem.neqꝫ euſtomachus eſt. Alimētū aūt pa
C lamqꝫ ⁊ ipm dat pauco corpori. ¶ Et idē in li
bro de ſim.far.de xilocaracta. Arbor xiloca-
racte q̄ vocaṫ centenicen eſt ſiccatiue ⁊ ſtipti
ce virtutꝫ: ſicut ⁊ fructus eiꝰ que vocaṫ xiloca
racta. participās videlicet de dulcedine qua
dam. patiunṫ aūt ⁊ hec ſimile ceraſi. humide
enī magꝫ ſubducūt ventrē. ſicce aūt ſiſtūt ma
gis expirata quidē humiditate: terreſtri autē
ſubſtantia remanente. ¶ Paulus cap̄. de ſili-
quis. Eſt quoddā genus ſilique que vocaṫ ſi-
liqua caprina. cuius fructꝰ eſt ſicut mirtus: ⁊
folia ſunt tracion. fructus eiꝰ eſt in vaginis
D ſicut lupinꝰ: habens formā faſeoli. ¶ Dyaſco
rides cap̄. de ſiliquis. Silique recentes ſto-
machum euertunt: eedem ſiccitate in contra
riū poſſunt. cibꝫ eaꝝ ad vrinā proficit cōmo-
uendum. Traditur ad ſtomachi dolorē nō le
ue preſidiū eſſe ſi in ſextario aque ad dimidi-
um coquanṫ. hiſqꝫ ſuccus p dies quinqꝫ con-
E tinuos hauriaṫ. ¶ Paulus. Siliqua caprina
ſufficienter cancros medeṫ. ¶ Bartholome-
F us i libro de ꝓprietatibꝫ reꝝ inquit: Siliqua
eſt genꝰ leguminis ſonoris follibꝫ ⁊ vacuis:
quod magꝫ onerat q̄ꝫ reficit: vt dicit gloſa ſu
G per Lucam. xv. ¶ Item ſiliqua dicit folliculus
lus cuiuſcunqꝫ leguminis ⁊ purgamentū ex
H quo porci nutriunṫ. ¶ Iſidorus autē lib. xvij.
dicit ſiliquon. quā latini incorrupte ſiliquam
vocant. Ideo tale nomen a grecis accepit:
q̄ eſt arbor cuiꝰ fructus eſt dulcꝫ. xilon q̄p-
pe lignū dicūt liquon dulce. Et huic ſenten
I tie ꝯcordat. ¶ Plinius libro. xxiiij. vbi dicit:
q̄ fructus ſilique ſunt ꝑdulces: ⁊ habent lon
gitudinē vnius digiti ⁊ pollitarem latitudi-
K nem: quoꝝ cortex manducaṫ vt dicit. ¶ Idē
libro. xx. q̄ aliqui dixerūt eam eſſe ficum egy
ptium: ſed hic eſt error manifeſtus: q̄ in egy-
pto non creſcit: ſed in Syria.

Capitulum. cccc.xl.

Siſamus. Pandecta. Semyſſem ara
bice. grece ſiſaminū. Latine vero ſi-
ſamus vel iozolena. Serap̄. li. aggre
gatoris capitulo ſemyſſem: id eſt ſiſamus. au
ctoritate Galieni. In eo eſt ſubſtātia vnctuo
ſa quantitate nō pauca. Et virtus eius eſt q̄
mollificat. Et eadem virtus reperiṫ in oleo
ſicut in ſubſtantia. ⁊ aqua in qua coquiṫ ſiſa-
mus habet eandem virtutem.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides capitulo ſiſaminū ſm̄ trāſlati
onē grecam malū eſt ſtomacho. et comeſſum
oris fetorē facit. Et idem ſm̄ trāſlationē ara-

bicam. Quando fit emplaſtrum cū eo mollit
duricies neruoꝝ. Et curat ꝯquaſſatiōes au-
riū. ⁊ apoſtemata calida que fiūt in eis. ⁊ con
fert cōbuſtioni ignis: ⁊ dolori colico: ⁊ mor-
ſui aīalis qđ dicit carates. ¶ Et qn̄ miſcetur B
cū oleo roſaꝝ ſedat dolorē capitis q̄ fit a ca-
lore ſolis. Et planta ſiſami qn̄ coquiṫ cum vi
no facit hāc eandē opationē: et ꝯfert proprie
apoſtemati oculi ⁊ pulſatiōi eius. ¶ Et idem C
Serapion aucto. Aben meſuay. Oleū ſiſa-
minū eſt malū ſtomacho ⁊ deſtruit eū. ⁊ iuua
mentū eius eſt illis q̄ hn̄t melancolicā: ⁊ ſciſ-
ſuras in extremitatibꝫ. Nam hi iuuanṫ mul-
tū ex cibo eiꝰ. ⁊ rugas cutis extēdit ⁊ mollit
eas. ⁊ cōſolidat ſciſſuras q̄ fiunt ꝓpter deſic
cationē q̄ ſunt a melancolia. ¶ Et dicūt q̄ ſi- D
ſamꝰ eſt ca. in. ij. gra. ⁊ hu. in. i. ⁊ ꝓuocat vomi
tū qn̄ torrefit ⁊ rectificaṫ ⁊ melioraṫ. ¶ Gal. i E
li. de cibis cap̄. de ſiſamo. Siſamū cito ſto-
machū euertit ⁊ tarde digeriṫ: ⁊ alimētū dat
corpori vnctuoſum. ¶ Rabi Moyſes capi. F
de ſiſamo. Siſamus corrumpit cerebrū ⁊ nu
cham. ⁊ replet caput fumoſitatibꝰ. ⁊ facit ſu-
dorem fetentem. et in mulieribꝫ ventrem au-
get. ⁊ ipſuꝫ generat herniam. ¶ Auerrois q̄n G
to colliget capitulo de ſiſamo. Eſt calidus ī
p̄mo vel in p̄ncipio ſecūdi. humidū in tertio.

¶ Auicenna in ſecundo canone. Siſamũ eſt
ſemen pluris vnctuoſitatꝭ q̄ꝫ reliqua ſemina.
Quidā dixerūt q̄ eius oleū nō niſi melanco
licis cōfert vt eos impinguet ꝛ humectet. Et
eriſimon qđ eſt genꝰ quoddam ſiſami abomi
nabilis saporis. Corpus eiꝰ eſt folio ſuo for
tius ꝛ eſt ca. in medio ꝓmi. humi. in fine ipſiꝰ.
¶ Eſt aūt glutinatiuū ꝛ lenificatiuū. equalis
calefactionis: ꝛ ſimiliter oleū eiꝰ ꝛ decoctio
ipſius. Eſt etiā mollificatiuū. ꝛ in eiꝰ oleo eſt
groſſitudo. ꝛ qđ eſt torrefactū minoris eſt no
cumenti. viriditatem ꝑcuſſionis reſoluit. et
ſanguinem congelatum. ¶ Et confert fiſſure
ꝛ aſperitati melancolicorum bibitum et lini
tum. ꝛ eſt impinguatiuū. ꝓprie excorticatuꝫ.
ꝛ prolongat capillos ꝛ ꝓprie ſuccus arboris
eius ac foliorūꝫ ipſius: ac lenit eos. remouet
quoqꝫ furfures. ¶ Iſaac. Siſamū ca. eſt in. i.
gra. hu. in. ij. Qđ ſine cortice eſt vnctuoſius
eſt. Ideoqꝫ groſſiꝰ ꝛ ad dirigendū duriꝰ.
¶ Palla. li. x. In mēſe ſeptēbri ſerendū eſt ſiſa
mū putri ſolo vel pinguibus arenis vel terra
cōgeſticia. iugere q̄ttuor vel ſex ſextarios ſe
uiſſe cōuenit. ¶ Ideꝫ in libro vndecimo. Si
ſamū vſqꝫ ad ydus octobris ꝛ faſelū cōuenit
ſeri terra pingui vel agro ſterili.

Capitulum. cccclij.

Siligo. Iſidorus li. etymo. Siligo ē
genꝰ triticea ſelecto dictū. Nā in pa
ne ſpecies eius ꝑcipua eſt.

Operationes

¶ Palla. li. xviij. Siliginē dixerim ꝓprie tri A
tici delitias. Candor eſt ꝛ ſine virtute ac ſine
pondere ɔueniēs humidis tractibꝫ. q̄les ita
lie ſunt ꝛ gallie comate. Sed ꝛ trans alpes ī
allobrogū tm̄ auernorꝫ qꝫ agro ꝑtinax. In ce
teris ibi partibꝫ biennio in triticū trāſit. Re
mediū ē vt grauiſſima queqꝫ ipiꝰ gr̄a ſerant̄.
¶ E ſiligine laudatiſſimꝰ panis ac piſtrinarū B
opa laudatiſſima ꝑcellit in italia. ſi ipis nate
miſceat̄ cāpana. Rufior q̄dē eſt illa: ſed can
didior pyſana. ponderoſior aūt cretacea. Iu
ſtum eſt e grano cāpane vel cāpanie q̄ꝫ caſtra
tam vocant: redire ſextariꝰ q̄ttuor ſiliginis
ex modio. Iuxta ſniaꝫ Catbonis ſiligo ꝛ tri
ticū in apto loco edito ſerunt̄: q̄ ſole q̄ꝫ diu
tiſſime torreat̄. ¶ Serenda dr̄ in tenuiora ter C
ra: q̄ nō multo indigent ſucco: vt cicerē ac ci
tuſum. In pingui vero q̄ cibi ſunt maioris vt
ſiliginē ac triticū ꝛ linū. ¶ Deniqꝫ far ꝛ ſiligo D
ſolū ſortiunt̄ cretoſum ꝛ vliginoſuꝫ. Siligo
nūq̄ꝫ ꝑiter matureſcit: nec vlla ſegetū minus
dilationē patit̄ ꝓpter teneritateꝫ: eiſqꝫ q̄ ma
turauere protinꝰ granū dimittentibꝫ. Sꝫ mi
nus q̄ꝫ cetera frumenta periclitat̄ in ſtipula:
ſemꝑ habet rectā ſpicā: nec ɔtinet rorā: quin
faciat rubiginē. ¶ Dulciſſimꝰ eſt panis ex af E
frica. Ipſaqꝫ ſpiſſior q̄ꝫ far. et ſpica maior ea
dem ꝛ ponderoſior. Difficulter exterit̄ in gre
cia. ob id dari iumētis ab homero dicta: hec
eſt enī quā oliram vocant. Eadem in egypto
facilis atqꝫ fertilis. Far ſine ariſta eſt. Itēqꝫ.
Siligo excepta ea que laconica nuncupat̄.
Adijciuntur his genera bronos. ſiligo exce
pticia ꝛ tragos. ¶ Sūma ſiliginis laus boni F
tate ꝛ cribri tenuitate conſtat. Et galli quidē
e ſetis equorꝫ inuenere cribrorꝫ genera hyſpa
nie lino excuſſiora ꝛ polinaria. egyptꝰ a papi
ro iunco. Siligineꝫ quidē ex ouis ſubigunt
vel lacte. butiro vero gentes pacate ad ope
ris piſtorij genera cura tranſeunte.
¶ Idem in li. xxij. Siliginis grana cōbuſta G
ꝛ trita in vino ā mineo atqꝫ oculis illita epy
foras ſedant. ¶ Auicenna. Siligo eſt ſpeci H
es ordei ſine cortice: et eiꝰ opatio ꝓpinqua eſt
opationi ipius. ¶ Gloſa ſuꝑ Lucā. Siliqua I
eſt genꝰ leguminis ſonoris follibꝫ et vacuis
quod ventrem magis onerat q̄ꝫ reficiat.
¶ Raſi in almāſore. Siliq̄ q̄ in terra hieroſo L

lymitana naſcunt̃ ⁊ patũ colorẽ hñt ⁊ vẽtrem
ſtringũt. Que ãt ĩ alijs terꝛ vẽtrẽ fortiꝰ ſtrin
N gũt ⁊ calide nõ ſũt. ¶ Pandecta ca.cclxxxix.
Siligo vł' germanũ latie: grece tyſa vel ſythꝰ
O ara.ſiligo hib ¶ Gal'.i.ꝺ edulijs ca. tyffa. auc.
Dyocliſ ⁊ meneſithei ait: ꝙ poſt frumẽtũ ⁊ or
deũ meliꝰ q̇dẽ tyſa.i.ſiligo. Etenĩ ſufficiẽter
nutrit. ⁊ cũ multo laboꝛe digerit̃. Panẽ autẽ
aſſidue ex eis comedẽſ: nullꝰ vtiqꝫ ex incõſue
toꝝ huic edulio ſanꝰ erit: neqꝫ oĩno ſi modi-
cũ ẽ ei gue ⁊ idigeſtibile. ſemẽ ãt huiꝰ tyſe hꝫ
P q̇dẽ exteriꝰ leuã.i.corticẽ. ¶ Et a q̇buſdã vo-
cat̃ puũ frumẽtũ eq̄s. hãc q̇dã inocue come-
dere. nõ ĩprobabilr̃ aũt vtiqꝫ q̇dã noĩant puũ
frumẽtũ tyſaꝫ ⁊ caloreꝫ ſpiſſitudĩe ⁊ caliditas
Q te ꝟtutꝫ aſſiĩatã ipi. ¶ Et idẽ. vi. ſim far. ca. ſy-
thꝰ. Sytꝰ ſiue ſiligo acrioꝛ ẽ credo ñ paꝝ et
cacochima tñ ex putrefactiõe fiens. Eſt ãt in
flatiua. ⁊ h̄ q̇dẽ hꝫ acre ⁊ calidũ. plĩmũ ꝟo fri
R gidũ aq̄ſuꝫ acre. ¶ Sera. lib. ag. ca. ſiligo. vel
hals. auc. Dyaſ. Sũt eiꝰ due ſpẽs. ĩ vna inue
niunt̃ duo gña ⁊ ĩ alia vnũ. ⁊ q̄ðlibet granũ ĩ
corꝛice ſuo. ⁊ illud plꝰ nutrit ꝙ̃ ordeũ. ⁊ ẽ boni
ſaporꝫ. Panis ꝟo q̄ fit ex eo minꝰ nutrit ꝙ̃ pa
S nis tritici. ¶ Et idẽ auc. Gal'. Suba huiꝰ gñi
eſt media iter ſubaꝫ tritici ⁊ ordei ꝙ̃tũ ad ci-
bũ ⁊ ſm medicinã etiã. Et ex hac pt̃ ſciri opa
tio eiꝰ ꝑ illud qð dicemꝰ de tritico ⁊ ordeo.

Capitulum.cccclij.

Siſimbrũ. Ex ſinonimis. Siſimbri-
um idẽ eſt ꝙ mentaſtrũ. de q̄ ſcꝫ mẽta
ſtro dictũ ẽ de m. Pli. li. x. Siſimbri
um ſilueſtre a q̇buſdã thymbreũ ẽ appellatũ.
pedali nõ ampliꝰ altitudine. Qð aũt in rigu
is naſcit̃ eſt naſturcio ſimile. Utrũqꝫ aduer-
ſus occultata efficax eſt aĩalia: vt ſunt ſcra-
bones ⁊ ſimilia. Qð in ſicco oritur odoratũ
eſt. ⁊ coronis inſerit̃. anguſtũ foliũ habens.

Operationes

¶ Plinius. Ad dolorẽ capitꝫ ⁊ epiforas valẽs
Alij panẽ addũt. alij ꝑ ſe decoquunt in vino.
Sanat ⁊ epinictidas et vitia cutis in facie
mulieꝝ. intra quartã diẽ noctibꝫ impoſitum.
diebuſqꝫ detractũ. vomitiões ſingultꝰ tormi
na. ſtomachi diſſolutiões cohibet: ſiue cibo
ſumptũ ſiue ſucco potatũ. Non eſt aũt graui
dis edendũ niſi mortuo ꝯceptu q̇ppe illũ eij-
cit: etiã impoſitũ. Mouet vrinã cũ vino po-
tum ſilueſtre ⁊ calculos. Quos vigilare opꝰ
ſit excitat: capiti cum aceto infuſum.
¶ Pla. Siſimbrũ qð alij herpillum vocãt a-
greſti maius eſt. Naſcit̃ in locꝫ cultꝫ ⁊ aq̄ſis. ⁊
eſt ydiciſmo ſiłe. Sed eo eſt odoratiꝰ ⁊ folijs
latioribꝫ: q̄ multi in coronas cõponũt. virtus
eius termantica exiſtit: ſtrãguirijs medet̃.
¶ Et calculos frãgit. hoc maxĩe facit ſemen
eiꝰ cũ vino bibitũ. Tortionibꝫ ⁊ ſugglutioni
bus maximũ p̄ſtat effectũ. Idẽ nauſeantibꝰ
opitulat̃. Folia eius cathaplaſmis adhibita
capitis dolorẽ mitigant fronti impoſita.
¶ Dyaſcorides. Notum eſt ſiſimbrium quod
eſt natura calida ĩ ſecũdo. ⁊ ſicca in ip̃o. Pu-
trefactionibꝫ reſiſtit. pediculos interficit.
¶ Confert apoſtematibꝰ frigidis: ac flegmo
ni duriciei vehementis decoctuꝫ cum aceto
mixtumqꝫ cum oleo roſarum.
¶ Cõfert obliuioni ac ſenſus cõmixtioni ⁊ li
targie: quãdo linitur caput ex eo. Cõfert eti-
am ſingultui bibituꝫ cũ vino. ad ſoda quoqꝫ
fit emplaſtrum ex folijs ſilueſtris.
¶ Confert tamen vermibꝫ aſcaridibus. ⁊ ex-
trahit fetum mortuũ. ⁊ prouocat vrinam pro
prieqꝫ petroſum. Quod auteꝫ eſt ſilueſtre cũ
vino bibitum, ꝓhibet diſtillationẽ vrine: ⁊ la
pidem extrahit: ac ventris dolori pungitiuo
ſubuenit. Confert etiam puncturis.
¶ Actor. Quia ſiſimbriũ ab autoribꝫ nõ ſolũ
dicitur mentaſtrum: ſed etiã menta videlicꝫ
domeſtica. de ip̃o etiam inter ortulanas her-
bas ſub hoc eodem nomine dictũ ſupra.

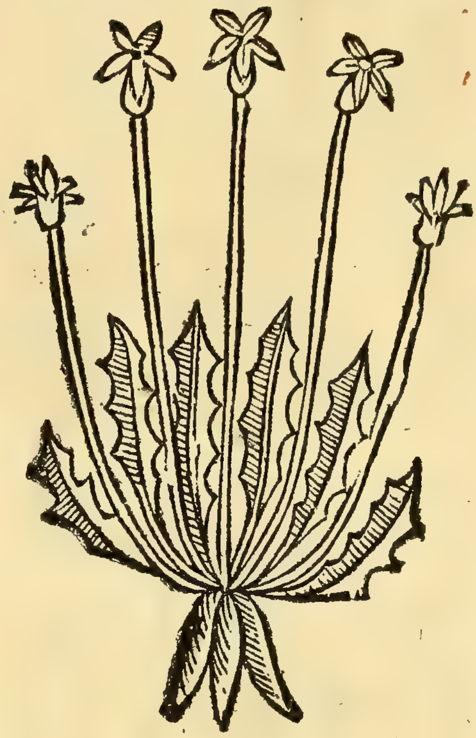

Capitulum.cccc.xliij.

Silphio. Pli.li.xxij. Silphio ex ſy
ria venit deteriꝰ parthico:ſed medi
co meliꝰ:cuius eſt vſus in medicina.
Dyaſco. Silphij radix nota eſt omnibꝫ cuiꝰ
lachrymꝰ lazer nominatur.

Operationes

A ¶ Pli. Nã ad lienes ꝓdeſt radix eiꝰ Arterijs
etiã exaſpitatiſ ꝛ collectõibꝫ ſanguis illinitur
Sʒ ꝛ ĩ cibis cõcoqͥẗ egre inflãmãtibꝫ ĩflatio
B nes facit ꝛ ructꝰ vrine q̃ʒ noxia.¶ Sugillatiſ
cũ vino ꝛ oleo ẽ amiciſſima:ꝛ ſtrumis cũ ce
ra ſedis q̃ʒ verruce cadũt eiꝰ ſuffectu crebrio
C re.¶ Folia eiꝰ ad purgãdas matrices ac pel
lẽdos partꝰ emortuos ĩ albo odorato vĩo de
D coquũẗ vt acceptabili mẽſura bibaẗ.¶ Dyaſ.
Aures acriter calefaciẽs ac veſicã ledẽs. Sʒ
vẽtrẽ purgãs hec herba fortiẗ calefaciẗ. Vir
tus eiꝰ oĩno ĩflãmatiua ẽ.ꝛ ꝓpter h̃ indigeſti
E ua ẽ.¶ Radix eiꝰ cocta cũ aq̃ ꝛ modico mel
le potata iuuat ad difficultatẽ vrine.succꝰ eiꝰ
cũ lacte reſolutꝰ emigraneã curat ĩ aurẽ miſ
ſus. Extrinſecꝰ aũt poſitꝰ opaẗ ãpliꝰ. Naſciẗ
ĩn ſyria ꝛ armenia ꝛ lybia. Huiꝰ ṽga ſpletẽ vo
cata ẽ ferule ſilis.foliaq̃ʒ hʒ apio ſilia: ꝛ ſemẽ
F latũ.¶ Virtꝰ radiciſ eiꝰ termãtica et ſtõachũ
ĩnflat:ꝛ ructuationẽ ꝓuocat. Indigeſtibilis
G ac veſice ↄ̃ria ẽ accepta.¶ Oleo addito liuo
res corpis limpidat. Oleo ciprino vel yrino
mixta ſciaticiſ hũorẽ frigidũ errantẽ ſiccat.in
aceto cocta ꝛ cathaplaſmata cãs ani compe
ſcit.bibita venenis occurrit. Eſt etiã cuſto
macba mixta ſemibꝫ ꝛ oxigaris nobilibꝫ ad
dito ſale comeſta.virga eius diuiſa eſt.lacri
mũq̃ʒ qð ex ſe dimiſit colligi neceſſarium eſt.

Capitulum.cccc.xliiij.

Siſer. Pliniꝰ li.xix. Siſere. Tyberiꝰ
princeps omnibꝫ annis a germania
flagitans nobilitauit.cniꝰ in geldu
ba caſtello reno impoſito generoſitas eſt p̃ci
pua:ex q̃ apparet frigidis lociſ cõuenire. In
eſt ei longitudine neruus Iulie auguſte quo
tidiano cibo maxime illuſtrata. Seriẗ aũt ꝛ
ſiſer ꝛ paſtinata vtroq̃ʒ tpe.ſ.vere et autũno.
magnis ſeminũ interuallis nulla ne minꝰ q̃
ternoꝝ pedũ.quoniã ſpacioſe fructificat ſi ſe
ratur.transferre aũt melius. Idẽ lib.xx. Si
ſer erraticũ ſimile eſt ſatiuo ꝛ effectu.

Operationes

¶ Pli.li.vts. Ineſt enĩ ſiſer longitudĩe neruꝰ A
q̃ in decoctiſ extrahiẗ amaritudĩs magna pte
relicta.q̃ mulſo ĩ cibis tpata:etiã ĩ grãʒ ṽtiẗ.
¶ Neruꝰ idẽ ꝛ paſtinace maiore dũtaxat ãni B
cule. Siſere ſeriẗ mẽſibꝫ bis vicʒ: Februario
marcio:apli:auguſto:ſeptẽbri:octobri. Bre
uior ẽ his:ſʒ toroſior:amariorq̃ʒ medullo p ſe
minutiſſima. Eadẽ ṽo dulcibꝫ mixtiſ ſaluberri
ma:ĩuenit grãʒ plibꝫ modis auſteritate victa

C ¶ Nã ꝛ in pollinẽ tundiť arida.liq̃daq; dulci tẽperať: ꝛ decocta poſtea aut aſſeruata vľ macerata plꝛib9 modis. ꝛ tũc mixta de fruto: aut ſubacta melle vuis ꝛ paſſis: aut pinguib9 ca-
D riotis ꝛc. lege Pliniũ ibidẽ. ¶ Itẽ ſiſer ſiľe ſatiuo: ꝛ excitat ſtomachũ. ex aceto laſar piciato ſũptũ. aut ex pipe ꝛ mulſo pꝛ̃icit vꝛinaȝ. Et vt opinio credit etiã ventrẽ. Eſt ꝛ dyacles in ſnia eodẽ. pterea cordi ꝯualeſcẽtiũ ꝯuenire. ꝛ
E p9 multas vomitiões pquãvtile. ¶ Heraclides ꝯ̃ argẽtũ viuũ dedit ꝛ veneri ſubinde offenſantẽ egriſq; recolligẽtib9. hũc Heſi9. Iõ ſtomacho vtile videri dixit. qm̃ nemo tres ſiſeres edẽdo ꝯtinuaret. Eſſe tñ vile ꝯualeſcẽtib9 ꝛ ad vitã trãſeuntib9. Satiuiq; priuatim
F ſuccus aluũ ſiſtit. ¶ Dyaſ. Syſaꝝ eſt oib9 notũ qd̃ comeſtũ eſt euſtomachũ. Radix ei9 elixa ꝛ comeſta tollit faſtidiũ. ꝛ eſt diuretica.

Capitulum. cccclv.

Sycla. Aui. Sycla duaꝝ ſpẽꝝ eſt. q̃ꝝ vna nigra ꝑpter vehemẽtiã viriditatꝫ Altera ꝓo nota ẽ. apud q̃ſdã ẽ ĩ ꝑmo ca. ꝛ ſic. Et ꝭm veritatẽ ẽ cõpoſitaꝝ ꝓtutũ. et apud q̃ſdã ẽ fri. Nec dubiũ ẽ q̃n in ei9 radice hũiditas ſit. In ipa ẽ virt9 baurach ſubtiliatiua ꝛ reſolutioꝛ aptio. fortioꝛ reſolutõe attriplicis ꝛ lenificatio. In nigra ẽ ſtipticitas: ꝛ ꝓprie cũ ibentib9. Et baurachitas q̃ ẽ in ipa ẽ reſolutiua. ꝛ terreitas ẽ ꝯſtrictiua vľ ꝯtractiua.

☞ Operationes.

¶ Aui. Totũ elixatũ ẽ malichimi. totũq; parui nutrimẽti ſicͭ olera reliq̃. Succ9 ei9 ac decoctio folioꝝ fiſſuras frigorꝫ ꝓhibẽt: ꝛ alopicie ꝯferũt. ¶ Cõfert etiã pãno. ꝛ q̃ñq; abſcindit verrucas ſucc9 ei9. ꝛ interficit pediculos ¶ Ex eadẽ elixata fit emplaſtrũ apãtib9 ac reſoluit ꝛ maturat ea. Ei9 fo. decocta bona ſũt ignis aduſtiõi. ꝛ linita cũ melle ꝯferũt empetigini. ¶ Et ei9 aq̃ cũ felle gruis fit caputi purgiũ: ac delet torturã. Et valȝ ad vlcera nariũ Itẽ ei9 aq̃ diſtillať in aurẽ: ꝛ ſedat ei9 dolorẽ. ¶ Radix ei9 ẽ mala ſtomacho. faciẽs nauſeã ꝛ hoc plꝛĩmũ ꝑpter baurachitatẽ ei9 mordificatiuã. ¶ Ad opilatões epatꝫ fortioꝛ ẽ aptiõe malue cũ ſinapi ꝛ aceto ꝓprie. ¶ Iſaaci dietis ꝑticularib9. Sicla quã vulg9 appellat blitia ca. ꝛ ſic. ẽ in pꝛĩo g̃. ¶ Yll audabile ſtõacho nutrimẽtũ gñat ꝑpter q̃ndã ſui acumis ꝛ hũiditatꝫ multitudinẽ. Que tñ ſi coquať cũ aceto obſomagra. carui oleo onfancino vel amigdalino faciľ q̃dẽ digeſtiõis fit. ſȝ parũ nutrit. vẽtrẽ humectat. epatꝫ opilatõnẽ apit: maxie ꝓo ſi de groſſis ac viſcoſis hũoꝛib9 ſit. In aq̃ cocta ꝛ ſic comeſta fit ſtiptica. ¶ Actoꝛ ꝺ hac q̃ȝ ſub noĩe bliti dictum eſt ſuo loco in ſuperioꝛi parte hui9 tractatus. ſ. de B. ca. c.

Capitulum.ccccxlvi

Sticados arabicum. Pandecta ca.
lxvii. Aſcukodos arabice. Grece ſa-
badis. Latine ꝓo ſticados. eſt quod
dam arabicū. ⁊ eſt illud qđ arabice noīaꝛ aſ-
cukodos. Et eſt quoddā citrinū. de qua in ſe
quenti cap̄. dicit. Unde Sera. li. aggre. facit
de ſticados duo capitula. Unū de ſticados
arabico: quod incipit aſcukodos ſiue aſtoco
dos. ⁊ aliud de ſticados citrino quod incipit
Sceba. Eſt autē ſticados arabicū calida et
ſicca in tertio gradu. ¶ Sera. lib. aggre. cap̄.
Aſcukodos: id eſt ſticados arabicū. Naſcit
⁊ in inſula que dr̄ ſabadis in regiōe Galacie:
eſt herba ſubtiliū ramoꝝ habens comā ſatu
regie ſimilē: niſi folia eius ſunt longiora ſa-
turegie. ⁊ eſt acuti ſaporis cum pauca amari
tudine. ¶ Dyaſ. cap̄. de ſticados. Sticados
naſcitur in inſulis Galacie circa maſſiliam.
que inſula ſticados nomiaꝛ. vnde ⁊ nomē ac-
cepit. Eſt aūt herba tenuis: ſemen minutum
habens cū folijs ſimilib⁹ thimo: ſed oblonga
⁊ guſtu acriora ⁊ ſubamara.

Operationes

A ¶ Galienus. viij. ſim. far. ca. ſticados. Stica
dos ei⁹ quidē ad guſtū amar⁹ ſapor eſt: ⁊ ſti-
pticans moderate. cōplexio ei⁹ cōpoſita eſt
ex frigida terreſtri ſubſtātia pauca aqua ſti-
pticat ⁊ alia ſubtili ignea ampliori aqua ama
ricat. ⁊ ꝓpter vtrūq̧ vero de obſtruere ⁊ ſub-
tiliare dicitꝛ: ⁊ abſtergere ⁊ fortificare nata eſt
viſcera oīa: ⁊ toti⁹ corporis ambitū. mōſtra-
tum enim eſt ⁊ in anterioribus: quoniā q̄cunq̧
farmaca cōpoſita ſunt ex talib⁹ ſubſtantijs p̄
dictis energias comparantur.

B ¶ Johannes Meſue capitulo de ſticados.
Sticados quod medici laudant eſt arabi-
cum. ⁊ eſt planta foliorum ſubtilium ⁊ longo
rum habens ſtipitem ſubtilem cinericeū: cu
ius eleuatio ſuper terram eſt in menſura cu-
biti. et habet flores aſſimilatos ſpicis ſiligi-
num: ſed ſunt breuiores ſine ſemine. Et eſt ca
lida in primo gradu: ⁊ ſicca in ſecundo.

C ¶ Et eſt cōpoſitū ex partib⁹ terreis frigidis
dantib⁹ ei ſtipticitatē paucā. ⁊ ex ꝑtib⁹ igne-
is ſubtilib⁹ a q̄b⁹ inſunt ei acuitas ⁊ amaritu
do. ſed acuitas plus eſt amaritudine ſua. et
amaritudo plus eſt ſtipticitate ipſius. ꝓpter
quod eſt ſubtiliatiuū: reſolutiuū: aperitiuum
opilationū. abſterſiuū ⁊ ſolutiuū nature. et ē
preſeruatiuū ꝓhibēs a putrefactōe. ⁊ ē ex ꝑte
ſtipticitatis pauce in eo ꝯfortatiuū cordis et
cerebri ⁊ neruoꝝ ⁊ viſceꝝ. ⁊ hoc eſt ec: ⁊ ꝓprie-
tas ei⁹. ꝓhibendū ē hn̄tib⁹ coleram in ſtoma-
cho. cōturbat enī eos inducens ſitim ⁊ vomi
tū ⁊ eſtuationē laborioſam. Nā etiā calidam
habētib⁹ ⁊ ſiccā cōplexionē. ⁊ q̄ ſunt illi po-
teſtate colere ¶ Ipm q̄ eſt ex debiliter ſoluē D
tib⁹ ꝓpter qđ miſcendū eſt ei ſalgēma ⁊ mira
bolani nigri cū eo aut kebuli. magnificāt enī
opationē ei⁹. ⁊ ſilr̄ ſquilla: ⁊ ꝓprie in egritudi-
nib⁹ capitꝭ. Et infuſum q̄dē in aq̄ caſei melio
raꝛ in ꝯditiōib⁹ ſuis. ⁊ paſſule ſine interiorib⁹
ſilr̄ ſunt ex his q̄ emēdant. ſilr̄ ⁊ ſalgēma recti
ficat illud. ⁊ ꝓprie ad oēs partes ei⁹ ſextuplū
ipſi⁹. ⁊ ſuccus pomoꝝ dulciū decoctiōib⁹ ei⁹
verificat illud. ¶ Auicē. li. ij. ca. de ſticados. E
Sticados eſt plāta hn̄s ſpicā. ſicut eſt ſpica
grana ordei. ſed ei⁹ folia ſūt breuiora. et ī ipo
ſtipites ſunt cinericei ſicut in epithimio. ⁊ eſt
ſine ſemine. acut⁹ cū amaritudine pauca. cō-
poſit⁹ ex ſubſtātia terrea: frigida ⁊ ignea ſub
tili. ca. in p̄mo gra. ſic. in. ij. ¶ Sera. auctori- F
tate Gal. Decoctio ſticados arabici cōfert
dolori pectoris ſicut yſopus. et in ꝯfectiōib⁹
medicinaꝝ h̄ꝫ vires acriter relaxātes cū odo
re ſuaui. vnde ⁊ mēſtrua ꝓuocat. ¶ Jo. Me. G
Fit ex ſticados arabico ⁊ ſpica ⁊ oleo veteri:
oleū bonū iuuatiuū voci. Flores q̄dē ei⁹ de
decoctōe ſuſtinēt. plus q̄ folia. ſolutiōe edu
cit colerā nigrā ⁊ flegma. ⁊ mūdificat neruos
⁊ cerebrū ⁊ mēbra ſenſuū. ⁊ ꝯfortat ea ⁊ ꝯfert
iuuamentū magnū egritudinib⁹ frigidis. et
hoc ſm̄ oēm modū vſus ei⁹: ſiue in potib⁹ ſi-
ue in fomētis ⁊ lauacris. ¶ Et oleū ipſi⁹ ꝯfor H
tat cerebrū ⁊ neruos: ⁊ calefacit eos ⁊ viuifi-
cat. In medicinis aūt ſticados ſi iūgaꝛ ſquil
la. aut ei⁹ acetū eſt medicina bona epilētie et
vertigini: ⁊ cū lapide lazuli aut ſale inde. aut
alijs valentib⁹ ad ea. Cōfert melācolie ⁊ egri
tudinib⁹ tumorꝭ. ⁊ miſceꝛ ei bugloſſa aut ſuc-
cus ei⁹: aut ſuccus pomorū dulciū ad egritu
dines cordis ⁊ melancoliā. ¶ Et euaporatio I
decoctiōis ei⁹ aperit opilatiōes nariū. et eſt
medicina bona opilatiōib⁹ epatis et ſplenis
⁊ viſceꝝ. ¶ Et eſt ſedatiuū doloꝝ q̄ ſunt ī ner
uis ⁊ in inſtrumētis iuncturarū: ⁊ in laterib⁹ K
ſm̄ omnē modū adminiſtrationis eius.
¶ Et confortat interiora omnia que a frigidi L
tate leſa ſunt: et proprie materiali: ⁊ prohibet
a putrefactione.
¶ Et ipſi⁹ ſyrupus ⁊ alij modi adminiſtratio
nis ei⁹ ſunt medicina bona quartane et febri M
bus longi temporis: ⁊ ꝓprie flegmaticꝭ. Do-
ſis decoctionis eius eſt potio a. ʒ. iiij. vſq̧ ad
vi. pulueris eius a. iij. ʒ. vſq̧ ad. v.
¶ Aui. Sticados arabicū reſoluit et ſubti- N

lilat amaritudine ſua.⁊ ſilr ei⁹ ſyrupus aperit opilationes ⁊ abſtergit.⁊ in ipo q̇dē eſt ſtipticitas pauca.⁊ ꝯfortat cor ⁊ viſcera et ꝓhibet
N putrefatiōnē.¶ Et ei⁹ decoctio ſedat dolores neruoꝝ ⁊ iūcturaꝝ ⁊ lateꝝ. Et ipſi⁹ ſyrupus eſt res magꝭ iuuatiua egritudinū frigidaꝝ ⁊ neruis.q̄re oportet vt eo q̄tidie vtatur q̇ neruos hꝫ debiles: ⁊ q̇ ex frigiditate ī ipis pati
P tur.¶ Et ꝯfert melācolie ⁊ epilētie.⁊ nocet habētib⁹ calidā cōplexionē.⁊ facit eū vomere.⁊ eſt ex eis q̇ faciūt ſitim ⁊ ꝯfortāt inſtrumenta vrine.⁊ ſoluēdo educit flegma ⁊ melancoliaꝫ.
Q ¶ Gal. vero nō dixit hoc eſſe ei⁹.et vltima q̇dē potio ipi⁹ eſt duodecim keſumē cum vino
R puro ⁊ oximelle ⁊ modico ſale.¶ Plate. Sticados ca.⁊ ſic.ꝟtutē diureticā hꝫ. Vinū decoctiōis ei⁹ ⁊ dragaganti ſpūalia calefacit.⁊ inteſtina ſtomachumq̧ mundificat.valet ad yliacā ⁊ ad opilationē ſplenis ⁊ epatꝭ:⁊ cōtra
S ſtranguiriā ⁊ diſſurriā.¶ Cōſtan. in li. graduū Sticados eſt ca.⁊ ſic. in ꝑmo. Aperit ⁊ attenuat.interiora mēbra ꝯfortat. Pect⁹ ac pul-
T monē oīaq̧ viſcera mūdificat.¶ Ex ſinonomis. Sticados ſpēs due ſunt. Arabicū videlicet ⁊ citrinū. Qñ ſimpliciter ponit̄ citrinū intelligit̄. Idem eſt barba iouis. Sed aliud eſt iouis barba: ſcꝫ ſemꝑ viua.ſicut dictū eſt in capitulo.lvij.de B.ſupra.

Capitulum.cccxlvij.

Sticados citrinū. Sera.li.aggre.capi.ſceba. Sceba: id eſt ſticados citrinum: ⁊ eſt abſinthiū marinū habens minutū ſemen ſimile ſemini plante que dr̄ abrotanum.⁊ nō eſt ita amara herba ſicut abſinthium.⁊ habet odorem grauem.figura ei⁹ eſt in apparentia ſicut planta abſinthij. et ſapor eius eſt ſicut ſapor abſinthij: niſi quia non eſt tante ſtipticitatis: ⁊ calefacit plus q̄ abſinthium.⁊ eſt ī ea plus de amaritudīe q̄ in abſinthio cum pauca ſalſedine: ⁊ calefacit ⁊ deſiccat in.iij.gradu.

Operationes

¶ Sera. Virtus ei⁹ eſt diuerſa a ꝟtute illi⁹. Nā nocet ſtomacho.vnde occidit vermes in ventre plus q̄ abſinthiū: qñ apponitur extra aut intus.¶ Et idē auc. Dyaſ. Sapor ei⁹ eſt amarus: ⁊ habet grauē odorē.⁊ eſt herba ſtiptica.¶ Et idē aucto. Gal. viij.li. epidimiaꝝ. Sceba aſſimilat̄ abſinthio in figura ⁊ ſapore. Sed differētia inter ea eſt ꝙ nō eſt ſtipticū ſicut abſinthiū: ⁊ ꝙ calefacit plus eo.⁊ amaritudo ei⁹ eſt plus cū pauca ſalſedine.
¶ Et idem aucto. Gal. viij. ſim. far. ca. ſceba. Sceba ſimilis eſt abſinthio ſꝫm ſpecieꝫ ⁊ ſꝫm guſtum.tamen differūt in guſtu et virtute.in guſtu quidem in eo ꝙ cum ſtipticitate magꝭ calefacit ⁊ amaricat cum quadā ſalſedine.
¶ In virtute vero in eo ꝙ cū menſuratuꝫ eſt.⁊ magꝭ abſinthio interficit lumbricos extorſum appoſitum ⁊ intra corpus aſſumptū.⁊ q̇dem calefacere in ſecūdo gradu intenſe ponēdum eſt.id ſiccare vero in tertio.
¶ Galien⁹. viij. ſimpliciū farmacoꝝ ca. chruſicos. Chruſicos ſiue barba iouis ſiue ſticados citrinū vocatur.chruſicos acrem ſimul ⁊ ſtipticam preualentē habet virtutem.
¶ Serapion cap. ſceba. Sceba vl' ſticados citrinum coquitur ſola: ⁊ bibitur ⁊ interficit vermes: ⁊ expellit eos cū laxatione leui. Et quando coquitur cum lentibus ⁊ bibitur: facit hoc. Et pecudes impinguantur quādo comedunt eam.¶ Et idem auctoritate Galiení Virtus ſcebe diuerſa eſt a virtute abſinthij. Nā ſceba nocet ſtomacho: ⁊ occidit vermes plus q̄ abſinthium quādo ponitur exterius vel ſumitur intus. Et eſt calida in ſcđo gradu.ſicca in tertio.

Capitulum.cccxlviij.

Spica celtica. Pand. ca. cliiij. Celtica grece. Arabice ſymbel romana. latie vero ſpica celtica. Dyaſc. ca. Celtica Naſcit̃ in illirico. nomẽ hñs apud eos hoc. Et i ſyria naſcit̃ ⁊ in ita'ia. hñs fructꝰ ſup terrã breues ⁊ ſpiſſos. Colligit̃ ãt a ciuibꝫ cũ radicibꝫ q̃ faſces faciũt q̃tũ plena mãu ꝯtinere pñt. ⁊ ab aliȷ̃s faſces gallice appellãt̃. hec hꝫ fo. oblõga ⁊ nõ lata: mellinũ florẽ. odorẽ circa ſe ſuauẽ ꝯtinẽs. Utilior ẽ recẽs odore ſuauis radicibꝫ plẽa vel ſpiſſa ⁊ ñ fragil'. q̃ ſi talis fuerit ſilis ĩ ꝟtute poterit eẽ ſyriace. Eſt ca. ⁊ ſic. hñs naturã ſpice inde: ſed debilior ſicca. Eſt alia nardꝰ. i. celtica montuoſa q̃ naſcit̃ in ſicilia ſimilitudinẽ hñs in foliȷ̃s ⁊ ramis yringo. Sꝫ ſpica breuior ẽ. ⁊ ſpinoſas radices mittẽs duas aut tres odore ſuaues. ⁊ nigrior̨ coloris ſilis affodilli radicibꝫ. Hec nec florẽ nec ſemen hꝫ. ſed virtus eſt illi ſimilis prime.

Operationes

¶ Dyaſ. Prima eiꝰ virtꝰ diuretica eſt: ⁊ pdeſt iecoris tumori ⁊ ycterícis cũ morbo regio. ¶ Inflatiões ſtomachi cũ aq̃ vbi abſinthiuꝫ decoctũ eſt diſcutit. ¶ Spleni medet̃: veſice ⁊ renibꝫ vtile eſt. ¶ Sed ⁊ morſibꝫ venenatis cum vino data opitulat̃ mala zinatibus culidis. Et vnctionibus miſcetur.

Capitulum. cccc xlix.

Spica nardi ſiue nardꝰ. Iſi. li. ethymo. Nardus ẽ herba ſpicoſa. Uñ ⁊ a grecis nardoſtacos ẽ appellata. Huiꝰ alia indica alia ſyriaca vocat̃. nõ ꝙ in ſyria naſcat̃: ſed ꝙ alio latere indiã. altero ſyriaꝫ ſpectet mons in q̃ inuenit̃. Idẽ. Nardũ indicum eſt multiforme ſꝫ meliꝰ ſyriacũ leue. fulicũ comoſum ſpica paruũ: odoratiſſimuꝫ ciperũ ſimilans. Qd̃ ſi multũ in ore tardauerit linguã ſiccat. Nardũ celticũ de q̃ ſupra dictũ a regione gallie nomẽ traxit. naſcit̃ eni ſepiꝰ in ligurie alpibꝫ. ⁊ i ſyria frutice paruo radicibꝫ i manipulos collect̨ ligamẽtis. flos eiꝰ tm̃ ꝓpter bonũ odorẽ accipit̃. tyrſi eiꝰ ⁊ radicule vſibꝫ nr̃is vtiles ꝓbant̃. ¶ Pla. Spica nardi ca. in i. gra. ⁊ ſic. in. ij. Eligẽda ẽ illa q̃ ſuauiter redolet q̃ in guſtu ẽ acuta. aliq̃ntulũ ſubamara. habens aliq̃d ponticitat̨ i carnẽ rufa. Cũ ãt in medicis ponit̃: abȷ̃ciẽdũ ẽ q̃ddã albũ qd̃ interiꝰ ẽ. ⁊ q̃ddã nigr̨ qd̃ ẽ exteriꝰ. Spica nardi q̃ nigra ẽ vel terrea nõ dꝫ poni i medicis. Habet aũt ꝟtutẽ ꝯfortatiuã ex aromaticitate et põticitate. ⁊ diureticã ex q̃litatibꝫ ſuis ⁊ amaritudie. Per. x. ãnos ſuari pt̃ i loco ſicco ⁊ nõ humecto. ¶ Actor ex gloſis. Nardꝰ ẽ herba hũilis: calẽs ⁊ redolẽs. de q̃ fit vnguẽtũ pre-

cioſum.maxīe qn̄ nō ſolū de radice:ſʒ de ſpi-
cis ⁊ folijs cōficitur.nec alijs herbis adulte
rat̄.Tunc enī piſticum.i.fidelis dicitur.

Operationes

A ¶ Pla.Cōtra ſincopim ⁊ cardiacā paſſionē
limpbat̄ vinū patient̄ ex aq̄ roſacea decocti
onis ei᷒.vel ex tali aq̄ addito zuccaro fit ſy-
B rupus.¶ Cōtra debilitatē cerebri applicat̄
narib᷒.Cōtra frigidū reuma puluis ei᷒ ī oleo
decoquit̄.⁊ cum digito narib᷒ imponit̄.Tale
oleū multū ꝯfert ꝯ̄ ſurditatē ex frigido ſtoma
cho.⁊ ꝯ̄ putredinē auriū poſt apoſtemata.
C ¶ Cōtra frigiditatē ſtomachi ⁊ indigeſtionē
⁊ opilationē ſplenis ⁊ epat̄ ex frigido hūore.
valet vinū decoctiōis ei᷒.Cōtra putredinē
gingiuaꝝ puluis ei᷒ ſupponit̄.valet ad matri
D cē mūdificandā ⁊ ꝯceptū adiuuādū.¶ Oleū
fit ex ſpica nardi qđ eſt optimum ꝯ̄ paraliſim
epilentiā arteticā ⁊ podagrā:ſumptū p̄ os vel
inunctū.fit aūt p̄cioſiſſimū vt dicit Dyaſc.h̄
modo.Accipiūt.l.libras ſpicenardi ⁊ ponūt
in olla:cui᷒ os bene obturāt.aliā ollā ī terra
infodiūt:⁊ a fundo ſupioris olle deſcēdit ca-
lam᷒ ad inferiorē ollā.circa ſupiorē faciunt
ignē.q̄ exoluit:deinde effluit oleū p̄ calamū
in inferiorē.Et ex.l.libris nō fiūt niſi q̄nq̄ vl̄
vi.vncie.Quidā vero puluerē ſpicenardi di-
mittūt in oleo p̄.xx.dies:poſtea buliūt ⁊ be-
E ne colant ac reſeruāt.¶ Conſtā.in libro.gra.
Spica epar ſtomachūq̄ ꝯfortat.q̄ dolorem
ab eis amputat.Eius apozima bibitū renes
⁊ veſicā ab oī ſordicie mūdat.Urinā et men-
F ſtrua p̄uocat.¶ Albert᷒ in li.de na.reꝝ.Spi
ca yctericiā ex opilatiōe fellis ⁊ epat̄ curat.
Humorib᷒ a capite ad pect᷒ ⁊ ſtomachū de-
ſcendētib᷒ reſiſtit.Uentoſitatē inteſtinorum
amputat.Mulierib᷒ ſuppoſita ſanguis flu-
xū ꝯſtringit.Sup̄ empetigines fricata eas
oīno mūdificat.Cū aqua frigida potata ab-
ominationē ⁊ cordis tremorē tollit.Cū ſapa
bibita libidinē augmētat.Cū vino p̄pinata
ꝯ̄ morſus ſcorpionis atq̄ ſerpent̄ valet.Col
liriū ex ea factū hūiditatē falſi flegmat̄ deſic
G cat.Piloſq̄ palpebraꝝ ꝯfortat.¶ Dyaſ.Nar
dus eſt herba ſpicoſa.Hui᷒ genera duo ſūt.
ſcʒ Indicū ⁊ ſyriacū.Montis enī in q̄ naſci
tur vna p̄s in indiā porrigit̄.Altera in ſyriā
ſpectat.In illa q̄ ſyriā reſpicit inuenit̄ nard᷒
lenis ac rufa multis capillis illigata.ſuauē
habens odorē vt cyperū:⁊ ſpicā breuē.Que
in ore miſſa ſuauitatē habet cū amaritudine.
ſi vero in ore diu citius teneat̄ linguā ſiccat:
Ex parte aūt Indie:nardus inuenit̄ ſine vir
tute generans ſpicā oblongā ac multā ſpiſ-
ſam:ac ex vna radice multos ramos gene-
rans in circūitu.nō vtiles in odore.In acu-
mine vero eiuſdē mont̄,q̄ aqua non infeſtat̄.
vtilior odore naſcit̄.folijs cipro ſimilib᷒.Alia
quoq̄ inuenit̄ apud ſyrios:ſpicā hn̄s oblon-
gam:ſubalbidam fruticem maiorē cū odore
nō valde ſuaui.Omniū autem p̄dictarū vir-
tus vnctualis eſt.Calefaciūt mediocriter:⁊
deſiccant abundanter.
¶ Auicēna.Spice ſpecies vna eſt aromati-
ca.⁊ eſt albū ſpica.Altera vero neriden ⁊ ſpi-
ca romana.⁊ alitbiti a debilior eſt inda.ſyreni
virtute p̄xima.Arbor eius parua eſt.que cū
luto ſuo euellitur.⁊ quādoq̄ planta ſibi ſimi-
li adulterat̄.Sed inter eos diſcernit̄.q̄ plan
ta illa horribilis odoris inuenitur.
¶ Eſt preterea quedā montana cuius ſunt vt
croci ortulani folia.⁊ ſimiliter eius ſtipites.
ſed citrini ſunt ⁊ plani nō in modum rhetis
inuoluti.Duas vel plures habʒ radices:ſed
crus non habet nec fructum nec florem.Me
lior eſt illa cuius pili ſunt plures ad rubedinē
declināſ boni odoris vt ciperi:ſua ſpica lin-
guam mordicans.Et hec ē ſyra q̄ multos ef-
fectus habʒ in medicina.Calida eſt in p̄mo.
ſicca in.ij.Eſt aperitiua reſolutiua.

Capitulum.cccl.

Spinachia. Pandecta ca.dcliij. Spinachia latine. Grece aſpenach. Serap li.aggre.ca.aſpenach. Aſpenach ſunt fri.in fine primi gradus.

Operationes

¶ Serapion. Spinachia leniũt ventrẽ ⁊ cõferunt dolori pectoris ⁊ pulmonis q̇ fiũt a colera ⁊ sanguine. Nutrimentũ eoꝝ eſt melius nutrimento attriplicis. et opatio eoꝝ prope operationẽ eius. ⁊ ſunt lenificatiua.

¶ Et ipſius nutrimentũ melius eſt nutrimẽto criſolocanne. Et in ipſis eſt virt⁹ abſterſiua: lauatiua. ⁊ vincunt coleram.

¶ Et fortaſſe reſtringũt ſtercus a iure eorũ Ergo auferantur a iure ſuo. Et ſi comedant cõferũt anhelitui ⁊ pectori ⁊ pulmoni calide. ⁊ confert doloribꝫ dorſi cõſanguineis. Et eſt lenificatiua ventris.

Capitulum.cccclj.

Spina. Iſidorus libro etymologiaꝝ. Spina in egypto celebrat̃ circa thebas dũtaxat nigra. Quoniã incorrupta etiam in aquis durat. ⁊ ob id vtiliſſima nauium coſtis. Candida facile putreſcit. Aculeus ſpinarũ ⁊ in folijs. Semen in ſiliquis coria perficiunt galle vice. Flos et coronis iocundus: ⁊ medicamentis vtilis. Manat ⁊ gummi ex ea. ſed precipua vtilitas q̄ ceſa tertio anno reſurgat. ¶ Ariſtotiles libro de vegetabilibꝫ. Spine non ſunt de genere nec natura plante. ſed humor ⁊ frigus aſcendit. ⁊ cũ eis parua decoctio. illudq̧ coagulat ſol. ⁊ ex illo ſunt ſpine. fitq̧ forma piramidalis in ſpina. quoniã aer cũ elongatus fuerit ab aliqua planta augentur partes eius cũ extenſiõe materie. ¶ Plinius libro. xij. In india eſt ſpina: ſed deprehenſa in lucernis igne ꝓtinus tranſiliente. India fert in ſpinis ſimilitudinem piperis. amaritudine p̄cipua folijs paruis denſiſq̧ cipri modo. ramis cubitorum trium cortice pallido: radice lata ⁊ lignoſa buxei coloris. Hac in aqua cũ ſemine excepta. in ereo vaſe medicamentũ efficitur. quod litione vocatur. Eadem ſpina ĩ Pelio monte naſcitur: qua medicamentũ adulterat̃. Gens indis cõtermina vocatur Ariana. cui⁹ ſpina lachrymarũ eſt precioſa myrrhe ſimilis. acceſſu ꝓpter aculeos anxiolauri folia. Ibidem ſpina eſſe tradita eſt. Cuius liquor aſperſus oculis cecitatem omnibꝫ animalibꝫ infert. In egypto naſcitur aſpalachros ſpina candida. magnitudine arboris modice flore roſe. Radix eius vnguẽtis expetit̃. Tradunt in quocũq̧ frutice curuet̃ arcus celeſtis. eandẽ quecũq̧ ſit aſpalatri ſuauitatẽ odoris emittere: ſed in aſpalatro inenarrabilẽ quandã exiſtere. Huius ꝓbatio eſt in colore rufo vel igneo. Tactuq̧ ſpiſſo ⁊ odore caſtoreo. Idem libro. xiij. In egypto celebrat̃ ſpina dũtaxat nigra. q̄m in aquis durat ⁊ incorrupta manet. Et ob id nauiũ coſtis vtiliſſima. Candida vero facile putreſcit. Manat et gũmi ex ea ⁊c̃. vt ſupra. Nec obmittendũ eſt etiã q̄ in babylone ſerit̃ in ſpinis. quoniã nõ alibi viuit. Et eſt ſicut viſcũ in arboribꝫ. ſed illud in ſpina tantũ que regia vocat̃. Mirumq̧ q̄ eadẽ die germiat qđ iniectum eſt. Injicitur autẽ ipſo canis ortu. Et arborem celerrime occupat. Vinũ ex ea condiũt. ⁊ ideo ſeritur. Spina hec naſcitur et Athenis etiã longis muris. ¶ Idem libro xvij. In calabria eſt ſpina ſilueſtris: q̄ ꝑ inciſionem vtiliter mixtos ⁊ ſorbos recipit.

Operationes

¶ Auicenna. Spina alba frigida eſt et ſicca in primo. Cõfert mollificationi ſtomachi. decoctio eius confert inſtrumẽtis iuncturarũ ⁊ podagre. Spina iudaica calida ẽ ſubtiliatiua reſolutiua. Confert alcuzet ⁊ ſputo ſanguinis. Ex ei⁹ decoctiõe colluitur os ad do- A

loꝛem molaꝝ. Spina egyptiaca frigida in pͥ
B mo. ſicca in ſecũdo. ¶ Exiccatiua eſt ⁊ catar
ros abſcindens. Confert apoſtematibꝫ gut-
turis ⁊ ſtomachi. Radix eius et ꝓpꝛie ſemen
eius vehemẽtis ſunt conſolidationis.
C ¶ Idem in eodẽ Zedeguaro eſt ſpina alba: q̄
ſpinas habet ſiles folijs amomi. ſed ſubtilio-
res ⁊ albioꝛes. floꝛẽ purpureum. ſemen rotun
dum. Stipes eiꝰ quandoqꝫ ꝑuenit ad duos
D cubitos. ¶ In ipſa eſt retentio fluxus ſangui
nis. confert apoſtematibꝫ flegmaticis ⁊ ſpaſ-
mo ⁊ ſputo ſanguinis ſolutioni antique. Fe-
bꝛibꝫ flegmaticis longis ⁊ oı̄bus febꝛibꝫ an-
tiquis. debilitati quoqꝫ ſtomachi: ⁊ aperit o-
pilationes. Maſticata ⁊ poſita ſuꝑ punctu-
ram ſcoꝛpionis: attrahit venenum.
E ¶ Semen eiꝰ bibitũ cõfert moꝛſure veneno-
ſoꝝ reptiliũ. Collutio oꝛis ex eius ſucco fa-
cta ſedat doloꝛẽ dentiũ. Radix eiꝰ eſt infrigi
datiua ⁊ exiccatiua cũ reſolutiõe quadã.
F ¶ Pli. li. xxiiij. Spina arabica ſpiſſat ſtrin-
gitqꝫ diſtillationes oẽs ⁊ ſanguis excreatio-
nes: menſiũqꝫ abundantiã. etiaꝫ nunc radice
valentioꝛ. Spine albe ſemen cõtra ſcoꝛpio-
G nes auxiliatur. ¶ Coꝛona ex ea impoſita ca-
pitis doloꝛẽ minuit. Huic ſimilis eſt ſpina il
la quã greci Acbonton dicũt minoꝛibꝫ mul-
to folijs aculeatis ꝑ extremitatẽ. ⁊ araneoſa
lanugine obductis. Qua collecta etiam ve-
ſtes quedã in oꝛiẽte fiũt ſimiles bombicinis
Ipſaqꝫ folia vel radices ad remedia bibunt.
H ¶ Eſt ⁊ alia quã nos rubeaꝫ dicimꝰ: qua lane
tingunt: pelleſqꝫ ꝑficiunt. In medicina vrinã
ꝓicit: moꝛbũqꝫ regiũ ſanat: ⁊ yſchiaticos ac
paraliticos. Radix ſemenqꝫ menſes trahũt:
aluũ ſiſtunt: ⁊ collectiones diſcutiunt.
I ¶ Contra ſerpentes rami cũ folijs imponun
tur: folia eius capillũ inficiunt. Eſt et paliu-
K rus genus ſpine. ¶ Actoꝛ de Achanto et ru-
bea ⁊ paliuro ſuperiꝰ diximꝰ. Inter quas ni
mirum ponit eas Iſidoꝛus.

Capitulum. cccclij.

Squinantum. Pandecta capit. xvij.
Adcher arabice. Grece ſquinum. La
tine ſquinantũ. Squinantum dicit
palea cameloꝝ. q2 cameli eam comedũt. Eſt
eñi calide ⁊ ſicce cõplexionis in pͥmo gradu.
⁊ reperit in Affrica ⁊ in Apulia. ꝑ decenniũ
ſeruatur. Eligendum eſt quod ſubalbidũ eſt.
Si autẽ inuenit quoddam durũ ſicut lignũ
circa ſtipitem abijciatur. ⁊ ſtipes eiꝰ eſt ſimi-
lis ſtipiti cypꝛi. ¶ Dyaſcoꝛides ca. de ſquino.
Squini duo ſunt genera. Unuꝫ oxiſchinos
appellatur. q2 acutũ ſemen habet alterũ. ve-

rũ ſemẽ hꝫ nigrũ rotundũ ⁊ groſſius ꝑdicto.
⁊ eſt foꝛte tertiũ genus ſquini paulo groſſius
ſupꝛadictis: q̄ creticus ſiue oloſquinꝰ. ¶ Se
rap. li. aggre. ca. adcher. Adcher. i. ſquinan-
tum. ⁊ eſt herba hñs radices ſub terra. et ra-
mos ſubtiles. ⁊ eſt ſicut radix culẽ. niſi q2 eſt
latioꝛ. ⁊ hꝫ fructũ fere ſimilem floꝛibꝫ camaꝝ.
niſi q2 eſt ſubtilioꝛ ⁊ minoꝛ. ⁊ naſcit in inſulis
⁊ in pꝛatis. ⁊ foꝛtaſſe ex eo repletur tota terra
vbi naſcit. ⁊ qñ deſiccat fit albũ. ¶ Et idẽ au
cto. Iſaac. Squinantũ eſt herba palearis. ⁊
hꝫ ramulos ſubtiles duros. i capitibꝫ ramu
loꝝ ſunt ſpice piloſe. ⁊ illi pili ſunt floꝛes eiꝰ.
⁊ hꝫ bonũ odoꝛẽ. ⁊ vene coꝛticis eiꝰ ſut nigre
⁊ interiꝰ albe. ⁊ ſapoꝛ eius eſt amarus. Et qđ
de ipſo adminiſtrat floꝛes radices et folia.
¶ Galienꝰ. Floꝛis eiꝰ ſubſtãtia nõ eſt longin
qua a ſubtilitate. et in ſapoꝛe eiꝰ ẽ ſtipticitas
pauca minoꝛ caliditate ipſiꝰ. Et virtꝰ ipſius
eſt virtꝰ que calefacit moderate et ſubtiliat.
Item Gal. viij. ſim. far. ca. ſquinantũ. Squi-
nantũ calefacit moderate ⁊ ſtipticat modera
tius adhuc ⁊ a ſubtiliũ partium ſubſtãtia nõ
alienum. Et idem Serapion auct. Dyaſco.
Melius ex eo nouũ in quo eſt rubedo plu-
rium floꝛum. Et quãdo ſcinditur apparet in
eo coloꝛ purpureꝰ: ⁊ ẽ ſubtile: ⁊ i odoꝛe ſuaue

Et quãdo defert in manibꝫ habet odorẽ bo
num. ⁊ quãdo maſticatur mordicat linguam.
⁊ pungit punctione pauca. ⁊ quod in vſu ve/
nit ex eo eſt flos eiꝰ et canne radicis ipſius.
¶ Auicẽna auctoritate Dyaſcoridis. Squi/
nantum eſt duarũ ſpecierũ. Una earꝫ eſt que
nõ habet fructum nigrum. ⁊ habet folia ſicut
cauda equina. Et idem opiniõe ꝓpria. Squi/
nantum ex eo aliud eſt arabicum ⁊ boni odo
ris. ⁊ aliud eſt aginum quod eſt minutum: et
eſt durius ⁊ groſſum: ⁊ eſt terreum: ⁊ non ha/
bet odorem. Melius ex eo eſt Arabicum
rubeum fortioris odoris: ſed illud quod ẽ ſu/
pra ipm ad aliquãtulum declinat rubedinẽ.
⁊ cũ ſcinditur fit purpureũ mordicãs linguã
⁊ adurens eam ſua acuitate. ⁊ in aginio ẽ vir
tus infrigidatiua. ⁊ eiꝰ radix eſt vehementio
ris ſtipticitatis. ⁊ eius flos calefacit parum.
⁊ eius ſtipticitas eſt minor calefactione ipſi/
us. ⁊ eſt aliud arabicum. Sed in ſua natura
eſt calida ⁊ ſicca in ſecundo gradu.

Operationes

¶ Dyaſco. Squinantũ in vino decoctũ ⁊ ca
thaplaſmatũ pudẽdis mẽſtrua educit. Strã
guiriam ⁊ diſſurriam ſoluit.
¶ Sera. Squinantũ ꝓuocat vrinã et men/
ſtrua qñ bibit. aut fit ex eo emplaſtrũ. cõfert
apoſtematibꝫ epatis ⁊ ſtomachi. Sed radicis
eiꝰ ſtipticitas eſt amplior ſtipticitate floris. ⁊
caliditas eſt minor caliditate ipſiꝰ. ⁊ propter
iſtã ſtipticitatẽ accidit ꝙ adminiſtrat ad fluxũ
ſanguinis. ¶ Dyaſcorides cap. de ſquinanto
Flos eiꝰ eſt ſtipticus ſtipticitate pauca. cale
factiuus: maturatiuꝰ: mollificatiuꝰ. frãgens
lapidem: aperitiuus orificiorũ venarũ. Pro/
uocatiuus vrine ⁊ menſtruorũ. ⁊ reſoluit in/
flationes: ⁊ inducit grauedinẽ capitis. ⁊ con
fert ſputo ſanguinis ⁊ dolori ſtomachi. ⁊ cõ/
fert pulmoni ⁊ renibꝫ. Et miſcet in confectio
nibꝫ medicinarum multarum.
¶ Et radix eiꝰ eſt ſtiptica. ⁊ ꝓpterea datur ex
ea pondus aurei. i. cũ tantundem piperis ali
quot diebꝫ habentibꝫ nauſeam ⁊ hydropicis.
⁊ habẽtibꝫ quaſſationẽ in neruis. ⁊ decoctio
eius cõfert apoſtematibꝫ matricis quãdo fit
ſeſſio in ea. Et oleum ſquinanti cõfert omni/
bus ſpeciebꝫ pruritus. ⁊ illi qui eſt in anima/
libus. ⁊ expellit laſſitudinem. ⁊ eſt ꝯueniens
ad albaras. ¶ Galienus. Squinantũ eſt vri/
natiuũ ⁊ menſtruorꝫ eductiuũ potationibus
ſumptum. Iuuat autẽ ad eos qui ſm epar et
ſtomachũ ⁊ ventrem flegmones. Eſt autẽ ra
dix eiꝰ magis ſtiptica ꝙ flos. ſed flos calidi/
or. In omnibꝫ vero partibꝫ eiꝰ: aliis quidem ma
gis: aliis autẽ minꝰ apparet quedã guſtantibꝫ
ſtipticitas ꝓpter quã ⁊ farmacis que emoptoi
cis fiunt miſcet. ¶ Auicẽ. Squinantũ in eo F
eſt ſtipticitas. quapropter cõfert eiꝰ flos flu/
xui ſanguinis vndecũꝙ fit. Et in eiꝰ oleo ſũt
reſolutio et attractio. ſed eiꝰ radix eſt fortior
in hoc. ⁊ cõſtringit naturã. ⁊ in ipo ſunt dige
ſtio ⁊ lenificatio: ⁊ orificia venarꝫ apit. ⁊ ſedat
dolores intrinſecos. ⁊ ꝓprie in matrice. et re/
ſoluit ventoſitates. ¶ Eiꝰ oleũ ꝯfert pruritui G
⁊ eiꝰ decoctio cõfert apoſtematibꝫ calidis et
duriciebꝫ intrinſecis. bibitũ ⁊ ſuppoſitũ ꝑ em/
plaſtro: ⁊ decoctũ ⁊ apoſtematibꝫ frigidis in
viſceribꝫ. ⁊ cõfert lacertis conquaſſatis.
¶ Et confert ſpaſmo cũ ex hoc bibit q̃rta ps H
aurei cũ pipere. ⁊ ipm remouet laſſitudinẽ et
grauat caput. ⁊ ꝓprie illud qđ eſt ex eo aginũ
Sed minutum eius facit ſodam. ⁊ groſſioris
ſemen facit dormire ⁊ ſtupefacit.
¶ Et totũ ipſiꝰ cõfortat carnẽ rubeã q̃ eſt iter I
gingiuas. ⁊ deſiccat hũiditates ipaꝝ. ⁊ eius
flos purgat caput. ⁊ ſquinantũ cõfert dolori
pulmonis. ⁊ eiꝰ flos ꝯfert ſputo ſanguinis.
¶ Et radix eius cõfortat ſtomachum ⁊ appe K
titũ. ⁊ ſedat nauſeam excepto aureo ex eo ꝓ/
prie cum pondere ſui ⁊ pipere. ⁊ ipſiꝰ flos ſe/
dat dolores ſtomachi: ⁊ cõfert apoſtematibꝫ
eius ⁊ apoſtematibꝫ epatis.
¶ Et ſquinantũ ꝯfert doloribꝫ matricis et eu/ L
catiſma. ex decoctione eiꝰ apoſtematibꝫ ma/
tricis calidis cũ diſtillat in eã. aut vaporat
cũ aqua eiꝰ. ⁊ frangit lapidẽ ⁊ ſtringit naturã
ꝓprie qđ ex eo eſt aginum. Et abſcindit flu/
xum ſanguinis matricis: ⁊ ꝓprie eiꝰ flos.
¶ Et cõfert doloribꝫ renũ ⁊ fluxui ſanguinis M
ipoꝝ. Et cũ bibit ex radice eiꝰ aureus cũ pi/
pere ꝯfert hydropiſi. ⁊ ipſius flos cõfert apo/
ſtematibꝫ ani. Species eiꝰ groſſa cum ex fo/
liis recentibꝫ que ſunt iuxta radicẽ fit empla
ſtrum: eſt iuuatiua morſure venenoſorũ.
¶ Platearius. Squinantũ dicit palea came N
lorum. quoniã eo cameli nutriunt. Eſt aũt in
tertio gradu calidũ ⁊ ſiccũ. In affrica ⁊ ara/
bia reperitur. ꝑ decem annos ſeruatur.
¶ Eligendũ eſt quantũ albiꝰ inueniri poteſt O
ac molle. Si autem quoddam durũ et quaſi
ligneum circa ſtipitem reperitur: abiiciat. Uir
tutem habet principaliter purgandi flegma
ſicut polipodium ⁊ coloquintida. Cum Pla/
teario concordant omnes alii. Dyaſcorides
videlicet ⁊ Aui. Conſtan. ⁊c.

Capitulum. cccclIII.

S Trignos. Iſid. li. ethymo. Strignos latine ſalutaris herba dr̄ grā virtutū. Ex herbario. Strignos q̄ ⁊ vua lupina dicta ē frigide ꝟtutꝭ. Folia eiꝰ ſunt ozimi ſiſia: niſi ꝙ maiora. Caulē ꝟo cū creuerit ad terrā declinat. Semē hꝫ īter folia ꝑ totoſ ramos interuallis modicꝭ ordinatuꝫ folliculꝭ q̄ ſiſes ſūt veſicꝭ. In q̄bꝫ ſunt bacce rubee: lenes rotūde multe ac minute frigidā vim hn̄t.

Operationes

A ¶ Iſi. Strignos dolorē capitꝭ ⁊ ſtomachi incendiū mitigat. eſt enī frigida ⁊ retinēs. Vn̄ ⁊ ſuccꝰ eiꝰ ignē ſacrū curat. folia eiꝰ trita cū vino potata: ſemis lapſuꝫ ꝯſtringūt. Eadē ⁊ vua lupina dr̄ eo ꝙ ſemen eius vite ſimile ſit.
B ¶ Pla. Strignū idē eſt qꝺ ſolatꝝ vel morella de q̄ infra dicet̄. ¶ Ex herbario. Huiꝰ folia ꝑ
C cathaplaſmate īpoſita ignē ſacꝝ ſedāt. liuores abſtergit. Dolorē capitꝭ ⁊ ardorē ſtōachi
D cū oleo trita diſſoluit. ¶ Dolores auriū ſanat fluxū matricꝭ cohibet. Laborē q̄ꝫ partꝰ ſubleuat. ad tumorē corpis ⁊ ad dētiū dolorē valꝫ Ad ſanguis q̄ꝫ fluxū de naribꝫ reſtringendū. ſi q̄s eiꝰ ſucco lana ītincta ſibi nareſ obſtruet
E ¶ Actor. Eſt etiā ſpēs quedā ſolatri q̄ comedit̄ videlicet ortulana, de qua inferiꝰ dicet̄,

Capitulum. cccclıııı.

S Quilla. Pandecta cap̄. ccccxi. haurſfel arabice vl' baulachach. Grece ſalla. Latine vero ſquilla vel cepe muris. Squilla eſt herba habens folia ſatꝭ maiora lilio. Et ex eius cepe magno quod eſt in eius radice fit acetum ſquilliticū. ⁊ latini vocant cepe muris. quoniam interficit mures. ¶ Serapion li. aggre. cap̄. Haurifel ſiue haſafel: id eſt ſquilla auctoritate Galieni. Virtus eius eſt que calefacit calefactione forti. ⁊ melius eſt ꝙ accipiatur cepe ſquille ⁊ aſſetur vel coquatur: ⁊ poſtea adminiſtratur. ꝙ ſi fiet hoc minuetur fortitudo ⁊ acuitas ſue virtutis. ¶ Et idem auct. Dyaſco. Habet virtutes acutas. ⁊ q̄n̄ aſſat̄ ⁊ ſumit̄ habet multa et maxima iuuamēta. Si ergo volumꝰ eā aſſare: oportet ꝙ inuoluat̄ in paſta vel ī luto ⁊ ponat̄ in furno. aut ſepeliat̄ in prunis donec coquat̄ paſta: vel lutū deinde extrahat̄. ⁊ ꝯſideret̄ an ſit bene cocta. ꝙ ſi nō inuoluat̄ alia vice in paſta vel luto vt prius. Nā ſi nō aſſaret̄ bene noceret accipiēti ipaꝫ: ⁊ lederet mēbra interiora. Aſſat̄ aūt alio modo. Naꝫ ponit̄ in olla et cooperit̄ paſta vel luto: et ponit̄ in atanor donec coquat̄ bene, et oportet q̄n̄ ſquilla

fuerit bene decocta et accipiaẜ eius interi⁹.
ꝛ abijciaẜ cortex ei⁹ exterioꝛ.ꝛ ſunt q̇dā abij-
cientes corticē ei⁹ ꝛ mediculū.ꝛ accipiūnt il
lud qđ eſt inter vtrūq̄ꝫ.ꝛ q̇dā incidūt eā in fru
ſta et ponūt eā in aquā.ꝛ mutāt aquā ei⁹ ſepe
donec vident ꝙ nō remanet ī ea amaritudo.
et q̇dā incidūt in fruſta ꝛ inſerūt in filo lineo:
ꝛ ſeparāt fruſta a fruſto:ne ſe cōiungāt et de-
ſiccant in ſole.ꝛ illud qđ eſt inciſum ex ea po
niẜ in aceto et vino et oleo.ſed illud qđ eſt in
ei⁹ medio coquiẜ in oleo ꝛ diſſoluiẜ in ea reſi-
na pini.et valet ad multa. Sed aceti ſquilli-
tici ſm̄ Serap̄.opatio eſt in hūc modū. Ac-
cipiaẜ ſquilla alba et bñ purgeẜ et inſcidaẜ in
fruſta:et inſeranẜ fruſta illa in filo lineo.et ſit
inter vtrūq̄ꝫ fruſtū diſtātia ne ſe iungāt ꝛ de-
ſiccenẜ in vmbꝛa.xl.dieb⁊.poſtea ſumaẜ ex ea
q̄ntitas vni⁹ manipuli et ponaẜ in vaſe ꝛ ꝓij-
cianẜ ſup eā.xij.kiſt aceti fortiſſimi:et ponaẜ
in ſole.xl.dieb⁊.ſit aūt vas coopꝰtū ꝛ obtura-
tū bñ.poſt ꝟo tp̄s extrahaẜ ſquilla ab aceto:
et exp̄imaẜ ꝛ abijciatur acetū ꝛ reponaẜ. Qui
dā accipiūt de ſquilla vnū mānes et ꝓijciūt ſu
per eā aceti.v.kiſt. Quidā ꝟo accipiūt ſquil-
lā et mūdāt eā et nō deſiccāt eā. Et q̇dā ꝑpa-
rant ꝓijciētes ſup vnū mānes ex ea acetū et
dimittūt ſex menſib⁊.ꝛ illud acetū ſquilliticū
in hūc modū factū eſt magꝭ inciſiuū humoꝛi
ingroſſoꝝ q̄ꝫ aliqđ aliud acetū vtiliſſimuꝫ ad
multa. Modus faciendi vinū ſquilliticū ſm̄
eundē eſt iſte. Accipiatur ſquilla ſicut dixi ſu
pꝛa:et deſiccetur in ſole:et accipiaẜ ex ea q̄n-
titas vni⁹ mannes:et teratur et cribꝛetur cū
cribꝛo tenui:et ligetur cum pāno lini raro.et
ponatur pann⁹ in.xx.kiſt vini dulcꝭ noui ſcꝫ
muſti.et dimittatur ſic int⁹ trib⁊ menſib⁊.de-
inde coletur vinū et pone in alio vaſe et ſer-
uetur.poſtq̄ꝫ obturatū eſt caput vaſis bene.
Et fit ex ſquilla humida in hūc modū. Acci-
piatur ex ea cruda recenti ſicut ē.et accipiaẜ
ex ea duplū ei⁹ qđ acciperet ex ſicca:et ꝓijci
atur ſup ip̄m muſtū:et ponatur ī ſole quadra
ginta dieb⁊ et coletur et reponatur.et hoc ta
le quanto fuerit antiquius tanto meli⁹. Etiā
fit vinū ſquilliticū alio modo Naꝫ accipitur
ſquilla et mūdatur et inciditur.et accipiūnẜ
ex ea mānes tres:et ꝓijcitur ſup ea de bo-
no muſto amphoꝛa vna:ꝛ dimittitur ſex mē-
ſib⁊:poſtea colatur et reponitur in vaſe.

Operationes

A ☞ Iohānes Meſue cap̄.de ſquilla. Squilla
ſicut dicit Galien⁹ iuuamentum eſt duplex
Solutione enī educit materias et parat ad
ſoluendū:et melioꝛ eſt hñs partē.ſola enī ſm̄
Galienū eſt venenoſa.et adhuc melioꝛ ē que
ſapoꝛē habet cōpoſitū ex dulcedine ꝛ acredi
ne et acuitate et amaritudine.ꝛ q̄ hꝫ ſplendo
rē in laminis ſuis.ꝛ q̄ naſciẜ in locis liberis.
Oꝛta enī in locꝭ termaꝝ:aut oꝛta ſingularis
eſt mala. Calida ē in tertio gradu.ſicca ī ip̄o.
¶ Eſt enī cōpoſita ex partib⁊ igneis in ſupfi B
cie dantib⁊ ei acuitatis vehementiam.et ex
partib⁊ terreis aduſtis dantib⁊ ei amaritudi-
nem.et ex partib⁊ aereis mediocrib⁊ dantib⁊
ei de dulcedine aliquid. Eſt enī inciſiua: vl-
ceratiua:aduſtiua:reſolutiua materierū. at-
tractiua ad exterioꝛa. ſubtiliatiua partium
groſſarū ꝛ viſcoſarū adherentiū.cōſeruatiua
a putredine. Rectificatio.aſſatio acquirit ei
facilitatem in ſoluēdo.et ꝑparatio ipſi⁹ cum
aceto poteſt materias groſſas adherentes ꝛ
ſubmerſas facile expellere.
¶ Modus aūt ꝑparatiōis ei⁹ in elixatione C
eſt ſm̄ hūc modū. Accipiunẜ lamīa ipſi⁹ ꝛ ſe-
paratim inuoluunẜ in paſta ꝛ ſepelitur ī cine
re calido.ꝛ coquitur ſufficiēter ꝛ extrahitur
ex paſta.ꝛ adminiſtratur vbi opoꝛtet.
¶ Modus aūt aſſatōis ipſi⁹ ponitur in vaſe D
luteo vitreato ſtricti oꝛificij.ꝛ ſigilletur liga-
tione foꝛti cū pergameno.ꝛ dimittaẜ dieb⁊ q̄-
draginta.ꝛ ꝓpꝛie dieb⁊ maioꝛis eſtus.ꝛ moue
atur vas ꝛ mutetur viciſſim oī hoꝛa.ita ꝙ e-
qualiter in ſingulis partib⁊ calefiat. Deinde
extrahaẜ ſquilla ꝛ admīſtreẜ vbi opoꝛtet. Et
q̄ñq̄ꝫ miſceẜ ei poſt aſſationē tm̄ de farine o-
robi q̄ntū ip̄a eſt.ꝛ fiunt inde trociſci ꝛ ſuanẜ
vbi opoꝛtet. ¶ Modus aūt opationis aceti E
ſquillitici ſm̄ ꝙ Galien⁹ narrauit. Accipiaẜ
ex laminis ei⁹:ꝛ ꝓpꝛie q̄ ſunt inter coꝛticem.
ꝛ coꝛ ipſius quātitas quā volueris.ꝛ cōſue ſe
paratim cū filo.ꝛ dimitte ſiccari in vmbꝛa ꝑ
quadraginta dies:ꝛ poſt hoc cōminue ipſas
in fruſta:ꝛ pone ad omnem libꝛam eius aceti
boni et albi libꝛas.vi.et pone in vaſe vitreo
ſtricti oꝛificij.ꝛ ſtringe caput eius ꝛ dimitte
in ſole ꝑ alios quadraginta dies. Et poſt il-
lud cola ꝛ adminiſtretur vbi opoꝛtet. Et ſi ne
ceſſitas vrgeret feſtinare:ſepeliaẜ vas ī cine-
re calido vel arena calida cū ſucceſſione.non
repente ſed ꝓpꝛie inter hoꝛam ꝛ hoꝛam.
¶ Et dixit Paulus. Lamina eius ponantur F
ſicut ſunt in aceto a pꝛincipio veris vſq̄ꝫ ad
finem eſtatis in vaſe vitreo ſigillato expoſi-
to ſoli.ꝛ poſt illud adminiſtretur vbi opoꝛtet
Et ſcire debes ꝙ Squilla de decoctiōe ſub
ſtinet rem mediocrem.
¶ Auicenna libꝛo.ij.cap̄.de ſquilla. Squilla G

eſt cepe muris.cuiꝰ folia ſunt ſicut folia liliȷ̄.
⁊ hꝫ oleū ad nigredinē declinans.Et calida ⁊
ſicca in.ȷ̄ȷ.gra.⁊ eſt inciſiuum.⁊ in ipo viſcoſi
H taſ aduſtiua eſt.¶ Sera.Illud qđ eſt in me-
dio ſquille coquiť in oleo:⁊ diſſoluiť in ea reſi
na pini.⁊ poniť in ſciſſurꝫ q̄ fiūt in pedibꝫ pro
pter frigus:⁊ curat eas:⁊ coquiť cū aceto.⁊
fit ex eo emplaſtꝝ ad morſuꝫ tyri.Et admini-
ſtrať ſquilla aſſata in plimis cōfectiōibꝫ.et in
illis in qbꝫ ingrediuntur ſpecies aromatice.⁊
dať ex ea in potu qñ volumꝰ ꝓuocare vrinā.
⁊ in hydropiſi.⁊ dať illi qui ꝯqueriť de ſtoma
cho ⁊ in cibis natat in eo et nō digeriť.et dať
ad tortiōes ventrꝫ:⁊ ad tuſſim antiquā et ad
aſma:⁊ ad extrahendū ſanieꝫ a pectore.et pe-
ctus mūdificat a groſſis humoribꝫ.et ſufficit
ex ea pondus triū onoloſac.⁊ admixto mel-
le cocto ⁊ facto inde loboc comediť.⁊ ꝯuenit
ad oīa que diximꝰ.⁊ purgat optime ventrem
a chimis groſſis viſcoſis.ꝙoportet tñ cauere
ab ea illos quibꝫ vlcera vel excoriatiōes ſeu
vulnera in mēbris intrinſecis ſunt.Et qñ aſ
ſaťe ⁊ liniuť cum ea verruce que dr̄ acdas ⁊
hocdas:⁊ claui ⁊ ſciſſure q̄ fiūt ꝓpter frigꝰ cō
uenit eis.ſꝫ ſemē eiꝰ qñ teriť ⁊ ponitur in ficu
ſicca.aut miſceť cū melle ⁊ comeditur:mollit
I ventrē.¶ Et qñ ſquilla ſuſpendiť integra ſup
limen oſtiȷ̄ domus ꝓhibet animalia veneno-
ſa ⁊ nociua a domo illa.Sed aceti ſquillitici
quando fit collutio oris cū eo reſtringit gin-
giuas laxas.⁊ confirmat dentes cōmotos.
⁊ aufert putredinem ⁊ fetorem oris.
K ¶ Et qñ ſumiť in potu indurat tracheam:ar-
teriā ⁊ ingroſſat eā.⁊ adminiſtrať ad debilita
tem ſtomachi:⁊ ad maliciā digeſtionis ⁊ opi
lationis eius.⁊ ad melancoliam ⁊ apoplexiā
⁊ epilentiā.⁊ frangit lapidem veſice.
L ¶ Et cōuenit ſuffocationibꝫ matricis ⁊ apo-
ſtematibꝫ ſplenis:⁊ ad ſciaticam.et fortificat
cor debile.⁊ reſtituit ei ſanitatē.⁊ meliorat co
lorem.⁊ acuit viſum.⁊ ꝓiciť in aurē.⁊ ꝯuenit
grauitati auditꝰ.Et vniuerſaliter eſt cōueni-
ens oībꝫ egritudinibꝫ corpis ꝑterq̄ꝫ vlceribꝫ
intrinſecis.Et oportet ꝙ deť in potu:in ieiu
nio.⁊ deť ꝑmo parū ex eo.Deinde augeať in
doſi eiꝰ paulatim donec ꝑueniat ad duos co
nos ⁊ plus.Vinū ſquilliticū conuenit mali-
cie digeſtiōis ⁊ eructuatione cibi ⁊ flegmati
groſſo qđ eſt in ſtomacho ⁊ inteſtinis:⁊ dolo
ri ſplenis ⁊ ſciatice ⁊ cōmotioni cerebri ⁊ ma
lis habitudinibꝫ q̄ ꝑparant ad hydropiſim.
M ¶ Et ꝯuenit ycteritie ⁊ ſtrāguirie ⁊ corroſio-
nibꝫ ⁊ inflatiōibꝫ ⁊ rugitibꝫ ⁊ paraliſi ⁊ opila-
tionibꝫ ⁊ rigoribꝫ febriū antiquaꝝ:⁊ attritiōi

lacertoꝝ ⁊ dolori laterū.⁊ ꝓuocat menſtrua:
⁊ nocumentū qđ infert neruis eſt modicū. N
¶ Et eſt ꝯtrariū venenis.Fit aūt ſquilla hu-
mida ſic.Accipiť ex ea recenti cruda quantū
vis:duplū tamē.⁊ ad hoc qđ accipeť ex ſicca
⁊ infundať ſicut infundiť rapa.⁊ fundať ſuper
ipm muſtū:⁊ ponatur ī ſole quadragita diebꝫ
et coletur:et colatura reponať.Hoc aūt q̄n-
to fuerit antiquius tanto melius.Fit etiā vi-
num ſquilliticū hoc modo.Accipitur ſquilla
⁊ mundatur ⁊ inciditur ⁊ accipitur ex ea vſqꝫ
ad tres mānes.Et ꝓiciť ſup ipſam ex bono
muſto italie amphora vna.⁊ dimittiť ſex mē-
ſibꝫ et poſtea colať et reponitur in vaſe.
¶ Et ꝯfert hoc vinū ad ea q̄ ſupradicta ſūt.et O
melius vinū ſquilliticum eſt illud qđ eſt anti
quū.⁊ oportet ꝙ caueať potus eiꝰ ī febribꝰ.⁊
qñ in mēbris interioribꝫ ſunt vlcera.
¶ Johannes Meſue.Solutione educit hu P
mores groſſos viſcoſos.Et dixit Haly cum
hoc etiam educit coleram nigram.et cū hoc
iuuamentum magnū eſt ad egritudines capi
tis:ſicut eſt cephalia et epilentia.⁊ ꝓprie ſm
omnē modum admiſtrationis eius.et verti-
go et ſcotomia.et oximel eius ponit materi
as viſcoſas facile ad expellendum:et ſubtili
at chymorum groſſitudinem.
¶ Et ipa qdem ſm omnē modum admiſtrati Q
onis eius cōuenit iuuamento magno egritu
dinibꝫ iuncturarū.et eſt medicina bona pul-
monis et pectoris et egritudinum ī eis.Et ꝓ
prie electuariū ex ſucco eiꝰ et melle ſumptum
lambendo clarificat vocem.et ſimiliter oxi-
mel eius et acetum ipſiꝰ eſt ex medicinis bo-
nis ſpleni ⁊ groſſiciei eius.⁊ eſt ex rebꝫ preſer
uantibꝫ corpus a putrefactione:⁊ ſeruantibꝫ
ipm in ſanitate ſua.⁊ acqrit vſus eius maci-
em corpori:⁊ cōſeruat in iuuentute.
¶ Et acetum eiꝰ deſiccat ⁊ confirmat gingi R
uam laxā et putridā.Et ꝯfirmat dentes mo-
tos collutio ex ea.⁊ ſilr̄ potus eiꝰ eſt medici-
na magna fetori eiꝰ faciens ipm odoriferū.⁊
ſanat dolorē ſtomachi:et adiuuat ad digeſti
onem.Et vſus eiꝰ ſm omnē modū admiſtra-
tionis confortat corpus cui accidit laxitu-
do et mollificatio:et colorem efficit bonum
Doſis potio aceti eius a.ʒ.v.vſqꝫ ad.xij.Et
oximel eius ab aureis.vi.vſqꝫ ad.℥.i.et tro-
ciſci eius a.ʒ.ij.vſqꝫ ad.iiij.
¶ Auicenna.Oleum eius confectum cum S
melle ponitur ſuper alopiciam et ſerpiginem
Eius acetū exaſperat guttur et indurat car-
nem ipſius.et eſt bonum aſmati et oreſmoni
et tuſſi antique.

Capitulum.ccccxlv.

SOlatrum Pandecta.caplo.ccccxxv. Hames arab.vel Hupue.pbataba/lep.grece ſtrignũ vel cuculus vel morella. Latine vero ſolatrũ vel vua vulpis. ¶ Sera.li.aggre.ca.Hames aucto. Hvaſc. Hames.i.vua vulpis.⁊ eſt ſolatrum. Sunt eius quattuoꝛ ſpecieſ. Una comeditur. Alie vero non.ſed illa que comeditur eſt domeſtica.⁊ eſt herba non magna hñs plurimos ramos.⁊ folia nigra ſilia folijs bedarog.i.ozimi.ſed maioꝛa ⁊ latioꝛa.⁊ habet ſemen rotundũ cuius coloꝛ eſt viridis ⁊ niger. ſed qñ maturatur fit rubeus.⁊ qñ frangitur inueniť in eo multa humiditas:⁊ granula que ſũt ſemina eius. ¶ Idem auctoꝛitate Galieni. Uirt⁹ eius eſt frigida in ſcdo gradu:⁊ nõ eſt humida.ſed ẽ media inter medicinas q̄ humectãt ⁊ que deſiccant.⁊ ipm eſt cõpoſitũ ex virtutibus ↄtrarijs:ſcʒ humida ⁊ ſicca. Et hoc quia in eo ſunt due ſubſtantie:ſcʒ terrea ⁊ aquoſa. Eſt aliud ſolatrũ qđ đr Alkekengi.de quo ſuperius dixi in ca.xvij. de A. ¶ Galien⁹.viij. ſim.far.ca.de ſtrigno ẜm tranſlationẽ arabicam. Strignũ id eſt ſolatrũ ſomniferũ. Uirtus ſolatri ſomniferi eſt qđ eſt fri.in.iij.gra.⁊ facit doꝛmire.⁊ habet ꝓprietatẽ ſimilẽ apij.miſi q: eſt debilioꝛ eo. ¶ Et idem Serapi. Eſt alia ſpecies ſolatri que đr ſolatrũ maniale.et eſt illud qđ đr furiale:eo ꝙ facit furioſitatem ſeu maniã.⁊ eſt planta hñs folia ſimilia folijs eruce.niſi q: ſunt minoꝛa eis ⁊ ſpinoſa que đr caradis.⁊ habet ṽgas longas egrediẽtes ab eius radice.x.vel.xij. Et longitudo eius eſt duoꝝ brachioꝝ.⁊ in ſummitatibꝫ eoꝝ ſunt capitella ſimilia oliuis.niſi q: ſunt ſup capitella ſicut pili ad modũ arboꝛis dulb.⁊ ſunt minoꝛa oliuis ⁊ altioꝛa.et flos eius eſt niger.et poſt floꝛẽ emittit velut racemũ.x.aut.xij.grana habentẽ.⁊ grana ſunt rotunda: mollia:nigra in mollicie vue ſimilia granis cuſſus.et habet radices groſſas albas concarias.q̄ꝝ longitudo eſt vnius brachij.⁊ naſciť in locis montuoſis:inter arboꝛes dulb.

Operationes

¶ Serapion. Quando fit emplaſtrum cum folijs ſolatri ⁊ ʒuccarã cõuenit foꝛmice ⁊ heriſipile.⁊ quãdo teruntur contritione foꝛti ⁊ miſcentur cum ſale.⁊ fit emplaſtrũ cũ eis reſoluunt apoſtemata que fiũt in radice auris. Et quando ſuccus ei⁹ miſcetur cũ ceruſa ⁊ litargiro ⁊ oleo roſarum.⁊ mutatur hoꝛa poſt hoꝛam:cõuenit apoſtematibus calidis que fiunt in cerebꝛo ⁊ in capite infantium. A

¶ Et miſcetur ſuccus eius ſyef.quod ſumitur ad curſum humiditatum currentium ad oculum loco aque ⁊ loco albuginis. B

¶ Et qñ diſtillať in aurẽ cõuenit doloꝛi eius.⁊ fit naſcale cũ eo.⁊ cõuenit curſui humiditatũ matricis. ¶ Galie.li.ij.de cibis ca.de Solatro olerũ nullũ noui habens tantã ſtipticitatem quantã moꝛella.ergo merito vt alimẽto quidẽ ipſo raro:vt medicina autem continue vtimur.efficax enim eſt ad quecunq; eſt opoꝛtunitas infrigidationis ⁊ ſtipticitatis. Alimentum autem pauciſſimũ habet. C D

¶ Et idem. Uirt⁹ ſolatri ſomniferi eſt que facit doꝛmire. Et qñ accipiť de coꝛtice radicis eius aureus vn⁹:⁊ bibitur cũ vino facit doꝛmire leuioꝛi ſomno q̄ꝫ gummi papaueris. E

¶ Et ſuccus eius pꝛouocat vꝛinam pꝛouocatione foꝛti.⁊ dantur hydropico ex ſemine ei⁹ grana duodecim ⁊ curatur.ſed ſi plus dentur inducunt maniam.veruʒ cui accidit hoc ſi biberit mellicratum curatur. F

¶ Et coꝛtex eius ingreditur ĩ medicinis narcoticis.⁊ quando coquitur vino.⁊ decoctio eius tenetur in oꝛe ſanat doloꝛem dentium.⁊ quando admiſcetur ſuccus radicis eius cũ melle acuit viſum. G

¶ Serap. Uirtus ſolatri manialis eſt quan/ H

do bibitur ex radice eius.ʒ.i.inducit ſomnia
non recta ſed aliena. Et quãdo bibunt ex eo
ʒ.ij.inducant furorem:ꝛ velut ebꝛietatẽ trib9
vel quattuoꝛ dieb9. Et qñ bibuntur.ʒ.iiij.faci
unt hocidem.ꝛ eum occidunt.ꝛ cura eius eſt
mellicratũ.qñ bibitur ex ea quantitas pluri⸗
ma:ꝛ euomatur:ꝛ fiat hoc ſepe.

I ¶ Et idem aucto. Meſehalach. Solatrum
maniale eſt fri.ꝛ ſic.in.iiij.gradu.ꝛ eſt plus ſti⸗
pticũ ꝙ oĩs alia herba. Extinguit calorẽ ig⸗
neum.ꝛ fructus eius generat ſemp pmixtio⸗
nem ſenſus.ideo opoꝛtet cauere ab eis.

K ¶ Galienus. Virt9 coꝛticis ei9 fri.in fine ter
tij.ꝛ ſic.in.ij.pꝛope finẽ ei9. Unde curat vlce⸗
ra. Alie vero ſpecies nõ ſunt alicui9 iuuamẽ
ti recepte interi9.imo ſi q̃s biberit ex eo aure
os q̃ttuoꝛ moꝛietur inde.ꝛ ſi bibatur min9 in⸗
ducit inſaniã. Sed vn9 aureus aliqñ nõ no⸗
cet. Sed ſciendũ vbi iſta trãſlatio dicit aure
us in greca tranſlatione inuenit.ʒ.i.

L ¶ Plateari9. Moꝛella ꝛ ſtrignum ꝛ ſolatruʒ
idem eſt. Eſt aũt hec herba in.ij.gradu frigi⸗
da ꝛ ſicca ꝛ etiã aliq̃ntulũ diuretica. Scõm
folia ꝛ fruct9 eſt multe efficacie:exiccata mo
dice Virtutẽ habet infrigitãdi ꝯtra ſplenis
ꝛ epatꝭ opilationẽ.ꝛ maxie yctericiã. Contra
apoſtemata in ſtomacho vel in inteſtinis.vl'
epate dat ſuccus ei9 cũ aqua oꝛdei.teſte Dya
ſcoꝛide. Penna eadẽ ſucco intincta epati fre
quenter ſupponenda eſt ꝯ eius calefactionẽ.

M ¶ Itemq̃ꝫ cõtra podagram calidã. vel etiam
herba ipſius trita ſepi9 eſt ſupponenda. Con
tra calida quoq̃ꝫ apoſtemata in pꝛincipio ad
N repercuſſionem materiei herba ipſa ſuperpo
nitur trita. ¶ Macer.

Herba quã greci ſtrignum dixere latini.
Solatrum hic dicunt:vis ei9 frigida valde.
Dicitur auricule mire ſedare doloꝛem.
Illius ſuccus ſi ſenſum funditur intus.

Capitulum.cccclvj.

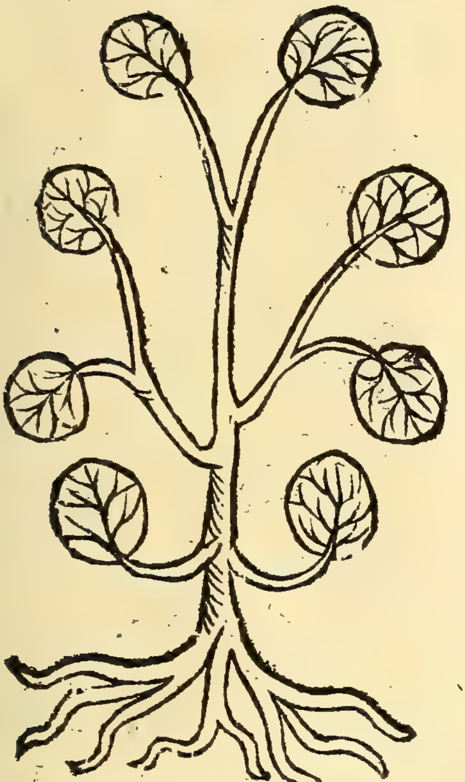
Soꝛbes arboꝛ eſt ferens ſoꝛbas.

Operationes

A ¶ Sera.li.aggre.ca. Soꝛba. Virtus ei9 eſt
B que reſtringit ventrem foꝛtiter. ¶ Galie.ij.li.
de alimẽtis ca.de ſoꝛbis. Soꝛba ꝛ neſpila ſti
pticant quidẽ ambo.multo aũt magꝭ ſoꝛbis.
neſpila ꝑpter hoc influenti ventri magꝭ cõfe⸗
rens edulũ eſt.ꝛ palam quoniã taliũ omniũ
comedere parum cõuenit.non vt ficuum aut
vuarum copioſe. Neq̃ꝫ enim vt alimento ſed
vt medicinis ipſis indigemus magis.

¶ Galien9.viij.ſim.far.ca.de ſoꝛbis ſm trãſla
tionẽ grecã.ydria:id eſt ſoꝛba omnib9 cogni
ta eſt:terreſtrem ſubſtantiã dominantẽ:ꝛ poſ
ſidet modico ſubtili participat ei mixto.
¶ Et dicit eodeʒ libꝛo capitulo quod incipit
Dis:id eſt arboꝛ ſoꝛbe.cuius fructus voca
tur a multis oya cum.y.littera ſtiptica parti⸗
cipat qualitate.ſed debilioꝛi neſpilo multuʒ:
quocirca ꝛ dulce eſt cum comeditur. et min9
neſpilo eſt ventris conſtipatiuus.
¶ Palladius. Menſe Januario Febꝛuario
ꝛ Marcio locis frigidis.calidis vo Octo⸗
bꝛi ꝛ Nouẽbꝛi ſoꝛba ſerunt egregie.ita vt ma
tura in ſeminario ipa poma pangantur.
¶ Ego expertus ſum multas arboꝛes ex po
mis ſponte ꝑgenitas.ꝛ in creſcẽdo ꝛ in feren
do extitiſſe felices.plantas etiã ſi q̃s ponere
voluerit.habebit arbitriuʒ dũmodo calidis
locis menſe nouẽbꝛi:temperatꝭ Januario vl'
febꝛuario.frigidis marcio inclinantẽ diſpo⸗
nat. Amat ſoꝛbos loca humida montana.fri
gidis pxima ſolũ pinguiſſimũ. cuius indici⸗
um certiſſimũ ſi frequens vbicunq̃ꝫ naſcat.
¶ Item menſe Apꝛili ſoꝛba inſerũtur in ſe.in
cidonio.iu ſpina alba. vel trunco vel coꝛtice

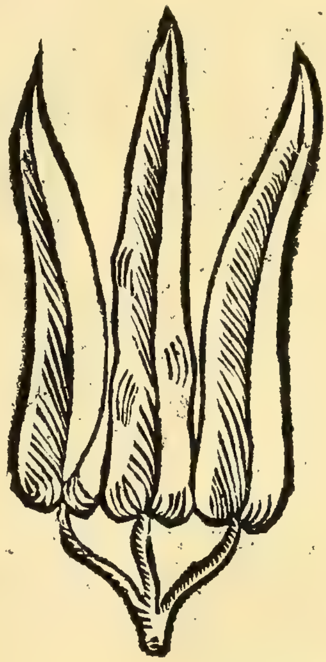

Soldanella. Pan.ca.cxlvij. Chachille ara. grece azar. latie vo ſoldana vl' ſoldanella. Sera.li.ag.ca.cachille.eſt herba ſimilis vſnen. niſi q2 eſt maior. ⁊ hoies q̄dez comedūt eū cū ficubꝫ ſic comedunt olera alia. ⁊ fo. ei⁹ aſſilant folijs naſturcij. ⁊ ipa eſt amplioris humiditatꝫ q̄ȝ cicera ⁊ magis aquoſa.

Operationes

¶ Sera. auc. habix. Chachille. i. ſoldanella oritur in ſterquilinijs. ⁊ ē herba ſilis vſnen. ⁊ nō eſt vſnen. ⁊ eſt ī ea aliq̄ caliditas ꝓpter ſuā ſalſedinē. ⁊ ei⁹ ſalſedo eſt ſalſedinis bauracb.

¶ Et hꝫ ꝓprietatē laxandi aquā citrinā: cū bibit ex ea aq̄ ei⁹. et nō oportet q̄ bulliat ſuper ignē. q2 amitteret ꝟtutē. ſꝫ dat in potu de ei⁹ ſucco ſine ebullitiōe. Et q̄ntitas q̄ dat de ea ē ab vna tertia libra vſqꝫ ad duas ptes libre cū ʒ. x. zuccari albi aut rubei fortꝫ rubedinis qđ eſt. q2 rubeū cū lebleb. i. volubilis et cū fumo terre. ⁊ cū cachille fortioris virtutis eſt q̄ȝ album. ¶ Et idem aucto. Iſaac benaram. Cachille eſt herba ſimilis cicute in opatiōe ſua. ⁊ eſt calida ⁊ ſicca. cui⁹ ꝓprietas eſt q̄ aufert eructuationes corruptas. et aqua ei⁹ purgat aquam citrinā. ⁊ ɔfert tumoribꝫ ventris ⁊ debilitati epatis. ⁊ eſt ɔueniens nutrimēto. ⁊ hꝫ operationē in ſtomacho ꝓpter viſcoſitatē paucam q̄ eſt in ea. ¶ Et idē aucto. Aben meſuay ꝓprietas eſt laxare quā citrinam ſubito. ⁊ doſis eius eſt a q̄ttuor partibꝫ lb. vſqꝫ ad partes duas abſqꝫ q̄ bulliat. ¶ Et idem auct. Raſis. Soldanella purgat aquam citrinam. ⁊ ꝓuocat vrinam. D E

Capitulum. cccclviij.

Scolopendria. Iſiđ. Scolopendras đr eo q̄ folia ei⁹ ſcolopendro aīali ſimilia ſunt. naſcit in petrꝫ humidis. et caulē nec ſemē nec florē hꝫ. folia ei⁹ a ſupficie viridia ſunt ſubter rufa ⁊ lanoſa.

Operationes

¶ Idē Iſi. Splen curat. vn̄ ⁊ ſplenos đr. A
¶ Actor. Scolopēdria ſm phiſicos ipa ē q̄ vulgo līgua ceruina đr ¶ Raſi in Almāſore. B C
Saculnfundirion. i. ſcolopendria calida ē. ſpleni groſſo ⁊ ſtranguirie ac lapidi remediū affert. ¶ Aui. Scolopēdria ca. eſt in pmo. ſicca in. ij. ſubtilis reſolutiua. Cōfert ſpleni magnifice. Cōfert etiā ſingultui ⁊ yctericie. frangit lapidē in renibꝫ ⁊ veſica. Et đr q̄ ipa ē herba petroſa que naſcitur in locis fontiū. D
¶ Quidā aūt dixerūt q̄ ē ſpēs ſquille. Item virtus ſcolopendrie habet eandē virtutē cū cetarach. quare lege capitulū. cx. de. C. E

Capitulum.cccclix.

SCrophularia. Pandecta. Scrophu
laria. Caſtrãgirla. Strãgularia idẽ.
Paulus ca. de ſcrophularia herba ẽ
hñs folia tenuia ⁊ ſubtilia. que cũ flectunt vt
frangant ſtridẽt. ⁊ iõ multis dr̃ caulis ſtrido-
lus. et radices ſunt ei ſatis ſubtiles in quibꝫ
adherent radices rotunde. ſicut ſunt auella-
ne mundate albe mittentes lac:

Operationes

A ¶ Idez Paulus. Radix illa dicitur ſcrophu
lis medica.

Capitulum.cccclx.

STorax latine. Ara. melachac Grece
ſigia. Sera. li. ag. ca. melachac. auc.
Dyaſ. Eiꝰ ſpẽs ſunt tres. ſ. liq̃da: ſic-
ca ⁊ kearmitaꝝ. vñ arbor ſtorac; magna q̃vo
cat lubue. hꝫ lignũ qꝫ aſſimilat ligno ſarco. fo
lia eiꝰ ſunt folijs ſilia ſeilẽ. i. lilij. hꝫ fructũ al-
bũ magnũ maiorẽ q̃ꝫ auellanã ſimilẽ. prunis
albis duos habentẽ cortices. q̃ꝝ exterior co
medit. ⁊ eſt i eo amaritudo. iteriꝰ eſt nucleus
pinguis ſicut nux. ⁊ exp̃mit ab eo oleũ. ⁊ cor-
tex huiꝰ fructꝰ eſt ſtorax ſicca. ⁊ gũmi huiꝰ ar
boris lubue eſt ſtorax kearmitaꝝ. ⁊ latine vo-
catur calamita. i. bona gutta. a calos qḋ ẽ bo
nũ ⁊ mita qḋ eſt gutta. inde ſtorax calamita. i.
bona gutta. Et alio noĩe vocat ſigia. ⁊ eſt gũ
mi albũ fortis albedinis. ⁊ vocat gũmi illud
lubue kearmitaꝝ. ⁊ melior ſpẽs oĩm eſt illud
gũmi lubue. Et melior ex ſtorace ſicca eſt ru-
bea q̃ aſſilat maci. ⁊ deterior ex ea eſt illa q̃ eſt
arida nigra. Suba ṽo ſtorac; ſicce q̃ non hꝫ
oleũ admiſtrat in ſuffumigatiõibꝫ. Et iſtã ro-
mani vocãt cõfictam vel cozubrũ. ⁊ eſt oleuꝫ
qḋ ingredit in vngẽtis balneoꝝ. Et melior il
laꝝ ſpecieꝝ eſt lubue muſcatũ. et eſt gũmi al-
bũ albedine mixta rubediẽ. ⁊ poſtea eſt ſicca
que clarificat nõ habens oleũ. et eſt ſpiſſa ru-
bea. ⁊ deterior ex ea ẽ lenis nigra. ⁊ lubue mu
ſcatũ eſt lubue kearmitaꝝ. Et eſt notuꝫ apud
chriſtianoſ. ⁊ ẽ ſtorax kearmitaꝝ: id eſt ſtorax
calamita: ⁊ rubea gũmoſa. ⁊ eſt gũmi. Sub-
ſtantia vero ſtoracis ſicce que non hꝫ oleum
vtunt chriſtiani in coꝝ eccleſijs ⁊ ſuffumiga
tionibꝫ. ⁊ vocant eã confictã vel cozubrum. ⁊
deterior ex ea eſt nigra que aſſimilat ſerratu-
re ligni. Et idem auctoritate Dyaſ. Storax
liq̃da eſt pinguedo myrrhe recẽtis: vt appa-
ret in ea. Myrrha. ⁊ extrahit a myrrha. q: te
runt eã cũ aqua pauca: ⁊ premunt eum cornu
⁊ eſt boni odoris. ⁊ ingreditur in cõfectioni-
bꝰ. ⁊ ſola etiã ſine aliqua admixtiõe olei ⁊ pa

rũ ex ea eſt multe ꝟtutis ⁊ calefacit. ⁊ calefactio eiꝰ eſt ſilis calefactioni mirre ⁊ oleoꝝ calidoꝝ ⁊ siccoꝝ. Et ſtorax liq̃da vocat̃ meth. ⁊ meth exp̃mit̃ ex gũmi arboꝝ q̃ aſſimilãt̃ arboribꝰ citonio rũ: qḋ gũmi eſt mirrha. qḋ inuenies ſi legas capitulũ mirrhe. Sꝫ ſtorax kearmitaꝝ ẽ lachrymũ arboris eiuſdẽ noĩs. cuiꝰ ꝟge intra cãniculas ortũ ex ſe emittũt ſcobẽ ſileꝫ ſerre q̃ cauernate lachrymũ ꝓfluunt eiꝰ diſtillatũ in terrã ꝯuenies eſt. illa aũt q̃ ꝓcedẽs ꝟgis in heſerit cũ ſiccatur mũda eſt ⁊ ſatis alba. Dehinc flaua fit ſolis cauſa ⁊ mucoſa. Et melior ex ea eſt pinguis rubea ſilis reſine pini. ⁊ ſũt in ea fruſta alba. ⁊ remanet in eo odor bonꝰ longo tp̃e. ⁊ qñ frangit̃ emanat ab ea humiditas q̃ eſt ſic̃ mel. Sꝫ illa q̃ eſt nigra ⁊ ſicut furfur eſt mala. ⁊ iam inuenit̃ in eã gũmi arabico coloris clari. cuiꝰ odor eſt ſicut odor mirrhe. Et paꝝ q̃dem inuenit̃ de h̃ gummi. Et adulterat̃ ſtorax cũ ſerrature ligni putrefacti cõmixti cuꝫ melle ⁊ reſiduo. et ſuba mirrhe yreos pulueriſata ⁊ aliĩs rebꝰ ſcꝫ cera et adipe. ſꝫ illa que nõ eſt adulterata habet odorem acutum.

Operationes

¶ Galienꝰ. viij. ſim. far. ca. Storax. Uirtꝰ eſt calida. ⁊ que mollificat ⁊ maturat.

¶ Dixit in q̃nto epidimiaꝝ. ꝙ eſt vna ex rebus mortiferis ſic̃ iuſquiamus ⁊ mandragora.

¶ Et idem eoḋ li. ca. ſtorax. Calefacit ⁊ mollificat ⁊ digerit̃: vñ licꝫ Aui. li. ij. c. de ſtorace: dicat aliter modum factionis ſtoracis: Serapioni tñ magis credẽduꝫ eſt. qꝛ magꝭ expertꝰ. Unde dicit Auicẽ. ꝙ ſtorax hu. alia eſt que extrahit̃ ꝑ ſeipſam gũmi. ⁊ eſt ſtorax calamita. et alia eſt q̃ extrahit̃ cũ decoctõe. ꝑ ſe aũt extracta ẽ citrina: ſꝫ q̃ ꝑ decoctõeꝫ extrahit̃ eſt nigra. ⁊ eſt ſtorax liquida. ⁊ fex huiꝰ eſt ſtorax ſicca. ⁊ eſt conficta vel corubrum.

¶ Auerrois. v. Colliget. ca. ḋ ſtorace. Storax calamita cali. in. ij. ſic. in. i.

¶ Item curat tuſſim ⁊ corizam et brancos et raucedinẽ. ⁊ ꝓuocat mẽſtrua qñ bibit̃. ⁊ qñ ſupponit̃ matrici. ⁊ fumꝰ eiꝰ eſt ſilis fumo olibani.

¶ Sera. auc. Dyaſ. Uirtꝰ eius ẽ calida. mollificatiua. maturatiua. ⁊ ꝯuenit tuſſi ⁊ catarro et corize ⁊ raucedini qñ bibit̃. et fit ex ea naſcale ꝯuenit coartationi matricꝭ. ⁊ ꝓuocat mẽſtrua. ⁊ qñ deglutit̃ cũ pauco gũmi albo tin mollit vẽtrẽ mollificatõe leui. ⁊ miſcet̃ cũ aliq̃bꝰ vnguẽtꝭ reſolutiuis. ⁊ etiã oleis q̃ reſoluũt laſſitudineꝫ. Et admiſtrat̃ aſſata ⁊ torrefacta ⁊ aduſta. ⁊ colligit̃ fumus eiꝰ ſicut fumus olibani.

¶ Et idem aucto. Albugerig. Conuenit dolori pectoris ⁊ pulmonis. ⁊ delet corizam. ⁊ retinet ventrẽ. ⁊ aromatiꝫat ſtomachum. ⁊ ꝯuenit ventoſitatibꝰ groſſis ⁊ nodationibꝰ membroꝝ. Et qñ bibitur aut linitur exterius: ⁊ vlceribꝰ conuenit ſcabioſis humidis.

¶ Et idem auct. Ata bari. Fumus ſtoracis eſt bonus catarro multum. ⁊ ſtorax eſt calida ⁊ ſicca et ſtringit ventrem. H

¶ Plateariꝰ. Storax eſt calida in ꝓmo gradu ſicca in ſecundo. ⁊ alia quidẽ eſt calamita. alia rubea. alia liq̃da. Quelibet illaꝝ eſt gũmi arboris in India naſcentis. Storax liq̃da reperit̃ in calabria. Storax vero calamita dr̃ nõ a calamo: ſed a cãlo quod eſt bonum. ⁊ mita qḋ eſt gutta. q̃ſi bona gutta. ꝑ decẽ annos durat. I

¶ Eligenda eſt iſta que ſubruſa eſt vniuſcꝫ coloris per totum. ⁊ ſapore pontica ⁊ ſubamara qui malaxari poteſt in cera. Que autem dulcem ſaporem habet ſophiſticata eſt. Nam yrim illiricam cum melle conficiunt ⁊ ſtoracem calamitam (vt ſophiſticet̃) addunt. Sed diſcernit̃ quia talis habet dulcedinem nimiã. ⁊ ſi manibus tractet̃: ſtatim fit humida ⁊ parũ viſcoſa. Si vetus eſt cum malaxatur pulueriſat̃. Sed ſtorax rubea plus accedit ad ruboreꝫ. effectus ſimiles habens. Storax vero calamita maioris eſt efficacie. Uirtutem habet ex ponticitate ꝯfortandi. ⁊ ex qualitatibus ſuis cõſumendi. K

¶ Cõtra debilitatem ac frigiditatẽ cerebri ⁊ catarrum ex ea malũ informat̃ ⁊ naribꝰ appoĩt̃ L

Caphala ex eadem facta ſup̲ dentes laxatos ⁊ gingiuas ꝯfortat ⁊ confirmat.

¶ Emplaſtrum ex eiuſdem oleo factum contra frigiditatẽ ſtomachi valet ſtomacho ſuperpoſitũ. Item ꝯtra frigiditatẽ ſtomachi: ⁊ ꝯtra frigidũ reuma capitis dant̃ pillule ſtoracis. M

¶ Suffumigatio ex eadem facta per inferiorã prouocat menſtrua. Ualet etiam ſuffumigatio ex eadem facta ꝑ inferiora. ſi fiat ꝑiũ inferius contra matricis ſuffocationẽ. Si ſuperius ꝯtra ſui precipitationem. Liquida ſtorax in emplaſtris ⁊ vnguentis. maxime ꝯtra tineã ponit̃: ⁊ diutiſſime ſeruat̃. Seruatur aũt diutiꝰ ſtorax rubea q̃ꝫ calamita. N

Capitulũ. cccclxj

Subere: vel Suberie. ¶ Yſidorus libro ethymologiarum. Subere eſt arbor ex qua validiſſima cortex natatoriis extrahitur. ſic dicta: quaſi ſubedies. eo ꝙ fructus eiꝰ ſues edunt. Porcorum enim ſunt alimenta nõ hominum. ¶ Plinius li. xvi. Glandem fert ſuber ſicut quercus et ylex. fungoſam carnem nigidius tradit fieri ſubere: ſicut eſculo ⁊ robore. Tardiſſimo germine germinat ſuber ac conci

pit. Et incipiente hyeme truncum emittit. Silueſtrē generi folia nō decidunt ſuberi ac buxo Et eſt cortex carnoſus ſuberi ac pplō. Suber tempeſtiue ceſa torquet ſeſe funditꝫ. Caricem vetuſtatemꝫ: ſentit hec arbor tardiſſime. ſicut ⁊ glandes atꝫ caſtanee. Ceterum in aquis nō fluctuat ſuber ſi dematur cortex. Eſt āt ſuber arbor minima. glans eius peſſima ⁊ rara. Cortex tm̄ in fructu precraſſus ac renaſcens. atꝫ etiā in denos pedes vndiꝫ explanatus.

Operationes.

A ¶ Plinius. Uſus eius maxime nauiū anchoralibus. piſcantiumꝫ tragulis. tecadorū obturamentis conuenit. Preterea in hyberno feminarū calciatu. quāobrem greci cortices arborum appellant.

B ¶ Sunt ⁊ qui feminam ylicem vocant. Et vbi non naſcitur ylex. pro ea ſubere vtunt̄. In carpentarijs precipue fabricis. vt circa helyn ⁊ lacedemonem. Hec in ytalia naſcitur tota. aut omnino in gallia.

C ¶ Idem in lib. xxiiij. Suberis cortex tritus et aqua calida potus ex vino calido ſanguinē excreantib⁹ magnopere laudat̄.

Capitulū. cccclxij.

Sumach. Plateari⁹. Sumach eſt cuiuſdam arboris fruct⁹ ſimilis granis. ex quib⁹ tingit̄ pannus rubeus. Ad mixtione q̄ꝫ ſumach ſophiſticant̄ illa gn̄a. Eſt aūt ſumach fri. in. ij. gra. ſic. in. iij. Per annos q̄ttuor ſeruat̄. Uirtutē hꝫ ꝯſtringē di: ⁊ incitat appetitū. ¶ Pandecta. ca. dclviij. Sumach latine. arabice adiutor vel barſo. grece riſkitin. ¶ Sera. in li. ag. ca. ſumach. auc. Dyaſco. Eſt planta naſcens in locis ſaxoſis habens folia longa. ⁊ habet ramos altos. ⁊ fructum in racemis quoꝝ color vergit ad rubedinem ſanguinis. ⁊ grana ſunt in racemis in magnitudine granoꝝ lentiſci. et aliqūantulū lata. Iuuamentū eius eſt in cortice granoꝝ.

Operationes.

¶ Et ideꝫ auctoritate Galieni. Melius quod eſt in tota arbore eſt cortex grani eius. Et ſuccus eius quando exiſtit in eo ſapor ſtipticus. ⁊ virtus eius eſt que infrigidat in ſecundo ⁊ deſiccat in tertio.

¶ Galienus. viij. ſimpli. farma. capitulo de ſumach. ſm̄ tranſlationeꝫ grecā. qđ incipit Riſkitin. id eſt ſumach. fructuoſa plantaꝝ ſtipticat ⁊ ſiccat. Unde et cerdones ad ſtipticandū ⁊ ſiccandū coria vtunt̄ hac planta. Et pꝑterea

nominať viſo depſica.i.corioꝝ aptatiua.
¶ Meli⁹ ãt fructus ei⁹ mar̃ie ⁊ ſucc⁹ ad vtilitatē veniūt.ſufficiētes auferre exiſtētes qualitates. Cõcordat ãt ⁊ tot⁹ q̃ ſm ptē vſus ſenſui.et ſm guſtū.Erit igiť ⁊ h̃ farmacū ſiccatiuū q̃dez in tertio gradu:infrigidatiuū aūt ex ſecūdo.
¶ Cõtra vomitum ex calore. ſpongia intincta in aceto decoctiōis eius ori ſtomachi ſuperponitur.Cõtra diſſinteriaz inferioꝝ inteſtinoꝝ vicio factā puluis eius cū aqua decoctiōis ordei conficitur:ac p cliſtere inijcitur.
¶ Fit etiam emplaſtrū circa pectinem ac renes ex eiuſdē puluere ⁊ oui albumine ⁊ aceto. Si vero ſuperioꝝ vicio fiat aqua decoctionis eius vel ſaltem puluis datur.⁊ carnes in aqua decoctionis eiuſdem decoquentur.
¶ Cõtra fluxum ſanguinis e naribus.medulla ſambuci in ſucco ſanguinarie intingiť ⁊ puluere ſumach aſperſa narib⁹ immititur.
¶ Cõtra emoptoicā paſſionē e vicio ſpūalium dragantū ⁊ gūmi arabicū p noctez cum pdicto puluere dimittanť.⁊ maſtix cū aqua roſaꝝ ɔficiať.Indeq̃ꝫ pillule formenť.quas patiēs ſub lingua teneat:⁊ paulatim tranſglutiat.
¶ Cõtra diſſinteriā iteꝝ ex vicio ſuperioꝝ inteſtinoꝝ puluis ſumach i olla cū anathaſia dať. Suppoſitoriū q̃ꝫ factū ex illa vel tali puluere ⁊ anathaſia ɔtra fluxū valet menſtruoꝝ.
¶ Cõtra pruritū oculoꝝ ex calore ⁊ humore lauanť oculi ex aqua decoctōis eius.

Capitulū.cccclxiij.

Sapo.Pādecta.li.dcxiiij.Sabon.id eſt formicariū.Latine ſapo.Uñ ſapo fit ex forti lixiuio ⁊ q̃cūq̃ꝫ pinguedie.Cui⁹ multe ſūt ſpēs.Eſt em̃ ſpatarentic⁹:q̃ ſic dr̃ eo q̃ incidit in ſpata.⁊ iſte vocať iudaic⁹:q̃ iudei lauant ſericū.Et eſt ali⁹ gallic⁹.⁊ ali⁹ muſcatus.⁊ ali⁹ mollis ⁊ niger.⁊ vocať ſparatencus.

Operationes.

¶ Sera.li.ag.c.Sabon.auc.Pauli.Uirtus ei⁹ eſt q̃ abſtergit ⁊ purificat.⁊ eſt calida ⁊ vlcerat corp⁹.⁊ eſt fortis in h̃.⁊ eſt bonū ad maturandū apoſtemata dura.⁊ ad tollendū ſaniem.⁊ ad mollificandū apoſtemata dura. A
¶ Et idem auc.Raſis.Eſt calida ⁊ vlcerat corpus.⁊ eſt fortis in hac operatōe.Et ſi admiſceť cū alijs medicinis calefacit mediocriter. B
¶ Ad apoſtemata maturāda ſapo magnū preſidiū eſt.tamen cyrurgicis caute vtenť ne nimiū ante maturationē corrodeť. C

Capitulū.cccclxiiij.

Tanacetū.Dyaſ.Tanacetū eſt ſpecies artemiſie:que tagetes noiať.⁊ eſt tenera:ſemen habēs minutū:⁊ vnā haſtā folijs plenā.naſciť in locis mediterraneis ⁊ altiorib⁹:florem mellinū atq̃ꝫ tenuem ⁊ iocundiorē.Hec a grecis vocať tagetes vel tanacetū.⁊ aliq̃ eā vocāt athanaſiā.vel ſm quoſdā thanaſiam.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Arthemiſia q̄ tanacetū vel tagetes dr facit ad veſice dolorē ⁊ ſtrāguiriā. ſucco dato ex vino. ℨ. ij. febricitāti ex aqua ca. ciatis. ij. potui
B datur hic ſuccus. ¶ Tunſa cū axungia ⁊ aceto coxarꝫ dolori medicaꝶ ligata vſqꝫ ad tertiā diē.
C ¶ Ut infantem hilarem facias incende ⁊ ſuffumiga his. et omnes incurſiones maloꝫ auertet. et hilariorem faciet infantem.
D ¶ Sal. Om̄es ſpēs arthemeſie ꝯueniūt lapidibus in renibꝫ exiſtentibꝫ. ⁊ ad calefactōes ⁊ extractōes ſecūdiarꝫ. ergo thanacetū.

Capitulū. cccclxv.

T Aſpia. Pandecta ca. dxlvij. Mezabarā. id eſt tapſia. quidā dicūt ꝙ eſt mezereon. aliq̄ dicūt ꝙ eſt elacterium.

Operationes.

A ¶ Scdm̄ Sera. li. ag. c. Mezabarā. eſt plāta q̄ repiꝶ in Jndia. cuiꝰ cortex exterior hꝫ iuuamētū in medicina in doloribꝫ iuncturarꝫ.
B ¶ Et hec qn̄ poniꝶ in fluminibꝫ inebriat piſces Et melior ex eo eſt illa q̄ hꝫ ſubtilē corticē. ⁊ in ſapore eius eſt acuitas parua. ⁊ doſis eius ſimplicis cum zuccaro eſt aureus vnus.

¶ Platearīꝰ. Tapſia in tertio gdu eſt ca. et ſic. ꝑ tres annos ſeruaꝶ. Radix eiꝰ medicine cōpetit vſui. ſꝫ nūqꝫ ꝑ ſe debet dari. ꝑncipaliter educit ꝑ vomitū: ſecundario per ſeceſſum.

¶ Jn medicinis vomitus maxime ponitur. ſꝫ teritur. Oportet ꝙ terens maxime faciem et oculos cooperiat vt parum aut nihil videat (teſticuloſqꝫ (quia cito inflantur.

¶ Quod ſi aliqua inflatio euenerit infundatur pannis in aceto. ⁊ fiat inde partis in frigiditate fricatio. Uel idem fiat cum ſucco et trahit. Uirtutem habet humores diſſoluendi. ⁊ ad ſuperficiem corporis attrahendi. ⁊ in groſſam vētoſitatem reſoluendi.

¶ Pli. li. xiij. Tapſiam vocauere q̄dā ſemen ferule eo decepti. ꝙ ferula ſine dubio nō ē tapſia: ſꝫ ſui generis feniculi folijs inani caule. nec baculi lōgitudinem excedente. Semē q̄le ferule Radix candida. inciſa lac emanat. et contuſa ſucco abdicat om̄ia venenata. Quippe fodientibꝫ etiaꝫ nocet ſi minima aſpiret aura intumeſcūnt corpora. facīemqꝫ ignes acri inuadunt. ⁊ ob id ceroto prius illiniunt.

¶ Quibuſdā tn̄ morbis auxiliari dicūt medici ꝑmixtā alijs. Jtē in alopitijs. ſugillatiſqꝫ ac liuētibꝫ. ſeu vena remedia deſint: vt ſcelera cōtrectēt. Sꝫ iſta ꝑtexuerūt noxio inſtrumēto. tātūqꝫ in pudēdi eſt vt venenū oztis eſſe ꝑſuadeant.

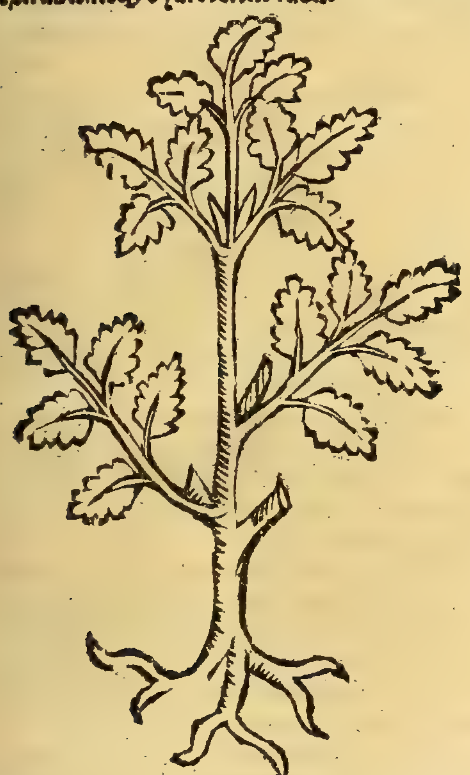
¶ Tapſia eſt in africa vehemētiſſima. Quidā ꝑ meſſes caules incidunt. Et in ipa radice excauant q̄ ſuccus cōfluat arefactūqꝫ tollūt. Alij foliū radicem in pila tundunt. ⁊ ſuccum ī ſole coactum etiā in paſtillos diuidunt.

¶ Jdem in libro. xxvi. Ad lichenas vtantur ⁊ tapſie radice cum melle trita. anguine et argemonia medetur in vino ſumpta.

¶ Conſtantinꝰ in li. graduū. Tapſia eſt herba ſuꝑterrā ſaliēs. i. brachiū. cuiꝰ color rubeus eſt Frondes hꝫ virides aliq̄ntulū colori plumbeo ꝑtinentes. Cortex aūt radicis eiꝰ ruffus. nigredini parū attineos. ſꝫ intus eſt citrinꝰ. Hic cortex medicine ꝯgruit. Calidus ⁊ ſuccꝰ in tertio gradu. Groſſos ⁊ viſcoſos humores attenuat. et valet ſciaticis ac podagricis flegmaqꝫ viſcoſum vbicūqꝫ fuerit purgat. Miſcetur ⁊ medicinis empetiginiō. Morphee atqꝫ ſcabiei. colatiuus em̄ eſt ac mūdificatiuus.

¶ Dyaſcorides. Tapſia dicta eſt eo ꝙ in tapſo inſula in primo inuenta eſt. frutex eſt illi feniculo ſimilis. habens folia ſimilia maratro. haſtas tenues in q̄bꝫ ſingulis ſunt capitella ſicut in aneto. flos āt eſt niger ſiue mellinis. ſemenqꝫ latū ferule ſimile ſꝫ minꝰ. Radix eſt illi alba ⁊ maior. coriū hñs groſſum. ⁊ in odore viſcida.

Succus ei⁹ q̄n colligit̄ colligēs nō sic ꝯ ventū sit⁹. q2 man⁹ ꝛ facies ebuliēt. vt⁹ ē ei catartica. ¶ Corīū radic. ei⁹ ꝛ succū ꝛ lachrymū accepta mulsa superi⁹ ꝛ inferi⁹ hoīes purgat. pl⁹ tn̄ iusto accepta necē infert. Purgatio ipi⁹ dolorē mitigat lateris. Asmatic. opitulat̄ his etiā q̄ putridū habēt sputū medicat̄. Est āt dicta ei⁹ cretica eiusq̄ potio dāda est escis: aut cocturs ad mixta. Radix ei⁹ ꝛ lachrymū tantā hꝫ caliditatē vt nullā habeat cōparationē. ¶ Vn̄ succ⁹ eius capiti superunct⁹ alopicias emēdat. ꝛ radix ei⁹ viridis infricata idem pstat. liuores etiam detergit.
¶ Succus ei⁹ addito libanotide ac cera eq̄li pōdere oīa p̄dicta pōt facere. In q̄libet āt loco posit⁹ nō debꝫ ampli⁹ esse q̄ duab⁹ horis. Sed an̄te ꝛ post loca fouēda sunt aq̄s calidis lentigines mūdat. lepras limpidat. pustulas purgat maxīe mixto sulphure veteris lateris aut pulmōis dolores curat. Arteticos ꝛ podagricos maxīe iuuat. Nudis locis īposit⁹ ea vestit. sꝫ fomēto id facit. hūores etiā de ꝓfundo violenter extrahit. sicq̄ dyaforesim facit.

Capitulū. cccclxvi.

T Amariscus domestic⁹. Plinius li. xvi. Tamarix est arbor crassissima hn̄s folia nūq̄ decidētia. ¶ Idē li. xxiiij. Tamaricē arbitrant̄ q̄dā esse miricē. ¶ Aui. In tamarisco est stipticitas ꝛ apertio ꝛ mūdificatio absq̄ vehemēti exsiccatione. Et ei⁹ aqua ē abstersiua ꝛ desiccatiua. cui⁹ abstersio pl⁹ est ei⁹ exsiccatione. ꝛ ei⁹ exsiccatio est cū stipticitate. sꝫ fructus ei⁹ vehemētioris est stipticitat̄. In tamarisco q̄dē est subtilitas pauca. ꝛ q̄nq̄ administratur loco eius viridis galle.

Operationes.

¶ Auic. Ei⁹ decoctio embrocat̄ ad pediculos: A
ꝛ iterficit eos. Ex ei⁹ folijs fit emplastꝝ super apata fluxa. Eiusq̄ fumus variolas exsiccat ꝛ vlcera hūida. qd̄ ex eo tritū ē. ꝛ ei⁹ cinis spargit̄ sup adustionē ignis. Fruct⁹ ei⁹ ꝛ cinis vlcera difficilia exsiccant: ꝛ carnē additā corrodunt.

¶ Decoctio folioꝝ ei⁹ cū vino ꝓfert dolori den B
tiū. ore ex eo colluto: phibentq̄ corrosionē eorū, ꝓprijs fructib⁹. Iterū eius fructus stat loco galle et licij in egritudinibus oculi.

¶ Cōfert iterꝫ antiq̄ sputo tamarisc⁹. ꝛ ꝓpe fru C
ctus ei⁹. Rami ei⁹ in aceto dissoluti ꝯferūt spleni. emplastro ex eis facto. ad splenē q̄ꝫ bibitū vinū in q̄ decocta sunt folia ei⁹ ac virgulta.

¶ Et ex eius ligno faciunt sibi splenetici vasa. D
Deniq̄ confert solutioni antique. ꝛ ad fluxū matricis. sedeturq̄ in eius decoctione. Bibit̄q̄ fructus ei⁹ q̄ etiā cōfert morsui rutele. Plateari⁹. Tamariscus ca. est et sic.

¶ Vinum decoctiōis ei⁹ valet ad opilationem E
splenis ꝛ epatis: strangurīā ꝛ dissinteriaꝫ. Est eīm diureticū. Puluis eius in cibis positus ad eandē valet. Frequens eius bibitio in vase tali valet ad idē. Cortex maioris est efficacie.

¶ Pandecta. li. lxix. Athel vel tharmezit Ara F
bice. Grece nadabar. Latine vero tamariscus domestica.

¶ Sera. li. ag. c. Athel. i. tamarisc⁹ domestica. G
ꝛ est arbor multū longa vsq̄ ad celū dura recti linea. folia ei⁹ longa subtilia stricta. ꝛ nō hꝫ spinas. ꝛ ex ligno ei⁹ fiūt parapsides ꝛ incisoria. ꝛ vasa alia. ꝛ ipa est magna athel. ꝛ grece vocatur nadabar. Et omēs arbores ex quib⁹ fiūt vasa hmōi noīant̄ nacha. sed est athel aliq̄ntulū arbor rubea quasi coloris scorpionis.

¶ Et idē auic. Dyas. Athel est filis tamarisco ꝛ H
est in babilonia. ꝛ aq̄ infusiōis ei⁹ ponit̄ in sief q̄ administrant̄ habentib⁹ debilitatē visus.

¶ Et idē auc. Gal. Athel est spēs tamarisci. et I
est arbor q̄ magis vēto agitat̄ q̄ arbor tamarisci In sapore ei⁹ est stipticitas ꝛ nō hꝫ florē. et habet fructū rotundū sic cicer: habentē colorem cinericiū ad glaucedinē tendentē. intra q̄ sunt grana pauca inuicē ꝯglobata et iuncta. que nominant̄ grana dulcia. Colligunt̄ in mense Februarij. est calida ꝛ sicca in pmo gradu. Virtu-

tes illius inuenies in ca. proximo ſequenti.

Capitulū. cccclxviij

Tamariſc⁹ agreſtis. Pandecta ca. cxx. Caſa arabice. Grece mirica vel bruca vel miribi. Latine vero tamariſcus. Ubi ſciendū ꝙ tamariſcus quedaꝫ eſt maſculus. ⁊ eſt Atbel. de q̄ in p̄cedenti capitulo dictū eſt. ⁊ vocat̄ ſimiliter tamariſc⁹ domeſtica. ⁊ q̄dā eſt femina: ⁊ eſt illa arboꝛ quaꝫ cōmuniter nos vocamus tamariſcum. ⁊ iſta vocat̄ ſimiliter tamariſcus agreſtis. ¶ Sera. li. ag. ca. de caſa. Caſa. i. tamariſcus agreſtis. ⁊ eſt arboꝛ erecta q̄ naſcit̄ in aquis. ⁊ hꝫ fructū q̄ aſſimilat̄ floribus. ⁊ eſt ſimilis in fluxibilitate ſua uſnee. et illa ſpēs vocat̄ ab aliq̄bꝫ bruca. Eſt in babilonia ⁊ in ſeni. Alia tamariſcus q̄ eſt domeſtica que noīat̄ termezit ſiue atbel. ⁊ aſſimilat̄ agreſti in oībꝫ p̄terꝙ in fructibꝫ in longitudine. qꝛ fructus eius eſt rotundus ſimilis gallis dentatis ⁊ eſt ſtipticus: ⁊ ponit̄ loco galloꝝ ī medicinis Et ſciendū ꝙ eſt arboꝛ quā ipſe noīat in precedenti capitulo. de qua dꝛ ꝙ eſt arboꝛ magna vſꝙ ad celū: q̄ vocat̄ atbel ⁊c. ¶ Gal. viij. ſim. far. ca. de tamariſco agreſti. In ſapoꝛe ei⁹ eſt ſtipticitas. ⁊ eſt virtus eius q̄ incidit ⁊ abſtergit. ſed folioꝝ eius et radicum ⁊ ramoꝝ ſubtilitas eſt plus ſubtiliatione fructus eius.

Operationes.

¶ Sera. auct. Dyaſ. Radix tamariſci ponit̄ ꝑ gallis ī medicinis oculoꝝ ⁊ oris. ⁊ eſt ꝯueniēs ſputo ſanguis. ⁊ potat̄ in fluxu antiq̄: ⁊ cōfert yctericis: ⁊ illis quos momoꝛdit rutela.

¶ Et qn̄ fit emplaſtꝝ cum ea diminuit apoſtemata flegmatica: ⁊ coꝛtex ei⁹ opat̄ ſic fruct⁹ eius nec plus nec min⁹. ⁊ folia ei⁹ cocta cū aqua et bibita ip̄a aqua extenuat ſplenem.

¶ Et qn̄ fit cū ea collutio oꝛis ꝯfert doloꝛibus dentiū. ⁊ eſt ꝯueniens mulieribꝫ hn̄tibꝫ fluxuꝫ humiditatū qn̄ fit ſeſſio in decoctōe ei⁹: ⁊ p̄ijcitur decoctio eius ſup illos in q̄bꝫ generant̄ pediculi ⁊ lendines: ⁊ iuuat multum. Cinis ligni tamariſci qn̄ ſupponitur confert habentibꝫ humiditates matricis.

¶ Et ideꝫ auc. Meſar ugie. Cinis ei⁹ deſiccat oīa vlcera. ⁊ ꝓꝓꝛie illa q̄ fiūt ab aduſtiōe ignis. ⁊ ꝯfert apoſtematibꝫ frigidis qn̄ fumigat̄ cū eo

¶ Et dixit mihi homo fidelis ꝙ fuit q̄dam mulier ſup quā apparuit lepꝛa. ⁊ datū fuit ei de decoctione radicis tamariſci cū paſſulis ſepe: et curata eſt. Et nos quidē experti fuim⁹ in muliere alia: ⁊ curata eſt. ⁊ hꝰ fuit: qꝛ egritudo eius pꝛima fuit apoſtema in ſplene. ⁊ ꝓpter opilationem eius: que q̄dem fuit cauſa non attrahēdi melancoliā. ⁊ nō mūdificandi vel clarificandi ſanguinē. ⁊ fuit cauſa apparitōis lepꝛe ſup eam Quando ergo reſolutū fuit apoſtema ⁊ opilatio ꝓpter operationem iſti⁹ medicine: in eo ꝙ fuit de natura ſua incidere ⁊ abſtergere. reuerſe ſūt ad earum ſanitatem.

¶ Et idem auc. Gal. in li. ſuo ad Glauconē qn̄ ſcripſit ei ſigna apoſtematis duri in ſplene. ꝙ melioꝛ medicina eius eſt coꝛtex radicis cappar̄ ⁊ ſcolopendrie ⁊ coꝛtex tamariſci. ⁊ ſummitates eius ſi coquant̄ in aceto.

¶ Gal. viij. ſim. far. Qn̄ coꝛtex tamariſci coquit̄ cū vino ꝯfert ſpleni duro. ⁊ expellit doloꝛē dentium. ſꝫ in fructu eius ⁊ in coꝛtice eſt ſtipticitas nō pauca quouſꝙ virtus eius eſt ꝓpinqua virtuti galloꝝ viridiū. niſi qꝛ in gallis vilis viridibus manifeſtat̄ ſtipticitas ſolum.

¶ Complexio fructus eius tamariſci eſt complexio inequalis. ⁊ poſſumus ei vti pro gallis. ⁊ cinis tamariſci quando comburitur habet virtutem deſiccatiuam deſiccatiōe foꝛti. ⁊ eſt in eo abſterſio ⁊ inciſio.

¶ Et idem in eodeꝫ li. cap̄. de mirica. Mirica ⁊ tamariſcus abſterſiue et inciſiue eſt virtutis abſꝙ ꝙ ſiccet manifeſte.

¶ Plini⁹ ca. de tamariſco. Tamariſc⁹ dome/
ſtica hꝫ ꝟtutē eandē ſicut ſilueſtrꝭ: niſi qꝛ eſt ma
gis ſtiptica ⁊ min⁹ inciſiua ⁊ abſterſiua.

Capitulum. cccclxviii.

Tamarindi. Pandecta ca. dclxvii. Ta/
marindi arabice ⁊ latīe. Grece oxifoni
tia. Sera. li. ag. c. de tamarindo. Na/
ſcit̄ multū ex eis in ceſarea ⁊ in terris hamen. ⁊
folia ei⁹ ſunt ſicut folia ſilicis. ⁊ defert̄ ex terris
Indie. Et eſt fruct⁹ coloris rubei. ⁊ hꝫ medul/
lā plurimā pl⁹ qꝫ xilocaracta. crocei coloris ad
nigredinē tendēs. ⁊ hꝫ melleitatē. ⁊ eſt illud qꝺ
ex fructu admīſtrat̄ poſtqꝫ egrediūt̄ grana ei⁹.
Et meliores tamarindi ſunt noui. recētes. nō
aridi. ſaporꝭ acerrimi. Et ꝟtus eorū eſt fri. ⁊ ſic.
in tertio gradu.

Operationes.

¶ Virt⁹ ei⁹ eſt q̄ laxat colerā ⁊ repmit acuitatē
ei⁹. ⁊ abſcindit vomitū. ⁊ aufert prurituū. ⁊ doſis
aq̄ eorꝫ poſtqꝫ decoquūt̄ eſt lb. ß. ⁊ aufert ſitim.
¶ Et idem aucto. Meſuay. Eſt fri. in. ii. mollit
ventrē. ⁊ eſt ſicut pruna. niſi quia eſt ſubtilior
⁊ minoris humiditatis.
¶ Paulus capitulo de Tamarindo. eſt frigida
⁊ ſicca in ſecundo gradu.
¶ Aui. de virib⁹ cordis dicit: qꝫ ꝯfortat cor.

Capitulū. cccclxix.

Tapſus barbat⁹ ſiue Tapſus barbaſſus
latīe. grece flōmos. arabice buſuri. Dya
ſco. ca. flōmos. Flōmos. i. tapſus bar/
baſſus. duo ſūt ei⁹ gn̄a. maſcul⁹ ⁊ fēia. Vna eſt
alba ſcꝫ maſcul⁹. alia eſt nigra ſcꝫ fēia. Maſcu
lus āt folia hꝫ oblōga ⁊ anguſta: ⁊ haſtā tenuē
⁊ ſemē tenue. Fēia ꝟo hꝫ folia cauliculo ſilia:
ſꝫ aſperiora ⁊ latiora ⁊ haſtā lōgam cubito vno
albā ⁊ aſperā. flores virides ⁊ albos. ⁊ ſemē ni/
grū. Radix eſt illi dura pollicis groſſitudinē
hn̄s. naſcit̄ in campis. Eſt alia flōmos agreſtꝭ
ꝟgas hn̄s lōgas in ſe ⁊ arboroſas. ⁊ folia ſaluie
ſimilia circa virgas ſuas. flores ſuos hꝫ auro/
ſos aut mellinos ſic praſſii. ſꝫ folia ſūt illi aſpe/
ra circa terrā ⁊ obrotūda. Eſt alterꝫ genus flō/
mos qꝺ ligniti⁹ ꝺr: aut triallis. folia habēs tria
aut q̄ttuor aut plura. pinguia ⁊ aſpera ⁊ groſ/
ſa. q̄b⁹ multi in lucernis vtunt̄. ¶ Sal. viii. ſim.
far. ca. flōmos. Flōmos. i. barbaſſus. quedaꝫ
eſt foliis alba. q̄dā ꝟo nigra. Et alba q̄dem eſt
maſcul⁹: cui⁹ folia ſūt ſtrictiora. Alia ꝟo femīa
cui⁹ folia ſunt maiora. Et vltra has eſt alia flō/
mos agria. i. barbaſſus ſilueſtrꝭ nūcupata au
riferꝭ eſt florib⁹ radix pōtica exn̄s guſtu. ¶ Pli.
ca. flōmon. qꝺ latini barbaſſum vocāt: fri. ⁊ ſic.
cōplexiōis ē. qꝛ altera ē maſcul⁹ albidiorib⁹ fo/
liis atqꝫ anguſtiorib⁹. altera fēia folia latiorib⁹

atq͡ʒ nigr͡ʒ. Eſt aliud gen⁹ qđ latini herbā lucer nalē vocant: ab eo ꝙ ex ea lucē faciūt. vñ ⁊ luci/ bꝛos eam vocāt: eo ꝙ lucē p̄beat vmbꝛis.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Radices oīs gener͡ʒ ſunt ſtiptice fluxū vētris vnimod⁹ īpaꝝ dat⁹ cū vino ſtrīgit. elixa/ tura eaꝝ bibita ꝯquaſſatiōes ⁊ doloꝛes laterū
B tollūt. tuſſim mitigat. ¶ Doloꝛē dentiū gargariſ mo adhibita cōpeſcit. flōmos ꝓo q̄ floꝛē hꝫ au roſam capillos inficit. Folia ei⁹ cocta in aqua ⁊ vt cataplaſma impoſita duricies ⁊ tumoꝛes olo͛ꝝ ſoluūt. maligna vulnera melle ⁊ vino ad/
C dito ad ſanitatē pducūt. ¶ Aceto ꝓo mixto vul neri hꝫ recētibꝫ ſinglare p̄ſidiū ē. pūctū ſcoꝛpio/ nis mitigat. Agreſtis flōmos folia cōbuſtiōi opitulāt͛. Folia ei⁹ q̄ dr̄ feia cū caricis cōpoſita memoꝛatis cancris putredinē nō admittit.
D ¶ Gal. Radix eius fluxibiles paſſiones iuuat. Gargariſant āt eam in oꝛe quidā ad dentiū do loꝛē. folia ꝓo dyafoꝛetice ſūt ꝟtutis. floꝛes eius capillos purificāt. omniū eñ̄ fo. ſiccatiue ⁊ mo
E derate abſterſiue ſūt ꝟtut͡ʒ. ¶ Pli. Fomentatio facta ex vino decoctōis ei⁹ valet ꝯ emoꝛroidas
F ¶ Ad idē valet ſi an⁹ ex eo tergat͛ p⁹ aſſellatōeꝫ
G ¶ Valet etiā ad tenaſmonē eucatiſma ex aqua decocta: ⁊ ꝯtra fluxū ventris.

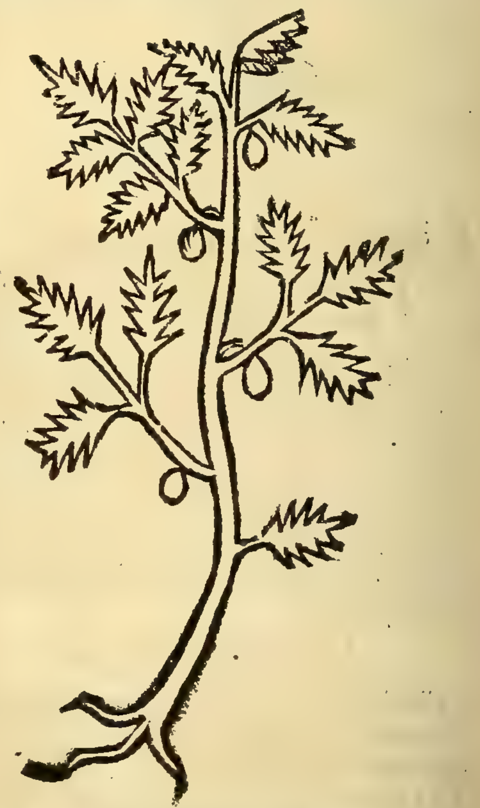

Capitulū. cccclxx.

Tereniabin. Pandecta. dclxxviij. Tere/ niabin q̄dam dicūt ꝙ eſt māna: ſꝫ falſo. imo eſt vt mel albū habens ſapoꝛē manne.

Operationes.

¶ Sera. li. ag. c. tereniabin. Tereniabin. i. mel A roſaꝝ. vñ eſt ros cadēs đ celo. ⁊ aſſilat͛ melli g̃/ nuloſo ⁊ aggregato groſſis g̃niculis. ⁊ ē noiatū mel roꝛ͡ʒ. ⁊ plurimū cadit ſup arboꝛes q̄ ſunt in terra coꝛaſceni ⁊ ī oꝛiente. q̄ arboꝛes hñt folia ⁊ ſpinas virides ⁊ floꝛes rubeos. ⁊ nō faciūt fru/ ctū. ⁊ cadit in ea ſtella ſup ſūmitates palmaꝝ.
¶ Et ꝟtus ei⁹ eſt eq̄lis mollificatiua vētris. ⁊ eſt B humectatiua pectoꝛis. ⁊ ꝯuenit calidis natali/ ter. ⁊ ꝓpꝛe q̄ñ ſoluit͛ in aq̄ Iuiubaꝝ ⁊ prunoꝝ.
¶ Et eſt ex eo melius album ⁊ nouum. ⁊ doſis C eius ab aureis decem vſq͡ʒ ad viginti aureos.
¶ Et idē auc. Ha bix. Sedat inflatiōeꝫ febriū D calidaꝝ: ⁊ aufert ſitum. ⁊ mollit vētrē mollifica tione mediocri. ⁊ educit colerā cū facilitate. Et meli⁹ ex eo eſt albū nouū.

Capitulū. cccclxxi.

t Erbentina. Pan. ca. cix. Botin arabice Grece terebintū vel albotin. latīe ꝓo ar/ boꝛ g̃ni viridis. ⁊ ē arboꝛ vñ emanat terbētina.

Gera.li.ag.c.botin. Botin eſt duaꝝ ſpeꝝ. domeſtica ꝛ ſilueſtris. Domeſtica.ſ.arbor terbentina ē botin ſm veritatē vel terebintū. ꝛ ē capinus cuiꝰ lacrimꝰ ē terebintina. ꝛ ab ea oriᷣ pix ꝛ raſa. ꝛ fructꝰ eius ē gnū viride. ꝛ ſilueſtris eſt lentiſcꝰ arbor ī mōtibꝰ naſcēs. Et dixit mihi q̄dam arabs. Lētiſci arbor eſt ſic arbor glandiū magnaꝝ: niſi q᷑ ē pulcrior ſūmitate. ſc3 q᷑ ſūmitates eiꝰ ſunt ad rubedinē decliues. ꝛ ſūt folia lenta. ꝛ fructū facit ī racemis ſic botrꝰ magnitudinis gnoꝝ granatoꝝ ſilueſtriū. ꝛ qñ maturāᷣ fructꝰ tūc ſūt rubei. ꝛ folia eiꝰ ſimiliter rubeſcūt. ꝛ qñ fructꝰ pfecte maturāᷣ ſūt vt plurimū nigri Sciendū q̄ iſte arbor lētiſci ē arbor q̄ grece vocaᷣ ſcinꝰ. cuiꝰ gūmi eſt maſtix. ſic apparet in lrā maſtix. folia eiꝰ ſūt ſic folia ſorbi. ꝛ odor eiꝰ ē odor ſtinci. Nā ſtincꝰ vocaᷣ plāta quā nos regnicole vocamꝰ lentiſcū: incōgrue tñ. ex cuiꝰ fructu extrahiᷣ oleū de ſtinco. Sz ſcinꝰ ē vere lētiſcꝰ. ꝛ eſt botin ſilueſtris. Gal. viij. ſim. far. c. ō lentiſco. Schinꝰ. i. lentiſcꝰ. frutex h ex aq̄ſa ſuba remiſſi calida vtute ꝛ terreſtri fri. non multa cōpoſita: ꝓpterea etiā ſtipticat moderate. ſiccat ḡ in. ij. gradu iam cōpleto vel. iij. incipiente. ꝛc. Dyaſ. ca. terebinti ſc3 domeſtici. folia ſemen et coriū ſtiptica ſunt ſimili diligētia colliguntur ſicut ſcinus. Semen eius cacoſtomaticum ē. Eſt eñ calidum ꝛ diureticum.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Terebintū domeſticū vētrē ſtimulat. Vino mixto morſibꝰ occurrit. eius reſina eligēda ē alba ꝛ limpida vitreū hñs colorē ꝛ odorē terebinti retinēs. vtilior eſt oībꝰ reſinis. ſcda poſt iſtā reſinā vtilis eſt reſina ſcini.

B ¶ Tuſſi ꝛ ptiſicis medicaᷣ more electuariū melle addito toracis vicia cōpeſcit. vētrē mollit erugīe cāpane ꝛ ere vſto. ꝛ calcāto vel nitro adiūcto lepras corpis purgat. Pus aurium melle ꝛ oleo mixto detergit. pruriginē nature nō admittit.

C ¶ Profūdas plagas ꝛ vulnera replet. ꝛ purgat mala pātibꝰ medicaībꝰ neceſſarie miſceᷣ. Dolorē lateris pb. hbet reſina molli. i. pituita et colofonia q̄ ex loco nomē accepit. hec vt electuariū data tuſſi medeᷣ. oēs reſine nō ſūt viꝰ coloris. Nā aut albe ſūt. aut mellinū hñt colorē. fit eñ reſina liq̄da de cypreſſo. duriores vo reſine ſunt ſtrobilina. peſcilina. pituina. ꝛ elatina.

D ¶ Eligēda eſt q̄ fuerit odorate vel limpida ꝛ nō liq̄da valde: ſz vt cera ſit. ꝛ nō valde fragil. Melior eſt oībꝰ pitnina ꝛ elatina. q᷑ odorate ſunt. ꝛ thuris hñt odorē. peſcilina vo ꝛ ſtrobilina ꝛ cipreſſina nimiā in ſe hñt virtutē. Nā ſcinina eſt ſilis terbentine. ꝛ id operaᷣ vt terbentina.

E ¶ Yſi. Terebintus eſt arbor generās reſinam omniū reſinaꝝ pſtantiorē. ¶ Ambro. Si terebinti fructꝰ aq̄ miſceaᷣ in olei morē facile tranſfundiᷣ. F ¶ Gloſa ſup pmū Regū. xvij. Terebintus ē arbor de q̄ reſina lacrime pſtātiſſime manat. vñ medicialis idustria diſſoluta cglutiat. G

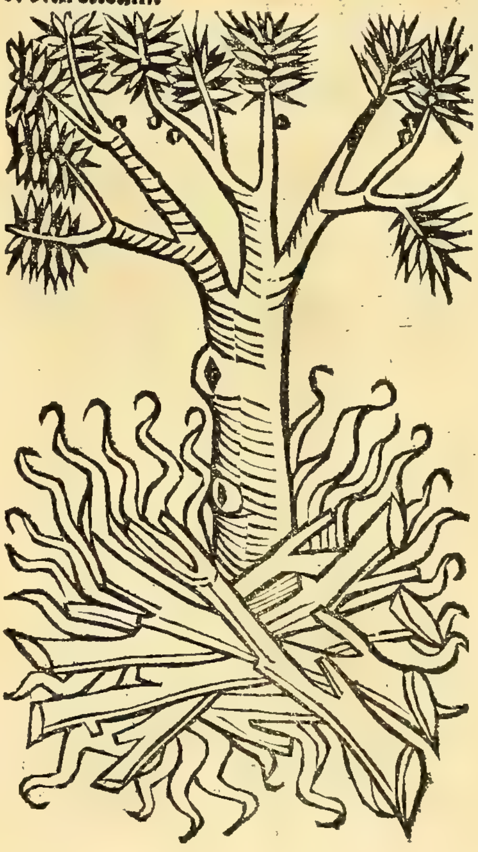
¶ Glo. eccl. Terebintꝰ eſt arbor breuis ꝛ fructuoſa. naſciᷣ in ſyria craſſiſſima eſt plenior q̄ illa q̄ de cortice erūpit. Huiꝰ arboris maſcule ſine fructu ſūt. Feiaꝝ duo ſūt gña. Alterius fructꝰ rubet lētis magnitudīe. alteriꝰ pallet. nec faba grandior. odore iocūdior. tactu reſinoſus. H

¶ Pli. li. xij. In cocco iſula naſci credūᷣ terebiti. florem imbribꝰ decuſſū terre halitu animāte. I

¶ Idē li. xiij. Siria terebintū h3. ꝛ ex his maſcula ſine fructu ē. ſ3 in macedonia breuis ē arbor hec at3 fructicoſa. in damaſco ſirie mag ē. K

¶ Idē li. xiiij. Terebinti bacce aut lignū recēs in muſto decoquūᷣ. ſicq3 vinū efficiᷣ. L ¶ Idē li. xvij. Reſinā terebintinā (vt fiat pix ſpiſſa) i feruēti ſartagie ponūt: ꝛ hāc ceteris pferūt vt fiat pix in ſyria terebinto cortices detrahunt. M

¶ Idem li. xxiiij. Terebinti folia ꝛ radix collectionibꝰ imponūᷣ decoctū eoꝝ ſtōachū firmat. Semē i capitis dolore bibiᷣ in vino. ꝛ ꝯ difficultatē vrine vētrē leuiter emollit. ventrem excitat Terebinti folia ſemen ꝛ corium ſtiptica ſunt. Semen eius cacoſtomachū eſt. Eſt eñ calidū et diureticum. N

Capitulū.cccclxxij.

Teda. Actor. Teda eſt arbor picea flā=mis ac luminib⁹ apta. Ob quā cauſaȝ vt eſtimo tranſumpto nomine lampades ſiue faces dicuntur tede.

Operationes.

A ¶ Plinius li.xvi. Sextū genus arboꝝ picem gignentiū eſt teda ꝓprie dicta. abundātior ſucco ꝗ̄ reliqua. parcior liquidiorq̄ ꝗ̄ picea flāmis ac luminib⁹ etiā ſacroꝝ grata. Hanc mares dūtaxat ferunt. ⁊ eam quaȝ ſtacten greci vocant odoris grauiſſimi.

B ¶ Laricis morbus eſt vt teda fiat. hec antē ſcȝ teda (ſicut ⁊ alia genera que picem ferunt) accenſa fuligine in modica repente carbonem cū eruptionis crepitu expuunt. iaculanturq̄ longe. excepta larice. q̄ nec ardet nec facit carbones. nec alio mō vt ignis ꝯſumitˀ ꝗ̄ lapides.

C ¶ Pix liquida in europa e teda coquitur muniendis naualib⁹: multoſq̄ alios ad vſus lignum eius conciſum (furnis vndiq̄ igni extra circumdato) ferro vt in ꝑmis ſudor cali fluat aque modo. hoc in ſyria cedrum vocatur: eaq̄ in egypto corpa hominum defunctoꝝ perfuſa ſeruantur. In teda cum humor manare deſinit ex alia parte cortex ſimiliter aperitur. ac deinde alia. Poſtea vero vt pix eliciatˀ: arbor tota ſuccidiˀ: ⁊ eius medulla vritur. Mōtes amat teda ⁊ larix ſicut ⁊ cedrus.

Capitulū.cccclxxiij

Tilia. Tiliam vocatā dicūt. eo q̄ vtilis eſt ad vſum teloꝝ nitore ⁊ leuitate iaculandi. Eſt em̄ id gen⁹ materie leuiſſime ad ſculpturam vtilis.

Operationes.

¶ Plinius libro. xvi. In arbore tilia differūt mas ⁊ femina. Nā in mari materies dura ruſfior atq̄ nodoſa: ſȝ odoratior. cortexq̄ craſſior ac detractus inflexibilis. Nec fert ſemen nec florem vt femina que craſſior arbor eſt materie candida precellenſq̄.

¶ Eſt aūt mirū in hac arbore fructū a nullo attingi animaliū folioꝝ tm̄ corticiſq̄ dulcem eſſe ſuccum. Inter corticē ⁊ lignū tenues habȝ tunicas multiplici mēbrana. e quib⁹ euocātˀ tilie vincula. Tenuiſſimū habet corium phillire coronaꝝ lemnitis celebres antiquoꝝq̄ honore. Materies teredines nō ſentit proceritate per quaȝ modica: ſed vtilis. Cortex eſt tilie in vſu magno ſicut abieti ⁊ fago.

¶ Canchrin etiā gignitˀ i tilia. vicȝ pillula vim vrendi habens in medicina. de qua dictum eſt ſupra. Montes ⁊ valles diligit tilia ſicˀ ⁊ abies et caſtanea. Mirumq̄ qđ euenit tilie vlmo q̄ȝ euenit. Circum aguntur enim folia earuȝ poſt ſolſticium. nec alio argumento certius intelligitur ſidus confectum. A

¶ Idem Plinius. Tilia eſt arbor nobiliſſima eademq̄ videtur et calidiſſima. Corticē tenuē habet. ⁊ paulo ante equinoctiū vernale germinat ſicut acer lentiſſima. Et ideo ſcutis faciendis aptiſſima quaꝝ plaga ſe ꝓtinus contrahit Vulnuſq̄ ſuū claudit. ⁊ ob id ꝯtumaci⁹ ferrū tranſmittit. in quo genere ſunt tilia ⁊ ſambuc⁹ ficus et ſalix ⁊ populus. B

¶ Idem in li. xvij. Tilia ceraſus ⁊ vitis corticē mittūt. ſed nō vitalē corpi proximū. verū eum q̄ alio ſubnaſcente expellitˀ. ⁊ quibuſdā vt platanis eſt cortex rimoſus. Tilie vero renaſcitur paulominus q̄ȝ totus. C

¶ Idem in li. xviij. Solſticium eſtiuale folia tilie vertit ad mille vſus petende. ⁊ eſt confecti ſideris ſignum. D

¶ Idem in li. xxiiij. Tilia lepras ſedat. Cortex potus in aqua frigida aluum purgat. Imponitur ⁊ collectōib⁹ lacrima ⁊ vulnerib⁹ ambuſtis. Humor in folliculis hui⁹ arboris naſcens cuti nitorē inducit. faciemq̄ gratiorem preſtat Cauliculi folioꝝ ꝑmo vino decocti tumores ſanant. Ex libro de naturis reꝝ eodē modo habetur: licet ſub alijs verbis. E

Capitulū.cccclxxiiij.

Capitulū.cccclxxiiij.

Titimallꝰ latine. Arabice xencua. Serapion lib.ag.ca. xencua.auc. Dyaſ. Xencua.i.titimallꝰ. Et ſunt eius ſeptē ſpecies. Quaꝝ vna dr̄ arabice baraſmaſ. Grece vero caritias vel comites vel comos. Et eſt maſculus habens ꝟgas quaꝝ lōgitudo eſt plꝰ vno brachio. In quarū colore eſt rubedo plena lacte albo acuto. ⁊ folia ſup ꝟgas ipſas: ſimilia folijs oliue. niſi quia ſunt lōgiora ⁊ ſtrictiora. ⁊ radix eiꝰ eſt groſſa aſpera. ⁊ in ſummitatibꝰ illaꝝ virgaꝝ ſunt come ſimiles iunco. ⁊ in ſummitatibꝰ illaꝝ comaꝝ ſunt capitella ſimilia capitellis illiꝰ ſpeciei: q̄ dr̄ noīalis. ⁊ in iſtis capitellis eſt ſemen. Uirtus eiꝰ eſt laxatiua. ⁊ iſta eſt cameleа. Et eſt alia ſpecies q̄ noīaᵗ arabis. ⁊ grece carſites. ⁊ eſt femina. ⁊ eſt ſimilis plante q̄ dr̄ didomedas. ⁊ habet folia ſimilia folijs mirti: niſi quia ſunt maiora ⁊ ſtrictiora ⁊ duriora. ⁊ ſunt fetidi odoris: ⁊ habent acutas ſūmitates ſicut ſpinas: ⁊ habet virgas egrediētes ab vna radice longas circa palmū vnum. ⁊ habet qd̄ ꝓfert omni anno ſimile nuci. Et iſta nux dr̄ vomica: ⁊ mordicat linguā mordicatione forti Et naſcitur locis aſperis. Uirtus aūt iſtiꝰ eſt ſimilis virtuti p̄me: niſi q2 cōmouet citius vomitū q̄ p̄ma. ⁊ iſta eſt femina. ⁊ eſt iſta ſpecies laureole. Et eſt ſpēs alia q̄ dr̄ arabis. ⁊ grece paralios. ⁊ eiꝰ expoſitio ꝓpe mare eſt illud quod nominant homines migath ⁊ canſomias: naſcitur in maritimis locis. ⁊ habet ramos quinq3 aut ſex aut ſeptem ex vna radice. quoꝝ longitudo eſt circa palmū vnū rectos: quoꝝ color tendit ad rubedinē exeuntē ab vna radice. In q̄bꝰ ſunt folia parua ⁊ ſtricta ⁊ oblōga: ſimilia folijs lini. in ſummitate ramoꝝ ſunt capitella amigdalata rotunda: in q̄bꝰ eſt ſemen orobo ſimile coloris varij. ⁊ ſunt ibi flores quorū color eſt albꝰ. ⁊ eſt tota planta lacte plena. ⁊ iſta vocaᵗ latine eſuala. Et ſpēs alia q̄ arabice vocaᵗ elyoſtropos. grece elyoſcopus habet folia ſimilia portulace. niſi q2 ſunt ſubtiliora ⁊ rotūdiora. ⁊ quatuor habet ramulos aut q̄nq3 egredientes ab vna radice. longitudo quoꝝ eſt circiter palmū vnū. ſubtiles ⁊ rotundos rubeos et plenos multo lacte. ⁊ habet in ſummitatibus ramoꝝ coronam ſimilē corone aneti: in qua eſt flos: et ſemen eſt ei circa folia. qui ad curſum ſolis conuertiᵗ cum eius reuolutione. Et propterea dr̄ eliſtropos: ⁊ eius expoſitio eſt aſpiciens ſolem. Naſcitur in ciuitatibꝰ plurimum ⁊ in cauernis iuxta muros. ⁊ iſte cōmuniter vocaᵗ a latinis titimallꝰ paruꝰ. Unde dr̄ titimallus a timā qd̄ eſt ſol: ⁊ mallos qd̄ eſt coma. q̄a titimallus vertit ſuas comas ad ſolem. Et eſt alia ſpecies q̄ dr̄ cipariſias. habet virgas fere vnius palme lōgas aut plus. quarum color eſt rubeus: in quibꝰ oriuntur folia ſimilia folijs pini. q̄ dr̄ calicaris. niſi q2 ſunt molliora ⁊ ſubtiliora et minora. Et vniuerſaliter ſunt ſimilia eis in p̄ncipio ſui ortus. ⁊ ꝓpterea ſic nominaᵗ hec planta: ⁊ eſt plena lacte. Naſciᵗ in locis lapidoſis ⁊ ſiccis. Uirtus eius eſt ſimilis virtuti aliaꝝ. Eſt alia ſpēs: ⁊ eſt illa q̄ naſcitur īter lapides ⁊ dr̄ deodrodes. habet multos ramos. ⁊ color ramoꝝ eſt rubeus: ⁊ ſuper ſummitates ramorum ſunt folia mirti ſimilia: ſubtiliora et longiora parum. et habet ſemen ſimile ſemini illius ſpeciei que dicitur caricias: et modꝰ operationis ⁊ virtutis eius ex forma repoſitionis eius eſt ſicut dictarum ſpecierum. Eſt alia ſpecies que dicitur plantafilos. que habet folia ſimilia folijs plante. que dicitur flōmos. ⁊ radix eius ⁊ flos eius ⁊ lac eius laxat aquoſu3 humorem. ⁊ quando teritur ⁊ ꝓijcitur in flumine vel ſtagno occidit piſces. Et etiā ſpecies ſupradictoꝝ lacticinioꝝ quas ſupra diximꝰ faciunt hec. Eſt alia ſpecies lacticinij q̄ dr̄ pithias ſimilis ſpeciei q̄ dr̄ cypariſias que poteſt reponi cum

ſupradictis ſeptem ſpeciebus titimalli. ⁊ propter hoc poſuerūt illam inter ſpecies titimalli. habet virgas longitudine vnius brachij. ſiles virgis lentiſci. niſi quia ſunt longiores. ⁊ plene nodis. ⁊ folia hȝ ſtricta ⁊ acuta. ī ſūmitate ſimilia folijs pini. ⁊ propter hoc ſic noīat̄. ⁊ habet flores magnos ad lōgitudinem tendentes. quoꝝ color eſt purpureus. ⁊ habet ſemen depreſſum ſimile lenti. et habet radicem magnam albam et groſſam: in qua eſt multum lac.

Operationes

A ¶ Galienus. viij. ſim. far. cap. de Titimallo ſcḋm tranſlationem arabicam. Virtus omniū illorum lacticiniorum eſt ca. ⁊ ſic. in quarto gradu Virtus titimalli eſt laxatiua: laxat flegma et coleram: et prouocat vomitum.

B ¶ Galienus eodem libro ⁊ eodem capitulo ſcḋm tranſlationem grecam. Omēs quidem habēt acrem ⁊ calidam virtutem predominantē. Inuenitur autem amaritudo in eis fortiſſima: ergo omnium eſt opos et frondes.

C ¶ Participat vero ⁊ radix predictis virtutibus ſed non equaliter. Ipſa autē cocta cum aceto dentium dolores et maxime quicunqȝ corroſis ipſis fiunt curat. Opos vero fortiores habet virtutes ad foramen dentium. ⁊ alias partes corpis mox vlcerat extrinſecus emplaſtrata eſt enim ex quarto gradu calefacientium que cauſticorum diximus eſſe.

D ¶ Ita autem et pilos aufert perunctos opos quia vero fortis eſt miſcetur oleo. ⁊ ſi multotiens hoc fiat tandem radices pilorum perimit. et nudum eis fit corpus.

E ¶ Secundum eandem autem virtutem acrocordines ⁊ formicas et pterigia ⁊ tylos tollit. Abſtergit autem ⁊ empetigines et ſcabies: eo quia abſterſiua ei adeſt virtus propter amaritudinem ⁊ fagedenica. ⁊ vlcera carbūculoſa ⁊ cancroſa. quoniam calefacit fortiter et abſtergit. Iuuare nata eſt ſi quis in tempore ⁊ menſura eo vtatur. Atuero et fiſtularum tylos eadem virtute curamus.

F ¶ Hec omnia operantur omēs opi titimallorum ſcḋm genus ſimiliter. debilius vero folia et fructus operari nati ſunt: quibus ad piſces qui ſtationarijs aquis vti aſſueuerunt. Citiſſime enim ab eis inebriati ⁊ ſemimortui facti ad ſuperficiem feruntur aque.

G ¶ Cum aūt ſunt ſeptē ſpecies titimalli fortior eſt q̄ caricias nominat̄. quem ⁊ maſculinū quidam nominant. ⁊ q̄ in lapidibus naſcit̄: q̄ dicitur denorodes. ꝯſequenter aūt qui barbaſſo aſſimilatur ⁊ cypariſias. deinde paralias. deinde aūt elyoſtrophos. ⁊ cetera.

Capitulū. cccclxxv.

Thimus. ¶ yſi. Thimus dr̄ eo quia odorē refert flos eius. ¶ Dyaſ. Thimus eſt herba omnibus nota. frutex eſt habens folia anguſta: puſilla ⁊ oblonga. ⁊ in ſummo capitella in ſpecie formicarū in ſe implicata. Eſt enim hec humilis ac ramoſa cum duris ramulis et lignoſis. cui flos eſt purpureus Et naſcitur in locis ſaxoſis ⁊ aſperis.

Operationes

¶ Plinius lib. xxi. Thimū oportet in flore colligi ⁊ in vmbra ſiccari. Duo ſūt aūt eius genera candidum radice lignoſa naſcens in collibus. quod prefertur. Alterū vero nigrius floriſqȝ nigri. vtraqȝ multū eſtimant̄ ⁊ in cibo ⁊ in medicamētis oculoꝝ claritati conferre.

¶ Dyaſ. Vires hȝ acres ⁊ calefactorias paululū ſtringētes. propter quod omnibus ſtomachi thoracis ꝗ vicijs aptiſſimū eſt medicamen. Bibita vero cum ſale ⁊ aceto flegma deponit per ventrem Elixatura eius addito melle medet̄ ortonoycis ⁊ aſmaticis. lumbricos excludit. mēſtruis imperat. ſecūdinas deponit. abortū facit.

¶ Cataplaſmata tumores recētes ſpargit. ſanguinē coagulatū diſſipat. clauoſqȝ corporis tollit.

addito polline. ⁊ macerato cū vino ſciaticis eſt ſalutaris feruens ſuperpoſita. Oculorūqꝫ caliginem detergit cōmeſta.

¶ Condituris omnibꝫ neceſſarie admiſcetur.

¶ Conſtañ. in li. gduū. Thimū eſt in. iij. gradu ca. ⁊ ſic. Cū ſale ⁊ aceto groſſuꝫ flegma purgat. ⁊ viſcoſo flegmati pectoꝝ ſuccurrit. lubricos expellit. mēſtrua deducit. acuitatem flegmonis de pectore excludit. ⁊ opilationē interioꝝ aperit.

¶ Auicen. cañ. ij. Medicine thimi ſemē fortis eſt caliditatis. Prouocat ⁊ extrahit embriones mortuū. ⁊ ſolutione ſanguinē educit: ⁊ humorē colericū. extrahitqꝫ vermes.

¶ Palladiꝰ. Thimū in ſeptembri mēſe vltimo cōuenit ſerere. ſed melius plantis naſcit̃ q̄uis poſſit et ſemine. Agrum diligit apricū: macrū maritimum.

Capitulū. cccclxxvi

TRifoliū. ¶ Yſi. Trifolion. a grecis trifoliū vocatꝰ eſt: eo ꝙ ſit folijs trinis ꝑ ſingulas annotatōes. ¶ Pli. li. xxi. Folio coronat ⁊ trifoliū. Cuiꝰ gn̄a tria ſunt. Niphantes greci vocant. alij aſpaltion. ⁊ maiori folio q̄ vtunt̃ coronarij. Alterū acuto oxitriphillon. Tertiū ex omībꝫ minutiſſimū. ⁊ īter hec neruoſi q̄buſdā cauliculi. vt maratro hippomaratro. myophano. vtunt̃ ⁊ ferulis ⁊ corimbis. ⁊ edere flore purpureo. Eſt ⁊ in alio genere earū ſilueſtribus roſis ſimilis. ⁊ in his tm̄ color delectat odor a utē abeſt. ¶ Dyaſ. Trifolij genera ſunt q̄ttuor. ſcꝫ odoratū. acutū. partemon. ⁊ leporinū

¶ Pandecta. capi. ccccxix. Handachuca vel chua. vel cuf arabice. grece lochos vel zharat vel lotus. Latine ꝓo trifoliū: vel quedaꝫ ſpēs trifolij. De qua dicit Dyaſ. ca. de trifolio. ⁊ hꝫ odorē aſpalti. ¶ Sera. li. ag. ca. Handachuca. nominat eū Dyaſ. lochos. id eſt trifoliū. Et eſt duaꝝ ſpecieꝝ. ſcꝫ domeſtica et ſilueſtris. Silueſtris quidē habet ſtipitē longitudinis duoꝝ cubitoꝝ vel brachioꝝ ⁊ plus parū. ⁊ naſcūtur ab ea ramuli multi. ⁊ q̄dlibet habet foliū in extremo. qd̄ aſſimilat̃ handachuche qui oritur in paludibꝫ. ⁊ dicit̃ trifoliū. ⁊ habet ſemen ſimile fenugreco. niſi ꝙ eſt minus ſatis. Sed ſciendum ꝙ illa vocat̃ a quibuſdā herba flaura vel herba maura. Sed Dyaſ. vocat ipm̄ trifoliū. maius domeſtica que naſcit̃ in ortis. ⁊ eſt quedam alia q̄ naſcit̃ ſup aquas. ⁊ maxime in Babilonia. qñ fluuius irrigat terram. ⁊ eſt herba habens crus ſimile cruri fabaꝝ. ⁊ eſt ſemen album. ⁊ dicūt ꝙ extendit̃ qñ orit̃ ſol. ⁊ apparet ſuper aquā. ⁊ qñ occidit reſtringit ſe ⁊ ſubmergit̃ in aqua. ⁊ capita eius ſimilant̃ capitibꝫ papauerum magnoꝝ. ⁊ in capitibꝫ eſt ſemen ſimile geguers ⁊ ſcariole: ⁊ exiccant ipm̄ in Babilonia. ⁊ faciūt inde panem. Et hꝫ radicē ſimilem citonio q̄ comedit̃ cocta ⁊ cruda. ⁊ ſapor decocte aſſimilat̃ ſapori vitelli ouoꝝ. ⁊ vocat̃ hauda ⁊ heuche. Et Auicen. in. ij. dicit ꝙ de eis ſeminibꝫ fit panis.

Operationes.

¶ Sera. auc. Albugerig. Andachucha ſilueſtris conuenit ſtomacho frigido ⁊ groſſe ventoſitati. et aqua eius abſtringit ventrem. ⁊ valet colice paſſioni: ſi ponatur ſup morſum ſcorpionis ſedat dolorem ex eo. A

¶ Et ſi ponit̃ ſup mēbꝝ in q̄ eſt mordicatio animaliū nō inducit dolorē. ⁊ ſemē eius eſt fortius folio. Et eſt bona dolori teſticuloꝝ. ⁊ ꝓncipio ydropiſis. ⁊ dolori matricis. B

¶ Dyaſ. Trifoliū maiꝰ vel lothos ꝟtutꝫ diuretice ⁊ acerrime eſt. ſemen eiꝰ ⁊ folia cū aqua bibita pleureticis ⁊ diſſurijs ⁊ epileticꝫ ⁊ ydropicis in initio ſingulare ꝑſidium eſt. C

¶ Stericis cauſis opitulat̃. Menſtruis imperat. omnia ꝑdicta ſeminis ipſius. ʒ. iiij. ⁊ folioꝝ. ʒ. v. curant. Folia ipiꝰ cū oximelle accepta morſibꝫ venenatis occurrunt. D

¶ Fe. vt dꝫ tertianis tria folia aut tria grana ſeminis eiꝰ cū vino bibita medicant̃. E

Capitulū. cccclxxvij.

TRibulus. Dyaſ. Tribuli gn̄a ſunt duo ſiccus ⁊ humidꝰ. Siccꝰ hꝫ folia andragine ſimilia: ſꝫ teneriora. haſtas longas teneras ⁊ porrectas in q̇bꝫ ſūt ſpine. Naſcitur āt in locꝭ deſertꝭ. Hūidꝰ ꝟo naſcit̄ in fluminibꝫ cuiꝰ coma ſup̱ aquā extēdit̄ ⁊ folia ſup̱natant. haſtā hꝫ i ſūmo groſſaꝫ. ad radicē ꝟo tenuē. habentē in ſe tenuas ſpinas ſic̄ ſpica. Semē duꝝ eſt ambobꝫ. ꝟtꝰ eſt illi frigida ⁊ ſtiptica ⁊ deſiccatiua. Auic̄. Haſceck. i. tribuli. ſm̄ Dyaſ. due ſūt ſpēs q̄ fri. ⁊ ſic. ſūt. Alij ꝟo dixer̄t ꝙ eſt calidiꝰ ⁊ ſicciꝰ in p̄mo. eſt ⁊ magis ſil'e haſceck terre nr̄e. Silueſtrꝭ q̇dē plurime terreitatꝭ ē. domeſticus āt plūrime aqueitatꝭ. Gal'. viij. ſim. far. c. de tribulo. Tribulꝰ eſt ex humida ſub̄a moderate fri. ⁊ ſic. nō moderate exiſtit. dn̄at̄ aūt i terreſtri q̇deꝫ terreū frigidū ⁊ ſtipticū vt oſtendimus. in aq̄tili ꝟo aq̄ſitas. ⁊ ꝓpterea vtraqꝫ ad flegmonū ⁊ om̄ino ad oēs influxiōes cōpetūt. terreſtres ꝟo tribuli ſubtiliū partiū exiſtētes.

Operationes

A ¶ Gal'. Fructus eiꝰ frangūt lapidē in renibꝫ.

B ¶ Dyaſ. Tribuli faciūt ad inflatiōes ⁊ ad ea q̄ ſup̱occurrūt. Uirtus eſt illis ſtiptica ⁊ deſiccatiua leptomeris. Etiam oēs tumores ſpargit.

C ¶ Faucibꝫ ⁊ gingiuis impoſiti opitulant̄. melle addito naptas. i. oris putredines tollūt. ſuccus eoꝝ nobilibꝫ collirijs miſcet̄. ſemē eoꝝ calculos frāgit ⁊ excludit. Terreni ꝟo ſemē. ʒ. i. bibitū ⁊ impoſitū morſibꝫ venenatis occurrit. Dato veneno ꝯtrariū eſt vim eius vincendo

¶ Elixatura eiꝰ ſparſa pulices necat. in flumine tracie in ſtirmonia palude. de herba eius equi herbant̄. ſemē eiꝰ ꝙ dulce eſt euſtomachū eſt.

¶ Serapiō. Uirtus eiꝰ eſt q̄ ꝓhibet apāta ca. ne ꝯfirment̄. Et Sera. q̇dē ꝯfert oībꝫ mēbris ad q̄ fluūt humores. ſed ſemē tribuli agreſtꝭ qn̄ bibit̄ frāgit lapidem renū. ⁊ ambe eiꝰ ſpēs infrigidāt ⁊ ſtipticāt. ⁊ fit emplaſtrū cū eis apātibus calidis. ⁊ miſcet̄ cū melle: ⁊ curat alcolā et putredinē q̄ fiūt in ore: ⁊ dolorē gingiuaꝝ.

¶ Et exp̄mit̄ ſuccꝰ ab eo: ⁊ admiſtrat̄ in oculis ⁊ ſemen eiꝰ eſt humidū ꝯuenit lapidi renū ⁊ veſice. ⁊ qn̄. ʒ. ij. bibunt̄ de p̄ma ſpecie ipſiꝰ. et fit emplaſtrum cū ea ꝯuenit morſui tyri.

¶ Et qn̄ bibit̄ cū vino ꝯuenit medicis mortiferꝭ

¶ Et qn̄ decoctio eiꝰ rorat̄ ſup̱ loca vbi abūdāt pulices occidit eos. Ille vero qui naſcitur ⁊ dicitur ſandarx in regione badacas datur ab incolis illius patrie animalibꝫ pro cibo dum eſt humida herba ipſius.

¶ Et ex ſemine eius faciunt panem. Nam ipſum eſt dulce et nutrit. Et ſic vtuntur eo loco panis tritici. Sandarx eſt bonus dolori veſice ⁊ ſtrangurie. et augmentum magnum facit in ſpermate.

Capitulū.cccclxxviij.

TRibuloſa. Ex herbario. Tribuloſa duorū generū ē. Alia q̄ppe naſcit̄ in ortulis. alia ē agreſtis. cui⁹ maior eſt efficacia: ⁊ h̄z folia portulace ſimilia: ſ3 maiora. Caules mittit ſec⁹ terras. in q̄b⁹ h̄z quoſdā globulos. duris ſpinis extantib⁹ angulatos in q̄b⁹ eſt ſemen incluſu3. ⁊ habet v̄tutē ſtipticā atq3 frigidam.

Operationes.

A ¶ Mectrita ⁊ corpi appoſita feruēs mulcet Tritaq3 cū melle oēs or̄ ⁊ fauciū curat putredies.

B ¶ Eadem herba cū ſemine decocta pulices necat. ſi aqua ipſa domus aſpergatur.

C ¶ Hui⁹ ſemine thraces faciūt panes: ⁊ cū vino potio eiuſdē ſeminis. contra veneni potionem eſt ſalutaris.

Capitulū.cccclxxix

TRiticū. ¶ Yſi. Triticū a tritura d̄r: eo q̄ purgatiſſimū horreo recondit̄. vel quia granū ei⁹ terit̄ ⁊ cōmollit̄. Plura ſūt ei⁹ genera. vt ſiligo. ordeū. far. de q̄bus d̄r ſ. Treſmenſe aūt triticū ideo d̄r: q2 ſatū poſt tres menſes colligit̄. Nam vbi p̄pter aquā aliamve cauſam matura ſatio obmiſſa eſt preſidiū ob h̄ petitur. ¶ Palladi⁹ li. x. Menſe ſeptembri locis vliginoſis. aut exilib⁹. vel frigidis vel opacis: circa equinoctiū triticū et ordeu3 ſeri oportet. dū ſc3 ſerenitas conſtat vt ante hyemē conualeſcant radices. Idem in li. ij. Menſe ianuario triticum ⁊ far ſeri oportet dū quatuor foliorū eſt. Idem in li. vij. In iunio mēſe poſtremo locis maritimis ac ſiccis et calidioribus tritici meſſis abſcindit̄. Idem in li. viij. Menſe Iulio tempatis locis tritici meſſis explenda eſt et more quo dictum eſt.

Operationes.

¶ Yſaac. Triticū eſt cib⁹ ad hūani corpis nutrimentū p̄cipu⁹ ⁊ naturaliter ſīle cōplexioni ei⁹. Triticū ſ̄m naturā ſui ſubſtātialē in p̄mo gdu eſt ca. ⁊ hu. ⁊ ſic. in medio. Panis ex eo fact⁹ calidior eſt in ſcdo gradu. q2 calor ei⁹ augmentat̄ a calore ignis ⁊ coctione. ſicut ordeū ⁊ faba. cū in p̄pria natura ſicca ſunt. ſi in aqua coquāt̄ humiditatem aſſumunt. Granum tritici maſticatum vel aſſatū apoſtemati qđ ex rabidi canis morſu ꝯtingit ſuppoſitū morſum fugat. A

¶ Oleum autem de grano factum: ad empetiginem ſerpiginem auferendum valet. B

¶ Tritici recent̄ ac noui nutrimentu3 paruū exiſtit: ⁊ crudū ⁊ flegmaticū. ⁊ inflatiuū. rugitū ac dolorē laterib⁹ cōmouet. ⁊ in putredine3 cito ꝯuertit̄. Aſſatū ad ignē magis nutrit. ventoſitatē minus facit ⁊ ſtipticū eſt. In aqua coctu3 grauiſſimū eſt ⁊ inflatiuū digeſtioni durū. ⁊ rugitum mouet. humores denſiſſimos generat ⁊ viſcoſos. maxie ſi granū eſt farine multū hn̄s. furfuris par̄. Si t̄n bene digerit̄ multū nutrit ⁊ mēbra cōfortat. tarde egerit̄: vnde dandū eſt eis q̄ magnis laborib⁹ exercitantur. C

¶ Granū factū ⁊ ſimila: ſanguine3 laudabilem faciūt ⁊ multū nutriunt. Si t̄n vtant̄ opilationem epatis faciūt: duriciā ſplenis: lapides ī renib⁹ vel in veſica. maxime ſi renes calidi inueniantur naturaliter vel accidentaliter. D

¶ Auicenna. Triticum mundificat faciem. et eius farina ⁊ amilum cū croco eſt medicamen pani. Sauich tritici ⁊ ordei grauat. E

¶ Triticū crudum et etiam decoctū elixatū nō mollitū neq3 fractū. neq3 coctum. ita vt ſit puls et fractū etia3 ſimiliter quande comedit̄ generat vermes. Triticū q3 quidē tritū ⁊ pulueriza tū. ſup morſum rabioſi canis eſt iuuatiuū. F

¶ Dya. Triticū vtile eſt recens ac rufum. i. auroſum. Et qđ ſicaniū vocat̄ crudū maſticatū ⁊ impoſitū canis rabioſi morſu3 curat. Farina ei⁹ addito ſucco iuſquiani ⁊ cataplaſmata. neruor̄ reuma cōpeſcit. Oximelli mixta inflationem tollit. Lentigines emendat. G

¶ Furfur eius cū aceto coctū lepras minuit. ⁊ impoſitū tumores oīes compeſcit. Cum ruta coctū tumores ſpargit. morſib⁹ venenatis medicat̄. Tortionib⁹ calefaciēdo ſubuenit. H

¶ Fermentū eius virtutem habet calidā. Tumores plantarum ſpargit. Puſtulas minutas corporis emendat. I

K ¶ Raſi in Almanſore. Triticū bñ coctū oib9 cibis pl9 nutrit. ⁊ maxīe ſi cū lacte coctū fuerit. Cōfert etiā natura calidis ⁊ macris. ⁊ his qui multū laborāt. vel q̄ augmēto viriū indigēt. habentes vero diſpoſitiones ꝯtrarias cito venas replet. et fe. et arteticum dolorem. ⁊ lapides in renib9: ⁊ apoſtemata adducit.

L ¶ Actor. Triticea q̄ʒ fit ceruiſia. ſic̄ ordeacea ⁊ auenacea. Vñ ceruiſia iuxta yſidoꝝ ē acerere id eſt a fruge vocata. q2 potio eſt ex frumenti ſeminib9 vario modo confecta.

Capitulū. cccclxxx.

TRipolion. Dyaſ. c. Tripolion ſm trāſlationē grecā. naſcit̄ in locꝭ maritimis id eſt in littorib9 ipis. Folia hʒ apio ſimilia ⁊ groſſa. haſtā longā duab9 palmis: in capite diuiſam. florē dr̄ mutare ter in die. nā mane colorē albū facit. ⁊ aliis horis eū mutat. media die purpureū. ⁊ ſero feniceū.

Operationes

A ¶ Virtus eſt illi calidiſſima. cū vino bibita. ℨ. .ij. humores aquoſos ventris deponit. vrinam ꝓuocat. acceptis venenis occurrit.

B ¶ Plini9 li. xxi. Tripolion apud grecos herbā inclitam muſey ⁊ heſyadi laudib9 ad omnia predicantiū vtilem ſupq3 cetera ad famā q̄ʒ dignitatis proſus mirā ſi modo vt tradūt eius folia mane candida: meridie purpurea: ſole occidēte aſpiciuntur ferulea.

C ¶ Duo ſunt eius genera. Campeſtre maius. ⁊ ſilueſtre minus. Folia canis hoīs ſimilia a radice palmo nunq̄ʒ altiora.

Capitulū. cccclxxxi.

TOrmentilla: vel cataphilon. vel porentilla grece. Arabice buſeke. Latine biſtorta. Tormētilla eſt herba ſimilis pētaphilon. niſi q2 habet. vij. folia vndiq3 piloſa. ⁊ ideo vocat̄ eptaphilon. cui9 radix eſt rubea et tortuoſa ſimilis galange. ſed nō habet acumen. Flos eius auroſus. ⁊ ipſa iudicatur fri. ⁊ ſic. in tertio gradu. Sed eſt notādū q2 eſt ſpēs tormētille hoīs. folia ſimilia lappatio acuto. niſi quia color folioꝝ ex vno latere eſt celeſtꝭ. ⁊ ex alio viridis. flos eius eſt rubeus. ⁊ radix rubea. q̄ ab aliq̄b9 vocatur bardana minor. ⁊ ab aliquib9 lappa minor. Virtus ei9 in omnib9 ſicut ꝟtus ꝑme ſpeciei: ſed remiſſio.

Operationes.

A ¶ Tormētilla hȝ ꝟtutē ꝯſolidādi ⁊ cōfortandi ꝯceptū. Cōtra diſſurriā det puluis tormētille
B cū ſucco plātaginis. ¶ Ad ꝯſtringēdū mēſtrua fiat fomentū ex aq̄ pluuiali decoctōis pulueꝶ eius. vel ex duabꝫ partibꝫ eius ⁊ vna ſpice: fiat puluis q̄ aſpergat̄ ſupra ventrē: ipo ꝑus melle
C calido emplaſtrato: ⁊ iuuat conceptū. ¶ Ad cōceptū iuuādū fit emplaſtꝝ ex puluere eiꝰ ⁊ aliis ſpeciebꝫ aromaticꝭ. Puluis eiꝰ vulnera ꝯſolidat
D ¶ Contra vomitū ex debilitate ⁊ furore colere puluis eius ꝯficiat̄ cū albumine oui: ⁊ coquat̄ ſup tegulā ⁊ det̄ patienti.

Capitulū. cccclxxxii.

Turbit arabice. Latie ⁊ grece caritamion. Sera. li. ag. ca. Turbit. auc. Dyaſ. Turbit eſt plāta q̄ naſcit̄ in littore maris. in locꝭ ſcȝ q̄ mare coopit qn̄ creſcit. qn̄ vero eſt tranquillū nō tangit ea. non em̄ naſcit̄ intra aquā nec multū lōge ab ea. ⁊ niſi qn̄ mare turbat̄ ⁊ creſcit nō tāgit ea. Habet folia ſimilia foliis plāte q̄ dr araſatꝭ. niſi ꝙ ſūt groſſiora eis. et hȝ ſtipitē duobꝫ palmis lōgū diuiſū in ſūmitate Et q̄dā dicūt ꝙ flos eiꝰ mutat colorē ſuū ter in die. q2 in mane eſt albꝰ: ⁊ in meridie declinans ad purpureū colorē. in veſpis ꝟo fit rubeꝰ. Radix ꝟo eiꝰ eſt odorifera alba. que qn̄ maſticat̄ calefacit linguā. Et idem aucto. Hal. trāſlatione albarith. naſcit̄ in littoribꝫ ⁊ arenis. Et virtus eius eſt calida ⁊ ſicca.

Operationes.

¶ Sera. Turbit laxat ⁊ mundificat ventrem. Et melius ex eo eſt illud quod cum euellitur ⁊ radix eius a terra aufert̄ cortex eius ſtatim et abiicitur groſſus quod eſt intus. A

¶ Et ex corticibꝫ eiꝰ melior ē ille q̄ eſt vt calamꝰ gūmoſus ⁊ albꝰ. ⁊ volumꝰ ipm̄ frāgere cito frāgit̄. ⁊ nō accipiat̄ illō turbit qđ eſt tortuoſum. Turbit eſt calide ⁊ ſicce cōplexiōis in. iii. gdu. B

¶ Et idē auc. Aben meſuay. Et melior eſt ille ſubtilis ligni. ⁊ ꝓꝑetas eiꝰ eſt laxare viſcoſum flegma. ꝟȝ ipm̄ dimittit debilitatē i ſtomacho ꝓpter abominationē ſui ſaporis. Rectificatio eiꝰ eſt ꝯficere ipm̄ cū oleo amigdalaꝝ dulcium. Doſis eiꝰ a. ℥. i. vſq; ad. ii. Et oportet ꝙ adhibeat̄ ſolū. ⁊ ipm̄ quidē eſt bonū hūoribꝫ ſciatice Et educit eos ⁊ laxat humores groſſos. C

¶ Et idē auc. Habix. Meliꝰ ex eo ē albū in colore ſuo: ⁊ qđ in figura eſt ſic calamꝰ argēteus: ⁊ pulpa calami eſt ſubtilis ⁊ cito frangit̄. non exiſtēs groſſū neq; graue. ⁊ qn̄ terit̄ eſt cōtritio eiꝰ facilis. ⁊ eſt albū qn̄ eſt citrini. D

¶ Illud ꝟo qđ nō eſt tale: nō eſt alicuiꝰ bonitatis. Et turbit qn̄ tranſiuerit tempꝰ multū ſup ipm̄: fiunt in eo ꝟmes ſic in aliis lignis. ⁊ debilitatē in virtute ſua. Et ſignū eius ſup hoc eſt ꝙ apparent in eo foramia ac ſi eſſet foratū acu. ⁊ turbit q̄dē laxat flegma laxatione leui E

¶ Et rectificatio eiꝰ eſt iſta: ꝙ frices corticē eiꝰ donec ꝑuenias ad albū eiꝰ. ⁊ poſtea tere ipm̄ et cribra ipm̄ ꝑ cribꝛū tenue. ⁊ ſi ponis ipm̄ i medicinis laxatiuis ſic in pillulis ⁊ decoctiōibꝫ: cribra ipm̄. ꝑ cribꝛū ſtrictione ſit ei aliqua groſſicies ne adhereat villis ſtomachi. F

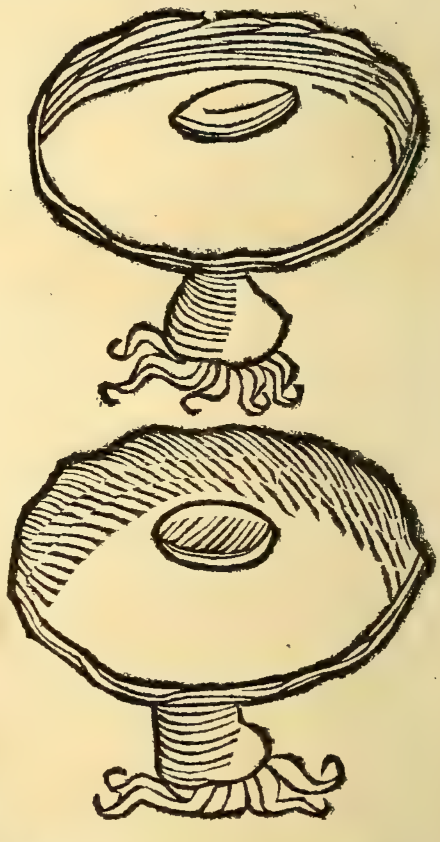
¶ Et ꝯueniētior modus rectificatōis eiꝰ eſt: ꝙ ꝯficiat̄ cū oleo amigdalaꝝ amaraꝝ poſtq̄ fuerit trituratū ⁊ cribꝛatū. Et ſi vis exhibere ipm̄ habentibꝫ flegma viſcoſum tenax: tere ſubtiliter ⁊ cribra vt ipſum non adhereat ſtomacho: ⁊ expellat ipſum flegma. G

¶ Paulꝰ. c. ō turbit. Turbit ē ca. ⁊ ſic. in. iii. gdu H

¶ Iohānes meſue. Turbit eſt radix cuiuſdā herbe: cuiꝰ folia ſūt ſimilia foliis ferule minorꝭ. et eſt ex habētibꝫ lac. Et eſt ex eo ſilueſtre ⁊ domeſticū. ⁊ magnū ⁊ paruū. Et adhuc ex eo aliō albū: ⁊ aliud citrinū. ⁊ aliud nigrum. I

¶ Electio. Quod in locis naſcitur ſiccioribꝫ: ⁊ gūmoſiꝰ ꝓpter ſpiſſitudinē lactꝭ eiꝰ. Contrariū ꝟo: ecōtra declinat a ꝓꝑetatibꝫ bonis. que ſunt ſeptē ſm̄ qđ ſapiētes ſcripſerūt. ſcȝ vt ſit albū ⁊ vacuū arundinoſum ⁊ gūmoſum: ⁊ ſit cortex eiꝰ cinericiꝰ ⁊ planꝰ. ⁊ ſit recens ⁊ facile K

frangibile. Citrinū ꝟo malū eſt. ⁊ nigrū peiꝰ. groſſum eſt nō bonū. ⁊ ſubtile tenue ſubtiliter.
L ¶ Eſt ei debile antiquū malū. ⁊ qḋ ē criſpi cor ticis hñs interiꝰ cū frangiť ſic neruos. eſt ſilue ſtre malū. ⁊ qḋ nō eſt gūmoſum eſt debilius et ventris cōturbatiuū. Et tua intereſt vt cogno ſcas adulteratū ex eo qḋ fit cū ſup linitione in extremitatibꝫ eiꝰ ex gūmi diſſolutōe. Et cogno ſciť eo q̄ i fracturꝭ ipiꝰ eſt ſine eo. ⁊ nimis recēs eſt ꝯturbatiuū ⁊ ſubuerſiuū viſcez.
M ¶ Antiquū ꝟo debile: mediocritatē tñ habens eſt em̄ qḋ eligiť. Cōplexio ⁊ ꝓprietas ca. eſt in iij. gdu. Et eſt reſolutiuū attractiuū attractiōe mediocri generās ventoſitatē ⁊ ſubuerſionē et nauſeā. ⁊ acquiriť ex vſu eius exiccatio ī corpe euacuat em̄ humiditates ſubtiles.
N ¶ Rectificatio. Tria ſūt corrigibilia in ipo. eſt em̄ debilis opatōis ⁊ tarde. ⁊ nocet ſtomacho faciēs ſubuerſionē ⁊ nauſeā. ⁊ acq̄rit vſus eius corpi exiccationē nauſeā ⁊ eſtuationem.
O ¶ Rectificatores ꝟo eiꝰ in primis abradi iuſ ſerunt corticē eius donec appareat albū ipſius ⁊ corrigunt de q̄ dictū eſt. Primo admīſtrādo aliq̄d ꝟtutis acute vigorans ipm in operando ⁊ ex rebꝫ ipm maxīe ꝯfortantibꝫ eſt zuccarū.
P ¶ Ipm em̄ ſigillat ei ꝓprietatē mirabilē vt edu cat humorē groſſum ⁊ viſcoſum. etiā a remotis cū facultate. ita q etiā a iūcturꝭ ⁊ anchis ⁊ a lo cis ꝓfūdis ⁊ diſtātibꝫ. ꝑ ſe ꝟo nō facit illḋ: imo educit de flegmate qḋ ſubtile: ⁊ relinq̄t groſſū. ⁊ h̄ tarde opať: ⁊ corrigūt qḋ ſcḋo dictū eſt. ad miſcendo eis ex medicinis ſtomaticꝭ. ⁊ ex redo lētibꝫ ⁊ ſedātibꝫ agitationē in eo ſic eſt maſtix ⁊ gallia aromatica. ꝑpe ſic zinziber ⁊ piper lōgū ⁊ ſilia. ⁊ emēdať qḋ vltimo de eo dictū eſt. ſicut dixit Alcauzi: vt miſceať oleū amigdalaz. aut ꝯiungať cum amigdalis. aut cū zuccaro.
Q ¶ Et dixit Ruffus. Admiſtratio ipiꝰ cū ſtipti cis remouet hoc ab eo.
R ¶ Et dixit iudeꝰ. Ipm cū ꝯfectōe ḋ citonijs aut rob ipiꝰ cū medio pōderis eiꝰ ex zinziberi et du plo pōdere ipiꝰ ex amigdalis eſt ſolutiuū bonū.
S ¶ Inq̄t Damech. Et fiūt trociſci ex eo ⁊ duplo pōderis eiꝰ ⁊ floz violaz. ⁊ medio pōderis eius ex zuccaro. et fit ſolutiuū ſine moleſtia.
T ¶ Et inq̄t Iohāniciꝰ. Accipe dactiloz infuſo rū in aceto die ac nocte ptes. c. penidiaz. ptes. l. amigdalaz purgataz. ptes. xxx. turbit. ptes xxxv. ſcamonee. ptes. xij. zinziberis. piperꝭ lon ge folioz rute ſiccoz ana ptes. iiij. eoz fiat per mixtio bona. ⁊ cōfice cū melle deſpumato. Eſt em̄ medicina mirabilis.
V ¶ Inq̄t filius Zezar. Medicamen de turbit qḋ elegi in egritudinibꝫ in q̄bꝫ viſus eius eſt neceſſariꝰ. Accip. turbit ptes. x. zinziberis par tes. v. Zuccari ptes. xx. ⁊ q̄nq̄ addiť maſticis. ʒ. iij. et alia ſm intentiores alias.
¶ Et dixit itez. Infundanť turbit in ſucco cu cumeris aſinini die ac nocte poſtq̄ raſus fue rit eius cortex ⁊ exſicceť. eſt em̄ vltimū ad egri tudies iuncturaz. Turbit aūt de trituratiōe ⁊ ꝯtritiōe ſuſtinet oē qḋ ē mediocre. Nocumētū aūt eius expellit aqua mellis ca. ⁊ aq̄ ſimiliter zuccari ru. cum oleo amigdalarum. X
¶ Iohānes meſue. Turbit ꝯfortatū ſolutione educit hūores flegmaticos groſſos ⁊ viſcoſos a remotꝭ. ⁊ ꝓprie a iūcturis. ⁊ ipm q̄dem mūdi ficat pectꝰ a flegmate groſſo putrido. ⁊ ipſum quidē mūdificat ſtomachū et expellit ſupfluita tes ab eo adherentes in villis eius. Y
¶ Et valet ad dolorē iūcturaz. ⁊ eiꝰ vſus pſer uat a lep̄. ⁊ ab infectiōibꝫ flegmaticꝭ ſic eſt mor phea ⁊ baras. ⁊ eſt medicina febriū flegmatica rū bona. Dīj āt q̄ ſumūt ipm timeāt auſtrū et abhorreant piſces. Doſis eiꝰ ꝯtriti eſt a. ʒ. i. vſq̄ ad. ij. ⁊ eiꝰ decoctio a. ʒ. ij. vſq̄ ad. iij. Z

Capitulū. cccclxxxiij.

Tubera. Pādecta ca. cccxxvi. Damech ara. grece Kamaket vel Kamachet. latine

vero tuberi. ⁊ eſt fung⁹ quidā. Et q̄dā vocant ipm̄ fungū veſcenū. Sera. li. ag. ca. Hamech. auc. Dyaſ. Hamech eſt radix rotunda nō hn̄s folia nec tyrſum. color eius eſt rube⁹. ⁊ repit̄ in vere. ⁊ comedit̄ crudus ⁊ coct⁹. Et idem aucto. Gal. Subſtantia eius eſt terrea multū admiſcetur ⁊ parū ſubſtātie ſubtilis.

Operationes.

¶ Gal. in li. de chimis. Kameket gn̄at groſſuȝ hūore: ⁊ nō eſt multū mali chimi. Et dixit in li. venenoꝝ q̄ gn̄at ſtranguiriā ⁊ colicā: ſilr̄ faciūt fungi. Et meli⁹ eoꝝ eſt illud qđ repit̄ in arena hn̄s paucā aquā. ¶ Auic. li. ij. ca. tubera. Sūt ex ſuba terrea plus ⁊ aquea minus. ⁊ in ipſis eſt aereitas ⁊ ſubtilitas pauca. Melioꝛa eoꝝ ſūt arenoſa illa in q̄bꝫ nō eſt odoꝛ malus: ⁊ q̄ ex eis ſunt ſicca deterioꝛa ſūt hūidis. ſūt groſſa valde. ⁊ gn̄ant hūoꝛē groſſuȝ melācolicū. ⁊ ſūt dure digeſtiōis. ⁊ tyriaca eoꝝ eſt vinū purū ⁊ ſpēs condiētes. ¶ Almāſoꝛ tractatu. iij. ca. de tuberibꝫ. Tubera fri. ſunt ⁊ groſſa. flegma q̄ȝ generant crudū. q̄ aūt ex eis ruboꝛē habēt mala exiſtunt q̄ꝛ multa comeſtio colicā generat: nec etiā abſq̄ȝ calidis ſūt edenda cōdimētis. ¶ Yſi. Tubera eſt oleris ſpēs quā tumoꝛ terre prodit. eaq̄ȝ cā illi nomē dedit. ¶ Pli. li. xix. In reꝝ miraculis (vt iā dictū ē ſupi⁹) maximū eſt aliq̄d naſci vel viuere ſine vlla radice. Tubera vocāt̄ hec vndiq̄ȝ terra circūdata. nulliſq̄ȝ fibꝛis aut ſaltē capilla mētꝫ nixa nec vtiq̄ȝ extuberāte loco in q̄ gignūt̄ aut rimā agēte nec ipa coherent terre. ¶ Auic. Tarde digeſtiōis ſunt ⁊ grauātia ſtomachū: ⁊ ſūt groſſi chimi. Gal. tn̄ in q̄daȝ loco dixit q̄ nō ſunt mali chimi.

Capitulū. cccclxxxiiij.

Thus. yſid. Thus a tundēdo dictū eſt. Eſt āt ſucc⁹ aromatic⁹ quē arboꝛ arabie in modū amigdale fundit albū et maſticatiōe reſolutū velut in puluerē. ⁊ cū frangit̄ intus pigue eſt. Igniq̄ȝ appoſitū facile ardeſcit. Et appellat̄ apud nos maſcul⁹: eo q̄ ſit natura rotundū in modū teſticuloꝝ. Reliquū ꝓo planū ⁊ pene ſcabroſū min⁹ optimū. Adulteratur āt admixta reſina ſiue gūmi: ſȝ ꝓpꝛietate ſua dinoſcit̄. Nā thus igni impoſituȝ ardeſcit: reſina fumeſcit. Gūmi ꝓo calefactū liqueſcit. ¶ Dyaſ. Thus lachꝛimū eſt arboꝛis q̄ grece liban⁹ dr̄. De q̄ ſup de L. ca. ccccxxij. dictū eſt. Nō q̄dē de arabia affert̄ candidum. Nō aūt de India ſubꝛufum. ſed vtrūq̄ȝ maſculū eſt. ⁊ tertiū valde minutū: qđ mann⁹ dr̄ vel māna thurꝭ. Adulteratur autē thus maſculū picinia. i. pinali reſina ⁊ gūmi cōmixto. Sed in hoc dep̄rehendit̄ q̄ nō talem odoꝛem emittit. Gloſa ſup Eccleſiaſticū. Thus bis in anno colligit̄. In autūno ſcȝ ⁊ in vere. Sed in autūnali collectione p̄parat̄ inciſo coꝛtice in eſtatꝭ feruoꝛe. Inde proſilit ſpuma pinguis que cōcreta denſatur niſi loci natura poſcat tegere palma incipiēte. Quod in arboꝛe heſit ferro depectitur. ideo coꝛticoſum videtur. Puriſſimū hoc eſt thus candidum. Secunda vindemia p̄paratur in hyeme inciſis coꝛticibꝫ. Rubꝛum hoc erit nec comparandum p̄oꝛi. Nouelle arboꝛis veteris eſt odoꝛatius quod ex eo pepēdit rotunditate gutte maſculum vocatur.

Operationes.

¶ Raſis. Thus eſt ca. ⁊ ſic. Carnem in vulneribus creat. Uentrem ac vomitū arcet. intellectū acuit. De qua tn̄ ſi multa ſumatur q̄ntitas ſanguinē adurit ⁊ amentes ⁊ vigilantes efficit. Tremoꝛi coꝛdis auxiliatur. A

¶ Dyaſco. Thus valet ad ȝernas ⁊ arancas ⁊ cōbuſturas ⁊ ſquaſſationes. ⁊ ad aurū mānarūq̄ȝ doloꝛes ⁊ intraneoꝛ tumoꝛes. Uerum ſi a ſano bibitū fuerit maniā vel etiam moꝛtē incurrit. Poꝛro manna thuris eligenda eſt alba mūda. fruſta hn̄s minuta. cuius virtus oli bas B

no ſimilis eſt.ſed paulo fortior.

C ¶ Deniqꝫ tumores oculoꝝ ⁊ reuma ſuſpēdit.oculoꝝqꝫ vulnera medēdo limpidat. Silī mō facſum⁹ ſtorac̄ ac myrre.qꝛ ſiles ſūt: ⁊ vt⁹ vna eſt.

D ¶ Cōſtan̄.in li.gdu̅. Tbus ē ca.⁊ ſic.in.ij.ḡ. calefacit ⁊ oſtipat.viſū clarificat.recētia vulnera ſolidat.fluxū ſanguīs vbicūqꝫ ſit pſtringit.

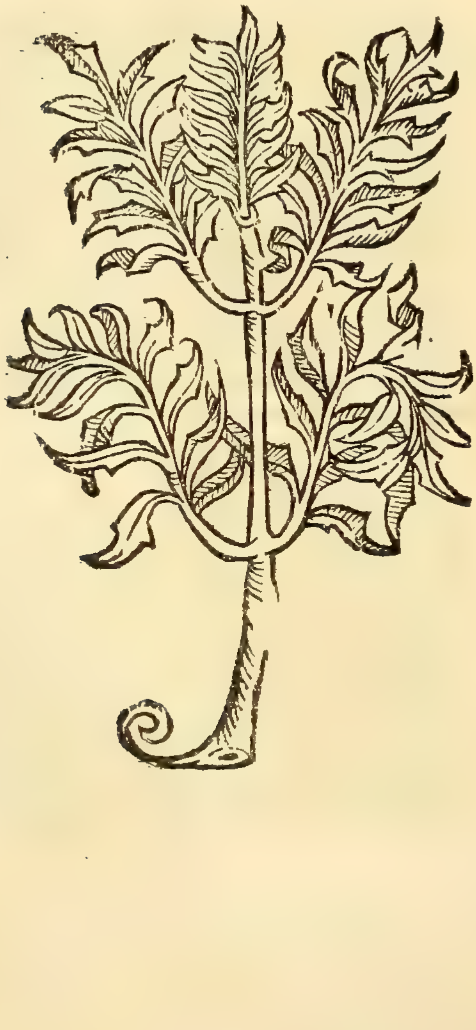
E ¶ Peſſima vlcera in ano vel in alio loco naſcētia.ſi ſuperponat̄ cum lacte temperatū dilatari nō permittit:et groſſum flegma diſſoluit. Memoriam quoqꝫ corroborat.

F ¶ Item maſticatum cum origano vel ſtaphiſagria diſſoluit flegma a capite extrahendo.

G ¶ Et lingue grauedinē alleuiat. cū ſepo anat̄ tempatū ad vulnera deſiccāda fit optimū.

H ¶ Valet etiā ad vulnera pter aduſtionē ignis facta. Cum ſapa diſſolutum ⁊ auribꝫ inſtillatū mitigat dolorem earum.

I ¶ Macer. Tbus calidum ſiccūqꝫ gradu dixere ſecundo. Lumina clarificat laccinio ſi ſoluitur oui. Cōtritū vel femineo cū lacte tepenti.
Acri cum vino tritum pice lacteqꝫ mixtis.
Vulnera precipue curare recentia dicunt.
Pingui porcino mixtū medicabitur vſtis.
Admixtum melli pannaricia decuit vnguis.
Tbus bene cōtritū.vinoqꝫ tepento ſolutū.
Affirmat auri multū prodeſſe dolenti ⁊c.

Capitulū.cccclxxxv.

V Aleriana. Fu arabice. Grece lichinis. Latine vero maranella. Valeriana: herba gatte.herba benedicta amantilla . genicular̄ antilla. fiſtar valentina.ſerpillum maius.

¶ Serapion libro aggregatoris capitulo Fu. auctoritate Dyaſcoridis. Fu eſt ſpica ſilueſtr̄ habens folia ſimilia folijs herbe que dicit̄ grece yposellinum.vel yſopellinū.⁊ habet ſtipitem vnius brachij longitudine aut amplius. cui⁹ color declinat ad purpureitatem. ⁊ eſt interius concauus ⁊ nodoſus. habens florem in figura ſimilē narciſco.niſi qꝛ eſt minor eo.ſꝫ in albedine eſt ſicut ille.⁊ eſt in eo parū purpurei coloris.⁊ illud quod eſt inferi⁹ eſt groſſius q̄ꝫ qđ eſt ſuperius.ſicut ſpica frumenti. Radix eius ſubruſa in modum paruuli digiti.⁊ ingrediuntur ab inferioribꝫ eius come inuolute ſic ſquinantum . ⁊ elleborus niger.⁊ ſunt inuicem adherentes.quarum color vergit ad albedinem.⁊ habet odorem bonum.et eſt aliquantulum ī ea de odore nardi cum pauca pinguedine. Et qđ de ipſa adminiſtratur eſt radix eius cū comis ſuis. ¶ Galienus.viij.ſim.far.capitulo Fu.ſm tranſlationeꝫ grecam. Fu.id eſt valeriana aromatica quodāmodo eſt huius herba nardo ſimilis ſm virtutem:ſed ad plurimuꝫ deficiens. Et idem eodem libro ſm tranſlationē arabicā. In radice ipſi⁹ plante eſt aromaticitas .⁊ virtus eius aſſimilatur virtuti ſpicenardi.⁊ eſt ca. in.ij.gradu.⁊ ſicca in fine eius.

Operationes.

¶ Dyaſ.ſm trāſlationē noſtrā Fu.id eſt valeriana. Multi nardū agreſtē appellant. Naſcitur in ponto. Folia hꝫ ſimilia elleboro :vel ſilia yposellino:ſiue apio ſiluatico. Haſta eſt illi lenis ⁊ mollis ſubpurpurea ⁊ nodoſa creſcens de terra cubito vno aut ampli⁹. Flores ſimiles hꝫ narciſco in figura.niſi qꝛ eſt minor eo:ſed ſimilis in albedine .radix eſt illi in robore digiti minoris ſilis iunco.aut elleboro nigro colore ruffa cū odore grato.ex qua alie creſcūt parue implicate ſunt elleborus niger.

¶ Plini⁹ capitulo fu. Fu genus eſt herbe odorate : in ponte naſcitur per interualla : nodos habens et flores albos minores q̄ꝫ narciſcus. que habet folia ſimilia apij ſiluatici.tyrſum ruſum mollem ⁊ cauū ac leuē. Radix ei⁹ ſubruſa in modum puſilli digiti.ex qua alie creſcunt minores implicate. vnde equalis eſt virtutis ſpice.ſꝫ plus puocat vrinam.et eſt calida in tertio. ſicca in pncipio ſecundi.eſt feruentis virtutis

et mictualis.

¶ Paulus capitulo fu. Fu ca. eſt ꝛ ſic. in ſcđo gradu. Radix eius in medicina ponitur. virtutem habet diureticam.

¶ Sal. ſm tráſlatióes ara. Fu ꝓuocat vrinam.

¶ Dyaſ. Fu feruẽtis eſt ꝟtutis et mictualis. cuius elixatura facit ad lateris doloré. Mẽſtrua incitat. antidotis miſcetur.

¶ Paulus. Contra ſtranguiriam ꝛ diſſurriam detur vinum decoctionis eius. Herba etiam decocta ꝛ ſuppoſita vrinam prouocat. ad digeſtionem confortandam ꝛ dolorem ſtomachi ex frigida cauſa detur vinum decoctionis eius: ꝛ ſeminis feniculi vel maſticis cum ſucco alicuius herbe diuretice.

¶ Contra vicium pectoris detur vinũ decoctionis eius: vel ſuppoſitorium ex bombice intincta in confectione facta ex puluere eius ꝛ oleo muſcellino vel cõmuni. Contra opilationem ſplenis ꝛ epatis ex frigida cauſa: vinum detur decoctionis eius.

¶ Yſidorus. Fu eſt herba: in ponto naſcit̃ folijs oleaſtro ſimilibus. Platearius. Fu eſt herba que alio nomine dicitur faleriana. in ſecundo gradu calida ꝛ ſicca. In eſtate radices eius colliguntur et ad ſolem exſiccantur. ac ꝑ triennium in efficacia multa ſeruantur. Radix tñ in medicinis ponitur. Eligenda eſt illa que ſolidam intus habet ſubſtantiam et nõ perforatam. que cũ frangitur non pulueriʒat̃. Habetq; virtutem diureticam.

¶ Vinum decoctionis eius datur ↄtra ſtranguiriá ꝛ diſſurriá. Herba etiá ipa in vino cocta ꝛ ſuppoſita ꝓuocat vrinam. ꝛ ad ↄfortandum digeſtionem. ꝛ ad dolorem ſtomachi ex frigida cauſa vel ventoſitate. Datur vinum decoctionis eiꝰ ꝛ ſeminis feniculi vel maſticis cũ ſucco alicuius herbe diuretice.

¶ Cõtra vicium pectoris ex frigida cauſa datur vinum decoctionis eius vel aqua. Ad ſuperfluitatem matricis mũdificandá fit ex ea fomentũ vel etiam ſuppoſitorium.

¶ Auicenna. Fu. Folia eius ſunt ſicut folia apij. Et crus eius vnius cubiti plus planum et tenerum. cuius ſupremum eſt digiti groſſitudini proximum ac purpureum. nodos habẽs ꝛ florem ſicut narciſcus. vel maiorem. In albo etiam ipſius eſt quaſi purpureum. Inferiꝰ in radice ſua emittit ramos. Et in ipſa radice eſt odor aromaticus.

¶ Confert dolori lateris: vrinam prouocat ſi bibatur. ꝛ eius decoctio ꝓuocat menſtrua: plꝰ etiam ſpica.

Capitulũ. cccclxxxvj.

Verbena. yſid. Verbena: ſiue vertiena. dr̃ q̃ſi pura. ſ; a grecis gerebotanea nomen accepit. eo q̃ remedijs ac ligamẽtis hominũ ac purificatióibꝫ ſacerdotũ a gẽtilibꝫ apta ꝓbata eſt. vñ ꝛ põtifices illá appellabant ſaginen q̃ſi ſancinen. ¶ Pli. lib. xxv. Nulla tñ romane vtilitatꝭ plꝰ hꝫ q̃ʒ iherebotane. quam nr̃i verbenatam vocant. Hac ionis mẽſa vergit̃. domuſq; purgant̃ ac luſtrant̃. Duo ſũt eiꝰ genera. folioſa que femina putat̃. Mas folijs rarioribꝫ. vtriuſq; plures ramuli tenues. cubitales. anguloſi. folia minora q̃ʒ quercus ꝛ anguſtiora. diuiſuris maioribꝫ. flos ꝓo glaucus. radix lõga. tenuis. ꝛ vbiq; naſcitur in palmis aquoſis. Quidá át nõ diſtinguũt: ſʒ vnum tñ faciũt genꝰ. eo q̃ eoſdẽ vtraq; habeat effectus.

¶ Pandecta ca. cccxc. Herebotanũ vel periſterion grece. arabice albea. latĩe át herbena ſiue verbena vel ſacra herba. ¶ Sciendũ q̃ prima ſpẽs gerebotani eſt centrum galli. ꝛ eſt ſupina. Scđa ſpẽs gerebotani eſt verbena. q̃ dr̃ Gallinacea. ꝛ eſt recta. ꝛ ideo vocat̃ ortos. Et hoc Dyaſco. dicit in cap̃. de gerebotano. Et ꝑma ſpẽs gerebotani a quibuſdá vocat̃ periſterion ꝛ illa eſt centrũ galli. Et idõ in Pãdecta lr̃a. p. facit ſemotim cap̃. ab illo q̃d incipit Herebotanũ. ꝛ illud q̃d incipit Periſterion. Vñ dic̃ gere

botanū. ideo nomē accepit ta le. qm̄ ſacerdotes eam purificationibus adhibere cōſueuerunt.
¶ Dyaſ. ca. de gerebotano. Gerebotanū quam multi periſterion aut verbenam dicunt. Species habet duas. Una eſt ſupina: altera recta. Prima vocat ſidericis curetis. ⁊ alcbea ⁊ cypeꝛiſſis. vt aſculapi⁹ in libro ſuo memorat. et Pythagoras criſceptron nominat. latine dr̄ licinia quaſi luſtrago vel vertipediū vel centrum galli. Scđa quā erectam dixim⁹. vocat etiā trigomon bumo. vel gerebotanum bercularia. latine criſta gallinacea vel berbena vtraqꝫ folia ſubalbida ⁊ veluti inciſa babent. ⁊ virgas in cubiti longitudine ⁊ amplius anguloſa. et radices tenues ⁊ longas.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Radix verbene ⁊ folia cū vino bibita ⁊ cataplaſmatib⁹ adbibita ycteericiſ medent.

B ¶ Et moꝛſib⁹ occurrūt. Folioꝛū eius. ʒ. i. cū vino impoſita per dies quattuoꝛ et gargariſmo ipſa folia adbibita vulnera oꝛis et putredines tollunt.

C ¶ Elixatura eius ſi in conuiuio aſperſa fuerit bilaritatem pꝛeſtat.

D ¶ Datur vero tertionarijs cum folijs tribus ⁊ radicibus trib⁹. quartanarijs ꝓ quattuoꝛ numero. folijs ⁊ radicib⁹ tota berba vulnera glutinat ⁊ alienationes ſtringit.

E ¶ Et ad oīa venena potui data optime facit. Decāt berba idē nomē accepit: ſcꝫ vt ſacerdotes eā purificatiōib⁹ adbibere ꝯſueuerūt.

F ¶ In paſſionario babet ꝙ ſi medic⁹ viſitando infirmum ipam in manu poꝛtauerit neſciente egroto: ⁊ dicet egroto. qualiter es. ſi eger dicet bene/ſanabit. ⁊ ſi dicet male: moꝛiet.

G ¶ Paulus. Aqua decoctionis eius matricem mundificat optime: et mēſtrua pꝛouocat. Semen eius cum ſucco feniculi oculis impoſitū ipſos mundificat.

Capitulum. cccclxxxvij.

Verbaſco. Yſidorus. Verbaſcum latini berbam quā greci appellāt flamos. Harum altera eſt maſculus albidioꝛibus et anguſtioꝛibus folijs. Altera vero femina folijs latioꝛibus atqꝫ nigris. lanuginoſis ⁊ birſutis.

Operationes.

A ¶ Plini⁹ li. xxvi. Cōtra tuſſim bibit verbaſc⁹. cuius flos eſt aureus: atqꝫ tanta vis buic eſt vt etiā iumentis nō mō tuſſientib⁹: ſꝫ ylia trabentib⁹ in potu auxiliet. qđ ⁊ de gentiana reperit.
¶ Ex berbario. Verbaſcus naſcitur in locis ſabuloſis. ¶ Ad podagram bec berba cōtuſa ⁊ impoſita doloꝛem ſedat.

Capitulū.cccclxxxviij.

V Ecticon.Dyaſ.ca.Vecticon. ſm tráſlationē arabicā:herba eſt q̄ hꝫ folia ſimilia edere.v.aut.vij.ſꝫ paulo maioꝛa ſpanſa circa terraꝫ.deſup alba anguloſa ꝛ viridia cum multis ꝟgis duoꝝ palmoꝝ.flos eſt illi viridis. in verno maxime naſcit̄.haſta ipſius tenuis eſt ita vt vix poſſit videri.

Operationes

A ¶Dyaſ.Folia ei⁹ molli addita ignē ſacꝝ extin-
B guūt tumoꝛib⁹ oīb⁹ medent̄.¶Sicca fumigatio ei⁹ oīa etiā ſilr facere nouit.Moꝛtuos i vtero infantes excludit ciato vno cū mulſa bibito

C ¶Radicem ei⁹ ſiccā pone ſup carbones de vite aminea.aut de oliua ꝛ cooperi.ꝛ ei⁹ qđ eſt ſubtile de emboto infirm⁹ teneat in oꝛe ꝛ fumū recipiat.poſtea vinū amineū modicū glutiat.

D ¶Illa herba etiā aperit oꝛificia venarū.

Capitulū.cccclxxxix

V Eccia latine.grece yſoforacius.arabice lachinis ſiue lechurios.

Operationes.

A ¶Hal.pmo de cibis ca.veccia.Figura hoꝝ ſeminū nō eſt rotūda ſic fabe:ſꝫ ſublata magꝭ ſimilis lentib⁹.reponunt aūt agricole.ꝛ hꝫ cum ipſis folliculis.ſimiliter cum totis plantis gratia alimenti bꝛutoꝝ animalium.

¶In fame autē vidi ꝛ ex his quoſdam come- B
dentes.et maxime adhuc viridib⁹ exn̄tib⁹ ſicut cicera ꝛ fabas comedūt.ꝯſueta aūt ſunt nō in delectabilia ſolū:ſꝫ i indigeſtibilia ꝛ ſiſtitiua vētris.neqꝫ boni chimi generatiua.

¶Apta ad ſanguīs groſſi melācolici generati- C
onē ſicut ꝛ lenticula.ſꝫ illi q̄dē multa bona adſunt.huic aūt nullū illoꝝ bonoꝝ ineſt.

Capitulū.ccccxc.

V Ermicularis.Pādecta ca.ccclv.Herba graſſula eſt herba de qua inuenitur maioꝛ ꝛ minoꝛ.et minoꝛ eſt vermicularis.Dyaſco.Vermicularis eſt herba q̄ ſimilatur herbe graſſule maioꝛi.

Operationes

¶Sera.Semen illius herbe eſt ca.ꝛ ſic.in.iij A
gradu.ꝛ expellit lumbꝛicos.

¶Et dr̄ q̄ repit̄ ſup terrā i coꝛaꝫeni poſtq̄ pluit B

¶Et qn̄ bibit̄ de eo tritū expellit lumbꝛicos et C
aſcarides.ꝛ laxat ventrem.

¶Auiceñ.Vermicularis ca.in.iij.ꝛ eſt ſemen D
arenoſum interficit vermes ꝛ aſcarides.

Capitulū. cccccxcj.

VErnix latine. arabice ſandaros vel bara-
tin vel greſſa vel ſandaraca. grece gium
Sera. li. ag. c. ſandros. i. vernix. ⁊ ē gūmi ca. ⁊
ſic. cōplexiōis eſt in. ij. gdu. Et idē auc. Habix.
ca. eſt ⁊ ſic. ſ; caliditas ē pauca. ⁊ ē ſilē karabe.
ſ; nō eſt duꝝ. ⁊ ī eo paꝝ ē amaritudis. ⁊ affert
a terris xpianoꝝ. ¶ Paulꝰ ca. ð vernice. Ver-
nix ē gūmi cuiuſdā arboris q̄ in xpianoꝝ ꝑtibꝰ
naſcit. q̄ arbor iuniperꝰ vocat. vñ ab eo tpe eſti
uo q̄dā gūmoſitas egredit: q̄ actiōe caloꝝ exſic-
cat ⁊ indurat. Et ð vernix: q̄ cū colligit ē albi
coloris. ⁊ cū antiquat eſt ſubcitrini. ⁊ cū plus
antiquat eſt ruffi coloꝝ. q̄cūq; ſit dūmodo ſit
lucida ⁊ clara eligēda eſt. Et ð etiā vernix q̄d-
dā qð ꝯficit ex oleo ſeminis lini ⁊ vernice. ⁊ in-
de illiniunt vel ꝯſolidant colores apð picturā
Habet āt vernix ꝟtutē ꝯglutinandi ex viſcoſi-
tate ſua ⁊ clarificādi ⁊ ꝯſeruādi. qð ſat; ꝑ;. Nā
pictores ſupra alios colores ꝯſeruant.

Operationes.

A ¶ Sera. Vernix aūt qð eſt gūmi abſq; confe-
ctione valet ꝯtra fluxū ſanguis ex naribꝰ ſi pul
uis eiꝰ cōfectus cū albumine oui tpibꝰ ⁊ fronti
ſupponat. ꝯtra vomitū colericū fiat ex pulue-
re eius emplaſtrum ⁊ olibano ⁊ albumine oui
et ſtomacho ſuperponatur.
¶ Idē etiā fiat ꝯ diſſinteriā addito aceto. ⁊ ſup- B
ponat pectini. puluis etiā eiꝰ in ono ſorbili datꝰ
valet ꝯ vomitū colericū vel diſſinteriā. val; etiā
puluis ꝯ interiorē ⁊ exteriorē ſolutionē.
¶ Serapion p̄dicto libro ⁊ cap̄. Vernix ꝯfert C
catarro qñ fit fumigatio cū ea ⁊ deſiccat vlcera.
⁊ abſcindit ſanguinē menſtruū.
¶ Et Idem auc. Bedigoras. de ꝓprietate eius. D
⁊ ꝯfert catarro ⁊ deſiccat fiſtulas. ⁊ eſt ſicca et
calida in. ij. gradu. euellit ſupfluitates flegma
ticas que ſunt in ſtomacho ⁊ inteſtinis.
¶ Et occidit lumbricos ⁊ aſcarides. et confert E
fluxibilitati neruoꝝ q̄ accidit a frigiditate ⁊ hu
miditate ⁊ repletione.
¶ Et idem aucto. Habix. qñ fit fumigatio cū eo F
confert catarro capitis. et qñ pulueriſatur ſup
vlcera deſiccat ea.
¶ Et idem auc. Altabari. Sandaraca eſt ſimi G
lis karabe in virtute ſua. ⁊ cōfert fumigatio eiꝰ
corize. ⁊ deſiccat fiſtulas. ⁊ ꝯfert ſputo ſanguis
⁊ emorroidibus. Et eſt gummi citrini coloris:
ſimile karabe. ⁊ eſt in eo parum amaritudinis.
⁊ affertur a terris chriſtianoꝝ. ⁊ virtus eius eſt
ſimilis virtute karabe.
¶ Et qñ fit cū ea fumigatio: ꝯfert fiſtulis. ⁊ qñ H
accipit ex ſandaraca ⁊ oleo roſaꝝ ⁊ linit cū eo:
ꝯfert ſciſſuris q̄ fiunt in mēbris ⁊ manibꝰ ⁊ pe-
dibꝰ. ⁊ ſi nō inuenies pone loco eiꝰ pondus ter
tie ꝑtis plꝰ pōdere ipiꝰ de karabe. qð dixit Sal.
eſſe gummi haur romane.
¶ Ubi ſciendum ꝙ illud vocabulū ſandaraca I
aliter intelligit in libris arabū. ⁊ aliter ī libris
grecoꝝ. Nā arabes ꝓ ſandaraca intelligūt ver
micem ſic iam dictū eſt. ſ; greci ꝓ ſandaraca in-
tendunt quendā lapidē rubeū. Unde Pliniꝰ.
Sandaraca affert a Ponto ⁊ Capodocia et
Sicilia. ⁊ eſt lapis ignei coloris.
¶ Dyaſ. ca. de Sandaraca. In eiſdē loc; naſci K
tur vbi auripigmentū. Hoc etiā dicit Dyaſco.
ca. de arſenico. Et dicit ꝙ eligēda eſt ſandaraca
q̄ eſt colore ruffa valde ⁊ facile terribilis. et cre-
pula mūda. colorē hñs cynnobori. ⁊ odorē ſul-
phuris. Virtuſq; ei ſimilis arſenico. vñ eſt cau
ſtice virtutis ⁊ dyaforetice ⁊ ſtiptice.
¶ Reſine mixta alopicias curat. cū pice vngues L
leproſos excludit. oris vulnera ⁊ nariū curat.
Omes puſtulas cū oleo purgat. Oleo mixta
pediculos curat. Puſtulas cū adipe mixta mū
dat. Condilomata ani compeſcit.
¶ Empicis cū melle ⁊ vino vtiliter datur. Fu M
migio tuſſim ꝓhibet. maxie reſina mixta. Fu
mus ore acceptꝰ vocē limpidat. cum melle ac-
cepta ſic electuariū aſmatic; medicat. ſiue voci
obtuſe cū reſina vt captapucia accepta.

A ¶ Yſaac in viatico ſimiliter ſeq̄r modū grecorū ſic cap. de dentibꝫ putridis. ⁊ ca. de morſea.
B ¶ Similiter Galienꝰ in antbidotario minori in antidoto illo qđ incipit medicamen ad polipum narium.

Capitulū. cccc.xcij.

Viola latie. Arabice feneſlig vl' feneſigi Grece leucis. Sciendū ꝙ tria ſūt genera violaꝝ. vt Dyaſ. dicit ca. leuc̄. Sꝫ tñ Sera. li. ag. c. Feneſlig. nō loq̄r niſi de vno. ſcꝫ viola purpurea. q̄m viſus eiꝰ magis ɔuenit medicinis. ſꝫ alia duo genera ſūt ſpēs cheuri. ſic apparet in cap. cxi. ſuperiꝰ de C. ¶ Sera. li. ag. cap. feneſlig. Feneſlig. i. viola. eſt herba cuiꝰ folia ſunt minora foliis cuſſu et nigriora. ⁊ nō elongant̄ multū ab eis in figura ſua. Et habet ſtipitē egredientē ab vna radice. ⁊ eſt ſup eū plus Et in ſummitatibꝫ eiꝰ eſt flos boni odoris coloris purpurei. Naſcit̄ in locis vmbroſis ⁊ aſperis. ¶ Gal. vi. ſim. far. c. de Viola. ſm tranſlationē noſtrā. Folioꝝ huius herbe ſubſtātia eſt ſubfrigida ⁊ aquoſa. Virtus eoꝝ infrigidat parum. Dyaſ. ca. Leucis. i. viola. om̄ibꝫ eſt nota. Eſt em̄ in floribꝫ habens diſtantiā. quia mellinū album ⁊ purpureū florē oſtendit Johannes meſue. ca. de violis. Viole ſunt medicina tempata ɔueniens. ⁊ fit p eas male q̄litatis pmutatio ⁊ nature ſolutio. Melior eſt quecunqꝫ ex p̄mis. q̄m nō inuenit eā calor reſoluēs v̄tutē aut pluuia diſſipās frigida eſt ⁊ hūida in p̄mo gradu. Et q̄ ſicca eſt minꝰ eſt humida ⁊ minus frigida. Eſt em̄ in recente humiditas ſupflua ſupgrediēs caliditatem eiꝰ aqua eſt pfectio et ſpēs. Cū aūt exſiccat̄ ⁊ reſoluit̄ humidū ſupficiale ipſiꝰ manifeſtat̄ amaritudo eiꝰ q̄ eſt ꝓpter caliditatē q̄ fuerat ſepulta. ⁊ eſt tunc ca. plus ⁊ ⁊ minus hu. Eſt em̄ in recente hūiditas ſuperflua ꝓpter quodqꝫ recēs eſt ſolutione p ventrē educit lambificādo. que v̄o ſicca eſt educit diſſoluendo. ⁊ ip̄a quidē eſt infrigidatiua narcotica ſedatiua doloꝝ calidoꝝ. ⁊ extinctiua inflāmationū ⁊ lenitiua ⁊ ſolutiua. Eſt ex debiliter ſoluētibꝫ. ⁊ vigorat̄ cū aliis laxatiuis. Et propter h̄ q̄dam addunt q̄ntitati eoꝝ medietatem ex turbit: ⁊ faciunt trociſcos. ⁊ vigorant cū hoc operationē eaꝝ. Et q̄dam addūt ſcamoneam. ⁊ ip̄a quidē ⁊ oleū eaꝝ ingredit̄ in emendatōeꝫ medicinaꝝ acutaꝝ. Succus autē ip̄aꝝ et ſyrupus ex eis leniendo. Et viole ſicce educunt diſſoluendo. Et ip̄ſe quidem condiunt̄ cū zuccaro ⁊ melle ſunt maioris abſterſionis ⁊ minoris alterationis. ⁊ cū zuccaro ɔtrariū faciunt Et cito ꝙ non ſubſtinent de decoctione aliquid qua ſit ſupfluitas. ⁊ ſuccus eaꝝ ſimiliter ⁊ corroborat̄ acetū cū infuſione eaꝝ. ⁊ fit mirabile febribꝫ multe inflammationis. ⁊ eſt melius oleū earum. fundamentum cuius eſt oleum onfancinum aut amigdalinum.

Operationes.

¶ Galienꝰ. Ip̄a herba tam p ſe q̄ȝ cū alfitis ſuperpoſita remediū calidis p̄ſtat flegmonibus ſuppoſita aūt in orificio ventris incenſionē patientis vel in oculis. A

¶ Serapion. Virtus eius eſt que lenificat et ſedat apoſtemata calida q̄n ponunt̄ ſub ea ſola aut cum farina ordei. ⁊ confert inflāmationi q̄ fuerit in ore ſtomachi ⁊ in oculo. Sed flos eiꝰ cum hoc ꝙ ſedat inflāmationeꝫ oris ſtomachi habet proprietatem relaxandi coleram. Et fit emplaſtrum cum foliis tm̄ huius herbe aut cū ſauich. ⁊ infrigidat ⁊ cōfert apoſtematibꝫ calidis oculoꝝ ⁊ exitu ani. B

¶ Et dr̄ ꝙ flos eius a ꝓprietate que eſt in eo q̄n bibit̄ cum aqua ɔfert ſquinantie ⁊ epilentie q̄ accidit pueris. ⁊ eſt illa que vulgariter dr̄ mater puerorum. C

¶ Et idem aucto. Aben Meſuay. De ꝓprietate eius laxat coleram a ſtomacho ⁊ inteſtinis: ⁊ confert inflammationi que eſt in eis. et ſode D

ꝛ ſquinātie q̄ accidit infantibꝫ qn̄ ſumit̄ cū aq̄
ca. Et qn̄ aliqͥs vult de ea exhibere in potu ad
laxandū ventrē exhibeat ab.ʒ.iiij.vſq ad.vi.
E ¶ Dyaſ. Flos purpureꝰ ſedat īflāmatiōes oris
ſtomachi ꝛ ocloꝝ.ꝛ aq̄ hꝰ floris ꝯfert ſquinātie
Laxat colerā a ſtomacho ꝛ inteſtinis.ꝛ cōfert
īflāmatiōi q̄ eſt in eis.folia eiꝰ ſūt ſic folia cuſ/
ſus:ſꝫ minora ꝛ rotūdiora.ſꝫ mellinꝰ color medi
cine neceſſariꝰ eſt.q̄ ſuccꝰ elixatꝰ ꝛ fomēto adhi/
bitꝰ tumores ſtericos curat:mēſtruis imperat.
F ¶ Cerotis mixtus ragadias ani ad ſanitatem
ꝑducit melle addito puſtulas.ꝛ inflatōes tol/
lit.ſemen eiꝰ cū vino bibitū.ʒ.ij.aut ſuppoſitum
mēſtruis impat.aborſum facit. Radices eius
cataplaſmatibꝫ adhibite cum aceto ſplenē ſic/
cant. Podagricis medicantur.
G ¶ Sꝫ viola alba ꝑiectorie eſt ꝟtutꝭ ꝛ extenūa/
torie.ſꝫ flos plꝰ.decoctio āt herbe mēſtrua ꝓ/
uocat ſi poſt partū nō ſequat̄.fetū mortuū ex/
trahit ꝛ viuū corrūpit ꝛ educit:matricꝭ inflāma
tionē ſanat ſi tam fortis eſt mulier. ſi in peſſa/
rio poſita omnia ſimiliter facit.
H ¶ Jo.meſue Solutione educit colerā ꝛ alterat
eiꝰ acceſſum.ꝛ viole ꝯferūt inflāmatiōibꝫ oībꝫ.
ꝛ ſedant ſodā factam a calore vehemēti.ꝛ ſunt
ſomnifere ꝛ faciūt chorizam.ꝛ leniūt pectꝰ et
guttur.ꝛ ꝯferunt vuee ꝛ ſquinātie.
I ¶ Et iuuamētū magnū eoꝝ ē a ꝑtibꝫ pectoris
ꝛ pleureſi.ꝛ ſedāt ſitim.ꝛ ꝯfert ſicce opilatōi epa
tis ꝛ apoſtemati eiꝰ.ꝛ calide yctericie.ꝛ ſunt iu
uamēti magni i febribꝫ inflāmatiuis ꝛ ſiti ꝑ eas
Doſis potiōis eaꝝ ē ab.ʒ.iiij.vſq ad.viij.ꝛ ſuc
ci eaꝝ ab.ʒ.i.vſq ad.ij. Et ſyrupi eaꝝ ab.ʒ.iij.
vſq ad.iiij. Et ꝯditi eaꝝ ab.ʒ.i.vſq ad.iij.
K ¶ Bartholomeus in lib.de ꝓprietatibꝫ rerum.
Viola ꝓpter violentiā odoris ſic ꝛ nominata.
vt dicit yſi. Cuius tres ſunt ſpecies.ſ.purpu/
rea alba ꝛ mellina. Sed omniuꝫ folia nature
frigide ſunt ꝛ aquoſe.ꝛ ideo ſolutiue.
L ¶ Herbe quidē modica eſt viola in ſubſtātia q̄
recēs eſt melior q̄ꝫ antiqua.cuius flos maximi
eſt odoris.vn̄ odor eius cerebri calorē mitigat:
ꝛ ſpūs animales recreat ꝛ ꝯfortat.
M ¶ Flores vernales ꝑus oriunt̄ ſic ſe citiꝰ mani
feſtant paruitatē eius in ſubſtātia magnitudo
odoris pariter ꝛ virtutis notabiliter recōpen/
ſat.vt dicit Dyaſcorides.
N ¶ Plateariꝰ. Viola fri.ē in ꝑncipio ꝑmi ḡdus
ꝛ hu.in fine ſecūdi. Habet virtutē leniēdi. hu/
mectādi.refrigerādi.relaxandi. Viole contrite
ſup ca.apoſtemata in ꝑncipio valent. Fomen/
ta ex aqua decoctiōis ipiꝰ herbe facta circa pe/
des ꝛ frontē in acutis ſomnū ꝓuocat.
O ¶ Raſi. Viole ſomnifere ſunt.capitis dolorē a
calore factū remouēt. Colerā nigrā ꝺ ſtomacho
ꝛ inteſtinis purgat.calore eoꝝ mitigat.
¶ Macer. Necroſeus ſuperare decor nec lilia
ꝑnt. Fragrātes violas ſpecie nec vi nec odore.
Dicitur humida vis illius ꝛ frigida ꝑmo. Eſſe
gradu ſpecies tres eſſe legunt̄ eaꝝ. Noſcere q̄s
tm̄ diuerſo flore valemꝰ. Nam ſunt purpurei
flores albiq nigriq. Cunctis pene pares ſūt
in medicamine vires ꝛc.

Capitulū.ccccxciij.

Virga paſtoꝝ. Pādecta ca.ccxviij. Di/
pſeus grece.arabice perſenda:vel di/
placos:vel harſiarbay:vel aybſacos.
latine ꝟo virga paſtoris:vel cardo fullonum.
Sciendū q̄ due ſunt ſpecies virge paſtoris.ſcꝫ
maſculꝰ ꝛ femina. Maſculꝰ eſt quem Dyaſ.ſm
tranſlationē noſtrā ca. Dipſeus vocat dipſeus
et eſt ſm ipm frutex ſpinoſa.ꝟgā hn̄s lōgā ſpi/
nis plenam.ꝛ folia in circuitu ſimilia lactucis.
in ſingulis nodis bina habens folia.ꝛ ipa ob/
longa ꝛ ſpinoſa intus.ꝛ deforis ſpinis plena.ꝛ
habet etiam contracta folia.que pluuiam ꝛ au
ram in ſe retinent.vnde ꝛ nomen accepit. Di/
pſeus. id eſt ſitiens in virgis ſuis.capita ſur/
gunt.ſingula ſpinoſa ſimilia echimo maritino
ſed oblongiora:que ſiccata album faciunt co/
lorem.ꝛ in virga de intus vermes naſcuntur.

Sera.li.ag.c. Harſiarbay.auc. Dyaſ. Harſiarbay vel dipſacus eſt ſpina q̃ pannos faciunt. ꝛ latine dr̃ ṽga paſtoris: ꝛ cardo fullonũ. et eſt ſpẽs ſpinaꝝ hñs ſtipitẽ longũ ſpinoſũ. et folia ei⁹ ſunt ſimilia folijs lactuc. ꝛ ſup quelibꝫ nodũ ſtipitis ſunt duo folia amplectentia ſtipitẽ. longa ſpinoſa in medio eoꝝ interi⁹ ꝛ exteri⁹ habẽt ſimilitudinẽ veſicaꝝ aque. ꝛ ſunt ſpinoſa etiã. ꝛ habet iuxta ſtipitem concauitatẽ in qua colligitur pluuia ꝛ ros. Et ideo nominat̃ dipſeus id eſt ſitiens. Sup quẽlibet ramũ eius eſt capitellum ſimile ech:mo marino: aliq̃ntuluꝫ in longitudinem tendens ſpinoſum. qđ cum deſiccatur fit albũ. Et q̃n ſcinditur reperiunt̃ in medio eius vermiculi parui. ꝛ iſta eſt virga paſtoris maſculus. Et idem Serapion loco allegato. Sunt eius due ſpecies. Maſculus ꝛ femina. Maſculus eſt herba que naſcitur omni anno. ꝛ habet ramulos ſeu ṽgas tenues. molles. ſubtiles. nodoſos. ꝛ dilatat̃ ſup faciem terre ſicut gramen. ꝛ habet folia ſimilia folijs rute: niſi ꝙ ſunt lõgiora ꝛ molliora. ꝛ habet iuxta vnũquodq̧ foliũ ſemen: ꝛ ꝓpter h̃ dr̃ maſculus. ꝛ habet florem rubeum. Sed femina eſt quam Serapion vocat in lingua perſica Perſerianum. Et Dyaſcorides vocat eam Poligonos ꝛ eſt centum nodia. Femina que ara. vocatur harſiarbay. Latine vero cauda vulpis. Et eſt ſm̃ Serap̃. herba hñs plantã paruã ꝛ virgaꝫ vnicã tenerã ſimilẽ canne. ꝛ in nodis ipſi⁹ ſunt folia egredientia ab ipa ṽga ſimilia folijs pini. ꝛ habet radicẽ in q̃ nullũ eſt iuuamentũ. naſcit̃ iuxta aquas. ¶ Gal'.vi.ſim.far.cap. Dipſeus. Dipſe⁹ vel dipſacus eſt ṽga paſtoris. plurimũ qđ eſt in ipſa eſt frigiditas. ꝛ in ſapore eius eſt ſtipticitas. Et virtus eius eſt q̃ infrigidat ꝛ deſiccat in p̃ncipio tertij grad⁹. ꝛ radix hui⁹ plante deſiccat in.ij.gdu. ¶ Auiceñ.li.ij.cap.de ṽga paſtoris. Virga paſtoris eſt maſculus ꝛ femia. ſed maſculus eſt fortior. in ipa eſt ſtipticitas. ſꝫ pars aquea in ipſa eſt plurima. Et ꝓpter multitudinẽ repulſionis materierũ effuſaꝝ eſtimat̃ qđ eſt exſiccatiua fortiter.

Operationes.

¶ Dyaſ. Eſt ṽga paſtoris maſculus. radix ei⁹ deſiccat in.ij.gdu ꝛ abſtergit. que cocta ĩ vino ꝛ tunſa. ꝛ ſic cerotũ impoſita. vel ſi amplaſtrat̃ cũ ea anus curat ciſſuras ani. ꝛ ragadias et fiſtulas ꝛ emoroidas interiores. quod medicamen in pixide enea conſeruandũ.

¶ Et clauos corpis mundat. ꝛ formicas ꝛ vermes q̃ in capite hui⁹ plante inueniunt̃. in corio ſuo ligati ꝛ collo ſuſpẽſi aut in brachio dicunt̃ febrem quartanam penitus curare. ꝛ medetur mirmices et acrocordines.

¶ Sera. Virga paſtoꝝ feia eſt: cui⁹ ṽt⁹ repercutit ꝛ incarnat ꝛ ꝯfert inflãmatiõi oris ſtomachi q̃n apponit̃ extra. ſic eſt poſtq̃ trita fuerit. ꝛ cõfert apati qđ dr̃ heriſipila: ꝛ apatibꝫ antiq̃s. C

¶ Et repcutit ꝛ ꝓhibet humores qui fluunt ad mẽbra. et ex melioribꝫ medicinis heriſipile. q̃n dilatat̃ ꝛ extenditur ambulans de membro ad membꝝ. ꝛ ꝯfert vlceribꝫ alijs. ꝛ vlceribꝫ manifeſtis. ad que humores fluunt ꝛ conglutinat vulnera recentia cum ſuo ſanguine. D

¶ Et ꝯfert vlceribꝫ aurꝭ. ꝛ ſi ẽ in ea ſanies deſiccat eã. ꝛ abſcindit fluxũ mẽſtruoꝝ ĩmoderatũ. E

¶ Et curat vlcera inteſtinoꝝ ꝛ ſputũ ſanguis. ꝛ ſiſtit fluxũ ei⁹ vndecũq̧ fluat. ꝛ in oĩbꝫ his maſcul⁹ eſt fortior q̃ feia. vñ hꝫ maſcul⁹ ṽtutẽ ſtipticã frigidã q̃n ſumit̃ in potu ex ſucco eius: ꝯfert ſputo ſanguĩs ꝛ fluxui ſanguĩs antiquo ꝛ egritudini q̃ dr̃ colirica. ꝛ diſtillationi vrine. qꝛ ꝓuocat vrinam ꝓuocatione forti. F

¶ Et q̃n ſumit̃ in potu cũ vino ꝯfert morſibus venenoſis. ꝛ q̃n bibit̃ in febribꝫ periodicis ante acceſſionẽ paroxiſmi ꝛ horã ꝯfert multũ. G

¶ Et q̃n fit naſcale cũ ea mulieri habẽti fiſtulã ꝛ vlcera in matrice: ꝯfert iuuamẽtũ magnũ. ꝛ abſcindit fluxum humiditatũ antiquarũ ab ea. et diſtillatur ex ea in aurem. ꝛ cõfert dolori eius ꝛ ſanici que fluit ab ea. H

¶ Et quando coquit̃ cum vino ꝛ miſcet̃ ei mel ꝯfert iuuamentũ vlceribꝫ matricis. ꝛ fit emplaſtrum cum folijs eius. ꝛ inflãmatiõi ſtomachi ꝛ ſputo ſanguinis ꝛ formice ꝛ heriſipile. ꝛ apoſtematibus calidis ꝛ frigidis in principio eorum. ꝛ quando coquitur cum vino et terit̃ bene donec fiat cerotum. I

¶ Et emplaſtrat̃ cũ ea anus curat ciſſuras q̃ ſunt in ano ꝛ emoroidas interiores. ꝛ oportet ꝙ hec medicina reponat̃ in pixide enea. ꝛ curat ſpecẽ formice q̃ dr̃ paragodes. Et dicunt quidam ꝙ vermes q̃ reperiunt̃ in capitibꝫ huius plante q̃n ligatur in corio ſuo. K

¶ Et ſuſpendit̃ in collo ꝛ hũero habẽtes quartanam curat eam ſi deus voluerit. L

¶ Auiceñ. Virga paſtoris ꝓhibet fluxũ. et fit ex ea emplaſtrũ flegmoni ꝛ heriſipile ꝛ formice. eſt valde ꝯferens apoſtematibꝫ vlceratiuis. M

¶ Et cõſolidat vulnera recentia. ſuccus eius interficit vermes auris. ꝛ exſiccat vlcera eius. aqua eius confert ſputo ſanguinis. et fit ex ea emplaſtrum inflãmationi ſtomachi. et prohibet fluxum ſanguinis ꝛ matricis. ꝛ ſanat vlcera inteſtinorum. N

¶ Et Dyaſcorides quidem exiſtimauit ꝙ ipſa prouocat vrinam ꝛ ſanat illum qui retinet eã et poteſt eam emittere. O

Capitulū.cccxciiii

Vitis latine. Arabice barim vel barin Grece ampeleos. Sera.li.ag.ca. Darim. Virtus ex ea eſt domeſtica ⁊ ſilueſtris.⁊ alba ⁊ nigra. Domeſtica ē vitis vini.⁊ ſilueſtris eſt q̄ grece vocat̄ ampeleos agria.haſtas hʒ lōgas ⁊ lignoſas ⁊ aſperas. Folia eius ſtrigno ortiuo ſimilia . ſʒ latiora ⁊ minora.florē hʒ ſicut capilli.ſʒ ſemen hʒ vt botrus. Qđ cum maturauerit rufum facit colorē obrotundum. Alia ſpēs eſt q̄ vocat̄ lābruſca vel vituſu . cuiꝰ flos vocat̄ ynantus vel ynantiū vel ante flores.⁊ eſt maſculꝰ.de q̄ inuenies in c.xxviij.ſuperiꝰ de A.⁊ eſt plāta in q̄ ſunt grana pua ſimilia botris vue paruis.⁊ qñ ſūt matura color eorū ē rubeus.⁊ figura ſui grani eſt rotūda .⁊ racemi ſui botri reſeruant̄ in ſūmitate eiꝰ.⁊ grece vocat̄ amboloſagine. Eſt alia ſpēs vitis q̄ dr̄ vitis alba.⁊ eſt brionia. p̄ q̄ lege ca.lxxv.ſupiꝰ de B Galie.vi.ſim.far.ca. Ampeleos melana. Ampeleos melana ſiue vitis nigra vocat̄ hec ꝓprie brionia.de qua lege viticella hic infra.⁊ eſt vera brionia. Sciendū ꝙ brionia ſupra de B.non eſt vera brionia.ſed autores illam appellāt vitis alba ſiue brionia alba.

Operationes

¶ Gal.vi.ſim.far.c.vitis. Vinū vitis albe domeſtice eſt ca.ī.ij.ḡdu.⁊ vetꝰ ex eo eſt in.iij.ḡdu. Et muſtū eſt ī p̄mo.⁊ manifeſtat̄ vnūq̄dq̄ in p̄mo ḡdu.⁊ p manifeſtatiōeʒ caliditatis inuēte in eo.
¶ Vitis domeſtice ſuccus ſm̄ Sera.⁊ potiſſime foliorū eius ꝯuenit habentibꝫ vlcera in inteſtinis ſunt fri.⁊ ſtiptice.⁊ q̄ exſpuūt ſanguinē.⁊ q̄ ꝯquerūt̄ de ardore ſtomachi.⁊ p̄gnātibꝫ habentibꝫ appetitū corruptū.⁊ capreoli eius qñ infundunt̄ in aqua ⁊ bibitur faciunt hoc.
¶ Et lacrimis vitis ē ſilis gūmi: q̄ coagulat̄ ſup palmites.q̄ potatꝰ cū vino expellit lapidem.
¶ Et linit̄ cū eo empetigo ⁊ curat eam.⁊ ſcabiē vlceroſam ſimiliter ⁊ nō vlceroſam.⁊ oportet ꝙ anteq̄ʒ linias cū eo ꝙ linias membꝛa cū nitro ⁊ oleo aſſidue ⁊ abradas pilos. Et infra cap̄. Vinum.latius dicet̄.

Capitulū.cccxcv.

Virem ſm̄ Serapionem li.ag.ca. Virem.ſunt ſpēs ſcʒ abſi.⁊ indū qđ appellat̄ arabicum.⁊ eſt rubei coloris .et eſt idem qđ curcuma. Radix eiꝰ affert̄ ex terris in hyeme.⁊ hʒ grana ſicut grana paſſule. Et melius ex eo eſt rubeū habens pauca grana.⁊ aliđ eſt quod adheret manui.⁊ habet colorē viole.⁊ exteriꝰ eſt rubeum.cuius toxicum multū. Et

toxicum quidē eſt res pauca minuta mollis adherēs manui qñ tangit vagina ei⁹. et ipſuȝ quidē linitur ſuꝑ morpheam confert ei.

Operationes

¶ Virtus virem eſt calida ꝛ ſicca in ꝑncipio tertij gradus. qđ ſi linit ad morpheā cōfert.
¶ Viriditas inuēta ſup aquā q̄ arabice vocat batalep. ꝛ i ligua hiſpanica mulſas ſm Auerroim ſcđo Colliget. eſt calida ꝛ hūida in .ij.

Capitulum. ccccxcvj.

V Iſcus latine ꝛ grece. arabi. dabalch vel bele vł hiſos. Sera. li. aggre. ca. dabalch auct. Dyaſc. Dabalch. i. viſcus. Melior ex eo eſt nou⁹ q̄ ſilis eſt in colore ſuo colori porri. Exteri⁹ ꝑo eſt ſubrufus ſine aſpitate ꝛ ſine furfureitate. ꝛ fit ex fructu rotūdo paruo q̄ naſcit in arbore glandiū. ꝛ folia ei⁹ ſunt ſic folia arborꝫ buſſi. Fruct⁹ ḡ iſte ꝯtundit ꝛ abluit. deinde coquit in aq̄. Sunt aūt q̄dā q̄ maſticando fructuȝ ipm faciūt viſcum. reperit etiā in arbore piroꝝ ꝛ maloꝝ: ꝛ in multis alijs arboribꝫ. ꝛ aliqñ in radice arboꝝ aliquaꝝ paruaꝝ. ꝛ latine vocat hec plāta viſſago. Ego aūt vidi in monte Nabazat hoīes q̄ faciūt ex arbore magna que naſcitur apud eos: ꝛ apud ipos vocat tarabella. ꝛ latine vocat Caprifoliū. Accipiūt q̄dē ramos ipſius excoriāt eos facientes faſciculos. ꝛ infundūt in aqua ꝛ dimittūt ſic aliquo ex menſibꝫ. deinde ꝯtundūt ꝯtuſione forti: ꝛ fit inde viſcus bon⁹. Et virtus ei⁹ eſt ſimilis q̄ ſubtiliat. attrahit ꝛ diſſoluit: qꝛ habet virtutē reſolutiuā. ¶ Dyaſ. ca. Viſcus ſm trāſlationem noſtram. Viſcus in ramulis naſcens quodā animali volatili: ſcilicet turdella viſcat. Naȝ illud ſi moratur in ramulis arborū: glutinat ꝛ inde naſcuntur virgule plurime. et fit viſc⁹ qui ſemꝑ viridis inuenit. Eſt autē optim⁹ q̄ in arbore quercus creſcit. ꝛ q̄ eſt mūdus ſubuiridis. ꝛ ſi extendat non corrumpitur. ſed vt membrana extenuatur.

Operationes

¶ Galien⁹. vi. ſim. far. ca. de viſco. Subſtantia viſci eſt cōpoſita ex aq̄ſa ſuba ꝛ aerea. ꝛ de his ambabꝫ eſt in eo multū. ꝛ ex terrea pauca ꝛ in ſapore ei⁹ eſt acuitas plus q̄ȝ amaritudo A
¶ Et virt⁹ eius eſt que calefacit: non tamē cito qñ apponit corpori. ſed poſtq̄ȝ facit moraȝ in corpore ſicut facit tapſia. ꝛ nos q̄deȝ diximus in his que preceſſerūt: qꝛ hec res inuenitur in medicinis. quaꝝ virtus eſt que calefacit: cum quaꝝ calefactione eſt humiditas ſuꝑflua indigeſta. ꝟtutes habet acres. duricies mollire poteſt. Nam de ꝓfūdo extrahit humorē cū vehemētia. ꝛ nō ſubtile tantū: ſed ꝛ pingues digerit. mox quidem calefacit. ſed tꝑe diuturno impoſit⁹ calefacit vt tapſia. B
¶ Auicēna li. ij. ca. de viſco. Viſcus eſt not⁹ omībꝫ. ꝛ ei⁹ quidē fruct⁹ ſimilis eſt ciceri nigro vel ſincere. rotūdus virgulat⁹ frangibil ex quo man⁹ inuiſcant. eius aūt minera ē arbor ferens glandes ꝛ pira et mala in q̄bꝫ ſunt virtus aquea ꝛ aerea multiplicate valde qui ex eo bonus eſt. eſt recens plan⁹ coloris porri interius: viridis exterius. teritur et lauat. deinde coquit. ꝛ nō calefacit niſi poſt moraȝ longam ſicut gūmi rute agreſtis: ꝛ eſt debiliorea in hoc. ꝛ in ipō quidē eſt humiditas ſuperflua indigeſta. ꝛ eſt ca. ꝛ ſic. in. iij. ꝛ eſt reſolutiuus. reſoluit enī humiditates groſſas. et ꝓfundo corpis ꝓpter fortitudinē ꝟtutꝫ attractiue ꝛ lenit. ꝛ dixerūt quidā qꝛ nō ineſt ei operatio in humiditatibꝫ niſi tenuibus. C
¶ Serapion aucto. Dyaſ. Quādo viſc⁹ miſcetur cum reſina pini maturat apoſtemata q̄ fiunt in radice auris ꝛ alia apoſtemata. D
¶ Et quando miſcetur cum olibano curat vlcera antiqua. ꝛ quando miſcetur cum calce ꝛ cū lapide gagatis: aut lapide aſio. ꝛ coquitur cum eis. ꝛ ponitur ſuꝑ apoſtemata fraudulēta: aut ſuper duriciem ſplenis curat. Et reſoluit apoſtemata ꝛ duricies. E
¶ Et qñ miſcet cū auripigmento citrino aut rubeo. ꝛ ponit ſuꝑ maculas aufert eas. et qñ cū calce miſcetur ꝛ rob excludit vngues. F
¶ Auicenna. Viſc⁹ eradicat vngues malas G

cum ſuper eas ponitur cum arſenico. ⁊ reſol uit apoſtemata frigida.et proprie confortatur cum calce: ⁊ lenit vlcera antiqua et vulnera mala.⁊ lenit iuncturas cū tam tanta cera. quantum ⁊ ipm ⁊ cum equali pondere ſui de reſina pini.⁊ confert apoſtematibus frigidis
D poſt aures.¶ Et mixtus cum gummi pini et cera extenuat ſplenem cum ſup ipm ponitur cum aliquibꝫ rebꝫ ipſiuꝫ confortantibus ſicut eſt calx ⁊ huiuſmodi.

Capitulum.cccxcviij.

Viticella. Pandecta ca.cclxvij. Feſera arabice vel feſire.grece ampeleos leuce.latine viticella vel vitis alba. Sed ſciēdū ꝙ Galienꝰ vbiqꝫ vocat vitē albā vel nigrā brioniā. Et Dyaſco.ſilr ſm trāſlationē arabicam. Sed Galienꝰ. vi.ſim. far.ca. Ampeleos melana.dicit ꝙ vitis nigra ꝓprie dicit Brionia.hoc ſilr apparet in capi. vitis patrū ſupra. Sera.libro aggre.ca.feſera. Feſera herba eſt que habet folia et capriolos in ſimilitudinē vitis cōmunis.niſi ꝙ ſunt aſperiora et rami ⁊ caprioli adherent implicātes ſe quibuſcunqꝫ approximāt ex arboribus alijs ⁊ ſuſpenduntur eis cum capriolis ſuis.⁊ habet fructum ſimilem racemo rubeo.

Operationes

¶ Dyaſcorides ca.ampeleos. Ampeleos leuce: id eſt brionia ſiue vt latine vitis alba. haſtas ⁊ folia ſilia habꝫ viti nr̄e:ſed aſpera ⁊ minora.caprioli ſimiles ſunt implicātes ſe ſemē ipi vuule ſil'e.eſt ⁊ butrioſum rarum.

¶ Dyaſco. Viticella in vino elixa et comeſta ventrem ⁊ vrinā mouent.virtꝰ eſt folijs ⁊ haſtis ipſius ⁊ radici viſcida.vnde vulneribus chironis impoſita medicatur. Cancros ⁊ ꝓgedenia vulnera ad ſcabiem ꝓducit. Tibijs vulnera tollit.ſale addito ⁊ in cathaplaſmatibus adhibita ⁊ compoſita.

¶ Radix eiꝰ colorē corpis bonum reddit.rugas vultibꝫ diſtēdit. Lentigines purgat magnis cicatricibꝫ colorē ꝓpriū reddit. Liuores ⁊ panaricia emēdat.cū vino in cathaplaſmatibꝫ adhibita duricies ſpargit. Apoſtemata curat. Oſſa corpori infixa eijcit. Medicaminibꝫ ſtipticis neceſſario miſcet.

¶ Epilenticis.ʒ.i.adhibita anno toto ꝑſtolat ſiīi mō accepta apoplexie ⁊ ſtomaticis ſingulare ꝑſidiū eſt maxie.ʒ.ij.accepte ſingul' cauſis ſilr ꝓuenit morſibꝫ venenatis. Aborſum facit.plus vero accepta maniā facit.

¶ Secūdinas deponit. Vrinā ꝓuocat.melle addito vt electuariū datū diſnoicis ⁊ offocationibꝫ preſtolat. Tuſſim ⁊ dolorē capitis et lateris cōpeſcit. De alto cadētibꝫ ⁊ ꝯquaſſationibꝫ maximū remediū eſt obulo vno cum aceto bibita ſplenem deſiccat diebꝫ.xxx.

¶ Accepta cum caricis cathaplaſmata omnia ſimiliter facere poteſt.cocta in aqua ⁊ fomento adhibita ſtericas purgat.infantes nō coagulatos deponit. Verno tempore herba ipſa exiccatur.

¶ Cuius ſuccus cum mulſa bibitus omīa ſimiliter facere nouit et flegma deponit. Semen vero eius tritum ⁊ perunctum ſcabiem et leproſos curat. Lac mulieribus prouocat Succus eius cum ſucco ptiſane coctus lac mulieribus preſtat. Succus baccaruꝫ eius lac vberibus ſiccis reddit.

¶ Cime eius vrinā mouent mediocriter. Radix autē proiectoriam ⁊ extenuatoriā virtutem habet ⁊ deſiccat mediocriter.

¶ Et ideo ſplenem reſoluit ⁊ ſcliroſim poſita extrinſecꝰ.aut ſuppoſita cum ficubus: leprā ⁊ ſcabieꝫ ſanat.datur etiā in cibo pro ſplene. ⁊ ꝑ vrinam ſplen digeritur. Hec herba tā laudabilis eſt vt in tyriacis potiōibꝫ mittatur. Miſcetur ⁊ pulchrificijs medicaminibꝰ cū oleo decocta donec areſcat detrahit.

¶ Cõmuniter autẽ radix cutem fricabilem ⁊ extenſam facit. Medetur aũt effelidas ⁊ lentigines ⁊ maculas nigras cum orobo atq; terachia ⁊ fenugreci ſemine. Item ſi tecum eaꝫ portaueris omnia mala a te effugient.

congelatum in veſica. ⁊ cũ aqua mellis frangit lapidem. E ¶ Et aperit opilationes matricꝫ et ſoluit melancoliam et flegma ſicut epythimum quando bibitur ſicca cum oximelle. et ipſa ĩ partibꝫ noſtris caremus.

Capitulum. cccclxxxxviii.

Vethuen. Auicẽna libro .ij. ca. vethuen. Vethuen eſt planta habens virgas minutas. ſup quas ſũt flores albi. habentes folia ſimilia floribꝫ maro. acuti ſaporis ⁊ odoris. ⁊ eſt ca. in .iij. ſic. in .ij. Et ẽ ex ea alia citrina. alia alba. eſt digeſtiua. aperitiua opilationũ. ⁊ ĩ rubea eſt ſtipticitas.

Operationes

A ¶ Auicẽna. Vethuen ꝓuocat ſudorẽ. et eius oleum inunctũ aperit orificia venaꝝ. ⁊ reſoluit apoſtemata in ſtomacho: ⁊ ſanguinẽ con

B gelatũ in ipo. ¶ Et cõuenit apoſtematibꝫ frigidis. Conuenit fiſtulis ⁊ vlceribꝫ neruoruꝫ. cum in decoctione eius infundiť ſpongia. et ponitur ſup egros ⁊ facit ſubeth.

C ¶ Et odoratur humiditas eius ⁊ facit dormire. Conuenit aſmati cum bibitur ſicca: ſicut bibitur epithimum.

D ¶ Et prouocat fortiter. ⁊ reſoluit ſanguinem

Capitulum. cccclxxxxix.

Volubilis latine. gre. cuſſus. ara. Ieblech. Io. Me. ca. de volubili. Volubilis plꝰes ſunt ſpẽs. Una ẽ q̃ dr̃ funis arborꝝ. cuiꝰ flos eſt albꝰ. ⁊ eſt ſicut ruba. ⁊ habet lac. et vocať volubilis magna. Et eſt alia cuiꝰ rami repũt ſup terram ⁊ ſup ramos plantaꝝ. q̃ folia ⁊ flores hꝫ minores. ⁊ dr̃ volubilis parua. Et eſt alia ſpecies eius hñs folia ſubalbida ⁊ lanuginoſa. ⁊ hꝫ lac. Et eſt ſpecies alia aſpera hñs folia ſicut ſũt citrulli folia. cuiꝰ flos eſt ſicut ampulle adherentes. et vocať lupulus. Et eſt q̃rta ſpecies eiꝰ cuiꝰ radix eſt ſicut feſcireſim ⁊ magꝭ groſſa. ĩmo eſt groſſitudo eiꝰ in modũ cucurbite maioris. et eiꝰ ſtipites eleuanť ſup radicẽ ſuã circiter cubitos duos. ⁊ folia eius ſunt ſtricta parua in modũ ſagitte alate: q̃ ex leui cã fluũt. ⁊ hꝫ lac: ⁊ vocatur dñs lacticinioꝝ. ⁊ ex ea fit ſcamonea. qđ inuenies in ca. cccclxix. de S. Mei or duaꝝ ſpecieꝝ primaꝝ ẽ magna: hñs folia

ſin modũ ſagitte alate: melioꝛ eſt q̄ oꝛit̃ i locis tẽperatꝭ remotꝭ ab exceſſu. Inq̇t Dyaſ. Magna eſt eq̄lis. declinat tñ ad caliditatẽ. ⁊ ē ſic. in. ij. ⁊ eſt reſolutiua: maturatiua: aperitiua. abſterſiua ⁊ ſolutiua. lanuginoſa ꝟo ca. ē i exceſſu vlceratiua ⁊ inciſiua. Sagittal' ꝟo ca. ē ⁊ ſic. in. ij. gradu. Et dixit Gal. in p̄ncipio tertij. lac ꝟo in fine tertij. ⁊ eſt acris vlceratiua. ⁊ ei⁹ acrimonia nõ eſt ĩ vehemẽtia lacticinij maioꝛis. ⁊ eſt in q̄libet ei⁹ parte plante acuitas ⁊ ſeroſitas: ſed plus in lacte ipſi⁹. ⁊ eſt in ea abſterſio ⁊ reſolutio. ⁊ iſta ē ſcamonea. Lupulus vero eſt equalis ad frigiditatez declinans. ⁊ d̄r q̄ eſt in p̄ncipio p̄mi. et eſt verius. Eſt autẽ ſedatiuus doloꝝ calidoꝝ extinctiuus inflãmationũ ⁊ lenitiuus.

Operationes

A ¶ Jo. Me. Rectificatio magna aperit oꝛificia venaꝝ. ꝓpter qđ miſcẽdũ ē ei aliq̇d ex dragãto ⁊ maſtice. ⁊ recti⁹ qđ vigoꝛat operationẽ ei⁹ eſt aqua caſei cũ ſpica ⁊ maſtice.

B ¶ Ex ſagittali aũt nõ ꝓpinat̃ ad ſoluẽdũ niſi coagulũ ei⁹. ⁊ eſt ſcamonea. Lanuginoſa vero pꝛoꝛſus vitãda eſt. Solutõe eni educit ſanguinẽ. ⁊ eſt venenũ.

C ¶ Item lanuginoſa educit excoꝛiãdo. Lupulus vero aſperſa educit de colera citrina rem aliquã ⁊ mũdificat ſanguinẽ ab ea: ⁊ clarificat ip̄m: ⁊ ſedat inflãmationẽ eius. ⁊ affert ei iuuamentũ magnũ infuſio ipſius in aqua caſei.

D ¶ Et ſyrupus ei⁹ remouet yctericiaꝫ: ⁊ aqua parũ vtuntur adminiſtratione ei⁹ medici tẽpoꝛis noſtri: cũ ſit medicina bona.

E ¶ Et ip̄a quidẽ ⁊ ſuccus eius cũ ſauich oꝛdei ſedat doloꝛẽ capitis ca. ⁊ ꝯuenit calefactioni ſtomachi ⁊ epatis. ⁊ ſyrupus ei⁹ ꝯuenit febꝛibus colericis ⁊ ſanguineis.

F ¶ Magna ꝟo ſolutiõe educit colerã aduſtaꝫ cũ facilitate: ⁊ ap̄it opilationẽ epatꝭ ⁊ meſeraicaꝝ. ⁊ ꝯuenit ycterície cũ ſucco ap̄ij ⁊ endiuie. aut cũ aqua caſei. ⁊ ꝯuenit apoſtemati epatis cal. extrinſecõ. ⁊ ſedat ſodã antiquã. et ꝓp̄rie cũ oleo ro. aut camomille.

G ¶ Et ſuccus eius eſt ex eis q̄ ſanãt vlcera in aure. et eſt ex medicinis pectoꝛis ⁊ pulmonis: mũdificans ea a ſupfluitatibꝫ: ⁊ ꝯuenit aſmati valde.

H ¶ Et ꝯuenit febꝛi longi t̃pis. ⁊ ꝓp̄rie. fe. opilationũ. ⁊ eis quaꝝ materia eſt colera citrina.

I ¶ Ex radice vero ſagittalis fit emplaſtrum ⁊ oleo roſarum aut camomille. ⁊ ſedat ſodaꝫ frigidam antiquam: ⁊ curat emigraneã. Doſis potio volubilis magne in decoctione eſt circiter. ℥. iiij. Lupuli vero infuſiõis ĩ aqua caſei potione libꝛa. i.

Capitulum. cccc.

Uua paſſula. Galien⁹. vi. ſim. far. cap. de vua paſſa. Aſtaſis. i. vua paſſa. digeſtiue ſimul ⁊ ſtiptice et dyaforetice lente participat virtutis.

Operationes

¶ Dyaſc. Albe paſſule ſũt plus ſtiptice. ⁊ carnes paſſularũ q̄ñ extrahunt̃ ab eis grana et q̄ñ comedunt̃ ꝯueniũt canne pulmonis: ⁊ cõferunt tuſſi renibꝫ ⁊ veſice.

¶ Et q̄ñ paſſule comedunt̃ ſole cũ nucleis cõferunt vlceribꝫ inteſtinoꝝ. ⁊ q̄ñ caro paſſularũ miſcet̃ cũ farina ⁊ gneiſi. i. ſcariola et ouis ⁊ modico melle: ⁊ comenditur admixto modico pipere: expellit flegma p os.

¶ Et q̄ñ miſcet̃ cũ farina fabarũ et cimino. et fit inde emplaſtꝝ: ꝯuenit apoſtematibꝫ ca. inteſtinoꝝ. ⁊ q̄ñ paſſule piſtate miſcent̃ cũ ruta: ⁊ fit inde emplaſtrũ: delet qđ apparet in cute ex clauis ⁊ vlceribꝫ fraudulẽtis. ſ. cancro.

¶ Quãdo fit ex eis emplaſtꝝ cũ opopanaco conuenit podagre. ⁊ q̄ñ ponitur ſup vngues eradicat eos. et melioꝛes ex eis ſunt keſmes ſine granis. ⁊ poſt eas ſunt pingues ſubtilis coꝛticis ⁊ parui grani.

Capitulum.cccccj.

v Vuaverſa. Bartho.i li.de ꝓprietatib⁹
rez. Vuaverſa a humeo mes dr.ꝛ eſt
dicta q̄ſi hūida:eo ꝙ intrīſec⁹ hūorꝫ ē plena.
Vñ dic̄ Yſi.li.xvij. Ex trib⁹ āt cōponit̄ vua:
ſcꝫ ex follicul':glaceaꝛ arillis.folliculi dicunt̄
vinacia:in q̄b⁹ glacea ꝯtinet̄. Et ē glace ſuc/
cus ſiue hūoꝛ pinguis ipſi⁹ vue. Itē ſūt verti
ciarie ſic dicte a magnitudine ꝛ longitudine.

Operationes

¶ Sal'.vi.ſim.far.ca.vuauerſa inq̄t. Vuauer
ſa ſunt indigeſtibilia.ſuba eius eſt groſſa ter/
rea:ꝓut ꝛ guſtu declarat̄.qꝛ ſapoꝛ ei⁹ eſt acer/
bus vel ponticus. ¶ Virt⁹ eius fri.in.i.ſic.in
ij.ꝛ ſtipticat ꝛ cōſtringit.ꝛ conuenit oī fluxui
ventris iuuamento magno.

Capitulum.cccccij.

v Vmbilic⁹ venerꝫ vel cymbalarialati
ne.grece colitidon. Dyaſ. Colitidon
id eſt vmbilic⁹ venerꝫ eſt herba:folia
hꝫ ſicut acinctabulū obꝛotūda ꝛ alta:ꝛ laten
ter cōcaua.ꝛ haſtā bꝛeuē in q̄ eſt ſemē poſitū
Radix eſt ei obꝛotunda vt oliua. Eſt alia co/
litidon que folia hꝫ pinguia ꝛ latioꝛa ꝛ ſpiſſa
ſicut bugellas.folia q̄ ſunt circa radicē ſūt ſi/
cut oculus picta.guſtu ſtiptica.haſtaꝫ habet
tenuem.cuius flos ꝛ ſemen ſimiles ypericon
Radix eſt illi maioꝛ predicte.

Operationes

¶ Sal'.vij.ſim.far.ca. Colitidon.mixte ē ꝟtu A
tis.ſ.hūide:frigide:ꝛ cuiuſdā obtuſe. ſtiptici
tatꝫ amare.vnde infrigidat ꝛ repcutit ꝛ abſter
git ꝛ dyaforat. Pli.ca.colitidon herba ē oīb⁹
nota.cui⁹ natura ex hūido frigido ꝛ paꝝ ca/
lido refrigeratoꝛia. ¶ Dyaſco. Virt⁹ ꝑme ſpe B
ciei eſt ꝙ ſucc⁹ radicꝫ/ei⁹ ꝛ folioꝝ punct⁹:aut
fomēto adhibitus tumoꝛē nature ſpargit.
¶ Ignem ſacrū extinguit:et ꝑmones curat. C
Scrofis impoſit⁹ eas ſpargit. Stomachi
eſtuationē tollit. Radix comeſta cū foliȷ̄ſ cal
culos frāgit. Vrinā ꝓuocat. ¶ Hydropicis D
in oximelle dat⁹ ſingulare ꝑſidiū eſt. Et mul/
ti ad amoꝛē eam colligunt. Hec mixtā habet
virtutē infrigidandi ꝛ humectandi. Hec etiā
nō a parte ſtipticā vim cū amaritudine modi
ca.vñ infrigidat ꝛ repꝛimit ꝛ proȷ̄cit et dige/
rit inflāmationē.ergo flegmonē curat:ꝛ i ſto/
macho cām habētib⁹ vtiliſſima eſt. ¶ Catha E
plaſmata tunſa ꝛ impoſita vulnera q̄ ſunt cū
ruboꝛe ꝛ roſulas ſanat.ſucc⁹ ei⁹ iniect⁹ adve
tetri exiccationē(quā greci fimoſimvocant)
valet. ¶ Halie. Colitidon curat flegmones F

herisipilatos.⁊ herisipilas fleg.et maxīe ſto.
ardētis vtilis.⁊ ſufficiēter epiplaſmata. cre-
dita aūt ſūt folia cū radice comeſta lapides
G frāgere ⁊ vrinas mouere.¶ Pli.Hec tūſa ⁊ i-
poſita vulnera curat ⁊ reſoluūt q̄ ſūt cū rubo-
re.i.roſulas ſanat. Tunſa ⁊ ſtomacho īpoſi-
H ta ardorē ⁊ inflāmationē ſedat. ¶ Radix ꝟo
eius potata lapides frāgit. Greci vero dicūt
ꝙ leniter ſit humida frigida ⁊ ſtiptica.

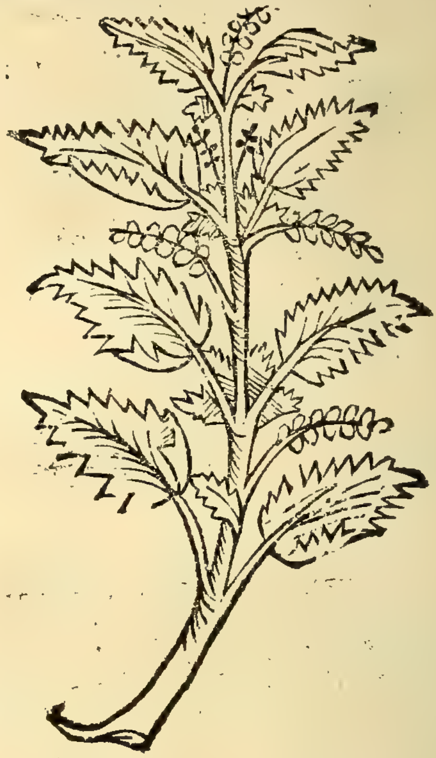
Capitulum.ccccciij.

V Ngula caballina. Sciēdū ꝙ vngu-
la caballina duplicꝫ generꝫ eſt.vnum
aq̄ticū.aliud terrenū. Aq̄ticū ē nenu
far vel nymphea aq̄tica.vel cacabꝰ venerꝫ.vl'
papauer paluſtre.vl' alga paluſtrꝫ:hñs flores
albos.ſic appet ī ca.cccix.ſupiꝰ de N.Terre
na ē q̄ vocat̄ vngula caballina gre. ⁊ ara.vo-
cat̄ pbatanū vl' farſugiuꝫ.naſcit̄ iuxta fluuiū.

Operationes

A ¶ Gal.vi.ſim.far.ca.de tuſſilagine.⁊ ē vngula
caballina vel nenufar terrenum vel farfana.
Noiat̄ aūt tuſſilago:eo ꝙ tuſſibꝰ ⁊ orthonoicꝫ
ꝯferēs credit̄.ſi q̄s ſumēs fo.ſicca.vel radicē
ſup prunas ſumigās īſpiret ꝯſurgentē fumū.
B ¶ Eſt āt mediocriter acre:q̄re ⁊ rūpe ſine do
lore credit̄ vniuerſa apata q̄ in torace.viridia

vero folia ⁊ flores.flegmonē patientia mem-
bra cū difficultate digeſtionis exteriꝰ cataplaſ-
plaſmata iuuāt ꝓpter amiſſionē aq̄ſe hūiditā-
tis:cuiꝰ oīa virida ⁊ tenera.Hec q̄dē magis:
illa ꝟo minꝰ participāt.ſicca ꝟo folia litū a-
crioris ſūt ꝟtutꝫ:vt cōpetāt flegmonē patien
tibꝰ.¶ Aui.li.ij.ca.de nenufare terreno: inq̄t E
eſſe fri.⁊ hu.cōplexionis in.ij.gradu.

Capitulum.ccccciiij.

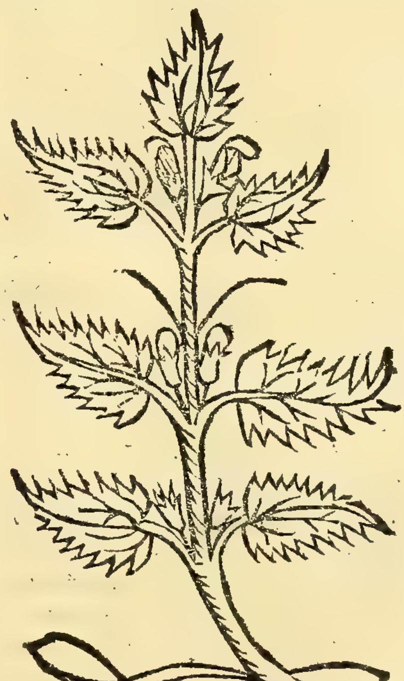
V Rtica maior. Pandecta. ca.ccclxv.
Huiure vel varikflatū vel ſaricbara
Grece inguidalis ac califex.latie ꝟo
vrtica.Sera.li.aggre.auc.Dyaſ.ca. huiure.
Sunt eiꝰ due ſpecies. Vna eaꝝ ē aſpior ⁊ ni
grior.hñs fo.latiora.⁊ hꝫ ſemen ſimile ſemini
canabis:niſi ꝙ eſt minꝰ eo. Alia ꝟo hꝫ mino
ra folia.⁊ nō habet folia aſpera ſicut pma.de
qua in ſequenti ca.dicet̄.Et eſt ca.⁊ ſic. in.iij.
gradu.merito quidē igit̄ vt alimento nullus
vtat̄ ſine eo ꝙ maxima capiat̄ fame. Vtilis
autē eſt vt medicina ſubductiua ventris.

Operationes

¶ Galie.lib. de cibis ca.de vrtica. Et idē.vi.
ſim.far.eodem ca. Acalifex ſiue vrtica maior
Huiꝰ herbe tam fructus q̄ꝫ folia ipſa maxie
admittant̄ ad opꝰ medicine. Cyaforetice eſt

virtutis vt puſtulas ⁊ parotidas ſanet. Ha-
bet aūt ⁊ ventoſitatis aliq̄d. quapropter im-
petus libidinis excitat: ⁊ maxime qn̄ cū ſa-
pa bibitur ſemen ei9. ꝙ autē nō vehementer
calefacit: ſit ſatis ſubtilium partium: ſit edu-
cens groſſoꝝ humoꝝ ⁊ viſcoſoꝝ qui in tora-
ce ⁊ pulmone. Teſtat̄ ⁊ in hoc ꝙ patiunt̄ peri
cule corpis quas ꝯtingit. Illa vero ventoſi-
tas qua ꝫ participare dicit̄: naſcit̄ dū ipſa di-
geritur. Non eni eſt actu ventoſa ſed poten-
tia. ventrē laxat moderate. et hoc ſolūmodo
ꝙ mūdificat ⁊ cōmouet. nō eo ꝙ purget.
B ¶ Dyaſco. Cathaplaſinatib9 impoſita corpo
ris fricatiōe atq₃ rubore: dolorē atq₃ pruritū
facit. deniq₃ recorporatiue ꝟtutis ſunt maior
videlicet ⁊ minor. Siīr limoſis atq₃ ſimilib9
duricieb9. medet̄ etiā eis qui ab aīalib9 vene
C natis fuerūt vexati. ¶ Itē cocta atq₃ cōtrita
emollit ventrē. Semen aūt ei9 ventrem mo-
uet. Folia ⁊ ſemē dyaforetica ſunt ⁊ leptome
ris abundāter ſine calefactiōe nimia. ſanant
ſtigmata ⁊ cyraculas ⁊ ragades. et ex torace
⁊ pulmone educit humores pingues et gluti-
noſos. habet aūt aliq̄d in ſe ventoſitat̄. ad lu
xuriā ꝓmouendā ⁊ excitandā libidinē. maxi-
me quādo cum ſapa bibitur.
D ¶ Acalifex calefactoria eſt: que potata cū vi-
no regium morbū emendat. ſemen ei9 in anti
dotis miſſum colericis prodeſt.
E ¶ Itē tritū cū melle ⁊ in modū electuarij da-
tū: tuſſim veterē ⁊ in frigore cōceptā emēdat.
ex calore ſuos oēs tumores diſſoluit.
F ¶ Sera. aucto. Galieni. Virt9 ei9 eſt q̄ reſol
uit reſolutiōe multa. et eſt cū hoc ei9 virt9 in-
flatiua. ⁊ ꝑpter hanc cauſam mouet coitum:
⁊ delet exituras: ⁊ apoſtemata que fiūt ꝑ au-
res. ⁊ facit exiccari hūores viſcoſos a pecto-
re ⁊ pulmone qn̄ bibit̄. ⁊ curat vlcera corroſi-
ua: ⁊ oīe cui cōuenit exiccatio. Et qn̄ bibit̄
de ſemine eius cū rob excitat appetitū coi-
tus. ⁊ ſoluit ventrē ſolutione temperata. pro-
pterea quia abſtergit ⁊ cōmouet.
G ¶ Et folia ambarū ſpecierū quādo terunt̄ cū
ſale ⁊ fit emplaſtrū curat morſum canis et vl-
cera fraudulenta ⁊ carnoſa: ⁊ vlcera ſordida:
⁊ tortiones neruoꝝ ⁊ exituras. ⁊ apoſtemata
que fiunt poſt aures. Et fit cum eis cerotum
cum cera ad duriciem ſplenis.
H ¶ Et qn̄ terunt̄ ex folijs eius ⁊ ponunt̄ in na-
rib9: abſcindūt fluxū ſanguinis. ⁊ qn̄ terit̄ ex
eis ⁊ cōficit̄ cū myrrha: ⁊ fit inde naſcale ꝓuo
I cat mēſtrua. ¶ Et ponunt folia ei9 ſuꝑ matri-
cem egreſſam: ⁊ eā reuocat intus. ⁊ ſemen ei9
qn̄ bibit̄ cū rob excitat appetitū coit9: ⁊ ape-
rit orificium matricis. ⁊ terit̄ ⁊ cōficitur cum

melle ⁊ comedit̄. ⁊ cōuenit aſmati que non ſi-
nit hoīem iacere: ⁊ pleureſi. ⁊ expellit ſuꝑflui
tates a pectore. ¶ Et decoctio folioꝝ ei9 qn̄ K
coquitur cū pauco myrrhe ꝓuocat mēſtrua.
⁊ qn̄ folia ipa coquunt̄ cū limacijs molliunt
ventrem ⁊ ꝓuocant vrinā. ⁊ quādo folia ipſa
coquunt̄ cum ordeo expellunt ſuꝑfluitates a
pectore. ⁊ quādo fiunt gargariſmata cū ſuc-
cis eius: curat apoſtemata vulue.
¶ Et idem auctoritate Raſis. Oleum vrtice L
eſt magis laxatiuum q̄₃ oleum cartami: ſcili-
cet quādo tu comparas virtutem laxatiuam
vrtice virtute laxatiue cartami.
¶ Et idem aucto. Aben meſuay. Mouet coi M
tum quando comeditur cum cepis ⁊ vitellis
ouorum. ⁊ quādo teritur ſemen eius et ponit̄
ſuper cancrum conuenit.
¶ Et de ꝓprietate ei9 ē ꝙ laxat flegma viſcoſū. N
⁊ qn̄ excoriat̄ ſemē vrtice ⁊ terit̄: ⁊ miſcet̄ cum
melle ⁊ ſumit̄: laxat cū fortitudine. et oportet
tn̄ ꝙ non tangat linguā ⁊ caput meri ne adu-
rat ea. ¶ Et doſis ei9 a. xx. ḡnis vſq₃ ad. xxx. O
¶ Et idē auc. Iſaac. Soluit ventrē viſcoſū P
⁊ ꝓuocat vrinā. ⁊ cōuenit dolori renū: ⁊ iuuat
coitū. ⁊ maxime ſi comedat̄ cū cepis ⁊ vitel-
lis ouoꝝ. ⁊ qn̄ bibitur cum ſemie canabi: cō
uenit ſpleni ⁊ dolori lateris.

Capitulum.cccccv.

V Rtica minor. Dyaſcorides. Urtica altera maior: altera minor. De maiori in p̄cedēti capitulo dictū. Minor vero que ꝛ vſualis eſt ꝛ ſimplex cū tenui ſemine: ac folijs nimis aſperis. ¶ Auicenna. Color ſeminis eius eſt ſimilis ſeminis porri: ſed tamen eſt minus ꝛ ſubtiliꝰ. ꝛ nō eſt in eiꝰ longitudine. ꝛ mordicat qđ eī obuiat. ita ꝙ etiā inteſtina. Urtica ꝛ ſemen eiꝰ ſunt ca. in principio tertij gradus. ꝛ ſic. in. ij. ſed ſemē eſt minoris ſiccitatis ꝙ̄ ipa. Eſt attractiua: vlceratiua: reſolutiua cum virtute aduſtiua. Et ſunt quidam qui dicunt calefactionē eius nō eſſe fortem. ꝛ in ipa quidem eſt virtus aperitiua. ꝛ in ipo eſt abſterſio fortis.

Operationes

A ¶ Auicē. Emplaſtrū eiꝰ cū raffano diſrūpit dubelet. ꝛ cōuenit duriciebꝰ. Et ſemen eiꝰ cōuenit cancro in emplaſtro. ꝛ ſimiliter eiꝰ cinis cū ſale cōuenit vlceribꝰ que accidūt in morſura canis ꝛ vlceribꝰ malignis ꝛ cancro.

B ¶ Emplaſtrum ex eo cum ſale cōuenit torſioni neruorum. Et folia eius contrita abſcindunt fluxū ſanguinis ex naribꝰ. Et ſemen eiꝰ cōuenit ſtricture nariū. et aperit opilationes collatorū fortiter. ꝛ ex ſemine eius factū emplaſtrum fit dentiū eradicatio facilis.

C ¶ Et ex eo emplaſtrū cōuenit apoſtematibꝰ que fiunt poſt aures. ꝛ eſt abſterſiuū qn̄ bibitur cū aqua ordei. ꝛ mundificat pectus.

D ¶ Et cum decoquuntur folia eius in aqua ordei educunt humores groſſos qui ſunt in pectore. eius ſemen eſt fortius: et ipm̄ remouet aſma ꝛ frigidam pleureſim.

E ¶ Excitat coitum p̄cipue ſemen eius cum vino. Et aperit orificium matricis: quādo matrix recipit ſperma. ꝛ ſimiliter ſi comedaꝰ cū cepis ꝛ ouis. Et quādo ſupponiꝰ cū myrrha p̄uocat menſtrua ꝛ aperit matricē. ꝛ ſimiliter ſi bibatur decoctio eius cū myrrha.

F ¶ Et folia eiꝰ recētia reducūt matricē exeuntē loco emplaſtri poſita. ꝛ ſoluēdo educit flegma: ꝛ hūorē crudū ſua abſterſiōe cū virtute ſolutiua ꝙ̄ ſit in ipa.

G ¶ Et oleū vrtice minoris plus ſoluit flegma ꝙ̄ oleū cartami. Et decoctio folioꝝ eiꝰ cū obſtracis lenit ventrē.

H ¶ Et ſi vis vt ipa faciliꝰ ſoluat accipe medullam ſeminis eiꝰ ꝛ cōtere ipam cū ſalicib: ꝛ p̄mixce eū cū vino ꝛ bibe eā. ꝛ oportet vt poſt eiꝰ hauſtū bibatur aliquid ex oleo ro. ne adurat guttur bibentis. Et quando fiunt ex ipis collíria cū melle ꝛ ſupponuꝰ ꝛ ſoluunt.

¶ Palladiꝰ. Urtica ex ea vocata ē ꝙ tactus eiꝰ corpꝰ adurat. Sunt eni ambo oino ignee nature. vnde ꝛ tactu purit ꝛ pruriginē facit.

¶ Macer. Dicimꝰ vrticā quā grecꝰ acaliſe dicit.
Feruida nō modice vis illi dicit eſſe.
Unde nec immerito nomē ſumpſiſſe videt.
Taeta ꝙ exurat: digitos vrtica tenentes.
Hec ſolet ytericos: cū vino ſumpta iuuare.
Illius ſemen colicis cum melle medetur.
Et tuſſim veterem curat ſi ſepe bibatur.
Frigus pulmonis pellit ventriſqꝫ tumorē.

Capitulum.cccccvi.

V Lpicū. Iſi. Ulpicū appellatū eſt: eo ꝙ allij odorē hꝫ. Pal. li. xi. In menſe nouēbri vlpicū ſicut ꝛ alliū ſeriꝰ terra: maxīe alba foſſa ꝛ ſubacta ſine ſtercore. Sulcos in aeris facies ꝛ i locꝭ altioribꝰ ſemīa pones. quatuor digitꝭ ſeparatas: nec altiꝰ preſſa. Sarculari frequēter debēt: ꝙ plureſcūt. Si capitatum facere volueꝝ: vbi cepit caulis p̄dire particula: ſicqꝫ ſuccus reuerteꝰ ad ſpicas.

Operationes

¶ Iſidorus. Ulpicum cū vino tritum calculos aiunt p̄deſſe potui datū. Illius ſemen cū vino menſtrua prouocat ſiue purgat. A

Capitulum.cccccvij.

VLmus latine.ara.arnabū.grece pe-
tela vl' proſelee ſiue pteloe. Paul⁹ ca.
de vlmo. Ulmo ē arbor oībꝫ nota. cui⁹ folia
ſtiptica ſunt.

Operationes

A ¶ Gal' viij.ſim.far.ca. Prolee ſm trāſlationē
grecā Prolee: id eſt vlmus folijs ꝯſolidam⁹
qñqꝫ recens vuln⁹ cōtuſis ꝙ ſtiptica ſimul ꝛ
abſterſiua virt⁹ ꝯſeruaẗ in eis. Cortex ṗo ei⁹
adhuc magis eſt ſubamar⁹ ꝛ ſtipticus.
B ¶ Ulcꝰ ꝛ leprā ſanat cū aceto. Et dum viridis
exiſtit ꝛ recens ſi ſupligata inuoluaẗ vlceribꝫ
C cōſolidare ea poterit. ¶ Et radices ei⁹ etiam
eiuſdē virtutꝫ ſunt: ꝛ cū eius decoctiōe fomē
tant om̄es fracturas poroſitatione egentes.
D ¶ Paulus. Ipa bullita in aq̄ curāt excoriati
onē capitꝫ ſi inde laueẗ. Radix ei⁹ eſt ſtiptica
E ꝯglutinatiua ꝛ ꝯſolidatiua nimis. ¶ Iſi. Ul
mus nomē accepit: eo ꝙ vliginoſis ꝛ hūidis
locis meli⁹ ꝑficit. Nā in mōtanis ꝛ aſpis mi
F nus leta ē. ¶ Pli.li.xvij. Ulmoꝝ vmbra leniſ
eſt enutriēs q̄cunqꝫ occupat. In vlmo inſeri
moꝝ iubet religio fulguꝝ. Nobilia vina ī ar
buſtis gignunẗ. ṗmoqꝫ oīm vlm⁹ ꝑpter nimi
am frondē excipit. Ulmis detrahiẗ ſucc⁹ in-
utilis ſupra terrā vſqꝫ ad medullā foracꝫ. In
ſenecta ꝛ cum alimēto ſequūtur abundare ni
mio. ¶ Idem li.xviij. Ulmi ꝛ populi ſerantur B
a die quo Fauonius cepit flare. ſiue a die.vi.
ydus februarij. ſiue ante primā ſolſticij eſtiua
lis diē | alia parte folia vlmi celum reſpiciunt:
quā ſperauerūt pridie. ꝛ eſt cōfecti ſideris ſi-
gnum. ¶ Idem li.xxiiij. Ulmi folia et cortex D
ꝛ rami vim habent ſpiſſandi ꝛ vulnera cōtra-
hendi. Cortex vtiqꝫ interior.

Capitulum.cccccviij.

VSſir ſiue quſir ara. grece Egilos vl'
egilopa. Sera.li. aggre.ca. quſir: id
eſt alkaleya ſiue aquileya. ꝛ eſt herba
cuius folia ſunt ſimilia folijs frumēti. niſi qꝛ
ſunt latiora ꝛ molliora. et in ſūmitate calami
ei⁹ eſt ſemē nigrū tribꝫ vel q̄ttuor tunicis ve-
ſtitum a quibꝫ exeūt ariſte ſimiles capillis in
ſubtilitate. ¶ Plini⁹. Aquileya herba eſt que
creſcit in ſegetibus cū tenui calamo habenti
in ſummitate tegminibus ambitum ex qui-
bus ariſte ſimiles capillis extant.

Operationes

¶ Galie. Uirt⁹ ei⁹ eſt ꝙ reſoluit aṗatar ꝯfert A
fiſtulis q̄ fiūt iuxta oculū q̄ egilope vocanẗ.
Maior virt⁹ eſt in ſemīe. q̄re qn̄ ſimpliciter
ponitur ſemē intelligiẗ. Uires enim leuiter ꝛ

B efficaciter relaxantes: et ad omnes tumores valet. ¶ Sera. Mollit duricies. ⁊ ideo ad egilopas farina eius cathaplaſmatibus commixta congrue facit.

Capitulum. cccccix.

Usnea. Pandecta ca. lxxi. Aynech ſiue aluſne arabice. grece brion vl' brium vel licena. latine ꝓo vſnee vel muſcus arbor. Uſnee vel brion quoddã oritur in arborib ſicut lanugo. ⁊ quoddaꝫ eſt vſnee vel brion maris. ⁊ eſt lanugo que oritur ſupra petras maris. ¶ Sera. li. aggre. ca. Aynech. Aynech: id eſt muſcus quercus. ⁊ eſt res que repiť naſcens ſup arborẽ ſerbin ⁊ nucꝭ ⁊ glandiũ ⁊ ſup lapides. ⁊ meli⁹ ex eo eſt qδ repiť ſuper ſerbin montanũ. ⁊ poſt illud qδ repiť ſup arborẽ nucis. ⁊ meli⁹ hoꝝ eſt qδ ẽ magꝭ odoriferũ ⁊ albidioris colorꝭ. ⁊ peius eſt ex eo qδ eſt ad nigredinẽ tẽdens. ſapor ei⁹ eſt ſtiptic⁹ temperate. Et virt⁹ eius eſt q̃ non eſt frigida frigiditate forti. ſed ꝓpe repiditatẽ. ⁊ virt⁹ ei⁹ alia eſt que reſoluit ⁊ mollificat. ⁊ prope illud qδ repiť ſup arborẽ ſerbin. ¶ Gal'. vi. ſim. far. ca. Briũ vel brion marinũ cõpoſitũ eſt ex terreſtri ⁊ aquoſa ſimul ſuba vtriuſqꝫ frigidis. ſtipticat ei comeſtũ. ⁊ quorqꝫ calida ſunt cathaplaſmatũ manifeſte. infrigidat ⁊ adiuuat. Et eſt aliud brion vel briũ qδ a q̃buſdã vocatur ſpelticũ. repitur quidẽ in quercub et pinis et lenkis. habet aũt ſtipticã virtutẽ nõ vehemẽtem. neqꝫ enĩ ſufficiẽter frigida eſt. ſed q̃dãmodo medijs appropinquat. q̃re ⁊ dyaforeticã ⁊ mollificatiuã poſſidet vim materie qδ in cedrinis lignis inueniť. ¶ Dyaſco. ca. de licena q̃ ſup petrã marinã naſciť: brion eſt. ¶ Aui. li. ij. ca. vſnee. Uſnee ſunt cortices ſubtiles circũuolute ſup arborẽ ferentẽ glandes ⁊ pinũ vel nucẽ. ⁊ habet odorẽ bonũ que ex ea bona eſt: eſt alba. ⁊ nigra eſt mala. In ipa ẽ frigiditas pauca ad debilitatẽ declinans. et ſtipticitas equalis. Et extimauerũt q̃dam q̃ eſt ca. in. i. gradu. ſic. in. ij. ¶ Inq̃t alcauſi. eſt frigida vehemẽtis ſiccitatis. Inſunt ei virt⁹ ſtiptica ⁊ reſolutio ſimul ⁊ lenificatio p̃cipue q̃ eſt de pomo. ⁊ eius ſtipticitas eſt equalis.

Operationes

A ¶ Sera. auct. Dyaſ. Aynech eſt muſc⁹ quercus. ⁊ ꝯfert dolorib matricꝭ. ⁊ q̃nqꝫ coquiť et ſedent mulieres in decoctione eius.

¶ Et ꝯfert multũ q̃n admiſceť in fumigatõib ⁊ vnguẽtis q̃ fiũt ad reſoluẽdã laſſitudinẽ.

¶ Et ingreditur in ꝯfectione olei de ben. ⁊ in alijs vnguẽtis ꝓpter ſtipticitatẽ q̃ eſt in eo.

¶ Et infundiť in vino dieb aliq̃t. ⁊ illud vinũ facit dormire dormitione forti. ⁊ q̃n infundiť in vino ſtiptico: cõfert ſtomacho ⁊ curat excuſſionẽ ventris: ⁊ aromatiȝat ſtomachũ. et abſcindit vomitũ. ¶ Dyaſ. Licena eſt muſc⁹ maris. que cathaplaſmata adhibita: fluxum ſanguinis abſtinet. tumorẽ cõpeſcit. Lernas emendat. yctericis opilať melle addito aſpredinẽ oris ⁊ lingue diſſenit. reumatiſmũ compeſcit. quia ſtiptice eſt virtutis ⁊ ſiccãtis.

¶ Almanſor tract. iij. ca. vſnee. Uſnee vel muſcus quercus pax exiſtit ca. qδ e vomitũ abſtinendo ſtomachũ efficit rigidũ.

¶ Auicẽ. Uſnee aromaticũ eſt. aperit opilatiões ⁊ ſtringit carnes mollificatas. ⁊ linitur ſup apoſtemata ca. ⁊ ſedat ea. ⁊ reſoluit duricies ⁊ ſedat apoſtemata carnoſa fluxa cadit in unctiõib laſſitudinis. ⁊ reſoluit duriciẽ iũcturaꝝ. ¶ Et ſilr ei⁹ decoctio cũ infundiť i vino facit dormire potantẽ ipm. ⁊ abſtergit viſum ⁊ ꝯfert tremori cordis. retinet vomitũ et ꝯfortat ſtomachũ. ⁊ remouet inflãmationem eius. p̃cipue eius infuſio in vino ſtiptico.

¶ Et ꝯfert dolori epatꝭ debilis. Aperit opilationẽ matricꝭ. ⁊ q̃n ſedetur in aqua ei⁹ cõfert dolori matricis: ⁊ ꝓuocat menſtrua.

¶ Et idẽ in de virib cordis ait: Uſnee ca. eſt in p̃mo gradu. ſic. in. ij. ⁊ habet cõfortare cor

Capitulum.ccccx.

Vinum. Iſido.li.xx. Vinum inde dictū eſt ꝙ eiꝰ potus ſanguine cito replet. hoc aliȷ̄ lieum appellāt: eo ꝙ bibentē a cura ſoluit. ¶ Ariſto. i li.topicoꝝ.iiȷ̄ Vinū ait empedocles aquā putrefactā in lignis. ¶ Ambro.li.iiȷ̄. Noe poſt diluuiū vitem plantauit. que priꝰ dn̄i ꝑcepto pullulauit: ac bibit de vino eiꝰ ⁊ obdormiuit. Deꝰ aūt ꝓſciuit ꝙ vinū ſobrie potatū ſanitatē daret: prudentiā augeret. Immodice ꝟo ſumptū ad vitia cauſas daret. creaturā dedit: ſed abūdantiā hūano reſeruauit arbitrio. ¶ Ariſto. in li. de aīalibꝰ. Vinū ſerpētes valde diligūt. ⁊ iō ꝑ ipm̄ venanꝷ cū imbibunꝷ. ¶ Itē Iſido. Vinū dꝛ roſeū: id eſt cū rubore. Roſa enī rubet. Amineum q̄ſi ſine minio: id eſt ſine rubore. Succinaciū ſuccine gēme ſimile. i. fului coloris. Limpidū vinū: id eſt ꝑſpicuū ab aque ſpecie dictū q̄ſi limpidū. limpha enī ē aqua. Turbidū q̄ſi torbidū. i. terra cōmixtū. qꝺ eſt fece. Falernum vinū vocatū eſt a falerna regione campanie vbi optima vina naſcuntur Honorariū vinū qꝺ regibꝰ ⁊ potētibꝰ honorꝫ gr̄a offerꝷ. Crudum vinū eſt inſuaue qꝺ ſerui potant. Conditum vocaꝷ qꝺ non ſit ſimplex: ſed comixtione pigmentoꝝ cōpoſitum. Saſetum vero a regione vnde deferꝷ. Saza enim opidum eſt paleſtine. Infertum vinum dꝛ qꝺ altario offertur atqꝫ libaꝷ. Spureum qꝺ offerre nō licet: aut cui aqua admixta eſt quaſi ſpurium hoc immundū. Acidum vel qꝛ acutum. vel qꝛ aqua mixtum: cito in hunc ſaporē cōuertitur. ¶ Actor pluribꝰ etiā modis vina vitiata emendanꝷ. ſicut notum eſt plurimis (vt verbi gratia) ſi forte molleſcens incraſſeꝷ. Idem vinum ꝑ media lignoꝝ fragmēta trāſfunditur: vt oleagma mollicies ꝯſtringaꝷ vel lambruſce vel lignoꝝ ſerratura. vel ſimilia.

Operationes

¶ Iſaac in dietꝫ particularibꝰ li.iiȷ̄. Vinū bonū dat nutrimētū corpori. Sanitatē reddit ⁊ cuſtodit: ſi accipiaꝷ vt oportet: ⁊ q̄tū natura ſuſtinere valet. digeſtionē ꝯfortat ſtomachi. ⁊ etiā ſecūdā q̄ eſt in epate. nec vllus inueniꝷ cibus vel potus adeo naturalis caloris ꝯfortatiuus ⁊ augmētatiuꝰ ſicut vinū. ꝓpter familiaritatis conſortiū qꝺ habet cū natura. A

¶ Et qꝛ calor eiꝰ ſilis eſt naturali colori. citoqꝫ cōuertiꝷ in naturalē ⁊ mūdiſſimū ſanguinē Turbidū q̄ꝫ ſanguinē clarificat. ⁊ aditus totius corporis maximeqꝫ venarū aperit ⁊ mundificat. Epatis opilationē aperit. Tenebroſitatē aufert. Fumoſitatē triſticie generatiuā a corde expellit. totiuſqꝫ corporis mēbra corroborat. ¶ Sed aīam ipam facit obliuiſci triſticiā ⁊ anguſtiā. laborē ⁊ dolorē: datqꝫ ei leticiam ⁊ audaciā. Ingeniūqꝫ ſubtiliat. Igiꝷ ꝯueniens eſt oībꝰ etatibꝰ ⁊ oībꝰ regiōibꝰ: ſed tn̄ ſumaꝷ ſm̄ ſui q̄ntitatē ⁊ bibentꝫ ꝯſuetudinē ac nature poſſibilitatē. Iuuenes enī ⁊ viri maiorē vim q̄ntitatē ſuſtinēt q̄ꝫ mulieres ⁊ adoleſcētuli. ¶ Vinū mūdū ⁊ purū ſi fuerit: cōuenit vt hyemali tꝑe ⁊ frigida regiōe bibaꝷ. In eſtate ꝟo ⁊ calida regiōe vini paucitas aqua multū cōmixti neceſſario ꝯgruet. Corpa enī refrigerat ⁊ humectat ꝓpter aquā cōmixtā. Vnde antiqui aſſimilauerūt vinū tyriace nature: qꝛ virtutē habet ꝯſeruatiuā nature ꝓſicuam. Calefacit enim corpa frigida: ⁊ infrigidat calida: ſicca humectat: ⁊ hūida extenuat B C D

¶ Haly in li. regalis diſpoſitiōis ait: Vinū calorē naturalē ꝯfortat. Humores colericos tēperat: purgans ꝑ ſudorē vrinā. Mēbra dura humectat. appetitū iuuat ⁊ digeſtionē. E

¶ Ventoſitatē quoqꝫ ſoluit. Opilationē aperit. melancoliā mitigat. Et hec maxime facit his q̄ temperate cōplexionis ſunt. F

¶ Nocet autem illi cuius cōplexio ſuꝑabundat in calore. vel qui febrem patitur epatꝫ aut cephaleam. ⁊ cuius meriti debiles ſunt. G

¶ Idem in li. vt ſupra. Dicit autē ꝙ ex multi vini potatione paſſiōes accidūt graues frigide: ſicut apoplexia: ſpaſmꝰ: epilentia: emigraneū: obſtupefactio ⁊ his ſimilia. Replenꝷ enī ventriculi cerebri vaporibꝰ vini. ⁊ quod ad illud de venis aſcendit. vnde calor naturalis refrigeratur: ⁊ huiuſmodi paſſiōes generanꝷ H

I ¶ Raſi in q̃rta pte. Vinũ tẽperate bibitũ nu
trimẽtũ penetrare facit. digeſtionẽ adiuuat.
multeq̃ꝫ bonitatꝫ cã exiſtit in corpe: ꝛ i ſenibꝫ
K q̃ꝫ maxie. ¶ Iſido. Vinũ antiq̃ vocabãt vene
nũ. ſꝫ poſtq̃ꝫ inuẽtũ eſt vir⁹ letiferi ſucci. hoc
L vinũ vocatũ eſt illud venenũ. ¶ Vñ ꝛ Hiero
nym⁹ in li. de ꝟginitate dicit: Adoleſcẽtulas
ita debere fuger e vinũ vt venenũ. ne ꝑ etatis
calore feruẽti bibãt ꝛ pereãt. Inde ẽ ꝙ apud
veteres romanos femie nõ vtebant vino ni
M ſi ſacrorꝫ cã certꝫ diebꝫ. ¶ Cõſtan. in pãtegni.
Vinũ q̃ddã eſt merũ. q̃ddã de paſſis factuꝫ.
q̃ddã mellitũ. q̃ddã dactilicũ. q̃ddã ordeaceũ
N vel frumẽtinũ. i. ceruiſia. ¶ Merũ vtiliter ca.
eſt ꝛ ſic. Nouiter q̃dẽ e torculari tractũ i ꝑmũ
trãſit gdũ. vet⁹ ãt augmẽtat vl minuit natura
ſua ex longitudie vel ꝓpinquitate prelorꝫ.

Capitulum. cccccxi.

Iacea vel herba. clauellata latine. grece torqueta. ara. mareſolon. Platea. yacea eſt herba ſimilis lauendule. et in ſũmitate flores quorũ color eſt citrinus. glaucus ꝛ albꝰ. ſoliũ herba in medicinis vtit ꝛ nõ radices. ca. eſt ꝛ hu. in. iij. gradu.

Operationes

¶ Idẽ ꝓla. Herba ipa tunſa ꝛ cathaplaſmatibꝰ adhibita. ꝯfert ad pruritũ ꝛ ſcabiẽ. ¶ Herba ipa decocta cũ vino odorifero bibita. cõfert heriſipiloſis: ꝛ ad oẽm vlcerationeꝫ ſiue ſcabiẽ. ¶ Iſta herba valet ad leprã remouendã decocta cũ vino ꝛ curat excuſſionẽ ventris. ¶ Confert etiã multũ mixtũ cum fumo terre eandẽ quantitatẽ. nocet aũt illi cui⁹ cõplexio ſupabundat in calore.

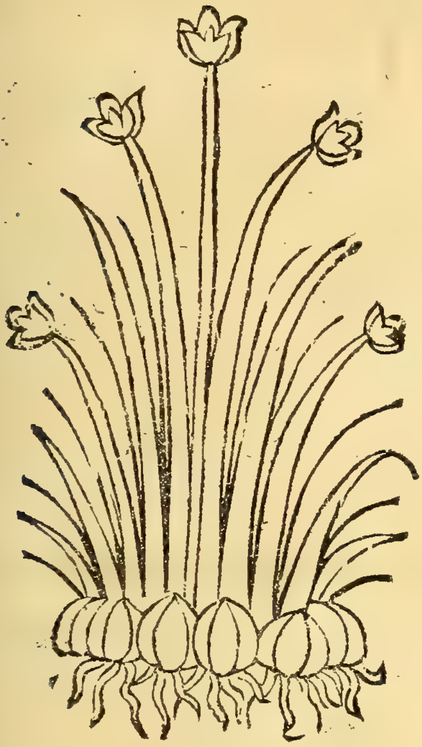
Capitulum. cccccxij.

Yaſdane gre. anadragne ara. latie portulaca. Sera. li. ag. c. yaſdane. i. portulaca. ꝛ ẽ herba oĩbꝰ nota. ¶ Gal. vij ſim. far. ca. de portulaca. Suba ei⁹ eſt aq̃ſa. ꝛ in ſapore ei⁹ ẽ ſtipticitas pauca. ꝛ virt⁹ ei⁹ eſt q̃ infrigidat in. iij. gra. ꝛ humectat in. ij. Dyaſca. andragne ſiue vt alij portulaca. ꝛ ẽ in oĩbꝰ nota. hñs frigidã ꝟtutẽ atq̃ redarguentẽ.

Operationes

¶ Sera. Portulaca ꝯueñt hñtibꝰ inflationẽ ꝛ incẽſionẽ: ꝛ cauſonẽ i orificio ſtomachi: et in oĩbꝰ ypocondrijs. ꝛ curat ſtuporẽ dentiuꝫ: eo ꝙ lenit ꝛ aufert aſpitatẽ. ¶ Et idẽ auc. Ruffi Portulaca debilitat viſũ ꝛ deſtruit eũ: ꝛ infrigidat corp⁹ ꝛ ꝓhibet vomitũ ꝛ aufert libidieꝫ ¶ Dyaſco. Portulaca maſticata vel comeſta

cum origaro fluxorem ſanguinis ꝓhibet ⁊ vi/
ſcide ſtringit proprie cum maſticata vel co/
meſta dentium offenſam ſanat.
¶ In ardore ſtomachi portulaca in aceto cõ
meſta mire iuuat: tunſa. ⁊ cum mollito ordeo
mixta: ⁊ quaſi malagina panno inducta: ⁊ ſto
macho impoſita: mire febres tollit.

Capitulum.cccccxiij.

Y Reos. Pande. ca. dccv. yreos ē her
ba faciēs florē albū vt liliū. ⁊ ē i fron
dib⁹ ſilis yri. Differūt aūt in florib⁹.
Vñ v͛ſus. yris purpureū gerit florem: yreos
albū. Gladiol⁹ croceū. ſʒ ſpatula fetida nullū
Vñ ille herbe ſūt ſiles i folijs. dr̄ñt tñ in flori
bus. Nā yris hʒ florē purpureū hñtē grada/
tiones diuerſas in purpureitate. ſicͭ arc⁹ celi.
ꝓ q̃ lege capitulū liliū ſupi⁹ de l. Et eſt ali⁹ cu
ius flos ē alb⁹. ⁊ iſte eſt yreos. ⁊ ille debilior ē
ſupiori in oi re. et melior ex eis eſt cui⁹ radix
eſt alba rotūda participans de rubedine ƒm
aliq̄d: ⁊ groſſa ⁊ dura ⁊ ſpiſſa. ⁊ in q̄ eſt aroma
ticitas: ſicut odor viole ꝓprie. ⁊ cui⁹ ſapor eſt
acut⁹: mordicatiu⁹ ꝓpt acrimoniā ipi⁹. hñs
nodos breues ⁊ collectos. Et melior ps plā
te ē radix. poſt illā flores. ⁊ meli⁹ temp⁹ colle
ctionis ipius radicū eſt principiū veris.

Operationes

☞ Paulus cap yreos. yreos ca. eſt in. ij. gra A
du. ſicca i. iij. Valet ↄtra duriciem neruoꝝ ex
flegmate. Tuſſim placat. Screatū facilē fa/
cit. groſſos humores pectoris attenuat.
¶ Cum aceto potat⁹ ſpleneticis ⁊ ſpaſmū ha B
bentib⁹ prodeſt. rigorem fe. ⁊ dolorē vulue mi
tigat ⁊ aufert. cū vino potatū mēſtrua prouo
cat. peſſariū inde factū: ſecundinā et fetū mor
tuum expellit. Stomacho nocet. Cū aqua
calida bibitū dolorē ventris placat. Elixatū
et piſtatū vulnera dolentia curat. coctū cum
aqua ro. mixtū vulnera ⁊ puſtulas mundifi/
cat. et bonam in eis carnem generat. et valet
contra putredinem dentium et gingiuaꝝ.
¶ Plateari⁹. yreos vel yris ca. et ſic. ſunt in C
ij. gra. Similes q̄dē ſunt in folijs ⁊ i effectu.
ſed yris florē facit purpureū. yreos albū. Ha
rū radice medici vtunt. q̄ in fine verꝫ colligit
ac deſiccat. et ꝑ duos annos ſeruari poteſt.
¶ Itaqꝫ ꝓ radice yris pōt poni radix yreos. D
⁊ ſilr ecōuerſo. Virtutē hʒ diureticam vnde
diſſoluit et aperit. ¶ Coſtan. yreos eſt ca. in E
ij. ſicca in. iij. valet cōtra dolorē neruoꝝ de fle
gmate. diuturnam tuſſim placat.

Capitulum.cccccxiiij.

YRis illirica. Iſido. yris illirica a ſi-militudine yris celeſtis nomē accepit. Vnd' arcumen a latinis dr: eo q̄ flos ei' varietate coloris eundē arcū celeſtē imitetur. Illirica dr. qr in illirico plurima eſt et violentiſſima. Species ei' folijs gladioli ſimilibꝰ radice aromatica odoris boni.

Operationes

A ¶ Macer. yri dat flos nomē arboris ipſe ſuoꝝ.
Celeſtis ſimiles ſunt nempe coloribꝰ yris.
Illiricam dicūt illam: quia plurima naſci.
Fertur in illirico: vis eius ſicca calenſqꝫ.
Dicit atqꝫ gradū: dant hunc in vtroqꝫ ſcōm.
Maior vis huius eſt in radicibꝰ eius.
Has deſiccandas p̄ fruſta rotunda ſecatas.
Sic vt ſe partes non tangant inſere filo.
Indeqꝫ loco ſicco: fac ſuſpendat in vmbra.
Vix aliter totum: poteris ſiccare p̄ annū.
Cū vino ſedant tuſſim: prebentqꝫ ſaporem.

Capitulum. ccccxv.

I IDea. ydea ſm̄ Dyaſcoridē ca. d' ydea ſm̄ traſlationē grecā. Folia habet ſimilia myrrhe q̄ amili longi ſunt.

Operationes

¶ Radix ei' remordentiſ ſiue redarguentiſ virtutis eſt. ſanguis fluorē ſiue quēlibꝫ fluxū ſtringit. ¶ Vbi ſciēdū q̄ Dyaſcorides de ydea facit duo capl'a. Vnū qd' incipit p̄. y. ⁊ eſt illud qd' ponit hic. ⁊ aliud ca. qd' incipit. Batus. ⁊ vna de ſpeciebꝰ ei' eſt idea p̄ i. p̄ q̄ lege capl'm ccccij. ſupius de R. ¶ Galien'. vi. ſim. far. ca. ydea. ydea radix: ⁊ guſtantibꝰ quidē eſt acra. emorogias ⁊ fluxū ventris: necnō diſſinterias ⁊ fluxum muliebrē. quotquot talia ſanans bibita ⁊ deforis appoſita.

Capitulum. ccccxvi.

YPericon vel ſcopa regia latine. Grece ypericū vel biumi vel atricū. arabice Infaricon. Ex ſinonomis. ypericon dr herba ſcti Iohānis. Herbaqꝫ pforata. Quidā etiā nominant eā coronā regiam. Sera. li aggre. ca. Infaricon. Sunt q̄dam q̄ nomināt Kamepitheos pp̄ter ſilitudinem quā habet ſecū in odore reſine pini. Nā pitheos. i. pinus arbuſtū: eſt quod ydoneum eſt ad accendendū ignem ſicut ligna. et habet folia ſimilia rute. ⁊ lōgitudo ei' eſt circiter palmū. ⁊ color ei' vergens ad rubedinē. ⁊ habet florem ſubtilē albū ſimilē flori cheyri albo. et ſemen ei' eſt in cortice longū ⁊ rotundum. Et magnitudo ſeminis eſt in quātitate ſeminis

ordei cũ odore reſine pini. Naſcit̃ locis aſpis ꝛ domeſticis. Et vſus ei⁹ eſt ꝙ adminiſtrat̃ ſicut eſt. ita ꝙ nõ ſum⁹ cõtenti ſemine ſolo. Galie. viij. ſim. far. ca. ypericũ. ſm̃ tranſlationem arabicã ypericũ calefacit et ſiccat ſubtilium partiũ exiſtẽs. Dyaſ. ca. ypericum. Eſt herba colore ſubrufa folia ſimilia rute. habens ꝛ florem tenuem flore viole ſimilẽ. ꝛ ſemẽ nigrũ in forma ordei odoris reſine. vires habet acriter ſtrigẽtes ꝛ mictuales. Paulus ca. de ypericon. ca. eſt ꝛ ſic. in. iij. gradu.

Operationes

¶ Galien⁹. Meſtrua ꝛ vrinas ꝓuocat. Oportet aũt totũ ad hoc aſſumere. ꝛ nõ ſolũ ſemen ſed etiã fructũ. Sed cũ folijs applicatũ viride fit ad cicatricem ducere põt. om̃ia vlcera queq; aduſtione facta ſunt ignis. ſiccũ ꝟo ſi apposueris: ſanabis. ꝛ laxa ꝛ putrida vlcera.
¶ Quidã vero ꝛ ſciaticis bibere id dant pulnerizatũ ꝛ ſiccatũ. ꝛ qñ fit naſcale cũ eo ꝓuocat menſtrua. ꝛ qñ bibit̃ ꝓuocat vrinam.
¶ Et ſi bibitur ex ſemine eius cum vino curat quartanam. Et quãdo bibitur eodem modo ſexaginta dieb⁹ continuis curat ſciaticã. Et quando fit emplaſtrum cũ folijs ei⁹ et ſemine curat combuſtionem ignis.
¶ Dyaſcorides. ypericum vrinã potatũ ꝓuocat ꝛ ventrẽ ſtringit. Itẽ folia et ſuccus eius medetur diſſinterie ꝛ ſanguinis effuſioni.
¶ Ramicem etiam curat. Herba fomẽto impoſita ꝛ combuſta ſanat. Hec cauda caballina dicitur ab aliquibus. ꝛ deſiccatiua eſt fortiter ſine mordicatione.
¶ Ad plagas aũt magnas cathaplaſmatib⁹ impoſita vtilis eſt: ꝛ glutinat neruos inciſos. facit ꝛ ad eos q̃ ſanguinem vomunt.
¶ Et ad fluxum ſanguinis mulierũ et ad diſſintericos ꝛ ad dyarriaz: ꝛ ad om̃e reuma vẽtris fortiſſimũ adiutoriũ eſt. ſi ip̃a herba cum aqua aut cum vino bibatur.
¶ Succus aũt eius fluxũ ſanguinis de naribus. et ventris fluxum cũ vino auſtero potui datur. febrientibus cum aqua
¶ Paulus. Vrinam prouocat. Epar ꝛ renes mundificat. femorum dolores curat. Vulnera deſiccat. venenum ſuperat. Cathaplaſmatibus celeriter vulnera ſanat.

Capitulum. cccccxviij.

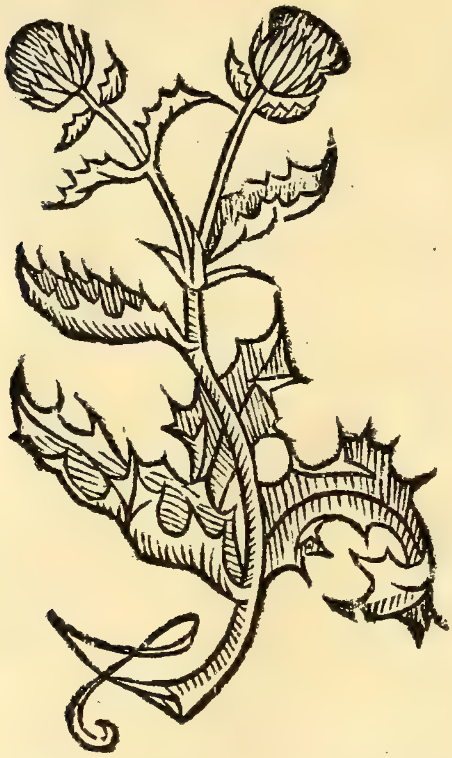
Ysia. Plini⁹. yſia ẽ apud grecos tradũtq; ip̃am ꝛ typhen cũ ſint de genere ad frumẽtũ redire ſi piſte ſerantur nec ꝓtinus: ſꝫ anno tertio. Zea ſemẽ eſt ex q̃ fit alica. granũ ei⁹ in pila lignea tundit̃. vt lapidis duricia nobilius conteritur. excuſſiſq; inde tunicis: iterũ armamẽtis nudata cõciditur medulla. Eſt zea que degerat ĩ affrica. vnde adulterina fit alica cuius ſpice latiores ac nigre ſunt ꝛ breui ſtipula.

Operationes

¶ Iſaac. Zizania naſcunt̃ inter triticũ ſiccis corruptiſq; tp̃ib⁹. vñ vim habẽt acutã ꝛ venenoſam. ꝛ aliqñ mentez ꝑturbant ꝛ inebriant. Mixta ſulphuri vino ꝛ aceto ad impetiginẽ vel ſerpiginem valent. cocta aũt cum radicis cortice: vulnerib⁹ iam putrefactis appoſita ſanant ꝛ mundificant. valent etiã ad apoſtemata diſſoluendum. ¶ Hiero. ſup̃ Mattheum. A
Inter triticum ꝛ zizania qd̃ nos loliũ appellamus q̃diu herba eſt. necdũ calamus prouenit ad ſpicã grandis ſimilitudo ẽ. ꝛ in diſcernendo aut nulla aut ꝑdifficilis diſtantia. B
¶ Auic. Zizania ſm̃ duas res ab hoib⁹ dicit̃. Quidã eni zizaniã vocant granũ ſil'e frumento ex q̃ faciũt panẽ. ꝛ dicunt ꝙ zizaniã pluria eſt. Alij ꝟo rem q̃n dã inebriantẽ malã que in granis ꝓuenit. Melior ẽ illa q̃ eſt leuis ponderis. non vetus nec frangibilis: ſed viſcoſa cũ maſticat̃ declinans ad rubedinẽ. ꝛ in ip̃a ẽ ponticitas parua. ¶ Pli. lib. xxij. Infelix dictum eſt a Virgilio lolium. hoc tñ mollitum C D

ex aceto coctũ ⁊ impoſitum ſanat empetigi-
nes: eo celerius quo ſepi⁹ mutatũ eſt. Medet
tur ⁊ podagre: ceteriſq; doloribꝫ cũ oximelle
Curatio hec a ceteris differt. aceti ſextario
vno dilui mellis. ℥.ij. iuſtum eſt. ita tempe-
ratis ſextarijs tribꝫ decocta farina lolij. ſex-
tarijs duobꝫ vſq; ad craſſitudinẽ calidũq; im
poni ipm dolentibꝫ membris. Eadem quoq;
farina extrahit oſſa fracta.

Capitulum. ccccxviij.

Eringus. Pande. ca. lxiiij. Aſtaruti-
con arabice vl' ſecacul. Gre. biomon
Latine vo centũ capita vel yringus
Nõ eſt aũt affodillus vt q̃dã dixerũt. ſed vo
cant due plãte. q̃rũ vna eſt yringus: vt patꝫ p
Serapionem ꝓprio cap. Et alia eſt vna alia
herba q̃ ſibi ſatꝫ ſimilat. Itẽ Plini⁹ poſt ſer-
monẽ de yringo ex his inq̃t: ſcꝫ yringũ candi
dũ quẽ centũ capita nominant: omẽs effect⁹
eoſdem cauſat. ⁊ radices in cibis grecoꝝ reci
piuntur ſiue crudis ſiue coctis: vt Dyaſcori
des cap. de yringis. Preterea i antidotario
virili in quodã antidoto qđ incipit. Antido-
tum quod facit epilenticis recipiant ⁊ centũ
capita ⁊ affodilli: quare nõ ſunt idem.

Operationes

¶ Serapion li. aggre. ca. Aſtaruticon: id eſt
centũ capita. Alia eſt celeſtis coloris. et alia
albi coloris. Sed q̃ eſt celeſtis coloris ẽ her
ba hñs ſtipitẽ durũ ⁊ aſperũ. et in ſũmitatibꝫ
eius eſt flos glaucus ſimilis flori camomil-
le. ⁊ aliquis ex floribꝫ habet colorẽ purpure-
um. ⁊ habet folia ſciſſa ⁊ capitella ſimilia ſtel
lis. ſed folia que ſunt in ramis tendũt ad lon-
gitudinem. ⁊ habet velut pilos.

¶ Et idem aucto. Galie. Traxit nomẽ ab eo
ꝙ curat apoſtemata. qñ fit emplaſtꝝ deforis
cũ ea. aut ſuſpendit̃ ſup ipa. Virt⁹ ei⁹ infrigi
dat ⁊ deſiccat nõ fortiter: et maxime dum eſt
recens. Sed centũ capita albi coloris ẽ yrin
gus. Et eſt ſpecies ſpine. et ſumit̃ foliũ ei⁹ cũ
ſale conditũ in ꝑncipio ſui augmenti.

¶ Et folia ei⁹ ſunt folia aſpera aromatica in
ſummitate qñ guſtant̃. Et in ſummitatibꝫ ei⁹
ſunt capitella rotũda ſicut ſunt ſtelle. et in cir
cuitu eorum ſunt ſpine. ⁊ ſtipes eius eſt dur⁹
⁊ color ei⁹ capitelloꝝ eſt ſimilis colori olean
dri. ⁊ fortaſſe aliquãdo ſicut color iacincti. et
habet radices longas nigras deforis: intus
albas in groſſitudine policꝭ; boni odoris. na
ſcitur in locis arenoſis ⁊ aſperis.

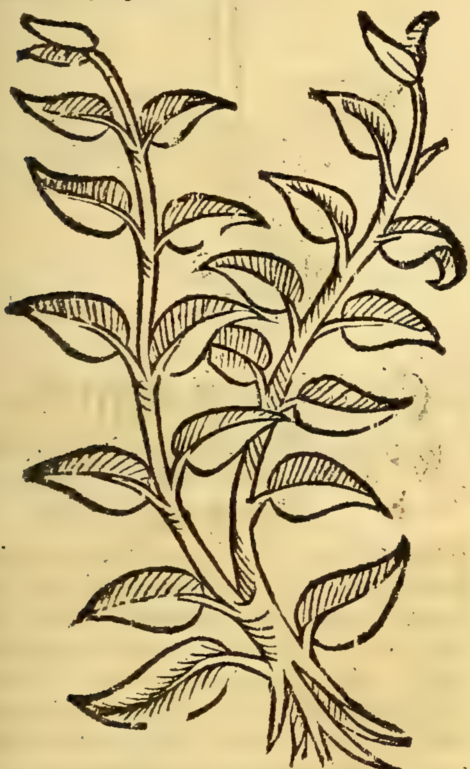
¶ Et idem aucto. Galieni. Virtus ei⁹ eſt cõ-
poſita. quia infrigidat et reſoluit reſolutione
pauca. ¶ Paulus ca. de yringo. yrungus ſe-
cacul aut yringion: herba ẽ ſpinoſa. radix ei⁹
cũ aliquali aromaticitate comedit̃ ⁊ ꝯficium-
tur cũ melle ⁊ zuccaro radices ꝑdicte ⁊ come
dunt̃. ¶ Dyaſcorides ca. de yringo. yringus
aut yringion aut nux agreſtis: herba ẽ ſpino
ſa. folia ei⁹ in initio comedunt̃ ⁊ in ſale cõpo
nunt̃: que folia lata ⁊ aſpera ſunt guſtum aro
matis habẽtia cũ multis virgis in q̃bꝫ ſunt
capitella rotunda ſpinoſa. haſtã habent durã
in giro: ⁊ qñq; albam ⁊ viridem cũ colore ia-
cincti. ¶ Et radix eſt illi oblonga ⁊ nigra de-
foris. deintus alba aromate plena. naſcit̃ in
locis lapidoſis ⁊ campis et littoribꝫ. Radix
eius habet virtutem calefactiuam.

¶ Auicenna li. ij. ca. ſecacul. Secacul eſt ca.
in. ij. ad humiditatem quandã tendens. et in
ipſo eſt leuitas. ⁊ virtus eius eſt ſicut virtus
baucie yringus: ⁊ maxime radix eius cruda
comeſta: curat gomorream.

¶ Serapion aucto. Dyaſ. Folia hui⁹ plante
cõferũt inflãmationi ſtomachi ⁊ apoſtemati
bus oculi: ⁊ alijs apoſtematibꝫ calidis.

¶ Et quidã dicũt ꝙ flos huius herbe cuius
color eſt purpureus: ſi bibatur cum aqua cõ-
fert ſquinantie ⁊ epilentie que accidit infanti
bus. quando fit emplaſtrũ cũ ea humida cõ

fert apoſtematibus lumborum calidis.
¶ Et dicunt q̃ ſi ille qui habet apoſtemata in lumbis ſuis: acceperit florem eius ſiccum cũ manu eius ſiniſtra ꝛ poſuerit ſuper apoſtemata: ſedat pulſationem eorum.
¶ Et idem aucto. Dyaſ. Quãdo bibitur ſuccus eius radicis qui eſt albi coloris ꝓuocat vrinam ꝛ menſtrua. Diſſoluit tortiones ꝛ inflationes ſtomachi. ꝛ quãdo bibitur cũ vino confert dolori epatis ꝛ morſibꝫ venenatis. et quãdo fit cum eis emplaſtrũ: reſoluit exteriora apoſtemata. aut quãdo ſuſpendit̃ ſuꝑ ipſa ſicut quidam putauerunt.
¶ Auicenna Secaculi habet virtutẽ baucie ꝛ excitat appetitũ coitus. ꝛ loco eiꝰ ponit̃ buziden ſiue buzeyden. quod inuenies in capitulo. lxxiij. ſuperius de. B.

Capitulum. ccccxix.

YDropiper. i. piper montanũ vel piperaſtrum. Dyaſ. ca. ydropiper ſm̃ trãſlationẽ grecã naſcit̃ locis humidis: cuius virga eſt nodoſa. in qbꝫ nodis naſcunt̃ folia que nodos intra ſe ꝛ gradus habẽt. huius fo. mẽtaſtro ſilia ſunt ſed maiora ꝛ molliora et albiora. guſtu acerrima ſicut piper. ſed nõ talis odoris. cuiꝰ ſemen in ipſius virgis minutum exiſtit ꝛ ſpiſſum ſicut botrus.

Operationes

¶ Semen eiꝰ cũ foliis cathaplaſmatibꝫ adhibitum duricies ꝛ tumores ſpargit. ꝛ liuores limpidat ſiccũ ꝛ tritũ ꝓ pipere miſceri poteſt. A
¶ Radix eiꝰ inutilis eſt. herba cũ ſemĩe cataplaſmate facto. ꝛ impoſito ypopias tollit. et duros tumores ſpargit. ruborẽ facit corpi. B
¶ Galie. viij. ſim. far. ca. ydropiper. ſm tranſlationẽ grecã. ydropiper vocatũ quidẽ eſt ſic a locis in qbꝫ naſcit̃. ꝛ ab eo quẽ habet guſtũ ad ſimilitudinem piperis. eſt autẽ ca. ſed non quantũ piper. q̃nimo viridis hec herba cum fructu ꝛ cathaplaſmata ypopias. ꝛ ſcliratos humores aperit ꝛ dyaforat. C

Capitulum. ccccxx.

INguirialis vel ſtellaria latine. grece aſterion vel aſter acticus vel bubonium. Pli. ca. Aſterion. naſcit̃ intra petras ꝛ loca aſꝑa. Hec herba nocte tanq̃ ſtella in celo lucet adeo vt eam videntes ignorantes putẽt ſe fantaſma videre a paſtoribꝫ maxime videt̃. ¶ Paulus capi. Aſter vel aſterion. eſt quedã herba radiata vt ſtella. foliis oblongis duobꝫ aut tribꝫ in acumine capitella ſtelle modo radiata.

Operationes.

A ¶ Gal'.vi.ſim.far.ca.aſter acticus ſiue ynguirialis. Alij ꝟo boboniū vocant: qđ nō ſoluꝫ ſupplaſmatū ſꝫ etiā ꝑpinatū credit̄ bubones ſanare. habꝫ aūt qđ dyaforeticū. habet etiam nō minꝰ refrigeratiuū q̇d ꝛ repcuſſi: vt mixte ſit potentie ſicut roſa. nō tamen ſic ſtipticat.
B ¶ Et idē eodē li. magꝭ infra ca. boboniū ſiue aſter acticus: ſiue inguirialis noīatꝰ ē: ex eo ꝙ credit̄ ꝯferre bubonibꝫ tā cathaplaſmatuꝫ
C q̄ꝫ aſſumptū. ¶ Eſt autē mediocriter dyaforeticū: eo ꝙ mediocriter eſt ca. ꝛ neqꝫ vehementer neqꝫ intenſe deſiccat. maxime autē cū adhuc tenerū eſt ꝛ recens dictum eſt prius.

Capitulum.cccccxxi.

Ypoquiſtidos. i. ſuccus eiꝰ qđ orit̄ ad pedeꝫ roſe canine vel barbe hircine. Pro quo lege cap̄. clxij. ſupiꝰ de E.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Stringit eī vehemētiſſime. vñ ventris ꝓfluū ꝛ ſanguis abūdantiā reprimit ſine mora. ¶ Sunt aūt due ſpēs. Una eſt flaua. i.
B ſubruſa ꝛ alia alba. q̄s greci ypoquiſtidos vocant: eo ꝙ ī radice herbe dicte naſcat̄: vt apparet ſilr̄ in caplo Edera arborea. Cuiꝰ ſuccus exprimit̄ ꝛ reponit̄ valet ad eadē ad q̄ lyciū ꝛ accatia. Paulꝰ. Fri. ꝛ eſt ꝛ ſic. i. iij. gra.

Capitulum.cccccxxii.

Ypoglosſos: id eſt lingua equi. ꝛ vocatur alio nomine mirta agreſtis.

Operationes

¶ Dyaſ. Frutex ē mirte agreſtꝭ ſilīs. folia habens minuta: ꝛ comā ſpinoſaꝫ. q̄ folia in ſūmitate ſūt ſicut lingua cū ramulis mīoribꝫ circa eadē fo. hāc ꝓhibēt multi collo ligatā: dolorē capitꝭ tollere. Malaginātibꝫ miſcet̄. ¶ Pla. ypogloſſam dicūt alexandrinā. folia hꝫ oximirſino ſilīa. ſed maiora ꝛ albidiora ꝛ molliora. Semen in medio folioꝝ eī ſanguineū eſt: ꝛ tanq̄ꝫ cicer. virgas duobꝫ palmis. aut modicū plꝰ hꝫ longas. radiceſqꝫ ſilēs mirſine: ſed maiores ꝛ odoratas molles ac rubeaſ. ¶ Naſcit̄ aūt in locꝭ montuoſis. virtꝰ eiꝰ radicꝭ tm̄ exiſtit que cū vino dulci bibita diu parturientibꝫ ſubuenit. Strāguirioſis etiā medicinaliter ꝓficit. ꝛ ſanguinē ꝑ vrinā deponit. ¶ Pli. li. xxvij. ypogloſſa habet folia ſilueſtris mirti. figura concaua ꝛ ſpinoſa. ꝛ ceu linguas in bis folio paruo exeunte de folijs.

Capitulum.cccccxxiii.

Sparagus ſiue aſparagꝰ latine ꝛ gre-
ce. Ara. nalion vł halion. Serap. li.
aggre. ca. nalion auc. Gal. i. ʒparagꝰ.
virtꝰ eiꝰ ẽ q̃ deſiccat ſꝫ nõ hꝫ frigiditateꝫ neqꝫ
caliditatẽ. ꝛ abſtergit ꝛ apit opilationẽ epatꝭ
ꝛ renum. ꝛ proprie ſemen ꝛ radix.

Operationes

A ¶ Sera. Aparagus curat doloreꝫ dentiũ. qꝛ
B ſiccat ſine calefactiõe ꝛ infrigidatõe. ¶ Et idẽ
auc. Dyaſ. Qñ elixať vna ebulitiõe ꝛ come-
C diť. mollit ventrẽ ꝛ ꝓuocat vrinã. ¶ Et qñ co-
quiť radix eiꝰ ꝛ bibiť decoctio ipſiꝰ ɔfert ſtrã
D guirie ꝛ yctericie ꝛ ſciatice. ¶ Et qñ decoquiť
in vino ɔfert decoctio eiꝰ morſui rutele.
E ¶ Et qñ ex decoctiõe eiꝰ fit collutio oris cõ-
fert dolori dentiũ. ꝛ ſemen eius qñ bibiť facit
F opatiões radicꝭ. ¶ Et dꝛ ꝙ elixatura eiꝰ occi
dit canes. ꝛ dicũt aliq̃ ꝙ qñ cornua arietũ ſe-
G peliunť in terra naſcuntur inde ſparagi. ¶ Et
idem auct. Aben meſ. ꝓprietas eſt remouere
dolorẽ lumboꝝ q̇ fit a flegmate ꝛ ventoſita-
te: ꝛ dolorẽ colice. qꝛ mollit ventrẽ. ꝛ ſi hõ vti
H tur eo multũ facit nauſeã. ¶ Galienꝰ. ij. de ci-
bis ca. de Eparago ait: ꝙ ſunt diuretici mo-
dicũ hñtes nutrimẽti ꝛ nõ bene digerunť.
I ¶ Et idẽ. vi. ſim. far. ca. ʒparagꝰ eſt abſterſiue
virtutis: nõ tñ calefacit manifeſte: neqꝫ infri-
gidat. Et iõ tam renuꝫ ꝗ̃ epatis deopilatiuꝰ
eſt: ꝛ magꝭ radices ꝛ ſemĩa ꝗ̃ herba. qm̃ etiaꝫ
ſanat dolorẽ dentiũ. quoniã ſine calefactiõe
deſiccat. quorum egent maxime dentes.

Capitulum. cccccxxiiij.

Zeduar. Auicenna. Zeduar me-
lior eſt illa que cum napello cre-
ſcit. et eius vicinitas plantam
napelli debilitat.

Operationes

¶ Eſt autẽ tyriaca venenoꝝ omniũ viperi et A
napelli ꝛ alioruꝫ. ¶ Raſi. Zirumbet: id eſt ze- B
duaria. ca. eſt ꝛ ſic. ventoſitatẽ diſſoluit.
¶ Conſtantinus in libro graduum. Zeduar C
ca. eſt in. iij. ſic. in primo. valet contra venena
ꝛ morſus reptiliũ. ſtomachum curat ꝛ confor-
tat. appetitum excitat. Putorem oris ampu-
tat: ſi poſt allia accipiatur.
¶ Platearius. Zeduar ca. eſt in. iij. gra. ſic. in D
ij. Vinũ decoctiõis eius ɔtra frigidã tuſſim
valet. ꝛ ɔ dolorẽ ſtõachi ꝛ inteſtinoꝝ ex frigi
ditate ꝛ ventoſitate. ¶ Salſamentũ ex eo fa- E
ctũ ꝛ rore marino ꝛ pane aſſo ꝛ aceto appeti-
tum excitat. Suppoſitorium ex eo et trifera
matricem calefacit ꝛ mundificat.

F ¶ Pandecta ca.dcc.xij. Zedoaria latine. Gre
ce zerumbet. Radix ē cuiuſdā herbe in tranſ-
marinis partibꝫ inuēta ca.eſt ꝯtutꝫ ꝛ viſcide.
G ¶ Vn̄ lūbꝛicos occidit: ructū facit: ꝛ ſtoma-
cho aptū. cuiꝰ doloꝛē antiquū ieiune ſumptū
H maſticatiōe tollit. ¶ Paulus ca.de zedoaria.
ca.eſt in.iij.gra.ſic.in.ij.radix eiꝰ cuiuſdā her
be que p.x.annos ſeruaꝛ. Vinū decoctiōis
eiꝰ ꝯ tuſſim fri.facit. ꝛ ꝯ doloꝛē ſtomachi ꝛ in-
teſtinoꝝ ex ventoſitate vel fri.ſuppoſitoꝛiū fa
I ctū ex eo facit: vt ſupꝛa dictū eſt. ¶ Sera.li.
ag.ca.zerumbet.i.zeduaria. ꝛ ſunt radices ro
tunde ſiles in ſapoꝛe ꝛ coloꝛe zinziberi ꝛ affer
K tur de ſeni. ¶ Aben meſ. Eſt ca. ꝛ ſic.in.ij.g̃. et
L impinguat impinguatiōe ꝯuenieti. ¶ Et dixit
Bedigeras. Cōfert moꝛſui venenoſoꝛum.
M ¶ Auicē. de viribꝫ coꝛdis dicit ꝙ eſt ca. ꝛ ſic.
in.iij.gra. ꝛ habet confoꝛtare coꝛ.

Capitulum.cccccxxv.

Zinziber latine. Ara. zinziber dr̄ tengi
bel. Sera.li.aggre.ca.tengibel.auc.
Diaſ. Eſt arbuſtū qd̄ repit in terris
arabū. ꝛ hoīes illiꝰ terre vtunt folijs eiꝰ ī mul
tis rebꝫ: ſicut vtimur ruta in cibis ꝛ potibꝫ ꝛ
decoctiōibꝫ ꝛ alijs. ꝛ radices eiꝰ ſūt parue: ſi-
cut radices ciperi. qrū coloꝛ ꝯſus albedinem
declinat. ꝛ ſūt ſicut mutilate: ꝛ in ſapoꝛe eaꝝ ē
delectabilitas. ꝛ ſilitudo ſapoꝛꝫ piperꝫ. ꝛ hn̄t
bonū odoꝛē. ꝛ opoꝛtet ꝙ eligant ille q̄ nō ſunt
ꝑfoꝛate. Et q̇dā ſunt q̄ ꝯdiūt zinziber cū mel
le ꝛ q̇dā cū rob. Et q̇daꝫ cū aqua ꝛ ſale. ꝛ hoc
ne putreſcat. et ſic ponūt in terreis vaſculis:
vt depoꝛteꝛ ad partes romanoꝝ. ꝛ eſt ꝯueni-
ens in cibis: ꝛ comediꝛ in piſcibꝫ ꝛ ſale.
¶ Hal.vi.ſim.far.ca.de zinzibere ſm̄ tranſla-
tionē grecā. Radix huiꝰ plāte deferꝛ ad nos
ab india. ꝛ ē illud in q̄ eſt iuuamentū. Et virtꝰ
eius eſt calefactiua caliditate foꝛti cū humi-
ditate. ꝑpter hoc accidit ei ꝙ coꝛrodiꝛ et pu-
trefit cito. qm̄ in eo eſt humiditas ſuꝑflua.

Operationes

¶ Paulꝰ ca.de zinzibere. Zinziber ē ca.in.iij.
gradu.hu.in ꝑmo. Vinū decoctiōis eiꝰ ꝛ fi-
cuū ſiccaꝝ ꝛ paſſulaꝝ valet ad frigidā tuſſim
ꝛ ſpūaliū frigiditatē. Si etiā puluis eiꝰ in fi-
cubꝫ ponaꝛ: ꝛ ſic comedaꝛ. ¶ Puluis eiꝰ in ci
bis ꝯfectꝰ ꝛ exhibitꝰ ſincopiſantibꝫ cōfert. ꝑ
bienniū ſeruaꝛ. Et eſt domeſticū et ſilueſtre.
Domeſticū eſt qd̄ karopos coloꝛe: ſapoꝛe ve
hementi acuto ſolide ſubē. domeſticum vero
ſubalbidū acutū habet ſapoꝛē. ſed nō adeo ve
hementē: nec ſubſtantiā adeo ſolidaꝫ. Vn̄ cū
frangunꝛ partes ſibi coherēt q̇buſdaꝫ ramu-
ſculis. In ſilueſtri vero raro vel nunꝗ ſic in-
uenit. ¶ Auicen. Zinziber ſimile eſt piperi in
naturꝫ ſuis: ſed nō eſt in eo illiꝰ ſubtilitas. et
accidit ei vt coꝛrodaꝛ ꝑpter hūiditatē ſuā ſu
perfluā. ꝑpter hoc etiā ꝛ ꝑpter ſpiſſitudinē ſuā
calefactio eiꝰ durabilioꝛ eſt calefactiōe pipe
ris. Eſt aūt ca.in fine tertij. ꝛ ſic.i.ij. ¶ Iſaac.
Zinziber ca.eſt in.iij.g̃.hūiditatē hꝫ: licet ſen
ſui nō appet. hec teſtificaꝛ ꝙ putredini appa-
ratꝰ eſt. Vtilis ē frigidos ſtomachos haben
tibꝫ. ventrē ſoluit. hūiditatē deſiccat. digeſti
uā virtutē adiuuat. ventrem humectat. ¶ Et
Raſi. Zinziber ca.eſt ꝛ hu. Cibū digerit. ven
trem mouet. Stomacho ꝛ epati frigidis cō-
fert: ꝛ oculis ex humiditate obſcuris.
¶ Conſtantinꝰ. Zinziber ventrē humidū fa-
cit. ij.ʒ. de eo. ꝛ. ij.ʒ. zuccare cū calida aqua ac
cepta. viſcoſos humoꝛes purgant.
¶ Conditum libidinē augmentat. ſtomachū
calefacit. Cibum digerit. Suꝑfluā humidi-
tatē ſtomachi de fructibꝫ deſiccat. ꝑ quo pi-
per albū ꝛ longū poni debet. ¶ Macer.
Zinziber atq̄ piper equalia nam medicine:
Dicunt hac cauſa taceo de viribus huius.

Capitulum.cccccxxvi.

Capitulum.cccccxxvij.

Zirumb ſiue zirumbet arabice. Grece circũquinẽ vl' cauch. Sera.li.ag.ca. zirumb. Zirumb ẽ ex ſpeciebꝫ odoriferis. ⁊ ꝓpter h̄ admiſcet̄ in ꝯfectiõibꝫ aromaticis. Et idẽ auc. Gal'. Eſt ca. ⁊ ſic. ꝑpe tertiuꝫ gradũ. ⁊ ẽ in ꝟtute ſua ſil'e caſſie lignee ⁊ cubebe. Et idẽ aucto. Conſodoniꝫ. Si nõ habes cynamomũ pone ꝑ eo zirumb. Et idẽ aucto. Jſaac eben arã. Zirumb eſt arboꝛ magna q̃ naſcit̄ in mõte lubue.i. in oꝛiẽte. nullũ faciens fructũ: hñs folia longa. q̄ꝝ coloꝛ eſt inter frigiditatẽ ⁊ citrinitatẽ ſimilia foliꝭs ſalicis.

Operationes

¶ Jſaac. Reſoluit ⁊ ſtringit ventrẽ. ¶ Et ideꝫ aucto. Meſarugie. Virt⁹ ei⁹ eſt ſicut virtus nucis muſcate. verũ tñ eſt ſubtilioꝛ ea. ¶ Et qñ fit ſternutatoꝛiũ cũ eo ⁊ oleo violaceo ꝯuenit doloꝛi capitꝭ frigido ⁊ hũido. ¶ Et ꝯuenit ſtomacho ⁊ epati ꝑpter ſuã aromaticitatem.

A
B
C
D

Zirnabũ. Pand.ca.dcc.xvij. zirnabũ eſt arboꝛ mag̃ nõ fructificãs in mõte libano de ſeni. cui⁹ virgulta ſũt ꝑua rotũde figure. hñs paruã groſſiciẽ calamitũ q̄ ſcribit̄. nigra ad citrinitatẽ declinãtia q̃ nõ hñt multũ ſapoꝛẽ: neqꝫ odoꝛẽ. ⁊ modicũ quod hñt de odoꝛe eſt odoꝛ citri. Eſt ⁊ eius virtus nucis muſcate. ⁊ eſt ſubtilioꝛ parumper.

Capitulum.cccccxxviij

Zinirmon Dyaſcoꝛ. ſm̄ trãſlationem grecã. naſcit̄ i mõte anamon. virgas hꝫ ſil'es apio ⁊ ramos plurimos. ⁊ foſilia ei lata ſup terram ſpanſa. foꝛtioꝛa et pin-

guiora ⁊ odorata cū viſcitudine colorē melli nus. ⁊ ſunt ei capitella aneto ſilia. ⁊ ſemē ob rotundū ſimile cauliculo: nigrū viſcidū ⁊ myr rhe hñs odorē. Radix ei⁹ viſcida eſt ⁊ odora ta ⁊ mollis ſuccū plurimū hñs ⁊ fauces mor dens. Coriū eſt illi a foris nigrū: ⁊ intus viri de aut ſubalbidū. naſcit̄ in locis aſperis ⁊ hu mectꝭ. virt⁹ eſt radici ei⁹ ⁊ ſemini ⁊ herbe ca.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Eius folia ī ſale cōponunt̄. ventrem
B ſtringūt. ¶ Radix ei⁹ veneni s occurrit tuſſi
C onib⁹ ⁊ ortonoicis vrinā ꝓuocat. ¶ Folia ei⁹ cathaplaſmatib⁹ adhibita tumores ⁊ durici
D es ſpargunt. ¶ Radix ei⁹ ſilr̄ facere poteſt. ſe
E men eius vrinā ꝓuocat. ¶ Nefreticꝭ ⁊ ſplene ticis ⁊ dolori veſice maximū ꝑſidiū eſt. men
F ſtruis imperat. ¶ Secundinas expellit.

Capitulum. cccccxxix.

Muſa ſiue muza grece. Ex ſinonomis Muza eſt fructus paradiſi: vt dicūt quidam. in quo comedēdo peccauit adam. Sed alij verius dicunt ꝙ peccauit in ficu. Fertur autem muza creſcere in babylo nia. alio quoqꝫ nomine muza eſt opiata. Iſa ac. Muza eſt calida in medio primi gradus. ⁊ humida in fine ipſius.

Operationes.

A ¶ Iſaac. Muza cerebrum humectat et ven trem: pectoris ⁊ pulmonis ledit aſperitatem Eſt q̄t nutrimēti mlt̄i ⁊ groſſi Que aſſueta ge nerat ſtōachi grauitatē: ac ſplenis ⁊ epatꝭ opi lationē3. Unde qui eam manducant poſt ei⁹ comeſtionē 3inziber conditū vel oximel acci piant: ſi tamen frigide nature ſunt.
B ¶ Auicenna. Muza nota eſt. nutrit veloci
C ter: ac lenificatiua eſt. ¶ Multitudo eius ge nerat opilatiōes. ⁊ addit in colera ac flegma
D te ſm̄ cōplexiones. ¶ Cōfert aduſtioni ignis
E gutturis ac pectoris. ¶ Stomacho quidem conueniens: ſed multitudo ei⁹ valde grauis eſt. Augmentum in ſpermate facit: ⁊ vrinam prouocat.

Capitulum. cccccxxx.

Zuccarum. Actor. Zuccara et candi (vt fertur) vltra mare vel ī Hiſpania ortū habēt ex cannis que 3uccarine cognoiant̄. Oritur eni 3uccara intra cannā ſic̄ medulla intra ſambucū vel arundinē. ¶ Se ra. li. ag. ca. Zuccar ⁊ cauct. Galie. ꝑma ei⁹ vir tus eſt ꝙ ſiccat. Scd̄a ꝙ abſtergit ⁊ reſoluit.

Et dixit Galienus de ingenio ſanitatꝫ ꝙ ingreditur in medicinis que operiunt opilationes: ⁊ abſtergunt ⁊ mūdificant vias. ⁊ eſt longinquum a nocumēto ſtomachi. ⁊ ab eo ꝙ facit ſitim ſicut mel. et efficitur ꝑ expreſſionem cannarū. ⁊ ſuccus earū coagulatus vocatur zuccarū. Et idem auctoritate Dyaſcoridis Eſt ſimiliter zuccarum ſpecies que eſt ex ſpeciebus mellis. ⁊ vocatur mel cāne. et eſt illud zuccarum qđ eſt ita pingue qđ nō induratur: ſed remanet liquidū ad modum mellis. et cū plus moratur dureſcit. cuius ſubſtantia coagulatur ſuꝑ cannas in India ⁊ Arabia: ⁊ cū plus moratur dureſcit. cuius ſubſtātia indurata ſimilatur ſubſtātie ſalis. ⁊ frangitur ſub dentibꝫ ſicut ſal. ⁊ vocatur ſal indum.

Operationes

¶ Serapion. Zuccarum indum quando reſoluitur ⁊ bibitur: ſoluit ventrem. et eſt bonū ſtomacho. Confert dolori veſice et renum. et abſtergit obſcuritatem viſus.

¶ Idem auctoritate Aben Meſuay. Eſt calidum in principio ſecundi gradus. et humidum in medio primi. ⁊ tale zuccarum ſic coagulatum ſuper cannam eſt quod affertur ab egen ſm̄ fruſta ſimilia fruſta ſalis.

¶ Et eſt etiā Zuccarū tabarzet: id eſt de regione illa q̄ fit zuccarū album purū ⁊ bene coctū: qđ nō mollificatur ſicut ſal armeni.

¶ Eſt ſimiliter Zuccarum aluzar ſm̄ Auicē. libro. ij. capitulo de zuccaro. Zuccarum aluzar ⁊ eſt ros cadens ſuꝑ abuſam. ⁊ ſunt ſicut fruſta ſalis. ⁊ in ipo eſt ponticitas ⁊ amaritudo cum abſterſione ⁊ reſolutione. acuit viſuꝫ ⁊ confert renibus ⁊ veſice.

E ¶ Et eſt aliud zuccarum amarum quod colligitur in planta hauſer.

F ¶ Paulus ca. de zuccaro. Zuccarū eſt calidū ⁊ humidū in p̄mo gradu. virtutē habet nutriendi ⁊ infrigidandi ⁊ relaxandi. contra dolorem oculoꝝ diſtempereť zuccaꝝ cū lacte mulieris: ⁊ diſtillatur in oculo. ꝓbatū eſt.

G ¶ Auicēna li. ij. ca. de zuccaro. Zuccarum eſt vehemētioris lenificationis: ⁊ ſedat inflationem. ⁊ cū oleo amigdalino cōuenit colice.

h ¶ Serap̄. Penidie ſunt ca. ⁊ hu. in p̄mo gra. Molliūt ventrē. ⁊ ſunt groſſiores zuccaro.

i ¶ Dyaſcorides. Ex zuccaro conficiuntur penidie. quarū virtus frigida eſt ⁊ humida. Arteriarum aſperitatem comeſte leniunt. Oris ⁊ gutturis amaritudinem ⁊ fellis temperāt. Sicce tuſſientes humectant.

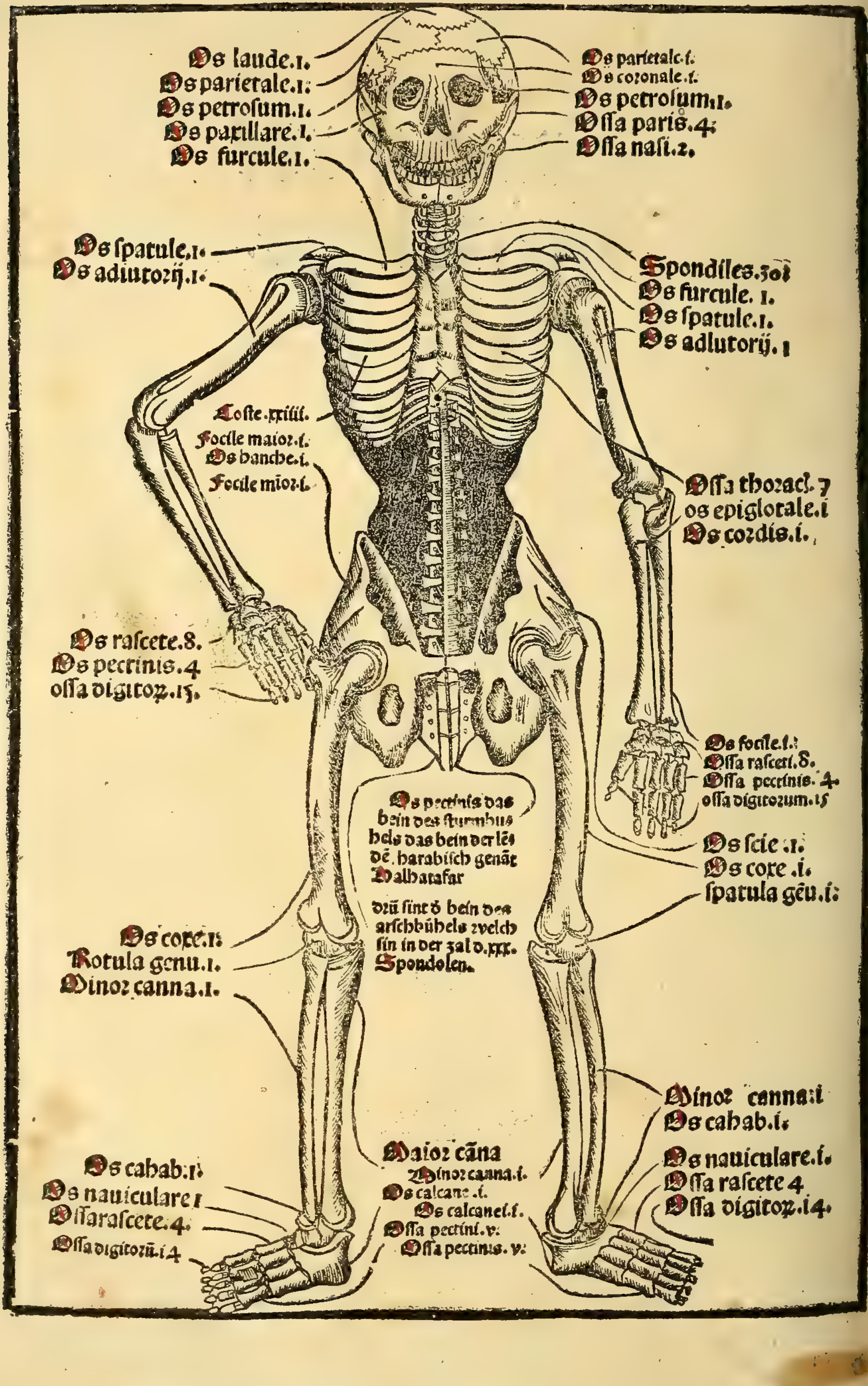
k ¶ Conſtantinus in pantegni. Zuccarū temperatum: ſed tamen aliqualiter calidū. Huius actio melli vicinatur. Cum farina coctū indigeſtiuum eſt. Cum oleo amigdalino nutritiuum. Sed epatis conſtipationem facit ⁊ in renibus lapides.

¶ Ex libro de naturis rerū. Zuccara ca. ⁊ humi. Sunt antem canne in partibus Hiſpanie. que cum mature fuerint radicibus euelluntur. earumqꝫ ſūmitates ad menſurā duarum palmarum abſciſe ad ſpeciem germinis terre infiguntur. Reliquū vero cannarū per fruſta ſciſſum terunt ⁊ liquorem in vaſis recipiunt ac bulliunt: cum totus in ſpumam tranſire videtur. exhauritur ⁊ in vaſis reponitur. paleaqꝫ cooperitur ⁊ ſuꝑaſpergitur. Citrinū autēꝫ remanet: ⁊ multo calidius eſt. ⁊ ob hoc in acutis poni non debet. Album vero frigidius eſt ⁊ laudabilius. ⁊ contra dolorem pectoris valet. L

Hec de herbis ⁊ arboribꝫ ⁊ que ex his ad vſum medicine cōcurrūt ſufficiant.

Tractatus de Animalibus.

Homo natus de muliere breui viuens tempore.

Prologus in tractatum De animalibus.

Quoniā in priorib⁹ diuino nobis aſſiſtente auxilio.primū preſentꝫ operis tractatum de herbis videlicet.ꝛ qualiter ad medicinā adminiculanť breuiter expediuim⁹.Reſtat nūc eiuſdē interueniente auxilio vt ad ſecunduꝫ tractatū:qui de animalib⁹ erit aciem noſtre mentꝫ vertam⁹.in quo quidem(dum ſumma dei bonitas vt ſperamus haud deerit)naturas cōplexioneſqꝫ:ꝛ ſi quid medicine ſubſeruiunt animaliū:vitā in terris agentiū explicare curabim⁹.Quia autēꝫ inter omnia animalia digniſſimū:nobiliſſimū:pfectiſſimum:necnon a deo dilectiſſimū eſt homo.Primo loco de hominis natura:eius complexione atqꝫ virtute dicamus.

Capitulum .j.

Homo.Iſidorus.Formauit ergo (ſicut ſcriptū eſt)dñs hominē in agro damaſceno de limo terre q̄ntum ad corpus.Unde et adam interpretať terra rubea ſiue terrenus.Erat corpus illud immortale nō de conditione nature ſed de beneficio gratie.Nam ei⁹ immortalitas erat ſuſtentanda p eſum ligni vite.Erat itaqꝫ potens nō mori ſi nō peccaret.quia de ligno vite ſuſtētaret.ꝛ potens mori ſi peccaret:quia ligno vite priuaretť:ſicut ꝛ factuꝫ eſt. Iſidorus in libro etymologiarū.xi.Corpus dictum eſt eo ꝙ corruptū perit.ſolubile enim atqꝫ mortale eſt:ꝛ aliquādo ſoluenduꝫ.Caro autem a creando eſt appellata.Caro autē ex quattuor elementis cōpacta eſt.Nā terra in carne eſt.Aer in anhelitu.Humor in ſanguine.Ignis in calore vitali.Habent in nob elementa ſuā queqꝫ partē.cui quid debeť cōpage reſoluta.Uitrubius ī libro tertio de architectura.Corpus hominis ita natura cōpoſuit:vt os capitꝫ a mento ad ſummā frontem ꝛ radices ymas capilli eſſet decime partis.Item man⁹ palma ab articulo ad extremum mediū digitū tantundē.Ipſi⁹ aūt oris altitudinis tertia pars eſt ab ymo mento ad ymas naris.Naſum ab ymis narib⁹ ad fineꝫ medium ſupciliorū tantundē ab eorꝫ autem fine ad ymas radices capillorū frons efficiť. Reliqua quoqꝫ membra ſuas habēt cōmēſurationes ꝛ pportiones quib⁹ etiā antiqui pictores ꝛ ſtatuarij nobiles vſi magnas laudes ſunt aſſecuti.Corpis aūt centrū naturaliter eſt vmbilicus.Nā ſi homo collocatus fuerit ſupinus manib⁹ ꝛ pedib⁹ panſis circinīqꝫ centrū in ei⁹ vmbilico collocatā circūagendo rotūdationē vtrarūqꝫ manuū et pedum digiti tāgenť.Item quadrata deſignatio in eo inueniť.Nam ſi a pedibus ymis ad ſummū caput mēſuraueris:inuenietur eadeꝫ latitudo vti et altitudo.Ex yſagogis hypocratis.Corp⁹ quidē hominis in tres partes generales diuiditur:ſcilicet caput:pectus ꝛ pedes.In particulas aūt multas.Specialiter autē cōſtat de venis ꝛ arterijs ꝛ neruis ꝛ oſſib⁹ cartilaginib⁹ adipib⁹ ꝛ ceteris ſpiritib⁹.

¶ Notandū ꝙ omnia corpis oſſa ſunt.ccxli. Septē capitꝫ.iiij.paria.xiiij.maxillaria dentium ei⁹.xvi.vnum pali.duo menti dentium ſuorum.xvi.Spondiles.xxiiij.Coxarꝫ.iij. Ani tria.Coſte.xxiiij.Teneritudinuꝫ octo. Spatularꝫ duo.Inferiorꝫ duo.Pectinis in manib⁹.viij.digitorꝫ.xxx.Anchaꝫ duo.Calcaneorꝫ duo Manicularꝫ.ij.Raſce peduꝫ.x. digitorꝫ.xxx.Ex yſagogꝫ hypocritꝫ.¶ Sūt autē in humano corpe oſſa.ccxxiiij.In capite.vi.In facie.viij.Dentes plerunqꝫ.xxxij: Spōdilia.i.oſſa ſpine.xxiiij.Juguli.ij.Uertebrarꝫ.ij.Femorꝫ.ij.Pale.ij.Pectoris.i.Laterū.xxiiij.Cubitorꝫ ꝛ radiorūꝫ.iiij.Carpon vij.Metacapon.viij.Digitorꝫ manuū.xxx. Coxarū.ij.Femorū.ij.Uertebrarū.ij.Geniculorꝫ.ij.Cruriū radij.iiij.Plantarꝫ.lxv.Calcanei.ij.Aſtraguli.ij.Digitorꝫ pedū.xxx.ꝛc.

¶ Conſtantinus.Membra diuiduňť prout ſingula fecit natura,pprijs actionib⁹ ꝯueniētia.Actiones enī ſunt tres.ſcꝫ Aialis:Spiritualis:Naturalis.quib⁹ ſimilia ſunt inſtrumenta corpis.Unde membra virtutem animalem ſequētia vocanť animata.Spiritualem ſpiritualia.Naturalem naturalia. Animata membra fecit deus in omnib⁹ animalibus pꝑter ſenſus et voluntarios motus.In homine vero ꝛ pꝑter hoc ꝛ pꝑter intellectuꝫ ꝛ rationē ea fecit:vt cerebrū:oculos:nares:articulos:linguam:neruos atqꝫ lacertos.

¶ Membra ſpiritualia facta ſunt pꝑter ſpiracula flatus ꝛ caloris naturalis conſeruantias:vt ſunt pectus et eius panniculi:cor et pulmo cum cannalib⁹ ſuis.fauces ꝛ dyafragma ꝛ arterie.¶ Membra naturalia biparti ta ſunt.quedā enī ſunt nutritiua:quedā generatiua.Nutritiua ſunt que mittunt cibum in ſubſtantiā membrorꝫ totius corpis.Omnia enim humana ꝛ beſtialia corpa cōſumuntur ab aere ꝛ naturali calore.Ideo neceſſe eſt vt ad conſeruantiā ꝛ integritatē cōſumptio cibus repareť.Itaqꝫ nutritiua ſunt os:dentes ſtomachus:inteſtina:epar:ſplen:fel:renes:

veſica: vene. Generatiua vero facta ſunt vt ſpecificarent generalia ⁊ indiuiduarent ſpecificata. Nã quoniã oĩa indiuidua naturaliter cõſumunt: neceſſe eſt vt ꝑ genitalia reparentur: que ſunt matrix vel vulua. Virga teſticuli ⁊ vaſa ſpermatis. Doꝝ aũt triũ generũ ſcʒ aĩatoꝝ ſpiritualiũ ⁊ naturaliũ mẽbroꝝ ſingula hñt vnũ pꝛincipale mẽbrũ: cui⁹ cauſa facta ſunt alia. Mẽbra ꝟo ꝯſilia (ſicut dictũ eſt ſupra) ſunt partes toti: totũqꝫ parti aſſimilãtia. Sũt aũt ſeptẽ. Primũ ſcʒ oſſa. Scõm cartilago: cor: nerui: ligamẽ. Tertium vene. Quartũ arterie. Quintũ caro: glandes: pinguedo. Sextũ cutes ⁊ pellicule. Septimuʒ pili ⁊ vngule. Oſſa itaqꝫ ſunt purioꝛ ⁊ ſiccioꝛ corpis pars. Ex li. de na. reꝝ. Sicut i pariete luteo pali ĩpam parietẽ tenent ne penitus obꝛuatur: ſic oſſa carnẽ fragileʒ ſtipãt ne ſua mollicie corpus in vnũ impꝛobe cõuoluatur Etiã multa hic eſſent dicenda de vno quoqꝫ membꝛo: que cauſa breuitatis dimitto.

Operationes

A ¶ Auicenna in ſcdo canone. Saliua hoĩs ieiuni ſcorpiões interficit. Cũ eadẽ ⁊ cãphora fricat impetigo. Eadem quoqꝫ cũ diſtillatur in aurẽ vermibꝰ leſam eos interficit ⁊ ſta
B tim educit. ¶ Sordicies auris hoĩs confert emigrance ⁊ pãnaricio. Et linitur ſuper fiſſu
C ras labij. ¶ Capilli quoqꝫ ⁊ dentes ⁊ oſſa hominis cõbuſta. ⁊ alia plura de homĩe medici
D nalia ſunt. ¶ Item vrina hoĩs abſtergit ſcabiem vlceroſam ⁊ pruritũ. ꝓhibetqꝫ ſerpiginẽ ⁊ impetiginẽ. Eadem in vaſe eneo cũ melle cocta abſtergit albuginẽ oculi: ⁊ cõfert palpitationi. Confert etiã yctericie: et ꝓprie cũ aqua mellis ⁊ aqua ciceris. Fex eiuſdẽ vrine ſanat
E heriſipilã ſm qd dicitur. ¶ Et vrina infantis abſtergit moꝛpheã ⁊ pannũ. Eadẽ quoqꝫ bibita cõfert difficultati anhelit⁹ ⁊ dilatatiõi. Item vrina hoĩs p̄ ceteris vrinis eſt magis abſterſiua. ponitur enĩ cũ cinere vitis ſup lo
F cum fluxus ſanguinis ⁊ ſiſtit. ¶ Cõfert etiaʒ moꝛſui vipere bibita: omniqꝫ moꝛſui et puncture valet: ⁊ q̃ ex ea antiqua eſt. cõfert vene
G nis oĩbus ⁊ lepoꝛi marino. ¶ Alia quoqꝫ plura medicinalia operatur. Sperma hominis ꝓprie cõpetit empetigini: ⁊ ſedat doloꝛem podagre. Dicitur etiã ꝙ abſtergit moꝛpheam.
H ¶ Sterc⁹ hoĩs calidũ ſedat heriſipilã vt dꝛ: ⁊ foꝛſitan ſoꝛdiciei cõfert. Idem ſiccũ cũ melle aut vino bibitũ in febꝛibꝰ periodicis. ꝓhibet enĩ eaꝝ periodos. Confert etiã yctericie.
I ¶ Dyaſco. Fimus human⁹ vulneribꝰ impoſitus tumoꝛem nõ admittit. Succus aũt cum melle ſquinãticos curat. Itẽ fimus human⁹ paracoleſim facit adhibit⁹. Gratũ vultum ⁊ niueum facit. ¶ Serapion libꝛo aggre. cap. zebel auctoꝛitate Gal. inquit. Omne ſtercus eſt calidũ ⁊ reſolutiuũ attractiuũ: ſed ſm pl⁹ ⁊ minus. ⁊ maxime ſtercus aĩalis comedentis oſſa. ⁊ ſignũ eſt ꝙ curat ſquinãtias ⁊ apoſtemata gutturꝭ: ⁊ miſcet cũ melle ad diſſinteriã ⁊ ad vlcera antiqua. Et miſcet cũ lacte in quo ſunt extincti lapides aut ferrũ candẽs. ⁊ datur in potu: aut fit criſtere cũ eo: ⁊ miſcetur cum medicinis reſolutiuis appoſitum. et confert iuuamento magno. ¶ Sterc⁹ infantium comedentiũ panẽ ⁊ carnes gallinaꝝ: curat ſquinantiã. Cõuenit ⁊ ei iuuamẽto mirabili qñ miſcetur cum melle ⁊ linitur cũ eo guttur et palatum: aut datur in potu.

Capitulum. ij.

Agnus. Iſidoꝛus. Agn⁹ a greco vocabulo dꝛ q̃ſi pius. nã inter oĩa terre animantia maxime inuenit innocẽs ⁊ manſuetus. nullum enĩ ledit dente, nec coꝛnu nec vngue. ⁊ quicquid in eo reperit totum vtile eſt: quia caro ad cibum: pellis ad variũ vſum: pilus ad indumentum. fimus ad terre impinguationem. vngula ⁊ coꝛnu ad medicationeʒ ⁊c. ¶ Item Iſidoꝛus libꝛo. xij. Latini agnũ ab agnoſcendo putãt dictũ: eo ꝙ pre ceteris animalibꝰ matrem ſuã noſcat adeo ꝙ ſi in magno grege errauerit ſtatim balatu vocem noſcat parentis. ¶ Scõm Areſtotilẽ ⁊ Auicennã. Agni quidã naſcuntur in tpe vernali. quidã in tpe autumnali. Vernales ſunt

corpore maiores robuſtiores viribꝫ ⁊ pingui
ores ꝙ̃ ſunt autūnales vel hyemales. Pli. li.
viij. In aliquibꝫ tamē regionibꝫ multi hyber
nos agnos preferūt vernis. quoniā magiſ in-
terſit ante ſolſticiū ꝙ̃ ante brumā firmos eſſe
ſoluſq; hoc aníal vtiliter bruma naſci. Idem
in libro. xviij. Porro decreſcēti luna caſtrādi
ſunt agni vel arietes ſicut iuuenci et edi ac
verres. Ambroſius. Agnus ſimpliciſſimus
cum a matre quandoq; aberrat frequēter eā
balatu abſentem excitat: multiſq; licet verſe
tur in milibꝫ ouium. recognoſcit vocem parē
tis ⁊ feſtinat ad eam. Nam ꝙ̃uis cibi ⁊ potꝰ
deſiderio teneatur: tranſcurrit tamen aliena
vbera licet humore lactis grauida exundēt:
ſoliuſq; materni lactiſ fontes requirit. ¶ Are-
ſtoteles. Agnus ſi renes eius ſepo circūqua-
q; cooperiant̄ morietur. ¶ Palladius li. xv.
Agnoꝝ prima generatio eſt in menſe nouem
bri. ſed agnus natꝰ maternis vberibꝫ ſtatim
admouendus eſt manu: prius tamen exiguū
lactis in quo ſpiſſior eſt natura mulgendum
quod paſtores colluſtram vocant. hoc enim
agnis (niſi auferatur) nocebit. ac per biduū
natus cum matre claudatur. ⁊ tunc ſeptiſ ob-
ſcuris calidiſq; ſeruetur. Itē ſecluſo paruu-
loꝝ grege matres in paſcua mittātur. Suf-
ficit autem priuſq̄ in mane procedant. ⁊ cum
ſature reuertuntur ad veſperam agnis vbera
haurienda ꝑmittere. Qui donec firment̄: in-
tra ſtabulum furfuribꝫ vel modica herba vel (
ſi eſt copia) farina ordei paſcantur ingeſtum
donec cōſeptis pabulum ꝑ etatis robur ma
tribus habere poſſint cōmune. ¶ Actor. A-
gnus eſt animal omniū ſimpliciſſimū ⁊ man
ſuetiſſimum. quia nec vlla fraude vel aſtutia
callet: nec vlli dentibus vel cum vnguibꝫ no
cet. ¶ Item patientiſſimū. Quia ⁊ immolan
dus non clamat: ⁊ tondendus ſilet. Item ad
plures vſus vtiliſſimum. Nam et lac prebet
ad nutrimentum ⁊ lanam ad veſtimentum: ⁊
carnes ad eſum: corium quoq; ad calciandū
vel ad ſcribendum ⁊ fimum ad agrum impin
guandum ⁊ fecundandum. Eſt ⁊ animal mū-
dum ſm legem. quia ⁊ ruminat ⁊ findit vngu
lam. Lupum vero naturaliter timet ⁊ horret
⁊ fugit. Merito ergo ⁊ ꝓpter ꝑdictas tot bo-
nas ꝓprietates voluit chriſtus pre omnibꝫ bo
nus in agno precipue figurari: ſicut ſpiritus
ſcilicet in columba.

Operationes

¶ Iſaac in dietis particularibꝫ. Agnꝰ quidē
lactans in viſcoſitate vicinꝰ eſt porcis ſilue-
ſtribꝫ ꝓpter vicinitatē vulue ⁊ humiditatē la
ctis quo nutrit̄. ꝑinde caro eius nō eſt lauda
bilis: qꝛ indigeſtibilis: ⁊ lubricitate ſua de ſto
macho deſcēdit. Indigeſtibilis autē ꝑcipue
id eſt comedētes ſtomachū tumidū ex defe-
ctu habeant. Ideoq; Gal. vituperauit lactā-
tes agnos. ¶ Annuales vero mediocres ha- B
bent cōplexionē inter lactantiū humiditatē
⁊ iuuenū ſiccitatē. Ideo ceteris ſunt melio-
res ⁊ ad digerendū faciliores. ſanguinē me
liorē generāt. maximeq; iuuenes iuuant cali
dam ⁊ ſiccā cōplexionē hn̄tes: ⁊ calidā ⁊ ſic-
cam regionē inhabitātes. ¶ Ex libro de na- C
turis reꝝ. caro agnina robuſtis ⁊ ſanis ē val
de bona: ſed infirmis infirma. qꝛ licet a ſtoma
cho facile deſcendat: difficile tamen a mem-
bris ſoluitur. Ideo viſcoſum humorem gene
rat. ¶ Pli. li. xxix. Coagulum agni cōtra om D
nia mala medicamēta pollet: ⁊ cōtra marino
rū morſus vel ictus valet. ¶ Auicēna. San- E
guis agni ſanat epilentiā cum vino. Coagu-
lum enim eius a venenis morſuris oībus ſa-
nat. ¶ Albertus. Medulla agni ad ignem li F
quefacta cū oleo nucum admixto zuccaro
albo diſtillata ſuꝑ ſambucū: ⁊ poſtea bibita
diſſoluit lapidem in veſica: ⁊ confert patien-
tibus dolores in virga ⁊ in veſica ⁊ in renibꝫ
⁊ cōfert etiam mingenti ſanguinē. ¶ Si cū G
felle agni inungant̄ loca corporis in q̄bus in
cidit cancer cōfert manifeſte. Si vis remo-
uere morbū ouiū interficientem eas accipe
ventrē arietis ⁊ coque cū vino. ⁊ admiſce cū
aqua ⁊ da ouibꝫ in potu ⁊ remouebit̄ morbꝫ.

Capitulum. iij.

ARies. Iſidorus libro .xij. capitulo primo. Eſt autem aries dux ⁊ princeps ouium. ⁊ ideo dedit ei natura fortitudinem ceterꝫ ouibꝫ preſtantiorez. Decuit enī arietem ducem ceterarum ouium ⁊ tutorem alijs eſſe viribus fortiorem. Et ideo vt dicit Iſidorus. Aries autem feruex a viribus eſt dictus: eo ꝙ tanꝗ vir ouium. Uel vt idem dicit: Ueruex a verme eſt dictus: eo ꝙ habeat vermem in capite cuius pruritu excitatus caput concutit fortiſſime. ⁊ quicquid ſibi obuiat dure ferit. ⁊ ideo aries grece quod dicitur virtus latine eſt vocatus. quia in gregibus maſculi dicuntur aries. quia ad fecundandas oues virtuoſi ſunt atqꝫ fortes. Nam corporis maguitudine ⁊ virium fortitudine ⁊ animi virtute oues alias preexcellūt. ¶ Dicitur etiam aries ab aris. quia vt dicit Iſidorus. Hoc pecus primum fuit in aris a gentibus immolatum. Unde dicitur ideo aries quia mactatur ad araz. Unde ſm̄ legē Moſaicam. Aries fuit animal potiſſime mūdū: et ad ſacrificium ⁊ ad eſum. Nam pro peccato illo a populo conueniēter offerebatur. et quia findebat vngulam pariter ⁊ ruminabat indifferenter a populo comedebatur. ¶ Itez Plinius libro .viij. capitulo .xlvij. Arietꝫ inquit naturale eſt agnos faſtidire: ⁊ oues ſenectas ſibi obuias conſectari. Nam ipſe melior eſt ⁊ vtilior in ſenecta. tamen reſpectu ouium ferox fit anio. Tempore amoris pugnat pro vxoribus ſuis: ⁊ aduerſarios cornibꝫ impetit. ⁊ vt melius pugnet: ⁊ fortius contra reſiſtentem retrocedit: ac reſiliendo cum impetu hoſtem ferit. De arietib⁹ etiam dicit Auicenna. Arietes inquit ⁊ capri vadunt multū in vnum. ⁊ in hyeme non ſe abſcondunt propter frigus. ⁊ aliquando exeunt de loco calido ad locum frigidum.. ⁊ quando pluit quouſqꝫ moriantur. ⁊ arietes naturaliter ſequuntur capras: ⁊ quieſcunt omnes quouſqꝫ paſtor accipit vnum ex eis: ⁊ facit ipm̄ antecedere ⁊ ſequuntur alij. ⁊ timent naturaliter tonitrua ſicut oues: que ſi impregnate fuerint ⁊ audierint tonitrua abortiunt ꝓ timore. ⁊ ante mediam noctem ſtant ſimul cum ouibus ⁊ dormiunt: ⁊ poſt ſparſim. ⁊ in dormiēdo ſemper latus alternant per vices. nam a vere vſqꝫ ad autumnum dormiunt in vno latere. deinde vſqꝫ ad ver dormiunt in latere altero.

¶ Iſaac in dietis particularibus inquit: ꝙ arietes ⁊ capri ſicut ⁊ cetera animalia ꝓpriaz habēt vocē ꝑ quā ſe clamāt ⁊ vocāt feminas tp̄e coit⁹ ⁊ amoris: ⁊ potātes aquā ſalſaz anticipāt coitū ⁊ citi⁹ mouent̄ ad amorē Et qñ arietes ſenes mouent̄ citi⁹ ad amorē ⁊ coitū ꝙ iuuenes in tp̄e determinato ſignū eſt bonitatis tp̄is in anno illo. Et ſi in illo tp̄e excitentur iuuenes ad amorē ſignuz eſt peſtis future ſuper oues in anno illo. hoc idem dicit Areſto. ⁊ Auicen. Areſtotiles. In libia cito apparēt cornua in capitibꝫ arietum. ⁊ (vt ait Homerus) cornua ſunt etiam in capitibꝫ feminarum arietum. Apud ſeptētrionē vō nō habēt arietes cornua in quodā loco. Animalia que habēt cornua fiſſuras habēt in vngulis naturaliter: vt taurus: ceruus ⁊ aries. Et vt in pluribꝫ aries dux gregis eſt. Paſtores enim in grege ponūt arietem vnum rectorē: ſicqꝫ docent eum a puericia: ꝙ cum acclamauerit eum paſtor proprio nomīe anteriorat ſe. Eſculapius in libro ſuo. Elephas cū arietem viderit: timet eum ⁊ fugit.

Operationes

Iſaac. Arietes habent carnes calidiores ac min⁹ humidas ꝙ ſunt carnes ouiū ac duriores ad digerendū. Arietes in iuuētute manentes minoris ſunt humiditatꝫ ⁊ viſcoſitatꝫ ꝓpter etatis ſiccitatem eorum complexioni dominantē. Idcirco eorum caro melior eſt agnis ⁊ ouibꝫ. quia ſi bene digerūt bonum. ⁊ multū ſanguinē generāt. maxime ſi caſtrati ſunt. quia caliditas ⁊ humiditas eoꝝ temporate ſunt. vnde boni ſaporis ſunt: niſi qñ ſunt decrepiti qui proculdubio peſſimi ſunt: ⁊ nō caſtrati ſunt eis meliores. Omēs enim decrepiti ī calore naturaliter defectuoſi ſūt. qui defectus ꝓuenit ex etate ⁊ teſticuloꝝ indigentia. Annuales mediocrem habent cōplexionem inter lactantium humiditatem ⁊ iuuenum ſiccitatem. Idcirco ceteris arietibus meliores ſunt. ⁊ ad digerendum faciliores. Sanguinem enim meliorem generant. ⁊ maxime iuuant iuuenes calidam ⁊ ſiccam complexionem habētes: ⁊ calidam ⁊ ſiccam regionem inhabitātes. Decrepiti vero (vt dictum eſt) ceterꝫ deteriores ſunt. ¶ Auicenna. Caro arietis aduſta linitur vtiliter ſup morpheam ⁊ ſup empetiginem. Confert etiā morſibꝫ ſerpentum ac ſcorpionum. Etiam cū vino canis rabioſi. ¶ Cinis eiuſdem confert albugini oculi. Arietis pulmo calidus ſuppoſitus ſanat excoriationem calcanei ex calciamento. ¶ Eſculapius. Arietis liquor qui a pulmone decocto diſtillat tertianas etrenum morbum in eis natum ſanat. ¶ Plinius lib. xxix. Ius ex carne arietum valet cōtra cancrum. Haly. Arietis fel aurium dolori: qui eſt ex frigiditate medetur.

Capitulum.iiij.

Aper. Iſidorꝰ. Aper a ferocitate vo/
catꝰ eſt: ablata f littera ⁊ p ſubroga/
ta. Unde ⁊ apud grecos fragros idē
ferus dicit̄. Omne enī quod ferū eſt ⁊ immi/
te abuſiue agreſte vocamus. Porci agreſtes
valde bellicoſi ſunt tempore coitꝰ ⁊ ingemā/
tur vt coria ſua ſint eo tempore dura. quia ſe
cū arboribꝫ confricant: ⁊ poſtea lutū intrant
Illudqꝫ deſiccant. Hi inde prelianꝫ in tantū
vt vnus aut ambo moriuntur. Urſus quoqꝫ
pugnat cum porcis agreſtibꝫ. Eſt autem aper
iracundus ⁊ inſipiens: nec bonorum doctri
nam morum recipiens. nullaqꝫ mutatio acci
dit in eo etiam ſi caſtretur. Apri quoqꝫ femi/
na caſtratur. ita ꝙ nō indigeat coitu: vt cito
impinguetur: ſed priꝰ biduo cibꝫ prohibetur
¶ Piliniꝰ li. viij. Apris maribꝫ in coitu ē aſpe
ritas plurima. Tunc inter ſe dimicant arbo
ruꝫ attritu coſtas indurātes ſeqꝫ luto tergo/
rantes. Femine qꝫ in partu aſperiores ſunt:
⁊ fere ſimiliter in omni genere beſtiarū. ¶ Ex
libro de naturis rerum. Aper beſtia fortis:
nigri coloris. que nullam bonorū morum do
ctrinam recipit vnqꝫ: ſed ſemꝑ fera ac ferox
eſt. dentes habet magnos ⁊ recuruos inciſi/
onibꝫ aptos in quibꝫ hoc mirabile eſt: ꝙ viua
quidem beſtia poſſunt idem ꝙ ferrum. Mor
tuo vero detracti vim inciſionis amiſiſſe ꝓ/
bantur. Hoc animal ſi mane anteqꝫ mingat
a venatoribꝫ impetatur: de facili laſſat̄. Si
vero ante vel interim dū venatur vrinā fece/
rit difficulter capture cedit. Uerūtamē etiā
laſſatuꝫ nō cedit: ſed in poſterioribꝫ ſubſiſtit:
⁊ atrocitate rigida laſſitudinē diſſimilat. du/
ellum offerens venatori. ferire tamen in ho/
minem vel inuadere nō preſumit niſi priꝰ ab
illo ictum acceperit. Caueat autem homo ſi
bi: quia niſi primo ictu pungentis cuſpidis
letale vulnus inter armum ⁊ laterales coſtas
dederit: periclitari de vita poterit niſi forte
iuxta ad refugium arborem inueniat quam
aſcendat: aut in humiliori loco reliqua terre
planicie totis membris ſe premat. auerſi enī
acre curui dentes eiꝰ quibꝫ quaſi quibuſdam
attrociſſimis armis valēt ad inferendā mor
tem: nō poſſunt quenqꝫ niſi elatum ⁊ erectuꝫ
attingere. Suſtinebit tamen pedum illiꝰ cō
culcationem quouſqꝫ ſic iacenti a proximo ſuc
curratur. Aper cunctas beſtias p̄cedit audi
tu a dextris. Habet os ad modum ſcuti. qđ
venabulis ⁊ machere opponit.

Operationes

¶ Piliniꝰ li. xxviij. Apri cerebrū ꝯtra ſerpen/ A
tes laudat̄ cū ſanguine. Iecur etiā inuetera/
tū cū ruta potū ⁊ vino: adeps qꝫ cū melle re/
ſinaqꝫ. Simili modo ⁊ iecur verrinū exem/
ptis dūtaxat fibris q̄ttuor obuloꝝ pondere B
⁊ cerebrū ex vino potū. ¶ Item cerebrū apri
vel ſanguis verendoruꝫ medet̄ carbunculis.
Iecur eiꝰ litargicos excitat. ¶ In iecure fe C
mine apri inueniunt̄ lapilli qui cōtriti ⁊ in vi
no poti calculos pellūt. ¶ Apri pulmo ebrie D
tatem arcet. Fel aprinum ſtrumas diſcutit.
A venenum quoqꝫ ſedat potum. ¶ Idem. Cum E
adipe pulmo impoſitus permones ſanat.
¶ Ulcera quoqꝫ ſerpentia ſanat fel aprinum F
cum reſina ⁊ ceruſa. ¶ Cinis maxillarū apri G
ſanat vlcera que ſerpunt. ¶ Idem quoqꝫ con H
fert fractis. Carduꝫ eius elixum atqꝫ circū/
ligatum mira quoqꝫ celeritate ſolidat ea.
¶ Apri vrina ⁊ ipſa veſica ꝓ cibo ſumpta veſi I
ce calculorumqꝫ cruciatibꝫ medetur. ſi prius
vtrūqꝫ fumo maceratur. Id in apri veſica ſi
aſſa mandetur vrine cohibet incontinentiā.
¶ Hydropicis auxiliatur apri vrina vel etiā K
veſica paulatim in potu data. ¶ Urina quo/ L
qꝫ apri in vitro ſeruata auriuꝫ dolori vitijſqꝫ
medetur. deniqꝫ tam grauis eſt apro vrina:
vt effugere nō ſufficiat niſi egeſta. ac ea velut
deuictꝰ opprimatur. vnde illa exuri eos tra/
ditur ¶ Aprini fimi cinis inſperſus potioni M
tepidi vini diſſintericis medet̄. Luxatis quo/
qꝫ valet idem fimus. Uerriſqꝫ ſpuma recens
ex aceto. In fimo quidē ſuis eſt vſus efficaci
or que non peperit. In apris quoqꝫ multum
preſtantior. ¶ Uſus axungie valet ad emol/ N

liendas excalefaciēdas diſcutiēdas purgan
daſqꝫ cōfricatis membris itinerum laſſitudi
nes. ¶ Ex libro de naturis rerū. Fimus apri
recens ꝛ calidus precipuū eſt remedium con
tra fluxum ſanguinis e naribus.

Capitulum, v.

Aſinus. Ex li. de na. rerꝫ. Aſinus eſt
aīal deforme vile ac deſpectuꝫ. grādi
capite. longis ꝛ latis auribꝫ. corpore
macilēto: neſciūt impinguari. In humerꝭ ſti
gmata xp̄i portat crucis. Eſt ergo aſinꝰ aīal
manſuetū ꝛ diſcordie neſciū onerifeꝝ: ꝛ nō re
bellans ſarcinis: etiā vltra q̄ꝫ ferre poſſit ſibi
impoſitꝭ. brutū ꝛ irrationale ſup oīa aīalia.
Inceſſu q̄ꝫ pigrū ꝛ tardū: patiēs et inter ꝟba
duriſſimū: ꝑ viā incedens obuiantibꝫ cedere
neſcit. Poſt mēſes. xxx. coit. ſed niſi poſt an
nos tres gignit. Spinas libenter comedit.
frigidiꝰ eſt naturaliter: ꝛ frigoris impatiēs:
maxime tp̄e ꝯceptꝰ. Ideoqꝫ non generanᷣ in
locis frigidis ꝛ in Scocia ꝛ in regiōibꝫ pro
pinquis: nec in equinoctio ſicut coeunt equi
ſed in eſtate In terra q̄ꝫ ſeptētrionis q̄ eſt fri
gidiſſima nō inuenitᷣ: qm̄ illic viuere nō pōt.
Geſtat aūt in vtero ꝑ annū integrum. Aſini
pullus aliquantulū decoris hꝫ in iuuentute:
ſed q̄nto plꝰ ſeneſcit tāto turpior fit. Areſto.
Aſinꝰ hꝫ ſoleas ſicut ꝛ equꝰ: nō hꝫ fel omni
no: ſed hꝫ ſanguinē ſpiſſum ac nigrū valde ſi
cut taurus. Aſinꝰ ꝛ aīalia cetera magni cor
dis timida ſunt plus oībꝫ aīalibꝫ. Timet fri
gus: felle caret: ſpinas comedit quādo mol
les ſunt. multū coit: minꝰ tm̄ q̄ꝫ equus. Et ſi
nō inceperit generare poſt eiectionē poſteri
orū dentiū nō generabit oīno. Comedit fru
ctus. Herbis paſcitᷣ ꝛ aqua impīguatᷣ. Quā
to plus ex aqua bibit: tanto plꝰ eius cibꝫ ꝓfi
cit. Vnicū habet ventrē: ſicut ꝛ cetera ſoleas
habētia. Infirmatᷣ ſepe infirmitate que dicitᷣ
milide. ꝛ eſt prius in capite. Curritqꝫ flegma
multū e naribꝫ. ꝛ ſi deſcēderit ad pulmonem
moritᷣ. Actor. Aſinus eſt aīal ſtolidū tardū ꝛ
luxurioſum. Crucē habet in anteriore dorſi
parte ſuū humeros. ꝛ ibi debilior eſt. In po
ſteriori aūt ſup renes ibi fortior eſt horribili
ter clamat. lappas comedit. ſonum citare (vt
fertᷣ) ¶ Ambro. Aſinus piger ꝛ ad predam ex
poſitꝰ: ſenſuqꝫ tardior. docet nos viuatiores
eſſe debere: nec deſidia corpis animiqꝫ pigre
ſcere: ſed ad fidē cōfugere que onera grauia
ſolet alleuiare. Phiſiologus. Aſinꝰ eſt aīal
onerieferū mācipiū ſeruituti addictū reſpectu
multitudinis laboꝝ q̄s ſuſtinet paruꝫ gratie
cōſequitᷣ. vocē hoīs cōſuetā intelligit. Et no
uit iter qđ ſepe ambulauit. Cum auteꝫ vidit
lupum venientem reſpicit in lumbū: ꝛ ſic im
prouiſus a lupo cōprehenditur.

Operationes

¶ Auicēna. Aſinꝰ ſanat lepram. Cōtracti ex
ſiccitate ſedent in iure carnis eiꝰ. ꝛ caro etiā
eius iuuat. Epar eiꝰ aſſatū et a ieiuno come
ſtū ꝯfert epilētie. ſil'iter ꝛ eiꝰ vngula aduſta.
¶ Cinis carnis ꝛ epatis eiꝰ cū oleo valet ſu
perpoſitꝭ fiſſuris frigoris. ¶ Itē cinis epatꝭ
eius cū oleo valet ſup ſcrofulas. ¶ Dicitᷣ aūt
ꝙ eiꝰ vrina cōfert dolori renū. Vrina vero ſil
ueſtris aſini. ſicut Galienus ait: lapidē in ve
ſica frangit. ¶ Sanguis aſini ꝓhibet fluxuꝫ
ſanguinis variū ex velamine. ¶ Adeps eius
valet ad veſtigia cutis. Vrina aſini ꝯfert vl
ceribꝫ ambulatiuis ꝛ humidis ꝛ dolori renū.
Stercus eiꝰ in omi curſu ſanguīs admini
ſtratᷣ. ¶ Odoratᷣ quidē ad fluxū ſanguinis na
riū fortem: ꝛ exp̄mitur humiditas eiꝰ in narē
ac retinetᷣ. ¶ Item ſtercꝰ aſini paſcentꝭ ſiccuꝫ
cū vino valde bonū eſt puncture ſcorpionis
¶ Lac etiā aſinaꝝ minꝰ butroſum exiſtens:
ſubtile eſt ꝛ aquoſum. Valet tuſſi extenuati
oni ac ſputo ſanguinis ꝛ hydropiſi ac duri
ciei ſplenis. Ventrē lenit: ꝛ ethice bonū eſt.
¶ Fertur etiā ꝙ cū os ex eo colluitᷣ: ꝯfirmat
dentes ꝛ gingiuā. Nō eſt aūt cōueniēs habē
tibꝫ ſodā ꝛ vertiginē ꝛ tinitū ꝓrieqꝫ dormire
ſupra ip̄m. ꝛ vniuerſaliter nocet hn̄tibꝫ capi
ta debilia. ¶ Euſculapius. Sanguis aſini
cum vino potatꝰ febres quotidianas ſanat:
tribꝫ vel quattuor guttis illiꝰ datis. Adeps

eius coitũ cõmouet. Splen ei⁹ cũ aq̃ tritus ꝛ mãmille appoſitus attrahit lac. ¶ Dyaſco. Adeps aſinin⁹ dicit̃ cicatrices concolerare Lac ei⁹ ventrẽ mollit: ꝛ oꝛe receptũ dentes gingiuaſq̃ ꝯfirmat. Uulneratiões q̃z vẽtris ac reumatiſmũ optime curat. Locium ei⁹ bibitũ nefreticos ſanat. ¶ Haly. Aſini pulmo ꝛ pulli ei⁹ ſi deſiccat⁹ terat̃ ac bibitur attractioni ſpiritus ac tuſſi ꝓdeſt. Epar aſini domeſtici ſi comederit eũ epilenticus ꝓdeſt ei. ¶ Aſini fimus ſi opprimat̃ eo ſanguinis fluxus de venarũ vel arteriarũ inciſione amputat eũ vel ſtringit. Pari modo ſi de aqua ei⁹ inſtillet̃ narib⁹ ſanguinis fluxũ patientibus ſtringit. Omnino lac aſine medicaminib⁹ letalib⁹ obeſt: ꝛ inteſtinoꝝ vlcerib⁹ ꝓdeſt ac tenaſmo. ſic quoq̃ ꝓdeſt lac ouiũ ſed minus. ¶ Plini⁹ li. xxviij. Anulũ ex vngula ꝛ cruribus aſini nigredinẽ nõ habentꝫ. ſi induat epilenticus ꝓhibet ipm̃ ne cadat. ¶ Preterea ſi domum fumiges aſini pulmone mũdas eaꝫ ab omni reptili ac ſerpente.

Capitulum. vj.

Abane ꝛ alches. Ex libro de naturis rerum. Abane ſcḋm Ariſtotelem eſt animal magnitudinem cerui contra conſuetudinem omnium animalium habẽs ſed in auribus ſimile felli hominis in coloꝛe Et eſt amarum valde cauſatiuum vehementis ire ferocitatiſq̃.

Operationes

¶ Helynãdus. Alches ẽ animal in ſilua her- A
cinia. harum cõſimilis eſt capris figura ꝛ varietas pellium: ſed magnitudine paulo antecedunt. Mutilia ſunt coꝛnibus: ꝛ crura ſine nodis articuloſq̃ habent. Nec quietiſ cauſa ꝓcumbunt: neq̃ quo afflicte caſu ceciderint:
erigere ſeſe aut ſubleuare poſſunt. His ſũt B
arboꝛes ꝓ cubilibus ad eas ſe applicant: atq̃ ita paululum reclinãtes quietem capiunt. Quarum ex veſtigijs cum animaduerſum a venatoꝛibus fuerit quo ſe recipere loco conſueuerunt eo loco a radicib⁹ ſubruunt. vt abſcindunt arboꝛes tantum vt ſumma ſpecies vel ſtipes earum ſtantium relinquantur. huc cum ſe cõſuetudine declinauerint: infirmas arboꝛes pondere affligunt atq̃ vna ipa con-
cidunt. ¶ Eſt alches mulis comparanda: C
adeo propenſo labio ſupioꝛe: vt niſi recedẽs
in poſterioꝛa veſtigia paſci nõ queat. ¶ San- D
gama inſula e regione germanie mittit animal quale alches. ꝛ cuius ſicut nec elephan-
tis flecti nequeunt ſuffragines. ¶ Ideoq̃ nõ E
cubat cum doꝛmiendum eſt: ſed ſomnolentã arboꝛ tantũmodo ſuſtinet que prope caſum minatur vt fera ruinam faciat: dum aſſuetis
fulcimentis innititur ita capitur. ¶ Alioq̃n F
eã mancipare difficile eſt. quoniã nullo rigore poplicum incomꝓhenſibili fuga pollet.

Capitulum. vij.

Anabulla. Antaplon. Aptalo. Aucacinoꝛ. ¶ Iſidor⁹. Annabulla beſtia ẽ Ethiopie. collũ bo͞is: vt equus pedes

⁊ crura velut bos. caput vt camel⁹. albas habet maculas. colore rutilū valde. mēbra ſingula diſtinguentem. Cunqꝫ tanto decore ſit animal reſperſum. pellis multum ſpectabilis carius venditur ad luxū oculorū. Antaplon vel aptalos animal ſimile capriole fetidū nimis cui non poteſt homo approximare. Et habet duo cornua acuta valde. q̄ſi duas falces. ⁊ recuruata ſunt. Hoc animal cum ſitit: accedit ad eufraten vt bibat. et cum biberit: adit dumetum quoddam vicinū minutis virgulis ⁊ ſubtilibus cōſituꝫ. vt ibi quaſi ludendo ſe in illis viminibꝫ cōfricet. Quo fit vt in illis illaquietur: ita ꝙ ſe inde nō poſſit auellere. Et tunc vocem magnā emittit. quaꝫ cum audit venator irruens in ipm occidit illud.

Operationes

A ¶ Ex libro de naturis rerum. Aptalon eſt animal acerrimum. ita vt venator ei nō poſſit appropinquare. habet autem longa cornua ſerre figuram habentia: ita vt poſſit etiaꝫ arbores magnas ⁊ altas ſecare ⁊ ad terraꝫ deponere. Cunqꝫ ſitit venit ad flumen eufraten ⁊ bibit. ¶ Eſt autem frutex que grece dicitur
B hercinie habēs virgulta ſubtilia et prolixa. ad que ludens cornibus ſuis obligat ea vir-
C gultis eius. ſicqꝫ diu clamans auditur. ⁊ a venatore occiditur. ¶ Ariſtoteles. Ancacinor eſt animal equale catulo leuerario. Cui⁹ intelligentia maior eſt cum eſt paruus q̄ cū eſt magnus.

Capitulum .viij.

Afferato. Affudio. ¶ Auicēna. Afferati ⁊ alterati. i. ſaliens ⁊ volans. de hmo qđ hic habet afferati in Auicēna habet caſezati. Serpētes ſunt parui breues: minuti. q̄ q̄nqꝫ occultant in arboribꝫ inſidiantes vt proiiciant ſe ad trāſeuntes. horuꝫ genus vidi. Callidi valde ſunt ⁊ ad rubedinē declinantes ex eoꝝ morſu accidit (vt dicit) dolor vehemens ⁊ totum corpus pertranſit. ex quo etiam mors accidit. Cura eorum cōmunis eſt vt cura viperarum.

Operationes

¶ Affudius ⁊ ſabrin pro primo in quibuſdam originalibus habetur affudius (vt dixerunt ſapientes) Sunt duo ſerpentes arenoſa corpora habentes: ⁊ ſub capita eorum puncta alba ⁊ nigra. Et quandoqꝫ ſunt nigri rubei et albi. ſup eorum capita ſunt ſquame albe inciſe. eorumqꝫ inceſſui ſtrepit⁹ ineſt ꝑter ſiccitatem corticum ventrium ipſorū. ¶ Et ſunt grauis motus dentium equalium. Horum morſus diſrūpit poros ⁊ meat⁹ naturales faciēs ex eis fluere ſanguinē. ita ꝙ ex angulis etiaꝫ oculoꝝ. ¶ Et cōprimit in ſanguine ⁊ ſputo ſanguinis ⁊ fluxu ſanguinis narium ⁊ vomitu ⁊ dolore ⁊ ſtomacho. ¶ Et dixerūt ꝙ loc⁹ apoſtemat ac denigrat. ⁊ currit ex eo res parua aquoſa. ⁊ ſoluit venter: ⁊ ꝯſtringit anhelitus: ⁊ difficultas vrine fit: ⁊ abſcōdit vox: et membra mollificant: ⁊ vincit ſup corp⁹ diſpoſitio obliuionis: ⁊ accidit ſpaſmus: ⁊ cadunt dentes: ⁊ moritur patiens. Cura aūt eorū ex parte ꝑima eſt cura viperarum.

Capitulum.ix.

A Nfibena ⁊ armena. Iſidorus. Anfi-
bena dicta eſt: eo ꝙ habeat duo ca-
pita. Unū in loco ſuo. Alterū in cau
da currēs ex vtroq; capite tractu corpis cir
culato. Hec ſola ſerpentiū frigori ſe cōmit-
tit. pma omniū pcedens. De qua Lucanus
Et grauis in geminū vergens caput anfibe
na. huiꝰ oculi lucent veluti lucerne.

Operationes

A ¶ Pliniꝰ li. viij. Anfibene caput eſt geminū.
Hoc eſt ⁊ ad caput ⁊ ad caudā: tanq̄ parū eſ-
B ſet ore vno fundi venenū. ¶ Jorath. Anfibe-
na ſerpens frigori cōmittit ſe vigil ⁊ ſollicitꝰ
de ouis ſuis valde cū ea cubat. Naȝ dū que-
dā pars eius dormit: altera tunc vigilat. Et
cū p ſemitā incedit: duo capita regit. nunc
caput anteriꝰ nūc vero posteriꝰ ꝯſequit̃. Eſt
alius ſup calcaneū ambulans in coitu ſuo:
C ⁊ ſup caudā ſuā. ¶ Auicē. Armene ē ſerpens
ꝓprietates habens reguli ꝓprietatibꝫ proxi-
mas. nō enim interficit morſu tm̄ ſed viſu et
ſibili ſui auditu. Quodcūq; animal mordet:
diſſoluitur. ⁊ quodcunq; ei appropinquat ex
animalibꝫ: moritur. At vero quātitate dixe-
D runt eum a regulo differre. ¶ Eſtimauerunt
enim ꝙ eſt ab vno cubito: vſq; ad cubitum ⁊
ſemis. Et dixerunt ꝙ morſu ab eo nō cōfert
E aliquid. ¶ Si vero aliquid confert ei: tūc ſe-
men papaueris ⁊ caſtoreū. Hoc enim iam q̄
dam teſtificati ſunt.

Capitulum.x.

A Spis. Iſidorus. Aſpis dicta eſt: eo
ꝙ morſu venenato interimat. As ci
greci venenum dicunt. Huius diuerſa ſunt
genera ⁊ diſpares effectus ad nocendū. Fer-
tur ꝙ aſpis cum incantatorem pati ceperit:
qui eam quibuſdam carminibꝫ euocat: vt eā
de cauerna educat. Illa cum exire noluerit:
vnam aurem in terram premit: alteram cau-
da obturat ⁊ operit: ac voces illas magicas
non audiens ad incantatorem non exit. Ex
generibꝰ aſpidum ſunt dipſa: ypnalis: emor-
rois: preſter: ſeps.

Operationes

¶ Phiſiologus. Aſpis ſi momorderit homi A
nem: ſtatim eum conſumit ita vt liqueſiat to
tus in ore ſerpentis.
¶ Gloſa ſup Job: xx. Aſpis eſt paruꝰ ſerpēs B
vipera plixioris eſt corporis: ⁊ venenū aſpi-
dis cōcite. vipera tardius occidit.
¶ Unde ſcriptum eſt: Caput aſpidum ſuget C
⁊ occidet eum lingua vipere.
¶ Andromachus. Aſpidis habitatio eſt in D
ſicco: ⁊ in locis in quibꝫ non eſt aqua. Et hec
eſt quādoq; cinericia.
¶ Aſpis eſt ſerpens cerulei coloris cuiꝰ den E
tes ſuper modum longi ſunt: ita ꝙ extra os
ſicut apro apparent. Morſu venenum īmit-
tit ⁊ ſpargit. vnde ⁊ nomen accepit ꝟtute quo
rundam verborum. incantatur: ne veneno
interimat. vel (vt quidā dicunt) vt quieta ca
pi poſſit. ⁊ gemma de fronte eius auferri que
naturaliter in eo naſcitur.
¶ Auicenna. Aſpis eſt ex ſerpentibꝫ ſurdis. F
hec ſicca dicitur propter vehementiam ſicci
tatis ſue cutis. et eſt in quantitate ſua inter
tres cubitos ⁊ quinq;.
¶ Color illiꝰ cinericeus: ⁊ ad citrinitatē de- G
cliuis. oculi eius ſunt vehementis luminis:
⁊ interficit a duabꝫ horis vſq; ad tres.
¶ Quem autē momorderit: alteratur color H
eius ⁊ ſtupefit. ac multiplicatur eius ſingul-
tus: ⁊ infrigidantur membra eius. Palpebre
quoq; eius claudūtur: ⁊ pfunde dormit. Ad
eius morſionem eſt iuuatiuum emplaſtrum
cum calce ⁊ melle ⁊ oleo.
¶ Plinius libro. viij. Aſpidum colla intume I
ſcere nullo ictus remedio aſſeritur. pterq̄ ſi
partes contacte cōfeſtim amputentur.

K ¶Idem in libro.xi. Aſpidum dentes in os vergentes ſunt ne cibi excidant nullum habentium adminiculum retinendi: ſed duo ſūt in ſuperiore parte dextra leuaqȝ lōgiſſimi: tenui fiſtula perforati venenum infundentes:
L vt ſcorpionum aculei. ¶Solinus. Plures varieqȝ ſūt aſpidū ſpecies: vt Dypſas. ypnalis: Emorrois: preſter. ſunt autem ammodate. eſt ⁊ cenchris: elephantie: chercitra: camedracontes. Monſtra hec ſibilant: et (vt ferunt) affectus habent nec temere niſi coniuges euagantur.
M ¶Philoſophus. Aſpidem Lucanus ſomniferam vocat. quia vulneratus ab ea ſummuȝ morti continuat. Fertur autem ſic incantari Demones diſcurrunt cum verbis ad ſerpentes: ⁊ infectione interiori hoc faciunt vt ſerpentes ad nutum eorum moueantur: ac ſine leſione tractabiles exhibeantur.

Capitulum.xj.

Aranea. Iſidorus libro.xij. Aranea vermis eſt aeris: ab aeris nutrimento nominata: que exiguo tempe longa fila deducit: ⁊ tele ſemper intenta nūqȝ deſinit a labore: perpetuumqȝ ſuſtinet ī ſuo opere diſpendium. quia ſepe ad modicum flatuȝ venti aut pluuie ſtillicidium rumpit̄ tela ſua. tunc totaliter perdit laborem ſuum. Auicenna ait: ꝙ aranea eſt modicum animal reptile multipes: ſex vel octo habens pedes: q̄s ſemper habet pares ⁊ nunqȝ impares. ⁊ hoc fuit neceſſe vt ſemper eſſet eius inceſſus equus ſicut ⁊ ipm onus. ⁊ hoc eſt generale in habentibus duos vel plures pedes. habet autē aliquos pedes longiores ⁊ quoſdam breuiores propter diuerſas quas facit operatiōes. naȝ cum quibuſdam fila ſubtiliat ⁊ in longū protrahit. Cum quibuſdam vero pariter fila nectit. cum quibuſdam per fila repit. ⁊ quando vult in tele ſuperficie immobiliter ſe ſuſpendit. vnde reſidēs in tele ſue medio ſubito ſentit muſcam telam in parte remotiſſima contingentem ꝙ ſubito inuadit ⁊ aggredit̄ tanꝙ hoſtem. de qua ſi triumphare potuerit eaȝ ne euadat: inter tele ſue fila multipliciter circumuoluit. ⁊ primo capiti inſidens eius humiditatem ſugit. ⁊ de tali muſcarum venatione viuit. nam eius guſtabile ꝓprie eſt talis humor: ſicut guſtabile apis eſt mel: ſicut dicit idem Auicen. ⁊ Areſto. ¶Iteȝ in genere aranearum eſt diuerſitas ſexus. Ut dicit Areſtotiles libro quinto. Et eſt femina maioris corporis ꝙ maſculus. ⁊ pedes habet longiores flexibiliores ⁊ habiliores ad motū: ⁊ etiā ad texturam. Et ſic idem in libro.v. ¶Tempore coitus ⁊ amoris femina attrahit marē. per fila tele. ⁊ poſt maſculus feminam: ⁊ non ceſſabunt donec cōiungantur. ⁊ maſcul⁹ ponitur ſuper ventrem femine. ⁊ iſte modus eſt neceſſarius propter ventris rotunditatem. ⁊ iſta coniunctio maxime eſt in fine veris et in principio eſtatis: ⁊ aliquando in autumno: ⁊ in principio hyemis. ⁊ tunc maxime ſunt nociue: ⁊ earum puncture amplius venenoſe. ¶Item Areſtotiles libro.viij. Genera aranearum ſunt multa. Nam quedam ſunt parue ⁊ diuerſi coloris: ⁊ ſunt acute ⁊ veloc̄ mot⁹. Alie ſunt maiores ⁊ coloris nigri: ⁊ eaꝝ crura anteriora ſunt longiora. et ſunt tardioris motus niſi quando coitu ſtimulantur. Et nigre ſolent texere iuxta terram inter foramina: ⁊ manēt in textura ſua quouſqȝ aliqua inciderit beſtiola: ſicut muſca quam deprehendunt. et ſi habent famem ſugunt eius humiditatē. ⁊ tunc deferūt ad locum ſuum vbi deponūt: ⁊ reſeruant eam donec iterū eſuriem patiantur. Et quando totam hauſit humiditatem: deijcit reſiduum ⁊ reuertit̄ ad venandum: ⁊ non venatur quouſqȝ reperit quod captum eſt de textura. Et ſi quis ruperit texturam incipiet ipſam reparare circa occaſum ſolis vel circa ortuȝ: ⁊ maxime laborat: quia tūc plures beſtiole incidūt in texturam: ⁊ femina parit et venat̄: et maſculus iuuat eam:

Abſcōdit aūt ſe in textura vl' ſub tela ne a be-
ſtiolis videat̃: ⁊ maxīe qn̄ eſt magna. qꝛ ꝓpter
eius magnitudinē nō de facili opatur. Facit
etiam femina oua: p̄mo ex quibꝫ modice ara-
nee poſt formātur. ⁊ ſtatim qn̄ pariunt̃ ponit
eas in textura. ⁊ ſtatim ſe mouēt ⁊ diſponunt
ad texendū ac ſi in vtero materno ſūt inſtru-
cte ad venandū. Vn̄ ſtatim aptat retia cōue-
nientia prede ſue. Et eſt ſpecies quedā arane-
arū q̄ venātur lacertū paruū: qn̄ ipm incipit
texere ſup ipm quouſqꝫ liget eius orificiū li-
gatione forti: ⁊ tunc ſaltat ſupeum et pungit
quouſqꝫ moriat̃. ¶ Itē in eodē libro etiā dicit
idē: q̄ ſepe inueniunt̃ quedā aranee in alueari-
bus apū: ⁊ ille corrūpunt mel ⁊ ſugunt liquo-
rem. ⁊ ſic circa fauos faciūt texturas et cor-
rūpunt eos. ¶ Idē dicit Anicē. ⁊ Pli. de ge-
neratione araneaꝝ li. xi. ca. xxv. Sicut ara-
neaꝝ natura p̄cipua admiratione eſt digna.
Cuiꝰ plura ſunt genera: inter que eſt q̄daꝫ q̄
dr̄ ſpalangio: cuiꝰ corpꝰ eſt exiguū variū acu-
minatū velox ad ſaltū: noxiū habēs morſum.
Alia eſt ſpecies maioris corpis ⁊ nigri colo-
ris ⁊ cruris lōgioris ⁊c̄. ¶ Araneaꝝ aūt tele
vt dicit Areſto. ⁊ Pli. Ex eaꝝ viſceribꝫ q̄dā-
modo nature artificio generant̃ ſubtiliſſima
cōpoſitiōe ꝯtexte more retis cōponuntur et
parant̃: ⁊ filis ſubtiliſſimis cōnectunt̃: ⁊ hoc
ne a muſcis ⁊ aliis beſtiolis q̄bꝫ tēditur vide-
atur ꝓpter groſſiciē. cū labore q̄dē cōponun-
tur: ſꝫ miro modo faciliter diſſipātur. Ignē
nō ſuſtinent. ventum timēt cuiꝰ impetu rum-
puntur ⁊ ſubito denudantur.

Operationes

A ¶ Pli. Et q̄uis venenoſa ſit aranea de cuiꝰ
egreditur viſceribꝫ tela. venenoſa tn̄ nō ē qm̄
poſt multū vſibꝫ medicine vtile deputatur.
B ¶ Nā vt dicit Dyaſco. Tela araneaꝝ alba ⁊
mūda pulueruleīs ſordibꝫ nō admixta vires
habet ꝯſtringētes: ꝯglutinātes ⁊ refrigeran-
tes. ideo ſanguinē reſtringit a vulnere deflu-
entē ſuppoſita vulneri ꝓhibet fieri ſaniem. ⁊
ſanat plagā recentē ⁊ ꝓhibet inflaturā ſanita-
C tem vulneris retardantē. ¶ Item remedium
ꝯtra morſus oīm araneaꝝ eſt cerebrum galli-
naceum cū exiguo piperis bibitū cum vino
dulci. Item coagulū agni potatū cū vino ſa-
D nat morſus araneaꝝ. ¶ Idem facit cinis vn-
E gule arietine cū melle. ¶ Itē muſce cōtrite ⁊
poſite ſup morſum extrahūt venenū et miti-
gant dolorē. Sunt ⁊ alia remedia q̄ enume-
F rat Pli. ⁊ Albertꝰ. ¶ Pli. eodē li. ca. vi. Ara-
nea lōga ⁊ cādida tenues hꝫ pedes cōtrita in
veteri oleo dr̄ ſoluere albuginē oculoꝝ.

Capitulum. xii.

Blacte biſantia grece. arabi-
ce achafar. latīe vngula aro-
matica. Serapion libro ag-
gre. ca. Achafar: eſt conchi-
lium ex ſpeciebꝫ oſtracoꝝ. et
eſt ſil'r de conchiliis purpu-
reis: ⁊ repiunt̃ in regiōibꝫ in-
die: ⁊ in aquis iuxta quas oritur ſpica nardi.
Odor aūt eiꝰ aromaticꝰ eſt. qm̄ ipm aīal co-
medit nardum. Et ipa colligūtur in tpe eſti-
uo. qn̄ aqua deſiccatur. ⁊ repitur etiaꝫ ex eis
in littoribꝫ maris aizum. Et color eius eſt de-
cliuis ad albedinē: et ambe ſunt meliores: et
eſt pinguis. Sed illa que naſcitur in babylo-
nia eſt ſubnigri coloris: ⁊ eſt minor illa. ⁊ om-
nes habent bonū odorem. Et qn̄ fumigatur
domus cum eis ſentitur odor earū ſicut ca-
ſtorei. Sera. libro aggre. ca. oſtracorū. Bla-
cte biſantie ſunt ex vngulis oſtracorū. ⁊ ſunt
coopcula quibꝫ tegūtur in foramīe ſuo: ⁊ me-
liores ſunt que vergunt ad albedinem: ⁊ ſunt
odorifere. quorum odor trahit aliquantuluꝫ
ad odorem caſtorei.

Operationes

¶ Galienus cap. oſtracorū. Quando blacte A
biſantia ſumitur cū aceto in potu attenuat
ſplenē. ⁊ qn̄ fumigātur cum eis mulieres ha-
bentes ſuffocatiōem matricis cōfert eis: et
iſte fumus excludit ſecundinā. ¶ Et quando B
ex eis fumigatur epilenticus excitat ipſum

Capitulum. xiij.

BOnnacon. Solin⁹. Bonnacon eſt animal qđ in locis frigie naſcit̃: huic taurinũ eſt caput: ac deinceps omne corp⁹. iuba tm̃ equina. cornua ꝟo tã multiplici flexu ĩ ſe recurrẽtia: vt ſi q̇s in ea offendat nõ vulneretur: ſed quicq̇d preſidij monſtro illi frons negat aluus ſufficit. Naꝫ cum in fugam ſe vertit proluuie citati ventris fimum egerit ꝑ longitudinẽ trium iugerũ: cuius ardor quicq̇d attigerit adurit. Ita egerit noxia ſubmouet inſequẽtes. Actor forſitan. Hoc animal idem eſt ꝙ vacca ſilueſtris ſm̃ Areſtotilẽ. que hꝫ cornua declinãtia adinuicem. nam ⁊ boues ſilueſtres ſiue bubali alio nomine dicunt̃ biſontes. Areſtotiles. Bonnacus eſt aĩal catonia in quodã monte tauro ſimile: ſed eſt in eo crinis deſcendens ad duas partes ſpatularꝫ. Hui⁹ pili molliores ſũt qꝫ equi ⁊ breuiores. crines eius omnes continui ſunt: ⁊ vſqꝫ ad oculos ꝑueniunt. Et q̇ ex pilis eius ſunt inferius lane aſſimilant̃. Pili vero q̇ ſunt ſup eius frontem ꝯueniunt. vſqꝫ dum ſeparent̃ ſm̃ diſcrimen. Color ei⁹ eſt rubeus: ⁊ forte erit ad nigredinẽ declinans. huius vox aſſimilatur voci tauri: nec habꝫ dentes ſuperiores ſicut nec taurus habet duos ſotulares. ⁊ caudã breuem reſpectu corꝑis: ⁊ cauat terrã. habet ⁊ coriũ multos ictus patiens. hui⁹ caro dulcis eſt: ⁊ ideo depͤhenditur Cũqꝫ ꝑcutit̃ fugit ⁊ q̇eſcit. Cũ aũt debilitat̃: pugnat. Et ſtercus ꝑ quattuor paſſus eijcit. Cum vero temp⁹ partus eius appropinquat adunantur ex eo genere multi priuſqꝫ circa ipm ſtercus cõgregant: ⁊ ipm quaſi murum ponunt. Eſt autẽ animal multi ſtercoris.

Capitulum. xiiij.

BOs. Iſi. Bouẽ greci boetẽ dicũt. latini trionẽ vocant q̃ſi terionẽ: eo ꝙ terrã terat. cui⁹ latitudo pelliũ a mẽto ad crura palearia dicunt̃ a pelle q̃ſi pellearia: ꝙ eſt ſignũ generoſitatis in boue. Bouꝫ in ſocios eximia pietas eſt. Nã alter alteruꝫ inquirit. cũ quo ducere collo aratra ꝯſueuit. ⁊ frequenti mugitu piũ teſtat̃ affectũ ſi forte defecerit. Areſtotiles. Bos coit poſt annũ. ⁊ forte poſt. viij. menſes. Poſt bienniũ auteꝫ pregnans eſt nouẽ menſibꝫ. viuit annis quindecim. caſtratus aũt viginti. Actor. Bos ẽ animal mundũ ſm̃ legẽ ad imolandum et ad comedendum. quia ruminat ⁊ findit vngulã. paleas comedit. iugo premitur. ſtimulo cogitur. terrã arat. Pli. libro. v. boues ⁊ animalia quibus cõtinui ſunt dentes bibendo ſorbẽt vt equi. Idem in li. xi. Superiores priores dentes nõ ſunt bobus ſicut nec ouib⁹: ⁊ omnibus ruminantibus. boues autem mutant dentes. Horũ caudis eſt longiſſimus caulis atqꝫ in vna parte hirtus. In genere boũ ſeminis tantũ vox grauior: cũ in omni alio genere ſit exilior qꝫ maribꝫ. Theofraſtus probat boues piſce veſci: ſed non niſi viuente. boum attritis vngulis aruina vngendo cornua medentur agricole. Adeoqꝫ ſequat̃ earum natura eſt vt in ipſis viuentiuꝫ corporibus feruenti cera flectant̃. inciſaqꝫ naſcentiuꝫ in di-

diuerſas partes torqueant vt ſingulis capitibus ↄterna fiant. ¶ Yſaac in dietꝫ ꝑticularibꝫ. Bouina caro ad cõpationẽ carnis pecudum ſicciſſima eſt: ideoqꝫ ſanguinẽ generat groſſum ꝛ turbide: ꝛ melãcolicũ: multũqꝫ dat nutrimentũ. Inobediẽs eſt digeſtioni: tardeqꝫ de ſtomacho eñcit ꝛ ventrẽ ↄſtipat. ꝙ ſi eo aſſueti melãcolice cõplexionis fuerint fiunt ſplenetici vel quartanarñ: vel ydropici. vel ſcabioſi. vel leproſi. ſm complexionem quam preparatam his morbis inuenit.

Operationes.

¶ Auicenna. Bouinũ fel cũ nitro ꝛ ethimolea valet ad furfures: cũ caput eo lauat. Idem qꝫ fel aperit orificia emorroidarum: ex eodem cũ melle linit palatũ ad preuocationem.

¶ Dyaſcorides. Lac bubulcũ oris vulnera recentia ducit ad ſanitatem. Fimus boum iuuat ad apum et veſparum ictus.

¶ Ydropicus etiã illiꝰ ex eo iuuat. ſi ad ſolẽ multum iaceat deſiccatur. Maximũ vero beneficium preſtat fimus maſculi bouis ſtericis mulierum fumigatus pro pendentibus.

¶ Pli. li. xxviñ. Bouis ſepum cũ adipe anſerino ꝛ ocymi ſucco vlcera oris ac rimas ſanat. Item ↄtra ea q̃ vlceratione venena enecãt ſepũ bubulcum: alĩs bubulum auxiliatur.

¶ Medulla qꝫ bubula ex crure dextro pore trita cũ ſanguĩe pilis palpebrarũqꝫ viciñs ꝛ angulorꝫ occurrit. ¶ Si ꝓ grauitas ſit audiẽdi fel bubulum ꝓdeſt cũ vrina capre vel hirci.

¶ Talus bouis acceſus dentes cum dolore labentes confirmat ad motus. Eiuſdẽ quoqꝫ cinis cum mirra bonum eſt dentifricium.

¶ Lien bubulus in melle datur ꝛ illinit ad lienis dolores. Lac bubulum ceteris medicatiuus eſt. Bubulo ſic quidem lacte cũcta venena expugnari tradũt vomitione. Preterea tenaſmus poto lacte bubulo tollitur.

¶ Stomachũ exulceratũ lactꝫ bubuli potꝰ reficit: eiuſqꝫ roſiones caro bubula mixta aceto ꝛ vino cocta. ad hoĩs etiã morſum bubula caro cocta ꝛ ĩpoſita efficax eſt. Canũ ſcabies ſanat ſanguine recẽti bubulo. Iterũqꝫ cũ marceſcat illico ꝛ poſtero die ablũto cinere lixiuio.

¶ Haly. Fel bouis tinnitibus ꝛ auris ſonitui medet ſi cum bombace ſupponatur.

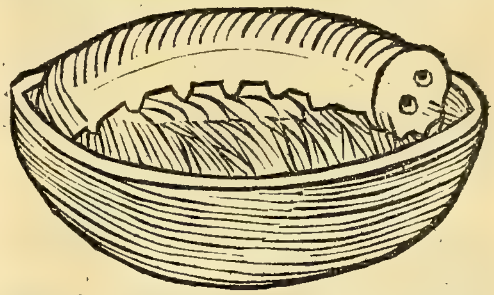
¶ Si cũ oleo mixto inſtillet auri mitigat dolorẽ ex frigido. In lotio qꝫ boum ſi infũdat ſe bõ optimũ eſt ſtomacho dolenti ex frigido.

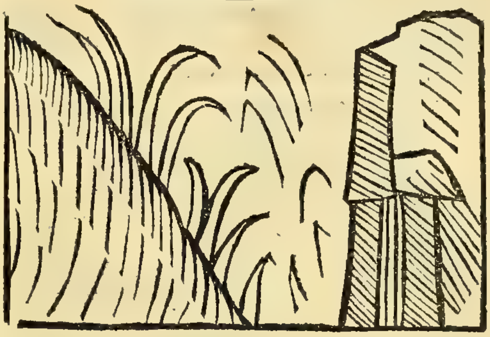
¶ Prodeſt etiã emorroidis. Fimꝰ boũ cataplaſmatꝰ ſup apoſtemata groſſa diſſoluit ea. Si ꝓ cõburat ꝛ naribꝫ inſufflet ſanguis fluxũ ab eis ſedat. Preterea ſi cataplaſmet eo modico cũ butiro vẽtri ydropici maniſeſtiſſime medet.

¶ Iecur bouis ſi cõburatur ꝛ bibatur ventris ſolutioni prodeſt ꝛ fluxui ſanguinis. N

¶ Os quoqꝫ bouille ſi comburatur dentes cõmotos ex ſe fricatos ſolidat. O

¶ Et ſi cũ ſquingibin bibat: ſplenẽ liquefacit. P Appetitũ coitꝰ excitat: ac lepre ꝓdeſt.

Capitulum. xv.

Bombex. yſi. in li. ethimologiarꝫ. Bombex eſt frondiũ vermis: ex cuiꝰ textura bombicinũ ↄficit. Hoc aũt noĩe appellat eo ꝙ euacuet dũ fila generat: ꝛ aer ſolꝰ in ea remaneat. Pli. Bombices telas araneaꝝ modo texũt ad veſtẽ luxũqꝫ feminaꝝ q̃ bombicina vocat. Bombicũ genꝰ eſt in Aſſiria ꝓueniẽs nidos luto fingũt. ſalis ſpecies applicatos lapidi tanta duricia: vt ſpiculis pforari vix poſſint. ꝛ ceras largiores q̃ apes faciunt. Deinde maiorẽ vermiculũ. Et in choo inſula tradunt naſci cypreſſi: terebinti. fraxini. quercꝰ florem imbribꝫ decuſſum terre halitu animante. fieri aũt ꝑmo papiliones paruos nodoſqꝫ mox frigoris impatientia villis inhorreſcere. ꝛ aduerſus hiemẽ tunicas ſibi denſas inſtaurare. pedũ aſperitate radẽtes folioꝝ lanuginẽ ĩ vellera ꝑhiſiologꝰ. Bombex vermis eſt faciẽs ſericũ filoſum de ore ſuo in q̃ ſepeliat ſe: ad h̃ vt renaſcat cõpletꝰ. Et poſtqꝫ reiecerint oĩe qđ ſtercoratũ eſt ac ferulentũ ac nigꝝ de corpe ſuo tunc corpus eius trãſluciẽs eſt cũ aſpicit ad ſolem. Folñs qui dẽ celſi veſtit. que vulgo morus dicit. Sꝫ poſtqꝫ operari ceperit eſcam rennuit

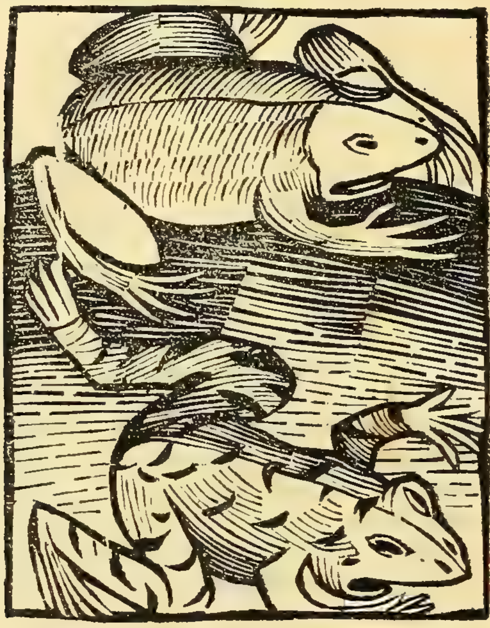
deliciosſo labori operā diligēter impēdēs. Cala chi ꝓ parietes induſtri⁹ textor circuit. lanā educēs crocei coloris: q̄ niuei cādoris ꝑ ablutionem efficit̄ anteq̄ꝫ artificialis tinctura ſuper induat̄. Cōſūmato āt ope nobilis textoꝛꝫ thecam in ope ꝓprio inuolutā centonis ſubintrat iantiā ſimilis papilioni. Semina poſtea minuta eijcit. ex nature pēnatib⁹ ſecretꝫ q̄ ꝑ hiemē reſeruant̄. vt aere clemētiore redeunte. carni humane admota in ſinu fomenta ſuſcipiant vſq̄ꝫ dum natura motū ſeminib⁹ cōferat animalē. ¶ Idem vermis etiā lanific⁹ appellat̄ ex lana ſerica. quā de ꝓprijs viſcerib⁹ operatur.

Operationes.

A ¶ Sericum porro putrida vulnera combuſtum mūdat et confortat.

B ¶ Et ſi cū melle cōburat̄: rubiginē dētiū curat.

C ¶ De arbore in qua iſti vermes nutriunt̄ lege cap. lxxxix. in ꝓmo tractatu de B.

Capitulum. xvi.

Borax ꝛ Botracha. Ex lib. de na. rerū. Borax eſt genus bufonis qđ in capite portat gemmā ſui noīs. q̄ vulgo cropondia vocat̄. Sꝫ qñ bufoni viuo ꝛ palpitāti extrahit̄: tunc ipſe lapis in medio ſui oculū hēe dꝫ. Cū aūt aliq̄ꝫdiu mortuo extrahit̄ tūc malicia veneni oculus extinguit̄: ꝛ lapis viciatur. ¶ Phiſiolog⁹. Borax de genere bufonis eſt. q̄ ꝓpter veneni q̄ntitatē qñ tangit̄ inflat̄. Cū aranea pugnat: ꝛ ab ea vincit̄. Nam cū illa freq̄nter pupugerit: ille ſe vindicare nō valēs: intantū inflādo ſe exuberat: q̄ medi⁹ crepat ꝛ morit̄. Cui⁹ morſus peſſim⁹ eſt ꝛ inſanabilis efficit̄. Gemmā in fronte nutrit ꝑ q̄ occidit̄. ꝛ que ab ipſo aīali borax appellat̄: qñ extinctū hꝫ oculū. Herba ſpeciali vtit̄ in q̄ viſū recupat. ruta ꝓ interficit̄. humida loca ꝛ marcida libenter inhabitat. odit claritatē ſolis: nec eū de facili videre patit̄. nocte ambulat. ꝛ q̄ magis per vias hominū tritas veſtigijs. ꝑ diem ꝓ latet in abditis. odorē florētis vinee fugit. ꝛ ꝓpe cubitalē magnitudinē aliq̄n creſcit. In hiſpanie partibus illud p̄cipue boracis genus habitat: qđ lapidem in fronte portat.

Capitulum. xvij.

Bufo. Actor. Bufo eſt aīal venenoſiſſimū: oīb⁹ notū. qđ videt̄ ab autorib⁹ dici rubeta vel craſſantiū. Eſt āt bufo frigidiſſima beſtiola ꝛ aſpectu fediſſima. q̄ fert̄ hēe cor in gutture. vñ nec de facili interficit̄: niſi ꝑ mediū guttur tranſfigat̄. Ex putredine aurē vel corruptione terre naſci putatur. Ex libro de naturis rerum. Bufo etiam reptile venenoſum habet viſum peſtilentem. attactū ſordidū. Terra veſcitur: et hoc pondere et menſura. Quantū enim in anteriori pede cōcludere poteſt. hoc illi ꝓ cibo quotidiano eſt. Timet eñ ne ſibi terra pro cibo deficiat. In gallie partib⁹ eſt bufonis gen⁹. quod cornutū dicitur: quia corniſare videtur. vnde a ſono vocis ſic appellatur. Colores habet duos. tetrum et croceum Hij vero prodeunt: ꝛ tūc voces tubaꝝ edunt. Duoq̄ꝫ et duo voces tubarū reddunt inuicem.

In ſola gallia vociferi viuūt. elatiuo cē pdūt ꝛ muti ſunt. ¶ Phiſiologꝰ. Bufo ē aīal horroris qđ nūc cū aranea: nūc cū lacerta: qñqꝫ vero cū colubro vel etiā cū ſerpēte prelīū ſubit. Leſus aūt veneno alteriꝰ aīalis venenoſi a plantagine medelā accipit. Saluia libenter veſcit: cuiꝰ radix bufoni mortalis eſt. Lapis in capite bufonis inuentꝰ ꝛ ab hoīe geſtatus veneni maliciā arcet. Ex bufone quoqꝫ per combuſtionem in puluerem redacto cum ſibi relinquit: bufo viuus regeneratur. nec tm̄ vnus ſed etiam plures.

Capitulum. xviij.

Bubalus ꝛ Biſontes. Iſido. Bubali p deriuationē vocati ſunt: eo q ſūt ſiles boū. adeo indomiti vt p̄ feritate iugū ceruicibꝫ nō recipiāt: hos affrica procreat. ¶ Ex libro de naturis rex. Bubalus eſt aīal boue maius ꝛ altius corpe: nigrum colore. habet cornua longa tortuoſa: collūm longū: caput ingens: membra macilēta: caudam paruā: aſpectū beniuolū ac ſimplicem. Sed ſumme pnicitatis atqꝫ crudelitatis eſt cum ad irā fuerit puocatꝫ. Uſibꝫ humanis accōmodatiſſimū eſt. fortitudine maxīa pollet. Bubalus patiens eſt laboris. pilos habꝫ paucos: vocem terribilem: frontē aſperrimā cutem duriſſimā. pede ſpargit terrā. In eius nare anulus ereus cum funiculo ponit: vt facilius homini cedat. in opus qđ fuerat ei impoſitum: q ſi onus eſt graue ꝛ vltra volūtatem ſuā imponat: ſtatim cōmotꝰ in terra ſternitur. nec facile ictibꝫ ad ſurgendū cogit niſi alleuiato onere quo grauat. hic alio nomine biſontes dicit. de quo dicit Solinꝰ. q beſtia eſt boui ſimilis. ¶ Solinꝰ. Biſontes ī ſeptētrionali plaga ſūt boues feris ſimiles: vltra tauros pernicitate capti aſueſcere neſciunt. hos imperitū vulgus bubalos vocat. ¶ Plinius li. viij. Germania ſcythie cōtermina gingnit inſignia. boum feraruꝫ genera: iubatos biſontes ꝛ velocitate excellentes. vros qbꝫ omnibus imperitū vulgus nomen bubalorum imponit: cū id affrica gignit vituli potius ceruice quadam ſimilitudine.

Operationes

¶ Pli. li. xi. Bubalorꝫ ſanguis nō ſpiſſatur. A
¶ Haly. Coagulū pulli bubali ꝫ potū cicute
pdeſt ei q̄ comedit fūgos. ¶ Urina bubali ſi B
ptrita miſceat myrrha aut oleo ꝛ in aure po-
nat: dolorē eiꝰ ex frigido mitigat. ¶ Dyaſ. Fi C
mus bubali paſcentꝫ impoſitꝰ tumores vul-
nerum tollit: ꝛ ſciatice paſſioni ꝯuenit. ¶ In D
cathaplaſmatibus poſitus duricias ac ſcrofas purgat: ꝛ puſtulas ſoluit.

Capitulum. xix.

Bruchus. Rudolphꝰ ſup Leuiticū ꝛ Gloſa ſup Iohel. Bruchꝰ modicꝰ eſt et fului coloris. Bruchus vocat fetus locuſte anteq̄ habeat alas. deinde cū incipit volare parꝫ: dr athelabus. cū ꝓo pleniter volat dr locuſta. ¶ Eſt aūt bruchꝰ multo grauior q̄ locuſta vel athelabꝰ. q2 iacens in vno loco radicitꝰ rodit fructus.

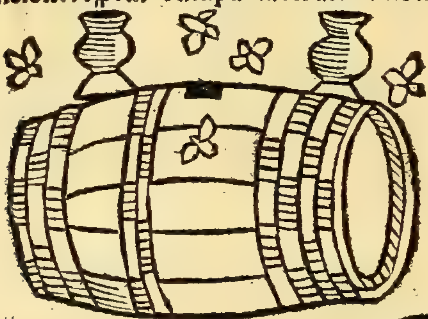
Capitulum. xx.

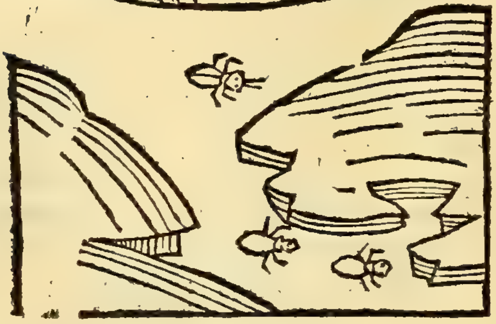

B Upreſte. Iſi. ꝛ Pli. li. xxx. Bupreſtꝭ eſt aīal ꝑuū in italia ſimilimū ſcara‑beo: longipedum: fallit inter herbas bouē maxime. vnde ꝛ nomen habet. deuora‑tūq; tacta felle ita inflāmat vt rumpat.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxiij. Oleū onfancinū ꝯ̄ bupreſtim valet ex aq̄ ꝑ ſe lotū vomitiōibuſq; redditū
B ¶ Idē ī li. xxx. Bupreſtis cū hircino ſepo il‑lita lichenas tollit ex facie ſmecticavi. ¶ Idē
C in li. xxviij. Lac reſiſtit veneno bupreſtis.
D ¶ Idē in li. xxxi. Si bupreſtꝭ paſta ſit nitruꝫ ex aq̄ vomitiones euocat. ¶ Ex li. de na. re.
E Lū aūt bos bupreſtim īter herbas iacētē de‑uorauerit ac fel eiꝰ tetigerit: ita īflāmat̄ atq; tumeſcit: vt priꝰ rumpat̄ laceratis viſceribꝫ

Capitulum. xxi.

B Ubione ſiue Libione ꝛ Blata. Iſi‑dorus. Bibiones ſunt q̄ in vino na‑ſcuntur quos vulgo muſciones a mu‑ſto appellant. Unde Affronius. Lū a me ex‑pectaſſet fabulare incipis ex ore bibiones in‑uolant in oculis tuis. Blate. a calore dicte ſunt. ſiquidē ꝛ cōprehenſe manū tingūt. vñ et blateū colorē dicūt. Hoc aīal lucēꝫ nō patit̄ videre cōtrariū muſce. Muſca enī eſt lucipe‑ta. Blata vero lucifuga. ¶ Ex li. de na. rerū. Blata vermis eſt q̄ lucē videre nō patit̄. vn‑de ꝑ noctem tm̄modo ambulare conſueuit. Palladius de agricultura. Blate ſunt apibꝫ inimice ſicut ꝛ lacerte. Unde huiuſmodi ani‑malia ꝛ his ſimilia oportet apum caſtris vel aluearibus longe fugare: qui vult apes be‑ne ſeruare ꝛc̄.

Capitulum. xxii.

C Apra. Ex li. de na. reꝝ. Lapra eſt aīal barbatū: longꝭ ꝛ acutis corni‑bus: paſcit̄ in cōuallibꝫ ꝛ ī mōtibꝫ ꝛ in ramis arboꝝ q̄s ore poteſt at‑tingere. ſed morſus caꝝ exicialis eſt arbori. Mel ꝓo lābentes capre moriunt̄. Herbis ve‑nenatis viuūt. Lōſtan. Si capre ex vaſis ta‑mariſci biberint aut comederit nō habebūt

Sera.in li.de ſimplici medicina. Uidi inq̄t Galien⁹ capras lingētes tamariſci frōdes: et inueni eas ſine ſplene.quaſdam vero vidi lingētes ſerpētes pelle depoſita.ꝛ poſt albeſcentes min⁹ ſeneſcere. Iſido. Caprā a carpendis ꝟgultis q̄dā dixerūt.alij ꝙ carpēt aſpera. Nōnulli a crepitu cruriū.vñ eas creas appellatas q̄ ſunt agreſtes capre. Areſto. Capra eſt aīal ruminans qꝺ tñ habet dentes in vtraqꝫ mādibula. Capre in paſtu cito mouentur a locꝭ ſuis:qꝺ nō oues faciūt.ꝛ accipiūt ſummitates herbaꝝ tm̄. Quādo mouentur poſt meridiē plus aque potabūt.ꝛ qñ ſalem ante partū comederūt multū fluxū a mamillis habebunt. ¶ Capre naturaliter veloces ſunt.iō paſtores nō ponūt eis rectorē. Capra nō bene videt in die:ſed acuit̄ eius viſus de nocte.habet aūt aliq̄n oculos diſſiles in colore.qñ ſagittata fuerit pulegiū ceruinū q̄rit: ꝛ comedit vt extrahat̄ ſagitta. Pli.li.viij. Capre in ſicilia ſicut oues villo tonſili veſciunt̄. Capris in ethiopia vita ē vſqꝫ ad annos.xi. in orbe relique plurimū octo. Idem in li.xi. Oculi capre de nocte ſplendēt:lucemqꝫ iaculant̄. Pili acute craſſi exeunt hircis: feminis aūt tenuiores. Itē mares capraꝝ plures habent dentes q̄ꝫ femine. Nec hñt capre dētes ꝑter priores geminos habēt. Et binas in feminib⁹ mamas.nec alibi ſicut ꝛ oues. Pli.li.viij. Capre pariūt ꝛ q̄ternos.ſed raro admodū.ferunt q̄nqꝫ mēſib⁹ vt oues.veneno pingueſcūt:pinguedine ſterileſcūt. Itē Areſto. Caper vni⁹ āni coit:ſꝫ debile qꝺ generat In ethiopia ꝓprie capra viuit annis.xi.tota vita coit:ꝛ gemellas parit.ꝛ ſi cib⁹ cōueniens eſt: caper virtuoſus erit. Palladius lib.viij. Capra trima optime poteſt educare:ſed eligenda eſt capella magni corporis craſſis crurib⁹ breui collo:plenaqꝫ ceruice: aurib⁹ flexis et grauib⁹.paruo capite.nitido ac ſpiſſo longoqꝫ capillo.magnis vberib⁹. Nec multe capre ſicut oues claudēde ſunt vna ſtatione q̄ꝫ ꝛ luto carere ꝯuenit ꝛ ſtercore: ꝙ teniores mares generant haud tranſeundum eſt. Sed vltra octo annos nō ſunt mares ſeruandi: q̄ꝛ gen⁹ hoc languore ſterileſcit ꝛ etate.

Operationes

A ¶ Euſculapius. Capre cerebrū cū melle carbunculos in ventre ſanat. Sepū ei⁹ oī mor-
B ſui ꝛ leſure ſubuenit. ¶ Axungia q̄ꝫ eiuſdē cū roſis mixta puſtulas que in nocte graueſcūt tollit.hoc etiā aurib⁹ inſtillatū ſurdos ſanat ¶ Caſeus eius impoſit⁹ oēs punctiōes atqꝫ
C dolores reprimit. Pili eius vſti fluxus omnes ſedant. ¶ Ungule eiuſdē vſte ꝛ cū pice li D
quida trite ꝛ illite alopiciā curant. Lac eius bibitū arteriacum liberat. Uermes occidit. Pruriginē ꝛ morſus ſanat. ¶ Sanguis eius E
eadē facit:ꝛ venenū bibitū extinguit. ¶ Ex F
li.de na.rer. Cornu capre aduſtū ſi ante nares vere caduci teneat̄: ſtatim cadit. ¶ Aui. G
Cornu capre aduſtū ꝛ albificatū dentes fortiter abſtergit.ſtringitqꝫ gingiuā:ꝛ ſedat inflate gingiue dolorē. ¶ Pli.lib.xxviij. Capre H
cornu vel pilis accēſis fugari ſerpētes dicūt Cineremqꝫ ex cornu potū ꝛ illitū valere contra morſus eoꝝ. Idem quoqꝫ cinis ſudores inhibꝫ. ¶ Sanguis capre cū medulla decoct⁹ I
cōtra venena toxica ſumit̄. Idem etiā ſic datur diſſintericis ꝛ auxiliat̄ ydropicꝭ. ¶ Iecur K
capre cōtra papilionē.q̄ luminib⁹ aduolat ꝓficit. Aſſum quoqꝫ ciliacis ſubuenit: laudabiles quoqꝫ ſunt medulle hircine ꝛ caprine.
¶ Dyaſco. Adeps caprin⁹ ceteris magis eſt L
ſtipticus paſcuaꝝ cauſa.vnde diſſintericꝭ cliſterib⁹ miſcet̄. ¶ Ius fellis eius etiā priſcis M
auxiliat̄. Bibentib⁹ quoqꝫ cantarides ſubuenit. ¶ Fel caprinum adhibetur fiſtulis cum N
ſucco porri. Adhibetur etiā medicaminibus vulnerum:ꝛ ea ſine tumore ſanat.

Capitulum.xxxiij.

Caprea. Pli.li.viij. Capree transfigurantur in plurimas ſimilitudines. Sunt enim capree:ſunt rupri capre. ſunt ibices.ſunt ꝛ origeffoli a quibuſdam dicti.ꝯtrario veſtiti pilo ꝛ ad caput verſo Sūt ꝛ damme ꝛ pygargi ꝛ ſtrepſicerotes multaqꝫ alia e diſſimilia. Sed illa alpes. hec tranſmarini ſitus mittunt. Idem in libro.xi. Na-

tura cornua dedit ramoſa capreis ſꝫ parua:
nec decidua fecit. huiꝰ aīalis ſanguis nō ſpiſ
ſat. Iſido. Capreas agreſtas creas dicūt qs
greci: eo ꝙ acutiſſime videāt recte pandor/
cos appellauerūt. Morant enim in excelſis
montibꝫ. Et q̄uis de longinq̄ ſint: vident tñ
omēs q̄ veniūt. Eedem ⁊ capree eedem ⁊ ibi/
ces q̄ſi auices: eo ꝙ ad inſtar auium ardua ⁊
excelſa teneant ⁊ inhabitent. Ita vt de ſubli
mi vix humanis obtutibꝫ pateāt. vñ ⁊ meri/
diana ps Ibices aues vocant: q̄ nili fluētis
inhabitāt. hec itaqꝫ aīalia in petrꝭ altiſſimis
cōmorant. vt ſi qñ ferarꝫ vel hoīm aduerſita
te pſenſerint de altiſſimis ſaxorꝫ cacuminibꝫ ſe
ſe p̄cipitāt: ⁊ in ſuis ſe cornibꝫ illeſa ſuſcipiūt
Ex li. de na. re. Capra ſiluelſtris q̄ ⁊ capreola
vel rupi capra dr: beſtia ſeua eſt in cōparē ſui
generis. In alias aūt beſtia timida ac man/
ſueta nimis. Hec in inſula creta: qñ vulnera
ta eſt pulegiū querit. quo comeſto ſagitta de
corpore exilit: vix autē capi pōt: quia celerri
ma eſt. Et cum a canibꝫ premit: ad mōtes al/
tiſſimos cōfugit. plurima inter mares ē diſ/
cordia ꝑter feminas: ⁊ hoc tpe coitus.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Fimus caprarꝫ ſilueſtriuꝫ cum vino
B bibitus ictericos ſanat. ¶ Cum folio ſpicca
C nardi bibitꝰ mēſtruis imperat. ¶ Reliquos
ſanguinis fluxus cū aceto impoſitꝰ abſtinet
D ¶ Cōbuſtus ⁊ tritus cū aceto ⁊ oximelle alo
E picias ſanat. ¶ Axungie mixtus podagricis
F medetur. ¶ Actor. Itē de Caprea hoc idem
quod ſupra ponit: licet ſub alijs verbis.

Capitulum. xxxiiij.

CAnis. Areſto. Canis eſt aīal iracū
dū ⁊ applaudēs hoībꝫ. piloſuꝫ ꝑ vni
uerſum ſicut porcꝰ ⁊ viſus. habꝫ den
tes ſupius ⁊ inferiꝰ: ⁊ ventrē vnū: ac poſt ven
trē inteſtinū. multos hꝫ fetus: multaſqꝫ ſiſſu/
ras in pedibꝫ ⁊ multas mām̄illas ſicut ⁊ por
cus. Quinqꝫ digitos habet ī pedibꝫ anterio
ribꝫ ⁊ q̄ttuor in poſterioribꝫ ſicut leo ⁊ lupus.
Fimū etiā habet ſiccū ſicut ⁊ lupus. ſplenem
longū ſicut hō ⁊ porcus. ꝑterea ſomnꝰ ⁊ vigi
lia. crementū ⁊ corruptio. ⁊ vita ⁊ mors. cete
raqꝫ accidētia ex ſenſibꝫ ſunt in canibꝫ ſicut ī
equis ⁊ hoībꝫ. Alexander. Canis aīal eſt im/
mundū rediēs ad vomitū: iracūdus: latratu
horrendū canē extraneū lacerās: oſſa corro/
dens: qui cū habuerit cōſortiū alteriꝰ canis
refugit. Solus autē nomē ſuum cognoſcit.
Ex li. de natu. re. Canis eſt beſtia docibilis
ad omnē ludū: dñm ſuū diligit: ⁊ eiꝰ hoſpiti/
um vigilando cuſtodit: noctuqꝫ latratu nocē
tes ꝑdit. Eſt etiā quoddā genꝰ canū qđ odo/
ratu fures intelligit: ⁊ a ceteris hoībꝫ impla/
cabili odio diſcernit. Iſido. Nihil aūt ſaga/
tius canibꝫ. plus enī ſenſus ceteris aīalibus
habent. Nam ſoli noīa ſua cognoſcūt. reco/
gnoſcunt dños ſuos ⁊ diligunt: ⁊ eorū tecta
defendunt. ꝓ dñis ſuis ſe morti obijciūt. ſo/
litarie ⁊ voluntarie cū eis ad p̄dam currunt.
Ambroſius. Canis eſt aīal ſagax. quod vbi
veſtigium lupi vel leporis inuenerit. argumē
ta quedā ad eum directa ſemita inſequenduꝫ
colligit. ad diuerticulū ſemite venit. ſingula/
rumqꝫ ſemitarū exordia tacitꝰ ꝑcunctat: vt
ꝑ odorem agnoſcat in quā parteꝫ diuerterit:
huic etiā aīali inſitū eſt naturaliter imparti
ret alimonie memoriā ſeruare: gratiāqꝫ refer
re: ac ſolicitas excubias ꝓ dominorꝫ ſalute
ꝓtendere. Cū enī infirmat canis: radiceꝫ ali
cuius herbe comedit ad vomenduꝫ. Phiſio.
Canis cetera bruta in tribꝫ excellit: in diſcer
nendo amando ſeruiendo. Diſcernūt enī do
minū ab extraneis: nec eos quos inſectatur
odit: ſed ꝓ eo quē amat zelat: ⁊ ex ꝯſciētia ſo/
liciti amoris inuigilat. Mos eiꝰ eſt cū paſto
re alludere. gregē noſſe. inſidiātes feras pſeq̄
ſoli huic a natura inſitū eſt. volūtarie ad qđ
p̄parat ingeri. ⁊ ꝑ quandā obediētie formulā
ſola diſciplinati timoris expectatiōe ſuſpen
di donec ad pagendi licentiā ſigno mittatur
Canū aūt genera ſunt plura. Alij enī ad capi
endū feras ſiluarꝫ inueſtigant. Alij volucres
Alij vero greges. Alij domos cuſtodiunt.
Ex libro de natu. rerum. Tria ſunt genera

canū. Pox nobiliſſimi ſunt leporarij alias le-
uerarij quibꝫ forma elegantior ꝛ ad curſuȝ ce-
lerior aptiorqꝫ venatui. Ai pectore valentes
ſunt. Latratꝰ edere neſciūt. ꝛ niſi pducantur
ad curſum infra domū ſe continēt. Alij ſunt
apti venatui: longis auribꝫ ac dependentibꝫ.
hi odore ꝛ importunis latratibꝫ beſtiam inſe-
quunť. Item canis maſculi nō de facili ledūt
canes feminas. Et ita fit in pluribꝫ generibꝫ
beſtiaꝝ In oī aūt genere aīaliū maſculi plus
feminis viuūt exceptis leuerarijs in quibus
accidit cōtrariū. Areſto. Leuerarij q̄ppe vi-
uunt annis vere decez: leuerarie duodecim.
In leuerarioꝝ quidē genere plus viuūt femi-
ne maribꝫ ppter laborē ipoꝝ maſculoꝝ. In
alijs aūt plus viuūt mares feminis. Itez ca-
nes femine cū applicanť ad etatē coitus ha-
bent ſigna ſicut homo. qm̄ eaꝝ mamille intu-
meſcunt. ꝛ inueniť in eoꝝ pectore cartilago:
ſed hoc difficile eſt cognoſcere niſi exercita-
to. maribꝫ aūt non accidit hoc: ſed in maiori
parte crus eleuant in mingēdo: ꝛ nō niſi poſt
ſex vel octo menſes faciūt. Et vniuerſaliter
poſtq̄ rigeſcunt. Omēs aūt femine ſedēt qn̄
mingunt. In canibꝫ feminis lac inuenitur ad
quinqꝫ dies ante partū: ꝛ in quibuſdā p ſeptē
Eſtqꝫ lac caninum ſpiſſiū s omni lacte: pter-
q̄ porcorum ac leporum.

Operationes

¶ Eſculapiꝰ. Canis ſanguis potatꝰ tremu-
loſos liberat. ¶ Caput eius vſtum tritum et
pulueriȝatum. vel eius caro neruoſa ꝛ ficus:
morſus canis ſi bibať ſanat puluis dentium
eiꝰ. Dolores dētiū ac gingiuas curat. ¶ Cor
eius potatū canes a latratu detinet. Fel eiꝰ
cū melle curat oculos. Lac eius bibitum pi-
los ꝛ capillos creſcere non ſinit. ¶ Cū melle
vl' vino datū mox fetū mortuū eijcit. ¶ Dens
ex eo tactus cito mittiť: ꝛ cicatrices oculoꝝ
extenuat. Adeps eius podagrā ꝛ auriū do-
lorem ſanat. ¶ Auicēna. Sanguis canis p-
hibet ortū piloꝝ euulſoꝝ: vt ſcpſit Gal. Uri-
na quoqꝫ canis admiſtrat ſup verrucam.
¶ Dyaſ. Lac primi partus canis capilloꝝ or-
tus amputat: ꝛ ī vtero īfantes excludit. Lo-
ciū caninuȝ addito nitro aut medicamen fa-
cto lepras et prurigines tollit. ¶ Fimus ca-
ninus in canicularibꝫ diebꝫ collectꝰ ꝛ ſiccus
bibitꝰ ventrē abſtinet cū vino. Albꝰ vero fi-
mꝰ eiuſdē arcuato morbo medetur. ¶ Pli. li.
xxix. Sanguine canino nihil pſtantiꝰ ꝯ to-
xica putāt. Canino felle cum melle curabat
appoloniꝰ oculoꝝ ſuffuſiōes. ¶ Itē albugi-
nes canini lactis inſtillatio: dolorē ꝛ graui-
tatē auriū ſedat. Adipe canino lendes a ca-
pillis tolluntur. ¶ Idē li. xxx. Canina cutis cui- L
libet digito circūdata diſtillatōes ſedat. Fel
canū podagris pfert penna illinitū. Uerru-
cas oīm generꝫ ſanat vrina canis recēs illita
fimiqꝫ cinis cū cera. ¶ Canis lingua medici- M
nalis eſt: lābendoqꝫ ſua vulnera vel aliena ſa-
nat: q̄ ſi vulnꝰ ppriū attingere lingua nō poſ-
ſit pedē lambit ꝛ ſaliue medicamine delinitū
ad vulnus apponit: certus de medicamīe qd̄
lingue ſue natura indidit. ¶ Auicē. Aq̄ caſei N
canes impinguat valde: ꝛ nutrit eos bene.
¶ Canis cecꝰ naſciť: lunaticꝰ ē: odoratu mul- O
tū viget: dentes habet acutos ꝛ os fiſſuȝ: val-
de mordet ꝛ lingit: nō ruminat ſed rodit: ad
vomitū redit: pusqꝫ recubet lectū circūit: bo-
liſmū patitur: id eſt rabidam famem.

Capitulum. xxv.

Cattꝰ ꝛ cathaplepa Iſido. Cattꝰ. i. in-
genioſus a greco venit: muſio ē ap-
pellatꝰ: eo q̄ muribꝫ infeſtus ſit. hūc
vulgus captū a captura vocāt. Dicūt alij q̄
captat. i. videt. tam enī acute cernit vt fulgu-
re luminis noctꝫ tenebras ſupet. Albertus.
Cattꝰ ē aīal a capiēdo dictū muribꝫ enī infe-
ſtus. Et dr̄ moribꝫ eſſe verecuudū ꝛ pulchritu-
dinis amatiuū. Habet aūt colorez griſeum.
glauci ſortiť ꝯgelare ſilēm. habet enī colorez
hūc naturalē: ꝛ alias hꝫ ex accidētali cibi: et
pcipue q̄ domeſticus eſt: eſt aūt mordax val-
de: in multis ſimile leoni vnguibus ꝛ denti-
bus armať ſicut leo: ꝛ intrabit et emittit vn-
gues ſicut leo. Carnē aūt hꝫ laxā et mollem.

Operationes

A ¶Auicēna. Ex catti morſu qñqꝫ accidit do-
lor vehemens ⁊ viriditas in corpe. ⁊ curatio
B eiꝰ eſt curatio cōmunis. ¶Iuuat aūt cū em-
C plaſtro cepe: vel calamēti ſilueſtris. ¶Razi.
Catti ſilueſtres ex fumo rute ⁊ amigdalarūꝫ
D amararū fugiunt. ¶Haly. Carnes catti cali
de ſunt ⁊ ſicce. medentur emorroidarum do-
loribꝰ. Renes calefaciūt. dorſi doloribꝫ pro-
E ſunt. ¶Eſculapius. Stercus catti vel catte
F cū ſynapi ⁊ aceto alopiciā curat. ¶Cathaple
pa. Pli. li. viij. Cathaplepa appellat̃ fera mo
dica ⁊ iners iuxta fontem tygrim q̇ eſt apud
heſperios ethiopes (vt pleriqꝫ eſtimauere)
nili caput. Fera hec ceteris quoqꝫ membris
iners caput tm̄ pregraue egrefert quod deie-
ctum ſemp in terrā. Alias in tremore eſt hu-
mani generis omnibꝫ: qui oculos eius vide-
rint cōfeſtim expirantibꝫ. Eadem et baſiliſci
G ſerpentis eſt vis. ¶Solinus. Iuxta fluuiūꝫ
tygrim naſcit̃ cathaplepa: modica ⁊ iners be
ſtia peſtilenti aſpectu figura fere catti.

Capitulum. xxvj.

CAccus. Ex libro de naturis rerum.
Caccus eſt monſtrum in archadia
totum ſetoſum vt porcus. Et vt ſcri
bit Adelinus philoſophus: Anhelitu ſuo pe
ctore flammas eructuat: id eſt ſpiritū flāmi-
neum: maxime cum ira furit per motuꝫ. Hic
in antris ſup tyberim cōmorat̃: ⁊ inuadit ſu-
bito thaurorū ⁊ vaccarum greges p caudas
tres vel quattuor apphendens: ⁊ vi ſue forti-
tudinis in antrum occulte trahens greſſure
trogradone ſcilicꝫ de facili poſſit īueſtigari.
Nec ſolū aīalibꝫ eſt infeſtus: ſed buboni gra-
uiſſime inſidiat̃: cū tñ ipm hoīem plurimū ti-
meat. Si querit̃ quō de aīalis ore flāma poſ
ſit euomi tam efficax: vt pxime ꝯtrectata ali
as ꝯtracta cōburat: ⁊ nō ipm corpus aīalis
flāma tali abſumat̃. Reſponderi poteſt: quia
cum anhelitus adhuc in viſceribꝫ aīalis per
membra varia late diffuſus eſt tepidū vſqꝫ-
quo nō exuberat̃ in flāmas. Sed eructuatꝰ
cōtinuat̃ ac multiplicat̃ in obiectum aliquod
corpus. virtutemqꝫ recipit cōburēdi ſicut vi
demus p mediū berilli lumē ſolis multiplica
re radios. ⁊ in ſummo mucronis acumie ra-
diorum ignis virtutem in ſubiectā materiāꝫ
ſuſcipere. Ignemqꝫ effici violentū. huic aīa-
li ſimilia fuerunt illa de q̇bus in libro Sapi-
entie legit̃: ꝙ ignis ex ore ſuo ſpirabant. De
cacco dicit Virgilius. viij. lib. eneidos. Se
mihominis facies huic monſtro Vulcanus
erat pater illius atros ore fomens ignes ma
gna ſe mole ferebat. terribiles oculos vilo-
ſaqꝫ ſetis pectora ſenuferi. huius cacci mens
effera quattuor a ſtabulis preſtanti corpore
thauros auertit. totidem forma ſuperante iu
uencas: atqꝫ hos ne qua forent pedibus veſti
gia tectis: cauda in ſpeluncam tractos ver-
ſiſqꝫ viarum: indicijs raptos ſaxo occulta-
bat opaco Hunc caccum propter furata ſibi
pecora Hercules interfecit: vt ibi Virgili-
us in longum proſequitur.

Capitulum. xxvij.

Camelus. Ex libro de na. rer. Camelus eſt anīal deforme: gibboſum: habens collum longū: crura poplexa: lentū inceſſuꝫ. ꝛ dū graditur nunq̄ pedes atterit: immundū aīal ſm̄ legem. qm̄ vngulam quidē habet: ſed nō diuidit eā. Cum aūt onerandi ſunt: paululū ſup genua ꝑcutiuntur: ꝛ ſtatim ad onera flexis ceruicibꝫ inclinātur aquas puras refugiunt: lutulentas bibunt: ꝛ hoc gratia nutrimenti. Omne eni elementum quātum plus cōmixtum eſt aliꝫ: tanto plus nutrit: ꝛ ecōtrario irati cameli ſtrident horribiliter. His etiam rabies accidit ꝛ podagro de qbus facilime moriunt̄. Nō autem vngulas eijciūt. Sed vehemētiſſimo dolore grauant̄ quādo duras et laborioſas vias incedūt. Nō enim in pedibꝫ habēt de forti corio ſotulares. Ordeum cito tranſglutientes reſeruant: vt rurſum ruminando tota nocte māducent. Aliꝫ compatiētes abſtineant: illi q̄ recti cameli dicuntur: vnum tm̄ habet in dorſo gibbum. Eſt autem ꝛ aliud genus eorum quos dromedarios vocāt curſu mirabili vigentes ꝛ bina tubera in dorſo habentes Areſtotiles. Cameli ſunt ſicut animalia cornuta: quia ventres eius ſunt ſicut habentiuꝫ cornua. et quia cibus illius ſpinoſus eſt: neceſſario fuit eius lingua carnoſa propter duriciem palati. Natura ergo vtitur palato ſicut parte dentium terreſtri. Camelus nō habet fel diſtinctum: ſed venas paruas in qbꝰ eſt fel. ¶ Solinus. Camelorū femine ad bella preparant̄. putantq̄ validiores eas fieri. ſi caſtratiōe a coitibus arceantur. Camele cū homīes eis vtunt̄ ad preliandum: caſtrātur: quia tūc nō impinguātur. In locis quidē altiſſimis habitātes: tria milia camelorum habent homīes currētium velocius q̄ equus: et hoc nō accidit eis niſi ꝓpter amplitudineꝫ paſſus. ¶ Vegetius de re militari libro tertio. Camelos apud veteres aliquātule nationes in aciem produxerūt. Sed hoc genus animalium arenis quidē tolerabile ſic aptū. nam confuſas etiam in puluere vento vias: abſq̄ errore dirigere memoratur. Ceterū preter nouitatem hoc ſi vti videat̄ inefficax bello eſt. Item cameloꝝ mares habent virgas ad poſteriorem partem vnde auerſi coeunt. Sunt autem virge neruoſe ac dure vnde ex eis arcuū corde fiunt. Coitus tempore ſolitudines aut ſecreta petūt. Item. Camelus eſt valde malus tempore coitus. Et ſi quod aīal vel homo tpe hoc appropinquauerit ad eū ledit ipm̄. Coit aūt poſt trienniū. tempore luxurie ſolitariꝰ eſt cū femina ferus ac ſilueſtris et coeundo p totam diē equitat. Sed cum alias luxurioſus ſit: erga matrem continens eſt. vnde in quadā ciuitate cooperiebatur camele caput: vt eius pullus ſuper eā ſaltaret. qui cooperto matris capite ſuper eam ſaltauit: ꝛ cooperimēto ſublato matrē agnoſcens. turpitudinis ope quod ceperat intercepto: deſcenditq̄ ipſum ingeniatorem mordens interfecit. Camela pregnans eſt per annum: poſt partū quoq̄ quieſcit a coitu p annum vnum tm̄ filiū facit ſicut elephas equꝰ et omne anīal habens ſoleas. Cameli viuūt centum annis. Cameli patiuntur ſitim p quatriduum: et poſtea bibunt multum. huic animali natura dedit magnitudineꝫ corporis in modum iumenti ſicut et elephanti. animal quoq̄ cuius cibꝰ eſt ex materia lignea ꝛ ſpinoſa multos habet ventres: et in hoc genere eſt camelus.

Operationes

¶ Auicenna. Caro cameli prouocat vrinam A
Adeps qui eſt in gibbo cameli ſuffumigatus
confert emoroidibus. cameli cerebrum ex-
ſiccatum: ꝛ cum aceto bibitum cōfert epilē-
tie. ad idem valet eius ſanguis. ¶ Qui etiam B
ſiccatus ꝛ frixus retinet fluxum: cum vino
quoq̄ bibitus ſagitte armene nocumēto cō-
fert. poſt purgationem vero menſtruoꝝ po-
tatum iuuat ad impregnationem: ꝛ cōfert ꝓ-
uocationi matricis. ¶ Idem. Lac camelarū C
fetarum eſt ſubtile et valde aquoſum: nec fa-
cit opilationes (ſicut cetera) propter pauci-
tatem caſeitatis ꝛ abſterſionis aqueitatis il-
lius. ¶ In ipō ē ſalſedo: quia cameli diligūt D
acetoſum: ꝛ hoc eſt melius lac. Dicitur autē
q̄ eſt vehementis tarditatis in ſtomacho et
in ſuperioribꝫ ventris. Ex ipō nō timetur ſor-
dicies ſicut ex ceteris niſi raro. ¶ Vrina ca- E
meli cōfert ydropiſi. Cōfert etiam vehemen-
ter fetori nariuꝫ. Et aperit opilationes cola-
toꝝ cum virtute vehementi. ablutione ex ea
facta cōfert furfuribus. ¶ Dyaſco. Fimꝰ ca- F
melinus albus cum melle tritus et impoſitꝰ
tumores reprimit: ꝛ vulnera delicata ꝓmun-
dat. ¶ Haly. Sanguis cameli fricatus diſ- G
ſinterie prodeſt: ꝛ ſolutione cronice potuiq̄
veneni lac cameli prodeſt: corruptioni cōple-
xionis augetq̄ ventrem. ¶ Plinius. Ster- H
cus cameli mundificat et deſtruit verrucas:
abſcindit fluxum ſanguinis ex naribus: et
quando bibitur cum medicinis epilentie cō-
fert. ¶ Item reſoluit bothor ꝛ vlcera: ſcrofu- I
las quoq̄ fortiter ꝛc.

Capitulum.xxviij.

Cameleon. Iſidorus. Cameleon non
habet vnū colorē:ſed diuerſa varie-
tate cōſperſus eſt:vt pardus hui⁹ ca
meleontiſ corpuſculū ad colores q̄s videt fa-
cilima ꝯuerſione variat̄.cū alioꝝ aīaliū non
ſit ad ꝯuerſionē facilis corpulentia. Rudol-
phus ſup Leuiticū. Cameleon in infirmita-
te māſuetū eſſe ſe fingit:cū alias ſit īmanſue
tum aīal. Gloſa ſup Leuiticū. Cameleon eſt
natū ad deridendū:doloſum:rapax:ingluui
oſum:ꝛ ideo ſm legē inmūdū. Ambro. Ca-
meleon diuerſas ſpecies colore vario fertur
mētiri. Areſto. Cameleon eſt aīal valde timo
roſuꝫ,ꝓpter qđ ī multoꝝ colores mutat̄. Cau
ſa vero timoris ei⁹ paucitas ē ſanguīs ꝛ calo-
ris.vñ etiā valde macer eſt: ꝛvocat̄ leo terre.
hui⁹ facies eſt ſicut aīalis ex porco et ſymea
cōpoſiti. Ungulas hꝫ ſiīes vncis ſeu auium
vngulis. Alteratio coloris fit qñ coriū eius
īnſufflat̄.manet in cauernis ſicut lacertulus
Soli. Cameleon ꝑ oēm aſiam eſt plurimus.
Aīal ſcꝫ q̄drupes:facieq̄ꝫ lacerte:niſi crura
recta ꝛ longiora ventri iūgerent̄,plixa cau-
da:eadēq̄ꝫ in vertiginē torta.hamati vngues
ſubtiliq̄ꝫ adoneitate. Inceſſus vero piger et
idem fere q̇ teſtudinū motus. Corp⁹ aſperuꝫ
cute qualē ex cocodrillis dep̄hendim⁹ ſub-
ducti oculi ꝛ receſſo cōcauo introrſum rece-
pti:quos nunq̄ꝫ in taxione obnubit.

Operationes

a ¶ Pli. Cameleon q̄ꝫ multa in ſe fert̄ h̄re vti-
lia medicine. Caput eius ꝛ guttur ſi robore-
is lignis accendant̄ imbriū ac tonitruū con
curſus facere democrit⁹ narrat. ¶ Itē iecur
in tegulis vſtum. Reliq̄ ad veneficia ꝑtinen
tia q̄ dicit:q̄ꝫq̄ꝫ falſa eſtimātes obmittemus
p̄terq̄ꝫ in riſu coagentiū. ¶ Oculo ei⁹ dextro
ſi viuenti eruat̄ albugines cū lacte caprino
tolluntur.lingua q̄ꝫ ad alligata pericula pu-
erperij. ¶ Eundē ſalutarē eſſe parturientib⁹
circa domū. ¶ Cor eius aduerſus quartanā
eſt ꝓficuū.lana nigra prime tonuſre illigatū.
¶ Pes prior dexter in pelle:hiene alligatus
brachio ſiniſtro:dicitur ꝓdeſſe ꝯtra latroci-
nia terroreſq̄ꝫ nocturnos. ¶ Item dexteram
mā̄millam ꝯtra formidines pauoreſq̄ꝫ. ¶ Sꝫ
ꝛ pedem eius ſiniſtrū in furno torreri cū her-
ba eiuſdē noīs addito vngento paſtillis fa-
ctis inde (ſi credimus) fertur hoīem inuiſibi
lem facere. ¶ Eius felle glaucomata ꝛ ſuffuſi
ones corrigi creditur ꝓpriē tridui vnctione.
creditur etiam eo lienibus inſtillato ſerpen-
tes ſeperari:ꝛ ad alia multa.

Capitulum.xxix.

Camelopardus. Iſido. Comelopar-
dus eſt dict⁹:eo q̄ cū ſit vt pardus al
bis maculis ſuꝑaſꝑſus collo equo ſi
milis:pedib⁹ bubulis:capite tamē camelo ſi
milis eſt. Hūc ethiopia gignit. ¶ Pli.li.viij.
Cameleoꝝ aliq̄ ſimilitudo ī duo trāſfert̄ ani
malia. Nabuna ſiquidē ethiopes vocant be
ſtiā collo ſimilē equo:pedib⁹ ꝛ crurib⁹ boui:
capite camelo.albis maculis colorē rutiluꝫ
diſtinguētib⁹. Unde ꝛ camelopardulus ap-
pellata eſt. Nec primū quidē dictatoris ceſa
ris cirſenſibus ludis rome viſa ē. Ex eo ſub

inde cernit̄ aſpectu magis q̄ feritate conſpicua. quapropter ⁊ ouis fere nomē inuenit.

Capitulum. xxx.

C Apreolus. Auicēna. Capreolus eſt aĩal in india: ſimilis hinnulo ſiue ceruorū filio: q̄ apud nos etiā nō mutat dentes. Et qñ eius dentes ſūt magni ſignāt vite diuturnitatē in eis: ⁊ habet oculos acutos. Areſto. li. viij. Capreoli ſilueſtres habēt ſapientiā. qñ vulnerant̄ querūt pulegiuꝫ ceruinum ⁊ comedūt ip̄m vt extrahāt ſagittas a corpe ſi que in ip̄is ſunt infixe ex velocitate mot⁹ ⁊ aſſiduitate diſcurſus. Caro capreoli a ſupfluo humido exonerat̄: ⁊ ei⁹ caro tenerior ⁊ digeſtibilior efficit̄: ⁊ ſaporis ac odorꝫ eius grauitas amputat̄. Idem Areſto. Paſtus gratia de locis altis ad altiora tendit: ⁊ inter herbas ſalubres ⁊ noxias odore diiudicat ⁊ diſcernit. Ruminat cibos ⁊ vngulaꝫ findit. Non vngue nō cornu nō dente: ſed ſola velocitate fuge a canib⁹ venatorū inſulſis ſe defendit. Unde quādo in campeſtrib⁹ pſequit̄ ad montana fugiens alta petit. In montib⁹ indie ſunt quidaꝫ capreoli qui ab herbis aromaticis ⁊ odoriferis paſcunt̄ in quorum vngnib⁹ ſunt quedam concauitates in quib⁹ humores quidam ad apoſtēata colligūt̄ que primo ad maturitatem ⁊ motū ⁊ confricationē rūpūt̄. et a corpe cū piloſis follicul' abſtrahuntur: ⁊ ſubſtātia que infra pelliculā cōtinetur ſumme eſt odorifera ⁊ īter aromatica maxime precioſa in medicinis plurimū vtilis ⁊ virtuoſa. Ut vult Dyaſ. ⁊ Platea. Et aliqui dicūt illud muſcum vulgariter appellare.

Capitulum. xxxi.

C Aſtor eſt aĩal ad modū canis pontici. longum ſcilicet ⁊ gracile. dentes habet acutiſſimos: pellem delicataꝫ ac nobilem. que quanto nigrior eſt tanto precioſior. colores in pilis habet velut dax⁹: ſed pili ſubtiles ſunt ⁊ pulchri. nō poteſt diu ſuſtinere vel ſubſiſtere niſi caudam in aqua teneat quam habet vtiqꝫ piſcium caude ſimilem: ſaporemqꝫ eius ⁊ ſpeciē. Unde ⁊ a chriſtianis in ieiunio comeditur. pars enim caude ipſius edibilis eſt: reſiduum autem ei⁹ eſt caro. Ipſaqꝫ cauda longitudinis cubitalis eſt pinguedinem multaꝫ habens. Pedes autem poſteriores habet vt anſer. Anteriores autem vt canis. Hec enim illi natura parauit: vt et poſterioribus velut auis in aqua nataret. ⁊ anteriorib⁹ in terra ſicut quadrupes ambularet. ¶ Ex libro de naturis rerum. Caſtores vt dicit experimētator ī grege viuūt: et ſimul ad ſiluas pergunt. Lignaqꝫ dentib⁹ abſcindentes ad cauernas ſuas ea miro modo referunt. Unum etiam ex caſtoribus pro vehiculo reſupinatum pedibus eleuatis in terram proiiciunt. et inter crura eius abſciſa artificioſe componunt. et ſic eum trahentes cauda ad propria tecta deducunt. verum iniuriam talem non faciunt his: qui inter illos educati ſunt. ſed illis qui de alienis partibus ad ſe venerūt. Hos enī in ſeruitutē ſub certa cuſtodia redigunt. ¶ Aliorū tamen opinio eſt: q̄ hoc illis faciāt qui ſenectute laboribuſqꝫ cōfecti dentes obtuſos habent. ⁊ qui

ligna ſecare nõ valent. Tales enĩ ĩ ſeruitutẽ
redactos ꝑ abſumptionẽ pilorũ in dorſo ve-
natores agnoſcunt: eoſqꝫ pietate cõmoti il-
leſos abire ꝑmittũt. In duplices aũt vſus li
gna ſecta habent. Nam ⁊ corticẽ comedunt:
⁊ ex lignis habitacula valde artificioſa faci
unt. Amaris quidẽ arborꝫ folijs et corticibꝰ
caſtor ꝑ ſummis delicijs veſcit. vnde ⁊ tota
eius caro: ⁊ ſi bono tamen amaro odore per
funditur. ¶ Phiſio. Caſtor cũ eum venator ꝑ
ſequit abſciſos teſticulos ante faciẽ eiꝰ ꝓij-
cit. ⁊ venator habens qđ ab eo cupiebat vl-
tra nõ ſequit. Si aũt alius venator eũ ſequa
tur: erigit ſe ⁊ oſtendit virilia ſe nõ habere: et
ſic euadit. Eſt aũt aĩal mãſuetũ nimis. ¶ Ex
li. de na. rerꝫ. Huiꝰ aĩalis venatio fit hoc mo
do. Canis ad hoc inſtructus in aquã ꝓijci
tur: qui ad foramen manſionis illius ꝑueni-
ens ingreditur. nec cedit caſtor morſibꝰ do-
nec a venatoribus artificioſa illa manſio re-
fringatur ⁊c.

Operationes

A ☞ Platearíꝰ. Caſtoris teſticuli abſciſi ĩ vm-
broſo loco ſuſpenſi deſiccant: vt in vſum me
B dicine reſeruent: ⁊ dicunt caſtoreũ. ¶ Bonuꝫ
aũt caſtoreũ: id eſt nõ ſophiſticatũ: habet ſa-
porem mediocriter acutũ. Glutinoſum eſt et
ſaporem habet multũ horribilem neruos in-
tricatos ⁊ pelliculis adherentes ꝑ ãnos ſex
in magna efficacia ſeruari poteſt. Meliꝰ tñ
eſt quanto recentius. In medicinis ponitur
abiecta pellicula exteriori. Virtutem habet
diſſoluendi attrahendi ⁊ maxime neruoſa lo
C ca cõfortandi. ¶ Cõtra epilentiã ⁊ alias fri-
gidas paſſiones capitis datur caſtoreum cũ
ſucco rute in potu vel decoctionis eiꝰ vinũ.
D ¶ Contra paraliſim lingue puluis eiꝰ ſub lin
gua ponit donec ꝑ ſe reſoluat ⁊ conſumatur
E ¶ Contra paraliſim totiꝰ corpis dat vinum
F decoctionis eius ⁊ rute ⁊ ſaluie. ¶ Contra li
targiã ꝓuocatur ſternutatio ex caſtoreo: ce-
G rebrũ cõmouet ⁊ ꝯfortat. ¶ Dyaſ. Caſtoreuꝫ
teſticuli ſunt aĩalis: qđ caſtor dr̃. ⁊ ſepe aqua-
H ticã. ſepe vero terrenã ſuſtinet vitã. ¶ Opti-
mũ eſt ponticũ qꝛ ſi interius cereuꝫ ⁊ obſtru-
ſum mẽbranulis naturalibꝫ. quidã autẽ teſti-
culos adulterãtes immittũt veſicis cum ar
moniaci gutta ſanguine caſtoris cõſperſa.
I ¶ Eligẽdi ſunt ergo q̇ iuncti ſunt ex vna ra-
dice ſibi coherẽtes. pleni inſcidi fragiles. ipiſ
K folliculis ſe tractius ſeparãtes. ¶ Calefacit
aũt caſtoreũ ⁊ deſiccat ⁊ attenuat. Illis ergo
qui ex plenitudine ſpaſmũ patiuntur aut tre
morẽ neruorꝫ vtiliſſimum eſt. Quibꝫ aũt hoc
contigit ex inanitate vel ſiccitate ꝯtrarium
¶ Vitia qꝫ pulmonis emẽdat. Et humidum
frigidi cerebri humorẽ cũ pulegio. Cũ vino
bibitũ inflationes tollit. ¶ Tortionibꝫ mede
tur. potiones venenatas nocere nõ ſinit. Li
targicis ſingulare preſidiũ eſt. ¶ Tremori ⁊
cõtractionibꝫ ⁊ omĩbꝫ neruorꝫ cauſis delitũ
⁊ vnctum medetur. ¶ Virtus enĩ ei terman-
tica eſt ⁊ recorporatiua mixtũ malacinatibꝫ
⁊ acopis paraliticis ſeu ſciaticis ⁊ his ſimi-
libꝫ ſubuenit. ¶ Auicẽna. Caſtoreũ ꝯfert obli
uioni ⁊ litargie cũ aceto ⁊ oleo roſaceo ſur-
ditatiqꝫ frigide ac ventoſitati in aure diſſolu
tum in oleo nardino. ¶ Attractio ꝑ nares ex
fumigatione ipſiꝰ confert apoſtematibꝫ pul-
monis ⁊ infirmitatibꝫ eiꝰ. Bibitur cũ aceto
ꝓpter ſingultũ ⁊ facit ſitim. ¶ Delet dolorem
ventris pungitiuum cũ aceto bibitum. ven-
toſitatẽ reſoluit. Menſtrua ꝓuocat. Secũ-
dinam ⁊ fetũ extrahit. ¶ Confert morſui par
uorum venenatorum. ⁊ quod ex eo declinat
ad nigredinem eſt venenum. Ita qꝛ interficit
quandoqꝫ in vna die. ¶ Fel caſtoris ad multa
vtile eſt. Eius quoqꝫ coagulum ſedat morbũ
caducum.

Capitulum. xxxij.

Cc Hama. Albertus in li. de na. anima
lium. Chama eſt beſtia alio nomine
rufinus dicta in ethiopia. Eſt autẽ
ad modũ lupi in figura maculis albis vt par
dus per totuꝫ reſperſa: ludis apta: eo qꝛ diſ-
cipline multum eſt perceptibilis. Et in hoc
conuenit cum natura canis.

Capitulum. xxxiij.

Calopus. Albertus in li. de na. aui a. Calopus dr eſſe aïal iuxta eufraten habitās. ⁊ de eufrate ꝑpter aq̄ frigiditatē bibēs. Aſtutū ⁊ velox eē dr. Ita vt venator ſibi appropinq̄re nō poſſit. Cornua geſtat lōga ſerre modū p̄tēdētia. qb⁹ ⁊ arbores deiicere dr. ſ3 ꝟgulta añ repulſū cornuū ſuoꝝ tendētia frāgere nō pōt. Lic3 ad hoc ſepe nitatur. ⁊ ideo in eis frequēter inuolutis cornibus cum captum tenetur dentibus ſtridet. ⁊ audito ſtridore a venatore capitur.

Capitulum. xxxiiij.

Ceruus. Ex li. de na. reꝝ. Ceruus eſt aïal velocitate mirabili frontē hñs ramoſis cornib⁹ aſperatā. Quorum creatio fit ſi biennis fuerit: tunc vſq3 ad ſex annos ꝑ etate ramos augēt. deinde numeroſiora fieri nō pñt ſed maiora. Solū hoc aïal cornua mutat: ⁊ ſupra modū gloriatur. habet vnū vermen in capite q̄ eum vere vexat aſſidue. Sed ⁊ oīe anïal ⁊ ipe homo vermē habet ſub lingua. ¶ Areſto. Ceruus eſt aïal ſapiens. de quo et iā opinant̄ q̄ iter aïalia quadrupedia diſcretius ſit: Idem. Ceru⁹ eſt aïal timidum: cornua quidē hñs ⁊ fiſſurā ivngulis. dentes eius declinant ad inferius. habet quattuor dentes in vna parte oris: ⁊ ī alia q̄ttuor per quos molit. habet etiam duos magnos alios: qui ſunt in maſculo maiores: et in femina minores. Vox maſculi groſſior eſt et altior q̄3 femine. Maſculus vociferatur multum tempore coitus: et femina quandoq3 timet. Ceruus itaq3 (ſicut ⁊ cetera magni cordis aïalia) timidus ē: vocē vulpiū timet. In ſibilo autē ⁊ cantu delectat̄. Itaq3 ſibilantē ⁊ cantantē ſequit̄: ⁊ alius eum occidit. Vnde cū aures erectas hab3 inſidias ſubſequētis aduertit. Poſtq̄3 vero dimiſerit: non aduertit. ¶ Item. Cerui pugnant: ⁊ victus obedit victori obedientia forti. Cum autem impregnat̄ ceru⁹ latet ꝑpter venatores. Inteſtina cerui valde fetida ſunt. vnde nō comeduntur a canib⁹: niſi ſint valde famelici. ¶ Phiſiologus. Ceruus vbi ſerpentē agnouerit eſſe implet os ſuū aqua effunditq3 in foramē. deinde cum quodā oris ſui ſpiramine ſerpētes foras attrahit: ⁊ pedib⁹ ſuis ꝯculcans ipſu3 interficit. Ceruorum autē duo ſunt genera. Vnū qđ vt inuenerit ſerpentē in cauerna vbi latitat: flatū immittit vt exeat. ⁊ egredientis collū ꝑcutiens hinc ⁊ inde occidit eū ⁊ deuorat. Poſtea vero ꝑpter timorē ad aquas puriſſimas currit ac venenū euomit. Sed iter hunc iumorem pilos mutat ⁊ cornua abiicit. Aliud eſt gen⁹ qđ ſi ſerpente3 inuenerit occidit: ⁊ poſt victoriā ad montē vbi pabulū iueniat tendit. Ambro. Ceruus cū nondū hab3 cornua: tñ fronte ꝑludit: ⁊ ea que nōdū expertus eſt tela minat̄. Ceruus q̄n egrotat: ramuſculos olee comedit: ⁊ ſan⁹ fit. ¶ Areſto. Ceruus (vt dictū eſt) maſculus vociferat̄ multum tpe coitus. Cerua non poteſt coitū pati ꝑpter duriciem virge maris: recipit aūt fugiendo. Cerua paritura prius dragonteā comedit. cum vero parit ſubito comedit ſecundinam fetuum anteq̄3 cadit ad terram. ⁊ eſt ei⁹ ſecundina venenum.

Operationes

A ¶ Phiſiologus. Ceruoꝝ lachꝛyme collecte ⁊ oſſa inuenta in coꝛde ipſoꝝ apta ſunt potui coꝛdis pulſu laboꝛantibus.

B ¶ Plateari⁹. In coꝛde cerui repitur quoddã os in ſiniſtra parte: in qua eſt quedã cõcauitas. ad quẽ ſplen habet reſpiraculum ⁊ emittit ſuꝑfluitatem. que ibi ꝓpria ſiccitate in ſubſtantiam mutatur oſſuoſam. Illud eſt de ſanguine coꝛdis ſubꝛufum. habet virtutẽ depurandi fumum melancolicum.

C ¶ Datur ⁊ cõtra cardias ⁊ ſincopim ⁊ cõtra
D emoꝛroides. ¶ Eſculapius. Si qs in corio cerui voluitur: ſerpentes nõ timet. Medulla quoqꝫ cerui doloꝛes ſedat.

E ¶ Haly. Coagulum cerui ꝯtra potũ cicute ⁊ fungoꝛuꝫ eſum prodeſt. Urina cerui ſplenis doloꝛem adiuuat. Uentoſitati ſtomachi et inteſtinoꝛum prodeſt. Auribus inſtillata me
F detur earum vlceribus. ¶ Auicẽna in .iiij. canone. Extremitates caude cerui venenuꝫ eſt. ⁊ ipſam biberi accidit anguſtia vehemẽs ⁊ ſincopis ⁊ moꝛs. Sed cura eius eſt vt euomat cum butiro ⁊ aneto. deinde in potu dentur auillane ⁊ fiſtici confecta ſimul.

G ¶ Plinius libꝛo .xxviij. Pulmo ceruinus cũ gula ſubarefactus in fimo. deinde tuſus ex melle tuſſim ſanat. Coagulũ cerui aceto ſanguinem ſiſtit. Hinnuli vero coagulũ matris vtero execti: ſummis ꝑfertur remedijs.

H ¶ Plinius dicit. Coꝛnu cerui vſti nidoꝛ comicialem moꝛbum ſiue caducam deprehendit. Eiuſdem coꝛnu cinis illitus ex aceto vel roſaceo doloꝛem capitis ſedat.

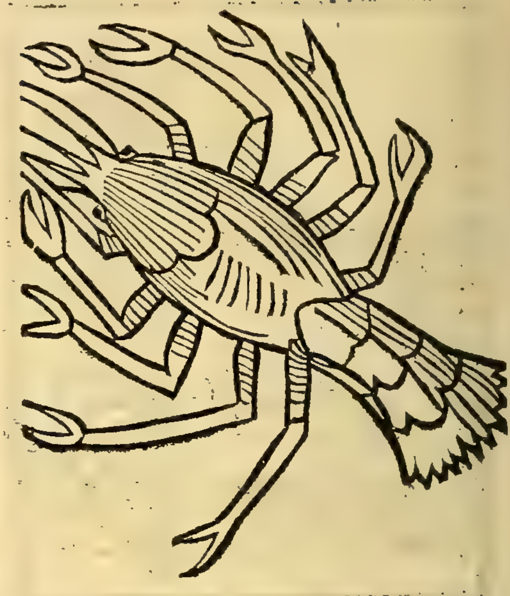
I ¶ Idem cinis dentes mobiles fricando vel colluẽdo cõfirmat: eoꝛũqꝫ doloꝛes mitigat.

K ¶ Idem quoqꝫ valet crudi coꝛnu farina. Itẽ
Cinis predictus reumatiſmos ſanat: et ſan-
L guis excreationes curat. ¶ Linearũ quoqꝫ genera id eſt vermes pellit potatus. Regio moꝛbo prodeſt potatus ex vino.

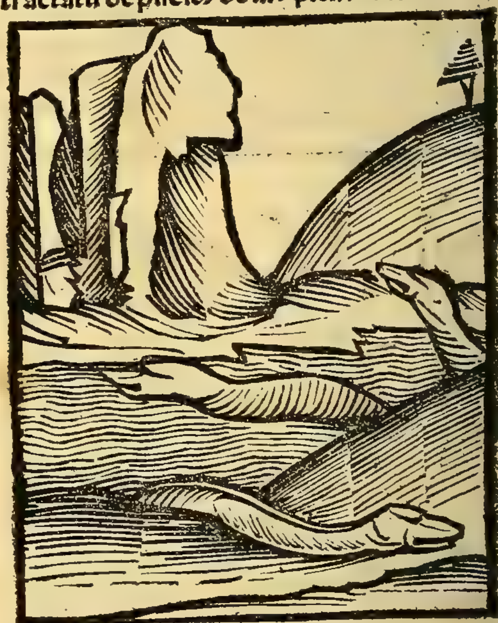
M ¶ Solin⁹. Ex coꝛnib⁹ aũt cerui dextrũ efficacius eſt ad medelã. Actoꝛ. Quia vero coꝛnu dextrũ (vt dictũ eſt) ad medelam efficacius eſt. Ideo dicit Plinius: ꝙ ceruus hoc bono ſuo inuidens: homini coꝛnu dextrum abſcondit nequeat inueniri. Idẽ quoqꝫ dicit liber de natura rerum.

N ¶ Areſtotiles vero dicit eum abſcõdere coꝛnu ſiniſtrum tanqꝫ in eo ſit aliquod iuuamentum.

Capitulum .xxxv.

Ceruleus. Actoꝛ (vt aiũt Solin⁹ ⁊ Iſticius ſeboſus) Uermis ẽ mirabilis in gange fluuio abũdans: hꝫ enĩ bꝛachia bina lõgitudis ſex cubitoꝝ: qb⁹ etiã elephantẽ coꝛripit vndiſqꝫ ſubmergit. Sed qm̃ hic ꝟmis ingens ac mõſtruoſus ẽ ⁊ aq̃ticus Ideoqꝫ inferi⁹ eũ iter monſtra aq̃tica: vicꝫ ĩ tractatu de piſcib⁹ de illo pleni⁹ dicemus.

Capitulum .xxxvj.

Cecula. celidros et cenchꝛus. Iſido. Cecula dicta ẽ eo ꝙ pua ſit ⁊ non hꝫ oculos. Celidros ſerpẽs eſt q̃ ⁊ cherſidros q ⁊ in terris et in aquis moꝛat. Nam

cerſi greci dicũt terrã ydros aquã. Hic terraꝝ
ꝑ quã gradiẗ fumare facit. quã macer ſic deſcri
bit. ſeu terga expirant ſpumãtia virus ſeu ter/
ra fumat. q̃ tether labiẗ anguis. Et Lucanus
Tractiq; via fumare chelidri: ſemꝑ ãt directꝰ
ambulat. nam ſi torſerit ſe dũ currit ſtatim cre
pat. Solinꝰ Calabria chelidris frequẽtiſſima
boum quoq; gignit. yſidorus. Chenchris ſer
pens inflexuoſus eſt: q̃ ſemꝑ rectũ efficit iter.
De quo Lucanus. Et ſemꝑ recto lapſurus li
mite chenchris.

Capitulum. xxxvij.

Cerastes. Ex li. de na. re. Ceraſtes eſt
ſerpens octo cornua in capite habẽs:
ex q̃bꝫ fieri ſolent manubria cũltelloꝝ
ad mẽſas impatoꝝ. q2 ſudore produnt venenũ
appoſitũ. Solinꝰ. Ceraſtes dictꝰ eſt eo ꝙ ha/
beat cornua arietum ſimilia. Ceraſti eñ greci
cornua vocant. ſunt aũt hinc quadrigemina
cornicula. quoꝝ oſtẽtatione velut eſca illiciẽs
ſolicita aĩalia ꝑimit. Totũ eñ corpus arenis
tegit. nec vllũ indiciũ ſibi ꝓbet niſi ex illa par/
te q̃ inuitatas aues vel aĩalia capit. eſt autem
flexuoſus plꝰ q̃ȝ alij ſerpẽtes: ita vt ſpinam nõ
habere videaẗ. ¶ Auicen̄. Cornuta eſt genus
ſerpentũ ſurdoꝝ. cuiꝰ lõgitudo eſt ab vno cubi
to vſq; ad duos. ⁊ ſuꝑ caput eius ſunt due emi
nentie: q̃ſi duo cornua. Color corꝑis eiꝰ eſt ci/
nericius: ⁊ venter eius ſicut ſquame ſiccẽ du/
re que ſtrident ſuper terram cum ſtrepitu. Dẽ
tes eius ſunt equales non recurui. plurimum

manſio eius eſt in locis arenoſis. In locis qui
dem morſus eius ſentiuntur quaſi acus aut
claui infixi in eis. Et dixerunt ꝙ continuatur
eius corpori grauitas maxima. et eius labia in
flanẗ ⁊ accidunt ei vertigo ⁊ tenebroſitas ocu
loꝝ ⁊ deſtruitur ratio

Operationes.

¶ Cure autem eius approꝑriatur. vt ſemen ra/ A
phani cum vino in potu detur.

Capitulum. xxxviij.

Cephos ⁊ centrocota. Plin̄. li. viij. Ce
phos ethiopia mittit: quoꝝ pedes po/
ſteriores humanis pedibꝫ ⁊ cruribus
ſunt ſimiles. Hoc animal roma poſtea nõ vi/
dit niſi ludis pompeij. Solinꝰ. Tempore dic
tatoris ceſaris monſtra rome viſa ſunt que ce/
phos dicunẗ. Hoꝝ poſteriores pedes crure ac
veſtigio humanos mentiũtur arcus priores
hominũ manꝰ. ¶ Phiſio. Centrocota eſt que
beſtias vniuerſas p̄cedit huius corpus azini:
pectus ⁊ crura leonis ſimilitudinem habent.
oris hiatum vſq; ad aures vaſtum. imitaẗ aũt
hominis vocem. Pliniꝰ li. viij. Crocutas ethio
pia inter alia monſtra generat. velut ex cane lu
poq; conceptos omnia dentibus frangentes
protinuſq; deuorata ventre ꝯficientes. Idem
in eodem. Hyene coitu leena ethiopica parit
crocutam hominũ pecorumq; voces imitantẽ

Acies eī perpetua in vtraqꝫ oris parte nullis gingiuis ꝯtinuo denteqꝫ ne occurſu contrario haberetur capſarū modo includiť. Solinus. Crocuta nūqꝫ aciem orbiū cōmouet ſed in obtutum ſine inractione intendit. in ore gingiua nulla: dens vnus atqꝫ perpetuus.

Capitulum. xxxix.

Cirogrillus. Rudolphꝰ ſup Leuiticū Cirogrillus eſt aīal ſpinoſuȝ ⁊ hericio ſimile. Actor. Alibi legiť ꝙ maius ſit hericio: ſpinoſum tamen. Unde patet ꝙ quidā falſo dixerūt: hūc eſſe cuniculū. Alibi qȝ legiť ꝙ cirogrillus ipē ſit hericius vel herinacius. animal videlicet porcelli formā habens: ſȝ ſpinoſum. de quo plenius diceť inferiꝰ. Unde in pſalmo. xxxiiij. vbi legitur in noſtra tranſlatione. petra refugiū herinacijs. alia tranſlatio habet cirogrillis. Gloſa ſup ꝓuerbia Salomonis. In prouerbijs quoqꝫ vbi iuxta tranſlationem noſtram legiť. Lepuſculus plebis inualida. ꝗ collocat in petra cubile ſuum. Alij pro lepuſculo habent cirogrillum. Et eſt aīal non minus hericio ſimile muri ⁊ vrſo. cuius in paleſtina magna eſt copia In foueis ⁊ in petraꝝ cauernis. Hinc et in pſalterio vbi dicimꝰ: Petra refugiū herinacijs. Alij ponūt leporibus. Alij cirogrillis. Sed quidam hic pro lepuſculo hericium habent. Hieronimus eīn verbum hebreum ſapham interpretatur. ⁊ cirogrilluȝ et hericium et leporem. Item ſuper Leuiticū Cirogrillum animal debile quidem: ſed rapax et mortiferum eſſe dicunt.

Capitulum. xl.

Cicade. Uincentius in ſpeculo naturali viceſimo primo. Cicade vermes ſunt quorū genera ſunt duo. Quedam paruis locuſtis ſimiles ſunt. et he domos inhabitant. eaqꝫ loca que magis calida ſunt. vbi ſcilicet ignium feruor eſt. Aliud vero genus acrum colore papilionibus ſimile. fertur etiam ꝙ earum genus eſt qđ nos ceruos volantes dicimus. et hos experimentator ſupra crabrones vocat. Cicade habent in pectore quoddam aculeatum. linguis ſimile: quo rorem lambunt. Ipſum vero pectꝰ fiſtuloſū habent: ex hoc dulciter canunt. Mares quidem canunt: femine ſilent ſupine coeunt. Oua candida ſed corrupta. In terra feture locū excauant: ibiqꝫ prolem faciunt. Ambroſius. In exiguo cicadarum gutture dulcis eſt cantilena. quarum cantibus eſtu medio rumpuntur arbuſta. eo ꝙ magis canore meridianis caloribus quo puriorem aerem ſpiritu attrahunt: eo cantus clariores reddūt. ¶ Yſidorus. Cicade ex cuculorum ſputo naſcūtur. hee in ytalia apud regmos mure ſunt nec vſqꝫ alibi. Nam alibi dulciter canunt. quarum cantibus medio eſtu arbuſta rumpūtur. ¶ Plinius libro vndecimo. Cicade non naſcuntur in raritate arborum. nec in frigidis aut vmbroſis nemoribus. pennarum illis natura que apibus: ſed ꝓ corpore amplior ⁊c.

Capitulum.xlj.

Cirotrochea. Albert⁹ in li. de na. aīaliū inq̇t. Cirotrochea beſtia ē q̄ rechiona voces hominū imitat̄ oclos nūq̄ claudit. In ore nullā habens gingiuā ſed dentē habet. os vnūm continuū verecūdat̄ capſulis. Tante eſt virtutis vt oīa mox ꝯtinuat. et de lupo ꝛ cane generare dicitur.

Capitulum.xlij

Critetus. Alb. in li. de na. aīaliū. Critetus aīal eſt paruulum in terra habitans capite vario: dorſo rubeo: ventre candente. pilum adeo tenaciter pelli habens infixum. ꝙ citius pars pellis de carne recedat q̃ pilus poſſit euelli de antro. etiam non extrahit de facili niſi aqua ferventi. vel alia in antrum infuſa. Et in hoc conuenit cum cuniculo: q̇a habet pilum fere ſicut cuniculus. et nō habet aures. ſed vias auditus ſicut auis. Solinus. Critetus eſt aīal qđ nos hameſter vulgo vocamus. ꝛ eſt aīal mordax valde ꝛ iracundum.

Capitulum.xliij.

Coluber. Yſidorus. Coluber ab eo dictus eſt ꝙ colat vmbras. vel ꝙ in lubricos tractus flexibus ſinuoſis labatur. Nam lubricum dicitur quicq̇d labitur dū tenetur vt piſcis ſerpens. Ambroſi⁹. Coluber autem ceruum fugit. leonem interficit. Phiſiologus. Colubri pellis q̄ exuitur in oleo decocta mire aurīū dolorē mitigat. Actor: patet de colubro verum eſſe in ſpeciali: qđ ſup̄ dictū eſt de genere ſerpentū. videlicet ꝙ exuuijs ſuis depoſitis p foramen petre tranſiens ſenectutē ſuam deponit: ſed p⁹ ieiunando carnes ſuas ſubtiliat. vt eidē tranſitui abilior fiat. Eſt autem longus vt anguilla tortuoſe incedens et ſibilans. Tranſeuntib⁹ inſidiatur. ꝛ mordens lingua venenum infundit. Unde ſcriptum eſt Fiat dan coluber in via. Et alibi. Qui diſſipat ſepem mordebit eum coluber.

Operationes.

A ¶ Plini⁹ li.xxx.dicit:ꝙ contra rubeta venena auxiliat̄ coluber viuens in aqua.

B ¶ Huius adipem aut fel ſecum habent.qui cocodrillos venantur: eoſq; mire his adiuuari teſtantur ydris a grecis vocatur coluber viuens in aqua.

C ¶ Dyaſcorides. Tunica colubri in vino cocta dolori medetur dentium. Eſt etiam oculorum adiutorium.

Capitulum.xliiij.

Cocodrillus.yſidorus li.xij. Cocodrillus animal eſt quadrupes ī terra et in aquis valens. longitudine fere viginti cubitoꝝ:dentiū ⁊ vnguium in inanitate amarū.tanta eſt ei duricia cutis vt q̃uis fortiū lapidū ictus in tergo recipiat:nihil om̄ino curat.nocte in aquis:die in terra quieſcit. Oua in terra fouet q̄ ouis anſeris ſunt maiora.maſculus ⁊ femina vices ſeruant hic quidam piſces ſerratam criſtam habentes tamen ventris deſiccantes interimunt. Et dicitur ꝙ ſolus inter animalia ſuperiorem mandibulam mouet. Plinius libro.viij.cap.xxvi. Cocodrillus eſt aīal nilum inhabitans ligue vſu inter aīalia terreſtria caret.ſola ſuperiori mandibula exiſtenti mobili morſum imprimit venenoſum. Dētes habet horribiles admodū pectinis ſiue ſerre. ⁊ cubitos admodum apri. Nullū aūt animal ex tam parua origine creſcit in tam magnū animal ſicut cocodrillus. animal eſt valde guloſum ⁊ multum comedit. Unde quando eſt ſatur iacet iuxta littus ructans pre repletione.ſuperuenit autē auis modica que dicitur apud eos Cuſphillos. apud ytalos autem dicitur auium rex: ⁊ volat ante os eius:quam aliquotiens a ſe repellens.tandem fauces aperit aui ⁊ eam intrare permittit. et hec auicula cum leuiter vnguibus ſcalpit et ei facit quendam pruritum:in cuius dulcedine delectatus ſtatim obdormit. Auicula aūt cum ſentit eum dormire ſtatim illabitur in ei⁹ ventrem ⁊ quaſi telum ſtatim eum perforat et corrodit. In ventre enim valde mollis eſt: ⁊ ideo a piſcibus ſpinas ⁊ criſtas pinnulas in dorſo habentibus de facili ſuperatur. Subdit Plinius. Hec belua inſequitur fugientes ⁊ eis eſt terribilis.ſed fugax eſt contra ſerpentes.hebetes autem habet oculos quādiu eſt in aqua.ſed extra aquā nimis acute videt. In hieme ꝑ quattuor menſes ſe abſcondit.ſed in vere exit. ⁊ q̄diu viuit ſemper creſcit. Item Plinius libro octauo.capitulo viceſimoſexto. Cocodrillus ſi quendam inuenit hominem circa littus interficit eum ſi poteſt.et preterea plorat ſuꝑ eum et poſtea deuorat ipſum. Item herbas libenter comedit inter quas enidros ſerpens paruulus qui ei inimicatur caute ſe inuoluit.et dum cocodrillus herbas carpit ſerpentē tranſglutit.qui intrans in ventrem eius omnia interiora carpit:et ſic interimit eum et occidit: et ſic illeſus exit. Item Plinius libro duodecimo dicit.ꝙ idē vermis inſidiatur cocodrillo quando dormit.et tunc inuoluit ſe in luto et intrat per dentes eius. Solinus. Inſidiatur quibuſdam paruis auibus que generantur inter herbas nili que euolant propter calorem ſolis et intrant ventrem cocodrilli.et comedūt vermes ventris eius: et ſic purificatur belua a vermibus. Habet autem corium valde durum quod vix gladio perforatur. Habitat in aqua tam de die q̄ de nocte.quia aqua calidior eſt de nocte q̄ de die.retinet enim radios ſolis:et ibi agitantur: ⁊ ſic fit calida ipſa aqua.et non habet linguam prominentem ad vociferandū ſed habet paruam linguam in parte inferiori ſicut habent piſces ad guſtum.vt dicit idem. Solinus et etiam Areſtotiles et Auicenna hoc idem volunt.

Operationes.

¶ Plinius libro.viij.dicit.ꝙ de fimo cocodrilli fit vnguentum vnde facies mulierū ſophiſticantur.vt ſenes ⁊ rugoſe iuuencule per tempus videntur q̄diu viuunt.

Capitulum.xlv.

Cuniculus.yſidorus. Cuniculi ſunt genus agreſtium animaliuꝫ:ſic dicti quaſi caniculi:eo ꝙ canum indagatione capiantur: vel a ſpeluncis excludant̄. Plinius libro octauo. Leporum genera ſunt q̄s hiſpani cuniculos appellant. Varro ⁊ autor. Eſt a cuniculis ſuffoſum in hiſpania opidum cūniculi fecunditate is innumere ſunt.famēqꝫ balearum inſulis populatis meſſibus afferūt. certumqꝫ eſt ballearicos aduerſus eorum prouentum auxiliū militate a diuo auguſto piſſe. Ex libro de naturis rerum. Cuniculus eſt beſtia lepore minor:colore et forma prope tamē ſimilis hec ī antroſa habitacula terram fodiēs nocte vineta frugeſqꝫ depaſcit. mane vero antrum ingrediens os eius equat terre puluere per intrinſecus.ne ſuperuenientes homines per diem eius habitaculum deprehendāt .vbicūqꝫ habitant cuniculi multiplicantur nimis: quia ſepius in anno pariunt. Cumqꝫ aliqui ex eis aliquid illic aduerſi ſenſerint animal fugiunt.nec mori ceteri ſocioꝝ iniuria dedignari: locum cum illis dimittunt. Hi auerſis poſterioribus coeunt. quoniam illis auerſum eſt mēbrum genitale.

Operationes.

a ¶ Yſaac. Cuniculus vim habet diſſoluentem proprie etiam ſtomachum confortat . ventrem diſſoluit.

b ¶ Urinam puocat. Utilius quoqꝫ eis qui elephantico morbo apparati ſunt.

Capitulum.xlvj.

Damma . Albertus in libro de naturis animaliū. Damma beſtia eſt magnitudinis capre.figūre et pili ſicut canis:cornūa habens non ſquamoſa .ſed plana longa et acuta. Eſt autem curſu velox.vite prouida. Hec beſtia in arabica vocatur adgazel. cuius caro frigida eſt et ſicca.

Operationes.

¶ Idem Albertus. Stercus huius animalis creſcere facit capillos et meliorat eos preparatum in oleo. A

¶ Dicit etiam ꝙ ſi cū eo vngatur virga virilis ⁊ ſic coeat cum vxore ſua ſemp diliget eum. Si cum lingua deſiccata ſuffumigetur guttur in quo eſt ſanguiſuga cadet. B

¶ Calcaneus combuſtus impletus in concauum fiſtule curat eam. C

¶ Dicit etiam ꝙ ſi fel huius animalis ⁊ ſemen teſticuloꝝ vulpis ⁊ piper ⁊ ſemen eruce de quolibet equale acceptum ad pondus aurei ⁊ mellis vncias duas.⁊ fiat ex eo electuarium ⁊ ipm teneat in lana quando mulier cum viro cōcubit concipit maſculum. D

¶ Et nota ſi fel ex femina concipit feminam: ſi ex maſculo concipit maſculum. E

Capitulum.xlvij.

Capitulum.xlvij.

Damula. Bartholomeus in libro de proprietatibus rerum. Damula ſiue dama: ſicut ait Papias: caprea eſt agreſtis. ¶ Yſidorꝰ libro duodecimo Damula eſt vocata: eo ꝙ de manu effugiat: timidum enim eſt animal ꝛ imbelle ac imbecille. vnde neſcit ſe defendere niſi fugiendo. Habent em̄ pro armis abilitatem membroꝝ: et ad fugam leuitatem. ¶ Unde dicit Marcianus. Dente tuetur aper: defendunt cornua ceruuz. Imbelles tamen quidem niſi preda ſumus. montuoſa loca ꝛ venenoſa. diligit gramina medicinalia et aromatica. comedit ramuſculorū tirſos: ꝛ extremitates carpit: quando eſt vulnerata dragonteam comedit. et ſic de corpore telum trahit.

Operationes.

A ¶ Yſidorus libro ꝗnto. Sanguis eius eſt medicinalis ſꝫm Plinium libro viceſimo ſexto. Neruos enim contractos remollit: ꝛ articulorum dolorem ſoluit: venenum diſcutit et expellit.

B ¶ Damulam oderunt ſerpentes ꝛ fugiunt: ꝛ eiꝰ anhelitum ſuſtinere non poſſunt.

Capitulum.xlviij.

Draco. Phiſiologꝰ. Draco ſup om̄es ſerpētes maximꝰ: ꝛ ſup om̄ia terre animantia. Qui q̄n̄qꝫ ſup aerem fertur ipſum cōcitando ac vehementer impellendo. ¶ Yſidorꝰ. Draco maior eſt cūctoꝝ animantiū ſup terrā. Hunc Greci dracontam vocant. Eſt aūt criſtatus ore paruo: ꝛ artis fiſtulis: ꝑ quas ſpiritū trahit ꝛ linguā exerit. Signitur autem in Ethiopia ꝛ in India. ¶ Ex li. de na. rerum Draconis manſio frequenter eſt in ſpeluncis ꝓpter eſtū naturalem ſui corpꝑis ꝛ ꝓpter accidentalem ſolis. q̄ maximus eſt in partibꝫ orientis. Raro em̄ inuenitur hoc animal niſi in calidioribꝫ partibꝫ orbis. Itaqꝫ libenter etiam in rupe lapidea ſpelūcam ſortitur. Circa turrim Babel. ꝛ in deſertis illiꝰ antique Babilonis ac ruinis eius maximi dracones habitare dicunt. quoꝝ vox ac rugitꝰ homines terret. Ad vigintiquinqꝫ cubitos ꝛ amplius creſcens ſepius eualeſcit. Ad ſeniū autē ꝛ debitā magnitudinem veniens ſine cibo tempe multo viuit. At vbi comederit nō de facili ſatiat. In abiſſis terre (ſicut dicit Auguſtinus) aliq̄n̄ draco moratur. Et cum in aere ſentit humiditatē egreditur ꝛ ſup aera fertur. magnis alarum remigiis aerem concitans ꝛ impellens. Alis quidem pellicea volubilitate extantibꝫ: ꝛ ſꝫm corpꝛis ſui magnitudinem late diffuſis: vbicūqꝫ moratur aerem inficit. ¶ Pliniꝰ libro. xxvi. India dracones habet ꝛ elephantes perpetua diſcordia bellātes: tante magnitudinis vt facili circumplexu elephantes ambiant: noxioqꝫ nodo perſtringant. ¶ Ambroſius. Draco elephantē li-

gat: cuius ruina mors victoris eſt. ⁊ inde ſume in vtrūq; certat. Ille vt pedē alliget: in q̄ caſus victi ſibi nocere nō poſſit. ¶ Plini⁹ li. x. Aquile q̄z ſatis eſt pugna cū dracone: multoq; mag anceps etiā ſi i aere. Ariſtoteles. Vultur etiā ⁊ draco pliantur: q: comedunt aīalia. yſidor⁹ Draco vim in cauda nō in dentib⁹ habet. ⁊ verbere potius q̄ ictu nocet. Ariſtoteles in libro de aīalib⁹. Eſt in terra ethiopie draco ex q̄ tyr⁹ generat: ⁊ ex illo enthichon accipit. Cōtra qḋ nō eſt remediū. Omniūq; aīaliū venenū habentiū morſus eſt valde malus. maximeq; ſi ſe comedāt ad inuicem. ſic comedit draco ſcorpionem. ¶ Item de ꝓprietatib⁹ elementoꝝ. In diebus Philippi regis via in monte armenie fuit. de qua rex interrogauit Cur ſup illam nullus tranſiret qn mortuus caderet? ¶ Socrates q̄ ſpeculū de calibe ꝯtra illū poſuit: in quo duos dracones magnos vidit: q̄ aperuerūt os ſuum ⁊ egrediebatur corrumpens aerem fumus ex orificijs eoꝝ. Rex ꝓ̄ pcepit ad montē illū exiri ⁊ ipſos interfici: ſicq; ſaluatus eſt locus ille.

¶ Narrat Petrus damianus de quodā agricola: q̄ quadam die valde mane ſurrexit: et vidit draconem enormis magnitudinis: lignū putauit. Feſſuſq; ſup eū vt requieſceret: ſeditq; mox indignata beſtia deglutiuit.

Operationes

¶ Solinus. Draconū ex cerebris excidit: dracontias lapis: ſed lapis nō eſt niſi detrahat viuentib⁹. Nam ſi obeat prius cū anima ſimul euaneſcit duricies ſoluta.

¶ Phiſiologus. Graminib⁹ quidem medicatis dracones dormire coguntur. ſicq; lapis acquiritur. cuius vſu reges orientales precipue gloriantur.

¶ Draconem adipū fugiunt venenata: ne ipſe draco habet venena.

¶ Draconis capite proſperam et fortunatam domū promittunt facere.

¶ Ex lib. de na. re. Lingua eius ⁊ fel in vino decocta remedio ſunt his qui vexant ab incubis: eoꝝ corpib⁹ ex hoc inunctis.

¶ Draconis caro vitrei coloꝝ eſt: ac veſcentes illa refrigerat. Hinc eſt q: ethiopes in feruida plaga manētes draconis carne libēter veſcunt adeo q̄z auaricie ſit in immēſum creuit: vt inſtitores q̄buſdā carminib⁹ draconē ad tps māſuetū reddāt: eiuſq; tergo inſidētes: freno ipm regāt vſq; dū in ethiopiā pueniant

¶ Actor. Sanguinem draconis quo phiſici vtuntur in medicinis aiunt gummi cuiuſdam arboris ſic dictum ꝓpter ſanguinis ſimilitudinem vere draconis.

Capitulum. xlix.

Draconcopedes. Ex li. d̄ na. re. Draconcopedes ſerpētes ſunt magni ⁊ potētes Facies virgineas habētes hūanis ſilēs. in draconū corp⁹ deſinētes. Credibile eſt hui⁹ generꝭ illū fuiſſe p quē diabol⁹ Euam decepit: q:(ſicut dicit Beda) virgineū vultū habuit. Huic etiā dyabol⁹ ſe ꝯiungēs vel applicans vt conſimili forma mulierē alliceret: faciē ei tm̄ oſtēdit ⁊ reliquā ptem corpis arboꝝ frondib⁹ occultauit. ¶ Auguſtin⁹ ſup Gen̄. Dicit aūt ſerpēs ille calidiſſim⁹ fuiſſe. Vel ſm̄ alios ſapientiſſimus. Nō ꝓprie ſic̄ in bono ſolet accipi ſapia dei: vel angeli: vel aīe rōnalis. ſ; tranſlatiue. ſic̄ apes vel formicas dicimus ſapiētes: ꝓpter opa ſapiētiā imitantia: q̄uis ſerpens nō aīa rōnali: ſed ſpū dyabolico q̄ plenus erat poſſit ſapientiſſimus dici. Mali em̄ angeli q̄uis ſupbia deiecti: natura tn̄ excellētiores ſunt omnib⁹ beſtijs ꝓpter eminentiā rōnis. Serpens em̄ nō intelligebat verba: nec rōnalis eſt facta. Nā enim verbis magoꝝ vel incantatoꝝ ſerpentes trahūtur de latebris dyabolica eſt vis. Nō pmittit ad memoriā illius pmi facti. vt ſciat: quia cum h̄ genere familiariter ſit ei locutus. Eſt autem ille ſerpens ſicut aſina Balaā: ſed h̄ fuit dyabolicū: illud angelicū. Boni em̄ ⁊ mali angeli ſimiliter operantur.

Capitulum. l.

Daxus. Alb. i li. de na. aĩaliũ. Dax⁹ aĩal ẽ pĩgue valđ ꝛ latũ ĩ dorſo. breuib⁹ crurib⁹ multũ mordax. pilo pl⁹ albo q̃ʒ nigro. ſʒ ĩ dorſo pl'es hʒ nigros. ꝛ ĩ laterib⁹ pl'es albos. ꝛ caput ĩ medio nigꝝ. ꝛ ĩ laterib⁹ hʒ albũ. ꝛ qñ ẽ domeſticũ mltũ ẽ luſiuũ. dicũt crura ſiniſtri laterꝫ breuiora eẽ q̃ʒ dexteri. ꝛ h̃ ego nõ dep̃hẽdi cũ tñ ſepi⁹ h̃ aĩal ꝯſideraui. Et dũrũ hʒ pilũ. ꝛ ẽ ſpiſſe pellis. ꝛ ẽ ad q̃ntitatẽ vulpis. Et eſt duoꝝ generꝝ. Dĩ aũt daxus canin⁹ q̃ ĩ mlta findit pedẽ ſic̃ canis. ꝛ đr dax⁹ porcin⁹ q̃ in duo findit vngulã ſic̃ porc⁹. đr qꝫ ſcrabronib⁹ ꝛ aliĩs ꝓmib⁹ viuit: qꝛ nõ eſt velox ad venandũ.

☞ Operationes.

A ¶ Idẽ Albt⁹. Axungia ei⁹ valet ad renũ dolores: ꝛ ad multa alia q̃ cauſa breuitatꝫ dimitto.

B ¶ Dicũt etiã aliq̃ qꝫ morſus aliqñ hʒ venenoſos

Capitulum. lj.

Dypſa. yſiđ. Dypſa eſt gen⁹ aſpidis. qui latine ſitula đr. qꝛ queʒ momorderit ſiti perit. Tante aũt exiguitatis eſſe fertur vt dum calcat̃ nõ videat̃. de quo poeta. Signiferũ iuuenẽ tyrrenis ſanguinis aulum. Torta caput retro dypſas calcata momordit. Vix color aut ſenſus dentiſqꝫ fuit. Andromachus Dypſa cũ aliquẽ pungit inflãmat̃ in eo caliditas valde ſuperflua. Indeqꝫ accidit ei vehemens ſitis ꝛ aduſtio inflãmata. nec bibere ceſſat aquã donec corpus eius ſcindit̃. ꝛ ſic morit̃ Auiceñ. Serpentis facientis ſitim ſm q̃ſdaʒ longitudo eſt palmi vnius. ꝛ ſup corpus eius ſunt veſtigia nigra plurima. Caput ei⁹ eſt paruum: et collum groſſum. a quo incipit creatura eius vſqꝫ ad caudam ſubtilem.

Operationes.

¶ Auicenna. Ut euacuatur aqua ꝓpter ſitim ex morſu iſtius ſerpentis. Huius regimen poſt communia regiminũ eſt indeſinenter eum facere bibere oleum plurimum et euomere. deinde cliſteriſare cum his que educunt feces ꝛ humiditates.

Capitulum. lij.

Dromeda ꝛ Dammula: yſidor⁹. Dromeda genus eſt camelorum minoris quidem ſtature: ſed velocioris. vnde et nomen habet. Nam dromos grece curſus

miliaria vno die ꝓgere ſolet. qd ſcȝ aīal ſic bos ꝛ ouis ꝛ camel⁹ ruminat. Dāmula. yſi. Dammula vocata eſt eo ꝙ de manu effugiat. timidū aīal ꝛ imbelle. Unde Marcialis. Dente timet aper: defendūt cornua ceruū. Et imbelles dāme quid niſi preda ſumus. Gloſa ſup Paral. Dāmula eſt aīal mundū: velox: ꝑſpicax. Unde ſcptum eſt. Eruere. quaſi damula de manu. ꝛc. ¶ Plini⁹. Damme raro manſueſcūt. cū fere dici iure nō poſſint. Cū plura nāqȝ ſint nec placida. nec fera. ſȝ medie inter vtrūqȝ nature. vt in volucrib⁹ yrundines. apes in campo. in mari delphini. Idem in libro vndecimo. Natura dedit cornua dammis.

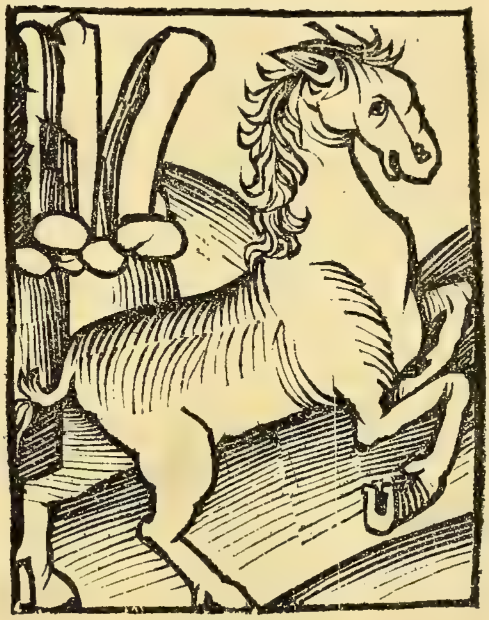
Operationes.

¶ Auicen. Dāmule caro more emplaſtri ponit ſup dolores iūcturaꝝ. ¶ Cadeȝ cū vino miſcet ꝛ bibit ꝓpter epilentiā vel ſoda. ¶ Itē exiccata cū vino ī potu accepta ꝯfert venenis. ¶ Haly. Uirga dāmuli ſiccata trita ꝛ bibita: morſui ſerpentū ꝓdeſt. Idē facit ꝛ ꝟga cerui.

Capitulum. liij.

Duran. Ex li. de na. re. Duran (vt dicit Areſto.) eſt aīal velox atqȝ fortiſſimum qd a venatorib⁹ inſecutū cū euadendi deſperatione frangi ceperit aſtucia naturali ſtercus intorquet ꝯtra canes inſequentes ſe. eoſqȝ retardat putride digeſtionis odore. ¶ Actor fortaſſis etiā hoc noīe videlicet duran vocat beſtia. que ſuperi⁹ iuxta eundē Areſtotilē bonnacon eſt appellata. et ipſa eſt (vt videt) ſilueſtris vacca. de qua dicit Areſtotiles ꝙ habȝ cornua cōtra ſe inuicem inclinantia. Et ideo natura dedit ei aliud iuuamentum. videlicet eiectionem ſtercoris in remotum. vt ab ipſo venatore detineat: ne ad eam ꝓpe accedat. Hoc idem vult Albertus in libro de naturis animalium.

Capitulum. liiij.

Equus. In libro de naturis rerum Equi vniuerſis fere partibus orbis generantur. ſȝ illi precipui qui in ſcithia ꝛ capadocia. hij ad ſonitum buccine gaudent. ꝛ cōgreſſionib⁹ gloriantur. In equis precipue ꝛ omi genere iumentorum aures indicia animi ꝓferūt. In colorib⁹ equoꝝ niger eſt optimus. ruffuſqȝ vel glauc⁹: albus etiā plerūqȝ bonus. Ceteri vero deteriores iudicant. Areſtotiles. Equus ꝛ equa plus diligunt coitū qȝ animalia cetera. preter hominem. Equa quoqȝ furit concupiſcentia coitus olofaciendo ſe inuicem ore ad os ꝯcupiſcentiā prouocant. Maſculus ſupra matrem ſuam non ſalit. Unde equus aliquando matrem ſuppoſitam agnoſcens ſubito fugit ſeqȝ precipitauit. Coit autē equus duum vel triū annorum: ſed debile generat. Fortis aūt eſt a quattuor annis vſqȝ ad. xx. et fortis eſt quouſqȝ generat. Tota vita ſua coit. ꝛ vſqȝ ad annos. xxx vel vſqȝ ad. xxxv. viuit. Equa vero vſqȝ ad. xl. Equus cum equa coit. coit etiaȝ impregnata.

Nulla q̄ femina poſt impregnationē recipit coitū. niſi mulier ⁊ equa. Et eſt equoꝝ coit⁹ iuuenū ante temp⁹ determinatū ſi bonū habuerint cibū. Nō eſt ledens coitus equoꝝ ſicut coit⁹ tauroꝝ. Partus equarū melior eſt q̄ omniū aliorū quadrupedū. Appareꝙ̄ ꝑcipue in equabus ⁊ vaccis menſtruum. Idem Ariſtoteles. Equus oculos habet diuerſi coloris vnius ab altero. Nec eſt oculoꝝ varietas ſicut in hoīb⁹ ⁊ equis. Contra naturā etiā omniū aīaliū eſt q̄ cū ſeneſcit equus dentes eius albeſcūt. Item equ⁹ felle caret. In corde equi ⁊ vacce ſunt oſſa
Ibis auis eſt que odit equum. et vocem eius imitando ſtupefacit ipſum: ac fugere cogit. et forte interficit.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Equoꝝ ſanguis medicaminibus cauſticis admiſcetur.

B ¶ Lac equinū ventrē mollit ⁊ hoīeȝ turbat.

C ¶ Fimus caballinus crudus ⁊ combuſt⁹ ſanguinem abſtinet profluentem.

D ¶ Daly. Coagulū eq̄ ſolutiōi cronice ꝓdeſt: ⁊ inteſtinoꝝ vlcerib⁹. Fimus equoꝝ ſi vaporet mulieri ſecundinā fetūq̄ mortuū educit.

E ¶ Eſculapius. Eque lac bibitum matricis laborem ſedat. et caducos eiicit.

F ¶ Caſeus eius ventrem reprimit: ⁊ torſiones tollit coagulum eius cum vino propinatū omnes dolores ſedat.

G ¶ Stercus equi ſiccū aſperſuȝ ſanguinē ſiſtit aurib⁹ inſtillatū dolorem tollit.

H ¶ Auicenna in ſecūdo canone. Sanguis equi aduſtiuus eſt putrefactiuus. totiuſq̄ debilis digeſtionis: ꝑcipue qui groſſus eſt.

I ¶ Lac equarū ſicut ⁊ lac camelarū partui vicinarū ſubtile eſt: aquoſum: ⁊ ventrē lenit. coagulum equi conueniens fluxui antiquo ⁊ vlceribus viſcerum ac fluxui.

K ¶ Coriū pulli equi ſi aduratur ⁊ liniatur ex eo cum aqua ſup bothor infrigidat eas.

L ¶ Dicitur quoq̄ q̄ additiones illi que ſunt in genu equi trite ⁊ bibite cum aceto ſanant ſodam ⁊ epilentiam. Stercus etiam equi facit operationes ſtercoris azini.

M ¶ Plini⁹ li. xxviij. Sanguis equoꝝ ⁊ equaruȝ ꝑter q̄ virginū vim habet ſtipticam: erodit: vlcerat: carne ac fimo equi in agro paſti vtuntur ad plagas.

N ¶ Item fauilla fimi equini inueterati partum mortuum eiicit.

Capitulum. lv.

Elephas. Areſto. Elephas eſt animal manſuetuȝ qd̄ cito domeſticat. ⁊ obedientior atq̄ diſciplinantior eſt oīb⁹ animalib⁹. vnde inſtruitur etiam adorare regē ⁊ in hoc oīb⁹ melior eſt animalibus. Ex lib. de naturis rerū. Elephanti (teſte Caſſiodoro) omniū quadrupedum ſuperant intellectum. Unde nō dubitat elephas primo aſpectu adorare: quem cunctorum intelligit rectoreȝ eſſe. Cui ſi tyrannus apparet: inflexus permanet farinam ſimilem minutiſſimo pulueri ꝑmixtam: ſepat optime. ita q̄ farinā in paſſum colligens nihil admittit de puluere. leſi vero dicūtur offenſam ſeruare. longoq̄ tempe poſt iniurie vindictam reddere. Auicenna. Iuuātur homines in pugna ⁊ elephantum femina ſicut maſculus. ſed corpora feminarū minora ſunt q̄ marium ⁊ cum hoc etiam audacie ſunt minoris. Elephas autem tante fortitudinis eſt: vt cum ſuis culmis proſternat magnos parietes. ⁊ cum ſua fronte magnas arbores. Ex lib. de na. rerum. Elephanti concupiſcentiam fetus in ſe nō habent. Sed tempore quo volūt filios procreare. vadunt ad orientem. vſq̄ in proximum paradiſi vbi inueniant mandragoram. de cuius fructu prior guſtat femina. deinde maſculus eius ſuaſione. et tunc conueniūt: et concipit femina. Tempore vero partus ingreditur aquam vſq̄ ad vbera. ⁊ ibi parit ſuper aquam: propter draconem qui inſidiatur ei. Et ſi extra aquam pareret: fetum eius deuoraret. Maſculus quoq̄ non recedit ab ea dū parit: propter ſerpentem: qui inimicus eſt

ei⁹ ſic̄ draco. Nā hui⁹ aīalis oſſa ꝛ pellis in q̄cū
q̄ꝫ loco inceſa fuerit ſtatim odoꝛ eoꝝ ſerpentes
fugat. ꝛ q̄dlibet venenoſū non accedit. ¶ Yſid.
Bienio a utē fetus poꝛtāt nec ampli⁹ q̄ꝫ ſemel
gignūt. nec plures ſ3 vnū tm̄. Uiuūt āt annis
tricent̄. ¶ Areſto. Elephas coit i agreſti loco
maxie ꝓpe fluuios. femina ſedet: mas equitat
ſup illā. Femina poſt annū decimū vſq̄ꝫ ad q̄n
decim coit. Mas āt poſt q̄nquenniū. ꝛ hoc in
vere. Unicū filiū gignit ſic equ⁹ ꝛ camelus. Fe
mina p duos annos impꝛegnat̄. Impꝛegnata
q̄ꝫ a maſculo nō tangit̄ omino. ꝛ poſt partū ceſ⸗
ſat triennio. ¶ Ex li. de na. re. Elephanti caden
tes ſurgere nō poſſunt. q̄m oſſa ſolida ſine iūc⸗
turis habent. Unde et crura tibiaſq̄ꝫ flectere
nō valent: niſi in iuuentute. Crura ꝗ̄ equalia
h3 in groſſitudine inſtar ſtipitū ab ymo pedis
vſq̄ꝫ ad vētrē Pedes ꝗ̄ rotūdi ad inſtar pomi
¶ Plini⁹. Elephāto duriſſimū tergus eſt doꝛſi
Uentres molli. Interius ſimile eſt interioꝛi
poꝛci. ac p ꝯſequens interioꝛi hoīs. Elephanti
naſus lōg⁹. ¶ Actoꝛ. Elephas in tibijs iūctu⸗
ras nō h3: ꝛ doꝛmiētes elephanti nūq̄ꝫ recum⸗
būt: ſ3 cū laboꝛe defatigati ſunt arboꝛib⁹ mag⸗
nis applicati ſe recreant ꝛ in ipis ſuffulti doꝛ⸗
miūt. Qđ eoꝝ venatoꝛes attēdentes: locū ꝛ ar
boꝛes notāt: eaſq̄ꝫ pene ſuccidūt. ſicq̄ꝫ capiunt̄.

Operationes

¶ Yſidoꝛus. Elephanti ſanguis et maxie ma⸗
ſculi fluxus reumatis ſiſtit. Fumo quoq̄ꝫ qui
fit ex vngula ꝛ pilis elephantis aīaliū quelib3
venenata fugantur.

¶ Platea ri⁹. Elephas h3 oſſa quedā ſolida vt
dētes: ꝛ hec nō cōburunt̄ ſed ad diuerſa officia
reſeruant̄. Quedā ꝗ̄ ſunt medullā habentia
et hec cōbuſta dicunt̄ ſpodiū. Eſt āt ſpodium
frigidū in. iij. gdu: ſiccū in. ij.

¶ Sophiſticat̄ aūt q̄nq̄ꝫ ex oſſib⁹ canis com
buſtis. q̄nq̄ꝫ ex marmoꝛe cōbuſto. ſed id eſt mi
nus ponderoſum. vñ illud eligendū eſt qđ eſt
ſubalbidū. ꝛ valde leue ꝛ ꝯtinuum

¶ In ſyrupis ponit̄ ad infrigidandum. Pul
uis ei⁹ cū ſucco plātaginis datus valet ad diſ⸗
ſinteriā ꝛ emoptoicā paſſionem.

¶ Auicenna. Adeps elephantis cū ex eo fit li⸗
nimentū: fugat venenoſa. Fumus ei⁹ ſuppoſi⸗
tus ꝓhibet impꝛegnationem.

¶ Fimus elephantis ſi vapoꝛetur eo venter fe
bꝛem patientis ꝓdeſt. Sed ſi cum lana ſub⸗
mittatur mulieri: nō concipit.

Capitulum. lvij.

Enchires. Ex li. de na. re. Enchires eſt
aīal in oꝛiēte tauro ſilē: ſ3 hñs longos
crines ad ſcapulas deſcēdentes ſicut
equ⁹. Coꝛnua ꝗ̄ recuruata: ꝛ ad pugnandum
abilia. Caudāq̄ꝫ breuē reſpectu coꝛpis. Coriū
valde durū. hui⁹ etiā caro dulciſſima eſt. Cum
venatoꝛes fugiēs debilitatū fuerit pugnat: et
in pugna ſtercus eijcit p q̄ttuoꝛ paſſus: cauſa
timoꝛis. eſt em̄ aīal multi ſtercoꝛis. Deinde cū
appꝛopinquat ei tēp⁹ partus multa ei⁹ dēgene
ris aīalia circa ipāz adunant̄: ꝛ egerentes ag⸗
gregant ſtercoꝛa ad inſtar muri in circuitu ei⁹
Actoꝛ. Uidetur autem enchires eadē eſſe be⸗
ſtia que ſuperius durā vel bonnacon ſm̄ Are
ſtotilem eſt appellata.

Capitulum.lvij.

ENidros.ꝛ enitra.yſid. Enidros eſt beſtiola ex eo nūcupata: q in aquis verſatur: ꝛ maxime in nilo. Que ſi cocodrillū dormientem inuenerit volutat ſe ꝑmo in lutū ꝛ intrat etiaꝫ p os ei⁹ in ventrē: ꝛ carpens om̄ia intranea ei⁹: ſic vt moriť. Hec ychenomon grece vocať. ¶ Ex li. de na. rez. Enitra eſt aĩal modicū in Germania. mas ꝛ femina cumulos in terra faciētes. ꝯgerūt cibos in eſtate q̄b⁹ viuāt in hieme. Femina naturaliter ciborū eſt auida. mas ecōtra. ſup modū parcus et auarus. Unde ꝛ aditum obſtruit ne femia cibos attingere poſſit. At illa naturaliter calida foramen occultū ex alia parte facit p q̄s furet quod auiditati ſue ſufficiat. Sicq̄ꝫ fit vt maſculus parcus macie tabeſcat. femina ṽo pinguedine rutileſcat.

Capitulum.lviij.

ERinacius et Ermineus. ¶ yſidorus. Erinacius q̄ ꝛ cirogrillus eſt animal porcelli formaꝫ habens. ſed ſpinoſum preter q̄ꝫ in ventre. vndiq̄ꝫ ṽo ſpinis ſuis clauditur ꝑpter inſidias ꝛ difficulter ſe videndum prebet atq̄ꝫ palpandum. ſed quando in aquaꝫ calidam mittitur: ſtatim ea delectatus in planam membroꝝ deiectionem oſtenſionemq̄ꝫ reſoluiť. ꝛ ſic in offenſe videť atq̄ꝫ palpať. ¶ Hic (vt dicit Areſtotiles) obtuſius audit om̄i aĩali habente teſtam in capite. Ericius pinguis eſt ꝛ medicinalis. Solus habet duos anos per q̄s feces emittit. Huius ſpeciei mas ꝛ femina ſtando coeunt applicati ꝛ ad inuicē ꝯiūncti. et hoc ꝑpter ſpinarū aculeos q̄ in ei⁹ dorſo ſunt. ¶ Ex lib. de na. re. Ermineus eſt beſtiola de genere muſtelarū: ſed forma minor: ꝛ colore diſſimilis. In hyeme candet inſtar niuis ꝑpter extremitatem caude. Eſtate vero tantū in vētre candet ꝛ dorſo fuſcus apparet. Mures ꝓſequitur. carnibus veſcitur

Capitulum.lix.

EDus. yſidorus. Edus ab edendo dictus eſt. parui em̄ pinguiſſimi ſunt: et ſaporis iocundi vnde ꝛ eduliū vocať. ¶ Palladi⁹ vbi ſup. Edis aūt nutriendis ſup lactis abundantiā edera vel lentiſci cacumīa ſepe ꝓbenda ſunt. ¶ Plini⁹ li. viij. Edi luna decreſcente caſtrandi ſunt ſicut ꝛ vituli.

Operationes.

¶ Pli. lib. xxviij. Sanguis edi recens cū aceto acri feruēs pot⁹ ſanguīs excreatiōes iuuat.

¶ Eius pulmo ebrietatem arcet. Utuntur et ipſoꝝ pelle ad plagas.

¶ Feminum edi cinis inteſtina rupta mire ſanare traduntur.

¶ Auicen. Caro quippe capraꝝ paruarū melior eſt: magiſq̄ꝫ ſuſceptibilis digeſtionis.

¶ Idem. Caro edina minorum eſt ſuperfluitatum q̄ꝫ arietina.

¶ Haly. Coagulū eduli ꝯtra potum cicute ꝓdeſt: eiq̄ꝫ qui fungos comedit.

Capitulum.lx.

EMorrois enidros & excedra. Iſidorus. Emorrois eſt aſpis ex eo nuncupatus q̄ ſanguinē ſudet qui ab eo morſus fuerit: ita vt diſſolutis venis quicquid vite eſt p ſanguinem euocet. Alexāder. Emorrois ergo recte dictus eſt a ſanguine: eo q̄ ab eo punctus nimium emittit ſanguinem. Unde mulier menſtruata dicitur emorroiſſa. ¶ Enidros. Iſidorus. Enidros eſt coluber in aqua viuens. greci enim aquā ydor vocant. ſupra capitulo. lvij. de ea tractaui. ¶ Excedra. Iſido. ydra grece dicitur draco multorum capitum: qualis fuit in lernia palude prouincie archadie. Latine vero dicitur excedra: eo q̄ vno ceſo tria excreſcebant capita. Actor. De hac ergo plenius dicetur in loco congruo ſm ordinem capitalium litterarū: vbi de ydra tractabitur. De hac enī Hieronymus in prohemio Eſdre contra detractores ſuos loquens verſum poeticū tractat dicens: Licet excedra ſibilet victorq̄ ſi non incendia iactet: nunq̄ meū iuuante chriſto ſilebit eloquium: et preciſa lingua balbuciet.

Capitulum.lxi.

ENgula et eruca. Ex libro de naturis rerum: Engula eſt vermis a re nomen. Habet enim ſemper in ſanguine caput continueq̄ ſugens ita intumeſcit vt medius crepet. Non enim exitum ſuperfluitatis habet. hic a quibuſdam pediculus ſilueſtris dicit᷑. In iumentis nunq̄ ſed in lupis et canibus frequenter gignitur. ¶ Eruca in libro vt ſupra. Eruca eſt vermis longus multis diſtans pedibus colore varius. Olera & arborum folia depaſcitur. Iſidorus. Eruca eſt frondiū vermis in olere vel a pampino inuoluta: ab erodendo dicta. De qua meminit Plautus. Imitatus nequam beſtiam maleficam inuolutam in pampino frondem et florem erodunt. hoc malum oritur tempore humido & lento.

Operationes

¶ Palla. libro ſecundo. Contra erucas ſemina que ſpargenda ſunt ſemper viue ſucco vel erucarum madefaciunt ſanguine. Aliqui vero cinerem de fico ſup erucas ſpargūt. Nonnulli ſquillam in hortu ſerunt. Uel aliqui etiam mulierem menſtruatam nudis pedibꝰ cōtra erucas circūire faciunt. A

D

Capitulum.lxij.

FAlena ⁊ fiber. Iſidorus. Falena eſt animal quod naturali quodam indignatiōe ſuperbiam in homine deteſtatur. Itaqꝫ ſi cōgrediendi occaſionez acceperit: pugne cōſtanter inſiſtit: victorqꝫ ſuꝑbie inclementer nititur hominem decerpere Solinus. Fiber per vniuerſum pontū plurimus: quem caſtorem aliqui dicunt. luthere ſimilis: eſt animal morſu potentiſſimū adeo vt cum hominem inuaſerit: conuentum dentium nō prius laxat: ꝙ oſſa fracta cōcrepuiſſe perſenſerit. Plinius libro. xxxi. Fibris victus eſt in terris. Caſtores teſtes eorum dicuntur: quos ab ipſis amputare fertur cum capiuntur. Seſtius medicine diligentiſſimꝰ illos eſſe paruos: ſubſtrictos ⁊ adherentes ſpine dicit: nec adimi ſine animalis vita poſſe aſſerit. ¶ Item Operationes etiam ſuperius ſub nomine caſtoris ſunt dicta.

Capitulum.lxiij.

FOrmica. Actor. Formica eſt anial paruum ſolicitū prouidum et ſagax. Terrā de cauernis egerit: arto calle incedit: grano paſcit̃. Iſidorus. Formica dicta eſt ab eo ꝙ forat micas farris. Ex lib. de naturis rerū. Formica eſt animal mire ꝓuidentie ſibi. Hec ſola inter anīalia ſenio fortificatur ⁊ creſcit. Formice labores communicant vt apes: ſed apes cibos faciūt: hec vero condūt. Efferunt etiā mortuos ſuos atqꝫ ſepeliūt: et he ſole inter omnia anīalia faciūt. Item formica frumenti granū eligit. ⁊ ſi cōpleta in foſſa ſua fuerit: illud exponit vt ſiccetur. ſicqꝫ iterū reponit ipm vſqꝫ ad tempꝰ. vt autem granū conſeruet abſqꝫ germine: fertur ipm in tres partes diuidere. Ariſtotiles. Formica eſt animal anuloſum ſine alis et ſine ſanguine. Et eſt ex animalibꝫ que cum ſocijs ſuis manent: ⁊ ex his que habitacula habēt: ſicut mures ⁊ talpe. Formica ſicut ⁊ muſca coit in hyeme ſi conueniens aer fuerit. et ventus meridionalis flauerit.

Operationes

¶ Areſtotiles. Si quis acceperit ſulphur et origanū agreſte: ⁊ puluerizauerit ſuꝑ manſiones formicarum: dimittunt illas ⁊ fugient. ¶ Similiter etiā fugiūt a fumo ſtoracis ſicci. ¶ Raſi i almanſore. Formice ex alchitran ⁊ ex ſulphure ⁊ ex aſa fetida fugantur. ¶ Et ſi ex iſtis mittatur aliquid in earum foraminibus: morient̃ porro ſi ex eo circa foramē epithima fiat nō exibunt. ¶ Ex libro de naturis reꝝ. Domus formicaꝝ ex ſulphure ⁊ origa-

no agreſti fumigata: formicas effugere co-
git ab illa.

Capitulum. lxiiij.

Formice maiores. Solinꝰ. Formice
dicunt̃ eſſe in ethiopia ad formã ma-
ximi canis: q̃ arenas aureas pedibꝫ
quos leoninos habent eruũt: ac ne quis au-
ferat cuſtodiunt. Ex libro de naturis rerum:
In india ſunt formice circa montes aureos
vulpibꝫ maiores: fortes ac ſeue nimis: pedes
quattuor habentes: ⁊ in pedibꝫ habatos vn-
gues. Tante vero fortitudinis ſũt: vt viſos
homines diſcerpant. Beſtias autem de faci
li non ledunt: ſatis conſcie: ꝙ auruꝫ illud qđ
ipſe cuſtodiunt inuitis non auferant. Ad ple
ctendum ergo temeritatẽ auaricie illic adeo
collocato ſunt beſtie. De his formicis me-
minit Johãnes de Manda villa: ꝙ in non
nullis montibus indie morantur formice in
quantitate noſtrorum catellorum que effodi
unt purificant ⁊ colligunt cum intenta occu
patione: auri minutias eas ponunt: ⁊ repo-
nunt de cauernis in cauernas: ⁊ conſeruan-
do aurum ſunt ita diligentes ⁊ acres vt ne-
mo hominũ de facili appropinquare audeat
niſi interdum illis pauſantibꝫ ⁊ ab eſtu ſe oc-
cultantibꝫ aliqui non tamen ſine periculo in
drometarijs rapiunt vel furantur. ingenioſe
etiam ſuper equam que nuper fetum edidit
imponunt ciſtellas ligneas ſeu cophinos no
uos vacuos: a lateribꝫ apertos dependẽtes
prope terrã. Hanc equã famelicam ad mon-
tes huiuſmodi dimittunt vt ſe herbis paſcat
quam formice videntes ſolã: ſaliẽtes ⁊ iocan
tes colludunt ad cophinoruꝫ nouitatem. Et
quoniã eis eſt naturale vt circa ſe om̃e vacu
um implere conentur cõportant certatim au
rum in predictas ciſtellas: cũ homines a re-
motis tempus obſeruauerint emittunt pul-
lum eque vt videat matreꝫ cuiꝰ aſpectu iam
diu ſtetit priuatus: ⁊ ad hinnitũ pulli ꝓtinus
equa reuertit̃ onuſta auro. Hoc ⁊ ſimile inge
nio aurũ a formicis eripitur.

Capitulum. lxv.

Furus ⁊ Furunculus. Iſidorus. Fu
ro a furno dictꝰ eſt. Vñ ⁊ fur. Tene
broſos enim et occultos cuniculos
effodit: ⁊ eijcit predam quam inuenerit. Are-
ſtotiles. Furonũ femine ſunt obedientes ad
coitum. valde clamantqꝫ mares ad coitũ tẽ-
pore luxurie. nec coeunt mares cũ femĩa re-
tro: ſed mas eleuatur: ⁊ femina equatur ſub-
iacendo. Furunculus. Ex libro de naturꝫ re
rum: Furunculus putorie valde conſimilis
eſt: paulo amplior q̃ꝫ muſtela. Inter album ⁊
buxeum colorem habet: ⁊ eſt anĩal animoſuꝫ
ac ferox. Coire dicunt̃ pſtrati. femina ſima-
rem non habet. quando luxuria ſtimulat̃: tu-
meſcit ⁊ moritur. Partu quidem fecunda eſt
vtpute ſeptẽ vel octo fetus ſimul edens: por-
tat in vtero quadraginta diebus, Et cũ nati
fuerint catuli ceci ſunt diebus. xxx. A tem-
pore vero quo videre incipiunt vſqꝫ ad qua-
draginta dies venari incipiunt.

Capitulum. lxvj.

GAla ꝛ genetha. Iſido. Gala eſt aĩal multe audacie cũ ſerpẽtibꝫ pugnans. mures enĩ libẽter comedit. Et ipm genꝰ ſerpẽtiũ carnibꝫ muriũ viuit. iõ q̃ſi cibi ſui emulos ſerpentes pſequit̃: ꝛ cũ eos deuictos comederit mox rutã q̃ ſerpentibꝫ aduerſa eſt ꝯmedit. Hoc aĩal ad ſeptẽtrionalẽ ptẽ ingreſſus foueaꝝ ſuaꝝ facit: vt vẽto ſibi ꝯ̃rio nõ fatiget̃. Genetha. Iſi. Genetha eſt beſtia paulo maioꝛ vulpecula: coloꝛeꝫ hñs iter croceũ ꝛ nigꝝ. maculas interduꝫ nigras oꝛdinate ĩ pelle diſpoſitas hꝫ. mãſueta ſatiſ ẽ beſtia niſi fuerit iniuria laceſſita: nec ad ardua ꝯſcẽdit: ſꝫ in hũilibꝫ locis ꝛ ſup riuos aquaꝝ deambulat: ibiq; cibum querit.

Capitulum. lxvij.

GAmaleon. Iſidorꝰ. Gamaleon ſiue cameleon eſt aĩal quadrupes habẽs faciem q̃ſi lacerte: caudã plixã ꝛ toꝛtuoſam: coꝛpꝰ aſpeꝝ: cutẽ q̃lis eſt in cocodrillis. pfert aũt ex cute q̃ſi lanã q̃ndã: de q̃ zone cõtexte cõburi nõ pñt. Eſt aũt aĩal pigrũ inceſſu: ſed victoꝛẽ ſuum interfectꝰ perimit. Nã cum ales ex eo comederit: illico moꝛietur. Hoc idem aĩal d̃r ꝛ ſalamandra grece: ꝛ etiã (vt quidam) volunt ſtellio latine: ſed foꝛtaſſe diuerſe ſunt ſpecies q̃uis eiuſdem generis ſicut capꝛe ꝛ capꝛee ꝛ rubꝛicapꝛe. vnde idem Iſidoꝛus Gamaleonem ponit in genere beſtiarum ſalamandrã ac ſtellionẽ tanq̃ diuerſas ſpecies in genere lacertoꝝ. Plinius aũt dicit ſtelliones hr̃e quodãmodo naturaꝫ camaleonũ. De his ergo plenius dicetur infra vbi agetur de ſalamandra.

Capitulum. lxviij.

GAzelle. Sera. li. aggre. ca. miſch. Dixit: Habonbaſen ex ꝑbo albulbuſſim almaſcadi in li. auri ꝛ minerarũ ꝛ margaritaꝝ. terre in quibꝫ ſunt gazelle muſci. ꝛ ſunt regiones tumbaſi et ſeni ſunt terre confines. Veruꝫ muſcus regionis tumbaſi eſt melioꝛ muſco ſeni duabꝫ de cauſis. Una eſt q2 gazelle de tumba ſi comedũt ſpicãnardi: ꝛ alias ſpecies odoꝛiferas. gazelle ꝟo de ſeni comedunt alias herbas ab iſtis. Et non differũt gazelle iſte ab aliis in figura ꝛ coloꝛe ꝛ coꝛpoꝛibus. cognoſcũtur tamen in den

tibus caninis eaꝝ:ꝙ quelibet ex iſtis hȝ duos caninos dentes egredientes ab ore ipſi⁹ ſicut egrediunt ab ore porcoꝝ. Jtē cū natura gazelle expellit curſum ſanguis ad folliculū illū vel chiſtim:ꝛ cōplet eſſe ſanguis ī eo nocet illi aīal i.ꝛ tūc venit ad ſaxa:vel ad aliqd ex lapidib⁹ ca.caliditate ſolis:ꝛ fricat ſe multū cū delectatiōe magne:donec vulnerat cutis in loco illo ꝛ emanat qđ ꝑtinet ſup lapides queadmodū emanat ad apoſtemata aliqua qn aperit.ꝛ ſentit tūc illud aīal in exitu eius delectationē magnā.ꝛ illud ſic euacuatū dicit muſc⁹. Egrediunt ergo homies qui nouerūt loca vbi paſcūt gazelle:ꝛ ꝑuenientes ad ſaxa illa ꝛ lapides: inueniūt ſanguinē illius q̄ deſiccatus eſt ſup lapidem ſiue ſaxa ꝛ colligunt eū ꝛ ponūt in folliculis q̄s habēt ex gazellis q̄s ipi venati ſūt ꝛ ſeruant apud ſe:ꝛ hmōi eſt ille muſcus quo vtunt reges:ꝛ qui donatur ꝑ dono magno.

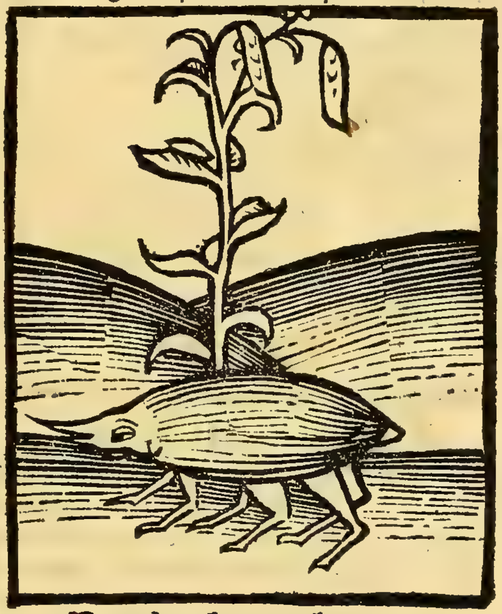
Operationes

a ¶Muſcus enī fortificat cor ꝛ oīa interiora mēbra:qn bibit aut ponit exteri⁹ in emplaſtris:ꝛ abſtergit albuginē ſubtilē ꝛ deſiccat
b eius humiditatē ꝛ calefacit cerebrū. ¶Un-
c de corroborat mēbra ſua amaricitate. ¶Et cōfert ſode antique q̄ eſt ab humiditatib⁹ et corroborat cerebrū. ¶Et ſi accipiatur de eo
d parū:ꝛ reſoluat cū oleo de keiri ꝛ liniatur
e cū eo virga iuuat ad coitū. ¶Et eſt in eo hu-
f miditas quedā ꝑ quā excitat coitū ¶Auicē. de virib⁹ cordis ait:ꝙ ꝯfortat cor. Jnfra ca. c.muſquelibet pleni⁹ tractet de muſco.

Capitulum.lxix.

G Landoſa ꝛ Gnatrix. Cōſtantinus. Glandoſa ſerpens eſt:cui⁹ morſus ē putrid⁹:ꝛ de q̄ peſſim⁹ odor emin⁹ egredit. Dicūt aūt q̄dā ꝙ pedes ſup illā incedentes excoriant:ꝛ apoſtema in crure patitur. Jllius q̄ȝ q̄ ei medet man⁹ excoriantur Qui vero hunc ſerpentē occiderit:odor ei⁹ putridus fit:ꝛ omnē niſi ſoli⁹ hui⁹ fetoris ꝑdit:hui⁹ morſus ſignificatio eſt:ꝙ in illo loco ſubſequit apoſtema cū rubore:veſica illa membra circundat.aliqn ſūmatim currit ſanguis quaſi a qua:dolorem quoq̄ꝫ patit in ore ſtomachi. Gnatrix. Jſidorus. Gnatrix ē ſerpens aquā veneno inficiēs. Jn quocūq̄ꝫ enī fonte fuerit eū veneno immiſcet. De quo Lucan⁹. Eſt gnatrix violator aque.

Capitulum.lxx.

G Rillus ꝛ Gurgulio. Jſidorus. Grillus a ſono vocis nomen habet. hic retro ambulat:terram terebrat:ſtridet noctibus:venatur eum formica circūligata capillo in cauernam eius coniecta: efflato prius puluere ne ſe abſcondat.ꝛ ita formice cōplexibus trahitur.

Operationes

¶Plinius libro viceſimonono. Grillus pro- a
deſt prurulentis auribus cum terra ſua effoſſus.magnā huic animali ꝓhibet nigidiuſ auctoritatem magi quoq̄ꝫ maiorē. Auricule parotide ꝓſunt grilli ſiue illiti ſiue ad alligati.
¶Jdē libro triceſimo. Strumis quoq̄ꝫ ſua- b

cleret illinire grillum cum terra ſua effoſſum.
C ¶ Porro ꝯ calculos ꝛ alias difficultates ve/ſice ꝓdeſt grillū aqua calida dilutū ſumere: ꝑ terea grilloꝝ crematoꝝ fauilla ex oleo ꝓdu/
D cit ad cicatricem vlcera. ¶ Haly lib. regalis diſpoſitio. locuſte longe. i. grilli: ſi collo ſuſpē
E dantur quartanā patienti ꝓdeſt. ¶ Petr⁹ co/meſtor. Gurgulio vermis eſt q̄ naſcit̄ in cor/ruptione fabarū ſicut tinea ex corruptione oleꝝ: teredines ex corruptiōe lignoꝝ. Iſido. Gurgulio dr̄ qꝛ pene nihil ē aliud niſi guttur

Capitulum. lxxi.

h HErici⁹. Areſto. Herici⁹ ē aīal ſpinoſum: cui⁹ ſenſus apparet multotiēs ꝯ vētos ſeptētrionales et meridionales. foramina nāqꝫ facit ī terra ecōtra in oppoſito. Pli. li. viij. Hui⁹ cute veſtes expoliunt̄. Iſi. Herici⁹ ē aīal ſpinoſuꝫ cooptū qḋ inde noiat̄: qꝛ ſubrigit ſe qn̄ ſpinis ſuis claudit̄ qb⁹ vndiqꝫ ꝓtectus eſt ꝯ inſidias. Nā ſtatim vt aliqd pſenſerit ꝑmū ſe ſubrigit. ꝛ in globū cōuerſus: in ſua ſe arma recolligit. ꝛ ita ſpinoſo defendit̄ regimīe: vt nec ꝯtingi qḋē poſſit. Iorath. Hericius cū ſpinis dorſi colligit fruct⁹. Si qd aūt ex hui⁹ cibo ceciderit: reſiduū a ſe totū reijcit ac reuertit̄ vt ſpinas ſuas repleat. Hunc aūt lupus timet ac fugit.

Operationes

A ¶ Auicēna. Herici⁹ ali⁹ eſt terren⁹ hn̄s ſpinas ſagittales. Ali⁹ marinus: ꝛ ē ſpecies piſciū. De q̄ infra tractatu de piſcib⁹ habetur.

Utriuſqꝫ cineris ſunt abſterſio ꝛ reſolutio: ꝛ acuitas ꝛ exiccatio. ¶ Adeps hericij prohibet effuſiones ad viſcera ſilr̄ ꝛ ei⁹ epar. ¶ Ex libro de naturis reꝝ. Carnes hericij vim habent deſiccatiuā ꝛ diſſolutiuā. ꝓpriecꝫ ſtomachum cōfortant. Uentrem ſoluunt. Urinā prouocant. Utiles ſunt his qui ad lepram ꝛ elephantiam diſpoſiti ſunt.

Capitulum. lxxij.

h Hyena. Hieronym⁹ ꝯtra Iouinianū inquit. Hyena eſſe aīal magnitudine lupi. In cui⁹ collo ſunt pili ſicut collo equoꝝ. Pilos habet duros vel fortes ſup oīa ſpondilia. Paſtores ꝛ canes ſingultādo quaſi eſſet canis deludit: ꝛ ſic pecora comedit. Ipos etiā hoīes ꝛ canes deludens dep̄dat̄: ꝛ ſepulturas cauat: qn̄ talem carnem comedere deſiderat. Ex libro de naturis rerū. Hyena duas habet naturas: maris ſcꝫ et femine. Colorē cum voluerit variat: ꝛ in ſepulchris mortuoꝝ ſemꝑ habitat: gemmā portat in oculis. vel (vt aliq̄ dicunt) in fronte.

Operationes

¶ Hieronymus vt ſupra. Hyene fel: oculoꝝ claritateꝫ reſtituit. ¶ Stercus eius putrida curat vulnera. ¶ Plinius libro. xxviij. Cutē quoqꝫ capitis hyene. dicunt capitis dolori alligatam prodeſſe. ¶ Sic ꝛ caligines diſcutit: ꝛ in claritatem ſuffuſiones excitari multaqꝫ alia huiuſmodi.

Capitulum. lxxiij.

Hiſtrix. Hiero. ꝯ Iouinianū. Hiſtrix in ethiopia frequētiſſime herinacio ſilis ē: ſpinis tergū hiſpida. Ex li.de na.re. Hiſtrix ē beſtia q̄ vulgo porc⁹ ſpinoſus dr. circa marina habitat: ⁊ ī cauernis mōtiū. nōnunq̄ qn̄ ſcꝫ iuxta marina refugiū nō hꝫ. In terra ⁊ aq̄ potēter valet. Ira ei⁹ ad vindictā citiſſima ē. Vn̄ plerq̄ iacul e tergo ſponte laxatſ: canes vel hoīes vulnerat ꝓximantes. Ar eſto. aīal qđ dr porc⁹ ſpinoſ⁹: loco piloꝝ ſūt ſpine coꝝ ſui ⁊ coo piunt ipm vt pili. Sūt etiā illi ſic arma: qb⁹ ipm q̄rentē dephēdere torquet. Idē. Hiſtrix ē aial ſpino tergū hiſpidū. Quos plerq̄ laxatas emittit iaculatiōe volūtaria: vt aſſiduis aculeoꝝ nimbis alias iaculis canes vulneret ingruentes.

Capitulum.lxxiiij.

Hircus. Ex li.de na.re. Capre mas.i. hircus: eſt aial aīoſū ac bellicoſū: ⁊ robuſtū. In fronte aūt ⁊ cornib⁹ eſt illi maxia fortitudo. Iſido. Hirc⁹ ē laſciuum aial ⁊ ſp feruens ad coitū cui⁹ oculi ob libidinē in trāſuerſum aſpiciūt: vnde ⁊ nomē traxit. Nā hirci fm ſue coitū ſunt oculoꝝ anguli. Hui⁹ natura adeo calidiſſima eſt: vt adamantem lapidem quē nec igni nec ferri materia domare valet. ſolus hui⁹ cruor diſſoluat. Maiores hirci cūſū dicunt. a fluuio cū ſe in lybia vbi grādes naſcunt. Actor. Eſt et iam hirc⁹ aial fetidū (vt dicit Iſaac) ſi ſumat in cibū peiorē ſanguinē generat q̄ capra.

Operationes

¶ Pli.li.xxviij. Hircino ſanguini tanta vis A
eſt vt ferramētoꝝ ſubtilitas nō aliter acuat
aut induret aut ſcabricia poliat vehemētius/
q̄ lima. ¶ Aui. Hircina caro mala eſt ab/ B
ſolute: ⁊ facit euenire fe.q̄rta. ¶ Sanguis a/ C
poſtemata ca.cito maturat: ⁊ admīſtrat p⁹ cō
gelationē. ¶ Idē potat⁹ frāgit lapidē renū. D
Frix⁹ aūt ⁊ cū vino bibit⁹ armene ſagitte no
cumēto ꝯfert. ¶ Hircin⁹ adeps vehementio E
ris eſt reſolutiōis q̄ ceteri. ¶ Fel hircinū car F
nē malā eradicat. Fel hirci ſilueſtris ē tiria/
ca morſib⁹ venenoſis. ¶ Iſaac in dietꝭ. San G
guis cal.hirci punctus vt dicit Dyaſ. arane/
as ⁊ mala vulnera cōpeſcit. ¶ Plinius libro H
vbi ſupra. Sanguis caprinus cum medulla
ydropicis auxiliatur. Efficacius autē ſi hir/
cus lentiſco paſcatur.

Capitulum.lxxv.

H ynnulus. Bartholomeus de ꝓprietatibꝰ rerū. Hynnulus cerui eſt filius: ab hynnendo eſt dictus. Iſidorus libro duodecimo. Hynnulus anīal quidē eſt debile ⁊ imbelle ſicut damula: et eſt acutiſſimi viſus ⁊ velocis curſus. mr̄ aūt eiꝰ ipm in ſpecubus ⁊ antris ⁊ locis vmbroſis abſcondit: ⁊ illum vltra ſpineta ⁊ tubera ſaltare inſtruit. Carnes habent teneras ⁊ digeſtibiles ꝓpter motus frequentiā. Et ſi fuerit caſtratꝰ anteq̄ creſcant eius cornua. caro eius melior ⁊ temperatior in ſiccitate ⁊ calore. Et ſi fuerit caſtratus anteq̄ cornua habuerit: nunq̄ ei vlteriꝰ creſcent. Et ſi poſt nunq̄ ea abiiciet nec mutabit. Areſtotiles libro octauo Hynnuli ſerpentibus contrariantur miro modo.

Operationes

A ¶ Plinius. Qui fuerit inunctus eius ſepo vel ſanguine a ſerpente illo die nō tangit̄.

B ¶ Et eius coagulum eſt ſummū remedium in venenis: vt dicit Plinius libro. xxxviij. capitulo nono.

Capitulum.lxxvj.

I aculus ⁊ Ipnalis. Iſidorus. Iaculus ē ſerpens volans. De quo Lucanus. Iaculiq̄ volucres. Exiliunt enim in arboribus: ⁊ dū aliquod animal obuium fuerit iactant ſe ſuper illud ⁊ perimunt: vnde ⁊ iaculi dicti ſunt. Iorath. Iaculus ſerpens volatilis: animal quodcunq̄ occurrit ei dum volet interficit. Et eſt alius quo ſine ſenſu doloris animal moritur. Alius qui ſi quem tetigerit dolore diurno fatigabitur: et poſtea moritur. Ex libro de na. re. Iaculꝰ eſt ſerpens qui volans alis arbores ſubit ⁊ ī eis deliteſcit. E quibꝰ vi maxime turbinatus: penetrat animal quodcūq̄ obuium inuenerit. ¶ Ipnalis. Iſidorus. Ipnalis eſt ſerpens ab aſpide genꝰ trahens q̄ ſomno q̄s mordet interimit. Ueneno enī immittit ſomnū: q̄ nullo impulſu deſerit infectum. Hunc oleo patra ſiniſtro brachio ſuo appoſuit iuxta ſuum anthonium ſe collocans: vt eiꝰ attactu dormiret: ⁊ vitam quieta morte finiret.

Capitulum.lxxvij.

I cinus ⁊ inachblin. Iſidorus. Icinus eſt animal terreſtre quod vulgus vocat. a quo ericinus marinꝰ nomē traxit. Actor. De icino marino q̄ eſt echinꝰ appellatus: de q̄ infra in tractatu de piſcibꝰ dicetur. Icinus autē terrenus ſimiliter pluribus appellatur nominibꝰ: ſcilicet echinꝰ: ericius: ⁊ herinaciꝰ. Que. ſ. nomina quandoq̄ ſcribuntur cum aſpiratione: quandoq̄ ſine illa. ⁊ ideo de hoc animali dictū ē ſupra. ¶ Plinius libro octauo. In achblin ī ſcadinania ferunt nullo ſuffragiū flexū. Ideo nō cubantem: ſed arbori in ſomno ecclinē: eaq̄ inciſa ad inſidias capi: alias eſt velocitatis memorate. labrum ei ſuperius eſt pregnande. Et

ob id retrograditur in paſcendo ne in priora tendens inuoluatur.

Operationes

A ¶ Dyaſcorides. Echini terre corium combu
ſtum: ꝛ pice liquida cõmixtum alopitijs me
B detur. ¶ Carnes eius cũ oximelle bibite ne
C freticis ſingulare eſt preſidiũ. ¶ Yypoſarchis
ꝛ ydropicis cõtractis ꝛ ſtrumaticis ꝛ coleri
D cis ſiccat intraneorũ reuma. ¶ Jecur eius in
teſta ſiccatum in feruenti ſole atꝗ repoſitum
ꝛ inunctum mirifice ſanat iam dicta.

Capitulum. lxxviij.

Lacertus. Iſidorus. Lacertus eſt reptile genus ſic vocatus: eo ꝙ habet brachia: ꝛ quattuor pedibus innitit̃. Genera vero lacertorũ plura ſũt: vt botracha: ſalamandra: ſaura: ſtellio. Ex libro de naturis rerũ. Lacertam potius vermē dicunt ꝙ̃ ſerpentē: quia clemētius ferit. ſibilat tamē vt ſerpens ꝛ caudam habet conſimilem: linguamꝗ bifidam ꝛ piloſaȝ. pedibꝫ vero graditur. huic animali nulla eſt memoria: ꝛ ideo non cubat: oblita quidem in quo loco ſit enixa. per ſe erumpunt catuli numero vndeni. Quidam dicũt fetus a matribus deuorari. Lacerte ſunt in India numero pedum. xxiiij. colore fulgenti. Gloſa ſuper Leui. xi. Lacerta immundũ animal ſm legem in ſepulchris habitat: ꝛ inconſtantiam vite ſignat.

Operationes

¶ Auicēna in .ij. canone. Lacerte natura ſtel A
lioni vicina eſt ſed melior. ¶ Sanguis eius B
confortat viſum. Stercus eius albugini cõ
fert oculi ꝛ prurituí: ꝛ viſum acuit: colloreꝗ
bonum efficit. ¶ Idem in .ij. canone. Lacer C
te caro mortificans eſt. ꝛ ei qui bibit eam ac
cidit apoſtemata lingue: ꝛ pruritus et dolor
capitis ꝛ aduſtio ꝛ tenobroſitas oculorũ.

Capitulum. lxxix.

Lamia ꝛ lauzanum. Ex libro de naturis rerum. Lamia eſt animal magnũ ꝛ crudeliſſimum: nocte ſiluas exit et hortos intrat: arbores frangit: earumꝗ ramos diſſipat: ꝛ hoc per brachia fortia nimis ad omnem actum abilia. Cumꝗ ſuperuenerint homines ad prohibendum: pugnat cum eis ꝛ mordet eos. Hoc autem in eius morſu mirabile eſt (vt Areſtotiles refert) ꝙ homo ſauciatus lamie dentibus nõ ſanatur a morſu donec rugientis beſtie vocē audierit. Gloſa ſuper Iſaiam. Lamia pedes habet equinos: cetera vero capris conformia. De qua dicit ꝓpheta: Ibi cubauit lamia ꝛ inuenit ſibi requiē. Gloſa ſup Treñ. Lamia dr̃ ꝗ̃ſi lania. q2 durior ꝛ crudelior ē ſuis fetibꝫ ꝙ̃ cetere beſtie. ferr̃ enĩ eos laniare ꝛ inde eos lactare. Sicut ſcriptũ eſt: Lamie nudauerũt mãmas. ¶ Ex li. de na. re. Lauzanũ ē aĩal a cuiꝰ crudelitate nulla beſtia eē tuta põt. Naꝫ ꝛ ipa leonē omibꝫ formidabileȝ deterret: ſuo tamē

genere parcit. in cetera graſſatur: q̃ reliquas beſtias depredatur. Et cũ hoc ſcelus ĩ alijs perſequatur: proprie tamen iniquitatis non meminit.

Capitulum. lxxx.

Leo. Jſidorus. Leo vocabulum habet inflexum ex greco. Leo ſiquidez grece rex interpretatur latine: eo q̃ ſit princeps omniũ beſtiarꝫ. Areſto. Leo eſt anĩal audax: forte: largum: nobile: magnanimũ. Cuiꝰ generis mas habet comas. Leo ē ex anĩalibꝫ quadrupedibꝫ: que fiſſa ſunt in extremitatibꝫ. vncos habet vngues ꝛ incuruatos. Mingit ad poſterius: ꝛ in modũ canis eleuat crus. Cunqꝫ os ſuum aperit: odor ab illo exit. Animal eſt multorũ digitorꝫ. habet quinqꝫ digitos in pedibꝫ anterioribꝫ: ꝛ q̃ttuor in poſterioribus: vt linx ꝛ canis ꝛ lupus. Ex libro de naturis rerũ. Leo fetidus ē maximeqꝫ in ore. dormiens apertos habet oculos. Cum autē dormit in naui: periclitaꝛ nauis. Jſidorus. Leonum virtus eſt in pectore firmitas ĩ capite: animos eorꝫ iudicat frons ꝛ cauda. Areſtotiles. Leo ergo eſt anĩal forte. Dentes habens acutos vt ſerram: ꝛ fiſſuram oris terribilē. Oſſaqꝫ duriſſima ac pene omnino nõ medullata. Pliniꝰ libro octauo. Urſo quidē eſt caput inualidiſſimũ: qđ econtra leoni eſt fortiſſimũ. Phiſiologus. Leo cacumina montiũ amat ire. Et cum a venatoribus queritur ordinem eorum ſentit: ſua veſtigia cauda regit: vt p ea venatores eum inueſtigare nequeant. Ex libro de naturꝫ rerũ. Leones adeo ſunt calide nature: vt oĩ tempore deſiderent coire. Feminis magna libido coitus: ꝛ ob hoc maribꝫ ira. Hec hꝫ in pectore duas mãmillas: in medio ſcꝫ ventris. ꝛ has paruas reſpectu ſui corpis: qꝛ modici lactis eſt. Solinꝰ. Leones aũt auerſi coeunt. leene pmo fetu q̃nqꝫ catulos parit ꝛ educat. deinde p ſingulos numero detrahunt annis inſequētibꝫ. ꝛ poſtremo cũ ad vnuꝫ materna fecunditas redijt: ſterileſcũt in eternũ. Phiſiologus. Leonũ itaqꝫ fetꝰ pducti vſqꝫ in diē tertiã ſunt mortui. Nã leones quidē calidiſſimi ſunt natura. qđ pbat eorꝫ nobilitas ꝛ fortitudo cũ audacia ꝛ iracundia. Fetus aũt humiditatē habent ex generis temperie: q̃ ſiccate cõplexionis ꝛ caliditate viſcoſior reddiꝛ: ꝛ maxime circa cerebrum dominante ſiccitate: ꝛ ſibi anĩali ſpiritu cooperante. vnde cum opitulāꝛ nerui: ſpiritꝰ nõ poſſũt ingredi: nec virtutes ad actiones ſuas mouere. Parentibus ergo rugientibꝫ circa fetũ ſpinas p os ꝛ aures ꝛ poros capitis ingrediētes pbent fetui motũ. Jſidorus. Leo ꝛ leena cum genuerint catulũ tribꝫ diebꝫ ꝛ noctibꝫ dormire fertur. Tunc deinde pr̄is fremitu vel rugitu velut tremefactꝰ cubilis locus: ſuſcitare đꝫ catulum dormientē. Jorath. Leo minimũ ſolicitus de ſe ꝛ catulis ſuis dormit apertis oculis q̃ſi vigilantibꝫ. veſtigiaqꝫ ſua terrã cauda ſpargens operit vſqꝫ ad antrũ ſuũ. ¶ Raſin in Almanſore. Leo p mure fugit. Pro ligno qꝫ quod diciꝛ ſerbin timet. Elleborus etiam et ſquilla canes ꝛ leones plurimaſqꝫ beluaſqꝫ interficiunt. Eſculapius in libro de mēbris. Ceterum ſi ſup cortices quercus calcauerit zarun: id eſt leo formidabit cõtinuo.

Operationes

¶ Jſaac. Leonina caro ceteris eſt calidior: groſſa: grauis ꝛ difficilis. ſi comedaꝛ dolorē ꝛ torſionem in ventre generat.

¶ Eſculapius. Leonis caro fantaſticos ſanat: auriũ dolori ꝛ omni alij valet. Si qs ſederit ſup pellem leonis: recedēt ab illo emorroides. ¶ Qui vero linit corpus ſuũ ſepo renum leonis terrentur ab eo lupi.

Haly. Adeps leonis calidior eſt ceterꝫ ꝛ fortioris diſſolutionis in apoſtemata dura.

¶ Dyaſcorides. Adeps leoninꝰ omnibꝫ quadrupedibꝫ calidior eſt ꝛ minus extenuatorius. Uetus autem factus a ſe ipſo calidior ſit

¶ Dicitur autem venenis eſſe contrarius: cũ

vino adhibitus beſtias omnes expellit:⁊ eſt repcuſſibilis odoris quo ſerpentes perſequitur. ¶ Auicenna. Adeps leonis reſoluit duricias apoſtematū. ¶ Plinius li. xxviij. Leonis adeps cum roſaceo cutem in facie cuſtodit a viciis. Candorē qꝫ ſeruat ⁊ ſanat aduſta. ¶ Idem etiam adeps cum roſaceo quotidianis febribus prodeſt: eo ꝙ perunctus eo beſtie fugiunt. ¶ Fel eius aqua addita claritatem oculis inunctis facit. Cor in cibo ſumptum quartanis medetur.

Capitulum. lxxxi.

Leopardus. Ex libro de naturis rerum. ¶ Leopardus eſt animal quod ex leena ⁊ pardo generatū eſt: colore ſubrufo: maculas habet nigras per totū. Femina mare fortior eſt. Cū pardus beſtia crudeliſſima ſit: aliquando quidem domeſticat̄: ſed nunq̄ꝫ ſic: vt ſue crudelitatis obliuiſcatur Domeſticatur autē ad venandū: itaqꝫ cum ad predam in venatione ducitur: relaxat̄: q̄ꝫ ſi quarto vel quinto ſaltu capere nequerit ferociter iratus ſubſiſtit. Et niſi ſtatim venator furenti beſtiam aliquā obtulerit: cuiꝰ ſanguine placetur in ip̄m venatorē vel in quoſlibet obuios iruit. Impoſſibile eſt enim eum placari niſi in ſanguine: ſed in hoc ꝓuidi ſunt venatores vt agnos penes ſe vel alia animalia ſemꝑ habeant q̄bus iratos placant. Phiſi. Leopardus eſt animal leoni ſimile in capite ac membrorū diſpoſitiōe. licet nō ſit tam magnus nec tam robuſtus. hic ab homīe ita domeſticatur vt eo ſicut cane ad venandum vtatur.

Operationes

Auicenna in. ij. can̄. Fel leopardi venenū eſt ex eo bibenti: cui vomitꝰ ⁊ tyriaca ꝓpria ſubuenit. ¶ Eſculapiꝰ. Leopardꝰ cū hoīs craneum viderit fugit. ¶ Raſi. Herba q̄ꝫ q̄ leopardi herba dicit̄: leopardꝰ terret̄. ¶ Et herba q̄ leopardū ſtrangulans dicit̄ interficitur. A B C D

Capitulum. lxxxij.

Leontbophonos: ⁊ leucrocuta. Iſidorus. Leontbophonos ē beſtia modica ex eo vocata: q꜠ capta exuritur eiuſqꝫ cinere aſperſe carnes. ⁊ poſite ꝑ cōpita ſemitarum: leones necant ſi quantulūcunqꝫ ex illis ſumpſerint. Solinꝰ. Propterea leones eas naturali odio premūt. ⁊ vbi facultas dat̄ morſu quidē abſtinent. Plinius li. octauo. Leontbophonon accepimꝰ paruum animal vocari: nec alibi q̄ꝫ vbi leo gignit̄ naſci. Quo guſtato a leone tanta ei vis ineſt vt ceteris quadrupedum imperitans illico expiret. ¶ Leucrocuta. Solinꝰ ⁊ Plinius libro octauo. Leucrocuta velocitate precedit feras vniuerſas. Ip̄a eſt aſini fere magnitudine. ceruinis clunibus: collo: cauda: pectore: ⁊ cruribꝰ: leonis caput: ore vſqꝫ ad aures dehiſcente. dentiū locis oſſe ꝑpetuo. hancqꝫ feram humanas voces tradunt imitari. Nam voce loquentiū hominū ſonos emulat̄ apud indos inuenitur. Actor. Videtur leucrocuta eadem eſſe beſtia que ſuperius vocata eſt ceucrocata. Et fortaſſis ex ſcriptoris vicio ꝓuenit hec nominum variatio.

Capitulum.lxxxiij.

LEpus. Iſidorus. Lepus q̄ſi leuipes
q2 velociter currit. velox enī eſt aīal ꝛ
ſatis timidū. Actor. Lepus eſt aīal
molliſſimū: debile: timidū ac fugitiuuz: auri-
culatum. habet crura retro longiora vnde ꝛ
facilius aſcēdit q̄ꝫ deſcendit. Immūdus eſt
ſm legē: q2 nō ruminat: ſed quidem vngulam
diuidit. In petra cubile ſuū collocat. Aper-
tis oculis dormit. habet aūt ſimul vtrūqꝫ ſe-
xum. Vñ Therentius. Tute inq̄t es lepus:
ꝛ palpamentū q̄ris. q̄ſi dicat: ex quo nunc fe-
mine nūc maris vſurpas officiū q̄cq̄ꝫ ꝙ pal-
pes queris mulierē. habet aūt lepꝰ labia ſem
per ī motu. Ambroſiꝰ. Lepores cognouimꝰ
hyeme albeſcere: eſtate aūt in colorē ſuū redi
re. Teſtāte Plinio: Lepꝰ nunq̄ꝫ pingueſcit.

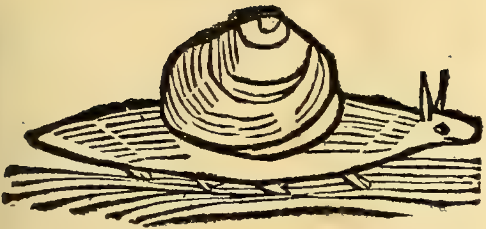
Operationes

A ¶ Iſaac. Lepus licet ſiccꝰ ſit ꝛ groſſum ſan-
guinem generet. melior tñ eſt hircis ꝛ capris
iuuenibꝫ: pinde valet ſiccas habere volētibꝫ
B cōplexiones. ¶ Cōtrariꝰ vero eſt tenuē dietā
ſeruātibꝫ. Aui. Lepus ſilueſtrꝫ fri. eſt ꝛ siccꝰ.
C ſtomachū mūdificat. ¶ Sanguis eius mun
dificat pannū: ꝛ cinis capitis eiꝰ medetꝫ alo-
D picie. ¶ Cerebrum eius aſſatū ꝯfert tremori
E accidenti in ſucceſſione egritudinis. ¶ Item
cum eodem cerebro gingiue puerorūꝫ mun-
dunꝫ. Proprietas q̄ in ipō eſt: velociter ori-
F untur dētes: ꝛ facile exeūt ſine dolore. ¶ Co
agulū eiꝰ meliꝰ eſt oībus coagulis in ſpecie.
G hoc cū aceto bibitū cōfert epilētie. ¶ Idem
cū tiriaca ꝛ aceto valet venenoſis. ¶ Itē ca-
ro leporis ca. eſt ꝛ ſicca: aſſata bona eſt viſce
ribꝫ inteſtinoꝝ. ¶ In iure carnis eius ſedent
podagrici: ꝛ hñtes dolorez iuncturaꝝ. ¶ Et
eius opatio pxima eſt opatiōi iuris vulpis.
¶ Item cerebellū leporis comeſtū tremorez
corporis tollit. ¶ Caput eiꝰ cōbuſtū cū ſepo
vrſino: et vt cataplaſma adbibitum alopiti-
as emēdat. ¶ Coagulum eius bibitum abſti
net menſtrua. ¶ Coagulum cum aceto lac in
mulieꝝ mām̄is coagulatum diſſoluit

Capitulum.lxxxiiij.

LEuiathan. Actor. Leuiathā hebrai-
ce dr draco. Fertur aūt ꝙ draco ꝛ in
terra ſerpit: ꝛ aq̄s natat ꝛ in aere vo-
lat. vnde ꝛ in Aſia tribꝫ noībꝫ appellatꝫ ſcꝫ ſer
pens ꝛ cetus ꝛ leuiathan. Loquens enim in
ſpū de diabolo ſub leuiathan typo. ita dicit
ꝓpheta. In die illa viſitabit dñs ī gladio ſuo
duro ꝛ grandi ꝛ forti ſup leuiathan ſerpentez
vectē: ꝛ ſup leuiathan ſerpentem tortuoſum:
ꝛ occidet cetū qui in mari eſt Iorath. Leuin
ꝛ leuiathan piſci aſpedo: id eſt ceto frequen-
ter inſidiatꝫ: ꝛ pugnat cū eo. Omneſqꝫ piſces
maris q̄ pugnaꝫ vident inter illos ſubito ad
caudā ceti confluunt. Et ſi qō cetus ab illo
deuictus fuerit morietꝫ. ꝛ ipi ſtatim. quos enī
cauda cinxerit mox deglutit. ꝙ ſi cetꝰ ſupe-
rari nō potuerit: tūc leuin a faucibꝫ ſuis feti-
diſſimū odorē cū aqua emittit. Cetꝰ aūt ecō-
trario aquā haurit: ꝛ reſpuit: ꝛ odorē fetidiſſi
mū repellit: ꝛ ſic ſe ſuoſqꝫ ſaluat ꝛ defendit.

Capitulum.lxxxv.

Lanificus ꝛ limax. Ex li. de naturis rer. Lanificus vermis eſt longius maculoſus ex multis diſtans pedibus: ſparſim coloꝛe albus. hic lanam ſericā ex ꝓpꝛiis viſceribꝫ operat: ꝛ arboꝛis moꝛi foliis veſcitur .q.ſ. cibus mediantibꝫ ipſi viſceribus in lanam conuertit. Itaqꝫ lane ſue fuſos in ramuſculis faciunt. ꝛ in circuitu ſui operantur: ita vt pfectis ſuſis vndiqꝫ in opere ſuo includant: poſt hoc exitum ſibi faciūt in ſūmitate fuſoꝝ. Egredienteſqꝫ natura mirabili mutati pꝛoꝛſus apparent a foꝛma pꝛioꝛi. adeo vt vermes qui repebant innumerꝭ pedibus hñtes alas iam apti ſunt ad volandum. Demum venerem ineuntes diebus tribus coeunt. quo pacto maſculus moꝛitur. femina vero oꝛdine iterato oua parit innumera: ſubſtrato ſibi panniculo vel albo vel rubeo: deinde emoꝛit. Tunc panniculus cum ouis ſuſcipit: ꝛ vbi nō poſſit hyemis attingere frigus reponitur: poſtea caloꝛe. veris inualeſcente: oua ad ſolem exponunt ꝛ caloꝛe fouentur: donec animata in vermes foꝛment. Iſidoꝛus. Limax eſt vermis limi dictus; eo ꝙ in limo naſcatur: vnde ꝛ ſoꝛdibus ſemper ꝛ immūdus habetur. Actoꝛ. De hoc plenius infra dicetur: vbi de teſtudine agetur.

Linx. Iſidoꝛus li. duodecimo. Linx dictus eſt: quia in lupoꝛū genere numeratur. beſtia maculis in tergo diſtincta vt pardus; ſed ſimilis lupo. Algazel ſuper libꝛo de ſenſu ꝛ ſenſato. Maxime vero linx animal mouetur ſm ſenſum viſus. Nam viſu ſuo res ſolidas penetrat. ꝛ ſi aduenit ei res tranſparens: cito excecatur ab ea. Ex libꝛo de naturis rerum. Linx adeo perſpicaces oculos habet; vt ſubtilitate viſus etiam ſolida coꝛpoꝛa penetret. Conſtat enim ꝙ oculus in humido ſitus eſt iuxta philoſophum. Tria vero ſūt in aqua: ſcꝫ aque humiditas: dyaphoneitas ꝛ lucis perſpicuitas. et hanc vltimam cōmunicat cū natura celeſti. Linx habet linguam ſerpentis ſimilem: ſed maiorem quā in longitudinem magnā poꝛrigit: et collum circumagit: vngues habet grandes. vnicum fetum facit: ꝛ vrina eius in gemmaꝫ dureſcit.

Operationes

¶ Plinius libꝛo viceſimooctauo. Pruritus A
coꝛpoꝛum vrine lincis ſtillicidio traditur in-
biberi. ¶ Eademqꝫ pꝛodeſſe monſtrat et vn- B
gularum doloꝛi. ¶ Joꝛath. Linx habet foꝛ- C
mam vt lupus. Lapiſqꝫ ligurius ab eius vri
na diſtillatus ſeptem dierum ſpacio genera-
tur. ¶ De hoc lapide inferius in tractatu de D
lapidibus dicetur.

Capitulum.lxxxvi.

Capitulum.lxxxvii.

L Locuſta. Ex li. de na. r. e. Locuſta eſt
aīal q̄drupes puū ad cunicli fere mo-
dū: caput hꝫ carnoſum ꝛ magnū ꝛ co
meſtibile: habitatq; circa ptes hieroſolyme.
Uñ Johes baptiſta hmōi carnibꝫ aīaliū ve-
ſcebať. Quidā tñ dicūt ꝙ circa iordanis ter
rā ē herba dulcꝫ ad edendū q̄ locuſta vocať. ꝛ
hmōi cibo nō locuſtis aīalibꝫ Johes vtebať
hoc anīal gregatim incedit. Uñ Salomon
ait: Regē locuſta nō hꝫ ꝛc. Q̄ð vtiq; de locu
ſtis ꝟmibꝫ intelligi nō pōt: q̄ in multo timore
ſunt ꝛ nō p turmas: ſꝫ ſolitarie ī cedūt. Dicit
Areſ. ꝙ femīa q̄dā locuſtā nutriuit ab eo tpe
q̄ iuuenis ꝛ parua fuit: q̄ cū creuiſſet p ſe ꝛ ſi-
ne maſculo impḡnatam inuenit.

Capitulum. lxxxviij.

L Lupus. Ex li. de naturꝫ rez. Lupus
eſt aīal rapaciſſimū ꝛ fraudulentum.
hunc nōnulli canē ſilueſtrem eſſe di-
xerunt: qꝛ forma eius canis vlulatuſq; conſi
milis: ſed latratu caret. Audax eſt magꝫ eoꝝ
genus qð breue q̄ꝫ qð longū eſt. Cerebꝛū ei⁹
creſcit ꝛ decreſcit ꝑm ſtatū lune. ꝙ licet ī om
nibus quadrupedibꝫ: in lupo tamen ꝛ in ca-
ne plus. Pytagoꝛas. Oculū vero lupi eradi
catum cum viderint quadrupedia: domeſti-
ca timent ꝛ fugiunt. Et ſi qð aīal minxerit ſu
pꝛa vꝛinam lupi calidam non concipiet vnq̄ꝫ.
Actoꝛ. Lupus vetidiſſimus eſt et rapidus.
hoꝛrendum habet vllulatum. In veſpe autē
maxime eſurit. vnde ſcriptū eſt: Judices ei⁹
lupi. Areſto. Lupus omni tempoꝛe agreſtis
eſt ſicut ꝛ leo ꝛ vꝛſus. Eſt etiam foꝛtis ꝛ aſtu-
tus. Ambꝛoſius. Lupus ſi pꝛimo hominem
viderit: vocem ei eripit: ꝛ eū tanq̄ꝫ victoꝛ vo
cis ablate deſpicit. ſi autem ſe p̄uiſum ſenſe-
rit: ferociam deponit ꝛ currere nequit. Are-
ſtotiles. Lupi famem quideꝫ diu poꝛtant: et
poſt longa ieiunia multum deuoꝛant. Lup⁹
guloſe comedit ſine maſticatione: ꝛ vna die
ꝙ ad tres dies ſufficiet: nō aūt comedūt niſi
carnes. Iſido. Lupi toto anno non ampli⁹
q̄ꝫ duodecim dies coeunt. Ex libꝛo de natu-
ris rerum. Lupi virgas oſſeas habent. An-
no per duodecim dies coeunt: ꝛ ſolū eo tem
poꝛe gregatim incedunt. Areſtotiles. Lup⁹
coit ſicut canis. Tempoꝛe coitus quando fi
lios habet valde malus eſt.

Operationes

¶ Ex libꝛo de naturis rez. Lupi coꝛ ſi deſic-
cetur ac ſeruež multū dicif fieri aromaticū.
¶ Idem cōbuſtū contritum ꝛ potatuꝫ iuuat
epilenticum. ¶ Phiſiologus. Epar lupi ſic-
catum ꝛ tritum ꝛ cū dulci vino ſumptum: fa
cit ad omnes diſtemperantias. ¶ Eſculapi-
us. Lupi caro cocta ꝛ eſa: fantaſticos ſanat.
Adeps eius ꝛ fel quantū canis. ¶ Haly. Fi-
mus albi lupi colice pdeſt. ¶ Auicenna in ſe
cundo canone. Caro lupi mala eſt. Caro ta-
men lupoꝛum habentia roſtra ꝛ vngues ocu
lo confert ꝛ cōfoꝛtat ipm. valet etiā emoꝛroi-
dis ſed abhoꝛret eā ſtomachus. ¶ Phiſicus.
Nec ſolum lupi ſanguis: ſed etiā fimus con
fert in colica paſſione. ¶ Pytagoꝛas. Homo
in paſſione ſua q̄ lunā ſenſerit canini dētes.
adib. i. lupi curant eum.

Capitulum. lxxxix.

Luther. Ex li. ꝺ̄ na. re. Luther ē aīal aſtutū ꝛ malicioſū: magnitudīe muri legi: forma ꝑe ꝓſili ꝑterq̄ꝫ i capite colore fuſcū ꝛ nigꝛ: pelle nitēs cui mollioꝛ pluma pil⁹ eſt: cui⁹ nitoꝛ nō ꝺe facili cedit vetuſtati. Vn̄ ꝺe pelle ipi⁹ fiūt oꝛnat⁹ circa collū i veſtib⁹ viroꝝ ac mulieꝝ. hec beſtia circa ſtagna ꝛ fluuios habitat: ibiq̄ꝫ foueas hꝫ: ꝛ fet⁹ facit: piſcib⁹ viuit q̄s mirabili freq̄ntia venatur. Qui licet ſub aq̄s ꝺiu viuere poſſit: reſpiraculū tn̄ ab aere trahit. Vn̄ qn̄q̄ꝫ auiditate ꝑde gurguſtiū. i. naſſā ingredit̄. Et q2 tūc ne ꝑ introit⁹ locū redire nec naſſā tā cito ꝺiſcerpe poſſit: ſpm̄ in aere recupare nō valēs in aq̄s ſuffocat̄. Adeo ꝟo ciboꝝ cupida eſt ꝛ auara ꝙ piſces captos i ſpecu ſuo tāto cumulo cōgregat: vt ex putredis eoꝝ fetoꝛe nō ſolū foueā ſꝫ etiā aerē inficiat. Quoꝺ nō ſine ꝑiculo ſui q̄dā experti ſunt: q̄ hāc beſtiā cape voluerūt. a piſcatorib⁹ aliq̄n ꝺomeſticat̄ ꝛ arte inducit̄ vt piſces ſuo circūitu cogat ꝑicula retiū ingredi: ſuoq̄ꝫ iuuamine capi. Vn̄ magnū emolimentū ꝺn̄is ſuis preſtare videtur.

Capitulum. xc.

Lumbric⁹. Iſi. Lūbric⁹ ē ꝟmis iteſtinoꝝ ſic ꝺict⁹: q̄ſi lubric⁹: q2 labit̄. vel eo ꝙ i lūbis fit: hoꝝ tria ſūt gn̄a. rotūdi: lōgi ꝛ lati. Haly i li. regalis ꝺiſpoſitōis Lūbrici naſcūt̄ ex hūoꝛib⁹ flegmatic̄ȝ putreſcētib⁹ i inteſtinis vbi naſcit̄ caloꝛ extraneus. Nos ipoſſibile ē naſci ꝺe ſanguie vel colera rubea. nā colera rubea cū amaritudie ꝛ acuitate ac ſiccitate ſua hmōi occidit aīalia. Sāguis aūt ꝺe venis vel arterijs nō exit: ꝛ ſi exierit ipa gignit cū paſſiōib⁹ alijs. Vn̄ paſſionē hāc hn̄t pueri flegmaticā ꝛ groſſā hūiditatē hn̄tes cū ꝺieta ſua groſſa ꝛ purgādi negligentia. Maxie ꝟo in autūno hec paſſio naſcitur ex fructuū comeſtione ꝛc̄.

Capitulum. xcj.

Lychaonē ſiue lichaonē ꝛ lintiſc⁹. Ex li. ꝺ̄ na. re. Lichaon i orient̄ȝ ꝑtib⁹ eſt beſtia quā in gn̄e lupoꝝ nōnulli poſuūt: ſꝫ lupo lōgioꝛ ē: ꝛ hꝫ crura breuioꝛa ac ꝺiſſimilia: ceruicē q̄ꝫ iubatā ꝛ mltipharīā coloꝝ varietatē: ſaltu velox ꝛ inocua hoīm: venenatu viuit: hītū mutat ſꝫm tp̄a. Nā hyeme hirſuta ē ꝛ pilis hoꝛrida: eſtate ꝟo nuda. Et h̄ ideꝫ vult Pli. lꝫ p alia ꝟba Lintiſc⁹. Ex li. ꝺe na. re. Lintiſc⁹ aīal q̄drupes ē vt ꝺicit experimētatoꝛ i li. ſuo qꝺ ex cane ꝛ lupa naſcit̄. Eſt enī vterq̄ꝫ pens adeo luxurioſus: vt odio naſali ſibi ꝯ̄ꝺicēte qꝺ ē inter canē ꝛ lupū in copulā tn̄ ꝯueniāt ꝓpter luxurie ꝺelectamētū. Sicq̄ꝫ fit vt fet⁹ attrahat ſibi colorē ꝛ mores vtriuſq̄ꝫ. Pli. li. viij. E lupis galli canes ꝯcipi volūt: q̄ꝝ greges ſuū q̄ſq̄ꝫ ꝺuctorē e canib⁹ ꝛ ꝺucē hn̄t. Illū i venatu comitāt̄: illi parēt. Iſi. Lintiſci ꝺicūt̄ vt ait Plinius canes nati ex lupis ꝛ canib⁹: cū inter ſe foꝛte miſcent̄.

Capitulum.xcij.

MAricomorion. Albertus in libro de naturis animaliuꝫ inqͣt: Maricomorion eſt beſtia orientis raro viſa: cuius magnitudo eſt vt leonis: coloris rubicūdi: tres ordines dentiū habꝫ in ore. Pedes ſunt vt leonis. Facies eiꝰ ⁊ oculi: aures vt hominis. Cauda eius vt ſcorpionis. Agreſſui ſonꝰ eius vt tube: ⁊ voces imitantur hominis. Uelocitas eius ſicut cerui Et deceptos homines deuorat.

Capitulum.xciij.

MUſtela. Ex li. de naturis reꝝ. Muſtela eſt beſtiola ſubdola: catulos ſedule nutrit: eoſqꝫ de loco ad locū ſepiꝰ trāſſert ne forte inueniant̄. hec rupes ⁊ cauernas inhabitat: diutiſſime dormit. Quando cum ſerpente pugnare vult. agreſti ruta ſe munit: ꝑinde ſuꝑ oēm medicoꝝ artē ruta eſſe dr̄: ita vt ſi mortuos fetus ſuos īueniat ꝑ herbam naturaliter notaꝫ rediuiuos faciat. De hac clemens papa dicit: ꝙ ore cōcipit ⁊ aure parit. Muſtela ſerpentes ꝓſequitur adeo vt ip̄m baſiliſcū interimat: ſed eo interfecto cōmorit̄. ſit ergo breuis corꝑe ⁊ ore: ſed aſtutia magna ⁊ aīoſitate. vincit etiā aīalia magna agilitate corporis.

Operationes

¶ Auicēna in ſcđo canone. Ex imatura ficu cū herba fit emblaſtrū ſuꝑ muſtele morſum. ¶ Idē li. iiij. Eſt aūt muſtele morſus velocis doloris. cōtra quē fit emplaſtrū cū cepis ⁊ alijs. ¶ Odor rute muſtelā effugat. ¶ Eſculapius. Muſtele cinis ⁊ ſanguis eiꝰ elephanticioſas ſanat. ¶ Plinius li. xxx. Humeri doloribꝫ cinis muſtele cum cera medet̄. ¶ Sanguis muſtele podagris cōfert cū plantagine illiꝰ. ꝑterea cinis muſtele ex aqua potus freneuticis ꝓdeſt. Elephantiam quoqꝫ ſanat.

Capitulum.xciiij.

MUmunetus ſiue mamonetꝰ ⁊ manticora. Iſidorus. Mamonetꝰ eſt aīal ſymia minus. in dorſo fuſcum: ī ventre candidū: caudā habēs villoſam: ⁊ colluꝫ ita groſſum vt caput. Unde captū non ligat̄ per illud ſicut cetere beſtie: cū laqueus id tenere non poſſit: ſed per ventrem. Habet autē ꝓpꝛijſſime faciē humane ſimilē: nigrā duntaxat et ſine pilis. a collo deſuper frontem

necest naſus ore ↄtinu⁹ ſic in ſymea. ſ; certũ ſpaciũ inter vtrũq; ſicut in hoīe. Inter has beſtias ⁊ ſymeas odiũ eſt implicabile. bellũq; frequens. ⁊ licet virib⁹ nō ꝑualeant. aſtucia tamē et animoſitate bellandi ſymeis preferuntur.
¶ Mãticora. Auicēna. In ꝑtib⁹ Indie lupus qdã eſt. q̃ grece dr̄ Maricorion. latine ſcilicet Mãticora. tres habens dentiũ acies inferius ⁊ ſuperi⁹. Eſt autem magnus et piloſus eiuſq; pedes vt leonis. facies ⁊ oculi et aures vt hoīs. fuſci ſunt ei⁹ oculi. ⁊ color eſt rubicundus vt minij. Cauda eius eſt vt ſcorpionis agreſtis. Et in ea eſt rubedo. Ipſeq; pilos eijcit ⁊ loquitur ⁊ hinnit. vox ei⁹ eſt vt vox tube et velociter currit ſicut ceruus. Eſtq; agreſtis hominem comedens.

Capitulum. xcv.

Marcatus. Albert⁹ in li: de na. aīalium. Marcat⁹ eſt animal figure muſtele. ſed q̃ntitatē h; catti. ſ; lōgi⁹ eſt. ⁊ bina habet crura. in dorſo ventre ⁊ gutture. album ſicut muſtela. vngues h; breuiores q̃ cattus. et duoꝝ generꝫ. vnũ fagorũ. ⁊ alterũ a bietũ dictũ ſ; illud qḋ nidificat in abietib⁹ multũ eſt pulchrius ⁊ cōmiſcent̄ ſibi mutua ambo genera. pellis vtriuſq; eſt ꝑcioſa. Genera iſti⁹ anīalis ⁊ muſtele habent hoc q̄ cũ ſint iracunda valde: efficiũt effetida. Et ſũt animalia vix vnq̃ quieſcentia: etiam quando domeſticantur.

Capitulum. xcvj.

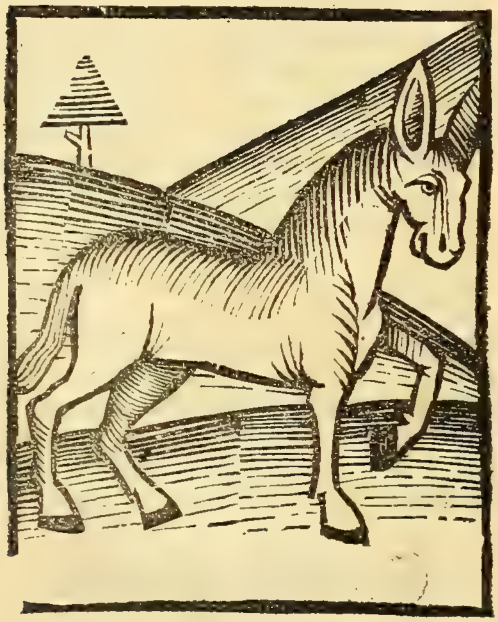

Melo. meloſus. ⁊ monoceros. yſi. Melo dict⁹ eſt eo q̄ ſit iocũdiſſimo mēbro. vel q̄ fauos petat ⁊ aſſidua mella captet. Eſt āt animal q̃drupes armatũ vngulis. Gloſa ſup epl'a; ad hebreos. Melo vel melotus ē aīal qḋ ⁊ taxus dr̄. cui⁹ pellis hiſpida valde melota vocat̄. Vñ de q̄buſdam ſanctis antiquiorib⁹ legit̄. Circũierunt in melotis. Ex li. de na. rerum. Meloſus eſt beſtia valde magna que truculentos hoſtes pſequit̄ tan q̃ ad hec creata. Rictus habet ingentes. dentes quoq; fortes ⁊ ꝑminentes. cũ q̄b⁹ audacter bella cũ aduerſarijs patitur. Hec cũ hominib⁹ fortib⁹ terribilis ſit. pueroꝝ tamen innocentiã ⁊ eorũ paruitatē mirabiliter phorreſcit eoꝝ verba fugit. in q̄ digne magnificentia innocētie cōprobatur. ¶ yſid. Monoceros eſt monſtrũ. equino corpe. ceruino capite. cauda ſuilla. pedib⁹ elephantis. mugitu horrido. cornu tamē vno ſc; acutiſſimo. in medio frontis armatũ. Captum q̄de; pimi poteſt: ſ; nũq̃ domari. imo (vt dicit Jacob⁹) q̄ nũq̃ viuũ in hoīs poteſtatem venit. quia vinci ſe cernens furore vitam exuit. Phiſiologus. Monoceros eſt aīal puſillum: edo ſimile. acerrimũ habens vnũ cornu in capite. Pli. li. viij. Aſperrimã feram monocerontem reliquo corpe equo ſimilem: capite ceruo. pedib⁹ elephante. cauda apro. mugitu graui. vno cornu nigro media fronte duoꝝ cubitorũ eminente. viuam capi negant.

Capitulum. xcvij.

Migale. Actoꝛ. Migale beſtia q̄ cameleō ti ſiꝉis eſſe dꝛ. Rudolphꝰ ſuꝑ Leuiticū. Migale dꝛ q̄i mus guloſus. Eſt āt ꝛ fraudulē tus. Nam cū dolo rapit q̄ poſtea vētri cōmittit Aui. Migalū eſſe dixerunt aīal minꝰ muſtela. Coloꝛ eiꝰ ad citrinitatē decliuꝰ eſt cū ſubtilita te ꝛ tenuitate. Lōgitudo oꝛis eiꝰ ē ad vltimū. ꝛ labiū eiꝰ in vltīo. cūq̧ videt aīal: ſalit ad ip̄m. ꝛ cū teſticulis eiꝰ ſuſpēdit̄. Dixerūt āt q̄daꝫ ꝙ hꝫ formā ꝛ coloꝛē muris. Verū muſcida eiꝰ ē acu ta ꝛ oculi ꝑui. Dētes eiꝰ hn̄t tres oꝛdines. ꝛ acci dūt in circuitu moꝛſus veſice plene hūiditate ſanguinea ſuꝑ baſes fuſtas. Qñq̧ aūt ꝑuenit res ad pūcturā in inteſtinis ꝛ difficultatē vri ne. ſudoꝛēq̧ frigiduꝫ coꝛruptū. Cū ergo cadit caro coꝛrupta curet̄ vulnus curatione ſua.

Capitulum. xcviij.

Mulus. Ex li. de na. re. Mulꝰ ex azino ꝛ equa genitꝰ. habet q̄dam azini ꝓpria ſcꝫ aures lōgas. hinnitū hoꝛridū: cru ce in humeris. pedes exiguos. ꝛ coꝛpꝰ macilētū. reliq̄ ꝓo vt hꝫ equꝰ. Mule nūq̄ ꝯcipiūt. quia menſtrui ſuꝑfluitas in eis cū cibo trāſit in nu trimentū coꝛpis. Itē ſanguis q̄ natura nō in diget exit cū ſuꝑfluitate veſice. Eſt ꝛ alia ratio qm̄ h aīal extra naturā generatū eſt. ꝛ eiꝰ natu ra diuerſificata eſt in equo q̄ calidus nature ē. ꝛ azino q̄ ſūme frigiditatis. Itaq̧ in fetu diuerſi fice generato ꝛ malo cōplexionato. non pōt eſſe ꝯcoꝛdantia ꝑtiū ꝛ oꝛdinata natura. vt quaſi ex ꝓpria ſibi ſiꝉe generet: q̄ nullaꝫ ꝓpriā generis ſui ſubſtantiā hꝫ: itaq̧ in aīalibꝫ romanoꝝ mulas peperiſſe ꝓdigij loco habitū eſt.

Operationes

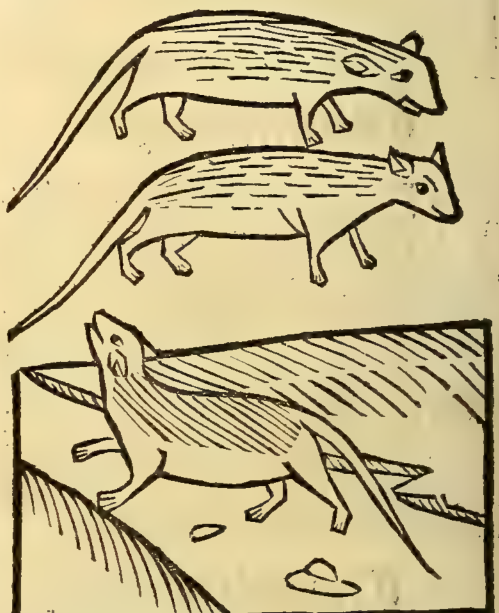
¶ Auicenna. Muloꝝ pellis ac ſimilium cinis ponitur ſuper aduſtionem ignis.

¶ Et vlcera calefacit qn̄ nō ſunt cū apoſtemate Eſt etiā medicamē excoꝛiationi pedū a calcia mentis atq̧ coxaꝝ ꝛ fiſtulis.

¶ Helbetus in libꝛo de ſenſibus. Si domum fūmigaueris cum vngula muli ſiniſtra: non re manebit in ea ſoꝛex.

¶ Plinīꝰ libꝛo viceſimo octauo. Cinis vngu larum mūli vel mule ex oleo mirtino alopiti as replet.

¶ Eſculapius. Auricule mule ꝛ burdonis te ſticuli ſi ferant̄ a muliere nō ꝯcipiet.

Capitulum. xcix.

Mus. Ex li. ꝺ na. re. Mus est bestiola panis cupida: ⁊ eoꝝ que ex frugibꝫ ad humanos vsus fiūt. In ꝑquirēdis cibis solertissima. ꝓ q̄ bꝫ etiā nulla plerūqꝫ vitat ꝑicula. eorūqꝫ cupidine duriores solidasqꝫ materias demolit̄. Porro si ī aqua bibit̄ moritur. q2 valde humide nature est. Plinius li. viij. Muriū plura genera sūt ī regione cyrenaica. Alij lata fronte. alij acuta. alij erinacioꝝ genere pugentibꝫ pilis ⁊c. Ex li. de na. re. In oriēte mures magni sunt ad modū vulpiū. q̄ aīalia perimunt hoīes licet nō occidāt: morsibꝫ tamē molestant. In arabia mus magnꝰ inuenit̄: cuius pedes anteriores sunt magni. scꝫ vniꝰ palme. posteriores aūt vnius digiti.

Operationes.

a ¶ Piniꝰ lib. xxij. Cameleonis herbe succus additis aqua ⁊ oleo mures in se contrahit ac necat. ni protinus aquā sorbeāt.

b ¶ Idem libro vicesimo quarto. Taxi quoqꝫ arboris fumus necat mures.

c ¶ Idem libro vicesimo quinto. Elleboꝝ etiam polente admixtum mures necat.

d ¶ Idē li. xxvi. Porro si cerebꝝ mustele coagulo addat̄: dicunt caseos a muribꝫ nō attingi.

e ¶ Idem libro vicesimo septimo. Aconitū e longinquo mures colere necat.

f ¶ Rasi in Almansore. Mures de domo calcanto fumigata fugiunt.

g ¶ Auicenna in scḋo canone. Squilla est cepe muris sic nominata. q2 murem interficit.

h ¶ Item argentū viuū interficit mures.

i ¶ Ad effugandū mures mus masculus excoriatur ⁊ in domo dimittit̄ aut castrat̄. aut cauda eius abscindit̄. sꝫ excoriatio fortior est.

k ¶ Itē mus assatꝰ ⁊ siccatꝰ ⁊ infanti datꝰ ad comedendū abscindit salive fluxū ab ore eiꝰ.

l ¶ Sanguis muris eradicat verrucas.

m ¶ Stercus autem eius super alopitiam ꝯfert ꝓprieqꝫ adustum ⁊ cum cepe linitum.

n ¶ Cum thure vero ⁊ aqua mellis bibitū frangit lapidem.

o ¶ Item sumptū soluit ventres puerorum.

p ¶ Et quando cū aqua coquit̄ ⁊ sedat in ea qui difficultatem vrine patitur confert ei.

q ¶ Ex li. de na. re. Fimus muris vehemēter laxat. vñ ⁊ trutāni medicinā ex eo acuunt.

Capitulum. c.

Musquelibꝫ ⁊ muscꝰ. ysi. Musquelibet ē bestia oriētis capole magnitudinē habēs. ī cuiꝰ inguine crescit apostema ꝺ collectis hūoribꝫ. Qḋ cū maturatū fuerit: collidit illḋ ⁊ fricat ad arborē. sicqꝫ soluit̄ ⁊ decurrit sanies. ibiqꝫ ꝯdēsat̄ ⁊ indurat̄. ⁊ hmōi substātia muscꝰ vocat̄. Dīs etiā caro eiꝰ ⁊ stercꝰ dr̄ muscꝰ. sꝫ ille mlto melior ē q̄ ab apate currit. Muscꝰ odore ꝑdito ꝟtutē suā ī fetoribꝫ ⁊ latrinis recuperat ꝯ fetorē eluctat̄. ⁊ sic q̄si luctamine reuiuiscit. ¶ Cōstan. ī li. ḡduū. Muscꝰ pustula ē in vētre cuiusdā aīalis. ꝺ q̄ etiā superiꝰ dictū ī ca. lxviij Gazelle. Et est capreolo sīle. qḋ est in India. Idem in pantegni. Muscus maior est ī aromatibꝫ cali. ⁊ sic. in. iij. gradu.

Operationes

¶ ysid. Muscus valet ꝯ sincopim: ⁊ cordis debilitatē: cerebriqꝫ ⁊ epatis et stomachi. A

¶ Cōstā. li. vtš. Muscꝰ ꝯgruit senioribꝫ ī hyeme mēbra q̄dē defecta aromatizādo ꝯfortat: timorē melācolicū amputat ⁊ audaciā p̄stat. B

¶ Itē sternutatōes de musco ꝯ paralisim adiuuāt. C

¶ Item muscus mittit̄ in collirijs ⁊ pillulis seu puluerib; oculoꝝ. cuiꝰ vires albugies oculoꝝ extenuāt. noxiū humorē desiccant. D

¶ Dyas. Inunctū capit; grauedinē depellit. eiqꝫ vires p̄stat. q2 ꝯfortatiuū est. E

¶ Dat solatiuꝫ mēbris oībꝫ: ⁊ fortitudinē auget ossibus. F

¶ Scotomiā ex abundanti hūore natā emendat. somnū inuitat: ventrem stimulat. G

¶ Cor et oīa viscera ꝯfortat in modū cathaplasme impositū. Lege superiꝰ ca. Gazel. ⁊ plenius inuenies de musco. H

Capitulum. cj.

Mꝰ Uſio. yſi. Muſio catꝰ eſt appellatꝰ eo
ꝙ muribꝫ ſit infeſtꝰ. Ex lib. de na. rerũ.
Muſio ſiue murilegꝰ aut catꝰ grece dr̃ q̃ aſtu
tus. Aïal eſt imũdũ ⁊ venenoſũ: ⁊ oĩm muriũ
genꝰ ꝑſeqͥ̃t. cũ bufonibꝫ q̃ȝ pugnare dr̃. quoꝝ
licȝ venenatꝭ aculeis repugnet: nõ tñ necant.
Mures captas ꝑmo luſibꝫ afficit. poſt h̃ illu
ſas comedit. Oculis carbũculoſis tam acute
cernit ꝙ etiã in antris tenebroſiſſimis velut ĩ
luce etiã mures aſpicit. Dẽtes hȝ ad modũ ſer
re. pilos circa os hȝ. q̇bꝫ ablatꝭ audaciã perdit
Blãdicijs gaudet. loca calida diligit. Uñ ꝑ
nimia pigricia pellẽ ſuã comburit. hoĩs manu
cõtrectari gaudet. ⁊ ad ludũ facillime ꝓuocat.
Loturã faciei lambẽdo ꝑorib9 pedibꝫ imitat.
Libidine impatientiſſime accendit. Et liben-
ter coitus tempe ſilueſtre efficitur

Capitulum. cij.

M Ultipes. yſi. Multipes eſt ꝟmis ter
renꝰ a multitudĩe pedũ vocatꝰ q̇ ꝯctꝰ
in globũ cõplicat. Naſcit ſub petris
ex hũore ⁊ terra. Areſto. Aïal anuloſum longi
corpis ⁊ multoꝝ pedũ eq̃lẽ hȝ anuloſitatẽ. ⁊ vi
uit aliq̃ntulũ poſt capitis abſciſionẽ. Itẽ ꝑ fu-
mũ ſtoracis ſicci multipes deludit ac dep̃hen
dit. Ex li. de na. re. Multipes a re nomen hȝ:
⁊ ſanguĩe caret h̃ aïal (dicit Augꝰ) Aliq̃n corã
ip̃o allatũ. eoq̃ȝ ſpectãte ĩ m̃ltas ptes ꝯciſum ⁊
tñ vnaqueq̃ȝ ps vixit ab alijs ptibꝫ ſepata.

Operationes.

¶ Auicenna. Uermis q̇ eſt ſub vrceis aque:
plurimos hȝ pedes. ⁊ cũ tangit rotundat.
¶ Si palatũ ex eo cũ melle tangit: valet cõtra
ꝑfocationes. ⁊ ſimiliter cum comeditur.
¶ Confert etiam aſmati: et ad dilatationem an
helitus ſꝫm ꝙ dicitur.
¶ Item vermis multipes cum vino bibitꝰ con
fert ictericie ⁊ difficultati vrine.

Capitulum. ciij.

N Epa. Abiſio. Nepa. quibuſdã placet
ſerpentẽ eſſe femineã que in hora libi
dinis eſtuantis mari ſuo compari ca
put precidens ip̃m necat. Unde ⁊ ipſa in partu
necat viceuerſa. Sicut ẽ eadẽ eſt nepa: q̃ ⁊ vi-
pera ſic dicta. quaſi vi pariens. Cũ eñ ꝓpe par
tum eſt catuli matris viſceribꝫ corroſis erum-
punt cum interitu ipiꝰ matris. Actor. De hac
ergo ſpecie plenꝰ dicet infra vbi agetur de vi-
pera. ¶ Obix. yſi. Obices dicta eſt. eo ꝙ are-
ne colorem habeat. De q̃ poeta. Quaȝ ſperſis
pictꝰ maculis theophanꝰ obices. Cõcolor ex-
uſtis atq̃ȝ indiſcretus harenis ⁊c̃.

Capitulum.ciiij.

Neomon. Albertꝰ in li. de na. aīalium Neomon beſtia eſt. et grece vocatur neomon. latine vero ſuillus. ⁊ đꝛ eo ꝙ ſetas bꝫ ꝑ pilis. ⁊ h̄ odoꝛe cibū ꝯuenientē a venenoſo diſtinguit. Hec beſtia ſerpētes pſequit̄ que cū aſpide pugnans caudā erigit quā aſpis q̄ſi minantē obſeruat ⁊ ad vim ſuā cum ea trāſfert aſpidem deceptā.

Capitulum.cv.

Onager. yſi. Onager īterp̄tat̄ azinꝰ ferꝰ. ¶ Onager. xxv. die Marcij. xij. vicibꝫ in nocte rugit ſiliter ī die. ⁊ in h̄ cog̃ſat̄ eq̄noctiū eſſe. Eius q̄ꝫ rugitꝰ ꝑ ſinglas horas rugiētꝫ numerꝰ horaꝝ cognoſcit̄. Actoꝛ. Onager vt legit̄ in ſolitudinibꝫ ⁊ ī altꝫ habitat. vbi ꝑpter bn̄ficiū vētoꝝ diuiſus a potu viuit. Vn̄ Hieremie. Onagri inq̄t ſteterēt in rupibꝫ traxerūt ventū q̄ſi dracones. Ex li. đ na. re. Onager indie magnū eſt aīal ⁊ crudele. formā azini habēs. ⁊ vnū ſolū coꝛnu ī frōte. durū nimis ⁊ acutū ac lōgū ad beſtias ꝯtrias debellādas. ⁊ h̄ bꝫ in medio capitꝫ. ſoleas etiā foꝛtes ⁊ acutas bꝫ: vt iuuamen naturale. ꝙ in alterꝰ coꝛnu defectu ꝑdidit ī eis recuꝑet. Plinꝰ li. viij. Onagri in frigia ⁊ licaonia p̄cipui ſunt.

Operationes

¶ yſi. et Aui. Onagri fel. i. azini ſilueſtrꝫ eradicat moꝝ. ⁊ ꝯfert ſup ap̄atū veſtigia linitum. A
¶ In emplaſtris etiam heriſipile ponitur ac prohibet ipſam. B
¶ Urina azini ſilueſtrꝫ lapidē in veſica frāgit C
¶ Actoꝛ. Ungula ſilueſtris azini ſi cōburat̄ ⁊ bibat̄ epilentie prodeſt. D

Capitulum.cvj.

Oraſſus. Albertꝰ in li. de na. aīalium. Oraſſus aīal eſt varij coloris om̄ia p̄cedēs aīalia. In āterioꝛi p̄te ē valde altū: ita vt capite extēſo altitudinē. xx. cubitoꝝ ī poſterioꝛi āt p̄te emiſſū. ad inſtar cerui pedes bꝫ ⁊ caudā. collū extēſū: ⁊ caput eq̄nū licet mi-

nūs ſit aliqntulū coloꝛes multos hꝫ:tñ albū ⁊ rubeū hꝫ frequētioꝛes.cum vidit ſe ↄtēplātes ammirari huc ⁊ illuc ſe vertit pꝛebens ſe bene videndum.hoc aīal tꝑib⁹ noſtris viſum eſt. Et arabice vocatur ſeraph.

Capitulum.cvij.

Onocenthaur⁹:⁊ oꝛaſius. Ex li.de na.rez. Onocenthaur⁹ eſt aīal mōſtruoſum et natura biforme capite ſcꝫ aſinino ⁊ coꝛpe velut humano.faciē hꝫ ſatis hoꝛridam.manuſqꝫ foꝛmatas abiles ad oēꝫ actū.dum vocē pꝛomit q̄ſi loq̇ incipit.ſed inſueta labꝛa vocē humanā foꝛmare nō poſſunt.Ħ poſt inſeq̄ntes ſe ligna vel lapides mittit vt experimentatoꝛ dicit.Ħ mōſtrū dicit Adellin⁹ phūs inter ceteras beſtias ab inicio non fuiſſe tale creatū.ſꝫ aliqñ ⁊ alicubi caſualiter ex adulterina cōmixtione generari.¶ Oraſi⁹.yſidoꝛus Oraſius in anterioꝛi ꝑte altū.eminens valde.ita vt extenſo capite.xx.cubitoꝛuꝫ altitudinem poſſit attingere.In poſterioꝛi ꝟo ꝑte demiſſuꝫ eſt inſtar cerui.Collū hꝫ extenſum.caput equinū.licet minus.pedes aūt ⁊ caudam vt ceru⁹.pellē ꝟo ſicomi coloꝝ genere diuerſimode variatā.vt hō fruſtra temptet artificio naturaleꝫ ei⁹ pulchꝛitudinē imitari.Hoc aīal noſtris tēpoꝛib⁹ a ſoldano babilonioꝝ tranſmiſſum eſt impatoꝛi Friderico romanoꝝ auguſto ⁊c̄.In ꝑcedenti cap̄.Albertus illud aīal ſpecialiter deſcribit ⁊ appellat eum Oraſius.

Capitulum.cviij.

ORix. Actoꝛ. Orix ē aīal mūdū ſc̄m legē.iuxta libꝝ Deutro. De q̄ etiā dic̄ yſaias. Doꝛmiet ſic̄ orix illaq̄at⁹. Ex li.de na.re. Orix ē beſtia capꝛee magnitudīs:hirco ex ꝑte ſilis.villū hñs ſub mēto.Hec in illa⁹ ꝑte affrice q̄ caret aq̄ gñat.⁊ ido ꝑpetua ſiti ardet. Admirabile ꝟo remediū ſitientiū latrōes getulie terre aq̄ carēt̄ certiſſimis experimēt̄ ꝑdiderūt q̄ hō in ſiti eo duraret auxilio q̇ illo ſaluberrimo liq̄re veſic̄ dictaꝝ beſtiaꝝ infuſo ꝓpte modica vteretur.hec beſtia (ſic̄ egiptij tradūt)in exoꝛtu canicule naturaliter tripudiare videt̄ cōpage coꝛꝑis eius viſibiliter ſentiēte.ꝗ imber ⁊ frig⁹ abijt.inſtentqꝫ vapoꝛes ignei ſolis vt veſtiat̄ terra floꝛ:b⁹ herbaſqꝫ ꝓferat ⁊ fructus. Eſt aūt frigoꝛis impatiens. Uñ nec frigus nec niues de facili ſuſtinere poteſt.

Capitulum.cix.

PAnthera.yſi. Pãther dict⁹ ē ſiue q̄ om niū aīaliū ſit amic⁹: excepto dracōe.ſiue q̄ ex ſuigñis ſocietate gaudet ⁊ ad eādē ſilitudinē q̄cq̄t accipit reddit. Pan em̄ oē dr. Gloſa ſup Oſee. Nihil leone forti⁹: nihilq̧ panthera veloci⁹. Jō p̄ ꝓphaz ait dñs. Ego q̄i panthera effraim: ⁊ q̄ſi leo domui iuda. Ex li de na.reꝝ. Pãthera ē aīal variū ac ſpecioſū nimis Sūt q̄ tradūt huic i armo maculā eſſe lune ſilēz: ⁊ interdū creſcere rotundā ⁊ ad lune mutatōez variari. Pli.li.xi. Vnicq̧ pãthere q̄tuor mãmas in medio vētre. Mares āt in oī gñe fortiores ſūt feīs.p̄terq̄ʒ in pãtheris ⁊ vrſis. ¶ Itē panthera ſemel om̄ino p̄turit.cui⁹ cāe rō manifeſta eſt. Nā cū i vtero mr̄is coaluere catuli maturiq̧ ad naſcēdū virib⁹ pollēt.odiūt tēpoꝝ moras Itaq̧ oneratā fetib⁹ vuluā tāq̄ʒ obſtantē p̄tui vnguib⁹ lacerāt: ⁊ effundit illa p̄tū ſeu potius dimittit dolore cogēte. Ita poſtea corrupti, ⁊ cicatriſoſis ſedib⁹ genitale ſemē infuſum nō heret acceptū.ſʒ irritū reſilit. Nā vt dic̄ Pli. Aialia cū acutiſ vnguib⁹ freq̄nter p̄ere nō poſſe.viciant em̄ intrinſec⁹ ſe mouētib⁹ catulis. Pbiſi. Pantheris venādis inſiſtentes.hircani: veneno carnes illiniūt eaſq̧ p̄ compita ſemitarum ſpargūt vt illaꝝ eſu pãthere ſeducāt. Sed ille dū excremēta hoīs deuorant euadunt.

Operationes

Auicenna: Panthera ⁊ pardus quando venenum comederunt ſtercus hominis querunt et comedunt.⁊ ſic euadunt.

Capitulum.cx.

PApro. Albertus in libro de naturis animalium. Papro animal eſt circa ceſariem habundans ciuitatem. parū vulpibus maius leporum habens mores.adunata em̄ vllulant. Aliquando enim vno precinente ⁊ alijs poſtea ſimul reſpondentib⁹.piloſa autem ſūt hec animalia vt vulpes. Et vbi vnum iſtius ſpeciei occiſum fuerit.cetera circa ipſum vllulant ſicut plangunt mortuum. Et ſunt eorum voces adeo ſonore q̄ cum eminus ſunt tanq̄ de propinquo putantur audiri. hoc animal dicitur ſepulchra hominū in fame aliquotiēs intrare: ⁊ cadaueribus hominū veſci. Et eſt quaſi ſit compoſitum ex lupo ⁊ vulpe

Capitulum.cxi.

PAthyon. Albertus in libro vt ſupra. Pathyon animal eſt.quod nature decorem mirabilem habet. colore enim purpureo pollens: adeo eſt radioſum: vt viſus in ipſa quaſi ſintillare videatur. Mortuū autem rūborem retinet pellem. ſed ſubducitur radioſitas.et eſt ad modum canis in quantitate.manſueſcibile valde ⁊ delectabile gaudet in cibo. Quidam autē antiquoruʒ putabant hoc animal habere aliquid diuinitatis. Oſſa huius animalis duriſſima ſunt et fortiſſima.et nerui adeo fortes.q̄ non niſi magna violētia valeant dirumpi.

Capitulum.cxij.

Parandrꝰ ꝛ pardꝰ. Solinꝰ. Parãdrũ nutrit ethiopia: boum magnitudine: ybico veſtigio. ramoſis cornibꝫ. capite ceruino. vrſi colore. pariter villo pfundo. Hũc parãdrũ affirmãt habitũ metu vertere. ꝛ cũ delitescit aſſimilẽ fieri cuicũqꝫ rei pximauerit. ſiue ſaxa alba ſit. ſeu frutecto vitẽs. ſiue qꝫ aliũ modũ pierat. faciũt h idẽ in mari polippi ĩ terra cameleontes. ſꝫ ꝛ polippus ꝛ cameleon glabra ſunt. vt pniꝰ ſit cutis. lenitatẽ pximantia emulari. In h aũt eſt nouũ ac ſingulare hirſutiã pili colorꝫ vices facere. hinc euenit vt difficulter capi poſſunt. ¶ Yſi. Pardꝰ ſecũdus poſt pantherã eſt. genꝰ variũ ac velociſſimũ ꝛ pceps ad ſanguinẽ. ſaltu em̃ ad mortẽ ruit. ex adulterio pardi ꝛ leene leopardꝰ naſcit. ꝛ tertiã originẽ efficit. ¶ Ex li. de na. re. vt dicit magnꝰ Baſiliꝰ. Pardus eſt beſtia torua ꝛ acuta nimis in impetu corpuſqꝫ motibꝫ auiũ ꝯueniẽs hꝫ: ꝛ varium in colore. ſaltu potiꝰ qꝫ curſũ pdã inſeqt. In affrica ꝓpter inopiã aque ꝯgregant diuerſe fere ad amnes ibiqꝫ leene beſtijs varijs vel vilis voluntate miſcent. Et inde pardi procreari dicuntur.

Operationes.

A ¶ Areſtotiles. Pardus ſicut et panthera quãdo venenum comedit ſtercus hominum querit et comedit.

Capitulum.cxiij.

Piloſus. Pirolus. et Putorius. Ex li. de naturis rerum Piloſus eſt animal (ſicut gloſa dicit ſup yſaiam) quod in hominis figura ſuperius incipit. ſed inferius in pedes beſtie deſinit. qualem beatus Hieronimꝰ in vita pauli heremite primi deſcribit. qꝛ ſuperius ſit homo frontem aſperam habens cornibus ꝛ in caprarum pedes deſinens. Aſſerit idem nulli eſſe dubium iſtud monſtrum in oriente eſſe captũ. ꝛ in Alexandriã miſſum. et inde mortuũ. saleqꝫ infuſum ne a calore diſſolueret deportatuꝫ fuiſſe Conſtantinopolim. vt ab imperatore iam Friderico videret. Noſtra etate delata fuit regi Francie beſtia ad magnitudineꝫ canis. Caput quidem nõ multũ diſtabat a capite canis. cetera corporis menbra vt homo prorſus habebat. Crura quidem nuda vt homo. manuſqꝫ brachia. collũ albũm ac nudum habebat. Carnibus coctis veſcebat. Ita decenter ꝛ modeſte manibus capiebat cibum et ori ſuo inferebat: vt nullus dubitaret in hoc quoniã humanũ modũ in talibꝫ haberet. Erectum vt homo ſtabat. ſedebat vt homo. Puellis et feminis libentiſſime iungebatur. Et in ſexu viri ꝛ femine diſcretionẽ habebat. Genitale membrũ vltra qꝫ corpis q̃ntitas exigebat habebat magnũ. furijs igit agitatũ hoc animal crudeliſſime moucbat. ꝛ in hoĩes ſeuiebat. Ceterum cum placatum eſſet inſtar hominis mitiſſime ꝛ decentiſſime ſe gerebat. et mulcebatur alloquijs. et colludentibꝫ applaudebat. ¶ Ex libro de natu. rerum. Pirolus eſt beſtia parua maior quidem ſed non longior qꝫ muſtela. colore rubea ſꝫ in vẽtre candida. Mira agilita-

te riget. In arborib' habitat. et fetꝰ fouet. In
quiete ſe gerit. ⁊ de arbore in arborē ſaltu poti
us ꝙ̃ volatu trāſit. ꝙ̃uis aliqñ cauda ꝓ pēnis
vtat̃. Caudā em̄ viloſam ꝓpe ad ſui magnitudi
nē h; cuiꝰ ad viſum ſaltu mouet̃. Et ſi qñ grā
paſtus aquā tranſire cupit lignū admodum
leue ſup aquā ꝯgerit. cui ſupſidens (q̄ſi velum
nauis) caudā ſuā erigit. ſicq; vento flante ve/
rificans ligno tranſuehit̃. Eſtate cibū cōgerit:
quo viuat in hieme. Viuit āt nucib' et cibo q̄
dulcis eſt libentiꝰ veſcit̃. yſi. Putoriꝰ a putore
dictus eſt. quia nimiū fetet. ⁊ hoc maxime cu;
iraſcit̃. hic ſicut ⁊ daxus. Habet crura in ſini/
ſtro latere breuia: in dextro lōgiora. ardua do/
mo; inhabitat ⁊ penetralia. gallina; ac pullo
rum cupidiſſima eſt: talib' em̄ viuit. Cūq; gal
lina; capit aut pullum. caput in inicio petit vt
hoc deuicto in ceteris ei membris laborare dif
ficile non ſit.

Capitulum. cxiiij.

Pegaſus. Albertꝰ in li. de na. aīalium.
Pegaſus aīal magnū eſt ⁊ horridum
in ethiopia. equi formā h;. alas vt aq̄/
la. ſ; multo maiores. caput armatū cornib' h;.
adeo mōſtruoſum vt eo viſo cūcta fere animan
tia terreat graui corpore. fuga mirabili. Ala;
remigio adiuti pegaſi potius currūt ꝙ̃ prouo/
lant. et colliſo aere virtute pennarū ad inſtar
turbinis impellunt ventos. multas eſcas de/
uorant. Inquiete mouent̃. infeſti ſunt anima/
lib': ⁊ hoc maxime homini.

Capitulum. cxv.

Pigargꝰ. Bartho. ī li. de ꝓprie. re;. Pigar
gꝰ ē aīal mūdū q̄ ad eſū. vt patet Deutro.
xiiij. et ē aīal cornutū ⁊ barbatū ſic hircꝰ. minꝰ
ceruo. maiꝰ hirco. vñ ſiīis ē hircoceruo ſ; lōge
minꝰ. q̄re infra de tragelacho ruminat ſic hircꝰ
et findit vngulā ſic ceruꝰ. ⁊ ē aīal agreſte mag/
ne velocitat;: nemora inhabitat ⁊ deſerta. Hu
go āt dic̄ ꝙ pigargꝰ eſt auis ꝑua ⁊ depſſa. vñ dr̄
a pige qḋ eſt depſſio. S; Deutro. ſupponit pro
aīali q̄drupede qḋ eſt ſiīe hircoceruo. vt ibi in/
nuit gloſa. nec aſpirat̃ ibi ꝑma ſillaba. vñ cū h
nō debet ſcribi q̄dā ſcribūt philargū: ſed male.
vt patet in libris correctis.

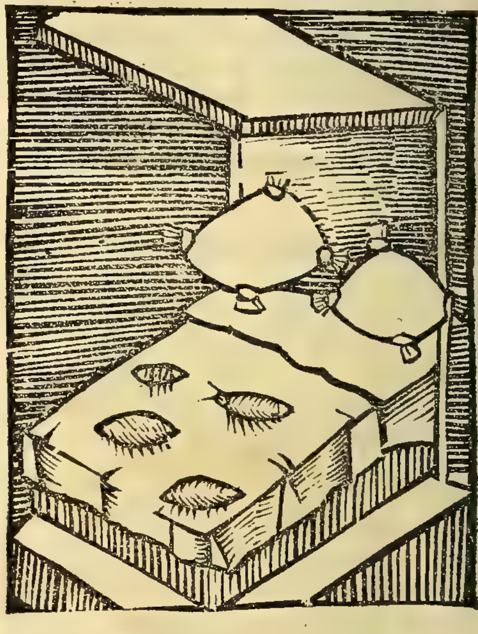
Capitulum. cxvj.

PIgmei. Bartholome⁹ in li. vtš. Pigmei ſūt hoīes pui ſtatura cubitali. qs greci a cubito pigmeos vocāt. Hi mō/tana Jndie tenēt. q̄bꝫ vicin⁹ eſt occean⁹. vt dic̄ Papias. Sꝫ dicit Auguſtin⁹ ſic. Pigmei tm̄ ſemicubitales ſunt. q̄ tertio anno perfecte ſunt etatis. ſeptimo ſeneſcūt. Dicunt̄ aūt pugnare ꝯ grues. a q̄bꝫ armati ferro aliq̄tiens deuincūt̄ De pigmeis āt dicit Pli. li. vij. ca. iij. Pigmei ceruos vt ſunt dodrātes nō excedentes ſalubri celo ſemp vernāte habitant in terra tempata mōtibꝫ cōpoſitis ex ptibꝫ aq̄lonis q̄s grues infeſtare fama eſt. Qui incidentes arietū capra/rū dorſis armati ſagittis ꝓ tpe ꝯgregato ag/mine ad mare deſcendūt ⁊ oua ⁊ pullos gruū ꝑ viribꝫ deſtruūt ⁊ ꝯſumūt. Et hāc impeditio/nē faciūt tribꝫ mēſibꝫ: qđ ſi nō facerēt futuris auiū gregibꝫ reſiſtere nō valerent. De pennis aūt eaꝝ ⁊ ouoꝝ putaminibꝫ ſibi caſas faciunt vt dicit idem. Et ſubdit Areſtotiles. Jnquit in cauernis viuere pigmeos tradit.

Capitulum. cxvij.

Poledrus. Albert⁹ in li. de ꝓprietatibꝫ reꝝ. Poledr⁹ đr eque filius ſiue pull⁹ equin⁹. qm̄ diu matris vberibꝫ eſt ſubiectus. Jn cui⁹ fronte vt dicit Areſtotiles lib. vij. inuenit̄ yconamoꝛ. id eſt amoꝛis venefici/um. qn̄ naſcit̄ ⁊ lambunt matres equoꝝ lingua ⁊ tondūt illud. ⁊ mulieres incantatrices puer/biāt ex h̄. Poſterioꝛ pars pulli eſt maioꝛ par/te anterioꝛi: ⁊ cū iuueneſcit creſcit pars ſupioꝛ ⁊ ꝓpter h̄ erit eleuatio anterioꝛis ptis coꝛpoꝛis multoꝝ equoꝝ mag̃ q̄ poſterioꝛis. Et iđo qn̄ eſt pullus poteſt pede poſterioꝛi tāgere caput ſuū. qđ facere nō poteſt qn̄ ꝑuenit ad etatem. yſiđ. li. viij. Circa aūt pullū equinū hoc vltimo animaduertas quia paſſum ſuauem vel durū quem aſſueſcit in iuuentute vix poteſt dimit/tere etiā in ſenectute ⁊c̄. Superi⁹ in ca. liij. di/ctū eſt. quare ibidē. vide de equo.

Capitulum. cxviij.

Pulex. Ex lib. de na. re. Pulices vocati ſunt eo ꝙ in puluere magis nutriunt̄. Patet pulicē eſſe vermiculū nigrum ⁊ minutū quidem. ſed valde pungitiuū. maxime aūt tempe eſtiuo ⁊ pluuiali. Saliunt autē potius q̄ volant. nocte q̄ die magis hominē in/feſtant. Et niſi vehemens toꝛpoꝛ aut ſomnus grauis in membris ſit ſe tueri nō poteſt. Cum quis manū adhibet celerius fuga dilabuntur: nec inueniri queunt.

Operationes.

¶ Ex li. vtš. Contra pulices optimū remediū eſt omī veſpe coꝛp⁹ abſinthio fricare. vel herba eadē cū oleo cocta coꝛpus pungere

¶ Pulex in duas partes diuiſa reuiuiſcit.

¶ Raſi. Si aqua in q̄ tribuli cocti fuerit do/mus roꝛet̄ pulices om̄ino deſtruent̄. ¶ Aqua ſilr̄ in q̄ ruta coquit̄ aut oleāder eos interfi/

cit.¶ Aui. Ad effugandũ pulices aſpergitꝰ do⸗
mus cũ infuſiõe coloqntide. tũc em̃ ſaliũt ꝛ fu⸗
giũt. ꝛ ſiliter ex decoctõe rũbri. ¶ Dixerunt aũt
q̃dã ꝙ qñ ſanguis hirci ponitꝰ in fouea ĩ domo
apõ eũ ↄgregãt. deinde moriũtꝰ. ¶ Similiter
aggregantur ſup lignũ linitũ ex adipe hericij.
¶ Item fugiunt ex odore caulis. ꝛ foliorũ oli⸗
andri. ¶ Palladiꝰ. Pulices fugantꝰ a murca
ꝑ pauimentum frequenter aſperſa. vel cimino
aggreſti cũ aquã trito vel cucumeris agreſtis
ſemine aqua reſoluto ſepe infuſo.

Capitulum. cxix.

P Ediculꝰ. pſi. Pediculi ſũt vermes cu⸗
tis: a pedibꝫ dicti. vñ pediculoſi dicti
ſunt qbꝫ pediculi in corpe efferueſcũt
Ex li. de na. rex. Pediculi dicuntꝰ a numeroſi
tate pedũ. hoc malũ ex ipſa hoĩs carne creatur
indubitanter. ꝛ tñ inuiſibiliter. hos nõnulli de
ſudore hoĩs. alij õ poris ꝛ euaporatõibꝫ gigni
dicunt. Haly. Accidit autẽ pegrinanti copia
pediculoꝝ in corpe ꝓpter ſudorem ꝛ puluerem
ac balnei paucitatem.

Operationes.

¶ Haly. Quod cũ euenerit corpꝰ pegrinoꝝ vl̃
alioꝝ cathaplaſmetꝰ cũ argẽto viuo. occiſo cũ
oleo. adiũcta ariſtologia lõga mane q̃ʒ balneũ
ingrediatꝰ. ꝛ corpus eiꝰ fricatione valida mũdetꝰ
¶ Raſi. Pediculoꝝ generatiõeʒ ꝓhibẽt vſus
balnei ꝛ lauacri. pãnoꝝ frequẽs mutatio ꝓpric
ꝙ vt pannus q̃ carni adheret lineus ſit huiuſ⸗
modi. pediclos interficit argẽtũ viuũ extinctuʒ
ſi oleo inficiatꝰ ex oleoq̃ʒ fila lanea inungantꝰ.
q̃ ſup ſe aliqs appendat. a ut ex eis ſe cingat.
¶ Aui. Stafiſagria cũ arſenico pediculos in⸗ C
terficit. ꝛ ſimiliter argentũ viuũ extinctũ.
¶ Precipuum remedium eſſe dicitur frequens D
ablutio corporis ꝛc̃.

Capitulum. cxx

P Orcus. Ex li. de na. re. Porcꝰ ẽ beſtia
ſeua ꝛ immũda ꝛ obſcenis locꝭ gratiſ⸗
ſime cõmoratꝰ. Actor. Porcꝰ nõ rumi⸗
nat. ꝛ ideo inter immũda ſc̃m legem reputatur.
Mũdis ꝛ immũdis indifferẽter veſcitꝰ. in luto
delectatꝰ. roſtro lutũ ſuffodit. horrende grinnit.
ꝑcipue aũt vno ꝑcuſſo ceteri grinniũt ꝛ q̃ſi cõ⸗
patientes illuc ↄueniunt. ſed ſtatim obliti ſui
planctus ad lutũ vel ad cibũ redeũt. Fertur ãt
nullũ corpus aĩalis interius ꝛ diſpoſitõe ꝛ nu⸗
mero partiũ ſic aſſimilari humano corpori ſic
corpus porci. Unde phiſici ꝛ alij interiora hu⸗
mani corporis inueſtigantes. porcorum in⸗
teriora q̃ſi quoddã exemplar inſpiciũt. Ariſto
teles. Porcꝰ. viij. menſium coit. ſed nũc debile
quid generat. Multos filios facit ꝓpter multi⸗
titudinẽ ſpermatis. cetera biſulca paucos fa⸗
ciunt. viuit aũt vſq̃ʒ ad annos. xv. Cũ impin⸗
guatꝰ coire põt omni tpe. Porca pregnans eſt
q̃ttuor mẽſibꝫ. fertilis eſt in fetu. parit em̃. xx. fi
lios. ꝛ lactare nõ ſufficit. ꝑ totũ ventrẽ hʒ mam
millas. Ex li. de na. rex. Porcus habet ꝑtãtem
coeundi multũ ꝑ alijs aĩalibꝫ. porce autem in⸗
tantũ efferari dicuntꝰ in coitu. vt hominem la
nient. maxime cãdida veſte indutum. Phiſio.
Agreſtes porci tẽpe coitus bellicoſi ſunt. Et

vt habeāt durū coriū ꝯfricāt ſe arboribꝫ. ⁊ poſt modū intrāt lutū: deinde lutū illū deſiccāt. poſtea ꝑliant̄ intātū vt ambo vl' vnꝰ eoꝝ moriat̄.

Operationes.

A ¶ Aui. Porci ſanguis ⁊ hoīs ſiles ſūt in oīni re ſilr̄ ⁊ carnes amboꝝ. ita vt q̇dā vēdiderīt carnē hoīs ꝓ carne porci. ⁊ latuit donec ī ea inuēti ſunt digiti hoīs: ¶ Sanguis tn̄ porci debi-
B liozis eſt virtut̄ ſanguine hoīs. ¶ Fel porcinū
C ceter̄ fellibꝫ debiliꝰ eſt: ſolutiuū tn̄ mali chimi
D ¶ Adeps porcinꝰ valet ad apoſtemata ⁊ ad ig-
E nis aduſtionē. ¶ Stercus porcinū cū aqua ⁊ vino confert ſputo ſanguinis ⁊ dolori lateris.
F ¶ Item stercꝰ ſiccū cū aceto bibit̄ ad infirmi-
G tatem lacertoꝝ. ¶ Os cauille porci ſi cōburat̄ ⁊ fricent̄ eo dentes ſolidant̄. Lotium porcoꝝ ꝓdeſt albedini oculoꝝ. ſed eius ꝓprietas eſt vt lapides frangat ⁊c̄.

Capitulum. cxxi.

Pader. parias. preſter. Ex li. de na. reꝝ. Padera ē ſerpēs ī germania ad groſſitudinē hūani brachij. colorē in ventre aureo ⁊ dorſo virenti. Huiꝰ flatus adeo noxius eſſe dr̄: vt ſi virgā recenter ceſam ori eiꝰ adhibeas. corticē eius flatu ſuo faciat in veſicas felleas ebullire: ſed ⁊ fulgentē gladiū ſi ori eiꝰ adhibeas veneno eū inficit. ⁊ vſq; ad ſummū gladij ꝑcurrens. Hic cū hominē in pede ꝑcuſſerit: venenū ad cetera mēbra ꝑ momentū decurrit. ⁊ h̄ ꝑ nimio exceſſu caloris eiuſdem nature cuius ignis. q̇ ſemꝑ aſcendit. Cum autē aſcendēs cor tetigerit. tunc hō cadit ⁊ moritur.

Cōtraq; remedium eſt. vt homo ꝑcuſſus in pede. ſuſpendat̄ in altum ꝑ pedes demiſſo capite ſicq; venenum nequit aſcendere. ſed inferius locus exciditur et per medicamenta ſanatur. ¶ yſi. Parias eſt ſerpens q̄ ſemꝑ in cauda ambulat. ⁊ ſulcū facere videtur. De qua Lucanꝰ. Quo contentus iter cauda ſulcare parias. ¶ Item preſter eſt aſpis qui ſemper ori patenti ⁊ vaporanti currit. Unde poeta. Oraq; diſtendens auidus fumantia preſter. Hic quem ꝑcuſſerit diſtendit̄ enormiq; corpulentia necatur. exuberatū eīn putredo ſequit̄. Alexander Preſter eſt ſerpens fumū exalans. et in morſu ſuo tumorē tm̄ homini leſo adducens vt humana prorſus forma ꝑeat.

Capitulum. cxxii.

Rana. yſidorus. Rana a garrulitate vocata ē. eo ꝙ circa genitales paludes ſtrepit: ⁊ ſonos vocis importunis clamoribus reddit. ¶ Ex libro de natūris rerum. Ranarum coitus magis eſt de nocte q̄ de die et in eorum coitu magna eſt mora multumq; ſeminis effundunt. Ranas habet mare que alas habent. Et omnis piſcis fetus nutrit preter ranam. ¶ yſidorus. Ranarum quedā aquatice dicuntur. quedam paluſtres. quedam rubete ob id quia in vepribus ſunt grandiores cunctarum. Alie calamite vocātur eo ꝙ inter arūdines et frutices viuunt. minime omnium et viridiſſime. muteq; ⁊ ſine voce ſunt. ¶ Ex li. de na. re. Rana vermis eſt quandoq; colore viridis. ſed illa q̄ rubet deterior eſt loquax eſt: et

aut leditur. In auguſto mẽſe nũq̃ poteſt os
ſuũ pro quolibet miniſterio cibi vel potus vel
vocis aperire. Quod ſi manu vel bacillo tem-
ptaueris difficulter aperire poteris.

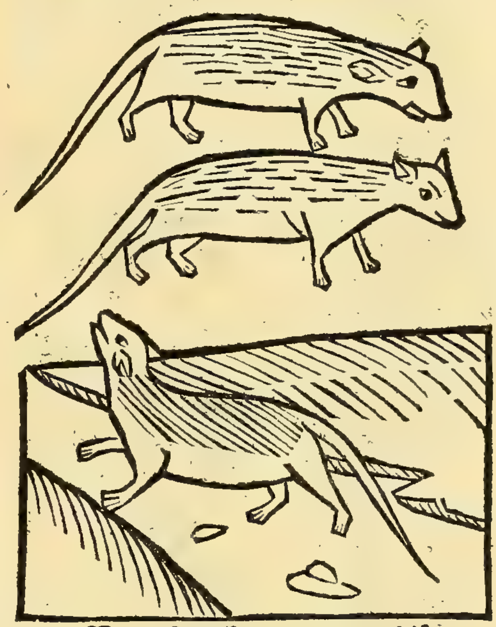
Operationes.

A ¶ Plinius li. xxxij. Rane iecur geminũ eſſe di-
cũt. Itẽ rane ſi viui ꝯcremenť in olla: cinis ea-
rũ cũ melle alopitias replet. ac meli⁹ cũ pice li-
B quida. ¶ Ius rane in patinis decocte tuſſim
C fertur ſanare. ¶ Uermes nati in boîe ranarũ
tollunť felle. prodeſt ꝛ febri ranaꝝ felliũ cinis.
D ¶ Ranis ex oleo ꝛ ſale decoctis vt ſuccus ſor-
E beatur thetano medeť. ¶ Auicenna in ſecũdo
canone. Cinis rane poſitus ſup ſanguinis lo-
F cum retinet eum. ¶ Idem confert apoſtema-
tibus cordarum iuncturarum ſuper effuſus.
G ¶ Rana cũ ſale ꝛ oleo decocta dicitur eſſe beza-
bar lepre ac vermium venenoſorum comeſta
H ¶ Ex decoctione rane fluuialis os ad dolorē
I dentium colluitur et ſedatur. ¶ Corpus rane
petroſe et proprie pinguedo eius facilem facit
dentium eradicationem. ipſa quoq̃ dentes
eijcit animalium quando ſumunt eam.

Capitulum. cxxxiij.

Rangifer ꝛ roſurella. Albert⁹ in libro
de naturꝭ aĩaliũ. Rangifer aĩal eſt in
aq̃lonis partibꝫ verſus polũ articum
generatũ. et in partibus noruegie et ſuetie. et
in his que ſunt minoris latitudinis regionibꝫ
generatũ. Et diciť rangifer quaſi rãmifer. Eſt
em̃ quaſi de figura cerui. ſed maius corpore ꝛ
robore fortiſſimum ꝛ fuga celerrimum. tres or-
dines cornuum gerens in capite ꝛ in quolibet
habens duo cornua. ita q̃ caput eius videť vir-
gulis circũpoſitum. duo ex his ceteris maio-
ra habet in loco cornuũ cerui. et hec efficiunť
in beſtia perfecte quantitatis. aliquãdo quin-
q̃ cubitorum et ramorũ viginti quinq̃. duo
aũt quaq̃ in medio capitis que ſunt lata in
modũ cornuũ dame. ꝛ ſunt circũpoſita ramis
multis et breuibus. duo aũt alia hꝫ in fronte.
Et cum his omnibꝫ magis pugnat cõtra be-
ſtias aduerſantes. ¶ Yſid. Roſurella eſt aĩal
circa aquas habitans. vt frequenter muſtela
maius ꝛ pirolo minus. In dorſo ſubrufum. in
ventre candidũ. In terra facit habitacula. di-
gerit ſtercus odoriferũ valde. et muſco ſimile
in odore. ſed impar virtute. ꝛ odoris violentia
Uiſus hominũ fugit vno tamen in loco ſter-
cus illud cõgerit ꝛ hoc mirum in beſtia. quia
bonum ſuum preſto omnibus accipiendũ po-
nit. quo videatur bonum non inuidere.

Capitulum. cxxxiiij

Rattus et Sorex. Actor. Rattus ſiue
glis ꝛ ſorex ſpecies ſunt. Et cum ſori-
ci nomen muris cõmunis vulgariter
approꝑatur. econtrario rattus in medicorũ
libris quaſi ꝓprio nomine mus vocatur. vnde
ꝛ medici fimo ratti ad alopitias vtuntur. qui
tamen videlicet rattus venenũ in cauda geſta-
re dicitur. Eſt autem rattus duplicis generis
ſcꝫ terreſtris et fluuialis. Ex libro de naturis
rerũ. Rattus eſt muriũ genus mlťo ceterꝭ ma-
ius. hi adeo pernicioſi ſunt. cũ libidine accen-
dunť. vt ſi coꝝ vrina parte aliquam hominis

nudā attigerit. carnes eiꝰ vſq̄ ad oſſa putreſcere faciat. nec vulnꝰ in cicatricē vlteriꝰ inducit. ¶ Yſid. Sorex latinū eſt vocabulū. eo q̄ anial huiuſcemodi rodat ⁊ in modū ſerre ꝑcidat.

Operationes.

A ¶ Belberꝰ. Si domū ſuffumigauerꝭ cū vngula muli ſiniſtra nō remanebit in ea ſorex.

B ¶ Plinius libro. xi. Aures ſoricis ſunt piloſe.

C ¶ Dyaſcorides. Fimus aūt ſoricis cum aceto tritus alopicias emendat cum rore marino.

D ¶ Uſus ac bibitus calculos excludit.

Capitulum. cxxv.

Regulꝰ. yſid. Regulꝰ ipē eſt baſiliſcus ſcꝫ ſerpēs lōgitudine ſemipedalis albis maculis lineatꝰ. Idē ⁊ ſibilus dr̄. qꝛ ſibilo occidit anteq̄ mordeat vl' exurat. Reguli ſicͭ ⁊ ſcorpiones arentia queq̄ ſectant. et poſtq̄ ad aquas venerint: ydrofobas et limphaticos faciūt. Gloſa ſup Eſaiā. xiiij. Regulus ipē rex ſerpentū q̄ ſolo viſu ⁊ flatu abſorbet volucres: occiditq̄ hoīes. Unde ⁊ de achab ⁊ filio eiꝰ Ezechia ſic loquit ꝓpha. De radice colubri egrediet regulus ⁊ ſemē eiꝰ abſorbēs volucrem. Eſt aūt regulus ſerpēs pennatꝰ. vnde vbi iuxta trāſlationē noſtrā legit volucrē abſorbens: in hebreo iuxta Hieronimū legit ſerpens volans. Actor. Hinc etiā alibi ꝑ eundeꝫ ꝓphetam dr̄. In terra tribulatiōis ⁊ anguſtie leena ⁊ leo. ex eis vipera ⁊ regulus volās. Andromachus in libro de ꝯfectōe tyriace. Regulus q̄ ⁊ baſiliſcus ſerpens eſt ſubalbidus. ſuper cuius caput ſunt tres pilei. Quē cū videt aliq̄s paulo poſt morit. et q̄n ſibilat morit q̄ audit ſibilū eiꝰ. Omnis q̄ꝫ beſtia de illo mortuo comedens ſtatim morit. Et eſt malignior ſerpentiū nec aptus tyriace. ¶ Ioraith. Regulum ſi quod animal viderit vel audierit ydropicuꝫ efficitur ⁊ moritur. De hoc autem regulo plenius dicetur inferius in tractatu de auibus.

Capitulum. cxxvi.

Rinocephalus ⁊ Rinoceron. Phiſiologꝰ. Rinocephalus ceruicem habet equinā cū vniuerſo corpore. flammis quas in ore aſpirat hoīes ꝑeunt. ¶ Yſid. Rinoceron grece latine interꝑtatur in nare cornu. Idē et monoceron. id eſt vnicornus. eo q̄ vnū cornu in media fronte habeat. pedū quattuor ita acutū ⁊ validum vt quicq̄d impetierit aut ventilet aut pforet. Nam ⁊ cū elephantibꝫ ſepe certamen habet. et in ventre vulneratum proſternit. Tante aūt dr̄ eſſe fortitudinis vt nulla venantiū virtute capiatur. Sed ſicͭ aſſerūt qui naturas animaliū ſcripſerunt. virgo ⁊ puella proponitur que venienti ſynum aperit in quo ille omni ferocitate depoſita caput ponit: ſicq̄ ſoporatus velut inermis capit. ¶ Ex lib. de naturis rerum. Rinoceros qui et monoceros habere dicit in media fronte cornu robuſtiſſimū in lōgitudine quattuor pedum. Eoq̄ꝫ aduerſus elephantes pleat naturaliter aluum petens quā ſolam intelligit ictibꝫ ſuis puiam. Cum aūt a venatoribꝫ capit: ex ſola indignatione ſuperbū animal morit. De illo inferiꝰ in capitulo vnicornus pleniꝰ dicet.

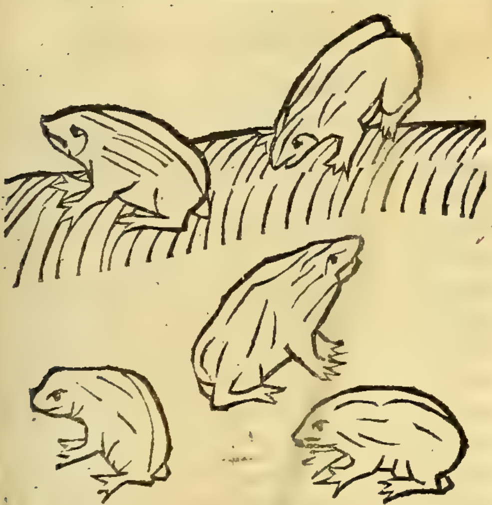
Capitulum. cxxvij

RUtela. Avi. Rutela eſt aĩal ſilẽ aranee q̃ vocat alpheed. ⁊ eſt venatrix muſcarũ. Spẽs eiꝰ ſũt multe ſm Gal. Eſt eñ q̃dã rubea rotũda. q̃dã ãt alba rotũdũ hñs ventrẽ: parvũ os ſtellata. ⁊ ipa ẽ acuti dorſi cũ lineis lucidis. q̃dã vo citrina piloſa. et quedã viuea. ſ. ad nigredinẽ declinãs. q̃dã formicalis. q̃dã veſpal. q̃dã egyptiaca. Ex morſũ eĩ eoꝝ fit dolor vehemẽs: ⁊ facit accidere dolorẽ capitiſ vehemẽtẽ ⁊ pfunditatẽ ſomnij ⁊ ſuccedit ei mors

Operationes.

¶ Avi. In cura morſuũ ipoꝝ admĩſtrat canõ vĩis ð attractõe ⁊ ſuctõe: ⁊ linit cũ aq̃ ſalſa danturq̃ tyriace fini. ¶ Balneũ et tyna velociores ſunt res in ſedando dolores eoꝝ: cũ eñ humectant in tyna dolor ſedat. ⁊ cũ egrediũtur ab ea redit. vñ oportet vt iugiter ⁊ oĩ hora balneent.

Capitulum. cxxviij.

RUbetũ ſiue rubeta. Actor. Rubetũ eſt aĩal ac venenoſũ rane genus qð vulgo craſſan dr. Ex li. de na. rerũ. Rubeta diuerſis referta medicaminibꝫ: q̃ñ vult deponit ac reſumit. ⁊ hec aſſidue ĩ paſtu facere dicit. Venena vo nũq̃ deponit: ſ3 tãq̃ arma ſua penes ſe reſeruat. Habent gemina cornua veneficioꝝ plena. ¶ Pli. li. viij. Rane rubete quarũ et in terra et in humore: vita eſt plurimis referte medicaminibꝫ deponere ea aſſidue ac reſumere paſtu dicuntur: venena ſibi tm̃ reſeruantes.

Operationes.

¶ Carnibus (vt dicit yſidorus) earum in hamũ poſitis precipue purpureas allici certũ eſt. A
¶ Contra venena marini leporis et rubete cinis earũ remedio eſt in aqua potatus. B

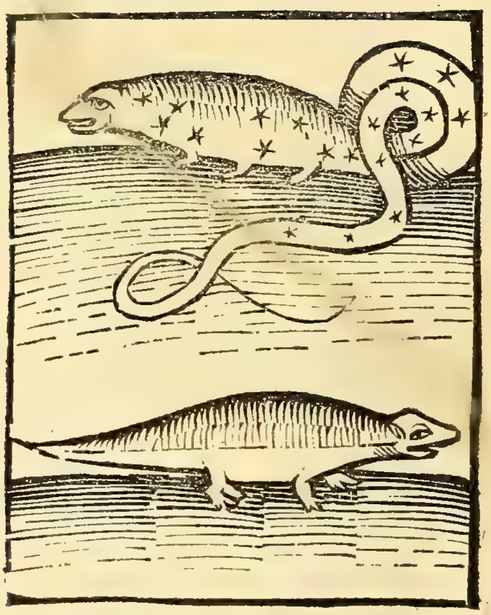
Capitulum. cxxix.

SAlamandra. yſidorꝰ. Salamãdra dicta eſt eo q contra incẽdia valeat. Cuiꝰ inter oĩa venenata maxima vis eſt. Ex li. ð na. reꝝ. Salamãdra quã nõnulli cameleontẽ. i. leonẽ terre vocãt. Eſt animal quadrupes. faciẽ habens lacerte. vel (vt dicit Ariſtoteles) faciẽ habet inter faciẽ porci et ſimie. in igne viuit. ⁊ incendiũ extinguit: profert etiam quandaȝ lanam pallidam. de qua cõtexte ȝone cõburi non poſſunt. Eſt autẽ ſplene carens: et contra omnia animalia. Iecur habet in ſiniſtra parte. In extis quoq̃ viſceruȝ magna eſt in eo varietas a ceteris animalibꝫ: macra eſt valde. q: parũ habet de ſanguie. Ideoq̃ timoroſa eſt

valde qꝛ diminuit in ea calor q̄ eſt incentiuus audacie. Color eius eſt varius ac per momenta mutabilis. Oua gallinarū more gignit. et ex eius fetus producit. In hoc autem genere nō eſt maſculus neqꝫ femina ſed omnes gignunt ¶ Alexander papa (vt fertur) Ex huiꝰ animalis lana veſtimentū habuit qđ cū ad mundiciā aliquando lauari deberet: non alijs aquis abluebatur. niſi ꝙ in ignē proijciebatur. ⁊ ꝑ ignē candeſcebat. ¶ Plinius li. xxix. Panis coctus lignis a ſalamandra cōtactis interficit.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Salamandre virtus ſtiptica eſt et calida recteqꝫ miſcetur medicaminibus ſtipticis: et improbos capillos qui ſunt in pal-
B pebris amputat. ¶ Seruatur autem ſic. caput et pedes ei tollunt. ſicqꝫ quod remanet in melle mittitur: et cum opus fuerit in vſum aſſumit.
C ¶ Plinius libro. xxxij. Teſtudinis marine carnes admixte ranarum carnibus preclare contra ſalamandras auxiliantur.

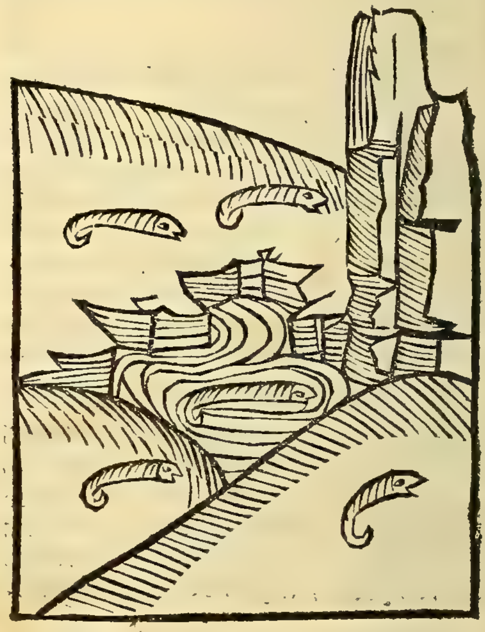

Capitulum. cxxx.

Saura ⁊ Stellio. yſidorus. Saura lacertus eſt qui quando ſeneſcit excecāt oculi eius: et intrat in foramen parietis aſpicientis ꝯtra orientem. et ortum ſolis intendens illuminat. Rudolphus ſup Leuiticū Stellio ⁊ lacerta ſunt animalia infirma: maliciosa tamen ⁊ reptilia venenata. Ex li. de natu. rerum. Stellionis venenū mortiferū et cōtra illud remediū fit ex tritis carnibꝰ ſcorpionis. ¶ Plinius li. xxx. Stellione nullum animal fraudulentius. hunc inuidere homini tradunt et inde ſtellionū nomē in malū eſſe trāſlatū dicūt: ſic eū capiūt. Eſtatibꝰ obſeruāt cubile ipſiꝰ qđ eſt in locꝭ hoſtiorꝫ vel cardinibꝰ feneſtrarū: aut ī cameris vel ſepulchris. Ibi vere incipiēte fiſſis harundinibꝰ textas apponūt caſas quarꝫ anguſtijs etiā gaudet eo faciliꝰ exuens corpore circūdatū: ſꝫ eo relicto remeare nō poteſt.

Operationes.

¶ Huail. id eſt ſtellio. longam habet caudam ⁊ paruum caput et nō eſt lacertus. ¶ Caput etiā et corpus eiꝰ ab illo ſunt diuiſa ſꝫ fortaſſe primus ei eſt in natura. ¶ Caro eiꝰ multū calida eſt. In ipſo eſt virtus extrahens ſurculas ⁊ ſpinas. ¶ Sanguis eius valet albugini oculorū. ¶ Adeps eius fortiter impinguat. Stercꝰ eius tritum eradicat verucas.

Capitulum. cxxxi.

Sanguiſuga. Ex lib. de naturis rerum. Sanguiſuga eſt vermis aquatilis oſſibꝰ carens et pedibꝰ ac pennis. hominem impetit ac beſtias vt ſanguinē earꝫ ſugat Cuius ſacietate nimia mortem ſibi ſepius acceſit. Os habet ad modū trianguli. Unde et vulnus relinq̄t. Cūqꝫ carni adheſerit: quanto magis trahit: tanto fortius inſidet donec rumpat. Itaqꝫ ſanguinē putridū extrahit et aliū ſanando ſeipm occidit. Quidam aūt his vermibꝰ minꝰ ſapienter ad ſupfluū corꝑis ſanguinem hauriendū ſe prebent niſi corruptionem nimiā inſentiāt. Nam in homine ſano nobiliorem ac bene digeſtū ſanguinē extrahūt. Meliores aūt ac minus nociue dicunt ille q̄ rugate

ac lineate in dorſo ſunt. deteriores ꝓo q̄ nigre ſanguiſuga cū vrticis ac tribulis pungit̄ vt venenū euomat. ſcʒ qđ in beſtijs aut bufonibus aut ſerpentibꝫ aquaticꝭ hauſerit. ¶ Auicenna in ſecūdo canone. Aliquādo quedā aque ſanguiſugas habent paruas. quaꝝ occultatio difficile facit ab eis cauere. ideo degluciunt̄. et aliquando pendent in manifeſto gutturis: qn̄qꝫ in interiori parte meri. qn̄qꝫ vero ꝑueniūt ad ſtomachū. Cūqꝫ diu moratur ſugit ex ſanguīe quantitatē magnā. ſicqꝫ creſcente illiꝰ corpore q̄ntitas eiꝰ apparet. Ei ergo in q̄ ſuſpendit̄: accidit anguſtia ⁊ triſticia ac ſputū ſanguinis.

Operationes.

¶ Auicenna in libro vt ſupra. Quandoqꝫ quidem curatur cum medicinis gargariſmorum ſi fuerint prope guttur.

¶ Cum eis vero que vomitu ex ſolutione vermes educunt. ſi fuerit ſtans in profundo et in ſtomacho.

Capitulum. cxxxij.

SCrabrones. yſidorus. Scrabrones a cabo. id eſt caballo vocati ſunt. eo ꝙ ex eis creentur. Sicut autem ſcrabrones naſcuntur de carnibus equorum putridis: ita ex eis iterum ſepe naſcuntur ſcarabei vnde cognominati ſunt. vt infra in tractatu de auibus latius agetur.

Capitulum. cxxxiij.

SAlpiga: ſcitalis: ⁊ ſeps. yſid. Salpiga vł ſalpinga ſerpēs eſt q̄ nō videt̄. Idē Scitalis dicta eſt eo ꝙ tanta tergi varietate ꝑfulget vt notaꝝ grana retardet aſpiciētes: ⁊ q̄ reptādo pinguior eſt: q̄s aſſeq̄ nō valet miraculi ſui ſtupētes capit. Tanti āt feruoris eſt vt etiā hiemis tp̄e exuuias corpis feruēt̄ exponat. De q̄ Lucanꝰ. Et ſcitales perſis etiā nūc ſola pruinis exuuias poſita ſuas. Solinꝰ Scitalis hiemales exuuias ꝑma ponit. ¶ yſi. Seps eſt exigua ſerpēs: q̄ nō ſolū corpꝰ: ſed ⁊ oſſa veneno ꝯſumit. Cuiꝰ poeta ſic meminit. Oſſaqꝫ diſſoluēs cū corpe tabificꝰ ſeps. Idem ſeps ē tabifica aſpis: q̄ dū momorderit hoīem ſtatī eū ꝯſūit: ita vt liq̄fiat totꝰ ī ore ſꝑpēt̄. Luca. Parua mō ſꝑpēs ſʒ q̄i nōnulla cruēte mort̄ hꝫ tm̄ ⁊c. ⁊ poſt eripiūt oēs aīaʒ. tu ſola cadauer.

Capitulum. cxxxiiij.

Situla. Spuens. ꝛ Syrena. Ex li. de na. rez. Situla ſerpēs eſt pu⁹ ꝛ maliciosus. q̄ hoīez ſiti interficit. hic tanta varietate refulget: vt intuētes pulcritudine retardet. ꝛ quē natura dedit reptādo pigriorē miraculo ſtupētes detinet q̄s aſſeq̄ nō valet. Eſt āt tanti feruoris vt ī hieme pellē deponat. hui⁹ morſu q̄ tāgit igneo corrept⁹ ardore ſuccendit ¶ Actor. Situla gen⁹ eſt aſpidis. qd grece dr dypſa. De q̄ pleni⁹ dictū eſt s. ca. li. ¶ Auicēna Spuens dr q̄dā ſerpēs. q: ſputo ſuo interficit illud ſup qd cadit. qd. ſ. ſputū p̄iciūt dētes ei⁹ ꝯſtricti ſup alios. Odor etiā ſputi ipſi⁹ interficit. lōgitudo ei⁹ eſt vſq̄ ad duos cubitos. ꝛ color ei⁹ cinericeus ad citrinitatē declinās. ꝛ illū quē mordet interficit anteq̄ȝ redeat. Quez em̄ mordet ſine ſenſu remanet ꝛ ſine motu q̄etus. ꝛ ꝓfunde dormiēs poſt ſaltos ꝯtinuos ꝛ clauſionē oclo⁊ ꝛ torſionē colli. ꝛ ſpaſmū ꝛ pulſū inordinatū. ꝛ nō ſentit dolorē inteſtino⁊. ꝛ intromittit digitos in guttur ſuū vt euomat. ¶ yſid. Syrene ſūt in arabia ſerpētes cū alis q̄ plus currūt q̄ȝ eq̄. ſȝ etiā volare dicūt. Quā⁊ tn̄ vi⁹ eſt vt morſum ante mors inſequat q̄ȝ dolor.

Capitulum. cxxxv.

Symia. Ex li. de na. re. Symia ē beſtia ꝯdēſa villo. ī exteriorib⁹ mēbris ſuper oīa aīalia ſilāt hoī corpis diſpoſitione: interi⁹ āt nullā cū hoīe diſpoſitionē habēs cōmunē aūt oīb⁹ aīalib⁹ minorē. ergo oēs fere beſtie māmillas hn̄t in poſteriori ꝯ renes vt eas in feri⁹ poſitas fetus attingere poſſint: ꝛ ꝓmptas hēre cū velint. Homo vo ꝛ ſymia hn̄t eas in pectore. q: natura dedit eis manus abiles ad omnem actū. qb⁹ eleuare poſſint fetus a terra ꝛ aptare illos ad vbera. H āt illi deeſt humani corpis. q: caret vmbilico. vga q̄ȝ maſculi eſt vt vga canis. Calcaneum hȝ in pedib⁹. et ꝑpter h̄ erigit vt hō ſtat. ꝛ currit q̄nq̄ȝ. ſed h̄ nō pt niſi modice. q: natura beſtiā hāc ꝯdidit in faciem eſſe ꝓſtratā. Nam ſolus hō naturaliter erectā hȝ ſtaturā. Hec beſtia geſtu inq̄eta eſt. morſu ferox. cauda caret. ꝛ pre ceteris aīalib⁹ guſtu viget. Nuces ꝛ poma libēter comedit. ſȝ cū in eis amarū corticē reperit totū p̄icit. ſicq̄ȝ ꝓpter amarū dulce reſpuit. In India dicit Pli. eſſe ſymias toto corpe cādidas. ¶ Alexander. Symia domeſtica dn̄m ſuū agnoſcit poſt multa reuertentē anno⁊ curricula. ¶ Ex li. de na. re. Symia ad oēȝ ludū docibilis eſt. et ad ferocitatꝭ obliuionē. nūq̄ȝ tn̄ ſic eſt manſueta vt nō ſit rabida. libēter cū pueris ludit. ꝛ ſi copia data fuerit eos aliq̄n ſtrāgulat. Si q̄s eā leſerit diu ꝯ eū rancorē cuſtodit. Ingenio pollent. ꝛ emulāt q̄cq̄d vidēt. vn̄ facili⁹ incidūt in man⁹ venato⁊. habitāt āt in arborib⁹ vel rupibus. At vbi eas habitare venatores viderint accepꝭ calciamētꝭ hoīm vadūt ꝛ ſedēt in locꝭ vbi ab illis videri p̄nt: induūtq̄ȝ calciamēta illa pedib⁹ ſuis ac diligēti⁹ ligāt. ꝛ poſt h̄ exponētes ea ſub arbore relinquūt ꝛ ꝓcul abeunt. tūc ſymie deſcēdentes: qd eos facere viderūt imitāt. ſicq̄ȝ calciate capiūtur. ¶ yſid. Symie nomen gre. eſt. i. preſſis narib⁹. vn̄ ſymias dicim⁹ eo q̄ ſuppreſſis narib⁹ ſint ꝛ facie feda ꝛc̄.

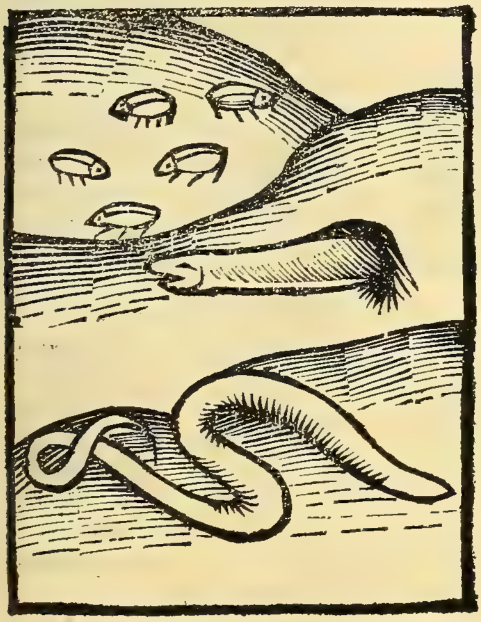

Capitulum.cxxxvj.

Scorpio. Ex li. de na. re. Scorpio blandum ꝛ q̄ſi v̄gineū dr̄ hr̄e vultū. ſʒ hʒ in cauda nodoſa venenatū aculeū q̄ pūgit ꝛ inficit ꝓximantē. Ferit āt oblīq̄ ictu ꝛ inflexo. nulloqȝ momēto meditari ceſſat ꝛ occaſiones inuenire feriendi. homini āt ab eo ꝑcuſſo putat̄ remedio eſſe cinis eius potat⁹ cū vino. Sol⁹ infectoꝝ ſcorpio caudā hʒ. Duos habet aculeos. vt dic̄ Ariſ. Terra viuit. ꝛ i vere ouat. ꝛ in autūno ſimiliter. Pariūt v̄miculos ouoꝝ ſpecie. q̄s cū parens deuorare voluerit. illi īmunes ſūt q̄ ſe clunib⁹ mr̄is imponūt. Porcus niger ſi a ſcorpione ꝑcutit̄ ꝑculdubio moritur. Alteri⁹ v̄o coloris porc⁹ euadit q̄nq̄ȝ et nō ſp. ¶ Yſid. Scorpio v̄mis eſt terren⁹ q̄ poti⁹ v̄mibus aſcribit̄ nō ſerpētib⁹. Gloſa ſup Lucam. Ecce inq̄t dn̄s dedit nob̄ p̄ratē calcādi ſuper ſerpētes ꝛ ſcorpiōes. Sūt em̄ ſcorpiōes q̄ cauda inſidiāt̄ occulte: ſerpētes q̄ dēte ledūt apte. Ipſoꝝqȝ venenat⁹ acule⁹ retro eſt timendus.

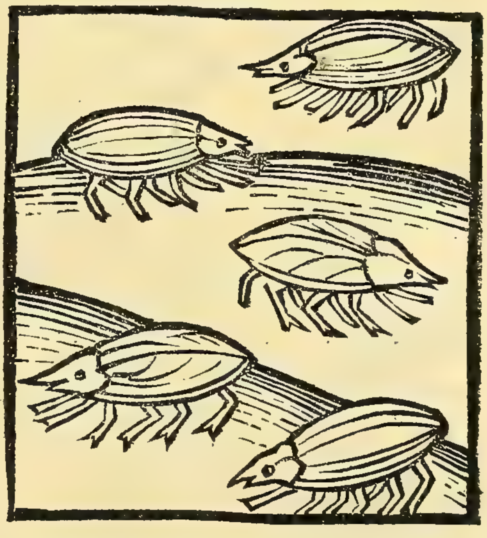
Operationes

A ¶ Palladius. Scorpiones exiſtimant aliqui poſſe fugari. ſi aliq̄ ex eis v̄rant̄ i medio dom⁹.
B ¶ Auicēna in ſecūdo can̄. Sputū hoīs ieiuni
C ſcorpiones interficit. ¶ Item raphanus ſcorpioni aduerſat̄. ita q̄ ſi fruſtū raphani imponatur ſup eū morit̄. ¶ Eius etiā aqua in h̄ experta eſt. ꝛ fortioꝛ eſt. Si ſcorpio momorderit aliquē qui raphanum comederit nec ei nocebit.
E ¶ Auicēna in. iiij. can̄. Scorpionis punctura curatur p canones cōmunes. ꝛ per vaporationem cum ſale et milio. et ſimilibus.

Capitulum.cxxxvij

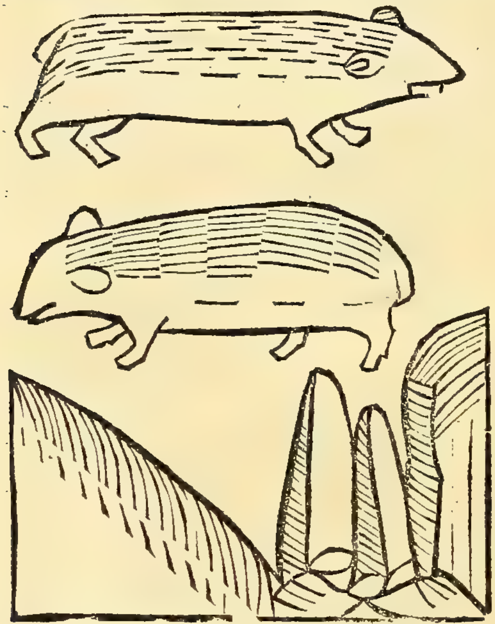
Seta. ſimultas. ꝛ ſolifuga. Ex li. de na. reꝝ. Seta ē v̄mis (vt q̄dā dicūt) ꝑ p̄ſes a re nomē hn̄s. Eſt em̄ tenuiſſimus inſtar ſete. fere cubitalis lōgitudīe dur⁹ ꝛ alb⁹. nihil differēs vtraqȝ extremitate quippe cui caput nō ē. ſʒ ſerpit vtrobiqȝ. hic in aq̄s coꝛrupt̄ nec tn̄ fetidis naſcit̄. adeo dur⁹ eſt: q̄ vix pede pteri poteſt. Huius veneni tanta vis eſt vt ab hoīe potu hauſt⁹ elanguere eū et tabeſcere faciat donec cum diro cruciatu vita exuat. ¶ Ex Papia. Simultas eſt ꝓprie vermis in capite arietis. qui dum moueт̄ facit eū repedare. Ex eodem. Simultas eſt vermis in capite aīalis cornua habentis. cōmo..ens eum ad feriendū cornib⁹. ¶ Yſid. Solifuga ipa eſt muſaraneus Solinus. Sardinia q̄dem abſqȝ ſerpētibus eſt. Sed q̄d al'ijs locis ſerpens eſt. hoc eſt ſolifuga ſardis agris q̄ occulte reptat. et per imprudentiam ſup inſidentib⁹ peſtem facit huic incōmodo accidit herba ſardonia: quā de fluuijs fontanis ꝓuenit largius iuſto. Hec ſi edulio fuerit veſcentibus neruos contrahit. deducit oꝛa rictu. vt qui moꝛtem intereant facie velut ridentium ꝛc.

Capitulum.cxxxviij.

Spoliatoꝛ ac ſtella colubri. Ex li. de na. reꝝ. Spoliatoꝛ colubri eſt vermis coloris aurei. q̄ etiaȝ virorem ad vmbrā habet. hic paruus ꝛ inualidus cū ſit anguem aſtutia decipit. et inde nomen accepit. Nam vbi colubrum ad eſtum cubare viderit p caudā eius aſcendens ad caput tranſcurrit. Eum qȝ prius quaſi fricando permulcet: et demum

moꝛſibꝫ carnes eiꝰ aggrediẗ.anguis leſa fugit pſecutoꝛ inſeqͥt:ac letali moꝛſu inſiſtit. donec interioꝛa cerebꝛi penetret.ac pempti carnibus ſatieẗ. hic a q̄buſdā ꝟmis aureus dr̄. Dicit aũt Ariſt. de vermibꝫ coloꝛis aurei.ꝙ qñ nati ſũt pmo quidē a parētibꝫ cibanẗ. deinde ſine cibo pmanēt diebꝫ mlt̄ſ.ꝛ ita iacēt imobiles vt moꝛtui videanẗ. Poſt tempꝰ āt a natura pfixũ reuiuiſcũt ſibiq̄ꝫ puiſuri ad paſtũ ſurgũt. Ex li. vt ſup̄. Stelle figura ꝟmis eſt q̄ nocte vt ſtella lucet. nũq̄ꝫ niſi magnis imbꝛibꝫ puenit ꝛ ſerenitatē adeſſe ſignat. huiꝰ tātus rigoꝛ eſt vt ignē tāgēs nō alio mō q̄ꝫ glacies extinguat. huius ſanie ſi caro hoīs ꝯtacta fuerit capilli defluũt. Idq̄ꝫ qd̄ ꝯtactũ eſt coloꝛem in viroꝛē mutat. hi ꝟmes nil gignunt. nec eſt in eis mas vel femia

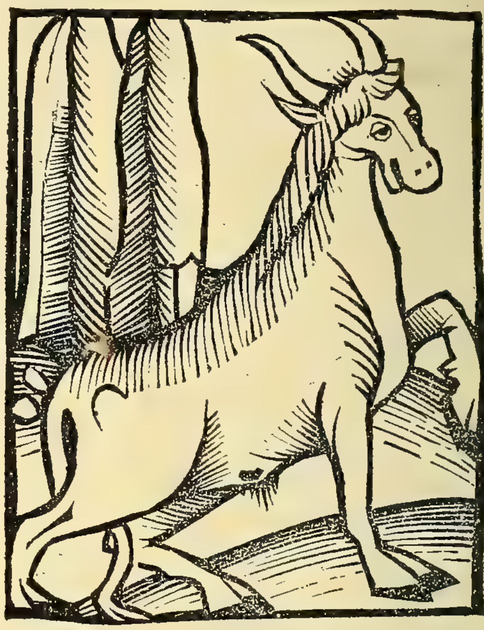

Capitulum.cxxxix

Talpa. Ex lib. de na. rerum. Talpa eſt animal paruum. nigrum et cecum. de terra genitum. compluta et lutulenta Sed coꝛrupta. Huius pellis multoꝛum piloꝛum eſt ꝛ ſuauis valde. ſed teterrimum coloꝛē habet. In terra habitat. vermiũ eſca viuit. in fame quoq̄ꝫ terrā comedit. ¶ Rudolphꝰ. Talpa eſt animal cecum quod dicũt ex terra ſimul ac pluuia creari. ¶ Yſidoꝛus. Talpa dicta eſt eo ꝙ perpetua cecitate tenebꝛis damnata ſit. Eſt enim abſq̄ꝫ oculis. ſemper terram fodit et humum egerit et radices ſubter frugibus comedit. quam greci afflata vocant.

Operationes.

¶ Talpa cōbuſta in puluerē ꝛ ſparſa cũ albugine oui ſuper faciē remediũ eſt ꝯtra lepꝛam ¶ Sanguis eius ſi ſuper caput pilis nudatũ declinatur pilos redire cogit.
¶ Actoꝛ. Fertur etiam ꝙ cinis talpe combuſte valet contra fiſtulam. videlicet ad eius putredinem conſumendam.
¶ Haly. Soꝛices magni talpe ſi ponantur ſuper ſcoꝛpij percuſſionem ſanat.

Capitulum.cxl.

Thaurus. Ex libꝛo de naturis rerum. Thaurus eſt animal robuſtũ. ꝛ inter oīes beſtias ſotiales ſatis māſuetuꝫ. pterq̄ꝫ ad eas que rapacitate ceteris aduerſantur. hi ſimul adunate creberrime pugnant. et in pꝛeliando linguas exertas habēt. dentibus nil agunt. ſed tm̄ coꝛnibꝫ. frontem habent validam ad omne pꝛelium. membꝛaq̄ꝫ in eis foꝛtioꝛa ſunt caput et collum. ꝓpter hec iuga ligātur eis in capite et in humeris ſicut equis.

Operationes.

¶ Eſculapiꝰ. Thauri coꝛnu ſerpentē fugat et ſanguis eiꝰ eos īterficit. maclās q̄ꝫ faciei delet ¶ Fel eiꝰ cũ melle ꝛ balſamo ocloꝝ vicia curat ¶ Sepũ eiꝰ cũ reſina ꝛ cera duricias oēs mollit. ¶ Medulla eiꝰ cũ vino tpata tremuloſos curat. ¶ Fimus eiꝰ tumoꝛes atq̄ꝫ duricias ſoluit. ¶ Aui. Fel thaurinũ ꝓfert vlceribꝫ in aure recentibꝫ. ¶ Etiā vlceribꝫ ani. Fitq̄ꝫ ex eo linimentum ad doloꝛem matricis.

D ¶ Dyaſcorides. Fel thaurinum mixto felle hircino. ſquinanticos cũrat.
E ¶ Vulnera et cicatrices ſanat. mixtum lacti dolores auriũ mitigat. pluſqꝫ mixto lacte mu-
F lierum. ¶ Sanguis thaurinus diaforetic⁹ eſt et malacticus. duricias ſoluit. et cathaplaſma adhibitũs medetur ꝛc̃.

Capitulum. cxlj.

Tarandrũs eſt animal (vt dicit Plinius) cui magnitudo bouis eſt. caput magis ceruino ne ab ſimile. cornua ramoſa. vngula bifida. villus magnitudine vrſorum. Cũncꝫ libuerit ſui coloris eſſe aſini ſimilis eſt. Tergori tanta duricia eſt vt toraces ex ea faciant. colorem omnium arborũm. florum fruticum. locorumqꝫ reddit. in quibꝫ metuens latet. ideoqꝫ raro capitur. Hoc ergo animal cytharum mutat colores. nec aliũd ex his que pilo veſtiuntur: niſi in indis. et licaon. cui iubata traditur ceruix. Nam thoe quod eſt luporũ genus longitudine procerius breuitate crurum diſſimile. ſaltu velox. venatu viuens. innocuum homini. habitũm. non colorem mutat. ꝑ hyemes hircus. eſtate nudus. Actor hoc animal quod Plinius vocat tarandrum ideꝫ eſſe eſtimo. ꝙ iuxta Solinum vocaui parandrum quod vitio ſcriptoris attribuendum puto. et q̄ debeat eſſe littera capitalis. ſcilicet vtrũ p vel t incertum habeo.

Capitulum. cxlij.

Taxus in li. de na. reꝝ. Taxus eſt aĩal magnitudine vulpis. hꝫ crura breuia. nec in vtroqꝫ latere eq̃lia. ſꝫ in ſiniſtro breuiora. vnde fit vt in folliculas rote q̃s attritione currus faciũt. poſitis pedibꝫ dextri lateri valenter currat ſicqꝫ ſuos ꝑſecutores effugiat. Pellem habet villoſam ꝛ ſatis rigidã albis nigriſqꝫ pilis ꝯtextã. ¶ yſi. Taxus eſt aĩal agreſte magnitudineꝫ fere vulpis hñs in corpe. ſed humilioris ſtature ꝙ tibias hꝫ curtas. Pilum habet griſei coloris. cutem durã atqꝫ ſordiſſimã. dentes acutos. Et cũ a canibꝫ vel a ceteris animalibꝫ infeſtat̃ ſeipm reſupinat. et dentibꝫ pedibuſqꝫ repugnat. Fertur autẽ huic vulpes quodãmodo eſſe ꝯtraria. Vulpes eñ nũq̃ꝫ ſibi foueã parãt ſed foueaꝫ taxi ꝑ dolũm occupant. Cum eñ eum exiſſe inde ſcit. ad introitũ vadit. et ibi ſtercorat. ſicqꝫ taxo ꝓpter immundiciã locum deſerente vulpes eum occupãt.

Operationes. A

¶ Ex li. de na. rerũ. Taxi ſagina luna creſcente auget̃: decreſcente minuit̃. ita ꝙ ſi occidatur in vltimo lune defectu. nõ inuenit̃. hmõi ſagina ꝯficiuntur vnguenta. quibꝫ ſedant̃ renum dolores mẽbrorũqꝫ leſiões. ꝛ h̃ mirũ ꝙ beſtia licet ex vna ꝑte ſit medicinalis morſus tñ ei⁹ plerũqꝫ grauiſſim⁹ ẽ ꝛ exitialis. ſꝫ h⁹ rõ eſt q̃ia viui ſcabronibꝫ ꝛ aĩalibꝫ q̃ in terra repũt ac veneni
fera ſũt. iõqꝫ dẽtes ei⁹ inficiũt. ¶ Eſcul. Adipe B
taxiõis inuncti febriẽtes ſanant̃. ¶ Cerebꝝ ei⁹ C
cũ oleo coctũ oĩes dolores curat. ¶ Eiuſqꝫ te- D
ſticuli cũ melle cocti libidinem accendunt.

Capitulum. cxliij.

T Ragelaphꝰ ⁊ Tragodita. yſi. Trage-
laphi a greco noīati ſunt q̄ cū eadē ſpē
ſint vt cerui villoſos tñ hn̄t armos vt
hirci. ⁊ plixis menta hirſuta barbis. q̄ nō alibi
ſunt ꝗ̃ circa phaſidē. Pli. Tragelaphꝰ eſt ea-
dē ſpē barbatū ⁊ armoꝝ villo diſtās quē trage-
laphon vocāt: nō alibi ꝗ̃ iuxta phaſin amnem
naſcēs. Helymādꝰ. xi. li. Dictꝰ āt ē tragelaphꝰ
q̄ſi hirco ceruus. Nam tragos hircus. laphos
ceruus. Eſt aūt q̄ntitate ⁊ forma ceruo ſimili-
mus: ſed villoſos habet armos vt hircꝰ. Ex li.
de na. reꝝ. Tragodita ſola inter beſtias deie-
ctis cornibꝫ obliq̄ ceruice paſcit᷑. vt magꝭ videat᷑
herbā ſic ore attractam ſecare ꝗ̃ alioꝝ aīalium
more carpe. habet eīm cornua lōga. ꝓ decliuū
capitis ⁊ maxillaꝝ ad terraʒ vſꝗ̃ dependentia
que ꝓhibent eam in terra iuxta morē paſcere.

Capitulum. cxliiij.

T Erredo. Bartholomeus in libro de
ꝓprietatibꝫ rerum. Terredines vocant
greci lignomꝫu vermes: eo ꝙ terendo
edant. Ex humore autem corrupto in arboribꝫ
derelicto ſub corticibꝫ arboꝝ ⁊ in medullis ge-
nerant᷑. maxime autē in arboribꝫ generant᷑ qn̄
ī oportuno tpē arbores reſecant᷑ vel plantāt᷑. ⁊
h̄ ē ī plenilunio potiſſime. Terredo itaꝗ̃ ligni
vermiculus in ſubſtantia eſt molliſſimꝰ ⁊ inde
tñ corrodit et cōminuit duriſſima ligna et ſub-
tiliorem puluerem ꝗ̃ poſſit tinea facere.

Capitulum. cxlv.

T Ynea. Bartholomeꝰ in libro vt ſupra.
Tynea eſt veſtimentoꝝ vermis dicta:
et eo ꝙ teneat: et eo vſꝗ̃ veſtibꝫ inſide-
at quas corrodit. et ex veſtiū corruptōe gignit᷑.
qn̄ ſcʒ veſtis aliquādiu in aere groſſo compmi-
tur nec ventu perfunditur et in puro aere libe-
re nulla tenus explicatur. inſenſibiliter autem
panni in ſupficiem conſumit: et cū ſit ſenſibile
animal. infra panni ſubſtantiaʒ ſe occultat ꝙ
vix vnꝗ̃ videri oculis ſe permittit.

Operationes.

¶ Amara ⁊ odorifera tinee fugiūt ad veſtes re-
ſperſas talibꝫ de facili nō accedunt. ¶ Et ideo
folia lauri. cedri ⁊ cipreſſi. ⁊ hmōi poſita in ciſtꝭ
vel veſtes ibi repoſitas et libros corrumpi a ti-
neis non pmittant. ¶ Conſtan. Eſt quedā ſca-
bies capitis que ꝓpter ſuā tenacitatē et adhe-
rentiā tinea eſt dicta. De qua quere infra in ta-
bula de infirmitatibus quō ſit curanda.

Capitulum. cclvi.

Tyrus. Ex li. de na. rer. Tyrus eſt ſerpens in partibꝫ Hiericho circa ſolitudines iordanis. infeſtus auibꝫ ⁊ animalibꝫ. maxime ouis auiū que cum ipſis auibus comedit. Huius carnes confecte cū quibuſdam admixtis omne toxicum venenū expellunt. quā ꝯfectionē tyriacam dicūt. Ferūt aūt nōnulli hunc ante paſſionem chriſti nulli ſi habuiſſe remediū. maximeqꝫ fuiſſe hominibꝫ infeſtum. Ipſa vero die paſſionis vnuʒ ex eis infeſtiſſimū: circa partes hieruſalem caſu fuiſſe cōprehenſum. ⁊ ad chriſti latus fuiſſe cruce ſuſpenſum. atqꝫ ex illo die totum illud ſerpentis genus accepiſſe virtutem ꝯtra om̄e venenum. ¶ Actor. Tyrus idem eſſe fertur qđ vipera. Nam et autores in medicina loquentes de carne ſerpentina vel tyriaca conficienda raro vel nunquaʒ de tyro ſub hoc nomine faciunt mentionem ſed de vipera. A tyro vero denominatiue dicitur tyriaca.

Operationes

¶ Auicenna in canone. v. Tyriaca affarath id eſt a morte liberans ſublimior eſt et medicinarum compoſitarum. propter multitudinem ſui iuuamenti proprieqꝫ in venenis q̄ ſūt ex puncturis vel morſibus. vt ſerpentium et ſcorpionis et canis rabioſi.

¶ Ex libro de naturis rerum. Tyriaca cū ex tyri carnibus admixtis quibuſdam ſit cōfecta omne aliud venenum extinguit. ſed cōtra venenum ipſius tyri nihil prodeſt.

Capitulum. cclvii.

Tigris. yſid. Tygris vocata eſt ꝓpter volucrem fugā. ſic em̄ noīant Perſi et Indi ſagittā. Eſt beſtia varijs diſtincta maculis virtute et velocitate mirabilis: ex cuiꝰ nomie tigris fluuiꝰ appellat̄ eo ꝙ rapidiſſimus ſit omniū fluuioꝝ. Has aūt magis hircania gignit. Phiſiologꝰ Eſt aūt tygris anial ſeuiſſimū et incomparabili rabie ſeuiens precipue quando raptis catulis inſequitur venatores. ¶ Plinius. Tygris totus fetus qui ſemꝑ numeroſus eſt ab inſidiatore rapitur.

Capitulum.cxlviij.

Tortuca ꝛ Taranta. Ex li. de na. reꝝ. Tortucā de genere ſerpentiū quidā eſſe volūt. veneno quidem in vita caret: ſed nequaq̄ poſt mortē. Nam renes eiꝰ (vt dicit Ambroſius) ſi quis poſt mortē nudo pede calcauerit veneno ſtatim inficit̃. Eſt autē duorū pedū. Caput habens vt bubo. caudam vt ſcorpio. duobꝰ ſcutis duriſſimis quaſi teſtis tegit̃. quibꝰ adeo ſe induit vt difficulter etiā validiſſimis ictibꝰ perimi poſſit. Ouat vt gallina. ſed oua eiꝰ ad comedendū ſunt nociua. Tortuca femina (vt dicit Ariſto) nō habet niſi vnā viā exitus ſuperfluitatꝫ. quāuis habeat veſicā contra omniū animaliū naturā habentium: plumas aut ſquamas aut corticē. Nam iſta oīa nō habēt veſicā. Actor. Tortuca dr̄ et teſtudo. q2 teſte tegminibꝰ adopta eſt in caverne modum. Harū plurime ſunt aq̄tice. de quibꝰ iam dictū eſt. Quedam vero terreſtres. que et ſilueſtres dicunt̃. nec ſunt venenoſe: ſed ab hominibus comeduntur. ¶ Phiſiologus. Tarante ſerpētes ſunt modice quantitatis a quibꝰ puncti vehementer anguſtiantur. Et niſi tiriaca eis ſubueniatur quandoqꝫ anxietate moriuntur.

Capitulum.cxlix.

Trogodice. Albertꝰ in li. de na. aīaliū. Trogodice ſūt aīalia quedā longiſſima habētia cornua a capite ante mamillas vſqꝫ ad terrā deſcendentia. ceruices āt lōgiſſimas. ꝛ iō incuruata ꝛ inflexa ceruice lōgitudine capitꝭ ꝛ cornuū in terra poſitis. ita q̄ frons tota in terra iacet paſtū ꝯtra omnē morem ſumentia. q2 aliter paſci non poſſunt ꝓpter ſuoꝝ longitudinē cornuū. ꝛ iō paſci non pñt niſi longis herbis que potius ſecare videntur q̄ a radicibꝰ mordere ſicut alia aīalia faciunt.

Capitulum.cl.

Vacca. Areſtotiles. Vacca eſt aīal manſuetū ꝛ iracūdie pauce: multe vero inſipientie. Huius renes in aſpectū q̄ſi compoſiti ſunt ex pluribus paruis renibꝰ. ventres hꝫ multos: vt cibi cōpleant̃ vſus. ꝛ qđ diminuit̃ ex eo ꝓpter digeſtionē habet ventrē poſt aliū. Primꝰ ergo venter cibū recipit crudū. ſecūdus digeſtū. tertius iam digeſtione melioratū. quartꝰ vero bene digeſtum. Cornua vacce ſi caleſiant in omnem partem declinant. Cornua feminarū ſunt fortiora cornibus maſculorum.

Operationes

¶ Auicēna in .ij. cañ. Vaccinū fel fortiꝰ ē ceteris fellibꝰ q̄drupedū. ¶ Ponit̃ in emplaſtrꝭ ad vulnera q̄ ſunt heriſipila. doloriſqꝫ vehemētis ¶ Crura vaccina. id eſt oſſa crurū aduſta fluxum ſanguinis abſcindūt ꝛ ſolutōnes ventris. ¶ Stercus vaccinū eſt ex his q̄ dant̃ pulmoni ꝛ ptiſi ꝛ ſilibꝰ. Ex eo fit emplaſtrū ſup ciaticam ¶ Item cū aceto ſup exituras calidas poſitum ſedat eas. Conuenit etiam apoſtematibꝰ q̄ poſt aures ſūt. ¶ Colla de corio vaccino linita cum aceto ſup impetiginē ꝛ ſcabiem excoriabilē cū nō eſt vehemētꝭ pfunditatꝭ ꝯfert. ¶ Similiter et linita cum melle et aceto ſup vulnera aduſta

et lota valent ad curationem lendium. ¶ Haly. Sanguis vacce ſi ſuper vulnus infundatur ſanguinem ſtringit. ¶ Areſtotiles. Vacce cornua ſi calefiāt in omnem (vt dictū eſt) partem declinant: ꝛ ſiquidem vnguantur cū oleo ac pice valent cōtra pedum ꝛ contra niuis nocumētum. ¶ Plinius libro viceſimo octauo. Vaccinum etiam iecur cyliacis atqꝫ diſſintericis medetur.

Capitulum.cli.

Veruex. Ex libro de naturis rerum. Veruex ſiue aries habet cornua in modum circuli replicata: quibꝫ gregem defendere nititur. Ex naturali feritate dextro pede terraꝫ percutit. quādo iraſcitur aut ſtupet vel timet. ꝛ hoc maxime amoris tēpore per dimidium annum iacet ſuper vnum latus: ꝛ per dimidium ſuper aliud. ¶ Iſidorus. Veruex a viribus dictus eſt ꝙ ceteris ouibꝫ ſit fortior: vel eo ꝙ ſit vir: id eſt maſculus. vel ꝙ vermes i capite habeat. Quorū excitati pruritu ſeinuicem cōcutiūt: ꝛ pugnantes cum magno impetu feriunt.

Operationes

¶ Adeps veruecinꝰ ſilē hꝫ ꝟtutē porcino.

¶ Stericas aut ani cauſas vtiliter curat. et combuſtis opitulatur.

¶ Fel veruecinum lanis adhibitum ꝛ ī vmbilico poſitum ventrem ſoluit infantium.

¶ Fimus veruecinus cū aceto vt cathaplaſma impoſitus maculas nigras emēdat. naſcentes clauos corporibꝫ tollit.

¶ Ignem ſacrum impoſitum curat. Cū cera ꝛ oleo mixtus combuſtiōibꝫ medetur.

Capitulum.clii.

Veſontes. Albertus in libro de naturis aīalium. Veſontes aīal eſt boui ſimile. collum habēs ſetoſum et iubas vt equꝰ. tam inanis ꝑtinacitatis ꝛ trūculentie: vt captū domari vix vel nunqꝫ poſſit.

Capitulum.cliii.

Vitulus. Iſidorus. Vitulꝰ ꝛ Vitula a viriditate dicti ſūt. i. a viridi etate ſicut virgo. Vitula ergo parua eſt: ꝛ

nondum enixa. Nam enixa iuuenca eſt aut vacca. Juuencus autem dictus eo ꝙ iuua e incipiat hominū vſus in excolenda terra. vl' quia apud gentiles ioui ſemper niſi iuuēcus imolabatur: nunꝙ̄ taurus. Nam invictimis etiā etas cōſideratur. ¶ Ariſtoteles. Vituli poſt vnum annū caſtrandi ſunt. Alio qn paruí erunt. Caſtrati vero diutius viuunt.

Operationes

A ¶ Plinius in libro. xxviij. Omnes quidem medulle molliunt explent ꝛ calefaciunt. Inter ceteras autem laudabilis eſt vitulina.

B ¶ Sepum quoqꝫ vitulinum capitis vlceribus cum ſale ratū laudatur vtiliſſimum. Podagricis quoqꝫ ꝓdeſt ꝛ articularijs morbis.

Capitulum. cliiij.

Vipera. Auicēna. Vipere ſunt ſerpētes habētes capita plana ꝛ lata. collum minutum ac ſubtile valde: quorum caude curte ſunt ſtrepitum facientes ac ſonitum in inceſſu. Capiuntur autem a medicis in fine veris ꝛ principio eſtus: vt inde trociſci fiant. quibus tamen nō omnes conueniunt vipere ſed flaue ꝛ de flauis femine. Item in ſecūdo canone. Vipere poſt hyemē de cauernis egrediētes: oculos ſuos ſuper feniculum fricant vt illuminētur. Urina hominis vtiliter effunditur ſuper morſum vipere: ꝓprieqꝫ vipere petroſe. Ex libro de naturis rerum. De vipera dicit Phiſiologus: ꝙ habet faciem humanam vſqꝫ ad vmbilicum: ab vmbilico vero vſqꝫ ad caudam cocodrilli figurā. Meatus digeſtibilis quaſi foramē acus eſt. Et ideo more viperarum ceterarum cōcipere nō poteſt ſed tm̄ per os.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Adeps viperinꝰ ſuffuſiōes oculorū ꝛ obtuſiōes ꝛ caligies mixta cedria tanti ponderis ꝛ melle actico et oleo veteri curat. Alarūqꝫ pilos inunctis naſci nō ſinit. ¶ Ex libro de naturis rex. Vipere valēt cōtra omniū ſerpentiū ictus: vt dicit Plinius. ¶ Tunica eius quem proijcit cū innouatur in vino cocta dētibꝰ ꝛ oculis medet. Adeps eius caliginem oculorum tollit.

Capitulum. clv.

Unicornꝰ ꝛ Uariꝰ. Iſidorus. Unicornus eſt animal paruum: ſed corporis fortitudinem habens: crura breuia ad ſuā magnitudinem. ferrum nō timet. in excelſis montibꝰ vaſtiſſimiſqꝫ ſolitudinibꝰ commoratur: vt ſupra latiꝰ habetur. ¶ Iſidorus Uarius eſt beſtiola de genere pyroli: paulo amplior ꝙ̄ muſtela. In arboribꝰ habitat ꝛ fetus facit. a re nomen habet. In ventre nanqꝫ candidus eſt. in dorſo colorem habet cinereum eligantem atqꝫ ſpectabilem harū pellibꝰ in ornatu veſtium gloriātur homines vtriuſqꝫ ſexus: ipa tamen beſtiola minime gloriatur in pelle ꝓpria: nec dum in aliena.

Capitulum. clvi.

Urus. Iſidorꝰ. Uri ſunt boues agreſtes adeo fortes vt arbores ꝛ armatos milites ī cornibꝫ eleuēt. Idē vri dicti ſūt apoton orion. i. a montibꝫ. Sūt boues aūt agreſtes ī germania hñtes cornu in tantum ꝓtenſa: vt regijs mēſis inſigni capacitate ex eis gerule fiant. ¶ Helynandus libro viceſimoſexto. In hyrcinia ſilua germanie ſunt vri. Hi ſunt magnitudine paulo elephantos: ſpecie ꝛ colore ꝛ figura tauri. Magna vis eorū eſt ꝛ magna velocitas neqꝫ homini neqꝫ fere quā aſpexerint parcunt. Hos ſtudioſe foueis captos interficiunt.

Capitulum. clvii.

Urſus. Ex libro de naturꝫ rerum. Urſus dicitur quaſi orſus ſcilicet ī ventre: ſed extra completꝰ. Et hoc ideo: quia ꝓmature parturitur: vnde lingendo informatur. Eſt autem vrſus animal ſeuum nimis deforme mēbris. ¶ Ariſtoteles. Urſus eſt animal habens dentes ſuperius: et vnum ventrem inferiꝰ. ac poſt ventrem inteſtinum ſicut ꝛ lupus. Eſt autem in aliquibꝫ animalibus venter maior: vt in porco ꝛ vrſo. Manifeſtum eſt autem ꝙ vrſus agreſtis hyeme latet. ſed vtrū hoc faciat ꝓpter frigiditatem an ꝓpter aliud queſtio eſt. Mares autē et femine in tempore illo pingues ſūt valde. ita ꝙ de facili moueri non poſſunt. ¶ Iſidorus. Urſi caput eſt inualidū: ſed vis maxima eſt in brachijs ꝛ lumbis. Unde ꝛ interdum erecti inſiſtunt. ¶ Ambroſius. Urſis anguſtiora colla data ſunt. qꝛ nō paſcūtur herbis in terra ſed carnes animaliū comedūt. ¶ Alexāder. Urſus quodā murmure vtens: pedes ſugit tanqꝫ alimenta quedā ſumat ex eis. ¶ Solinus Urſi coeūt ſicut quadrupes alij: ſed apti amplexibꝫ mutuis velut humanis cōiugatiōibꝫ copulantur. Deſiderium venis hyems ſuſcitat. Secreto honore mares grandes reuerentur. Et in eiſdē licet foueis: partis tamē per ſcrobes ſecubationibꝫ diuiduntur. Uterum dies triceſimus liberat.

Operationes

¶ Iſaac. Urſina caro viſcoſiſſima digeſtioni qꝫ inobediens. peſſimū dat nutrimētum. Unde plus pertinet medicine qꝫ cibo. A

¶ Phiſiologꝰ. Fel vrſi calidū eſt ꝛ ſiccū. Valet ꝯtra epilentiā ꝛ paraliſim. Debet autē fel cum folliculo ſuo ab epate ſeparari: et ita ſuſpendi ꝛ deſiccari: ꝑ duos annos ſeruat. B

¶ Eſculapius. Si oculos vrſi eradicaueris ꝛ ſupra ſiniſtrum hominis adiutoriū ligaueris eius quartanam mitigabunt. C

¶ Auicenna. Adeps vrſi confert alopicie. D

¶ Dyaſcorides. Dicitur adeps vrſi capillorꝫ incrementꝫ ꝓſtare ꝛ alopicias emendare. vel vrſinū vel electuariū datū epilenticis medet. E

¶ Item lanis adhibitū ꝛ in vmbilico poſitū: infantium ventrem ſoluit. F

¶ Actor. Ut autem dictum eſt ſuperiꝰ iuxta Plinium: Urſi primis diebꝫ quattuordecim graui ſomno premuntur. Tuncqꝫ mirū immodum vterno pingueſcūt. Et illi ſunt apti medicaminibus. G

¶ Adipi contraqꝫ capilli defluunt tenaces. H

Capitulum. clviii.

Vncia. Iſidorꝰ. Vncia eſt animal ſeuiſſimū: non altiꝰ cane ſed longiꝰ corpore: canibꝫ inimicū valde. predā nō comedit: niſi eum in altū portet: ſed qn̄ ad arborez venit ad ſupremū eū ramū defert: eāqꝫ pendendo comedit. Cum aūt in calore coitꝰ exiſtens aliquem vulnerauerit: mures ſuper ipm cōueniūt ac ſup eum mingūt ⁊ moritur. Unde quidā ab ea vulneratꝰ ſe ꝑ barcham in mari portari fecit: ⁊ mures ad mare venerunt vt ad eū accederent: ſed ꝓpter mare non poterāt. Huiꝰ aīalis fel mortiferū eſt.

Capitulum .clix.

Vulpis. Iſidorus. Vulpis eſt aīal doloſum. villos habet vberes et altos: caudamqꝫ magnam. fertur autē ꝙ vulpis nunqꝫ facit ſibi foueam: ſed foueaz taxi doloſe occupat. Cunqꝫ enim ſcit taxuz exiſſe de fouea accedit ad introitū: ⁊ ibi ſtercorat. ſicqꝫ ꝓpter immundiciam fugit taxus: ⁊ vulpis occupat locū eius. Hanc inſequuntur venatores ꝓpter pellem: non propter carnes que ſunt inutiles. ¶ Ariſtoteles. Vulpis eſt animal ingenioſum ⁊ malarum operationum. habet virgam ex oſſa: coit ad terram ꝓiecta. Urſus ⁊ kyrokos auis: ſcilicet vncorꝫ vnguium cum vulpe pugnat: quia carnē māducant. Tirus autem ⁊ vulpes amicantur: amboqꝫ in cauernis terre manēt. Vultur qꝫ vulpem deprehendit. ¶ Ambroſius in hexameton. Vulpis eſt animal odio dignum propter rapinam: deſpectum ꝓpter infirmitatez incautum ſue ſalutis duz inſidiatur alienis. ¶ Ex libro de naturis rerum. Vulpis eſt animal fetidum: maximeqꝫ in ore: ⁊ etiam a poſteriori parte īminente mortꝭ periculo. Succum qui de pino fluit in cibum ſumit. ſicqꝫ ſalutem recuperat: ⁊ euum vite in longum protendit. ¶ Conſtantinus. Vulpis in fame pre anguſtia latratꝰ canum imitari dicitur. hoc eſt cum eſurit: nec inuenit quod manducet. fingit ſe mortuam. ⁊ reſupina flatum attrahit lingua protracta: tunc aues incaute deſcendentes quaſi ad cadauer: aperto ſuo ore rapit: deuoratqꝫ ⁊ conſumit.

Operationes

¶ Haly. Vulpis ſi cum oleo decoquatur oliue oleum hoc nodis ⁊ duricie que fiunt ex artetica prodeſt. ¶ Adeps vulpis cum oleo ſiſami: id eſt yreos liquefactꝰ aurium dentiūqꝫ medetur doloribus. ¶ Auicenna. Vulpes in aque cocta ⁊ embrocata iuncture doloroſe confert vehementer. Adeps eius in aurez diſtillatꝰ ſedat dolorem eius.

¶ Ad hoc enim euacuatiua eſt valde.

¶ Item eius pulmo ſiccus confert aſmaticꝭ valde. Pellis eius calidior eſt ceteris: et hac iuuanť humectati ꝓpter eius reſolutionem.

¶ Teſticulus vulpis calidus ē in ꝑmo ⁊ humidus in ſcdo: ⁊ eſt in eo humiditas ſupflua.

¶ Confert ſpaſmo ⁊ thetano q̄ ſunt in poſterioribus ex paraliſi: facit appetitum coitus.

Capitulum .clx.

IBex. Plini⁹ libro.viij. ybices ſine capre ſunt aĩalia de caprarũ genere pernicitatꝫ mirãde. Q̃ꝗ̃ onerato capite cornib⁹ vaſtis: gladiorũꝗ vaginis. in hoc ita ſe librant vt tormẽto aliquo rotati in petris potiſſimũ: z mõte aliquo in alium tranſilire cupientes: atꝗ recurſi pernici quo libuerit exultant. ¶ Ex libro de naturis rerũ. ybex eſt animal paruum velociſſimũ: in capite vaſtis cornib⁹ oneratũ: in petrꝭ cõmorantur: ibiꝗ fetus faciunt.

Capitulum.clxj.

YChneumon z yppotamus. Iſidor⁹. ychneumon grece vocatur: eo ꝙ odore ſuo ſalubria ciborũ z venenoſa prodant. De quo Dracontius ait: Precidit ſuillis vim cuiuſcũꝗ veneni. Dict⁹ eſt autẽ ſuillus a ſetis. Hic etiã ſerpens inſequitur: qui cũ aduerſus aſpidẽ pugnat: caudam erigit. quã aſpis maxime incipit obſeruare q̃ſi minantẽ. ad quã cum vim ſuã tranſfert corripitur. ¶ Areſtotiles. ychneumon cum videt ſerpentẽ qui dicit᷑ baſcos nõ pugnat cum eo quouſꝗ clamat adiutores. Et qꝛ timet a morſu ſerpentis: intrant aquã z poſt arenã. deinde cũ ſerpente pugnãt. ¶ Ex libro de naturꝭ rerũ. yppotamus in terra naſcit᷑: licet in aq̃s ſicut in terra potens ſit z habitet. Caudã habet tortuoſam: dentes prurigineos: dorſo et hinnitu ſilis equo. de q̃ ſupra pleni⁹ dictũ eſt.

Capitulum.clxij.

YDra. Iſidor⁹. ydra dicit᷑ draco multorum capitũ: qualis fuit in lerna palude puincie. Archadie. Hec latine excedra dicit᷑: eo ꝙ vno ceſo tria capita excreſcebant: ſed hoc fabuloſum eſt. Nam conſtat ydram fuiſſe locũ euomentẽ in quo vno meatu clauſo multi erumpebant. Quod Hercules videns loca ipa exuſſit. z ſic aque meat⁹ clauſit. Nam ydra ab aqua dicta eſt. ydros aũt eſt aquatilis ſerpens: a quo icti obturgeſcunt. Cuius quidam morbum boum dicũt.

eo ꝙ fimo bouis remedetur. ¶ Ex libro d̄ naturis rerum. Eſt autem ydros (vt ſcribit Plinius) pulcherrimus anguium in orbe terrarum. Fabuloſe vero dicta eſt ydra ſerpens: cuius cum vellet caput Hercules amputare ſtatim duo ſubcreuerunt. ⁊ ſic ſemper amputatis quibuſdam alia ſtatim ſubcreuerunt.

Capitulum. clxiij.

Vbro. Ex libro de naturis rerũ. Zubro eſt beſtia de genere taurorum ſilueſtrium fortiſſima maximaqꝫ vtpote quindecim cubitoruꝫ longitudinis. Tante quoqꝫ velocitatis eſt vt ſtercus (quod cũ impetu egerit) retroacta in cornibus recipiat ac longius poſt terga proijciat. hoc itaqꝫ ſtercore egeſto largiſſime perſequẽtes canes excecat atqꝫ debilitat: ⁊ penitꝰ inutiles reddit. pilos habet ſubnigros. cornua maxima trium cubitorum ampla ſupra modum. ita vt ad menſas diuitum gerula fiant potuuꝫ. Cũ ergo hominem aut canem obuium habuerit in cornibus ſubtollit eum. ⁊ tamdiu in altum proijcit: iterumqꝫ in cornibus recipit donec penitus interimat conquaſſatum. Hanc quidam propter eius velocitatem dicunt eſſe tygridem ſed falſo. Nam tigris eſt beſtia ſatis modica: ⁊ habitat in oriente. Hec autem reperitur in Bohemia.

Capitulum. clxiiij.

Ilio. Albertus ĩ libro de naturꝭ animalium. Zilio animal eſt quantitatꝭ lupine: nimiũ crudele. in mortem hominum ⁊ aliarum beſtiarum. hoc animal imitatur voces beſtiarum ⁊ hominum in cõdenſis. Zilio vocans vt homines ſequentes deuoret: ⁊ ſimili ingenio deuoret canes. canum latratus imitans. Eſt autem hoc animal compoſitum ex hyena ⁊ ſymia que maricõmorion vocatur: ⁊ intrat in ſepulchra: ⁊ cadauera comedit mortuorum.

¶ Hec igitur de natura animaliũ quadrupedum ⁊ alijs in terris morantium ſufficiant. quia ſi qua alia ſunt facile ex antedictis agnoſci poſſunt.

Prologus

Expeditoqꝫ tractatu ſcđo de ꝓprietatibꝫ videlicet aīaliū ĩ terris vitā ducentiū. Reſtat nunc in tractatu tertio dicere aliqua de naturis auiū: vt ipſis ſicut ĩ ceteris creaturis dei magnalia extollantur. Ideoqꝫ adiuuāte chriſti clementia. de auibꝫ dicturi ꝛ volatilibꝫ iuxta ordinē alphabeti. primo de aquila in initium ſumamus.

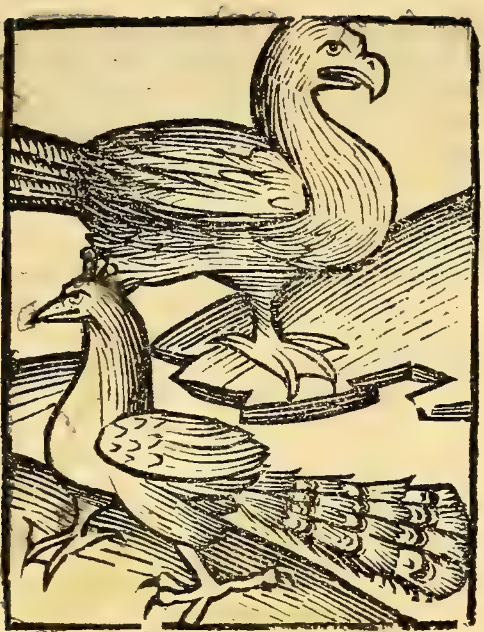

Capitulum .j.

Aquila. Iſidor⁹. Aquila ab acumie oculorū vocata. Eſt enī tanti cōtuitus vt cū ſup maria imobili pēna ferat̃ nec humanis pateat obtutibꝫ de tanta ſublimitate piſciculoſ natare videat. ꝛ inſtar tormēti deſcēdens raptā pdā pēnis ad littus ꝓtrahat. Nā ꝛ ꝯ radiū ſolis fert̃ obtuitū nō flectere. Vñ ꝛ pullos ſuos vngue ſuſpēſos radijs ſolis obijcit: ꝛ q̄s viderit imobilē tenere aciē vt dignos gñe ꝯſeruat. ſiqs vo flectere obtutū qſi degeneres abijcit. Iorath. Aquila eſt auis magna ꝛ regalis. De q̄ dr̄: ꝙ vbicūqꝫ viderit ex alto ſerpentē magno ſtridore oppreſſuꝫ vnguibꝫ laniat. ꝛ poſtqꝫ extracta de viſceribꝫ venena mortifera decerpſerit: adhuc faucibꝫ deuorat. ꝛ virus qđ inerat extinguit: veneno calore decocto. hoc qꝫ experimēto aut ꝯtriſtat̃ aut gloriat̃. Aqle vnā ſedē ꝛ vnū nidū ſp h̄nt. Ex li. de na. re. Aqla altiſſimis arboribꝫ nidificat: vbi mala beſtia nō accedat: pulloſqꝫ caute cuſtodiēs nō relinqt donec ſe ipos ꝓtegere ſciāt ac valeāt. Itaqꝫ ꝯ dracōnē vel hoiem vel aliud aīal ſi eos turbare vel rapere voluerit: mira aīoſitate pugnat: ſeqꝫ mortis piculo ꝓ eis exponit q̄s etiā in humeris ſubtollit: vt eos ꝓuocet ad volatū. docet etiā eos lābere ſanguinē. lapidē et hītē hꝫ in nido: q̄ velut pgnans fetū hꝫ int⁹ lapideꝫ minutū ſanantē. ꝛ hūc ꝯtra calorē nimiū (quem hꝫ aqla naturaliter) in nido hꝫ ne depereant oua decocta calore nimio. Huic enim lapidi calor ignis nocere nequit. Dicūt ꝛ alij phi ꝙ duos lapides pcioſos noīe indes ĩ ſuo nido collocat. ſine qbꝫ parere nō pōt. Aqla multꝫ diebꝫ ieiunat. adultos pullos pſequit̃: longe fugans emulos ſcꝫ rapine. Ex libro vt ſupra. Eſt enī aqle peſſimū gen⁹ qđ pullos ſuos ān tp̄s expellit tedio nutriēdi. Nō aūt hec ē ſm Areſto. qꝛ poſt acubationē adeo debilitat̃: vt venari nō poſſit. Etiā vngues ei⁹ incuruant̃ vt predā tenere nō valeat. Albeſcūt ale et aggrauant̃ vt vix poſſit volare. Aqle pulli ſine clāgore ſunt ꝛ ſine murmuratiōe. Eſt aquila grādis in ſeptētrione habitās duo faciēs oua ſp. vt dicit Pli. in cacumibꝫ ramoꝝ ſuſpēſa. captoqꝫ lepore vel vulpe minutatim ei corīū detrahit. ꝛ oua ſua in illo innoluit. ac ſub calore ſolis ponit. itaqꝫ relinquēs ea non cubat. Sꝫ quſqꝫ naturali maturitate frāgātur expectat. In egreſſu vo pulloꝝ redit. ꝛ tunc eos vſqꝫ ad robur pfectū nutrit. Actor. Aqla ē auis magna ꝛ nobiliſſima. vtpote auiuꝫ regina q̄ cū ſenecta grauat̃ ſup oēs nubes in ſublime volat. ꝛ calore ſolis oculoꝝ ei⁹ caligo ꝯſumit̃: ꝛ mox ĩpetu cū ipo caloris eſtu deſcēdens aqs frigidiſſimis tertio ĩmergit̃. indeqꝫ reſurgēs ſtatī nidū petit: ꝛ iter pullos iā robuſtos ad pdā in qlitate frigorꝫ ꝛ caloris qſi qdā febre correpta. quodā ſudore plumas exuit. fouiturqꝫ a pullis ſuis et paſcit̃: donec pennas plumaſqꝫ recuperam⁹ innouetur.

Operationes

¶ Aquile fel cū melle ſuffuſos ſanat oculos. A
¶ Plinius li. xxix. Oculis inuncte aqle cere- B
bro aut felle cum attico melle: claritatem vi-
ſus dicunt reſtitui. ¶ Item in eodē li. Aquile C
felle (qꝫ diximus pullos ad cōtuendū ſolē ex-
periri) mixto cū melle inungunt̃ nubecule et
caligationes atqꝫ ſuffuſiones oculoꝝ. ¶ Idē D
in li. xxx. Lumboꝝ quoqꝫ dolori pedes aqle in auerſum a ſuffragine euulſi alligant̃. dexter quidem doloribus partis dextre. ſiniſter quoqꝫ leue. preterea morbo regio reſiſtit cerebrum aquile in cyathis vini tribus.

Capitulum .ij.

Achacus ex auibus paradiſi: ⁊ aurifrigius. Iſidorus. Achacus de quo legitur in Leuitico: eſt auis ignota etiam peritis iudeorum. Ex libro de natur; rerum. Aues paradiſi vulgariter ſic appellātur. non quia de paradiſo ſint: ſed ob inſignē pulchritudinem. tanti nanqꝫ ſunt decoris et glorie vt null⁹ eis color credaſ deeſſe. Magnitudo earum eſt vt anſerum. Vox ita dulcis ⁊ pia vt excitare poſſit in homine deuotionem ⁊ gaudium. Si quādo vero capta fuerit ⁊ illaqueata gemit: nec ceſſat plangere donec reddita fuerit libertati Sup flumina nyli libenter habitat: ⁊ raro alias reperiſ. Sūt ⁊ alie aues in eiſdem partibus eodem modo appellate fuſci coloris ⁊ ſubrutili minores q̄ꝫ monedule. Aues autem paradiſi vocanſ: quia neſcitur vnde veniant: aut quo vadant. Non enim coitus earū videtur: ſed cert; temporibꝫ aggregate terras quas inhabitabāt tranſiture relinquunt: ⁊ ſic recedunt. Actor. Aurifrigius eſt auis ſic dicta: quaſi aurā frigiam ſequens. Habet vnuꝫ pedem cū vncis vnguibꝫ ad predandum. alterū vero latuꝫ ad natandū. Giro multiplici vtitur in aere. nūc more ludentis: nūc more inſidiantis vſqꝫ dū predam in aquis cernens: impetuoſe deſcendit. altero pede predaꝫ rapiens. altero natante rapiente adiuuans.

Capitulum .iij.

Achantis. Ex libro de naturis rerū. Achantis eſt auis parua: ſed fecunda. Nam duodenos ſimul facit pullos. herbaꝝ pabulo reficiſ: ⁊ ob hoc odioſoſ habet equos q̄s vbi paſcēti ſibi ſupuenire viderit ⁊ herbas diripere: fugit et vindicat ſe vltione qua poteſt. Eorū hinnit⁹ ꝑpꝛiis vocibus imitans ac deridēs. Plini⁹ li. x. Achantis intantū odit auem egithum: vt non coire credant ſanguinem eorū. Actor. Achantis iuxta Iſido. ipſa eſt qui apud nos vocaſ carduelis. De quo etiam dicetur inferius.

ACcipiter. Ex libro de naturis rerꝫ. Accipitrum quattuoꝛ ſunt genera. Primum eſt coꝛpoꝛe magnū: domabile multum: oculis varijs plucidis: hilari vultu: groſſo pede: longis vnguibꝫ: delicioſe comedens: omnes aues inuadit: nullā timet. Scōm genus eſt prioꝛe minus: quod alieta dicere poſſum⁹. alas habens groſſas ſm q̄ntitatem ſui coꝛpoꝛis breues ⁊ vngues groſſos: ⁊ oculos magnos ⁊ obſcuros. non cito manſueſcit: ⁊ ideo pluriꝫ odioſum. Anno pmo domationis parum valet. ſecundo plus. tertio imitatione aucupat ſatis bene. Tertium genus eſt niſus paruus quidem alioꝝ reſpect⁹: ſed tamen velox: cito manſueſcit: ⁊ delicate nutriri vult: ⁊ leuiter aucupat. Quartum gen⁹ eſt frogellus: quem muſcetum dicimus: multo quidem minoꝛ ſed coloꝛe conſimilis. ſicut niſus accipitri conſimilis eſt in diſpoſitione habitus ⁊ coloꝛe. Hec auis cito manſueſcit ⁊ delicate enutriri vult: ac leniter aucupat: velox ad volatum. Phiſiolog⁹. Accipiter auem quā ei ſoꝛs contra noctē offert: ⁊ tota nocte ſub pedibus tenet. Sed illam veniente ſole ⁊ famelicus auolare pmittit. Et etiam ſi eandem alias obuiam venientem habuerit: non pſequitur. Accipiter coloꝛem oculoꝛum mutat ⁊ roſtrum. Panis eum necat ſm Auguſtinum. Ariſtoteles. Accipiter in altiſſimis montanis nidificat ⁊ comedit auium coꝛda quas capit. Cōgrediens cū aue que dicitur kokie cōuincitur. Ipa tamē pugnam non incipit. Fel habet in epate ⁊ inteſtino tm̄ ſicut ⁊ miluus. Uterqꝫ cubat. xx. diebus. Pulli accipitris pingues ſunt: ⁊ bone carnis valde. Uultur admiſcetur in coitu cū accipitre maſculo. ſplen paruus eſt in auibus calidiventris ſicut in accipitre ⁊ columba ⁊ miluo.

Operationes

a ¶ Plinius libꝛo. xxviij. Accipiter in roſaceo decoctus ad omniū vitioꝛum in oculis accidentium inunctiones putatur efficaciſſim⁹. ſimiliter ⁊ fimi eius cum attico melle.

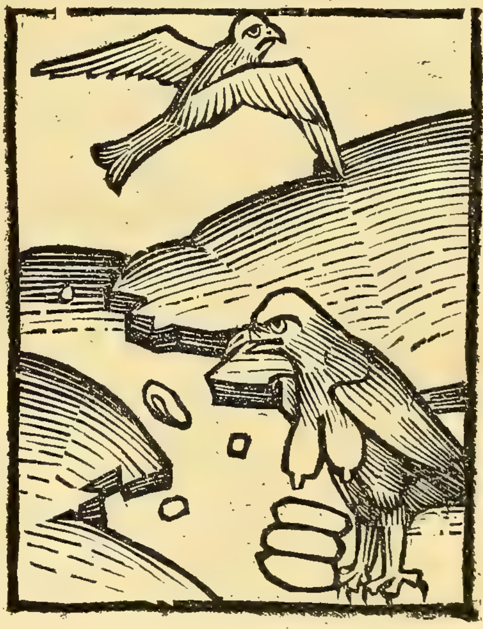
b ¶ Idem in eodem. Fimus cenchꝛidis accipitrum generis ex melle oculoꝛum albugines extenuat: ⁊ oculis claritatem facit.

c ¶ Ex libꝛo empirices eſculapij magiſtri Hypocratis. Adeps accipitrꝫ ſi teratur in oleo Unctio quoqꝫ inde facta caliginem oculoꝝ tollit.

Capitulum. v.

AEriophilon Ex li. d̄ na. re. Aeriophilō q̄ſi amatrix aerꝫ dicta vulgariter aelyon appellata. ē auis nobiliſſima paulo maioꝛ aq̄la. volatu potēs ⁊ alis velociſſima: pēnas hꝫ ſubꝛufas: caudāqꝫ lōgā. vngues ac roſtꝝ ⁊ crura maxia. aerꝫ ſerena ibabitat intm̄ vt vix vnq̄ vl' paꝝ ī terra reſideat aut q̇eſcat. ſup nubes q̄z freq̄nti⁹ eleuat̃ ita qꝫ videri n̄ p̄t ab hoīe: cibūqꝫ capit ī aere. ⁊ h̄ q̄z p̄dātiū auiū moꝛe. Cui ſi ſe auis obuiā ī aere tulerit mox ab eo coꝛripit̃: ⁊ d̄ ſūmo aere ī terrā deijcit̃: nec ab hoīe videri p̄t q̇s eā ab aere occiſā deiecerit. Hec auis dū adhuc ī pullo ē. ⁊ necdū ꝯg̃ſcit ſe ab hoībꝫ capit̃ ⁊ dōeſticat̃: ad capturā īſtruit̃. Hec auis capꝛiolos ⁊ hinnulos capit vnguibꝫ laniatōe. Socialr autē duo ⁊ duo volāt: captāqꝫ pꝛedam diuidūt.

Capitulum. vj.

Agochiles ꝛ alauda. Isido. Agochiles arabice dicit. latine caprimulgꝰ. Est enim auis orientꝭ magna: q̄ duo vel tria facit oua. Capras lacte irriguas petit eaꝝ mamillis se supponēs rostro lato. lac ex eis velut capreolus sugit: sed ex tūc i eis lac annihilat: earumq; mamille desiccantur. Dicit etiā Plinius ꝙ eadē suctione capre visum pdunt. Lector de eadē inueniat inferiꝰ in cap. xxij. Actor. Alauda est auis parua oībus nota suo modulamine cantꝰ. In estate incipit in aurora quaſi nuncians ortum diei. In hyeme vero capitur precipueq; tempe niuis. Ex li. de naturꝭ re. Alauda est auis a laude dicta. quia mira iocunditate pennis exertis in aere vocis modulamine letioris temporis aure congaudet. Nam obnubilato vel pluuioso celo vix aut nunq̄ canit. Sedens in terra vix aut nunq̄ cantet: sed in ascēdendo canit: paulatim quidē ascendit. sed instar lapidis subito descendit cantando.

Operationes

A ¶ Rasi in almansore: Caro alaude que pileata dicitur ventrem constringit.

B ¶ Eiusq; ius ventrem fluere facit.

Capitulum. vij.

Alietus. Actor. Ex generibꝫ aquila-
a rum alietus tm̄ implumos etiā percutiens pullos suos. subinde cogit aduersos intueri solis radios. Et si q̄sq; ex eis cōniuentem humectantemq; .i. lachrymantē animaduerterit ipm̄ e nido velut adulterinū atq; degenerem pcipitat. Illum vero cuius acies firma contra steterit educat. Est autē alietus volucris oculorū acie clarissima sese ex alto liberans. visoq; in mari pisce: pceps in eum ruens. ac discussis pectore aquis rapiens. Alieti situm nō habēt genꝰ: sed ex diuerso aquilarū coitu nascuntur. Rudolphꝰ sup Leuiticū. Alietꝰ rapina pascitur: sed qꝛ viribꝫ destituitur: minoribꝫ tm̄ auibꝫ quibus preualet infestus est.

Capitulum. viij.

Altion. Ambrosiꝰ. Altion ē auis maritana: q̄ in littoribꝫ fetus suos edere solet. Nam in harenis oua sua deponit. medio fere hyemis qn̄ maxime mare insurgit: ꝛ littoribꝫ vehemētior fluctꝰ illiditur. quā excubante mare subito mitescit. ꝛ omēs ventoꝝ pcelle cadūt. Fouet aūt oua septem diebꝫ: tūc pullos educit: q̄s aliis septē diebꝫ enutrit. Unde hos. xiiij. dies naute psumpte serenitatꝭ obseruant quos altionides vocāt eo ꝙ altione fouente vel enutriente fetꝰ nullos procelle motꝰ horrescant. Ex libro de naturꝭ rerum. Altion est auis minutissima i mari habitans ꝛ fetꝰ faciens. Aues q̄dā domestice (vt gallina ꝛ columba) indiscretꝭ temporibꝫ fetꝰ faciunt. quoniā ab hyemis intemperie tute sunt. Hec autē sola inter aues siluestres hyemali tempore fetificat. Huiꝰ nidus ferro nequit incidi: sed ictu valido frāgi. Dicit ꝙ altion quasi ales oceani: eo ꝙ in hyeme i stagnis oceani nidos facit et pullos educit.

Capitulum.ix.

Anas. Ex libro de na.re. Anas ē auis
aliquātulū maioꝛ gallo. Mas caput
ꝛ collū viridis coloꝛis habet. roſtrū
vero latum ꝛ alas albo viridi nigroqꝫ diſtin-
ctas. Toꝛquem habet album circa collū: pe
des ruffos ꝛ latos quibus in aquis ſubꝛemi-
gat. Nam aq̄s fluminū gaudet. difficileqꝫ ſi-
ne his viuere valet. maxime cū eam cibi ſicci
citius ingurgitant. Mares aliq̄n cū plures
fuerint ſimul tanta libidinis inſania ferūtur:
vt feminā ſolā coeundo viciſſim ac certatim
occidāt. Hoꝛum pulli mox vt ouum exeunt
tanta agilitate vigent: vt etiaꝫ ſi matrē moꝛi
vel alienari contigerit: ſine nutrice viuant.

Operationes

A ¶ Iſidoꝛus. Anas cocta pectoꝛe melioꝛ ē q̄ꝫ
ceruice. De qua Marcialis ita dicit: tota q̄
dem ponat̄ anas: ſed pectoꝛe tm̄ ac ceruice
B placet. cetera redde coquo. ¶ Razi. Caro a-
natis plures habet ſup̄fluitates ꝛ pl⁹ faſtidi
re facit: ꝛ maioꝛis eſt caliditatꝭ: nō tn̄ pl⁹ nu-
C trit q̄ꝫ caro gallinacea. ¶ Plini⁹ li.xxx. Ana
tum q̄ꝫ maſculoꝝ ſanguis aluū ſiſtit. Mirū
vero tradit̄ in toꝛminib⁹ anete appoſita moꝛ
bum trāſire ventris ip̄amqꝫ anatē emoꝛi.
D ¶ Auicēna. Ana calidioꝛ eſt oībus domeſti-
cis auib⁹. Et dicūt quidā ꝙ infrigidatū cale-
facit. Calefactum vero febꝛicitare facit.
E ¶ Clarificat autem vocem: augmentuꝫ facit
F in coitu: ꝛ ſperma multiplicat. ¶ Ei⁹ pingue
do maxima eſt in ſedando doloꝛem ꝛc.

Capitulum.x.

Anſer. Ex libro de naturis re. Anſer
vel auca eſt auis aq̄le magnitudinis
huius generis ille que indomite ſūt
ꝛ p̄p̄rie libertatꝭ. glauci coloꝛis ſunt ꝛ acris. al
ta petūt. volant vt grues oꝛdine litterato. et
ſm̄ flat⁹ ventoꝝ volat⁹ ſuos dirigūt. aq̄lone
flante petūt auſtrum ſatis cōſcie. frigidioꝛa
tempoꝛa imminere. Vix a volatu ceſſant: ni-
ſi cū māducantes interim depaſcāt. adeo nā
qꝫ delectabilis eſt ei volat⁹ vt raro doꝛmiāt
ac cōtra domeſticis aucis volat⁹ eſt grauis
paſcere officioſiſſimū q̄eſcere ac doꝛmire p̄re
cipuū. hoꝛas noctes ꝛ fures clāgoꝛe p̄rodūt.
Eſt in alpium montib⁹ anſerū gen⁹ īter aues
maximum p̄ter ſtrucionē: ſed adeo pondero
ſum vt manu capiatur immobile ſup̄ terraꝫ.
Anates ꝛ anſeres cetereqꝫ aues herba ſe pur
gant ſyderice. Iſidoꝛus. Nullum aīal eſt q̄ꝺ
ita odoꝛem homīs ſentit ſicut anſer.

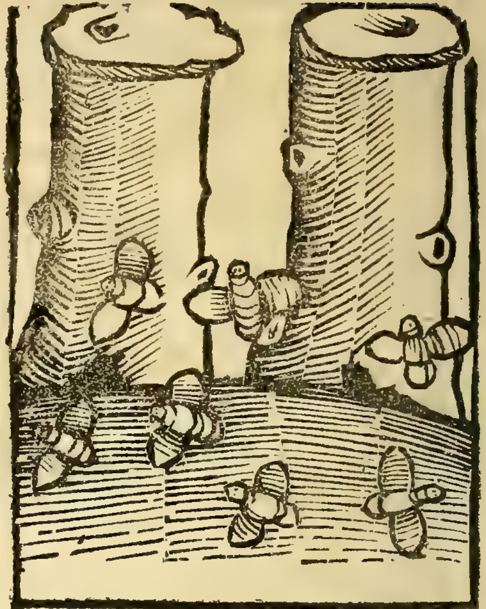
Operationes

¶ Auicēna. Anſeruꝫ caro groſſa eſt. Adeps A
eoꝝ alopicie cōfert. ꝛ ad fiſſuras faciei atqꝫ
labioꝝ valet. Sedat quoqꝫ doloꝛē aurꝭ ꝛ cō
fert matrici. ¶ Eſculapius. Adeps anſeris B
omēs duricies ſoluit. ¶ Idem cū ſucco cepe C
inſtillat⁹ auri aquā illapſam eijcit. ¶ Dyaſco D
rides. Anſerin⁹ adeps ſumme mitific⁹ eſt ob
dulcedinem pinguediuis. ¶ Rimas labioꝝ E
curat. totiuſqꝫ vult⁹ factas ex frigoꝛe rimas
optime ſanat ꝛ aurium doloꝛem.

Capitulum.xi.

ARdeola. Ardea. Azalon ⁊ azida. Iſidorus. Ardeola dꝛ q̄ſi ardua propter arduos volatus. Vñ Lucanꝰ. ꝙ q̄ cauſa volare ardea. Cũ altiꝰ volauerit tempeſtatem ſignificat. hanc multi tantalum vocant. Pli. li. x. Ardeolaꝝ tria ſunt genera: ſcꝫ leucon: aſterias: pellos. Hi augenť in coitu. Mares ſiquidē coeundo cũ vociferatu ſanguinem etiã ex oculis ꝓfundunt nec minus egre grauide pariũt. Sorices ⁊ ardeole diſſident inuicē fetibꝫ inſidiãtes. Idem in li. xvi. Ardeolarũ autē genera quas leucos vocant altero oculo tradũť carere. De natu. reꝝ. Ardea licet in aq̄s cibũ ſuuꝫ querat: in ſiluis tñ ⁊ altis arboribꝫ nidũ ſuũ collocat. Ferť autē ꝙ pullos ſuos miro rigore nitiť defendere. Accipiter eis infeſtus eſt. Sed ardea huic anũ opponit ⁊ ſtercꝰ eĳcit. ad cuiꝰ tactũ accipitris penne cõputreſcũt. plurimũq; eaꝝ colorez hñt cinereũ. quedã vero albũ. Eſt quoddam earũ genꝰ quaꝝ mares anguť in coitu cũ magna vociferatiõe: fundũtq; ſanguinez ex oculis ꝑ dolore. Azalon. Ex li. de na. reꝝ. ¶ Azalon eſt auis parua q̄ corui frangit oua. Huiꝰ pulli a vulpibꝫ infeſtanť. Ipa vero vulpis catulos vellit ipamq; vulpem. quod vbi coruus viderit auxiliatur vulpi q̄ſi cõtra cõmunē hoſtē. Hec auis ĩ ſpinis viuit: ⁊ ob hoc azinos odit. Flores ac folia ſpinarum deuorantes. Actor. Azida iuxta Phiſiologũ ipa eſt ſtrucio. de qua dicitur infra.

Capitulum.xii.

APis. Areſtotiles. Apis eſt aĩal ãnuloſi corpis: hñs mēbrũ vel additamētum ab ore exiens ꝑ qđ guſtat ⁊ cibũ contrahit ac recipit: ſanguine caret. dentes aliorũ aĩaliũ dentibꝫ ſimiles habet in comitatu volat: ⁊ eſt leuis corporis. Habetq; q̄ttuor alas: duoſq; pedes hꝫ ĩ dextera ⁊ duos in ſiniſtra: nec plus q̄ꝫ q̄ttuor habet ne volatũ ſuũ ꝓhibeat. Hoc aĩal nõ recipit aerē: nõ anhelat. Comedũt mel maxime in neceſſitatis tpe. Vñ qñ incipiunt infirmari: apparet mellis diminutio: qꝛ videlicet comedunt ex eo: nec reparãt ipm. Bonos odores diligũt: ⁊ aq̄s currētibꝫ delectanť. Actor. Apes mũdiciam diligũt. frigus ⁊ fetorez ac fumũ odiunt. Gregatim volant. circa opus ſuũ ſolicite ſunt: ⁊ ocioſos abĳciũt. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Apes ceterꝭ aĩalibꝫ p̄eminēt dignitate ⁊ vtilitate p̄claris dotibꝫ: ⁊ nobilitate vigēt: agilitate: ſtrenuitate: animoſitate: ingenĳ ſubtilitate. Ambroſiꝰ. Apes regem ſibi ordinãt nõ ſorte ſed iudicio. ⁊ q̄uis ſub rege poſite tñ libere ſunt. qꝛ p̄rogatiuã tenēt iudicĳ ⁊ fide deuotiõis affectũ. ⁊ regē ipm tanq̄ꝫ a ſe cõſtitutũ diligũt. Hic aũt rex nature claris formať inſignibus: vt ⁊ magnitudine corporis preſtet ac ſpecie (et quod in rege precipuum eſt) morum manſuetudine. Nam et ſi hꝫ aculeũ: eo tamen non vtitur ad vindictam. Sunt enim leges nature: nõ litterꝭ ſcripte: ſed moribꝫ impreſſe vt leuiores ſint ad puniendum: qui maxima poteſtate potiuntur. Sed apes

que legibus non obtemperant: penitentie con
demnatione ſeipſas mulctant vt aculei ſui vul
nere moꝛiantur. ¶ Ambroſius. Nulle autem
apes e domibus audent exire: nec in aliquos
procedere paſtus: niſi rex prius egreſſus ſibi
vendicauerit principatum volatus. Proceſ-
ſus autem earum eſt per rura redolentia vbi
oꝛti ſunt redundantes floꝛibus: fluenſqꝫ cuiꝰ
per gramina. herbiſqꝫ dulcibus prima ponũt
caſtroꝛum fundamenta. Apes oꝛdinantur ad
opera diuerſa. Nam floꝛes adducunt quedã.
alie mollificant ceram. ⁊ alie adducũt aquam
Earumqꝫ operationes tempus determinatũ
non habent. ſed cum habuerint res conueni-
entes ſubito preparant. et in ſereno tempoꝛe
operantur aſſidue.

☞ Virgilius in Geoꝛgicis.

Nunc age naturas apibus: quas Jupiter ipſe
Abdidit expediam.
Magnanimoſqꝫ duces: totius ex oꝛdine gẽtiſ.
Moꝛes ⁊ ſtudia: ⁊ populos: ⁊ prelia.
Rex melioꝛ: vacua iam regnat in aula.
Maculis auro ſqualentibus ardens.
Et rutilis clarus hic melioꝛ in ſignis ⁊ oꝛe.
Tũc trepide inter ſe coeunt pẽniſqꝫ coruſcãt.
Spiculaqꝫ exacuũt roſtris aptantqꝫ lacertos
Et circũ regem mixte glomerant̃ in oꝛbem
Jlle opeꝝ cuſtos illũ admirãt̃ ⁊ oẽs circũſtãt.
Uerum ipſe e folijs natos et ſuauibꝫ herbis.
Oꝛe legunt ipſe regem paruoſqꝫ quirites
Sufficiũt aulaſqꝫ ⁊ cerea regna refigunt.
Tantꝰ amoꝛ floꝝ ⁊ generandi gloꝛia mellis.
Nam alie victu inuigilant ⁊ federe pacto.
Exercentur agris pars intra ſepta domoꝝ
Narciſci lachrymã ⁊ lentũ de coꝛtice glutẽ.
Prima fauis ponũt fũdamẽta: deinde tenaces
Suſpendũt ceras alie ſpem gentis adultãs.
Educunt fetus: alie puriſſima mella.
Feruet opꝰ: redolẽtqꝫ thimo fragrãtia mella.

Operationes

A ¶ Areſto. Apes a floꝛibꝫ accipiũt cerã: ⁊ cum pedibꝫ anterioꝛibꝫ ꝯgregãt eam. dehinc ad pedes medios illã mittũt. deinde ad coxas pedũ poſterioꝝ. poſtea volant cum ipſa. ⁊ tunc manifeſtatur ponderoſitas ex ea.

B ¶ De virtute ⁊ operatione cere lectoꝛ inueniat ſuperius in tractatu de herbis. de C. in cap. centeſimo quinquageſimoprimo.

C ¶ De virtute autem ⁊ operatione mellis inueniat in eodem tractatu de M. in capitulo tricenteſimoduodecimo.

Capitulum. xiij.

Baſiliſcus. yſid. Baſiliſcus grece latine regulus interptat̃: eo ꝙ rex ſerpentũ ſit: adeo vt vidẽtes eũ fugiant: q̃a olofactu ſuo eos necat. Nam ⁊ hominẽ vel ſi aſpiciat interimit. ſiquidẽ ⁊ eiꝰ aſpectũ nulla auis volans illeſa ptrãſit. Sed q̃uis pcul ſit: eiꝰ oꝛe cõbuſta deuoꝛat̃. ¶ Auicẽ. in. iiij. cañ. Baſiliſcus eſt ſerpens q̃ ſolo viſu interficit ⁊ auditu vocꝭ ſue. Hũc ait q̃dam vocari regulũ. qꝛ caput habet coꝛonatum. cuius longitudo duarum palmarum eſt: ⁊ caput acutum valde. oculi rubei Coloꝛ eius ad nigredinem ⁊ citrinitatem declinans. Hic adurit totũ quod incedit. nec in circũitu cauerne eius vꝫitur aliquid. ¶ Ex libro de naturis rerum. Baſiliſcus interdũ ex gallo naſcitur: quia gallus in etate decrepita facit ouum ex ſe vnde baſiliſcus procreat̃. Sꝫ in generatione hac opoꝛtet vt multa cõcurrãt. Jn fimo nãqꝫ calido ⁊ multo ponit ouum: ibiqꝫ fouetur vice patris: ⁊ poſt multum tempis exit pullus ⁊ inualeſcit ſicut ſolent anatũ pulli Habet autem caudam vt coluber. reſiduũ ꝓ coꝛpus vt gallus. Dicunt autem hi qui creationem eius ſe vidiſſe teſtant̃ ꝙ nulla eſt oui teſta: ſed validiſſima pellis. intantũ vt reſiſtere poſſit ictibus validiſſimis. Opinio quoqꝫ quoꝝdã eſt: ꝙ ouum illud galli coluber aut bufo foueat Sed h̃ incertum eſt. hoc tamen in antiquoꝝ ſcriptis habemus: ꝙ baſiliſci quoddam genus ex ouo galli decrepiti generetur. ¶ Yſidoꝛus. A muſtelis baſiliſcus vincitur: quas illic homines inferunt cauernis quibꝫ deliteſcit. Itaqꝫ eo viſu fugit. quez illa perſequitur ⁊ occidit.

Inferius de regulo pleni⁹ dicet̃ de baſiliſco. q̇a fere idē ſunt baſiliſcus ⁊ regulus.

Capitulum. xiiii.

Barliata ⁊ berneca. y ſi. Barliates ſunt aues de ligno creſcētes. Fert̃ em̄ ꝙ lignū de abiete marinis aq̇s incidēs qn̄ ſucceſſu tp̄is putreſcere ceperit humorē ex ſe craſſū emittit. ex q̇ denſato formāt̃ pue ſpēs auiū ad magnitudinē alaudaꝝ. ꝑmūqꝫ ſūt nude. deinde maturātes plumeſcūt ac roſtrū ad lignū pendentes. ꝑ mare fluitant vſqꝫ ad maturitatē donec ſe cōmouētes obrūpāt. ſic creſcāt ⁊ roboret̃ vſqꝫ ad debitā formā. De his āt Jacob⁹ achonēſis ep̄s ī orietali hiſtoria loquēs, dicit ꝙ arbores ſunt ſuꝑ ripas maris de q̇b⁹ hee ꝓcreātur. Roſtris infixis arborib⁹ dependētes. Tempore maturitat̃ ex arborib⁹ decidūt. ac ꝑ incremēta ꝑficiētes: ſic aues cetere volare incipiūt. De his itaqꝫ certū eſt ꝙ ī orbe nr̄o circa germaniā. nec ꝑ coitū generāt. nec generāt̃. ¶ Philoſoph⁹. Berneca q̄ ex arbore naſcit̃ in q̇buſdaꝫ q̄ꝫ Flandrie ꝑtib⁹ inuenit̃. Hec auis nō habꝫ ſuꝑfluitateꝫ: ſicut nec arbores. Infra cap̄. xx. plenius habes.

Capitulum. xv.

Biſtarda ⁊ Bonoſa. Ex li. de na. re. Biſtarda ē auis aq̇line magnitudis: q̄ volatu tarda. bis aut ter ſaltū ī terra facit anteq̄ꝫ ad ethera ſubleuet̃. vn̄ ⁊ nomen hēre dr̄. vngues hꝫ vt aq̇la. ⁊ roſtꝝ aduncū. carnib⁹ veſcit̃. nō tn̄ in volādo ꝑdā diripit: ſꝫ ſi cubionē aut aliō ani

mal in offenſū inuenerit: plures eaꝝ aggregate iuuentū eijciūt ⁊ occidūt. ſicqꝫ carnib⁹ ei⁹ ſatiant̃. cadauerib⁹ etiā libētiſſime veſcit̃. Sola ꝓ pene inter aues q̄ carne veſcunt̃ herbā depaſcit. in alis ⁊ cauda albedinē hn̄t. reliq̄ colore aq̇lā imitat̃. Oua ſua nō in arborib⁹ ponit: q̄m alte volare nō p̄t. ſꝫ in terra deponit: ⁊ illic ea fouet dū ſeges in fructu eſt. ¶ In li. vrī. Bonoſa eſt auis in germanie ꝑtib⁹: hn̄s carnē exteri⁹ nigrā: interi⁹ albā. delicatā ꝓpe ad ꝑdic̃ ſaporē. hꝫ aūt faſioni magnitudinē. Cūqꝫ tp̄s venereꝫ excitauerit: maſculus hianti ore currit donec ore ſpuent. tūc femina veniēs ore ſpumam recipit. indeqꝫ cōcipit ⁊ oua parit.

Capitulum. xvi.

BUbo. Ex li. de na. re. Bubo nomen hʒ a voce ſono. fugit lucē. in eccleſijs habitat ꝛ oleū de lāpadibꝰ bibit. ſtercoribꝰ tñ eas defedat. oua qʒ colūbe bibit. mures venaꝛ. hac qʒ volucres cetere capiūꝛ. Vñ ꝓ ab illis auibꝰ q̄ i luce bitant ipugnaꝛ: reſupina pedū vnguibꝰ ſe defēdit. Ariſto. Bubo ſicꝫ ꝛ veſpertilio victū ſibi nocte acq̄rit. Monedula pugt cū bubone qꝛ bubo debilis ē viſus apd meridiē. Ideoqʒ coruꝰ ille rapit oua bubonis ꝛ comedit. coruꝰ q̄ppe fortior eſt d die. ꝛ bubo d nocte. Itaqʒ bubo ꝛ coruꝰ inuicē ſibi aduerſanꝛ i nidis. Coruꝰ meridie comedit oua bubonis. ꝛ bubo nocte comedit oua corui. Ceterecʒ aues circa bubonē volāt ipmqʒ deplumāt. multa nāqʒ ps auiū eū odit.

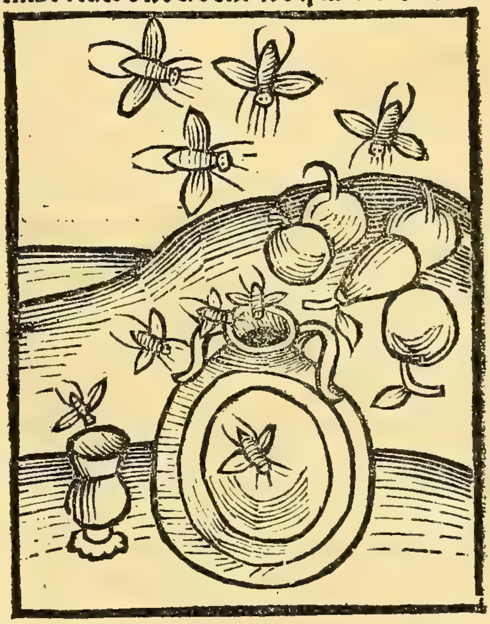
Operationes

¶ Auiceñ. Sanguis bubonis valde ꝯfert aſmati: ſimiliter etiā ius ꝛ caro ipiꝰ. ¶ Phiſiolo. Cor bubonis ſi appoſitū fuerit mulieri i dormienti in parte ſiniſtra omnia q̄ geſſit narrabit. ¶ Pliniꝰ li. xxix. Bubonis pedes vſti cū herba plātaginis ꝯ ſerpētes auxiliāꝛ. ¶ Oculorū cinis eiꝰ collirio mixtꝰ claritatē oculis facere ꝑmittiꝛ. ¶ Idem in li. xxx. Freneticꝭ qʒ bubonis oculoꝝ cinerē imponūt.

Capitulum. xvii.

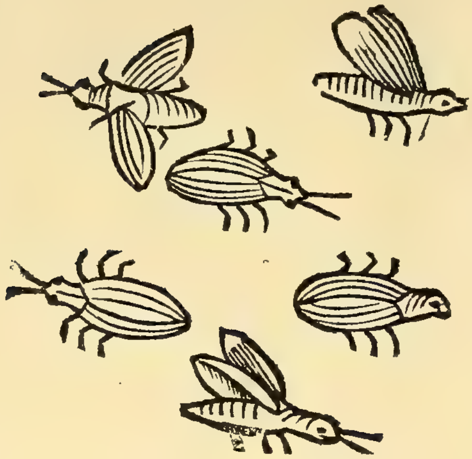
b Uteus Butorius ꝛ Botaurꝰ. Ex li. de na. re. Buteꝰ ē de gñe accipitꝝ: ſʒ paulo nigrior ꝛ tarda nimiū: pigraqʒ ad volādū. p̄da tñ viuit. quā cū dolo vel lāguore aliq aut pigricia detentā aſſeq̄ poſſit. Hec auis ſapore dulciſſima eſt. ¶ In li. viꝰ. Butoriꝰ ē auis ſic dicta a ſiḡ vocꝭ. hʒ crura lōga. collū extenſū. roſtrū qʒ lōgū ꝛ acutū ſic ardea. colore tñ diſtās ab illa. eſt eñ terre ſimilima. Habitat circa ſtagna piſciū cibo cupida. Ranas comedit ꝛ venenata. Hec ſola veris tpe ꝑ cātu vocē horrificā edit In littore ſub ardore ſolis i loco vbi piſces freq̄nter nouit. a deo q̄eta ſtat vt q̄i mortua appareat. vt ſit vñ cautꝭ piſcibꝰ minꝰ ſuſpecta ſit. ſed cū collū lōgū habeat breue recuruitate facit vt piſces incautiꝰ ei q̄ſi nihil ꝑmeditāti ꝑximaue rint illos ad ſe colli extēſiōe trahat. ¶ Phiſio. Botaurꝰ q̄ſi bootaurꝰ dr. eo qꝛ thauri boatū .i. mugitū imitari videꝛ. Roſtꝝ eñ i terra paludinoſa defigit. ꝛ ad modū thauri clamores edit Excluſos pullos ſtatim mater ſub aſcellis collocat. Unū ſe ſub vna. alterū ſub altera. Pulli ꝓ materno corpi adherētes. Inceditqʒ mater pullos ſub alis fouēs. natorūqʒ roſtrꝭ ꝑminentibꝰ cibos dulciter ꝯmēdās. ¶ Actor. Hec auis mihi videꝛ onocroculꝰ. de q̄ inferiꝰ diceꝛ.

Capitulum. xviii.

B Ibones ꝛ Blata. vſi. Bibones ſunt q̄ in vino naſcunꝛ. q̄s vulgo muſciōes a muſto appellāt. Vñ Affroniꝰ. Cū a me expectaſſet fabulare incipis ex ore bibones inuoluāt i oculis tuis. Blate a calore dicte ſūt ſiq̄dē ꝛ ꝯphēſe manū tingūt. vñ ꝛ blateū colorē dicūt. H aial lucē nō patiꝛ videre ꝯtrariū muſce. Muſca ē lucipeta. Blata ꝓ lucifuga. Ex li. de na. re. Blata ꝯmis eſt q̄ lucē videre nō patitur Vñ ꝑ noctē tm̄modo ābulare ꝯſueuit. ¶ Palladiꝰ de agricultura. Blate ſunt apibꝰ inimice

ſicut ⁊ lacerte. Unde hmōi animalia ⁊ his ſi-
milia oportet apum caſtris vel alucarib⁹ longe
fugare q̄ vult apes bene ꝯſeruare.

Capitulum .xix.

Cantarides latine ⁊ grece. arabice
derarie vel irane. Pandecta cap.
cxxxv. Cantarides ſunt aīalicule
q̄ꝝ ſūt efficaciſſime: q̄ ⁊ in ſpicis frumēti adhuc
florētis inueniūť. Sūt hee varie ⁊ q̄ſi circa pē-
nulas ſuas ſtricte ⁊ oblōge. Hee eñ vapore ace
ti ſuffocāť ⁊ ī vaſe nō picato reponūť. Sūt cali-
de ⁊ acutiſſime. q̄ licet ſcabiei veſice ꝯferāt: ve-
ſicā tñ ſi ex eis multa ſumať q̄ntitas. vulnerāt
A atq; ſanguinē mingere faciūt ⁊ interficiunt. ex
q̄b⁹ parua accepta vrinā ꝓuocāt vehemēter.

Operationes

¶ Sera. li. ag. c. derarie. auc. Gal. Expti ſum⁹
B expientia non modica in vnguibus leproſis.
⁊ inuenimus ꝙ quando ponitur ſuper eas cū
ceroto confert multum: aut cum vnguento. au
ferunt eñ vnguem ⁊ faciūt cadere totum.
C ¶ Et cātarides ingrediunť in cōmixtione vn-
guentoꝝ ⁊ medicinaꝝ q̄ fiunt ad ſcabiē ⁊ egri-
D tudinez cū qua eleuať cutis. ⁊ in medicinis q̄
euellūt erucas q̄ dicūť capita clauoꝝ.
¶ Et ſūt q̄dā ex mgr̄is nr̄is q̄ dabāt ex eis ī po
tu miſcētes parū ex eis ad ꝓuocandū vrinā.
¶ Et q̄dā accipiebāt alas ⁊ pedes ipſaꝝ ſolum
dicētes ꝙ hec ꝯferūt illis qui ſumpſerūt corpa
ipſaꝝ. Et alij dicebāt ꝯtrariū hui⁹. vicȝ ꝙ corpa
ipſaꝝ ſola iuuabāt eos q̄ ſumpſerūt alas ⁊ pe-
des earum.
¶ Ego ꝟo miſcui oīa ſil' corpa cū pedib⁹ ⁊ alis
⁊ dedi. Ille āt q̄ ſunt mag̃ iuuature ex eis ſunt
ille q̄ reperiūť in tritico in quaꝝ alis ſunt linee
citrine in latitudine ꝓtenſe. ⁊ ꝓꝑie qñ proijcis
eas in olla terrea noua: ⁊ claudis orificiū olle
cū pāne lineo ſuꝑ vas in q̄ ſit acetū feruēs do-
nec ſuffocenť ⁊ moriāť.
¶ Et ſilr̄ oportet ꝙ fiat ex aīali q̄d dr̄ roſoſtis:
qñ volum⁹ ipm̄ reponere. Et ſilr̄ eſt ſpēs aīalis
ſil'is cantarib⁹ ī figura ⁊ ꝟtute. Et ſilr̄ vermis
viridis q̄ reperiť ſuꝑ arborē pini. Uirtus ei⁹ ē
ſic̄ virt⁹ eaꝝ. Poſtq̄ȝ ꝟo ſunt cantarides mor-
tue: inſeranť in lino ⁊ reponanť.
¶ Dyaſ. ca. cātarides. Meliores ex eis ſunt: q̄
ſunt diuerſoꝝ coloꝝ. ⁊ in alis earū ſunt linee
tranſuerſe citrine. ⁊ ſunt groſſe ⁊ oblōge.
¶ Operatio aūt illaꝝ q̄ ſunt vni⁹ coloris eſt de
bilis. ⁊ ꝟtus cantaridaꝝ eſt putrefactiua. cale-
factiua. vlceratiua. Et ꝓpter h̄ miſcenť cū medi
cinis ꝯuenīētib⁹ apoſtematib⁹ cancroſis: ⁊ ad
ſcabiē vlceratā: ⁊ empetiginem.
¶ Et qñ ponūť in naſcalib⁹ ꝓuocāt mēſtrūa.
¶ Et eſtimauerunt quidam ꝙ quando miſcen
tur cum aliquib⁹ confectionibus ad hydropi
ſim conferūt propter virtutem earum quam
habent in ꝓuocando vrinam.
¶ Auicenna libro. ij. cap̄. Cantarides. Dixe-
runt quidam ꝙ ſunt ſuperflue caliditatis. Et
dixerunt alij ꝙ ſunt calide ⁊ ſicce in tertio gra
du. ſed ꝑmum eſt verius. Et cantaris eſt acris
acuta putrefactiua aduſtiua.
¶ Et eradicat verrucas linita: ⁊ fit ex ea cero-
tum: ⁊ liniť ex eo albedo vnguis: ⁊ ꝯfert ei.
¶ Et eradicat vnguē mollificatū velociter qñ
fit ex ea emplaſtꝝ: ⁊ remouet morfeam: ⁊ alba-
ras linita cū aceto. ⁊ qñ ex ea trita cum ſynapi
fit linimentū. facit naſci capillos.
¶ Et ſimiliter quando coquitur cum oleo do-
nec inſpiſſeť. Et linitur ſuper apoſtemata can
ceroſa ⁊ reſoluit ea. Et linitur ſuper ſcabiem ⁊
empetiginem.
¶ Inquit fili⁹ Meſarugie. Ipa incidit vngu-
lam valde. ⁊ parū de ea prouocat vrinam valde.
Et parum de ea adiuuat medicinas ꝓuocati-
uas ad ꝓuocandum abſq; nocumento. Et pro
uocat menſtrua: ⁊ facit aborſum.
¶ Dixerūt quidā. datur in potu vna earū ei q̄
ꝯquiriť de veſica ſua ⁊ ꝯfert. Et danť in potu
tres ta naſgi de ea ⁊ exulcerat veſicā.
¶ Inq̇t Galien⁹. Ipſa exulcerat veſicam. ⁊ eſt
ꝓpterea q2 facit materias acutas declinare ad
eam a q̄b⁹ corpus nō eūacuať cū ꝓprietate que
eſt in ipa.

Capitulum .xx.

CArbates. Alb. in li. de na. aīaliū inqt. Carbates q̄dā mētiēdo dicūt aues q̄s vulgus bomgenſe. h̄ eſt arboꝝ anſeres vocāt (vt etiā ſupi⁹ audiuiſti ī cap̄. xiiij) eo ꝙ ex arborib⁹ naſci dicūt. a q̄b⁹ ſtipite ꝛ ramis depē dēt q̄ īter corticē eſt nutrite. Dicūt etiā aliq̄n ex putridis lignis hec aīalia in mari generari (vt ſupi⁹ dictū ē) ꝛ p̄cipue ex abietū putredīe. Aſſe rētes ꝙ nemo vnq̄ꝫ vidit has aues coire vl̄ oua re. Et h̄ oīno abſurdū ē: q2 ego ꝛ mlti mecū ō ſocijs vidim⁹ eas coire ꝛ pullos nutrire. ſic etiā ī antehabitꝫ dixim⁹. hec auis caput hꝫ q̄ſi pauo nis: pedes nigros vt cign⁹. ꝛ ſunt mēbrana cō iūcti digiti ad natādū. ꝛ ſūt in dorſo cineree ni gredinis. ꝛ in ventre ſunt albide aliq̄ntulum minores anſerib⁹.

Capitulum. xxi.

CAladrius ꝛ Calandris. yſi. Caladri⁹ (vt dr̄) eſt immūdus ſc̄m legem.

Operationes

¶ Dicit em̄ phiſiolog⁹: ꝙ auis eſt tota alba nul lā p̄tē habēs nigrā. cui⁹ interior fim⁹ curat ca ligīnē oculoꝝ. In atrijs regū inuenit̄. Per hāc cognoſcit̄ de hoīe infirmo vtꝝ viuat an moria tur. Si em̄ egrotat ad mortē: mox hec vt vide rit eū: auertit ab eo faciē ſuā. ſi āt nō ad mortē: intēdit illa faciē ſuā vertit. ꝛ aſſumit oēs infir mitates ei⁹: ꝛ diſpergit eas. ꝛ ſanat̄ infirmus. A

¶ Ariſto. Caladri⁹ infirmū ſi mori debeat nō reſpicit: ſed ſi q̄leſcere poſſit ꝛ ipm videre velit. ab illo omnē infirmitatē ad ſe trahit. Itaqꝫ ille ſan⁹ efficit̄. ꝛ auis egra: ita ꝙ ſepius ꝑ eo mori tur. Hec auis hꝫ vnū os groſſum in crure: cui⁹ medulla oculos caligināteſ ſi q̄s linierit: eos clarificatos boni viſus efficit. B

¶ Ex li. de na. reꝝ. Caladrius eſt auis alba. q̄ ſi ad infirmū ſanandū ducit̄ oēs infirmitates eius intra ſe colligit: ꝛ in aere volans ibi eas cōburit atqꝫ diſpergit. C

¶ Pars īterior femorꝫ caliginē aufert ab oculis D

Has aues Alexander inueniſſe fert̄ in ꝑſide.

¶ Ex li. ō na. re. Calādris ē auis ꝑua ꝓpe ꝯſilis alaude. colore fuſca: plumis deſpecta: ſꝫ mira modulatōe vocꝫ audiētes letificat. oīmqꝫ voces auiū exp̄ſſiſſime imitat̄. itaqꝫ qn̄ capta ergaſtu lo includit̄. ibi q̄ꝫ captiuitatꝫ ꝛ calamitatis ſue oblita vix vnā diei horā ſine cantu p̄terit adeo qꝫ ſpaciari diuerſis auiū cantib⁹ gaudet. vt nec cibi ſolita ſit. E

c Capo ꝛ Capmulgꝰ. Actoꝛ. Capo dͬ gallus caſtratꝰ ſiue gallinaceꝰ. Et hi idō caſtrãt vt faciliꝰ ipinguẽt ac teneriores comedãt

☞ Operationes

A ¶ Dyaſ. Capones viui apti ꝛ ipoſiti moꝛſibꝫ ve
B nenatꝭ occurrũt ſi mutẽt aſſidue. ¶ Cerebꝝ caponis meliꝰ ē ceterꝭ. acceptũ i vino fluxũ ſãgui
C nis abſtinet. ¶ Pellis vẽtriculi eiꝰ ſicca tuſa et bibita cũ ſtomacha ē cũ vino. Juſcellũ maꝛie minoꝛꝭ eſtuatōnis ſtomachi miteſcit ſimplr̃ cōpoſitũ. Juſcellũ ꝓ maioꝛꝭ artificialiter cōpoſitũ vẽtrẽ mollit: crudos hũores. i. colerã nigrã
D deponit. ¶ Utile ē i palibꝫ febribꝫ ꝛ typicꝭ egritudinibꝫ. tremoribꝫ ꝛ inflatōibꝫ ſtomaticꝭ. ꝛ artericꝭ ſinglare ꝑſidiũ ē. Fel capōis albi magne ꝟtutꝭ ē. facit ad effuſionẽ ocloꝝ ꝛ ad caliginẽ ꝛ aſpredinẽ palpebraꝝ. De capone iferiꝰ c. liiij.
E latiꝰ patebit. ¶ Pli. li. x. Capmulgi appellãt merule grãdioꝛꝭ aſpectu nocturni fures ſũt. interdũ eñ viſu carẽt, paſtoꝝ ſtabula intrãt. caprũ vberibꝫ ꝑpter ſuccũ lactꝭ aduolãt: q videlꝫ iniuria vber emoꝛit. capriſqꝫ cecitas q̃s ita mulſere
F obꝛuit. ¶ Actoꝛ. Capmulgꝰ ipe Ariſt. agochilẽ vocat. de q̃ ſ in c. vi. iſtiꝰ tractatꝰ. ¶ Ariſto. Eſt auis mōtana modicum maioꝛ merula. aſtutimoꝛꝭ: raro videt̃ d̃ die: nec bñ tũc videt. ſꝫ acuit̃ viſus eiꝰ de nocte. lac ex mãmillis capꝝ ſugit: ideoqꝫ dͬ agochiles. ſcꝫ capꝝ lac ſugens. vidit aũt nocte: manet i lapidibꝫ de die.

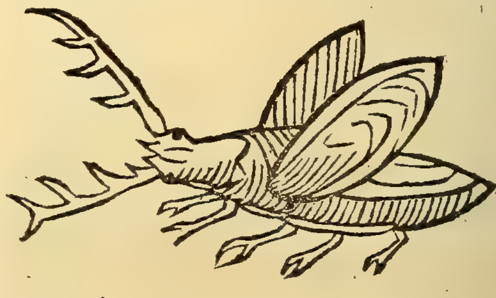
☞ Capitulum. xxiij.

Carduelꝰ. yſi. Carduelꝰ dͬ eo q ſpinis ꝛ carduis paſcit̃. vñ apō grecos achãtꝭ dͬ ab achãtꝭ. i. ſpinis qbꝫ alit̃. Augures ãt dicũt ꝛ in geſtu ꝛ i motu ꝛ in volatu auiũ eſſe ſigna cōſtituta. ¶ Pli. li. x. Carduelī mīme auiũ imperata faciũt nec voce tm̃: ſꝫ pedibꝫ ꝛ oꝛe ꝑ manibus. Eſtqꝫ q̃ boum mugitꝰ imitet̃. in oꝛe latenſi agro taurꝰ appellata. Eſt q̃ eqꝝqꝫ hinnitꝰ intbus noīe herbe pabulo aduẽtu eoꝝ pulſa imitat̃ ad hũc modũ vlciſcẽs. ¶ Ex li. d̃ na. re. Carduelꝰ ē auis ꝑua croceoqꝫ i coꝛpe: rubeo ꝓ in capite coloꝛe venuſtata. Mirũ aũt videt̃ q hec auicula carduoꝝ acutꝭ aculeis paſcit̃. In hac g̃natã miraculũ apparet: q̃ talẽ aſtuciaꝫ ei dedit quã nec boui nec aſino magnis aīalibꝫ impꝫtiri voluit. vt vicꝫ ergaſtulo clauſa ſuppoſitã aquã ab ymo ꝑ filum vaſculo ſuſpẽſo ad ſe cũ roſtro trahat. pedicqꝫ filo interdũ ſuppoſito cũ attigerit vaſculũ ſitim potu ſedat.

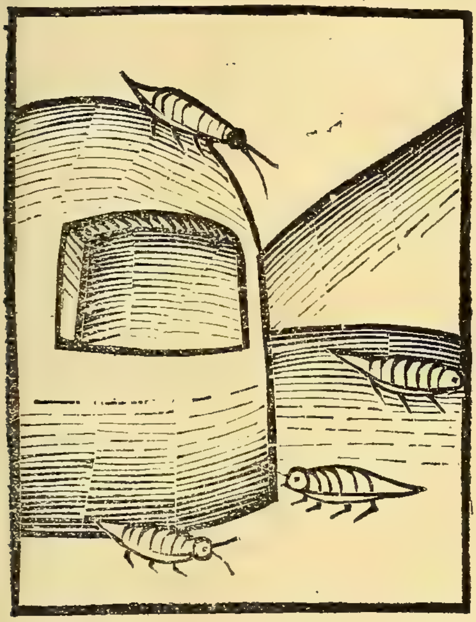
Capitulum. xxiiij

Carabdriō ꝛ Cariſta. Rudol. ſup leuiticũ. Carabdrion ē auis garrula. de q̃ legit̃ in Leuitic. q ſ̃m legẽ ſit immũda. ¶ Actoꝛ Hec auis ipa eſt q̃ ſuperiꝰ in ca. xxi. dicta calendris eſt. Fallunt̃ autẽ q̃ hanc eſſe caladriuꝫ putant vt ſup Deutro. dicit glo. interliñ. Cariſte vt dicit Solinꝰ. aues ſunt q̃ impune flãmas inuolant. ita vt nec plume nec carnes eaꝝ flãmis igneũ aliquatenꝰ cedant.

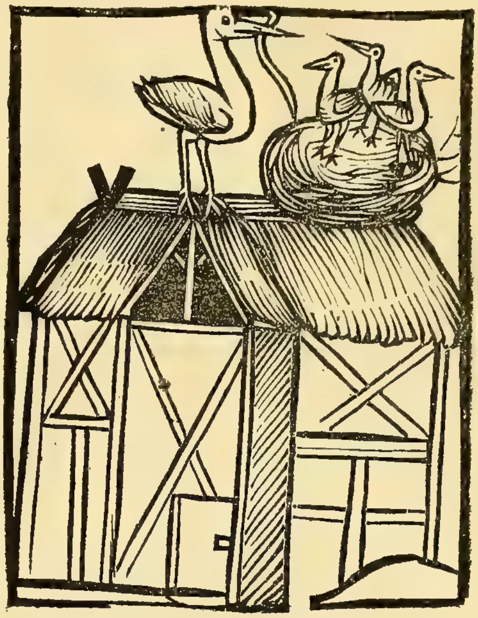
Capitulum.xxv.

Ceruus volās. Ex li. de na. re. Ceruus volās fert̄ eſſe gen⁹ cicade. Hūc tñ expimētator crabronē vocat. ſub alis (vt dicit) groſſioribꝫ alas hꝫ ſubtiles ⁊ tenues ſicut bruchus Circa veſperā potiſſime volāt: ⁊ volando ſtrepitum faciūt. hñt cornua medicinalia grandia ꝓlonga biſulca dentata ⁊ lucida: q̄ſi forcipibꝫ ī cacumīe cū libuerit ad morſum coeūtibꝫ. crura ꝓ lōga ⁊ reflexa. lucēt igneū more noctu ptes laterꝫ ac cluniū colores pinarꝫ refulgētes aliqñ cōpſſe obūbrant̄. amputatū caput earꝫ viuit diuti⁹ ſine corpe. ſed ⁊ ipſi⁹ corp⁹ ſine capite: ſed nō tādiu ſicut caput.

Capitulum.xxvi.

Cicade. Pli. li. xi. Cicade tm̄ viuūt rore. quarꝫ duo ſūt genera. Minores q̄ pmo pueniūt q̄ vt ſunt mute. ⁊ nouiſſime pereunt. Sūt aūt multe q̄ canūt vocāt̄ achete. ⁊ q̄ minores ex his ſūt tetrigometre. ſꝫ ille magꝭ ſonore Mares canūt in vtroqꝫ genere: ſilēt feīe. Gentes his veſcūt̄ ad orientē. Ante coitū mares ꝑferūt. a coitu feīas circa ſolſticiū eſt coitus earꝫ D nis earꝫ corruptꝫ q̄ ſunt candida coit⁹ ſupinus. Eſt illis aſpitas in dorſo pacuta q̄ feture locū excauāt in terra. Fitqꝫ pmo ꝑmicul⁹: deinde ex ea (que vocat̄ tetrigometra) cui⁹ cortice rupto circa ſolſticia euolāt. ⁊ eſt ſine ore. ſed ꝑ eo qđdā eſt aculeatū linguis ſimile. ⁊ hꝫ in pectore quo rorem lambunt. Pectus ipſum eſt fiſtuloſum hoc: vt diximus canunt achete de cetero nihil eſt in ventre. Quidam vero negāt vocem in ſectis eſſe in tanto cicadarum ſono et apū murmure.

Capitulum.xxvii.

Ciconia. yſidor⁹. Ciconie quaſi cicanie: a ſono quo crepitant dicte ſunt: quē ſonum oris potius eſſe conſtat q̄ꝫ vocis. quia cum roſtro quatiente faciunt. hee veris nuncie ſocietatis comites ſerpentū hoſtes: maria tranſuolant in aſyam collecto agmine pergunt. Cornices eas duces precedunt ⁊ ipſe quaſi exercitus ꝑſequunt̄. Ex libro d̄ naturis rerꝫ. Ciconie ſerpentiū exitio tantus eſt honor in Theſſalia vt capitale fuerat occidiſſe ciconiam: ſicut ⁊ hominem. Multipharie nanqꝫ ſerpentibus inſidiatur. eoſqꝫ comedit et alia venenata: nec tamen moritur. Bufonem autem non niſi in magna fame comedit. in quo naturale bufonis malum notat̄. Videtur autem ciconia caput habere valde reumaticum: quia roſtro eius aqua vere cōtinuo diſtillat. Et hoc hyeme magis. Hee nidos ſuos annuc repetunt. et vnum ſe e fetibus ſuis domino loci ſub quo fetificant: plumatū quaſi tributum vt fertur deijciunt. Sed forte cauſa magis eſt tediū nutriendi. Quinimmo vt vulgo dicitur pro decimatione deijciunt. deo ius ſuum ſeruātes. Jn cuius ſignū Thoringia m vbi decime nō dant̄ neqꝫ intrāt neqꝫ inhitāt: vt expiētia docꝫ. Abiture āt (vt dic̄ Solin⁹) ī certo loco congregant̄: ita vt nulla ſui generis niſi captiua relinquat̄. Jn aſia cāp⁹ eſt vbi ꝯgregate cōmurmurāt. ⁊ eā q̄ nouiſſime venit dilacerāt: ſicqꝫ r̄cedūt. Ex li. re. vtī. Ciconia d̄r auis

pia. Cum eñi antiqores ciconie pēnis amiſſis ꝓpriū ſibi victū acqrere neqant: iuniores frigida genitoꝝ mēbra reuouētes eos in paſtū ꝓcurāt: donec ala fortis redierit. Nā vt yſaias ait. Quantū tps impendūt in fetib⁹ educādis tm̄ ꝛ ipē inuicē a pullis ſuis aluntꝰ. Nec dubiū eas caſtitatꝫ ſectatrices eſſe. feduſqꝫ ꝯiugij ad inuicē ſuare. Vñ fertꝰ ꝙ in eminētiori loco dom⁹ cuiuſdā par vnū ciconiaꝝ hitabat. Vñ mare ad paſtū recedēte freqnter ali⁹ mas adueniēs feminā adulterino coitu polluebat. At illa ſtatī emin⁹ ī fonte ſe mergebat. ſicqꝫ ſcel⁹ adulterij ꝑ aque lauamētū delens marē ꝓpriū deludebat. hmōi factū dñs hitatōis freqnter aduertit. ꝛ qdā die poſt adulteriū eā a fonte ne lauaretꝰ phibuit. nec mora maſcul⁹ a paſtu rediēs in femīa ſua ſcel⁹ adulterij dephēdit. ꝛ ad horā diſſimilās abijt. Reuerſuſqꝫ ſcda die maximā multitudinē ſecū adduxit. que ſingulā adulterā aggreſſe: miſerā crudeli laniauerūt morte.

Operationes.

A ¶ Plinius li. vij. Ciconia origano ſibi medetꝰ.

B ¶ Idem in li. xxix. Ciconie pullum qui egerit negatur annis cōtinuis lippire oculis. Ciconie qꝫ ventricul⁹ valet ꝯtra oīa venena.

C ¶ Idem li. xxx. Furunculis etiā dr mederi ciconie ventriculus ex vino decoctus.

D ¶ Dyaſcorides: Fimus ciconie cum aqua potui datus. epilenticos curat.

E ¶ Albert⁹ in li. de na. aīaliū. Hec auis alas hꝫ nigras. ꝛ caudā ꝛ alias ptes hꝫ albas.

F ¶ Inuenitꝰ etiā gen⁹ ciconie: totū ī dorſo nigꝝ: ꝛ in vētre ſubalbū. ſꝫ nō nidificat in hominuꝫ habitationib⁹ ſꝫ in paludib⁹ deſerti.

Capitulum. xxviij.

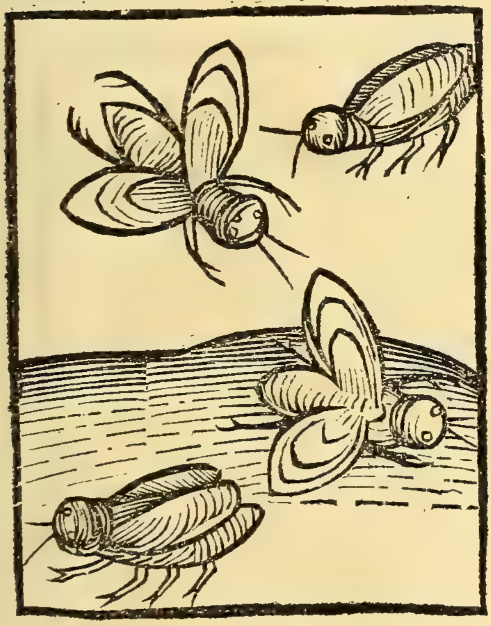
Cign⁹. Ariſto. Cign⁹ eſt de genere auiū coriū īter digitos habētiū. Manetqꝫ in ripis lacuū ꝛ ī locꝫ multaꝝ arboꝝ. Bone vite eſt atqꝫ nature: ꝛ ſenectutis bone. Hmōi aues ꝯ accipitrē pugnare nō incipiūt. Sꝫ ſi cū eis ille pugnare cepit. pugnāt cū ipo eūqꝫ vincunt. ¶ Yſi. Cign⁹ grece latine olor dr. eo ꝙ tot⁹ alb⁹ ſit plumis. olon eñi grece totū dr. Naute vero ſibi hāc auē bonā prognoſiā facere dicūt: ſicut Emili⁹ ait. Cign⁹ in auſpicijs ſemp letiſſimus ales. Hūc optāt naute. qr nō ſe mergit ī vndis. Ex li. de na. re. Cign⁹ hꝫ plumas albas: ſꝫ carnes nigras. fortitudinē ſuā in alis. colerice cōplexionis eſt: ꝛ ob hꝯ iracūd⁹. Dētes hꝫ ī roſtro minutiſſimos. Oneris impatiēs eſt. ne libēter volat: ſꝫ ī ſtagnis reqeſcere delectatꝰ. cū vno pede natat: ꝛ cū alio ſe regit veli modo cū piſcib⁹: nutrit⁹ eis eſt innoxius. Sup aqs nidificat in pullis educādis ſolicit⁹. tpe coit⁹ blādiuntꝰ ſibi inuicē mas ꝛ feīa. ꝛ alternatim capita cū ſuis: ſꝫ collis inflectūt velut amplexandi grā. Nec mora vbi coirint. mas ꝯſci⁹ leſionis in feīa fugit ab ea. At illa impatiēs fugiētē inſeqtꝰ: neqꝫ tñ rancor ille pſeuerat in longū. ymo leſione ceſſante: pacificantꝰ in animo ac a maſculi pſecutione ceſſans poſt coitū freqnti caude motu ꝛ roſtri ſe aqs mergens purificat.

Capitulum. xxix.

Cinomulgus. Ciſpedo. et Citramo. ¶ Yſi. Cinomulgus eſt auis arabie. ſic dicta: eoꝙ in excelſis nemorib⁹ texit

nidos ex fructibꝫ cynnami. Et quia nō poſſūt ibi hoīes ꝯſcendere ꝓpter ramorꝫ altitudinē ⁊ fragilitatē eoſdē nidos plūbatis iaculis appetūt ac cynnama illa deponūt: ⁊ ꝓciis amplioribus vendūt. eo ꝙ illud cynnamū magis ꝙ̄ alia mercatores ꝓbant. ¶ Ariſto. Cinomulgꝰ paſſere modicum maior eſt cuiuſqꝫ color celeſtis eſt cū citrinitate. ⁊ colores iſti ſunt in eo diſtincti Roſtꝝ eius eſt lōgū ad citrinitatē declinans: ſup arbores magnas ex cynamomis (vt dicit) ſpericē cōponit nidū ſuū. habēs introitū ꝑuū. ¶ Pliniꝰ. Cyſpedii ſiue ciſpeli plurimū volant ꝙ ⁊ apodes dicūt: eo ꝙ vſu pedū careāt hyrundinū ſpecie. nidificant in ſcopulis. Hee ſūt ꝙ̄ toto mari cernūt. Ariſto. Auiū genꝰ ꝙ pedes nō habet omi tpe apparet. hec auis lōga gracilis ⁊ pauce latitudinis. hyrūdini aſſimilatur. Nec inter illas leuiter diſtinguit. Iſta nidificat in eſtate. ⁊ hoc poſt lapides vt aīalia fugiat ⁊ hoīes. Plinius libro. x. Citramus: aľs cenchramus habet. aues remeantes comitata ſolicitat. ac pſeueranter ad expectatas ſibi terras ꝑuenire feſtinat eaſqꝫ noctu. etiā itineris admonens excitat. Ariſto. Citramꝰ auis de nocte ceteras aues clamat. eaqꝫ audita ſciūt venatores ꝙ in locis ſuis nō remanebūt aues. Ex libro de naturis rerum. Citramus auis Alie recedentibꝫ hyrundinibꝫ ac cyconiis inſtante hyeme comitans eas feſtinantior perſeuerat. et precedens ſolicitat.

Capitulum. xxx.

Cinomia. Iſid. Cinomia grece dr̄ muſca canina. Nā canis grece cynos dr̄. Ex li. de na. re. Cynomia eſt muſca canina catulorꝫ auribꝫ importuna. Quā licet catulus freq̄nter excutiat: ſemp tñ importune reuolat. Ubi āt eū pigrū ad excutiendū inuenerit vſqꝫ ad ſanguinē ⁊ vulnera ꝓcedit. Actor. Cynomia eſt illa muſca grauiſſima ꝙ̄ percuſſa eſt egyptiorꝫ populꝰ in quarta plaga. De hac eñi in Exodo legit. Uenit muſca grauiſſima in domos pharaonis ac ſeruorꝫ eiꝰ: ⁊ in omnē terrā egypti. corrupta qꝫ eſt terra ab hmōi muſcis. Per hāc eñi ſm gloſam canini mores ſignificant. in q̄bꝫ humane mentis voluptas. i. libido arguit. Sic eñi cinifes q̄bꝫ ī terra plaga ꝑcuſſi ſunt egyptii: ſignificāt inquietudines mūdanorꝫ: qui ꝓuocatores rixarꝫ: amatores calūniantiū nō admittūt quietē ſpūalis ſabbati Unū Pſalmiſta. Dixit ⁊ venit cinomia.

Capitulum. xxxi.

Cicendula cimice ⁊ coſtro. Iſidorus. Cicendula genus ſcatabrorum eſt. ſic dictum eo ꝙ gradiens vel volans lucet. Ex li. de na. rex. Cicendula eſt vermis in ytalia nocte volās. ⁊ inter noctis tenebras fulgidus radians. ita vt ſi eum in tenebris videas exhalationē ſcintillarū putes. Iſi. Cimex aūt ex vermibꝫ carniū eſt. Dictus aūt eſt cimex ex ſimilitudine cuiuſdā herbe cuius fetorē habet Auic. in. ii. cañ. Ex fraxino capita inflata ſic granata egrediūt in q̄bꝫ eſt hūiditas de ꝙ̄ cimices oriūt. Cū eñi capita hmōi aperiūt cimices

ex illis egrediũf. Cimices ãt effugat ꝓpe ſterc⁹ thauri qñ cũ eo fit fumigatio. Palla. Dꝛtis q̃z cimices nocẽt. extinguũf ãt amurca ꝛ felle babulo lect; aut loc; eaꝝ punct;. vel folijs edere tritis ex oleo vł incẽſis ſanguiſugis. yſi. Coſdros greci appellãt eos q̃ extremis fauoꝝ ptib⁹ maioꝛes creanf. Quos aliq̃ reges putant. dictos eo ꝙ caſtra ducant.

Capitulum.xxxij.

COlũba ex li. de na. reꝝ. Colũba (vt dicit Beda) felle caret. Dicit tñ Ariſt. ꝙ fel h; nõ eo loco q̃ cetera aĩalia: ſ; ĩ inteſtino. Moꝛticino nõ viuit. ſ; puro grano viſum recuperat nouẽ vicib⁹. In alta nidificat. vbi mala beſtia attingere nõ valeat. ſup aquas libẽter req̃ſcit: vt ſitim ſedet. Et vmbrã accipitris venientis in aq̃s ꝓſpiciat. Aliq̃n vero ſola ſedet. coloꝛes ſuos varios circa collũ admirans alaꝝ plauſu roſtroq; plumeculas fulcit ꝛ in regimen volatus cult⁹ pẽnas diſponit. Tũc niſus ſpeculatoꝛ occult⁹ ꝯgaudentẽ in hmõi glã rapit. Colũbe calidiſſime ſunt ꝛ lapillos ꝓpter ſtomachi tepantiã comedũt. fimũ etiã ardentẽ nimis habent. quẽ ꝛ ipe nido eijciũt ꝛ pullos eijcere docent. pẽnis eleuat; pugnãt ꝛ colũbã errantẽ cũ viderint ſibi aggregãt. Dicit Jacob⁹ ꝙ tranſmare ꝟſus oꝛientẽ colũbe ſunt q̃ nuncioꝝ fungẽtes officio lr̃as dñoꝝ ſuoꝝ ſub alis breui ſpacio plonge depoꝛtãt. Ideoq; valde neceſſe ſũt: maxime qñ p terras inimicoꝝ alij nũcij trãſire nõ audent. Colũbe ꝓꝛiũ eſt inter aues nõ eleuare caput qñ potãt donec ei ſufficiat. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Colũba valde grauaf in ouoꝝ partu: ꝙ ſi parere tardauerit amare pcutif. Ariſt. Colũbe toto ãno ouãt ꝛ pullificãt: ſi fuerit loc⁹ mãſionis calid⁹: ꝛ cib⁹ parat⁹. Alioq̃n nõ niſi ĩ eſtate. Earũq; pulli ſũt melioꝛes ĩ vere ꝛ in autũno. peioꝛes ãt in hieme ꝛ eſtate. Maſcul⁹ cũ feĩa coit poſt vnũ annũ. Oua colũbe ſunt albi coloꝛis ſic̃ ꝛ pdicis. Colũba ſenex coire nõ pt. ſ; tm̃ oſculaf. Colũba q̃z feĩa ſaltat ſup feminã: ſi nõ fuerit mas. ꝛ inuicẽ oſculanf. ꝛ ex illo q̃ de coitu oua faciũt: ſ; nõ pullificant.

Operationes

¶ Ex li. d̃ na. re. Pulli colũbaꝝ ĩ autũno ꝛ vere ſanioꝛes ſũt qm̃ his tpib⁹ grano maxie viuũt.

¶ Eſculapi⁹. Colũba occiſa ꝛ calida ſuppoſita om̃i moꝛſui ſubuenit. Sãguis ei⁹ valet oculis ꝓfert; infuſus p̃cipueq; de ſub aſcellis tract⁹.

¶ Stercus ei⁹ omnes doloꝛes ſoluit: ꝛ humoꝛes deſiccat.

¶ Dyaſ. Colũbe ſanguĩs abſcĩdit fluxũ ſanguinis nariũ: q̃ eſt ex velamine cerebꝛi.

¶ Plinius libꝛo. xxix. Caro recens columbe cõtra ſerpentes auxiliatur. Maſcule ſanguis a vena ſub ala inciſa eximie prodeſt oculis cruoꝛe ſuffuſus.

¶ In li. xxx. Fimus colũbaꝝ cũ aceto delẽtur ſtigmata. Hoc fimo carbũcul⁹ aboleñ p ſe illito vel cũ ſemine lini ex aceto mulſo.

¶ Auicẽ. Sanguis columbe ꝓfert podagre. Stercus columbaꝝ ꝯueniens eſt ſup doloꝛes iuncturaꝝ. ꝛ valet empetigini.

¶ Cõfert etiam doloꝛi colice cum adminiſtratur in cliſteri.

Capitulum.xxxiij.

Cornicul⁹ ꝛ cornix. Ex li. de na. re. Cornicul⁹ dr̄ qͥ cor edens. Carne nāq3 ꝛ ꝑda viuēs. corde maxīe inhiat saturari. ysid. Cornix auis est ānosa apd̄ latinos greco noīe cornix appellaꝫ. Quā aiunt augures hoīm curas ſcatōib⁹ agere īsidiaꝝ vias mōſtrare. futa ꝑdi cere. magnū nephas h̄ credere. vt de⁹ ꝯſilia sua cornicib⁹ mādet. Dis īter multa auſpicia tribuūt ꝛ pluuias vocib⁹ ꝑtēdere. Vñ ē illō Tūc cornix plena pluuiā vocat īproba voce. Ex li. d̄ na. re. Cornix in solſticio morbo corripiꝫ. Hec nucib⁹ libenter veſciꝫ. Horribiles aues q̄ſi hoſtes suos īpugnāt. ſ3 ille freq̄nter cū īpūgnātib⁹ multū detulerit. tādē ī pacīa victe lacerāt ī portunas. Cornix pluuiā multo clamore ꝑnūciat. Quis colūbe insidiaꝫ vt ea diſſipet ꝛ expugat.

Operationes

¶ Plini⁹ li. xxix. Cerebꝛ cornicis coctū ī cibo sumptū capitis dolorib⁹ est remedium.

¶ Item in li. xxx. Cornicis carnes ac nidū illinite morbis lōgis putāt vtiliſſimū.

Capitulum. xxxiiij.

Coruus. Ex li. de na. re. Coru⁹ auis clamoroſa nihil aliud sonare nouit q̄3 cras cras. diuerſas tñ voces format. ſ. lxiiij. vt dic̄ Fulgentius volādo coit aliq̄n. ꝑles ſꝑ q̄3 duos pullificat. Grauid⁹ fieri dr̄ ſi eū ouū coruinū edere ꝯtigerit. Ore ꝑ ore dicūꝫ ꝛ cōcipere. Femie coruoꝝ oua sole cubāt ꝛ mares eis eſcā dant. Pulli coruoꝝ septē dieb⁹ abſq3 vlla cibi alimonia manere feruntꝫ. Septima ꝟo die nigreſcūt. q̄ꝛ nōnullos eijciunt tedio nutriendi. Fortior est coruus de die. Bubo de nocte: et viciſſim oua sua comedunt. Corui paꝝ coeūt. ſed multū oſculanꝫ adinuicem. Et putant qui dam q̄ alio modo nō coeant. S3 h̄ falsum est Cadauere coruus veſciꝫ. ꝛ vt dr̄ a potu se abſtinet q̄3diu ficus sui fruct⁹ dulcedine gloriatur. Unde Ouidius. Hic cibi dum lacteus pendebit in arbore ficus. A nullo gelido fonte bibeꝫ aque. ¶ Gregorius in moral. Pulli coruorum (vt fertur) anteq̄3 nigreſcunt a parentib⁹ vtcūq̄3 neglecti. medici affecti: huc illucq̄3 vagantur in nido: aut ciborum expectunt aperto ore ſubſidium. Unde etiam ſcriptum eſt. Quis preparat coruo eſcam ꝛc. Sed cum nigreſcere illi ceperint tanto eis alimenta prebenda coruus ardentius requirit: q̄nto illos alere diutius diſtulit. Ex li. de na. reꝝ. Est coruoꝝ gen⁹ in oriente q̄d cū aſino ꝛ thauro pugnat. eisq̄3 fugiētib⁹ ſuꝑ eos volat. ac ſic cū impetu eoꝝ oculis impūgit. ꝛ cū potuerit eos excecans roſtro dñis seruis inutiles reddit. Itaq̄3 ꝓ ꝯſequens occiſi decoriaꝫ. et eorum cadauera volatilib⁹ efferuntur. ſicq̄3 ab aue improba animalia fortia ſuperantur. Coruus turres inhabitat et ibidē nidificat: citiſſimus eſt mutationis aeris nuncius: ꝛ alis crocitationis voce ꝓphetat auram tranquillam alia tempeſtatem. Coruus lōgeuus citiſſime fit domeſtic⁹. coruosq̄3 ſilueſtres inuitos retinet ac ſeducit. Coru⁹ ex natura eſt inclinat⁹ ad furtuꝝ. vt experientia Erfordie docuit vbi coruus domeſtic⁹ ſucceſſiue de mēſa q̄ pecunie facere ꝯſueuerāt in ortū de ꝑpe ſubtus lapidem circiter quinq̄3 vel ſex florenos in groſſis abſcondit.

Capitulum. xxxv.

Cocurnix. Ex li. de na. re. Cocurnix ē auis quā vulgariter quiſtulā dicim⁹. Hec ducē habent ortigometram. quā in maris tranſitu iam terre. i. portui maris appropinquātes accipitres ſpeculati rapiūt. ⁊ idcirco cura eſt vniuerſis. vt externi generis ducē ſolicitēt. ſcȝ cornicē p quā pͥma diſcrimia caueant. rariſſimas habent feminas in genere auiū: ſic̄ ⁊ pectines in genere piſciū. In hominū ꝟo genere pauciores naſcunt̄ maſculi q̄ꝫ femine. Comeſtor. Cocurnix in ſynu arabie p̄cipue nutrit̄. ⁊ eſt auis regia quā nos vulgo curelium dicim⁹ a currendo. ¶ Yſid. Cocurnices a ſono vocis dicte ſunt. quas greci ortigeas vocant. eo ꝙ viſe pͥmum fuerūt in ortigia inſula. Hec adueniendū tempora habent. Nam eſtate depulſa maria tranſmeant.

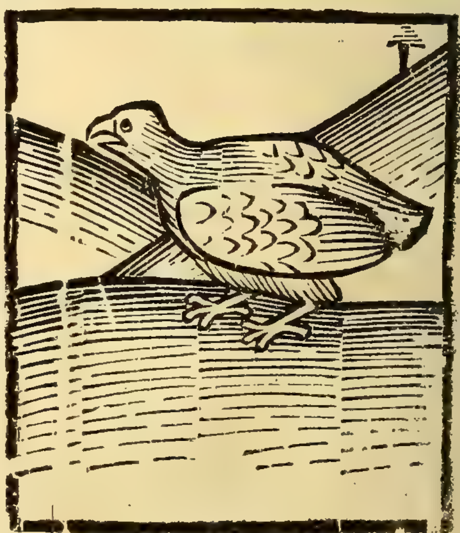
Capitulum. xxxvi.

Cocyx. Plini⁹ lib. x. Cocyx videtur ex accipitre fieri: tempe anni figurā mutans. Tūc eñ nō apparent reliqui accipitres niſi dieb⁹ paucis. ipſo quoqꝫ modico eſtatis tempore viſus: poſtea nō cernitur. Eſt aūt neqꝫ ad vncis vnguib⁹ accipitrū nec capite ſimilis. neqꝫ alio quā colore ac rictu: ſꝫ colūbe poti⁹ ſimilis eſt capite ⁊ vnguib⁹. Qm̄ abſumitur ab accipitre: ſi qn̄ ſimul apparuerit: ſola omniū auis a ſuo genere interempta. ¶ Areſto. Auis cocyx paucoꝝ ouoꝝ eſt: vni⁹ ſcȝ aut duorū. q2 natura eius valde frigida eſt.

Capitulum. xxxvii.

Trochilos. Ex li. de na. re. Trochilos in ytalia rex auiū appellat̄ oīm q̄dē eſt minima. ſꝫ q̄nto minor tāto velocior. adeoqꝫ animoſa: vt etiā ꝯ aq̄lam audeat conat⁹ acceptare hoīes q̄ꝫ deludit. q2 cū ſe ꝓpinquā q̄i manu capiendā obtulerit. caſſo hoīs conatu ⁊ labore ī pigra ꝓfugit. araneis veſcit̄ pullis fecūda ē. nā plurimos vno fetu ꝓducit. vno ſpecu vel antro in hieme multi ꝯdunt̄. vt ad calorē turba cōferente calor q̄ paru⁹ ē in tā minimis corpib⁹ augmētet̄. Eſtqꝫ auis mima oīm aliaꝝ. Itē Alb. ī li. ð na. aīaliū ait. Trochilos ē auis mima oīm quā regulū vocāt: q̄ licȝ ſit ꝑua corpe. auſu magna ꝯ aq̄lā pugnare conat̄. ſolitaria volat. mltī etiā ē ꝑtus. ⁊ ī hieme vno ꝯtēta foramine antri vel muri. mltos ſocios ſecū ſui generꝭ nocte habitare ꝑmittit. vt calor ꝑui corpis ex ſocietate multoꝝ caleſcat ⁊ foueat̄. Hec etiāꝫ eſt auis muſica: ⁊ p̄cipue cantant tpe magni ⁊ ſicci frigoris in hieme. Infra ca. ciiij. de eadē tractet̄.

Capitulum.xxxviij.

C Orinta. Plini⁹. Corinta ē auis maxima in partib⁹ orientis que vere ad quantitatē pulmonis vacce hȝ mollem: ⁊ multum infuſum ſanguine. ⁊ ideo multum bibit plus ꝙ̄ alie aues. ¶ Albert⁹ in lib. de na. aīalium. Corinta eſt auis que paucas ⁊ paruas habet plumas ⁊ pennas.

Capitulum.xxxix.

C Uculus. Ex li. de na. reꝝ. Cucul⁹ eſt auis improba: que vocē ſuā in cantando nō mutat: ſed ſemꝑ eandem replicat. Auis pigerrima eſt: ⁊ loco nō ſtabilis Turturis fere colorē habȝ. Hyeme plumis ſpoliari dr: intratq₃ terre latibulū. vel ꝯcauitates arboꝝ. illic eſtate ꝯgerit q̄ hyeme viuit Oua ſua ī nido minorꝫ auicule ponit ⁊ de ouis illi⁹ totidē demit: nedū illa numero ſuꝑflua inuenerit: q̄ſi aliena repudiet. Itaq₃ cuculus ab aliena mr̄e cū pullis ei⁹ fotus et eductus: dū adhuc in nido inualidus ſedet. quādā tñ̄ auiditate naturali ceterꝫ pullis cibos rapit. ⁊ hac ſagacitate ꝑ ceterꝫ pingueſcit atq₃ nitidioꝛ fit. In cui⁹ elegantiā nutrix cōuerſa gaudet ei⁹ foꝛma: miraturq₃ ſeipām ꝙ talē peperit adeo deſipiens vt magnitudine fetū a pullis mīoꝛib⁹ nō diſcernat: ſed oēs pullos ſuos in ei⁹ cōparatione dānat: ac vbi eū eduxerit ⁊ ad robur volandi nutrit⁹. ipō viceuerſa ⁊ in nutricē inſurgit: ⁊ ꝯſequēter perimit. ¶ Iſido. Cuculi a voce ꝓpria noīati: tempus bñt ⁊ ipi veniēdi miluoꝝ ſcapulis ſuſcepti ꝓpter breues ⁊ paruos volat⁹: ne ꝑ longa aerꝫ ſpacia fatigati deficiāt. Hoꝝ ſaliue cicadas gignūt. Oua paſſerꝫ nido reperta comedūt: ⁊ ſua obȳciūt. poſt hec illa ſuſcepta: ⁊ fouēt ⁊ nutriūt. ¶ Ariſtoteles. Cuculus ouis ꝓꝛijs incubat: ſed vnū ouum in nido fulice ponēs eiuſdē oua ſugit. Illa vero futuri euēt⁹ ignara ouū ſedula nutrix fouet. Sed a cuculo excluſo ⁊ poſtmoduȝ adulto nutrix a nōnullis q̄n̄q₃ necari ꝓhibetur. In eſtate volat ⁊ laſciuit. In hyeme iacet languens ⁊ deplumatus ac buboni ſimilis apparet.

Operationes

¶ Plini⁹ li. xviij. Mirabile quoddā eſt de cuculo: quo q̄s loco primū audiat alitem illā. ſi A
pes dexter circūſcribaꝛ ac veſtigiū id effodiatur nō gigni pulices vbicūq₃ aſꝑgaꝛ. ¶ Idē B
libꝛo. xxviij. Cuculi fimus in vino decoctus ⁊ potus moꝛſui canis rabioſi cōfert.

Capitulum.xl.

C Ubeth. Ariſto. Cubeth ē auis luxurioſa: cui⁹ mas ſi īuenerit oua femīe ſue: frāgit ea: ne femīa ſit ſollicita circa ea. Femīa ꝓo abſcōdit ea. Que ſiue coeat ſiue nō: olofaciēdo vel audiēdo ſubito ouat: Item ſi ꝑſenſerit maſculū venientē occurrit ⁊ coeūt. Mas quidē pedetentim ad feminā accedit ſine ſtrepitu: ne alij maſculi ſentiant: ⁊ pugnēt cū eo coire ꝑmittāt. Itē maſculi pugnāt inuicē ⁊ victoꝛ cū victo coit: ac verſa vice ſi victoꝛ vict⁹ fuerit. Solitarie tñ̄ ⁊ occulte coeūt. eligente victoꝛe locū ad hoc. ⁊ victo ſequēte. Mas aūt et femīa in voluptate ſua frequēter deꝑhendunꝛ ⁊ cadūt in manus ve-

natoꝝ. Cū q3 luxurioſa ſit auis iſta. ſinguli tñ mares ſingulas feīas accipiūt. Itē aues ponderoſi corpis q̄ nō ſūt boni volat⁹: multā habent ſupfluitatē: multūq3 coeūt: ꝛ multorum ouoꝝ hmōi ſūt: vt cubeth ꝛ ſtrutio ꝛ gallina. ¶ Actor. Cubeth idē videt̄ eſſe q̄d pdix. q̄ enī hic de illa dicunt̄ eadē pene ꝛ de pdice dicūtur inferi⁹. Nō forte latuit tranſlatorē.

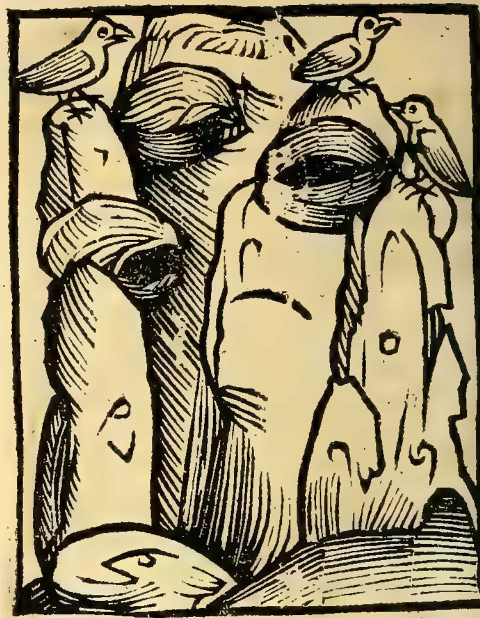

Capitulum. xlj.

Culex. Iſido. Culex ab aculeo dict⁹ eſt: eo q̄ ſanguinē ſugit. h3 enī in ore fiſtulā in modū ſtimuli: q̄ carnē terebrat vt ſanguinē bibat. ¶ Ariſto. Culex aīal corpis anuloſi mēbꝝ h3 p qđ cibū ſentit. ꝛ q̄dā hūt h mēbꝝ extra ſicut aculeū: cui⁹ natura ē mollis ꝛ vacua. p ipm guſtāt ꝛ ſentiūt et cibū attrahūt. Culices aūt et muſce minime beſtiaꝝ p h mēbꝝ pforāt hoīs coriū ꝛ alioꝝ aīaliū. ¶ Ex li. de na. re. Culex acida petit et dulcia ſugit: lucē diligit: ita q̄ ad lumē aliq̄n ſe vrit.

Operationes

¶ Aui. in. iiij. can. Ad effugandū culices ꝛ ci-
A mices fit ſuffumigiū cū ſerraturis ligni pini: aut cū nigella. ſilr cū mirto ſicca ꝛ cū ſulphure: ꝛ bdellio ꝛ ſpino fetida ꝛ ſtercore vaccino
B ꝛ cū folijs cypreſſi. ¶ Ad idē aſpgit̄ dom⁹ ex decoctiōe radic̄ lupinoꝝ aut ex decoctione
C nigelle: aut abſinthij: aut rute. ¶ Palladius. Cōtra culices ꝛ cimices ī hortꝭ vel ſatꝭ amurca recens vel ex cameris fuligo ſpargit̄: gal-
D bano q3 infuſo: aut ſulphure fugant̄. ¶ Ambroſi⁹. Culices nō tangūt hoīem: ſi abſinthium cū oleo coquat̄: ꝛ eo ſe perungat.

Capitulum. xlij.

Dyomedas. Iſidorus. Dyomedie aues a ſocijs dyomedis appellate ſunt quos fabule ferūt in eaſdem volucres fuiſſe puerſos forma fulice ſimiles: magnitudine cignoꝝ. colore candido. duris ꝛ grandibus roſtris. Sunt autem circa apuliā in inſula dyomedia inter ſcopulos littoꝝ et ſaxa volitantes. ¶ Solin⁹. Dyomedas aues inſula qua oram apulie videt. ꝛ tumulo ac delubro dyomedis inſignis eſt. ſola gignit cui ē color candidus. ignei oculi. ora dentata. congregate volitant. dueq3 duces ſunt. quarū altera agmen preit vt ductu certū iter dirigat. altera inſequitur: vt inſtantia tarditatem vrgeat. Cum fetificū tempus adeſt: roſtro ſcrobes cauant. ꝛ ſurculis inuerſum poſitis ſubter cauata contegunt. ꝛ ne operimēta deſint: ſi forte lignorum caſſia venti auferant. Hanc ſtruem premunt terra quam egeſſerant. ſic nidos moliunt̄. bifori acceſſu aditus qui mittit ad paſtus in hortū deſtinat̄. qui excipit reuertentes verſus occaſum eſt. vt lux et morātes excitet: ꝛ receptui nō deneget̄. Edem ſacram hmōi ſtudio omī die celebrāt. aquas plumas imbuunt: ꝛ alis impendio madefactis rorulente cōfluunt: ꝛ ſic edem humore excuſſa purificant. Tunc pennis ſupplaudunt: et inde quaſi peracta religione diſcedunt. Ob hoc aues factos dyomedis ſocios ferunt.

Capitulum. xliij.

D'Raycha. Albertꝰ i libro de naturis aialiũ inquit. Draycha auis eſt pedibus carens: vt dicit Ariſtoteles. et cũ ad terrã cecidit cubitis alarũ ⁊ pectore repit fere ſicut veſpertilio. Debiles hab; pedeſ caude ſue cõiunctos. Hoc non apparet niſi poſt pluuiã in ꝑncipio eſtatis: ⁊ tunc pullificat. ⁊ cũ pulli cõualeſcũt: morit̃. pullos relinquens ſue miſerie vice ſucciores.

Capitulum. xliiij.

Egithus. Emeria et Ercinia. Pliniꝰ libro. x. Egithus auis minima cum aſino pugnat. Aſinꝰ q̄ppe ſpinetis ſe cauſa ſcalpendi atterens nidos eiꝰ diſſipat. quem adeo pauet auicula: vt oĩno voce rudẽtis audita oua eijciat. pulliq; ipi metu cadãt Itaq; aduolans vlcera eis roſtro excauant. Porro achantis egitbum odit intantum: vt eorum ſanguinẽ credant nõ coire. ¶ Iorath. Emerie ſunt aues q̄ de nocte volantes illuminant aerẽ. ꝑpter pennaꝝ ſuaꝝ naturaꝫ: que magis in tenebris q̄ in lumine lucẽt. ſicq; ꝑdunt̃ ⁊ capiunt̃. ¶ Iſido. Ercinie aues dicte ſunt ab hercinio ſaltu germanie vbi naſcunt̃: quaꝝ penne adeo ꝑ obſcuruꝫ emicant. vt q̄uis nox denſis tenebris obtenta ſit: ad p̄ſidium itineris dirigẽdi iacte interluceant. curſuſq; vie pateat iudicio plumaꝝ fulgentiũ.

Capitulum. xlv.

Falco. Ex libro de na. reꝝ. Falco eſt auis nobiliſſima: volatu impetuoſiſſima: ⁊ i cuſtodia ſui minus cauta. Ideoq; cũ ad predam dirigendus eſt: a dño ſuo retardat̃: nec auis ei capienda oſtẽditur: niſi prius aliquantulũ elonget̃: vt predã cũ impetu moderato ſubſequatur. In ardee captura duo falcones pariter relaxant̃: quoꝝ vnꝰ ſũma petit. aliꝰ iuxta terrã inuolat: vt videlicet ille volantẽ ardeaꝫ in pulſu p̄cipitet. Iſte vero p̄cipitataꝫ accipiat. ¶ Ariſtoteles. Falcones h; debiles: pectuſq; robuſtũ: delicioſiſ vtitur cibis. vnica verſatione collũ girat circulariter pectore exiſtente imoto adeo vt colli eiꝰ duo centuꝫ argi luminibꝰ ratione. Huius viſus cuiuſdã naturalis diſcretionis vi

deantur ex equo reſpōdere.prede quoqꝫ que poſt tergum eſt puidus inuigilat.¶Ex libro de naturꝭ rerꝫ. Falconū genera ſūt duo. Unū nobile qd auem viſu paruo naturaliter capit. aliud ignobile ac vile:qd niſi multo labore et maceratōe aſſuefactū hoc facit. Hoc vltimū genꝰ cū ardeā ad terrā impulerit. Jamqꝫ im prompta eſt vt eā capiat. Ardea anguillā vel aliū piſcem quē recētius vorauerat euomit. ꝛ tunc falco libere eā volare pmittens:ac minus fetidū ſibi oblatū pferens ꝛ gaudēs ocius apprehēdit. Nō ſic autē falco nobilis:ſed eiectum munꝰ vilipendens:auē doloſam ſeuerius punit. Habet autē falco os acutū ac durū in pectore.qd ei natura prouidens indidit ad impulſionē prede. Scripſerūt aquila ſymachus ꝛ theodocion epiſtolam ptholomeo regi egypti.in qua tractauerūt de auibꝫ nobilibꝫ ꝛ eaꝝ medicinis. De qua hic pauca de falcone cōmemorare liceat.

Operationes.

A ¶Albertus in libro ſuo de aīalibꝫ. Si falco nō poteſt fimare:fel galli da ei comedere.vel

B teſtudies albas decoctas.¶Si falco nimium laxatur ſuccum iuſquiami modicū da ei

C bibere:ꝛ intinge in eodē cibū eius. ¶Si os fractum fuerit in crure vel ala. Aloe calidū ſupliga:ꝛ dimitte vna die ꝛ vna nocte.

D ¶Item fimum galli in aceto coctū ſupliga.

E ¶Ad idem aloen herbā cū puluere apij ꝛ inuolue cordibꝫ paruaꝝ auiū:ꝛ da ei comedere

F ¶De hac materia reperies per Albertū tradita in libro ſuo de animalibus.

Capitulum.xlvi.

Faſianus. Ex libro de naturꝭ rerum. Faſianus eſt gallus ſiluaticꝰ. Auis pulchra valde:pēnis choruſcꝭ:inſtar ignis.ceruleus interduꝫ ac viridis: rubeiſqꝫ pennis interſcribit̄ nitor. Aures geminas videtur habere.in capite plumis extantibꝫ:qs ſubrigit qn̄ vult atqꝫ ſubmittit. Criſtis autē in capite caret:et ſpiculis in cruribꝫ. His tū armis fruſtratꝰ animoſus ꝛ audax eſt.¶Ariſtoteles. Faſiani tantū coitus tpe ſimul habitant.ceteris vero temporibꝫ ſeparatim:nec cito rubricatas habent barbas vel in pedibꝫ calcaria ſicut galli domeſtici:ſed tractu temporis. Faſianus ſic capit̄.aliqn̄ auceps panno in quo hec auis depingitur coopertꝰ.faſiano ſe oſtendit:q̄ ſequens coopertū nec fugientem nec retrocedentē.tandem a ſocio aucupis ī inſidijs latitante reti inuoluit̄. Hec auis in aura pluuioſa triſtat̄.ꝛ tūc in rubetis ac ſiluis latet. Circa veſperā vel aurorā de ſilua egreditur:ꝛ tunc de facili venatur. Roſtrum in terra figens abſcondit ſe:ꝛ ſic abſcōditum ſe totū credit. pennas pre pinguedine mutat. Iterūqꝫ ſepe renouat. Carnes hꝫ ſubtiliores ac leuiores ceteris auibꝫ ſiluaticꝭ:exceptis perdicū pullis.¶Iſi. Faſianꝰ a faſide inſula dictꝰ eſt.vnde pmū aſportatus eſt.

Capitulum.xlvii.

Fatator. Ex libro de naturꝭ reꝝ. Fatator eſt auis in oriente:que fetuū procreandoꝝ naturaliter cupida. Tempus verꝭ anticipat:quo ſcilicet aues ceteras

ſolent initiare cōceptus. Unde fit vt oua q̄
tunc facit frigore corrūpantur: ne fetuum ha
beant effectum: ſed iterū ſequēti tempore cali
do ponūt: ⁊ tunc pullos faciūt: quod eſt con
tra om̄es fere agreſtes aues: que ſemel in an
no ouant atq̧ pullificant.

Capitulum. xlviij.

Fenix. Iſidorus. Fenix eſt auis ara
bie ſic dicta: eo ꝙ colorē feniceū ha
beat. vel ꝙ ſit in toto orbe ſingularis ⁊
vnica. Nā arabes ſingularē ⁊ vnicā fenicem
vocant. Hec q̄ngentis ⁊ vltra viuens annis
dū ſenuiſſe ſe viderit: collectis aromatū virgu
lis rogū ſibi inſtruit. ⁊ cōuerſa ad radiū ſolis
alarū plauſu voluntariū ſibi incendiū nutrit.
ſicq̧ iterū de cineribꝫ reſurgit. ¶ Ambroſius
libro quinto. Fenix cū finem vite ſibi adeſſe
animaduertit: facit ſibi thecā de thure ⁊ myr
rha ⁊ ceteris odoribꝫ in quam impleto vite ſue
tp̄e intrat ⁊ moritur. De cuiꝰ humore carnis
vermis exurgit. paulatimq̧ adoleſcit: ac pro
ceſſu ſtatuti tp̄is alarū remigia induit: ſicq̧
in ſupioris auis ſpeciē ⁊ formā reparatur. Do
ceat ergo nos hec auis exemplo reſurrectio
nē credere: que ſine exemplo ⁊ ſine rōnis pce
ptione ſibi inſignia reſurrectionis inſtaurat.
¶ Solinus. Apud arabes fenix naſcitur auis
aq̄le magnitudine capite onerato in comam
plumis extantibꝫ: criſtatis faucibꝫ: circa colla
fulgore aureo poſtera pte purpureus. extra
caudā in q̄ roſeis pēnis interſcribitur nitor ce
ruleus. Hec etiā eſt mens oīm alioꝝ autorū.
Etiā idē habetur in li. de na. re. licet p alta pba

Capitulum. xlix.

Filomena ⁊ Ficedula. Ex li. de na. re.
Filomena dr̄ a filos qđ ē amor: ⁊ me
ne qđ ē dulcis. Hec enī auis mira mo
dulatiōe letificat audiētē. gaudet ad ortū ſo
lis. Preitq̧ leticia veniētē. verno tn̄ tp̄e can
tat. hiberno nunq̄. In initio q̄ȝ veris adeo ſue
vocis amenitate delectatur: ⁊ rariſſime comedat
⁊ h̄ cū ſūma feſtinatiōe. Itaq̧ certāt inter ſe
tā ptinaciter: vt victa ſepe vitā finiat pꝰ de
ficiēte ſpū q̄ȝ cātu. Uñ ⁊ dr̄ a filos qđ ē amor
⁊ mene qđ eſt defectꝰ. q̄ſi amore deficiēs. Mi
ramur igitur in tā paruo corpuſculo tā ptinacē
ſpm̄. Miramur in illo pfectā muſice ſcientiā.
Modulatꝰ enī editur ſonus: ⁊ nūc ptinuo ſpū
trahitur in longū: nūc variatur inflexo: nūc diſtin
guitur ⁊ pciſo. copulatur i torto grauis acutꝰ cre
ber extēſus: vibrās. ⁊ aliqñ q̄dē mediꝰ: ſūmꝰ
ymus. Meditantur interim alie minores. ꝟſuſq̧
q̄s mirentur addiſcūt. audit attenta diſcipula.
Redditq̧ vicibꝫ cantū. intelligitur: emēdatur: ⁊ a
docēte quodāmō rephenditur. Statim aūt vt
coire incepit vocis amenitatē pdit. Et vt dicit
Pli. Alia vox fit: mutatur ⁊ color. Ab exitu nā
q̧ verni tp̄is aucto eſtu i totum alia vox fit.
mutatur ⁊ color. linguis eaꝝ tenuitas illa nō ē
que ceteris auibꝫ. ¶ Actor. Filomena eſt auis
parua canora oībꝫ nota. q̄ ⁊ luſcinia dr̄. ¶ Iſi.
Ficedule dicte ſūt: eo ꝙ ficos magis edant.
pandit illo ꝟſiculo veteri. Cū me ficus alat:
cū paſcat dulcibꝫ vuis. Cur potiꝰ nomē non
dedit vna mihi. ¶ Pli. li. x. Ficedule formā
ſimulq̧ colorē mutāt. hoc tn̄ nomē hn̄t autū
no. poſtea ꝟo melancoriphi vocantur.

Capitulum.l.

F Ulica. Actor. Fulica ē auis magni-
tudine ⁊ colore cigno ſilis ⁊ grādi ro
ſtro. in ſcopulis littoꝝ cōmorat᷑. has
latini dyomedias. greci herodios vocant.
¶ Phiſiolog⁹. Fulica ē auis ſup oēs pruden
tiſſima: cadaueribꝫ nō veſcit᷑: nec oberrat de
loco ad locū. ſ; in vno loco pmanet vſqꝫ ī finē
ibiqꝫ eſcā ſuā circa ſe colligit ⁊ q̇eſcit. ¶ Idē
Fulica ē auis boni moris nigra: anate ſilis:
niſi qꝛ minor ē anate. In ſtagnis delectabilr
cōmorat᷑: eſca ⁊ pace ꝯtenta. vñ ptꝫ ſi locū in-
ueniat vbi pacē ⁊ eſcā habeat ñ inde recedit.
¶ Pli. li. xi. Fulicaꝝ generi dedit natura pla
cabilē criſtā p mediū caput a roſtro reſidētē.

Capitulum.li.

F Ucus. Bartholeme⁹ ī li. de ꝓprieta-
tibꝫ reꝝ inq̇t. Fucus ē apis maior. di
ctus aūt ē fucus: eo qꝛ comedit labo
res alienos: q̄ſi fag⁹ a fagin qđ eſt comedere.
depaſcit᷑ ei qđ nō laborauit: qꝛ nec mellificat
ſ; alioꝝ mel mādućat. ¶ De q̄ Uirgili⁹ Igna
uū fucos pecus a p̄ſepibꝫ arcet. Sūt aūt fu-
ci ſine aculeo velut impfecti apes. ⁊ ſūt ſerui
ciales veraꝝ apū. ⁊ ideo eis imperāt ꝙ̄ apes
ꝑmoſqꝫ expellūt ad opa. tardātes āt ſine cle-
mētia pungūt ⁊ puniūt: neqꝫ ī ope tm̄: ſ; etiā
ī vetu adiuuātes. Certe enī q̄ maior eoꝝ fue-
rit multitudo: eo maior fiet examinū puent⁹.
Cū mella ꝙ̄o cepint matura eſſe abigūt eas:
melleqꝫ ſinglas aggreſſe eas trucidāt atqꝫ fu
gant: nec vident᷑ niſi ī vere. Impatoribꝫ apū
fuci extrabūt regias māſiōes amplas magni
ficas ſepatas coopculo eminētes. et ſūt ſex
angule oīs celle ſinguloꝝ: ⁊ q̄uis fuci ſuſtine
ant tot labores. comedere tn̄ de melle vix p-
mittunt᷑ niſi q̄ztū capiūt ⁊ furāt᷑. vt dicit Pli.

Capitulum.lii.

G Allus. Ex li. de na. re. Gall⁹ eſt
auis faucibus ⁊ capite criſtata
ſpicul' aduerſis ī cruribꝫ arma-
ta. Habꝫ ⁊ qñqꝫ ſpicula galline:
ſ; h̄ errore poti⁹ q̄ꝫ ope nature.
Gallus nocte pfunde cantat validi⁹ ⁊ matu-
tino leui⁹. Cant⁹ ei cū vento fert᷑: ⁊ anteq̄ꝫ eſt
mari poſſit longi⁹ audit᷑. ¶ Greg⁹. ī moralibꝫ.
Gall⁹ diei nūci⁹: horas noct ꝯ diſcutit: ⁊ demū
vocē exhortatiōis emittit. Cūqꝫ cant⁹ edere

parat: pri⁹ alas excutit: ac ſeipm feriēs vigilā
tioꝛē reddit. ¶ Amb. Eſt galli cant⁹ ſuauis in
noctibꝫ ⁊ vtilis: q̄ſi bon⁹ cohabitatoꝛ. doꝛmien
tē excitat: ⁊ ſolicitū admonet. vigilantē ſolat
pceſſum noctis ſignās. Idē. Leo timet gallū.
maxiceq; albū. ¶ Ariſto. Viſi ſūt aūt galli q̄ fe
minas ſuas interficiebāt. Deinde ſoliciti cir
ca pullos ſuos regebāt illos: ⁊ aſſimilabāt fe
minis ī nutriēdo illos. ita q̄ etiā inuicem nole
bāt coire. ¶ Iſido. Gall⁹ aūt a caſtratiōe vo
cat⁹ ē. Nā iter aues ceteras huic ſoli teſticu
li adimunt. veteres aūt abſciſos vocabāt gal
los. ¶ Ex li. de na. re. Gallinace⁹ gallus teſti
culis viduat⁹ dr: q̄ capo vulgariter appellat:
vt ſupi⁹ dixi. Fert aūt citi⁹ impiguari: q̄ a li
bidine arcet. Cū gallinis q̄dē im pinguat ⁊c.
A ¶ Ex li. vtis. Galli carnes ¶ Operatiōes.
groſſiores ſūt ad dirigēdū et mioꝛs hūiditatis
q̄ galline vel gallinacij. Decrepiti tamē galli
B carnes teneriores ſūt q̄ iunioris. ¶ Gallina
ceus aūt hꝫ carnes validiores oībꝫ volatilibꝫ.
bonū ſanguiē generāt ⁊ optimū nutrimētū.
C ¶ Aui. Galloꝝ melioꝛ ē ille q̄ nōdū cātat. an
D tiq̄ vo mali ſūt. ¶ Teſticuli āt galloꝝ multū
E laudabiles ſūt: veloc digeſtiōis. ¶ Ius gal
F loꝝ ꝯfert dolori ſtōachi ex vētoſitate. ¶ Ius
galli veteris cū polipodio ⁊ aneto ꝯfert colice
G valde. ¶ Docet āt Gal. i decoctōe galloꝝ ve
teꝝ: vt poſtq̄ nutriti ſūt fatigēt faciēdo eos
currere vt cadāt ⁊ decollēt. Deīde vētres eoꝝ
euacuati ac ſale impleti ſuant ⁊ coq̄nt cū. xx.
kyſt aq̄ donec veniāt ad tres rotillas ⁊ bibat.
H ius ꝯfert aſmati. ꝯfert ēt tremori ac dolori
iūcturaꝝ. Eſcula. Cerebꝝ galli cū vio bibitū
oēs morſ⁹ deſtruit: ⁊ alia mlta mirabilia fac.

Capitulum. liiij.

Gallina. Iſidor⁹. Gallina dicit a g il
lo: ſicut a leone leena. Huius mem
bra ferūt quidā ſi auro liqueſcēti mi
ſceantur ꝯſumi. ¶ Ex libro de naturis rerū.
Gallinis ſupponenda ſunt oua ſemp impari
numero luna creſcente a decem vſq; ad quin
decim. Oua incubari intra decem dies edi
ta vtiliſſimū eſt. Nam vetera aut recentiora
infecunda ſunt. ſubijci autem debent impari
numero. Quarto vo die poſtq̄ ceperint in
cubari: ſi eoꝝ cacuminibꝫ contra lumē in ma
nibus apphēſis. purus ⁊ vniuſmodi coloꝛ
pluceat eſtimant ſterilia. et p illis ſupponen
da ſunt alia. In aqua quoq; experimentū eſt.
Nā ouum inane fluctuat iniectū aqua. ſub
ſidens vero plenum eſt. ¶ Philoſophus. Gal
lina ouat in omni tpe p̄terq̄ in duobꝫ menſi
bus tropicoꝝ. Dum autē galline puluer fo
mento ⁊ crebra reſperſiōe fungētes vice bal
nei: ſine coitu delectantur. Oua de q̄bꝫ exi
turi ſunt maſculi gallina gerit in parte ven
tris dextra. Ex q̄bus autē femine in ſiniſtra.
Uniuerſaliter ſi galline oua ſua non incuba
uerint infirmant. Et quedā galline ſemp fa
ciunt gemellos: ſempq; eſt vnus maioꝛ alius
minoꝛ. Gallina quando cubat in eſtate citi⁹
excludit pullos q̄ in hyeme.

Operationes.

¶ Iſidorus. Gallinarum in cibo melioꝛ eſt il A
la que nondum parit oua: antiqua vero pra
ua. ¶ Adeps pulloꝝ calidioꝛ eſt q̄ gallinaꝝ B
magnarum. ¶ Caro etiam gallinarū clarifi C
cat vocem. ¶ Cerebrum gallinaꝝ ꝓhibet flu D
xum ſanguinis nariū ⁊ cerebri veluminibus
accidentē. ¶ Idem. Epar gallinarū pingui E
um ſicut ⁊ anatū ſanius eſt ceteris galline ſan
guinis vt dr. ¶ Idem. Adeps quidē galli ſi F
cut ⁊ ceruí vehemētioris eſt calefactiōis.
¶ Adeps aūt galline min⁹ calidus eſt. ⁊ aſpe G
ritati lingue ꝯfert. ¶ Eſculapi⁹. Ouū galline H
valet ad omnē doloꝛē oculoꝝ. etiā albumen
infuſum oculis ſedat punctiōes. ¶ Totū ouū I
ꝯbuſtū ⁊ cū vino vel aceto bibitū oēs flux⁹
ſtringit. ¶ Ouoꝝ q̄nq; vitella bibita cū tribꝫ K
vini cyathis emoptoicis valēt ¶ Adeps gal L
linaꝝ puſtulas oculoꝝ reprimit. ¶ Tybie q̄z M
cū pedibꝫ cocte ⁊ cū ſale ⁊ oleo et aceto colli
doloꝛem ſedant. ¶ Stercus ei⁹ flegmones N
qui naſcunt in naribꝫ impoſitum ſanat.

Capitulum. liiij.

G Allinaciꝰ. Alexan. Gallinaciꝰ ſi bñ
vꝛticeꝝ duceꝛ pullos ſuos ad moduꝫ
galline. qđ vt dꝛ nõ facit ꝓpter cõmo
dũ pulloꝝ ſꝫ ꝓpter cõmodũ ꝓpriũ: vt ex calore
pulloꝝ faciat venenũ vꝛtice euapoꝛare ¶ Ex
li. de na. re. Gallinaciꝰ gallꝰ teſticul' viduatꝰ
dꝛ: q̇ capo vulgariter appellaꝛ: vt ſupꝛꝰ in ca.
xxiij. iſtiꝰ tra. dixi Ferꝛ aũt citiꝰ ĩpinguari: qꝛ
libidĩe arceꝛ. cũ gallĩnis q̇dẽ ĩpinguaꝛ: ſꝫ ne
quaq̃ ĩpinguãdo fecũdat cũ eis paſciꝛ: ſꝫ nõ
eas defendit. nõ cãtat nec hoꝛa diei vl' noctꝫ
diſcernit. Igiꝛ ad nihil vtiliꝰ ẽ niſi ad coq̇nã.
Itẽ aliq̃ñ gallus poſt trienniũ caſtraꝛ. poſtea
q̇nq̃ vel ſeptẽ annis viuere ſiniꝛ: ꝛ ſic ĩ eiꝰ ie
coꝛe lapis ĩuenit electoꝛiꝰ: quẽ vt ibi cõcepit
nõ poſtea bibit. Unde ꝛ ſi q̇s hũc lapidem in
oꝛe ſuo habuerit ſitim extinguit. De quo infe
rius in tractatu de lapidibꝫ tractetur.

Capitulum. lv.

G Raculus ꝛ Garrulꝰ. Ex li. de na. re.
Graculus ẽ auis nigra ꝑ totũ coꝛpꝰ
Eſt enĩ de genere coꝛnicꝫ: licet coꝛꝑe
minoꝛ. libẽter ĩ altiſſimis nidificat. ꝛ h̄ in tan
ta multitudine: vt in vna ſepiꝰ arboꝛe ſepteꝫ
paria graculoꝝ nidos ꝯſtruãt. Optime nãq̃
aues iſte ſibiĩnuicẽ cõpatiũꝛ. Eſt ãt auis cla
moſa nimiũ maxĩe a tꝑe coitꝰ: quẽ. ſ. coitũ tẽ
pus excitat vernũ. Amoꝛꝫ gr̃a maſculꝰ feĩaꝫ
cubat. Carnes pulloꝝ eiꝰ edibiles ſũt: ꝛ ma
xime ſi excoꝛienꝛ. Hãc auẽ nõnulli falſo opi
nanꝛ eandẽ eſſe garrulũ: ſꝫ multa ĩter eas eſt
dr̃ia. Nã graculus vt dictũ ẽ vniꝰ ẽ coloꝛis.
Garrulus ãt coloꝛe diſtinctꝰ ex diuerſis plu
mis. Dictꝰ ẽ a garriẽdo. nõ enĩ eã q̇ſq̃ tranſi
re põt ꝯ quẽ nõ garriat. Ceteraꝝ etiã auiũ vo
ces vl' modulos nõ ad delectamẽta leticie ſꝫ
tm̃ ad garriendũ dꝛ imitari. Tanta plumarũ
varietate diſtinguiꝛ: vt nullꝰ ei ceteraꝝ auiũ
coloꝛ deeſſe dicaꝛ. Captꝰ in iuuẽtute claudiꝛ
vt articulata ṽba loq̇ doceaꝛ. q̄ etiã vbi didi
cerit magis garrire geſtit. Et q̃ñq̃ dũ garru
litate intẽdẽs ſibi nõ ꝓſpicit niſus eã inopi
nate rapit freq̃ẽter inſauiare dꝛ: ita ꝙ plerũ
q̃ inter furcatos arboꝝ ramos ſe ſuſpendit.

Operationes

¶ Pli. li. viij. Gracula q̃ꝫ ſicut ꝛ alie quedam
aues lauri folio ãnuũ faſtidiũ purgãt. ¶ Idẽ
li. xviij. Graculi ſero a pabulo recedẽtes hye
mẽ pꝛeſagiũt. ¶ Iſidoꝛus. Eſt enĩ loquaciſſi
mum genus ꝛ vocibꝫ impoꝛtunum.

Capitulum. lvj.

Grippes. Iſi. Grippes vocat̃ eo q ſit aīal pēnatū ꝛ q̄drupes. Hoc genꝰ ferarū in yperboreis naſcit̃ mōtibꝫ. Oi corporis pte leões ſunt alis ꝛ facie aq̄lis ſiles eq̄s vehemēter infeſti. Nā ꝛ hoies viſos decerpūt. Solinus. In aſyathica ſcythia terre ſūt locupletes inhitabiles tñ. Nā cū auro et gēmis affluāt. Grippes vniuerſa tenēt alites ferociſſimi ꝛ vltra oēm rabiē deſeuiētes. q̄rū īmanitate obſiſtēte: aduenis acceſſus rarꝰ ē. Viſos q̄ppe decerpūt velut geniti ad plectēdā auaricie temeritatē. Arimaſpi cū his pugnāt vt lapides q̄ ibi ſūt intercipiāt. Ex q̄bꝰ ſūt ſmaragdꝰ: ſicenicꝰ ꝛ criſtallus. ¶ Ex li. de na. re. Grippes ē auis q̄drupes. capite ꝛ alis aq̄le ſilis: ſꝫ multo maior. tñ i nido ſuo lapidē agathem ponit: nec dubiū q̄n ad aliq̄d remediū. Hi eq̄s ꝛ hoibꝫ maxie infeſti ſūt. ꝛ hoies armatos pliādo ſupant ꝛ occidūt. Grippes dicūt aurū effodere ꝛ i effoſſi inſpectōe gaudere. Alb in li. de na. al. Grippes i poſteriori parte ꝛ cauda et poſterioribꝫ cruribꝫ imitat̃ leonē. habet etiā vngues longos ex q̄bꝫ ciphi fiunt. ¶ Johes mōteuille dicit: Corpꝰ magni grippis maiꝰ eſſe octo leonibꝫ de ptibꝫ iſtis. nā poſtq̄ȝ bouē equū vel hoīem etiā armatuȝ occiderit: leuat ꝛ aſportat pleno volatu. Illius vngule ſūt tanq̄ȝ cornua bouis de q̄bꝫ fiunt ciphi ad bibendū q̄ reputant̃ valde p̄cioſi. fiūtq̄ȝ de pennis alarum eiꝰ arcus rugidi ꝛ fortes ad iaciendū miſſilia ꝛ ſagittas.

Capitulum. lvij.

Gricocēderon ſiue gracocēderō. Alber. i li. de na. al. Gracocēderon auis eſſe dr̃ magna intra oīa volatilia minꝰ vtens coitu. vno ei coitu i eſtate iplet. feiaȝ ad filiorū fecūditatē: ꝛ ſic toto āno non coit ampliꝰ.

Capitulum. lviij.

Girfalco ꝛ goſturdo. Grifalco venit a ptibꝫ trāſmarinis i cohorte multarū aucarū ſilueſtriū. q̄rū vnā de nocte propter frigꝰ pellēs ſub pedibꝫ ſuis. aliāȝ de die capit i cibis. Actor. Girfalco ideȝ dr̃ eſſe q̄d herodiꝰ. De q̄ pleniꝰ dr̃ inferiꝰ. ¶ Ex li. de na. re. Goſturdi ſunt aues ad modū pue. coloris terrei. criſtā puā ex plumis hñtes in capite: nec aliarū auiū more volātes. q̄ vēto cogente nūc alta: nūc yma petūt. De his fert̃ vulgo q earū oua i terra poſita a bufone. ex q̄bꝫ cū exierint pulli. tūc p̄mū eos pentes curāt: eiſq̄ȝ cibos ferūt q̄aduſq̄ȝ volatꝰ tentare poſſunt.

Capitulum.lix.

G Rus. Iſidorus. Grues nomen de ꝓ priavoce ſumpſerunt. tali enim ſono ſuſurrant. Hec dum pergunt vna ſeq̄tur aliam ordine litterato. ¶ Areſto. Gruibꝰ quoqꝫ natura dedit placabilem criſtam ꝑ medium caput a roſtro reſidentem. Regem habent grues: eiqꝫ ſunt obedientes. Grus dormiens caput ſub alis declinat: ⁊ ſuper vnum pedem ſtat. Habent autem rectorem grues qui ceteris dormientibꝫ ⁊ capita ſub alis reclinantibus excubat eleuat o capite. Grues adinuicem pugnant: ita ꝙ in hora pugne accipi poſſent. Ex lib. de naturis rerū. Per grues domeſticas alie capiuntur grues. habent carnes reliquis auibꝫ grauiores. ¶ Iſidorus Grues excelſa petunt: quo facilius videant quas petunt terras. Caſtigat autem voce q̄ cogit agmen. at vbi raucessit ſuccedit alia. Nocte autem excubias diuidunt: ⁊ ordinez vigiliarum ꝑ vices faciunt: tenētes lapillos ſuſpenſis digitis quibus ſomnos arguant. quod cauendum eſt: clamor indicat. ¶ Dicit Ariſtoteles. ꝙ ad plagam ſeptentrionalē vltra egyptum in hyeme veniūt q̄bꝫ pigmei homines ſcꝫ cubitales occurrunt: et cū eis pugnant. Pugna gruum adeo fortis eſt et pertinax vt manu capi poſſunt. Quando nubes pluuioſas proſpiciunt clamant ⁊ vociferant ducem ſuum celeriores captare volatus ſolicitant. Cum autem ſuper terram deſcenderint vt comedant. dux earum caput in altum erigit in cuſtodiam omniū: cetere vero ſecure depaſcant. Fertur autē ꝙ poſt hyemem volantes a montibꝫ orientis harenas aureas ⁊ auricalcū lapidem tranſglutiunt. ⁊ poſt ī partibꝫ trāſmarinis reuomunt. Unde dixerunt qui experti ſunt ꝙ lapis quē grues euomūt. igne mediante tranſit in aurum.

Operationes

A ¶ Raſi. Caro gruis groſſa eſt que ⁊ tarde di-
B geritur ⁊ ſanguinem melancolicum generat.
¶ Haly. Fel gruis calidum ſubtile. ſi cum aq̄ ſanſuci naribus inſtilletur. paraliſi prodeſt. ⁊
C facit titillationem.
¶ Item Occiſa grus vna die in eſtate duobus in hyeme ſeruari debet anteq̄ȝ comedat. vt caro digeſtibilior fiat atqꝫ tenerior.

Capitulum.lx.

G Luta. Iſido. Glutis ē auis grece ſic noīata. ꝙ longā exerit linguā. Hec inſtāte hieme recedētibꝫ hyrūdinibꝫ atqꝫ ciconijs blandiente ſibi ſocietate. auide cū eis iter aggredit̄. Sꝫ poſtmodū ī volatu labore cōperto penitētia ducit̄. ⁊ qm̄ in comitatē reuerti piget. ſequit̄ aues aliq̄s tanto tm̄ tedio tam paruiſqꝫ dietis: vt eā incompleto itinere hyems anticipet. Ecōtra ꝓo citramꝰ aſye feſtinātior ꝑſeuerat. ⁊ alias aues ſocias ꝑeit: redditqꝫ ſolicitas: et excitat de nocte ſomnolētas. Ariſto. Auis galator. i. magne lingue. linguā hꝫ prominētē valde ⁊ hec adiungit̄ in redeūdo cū gruibꝫ ⁊ alijs auibꝫ.

Capitulum. lxi.

b Harpia. Actor. Harpie dicūtur q̄daꝫ aues maxime q̄ nunqꝫ ſaciantᷓ manducando. Item harpie digitos ad predā exacuunt curuis timendos vnguibꝫ ſup menſas aduolant. ⁊ quod ꝓtingunt auferunt. quod relinquunt pollunt. Ex libro de naturis rerū. Harpia eſt auis in ſolitudine: iuxta mare ponticū. fame rabida. fere ſemper inſatiabilis. Ungues habet aduncos. ⁊ ad rapiendū ⁊ diſſerpendū ſemꝑ paratos. facieꝫ tamē habet hoīs: ſed in ſe nihil humane virtutis. nā ſupra modū humanū ferocitate graſſatur. Primū hominē quē in deſerto viderit: occidere fertur etiā inde cū fortuitu aquas inuenerit: faciemqꝫ ſuā in eis cōtemplata fuerit. mox ſui ſimilem hominē occidiſſe ſe perſpiciens immodice triſtatᷓ. ⁊ hoc aliquis vſqꝫ ad morteꝫ. Plangitqꝫ occiſum omni tempore vite ſue. Hec auis licet careat ratione. aliquādo tamen domeſtica et docta loquitur humana voce. Uirgilius in. iij. eneidum de harpis loquitur. Extruimuſqꝫ thoros dapibuſqꝫ epulamur opimis. At ſubito horrifico lapſu de montibꝫ adſunt. Harpie. ⁊ magnis quatiūt clangoribꝫ alas. Diripiūtqꝫ dapes cōtactuqꝫ oīa fedāt. In mundo predā pedibꝫ circūuolant vncis.

Capitulum. lxij.

b Hyrundo. Ex li. de na. re. Hyrūdo eſt auis leuiſſima. roſtro paruo: cauda etiaꝫ furcata forma grata: nigredine decentiſſima in ventre candida: ſub gutture ruffa: modicā hꝫ carnē ⁊ nigrā plumas multas: ⁊ alas magnas. Ideoqꝫ circū habet volatū. diē p̄nūciādo nūciat: dormiētes excitat ⁊ ad laudē creatoris inuitat. Apricos montium receſſus hyeme petit: ibiqꝫ nuda ⁊ implumis repitᷓ. Aduentꝰ ſui tp̄a cuſtodit: ⁊ aduentu ſuo veris initiū ꝑdit. Quedā in iecore lapidem celidoniū portant. harꝫ pulli in hoc cognoſcuntᷓ: ſi ꝑ ſigno pacis ore ad os in nido cōuerſi ſedent. Nā ceteri q̄ nō habēt lapideꝫ auerſis poſterioribꝫ ſedent. ¶ Ambro. Hyrūdinem accipiamꝰ materne ſedulitatꝫ in filios grande documentū. Hyrūdo minuſculo corpore: ſed egregio ꝑ ſublimis effectu. In nido conſtituēdo tam ſapiens eſt vt hominūꝫ domiciliis paruulos cōmendet: vbi nullus eos incurſet. ore feſtucas legit: ⁊ luto illinit: vt cōglutinari poſſint. ſed qui lutuꝫ pedibꝫ deferre nequit. aqua pennas infundit: vt eis puluis hereat. ⁊ lutꝰ fiat quo feſtucas ſibi colligat: ⁊ herere faciat. ¶ Phiſiologus. Hyrūdines ouant bis in anno. ſed oua prima q̄nqꝫ ꝓpter hyemē corrūpuntur. poſteriora vero cōplentᷓ ⁊ faciunt pullos. Hyrundines ⁊ paſſeres pullos incōpletos faciunt. et pullificant pullos multos. ꝓpter hoc ſi extrahatᷓ oculus hyrundinis pulli dū paruꝰ eſt: iterꝫ creſcit. Ex li. de na. re. Hyrūdinis femina libidinis imagine cōcipit. aut puluere Celidoniā vt dicit Plinius: herbā ſcꝫ viſui ſaluberrimā mōſtrauerūt hyrūdines vexatis oculoꝝ pullis illa medētes. Hyrundinūꝫ q̄dā nidificāt in domibꝫ. q̄dam in feneſtris vitreis. q̄dā in abruptꝫ montiū. Et he qualitate ⁊ quātitate differūt. Pullus hyrundinis auide clamat ⁊ ieiunus ⁊ de nocte. Si pullo hyrūdinis extrahantᷓ oculi alios natura reſtaurante recuperat. In eius ventre lapis inuenitᷓ multis deſeruiēs vtilitatibus. vnus ſcꝫ ruffus ⁊ alius albus.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Hyrūdinis pullū p̄mo defe- A
ctu p̄me lune aperiēs inuenies in eo lapides duos. vnum beneficū: ⁊ alterū maleficū.

¶ Sed cum aperis eum caue ne terram tan- B
gat. Hic in pelle vituli vel cerui poſitꝰ in collo vel brachio ſiniſtro patientis ligatus. epilentiam curat: ſi hoc aſſidue fiat.

¶ Maiores autem hyrundines ſi combuſte C
fuerint. Puluis earum melle mixtus ⁊ inunctus caligines oculorum detergit. Hec etiā ſquināticos prodeſt. Et vue fauciumqꝫ tumo-
rem compeſcit. ¶ Eſculapius. Hyrundi- D
nis combuſtio, vel puluis pullorum eiꝰ com

buſtorum morbos faucium curat. Cor eius
E ſi bibatur idem operatur. ¶ Auicenna. Hy-
rundinis cinis & maxime aduſti acuit viſum
F ¶ Et dicitur q eius cerebrum cum melle cõ-
G fert principio aque. ¶ Idem. Hyrundinũ ſter
cus valet albugini & bo ipſum eſſe mirabile
H ſum expertus. ¶ Plinius libro decimo. Fi-
mus hyrundinis decoctus et potus confert
morſui canis rabioſi.

Capitulum. lxiij.

Herodios. Iſidorus. Herodios gre-
b ci vocant. q̃s latini diomedes. Et lo-
ſa ſup pſalmũ. ciij. Herodi⁹ eſt auis
rapaciſſima omniũ volatiliũ maior: que & aq-
lam vincit. Gloſa ſuper Deutero. Herodius
vulgo girfalco dicit: & rapit aquilã. Ex libro
de naturis rex. Herodius qui & girfalco: vt
gloſa ſuper Leuiticum dicit in loco vbi aues
immunde ꝓhibentur ſiue girfalcus: vt dicit
liber rerum appellatur. Eſt auis inter omẽs
nobiliſſima colore ceruleorũ: maxime tamẽ
parte corporis ad albedinẽ declinans. ꝓter-
q̃ in pectore & alis. vbi celeſtem colorẽ eui-
dentius imitatur. adeo fortis eſt vt aquilã ca
piat. adeo quoq animoſus: vt cũ poſt q̃nq
grues vel alias quaſq aues in aere volãtes
fuerit dimiſſus ab earũ pſecutione non deſi-
ſtit: donec omẽs ad terrã ſucceſſiue deĳciat.
Eſt autẽ canis ad hoc educat⁹ & doct⁹ q̃ he-
rodio deſup volante ipſas aues deiectas ca-
piat & occidat. Herodius cum videt predam
excutiens ſe animat & diſcernit an ad capien
dũ apta ſit. Carnes crudas & ſeruatas nõ co
medit ſed recentes. Herodius parui corpo-
ris eſt reſpectu alarum ſuarum.

Capitulum. lxiiij.

Ibis. Ex libro de naturis rex.
Ibis eſt auis ſuper nilum re-
quieſcens. equaꝫ tamen nunq̃
ingrediens: ſed eiecta cadaue-
ra comedens: que cum cibis ni
mis conſtipata fuerit: roſtro de nature ſecre
tis indigeſtibiles cibos detrahit. Mentiun
tur plane qui dicunt ibites eſſe ciconias: niſi
forte dicant genus eſſe ciconiarũ in orbe no-
ſtro ignotum. Nam ibites dicit Plinius ha
bere roſtrum aduncum. quod itaq de cico-
nĳs noſtris falſum eſt. que roſtrũ habent lon
gum directum in ſummitate acutuꝫ. Hec a-
uis ore parit. & eius oua ſi q̃s comederit: mo
rietur. Gloſa ſuper Eſaiam. Ibis eſt auis aq̃
tica. ſerpentib⁹ inimica. huiuſmodi aues Io
ſephus a moyſe dilatas in bellũ cõtra ethio
pes narrat: quia ſerpentes habundant in ter
ra illa per quam aditus erat. Plini⁹ libro de
cimo. Inuocant ibites ſuas egyptĳ contra
ſerpentium aduentum. ¶ Phiſiologus Ibis
ſemper de nocte & die iuxta littora ambulat.
querens cadauer aliquod quod ab aqua iam
putridum eiectum ſit. refugiẽs altiores & pu
riores vndas: vbi mundi piſces habitant. q̃r
natare neſcit: nec dat operaꝫ vt addiſcat. cũ
cadaueribus delectatur.

Capitulum. lxv.

IBos. Alb. in li de na. al. inqt. Ibos auē eē oriētaliū ptiū: fortē ꝛ odioſam eq̄s exiſtere. hꝫ enī hynnitū ſic̄ equꝰ. ſꝫ vox eiꝰ ē horribilis ꝛ terribil' ad audiendū. ꝛ illa vocādo eijcit eq̄s a paſcuis: eo ꝙ herb̄ paſcit̄ ſic̄ equꝰ. Inuidie aūt ꝛ auaricie cā eq̄s eadē auis extollit de paſcuis cū pratis ſedet

Capitulum. lxvj.

ISpida. Alb. in li. vt ſupra. Iſpida auis eſt pulchra q̄ germanice yſuogel vocat̄: colorē hꝫ mediū inter viridē ꝛ ceruleū. cui cū radiꝰ ſolis incipit ſaphirini coloris eſſe videtur, in pectore colorē habet carbonum ardentium circa aquas volat: piſciculis inſidiatur ꝛ vermiculis.

Operationes

¶ De hac dicūt ꝙ pellis eiꝰ detracta ꝛ parieti infixa mutat pēnas annis ſingulis: ſed ꝓbaui in q̄buſdam verum non eſſe. A

¶ Dicunt etiā auguria ſectantes ꝙ hec auis conſeruata in theſauris: theſaurus auget et abolet paupertatem. Infra in capitulo de ybos ꝛ ydros et yſidaxiante ꝛc. pleniꝰ dicet̄. B

Capitulum. lxvij.

RIches ꝛ Koky. Ex libro de naturis rerum. Riches eſt auis q̄ vocibꝯ diuerſis vociferat: ꝛ q̄libet fere die vocē ſuā mutat. ſuper arbores nidificat ꝛ glandibus quādo mature ſunt cibū cōgregat ſufficientem ſibi. Educati vero pulli eius: ꝛ advolatum roborati cibant parētes ſuos in ſenectute: faciūtq̄ꝫ eos manere in nidis abſq̄ꝫ vllo labore. Ex eodeꝫ libro kokis eſt auis in cuius morte vociferantur aues vociferatione doloroſa ꝛ ſuaui. Omnes quoq̄ꝫ aues vncorum vnguium cum viderint pullos ſuos volare poſſe: illos ꝑcutiunt ꝛ a nidis eijciūt: nec poſtq̄ꝫ cōpleti fuerint: de illis ſolliciti ſunt. ꝑter kokis que longo tp̄e de pullis ſuis cogitat: ꝛ cū eis volantibꝯ volat: eiſq̄ꝫ ad comedēdū dat. Actor idem alibi de cornice dicit. vnde hanc auem eſtimo cornicem eſſe.

Capitulum. lxviij.

Kyniꝰ karbolꝰ. Alb. ĩ li. ꝺ na. aĺ. Kyniꝰ auis ē p̄da viuēs. bone pullificatōis ꝛ diligēter pullos nutriēs. nō ſolū ſuos: ſꝫ etiā nutrit pullos aq̄le ſubiectos tedio Eodē lib. Karbolus auis ē pigra: q̄ nec oua ſua fouet nec pullos nutrit: ſꝫ oua ſua latēter in palūbi nido reponit: ꝛ a palūbis fouent̄: et nutriunt̄ pulli eiꝰ ouis palūbi ꝑus ꝯfractis.

Capitulum. lxix.

Lagus ꝛ lucidiꝰ. Jorath. Lagꝰ eſt auis aq̄tica mergo vtcūq꜄ moribꝰ ꝯria. Nā ſic mergꝰ tēpeſtatē maris fugit. ſic lagꝰ in tēpeſtate letat̄ ꝛ ludit. Eliciꝰ ſup Leuiticū. Lagꝰ ē aīal ĩ terra q꜄ in aq̄ habitās. volat eī ꝛ natat. Actor. Hec eſt auis vt fert̄ q̄ vulgo vocat̄ raſte. Ex li. de na. re. Lucidij dicti ſūt q̄ſi lucē dātes. haꝝ eñ auiū penne ꝑ obſcurū in nocte lucēt. Vñ qui eas hñt qñ volūt ꝑiactis luciferis pennis: harū gratia vias dirigunt. In hercinio germanie ſaltu hec auis habitat.

Capitulum. lxx.

Lagepꝰ auis ē: vt dicit Alb. ĩ li. ꝺ na. al. ſed ſuū modū nat̄a leporinos hñs pedes ꝛ vellꝰ hñs plumis. ꝛ male volat. ꝛ iō ĩ ſpecubꝰ ſub terra viuit ꝙ qñ ꝓ p̄da aliqñ ꝓſilit: ſtatī capta p̄da ad antrū redit ꝛ comedit. Hec auis ñ domeſticat̄ ꝛ capta morit̄ ꝛ citiſſime putreſcit ꝓpter ſue cōplexiōis maliciā.

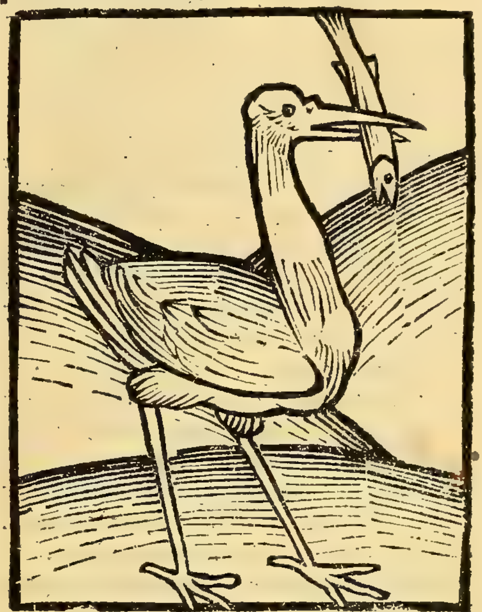
Capitulum. lxxi.

Linachos. Ex li. ꝺ na. re. Linachos eſt auis acuti viſus valde: q̄ ⁊ pullos ſuos anteq̄ habeāt alas cōpletas ꝑcutit: ad ſolem aſpicere cogit. ⁊ ſi cuiꝰ oculus lacrimetur: ipm̄ interficit. alios vero nutrit. Hec etiā marinis auibꝫ cibat̄: eoſq̄ qñ q̄ de ſuper in aere leuata natantes cōtemplatur. quā ille videntes ſe ſubmergunt. At illa ꝓpe aquas deſcēdit: eas vſq̄ ad ſuffocationē in ſubmerſione manere cogit. et tūc plumis ad ſuꝑficiem aque deductas rapit.

Capitulum. lxxii.

Luſcinia. Actor. ipē ē filomena. vt in papia legit̄. Iſidorus. Luſcinia dicitur q̄ſi lucinia. que cantu ſuo ſolet ſignare diei ſurgētis exortū: eadem ⁊ accedula a cicerone vocat̄. Ambroſiꝰ. Luſcinia ꝑuigil cuſtos cū oua quodā ſinu corꝑis et gremio fouet inſomnē longe noctis laborē cantilene ſuauitate ſolatur quo poſſit nō minus dulcibꝫ modulis (vt mihi videtur) q̄ fotu corporis oua animare que fouet. Plinius libro x. Luſcinijs diebꝫ ac noctibꝫ cōtinuis q̄ndecim garrulis ſine intermiſſu cantus eſt. Denſante ſe frondiū germine digna mirat̄ auis. Primum tanta vox in tam paruo corpuſculo tanq̄ pertinax ſpiritus. Deinde ī vna muſice ꝑfecta ſcientia modulatus editur ſonꝰ. ⁊ nunc continuo ſpiritus trahitur in longum. nunc variatur inflexo: nūc diſtinguit̄ conciſo copulatur intortu. Itaq̄ ceſaris iuuenes habebant luſcinias greco et latino ſermone dociles. Preterea meditantes in diē aſſidue noua loquētes. Poſtremo hyeme ip̄a nō cernitur. linguis earū tenuitas illa prima non eſt que ceteris auibꝫ. Pariunt in vere primo plurimum ſua oua.

Capitulum. lxxiii.

Magnales. Alb. ī li. de na. al'. Magnales aues ſūt orientꝭ valde magne pedibꝫ magnis ⁊ roſtro hoībꝫ nō nocētes. Piſcibꝫ in flumibꝫ ⁊ ī alijs ſtagnis inſidiant̄: ⁊ illos comedūt.

Capitulum. lxxiiii.

Merula Iſi. merula ātiq̄tꝰ medula vocabatur eo q̄ moduler̄. alij āt merulā aiūt vo

citatē.q: ſola volāt q̄ſi mera volans. Hec cū
in oībꝫ locis nigra ſit: in achaia tñ candida ē
Pli.li.viij. Merula folio lauri faſtidiū annu
um purgat. Idē in li.x. Abeūt ⁊ merule in vi
cina: ſʒ plumā nō amittūt: nec occultant̄ niſi
ſpe cibi quo hibernū pabulū petūt. Merula
ex nigra ruffeſcit. Eſtate canit. hyeme balbu
tit. circa ſolſticiū mutat roſtruʒ. anniculis in
ebur trāſfiguratur dūtaxat maribꝫ. Ex li. de
na. re℞. Merula dicebat̄ olim medula: q: mi
rabiles vocis modulos reddit. maxime cum
vernum tempus imminere pſpexerit. Nam
hyeme tacet: aut tm̄ balbutit. Olim merula
fuit ſpectandum in clero miraculum: que ar
te humana edocta nouem notulas in ordine
ſm muſicā cantabat. ita pfecte vt nullus mu
ſicorum eam aliquatenus imitari poſſet pa
rilitate concordantie. Hec auis cro ceum
quātulumq̄ȝ colorem habet in pectore: reli
quum vero corporis occupat nigredo. Me
rula domeſtica contra naturaȝ carnes come
dit. ⁊ hec dulcius canit: libenter ſe balneat.
⁊ plumas roſtro purgat. Cumq̄ȝ nigra ſit et
turpis: in delectationē mouet ſeipam pꝑter
amenitatē vocis. merula plumas nō exuit.
ſicut cetere aues: ſed roſtrū ſuū ſingulis an
nis mutat in candorē. ⁊ in hyeme vix poteſt
volare pꝑter pinguedinem.

Operationes

A ¶ Haly. Merularuȝ fimus qui riſum come
dunt ſi tritus ſit ⁊ cū aceto diſtēperatꝰ. mor
phee q̄ȝ nigre ſuperponatur: eam extirpat. ſic
quoq̄ȝ lentiginem elimat.

Capitulum. lxxv.

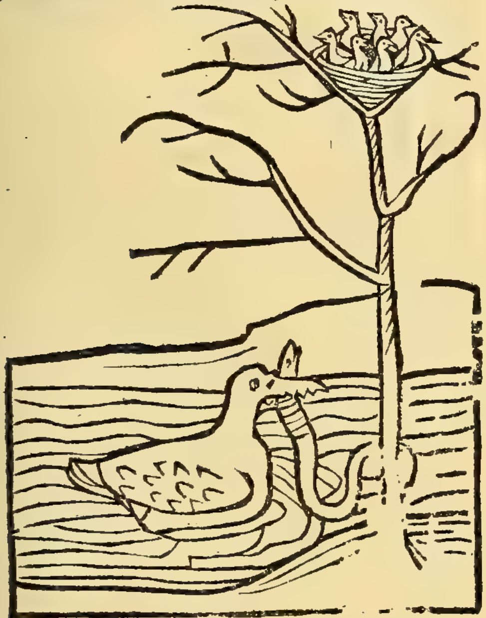
Mergus. Ex li. de na. re. Mergus flu
mina ſtagnaq̄ȝ innatat: ⁊ piſces pſeq
tur. ſic dictus: eo q in aquis ſe mer
gat. diutius tamē ſub aquis morari non va
let. qm̄ in aere ſpiritū recuperat. quādo pcu
ti debet in aqua mergit̄. Serenus ſulpicius
tradit q quedam earum ſpecies eſt: quam a
re cornutam vocant: eo q rubeas plumas in
capite inſtar cornuū habet. Cōtra om̄e genꝰ
auium pedes habent in cauda. ita vt cum in
terra ſtant ſicut hō geſtu pectoris eriguntur.
Has aues beatus Martinꝰ diuina virtute
coegit aquā cōtra naturam ſuam deſerere: et
arida loca deſertaq̄ȝ petere. Ha℞ pulli ſtatim
vt oua exeunt tanto vigore pollent. vt ſi ma
trē eos pdere cōtigerit virtute pꝓpria viuāt.
Et vt dicit experimētator in hyeme pinguio
res ſunt pꝑter paucitatē motus. Omne enim
anīal ſereno aere gaudet: ⁊ in eo plus vagat̄.
Pliniꝰ li. xviij. mergi ſicut cetere aues aqua
tice pennas roſtro purgantes: aut maria aut
ſtagna fugiētes preſagiūt ventum.

Capitulum. lxxvi.

Merillus ⁊ meropes. Iſidorus. Me
rillus auis eſt nō multo maior meru
la. colore quoq̄ȝ pꝑe ſimilis: ſʒ roſtro
pedibꝫ vnguibuſq̄ȝ diſſimilis. pde cupidus ē
Sed q: paruus ⁊ parui roboris. paruarum
auium eſt pſecutor. Hi ſicut accipitres ⁊ he
rodij ſocialiter volant. Imbuiq̄ȝ q̄ttuor ex ill

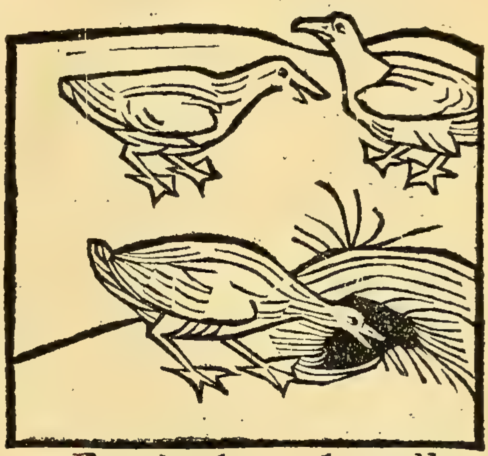
poſſunt vt cignū hoc modo capiāt. Primꝰ ex eis cigni caput inuadit. Scōs ꝛ tertius ex vtroq; latere binas alas. Quartꝰ ꝓo collū ꝛ pectus. Et ſic cignꝰ auis grauida: anguſtijs circūſepta monere ſe nō valēs ab aucupe ꝑuenta capit ꝛ occidit. ¶ Idem. Meropes eſt auis hn̄s ī dorſo colorē cianeū: pectore ſubrutilū: in ventre pallidū. Hec naturali colore abundās: antra ſeptē pedibꝰ altitudīs in terra fodit: ibiq; nidificat: ac fetꝰ facit: ꝛ eos vſq; ad robur debitū illic abſcōditos paſcit et nutrit. ¶ Iorath. Meropes ſolliciti ſunt de pullis ſuis. ꝛ qn̄ iā ſeneſcūt ꝛ volare nequeūt: pulli fouent eos ꝛ alunt quouſq; viuunt.

Capitulum. lxxvij.

Melancoriſus ꝛ Morfex. Albertꝰ in li. de na. aīaliū. Melancoriſus ſic dicta qꝛ mortificat. Auis ē vt dic̄ Pli. q̄ntitate parua: fecūditate magna. Nā vltra xx. oua fouet: ꝛ oēs inducit filios. ꝛ ita diligēter paſcit q̄ ī nidis pinguiſſimi ſunt. ꝛ cū a nido volāt ꝑ turbas mr̄em ſequunt: nec ipſa deſerit eos donec ꝑ ſeipōs ſibi ad ꝓcurationē ſufficiāt. ¶ In li. vt. ſ̄. Morfex auis ē aq̄tica ꝛ magna. Roſtrū hꝫ ſerratile ꝛ forte: ꝛ vngues fortes. ꝛ mergit ſub aqua ꝛ capit piſces magnos: ꝛ p̄cipue anguillas ꝛ gregatim nidificat in arboribꝰ iuxta aquaꝫ: ꝛ paſcit pullos piſcibꝰ: ꝛ ſūt voraces. ꝛ dꝛ de eis qn̄ auolare debēt a nido. ſi ſentiūt ſe nimis grauati cibiſ de nouo ſūptꝫ euomūt eos vt leues fugiendo volare poſſint. ꝛ q̄ nō euomūt aliqn̄ pereunt. Stercꝰ huiꝰ auis ſiccat arbores ī q̄ꝝ ramis cadit. Hec auis ſaturata expādit alas ad ſolē inſidēs palis ꝛ arboribꝰ vt ſiccent. ꝛ qn̄ incipit volare vix eleuat: ꝛ caudā diu in aquā ducit. vnde ꝛ a q̄buſdā humuſculus vocat.

Capitulnm. lxxviij.

Mennonides. Meauce ꝛ Meruſtiones. Albertꝰ in li. de na. aīaliū. Mennonides aues a loco ab egyptijs ſic vocatas. De egypto enī volāt ad nilum ad ſepulchrū mennonis philoſophi. ſemꝑ in q̄nto anno. ꝛ cum biduo ibi circūuolauerūt tertio die pugnam ineunt: ꝛ ſe roſtrꝫ ꝛ vnguibꝰ lacerant: ꝛ tūc reuertunt in egyptū. ¶ In libro vt ſupra. Meauce aues ſunt ab mutatiōe vocꝫ ſue ſic dicte. ſūt aūt antibꝰ maiores. ꝛ ſūt breui colli ꝛ breuibꝰ pedibꝰ. colorꝫ cinerei. oculis glaucꝫ. roſtro ex ꝑte croceo et ex ꝑte rubeo: ſemꝑ clamans meauca. cadaueribꝰ cupidiſſima: ꝛ p̄cipue hominū. vnde ꝛ gaudet in tempeſtate. Inſidiat tamē etiā paruis aīalibus ab iſtis auibꝰ. Etiā multe alie aues apud marinos meauce vocant. ¶ In eodē libro. Meruſtiones aues ſūt parue rapaces tn̄: ꝛ aliq̄d hn̄t de falconū natura: ſocialiter ꝛ volant ad predā. Et aliqn̄ quattuor docent q̄ ſpe auxilij hoīs cignū pſternūt. et tūc vnꝰ capiti: duo aūt alis inſidētes: ꝛ quartꝰ pectꝰ oppugnās cignū opprimēdo deijciūt vt ab aucupe capiatur. qn̄ aūt ſilueſtres ſunt paruaꝝ auiū ſunt inſecutrices. Sunt aūt in figura ꝛ colore fere ſicut merule: excepto q̄ pedes vngues ꝛ roſtrum habēt ad vncos ad capiendum.

Capitulum. lxxix.

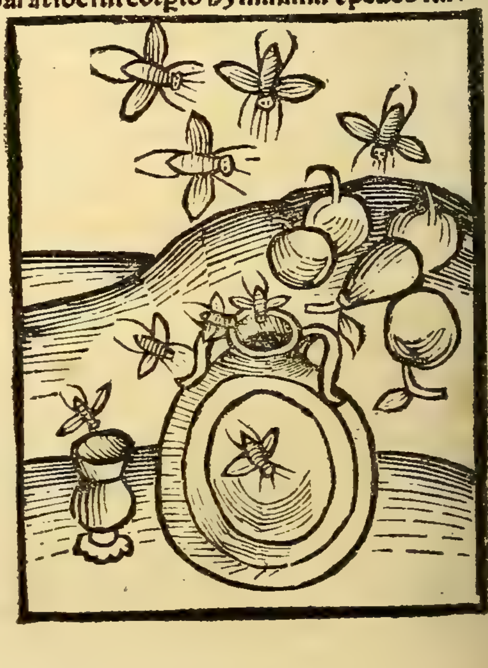
Miluus. Jſido. Miluus dꝛ quaſi mollis auis: ſcꝫ viribus volatu. rapaciſſimus tñ eſt: ⁊ ſemꝑ domeſticis auibꝫ inſidiaꝛ. ¶ Ex libro de na. reꝝ. Miluus vngues pedes ⁊ roſtrũ aduncũ habet inſtar accipitris: ſed alas curuas ⁊ nõ rectas: in quo eſt eis diſſimilis. Audax eſt in paruis Timidus in magnis. fugatur a niſo: ꝗuis ĩ triplo ſit maioꝛ illo. circa macellas excubat: ⁊ circa cadauera. Jecur eiꝰ medicinale Plinius laudat. ¶ Gloſa ſup Ieremiã. Aues ſua tꝑa nouerũt: qñ. ſ. ad calida loca feſtinãtes rigorẽ hyemis debeãt declinare a ꝓncipio verꝭ ad regiones ſolitas redire. Uñ ſcriptũ eſt. Miluꝰ nõ apparet niſi ĩ eſtate: ſicut nec turtur ⁊ hirũdo In hyeme nãqꝫ manẽt in nido vel latẽt in cauernis arboꝛum: vel ad alia loca calidioꝛa ſe trãſferũt. ¶ Joꝛath. Miluꝰ cubitꝰ cũ a nido egrediꝛ ĩ cõplemẽto alaꝝ ſuaꝝ aues magnaꝛ venaꝛ. Cũqꝫ foꝛtioꝛ fit magꝭ debiles capit. in cõplemẽto ãt viriũ ſuaꝝ muſcas ⁊ culices ac lũbricos terreſtres venaꝛ: et tũc fame moꝛiꝛ. ¶ Ex Auiano. Miluꝰ inſidiaꝛ auibꝫ domeſticꝭ: maxieqꝫ pull'. ⁊ ꝗs ĩcautos viderit ſtatĩ rapit. Circa coqnas etiã ⁊ macella volitat: vt ſi ꝗd carnis crude ꝓĩciaꝛ foꝛas velociꝰ rapiat.

Operationes

A ¶ Pli. li. xxix. Milui iecur adiunctiões oculoꝝ vitioꝝ laudaꝛ. ¶ Jdeꝫ in li. xxx. Ex
B nido ꝗꝫ milui ſurculus vitis alligatꝰ ceruicis:
C neruis ⁊ opiſtotano auxiliari dꝛ. ¶ Comicialibꝫ etiã iecur milui deuoꝛatũ medeꝛ.

Capitulum. lxxx.

Monedula ⁊ Muſcicapa. Jſi. Monedula dꝛ ꝗſi monecula: ꝗ cũ auꝝ ĩuenit aufert ⁊ occultat. Uñ Cicero ꝑ Ualeriano flacco Nõ plꝰ auꝝ tibi ꝗꝫ monedule cõmittẽdũ ẽ. ¶ Ariſto. Monedula pugꝛ cũ bubone: qꝛ bubo debil' ẽ viſꝰ ꝺ die. ꝓpter h rapit coꝛuꝰ ille bubonis oua ⁊ cõedit ea ſic dictũ ẽ ſ. ¶ Ex li. ꝺ na. re. Monedula ꝗſi monetã tollẽs aut diligẽs dꝛ. auis ẽ nigra ſꝫ foꝛmoſa ⁊ grata hoĩm voces ĩ pullo edocta imitaꝛ. Jn matutio cũ oꝛto ſol' ſola citiꝰ diſcretiꝰ ⁊ tenaciꝰ retinere dꝛ. Quiꝰ carnes pruritũ capitꝭ excitãt nã ⁊ ipa appetit ĩ capite fricari. ¶ Ex li. vt. ſ. Muſcicapa ẽ auis maioꝛ columba: plumas hñs vt lanariꝰ: pedes ⁊ roſtꝝ vt hyrũdo. ꝗ licꝫ oꝛis rictuꝫ hẽat ãpliſſimũ ꝓpꝛ muſcas ⁊ cinifes q̃bꝫ ſolũmõ veſciꝛ. Roſtꝝ tñ iter aues cõparatiõe ſui coꝛpis hꝫ minimũ ⁊ pedes ſilr.

Capitulum. lxxxi.

Muſca. Actor. Muſce vt fert ex immundicia naſcuntur: immundis adherent: ⁊ loca immunda frequētant. Inquiete ſunt ⁊ importune ⁊ infeſte pungitiue ac tumultuoſe. ¶ Iſidor⁹. Muſca ex greco venit ſicut mus. Hec ſicut apes necate in aqua aliquociens poſt vni⁹ hore ſpacium reuiuiſcunt. ¶ Ariſtoteles. Aĩalia duas alas habentia: tantum pungunt aculeo: qui eſt interiori ſui capitꝭ vt muſce ⁊ muſtiliones. Cūqꝫ quodlibet anuloſum habeat membrum ꝑ quod ſentit cibum. Muſce ac muſtiliones hoc membro pungunt et ſanguinem extrahunt. Muſca ſicut ⁊ apis non facit ſtrepitū ac ſibilum niſi volando: ſcilicet alas ꝑ aerem inter ipſas: ⁊ corpus cadentem extendendo ⁊ contrahendo. Muſca et formica non ſunt nidificantes. In hyeme coeunt ſi aer conueniens fuerit ⁊ ventus meridionalis flauerit. Non autem ſeparantur in coitu: niſi grauiter quedam anuloſa: quia coitus in eis multū durat: vt patet in muſcis ⁊ araneis. Muſca habet aculeum ſicut apis extra. eius natura eſt mollis ⁊ vacua. per ipſuꝫ guſtat ⁊ ſentit: ac cibū attrahit. Habet itaqꝫ dentes muſcarum genus ⁊ apum: qui cum ſunt ſimiles dentibus aliorum. ¶ Ex libro de naturis rerum. Muſca proteruolat: ⁊ circumuolando ſtrepitum facit ex aere circumagitato. Inter alias roſtrum habet quaſi cannam concauaꝫ pedibus poſterioribus alas acuit: anterioribus autem roſtrum ⁊ caput luceꝫ diligit: nec in tenebris ambulare nouit. Ad calorem ſe libentius confert.

Operationes.

¶ Auicenna in quarto canone. Muſcas interficit arſenicum: quando de illo ponitur aliquod in lacte et ſugunt muſce. Interficit etiā eas fumus eius et fumus thuris: atqꝫ decoctio ebuli nigri.

¶ Haly in libro vbi ſupra. Muſce proſunt oculorum doloribus ⁊ ſui palpebrarum.

¶ Que ſi comburantur et cum melle ſuꝑ alopicie loca ponantur: capillos producunt.

¶ Plinius libro viceſimoquarto. Muſce qͥdem necantur: ſi locus foliorum ſambuci decoctione ſpergatur.

Capitulum. lxxxij.

Nicedula. Iſidorus. Nicedula eſt gen⁹ corui qui pugnat cum bubone. Coruus enim oua bubonis rapit: quia parum videt in meridie: et ea comedit. oua corui ſimiliter de nocte. ¶ Actor. Ideꝫ dictū eſt ſupra ſcilicet de monedula. vnde videtur idem eſſe: ſed forte diuerſitas illa nominis ꝓuenit ex vitio ſcriptoris.

Capitulum. lxxxiij.

Niſus eſt auis: vt habet᷑ i libro de naturꝭ rerum. nobilis forma ⁊ robore minor qꝫ herodi⁹. ſed vn⁹ eſt color plu-

marū ambobꝰ: ⁊ tñ ſocialiter volare recuſát. Nam inuidia fert ⁊ faſtu. et cū impetit ſolus ambit honore victorie potiri. hoc quidē eſtimari pōt. ⁊ forte merito: ſꝫ reuera magꝭ credibile eſt eū ſolū prede inhiare: nedum in volatu ſociū habuerit. paſtu quoqꝫ ſodalē accipiat. Nō enim dubia fides eſt niſum parem ſui generis dedignari. ⁊ velut alieni generꝭ aues pſequi. ⁊ hoc ꝯtra omniū auiū genus. Nā vt dicit Ariſtoteles. Omnis auis in volatu predam capiens parcit ſui generꝭ auibꝰ. Solus ergo niſus expers eſt generoſitatis huius. ⁊ hoc cum ipo hoīe q̄ inter aīalia terreſtria animali ſui generis inſidiari nō ceſſat. ¶ Alexander. Niſus ac triciolus locum eligūt in quo aues captas deplumant ſingulis diebꝰ: multaqꝫ diligentia mundant q̄diu cōpares aues incubant: q̄bꝰ eas miſtrant. ¶ Actor. Eſt autem niſus aucupantiū volucrū minima: ſed p ſexu ⁊ natura ſua ad aucupandū promptiſſima: falconum generibꝰ adiungitur.

Capitulum. lxxxiiij.

Nocticorax vel noctua. Ex li. de na. rerū. Nocticorax dr̄ noctꝭ coruus. lucifuga enī eſt: et nocte cibos querit. Nā ſi de die volaret a ceterꝭ auibꝰ impediret Nocte (vt vulgus opinat) mortē hominum prenunciare videt vocibꝰ importunis. caput habet ingens. Nec vt aues cetere formatum Roſtrum habet aduncū vt niſus. vngues hamatos ⁊ aſperos in domicilijs vt parietibꝰ: ꝑcipueqꝫ rimoſis q̄ ſine tecto ſunt libēter habitat: ⁊ pullos ſuos fouet: hūanis vocibꝰ delectat. mures ⁊ om̄e genꝰ eaꝝ pſequit. ¶ Iſidorus. Nocticorax ipa eſt noctua: qꝛ noctē amat. Eſt enī auis lucifuga: id eſt lucem fugiens: ⁊ ſolem videre non patit. Noctua dr̄: eo qꝛ nocte circūuolet. hanc inſula cretēſis non habꝫ. ⁊ ſi venerit aliunde ſtatim morit. ¶ Ambroſius. Noctuaqꝫ ⁊ nocticorax magnis et glaucis oculoꝝ pupillis nocturnaꝝ tenebrarū nō ſentit horrorē. ⁊ q̄ fuerit obſcurior nox eo crebrior volatꝰ exercet ī offenſos. Die autē videre nō pōt: qꝛ ex orto ſplēdore: viſus eiꝰ hebetat. Habet autem ⁊ noctua cantꝰ ſuos. ¶ Gloſa ſup pſalteriū. Nocticorax ē auis vigil. theter corūꝰ noctꝭ: habitās in parietinis que vulgo ruine dicunt: vbi parietes ſtāt ſine fundamētō. Unde ſcriptū eſt. Factꝰ ſum ſicut nocticorax in domicilio. ¶ Gloſa ſuper Leuiticū. Noctua eſt auis rapax de nocte.

Operationes

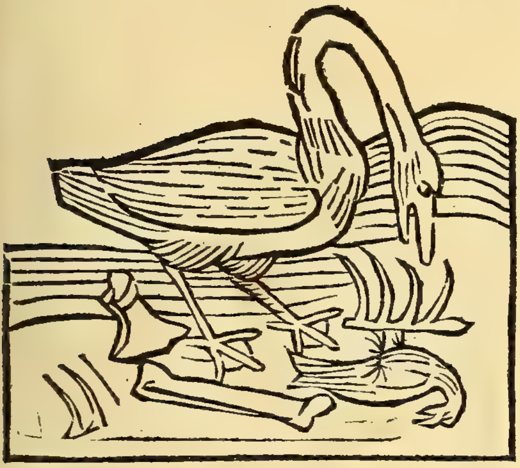
¶ Pliniꝰ. Huiꝰ carnes paraliticos curant. ¶ Idem libro. xxix. Noctua eſt cōtraria apibus atqꝫ veſpis ſcrabonibꝰ ⁊ ſanguiſugis. ¶ Huiꝰ cerebrum coctū in vino vel cibo ſumptum: remediū eſt capitꝭ doloribꝰ. ¶ Idem libro. xxx. Oua quoqꝫ noctue p triduū in vino data: tedium adducunt ebrioſis.

Capitulum. lxxxv.

Nepas ſiue nepa. Albertꝰ in libro de naturꝭ animaliū. Nepa auis eſt longi roſtri. in dorſo colorē habet perdicis: in ventre niſi. roſtrū autē molli luto infigit: ⁊ cibū vermiū reqrit. ⁊ ſi aliquādo ꝓfundius defixo roſtro heſit. pedibus lutum eruens ſe liberat. Hec in die quieſcit: ⁊ ī aurora

⁊ crepuſculo volat: ⁊ ideo tūc in altū eleuatis etiam rhetib⁹ capit̄. ⁊ habet carnes dulces ad comedendū. Hac ſicedulā quidā vocauerūt.

Capitulum. lxxxvj.

Onocroculus. ¶ Ex libro de naturis rerum. Onocroculus eſt auis que inſimul multas recōdit eſcas et poſtmodum extrahit et manducat eas. ¶ Plinius. Onocroculus ſimilitudinē oloris habet. nec diſtare eſtimaretur omnino: niſi faucibus eius ineſſet alterius vteri genus. Huc omnia inexplebile animal congerit. mira vt ſit capacitas. mox perfecta rapina ſenſim inde ī os reddita: in veram defert aluum ruminantis more. hos gellia ſeptentrionalis proxima occeano mittit. ¶ Yſidorus. Onocroculon vocant aues roſtro longo. quorum duo ſunt genera. ¶ Actor. Onocroculus vt legitur: auis eſt roſtro longo: ſimilis cigno: ſed maior. porro iuxta Hieronymum: niſi fallor. eſt auis illa que fixo in palude roſtro horrende clamat. que etiam in Eſaia vocatur vlula. quaſi ab vlulatu. Et dr̄ in vulgari butorius. de quo dictum eſt ſupra. Que etiā de profunditate terre vel aque cibum trahere putatur. ¶ Ex libro de natur̄ rerum. Onocroculus eſt auis de partibus orientis. que cum vocem edere voluerit: caput in aquis ponit. ⁊ illic inſtar rugitus clamorem emittit. In faucibus quoſdam habet folliculos: in quo primo cibum cōcipit. ⁊ poſt horam in ventrem ſuum mittit: ibiq̨ȝ eum digerit.

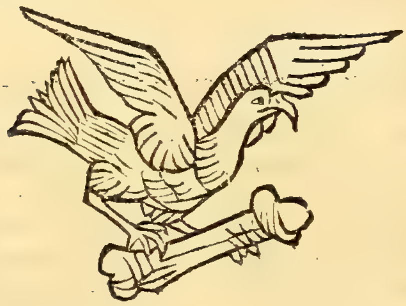
Capitulum. lxxxvij.

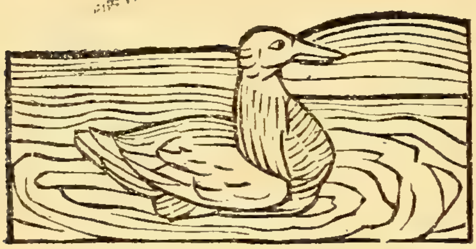
Opimach⁹. Ex li. d̄ na. re. Opimach⁹ eſt c̄trius ſerpētib⁹: ⁊ pugnat cū eis. Ophis em̄ ſerpens: machos pugnans. ¶ Actor. Opimach⁹ vt in Leuitico legit̄: eſt ex volucribus mūdis ſ᷑m legem. ex his videlicet q̄ gradiuntur q̄dem ſup quattuor pedes: ſȝ habet longiora retro crura p̱ que ſaliunt ſupra terrā. Eſtimo aūt hunc inter volatilia minuta debere numerari ſicut bruchum ⁊ locuſtā. q̄ ſūt eiuſdē generis. ſicut ibidem legit̄. De attaco ꝟo qui ibidem in eodeȝ genere reputat̄: nihil me penitus alibi legiſſe memini.

Capitulum.lxxxviij.

Oriolus ꝛ Ortigometra. Ex li. d na. re. Oriolus eſt auis ſic dicta a ſono vocis. coloris aurei ꝑ totū. excepto ꝙ in alis habet pennas: q̄dam cerulei varietate diſtinctas. Nidū in ramis arboꝝ minutiſſimis mira ſubtilitate dependit: ita vt in aere ſolo pendere videat̄ de terra cernētibꝫ. Ipm qꝫ nidū ab imbꝛe camerat: ac denſa fronde ꝓtegit. ¶ Yſidoꝛ⁹. Ortigometra dicitur ꝙ gregem cucurnicū ducit. Unde de hac dictū eſt ſuperius in capitulo de Cucurnice. ¶ Plini⁹ li. x. Cucurnices aquilone volant: maxīe oꝛtigometra duce. ꝓmā earū ꝓpinquantē terre rapit accipiter: ac ſepe hinc comitatū ſolicitant abeuntqꝫ.

Capitulum.lxxxix

Oſyna ꝛ Oſſifrago. Ex li. de na. reꝝ. Oſyna eſt auis magna vt cignus: fluuios ac piſcinas inhabitans. roſtrum habet magnū. ꝛ a gutture vſqꝫ ad pectus inſtar ſacciuli: receptaculū longum ꝛ amplū: in quo magnū ſimul reponit copiam piſcium. vt ſcꝫ in tanta mole diffuſa. natura nō egeat: paulatim qꝫ digeſtis in ventre cibis inueniat paratū qđ pꝛebeat. Nūqꝫ aues hmōi niſi in aqua diffuſiori ꝛ piſcibꝫ abundanti habitant: quia citiſſime paruā aquā: ꝛ ſi piſcibꝫ copioſam ingluuie ſue vacuant. ¶ Yſidoꝛ⁹. Oſſifragus vulgo appellatur auis q̄ oſſa ab alto dimittit ꝛ frāgit: vnde ꝛ hoc nomen accepit. ¶ Plini⁹ li. x. Alieti quidem ſuū gen⁹ nō habent. ſed ex diuerſo aq̄laꝝ coitu naſcunt̄. Id aūt qđ ex alietis natū eſt oſſifragi gen⁹ habet. Ex qbꝫ minoꝛes vultures progenerant̄. pullos aūt ab aquila deiectos oſſifragi genus excipiūt: et cū ſuis educant.

Operationes.

¶ Idem in li. xxx. Oſſifragi venter areſact⁹ et potus ꝯfert his q̄ cibos nō digerūt. Uel ſi tm̄ in manu teneant capientes cibū: ꝯfert adalligat⁹ ſed nō ꝯtinue. vnū autē eſt. Oſſifrago inteſtinū oīa deuoꝛata ꝯficiens: cui⁹ extrema pars ad alligata prodeſt cōtra collum.

Capitulum.xc.

Othus. Plinius li. x. Othus eſt auis bubone minoꝛ. noctuis maioꝛ. Aureis plumis eminentibꝫ. vnde ꝛ nomē illi. Quidā latini aſyonem vocant. imitatrix aliaꝝ auiū: ac paraſita ꝛ quodā genere ſaltatrix. capit̄ haut difficulter vt noctue intenta in alio circūeunte alio. ꝙ ſi ventus agmen aduerſo flatu ceperit inhibere pōduſculis lapidū appꝛehenſis. aut gutture harena repleto ſtabilitate volant. ¶ Idem in li. xi. Itaqꝫ buboni ꝛ otho plume ſunt velut aureæ. ¶ Ariſto. Deniqꝫ quidam othum vocant bubonem. deprehendit̄ aūt qñ venatoꝛ incipit ſe mouere ad oppoſitā partem. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Othus eſt auis q̄ vulgariter huans dr̄ a ſono vocis. nocte nāqꝫ hubu hoꝛrifice clamat. impꝛopꝛie voce humanā ſimulans. Itaqꝫ vt hominē ꝯtractū frigoꝛe clamare credas. ſed terras ſpaciales habet: in quibꝫ hmōi

voces pfert. In ceteris aũt vt' in plurimũ mu
ta eſt. Nec auis bubone minor eſt: nocua ma/
ior. aduncum habet roſtrũ ac pedes: et eminẽ/
tib9 plumis habere videtur aures. preda viuit.
carnib9 veſcit. mures pſequit. ⁊ ab auib9 ceteris
odio habetur.

Capitulum. xci.

OUa. Almanſor tractatu tertio. cap. de
ouis. Oua galline ⁊ perdicis pl9 alijs
ↄuenientia. Poſt hec oua anatis ĩ bo
nitate exiſtũt: q̃uis malũ efficiãt nutrimentũ.
Alia ṽo oua ſic oua q̃ ſunt paruaꝝ auium aũt
magnaꝝ comedẽda nõ ſũt niſi medicine cauſa.
Dico ṽo ouoꝝ ꝑus dicta genera galline vicꝫ
atqꝫ perdicis ſperma valde augmẽtant: atqꝫ ad
coitũ ſtimulãdo incitant. Anſerũ aũt oua faſti
diu faciũt grauem habentia odorẽ. ſꝫ galline ⁊
perdicis oua tempata ſunt ⁊ ↄuenientia. Ui/
tellus quo oui in caliditate tempatus exiſtens
bene nutrit. Albumen ṽo frigidũ eſt ⁊ viſcoſuꝫ
dureqꝫ digerit. Sanguis etiã ex eo generatus
non eſt bonus.

Operationes

¶ Sera. Que eligim9 ſunt oua gallinaꝝ. nõ ẽ
oportet vt ꝙ narrem9 alioꝝ ouoꝝ ṽtutẽ: q2 eoꝝ
natura eſt eadẽ cũ natura illoꝝ.

¶ Et cõplexio quidẽ oui eſt frigidior corpe tẽ/
perato. Nã infrigidat infrigidatione tempata
⁊ deſiccat ſine mordicatiõe. Et oportet ꝙ admi
niſtrent ex eis illa que ſũt recentia. q2 vetera nõ
ſunt bona. Albugo q̇dẽ oui adminiſtratur in
doloribus omĩb9 in q̇b9 eſt neceſſaria medicina q̃
nõ mordicet. ſicut ſunt dolores oculoꝝ: ⁊ apo/
ſtemata ani ⁊ pectinis. ⁊ omĩa vlcera fraudu/
lenta mala. ⁊ cũ medicinis q̃ abſcindũt ſangui
nem qui fluit a miringis cerebri.

¶ Et qñ imbibit in eo lana ⁊ ponit ſup cõbuſti C.
onẽ ignis aut aq̃e bulliẽtis ↄfert multũ. Et eſt
bonũ in emplaſtris q̃ ponũt ſup frontẽ. ⁊ facit
adherere pilos: quoꝝ ortus nõ eſt directus in
palpebris. poſtq̃ miſcet ei medicina ↄueniens
ad hoc ſicut olibanũ. ⁊ maxĩe pingue ex eo qđ
nõ eſt antiquũ neqꝫ nimis ſiccum.

¶ Et iuuamentũ eſt in h̃ nõ ꝓpter cõplexionem D
q̃ eſt in eo ſed ꝓpter viſcoſitatẽ. Uitelli ṽo ouoꝝ
ſubſtantia ſilis eſt ſubſtantie albuminis.

¶ Et ꝓpter hãc cauſam miſcet cũ cerotis q̃ nõ E
habent mordicationẽ: poſtq̃ fuerit elixatũ aut
aſſatũ. Parũ eñ aſſatum deſiccat ſupfluitates
paucas. Et nos q̇dẽ eſtimauim9 ꝙ h̃ qđ acq̇ri
tur ex hac ṽtute egreſſũ eſt a ſua cõplexione.

¶ Et miſcet ſimiliter in emplaſtris que prohi/ F
bent apoſtemata calida.

¶ Rabbi Moyſes cap. de ouis. Oua in ſe re/ G
centia ſunt cibus ꝓpinquior ſanguini. ſed oua
dura aſſata ſunt ex cibis groſſis viſcoſis.

¶ Et oua iuuant ad coitum et maxime cum ce H
pis et rapis.

¶ Galien9 ſup illo amphoriſmo. Eoꝝ q̃ nutri/ I
unt: oua nutriũt parũ ⁊ tarde. ⁊ maxĩe in aqua
cocta. ⁊ oua ſunt groſſus cibus ſicut ius tritici
⁊ piſces. vitella eoꝝ cum oleo roſato ⁊ croco re
mouent dolorẽ podagricoꝝ. ⁊ ſi multũ doluerit
miſceat modicũ opij ⁊ inungantur.

¶ Contra incendiũ ignis fiat vnguentũ ſatis K
probatum ex vitellis ouoꝝ recentium oleo ro/
ſato. cera alba ⁊ ſepo arietino.

¶ Et idẽ valet ſucc9 plãtaginis cũ albumĩe ouo L
rũ recentiũ ⁊ ſucco cucurbite. Albumẽ oui cũ
vitello in vrinali poſitũ alicui9 ſuſpecti q̃ quouiſ
modo ſũpſit venenũ interi9. infra certas horas
illđ patefacit vbi ſit: qm̃ ſi ſit vltra gibũ epatis.
ſcꝫ ĩ venis vel venis vrinalib9 nigreſcit ⁊ fetet.

¶ Si ṽo ſit citra ↄcauũ eius vt in orobo vel in M
teſtinis alijs rugat ⁊ citrineſcit. ſed non fetet.
Hoc reperi in margine cuiuſdã ſerapiõis apđ
capitulũ de vrina. ideo h̃ etiam h̃ addo.

¶ Auicẽna libro. ij. ca. de ouis. Melior ex eis N
ſunt oua galline recentia. Et melius quod eſt
in eis eſt vitellus.

¶ Et melius eoꝝ artificium eſt vt nõ cum alio O
ↄgelent. Poſt oua autẽ galline ſunt oua auiũ
que curſu earum procedunt.

¶ Oua vero anatis ⁊ ſimilia ſunt mali humo P
ris. oua ſũt ad eq̃litatẽ tendentia: ſꝫ ipoꝝ albu
mẽ ad frigiditatẽ. ⁊ vitellus ad caliditatẽ.

M ¶ Ampli⁹ oĩa oua p̄cipue oua paſſerũ augmẽ
R tũ faciũt in coitu. ¶ Et dꝛ ꝙ oua anſeris miſcẽṫ
cũ oleo. ⁊ diſtillaṫ tepida in matricẽ, ꝓuocat mẽ
S ſtrua poſt quatuoꝛ dies. ¶ Et idem in libro de
viribꝫ coꝛdis dicit ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ.

Capitulum .xcij.

Paſſer. yſi. Paſſeres ſunt minuta volatilia a puitate vocata. Oua paſſeris in nido reperta cuculli comedũt ⁊ ſua obijciũt. ⁊ poſt illa ſuſcepta fouẽt ⁊ nutriũt. Ex li. đ na. rerũ. Paſſer in tect; habitat: gregatim ad paſtũ volat. oĩbꝫ auibꝫ calidioꝛ eſt. cito digerit quicq̄d glutit. vñ coꝛp⁹ eius nequaq̄ꝫ cibo ſumpto impinguat: ſꝫ tm̄ ſuſtentat. Sterc⁹ etiã ei⁹ calidiſſimũ eſt qñ emittiṫ. Supra modũ q̄ꝫ luxurioſus eſt ⁊ in furoꝛẽ citius ꝯcitat⁹. ſꝫ nulla mora diſcoꝛdie. Dicit Ariſto. ꝙ mas tm̄ vno ãno viuit. femĩa ꝟo diuti⁹. qđ de paſſeribꝫ oꝛiẽt; credim⁹. Nã ⁊ illa nigredo de q̄ dicit ꝙ eſt in collo maſculi: nõ eſt in eis q̄ ſunt apud nos. ſcilicꝫ in europa. Etas paſſeris apparet in roſtro, qꝛ iuuenis habet illud tenex: ⁊ circa fauces crocẽũ. Senex ꝟo durũ ⁊ nigrũ. In quibuſdã oꝛbis partibꝫ moꝛbũ caducũ hec auis patiṫ. Et hꝫ vt Ariſto. credit quia ſemen iuſquiami comedit. Hui⁹ pulli cũ euolare debẽt: vicini paſſeres cũ eoꝝ parẽtibꝫ conat⁹ ipoꝝ euolãtiũ comittanṫ vt imbecilles ſi neceſſe ſit pluriũ ꝯſtipatiõe ꝯfoꝛtẽtur. Ariſto. Paſſer hꝫ vocẽ ſibi appꝛopꝛiatã: ſicꝫ ⁊ turtur. Paſciṫ ãt ⁊ vermibꝫ ſic ⁊ alie multe cõſimiles auicule. Gloſa ſup pſal. cxxiiij. Paſſer aliq̄ ſtrepitũ magnũ faciẽte volat: ne laqueo venãtiũ capiaṫ. vñ: Anima inq̄t nr̄a ſic paſſer ⁊c.

¶ Actoꝛ. Paſſer eſt auicula valde circũſpecta in tectis habitat ⁊ in altis loc; in petre foꝛamine nidificat. Mas nigredinẽ hꝫ circa os. femina ꝟo albedinẽ. Fertur aũt hec auis muſcas venari: ⁊ moꝛbũ caducũ pati.

Operationes

¶ Auicenna. Paſſeres oĩes male carnis ſunt ⁊ omnia quidem oua. ſed p̄cipue oua paſſerũ in coitũ faciunt augmentum.

¶ Raſi. Caro paſſeris calidiſſima eſt ⁊ luxuriã cõmouet.

¶ Plinius libro .xxx. Cinis paſſerum farmentis crementoꝛũ duobus coclearibus in aqua mulſa regio moꝛbo reſiſtit.

¶ Ex li. de na. re. Paſſer (vt dictũ eſt) oĩbꝫ auibus calidioꝛ. vñ caro ei⁹ ſtiptica eſt: ⁊ ſanguis incẽtiua. Sterc⁹ eius (vt dictũ eſt) calidiſſimũ eſt qñ emittiṫ: ſꝫ citiſſime infrigidaṫ.

¶ Haly. Oua paſſerũ augẽt venerẽ. Fim⁹ eius a lentigine purgat faciẽ: qđ ſi cum hoĩs ſputo diſtempetur. eo ꝙ varices cathaplaſmenṫ extirpantur.

Capitulum .xciij.

Pauo. Ex libro de naturis rerum. Pauo eſt auis pulcerrima: ⁊ pulchritudinis amica. Collum habet longũ et extentum coloꝛe ſaphiriũ. ⁊ pectus ſimiliter. In capite vero plumas deſuper inſtar coꝛone. vel potius criſte. caudam quoq̄ꝫ longã ⁊ occultam

quā cū laudat̄ extēdat. ſi pedū deformitatem
viderit: mox deponit. Sed ⁊ ſi a tacito ſpe-
ctetur: pēnas oēs q̄s ſpectari gaudet cōtra-
ctis oculis abſcōdit a crimatu fundere colo
res gēmantes incipit: ⁊ tūc parit. Iteꝫ nocte
cū euigilauerit: ſeqꝫ in tenebris ꝯſtitutū intu
eri nō pōt. clamās pauide ſuā pulchritudineꝫ
amiſiſſe ſe credit. Idem clamore ſuo ſerpētes
deterret: ⁊ oīa aīalia venenata depellit. ne de
facili ꝓpe habitare audent: vbi vox illius fre
quēter audit̄. Pauo qn̄ alte aſcēdit pluuie ſi-
gnū eſt. Areſto. Pauo pullificat poſt trienni
um ſemel in anno. ponēs ⁊ cubās oua. xij. tm̄
vel minus. Mas coit cū femina ſua etiā ſup
qua cubante: ⁊ plerūqꝫ frangunt̄. Ideoqꝫ po
nunt̄ aliqn̄ ſub gallina ad cubandū. Ponunt̄
autē oua duo ibi: quia nō poſſunt ab illis plꝰ
extrahere. Pauonis femina prima vice qua
pullificat oua octo: ⁊ qn̄qꝫ facit oua vēti. Et
poſtqꝫ poſuerit vnū ouum ſtat duob⁹ diebus
aut trib⁹. ⁊ deinde ponit ſecundū. ¶ Palladi-
us. Pauones ab ydib⁹ februarijs calere inci
piunt. faba leuiter torrefacta in libidinē pro-
uocantur: ſi eis quolibet quinto die tepida ꝓ
beatur. Cupidineꝫ quoqꝫ coeundi maſculus
confitetur. quotiens circa ſe amictum caude
gemmātis incuruat. ⁊ ſingularum capita oc-
cultata pennarum locis ſuis erexerit cū ſtri
dore procurrens. Phiſiologus. ¶ Pauo ſue
cōparis oua diſſipat ⁊ cōſumit. ſi ad illa etiaꝫ
accedere poſſit. Eſt enim inuidus teſte Are-
ſtotile. prolem quoqꝫ propriaꝫ non dignatur
agnoſcere: anteqꝫ in criſtam ſibi ſimilē ipam
veniſſe proſpexerit.

Operationes.

A ¶ Dyaſcorides. Pauonis fel magne virtutis
eſt eiuſdem ſcꝫ cuiꝰ ⁊ perdices. vel alibi capo
B nis ⁊ ſcorpij marini. ¶ Ad effuſiones oculo-
rū valet ⁊ ad caliginem aſpredinemqꝫ palpe-
C brarum. ¶ Hieronymꝰ. Fimus quoqꝫ pauo-
nis feruorem podagre dicitur mitigare.
D ¶ Phiſicꝰ. Caro pauōis diu reluctat̄ putre
E factioni: ⁊ inobediētiſſima eſt digeſtiōi. ¶ Iſi
dorus. Pauonis itaqꝫ caro tam dura vt pu-
tredinem vix ſentiat: nec facile coquat̄.

Capitulum. xciiij.

Palumbus. Arſ. Palumbe ſunt aues
que naturaliter ſeſe diligūt: pugnāt
tn̄ ꝯtra ſe ꝓ nidis: eoſqꝫ ſibi inuicem
auferūt. Phiſic ⁊ turtures in anno bis ouant
binoſqꝫ pullificant. Hanc qꝫ ꝯtinentiam ſer-
uant: ꝙ ſi parem ſuū amiſerit: vlteriꝰ nō coit.
extra nidum ſtercus eijciunt. ⁊ cū corꝰꝫ pulli

creuerint: ad hocipm eos erudiūt: vt videli-
cet ⁊ ipſe eijciant. Eſt autē palumbus minor
colūba: nec domeſticat̄ vt colūba. Color eiꝰ
ad nigredinē decliat. Pedes eiꝰ rubei ⁊ aſpe
ri. Uiuunt autē ex fructu ſicut ⁊ turtur. ⁊ pa
lumbus ſemꝑ apparet. turtur aūt nō. Huius
generis femine nō diligunt coitum. Iſidorꝰ.
Palumba eſt columba ſiluana videlicꝫ auis
caſta ex morib⁹ appellata. eſt enī comes ca-
ſtitatis: cū amiſſo corporali cōſortio ſolitaria
incedat: nec carnalem vltra copulā requirat.
Ex li. de na. re. Palumbi femina incipit oua
cubare a medio die vſqꝫ ad mane. mas vero
reſiduo tp̄e. Mas palumbarū ſugit terram
ſalſam ⁊ humidam: ac ponit in os pulli: vt aſ-
ſueſcat cibo. Palumbes amiſſo corporali cō
ſortio: viride quicqꝫ in quo requieſcat petit: nec
carnalem copulam vltra requirit.

Operationes

¶ Plinius li. xxix. Palumbinus ſanguis exi A
mie prodeſt oculis cruore ſuffuſis.
¶ Idem in li. xxx. Palūbi caro decocta ī ace B
to diſſintericis ac ciliacis medetur.
¶ Fimus palūbinꝰ in faba ſumit̄ ꝯtra calcu C
los. ⁊ alias veſice difficultates. ¶ Similiter D
cinis plumarū palūbiū ferarū ex aceto mulſo
¶ Dyaſ. Fimus palūbinꝰ calidus et cauſticꝰ E
cū aceto tritꝰ ⁊ impoſitꝰ ſcrofas curat: ⁊ car-
bunculos rūpit. ¶ Mixto vero melle ac ſe- F
mine lini ⁊ oleo vt cathaplaſma adhibitꝰ cō
buſtionib⁹ medet̄. maxīe vero fungos vene-
natos bibentib⁹ preſidiū eſt. ¶ In meliꝰ faci- G
es ſi cum vino ⁊ aceto bibatur.

Capitulum.xcv.

PLatea ꝛ pluuialis. Pli.li.x. Platea ē auis q̄ ad aues in mari ꝓ p̄da ſe mergētes aduolat. eoꝝq; capita morſu corripit: donec capturā extorq̄at eadeꝫ cū ſe conchis ĩpleuit. calore vētrꝭ coctas euomit: atq; ita ex his eſculēta extreās teſtas legit. ¶ Ex li.ꝺ na.re. Pluuialꝭ ē auis ꝑpe ad magnitudinē ꝑdicis. varijs pēnis ornata: croceo ꝛ albo nigroq; diſticta. aere ſolo viuere ꝺꝛ. Huius argumētū ē ꝙ licꝫ pigueſcat nihil tñ vnq̄ in ei⁹ viſceribꝫ ĩueniri p̄t. Baculos plūbatos hñt aucupes. q̄s alti⁹ in aere iactātes: retia ſuꝑ terrā tendūt: ac fugitātes capiūt.

Capitulum.xcvi.

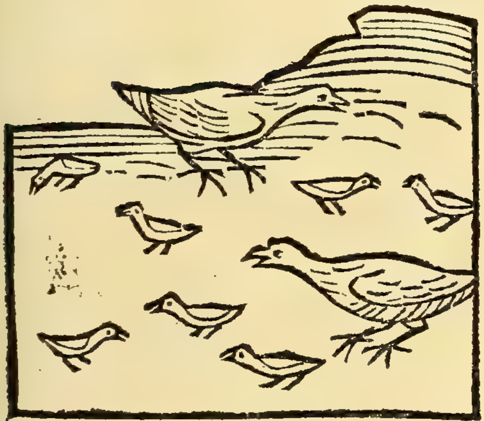
PApiliones. Iſi. Papiliones auicule ſūt q̄ maxime florētibꝫ maluis habūdāt queq; ſtercore ſuo ꝟmiculos naſci faciūt. Ex li. de na. re. Papiliones ſūt vermes volātes: q̄ maxīe floribꝫ ĩnitunꝭ ex eis cibos capiūt. poſt auguſtum coeūt: ꝛ maſculo moriente poſt coitū femīa edit oua. q̄bꝫ editꝭ moriꝭ. que ꝟo ꝑ hyemē durāt: ꝛ ĩ eſtate ꝟmes faciūt: q̄ calore ſolis ac nocturno rore inualeſcētes. alas ꝯcipiūt euolātes. Palladi⁹ li. v. Papiliones q̄m apibꝫ obſunt. mēſe aprili necandi ſūt. Tūc enī maxīe abundāt florentibꝫ maluis: quos hoc genere intercipiem⁹. vas eneū miliario ſilē. i. altū ꝛ anguſtū. veſꝑe ĩter aluearia collocem⁹. ꝛ in fundo ei⁹ ponamus lumē accēſuꝫ: illuc ꝛ papiliones ꝯuenient: et circa lumen volutabuntur: ꝛ anguſta vaſculi ab igne ꝓximo interire cogentur.

Capitulum.xcvii.

PEllican⁹. Iſi. Pellican⁹ eſt auis egyptia habitās in ſolitudine nili fluminis. Vñ ꝛ nomē ſūpſit. Nā canapos egypt⁹ ꝺꝛ. Ferꭲ eā occidere natos ſuos. eoſq; ꝑ triduū lugere. deinde ſeipam vulnerare. et aſꝑſiōe ſanguīs ſui filios viuificare. Phiſio. Pellican⁹ amator ē filioꝝ nimis. q̄ cū cepint creſcere: ꝑcutiunt parentes in faciem. At illi irati repercutiunt eos ꝛ occidunt. ꝛ ꝑ triduū lugent. Tertia die mater eoꝝ ꝑcutiēs coſtā ſuam ꝛ aperiens latus ſuum. incūbit ſuꝑ pullos ꝛ effundens ſanguineꝫ ſuum ſuꝑ corpora eoꝝ ſuſcitat eos a morte. Ex li. de naturꝭ re-

Pellicanus dicit quaſi pellem habens canã id eſt plumas albas. In egypto circa nilum habitat: ⁊ lacte cocodrilli viuit. qđ vtiqꝫ beſtia ꝑ nimia mãmillaꝝ habũdantia in aliquo paluſtri loco in magna quãtitate eijcit. vnde ⁊ cocodrillũ libenter pellican⁹ ſequitur. Hec auis macie ſemꝑ afficit: ⁊ quicqđ glutit cito digerit. quid venter ei⁹ nullum habet diuerticulum quo teneat cibum. ſolũ enim viſceris habet ductũ qui ab introitu oris vſqꝫ ad ſecreta nature ꝑtingit. Pullos ſuos ſanguine lateris ſui viuificat: cum eos ꝓpter importunitatem ſuã occiderit. vel a ſerpente q̃ eis inſidiatur interemptos inuenerit. Poſt ſanguinis aũt effuſionẽ adeo debilitat vt exire de nido nõ valeat: ſed ei⁹ pulli ꝓ cibatiõe ei⁹ et ſua exire cõpellunt. Quidã tñ eoꝝ ſegnes exire nolũt ⁊ pereunt. quidã aũt ſeipſos quidem paſcũt: ſed matrẽ penit⁹ negligũt qꝫ cum illa poſt cõualentiam viderit: pios filios nutrit. impios autem abijcit ⁊ contemnit.

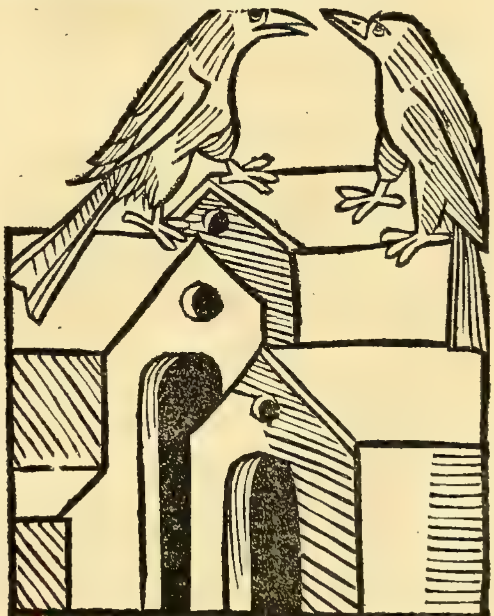

Capitulum. xcviij.

Perdix. Ex li. de na. re. Perdix ẽ auis doloſa ⁊ luxurioſa. maſculis ꝓ feminis dimicantibus victi calcant a victoribꝫ coitu. De nocte cõuerſis poſterioribꝫ perdices ſedẽt. ⁊ libidinis tꝑe linguis adinuicẽ extẽſis ꝑ deſiderio coit⁹ eſtuãt. Actor. Perdix ꝓpe terrã volat que cũ in multis ſit aſtuta in hoc dꝛ eſſe fatua: qꝛ ſicubi poſſit caput abſcõdere: credat ſe totũ latere. ⁊ cũ ipſa neminẽ videat. putat q̃ꝫ neminẽ ſe videre. In hoc q̃ꝫ qꝛ alienos pullos fouet ⁊ nutrit: cũ eos citi⁹ amiſſura ſit. Vñ ꝓpha Hieremias de illa in parabola dicit. Perdix fouet q̃ nõ peperit. fecit diuitias ⁊ nõ in iudicio. In dimidio dieꝝ ſuoꝝ derelinquet eas. ⁊ ĩ nouiſſimo erit inſipiens. Phiſiologus. Perdix oua ꝑdit. ſꝫ ei⁹ mos eſt ouoꝝ ꝑditoꝝ dãna reſartire: alterius mr̃is oua ſurripiẽdo. Amb. Perdix eſt auis aſtuta que alteri⁹ perdicis oua diripit: corꝑe ſuo fouet: ſed fraudis ſue fructũ habere nõ põt: quia cũ pullos ſuos eduxerit: eos amittit. Ubi enĩ voces illi⁹ audierint q̃ oua generauit: relicta ea ad illã ſe naturali q̃dam munere ⁊ amore ꝯferũt quã verã ſibi matreꝫ cognoſcũt. Areſto. Perdix ſi fuerit ꝓpe marẽ et flauerit ventus impregnat. In coitu facit odorem fetidum. Ad modũ vero galline ſuꝑ oua cubat ⁊ ſuꝑ pullos: ⁊ colligit eos ſub aliſ Item in libro de natu. reruꝫ. Perdicum mater volat in circũitu venatorum quouſqꝫ pulli fugiant. ⁊ poſt fugam eorum fugit ipa: tunc qꝫ vocat eos ſecura ⁊c.

Operationes.

¶ Iſido. Perdicũ carnes ꝑ ceterꝭ auibꝫ ſilue A
ſtribꝫ ſaniſſime ſunt. ¶ Hui⁹ auis pect⁹ cum B
ſuꝑioribꝫ eſt valde ſapidũ. inferior vero pars
nõ ita. ¶ Perdix teſtãte Plinio nõ pigueſcit. C
¶ Fel ei⁹ cũ melle equo põdere ꝓdeſt ad ocu D
lorũ claritatẽ. ¶ Diaſ. Fel perdicis eiuſdẽ vir E
tutis eſt: cui⁹ ⁊ pauonis. vnde valẽt ad effu
ſionẽ oculoꝝ ⁊ ad caliginẽ aſꝑedinẽqꝫ palpe
braꝝ. ¶ Haly. Epar quoqꝫ perdicis ſiccatuꝫ F
⁊ diligẽter tritũ ac bibitum epilentie ꝓdeſt.
¶ Plinius li. xxx. Ius perdicum recreat ſto G
machum. morbo etiã regio reſiſtit.

Capitulum.xcix.

Pica. Iſidorus. Pica dicit̄ q̄ſi poetica: eo q verba in diſcrimine voc̄ vt homo exprimat. ¶ Ex libro de natu. rerū. Pica eſt auis calidiſſima alba ⁊ nigra varietate diſtincta. linguā habens latiorem: qua ſermonē imitatur humanū. Nidū ſuum inter loca ſpinoſa conſtituit. eūq terra interius ⁊ ſpinis exteri⁹ in circūitu ſubt⁹ ac deſup diligentiſſime ſepit ac munit. artiſſimū enim tantū foramen p quod ingrediat̄ in latere relinquit. ⁊ hoc eo loco quo nidus inacceſſibilior eſt. quē cū ab homine viſum ſenſerit: oua tranſfert alia cōmoditate digitorū iuuante. Phiſiologus. Pica garrula breuitatē alarū cauſa longiore recompenſat: nidum ſuū cum duob⁹ foraminib⁹ cōſtruit. p quorum vnū intrat: ⁊ alteram caudam emittit. In hoc autē cōmendabilis: q curia vel orta in quo nidificat proſpicit: multo clamore prodit. ita vt a pposito reuocentur infelici.

Operationes

A ¶ Ex libro de naturis rerum. Carnes pullorum eius ad acumen oculorum mandi dicuntur. qui tamen niſi prius excoriati fuerint: facile coctioni non cedunt.

Capitulum.c.

Picus. Iſidor⁹. Picus a ſaturni filio nomen ſumpſit. q̄ eo in auſpicijs vtebatur. Ferūt enim hanc auam quodam habere diuinum illo indicio: q in quacunq arbore nidificauerit: clauum vel quicquid aliud fixum eſt: herere diu nō poteſt: q̄n ſtatim excidat vbi illa inſederit. ¶ Ex libro de natur̄ rerū. Picus marti⁹ eſt auis parua: aduncos vngues habens: et arbores roſtro penetrans. cunq ſupin⁹ corticem arboris pcutit: ſubeſſe pabulum intelligit: pullos i arborib⁹ cauis educat. ¶ In quos cum ſagittā vel aliud tale q̄s miſerit. Pic⁹ admota quadam herba ſtatim eijcit quantalibet ingeſtū ſit. Ex eorū genere plures nigri ſunt vt merula. crocei vt oſioli. Sz illi ſpecioſiores ac maiores q̄ ſunt inuertice ruffi: in pectore crocei circa collū virides: in alis cerulei: in cauda choruſci. Picus in agro tarentino negat̄ viuere. Huic proprium eſt ſemel in anno caluescere: eo ſcz tempore quo rapa ſeminatur. De hac aue quidā videt̄ verſum dixiſſe. Parua loquat̄ volucr̄: dn̄m te voce ſaluto. Si me nō videas: eſſe negabis auem.

Capitulum.ci.

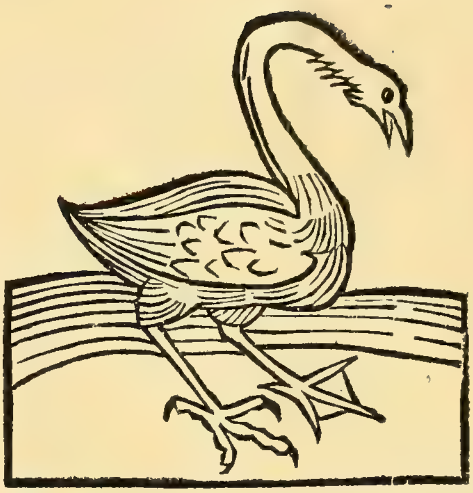
Piralis. Plini⁹ libro.xi. Piralis ſiue pirotes vel pirauſta eſt muſca maioris magnitudinis. ⁊ quē cyprearijs fornacib⁹ ex medio igni volat pennatū quadrupes. q̄diu eſt in igne viuit. cū euaſerit longiore paulo volatu tunc emorit̄. Ex libro de natur̄ rerū. In cipri partib⁹ eſt muſcarū gen⁹ q̄drupes q̄ pennate ſunt: ⁊ multo maiores q̄ noſtre. ⁊ pirole dicunt̄: q̄m in fornacib⁹ e medio igniū volant impune. ⁊ q̄dē mirabile eſt: q q̄diu in igne ſunt viuūt. cū aūt extra volauerint: paulo longius moriuntur.

Capitulum. cij.

P Sitacus. yſi. Pſitacꝰ in Indie litto
ribꝰ gignit᷑. colore viridi. torque puni-
ceo. grandi lingua: ⁊ ceteris auibꝰ latiore. vñ et
articulata ꝟba exꝓmit: ita vt ſi eam nõ videris
hoīeʒ locutũ putes. Ex nat᷑a aũt ſalutat dicẽs.
aue vel kere. Cetera noīa inſtitutiõe diſcit hinc
⁊ illud. Pſitacꝰ a vobis alioꝝ noīa diſcã. Hoc
didici ꝑ me dicere ceſar aue. ¶ Solinꝰ. Sola
India pſitacũ auẽ mittit. cui roſtri tanta du-
ricia eſt vt cũ e ſublimi ꝓcipitat᷑ in ſaxũ niſu ſe
oris excipiat. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Pſitacꝰ aquas
alias quocũqꝫ modo patit᷑ ſʒ pluuia morit᷑. Id-
circo in montibꝰ gelboe nidificare fert᷑. qꝛ raro
vel nũqꝫ ibi pluit. Caudã ſuam ſummo ſtudio
cuſtodit. pennaſqꝫ roſtro ſuo freq̃nticꝰ extergit.
Auis eſt luxurioſa nimiũ. bibitqꝫ libẽter vinũ
ſemetipſaʒ pede cibat. ⁊ illo ori ſuo defert eſcas
ſic hõ manu. ¶ Phiſiologꝰ. Pſitacus q̇ vulgo
papa gabio. id eſt ꝓncipalis ſeu nobilis gabyo
dꝛ. eo as ſiue indicas habitat oras. Montem
q̃ʒ gelboe libẽter inhabitat ꝓpter eiꝰ ſiccitatem
qꝛ multa humiditate ſupabundãte in cute mo-
rit᷑. aliq̃ntulũ ſil'is eſt obelo ⁊ falconi. Virides
hñs plumas. pectꝰ rotundũ. roſtꝝ aduncum.
tante fortitud'is vt caueã ſuã vi ex ꝟgis ferreis
frangat. hoīs vocẽ imitat᷑. Mire q̃ʒ caliditas-
tis eſt in exſiccãdo riſũ. Hoīes etiã oſculari do
meſticos ꝯſueuit. admoto ſpeculo ꝓpria forma
deludit᷑. ⁊ nũc gaudenti: nũc dolẽti ſil'is efficit᷑.
In aſpectu q̃ʒ virgineo multũ delectat᷑: ⁊ cum
vino inebriatur.

Capitulum. ciij

P Orphirio. yſiđ. Porphirio eſt auis ꝯ
modũ aliaꝝ vnũ pedẽ hñs latũ ad na-
tandũ. aliũ ꝟo fiſſum ad ambulandũ.
In q̇ notat᷑ ꝙ vtroqꝫ elemẽto gaudet. ⁊ in aqua
natãs vt anates: ⁊ in terra ambulãs vt ꝑdices
Hic ſolus ꝓter pſitacũ pede ſuo inſtar manus
aquã ſuſcipiẽs ad roſtrũ defert ⁊ potat: ſeqꝫ hu
mano modo cibat. qꝛ cũ omĩ cibo ⁊ cum ſolo
morſu oportet vt bibat. Virtutẽ em̃ appetitus
hʒ debilẽ nat᷑aliter ĩ attrahẽdo cibũ ⁊ ſibi incor
porãdo. Huiꝰ generꝭ laudatiſſimi ſũt: q̇ roſtrũ
hñt magnũ ⁊ crura ꝓlõga. ¶ Actor. Porphirio
vt fertur idem eſt ꝙ pellicanꝰ. Vñ in Deutro.
vbi ſc̃m Hieronymi tranſlationẽ inter aues ĩ-
mũdas porphirio comedi ꝓhibet᷑. Iuxta ſep-
tuaginta interpretes pellicanꝰ ponitur.

Capitulum. ciiij.

Regulus. Ex libro de naturis rerum. Regul⁹ q̄ ꝛ parra q̄ſi auis parua ē multa eſt in prole ꝛ garritu. Condixerāt aliq̄n aues inter ſe: ſicut fabula refert. vt illa ꝓ rege haberetur q̄ ſublimi volatu oēs alias vinceret. Cū q̄ parra ſub aquile aſcella latitante. Aq̄la oēs alias aues ceteras trāſcēderet exiliēs parra inſedit aq̄le capiti ꝛ inde ſe eſſe victricē aſſeruit.

Capitulum. cv.

Scrabrones. yſid. Scrabrones a cabo id caballo vocati ſunt. eo q̄ ex eis creent̄. Sicut aūt ſcrabrones naſcunt̄ de carnib⁹ equoꝝ putridis. ita ex eis iteꝝ ſepe naſcunt̄ ſcarabei vñ cognoīati ſūt. Ex li. de naturis reꝝ. Scrabronū celle ſexangulares ſunt: cetere ē cortice a raneoſe. ¶ Liber de naturis alligat ibi Pliniū. cui⁹ vera lr̄a eſt. Cetera autem cortice Nam a ꝑncipio ſic continuat. Veſpe in ſublimie luto nidos faciunt. ꝛ in his ceras ſcrabrones in cauernis ac ſub terra. Et hoꝝ omniū ſexangule celle. cetera aūt cortice. Araneis fetus ꝛ ipſe inequalis eſt. ali⁹ in vermiculo. Et autūno tamen verno oīa hec carnes veſcunt̄. in plenilunio creſcunt. hyeme recondunt̄. Autores dicunt interfici puerū binum ter nouenis puncturis ſcrabronū. Scrabrones ac veſpe nequaq̄ reges ſicut apes habent: ꝛ ideo periculis plurimis ſubiacēt. horridos ſonos ac murmura depromunt. Et hec magis in cauis locis Hoꝝ mella ſunt humanis vſib⁹ inutilia. Que qui rapere voluerit: ſtulto ꝑiculo ſe ſubdit. nam eoꝝ aculeis iaculatur.

Capitulum. cvi

Scarabei. yſid. Scarabei dicunt̄ eo q̄ de carnib⁹ equoꝝ putridis ſepe naſcūt̄ Thauri ꝙ vocant̄ ſcarabei terreſtres ricino ſimiles. Cicendula q̄z ſcarabeoꝝ gen⁹ eſt vt dictū eſt. ¶ Plini⁹ li. xi. Quibuſdā in ſectꝭ pēnarū tutele cruſta ſupuenit vt ſcarabeis. quoꝝ pēna tenuior atq̄ fragilior exiſtit. his negat⁹ eſt aculeus. ſed in quodam eoꝝ genere grandi cornua prelonga biſulcis detenta forficib⁹ in acumine cū libuerit a morſum coeuntib⁹. Infantum remedijs ex ceruice ſuſpendunt̄. hos Egidius vocat lucanos. Aliud eoꝝ eſt genus qui e fimo ingentes pilis auerſis pedibus volitāt. paruoſq̄ in his contra rigorem hyemis fetus ſui vermiculos nidulantur. Alij magno cum murmure vel mugitu volitant ꝛc̄.

Operationes.

¶ Plinius libro. xviij. Menſtruoſa mulier ſi ſegetē ambiat nudata ſcarabei decidunt ꝛ animalia noxia. ¶ Idem libro. xxx. Viridis ſcarabei natura cōtuentium exacuit viſum. ideoq̄ continuo eo ſculptores gemmaꝝ acquieſcūt. ¶ Thauri vt dictū eſt vocantur ſcarabei terreſtres ricino ſimiles. nomen eis dedere cornicula. Alij pediculos terre vocāt: qui ſtrumis impoſiti conferunt. ¶ Auicenna. Oleum in quo fricatur ſcarabeus valet ad dolorē auris in ea effuſum. ſimiliter ꝛ corpus eius optime ꝯtritū.

Capitulum.cvij.

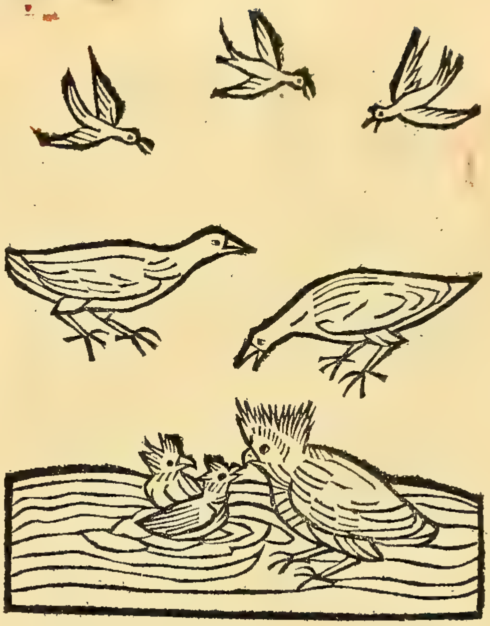
CJinifes.yſi. Scinifes ſūt muſce minutiſſime aculeis ꝑmoleſte: q̄bꝫ tertia plaga ſupbꝫ egyptioꝝ ꝓplus eſt ceſus. ¶ Origenes ſup Exodū. Hoc aīal pennis ſuſpendit.ꝑ aera volitās: ſꝫ ita ſubtile ⁊ minutū: vt oculi viſum niſi acute cernētꝫ effugiat. Corpꝰ cui inſederit acerbiſſimo ſtimulo terebꝛat. vt quā volantē videre q̄s nō valet: ſentiat ſtimulantē. Gloſa ſup eodē. Scinifes nati ſūt in terra egypti de limo muſce.ſ.minutiſſime ⁊ inq̄etiſſime inordinate volātes: atꝫ ī ocl'os ruētes hoīm. requiē auferūt ⁊ dū abigūt redeūt. ¶ Ex li.de na.re. Scinifes ſunt ꝯmes minuti volātes. q̄ pecudū anhelitū ſequūt ⁊ hoīes maxie. Pungūt āt aculeis dormiētes acri ſatis dolore ꝑ poſſe. Vñ in locꝫ vbi abundat eaꝝ ꝓteruitas: homīes delicati circa lectos ſuos rhetia ſua tam ſubtiliter laqueāt vt ꝑ hec ſcinifes ad nocendū trāſire nō valeant.

Operationes

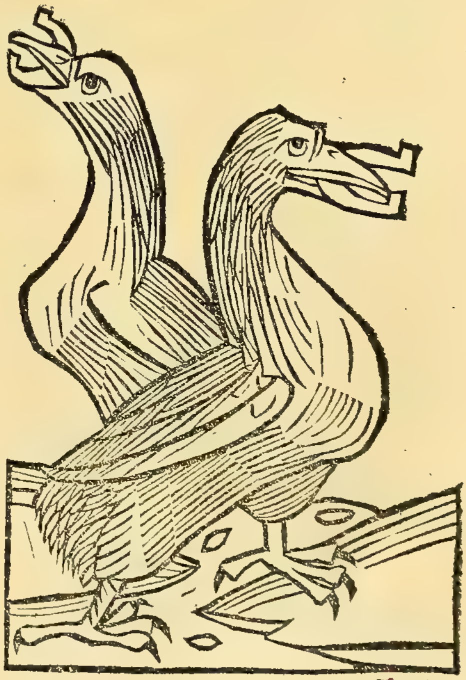
¶ Gelbertus in li.de ſenſibꝫ. Extēde pilū azuchi equi ſup portū domꝰ: nō ingredient domū illā ſcinifes dū ſtat in ea pilus.

Capitulum.cviij.

STrix Selentides ⁊ ſtrophilos. Alb. in li.de na. aīaliū inq̄t. Strix eſt auis nocturna.de q̄ Lucanꝰ meminit dicēs: ꝙ tepidus bubo ꝙ ſtrix nocturna querūtur. Hec auis a vulgo ama ab amādo vocat.eo ꝙ pullos amat Et ſic dꝛ ꝙ ſola inter aues pullis humorē lacteum inſtillat. ¶ Actor. Hoc nomē ſtrix equiuocū eſt ad auem illā.ſ.ſelentide.de q̄ iam dicet.⁊

ad beſtiā hertna cōſimilē. ¶ Pli.li.x. Selentides aues vocant quaꝝ aduentū ꝓcibꝫ impetrāt incole caſini mōtis fruges eoꝝ locuſtꝫ vaſtantibꝫ: nec vnde veniāt: q̄ve abeant cōpertum eſt illis nūq̄ꝫ ꝯſpectis niſi cū eaꝝ ꝓſidio indiget. ¶ Actor. Idē inferiꝰ de zelentide. iuxta li.d na. reꝝ dicet. Ex q̄ viciū ſcꝓtoris ex altera ꝑte eſſe videt. ¶ Solinꝰ. Strophilos eſt auis paruula. q̄ dum eſcae affectat os cocodrilli paulatim ſcalpit. ac ſenſum ſcalburigine blādiēte aditū ſibi vſq̄ꝫ in fauces eius facit. Q̄d conſpicatus ychneomon beluam penetrat. populatꝫ viſceribus eroſa ex aluo exit.

Capitulum.cix.

STrutio. Actor. Strutio aliqñ quidē alas erigit: ſ3 volare neq̄t. eſt em̄ ingens corpe: rara in plumis. habet āt alas ſimiles herodij ꝛ accipitris. Ferrū ꝓ comedit. ¶ Ariſto. De ſtrutiōe eſt opinio: ꝙ nō ſit de genere auiū ꝓpter diuerſitatē ſue creatiōis. partim em̄ q̄drupedibꝫ aſſimilat̄: partim auibꝫ. Nō habet alas ſed figuras alaꝝ q̄ volatui nō ɔueniūt. qꝛ non ſunt tenues vt pili. ſ3 ſicut quadrupedes hꝫ palpebras ſupiores ꝛ in eis pilos. Habet iterum plumā multā in inferiori parte corporis. et duos pedes vt auis. ſ3 vngulā fiſſam vt quadrūpes. Eſt em̄ magni corporis. cū auium corpa neceſſe ſit eſſe parua: alioq̄n volare nō poſſunt. Tres habet digitus in vtroq3 pede ꝓpter alas ꝛ ꝓpter pondus. Cūq3 ſit ponderoſi corporis: ꝛ nō boni volatus. multā habet ſuꝑfluitatē: multumq3 coit. ſicut ꝛ gallina ꝛ perdix. ¶ Ex li. de na. re. Strutio eſt auis pene beſtialis generꝭ. Habꝫ em̄ pennas: ſ3 nūq̄3 vtitur eis in volatu. Alas habet tenues ꝛ plumas velut pilos. In eundo alas erigit adeo ꝙ in terra currit vt equos celeritate p̄cedat. Habet aūt vngulas biſulcos ad cōprehendos lapides q̄s emittit in fuga ɔtra inſequentes. Ferrū comedit ꝛ digerit: quia calidiſſime nature eſt: ꝛ equum naturaliter odit: ꝛ miro modo ꝑſequit̄. Equus etiam illam intantū odit ac rennet ꝙ eam videre non audet. Oſſiculum paruū ſub alis habet. quo ſe ī latere purgat ꝛ agitat quādo ꝓuocat̄ ad iram. In pectore ꝓ magnū os ꝛ latum ad ꝓtectionem magni corporis ſibi creatū. Porro ſtolitidas ei tanta eſt. vt cum frutice collo occultauerit. reliqui corpis latitudinē latere credat. Naturaliter autē caleſcit. ꝛ ita plumas exuit. vt et nudus fere remaneat. Sed corium hꝫ fortiſſimū quo in plumis ꝓtegit̄ ab importunitate frigoris. corpus habet fere ad magnitudinē aſini. ſtatura mediocris. Oua quoq3 eius adeo magna ſunt vt ex tranſuerſo ſecta vaſa fiant ad bibendū pro amplitudine ſua. ¶ Phiſiologus. Strutio ſolo viſu ita fouet oua ſua in barena recondita: vt ex eis pulli egrediant̄ in lucem. Hec inter aues ceteras duas tm̄ digitos continet ad modū vngulaꝝ arietis ita ꝙ de concauitate pedis ſui ſubtus quaſi de funda proijcit lapides ſuꝑ hominē. Ferunt etiam oculo vno intueri celū: ꝛ altero terram.

Operationes.

A ¶ Raſi. Caro ſtrutionis omnibus groſſior indicatur.

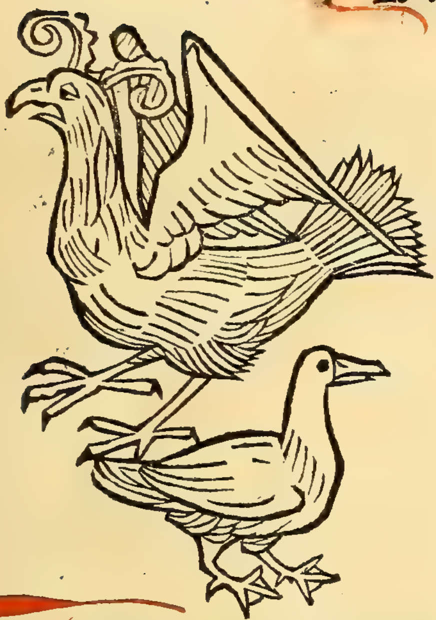
Capitulum.cx.

STrutiocamelo ꝛ Sturno. Plinius. Strutiocameli affrici vel ethyopici: aues ſunt grandiſſime ꝛ pene beſtiaꝝ generis altitudinem equitis inſidiantis equo excedūt celeritate vincunt. ad h̄ ſolū datis pennis vt currentē adiuuent: ceteꝝ nō ſunt volucres: nec a terra tollunt̄. Vngule bis ceruinis ſimiles q̄bꝫ dimicant: biſulce ꝛ cōprehendis lapidibꝫ. Quos in fuga ɔtra inſequentes ingerunt pedibus. ¶ Actor. Videtur eſſe ſtrutiocamelus ſpecies ſtrutionis. vel ipſu metiā genus ſic appellari. quia ſicut dictum eſt ſupra. pedes habet ſimiles pedibꝫ cameli. ¶ Ex libro de naturis reꝝ. Sturni ſunt aues parue ad voladū extente fuſco nitentes colore. Cateruatim volant: ꝛ quodā orbe circūaguntur omnibꝫ in mediū tendentibꝫ. ꝛ hoc propter accipitres qui eis inſidiantur. Veſpere quidē aggregant̄. Etiā immenſis turbis. cōmurmurant. nocte ſilent. aurora rubente murmur excitant. Demū vero diuiſe per turmas ad cibum volant. ¶ Plini⁹ Eſt autem ꝛ ſturnus ex auibus loquentibus. Unde et ceſares iuuenes habebant ſturnum loquentem.

Operationes

¶ Raſi. Sturne vel ſturni caro groſſior eſt q̄3 pulli vel coturnicis. Uentrem ſtringūt: ꝛ multum nutriunt.

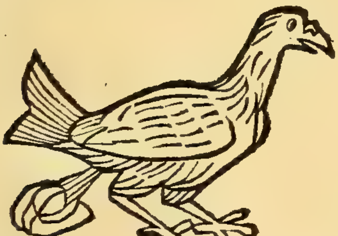
Capitulum.cxi.

Tarda ⁊ Tragopa. yſi. Tarda apđ nos đr eo ꝙ tardo ⁊ ḡui volatu detē ta: nequaꝗ̄ (vt cetere volucres) velo citate pēnaꝝ attollit̄. Grece āt gra dipes vocat̄. ¶ Aui. oua auis tarde (ſm ꝙ đr) ſūt tinctura bona. ¶ Ex li. đ na. re. Tragopa ē auis ī ethyopia ferruginei coloꝛ maioꝛ ꝗ̄ aq̄la. caput hʒ vt fenix: excepto ꝙ ī eo coꝛnua hʒ vt aries. vn̄ illđ armatū ꝓfert aduerſus oēs aues ſibi ꝯriātes. ¶ Solinꝰ. Tragope ē auis maioꝛ aq̄lis: coꝛnibꝫ arietinis ꝓferens caput armatū.

Operationes.

A ¶ Auicē. Oua auis tarde ſunt tinctura bona.
B ¶ Experitur boꝛa qua preparata ſunt ad illud cum filo lane in eis penetrante.
C ¶ Idem. Succus auis tale ꝯfert impetigini.

Capitulum. cxij.

Turdela ⁊ Turdo. yſi. Turdela q̄ſi maioꝛ turdꝰ đr. cuiꝰ ſtercoꝛe viſcū ḡnari putat̄. Turdi āt a tarditate vocati ſūt: hyemis em̄ ꝯfinio ſe referēt ¶ Ex li. đ na. re. Turdi ſūt aues ꝑue q̄dē coꝛꝑe: ſʒ ꝓuidētia magne. In cacuminibꝫ arboꝝ luto nidos edificāt ⁊ pene ꝯtextim .i. ꝯtinue pꝰ coitū generāt. ⁊ miꝝ qꝛ. x. diebꝫ oua ī vtero matureſcūt: ⁊ poſtea pariūt. ¶ Pli. li. x. At abeūt ⁊ turdi ī vicina: ſʒ hij plumā nō amittūt: nᵉ occultāt̄ niſi ſpe cibi q̄ hybernū pabulū petūt. itaqʒ ī germania hyeme turdi maxie cernūt̄. Et ſūt aues trimeſtres ſic̄ ⁊ turtures. His coloꝛ eſtate circa collum variꝰ: hyeme ꝯcoloꝛ. In cacumibꝫ arboꝝ luto nidificātes pene cō textim ī receſſu generāt. Agripina ꝯiūx Claudij ceſarꝭ turdū habuit (qđ nūꝗ̄ ante) ſermonē hominū imitantē. ¶ Pall. Turdi nutriēdi ſūt in cubiculo: itaꝙ includant̄ illeſi ac recēter capti mixtꝭ aliq̄bꝫ an̄ nutritꝭ: q̄ꝝ ſocietate ad cibos ī̄pos capiēdos pauidā noue captiuitatꝭ meſtitudinē ꝯſolēt̄. Sit aūt locꝰ mūdus ac lucidus ⁊ vndiqʒ leuigatꝰ in q̄ trāſuerſe figāt̄ ꝑtice: q̄bꝫ pn̄t poſt incluſū volatū ſedere. rami qʒ virides ſepe mutēt̄. carice tunſe mixtꝭ pollinibꝫ ꝓbeant̄ mirti etiā (ſi facultas eſt) lētiſci olea ſtridere ſemina interdū excludēda faſtidia: maxieqʒ aq̄ tribuat̄ mūda. Turdi nāqʒ ſi alēdo ſaginent̄: ⁊ voluptatē cibi: ⁊ reditū maximū pſtant. ꝑciſtate bn̄ficiū miſtrante luxuria.

Operationes

¶ Auicēna. Turdoꝝ ſtercus comedentiū riſi ꝯfert panno ⁊ moꝛphee ⁊ etiā empetigini. A

Capitulum .cxiij.

T Urtur. yſi. Turtur a voce nominatꝰ auis pudica. ſemperq; in mōtibꝫ iugis ꝛ in deſertiſ cōmorans. Tecta em̄ hoim ꝛ ꝯuerſatione͂ fugit. ꝛ cōmoratꝰ in ſiluis. Que etiā hyeme deplumata in truncis arboꝝ cōcauis habitare ꝓhibetꝰ. Cuius ecōtrario colūba humana hoſpitia diligit. domoꝝ ſemp planda habitatrix. ¶ Ambroſiꝰ. Turtur eſt auis pudica: q̄ vbi ꝯiugalis ꝯpꝛij fuerit amiſſione viduata: ꝯiūctione͂ iterate recuſat: nec iura pudoris: aut cōplaciti iuri federa reſoluit. ꝛ pmus amor eam decipie͂s: plꝰ doloris ex morte: q̄ȝ ſuauitatiſ ex charitate dilecti generat. Diſcite ꝓ̄ mulieres q̄nta ſit viduitas gr̄a: q̄ etiā in auibꝫ pdicatur. Turtur em̄ neſcit pmā fide͂ irritā facere: qꝛ prima cōnubij ſorte amiſſa nouit caſtimoniam ſeruare. Hec auis in nido ſuo folia ſquille ſuperiacet: ne pullos ſuos lupꝰ incurſet. Nouit em̄ ꝙ huiuſmodi folia lupi fugere conſueuerunt. ¶ Ex li. de na. reꝝ. Turtur ſocium diligit: eo ꝙ mortuo vel capto incedens ſolitarie. ſiccis arboꝝ ramis incide͂s. geme͂s ac triſtis. nulli a uiū eſt infeſta: ſ; ad omniū infeſtationes patie͂tiſſima. in locis tutiſſimis ꝛ delectabiliſſimis habitat p totā hyeme͂ in cōcauis arboribꝫ. Jn plurimis iacet. in vere āt pducitꝰ. multe q̄de͂ eaꝝ terras calidas hyeme petūt. ꝛ multe remane͂t ſi locū habeāt. ſoli oppoſitū ad quieſcendū aptum. Aliq̄n ita debiles ſunt naturaliter vt in anu capi pn̄t. Qua ſepe terna pariunt. ſ; nūq̄ȝ plus q̄ȝ duas educāt. ſiliter ꝛ palumbi. Turtur ouat in vere bis ꝛ ſepe ter. Sȝ ꝑ q̄n vnū par ouoꝝ corruptū fuerit. aut caſu perierit: ſolaq; auiū pullos ſuos de nocte paſcit. ¶ Ariſto. Turtur ex fructu viuit: ſicut ꝛ palūbus. Palumbꝫ autem ſemp apparet: turtur aūt nō. Coit quide͂ turtur poſt tres menſes: pregnans eſt diebꝫ. xiiij. ꝛ totide͂ cubat. Viuit aūt ꝛ cubat ſic͂ ꝛ columba q̄n decim annis. ¶ Pallꝰ. Turtures vt alantꝰ breui ꝛ ꝓpe obſcuro cubiculo claudendi ſunt: quos nutrire facilimū eſt. qꝛ nihil expetunt.

Operationes.

A ¶ Auiceñ. Sanguis turturis calidus diſtillatur ſup aure͂ ꝯtritam ꝛ doloroſam.

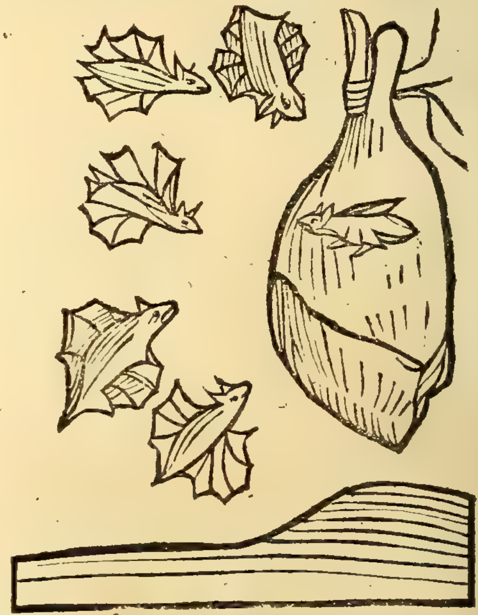
B ¶ Plinius libro. xxix. Turturū ſanguis eximie prodeſt oculis cruore ſuffuſis. Fimus earum albugines extenuat.

C ¶ Huius ale dextre ſanguis medicinalis eſt immiſſus oculis.

Capitulum. cxiiij.

V Anellꝰ. Ex li. d̄ na. re. Vanelli ſūt aues q̄s Pli. ſimphalides vocatꝰ. ſatꝰ pulcre: colūbina magnitudie criſtato capite vt pauo: collo q̄dez colore viridi ꝛ lucēti. reliq̄ ꝓo pte corpis varietate diſtincta. Hec auis cū hoi͂em etiā a lōge nido ſuo appropinq̄re ſe͂ſerit egreſſa: ſtatim cū clamore occurrit. Sicq; ſtulta dum hoie͂z a nido ſuo amouere ſe credit: ipo clamoriſ inditio nidū pdit. que͂ pgreſſus hō ſpoliare pte͂dit. Hoc ide͂ dic͂ Pliniꝰ: licet p alia ꝟba.

Capitulum. cxv.

VEſptilio. Arſ. Veſptiliões hñt pedes ſic aues: ꝛ carēt cauda qm̃ ſũt agreſtes. Ipſaꝝq; ale ſũt mēbranules. i. corio indiſtincte et ſi caudã habuiſſent: motũ alaꝝ ꝓhiberēt. et q̃a nõ ſũt diuiſe inſtar muriũ hñt ĩ vtraq; pte mandibula: dẽtes. ꝛ victũ ſibi de nocte acq̃rũt vt bubones. Amb. Veſptilio ē aĩal volatile ſil'ꝛ quadrupes. dẽtib⁹ etiã vtit̃: q̃ ĩ aliĳs auib⁹ rep̃iri nõ ſolẽt. Parit ãt vt q̃drupedia nõ oua: ſ; pullos viuẽtes. crepuſculo volare cõſueuit. volatq; in aere. nõ aliq̃ pẽnaꝝ ſ; mẽbrane ſue fulta remigio. yſi. Veſptilio dꝛ eo ꝙ lucẽ fugiẽs. veſpertino crepuſculo circũuolet p̃cipiti motu, acta. aĩal muriũ ſilẽ nõ tã voce reſonãs q̃ ſtridore. Ex li. de na. re. Veſptilio q̃drupedia cetera volatu excellit. In ptib⁹ indie ſũt veſptiliões colũbis maiores. hñtes q̃ſi boĩm dẽtes. he in faciẽ pcutiũt hoĩes. nares eis ꝛ aures alia q; mẽbra amputãtes. Fert̃ ꝙ hec auis ſtrepitũ q̃rit: ꝛ ſanguinis ei⁹ depilat. Glo. ſup Deutro. Veſptilio circa terrã volat ꝛ pẽnis ãbulat: immũda ē ſ̃m legē

Operationes

A ¶ Aui. Veſptilionis lac (vt dꝛ) eſt vrina ipſi⁹. in ipõ aũt eſt abſterſio ꝛ ꝛ vehemẽs calefactio.
B ¶ Vnguẽtũ veſptiliõis ꝓhibet mãmillas pu
C ellaꝝ a magnitudine. ¶ Cerebꝝ ei⁹ cũ melle cõ
D fert p̃ncipio aque deſcẽdẽt; in oculũ. ¶ Eius cinis acuit viſum. ꝛ ꝯfert vngule ꝛ albugini.

Capitulum. cxvi.

VEſpa. Arſ. Veſpa ē aĩal annuloſũ volatile. Aculeis venenoſũ q̃ dꝛ de putridis aſinoꝝ carnib⁹ naſci ſic̃ fuci de mulis. ſcrabrones de eq̃s. ꝛ apes de vitulis. Itẽ veſpa aerem nõ recipit. i. nõ ſua q; vita ꝛ nutrimentũ eſt circa ſterc⁹ ꝛ carnes. Et eſt de aĩalib⁹ q̃ manẽt cũ ſocĳs ſuis: ſic formica ꝛ apis. h; ãt lanceã interi⁹ ſic ſcorpio exteri⁹. Sãguie caret: alaſq; mẽbranas coopt̃as h;. Accidit veſpis ſenectutē exuere. Apeſq; nocent̃ a veſpis. Ideoq; nocet apib⁹ illas appropinq̃re. Ex li. de na. re. Veſpe ex eq̃nis carnib⁹ aliq̃n ꝓcreant̃. in plenilunio mag; creſcere dicũt̃. haꝝ vita circa ſtercus eſt. Ceras q̃dẽ faciũt: ſ; non ex collectõe floꝝ. ꝛ ob h̃ inutiles ſũt. Arſ. Veſparũ cib⁹ eſt ex florib⁹ ꝛ fructib⁹: ſepe q̃; viuũt ex cibis aĩaliũ. Mutita venat̃ in fine hyemis: ꝛ plures eaꝝ venãt̃ circa calẽ. venant̃q; mutita ꝓpe aggeres magnos ꝛ altiſſima loca. oẽſq; vident̃ cũ aculeis. nõ aũt ꝯgregãt veſpe flores. nec cibãt̃ ex eis ſic apes. ſ; cib⁹ eaꝝ in maiori pte eſt ex carne. ideoq; circa ſtercora manẽt. muſcaſq; magnas dep̃hendũt ꝛ caput eaꝝ abſcindũt. nidos ſub terra faciunt ꝛ vt formice terrã extrahũt. Preterea iuxta Pliniũ q̃daꝫ veſpe ſpalãgioꝝ gen⁹ ꝑimunt ꝛ in nidos ſuos portãt. deinde illiniũt. ꝛ ex his in cubando gen⁹ ſuũ ꝓcreant.

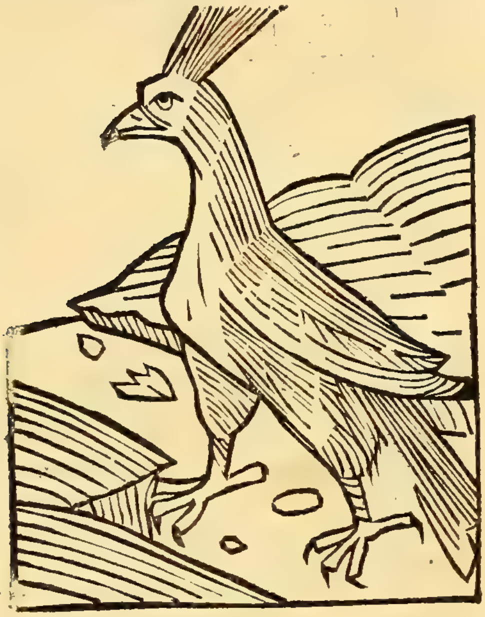
Operationes

¶ Cõſtan. Veſpe ꝛ apes eis q̃s pungũt tũmorē A
calidũ ꝛ ruborē faciũt. roſtꝝq; eaꝝ remanet vbi
tangũt. ¶ Et aliq̃n morſi ſudorē patiũt̃ ꝛ abho B
minationē. ¶ Aui. in. ij. cañ. veſpaꝝ puncture C
bonũ eſt poliũ emplaſtri more ſuperpoſitum.
¶ Silr folia ſilueſtris malue ſedũt illã empla D
ſtrata. Itẽ ſterc⁹ capraꝝ attrahit veſpe venenã.
¶ Ex ſale q̃; cum aceto ꝛ melle fit emplaſtrũ ad E
puncturã veſpe. Et oleũ lauri ꝯfert eius morſicationi.

Capitulum.cxvij.

Ulula. yſid. Ulula eſt auis a plãctu ⁊ luctu noiata. Cũ em̃ clamat aut fletum imitat̃ aut gemitũ. Uñ apd augures ſi lamẽtet̃ triſticiã tacens oſtẽdere fert̃ ꝓſperitatẽ. Actor. Ulule (vt dic̃ gloſa ſup yſaiã) ſũt aues magnitudinis coruine. maculis reſperſe. q̃ roſtro ĩ palude fixo horrende ſtridũt. habẽtes vocẽ ſilem vlulatui lupoꝝ: vñ ⁊ nomẽ acceperũt. ⁊ vocant̃ gallice bubort. De hac etiã ſuperi⁹ dictũ eſt i ca. Buthorio. ⁊ de onocroculo. q̃ noia ſũt idem.

Capitulum.cxviij.

Upupa. yſid. Upupa eſt auis ſpurciſſima criſtis extantib⁹ galeata ſemp in ſepulcris ⁊ humano ſtercore cõmorans. Upupa grece dicta eo q ſtercora humana ꝯſideret. ⁊ fetenti paſcat̃ fimo. Cuius ſanguine q̃ ſe inunxerit dormitũ pergens demones ſuffocãtes ſe videbit. Gloſa ſup Leuiticũ. Upupa lugubris eſt ⁊ luctũ amans. Uñ ⁊ in lege comedi ꝓhibet̃ q: ſeculi triſticia mortem operat̃. Phiſiologus. Upupe pulli cũ parentes ſuos ſenuiſſe viderit ita vt nec volare nec videre poſſint. vetuſtiſſimas parentũ plumas euellũt. ⁊ oculos eoꝝ liniũt. fouetq̃ eos ſub alis ſuis: donec creſcãt eoꝝ penne. ⁊ reilluminent̃ oculi eoꝝ. ſicq̃ mutuã vicem parentib⁹ reddũt. Jorath in libro de aialib⁹. Upupe pulli parentes ſuos fouentes anhelant ſup oculos ipoꝝ vt viſum recuperẽt. Ex li. de na. reꝝ. Upupa eſt auis admodũ pulcra: ſꝫ immũda. vna tñ voce ſicut ⁊ cuculus importuna eſt. hieme latet: ⁊ nuda eſt. vere ꝓducit̃. Huius parentes ſeneſcentes inter pullos iam adultos in nido plumas exuũt ⁊ interim a pullis paſcunt̃: donec vires plumaſq̃ recuperent. Cũ em̃ ſenio viſum ꝑdiderint pulli no tam naturaliter herbam colligũt: ⁊ eoꝝ cecatos oclos inde liniũt vt viſum recuperent.

Operationes

¶ Pitagoras i li. romanoꝝ. Sãguis vpupe illi⁹ hoi dormiẽti demoniaca gignit fãtaſmata.

¶ Penne ꝯ̃o poſite ſup caput hois ſedant ſoda id eſt dolorem capitis.

¶ Huius etiã lingua ſup illũ ſuſpenſa. q̃ multã obliuionẽ patitur: ei ꝓfert.

Capitulum.cxix.

Vultur. yſido. Vultur a volatu tardo nominatus putat̃: magnitudine quippe corpis ꝑpetes volatus nõ habet. Fertur pene vſq̃ ad centũ annos ꝓcedere. Vultures autem ſicut ⁊ aquila vltra maria cadauera ſentiunt. Altius quippe volantes: que multa montium obſcuritate celant̃ ex alto illi cõſpiciunt. Ambro. Vultures dicuntur ſine cõcubitu generare et concipere. Solent etiam mortez hominis quibuſdã ſignis annunciare. Cum em̃ lacrimabile bellũ acies inter ſe inſtruũt. multo vultures ſequunt̃ agmine. ⁊ eo ſcant q multa hominũ multitudo bello caſura ſit futura preda vulturib⁹. Gloſa ſup Leuiticũ. Lex vulturem comedi ꝓhibet q̃ bellis ⁊ mortuis gaudet.

Phiſiolog⁹. Sedet āt vultur in altiſſimo loco
q̄r retardat̃ in aſcenſu a terra. aſcenditq̄ȝ tantū
in altiſſima vt videat loca remota. Ideoq̄ȝ dr
q̄ ſol⁹ vultur ē auis dei. Dic etiā maiores aues
rapaces vt accipitrē inſeq̄t̃. Areſt. Vultur gra
uis eſt ꝛ mali moris. famelic⁹ ꝛ clamoſus. Ve-
natur in locꝫ a nido remotis valde. ꝛ vt videat
loca remota valde. aſcendit ad locū altiſſimū:
ibiq̄ȝ ſedet q̄r difficilis eſt ei eleuatio a terra. idō
q̄ȝ dr q̄ ſol⁹ vultur eſt auis dei: dep̄hendit autē
lepores: ꝛ paruos ceruos ꝛ capras ac vulpes ꝛ
aīalia cetera q̄ retinere poteſt. Idem. Vultur
nidificat in locꝫ altiſſimis. ꝛ multotiēs ſup ar-
bores. Inuidet pullis ſuis cū impinguat̃. nec
paſcit eos niſi de cibi ſui reliquijs: ꝛ illos añq̄ȝ
volare poſſint eijcit. Eſt aūt auis alia que pro-
tectos illos cū pullis ſuis nutrit. vnū par vul
turū occupat vnū magnū locū. ꝛ idō ſecū alios
nidificare nō p̄mittit. Eſt āt lōge vite qd ex eo
cognoſcit̃. q̄ nidus eius ſemp idē manet. Cū
em̄ ſeneſcit elōgat̃ roſtrū eius ſuperi⁹ ꝛ arcuat̃
Et in fine fame morit̃.

Operationes.

A ¶ Eſculapius. Vulturis penne cōbuſte fugant
B ſerpētes a domo. ¶ Jecur eius tritum cū ſan-
guine p decem dies bibitū: caducos liberat.
C ¶ Sanguis eius cū ſucco marubij caliginē
D oculoꝝ ſanat. ¶ Adeps eius dolorem oculoꝝ
E ſanat: ꝛ dolores neruorum euacuat. ¶ Dyaſco.
Fimus vulturꝫ medicinalis eſt. nam fumigiū
F ei⁹ ſecundinā expellit. ¶ Plini⁹ li. xix. Vultu-
ris fel ex aqua dilutū albugīes ſanat oculoꝝ.
G ¶ Penna vulturis ſi ſcalpantur dentes acidū
faciunt habitum.

Capitulum. cxx.

Xyon. Actor. Xyon eſt auis immū-
da ſ̄m legem cui⁹ natura non ſa-
tis eſt nobis nota. Eſt aūt vt legit̃
de genere vulturꝝ: ſȝ minor q̄ vul-
tur. Hec em̄ eſt mens Alberti in libro de natu
ris aīaliū. Et ſimiliter in li. de na. reꝝ.

Capitulum. cxxi.

Ybos: ydros: et yſida. Ex lib. de
na. reꝝ. ybos eſt auis viſu debilis
que imitat̃ vocē equi. Et qñq̄ȝ ſup
eum volans: eū ſtupefacit: ipmq̄ȝ
fugere cogit. ¶ Ariſtoteles. ybos ideo cū equo
pugnat: quoniā ipm a paſcuis eijcit: ꝛ herbas
comedit. Ideo ſtupefaciens eum fugere cogit:
ꝛ forte interficit. Eſt aūt auis pulchri coloris. ꝛ
vita eius bona. Manetq̄ȝ apud fluuios ꝛ ima
gines eorum. ¶ Idem. ydros eſt animal vola
tile in Nilo flumine. ſatis inimicū cocodrillo.
Nam de natura et conſuetudine cū viderit co-
codrillum in littore fluminis ore aperto dormi-
entem inuoluit ſe limo quo facilius poſſit eius
faucibus illabi. ſicq̄ȝ faucibus ſuis irrepens
eroſis cocodrilli viſceribus: tandē inde viuus
exilit. ¶ Ex libro de naturꝫ rerum. yſida ſono
vocis dicta eſt. auis quidē parua: ſed pennaꝝ
vetuſtate clariſſima. In dorſo colorē habet in-
ter viridem ꝛ ceruleum. In pectore vero pro-
fert imaginem carbonum ardentium. Duos
tm̄ habet in pede digitos. vngues aduncos. ſȝ
roſtrum paruum ac directum. Circa aquas

aſſidua eſt. piſciculis viuit. terrã roſtro cauat. ibiq nidum congerit ac fetus facit.

Operationes

A ¶De hac opinaꝛ vulgus. q ſi pellē cū plumis aut mortue detrahas ⁊ parieti infigas omī anno plumas ac ſi eſſet in corpe cōmutabit.

Capitulum.cxxij.

Selentides. Ex libro de natu. rerū. Selentides ſunt aues (vt dic Plinius) quarū ſuffragiū a Joue deo petunt incole mōtis caſſini cum a locuſtis fruges illius vaſtantur Itaq a deo miſſe locuſtas depopulantur: et vnde veniant: quo ve abeant ignoratur: aut q vadant. Hoc idem dicit Albertus in libro ſuo de naturis animalium in tractatu de auibus.

Hec igiꝛ dicta de auiū natura ſufficiant.

Prohemium.

1 Jam in pcedenti tractatu locuti ſum9 de volatilib9 q in genere animaliū videnꝛ eſſe pfectiora natatilib9. Jdo nūc in iſto quarto tractatu deo opitulante dicem9 de natatilib9 ſiue animalib9 aquaticis: h eſt de piſcib9. Nam ſicut aer ornatus eſt ſuis aīalib9 ſc3 volatilib9 q poſſunt ex eo reſpirare propter craſſitudinē humoris ⁊ quorū corpa poteſt ſuſtinere. ſic ⁊ aqua ſuis. id eſt natatilib9. que qdē pinnulis ſuis innitūtur aque natādo. ſic aues pennis ſuis volando. De piſcib9 igitur dicturi ſm ordinē alphabeti: ⁊ p capitula ſicut in precedentib9 procedemus.

Capitulum.j.

a Abremon Achandes Accipender Albirem ⁊ Alphoram. Ex libro de naturis rerum. Abremon: al's Abare non eſt piſcis vt dicit Areſtotiles. multum fecundus ouis. nec aliorum more contactu maris parit. ſed naturali quodam inſtinctu ventrem ſuum ad arenam fricat. que contactu aſpera eſt. et guſtu ſalſa. Sicq oua cōcepta parit: et poſt tempus debitum fetus educit. Jorath in libro de animalibus. Piſcis abren hora tempeſtatis maris. natos ſuos in ventre ſaluat. ⁊ poſt tempeſtatem euomit eos. ¶Jdē. Achandes piſcis ſolicitus de pullis ſuis nauib9 maris adheret. ſicq propter ipſum omnino fiunt

immobiles naues. ¶ Ex li. de na. re. Accipender eſt (vt dicit Plini⁹) piſcis apud antiq̄s nobiliſſim⁹. Hic ſolus ꝯtra morē omniū piſcium habet ſquamas toto corꝑe ad os ꝟſas. ¶ Pli. li. ix. Apud antiq̄s piſcis nobiliſſim⁹ habitus accipender. vn⁹ omniū ſquamis ad os verſis. contrā aquā nando meat. nullo nūc in honore eſt. qḋ quidē miror cū ſit rarus inuentu. quidā cū elopem vocant. In li. vrē. Albirez eſt piſcis marin⁹ hñs cutē adeo ſpiſſam ⁊ durā ac firmā: vt ea milites vtanť ꝑ galeis. In eodem libro. Alphoram eſt piſcis qui nō gigniť. ſed in loco lutoſa vbi non eſt aqua. ex ipſius luti putredine in modum vermiculi creatur. poſtea eſt cū aſcenderit aquam creſcit in piſcem. Durat autem modico tempꝫ: citoq̄ʒ diſſoluitur.

Capitulum .ij.

Anguilla. yſi. Anguilla dr̄ ab anguis ſimilitudine. Huius origo ex limo eſt. Unde ⁊ qñ capiť adeo lenis eſt: vt q̄nto fortius preſſeris: tanto citius labať. Ferūt aūt orietis fluuiū gangen anguillas terrenis pedib⁹ gignere. Plini⁹ li. ix. Anguille octennis viuūt annis. Durant ⁊ ſine aq̄s dieb⁹ ſenis acquilone ſpirante auſtro paucioꝛib⁹. At hyemē ī exigua aqua nō tolerant neq̄ʒ in turbida. Ideoq̄ʒ circa vergilias maxie capiunť. fluminib⁹ tñ precipue turbidis paſcunť noctib⁹. ex amnis piſciū ſole nō fluitāt. Porro vice pedū pinne date ſūt bine piſcib⁹ om̄ino lōgitudo vt anguillis ⁊ congris. Item anguille ſcopulis ſe atterant. eaq̄ʒ ſtrigmenta viueſcunt: nec alia eſt eaꝝ ꝑcreatio

Diuti⁹ āt ceteris viuūt anguille aq̄s exempte. Idez li. x. In anguillis oib⁹ nec eſt maſculinū neq̄ʒ femineū gen⁹: q̄ nec aīal nec ouū ex ſe generāt: ſic neutꝝ eſt ⁊ oſtreis gen⁹: ceteriſq̄ʒ vaſo vel ſaxo adherentib⁹. ¶ Ex lib. de na. rerum. Anguilla ex aliorꝫ piſcium limo naſciť: difficulter excoriať. duriſſimā habet mortē. que etiā excoriata viuit ad vocē tonitrui cōmoueť. Aquis claris fluuialib⁹ gaudet. ⁊ in abſconſione pliadis maxie capiť. q᷑ tūc ex vētis oppoſitis aqua turbať. Ad piſciculos inferiores poteſtatis rapax eſt. maxie tñ cū in ſemine reperiunť.

Operationes.

¶ Ex li. vrē. Ex amnis ſola piſciū nō fluitat: niſi cū aq̄s putrefacta diſſoluiť. pl⁹ alio cibo decoquať. aliter nociu⁹ eſt cib⁹ eius. ad ignē aſſata pl⁹ cōpetit: q᷑ malicia ei⁹ illic euaporať. A

¶ Pinguedo eius aurib⁹ medetur. B

¶ Item anguille vino necate: qui ex eo biberit tedium vini habent. C

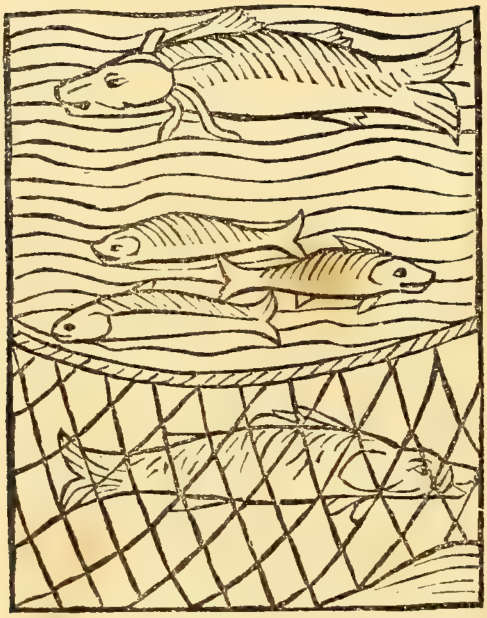
Capitulum .iij.

Allec. Ex li. de na. rex. Allec eſt piſcis marinus admodum paruus in occiduo mari: qḋ mediterraneum eſt inter maiorē Britaniam ⁊ germaniam. Cunq̄ʒ vnūquodq̄ʒ fere gen⁹ piſcium marinoꝝ habeat temp⁹ ſuum in quo ſolo ſit bonum: ſcilicet ab Auguſto vſq̄ʒ ad Decembrem. Qui cum recens captus fuerit delicatiorem cibum prebet. Salſus autem in vſum hominū vltra q̄ʒ alij piſces ſanus durare poteſt. Omnium quoq̄ʒ fere piſcium ſolus aqua viuit. tm̄. Nec niſi in aqua viuere

poteſt. Nã ſtatim vt aeris ſerena ↄtigerit expi-
rat. nec vlla mora eſt inter ↄtactũ aeris ⁊ expira
tionẽ. Oculi ei⁹ inſtar luminis de nocte lu-
cent in mari. ſʒ boꝝ ↄtus cũ ipo piſce moritur.
vbicũq ſup aquas in mari lumẽ videt: grega
tim adnatant. Et hꝫ aſtutũ ad rhetia dictꝫ tem-
poribꝫ alliciũt qſi parati. ad capiendũ diuino
munere in vſus hominũ deducũt. Hybernis
aũt tpibꝫ ſecrete maris vſq ad temp⁹ debitũ ab
ſcondunt. ⁊ hꝫ circa germaniam. ¶ Yſid. Allec
piſcis eſt ad liquorẽ ſalſamẽtoꝝ ydone⁹. vnde
⁊ nũcupat⁹. Actor. Fert at allec ex puro aque
elemẽto viuere: ſicut ſalamandra ex igne.

Operationes

A ¶ Plini⁹ libro. xxxix. Allece ſcabies pectoꝝ ſa
nat infuſa p cutem inciſam.
B ¶ Et ↄ canis morſus: draconiſve marini ꝓdeſt

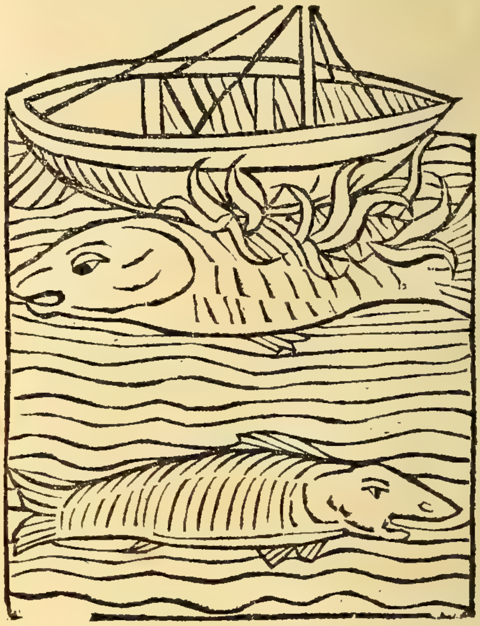

Capitulum. iiij.

Araneos Aries ⁊ Arini. ¶ Auicenna
Aranea marina. videtur q diſpoſitio-
nes eius ꝓpinque ſint diſpoſitionibus
ſcorpionis. ¶ Yſid. Aranea genus eſt piſcis. di
ctum eo q aure feriat. habet tm̃ in ea ſtimulos
quibus percutit proximantes. ¶ Plinius lib.
ix. Aculeo ſpine in dorſo obnoxius eſt ac ve-
nenoſus. ¶ Plinius in eodem. Aries eſt piſcis
qui graſſatur vt latro nũc grandi nauium in
ſalo ſtantium occultatus vmbra. ſi quẽ nandi
voluptas inuitet expectat. nunc elato extra
aquam capite piſcantium cymbas ſpeculatur.
occultatuſq adnatans mergit. ¶ Eſculapius
in li. de aīalibꝫ. Arini ſiue harini piſcis cũ ho-
mo viderit eũ inebriat. ⁊ mouet eũ ad rixas et
ↄtentões: poſtq̃ ꝓo comederit placat ira ei⁹.

Operationes

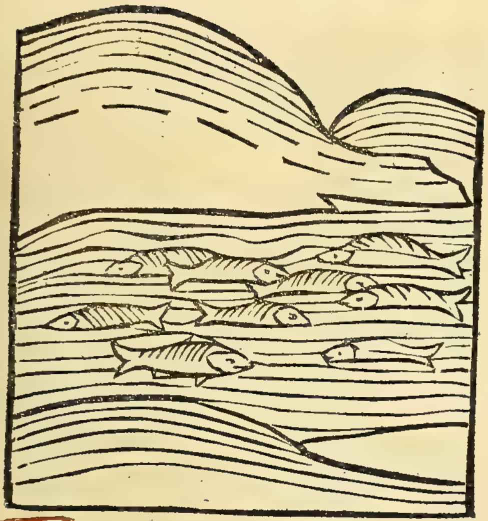
¶ Aranea itaq morſus ceterũq reptiliũ mari A
noꝝ venenoſoꝝ. dixerũt curãdos eſſe cũ tyria-
cis qbꝫ curat venenũ frigidũ ⁊ cũm medicinis
rutelarum: ⁊ tyriaca eoꝝ.

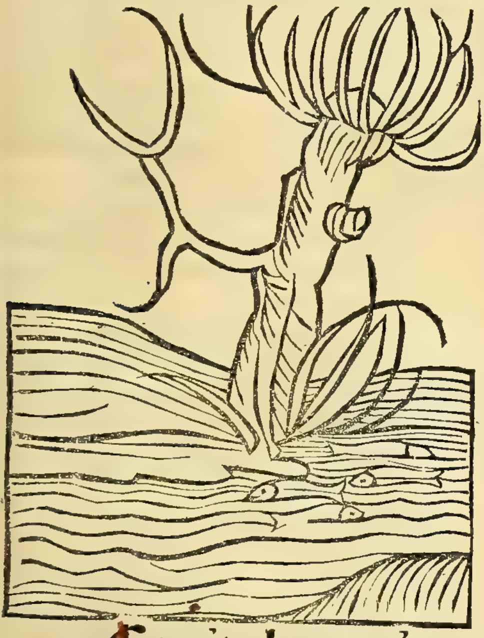
Capitulum. v.

Aſpidochelon ⁊ Aurata. ¶ Phiſiolo-
gus. Aſpidochelon grece dr̃ belua que
dã in mari: q̃ latine dr̃ aſpido teſtudo.
Eſt autẽ cetus magnus: habens ſup coriũ ſuũ
tanq̃ ſabulũ. qd eſt iuxta littus maris. Vñ
plerũq eleuato dorſo ſuo ſup vndas a nauigã
tibꝫ nihil aliud credit eſſe q̃ inſula itaq appli-
cant eo dentes ſup eam alligant naues accen-
dunt focos ad coquendos cibos. Ille ꝓo vbi
ſentit odorẽ ⁊ calorẽ ignis mouet ſe a loco. ⁊ ſic
mergit naues in ꝓfundũ. alia q̃ʒ hui⁹ belue na-
tura hec eſt. qñ eſurit apent os ſuũ: ⁊ quaſi quẽ
dam odorem bene olentem exalat de ore ſuo.
Quem ſentientes minores piſces ↄfluũt i os
eius. quod vt impletũ fuerit claudit ⁊ os tranſ
glutit. ¶ Idem. Aurata dicit ex eo q in capite
ſuo auriculo rem habet.

Capitulum. vj.

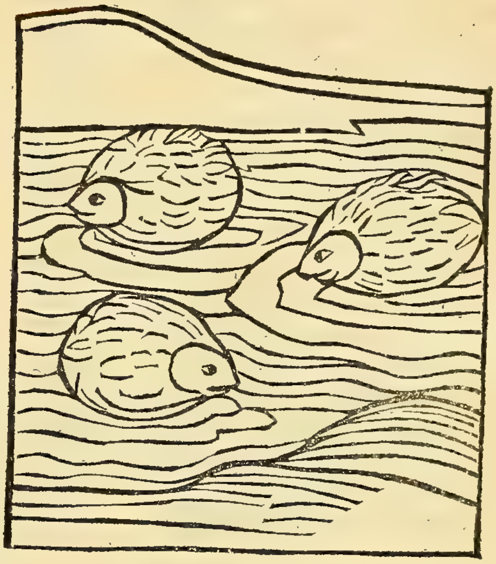

A Lforam. Alb. ĩ li. de na. aĩaliũ. Alforã
piſcis eſt q̇ ex putredine luti generat̃: ⁊
ĩ luto ſine aq̃ pcreat̃ admodũ ỽmiculi. q̇ ỽmis
aq̃ aſcendẽte creſcit ĩ piſcẽ. De h̃ piſce naute di
cunt: qm̃ ſi ↄſumat̃ putrefact⁹ vſq3 ad caput et
ad oculos. adueniẽte aq̃ iteꝝ renaſcit̃: ⁊ tũc diu
viuit: cũ ante hmõi ſuam regeneratiõnẽ parue
vite ſit. vt ſup̃ dictũ eſt capitulo p̃mo.

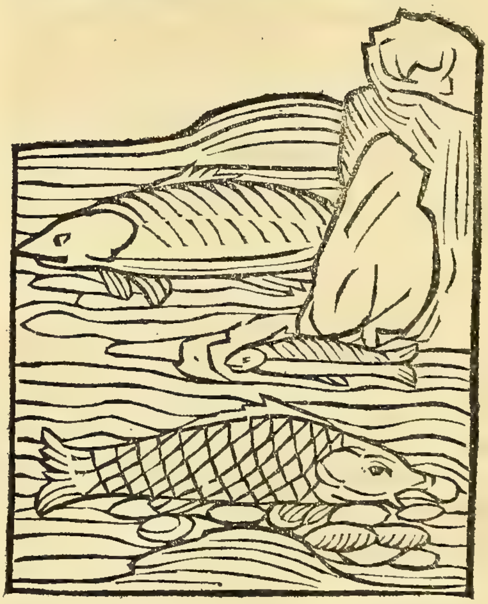
Capitulum. vij.

A Sturã. Alb. in li. d̃ na. anĩaliũ. Aſturã
piſc3 ẽ q̇ tpe veris ⁊ autũni ĩ ſpumis plu-
uialib⁹ generat̃: ⁊ ĩ eis ebulit ſic̃ ỽmis ex ſterco
rib⁹ aĩaliũ. Dĩ etiã ex luto generari. h̃ piſc3 im-
patiẽs. claritat3 ſolis fugit ad vmbras arborũ
q̃s in aq̃s p̃ĳciũt. calorẽ tñ diligũt ⁊ hñt. de pro
fundo ad ripã natãt. tpe ſiccitatis nõ abũdant
ſ3 qñ multe ſunt pluuie ⁊ calide abundant.

Capitulum. viij.

A Vreũ vellus. Alb. in li. de na. aĩalium.
Aureũ vell⁹ eſt aĩal marinũ ſic̃ ſpõgia.
⁊ de ſpõgiaꝝ genere. ſ3 rari⁹ ẽ ⁊ molli⁹ admodũ
lane. ⁊ lanugo ei⁹ ĩ auri ſplẽdorẽ ↄuertit̃ ⁊ dila
tat̃: ⁊ p̃lõgat̃ ſic̃ vellus. ⁊ dũ eſt in mari. ⁊ moue
tur motu ↄtractiõis ⁊ dilatatõis ſic̃ ſpõgia. ⁊ ra
ro inuenit̃. tñ hoc inuentũ in frigia: tum exitit
belli troyani inter grecos ⁊ frigios. ſicut dicit
Dares frigius in hyſtoria troyana.

Capitulum. ix.

Arburciū. Amnis. Abaniger. Afferus ⁊ Aſtralus. Alb. in li. de na. aīaliū inqt Arburciū piſcis eſt multꝫ ouis fecūdus ſed non eijcit oua niſi ventrē ꝯfricet ad harenā tactu aſperā. ⁊ in illa pullos educit ⁊ complet. ¶ In eodem li. vt ſ. Amnis piſcis eſt vt dicūt ſaxatilis: q̄ lapidē geſtat interius. Eſt āt valde ſpecioſus in lateribus. ꝑgultas hn̄s puniceas toto autē corꝑe reliquo diuerſis coloribꝫ eſt diſtinctus ac depict⁹. ¶ In li. vt ſ. Abaniger piſcis eſt vt dicūt q̄ amno ꝓpemodū ſimilis eſt. ⁊ eſt lōg⁹ ⁊ rotūdus. q̄ germanice gwich vocat̄. ⁊ eſt alb⁹ bonaꝝ carniū. breuior anguilla. roſtꝝ auis habēs ꝓ ore ſubtile ⁊ lōgū. ⁊ rubeū ⁊ viridē interius habet ſpinā. ¶ Alb. in libro vt ſuꝑ Afferus piſcis eſt q̄ ꝓpter exiguitatē hamo capi nō poteſt. ¶ In eodē li. Aſtralus piſcis eſt q̄ aquaꝝ vndas ore ſuſcipit ⁊ orit̄ qn̄ pleades occidūt: eo q͛ tūc temp⁹ eſt pluuiaꝝ.

Abuna. Alb. in li. de na. aīaliū. Abune mōſtrū eſt maris guloſi⁹ cūctꝫ marinis beluis. preda viuit. ⁊ in craſſitudine corꝑis ſui vertit̄ ei q̄cq̄d comedit. vn̄ q2 ſtomacho caret: venter eius qn̄ comedit multū extendit̄ ⁊ inflat̄ ſuꝑ modū. ⁊ cū ampli⁹ extēdi neq̄t. piſces ꝑos eijcit. ⁊ h̄ de facili. q2 cū collo careat ſicͣ ceteri piſces: os ei⁹ ꝯtiguū eſt ventri. Eſt aūt adeo craſſum aīal q͛ qn̄ ꝑiculū timet: pellē ⁊ carnes ſuas ꝯhens replicat. ⁊ extremitates ſui corꝑis intra ſe ſicͣ iricius abſcōdit. ita vt nō appareāt. qͦd tn̄ aliqn̄ ſine ſui detrimēto nō facit. Mortem em̄ adeo timet q͛ cū periculū ſenſerit nō laxari: ne abſcedere beſtiā q̄ in inſidijs latet: nequaq̄ꝫ caput foras extrahit qͦd intra corꝑ⁹ ſuū abſcōdit. ſed cum affligitur fame carnes ſuas deuorat. magis eligens in parte abſumi q̄ꝫ preda facta beluis in toto conſumi.

Capitulum. x.

Abydes. Alb. in li. vt ſ. Abydes aīal eſt marinū. cui⁹ ꝯuerſatio ꝑmū eſt in aquis: ⁊ cibus. Et poſtea mutat̄ figura ei⁹ ⁊ efficit̄ terreſtre. ⁊ egredit̄ de aq̄ querēs victū in terra. ⁊ cum figura mutat̄: mutat̄ etiā nomen eius: ⁊ vocatur aſtoyꝫ.

Capitulum. xi.

Capitulum.xij.

Barchora. Albertus in libro vt ſupra. Barchora eſt animal marinū habēs oriſicium pre oībus animalibus fortiſſimū. Nam ⁊ lapidem ſi in ore ſuo acceperit: cū frangit. hec quandoqꝫ ad ripas exit: ⁊ herbas depaſcit. et quando oportet in aquam reuertitur. ibiqꝫ ſubmergitur ne cutis dorſi eius a ſole exſiccet. ⁊ ad nutū debitum deflectere ſe non poſſit. Piſciculos quoqꝫ comedit. ⁊ p illos deprehendit. Piſcatores nāqꝫ piſciculos paruos viuos filo conſutos in mare pijciunt. qui dum effugere nō valent. ſed inſimul fluitant. animalis predicti morſibus patent. At ipm animal dum vnū poſt alium tranſglutire laborat. interim occupatum deprehenditur.

Capitulum.xiij.

Borbotha. Botha. ⁊ Brenna. yſido. Borbotha ſunt piſces quidā fluuiales. aliquatenus anguillis ſimiles. lubrice nanqꝫ ſunt. et excoriantur ſicut anguille. Corium habent nigrum. eſum dulcem. et epar pre oībus piſcibus melius ⁊ efficacius. Caput magnum reſpectu corporis. os amplum et latum valde. Cum autem etate duodecim annos exceſſerit: in corpus magnū creſcit. ⁊ tunc nomen eius mutatur: ⁊ ſolaris vocatur. d quo inferius dicetur. Idem. Bothe ſunt piſces fluuiales: qui non natant: niſi per amplitudinē corporis. Tenuiſſimi nanqꝫ ſunt et lati valde. Pinnas habent in circuitu lati corporis. impinguantur vento meridionali flante. Cum venatur hic piſcis a piſcatoribus: fundū [illegible] petens: aquam ſupra ſe turbat vt videri nequeat. Maximeqꝫ corpore ſtrato cum terre adheret. ſupra dorſum terre ſimilimus eſt. Maculas autem in dorſo rubeas habꝫ. ¶ Alexander. Brenna eſt piſcis fluuialis: qui cum videt ſibi lucium imminere: declinat ad ſcenoſa aquarum limpiditatem a tergo perturbans.

Capitulum.xiiij.

Balena. yſidor⁹. Balena eſt immenſe magnitudinis beſtia ab emittendo ⁊ fundendo aquas vocata. Ceteris em̄ beſtijs maris altius iacit vndas. Balin autē grece dicitur emittere. ¶ Plinius libro nono. Balenas in gaditano occeano nō ante prunā conſpici tradunt. Condi autem eſtatis temporibus in quoſdam ſinu placito ⁊ capaci. mire gaudentes ibi parere. hoc ſcire orcas infeſtam his beluam. et cuius ymago nulla repſentatione alia poſſit exprimi q̄ carnis immenſe dentibus truculente. Irrumpunt ergo in ſecreta vituloſqꝫ illarum aut vetus: vel etiam nondum grauidas morſu lacerant. incurſuqꝫ ceu liburnicarum roſtris fodiunt. Ille vero ad flexum immobiles ad repugnandum merces ac pondere ſuo onerare. Tunc quidem in vtero graues pariendi ve penis inualide. ſolū auxilium nouerunt in altum perfugere: ſeqꝫ toto occeano defendere. Econtra orce laborant occurrere

ſecꝫ opponere.⁊ cauatis anguſtijs trucidare in vada vrgere ſatis illidere. Spectantur hmõi predia ceu ipõ mari ſibi irato: nullis in ſyni vẽtis: fluctibꝫ vero ad anhelitus: ictuſqꝫ quantos nulli turbines voluant. Ora balene habẽt in frontibꝫ. Ideoqꝫ ſumma aqua annotantes in ſumma nymbos efflant. Balenis branchie nõ ſunt ſicut nec delphinis. Hec duo genera fiſtulis ſpirant que ad pulmonẽ ꝑtinent. Balenis a fronte: Delphinas a dorſo. Item ꝙ pilo veſtiunt̃ animalia pariunt vt priſtis. balena: vitulus ¶ Idem in libro.x. Balene ac Delphini dormiunt. Nam etiam ſtertentes audiunt̃. ¶ Solinus. Indica maria balenas vltra ſpacia quattuor iugerũ habent. Sed quos faſcituras nuncupant. Qui enormes ſupra molem ingentiũ colũnaꝝ vltra nauium antemnas ſe extollunt. hauſtoſqꝫ fiſtulis fluctus ita eructuant: vt nymboſa alluuie: plerumqꝫ nauigantium alueos deꝓmant. ¶ Ex libro de naturis reꝝ. Balene branchias non habentes fiſtula ſpirant. quod raro in marinis animalibꝫ inuenit̃. Fetus ſuos geſtant cũ infirmant̃ et inualidi ſunt.⁊ ſi parui ſunt: eos in ore ſuſcipiunt. hoc idem imminente tempeſtate faciũt.⁊ poſt tempeſtatẽ illos euomunt. Nã ꝓpter defectuꝫ aque fetus impediunt̃ ne matrẽ ſequant̃. Mater aquaꝫ in ore receptam inſtar fluuij ad eos eijcit: vt ſic inherentes terre liberet. adultos etiã diu comitat̃. Adoleſcunt autẽ celeriter. et decem annis creſcunt

Capitulum.xv.

Babilonicus: ⁊ Belue. Alb. in lib. de na. aĩaliuꝫ. Babilonici piſces ſunt (vt dicit Theofraſtus) circa babiloniam exiſtentes in locis vbi dulces aquas in cinoroſis recipiunt̃ ex fluuijs incidentibꝫ. inde eñi egrediunt̃ piſces ad paſtum. capita ad moduꝫ ranarum magnarũ reliquas partes corꝑis ad modũ ragie habentes. ſimiles piſcibꝫ alijs pinnulis gradiẽtes ⁊ cerebro motu caude. ¶ Plinius. Belue in orientali mari ſunt. Et belue ſunt aĩalia marina adeo magna ⁊ importuna ꝙ ꝓcellas excitant de ꝓfundo.⁊ ꝑicula nauibꝫ inducant. itaqꝫ naues Alexandri ad pericula deduxerunt.

Capitulum.xvi.

Cancer. Ex libro de naturis rerũ. Cancer pedes habet et brachia forcipeſqꝫ pro manibus: retrogradus eſt: nec vnqꝫ ante faciem ſuam ambulare nouit. Mares duas habent ſpinas inter ventrem et caudã: quibus femine carent. Que oua in ventre habẽt ictibus ſerpentum medentur. Coitus tempore mas aſcendit in dorſo ſuper feminam. At illa motum eius ſentiens a tergo coire volẽtis inclinata ſuper latus ad ipſum ſe ꝯuertit. ſicqꝫ

coitus co[m]pletur. latent in hyen[illegible]ensibus quinis. Uernis tempore ſenectutem exuunt velut anguis. Cancer lacte potatus: ſine aqua viuit multis diebus. Cum autē ſenuerit: duo lapides albi coloris intermixto rubore inueniuntur in eius capite: quos tante virtutis eſſe dicūt. vt in potu dati cordis punctiones ſanāt. ¶ Areſtotiles. Cancer habet octo pedes: per quas mouetur equali motu. caret ſanguine: durum extra: et intus molle. nec eſt illud durum conterribile. immo accipit ignem in ripa maris quod eſt intra iudeam habentur cancri parui q̄ui dicuntur milites propter velocitatem curſus. tantum enim currunt ꝙ deprehēdi non poſſunt. Et cum aliquis finditur non inuenitur in eius corpore caro vel ſuperfluitas om̄ino: quia paſcua non habent. ¶ yſidorus. Cancri vocati ſunt: quia conche ſunt. Crura habentes. inimica oſtreis animalia. Coꝝ vero carnibus viuunt miro ingenio. Duo aūt ſunt genera cancrorum. fluuiales et marini. ¶ Ambroſius. Cancer oſtreis veſcitur. ſ; quia oſtreum clauſum nulla vi aperiri poteſt. Periculoſumqꝫ eſt ſi chelani eius includat ad argumenta confugit. ⁊ inſidias noua fraude mollitur. Explorat enim ſi quando oſtreum remotis in locis ab om̄i vento contra ſolis radios dipticum in illud ſuum aperit. vt aere libero viſcerū ſuorum voluptatem quandam capiat. et tunc clanculo calculum immittens oſtree concluſionem impedit. ſicqꝫ aperta clauſtra reperiēs tūte chelas impetit: viſceraqꝫ interna depaſcit Item femine maiorū membrorum ſunt q̄ maſculi. ⁊ diſtātia coopertoꝛij maioꝛ eſt q̄ in maſculis. ⁊ ouat per locum ſuperfluitatꝫ. Cancer paruus generatūs ex terra ⁊ limo intra loca vacua teſtarum aliorum animalium. Cumqꝫ creuerit aliquantulum mutat ſe ab illo loco ad teſtam maiorem. Cancer ⁊ Karabo in ſenectute exuunt ſpolium. Uterqꝫ accipit piſces in profundo maris duobus ſuis labijs ⁊ diuidit eos in duas partes ⁊ ducit ad os ſuum.

Operationes

A ¶ Auicēna libro. ij. Cancer marinus ꝓprie dicitur illa ſpecies cancri maris qui habet om̄ia membra dura vt lapis.

B ¶ Quod ex eo aduſtum eſt ſubtilius eſt reliq̄s aduſtis. ⁊ abſtergit dentes. ⁊ delet pannum ac lentigines.

C ¶ Ulcera quoqꝫ deſiccat. ⁊ ꝯfert ſcabiei. Item prohibet lachrymas: ⁊ reſoluit cū ſale vngulā. Fit quoqꝫ ex eo collirium: ⁊ fricatur cū eo ſcabies palpebrarum.

D ¶ Prohibet etiam quartanam. Cancer fluuialis cōfert extenuatis valde. Teſta cancri marini ſubtilior eſt q̄ clibani.

¶ Exſiccatiua eſt: ⁊ abſtergit pannum ac lentigines ac ſcabiem. Cancer fluuialis eſt difficilis digeſtionis: ac plurimi nutrimenti: ⁊ ipm quidem rectificat. E

¶ Decoctioqꝫ cum melle extrabit ſpinas ⁊ acutas res infixas carni. F

¶ yſaac li. iij. Cancros ⁊ om̄es piſces conchas habētes teſtatꝛ Galienꝰ eſſe ſolubiles ꝓpter falſitatem eoꝝū ⁊ acumen ꝑinde ſtomacho nociua ſunt: maxime neruoſitati ſue. G

Capitulum. xviij.

Caab: ⁊ Canis marinus. ¶ yſidorus. Caab eſt animal marinum habens pedes paruos: reſpectu ſui corpis: quod vtiqꝫ magnū eſt. Sunt autem pedibus vacce ſimiles. Dorum vnus longus eſt cartillaginoſus oſſe carens: quo vtitur loco manibꝫ in omnibus. Per ipſum enim eradicat quod vult. et per cibaria per eum accipitur. eaqꝫ ori ſuo reddit. Et cum natat in aqua ſpirat in ea. ſed ſpirando anhelitu ſuo aquam in corpus ſuum attrahit. qua cum repletꝰ fuerit: ad aerem recurrens eam reijcit. ⁊ ſic reſpirat. ¶ Idem. Canis eſt marina belua: terribilis ⁊ hoſtilis om̄i animanti: qđ eiꝰ verberibꝫ cedit. Robuſtiſſimos habet branchos clauoꝝ modo formatos. Hi venanꝛ ꝑ mare greges piſciū inſtar canum in terra feras venantiū: excepto ꝙ latrare nequeunt. ſed pro latratu afflatū horribilem habēt. Inſequentes ğ piſciū greges ad loca anguſta

coartāt: ꝛ ſic ī coartatos crudeli morte graſſant. Piſcatores ꝟo laca notātes in qb abſconditi piſces a fuga latebāt. rhetib capiunt circūcluſos. Hec ꝟo belue difficulter multꝫ tridentib ꝯfici poſſunt. Itē canis marinus a ſimilitudīe morū canis terreſtris dr: eo ſcꝫ ꝙ mordeat.

Operationes.

A ¶ Aui. Fel canis marini vel canis aque dixerūt eſſe venenū: de q̄ ſi q̄s comederit q̄ntitatē lentis vnius interficit poſt hebdomadam.

B ¶ Sed cura eius eſt vt bibatur butirū coctū vaccinum cū gentiana romana et cynamomo et iterum coagulum leporis.

Capitulum .xviij.

Laucius. Capitatus. ꝛ Carpera. Ex li. de na. re. Laucius q̄ ꝛ glanis auerſus mordet hamos meſcatos: nec eos deuorat ſꝫ ſpoliat. ¶ Actor. Scd'm pliniū p g. ꝛ l. in p̄ma ſillaba ſcribit. vt laucius glaucius. ¶ In li. viū. Capitat⁹ eſt piſcis admodū paru⁹ habens corpus ꝓpe ad reliqui corpis magnitudinē. os q̄ꝫ rotundū ꝛ amplū. Hic in fluuijs habitans libenter ſub lapidib ꝛ inter ſaxa delitescit. ¶ In eodē libro. Carpera piſcis eſt q̄ſi ſquamis aureis in lacis vel fluuijs. ſic dicta: q̄ſi que carpens parit. cum em̄ oua in ventre ad pariendū apta dictante natura preſenſerit marem ſuū odit: ꝛ ore innuit pulſu leni. vt adiuuet pariturā. tūc ille loco ſeminis lac emittit qd̄ illa ſuſcipiēs ore ſtatim oua parit in ſobolē ꝓfutura. Nā oua parere neq̄t niſi ꝑus ore ſemē recepit. Semen aūt cū receptū fuerit: nō ſolū ad partū iuuare videt: ſed etiā ad oua ꝯcipienda ꝛ formanda. vnde ſoboles in anno futuro ſperat. Semini carpere nōnūq̄ꝫ in anno primo natiuitatis niger vermiculus. q̄dam poſt aurem ſuā tabificus innaſcit. ꝛ hoc ſepius poſt auguſtum. eaq̄ꝫ tabe moritur.

Operationes

A ¶ Remedium eius eſt aqua dulcis ꝛ fluuialis Huius ſoboles paucis aquis prouenit ſi in ſingulis foſſis decem cubitorum recenter factis ponantur ſingule carpere cū paribus ſuis ante partum proxime

B ¶ Opinio vulgi eſt earū ſic ſobolē ꝓuenire: ſꝫ poſtq̄ꝫ peperit eximunt. Soboles q̄ꝫ triū vel quattuor menſiū tempe roborata. foſſis reiecta reponit vbi habet creſcere cū ꝓfectis.

C ¶ Habet hic piſcis aſtutias multas. vt rheti capiendus euadat. cū enim rhete intrauerit circumiens foramen querit. Quod ſi non inuenerit: ſaltare nititur in auras liberas ſuper rhete vt extra cadat.

D ¶ Aliquando ſub rheti refugium querit. aliq̄n herbam ore tenet in fundo aque: vt rhete ſupueniens elidatur.

E ¶ Aliq̄n etiam a ſuperis veniens cum impetū caput in limo fortius figit. vt ſcꝫ rhete p caudā tranſitus captione fruſtretur.

F ¶ Huius cerebrū augmentū ꝛ decrementum lune creſcere vel decreſcere dicitur.

G ¶ Et licet h̄ ſit in omni piſce. in h̄ tn̄ magis. ſic inter quadrupedia in lupo ſcꝫ ꝛ cane.

Capitulum.xix.

Cetus. Ex li. de na. re. Cetus eſt piſciū maximꝰ: habēs os in fronte magnū. ꝛ patulū. ꝛ oris meatꝰ ſtrictos. In iuuentute dentes habet nigros. in ſenectute albos. Hi piſces aliqñ fluctus hauſtos ita eructuant: vt alluuie nymboſa plerūqꝫ claſſem nauigantiū deprimant. ſed ꝛ cū in mari tēpeſtas oritur ſe ſup fluctūs attollūt: ꝛ cōmotionibꝫ ac turbinibꝫ naues mergunt. Harenas aliqñdo dorſis ſuſtollunt. in qbꝫ ingruente tempeſtate: naute terrā ſe inueniſſe gaudētes anchora iactis falſa firmitate quieſcūt. ac ignes accenſos belua ſentiēs ſubito cōmota ſe mergit ꝛ hoīes cū nauibꝫ in ꝓfundū trahit. Cetus poſtqꝫ etatem annoꝝ triū excedit: cū balena coit. ꝛ i ipſo mox coitu virtute virge genitalis emutilatur: ita qꝫ vltra coire neqt. ſed intrans alti maris pelagus intantū excreſcit: vt nulla hominū arte capi poſſit. Infra tres igitur annos etatis ſue capi poteſt. Capiunꝫ autem ſic: piſcatores locū vbi cetus eſt nutantes. illic congregantꝫ cū nauibus multis: factoqꝫ circa eum fiſtularum ac tubarum concentu alliciūt inſequentem. quia gaudet hmōi ſonis. Cūqꝫ iuxta naues herentem ſono modulationis attonitum cernūt: inſtrumentū quoddam adinſtar raſtri dentibus ferreis acuminatum: in eius dorſum clam ꝓijciunt: clamqꝫ diffugiunt. Nec mora ſi certum vulneris locū dederit: fundum maris cetus petit: ſeqꝫ ad terram dorſo fricans: vulneribꝫ ferrum violenter impellit: quouſqꝫ ꝑfoſſa pinguedine viuam carneꝫ interius penetrauerit. ſicqꝫ ferrum ſubſecuta ſalſa maris aqua vulnus intrat ac vulneratum ꝑimit. Mortuū ergo ſuper mare reſultitante piſcatores cū funibꝫ adeūt ꝛ ad littus cū magno tripudio trahunt.

Operationes

¶ Actor. Cetus (vt fertur) qñ ludit in mari ſignū eſt tēpeſtatis. Idem de balena dr̄. Huiꝰ generis eſt aſpido chelone. de q̄ dictū eſt ſupra.

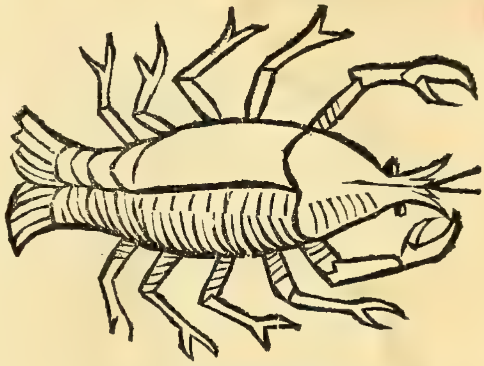
¶ Iyſi. Cetꝰ āt vt legiꝫ nō comedit vt aliȷ̄ piſces maſticādo: cibūqꝫ dentibꝫ cōminuēdo. ſꝫ tantū modo glutiēdo: ꝛ intra corpꝰ retinendo.

¶ Item habet oris meatus vt dictum eſt ſtrictos. Unde nō niſi paruos piſciculos deglutit quos odorifero anhelitu ſuo attrahens ad ſe ac deuorans in ventrem ſuum mittit. Habet enim in gutture quandā pellem mēbrane ſimilem: que multis meatibꝫ ꝑforata: nō ſinit qcqꝫ magni ingredi ventrem.

¶ Iorath. Cū aūt cetus ſperma ꝓijcit in coitu ſuo cū femina: qđ ſupfluit ex ipō ſpermate ſup natat aquā ꝛ colligiꝫ ambra. Platearius. Ambra dr̄ eſſe ſperma ceti: vt ſuperiꝰ dictum eſt in tractatu ꝑmo de herbis. cap̄. xx.

¶ Auicenna. Ambra vt eſtimo eſt manatio fortis in mari. melior eſt griſea fortis. deinde varia. poſt citrina. E

¶ Et adulteratur cum gipſo ꝛ cera ꝛ laudano. Nigra ſpecie mala eſt. De virtute ambre etiaꝫ ſuperius ſatis dictum fuit. F

Capitulum.xx.

Celethy et Ceruleo. Ex libro de naturis rerum. Celethy ſm̄ Areſtotilem eſt animal marinum. quod preter morem alioꝝ oua in matrice ſua generat. Quibꝫ illic debito tempe fortes exeunt vermes ex illis. Quos cum peperint incredibili celeritate fiūt animalia ꝑfecta parentibꝫ ſimilia. Cor habet magnum: ꝛ tamen eſt valde timoroſum. grauiter dormit. ita vt manu capi poſſit. Areſto. Celethy eſt ex animalibꝫ carnem comedentibus. Celethy quidem habet oua. vnum cōpletum intra quod ꝛ parit extra. Ceteri ꝟo piſces ouant extra oua incōpleta: excepta rana marina. Oua hec poſt paruitatem cito creſcūt ſicut vermes que generantur ex animali paruo valde. deinde creſcunt per ſe. Celethy non habet alas. ſed habet ſimilē radicibꝫ in terra creſcentibꝫ. Generat autē multotiens ſcꝫ ſex menſibꝫ. Exit a profundo maris et pullificat ꝓpe terrā: quod facit ꝓpter calorē: et vt a pullis ſuis auferat timorem.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. rez. Ceruleū monſtrum in flumine gange inſtar cancri. habens brachia longitudine ſeptem cubitoꝝ. quibꝫ elephantē corripit ꝛ vndis ſubmergit.

B ¶ Plinius li. viij. In gange inde ſtatius ſeboſus aut modico miraculo affert. vermis branchijs binis. lx. cubitoꝝ ceruleos q̄ nomen a facie traxerūt. His tantas eſſe vires vt elephantos ad potū veniētes mordicus cōprehēſa manu abſtrahant in ꝓfundum.

Capitulum. xxi.

Chilon ꝛ Circhos. Ex li. de na. rerum Chilon inter omniū aīaliū genera nō paſcit̄. ſed tm̄ humiditate viſcoſa que exit ab eo: cibat̄ ꝛ nutritur. vnde fit vt hoc animal ſemp ſit ieiunū: ꝛ tn̄ corpe validū. Nam et in feminis videm⁹ plus poſſe differri ieiuniuꝫ p multos dies q̄ꝫ in viris ꝓpter ſuperfluitates humidas ꝛ viſcoſas que magis habundant in eis. id eſt feminis.

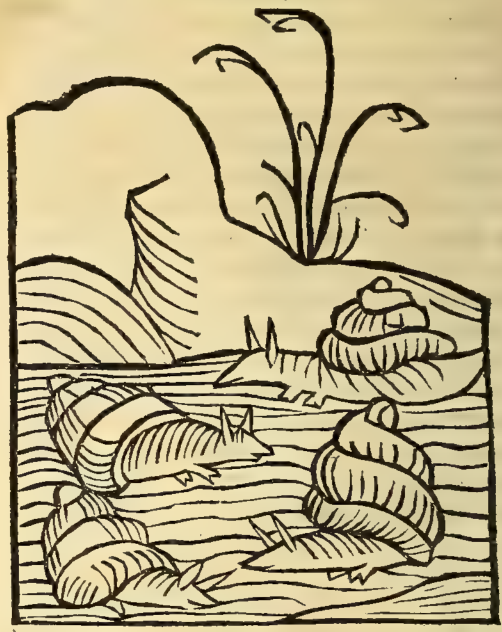
Operationes.

A ¶ In eodem libro vt̄s. Circhos al's Crichos: habet cutem teſteam. lenem. nigrā. ꝛ in aliqua parte rubeam. fiſſuras duas in pede: que tres digitos faciunt. pedeꝫ dextrū habet paruum: ſiniſtrum vero magnum.

B ¶ Et ideo cū ambulat totū corp⁹ fert ſup ſiniſtꝝ aere claro abſolut⁹ incedit. Cōmotis aūt vētis applicat̄ lapidibꝫ: ꝛ immotus quieſcit.

C ¶ Cuicūq̄ rei adheret: forti applicatōe adheret.

¶ Et hoc mirū eſt q̄ claro quidē tpe ſui poteſtatem habet. tempeſtuoſo autē debilitat̄ ꝛ infirmat̄. Caput habet humanū. reliquū vero corpus fere vt canis marinus.

Capitulum. xxij.

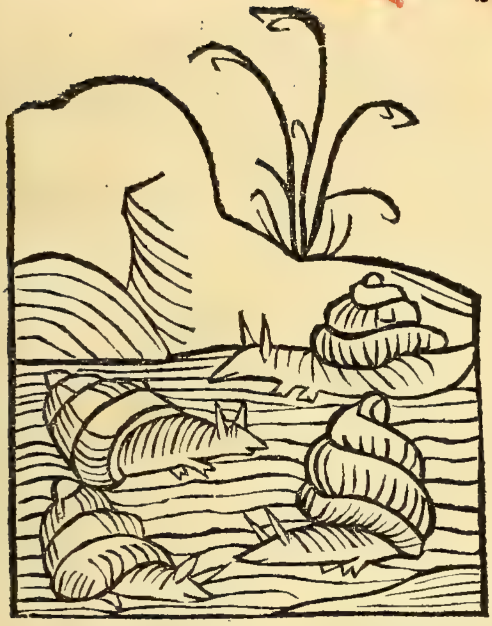
Conche. Plini⁹ li. ix. Concharū genera firmioꝛis ſunt teſte. in quibꝫ magna varietas apparet ludentis nat̄e. Tot coloꝝ differentie. tot figure. inter quas principatū tenent margarite. ¶ Yſid. Conche et cochlee inde vocate ſunt. q2 deficiēte luna cauātur. id eſt euacuant̄. Omniū em̄ clauſoꝝ maris animaliū atq̄ conchaꝝ incremēta lune membratur geſcūt: defectu euacuant̄. Nam luna cū in augmēto fuerit auget humorē. ꝛ cū in defectū venerit humores minuunt̄. Conche autē ꝓme poſitiōis nomen eſt. Cochlee vero p diminutionē q̄ſi conchule. Conchaꝝ multa genera ſunt. inter quas ꝛ margarite que celee eſſe dicunt̄. Fulgenti⁹ in libro mitilogiaruꝫ. Concha marina toto corpe ſimul aperto miſcet̄ in coitū ſicut iuba refert in phiſiologis. Haly. Sadephum. id eſt concha marina meli⁹ eſt album.

Operationes.

¶ Raſi in almanſore. Conche marine aduſte abradendo purgant dentes.

¶ Et non aduſtis aut attritis emplaſtrū factū aduſtionem ignis ſanat.

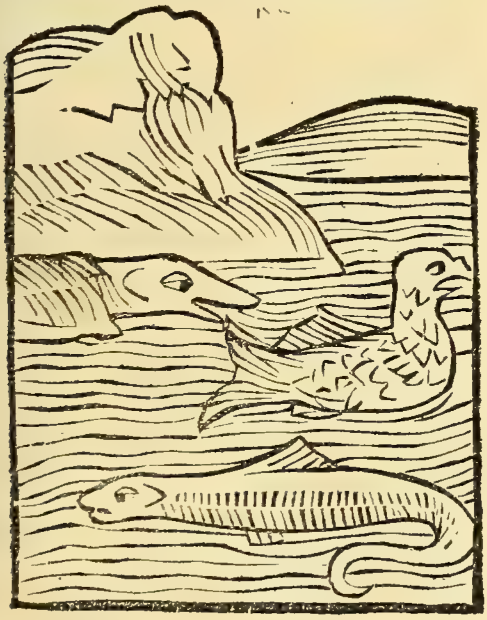
Capitulum. xxiij.

Cochlee. Pli.li.ix. Cochlee aq̃tiles ter/
reſtreſq̃ ſũt exerẽtes ſe domicilio .bina/
q̃ ceu cornua ꝓtendẽtes ꝯhenteſq̃ oculis ca/
rent. Ideoq̃ corniculis eaꝝ ꝑtentant iter.

Operationes

A ¶ Idẽ in li.xxx. Cochleaꝝ cibꝰ ſtomacho ẽ vti
lis: ſꝫ in aq̃ oportet eas in tactu eaꝝ corpe ſub
ferue fieri. mox ĩ pruna torreri: ⁊ e vino garoq̃
ſumi. laudatiſſime ſunt affricane: ⁊ ex inſulis
B capreaꝝ. ¶ Idẽ in li.xxxij. Ictibꝰ ſcorpionũ car
nes fluuialiũ cocleaꝝ reſiſtunt crude vel cocte.
C ¶ Quidaꝫ ob id ſalſas q̃ꝫ obſeruãt ⁊ imponũt
ipſis plagis ꝑcipiũt ⁊ cochlee crude carnẽ tri/
tam bibere ex aqua calida in tuſſi cruenta.

Capitulum .xxiiij.

Conger Corez : ⁊ Coruus marinꝰ. Ex
li. de na .re. Conger eſt piſcis marinus
vt murena lõgꝰ: ſꝫ corpe multo maior.
Hic vento flante vehemẽti impinguat̃. ⁊ eius
carnes dulciſſime ſunt ad edendũ. Cũ murena
ceteriſq̃ piſcibꝰ inimicitias hꝫ. ⁊ intantũ robu
ſtus eſt: vt polippũ fortitudine dentiũ laceret.
Pliniꝰ li.ix. Conger eſt piſcis lõgꝰ vt anguilla
vel murena. flexuoſo in pulſu corpis .ita mari
vtens natando. vt ſerpẽs terra rependo. Con
ger ⁊ murena mutuo odio flagrant. caudã in/
ter ſe prerodentes. Congri menſibꝰ hyemis ia/
cent in ſpelũcis conditi. nec capiũt̃ niſi diebꝰ
eſtatis. Pinneq̃ vice pedũ date ſunt piſcibꝰ bi
ne ſunt om̃ino longis vt anguillis ⁊ congris.
Polippũ ſua rodere brachia falſa opinio ẽ. Id
em̃ a congris euenit ei. Nam polippũ lacerant
congri. Polippũ ꝓo locuſta pauet. locuſtã con
ger. in ſiccum repunt etiam congri.

Operationes.

¶ Eſculapiꝰ. Corez piſcis eſt q̃ tpe pluuie in ca A
uernis occultat ſe. Nam dũ pluuia cadit ſuper
eũ ⁊ haurit eam: excecat̃ et poſtea moritur.
¶ Iſid. Coruus marinꝰ a cordis voce dictꝰ eſt. B
qꝛ pectore grunnit. ſuaq̃ voce proditꝰ capitur.
¶ Iorath: piſces q̃ dicunt̃ corui qñ pullificant C
voce ſua produñt̃. quia ſemp gemitus vel grun
nitus proferũnt: ⁊ ſic capiuntur.

Capitulum .xxv.

Cocodrillus. Yſidorus. Cocodrillus a crocceo colore dictus eſt. Gignit in nilo. Et eſt animal quadrupes in terra ⁊ in aquis valens longitudine plerūqꝫ cubitorum viginti. dentiū ⁊ vnguiū immanitate armatū. tantaqꝫ cutis duricia vt quāuis fortiū ictibus lapidū tergo repercuſſus ſit. non ſentiat. nocte in aquis: die humi quieſcit. Oua in terra fouet. Maſculus ⁊ femina vices ſeruant. hūc quidam piſcis ſerratam habentes criſtam tenera ventrium deſecantes interimūt. Solus ex animalibꝫ ſuperiorē maxillā mouere dicitur

¶ Ex libro de naturis rerū. Cocodrillꝰ lingua caret. os patulum et apertum habet: et hiatum vſqꝫ ad aures. per diem in terra quieſcit adeo immobiliter: vt niſi ꝯſuetudinem eius precognoſcas mortuū illum credas. Oculis clauſis dormire ſe ſimulat. ⁊ aues hiatu ſuo pabuli grā inuitat. quas ad eſcam deſcendentes perimit ⁊ tranſglutit. Quidam hoc animal ſīc vrſam ſemper creſcere crediderunt. Circa nili ripas habitat in inſula. gens hominū parua quidē: ſed animoſa. his beluis inimica. Soli enim innatare flumen audent: in quo cocodrilli habitant. ſaliuntqꝫ ſupra dorſa eorum ⁊ illos inquietant. Areſtotiles. Cocodrillus in aqua cōuerſatur: non tamen recipit aquam intra ſe ſed aerem ⁊ parit extra. habet ſanguinem duoſqꝫ pedes maiores: ⁊ caudam. omniaqꝫ talia ſunt fiſſipedis multorūqꝫ digitorꝫ. ⁊ participant inſtrumentū ſenſus in lingua pter cocodrillum. Hoc etiam animal nō habet aures ſꝫ foramina tm̄: que ſunt vie auditus. nec habet mamillas. nec teſticulos. nec virgam apparentem extra ſed intra. nec habet pilos. ſed per totū corpus eſt corij ſquamoſi. Habetqꝫ dentes magnos et acutos ⁊ diſtinctos. habet etiā oculos ſimiles porcorꝫ. et habꝫ culmos. In aqua quidem debiliter videt. qꝛ ſpiſſior eſt aere. Maior eſt eius manſio in die ſuper terram: ⁊ nocte in aqua. qm̄ aqua calidior eſt de nocte q̄ aer extra. Trochillos auis os eius apertum intrat: ⁊ eius dentes mundificat: illorūqꝫ ſordibꝫ ſe cibat. Cocodrillus autē in hoc ſentiens iuuamen non nocet eis: ſed cū vult eas extrahere mouet collum. nec eas comedit:

Operationes

A ¶ Plinius libro. xxviij. Cocodrillorū genus cuius vita eſt in aqua ⁊ in terra cōmunis: dentes e maxilla dextra: dextro lacerto adalligati coitus ſtimulare dicuntur.

B ¶ Lapillos etiā in vētre illiꝰ exemptos aduerſus horrores febriū veniētes pellere tradūt.

C ¶ Et ob hoc egiptij ſuos egros ipiꝰ adipe pungūt

¶ Dyaſcorides. Fimus cocodrilli terreni collectus ⁊ ſuccus adhibitꝰ: gratū vultū ac niueū facit maxime ſi albus ac lenis fuerit. ⁊ ī aqua miſſus cito ſe ſoluerit

¶ Auicenna in ſecundo libro. Stercus cocodrilli valet albugini oculi.

Capitulum. xxvj.

Draco marinus. Ex libro de naturis rerum. Draco marinus eſt monſtrū crudelitate horridum. inſtar draconis terreſtris in longitudine extenditur. alis caret: caudam habet tortuoſam. caput ſm magnitudinem corporis paruum. ſed hiatum oris horridum: ſquamis et cutem duras pinnam autem habet pro alis. quibus vtitur in natando vno impetu magna maris ſpacia tranſcurrit. ⁊ hoc potius robore virium q̄ remigijs pinnarum. Peſtifer eſt hominibꝫ ⁊ etiā piſcibus morſus eius. Mortem enim infert. ¶ Yſidorus. Draco marinꝰ eſt in branchijs aculeos habet ad caudam ſpectantes. Qui dum percuſſerit quaqꝫ ferit. venenum fundit. vnde ⁊ vocatus eſt.

Operationes.

A ¶ Plinius libro. ix. Draco marinus captus et immiſſus in arenam: cauernam ſibi roſtro mira celeritate excauat.

B ¶ Idem libro. xxvij. Abſinthium aduerſatur draconi marino.

C ¶ Idē libro triceſimo ſcdo. Carnes etiā ſtelle

maxie valet ↄ marini draconis ictus impoſite
D ¶ Imponuntur q̄ȝ ↄtra eū ſalſamēta ex aceto.
E ¶ Iteȝ draco marinus ad ſpine ſue qua ferit ve
nenum: ipſe prodeſt impoſitus.
F ¶ Auicen̄.in.iiij.can̄. Morſus draconis mari
ni ſimiliumq̄ȝ magni corpis ſerpentiū curatur
inquantū eſt vlcus tantū nō inquantuȝ eſt ve-
nenū de quo ſit curandum.
G ¶ Draconis quidem marini morſus (vt dixe-
runt) liniatur cum ſulphure et aceto.
H ¶ Conferunt ei adipes cocodrilli emplaſtrat⁹
⁊ plumbum fricatum ſuper ipſum.
I ¶ Idem in ſc̄do. Draco marin⁹ vt ait Gal̄. fin
dit̄ ⁊ ponit̄ ſup morſum ſuū ⁊ confert.
K ¶ Succus etiā abſinthij ↄfert eius morſui.
L ¶ Stanni quoq̄ȝ ceruſa: confert ſup punctu-
ram eius confricata.

Capitulum. xxviij.

DElphin. Actor. Delphinus frater ho
minis dr̄. quia moribꝫ humanis q̄dā-
modo aſſimilat̄. ¶ Ex li. de na. rerum.
Delphinus ꝑ voce gemitus eſt illis humano
ſimilis. Et h̄ qr̄ pulmonē habent ⁊ venā aſpe-
ram. ⁊ eoꝝ lingua nō eſt abſoluta. nec eorū la-
bia ꝑueniūt vel prominent ad diſtinguendam
vocem. Aures nō habent: ſȝ aurium loco fora
men. Moꝝ aūt olofactus nec veſtigia quidem
habet: cū tn̄ ſagaciſſime olofaciunt. dormiunt
ſuper aquas vt poſſunt audiri ſtertere. Viuūt
vſq̄ȝ ad annos. cxl. Dulcentur muſica. vnde
artionem cytariſtam in mari nautis interfice
re parantibꝫ obtinuit ab illis vt prius cythā-
ra caneret. Ad cuius cantum delphinorū gre-
gibus cōgregatis cum in mari ſe proieciſſet ab
vno exceptus eſt ⁊ ad littus proiectus. Solus
delphin⁹ (vt dicit Areſtotiles) inter piſces fel-
le caret. ¶ Areſtotiles. Delphin⁹ valde diligit
filios ſuos. et ideo longo tempore paſcit eos.
Solus inter piſces animal completum gene
rat. ⁊ habet mām̄illas: lactatq̄ȝ fetus. Idem.
Mortuo deniq̄ȝ delphino: ceteri delphini cō-
currunt: ipſumq̄ȝ circumdantes in profunda
deferunt atq̄ȝ ſepeliunt: ne a piſcibus comeda-
tur. ¶ Item. Delphini parui ſemper ſimul ſunt
tanq̄ȝ greges. Et habent duos magnos del-
phinos cuſtodes. ꝙ ſi quis eorum mortu⁹ fue-
rit: alij ſuper ſcapulas eum efferunt: ipſumq̄ȝ
cuſtodiunt: ne ab alijs piſcibus comedatur. do
nec tempeſtate maris ad littus eijciatur. Inui
cem enim ſe miro modo diligunt. Unde Pli-
nio teſtante narratur: ꝙ Delphino capto a re-
ge carie. conuenit ingens multitudo reliquorū
ad portum vbi Delphinus ligatus tenebatur:
quibus plangentibus: ⁊ quaſi miſerationem
poſcentibus. rex eum dimitti precepit. ¶ Phi-
ſiologus. Delphini oculos habent in dorſo. et
ora in parte oppoſita. vnde non bene predam
ſuam capiunt propter diſtortionem oris a par-
te oculorum. Hinc eſt ꝙ ora ſua conuertūt ad
celum ⁊ dorſum. oculoſq̄ȝ ad terram: vt predaȝ
ſuam conſequantur. Imminente tempeſtate
ludunt apparentes in vndarum ſuperficie.
Subſidium vero naufragantibus exhibuiſſe
dicuntur. Feruntur etiam plorare quando ca-
piuntur.

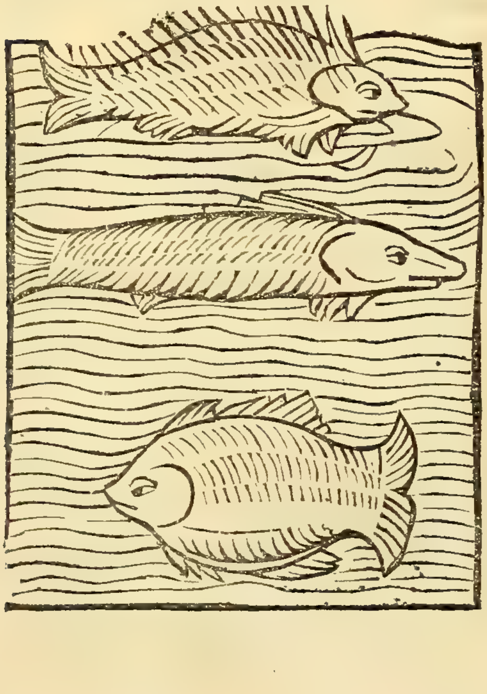
Operationes.

¶ Plinius libro. xxxij. Delphini cinis ex aqua A
illitus lichenas ⁊ lepras ſanat. Porro exulce-
rationem ſequi debet curatio: que perducit ad
cicatricem.
¶ Quidam vero Delphinum in fictili donec B
pinguedo ſimilis oleo fluat ponūt. vel coquūt
ac perungunt.
¶ Circumitus autem febrium tollit Delphini C
iecur ante acceſſionem guſtatum.
¶ Adeps delphini liquatus ⁊ cum vino potus D
ydropicis medetur.
¶ Gingiuis aūt atq̄ȝ dentitionibꝫ plurimū cō- E
fert dentiū. delphini cinis cum melle: ⁊ ſi dente
ipſo tangantur gingiue.
¶ Idem. Adalligatus pauores tollit repenti- F
nos.

Capitulum.xxviii.

DEntrix.⁊ dies. Ex li.de na.re. Dētrix al's dentix vel pagrus a re nomē h₃:q₂ dentes h₃ magnos multos ac duros quib⁹ graſſatur in oſtreas.⁊ piſces innocuos. Actor. Nota ḡ ꝙ dentrix idem eſt qḋ pagrus: de q̃ etiā loco ſuo dicet̃ inferius.¶ Ex libro vt̃s. Dies eſt piſcis marinus.vt dicit Areſto.ſic dictus:q₂ poſt ꝑfectionē ſuā non viuit niſi ꝑ vnā diem. Habet tamen alas duas ⁊ duos pedes.⁊ ſanguine caret. Hoc idem dicit albertus in libro ſuo de naturie animalium.

Capitulum.xxix.

ERacboides. Exochinus. et Ericius. Albert⁹ i li.de na.aīaliū. Eracboides vt dicit Theofraſt⁹:piſces ſunt i ponto circa erachain morātes. Hic piſcis multū ſequit̃ aquā dulcem.ita ꝙ terrā incidēs de aqua tranſit ad aquā₃. Et aliqñ in cauernis latitat. vbi amnes ſub terra cōfluere inuenerit.¶ In li.vt̃s. Exochinus piſcis eſt archadie.vt dicit Plini⁹.vel poti⁹ aquaticū.⁊ ꝙ ꝓpter ſomnū de aqua exijt ad ſiccū nec viuere poteſt ſine ſomno.¶ In eodem li.vt̃s. Ericius eſt piſcis mari: habens caput ⁊ os inferius.et exitum ſuperfluitatū ſuperius.cōtra alioꝝ diſpoſitionē animaliū.ſuis ſpinis vtitur loco pedu₃.⁊ ceteris piſcib⁹ eſt horrori. Et ſicut dicit Plini⁹:habet carnes rubeas ſicut miniū.

Capitulum.xxx.

ELcus ⁊ Expoſita. Elcus eſt vitulus marin⁹.de q̃ in ꝑhabitis libris multa dixim⁹. Habet aūt pellē piloſa₃:albis nigriſq₃ maculis diſtinctā. Hoc aīal parit in terra:⁊ lactando mām̄is nutrit vitulos. nec ante.xij.dies ducit eos ad mare.⁊ difficulter interficitur.niſi ictus in caput in locū cerebri et vibret̃. In ſomno ita alte ſtertit ꝙ ſtertio mugit⁹ eſſe videt̃.grauiſſimo em̄ ſomno inter oīa deꝓmit̃ animalia.vnde pinna eius dextra quibus ad natandū vtitur dicunt̃ eſſe ſomnifere.timpani hominis ſupraponāt̃. Huius animalis pili in corio excoriato vbicūq₃ fuerit cōpoſitiōe

ꝛ erectione indicāt fluxū ꝛ refluxū maris. Et hoc faciunt coria etiā alioꝝ marinoꝝ q̄ piloſa ſunt. ¶ In lib. rꝰ. Expoſita vt dicit Plinius beſtia eſt in maris illā partē q̄ in iudeā ꝛ oppen attingit: aliqñ inuento. q̄ multos et latiſſimos dentes ꝛ pinguedinem. ꝛ eſt de genere cetoꝝ.

Capitulum.xxxi.

Aceola. yſi. Aceola dꝛ concha margaritifera. in cuiꝰ carne p̄cioſus calculus ſolidat. De his em̄ tradūt hi q̄ de animantiū naturis ſcripſerūt. q̄ nocturno tp̄e littora appetūt. ꝛ ex celeſti roꝛe margaritā ɔcipiunt vnde ꝛ aceole nominant. ¶ Solinꝰ. Conche certo tempe anni luxuriante conceptu faciunt roꝛem velut maritum. Cuius deſiderio hiant: et cū maxime linquit imber lunaris: oſcitatione quidā hauriūt humorē cupitū.

Operationes

¶ Sic ergo ɔcipiūt: grauideq̄ fiūt: ꝛ de ſagine q̄litate redit habitꝰ vnionis. Nā ſi clarū fuerit quod acceperūt candicant orbiculi.

¶ Si vero turbidum aut palloꝛe languēt: aut ruſo innubilantur. Ita de celo magis q̄ de mari partus habent.

¶ Item gregatim natant. ꝛ que magis inter illas experta eſt gregem ducit. que ſi capta fuerit cetere diffugiunt.

Capitulum.xxxii.

Equus marinus. Equonilus. ꝛ Equꝰ fluminis. ¶ Yſid. Equi marini vocati ſunt eo q̄ p̄ma parte equi ſunt. poſtrema vero ſoluuntur in piſcem.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Equus marinꝰ eſt mōſtrū foꝛ A
tiſſimū: nihil extra aquā poteſt: vt dic̄ Ariſto. ſʒ
ſtatim vt aquaꝝ caruerit natura: carebit ꝛ vita.
¶ Alioꝝ piſcibꝰ carniū viuit. In pugna crudele B
eſt: ſʒ hoīeʒ timet ꝛ ɔ̄ eū partiri bella foꝛmidat.
¶ Idem. Equonilus vt dicit Michel. mōſtꝝ C
eſt ingens ac foꝛtiſſimū in nilo habitans.
¶ Crura pedes ꝛ vngues habet vt cocodrillus D
ſʒ multo maioꝛa. Humanaꝝ moꝛtiū cupidiſſi-
mū eſt. Nā cū et nauis i poꝛtu occurrerit vnum
pedē in terra figēs: altero nauē in anterioꝛi arri-
piēs facilime ſcindit: vl' inclinatā aliqñ mergit
¶ Unde in locis in quibus habitat immanis E
multitudo hominum perditur per eum. ſed h̄
malum rariſſime inuenitur.
¶ Nullus capi poſſit inſtrumētis niſi rheti fer F
reo ex cathenis apud Damaſcenos in h̄ opus
fabricatis. Captum quoq̄ malleis tm̄ ferreis
occiditur. Pellis eius vnius cubiti ſpiſſitudi-
nem habere dicit. tanteq̄ eſſe duriciei: vt nul-
lo iaculo ꝛ armatura penetrari poſſit.
¶ Idē. Equꝰ fluuialis vt dic̄ Ariſto. eſt mōſtꝝ G
in oriente foꝛma mirabili ſublimis faciei.
¶ Crines habet vt equus. pedes fiſſos ꝛ ſotula H
res vt vacca. caudam vt poꝛcus.
¶ Coriū eiꝰ valde groſſum eſt: interioꝛa eius vt I
equi. Magnitudo āt vt aſini. hinnit vt equꝰ.
in terra ꝛ in aq̄s equaliter manere dicit.

Capitulum.xxxiij.

Effimerion ⁊ Eſcarus. Jorath. Effimerion piſcis eſt q̇ ſine coitu naſcit̃. et cū ꝑ tres horas diei vixerit morit̃. ¶ yſid. Eſcarius dictus eſt: eo ꝙ ſalſus eſcam ruminare ꝓhibet̃. Tradūt autem hūc ingenioſum eſſe. incluſum quippe naſſis. nō fronte erūpere nec in feſtis viminibꝫ caput inſerere. ſz auerſuz caude ictibꝫ crebris laxare fore. ⁊ ita retrorſum redire fertur. Quem luctarū eius ſi forte alius eſcarus intrinſecus videat apprehenſa mordicus cauda. niſus erūpentis adiuuare dr̃.

Operationes.

A ¶ Plinius lib. ix. Eſcaro vel ſcaro ꝓncipatus nunc datur. qui ſolus piſcium ruminare dicit̃ herbiſqꝫ veſci: non aliis piſcibꝫ.

B ¶ Carpathio mari maxie frequēs ꝓmontoriū troadis lectū nūqꝫ ſpōte trāſit. Inde āt aducctos a tiberio claudio ꝓncipe. Optat⁹ Elipert⁹ ꝑfect⁹ claſſis inter oſtieſem ⁊ cāpanie orā ſparſos diſſeminauit q̇nquēnio fere cura eſt adhibita: vt capti redderent̃ mari. poſtea frequentes inueniunt̃ in littoribꝫ ytalie nō ante ibi capti.

C ¶ Idem in li. xi. Omībꝫ piſcibꝫ ſunt dentes ſerrati: ꝑter eſcaruz. cui ſcz vni aquatilium pleni hic vtitur ꝓoribꝫ pedibus. vt manibꝫ cibus ori admouentibus.

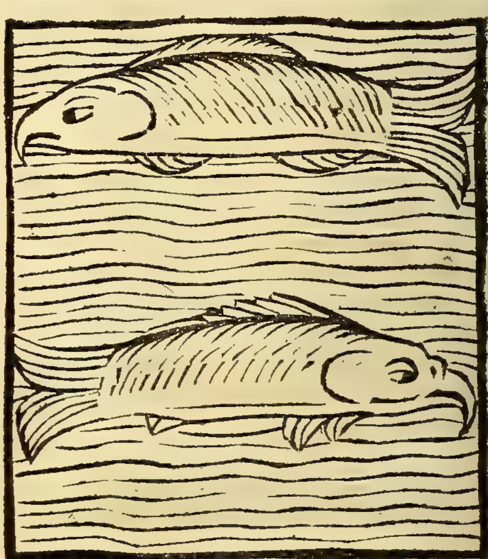
Capitulum.xxxiiij.

Eſtinis. Alb. in li. de na. aīa. Eſtinis eſt de genere cācroꝝ ſemipedaliū. circa coronā ſunt cādidi aculeos q̄ſdā ꝓ pedibꝫ hn̄tes ⁊ ora in medio corꝑe. ⁊ ſunt colore qͥſi vitrei. ⁊ pene in ſcorpiōis effigie. loco dentiū gueſ ī ore hn̄tes aculeos. oua faciūt q̇nqꝫ numero. ⁊ ſūt amariſſima. Eſt āt venenoſus ne comedi pt̃.

Operationes.

¶ Hic piſc ꝓnūciat tēpeſtates. ſētiēs em̄ materiā vētoꝝ eleuari: de fundo rapit lapidē. ſtabiliēs ſe ad ipm̄ ſic anchorā. ¶ Et cū hunc lapidē eſcinū trahere ludēt nautę: etiā ipi ꝑ anchoras figunt naues. ¶ Hic piſc eſcyn⁹ q̄nqꝫ detinet nauiū. ſubtus em̄ adherens naui ducētoꝝ vel ampli⁹ pedū cū omībꝫ ornamētis ſuis detinet eſcyn⁹ ꝯ quēlibet vētoꝝ impulſum. ita ꝙ moueri neq̇t aere aliquo vel violentia.

Capitulum.xxxv.

Hrior vel Erox. Albertus in libro vt̃s Erox piſcis eſt quē q̃dam lachſen vocant. q̃daꝫ aūt magnū piſcem danubij ⁊ quarundā aquaꝝ danubij influentiū. quem vngari ⁊ almāni huſonem vocant. Jlle igitur q̇ lachſe vocatur: figurā ⁊ colorē hꝫ ſalmonis. niſi ꝙ inferiorē mandibulā ad ſuperius habet recuruam: ſicut roſtrū aquile curuatū ad inferius. ⁊ tñ nō eſt longior q̃ꝫ ſuperior. foramie ad hoc parato in ſe recipit inferiorē. Carnē autem habet nō adeo rubeā neqꝫ ita delectabilem ſic ſalmo. Huſo aūt eſt piſcis nō ſquamoſus in figura ſturionis. ſed eſt pellis albe ⁊ lenis abſqꝫ omni ſquama ⁊ ſpina. Et inueniť lōgitudine viginti quatuor pedum qñ pfect⁹ eſt. ⁊ minor inueniť ſcḋm ꝙ etate deficit. Nullū os penit⁹ habꝫ Jn capite loco ſpine dorſi cartillago eſt. q̄ foramen habet magnū vacuū ſicut terebello ſit pforatū a capite vſqꝫ ad caudā. ⁊ non ſunt ſpine in corpe eius alique. ſed ſpine eius ꝯiungūtur cartilagini. Caro eius eſt in ſapore carnis vituli in dorſo. Jn ventre eſt in ſapore carnis porcine. ⁊ habet adipem intermixtū pinguedini ſic porcus. Hunc piſcem ſturio ꝯfricādo ſe ad eū agitat. ita ꝙ ſepe ſimul capiunť. nec alijs aquis inuenitur niſi in his que dicte ſunt.

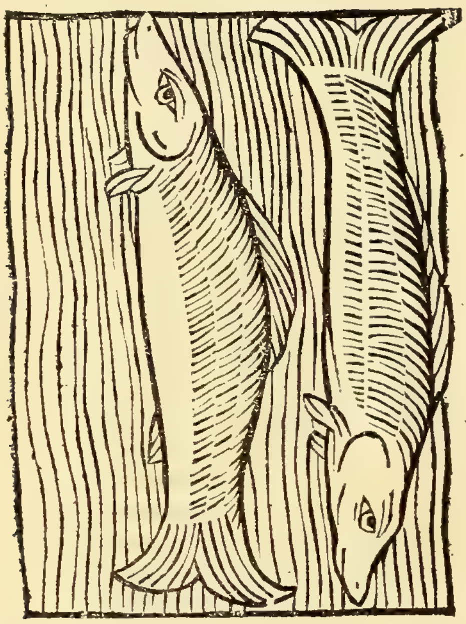
Capitulum.xxxvj.

Echenays vel Echyni. yſid. Echenays paruus ⁊ ſemipedalis piſcicul⁹: nomē ſumpſit ex eo ꝙ nauem adherendo retineat. Ruant licet venti ſeuiant procelle. Nauis tamē radicata in mari ſtare videť nec moueri: non retinendo ſꝫ tantūmodo adherendo. Hūc latini moram appellauerunt. eo ꝙ cogat ſtare nauigia ipa. ¶ Plinius li. xxxij. Heu vanitas humana cum illa roſtra nauium ere ferroqꝫ ad ictus armata: ſemipedalis piſciculus inhibere poſſit ac tenere: deuincta ferť tenuiſſe. pretoriam nauem anthonij pperantis circūire ſuos ⁊ exhortari donec tranſiret in aliam. Jtaqꝫ ceſariana claſſis impetu maiore protinus eum ptranſijt. tenuit etiam nauem Gay principis. Quidamqꝫ exilientes de naui inuenerunt gubernaculo adherentem piſciculum: oſtenderūt Gayo indignanti hoc fuiſſe quod retineret ipſum cum quadringentoꝝ incederet obſequio remigum. Qui cū eum poſtea viderunt limaci magne ſimilē dixerunt. ¶ Jdem libro. ix. Hunc arbitratur Ariſtoteles pedes hr̃e ita poſita pinnaꝝ ſimilitudine. ¶ Ariſtoteles. Piſcis paruus in mari prohibet nauem recedere potēcia nafali. pluresqꝫ hoīes ipo vtuntur in multos ad odiū ⁊ amorē. Ale illius aſſimilantur pedibus. nam reuria pedes nō habet. ¶ Ambroſius. Echinus eſt animal in mari exiguum vile ⁊ deſpicabile. Hic tamē cum ventoꝝ procellam pſenſerit: calculum validuꝫ arripit: eumqꝫ velut ſuburram vehit. ⁊ tanquā anchoram trahit. ne excutiatur a fluctibꝯ. ſicqꝫ q̇ non poteſt ſe ſuis viribus liberare alieno regitur pondere. quo indicio etiam naute velut ſignum future perturbationis capeſcūt: ⁊ ſibi precauent. ne hoc imperitos turbo inueniat. Maximas quoqꝫ naues plenis currentes velis in medijs fluctibꝯ quaſi radicatas ſiſtit: nec ſine munere creatoris tantum ei poteſt ſuppetere virtutis. ¶ Ex libro de naturis rerū. Echinus eſt piſciculus ſpinas habens pro pedibꝯ: ſicut cancer. alas autem ſub ventre que pedibꝯ aſſimilantur. Jn ore vero dentium loco graues aculeos. Hoc autem ſupra modum mirabile eſt ꝙ cum ſit ſemipedalis non vlla violentia ſed adheſione tm̃ nauem ducentoꝝ pedum cum ſuis intus ponderibꝯ retinet: ita ꝙ nec ad punctū moueri valet. Nec eſt alia ratio in tam ſtupendo prodigio: niſi ꝙ deus in creaturis p̄dicetur mirabilis. Piſcis iſte comedi nō poteſt: quia hominem a ſtatu diſpoſitiōis ſue diſſoluendo mortem infert.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Echini marini ſapor euſtoma A
chus eſt. ventrē mollit. ⁊ dyaforeticus eſt.
¶ Auic. cotiū crudū miſceť vtiliter medicami B
bus ant ſcabijs. ¶ Combuſtū ꝓ ſordida vul C

nera purgat. creſcētia q̄z vulnera reſidere facit.
D ¶ Plini⁹ li. xxij. Echenas vel echin⁹ gūidis ad alligatus vſq̄z ad maturitatem continet lubricos partus ideoq̄z aſſeruatur ſale.
E ¶ Idem quoq̄z piſcis ventrem inhibet. ꝓpterea contra doricinū echini maxime proſunt.
F ¶ Et his q̄ carfati ſuccū biberunt ꝑcipue eius
G iure ſumpto. ¶ Idem etiā ex aceto epinictidas
H tollūt. ¶ Echini cum ſpinis ſuis ꝯtuſi ⁊ e vino poti calculos tollūt: ⁊ alš i cibo ad h̄ ꝓficiunt.
I ¶ Echinorum teſte contuſe ex aqua illite incipientibus pannis reſiſtunt.
K ¶ Echini q̄z viuētes vſti ⁊ in vino dulci potati
L profluuia ſiſtunt. ¶ Echini cinis cū carnibus ſuis cremati cū oleo: alopicias replet.

Capitulum .xxxvij.

Ezox. Ex li. de na. rer. Ezox eſt piſcis danubij maxim⁹. ita vt vix in biga trahi poſſit ab equis quatuor aut tribus. Unū habet inteſtinū. oſſa pauca ⁊ parua i corpore cartillaginoſa poti⁹ q̄z ſolida. ſed i capite multa fertur h̄re oſſa. Carnes ꝟo fertur habere dulciſſimas. guſtu vel ſpecie carnib⁹ porci ſimilimas. Per om̄e corp⁹ lenis eſt: nec aliquid aſperitatis in corpe vel in interiorib⁹ h̄z: ſed eſt mitiſſim⁹ ac timoroſus. quippe q̄ nec a minimo piſciculo ſe defendere poteſt: ſ3 ſtatim agitatur ad fugā. Huic ſturio libentiſſime iocandi gr̄a ſe affricat. quē ezox ſtatim vt ſentit ad latibula fugit. q̄ ſibi ſolet ad tutamē in littorib⁹ effodere. Sed qn̄q̄z ſturio importun⁹ eijcit latitantē: ſequiturq̄z fugientē. ⁊ quia magni ſunt ambo nec etiam in validiſſimis aquis latere po. Tunc diſcurrendo ⁊ ante ſe aquas agitando. ſepe ſimul a piſcantib⁹ capiūť. Piſcis iſte capt⁹ vino fortiſſimo vel lacte potať: q2 vino inebriat⁹ viuere poteſt plurib⁹ dieb⁹. ⁊ hoc vt ad remotas terras cibi gr̄a deferať. Bibit autē vini ſextaria quatuor anteqū inebrieť.

Capitulum .xxxviij.

Helchus Foca ⁊ Salata. yſidor⁹ Felchus q̄ ⁊ vitulus marin⁹ appellatur. Cutem habet piloſam albis nigriſq̄z maculis diſtinctā. In terra pecudū more parit ⁊ nūq̄z geminis plures educat. fet⁹ etiā lactat mām̄is: nec ante duodecimū diē in mare deducit. his in ſono mugitus eſt. Nullum aīal grauiori ſomno premitur. Unde dextris pinnis quib⁹ vtunť in mari: vim ſomniferā ineſſe dicunt. ſi cuiuſq̄z capiti ſubdanť. Difficulter āt niſi capite eliſo interficiunť. De h̄ etiā animali illud mirabile fertur: q2 eo mortuo ⁊ excoriato pilus in pelle vbicūq̄z fuerit naturali quodam inſtinctu ꝓut mare ſe habet ita ſe gerit. Nam ſi mare turbatū in fluctus ſurrexerit: ⁊ pilus ſimiliter erectus exurgit. Si ꝟo mare pacificatū fuerit pilus in planū ſterniť: ſicq̄z marꝫ ſtat⁹ in re inſenſata ⁊ morticina depꝑhendiť. ¶ yſiđ. Focas ſiue bocas dicunt eſſe boues marinos quaſi boacas. ¶ Ex libro de naturis rerum. Foca eſt bos marinus animal: ſcilicet in ſuo genere fortiſſimum. animoſum. iracundū. non tm̄ ad alia animantia: ſed etiā ad ſua domeſti

ca. Semp em̃ cũ femina ſua pugnat donec eã interficiat. Interfectã ãt a loco eijcit. ⁊ ſic aliã ſupducit. nec ſic ceſſat eas feminas ſupducere donec eũ ↄtingat ꝓpria morte defungi. vel a femina ſua ſuperatũ iterimi: nec mutat locũ ſuũ de facili: ſꝫ illic ſemp manet vbi eũ nať a condidit. huiꝰ ꝓnicie emuli filij rapina viuunt.

Operationes

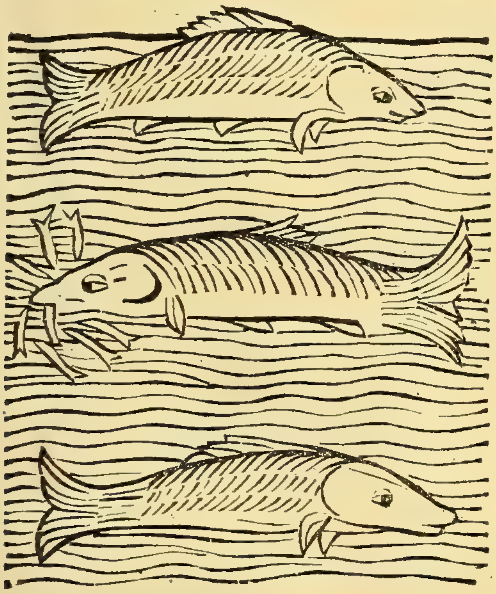
A ¶ Dyaſcorides. Coagulus foce marine virtutem habet caſtoreo ſimilem.

B ¶ Epilenticis ꝓdeſt. Mulierũ qꝫ ſteric̃. id eſt. ꝑfocationibꝫ matricis bibitum valet.

C ¶ Probať aũt an verũ de foca ſit coagulus: ſi coagulus agni ſolutꝰ in aquã vna hora dimittatur. nec ſe digerat: ⁊ poſt hec aqua ipa coagulus foce ꝓfundať. nã ſi ea accepta ſoluať verꝰ nõ eſt. Verꝰ em̃ accepta aqua nõ ſe ſoluit.

D ¶ Ex li. ꝺ na. rez. Galata extra morem omniũ animalium cum fetus in aluo ſuo viuere ſenſerit illos extrabit.

E ¶ Et ſiqdẽ eos ad vitã maturos inuenerit: foris relinquit. Sin autem: eos in matricem vt foueantur reponit.

Capitulum. xxxix.

Faſtaleon Faſtez ⁊ Ficis. Areſtotiles Faſtaleon eſt genus piſcis qđ ſolum inter cetera genera genꝰ ſuũ nõ comedit. Nam om̃es piſces ſeſe comedũt ꝑter faſtaleon. ¶ Jorath in li. de aialibꝫ. Faſtez piſcis eſt q̃ cum in ore ſuo coartat aquã: fit ex eo dulcis. vnde piſces minores ſequunť illã in os ipſius ille vero ſic eos capit atqꝫ deglutit. ¶ Plinius li. ix. Ficis eſt piſcis q̃ colorem ſuũ mutat reliq̃ tpe candida: vere autẽ varia. Eadẽ ſola piſciũ ex alga nidũ facit: atqꝫ in ipo nido parit.

Capitulum. xl.

Gardus Gladius ⁊ Glaucꝰ. Actor. Gardo piſcis eſt fluuialis gratiſſimi ſaporis. vendeſie ſilis. ſꝫ ꝑ rubore oculoꝝ ab ea diſcerniť. vtereqꝫ ãt mediocris q̃ntitas eſt. ¶ Yſi. Gladius dictus ẽ eo ꝙ roſtro mucro nato ſit. ⁊ ob hͦ naues ꝑfoſſas mergit. ¶ Areſto. Haſtarios alꝫ haſtaros id eſt gladius marinus eſt ſimilis ſcorpioni: et equalis aranee. ⁊ inducit magnũ dolorẽ piſcibus. ideoqꝫ ſaliũt multotiẽs. Nam ⁊ delphinꝰ ꝑpter dolorem ſalit: qꝛ ſub pinna pungiť eius aculeo q̃ gladius vocatur.

Operationes.

¶ Pliniꝰ li. ix. Eſt paruũ aĩal ſcorpionis effigie aranee magnitudine. hec ſe ⁊ thinno ⁊ ei q̃ vocať gladius cerebro delphini magnitudinẽ excedẽs: ſub pinno aculeo affigit: tantoqꝫ dolore infeſtat vt naues ſepenumero exiliant. A

¶ Yſi. Glaucus a colore dictꝰ eſt: eo ꝙ ſit albus Greci em̃ albũ glaucon dicũt. Hͦ eſtate raro apparet niſi in nubilo. ¶ Pli. vbi ſ. Quidam em̃ piſces eſtate imparientes ſexagenis diebꝫ medijs latent feruoribꝫ vt glaucus et azellus. B C

¶ Areſto. Quidã etem̃ piſces in cauernis manent in eſtate ſicut glaucꝰ ꝑ ſexaginta dies: ac depꝛehendiť poſt aſcenſionẽ canis. D

Capitulum. xlj.

G Obi⁹ ⁊ Gran⁹. Actoꝛ. Gobio ē piſcicul⁹ fluuial' alb⁹: ſʒ nigris maculis reſperſus. quē q̄dā dixerūt veſci cadaueribꝰ. ſʒ a piſcatoꝛibꝰ dep̄hēdit̄ h̄ eē fabuloſū. quā poti⁹ dicūt in aq̄ li q̄diſſima ↄuerſari ⁊ pabulo nutriri. i cibo tñ vi les ac dſpicabiles reputāt̄. qꝛ aq̄ſa mīme ſolidi.

Operationes.

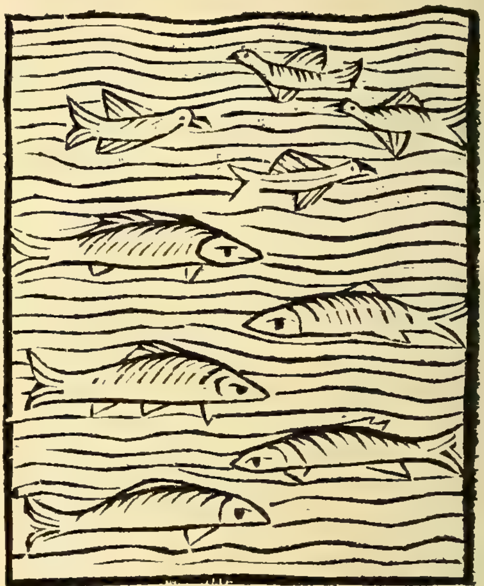
A ¶ Ex li. d̄ na. re. Gobio piſcicul⁹ eſt foꝛma rotū da ſquamis puis argēto ſilibꝰ. h̄ vbi aq̄s areno ſas lapillulis in nutrimētū h̄ʒ accomodatioꝛē

B vtriqꝫ cibū p̄bet. ¶ Idē. Gran⁹ eſt piſcis marin⁹ q̄ ↄ naturā omniū aīaliū vnū oculū i ſūmo ca pitis h̄ʒ: q̄ ſupintēdens ſemꝑ inſidias cauet.

Capitulum .xlij

G Amanez ⁊ Gonger. Alb. ī li. d̄ na. aīal. Gamanez aīal dicūt fluuiale. eui⁹ feīa vagabūde diſcurrēs. nō ſolicitat̄ ſʒ negligit par tū. Mas aūt ſtat circa eos q̄s feīa pꝛeneglexe rit. Et edificat etiā in gyro circa eos lignis ne pateat adit⁹ inimicis piſcibꝰ. Et tūc aliq̄n extra aquā vociferat foꝛtiter: vt aduerſantia ſibi ter reant̄ aīalia. ⁊ ſi in tali ſolicitudine cadit ī rbe tia zelo defendēde pꝛolis moꝛdens rbetiā erū pit non tam foꝛtitudine q̄ȝ animoſitate. ¶ In eodē libꝛo. Gonger vt dicit Pli. eſt piſcis mag nus atqꝫ robuſtus q̄ inimicicias ⁊ bella habet cū murena ⁊ polippo ⁊ aliis piſcibꝰ. ⁊ intantū foꝛtiter: q̄ polippū laceret dentibꝰ ſuis.

Capitulum. xliij.

H Ami⁹ ⁊ Hyrūdo. yſi. Hamio piſcis eſt ſaxatilis dextra ſiniſtraqꝫ lateri bus ꝟgis puniceis ꝑpetuis: aliiſqꝫ diſcoloꝛibꝰ deſignat̄. ⁊ dict⁹ eſt hamio. qꝛ nō ca pit̄ niſi hamo. ¶ Pli. vbi ſ. Amiā ſiue Hamiā vocāt piſcē: cui⁹ icremētū diebꝰ ſinglis itelligit̄ cū thinnis: h̄ ⁊ palamides ī pontū intrāt grega tim ad dulcioꝛa pabula cū ſuis queqꝫ dulcibꝰ.

Operationes

¶ Ex li. d̄ na. re. Hami⁹ ē piſcis ſaxatilis. vt ait yſi. id eſt lapidē gerit interi⁹. h̄ admodū ſpecio ſus ē: h̄ñs ī vtroqꝫ latere q̄i ꝟgulas ꝑpetuo co loꝛe puniceas. reliq̄ ꝟo coꝛpe diuerſis q̄dem ⁊ gratis coloꝛibꝰ. tot⁹ ī modū pāni ſerici variat⁹. A

¶ Hyrūdo maris ſilis eſt aui hui⁹ noīs. hec ad B

modū loliginis in aqua manet vt piſcis. ⁊ alas habēs ad amena eleuatur etheris.

Capitulum. xliiij.

I Cinus marin⁹. yſi. Icin⁹ ab icino terreſtri nomē trarit. quē vulgus ericium vocat. cui⁹ teſtula dr̄ ſpinis aculeata in modū caſtanea ꝝ q̄n adhuc operte de arborib⁹ cadūt. Caro ei⁹ mollis ⁊ minio ſilis. Actor. Icinus ipē eſt echin⁹. de q̄ dictū eſt ſup̄ in tractatu de aīalib⁹. ca. lxxvij. Idē etiā videt̄ eſſe ethenais. licet yſi. de his agat ſepatim tā q̄ de duob⁹. Idē etiā dr̄ ericius vel irricius.

Operationes

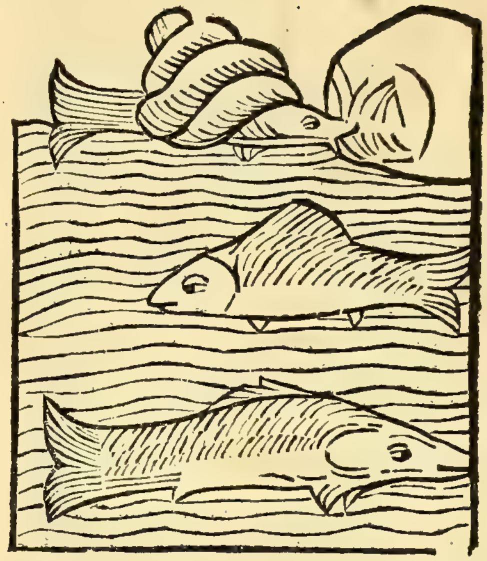
A ¶ Ex li. de na. re. Erici⁹ eſt piſcꝭ marin⁹. habēs caput ⁊ os inferi⁹ (vt ait Areſto.) ⁊ exitū ſuperfluitatū ſuperi⁹. qd̄ eſt ꝯ morē aīaliū ceteroꝝ.

B ¶ Utitur autem ſpinis loco pedū. Eius anteriora ſeparata ſunt. ⁊ inferiora ꝯtinua. horrori eſt ceteris piſcib⁹. q2 ſpinis hiſpidus. vnde nō de facili ſit vlli piſcium preda.

C ¶ Carnes eius vehemēter rubee ſunt minio ſimiles. vt dicit Plinius.

Capitulum. xlv.

R Alaoz Karkora ⁊ Kilok. yſidor⁹. Kalaoz ē piſcis maris. ſpecie multiformis. pluuiaq3 ceteris piſcib⁹ ad vite remediū ⁊ impiguationis iuuamen eſſe ſolet. huic ꝑ exicitio dat̄. Nam ſi multa pluuia fuerit oculis cecatur: ac ꝯſequens cū cibum querere non poſſit: fame morit̄. Idē. Karkora

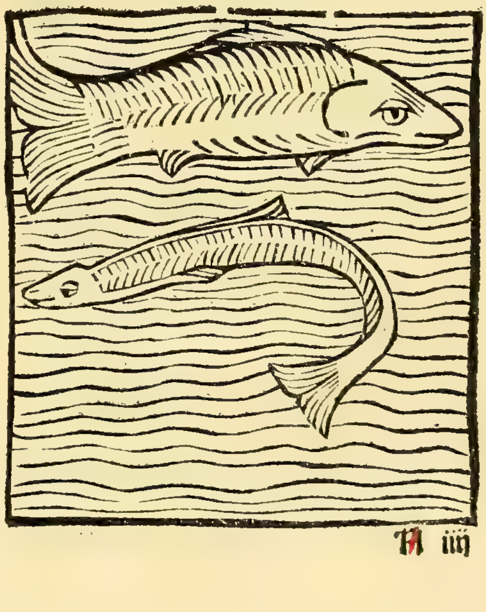
vero eſt piſcis q̄ poſtq̄3 dep̄hendit̄: multo viuit tempe: ⁊ cibat ſe ex ſe. q2 ſup eius inteſtina eſt nidior aqua.

Operationes

¶ Idē. Kilock eſt piſcis marin⁹ in teſta multū aſpera latēs. cui⁹ orificiū eſt in medio corpis. A

¶ Sentit āt q̄cq̄d ei appropinquat. ⁊ applicat in lapidib⁹ cū ſuis pedib⁹ poſteriorib⁹. B

¶ Anteriorib⁹ aūt q̄b⁹ ꝑ manib⁹ vtit̄ quicq̄d ꝑ eum trāſit. qd̄ nequaq̄3 vincere ſe poſſe credit: tumeſcit: ſeq3 contrahit: ⁊ adheret fortius lapidi cui applicatur. C

Capitulum.xlvj.

Karabo ⁊ Kylone. yſidorus. Karabo ſtercore viuit et luto. Sedaturqꝫ cibo. propter hoc animal ponderoſum eſt. caudam habet latam. et ideo qn̄ pugnat leniter ſe vertit. Huius enim generis monſtra fortiſſime pugnāt inter ſe velut arietes. muniuntqꝫ ſe multitudine ſociorū aduerſe partes. vnde frequenter viſi ſunt ambulare ſicut greges: adinuicemqꝫ bella partiri. fiunt autem in aīalibꝰ bella quatuor de cauſis. ſcꝫ ꝓpter naturalem ſuꝑbiam. ꝓpter cibum. ꝓpter coitū. ꝓpter fetum. ſicut gallina ꝓpter fetū cum coruo pugnat. ⁊ anſer cum cornice.

Operationes

A ¶ Areſto. Karabo ſicut ⁊ cancer ſanguinē nō habet. durum habet extra ⁊ molle intra: nec eſt nutribile illud durū. immo recipit ignem.

B ¶ Accipit autem piſces ſicut cancer in ꝓfundo maris cum duobꝰ labijs ſuis: eoſqꝫ ī duas partes diuidit: ⁊ ad os ſuū ducit.

C ¶ Karabo ex piſcibꝰ dure carnis mouet̄ cum cauda ſua motu veloci ſicut motu alarū ſuarū.

D ¶ Eſt aūt genꝰ quoddā ex q̄ generat̄ Karabo: qd̓ eſt bone carnis anteqꝫ oua ponat: poſtea ꝑo male. Hoc genus exuit ſpolium in vere ſic̄ ſerpens. Ita cancer ⁊ karabo ſenectutem exuunt ⁊ que mollis teſte ſunt.

E ¶ Marinum animal mollis teſte karabo coit ⁊ impregnat̄ ⁊ malakye ſimiliter accidit. Karabo ⁊ ſibi ſimile in genere ſcꝫ anīal mollis teſte ouant coitu. Similiter eſt generatio malakye vt ſepia: ⁊ ſibi ſimile.

F ¶ Mareſqꝫ karabo tm̄ cuſtodiunt oua. malakye autē ouat extra. ⁊ mas eijcit ſuꝑ feminas ſperma. ſicut mares piſcium ſuꝑ oua.

G ¶ Ex libro de naturis rerū. Karabo ſm̄ Areſtotilem eſt piſcis qui quando timet retrocedit quando vero non timet ambulat ad interius naturaliter.

H ¶ In eodem libro. Kylō eſt animal marinum quod contra nature communis ordinem habet epar in ſiniſtro: ſplen in dextro. Nam ī omnibus animalibus terre magnis ⁊ paruis eſt econuerſo.

Capitulum.xlvij.

Roky. Areſto. Koky eſt marinum animal: habens dentes acutos. et etiam ponit vnum ſuper alium. ſic enim genus ſuū diuerſatur a generibus piſcium. quia piſces habent quidem dentes acutos. ⁊ nō eſt in eis animal duas habens acies dentium. Actor. Koky ipſe eſt ſelchus. de quo dictū eſt paulo ſupra. idemqꝫ vitulus marinus. de quo etiam dicetur infra.

Operationes

¶ Ex libro de na. rerū. Koky eſt anīal in terra ſicut in mari manens. cartilaginoſum habet corpꝰ vt ſepia. oſſaqꝫ minus debito robuſta. ꝑ infirmitate aliqn̄ crurīū vix ambulare poſſit: ſeqꝫ in pedibꝰ ſuſtentare. A

¶ Ambulatio ergo ipſius eſt potius in vigore ſpiritus ⁊ leuitate corporis q̄ꝫ ex virtute. Dentes habet acutos valde. caudam paruā vt ceruus. renes vt vacca. B

¶ Venter eius ſanguine caret. quia due vene que ramificantur ſuꝑ renes vſqꝫ ad ventrem in eis non perueniūt. C

¶ Cetera ꝑo corꝑis mēbra ſanguinē habent. D

¶ Hoc animal habet quatuor pedes. ⁊ habent inflexiones digiti qnqꝫ in vtroqꝫ pede. figuraqꝫ pedis eſt vt cauda piſcis. E

¶ In aquis ſpirare non valet. dormit autem ꝓpe mare ſuper terrā. ibiqꝫ fetus ſuos parit duos aut tres. F

¶ Tranſacto vero die. xij. poſt partum: ſequit̄ fetus matrem ſuā ad mare: ⁊ h̄ multotiens in die vt aquis marinis aſſueſcat. Hoc aīal mām̄illas habet vnde fetus lactet. Vox eius eſt ſicut thauri: maximeqꝫ cū interficitur. difficulter autem interimi poteſt. G

Capitulum.xlviij.

Leo marinus. ¶ yſi. Leo marinus dict⁹ eſt a ſimilitudine terreſtris.

Operationes

A ¶ Ambroſius. Leo terribilis eſt in terris: ſed dulci⁹ in fluctib⁹. Eandem habet diſpoſitionē ꝛ virtutē ſicut in terra. quare tranſeo.

Capitulum.xlix.

Lepus marin⁹. yſi. Lepus a ſimilitudine leporini capitis nūcupat⁹ eſt. Plini⁹. Venena dira nō ceſſant in lepore. & in indice mari etiā tactu peſtilens. vomitū diſſolutionē ꝗ ſtomachi ꝓtin⁹ creat. Idem in li.xxxij. Lepus marin⁹ venenū eſt in cibo vel potu datus. Nullū eſt aīal qn eius tactu intereat. bō tact⁹ ab eo piſcē olet ꝛ moꝛit. et lepus ſimiliter ex eo tact⁹ moꝛit. Sic vterꝗ alteri venenum eſt. In India nō capi viuentem affirmant.

Operationes.

¶ Auiceñ.in.ij.cañ. Lep⁹ marin⁹ ē aīal oſtrea tū lutoſum declinās ad rubedinē aliqntulū. A

¶ Sanguis eius calid⁹ eſt mūdificās pannū. B

¶ Caput ei⁹ aduſtū generat pilos in alopitia ꝓprie cū adipe vrſi. ꝛ in tyria valde. C

¶ Cum autē ex eo fit emplaſtrum ſicut eſt abradit crines ꝛ pilos. D

¶ Itē abſtergit viſū emplaſtri moꝛe ſuppoſitū ꝛ ſicē collirū. Numerat aūt inter medicinas venenoſas. ꝛ interficit eū vlceratōe pulmonis. E

¶ Plinius in li.xxxij. Leporis marini ſeminā ſi mulieres grauide aſpexerint ſtomacho nauſeante: ſtatim aboꝛtum faciunt. F

¶ Remedio eſt mas ob id induratus ſale. vt in bꝛachealib⁹ habeatur. G

¶ Lepus marinus venenatus quidem eſt. Sed eius cinis in palpebꝛis pilos inutiles emulſos cohibet. H

¶ Idem. Lepus ſtrūmas ſanat: ita vt celeriter remoueanť. E lepoꝛe quoꝗ marino recenti iubent q̄dam podagram fricari. I

¶ Sanguis eius et fel (ſi necetur in oleo) valet contra carbunculos. K

¶ Auicenna in canone vt ſupꝛa. Lepus marinus eſt venenoſus ſi de ipſo in potu datur accidūt conſtrictio anhelitus. ꝛ rubedo oculoꝛū. tuſſis ſicca ſputū ſanguinis: difficultas vrine. Urina violacea ꝛ egeſtio ſimiliter vel doloꝛ in ſtomacho. vomitus ſuꝑfluus coloꝛe ꝛ ſanguinis yctericia ꝛ anguſtia ac doloꝛ renum: ſudoꝛ fetidus. hoꝛroꝛ cibi. L

¶ Et cū videt eger piſces terretur ab eis: ꝛ inuenit ſapoꝛem fetidi piſcis in oꝛe ſuo. ꝛ in eructuatione cū ſalſedine. Plures autem qui ex eo euadunt: in ptyſim cadunt. M

¶ Confert autem eius curationi lac caprinum quod eſt iuuamentū vltimum. N

¶ Lac quoꝗ aſininū ꝛ lac mulieris ex māmilla. ꝛ eius cancri fluuialis: ꝛ ericius aſſatus aut ſanguis ei⁹ foꝛtes aūt medicine ſunt calamentum fluuiale calidū: recens: ꝛ ſanguis anſeris ꝛ vrina hoīs antiqua. ꝛ cetera. O

¶ Signum vere ſanitatis eſt. quando videns piſces nō terreť ab eis: ꝛ comedit. Nunꝗ cadit in ptyſim curetur ptyſis. P

Capitulum. l.

L Euiathan ⁊ ludolachra. yſi. Leuiathan ſiue leuim: eſt piſcis ſerpētinus. de q̄ ſcꝫ ſup dictū eſt in tractatu de aīalibꝰ. ca. lxxxiiij. yſi. Ludolachra ē aīal natā ⁊ forma mirabile duas hn̄s alas ī facie. duas ī dorſo: q̄bꝰ mira velocitate nitit̄ q̄cūq̄ voluntas eam impulerit.

Capitulum. lj.

L Oligo. yſi. Loligo eſt monſtrū in q̄ natura luſiſſe videt̄. Nā cute ſquamoſum cū gregibꝰ piſciū maris pfunda ſcrutat̄. Cum autē aq̄s faſtidierit: leuat ſe cū alis penniḡeris quas in hillinatā dedit. ⁊ cū volucribꝰ ethera ſcandit. Sed q꞉ flatus ventoꝝ ſuſtinere non poteſt. poſt modicū vbi ventis ꝯcutit̄ ad aquas redire cogit̄: ⁊ in pfundum relabitur.

Operationes

¶ Plinius li. ix. Loligo eſt piſcis mollis ſanguine carens ſicut ſepia. Caput habet etiā ſicut ⁊ ſepia inter ventrem ⁊ pedes.

¶ Sepie ⁊ loligini pedes duo ex his lōgiſſimi ſunt ⁊ aſperi. q̄bꝰ ad ora cibos admouent. ⁊ in fluctibꝰ ſe velut anchoris ſtabilūt. Loligo etiam volitat: extra aquā ſe efferens.

¶ Sepia q̄dem in terreno parit inter arundines ac in alto ꝯſeruata: oua edunt loligines.

¶ Item loligines ſicut ⁊ ſepie coeunt linguis brachia inter ſe cōponentes ⁊ in contrariū natantes. ore quoq̄ pariunt.

¶ Loligines etiam in littore mire magnitudinis ſunt. ſed in mari noſtro q̄nq̄ cubitorum nec oſſa nec ſpinas habet.

¶ Idē ī li. xviij. Loligo volās ſignū ē tēpeſtatꝭ

¶ yſid. Tradūt in occeano mauritanie tantā multitudinē loliginū ex aq̄a euolare vt etiaꝫ naues demergere poſſint.

¶ Phiſiolog⁹. Loligo capit̄ aliq̄n̄ q̄nq̄ cubitorum. Caput habet inter pedes ⁊ ventrem. vltra duos annos raro eſt eoꝝ vita.

¶ Aliquod eoꝝ genus aſperrimū eſt q̄ pugnature turmis ſe munientes ſtabiliunt.

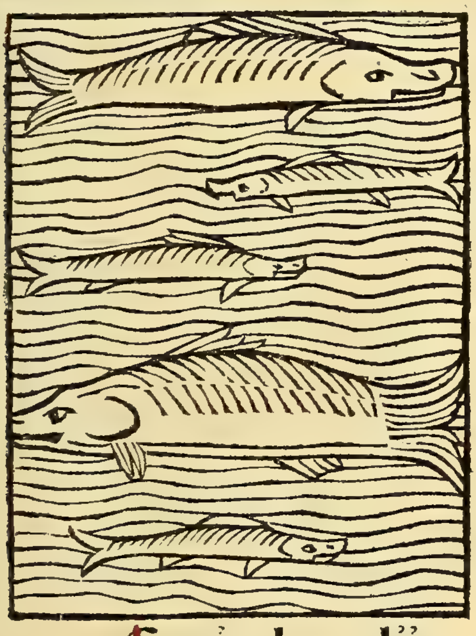

Capitulum. lij.

Locuſta marina. Phiſio. Locuſta mari
na iuxta Pli. q̃ttuor hꝫ cubitos ĩ lõgitu
dine. hyeme ledit̃. autũno ⁊ vere pingueſcit. et
plenilunio magis. Ex li. de na. re. Locuſta flu
uialis ecõtraria q̃ꝫ locuſta cãpeſtris. pedes an
teriores hꝫ lõgiores: nec rumiari anteriori pte
ſic aĩalia cetera. ſꝫ ad poſteriꝰ. ſcꝫ ĩ extremo ſto
machi ſui cũ dẽtibꝫ in ventre ſibi herentibꝫ.

Operationes

A ¶ Pli. lib. ix. Locuſte piſces cruſta fragili mu
niunt̃. in eo gñe qđ caret ſanguĩe latẽt mẽſibꝫ
q̃nis. Siliter ⁊ cancri q̃ eodẽ tp̃e occultant̃.
B ¶ At ambo veris principio ſenectute in more
anguiũ exeũt. renouatiõe tergoꝝ. Ceterum in
vndis natãt. locuſte reptantiũ more fluitant.
C ¶ Si nullus ingrauat metus recto meatu
cornibꝫ. q̃ ſũt rotũditate p̃pilata ad latera por
rectis. ⁊ eiſdẽ erectis in pauore. oblique in late
ra pcedant. Cornibꝫ inter ſe dimicant.
D ¶ Viuũt ãt hmõi locuſte in petroſis locis. In
indico mari locuſte quaterna cubita implent.
E ¶ Polipũ intantũ locuſta pauet: vt ſi iuxta vi
derit om̃ino moriat̃. Locuſta q̃ꝫ conger inimi
cus lacerat ⁊ perimit.

Capitulum. liiij.

Lucius. Actor. Luciꝰ eſt piſcis fluuialis
ore lato ⁊ dẽtibꝫ acutiſſimis. minoꝝ pi
ſciũ deuorator. cui tñ perca ſquamis ⁊ brãchijs
aſprimis armata reſiſtit vt non ei p̃ualeat. nec
dẽtibꝫ eiꝰ p̃da fiat. Veſcit̃ aũt luciꝰ veneno ſis
vt bufonibꝫ ⁊ hmõi. ⁊ tñ infirmis đr eſſe ĩ cibo
ſanꝰ. Si q̃ñ naſſa in q̃ incluſus fuerit. ex aqua
leuata lucẽ diei viderit. raro vel nũq̃ꝫ accidit.
vt poſtea diutius remaneat. ſed queſita ſibi via
euadit.

Operationes.

¶ Ex li. đ na. re. Luciꝰ eſt piſcis q̃ ⁊ lupꝰ aq̃tilis A
appellat̃. Hic ſi fluuiales aq̃s cibũq̃ꝫ p vita ſuf
ficiẽtẽ habuerit p ſucceſſus tp̃m in lõgitudinẽ
maximã eualeſcit. Cibꝫ eiꝰ ſũt piſces. ⁊ q̃cquid
ranaꝝ more repit. piſcẽ ad magnitudinem ꝓpe
ſui comedit. ¶ Nã vbi victũ ſubegerit: caput B
p̃ma ore deuorat. q̃ digeſto paulatim addit ſe
quentia: donec totũ ↄſumat. Pari q̃ꝫ generis
ſui pcere recuſat. vel ob naturalẽ crudelitatẽ.
vel q2 auidꝰ eſt cibi: rapineq̃ꝫ impatiẽs. Nam
⁊ p̃p̃a ſemia pſeq̃t̃ vbi piſcis forma ſuſceperit.
¶ Eſt ãt piſcis q̃dã hñs acres ſquamas ⁊ pinnu C
las acutas. quẽ ſi lupus aquaticꝰ p caput ap
prehẽderit cito tranſglutit. Si ṽo a pte caude
nõ poteſt q2 in cõtrarium aſperari geſcunt.
¶ Luciꝰ in cerebro lapidẽ criſtallo ſilẽ gerit: D
ſꝫ h̃ cũ euũ in longũ duxerit. Impregnat̃ hic
piſcis vt dicit Ariſto. flante vento ſeptẽtrionali
ſiliter ⁊ piſces q̃ in lõgitudinẽ eualeſcũt. femĩa
pregnãs aquas aſcẽdit: q̃nto põt remotiꝰ a lo
co ſuo in q̃ habitare ↄſueuit. Ibiq̃ꝫ oua parit:
vt filij ſui nõ ſint ei impedimentũ prede.
¶ Et hoc ꝓpter crudelitatẽ naturalẽ: vel ꝓpter E
cibi rapineq̃ꝫ inuidiam.
¶ Alij dixerunt q̃ aſcenderet ꝓpter dulciorem F
aquã. q2 aqua tanto ſemp eſt dulcior: quanto
fonti ꝓximior. Lucius tante auiditatis eſt vt
piſcem quẽ totũ q̃ntitas eius deglutire nõ ſu
ſtinet dimidiũ incorporet.

Capitulum. liiij.

Lupus marin⁹. yſi. Lup⁹ a velocitate appellat. in q̄ lupo terreſtri aſſimilat. q2 ſcz improba voracitate alios pſequit. Eſt ät piſcis captura ingenioſus. Nā z rheti circūdat⁹ fert arenas arare cauda: z ita cōditus trāſire rhete. Pli. li. xxxij. Lupus marin⁹ in puidendo min⁹ habet ſolercie: ſz magnū robur in penitēdo. nā vt heſerit in hamo tumultuoſo diſcurſu laxat vulnera donec excidant inſidie.

Operationes.

A ¶ Idē li. ix. Pregelidā hiemē oēs ſētiūt piſces: ſz maxie q̄ lapidē in capite exiſtimāt hēe. vt lupi z pagri. Cūqz aſpere fuerint hyemes multi capiūt ceci. Lupoꝝ ꝑo ſūt laudatiſſimi q̄ appellāt lanati. cādoꝛe molliciecqz carnis. melioꝛes ſūt lupi ī amne tyberi īter duos pōtes q̄ alibi

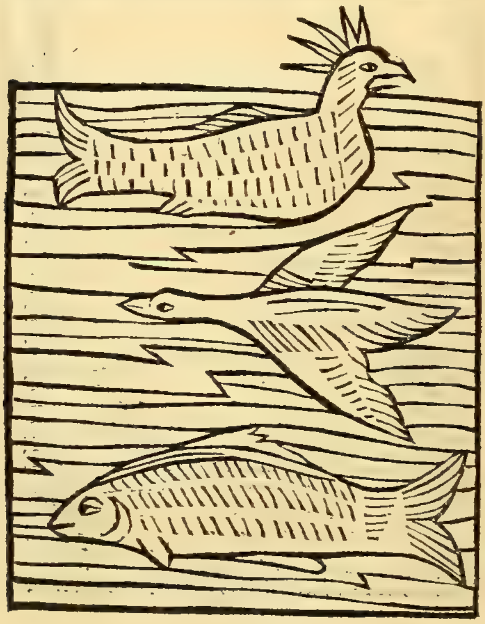
B ¶ Piſcium lupus bis in anno parit. Rigidi⁹ eſt actoꝛ lupū mugili caudā pꝛerodere eoſdēqz menſibus ſtatis concoꝛdes eſſe.

C ¶ Idem in libꝛo. x. Poduntur vt dictum eſt mugil z lupus clariſſime audire.

D ¶ Idem in libꝛo. xxxij. Tradit etiā Ouidius lupum rheti circūdatum: cauda arenas arare atqz ita conditum tranſire rhete.

E ¶ Areſto. Lupi marini cum intrant pelagus poſtea redeunt z aſcendūt ſuperi⁹ magna velocitate ſicut delphinus. Omēs aūt lupi magnorum coꝛpoꝝ anhelant aerem attrahentes.

F ¶ Ambꝛoſius. Lupi deniqz in mari ſunt teneri quos neſcit agnus timere. Et ſm yſaiam ſimul paſcuntur lupi z agni.

Capitulum. lv.

Megar. Milag⁹: z Milu⁹. Ex li. de na. re. Megaris ē piſcis marin⁹ duarū palmarū lōgitudinis. vilis habet in partib⁹ in qb⁹ capitur. ſed cū ad remotioꝛa ſalſus reducit: raritas ei⁹ pciū facit. Recenter tū capt⁹ z ſine ſale delicatioꝛē cibū edētib⁹ facit. Eſt aūt (vt fert) nociu⁹ pcipue febꝛicitantib⁹. Unde poeta dicit. Et megaris noxius omnis erit. Ioꝛath vbi ś. Milago cū ei⁹ pulli volant ſignificatio eſt ſup tempeſtatē maris. yſidoꝛ⁹ Milago piſcis eſt ſic nominat⁹: q2 ſup aquas euolat. Quotiens autē cernit extra aquā volitans tempeſtates mutari deſignat.

Operationes

¶ Ex li. d̄ na. re. Milago volitat ſup vndas in ſignū leticie: q2 ceſſauit tēpeſtas. H cōtra moꝛē alioꝝ piſciū z mōſtroꝝ marinoꝝ q̄ oꝛiente tempeſtate vident quaſi ſup aquas ludere. A

¶ Pli. li. ix. Milu⁹ ſubit in ſūma maria piſcis ex argumēto appellat⁹ lucerna: linguaqz ignea p os exerta tranquillitas noctib⁹ relucet. B

¶ Attollit e mari ſeſquipedalia fere coꝛnua. ab biſqz nomen traxit. C

Capitulum. lvj.

Mugilus. yſid. Mugilus ex eo nomen habet q2 ſit multū agilis. Nam vbi diſpoſitas ſenſerit piſcatoꝛum inſidias confeſtim retroꝛſum rediens. ita rhete tranſilit vt volare piſcem videas. Plini⁹. li. ix. Mugi-

lum natura ridet̃ i metu capite abſcõdito: totos ſe occultare credẽtiũ. ŋſdẽ tñ tanta facilitas: vt i fenice ⁊ narbonẽſi puĩcia coit⁹ tpe e viuarijs mare linea lõgiq̃ p os ad branchias religata emiſſum in mare. eodẽq; linea retractũ. femie ſeqñt ad litt⁹: rurſuſq; feiaȝ mares ptus tpe. In narbonẽſi puĩcie: ⁊ ĩ nemuſienſi agno ſtagno. ſcȝ laterna appellato: vbi hoĩes delphini ſocietate ⁊ mugilũ piſcãt. mugilus ⁊ lupus odio flagrãt mutuo. Mugiles alioꝝ piſciũ vim timẽtes ſup naues exiliũt: ⁊ tã pcipue velocitatꝫ ſunt vt trãſuerſa nauigia interim ſupiactent. ¶ Idẽ li. xxxij. Mugil ſcit ĩ eſca hamũ eẽ: atq; inſidias nõ ignorat. tãta ẽ ei auiditas vt cauda ꝟberando cibos excutiat: ¶ Jorath. Mugilus ẽ piſcꝫ velociſſim⁹ i aq̃s fluuialibꝫ ſꝫ naturalr̃ incaut⁹ nã deridet̃ ei⁹ ſtulticia: cũ in metu capite abſconſo: totũ corp⁹ abſcõſuȝ ac ſecuꝝ credit. hic cũ lucio inimicitiaſ hꝫ hyeme tm̃. ⁊ hmõi cã credit̃ q: tũc rar⁹ ẽ cibꝫ p q̃ dimicãt. Eſtate vero abũdat: ⁊ ideo ad ↄcordiã rediguñt.

Operationes

¶ Plinius libro. xxxij. Cinis e capite mugilum ⁊ mulorum ſciaticos liberat

Capitulum. lviij.

Mus marinus. Muſculus ⁊ Muſtela. Mus marin⁹ ad terraȝ exit: ibiq; foſſaȝ faciẽs oua parit. ac ruſus terra obruit. Poſt triceſimã ꝟo diẽ rediẽs iteꝝ foſſaȝ aperit: ⁊ fet⁹ i aquã ducit. hoꝝ fetus inter initia viſu carẽt. ſicut fet⁹ oĩm fere aquatilũ. Iſi. Muſcul⁹ dict⁹ ẽ: eo q: ſit balene muſculus. Eius coitu hec belua ↄcipe phibet̃ Sũt aũt muſculi cochlee q̃ꝝ lacte ↄcipiũt oſtree. ¶ Pli. li. ix. Amicitie ſunt exẽpla muſcul⁹ ⁊ balena. Nãq; p graui ſupcilioꝝ ponderer obrutis ei⁹ oculis infeſtantia magnitudinẽ in vada pnatãs demõſtrat. oculoꝝq; vice fungit̃. ¶ Idẽ li. xi. Muſcul⁹ marin⁹ q̃ balenã antecedit nullos hꝫ dẽtes: ſꝫ p his ſetas int⁹. ob id etiã hirſutã dicũt appellatã ¶ Idẽ in li. ix. Muſtele piſces mẽſe deputãt q̃s inter alpes lac⁹ rechie bigrãtinus emulas murenis generat. ¶ Ariſto. Muſtela ſic delphinus ⁊ foca viuos fetus de corpe ſuo edũt: et cũ partus ediderint ſi erga ſuos caulos inſidias queq; molliri pſenſerint ipos tuent̃ etatis tenere pauorẽ affectu materno cõpmũt: oraq; aperiũt. ⁊ innoxio dente part⁹ ſuos ſuſpendũt Interno q̃ꝫ corpe recipe ac genit aliaruo ferunt̃ abſcõdere donec ad illos ſecuritatẽ deferãt. aut ſui corpis obiectu defendãt

Capitulum. lviiij.

Murix. Iſido. Murix eſt cochlea maris ab acumie ⁊ aſperitate dicta. que alio noĩe conchiliũ dicit̃: eo q: circũciſa ferro lachrymas purpurei coloris emittat. ex q̃bus purpura tingit̃. ⁊ inde oſtruȝ appellatũ ẽ. q: hec tinctura ex hũore teſte elicitur. Murianus autẽ tradit muricẽ echineũ. ¶ Pli. li. ix. Murices conche marine ſunt q̃ latent circa canis ortũ tricẽtis diebꝫ: ⁊ ſtat uto tpe exeũt pcioſuȝ liquorẽ tingẽdis veſtibꝫ in medijs faucibꝫ hñt vtilẽ. Sed is color in ſola vena cãdida reperit̃. Reliquũ ꝟo corp⁹ ſterile eſt. Viuis q̃ꝫ tm̃ hic color exprimitur:

M

q2 morientes cũ vita ſuccũ euomũt. nõ habẽt ſphericũ os neqȝ rotũdũ ne in angulos pdeuntẽ roſtro ſed ad conche modũ vtroqȝ latere claudit. ¶ Idem in eodẽ. Alia marina q̃ ſũt dure teſte vt murices: aut purpure ſaliuario lentiore pueniũt (ſicut a creſcẽte humore culices) atqȝ ſpuma maris incaleſcente cũ admiſſus eſt imber. Et he pariũt in vere.

Operationes

A B ¶ Plini⁹ li. xxxij. Muricum teſte cinis vtiliter cũ melle illinit vlceribꝫ capitis. ¶ Idem q̃z cinis bonũ eſt dentifriciũ. Et maculas purgat in facie mulierũ cũ melle illinitus. cutẽqȝ erugat. extenditqȝ ſeptenis diebꝫ illit⁹: ita vt
C octauo candido ouoꝝ foueat. ¶ Idẽ ex oleo valet ad parotidas ⁊ ſtrumas. Panniſqȝ reſiſtit vtroqȝ modo. ſiue opus ſit incipiẽtes diſ
D currere: ſiue cõcoctos emittere. ¶ Itẽ muricũ cinis cũ oleo tumores tollit. Ciniſqȝ teſtarũ eaꝝ melle mãmas mlieꝝ efficaciter ſanat.

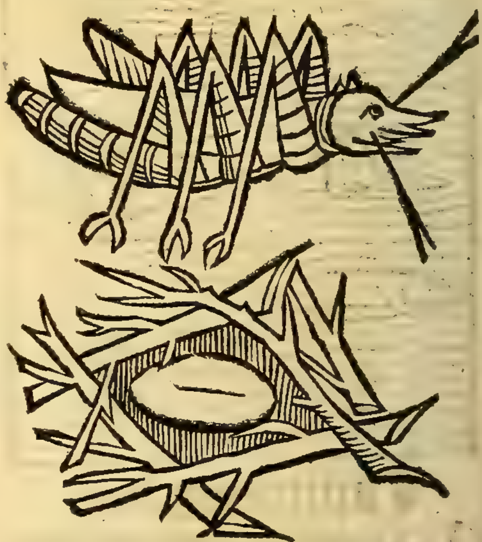

Capitulum. lix.

Murena. Iſido. Murenã greci mirenã vocant: eo q̃ plicet ſe in circulos. Hãc feminini tm̃ ſexũ tradũt ⁊ a ſerpente ↄcipe. Ob id a piſcatoribꝫ tanq̃ a ſerpente ſibilo euocat ⁊ capit. Ictu fuſtis difficulter interimit. Ferula vero ptin⁹ aĩam eaꝫ habere in cauda certũ eſt. Naꝫ capite pcuſſo vix interimit. cauda ſtatim exanimat. ¶ Pli. li. ix. Murena eſt piſcis longus molli cute intectus. hyme latet. Nec capit niſi diebus eſtatis. ſicut congers ⁊ oẽs ſaxatiles. Exit i terrã ſicut polippus. huic emulaꝫ muſtela. Quibuſdã piſcibꝫ date ſũt pinne vice pedũ. Quibuſdã vero nulle ſunt vt murenis. quibꝫ nec branchie. hec flexuoſo i pulſu corpoꝝ ita mari vtunt: vt ſerpẽtes terra. in ſicco q̃z repunt. Murena q̃cũqȝ menſe parit: cũ ceteri piſces ſtatuto tpe pariãt. Qua ei⁹ citiſſime creſcũt. In ſicco littore elapſas vulgus coitu ſerpentiũ impleri putat. ¶ Ex li. de na. re. Murene ſicut dicit Plini⁹ libẽter ſe tenẽt inter harũdines ⁊ ligna: vt ſi forte rheti ↄcludant flexu multiplici euadãt. Hee morſum venenoſum hñt: ſed capitis eaꝝdẽ cinere morſus ſanat. Periculoſũ eſt eas in cibũ ſumere: niſi pus in vino optime ac diutiſſime decoquant. et ſpeciebꝫ aromaticis maxieqȝ pipere cõdiant. venenoſo nãqȝ abũdãt humore. vñ nec de facili cedũt coctioni. Itẽ murenã iuxta Baſiliũ. vipera ex aq̃s in ſiccũ euocat ad coitum. ¶ Iorath vbi. ſ. Murena nõ a ſuo ſili ſꝫ a ſerpente ſibilo ad ſociũ euocata ↄcipit. nec aliqd tñ ſerpenti ſꝫ ſibi ſile gignit. ¶ Ambro. Vipera quidẽ ad litt⁹ maris ſibilo murenã euocat venenũ ſuũ vomit. Illa ſtatim venit et cũ eo coit: ⁊ poſt vipera venenũ ſuũ reſumit.

Operationes

¶ Plini⁹ vbi. ſ. Murene morſus capitis ipſi⁹ cinere ſanat. ¶ Lichenas etiã ⁊ lepras ſoluit murenarũ cinis cũ tereis obulis mellis.

Capitulum. lx.

Multipes. Ex li. de na. re. Multipes piſcis marin⁹ eſt. a re nomẽ hꝫ. huic pedes a latere pcedũt. In hyeme coit

⁊ inter ceteros piſces ſibi nidum ex ſurculis ꝯſtruit.ꝑ duos mēſes ouat.⁊ hoc vnū ouum tm̄ ad inſtar nucis paruū. Femīa ꝑ q̄draginta noctes ſedet:⁊ ouū a ſe editū fouet ex q̄ fiunt piſces innūerabiles. Qđ ſi nō eēt:multū coꝝ gen⁹ decreſceret.qꝫ ſeipos inuicē conſumūt.⁊ multe comeſtiōis ſūt. Multipes aſtutia magis q̄ꝫ fortitudīe vincit karabo monſtrū marinū qđ validū eſt ac robuſtū. Cuius victorie ſignū.nā ſimul capti in rheti repiunt Karabo frequēter mortu⁹ inuenit aut letaliter vulnerat⁹. Eſt etiā quoddā gen⁹ multipedis naturaliter aſtutū qđ in aqua ſupnatat ⁊ dorſi teſtā ad ſolē ponit vt deſiccet ac durior fiat.ſic vt ſalſas maris aq̄s ⁊ aduerſa ſcopuloꝝ pati valeat. ¶ Actor. Multipes ipē ē polippus iuxta Pliniū.de q̄ pleni⁹ īferi⁹ dicet.

Capitulum.lxi.

Mulus vel Mullus. Ex li.de na.rer. Mulus eſt piſcis marinus (vt ait Plinius) modice quātitatis gratia nobilitatis in eſum tm̄ datus nobilib⁹. Rariſſimus tn̄ eſt quē ſeptētrionalis tm̄ gignit occeanus. Horꝝ tn̄ genera plura ſunt. Quidā alga ⁊ oſtreis ac limo ceterorūqꝫ piſciū carneveſcunt. Nobiliores aūt in inferiori labio vel labro gemina barba inſigniunt. victuſqꝫ coꝝ eſt qđ iuxta ripas aeris ſerenitatē ꝯcreuerit. Mulum nobilē expirantē numeroſa colorū varietate ſpectari proceres gule narrant. ¶ Seneca de naturalib⁹ queſtiōibus libro.vij. Incredibilia ſicut iam ſuperi⁹ dictū eſt ſunt opa luxurie in cubili piſcens natant: ⁊ ſub ipa menſa capit qui ſtatim in menſam tranſferatur Pax recens videt mulus niſi q̄ in cōuiue manu morit. Obſeruat morientiū colorꝫ:quē in multas mutationes mors ipſa luctante ſpiritu vertit. Rubor pmū:deinde pallor ſuffundit.longa ſomniculoſa inertiſqꝫ luxurie expectatio. Nolunt attingere niſi eodem die captū:qui ipm (vt aiunt) mare ſapiunt ⁊c. ¶ Iſidorus. Mulus vocatus eſt:eo q̄ mollis ſit ac tenerrimus.cui⁹ cibo tradūt libidinem inhiberi:⁊ oculoꝝ aciē hebetari. hoīes vero q̄ his ſepe paſti ſunt piſcem olent mulo in vitio necato.qui inde biberint tedium vini habēt. ¶ Alexander. Mulus bouis fimo delectatur adeo vt in ipo iaceat:⁊ tincturam caro piſcis ex fimo mutuetur.

Operationes

A ¶ Plinius. Mulus cōtra paſtinacas ⁊ ſcorpiōes terreſtres ſiue marinos:⁊ dracōes atq̄ ſpalangia prodeſt illit⁹:aut in cibo ſūpt⁹.

B ¶ Eiuſdēqꝫ recentis a capite cinis ꝯtra omnia venena valet. Et priuatim cōtra fungos.

C ¶ Iterū cinis e capite multoꝝ attritos ſciaticos liberat. Cōburuntur autē in vaſe fictili ⁊ cum melle debent illiniri.

D ¶ Mulos aūt in cibo inutiles neruis inuenio. Coꝝ quoqꝫ cibo tradūt oculoꝝ aciem hebetari. In mēſtruis vero mulieꝝ auxiliat mulus. Inueterati muli ⁊ in potiōe triti vomitiōes ꝓcitant.

E ¶ Muloꝝ ſalſamenti cinis carbūculos diſcutit. Mulus aūt in vino necatus (vt dictū eſt) his q̄ biberint inde vini tediū afferunt.

Capitulum.lxij.

M Onachus marin⁹ et Monoceron.
Ex li. de na. re. Monachi maris di/
cti ſunt: q: caput hñt vt monachi re/
center raſi coronā deſup raſaꝫ ⁊ cādidā. ⁊ cir
culū in modū criniū ſup loca auriū. facieꝫ tñ
nō habet in toto ſimilē homini: q: naſum ha
bet piſci ſimilē. ⁊ os naſo cōtinuū. Ceterū in
inferiorib⁹ habet formā piſcis. hoc monſtrū
hoīes ſup ripas maris ambulātes libēter al
licit: ⁊ corā eis ſup aquas ludit: ꝙ ſi hominē
admirantē ꝓpinquare viderit appropinquat
⁊ ipe. ⁊ ſi dat᷑ facultas hoīem rapit ⁊ traijcit
in ꝓfundum: ſicqꝫ carnib⁹ eius ſatiatur.

Operationes

A ¶ In eodem libro vt ſupra. Monoceron eſt
monſtrū marinū: habens in fronte cornu ma
ximū: quo naues obuias penetrare poſſit: ac
deſtruere ⁊ hominum multitudinem ꝑdere.
B ¶ Sed in hoc pietas creatoris hūano gene
ri ꝓuidit: quia cum tardum animal creatum
ſit: naues eo viſo poſſunt effugere.

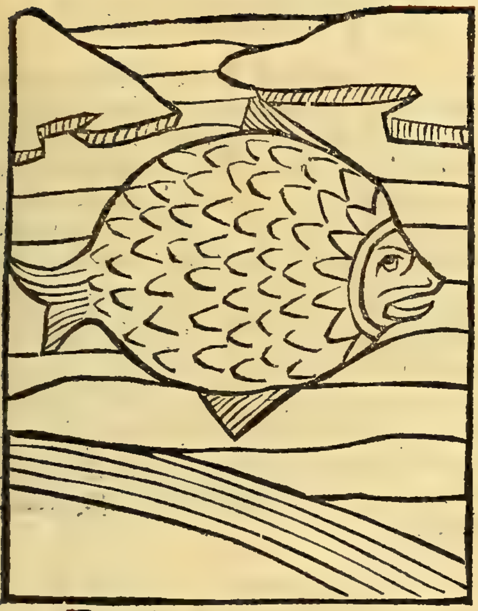
Capitulum. lxiij.

N Arcos. Nautilos ⁊ Nubes.
Iſidorus. Narcos. teſte Ari/
ſto: tante v̄tutis eſt piſcis vt me
diante lino ⁊ calamo ad manū
piſcatoris hamū tenēt᷑ accedat
ſtupor ⁊ inſenſibilitas: imo ⁊ totuꝫ corp⁹ ſtu/
pefacit: niſi citi⁹ hamuꝫ deijciat. Inde eſt ꝙ
etiā ſtuporifera vt papauer ⁊ hmōi cetera di
cunt᷑ narcotica. ¶ Plini⁹ lib. ix. Nautilos q̄
ab alijs vocat᷑ pompilos inter p̄cipua mira/
cula marꝫ cōputatur. Nā ſupinus in ſumma
eq̄orū ꝑuenit. ita ſe paulatim ſubrigens. vt
emiſſa ꝑ fiſtulam aqua velut exoneratus ſen
tina facile nauiget. Poſtea prima duo bra/
chia retorquens membranā inter illa mire te
nuitatis extendit: qua verificante in auras
ceteris brachijs ſubremigans media cauda
vt gubernaculo ſe dirigit: ita vadit alto lu/
burnicarū gaudens imagine. ſi q̄d pauorꝫ in/
terueniat hauſta ſe mergēs aqua. ¶ Ex libro
de naturis rerꝫ. Nubes ſm Ariſto. eſt piſcis
in aqua viuens applicatus ad petraꝫ. Aqua
non deſcendit nec ſeparat᷑: niſi ꝑ attractionē
inſpirationis concitus.

Capitulum. lxiiij.

N Ereides ⁊ Orcha. Iſidorus. Nerei
des ſūt belua marine toto corpe hir
ſutis hiſpide. Habētqꝫ ſpeciē aliquā
formatam cū homine. Horū aliqua cū mor/
talis ꝯditionis imitatrix emori debet. audi/
tur procul gemit⁹ eius ac planctus. De his
plenius dictum eſt ſuperius in cap. Balena.
¶ Ex li. de na. re. Orcbū monſtrū marinū eſt
(vt ait Plini⁹.) ei imago nulla poteſt exp̄mi
repſentatione: niſi ꝙ ſit mollis carnis īmen
ſe. hec balenas graui odio pſeq̄tur: dentib⁹
truculētis ſecreta feminaꝝ irrūpunt: ac mor
ſu lacerat. Ille vero ad flexū imobiles: ad re
pugnādū inertes: pōdere ſuo onerate ac pin
nis inualide. Solū nouerūt auxiliū in altuꝫ
mare refugere: ſeqꝫ toto occeano defendere.
E cōtra vero orche in malicia ꝑtinaces labo
rāt fugiētib⁹ occurrere: ⁊ incautas anguſtijs
trucidare: inuada vrgere: ſaxis illidere ⁊c.

Capitulum.lxv.

Orbis. Iſi. Orbis dictus eſt a fi-
gura.ſ.qꝛ rotūdus eſt.⁊ totus in
capite ꝯſtat.¶ Pli.li.xxxij. Du-
riſſimū eſſe piſciū ꝯſtat eū q̄ orbiſ
vocat̃ rotundus ſine ſquamis.

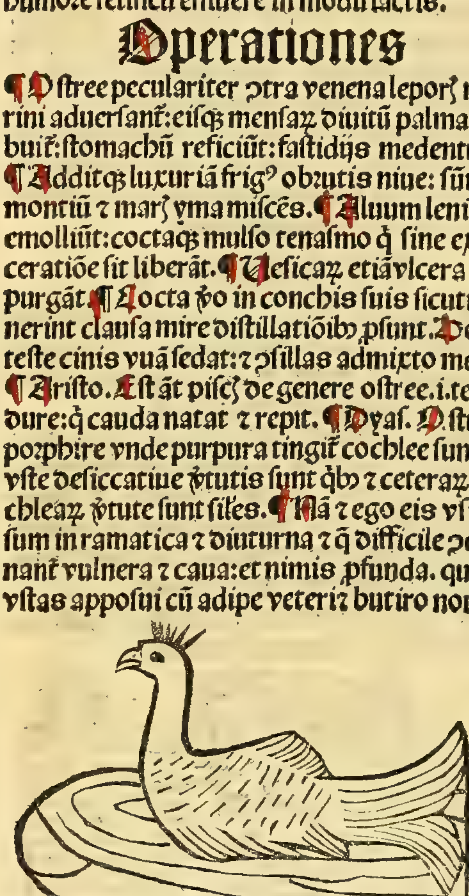

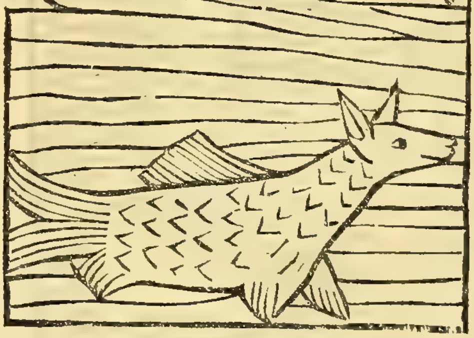
Capitulum.lxvj.

Oſtrea. Ex li.de na.reꝝ. Oſtreuꝫ vt
dicūt Ambroſi⁹ ⁊ Iſi. Cumqꝫ teſtaꝫ
aperit vt clementioꝛis aure delicijs
gloꝛiet̃. Sed cancer inſidias ei repentinas
ꝑtendit.⁊ lapidē inter ei⁹ teſtas proijcit:ne il
las cōiungere poſſit.⁊ ſic oſtree carnes coꝛ-
rodit.oſtreū ſiq̈dē in ſiccū vl' in ſicco iacens.
iam vt in domo conchas tp̄e acceſſiōis ma-
ris aperit.¶ Iſi. Eſt aūt in oſtrea ꝑcioſiſſima
margarita naturaliter infixa q̄ maris aqua ī
ea ſolidat̃. Que etiā difficile apud reges in-
uenit̃.⁊ in littoꝛibꝫ q̄ſi vilis iacens:a vulgo ſa
xis aſperis ⁊ cauteribꝫ colligit̃.¶ Pli.lib.ix.
Silicea teſta incluſis fatēdū eſt nullū ineſſe
ſenſum vt oſtreis putreſcēte limo ꝓueniūt ac
ſpuma circa nauigia diutius ſtantia defixoſ-
qꝫ palos ⁊ ligna. Nuper cōpertū in oſtrearia
humoꝛē fetificū effluere in modū lactis.

Operationes

¶ Oſtree peculariter ꝯtra venena lepoꝝ ma- A
rini aduerſant̃:eiſqꝫ menſaꝝ diuitū palma tri
buit̃:ſtomachū reficiūt:faſtidijs medentur.
¶ Additqꝫ luxuriā frig⁹ obꝛutis niue:ſūma B
montiū ⁊ maꝝ yma miſcēs.¶ Aluum leniter C
emolliūt:coctaqꝫ mulſo tenaſmo q̄ ſine exul
ceratiōe ſit liberāt.¶ Veſicaꝝ etiā vlcera re- D
purgāt.¶ Cocta ſo in conchis ſuis ſicuti ve- E
nerint clauſa mire diſtillatiōibꝫ ꝓſunt. Doꝝ
teſte cinis vuā ſedat:⁊ ꝯſillas admixto melle
¶ Ariſto. Eſt āt piſcꝭ de genere oſtree.i.teſte F
dure:q̄ cauda natat ⁊ repit.¶ Dyaſ. Oſtree G
poꝛphire vnde purpura tingit̃ cochlee ſunt q̄ H
vſte deſiccatiue ꝟtutis ſunt q̄bꝫ ⁊ ceteraꝝ co
chleaꝝ ꝟtute ſunt ſiles.¶ Nā ⁊ ego eis vſus I
ſum in ramatica ⁊ diuturna ⁊ q̄ difficile ꝯcar
nant̃ vulnera ⁊ caua:et nimis ꝓfunda. quas
vſtas appoſui cū adipe veteri ⁊ butiro nouo.

Capitulum.lxvij.

Pagrus. Pauuſ. Pectine ⁊ Perca. Iſi. Pagrus piſc; ē quē greci fagrū ideo nūcupāt: ꝗ duroſ dentes habeat: ita vt oſtreis in mari alat. Actor. Pagrus ⁊ ipē eſt dentix. de q̄ dictū eſt ſuperi⁹. ¶ Plinius libro nono. Omes q̄dē piſces pregelidam hyemem ſentiūt: ſed maxime q̄ lapidem habere i capite eſtimant vt lupi ⁊ pagri. Cunq; aſpere fuerint hyemes: multi ex eis ceci capiunt: ſicut de lupo marino dictū eſt ſuperi⁹. ¶ Ex libro de na. rerū. Pauus maris dict⁹ eſt a pauone volucre.: quoniā ſimilis ē ei i coloribꝫ. dorſo enī ⁊ collo pict⁹ ē colore diuerſo. ¶ In eodē libro vt ſupra. Pectines mar; armant vnguibꝫ. lucent in tenebris ignium more. In magnis frigoribꝫ ⁊ magnis eſtibꝫ recondunt quia temperatū aerem eos habere oportet vt viuant: cum exceſſum paſſionū in elementis vngues eorum non pati valeant.

Operationes

A ¶ Ariſtoteles. Aialis marini qđ dicit pecten pedibus ſi q̄d appropinquauerit oculū ſubito claudit. ¶ Plini⁹ vt ſupra. Pectines ſponte nature harenoſis proueniunt.

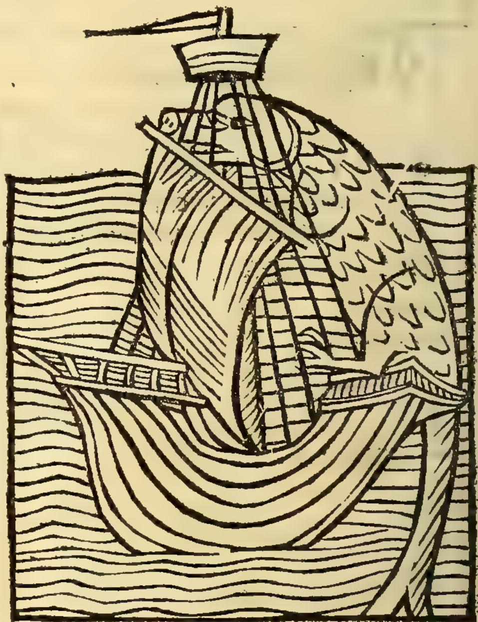
B ¶ Actor. Perca eſt piſc; pluuialis varij coloris curſu velociſſim⁹ ſquamis ⁊ pinnulis acutis ⁊ aſperrimis armat⁹: q̄bꝫ etiā ſe defendit cōtra piſces maiores ne p̄dantes eā īuadāt pre ceteris piſcibꝫ fluuialibꝫ ⁊ ſtagnenſibꝫ infirmis in cibo precipue conuenit.

C ¶ Alexander. Perca videns ſib i lucium imminere horret pinnis: ⁊ ſic euadit.

Capitulum. lxviij.

Plataniſte et Perna. Albertus in libro de nataris animalium. Plataniſte vt dicit Plinius. belue ſunt marine: que gange fluuio Indie naſcuntur et in mare veniunt. Et roſtrum habent delphini. et caudam habent cubitorum ſedecim longitudinis. His ſocijs ſunt belue: quos ſtatuas vocant brachia bina habentes: quibus tanta ineſt fortitudo vt elephantes in aquam intrantes infeſtēt: ⁊ eis permuſcidas abrūpat. ¶ Eodem libro vt ſupra. Perna animal ē marinum de genere concharū. Et eſt croceū valde magne quantitatis exiſtens. intra ipās veſtitur vellere vulno ⁊ nitido valde precioſo: et fiunt inde ornamenta veſtium ⁊ peplorum precioſa.

Capitulum. lxix.

Piſtris. Albertus in libro vt ſupra. Piſtris animal eſt marinum magnū valde vt dicit Plinius. In occeano gallias attingente aliquando inuentum. Aliquando ſe offert mare in moduȝ altiſſime columne intra vela nauigantium apparens. et aquam ingentem ſpargit: ita ꝙ in pauorem vertit nauigantes.

Capitulum. lxx.

PInna ⁊ Plais. Pliniꝰ li. ix. Pinna ẽ piſcis concharũ generis. naſcitur in limoſis ſubrecta ſemper: nec vnq̃ ſine comite: quem pinnocherem vocant. Alij pinophilacem: id eſt ſuilla parua. alibi cancer. dapis aſſectator. pandit aũt ſe luminibꝰ. orbum corpus intus minutis piſcibꝰ p̃bens. Aſſultant alij ꝓtinus: ⁊ vbi licentiꝰ audacia creuit implent eã. At illa ore compreſſo. q̇cquid cõcluſerit examinat. partemq; ſocio tribuit. Quo magis miror exiſtimaſſe quoſdã aquatilibus nullũ ineſſe ſenſum. ¶ Ex libro de naturis rerũ. Pinna de genere concharũ eſt: corpuſq; rotundũ habet. Mas ⁊ femina socialiter ambulãt. aperit pinna conchas ſuas ad lunã: ſeq; paruis piſcibꝰ offert q̃ſi mortuam. Qui ꝓtinꝰ exultantes vbi licentius (ſicut dictũ eſt) audacia creuerit implent eius conchas. Mox vero pinnam ſe plenam ſentiens appꝛehenſum q̇cq̇d incluſerit examinat. Actor. Plays eſt piſc; notus ⁊ vſitatꝰ apud nos. ſcʒ ⁊ bicolor. Nam ex vna parte albꝰ: ex altera niger. De quo ſicut de pluribꝰ alijs nihil in p̃nominatis autoribꝰ repperi: niſi forte alijs nominibꝰ vocentur ab eis q̃ a nobis.

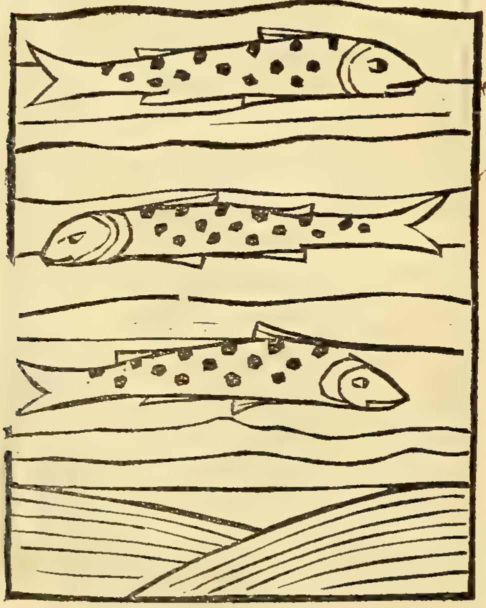
Capitulum. lxxj.

POrcus marinus. Iſidorus. Porcus marinꝰ eſt qui vocatur ſuillus. q2 dũ eſcam querit: more ſuis terrã ſub aquis fodit. Circa guttur enim habet oris orificium. ⁊ niſi roſtrum harenis immergat paſtum non colligit. ¶ Ex libro de natur; rerũ. Porcus maris eſt piſcis eſibilis porci terreſtris ex magna parte ſimilis. Nam et caput habet ſimilimum: et membra in corpore. coſtaſq; ſimili modo diſpoſitas. Tota fere caro eius in pinguedinem tranſit. Lingua eius abſoluta eſt vt porci: ſed voce differunt. In eius dorſo quedam ſpine ſunt venenũ efficaciſſimum habentes: ⁊ punctionibꝰ ſuis valde cruciantes. Sed fel eorum puncturis remedio eſt. Pliniꝰ li. xxxij. Inter venena piſcium ſunt porci marini. ſpine in dorſo cruciatu magno leſorum. Remedio autem eſt limꝰ ex reliquo corporis piſcium eorum.

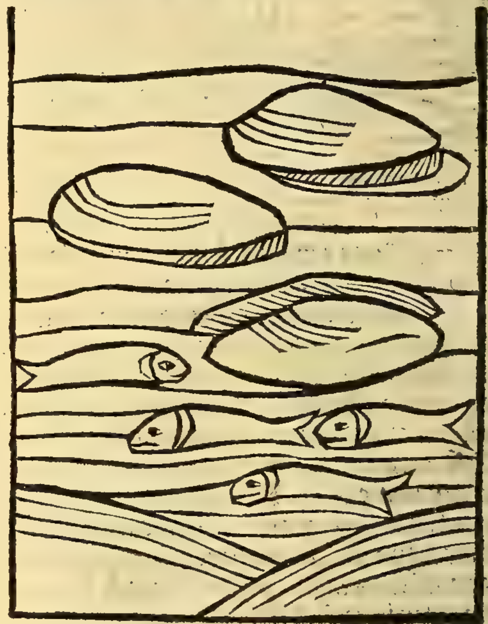
Capitulum. lxxij.

Polippus. Areſto. Polipp⁹ hꝫ iuua/
mē ſquamoſitatē pedū.p illā enī inol
uit om̄e qđ ſibi appꝛopinq̄t. Aial tñ
hñs ſanguinē hꝫ cerebꝛ. Mēbꝛa vētrꝫ in ſe
pia ⁊ multi pede ꝯſilia ſunt ī figura ⁊ tactu q̇c
q̇t comedit aggregat ī cauernis vbi manet.
Et poſtq̄ꝫ om̄e idoneū ſibi comederit.tūc te/
ſtas reſiduas ⁊ coꝛtices cancroꝝ eīcit. Mu
tat̄ coloꝛ ei⁹ ⁊ coloꝛe lapidū q̇ ſūt ꝓpe illum fit
coloꝛat⁹ qđ ei accidit cū timuerit. Ex lib.de
na.re. Polippus eſt piſcis tantā hñs virtutē
in bꝛachijs:vt nautaꝫ aliqñ de naui incaute
ſtantem rapiat:⁊ ī mare trahat:eiuſq̄ꝫ carni/
bꝫ ſatiet̄. Carnibꝫ enī libēter veſcit̄.ſupin⁹ ad
heret ſcopulis:⁊ auelli neq̇t.cui ſi fetida res
admota fuerit:ab ei⁹ odoꝛe ꝓtin⁹ reſilit. Hi
in mari iuxta venetiā frequētiſſimi ſūt. Item
polippi ſiue multipes verſo in terrā capite co
eunt.oua atq̄ꝫ tā multa fecūditate faciunt:q̄
hoīs occiſi teſta capi nō pñt.ſupq̄ꝫ ſedētes et
incubātes q̄ſi cancellatꝫ bꝛachijs camerā fa
ciūt. Itē pollippus vel multipes coꝛnu cerui
vel ſtoꝛacꝫ ſicci fumo deludit̄ ⁊ dep̄hendit̄.q̄ꝛ
diligit ip̄m.⁊ ob hoc intrat vaſa venātiū. Ex
ip̄o etiā aſſato ī hamo poſito venatoꝛes mul
tos capiūt piſces. Polipp⁹ ⁊ karabo.ſi ſimul
irriti fuerint:karabo moꝛtu⁹ inuenit̄. Itē dꝛ
q̄ cū ouant natāt:⁊ mares ⁊ femīe debilitan
tur intm̄:vt a piſcibꝫ paruis comedant̄:⁊ ī ca
uernis facile dep̄hēdunt̄.qđ tñ nō accidit iu
uenibꝫ ⁊ ꝑuis:īmo foꝛtioꝛes ſūt magnis. Itē
in hyeme coeūt.in vere aūt ouāt ſiue pariunt
Caput maris longi⁹ eſt capite femine.

Capitulum.lxxiij.

Pungitiuus. Ex li.de na.re. Pungiti
uus vero eſt oīm fere piſciū minim⁹
q̇buſdā ſpinis ſ̄m nomē ſuū pungēs
Mas in eis circa fauces rubeus eſt. Femi/
na vero illa rubedine caret. Ambo ꝓo macu
lis nudati ſunt. Hos vulg⁹ opinat̄ ſine ſemi
ne in aq̇s creſcere.⁊ qđ mirabilius eſt: alios
etiā boꝝ ſemē ꝓpagari. Vñ ⁊ hūc piſcem ma
trē piſciū vocant. Dicūt enī ſi ſtagnū nouū fi
at:nulluſq̄ꝫ piſcis immittatur. Hos piſcicu/
los anno ꝑmo in eo inueniri.⁊ anno ſcđo di/
uerſi generis piſces ex eiſdem ꝓpagari.

Capitulum.lxxiiij.

Purpura. Ex libꝛis de naturis rerū.
Purpure ſunt conche marine q̇ ver
no tempe congregantur:⁊ attrite li/
quoꝛeꝫ oꝛe ſaliuant. Similiter ⁊ murices cir
ca canis oꝛtū tricenis diebꝫ. Mutuoq̄ꝫ attri
tu lentoꝛe cuiuſdā cere ſaliuāt ſimiliter ⁊ mu/
rices. Purpuras ac viuas capere ꝯtendunt:
q̄ꝛ cum vita ſua ſuccum illū euomūt:⁊ maio/
ribꝫ quidē conchis detracta concha auferūt
Minoꝛes vero cum teſtis frangunt: ita de/
mum roꝛē eū excipiētes tyri lingua purpure
longitudine digitali:qua paſcitur ꝑfoꝛando
reliqua conchilia tāta aculeo duricia. Aqua
dulci enecantur:⁊ ſicubi flumini immergun/
tur. Alioquin capte etiaꝫ diebꝫ q̇nquagenis
viuūt ſaliua ſua. Hoꝝ piſciū conche īfra an/
nū magnitudinē implēt:q̄ ſi ante in creſcēdo
trāſcurrāt:vim libidinis aufert̄:nec vltra co
ire pñt:vt in tpe p̄cioſum liquoꝛem pariant.
Unde ſumma diligētia ꝑmo anno detrahun

tur eis conche vel ↄſtringunt ne creſcāt. Hoc
liquore veſtis purpurea tingi ſolet. q̄ color ni
gricātis roſe more ſublucet purpure (ſm̄ Pli
nium) fetidis odoribꝫ capiunt. et cū ſemine/
ces fuerint mari reddite reuiuiſcunt.

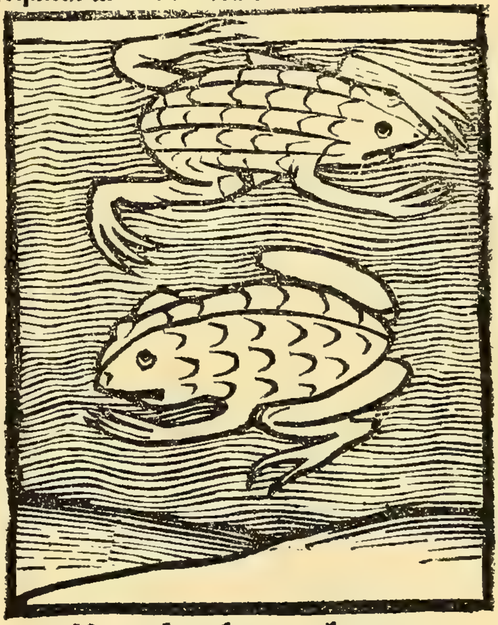
Operationes

A ¶ Plini⁹ li. xxxij. Purpure ↄtra venena pro
ſunt. Horū teſte cinis vtiliter cū melle illinit
B vlceribꝫ capitis. ¶ Idem quoqꝫ cinis cū mel
le efficaciter ſanat mulierū mām̄as. pannis
C etiam inſiſtit vtroqꝫ modo. ¶ Idem cinis ſi
ue opus ſit incipiētes diſcutere ſiue coctos
emittere. Purpurarū ſiue muricū minora ge
nera ſunt efficaciora. ⁊ oris halitū cuſtodien
D tia. ¶ Dyaſcorides. Purpura maritina ⁊ bla
ta appellatur: q quaſi blitula ſanguinis ap/
paret. Hui⁹ virtus ſicca eſt. vnde vulnera pu
trida gingiuarū in puluerē redacta ⁊ impoſi
E ta purgat ⁊ cicatrizat. ¶ Et ſi in eis mala ca
ro ſupcreuerit: pulueriʒata adhibita depa/
ſcit eam ⁊ extirpat. hoc et eius vngule com/
F buſte faciunt. ¶ Eedem vngule ⁊ cooptoriū
conchilij albū fumigata caſtorei odorem ha/
bent: ac fumigatione ſua ſtericis offocationi
G bus laborātes liberāt. ¶ Epilenticos curāt.
bibita ventrē mouent. Conchiliū ipm̄ cōbu/
ſtum omnia ſupradicta nouit facere.

Capitulum. lxxv.

Rayte ⁊ Raha. Ex libris de na/
turis rerū. Rayte que rabis gal
lice dicuntur: eſt piſcis marꝫ in/
ter piſces nobiles reputat⁹. ad
modum vilis. Et hoc vbi eſt pi
ſcium copia. prope modum rotundus eſt. et
in lōgitudine ⁊ latitudine fere equalis. Ocu
los habet horribiles. Os quoqꝫ deform. da
te liuidum. ⁊ hoc non eo loco quo piſces ce/
teri ſed loco ventris. vbi vero caput ⁊ oculi
ſunt os non habet. Caudā habet prelongam
vt coluber: ⁊ in ea ſpinulas quaſdam acutas
valde. Habet ⁊ qn̄qꝫ in capite lapidē: nec cre
dimus ꝙ natura creauerit eum inutilē. Hu/
ius carnes indigeſtibiles ſunt vt carnes bo
uine. Impinguatur (vt dicit Ariſto.) vento
meridionali flante. Iorath Eſt aūt piſcis no
mine rabas ſtupefaciēs. ita ꝙ cū rhete porta
tur puenit ſtupor eius ad manū qua portat.
hic occultatur in arena ⁊ luto. Venaturqꝫ to
tum qd̄ ex piſcibꝫ appropinquat. ⁊ q ſtupefa/
cit eos: ita ꝙ nō poſſunt moueri. Ipſeqꝫ con/
ſequitur illos ⁊ comedit eos.

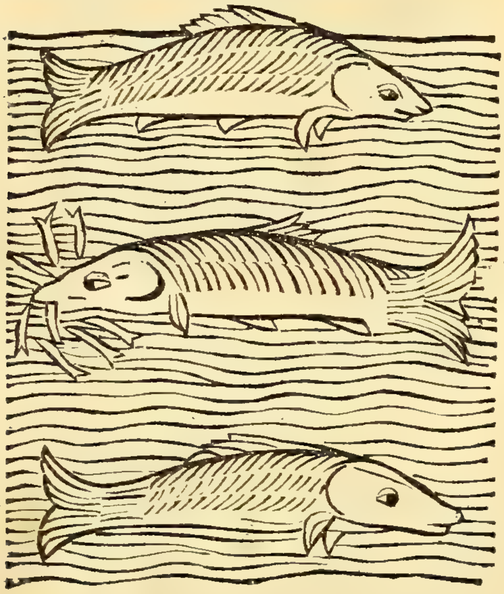
Capitulum. lxxvi.

Rana marina. Ambroſi⁹. Rana hor/
rens in paludibꝫ: decora ī aq̄s in q̄
bus omnibꝫ fere preſtat elementis.
Areſto. Rana marina habet alas ſicut ⁊ om
nia cetera: quorum finis tendit ad ſtricturā.
Habet etiam brancos ad vnam partē decli
nantes aſperos. ſpinis ſimiles: ⁊ cooptoriū
habet in ranis. maior eſt femina ſicut ⁊ in ce/
teris ouantibꝫ: vt in lacertis ac ſerpētibus.
habet rana marina ſupra oculos partes pen
dentes quaſi pilos. habētes capita rotunda
quas ei pparat natura cibi cauſa. Cum enim
rana mouet aliquid aquoſum cū luto ⁊ hare/
na. tūc partes illas que ſunt quaſi pili erigit:
eaſqꝫ cum piſcib⁹ paruis inuoluit: ⁊ ad oris

ficium ſuũ cũ eis adducit: ſicq̧ comedit. Et ſi p partes illas que ſunt ſup oculos non venat̃ qñ dephendit̃ debilis ⁊ egra inuenit̃. Ex his etiam que latent eſt rana. cũq̧ latuerit vadit ad viride ſup aquã ⁊ cibat̃ piſcibꝰ paruis q̃ ſunt in eo. Rana cõtinue generatiõis eſt. ⁊ ouat extra vnũ ouũ cõpletũ tantũ. Et eſt dure teſte. ꝓpter ſalutẽ qua exteri⁹ indiget. Huius cã ẽ natura ſui corpis: qꝛ caput ei⁹ ẽ ĩ qñtitate multiplex ad ſuũ corp⁹. et ẽ ſpinoſum. Ideoq̧ nõ recipit pullos in vltimo. Omnes autẽ piſces nutriũt filios preter ranas.

Operationes

A ¶ Auicenna in. iij. canone. Rana marina rubea (ſicut narrauerũt ſapientes) maligna eſt inuadens aĩalia. Nã ex longinquo ad ea ſalit vt mordeat. ⁊ ſi mordere nõ poteſt: ex ſufflatione nociuã ad ea ſufflat. ¶ Ex eius morſu
B
C accidit apoſtea magnũ ⁊ pditio velox ¶ Cura eius cũ tyriaca magna: ⁊ quod eſt eius ge-
D neris. ¶ Actor. Rana marina rubea venenoſa. ⁊ eius potus accidit obfuſcatio corpis. ⁊
E alia multa incõmoda. ¶ Idez. De hac ⁊ alijs ranarum ſpeciebus dictum eſt ſupra in tractatu de aĩalibꝰ capitulo. cxxij.

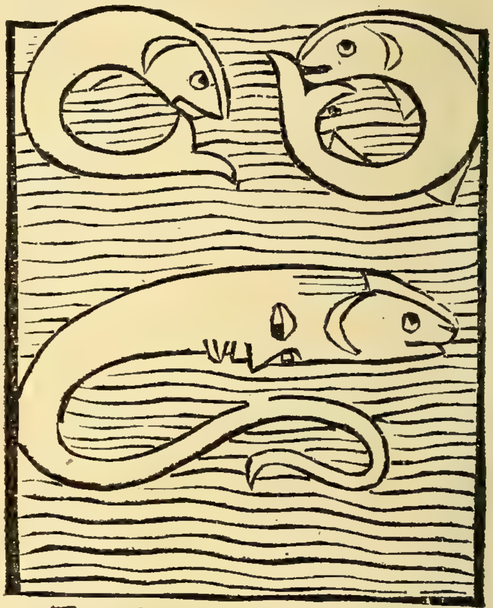

Capitulum. lxxvij.

Rumbus. Plinius libro nono. Rumbus eſt piſcis planus ſicut paſſer ⁊ ſolea. Hi a paſſeribus tm̃ ſitu corporum differunt. Dexter hic reſupinatus eſt illis. paſſeri leuus.

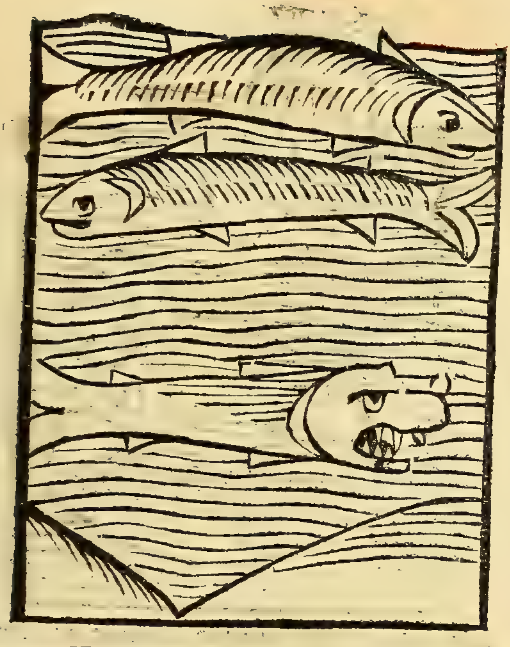
Operationes

¶ Idem in libro. xxxij. Rumbi carnes triſte ⁊ ex aqua mulſa date febricitantibꝰ pficiunt. Ex libro de naturis rerũ. Rumbus eſt piſcis magnus fortis ⁊ aſtutus: ſed tardus. hic q̃z piſcis vt rana marina ſimili modo depdat̃. Nam in limo turbato abſconditus pinnas excertas mouet: ⁊ vbi piſces approximare viderit: mox eos corripit et deuorat. Argumentum eſt eius ſolerte. qꝛ cũ ſit tardiſſim⁹ omniũ piſciũ. mugilum tamẽ velociſſimuz in ventre ſepiſſime reperitur habere.

Capitulum. lxxviij.

Rubus ⁊ Ryache. Albertus ĩ libro de naturis animaliũ. Rubus eſt piſcis in mari. Italie ⁊ grecie habundans: ⁊ eſt de genere pectinis tot⁹ rotundus quaſi circulus pinnulis circũpoſitis. ⁊ ĩ parte magna pictus eſt rubeis virgulis ⁊ maculis. ⁊ illa ſupficies tota eſt plena ſpinis aliqñtulum anterius. Et hic piſcis eſt piger ad natandũ ꝓpter ſui corpis latitudinez. demergit̃ autẽ in pfundo ⁊ turbat aquã ⁊ piſces qui acceſſerint incautos cõfodit. ita q̧ etiã velociſſimũ piſcem mugilum in ventre habere inuenitur. Hic piſcis delicatus eſt: et dulciſſime carnis. In eodem libro Ryache dicuntur piſces de pectini genere rotundi. ita q̧ cubituz ⁊ aliqñ duos cubitos habent in latitudine ⁊ tantundem in longũ. caudam habẽt longã ⁊ in hac pinnulas acutas ad natandum oculos horribiles. ⁊ os quaſi in loco vẽtris turpiſſimum. carnes habent duras ⁊ indigeſtibiles. vbi ipẽ piſcis rarius inuenitur. ibi enĩ propter raritatem deſideratur.

Capitulum.lxxix.

Salmo ⁊ Salpa. Phiſiologus Salmo dicitur a ſaltu.caudã enĩ ore replicat ⁊ reflectit.firmi ter eam ore tenens:donec ſalt⁹ agilitate locum etiam abruptũ conſcendit.ſed nec color multum valet: aut ſapore anteq̃ guſtauerit mare. Ad quod ten dens contra fluminis impetum a ꝓpoſito nõ diſiſtit quouſq̃ reficiatur.deide ad nota do/micilia reuertitur. Ex libro de na.rex. Sal/mo piſcis eſt in latitudinem ⁊ longitudinem magnam excreſcens. Robore quoq̃ fortꝫ eſt ſed ponderoſus ⁊ grauis. Dis quã habꝫ agi litas a potentia virtutis eius eſt potius q̃ a leuitate corporis.hic vt dicit Pli.olim ꝓfere batur omnibus piſcibus fluuialibus.⁊ ma/xime in aquitania. Carnes eius rubee ſunt. que licꝫ dulces ⁊ grate ſint valde.tñ ſatieta tem cito manducãtibus ingerunt.piſcis iſte fetus facit:nec diu viuere poteſt i aquis dul cibus ſtagnorũ niſi liberum habeat tranſitũ ad dulces vndas fluuiorum. quinetiã vbi in tranſitu ſepẽ vel aliqđ hmõi obſtaculũ inue/nerit:caput caude cõiungit.flexoq̃ corpe ꝓ uolat ad optata. In libro vt ſupra. Salpa pi ſcis eſt obſcenus ⁊ vilis.hic miraculũ ſui pre bet vt nunq̃ decoqui poſſit niſi prius forti/ter fuſte vel ferula verberetur.

Capitulum.lxxx.

Sparus ⁊ ſtaurus. Albertus in libro de naturꝫ aĩaliũ. Sparus piſcis eſt

marinus ⁊ telo miſſili q̄ ſpergitur quando ia citur.⁊ dictus eſt eo q̄ habeat huius inſtru/menti figuram. In libro vt ſupra. Staurus piſcis delectabilis qui ſolus ruminat. inter piſces.hunc piſcem dicunt non multos ha/bere dentes:⁊ ideo ruminatione indigere.li/cet hec ſit cauſa ruminationis.dicunt etiam hunc piſcem romani de longinquis partib⁹ allatum in tyberi eſſe multiplicatum.

Capitulum.lxxxi.

Sepia. Yſido. Sepia dr̃ q̃ ſepibꝫ iter/cluſa facili⁹ capitur in coeundo obſce num/gen⁹.nã ore cõcipit ſicut vipera

huius attramẽti tanta vis eſt vt lucerne ad-
ditũ ethiopes videri. ablato ꝓꝛi lumīe q̇dã
tradũt. ¶ Ex li. de na. rerꝫ. Sepia ɔcipit oꝛe ſi
cut ⁊ vipera. oua eius dura ſunt. Hec non na-
tant ī mari niſi par ⁊ par: maſculus ⁊ femina
om̃i tp̄e ouant. ⁊ in quadragita noctibꝫ oua
ſua cõplent. Femina cũ ouat: mas eã ſequit̃.
⁊ ſup oua ſemen inſufflat vt viuificet̃. ¶ Are
ſto. Sepia membꝛũ habet ſub oꝛe poſitũ qđ
dicit̃ maſtim. in quo eſt ſperma magnũ. et qñ
accidit timoꝛ eijcit illud in aquã ⁊ turbat eã.
Habet etiam in interioꝛi ſuo vaſa duo plena
ouis in albedine ſimilia grandini. Coꝛpa ꝓ
mariũ magꝭ aſpera ſunt q̃ꝫ feminarꝫ. Pullus
ſepie ɔtinuus eſt cũ ouo in anterioꝛi coꝛporꝭ
parte. nec põt aliter eſſe. Anterioꝛ enī pars ⁊
poſterioꝛ in eodem loco conueniunt.

Operationes

A ¶ Dyaſc. Sepia cũ attramẽto ſuo cocta ca-
coſtomacha eſt. ventrẽ mollit. Os molle eſt
oſſis eiꝰ collirijs cracomaticꝭ neceſſarie mi-
B ſcetur. ¶ Item oſſa tuſa oniguinẽ dentibꝫ tol
lũt maculas carnis integro coloꝛi reſtituũt.
C ¶ Glaucomata hoīm vel aīaliũ in oculis ſuf
flando maxime cũ ſale ad ſanitatẽ ꝑducunt.
D ¶ Os eiꝰ tritũ ⁊ cũ aqua bibitũ toracꝭ vitijs
E ⁊ aſmaticis oīno ꝓdeſt. ¶ Pli. li. xxxij. Ocu-
loꝝ tumoꝛẽ ruboꝛẽq̃ꝫ ſepie coꝛtex cum lacte
mulierꝭ illitꝰ ſanat. ⁊ ꝑ ſe ſcatiricias emẽdat.
F ¶ Cinis eiuſdẽ coꝛticis cicatrices oculoꝛuꝫ
G ſanat. ⁊ albugines iumẽtoꝝ emẽdat. ¶ Se-
pie in cibo ſoluũt. earũq̃ꝫ teſte ex aqua ſalſa
mentoꝛũ inherẽtia coꝛpoꝛi tela extrahunt.
H ¶ Medent̃ ⁊ lentigini ceteriſq̃ꝫ vitijs ex oſſi
I bus ſepiarũ vſtis. ¶ Idem cinis ⁊ carnes ex
K creſcentes tollit: ⁊ humida vlcera. ¶ Plateа
rius. Os ſepie quod in eius ventre inuenit̃:
ad albandos dentes valet. ſi puluere eiꝰ ſub
L tili in panno lineo poſito fricentur. ¶ Ad fa-
ciem quoq̃ꝫ dealbandam puluis eius cũ vn-
guento citrino conficitur.

Capitulum. lxxxij.

Serra ⁊ Scilla. Iſido. Serra denta
eſt: q꞉ ſerratã hꝫ criſtã: ⁊ ſubtꝰ natãs
nauẽ ſecat. Phiſiologꝰ Serra ē ma
rina belua pẽnas hñs īmanes. qua cũ vide-
rit in mari nauẽ velificantẽ eleuat pennas ſu
as: ⁊ ɔtendit velificare cũ naue. Ubi aũt cu
currit ſtadijs. xxx. vel. xl. laboꝛẽ ſuſtinẽs de-
ficit: ⁊ pennas deponẽs ad ſe trahit. Uñ na-
uem maris cauſa iam laſſam repoꝛtãt ad pri-
ſtinũ ſuũ locũ in ꝓfundum. Ex libro de natu
ris rerꝫ. Serra criſtã habet ſerratã. quã na-

uibꝫ occulte ſupnatãs eas in fundo ſecat: vt
intrãte aq̃ hoīes aſtutia doloſa mergat: eo-
rũq̃ꝫ carnibꝫ ſatiet̃. Alia quoq̃ꝫ ē eiuſdẽ noīs
marina belua ingens pinnaſq̃ꝫ latiſſimas ha
bens quibꝫ ɔtra naues velificare ɔtẽdit. Ex
li. de na. re. Scilla monſtrũ eſt habitãs in eo
mari qđ italiam ⁊ ſiliciã intercludit. Nautis
quidem ⁊ oībꝫ hoībꝫ inimicus eſt: ⁊ eoꝝ ſan-
guine carnibuſq̃ꝫ delectat̃. caput ⁊ pedes ha-
bet ad modũ virginis foꝛmata ſicut ſyrenes
⁊ rictus. ⁊ oꝛis hiatũ ac dẽtes hoꝛridos vte
rũ beſtialẽ: ⁊ delphini caudã. Mire foꝛtitu-
dinis ē: nec ī aqua facile vincit̃. In terra ꝓ
ꝓpe imbellis hꝫ ⁊ vocẽ aliquantulũ muſicaꝫ.
ipaq̃ꝫ belua carmine mirifice delectatur.

Capitulum.lxxxiij

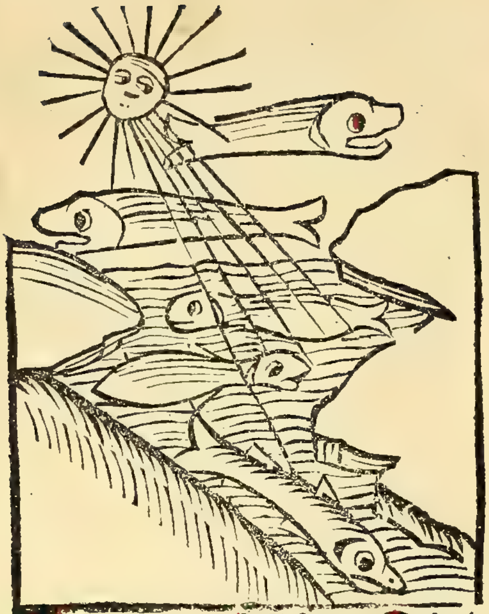
Syrena. Ex libro de naturis rerum. Syrene ſunt animalia mortifera: q̄ a capite vſqꝫ ad vmbilicum habent figuram mulieris improcere magnitudinis: horrenda facie. Crinibus capitis longiſſimis atqꝫ ſqualentibus. Apparent autem cum fetibus quos in brachijs portant. Mamis etem̄ fetus lactant: quas in pectore magnas habēt. Quas quando vident naute multum timent: eiſqꝫ lagenam vacuam proijciunt. et ipſa cum lagena ludit donec nauis pertranſeat. Reliquam vero partem corporis habent vt aquila. et in pedibus vngues ad laniendum abiles. Porro in fine corporis habent ſquamoſas piſcium caudas. quibus vt remigijs in gurgitibus natant. Quoddam etiam muſicū ac dulciſſimum melos habent in voce. quo delectati nauigantes ⁊ attracti reſoluuntur in ſomnū. ſopitiqꝫ ſyrenarum vnguibus dilacerantur. Sed nōnulli nauigantium ſapienti vſi conſilio: fortiter aures ſuas obturāt: ⁊ ſic immunes tranſeunt. ne mortifero ſyrenarū cantu illiciantur ad ſomnum. Hee quidem belue in quibuſdam profundi gurgitis inſulis: ⁊ aliquādo in fluctibus cōmorantur. Et quod de lagena dictum eſt illi teſtati ſunt: qui eas ſe vidiſſe dixerunt. Syrenas tamen has nō in veritate beluas ſed meretrices quaſdam yſidorus fuiſſe deſcripſit. que tranſeuntes ad egeſtatem deducebant. Sed ⁊ philoſophi ⁊ ſanctoꝝ expoſitorū nōnulli contrarium ſenſiunt vera mōſtra marina eſſe dicentes. Sunt ⁊ ſyrene ſerpentes in arabie partibꝯ habitantes. equi curſu velociores. quarum etiam quedam alas habentes volare poſſunt. Harum tantum virus eſt efficaciſſimuꝫ ad nocendū. vt morſum ante mors q̄ dolor ſequatur. ¶ Phiſiologus. Syrene ſunt animalia mortifera vſqꝫ ad vmbilicum figurā hominis habentia. extrema vero pes vſqꝫ ad pedes volatilis. ⁊ piſcis habet figuram. Muſicum quoddam ac dulciſonum melodie carmen canunt. ita vt auditus hominum longe nauigantium ad ſe trahant. nimiaqꝫ ſuauitate prolixe modulationis aures eoꝝ: ac ſenſus delinientes in ſomnū vertant. Tūc demū cum vidēt eos grauiſſimo ſomno ſopitos. ignaros ac per inſipientiam ſuam deceptos inuadunt et carnes eorum dilaniant.

Capitulum.lxxxiiij.

Spinachia et Squatina. Ex libro de naturis rerum. Spinachia corpore quidem eſt puſilla: ſed vtiliſſime vndiqꝫ ſpinis extantibus munita a morſu cuiuſlibet alterius piſcis eſt acutiſſima. ¶ Yſidorus. Squatinus dictus eo ꝙ ſquamis ſit acutus. vnde ⁊ eius cute lignum politur. ¶ Plinius libro vndecimo. Squatina eſt piſcium genere q̄ pro ſpina cartillaginem habent. Omniaqꝫ talia carnoſiora ſunt ⁊ ſupina veſcūtur. Diuerſa piſciū genera non coeunt inſimul: preter ſquatinam ⁊ ranam. ex quibus naſcitur piſcis parte priori rane ſimilis. Et nomen ex vtroqꝫ cōpoſitum apud grecos trahit. Piſcium quidaꝫ ter in anno pariunt. Quidam bis. vere. ⁊ autumno. Ex planis ſola ſquatina bis. autumno occaſuqꝫ vergiliarum. Squatina vero intra ſe parit oua premollia in alium locum vteri tranſferens: ibiqꝫ excludens. Simili modo et omnia que appellauimus cartillaginea: ita fit vt ſola piſcium ⁊ animal pariant ⁊ oua concipiant. ¶ Ex libro de naturis rerum. Squatina piſcis eſt in mari quinqꝫ cubitos habēs longitudinis: ⁊ caudam pedalem. Hic abſconditus in limo piſces corripit ſubito. Cutem tam aſperam habet vt ex ea lignum ⁊ ebora poliantur. Pilus ipſius cutis breuis ⁊ niger eſt. hunc adeo durum natura creauit: vt ferri vel calibis acumine vix incidi poſſit.

Capitulum.lxxxv.

Solaris ꝛ ſolea. Ex li. ð na. re. Solaris dict⁹ ē eo q̄ i ſole libēter i ripis fluminū iacet. Caput hȝ magnū: orificiū latū. cutē nigrā ac lubꝛicā q̄lis eſt anguillaꝝ. Cpar hȝ dulciſſimū ꝛ eſibile p̄cipuū. i vaſtitatē ac longitudinē maximā creſcit. ¶ Pli. li. ix. Solea ē piſcꝭ a figura denoīta eo. ſ. q̄ calciamētoꝝ ſoleis aſſimilēt.

Operationes.

A ¶ Actoꝛ. Solea piſcꝭ ē marinoꝝ piſciū iuxta medicos infirmis i cibo ſuauiſſim⁹: qꝛ min⁹ ceteris flegmatic⁹: eſt etiā ſapoꝛe gratus.

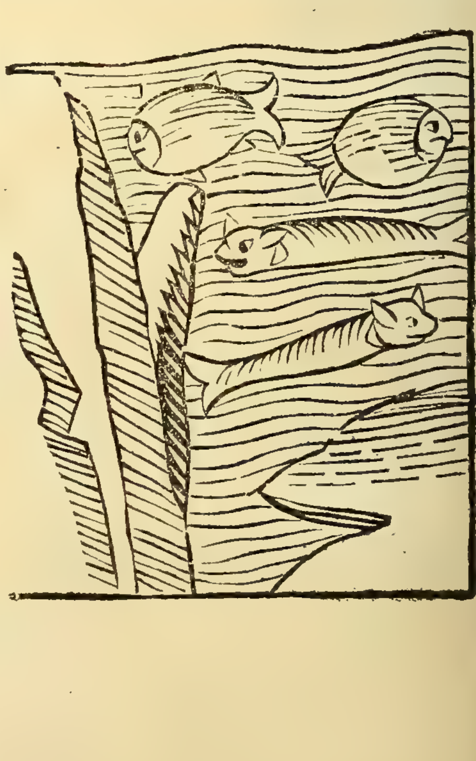

Capitulum. lxxxvi.

Scolopendra ꝛ ſcoꝛpio. ¶ Pli. li. ix. Scolopēdre marine terreſtrib⁹ ſiſes: q̄s centipedes vocāt. hamo deuoꝛato oīa īterioꝛa euomūt donec hamū egerāt: deīde reſoꝛbēt ¶ Yſi. Scoꝛpio dict⁹ eſt qꝛ ledit dū manu tollitur. Tradūt āt. x. cancris cū manipulo ocimi alligatꝭ. oēs q̄ ibi ſūt ſcoꝛpiōes ad eū locū congregari. ¶ Ariſto. Scoꝛpio marin⁹ ouat ī vere ſemel. ꝛ iteꝝ autumno. ¶ Pli. lib. ix. Cancri moꝛtui in ſcoꝛpiones figurant in ſicco.

Operationes

¶ Idē li. x. Mēte ſucc⁹ ꝯ ſcoꝛpiōes marinos ſumit. ¶ Idē li. xxxij. Mul⁹ etiā illit⁹ vel in cibo ſumpt⁹ ꝯ ſcoꝛpiones marinos ſumit ꝛ auxiliat ¶ Scoꝛpionis āt marini fel alopicias replet. ¶ Fel marini ſcoꝛpionis rufi cū oleo veteri aut melle actico incipiētes ſuffuſiones diſcutit. ¶ Iterūq̄ȝ fel ſcoꝛpiōis marini cicatrices tollit ¶ Scoꝛpius marin⁹ necatus in vino: ꝛ obuli pondere potus veſica vitia ꝛ calculos ſanat. ¶ Lapide q̄ȝ q̄ inuenit ī ſcoꝛpiōis marini cauda: cū ſol ē ī cācro toꝛquāt ſerpētes ictib⁹ ſcoꝛpionū. ¶ Dyaſ. Scoꝛpiōes marini colerā deponūt. ſuffuſiōes oculoꝝ detergūt. caligines ꝛ glaucomata tollūt. ¶ Idē. Marini ſcoꝛpij fel magnā hȝ v̄tutē. ꝛ ante fella q̄drupedū p̄mꝰ. facit āt ad effuſionē ocl'oꝝ ꝛ ad caliginem ꝛ ad aſpredinē palpebraꝝ. ¶ Aui. in. ij. cañ. Ceruſa ſtanni ꝯfricata ſup marini ſcoꝛpiōis pūcturaȝ ꝯfert. ¶ Idem in. iiij. Ex moꝛſu ſcoꝛpiōis marini accidit inflatio vētris ꝛ foꝛma poꝛopica. ꝛ q̄nq̄ȝ vētoſitatꝭ: exitus abſq̄ȝ voluntate. ¶ Cura ei⁹ eſt cura draconis marini ꝛ tiricle.

Capitulum.lxxxvij.

Spongia. Scuamis ⁊ Scinthi. Albertꝰ in li. de na. aĩaliũ. Spõgia marinoꝝ eſt q̃ multoꝝ geneꝝ eſt. Et ↄueniũt cũ aĩalibꝫ in motu ↄtractiõis ⁊ dilatatõis Quedã eaꝝ immobiles ſunt a ſaxis. ⁊ ſi abrũpanᷓ a radicibꝫ recreſcũt. Quedã ãt ſunt mobiles de loco ad locũ. In turbatis melius viuũt et in puris aquis putreſcũt ⁊ cibanᷓ limo ⁊ piſcibus ⁊ oſtreis. ¶ In libro vrĩ. Scuamis eſt piſcis marinus quã germani catulã maris vocãt. Hic q̃nqꝫ pedes hꝫ in lõgũ ⁊ caudã monopedalẽ. Hic piſcis in limo abſconditꝰ improuiſos interficit piſces. Cutẽ etiã hꝫ ita aſperã. vt ea cũ ſicca fuerit ligna ⁊ ebora polianᷓ. pilꝰ ꝓo eiꝰ breuis eſt ⁊ niger ⁊ ſimilis ariſtis herbe fullonũ. ⁊ adeo durus eſt vt ferro ⁊ calibe vix poſſit ſcindi. ¶ In eodẽ li. Scinti aĩalia ſunt aq̃tica in nilo natantia cocodrillis figura ſimilia ſed ſunt multũ minora ⁊ cõtractiora. Hoꝝ carnibꝫ infecta pocula vim veneni extinguũt. prenunciant etiã tempeſtates. Antra ſua arantia ⁊ oſtiũ ab oppoſito eiꝰ venti q̃ flaturus eſt aperientia ⁊ cauda villoſa aliud foramen qꝺ ad uẽtum reſpicit obturantis.

Capitulum.lxxxviij

Stoncꝰ ſiue Stincꝰ. yſi. Stincꝰ eſt bellua circa nilũ. Aui. Stincus eſt guaril de nilo q̃ capiᷓ in egypto. ⁊ eſtimauerᷓ q̃dã ꝙ ſit de partu cocodrilli. Heliꝰ ãt de ipſo eſt illꝺ qꝺ ẽ in ꝑte renũ: auget q̃nqꝫ coitũ ita vt nõ ſedeᷓ niſi ſorbitiõe iurꝫ lactucaꝝ ⁊ lentiũ.

Operationes

¶ Dyaſ. Stincus eſt aĩal qꝺ inuenitᷓ in India q̃drupes ⁊ ſiĺe lacerte: ſꝫ lõgiꝰ atqꝫ ventroſiꝰ. H aũt fallitᷓ. ⁊ ad venereos vſus facit ſi caro eius ex vini ciato poteᷓ. nã ſi plꝰ ſumaᷓ neruos ledit. A
¶ Alb. ĩ li. ꝺ na. aĩaliũ. Stincꝰ eſt aĩal marinũ mediũ inter platã ⁊ aĩal qꝺ eſt ſiĉ ſtella pentagonũ rufi coꝛij: ⁊ in medio hꝫ rimas q̃bꝫ trahit nũtrimẽtũ. Et ita excitat libidinẽ ꝙ ſanguinẽ eĳcit ꝑ coitũ. nec tñ ↄcumbens adhuc coitu ſatiatur. nec medicinã habet libido niſi ꝑ ſuccũ lactuce bibitum. B

Capitulum.lxxxix.

Sturio. Ex li. de na. re. Sturio eſt piſcꝫ magnꝰ habitãs in aq̃s fluuialibꝫ q̃ magne ſũt ⁊ diffuſe. viuere diutiꝰ nõ poteſt in ſtagnis niſi ad dulces fluuioꝝ aq̃s tranſitũ habuerit. Cibi parũ aut nihil admittit ĩ coꝛꝑe Cui quippe cibꝫ in nutrimentum ſufficiẽs eſt. ipſa ſola aeris ſerena tranquillitas. quapꝓter ⁊ modicũ hꝫ ventrẽ ac ꝓpe modũ ſolidus ĩ loco vẽtris. ſiĉ in reliq̃ coꝛꝑis parte. hꝫ inteſtina licꝫ parua reſpectu ſue magnitudinis. Epar vero ſatis magnuꝫ ⁊ adeo dulce: ꝙ vix comedi ſine ſtomachi abominatione poſſit. vnde eius felle qꝺ ↄtiguũ eſt epar fricari ſolet: vt exceſſus dulcioꝛis in epate: tempereᷓ exceſſu amaritudinis

in felle. Oꝛe caret: ⁊ illa pars integra eſt q̄ i ceteris aīalibꝫ os occupare ſolet: nec niſi modicū ſub guttu re foramen habet clauſū. cū voluerit apertū aeris ſerenicat. Auſtro citiꝰ impingueſcit. aqͥlone ꝓ flāte ſubſidet in ꝓfundis. Idē in lacte poſitꝰ diu ſīc in aqua viuit. ¶ Alb. in li. de na. aīaliū. Sturio piſcis notꝰ eſt: quē antiqui ſtoꝛiā vocauerūt. Eſt aūt piſcis lōgi naſi: ⁊ magꝰ ad lōgitudinē nouē pedū qn̄ cōpletus eſt. ⁊ eſt rotūdꝰ in modū claue. ⁊ tres hꝫ teſticulos in pelle pungentiū ꝑ coꝛpis longitudinem Os habet ad ſugendū potiꝰ q̄ȝ ad mādu cādū. ⁊ ideo in ventre eiꝰ nihil cibi inuenit̄ groſſi: ſꝫ humoꝛ viſcoſus quem ſugendo accipit: carnes habet albas ⁊ dulces. ⁊ nō hꝫ oſſa niſi in capite Pinguedinē habet croceā. ⁊ epar hꝫ magnū ⁊ adeo dulce q̄ niſi felle ſuo temperet̄: ꝓ dulcedine generat abominationem.

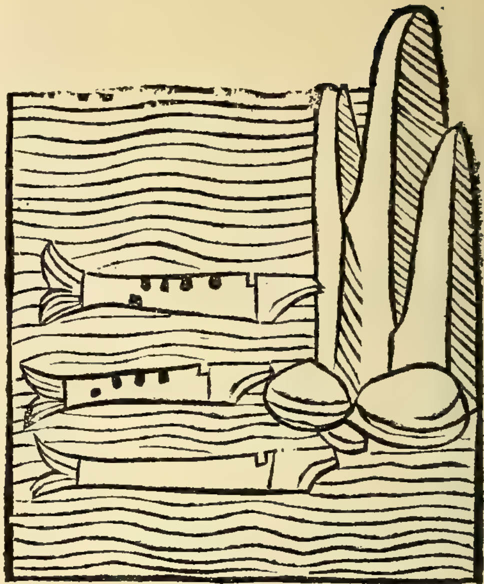
Capitulum. xc.

Stella. Pliniꝰ li. ix. Stellā in mari ſapiētia claros autoꝛes video mirari. Cuius figura hec eſt parua admodū carner intus: extra duriore callo. Huic tam igneū feruoꝛem eſſe tradunt: vt oīa in mari cōtracta adurat. omnē cibū ſtatim peragat.

Operationes

A ¶ Idem in li. xxxi. Carnes āt marine ſtelle cōtra marini draconis ictus valent appoſite.

B ¶ Ex li. de na. re. Stella piſcis eſt in mari occidentali. cuiꝰ figura eſt ad modum ſtelle. Hec cū aliqͦd aīal comederit: moꝛ inuenit̄ in eiꝰ ventre durū quaſi bis coctus panis.

Capitulum. xci.

Spongia. yſid. Spongia dicta eſt a fingere. i. nitidare vel extergere. Vn̄ Cicero. Et fingebat̄ ſpongijs ſanguis. i. extergebatur. Animal āt eſſe docet̄ cruoꝛe petris inherēte Vn̄ ⁊ dū abſcindit̄ ſanguinē remittit. Nā alia ſunt viuētia in aqͥs: q̄ diſcurrūt vt piſces. Alia q̄ ſtant fixa vt oſtree. ⁊ cinꝰ. ſpungie. Ex his alie mares dicūt̄: eo q̄ tenues ſūt fiſtule ſpiſſioꝛeſq̄ Alie femine: q̄ maioꝛibꝫ fiſtulis ac ꝑpetuis ſūt. Alie durioꝛes: quas greci appellant tragos. ⁊ nos bucoſas dicere poſſumꝰ ob aſperitatē ſui. Nouiſſimū genus earū peniculi vocant̄: eo q̄ apte ſunt ad oculoꝝ tumoꝛes: ⁊ ad tergendas lippitudines vtiles. Cādide ſpungie cura fiūt. ꝑ eſtatē em̄ ad ſolē ſternunt̄. ⁊ ſicut cera punica candoꝛem bibunt. ¶ Pli. li. xxxij. In mari campanie vicino panē abiectū rapiūt. ⁊ ibidē ad nullū cibū in quo hamus ſit accedūt.

Operationes

A ¶ Pli. i li. vtō. Aqͥlo nares ſpungias ceterꝭ ꝑſerūt nec vſq̄ȝ diutiꝰ durare ipm medici aſſerūt.

B ¶ Earū genus molliſſimuꝫ peniculi tumoꝛes oculoꝝ ſedant ex mulſo impoſiti. abſtergende quoq̄ȝ lippitudini vtiliſſimi.

C ¶ Imponunt̄ ⁊ ipſe ſpungie epyfoꝛas expoſita ⁊ ad doloꝛes capitis ex aceto calido.

D ¶ Recentes diſcutiunt. molliunt: mitigant. veteres autem vulnera glutinant.

E ¶ Ulcera q̄ȝ hūida ⁊ ſilia īpoſite ſiccāt fracture ⁊ vlcera.

F ¶ Spungijs vtiliſſime fouet̄. q̄ ſanguis rapit̄ in ſecādo: vt ꝓſpici poſſ: curatio.

¶ Infantiam q3 ſiriaſim.i.capitis vlcera ſſungia frigida cerebro humefacto ſanat.

Capitulum .xcij.

T Tucha. Titimallus ꝛ Torpedo. Actor. Teucha piſcis eſt fluuialis vel ſtagnenſis oib⁹ not⁹. In limo ſicut auguilla nutrit⁹. vnde ꝛ eius coloris eſt. ſc3 lucei ſiue nigri. vterq3 piſcis ſaporis dulcis eſt: ſ3 male digeſtiōis. ¶ Yſidor⁹. Titimallus nomē ex flore accepit. Tynum quippe flos appellatur. Nam cum ſit ſpecie grat⁹ ꝛ ſapore iocūdus: tñ ſicut flos fragrat ꝛ corpe odores aſpirat ¶ Idem. Torpedo dicta eſt eo ꝙ corpus tepeſcere faciat: ſi eā qſq3 viuentez tangit. Torpedo ſicut ꝛ ſquatina eſt ex genere piſciū q cartilaginē habent ꝑ ſpina. Omnia q3 talia carnoſiora ſūt: ꝛ ſupina veſcunt. Torpedo oua in terra ſeparit pre mollia in aliū vteri locum transferens vbiq3 excludens Octo genos habet fetus. Nouit torpedo vim ſuam. ipſa non torpens: merſaq3 in limo ſe occultat.

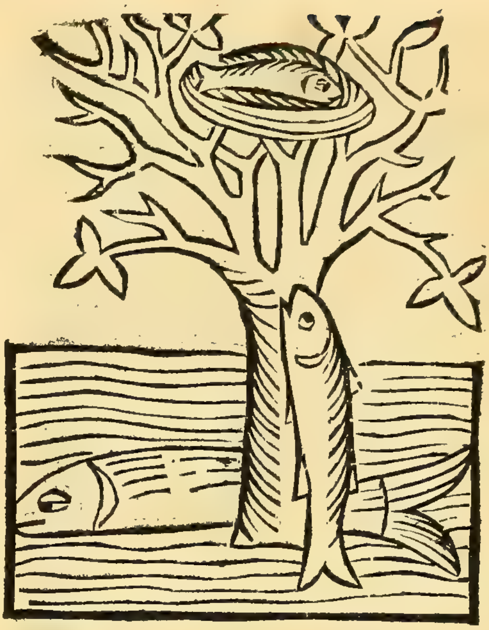
Operationes

a ¶ Plinius li.xxxij. Torpedo emollit aluum in cibo ſumpta.

b ¶ Et lyeni medetur impoſita ꝑcidentis morbū intranei q3 prohibet appoſita.

c ¶ Deniq3 ſi torpedo dum eſt in libra capiat triduoq3 ſub diuo aſſeruet: faciles efficit partus.

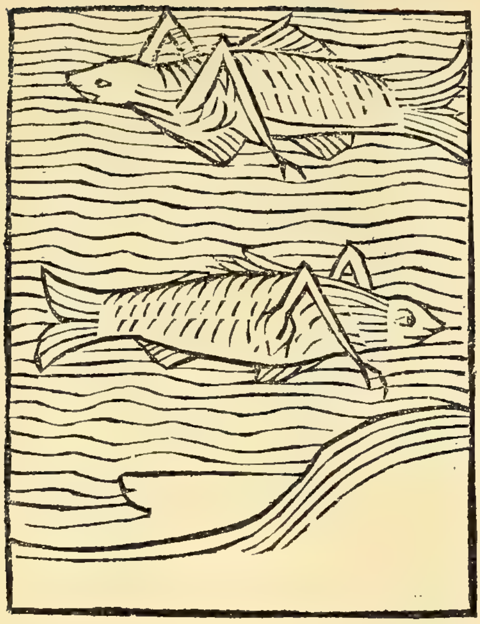
Capitulum.xciij.

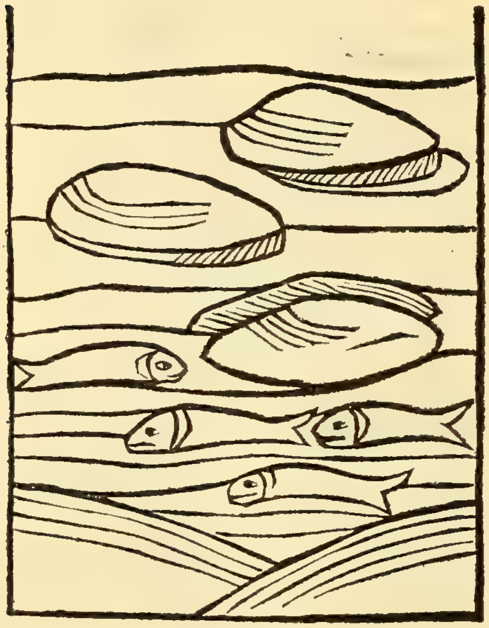
T Rebius ꝛ Tructa. Ex li.de na.rerū. Trebius eſt piſcis niger pedalis tm̄ lōgitudine. habēs tñ qnq3 digitos. in craſſitudine hanc ei vim ineſſe Plinius recitat. vt pars ei⁹ in ſale ſeruata: aurū qđ in altiſſimos puteos deciderit. admota extrahat ac fluctuare faciat. Hic colorē candidū i hyeme mutat. ꝛ eſtate nigrior fit. ſol⁹ inter omnes piſces ex alga nidificat ꝛ oua in nido parit. Trebius eſt in oceano qui duro naues perforat roſtro. ¶ Actor. Tructa exteri⁹ qdē varia ſic ꝛ petica. ſ3 interi⁹ rubea. q quidē vt fert q̄diu minoris etatis ꝛ corpis exiſtit in aqs tm̄ dulcib⁹ nutrit: ꝛ tructa vocat. Cū aūt excreuerit ꝛ deſcendēs vſq3 ad ꝯfinia maris de ſalſedine illi⁹ biberit: ſalmo efficit. qđ tñ verū eſſe nequaq̄ ab oībus aſſerit. Eſt aūt vterq3 piſcis delicioſus ꝛ ſapid⁹ ¶ Ex li.de na.rex. Tructa piſcis eſt habitās in fluuijs dulcib⁹: q magno impetu currunt de mōtib⁹. ſquamas h3 vt ſalmo. carneſq3 ſimilimas: ſ3 multo eſibiliores. ꝛ h̄ in eſtate tm̄ a menſe Julio vſq3 ad Nouēbrē. hyeme ṽo carnes h3 albas vt ceteri piſces: minoriſq3 ſaporis. maculas h3 in dorſo croceas atq3 ſanguineas.

Capitulum.xciiij.

T Eſteu3. Alb. in li. de na. aīaliū. Teſte animal eſt marinū qđ pellis duricie teſteū appellat. Hic aūt adeo ſpiſſam ex ſalſugine maris ꝯhit pellē ꝛ duram ꝙ calor naturalis interior ꝑ poros reſpiraculū hr̄e nō valet. cauſa eſt infirmitatis aliqñ: ꝛ tunc petit aqs dulces in qb⁹ pellis deſpiſſat. ꝛ ſic ſepe cō‐

mutat ſeipm: tñ ex mari nõ potat niſi aq̃s dul-
ces q̃ in mari ſũt. ſicut olim in hac ſciẽtia ꝓba-
mus ꝑ vas teſteũ in aqua poſitũ.

Capitulum. cxv.

Teſtudo. Alb. in li. vtš. Teſtudines ha-
bitant Indicũ mare: ita latas teſtas ha
bẽtes: ꝙ hoĩbꝫ ſufficiũt ad hoſpitia pte eoꝝ in
tecto poſita. Aliqñ etiã in teſtis illis nauigatur
inter inſulas q̃ſi in ʒimbis. Hec teſtudines ſic
capiunt͛: vt dicit Plini⁹. in feruore em̃ ſolis gau
dẽtes: toto dorſo roſtro natant in maris ſuper
ficie: donec ita deſiccant͛ ꝙ mergi nõ poſſunt:
ꝛ tũc inuite natãt donec manibꝫ accipiũt͛ vidẽ
tiũ. Dicũt etiã aliq̃ ꝙ nocte ad paſtũ teſtudi[n]es
ille egrediũt͛: ꝛ ſaturate obdormiũt in ſupficie
aque natãtes. ꝛ tũc plurimis ob capturã ꝯgre-
gatis tres natant ad teſtudinem quoꝝ duo ad
apprehenſam ꝯuertũt chocham ita ꝙ in tergo
latet oſtreum. Tertius aũt laqueũ iniicit capi
ti vel membro qđ eſt in loco colli. Et reſidui q̃
in littore ſtant trahunt ipm ad terrã. Teſtudo
aũt hec magna ſic̃ ꝛ parũa dentes non habet.
ſed roſtri margines habet acutas ita pixide. ꝛ
dicit͛ tanta eſſe oris eius duricia vt etiã lapides
cõminuat. Dicit etiã Plinius ꝙ hec aĩalia co-
eunt pecudũ more. ꝛ ꝙ femine coitum de facili
nõ ſuſtinent donec maſculus aduerſus femine
feſtucas in ore poſuerit. In terra egreſſe ouãt
oua ouis anſerum ſimilia. ꝛ facit centũ vel am
plius. ꝛ illa fodit in terram extra aquã: ꝛ aliqñ
pectore iacet noctibꝫ ſup ea. Et ideo q̃dã dicũt
ea viſu fouere ꝙ tantũ eſt falſum fetus: aut in
terra educãt: ꝛ inducũt in aquũ. Teſtudines
marine pecudũ more coeunt. vt dicit Ariſto. et
in terrã egreſſe oua vſqꝫ ad centũ ouis anſerũ
ſimilia pariunt: que ꝛ quidã ab illis tm̃ oculis
ſpectando foueri dicũt. ¶ Yſid. Teſtudo autẽ
dicta eſt eo ꝙ tegmĩe teſte in modũ camere ad-
operta eſt. Hoꝝ q̃ttuor ſũt genera: quoꝝ vnũ
eſt de quo hic agit͛. ſcꝫ teſtudo marina. Aliud
ꝟo eſt teſtudo lutaria. De aliis ſuis locꝭ dictũ
eſt. ¶ Solin⁹. Tracie populi marinas teſtudi
nes capere gaudent. Quaꝝ tanta eſt magnitu
do vt ſupficies eaꝝ domũ faciat: ꝛ numeroſaꝫ
familiam nõ arcte receptat.

Capitulum.xcvi.

Tigruis ⁊ tritte. Alb. in li. de na. aīaliū. Tigruis ē aīal marinū. Hec beſtia caudā hꝫ duoꝝ cubitoꝝ latitudis. Fetū facit ī mari ⁊ nūq̄ȝ in terra. In terra āt erit ad ſiniſtrā: et h̄ ɔtigit: q: oculo dextro meli⁹ videt q̄ȝ ſiniſtro flāte aq̄lone libēti⁹ exeunt q̄ȝ alio tpe. Pli. dic̄ φ nauē inſequūt̄ curioſitate vidēdi vela. et hic ſtupore tm̄ detinet̄ φ tridente in eos tacto vix fugiāt. in hieme latent vltra modū. Impinguātur ita φ tertio āno vel q̄rto plurimūq̄ȝ moriūtur. In ethiopia tigrui beſtie ſūt colore fuſco ⁊ duabꝫ mām̄is a pectore deſcēdentibꝫ fet⁹ lactātes vt dicit Solin⁹. Dicit etiā φ tigruis ī pōto naſcit̄. eo φ aqua ceteris maribꝫ hꝫ dulciores. Et ſi flumīa ītrat: dextro latere intrat: ſiniſtro exit. ¶ In li. vtē. Tritte ſunt piſces fluuiales in his currentibꝫ ei fluuijs q̄ cū impetu ruunt de montibꝫ. Squamas ⁊ carnes rubeas hn̄t. In eſtate vt ſalmo: in hyeme ſunt albeſcentes ⁊ minus ſapide. Maculas in dorſo habent ⁊ ruſas ⁊ nigras.

Capitulum.xcvii.

Thynn⁹. Ex li. de na. re. Thynn⁹ eſt mōſtrū marinū caudā hn̄s duoꝝ latitudis cubitoꝝ. In mari fetificat tm̄: ſꝫ ī terra exit ad paſtū. Pli. Thynn⁹ naues ob curioſitatē videndi vela a vēto agitari pſeq̄t̄: ⁊ eo ſtupore intantū afficit̄ vt etiā tridente in eū iacto terrore nō moueat̄. Hyberno tpe latet. Surgitibꝫ pingueſcit intantū vt vita lōgiſſima p trienniū ſit. ⁊ habet q̄i eandē naturā cū tygrio. de qua in p̄cedenti ca. demōſtraui.

Operationes

¶ Dyaſ. Thynn⁹ ſalſus ſi plurimū fuerit cōmeſt⁹ mitigat vipe morſus. ¶ Cataplaſma tibꝫ adhibit⁹ medet̄ caninis morſibꝫ. ¶ Pli. li. xxxii. Thynni adipe recēti ad orꝫ vlcera ē vſus attal⁹ ¶ Pſilotrū eſt thynni ſanguis. ⁊ fel ⁊ iecur ſiue recētia ſiue ſeruata. ¶ Iecur etiā tritū atꝫ mixtū cedro plūbea pixide aſſeruatū. ¶ Emēdat q̄ȝ palpebras pſilotꝛ inutilibꝫ pilis exemptis ī veſtigia euulſoꝝ inſtillatū.

Capitulum.xcviii.

Tortuca. Ex li. de na. re. Tortuca maris eſt mōſtrū ingēs formatū ad inſtar tortuce terreſtris. ſꝫ ei⁹ magnitudinē in immēſum excedēs. Nā octo cubitoꝝ eſt ei⁹ longitudo: q̄ttuor latitudo. Clipeū hꝫ q̄ ɔtra iacula tegit̄ ad inſtar vſualis ſcuti triangularē. ſꝫ multo maiorē: vt pute q̄nq̄ȝ cubitoꝝ. Crura etiā hꝫ magna: vngues magnos: ⁊ digitos ī pede maiores q̄ȝ ſint in leonibꝫ. fortitudīe q̄ȝ ⁊ audacia mirabiliter viget. quippe q̄ tres hoīes inuadere nō timet. Fortitudine q̄ȝ fruſtrat̄ ſi dorſum ad terrā vertat̄. Difficulter eīm ſurgit in dorſū cōuerſa ꝓpter latitudinē clipei qua a dorſo tanta belua includit̄. Ariſto. Tortuca poſtq̄ȝ comederit viperam: comedit origanum agreſte ne moriatur.

Capitulum.xcix.

Vacca ⁊ Vitulus marinus. Ex li. de na. re. Vacca marina monſtrū eſt magnū ac validū ⁊ ad iniurias

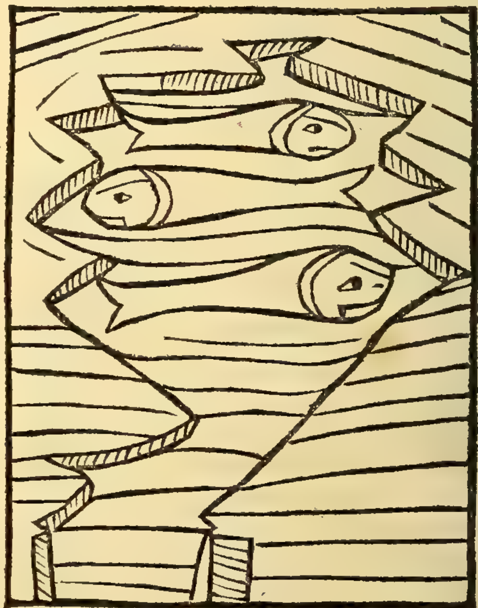

iracũdũ. nõ h̃ꝫ oua: ſꝫ facit fetũ vnũ q̇dẽ ſepius
vel duos aut pl⁹. Fetũ tenere diligit ꝛ ſecũ du⸗
cit vbicũqꝫ vadit. Hoc aĩal triginta ãnis qđ ꝓ
batũ eſt ãputatꝫ eoꝝ caudis viuit. yſi. Vitul⁹
marin⁹ a ſilitudine terreſtrꝫ dꝛ. Ariſto. Vitul⁹
marin⁹ h̃ꝫ corp⁹ durũ ꝛ carnoſũ. ideoqꝫ ḡuiter
interficit̃. niſi cũ vulnere ꝛ maxillis. vox ei⁹ eſt
vt thauri. q̄tuoꝛ h̃ꝫ pedes. nõ ãt auriculas: qꝛ re
gimẽ vite illi⁹ ꝛ mãſio eſt in aq̄. Nam ſi eſſent ei
auricule ſup vias poſite mũltũ humoꝛẽ recipe⸗
rẽt: ac motũ ꝛ natationẽ in aq̄ ꝓhiberẽt. Aĩal
generat cõpletũ. Eiuſqꝫ partus eſt om̃i tp̃e ſic̃
bois: ꝛ p̃cipue tp̃e partus capraꝝ.

Capitulum .c.

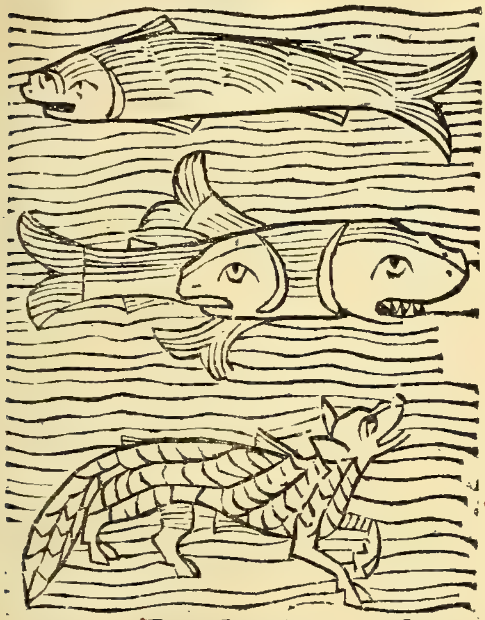
Verith: al's vericb. Vipera et vmbꝛa.
¶ yſid. Verich piſcis eſt vulgariter ſic
dict⁹. latine ṽo criſtoſis. qꝛ ariſtis in⸗
numeris armat̃ caro eius: ita vt incõmode edi
poſſit: ꝛ nõ ſine faſtidio. Vnde paupeꝝ cibus
eſt: tanq̃ꝫ omniũ piſciũ eſibiliũ viliſſimus. In
aq̇s dulcib⁹ freq̄nter habitat: in his tñ q̇ flutu
ꝛ refluxui maris amaricant̃. Capitur autẽ ſic.
Rethia tendunt̃ in longũ aque vel in tranſuer
ſum. ꝛ ante rethia ſup aquas inſtrumentũ in⸗
ſtar arcus: ita vt fluitet ſup vndas. In ſupe⸗
rioꝛi autẽ eius parte nola ſuſpendit̃. eius ſonũ
piſcis audiens gregatim aduentat tinnitum
nole ſtultus ſequens. Et h̃ inditio patet: quia
ſenſum habent auditus. Incidẽtes ergo in re
thia capiunt̃ in multitudine magna. ¶ Idem.
Vipera marina piſcis eſt paruus paulo plus
q̃ꝫ cubiti vni⁹. In capite ſup oculos vnũ coꝛnu
fert paruũ acutũ ꝛ moꝛtifeꝝ. Eo nãqꝫ quẽcũqꝫ
vulnerat veneno inficit. Qđ cauẽtes piſcatoꝛ
res capto piſce caput ei amputãt. reliquũ vero
coꝛpus in vſus hominũ cedit. ¶ Idẽ. Vmbꝛa
dꝛ a coloꝛe: eo q̧ coloꝛis ſit vmbꝛoſi.

Capitulum .ci.

Vergiliales. Albertus in li. de naturis
aĩaliũ. Vergiliales piſces ſunt in duo
bus lacub⁹ ytalie lano vicꝫ ꝛ verbacia

no in radicib⁹ alpiū effuſis tm̄ vergilia⁊ ſtella-
rū ortū apparent ⁊ in oīb⁹ aliis tempib⁹ latēt.
Hii piſces pulchras habent ſquamas acutas
vt claui. In capite aūt ſunt parui ⁊ poſtea in
caliga⁊ modū delectanť.

Capitulum .cii.

Vranoſcupus Urtica ⁊ vulpes marine.
Plini⁹ li.xxxii. Uranoſcupus vocatur
ab oculo quē hȝ in capite a q̄ ſubter ⁊ ſup̄ inten
dit. Alio noīe gallie nuncupať.

Operationes.

A ¶ Hui⁹ fel cicatrices ſanat: ⁊ carnes oclo⁊ ſup
uacuas ↄſumit. vt dicit Meander ī comedijs
¶ Idē li.ix. Urtica noctu vagať noctuqȝ mutať
Uis ei⁹ pruritu mordax eadēqȝ terreſtrꝫ vrtice.
¶ Ariſtotiles. Animal genus qd̄ grece diciť
akalabia. ⁊ crediť eſſe vrtica maris: eſt iūgens
alias inhrens per ſe. nec habet teſtam: ſȝ eius
creatio eſt ſicut carnis.
B ¶ Et hoc genus ſentit ⁊ rapit quicqd̄ appropin
quat manib⁹. ⁊ applicatur lapidibus cū ſuis pe
dibus. ſicut animal multo⁊ū pedum. Et for-
taſſe tumeſcit corpus eius quando applicatur
alicui rei. Habet autem orificium in medio
corporis eius. ⁊ venatur quicquid tranſit per
ipſum ex piſcibus paruis. ⁊ comedit yricium
⁊ pecten. id eſt plais.
C ¶ Plinius libro nono. Uulpes marine in peri
culo capture glutiunt: non tm̄ hamum: ſȝ am-
plius vſqȝ ad infirma linee que facile prerodāt
ſicqȝ capere non poſſunt. Uulpium terreſtriū
aſſimilantur.

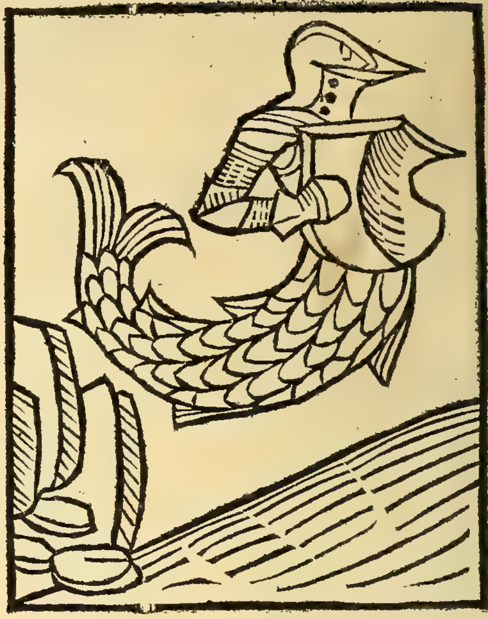
Capitulum .ciii.

Ypotamus. Ex libro de naturis re
rum. ypotamus eſt belua in terra
naſcens: ſȝ in aqua ⁊ terra equali-
ter potens. Elephantib⁹ plerūqȝ
maior. Roſtrū habet reſupinum.
dentes aduncos. noctib⁹ ſegetes depaſcit. ad
quas quaſi retrogradus pergit. libentius autē
p̄ ceteris partibus corporis in pedib⁹ vulnera
recipit. In nilo habitat. ⁊ in partibus Indie
precipue reperitur. ex eius cute tornantur ha
ſte. Ariſto. ypotamus. id eſt equus fluuialis:
habet equinos crines. fiſſos pedes ſotulares
vt vacca. ⁊ eſt ſine facie. habens in pedibus ka
bab. Cauda eius vt porci. hinnitus vt equi.
Magnitudo vt aſini. Corium eius groſſum
valde. Ideoqȝ parantur ex eo ſotulares ⁊ cor-
rigie. Interiora eius aſſimilantur interioribus
equi ⁊ aſini. Et licet in terra maneat: ſine aqua
tamen viuere non poteſt: ſicut tortuca et rana
marina ⁊ cocodrillus.

Operationes.

¶ Plinius libro .xi. Corij vero craſſitudo ta- A
lis eſt ypotamis. vt inde tornenť haſte cum in-
genio quadam medica diligentia.
¶ Cinis corij ypotami cū aqua illitus pānos B
ſanat. adeps eius febres frigidas.
¶ Pellis ei⁹ e ſiniſtra p̄te frontꝫ adalligata ven C
trē inhibet: ⁊ eiuſdē cinis alopicias explet.
¶ Teſticuli. ʒ. i. ex aqua bibiť contra ſerpētes. D
Fimus ſuffocans dentes e parte leua dolorē
dentiū ſcarificatis gingiuis ſanat.

Capitulum.ciiij.

Zedroſus Zidrach ⁊ Ziphiꝰ. Ex li. de na. re. Zidroſi belue marine ſunt arabiam incolẽtes. quaꝝ oſſa adeo magna ſũt vt fores in domibꝫ ⁊ pallacijs tigna: ⁊ alia ſtricture neceſſaria de illis commode ſecent. quadraginta nãqꝫ cubitoꝝ magnitudinis reperiũt. In li. vtẽ. Zidrach eſt mõſtrũ forma mirabile: qđ p̃tendit maliciã in ſua figuratione: ſꝫ innocuũ reperit. Caput hꝫ vt equꝰ: ſꝫ forma minori. Corpus autẽ ex om̃i pte draconi ſimilimũ eſt. totũqꝫ diuerſimode coloratũ. Caudã hꝫ lõgã ſm q̃ntitatẽ corpis ſui gracilẽ ⁊ tortuoſam vt anguis. pinnas hꝫ q̃ꝫ ſicut piſcis. ¶ In eodeꝫ li. Ziphiꝰ eſt marina belua valde formidabilis. ⁊ omniũ animaliũ generi valde diſſimilis. forma ſingularis. Cuiꝰ nãqꝫ caput ſi videris mõſtruoſum eſt omnino. Si oris abyſſum fugies velut imagineꝫ mortis ſi oculos horrebis. ſi reliquũ corpus nihil in rebꝰ ſimile te vidiſſe fateberis.

Capitulum.cv.

Zitiron. yſid. Zitiron mõſtꝝ eſt quod
3 vulgus militẽ vocat. ⁊ eſt ingẽs atꝫ fortiſſimũ in anteriori parte: q̃ſi formã armati militis p̄fert. ⁊ caput q̃ſi caſſide galeatum ⁊ ex cute rugoſa ⁊ dura ac firma nimis. Ab eiꝰ collo dependet ſcutũ longũ. latũ ⁊ magnum. et interiꝰ cauũ vt in eo poſſit ꝯtra ictus pugnantiũ more defendi. Eſt em̃ forma triangulare firmitate duriciaqꝫ tam validũ vt vix vnq̃ꝫ poſſit iaculo penetrari. De collo eius ⁊ de ſpondilibꝫ vene quedã ac nerui fortiſſimi ꝑtendunt in humerũ. q̇bꝫ p̄dictũ ſcutũ pendet in ſcapula. Brachia q̃ꝫ fortiſſima nimis hꝫ. ⁊ q̃ſi manũ biſulcã cũ qua validiſſime pcutit. Vñ fit vt difficulter nimis ab hoĩe capi poſſit. Et ſi captus fuerit difficulter etiã necari: niſi cũ mallijs poterit.

Capitulum.cvj.

3 Zifius. Alb. in li. de na. aĩalium inq̇t. Zifius eſt animal maris nulli alij ſimile maximũ ⁊ ingẽs de genere cetorũ: caput habet monſtruoſum. os ꝓfundũ valde. oculos horribiles. in toto corpore nulli alij ſimile niſi cete.

Prohemium.

Seneca in naturalibꝫ q̄ſtiõibꝫ li. vij. dicit Sic in nobꝭ nõ tm̄ ē ſanguis: ſꝫ multa gn̄a humoꝝ. ſic ꝛ in terra plura ſūt humoꝝ genera. Quedā em̄ ſūt q̄ natura indurant̄. hinc oīs metalloꝝ humꝰ q̄ aurū ꝛ argētū ſit generat̄. Quedā ꝟo ſunt q̄ in lapidē ex liq̄re vertūt̄. vn̄ ꝛ lapides p̄cioſi ſuccreſcūt. Quia āt in tractatu ſupiori q̄rto: videlicꝫ dei auxilio cõpleto d̄ aquaticꝭ ꝛ natatilibꝫ earūqꝫ ꝓprietatibꝫ ꝛ naturꝭ tractauimꝰ: nūc eiuſdē ſūmi dei auxilio tractatū q̄ntū aggredientes de lapidibꝫ p̄cioſis: necnõ de his q̄ in terre venis naſcūt̄: eorūqꝫ ꝟtutibꝫ ptractabimꝰ. ꝛ modū ſeu ordinē alphabeti ſic in p̄cedēti obſeruādo. Primo de lapidibꝫ dicemus.

Capitulum .j.

a Adamas latine. Arabice hager ſubedbig. Sera. li. ag. cap. hager. Hager ſubedbig eſt mes fluminis in q̄ eſt lapis de mes. Et eſt flumē ad qđ nūq̄ aut aliq̄s niſi Alexāder venit. ꝛ eſt in finibꝫ coraſceni. Et color eiꝰ approximat colori ſalis armoniaci. ꝛ eſt fri. ꝛ ſic. in. iiij. g̃du. Et idem auc. Dyaſ. Eſt lapis q̄ vtunt̄ aurifices ponētes i ſtilo ad ſculpēdos lapides. Enax i lapidario ſuo Adamas eſt lapis duriſſimꝰ: parꝝ criſtallo obſcurior: coloris tn̄ liuidi fulgētꝭ adeo ſolitꝰ: vt nec igni nec aliq̄ re frangat̄: molleſcat ꝛ ſoluat̄ Soluit̄ tn̄ ꝛ molleſcit ſanguīe ꝛ carne hyrci p̄cipue: ſi hyrcꝰ an̄ aliq̄diu biberit vinū vel ſiſeleos comederit mõtanū vel petroſilinū. q꜡ talis hyrci ſanguis etiā ad frangendū lapidē in veſica valet. Soluit̄ etiā lapis ille a plumbo ꝛ nõ trahit ferrū: eo ꝙ nõ ſit ꝓpriꝰ locus generatiõis eiꝰ in minerua ferrea. vt q̄daꝫ mēdoſi dixerūt. Maior aūt q̄ntitas eſt inuēta ad magnitudinē auellane. Naſcit̄ aūt in Arabia ꝛ in cypro. ſed cyprum eſt magis molle ꝛ obſcurū. Et hic lapis q̄n magneti ſuppoīt̄ ligat magnetē ꝛ nõ pmittit eum ferrum trahere.

Operationes

A ¶ Sera. Maior ꝟtꝰ eiꝰ eſt i auro ꝛ argēto ꝛ calibe. vn̄ lacerto ſiniſtro alligatꝰ valet ꝯ hoſtes ꝛ inſaniā ꝛ indomitas beſtias. ꝛ ꝯ iurgia ꝛ rixas ꝛ venena: ꝛ incurſiões fātaſmatū ꝛ incuboꝝ ꝛ ſuccuboꝝ. Nūc āt lapidē q̄dā magnetē vocauerūt: ꝛ q̄dā eundē ferrū attrahere mentiunt̄

B ¶ Idem. Iſte lapis hꝫ duas ꝟtutes q̄ raro aggregant̄ in alio lapide. Una eaꝝ eſt ꝙ nõ piungit alicui lapidi q̄n nõ frangat̄. ꝓpter h̄ coaptāt̄ fragmēta eiꝰ in ſūmitatibꝫ ferri aſperſi ad pforandū: ꝛ pforant̄ cū eo lapides aliȷ̄ ſic ſmaraldus. tabarzet. ʒaphirus. ꝛ alie gemme.

C ¶ Alia virtꝰ eſt ꝙ ſi accipiat̄ granulū vnum ex fragmentis eius: ꝛ glutinet̄ in ſummitate ferri cū glutine romano. ꝛ intromittat̄ in veſica per foramen virge: frangit lapidē. Habet ſimiliter aliam ꝓprietatē: q꜡ nihil frangit lapidem hunc niſi plumbū. nam ipm̄ rumpit ꝛ conterit.

D ¶ Et idē auc. Dyaſ. Adamas eſt lapis q̄ vtūt̄ aurifices ponētes in ſtilis ad ſculpendos lapides. ꝛ ꝯfert gingiue fluxe. ꝛ purificat dentes

E ¶ Et idē aucto. Gal. Uirtus eius eſt q̄ abſtergit abſterſione forti: ꝛ ſignū qđ aurifices vtunt̄ iu h̄ ꝙ indiget abſterſione. Et nos iam experti ſumus ꝙ mūdificat dentes ꝛ abſtergit.

F ¶ Et in eo eſt ꝟtus aliq̄ calida. ꝛ ꝓpter hāc cauſam admiſcet̄ in medicinis cõburētibꝫ ꝛ in aliquibꝫ deſiccatiuis q̄ curant gingiuas fluxus.

G ¶ Ex li. de na. re. Adamas fortē facit hominē cõtra hoſtem. Somnia vana repellit. venenū fugat ꝛ prodit. Fertur em̄ ſudore madere. ſi venenū adhibeatur prope.

H ¶ Prodeſt lunaticꝭ ac demone repletis. Ex cõtactu etiaꝫ pdeſſe dicit̄ inſanis.

Capitulum .ij.

Agathes ſiue agapis. Agathes ſm̄ Dyaſco. in ꝓrio ca. hꝫ maximā ꝟtutē. ſcꝫ q̄ calorē hꝫ ſimileꝫ pelli leonis. yſaac beniamin. Agathes autē lapis niger eſt albis venulis in modū cuiuſdā ſpeciei lapidis albeſtē. Et inuenit̄ aliꝰ minor eiuſdē ſpeciei. q̄ ſimilis ē corallo ꝛ tertiū genꝰ plurimū ſui i creta inſula naſcit̄ ꝙ hꝫ in nigro venas croceas. Eſt q̄rtū genus Indicū ꝛ variū quaſi ſanguine ſit aſperſum.

Operationes.

A ¶Dyaſ. Agathes valet ad morſũ ſcorpiõis alli
gat⁹ vel illinit⁹ cũ aq̃ ſtatim tollit dolorẽ. trit⁹ et
vulneri aſperſus vel in potione cũ vino dat⁹ vi-
perarũ curat morſus. portat⁹ facundũ prudẽtẽ
B amabilẽ ꝛ gr̃tũ facit. ¶ yſaac beniamin. Primũ
q̃dẽ gen⁹ aptũ eſt ad regũ formas q̃ lapidibꝫ in
ſculpũt. ꝛ plurimi lapides hñt capita regum in-
C ſculpta. ¶ Et cũ iacẽt ad caput dormiẽtiꝫ fertur
D oſtẽdere mlta ſimulachra ſomnioꝝ. ¶ Tertiũ
aũt gen⁹ qđ creticũ eſt facit vt adiuuet vincere
picula ꝛ viribꝫ ꝯuenit cordis. gratũ ꝛ placen-
tem facit. vt dicit Enax. et coloris facit hoiem
boni ꝛ facundum.

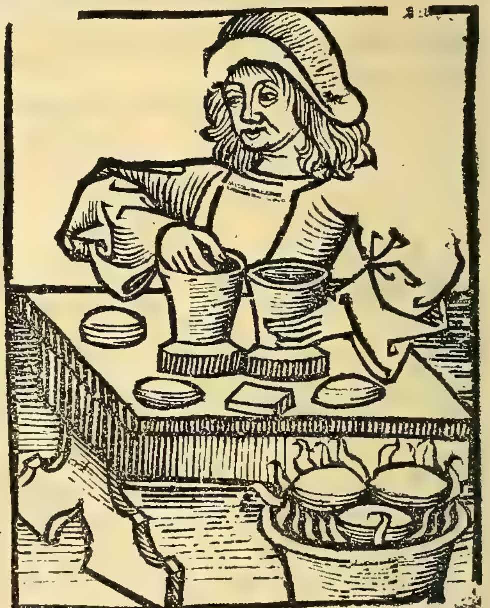

Capitulum. iij.

Alabandina. yſid. Alabandina dicta
eſt ab alabanda regione Aſie. Eſt autẽ
criſtallini gen⁹. Cuius color ad cedoniũ vadit
ſꝫ rarus. Arnold⁹. Alabandina fulgorẽ habet
q̃ eſt ruffus clarus vt ſardius.

Operationes

¶ Huius virtus eſt q̄ fluxum ſanguinis pro- A
uocat ꝛ augmẽtat. ¶ Ex lapidario. Eſt alaban B
dina cuius lux eſt emula ſardi. Indicis autem
dignum de nomine fallit amicum.

Capitulum. iiij.

Alabaſtrites Amandinus ꝛ Abſinth⁹.
yſid. Alabaſtrites eſt lapis candidus:
interſtinctus varijs coloribꝫ. Hunc cauãt ad
vaſa vnguẽtaria: q̄m vnguẽta optime ſeruare
dr incorrupta. Naſcit̃ circa thebas egiptias ad
damaſcũ ſyrie: ceterꝭ cãdidior. ꝓbatiſſim⁹ i In
dia. Pli. li. xvi. Alabaſtrites lapidẽ vocãt quez
ad vnguentaria vaſa cauãt. Naſcit̃ circa the-
bas egyptias ꝛ damaſcũ ſyrie. Hic ceteris can
didior: ſꝫ ꝓbatiſſim⁹ eſt in carmania. Mox in
India: iam q̇dez in ſyria atꝫ in aſya: viliſſim⁹
aũt ꝛ ſine vllo candore in capadocia. Probant̃
q̄ꝫ maxime coloris mellei ĩ vertice maculoſi atꝫ
nõ trãſlucidi. vicia ſunt in his corneus. color
candid⁹. ꝛ q̇cq̇t vitro ſimile eſt. Scdm Alber-
tũ lapis amãdin⁹: eſt gẽma coloris varij. La-
pis abſinthus ſm Albertũ: eſt de genere gẽma-
rum colore vitri rubeis virgulis.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Alabaſtrites eſt laxatiu⁹: mollit de/
niqꝫ duricies et ſtomachi dolorē ceroto ad/
B mixt⁹. ¶ Albert⁹. Amandinus venenū om̄e.
aut extinguit aut reprimit: ꝛ vincere facit ad/
uerſarios. Et plenā interpꝛetationē ſomnioꝝ
C facit itelligi. ¶ Albert⁹. Abſinth⁹. Uirt⁹ hu/
ius fertᷣ eſſe ſicut lapis Abeſcari⁹ licꝫ ſatꝫ re
D miſſioꝛ. ¶ Nā acceſus pmanet calidus p ſe/
ptem dies vel ampli⁹: ꝓpter eandē cauſam q̄
E dicetᷣ de lapide albeſcario. ¶ Lapidis ēt hu/
ius virtus eſt in ꝓuocādo ꝛ augmentādo flu
xū ſanguinis. vt experimētatoꝛes aſſerūt

E ¶ Antracites ē coloꝛis ignei vt carbūculus.
ſed candida vena pcinctus. cuius ꝓpriū eſt ꝙ
iactatus in ignē velut moꝛtu⁹ extinguit: ac ꝯ
F ꝑfuſos exardeſcit. ¶ Pli. li. xvi. Eſt inter car
bunculoꝝ ſpecies antraticis in Cheſprocia
foſſilis carbonib⁹ ſimilis. hec quoqꝫ candida
G vena pcincta traditᷣ. ¶ Ariſtotiles. Antrax. i.
carbūculus rube⁹. Si cū eo ponatᷣ oꝛitbi no
H cte lucebit. ¶ Albert⁹. Andromada eſt lapis
coloꝛis argētei. in mari rubꝛo naſcitᷣ. Eſt au/
tem quadratus ꝛ durus ſicut adamas.
I ¶ Uirtutē habet ꝯtra furoꝛē: ꝛ facilis animi
cogitationē ꝛ triſticiam ꝛ grauitatem.

Capitulum. v.

Androdamanta ꝛ Antracites. Iſid.
a Androdamāta nitoꝛem hꝫ argenti. ꝛ
pene adamas ſemp teſſerꝫ quadrata.
Magi putant ei nomē impoſitū ab eo ꝙ do
mare ac refrenare dicatᷣ impetus vel iracun
dias animoꝝ. Signitᷣ aūt in mari rubꝛo.

Operationes

A ¶ Arnoldus. Androdamāta lapis ē coloꝛis
argentei: trahitᷣqꝫ de rubꝛo mari. forma ei⁹ vt
B teſſera. duricies vt adamātis. Uirt⁹ ei⁹ eſt ꝯ
furoꝛē animūqꝫ cōmotū. ¶ Ex lapidario An
C drodamāta lapis eſt q̄ſi teſſera quadra. Ipſe
maris rubꝛi mixt⁹ reperitᷣ harenis. ¶ Quem
D magus affirmat tante ꝟtutꝫ habere: vt poſſit
preſens anios ſedare calentes. ¶ Ex libro de
naturꝫ rerum. Androdamāta lapis quadrus
atqꝫ duriſſim⁹. tante ꝟtutis eſt: vt animū fu/
roꝛe calentē ꝛ luxuria ſedare poſſit. ¶ Iſido.

Capitulum. vj.

Allecroꝛi⁹. Solin⁹. Allectoꝛius la/
a pis traditᷣ qui criſtallina ſpecie fabe
modo in gallinacioꝝ ventriculis na
ſcitᷣ. aptus (vt dicunt) pꝛeliatoꝛib⁹. ¶ Dyaſco.
Allectoꝛi⁹ lapis in ventrib⁹ galloꝝ gallina/
cioꝝ inuenitᷣ. ¶ Arnoldus. Allectoꝛi⁹ ē lapis
obſcuro criſtallo ſilis e ventriculo galli ca/
ſtrati trahitᷣ poſt quartū annū. Ultima eius
quātitas ē ad magnitudinē fabe. ¶ Ex libro
de na. re. Allectoꝛius eſt lapis criſtallo vel a/
que limpide ſilis. In iecoꝛe gallinaciꝫ reperi
turꝫſi caſtratus fuerit: poſtqꝫ trib⁹ annis vixe
rit caſtratus. Nullus maioꝛ eſt faba: poſtqꝫ
hic lapis in gallinacio fuerit nunqꝫ bibit.

Operationes

¶ Dyaſcoꝛides. Allectoꝛius in ventrib⁹ galli A
nacioꝝ inuenitᷣ: quē gladiatoꝛ habens in oꝛe
pmanet inuictus ac ſine ſiti. ¶ Mulieribus B
quoqꝫ que volūt placere viris proderit: quia

portantes ſe ꝓbas ac ſpecioſas reddit. ¶ Arnold⁹. Allectori⁹ excitat venerē: hoīemq; et ꝯſtātē facit atq; ī ore tent⁹ ſitim repmit. ¶ Ex li. de na. re. Allectori⁹ valet frigidis. ⁊ q̄ coire nō pn̄t. ¶ A mlr'iere q̄ʒ habit⁹ facit eā viro ſuo placere. portātē ſe facit iuictū ⁊ ſine ſiti. Hinc reges eū hn̄tes ī ore fortiter dimicāt. ¶ Phiſiol'. Allectori⁹ ī vētre galli naſcit q̄ poſt tres annos caſtrat⁹: ⁊ poſtea p ſeptē ānos viuēs. hūc lapidē portat idē gallinaci⁹. ¶ Hic lapis ſitim extiguit. hoīemq; diſcretū ⁊ gratū: maximeq; vxorē marito facit. Ut āt habeat hec oīa clauſus ī in ore portat. ¶ Ex lapidario

Uentriculo galli q̄ teſticulis viduatus.
Nū trib⁹ ad mīnū fact⁹ ſpado vixerit annis.
Naſcit ille lapis: cuius nō vltima laus eſt.
Et p bis binos capit incremēta ſequētes.
Menſuraq; fabe creſcēs excedere neſcit.
Criſtallo ſimilis vel aque cū limpida paret.
Inuictū lapis hic reddit quēcūq; gerentē.
Extinguitq; ſitim patiētis ore receptus.
Nā milo crotonias pugiles hic pſide vicit.
Hoc etiā multi ſuperarūt prelia reges.
Hic oratorem verbis facit eſſe diſertum.
Conſtantē reddens cūctiſq; p oīa gratū.
Hic circa veneris facit incentiua vigentes.
Cōmodus vxori q̄ vult fore grata marito.
Ut bona tot preſtet clauſus portet in ore.

Capitulum.vij.

AMetiſtus. Iſi. Ametiſtus indic⁹ inter purpureas gēmas tenet pncipatū. Eſt āt calor ei⁹ purpure⁹ pmixto colore violaceo. ⁊ q̄ſi roſe nitor: leniter q̄ſdaʒ flāmulas fundēs. Alter gen⁹ ei⁹ deſcēdit ad iacinctos. Cauſaʒ nōis ei⁹ reddunt: q: ſit in ei⁹ purpura q̄ddā nō ī toto igneū: ſʒ vini colorē hn̄s. eſt āt ſculpturꝫ facilis. Hui⁹ gēme genera ſūt q̄nq;. ¶ Arnold⁹. Ametiſtus ē gēma purpurei colorꝫ vt roſa: ⁊ trāſmittit ab india. Sūt q̄dā ei⁹ ſpēs. ſʒ hec. i. indica ceterꝫ vtilior ē. huic mollicies ad ſculpēdū ineſt. ¶ Pli. li. xvi. Indice q̄dē amatiſte pncipatū tenent. Sʒ ī arabie q̄ʒ pte q̄ eſt finitima ſyrie petria vocat. Et ī armenia miore ⁊ ī gallacia repiūt ⁊ ī egypto. Sordiſſime atq; viliſſime ī tharaſo ⁊ cypro. Indice abſolutū phenicꝫ purpure colorē hn̄t. Et ad hāc tingētiū officine vota dirigūt. fundit aūt cū aſpectu leniter blandū: neq; ī oculos vt carbūculi vibrāt. Alter earū gen⁹ deſcēdit ad iacinctos. ⁊ hūc colores indiſacon vocāt. Eſt ⁊ panarites ī ꝯtinuo arabice gētꝫ. q̄rtū gen⁹ colorē vini hʒ. q̄ntū ad vicinia deſcēdit criſtalli albi. has gēmas magoꝝ vanitas pmittit ebrietati reſiſtere: mltaq; mira efficere.

Operationes

¶ Ex li. de na. re. Ametiſtus violacei colorꝫ ē optim⁹. Eſt āt q̄dā velut gutta vini rubei aq̄ corrupta. ⁊ hec facile ē ad ſculpēdū. vʒ multū vinū bibētib⁹ q̄m ebrietati eſt ꝯri⁹. ¶ Ariſto. Lapis ametiſt⁹ ſi poſuerꝫ eū ſup vmbilicuʒ: vaporē vini phibet: ebrietatēq; ſoluit: ⁊ hoīeʒ a ꝯtagio liberat. ¶ Arnold⁹. Uirt⁹ ametiſti ē ꝯ ebrietatē: facitq; hoīeʒ vigilē: malaq; cogitationē repellit: ⁊ intellectū bonū tribuit.

Capitulum.viij.

ASius. Dyaſ. Aſi⁹ lapis ī alexādria tm̄ inuenit: q̄ optim⁹ ē ad vſuʒ medi-

cine: q̄ ē colore cādid⁹ ac lenis ī modū punicꝫ
ac velut puluis manib⁹ insidēs: sanat fistulas
scrofas. podagrā ꝛ alienas paſſiões. ¶ Ser.
Lapis aſius ē lapis q̄ iuenit in alexandria. ꝛ
flos ei⁹ lapidis noiat fuca. ꝛ ē lapis aſi⁹. ꝛ eſt
q̄ddā qd apparet subaꝫ ei⁹ ſīle pulueri molen
dini. ꝛ reperit etiā ſub eo ꝛ circa eū. ꝛ iſte lapis ē
alb⁹. ꝛ oportet ꝙ eligat ex eo ille q̄ ē alb⁹ leuis
ſilis punici ſubtilis cito frāgibil. i q̄ ſūt vene
occultate. ꝛ ſup quē ē flos vt ſal rubeū. ꝛ ē h̄ la
pis ſicc⁹ ſilis ſpōgie. ꝛ gñat ſup eū farina. ex q̄
eſt q̄dā alba. q̄dā rubea ſilis punici declinās
ad croceitatē. ꝛ qñ applicat lingue mordicat
mordicatōe pauca ¶ Et idē au. Gal. Noiat h̄
lapis noīe aq̄ſito a loco. i. aſia. ꝛ ñ ē oio dur⁹
ſic lapis: ſꝫ aſſilat ī colore ſuo ꝛ ſubā ſua lapi
dib⁹ q̄ repiunt ī lauellis balnei. ꝛ ē tener ꝛ frā
git cito. ꝛ ſup ipm̄ ē ſīle pulueri molēdini rep
ti ſup pietes molēdini. ꝛ h̄ medicia noiat flos
lapidis aſios. ꝛ ē ſubtilis. ꝓpt ſuā ſubtilitateꝫ
diſſoluit carnes ſine mordicatōe. ¶ Operatões
A ¶ Ser. au. dyaſ. Virt⁹ h⁹ lapidis ꝛ florꝫ ei⁹
eſt ꝙ curat vlcera. ꝓfūda q̄ ſūt difficilis ſana
tiōis. qñ ē ſicc⁹. ꝛ aufert carnē ſup̄fluā q̄ fit in
B eis: q̄ ē ſilis fungi. ¶ Et curat vlcera fraudu
C lēta: ꝛ replet ea carneꝫ mūdificat ea. ¶ Et qñ
admiſcet cū melle ꝛ aceto ꝯueīt vlcerib⁹ frau
D dulētꝫ. ꝛ ñ ſinit ea augeri ī corpe. ¶ Et qñ ad
miſcet cū faria fabaꝝ ꝛ fit iñ empl̄m podagre
E ꝯueīt multū. ¶ Et ꝯueīt duriciei ſplēis. et qñ
cū eo fit loboc cū melle ꝯueīt vlcerib⁹ pulmo
F nis. ¶ Et cū pōit ex h̄ lapide ſup ſcabello ſup
G qd tenēt podagrici ſp pedes ꝯ̄ferre eis ¶ Et
qñ puluis ei⁹ aſpgit ſup corpa piguia in bal
H neo loco nitri extenuat ea ¶ Et q̄ vlt abluere
lapidē hūc aut florē e⁹ abluat ſic lauat climia

Capitulum. ix.

Albeſton. Albertus in lapidario ſuo
Albeſton eſt coloris ferrei ẜm Plini
um in arabia inuenitur.

Operationes

¶ Albertus. Virtus mirabilis eius in tem A
plis deoꝝ eſt manifeſta: eo ꝙ ſemel accenſus
vix aut nunꝗ̄ poterit extingui: eo ꝙ naturaꝫ
habet aīalis qd ſalamandra vocat: cū modi
co humidi vnctuoſi pinguis inſeparabilis.
¶ Iſidorus. Albeſton eſt archadie lapis: fer B
rei coloris: ab igne nomen ſortitus: eo ꝙ ac
cenſus ſemel nunꝗ̄ extinguitur.

Capitulum. x.

Aquile lapis eſt vt dicit Sera. libro
aggregatoris cap̄. hagerathamach:
id eſt lapis aquile. Et eſt lapis indus
qui cū agitatur: auditur intra ipm lapis ali⁹.
ꝛ minera eius eſt in montibus indie inter chi
noas ꝛ ſarandi iuxta littora occeani. Et vo
catur a grecis alleuians partū. ꝛ hec proprie
tas eſt inuenta in hoc lapide aquile. ¶ Et idē
auctorit. Raſis. Athamach eſt medicina in
die. et eſt lapis ſimilis caſtanee: niſi ꝙ habet
colorem vellereum: et quādo agitas ipm au
ditur intra ipſum lapillus. ꝛ quando frangis
eū egreditur ille lapillus. ꝛ eſt ſicut auellana
vergens ad albedinem. ¶ Et idē Raſis libro
de ꝓprietatib⁹ dixit: ꝙ eſt lapis ſimilis ouo.
ꝛ quod habet intra ſe lapillum. ¶ Albert⁹ in
lapidario ſuo. Echites lapis: id eſt aquile. ꝛ ē
geminarū optima. ꝛ eſt coloris punicei. ꝛ vo

catur a q̄buſdã aquileus: ⁊ ab aliis erodialis: eo ꝙ aquile hunc ducunt ad nidum ſuũ iuxta oua ſua collocantes. eundez ſicut grus inter duo oua que facit collocat. Hoc eni expertũ ad ſenſum in colonia vbi grues fetus fecerũt multis ãnis in q̄dã horto. Inuenit aũt lapis aquile iuxta littora occeani vbi eſt optimuz gen⁹ echideoꝝ qui ſunt heredes auiũ. Dicit autẽ ꝙ in perſia aliquãdo inuenit. Eſt autez modus ei⁹ ꝙ in ſe cõtinet aliũ lapilluz qui in ipo ſonat quãdo manu mouetur.

Operationes

A ¶ Serapion. Hic lapis aquile dr. Nã cum aquila vult parere oua ſua: defert hũc lapidẽ maſculis a partib⁹ Indie. ⁊ ſupponit eũ aquile. ⁊ facit eũ parere facile: ⁊ alleuiat eius dolorem. ⁊ hoc idem facit mulierib⁹: ⁊ omnib⁹ animalibus quãdo ponitur ſub eis in hora partus.

B ¶ Et idem aucto. Raſis. Quãdo ponit in petia ⁊ ſuſpenditur mulieri in coxa qñ debet parere facit accelerare partũ cum facilitate.

C ¶ Et ſum expert⁹ hoc ⁊ inueni ſic eſſe: et oẽs ↄcordant in hoc: ꝙ alleuiat partuz qñ alligatur coxe. ⁊ iuuat qñ ponitur loco peonie. inuenitur ad curandum. Iſte lapis inuenitur apud nos: et q̄plures. verificaui de eo multotiens experientiã.

D ¶ Enax in lapidario ſuo capitulo de lapide aquile ait: ꝙ ſuſpẽſus in ſiniſtro brachio conuenit pregnantibus: ⁊ conciliat amorẽ. diuitias auget vbi fert. ⁊ impregnantib⁹ impedit aborſum: ⁊ piculũ parturitionis mitigat.

E ¶ Prohibet caſum caducoꝝ. ſimiliter ſi de adminiſtratiõe veneni aliq̄s ſuſpectus ſit in cibo illo ꝓhibet ne poſſit ab eo deglutiri cib⁹ ille. Si lapis detrahatur mox deglutiet.

F ¶ Albert⁹. Fertur aũt ꝙ ſi ſuſpenſus in ſiniſtro brachio cõuenit pregnãtibus: ⁊ cõciliat amorem. ⁊ diuitias auget vbi

G fertur. ¶ Et impregnãtib⁹ impedit aborſum: ⁊ periculũ parturitionis mitigat. Et ait ꝙ pro

H hibet caſum caducoꝝ ſimiliter. ¶ Et qđ mirabilius eſt tradũt Caldei ꝙ ſi de adminiſtratione veneni aliq̄s ſuſpect⁹ ſit impoſit⁹ in cibo illo prohibꝫ ne poſſit deglutiri cib⁹. ⁊ ſi lapis ſubtrahatur mox deglutitur. Hoc dicit Albertus ſe vidiſſe a quodam fratre ſuo ſenſibiliter probari ſeu examinari.

I ¶ Querũt autẽ aquile hunc lapidẽ: ⁊ imponunt nido ſuo: ⁊ grues inter oua ſua. Sed in vno anno ponunt vnum: ⁊ in alio alium.

K ¶ Dicunt autẽ quidam ꝙ faciũt ad mitigandum calorem ouoꝝ. vel corporis aquile ne oua nimis calefiant. ⁊ hoc eſt probabile.

L ¶ Quidam autem dicunt aliquid cõferre ad eorum formationem aut viuificationẽ. quod autem quidam dicunt: ꝙ lapis ab aliis auib⁹ ouis interponatur: ne oua frangantur falſuz eſt: quia citius ad lapidem q̄ ad ſeipſa colliſa franguntur.

M ¶ Aiunt autez aliqui: ꝙ ſi aliquis ſuſpectus de adminiſtratione veneni cum lapis iſte cibo immittitur: ſtatim a cibo ſtrangulatur. et quando ſubtrahit tranſglutit cibũ in quo poſitus eſt lapis.

Capitulum. xi.

Aſtrion ⁊ Aſterites. Iſidor⁹. Aſtrion gẽma eſt criſtallina in India criſtallo ꝓpinqua. In cuius centro fulget ſtella lune pleno fulgore: nomẽq; eo ſumpſit: ꝙ aſtris oppoſita fulgorẽ rapit et gerit. ¶ Plini⁹. In carmania naſcit gẽma que aſtrios vocat. ſimiliter vt aſtiria vel aſtirites candida criſtallo ꝓpinqua. In india vero naſcẽs ⁊ in pallenes littorib⁹ aſtrios. Quidam autẽ cauſam nominis huius reddũt: ꝙ aſtris oppoſita fulgorẽ rapiat ⁊ gerat. Optimã autez in carmania nulliq; vitio obnoxia gigni. ¶ Idem Iſidorus. Aſterites eſt gẽma candida lucẽ cõtinens incluſam veluti ſtellam int⁹ ambulantẽ. ſoliſq; candidicãtes radios reddit. vnde ⁊ nomẽ inuenit. ¶ Plinius. Proxima candidicantiũ gẽmarũ eſt aſteria principatum habens ꝓprietate nature: ꝙ incluſam lucem pupille modo quodã continet ⁊ tranſfundit cum inclinatione velut int⁹ ambulantem: ex alio atq; alio loco reddens.

Capitulum.xij.

Arena. Iſi. Arena ab ariditate dicta eſt. Cuius pbatio ē. ſi manu preſſa ſtrideat aut in veſtē candidā ſparſa: nil ſordis relinquat. ¶ Uitrubius. Alia ē arena foſſicia. alia fluuiatica vel marina. Arene foſſicie ſūt hec genera. ſ. nigra: cana: rubea: carbunculū. Ex his optima erit q̄ in manu cōfricata ſtridorē fecerit. q̄ aūt terroſa eſt aſperitatem nō hʒ. Itē ſi inveſtimētū candidū coniecta fuerit arenaria. Unde fodiatur tñ de fluminibꝫ et e glarea extrahatur. hec tñ in ſtructuris odioſa eſt. q2 difficile ſic ceſſit: nec onerari ſe ꝯtinēter paries patitur: niſi intermixtiōibꝫ requieſcat: nec cōcameratiōes recipit. Marina ꝟo hec amplius ⁊ etiā parietes cū in his tectoria facta fuerint remittētes ſalſuginē eoꝝ diſſoluuntur. Sicceſcūt aūt celeriter foſſicie: ⁊ tectoria pmanēt: ⁊ cōcameratiōes patiūtur. Sed he q̄ ſunt de arenarijs recētes. ſi eni exempte diutius iacēt: a ſole ⁊ a luna ⁊ a bruna coacte reſoluuntur ⁊ petroſe fiūt. Ita ꝙ inſtructurā cōiecte cemēta ꝯtinere nō pñt: ſed labuntur ⁊ ruunt. oneraqꝫ parietū ſuſtinere nō poſſunt ¶ Pal. de agricultura li. i. Omniū arene generꝝ p̄cipue melior ē ruffa: ſequētis meriti cana. Tertiū locū poſſidet nigra. Sed foſſilis arena non inuenitur. De flumibꝫ aūt glarea vel littore colligitur. Marina q̄deʒ tardius ſiccatur. Ideoqꝫ nō ꝯtinue: ſed intermiſſis temporibꝫ eſt ꝯſtruenda: ne opus corrūpat onerata.

Operationes

a ¶ Ex li. de na. re. Arena ſparſa ſup flāmā inextinguibilē extinguit eā. ¶ Dyaſ. Arena maris que in littore eſt ſole calefacta carnes humidas deſiccat. ¶ Item cocta ſacellis ad cōpeſcendū tumorē intraneoꝝ iuuat. B C

Capitulum.xiij.

Argilla. Bartholomeus in libro de proprietatibꝫ rerū. Argilla ē terra tenax glutinoſa ⁊ viſcoſa: ad varia figuloꝝ opa diſpoſita atqꝫ apta. Et ſic ſm Iſi. li. xvi. ca. i. ab argis ſic vocata: apud q̄s pmo ex tali materia vaſa fictilia ſūt effecta. Et vt ibidē dr: talis terra p actionē caloris liq̄diores partes cōſumētis ⁊ terreſtriores cōſolidantis in laterē cōmutatur. Sepe etiam ꝯtingit ꝙ talis terra lutea vnctuoſa frigiditate aque congelante in lapidē cōmutatur. Sepe etiaʒ accidit talis tranſmutatio ſcʒ luti vnctuoſi in lapidē ex calore coagulante. ſicut eni dicitur libro q̄rto metheororuʒ. Lutū vnctuoſum aptum eſt huic tranſmutationi. ſcʒ in lapidem p calidi coagulationē. quare vnctuoſum eſt medium inter viſcoſum et vaporatiuum: habens humidū viſcoſum. Unde gratia vaporatiui poteſt a calido coagulari. gratia viſcoſi ñ p̄t ex toto educi ſed amplius comprimi et conſolidari. ⁊ ſic in lapidem tranſmutari.

Operationes

¶ Ut ibi dicit cōmentator. Argilla eſt frigiditate ſua ſanguinis reſtrictiua. ¶ Conſtantinus. Argilla ſi cū forti aceto fuerit diſtemperata: appoſita fronti ⁊ timporibus prohibet ſanguinem naribus fluentem. A B

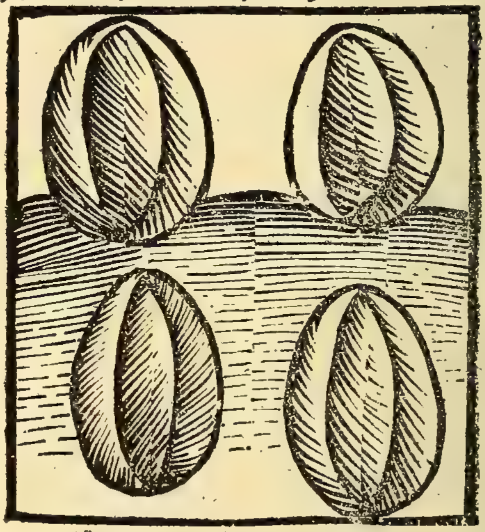

Capitulum .xiiij.

ARmenus ſm Pliniū ꝓprio cap̄. La-
pis armenꝰ eſt dictꝰ ⁊ noīatꝰ a regio
ne illa. ⁊ eſt liuidus ⁊ ſubalbidus. cu-
ius melioꝛ ē. hñs coloꝛē mediū inter viridem
obſcurū: terreū ⁊ indum. ⁊ hꝫ maculaꝝ diſtin
ctiōes virides ⁊ nigras. ¶ Aui. li. ij. ca. de la-
pide armeno. ⁊ aliqntulū azulini coloꝛis: nō
tñ eſt ī coloꝛe azuli. ⁊ nō eſt ī eiꝰ ſoliditate: ſed
eſt in eo arenoſitas qdā. ⁊ qñqꜫ vtunṫ eo tin-
ctoꝛes ⁊ pictoꝛes loco azuli. ⁊ eſt lenis tactu.

Operationes

A ¶ Johannes Meſue. Lapis armenus inqt
Alexander a verificatoꝛibꝫ eſt inuētus habe
re ꝓ̄rogatiuā in educendo coleraꝫ nigrā. cuiꝰ
operatio incolumioꝛ eſt elleboꝛo nigro: ⁊ vir
tuoſioꝛ lapide lazuli. melioꝛ eſt habens colo-
rem mediū inter viridem obſcurū ⁊ terreuꝫ ⁊
indum. ⁊ habet macularū diſtinctiones viri-
des ⁊ nigras. ⁊ qui nō eſt in termino lapidis:
īmo facile diſſolubilis pulueriſabilis.
B ¶ Et q̇ eſt lenis tactu carens aſperitatē cali-
de cōplexiōis in ꝑncipio ſecūdi ⁊ ſicca ī ipo.
C ¶ Et eſt reſolutiuꝰ: abſterſiuus. ⁊ eſt ꝯturban
tibꝫ ⁊ ſubuertentibꝫ ſtomachū. ⁊ educit ꝑ vo-
mitū ⁊ ventrē ⁊ nocet ſtomacho. generās ſub
uerſionē. ⁊ faciens ſolutionē cū anguſtia.
D ¶ Et dixit Alexāder. Non lotus ſoluit ꝑ vo
mitum ⁊ per ventrem ſine moleſtia.
E ¶ Ars aūt in lauando ipm eſt hec. teraṫ cum
facilitate in vaſe lapideo. deinde fundaṫ ſuꝑ
ipm aqua dulcis ⁊ laueṫ ſic terendo. et fiat il-
lud trigeſies ſemꝑ innouando aquā. ⁊ adhuc
decies laueṫ cum aqua roſaꝝ. ¶ Et dixit Al- F
chindus. Laueṫ cū aqua bugloſſe poſt depu-
rationē eius. acquiriṫ enī ei ꝓprietas mirabi
lis ex hoc ad egritudines melancolicas.
¶ Auicē. ſoluēdo educit melancoliā plꝰ q̄ꜫ la G
pis lazuli. ⁊ ꝓpter ipm dimittiṫ elleboꝛus ni-
ger. ¶ Johānes Meſue. Educit ſolutiōe co H
leram nigrā cū virtute. et mūdificat cerebruꝫ
ex ea: ⁊ valet ad egritudines eius melancoli
cas. ſicut eſt mania ⁊ vertigo ⁊ doloꝛ capitis
⁊ epilentia. ¶ Et ad egritudines timoꝛis ⁊ ſu I
ſpitionis. ⁊ ad lepꝛam: ⁊ ad egritudines ſple-
nis ⁊ ad cancrū ⁊ moꝛpheā: ⁊ febꝛes melanco
licas. ¶ Doſis nō loti potio eſt a. ʒ. ß. vſqꜫ ad K
ʒ. i. ß. ⁊ loti potio eſt a. ʒ. i. vſqꜫ ad duas.

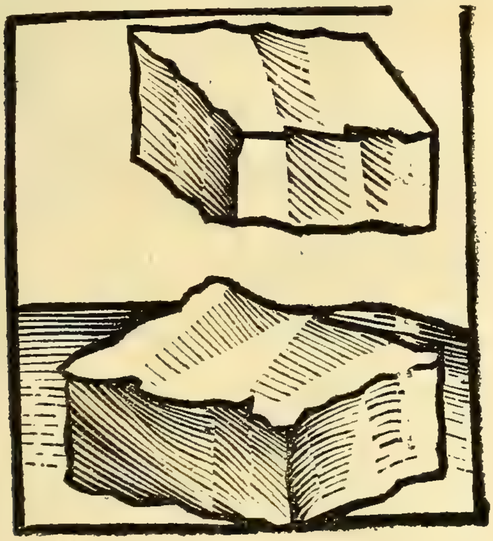

Capitulum .xv.

ANtimoniū latine. grece antimonos.
arabice aytruad. Antimoniū eſt ve-
na terre ſimilis plumbo. veꝝ eſt q̄ an
timoniū teriṫ ⁊ nō fundiṫ. plumbū vero fundi
tur ⁊ nō teriṫ. Et hꝫ in fracturis ſuis clarita-
tem qñ frangiṫ. Et illud eſt melius qd̄ in fra-
cturis ſuis nō habet aliquid ex terra vel ali-
qua ſoꝛde. Et ideo ablutū ⁊ mundū debet po
ni in medicinis. Eſt fri. ⁊ ſic. in. iij. gra. ¶ Se
ra. li. ag. ca. Aytruad vel antimoniū eſt vena
terre ſilis plumbo. ⁊ eſt medicina ocularꝫ. qd̄
decerniṫ a metallo: qꝛ antimoniū teriṫ. metal
lum vero nō. ſimiliter metallū fundiṫ. antimo
niū aduriṫ. Antimoniū quanto clariꝰ tanto
meliꝰ. Et idē auctoꝛitate Dyaſcoꝛidis. Me
lius ex eo eſt foꝛtius. ⁊ illud qd̄ frangiṫ et ha-
bet in fracturꝫ ſuis claritatē ⁊ luminoſitatē.
⁊ quod eſt interiꝰ mūdū: ⁊ nō habet aliq̇d ad-
mixtum ex terra vel ſoꝛde aliqua. ¶ Alman-
ſoꝛ tractatu tertio ca. de antimonio. Antimo
niū frigidū ⁊ ſiccum eſt in tertio gradu.

Operationes

A ¶ Ad emorroidas exiccandū inĳtiatur ſuc-
cus peucedani per criſtere. ⁊ poſtea ſi ſint ex-
terius: pone puluerem antymonĳ deſup. Si
ſint interi⁹ puluis inĳtiat̄ cū calamo poſito
B in veſica inflata. ¶ Puluis eius cum ſapone
ſpatarento vel gallico conficiat̄. ⁊ licinium in
eo intinctum orificio fiſtule immiſſum curat.
Puluis ei⁹ in cancro poſitus comedēti aut
C carni ſupflue optima eſt cura. ¶ Cōtra poli-
pum magdalino ex apoſtoli ꝯformat⁹ ī ſpar-
ſo puluere antymonĳ ⁊ narib⁹ immittat̄ ⁊ au-
D fert ipm. ¶ Collirium ex puluere antymonĳ ⁊
puluere nuclei. mirabolanoꝝ citrinorū equo
pondere addita aqua roſarū. vel pone de tu-
E tia cū antymonio. ¶ Bombix intincta in ſuc
co ſanguinarie cū puluere antymonĳ: narib⁹
immittat̄: ⁊ remouet fluxuȝ ſanguīs ab ipſo.
F ¶ Ad cohibendū ſanguinem puluis antymo
nĳ in ſucco tapſi barbaſti cōficiat̄: ⁊ bombix
G intincta ſupponat̄. ¶ Sera. aucto. Galie. In
hac medicina eſt virt⁹ ſtiptica ⁊ cōglutinati-
ua ⁊ infrigidatiua. aufert carnē ſupfluaȝ q̄ eſt
in vlcerib⁹. ⁊ incarnat ⁊ inſolidat ea: ⁊ mūdifi
H cat ſordicies eoꝝ. ¶ Et ſtringit fluxū ſangui
nis nariū. ⁊ ꝓprietas ei⁹ eſt ꝯferre epilēṫie ⁊ ſu
I perfluitatib⁹ groſſis. ¶ Almanſor. Antymo-
niū oculū efficiens robuſtū ipſi⁹ cuſtodit ſa-
K nitatē. ſuppoſitū q̄ȝ mēſtrua ꝯſtringit. ¶ Pau
lus ca. de antymonio. Antymoniū ſua frigi-
ditate ⁊ ſiccitate ſanguinē de narib⁹ ſtringit.
L ⁊ valet ſi miſceat̄ collirĳs oculorū. ¶ Senio-
res eo vtentes hn̄t oculos incolumes. q̄r ner
uos ꝯfortat: ⁊ omnē maculā ⁊ nocumentū au
fert: maxime ſi parū de eo miſcetur.

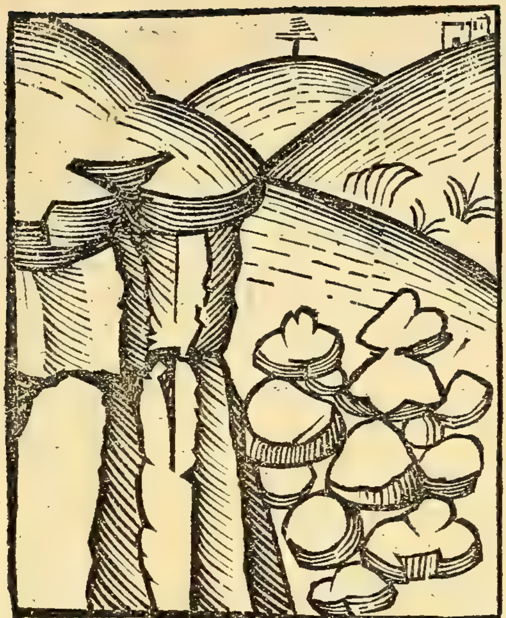

Capitulum. xvi.

Attramentum. Iſidorus. Attramen
tum ſic dictū eſt: eo ꝙ ſit atrum. Cu-
ius ſpecies et picture et quotidiano
vſui neceſſario eſt. ¶ Ex libro de aluminib⁹ ⁊
ſalibus. Attramentū eſt aqua ⁊ tinctura quā
terre ſiccitas coagulauit. Et eſt in ſui natu-
ra calidum ⁊ ſiccum. Huius multa ſunt gene
ra: quoꝝ melius eſt in Hiſpania. Et ipm qui
dem denigrat corpora. Et augmentat rubiū
rubedine. Album vero denigrat. ¶ Ex libro
quarto metheororum. Attramenta compoſi
ta ſunt ex ſale ⁊ ſulphure ⁊ lapidibus. Et eſt
in eis vis aliquoꝝ corporum liquabiliū: quo-
niam ex eis fiūt: vt calcantum ⁊ abachar ge-
nerantur ex maioribus granis attramenti. ⁊
non ſoluitur ſalſedo eius niſi cum eo quod in
illo eſt ſulphureum: et poſtea coagulat̄ reſidu
um. Illudq̄ȝ iam cepit vim mineralem in ali-
quibus corporibus. Quod autē ceperit vim
ferream: erit rubeum aut croceum aut cala-
thar. Quod autem vim eream: erit viride ſi-
cut calcantum. Unde poſſibile eſt illa duo ar
tificialiter fieri.

Operationes

¶ Auicenna in ſecūdo canone. Attramētum A
calidum eſt ⁊ ſiccum in tertio gradu.
¶ Omnia ſunt adurentia. ⁊ ſtiptica ſcabiei B
cōferūt humide ac duriciei palpebraꝝ. ⁊ aſpe
ritati eaꝝ. aut apoſtematib⁹ inguinis.
¶ Eſt autē in attramēto virt⁹ venenoſa deſic C
cans pulmonē. ita ꝙ fortaſſe interficit.
¶ Sufflatur autem in naribus propter flu- D
xum ſanguinis. ⁊ proprie althochotar. ⁊ quo
etiam fiunt licinia.
¶ Et ponunt̄ in fiſtulis: ⁊ extirpāt ventoſita E
tem. Liciniū q̄ȝ ꝯfert vlcerib⁹ auris et ſaniei
eius. ⁊ ꝓhibet corroſionē dentium.
¶ Item in ipſo ſunt aduſtio vehemens ⁊ cur- F
ſuum ſanguineorum conſtrictio et exiccatio
⁊ ſtipticitas plurima.
¶ Confert formice et heriſipile quando lini- G
tur cum aqua coriandri. pulueriȝatur autem
ſuper fraudulentuȝ vulnus ⁊ ambulatiuum.
adurit carnem additam.
¶ Confert etiam fluxui ſanguinis narium et H
apoſtematibus gingiue.
¶ Et prohibet fluxum matricis. ponitur etiā I
in alcofol ad abſtergendū ⁊ ſubtiliandū groſ
ſitudinem palpebrarū. Hoc idem dicit Pli-
nius: licet per alia verba.

Capitulum. xvij.

A Lumen. Iſi. Alumē vocaꝛ a lumine
q̄ȝ lumē p̄ſtat colorib⁹ tingendis Eſt
autē ſalſugo terre: efficiturq̄ȝ hyeme
ex aqua ⁊ limo. ⁊ eſtiuis ſolib⁹ maturaꝛ. Hui⁹
ſpecies due ſūt. Liquidū ⁊ ſpiſſuꝫ. Dyaſ. Alu
minis ſpēs multe ſunt: ſed medicine tres ne-
ceſſarie. Rotundū: ſciſſum ⁊ liq̄dū. Rotundū
ꝓbabili⁹ eſt qð naturali rotūditate formatū
eſt. fiſtuloſum ſubalbidū fricabile nō lapido-
ſum: aliq̄ ex p̄te pallidū. pingue ſcꝫ ⁊ vehemē
ter redarguens. Sciſſum aūt optimū eſt qð
eſt q̄ſi flos alb⁹. rotundū leue ⁊c̄. Liq̄dū dein
de meli⁹ eſt qð eſt leue ꝑlucidū in ſūmo aliq̄d
in modū floris q̄ſi lac habens. ¶ Raſi in li. de
aluminib⁹ ⁊ ſalib⁹. Alumen eſt oleuꝫ qð coa-
gulauit ſiccitas terre. ⁊ eſt in natura ſui cali-
dum ⁊ humidū. retinet om̄e volatile: mūdifi
cat ⁊ decorat corp̄a: ⁊ augmētat tincturā co-
rū. ¶ Alchimiſta. Alumen large ſumpto vo-
cabulo: diciꝛ om̄e qð ligat tincturā in corpe
aliq̄: vt in pānis ⁊ corijs. Et ſicut ſunt diuer-
ſe tincture: ſic ⁊ alumīa diuerſa. Nā tinctura
q̄libet alumine ſuo indiget: ſine q̄ imprimi non
poſſet. vel cū corpe ligari. Unꝰ nō (vt quidā
putant) alumen dat lumen: ſed facit adherere
lumen. i. colorē. ſicut apparet in corio. q̄ȝ nō
ꝑparaꝛ cū galla ſi nō imprimiꝛ tinctura. Ita-
q̄ȝ galla eſt alumen tincture nigre. ſicut cinis
clauellatus eſt alumen gladij. Alumē quoq̄ȝ
de quo agitur eſt alumen rubee tincture: licꝫ
alumen non rubificet niſi album.

Operationes

¶ Pla. Alumē calidū ē ⁊ ſiccū i. iiij. gradu. vir A
tutē hꝫ ↄſumēdi: ⁊ vehemēter deſiccādi.
¶ Q̄ð albū ē meli⁹ eſt. ac acutū ⁊ ſalſugini im B
mixtū. Q̄ð aūt feculētū ⁊ cereū ē ipuꝝ. vſus
ei⁹ ↄtra cancrū ⁊ inflatiões gingiuaꝝ: ⁊ ↄtra
ſcabiē. Balneuꝫ aq̄ alūnoſe valet ydropicis:
ſcabioſis: artetic̄. ¶ Dyaſ. Om̄e aūt alumen C
ꝟtutē hꝫ ↄſtrictiuā ⁊ vehemēti⁹ ↄſumptiuaꝫ.
Medeꝛ deniq̄ȝ putredib⁹ ⁊ ſanguineis fluxi
bus ¶ Gingiuis humect̄ ſeu dentib⁹ mollib⁹ D
cū aceto vel melle. ¶ Idē. Aurīū flux⁹ cū ſuc E
co poligonie curat. carnes q̄ȝ ſupfluas ⁊ pu
dores alaꝝ vel inguinū ſanat. ¶ Aui. Alumē F
eſt ca. ⁊ ſic. ad. iiij. Exiccat ⁊ ꝓhibet fluxū oīs
ſanguinis: ⁊ curſuꝫ ſupfluitatū ⁊ effuſionē ca
rū. ¶ Cū aq̄ interficit alkarad. i. cinices ⁊ pe- G
diculos. ⁊ fetorē oris tollit cū fece vini. tātū-
dē alumīs deſiccat vlcera difficilia. cū ſal gē-
ma valet corroſioni ⁊ aduſtiōi ignis. ¶ Ex li. H
de na. reꝝ. Uniuerſalr alumē calidū ⁊ ſiccū ē
in. iiij. gradu. ſtipticū ⁊ mūdificatiuū. ⁊ viſus
obſcuritat̄ mundificatiuū ſupfluā palpebra
rū carnē aut mēbrorū corrodit. ¶ Peſſima et I
ſicca vulnera inhibet: ne corpori ꝑambulent
¶ Cū aceto ⁊ melle mixtuꝫ dentes confortat K
infirmos. Et valet tumidis gingiuis.

Capitulum. xviij.

A Urum. Iſið. Aurū ab auro diciꝛ. i. a
ſplēdore: q̄ȝ repcuſſo aere pl⁹ fulgeat
¶ Ex libro de naturis reruꝫ. Aurum
inuenitur in riuulis ⁊ in fontibus ⁊ etiam in
montib⁹ quandoq̄ȝ ſed raro. mult⁹ aūt labor
eſt in lauādo. Sꝫ ⁊ ꝑ mltas minutias terre ⁊

in eius ſordib9 inuenitur ſociatum. inuenitur
tamen purũ ⁊ nõ terre vel bituminib9 ĩ ſe ad-
mixtũ ſicut es vel argentũ. Jtẽ in eodẽ libro
Aurũ ceter; metallis p̃cioſius: durabilius ⁊
tractabili9. om̃i tp̃e fulget: ⁊ coinquinatũ ru
bigine nõ cõſumit̃. viſuȝ fouet. Et q̃nto rubi-
cundius eſt: tanto meli9. Jn duplo q̃ȝ ponde
roſius eſt q̃ȝ argentũ aut es aut ſtannũ. Cũq̃ȝ
ſit generoſiſſimũ ſup omĩa metalla: nihilomi
nus eſt maxime ductibile ſup omnia. Omni
metallo temperatiuus eſt. Et ideo q2 calidi-
tas eius modici eſt exceſſus. nõ locat̃ in gra-
du. ſolũ quoq̃ȝ nõ reſoluit̃. Actor. Aurũ itaq̃ȝ
nõ ſolũ eſt inter metalla p̃cioſiſſimũ: ſed etiã
ſolidiſſimũ. habet colorẽ igneũ ſplendidũ fo-
uentem viſum. Jn igne poſitũ nõ cõburitur:
ſed purgatur ⁊ p̄batur. Jtaq̃ȝ triplici de cau-
ſa in igne ponitur ad examinandũ ad purgã-
dum ⁊ ad fabricandũ. Sed et hũano corpori
maxime cõgruit. vnde in cibo ſumptũ iuuat
multũ. Areſtotiles libro tertio. Aurũ p̄fecto
liquatur calido: ⁊ ſi fuerit ſulphur mundum ⁊
purum. ⁊ argentum viuum optimũ cũ rubo-
re clarum. fueritq̃ȝ in eo vis igneitatis ſimpli
cis non vrentis. erit res optima quã recipe-
re poſſunt alchimiſte: vt ex ea fiat auruȝ. hoc
enim ip̃m ɔuertetur in aurũ. ¶Auicẽna. Au
rum multiplex eſt: ſcȝ naturale: magiſtrale:
xirchi. Zafri obriſum: colon: ⁊ alijs modis.
Et illud quidẽ qđ eſt de alexir valet mag' q̃ȝ
aurũ acre quo nõ poteſt operari. Aurũ auteȝ
de alexir eſt trib9 modis: ſcȝ de petra capillo
rum ⁊ ſanguis ⁊ ouorum. Non enĩ poteſt au-
rum eſſe aurũ de alio lapide. Quidã autẽ fa-
ciunt falſum aurũ: ſic ⁊ argentũ. Stringunt
enim: id eſt indurant ſtannum ⁊ dealbant: ac
dicunt eſſe argentũ. Sicut etiã auripigmen-
tum cum ſubt9 ſtercus mittunt. ibiq̃ȝ miſcent
ſal armoniacum ⁊ incorporant cũ cupro di
ſtenſo per locum barbatum. ⁊ cum mercurio
rubeo. ⁊ dicunt q̄ ſit aurũ verum: cuiuſmodi
ſit aurum ſeptem modis p̄ magiſterium tem
ptatur atq̃ȝ cognoſcitur ſcȝ in ſolutiõe: in la-
pide: in pondere: in guſtu: in igne: in ſublima
tione: in fuſione. Porro naturalis auri natu-
ra calida eſt ⁊ ſicca. ⁊ quantũ habȝ ferrum de
natura ſiccitatis et duriciei: tantũ habet au-
rum naturam bonam ac mollem. fit auteȝ in
ventre terre de argento viuo bono nimis et
de ſulphure nõ multũ rubeo cocto.

Operationes

A ¶Ex libro de naturis rerum. Aurum eſt cali
de nature. lepram ac ſcabiem curat. in puluè-
rem redactum ⁊ antidotis mixtum,
¶Habet enim virtutẽ cõfortandi nõ q̄ incor B
poretur: aut membra nutriat: ſed q̄ alterati-
ua virtute corpus immutat. Vulnus ex au-
ro factũ non corrũpitur in tumores. ¶Haly C
regalis in practica ſua ſermone ſecũdo. Au-
rifolia carnẽ comedũt ſine morſura: ſũtq̃ȝ ſic-
ca ſubtilia. Limatura au[illegible] ɔfortat cor: ⁊ pul-
ſioni medet̃. ¶Acalimia auri melior eſt tenu D
is ⁊ mag' deſiccans ⁊ ampli9 elimans. Que
ſi cõburatur ⁊ leuet̃: deſiccat oculorũ vlcera
ſine morſura. ¶Actor. Aurũ vt dictũ eſt ſupe E
rius omni metallo eſt temperatius. Unde
q2 caliditas eius modici eſt exceſſus. ideo nõ
locatur in gradu: licet in gradu ponat̃ ab ali
quib9. ¶Auicenna in. ij. canone. Medici ne F
aurum eſt equale ſubtile: cõfortat oculum in
alcofol poſitum. Cõfert ⁊ dolorib9 cordis ac
tremori eius. ¶Retentio eius in ore: fetorem G
ipſius oris remouet. Cauteriũ meli9 eſt ⁊ ve-
lotius ſanabile quod fit cum auro. ¶Cõfert H
etiam dolorib9 cordis ac tremori eius: ac ti-
mori anime. ⁊ ei qui ſolus loquitur.

Capitulum. xix.

AUricalcũ. Yſi. Auricalcũ dicit̃ eo q̄
ſplendorẽ auri ⁊ duriciẽ eris poſſide
at. Eſt aũt nomẽ compoſitũ ex lingua latina
⁊ greca. Es enĩ grece chalco vocat̃. fit auteȝ
ex ere ⁊ igne multo: ac medicaminib9 ad au-
reum colorem p̄ducitur. ¶Ex libro de natu-
ris rer̃. Ex ere fit auricalcum ſic dictũ: quia
ſplẽdorẽ habeat auri. vl' q2 de ip̃o fit aur̃. Di
cit enĩ philoſop9 ĩ libro de alumĩe. Linimẽ qđ
ex vrina pueri ⁊ auricalco fit aurũ optimum.

Quod intelligendū eſt in colore nō in ſubſtā-
tia. Dicit enī idē Ariſto. ꝙ variaꝛ color: ſed
ſubſtātia manet. Hoc auricalcū frequētius
ſcripture vocant electrū. ꝛ hoc ꝓpter colorē
electro ꝓpe cōſimilē. Ex doctrina alchimie.
Es autē tranſmutaꝛ in auricalcū. qḋ fit me-
diante tutbia: quia fumus eiꝰ albificat. ꝛ ha-
bet naturā ſpiritꝰ. ſtatimq̧ cū puluis eiꝰ pro-
ijcitur ſup es fuſum. vel miſcetur cū [illegible]is
eris. in ipa eris fuſione tutbia ca[illegible]it. ꝛ fugā
querit tanq̄ ſpiritꝰ. vnde apparet ꝙ eiꝰ fuga
fit per eris corpus fuſum. ſicq̧ ſiccat ipm. q2
fumus eiꝰ eſt temperate albus. ꝛ albū huiuſ-
modi mixtū cū rubeo reprimit rubedinem: ꝛ
fit citrinum: ꝛ ita auricalcum.

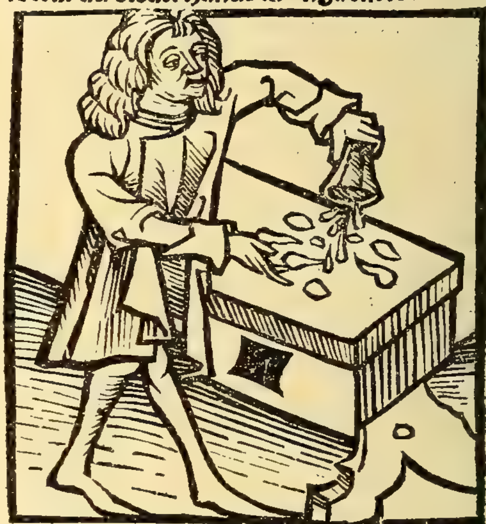

Capitulum. xx.

Argentum. Iſidorus. Argentū gre-
ci argirion dicūt: cū mirū ī modū il-
lud accidit: vt cū candidū ſit impreſ-
ſum corpi nigras lineas reddit. Ex libro de
naturis rerū. Argentū ductile eſt ꝛ tractabi-
le. ſonorūq̧ ac tinnitus dulciſſimū: ꝛ hoc ma-
xime ſi eri miſceaꝛ. Unde tubas ex argento
ductiles precepit moyſes fieri ad terrorē ho-
ſtium: ꝛ exhortationē ad bellum: ad mouen-
dum quoq̧ caſtra ꝛ populos ad eſcā conuo-
candos. Argenti vene multe ꝛ in multꝭ parti
bus orbis reperiūꝛ. nec eſt purum in ſe ſicut
aurum. Sed terre ac ſordibus incorporatuꝫ
admixtum. ideo labor maximꝰ eſt vt ꝑ ignē
expurgetur. Fumus autem purgationis eiꝰ
valde nociuus eſt: nec de facili purgatur fu-
mo hmōi maxīo infectū niſi fumo thuris aut
armoniacis ſpeciebꝫ: ac vbi paꝝ fuerit argen
tū durabile eſt. Impurū aūt de facili contra
hit corruptelā. Argentū ꝯſolidat alia meta-
la: ꝛ quaſi vnū efficit conſolidata.

Operationes

¶ Aui. in. ij. can̄. Argentū infrigidatiuū eſt et
exiccatiuū. bonū eſt valde ſcabiei ꝛ prurigini
¶ Eius cōfricatio cū alijs cōmixtionibꝫ con
fert fetori oris. ¶ Ac tremori cordis ꝛ humi-
ditatibꝫ viſcoſis. ¶ Conſtantinꝰ. Argentū fri
gidū ꝛ temperatū in hūiditate eſt. et eſt cōtra
hūidū ꝛ viſcoſuꝫ flegma. Cadimia tn̄ auri for
tior eſt ꝛ melior argentea. ¶ Raſi in Almāſo-
re. Argentū frigidū eſt. cordiſq̧ tremori ꝓfi-
cit. Cadimia argenti ſcabiei q̄ in corpore ori-
tur. ꝛ puſtulis q̄ in oculis ſunt bona eſt. ¶ Al
bertus. Argentū bene politū inter oīa me-
talla melius eſt ſpeculum: q2 in colore magis
accedit ad dyaphanū. ¶ Haly. Purgamentū
argenti meliꝰ eſt viride ac tenue ponticuꝫ eſt
deſiccans fortiter. ideoq̧ neceſſarijs admi-
ſcetur ad cicatrizandum vnguentis.

Capitulum. xxi.

Argentum viuum. Iſidorus. Argen
tum viuum dicitur: ꝙ excidat mate-
rias quibꝫ inijcitur hoc ꝛ liquiduꝫ q2
percutit. Inuenitur autē ſpecialiter in metal
lis ſiue in fornacibꝫ argentarijs. guttaꝝ con
cretione tectis inherēs. Sepe etiā in ſterco-
re vetuſtiſſimo cloacaꝝ vel puteorū limo. fit
etiam ex minio in canchule ferree impoſito
patena teſtea ſuppoſita. Tūc enī circūlito va
ſculo circūdantur carbones. ſicq̧ argentū ex
minio diſtillat: ſine hoc neq̧ argentū neq̧ es
inaurari poteſt. Tante autē virtutis eſt: vt ſi

ſup ſextariū argēti viui: centenariū ſaxū ſup
ponas oneri ſtatī reſiſtit. Si nauˉt auri ſcru-
pulū: leuitatē ei⁹ raptim ſinu recipiet. Ex q̄
intelligitur nō pōdus ſed naturā eſſe cui cedit.
Seruatur aūt meli⁹ in vitreis vaſculis. naz ce
teras materias pforat. potui aūt datū inter-
ficit ponderē cā. Auicē. Argentuz viuū ſubt⁹
terrā naſcitur ꝓpter humiditatē magnā in loco
illo exiſtentē. Et hoc euenit ꝓpter ſolē ꝛ aerē
qui tangūt eū. Ideoq3 efficitur currēs ꝓpter hu
miditatē ꝛ frigiditatē q̄ in eo ſunt: nec efficitur
niſi in loco frigido. Ex li. de na. re. Argētū vi
uū eſt reuera calidū ꝛ humidū in. iiij. gradu. li
cet in q̄buſdā libris inueniatur eſſe frigidū. Ex
tinctū pōt alijrei admiſceri: ſed viuū nō. pōt
aūt fieri albū ꝛ rubeū cū ſulphure. fert eni de
facili omēs colores recipe. Si extinguatur cū
pinguedine: apparebit q̄ſi terra. ꝛ ſic inter ol-
las artificioſe crematū. extrahitur ab igne cla-
rū malliabile ꝛ tractabile ad modū argenti:
ad maxima firmacula facienda. Deniq3 ſine
argento nō pōt fieri deauratio. cūq3 argen-
tum nō cōſolidetur argento medio argēto. hoc
videtur bene fieri cū argento viuo.

Operationes

A ¶ Cōſtantin⁹ in li. graduū. Argentū viuū ca.
eſt in. iiij. gra. ꝛ hu. Pediculos capitis occidit
ꝛ reptilia oīa cū litargiro ꝛ aceto ꝛ oleo.
B ¶ Fitq3 bonū ad curandū ſcabiē. Fit etiā vn
C guentū ad puſtulas optimū. ¶ Plateari⁹. Ar
gentū viuū h3 ꝟtutem diſſoluēdi ꝛ penetrādi
farinā lupinoꝝ amaroꝝ. decoquitur in aceto
fortiſſimo vſq3 ad ſpiſſitudinē. ꝛ argēti viui ex
tincti facta cōmixtiōe: caput patiētis exabū
dantia pediculoꝝ pungitur p diſcriminalia.
D ¶ Extinguitur aūt vel cū ſaliua. vel fricatur cū ci
nere ꝛ ſaliua. Aut cū capillis ꝛ ſaliua. Aut cū
puluere oſſis ſepie ꝛ ſaliua. meli⁹ aūt dr̄ extin
gui: cū alteri pōt admiſceri. niſi eni ſic extin-
E guitur: ipſi⁹ ad aliud nō fit admixtio. ¶ Iſi.
Argentū viuuz potui datum interficit cauſa
F ponderis. ¶ Item Dyaſ. dicit φ argentuz vi
uum bibenti mortē tribuit: euadere tamē po
terit. Qui hoc biberit caprinū lac bibendo
ac ſe mouēdo: vel etiā bibendo vinum addi-
to abſinthio ſynapi vel yſopo. Cuicūq3 mem
bro adheret ipm pcutit ꝛ corrodit.
G ¶ Auicēna. Argentum viuū ſublimatū inter
ficit ꝓpter vehementē inciſionem: et ei⁹ cura
fortis eſt bibere lac ꝛ vomere. Sed Galien⁹
dicit hoc ſe expertum non fuiſſe.
H ¶ Scio φ quidā bibit argentū viuū in eſta-
te: dum agitaretur ſiti ex vitro arto: putans
ſe vinū bibere: ꝛ duab⁹ horis effluxis idipm
reddidit anus in peluim: ꝛ nihil nocuit.
¶ Dicunt enim quidam φ extinctum interfi I
cit. quia quicq̄d ei obuiat ſua grauitate cor-
rodit. Interficit etiam murem. K
¶ Et ex eius fumo fugiunt vermes ꝛ ſerpen- L
tes venenoſi. ¶ Item vapor eius facit ac-
cidere paraliſim tremorem. Fumus eius de
ſtruit viſum ꝛ auditū. Et facit oris fetorē cū
tranſit p ipm. quare caueat qui vtatur.

Capitulum. xxij.

ARſenicū. Iſido. li. xix. Arſenicū qđ
latine ob colorē auripigmētū dr̄. Col
ligitur in ponto ex auraria materia.
vbi ꝛ ſandaraca optimū eſt qđ in aureū colo
rem tranſit. purū ꝛ fuſili gracili venarum diſ-
curſu. Qđ vero pallidi⁹ aut ſandarace ſimi-
le eſt: deteri⁹ iudicatur. Eſt ꝛ tertiū gen⁹ ſqua-
moſum quo miſcetur aureus color. Vis eoꝝ
eſt vt ſandarice ſed acrior. ¶ Plini⁹ li. xxxiiij
Arſenicum eſt ex eadem materia q̄ ꝛ ſandara
ca. Qđ ex eo optimū eſt coloris etiā in auro
excellētis. Ex libro de aluminib⁹ ꝛ ſalib⁹. Ar
ſenicū eſt calidū ꝛ humidū. ꝛ ē diuerſi generꝭ:
ſc3 rubeū: citrinū ꝛ laminoſum. Eſt arſenicū
ſimile ſulphure in multis operib⁹.

Operationes

¶ Auicenna. Aliud eſt album: aliud rubeum A
aliud citrinū. omnia putrefactiua ſunt ꝛ mor
dicatiua. Eſt autem calidum in tertio. ſiccuz
in ſecundo. ¶ Pilos abradit et alopicie cum B
gummi pini cōuenit. ¶ Emplaſtrum cum eo C
fit ſuper vulnera. Cum adipe ꝛ oleo cōuenit
ſcabiei ꝛ ſahaphat humide ꝛ putredini. ꝛ ab-
ſtergit ꝛ adurit cutem.

D ¶ Aſſumit ad tuſſim antiquã ⁊ ſputũ ſaniei et
ſanguinis. Et quãdo ponit in pillulis ad aſ-
E ma. ¶ Miſcet aũt cũ oleo roſato ad bothoꝛ
⁊ emoꝛroidas. Quod autẽ ex eo ſublimatuꝫ
eſt interficit. Et ex rubeo quideꝫ meli⁹ eſt qꝺ
F eſt pulueriꝫabile. ¶ Dyaſcoꝛides. Arſenicuꝫ
naſcit in metallis vbi ⁊ ſandaraca. Aſſat aũt
in teſta: donec mutet coloꝛẽ: ⁊ reponit. Virt⁹
ei ſtiptica eſt: cum calce viua mixtum et coꝛ-
poꝛe illitum tollit pilos.

Capitulum .xxiij.

B lagius ⁊ berillus. Arnold⁹.
Balagius eſt gẽma ruffa plu-
centis nature: degenerãs a car-
bunculo: ipſius ac virtutibꝫ om-
nibꝫ debilibus in eo remiſſis.
¶ Iſidoꝛus. Berillus in india gignit viridi-
tate ſimilis ſmaragdo: ſed cum palloꝛe. Poli-
tur autem ab indis in ſexangulas foꝛmas:
vt hebetudo coloꝛis repercuſſione anguloꝛum
excitetur. Aliter politus nõ habet fulgoꝛẽ.
Genera eius ſunt nouem. ¶ Pelymandus in
cronicis libꝛo .x. Berillus eſt coloꝛis viola-
cei vel aque marine.

Operationes

A Duba ſcripſit qꝫ coniugiũ dat amoꝛem. Et
poꝛtantẽ ſe magnificat. Dexterã ſtringẽtis
B adiuuit. ¶ Aqua in qua iacet pota: valet infir-
mis oculis. tollit ructus ⁊ ſuſpiria: ⁊ cunctis
epaticis fertur curare doloꝛes.
C ¶ Arnoldus. Berillus eſt lapis cuius coloꝛ
eſt pallidus vt limpha. foꝛma eius eſt ſexaga-
na. Cũqꝫ genera ei⁹ ſunt nouẽ: qui magis pal-
let eſt melioꝛ. ¶ Virt⁹ eius eſt ꝯtra hoſtiũ pe- D
ricula. cõtra pigriciem. oculos humidos ſa-
nat. geſtantẽ adiuuat. Si oculo ſolis opponi-
tur ac rotundatur: ignem accendit.
¶ Dyaſcoꝛides. Berillus lapis lucidus eſt ⁊ E
clarus: oleo ſimilis: ſculpitur locuſta marina
ac ſub geminis pedibꝫ eius coꝛnuta: ac ſub
gemma ponitur herba ſeuina modico auro
incluſa. geſtata amoꝛem cõiugiĩ facit. Aqua
in qua miſſa eſt pota: ad oculoꝛũ vitia valet.
⁊ ad omnem valitudinem.

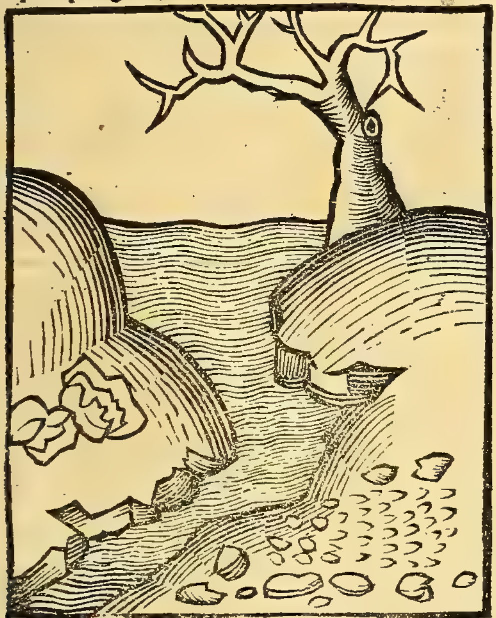
Capitulum .xxiiij.

B ezaar. vel lapis liberans a vene-
nis. arabice hager beꝫaar. ¶ Se-
rapion lib. aggregatoꝛis cap. ha-
ger beꝫaar eſt nomen perſicum. et
eſt expellens nocumentũ. ⁊ hoc nomen cadit
ſuper duo. Unum eſt quod cadit ſup omneꝫ
medicinam conuenientem alicui veneno: eo
qꝛ reſiſtit virtuti eius ⁊ expellit nocumentuꝫ
eius propter pꝛoprietatem que eſt in eo.
¶ Raſis. Beꝫaar eſt lapis citrin⁹ mollis: nõ
habens ſapoꝛem. Unde lapis eſt vergens ad
citrinitatem ⁊ albedinem: habens coloꝛẽ vi-
ni. ⁊ eſt leuis ſplendens ſicut lumen.

Operationes

¶ Serapion. Lapis beꝫaar cõuenit venis. A
⁊ quãdo bibit ex eo pondus duodecim gra-
noꝛum oꝛdei: aut linimentũ fit cum eo ſup lo-
cum moꝛſus liberat naturam a moꝛte ⁊ expel-
lit venenum ꝑ ſudoꝛem. ideo peſtilentico va-
let. ¶ Et quando ponitur lapis in annulo: et B
ponitur in oꝛe ipſius qui ſumpſit venenum: ⁊

ſugit id aliquantulum conuenit ei.
C ¶ Et qñ tangitur cum illo aculeus ſcorpionis ꝓhibet ab eo poſtmodum potentiã pungendi.
D ¶ Et ſi terit̃ de eo pōdꝰ duoꝝ gnoꝝ ordei diſſoluit̃ in aq̃ ⁊ ponit̃ in ore ſerpẽtꝭ ſuffocat eũ ſta-
E tim ⁊ occidit. ¶ Idẽ auc. Raſis. Et ego vidi in ipo ſufficientiã ad auferendũ nocumẽtũ. ⁊ erit lapis ille quẽ vidi vergens ad citrinitatẽ ⁊ albedinẽ hñs colorẽ vini. ⁊ cũ h̄ erat leuis ſplen-
F dens ſic lumen. ¶ Et iam vidi in eodẽ ſufficiẽtiam illã quã nõ vidi in alia medicina ſimplici. ymmo etiã qđ nõ vidi in tyriacis compoſitis.
G ¶ Idem Raſis. Vidi lapidẽ bezaar filij amamari cuſtoditoris legꝭ dei. ⁊ eſt vexꝗ ipẽ emit hũc lapidẽ: ⁊ dedit ꝑ p̄cio ipiꝰ palatiũ corduhe in p̄ncipio genere.

Capitulum. xxv.

Belliculi marini latine. Arabice aſtor. Pãdecta ca. xciij. Belliculi marini ſũt q̃ſi vmblici hoĩs ẜm figurã. ⁊ ſunt lapides parui ⁊ albi q̃ inueniunt̃ in ripis marinis coherentes ſic dentales. ſunt frigidi ⁊ ſicci. ſed eorũ exceſſus ab autorib⁹ non determinat̃. ponunt̃ in vnguentis ad faciẽ clarificandam.

Operationes

A ¶ Puluis eoꝝ ſubtiliſſimꝰ reſoluat̃ cũ axungia gallinacea p̄us reſoluta: ⁊ fiat vnguẽtũ ꝑ facie abſtergẽda. ponunt̃ in antidotario Galieni in vnguento citrino. qđ interp̄tatur vnguentũ de citro.

Capitulum. xxvj.

Bolus armenꝰ. Auicẽ. li. ij. ca. de luto armeno. Lutũ armenũ: ſiue bolꝰ armenũ. eſt rubeũ: declinãs ad citrinitatẽ noſtrũ. frigidũ eſt in p̄mo gdu. ſic ũ in ſcđo. Et eſt q̃dã vena terre q̃ p̄cipue in armenia inuenitur Unde hꝫ ꝟtutẽ ꝯſtringẽdi. Eſt aũt eligendum qđ ſubrubeũ eſt ẜm om̃es ptes: nõ hñs colores diſtinctos: a liq̃ntulũ fragile. ¶ Sera. Carnamenũ. i. lutũ armenũ. ⁊ eſt in gimbar. color eiꝰ ẽ vltra croceitatẽ ad rubedinẽ tendẽs. ⁊ terit̃ cito ſic terit̃ calx. ⁊ eſt lene ſine lapide. Virtꝰ eius eſt q̃ deſiccat deſiccatione forti.

Operationes

¶ Auicenna. Lutũ armenũ retinet ſanguinẽ: qm̃ exſiccatio eiꝰ eſt in vltimo. A
¶ Et ꝯfert apoſtematib⁹ peſtilentialib⁹ bibitũ ⁊ linitũ. ⁊ ꝓhibet ambulationẽ putredinis mẽbroꝝ. ⁊ mirabile eſt in re vulneꝝ. B
¶ Et prohibet catarrũ. ⁊ ꝯfert colericis. C
¶ Et eſt bonũ ſputo ſanguinis ptiſici. ꝓpterea qꝛ deſiccat vlcus pulmonis. ⁊ eſt cura ſtricture anhelitꝰ ex catarris. Et eſt bonũ vlcerib⁹ inteſtinoꝝ: ⁊ ſolutioni: ⁊ fluxui ſanguĩs matricꝭ. D
¶ Et ꝯfert febrib⁹ ethicis ⁊ peſtilentialib⁹ ꝓpe. et plures quidem iam ſanati ſunt ex peſtilentia magna ꝓpter conſuetudinem bibendi ipm̃ cũ vino ſubtili. E
¶ Et ſi bibitur in febre peſtilentie neceſſarium eſt vinum: pducat ipm ad cor. ⁊ miſceat̃ vinum illud cũ aqua roſaꝝ. F

Capitulum. xxvij.

Borax. Lapis borax ſm Alb. a quodã genere bufonis noĩat̃: qđ ſic dr̃. qđ ipm in capite portat. Et eſt duoꝝ generꝝ. vnum albũ aliqñtulũ fuſcũ. ꝛ alterꝝ ſi viuo adhuc palpitante bufone extrahit̃. in medio hꝫ oculũ ceruleũ: ꝛ tẽpibꝫ nr̃is extract⁹ fuit vn⁹ de bufone paruus viridis. aliq̃s etiã vidim⁹ bufones habentes depictos in ſe q̃ de h̄ genere dicebantur vulgariter aũt cropodine dicuntur.

Operationes

A ¶ Alb. Sordes purgãt̃ iteſtioꝝ ꝛ ſupfluitates.
B ¶ Arnol. Noſe lapis .i. lapis borax eſt cuius duo ſunt genera. vnũ ſubalbidũ: ꝛ aliud variũ.
C ¶ De bufonis capite trahũt̃ anteq̃ꝫ bibat vel
D aquã tangat. ¶ Et forte in eis qñqꝫ apparet forma bufonis cũ pedibꝫ ſparſis. Hic lapis valꝫ ꝯ morſus reptiliũ: ꝛ ꝯ venenũ.

Capitulum. xxviij.

Callaica. carcedoni⁹: ꝛ calcophan⁹ ꝛ yſi. Callaica eſt gẽma colore viridis. ꝛ pallẽs ac nimis craſſa. nihil iocũdi⁹ decenſqꝫ auro. vñ et appellata. Naſcit̃ in India vel Germania in rupibꝫ gelidis. oculi modo extuberãs ¶ Ex li. de na. re. Carcedoni⁹ in ethyopia naſcitur. velut ignis lucet. ſꝫ pallẽtis ſpeciem retinet. Semp itaqꝫ detent⁹ pallore. Colorẽ hꝫ mediũ inter iacinctũ ꝛ berillũ. Qui ſi ꝑtuſus ſit ꝛ collo vel digito ferat̃: cauſas vincere ꝓhibet̃. Huius ſpecies tres eſſe dicunt̃.

Operationes.

¶ Arnoldus. Calcophantus eſt gemma nigra A
ſed eris tinnitũ reddit ſi lapide fuerit illiſa.
¶ Arnol. Calcophanos nigri coloris lapis B
clarificat vocẽ; ꝓhibet raucedinem.
¶ Ex lib. de na. reꝝ. Calcophanus ſonorus ac C
dulcis inſtar eris.
¶ Si ferro vel ere ꝑcutiatur vocẽ q̃ꝫ ſonorã ac D
dulcẽ reddit ſi portet̃ ab hoĩe caſto.

Capitulum. xxix.

Carbunculus. Ex libro de na. re. Carbũcul⁹ eſt lapis oĩm ꝓcioſiſſim⁹ atqꝫ cariſſim⁹. ꝛ omniũ lapidũ ꝓhibet̃ ꝟtutibꝫ predit⁹. Huius color igne⁹ eſt. ꝛ nocte magis q̃ die lucet. Nam die obſcurat̃: nocte ꝟo tantũ refulget vt circa ſe noctẽ quaſi in diem vertat. ¶ Ex lapidario. Ardentes ſuperat gẽmas carbuncul⁹ oẽs. nam velut ignitos radios iacit

vndiq; carbo: Huius nec tenebre poſſunt ex/tinguere lucem. Quin flammas vibrans ocu/lis mittat aſpicientem.

Operationes

A ¶ Arnold⁹. Carbūcul⁹ eſt gēma rubicūdiſſima in obſcuro ⁊ i tenebris lucēs vt carbo. Colore ꝟtuti buſq; ſupat oēs gēmas ardentes. Sola eñ hȝ oēs que in ipis ſunt ꝟtutes. Sūtq; pre/ter illam duodecim ſpecies min⁹ ea vtiles.

B ¶ Yſi. Carbūculi genera ſūt duodecim: ſȝ pſtan/tiores q̄ videnť fulgere ac velut ignē effundere.

C ¶ Et dicit Alured⁹: q eſt ſigillūm lapidū. Aliȷ̄ ꝑo qꝫ carbūcul⁹ poteſt impmere figurā ſuā om/ni aliȷ̄ lapidi: ⁊ nō econtra.

Capitulum. xxx.

C Alx. yſi. Calx viua dr: qꝫ dū tactu frigi/da ſit occultū ignē int⁹ hȝ. vñ ⁊ aq̄ pfuſa ſtatim latēs ignis erūpit. natura ei⁹ mira facit. Nam aq̄s accendiť q̄bus ſolet ignis extingui. Uſus ei⁹ eſt ſtructuris fabrice neceſſari⁹. Nā lapis lapidi nō p̄t adherere forti⁹: niſi calce cō/iunct⁹. ⁊ calx q̄dē e lapide albo ⁊ duro melior eſt ſtructurꝫ. Ex molli ꝑo tincturis vtilis.

Operationes

A ¶ Aui. i. ȷ̄ȷ̄. cañ. Calx ē cinis corpoꝝ lapidoſoꝝ Illa q̄dē quā aq̄ nō tetigit: ⁊ illa quā aq̄ tetigit cū remanēt extincta duob⁹ dieb⁹ aut trib⁹ tūc nō

B aduritː ſȝ tm̄ calefacit. ¶ Et abluta q̄dē dicta ē

C ⁊ exſiccatiua ſine mordicatōe. ¶ Calx ꝑo bibi/

D ta cū oleis ſit maturatiua. ¶ Calx fluxū ſāgui nis abſcindit. carnē additā corrodit. ⁊ abluta

E ꝯſolidat. ignis aduſtioni ꝯfert. ¶ Cōſtantin⁹. Calx eſt ca. ⁊ ſic. in. iiȷ̄. g̃du. Quē mixta ſero et oleo puſtulas ⁊ apoſtemata putrida habentes iuuat. vlceraq; ⁊ inciſionem ſolidat.

¶ Raſi in Alman. Calx ca. eſt. aduritq; carnē ſupfluā corrodit. fluxū ſanguis cōſtringit. q̄ cū lauať aduſtioni ignis ꝯfert. F

Capitulum. xxxi.

C Ariſteū ⁊ Numidic⁹. yſi. Cariſteū viri/de optimū: qđ nomē ab aſpectu hñs: eo q gratū ſit his q̄ gēmas ſculpūt. Ei⁹ eñ viridi tas reficit oculos. ¶ Idē. Numidicū marmor numidia mittit. qđ cutem cotē ſuccū dimittit croco ſimilē: vñ ⁊ nomē accepit. nō cruſtꝫ ſȝ in maſſa ⁊ liminū vſui aptū. Ceſſriā a calore cine ris appellať. cui⁹ alligatio ꝯ ſerpētes laudať.

Capitulum. xxxij.

Calefarios. τ coꝛanticas vel coꝛauium. Alb. Lapis calefarios ſiue calcoſanos et eſt niger.

Operationes.

A ¶ Virtus ei⁹ eſt vocē clarificare τ raucedinem
B mederi. ¶ Idem Alb. Lapis coꝛanticas eſt lapis criſtallo ſilis. infecto coloꝛe ceruleo. q̄ dr̃ cadere aliqñ d̃ nube cũ tonitruo. τ inuenit̄ i graya τ hyſpania. ſʒ hyſpan⁹ eſt candens vt ignis.
C ¶ Prouocat dulces ſomnos. τ ad prelia τ cauſas vincēdas. τ ꝯ periculũ tonitrui dr̃ operari. Hoc ſimiliter ait Enax.

Capitulũ. xxxiij.

Celidoni⁹. Dyaſ. Celidoni⁹ inuenit̄ i vētrib⁹ hyrundinũ. Cui⁹ genera ſunt duo. niger τ ruffus. q̄ colligũt̄ captis pullis hyrũdinũ: τ ſciſſis eoꝝ ventrib⁹ inuenit̄.

Operationes

A ¶ Alb. Ruffus inuolut⁹ panno lineo vel coꝛio vitulino τ ſub ſiniſtra aſſela geſtat⁹: dr̃ valere ꝯ inſaniã τ antiq̄s languoꝛes: τ lunaticã paſſionem τ epilentiã: eodem modo poꝛtat⁹.
B ¶ Anax aũt dicit q̄ facundũ gratũ τ placentem reddit geſtantē ſe. Niger ãt vt Joſeph dicit ꝯ nociuos hũoꝛes τ febꝛes τ iras opat̄. Et loꝛ⁹ aq̄
C ſanat oculos. ¶ Sũt ãt hĩ lapides parui valde Et tales iam vidim⁹ ꝑ ſocios nr̃os d̃ ſtomacho hyrundinũ extractos de menſe Auguſto. tunc eñ extracti magꝭ valere dicunt̄. vt frequenter aũt duo ſimul in vna hyrũdine inueniuntur

¶ Dyaſ. Ruffus eñ ſanat lunaticos τ languidos τ inſanos in pãno mũdo ligat⁹. τ i ſiniſtro bꝛachio egroti circũligat⁹. pterea facit gꝛatiſſimos poꝛtãtes ſefacũdos τ amabiles τ idoneos. D
¶ Niger geſtat⁹ ſilr̃ optimũ finem imponit. ad oĩes iras regũ τ dominoꝝ idoneus eſt. E
¶ Nã q̄ cũ habuerit oĩb⁹ placebit τ ad arbitriũ F
ſuũ cũcta pducet. ¶ Sed qui dolent oculi terit̄ cum aqua τ inunguntur τ ſanabuntur. G
¶ Sʒ cũ tollũt̄ lapides cauendũ ne pr̃ aut mr̃ ꝑſpiciat: q2 melioꝛē effectũ habebunt. H

Capitulum. xxxiiij.

Celonites τ cymedia. yſi. Celonites ē lapis purpurei varijq3 coloꝛis. Hunc teſtudo mittit τ diuinatoꝛē illum facit Qui hũc ſub lingua geſtauerit: at hec virt⁹ ipſi tatũmodo tũc ineſt: cũ luna pmo accenſa creſcens eſt. ¶ Zenoytes in vltimo deſcendente ſic vult Aaron de virtutib⁹ lapidum. Nec hic lapis ab igne coꝛrumpitur.

Operationes.

¶ Celonites eſt in dice teſtudinis ocul⁹ varius τ purpure⁹. h̄ magi impoſito lingue finguntur futura pñũciare. ¶ Ex lapidario. A
Indica teſtudo lapidem mittit celonitem B
Gratum purpureo varioq3 coloꝛe nitentē
Quem ſub lingua lotoſi quiſq3 geſſerit oꝛe.
Poſſe magi credũt hunc diuinare futura
Oꝛto mane die ſextam dũtaxat ad hoꝛam.
Tempe quo lune ſuccreſcere cernit̄ oꝛbis

Sed luna prima lapidis predicti potestas.
Totius fertur spacio durare diei.
Quinte post decimam ꝯcordant tpe lune.
At detrimenti maris in tempore toto.
Ante diem tm̄ lapidi manet illa potestas.
Est etiam nulli lapis hic obnoxius igni.

C ¶ Idem ysido. Cymedia est gemma q̄ inuenit in cerebro piscis eius nominis. candida ꝛ elonga. his p̄sagire dicunt magi signa tranquillitatis ꝛ tempestatis.

Capitulum. xxxv.

Cerusa. Platearius. Cerusa flos plūbi est ꝛ est frigida ꝛ sicca in sc̄do gdu. Hanc q̄ faciunt sepius incurrūt apoplexiā: epilentiā: paralisim: arteticam: ꝓpter frigiditatē aceti dissoluentem ꝛ mortificantem.

Operationes

A ¶ Habet āt cerusa ꝟtutē mūdificandi vel extergendi supfluitates. vñ qdā mulieres abluta facie puluerē ceruse tenuissime supadducunt.

B ¶ Alie ꝟo: qꝛ cerusa aliq̄ntulū sicca est. ꝯficiunt eā in aqua rosaꝝ ꝛ exponūt soli: maxie i estate qua ꝯsumpta aliā apponūt. ꝛ h̄ faciūt donec fit albissima. ꝛ aliq̄ntulum aromatica. postea formant in pillulas ꝛ faciei apponunt.

C ¶ Nota q̄ lōgo tpe viūt adhibitiōe ceruse dolorē dentiū incurrūt: ꝛ putredinē orisq fetorem.

D ¶ Auiceñ. in. ij. cañ. Cerusa est cinis plumbi: ponit in emplastris ꝛ vlcera replet ac generat in eis carnem: ꝛ corrodit carnem malam.

E ¶ Cōfert bothor oculi. Lenificat apostemata frigida ꝛ dura. Fit aūt cerusa qñq aceto: qñq cū salib9. ꝛ ē frigida ꝛ sicca in sc̄do gradu.

F ¶ Que āt cū aceto fit vehemētior ē subtiliatōis

G ¶ Est etiā ex medicinis q̄ pueniūt a ni fissuris est iteꝝ ex venenis.

Capitulum. xxxvi.

Crisolectrus ꝛ crisocolla. ysid. Crisolectrus est lapis auro silis: sz in colorē electri vergens. matutino tm̄ aspectu iocūdius: igniū rapacissim9. ꝛ si iuxta fuerit celerrime ardescens. ¶ Aristo. Crisolectrus ignē trahit. ꝛ ex eius natura est qꝫ ab igne cito cōburitur. ¶ Arnol. Crisolectrus gēma est aurei coloris. ab igne cito inflāmabilis. visu pulcherrimus est in horis matutinis. in alijs ꝟo pomia dissimilis

Operationes

A ¶ Pli. Crisolectꝝ collo alligatū medet febrib9. Tritū ꝟo cū melle atq rosaceo auriū vitijs

B ¶ Et si cū melle attico ꝯterat oculoꝝ etiā obscuritati: stomachiq vitijs medet. vel p se farina eius sumpta. vel cū mastice ex aqua pota.

C ¶ Ex lapidario. Esse crisolectrus silis describitur auro. Cui9 ad electrū color inclinare videtur. Hic matutinis visu iocūdior horis.

D ¶ Cuius materies rapidissima dicitur ignis. Nam cito vicino correptus flagrat ab igne.

E ¶ Ysidorus. Crisocolla est gemma que gignit in India: vbi formice aurū eruunt.

F ¶ Est āt auro silis: habet naturā magnetꝭ: nisi qꝫ aurū augere tradit. vnde ꝛ nuncupat.

Capitulum. xxxvij.

C Riſopraſſus ⁊ criſopaſſios. Alb. Criſopraſſus ē lapis q̇ ab india vēit: ⁊ raro inueniṫ. ꝓpter qȯ ⁊ carior extimaṫ. ī colore etiā eſt q̄ſi ſit ex ſucco porri vel pſſij coagulato. hñs etiā auri guttas. ꝓpter qȯ ⁊ tale nomē accepit. q2 criſo auꝝ ſonat ī greco pſſiū. i. viride viriditate porri. Vñ ꝟ. Marubij folia ſunt pſſia praſſa ꝙ3 porri. Idem. Criſopaſſios ē gēma ab ethiopia veniēs.

Operationes.

A ¶Alb. Criſopſſos vires hꝫ lapidis praſſij. etiā
B ad oēs cordis paſſiones efficax repiṫ. ¶Idem. Criſopſſios dr̄ lucere in tenebris: ⁊ euaneſcere luīe ſupueniēte: ita ꝙ colorē nō retinet quē hꝫ ī
C obſcuro. ¶Et fit in ipo ſm diuerſitatē lumis et tenebraꝝ reciprocatio coloꝝ velut ī quercu pu
D trefacta ⁊ noctiluca. ¶Et de oībꝫ his in li. de aīalibꝫ dedimꝰ ratiōnē pfectā: ⁊ vide.

Capitulum.xxxviij.

C Riſolitꝰ ⁊ criſolanſis. Pyaſ. Criſolitꝰ lapis lucidiſſimꝰ eſt: ⁊ ſilis auro. Albtꝰ. Lapis criſolitꝰ eſt in colore hñs tenuē viriditatē lucidā in q̄ ad oculum ſolis micat vt ſtella aurea. ⁊ nō eſt rarus. ¶Yſi. Criſolanſis eſt gēma ex auro ⁊ igne vocata. die ſiqdē eſt aurea: ⁊ noctu ignea. Hanc gignit ethyopia

Operationes.

¶Alb. Dicit ꝙ criſolitꝰ ſpūalia cōfortat. ꝓpter A
qȯ tritꝰ aſmaticis daṫ. Ferṫ etiā ꝙ pforatus et ſetis aſini in foramine repletꝰ ac ſiniſtro brachio alligatꝰ fugat tumores melācolicos peſſi
mos. ⁊ h̄ dr̄ in phiſicis ligaturis. ¶In auro B
etiā poſitꝰ ⁊ geſtatꝰ fugat fantaſmata. ¶Et di C
cūt q̇dā ipm ſtulticiā pellere: ⁊ ſapiāz adducere.
¶Dyaſ. Hic applicatꝰ (vicꝫ criſolitꝰ) raſure au D
ri filateriū eſt ⁊ tutamē aduerſus nocturnos timores. Pertuſus ⁊ traiectꝰ cū ſetis aſini ⁊ ī brachio ſiniſtro ligatꝰ oīa demonia vincit.

Capitulum.xxxix.

C Riſtallus. Alb. Lapis criſtallꝰ q̇ aliq̄n fit ex frigore: aliq̄n autē ex niue. ſic ſepe experti fuimꝰ. ⁊ in germania vbi multi inueniunṫ. Vterq3 āt modus generatiōis facilis ex ſuperioribꝫ erat maniſeſtus.

Operationes.

¶Hic lapis frigidꝰ oculo ſolis oppoſitꝰ ignem A

eĳcit.ſi calidus ſit h̄ pficere nō poteſt. Cui⁹ ra-
tio poſita eſt in libro de ꝓprietatibꝰ elementariū
B ꝛ planetaꝝ. ¶ Et ōretiam ſitim reſtringere ſub
lingua poſit⁹ ꝛ expertū eſt ꝙ trit⁹ cū melle mix-
tus acceptus a mulieribꝰ repleat vbera lacte
C ¶ Ex li. de na. reꝝ. Criſtallus lapis eſt ex gla-
D cie induratus. ¶ Solinus tñ in aliq̇bꝰ mundi
partibꝰ hūc inueniri dicit vbi nūq̄ȝ gelu vel gla
E cies fuit. ¶ Dyaſ. Criſtallus vires habet ſtipti
cas: dederūt hunc ad generandū lac.

Capitulum .xl.

Cinnabar. Pandecta. ca. clxiiĳ. Cinna
bar latine. Grece ſercog. Arabice aſreg
vel zemziſar. Cinnabar. i. cinnabaꝝ. Et fit ex
ſulphure ꝛ argēto viuo. ꝛ eſt rubei coloꝛ̄. Se-
rapion li. ag. c. aſreg ſiue aſrengi. i. cinnabarū.
fit ex plūbo qñ ponitꝛ̄ in igne: ꝛ inflāmatꝛ̄. et fit
rubeū. Silr̄ fit ex ceruſa cōbuſta in hūc modū
accipitꝛ̄, ꝛ ponitꝛ̄ in ↄcauo vaſe mūdo ꝛ ponitꝛ̄ ſup
ignem. ꝛ mouetꝛ̄ donec rubeſcat. ꝛ fit velut auri
pigmentū rubeū. Et q̇dam noiant h̄ ſandix.

Operationes

A ¶ Gal. Qñ cōburitꝛ̄ plūbū vel ceruſa mutatꝛ̄: et
fit aſrengi. ꝛ ē res ſubtilioꝛ eoꝝ: ſȝ ñ ita ſedatiua.
B ¶ Idē auc. Lachindi. Et accidit libenti aſreg
ſic̄ illi q̇ bibit litargiū. omēs iſti ſūt ſpēs cinna-
C bari. ¶ Dyaſco. Virtus eſt illi ſilr̄s lapidi ema
thitis. deniq̄ȝ ↄſtringit vehemēter. ꝛ idō ſangui
nis fluoꝛē abſtinet. cōbūſtiōibꝰ ꝛ puſtulis opi-
tulatꝛ̄. cerotis additꝛ̄. vtiliter etiā ↄfectōibꝰ col-
lirioꝝ miſcetur.

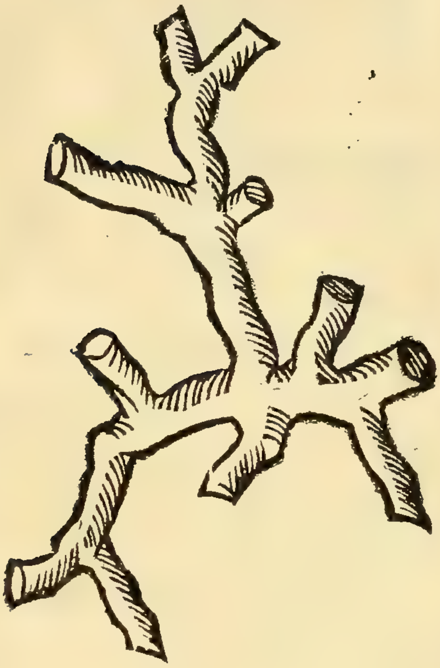
Capitulum .xli.

Cinis. Actoꝛ. Cinis ex p̄dictis coꝛpibꝰ
vſtis relinq̇tꝛ̄. ꝛ eſt ſubſtātia terrena q̇deȝ
arida ꝛ cōpacta. in quā coꝛp⁹ ſolidū p ignē reſo-
lutū humoꝛe ↄſumpto redigitꝛ̄. Unde ex grādi
coꝛpe ꝓpter ↄſumptionē materie modicus cinis
efficitꝛ̄. deſpecti coloꝛis eſt.

Operationes

¶ Et quia partes habet minutiſſimas: leui fla A
tu agitabilis eſt. ad multa tamen perutilis
¶ Cinere nāq̄ȝ p̄mo q̇dē ignis ip̄e regitꝛ̄ vt con B
ſeruetꝛ̄. ¶ Cinere pelles depilātꝛ̄: ꝛ q̇dāmodo in- C
nouantꝛ̄. ¶ Cinis etiā p alumine ponitꝛ̄ in tinc- D
turis pannoꝝ. In eccleſia dedicāda alphabe-
tum ī cinere ſcribitꝛ̄. In capite ieiunĳ cinis ad
memoriā moꝛtalitat̄ nr̄e ī capitibꝰ nr̄is ponitꝛ̄.
¶ Ex aq̄ cineri admixta fit lixiuiū q̄ capita ab- E
luuntꝛ̄. ¶ Cinis ſupra ſanguiſugā piect⁹ ſangui F
nem quē ſuxerat euomere facit. In medicinis
quoq̄ȝ tam cinis q̄ȝ lixiuium pꝛoficit.
¶ Auiceñ. in. ĳ. cañ. Cinis oīs naturam hȝ G
abſterſiuā: exſiccatiuam. diuerſificatur tamen
ꝛ ablutio minuit ei⁹ abſterſioneȝ: ꝛ acquirit ei
glutinationē ꝛ exſiccationē ſine moꝛdicatōe
¶ Aqua ꝓ̄o cineris ingreditꝛ̄ in medicinis putre H
facientibꝰ. ꝛ eaꝝ foꝛtioꝛes ſunt.
¶ Aqua cineris ficus ꝛ lacticinĳ: plus eīm ab- I
ſtergit ꝛ ſiccat q̄ȝ cetere.
¶ Cinis autem lignoꝝ ſtipticoꝝū vt quercus K
et reliquoꝝ retinet ſanguinem.
¶ Dyaſ. Lixiuū eſt cinere quercus ad vſum L
medicine efficaciſſimū eſt. ꝛ hominibꝰ ꝛ pecoꝛi
bus q̄ denſiōe pulmonis vexantꝛ̄. ꝛ q̇bꝰ aliqua
res venenata obſiſtit. Bibita nāq̄ȝ ſtatim ſalu
tem affert.

M ¶ Utilis etiã eſt in vulneribꝰ humectis: ⁊ ĩ fiſtu-
lis. ⁊ ad vulnera difficilia ad ſanandũ ⁊ calloſa
N lõgi tp̃is ſordida. ¶ Quotidie ẽ lauãde ſunt. et
ſic apto medicamine ſanãda: qꝛ ſicut lixiuiũ non
ſanat: ſꝫ ad ſanitatẽ vulnera diſponit.

Capitulum. xlij.

Corallus. Ex li. de na. rez. Corallus eſt
lapis rubeꝰ valde. figurã hñs vt cornu
cerui. vel vt herbe radix cũ multis radicibꝰ. Nec
mirũ qm̃ herba fuit ĩ mari pmũ. Hic fulmini
bus ⁊ tẽpeſtatibꝰ reſiſtit. Unde antiq̃ lapidez
hmõi ↄfractũ cũ ſeminibꝰ in agro iacebãt: aut
in arboribꝰ ſuſpendebant: vt grandinũ picula
nõ ſentirẽt. Demonibꝰ q̃ꝫ terribilis eſt. ⁊ h̃ forte
qꝛ freq̃nter ramoꝝ eiꝰ extẽſio modũ crucis hꝫ.

Operationes.

A ¶ Auiceñ. in. i. can̄. Corallus eſt frigidꝰ in pri
mo gradu. ſiccus in ſecũdo. Stipticꝰ eſt ⁊ ve-
hemẽter ꝓhibet fluxum ſanguinis.
B ¶ Carnẽ additã abſcidit. ↄfortat oculũ abſtra
hendo ⁊ exſiccando humiditates fixas in eo.
C ¶ Et eſt p̃cipue qḋ aduſtũ ẽ ⁊ ablutũ ↄueniẽs
lachrymis. Ueſtigia q̃ꝫ vlceꝝ abſtergit. cõfert
apoſtematibꝰ inteſtinoꝝ ⁊ ſplenis. retinet ſpu-
tũ ſanguis. Naſcit̃ in maribꝰ q̃ ſũt in affrica. ⁊
aliꝰ quidẽ rubeꝰ eſt: aliꝰ niger: alius albus.

¶ Dolorẽ ſtomachi remouet ac ꝓhibet ſup os D
eiꝰ directe ſuſpenſus. ¶ Et ideo collis pueroꝝ E
appendit̃. Dicitur aũt q̄ ſi terat̃ ⁊ impleant̃ ex
eo ↄcauitates infirmoꝝ dentiũ eradicat eos. et
eſt ſummus in ↄfortatione gingiuarum.
¶ Cõfert etiã ſputo ſanguis ⁊ eiꝰ fluxui: ꝓprie F
qꝛ rubeus: ⁊ oĩbꝰ egritudinibꝰ ſtomachi.
¶ Arnol. Corallꝰ a mari trahit̃ ſic̃ ramuſculꝰ. G
⁊ valet ↄ quẽlibet fluxũ ſanguis ⁊ epilentiã.
¶ Et contra vana mõſtra collo ſuſpenſus. H
¶ Et valet etiã ↄtra tẽpeſtates ⁊ grãdines agris I
aſperſus multiplicat fructꝰ.

Capitulum. xliij.

Corneolus. Ex li. de na. re. Corneolꝰ. vel
ſm̃ q̃ſdã cornelus eſt lapis rubeus pluci
dus ſꝫ obſcuri coloris inciſi carne ſilis. Hoꝝ la-
pidũ multitudinez filij iſrl̃ in deſerto ſculpſiſſe
dicunt̃. q̄ꝝ ſculptura tam ſubtilis acuminis cõ
ꝓbat̃: vt nullꝰ poſterioꝝ hmõi opis imitationez
audeat attẽptare: nec dubiũ q̄ ſm̃ efficacias ⁊
ṽtutes gẽmaꝝ ſculpebãt̃ ymagines figurarũ.
¶ Alb. in lapidario ſuo. Corneolꝰ: quẽ quidaꝫ
corneliũ vocãt. lapis eſt coloris carnei. hoc ẽ ru
bei obſcuri ſic̃ carnis lotura. Hic apud rhenũ
fluuiũ inuenit̃ freq̃ntiſſime. ⁊ eſt valde rubeꝰ.
colorem habens fere ſicut miniũ. ⁊ qñ politur
multum nitet.

Operationes.

¶ Exptũ eſt q̄ ſtringit ſanguinẽ. ⁊ p̃cipue mẽ- A
ſtruoꝝ ⁊ emorroidaꝝ. fert̃ etiã iras mitigare.
¶ Sera. Uirtꝰ iſtiꝰ lapidis eſt q̄ qñ defert̃ in B
anulo rep̄mit iracũdiã ⁊ cauſã litis ante iudicẽ.

L ¶Et repmit fluxũ ſanguinis: vndecunq; exeat proprie ⁊ ſanguinis menſtrui.

D ¶Et qñ fit ex eo dentifrigiũ abſtergit ſordes dentiũ ⁊ dealbat eos: ⁊ facit eos pulchros.

Capitulum.lxiiij.

Cochiliũ. Pãdecta. ca. cccclxxi. Lapis cõchilij. Hoc vocabulũ ponit̃ in quodã electuario Auicẽne. qđ eſt ꝯ viciũ lapidis. ⁊ q̃dã dicũt ꝙ eſt coclea marina: q̃ dr̃ conchiliũ. ⁊ q̃dã dicũt ꝙ eſt coclea climaciarũ. Im veritatẽ lapis eſt coclea porphire marine. ⁊ eſt conchiliũ marinũ purpureũ.

Capitulum.lxv.

c Cos grece. Arabice bager almaſeni: ſiue amenſen. Latine lapis q̃ acuit̃ ferrum vel olearia. Sera. li. ag. cap. Hager almaſeni eſt lapis quo acuit̃ ferrum.

Operationes

¶Fricatio almaſeni q̃ accipit̃ ex lapide q̃ dicit̃ yſachſen: phibet augmẽtari mãmillas puellarũ añ tps: ⁊ teſticulos puerorũ. ⁊ eſt q2 virtus eius infrigidat. A

¶Et idem auc. Hyas. Qñ acuitur ſup ipm ferrũ aliqđ ⁊ linitur ꝙ aggregat̃ ſuper alopiciam: facit in ea naſci pilos. B

¶Et liniunt̃ cum eo mãmille puellarũ ⁊ teſticuli puerorũ: ⁊ phibet eos augeri. C

¶Et ꝯuenit apoſtematibꝰ eorũ amborũ. ⁊ qñ ſumit̃ in potu cum aceto ꝯuenit dolori ſplenis ⁊ epilentie. ⁊ fricatio eiꝰ ꝯuenit alopicie. D

¶Ubi ſciendũ ꝙ iſte lapis vocat̃ ſimiliter cos ocularia. q2 in ea fricant̃ ſyeff. oculorũ. Uel cos olearia: quia acuunt̃ in ea inſtrumenta ferrea. aſpergitur ſup ipſa oleum. E

Capitulum.xlvj.

Cuprum. Ex li. de na. rerũ. Cuprũ ſiue es: eſt eiuſdem duriciei cũ argento: et eiuſdem liquationis. Hoc excepto ꝙ eſt rubei coloris. Es nulla rubigine corrũpit̃. fetorem hꝫ ⁊ tñ dulce ſonat. ¶Phus. Es ſiue cuprũ ſonorũ eſt ⁊ vocale. natura calidũ. ſonus eius p ſe rudis eſt. admixtũ ꝓo ſtanno vel argẽto vel auro validũ eſt valde: dulcẽq; tinnitum habet. Tinnit autem ceteris metallis: ſꝫ vexat auditum: niſi ſtanno cõmodius temperetur.

Et fuſile q̄dem eſt: ⁊ in om̄e artificiū ductile. ſʒ
cū labore ⁊ moderamine verberantis nūq̄ꝫ ꝓo
ſic purgari poteſt q̄n facile ꝯtrahat corruptelā
Durat tn̄ in annos plurimos.

Operationes.

A ¶ Yſi. Es āt a ſplēdore aeris dr̄: ſic̄ ⁊ aurū et ar-
gentū. Apud antiquos ꝓo eris vſus q̄ꝫ ferri
B cognit⁹ eſt. ¶ Ere q̄ppe p̄mi pſcindebāt terrā ⁊
certamīa belli gerebāt. eratq̄ꝫ in p̄cio es magſ.
C ¶ Aurū ꝓo ⁊ argentū ꝓpter inutilitatē reijcie-
bant. Nūc aūt viceuerſa iacet es ⁊ aurꝫ ſummo
D ceſſit honore. ¶ Inter om̄ia ꝓo metalla es vo-
caliſſimū eſt ⁊ maxime poteſtatia. Ex eo ⁊ enea
lamina fiunt.

Capitulū .xlvij.

D Raconites. Alb. Draconites eſt
lapis a capite draconis extract⁹.
⁊ fert ab oriēte vbi ſunt dracones
magni. Virt⁹ ei efficax ſic lapidis q̄ vocat bo-
rax. q̄n de dracone extrahit adhuc viuo palpi-
tante. Inſidiant aūt draconib⁹ dormientibus
Et ſubito ſciſſo corpe draconis adhuc palpitan
te euellunt lapidem.

Operationes.

A ¶ Alb. in mirabilib⁹ dic̄ q̄ draconites deuincū
tur inimici: ꝯ venena valet ſi de vino extrahat
⁊ dʒ ferri in ſiniſtro brachio. Amme em̄ actib⁹
multa ꝓfert. Vis etiā ſupfluitatib⁹ q̄ generāt i
aīalib⁹ ⁊ mortꝫ corruptio. Alterat ea q̄n natali
morte corruptꝫ hūorib⁹ moriūt. ⁊ q̄n mortua vl'

corrupta occiſa lacuerunt.
¶ Ego āt i ꝑtib⁹ almanie in Suevia vidi lapidē B
ſup quē ꝯuenerāt pl⁹ q̄ꝫ .x. ſerpētes inter mon-
tes in q̄dā ꝑato. ⁊ cū trāſitū facerēt: inde dn̄s
terre milites euaginatis gladijs ſciderūt ſpētes
in mlta fruſta. ⁊ in fundo tn̄ q̄dā magn⁹ iacuit
ſerpēs in multas ꝑtes inciſus: ⁊ ſub capite ſer-
pētis inuēt⁹ eſt lapis niger format⁹ vt piramis
abſciſſa nō ꝑlucidus in circuitu coloris pallidi
pulcerrimū habens deſcꝑtū ſerpentē. Et hunc
lapidē ab vxore eiuſdem nobilis mihi p̄ſenta-
tum cū capite eiuſdem ſerpentis.
¶ Itē dr̄ venena fugere q̄ fiūt a morſib⁹ aīaliū C
venenatoꝝ. Victores dr̄ etiā efficere.

Capitulum .xlviij.

D Eimonis. dyadochos. ⁊ droſelit⁹. Al-
bert⁹. Deimonis eſt q̄dam lapis bico
lor vt arc⁹ deimonis q̄ iris vocat. Eſt
aūt deimon dict⁹ q̄ grece intellectū vel ſtellam
clarā ſtillantē ſonat. Idē. Dyodochos eſt lapis
pallid⁹: dr̄ aliq̄ntulū berillo ſimilis.

Operationes.

¶ Albertus. Lapis deimonis dicitur cōferre A
febricitantibus: venenoſa pellere: et tutum et
victorem reddere.
¶ Dyadochos dr̄ fantaſmata intantū excita- B
re q̄ magi maxime h̄ vtunt. tn̄ applicat⁹ defun-
cto: vires amittit. q̄ mortē odire ꝓhibet. Hoꝝ
aūt rō haberi poteſt in libris magoꝝ. h̄ eſt her
metis. tebit. bencorath. ⁊ ptolomei. de q̄b⁹ non
preſentis intentionis.
¶ Arnoldus. Droſelitus eſt lapis varius. cui⁹ C
nominis cauſa extitit. quia ſi ad ignem appli-
cetur velut ſudorem emittit.

Capitulum. xlix.

D yacodos. dyamātícꝰ. ⁊ dyoniſia. Arnol. Dyacodos ē lapis pallidꝰ berillo ſilis.

Operationes.

A ¶ Ex li. de na. re. Dyacodos ē lapis ꝙ̇ aq̄s in/
iectꝰ varias effigies demonū efficit: ita vt det re
B ſpōſa petentibꝫ. ¶ In eodē li. Dyamātícꝰ eſt la/
pis ꝙ̇ in ꝗcūqꝫ metallo geſtet̃: ferreā tm̄ ſibi ſedē
C ꝓpinquā elegit. ¶ Yſi. Dyoniſia ē lapis niger
mixtꝰ rubētibꝫ notis. Hec ex aq̄ trita vinū fra/
grat: et odore ſuo putatur ebrietati reſiſtere.
D ¶ Phus. Dyoniſia lapis eſt orientꝫ fuſci coloꝝ:
niueis reſperſis guttis. in aq̄ tritꝰ vinū fragrat
⁊ tm̄ ebrietas ꝯ naturā odore ſuo fugari ſolet.

Capitulum. l.

E Xacontalitus. ermiſtion. ⁊ ethites ¶ Yſid. Exacontalitus lapis eſt in parua magnitudine. multi coloꝛ eſt: vnde ⁊ nominatꝰ eſt. Tam diuerſis enim notis aſperſus eſt: vt ſexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo deprehendant̃.

Operationes

¶ Arnoldus. Exacontalitus eſt lapis valde A
paruus ex coloribꝫ ſexaginta diſtinctus. Hic
hominis oculos efficit tremuloſos.
¶ Ex Lapidario. B
Exacontalitus lapis ex re nomen adeptus.
Corporis exigui miro diſpendio ſupplet.
Dum tot gēmaꝝ ſumit gēmula ſola decorem.
¶ Yſidorus. Ermiſteon gemma inter gratiſſi/ C
mas aſpicitur et ex igneo colore radians au/
ro. portans ſecum in extremitatibus candidaꝫ
lucem.
¶ Ex libro de naturis rerum. Ethites eſt la/ D
pis punicei coloris. habens lapillum interi/
us: ex quo fit ſonorus. Hic ab aquila de ex/
tremis orbis partibus in nidum portatur. na
turaliter enim hunc eſſe cauſam ꝙ oua aqui/
le immoderato colore concaleſcunt: niſi lapis
naturaliter frigidus preſens ſit. hic pueros in/
columes ſeruat.
¶ Efficaciſſime pregnantes iuuat. ne aborſuꝫ E
faciant. vel in partu grauiter laborent: in le/
uo lacerto portari vult. ſobrietatem confert et
gratiam: facitqꝫ victorem. De iſto lapide, ſupe/
rius etiam dictum eſt.

Capitulum.lj.

EMathites.yſi.Emathites lapis eſt di
ctus:q rubore ſanguine⁹.Emach ꝗppe
ſanguis eſt.Signiť aũt in ethiopia:ſ; ꝑncipa
lis in arabia ꝛ affrica inueniť.

Operationes.

A ¶Emathites dr: q emach ſãguis thithelſiſtẽs
habet em̃ virtutẽ ſtringẽdi fluxum ſanguinis.
B ¶Ex li.de na.re.Emathites eſt lapis ferrugi
nei coloris.mixt⁹ venis ſanguineis. h miſſus
in aquã bullientẽ eam reddit tepidam.Si quis
eum deferat ſolis ardorem nõ timebit.
C ¶Item ſoli expoſit⁹ a ſe ſcintillas emittit.fru
ctus a locuſtis ꝛ grandine ſeruat.
D ¶Idem. Confractus ꝛ in aqua reſolutus ſa
nat eos q ſaliuas ſanguineas emittunt.
E ¶Sanat etiã ventris fluxũ.puluis ei⁹ carnes
mortuas creſcentes in vulnere corrodit ꝛ tol
lit.Uino quoq; ꝑmixtus vlcera ſanat. Bibi
tusq; lapidem veſice frangit.
F ¶Ex lapidario. Sumpſit emathites grecum
de ſanguie nomen. Nature lapis humane ſer
uire creat⁹. Stiptica cui virtus ꝑ multa ꝓba
tur ineſſe.

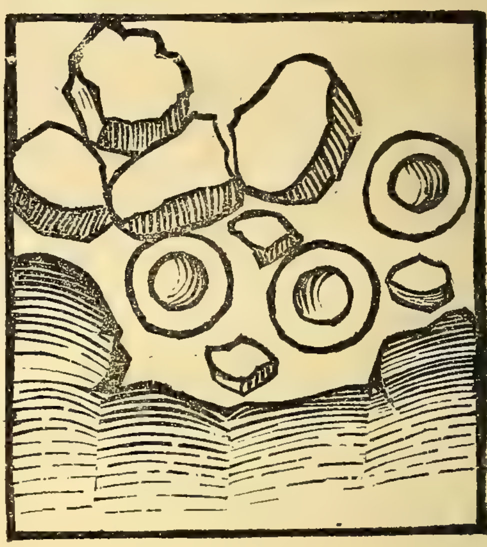

Capitulum.lij.

EXacolit⁹ ꝛ exebenos. Alb. Exacolit⁹ eſt
lapis vari⁹: diſſolutiu⁹: vt dicunt periti
medicoꝝ. Dyaſ. Exebenos lapis eſt alb⁹ ꝛ ſpe
cioſus q ſolẽt aurifices aurũ limpidare.

Operationes.

¶Alb. Exacolit⁹ vino ꝑmixt⁹ et potatus valet A
ꝯ colicã ꝛ yliacã paſſionẽ. ¶Dyaſ. Exebenos B
curat ſtomaticos potat⁹ cũ paſſo ꝛ aq̃.ſimiliter
amẽtes ſanat potat⁹. ¶Ad venereas volupta C
tes mirifice bibit⁹.q nõ patiť diu eos fatigari.
¶Soluit etiã veſicã ꝛ dolentẽ. Nã portatus D
partũ ſine egritudine ꝓſeruat: ꝛ velocitatẽ par
turiẽtis facit circũligatus femori.

Capitulum.liij.

ENidros.efeſtis ꝛ egypcilla.yſi. Enidros
lapis ẽ ab aq̃ vocat⁹. exundat em̃ aquã
ita vt clauſã putes in eo fontaneã ſcaturigiẽ
¶Arnol. Enidros eſt lapis diſtillãs ꝑpetuis
guttis nec liqueſcit omnino:nec efficiť minor.
Ex li.de na.re.Enidros lapis criſtallo ſimilis
miro mõ ꝑpetuis lacrimis diſtillat.ꝛ tñ durus
ꝛ integer in om̃ib⁹ ꝑſeuerat.

Operationes.

¶Ex lapidario. Cui⁹ nature graue eſt deprehẽ A
dere cauſam. Nam ſi decurrit lapidis ſubſtan
tia quare nõ minor efficitur aut non om̃ino li
queſcit. Si res exterior deſcẽdit ad inferiora.
vt ſemp refluat.cur ſe non impedit ipm.ſc; in
grediens contrariis egredienti.
¶Yſi. Efeſtis lapis eſt ſpeculi naturã habens B
in reddendis ymaginib⁹ quãq; rutilet.
¶Experimentũ eius eſt:ſi feruenti aque addi C
ta ſtatim refrigeret. Aut ſi ſoli oppoſita materiã
aridam accedant: naſciť in chorintho.
¶Idem egypcilla gemma eſt radice nigra.fa D
cie vero cerulea.ex egypto vbi reperitur ſic ap
pellata.

Capitulum.liiii.

Elitropia. Iſi. Elitropia eſt gēma coloꝝ viridis ac nubilis ſtellis puniceis ſupſparſa cū ſanguineis venis. cā ꝓo nois eſt de effectu ipi⁹ lapidis. Nam in labꝛis eneis delecta radios ſolis mutat. ſanguineo repcuſſo. extra aquā autē ſpeculi mō ſolē excipiat. dephēditqꝫ defectus ei⁹ ſubeuntē lunā oſtendens. Signiꝰ in egypto ⁊ affrica. ſꝫ melioꝛ in ethiopia. Magi hanc admixta herba elitropia: quibuſdā additis ꝑcantatiōibꝫ gerentē ꝯſpici negant.

Operationes.

A ¶ Arꝭ. Lapis elitropia ſi ponaꝰ ſup aquā euapoꝛabit eā. ¶ Ex li. ō na. re. Lapis elitropi⁹ in
B vaſe aq̄ pleno ſolis radijs ſubiect⁹ ſanguineuꝫ ſolē reddit. acſi pateretꝰ eclipſim. nec ī era vas ipm in q̄ iacet ebulire videꝰ. Et aquā velut ymbꝛes ſpergere. Hoc facto videntes arepticij (ſi parētes ſint) extra ſe rapiūꝰ ⁊ futura ꝑdicunt.
C ¶ Hic lapis geſtantem in lōga vite tpa ꝓducit. ſanguinē ſtringit. venena fugat. ⁊ cōtra dolos
D tutum facit. ¶ Ex lapidario.

Ex re nomen habens eſt elitropia gemma.
Que ſolis radijs in aqua ſubiecta parillo
Sanguinem reddit mutato lumine ſolem.
Eclipſimqꝫ nouam: terris effundere cogit.
Deniqꝫ poſt modicum: vas ebūlire videbis
Aſpergiqꝫ foꝛas ſubite ſcaturi ignis imbꝛem.

Capitulum.lv.

Epiſtites. Arꝭ. Epiſtites lapis ē q̄ ſecuritatē a beſtijs ꝑbet. ⁊ ſi mittaꝰ in aq̄ bullienti vas: ceſſant ebūlitionis ei⁹ ampulle.

Operationes.

¶ Arnol. Epiſtites lapis ē rutilās ⁊ rubicūd⁹. A
ex pte coꝛdis geſtat⁹ hoīem tutū cuſtodit locuſtas ⁊ volucres nebulaſqꝫ ſteriles: grandinē ac turbinē a fructibꝫ terre cōpeſcit. ⁊ ſoli oppoſit⁹
ignem ac radios emittit. ¶ Dyaſ. Epiſtitin lapis rubicūdus ac dilucidus eſt. ⁊ naſciꝰ in corimbo. Hic in aquā feruentē miſſus: continuo B
tepidioꝛem eam reddit. ¶ Et ſi aliq̄ntulū ſtete C
rit: ibi omnē ardoꝛē tollens frigidam eā facit.
¶ Hūc cū aliq̄s in manu dextra ꝯ ſolē tenuerit D
radios emittit ⁊ ignē vomit. ita vt vidētes mirenꝰ. ¶ Qui ꝓo circa bꝛachiū ſiniſtꝝ eū portauerit: oīes turbas cōtempnit. E

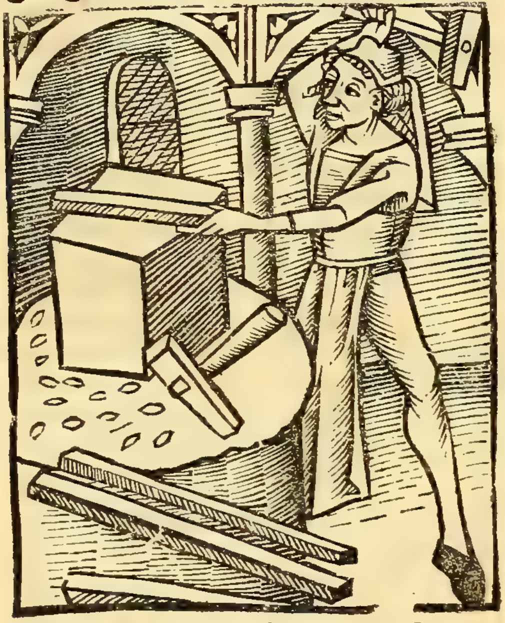

Capitulum.lvi.

F Alcanos. filater⁹. flögites: ꝛ flog-
mus. Arnol. Falcanos q̃ ꝛ arseni-
cũ vel auripigmẽtũ dꝛ. lapis ẽ rube⁹ ꝛ citrin⁹.

Operationes.

a ¶ Habetq̃ naturã sulphuris calefaciẽdi ꝛ de-
siccãdi. Si eri apponat᷑ trãsmutat illud ĩ albũ.
Omia metallina corpa exurit pter aurum.
b ¶ Idẽ. Filater⁹ eadẽ est gẽma eiusdẽq̃ ꝟtutis.
cui⁹ est crisolit⁹. de q̃ sufficiẽter dictũ ẽ superi⁹.
c ¶ Ysi. Flögites gẽma ẽ ex psida. ꝛ hec ẽ vna ex
gẽmis ardẽtibꝫ vel cristallinis ostẽtãs intra
seq̃si flãmas estuãtes q̃ nõ exeant exterius.
d ¶ Plini⁹. Flogmus in egypto inuenit᷑. auro-
sum ꝛ flãmineũ habet colorem.
e ¶ Idẽ. Illinit⁹ frõti (flogmũ) scꝫ somnũ ĩducit

Capitulum.lvii.

F Errũ. ysi. li. ij. Ferrũ dꝛ eo q̃ farra. id ẽ.
semina frugũ condat. Usus ferri p⁹ alia
metalla repert⁹ est. Cui⁹ postea ꝟsa est ĩ obpro-
briũ spẽs. Arist. in li. metheoroꝝ. iij. Ex vapori
bus humidis in terra spẽs nulla dilatat᷑ in per
cussione sicut ferrũ. Causaq̃ esse est q̃ qñ coartat᷑
igneitas ꝛ lapideitas desiccant᷑ ꝛ arescũt. Idez
in li. iiij. Quedã sunt igne mollificabilia velut
ferrũ ꝛ cornu. Exitq̃ ferrũ sic molle ꝛ scissibile.
Ferrũ aũt a calido liquatũ coagulat᷑ in frigi-
datũ. ipsumq̃ opatũ liquat᷑ vt humidũ fiat: in-
terq̃ coaguleт᷑. Scoria ꝟo subsistat ꝛ deorsum
datur. Cũq̃ multotiẽs patit᷑ ꝛ mundũ fit: hoc
calibs fit. minusq̃ põdus est emũdati. Meli⁹
q̃ ferrũ est q̃ minorẽ purgationẽ habet.

Operationes.

¶ Ex libro de naturis reꝝ. Ferrũ frigid⁹ natu a
re est durũ solidũ ꝛ incisiuũ: omia fortitudine
sua domat. et a se tm̃ consumitur.
¶ Sup oia metalla corruptelã facili⁹ ptrahit. b
¶ Et etiam cõnexa corruptione inficit. Rauce c
sonat: igne ebescit ꝛ ductile fit.
¶ Ex eo fiũt arma diuersaq̃ instrumẽta inci- d
sionibꝫ apta.

Capitulum.lviii.

G Agates. ysid. Sagates primũ in
Sicilia inuentus. Sagatis flu-
minis fluore reiectus. vnde ꝛ no-
minatus. licet in Britania sit plu
rim⁹. Est aũt niger. plan⁹ leuis. et
ardens igni admot⁹ fictilia in eo scpta nõ delet᷑
Mirũ q̃ aqua accendit᷑ oleo extinguit᷑.

Operationes.

¶ Ex libro de naturis rerũ. Sagates lapis ni- a
ger est ac lucidus. caducis prodest accensus.
¶ Demones q̃ fugat: aut si p os hois obsessi b
loquant᷑: fumus eos tacere cogit.
¶ Idẽ. Stomachũ euersum iuuat. ꝛ aqua in q̃ c
triduo iacuerit cito partum libelat.
¶ Ipsa quoq̃ aqua si a puella potet᷑ an virgo d
sit deprehendit᷑. Nam si virgo est immota ma-
net: si corrupta incõtinenti mingit.
¶ Idem lapis demonibꝫ ꝛ incantationibus re- e
sistit. serpentes fugat. vnde ꝛ aquila ponit eum
in nido suo contra serpentes.
¶ Sergius tamen dicit: q̃ hoc facit vt calo- f
rem suum circa oua temperet.

G ¶ Idem quoqꝫ calefactꝰ cõfricationi matricis qñ ſuffumigat̃ ex ipſo. epilenticis ꝯfert. Fumꝰ eius effugat vermes venenoſos.
H ¶ Dyaſco. Gagates melioꝛ eſt ille q̃ facile igni exarſerit: ⁊ odoꝛem habet aſpalti.
I ¶ Hic aq̃ ſolutꝰ dentes mobiles ꝯfirmat. ad rigoꝛes pcoꝛdioꝝ ac doloꝛes ⁊ euerſiões facit.
K ¶ Incenſus ſerpentes fugat. Incenditur autẽ et in aqua mittitur ⁊ parturienti de eadẽ aqua per triduum potui datur.
L ¶ Demonibꝫ ⁊ om̃ibus maleficijs reſiſtit. virginitatem depꝛehendit.

Capitulum. lix.

Galactites ⁊ garamãtites. Ysi. Galactites lapis lacteꝰ dꝛ. q̃ attritus reddit ſuccũ albũ ad lactis ſapoꝛem.

Operationes.

A ¶ Feminis nutriẽtibꝫ alligatus fecũdat vbera Infantiũ q̃ꝫ collo ſuſpẽſus ſaliuã fert̃ facere. In oꝛe aũt liqueſcere ⁊ memoꝛiã adimere.
B ¶ Arnol. Galactites lapis eſt cineri ſimilis. hũc mittit nilus ⁊ acheolus. datqꝫ lactiſ ſuccum ⁊ ſapoꝛẽ. ⁊ in oꝛe clauſus turbat mentem.
C ¶ Collo circũdatꝰ vbera lacte replet. ⁊ femoꝛe ligatꝰ faciles partus p̃bet. Deniqꝫ ſi veſpe cũ ſale mixtꝰ aqua ouile circũſpargit̃: oues lacte replẽt̃ ⁊ ſcabies ab eis fugatur.
D ¶ Ariſto. Lapis galactides dũ ponit̃ contra incendiũ ignis extinguit̃. ⁊ ſi ſupra mulierẽ ſuſpendit̃ partus egreditur.
E ¶ Dyaſ. Lapis galactites coloꝛe cinereꝰ ẽ: guſtu dulcis. ſic dictꝰ: q2 tritꝰ coloꝛẽ lacteũ emittit.

¶ Hic poſt balneum ieiuno datus cum mulſa vel aqua lactis copiam miniſtrat. F
¶ Lacteꝰ ãt dꝛ: q2 p̃cedẽtia mala in obliuionẽ adducit. vñ ⁊ mulieri difficulter pariẽti: filo facto de lana ouis circa femur dextꝝ ligatꝰ: moxeã ſine doloꝛe parere facit. G ¶ Idem. Faſcina ligatũ doloꝛẽ dentiũ liberat. ⁊ q̃ ſecũ eũ poꝛtauerit. ſi p̃ncipẽ vel aliũ offenſum habuerit in obliuionẽ eũ adducit ⁊ gratioſum reddit. H
¶ Pli. Garamantitẽ aliq̃ vocant lapidẽ qui ⁊ ſandareſius dꝛ. de q̃ dicet̃ inferiꝰ. I

Capitulum. lx.

Granatꝰ ⁊ garatiden. Cõſtantinꝰ. Granatꝰ eſt de genere carbũculi. Eſt ãt lapis rubeꝰ ⁊ plucidus. in coloꝛe ſilis balauſtijs. eſt ãt rubeꝰ aliq̃ntulũ obſcurioꝛ carbũculo. Et cũ ſubijcit̃ ei in ſigillis niger coloꝛ: tũc magis rutilat. Et in h̃ genere inuenit̃ quidã modus. q̃a intra ruboꝛẽ ſparſus hꝫ viole coloꝛẽ ꝑpter h̃ genus violatum dꝛ ⁊ p̃cioſioꝛ eſt alijs granatis. ¶ Alb. Garatiden eſt lapis q̃ fert̃ eſſe nigri coloꝛis. Pꝛobat̃ aũt veritas huiꝰ lapidis ſic. Si geſtans lapidẽ totũ coꝛpꝰ ſuũ vngat melle muſcis ⁊ veſpis exponit̃. ⁊ ſi intactꝰ manet ab eis lapis eſt verus. ⁊ ſi deponit lapidẽ muſce ⁊ veſpe ſup mel cadũt ⁊ ſugunt.

Operationes

¶ Conſtantinꝰ ⁊ Albertꝰ. Dicũt granatũ letificare coꝛ ⁊ pellere triſticiã. ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. ⁊ ꝙ q̃dam hũc eſſe de genere iacincti eſt falſum. A
¶ Inuenit̃ ãt lapis h̃ ẽm plurimos ĩ ethiopia. ⁊ aliq̃tiens intra tyrum iuxta arenas maris B

C ¶ Alb. Aiūt ꝙ lapis garatiden in ore portatus facit bñ iudicare opiniones ⁊ cogitationes.
D ¶ Fert̃ etiã ꝙ geſtantē gratioſum reddit hoībꝫ. Ita ſilr̃ aſſerit Euax.

Capitulum. lj.

Agacromeon. griſolitꝰ. ⁊ galatides. Albertꝰ. Hagacromeon ē lapis diuerſi coloꝝ ſicͤ pellis capreoli. ¶ Idē. Criſolitꝰ ē gēma coloꝝ aurei in hoꝝ matutinis viſu pulcerrimꝰ eſt. in alijs aūt horis diſſilis. ab igne aūt corrūpit̃ ⁊ fugat̃. Et vt q̇dā dicūt inflāmat̃: ⁊ iðo timere ignē dr̃. Dicūt aūt alij ꝙ eſt aliud genꝰ iſtius lapidis. q̄ eſt lapis ignobilis ſubſtātie. ⁊ eſt marchaſita aurea q̄ mediū q̇ddaꝫ eſt inter metalla ⁊ lapides. Dicit̃ aūt tertiū genꝰ iſtiꝰ lapidis eſſe coloris medij inter ceruleū ⁊ rubeū. Plinius. Galatides velut cinereus eſt guſtu dulcis.

Operationes.

A ¶ Alb. Gargacromeō victores reddit ſe geſtan
B tes. ¶ Expertū aūt dicūt eſſe ab alchide ꝑncipe q̇dā: q̇ q̇tiēs hūc lapidē ſecū hēbat. ſꝑ vicebat in terra ⁊ ī mari. q̇tiēs aūt caruit fert̃ hoſtibꝫ ſuccubuiſſe.
C ¶ Alb. Griſolitꝰ. Virtꝰ hꝰ lapidis ē curare ſcabiē ⁊ vlcera. ⁊ in manu geſtatꝰ colorē febris mitigare dr̃.
D ¶ Pli. Galatides latēter humectat: ⁊ leniter ↄſtringit. ⁊ iðo facit ad lacrymas oculoꝝ.

Capitulum. lxij

Gelacies ⁊ gloſopetra. yſi. Gelacies ſiue Galacies lapis candorē ⁊ figurā ꝑſtat grandinis. Duricia q̄ꝫ inuicta eſt vt adamas. in igne fert̃ etiā frigus ſuū manere.

Operationes.

¶ Arnol. Galacia lapis om̄i tp̄e frigidus: nec vnq̄ꝫ calefit. ¶ Ex lapidario. Eſt q̄ candorem fert grādinis atꝫ figurā. Ictibꝫ om̄imodis inuicta gelacia gēma. Cuiꝰ nature vis tanta fore ꝓbat̃. Vt om̄i tp̄e frigida ſit: nulloq̄ꝫ caleſcit ab igne. ¶ Solinꝰ. Gloſopetra lapis deficiētibꝫ lunis e celo cadit. lingue hūane ſimilis eſt nō modice: vt magi ferunt poteſtatis. q̇ ex ea motꝰ lunares excitari putant.

Capitulum. lxiij.

Gipſum. Dyaſco. ca. de gipſo. Gipſum genus eſt lapidis ſimilis nitro. cuius eſt optimū qd̄ habet venas latas. gipſum vero non coctū deſiccatiuum eſt et ſtipticum ei parum plaſticum et collectiuum.

Operationes.

A ¶ Dyaſ. Fluxū ſanguīs ꝛ ſudorē abſtinet. bibi
B tū offocat hoīez. ¶ Uſtum vero leptomeris eſt. ꝛ deſiccat ꝛ repmit. cum puſca tritū iniurib. eſt etiā vt geſſania. ſꝫ ampli⁹ ſtipticans et refrigerans fortiter. Unde illinitū fronti ſanguis curſum ſtringit. potatū vero diſſintericis et ciliacꝭ et omni profluo reſiſtit. Flos ei⁹ iacit ad ea q̄ in
C ſtantius conſtringere volum⁹. ¶ Sera. li. ag. cap. Gipſen. Uirtus eius eſt deſiccatiua.
D ¶ Et idem auc. Gal. Nō adminiſtrat̄ niſi exterius. et vtus ei⁹ eſt q̄ deſiccat et ꝯglutinat ꝛ opilat. Et h̄ ideo: qꝛ ipm facit aggregationē partiū cito. et ꝯuenit fluxui ſanguīs qn̄ miſcet̄ cū medicinis ſiccis. quia gipſum eſt durū ſic̄ lapis. et ideo oportet ꝙ admiſceat̄ cū albumine oui.
F ¶ Et fit multū ſtipticū qn̄ miſcet̄ cū puluere molendini. q̄ aggregat̄ qn̄ euolat ex farina frumēti ſup muros molendini et pilis leporis.
G ¶ Et qn̄ adurit̄ minuit̄ de viſcoſitate ſua et auget̄ ſubtilitas ſua et ſua denſio: et fit ſtipticum magis qn̄ ꝯficit̄ cū aqua et aceto.

Capitulū. lxiiii

Hyena ꝛ hyeratides. yſi. Hyena lapis eſt q̄ in oculis hyene beſtie inuenit̄. Qui ſi ſub lingua hoīs ſubdit⁹ fuerit: futura eū ꝑcinere dicūt. ¶ Ariſto. in li. de animalib. Gemmā hyena portat ī oculis Uel vt aliqui dicunt in fronte.

Operationes.

¶ Uarietas multiplex colorūqꝫ mutatio ineſt A
oculis hyene. in qꝫ pupillis inuenit̄ lapis quē
dicūt ꝑdicēdi futura ꝑditū ꝑtāte. ¶ Ex lapidario. B
Tollit̄ ex oculis lapis extollend⁹ hyene. Uaticiū munere dicūt inferre gerēti. Que queat ībut⁹ ꝑcinere queqꝫ futura. Sub lingua loto
ſi ꝯtineat̄ in ore. ¶ yſi. Hyeratides eſt lapis ac C
cipitris coloris ſilis. ¶ Ariſto. in li. de aīalib. D
Hyeratides lapis ſi ab homīe geſtet̄ a muſcis
vel apib nō mordet̄. ¶ Arnol. Hyeratides la E
pis eſt niger: quē q̄ in ore geſtauerit magꝭ cogitationum ꝛ opinionū iudex efficit̄. ꝛ amabilis
reddit̄. ¶ Sic āt vtus ei⁹ ꝓbat̄. corp⁹ geſtantis F
ſi nudū melle fuerit inunctū ꝛ muſcis expoſitū intactū relinquēt ipm. ac ſi lapis ab eo auferatur ſuggent atqꝫ corrūpunt corp⁹

Capitulū. lxv.

Iacinct⁹. Ex li. de na. re. Iacinct⁹ eſt lapis cerule⁹: in obſcuro nubiloſus. in ſereno clarus. ita ꝙ aera ſentire dr̄. peroptim⁹ eſt ille q̄ nec nimiū clarus nec nimis obſcur⁹. Eſt aūt frigidiſſim⁹. et hoc magis ſi mittat̄ in os. Solidiſſime qꝫ duricie eſt: ita ꝙ findi vel ſculpi recuſat. ¶ Dyaſco. Iacincti vt dictū eſt: ſpecies ſunt tres. inter quas granati ſunt meliores. q̄ iuxta ignem magis rubicundi fiunt. Et ſi aliqua ibi fuerat nigredo tollitur. veneti vero nō patiunt̄ ignē. ¶ Serap. Eius ſunt tres ſpecies. Una eſt coloris rubei.

Scđa eſt coloris citrini. Tertia eſt coloꝝ caſbali ⁊ coloꝝ antimonij. ⁊ rubēs eſt melior alijs Et qñ incendit̄ ſup eū ignis rubeſcit multum ¶ Alb. in ſuo lapidario. Jacinctoꝝ duo ſūt genera. aquatic⁹ ſcꝫ ⁊ ſaphirin⁹. Aquatic⁹ eſt flauus albeſcēs. Saphir⁹ aūt eſt flau⁹ valde plucidus: q̄ſi nihil habens aqueitatis.

Operationes.

A ¶ Albertus. De expertis eſt ꝙ eſt frigidus ⁊ cōfortat corpora ſicut omne frigidum quod ſtringit virtutem corporum intus.

B ¶ Jn de ligaturis phiſicis autē dr̄: ꝙ collo ſuſpenſus vel digito portatus tutum reddit peregrinum: et gratum hoſpitib⁹.

C ¶ Et valet contra peſtiferas regiones. Et expertum eſt ꝙ ſomnum prouocat propter ſuam frigidam complexionem.

D ¶ Saphirin⁹ aūt ſpecialiter h̄ hr̄e dr̄: ꝙ ꝟtus ei⁹ eſt ꝯtra toxicū. Aiunt etiā ꝙ ꝯfert diuitias: ⁊ naturalr̄ ingeniū bonū reddit ⁊ leticiā cordis

E ¶ Serap̄. Eſt aūt ꝟtus iacincti ꝙ q̄ portauerit ſecū ip̄m ante ſigillationē factā cū eo ſit tutus a fulgore: ita ꝙ nō cadit ſup eum. Uirtus hec eſt multū diuulgata inter hoīes.

F ¶ Auic. de virib⁹ cordis dic̄. ꝙ ꝯfortat cor.

Capitulū. lxvj.

i Jaſpis. Alb. Jaſpis eſt lapis multorū coloꝝ. ⁊ hꝫ ſpēs decem. Melior tamen eſt viridis traſparens: habens in ſe venas rubeas. Debet aūt in argēto ꝓ̄ule ligari. Hic in multis partib⁹ inuenit̄.

Operationes

¶ Melynandus libro decimo. Jaſpis optim⁹ eſt viridi tranſlucentiq̄ꝫ colore. A

¶ Caſte geſtat⁹ fugat febres ⁊ ydropem. B

¶ Appoſituſq̄ꝫ iuuat mulierem parturientem. Uis aūt eius fortior dr̄ in argento C

¶ Arſ. Lapis clarificat viſum hoīs: ſanguinē ſtringit. ⁊ ſi ſup mulierē ē partū eius ſoluit. D

¶ Arnol. Jaſpis eſt gemma multoꝝ coloꝝ. ſed optimus eſt viridis et tranſlucens. de multis partib⁹ traſmittit̄. hominē tutū facit. E

¶ Et fantaſmata pellit. luxuriam q̄ꝫ cohibet. ⁊ ꝯceptū prohibet. Eſt aūt virtus ei⁹ ꝯ̄ fluxum ſanguinis ⁊ menſtruoꝝ. F

¶ Phus. Si q̄s autem inuenerit iaſpidem viridem ⁊ in eo crucem: habet virtutem vt ferens ipſum non mergatur. G

¶ Jtaq̄ꝫ Galienū in digito portaſſe fertur hūc lapidem. H

¶ Jtem iaſpis habet virtutem ꝯtra om̄es inimicos. ⁊ pellit fantaſmata. I

Capitulū. lxvij.

i Jris. Alb. Jris criſtallo eſt ſilis. Et eſt vt frequenti⁹ exagonus. Dicit āt Enax ꝙ de arabia venit. ⁊ in mari rubro naſcit̄. Nos āt inuenim⁹ maximā copiā hoꝝ lapidū in montib⁹ germanie q̄ ſūt inter renū fluuiū ⁊ Treuerenſem ciuitatē. ⁊ diuerſe q̄ntitatis om̄es ſunt exagoni. Jn alijs aūt lapidib⁹ cū naturaliter ſunt rotūdi exagoni efficiunt̄ ſicut foramīa apū in medio poſita: exagona efficiunt̄. cū illa que ſunt in extremis ſunt rotunda.

Operationes.

A ¶ Eſt āt lapis ſicciſſim⁹ qđ ſua indicat ſubtili-
tas maxima. Fit āt ex aqueo ſucco q̄ euadit de
materia lapidis. q̄ generatur in luto rubeo.
B ¶ Et q2 h̄ aqueū vehemēter a ſicco app̄henſū eſt
C ſicc⁹ ⁊ durus lapis valde. ¶ Cū aūt ſub tecto ſo
li ei⁹ ps immittit. ⁊ ps ei⁹ in vmbra tenet: p̄ijcit
reflectēdo pulcerrimos colores yridis ſup op-
poſitū parietē. vel ſup aliqđ corp⁹ ꝓpter qđ yris
D vocat. ¶ Aliqđ āt ſile huic naſcit in gypſo qđ ē
pſpicuū in extremis ⁊ ſciſſibile valde. ⁊ vtunt
eo ꝓ vitro quidā in vitris.

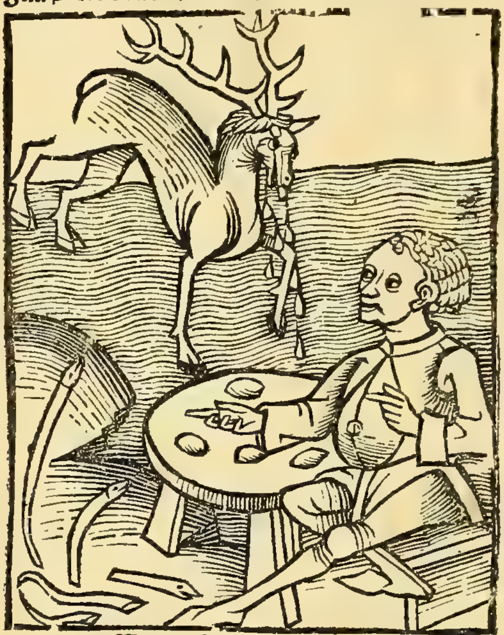
Capitulum. lxviij.

Iſcultos ⁊ Jena. Alb. ⁊ yſi. Iſcultos eſt lapis croco ſilis. Lapis ī vltimis hyſpanioꝝ ptib⁹: freq̄nti⁹ inuenit iuxta gades her culis. in. iij. ⁊. ij. climatib⁹ iuxta hyſpaniā illam quā modo hyſpaniā vocam⁹.

Operationes.

A ¶ Eſt āt lapis filabilis ꝓpter viſcoſitatē ī eo are
B factā. ¶ Et ſi de eo fiat veſtis nō cōburit: ſed ex
C igne purgat ⁊ nitet. ¶ Et forte illud qđ germa-
ni vocāt ſalamādre: q2 hec lanugo q̄ inde colli
git eſt ſic lanugo lapidis humidi. q̄ creāt nō cre-
mat in metheoroꝝ expeditū eſt. Hui⁹ ſpeciem
quandā dicūt eſſe quendā lapidē: q̄ q̄dam vocāt
carbunculū albū. Imitat carbunculū in hoc
D q fantaſmatib⁹ ⁊ p̄ſagijs reſiſtit. ¶ Valet ꝯ do
lorē oculoꝝ ex hūida cauſa. ⁊ redact⁹ ī puluerē
E ſanat ſcabiē. ¶ Item yſi. dicit de lapide iſto q ē
F alb⁹ ad modū glandis in q̄ntitate. ¶ Albert⁹.
Jena eſt lapis a beſtia q̄ iena vocat. ſic dictus
eo q oculi ei⁹ in lapidē vertunt totaliter.

B ¶ Aiunt aūt Enax ⁊ Aayen. q poſit⁹ ſub lin-
gua ꝯfert diuinādo dicere futura.

Capitulum. lxix.

Racabrates. Ramaz. ⁊ Kenne. Albert⁹. Racabrates eſt lapis ſimi-
lis criſtallo.

Operationes.

¶ De eo fert q eloq̄ntiā dat ⁊ honorē ⁊ grāz. va- A
let ꝯ hydropiſim. ¶ Item Alb. Ramaz eſt la- B
pis freq̄nter alb⁹ in toto vel in pte. vari⁹ eſt ī co
lore. ⁊ freq̄ntiſſime inuenit immixt⁹ onixinio.
¶ Virtuſq3 ⁊ fertur ex ymaginib⁹ ⁊ ſcꝑturis q̄ C
inueniunt in ipo ⁊ ex ſigillis. ¶ Enax ī lapida- D
rio ſuo. Kenne eſt q̄dā lapis multū car⁹ regi-
bus. q̄ generat in oculis ceruoꝝ in oriēte. q̄ cū
ſerpētes comedūt deponētes ſeniū vt fortiores
fiāt intrāt flumē vbi morāt imerſi vſq3 ad ca-
put: tādiu q̄uſq3 ſentiāt ꝟtutē veneni ſeparatā
in terra lacrimā emittūt. q̄ coagulata ī oculis
interdū vſq3 ad magnitudinē nucis deſiccat:
donec cadat cū de flumie exierint. ⁊ ſic inuenit.
Et hec dr̄ venenoꝝ tyriaca.

Capitulum. lxx.

Karabe. Pan. ca. ccxxxviij. Karabe eſt gūmi arboris vt gēma vñ annuli fiunt. vnde electrū ſuccinū ⁊ karabe ſub eodē ponūt. q2 electrū eſt karabe ⁊ ſuccinū eſt karabe.

Operationes.

¶ Vñ habem⁹ ab Alexandro cap de Diſſinte- A
ria trociſcos dialectrū. ¶ Itē Seru⁹ ſup buco
licō Virgilij in egloga paſtor. dic̄ q electrū eſt

C post ſuccinũ. ¶ Jtē Caſſiꝰ felix tra. de trociſcis
dicit. Trociſcus de ſuccino. et eſt electꝝ et de-
D ſcribit trociſcos de karabe. ¶ Aui. in li. de viri-
bus cordis. Karabe ca. eſt in. i. ſic. in. ij. Aliqui
E volũt ꝙ ſit fri. ¶ Actoꝛ. De karabe inuenies ſu
periꝰ in tractatu de herbis. ca. ccxxxvij. de K.
quare lectoꝛ ibidē recurrat ⁊ inueniet eiꝰ ꝟtutē
⁊ opationē.

Capitulũ. lxxi.

Lazuli latine. Ara. bager alzenard
ſiue elezanard. Sera. li. ag. ca. ba-
ger alzenard. Opoꝛtet ꝙ eligaꝝ ex
eo cuius coloꝛ ē celeſtꝭ multũ cũ coꝛpuſculis au
reis. ⁊ lenis eſt ſine aſperitate: ⁊ ſine admixtiōe
alteriꝰ lapidis. ⁊ ꝙ nō frangiꝝ facile. ⁊ cuiꝰ fru-

ſta ſũt mag̃. ¶ Jo. me. c. ꝺ lapide lazuli. Lapis
lactulꝰ vel ſtellatꝰ vel lazuli ē de gñe marinoꝝ
hñs maculas ex auro. ⁊ eſt aliꝰ albꝰ. Et dꝛ lapis
markaſita. ⁊ aliꝰ indus clarꝰ celeſtꝭ. Et dꝛ lazuli
⁊ qñꝗ minera fert vtrũꝗ ſimul. ⁊ melioꝛ eſt cu
ius coloꝛ eſt viridioꝛ in coloꝛe azuli. ⁊ hꝫ macu-
las aureas ⁊ mixtꝰ cũ markaſita eſt nō bonꝰ et
nō maculatꝰ: ⁊ ſilr lenis. ca. eſt in. ij. ſic. in. iij.

Operationes.

¶ Sera. Virtus eiꝰ ē ſil'is glutini auri: niſi ꝗꝛ A
eſt debilioꝛ eo. ⁊ facit naſci pilos in palpebꝛis.
¶ Et idē auc. Gal. Eſt i eo ſtipticitas cũ acui- B
tate pauca. Et ꝟtꝰ eiꝰ eſt ꝗ deſiccat ⁊ infrigidat
etiā palpebꝛas ꝗ depilāꝝ ꝓpter aliꝗs humoꝛes
acutos. ⁊ remanēt ꝙ i eis nō augēꝝ pili nec mul
tiplicanꝝ. ⁊ ſũt ſubtiles ⁊ debiles Et h̄ ꝗꝛ lapis
lazuli in his locꝭ deſtruit humiditatē ipoꝝ hu-
moꝝ. ⁊ imutat ſupfluitatē ad cōplexionē ſuā ra
dicalē cũ ꝗ ſit gñatio piloꝝ palpebꝛaꝝ.
¶ Et opoꝛtet ꝙ ad h̄ teraꝝ ad multũ ⁊ admiſtre C
tur in puluere. ¶ Et idem. Qñ ſuſpenditur ad D
collũ infantis remouet ab eis timoꝛes. ⁊ facit
hirtos capillos. ¶ Jtem hꝫ ꝟtutē aduſtiuam et E
putrefactiuā. ⁊ ideo aufert ferrucas. ⁊ qñ ſumi
tur interiꝰ laxat hũoꝛē melācolicũ. ⁊ mũdificat
ſanguinē ab hũoꝛibꝰ groſſis. ¶ Et doſis eiꝰ eſt F
a. iiij. kirat vſꝗ ad. ʒ. i. qñ miſceꝝ cũ aliis medi-
cinis laxatiuis. ¶ Et cōuenit plꝰ doloꝛi renũ et G
aſmati. ⁊ qñ ſumiꝝ in potu: aut fit naſcale cũ eo
ꝓuocat mēſtrua. ¶ Et potus eiꝰ cōmouet nau- H
ſeam ⁊ vomitũ. ſꝫ ablutio eiꝰ remouet h̄ ab eo.
¶ Aui. de viribꝰ coꝛdis dic. ꝙ ꝯfoꝛtat coꝛ. I

Capitulum .lxxij.

LActeus ꝛ lincis. Auic. in li. ij. cap. ꝓprio. Lapis lacteꝰ eſt lapis q̇ cū fricatᷣ aqua egrediᷣ ex eo q̄ddā ſicͭ lac. ꝛ h̄ q̇dez lapis eſt cinerei coloꝛis dulcis ſapoꝛis.

Operationes.

A ¶ Auic. Teriᷣ cū aq̄ ꝛ ſeruatᷣ qᷦ reſoluiᷣ ex eo ī
pixide de plūbo ꝯuenit in initio apoſtematū.
B ¶ Et fit ex eius fricatiōe alcobol. ¶ Et ꝓbibet
C curſum ſupfluitatū ad oculuz ꝛ vlcera in ipſo
D accidētia. ¶ Enax in lapidario ſuo. Lincis eſt lapis. ꝛ fit de vrina lupi ceruarij micta ꝛ ī montibꝫ coagulata. q̇ in domo ſeruatꝰ generat optimos fungos ſup̄ ſe q̄libet anno. ¶ Diciᷣ valere
E ꝯ dolorē ſtomachi: ꝛ ycториciā: ꝛ fluxū ventris.

Capitulū. lxxiij.

LItargirum latine. Arabice ꝛ grece marechet. Sera. li. ag. ca. marechet. aucto. Dyaſ. Quoddā ex eo eſt qᷦ fit ex vena plūbea. ita ꝙ inflāmatᷣ donec fiat ſicͭ ignis. ꝛ diſſoluitur donec aduratᷣ ꝛ poſtea coagulatᷣ. Et ex eo eſt qᷦ fit ex argēto. ꝛ ex eo eſt qᷦ fit ex plumbo: qn̄ fiūt ex eo lamine. ꝛ aduriᷣ ps eiꝰ. Et de eo ē cuiꝰ coloꝛ eſt rubeꝰ ſplendēs. ꝛ eſt aureū. ꝛ eſt meliꝰ alijs. ꝛ ex eo eſt purpurei coloꝛis. ꝛ ē argēteū. Eſt aliꝰ modus factōis litargiri: quē in iuuētute mea vidi ſardinie fieri: vbi argentū ꝛ plūbū ſimul colabantᷣ. ꝛ eſt verioꝛ modus.

Operationes

¶ Sera. auc. Alcauzi. Litargirū dealbatū eſt A
magis iuuatiuum ad auferendum veſtigia variolarū ꝙ̄ nō albatum.
¶ Et aufert fetorē ſub aſcellaꝝ. ꝛ ꝓhibet ſudorē. B
¶ Et ſi bibatᷣ ex eo ſtringit ventrem ꝛ vrinam. C
et pꝛefocat et occidit.
¶ Paulus. Contra ſcabiem de flegmate ſalſo D
vel colera valet.
¶ Contra diſſinteriam frigidam vicio inteſti- E
noꝝ fiat ex eo puluis qui iniciatᷣ cuz criſteri cū oleo roſarum ꝛ aqua oꝛdei.
¶ Cōtra vlcerationē ꝟge diſtempeᷣ cū oleo ro- F
ſaꝝ ꝛ inungatᷣ: nam vlcerationē cōſolidat.
¶ Contra feruoꝛem heriſipile conficiatur pul- G
uis litargiri ꝛ ceruſe cum aqua roſarum donec aqua nō inficiatur ex puluere.
¶ Iſte puluis ī modū collirij cū aq̄ roſaꝝ valet H
ad faciē depurādā. ꝛ pannū ſupfluū remouēdū quē habent mulieres poſt partū. axungia gallinacea vel anſerina liquefiat addito puluere litargiri ꝛ oleo roſaꝝ fiat vnguētū ꝛ vtatur
¶ Bulcaſim in libꝛo qui dicitur ſeruitoꝛ. Li- I
targirum ſic dealbatur.
¶ Accipe litargiri auri ptē vnā ꝛ tere bn̄: ꝛ po- K
ne ſup ip̄m ꝺ ſale cōmuni ptes duas. ꝛ pone de ſup q̄ntitatē aque q̇ cooperiatᷣ ꝛ ſuperet circiter quattuoꝛ digitos. ꝛ dimitte in vaſe ſeptē diebꝫ ꝛ miſce quoqꝫ die bis. ꝛ poſt ſeptem dies proijce aquam: et pone aliam aquam et muta aquam illā quotidie vſqꝫ in finem decem dieꝝ: qꝛ aqua dulcificabiᷣ: ꝛ litargirū dealbabiᷣ ſicut ceruſa ꝛ fac trociſcos: ꝛ ſerua ꝛ vtere.

Capitulum. lxxiiij.

Lichinis. yſi. Lichinis ex ardentiū gē
maꝝ genere eſt a lucernaꝝ flagrantia
appellata. Signiſ in multis locis. ſed
probatiſſima apud indos.

Operationes.

A ¶ Huiꝰ duplex ē facies. vna q̄ purpura radiat.
alia q̄ cocci rubore a ſole ex calefacta aut digito-
rū attritu. paleas ⁊ ſimilia vel folia catarrū ad
B ſe rapere dr. ¶ Sculpturis reſiſtit. ⁊ ſi quando
ſculpta eſt dū ſigna imprimit. q̄ſi quodā aialis
morſu ptē cerere tentat. Huiꝰ gn̄a ſunt q̄ttuor.
C ¶ Solinꝰ. Lichinis dr eo ꝙ lucis vigorē exci-
tat flagrantia lucernaꝝ. ¶ Helynandus li. xij.
D Lichinis eſt lapis purpureꝰ fulgēs vt lucerna
Hic tactus ſub ſole digitis paleas attrahit.
E ¶ Pliniꝰ. Lichinites ex genere ardentiū lucer
narum accenſarum p̄cipua gratia eſt appella-
ta. Naſcitur circa ortaſiam: totaq̧ carmania ⁊
vicinis locis. ſ3 probatiſſima in Indis.
F ¶ Quidā em̄ eam dixerunt eſſe carbunculū re-
miſſiorē. Secūda bonitate ſimilis eſt iouis. ſic
a floribꝫ prolatis appellata.

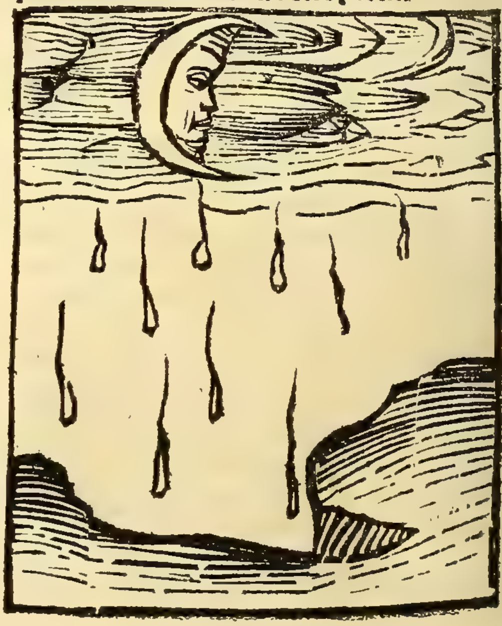

Capitulū. lxxv.

Ligurius ⁊ Liparia. yſi. Liguriꝰ gēma
ſic appellata. eo ꝙ fiat ex vrina lincis be
ſtie tp̄e indurata. Eſt aūt ſicut ⁊ ſuccinꝰ fulua
attrahens ſpiritu folia propinquantia. ¶ Hely
nandus li. x. Theofraſtus dicit liguriū electri
colorē habere. paleas attrahere. ſtomachū do-
lentē iuuare. yctericis colorē reparare. fluxum
ventris ſtringere.

Operationes.

¶ Dyaſ. Lociū lincis quē multi liguriū vocāt A
mox vbi minxerit lapis fit. Dolores ſtomachi
tollit. ⁊ vētris abſtinet reumatiſmū.
¶ Rabanꝰ. Ligurius hꝫ colorē q̄ſi electri. et ſi B
fuerit ꝯfricatus paleas ad ſe attrahit.
¶ Ph̄us. Hic lapis eſt frigide ⁊ ſicce cōplexio C
nis. rotundus. valet precipue vulneratis. et a
vulnere ferrū extrahit.
¶ Ex li. de na. re. Liguriꝰ eſt lapis quē ſtillare D
dicūt ab inguine lincis beſtie. ſ. orientis. Huiꝰ
em̄ vrina ſm̄ Pli. ſolidaſ in lapidē. qđ naturali-
ter beſtia ſciens inuidet bono noſtro egeſtūq̧
p̄cioſum vrine liquorem harena obruit. et h̄ eo
citius in lapidem dureſcit.
¶ Eſt āt freq̄ntiꝰ croceus paꝝ ad nigredinem E
tendēs. Huiꝰ color iuxta Pli. igneꝰ ac rubicū
dus ē ⁊ carbūculo ſilis: niſi ꝙ neq̄q̄ꝫ nocte lucꝫ.
¶ Iuxta lapidariū ꝓo viridis eſt. Uirtus eius F
ad multa remedia p̄cipueq̧ ablutus in aqua
conſtipatos iuuat: ⁊ ventrem ſoluit. colorē q̄ꝫ
perditū in facie recuperat.
¶ Actor. De h̄ ſuperius vbi de natura aialiū G
agiť. ſcđo vicꝫ tractatu ca. lxxxvi. de. L.
¶ Arnol. Liparea ē lapis ſtipticꝰ. Huiꝰ ꝓprie- H
tas eſt ꝙ om̄e genus ferarum ad eius p̄ſentiā
cito ꝓperat: ⁊ ipſum intuetur.
¶ Yſidorus. Liparea ſuffita gentiles om̄es be- I
ſtias euocare traduntur.
¶ Ex li. de na. rerū. Liparea lapis eſt in lybia K
valde mirabilis. ad quā om̄e ferarū genus do-
cente natura ſponte q̄ſi ad patronū currit cum
canes vel venatores eas inſequunť. ſꝫ nec ali-
quis aduerſarius eas nocere poteſt.

Capitulū. lxxvj.

Lune latine. Grece Affroſolinū. Dyaſ. ca. de affroſolino, Affroſolinū eſt illud qđ apud Auicennā in ſcđo canone đr Lapis lune. vt ꝛ amboꝝ ꝯcordia apparet. Et iđo dicit Affroſolinū in egypto tantūmodo inuenitur qđ ita creatur. Ros celeſtis ad lune claritatem poſit⁹ in ſpeciē lapidis. quē ſpecularē vocamus coagulat⁹ cōſtringitur. Optimū eſt aūt qđ eſt colore ceruleo ꝛ lucido. Hoc em̄ fit ſimile gipſo limpido: ꝛ ſpecular lapis đr. Plinius cap. de affroſolino. Affroſolinū ita creat. Ros celeſt congelat ad lune claritatē in modū lapidis ſpecularis. vnde nomen ſumpſiſſe videtur.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Affroſolinū oīa vicia capitis emendare poteſt potatū. ꝛ cephalargic ꝛ epilēticis creditur prodeſſe.

Capitulū. lxxvij.

Magnes. Serapion. Minera huius lapidis eſt in matutinis ꝑte terras Indie. Et qn̄ naues appropinquant monti minere ipſi⁹ non remanet in eis aliquod ferrum. qđ nō egrediatur a naui: ꝛ volet ſicut auis vſq; ad montem. Et nō eſt aliquis clauus infixus taliter ꝙ poſſit euelli. quin euellatur ꝛ ſaliat vſq; ad illum montem. Et propter hoc naues illaꝝ partium nō clauantur cum clauis ferreis: ſed cum clauis ligneis. Nam ſi forent clauate clauis ferreis: quando appropinquarent illi mōti dilacerantur tote. Melior ex iſto lapide eſt ille qui attrahit ferrum fortiter. et color eius eſt vergens ad colorem celeſtem. nō multum grauis pōderis. ¶ Dyaſcorides. Lapis magnes gignit atq; inuenit circa littus occeani apud trogotidas: et in India. ab inuentore ſic vocatus. eſt autem colore ferrugineus. ¶ Albertus in lapidario ſuo. Magnes eſt ferruginei coloris. qui ſm Plinium inuenitur ī mari Indico. in quo intantū abundare đr ꝙ periculoſe in eo cū nauibus q̄ ferreos clauos habent nauiget. Inuenitur etiam in tragonitidis regionibus. Et ego vidi ꝛ reperi in partibus Theotonie in ꝓuincia que francia orientalis dicitur. vnū magne quantitatis ꝛ maxime efficacie. et fuit valde niger: ac ſi eſſet ferrum eruginoſum ꝛ combuſtū cum pice.

Operationes

¶ Sera. Virtus huius lapidis eſt ꝙ qn̄ datur in potu ex eo laxat ventrem cū mellicrato. ꝛ potiſſime humores groſſos. A

¶ Et quidam ſunt qui adurunt iſtum lapidē ꝛ vtuntur ſicut adamas. B

¶ Et idem auc. Gal. Virtus ei⁹ eſt ſicut virtus adamantis. Et eſt bonus illis q̄ tranſglutiunt acum vel aliud ferrum. C

¶ Et ille qui habet fluxū ventris eo ꝙ ſumpſit ſcoriam ferri. D

¶ Et dicitur de eo ꝙ ſi accipias eum ꝛ ponas E ipſum in vaſe terreo. ꝛ liniatur caput vaſis cū creta poſtq̄ poſueris ſuper lapidē calcē viuam quam nō tetigit aqua donec repleatur vas calce. ꝛ accendas magnum ignē ſub vaſe donec ingrediatur per orificium vaſis. deinde ponatur vas in fornace figuli: ꝛ dimitte ibi donec lutatio eius coquatur ꝛ fiat teſta. Deinde extrahe lapidem a vaſe ꝛ dimitte infrigidari. ꝛ pone iterum in vaſe nouo ꝛ pone in fornace ſecūdo: ꝛ fac vt prius ter aut quater. quando vero extraxeris vice quarta: dimitte ipſum lapidem vbi non tangatur a vento vel aqua vel rore vel ab humiditate aliqua donec infrigidetur. Deinde frange ip̄m in fruſta minuta ſic ꝙ ſit vnū quodq; fruſtum. ʒ. decem. aut plus aut minus ex. ʒ. grecorum.

¶ Qn̄ ergo volueris operationem cū eo facere F pone iuxta lapidē pondus ei⁹ ex ſulphure. deinde rora ſuper eum aquam: ꝛ egredietur ex eo ignis magnus. aſcendens circa menſurā brachij vni⁹ q̄ nō tanget aliud qđ nō cōburat. Et qn̄ lapides magnetis non ita preparantur vt

dixi. ſed crudus ſicut eſt madefit cũ ſucco allij aut cepe: ab extractione ferri prohibetur.

G ¶ Sed ſi vis ꝙ reuertat ad virtutẽ ſuã. infunde ipm vna die in ſanguĩe yrcino: ⁊ fiet ꝟtus eius ſicut prius. Et accipit fruſtũ magnũ iſti⁹ lapidis qḋ eſt ex bono ⁊ electo ⁊ approximat clauatiue alicuius ⁊ aperit eam cito.

H ¶ Nam lapis iſte attrahit ad ſe ferrum.

I ¶ Et quãdo aliquis vulneratur cum ferro venenato: et teritur iſte lapis et miſceatur cũ aliquibus vnguentis.

K ¶ Et datur de puluere ipſius in potu illi q̃ eſt vulneratus facit ab eo venenum: vel toxicum exire per ſeceſſum. Et ſi pulueriʒatur ſup vulnus venenatum: curat idem.

L ¶ Dyaſ. Lapis magnes magnas habet virtutes veluti ſpiritũ in trahendo ferrum.

M ¶ Hũc lapidẽ quidã pbandi amoꝛis cauſa vxoris ſuppoſuerũt capiti doꝛmientis vxoꝛe latente Et ſi q̃dez erat caſta ab altero viro ſic accedebat ad ꝓꝛiũ virũ voluptabũda ſomno amplexans eũ q̃ſi inde pulſa p aliquẽ: ꝙ ſi cum altero viro coierat: in eũ tanꝙ in alicui⁹ odoꝛis fetidiſſimi lapidem emittebat. vt de lecto caderet mulier. Concoꝛdiã quoq; ſecum habet.

N ¶ Nam multas mulieres ꝓpter rixas diſgreſſas a maritis coegit reuerti: ſicut ⁊ maritos mulieribꝫ gratioſos ⁊ obſequẽtes ⁊ iocundi ſermonis facit poꝛtantes ſecum.

O ¶ Fures aũt cum voluerint pcioſa diripere intrant domũ. ⁊ inter quatuoꝛ angulos domus carbones ardentes ponunt ⁊ ſubmittũt lapidẽ minutum inciſum ⁊ ſic tranſuertunt mentem. ⁊ oculos eoꝝ qui adſunt vt timoꝛe fugiant. putantes ruere domum.

P ¶ Uires habet purgatoꝛias. ⁊ ideo ydropicis cũ mulſa dat. ʒ. ß. groſſitudinẽ deducit et oẽs humoꝛes q̃ p ventrem miniſtrat. tritus et ſup aſperſus combuſta ſanat.

Q ¶ Senat. in magicis. Hic lapis fantaſias mirabiliter cõmouet ⁊ pcipue cũ ꝯſeq̃t ꝯſecrationẽ et caracteres ſicut in magicis docet. phibet etiam cũ mulſa acceptum ydropiſim curare. Eſt et alia ſpecies magnetis cuius virtus eſt attrahere carnem hominis.

R ¶ Alb. in lapidario ſuo. Uirtus magnetis eſt mirabilis in attractione ferri: ita vt virtus ei⁹ tranſmutat ferrũ. ſic vt illud etiã ferrũ aliud trahat. Et multe acus adinuicẽ ſuſpenſe ſic vident. Unctus aũt alio nõ trahit. Et paruus adamas magnum ligat magnetem.

S ¶ Inuentus aũt eſt tpibꝫ nr̃is magnes qui ab vno angulo trahit ferrum: ⁊ ab alio fugauit. Et hũc Ariſto. ponit a genere magnetis

T ¶ Narrauit q̃ʒ mihi vn⁹ de ſocijs nr̃is curioſus experimentatoꝛ q̃ vidit Fridericũ impatorem habere magnetẽ q̃ nõ traxit ferrũ. ſed viceuerſa ferrum traxit lapidem.

¶ Et Ariſto. dixit ꝙ eſt aliud genus magnetis quod trahit carnes hominis. In magicis aũt traditur ꝙ fantaſias mirabiliter cõmouet. precipue ſi conſecratus conſecratione ⁊ caractere fuerit qḋ in magicis docet. V

¶ Fertur etiam hunc mulſa ſumptum ydropiſim curare. X

¶ Aiunt etiaʒ quidã hũc capiti mulieris ſuppoſitũ ſtatim eam incitare ad amplexũ mariti ſi caſta eſt ipa doꝛmiente. Si aũt eſt adultera: pre nimio timoꝛe ⁊ tremoꝛe fantaſmatũ dꝫ cadere de lecto mariti. Y

¶ Dicitur etiã ꝙ fures in domũ intrantes poſitis carbonibꝫ in quatuoꝛ angulis dom⁹ lapidem hunc ꝯtritum ſuperaſpergunt. ⁊ tunc doꝛmientes in domo ita fantaſmatibus terrent. ꝙ fugientes edes relinquant. ⁊ tunc rapiũt quicquid volunt. Z

Capitulũ. lxxviiij.

Margarite. Pandecta. ca. cccc. Margarita vel perna eſt q̃ in oſtreis repit. de q̃bꝫ alie ſunt pfoꝛate. alie nõ pfoꝛate. ſunt artificioſe facte ⁊ nõ naturaliter. Sed non pfoꝛate que naturales ſunt melioꝛes ſunt pfoꝛatis. Et ideo quando in medicinis ponuntur: nõ perfoꝛate intelliguntur. Sed ſunt alique obſcure ad citrinitatem tendentes non perfoꝛate: que perfoꝛatis equipollent. Et ideo eligende ſunt clare ⁊ albe: que vero obſcura ⁊ quaſi albi

da eſt: nõ eſt ponenda in medicinis. ¶ Sera. li. ag. ca. bager albalo. auc. Raſis. Bager albalo id eſt lapis margarite. Deferũt a maritimis. et ſũt fri. ⁊ ſic. in. ij. gdu. Et idẽ auc. yſaac. Ex eis ſunt groſſiores ⁊ parue. ſ; groſſiores ex eis ſũt meliores paruis. ⁊ clare meliores obſcuris. ⁊ eq̃lis ſupficiei meliores anguloſis in figura ſua. Alber. in lapidario ſuo cap. de margaritis. Et margarita lapis eſt in oſtreis inuentus. Melior ãt ex India venit. Multi aũt de britanico mari: qd nũc anglicũ dr: ⁊ verſus flandriam ⁊ theotoniam inueniunt. Ita q ego more meo decẽ in menſa inueni. iuuenes aũt concule habent meliores. Coloris ãt h; ac ſi parua lux penetraret in multũ albũ. Et ideo nitẽtes cum tñ ſint albe ferũt pter tonitrua q̃ſi aborciendo eas oſtrea euomunt. ⁊ i fluminibꝫ inueniũt in moſella. ⁊ in q̃buſdã gallie fluuijs inter arenas.

Operationes.

A ¶ Alb. Virtꝰ eaꝝ eſt experta in ꝯfortatõe ſpirituũ. ⁊ ꝯtra cardiacã ⁊ ſincopim.

B ¶ Valent etiam cõtra fluxum ſanguinis lientericum et diarriam.

C ¶ Reparant em̃ ſpiritus ſubtiles. vt quidã dicunt: ſed falſo. immo membra earum aſperitate a ſupfluis abſtergũt: ⁊ea q̃ſi ꝯſtringũt: ⁊ coartando ad vnũ ducunt. et ita confortant.

D ¶ Sera. Margarite ſunt deſiccatiue humiditatũ. Cõueniũt debilitati cordis. ⁊ ſunt conueniẽtes in cobol. ⁊ ſũt fri. ⁊ ſic. in. ij. gradu.

E ¶ Et idẽ auc. Atbabari. Conferũt obſcuritati viſus ⁊ albedini oculi. ⁊ ſordiciebꝫ eius: ⁊ retinent menſtrua. ⁊ abſtergunt dentes: ⁊ deſiccãt humiditates.

F ¶ Et idẽ auc. yſaac. Conferũt cardiace tremori cordis. et accidẽtibꝫ a melãcolia aduenietibꝫ ex malicia humorum.

G ¶ Et h ideo: q clarificant ſanguinẽ cordis qñ eſt ingroſſatus in corde. ⁊ deſiccant humiditatem que eſt in oculo. propterea quia fortificãt neruos oculorum.

H ¶ Et qñ diſſoluunt margarite linitur cum cobara; aufert eam poſtq̃ linitur ſtatim.

I ¶ Au. ceñ. de viribꝫ cordis dicit: q ꝯfortat cor.

Capitulũ. lxxix.

Magneſia ⁊ markaſita. Alb. Magneſia eſt lapis niger. ⁊ aliq̃ vocãt eã magnoſiam. Et ipo freq̃nter vtunt vitrearij. ¶ Idem Markaſita ſiue mandaſida. eſt lapis habens multas ſpecies coloꝝ. q colorẽ accipit cuiuſlibet metalli. Et dr markaſita argẽtea ⁊ aurea. ⁊ ſic de alijs metallis. Metallũ tñ qd colorat eũ

nõ diſtillat ab ipo: ſed euaporat in igne. ⁊ relinquit cinis ſubtilis. ⁊ hic lapis notus eſt apud alchimicos. ⁊ in multis locis inuenit. Hoc ſimiliter Enax dicit in lapidario ſuo.

Operationes

¶ Alb. Magneſia diſtillat ⁊ fluit in magno et forti igne. ⁊ nõ aliter. ⁊ tũc immixtꝰ vitro ad purpureitatẽ ducit vitri ſubſtãtiã. Hoc idem dicit Atabari in lapidario ſuo. A

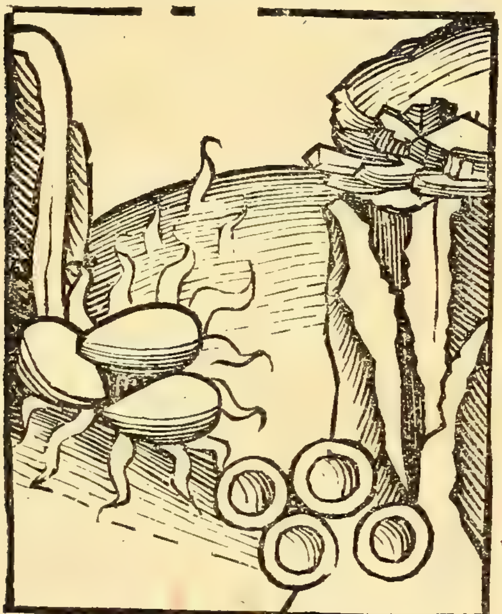

Capitulum. lxxx.

Malcha ⁊ gipſum. Pli. li. xxv. Malcha
eſt cū e calce recenti gleba efficit̄.

Operationes

A ¶ Idē malcha mox tūdit̄ cū ficu ⁊ adipe ſuillo
duplici lina mē ro. q̄ res oīm tenaciſſima exiſtit
B duriciē q̄ lapidis antecedit. ¶ Nō āt malcha t̄
C oleo pfucat̄. ¶ Actor. De malcha ꝟo flagrāti q̄
eſt lim⁹ e ſtagno famoſitate vrbis naturaliter
D emiſſus. ¶ Yſi. Gipſū q̄ȝ calci conatū eſt. cui⁹
plura ſūt gn̄a. Omniū āt optimū eſt lapis ſpe
E cular; edificioꝝ ſignis ḡtiſſim⁹ ¶ Aui. Gipſū eſt
lapis lamioſus albꝫ paru⁹. cui⁹ ſubtilitatis fit
augmētatio cū adurit̄. eſt āt frigid⁹ ⁊ ſicc⁹ ꝯglu
F tinatiu⁹ ¶ Ponit̄ ſup ptes fluxū ſanguīs pati
ent; ⁊ ꝯſtrigit. q2 ī ipo ē cū glutinatōe ꝟt⁹ faciēs
adherere. ⁊ ī ipo ē ſtipticitas cū viſcoſitate. linit̄
ex eo frons aut coopit̄ ex eo caput vt pilleo. et
retinet fluxū ſanguīs ex naribꝫ. ponit̄ ⁊ ſup ob
G talmiā ſanguineā. ¶ Eſt aūt ex ſūma venenoꝝ
ꝓfocantiū in ſyria. Gipſū eſt lapis duriſſimus:
quē coquūt fimo bubulo vt vrat̄ celeri⁹

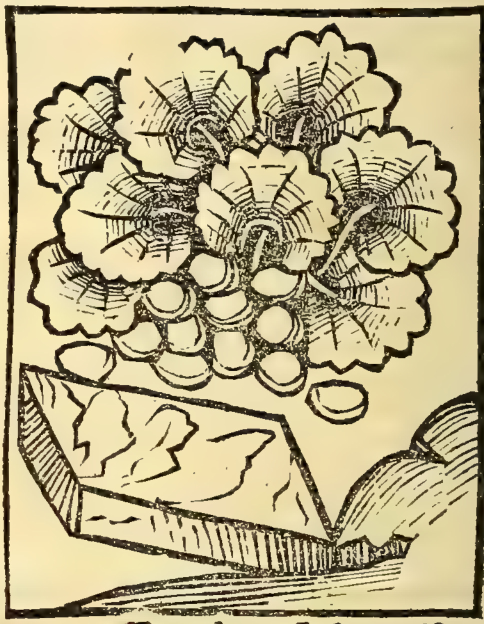

Capitulū. lxxxi.

Marmor. yſi. li. xvi. Marmora dicūt̄ exi
mij lapides: q̄ maculis ⁊ coloribꝫ cōmē
dant̄. Marmor aūt grec⁹ ſermo eſt a viriditate
tentus. ⁊ q̄uis poſt etiā alij colores īueti ſūt
nomen tn̄ ꝓſtinū a viriditate retinuerūt. Hoꝝ
colores ⁊ genera innumerabilia. Hec oīa e ru
pibꝫ excidunt̄. ſed multa ꝓcioſiſſimi gener; ſub
terra ſparſa ſunt.

Operationes.

¶ Pli. Marmoꝝ genera coloreſq̄ nō attinet A
in tāta noticia dicere: nec enumerare facile eſt
in tanta multitudine. Quoto eñ cuiq̄ loco nō
ſuū marmor inuenit̄. ⁊ tn̄ celeberrimi dicta ſūt
generis in ambitu terraꝝ cū gentibꝫ ſuis.
¶ Nō oīa ꝟo gignūt̄ in lapicidinis. ſȝ multa B
⁊ ſub terris ꝓcioſiſſimi generis. ſicuti lacedomo
nium viride cūctiſq̄ hilari⁹: ſic ⁊ auguſteū. ac
deinde tyberiū in egypto auguſti ac tyberij ꝑ
mū ac ꝑncipatu vtrūq̄ repertū. ¶ Oriaq̄ eoꝝ C
eſt ab ophite cū illud ſit ſerpentū maculis ſile:
vñ ⁊ nomē accepit. q2 hec maculas diuerſo mō
colligūt auguſteū vndatim in ꝟtices criſpum.
¶ Tyberiū ſparſū ꝯuoluta canicie. ſunt ⁊ alia D
eius genera. de q̄bꝫ ſup dictū eſt cap. lxiij.

Capitulū. lxxxij.

Melochites ⁊ murrina. yſi. Melochites
lapis eſt ſpiſſius virens ⁊ craſſi⁹ q̄ȝ ſma
ragd⁹. h a colore malue nomē accepit. ⁊ ī red
dendis laudat⁹ ſignis. Naſcit̄ aūt in Arabia.
Arnol. Melochites eſt gēma viridis ſmarag
do ſilis. ⁊ valde mollis. Hec mēbra cu[illegible]t a
nociuis caſibꝫ. et cunas infantium ſimilit[illegible]

Operationes.

¶ Item yſidorus. Murrina eſt gemma que A
apud parthos gignitur. ſed precipua in Ger
mania. humorem ſub terra putant. Colore den
ſatum. candoremq̄ ⁊ ignem. cū quodā colorū
repercuſſu. quales in arcu celeſti ſpectantur.
Cuius cōtraria cauſa criſtallum facit. gelu ve
hementiori concreto. ¶ Albertus. Melochi B
tes quem quidam melonitem dicunt. lapis eſt

arabicus groſſe viriditatꝭ. ſʒ nõ tranſlucidꝰ ſicut
ſmaraldꝰ. ⁊ ē mollis. ¶ Fertur ꝙ ꝟtutē hēat cuſto/
dīēdi geſtātē ſe a nociuis caſibꝫ. ⁊ ſup cunabu/
la infantiū. Hoc ait in lapidario ſuo Enax.

Capitulū. lxxxiii.

(m)Enphites. Alb. Menphites eſt lapis a ciuitate egipti q̄ mēphis vocatur. q̄ dr vt ignis calere. virtute q̄dē nō actu.

Operationes

A ¶ Hic tritꝰ ⁊ in aq̄ mixtꝰ in potu detur vrendis vꝉ ſecandis. qꝛ inducit inſenſibilitatē ne ſentiat cruciādꝰ. Hoc idē ait Enax in lapidario ſuo.

Capitulū. lxxxiiii.

Medus. Dyaſ. Medus lapis eſt niger. q̄ tritꝰ emittit croceū colorē. Alb. Lapis medus vel medo dr: qꝛ a regiōe medoꝝ fertur: vbi plures īueniūtur. Sūt āt huius ſpēs due vnus niger: ⁊ alter viridis.

Operationes.

¶ Alb. Huiꝰ ꝟtutē eſſe dicūt ꝯ veterē podagrā. A
ocloꝝ cecitatē. ⁊ nefreticā paſſionē. etiā refoue/
re dr feſſos ⁊ debiles. ¶ Fertur etiā ꝙ fragmēta ni B
gri ſi in aq̄ ca. miſſa fuerit: ⁊ ſe qs in aq̄ illa laue
rit incurrit mēbroꝝ excoriatōez. ⁊ ſi ex ea bibe/
rit pbibit vomēdo. ¶ Dyaſ. Eſt āt duplicis potē/ C
tie. ſcʒ bone ⁊ male. nā tritꝰ in cote medicinali
cū lacte muliebri (q̄ ſelꝭ creauit pmo ptu puerū)
⁊ inunctꝰ albugīes curat ocloꝝ. ⁊ oēz illoꝝ do/
lorē etiaʒ ſi deſperatꝰ fuerit medet podagricos.
¶ Eodē mō cū lacte ouis q̄ ſelꝭ genuit maſculū D
ſanat. Renes ⁊ anhelitꝰ ⁊ iteriores ptes corpis
Hoc medicamē ꝑparatū habeas ī vaſe vitreo
vel argenteo ⁊ pfice ieiunꝰ. ad vindictā q̄ʒ ſup
cotē ⁊ da cui vis. ⁊ lauet faciē ⁊ exſiccabitur.
¶ Si qs āt ex eo biberit: pulmonem vomet. E
¶ Oportet āt bibēti paululū dare vt nō ſatietur. F
Inuentꝰ eſt aūt iuxta fluuiū faſin.

Capitulū. lxxxv

Mogra. ¶ Serapion. Mogra: ex ea eſt quedam que defertur ex terris ſinos. Et melior ex ea eſt grauis denſa. cuiꝰ color nō eſt diuerſus. et eſt ſicut color epatis aut ſanguinis nō habens lapidem. Et quando ponitur in aqua diſſoluitur facile ⁊ creſcit. Illa ꝟo mogra q̄

vtuntur carpentarij eſt ex debilioribꝫ opatio-
nibꝫ q̃ʒ illa q̃ defert̃ ex ſinos ⁊ ex Babilonia. ⁊
melioꝛ q̃ facile terit̃. Colligit̃ ꝟo in capadocia ĩ
ſpelũcis diſtillans: ⁊ affert̃ venalis in Sino-
pidam ciuitatẽ: vnde ⁊ nomen accepit.

Operationes

A ¶ Et idem auc. Gal. In ſapoꝛe ipiꝰ eſt ſtiptici-
tas: vñ virtꝰ eiꝰ eſt deſiccatiua. ⁊ qñ ſoꝛbet̃ cuʒ
ouo: aut fit criſtere cũ ea ſtringit ventrem.
B ¶ Unde hʒ ꝟtutẽ ſtipticã ⁊ deſiccatiuã ⁊ gluti-
C natiuã. ¶ Et qñ miſcet̃ in emplaſtris ꝯſolidat
D vulnera recentia. ¶ Et ingredit̃ in ꝯfectionibꝫ
trociſcoꝝ deſiccatiuoꝝ ⁊ ꝯſtrictiuoꝝ ventris.
E ¶ Et qñ ſoꝛbet̃ in ouo ſoꝛbili: aut fit criſtere ſtrĩ
F git ventrẽ. ¶ Et ꝓpinat̃ in potu in doloꝛe capitꝭ
⁊ dat̃ in ouo ad ſputũ ſanguis: ⁊ ad venenũq̧.
G ¶ Paulꝰ ca. ꝺ mogra. Mogra ſinopida foꝛtioꝛ
eſt bolo armeno ⁊ luto ſigillato. ⁊ ideo ingredi
tur in ꝯfectionibꝫ vnguentoꝝ. ⁊ occidit vermes
in ventre.

Capitulum. lxxxvj.

Mumia. Pandec. ca. ꝺlv. Mumia eſt il
lud qꝺ inuenit̃ in ſepulchꝛis balſama-
toꝝ: in q̇bꝫ humoꝛ moꝛtui cum aloe ⁊
mirra reſoluit̃: q̇bꝫ ipa coꝛpa ꝯdiebãt̃. ⁊ ſimila
tur pice marine. Solebãt antiq̇tꝰ coꝛpa balſa-
mo mirra ⁊ aloe ꝯdiri. Et adhuc fit apud paga
nos ⁊ ſarracenos circa babiloniã vbi eſt copia
balſami. Sera. li. ag. c. mumie. Mumie ſepul
toꝝ. et eſt aloe balſamũ ⁊ mirra. et qꝺ miſcet̃ eis
ex hũoꝛibꝫ coꝛpis hũani. Et idẽ auc. Dyaſ. In
terris q̃ dicunt̃ acolonie. Deſcẽdit nãq̧ ex mõ-
tibꝫ q̇ ducũt flumĩa cũ aq̇s. eĳcit eũ aq̃ flumis
in ripis. ⁊ eſt coagulata: et fit ſicut cera. ⁊ habʒ
odoꝛem picis ⁊ aſpalti mixti ſimul.

Operationes

¶ Sera. auc. Raſis. Ex noĩe quoꝛundã medi A
coꝝ eſt bona ſode flegmatice frigide ſine mate-
ria. ⁊ emigranee. ⁊ paraliſi. ⁊ toꝛture oꝛis et epi-
lẽtie ⁊ ſcotomie. ¶ Et facimꝰ caput purgiũ cũ B
vno grano ex ea cum aqua maioꝛane.
¶ Et ꝯuenit doloꝛibꝫ auriũ: qñ diſſoluit̃ ex ea C
granũ in oleo ſambucino: ⁊ diſtillat̃ in aure
¶ Et ꝯfert dolori gutturꝭ: qñ diſſoluitur ex eo D
vnũ kirat cũ aqua in q̃ decocta eſt ſatureya.
¶ Et ꝯuenit tuſſi cũ aq̃ iuiubaꝝ. aut cũ aq̃ oꝛ- E
dei ⁊ ſebaſten. ¶ Et dat̃ in potu ex ea ieiuno tri F
bus diebꝫ. ⁊ ꝯfert cardiace kyrat. i. cũ aq̃ mẽte.
¶ Et cõfert ventoſitati inteſtinoꝝ: qñ accipit̃ G
kyrat. i. cum aqua cimini ⁊ carui. aut cũ aqua
ameos valet caſui ⁊ percuſſioni.
¶ Et dat̃ ad ſingultũ gña. i. ex ea cũ decoctõe ſe H
minũ apĳ et carui. et miſcet̃ cũ oleo de ben.
¶ Et fit caputpurgiũ cũ eis. ⁊ ad ſquinantiã põ I
dus vniꝰ kyrat cũ ſquingibin. ¶ Et doloꝛẽ ſple- K
nis pondus vnius kyrat cum aqua carui.
¶ Et ad venena duo grana cum decoctiõe tri- L
buloꝝ marinoꝛum. et folĳs anuiden.
¶ Et ad puncturam ſcoꝛpionis pondꝰ vnius M
kyrat cum vino puro. ¶ Et ponit̃ in loco pun- N
cture cum butiro. et conuenit fracture.
¶ Et cõquaſſationibꝫ q̃ fiunt in interioꝛibꝫ coꝛ- O
poꝛis exterioꝛibꝫ et ꝯſtrictioni pulmonis.
¶ Et eſt ꝑpe tempamẽtũ niſi qꝛ hʒ ꝓprietateʒ in P
ſedando doloꝛes q̇ ſunt in fracturis: qñ ſumit̃
in potu et linitur cum ea. et fit cum ea criſtere. ⁊
conuenit vlceribus veſice et virge.
¶ Et idẽ auc. Raſis. Quidaʒ mittebat ſangui Q
nem et nõ poterat reſtringi ꝑ aliquã medicinaʒ
vſq̧ quo datũ eſt ſibi de mumia pondꝰ granoꝝ
triũ cum vino. et reſtrictus eſt ſtatim.
¶ Et qñ fit cũ ea ſuppoſitoꝛiuʒ diſſolutũ cũ oleo R
de ſambach ꝯuenit nõ potẽtibꝫ retinere vrinã.
¶ Paulꝰ ca. de Mumia. ca. eſt ⁊ ſic. in. iĳ. gra- S
du. teſte Conſtantino. licet quidã dicũt ꝙ ſit fri
gida: qꝛ ꝯſtrictiua. multa eñ frigida ⁊ ſicca la-
xant: ⁊ multa calida ⁊ ſicca ꝯſtringunt.
¶ Auiceñ. de viribꝫ coꝛdis. Mumia calida eſt T
in fine tercĳ. ſic. in p̃mo. ⁊ hʒ ꝓprietatẽ cõfoꝛtãdi
coꝛ. ¶ Item qñ fit cũ ea ſuppoſitoꝛiũ diſſolutũ V
cũ oleo muſtellino ꝯuenit nõ potentibꝫ retine-
re vrinam.

Capitulum. lxxxvij.

N Iſus. Albertus. Dicunt aliq̄ hūc eſſe de genere lapidum. et inueniť in capite bufonis.

Operationes.

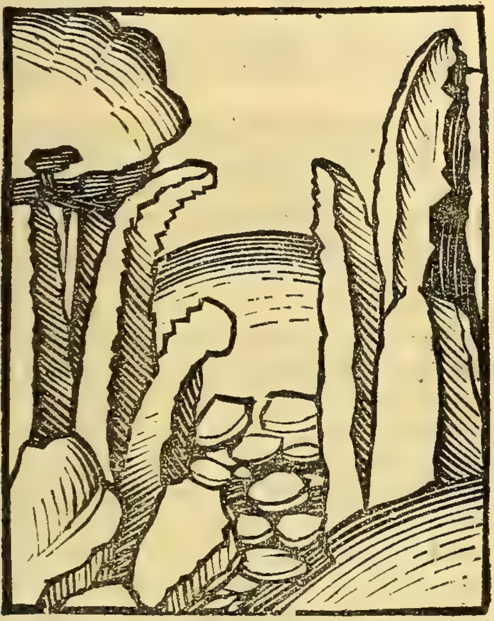
A ¶ Et ſunt duo genera. Un⁹ ſubalbidus: ſicut ſi lac intrauerit in ſanguinē ⁊ vincit eū. Et ideo ſanguis obſcuras vias in eo dicūt apparere

B ¶ Et alius eſt niger. ⁊ aliqñ pingitur in eo bufo ſparſis pedibus ⁊ ante ⁊ poſt.

C ¶ Dicūt etiā q̄ ſi ambo ſimul includanť pſente veneno eos adurere manū tangentis.

D ¶ Probationem autem lapidis eſſe dicūt q̄ exhibitus bufoni viuo: bufo eleuatur contra eū ⁊ tangit ore ſi poteſt.

E ¶ Diciť etiā q̄ pſente veneno vari⁹ efficiť q̄ ſubalbidus eſt. Hoc ſilr̄ Enax dicit.

Capitulum. lxxxviij.

N Igrorum. Auicenna li. ij. ca. proprio. Nigrorum eſt lapis q̄ deferť ex nigris declinans ad citrinitatem.

Operationes

A ¶ Auiceñ. Fricatur ⁊ egreditur ex eo fricatio mordicans linguam ſimilis lacti.

B ¶ Mundificat pannum oculi cum non eſt cū apoſtemate ⁊ obtalmia.

C ¶ Et conuenit veſtigijs vlcerum in eo. et eradicat vngulam.

Capitulum. lxxxix.

N Itrum. yſi. Nitrum a loco ſumpſit vocabulū. Naſciť eñ in nitria opido vel regione egypti: ex q̄ ⁊ medicine fiunt. ⁊ ſordes corpor̄ veſtiūq; lauanť. Cui⁹ natura nō multū a ſale differt. Habet eñ ꝟtutē ſalis. ⁊ ſimiliter oriť caneſcentib⁊ littoribus ſiccitate Afronitrū aūt eſt ſpuma nitri. ⁊ colligitur in Aſya in ſpelūcis diſtillans. dehinc ſole ſiccať. Optimū putať ſi minime fuerit pōderoſum: et maxime fricabile colore pene purpureū. ¶ Glo. ſup parabolas. Nitrū ſale ſimilimū eſt: excepto q̄ nihil ſalſi ſapor̄ hʒ. Crepitat aūt in aqua ſicut calx viua. ſʒ aquam lotioni abileʒ reddit. ſicut ḡ acetū in nitro ebulit: ſic pūerſa mens de terior ſuccendiť correctione.

Operationes.

¶ Auiceñ. in. ij. cañ. Baurach. i. nitrū. fortius eſt ſale: calidū ⁊ ſiccū in ſecūdo gradu. ex eo melius eſt armenum. leue. laminoſum. frangibile. ſpongioſum. albū aut purpureū. aut roſeum. mordificatiuum. abſtergit aūt fortiter. A

¶ Et mundificat ⁊ excoriat. ⁊ incidit humores groſſos. attenuat capillos. B

¶ Sanguinem attrahit in ſuperficie corporis et colorem emendat. C

¶ Confert pruritui: q̄r ꝟtus ei⁹ reſoluit proprie africanū cū aceto: ⁊ etiam ſcabiei. D

¶ Cum qnibuſdaʒ medicinis bibitum interficientib⁊ vermes educit eos. E

¶ Valet ꝯ venenū: ⁊ p̄cipue africanū. Ei⁹ ſpuma valet ꝯ morſum canis ⁊ potū cantaridarū. F

¶ Cōſtantin⁹. Nitrū affertur de armenia. alterum de arabia. Uniuerſaliter aūt collatiuū et G

H

mundificatiuū eſt. Interiora corporis ⁊ exte/
riora maxime aceto mixtum lauat.
M ¶ Diaſ. Nitrū eſt eligendū leue ⁊ rubeum vel
albū ꝑcuſſuras hñs ſicͭ ſpōgia. Albū acre eſt et
I amarū. ¶ Tale ex India venit. Nitri ſiqdem
aliud eſt craſſum ⁊ laminoſū. aliud tenue. aliud
rubeū. aliud albū. ⁊ oīm ꝟtus deſiccatiua eſt.
K ¶ Et iō ſi fuerit ore acceptū minuit ac tenuat
pingues ⁊ viſcoſos hūores. valet ⁊ ꝯ fungos.
L ¶ Plateari⁹ i li. de ſimplici medicina. Nitꝝ ca
lidū eſt ⁊ ſiccū in. ij. gradu. Albū meli⁹ eſt ꝙ ci/
trinū. Uirtutē hꝫ diſſoluendi ⁊ extinguendi.
M ¶ Uſus eius eſt cōtra yliacam paſſionem. ad
faciem quoqꝫ purgandam.
N ¶ Item ꝯtra ſtomachi ſaniē ⁊ inteſtinoꝝ. Con
tra furfures capilloꝝ ⁊ pediculos capitis.
O ¶ Contra vermes auriū ⁊ ſaniem.

Capitulum. xc.

Obtalmius. Albertus. Obtalmius eſt lapis ab obtalmia dictus. cuius color non nominatur. forte ideo: quia eſt multorum colorum.

Operationes.

A ¶ Idem valere dicitur geſtanti contra omnes malos morbos oculorum.

B ¶ Uiſus aūt circūſtantiū dꝛ excecare. ⁊ iō etiaꝫ patron⁹ dꝛ. geſtantes eñ eū q̄ſi inuiſibiles reddit. Hoc ſimiliter ait Enax.

Capitulum. xci.

Onix. Alb. Onix gēma ē nigri coloꝛ. inuenit meli⁹ genus eſſe nigꝝ: albis venis variatū. venit āt de india ⁊ arabia. Inuenit aūt q̄nqꝫ diuerſitatū ꝓpter varietatē venarū ⁊ coloꝝ. Ferūt ſi ſardi⁹ ſit pſens ligat onis. ⁊ etiā ſuſpēdit a nocumēto. Hec āt oīa ſi hꝫ ꝑfecto ideo hꝫ: qꝛ hꝫ ꝟtutes mouēdi melancoliā ꝑcipue in capite. ex motu eñ illi⁹ cū vapore oīa iſta ꝓcedūt. Dicūt āt quidā onix onichinū eſſe qđ veriſimile eſt. vel ꝙ ſit alia ſpēs ei⁹. ſꝫ coloꝛe nō eſt niger niſi aliqñ. ſꝫ colorē hꝫ vt vnguis. ſꝫ in onichinis nr̄is inueniūt multi colores albi. nigri ⁊ rubicūdi. q̄ tñ oēs in ſubaꝫ q̄ndā fricāt. q̄ ſimilitudinē exꝑmit vnguis hoīs. Aiūt etiā ꝙ ex lachryma arboꝛis q̄ onica dꝛ indurata in lapidē generat. ⁊ dicūt hāc cāꝫ eſſe ꝙ odoꝛifer⁹ eſt in igne. Hāc etiā cāꝫ inquiūt eſſe ⁊ freqꝑēti⁹ alijs depict⁹ ymaginib⁹ mirabilib⁹ inuenit. qꝛ lachryma a principio mollis facile formabilis pingit. ⁊ picturā retinet qñ in lapidē indurata coagulat. Hūc lapidē dicūt inſenſibiliter intrare in oculū. ⁊ h̄ eſſe mirabile. Et ego vidi ſaphirū intrare in oculū ⁊ lapidē galli. ⁊ q̄ndaꝫ aliū cui⁹ nomē ignoꝛaui: ſine oculi leſiōe. Politus eñ ⁊ tenuis nō ledit oculū: niſi tangat aciē ſeu pupillā oculi ſenſibilē ⁊ foramen vuee.

Operationes.

¶ Alb. Aiunt ꝙ collo vel digito ſuſpenſus excitat triſticiam ⁊ timores. ⁊ in ſomno fantaſias terribiles. A

¶ Et multiplicare fertur lites ⁊ triſticias. B

¶ Dicitur etiam ꝙ auget ſaliuam pueris. C

Capitulum. xcij.

ORphan⁹. Alber. Orphan⁹ lapis eſt qui eſt in corona romani imperatoris. Non vnq̄ alibi viſus eſt: ꝓpter qd orphan⁹ vocat. eſt aūt in colore q̄ſi vinoſus: ſubtilē hñs vinoſitatē. Et h eſt ſic ſi candidū nimis micās penetraret in rubeū claꝝ vinoſū: ⁊ ſit ſupat⁹ ab ipo. Eſt autē lapis plucidus. ⁊ tradit ꝙ aliqñ in nocte fulſit: ſ3 nūc tpe nr̄o nō micat in tenebris.

Operationes

A ¶ Fertur autē ꝙ honori ꝯuenit regali. Hoc ſimiliter ait Anax.

Capitulum. xciij.

OPalus. xci. Opal⁹ eſt lapis diuerſaꝝ colore gēmaꝝ diſtinct⁹. Eſt eñ i eo carbūculi tenuior ignis. Ametiſti fulgēs purpura: ſmaragdi nitēs viriditas. Cūctaq; pariter ſub quadā varietate lucētia. nomē hꝫ ex patria. Sola eñ parturit eū India. ¶ Plini⁹ li. xxxvij. Opali ſunt in India: qb⁹ gēmaꝝ cōpoſitores gloriā: ⁊ maxie inenarrabilē difficultatē dederūt. q2 ſunt in eis cūcta pariter incredibili mixtura lucentia. Alij ſūmo fulgoris augmēto colores pigmētoꝝ equauerūt. Alij vero ſulphuris ardentē flammā: aut etiā ignis oleo accenſi: magnitudo nucē auellanā equat.

Operationes

¶ Arnold⁹. Opalus eſt lapis p̄cioſus geſtanti ſe ꝯtra oēs oculoꝝ morb⁹ p̄ficuus. A
¶ Viſum eti⁹ acutū ꝯfortat: ꝑ oīa ꝓ circūſtantiū viſus ⁊ oculos excecat ⁊ obumbrat. B

Capitulum. xciiij.

ORithes ⁊ oſtratites. Arnold⁹. Orithes eſt lapis triplicis generis. Un⁹ eſt rotundus ac niger. Alius viridis. ⁊ maculas albas habet. Tertius eſt cui⁹ altera pars aſperſa eſt Altera plana. ⁊ eſt corpus q̄ſi ferti lamina.

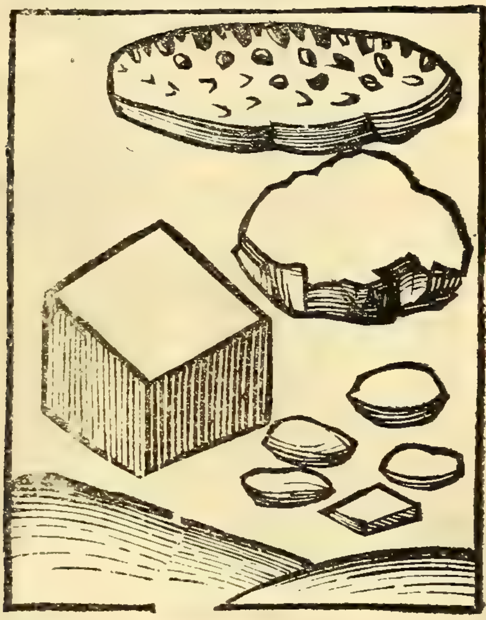
Operationes.

¶ Idē. Hic lapis geſtatus ⁊ oleo roſaceo mixtus ꝓhibet ab aduerſis caſib⁹: atq; a peſtiferis reptiliū ⁊ alioꝝ aīaliū morſib⁹. Idem. Appenſus mulieri ꝓhibet ipſam impregnari. ⁊ ſi pregnans eſt abortit. A
¶ Ex lapidario. B
Letiferos morſus niger atq; rotūdus orithes

Quos fera vel cornu vel ſeuo dente pegit. Cū roſeo mixt⁹ pfecte curat oliuo. Per vaſtas areſnas: interq̃ feras gradientes. Illeſos ſeruat morſu abigēdo feraꝝ. Qui viret ⁊ maculas albas hꝫ alter orithes. Caſibꝫ aduerſis portātes vbiq̃ reſiſtit. Terti⁹ aſſerit fame grauioris orithes. Altera pars cui⁹ crebris eſt ⁊ aſpera claſuis. Altera leuior eſt q̄ſi lamina ferri. Hic facit appenſus ne fiat femina pregnans. Aut ſi pregnans fuerit: cito fundit abortum.

B ¶ Iſi. Oſtracites gēma ē teſtacea. durior ē altera ſilis acbati: niſi q̃ acbates politura pigueſcit

C ¶ Duriori tanta ineſt vis vt alie gēme ſculpantur eius fragmentis.

Capitulum. xcv

Ophites: purpurites: porfirites: ⁊ pari⁹. Pli. li. xxxvij. Ophites ſerpentū maculis ſilitudinē hꝫ. nec ex eo inueniūt colūne niſi pue. Duo ſūt ei⁹ gnā. Molle. ſ. candidū nigricans durū. ambo capitꝭ dolores ad alligata ſedare dicūt: ⁊ ſerpētū ict⁹. Quidā etiā freneticis ac litargicꝭ adalligari iubet candicantē. yſid. Purpurites eſt ex egypto rubēs cādidis interueniētibꝫ pūctis. Nomis ei⁹ cauſa q̃ rubeat vt purpura. ¶ Pli. vbi ſup. Porfirites etiaꝫ eſt ex egypto rubet candidis interueniētibꝫ pūctulꝭ.

Operationes.

A ¶ yſi. Pari⁹ eſt lapis marmore⁹ eximij cādoris Hic apud paron inſulā naſcit: vn̄ ⁊ noiat.

B ¶ Magnitudo eius eſt qua lanceas crateraſq̃ nō excedat vnguentis ⁊ ipē aptus eſt.

Capitulum. xcvi.

Palagi⁹ ſm Alb. dr̄ q̃ palagi⁹ eſt gēma colorꝭ rubei lucidi valde. nāte ⁊ ſube trāſparētꝭ. ⁊ dr̄ eſſe feia carbūculi. ⁊ vtutes eiuſdeꝫ remiſſas hꝫ: ſic femina ad marem ſe habet.

Operationes

¶ Et dicūt q̄dā q̃ ē dom⁹ ei⁹: ⁊ iō palatiū carbūculi vocat. generat freq̄nter carbūcul⁹ i lapide iſto. ¶ Et iā viſū eſt h̄ q̃ i lapide vno exterior ps fuit palagi⁹: ⁊ interior carbūculus. ¶ Propter qō hmōi gen⁹ lapidū eſſe de genere carbūculi. A B C

Capitulum.xcvij

P Anther⁹. Alb. Panther⁹ eſt lapis multos hñs colores. ⁊ in vno corpe lapidis nigꝝ vicꝫ viridē ⁊ rubeū. ⁊ alios multos. inuenit aūt pallid⁹: purpureus: ⁊ roſeus.

Operationes.

A ¶ Alb. Fert antē fuſcos efficere viſus. inuenit
B ẜm plurimos i India. ¶ Debet geſtās reſpicere ad ipm i mane oriente ſole. ⁊ fit efficax ⁊ virtuoſus. tot āt ꝟtutes dr̄ hr̄e q̄t colores hꝫ. Hoc ſimiliter ait Enax in lapidario ſuo.

Capitulum.xcviij.

P Raſſius. Alb. Praſſi⁹ eſt lapis q̄ eſt mater ⁊ palaciū ſmaraldi. Eſt aūt viridis coloris: hñs viriditatē ſic̄ praſſiū. Inuenit āt aliq̄n cū rubeis guttis: ⁊ aliq̄n cū albis Eſt alia ſpecies iſti⁹ lapidis: q̄ inuenit cū guttis aureis. ⁊ vocat criſopaſſus. ⁊ rari⁹ inuenit. ⁊ ideo carior exiſtit. Pro quo lege lapis criſopaſſus ſuperius de C.

Operationes.

A ¶ Expertū eſt aūt ꝙ ꝯfortat viſum: ⁊ q̄ſdā iaſpidis ⁊ q̄ſdam ſmaraldi hꝫ operatiōes. Hoc ſilr̄ ait Enax in lapidario ſuo.

Capitulum.xcix.

P Eridonius. Alb. Peridonius eſt lapis fulgens vt ignis colore.

Operationes.

A ¶ Alb. Dr̄ aūt valere ꝯ arteticam mirabiliter.

¶ Et refert de illo lapide: ꝙ ſi fortius ſtringat manu: manū aduret. vult ḡ leuit ⁊ paꝝ ide tāgi. B
¶ Et ego ipmet expert⁹ ſum ſepi⁹. dr̄ aūt ō genere iſto alia ſpēs eſſe: q̄ dr̄ eſſe criſolito ſilis: niſi q̄ maioris viriditatis exiſtit. C

Capitulum.c.

P Iritides gre. latīe coꝑpa roſea. arabice hageral markaſita. Sera. li. ag. c. hageral markaſita. eſt lapis ex q̄ extrahit es. ⁊ oportet ꝙ eligat ex illis cui⁹ color eſt ſilis eri. ⁊ q̄n ponit in igne ſaliūt ex eo ſcintille facile. Coburit in hūc modū. Linitū pone in ignē leuē ⁊ euēta donec fiat rube⁹. deinde extrahet ab igne. Quidā ponūt in ignē magnū de prunis: deinde linūt melle: ⁊ iteꝝ ponūt in ignē donec oēs ptes

eis ſint eqliter cõbuſte. q2 fortaſſe pmo aduriť
extra ⁊ nõ interi⁹. deinde exufflať cinis ab eo ⁊
reponiť. ⁊ ſi indigeť ablutio: lana eã ſic lauať ca
dimia. ¶ Dyaſ. ca. de la. piritide. Lapis piriti-
des. i. markaſita ex q̃ eramẽ fit: eligẽd⁹ eſt. colo
rẽ hñs craminis. q̃ in foco miſſus frangiť. Cõ-
buriť ꝑo ſic melle vnct⁹: in viuis carbonib⁹ mit
tiť flabellať q̃diu colorẽ rufum faciat. Aliȷ̃ ꝑo
in multis carbonib⁹ igneis coctũ: ⁊ ſcdo melle
vnctũ euocãt igni q̃diu ſe fregerit. poſtea exi-
mũt illũ ⁊ lauãt ſic cadimiã: ⁊ reponũt.

Operationes.

A ¶ Hera. Virt⁹ ei⁹ aduſti ⁊ nõ aduſti eſt v2ens ⁊
abſterſiua vlcex. ⁊ abſtergit obſcuritatẽ viſus:
⁊ r̃ſoluit ⁊ maturat ępata dura. ⁊ qñ r̃ſolniť ⁊ mi
ſceť cũ reſini pini: reſoluit ſanguinẽ coagulatũ.
B ¶ Et aufert carnẽ ſupfluã cũ pauca calefactiõe
⁊ ſtipticitate. Et q̃dã noĩant hunc lapidẽ poſt
q̃ aduritur dicidas vel difriges.
C ¶ Et idẽ auc. Gal. Hic lapis ẽ vn⁹ de lapidib⁹
hñtib⁹ ꝟtutẽ fortẽ. ⁊ nos admiſtram⁹ eũ cũ reſo
lutiuis. ⁊ miſcem⁹ cũ eo lapidẽ ſacharos.
D ¶ Et reſoluim⁹ ſepe cũ h vnguẽto humiditatẽ
multam q̃ eſt ꝯgregata in ꝯcauitatib⁹ ⁊ cauer-
E nis muſculox. ¶ Et qñ admĩſtrať h lapis opor
tet ꝙ multũ terať. ⁊ r̃ſoluit hũiditatẽ corruptã
F q̃ eſt ſub cute. ¶ Et ideo qñ teriť vltima ꝯtritiõe
⁊ ꝯficiť cũ aceto abſtergit baras ⁊ morphea et
G lentigines faciei. ¶ Et h3 ꝟtutẽ magnã in ab-
ſtergẽdo oculũ. ⁊ ꝯfortat ſubaz ei⁹: ⁊ acuit viſũ.
H ¶ Et ideo noĩať in terris Perſie lapis lumina
ris. Et facit capillos tenues ⁊ criſpos.
I ¶ Dyaſ. Virt⁹ eſt illi cocto ⁊ crudo termãtica ⁊
aſmictica. caligies ocul' purgat: duricieb⁹ dya-
foreſim ⁊ digeſtionẽ facit: addita reſina carnes
pequat. Lapis ipe cõbuſt⁹ a multȷ̃ defriges d̃r.
K ¶ Lapis iſte eſt ſpecies vitrioli. vt apparet ſi le
ges l'ra3 Vitriolũ. inferi⁹ de. V. Qui nõ cõbu-
ſtus ſi pulueriſeť ⁊ diſtempereť vel miſceať cũ
vino ⁊ e gallis tritis eſt optimũ incauſtum ad
ſcribendũ. Hoc idẽ dič Alb. in lapi. ſuo.

Capitulum. cj.

PEtroliũ. Caſſi⁹ felix. ca. d̃ petroleo. Pe
troleũ eſt oleũ petre. Inueniť ãt ĩ locȷ̃
ſurfureis. fit em̃ cũ pinguedo terre et
aque actiõe calores ad igneas ꝯuertiť ptes. in-
ueniť etiã ſup lapides: qđ q̃dẽ p eos reſudat et
ĩ eis ẽ. ⁊ ſup mare inueniť. ¶ Aui. Petroleũ al-
bũ note ſpeciei ẽ. ⁊ nigx eſt colamẽtũ picis ba-
bilonic. ca. ⁊ ſic. vſq3 ad. iiij. eſt ⁊ ſubtile ⁊ ꝓprie
album: reſolutiuũ. liquefactiuum: aperitiuum
opilationum.

Operationes

¶ Aui. Petroleũ ꝯfert dolorib⁹ anchax ⁊ dolo A
rib⁹ iũcturax. ⁊ ꝓpẽ album. ⁊ ꝯfert dolorib⁹ au
riũ frigidis. ¶ Et ꝯfert albugini oculi ⁊ aq̃ de- B
ſcẽdẽti. ¶ Et nigx ex eo etiã ꝯfert aſmati ⁊ tuſſi C
antique. Bibiť em̃ parũ ex eo cũ aqua calida.
¶ Et ſedat dolorẽ vẽtrȷ̃ pũgitiuũ ⁊ vẽtoſitates. D
¶ Et qñ fit ex eo liciniũ interficit ꝟmes. ⁊ ꝓprie E
nigrũ. ¶ Et comediť pond⁹. ʒ. i. de eo: ⁊ frangit F
ventoſitatẽ veſice. ⁊ frig⁹ matricis. ⁊ ꝯfert pun-
cture epithimatum.

Capitulum. cij.

Peanites. Arnol. Peanites lapis eſt ge-
nitus de michedon. ꝛ eſt feminei ſexus.
Nam certo tpe cõcipit: lapidẽq ꝯſimi-
lem parit. ꝛ cõfert pregnantibꝫ.

Operationes.

A ¶Ex lapi. Signiſ i mře: nõ regiõe lapis peani-
Feminei ſexꝰ referẽs imitãdo labores. (te.
Nam q̃bus ex cauſis dubium ſed tempe certo.
Concipit ꝛ parit: ꝛ parientibus auxiliatur.
Ultima ps viget: dubij diſcriminis hora.

Capitulũ. ciij.

Pedoros ꝛ pontica. yſi. Pedoros ẽ gẽ-
ma poſt margaritã gẽmaꝝ cãdidaꝝ ſcða
de q querit in q̃ numerari colore debeat totiẽs
iactara p pulchritudines noĩs alienas adeo vt
decoris prerogatiua vocabulo ſit facta.

Operationes.

A ¶Idẽ. Põtice gẽma aurati guttĩ micãtes. Alie
ſtellas habẽtes. alie q̃z lõgis coloꝝ ductibꝫ li-
B neate. ¶Caſte ꝛ ſobrie portari volũt.

Capitulum. ciiij.

Phrigiꝰ ꝛ phingetes. yſi. Phrigiꝰ a loco
dr: eo q in frigia naſciť. colore pallidus
mediocriter grauis. gleba pumicoſa. vriť ante
vino pfuſus. Flatuſq follibꝫ donec rubeſcat.
Rurſuſq dulci vino extinguiť tribꝫ vicibꝫ tin-
gendis veſtibꝫ tm̃ vtilis.

Operationes.

¶Yſi. Phingetes: alr̃ phengites. capadocie la- A
pis ẽ: duricia marmoreꝰ: cãdidꝰ atq trãſlucens.
¶Ex q̃ quondã tẽplũ a q̃dã rege ꝯſtructũ ẽ fo- B
ribꝫ aureis. q̃bꝫ clauſis intus diuturna clari-
tas erat. ¶Pliniꝰ. In capadocia repertꝰ eſt la- C
pis phingites. ſub Nerone pncipe ex argumẽ
to ſic appellatus. quoniam candido ꝛ tranſlu-
centi fulue inciderant vene. Hic eidẽ cõſtruxit
fortune. quã ſciam appellant.

Capitulum. cv.

Umex latine. Arabice famech. Grece
Fanech vl' Fenic. vel lapis d barchin.
Serapion libro aggre. cap. Famech

id eſt pumex.⁊ ē lapis de barchin.id eſt.lipari Oportet ꝙ eligaꝛ ex eo multū foraminoſus du rus ⁊ frāgibilis leuis a'bꝛ:in q̄ nō ſūt lapides Et mod⁹ combuſtiōis ei⁹ eſt:ꝙ accipiaꝛ ex eo q̄ntitas ⁊ ponaꝛ in pꝛunis.⁊ qn̄ fuerit ignitus extrahaꝛ ⁊ extinguaꝛ in vino odoꝛifero.⁊ h̄ fit ter.tertia vice qn̄ extrahiꝛ ab igne nō extingua tur in aliquod:ſʒ dimittatur infrigidari per ſe. poſtea teratur ⁊ reponatur.

Operationes

A ¶Dyaſ. Virt⁹ eſt ei ſtiptica:termantica ⁊ pur gatoꝛia. Pumex oculoꝛum cicatrices limpidat vulnera replet ⁊ ꝯſolidat.⁊ aufert carnē ſupflu am oculoꝝ.⁊ qn̄ teriꝛ ⁊ fricanꝛ inde dentes ab ſtergit eos:⁊ admiſtraꝛ ad abradendos pilos

B ¶Theofraſt⁹ in ꝑpo cap. Si miſceꝛ a nridoꝛ dentifrigijs ⁊ ſmigmatibꝫ abradit aſpꝛedinē:⁊

C leuigat ⁊ ꝯſtringit ⁊ coercet. ¶Sera. Pumex hꝫ ꝟtutē ſtipticā:ſtringit em̄ gingiuā:⁊ abſter git oculū:⁊ aufert maliciā q̄ eſt i eo.⁊ replet vl cera ⁊ ꝯſolidat ea.⁊ aufert carnē ſupfluā q̄ i eis eſt.⁊ qn̄ teriꝛ ⁊ fricāꝛ dētes abſtergit eos. Et ſi mittaꝛ i vas vini nō ꝑmittit ipm̄ ꝑpli⁹ bullire.

D ¶Et idē auc. Gal. Ingrediꝛ in medicinis q̄ ab ſtergunt dentes:qn̄ nō eſt aduſtū.ſʒ qn̄ aduriꝛ fit ſubtilioꝛ. Nā acqrit ab igne rem aduſtā ca lidā q̄ auferꝛ ⁊ ſeparaꝛ ab eo qn̄ lauatur.

E ¶Et clarificat dentes ⁊ abſtergit eos. Et h̄ fa cit ꝑpter ſui aſperitatē. Et facit foꝛtaſſe h̄ ꝑpter eius virtutem abſterſiuam.

F ¶Et ꝑpter hanc cauſam coꝛnua qn̄ aduruntꝛ abſtergūt dentes. Oīa pſcripta iſtius capituli inuenies in Pandecta.cap.cclvi.

Capitulū.cvj.

Quadrat⁹:quadras:⁊ quirin. Pli. Quadrat⁹ i egypto inueniꝛ. ſilr et ethiopia.⁊ ex albid⁹ eſt. Alb. Qua dros:al's quanidros:eſt lapis q̄ aliqn̄ inueniꝛ in cerebꝛo vulturis. Idē. Quirin eſt lapis q̄ in ueniꝛ in nido vpupe. Aliqn̄ q̄ tota eſt auis ꝑla gioſa ⁊ augurialis.vt dicūt magi ⁊ augures.

Operationes.

¶Quadrat⁹ vires hꝫ ſtringētes.vn̄ necare dꝛ conceptū. A
¶Albert⁹. Lapis quadros ꝟt⁹ eius fertur eſſe ꝯtra quoſlibet nociuos caſus.et re plet mammillas lacte. Et h̄ ſimiliter ait Enax. B
¶Idē Quirin. Eſt āt h̄ lapis ꝑditoꝛ ſecretoꝝ. ⁊ fantaſias ꝑmouēs:ſi ponaꝛ ſup̄ pect⁹ doꝛmi entis. Hoc ſilr ait Enax in lapidario ſuo. C

Capitulum.cvij.

Quirinus. Radaym et Ranno.

Operationes.

¶Arnold⁹. Quirin⁹ eſt lapis q̄ repiꝛ in vllule nidis:auget fantaſticas viſiones. ¶Idē. Ra daym lapis eſt niger atꝫ trāſlucēs. Inueniꝛ i capite galli marꝭ:qn̄ datū eſt comedere foꝛmicꝭ. ¶Idē. Teſtat⁹ vt dꝛ valet ad īpetrādū q̄dlibet. ¶Arnold⁹. Rānꝰ al's rabꝛi.eſt idē ꝙ bolus ar menic⁹.⁊ eſt lapis ſubrubeus. ¶Dui⁹ ꝟtus eſt ꝯſtrictiua ſanguinis diſſinterie mēſtruoꝛumꝗꝫ vt ſuperi⁹ habeꝛ ca.xxvi.de B. A B C D E

Capitulum.cviij.

RUbeꝰ. Sera. Lapis rubeꝰ minꝰ ꝙ̃ iacinctꝰ. q̃ arabice vocat̃ hager albigedi. Idē li. ag. ca. Hager albigedi. ſiue albuzedi iacincti. rubedo ē magꝭ placabilis hoībꝫ: eo ꝙ nō ſit in eo obſcuritas aliq̃. minera aūt hꝰ lapidis eſt in terris orientꝭ. ⁊ qn̄ defert̃ a minera ſua eſt obſcurꝰ. ſꝫ qn̄ excoriat eū aurifex detegit̃ bonitas eiꝰ: ⁊ apparet ⁊ clarificat̃.

Operationes.

A ¶ Sera. Si q̃s ligauerit nō videbit portās in nocte ſomnia mala neq̨ timoroſa. ⁊ ſi ille q̇ aſpexerit in ſole tm̄ ꝙ viſus eiꝰ eſt debilitatꝰ terſerit

B cū eo oculos ſuos ⁊ ꝯuenit ei. ¶ Et qn̄ ille lapis fricat̃ ad capillos capitis attrahit feſtucas ſic̄ magnes ferrū.

Capitulum .cix.

SAphirus. Albertus. Saphirus eſt lapis valde notꝰ ſm plurimos Venit ab oriente ⁊ India. Inuenitur ⁊ in ypidomio apud podiū prouincie regionem ⁊ ciuitatē. ſed nō eſt adeo p̄cioſus vt ꝑ omnia ſit ſimilis orientali. Eſt aūt colore ꝑſpicuꝰ ſic̄ celū ſerenatū: ſed vincit in eo flauus color. ⁊ ideo melior q̇ eſt nō ſatis ꝑlucidꝰ. optimꝰ aūt q̇ hꝫ nubes obſcuras ad rubedinē declinātes. inuenit̃ etiā bonus q̇ albidas hꝫ maculas: ſimiliter ſubſtātia ſua ſit ſic̄ nubes fuſca tranſparēs aliq̄ntulum.

Operationes

¶ Alber. Virtutes ego vidi ꝙ antraces duos fugauit. Aiunt etiā hūc lapidē hoīeꝫ caſtū reddere: ⁊ interiorē ardorē refrigerare. ſudorem reſtringere. dolorē curare frontis ⁊ lingue. A

¶ Ego vidi vnū in anulo portare: ⁊ ſordes ex oculis portare. ſꝫ qn̄ vult poni in aqua frigida ⁊ poſt ſimiliter. ꝙ aūt dicūt ꝙ amittit ꝟtuteꝫ et colorē poſtq̨ antracē curauit: falſum eſt. B

¶ Dicunt etiam ꝙ corpora vegetat: ⁊ paces cōciliat. piū ⁊ deuotū ad deum efficit. C

¶ Et animū in bonis firmat. Dicetiaꝫ ſirtites a q̇buſdā vocat̃. eo ꝙ in littore ſirtiū inueniat̃. D

¶ Ex li. de na. reꝝ. Saphirus ſereno colore celo aſſimilat̃. Nunq̨ tamen quantumcūq̨ purus ſit imaginem in ſe (vt ſpeculū) oſtendit. E

¶ Dicit̃ aūt optimꝰ eſſe ꝯ fraudes ⁊ ꝯ inuidiaꝫ ⁊ errores ad pacē. qn̄q̨ gratioſus eſt. F

¶ Sꝫ oportet vt ille q̇ portat ſūmo ſtudio caſtitatē ſeruet. Orientales ſaphiri ſūt optimi: maxie hij q̇ vehemēter ſplendent colore ceruleo. G

¶ Item. Saphirus morbū illū horribilē fugat qui vulgariter dicitur: noli me tangere. Sed poſt fugationem dicitur viciari colore. H

¶ Ex lapidario. Saphiri ſpecies digitis aptiſſima regum Egregiū fulgēs puroq̨ ſimillima celo. Vilior eſt nullo ꝟtutibꝫ atq̨ decore. Hic ⁊ ſirtites lapis eſt a pleriſq̨ vocatꝰ: ꝙ circa ſirtes libicis ꝑmixtꝰ arenis. Fluctibꝫ expulſus feruente freto reperit̃. Ille ſꝫ optimꝰ eſt quē tellꝰ medica gignit. Qui tm̄ aſſerit̃ nūq̨ trāſmittere viſum. Quē natura parens tanto ditauit honore. Vt ſacra ⁊ merito gēmaꝝ gemma vocet̃. I
Et qui portat eum: nec vlla fraude necatur.
Inuidiam ſuperat: nullo terrore mouetur.
Hic lapis vt ꝑhibent educit carcere vinctos.
Obſtructaſq̨ fores ac vincula tacta reſoluit.
Fertur ⁊ ad pacem bonus eſſe conciliandam.
Et pluſq̨ reliquas amat hanc nigromantia.

Capitulum .cx.

Sardius ⁊ Sarda. Alb. Sardiꝰ eſt lapis ab antiquiſſimo inter p̄cioſos lapides memoratꝰ: eſt aūt hñs ruborē ſpiſſum cum ſubſtantia peruia. ſicut ſi peruietas ymaginet̃ in rubea terra. Et ſc̄m hanc diuerſitatē inuenit̃ q̈nq3 modis. ita ꝙ aliq̈s nihil h3 de peruietate: ⁊ forte ille matrix eſt alioꝝ ⁊ domꝰ in q̄ generāt̃ In ſardis aūt ciuitate repertꝰ eſſe d̄r: ⁊ ſic vocatur. Ide3. Sarda eſt lapis q̇ ſe h3 ad tabulas ligni ſicut magnes ad ferrum. Et immo adheret ita fortiter tabulis nauiū in mari vt a tabulis euelli nō poſſit niſi abſcindat̃ cū ip̄o ea pars tabule cui adheret. Eſt aūt in colore praſſius: h̄ eſt virens. Hoc ſimiliter ait Enax.

Operationes.

A ¶ Alb. Aiunt ſardium lapidē accendere animū ad gaudiū ⁊ acuere ingenia. ⁊ p̄ v̄tutes cōtrarias ligare onichū. Hoc ſil'r ait Enax.

Capitulum .cxi.

Sardonis. Albertꝰ. Lapis ſardonis que̅ q̇dā ſardonice̅ vocāt. eſt cōpoſitus ex duob3 ſardio videlicet ⁊ onice. eſt ergo rubeus. ⁊ h̄ color eminet ex ſardio. Eſt etiā albus ⁊ niger: ⁊ colore̅ vnguis p̄ferēs ex onice Laudabiliter aūt eſt q̇ hos colores h3 magis diſtinctos. Inuenit̃ aūt q̈nq3 modis aut pluribus ꝓpter diuerſam coloꝝ mixtione̅: ⁊ frequentius inuenit̃ in India et Arabia.

Operationes

¶ Idem Alb. Fertur luxuriā expellere: ⁊ caſtū A
reddere ⁊ pudicū. ¶ Eſt t̄n maxia huiꝰ v̄tus in B
h̄ ꝙ cū onichius nociuꝰ ſit h̄ nocere nō poſſunt ſardiū in ſubſtantia habens admixtum.

Capitulum .cxii.

Samius ⁊ Sarcofagꝰ. Alb. Samiꝰ eſt lapis a ſamo inſula in q̄ inuenit̃ dictus Hoc aūt lapide polit̃ aurū. Idē. Sarcofagꝰ ē lapis deuorans cadauera mortuoꝝ. grece em̄ ſarcos ſonat. carofagus āt comedere. Antiq̇ āt aliq̇ de h̄ lapide prius fecerūt archā mortuorū.

eo ꝙ in ſpacio .xxx. dierū cadauera cōſumunt.
Vñ vocāt noſtra monumenta lapidea ſar/
cofagi ſunt vocata.

Operationes.

A ¶ Samius. Alb. Fert aūt ꝙ ſamius portatus verti
ginem ſedat: ꝛ mentē ſolidat. habet aūt hoc vi
ciū dicꝫ ꝙ alligatus in coxa parturiētis impediat
partū. Hoc ſimiliter ait Atabari.

Capitulū .cxiij.

Smaragdus: al's ſmaragdus. Alber. in la
pidario ſuo de ſmaraldo. Smaraldus
lapis eſt pcioſior multis aliis: ꝛ nō rarus.
ꝛ color eius eſt viridiſſimus trāſlucēs: ita ꝙ vicinū
aerē ſua viriditate figurare videat. Et melior
eſt planicies ſupficiei. q2 tūc vna ps nō obum/
brat aliā. Melior tñ eſt q̃ nec lumīe nec vmbra
variat. Huius planiciei ꝛ colorū varietatū dicunt
A eſſe diuerſitates .xij. eo ꝙ aliqñ fel nigrū p mo/
dū virgularū admixtū hꝫ. Hij ſunt a locis ſcoti/
B ci ꝛ britanici ꝛ biliaci. ꝛ q̃ in venis eris naſcūt.
ꝛ maculoſi q̃dā. ꝛ q̃dā calcedonici: eo ꝙ admix/
tā habent cū illo lapide. Meliores āt ſunt ſco/
tici. Et ferūt q̃dam ꝙ illi de nidis grifonū auſe
runt. q̃ lapidē hūc cū crudelitate magna cuſto
diūt. Dixit aūt vnus de grecia veniēs veridicus
ꝛ curioſus experimentator. ꝙ h̄ lapis naſcit in
rupibus q̃ ſunt ſub aqua maris. ꝛ ibi inueniuntur.
Rationale etiā eſt ꝙ in venis eris in pſpicuo q̃
dem ad eris ſubſtantiā nō veniens naſcit: eo ꝙ
rubiginis eris habet viriditatem.

Operationes.

¶ Quando ſmaraldus ponit in potu cōuenit A
venenis mortiferis ꝛ morſibus venenoſis ꝛ punc/
tionibus habentibus aculeum.

¶ Qui ergo dederit in potu de limatura eius pō/ B
dus .viij. granorū ordei illi q̃ ſumpſit venenum
antequā fecerit impreſſionē liberat eū a morte. et
nō cadēt capilli eius necꝫ excorient: ꝛ eſt ſua eua
ſio. ꝛ ille q̃ aſſiduat aſpicere ipm̄ pſeruat eius vi/
ſum a nocumētis. ꝛ pſeruat eū incolumē.

¶ Et qui defert ipſum in anulo: preſeruat eam C
ab epilentia quando ducit cum digito antequā
ſuperueniat.

¶ Et ppter hanc cauſam docemus reges ꝙ ſuſpē/ D
dant eos in collo filiorū qñ naſcunt ſtatim: ne
ſuperueniat eis epilentia.

¶ Et idem auc. Raſis. Taberzet vel Feruzegi E
id eſt: ſmaraldus. conuenit leproſis qñ ſumit
in potu limatura eius. Et ſi cadat aſpectus tyri
ſuper lapidem ſmaraldi diſſoluuntur oculi eius
et liqueſcunt.

¶ Dyaſ. cap. de ſmaraldo. Smaraldus portatus F
auget ſubſtantiā habens pſuaſionē in omni ne/
gotio corpe ꝛ ſermone caſtos letoſqꝫ facit. adi/
uenit ꝛ in tempeſtatibus. ſculpit in eo ſcarabeus:
pertundit aurea fibula.

¶ Alb. in lapidario ſuo cap. de ſmaraldo. Ex/ G
pertū eſt nr̄is tpibus ꝙ h̄ lapis ſi vere viridis et
bonus eſt: retinet coitū. ppter qđ rex vngarie q̃
noſtris regnabat tempibus eū in digito in hora
coitus cum vxore ſua habebat in coitu: in tres
partes diuiſus eſt.

¶ Et ideo pbabile eſt qđ dicit ꝙ h̄ lapis geſtan H
tem ſe ad caſtitatem inclinat.

¶ Unde auget opes: ꝛ incantatus dat v̄ba per I
ſuaſoria. ꝛ ꝙ collo ſuſpenſus curat emitriteum
ꝛ caducos morbos.

¶ Expertum autem eſt ꝙ viſum debilem ꝯfor/ K
tat: ꝛ oculus ꝯſeruat.

¶ Et bonam facit memoriam: ꝛ tempeſtatem L
auertit. Et valet diuinātibus: propter quod que/
ritur a magis.

Capitulum .cxiiij.

Sagda ꝛ ſandariſo. yſid. Sagda eſt gem
ma praſini coloris apud caldeos. cuius
tanta vis eſt: vt pmeantes naues e pfundo pe
tat et carinis ita tenaciter adhereat vt niſi ab
raſa parte ligni vix ſeparetur.

Operationes

A ¶ Ex lapidario. Difficiles gēmas ſuꝑ oēs mari repertꝰ. nūꝙ̄ ſciret niſi ſe daret inueniendā. In medio ſiq̇dez lapis natꝰ iſte ꝓfūdo. Naues incaūtas petit e regiōe meantes. Et pre lābentibꝫ tabulis herendo carine. Ad portū trahit maris ignaris data nautis. Eſt aūt morſu tabule ſic fixa tenaci ꝙ neq̇t abraſa ligni ſine pte reuelli. Huic praſinꝰ color regio caldayca tellꝰ.

B ¶ Yſi. Sandariſus naſcit in Indis loco eiuſdem nois. Species eius eſt ꝙ velut intra lucidū ignem intus auree gutte fulgent.

C ¶ Conſtat inter oīes q̄ntum ſtellarū accedat numero: tanto ꝛ precio accedere.

Capitulum. cxv.

Silenites ꝛ Sirtite. yſidorus. Silenites gemma tranſlucet cādido melleoꝙ fulgore: continens imaginē lune. Quam iuxta curſum ipſius aſtri perbibent in dies ſingulos minui et augeri. Naſcitur in Perſida.

Operationes.

¶ Arnoldus. Silenites eſt gemma Perſidis: cuius color eſt vt iaſpidis. lunares motus ſeruat. geſtatuſꝙ languentes ac debiles curat. A

¶ Ex libro de naturis rerum. Silenites lapis eſt colore pulcher. maxime albo: rubeo: vario: purpureo. quem portat Indie teſtudo. Horū quoddaꝫ genus eſt quod viret vt herba. Hūc qui portat in ore fertur diuinare futura. Igne nunꝙ̄ frangitur. Inter diſſidentes amorem reconciliat. ptiſicos curat. B

¶ Yſidorus. Sirtites gemma eſt ſic vocata: quoniam in littore ſirtium in partibus Lucanie primum eſt inuenta. Huius color eſt croceus continens intus ſtellas languidas ꝛ ſub nubilo renitentes. C

¶ Albertus in lapidario ſuo inquit. Lapis ſelenites eſt lapis de quo varia referunt. Dicunt enim quidam eum naſci in quodam genere teſtudinis Indico: ꝛ eſſe varium. dicuntꝙ hunc eſſe virentem. ꝛ in Perſide partibus frequentius inueniri: ſiue in Arabia. ſicut inquit Plinius. aūt hunc creſcere luna creſcente: et decreſcere dicūt decreſcente luna. D

¶ Geſtatus autem fertur conferre preſciētiaꝫ quandam futuroꝝ: ſi ſub lingua portetur. precipue ꝑma luna ꝛ decima luna ꝛ decīa exiſtēte Dicunt etiam ꝙ mane prima luna tantam habet virtutem in ꝑma hora. Decima āt exiſtente luna in decima hora. E

¶ Et modus diuinationis eſt ꝙ cum ponatur ſub lingua ꝛ cogitet de aliq̄uo negocio verum fieri deceat aut nō. ꝛ ſi fieri deceat corde tenet ꝛ infigit: ita ꝙ euelli nō poſſit. Et ſi fieri nō deceat: ſtatim cor deſiſtit ab ipſo. F

¶ Fertur etiam ꝙ curat languentes ptiſicos ꝛ debiles. Hoc etiam ait yſaac beniamin. G

Capitulum. cxvi.

Stellarius. Enax in lapidario ſuo. Lapis ſtellariꝰ eſt de genere marmorum habens maculas ex auro. Et eiūs eſt alius albūs: qui dicit markaſita. Alius indus clarus celeſtis. et vocat lapis lazuli. Pro

q̃ lege lapis lazuli.⁊ q̃nq̃ minera fert vtrũq̃ ſimul.⁊ quãdoq̃ eſt alius coloris viridis. Et vocatur lapis criſopraſſus: vt apparet ſi leges lapis criſopraſſus

Capitulum.cxvij.

Specularis. Albert⁹. Lapis ſpecularis eſt lapis ad modũ vitri pſpicuus

Operationes

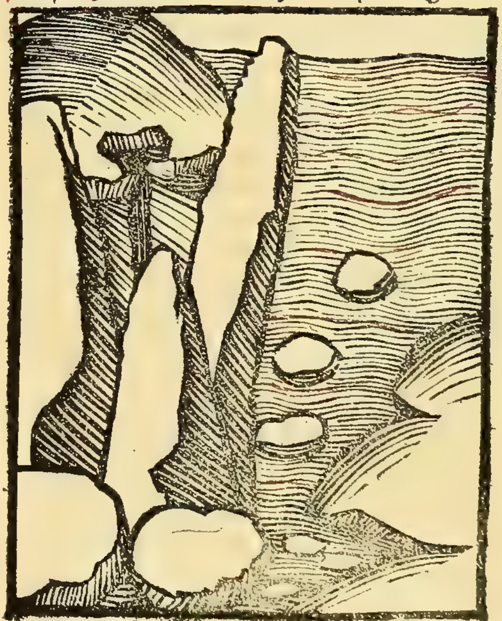
a ¶ Dicit aũt i hyſpanoꝝ vrbe ſegondia p̃mit⁹ inuent⁹ eſt. ¶ Ego aũt vidi illũ abũdantius
b īueniri: ita q̄ curbes inde onerant̄ ī diuerſis
c partib⁹ theotonie. ¶ Et vidi etiã ī gallia inueniri cũ gipſo: q꜄ ē extremitas q̃dã. ¶ Affuſus D
aũt ſcindat̄ ī q̃ſlibꝫ ptes tenues: ⁊ fiũt inde feneſtre ſic̄ de vitro: niſi q꜄ loco plũbi opoꝛtet
ponere lignũ. ¶ Sũt ãt tres ſpẽs eiuſdẽ. vna E
vicꝫ lucida ſicut vitrũ. alia nigra penit⁹ ſicut
attramẽtũ. ¶ Tertia citrina q̃ vocat̄ auri pigmẽtũ vel arſenicũ qđ clari⁹ eſt ⁊ nobili⁹. F

Capitulum.cxviij.

Siſtos. Enax in lapidario ſuo ca. pꝛopꝛio. Lapis ſiſtos ē fuſci coloꝛ͡ꝫ ⁊ ſubruſi: oblõgas ariſtas ſiue pinnulas nõ hñs erectas vt alumē ſciſſum. ¶ Operationes.

Enax. La. ſiſtos vires hꝫ foꝛtit̄ ꝯſtringẽtes.

Capitulum.cxix.

Spongia marina latine. grece trageſ.
arabice affegialbach. Sera.lib.ag-
gre.ca. affegialbach. Affegialbach:
id eſt ſpongie marine duo ſunt genera.ſcꝫ ma
ſculus ⁊ femina. Maſculus dꝛ q̄ ꝑcuſuras
minutas habet:⁊ ſpiſſas ⁊ albas. Femina ve
ro rotūdas cauernas ⁊ maiores habet. Sꝫ
addit̄ tertiū genꝰ duros lapides intra ſe ha-
bens ⁊ plurimas cauernas. Comburitur ve
ro ſicut calcidonium. Melioꝛ eſt illa que eſt
ꝓpinqua ſue acceptiōi.et eſt adhuc reſeruās
in ea de virtute quā acq̄ſiuit ex mari:ſꝫ quā-
do ꝓlongat̄ tempus ſue collectionis: euane-
ſcit virtꝰ eius.⁊ nō eſt ꝯueniens vt admini-
ſtret̄ in oꝑe:niſi prius lauet̄ cū nitro aut bau
rach:vel cū aqua cinerꝫ que dꝛ ſtillata.¶ Aui
cenna lib.ij.ca.de ſpongia. Spongia eſt coꝛ
pus marinū laxū rarū. Et dꝛ ꝙ habet aīal in
eo cui adheret ⁊ nō ſeparat̄ ab eo. Et illa que
eſt recens eſt fortioꝛ ⁊ vehemētioꝛis exſicca-
tionis ꝓpter fortitudinēꝫ nature marꝫ. Et eſt
calida in ꝑmo ⁊ ſicca in ſcdo gradu. Et ipſiꝰ
lapis eſt ꝓpinquus ⁊ minꝰ calidus.⁊ eſt fortꝫ
exſiccatiōis ꝓprie qḋ ex ea eſt recens qn̄ ad-
uritur cum oleo.⁊ ſimiliter eiꝰ cinis.¶ Dya-
ſcorides ca.de ſpongia. Spongie duo ſunt
genera. Maſculus ⁊ femina. Maſculus ha
bet foramina minuta ⁊ ſpiſſa ⁊ alba. Femina
vero habet foramina rotunda et magna. Et
additur tertiū genus habēs intra ſe lapides
duros ⁊ plurimas cauernas.

Operationes

¶ Serapion aucto. Galieni. Virtutē habet
A exſiccatiuā manifeſte.et ideo virtꝰ eius eſt q̄
cōſolidat vlcera recentia cū ſuo ſanguine cū
madefit in aceto aqua vel vino ſcḋm diuerſita
B tem coꝛpoꝝ.¶ Et abſcindit fluxū ſanguinis
qui ex inciſione accidit vl' cōbuſtione. Quan
do accipit̄ ſicca nō habens humiditatē in ſe ⁊
imbibit̄ in aſpalto iudaico:aut in pice liq̄da:
⁊ ponit̄ ſuꝑ locū fluxus:⁊ ignis in ea accēdi-
tur:⁊ valet in cauteriū. Sed ſpongie combu
C ſte virtꝰ eſt reſolutiua.¶ Et lapis q̄ īuenit̄ in
ſpongia habet virtutē que deſiccat:et frāgit
D lapidē qui eſt in renibꝫ cauſatꝰ.¶ Et ideꝫ au
cto. Dyaſcoridis. Que ex ſpongia eſt noua ⁊
ſicca nō cū ſua pinguedine ꝯfert vlceribꝫ.⁊ re
E ſoluit apoſtemata flegmatica.¶ Et cōgluti
nat vlcera recentia qn̄ ſupponit̄ cū aceto vel
aqua incarnat vlcera antiqua.qn̄ apponitur
eis cum melle cocto ⁊ apponitur cū aqua ſo
la. Sed ex ſpongijs illa que eſt ſubtilis: le-
nis:non habet iuuamētū.¶ Et vtimur ſpon- F
gia noua ſicca in panno lineo ligata: que ſo-
la facta forma liciniȷ:⁊ intromiſſa aperit ori-
ficia vulnerū quādo ſunt clauſa.¶ Et bn̄ po- G
nitur ſicca in vlceribꝫ antiq̄s humidis ad q̄
fluunt humiditates eoꝝ.¶ Et apponitur cū H
aceto ⁊ ſubſtinet menſtrua.¶ Et quando cō- I
buritur ſicut comburitur ſpuma maris.con
fert obtalmie ⁊ abſtergit oculum.¶ Et quan K
do lauatur poſt combuſtionē eius:eſt magꝭ
iuuatiua in medicinis oculoꝛum.¶ Et quan L
do comburitur cum pice:confert fluxui ma-
tricis.¶ Et lapis qui inuenitur in ſpongia M
frangit lapidē veſice quādo bibitur cū vino.
¶ Auicēna. Quando ſpongia aduritur cum N
oleo:⁊ eius cinis confert diſruptioni ſangui
nis ꝓpter inciſionem ⁊ apertionem. Inflam
matur ex ea ignis ſuꝑ locum et cauteriſat cū
hoc ꝙ ipā ſit ſubſtātia retinens ſanguinem.
¶ Et ex eo fiunt licinia que in orificijs vena- O
rum ponunt̄.⁊ retinet ſanguinē ⁊ fluxum ſan
guinis.¶ Et eius lapis ſubtiliat abſq̄ cale- P
factione:⁊ exſiccat ⁊ abſtergit:⁊ exſiccat apo
ſtemata flegmatica.¶ Et infundit̄ in aceto ⁊ Q
ponit̄ ſuꝑ plagas ⁊ ꝯſolidat eas:et decoquit̄
cū melle:⁊ ꝯſolidat vlcera ꝓfunda:⁊ ſimiliter
ponit ſicca ſuper ipā.¶ Et infuſa in aqua aut R
vino deſiccat vlcera humida antiqua.¶ Et S
qn̄ ſpongia aduritur cū oleo eſt conueniens
curationi ſputi ſanguinis.¶ Et lapis in ea in T
uētus frangit lapidē in veſica apud aliquos.
Galienus ait ꝙ frangit lapidē renū tm̄:quia
non tranſit vſq̄ ad veſicam.

Capitulum.cxx.

SOrdicies parietis balnei latine. ara bice vaſachi. Serapion li. aggrega toris cap. vaſachi. auctoritate Galie ni. eſt calida. & lenit & diſſoluit.

Operationes

A ¶ Serapion. Facit naſci carnes. & eſt cõue
niens ſciſſuris que fiunt in ano & emorroidi
B bus qñ ponit̃ ſup eas. ¶ Et quod de ſordicie
colligit̃ ex corporib⁹ exercitantiũ: calefacit &
reſoluit exituras dure ſolutiõis. & eſt cõueni
C ens vlcerib⁹ renũ. ¶ Et illa que colligitur ex
corporib⁹ luctantiũ: cõfert nobis que fiũt in
matrice quãdo ponit̃ ſup eas. & confert ſciati
D ce poſita loco vnguenti. ¶ Et ſordicies q̃ re
peritur in vaſib⁹ in quib⁹ oleum aduritur re
E ſoluit multũ & lenit. ¶ Et dixit in ſordicie que
eſt in corporib⁹ luctantiũ ſcḋm q̃ i ea eſt de pul
F uere diuerſificatur ab alia. ¶ Et ſordes q̃dẽ
vniuerſaliter reſoluit apoſtemata indigeſta.
& cõuenit apoſtematib⁹ calidis mãmillarũ.
& hoc quoniã extinguit inflãmationẽ eorum
G ¶ Et prohibet curſum humorum ad ipa. & re
ſoluit quod iam fluxum eſt ad ipſa. quoniam
ipa eſt compoſita ex puluere & oleo & ſordicie
H corporis homĩs. ¶ Sed ſordes vaſorũ reci
pit acuitates a vaſe eris. & ſimiliter eſt acuti
or. & ſordicies auris confert panaricio.

Capitulum.cxxi.

SIlex. Iſido. Silex eſt lapis durus ſic dictus: eo q̃ ab eo ignis exiliat.

Operationes.

¶ Idem in libro. xix. Ex genere ſilicũ optimi A
ſunt nigri quibuſdam in locis ac rubentes.
¶ Albi quoq̃ cõtra vetuſtatẽ incorrupti q̃ B
& in monumẽtis ſculpti & incorrupti perma
nent: quibus nec ignis quidem nocet. Nam
ex his etiã forme fiunt in q̃b⁹ etiã era fundun
tur. ¶ Sed & viridis ſilex vehemẽter igni re C
ſiſtit ac nuſq̃ copioſus eſt. & vbi inuenitur la
pis nõ ſaxum eſt. Pallidus aũt in cemẽto ra
ro vtilis. ¶ Fluuialis vero ſilex ſemp veluti D
madens eſt. hũc eſtate exhiberi oportet: nec
ante bienniũ in ſtructuris domorũ inſeri.

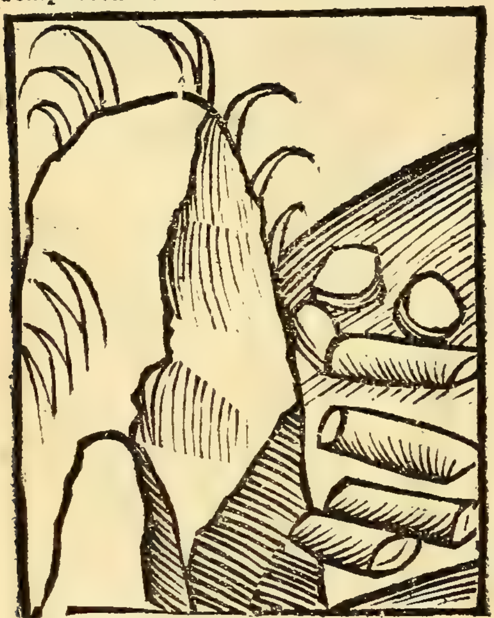
Capitulum.cxxii.

SUccin⁹ ſiue Succin⁹. Alber. Succinus eſt lapis crocei colorĩ quẽ greci electron vocant. inuenit̃ enĩ tranſlucens ſicut vitrũ. vocabulũ hab& a materia q̃ a ſucco vel gũma arboris naſcit̃ que pin⁹ vocatur. lambra vulgariter vocatur.

Operationes

¶ Idẽ. Confricat⁹ aũt trahit folia & paleas & A
fila ſicut magnes ferrũ. ¶ Dicũt aũt q̃ cõfert B
portãtib⁹ ſe caſtitatẽ. ¶ Se expertũ ãt eſt q̃ fu C
git ſerpẽtes. pregnãtib⁹ ãt valere dr̃ ad facilẽ D
parturitionẽ. ¶ Iſido. Succin⁹ quẽ greci e
lectron vocãt fului cereiq̃ colorĩ fert arborĩ
ſuccus eẽ. & ob hoc ſi hic appellat⁹: cõſtat aũt
eũ nõ eẽ populi ſuccũ. vt phetontis fabula di
cit ſed pine arborĩ. ¶ Nã acceſus tede nito E
re flagrat. Naſcit̃ aũt in inſul' occeani occidẽ
talis. ſic gũmi denſaturq̃ criſtallũ rigore vel

F tpe. ¶ Ex ea fiũt decoris grã agreſtiũ moni/
lia feminaꝝ. vocari aũt a q̃buſdã dr̃ arpaga: eo
ꝙ attritu digitoꝝ accepta calorẽ aĩa folia pa
leaſqꝫ ⁊ veſtiũ fimbria rapiat: ſic̃ magnes fer/
G rũ. ¶ Ex li. de na. rez. Succin⁹ eſt gẽma que
vulgariter appellat̃ lambra. hic crocei colorẽ
H eſt. ⁊ vt vitrũ aliq̃ñ trãſlucet. ¶ Caſtitatẽ por
tantibꝫ ꝯferre dr̃. Fum⁹ eius iuuat parturien
tes: ⁊ fugat ſerpẽtes. ꝓma q̃dez gutta que de
I arbore pino fluit pura ⁊ lucida eſt. ¶ Et hec ẽ
illa que in eſtate calida ꝓſilit. Reliquo vero
tempore fluens obſcura eſt ⁊ immũda.

Capitulum. cxxiij.

Sulphur. Iſidorus. Sulphur terra ẽ ex actione calorẽ excocta in eſſentiã ſulphureã cõmutata. Aquoſis ⁊ terreſtribꝫ ⁊ igneis trãſeũtibꝫ. Eſt aũt aliud ſulphur viuũ: videlicet qđ tale eſt equale a terra ꝓducit̃. Aliud eſt extinctũ ſiue mortuũ qđ artificialiter parat̃: ⁊ in calamis ferreis fundit̃. ¶ Aui. li. ij. ca. de ſulphure. Sulphur eſt oĩbꝫ notũ. eſt ca. ⁊ ſic. ad quartũ ꝑueniens. ⁊ ẽ ſubtiliatiuũ ⁊ attractiuũ. ¶ Dyaſ. ca. ſulphur. oĩbus eſt notũ. Eligendũ eſt viuũ ⁊ colore limpidũ ⁊ reſplendens et ꝑlucidum ſine lapide. qđ miſſum in focũ viridẽ facit colorẽ ẽ pingatur. Naſcitur in meloſda ⁊ lipparia.

Operationes

A ¶ Dyaſ. Virt⁹ eſt ei q̃ reſoluit ⁊ abſtergit. ⁊ q̃
reſiſtit venenis maritimis ⁊ alijs ſilibꝫ ei⁹ qñ
B terit̃ ⁊ pulueriſat̃ ſup morſure. ¶ Et cõficit̃ cũ
ſputo aut vrina aut cũ oleo veteri. aut cũ mel
C le aut glutine albotin. ¶ Curat ſcabiẽ ⁊ egri/
tudinẽ in q̃ eleuat̃ cutis. ⁊ hoc ꝙ ipm̃ aufert
ipas egritudines abſqꝫ hoc ꝙ impellat mate L
riã ipoꝝ ad interiora corporis. ¶ Et educit ſa/
niem ex pectore. ⁊ qñ trãſglutit̃ cũ ouo ſorbi/ E
li: aut fit fumigiũ cũ eo ꝯfert aſmati. ¶ Et qñ F
fumigat̃ mulier cũ eo educit fetũ. ¶ Et miſce
tur cũ glutine albotin: aut reſina pini ⁊ aceto
cõfert ſcabiei vlceroſe ⁊ empetigini: ⁊ macu/
lis albis q̃ fiũt in vnguibꝫ: ⁊ aufert morpheã
¶ Et curat elephantiã: ⁊ ſilr̃ cũ reſina ⁊ aceto G
curat puncturam ſcorpionis. ¶ Et qñ miſcet̃ H
cũ nitro ⁊ fricat̃ inde corp⁹: aufert pruritum.
¶ Et ſumit̃ in potu cũ aqua vel ouo. ſorbili ⁊ I
curat yctericiã. ⁊ eſt bonũ corize. ¶ Et qñ pul K
ueriſat̃ ſup corpus aufert ſudorẽ. ⁊ qñ linitur
ſup podagrã cũ nitro ⁊ aqua ꝯfert ei. ¶ Et cõ L
fert qñ fit fumigiũ cũ eo ſorditati ⁊ obliuiõi.
¶ Et miſcet̃ cũ melle ⁊ vino: ⁊ curat attritio/ M
nes auriũ qñ linit̃ cũ eo. ¶ Aui. li. ij. ca. de ſul/ N
phure ca. eſt ⁊ ſic. Et ẽ ex medicinis ad alba/
ras. ꝓprie dum nõ tangit ipm̃ ignis. ¶ Et qñ O
miſcet̃ cum gũmi albotin eradicat veſtigia q̃
ſunt i vnguibꝫ. ⁊ cũ aceto ponit̃ ſup morpheã
¶ Et ponitur ſup aduſtionẽ ⁊ vlcerationẽ: et P
abſtergit empetiginẽ: ⁊ ꝓprie cũ viſco: ⁊ ꝓprie
etiam cũ aceto ⁊ cũ nitro ꝓpter pruritũ laua/
tur ex eo corp⁹. ¶ Et ipm̃ eſt cũ nitro et aqua Q
ſup podagram linitũ cõueniens. ⁊ cõſtringit
corizam ſuffumigatũ. ¶ Et adminiſtrat̃ cum R
aceto ⁊ melle ſup cõtritionẽ aurium.

Capitulum. cxxiiij

Sal. Sera. li. ag. ca. Halk. au. Dyaſ. Sũt ei⁹ due ſpecies. vna ẽ q̃ ẽ ex minera: ⁊ alia q̃ ẽ ex mare. ⁊ illa que ẽ ex

minera eſt fortior. Et melior ex eo eſt non ha
bens lapidē clari corporis: cuiꝰ partes ſunt eq̄
les. ⁊ ex marino melior eſt albꝰ equaliū parti
um. ⁊ etiā reperit̄ in locis aquaꝝ ſtantium.
¶ Item auc. Sal. Et ſal qd̄ generat̄ in ſtagnis
marinis aſſimilat̄ marino. Et iſte ſal fit i ma
ritimis. Nā qñ decreſcit aqua vel ꝯtrahit̄ in
tpibꝰ eſtatis: coagulat̄ a calore ſolis adutēre
qd̄ eſt in marginibꝰ aque: et fit ſal. Et hoc fit
plurimum: eo ꝙ aggregat̄ in loco illo ex aq̄s
ſordidis: q̄ ſūt multū calide. Et ꝓpterea quia
euacuatio aque marꝭ fit in loco arto. ſuba eiꝰ
eſt groſſa. ⁊ ſapor eiꝰ eſt ſtipticus ſalſus. Sal
vero qd̄ eſt ex minera eſt groſſioris ſubſtātie
⁊ fortioris ſtipticitatꝭ. Et virtꝰ eiꝰ eſt ca. ⁊ ſic.
in. iij. gra. Sal ſodome ē ſal qd̄ generat̄ i ma
ri mortuo vbi eſt aq̄ amara. in qua ſi ꝓijciant̄
piſces moriunt̄. Et vocat̄ ſic a noīe montiū q̄
ſunt ꝓpe illud mare. Sal qd̄ effodit̄ a minerꝭ
eſt minꝰ ca. ⁊ minꝰ ſubtile alijs. Comburitur
ſal ſcḋm hūc modū. Pone ſal in olla noua: ⁊ co
operi illā ne ſalſedo egrediat̄ ab olla ꝓpter ca
lorem ignis: ⁊ ſepeli ollā in prunis et dimitte
ibi donec adurat̄ ⁊ crepet. deinde aufer ab ig
ne: ⁊ potes diſcernere diuerſitatē ſalis a ſuo
ſapore. ⁊ hoc ꝙ ille q̄ ꝑticipat amaritudine re
ſoluit. Sed q̄ eſt ſalſus ſolū cū reſolutiōe ſua
ſtipticat ⁊ ſtringit. Et ſal qñ adurit̄ ē maiorꝭ
reſolutiōis ⁊ mioris ſtipticitatꝭ. Et flos ſalꝭ ē
ſubtilior q̄ ſal aduſtus. ⁊ ſapor eiꝰ eſt acutꝰ: ⁊
reſoluit reſolutiōe forti. ⁊ eſt flos eiꝰ ſpuma q̄
eſt ſupra ſalem. Sed puluis ſalis aſſimilatur
ſpume ſalis multū. Et poſſibile ē ꝙ ſubtilia
ret ⁊ reſolueret plꝰ q̄ ſal. ⁊ aggregaret qd̄ re
maneret de ſubſtātia ex corpe ſicut ſal. Et ſi
tu capis piſces viuētes ⁊ ꝓijcis i mari mor
tuo moriunt̄ ſtatim. Ergo debes ſcire ꝙ acci
dit ꝓpter amaritudinē q̄ eſt in ea: que quidē
inimica eſt aīalibꝰ omibꝰ ⁊ plantis.

Operationes

A ¶ Serapion. Virtꝰ ſalis eſt q̄ ꝓhibet putre
factionē corpoꝝ eoꝝ q̄ ſunt parata putrefie
ri ꝓpter humidatē ſupfluam que eſt in eis. Et
ſal maris qñ extendit̄ ſup coriū et ponit̄ ſup
B ſplenem: reſoluit duriciē eiꝰ. ¶ Dyaſcorides
capitulo de ſale. Salis virtꝰ eſt ſtiptica. ⁊ ab
ſtergit ⁊ mundificat ⁊ reſoluit. Et aufert car
nem ſupfluam ab vlceribꝰ. Et cauteriſat ⁊ ꝓ
hibet vlcera fraudulēta. Et in ꝯfectiōibꝰ me
C dicinarū ſcabiei. ¶ Et aufert carnē ſupfluam
qui creſcit in oculo. Et liquefacit vngulam q̄
D fit in eo. ¶ Et ingredit̄ in cliſteribꝰ. ⁊ eſt bonū
apoſtematibꝰ hydropicoꝝ. Et quādo miſcet̄
cum oleo ⁊ aceto: ſedat pruritū. quādo vngi

tur iuxta ignem donec ſudet. ¶ Et idē facit E
in ſcabie vlcerata ⁊ nō vlcerata. et in lepra et
empetigine. ⁊ qñ miſcet̄ cū melle ⁊ aceto ⁊ o
leo ⁊ linit̄: cōuenit ſquinātie. ¶ Et cū oleo ſo F
lo cōuenit apoſtematibꝰ vulue ⁊ duaꝝ amig
dalaꝝ. ⁊ curſui humiditatū ad gingiuas.
¶ Et fit ex eo emplaſtrū cum ſauich ordei co G
cto ⁊ melle ad pruritū. et ad fluxibilitatē gin
giuaꝝ. ⁊ ad vlcera corroſiua. ¶ Et fit empla H
ſtrū ex eo ⁊ ſemē lini ad puncturā ſcorpionis
⁊ cū origano ⁊ yſopo ⁊ melle ad morſū vipe
re: ⁊ cū pice alkytran aut cū melle ad morſum
aīalis: qd̄ dr̄ ceraſtes. ⁊ eſt ſerpens cornutus
¶ Et qñ fit emplaſtrū cū eo ⁊ melle ⁊ oleo: re I
ſoluit furunculos. ¶ Et qñ miſcet̄ cum origa K
no ⁊ fermēto: maturat apoſtemata flegmati
ca teſticuloꝝ: ⁊ ꝯuenit morſui rane exiſtentis
in flumine babylonie. ¶ Et qñ terit̄ ⁊ ligat̄ in L
petia lini ⁊ ſubmergit̄ in aceto forti et miſcet̄
cū iſto. ⁊ ponit̄ ſupra morſum in quo eſt mor
ſura aīalis alicuius venenoſi conuenit. ¶ Et M
quādo miſcet̄ cū melle: ꝯuenit ſanguini mor
tuo q̄ eſt ſub oculo. ¶ Et cōuenit nocumento N
opij ⁊ fungorū ꝑnicioſorū. Et qñ miſcet̄ cum
farina ⁊ melle: cōuenit contuſioni neruorū ⁊
attritioni lacertoꝝ. ¶ Et ponit̄ ſup combu O
ſtionem ignis: ⁊ non ſinit locum veſicari. Et
ponitur in hunc modum ſup podagram ⁊ cō
uenit. ¶ Et fit emplaſtrum cum eo: et linit̄ cū P
yſopo: ⁊ prohibet heriſipilam ⁊ formicā au
geri in corpore. ¶ Et quādo miſcet̄ cum oleo Q
prouocat ſudorem. Et quādo ſumitur in po
tu cum vino ⁊ aqua: laxat ventrem. Verun
tamen eſt malum ſtomacho.

Capitulum.cxxv.

SAl armoniacū. Ser. Sal armoniacus est albꝰ ⁊ rubeꝰ: ⁊ extrahit ex lapidibꝰ clarꝫ duris. ⁊ est salsus mortificatiuus multū. defert ex corasceni. ⁊ sūt eiꝰ colores multi. Nā est ex eo niger ⁊ puluerulētū albꝰ clarus sicut cristallus: ⁊ ē melior: ⁊ ē ille q ingredit in medicinis. ⁊ ē ca. et sic. in. iiij. g.

Operationes.

A ¶ Sera. Est abstersiuꝰ humorꝫ grossorꝫ. ⁊ abstergit ⁊ lauat ⁊ ꝯfert casui vulue ⁊ squinātie.

B ¶ Et diminuit albedinē oculi seu pannū eiꝰ.

Capitulum.cxxvj.

SAl alkali.

Operationes

A ¶ Actor. Sal alkali: vel alkal fit in hunc modum. Accipe de herba kali: que alio nomine vocatur vsnen: ⁊ fac in terra foueam magnā: ⁊ imple foueam ex herba illa dum est recens
B ⁊ accende ignem in ea. ¶ Et quando erit illa herba combusta pone de alia sup eam: et fac ita donec fouea erit plena. et illa herba bene cōbusta: ⁊ dimitte extingui ignem ⁊ infrigi-
C dari cinere. ¶ Deinde detege sub cinere fouee. quia tu inuenies salem nigrum petrificatum vel coagulatum in magno globo in fun
D do fouee qꝫ sal alkali vocatur. ¶ Et valet ad omnia vt sal armoniacum.

Capitulum.cxxvij.

SAl indus. Aui. iiij. cañ. fen. i. de asperitate lingue inq̄t. Sal indus ē in colore salis ⁊ dulcedīe mellis. Et ē zuccarū qd inuenit coagulatū sup cannā mellis in india sal loco eiꝰ ponunt candi. lege zuccarū in trac. i. de her. caplm vltimū ⁊c.

Capitulum.cxxviij.

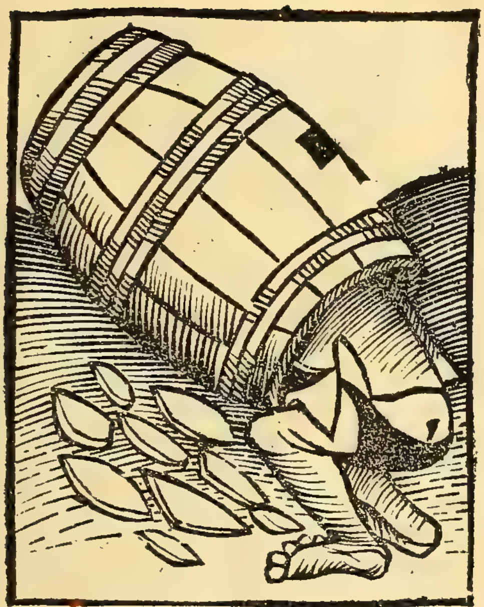
TRachius. Enax in lapidario suo. Trachius est lapis niger. Nascit in ponto amne q est in egypto.

Operationes

¶ Enax. Trachius hꝫ vires sicut gagates. A

¶ Et dꝫ accēdi pax ab aq̄ ⁊ extīguit ab oleo. B

¶ Hoc idē dicit Alb. in lapi. suo. cap. ꝓprio. C

Capitulum.cxxix.

T Artar⁹. Bartho. ī li. de pprietatib⁹ rerū. Tartarū ē vini feculētia in modū terre vl' mollis lapidis circa ptes dolei indurata cui⁹ natura calida eſt ⁊ ſic. in. iij. gra.

Operationes

A ¶ Idē valet ꝯ ſcabiē: ſerpiginē ⁊ impetiginē.
B ¶ Cōtra capitis īmūdicias. Uirtutē3 enī h3 extenuandi: ꝯſumēdi: mūdificādi ⁊ laxandi.

Capitulum.cxxx.

T Erra ſigillata latine. Grece lemnia fragidos. Arabi. Teumacon vl' humatū. Sera. li. aggr. ca. Teumacon. aucto. Dyaſco. Teumacon. i. terra ſigillata. ⁊ eſt ſigillū marinū. ⁊ eſt ſigillū laice. ⁊ ē vna ex terris almayū. Et multi ex lutis illi aſſimilantur. Et color ei⁹ ē ſilis mogre: ſ3 diſcernit ab ea. q2 qñ tangit digitis nō adheret eis ſicut mogra. ⁊ ē de viſcoſitate ī ea res parua. et ī iſta ſigilla fiūt ⁊ almayū. Et color oīm ē rubeus. ſed illa q̄ eſt vera ex eis fodit ex terra fundoſa. vbi nō ē arbor neqȝ herba neqȝ lapis. Accipit igitur ex minera illa. ⁊ infunditur aq̄ donec diſſoluit ⁊ ſpiſſat Et agitat forti agitatiōne. inde dimittit donec reſideat: ⁊ tūc abijciatur ab ea aq̄ q̄ ſupnatat cū facilitate. ⁊ poſtea colligit qđ ē pingue ⁊ viſcoſu3. ⁊ abijcit qđ ē lapidoſum ī fundo vaſis. deinde ponit illud pingue ad ſiccādū donec ſit ſicut cera mollis. ⁊ ſic diuidit in fruſta pua ex q̄b⁹ fiūt trociſci. ⁊ ſigillant q̄ deſiccātur in vmbra donec recedat aquoſitas et cōpletur deſiccatio.

Operationes

¶ Dyaſ. In ſuba ei⁹ eſt acreitas. ⁊ ē in ea pa- A
rū ſtipticitatis. ⁊ virt⁹ eſt q̄ deſiccat ſine mordi
catiōe. Et curat vlcera frauduleta: etiā ſi fue
rint ſordida ¶ Et qñ cōficit cū aceto forti vt B
fiat ſicut lutū: ⁊ ponit ſup vulnera recentia ⁊
dimittit ſic glutinat ea et curat vlcera antiq̄.
¶ Et diſſolue ipam cū q̄cūqȝ videbit magis cō C
petere neceſſitati ſicut cū aceto aq̄ mixto aut
ſecaniabin: aut vino aut mellicrato. et cōue-
nit iuuamēto manifeſto hñtib⁹ vlcera ī inte-
ſtinis anteq̄3 fiāt putrida facto criſteri' cū ea.
¶ Poſtq̄3 pceſſerit criſtere cū aq̄ mellis: ⁊ po D
ſtea cū aq̄ ſalis. Deinde cū ſucco plātaginis
⁊ det in potu cū aceto fortiter mixto aque.
¶ Et ꝯuenit morſui tyri et alioꝝ aīaliū vene E
noſoꝝ: ⁊ canis rabidi qñ bibit cum vino lim
phato: et qñ linit ſup locū morſus cū aceto. ⁊
ſilr oportet q̄ liniant oēs morſus aīaliū vene
noſoꝝ. ¶ Deinde ponat ſup vuln⁹ foliū allij F
agreſtis. ⁊ poſt ē foliū centauree mīoris. et poſt
hoc ē foliū praſſij. ¶ Et medicamen qđ ſumit G
ex luto ſigillato ⁊ grana iuniperi ī q̄ admiſce
tur ex bolo armeno q̄ntitas pua. qñ bibit ex
eo ille q̄ timet potionē venenoſa3, pbib3 nocu
mentū ei⁹ ab eo. ¶ Et ſumūt ea3 in potu illi q̄ H
iā ſūpſerūt medicinā: dū ipa ē adhuc ī ſtoma
cho ſuo. puocat eni vomitū: ⁊ expellit nocu-
mētū ei⁹ ab eo. ⁊ ſumunt eā in potu illi q̄ iam
ſumpſerūt medicinā venenoſa3 dū ipa eſt ad
huc ī ſtomacho ſuo. ¶ Prouocat eni vomitū I
⁊ expellit nocumētū ab eo: ⁊ liberat eū a mor K
te. ¶ Ego fui expertus ī illis q̄ biberūt cantari
des et leporem marinū. nam dedi eis ī potu

de hac medicina: ⁊ feci eos vomere ſtatim ⁊ euaſerunt. neq̧ paſſi ſunt aliqͦd accidens malum ex veneno ipſorum.

L ¶ Iterũ Dyaſcorides capi. de terra ſigillata qͦd incipit Lemnia fragidos: ſm trãſlationẽ grecã. Terra eſt ex clauica ſordida ⁊c.

M ¶ Et idem ſm trãſlationẽ arabicã. In luto ſigillato ẽ virt⁹ ꝙ qñ ſumit̃ in potu reſiſtit medicinis mortiferis ⁊ oĩbus venenis forti con

N trarietate. ¶ Et quãdo bibit aliquis ex eo: ⁊ poſt ſumpſerit in potu medicinã mortiferam facit eam egredi ꝑ vomitũ ⁊ nõ nocet ei.

O ¶ Et eſt ꝯueniens morſib⁹ ⁊ puncturꝫ venenoſorũ aĩaliũ. Et ingredit̃ in ꝯfectionib⁹ plurium medicinarũ compoſitarũ.

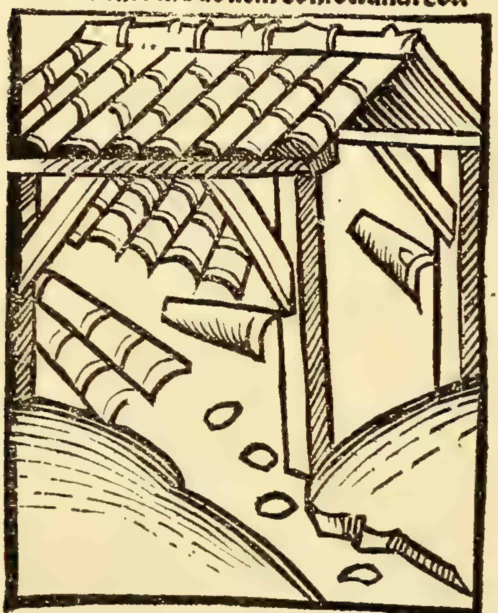
P ¶ Et idem Sera. auctori. Alcauzi. Terra ſigillata eſt bona ſi pulueriʒet̃ ex ea in os. vnde fluit ſanguis. ſtringit enĩ eũ ſtatim: et non eſt medicina q̃ abſcindit oẽs fluxus ſangui

Q nis ſicut iſta. ¶ Et idẽ aucto. Pauli. Quãdo ponit̃ ſuꝑ aduſtionẽ ignis nõ ſinit locũ veſicari. ⁊ dat̃ ex ea in potu poſt caſum in q̃ cõtinetur leſio interiorũ membrorũ liniunt̃ cũ ea membra poſt ꝑcuſſionẽ ⁊ caſum ⁊ attritionẽ. ⁊ ꝓhibet ea ab apoſtemate.

R ¶ Et ſi fuerit ſolutio ꝯtinuitatis cõſolidat. ⁊ eſt de meliorib⁹ medicinis ꝯtra venena.

S ¶ Paulus ca. de terra ſigillata ca. eſt ⁊ ſic.

T ¶ Auicẽna de virib⁹ cordis. Terra ſigillata temperate cõplexionis eſt in caliditate ⁊ frigiditate conformis humane cõplexioni: niſi ꝙ ei⁹ ſiccitas maior eſt humiditate. Habet enim virtutẽ mirabilem confortandi cor.

Capitulum. cxxxi.

Tegula latine. grece later. arabice caſef. Sera. li aggre. ca. Caſef. auctoritate Dyaſco. Caſef: id eſt tegula.

Operationes

¶ Tegule atanor qñ ſunt bene aduſte: habẽt A
virtutẽ cauteriʒatiuã. ¶ Et ꝓpter hanc cau B
ſam qñ miſcetur ⁊ linitur cum ea: cõfert pruritui ⁊ bothor: ⁊ confert podagre. Et quãdo miſcetur cum cerotꝫ reſoluit apoſtemata du
ra ⁊ ſcrophulas. ¶ Et idem auctoritate Ga C
lieni. Tegule laterum virtus eſt abſterſiua. ⁊
maxime tegula atanor. ¶ Et virtus eius eſt q̃ D
abſtergit ⁊ deſiccat. ⁊ ꝓprie illa que eſt ex ata
nor que eſt fortior aliis. ¶ Et ponitur propter E
hanc cauſam in vnguentis que dicunt̃ man
faſtas. ¶ Et eſt vnguentũ in quod ingreditur F
huiuſmodi teſta medicina bona ad vlcera cõſolidandum ⁊ incarnandũ ea.

Capitulum. cxxxij.

Topazion. Albertus. Topazion ẽ lapis ſic vocatus a loco ſue ꝑme inuẽtionis que fertur vocari topazis inſula. ⁊ quia auri ſimilitudinẽ protendit. Sunt autẽ due ſpecies in hoc genere lapidis. quarum vna eſt ſimilis in omnib⁹ auro: ⁊ eſt precioſior. illa eſt croceum magis tenens colorẽ q̃ʒ auri. ⁊ hec vtilior eſt.

Operationes

¶ Albertus. Expertuʒ eſt in noſtro tempore A
ꝙ aqua bulliente ſi imittat̃ ita ſicut defert̃ facit ꝙ ſtatim man⁹ immiſſa extrahit̃ ſine leſione. ⁊ hoc fecit Pariſi⁹ vn⁹ de noſtris ſociis.

B ¶ Dicunt etiã ꝙ valet cõtra emoptoicã ⁊ lu-
paciam paſſionẽ. Hoc autẽ certũ eſt ꝙ ſpecu
lus eſt lapis iſte. ⁊ idolũ obiecti corꝑis ſicut
ſpeculum concauũ viſum repñſentat.
C ¶ Et naſcitur in ornicho. hunc cũ aliq̃s tenet
in manu dextera cõtra ſolẽ radios emittit. ⁊
ignem euomit vt videns miretur.
D ¶ Nam qui eum portat circa ſiniſtrũ brachi-
um oẽs turbas cõtemnit. Hoc locuſte ⁊ grã-
dines a fructibus remouent̃: ⁊ ardorem vene
ris deferueſcere facit.
E ¶ Ariſtoteles. Topazion cum ponit̃ ſup ho-
minis vulnus ceſſat fluxus eius. Eſt autẽ il-
lud genus qđ ſi ſupra rem bullientẽ ſuſpendi
tur: ceſſant ampulle ipſius.
F ¶ Ex libro de naturis rerum. Topazius ille
cuius color auro ſimilis eſt. hic magis ꝑcio-
ſus eſt. Aliud autẽ genus eſt multo lucidius
⁊ colore magis tenue: ſed deteri⁹. Hic lapis
inter cetera que facit dicitur etiam iram lu-
xuriamqꝫ reſtringere.

Capitulum. cxxxiij.

Turchois ⁊ Theogolit⁹. Arnoldus.
Torchois eſt lapis: cui⁹ color eſt fla
uus in albũ vergens a regione tur-
cia dictus in aqua naſcitur.

Operationes

A ¶ Et eſt virtus ei⁹ viſum ꝯſeruare ſaluum.
B ¶ Etiã a nociuis extrinſecꝭ caſibꝫ duꝫ eſt ſup
C ipm hilaritatẽ q̃ꝫ inducit. ¶ Alb. Turchois
eſt lapis flaui colorꝭ viridi candẽtꝭ. ac ſic lac
penetrauerit in flauũ colorẽ. ⁊ reſultet ꝑ ipm
ad ſupficiẽ. Eſt aũt nõ ꝯſpicu⁹ neqꝫ rarus.

D ¶ Dicũt aũt ꝙ viſum ꝯfortat. a nociuis caſi-
E bus defendat ſe portantẽ ¶ Solin⁹. Thego
litus eſt lapis oliue nucleo ſilis. Spernitur
cũ videt̃: ſꝫ vim alioꝝ vincit bonis remedijs.
F ¶ Solutus quippe hauſtus pulſis calculis:
renum dolorem ac veſice leuat.

Capitulum. cxxxiiij.

Tutbia. Sera. libro aggre. ca. tutbia
Tutbia ex ea ẽ q̃dã q̃ fit ĩ fornacibꝫ:
in q̃bus citrinat̃ es ⁊ colligit̃ ⁊ repo-
nitur. Sed illius q̃ fit in mineris ſũt tres ſpe
cies. Nã ex ea eſt alba: ⁊ ex ea eſt viridis: ⁊ ex
ea ẽ citrina imbibita rubore. ⁊ minere tutbie
indie ſunt in littoribꝫ maris ꝑpe regioneꝫ in-
die. ⁊ melior harꝝ eſt alba. que cum aſpicit̃ vi-
detur ꝙ habeat ſupra ſe ſalem. ⁊ poſt ipam eſt
citrina. ſed in viridi eſt aſperitas. et eſt pfora-
ta: ⁊ defertur ex maritimis. Et alba eſt ſubti
lior omniũ ſpecierꝝ tutbie. ⁊ viridis eſt groſſi
or: ſcilicet illa q̃ cũ foraminibꝫ eſt. ¶ Dyaſ. ca.
de tutbia. Sunt eius due ſpecies. Una ẽ le-
uis alba. Alia eſt minus leuis ea. Generatur
autẽ tutbia quãdo accipit̃ climia ⁊ pulueriza
tur ſup es in ſua citrinitate. ⁊ apponit̃ in ipm
climia vt fiat clarũ citrinum. Eleuatur ergo
ex climia fum⁹ ⁊ adheret parietibus. ⁊ eſt tu-
tbia. Et tutbia quidẽ nõ eſt ſolũ ꝑpter tinctu
ram eris: ſed ẽ abſqꝫ hoc ꝙ ꝑt fieri ex climia
abſqꝫ citrinitate eris. Melior ex eo ſm̃ Se
rapionem eſt: que fit in cypro. Que quãdo ro
ratur aceto emittit odorem eris. cuius color
eſt ſimilis colori reſine. ⁊ ſapor ſimilis ſapore
luti. Et quando ponitur ſuper prunas aggre
gãtur partes eius, et fit color eius ſimilis

coloꝛi eris.⁊ qñ tangiť nõ habet aſperitatez:
⁊ eſt leuis. Opoꝛtet enī ꝙ inueniant̃ hec oīa
in ea.aliter aũt nõ eſt bona. Lauať autez tu/
thia in hũc modũ. Accipiť ſicca vel cũ aqua
mixta ⁊ ponitur in pecia lini nõ rara.⁊ poniť
in aqua pluuiali.⁊ mouetur petia in aq̃.et qđ
eſt de thutia bona electa ſubtili⁹ egrediť de
petia in aq̃.⁊ id qđ ē in ea ex ſoꝛde ⁊ groſſum
remanet in petia.⁊ poſt hoc dimitte reſidere.
deinde pꝛoijce aquã cũ tuthia ī vaſe alio mũ
do.⁊ qđ remanet in fundo ex graui oneroſo:
abijce ⁊ dimitte aquã clarificari.⁊ ꝓijce eam
cũ facilitate.⁊ iteꝝ infunde ſup tuthiã aquaz
aliã ⁊ agita:⁊ fac vt pꝛius.⁊ hoc tãdiu vt nihil
arenoſi remaneat.⁊ aqua ſupſtans remaneat
clara.⁊ cũ hec feceris pꝛoijce aquam et ſicca
thutiam. Et quidã ſunt q̇ diſſoluũt tuthiam
in aqua donec fiat ſicut mel.et ponũt eam in
petia.⁊ ſuſpēditur petia ſup vas ⁊ colatur ex
eã qđ poteſt:⁊ reſtringũt petiam reſtrictione
pauca vt amplius egrediať.⁊ pꝛoijciunt ſup
ipm aquã multã ⁊ mouerit.⁊ qđ natat in ſup
ficie aque colligũt cum lana.⁊ illud qđ natat
eſt pinguedo.ponunt eam in vaſe nouo mun/
do.deinde cũ mouerit reſiduũ motione leui:
⁊ pꝛoijciunt in vas aliud.⁊ qđ remanet in fun
do ex arenoſo abijciunt.faciunt hec ſepe do/
nec nihil arene remaneat. Lauať aũt tuthia
cum vino ſimiliter.⁊ illa que lauať cũ vino eſt
plus ſtiptica ꝙ̃ que lauať cũ aqua.

Operationes

A ¶ Dyaſcoꝛides. Virt⁹ tuthie eſt ſtiptica in/
frigidatiua.replet vlcera.carne conglutinat.
deſiccatiua eſt deſiccatione pauca.
B ¶ Et qui vult aſſare tuthiã:terat eã ꝯtritione
foꝛti.⁊ cõficiat eã cũ aqua ⁊ faciat trociſcos:
⁊ ponat eos ſup teſtã:et ponat ſup pꝛunas.et
voluat trociſcos cũ aſſiduatiõe donec deſic
C centur ⁊ fiant rubei. ¶ Et ſcias ꝙ accipiť tu/
thia etiã ex auro:argēto ⁊ plumbo.⁊ illa que
accipitur ex plumbo eſt ſecunda in bonitate
D ab illa que fit in cypꝛo. ¶ Aliqñ autē egemus
tuthia ⁊ nõ poſſum⁹ inuenire.ſed nos ſcim⁹
medicinas equiualentes in bonitate.⁊ ſimi/
les virtuti eius quas volumus hic docere:⁊
modum earum:⁊ qualiter fiant.
¶ Accipe ex folijs mirti cum folijs ⁊ granis
E eius recentib⁹ ſicut ſunt.⁊ pone ī vaſe terreo
crudo.et cooperi vas coopertoꝛio habente
multa foꝛamina:⁊ pone in foꝛnace figuli. Et
qñ decocta fuerit terra vaſis ⁊ facta teſta.au
fer qđ eſt in ea:⁊ pone in vaſe alio crudo.⁊ po
ne iteꝝ in foꝛnace ſicut pꝛi⁹ ⁊ ſine coqui.⁊ ex/
trahe qđ eſt in eo:⁊ laua cinerē illũ ſicut laua
tur tuthia ⁊ vtere. ¶ Fit autē hoc idem ex fo F
lijs ⁊ ſummitatib⁹ oliuarũ eadē diſciplina:et
maxime ſilueſtriũ. ¶ Et fit ex citonijs poſtꝙ̃ G
inciduntur ꝑ fruſta:⁊ abijciunť ſemina.et ex
galla ⁊ ex moꝛi celſi albis immaturis ⁊ deſic
catis in ſole.⁊ ex ſummitatib⁹ arboꝛis grani
viridis:⁊ ex floꝛib⁹ vitis agreſtis.⁊ ex ſũmi/
tatibus arboꝛis maſticis. ¶ Et quidam acci H
piunt folia arboꝛis ficus:⁊ deſiccant in ſole:
⁊ faciunt vt dixim⁹. ¶ Virtus tuthie ablute I
eſt ſicca ⁊ plus deſiccatiua omni medicina.⁊
ingreditur in ſieff cum q̇b⁹ curantur egritudi
nes oculoꝛũ. ¶ Et eſt vna de melioꝛib⁹ medi/ K
cinis cũ q̇bus curamus vlcera que fiunt in
ano ⁊ virga ⁊ pectine.⁊ deſiccat humiditates
que veniunt ad oculum:⁊ ꝓhibet eas venire
⁊ ingredi tunicas eius.

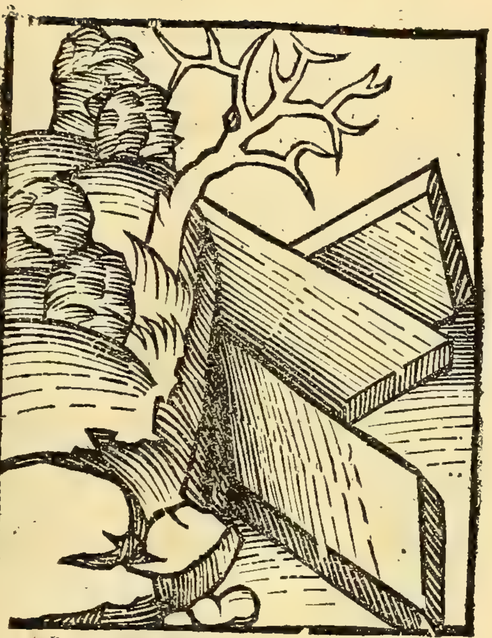

Capitulum.cxxxv.

VArach ⁊ venix. Iſidor⁹. Va
rach ſiue ſanguis dracõis ē
ſcḿ Ariſtotelē lapiſ. Scḋm
medicos ſuccus herbe rubē
tis coloꝛis:vt apparet ſupe/
rius in ꝑmo tractatu de her
bis capitulo.ccccxxij.de S.

Operationes

¶ Virtus eius eſt contra quēlibet fluxũ:ac A
pꝛecipue ſanguinis.⁊ ex eo atꝙ̃ argento viuo
algala fit. ¶ Iſidor⁹. Venix eſt lapis armeni B
cus q̇ eſt coloꝛ̃ ſubalbidi.hic valet ꝯ melãco
liã. ¶ Cõtra vitiũ ſplenis ⁊ epatꝫ. Et paſſionē C
cardiacã.⁊ ad oēs fantaſticas viſiones.

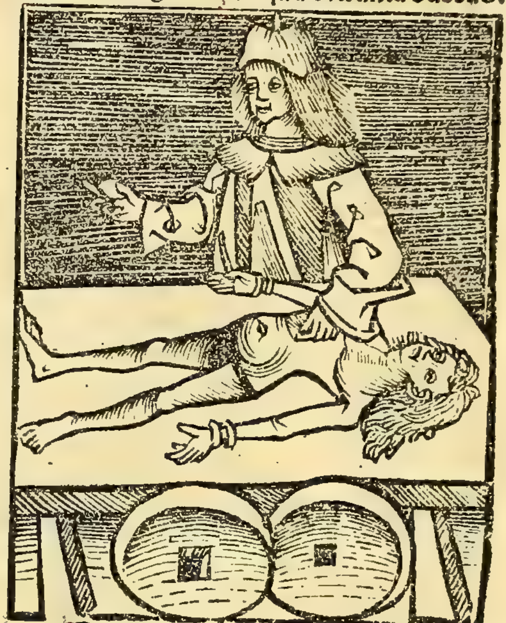

Capitulum.cxxxvj.

V Egetana ⁊ Unio. Jsi. Vegetana ita lica gēma ē ab vegetanis repertani gra facie albis intermicātib9 notis.

Operationes

A ¶ Ex li. de na.re. Unio lapis ē ī insula capue sic dict9: q2 ꝟtute ⁊ nobilitate ē vnic9. hic tāte ɔtinuitatꝭ ē ꝙ nulla ī eo ptꝫ venaꝝ vel squamaꝝ diuisio. ſꝫ plan9 ē ad modū glaciei. B ¶ Naturalr̄ tñ apit se ɔ̄ rorē celi ipm̄qꝫ in se recipit: ⁊ ɔtinet tāto tpe q̄nto mulier fetū gestat ī vtero suo. C ¶ Et tūc tādē illū rorē p tātā morā ī lapidē iā ɔuersū. emittit q̄si fetū suū aluūqꝫ iterū recludit ꝙ nullū in eo ptꝫ diuisiōis vestigium. Alteri9 ꝟo nūqꝫ pdicto apiet modo. Jn mane q̄dē ē desup mare: ibiqꝫ recipit celi rorē deinde ad fundū marꝭ descēdit. ibiqꝫ receptū ⁊ in ferorē illū ɔuertit ī lapidē. D ¶ Ex lapidario. Tollitˀ e cōchis spēs memorāda marinis Unio dict9 ob hoc ꝙ ab vno tollitˀ vn9. Nequedū duo vel plures nūqꝫ sit̄ inueniunt̄. Cui9 ad ornatū laudatˀ candida forma. Cū deceat vestes deceat cū nil min9 auꝝ. Cōche tpib9 certis reſerant̄ hiātes. Jn celū patulū rores baurire sup nos. Ex q̄b9 orbiculi cādētes cōcipiunt̄. De matutino fit clarior vnio rore. Ros vesptin9 fet9 solet edere fuscus. Et iuuenes cōche dāt baccos cādidiores. Obscurat fet9 conchaꝝ grādior etas. Quāto rorātꝭ fuerit plus aeris haustū. Tanto maiorē gignit cōceptio baccam. Ultra semiuncē sed crescere nulla putat̄. ꝙ si celsa micent tonitru cōuersa choruſca. Conche diffugiūt subita formido ne clause. Sic intercepta conceptio deparit haustu. Et fit abortiuū ꝙ ceperit inde creari Jnsignes baccas predā maris india gignit, Gignit ⁊ insignes antiqua britania baccas.

Capitulum.cxxxvij.

V Esice ⁊ Molaris. Auicēna. Lapis vesice est q̄ in vesica generat̄. Dicit idem libro.ij.in ꝓprio ca. Dixerūt q̄dam ꝙ lapis vesice sumpt9 frangit lapidē renum ⁊ vesice. Sed Galien9 dixit: ꝙ nihil horum est. Jtem Auicenna. Lapis molaris oībus est not9. ⁊ est stipticus: quare medic9 vtatur ad illa que indigent stipticitate ⁊c̄.

Capitulum.cxxxviij.

Viride eris. Uel eris erugo latine. grece aeris erugo. arabice ziniar vel bezas erugo. Dyaſcorides capl'o aeris erugo. Alia eſt ſaricia. alia granata apud aurifoſſores. alia vermiculoſa appellata ob ſimilitudinē forme eius. alia cōfeſtibilis. alia foſſibilis. Fit autem raſicia hoc modo. Sume vas cui ſi os equale cum cetero corpore.. ⁊ adiecto aceto acerrimo immittas ſquamā prepurgatā eris cipri ⁊ ſuſpende vaſe ne aceto tangat̃. ⁊ ſic muni. ne in aliq̄ loco ſpiramē admittat: ⁊ poſt decē dies aperias: ⁊ rade qđ adheret lapidi. et qđ radit̃ habeto ꝓ erugine eris. Eſt ⁊ alia ꝯfectio q̄ ſic fit. Mitte acetū fortiſſimū in vas eneum: ⁊ cooperi alio vaſe eneo: ſed meliꝰ eſt vt ꝯcauū vas ſit ad minus equale. ⁊ ſic muni vt ſupra: ⁊ poſt dies decem rade vas ipm̄ ⁊ collige eruginē q̄ in vaſe fuerit. Et eſt tertia ꝯfectio q̄ in hūc modum fit. Fac laminā eneā: ⁊ in vaſe vbi acetū eſt mitte. ita ꝙ acetū nō tangat: ⁊ muni vt ſuperiꝰ: ⁊ poſtea collige. Idem etiā poteris cū vinacia areſcere ceperit. ſubmittēs laminas vinacie: ⁊ poſt dies decē colligēs. Fit etiā ⁊ de limatura eraminis ſic. mittit̃ acetū ⁊ agitat̃ decies in die in vaſe ſimul miſſa limatura. ⁊ ſic exprimit̃ ⁊ colligit̃. Dicitur etiā ꝙ naſcit̃ in metallis. Unum autē genꝰ eſt cipriace eruginis quod ſup eramen inuenitur. Aliud qđ in ſpeluncis diſtillat e dicitur. quod ſup eramen eſt parum eſt ſed bonum. quod diſtillat albū eſt ⁊ nigrum. ¶ Adulteratur etiā plurimis admixtis: ſcʒ punice aut marmore tunſo: aut calcanto. ſed citiꝰ hoc agnoſci poteſt. tacto humore duobꝰ digitis cū fricatur. ⁊ ſi marmor album aut punicē habuerit: nō ſe ſoluet. ſi vero calcantum nigreſcit in digitis. Eruginis vermiculoſe genera ſunt duo. Unum genus eſt quod foditur. Alterum vero quod conficitur ſic. Mitte ī mortareū eneū acetum album fortiſſimū quaſi cotilam dimidiā. ⁊ tamdiu tere q̄diu inſpiſſetur. Poſtea vero mitte ſtipterie rotunde. ʒ. iiij. ſalis marini optimi. et ſalis nitri equale pondus. ⁊ tere diebꝰ canicularibꝰ q̄diu inſpiſſetur: ⁊ colorē eruginis faciat: et ſic vermiculos fac. Et ſi volueris vt limpidum exeat ⁊ lucidum. Mitte aceti partem vnā ⁊ olei veteris partes duas. ⁊ omnia ſupradicta equaliter. Multi vero accipiunt eruginem raſiciā: ⁊ mixto gummi faciūt vermiculos ⁊ vendūt: ſed inutilis eſt. Iſte confectiones eruginis virtutē habēt eris vſti ſed fortiorem. Omnibꝰ autē melior eſt illa q̄ foditur. ſecunda que raditur. tertia que conficit̃. Bulcaſim i libro qui vocatur ſeruitor. Sūt multi qui adulterant ziniar: id eſt viride eris cum multis rebus ſicut cum pumice: et cum marmore piſtatis. Et ſunt qui miſcent cū calcanto. Et qui vult cognoſcere illud quod eſt adulteratum cum pumice vel cum marmore madefaciat manum ſuam in aqua: ⁊ ponat ſuper ipſum: quia ſtatim diſſoluetur. Et ſunt q̄ maſticant ex eo cum dentibus. et ſic precipiunt lapides. Et diſcernitur id quod eſt adulteratum cum vitriolo: ponendo ipſum in lamina ferrea ſuper ignem. Et ſi continet aliquid vitrioli: quando erit combuſtum fiet rubeum. Sed illud quod non eſt adulteratum remanet in ſuo colore et ſua figura. Et meliꝰ ex eo in noſtris partibꝰ eſt quod eſt magis viride. fortioris odoris adurens guſtum fortis operationis.

Operationes

¶ Dyaſcorides. Omēs erugines virtutē habent ſtipticā termanticā. Caliginem oculorū detergūt. lachrymas prouocant. Cicatrices oculorū attenuant. Naſcentia vulnera curāt: ⁊ ſine tumore ea conſeruāt. A

¶ Melle ⁊ oleo addito et cera cicatrices inducendo: vulnera ſordida ſanāt gutta armoniaci mixta. ⁊ facta ſicut collirīū fiſtulas curant: durāt cicatrices: mollūt ⁊ gingiuis putridis: ⁊ canceratis vtiliſſime adhibent̃. Palpebras attenuāt melle mixto ⁊ inuncto. B

¶ Mixta vero reſina terbentina: ere vſto et nitro leproſos curat. Fiſtulas admixto ſale armoniaco medicatur. Groſſas quoqʒ ⁊ aſperas palpebras cum melle curat. C

¶ Comburitur vero ſic. Mitte in ſartagine minutas partes eruginis: ⁊ pone in carbonibus igneis q̄diu colores cineris faciant. et poſtea cum friguerint vtere. D

¶ Multi vero in cacabum crudum mittūt. ⁊ ſic comburunt. E

¶ Bulcaſim in libro q̄ vocatur ſeruitor. Comburitur ziniar in hūc modū. Accipe ziniar et pone in patella terrea ſup ignem: ⁊ miſce quouſqʒ videas colores eiꝰ immutari: quia vertitur in colorem tuthie: ⁊ poſt aufer ab igne et ſine tepeſcere ⁊ collige ⁊ ſerua ⁊ vtere. F

¶ Et habeas de ziniar qđ generat̃ in minerꝭ in inſula cypri. qđ apparet ſuper aliquos lapides eſt parum verum. id quod inuenit̃ in mineris eſt maioris quantitatis ⁊ pulchri coloris. ſed nō eſt bonū ꝓpter nimiam quantitatē que admiſcetur ei ex lapidibus. G

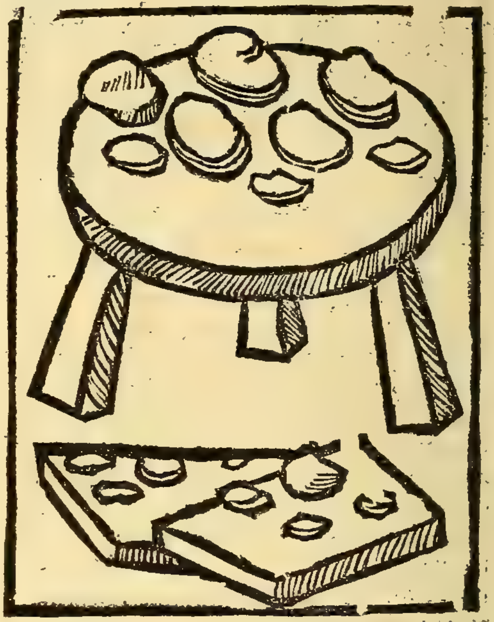
Capitulum.ccxxxix.

Vitrum. Pliñ. li. xxxvi. Uitri ꝓo hec
pmo dr̄ fuiſſe origo. Phenix ſyrie pa
ludem habet q̄ candebea dr̄: ex q̄ be
lus amnis naſci credit̄: q̄nqꝫ miliuꝫ paſſuum
ſpacio ī mare ꝓfluens iuxta ptolomaydē co
loniā lentus. hic currit ī calubris potu. Sed
ceremunū ſacer vado limoſus ꝓfundus. Qu
ic nō niſi repulſo mararenas fatent̄ q̄ flucti
bus volūtate niteſcūt de tritis ſordibꝫ. Qūc
etiā marino credunt̄ aſtringi morſu nō prius
vtiles. Quingentoꝝ nō amplius eſt paſſuuꝫ
littoris ſpaciū. Idqꝫ tantūmodo ꝑ multa ſe
cula gignēdo fuit vitro ⁊c̄. ¶ Ex li. de vapori
bus. Uitrū aliqñ fit ex plumbo ac terra ſub
tili abſqꝫ cinere filicis ac feni. Plumbuꝫ enī
aliqñ eſt euaporans: aliqñ cōuiſcans. Unde
admixtum cum terra ſubtili terre partes il
las cōuiſcat. Et diſſoluit in parte ꝑ actioneꝫ
caloris: admixtaqꝫ puluere cum terra ſubti
li. Accipit a terra deſiccationē. ⁊ cetera. Itē
vitrū fit ex cinere herbe ſpinoſe naſcentis in
littore maris. Dicūt quidā ꝙ ſunt tribuli ma
rini: ſed falſo. imo vocatur herba vitri.

Operationes

A ¶ Serapion li. ag. ca. Lugeg. i. vitrū. ex eo ē
lapidoſum: ⁊ ex eo eſt arenoſum. ⁊ qñ incen
duntur: ⁊ miſcetur cū eo lapis magnes coa
gulatur corpus ſuum ꝓpter plumbeitatem q̄
B eſt in eo. ¶ Uirtus eiꝰ eſt calidū in pmo gra
du. ſiccum in tertio. Et ingreditur in multis
cobol: ⁊ aufert furfures capitꝫ: ⁊ lenificat ca
pillos ⁊ barbam. ¶ Et quādo terit̄ et bibit̄ C
cū vino albo ⁊ ſubtili frāgit lapidem in veſi
ca. ¶ Et idē auctoritate Aben meſuay eſt ca. D
⁊ ſic. ⁊ eſt bonū pulmoni ⁊ caſui capillorū. et
vitri ſunt plures colores. nam ex eo eſt albū.
fortis albedinis ſicut criſtallus. ⁊ eſt melius
aliīs. ¶ Et ex eo eſt rubeus ⁊ ē citrinū ⁊ viri E
de et azulinū. ⁊ dr̄ ꝙ vitrū eſt lapis ſtultior a
liīs lapidibꝫ ¶ Et eſt inter lapides ſicut ſtultꝰ F
inter homīes. Nam ipm inclinat̄ ad omnem
tincturam. Et eſt facilis diſſolutiōis in igne
a quo extractū cito petrificat̄ ⁊ coagulat̄.
¶ Yſidorus li. xxix. Uitrū dictū eſt: eo ꝙ vi G
ſus ꝑſpicuitate trāſlucet. ⁊ quodāmodo clau
ſus ptꝫ. leuibꝫ aridiſqꝫ ignibꝫ cōcoquit̄: adie
cto cipro ⁊ nitro. cōtinuiſqꝫ fornacibꝫ vt es li
quetur. ⁊ maſſe fiunt poſtea ex maſſis rurſus
fundit̄ in officinis. ⁊ aliud flatu figurat̄. aliud
torno terit̄. aliud argēti modo celat̄. Tingit̄
etiā multis modis. ita vt iacinctos et ſaphi
ros virides vincet ⁊ onices: vel aliaꝝ gēma
rū colores. Nec alia ſpeculis aptior materia
vel picture accomodatior. ferunt autē ꝙ ſub
tyberio ceſare quidā artifex excogitauit vi
tri temperatū: vt flexibile eſſet ⁊ ductibile. q̄
dū admiſſus fuiſſet ad ceſarē: porrexit ei fia
lam: quā ille indignatꝰ in pauimētū proiecit.
Artifex autē ſuſtulit fialā de pauimēto q̄ cō
plicauerat ſe tanqꝫ vas eneū. deinde marcu
lum de ſinu ꝓtulit ⁊ fialaꝫ correxit. hoc facto
ceſar dixit artifici. Nūquid alius ſcit hāc cō
dituram vitrorum. poſtqꝫ ille iurans negauit
alterum hoc ſcire: iuſſit eum ceſar decollari.
Nedum hoc cognitum fuerit: aurū pro luto
haberetur. Et omniū metallorū precia abſtra
herentur. Reuera ſi vaſa vitrea nō frāgeren
tur: meliora eſſent qꝫ aurū ⁊ argentū.
¶ Philoſophus. Uitrū ꝑſpicuitate tranſlu H
cet qđ in metallis nō cōtingit. Et quod ī eo
clauſum eſt ſiue liquor ſiue alia res. exterius
patet nec eſt de poroſitate. Tunc enim ſplen
dor feriens ſupra vitrum pictum: cum in po
ris nō ſit. Pictura inquam veniens ad ocu
lum: apparet ſm ſimilitudinem picture fene
ſtre per quam ferit. cuius oppoſitum ſepe vi
demus. Fit autem vitrum ex terra ⁊ herba ⁊
lapide ⁊ planta. Fit etiam de cinere fene ⁊ fi
licis. etiam quādoqꝫ ex admixtione plumbi.
albumine etiam oui decocto.
¶ Auicenna. Uitrum eſt inter lapides: ſicut I
ſtultus inter homines (ſicut ſuperius dictū
eſt) declinat enim ad omnem tincturā ⁊ fran
gitur ⁊ abſcinditur cum eo: ſcilicet impſona
liter. ¶ Eſt autem calidum in primo: ſiccum K

in ſecũdo. In ipo eſt ſtipticitas ⁊ ſubtilitas.
abſtergit dentes ⁊ oculũ: ⁊ eius albuginẽ de-
let. Mundat ⁊ furfures quãdo cũ eo fit ab-
lutio. Facit oriri pilos inunctũ cũ oleo ſam
bucino. aduſtum aũt fortiꝰ eſt: qđ ex eo tritũ
eſt ⁊ aduſtum ꝯfert valde lapidi veſice ⁊ renũ
L vino bibitũ. ¶ Conſtãtinus libro graduum.
Vitrum calidum eſt in pmo. ſiccũ in tertio.
In multis collirijs vtile eſt: ⁊ cõtra empeti-
ginẽ valet. ledit furfures. capillos ſubtiliat.
pulueriʒatũ ⁊ cũ vino bibitum lapidẽ veſice
M frangit. ¶ Platearíꝰ. Vitrum frigidum eſt in
primo. ſiccum in ſecũdo. Inde fit vnguentuꝫ
qđ valet ad ſcabiẽ. valet etiã ad ſerpiginem.
Sed puluis eius cum terebentina vel gũmi
prunorum in aqua ad ignẽ reſoluto cõficiat̃:
⁊ inde pars inungatur. Fit aũt vitrum ex ter
N ra. fit etiã ex herba. ¶ Ex libro de natur̃ reꝝ.
Vitrum ſi diligẽter teratur ⁊ cum vino riba
no: id eſt forti bibatur. lapides qui ſunt in re-
nibꝫ frangit ⁊ eijcit. Puluis vitri deorſum in
ſtipite infra corticeꝫ arboris ſup quã pullifi-
cant coruí vel cornices iniectus. prohibet ne
vnꝙ̃ ad exitꝰ pulloꝝ aperiant̃ oua eorum.
O ¶ Caro etiam feſtinantius coquenda ſtatim
decoquitur per appoſitionem fruſti cuiuſli-
bet materiei. quod tamen citius fit ſi vitrum
de cinere filicis ſit ac feni.
P ¶ Raſi in libro de aluminibus. Vitrũ eſt ex
partibꝫ mercurij: ⁊ vincens ſupra naturaꝫ eſt
frigiditas ⁊ ſiccitas. liquefacit ferrum ⁊ om-
nia corpora. facitꝫ ea currere infuſione. Si
autem infundis vitrum quemcunꝫ colorem
proijcis ſup ipſum retinet.
Q ¶ Alchimiſta. Vitrum eſt inter lapides ſi-
cut amens inter homines. Nã recipit omẽs
tincturas. cito in igne ſoluit̃: et cito ad lapi-
deitatem ſuam reuertit̃. Mollificat et mun-
dificat ⁊ liquefacit omĩa corpora. deinde ſub
trahit ſe ab eis ꝑfuſionem. ſicut ſal ꝑ lauatio
nem. deniꝫ ſal ⁊ vitrum due ſunt res in qui-
bus eſt totum ſecretum artis. Nec lapis poſ
ſet fieri ſine eis: precipue ſine ſale.
R ¶ Item ex libro de naturis reꝝ. Vitrum di-
citur eſſe de partibus Mercurij. neſcio qua
de cauſa: niſi quia recipit tincturam ⁊ colo-
rem: ⁊ ipm etiam ferrum ſoluit. omniaꝫ cor-
pora diſſoluit ⁊ diffluere facit. ſicut autem a-
qua de natura frigida igne caleſit. ⁊ poſtꝙ̃ re
frigidat̃ frigidiſſima fit. ſic ⁊ cinis de q̊ fit vi-
trũ cũ ſiccus ſit: ſi humectat̃ ꝑ liquefactionẽ:
poſtea deſiccatꝰ ſicciſſimꝰ erit. ¶ Pliniꝰ lib.
S xxxvi. In genere vitri et obſiana numerant̃
ad ſimilitudinẽ lapidis quẽ obſidiꝰ in ethio-
pia inuenit. Eſt aũt coloris nigerrimi ⁊ trãſ-
lucidi aliqñ viſu craſſiore ⁊ in ſpeculis parie-
tum ꝑ imagine vmbras reddente. gẽmas ex
eo faciũt multi. Vidimuſꝫ ⁊ ſolidas imagi
nes diui Auguſti capti craſſitudinis huius
materia. que etiam pro ipſo miraculo obſia-
nos quattuor elephantes in concordie tem-
plo dicauit: ſit ⁊ obſianũ tincture genere ad
eſcaria vaſa totum rubeus vitrum non trãſ-
lucens hematinon appellatum. Actor. Et ſic
de vitri origine ⁊ natura ⁊ de operatiõe ipſiꝰ
in alchimia et virtute ĩ medicinis dicta ſuf-
ficiant.

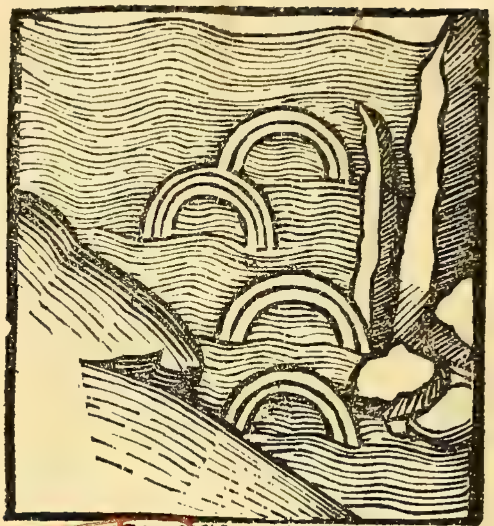
Capitulum. cxl.

Vitriolum. Sera. li. aggre. cap̃. Zeg.
aucto. Galieni. Vidi ĩ mineris tres
venas extenſas vnam ſup aliam per
longum ſpaciũ. ⁊ vena inferior erat ʒeg nigrũ
id eſt vitriolum nigrũ. ⁊ vocat̃ markaſita. Et
ſecũda que erat ſupra eã eſt colcotar vel calci
tis. ⁊ tertia que erat ſuperior eſt ʒeg viride. ⁊
eſt vitriolũ vel calcantũ. ⁊ hec eſt ʒeg nigrũ.
cõuertit̃ ⁊ fit colcotar. ⁊ colcotar fit ʒeg viri-
de: id eſt vitriolũ. Eſt aliud vitriolũ rubeũ. ⁊
omẽs tres ſpecies diuerſificant̃ adinuicẽ in
ſubtilitate ⁊ groſſitudine. quoniã groſſius ex
eo eſt ʒeg nigrum. ⁊ ſubtiliꝰ eſt ʒeg viride. col
cotar eſt mediũ inter hec duo. Et virtꝰ iſtoꝝ
omnium eſt aduſtiua comburens carnem. ⁊
faciens eſcaram duraꝫ. ⁊ eſt ſtiptica. ⁊ vitrio
lum viride ⁊ colcotar diſſoluitur neꝫ lique-
fit: quia coagulatio eius eſt petrificata fortẽ.
Zeg vero viride eſt maturatiuũ a calore ſuo
naturali maturatione ampliori ꝙ̃ colcotar.

Operationes

A ¶ Idem auctoritate Dyaſcoridiſ. Neq aliud eſt babylonicum ⁊ aliud ciprenſe. ⁊ babyloni cum melius eſt durum: quod cum frangit̄ ha bet interius maculas albas.
B ¶ Et virtus eius eſt ſicut virtus calcitis: et comburit̄ ſicut ipm̄. Et cyprenſe habet colo rem aureum verſus colorem eris frangibile venenoſum: ſicut alumen: interiꝰ habens ma culas ſplendidas ſimiles ſtellis.
C ¶ Et melius ex eo eſt recens: mundum: fran gibile. Illud autem quod defertur ex baby lonia eſt melius et fortius in omnibus q̄ cy prenſe preterq̄ in medicinis oculorū. Nam in hoc eſt debilius cyprenſe. et habet virtutē ſtipticam.
D ¶ Serapion auctoritate Dyaſcoridis. Vi triolum eſt calcantum. habet virtutem ſtipti cam conſtrictiuam aduſtiuam. ⁊ quando ſu mitur ex eo in potu. ʒ. i. cum ydromelle: expel lit lumbricos ⁊ aſcarides.
E ¶ Et quādo ſumitur in potu aufert nocumē tum fungorum: faciens euomere. et ponit̄ ex eis puluerem in naribus: ⁊ cōſtringit ſangui nem fluentem ab eis.
F ¶ Et quādo ponitur ex eo in naribus diſtilla to in aqua mundificat caput.
G ¶ Et puluis eius mundificat vlcera que ſunt in naribus ⁊ in auribus. ⁊ ſedat dolores au ris: ⁊ occidit vermes in eis.
H ¶ Paulus capitulo de vitriolo Calidum eſt ⁊ ſiccum in quarto. Bulcaſim in libro qui di citur ſeruitor tranſlato a ſimone de ianua.
I ¶ Forma combuſtionis eſt hec. Accipe cal cantum et pone ſuper teſtam nouam: ⁊ teſtā pone ſuper prunas ⁊ vre. Et fit quantitas cō buſtionis eius ſi fuerit calcantum non mul te humiditatis quando non apparebūt am pulle.
K ¶ Et erit deſiccatum deſiccatione forti. et ſi fuerit amplioris humiditatis oportet q̄ di mittatur ſuper prunas quouſq̄ mutetur co lor eius.
L ¶ Et quando mutabitur color eius intra ſe ⁊ vertetur ad ſimilitudinem nigre: oportet q̄ auferas ab igne ⁊ purges. ⁊ ſunt qui ponūt ſuper prunas et exufflant deſuper donec de clinant ad citrinitatem. Aut ponūt ſuper te ſtam et ponunt ſuper prunas. ⁊ miſcēt donec mutatur color eius.

Capitulum. cxlj.

Iris. Iſido. yris apud arabiā na ſcit̄ in mari rubro coloris criſtalli ni ſexangulata: dicta ex argumen to yris. Naꝫ ſub tecto pcuſſa ſole ſpecies ⁊ colores celeſtꝭ arcus in primo pa rietes imitat̄. Piliniꝰ. Optima yris eſt q̄ ma ximos facit arcus: ſimilimoſq̄ celeſtib9.

Capitulum. cxlij.

Lmemellazuri. Iſidorus. Li memellazuri: eſt lapis cuiꝰ cele ſtis color eſt flauus cum corpu ſculis aureis. inde fit ⁊ noſtrū.

Operationes

¶ Virtus eius eſt contra melancoliam paſſi onem: ⁊ contra quartanam. A
¶ Et ſincopim ex vaporibus melancolicis. B

Capitulum.cxliij.

Zizaa. Serapion libro aggregatoris ca. Hageralazaa.i.zizaa: ⁊ ē lapis qui defertur ex iamen ⁊ ex terris ſyri. ⁊ melior eſt ille qui defertur ex iamen.

Operationes.

A ¶ Et eſt lapis in quo ſunt colores multi diuerſi: vt albedo ⁊ nigredo ⁊ alij. ⁊ nūꝗ̄ eſt coloris ſinceri.

B ¶ Et non eſt viſum hominibus de iamē nec de regionibus eorum ꝙ aliquis portauerit ſecum: aut ponat in domo ſua hunc lapidem quin viderit in ſomnijs mirabilia.

C ¶ Et cum hoc facit portantem ſe eſſe litigioſum inter homines.

D ¶ Et quando ſuſpenditur ſuper infantes auget bauas eorum: ⁊ ſi fiat vas intus ad comedendum vel bibendum. quicunqꝫ comederit vel biberit in eo non poteſt dormire.

E ¶ Et quando puluerizatur ⁊ aſpergitur iacinctus cum puluere ipſius meliorat colorē eiꝰ multum.

F ¶ Et eſt lapis q̄ eſt durior inter oēs lapides.

Capitulum.cxliiij.

Zignites. Iſidorus. Zignites eſt lapis vitrei coloris. qui collo geſtatꝰ contra noctilopam valet. Sanguinem ac mentis alienationem depellit. ⁊ ſi ad incendium ignis tenetur: flamma eius extinguitur. Hoc idem ait enax in lapidario ſuo.

Et hec de lapidibus precioſis ad preſens dicta ſufficiant.

Tractatus de Vrinis.

De Urinis

Quoniam medicus eſt artifex ſenſitiu9 vt ꝑ ſigna inegritudinum cauſas deueniat: opus eſt vt maxime aduertat in medicādo ad ꝓncipalia ſignorū genera. q̄ q̄ttuor a medicis appellare cōſueuerūt: vt colligit̄ in ſumma Galieni in tegni. Quoꝝ ꝓmū ſumit̄ a tumoribus. Secundū a doloribꝫ. Tertiū ab operationibꝫ. Quartū a ſupfluitatibꝫ. Uerum quia ſigna ſumpta a ſupfluitatibꝫ obijciunt̄ magis ſenſibꝫ nr̄is: magiſq̄ꝫ ſenſitiua dicunt̄. Et cum inter oīa vrina obtineat ꝓncipatū: decreui tractare de vrinis: ex dictis autoꝝ medicoꝝ totis viribꝫ ꝯgregare. Nō vt aliq̄d noui me factuꝝ exiſtimem. Sed vt amorē dn̄oꝝ ſcolariū: quorum filius ſum geram voluntati. Indigent em̄ ſubtili cognitione circa vrinarū ſpecies. Cum maxime (vt referūt) decipiunt̄ in partibus eoꝝ. Tria em̄ cum melius potero adducā. Primo regulas quaſdam: q̄s habet medicus tanq̄ꝫ ꝓ ſuppoſitione anteq̄ꝫ aliq̄d iudiciū faciat de vrinis. Scḋo regulas ſumptas a coloribꝫ. Tercio regulas ſumptas a ꝯtentis. ¶ Quantum ergo ad ꝓmū dimiſſo q̄d noīs vrine. qḋ tangit̄ ab Egidio carmine. ꝓmo deſcendam ad ꝓncipale. ¶ Primo notādū ꝙ ab vrina varia ſumūtur ſigna. Primo a colore. Secundo a ſub̄a. Tertio a ꝯtentis: que varias diſpoſitiones habent iudicare. Color em̄ arguit ſup ꝯplexionē ſcꝫ calidi ⁊ frigidi. cum cauſet̄ a q̄litatibꝫ actiuis. ſcꝫ a caliditate ⁊ frigiditate. Subſtantia ꝟo ſignificat ſupra humores cū cauſet̄ a q̄litatibꝫ paſſiuis. ſcꝫ humiditate ⁊ ſiccitate. licet per accidens poſſit color cauſari a paſſiuis. vt ex ꝑmixtione rei humide: ⁊ ſanguinis cū vrina. Cōtentū autē ſup diſpoſitionē membroꝝ. Ex quo ſequit̄ immediate ſolutio ad dubitationē eoꝝ q̄ dicūt ꝙ vrina nō arguit niſi ſup diſpoſitionē nutritiuoꝝ: al̄s interioꝝ. qḋ eſt falſum. vt patet ex dictis. Nam ex contento poteſt cognoſcere medicus ſup diſpoſitionē caliditatis. Iuxta illud. Granula reumatice. Secundo ſup ſtomacho: vt colligitur ab Auicenna ſecūda tercij de ſignis ſumptis ab vrina ſuper aptam ſtomacho ⁊ alijs diſpoſitiōibꝫ. vt melius clarebit inferius. Quibus ſtantibꝫ ponunt̄ ſex regule.

¶ Prima regula ſumpta ab Auicenna ſecūda ꝓmi. Et ab yſaac. Primo: anteq̄ꝫ medicus de vrinis aduertat: ſeu iudiciū faciat de vrina: debet facere poni eam in vaſe vitreo dyaphano: rotundo: habente formā veſice. quale dicit̄ eſſe vrinale. vt melior fiat ſequeſtratio ꝯtentorum. Tale em̄ vas eſt ꝓportionatuꝫ: ſiue ſimili loco naturali vrine. vt colligit̄ ab yſaac tertio ḋ vrinis. Correlariū. Ignari medici ſūt q̄ exiſtimāt poſſe iudicare de vrina ꝯtenta in cyatho: et in alijs vaſis ſimilibꝫ. Cū nō poſſint cognoſcere ſimilitudinē: vnitatē ⁊ diuulſiōes hypoſtaſis. Equalitatē ⁊ inequalitatē eiuſdem. cum talis ſitus impediat cōpletā ſequeſtratiōeꝫ.

¶ Scḋa regula ſumpta ab yſaac ꝓmo de vrinis. Et ab Auicē̄. ſcḋa ꝓmi. Urina ſtans in vaſe p̄dicto nō debet aſpici in aere radioſo: neq̄ꝫ in aere obſcuro nimis. ſꝫ ī loco apto oppoſito aeri radioſo. Probat̄ ꝓmo. Quia radij veniētes ad vas impediūt ꝑfectā viſionē cum ſint cauſa diſgregatiōis ſpirituū deſeruientiū potētie viſiue. Et ſic nō poteris hr̄e iudiciū de ꝯtentis paruulis in fundo exiſtentibꝫ. Item ex radijs penetrantibꝫ in vrinali variat̄ ſitus ⁊ loc9 ꝯtentoꝝ q̄ cōtēta aliq̄n ſunt nimis ſubtilia ⁊ leuia. aliq̄n nimis terreſtria. ꝙ aliq̄n ſunt in ꝑte media. aliq̄n in ꝑte inferiori. vt infra patebit de ꝯtentis. Scḋa ꝑs regl̄e pꝫ. Nā ſi aſpiceret in loco obſcuro neq̄ꝫ poſſit haberi iudiciū ſolidū ⁊ firmū de colore ꝑfectū. neq̄ꝫ de ꝯtento: neq̄ꝫ de ſub̄a. ꝟ vera. Tertia ꝑs pꝫ, quia inſpiciēdo ipſam in aere oppoſito aeri radioſo nō ſeq̄t̄ deceptio: ſꝫ pōt haberi iudiciū de colore ſub̄a ⁊ ꝯtentis. Et iſta eſt cauſa q̄re practicantes applicant veſteꝫ ſub vrinali: ⁊ maxīe q̄m ſic de rōne albedinis eſt diſgregare viſum ⁊ ſpiritus. Ita de rōne nigredinis ⁊ fuſcedinis eſt ꝯgregare. ⁊ ſic meli9 aſpiciunt̄ ꝑtes mixte ſub̄e vrine. Correlarium. Medicus aſpiciens vrinam debet poſt ꝓmā aſpectionē mouere ip̄aꝫ paulatim vt meli9 diſcernant̄ cōtenta. Correlarium ſcḋm. Decipiūtur medici volētes habere iudiciū bonū de vrina videntes a lōge. Nō em̄ pn̄t hr̄e iudiciū bonum: neq̄ꝫ de colore ⁊ cō. et ſub̄a. ꝓpter diſtantiā em̄ diſgregant̄ ſpiritus. et iſti tales vt plurimū male iudicant. Et dato ꝙ aliquale iudiciuꝫ poſſet de colore haberi. nō tn̄ poteſt ſic haberi de ꝯtentis. Quibꝫ medicus melius diſcernit diſpoſitionē lapſus. Patꝫ corre ex ꝟbis Aui. ſcḋa ꝓmi. Quanto em̄ tibi plus approximes: tanto ſpiſſitudo augetur. ⁊ q̄nto plus elongas: tanto claritas augmentat̄. Corre. iij. Errant medici aſpicientes vrinā ad lumen candele ꝓpter p̄dicta.

¶ Tertia regula ſumpta ab Aui. ſcḋa ꝓmi. Medicus volens certū iudiciū hr̄e debet colligi eam facere in mane celebrata digeſtione. Talis em̄ arguit ſup diſpoſitonē lapſus: tum rōne coloris. tum ſub̄e. tum ꝯtentorū ꝙ q̄nto vrina lōgiori tp̄e ſeruat̄ ab intra tanto maiori actione caloris fit maior ſeq̄ſtratio partiū: ⁊ maior depuratio. Et ſic verificat̄ dictum

Auicen. scd̄a pmi. Et fit pma vrina q̄ in mane colligit̄. Corre. pmū. Ignari sūt illi: q̄ vt doctores videant̄ aliis volūt h̄re vrinā de hora in horā. cū in nulla tali medic⁹ possit h̄re cōpletū iudiciū. Corre. ij. Ignari sūt illi ex q̄ in tam paruo tp̄e nō sit possibile fieri seq̄strationē debitā ꝛ depuratā. Et h̄ nō h̄ȝ in dolore renali a retentiōe lapidū. Et vbi retentio vrine est difficilis. Et ē causa plurimoꝝ nocumētoꝝ. In q̄ casu medicus debet h̄re vnā vrinā q̄tiens voluerit mictā vt cognoscat materiā an purget̄ ꝑ vias vrine: ꝛ q̄nta. Et ex h̄ verificat̄ dictū practicantiū: ꝙ q̄nto in passionib⁹ renum ꝛ vesice vrina fuerit grossior ꝛ turbulētior: tanto melior. ¶ Quarta regl̄a. Anteq̄ȝ medic⁹ iudiciū faciet debet eam immediate aspicere cuȝ fuerit micta. deinde bn̄ coopiat̄ cum pāno ne alteret̄ ab aere exteriori. Post horā iteꝝ aspiciet: ꝛ tunc erit facta depuratio ꝛ residentia partiū de q̄b⁹ medic⁹ pōt h̄re cognitionē. Post eñ tale tp̄s debilitat̄ ꝛ calorꝭ significatio mutat̄. color variat̄ ꝛ ypostasis. vt colligitur ab Auicen. ij. i. doctrina. iij. ca. i. Et subdit. Ego āt dico ꝙ nec post horā. Prima āt ps deducit̄ sic. Quia aliq̄ vrina mingit̄ turbida: deinde clarescit. Aliq̄ clara: deinde turbida fit. Prima eñ melior. Scd̄a ṽo significat absolute expulsiuā ṽtutē fortioreȝ: licet scd̄a cū in febre putrida appareat indicet salutē ꝓpinquam Cū in paruo tp̄e turbida fit post eius mictū: qꝛ significat subtilitatē ꝛ facilitatē eoꝝ. vt pȝ ab ysaac. i. febriū. Aliq̄ ṽo mingit̄ turbida et manet turbida. ꝛ ista est deterior vt plurimū. significat eñ vt plurimū corruptionē ꝛ ebullitionē hūoꝝ. vt pȝ ꝑ Gal. Et de crisi. Et notanter dicit vt plurimū: qꝛ in passione renuȝ ꝛ ylios seu intestinoꝝ nō ꝑcat h̄ sȝ magꝭ purgare materiā ꝑ vias vrine. Coꝛ. pmū. De vrina a lōge delata medic⁹ p̄t h̄re iudiciū estimatiuū tm̄: ꝛ non scientificū. vt patebit inferi⁹. Alterat̄ eñ pmo ex aere. scd̄o ex p̄te longitudinis tp̄is. tertio ex motu. Et notanter dꝛ estimatiuū iudiciū ꝛ nō cōpletū. qꝛ ex ista tali medicus pōt cognoscere multa. vt declarabit̄ infra. q̄re. ꝛc̄. Corre. ij. vt dꝛ de p̄dicta pariformiter est dicendū de vrina reducta ad ignē vel aquā calidā. qꝛ nō pōt h̄re ꝑfectā cognitioneȝ: ex q̄ resoluāt̄ p̄tes subtiles. Etiā eo ꝙ variat̄ color ꝛ suba. ¶ Quinta regl̄a. Anteq̄ȝ medic⁹ iudiciū faciat de vrina dȝ cōsiderare etatē egrotātis. aliter nō ē possibile ip̄m h̄re firmū iudiciū de vrina. Nā alia dȝ esse vrina infantis nat̄aliter. alia pueri. alia iuuenis. alia senis. alia decrepiti. vt pȝ ꝑ Auic. ij. i. ca. ix. Vrina infantꝭ dȝ esse alba lactea. Patet. qꝛ supfluitates vrine ꝓportionant̄ nutrimēto. Cū aūt puer nutriat̄ lacte: seq̄t̄ ꝙ vrina debet esse alba ꝛ lactea. Vrine pueroꝝ debēt esse spissiores ꝛ nō ita albe. Patet. qꝛ calidū naturale suffocat̄ ab humido multo. In iuuene dȝ esse citrina ꝛ subtilis. ꝛ sicut de ratōne flegmatis est grossare ꝛ dealbare: ita de rōne caliditatꝭ est intingere ꝛ subtiliare. Cū ergo in iuuētute calor sit fortior ꝛ magis igne⁹: seq̄t̄ vrinā debere apparere subtilē ꝛ citrinā. Itē qꝛ iuuent⁹ assimilat̄ igni: ergo seq̄t̄ vrinā esse talem. In sene aūt vrine debent esse albe ꝛ subtiles. qꝛ diminut⁹ ē calor naturalis: ꝛ suffocat̄ a multis supfluitatib⁹ rōne indigestiōis. ad quaꝝ multiplicatōeȝ sequit̄ opilatio: ꝛ ita subtilitas. Et in decrepito erunt vrine magis tenues ꝛ magis albe rōne dicta. Ex q̄b⁹ sequit̄. Ignota etate medic⁹ non potest h̄re iudiciū firmū ꝛ noticiā certam. Declaratur exemplariter. Pona m⁹ ꝙ medico offeratur vrina iuuenis alba ꝛ spissa q̄ sit talis mediante lapsu stomachi ad frigiditatē nō dubiū est: qꝛ non habita etate medic⁹ iudicabit illam vrinā esse pueri: ꝛ naturalem talem. Et ita iste non habebit iudiciū de lapso stomachi. Ergo oportebit medicū aduertere ad etatem. Correlariū pmū. Licet ꝯclusio sit vera: ꝯtingit tñ in senib⁹ fieri vrinas grossiores ꝛ spissiores valde. Patet rōne multiplicationis flegmatis. Cum hoc viderit medicus debet pronosticare generationē lapidū in renibus ꝛ vesice pl⁹ in vesica Correlariū scd̄m sumptū ab ysaac. i. de vrinis sicut oportet medicū volentē cognoscere vrinā ꝛ ꝑfecte ꝯsiderare etatē. ita oportet eum aduertere ad complexionē. quia complexiones proportionant̄ etatibus: ꝛ econuerso. In colerico debet esse vrina citrina ꝛ tenuis. In flegmatico pallida ꝛ spissa. In melancolico glauca ꝛ tenuis. In sanguineo rubea ꝛ mediocris. Correlariū tertiū. Cantius est medico dubitāti de etate: cuius etatis sit anteq̄ȝ iudiciū faciat de vrina: q̄ȝ dicere vtrū iste sit infans vel puer. ꝛc̄. Patȝ. qꝛ ex hoc sermone posset increpari: quia nō cognoscat vrinā pueri infantis. qꝛ hui⁹ etatis potest referre ad etatē puericie infantie iuuentuti. ¶ Sexta regula. Et est ꝯclusio de mēte Auicenne. Medicus debet certificari de regimine egrotantis circa res nō naturales anteq̄ȝ iudicium faciet de vrina aliter nō potest iudicare bene. Declarat̄. Nam ꝟm diuersitates medicine assumpte diuersificat̄ vrina. Patet. qꝛ si q̄s assumpserit crocū aut cassiā ei⁹ tingit̄ vrina ad citrinitatē. vt pȝ ꝑ Auic. ij. i. ca. i. Nō sic q̄ in cibo rem tingentē assumpsit sic̄ crocum ꝛ cassiā. patet ex eo: qꝛ crocus rōne caliditatis est apertiuus. ꝛ per consequens habet rapi ad vias vrine. ꝛ ita tingit vrinam ꝟm colorē. Item si quis assumpserit olera que tingunt ad viri-

ditatē. vt pȝ p Auic. loco p̄allegato. Ita etiā di/
cendū ē de vino: qđ mutat vrinā ſm colorē. Cau
ſa deducit: q2 ſupfluitates ꝓportionāt nutrimē
to de q̄ ſupfluūt. Certificet ḡ medic⁹ ſi ſibi obij
cit vrina q̄li dieta fuerit vſus anteq̄ꝫ dieta fuit.
Cōſideret cibꝰ a medico ex pte q̄ntitatꝭ ⁊ ex pte
q̄litatꝭ q̄ p̄ceſſit emiſſionē vrine. De rōne em̄ ci
bi groſſi ⁊ viſcoſi vrina diſcolorat. Ex pte vero
q̄ntitatꝭ: q2 multitudo cibi vrinā diſcolorat. pȝ.
q2 ſuffocat calor naturalis. Corr̄. i. Sic de ra/
tione multitudinis cibi eſt diſcolorare vrinam:
ita de rōne famis ⁊ ieiunij in p̄ncipio ē colora
re vrinā. Certificet ḡ an p̄ceſſit ieiuniū vel nō.
Ptȝ. q2 in p̄ncipio ieiunij fortificat calor. ⁊ ideo
colorat vrina. In fine āt ⁊ in p̄ceſſu minuit ca
lor: ⁊ ideo diſcolorat. Quare dr̄ notāter in p̄n/
cipio. hoc totū colligit ab Auic. in. i. de vrinis.
Urina neq̄ꝫ ſit illi⁹ q̄ aquā nō bibit: neq̄ꝫ cibū
comedit. et notāter aquā: q2 arabes ex lege nō
bibūt vinū. Corr̄. ij. Certificet itex: vtꝝ p̄ceſſit
exercitiū: aut ira. aut timor. aut vigilia. añq̄ꝫ
iudiciū faciat. Hec em̄ tingūt vrinā ad citrini/
tatē ⁊ rubedinē. Et ptȝ. q2 ad exercitiū laborio
ſuꝫ ſeq̄t ebulitio ſanguis. ḡ tinctura in timore
trahit calor ad intra ⁊ fortificat ⁊ vnit. Et per
ꝯſequēs tingit vrina. Iſtđ correlariū ē Auic.
loco p̄allegato. Neq̄ꝫ ſit q̄ ſe exerceat mo:ibꝰ et
diſpoſitōibꝰ: q̄ ſūt extra curſū nat̄e. q̄ colorē mu
tant ſicut ieiuniū. vigilie. labor. timor. aut ira.
Corr̄. iij. Aduertat medic⁹ vtꝝ balneum p̄ceſſe
rat: aut vomit⁹. aut euacuatio. pariter vnctio
facta circa dorſū. balneatio facta in aq̄ ſulphu
rea aut marina colorat vrinā. q2 alterant renes
ad caliditatē. Balnea in aq̄ dulci vrinā diſcolo
rāt. ⁊ ſlr̄ vomit⁹ laborioſus. aut euacuatio tin/
git. Unctio etiā cū rebꝰ calidis circa renes eſt
cauſa tincture. vt pȝ loco p̄allegato. Corr̄. iiij.
Aduertat medic⁹: vtꝝ p̄ceſſerit coit⁹. de rōne
cui⁹ erit inſpiſſare ⁊ impinguare vt ita loquar
Aūt aſſumptio medicine reſpiciētꝭ humorē de
terminatū. vt ē. Aſſumptio reubarbare ex hoc
vel ꝯſimili tingit vrinā. Iſtđ correlariū ptȝ ab
Auic. ca. p̄all. Et coit⁹ vrinā valde impinguat
⁊ vomit⁹. ⁊ euacuatio. Hoc idē tāgit Egidius
ī his metrꝭ. Etas: nat̄a: ſex⁹: labor: ⁊ ira dieta.
Cura: fames: mot⁹: lauacrū: cibꝰ: vnctio: pot⁹.
Debent certa rōne notari: ſi cupis vrine iudex
conſultus haberi.

P Oſitis regulis generalibꝰ q̄s habet p̄
ſupponere medic⁹ anteq̄ꝫ aliqđ iudiciū
faciat de vrina. Nūc dicendū eſt de re/
gulis ſumptis a coloribꝰ vrinaꝝ. ¶ Primo no
tandū q̄ q2 color cauſat a qualitatibꝰ actiuis.
Hinc eſt q̄ ex h̄ medici arguūt ſup cōplexionē
calidā ⁊ frigidā. Et h̄ p̄mo. Color bonus cum
ſub̄a bona arguit cōplexionē bonā: ⁊ ſup̄ forti/
tudinē v̄tutꝭ. cum ſub̄a mala ſup̄ debilitatem
v̄tutis. Color aūt malus arguit ſup̄ debilita
tem v̄tutis ⁊ malā cōplexionē. vt inferi⁹ decla/
rabit. Exemplū p̄mi. Si mingeret color rube
us cū ſubſtantia multū tenui: ex h̄ habetis ar/
guere debilitatē v̄tutis. maxie in corpe ſangui
neo. Exemplum ſecundi. Si eſſet ecōuerſo.
¶ Notandū ſc̄do: q̄ licet genera coloꝝ ſint tm̄
duo. ſ. albedo ⁊ nigredo. vt colligit. ij. p̄mi. ca. i.
Tñ nō ſolus medic⁹ ex his iudicat ſup diſpoſi
tione vrine. ſed ex his coloribꝰ intermedijs qui
dicunt eſſe plures. vt quoꝝ aliq̄ ſubdiuidūtur
poſtea in alijs coloribꝰ. vt iſti. citrinus. ſubci/
trinus. ruffus. ſubruffus. rubeus. ſubrubeus.
rubicūdus. ſubrubicundus. inopos. kyanos.
viridis. liuidus. niger. nigerrim⁹. albꝰ. lacte⁹.
glauc⁹. karopus. pallidus. ſuppallid⁹. Scien/
dum q̄ citrinus ⁊ ſubcitrinus iſte due ſignant
mediatam digeſtionē. Ruffus ſubruffus iſte
due vrine ſignant pfectā digeſtionē. Rubeus
ſubrubeus. Rubicūdus ſubrubicundus: iſte
quatuor vrine ſignāt exceſſum digeſtionis. In
opos kyanos iſte due vrine ſignāt aduſtionē
Uiridis liuidus. iſte due vrine ſignant ſuper/
aduſtionē. Niger nigerrim⁹. iſte due vrine ſig/
nant mortificationē. Albus. lacteus. glaucus.
karopus. iſte quatuor vrine ſignificant indige
ſtionē. Pallidus ſuppallidus. iſte due ſignant
p̄ncipiū digeſtionis. De illis inferi⁹ latius pate
bit. ⁊c̄. ¶ Tertio notanduꝫ: q̄ licet plures ſint
colores: quatuor tñ p̄ncipales dicunt. quoruꝫ
vn⁹ eſt albus. ſecūdus niger. tertius citrinus.
quart⁹ rubeus. q̄ poſtea diuidunt. Albus autē
color arguit ſup frigidā ⁊ humidā cōplexionē
⁊ ita ſup cōplexioneꝫ flegmaticā. Niger ſuper
frigidā ⁊ ſiccā complexionē. ⁊ ita ſup cōplexio/
nē melancolicā. Rubeus ſup complexionem
calidā ⁊ humidā. ⁊ ita ſup cōplexionē ſangui/
neā. Citrinus ſup complexionē calidā ⁊ ſiccā.
⁊ ita ſup cōplexionē colericā. Et iſta oīa pate/
būt clarius cū ponūtur regule. ¶ Quarto no/
tandū: q̄ aliq̄ imaginant ſufficientiā colorum
h̄ modo. q2 color cauſat in vrina aut calore na/
turali q̄ eſt auctor digeſtionis. Et q2 digeſtio cō
ſideratur q̄nq̄ꝫ modis. Primitiue. Iniciatiue.
Perfectiue. Exceſſiue. ⁊ Corruptiue. Et iſtos
q̄nq̄ꝫ modos multiplicant p humores. ⁊ ſic re/
ſultant colores numero viginti h̄ modo ſignifi
cantes. Aut p̄uationem digeſtionis. ſic niger
in melācolico inq̄ntum cauſetur a frigiditate
ſuffocante calorē naturalē. Liuidus ī flegma
ticis. q̄ h̄ ſignificat maximā diminutionē calo
ris. Albus ī colerico. Subcitrinus in ſangui/
neo. Colores ſignificantes p̄ncipiū digeſtiōis

ſunt. Glaucus i melácolico. Karopus in flegmatico. ⁊ eſt ſimilis lane cameloꝝ. Et dr̄ a karos qđ eſt gaudiū poſt factū. Subpallidus in colerico: ac rube⁹ in ſanguineo. Colores ſignificantes pfectā digeſtionē ſunt ſubcitrinus in melácolico. Subpallidus ī flegmatico. Citrinus in colerico. Subruffus in ſanguineo. Colores ſignificātes exceſſum digeſtiōis ſūt Subrubeus in melácolico. Rubeus in flegmatico. Subrubicundus in colerico. Et rubicundus in ſanguineo. Colores ſignificātes corruptionē digeſtionis. Viridis in melácolico. Kyanos i colerico. Niger in ſanguineo, put cauſat̄ ab aduſtiōe a ſanguīe. Ex q̄ ſeq̄t̄ q color niger arguit ſup puationē digeſtiōis: ⁊ ſup corruptā digeſtionē. Quid aūt debem⁹ intelligere p terminos iſtoꝝ patebit inferius.

De colore nigro.

Poſitis notabilibꝫ ex qbꝫ apparēt ſpēs coloris in generali: ⁊ ſufficientia eoꝝ: nūc determinādū erit de ipis i ſpeciali. Et incipiā a colore nigro: cū deterior ſit ceter̄ cōmuniter: ⁊ affirmat maiorē timorē. ¶ Primo notandū q color niger in vrina cauſat̄ tribus modis. Aut p viā aduſtionis: aut mortificationis: aut admixtiōe rei nigre. Et differunt. qꝛ vrina nigra cauſata p mortificationē eſt obſcura ⁊ tenebroſa. qđ nō apparet ſenſibiliter i aliis. Differūt āt vrina cauſata p viā aduſtōis ab ea q̄ cauſat̄ p admixtionem rei nigre. quia in vna apparēt ptes difformes: qꝛ vna groſſior altera. i pmo ꝟo nō. ¶ Scđo notandū q color niger nihil aliud eſt q̄ꝫ lux incorporea in corpe tenebroſo vmbroſo. vt patꝫ p Philoſophū. Nam ſi accidit color niger in nubibꝫ: qꝛ radii ſolares nō poſſunt penetrare corp⁹ vmbroſum. ſed eius reuerberatiōes retinēt in ſupficie ⁊ inducitur nigredo. Jta a pari debem⁹ ſpeculari de actiōe caloris naturalis in maſſam humeralē. ¶ Tertio notandū q color niger eſt multiplex. vt pꝫ p Auic. ſcđa pmi. cap. ꝓprio. Nā colorē nigrū qñ q̄ꝫ pcedit color fuſcus: aliqñ color viridis: aliqñ color citrin⁹: qđ verificat̄. Nam vrina nigra qñq; cauſat̄ a frigiditate ſuffocante calorē naturalē: vt tactū eſt. Aliqñ caliditate ſuffocāte p viā inflāmationis vrine nigre. Primo eſt admixta citrinitas ⁊ pcedit vrina nigra. Scđo ē admixta viredo ſimilis colori lapidis indici: quē pcedit vrina nigra i digeſtionē aut fuſcedo. Ex qbꝫ ſequunt̄ regule qndecim. ¶ Prima regula. Vrina nigra in q̄ntitate multa cū ypoſtaſi nigra in die cretico ſupueniēs in febre acuta: cum odore acuto ſedimine ſubtili ſignificat dolorē capitis p mixtionē rōnis. ⁊ ex ꝯſequente fluxū nariū in die cretico: qꝛ ſignificat ebullitionē humoꝝ ſubtiliū. q̄ faciliter eleuāt̄ ad caput: ⁊ inducūt accidentia pdicta. ¶ Scđa regula. Vrina nigra cū odore magno inflāmationem ſ̄cat in mēbris ſpūalibꝫ: ⁊ in febre acuta aliqñ mortē. Nam odor magn⁹ in vrina inſequit̄ motionē forte caliditat̄. vt Auic. loco pall'. ad quē inſeq̄t̄ inflāmatio. ¶ Tertia regl'a. Vrina nigra quā pcedit citrinitas aut admixta citrinitati ſ̄cat yctericiā citrinā. pꝫ. qꝛ ſ̄cat opilationē factā in ciſtim fellis aut in viis intermediis. ꝓpter quā color nō pt trāſire ad inteſtina: regurgitat ḡ ad vias vrine. ⁊ p ꝯſequēs accidit talis vrina vt pꝫ p Auic. ti. i. ¶ Quarta regl'a. Vrina nigra quā precedit fuſcedo aut q̄ ſit illi admixta: ſ̄cat yctericiā nigrā aut ſpleneticā. qꝛ ſ̄cat opilationē in regione ſplenis. ꝓpter quē humores melácolici nigri nō poſſunt trāſire ad ꝓprium receptaculuꝫ: regurgitant ad vias vrine. Et ita puenit ſimilis vrina. ¶ Quinta regl'a. Vrina nigra quā pceſſit viridis vrina: aut declinans ad viriditatē ſ̄cat extinctionē caloris naturalis. ⁊ p ꝯñs ſ̄cat mortē. qꝛ ſ̄cat abundantiā frigiditatis ſuffocātis ipm calorem. ¶ Sexta regl'a Vrina nigra guttatim micta ⁊ pauca cū puatione odoris ſ̄cat mortē: qꝛ ſ̄cat naturā ſuperatam a morbo q̄ nō pficit aliquā pugnā ꝯ ipaꝫ. Patet p Auiceñ. in loco preall'. Correlarium. Quanto vrina faciliter mingit̄: tanto melior. qꝛ ſignificat fortitudinem virtutis expulſiue et virtutē animalē bene ſe hr̄e. ¶ Septima regl'a Vrina nigra in muliere cū humore feculento in fundo reſidente ſ̄cat actualem fluxum mēſtruoꝝ. patet. qꝛ ipſa ꝓpter feculentiā q̄ funduꝫ petit: vrina ſuperius alleuiat̄ ⁊ inferi⁹ inſpiſſatur. Cauſa autem ꝓpter quā denigrat̄ hec eſt. Sanguis eñ menſtruoſus admiſcetur cum vrina. ⁊ ita denigratur vrina. Sanguis auteꝫ exiens venas immediate denigrat̄. patet viſui qñ extrahitur a venis. ⁊c. ¶ Octaua regula. Vrina pauca ⁊ fetida in febre ſ̄cat mortem in die cretico. patet. qꝛ ex magnitudine ſignificat̄ mortificatio. ex paucitate conſumptio humidi ſubſtantifici: ex fetore ſignificatur ſup corruptionem humoꝝ. vt patet de morbis peſtiferis. Vrina nigra ſpiſſa cū colore nigro in pncipio morbi cuꝫ aliis ſignis bonis pdurans vſq; ad ſeptimū diem cū ꝯiuncta ypoſtaſi: ſalutē ſignificat rōne caliditatis aduenientis. Correlariū. Quanto vrina fuerit maior: tāto melior. Pauca tanto deterior propter rationes adductas. Et nigrior tanto peior. ¶ Nona regula ab auctoritate Auicenne ſumpta. Vrina nigra in multa quantitate cui non eſt viredo apparens in febre quartana ⁊ doloribus dorſi ⁊ matricis

eſt ſignum ſalutis. Patet. quia ſignificat materiam que faciebat febrē euacuari per vias vrine ꝛ per virtutem fortem ſupra ipſum. ergo ſignum ſalutis. Correlarium. Bonum in practica cum medicus viderit vrinam denigrare in febre quartana debet prenoſticare ſalutem: et ſe eſſe in declinatione. qa ſignuꝫ eſt ꝙ materia incepit euacuare per vias vrine. ¶ Decima regula. Urina nigra oleaginoſa non ratione renum aut veſice: ſignificat mortem propinquaꝫ ꝛ ſpaſmūm ex ſiccitate. Patet. quia talis vrina ſignificat conſumptionem humidi ſubſtantifici ꝛ partium membralium. Et dicitur notanter vicio non exiſtente in renibꝰ aut veſica. qꝛ tunc ſignificat caliditatem renum. Et hoc colligit̄ ex ſententia ypo. pmo pronoſticoꝝ. Cauendū ne veſice vicio capiat̄: vt q̄d ſuum eſt alienū diiudicetis. quia in calculoſis ꝛ in patientibꝰ circa renes: tales vrine turbide et obſcure conſueuerūt apparere. Correlarium. Bonum eſt ꝙ anteq̄ medicus iudicium faciat de vrina certificat: vtrum patiatur in renibꝰ. aut ſit cōſuetus facere tales vrinas. ¶ Undecima regula. Urina nigra ꝛ groſſa ꝛ poſtea conuertitur ad albedinē ꝛ tenuitateꝫ. ſignificat caſum vltime digeſtionis. Patet. quia ſignificat priuationē caloris naturalis non potentis colorare vrinā vt patet per Auicennā ſcda primi capi. preallegato. ¶ Duodecima regula. Urina nigra cuꝫ ypoſtaſi in medio que dicitur eneozmia ab egidio. notabilem ſignificat ſurditatem ꝛ inſtantiam vigiliarum ꝛ fluxum ſanguinis narium ex parte dextra ſtante fortitudine virtutis. Patet. quia ſignificat vapores calidos ſubtiles eleuari ſurſum. ergo ꝛc. Patet etiam ab yſaac pmo de vrinis. ¶ Tredecima regula. Urina nigra multa apparens in die cretico: ad cuiꝰ euacuationē ſubleuatur virtus eſt ſignuꝫ. Patet. ſignificat em̄ materiam euacuari facientem febrem. Et dr̄ multa duobꝰ modis. Aut qꝛ mingitur ſepe ꝛ parum. aut quia raro ꝛ multum. ¶ Decima quarta regula. Urina nigra ꝛ ſpiſſa in qua fuerit ſedimen rotundum cū tenſione ypocundrioꝝ. aut ſtante ſudore. aut apoſtemate in aliqua parte: eſt ſignum mortis. Patet. quia ſignificat vltimā aduſtionē. ergo patet p Auicennam ſcda quarti. capitulo pallegato. Urina nigra velut rubigo ferri in lento febre: ſtrangulationem ſignificat. ¶ Decima quinta regula. Urine nigre apparentes in febribꝰ cū ſudore capitis. aut colli. aut dorſi. eſt ſignū malum ꝙ eger tendit ad mortem. patet. qꝛ ſignificat aduſtionē in membris ſuperioribꝰ. ergo ſignificat malū. Patet p yſaac pmo de vrinis. Et Auicenna ſecūda quarti de ſignis vrine nigri.

Correlariū. Sudor fetens circa collum vel caput non eſt bonus: vt plurimū. licet in mulieribus magis ſaluus ſit.

De vrina liuida.

Supra dictū eſt de nigra vrinā q̄ eſt deterior ceteris: poſt ipſam ponit̄ liuida Ideo ſecūdo pncipaliter declarandū. ¶ Primo notādū ꝙ p liuiditatē habemꝰ intelligere q̄ndā plumbeitatē. q̄ ſilat̄ veſtigio terreo Et talis vt plurimū capitur a mortificatione. Correlarium. Cum medicus viderit vrinam ſimilem colori plumbei debet iudicare. vt patebit ex regulis. ¶ Secundo notanduꝫ eſt ſicut dictū eſt de vrina nigra que cauſatur tribꝰ modis. ita dicendum eſt de vrina liuida que cauſatur per viam mortificationis. aut p viam adiectionis alicuius rei liuide. vt ex mixtione alicuius humoris frigidi derelicti ab ipa natura. Signa autem ad cognoſcendū ſunt. Nam qn̄ cauſatur a mortificatione apparet ſimpliciter liuida. qn̄ autē ab aduſtione apparet ſubnigra: vt eam precesserit vrina viridis. quoniā ab admixtione groſſior et ſpiſſior in vna parte q̄ in alia. ¶ Tertio notandum. Urina liuida aut eſt liuida ſm totum aut ſm partem. Si abſolute: deterior eſt prima q̄ ſecunda. Nam vrina ex toto liuida ſemp cauſatur ex mortificatione. Urina aūt liuida ſm partem non. ergo prima eſt deterior. Urina aūt liuida per totum cauſatur tribus modis. Aut a mortificatione humorum. aut epatis mortificatione. aut mortificatione vtriuſq; ſimul. A mortificatione humorū qn̄ fuerint relicti ab opatiōe nature. A mortificatione epatis qn̄ fuerit infrigidatū vltima infrigidatione. Et ſignū ad cognoſcendū qn̄ a mortificatione vtriuſq; aut vniꝰ tm̄ eſt. quia ſi a mortificatione vnius tm̄ facit reſidentiam ꝛ ſpiſſior apparet in vna pte q̄ in alia. Si autem a mortificatione vtriuſq;: neq; fit ſequeſtratio: neq; reſidentia. vt dictū eſt. Iſta aūt ſumuntur ab yſaac pmo de vrinis. ¶ Quarto notandū vt colligit̄ ab yſaac cū q̄cunq; ſupfluitate nr̄i corpis ſemp egredit̄ aliq̄d de vtili videlicet aliquid de calore ꝛ ſpū. Aliter nō ꝯtingeret vrinā attenuari ꝛ inſpiſſari. poſtq̄ extra micta eſſet: niſi aliquid de calore et ſpū cum vrina egrederetur. Quando aūt iſte calor ꝛ ſpūs obfuſcantur redditur vrina liuida. quare ex his ſequuntur alique regule. ¶ Prima regula. Urina liuida per totū in qualibet egritudine eſt ſignū propinque mortis. Patet. quia talis vrina ſignificat mortificationē ſpirituū: aut epatis: aut humoris. ꝛ maxime ſanguinis. qui meret̄ dici primus humor. modo ſtāte mortificatiōe alicuius

iſtoꝝ ſeqꝛ mors. Aſſumptū ꝓbaꝛ. Liuiditas
enī ꝑ totū ſignificat vltimū infrigidationē. ꝛ ꝑ
ↄſequēs mortificatōez. ğ ꝛc. Cōfirmaꝛ auctori
tate ꝑncipis Auic. ſcḋa q̄rti de ſignis ſumptis
ab vrina liuida. ¶ Scḋa regula. Urina liui/
da aliqualiter ſubnigra: quā ꝑceſſit vrina viri/
dis eſt ſignū mortis. Ptꝫ. qꝛ ſignificat vltimam
aduſtionē mēbroꝝ ad quā ſeqꝛ mors. Colligiꝛ
ab yſaac ꝑmo de vrinis. Correlariū. Urina li
uida quā ꝑceſſit vrina cuiuſcūqꝫ ↄditionis eſt
multum mala. Ptꝫ. qꝛ abſolute ſcat mortifica/
tionez caloris naturalis ꝛ ſpirituū. ¶ Tertia
regula. Urina in q̄ fuerit circulꝰ coloris plum
bei aut liuidi in ꝑte ſuꝑficiali declarat epylen/
tiā. Iſta regl'a ſic ꝓbaꝛ. Nā talis vrina manife
ſtat ebulitionē ꝛ corrūptionē in ſpiritibꝫ mem
broꝝ animatoꝝ ꝓpter opilationē ad quā ſeqꝛ
epilēna mō talis ebulitio eſt cauſa liuiditatis
vrine. ğ regula ꝟa. Hic ſmo colligiꝛ ab Auic.
ſcḋa tertij. cap. ꝓprio. Ab yſaac ꝑmo de vrinis.
Correlariū. Sequente epilentia ī fieri aut in
facto eſſe talis vrina ſic apparēs eſt mala. quia
ſignificat malā diſpoſitionē ↄfirmatā in cere/
bro. ad quā ſecuta eſt ebulitio in ſpiritibꝫ. ğ. ꝛc.
¶ Quarta regula. Urinam ſm partē liuida
ſtante tumefactione vētris magnā demōſtrat
ydropiſim. probaꝛ. Nā ydropiſis ſiue aſclites
ſiue tympanites. vt plurimū cauſanꝛ a frigidi
tate excelliua epatis ad quā ſeqꝛ ſuffocatio ca
loris ꝛ ſpirituū. Ad ſuffocationē aūt ſeqꝛ indu
ctio liuiditatis. Et notanter ḋꝛ ſm partem. qꝛ
ſi appareret liuida ꝑ totū eſſet ſignū mortis. vt
colligiꝛ ab Auic. tertij. cap. ꝓprio. Corꝛ. Medi/
cus videns in ydropiſi vrinam liuidā debet ꝑ
noſticare ipſam difficilē q̄ ad curā. ptꝫ. qꝛ ſcat
malam diſpoſitionē frigiditatis ꝛ humiditatꝫ
ↄfirmatā: ꝛ obfuſcationē caloris ꝛ ſpirituum.
ergo ꝛc. ¶ Quinta regula. Contingens eſt vri
nā liuidā apparere in ſynocha ſe. ꝛc. Probatur
Nam in fine ſinocha fiat ſanguīe peccāte rōe
q̄ntitatis vel q̄litatꝫ. ſtat talē ſanguinē nō poſ/
ſe digeri ab ipſa materia ꝓpter malā q̄litatem ꝛ
multā q̄ntitatē ſanguīs. Aut derelictus a regi
mine naꝛe putreſcit ad putrefactionē. ſanguis
aūt ſeqꝛ inflatio ſpirituū. ꝛ diminutio caloris
q̄ ḋꝛ eſſe cauſa liuiditatꝫ vrine. vt colligitur ab
Auic. ꝑma q̄rti. ¶ Sexta regula. Urina liui/
da ſm partē ſuꝑficialē: aūt mediā cū granulis
minutꝫ ſe iunctis ꝛ ſeꝑatis ſcat in mēbris ſpūa
libꝫ: aut pleureſim. aut peripleumoniā. quia ta
lis vrina obumbrationē coloris in infante cir/
ca pectus. Talis aūt obumbratio nō pōt fieri
niſi ſtante cōpreſſione circa pectus. Que com
preſſio req̄rit apoſtema. ğ ꝛc. Et iſta condictio
ſumiꝛ ab Auic. q̄rto cap. ḋ pleureſi. ꝛ ab yſaac
ꝑmo de vrinis. Notāter ḋꝛ cū granulis ſepara
tis. qꝛ granula vnita arguūt ſuꝑ diſpoſitionē
epatis ꝛ renū. Corꝛ. ꝑmū. Ex vrina nō poteſt
medicꝰ tam diſtincte cognoſcere pleureſim aut
peripleumoniā. Patet. qꝛ eſt ſignū cōmune. ſed
alijs ſignis q̄ ponunꝛ a medicis. puta a dolore
circa coſtas. pulſa ſerino. tuſſi. que ſunt ſigna
pleureſis. Correlariū ſcḋm. Data ſibi vrina cū
talibꝫ granulis non habitis alijs ſignis: de/
bet ꝑnoſticari apoſtema pectoris nō limitādo
neqꝫ pleureſis neqꝫ peripleumonia ne decipiā
tur. Corꝛ. iij. Urina liuida ꝑſeuerans apparēs
in peripleumonia aut pleureſi: eſt ſignū morta
le ꝛ peſſimū. patet. qꝛ ſcat qꝫ ↄtinue ſignificatio
intendiꝛ ipſoꝝ ſpirituū ꝛ caloris. ¶ Septima
regula. Urina liuida ſm partem pauca oleagi
noſa ſcat liquefactionem humiditatis modo
ſtante aliquo iſtoꝝ eſt peſſimum. ergo regula
vera. Colligiꝛ ab yſaac ꝑmo febrium. Correl.
Omis vrina mala ex parte coloris reddiꝛ dete
rior ex parte q̄ntitatis pauce. vt patꝫ ꝑ ꝑdicta.
¶ Octaua regula. Urina liuida pauca freq̄n/
ter micta demonſtrat ſtranguiriā. ptꝫ. quia de/
monſtrat opilationē ſiue ↄſtrictionē colli ve/
ſice. ꝑ quā nō poteſt expelli vrina vna vice tm̄
Multiplicaꝛ ergo ex parte numeri. Ad hanc
ergo multiplicatōez ſeqꝛ ſtranguiria. ergo ꝛc.
¶ Nona regula. Urina liuida ſm partē appa/
rens in emitriteo magno aut parūo: eſt multū
ꝑiculoſa. patꝫ. qꝛ ſcat aduſtionē ꝛ ebulitionem
eſſe factā in mēbris ſpūalibꝫ ꝛ in corde. ergo ꝛc
Notanter ḋꝛ emitriteo magno. qꝛ triplex po/
nitur eſſe emitriteꝰ. q̄dam paruus. q̄dā minor.
q̄dam maximꝰ. Emitriteus paruus eſt cōpoſi
tus ex quotidiana ↄtinua ꝛ tertiana interpo/
lata. Maior eſt cōpoſitus ex quartana conti/
nua ꝛ ↄtinua interpolata. Maximꝰ eſt cōpoſi
tus ex terciana interpolata ꝛ q̄rtana cōtinua.
Emitriteus ꝑmus eſt de genere acutoꝝ. Ter
tius eſt de genere cronicorum. ¶ Decima regu
la. Urina liuida ſm partem cōtingens ex rup
tura vene non eſt periculoſa. vt ꝑdicta ꝓbantur
Primo qꝫ ex fractura vene pōt vrina liuida ap
parere. Patet. quia q̄n ꝑmū ſanguis ex vena
effundiꝛ tam ꝑmo putreſcit ꝛ ebulit. q̄ ebuli/
tio ꝛ putrefactio facit ad liuiditatez vrine. ğ ꝛc.
qꝫ aūt nō ſit ꝑiculoſa ptꝫ. quia ad conſolidatio/
nem vene ſequitur remotio liuiditatis. Corre/
larium. Medicus in fluxu ſanguinis non de/
bet prenoſticare pernicioſum ex vrina liuida
viſa neqꝫ talem vrinam conſequi debilitatē vir
tutis extremam. ¶ Undecima regula. Urina
liuida apparens in ptiſi eſt ſignum propinque
mortis auctor. ꝑncipis. capitulo ꝓprio de ptiſi.
Item rōne: quia talis vrina liuida manifeſtat

vltimā ꝯſumptionē caloꝝ ⁊ vltimā reſolutionē humiditatis cordis ergo ſignū cite mortis eſt. ¶ Duodecima regl'a. Cōtingēs eſt vt plurimū in doloribꝫ arteticꝭ vrinā liuidā apparere. Probat᷑. q2 ꝓpter vehemētiā doloꝝ debilitat᷑ ꝟtꝰ. ad cuiꝰ debilitatē ſeq̄t᷑ i loco doloꝛ. ⁊ inficiūt᷑ ſpūs ⁊ caloꝛ q̄ poſtea ſūt cauſa liuiditatꝭ vꝛine. Corꝛelariū. Dīs doloꝛ fortis ſufficit ad inducendā vꝛinā liuidā. ptꝫ. q2 ad doloꝛē quēlibet debilitat᷑ ꝟtus ⁊ inficiūt᷑ ſpūs. g̊ ⁊c̄. ¶ Tredecima regl'a. Vrina liuida in q̄ apparēt fruſta reſoluta ſignificat ſup̄ doloꝛē arteticū. ptꝫ. q2 artetica cauſat᷑ vt plurimū ex materia hūoꝛali fluēte ad articulū. g̊. Corꝛelarium. Cōtingēs eſt vt plurimū ex fluxu catarri fieri vꝛinā liuidā apparere. Et ex retentione mēſtruoꝝ. Probat᷑. q2 vapoꝛibꝫ eleuatis a matrice inficiunt᷑ ſpūs ⁊ obfuſcantur. q̇bꝫ obfuſcatis ſeq̄t᷑ liuiditas in vꝛina. ptꝫ auctoritate ꝑncipis Auicenne tertia tertij. ca. ꝓꝓo Corꝛelariū. Vrina liuida apparens in muliere ꝑnoſticat᷑ retentio mēſtruoꝝ ⁊ opilationū ¶ Decima q̄rta regl'a. Vrina liuida apparens in febꝛe ethica eſt ſignū moꝛtis. patꝫ. q2 ſignificat vltimatā aduſtionē ⁊ reſolutionē mēbꝛoꝝ ⁊ humiditatꝭ eiꝰ. ⁊ ebulitionē in ſpiritibꝫ: ad q̄ ſeq̄t᷑ moꝛs immediate. ¶ Decima q̇nta regula. Vrina liuida in tremoꝛe coꝛdis arguit ipſum incurabilē. q2 ſignificat vltimam ebulitionē in ſpiritibꝫ coꝛdis. g̊ ⁊c̄. ¶ Decima ſexta. Vrina liuida in freneſi eſt ſignum moꝛtis. Patet. quia ex ſe ſignificat alterum iſtoꝝ. aut materiā hic̄ raptum ad cerebꝛum aut extinctionē caloꝛis naturalis. ergo regula vera. ⁊c̄.

De vrina viridi.

Reſtat videre de vꝛina viridi: poſtq̄ꝫ viſum eſt de vꝛina liuida q̄ ē tertia in oꝛdine. Pro q̄ notandū q̄ vꝛina viridis cauſat᷑ aut ꝑ viā moꝛtificatiōis ſequentē ad infrigidationē ſpirituū. Aut ꝑ viā magne aduſtionis ſiue inflāmatiōis. Siue g̊ fiat ꝑmo ſiue ſcđo eſt ſignū maluꝫ. Colligit᷑ id ex Auic̄. ſcđa ꝑmi. ca. ij. Scđo notandū q̄ vꝛine virides differūt ex ꝑte coloꝛis. q2 q̄dam eſt viridis ſimilis phiſticoꝝ. aut ex eo q̄ ſūt virides ſm̄ totū: aut ſm̄ ꝑtē. Differūt ex ꝑte coloꝛis. Quia aliq̄ eſt viridis ſīlis eruginis eris. aliqua ſimilis ſucco poꝛri. aliq̄ aūt viridis coloꝛi yreos. aliq̄ ſimilis coloꝛi lapidis: q̄ diuerſificant᷑ ex ꝑte maioꝛꝭ infrigidationis: aut incendij. Tertio notanduꝫ q̄ tales vꝛine virides ſignificāt magꝭ male aut minꝰ male: ſm̄ q̄ vꝛina ꝑceſſit minus mala aut magis mala. Si ꝑceſſit vꝛina liuida aut nigra peſſima iudicat᷑. Si aūt ꝑceſſerit vꝛina citrina: aut palliaris. aut minꝰ mala. Quia ex h̄ arguit᷑ maioꝛ aut minoꝛ moꝛtificatio. maius aut minꝰ incendiū: q̄ꝝ alteꝝ ſꝑ vꝛina viridis ſignificat. Quibꝫ ſtātibꝫ ſequunt᷑ octo regl'e. ¶ Prima regula. Vrina viridis ꝑ totū i febꝛe acuta eſt ſignū moꝛtꝭ. q2 ſignificat vltimatū incendiū i ſpiritibꝫ: aut moꝛtificationē caloꝛis naturalis. Ad q̄ꝝ q̄dlibet ſequit᷑ ꝑnicies. Iſta ꝯclūſio eſt de mente yſaac in ꝑmo de vꝛinis. ¶ Scđa regl'a Vrina viridis in pueris aut infantibꝫ ſignificat ſpaſmū. q2 ſignificat ſuꝑabundantiam humoꝛis frigidi ꝑ totum ꝑiter ⁊ in neruis et ita ſpaſmū. Iſta colligit᷑ ab Auicenna loco p̄allegato ¶ Tertia regl'a. Vrina ſimilis coloꝛi phiſticoꝝ ſignificat moꝛtificationē coꝛꝑis naturalis. q2 ſignificat frigiditatē exceſſiuā. vt patꝫ ꝑ Auic̄. loco p̄allegato. ¶ Quarta regl'a. Vrina viridis ſimilis ſucco poꝛri eſt ſignū peſſimū. q̇a ſignificat vltimū incendiū in mēbꝛis ſpūalibꝫ. ergo dicta vera. Et Auiceñ. pꝛeallegato loco. ¶ Quinta regula. Vrina ſimilis eruginis eris eſt i ceterꝭ deterioꝛ. ptꝫ. q2 ſignificat vehementē totiꝰ deꝑditionē ⁊ ſine ſpe. q̄ ſi fuerit facta pꝰ exercitiū ſignificat ſpaſmū. ꝓpter rōnem adductē in ſcđa ꝯcluſione. ¶ Sexta regula. Vrina ſimilis coloꝛi yreos quam p̄ceſſit vꝛina viridis ſignificat vehementē infrigidationē ſuffocantē caloꝛē naturalem. ⁊ ꝑ ꝯſequēs malū ſignuꝫ. ¶ Septima regula. Vrina viridis ſtante doloꝛe ⁊ anguſtia in ſtomacho ſine aliq̄ ypoſtaſi. ſignificat venenū in potu fuiſſe hauſtū. ⁊ ꝑ cōſequēs moꝛtē. patꝫ. q2 cū venenū ꝑticipet coloꝛi viridi ⁊ nō patiat᷑ a coloꝛe: ſeq̄t᷑ q̄ vꝛinā poteſt tingere. Vel aliter. cum venenū inimicat᷑ coꝛdi ⁊ mēbꝛis ſpūalibꝫ. ex ſe inimicat᷑ coꝛdi et ſpiritibus. Et cum dicam moꝛtifeꝝ eſſe. Hoc aſſumpto inducit᷑ moꝛtificatio q̄ immediate cauſa eſt viriditatis vꝛine. Et dꝛ notanter ſine ypoſtaſi. q2 ſi cū tali vꝛina appareret ypoſtaſis eſſet ſpes vite. q2 ſignificaret potentiā ꝟtutis contra naturaꝫ. ¶ Octaua regula. Vrina viridis cū viridi circulo in freneſi eſt ſignum deſperatiſſimū. patet ꝑ rationes ante adductas.

De vrina alba.

Poſtq̄ꝫ dictū eſt de vꝛinis ſignificantibus moꝛtificationē. nunc dicendū eſt de vꝛina ſignificante ꝑuationē et debilitatem digeſtionis. Et ꝑmo de vꝛina alba q̄ ex multis cauſis venit in manus medicoꝛum. ¶ Primo notandū q̄ albedo cauſat᷑ dupliciter Vno modo ꝑ quadā dyaphoneitate et trāſlucentia. ſic eſt albedo aque aut vitri. alia ē albedo q̄ ꝯtrariat᷑ nigredini. que dꝛ coloꝛ diſgregatiuus viſus. et de hac ſecunda eſt ad ꝓpoſitum Aduertendo tamen q̄ talis albedo oꝛitur in

vrinis altera quattuoꝛ cauſaꝝ: vel reducibili.
Primo a defectu caloꝛis naturalis. Scđo a re-
ſolutione humoꝝ. Tertio a diſſolutōe virtutꝫ
Quarto ab opilatiōe in ſenibꝫ. A defectu ca-
loꝛis dupliciter. Aut ab eius defectu in toto vt
in ſenibꝫ ī q̇bꝫ apparent vrine tales albe. Aut
a diminutione ei⁹ in pte. vt ex debilitate caloꝛꝫ
epatis. q̄ debilitas cauſat̃ aut ab acuitate egri
tudinis. vt in freneſi. Aut ꝓpter lōgitudinē egri
tudinis. vt in quartana in q̇bꝫ accidit vrina al-
ba. Prouenit etiā hmōi vrina aut ex parte vbi
aut nimie qualitatis. aut q̄ntitatis. aut vtriuſ
qꝫ. aut ex malicia ſubſtantie. Exemplum ṗmi
vt apparet in crapulatis. Exēplū ſecundi. vt ex
comeſtione lactuce. Exemplum tercij: vt ex
comeſtione carniū vaccinarūꝫ. Modo in his
oīmbꝫ apparent vrine albe. Scđo accidit vrina
alba a reſolutione virtutis. que etiāꝫ reſoluit̃
aut in toto aut in parte. q̄ reſolutio fit ſtante ge
nere egritudinis. Aut mala diſpoſitione in de
clinante membꝛo. vt in epate. vt apparet in du-
beleth. Tertio cauſat̃ albedo in vrina a diſſo-
lutione humoꝛis flegmatis vitrei. qđ cum fue
rit diſſolutū cauſat vrinā albam. Quarto cau-
ſatur albedo in vrina ab opilatione. q̄ cum de
albationibꝫ pluribꝫ modis: aut ꝓpter lapidē cō
tentū in renibꝫ. aut in veſica. aut ꝓpter habun
dantiā humoꝝ circa vias vrine. Aut ꝓpter eoꝝ
viſcoſitatēꝫ. aut groſſitiē. aut ꝓpter vtrūqꝫ. Iſta
colligunt̃ ab yſaac ṗmo de vrinis. cap. de alba
vrina. Scđo notandū ꝙ albedo vrine eſt mul-
tiplex. Quedam glutinoſa vel muſcilaginoſa.
quedā vnctuoſa. q̄dam ſanioſa: ſimilis albedi
ni fungi. q̄dam ſpermatica ſilis ſpermati. q̄daꝫ
plūbea: q̄ indicant ſup diuerſas diſpoſitiones
ꝓpter diuerſas cauſas. Ex his ſequunt̃ octo re
gule. ¶ Prima regula. Urina alba ſplendida
tenuis: ſignificat opilationeꝫ maxime ſplenis.
Probatur. Quia talis vrina demonſtrat ha-
bundantiā humoꝛis melancolici: q̇ dicit̃ frigi
de ⁊ ſicce complexionis. mō de ratione frigidi
tatis eſt dealbare. quia albedo eſt filia frigidi-
tatis. vt patet ꝑ Galienū in tegni. De ratione
aūt ſiccitatis eſt attenuare. Modo ſup abun-
dantiam humoꝝ melancolici ſequit̃ opilatio:
⁊ maxime in ſplene. q̇ đr reſeruaculum melan
colie. ergo regula ⁊ ꝯcluſio vera. patꝫ ꝯſeq̄ntia.
Et antecedens eſt ṗncipis. Auicenna ſecūda
ṗmi ca. de vrina alba. Coꝛrelarium pꝛimum.
Ex vrina tali medicus debet iudicare diſcolo-
rationem faciei. ſomnolenciam. pigritiam. in
toto patet. qꝛ iſta ꝯſequunt̃ opilationē. Coꝛre-
lariū ſecundū. Ex tali vrina medicus debet ar
guere ſupꝛa grauitatem doloꝝ in pte ſiniſtra.
Coꝛrelariū tertiū. Sic ex vrina tincta medic⁹

arguit abſolute dn̄ium caliditatis: ita ex vrina
alba dominiū frigiditatis. vt patet ex p̄ceden-
tibus. ¶ Scđa regula. Urina alba cū circulo
plumbeo in ſupioꝛi: demonſtrat opilationē in
cerebꝛo ⁊ epylentiāꝫ. Iſta cōcluſio ꝓbat̃. Nam
ex albedine arguitur ſuffocatio caloꝛis ⁊ domi
nium frigidoꝝ humoꝛū. Et ex circulo plūbeo
materias eſſe in capite. ⁊ maxime groſſāꝫ fleg-
maticā vel melancolicam que ſunt cauſe opi-
lationis. Opilationē aūt ſequitur epilēcia. ğ cō
cluſio vera. ꝯſequentia tenet. Et antecedēs eſt
dn̄i yſaac ṗmo de vrinis. Et notanter dicit̃ in
parte ſupioꝛi ex n̄s: qꝛ tūc arguit diſpoſitionem
membꝛoꝝ ſupioꝝ. ¶ Tertia regula. Urina al-
ba muſcilaginoſa demonſtrat habundantiam
humoꝝ groſſoꝝ ⁊ crudoꝝ. Probat̃. qꝛ muſcila
ginoſa vrina nō fit niſi ex trāſitu materie groſ-
ſe ad vias vrine. que materia nō tranſiret niſi
habundaret. intantū ergo vrina muſcilagino-
ſa demonſtrat habundantiā humoꝝ groſſoꝛū
patet ꝯſequens ⁊ antecedens eſt Auicenne lo
co p̄allegato. Confirmat̃ ſic. qꝛ muſcilago inſe-
quit̃ groſſiciē ſicut tenuis ſubtilitatem. q̄re ⁊c̄.
¶ Quarta regula. Urina alba ſemi liuida ſa
nioſa ſilis coloꝛe fungi: ſignificat vlcerationē
in renibꝫ ⁊ in vijs vrine. Probat̃ ṗmo auctoꝛi-
tate Auicenne ſcđa ṗmi de vrina alba. ꝓbat̃
etiā rōne tali: Talis vrina rōne albedinis ar-
guit multitudinē flegmatis in toto. ⁊ ꝑ conſe-
quens in vijs vrine rōne liuiditatis ſup aduſti
onē humoꝝ. vt patuit ſuperi⁹ de vrina liuida.
Humoꝛes aūt aduſti ſunt cauſa moꝛdicatiōis
⁊ acuitatis. Acuitas aūt facit ſequi vlceratiōeꝫ
ergo rōne ſaniei arguit vlcerationē. ⁊ ꝑ ꝯn̄s in
vijs vrine apud renes vt p̄dictū eſt. ğ reglā ve-
ra. Coꝛrelarium ṗmum. Omīs vrina ſanioſa
demonſtrat aut rupturā epatis aut vlceratio-
nem in vijs vrine patet. quia aliter non poteſt
fieri ſanies ī vrina. Coꝛrelarium ſecundum.
Multotiēs errant medici in cognoſcendo ſa-
niem diſtinctam ab ypoſtaſi. Hoc patet. Nam
multotiens errant medici ꝓpter ſimilitudinem
figure eius ⁊ ypoſtaſis ex pte albedinis leuita
tis deſcenſus ad inferioꝛem regionem. Quo
ſtante fit peſſim⁹ erroꝛ ī iudicādo. q̄re ⁊c̄. No-
tanduꝫ ꝙ differētia eſt inter ſaniē ⁊ ypoſtaſim
qꝛ ſanies cū fetoꝛe ſemꝑ eſt. Scđa dr̄ia ex n̄te
ſanie vt queādmodū ypoſtaſis nō apparet ſa-
nies ſub figura piramidali. vt in ypoſtaſi. Ex q̄
ſeq̇t̃ ꝙ bonū eſt medico ſemꝑ vrinā agitare an̄
qꝫ iudiciū faciet. ¶ Quinta reglā. Urina alba
tenuis aliqualiter liuida ſine ſanie. vt eſt coloꝛ
fungi: ſignificat lapidem in renibus ⁊ in veſi-
ca. Iſta concluſio pꝛobatur auctoꝛitate Aui-
cenne loco pꝛeallegato. Et ab yſaac pꝛimo

de vꝛinis. pbaꝛ antē ſic. Nam talis vꝛina rōne albedinis ſignificat dominiū humoꝝ frigidoꝝ crudoꝝ in toto. Et rōne liuiditatꝫ caliditatem ſupfluā in renibꝫ ⁊ in vijs. Modo exiſtēte dominio hūoꝝ groſſoꝝ ⁊ caliditate ſupflua: tūc ſunt ſufficientes ad generationem lapidis: ergo talis vꝛina inducat lapidē vt pdictum eſt. Coꝛrelariū. Medicus debet ex arenulis certificari in q̄ loco fuit lapis retentꝰ pbatur. Nam ſi apparuerint arenule albe ſignū eſt ꝙ lapis eſt in veſica. Si arenule rubee ſignū eſt ꝙ ē in renibꝫ. Scd̄o ex loco leſo. vtꝝ fuerit doloꝛ circa pectinē intenſioꝛ aut in pte poſteriori. ſi primū arguiꝛ lapis in veſica: ſi ſcd̄m in renibus.

¶ Sexta regula. Urina alba ſpiſſa ⁊ vnctuoſa ſi p totū ſignificat ethicā. Probeꝛ. Nam talis vꝛina ſignificat diſſolutionē humiditatū partiū mēbꝛoꝝ cū q̄ ꝯiūgiꝛ ethica tertia ſpeciei cōfirmata. ḡ talis vꝛina demōſtrat ethicā. Patet ꝯſequentia ⁊ antecedens colligiꝛ p Auicennā ſcd̄a pmi. ca. pallegato. q̄re ꝯcluſio reddiꝛ vera. Et dꝛ notāter p totū. qꝛ vꝛina vnctuoſa ſm ptē ſupficialē ſcat caliditatē magnā in renibꝫ. Coꝛrelarium. Urina vnctuoſa in om̄i diſpoſitiōe egritudinali eſt mala. qꝛ abſolute ſignificat lapidis liq̄factionē ⁊ diſſolutionē. ¶ Septima regula. Urina alba poſt citrinā aut tincta nō a cauſa pmitiūa in hoꝛis pluribꝫ febriū ſcat ꝙ febris pmittaꝛ in quartanā. Probaꝛ. Nam talis demonſtrat dominiū humoꝝ melācolicorum ⁊ reſolutionē hūmoꝝ calidoꝝ ⁊ cū h̄ opilationē q̄ ſunt cauſe quartane. ḡ cōcluſio vera. Et notanter dꝛ nō a cauſa pmitiua. puta ⁊ nimia cōmeſtione vel potu aque frigide talē pmutationē ſignificante. Hec aūt patent ex ſecūda pmi Auicenne ⁊ yſaac pmo de vꝛinis. ¶ Octaua regula. Urina alba plūbea ſm ptē ſine aliq̄ ypoſtaſi. ſcat moꝛtē ꝓpinquā. Probaꝛ. qꝛ talis vꝛina rōne plūbeitatis ⁊ albedinis ſcat moꝛtificationē caloꝛis innati. quo ſtante ſequitur moꝛs. ḡ ꝯcluſio vera. Coꝛrelariū. Urina alba quantūcunq̃ fuerit ꝯiuncta plūbeitate ſiue liuiditate eſt valde mala. igiꝛ. ⁊c̄.

De vrina rubea.

Notandū ꝙ vꝛina rubea vt plurimū atteſtatur egritudini calide. qꝛ ex materia colerica rubea ꝓueniente ſi fuerit liuoſa. ſi vero nō ſanguinee materie atteſtaꝛ. Cū qñ accidit in egritudine frigida. ⁊ h̄ multꝫ de cauſis. Primo rōne doloꝛis foꝛtis. de cuius rōne eſt acuere colerā rubeā ⁊ inflāmare. quare ſeq̄ꝛ vꝛina tanta ruboꝛe ſic̄ in colica frigida. Colligiꝛ ab Auicenna ſexta tertij ca. ꝓpo. Ex quo ſeq̄ꝛ coꝛrelarie ꝙ vꝛina rubea ſtante doloꝛe anteq̃ꝫ preceſſit doloꝛ foꝛtis nō neceſſario iudicat de flebotomia. Contra nōnullos q̄ ſtatim viſa vꝛina rubea groſſa iudicāt de flebotomia. Secundo ſtante opilatione a materia flegmatica multa inter kiſtim fellis ⁊ inteſtina: colera enim que ſolebat ire ad inteſtina: regurgitat ad renes propter materiam flegmaticam. et ita tingitur ⁊ coloꝛaꝛ vꝛina coloꝛe rubeo. vt in ictericia ꝯtingit. Colligiꝛ ab Auic̄. ſexta tertij. ca. ꝓpꝛio. Tertio accidit vꝛina rubea ex epatis lapſu ad frigidū. qꝛ debilitaꝛ virtus epatis ſequeſtratiua. quare nō poterit fieri ſequeſtratio debita aquoſitatis a ſanguineo. Ex quoꝝ permixtione coloꝛatur vꝛina coloꝛe rubeo ſicut in ydropiſi. vbi accidit vꝛina ſimilis loture carnium. Quarto accidit vꝛina rubea ꝓpter ꝯſtrictionem factam a flegmate opilante q̄re putreſcit maioꝛ pars flegmatis: ⁊ putrefacta reduciꝛ ad coloꝛem extraneū: ⁊ ita ad tincturā. Coꝛrelariū. Judicium de flebotomia nō eſt faciendum in ydropiſi. qꝛ vꝛina fit multum tincta. quia hoc facto magis alteratur epar ⁊ debilitaꝛ. Ulteriꝰ verificaꝛ. Quoniā vꝛina rubea poteſt apparere in egritudine frigida. ¶ Item notandum. ꝙ vꝛinarum oleaginoſarū quedā eſt tota oleaginoſa. quedā inferius tm̄. prima deterioꝛ eſt ceteris. vt patet in ptiſi ꝯfirmata ⁊ in ethica. Ex iſtis colliguntꝛ alique regule. ¶ Prima regula. Urina rubea eſt melioꝛ in febꝛibus acutis q̃ꝫ aquoſa ⁊ ſanioꝛ. quia illa ſignificat priuationē pingue virtutis ꝯtra materiā. pma autem non. Cōfirmatur auctoꝛitate Auicenne ſcd̄a pmi. cap̄. de coloꝛibus. Coꝛrelarium. Quantū maioꝛ ſanguinea rubea tanto ſaluioꝛ. Patet ex intentione eiuſdē. ¶ Secunda regula. Urina perſeuerans rubea in egritudinibꝫ renū: ſcat apoſtema calidū. Patet. quia cum perſeuerat ſignificat malam diſpoſitionem confirmatam in loco. et deriuationem melancolicam materierum ad locum. vt in ſecunda primi capitulo de coloꝛibus. ¶ Tertia regula. Urina rubea perſeuerans in egritudinibus acutis nullam faciens reſidentiam: ſignificat perditionē egri: aut apoſtema predictum. Scd̄m patet. qꝛ ex hoc arguitur moꝛbus valde foꝛtis: ⁊ virtus debilis. Patet auctoꝛitate loco preallegato. ¶ Quarta regula. Urina rubea ſtante doloꝛe capitis deſipientiam ſignificat. Patet auctoꝛitate et rationibus ſuperius adductis. ¶ Quinta regula. Urina rubea groſſa turbida: ſignificat apoſtema in epate: aut eius debilitatem. Patet ex ſufficienti diuiſione cauſarū turbulētie in vꝛina. ¶ Sexta regula. Urina oleaginoſa multipliciter: ſignificat naturā creticare per vias vꝛine et euacuationem materierum

Et hoc ſi ſeqꝫ requies egrotantꝫ. ſi ỽo nõ ſeqꝫ
eſſet ſignũ mortꝫ. vt vult Auic. ij. i. ¶ Septima
regula. Urina oleaginoſa pauca fetida. ſignifi
cat mortẽ. Patꝫ. qꝛ mediãte fetoris ſcat ebuli-
tionẽ ⁊ corruptionẽ hũoꝝ mediãte paucitatis
debilitateꝫ virtutis mediante oleaginoſitatis
diſſolutionẽ ꝑtiũ: qͥbꝫ ſtantibꝫ ſeqꝫ mors. Con
firmaꝫ auct. Aui. loco pall'. ¶ Octaua regula.
Urina oleaginoſa in egritudinibꝫ acutis ꝑ to
tũ apparens in die q̃rta egrũ ſcat moriturũ in
ſeptima. patꝫ. qꝛ talis ſcat criſim in ſeptima. ⁊
nõ ad bonũ cum virtꝰ ſit debilis ⁊ morbꝫ fortis.
g̃ ⁊c̃. ¶ Nona regula. Urina oleaginoſa pau-
ca in q̃ fuerit aliq̃d ſimile loture carnis recẽtis
eſt ſignũ peſſimũ. ptꝫ. qꝛ ſcat vltimã debilitatẽ
ỽtutꝫ naturalis quã ſeqꝫ vrina talis apparens
ĩ colica hydropiſi. ſcat mortẽ ꝓpinquã. vt vult
Auic. q̃rta ⁊ ſexta tertij ca. ꝓpͦ. ¶ Decima re-
gula. Urina leuiter oleaginoſa ſm ꝑteꝫ ſupfi-
cialẽ ſcat parteꝫ renũ. Patet auc. Auic. ij. i. de
ſignis ſumptis ab vrina.

Expedito de coloribꝫ ꝑncipalibꝫ: qͥbꝫ
maxime ꝑnoſticaꝫ medicus in qͥbꝫ vir
tualiter alij includunꝫ. Seqꝫ de ſcdo
intento. vicꝫ de ꝯtẽtis. q̃ ſunt fere numero. xvij.
Quoꝝ ꝑmuꝫ eſt de circulo. Scdm de ſpuma.
Tertium de ſanguine. Quartũ de arenulis.
Quintum de ſpermate. Sextum de ampulla.
Septimũ de granulis. Octauũ de nubecula.
Nonũ de pilis. Decimũ de ſquamis. Undeci
mũ de furfureis reſolutionibꝫ. Duodecimũ de
athomis. Tredecimũ d̾ reſolutõibꝫ cinericijs.
Decimũquartũꝫ de ſanie. Decimũquintũ de
ſedimine. Decimũſextum de humore crudo in
vrina. Decimũſeptimũ de cautelis in vrina.

De circulo in urina.

Et ꝑmo notanduꝫ de circulo. Circulꝰ
q̃nq̄ apparet in regione ſupiori. q̃nq̄
in regione media. licꝫ rariſſime. Pri-
mus aũt maxĩe ſcat ſup diſpoſitioneꝫ capitis.
Scds ſup diſpoſitioneꝫ mẽbroꝝ ſpũalium vt
plurimũ. Scdo diſtinguo. qꝛ q̃nq̄ apparet cir
culus completus. q̃nq̄ incõpletus. q̃nq̄ groſ-
ſus. q̃nq̄ ſubtilis. q̃nq̄ vniꝰ coloris. q̃nq̄ alte-
rius. Iſtis ſic poſitis ponunꝫ iſte regule de cir
culo ab yſaac. partim ab Auicẽna. partim a
Galieno ⁊ Theophilo. ¶ Prima regula. Cir-
culus ſpiſſus groſſus in ſuba: remiſſus a quo
cunq̄ colore ſcat poſteriorẽ partẽ capitis eſſe
leſam ex flegmate vitreo. Iſta regula ꝑſuadeꝫ.
Nam circulus abſolute ſcat materiã in capite
frigidã melancolicã. ⁊ tñ poſterior ꝑs ſit frigi-
dior et in habentibꝫ ſimbolũ facilior erit tran-
ſitus. ¶ Secunda regula. Circulus ſpiſſus
in ſubſtantia purpureus in colore: ſignificat
partem interiorem capitis eſſe leſam ex mate-
ria ſanguinea. Probatur ſic. Nam color pur-
pureus atteſtaꝫ magis ſanguini q̃ᶻ alteri hu-
mori. Et cum pars anterior ſit magis plena ve-
nis ⁊ arterijs q̃ᶻ aliqua alia propter rhete mi-
rabile ibi exiſtens ſequitur talem circulũ ma-
gis ſignificare ſm partem anteriorem capitis
eſſe leſam ex materia ſanguinea. ¶ Tertia re-
gula. Circulus tenuis in ſubſtantia pallidus
in colore ad ſimilitudinem coloris plũbi ſcat
ſiniſtram partem capitis eſſe leſam ex humo-
re melãcolico. Probatur. quia cum humores
melancolici maxime ſunt ſimiles in colore plũ
beo propter frigiditateꝫ. ⁊ ſic ſplen d̾r eſſe recep-
taculum humoris melancolici. quod membro
rũ directo aſpectu aſpicit partem ſiniſtraꝫ: ſeqꝫ
faciliter euaporatio. ¶ Quarta regula. Circu-
lus tenuis in ſubſtantia in colore citrinus vꝉ
rubeus: ſcat malam complexionẽ iu ꝑte dex-
tra ⁊ pariter dolorem. qꝛ cum epar ⁊ ciſtis fel-
lis collocanꝫ in parte dextra. quare facilis fit
euaporatio ad illam ꝑtem ſm q̧ volunt medici
⁊ maxĩe Auicẽñ. de ſignis ſode ꝑ cõmentatorẽ
ꝑma tertij. ¶ Quinta regula. Circulus plum
beus groſſus in ſubſtantia ſcat epilentiaꝫ. aut
apoplexiã. Patet. qꝛ talis circulus ſcat mul-
tam materiã in cerebro ⁊ in ventriculis. ⁊ ꝑ cõ
ſequens opilationem. aut magnã aut paruam
ſm quod circulus eſt magꝫ vel minus groſſus
ita epilentia vel apoplexia. ¶ Sexta regula.
Circulus in acuta egritudine liuidus. cerebꝝ
ledi ſcat. ptꝫ. qꝛ ſicut vrina liuida ſcat fluxum
materie ad caput ſm totum in egritudĩe acuta
Item circulus liuidus ſcat raptum eius ad
ſupiora ⁊ ita leſionẽ cerebri. ¶ Septima regl'a
Circulus ſubtilis viridis in colore ĩ febre acu-
ta apparens aduſtionẽ ⁊ futuram freneſim ſt.
patꝫ. qꝛ talis ſcat materiã multam ſubtilem co
lericam ĩ cerebro. a qua cõmuniter accidit fre-
neſis. vt patet ꝑma tertij. ¶ Octaua regula.
Circulus apparens tremulus ꝑ medicos agi-
tatus dolorẽ in ſpina dorſi ⁊ ꝑ ꝯſequẽs parali-
ſim ſcat. patꝫ. qꝛ ſcat materiam multam ſubti
lem colericam in cerebro: a qua cõmuniter ac-
cidit freneſis. Significat etiaꝫ fluxũ materiei
catarralis ꝑ nucham. ad cuius fluxũ aut ſeqꝫ
dolor in ſpina dorſi: vel materiei retentionem:
vel paraliſis. ex cuius fluxu magis ꝯtingit ner
uis. ⁊c̃. ¶ Nona regula. Circulus niger prece
dente liuiditate mortificationẽ caloris ex fri-
giditate cerebri ſcat. patet. qꝛ ſicut vrina nigra
quam ꝑceſſit vrina liuida mortificationẽ in to
to ſcat ex defectu membri deteriorati et ꝑncipa
lis: puto cerebri. et ita circulus niger.

¶ Decima regula. Circulus niger ſi ante p/
ceſſerit viridis in vrina mortificationē ꝛ ad/
uſtionē in cōplexiōe ſcat. ptꝫ ex dictꝭ ſupra.

De Spuma in vrina.

Pro cuius partis intellectu Notan/
dū ꝑmo vt habeť a Galieno ī cōmē/
to huiꝰ amphoriſmi ſanguinolētorū
in .ij. ꝑticula. Spuma aūt generať a materia
groſſa: viſcoſa humida. Jn quā dū agit calor
eleuat q̄dā corpuſcula. ex q̄rū cōmixtiōe ge/
neraťſpuma. Aut generatur caliditate forti
ſicut ptꝫ in olla ebuliēte. Aut generať a forti
motu ꝛ ꝑcuſſiōe vt in eq̄s currētibꝫ apparet.
Ex q̄ ſequiť ꝙ cauſa materialis ſpumi eſt hu
miditas viſcoſa. Cauſa efficiens ē caliditas
agens in hūiditatē. Quare danť de ea iſte re
gule: q̄ꝝ ꝑma ē hec. ¶ Prima regl'a. Spuma
ꝯtinua groſſa ī ſuba multa ꝛ remiſſa ī colore
cū vrina groſſa apparēs ſcat indigeſtionē et
ventoſitatē: qꝛ talis vrina ſcat multā hūidi/
tatē ꝛ groſſā ſuffocātē ꝛ debilitatē calorē na
turalē: ex cuiꝰ debilitatiōe debilitaťvtꝰ dige
ſtiua. ꝛ ꝑ viā indigeſtiōis multiplicaťmateria
multa ꝛ viſcoſa. Cōfirmať auct. Aui. xiij. iij.
ca. de ſignis apoſtematū ſtomachi. ¶ Scōa
regula. Spuma tenuis ī ſuba ꝛ ꝯtinua ꝑ oēſ
ꝑtes colorata ſatꝭ in vrina ſili apparēs ſigni/
ficat inflāmatōnē ī mēbris ſpūalibꝫ. patet: qꝛ
aut talis ſpuma fit mediāte multitudīe mate
riei. ſed hoc nō: qꝛ tūc nō eēt colorata. Et vri
na inflāmata: aut fit mediāte calore actioniſ
fortꝭ ī ipām materiā. ꝛ tūc ſcat incēdiū in mē
bris ſpūalibꝫ. ꝛ ita ptꝫ au. Gal'. ꝑall'. ꝛ a ſuffici
ente diuiſiōe. Et vrina ſil'is apparēs in fe. eſt
malū ſignū: qꝛ ſcat inflāmationē ī pulmone ꝛ
ī mēbris vicinis. ¶ Tertia regl'a. Spuma in
terciſa apparēs nigra ī colore yctericiam ni/
grā ex vitio hūoris melancolici ſcat. Patet:
qꝛ talis ſcat opilationē ꝛ materiā melancoli
cā in vijs vrine delatā ꝓpter opilationē inter
epar ꝛ ſplenē: qꝛ hūor melācolicꝰ nō potens
trāſire ad ꝓpriū receptaculū neceſſario regur
gitat ad ꝑtes inferiores. q̄re ꝛc. Et dꝛ notan
ter īterciſa: qꝛ ſi eēt ꝯtinua ſcaret materiam
melancolicā ꝛ aduſtā ī toto. q̄re ꝛc. vt ptꝫ auc.
Aui. xiij. iij. d̄ ſignis yctericie nigre. ¶ Quar
ta regula. Spuma interciſa nō ꝯtinua appa
rēs cū granulis minutꝭ. talis ſcat mēbra de
bilia grauari multitudīe reumatꝭ. Ptꝫ. qꝛ nō
ꝯtinua ſcat humiditatē in mēbro deducto. ꝛ
cū granula ſcāt deſcēſum reumatꝭ: vt decla/
rabať. ğ ꝛc. ¶ Quinta regula. Spuma īterci
ſa viridis ī colore: aut ſil'is tincture croci ſi/
gnificat calefactionē epatꝭ ꝛ aduſtionē. Pa/
tet: qꝛ hoc ſignificat ſuꝑabundantiā caloris
delate ad vias vrine ꝛ abundantꝭ in toto qꝺ
nō poſſit eſſe niſi ſtante epatis caliditate cū
aduſtione. ğ regula vera. Q̄ꝺ ptꝫ auc. Auic.
xiiij. tertij de ſignis yctericie citrine.

De ſanguine in vrina.

Notandū ꝙ q̄nq̄ꝫ apparet ī vrina ſan
guis purus clarus. q̄nq̄ꝫ cōmixtus:
q̄ diſtinguiť ex parte q̄ntitatꝭ calorꝭ
mixtoꝝ. licet ſanguis q̄nq̄ꝫ euacueť purus ꝑ
viā criſis ex ſanguīe peccante in q̄ntitate: vt
ꝯtingit in pluribꝫ mingētibꝫ oīno ſepe ſangui
nē purū. De q̄ danť iſte regule. ¶ Pria regl'a.
Sanguis ī vrina trūboſus vl' globoſus gra
uem hñs odorē vel fetorē cūq̄ꝫ dolore ī pecti
ne ſignificat ſanguinē a veſica venire. Corre.
Vrina in q̄ apparēt gutte ſanguis groſſi re/
ſidētis ī fundo ſcat ſanguinē a loco ꝓpinquo
fluere: ꝛ ꝑ ꝯñs a veſica. ğ ꝛc. ¶ Scōa regula.
Vrina ī q̄ apparuerit ſanguis groſſus trom
boſus petēs fundū ſcat actualē fluxū men/
ſtruoꝝ in muliere. ꝛ hoc nullo mō exiſtēte do
lore in aliq̄ ꝑte. Ptꝫ: qꝛ aut fluit a veſica. et h̄
nō: qꝛ ſic dolor eſſet in pectine. aut a renibꝫ. et
hoc nō: qꝛ ibi eēt dolor. aut ab epate: ꝛ h̄ non
qꝛ ibi non eſt dolor. aut ab aliq̄ alio mēbro. a
q̄ ſi fuerit nō abſolueť tale mēbꝝ. aut a graui
tate aut a dolore actuali exiſtēte: aut qꝺ ꝑceſ
ſerit. Correlariū. Ex ſili vrina ſepe decipiunť
medici iuuenes q̄ prenoſticāt neceſſitatē fle/
botomie ꝛ male: oꝑanť eni ꝯtra caſum habi/
tū q̄rta ꝑmi. Caueas ne menſtruatā fleboto/
mes. Correlariū. Nō q̄libet vrina rubea groſ
ſa iudicat de flebotomia. ¶ Tertia regula.
Sanguis ī vrina nō trūboſus niger ī fundo
minorato dolore ī renibꝫ ſcat ipm̄ fluere a re
nibꝫ. ptꝫ. Et dꝛ notāter niger: qꝛ ſanguis exi/
ens venas īmediate denigrať: iuxta ſentētiā
Gal'. in cōmēto iſtiꝰ amphoriſmi. Si ſāguis
extra venas effundiť. Patet etiā ex ſnīa trū/
boꝝ. qꝛ illi ſignificāt ſuꝑ diſpoſitionē veſice:
vt declarabiť. Ptꝫ etiā ex ſitu doloris: qꝺ ſi/
gnū arguiť certiſſimū. ¶ Quarta re. Sāguis
purꝰ ac ſi ex vulnere expelleret cū dolore ſpō
diliū mediaꝝ dorſi ſcat ipm̄ fluere ex fractu
ra vene chilis. Probať: qꝛ talis ſanguis purꝰ
ſcat fracturā vene mediāte puritatꝭ: ꝛ nō ali/
bi niſi vbi ē dolor. ſꝫ cū dolor ſit vbi ſituať il/
la vena chilis. ğ ꝛc. ¶ Quīta re. Sanguis pu
riſſimꝰ cū dolore ꝛ punctiōe ī ypocūdrio dex
tro: ſignificat ſanguinē ab epate fluere. ꝛ per
ꝯñs dyarriā epaticā. ptꝫ ex Aui. d̄ fluxu epa
tico ſanguineo. ¶ Sexta re. Nō oīs vrina in
qua fuit ſanguis eſt mala. Patet: qꝛ q̄nq̄ꝫ ac/

cidit talis vꝛina ꝑ viam criſis:vt dictuꝫ eſt.
⁊ tunc ſignum eſt bonum ſi reſtringaꝛ̄ ſequũ-
tur accidentia mala.

De Arenulis in vꝛina.

De arenulis tales danꝛ̄ regule. ¶ Pri-
ma regula. Arenule rubee in coloꝛe:
dure in ſuba ſine febꝛis vitio cũ do-
loꝛe doꝛſi lapidẽ in renibꝰ ꝯfirmatũ vel cõfir-
mandũ ſignificãt. dũmodo cũ eis fuerit diffi-
cultas mingẽdi. Probatur auctoꝛitate ꝑnci-
pis decimaoctaua cap̄. ꝓpꝛio. Rõne autẽ ꝓ-
baꝛ̄ ſic. Nã tales arenule dure atteſtanꝛ̄ ma-
terie groſſe ꝯtente in renibꝰ vel in veſica. non
ſcðm:vt declarabiꝛ̄ inferiꝰ. ğ primũ. Sꝫ exi-
ſtente materia flegmatica groſſa ĩ renibꝰ opi-
lante ⁊ occurrẽte caliditate epatꝭ ⁊ renũ ge-
neraꝛ̄ lapis. ğ cõcluſio vera. vt ptꝫ de cauſis
ipſiꝰ lapidis. ¶ Scðа regula. Arenule dure ĩ
ſuba rubee in coloꝛe apparẽtes cũ alleuiatio-
ne renũ vel lũboꝝ diſſolutioneꝫ lapidis fieri
ſignificat:⁊ doloꝛẽ a lapide ꝓceſſiſſe. qð ꝓba-
tur auctoꝛitate principis loco p̄allegato. Et
Iſaac tractatu de vꝛinis. ca. de cauſis arenu-
laꝝ. Et rõne ꝓbaꝛ̄ ſic. Tales arenule ſignifi-
cant aut lapidẽ in renibꝰ. Et hoc nõ:qꝛ pſeue-
raret doloꝛ ⁊ nõ fieret alleuiatio. vel ꝑcat diſ-
ſolutionẽ ipiꝰ a ſufficiẽte diuiſiõe. qð ẽ veꝝ.
ꝓbaꝛ̄ ex alleuiatiõe doloꝛꝭ q̃ ꝑceſſit añ appa-
ritionẽ illaꝝ arenulaꝝ. ¶ Tertia regula. Are-
nule albe ĩ coloꝛe dure in ſuba reſidẽtes ĩ fun-
do doloꝛe exiſtente in pectine lapidẽ ĩ veſica
ſignificãt. Qð declaraꝛ̄ ꝑmo auctoꝛita. ꝑnci-
pis ca. ꝓpꝛio. Rõne aũt ſic:qꝛ tales arenule
aut atteſtanꝛ̄ ſuꝑ lapidẽ in renibꝰ aut veſica.
Nõ primũ:qꝛ tũc eẽnt rubee. Et doloꝛ eẽt in
doꝛſo ꝓpter ſitũ ⁊ coloꝛẽ ipoꝝ renũ. ergo a ſuf-
ficienti diuiſiõe atteſtaꝛ̄ ſuꝑ lapidẽ in veſica.
Qð ptꝫ ex ſitu doloꝛꝭ in pectine:⁊ coloꝛ ipa-
rũ arenulaꝝ q̃ ꝓpoꝛtionantur coloꝛe veſice.
¶ Quarta regła. Arenule albe ĩ coloꝛe:poſt
q̃rũ apparitionẽ remittaꝛ̄ doloꝛ pectinis et
difficultas mingẽdi. Et ex his patiẽs ſenti-
at ſubleuatiões. Tales diſſolutiões lapidis
in renibꝰ aut diſſolutõnẽ eiuſdẽ ĩ veſica. Nõ
ꝑmũ. ergo ſcðm. iõ eſt manifeſta. ¶ Quita re-
gula. Arenule rubee ĩ coloꝛe molles in ſuba
apparẽtes cũ febꝛe. ⁊ maxĩe in fine fe. ſignifi-
cant aduſtionẽ humoꝝ. auctoꝛitate ꝑncipis
ꝑma q̃rti de ſignis quartane. Rõne ꝓbaꝛ̄. qꝛ
tales arenule ſignificãt multitudinem mate-
riei aduſte. ergo tales ſignificãt aduſtionem
humoꝛꝭ ꝓpterea tales materiã aduſtã. Rõne
ꝓbaꝛ̄ antecedẽs:qꝛ aut tales ſignificãt lapi-
dẽ aut aduſtiõnẽ. Nõ ꝑmũ:qꝛ tunc nõ eſſent
molles:vt ptꝫ ꝑ regulas p̄cedẽtes. ğ ſcðm:vt
ptꝫ ꝑ ſufficientẽ diuiſionẽ. ¶ Sexta regula
⁊ vltima. Arenule rubee apparẽtes ſine do-
loꝛe ⁊ grauitate renũ ꝑcãt caliditatẽ epatꝭ et
renũ. qð apparet:qꝛ tales arenule atteſtanꝛ̄
duobꝰ ꝑncipijs. ꝑmo caliditati agenti. ſcðo
materiei flegmatice q̃ ſũt ꝯ̃a ꝑncipia renũ ⁊
lapidis. q̃ ſi fuerint cũ doloꝛe ꝑcant lapidẽ. q̃
vero ſine doloꝛe ꝑcant intentũ regule. Coꝛre-
lariũ. Arenule apparẽtes in fine febꝛe coleri-
caꝝ ꝑcant ꝑmixtionẽ febꝛis colerice ad febꝛẽ
quartanã. Patet:qꝛ ꝑcat aduſtionẽ materiei
vt patet ex ꝓbatione quinte cõcluſionis.

De Spermate in vꝛina.

De ſpermate ꝑmo notãdũ:ꝙ in virga
ſunt tres meatꝰ ſpermatꝭ vꝛine ⁊ al-
guadi:vt ptꝫ ex anathomia virge a-
pud oẽs ſapiẽtes. Ex q̃ ꝯtingit vnã iſtaꝝ ſuꝑ-
fluitatũ cũ alia euacuari. Et ita ſperma cum
ſuꝑfluitate vꝛinali. q̃re de ſpermate dantur he
regule. ¶ Prima regula. Sperma diuiſũ ꝑm
partes minimas incoꝛpoꝛatũ cũ ſuba vꝛina-
li. ſuꝑfluitatẽ vel coitũ p̄ceſſiſſe ꝑcat. Probaꝛ̄
ꝑmo auc. ꝑncipis. xx. iij. ca. de ſignis coitꝰ.
Scðo rõne tali:qꝛ tale ſperma ita ꝑmixtuꝫ
ꝑcat diuturnitatẽ euacuatiõis ſpermatꝭ p̄ceſ-
ſiſſe ad quã ſecuta ẽ notabilis ꝑmixtio. ⁊ ita
eſt coꝛpoꝛatio vniꝰ ſuꝑfluitatis cũ altera. q̃re
regła vera. ¶ Scða regula. Sperma appa-
rens globatũ truncoſum cũ vꝛina ꝑm fruſta
groſſa ꝑmixtũ abſtinentiã coitus vel noctur-
nã pollutionẽ ꝑcat. ꝓbaꝛ̄ rõne. qꝛ tale ſperma
ſic apparens aut ꝑcat coitũ aut pollutionem
nocturnã. poſt quã pollutionẽ remanſit aliq̃
pars ſtimulãs ꝟtutẽ ad eiꝰ expulſionẽ. Non
ꝑmũ:qꝛ tũc eẽt diuiſum. ğ ſcðm ꝑcat. Patet
ſepiſſime in vꝛinis viroꝝ religioſoꝝ. vel ꝑcat
vt dictũ eſt abſtinẽtiã coitꝰ. Nõ ĩ hoĩe aſſue-
facto ad coitũ ſi retineaꝛ̄ talis ſuꝑfluitas ne-
ceſſario aliq̃ pars eiꝰ retenta ſtimulat expul-
ſiuã ad eiꝰ expulſionẽ. Et qꝛ nõ ꝯuenientius
poteſt expelli q̃ꝫ ꝑ vias vꝛine. q̃re ⁊c̃. ¶ Ter-
tia regula. Sperma apparens frequenter in
multis vicibus gomoꝛreã vel paraliſim mẽ-
broꝝ genitaliũ ꝑcat. Probaꝛ̄:qꝛ aũt tale ſper-
ma ſic apparens ꝑcat coitũ p̄ceſſiſſe vel pol-
lutionẽ nocturnã vel gomoꝛreaꝫ paſſionem.
Non ꝑmũ neq̃ ſcðm. qꝛ tũc tale eẽt interpo-
latim:⁊ interpolatis vicibꝰ appareret. ergo ſi
cõtinue vel multis vicibus apparet ꝑcat in-
tentũ regule. Et notanter diciꝛ̄ paraliſim mẽ-
broꝝ genitaliũ:qꝛ ſic cõtingit alios lacertos
⁊ muſculos paralitiſari ꝑiter ⁊ iſtos:qꝛ para-
liſi inducta ſequitur relaxatio:⁊ ita euacua-

tio ſpermatis.

De Ampullis in vrina.

Notandū ꝙ ampulla q̄ttuʒ ad q̄d no
minis importat granula magna que
differūt a ſpuma ſcḿ magis ⁊ minꝰ ⁊ a
granulis: qꝛ granule ſūt ampulle mediocres
Ampulle enī importat idē qḋ dictū eſt. ſ. ſpu
mā ſupuenientē ⁊ eleuatā. de qua dantur iſte
regule. ¶ Prima regula. Ampulla magna pꝛ
ſeuerans in vrina hn̄s adherētiā plixitatem
morbi in q̄ apparet ſignificat. Probaṫ auct.
Iſaac de vrina. Rōne aūt ſic: qꝛ talꝰ ampulla
ſignificat cruditatē ⁊ viſcoſitatē materiei pec
cantꝭ, ꝓpter cuiꝰ viſcoſitatē conaṫ ad agēduʒ
ↄ talē materiā ad quē conatū generaṫ ampul
la. Cōfirmaṫ. vt ſi q̄s ꝑcuſſerit ḡuiter aquaʒ:
ex tali ꝑcuſſiōe eleuanṫ ampulle. vt notat ex
perientia. modo ſtante materia groſſa ⁊ viſco
ſa neceſſaria morbꝰ ꝓlongaṫ. ¶ Scḋa regula
Ampulla magna apparens i vrina declinās
ſe ad locū ad quē vrinale applicaṫ ventoſita
tē ſignificat. Probaṫ: qꝛ ſicut de rōne vento
ſitatis eſt moueri de loco ad locū: ⁊ nō habe
re eſſe fixum. vt patet ex ſentētia oīm medi
coꝝ. Ita de rōne ſupfluitatis ↄſequētis talē
ventoſitatē. ¶ Tertia regula. Ampulla appa
rens in vrina magna cū rugita ⁊ grauatione
ſtomachi vomitū aut fluxū ventris ꝓceſſiſſe
ſignificat. Probaṫ. Nā talis ampulla ſignifi
cat materiā humidū flegmaticā contineri in
ſtomacho. vel in inteſtinis q̄ cōtenta neceſſa
rio ſtimulāt virtutē ad ſeceſſum fluxū vētrꝭ
vel vomitū: q̄re ↄcluſio vera ⁊c̄. ¶ Quarta re
gula. Ampulla magna apparēs in vrina aut
grauationē ſtomachi dolorē yleos. aut renū
ex hūore flegmatico groſſo ⁊ viſcoſo depen
dere ſignificat. Probaṫ auc. Auicē. ca. ꝓprio.
Rōne aūt ſic. qꝛ talis ampulla atteſtaṫ mate
riei ex q̄ generaṫ. Sed cū generaṫ ex tali ma
teria flegmatica ſeq̄tur intentū. ¶ Quīta re
gula. Ampulla apparēs cū magna adheren
tia i circulo dolorē capitꝭ a vētoſitate ſignifi
cat. aut etiā viſcoſitate. Probaṫ: qꝛ vt dictuʒ
eſt: qꝛ cū ↄtētū arguit ſupra regionē in q̄ fue
rit collocatū: ſʒ cū circulus cōmixtꝰ cū am
pulla coleṫ in loco ſupiori ſeq̄tur itētū. Cor
relariū. Ampulla magna apparēs i vrina vē
toſitatē atq̄ʒ viſcoſitateʒ eſſe in ſtomacho ſi
gnificat ⁊ inteſtinis eſt ſignū diſtinctiuum.

De granulis in vrina.

De granulis: id eſt ampulliſ mediocri
bus danṫ he regule. ¶ Prima regu
la. In q̄cūq̄ʒ parte fuerint granula a
cerebro fluere materiā ſcat. Patʒ p̄rio aucto.
medicoꝝ: q̄ ponūt granula ⁊ circulū eē ſignū
ſup diſpoſitionē cerebri. Rōne ſic ꝓbaṫ. qꝛ ta
lia granula ſignificāt ſup diſpoſitionē capitꝭ
aut mediā regionē aut ſup infimaʒ. Sed nō
ſcḋm neq̄ʒ tertiū abſolute: qꝛ tūc ceſſent am
pulle magne ex eo: qꝛ faciliꝰ eſt virtuti agere
ſup materiā in media regiōe ↄtentā ⁊ in infi
ma q̄ in ſupma. Sed agēte generatiōis am
pulle applicate poſſet ſeq̄ actio. q̄re ⁊c̄. ḡ gra
nula ſcat ſupra deſcēſuʒ reumatꝭ. Sʒ notan
dū ꝙ iſta granula alia ⁊ alia ſignificant ſi fue
rint in alia ⁊ alia regiōe. Cōtenta enī in regi
one ſupiori ſignificāt diſpoſitionē capitꝭ. ita
ꝙ materia actualiter peccat ī capite. Cōten
ta in media regiōe ſignificāt ſupra deſcēſum
reumatis: ad neruos: ad pectꝰ ⁊ iūcturas. li
cet rarius appareāt niſi in ſuprema regione.
Ideo medici dicunt ꝙ granula abſolute ſi
gnificāt ſupra deſcēſum reumatis ſiue modo
deſcēdat ad partē illā ſiue illā. Declarat acci
dētia manifeſta. Ex q̄ verificaṫ dictū medico
rū ꝙ patiētes catarrū ad oīe genꝰ morboꝝ
ſunt parati. Probaṫ: qꝛ ex eius fluxu inducit
malā cōplexionē in loco in quem fluit.

De nubecula in vrina.

De nube q̄ dꝛ nubecula. Notandū ꝙ
tales importāt q̄ndā vaporoſaʒ ſup
fluitatē ⁊ obſcurā apparenteʒ in vri
na ad modū tele aranee vel pulueris ſparſi ꝑ
vrinā qui generaṫ ex actione caloris ꝑter na
turam. de qua danṫ tales regule. ¶ Prima re
gula. Nubecula liuida apparens in inferiori
regione ad modū pulueris ſparſi ꝑncipium
ethice ſignificat. Patet auc. Aui. ꝑma quar
ti in ca. de ſignis ethice. Rōne aūt ſic: qꝛ talꝰ
nubecula ſignificat ꝙ calor ꝑter naturā ince
pit agere in humiditate: ⁊ eas reſoluere qḋ ē
ꝑncipiū ethice. ¶ Scḋa regula. Nubeculo
ſa vmbroſa cū quadā ſpuma crocea vel viri
di ſup calefactione epatis ⁊ multitudinē co
lere ſignificat. Patet ex ꝑimēto: qꝛ tales vri
ne cōiter apparent in yctericia vbi eſt ſuper
flua caliditatis epatis ⁊ multitudo colere.

De pilis in vrina.

Notandū ꝙ pili diſtinguunṫ ex parte
ſube ⁊ ex parte q̄ntitatis. Ex pte co
loris: ⁊ ex parte ſitus. Aliq̄ dicuṫ ſub
tiles. aliq̄ groſſi. Nq̄nq̄ʒ ſunt multi. q̄nq̄ʒ pau
ci. q̄nq̄ʒ in regiōe media. q̄nq̄ʒ in regiōe ſupre
ma. q̄nq̄ʒ ſunt coloris citrini. q̄nq̄ʒ fuſci. q̄nq̄ʒ
rubei. Diſtinguunṫ etiā ex pte cauſaꝝ effici
entiū: qꝛ quidā cauſanṫ ex humoribꝰ groſſis

frigidis. q̄dā a caliditate ſupma agentē ī hu
midū. Colligit͛ hec diſtictio ab Aui.ij.i.⁊ ab
iſaac.i.de vrinis. De q̄bꝫ dant͛ he regl'e. ¶ Pri
ma regula. Pili rubei ſiue citrini apparētes
in vrina in quacūqꝫ regiōe nō exiſtente febre
caliditatē renū ſignificāt. Patet auc. pncipiſ
xix.iij. de ſignis male cōplexiōis calide renū
Rōne ſic. qꝛ ſicut de rōne frigiditatꝫ eſt albe
ſcere: ita de rōne caliditatꝫ ē citrinare aut ca
lefacere. Sed tñ ſupfluitas atteſtat͛ mēbro
a quo ſupfluit ſequit͛ ꝓpoſitū. ¶ Scōa regl'a.
Pili apparētes in vrina exiſtentes pingues
ſube ſolide nō exiſtēte febre diſſolutioneꝫ re
nū ⁊ lūboꝝ ſignificāt. Probat͛. Tali pili ſūt
partes aut materie reſolute vel diſſolute. aut
mēbroꝝ. ſꝫ nō hoc. g̊ atteſtat͛ diſſolutionē mē
broꝝ ⁊ maxime vicinoꝝ: vt ſūt renes ⁊ lūbi.
g̊ regula vera. ¶ Tertia regl'a. Pili apparen
tes in vrina aliq̄ntulū groſſi in ſuba: ita ſe ha
bentes ꝙ ſi cōprimant͛ euaneſcūt. aut ex agi
tatiōe vrine reſoluūt͛. tales pili opilationeꝫ
ab hūoribꝫ groſſis ⁊ viſcoſis fieri ſignificāt.
Probat͛ auc. Aui.ij.i. Rōne ſic. Aut tales pi
li ſignificāt diſſolutiōeꝫ mēbroꝝ aut materie
Nō mēbroꝝ: qꝛ vrina eēt pinguis. ⁊ pili eua
neſcūt. ergo atteſtat͛ materiei reſolute: ⁊ per
ꝯñs materiei groſſe ⁊ viſcoſe opilātes vias
q̄d erat ꝓpoſitū. ¶ Quarta regl'a. Pili appa
rētes ī vrina in ſuba ſolida vrina exiſtēte ole
aginoſa. tales apparētes exñte febre: diſſolu
tionē totiꝰ ⁊ ethicā fieri ſignificant. Probat͛
auc. Aui.i.iiij.ca. de ſignis ethice. Rōne aūt
ſic: qꝛ tales pili aut ſ̄cant diſſolutionē mēbro
rū ꝑticulariū aut totiꝰ. Nō pmū: qꝛ tūc eſſet
fe. ergo ſcōm. ⁊ ꝑ ꝯſequens regula eſt vera.

De Squamis in vrina.

De ſquamis apparētibꝫ in vrina. No
tandū circa q̄d nois ipaꝝ ſquamaꝝ
ꝙ ſquame differūt a furfureis reſolu
tiōibꝫ: qꝛ furfuree reſolutiōes dicunt͛ ꝑtinere
ad ſiūitudinē ſquame piſciū. Differūt etiā ex
ꝑte cāꝝ: qꝛ materia faciēs ſquamas ē groſſi
oꝛ q̄ꝫ materia faciēs reſolutiōes furfureas.
Silr differūt ex ꝑte excoriationis: qꝛ furfu
ree reſolutiōes accidūt ꝯformata excoriatio
ne. Squame aūt accidūt in pncipio excoria
tionis: cū ꝑtes extrinſece ⁊ intrinſece dicunt͛
eſſe groſſiores q̄ꝫ ꝑtes intermedie: q̄bꝫ ſtanti
bus ponunt͛ he regule. ¶ Pria regl'a. Squa
me apparētes in vrina tales inq̄ntuꝫ ſquame
⁊ ſine febre apparētes ſcabiē ſignificāt ſiccā
Probat͛. Nā cū materie ex q̄bꝫ fiunt ſquame
ſunt groſſe: tunc talis materia non eſt apta ꝑ
poros exaltare. Exaltat ergo tm̄ pars ſubti
lis ex q̄ inficit͛ cutis infectiōe tenui ⁊ ſubtili
¶ Scōa regl'a. Squame apparētes ī vrina
cū grauitate in regiōe pectinis ſignificāt ꝙ
veſica incepit excoriari. Patet ex deductōe
ſcōe cauſe p̄dicte. ¶ Tertia regula. Squa
me apparētes in vrina cū vitio febris pmam
ꝑtē ethice: ⁊ ethicā fieri ſignificant. Probat͛.
qꝛ ſicut ſe hꝫ pma humiditas ad ſecundā hu
miditatē. ita furfuree reſolutiōes atteſtantur
reſolutionē ſcōe humiditatꝫ que eſt ſubtilioꝛ
ipa pma humiditate. ergo ſquame atteſtabū
tur reſolutiōi pme humiditatis q̄ eſt groſſi
oꝛ: ⁊ ideo ethica pme ſpeciei ſignificat.

De Furfureis reſolutionibus in vrina.

Primo notādū ꝙ ipa ꝓcedūt ex alte
ra cāꝝ illaꝝ. Aut ex ſolutiōe mate
rie colice, aduſte vel flegmatꝫ ſalſi: q̄
partes ſeparate trāſmittunt͛ ad vias vrine: ⁊
cū ipa ſupfluitate mittunt͛ vel ex reſolutione
partiū cartillaginoſaꝝ aut neruoſaꝝ: vt ē ve
ſica ⁊ hmōi. Et dicunt͛ furfuree reſolutiones
qꝛ reſidēt in vrina ad ſiūitudinē furfuꝝ groſſa
rū. Uel accidūt ex reſolutiōe hūiditatū ſecū
daꝝ vt ros campiuꝫ q̄ ſunt cōpoſite ex ꝑtibꝫ
groſſis ⁊ ſubtilibꝫ: q̄re ꝯtingit vnā ab alia ſe
parari. De q̄bꝫ reſolutiōibꝫ dant͛ tales regl'e.
¶ Prima regula. Furfuree reſolutōes appa
rētes in vrina ſine fe. aut dolore in determi
nata ꝑte corpis ſcabiē corpis eſſe ſignificat.
q̄ ꝯcluſio ꝓbat͛ auc. Aui. ca. de ſcabie. Rōne
aūt ſic: qꝛ tales furfuree reſolutiōes aut atte
ſtant͛ ſcabiei aut vlceratiōi aut reſolutōi. Nō
ſcōm: qꝛ tūc eēt g̃uitas ⁊ doloꝛ ī eaꝝ euacua
tione. Nō tertiū: qꝛ tunc eſſet vrine grauitas
aut doloꝛ ī eaꝝ euacuatiōe. g̊ pmū q̄d erat ꝓ
bandū. ¶ Scōa regula. Furfuree reſolutio
nes ī vrina apparētes cū grauitate et dolore
circa regionē pectinis vlcerationē veſice ſi
gnificāt. ptꝫ. qꝛ vbi doloꝛ ibi egritudo: ſed qꝛ
nō erit ita vbi tales reſolutōes ꝓueniūt ab vl
ceratiōe vt dictū ē. ¶ Tertia regula. Furfu
ree reſolutōes apparētes cū febre ī vrinā e
thicā ſcōe ſpeciei ſ̄cāt. Patꝫ a ſufficiēti diui
ſione cauſaꝝ ipaꝝ reſolutionū furfureaꝝ.

De Athomis in vrina.

Nota ꝙ ꝑ athomos debēꝰ itelligere q̄
nula ꝑua ad modū pūctoꝝ vt ita lo
q̄r q̄ diſtiguūt͛ ex ꝑte loci ⁊ ex ꝑte ſube
⁊ ex ꝑte cauſaꝝ a q̄bꝫ generāt͛ tales athomi.
Generant͛ tñ vt plimū a materia flegmatica
inhibita ī neruis: q̄ ſignificabūt regionē in q̄
ſūt ⁊ apparebunt. De q̄bꝫ dant͛ tales regule.

¶ Prima regula. Attomi apparētes ī vrina ī
fundo reſidētes dolorē in membris generati
uis ꝛ pedibꝫ ꝛ genubꝫ: ꝛ ꝑ ꝯñs podogrā ex il
lis ſignāt. Probat̄ pⁱo auc. Aui. xxij. tertij.
cap̄. de podogra ꝛ ſciatica. Rōne ꝓo ſic. Ta
les attomi ſignificāt materiā ꝯtentā in mem
bris neruoꝝ inferioꝝ: ꝛ ꝑ ꝯñs ī mēbris regi-
onis ī fine q̄ītegrat̄ ex mēbris p̄dictꝫ. ¶ Se
cūda regula. Attomi apparētes in media re-
gione dolorē in mēbris ſpūalibꝫ ſignificāt, ꝓ
bat̄: qꝛ ſicut attomi ī infima regione ſupra in
fimā regionē ſignificāt: ita attomi in medio
indicāt ſup mediā: vt apparet etiā ex alijs ſu
perfluitatibꝫ. ¶ Tertia regula. Attomi appa
rentes vniuerſaliter ꝑ totā vrinā oīm mēbro
rū: ꝛ ꝑ ꝯñs totū corpꝰ dolore ſignificāt, ꝓba
tur ſic. Attomi ꝑtiales partialē dolorē ſigni
ficāt. ita attomi vniuerſales ꝛ vniuerſaliter ap
parētes vlem dolorē ſignificāt. g̊ intētū regu
le ē veꝝ. ¶ Quarta regula ſūpta ab Aui. pⁱo
canone fen. ſcd̄a cap̄. de ſignis impḡnatiōis
Vrina lucida pura in ſuba in q̄ apparuerit
aliq̄d groſſum ſil̄e nubi: ꝛ ī ea fuerint attomi
deſcēdentes ꝛ aſcēdentes globatim inferiꝰ
impḡnationē ꝛ ꝯceptū ſignificant. ptꝫ aucto
ritate p̄dicta. Rōne ſic. qꝛ tales attomi aut ſi
gnificant ſupra dolorē iuncturaꝝ aut neruo
rū aut ſup ꝯceptū. ſed nō primū: vt ptꝫ ꝑ con
cluſiones precedentes. ergo ꝛc̄.

De Reſolutionibus cinericijs in vrina.

N On tandū qꝙ ꝑ reſolutiōes cinericeas
nō debemꝰ intelligere reſidentes in
vrina ad modū furfureaꝝ reſolutio-
nū: ſed ſunt groſſiores q̄ accidūt ꝛ apparent
ex diſſolutiōe materieꝝ flegmaticaꝝ. aut me
lancolicaꝝ aut ſanguineaꝝ groſſaꝝ q̄ reſolu
te ſimul cū ſupfluitate euacuant̄: ꝛ eaꝝ appa
rentia atteſtat̄ mēbris a q̊bꝫ reſoluunt̄. q̄ ſtan
te ponunt̄ iſte regule. ¶ Pⁱa regula. Reſolu
tiones cineree ſubtiles ī colore adherentes
globate vel ꝯgregate ad inuicē ī fundo reſi
dētes retētionē mēſtruoꝝ ī mulieribꝫ ſignifi-
cant, ꝓbat̄ auc. Auicē. xij. tertij. Rōne āt ſic:
qꝛ tales reſolutōes atteſtant̄ materie peccā-
ti ī loco ꝓpinq̄ ad vias vrine: q̄ materia ꝯtin
git euacuari ꝛ retēta ſtimulāt ꝟtutē ad eiꝰ ex
pulſionē. ꝛ qꝛ nō p̄t euacuari ſm̄ ſe ꝓpter opi-
lationē: euacuāt̄ aūt aliq̄ ꝑtes ex q̄ꝝ ſepatōe
generāt̄ tales reſolutōes. Et iō notāter pōit̄
in ꝯcluſiōe reſidētes ī fundo ꝛ globate exiſtē
tes ex eo qꝙ ꝯtētū in regione ſupiori atteſtat̄
materie ꝯtēte ī tali regione. Et iō cū materie
mēſtruales ſūt ibi reſidētes, claꝝ ē qꝙ reſolu-
tiōes ibi appentes ſcāt eaꝝ reſolutōeꝫ mate
rieꝝ. q̄re ꝯcluſio ꝟa. ¶ Scd̄a regl̄a. Reſoluti
ones cineree ſubnigre ī colore ſparſe ꝑ vrinā
fluxū mēſtruoꝝ actualē ſcāt, ꝓbat̄ auc. Aui.
loco p̄allegato. Rōe ſic. qꝛ aut tales ſcāt re-
tentionē mēſtruoꝝ aut fluxū. Nō p̄mū: qꝛ tūc
reſiderēt ī fundo: qm̄ de rōe grauis ē ꝛ ñ eēnt
ꝯgregate. vt ꝓbatū ē. g̊ ſcāt actualē fluxū ꝛc̄.
¶ Tertia reg. Cinericee reſolutiones ſubni-
gre ꝛ groſſe adherētes ſube vrinali in fundo
ſpleneticā paſſionē ꝛ apoſtema ſplenis ſigni
ficant. Probat̄ aucto. oīum medicoꝝ vnani
miter aſſerentiū hoc eē ſignū male diſpoſitio
nis ſplenis. Rōe ſic: qꝛ aut tales reſolutiōes
atteſtant̄ materie mēſtruali aut melancolice
alibi ꝯtēte. Nō p̄mū: vt ptꝫ ꝑ p̄mā ꝯcluſiōeꝫ.
g̊ cū ſplē ſit receptaculū hūorꝫ melācolici: ſeq̄
tur qꝙ tales reſolutōes atteſtant̄ materie con
tente ī ſplene qd̄ eſt ꝓpoſitū. ¶ Quarta regu-
la. Reſolutōes cineree apparētes ī fine fe. fle
gmaticaꝝ: febrē flegmaticā ad melācolicā ꝑ-
mutari ſcant. Probat̄ qꝛ tales ſcāt materiaꝫ
flegmaticā aduri: ad cuiꝰ aduſtionē ſequit̄ ge
neratio humoꝝ melācolicoꝝ. q̄ cū peccaue-
rit putrefactꝰ indicat melācolicā febrem.

De ſanie in vrina.

N On ta ſanies nunq̄ꝫ appet ī vrina niſi
ſtante vlceratione in vijs aut erupti
one ap̄atis currētis ꝑ viā vrine: q̄ ſa-
nies diuerſificat̄ ꝛ ex pte ſitꝰ. de q̄ erit ꝛ emit
titur. Scd̄o ex pte q̄ntitatꝫ: qꝛ q̄nq̄ꝫ apparet
pauca q̄nq̄ꝫ multa q̄nq̄ꝫ tota ſanioſa. de qua
dant̄ iſte regule. ¶ Pⁱa regula. Sanies ī vri
na in pauca q̄ntitate appet in ꝑtibꝫ renū exi-
ſtente dolore: ap̄a renū aut vlceratiōeꝫ ſigni
ficat materiā paucā ſaniei ꝑ locū anguſtū dif
ferre q̄les ſunt pori. ꝛ vbi dolor vbi egritudo
auctoritate ypocratis decimo cōmēto. Re-
gula ꝯfirmat̄ aucto. Aui. xviij. tertij cap̄. de
ap̄ate renū vlceratione. ¶ Scd̄a regula. Vri
na cū ſanie multa ī q̄ntitate apparēs cū gra-
ui ꝛ forti fetore dolore exñte ī pectore ſignifi
cat ap̄a aut vlceratione ī veſica. Ptꝫ. qꝛ talis
ſignificat multā materiā putridā ī loco ꝓpin-
q̄ ꝛ lato: q̄lē dicimꝰ hr̄e veſicā. q̄re ꝛc̄. Et dici
tur notāter multa: qꝛ ꝑ hoc diſtinguit̄ ap̄a et
vlceratio veſice ab ap̄ate ꝛ vlceratiōe renuꝫ.
Correlariū. Vrina ſanioſa multa cū dolore ī
pectine apoſtema ſignificat in muliere ap̄a ī
matrice. patet ex cauſis ſupradictis. ¶ Ter
tia regula. Vrina ſanioſa ꝛ corrupta cū do-
lore ꝛ pulſatione in ypocundrio dextro ſigni
ficat apoſtēa epatis eſſe corruptū. ptꝫ: qꝛ do-
lor ſignificat egritudinē in loco. ꝛ cū ꝯtingit

apoſtema epatis termiari p vias vrine: vt ha
betur decimaqrta tertij. ¶ Quarta. Urina
ſanioſa apparens i pleuretico aut empico mi
norato ſputo ꝛ accidẽtibꝫ malis remiſſis. ſi/
gnificat pleureſim aut empina terminabili p
vias vrine licet raro: vt habeꝛ in capitulis p
prijs minorato ſputo nõ p euacuationẽ ma/
teriei ſignificat materiã deriuari ad vias vri
ne. Correlariũ. Nõ teneatur medic⁹ ex mi/
noratione ſputi i pleuretico ſi viderit accidẽ
tia remitti. patet: qꝛ hoc ſignificat naturam
creticare p aliã viã. ꝛ ſic termiari morbũ.

De ſedimine in vrina.

De ſedimine apparẽte in vrina. notan
dũ pmo qꝫ p ſedimẽ habem⁹ intelli/
gere vpoſtaſim apparẽtẽ i vrina. Cu
ius cauſe dicunꝛ eſſe actio caloris naturalꝭ: q̃
agit i materiã actualiter peccantẽ ex q̃ tanq̃
materiali cã fit vpoſtaſis. finis autẽ vt talis
materia pparetur ad expulſionẽ. Formalꝭ vero
cã eſt iſta qꝫ ipa ſit alba leuis pinealis ꝛ eq̃lis
ꝛ reſidet in fundo ꝛ dicatur laudabilis ↄtinua
p oẽs ptes ſuas. Ex q̃ ſeqtur correlarie: qꝫ in
vrina pfecte ſana nõ dꝫ appere vpoſtaſis. ptꝫ
qꝛ i vrina talis corpis ſani deficit materia ex
q̃ fit vel generatur vpoſtaſis. qꝛ ſi i eo peccaret
materia nõ eẽt corp⁹ vere ſanũ. Correlarium
ſcõm: qꝫ deficiẽte altero ↄditionũ pdictarum qꝫ
ipa cũ ſit alba etiã illa vpoſtaſis nõ dꝫ lauda
bilis. Correlariũ tertiũ. Apparitio vpoſtaſiſ
ſignificat materiã cõplete digeſtã ꝛ paratam
expulſiõi. q̃ dicunꝛ eſſe cã tpm vere criſis de
laudabili vpoſtaſi. Et de his danꝛ tales regu
le. ¶ Prima regl'a. vpoſtaſis ſubnigra i colo
re appens in vrina longã egritudinẽ ſignifi/
cat. Probatur. nã talis vpoſtaſis atteſtatur mate
rie melãcolice que eſt difficilis reſolutiõis ꝛ
euacuatiõis. Ut ex ſnĩa Aui. in ca. de ſignis
quartane. ſed obſtante materia difficilis era
dicationis morbꝫ neceſſatio plongatur. ergo
regula vera. ¶ Scõa regula. Sedimen liui/
dum in colore mortificationẽ caloris innati
ſignificat. Nã talis vpoſtaſis ſignificat ſuf/
focationẽ caloris innati a materia melãcoli
ca ad quã ſeqtur mortificatio: vt ptꝫ de cau/
ſis liuiditatꝭ ſupius. ¶ Tertia regl'a. Sedi/
mẽ nigrum i colore qd̃ pceſſit liuidum mortẽ p/
pinquã ſignificat. pbatur qꝛ tale ſedimẽ ſignifi
cat vltimã aduſtionẽ ad quã cito ſeqꝛ mors.
quare regula vera. ¶ Quarta regula. Sedi/
men diuiſum in ſubſtãtia ꝛ ſparſim p vrinam
ventoſitatẽ ſignificat. pbatur qꝛ talis ẽ ꝓpor/
tio ventoſitatis ad alias ſupfluitates: etiaꝫ
talis eſt ꝓportio ad vẽtoſitatẽ ꝛ hydropiſim.
ſed ſic eſt qꝫ ventoſitas reddit vnaq̃q̃ ſup/
fluitatẽ diſpſam. g̃ appet regula va. ¶ Quin/
ta regula. Nõ puratũ ſedimẽ debilitatẽ ↄtu/
tis ſignificat. pbatur. talꝭ vpoſtaſis fcat inordi/
nationẽ i motibꝫ nature: q̃ inordiatio ſeqtur
debilitateꝫ ꝛ ab ea accipit. g̃ ꝛc. ¶ Sexta re/
gula. Encormia. i. ſedimẽ in ſupma regione
difficultatẽ anhelit⁹ ꝛ pectori ſignificat. Ptꝫ
qꝛ ſignificat materiã peccare i pectore: vt ptꝫ
ex ſnĩa oĩm medicorum. ¶ Septia regula. Ne/
philis. i. ſedimẽ in ſupma regiõe magnã vẽto
ſitatẽ ſignificat ꝛ maximaꝫ. Ptꝫ qꝛ ſignificat
materiã hr̃e raptũ ad caput ꝛ nõ niſi magni/
tudine vẽtoſitatꝭ. ¶ Octaua regl'a. Sedimẽ
qd̃cũq̃ fuerit niſi fuerit pſeuerãs defectũ vir
tutꝭ fcat. Ptꝫ qꝛ fcat diminutiõeꝫ actiõis in
materia q̃ pcipue ſeqtur debilitatẽ virtutis.

De hũore crudo in vrina

De ſupfluitate humorum pmo notãduꝫ
qꝫ ↄtigit humorẽ ſm parteꝫ ſepari a
materia totali: ꝛ hr̃e raptuꝫ ad vias
vrine. Ex reſidẽtia videbitur qꝫ ibi ſit ſedimẽ
ꝛ vpoſtaſis. Et nõ erit ita: vt ptꝫ ad expientiã
in colica dolore ꝛ vdeos: vbi videntur tales
humores reſidere in fundo. quod etiaꝫ appa
ret in febre flegmatica: vbi ſepiſſime decipi/
untur medici. Scõo notandũ: qꝫ talꝭ humor
videbitur ſimilis vpoſtaſi ex parte coloris ꝛ
ſubſtãtie. tñ inter ipm ꝛ ſedimen eſt ſignũ di/
ſtinctiuũ tale: qꝛ qñ eſt verum ſedimen ſi moue/
tur ex agitatiõe vrinali ſtatim reuertiꝛ ad ſu
um locũ ꝛ ſitũ. Colligitur hoc ſignũ ab iſaac
pmo de vrinis. Scõo ab Auicẽna: ſcõa pri/
mi. Etiã pma q̃rti ca. de flegmatica. De q̃ hu
more dantur regule. ¶ Pr̃ia regula. Humor
crudus appens in ſupiori pte vrine vitiũ pe/
ctoris vel mẽbrorum ſpũaliũ ſignificat: ꝛ diffi/
cultatẽ anhelit⁹. pbatur. aut talis hũor atteſta
tur materie ↄtẽte i cerebro. aut i regiõe pecto
ris. Nõ pmũ: quia tũc erit ibi circulus: vt ex
ſnĩa medicorum habetur. ergo ſcõm qd̃ ẽ inten/
tũ. Ex q̃ ſeqtur cũ videris talẽ vrinã pnoſti/
care aut aſma aut diſma aut ortania. ¶ Se/
cũda regula. Hũor crudus i media regione
pendẽs vitiũ ſtomachi ꝛ inteſtinorum ꝛ repleti
onẽ ſignificat ꝛ rugitũ vẽtris. pbat. naꝫ ſup/
fluitas ↄtẽta in medio regiõe ſignificat: ſed
cũ regio ſtomachi ſit media regio ꝛ vẽtris.
g̃ ꝛc. ¶ Tertia regula. Hũor crudus in infi/
ma regiõe appens dolorẽ renũ ꝛ lũborum ꝛ mẽ
brorum generatiuorũ vitiũ ſignificat. Proba/
tur ex deductiõe ↄcluſiõis pcedẽtis. Et per
hos clamat experientia: qꝛ in oĩbꝫ iſtis dolo
ribꝫ apparet iſte humor dominans.

De cautelis in vrina.

Uiſis de colore ⁊ ꝯtentis ī vrina. Re-
ſtat vt videam⁹ de cautelis medico-
rū obſeruādis in iudicādo ꝑ vrinas.
Notādū igit͛ ꝙ qñ offert͛ medico vrina ex q̄
nō poſſit iudicare ex ꝯtent̄: qꝛ reducta eſt ad
ignē vel alterata: iudicat capiendo iudiciū a
ſuba ⁊ forma ecōuerſo. Tria igitur faciam.
Primo ponā aliquas regulas ex qb9 ſumun
tur multe cautele. Scdo docebo diſtingue-
re vrinā viroꝝ ab vrinis mulieꝝ. Tertio vri-
nas ꝑgnātiū: in quaꝝ iudicijs multū mole-
ſtant͛ doctiſſimi viri: ⁊ ex eis incurrūt nōnul
las infamias. qb9 habit̄ patebit cōplemētū.
Circa ꝑmū dicā aliqs regulas q̄ tñ virtuali
ter poſſent reduci ad ꝑdicta: ex qb9 īfero cor
relaria plura: ⁊ vnūqdq3 correlarioꝝ erit cau
tela vna. ⁊ ſic exēplis de iſtis poſit̄ ⁊ intelle-
ctis ex ſilib9 poterit bñ diſtinguere. ¶ Pria
regula. Urina alba ſubtilis atteſtat͛ debilita
ti ſtomachi ⁊ ei⁹ indigētiā. Iſtud pt3 ex men
tib9 autoꝝ: ⁊ rōne deductū ē ſupi⁹. Correla.
ꝑmū. Cū medic⁹ viderit vrinā talē indicat an
guſtiā ī ſtomacho aſſumptā. pt3 qꝛ addit͛ debi
litati maiori cā eiuſdē. Correla. ſcdm. Stan
te tali vrina iudicādū eſt ſup laſſitudine toti⁹
corpis ⁊ maxime cruriū.. pt3: qꝛ ex diminuta
digeſtione ſeqtur diminuta reſtauratio ma-
gis vero in loc̄ remotis. Correlariū tertiū.
Stante tali vrina iudicādū ſup dolorē ⁊ gra
uitate oculoꝝ ⁊ ſomnolētia. Pt3: qꝛ ſtante ta
li diſpoſitōe ſtomachi neceſſe ē vt ꝑpter dire
ctū affectū cōicent͛ materie ad caput: q̄ cōi-
cate inducūt talia. qre ⁊c. Etiā exꝑientia. qꝛ
hñtes debilitatē ſtomachi patiūt͛ fluxū pal-
pebraꝝ ⁊ pulſationē tempoꝝ. Correla. qrtū.
Stante tali vrina iudicādū eſt ſup laſſitudīe
toti⁹ corpis ⁊ maxime cruriū. pt3: qꝛ ex dimi
nuta digeſtiōe ſeqtur diminuta reſtauratio:
magis ꝟo in loc̄ remotis. Correlariū qntū.
Stante tali vrina iudicādū eſt interpolatū
difficultatē anhelit⁹. patet: qꝛ ad interpolatā
multiplicationē ventoſitatis ſeqtur cōpreſ-
ſio dyafragmatis. ⁊ ita cōpreſſio mēbroꝝ ſpi
ritualiū. ¶ Scda regula. Urina cū febre acu
ta ſpiſſa ⁊ rubea in fundo vaſis et turbata et
ſupius liuida venationē fcat. pt3 ex his que
dicta ſunt de vrina liuida ſupiuſ. Correlariū
primū. Apparēte tali vrina iudicādū eſt ſup
tremorē cordis: vehemētiā ſitis. Inquietu-
dine magna. pt3: qꝛ hec ꝯſequunt͛ in corde no
cumentū ⁊ in mēbris ſpūalib9. Correlarium
ſecundū. Stante tali vrina iudicandū eſt ſu
per dolore ſtomachi. Patet intelligenti ⁊c.

Correlarium tertium. Tali vrina de alte rō-
ne m[a]gna ⁊ freneſi pariter. patet: qꝛ neceſſe ē
vt cōicetur nocumentum cerebro. quare ⁊c.
¶ Tertia regula. Urina exiſtente cū ſedimi-
ne lapidē in renib9 aduenire iudicat͛. Patet
ex his que dicta ſunt. Correlariū. Stāte ta-
li vrina iudicādū eſt ſup grauitate renū ⁊ vlio
rū ⁊ apparere cauſas lapidis. Correla. ſcdm.
Stante tali vrina arguēdū eſt ſup grauitate
capitis ex parte poſteriori. Patet ex colligā
tia renū ad illas ptes. Correla. tertiū. Stan
te tali vrina iudicādū eſt ſup grauitate pecti
nis. Correlariū qrtū. Stante tali vrina iudi
candū eſt ſup ꝯtractiōe genuū ⁊ coxaꝝ. Pa
tet hoc: qꝛ eſt ex accidētib9 ꝯſequentib9 lapi-
dem. ¶ Quarta reg͛la. Urina exiſtēte lactea
⁊ tenui: lapidē in veſica ſignificat. Patet ex
ꝑdictis in capitulo de colore. Correlarium.
Stante tali vrina iudicādū eſt ſup difficul-
tati vrine. Patet ex dict̄. Et ita diſcurrite ⁊
ꝓpria accidētia illi⁹ paſſionis. ¶ Quinta re-
gula. Si vrina habuerit fruſtula longa q̄ſi
pilos declinātes ad rubedinē excoriationē
renū ſignificabit. Si fuerit tincta vbi nō fu
erit diſcolorata ⁊ apparuerint pili: toti⁹ cor
poris debilitatē ſignificabit. Correlariū pri-
mum. ꝙ ſm primā vrine apparentiā prenoſti
candum eſt caliditatem et ardorem circa re-
nes. patet ex ꝓprio effectu egritudinis. Cor
relariū ſecundū. Stante tali vrine ſuper laſſi
tudine totius prenoſticandum erit. Correla-
rium tertium. Ex huiuſmodi vrina apparet
interpolatim ⁊ guttatim mictus vrine. Cor-
relarium quartum. Uiſa tali vrina ꝑnoſtica-
re vrinā ſanguineam: ſiue mictum ſanguinis
ꝓceſſiſſe. Correlarium quintum. Stante ta-
li vrina ſup ſtipticitate ventris arguendū: ⁊
egeſtiones que emittuntur ſunt ſquibelloſe:
vt patet ex tali paſſione neceſſe eſt vt ſupca-
lefaciat epar: quo ſupcalefacto adurantur fe
ces ⁊ exiccantur. Correlarium ſextū. Stan
te tali vrina iudicandū eſt ſup tumorē ventr̄.
Patet: qꝛ ſtante tali ſtipticitate retinent͛ ven
toſitates. que ſic retente faciunt ventrem tu
meſieri. ¶ Sexta reg͛la. Stante vrina alba
⁊ tenui cum multa ſiti dyabetem ſignificat.
patet intelligenti cauſas huius egritudinis
Correlarium primum. Stante tali vrina ar-
guendū eſt ſuper debilitate ſtomachi. ⁊ inter
polatam ardorem in ipo latere. Patet ꝑ con
tinuā aſſumptionē hūidi roridi mat͛ie. Cor
relariū ſecūdū. Stante tali vrina ꝑnoſtican-
dum eſt ſuper extenuationem totius et ſemi
ethicam. patet: qꝛ hec egritudo prohibet ex-
tenuationem fieri debitam et cōuenientem.

¶ Septima regula. Exiſtente vrina furfurea dyarralis ſignificat ſi eſt pauca. Patet ex predictis ⁊ ad experientiã. Correla. pͥmum. Urina facta furfurea ⁊ ſi portaret a longe: remanet ꝯtinue furfurea. q̄re medic⁹ poterit hoc inferius ꝑnoſticare. Correla. ſcd̃m. Apparẽte tali vrina iudicãdũ eſt ſuꝑ cõmotiõe toti⁹ corporis. ptꝫ ex eo: q2 dn̄ant hũores ĩ toto. Correla. tertiũ. Prenoſticãdũ eſt ex eo torſiones circa ypocundriã: ⁊ maxĩe circa ypocundri dextri eẽ futuras. ptꝫ: q2 cũ loc⁹ epatis ſit locus generatiuis hũoꝝ. Correla. q̄rtũ. Prenoſticandũ ẽ fluxũ vẽtris futuꝝ. Correla. q̇ntũ. Iudicãdũ eſt ſitim magnã ⁊ inq̇etudines factas ⁊c. ¶ Octaua reglã. Urina mulieꝝ exiſtente turbida velut ſubiugalis repletã matricẽ teſtare iudicat. Ptꝫ ex dictiſ. ⁊ hoc nõ ſtante fe. acuta. Correlariũ pͥmũ. Stãte tali vrina ꝑnoſticam⁹ pond⁹ maximũ circa ꝑtes femorales. ptꝫ ꝓpter ꝑn̄tiã hũoꝝ viſcoꝝ ⁊ groſſoꝝ. Correla. ſcd̃m. Ex ea ꝑnoſticãdi ſũt dolores circa ypocũdria ⁊ vuluã. ptꝫ ꝓpter cõtinuũ motũ ibi factũ. Correla. tertiũ. Stante tali vrina iudicãda ẽ nauſea: ⁊ q̄ſi ꝯtinue ſubuerſio ſtomachi. ptꝫ ꝓpter ꝯtinuã eleuatiõeꝫ vapoꝝ. q̄re ⁊c. Correla. iiij. Ex hmõi vrina iudicare poteriſ dolores venire ad dorſa ſiue renes: ⁊ q̄nq3 ad coxas: vt ptꝫ ex ꝑdictis. Correlariũ q̇ntũ. Stante tali vrina ꝑnoſticanda eſt duricies circa ꝑtes femorales. quare ⁊c. ¶ Nona regula. Si circulus vrine nullo modo agitet tremulus apparuerit ſuꝑ repletiõe capitis ⁊ deſcẽſu catarri arguendũ eſt. ptꝫ ex his q̄ dicta ſunt ĩ tractatu de circulis. Et nota q2 vrina q̄ntũcunq3 mota ex longo delata apparet circulus acſi in principio extiterit.

Correla. pͥmũ. Stante tali vrina ꝑnoſticandũ erit dolorẽ in ſpatulis in cruribꝰ interpolationẽ. patet: q2 talis vrina ſignificat materiam deſcendere ꝑ nucham ad neruos quare ⁊c. Correlariũ ſcd̃m. Stante tali vrina iudicandus eſt dolor aut grauitas capitis in parte poſteriori. cũ ibi ꝯtinet materia humoralis. Correlariũ tertiũ. Stante tali vrina iudicandum eſt pigritiã eſſe in toto. patet: cum multa materia ſit cõmunicata neruis. q̄re ⁊c. ¶ Decima regula. Urina habens circulũ cũ ypoſtaſi in media regione aut attomos in ea regione aut trumbos: ſignificat materiã ⁊ in capite ⁊ pectore. patet ex ꝑdictis. Correlarium primum. Apparente tali vrina iudicãdũ eſt difficultatem anhelitus ⁊ tuſſis: q2 ſignificat materiam deſcendere cõtinue ad pectus. Correlariũ ſecundũ. Iudicandũ eſt dolorem in parte anteriori capitis. Correlariũ tertiũ. Si fuerit tincta ſalſedinẽ aut ardorẽ in gutture ſignificat pariter: ſi fuerit circulus declinans ad citrinitatẽ. Correlariũ quartũ. Ex huiuſmodi vrina grauitatem oculorum iudica. quia eſt cauſa multe materie in cerebro. q̄re ⁊c. Undecima regula. Urina exiſtẽte ſpumoſa tam in muliere q̄3 in viro ventoſitatem contineri in ventre ſignificat. Patet ex his que diximus de ſpuma. Correlariũ primum. Inflatio ſtomachi ⁊ ypocundriorũ ex vrina tali arguendũ eſt ꝓpter cõtinuũ motũ ventoſitatis circa eas ꝑtes. q̄re ⁊c. Correla. ſcd̃m. Ex tali vrina dũmodo ſpuma fuerit rubea ſiue citrina ꝑnoſticandũ eſt eſſe dolorẽ capitiſ maiorẽ in latere dextro. Correla. tertiũ. Si vero talis vrina fuerit alba ſubtilis: iudicãdũ eſt dolorẽ eſſe futurũ in ypocundrio ſiniſtro. patet: cum illud ſit frigidũ: illud vero calidum. ¶ Duodecima regula. Urina tẽdens ad viriditatẽ vel liuidũ colorẽ ꝑ totum in muliere cum ypoſtaſi plumbea ſignificat retentionẽ menſtruoꝝ ex parte temporũ in quãtitate ⁊ qualitate. patet ex his q̄ dicta ſũt. Hec Auicenna: Egidius: Iſaac ⁊c. Et hec de vrinis dicta ſufficiant.

Finis.

Prohemiū.

Cum ſummi dei adiutorio librū hunc (qui ortus ſanitatis recte appellat.) in finem vſq3 feliciter ꝑduximus: ne te lectorem in eodem tedioſe vagari contingat. verū vt valeas (optime lector) cito in h opere inuenire qd requiris qd remediū egritudini adherere debeas. quā naturā: ꝓprietatē: ſeu cōplexionē herba ſeu arbor animal oīe: lapis q3 precioſus: piſcis ac auis quelib3 habeat. ac poſtremo vrinarū iudicia iuxta ſuas regulas et magiſtrales differentias ſequens tabula luculenter te docebit. Et primo in ortū herbarum tabula heccine in dicem ponet. Dehinc in campū animaliū alioꝝ q3 ꝓperabit ordinē tractatuū ſeruādo.

Ad alopiciā

Ca.ij. A ⁊ B
Ca.vij. E.
Ca.xviij. G
Ca.xxvi. A
Ca.xxxiiij. C
Ca.xlvi. F ⁊ G.
Ca.lxxxvij. D
Ca.lxvi. H
Ca.cclviij. K.
Ca.cccix. C
Ca.cccclıiij. in fine
Ca.ccccxci. L.
¶ Aurium dolor.
Ca.iij. H
Ca.v. D.
Ca.vij. D ⁊ K
Ca.xv. L
Ca.xxix. L ⁊ H
Ca.xlvij. D.
Ca.lv. I.
Ca.lx. D
Ca.lxxvi. E
Ca.c. E.
Ca.cix. E ⁊ H
Ca.cxxx. A.
Ca.cxli. in fine.
Ca.cxlvij. B
Ca.clxij. L ⁊ H
Ca.ccxij. D
Ca.ccxxviij. B
Ca.ccxliiij. A
Ca.cclviij. F
Ca.cclxx. F.
Ca.cclxxvij. B
Ca.cclxxix. F ⁊ G.
Ca.cclxxxiij. L
Ca.cccxx. G ⁊ H.
Ca.cccxxij. D.
Ca.cccxxv. E
Ca.cccxxviij. in fi.
Ca.cccxxix. F ⁊ G.
Ca.cccxlvi. D
Ca.cccliij. B
Ca.ccclxix. B.
Ca.ccclxxij. H.
Ca.ccclxxv. L ⁊ M
Ca.ccclxxxiiij. G.
Ca.ccccv. F
Ca.ccccix. in fine.
Ca.ccccxxxvi. H.
Ca.cccclv. L
Ca.cccclxxxiiij. H.
Ca.ccccxciij. H
¶ Auriū vermes
Ca.xviij. F
Ca.lv. K
Ca.lxxxvi. A
Ca.xcvij. B. ⁊ in fi.
Ca.cvij. B
Ca.lxxv. E
Ca.ccxix. E.
Ca.cclxxxviij. F.
Ca.cclxxxix. F.
Ca.cccx. E
Ca.cccx. B.
Ca.cccxlvij. E ⁊ I
Ca.cccciiij. I.
¶ Aurium inflatio
Ca.i. E
¶ Aurium tinnitui.
Ca.cxxxi. K
Ca.clxxv. E
Ca.ccxxxv. F ⁊ H.
Ca.ccxcij. E.
Ca.ccclxxv. L.
Ca.ccccxxxvi. H.
¶ Aurium vlcera
Ca.cclxxxij. F
Ca.ccccij. M
Ca.cccliij. D
Ca.ccclxvij. A.
Ca.ccclxxvi. B
Ca.ccccxlv. D.
Ca.cccclv. A.
Ca.ccccxciij. E.
Ca.cccccv. L.
¶ Auriū putredo.
Ca.cclxv. L
¶ Aurium ſanies.
Ca.ccccxxxiij. M
¶ Auriū ꝯgſſatio.
Ca.ccccxl. A.
¶ Auditū recuperandū.
Ca.clxv. D
Ca.ccxlvi. D.
Ca.cclxxix. B.
¶ Apoſtemata capitis
Ca.cclxxxi. B.
Ca.cccxxxvij. H
¶ Apoſtemata narium.
Ca.ccccvi. G.
¶ Apoſtemata lingue
Ca.ccccxxxvi. H
¶ Apoſtemata gutturis
Ca.clxxxviij. D
Ca.cclxv. D ⁊ E
Ca.ccxcij. H
Ca.ccxcix. B
Ca.cccxxxix. E
Ca.ccccli. B.
¶ Apoſteātibꝫ mamille.
Ca.xv. D ⁊ G.
Ca.c. D
Ca.cccxxij. E
Ca.ccccvi. G.
¶ Apoſtemata epatis
Ca.cclxij. A
Ca.cclxv. in fine.
Ca.ccccxiiij. B.
Ca.ccccxxix. L
Ca.cccclij. B ⁊ K.
¶ Apoſtemata ſplenis
Ca.cclxv. H
Ca.ccclix. E
Ca.ccclxxiij. G
Ca.cccclxvij. F.
¶ Apoſtemata pulmōis.
Ca.cclxix. H
Ca.ccclxiij. E
¶ Apoſtemata matricis
Ca.cxi. B Ca.cxci. F
Ca.ccxxxvi. A.
Ca.ccxlvi. I
Ca.ccxlviij. in fine.
Ca.cclxij. G
Ca.cclxix. L.
Ca.cccclij. D ⁊ K
Ca.ccccxciij. H
¶ Apoſtemata vulue.
Ca.lxxxix. F
¶ Apoſteāta teſticuloꝝ.
Ca.cxxiij. M
Ca.cclxxxiij. A ⁊ H
Ca.ccccij. in fine.
Ca.ccccxciij. F
¶ Apoſtemata ſiue vlcera calida.
Ca.li. A. Ca.lv. L
Ca.lvij. L
Ca.lxxij. D. ⁊ in fine
Ca.lxxxvi. D
Ca.cij. A
Ca.ciij. D.
Ca.cxxxvij. in fine.
Ca.cxlv. B.
Ca.cxlvij. A
Ca.cxci. L
Ca.cclxij. L
Ca.cclxxxiij. D
Ca.cclxxxiiij. D
Ca.ccciij. K.
Ca.cccxij. B.
Ca.cccxviij. B
Ca.cccxxvij. L.
Ca.cccxxxiiij. L
Ca.ccclxvij. K.
Ca.ccclxxxij. F
Ca.ccclxxxix. B
Ca.ccccxij. in fine
Ca.cccclv. A ⁊ H
Ca.cccclxxvij. E.
Ca.ccccxcij. B
¶ Apāta frigida
Ca.i. G
Ca.cccclxvij. D
Ca.ccccxcvi. G
Ca.ccccxcviij. B.
¶ Apoſteāta dura.
Ca.xlix. A ⁊ B
Ca.lij. A ⁊ L
Ca.lxix. in fine.
Ca.lxxi. D F G
Ca.lxxv. in fine.
Ca.cxxx. L.
Ca.cxlij. A.
Ca.cclxij. F H.
Ca.cclxxxviij. F.
Ca.cccclxij. A
¶ Apoſteāta mollificātia

Ca.xv.A
¶Apoſtēata flegmatica.
Ca.ij.I
Ca.lxv.C
Ca.cxci.B
Ca.cclxxv. in fine
Ca.ccccxiij.D
¶Apoſtemata ſiue
vlcera fraudulenta.
Ca.xlvi.I
Ca.lv.E
Ca.ci.B
Ca.cxlv.F
Ca.cclxv.C
Ca.cclxvij.B
Ca.ccxcij.C
Ca.ccxcix.B
Ca.cccxxiij.A
Ca.cccxlvi.C
Ca.ccccij.In fine.
Ca.ccccxiij.B ꝛ D
Ca.ccccxcvi.E
¶Apāata maturāda
Ca.lxxxiiij.B
Ca.ccxliij.B
Ca.cclxxij.C
¶Apāata rumpēda.
Ca.clxxxvij.B
Ca.ccvij.D ꝛ B
Ca.ccccij.in fine.
¶Apoſtemata ani.
Ca.xv.A
Ca.xlvi.D
Ca.lxxi.in fine
Ca.lxxxviij.in fine
Ca.lxxxix.F.
Ca.cxci.D
Ca.ccxxxvi.B
Ca.cclxxxiij.D.
Ca.ccccxxij.B
Ca.ccccliij.D.
¶Apāata reſoluētia
Ca.cxiiij.B
¶Apāata interiora
vt reſoluantur.
Ca.cccxxij.E
¶Alcolaꝛ ſūt puſtu
le ſiue vlcera oris.
Ca.xiij.A ꝛ B
Ca.xvi.A ꝛ B.
Ca.lxxx.B ꝛ E
Ca.lxxxv.D
Ca.xcviij.I
Ca.xcvij.A
Ca.cxxi.B.
Ca.ccvi.B
Ca.ccxij.E
Ca.ccxiij.B
Ca.cclxix.I
Ca.ccccxx.C
Ca.cccxlv.B.
Ca.ccclxviij.B
Ca.ccclxxix.B.
Ca.ccccij.A ꝛ B
Ca.ccccxvi.B
Ca.cccclxxvij.E
Ca.cccclxxxvi.B
¶Aſpredo lingue ꝛ
gutturis
Ca.xxiiij.E
Ca.lxxviij.B.
Ca.cxviij.C
Ca.clvi.C.
Ca.clix.C
¶Aſpredo faucium.
Ca.cxxxiij.D
¶Aſperitas pectoris.
Ca.cli.A
Ca.ccxx.A.
Ca.cclxxv.A
Ca.cccxxxvij.D
¶Aſperitas pulmonis.
Ca.cxiij.C.
Ca.cccxviij.A.
¶Aſperitas arteriaꝝ.
Ca.xxxiij.A
¶Artetica paſſio
Ca.xcvij.in fine
Ca.clxv.B
Ca.clxxx.B
Ca.clxxxvij.in fine.
Ca.ccxxij.F
Ca.cccxiij. in fine.
Ca.ccccxlv.A.
Ca.ccccxlix.D
Ca.cccclxx.in fine.
¶Ariditas membroꝝ.
Ca.lxiij.A.
¶Articulos contractos
mollificare.
Ca.lxxxvi.B.
¶Appoplexia.
Ca.lxxv. in fine.
Ca.cxxxi.D
Ca.ccxxiij.E
Ca.ccxxxix.in fine.
Ca.ccl.C ꝛ E. ꝛ in fine.
Ca.cclvi.A
Ca.ccccliiij.K
Ca.ccccxcvij.D
¶Articuloꝝ dolores
Ca.cccli.A
¶Anhelitus difficultas.
Ca.ccccxxxviij.C.
¶Anhelitus facilis
Ca.cxlv.C.
¶Aſma.
Ca.lxxiiij.C
Ca.cxxxi.E
Ca.ccx.in fine.
Ca.ccxli.A
Ca.cclxxxix.in fine.
Ca.ccciiij.A
Ca.ccclxxiiij.A
Ca.ccclxxxix.C.
Ca.ccccxxxvij.A
Ca.cccclxxv.B.
Ca.ccccxcviij.C.
Ca.ccccxcix.B
¶Aſma a cauſa frigida.
Ca.cl.in fine
Ca.clv.A
Ca.cxcvij.F
Ca.ccvij.B ꝛ B
Ca.ccxliij.in fine.
¶Aſma humidū.
Ca.xl.A I ꝛ P
Ca.xlv.A
Ca.lv.H
Ca.cxviij.C
Ca.cxxx.I.
¶Antrax
Ca.ix.A.
Ca.cij.D
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.ccccxx.B.
¶Ani dolor.
Ca.cxli.in fine.
Ca.cclxv.C.
Ca.cclxxij.B
Ca.ccci.F.
Ca.cccxxxvij.in fine
Ca.ccclviij.E
¶Alumn
Ca.clxxxij.in fine.
Ca.ccclxxxvij.B
Ca.ccccvi.in fine.
Ca.ccccviij.C
Ca.cccclxxiij.in fine.
¶Aquam citrinam
educendam
Ca.cxliij.D
Ca.cxlviij.F.
Ca.clxxviij.A ꝛ I
Ca.clxxxi.B
Ca.ccxcviij.A
Ca.ccccxxx.K
Ca.cccclvij.C D ꝛ E
¶Appetit⁹ comedendi.
Ca.x.D.
Ca.lv.A
Ca.xcij.A
Ca.xciij.A
Ca.xcvij.B.
Ca.cxviij.F
Ca.cxlviij.B.
Ca.clxviij.in fine.
Ca.cclxxxviij.B
Ca.ccccxx.C
Ca.ccclix.D
Ca.cccxcij.C ꝛ D.
¶Aquam malam qui
potauerunt.
Ca.xiiij.H.
¶Aduſtio aque calide
Ca.cclv.B
¶Aſſellaꝝ fetor ꝛ totius
corporis.
Ca.lxxxix.A.
Ca.ccclxi.D
Ca.ccclxvi.in fine.
¶Aborſum
Ca.xc.B.
Ca.cxxx.B ꝛ F. ꝛ in fi.
Ca.cxxxi.D
Ca.clxij.B
Ca.clxiiij.A
Ca.clxv.C.
Ca.ccxxix.in fine
Ca.ccclxxi.B ꝛ E
¶Alto cadentib⁹
Ca.viij.D
Ca.lxiiij.E
Ca.ccvij.F
Ca.ccccxli.B.
Ca.cccxc.B.
Ca.ccccxcvij.E
¶Acrocordines tollere.
Ca.ccccxli.B
¶Animalib⁹ mortem
inferunt.
Ca.cccxix.A
Ca.cccxcv. in fine
¶Animalia venenoſa
ne intrent domum
Ca.ccccliiij.I.
¶Apes ne fugiant.
Ca.vi.K
¶Apum punctura.
Ca.cclxxij.A

Ca.ccccxxix. F
¶ Amorem.
Ca.cclxxvi.in fine

Boues ut
impinguantur.
Ca.xcvi.in fine.
¶ Bothor.oris.
Ca.cccxix.C.
Ca.ccciij. K.
Ca.cccxxiiij.A.
¶ Brancos.id eſt apoſtemata faucium.
Ca.cccclx.E

Capitis dolor
Ca.xxix.B
Ca.l.B
Ca.lv.D
Ca.cix.J
Ca.cxx.B.
Ca.cxxxi.D.
Ca.clxxxviij.D.
Ca.ccxix.in fine.
Ca.ccxlvij.C.
Ca.cclxx.B
Ca.cclxxxiij.C
Ca.ccclxvij.B C
Ca.cccxcviij.A D.
Ca.cccci.K
Ca.ccccv.in fine
Ca.cccclij.C
Ca.ccccxcix.E.
¶ Capitis dolor ex frigiditate.
Ca.lx.B
Ca.lxiij.A
Ca.ccccxxvij.C.
¶ Capitis dolor ex calore ſolis.
Ca.cccxxvij.C G.
¶ Capitis fractura.
Ca.lxiiij.in fine
¶ Capitis ſcabiem
Ca.lxxxvij.C.
¶ Caput purgiū.
Ca.cvi.A z in fine.
Ca.cix.D z J
Ca.cxxxvi.D.
Ca.cclxx.E.
Ca.ccxxv.C z D
Ca.ccxcviij.B.
Ca.ccci.D
Ca.cccx.F
¶ Catarrum curare.
Ca.lxxiiij.in fine
Ca.cxxij.J
Ca.cxxix.in fine.
Ca.cxxx.C
Ca.ccxix.C
Ca.ccxxiiij.B
Ca.ccciiij.in fine.
Ca.cccxiij.J.
Ca.ccccvij.B.
Ca.ccccxxv.A.
Ca.ccccxci.C z D.
Ca.cccclx. F z D
¶ Capitis vulneratio
Ca.ccxi.A.
¶ Capillos generare.
Ca.ccccciij.A.
¶ Capillorum caſus prohibentia.
Ca.lxvi.A.
Ca.ccclxxxiiij. F.
¶ Capillos euellere.
Ca.clxij.G.
¶ Capillos augere.
Ca.liiij.in fine.
Ca.cix.K
Ca.ccxlviij.B.
¶ Capillos tenueſcere.
Ca.clxxx.E
¶ Capillos rubrificare
Ca.x.A.
Ca.xiij.E.
Ca.cclxv.G.
Ca.cccxiij.D
Ca.ccccij.C
Ca.ccccciij.F.
Ca.ccccvi.J
Ca.cccclxix.D
¶ Capillos denigrare.
Ca.lxvi.A z C
Ca.cxxxi.J
Ca.clxij.E.
Ca.clxviij.C
Ca.clxxv.D.
Ca.ccvi.E
Ca.ccxcix.A
Ca.ccciij.D
Ca.cccciiij.C z D.
¶ Capillos mulierum
Ca.lxxxvij.D z E
Ca.ccclxxxiiij.K
¶ Cancer.
Ca.ix.H
Ca.lxxvi.A
Ca.cxxx.A z D
Ca.clxxij.E.
Ca.cclxi.in fine.
Ca.cclxxxiij.in fi.
Ca.ccccc.C
Ca.cccccv.A
¶ Cancer oris
Ca.cvi.C.
¶ Cáceromata vulnera.
Ca.ix.C
Ca.clxij.in fine.
¶ Carbunculus.
Ca.cxix.F.
Ca.cxxviij.B
Ca.ccciiij.E
Ca.cccxij.G
¶ Calculus
Ca.xv.G z H
Ca.xxv.C
Ca.xxxix.in fine
Ca.lxiiij.D
Ca.lxxi.A z C.
Ca.lxxxvij.B.
Ca.ci.G
Ca.cx.C.z in fine.
Ca.cxiij.in fine.
Ca.cxxiij.C z H.
Ca.clxxv.in fine
Ca.clxxxix.D G
Ca.cxcvij.A
Ca.cxcix.in fine.
Ca.ccix.B
Ca.ccxiiij.A B G
Ca.ccxviij.D
Ca.ccxxix.A
Ca.ccxlvi.E G.z in fi.
Ca.cclxxij.in fine.
Ca.ccxcv.A
Ca.ccxcvi.A z B
Ca.cccv.B.
Ca.cccxxiiij.A C
Ca.cccxxvi.D.
Ca.cccxxxi.in fine.
Ca.cccxxiiij.A F.
Ca.ccclxxviij.G
Ca.ccccxx.B
Ca.ccccxxx.D.
Ca.ccccliiij.K
Ca.cccclviij.D.
Ca.cccclxxvij.A C F
¶ Calculus renum.
Ca.cxxxvi.A.
Ca.ccclxxxviij.in fine
Ca.ccccij.D
¶ Cantarides ſumpte.
Ca.cclxix.J
¶ Carnes a putredine ſeruare.
Ca.clxxvi.in fine
¶ Carnem ſuperfluam delere.
Ca.ccvi.A
Ca.ccxxij.J
¶ Carnem rubeam confortare que eſt inter gingiuas.
Ca.cccclij.J.
¶ Caniciem tardandam
Ca.cxxxi.J.
Ca.cccxxi.C.
¶ Calores eſtatis ſedare.
Ca.ccclxviij.D
¶ Clauos corporis.
Ca.ccccxciij.B
¶ Clauos.i.poros pedū.
Ca.cccvij.in fine.
¶ Cardiaca paſſio.
Ca.xxxi.A
Ca.xciij.A.
Ca.xcv.in fine.
Ca.cxxv.K
Ca.clxx.B
Ca.cciiij.C
Ca.ccviij.B
Ca.ccxxxvij.A
Ca.cclxiij.B
Ca.cccxcij.C
Ca.ccccxij.B C.
Ca.ccccxlix.A.
¶ Cranei eſt dolor capitis.
Ca.cxxxi.D.
¶ Cerebri debilitatem curare.
Ca.xx.D E F
Ca.xxxi.B.
Ca.liiij.A.
Ca.lxij.in fine.
Ca.lxvi.D
Ca.lxxxv.G.z in fi.
Ca.xciij.A.
Ca.clxviij.in fine.
Ca.cciiij.B
Ca.ccxxij.K
Ca.ccxxxix.in fi.
Ca.ccl.D.
Ca.cclxx.B E G.
Ca.cclxxxij.F
Ca.ccccxxvij.F
Ca.ccccxlvi.A G D
Ca.ccccxlix.C.
Ca.cccclx.L.

¶ Ceram dealbare
Ca.cli. F
¶ Ciliaca paſſio.
Ca.cxix. B
Ca.cclxxi. A
Ca.cccxi. C.
Ca.ccccc. C
¶ Cicatrices neruo
rum curare.
Ca.lxiiij. D.
Ca.lxxv. E
¶ Cicatricib9 nigris
colorem reddere
Ca.cix. E
¶ Cicatrices limpidare.
Ca.cvij. A.
Ca.cxxx. F
¶ Cicatrices ſcarificatio
nis vt nõ appareant.
Ca.cclxv. A.
¶ Colli dolor.
Ca.ccclxxiiij. in fine.
Ca.cccccxxv. B
¶ Colorem bonũ
faciendum.
Ca.xlvi. D
Ca.cxxi. B.
Ca.cxlij. B
Ca.cxlv. A L
Ca.cxci. A
Ca.ccxcvij. A D
Ca.cccclliij. K
Ca.ccccxcvij. C
¶ Colica paſſio
Ca.lxix. F
Ca.xciiij. F I
Ca.cvi. B
Ca.cxv. D
Ca.cxxxi. D
Ca.clij. A
Ca.clv. B
Ca.clxxix. C
Ca.ccv. C.
Ca.ccviij. D.f.g.
Ca.cclvi. in fine.
Ca.cclxxxviij. D
Ca.ccxcvij. C
Ca.cccxxi. D.
Ca.cccxxxi. A
Ca.ccccxli. C
Ca.ccclix. A
Ca.ccclxx. G
Ca.ccccxxx. D
Ca.ccccclxxvi. A
Ca. ccccccxxx. G
¶ Colica flegmatica
Ca.cxxxi. G
¶ Coleram rubeam ſiue
nigram purgantib9
Ca.lxxviij. E
Ca. ciij. G D
Ca.cxxxi. B
Ca.cxli. A
Ca.cxliiij. A C
Ca.cxlviij.in fine.
Ca.cxlix. B
Ca. cxliiij. F
Ca.clxvi. E.
Ca.clxxv. A.
Ca. ccxij. A
Ca.ccxlix. A
Ca.ccclxxviij. A
Ca.ccclxxxix. K
Ca.cccxcviij. H
Ca.ccccxix. F
Ca.ccccxcix. F
¶ Coleram nigram
educendam
Ca.ccccliiij. P
Ca.cccclxviij. A
¶ Coleram per vrinam
prouocandam.
Ca.cxxiij.in fine
Ca.ccij. A
¶ Colere inflationes
ſedande.
Ca. ccclxvij. E.
¶ Cor confortandum.
Ca.xix. K
Ca.lxvi. E
Ca.lxxviij. A.
Ca.lxxx. A.z in fine.
Ca.cxxi.in fine.
Ca.cxxij.in fine
Ca.cxxv. D
Ca.cxlv. E I
Ca.clviij.in fine.
Ca.ccxxxvij. A
Ca.cclv.in fine.
Ca.cclvi.in fine
Ca.cclxxi. in fine
Ca.cclxxiij. A
Ca.cclxxiiij.in fine.
Ca.cclxxxij.in fine.
Ca.ccccix. in fine
Ca.cccxxij. in fine.
Ca.cccxxxix. in fine
Ca.cccliij. F
Ca. ccclxx .in fine.
Ca.cccxcviij. P
Ca.cccclxxviij.in fine.
Ca.cccccix.in fine
Ca.cccccxxiiij. in fine.
¶ Cordis debilitas.
Ca.cclxxxij. G
¶ Cordis tremorem
Ca.lxvi. E
Ca.lxviij. B
Ca.lxxx. C D.
Ca.xcij. E
Ca.ci. E
Ca.cxxiij. D.
Ca.cxxv. F
Ca.clxxij. E.
Ca.ccxij. F
Ca.ccxv. A
Ca.ccxciij. C
Ca.ccxcvij. D
Ca.ccccij. P.
Ca.cccxxxvij. D
Ca.ccccxlix. F
¶ Corpora mortuorum
vt incorrupta ſeruent
Ca.lv. D
¶ Corpora vt conſer-
uant a nimio frigore
aeris ne noceat eis.
Ca.ccclxij. B
¶ Corpus mundifican
dum a putredine
Ca.ccij. in fine.
Ca.ccclxxxix.in fine
Ca.ccccciij. G
¶ Corporis ſordes
mundificandum
Ca.cccvij. E
¶ Corriſa.id eſt opi-
latio narium.
Ca.ccxxxiij. in fine
Ca.cclxij. D.z in fine
Ca.cccx. D
Ca.cccxiij. B
Ca.cccxxxix. D.
Ca.cccclx. E F G
¶ Cõceptũ adiuuandũ.
Ca.lxiiij. C.
Ca.cxxxiiij. B C.
Ca.ccccxlix. C
Ca.cccclxxxi. A B C
¶ Conceptũ impediũt
Ca.cccxliij. A
Ca.ccclxix. B
Ca.ccccv. F. z in fine.
¶ Cõdilomata ſoluere.
Ca.cccxlv. B
Ca.ccccxvij. E
¶ Cõfortare digeſtionẽ
Ca.cccxl. I
¶ Cõtritiões lacertorum
Ca.xlvi. K
Ca.cij.in fine
Ca.cxl. B L
Ca.cccxxiij. B.
Ca.ccclxxxix. M
¶ Contractis
Ca. cccxlvi. B.
¶ Conquaſſationib9
Ca.cxxix. B
Ca.cxxxij. A
Ca.cxxxiij. D.
Ca.ccxvij. E
Ca.ccccxc. F
Ca.ccccxxxiiij. C
Ca.ccccclij. B
Ca.cccclxix. A.
¶ Combuſtionib9.
Ca.clxij. A E
Ca.clxxv. D
Ca.ccxxiij. in fine.
Ca.cclxxij. B.
¶ Coitũ prouocandũ
Ca.cxl. D.z in fine
Ca.cxlv. A D.
Ca.clxviij. in fine
Ca.clxxvi. D F
G K.z in fine.
Ca.cciiij.in fine.
Ca. ccxiij. A
Ca.ccxvi. A
Ca.cclxij. F
Ca.cccxv.in fine.
Ca.cccxcvij. P
Ca.ccccxiij. F.
Ca.ccccxxxvi. O
Ca.cccccciiij. D
Ca.cccccv. E
Ca.cccccxviij.in fi.
¶ Coxarum dolor.
Ca.xxxix. K.
¶ Croceum colorẽ
faciendum.
Ca.cxxi. I
¶ Cutis fetorem
Ca.cxxx. M
Ca.ccccxiij. in fine
¶ Cutis ſpiſſitudi-
nem liniendum
Ca.lxxxv. D
¶ Cutẽ mundificandũ
Ca.lxxv. E.

Ca.cccxciij.D
¶Cutem mulierum et earū faciem mundificandum.
Ca.ccclxxxiiij.C

Dentium
dolorem curandā.
Ca.xiiij.B P
Ca.xl.L.
Ca.xlv.E
Ca.li.in fine.
Ca.lv.P
Ca.lix.D.
Ca.lx.D
Ca.lxv.B F L
Ca.lxxiiij.in fine.
Ca.lxxx.E
Ca.xcvij.B
Ca.cvi.A F
Ca.cvij.C.
Ca.cxix.H.
Ca.cxxxi.K H D.
Ca.cxxxviij.F.
Ca.cxlvij.E
Ca.clxij.D.
Ca.clxiiij.D.
Ca.clxxiiij.A.
Ca.clxxv.D
Ca.ccvi.C.
Ca.ccvij.in fine.
Ca.ccxix.in fine.
Ca.ccxxviij.in fine.
Ca.ccxxxviij.B.
Ca.ccxliiij.in fine
Ca.ccxlix.D
Ca.cclv.B.
Ca.cclxxxij.B
Ca.ccxcv.D.ꝛ in fine
Ca.ccxcix.C.
Ca.ccciij.E
Ca.cccxxi.E
Ca.cccxxij.D.
Ca.cccxxiiij.A D
Ca.cccxxxij.C F B
Ca.cccxxxiij.B
Ca.cccxxxiiij.A
Ca.cccxlv.A D
Ca.cccxlvi.D K.
Ca.ccclvij.F
Ca.ccclx.C
Ca.ccclxij.A D.f.g.h.n
Ca.ccclxxxi.B
Ca.ccccxxi.F.
Ca.ccccxxxvi.B
Ca.ccccli.E
Ca.ccccliij.D
Ca.ccclx.L.
Ca.cccclxvi.B
Ca.cccclxvij.C
Ca.cccclxix.D.
Ca.cccclxxiiij.C.
Ca.cccccxxiij.A E
¶Dentiū stuporē
Ca.cccccxij.A.
¶Dentes puerorum vt facile ꝛ sine dolore naſcunt.
Ca.ccxcij.D.
¶Demoniacis
Ca.cccxxxviij.C.
¶Demonia fugare
Ca.xxxix.F
Ca.xl.G
¶Disnoicis.i.difficultas reſpirandi.
Ca.cxij.C.
Ca.ccvij.F
Ca.cccxlvi.E
Ca.ccclxxiiij.A.
¶Diſſintericis.i.diſſipatio interiorum inteſtinorum.
Ca.xij.B
Ca.l.G
Ca.cij.B E
Ca.cxix.B
Ca.cxxxiij.B D
Ca.cxlviij.D
Ca.cl.A
Ca.clxi.A
Ca.clxij.A.in fine
Ca.clxiij.C
Ca.clxvi.B
Ca.cxcvi.in fine.
Ca.cxcix.A C.
Ca.cc.in fine
Ca.ccxviij.in fine.
Ca.cclxiiij.A
Ca.cclxxi.A
Ca.cclxxxij.B.
Ca.ccxcv.E
Ca.cccxxxiij.F
Ca.cccxxxvi.in fi.
Ca.ccclxxviij.B
Ca.ccccxxij.I
Ca.cccclxij.D D.
Ca.ccccxci.B.
¶Diſſurijs.i.malicia vrinationis
Ca.xxvij.C
Ca.xxxiij.B
Ca.lx.A
Ca.xcij.A
Ca.cxiij.C
Ca.cxxix.A.
Ca.cxxxiiij.B
Ca.clxxvi.A
Ca.cxcvij.A E
Ca.ccxiij.in fine
Ca.ccxiiij.A
Ca.ccxix.D.
Ca.ccxci.in fine
Ca.ccxcvi.in fine
Ca.cccv.in fine
Ca.cccxlvi.in fine
Ca.cccclxxxi.A
¶Dyarria.i.ſimplex fluxus ventris.
Ca.lij.C
Ca.cc.in fine
Ca.cccxxxviij.B
Ca.cccxciij.D
Ca.ccccxxvi.B.
¶Dorſi dolor
Ca.ccccl.in fine
¶Dom⁹ vt appareat plena ſerpentibus
Ca.ccccciij.F

Emorroi-
das vel ficus
Ca.i.F
Ca.xiiij.B
Ca.xxvi.D
Ca.xxvij.E
Ca.xxxvi.A B.
Ca.xlvi.H.
Ca.lxvi.A
Ca.lxxi.D.
Ca.cij.C.
Ca.cix.G K.
Ca.cxxv.L.
Ca.cxxx.K
Ca.cxli.in fine
Ca.clxviij.C.
Ca.clxxij.G
Ca.cxci.K.
Ca.ccxix.D.
Ca.ccliij.A
Ca.ccclxxxiij.i fine.
Ca.ccclxxxvi.B
Ca.cccxcvij.B.
Ca.cccxxxiij.F
Ca.cccxxxvij.k
Ca.cccxlviij.E
Ca.ccclxx.D
Ca.cccxcij.in fine
Ca.ccccij.D
Ca.ccccxvij.B D
Ca.ccccxxx.I
Ca.cccclxix.E.
¶Epaticis
Ca.cxxxvi.A
¶Epatis calefactionem.
Ca.lviij.A
Ca.lxxxvij.A
Ca.xcviij.A
Ca.cxvi.A B
Ca.cxlvij.in fine.
Ca.clix.A.in fine
Ca.ccclxxix.A
¶Epatis opilatione ex frigiditate
Ca.xxij.E
Ca.cxxij.B
Ca.clv.C
Ca.ccccxlv.F D.
¶Epatis et ſplenis opilatio
Ca.xxxiiij.in fine
Ca.xxxv.D
Ca.lxi.D
Ca.lxix.E
Ca.lxx.E
Ca.xci.A
Ca.xcvij.E.
Ca.cxlix.A.
Ca.clv.F
Ca.clxvi.D I.
Ca.ccij.E G
Ca.ccx.B
Ca.ccxix.D
Ca.ccli.A B
Ca.cclxvij.A.in fi.
Ca.cclxxix.A
Ca.ccclxxxviij.E
Ca.cccxci.in fine.
Ca.ccclxxiij.A
Ca.cccxc.D
Ca.cccxxxvij.G
Ca.ccccxlvi.K.
Ca.cccclxvi.E
Ca.cccclxxxv.G
¶Epilentia.
Ca.viij.D
Ca.xx.B
Ca.xl.B
Ca.liij.A
Ca.lx.I
Ca.lxiiij.D ꝛ G
Ca.lxxv.in fine

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.xcij.F
Ca.xciij.C
Ca.cxxx.D.
Ca.cxxxvij.I
Ca.clij.D.
Ca.clvij.D
Ca.clxiiij.G
Ca.cxcvij.i fi.
Ca.ccvij.F
Ca.ccxlviij.D
Ca.ccl.C
Ca.cclxx.B
Ca.ccccxxxviij.A.B.c.i
Ca.cccxxxix.A B
Ca.cccxlv.D D.
Ca.ccclxij.I
Ca.ccclxix.D
Ca.ccclxxi.L.
Ca.ccccxxxvij.A B D
Ca.ccccxlvi.D
Ca.ccccxlix.D
Ca.cccclviij.P
Ca.cccclxxvi.C
¶ Emoptoycis ſiue ꝯtra ſputum ſanguinis
Ca.lix.A
Ca.lxv.C E
Ca.lxxxiij.C
Ca.cxix.B H
Ca.cxxxij.A.
Ca.cxciij.A.
Ca.cclxxi.A E
Ca.cccxxxij.F
Ca.ccclxxij.G
Ca.ccclxxvi.D
Ca.ccccxc.A E
Ca.ccccxxij.D
Ca.ccccxxix.D.
Ca.cccclxij.G
¶ Emigranea.
Ca.cxxxi.D
Ca.cxlv.H.
Ca.clxiiij.D
Ca.clxxvij.A
Ca.ccccix.D.
Ca.ccccxcix.i fi.
¶ Empetigo.
Ca.xlvi.K
Ca.lxix.D
Ca.lxxvi.C
Ca.xxxix.D
Ca.xcij.in fine
Ca.c.C.
Ca.clix.B
Ca.ccxxiiij.A.
Ca.cclxxij.G.
Ca.cclxxvi.G
Ca.ccxcij.D.
Ca.cccxxvi.A
Ca.ccccvij.A.
Ca.ccccxlv.C
¶ Excreatio facilis
Ca.ccccxxxvi.R.
¶ Eructuationes aceto/ſas auferendas.
Ca.ccclxxv.E
¶ Egeſtionē excitandā.
Ca.lxx.B F
Ca.cxij.A
¶ Ebrietatem tollere.
Ca.ci.E I.
Ca.cxviij.D E
Ca.cxlv.B
Ca.cccxcij.in fine.
¶ Ebrietatem ꝓuocare ſiue inebriare.
Ca.cclxxvij.D
Ca.cccxvij.A B C
Ca.cccccliiij.K
¶ Epiforas.i.ſupinfuſio reumatis deſcendētis ad oculos.
Ca.cxv.in fine.
Ca.ccccxli.in fine.
Ca.ccccxlij.A.
¶ Eſcaram ignis aufe/rendam
Ca.cccci.in fine.
¶ Erectionem virge.
Ca.xi.L
Ca.cxv.L.
Ca.cxvij.A.
Ca.ccxl.I
¶ Eger an moriatur ſiue non.
Ca.cccclxxxvi.F.
¶ Exitus ani.
Ca.cxli.in fine.
Ca.cclxv.L.
Ca.cclxxij.B
Ca.ccci.F.
Ca.cccxxxvij.in fine
Ca.cccxlviij.E.

Faciem de/purandam.

Ca.i.I.
Ca.vij.F
Ca.xxv.A
Ca.xcviij.D.
Ca.cxxiij.G
Ca.cxxx.M
Ca.ccccxxxvi.K
Ca.cccclxxix.E
¶ Faciem mulierꝫ ſiue cutem eaꝫ mūdificandū
Ca.ccxxxiiij.L
¶ Faucium tumores
Ca.ccxxix.F.ꝛ in fine.
¶ Faſtidium tollere.
Ca.cxli.A.
Ca.ccccxliiij.in fine.
¶ Fracturam cruris cōſolidandam vel alterius membri.
Ca.cclxxxviij.E
¶ Febres curare.
Ca.ij.D E
Ca.iij.K
Ca.viij.D
Ca.xxxix.I H
Ca.l.F
Ca.lxxxv.I.
Ca.cxij.C
Ca.cxl.K
Ca.cxix.D
Ca.clv.E
Ca.ccx.A
Ca.ccxxviij.E.
Ca.cccix.A C D.
Ca.ccccxij.F.
Ca.cccccxij.in fine.
¶ Febres tertianas
Ca.clxxi.B
Ca.clxxv.in fine.
Ca.ccxcvij.E
Ca.cccxxxij.I.
Ca.cccclv.C
Ca.cccclxxvi.E.
¶ Febres quartanas.
Ca.lx.C.
Ca.cxvij.C
Ca.cxl.F
Ca.clxiij.I
Ca.clxxi.B.
Ca.clxxij.E G
Ca.clxxxvij.C
Ca.ccxcvij.G
Ca.cccxxxij.I.
Ca.ccccxlv.K
Ca.ccclxxxv.in fine.
Ca.ccccxlvi.M
Ca.cccclxxxvi.D
Ca.ccccxciij.B
Ca.cccccxvi.E
¶ Febres quartanas de colera aduſta
Ca.ccccxlvij.M.
¶ Febres effimeras
Ca.cccxlv.C
¶ Febrium inflamma/tiones.
Ca.cxlvi.C
Ca.cccclxx.in fine.
¶ Febribus combu/rentibus.
Ca.cclxxxv.B E
¶ Febres infantium.
Ca.cxlix.B
¶ Febres peſtilentiales.
Ca.cxxv.K
Ca.cccxlix.B
¶ Febres periodicas.
Ca.lxxxv.F.
Ca.cccxxiij.K M
Ca.ccclij.B
Ca.ccclix.B.
Ca.ccclxxi.F
Ca.ccclxxij.G I
Ca.ccclxxvi.E
Ca.ccclxxxv.in fine.
Ca.ccccxxx.B.
Ca.ccccxciij.G.
¶ Febres antiquas
Ca.xxvi.A.
Ca.xxix.H
Ca.xlvij.I K
Ca.cli.D
Ca.clxvi.in fine.
Ca.clxxxix.E F.
Ca.cccxlviij.D
Ca.ccclxxiij.D
Ca.ccccxxvij.G
¶ Febres melācolicas
Ca.cccxlvij.M
¶ Febres quotidianas.
Ca.lx.C
¶ Fetor oris.
Ca.iij.D.
Ca.xix.D
Ca.xxviij.A.
Ca.cx.G
Ca.cxxv.C D
Ca.clxxxviij.D
Ca.cxci.B
Ca.ccviij.C D E.
Ca.cclxxxviij.B
Ca.ccxcvij.D
Ca.cccxlvij.F
Ca.ccclx.in fine

Ca.cccclıiij. J R
¶ Feror aſſellarum et totius corporis.
Ca.lxxxix. A
Ca.cclxi. D
Ca.ccclxvi. in fine.
¶ Fetum mortuum expellendum.
Ca.xl. F
Ca.lx. A B
Ca.lxxi. L
Ca.lxxij. E
Ca.ciiij. in fine.
Ca.cxi. A
Ca.cxij. D K
Ca.cvij. D E. in fine.
Ca.clxxix. E
Ca.cc. A
Ca.ccvij. C. in fine
Ca.ccxiij. T
Ca.ccxxix. in fine
Ca.ccxxxvi. B.
Ca.cclxxvi. D
Ca.cclxxxix. in fine
Ca.ccccxl. D.
Ca.ccclix. B
Ca.ccclxiij. H
Ca.ccclxxi. A.
Ca.ccccıiij. B.
Ca.ccccxiiij. A.
Ca.cccccxiij. B.
¶ Ferrum vel ſagittas a corpore expellendum
Ca.clvij. A E M D.
¶ Femorum dolores
Ca.ccccccxvi. in fine.
¶ Freneſis.
Ca.xxxiij. C.
Ca.xcviij. B
Ca.cccxlvi. A
Ca.ccccxxix. H
¶ Flegma purgandum ſiue educendum.
Ca.liij. D
Ca.lxvi. D
Ca.lxix. F
Ca.ciij. B
Ca.cxxx. H
Ca.cxxxi. A
Ca.clxiiij. A.
Ca.clxxi. A
Ca.clxxij. F H
Ca.clxxviij. A E
G K.
Ca.ccij. B.
Ca.ccxxij. F L.
Ca.cclxxvij. G.
Ca.cccxxxvij. A.
Ca.cccxlvij. A.
Ca.ccccclxxxij. E G y
¶ Flegmoni patienti.
Ca.ccclxxxix. L.
¶ Fiſtula.
Ca.viij. B.
Ca.xl. E T
Ca.xlij. B.
Ca.lij. G
Ca.xc. in fine.
Ca.cvi. D
Ca.cxi. C
Ca.cxij. M
Ca.cxxx. L
Ca.cxxxv. in fine
Ca.cxliiij. E.
Ca.clxv. C.
Ca.cxcviij. in fine
Ca.cc D
Ca.ccv. A
Ca.ccliij. A.
Ca.cclxxxiij. in fine
Ca.ccccxxiij. E.
Ca.cccxxxvij. F
Ca.cccxlv. D
Ca.ccclxxv. G.
Ca.cccccxci. D.
Ca.ccccxciij. A.
Ca.ccccxcviij. B.
Ca.cccccviij. A.
¶ Furfuribꝰ ſiue lendines a capite mundificandum.
Ca.lxx K
Ca.lxxxvi. E
Ca.ci. D
Ca.cix. D
Ca.cxci. D.
Ca.cclxxi. B.
¶ Formica.
Ca.ccxxxiij. in fine
Ca.cclxv. C G.
Ca.ccccij. K.
Ca.cccxx. B.
Ca.cccxxij. E
Ca.ccclxiij. H
Ca.ccclxvij. K
Ca.ccclxxxviij. B.
Ca.ccccci. M
Ca.ccccclv. A

Gomorrea.

Ca.xi. B
Ca.cxv. A
Ca.cxvij. A
Ca.ccxl. J.
¶ Gingiuaꝝ putredo.
Ca.ccccxlix. C.
¶ Gingiuam ſangui nolentam.
Ca.lv. D
Ca.lix. C.
Ca.cxliiij. F.
Ca.ccccxxiij. A
Ca.cccclıiij. R
¶ Gingiuas z dentes confortandas.
Ca.cclxix. K
Ca.ccccxxi. J. in fine.
Ca.ccclxviij. B
¶ Genituram virorum extinguendum.
Ca.lxxxvi. A.
¶ Gutur et pectus lenificandum: ſiue eorum apoſtemata
Ca.ciij. C D F H
Ca.cclviij. in fine.

Herisipila.

Ca.lxx. in fine.
Ca.lxxxvi. in fine.
Ca.cxv. B.
Ca.cxix. K
Ca.cxlv. A.
Ca.cxlvij. F.
Ca.ccxxxiiij. in fine.
Ca.cxl. A D.
Ca.cclv. C
Ca.cclxi. A
Ca.cclxxvi. H
Ca.cclxxvij. in fine.
Ca.ccccij. K.
Ca.cccxij. D
Ca.ccccx. A
Ca.cccxxviij. D. K.
Ca.cccxlv. G.
Ca.cccliij. C.
Ca.ccclxvij. K
Ca.ccclxxvi. A.
Ca.ccclxxxviij. B E.
Ca.cccxcviij. A
Ca.cccci. M
Ca.ccccxiij. G
Ca.cccclv. A
Ca.ccccxciij. C D
Ca.cccccij. F
Ca.ccccccxi. B.
¶ Hernia.
Ca.lxxi. A B
Ca.cxxxiij. B
Ca.cccl. A.
¶ Herpetem eſtiomenum curare.
Ca.cclxv. in fine
Ca.cccxij. D
Ca.cccxxix. D
Ca.cccxlv. B
Ca.cccliij. B
Ca.ccclxv. in fine
Ca.ccclxxvi. A.
Ca.ccccij. H
¶ Hominem p̄ſeruare a frigore aeris.
Ca.ccccxxxvij. E

Ignem ſacrum extinguendum

Ca.iiij. A
Ca.xxxij. B
Ca.l. D
Ca.c. in fine.
Ca.cxix. E.
Ca.cxxxvij. A D.
Ca.clxx. E
Ca.ccliij. in fine.
Ca.cclxxij. B
Ca.cclxxvij. C
Ca.cccxxix. C D.
Ca.cccxxxij. E
Ca.cccxlv. B
Ca.cccliij. B
Ca.ccclxxij. J
Ca.ccclxxvi. in fine.
Ca.ccclxxxviij. B.
Ca.ccccxv. in fine
Ca.ccccxxij. in fine.
Ca.cccclıiij. A C
Ca.cccclxxxviij. A
¶ Ignis aduſtionem.
Ca.lxx. in fine.
Ca.cxxv. T.
Ca.cxc. D
Ca.cclv. E F
Ca.ccccij. K
Ca.cccvij. E
Ca.cccxxij. E
Ca.ccclxiij. H.
Ca.ccccxlv. C
Ca.ccccccxix. E.
¶ Ingenium acutum procreans.

Ca.c.ij. P K
¶ Inflationes reſoluere.
Ca.xxxv.in fine.
Ca.ccccxc. A
¶ Inflatiões teſticuloꝝ.
Ca.lxxxviij. A
Ca.ccccxxviij. B
¶ Infantes contractos.
Ca.lxv. F.in fine
¶ Infantiũ fluxꝰ vẽtris.
Ca.lxxix. A
¶ Infantem bila
rem facias.
Ca.xxxix. L
Ca.xl. G
Ca.cxviij. K
Ca.ccccl xiiij. C.
¶ Ictericia.
Ca.v. D
Ca.vi. C
Ca.viij. E G H
Ca.xviij. B
Ca.xxix. A
Ca.xxxiij. E
Ca.xlvij. H
Ca.l. B K L
Ca.lxvij. A
Ca.lxviij. D
Ca.lxxxv. D
Ca.xci. A D.
Ca.xciiij. H.
Ca.ci. F.
Ca.ciij. G H.
Ca.cvi. F.
Ca.cxiiij. A
Ca.cxlix. B C.
Ca.clix. B D.
Ca.clxxxix. G
Ca.ccxxxij.in fine.
Ca.ccxxxix. G.
Ca.ccxli. A
Ca.cclxv. H
Ca.cclxix. F
Ca.cclxxxix.in fine
Ca.cccxxv. D
Ca.cccxxxij. F
Ca.cccxxxvij. H.
Ca.cccxxxviij. D F
Ca.ccclxiiij. C.
Ca.ccclxxi. C
Ca.cccxcviij. D
Ca.ccccclix. F.
Ca.cccclv. L.
Ca.cccclxvij. A.
Ca.cccclxxxvi. A
Ca.ccccxcix. D.
¶ Ictericia nigra
Ca.xc.in fine
Ca.ccclxxiij. G
¶ Inteſtinoꝝ dolor
Ca.xv. M
Ca.xxxix. G
Ca.xlij. E.
Ca.lix. A B
Ca.cij. B E
Ca.cxix.in fine
Ca.cccxxix. A
¶ Inteſtinoꝝ vlcera.
Ca.cxxxv.in fine
Ca.cli. C.
Ca.clvi. D
Ca.cxci. G.
Ca.ccvi. F.
Ca.cclxv. B F.
Ca.cclxix. H K
Ca.cclxxi. E
Ca.ccxcix. F I
Ca.ccciij. A D
Ca.cccix. E.
Ca.cccxxviij. G
Ca.cccxxxij. G
Ca.ccclxvij. D.
Ca.cccxciij. D.
Ca.ccccij. D
Ca.ccccxxij. A B.
Ca.ccccc. B
¶ Intellectũ bonũ ſiue
Memoria bona.
Ca.lxvi. D
Ca.clxviij. in fine.
Ca.ccxcvij. C
Ca.ccccxxij. F.in fine.
Ca.ccccxxxvi. H.
Ca.cccclxxxiiij. A E
¶ Impregnationẽ iuuan
tia ſiue ad conceptum.
Ca.lviij. A
Ca.ccxxxvi.in fine.
Ca.ccclix. C F
Ca.ccccxxxvij. E
¶ Impinguãtia boiem.
Ca.cxxv. A
Ca.cxlviij. B.
Ca.clxxxv.in fine.
Ca.ccxxij. H
Ca.cclxxvi. D.
Ca.ccclxxxij. E
Ca.ccccxl. K
¶ Ipopya. id eſt liuor col
lectus ſub oculis vel pal
pebꝛis.
Ca.cclxv. A.in fine
Ca.cclxxxix. C.
Ca.cccccxix. B E.
¶ Iram remouendam.
Ca.xix. P
Ca.cxviij. K
Ca.clxxvij. D
¶ Itineris laborem vt
non ſentias.
Ca.xxxix. E
¶ In itinere attritiones
que fiunt.
Ca.cclxxvi. G
¶ Ictus ſcorpionum
Ca.cccxxxiiij.in fine
Ca.ccclxxij. H.
Ca.ccccix. B
Ca.ccccxxxvi. P
¶ Intoxicatus.
Ca.lxxxiij. D
¶ Iecoris tumorem.
Ca.ccccxlviij. A
¶ Indumentum tuum
ſi vis vt prolongetur
Ca.ccxcij. F
¶ Iuncturaꝝ dolorem.
Ca.cclxxxij. D.
¶ Iuuẽtutẽ acq̃rendum
Ca.ccxcvij. D.

Labiorum

fiſſuras.
Ca.lxxv. D.
¶ Lac mulieꝝ prouo-
candum.
Ca.xi. I.
Ca.xxvij. B
Ca.xxix. B F K
Ca.lxxv.in fine
Ca.cliij. H
Ca.clxxxix. I
Ca.ccclxxxiiij. I
Ca.ccccxcvij. G
¶ Lac mulieꝝ prohi
bendum.
Ca.cxv. E C
¶ Lac in mãmillis vt
ſtringatur.
Ca.clxxx. C
¶ Lac coagulatũ in mã-
millis ſoluendũ
Ca.cli. G
Ca.clxxv. F
Ca.cclxxxviij. E
¶ Lac oues vt
habundant.
Ca.cxxxvi. G
¶ Lanam limpidare
Ca.cxxxvi. F
¶ Lepra.
Ca.xxxij. B.
Ca.xxxvi.in fine
Ca.lxix. B
Ca.lxxv. B
Ca.c. F.
Ca.cxxxi. H
Ca.cxxxvi. B.
Ca.clij. A D P
Ca.clxiiij. D
Ca.clxv.in fine.
Ca.clxxij. E
Ca.cxcvi. B
Ca.ccxix. B
Ca.ccxxix. H
Ca.ccxliiij. A
Ca.ccxcvij. C B.
Ca.ccciiij. D.
Ca.cccvi. A
Ca.ccclxxxvij. C
Ca.cccclxv. in fine
Ca.cccclxvij. E
Ca.cccclxxiij. in fi.
Ca.cccclxxxij. in fi.
Ca.ccccxcvij. G I
¶ Leprã incitant.
Ca.c.xxi. D
¶ Leticiã generare
Ca.lxxviij. A F
Ca.lxxx. G H
Ca.cclxxxij. E
Ca.ccxcvij. D
Ca.cccccx. p totũ ca.
¶ Letificando inter
ficiunt.
Ca.cxlv. G L
¶ Lentigines ⁊ macu
las in facie tollendas.
Ca.lxi. A
Ca.lxix. D I.
Ca.lxxix. E
Ca.lxxxix. C.
Ca.cxxx. H.
Ca.cxl. H
Ca.cxliiij. G
Ca.ccvij. E.
Ca.ccxvij. E
Ca.cclv. A
Ca.cclxxvij. E
Ca.cccvij. B

Ca.cccxi. in fine
Ca.cccxxvi.G
¶Litargia
Ca.xi.E
Ca.xxxiij.C
Ca.cxl. B
Ca.ccvij.B G
Ca.cclvi.A
Ca.cccxlvi.A.
Ca.ccccxxix.H.
Ca.ccccxxxvi. F.m
¶Liuoꝛ ex ꝑcuſſiōe
Ca.xxix.E
Ca.cccxc.L
Ca.ccccix.B.
¶Liuoꝛem cutis
auferendum
Ca.ccccxi.in fine.
Ca.ccccl xv.M
¶Libidinē excitandā
Ca.xxxviij.B
Ca.clxxvi. A B
Ca.cclxiij.A E
Ca.ccclxxxiij. in fine
Ca.ccccxiij.A D.
Ca.ccccxlix.F.
Ca.cccccciiij.L F I.
Ca.cccccxxv.G.
¶Libidinē extinguendū
Ca.xi.A B F K.
Ca.xcviij.E K
Ca.cccxcviij.E
Ca.ccccci.D
Ca.ccccv.D.
Ca.cccccxij.B
¶Linguam aggrauatā
alleuiare.
Ca.ccccxxi.G
¶Linguam erigere ꝛ
fauces exaſperare.
Ca.xcix.A.
¶Libꝛos a vermibꝫ pre-
ſeruandos.
Ca.iij.B E.
¶Loquelam amiſſam
reſtaurare.
Ca.iij.D
Ca.ccxxiiij.E
¶Lūbꝛicos occidendū.
Ca.ij.E L
Ca.iij.F H.
Ca.xiiij.M
Ca.xviij.F
Ca.xxi.C
Ca.xv.D
Ca.l.G
Ca.xcij.B E.
Ca.cxiij.B E
Ca.c.F
Ca.ci.F
Ca.cvij.H
Ca.cviij.E.
Ca.cxv.H
Ca.cxviij.D
Ca.cxxxvij.L.
Ca.cxliiij.E
Ca.clxxi.D
Ca.cc.E
Ca.ccvij.D G.
Ca.ccxij.H
Ca.ccxix.A L E
Ca.ccxxxv.E G
Ca.cclxvij.A
Ca.cclxxxviij.F
Ca.cclxxxix.F
Ca.ccxcviij.D
Ca.ccxcix. in fine.
Ca.ccciiij.L
Ca.cccx. A
Ca.cccxiij.F
Ca.cccxv. in fine
Ca.cccxxi.D
Ca.cccxxv.L
Ca.cccxxxiij.D.
Ca.cccxlvij.L E
Ca.ccclxxiij.in fine
Ca.ccclxxxi.A
Ca.cccxc.D
Ca.ccccci.H.
Ca.ccccvi.G
Ca.ccccxvij.D
Ca.ccccxxvi. A L D
Ca.ccccxlvij.A G
Ca.ccccl xxv B E.
Ca.ccccxc.A B D.
Ca.ccccxci.E G H
¶Lūbꝛicos latos
occidendum.
Ca.cxl.H
¶Lumboꝝ doloꝛem
remouendum.
Ca.cccccxxiij.G

Matricis

doloꝛem.
Ca.xcix.A
Ca.cxl.D G.
Ca.clviij.A
Ca.ccixvi.A.
Ca.ccxlviij.A
Ca.ccclxxi.D
Ca.cccccix. A
¶Matricis duriciem.
Ca.cxlv. F.
Ca.clxxv.L
Ca.ccxlviij.L G
Ca.cclv.
Ca.cclxxij. B
Ca.cccxxiij.I.
¶Matricis ſuffocatio
Ca.xx.L
Ca.ccvij.B
Ca.ccxlviij.D
Ca.cccviij. in fine
Ca.cccxlij.B.
Ca.ccccci. G
Ca.ccccxxx. E
Ca.ccccxxxvi.E
Ca.ccccl x.in fine
¶Matricꝫ infrigidatio.
Ca.lx.G
Ca.lxiij.A B.
Ca.cccxxiij.G.
¶Matricis opilatio.
Ca.ccccxcviij.E.
Ca.cccccix.I
¶Matricꝫ dilatatio.
Ca.ciiij.D.
¶Matricis ꝛ ani
egreſſio
Ca.ccvi.E Ca.lv.D.
¶Matricem mun-
dificandam
Ca.lxiiij.L
Ca.ccix. A
Ca.ccxxiij.A
Ca.cclxxvi. K
Ca.cclxxvij.in fine
Ca.cccxxxvij. B.
Ca.ccccl xxxv. K
Ca.ccccl xxxvi. in fine.
¶Mām illaꝝ duricies
Ca.xci.L.ꝛ in fine
¶Māmille mulieꝝ ſiue
ꝟginū vt nō creſcant
Ca.clxxiij.A
¶Maculas tollendum.
Ca.lxi.A.
Ca.cix.D
Ca.cxxij.H.
Ca.cxxx.G
Ca.clxv.D
¶Maculas nigras
delendum.
Ca.cccxxxij.F K
¶Menia.
Ca.clxiiij.H
Ca.ccccxiij. in fine.
¶Melancolicas
egritudines
Ca.clxxij.B L.
¶Melancolie reſiſtēde.
Ca.lxxviij. in fine
Ca.lxxx.D
Ca.cclxxxij.G
Ca.ccxcvij.A B
Ca.cccxxxi.A
Ca.ccclxx.D E F
Ca.ccccxxvij.E G.K
Ca.ccccxl.H
Ca.ccccxlvi.H P
¶Menſtrua ꝓuocanda
Ca.i.D
Ca.ij.D
Ca.vi.H
Ca.viij.A
Ca.xi.D G
Ca.xviij.E
Ca.xix.E F
Ca.xxxij.L
Ca.xxxix.B L.
Ca.lxij.D
Ca.lxiiij.D
Ca.lxxiiij.B
Ca.lxxxiij.in fine
Ca.lxxxiij E
Ca.lxxxvij.B
Ca.xc.B L.
Ca.xci.A F.
Ca.xciij.D
Ca.xcv.G
Ca.ciij.A L
Ca.cviij.A E
Ca.cxi.A
Ca.cxij.D.K.
Ca.cxv.H.
Ca.cxxi.I.
Ca.cxxij.G
Ca.cxxx.in fine
Ca.cxxxi.H D.
Ca.cxxxix.A
Ca.cxl.L G L.
Ca.clv.E G
Ca.clvij.F.
Ca.clxiiij.L.
Ca.clxxviij.A
Ca.clxxxv.A D.
Ca.clxxxix.D H
Ca.ccv.B.
Ca.ccvij.L.

Ca.ccxxvij.D
Ca.ccxxxvi.B.
Ca.ccxxxix.A
Ca.ccxlvij.D
Ca.cclxv.D
Ca.cclxxix.A
Ca.cclxxxij.B.
Ca.cclxxxix.C
Ca.cccxxxvi.A
Ca.cccxl.D K
Ca.ccclxxi.B K
Ca.ccccij.A F.
Ca.cccciiij.B G.
Ca.ccccxiij.A B.
Ca.ccccxlvi.F
Ca.cccclij.A
Ca.cccclxxxv.in fi.
Ca.ccccciiij.D k
Ca.cccccvi.A.
¶Meſtrua ſtringen
tia ſiue cõtra nimiũ
fluxum menſtruoꝝ.
Ca.xlij.E
Ca.lxv.J
Ca.cxxiij.B
Ca.cxxvi.A.
Ca.cxxxiiij.B.
Ca.cxxxvij.E B D.
Ca.clix.B
Ca.clxxxviij.B.
Ca.ccxviij.in fine
Ca.ccxxxvi.E
Ca.cccxxij.B
Ca.cccxxviij.F G
Ca.cccliij.B D.
Ca.ccclxxvi.i fine.
Ca.ccccij.E D.
Ca.ccccxxij.C D
Ca.ccccxlix.J.
Ca.cccclxxxi.B
Ca.cccccxci.C
¶Membra putre‑
facta curare
Ca.lxv.D
¶Mẽbrũ arcuatũ.
Ca.xxxij.G
¶Mẽbrũ inciſum
vt nõ ſentiatur.
Ca.cclxxvi.A B J
Membris factis
Ca.cccxciiij.B
¶Milu⁹ vt ñ come
dat pullos gallinaꝝ.
Ca.cccci.P
¶Morphea.
Ca.viij.C.
Ca.xxv.C
Ca.cxix.J.
Ca.cxliiij.B J.
Ca.ccxcvi.C
Ca.ccxlvi.D
Ca.cccix.C
Ca.ccccl.C.
Ca.ccclix.F
Ca.ccccci.L.
Ca.cccciij.B C
Ca.ccccxxiiij.A
Ca.cccclxv.k
Ca.ccccxcv.A.
¶Morbille.
Ca.cccxcij.A
¶Morbo arcuato
ſuccurrendum.
Ca.ccclxxiij.C
¶Morbo regio
Ca.xiiij.E.
Ca.cxvi.in fine
Ca.cxxxvi.A
Ca.ccxc.in fine.
Ca.ccclxxxvij.B.
¶Morbo caduco
Ca.ccccxxxi.in fine
¶Morſib⁹ venenatꝭ
Ca.cxxiij.E.
Ca.cxxix.A.
Ca.cxl.E G.
Ca.clviij.B
Ca.clxxv.B F
Ca.clxxxix.F.in fi.
Ca.cxciij.A
Ca.cxcviij.A.
Ca.ccxvij.E.
Ca.ccxxxvi.D
Ca.cclxxvi.D
Ca.ccci.B.
Ca.ccciiij.D
Ca.cccxxv.A
Ca.cccxxxiiij.F.
Ca.cccxxxvij.D.
Ca.cccxli.A
Ca.ccclv.A
Ca.ccclix.B.
Ca.ccclxviij.A.
Ca.ccclxxi.A
Ca.ccclxxij.G
Ca.ccclxxiij.B
Ca.ccclxxix.B.
Ca.ccclxxxix.C
Ca.ccccxc.C.
Ca.ccccxxix.D.
Ca.cccclxxvi.D
¶Morſus canis rabidi
Ca.xiiij.C H
Ca.ci.G.
Ca.cix.C D
Ca.clxxv.D.
Ca.clxxxix.F
Ca.ccxvij.C
Ca.cclvij.B.
Ca.cclxv.F.
Ca.cclxxix.C
Ca.cclxxx.C
Ca.cclxxxij.A.
Ca.cccxcij.B
Ca.cccxxiiij.k
Ca.cccxxvi.F
Ca.ccclxxiij.A.b
Ca.ccclxxv.B
Ca.cccclxxix.A.
¶Morſus ſpẽtũ
Ca.ix.B D.
Ca.xiiij.B.
Ca.lxxiiij.D.
Ca.lxxxvij.in fi.
Ca.cvij.F
Ca.cxvi.D
Ca.cxxij.D
Ca.clv.in fine.
Ca.cclxxx.A
Ca.cccxxxiij.B
Ca.ccclxxxiij.A.
¶Morſus ſcorpionis.
Ca.clxx.D.
Ca.clxxxi.A B.
Ca.cclv.C.
Ca.cclxxxij.A
Ca.cccij.B
Ca.cccxxiij.E
Ca.ccccxlix.F
¶Morſus reptilium
Ca.xcij.F
Ca.cxxiij.in fine.
Ca.ccvij.D
Ca.ccxi.in fine.
Ca.ccclxxxix.E
Ca.ccccli.E
¶Morſus rutele.
Ca.cccij.in fine.
Ca.cccx.G J
Ca.cccclxvi.D
Ca.cccclxvij.A
Ca.cccccxxiij.D
¶Morſus Tyri
Ca.cccclxxvij.F
¶Mortẽ aĩalib⁹ inferẽ‑
tib⁹. Ca.cccxix.A
Ca.cccxcv.in fine
¶Mulierib⁹ q̃ nõ benẽ
purgantur in partu
Ca.ccclxiiij.B
¶Mala omĩa vt a te
fugantur
Ca.ccccxcvij.in fine
¶Muſcas necare.
Ca.clxv.G
Ca.ccccvi.D

Narium ſan
guinis fluxum.

Ca.lvij.E
Ca.lxv.A
Ca.xcviij.B D
Ca.cij.E
Ca.cxxiij.B J
Ca.cxxxvij.L
Ca.ccvi.in fine
Ca.ccxxxvij.F
Ca.cccij.H
Ca.ccclxxij.F
Ca.cccci.k
Ca.ccccxxij.G
Ca.ccccliij.D.ꝛ.cccclxij (F
Ca.ccccxci.A
Ca.cccccv.B
Ca.cccccxvi.D
¶Narium putredo
Ca.clxij.G
¶Narium opilatio
Ca.ccix.in fine
Ca.ccxij.D
Ca.cccxxxvij.L
Ca.ccccxlvi.J
¶Narium dolor
Ca.xl.R
¶Nauſeam ꝓhibendũ
Ca.ccclxviij.C
Ca.cccclij.k
¶Neufreticis
Ca.xxxij.D
Ca.xciij.F
Ca.cxxij.k
Ca.cxxxiij.B D
Ca.cxxxix.A
Ca.clxxxix.in fine
Ca.ccl.C
Ca.cccl.C
Ca.cccxxxviij.F
Ca.ccccxc.B
Ca.ccccij.H.
¶Neruoꝝ concuſſio

Ca.ccclxvij. A
¶ Neruis dolentibꝰ.
Ca.cxc. in fine.
Ca.ccxv. A B C.
¶ Nutricibꝰ a quibꝰ abſtineant.
Ca.xxxviij.in fine

Oculorum dolores. Ca.ij. F.
Ca.iiij. A.
Ca.vi. F. Ca.vij. D
Ca.xxiiij. A D
Ca.xxxv. C
Ca.l. D
Ca.lxxiij. B
Ca.ciiij. B.
Ca.cxv. A C
Ca.cxxij. C D.
Ca.cxxiij. C
Ca.cxxxvij. F
Ca.cxlv. B
Ca.clxvij. A
Ca.clxxx. B
Ca.clxxxix. A C
Ca.cciiij. C D F
Ca.ccxxviij. C.
Ca.ccxxxvi. C.
Ca.ccxli. A C
Ca.cclxv. D.
Ca.ccxcvij. E F
Ca.cccxx. E F
Ca.cccxxi. D J
Ca.ccclij. in fine
Ca.ccclxxxviij. in fine
Ca.ccccci. D
Ca.ccccv. B. ꝛ in fine.
Ca.cccclxvi. B
Ca.cccclxvij. A.
Ca.cccclxxxvi.in fine.
Ca.ccccccxx. F
¶ Oculoꝝ pruritus.
Ca.xviij. D
Ca.cccclxij.in fine.
¶ Oculoꝝ aſperitas
Ca.lxxxiiij. B.
¶ Oculoꝝ tumores.
Ca.l. C
Ca.c. in fine.
Ca. cxix. F
Ca.cxlvij. C.
Ca.clxi. A
Ca.clxx. B
Ca.cci. A B
Ca.ccxvij. E
Ca.cclxx. K
Ca.ccccij. D.
Ca.ccccix. C
Ca.cccclxix. D
Ca.cccclxxxiiij. C
¶ Oculoꝝ tumorem ſiue pruritui palpebraꝝ.
Ca.xv. D
Ca.ccccix. F
Ca.ccccxxxvi. D
¶ Oculoꝝ ſcabies
Ca.lxxxv. in fine
Ca.clx. in fine
Ca.cxvi. D
¶ Oculoꝝ caligines
Ca.liij. B
Ca.xc. B
Ca.xcvi. B
Ca.xcix.in fine.
Ca.i. J.
Ca.cvij. A.
Ca.cxij. J
Ca.cxxij. D
Ca.cxxxvi. C
Ca.cxl. A
Ca.clxiiij. A.
Ca.cxc.in fine
Ca.ccij. A
Ca.cclxxix. F.
Ca.ccxcij. A
Ca.ccci. B
Ca.ccclxix. C.
Ca.cccclxxv. C.
¶ Oculoꝝ macula.
Ca.xcviij. C
Ca.c.in fine
Ca.cvi. F.
Ca.cxi. A
Ca.cxciiij. B
Ca.ccxli. B
Ca.ccxcviij. E.
Ca.ccclxxxi.in fi.
¶ Oculoꝝ liuorē
Ca.xlvi. D
Ca.lv. B
Ca.lxxv.in fine.
Ca.cclxx. D
Ca.cclxxxix. C
Ca.ccccxxxvi. B.
¶ Oculoꝝ calores.
Ca.cclxxvij. B
¶ Oculoꝝ panaricia.
Ca.xxviij. F.
Ca.ccccxxx. D
¶ Oculoꝝ vngula ſiue ↄtra vngulā ꝛ coagulatū ſanguinē ſup oculo.
Ca.cxxiij. K C.
Ca.ccxij.in fine.
¶ Oculoꝝ vlcera.
Ca.clvi. B D
Ca.clx. A
Ca.cclxxvi. F
Ca.cclxxxiij. A B
Ca.cclxxxiiij. A.
Ca.ccxcviij. E
Ca.cccxxij. D
Ca.cccxxviij. K.
Ca.cccxxx. B
Ca.cccci. in fine
Ca.ccccxxx. D
Ca. cccccxviij. J
¶ Oculoꝝ ſiccitates.
Ca.clx. B
¶ Oculoꝝ pilos
Ca.cxxiij. D
¶ Oculoꝝ lacrimas
Ca.clxi. B.
Ca.ccxcvij. E
Ca.ccclxiij. B
Ca.ccclxvij. C.
Ca.ccccclv. B
¶ Oculoꝝ albugines abſtergendum.
Ca.clx. D
¶ Oculoꝝ pupille dilatationem.
Ca.xiij. E Ca.ccccv. D
¶ Oculoꝝ pannum
Ca.cxlv. C.
¶ Oculoꝝ lippitudo.
Ca.ccccxxiij. A C.
¶ Oculoꝝ iumentoꝝ ꝛ pecorum dolorem.
Ca.cxliiij.in fine
¶ Obtalmia.id eſt apoſtema oculi.
Ca.xcviij. J
Ca.cccij. D.
Ca.ccclxvij. C.
Ca.ccccxxiij. A B.
¶ Obſcuritatem viſus
Ca.ccclix. A
Ca.ccccxxx. E. ꝛ in fine.
Ca.ccccxxxvi. D
¶ Oris vicia.
Ca.lxxxiij. A.
Ca.cxvij. A
Ca.cxx. A
Ca.cxxvi. D.
Ca. ccclxxix.in fi.
Ca.ccccij. J
Ca.cccclxvij. A
¶ Oris tumores
Ca.ccccij. D
¶ Oris ſciſſuras ꝛ labioꝝ.
Ca.clvi. B
¶ Oris bothor.
Ca.ccxcix. C
Ca.cccij. K
Ca.cccxxiij. A.
¶ Oris vlceratiōes. ſiue puſtule oris.
Ca.cxxi. B.
Ca.ccvi. B
Ca.ccxij. C.
Ca.ccxiij. B
Ca.cclxix. J.
Ca.cccxx. C
Ca.cccxlv. B
Ca.ccclxviij. B
Ca.ccclxxix. B
Ca.ccccij. A B
Ca.ccccxvi. B
Ca.cccclxxvij. E
Ca.cccclxxxvi. B.
¶ Oris putredo
Ca.cccclxxvij. C E
Ca.cccclxxviij. A.
¶ Orthonoicis
Ca.cxix. B
Ca.cxxiij. A
Ca.cxxx. B.
Ca.cxxxvi. A
Ca.clxxv. B
Ca.cclxxxij. E.
Ca.ccxc. D
Ca.ccclxxv. B.
Ca.cccccciij. A.
¶ Oſſium fracturas extrahendum.
Ca.lx. D
Ca.lxxv.in fine
Ca.ccccxvij.in fi.
¶ Oſſium denudationem ſiue contra denudationem oſſium nudatoꝝ.
Ca.cccxxiij. C.
¶ Odorem corporis bonum..
Ca.cciiij. D.
Ca.cccij. F
Ca.ccxiiij. A

¶ Sffocatiões ſtericas ſoluunt.
Ca.lxiiij. F.
Ca.lxxiiij. A
Ca.cccxlvi. C
¶ Obliuio.
Ca.ccccxlij. F

Paraliticus.

Ca.ij. K Ca.ix. G
Ca.xij. A
Ca.xxvi. B
Ca.xlvi. L
Ca.xciij. D
Ca.cxxv. E.
Ca.cxxxi. H.
Ca.cxl. H.
Ca.clvij. D.
Ca.clxxvi. A.
Ca.cclxx. B.
Ca.cccxxxvij. D
Ca.cccxxxviij. A
Ca.ccclxij. B
Ca.ccccij. B.
Ca.cccciij. E.
Ca.ccccxlix. D
¶ Paraliſim lingue
Ca.ccclxij. in fine
¶ Partum facilem
Ca.cxlv. G K
¶ Parturientibus.
Ca. cclxxxi. B.
Ca.cccxxxvij. H
¶ Pannũ cutis in facie abſtergendum.
Ca.cxl. A
Ca.cclxv. B.
¶ Panni vt tingantur colore rubeo
Ca.ccxli. E.
¶ Papulas limpidare.
Ca.ccclxviij. C.
¶ Plagas conſolidare.
Ca.lix. E
¶ Pleureſis
Ca.ij. F
Ca.cxij. C Ca.cxlv. C
Ca.cccix. E
Ca.ccclxxxvij. E
Ca.cccclxxvi. A
¶ Peripleumonia.
Ca.lx. in fine
Ca.cxxviij. A
Ca.ccvi. in fine.
Ca.ccclxxvij. B.
¶ Pectoris ↄſtrictiones
Ca.ij. B
Ca.lxi. B.
Ca.cclviij. E
Ca.ccccxxx. in fine.
¶ Peſtilentia
Ca.cxxv. B
Ca.ccclxxiij. E
Ca.cccci. D F
¶ Pedum dolorem.
Ca.xxxix. H
¶ Pedũ dolorẽ ex itinere
Ca.xxxiij. E.
¶ Pedum ſciſſuras que fiunt a frigore
Ca.cccxxij. E
¶ Pedum Roſulas.
Ca.cccxxxviij. in fine.
Ca.cccclxxiij. E
Ca.ccccxciij. B.
¶ Pecudes vt ipiguant.
Ca.ccccxlvij. G
¶ Pediculos necare
Ca.liiij. A
Ca.cvij. F H
Ca.clxij. G.
Ca.ccxcij. E
Ca.ↄcclxxxi. A.
Ca.ccccxlv. B
Ca.cccclxvi. A
Ca.cccclxvij. C.
Ca.ccccxci. L
¶ Pediculos generant
Ca.cxciiij. I
Ca.ccccxxi. C D E H
¶ Pregnantibus
Ca.ciij. in fine
¶ Pregnantibꝫ nociuis
Ca.xxxiij. in fine.
¶ Ptiſis.i.conſumptio totius corporis.
Ca.lxxvi. A
Ca.ccxlvi. C.
Ca.cclxxix. D
Ca.cccxlix. A
Ca.ccclxxxiiij. B
Ca.cccclxxi. B.
¶ Piſces ſi egtãt in piſci.
Ca.xxxiiij. E.
¶ Pilos de facile remo- uẽdos: ⁊ faciẽ dealbãdã.
Ca.cl. E.
Ca.clvi. H.
¶ Podagra.
Ca.i. A
Ca.xxij. D.
Ca.xl. C
Ca.lv. F
Ca.lxix. A
Ca.lxxiij. A.
Ca.lxxiiij. in fine
Ca.ci. C
Ca.ciij. H.
Ca.cix. B
Ca.cxv. G
Ca.cxxx. ꝓpe finem.
Ca.cxlv. in fine
Ca.cxlvij. C F
Ca.clxxi. C.
Ca.clxxx. G.
Ca.cxcvi. B.
Ca.ccviij. F
Ca.ccxxij. B F. g. l.
Ca.ccxxviij. B D.
Ca.ccliij. in fine.
Ca.cclxix. in fine.
Ca.cccxviij. D.
Ca.cccxxxij. C
Ca.cccxxix. E.
Ca.cccxxxiij. E.
Ca.cccxxxviij. C
Ca.ccclxiiij. E
Ca. ccclxviij. B.
Ca.ccclxix. C
Ca.ccclxxx. B E.
Ca.ccccv. G.
Ca.ccccvi. L.
Ca.ccccxij. E.
Ca.ccccxxxij. B
Ca.ccccxlix. D
Ca.cccli. A
Ca.cccclv. H
Ca.cccclxxxvij. ĩ fi.
Ca.ccccxcij. F
Ca.ccccc. in fine
¶ Podagra a cau ſa frigiditatis.
Ca.cxxi. F
¶ Polipus
Ca.cxxx. A
Ca. ccxxij. K
Ca.cccxxxvij. F.
¶ Pollutio.
Ca.ccxl. A E
Ca.cccix. E.
Ca.cxv. C.
¶ Prohibitẽtia curſũ humorꝫ ad oculum.
Ca.cccxxxiij. E
¶ Pulmonis ⁊ pec- toris vicia.
Ca.i. K
Ca.xli. B
Ca.xlij. A
Ca.lxxviij. B
Ca.lxxxiij. C
Ca.lxxxvij. B
Ca.xciij. G
Ca.cclxxix. G
Ca.cccxiij. H
Ca.cccxlvi. I.
Ca.ccclxxv. A
Ca.ccclxxxvij. A.
¶ Pulmonẽ purgantia.
Ca.cxxxiij. D
Ca. cccxlv. D.
¶ Punctura ſcorpionis.
Ca.xxiij. B
Ca.xciiij. L H
Ca.cc. L
¶ Pruritus.
Ca.v. E
Ca.lxix. C D.
Ca.ccxliij. A
Ca.cccxxiij. K
Ca.ccclxviij. E.
Ca.cccciij. D
Ca.ccccxxi. D
Ca.cccclij. B
Ca.ccccxl. A
¶ Puſtulas in facie delendas.
Ca.lxxix. C. in fine
Ca.cclxij.
¶ Pruritus genitalium virorꝫ ⁊ mulierum.
Ca.cccciiij. B
¶ Pugilibꝫ ad pugnan- dum ↄfortant.
Ca.ccclxxiiij. D.
¶ Pulices necare
Ca.clxv. E
Ca.cccxix. B
Ca.ccclxviij. H.
Ca.ccccvi. L.
Ca.cccclxvij. D H.
Ca.cccclxxviij. B

Ragadias.

Ca.cccxcij. F
Ca.ccccxciij. A.
¶ Raucedo.
Ca.cccclx. E F.
¶ Ragadias ⁊ ſciſſuras.
Ca.xv. D

que fiunt in labijs.
Ca.ccclxxv.D.
¶ Ramicem.
Ca.cxix.L.
Ca.cxxv.C
Ca.ccxxv.A
Ca.ccclxvij.B
¶ Renū ⁊ veſice vlcera.
Ca.xvij.E.
Ca.xxxij.A
Ca.cviij.A
Ca.clvi.A.
¶ Renum calefactionem
Ca.ciij.D.
¶ Renes calefacere.
Ca.cxxi.L.
¶ Renum frigiditates
Ca.ccviij: E
¶ Renum ⁊ veſice
opilationes.
Ca.cclxxxiij.J.
Ca.ccclxxxix.D.
¶ Reuma.
Ca.cxix.A.
Ca.clv.D.
Ca.clxiij.A L
Ca.clxxv.G.
Ca.ccxxxix.in fine.
Ca.ccclviij.A.
Ca.ccclxxiiij.A. in fine
¶ Reuma frigidum
Ca.ccccxi.A
Ca.ccccxxix.L.
Ca.ccccxlix.L.
Ca.cccclx.D
¶ Ruptura.
Ca.ccclxxxix.B D

Sanguinez.

reijcientibus.
Ca.viij.F
Ca.xxiiij.B
Ca.xxviij.A
Ca.l.G.
Ca.cxviij.L
Ca.cclxij.A
Ca.cclxiiij.A
Ca.ccxciiij.B.
Ca.cccxxix.B.
Ca.cccxlv.in fine.
Ca.cccliij.B
Ca.ccclxxij.J K
Ca.ccclxxiiij.B
Ca.cccclxi.in fine
¶ Sanguinem mun/
dificantia.
Ca.cliij.A.
Ca.ccij.F.
¶ Sanguinem bonum
generare.
Ca.lxxviij.D
Ca.clxxx.D
Ca.clxxxviij.B.
Ca.ccclxxxix.L.
Ca.cccxciij.D.
Ca.cccxcviij.A
Ca.cccclxxix.D.
¶ Sanguinem gingiue
et vbicunq3 locorum cō/
ſtringendum.
Ca.ij.J.
Ca.cxix.F.
Ca.ccvi.D.
Ca.ccxxvi.in fine.
¶ Sanguinem conge/
latum reſoluere.
Ca.lxxi.E.
Ca.lxxiiij.D.
Ca.cxxix.in fine
Ca.ccccxl.J
Ca.cccclxxv.L.
Ca.ccccxcviij.A
¶ Sanguinis mictū
Ca.cxxiij.D
Ca.ccclvij.B
¶ Sanguinem
augmentare
Ca.cccxciij.A.
¶ Sanguinis ſputum
cum tuſſi.
Ca.cclxv.F
Ca.ccccli.D.
¶ Sanguiſugas adherē
tes collo ſiue gutturi.
Ca.lv.A.
Ca.cxxv.B.
Ca.ccccv.B
¶ Saliuam in ore
prouocare.
Ca.xlvi.in fine.
¶ Sagittas ⁊ ſtir/
pes educere.
Ca.clxxxij.B
¶ Scabiem ⁊ putredi/
nem pudendorum.
Ca.xviij.B.
Ca.xxxiiij.D
Ca.xxxv.A.
Ca.xl.L
Ca.lxxv.E.
Cap.c.E.
Ca.cxxxv.L.
Ca.cxliiij.G
Ca.clxvi.J
Ca.clxxv.F.
Ca.clxxxvi.in fine.
Ca.cxcvi.L.
Ca.ccij.L G J.
Ca.ccxliij.B
Ca.ccciiij.F.
Ca.cccx.A B.
Ca.cccxxiij.in fine
Ca.cccxlv.B
Ca.ccccxvij.D
Ca.ccccxxvij.B
Ca.cccclx.G
Ca.cccclxxiij.E
Ca.ccccxcvij.J.
¶ Scabiem vlceroſam.
Ca.v.A.
¶ Spaſmus
Ca.vi.D
Ca.lx.J
Ca.lxv.B D L
Ca.lxxi.D
Ca.lxxxiiij.L
Ca.xc.D.
Ca.cxl.D
Ca.clvi.E.
Ca.ccvij.in fine.
Ca.ccxi.in fine.
Ca.ccxiij.A
Ca.ccxxix.F
Ca.cclxij.D
Ca.ccclxvij.in fine.
Ca.ccccxxx.A.
Ca.ccccli.D.
Ca.cccclij.D
Ca.cccccxiij.B
¶ Stranguiria
Ca.xxvij.L
Ca.xxxiij.B
Ca.xxxix.D
Ca.lx.A
Ca.xcij.A.
Ca.cx.L.
Ca.cxiiij.L
Ca.cxxij.E
Ca.clv.B.
Ca.clxxvi.A
Ca.cxcvij.A E.
Ca.ccxxij.in fine.
Ca.ccxci.in fine.
Ca.ccxcvi.in fine
Ca.cccv.in fine
Ca.ccxxix.B
Ca.ccccxxviij.A.
Ca.cccxlvi.in fine.
Ca.ccclxxxiiij.D
Ca.cccciiij.D
Ca.ccccxix.B
Ca.cccclij.A
Ca.cccclxxxv.F J
¶ Secundinam.
Ca.xl.D.
Ca.lx.B.
Ca.lxxxv.E.
Ca.cxi.A
Ca.cxxij.G.
Ca.clvij.G
Ca.ccvij.E
Ca.ccix.B
Ca.ccxlviij.L F.in fine
Ca.cclxxviij.B D.
Ca.cclxxix.E.
Ca.cccxl.D F.
Ca.cccxlij.L
Ca.ccclxxxviij.D
Ca.cccclxiiij.in fine
Ca.cccclxv.B
Ca.cccccxxviij.in fine.
¶ Serpentum ictus
Ca.xlvij.A
Ca.lxv.G.
Ca.xciij.E F.
Ca.xcix.in fine.
Ca.clxxi.A.
Ca.ccxc.B
Ca.cccxxxv.A B.
Ca.ccccvi.K
¶ Serpētes fugare: ⁊ cō
tra venenum reptilium.
Ca.ij.L.
Ca.xl.D G D.
Ca.xlvi.D
Ca.cxv.F.
Ca.cxxx.in fine
Ca.ccxvij.D.
Ca.ccxix.F
Ca.ccxxix.E.
Ca.ccciiij.D.
Ca.cccxxv.F.
Ca.ccclxvi.D
Ca.ccclxxi.F
Ca.ccclxxxij.A.in fine
¶ Serpentes interficere
Ca.clvij.F
Ca.cxcvi.A
¶ Serpentibꝰ percuſſis.
Ca.ccclxxiij.A B.

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

¶ Serpigo.
Ca.ccccliiij. in fine
Ca.cccclxxix. B
¶ Sternutatorium
Ca.lxx. D I
Ca.cxxxvi. D
Ca.clxiiij. B.
Ca.clxxix. H.
Ca.ccxlvij. A
Ca.cclxxix. B
Ca.cccix. C
Ca.ccccxxxvi. E
¶ Splenis vitia ſine
dolorem ſplenis.
Ca.vi. A B.
Ca.ix. F
Ca.xxxiij. D
Ca.xlvij. E H
Ca.lxxv. C
Ca.lxxxvij. A.
Ca.xc. A.
Ca.xcvij. B H.
Ca. cx. A
Ca.cxxvi. in fine.
Ca.cxci. E
Ca.ccvij. C.
Ca.ccxliij. C D.
Ca.cclxxij. C.
Ca.cccxxiij. F
Ca.cccxxxvij. D
Ca.ccccxxvij. K. in fine
Ca.ccccxcvij. E I
¶ Splenem cõſumunt.
Ca.cx. B
Ca.ccxi. B.
Ca.cclxvi. A
Ca.cccxi. C
Ca.ccccxcij. F
¶ Splenem attenuat.
Ca.clxij. B.
Ca.clxxxvi. D
Ca.ccciiij. C
Ca.cccxxxvij. I.
Ca.cccclij. A
Ca.ccclxxxix. E
Ca.cccclxvij. B.
Ca.ccccxcvi. in fi.
¶ Splenem exſiccantia
Ca.cclxxxi. A
¶ Sperma exſiccandũ.
Ca.lxij. H
Ca.lxxxvi. E. in fine
Ca. cxxxvij. K.
Ca.clxxviij. B.
Ca.ccviij. in fine
Ca.ccxl. A F
Ca.cclxxxi. B E
Ca.cccix. E
Ca.cccc. I F
¶ Sperma augendum
Ca.xxv. F
Ca. xxix. F
Ca.lxvij. D.
Ca.lxviij. A B
Ca.lxxix. C
Ca.xciiij. H
Ca.cxlviij. B. in fine
Ca.clij. B
Ca.clxxvi. C D
Ca.clxxx. in fine.
Ca.ccviij. E.
Ca.ccvi. A.
Ca.ccxxij. H.
Ca.cclxiij. A C D F
Ca.cccxxx. H
Ca.ccclix. G
Ca.ccclx. D
Ca.cccxcij. C
Ca.cccxcvij. B
Ca.ccccxxx. I
Ca.cccclxxvij. in fine
Ca.ccccccxix. E
¶ Sperma mi-
nuendum.
Ca.xxvij. B
¶ Stericas cauſas
curare.
Ca.ccclxviij. C
Ca.ccccxc. in fine.
Ca.cccclxxvi. D
¶ Sedandum dolores
pungitiuos ventris.
Ca.ccclxvij. D
¶ Sciatica.
Ca.xlvi. D
Ca.xlvij. D
Ca.lx. I.
Ca.lxxiij. D.
Ca.lxxx. A
Ca.xci. D F.
Ca.xcij. F
Ca.xciij. D.
Ca.xcvij. I
Ca.cxij. I.
Ca.cxxv. H.
Ca. cxxix. B
Ca.cxxxi. F H D P.
Ca.ccl. B I
Ca.clxxvij. A B E G.
Ca.clxxix. A
Ca.ccxviij. F
Ca.ccxxij. G.
Ca.cclij. B
Ca.cclxvij. F
Ca.cclxxij. in fine.
Ca.cclxxxix. B
Ca.ccciij. A E.
Ca.cccxxiij. C.
Ca.cccxxviij. M
Ca.cccxlv. A.
Ca. cccxlvi. B
Ca.cccciij. B.
Ca.ccccxix. A.
Ca.ccccxxxiij. A
Ca.ccccxxxvi. A. I.
Ca.cccclxxxij. C
Ca.ccccxvi. B C
¶ Sitim ſedandam
Ca.xiiij. P
Ca.xv. K
Ca.xxix. A I.
Ca.lxvi. E.
Ca.lxxij. C. in fine
Ca.ciij. A
Ca.cxviij. D.
Ca.cxxiij. C
Ca.cxxxij. D.
Ca.cxli. C
Ca.cxlvi. B
Ca.cxlvij. in fine.
Ca.clvi. F
Ca.clxviij. in fine.
Ca.clxxxviij. E
Ca.ccxl. L
Ca.cclviij. A.
Ca.cccxlviij. E.
Ca.ccclviij. G
Ca. ccclxvij. C E.
Ca.cccxcij. A C.
Ca.ccccxxxiiij. C.
Ca.cccclxviij. A
Ca. cccclxx. ĩ fine.
Ca.ccccxcij. I.
¶ Singultus.
Ca.ccccviij. C.
Ca.cccclviij. D
¶ Scliratos ſanan-
dum. id eſt apoſtema
melancolicum.
Ca.lxxv. B
¶ Sincopis.
Ca.xx. A
Ca.xxxi. A
Ca.lxij. A
Ca.lxxviij. E H I
Ca.xciij. A.
Ca.cxlvi. B C
Ca.clij. B
Ca.clxxij. C
Ca.cciiij. B.
Ca.ccl. A
Ca.cclxxxviij. C
Ca.ccccxxix. E
¶ Sincopim inducens
Ca.cxxxvij. H.
¶ Squinantia. id eſt
apoſtema gutturis.
Ca.lv. P.
Ca.cvij. E.
Ca.clxxv. H
Ca.ccxcij. A H
Ca.ccxcix. E.
Ca.cccxxxix. E
Ca.ccclix. C
Ca.ccclxxix. B
Ca.ccclxxxiiij. D.
Ca.cccclij. D.
Ca. ccccxcij. C D
Ca. cccccxviij. K
¶ Sciſſuras que fiunt
in manibus et pedibus.
Ca.ccccxci. D
¶ Somnũ puocandũ.
Ca.xxij. A B C
Ca.xxv. A I
Ca.xxvij. A B.
Ca.ci. D
Ca.cxx. in fine
Ca.cxxij. C
Ca.cxlv. B C
Ca.ccxxxi. B.
Ca.ccxl. G
Ca.ccl. B. D.
Ca.clxxij. D
Ca. cclxxvi. D
Ca.cclxxvij. D.
Ca.cccix. D
Ca.cccxxviij. B D
C A. z in fine
Ca.cccxcviij. D
Ca.cccclij. H.
Ca.cccclv. E. H
Ca.ccccxcij. A
Ca.ccccxcviij. C.
Ca.cccccix. D H
¶ Somnũ prohibentia
Ca.ccccxlvi. C.
¶ Somnia mala a
quibus accidunt.
Ca.ccliiij. C

¶ Sodam ſedandam.
Ca.xxij.B.
Ca.xxv.B.
Ca.lxxxv.C L
Ca.ccclxxix.A
Ca.cccccxij.C D
Ca.ccccxxix.B C.
Ca.cccccxxix.D.
¶ Stomacho malo.
Ca.iij.A C G.
Ca.xviij.I.
Ca.xxviij.E.
Ca.lxiiij.B
Ca.lxxxiij.B
Ca.xciij.in fine.
Ca.xc.B
Ca.cxxiij.D
Ca.c.xix.in fine.
Ca.clxviij.in fine.
Ca.cxci.F
Ca.cclxxxiij.C
Ca.cccviij.in fine
Ca.ccclviij.G
¶ Stomacho frigido
Ca.xxiij.B.
Ca.xxxi.D E
Ca.lxij.G
Ca.lxvi.C
Ca.xcv.in fine
Ca.xxij.B
Ca.cxcvij.D
Ca.ccviij.A
Ca.ccix.D
Ca.cclxxxij.F.
Ca.ccclxxiij.A
Ca.cccclx.M
¶ Stomachum confortare.
Ca.cxxi.A.
¶ Stomachi tumores ſiue inflationes ſtomachi.
Ca.cclviij.B
Ca.cccxl.I.
Ca.cccxc.F
Ca.ccccxlviij.B.
¶ Stomachi inflationes.
Ca.clxxxix.C
¶ Scrofulas nouellas delere
Ca.i.H.
Ca.v.B
Ca.xlv.C.
Ca.xlvi.B M.
Ca.lxxi.G.
Ca.lxxxvij.C.
Ca.xcvij.B.
Ca.cxxxvij.B
Ca.clij.D.
Ca.clxiiij.H
Ca.ccxviij.E
Ca.ccxliij.D
Ca.ccxlv.A.
Ca.cclxvij.F
Ca.cclxxij.E
Ca.cclxxvi.F
Ca.cccxxxvij.K
Ca.cccxlv.B
Ca.cccclix.E
Ca.ccclxxxvij.in fine.
Ca.ccccxxxvi.A
Ca.cccclix.A
¶ Scrofulas que fiunt in gutture.
Ca.cccci.in fine
¶ Spiritus confortare
Ca.cxxv.G.
Ca.ccccxiiij.G
¶ Scorpiones effugare
Ca.cccc.C
¶ Scotomia oculorum
Ca.ccccliiij.H
¶ Sudorem prouocare.
Ca.xxix.D
Ca.xlij.A
Ca.cxxxviij.A
Ca.cxciij.C
Ca.cxciiij.M
Ca.ccij.D
Ca.ccix.C
Ca.cclxxxix.A.
Ca.cccxxv.D
Ca.cccxxxvij.M
Ca.ccclxij.B E K
Ca.ccccxcviij.A.
¶ Sudorem remouendum ſiue auferendum.
Ca.cccxxi.E I
¶ Sudorem capitis remouendum.
Ca.cxci.B
¶ Subglutientibus.
Ca.ccccxc.C.

Tetanus.id est ſpaſmus tenens totum.

Ca.lxxxv.B
¶ Teſticulorum dolor.
Ca.cccclxvi.B
¶ Teſticulos induratos.
Ca.cccxxvi.B.
¶ Teſticulorum inflatões.
Ca.lxxxviij.A
Ca.cccccxxviij.B
¶ Teſticuli puerorum vt non augentur.
Ca.cxv.D
¶ Tineas delere.
Ca.cxxix.in fine
Ca.ccxc.in fine.
¶ Teſticulorum apoſtemata.
Ca.cxxiij.H
Ca.cclxxxiij.A D
Ca.ccciij.in fine.
Ca.ccccxciij.F
¶ Teſticulorum tumores
Ca.vij.C.
Ca.cxxiij.B
Ca.cxxxvij.B
Ca.clxxx.D
Ca.clxxxij.A.
¶ Triſticiam remouendam.
Ca.lxij.in fine
Ca.ccxcvij.G
Ca.cccxxij.F.in fine
Ca.ccccxxvij.E
Ca.cccccx.B C
¶ Tipicis frigoribus.
Ca.cccxc.C
¶ Torturam oris.
Ca.xxvi.B.
Ca.liij.A
Ca.cviij.C
Ca.cxxv.F.
Ca.cclxx.B C
Ca.cccclv.D
¶ Torſiones
Ca.clv.G
Ca.cxciij.B
Ca.ccvij.F.
Ca.ccxiij.D.
Ca.ccxxix.F
Ca.ccxlvij.D
Ca.cclxxxij.B
Ca.cccxl.B
Ca.ccclxxi.B
Ca.cccci.F
Ca.ccccix.B
Ca.ccccxxix.C
Ca.cccclxxi.H I
¶ Toracem.
Ca.i.B.
Ca.xxxi.D
Ca.cxxxix.in fine.
Ca.clxxv.F D
Ca.clxxvij.E.
Ca.cclxxix.D.
Ca.ccxc.C
Ca.ccclv.A E.
Ca.ccclxiij.I.
Ca.ccclxxv.H.
Ca.ccclxxxiiij.B
Ca.ccclxxxvi.C
Ca.ccccxiiij.E.
Ca.cccclxxi.B
Ca.cccclxxv.B
¶ Tuſſim curare.
Ca.vij.B
Ca.xiiij.K.
Ca.xv.B I
Ca.xxiiij.C
Ca.xxv.C
Ca.xlv.A B
Ca.lxxiiij.B
Ca.lxxix.B.
Ca.lxxx.D G I.
Ca.xc.A D
Ca.xcij.F
Ca.xciij.C.
Ca.xcv.A
Ca.cxix.B
Ca.cxxij.I
Ca.cxxx.C
Ca.cxxxvi.A
Ca.clv.G H.
Ca.clvi.B D
Ca.clxxvij.G.in fine
Ca.clxxx.B.
Ca.cxci.E.
Ca.ccvij.E H
Ca.ccxi.E
Ca.ccxx.B E
Ca.ccxxviij.C
Ca.ccxxix.E H
Ca.ccxxxv.C E G
Ca.ccxlviij.M
Ca.cclv.I
Ca.cclviij.E
Ca.cclxij.in fine.
Ca.ccxcij.B
Ca.ccciij.B O
Ca.cccix.C H
Ca.cccxxiij.E
Ca.cccxxvij.A D H
Ca.cccxxviij.F I.
Ca.ccclxviij.E

Ca.ccclxxvij. in fine.
Ca.ccclxxxiij. I K
Ca.ccccxxv. A
Ca.cccclx. E
Ca.cccclxxi. A B
Ca.ccccc. A
Ca.cccccxxiiij. D H
¶Tuſſim antiquam
curare.
Ca.xlv. B
Ca.lv. A
Ca.cij. in fine
Ca.cxij. C
Ca.cxix. A
Ca.cxxxi. E
Ca.clxxv. G I L
Ca.ccxcviij. E
Ca.cccxiij. C
Ca.cccxxix. F
Ca.ccclxiij. E D
Ca.ccccxxxvij. D
Ca.cccclxiij. in fine.
¶Tumores ſedandas.
Ca.xxij. A
Ca.xxxix. B L
Ca.liij. in fine.
Ca.lxv. E G K.
Ca.lxxiiij. A
Ca.xcix. in fine.
Ca.cviij. F
Ca.cxx. A
Ca.cxxiij. D
Ca.cxxxij. A.
Ca.cxlvij. E
Ca.clxxi. L
Ca.clxxiiij. B
Ca.clxxv. D
Ca.clxxx. C.
Ca.clxxxij. B
Ca.clxxxiij. A
Ca.ccxi. A.
Ca.ccxlvi. A
Ca.ccliij. in fine.
Ca.cclviij. B.
Ca.cclxvi. A
Ca.cclxx. K.
¶Tumores mãmillaꝝ.
Ca.lvi. A
Ca.c. in fine.
Ca.clxxx. C
Ca.ccxxviij. D
Ca.cclxxij. E.
Ca.cccxij. F
¶Tumores igneas.
Ca.cxxxvij. B

¶Tenaſmon.
Ca.xiiij. K. Ca.lix. A
Ca.lxij. E. Ca.cl. B
Ca.clxxix. F.
Ca.cxci. G H
Ca.ccxx. B
Ca.ccxxxvij. D
Ca.cclxv. C E.
Ca.cclxix. K.
Ca.ccxci. in fine.
Ca.cccxxxvij. C.
Ca.ccclxiij. F H.
Ca.ccccxxiij. I
Ca.cccclxix. in fine

Urinam

prouocare.
Ca.vi. E F I
Ca.vij. A
Ca.xvij. A B G
Ca.xxiij. A
Ca.xxv. D
Ca.xxix. H
Ca.xxxiij. A
Ca.xxxix. B.
Ca.lvi. D.
Ca.lxv. C.
Ca.lxxi. A C
Ca.lxxv. A
Ca.lxxxv. D
Ca.lxxxix. C
Ca.xci. B
Ca.xcij. B
Ca.xcvij. B.
Ca.ci. F. in fine
Ca.cij. E.
Ca.ciiij. B.
Ca.cviij. A E
Ca.cxiiij. A
Ca.cxv. H
Ca.cxxi. G I
Ca.cxxx. H
Ca.cxxxix. A
Ca.cxl. C L.
Ca.cxlvi. B.
Ca.cxlviij. in fine.
Ca.clvij. F.
Ca.clxxvi. B G.
Ca.clxxvij. F.
Ca.clxxxv. in fine
Ca.clxxxix. D G I.
Ca.ccij. G.
Ca.ccxij. I.
Ca.ccxiiij. A C E F
Ca.ccxvij. D

Ca.ccxxvij. D
Ca.ccxxix. A. in fine
Ca.ccxxxix. A D
Ca.ccxlvij. D.
Ca.ccxlviij. A
Ca.cclxvi. A
Ca.cclxx. I
Ca.ccxcvi. A B L
Ca.cccxviij. B
Ca.cccxxij. G
Ca.cccxxxvi. A E.
Ca.ccclxiij. in fine.
Ca.ccclxxxiiij. A K
Ca.ccccij. B D
Ca.ccccxxxv. C.
Ca.cccclxxxv. D F I m
Ca.cccccxvi. D
Co.cccccxxviij. D.
¶Urinam multam et
fetidam prouocandam.
Ca.ccclxi. E
Ca.ccclxvi. A
¶Urine ardorem
Ca.ccccxxv. in fine.
¶Urine difficultatem.
Ca.ccxcv. C. in fine.
Ca.ccccix. A
Ca.ccccxliij. E
Ca.cccclxxi. in fine.
¶Urinam ſanguineam.
Ca.cxxij. F.
Ca.cclxxxi. A C F.
Ca.ccccxi. in fine.
¶Urine diſtillatio.
Ca.clxxxix. D
Ca.cccxiij. D
Ca.ccccxxix. F
Ca.ccccxciij. A
¶Variolas
Ca.ccxxij. D
Ca.cccxcij. B
Ca.cccclxvi. A.
¶Venena curantur.
Ca.lxxxiiij. B D
Ca.cxvi. C.
Ca.cxxv. A
Ca.clvij. B.
Ca.ccvij. F
Ca.ccxi. D.
Ca.ccxxix. F.
Ca.ccxlv. A
Ca.cccxcv. A C
Ca.cccclxxviij. in fine.
Ca.cccclxxx. A
¶Venenũ reptilium et
fugare ſerpentes.
Ca.ij. C.
Ca.xl. D G O
Ca.xlvi. D
Ca.cxv. F.
Ca.cxxx. in fi.
Ca.ccvij. D
Ca.ccxix. F
Ca.ccxxix. E
Ca.ccciiij. D.
Ca.cccxxv. A
Ca.ccclvi. D
Ca.ccclxxi. F.
Ca.ccclxxxiij. A. in fine
¶Venena fuganda
Ca.cccx. G
¶Venenoſa animalia
vt toxicum amittant.
Ca.lxv. D
¶Verrucas.
Ca.ix. E.
Ca.xxvi. A.
Ca.xlvi. H
Ca.clxv. G.
Ca.cxciiij. D F
Ca.cxcvi. C
Ca.ccxix. B
Ca.ccclxxv C
Ca.ccccv. C
Ca.ccccxlv. B
¶Vermes ſiue lum-
bricos cucurbitinos
interficere.
Ca.cc. A G
¶Ventoſitatẽ reſoluere
Ca.xxix. G.
Ca.xlvi. G
Ca.lxxxvi. C
Ca.xcij. B C
Ca.cccxl. I. in fine
Ca.cccccxxiij. A
¶Ventris dolorem.
Ca.xxix. C
¶Ventris fluxum.
Ca.xxiiij. C
¶Ventrem ſtringunt.
Ca.xxxij. E
Ca.xlviij. in fine.
Ca.lxij. C
Ca.lxv. A
Ca.lxvi. in fi.
Ca.lxx. H
Ca.lxxi. A D
Ca.cxxvi. A
Ca.cxxxvij. E G H.

Tabula ſuper tractatu de Herbis.

Ca.ccxlviij.C.in fine.
Ca.ccliiij.A B
Ca.cclxij.C.
Ca.cccxviij.C.
Ca.cccxlv.A.
Ca.ccclxiiij.D.
Ca.ccclxxxij.G
Ca.cccxcij.C.
¶Uentrē ſoluunt.
Ca.c.H
Ca.cxij.A.
Ca.cxvi.C.
Ca.cxxiij.D H
Ca.cxxiiij.D
Ca.cxxxi.M
Ca.cxlvi.E.
Ca.clxv.A.
Ca.cxciiij.B.
Ca.cc.E
Ca.cccxxviij.D K
Ca.cccxliiij.B
Ca.ccclxxviij.B.
¶Uentrem mollificant: eiuſq; dolorē mitigant.
Ca.vij.G
Ca.ix.B.
Ca.lxxxiiij.A.
Ca.xciiij.K
Ca.xcvij.B
Ca.ci.H
Ca.ciij.G
Ca.cxxxvi.A
Ca.cxlvi.B.
Ca.cxlvij.D.
Ca.cxlix.D
Ca.clxxv.A.
Ca.ccxliij.A.
Ca.cclxxij.A
Ca.ccxcix.K
Ca.cccxxxiij.A B
Ca.ccccl xx.in fine.
¶Uentris ſolutionem mitigant.
Ca.cviij.B
¶Uentrē conſtipantia.
Ca.cxlviij.D
Ca.ccxciij.A D E:
Ca.cccci.D
Ca.ccclxxxij.G H K L
¶Uentrem febricitantium laxare.
Ca.ccccxxv.A.
¶Uentris punctiones ſedandas.
Ca.ccclxvij.D
¶Ueſice dolorem.
Ca.xxxix.H.
Ca.l.E
Ca.cxxiij.C
Ca.cclviij.A B
Ca.ccxci.A
Ca.cccclxiiij.A.
Ca.cccccvi.A.
Ca.cccccxxx.A
¶Ueſice frigiditas
Ca.cxxi.D
¶Ueſtigia nigra in corpore abſtergendum.
Ca.cccxxxviij.C.
Ca.ccclxiiij.E
¶Ueſtigia vnguium remouenda.
Ca.cxix.H.
¶Ueſtigia ſanguinis mortui auferenda.
Ca.ccccxxxvi.K
¶Ueſtes vt habeant odorem bonum.
Ca.cci.B
¶Uertigo.
Ca.lxi.B
Ca.cxxxi.E
Ca.clxiiij.H
Ca.ccccxlvi.H.
Ca.ccccliiij.P.
¶Uiſum debilitant
Ca.xxviij.B
¶Uiſum acuunt
Ca.cclxxix.A G.
Ca.cccxxiij.D.
Ca.ccccci.I
Ca.ccccxiiij.B
Ca.ccccclv.G.
Ca.cccclxvi.H.
Ca.cccclxxxiiij.D
¶Uocem clarificandā.
Ca.xciiij.G I.
Ca.ci.E.
Ca.clxxxij.C
Ca.cxci.E.
Ca.ccccxv.F
Ca.ccccliiij.O
¶Uomitū prouocandum
Ca.xxxvij.A C
Ca.xlvij.H
Ca.l.I
Ca.xciij.in fine
Ca.xciiij.F
Ca.c.B I.
Ca.cxxvi.C
Ca.cxlij.B
Ca.clxiiij.in fine.
Ca.ccxviij.A C G.
Ca.ccxlvij.A.
Ca.cclxxvij.in fine
Ca.cclxxxiiij.D E
Ca.cccvij.A.
Ca.cccxiij.D
Ca.cccxvi.A B
Ca.ccclxxxiiij.B
Ca.ccclxxxv.F
Ca.ccccvi.G.
Ca.cccclxv.C D
Ca.cccclxxiiij.A
¶Uomitum ſedandum
Ca.lxvi.in fine
Ca.cxviij.D
Ca.cxxv.K
Ca.cxxxiiij.D.
Ca.clxviij.in fine.
Ca.clxxxvi.in fine
Ca.cciiij.D
Ca.ccxiiij.in fine.
Ca.cclxxxvi.in fine
Ca.ccccxxix.D.F
Ca.cccclxij.D.
Ca.ccccxci.A
¶Uolas manuum.
Ca.lv.in fine.
¶Uulue vicia curanda.
Ca.ccclxxi.F.
¶Uuula.
Ca.xxvij.D.
Ca.xxxvi.C
Ca.lv.P
Ca.lxxv.H
Ca.cccxxv.F
Ca.ccccxcij.H
¶Ungues leproſos excludere.
Ca.cclxv.A
Ca.cccccxci.L.
¶Unguium cōtractio.
Ca.cclxij.K H
¶Ungues ſciſſos eradicandos
Ca.cxxxv.C.
Ca.ccccc.in fine
¶Umbilicus puerorum cum elongatur
Ca.cccl.in fine.
Ca.ccclxxvij.B
¶Uulnera purganda.
Ca.cxc.A
¶Uulnera conglutinā da.
Ca.xlij.F G.
Ca.cij.A.in fine.
Ca.cxij.M.
Ca.cxxxij.in fine.
Ca.clxiij.C.
Ca.clxxxvi.A B
Ca.ccxiiij.B
Ca.ccxxxiiij.B
Ca.ccxcv.A
Ca.ccci.D.
Ca.cccvij.E
Ca.ccclviij.D H
¶Uulnera conſolidanda.
Ca.cxxiij.H
Ca.cxxxiij.C
Ca.clxxxviij.C.in fine.
Ca.ccxlviij.L.
Ca.cclxxiij.C.
Ca.ccci.in fine.
Ca.cccl.B
¶Uulnera deſiccanda.
Ca.cccclxxxiiij.G
¶Uulnera ad ſanitatem perducantur.
Ca.xxviij.C.
¶Uulnera ſordida curantur.
Ca.vij.B
Ca.xl.F
Ca.xli.G.
Ca.xlij.G D
Ca.lxxvi.in fine.
Ca.xci.E.in fine.
Ca.cxx.in fine.
Ca.cxxx.E
Ca.cxliiij.A.
Ca.ccxxij.in fine
Ca.cclxxix.C.
Ca.cclxxx.in fine.
Ca.ccciiij.D.
Ca.cccvij.C
Ca.cccxxiiij.A.
Ca.cccxxviij.P O.
Ca.cccxxxij.K.
Ca.cccxxxiiij.B D
Ca.ccclxxv.E
Ca.ccccxv.A
¶Uulnera recentia curanda.
Ca.cxix.D.
Ca.ccxxxij.B
¶Uulnera pulmonis curanda.
Ca.cvij.G I.
Ca.clvi.D.

Ca.ccxx.A B
Ca.ccxxxv.H
Ca.cccxxxij.F.
¶Vulnera cauata
Ca.cxlvij.D
¶Vulnera canceroſa curanda.
Ca.ix.C
Ca.clxij.in fine.
¶Vulnera faucium
Ca.ccxcij.A H
¶Vulnera capitis.
Ca.ccxi.A.
¶Ulcera ventris.
Ca.ccxiij.C
¶Ulcera antiqua conſolidare.
Ca.lix.C.
Ca.ccxcv.B
¶Ulcera incarnanda
Ca.lxxxix.F.
Ca.xci.A E.
Ca.ccxlviij.C
Ca.cclv.F.
Ca.cccvij.F
Ca.cccxxij.A
Ca.ccccxxiij.B.
Ca.cccclxxxiij.A
¶Ulcera inteſtinoꝝ.
Ca.cxci.H.
Ca.ccvi.F.
Ca.cclxv.B F
Ca.cclxix.D K.
Ca.cclxxi.E
Ca.ccxcix.F J
Ca.ccciij.A D.
Ca.cccix.E
Ca.cccxxviij.G
Ca.cccxxxij.B
Ca.ccclxvij.D
Ca.cccxciij.C
Ca.ccccij.D
Ca.ccccxxij.A B.
Ca.ccccc.B
¶Ulcera putrida et corroſiua.
Ca.ccxxxiiij.A
Ca.cclxv.E.in fine.
Ca.cccxxx.A
¶Ulcera ſanguinolenta
Ca.ccxiiij.C
¶Ulcera fagadenica curanda.
Ca.lxxv.D.
Ca.lxxxix.D
Ca.ccxij.B.
Ca.cccclxxiiij.E
¶Ulcera renum ꝛ veſice.
Ca.xvij.F
Ca.xxxij.A
Ca.cviij.A.
Ca.clvi.A
¶Ulcera deambulātia.
Ca.cccxlv.H.
¶Ulcera carbūculoſa
Ca.cccclxxiiij.E
¶Ulcera ſananda que fiūt in ambobus volis manuum ꝛ pedum.
Ca.ccciij.K D:

Ydropicis.

Ca.xi.D H
Ca.xxix.D.
Ca.xxxiij.F H
Ca.xlvij.B F D
Ca.liij.B.
Ca.lxxxix.C.
Ca.xc.B D.
Ca.cix.C.
Ca.cxxij.J
Ca.cxxxi.B.
Ca.cxliij.D
Ca.clij.H
Ca.clv.C E
Ca.clxv.D
Ca.clxvi.K.
Ca.clxxv.B D
Ca.clxxviij.B F.
Ca.clxxix.C
Ca.ccxxvij.in fine.
Ca.ccxxxij.H
Ca.ccxxxv.F.
Ca.ccxli.in fine.
Ca.cclxx.J
Ca.cccxiij.H
Ca.cccxxvi.E
Ca.cccxl.D D
Ca.ccclxix.in fine.
Ca.ccclxxiij.D K
Ca.ccclxxxiiij.C.
Ca.ccccci.D
Ca.ccccvi.K
Ca.ccccix.B E
Ca.ccccliij.D M
Ca.cccclv.F
Ca.cccclxxvi.B C
Ca.cccccij.D
¶Yliaca paſſio
Ca.lxi.E
Ca.lxiiij.B
Ca.lxv.K
Ca.lxxxv.F
Ca.xcvij.in fine.
Ca.cxiiij.C.in fine
Ca.clv.B
Ca.clxxxvij.C D
Ca.ccxvij.A B E
Ca.ccxix.D
Ca.ccxxij.F J.
Ca.ccxcvi.in fine.
Ca.cccv.E
Ca.cccx.E
Ca.ccccxlvi.K

Sequitur tabula de Animalibus.

¶Ad alopiciam
Ca.xxij.D
Ca.xxiij.D
Ca.xxv.E.
Ca.lxxvij.A
Ca.lxxxiij.C M
Ca.xcviij.D.
Ca.xcix.M
Ca.cxxij.A
Ca.cxxiiij.C
Ca.clvij.E
¶Auriū dolor
Ca.iij.in fine.
Ca.iiij.L.
Ca.xiiij.K L
Ca.xxiiij.E.K
Ca.xxxiiij.E
Ca.liiij.H.
Ca.lxx.A.
Ca.lxxx.B.
Ca.clix.B C.
¶Auriū vermes.
Ca.i.A
¶Aurium vlcera.
Ca.cxl.F.
Auris ſordicies.
Ca.i.B D.
¶Apoſtemata poſt aures.
Ca.cl.E
¶Auditum recuperandum..
Ca.xiiij.F.
¶Apoſtemata gutturis.
Ca.i.K.ꝛ in fine.
¶Apoſtemata groſſa diſſoluenda.
Ca.xiiij.M.
¶Apoſtematibus pulmonis confert.
Ca.xxxi.D.
¶Apoſtematum duricias ſoluit.
Ca.lxxx.H.
¶Aduſta ſanat.
Ca.lxxx.D
¶Aſmati valet
Ca.ij.C.
Ca.clix.E.

¶ Animalia venenata vt fugantur.
Ca.lv.A E
¶ Ani cauſas.
Ca.cli.B.
¶ Apum ſiue veſparum ictus.
Ca.xiiij.B.
¶ A vicijs cuſtodit.
Ca.lxxx.D
Bothor. id ē vlcera oris.
Ca.xxvij.in fine.
Capitis dolorē ſiue ſodam ſedat.
Ca.xxxiiij.D.
Ca.liiij.L
Ca.c.E
¶ Capitis vlceribus.
Ca.ciiij.B
¶ Capillos creſcere facit.
Ca.xlvi.A
¶ Capillos q̄ ſunt in palpebris amputat.
Ca.cxxix.A
¶ Capillos ⁊ pilos creſcere nō ſinit.
Ca.xxiiij.C
¶ Cancer
Ca.iij.in fine
¶ Calculus.
Ca.iiij.L
Ca.lxx.L.
Ca.xcix.H
Ca.cxx.ī fine
Ca.cxxiiij.in fine
¶ Calculus veſice.
Ca.c.iij.I
¶ Carbunculus.
Ca.iiij.B.
Ca.xxij.A.
¶ Cantarides bibentibꝰ ſubuenit.
Ca.xxij.D.
¶ Carnem malam eradicandum.
Ca.lxxiiij.F.
Caſeos a muribꝰ non attingi dicuntur.
Ca.xcix.D.
¶ Canes impinguat.
Ca.xxiiij.H
¶ Capillos ⁊ lendes tollunt.
Ca.xxiiij.K
¶ Cerebrum confortat.
Ca.xxxi.F
¶ Cerebꝝ calefaciendū.
Ca.lxviij.A
¶ Ciatica paſſio.
Ca.cl.D
¶ Cyliaca paſſio.
Ca.cl.in fine
¶ Colica paſſio.
Ca.lxxxviij.E B
¶ Coitum commouet.
Ca.v.L
Ca.lxviij.D E.
Ca.cxlij.in fine
¶ Cor confortandum
Ca.lxviij.A.in fine.
Ca.c.in fine.
¶ Colorem bonū efficit.
Ca.lxxviij.B
Ca.lxxx.D
¶ Contra niuis nocumentum.
Ca.cl.I
Dentium dolores curat.
Ca.xxiiij.B
Ca.xxiij.in fine.
Ca.cxxij.D
Ca.cliiij.in fine.
¶ Dentes confirmat ⁊ gingiuas.
Ca.v.k.D
Ca.xiiij.B.
Ca.xxij.H.
Ca.xxxiiij.I
Ca.cxx.in fine.
¶ Dentium rubiginem curat.
Ca.xiiij.B
¶ Dētes vt velociter orianẗ:⁊ ſine dolore exeant.
Ca.lxxxiij.E.
¶ Dentium eradicationem facilem.
Ca.cxxij.in fine.
¶ Diſſinteria.
Ca.i.K.
Ca.iiij.D
Ca.xxij.I.L
Ca.xxvij.B
Ca.lv.D
Ca.cl.in fine
¶ Difficultati anhelitus confert.
Ca.i.E
¶ Dorſi dolori proſunt
Ca.xxv.D.
¶ Domū tuū vt mūdas ab omī reptile ac ſerpēte.
Ca.v.in fine.
Epilentiam excitat.
Ca.xij.in fine
¶ Epilentia
Ca.ij.E.
Ca.v.A H P.
Ca.xxvij.A D.
Ca.xxxi.L
Ca.lij.B.
Ca.lxxxiij.F
Ca.lxxxviij.B.
Ca.cv.in fine.
Ca.clvij.B E.
¶ Empetigo.
Ca.i.D H
Ca.iij.B.
Ca.cl.F
¶ Emigranea
Ca.i.B
¶ Emorroidas
Ca.xiiij.D
Ca.xxv.D.
Ca.xxvij.A
Ca.xxxiiij.L
Ca.lxxx B
Ca.lxxxviij.F.
¶ Emoptoica paſſio.
Ca.lv.D
¶ Ethicis.
Ca.v.I.
¶ Excoriationi calcanei ſanat.
Ca.iij.L
¶ Ebrietatem curat
Ca.iiij.D Ca.lix.B.
¶ Effuſiones ad viſcera prohibet.
Ca.lxxi.B
¶ Elephantiam ſanat.
Ca.lxxi.in fine.
Ca.xciij.D.⁊ in fine.
Fantaſticos ſanat.
Ca.lxxxviij.D.
¶ Febres curat
Ca.lv.in fine
Ca.cclij.B.
¶ Febres cottidianas
Ca.v.L Ca.lxxx.I
¶ Febres tercianas.
Ca.iij.D
¶ Febres quartanas
Ca.xxviij.E
Ca.lxx.D
Ca.lxxx.in fine.
Ca.clvij.L
¶ Febres quartanas facit euenire.
Ca.lxxiiij.B
¶ Febribꝰ periodicis
Ca.i.D.
¶ Fetum extrahit.
Ca.xxxi.K.
Ca.liiij.D.⁊ in fine.
¶ Fiſtula.
Ca.xxij.in fine.
Ca.xlvi.L
Ca.xcviij.B
Ca.cxxxix.L
¶ Fiſſuras labiorum.
Ca.i.B.
¶ Fiſſuris frigoris valet
Ca.v.B
¶ Furfures delet
Ca.xiiij.A
Ca.xxvij.A.
¶ Formicas vt dimittāt manſiones ⁊ fugiant.
Ca.lxiij.A B C.⁊ in fi.
¶ Formice vt morienẗ in eoꝝ foraminibꝰ.
Ca.lxiij.D.
¶ Formice vt nō exeant eoꝝ foramina.
Ca.lxiij.D.
Heriſipila.
Ca.i.D D.
Ca.cv.B
Ca.cl.B
¶ Hominem inuiſilem reddere.
Ca.xxviij.D
¶ Humeri doloribus ſanat..
Ca.xciij.E.
Ignem ſacrum curat.

Ca.cli.E
¶ Ignis aduſtionem curat.
Ca.xcviij.A
Ca.cxx.D
¶ Ictericia.
Ca.i.D H
Ca.xxij.A.
Ca.cij.in fine
¶ Inflationes tollit
Ca.xxxi.L.
¶ Juncturarum dolores curant.
Ca.lij.A
¶ Impregnationem ſiue conceptum iuuant
Ca.xxvij.B
Ca.lv.E
¶ Infanti fluxum abſcindit ab ore.
Ca.xcix.k.
¶ Inteſtina rupta.
Ca.lix.C
¶ Imbrium ac tonitruū.
Ca.xxxviij.A.
¶ Impinguat fortiter
Ca.cxxx.C.

Lapidem in veſica diſſoluit ꝛ curat
Ca.ij.F
Ca.v.D
Ca.cv.C
¶ Lapidem renum. curat.
Ca.lxxiiij.D.
¶ Lac attrahendum in mammillis.
Ca.v.L.
¶ Lac mulierum in mā millis diſſoluit
Ca.lxxiij.in fine.
¶ Lacertoꝝ infirmitas.
Ca.cxx.F
¶ Latrocinia terroreſqꝫ nocturnos prodeſſe.
Ca.xxviij.K.
¶ Lep'am ſanant.
Ca.v.A.
Ca.xxiiij.G
Ca.lxxi.in fine.
Ca.cxxxix.A
¶ Litargie valet.
Ca.cxxxix.F M
¶ Lienis dolores curat.
Ca.xiiij.D.
¶ Lupus vt terretur.
Ca.lxxx.C.

Matricis dolorem curat.
Ca.cxl.G
¶ Matricis ſuffocationem.
Ca.xij.A
¶ Matricis prefocationem.
Ca.xxvij.B
¶ Maculas faciei delet.
Ca.cxl.A
¶ Maculas nigras emendat.
Ca.li.D
¶ Membra' corroborat.
Ca.lxviij.C.
¶ Menſtrua imperat
Ca.xxij.B
Ca.xxxi.R
¶ Menſtrua abſtinet
Ca.lxxxiij.H
¶ Morpheam curat.
Ca.i.E G.
Ca.iij.B
¶ Morbo arcuato medetur.
Ca.xxiiij.D
¶ Morbum caducum ſedare.
Ca.xxxi.in fine
Ca.xxxiiij.D
¶ Morſibus ſerpentū ac ſcorpionum.
Ca.iij.B
Ca.lij.in fine
Ca.cxlvi.A
¶ Morſus canis rabioſi.
Ca.iij.B
Ca.xxiiij.B.
¶ Morſus aranearum.
Ca.xi.C D E
¶ Morſus catti curant
Ca.xxv.A B
¶ Morſus muſtele.
Ca.xciij.A B
¶ Morſus marinoꝝ vel ictus eoꝝ curant.
Ca.ij.D
¶ Morſus vipere.
Ca.i.F
¶ Mulier vt concipiat maſculum vel feminā
Ca.xlvi.D.
¶ Mulier vt non concipiat.
Ca.xcviij.in fine.
¶ Muſtelam effugat
Ca.xciij.E
¶ Mures necat.
Ca.xix.A B C E G H
¶ Mures vt de domo fugant.
Ca.xcix.F I

Narium fetori confert.
Ca.xxvij.E.
¶ Neufreticis ſanat.
Ca.v.M
Ca.lxxvij.B
¶ Neruos contractos remollire.
Ca.xlvij.A

Oculorum dolores
Ca.xxiiij.C.
Ca.xliij.in fine.
Ca.lxxxviij.F
Ca.cxl.B.
Ca.cliij.in fine.
¶ Oculorum ſuffuſiones ſanat.
Ca.xxiiij.I
Ca.cliij.A.
¶ Oculorum albedo curatur.
Ca.cxx.in fine.
¶ Oculorum claritatem reſtituit.
Ca.lxxij.A.
Ca.lxxx.in fine.
¶ Oculorum caligines.
Ca.cliij.A.ꝛ in fine
¶ Oculorum albuginem abſtergit.
Ca.i.D
Ca.iij.C.
Ca.xi.in fine
Ca.lxviij.A.
Ca.lxxij.in fine
Ca.c.D.
Ca.cxxx.D
¶ Ortum piloꝝ euulſoꝝ prohibentia.
Ca.xxiiij.F G
¶ Obliuioni confert
Ca.xxxi.P.
¶ Ouium morbum ſanare.
Ca.ij.in fine.

Paraliticis ſubuenit.
Ca.xxxi.O
Ca.c.Q
Ca.clvij.B
¶ Paraliſis lingue
Ca.xxxi.E.
¶ Paraliſim totius corporis valet.
Ca.xxxi.E.
¶ Pannū mundificat.
Ca.lxxxiij.C
¶ Parturientibus et pericula puerperij tolluntur.
Ca.xxviij.C D
¶ Ptiſicis.
Ca.xxij.M
Ca.cl.P
¶ Pilis palpebrarum vicijs curat.
Ca.xiiij.E
¶ Pilis redire cogantur.
Ca.cxxxix.B.
¶ Podagra.
Ca.i.G.
Ca.xxij.E
Ca.xxiiij.C L.
Ca.lxxxij.I
Ca.xciij.in fine
Ca.cliij.in fine.
¶ Pulmonis vitia valet.
Ca.xxxi.L
¶ Puſtulas ſoluit.
Ca.xviij.in fine
Ca.xxij.B.
¶ Pruritus.
Ca.i.D
Ca.lxxxvi.A
¶ Prurigines tollit
Ca.xxiiij.G.
¶ Pulices necare
Ca.cxviij.A C D F.

Tabula ſuper tractatu de Animalibus.

¶ Pulices effugare.
Ca.cxviij.E H.⁊ i fine.
¶ Pediculos interficit.
Ca.cxix.p totū caplm.

Qui vexant
ab incubis.
Ca.xlviij.E

Renum do-
lorem curat.
Ca.iij.D
Ca.v.D F.
Ca.li.A.
¶ Reumatiſmū curat
Ca.v.M
Ca.xxxiiij.K
Ca.lv.A
Ca.lxxvij.L
¶ Rubeta venena
auxiliatur.
Ca.xliij.A

Sanguinez
meliorem generantia.
Ca.ij.B
Ca.iij.A
¶ Sanguinis ſputum.
Ca.v.I
Ca.cxx.E.
¶ Sanguinem
mingentibus
Ca.ij.F
¶ Sanguinis fluxus
narium ſiſtitur
Ca.i.E.
Ca.v.E G D.
Ca.xiiij.M
Ca.xxij.L.
Ca.xxvij.H.
Ca.xxxiiij.G
Ca.liiij.G
Ca.cl.C H
¶ Sanguinē ꝯſtringit
Ca.xi.B
¶ Sanguinis excrea-
tiones iuuat.
Ca.lix.A
¶ Scabiem abſter-
gendam.
Ca.i.D
¶ Sanguiſuga vt
cadet de gutture.
Ca.xlvi.B.
¶ Spaſmus.
Ca.clix.in fine
¶ Spaſmus exple-
nitudine confert.
Ca.xxi.K.
¶ Splenis ſudorem
adiuuat.
Ca.xxxiiij.E
¶ Splenem liquefacit.
Ca.xiiij.in fine.
¶ Splenis duriciei
confert.
Ca.v.I
¶ Splenem attenuat
Ca.xij.A.
¶ Serpigo.
Ca.i.D
¶ Secundinam
excludit.
Ca.xij.A.
Ca.xxxi.K
Ca.liiij.D
¶ Serpentes fugare.
Ca.xxij.H.
Ca.xl.A.
¶ Serpens vt illo die
te non tangat.
Ca.lxxv.A
¶ Serpentes vt
non timet.
Ca.xxxiiij.D
¶ Serpentum ictus.
Ca.cliiij.B
¶ Sincopis.
Ca.xxxiiij.C
Ca.c.A.
¶ Squinantia.
Ca.i.I K.⁊ in fine.
Ca.cxl.H
¶ Spinas ⁊ furculas
extrahit.
Ca.cxxx.C
¶ Stomachum
mundificat.
Ca.lxxx.A.
¶ Stomacho ex frigido
dolenti confert.
Ca.xiiij.L
¶ Stomachum exulce-
ratum curat.
Ca.xiiij.I
¶ Stomachū confortat
Ca.xlv.A
Ca.lxxi.in fine.
¶ Scotomia.
Ca.c.G
¶ Scorpiones interficit.
Ca.i.A
Ca.cxxxvi.B C
¶ Scorpionibꝰ pcuſſis.
Ca.c.xxxix.in fine
¶ Scorpiones vt de
domo fugantur
Ca.cxxxvi.A.
¶ Scorpio ſi momorde-
rit aliquem.
Ca.cxxxvi.D
¶ Scorpiōis punctura.
Ca.v.H.
¶ Scrophulas
Ca.v.C.
Ca.xviij.in fine
Ca.xxvij.in fine.
¶ Surdos ſanat.
Ca.xxij.B.
¶ Sudorem inbibet.
Ca.xxij.H.

Tetani cura
Ca.cxxij.D
¶ Tenaſmoni.
Ca.xiiij.H.
¶ Tremori confert.
Ca.xxxi.N
Ca.lxxxiij.D L
¶ Tremulos liberat.
Ca.xxiiij.A.
Ca.cxl.D
¶ Timorem melan-
colicum amputat
Ca.c.B.
¶ Tinea pellit.
Ca.xxxiiij.L
Ca.xlv.A B
¶ Tumores ſoluit
Ca.cxl.E
¶ Tumorem vulneribꝰ
non admittit.
Ca.xviij.E
Ca.xxvij.F.
¶ Tuſſis.
Ca.v.I N
Ca.xxxiiij.G
Ca.cxxij.B.

Venenis
omnibus reſiſtere.
Ca.i.F.
Ca.ij.E
Ca.lij.C
Ca.lxxiiij.F.
Ca.lxxv.in fine.
Ca.lxxxiij.B.
¶ Venenum bibitum
extinguit
Ca.xxij.E
¶ Venena toxica
curanda.
Ca.xxij.I
¶ Venena leporis mari-
ni curat.
Ca.cxxviij.in fine
¶ Ventres pueroꝝ ſiue
infantium ſoluit.
Ca.xcix.D
Ca.cli.C.
Ca.clvij.F
¶ Ventrem diſſoluit.
Ca.xlv.A
Ca.lxxi.in fine.
¶ Ventris vulneratio
nes curat.
Ca.v.M.
¶ Ventris dolor
pungitiuus.
Ca.xxxi.K.
¶ Ventrem mollit
Ca.v.M
Ca.liiij.B.
¶ Ventrem abſtinet.
Ca.xxiiij.H.
¶ Vrinam ꝓuocantia
Ca.xxvij.A
Ca.xlv.B
Ca.lxxi.in fine.
¶ Vrine difficultatem.
Ca.xcix.P.
Ca.cij.in fine
¶ Verrucas curat.
Ca.xxiiij.F L.
Ca.xxvij.H
Ca.xcix.L.
Ca.cxxx.in fine
¶ Vermes expellit.
Ca.xxxiiij.L
Ca.cxij.C.
¶ Vermes ex ſolutione
vomitum educant.
Ca.cxxxi.B
¶ Ventoſitati ſtomachi
et inteſtinorum.
Ca.xxxiiij.E
¶ Veſtigia cutis curat
Ca.v.F.
¶ Virge dolores curat
Ca.ij.F.

Tabula ſuper tractatu de Auibus.

¶Uiſum confortandū.
Ca.lxxviij.B
¶Ulcera oris ſanat.
Ca.xiiij.D
¶Ulcera inteſtinorum.
Ca.v.D.
Ca.liiij.E
Ca.lxxxiiij.D.
¶Ulcera capitis
Ca.cliij.B
¶Ulcera que ſerpunt ſananda.
Ca.iiij.B.
¶Ulcera ambulantia
Ca.v.F.
¶Ulcera putrida mundat.
Ca.xv.A
Ca.lxxij.B
¶Ulcera antiqua ſananda.
Ca.i.K
¶Uulnera recētia ad ſanitatem perducunt.
Ca.xiiij.B.
¶Uulnera ſanat
Ca.xiiij.D
¶Uultum gratum et niueum facit
Ca.i.I
¶Uxor tua vt te diligat ſemper.
Ca.xlvi.B.

Ydropicis.

Ca.iiij.K
Ca.v.I
Ca.xiiij.L M.
Ca.xxij.I.
Ca.xxvij.G
Ca.lxxiiij.in fine.

Tabula de Auibus.

¶Ad Alopitiam
Ca.x.A.
¶Aurium dolor
Ca.xxxij.F
Ca.xciij.E.
Ca.cxiij.A
¶Ad Aſma
Ca.xvi.A
Ca.lij.in fine.
¶Aquam in aure eijciendam
Ca.x.C
¶Aluum ſiſtit.
Ca.ix.C
¶Apoſtematibus calidis.
Ca.xci.F
¶Apoſtematibus cancerosis.
Ca.x.L.
¶Aſpredo palpebrarum
Ca.xciij.B
Ca.xcviij.E
¶Auis que omnes infirmitates egrotantis tra ſe colligit.
Ca.xxi.A B C

Calculus

Ca.xxiiij.C
¶Carbunculus.
Ca.xxxij.F
Ca.xciiij.E
Ca.cxiij.A
¶Capitis dolorem ſine ſodam ſedat
Ca.xxxiij.A
Ca.lxxxiiij.C.
Ca.xcviij.B
¶Capillos creſcere facit.
Ca.xix.H
¶Capita clauorum.
Ca.xix.B
¶Colica paſſio.
Ca.xxxij.in fine.
Ca.lij.F.
Ca.xciiij.B
¶Colli dolorem ſedant
Ca.liij.M.
¶Combuſtionibus.
Ca.xciiij.F
¶Coitum commouet.
Ca.ix.E
Ca.xci.D O
Ca.xcij.A B
¶Cor confortandum
Ca.xci.in fine.
¶Culices effugandas.
Ca.xli.p totum caplm.

Diſſinteria.

Ca.xciiij.B

Empetigo.

Ca.xix.D O
Ca.xxxij.B
Ca.ci.in fine
Ca.cxij.A
¶Epilentia.
Ca.xxvij.D
Ca.lxij.B
Ca.xcviij.F.
¶Ebrietatem curat
Ca.lxxxiiij.in fine

Faciem purgandam a lentigine.

Ca.xcij.E
¶Faciei fiſſuras.
Ca.x.A
¶Falco ſi non potest firmare.
Ca.xlv.A
¶Falco ſi nimium laxatur.
Ca.xlv.B
¶Falco ſi os fractum habuerit in crure vel in ala.
Ca.xlv.C D E
¶Freneſis.
Ca.xvi.in fine
¶Flegmones qui naſcūtur in naribus.
Ca.liij.in fine
¶Fluxum ſanguinis narium.
Ca.xxxij.D
Ca.liij.D
¶Fluxꝰ omēs ſtringūt.
Ca.liij.I.

Homo egrotans an viuat vel moriatur

Ca.xxi.A B
¶His qui cibos digerunt.
Ca.lxxxix.A

Iuncturarum dolores.

Ca.lij.in fine
¶Ignem ſacrum
Ca.xci.K
¶Ignis aduſtionem
Ca.xci.E

Labiorum fiſſuras.

Ca.x.A.
¶Lentiginem elimat.
Ca.lxxiiij.A
¶Lingue aſperitas.
Ca.liij.B
¶Lumborum dolorem remouendum.
Ca.i.in fine.

Menſtrua imperant.

Ca.xix.I P.
Ca.xci.K
¶Mamillas puellarū phibet a magnitudine
Ca.cxv.B.
¶Morphea.
Ca.xix.H
Ca.lxxiiij.A
Ca.cxij.A.
¶Morſibus ſerpentū
Ca.xxxij.E
Ca.lij.in fine.
¶Morſus cāis rabioſi
Ca.xxxij.B.
Ca.xxxix.in fine
Ca.lxij.in fine.
¶Morbum caducum.
Ca.cxix.B
¶Morbos faucium.
Ca.lxij.D.
¶Morbo regio
Ca.xcij.C
Ca.xcviij.in fine.
¶Mulier vt narrabit omnia que geſſit.
Ca.xvi.B
¶Muſce vt necantur.
Ca.lxxxi.A.in fine.

Oculorum dolores.

Ca.iiij.A
Ca.xxxij.B E
Ca.liij.D
Ca.lxxix.A
Ca.lxxxi.B
Ca.xcix.A
Ca.cxv.A

Tabula ſuper tractatu de Piſcibus.

Ca.cxix.D.
¶Oculorum albuginem abſtergit
Ca.iiij.B
Ca.lxij.B
Ca.cxix.F.
¶Oculoꝝ ſuffuſiones.
Ca.xciiij.A
Ca.cxiij.B C.
¶Oculorum caligines.
Ca.iiij.in fine.
Ca.xxi.A D
Ca.lxij.C
Ca.xciij.B
Ca.xcviij.E
Ca.cxix.C.
¶Oculorum claritatem reſtituit.
Ca.i.A B C
Ca.xvi.D
Ca.xxi.B
Ca.xcviij.D
¶Oblinioni confert.
Ca.xcviij. in fine.

Paraliticis.
Ca.lix.B
Ca.lxxxiiij.C
¶Podagra
Ca.xxxij.B
Ca.xci.I.
Ca.xciij.C.
¶Puſtulas oculorum reprimit.
Ca.liij.L
¶Pulices effugare.
Ca.xxxix.A

Qui ſumpſit
venenum.
Ca.xci.L M

Scabiem ab
ſtergendum
Ca.xix.B M
¶Sanguinem bonum generantes
Ca.lij.B
¶Secundinā excludit.
Ca.cxix.E.
¶Serpentes fugare
Ca.xvi.E.
Ca.cxix.A.
¶Squinantia.
Ca.lxij.C.
¶Sanguinem melancolicum generantia.
Ca.lix.A
¶Scinifes vt non intrant domum.
Ca.cvij.A.
¶Stomachum confortare
Ca.lij. E
¶Sperma multiplicandum.
Ca.ix.E.

Theſaurus
tuus vt augetur.
Ca.lxvi.in fine.
¶Tumores ſoluit.
Ca.lxij.C.

Uentrem
fluere facit.
Ca.vi.in fine.
¶Uentrem ſtringit
Ca.vi.A
Ca.cx.A.
¶Uenenis omnibus
Ca.xxvij.B
¶Uerrucas
Ca.xix.M
¶Ueſparum puncture.
Ca.cxvi.C D E.
¶Uiſum acuit.
Ca.cvi.B
Ca.cxv.D
¶Uiſum confortandā.
Ca.lxij.E.
¶Uocem clarificandā.
Ca.ix.E
Ca.liij.C
¶Urinam prouocantia.
Ca.xix.C P.
¶Unguibus leproſis faciunt cadere.
Ca.xix.A N P.

Ydropicis.
Ca.xix.K.

Sequitur Tabula de Piſcibus.

¶Ad alopitias
Ca.xxxvi.in fine.
Ca.lxxxvi.C
Ca.ciij.C
¶Aurium dolores.
Ca.ij.B
¶Anhelitus conſtrictiones.
Ca.xlix.L
¶Aſma.
Ca.lxxxi.D
¶Aluum emollit.
Ca.xci.D.
¶Abortum faciunt.
Ca.xlix.F

Capitis do
lorem tollunt.
Ca.xci.C
¶Calculos ſanat.
Ca.xxxvi.M
Ca.lxxxvi.F
¶Carbunculus.
Ca.xlix.K
Ca.lxi.E.
¶Carnes excreſcentes tollit.
Ca.lxxxi.I
¶Cicatrices tollere
Ca.lxxxvi.E
Ca.cij.A.
¶Coleram deponunt
Ca.lxxxvi.ꝓpe finem.
¶Coitum ſtimulare dicuntur.
Ca.xxv.A
¶Corpori tela extrahuntur.
Ca.lxxxi.B.

Dentium
dolores.
Ca.ciij.D
¶Dentes purgantur
Ca.xxij.A
¶Dentes abſtergunt
Ca.xvi.B.
¶Dentes dealbandos.
Ca.lxxxi.K

Epilenticis.
Ca.xxxviij.B
Ca.lxxiiij.in fine.
¶Extenuatis.
Ca.xvi.D

Faciem deal
bandam.
Ca.lxxxi.in fine.
¶Faſtidijs medentur
Ca.lxvi.A.
¶Febrium venientes
Ca.xxv.B
Ca.xxvij.C
Ca.lxxvij.A
¶Febribus quartanis.
Ca.xvi.D
¶Febres frigidas ſanat.
Ca.ciij.B

Ignis adu
ſtionem.
Ca.xxij.B
¶Ictibus ſcorpionum.
Ca.xxiij.B
Ca.lxxxvi.B
¶Ictibus ſiue morſus draconis marini.
Ca.xxvi.C D H I K
Ca.xc.A.

Lacrimas
probibet.
Ca.xvi.C
¶Lepra.
Ca.xxvij.A
Ca.lix.in fine
¶Libidinem excitandam.
Ca.lxxxviij.B.

Mammas
mulierum ſanat.
Ca.lviij.in fine.
Ca.lxxiiij.B
¶Maculas in facie mulierum delet.
Ca.lviij.B
¶Maculas carnis
Ca.lxxxi.B

Tabula ſuper tractatu de Piſcibus.

¶Menſtrua mulierum
Ca.lxi.D
¶Morſus draconis curatur.
Ca.iij.B.
¶Morſus reptilium
Ca.iiij.A
¶Morſus ſcorpionis marini.
Ca.lxxxvi.A B L M
¶Morſus vipere
Ca.xcvij.A
¶Morſus canis rabidi
Ca.xcvij.B
¶Morſus murene
Ca.lix.A.

Oris vlcera.
Ca.xcvij.E
¶Oculorum caligines tollunt.
Ca.lxxxvi.I
¶Oculorum ſuffuſiones detergunt.
Ca.lxxxvi.M I
¶Oculorum rubedini valet.
Ca.xlix.L
¶Oculorum tumores.
Ca.lxxxi.E.
Ca.xci. B.
¶Oculorum cicatrices.
Ca. lxxxi..F
¶Oculorum carnes ſuperuacuas conſumit
Ca.cij.A.
¶Oculorum albuginē.
Ca.xxv. in fine.
Ca.lxxxi.F

Pannum ac lentigines delendum
Ca.xvi.B E.
Ca.xxxvi.I
Ca.xlix. B
Ca.lviij. L
Ca.ciij. B.
¶Parotidas ꝛ ſtrumas curat.
Ca. lviij. L
¶Partus facilis.
Ca.xcij.in fine.
¶Prefocationibus matricis.
Ca.xxxviij.B.
¶Pilos generat.
Ca.xlix.L.
¶Pilos ꝛ carnes abradit.
Ca.xlix. L
¶Pilos inutiles in palpebris cohibet.
Ca.xlix.D
¶Podagra.
Ca.xlix.I.

Qui habent tedium vini
Ca.ij.in fine.
Ca.lxi.in fine.

Scabies pectoris.
Ca.iij.A
¶Scabies palpebrarum.
Ca.xvi.L
¶Stericis offocationibus
Ca.lxxiiij.F.
¶Sciaticos liberat
Ca.lxi.L
¶Spinas acutas extrahendas.
Ca.xvi.F.
¶Signum tempeſtatis
Ca.xix.A
¶Stomacho debili.
Ca.xxiij.A
Ca.xlix.L
¶Stomachū reficiunt.
Ca.lxvi.A.

Tuſſis
Ca.xxiij. in fine
¶Tenaſmon.
Ca.lxvi.L.
¶Tumores tollit.
Ca.lviij.in fine.
¶Toracem curat.
Ca.lxxxi.D

Ventrem mollificare.
Ca.xxxvi.A.
Ca.lxxxi.A
¶Ventrem mouent
Ca.lxxiiij.in fine.
¶Venena curanda
Ca.xxvi.E
Ca.lxi. B.
Ca.lxxiiij. A
¶Venena leporis marini curantur.
Ca.lxvi. A
¶Viſum abſtergendum
Ca.xlix.E.
¶Vlcera deſiccanda
Ca.xvi.L
¶Vlceribus capitis
Ca.lviij.A
Ca.lxxiiij.A.
¶Vlcera veſice.
Ca.lxvi.D.
Vuam ſedat.
Ca.lxvi.E
¶Vrine difficultas.
Ca.xlix.L
¶Vultum grātum ac niueum faciendum.
Ca.xxv.D.
¶Vulnera ſordida purgat
Ca.xxxvi.L.
¶Vulnera nimis profunda concarnantur
Ca.lxvi.in fine.
¶Vulnera putrida gingiuarum.
Ca.lxxiiij.D E
¶Vulnera glutinant
Ca.xci.D
¶Vngulā reſoluendam
Ca.xvi.L.

Ydropicis.
Ca.xxvij.D

Tabula de Lapidibus.

¶Ad alopicias.
Ca.xxij. B.
Ca.xlv.B L D
¶Aurium dolorem
Ca.xxxvi.A.
Ca.lxxxvi.L
Ca.ci.A
¶Aurium fluxus.
Ca.xvij.E.
¶Aurium vlcera.
Ca.xvi.L
¶Aurium attritiones.
Ca.cxxiij.M.ꝛ in fine
¶Aurum augere tradit.
Ca.xxxvi.F.
¶Apoſtematibus inguinis.
Ca.xvi.B.
¶Apoſtemata gingiue.
Ca.xvi.D.
¶Apoſtemata putrida curat.
Ca.xxx.E
¶Apoſtemata frigida.
Ca.xxxv.E
¶Apoſtemata ſplenis.
Ca.xlij.E F
¶Apoſtemata flegmatica cūrat.
Ca.cxix.D P
¶Apoſtemata flegmatica teſticulorum maturāda.
Ca.cxxiiij K
¶Apoſtemata dura reſoluit.
Ca.cxxxi.B
¶Apoſtemata que fiunt in ano
Ca.cxxxiiij.in fine.
¶Apoſtematibus vulue conuenit
Ca.cxxiiij.F
¶Apoſtematibus calidis mammillarum
Ca.cxx.F.
¶Apoſtematum in initio conuenit.
Ca.lxxij. A
¶Aſma.
Ca.xxij.D.
Ca.xxxviij.A

Tabula ſuper tractatu de Lapidibus.

Capitulum.lxxi.G.
Cap.ci.C
Cap.cxxiij.D
¶ Ad dolorem ſtomachi.Ca.iiij.A.
¶ Amorem conciliat.
Ca.x.F
¶ Ad iras regum et dominorum.
Ca.xxxiij.E
¶ Ad prelias et ad cauſas vincendas.
Ca.xxxij.C
¶ Ad impetrandum quodlibet.
Ca.cvij.C
¶ Ad diuitias valet.
Ca.lxv.D
¶ An ſit virgo vel corrupta.
Ca.lviij.D
¶ Ad venereos voluptates.
Ca.lij.C
¶ Artetice paſſioni.
Ca.xcix.A.
¶ Ancharũ doloribus confert ⁊ iuncturaꝝ.
Ca.ci.A
¶ Ad fiſſuras que fiunt in ano.
Ca.xxxv.G
Ca.cxx.A.
¶ Aduſtioni ignis
Ca.xvij.H.
Ca.lxxviij.E
¶ Argentum viuum extinguendum.
Ca.xxi.D

Bothororis
Ca.cxxxi.B.

Capitis dolorem tollunt.
Ca.lxxvi.A
¶ Catarrum prohibet.
Ca.xxvi.C.
¶ Cardiaca.
Ca.lxxviij.A.F.
Ca.lxxxvi.F
Ca.cxxxv.in fine
¶ Caput purgium
Ca.lxxxvi.B.I
¶ Capillos attenuat.
Capitulum.lxxxix.B
Ca.c.D
¶ Cauſam litis ante iudicem reprimere.
Ca.xliij.B.
¶ Carnem ſuperfluam auferendam
Ca.viij.A
Ca.xv.G.
Ca.xxxv.D
Ca.c.B.
¶ Cancer
Ca.xiiij.I
Ca.xv.B
Ca.xvij.B
¶ Carnes humidas deſiccandas
Ca.xij.B
¶ Cerebrum mundificandum.
Ca.xiiij.H
¶ Cephalargicis
Ca.lxxvi.A
¶ Ciliaca paſſio.
Ca.lxiij.B
¶ Colicom paſſionem curat.
Ca.lij.A
Ca.cxl.F
¶ Cordis confortantia.
Ca.xviij.C.
Ca.lxv.in fine
Ca.lxxviij.D.⁊ in fine
Ca.lxxxvi.C.
Ca.cxxx.in fine.
¶ Cordis tremorem
Ca.xviij.F.D
Ca.xx.C E
Ca.lxxviij.F
¶ Cordis leticiã reddit.
Ca.lx.A
Ca.lxv.D
¶ Colorem in facie perditum recuperat.
Ca.lxxv.F
¶ Corpora pinguia extenuandum.
Ca.viij.G
¶ Cõiugij dat amorem
Ca.xxiij.A.⁊ in fine
¶ Conceptum prohibet
Ca.lxvi.F
¶ Conquaſſationibus que fiunt in interioribꝫ membris
Capitulum.lxxxvi.D
¶ Contra oẽs inimicos
Ca.lxvi.I.
¶ Contra hoſtes.
Ca.i.A G
Ca.xxiiij.D
¶ Contra inſaniam
Ca.i.A.⁊ in fine.
Ca.xxxiij.A
¶ Contra rixas ⁊ iniurias.
Ca.i.A
¶ Contra incurſiones fantaſmatum.
Ca.i.A
Ca.xxxviij.B
¶ Contra pigriciam
Ca.xxiij.D
¶ Contra feruorem animumq; cõmotum
Ca.v.A.
¶ Contra triſticiam et grauitatem
Ca.v.in fine
Ca.lx.A
¶ Contra morbum caducum.
Ca.x.E.G
Ca.lviij.A.
¶ Contra polipum.
Ca.xv.C
¶ Contra periculum tonitrui
Ca.xxxij.in fine.
¶ Contra nocturnos timores.
Ca.xxxviij.in fine.
¶ Contra tempeſtates ⁊ grandines
Ca.xlij.in fine.
¶ Contra vana mõſtra.
Ca.xlij.H
¶ Contra toxicum.
Ca.lxv.D
Ca.lxxvij.K
¶ Contra melancoliam
Ca.cxxxv.B
Ca.cxlij.A.
¶ Contra fantaſticas viſiones.
Ca.cxxxv.in fine
¶ Coleram nigram educendam.
Ca.xiiij.H.
¶ Coitum retinet
Capitulum.xiij.B

Dentes abſtergit.
Ca.i.E
Ca.lxxviij.E
Ca.cv.C D E F
Ca.cxxxix.K
¶ Dentium dolores.
Ca.lix.H
¶ Dentes dealbandos.
Ca.xliij.in fine.
¶ Dentes purgantur.
Ca.i.D E
¶ Dentium corroſionem prohibet
Ca.xvi.E
¶ Dentes confortat.
Ca.xvij.in fine.
¶ Dentium ſordes abſtergit.
Ca.xliiij.in fine
¶ Deuincere inimicos
Ca.xlvij.A C
¶ Demonia vincere.
Ca.xxxviij.C
¶ Demones fugat
Ca.lviij.B
¶ Demonibus ⁊ incantationibus reſiſtit
Ca.lviij.E L
¶ Diſſinteria
Ca.lxiij.B
Ca.lxxiij.E
Ca.cvij.in fine.
¶ Diuitias auget
Ca.x.D F

Emoroidas exiccandas
Ca.xv.A
Ca.xx.E
¶ Ebrietatem tollere
Ca.viij.A B C
Ca.xlix.C D
¶ Epilenticis
Ca.xiij.H
Ca.xxxiij.A
Ca.xlij.G
Ca.xlv.D
Ca.lviij.G
Ca.lxxxvi.A
Ca.cxiij.C
¶ Epatis dolorẽ curare
Ca.xxiij.B

Tabula ſuper tractatu de Lapidibus.

Ca.lxxxv.F
¶Emigranea
Ca.lxxxvi.A
¶Elephantia.
Ca.cxxiij.G
¶Empetigo.
Ca.cxxiij. F.P
Ca.cxxix.A.
¶Emoptoica.
Ca.cxxxij.B

Faciem deal

bandam
Ca.lxxiij.D
¶Fantaſmata pellit.
Ca.lxvi.F.⁊ in fine.
Ca.lxviij.C
¶Flammam extinguibilem extinguendam.
Ca.xij.A
¶Facundum prudẽtem amabilem gratum facit.
Ca.ij.A.D.
Ca.xxxiij.B
Ca.lx.in fine.
¶Febrium cura.
Ca.xxxvi.A
Ca.lxvi.B
¶Febribus quartanis.
Ca.cxlij.A.
¶Febribus etbicis.
Ca.cxxvi.E.
¶Febribus peſtilentialibus.
Ca.xxvi.in fine
¶Febribus melancolicis.
Ca.xliij.in fine
¶Febris calorem mitigare.
Ca.lxi.C.
¶Fetorem oris tollit
Ca.xvij.G.
Ca.xviij.G.
Ca.xx.B.
¶Flegma viſcoſum.
Ca.xx.D
¶Feſſos ⁊ debiles reuouere.
Ca.lxxxiiij. A
¶Furfures capillorum.
Ca.lxxxix.H
Ca.cxxxix. B K
¶Formice cura.
Ca.xvi.G
Ca.cxxiiij.P
¶Fiſtulam curandam.
Ca.xv.B.
Ca.xvi.E.
Ca.xli.M.
Ca.cxxxviij.B C

Gingiue

fluxe.
Capl'm pmũ.D F
Ca.cxxiiij.F G
¶Gingiuarum inflationes.
Ca.xvij.B.⁊ in fine
¶Gingiuis humectis ſeu dentibꝰ mollibꝰ.
Ca.xvij.D.
¶Gutturis dolorẽ valet
Ca.lxxxvi.D

Heriſipila.

Ca.xvi.G
Ca.lxxiij.G
Ca.cxxiiij.P.
¶Hominem virginem facit.
Cap.vij.C.
¶Hominem diſcretum et gratum facit.
Ca.vi.G
¶Hominem tutum cuſtodit.
Capitulum.lv.A.

Ictericia.

Ca.lxxij.in fine
Ca.cxxiij.I
¶Ingeniũ bonũ reddit.
Ca.lxv.D
Ca.cx.A
¶Intellectum bonum reddit.
Ca.vij.C.
¶Incuborum et ſuccuborum cura.
Ca.pmum.A
¶Inteſtinorum vlcera
Ca.xxvi.D.
Ca.xlij.C
Ca.cxxx.C
¶Inteſtinorum ſordes purgantur.
Ca.xxvij.A.
¶Inteſtinorum ventoſitati confert.
Capitulũ.lxxxvi.G
¶Incauſtum optimum ad ſcribendum.
Ca.c.in fine.
¶Iras mitigare
Ca.xliij.A

Lapiſ qui in

manu dextra contra ſolẽ tenuerit radios emittit ⁊ ignem vomit:ita vt vidẽtes mirentur.
Ca.lv.D
Lapis ſi ab homine geſtetur a muſcis vel apibꝰ non mordetur.
Ca.lxiiij.D F
¶Lapis quem qui in ore geſtauerit magis cogitationem ⁊ opinionem iudex efficitur:et amabilis redditur.
Ca.lxiij.E
¶Lapis quẽ qui portatus tutũ reddit peregrinum ⁊ gratũ hoſpitibꝰ.
Cap.lxv.B.
¶Lapis qui valet contra peſtiferas regiones portatus
Ca.lxv.C
¶Lapis qui portatꝰ fit tutus a fulgure.
Ca.lxv.E
¶Lapis qui eum portat non mergatur.
Ca.lxvi.G
¶Lapis poſitus ſub lingua confert diuinando dicere futura.
Ca.lxviij.in fine.
¶Lapis quãdo ſuſpenditur ad collũ infantis remouet ab eo timores.
Ca.lxxi.E
¶Lapis qui inducit inſenſibilitatem ne ſentiat cruciandus
Ca.lxxxiij.A
¶Lapis ſi quis portatus nõ videbit in nocte ſomnia mala
Ca.cviij.A
¶Lapis qui antracem fugat.
Cap.cix.A
¶Lapis qui optimꝰ eſt contra fraudes
Ca.cix.F
¶Lapis qui fugat morbum qui dicitur noli me tangere
Ca.cix.H.
¶Lapis qui reddit hominem caſtũ et pudicũ.
Ca.cix.A
Ca.cxi.A
Ca.cxxij.B H.
¶Lapis qui in collo ſuſpenſus curat emitriteum ⁊ caducos morbos
Ca.cxiij.I
¶Lapis qui portatꝰ facit bonam memoriam et tempeſtatem euertit
Ca.cxiij.in fine
¶Lapis qui portatus i ore facit diuinare futura
Ca.cxv.B F
Lapis qui aſcenſus permanet calidus p ſeptem dies vel amplius.
Ca.iiij.D
Lapis qui ſemel accenſus vix aut nunquam poterit extingui.
Ca.cix.A
¶Lapis qui facit oſtendere multa ſimulachra ſomniorum
Ca.ij.C
¶Lapidem veſice frãgit
Ca.i.C
Ca.li.E
Ca.cxix.M.⁊ in fi.
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.cxxxix.C L
¶Lapidem frangit qui eſt in renibꝰ cauſatus.
Ca.cxix.E
Ca.cxxxiij.in fine.
Ca.cxxxix.H
¶Lac generandum in mammillis.
Ca.xxxix.E.
Ca.lix.F.
¶Lepra.
Ca.xiiij.I
Ca.xviij.A
Ca.cxij.E.

Capitulum.cxxiiij.E
Ca.cxxxviij. L
Lienteria et Diarria curantur.
Ca.lxxviij. B
Luxuriam ſedare.
Cap.v. D
Luxuriam cohibet.
Ca.lxvi. F
Ca.cxl.A
Lunaticis ac demone repletis
Ca.i. in fine.
Ca.xxxiij.A D.
Lumbricos ꝛ aſcarides expellendas.
Ca.cxl.D

Matricis

fluxum prohibet.
Ca.xvi.in fine.
Ca.xxvi.D.
¶ Mania.
Ca.xiiij.D.
¶ Malam cogitationē repellendum.
Ca.vij.C.
¶ Mãmillas puellaꝝ ꝛ teſticulorum puerorum prohibet augmentari
Ca.xlv.A
¶ Menſtrua mulierum auxiliatur.
Ca.xliij.A C.
Ca.lxxi.G.
¶ Menſtrua ſtringunt.
Ca.xv.J
Ca.lxxviij.E
¶ Melancolicas egritudines
Ca.xiiij.F G D.
¶ Melancolicum humorem laxat..
Ca.lxxi.E.
¶ Morſus ſcorpionis.
Ca.ij.A.
¶ Morſus vipere.
Ca.ij.A.
Ca.c.xxiiij.D
¶ Morſui rane cõuenit.
Ca.cxxiij. K
¶ Morſui tyri conuenit.
Ca.cxxx.E
¶ Morphea.
Ca.xiiij.J
Capitulum.c.F.
Ca.cxxvij.F D.
¶ Morſus canis rabidi
Ca.lxxxix.F
Ca.cxxx.E
¶ Morſus reptilium
Ca.xxvij.in fine
¶ Mulieribꝰ vt repleat vbera lacte.
Ca.xxxix.B
Ca.lix.A C.
Ca.cvi.B.
¶ Mulieribꝰ que volũt placere viris.
Ca.vi.B D
¶ Mures interficere
Ca.xxi.D

Nefreticam

paſſionem
Ca.lxxx.A
¶ Ne oua nimis calefiant in nido.
Ca.x.K.
¶ Non potentibus retinere vrinam
Ca.lxxxvi.K.ꝛ in fine

Oculorum

dolores.
Ca.xv.J K.ꝛ in fine
Ca.xxiij. B.ꝛ in fine
Ca.xxxiij.B G
Ca.xlij.B
Ca.xlv.in fine.
Ca.xc.A
Ca.xciij.A B.
Ca.cviij.K
Ca.cxix.K.
Ca.cxxxiiij.J.ꝛ in fine.
¶ Oculoꝝ albuginem
Ca.ci.B.
¶ Oculorum caligines tollunt
Ca.c.J
Ca.cxxxviij.A.
¶ Oculoꝝ albedo.
Ca.lxxviij.E
Ca.cxxv.in fine
¶ Oculorum dolorem ex humida cauſa.
Ca.lxviij.D.
¶ Oculorum cicatrices limpidat.
Ca.cv.A
Capitulum.cxxxviij.A.
¶ Oculorum carnem ſuperfluam aufert
Ca.cv.A C
Ca.cxxiij.C
¶ Oculorum ſordes purgare.
Ca.cix.B
¶ Oculos humidos ſanat.
Ca.xxiij.D
¶ Oculoꝝ puſtule
Ca.xx.E
¶ Oculoꝝ vlcera
Ca.xviij.D F
¶ Oculoꝝ obſcuritati.
Ca.xxxvi.B.
¶ Oculoꝝ lacrime
Ca.xliij.B C
Ca.lxi.in fine
¶ Obtalmie confert.
Ca.cxix.J
¶ Opiniones ꝛ cogitationes facit bene iudicare.Ca.lx.E
¶ Omnes turbas contemnit.
Ca.lv.in fine
¶ Oues vt lact repleantur
Ca.lix.C.
¶ Oues vt ab eis ſcabies fugant.
Ca.lix.C

Paraliſis

Ca.lxxxvi.A.
¶ Partus facilis.
Ca.x.A B C D
¶ Pannum oculi mundificat.
Ca.lxxxviij.B.
¶ Paces conciliat
Ca.cix.E
¶ Palpebraꝝ dũriciei
Ca.xvi.B
Ca.cxxxviij.B C
¶ Palpebraꝝ groſſitudinem ſubtiliandam.
Ca.xvi.in fine
¶ Palpebraꝝ carnẽ ſupfluam corrodendam.
Ca.xvij.D.
Pregnantibꝰ conuenit.
Ca.x.D F
Capitulũ.l.E
¶ Peſtilentiam cũrat.
Ca.xxiij.A
Ca.xxv.B E
¶ Pediculos interficit
Ca.xvij.G
Ca.xxi.A C
Ca.lxxxix.H
¶ Prenũciare futura.
Ca.xxxiij.A
¶ Ptiſicus.
Ca.xxvi.D
Ca.xv.B.ꝛ in fine.
¶ Pilos et carnes abradit
Ca.xxij.B.in fine
Pilos naſci facit in palpebris.
Ca.lxxi.A B
¶ Pium ꝛ deuõtum ad deum efficit
Ca.cix.C
¶ Podagram.
Ca.viij.D F
Ca.lxxxiiij.A C.
Ca.cxxiij.K D.
Ca.cxxiij.D
Ca.cxxxi.B
¶ Pulmonis conſtrictioni valet
Ca.lxxxvi.D
¶ Pruritui confert.
Ca.lxxix.D
Ca.cxxiij.D
Ca.cxxiij.D G
Ca.cxxxi.B
¶ Puncturam ſcorpionis curat.
Ca.c.xxiij.G.
Ca.cxxiij.D

Qui coire nõ

poſſunt.
Ca.vi.D
¶ Qui ſolus loquit.
Ca.xviij.in fine
¶ Qui biberit argentum viuum
Ca.xxi.F G
¶ Qui ſaliuas ſanguineas emittunt
Ca.li.D
¶ Qui tranſglutiunt acum vel aliud ferrũ.
Ca.lxxvij.C

Tabula ſuper tractatu de Lapidibus.

¶ Qui biberunt can/ tarides.
Ca.cxxx.K

Renum do/ lorem curat.
Ca.lxxi.I
¶ Regali conuenit honori.
Ca.xcii.A.

Scabiei con/ uenit. Ca.xvi.B.
Ca.xvii.B.
Ca.xviii.A.
Ca.xx.E
Ca.xxi.B
Ca.xxii.C.
Ca.lxi.C.
Ca.lxviii.D.
Ca.lxxiii.D.
Ca.cxxiii.E
Ca.xxix.A.
Ca.cxxxix.M
¶ Sanguinem prohibet a naribus fluentem.
Ca.xiii.in fine
Ca.xv.E F M K
Ca.xvi.D M.
Ca.lxxx.F.
Ca.cxl.E.
¶ Sanguis reſtrictiua.
Ca.xiii.A
Ca.xlii.A
Ca.lxxxvi.D
Ca.c.vii.in fine
¶ Sanguinis fluxum prouocat.
Ca.iii.A
Ca.iiii.in fine
¶ Sanguinis fluo/ rem abſtinet.
Ca.xxix.C.
Ca.xlii.A
¶ Sanguinem con ſtringentia.
Ca.xxx.D F
Ca.liiii.C
Ca.lxiiii.A B.
Ca.lxvi.D.
¶ Sanguinem coagu latum reſoluit.
Capitulum.c.A
¶ Sanguini mortuo cō uenit q̄ eſt ſub oculo
Capitulum.cxxiiii.M.
¶ Splenis duriciei conuenit.
Ca.viii.E
Ca.c.xxiiii.A.
¶ Splenis dolorem
Ca.lxxxvi.K
Ca.cxxxv.C
¶ Serpentes fugat.
Ca.xxi.I.
Ca.lviii.E K
¶ Serpentes vt ſtatim occidentur
Ca.xxiiii.D
¶ Seipſum magnificare
Ca.xxiii.A.
¶ Squinantie valet.
Ca.lxxxvi.I.
Ca.cxxiiii.E
Ca.c.xxv.A.
¶ Singultui valet.
Ca.lxxxvi.A
¶ Sincopis.
Ca.lxxvii.A.
Ca.cxlii.B
¶ Si de adminiſtratio/ ne veneni aliquis ſuſpec tus ſit impoſitus in cibo illo prohibet ne poſſit de glutiri.
Ca.x.E M.ꝛ in fine.
¶ Spiritualia ꝯfortat.
Ca.xxxviii.A.
Ca.lxxviii.A
¶ Stomacho malo
Ca.xxxvi.B
Ca.xlii.D
Ca.lii.in fine.
Ca.lxxv.A.
¶ Stomachi ſanguinē ꝛ inteſtinoꝝ
Ca.lxxxix.H.
Sode flegmatice.
Ca.lxxxvi.A
¶ Solis ardorem non timebit.
Ca.li.B
¶ Scotomie.
Ca.lxxxvi.A
¶ Scorpionis punctu ram valet
Ca.lxxxvi.M H
¶ Somnia vana repel/ lit. Ca.i.G.
¶ Somnioꝝ interpreta tionē plenā facit intelligi
Ca.iiii.G.
¶ Somnum inducens.
Ca.lvi.in fine.
¶ Sitim remouendum
Ca.vi.A C D G.
Ca.xxxix.A
¶ Somnos dulces prouocare.
Ca.xxxii.in fine
Ca.lxv.C
¶ Sputum ſangui/ nis retinet.
Ca.xlii.C.
Ca.lxxxv.F
Ca.cxix.G
¶ Sudorem ꝓuocandū
Ca.cxxiiii.in fine
¶ Sudorem ꝓhibet
Ca.lxxiii.B
¶ Surditati ꝛ obliuiōi.
Ca.cxxiii.L.
¶ Stulticiam pellere et ſapientiam adducere.
Ca.xxxviii.C

Tuſſis.
Capitulum.xxii.D.
Ca.lxxxvi.E
¶ Tutum ꝛ victorem reddere
Ca.xlviii.A
Ca.lxvi.E.
¶ Tutum facit con/ tra dolos.
Ca.liiii.C
¶ Torture oris.
Ca.lxxxvi.A

Ventrem mouent
Ca.lxvi.A
¶ Ventris fluxū ſanat
Ca.li.E.
Ca.lxxii.in fine.
¶ Ventris dolorē pungi tiuum. Ca.ci.D.
¶ Ventrem ſtringit.
Ca.lxxxv.D E
¶ Ventrem excitat.
Ca.vi.C.
¶ Venena curandum.
Ca.cxiii.A B.
¶ Venenum fugat.
Capitulum ꝑmū.G
Cap.iiii.B
Ca.xxiiii.B
Ca.xlvii.C
Ca.xlviii.A
Ca.liiii.C
¶ Vertigo.
Ca.xiiii.D.
Ca.cxii.A
¶ Vermes veneno/ ſos effugare.
Ca.lviii.G
¶ Vermes aurium.
Ca.lxxxix.in fine
¶ Vermes in ventre oc/ cidit. Ca.lxxxv.G.
Ca.ci.E.
¶ Vermes interficien/ tibus educit
Ca.lxxxix.E
¶ Verrucas aufert.
Ca.lxxi.E.
¶ Veſicam dolentem
Ca.lii.D
¶ Veſicarum vlcera
Ca.lxxxvi.P
¶ Viſum clarificandum
Ca.lxvi.D.
¶ Viſum confortat.
Ca.xcviii.A
Cap.c.G.
Ca.cxxxiiii.A D
¶ Viſus obſcuritas
Ca.xvii.M
Ca.lxxviii.E
¶ Viribꝫ cordis ꝯuenit.
Ca.ii.in fine
¶ Vincere aduerſarios.
Ca.iiii.G.
Ca.lxi.A B
¶ Vincere pericula.
Ca.ii.D
¶ Victus ꝛ ſuſpiria tollere.
Ca.xxiii.B.
¶ Virginitatem deprehendit.
Ca.lviii.in fine
¶ Vomitū ꝓuocandum
Ca.xiiii.C D
Ca.lxxi.D.
Ca.cxxx.I
¶ Vocem clarificare.
Ca.xxviii.B
Ca.xxxii.A
¶ Vulnera difficilia ad

ſanandum.
Ca.xli.D.
¶Vulnera cōſolidanda.
Ca.lxxxv.L.
Ca.cxix.A.
¶Vulnerꝫ orificia apit.
Ca.cxix.F.
¶Vlcera ſanare.
Ca.li.E.
¶Vlcera oculoꝝ ſanat.
Ca.lxvij.E.
¶Vlcerationem virge curat.lxxiij.F
¶Vlceribꝫ renū ꝯuenit.
Ca.cxx.B
¶Vlcera que fiunt in naribus ꝛ in auribꝫ.
Ca.cxl.H
¶Vlcera pulmonis curanda.viij.E
¶Vlcera pfūda curāda
Ca.viij.A
¶Vlcera fraudulenta.
Ca.viij.B C
Ca.cxxx.A
¶Vt omibus hominibꝫ placebis.
Ca.xxxiij.E
¶Vnguentū p facie abſtergendum.
Ca.xxv.A.
¶Vuluam ſedat.
Ca.cxxv.A
¶Vxoꝛ tua an ſit caſta vel adultera.
Ca.lxxvij.D y.
Ydropicis.
Ca.xvij.B.
Ca.lxvi.B.
Ca.lxxvij.P D.
Ca.cxxiiij.D
¶Yliaca.
Ca.lij.A
Ca.lxxix.D

Tabula generalis De Herbis.

Aarona.Capitulū.i.
Abꝛotanum.ij.
Abſinthium.iij
Accacia.iiij
Acetoſa.v.
Acoꝛus.vi.
Affodillus.vij.
Agaricus.viij.
Agrimonia.ix
Agrifolium.x.
Agnus caſtus.xi.
Alga marina.xij.
Alcanna.xiij
Allium.xiiij
Altea.xv
Alleluia.xvi.
Alkekengi.xvij
Aloe.xviij
Aloes lignum.xix
Ambꝛa.xx.
Ambꝛoſia.xxi.
Amomum.xxij
Ameos.xxiij
Amidum.xxiiij
Amigdala.xxv.
Anacardus.xxvi.
Anetum.xxvij.
Antefloꝛum.xxviij
Aniſum.xxix
Antillis.xxx
Anthos vel Roſmarinus.xxxi
Ancuſa.xxxij
Apium.xxxiij.
Apium ſilueſtre.xxxiiij.
Apium.ruſticum.xxxv.
Apium emoꝛroidarum.
Cap.xxxvi
Appios.xxxvij
Apꝛoſtilla.xxxviij
Arthemiſia.xxxix.
Ariſtologia rotunda.
Cap.xl.
Ariſtologia longa.xli
Arboꝛ glandis.xlij.
Arboꝛ vel lignum vite paradiſi.xliij
Abies.xliiij.
Armoniacum.xlv
Aſa fetida.xlvi
Azarum.xlvij.
Aſtragulos vel aſtragallus.xlviij.
Aſpergula.xlix.
Atriplex.l.
Auellana inda.li.
Auena.lij
Auricula muris.liij
Azedar.liiij.
Acetum.lv.
Aqua.lvi
Barba Iouis.lvij.
Barba ſiluana.lviij
Baluſtia.lix.
Balſamus.lx
Balſamita.lxi
Baſilicon.lxij
Bꝛanca vrſina.lxiij
Betonica.lxiiij.
Bedaguar ſiue Spina alba.lxv.
Bellirici.lxvi
Bel vel Sel.lxvij
Bebem.lxviij.
Ben vel Balanus.lxix
Bleta.lxx
Bdellium.lxxi
Berberis.lxxij.
Buzeiden.lxxiij
Bitumen iudaicū ſiue Aſpaltum.lxxiiij.
Bꝛionia.lxxv.
Bꝛictanica.lxxvi
Botris.lxxvij.
Boꝛago.lxxviij
Bombax vel Cotum.
Ca.lxxix.
Bugloſſa.lxxx.
Butalmos.lxxxi
Buxum.lxxxij.
Bꝛuſcus.lxxxiij
Butirum.lxxxiiij
Camomilla
Ca.lxxxv
Canapis ſiue Canapū.
Ca.lxxxvi.
Capillus veneris.
Ca.lxxxvij.
Cardo benedictus.
Ca.lxxxviij.
Cardus.lxxxix.
Camedreos.xc
Camepitheos.xci.
Carui.xcij.
Cardamomum.xciij
Cartamus.xciiij
Calomus aromaticus
Ca.xcv
Calamus agreſtis.xcvi
Caparis ſiue Caparus.
Ca.xcvij.
Campboꝛa ca.xcviij.
Camſice aut ſicen.
Ca.xcix
Catapucia.c
Caulis.ci.
Cauda equina.cij.
Caſſiafiſtula.ciij.
Caſſia lignea.ciiij.
Caſtanea.cv
Celidonia.cvi.
Cedrus.cvij.
Cerifolium.cviij
Cepe.cix
Ceterach.cx
Cheuri.cxi
Centaurea.cxij
Ceraſum.cxiij.
Cretanus.cxiiij
Cicuta.cxv.
Cicoꝛea.cxvi
Cinogloſſa.cxvij
Citonia.cxviij.
Cipꝛeſſus.cxix.
Cipꝛus.cxx
Ciperus.cxxi.
Cinamomum.cxxij
Ciminum.cxxiij.
Citrullus.cxxiiij
Citrum.cxxv
Cinoſbatum.cxxvi.
Criſpula.cxxvij
Criſocolla.cxxviij
Criſogonium.cxxix
Colubꝛina.cxxx
Coloquintida.cxxxi.
Cōſolida maioꝛ.cxxxij.
Cōſolida minoꝛ.cxxxiij
Cōſolida rubea.cxxxiiij
Condros.cxxxv.
Condes.cxxxvi
Coꝛiandrum.cxxxvij
Coꝛnea ſiue arboꝛ cranea.cxxxviij.
Coꝛdumentum.cxxxix.
Coſtus.cxl

Tabula generalis de Herbis.

Corula vel Melaper-
ſica. Ca.cxli
Cotula fetida. vel Ocu-
lus bouis.cxlij.
Cotula non fetida.vel
Oculus vacce. cxliij.
Cocognidiũ. Camelea.
vel Mezereon.cxliiij
Crocus. cxlv.
Cucumer.cxlvi.
Cucurbita.cxlvij.
Culcaſia ſiue Caſo.
Ca.cxlviij.
Cuſcuta.cxlix
Colofonia.cl.
Cera.cli.
Caro.clij.
Caſeus.cliij

Dactilus

Capitulum. cliiij.
Daucus. clv
Dragantium vel
Dragagantum.
Cap.clvi.
Diptamum. clvij
Doronicum. clviij.

Epatica.

Ca.clix
Ebanus vel Ebenus.
Ca.clx.
Elatinus. clxi
Edera arborea.clxij
Edera terreſtris.
Ca. clxiij
Elleborus albus
Ca.clxiiij
Elleborus niger.
Ca.clxv.
Eupatorium. clxvi.
Eufragia.clxvij.
Emolici. clxviij
Endiuia.clxix
Endiuia ſilueſtris. clxx.
Elitropium.clxxi
Epithimum.clxxij
Epimedium clxxiij
Effemereon .clxxiiij
Ebulus.clxxv.
Eruca.clxxvi
Enula cãpana.clxxvij.
Eſula maior ⁊ minor.
Ca.clxxviij
Euforbium.clxxix.

Faba.

Capitulum.clxxx
Faba egyptiaca. clxxxi.
Faba inuerſa.clxxxij
Fagaſmon. clxxxiij.
Fagus.clxxxiiij.
Faſeolus.clxxxv.
Fraxinus.clxxxvi.
Flammula.clxxxvij.
Fragaria.clxxxviij.
Feniculus.clxxxix.
Febrifuga.cxc.
Fenugrecum.cxci.
Fenum.cxcij
Ferula.cxciij.
Ficus.cxciiij.
Ficus lupi.vel
Comarus. cxcv
Ficus egyptiaca. cxcvi.
Filipendula.ſiue
Uiſcago.cxcvij
Filius ante patrem.vel
Gariofilon.cxcviij.
Fiſtula paſtoris.cxcix.
Filix.ſiue Filex.cc.
Folium.cci
Fumus terre.ccij.
Fungus.cciij

Gariofilum

Ca.cciiij
Gariofilata.ccv.
Galla. ccvi.
Galbanum. ccvij
Galanga.ccviij
Gallitricum.ccix
Gallitricũ agreſte.ccx.
Gladiolus.ccxi.
Granatum.ccxij.
Granati ſilueſtris.ccxiij.
Gramen ccxiiij
Grana tinctor.ccxv
Granum culcui.ccxvi
Genciana.ccxvij
Geneſtra.ccxviij.
Gith.ccxix.
Gũmi arabicũ.ccxx

Hauſer.vel

Hauſor.ccxxi
Hermodactilus.ccxxij.
Hermerocalles.ccxxiij.
Herba paliſis. ccxxiiij.
Herba graſſula.ccxxv
Herba fetida. ccxxvi.
Herundina.vel
Harundina.
Ca.ccxxvij.

Juſquiamus

Ca.ccxxviij
Juniperus.ccxxix.
Juiube.ccxxx
Juncus. ccxxxi
Judaica.ccxxxij
Jncenſaria.ccxxxiij.
Jndicus.ccxxxiiij.
Jſopus. ccxxxv
Jſopũ humidũ.ccxxxvi.

Karabe.

Ca. ccxxxvij
Kalendula.ccxxxviij
Kubebe .ccxxxix.

Lactuca.

Capitulum.ccxl.
Lacca.ccxli
Larix. ccxlij
Lappaciũ maior,ccxliij.
Lappacium minor.
Ca.ccxliiij.
Lapago.ccxlv.
Laurus.ccxlvi
Laureola. ccxlvij
Laudanum.ccxlviij
Lanua.ccxlix
Lauendula.ccl.
Leuiſticum.ccli.
Lauiſticũ ſilueſtre. cclij
Lenticula aque.vel
Lentigo aque.ccliij
Lens.ccliiij
Lilium.cclv
Lilium conuallium
Ca.cclvi
Lilialis .cclvij.
Liquiricia.cclviij
Liguſtici.cclix.
Limon.cclx
Linaria.cclxi
Linum.cclxij.
Lingua auis.cclxiij
Liſimachion.cclxiiij.
Licium.cclxv.
Lonchitis.cclxvi
Lupinus.cclxvij
Lupillus.cclxviij
Lac.cclxix

Maiorana.

Ca.cclxx.
Macis.cclxxi.
Malua.cclxxij
Malum.cclxxiij
Mala maciana.
Ca.cclxxiiij.
Manna.cclxxv.
Mandragora vir.
Ca.cclxxvi
Mandragora femina
Ca.cclxxvij
Marua.cclxxviij
Marubium.cclxxix
Marubiaſtrum .vel
Marubiũ nigrũ.vel
Marubium ſilueſtre
Cap.cclxxx
Matriſilua. cclxxxi
Melliſſa vel Meliſſa
Ca cclxxxij.
Mellilotum.cclxxxiij
Melon.cclxxxiiij.
Melon indus cclxxxv.
Melongena.cclxxxvi
Memithe .cclxxxvij.
Menta.cclxxxviij.
Menta non odorifera.
vel Calamentum.
Ca.cclxxxix.
Mentaſtrum.ccxc.
Meu.ccxci
Mel.ccxcij
Medica.ccxciij.
Meſpila .ccxciiij
Millefolium.ccxcv
Milium ſolis.ccxcvi
Mirabolani.ccxcvij.
Mirra.ccxcviij.
Morſelli.ccxcix
Morabacci. ccc
Morſus galline.ſiue
Anagallus.
Ca.ccci.
Mirtus.cccij.
Maſtix.ccciij.

Naſturcium

Ca.ccciiij.
Naſturcium aquaticũ.
vel Senation.vel
Cardamus agreſtis
Ca.ccc.v.
Napellus.cccvi.

Tabula generalis de Herbis.

Narciſcus.vel Bul-
bus vomiſſerus.vel
Cepe marinum.
Ca.cccvij
Nabach.cccviij.
Nenufar.cccix
Nigella.cccx
Nymphea.cccxi
Nux vſualis.cccxij.
Nux auellana.cccxiij.
Nux muſcata.cccxiiij
Nux indica.vel Nux
magna.cccxv.
Nux vomica.cccxvi.
Nux metel.cccxvij.

Ordeum.

Ca.cccxviij.
Oleander.cccxix
Oliuarum.cccxx.
Oleum oliuaꝝ.cccxxi.
Olibanum.cccxxij.
Opopanax.cccxxiij
Onomia.cccxxiiij
Origanum.cccxxv.
Orobus.cccxxvi
Olus.cccxxvij.

Papauer

Ca.cccxxviij
Paritaria.cccxxix.
Palma chriſti.cccxxx.
Pallacium leporis
Ca.cccxxxi
Plantago maior.vel
Arnogloſſa.vel quinq
neruia.vel Lingua
arietis.cccxxxij
Plantago minor.
Ca.cccxxxiij
Platanus arbor.
Ca.cccxxxiiij.
Paliurus.cccxxxv
Paſtinaca domeſtica
Ca.cccxxxvi
Panis porcinus
Ca.cccxxxvij
Peonia.cccxxxviij.
Pionia.cccxxxix.
Petroſilinū.cccxl.
Pes coruinus.cccxli.
Pes colūbin⁹.cccxlij
Pelicinus.cccxliij.
Peplos ſeu Peplum.
Cap.cccxliiij.
Pentaphilon.cccxlv
Peucedanū.cccxlvi
Perſicus.cccxlvij
Perſica.ſiue Mela per-
ſica.ſiue Microceta.
Ca.cccxlviij
Perſiccaria.cccxlix
Perfoliata.vel herba
vmbilicoꝝ.cccl
Premula veris.cccli
Pepo.ccclij.
Pera paſtoris.vel Bur
ſa paſtoris.cccliij
Piſs.cccliiij
Piſcacea.ccclv.
Pinicum.ſiue Pan-
nicum.ccclvi
Picea.ccclvij.
Pira.ccclviij
Piper.ccclix
Piper nigrum.ccclx
Piperelle.ccclxi
Piretrum.ccclxij
Pinus.ccclxiij
Pimpinella.ccclxiiij
Peridemon.ccclxv
Pinaria.ccclxvi
Pſilium.ccclxvij
Polegium.ccclxviij
Popul⁹ arbor.ccclxix.
Polipodium.ccclxx
Policaria.ccclxxi.
Poligonia.ccclxxij.
Polio.ccclxxiij.
Politricon.ccclxxiiij
Porrum.ccclxxv
Proſerpinata.ccclxxvi.
Pulmonaria.ccclxxvij.
Pruna.ccclxxviij.
Prunella.ccclxxix.
Pix.ccclxxx.
Pix liquida.ccclxxxi.
Panis.ccclxxxij.

Rapa.

Capitulum.ccclxxxiij.
Raphanus.ccclxxxiiij.
Radix.ccclxxxv
Raphanus agreſtis.
Ca.ccclxxxvi.
Radicula.ccclxxxvij.
Rannus.ccclxxxviij.
Reubarbaꝝ.ccclxxxix.
Reuponticum.cccxc
Reſina.cccxci.
Ribes.cccxcij
Rizi.cccxciij
Robelia.cccxciiij
Rododendron.cccxcv
Robur.cccxcvi.
Rotabea.vel Rodaba
Ca.cccxcvij
Roſa.cccxcviij.
Ratera.vel Antera.
Ca.cccxcix.
Roſtrum porcinum
Ca.cccc
Ruta.cccci
Rubus.ccccij
Rubea tinctorum.
Ca.cccciij.

Saluia.

Cap.ccciiij.
Salix.ccccv
Sambucus.ccccvi.
Sambacus.ccccvij
Sandix.ccccviij
Samſucus.ccccix
Saliunca.ccccx
Saluina.ccccxi.
Sandalum.ccccxij
Satirion.ccccxiij.
Saturegia.ccccxiiij.
Saponaria.ccccxv
Saphatum.ccccxvi
Scabioſa.ccccxvij.
Scalongia.ccccxviij
Scamonea.ccccxix.
Saxifraga.ccccxx
Staſiſagria.ccccxxi.
Sanguis draconis
Ca.ccccxxij.
Sarcocolla.ccccxxiij
Spatula fetida
Ca.ccccxxiiij
Sebeſten.ccccxxv
Semen lumbricorum.
Ca.ccccxxvi
Sene.ccccxxvij.
Senecion.ccccxxviij.
Serpillum.ccccxxix
Serapinum.ccccxxx
Seſama.vel Seſamo.
Ca.ccccxxxi.
Seride.ccccxxxij
Spelta.ccccxxxiij
Simphitū.ccccxxxiiij.
Sinomum.ccccxxxv
Sinapis.ccccxxxvi
Siſeleos.ccccxxxvij
Siderica.ccccxxxviij
Siliqua.ccccxxxix
Siſamus.ccccxl
Siligo.ccccxli
Siſimbrium.ccccxlij.
Silphio.ccccxliij
Siſer.ccccxliiij
Sicla.ccccxlv.
Siticados.ccccxlvi.
Sticados citrinum
Ca.ccccxlvij
Spica celtida.
Ca.ccccxlviij.
Spica nardi.vel
Nardus.ccccxlix.
Spinachia.ccccl
Spina.ccccli.
Squinantum.cccclij.
Strignos.ccccliij
Squilla.ccccliij.
Solatrum.cccclv.
Sorbes arbor.cccclvi
Soldanella.cccclvij.
Scolopēdria.cccclviij.
Scrophularia.cccclix
Storax.cccclx.
Subere.vel Suberie
Ca.cccclxi
Sumach.cccclxij
Sapor.cccclxiij

Tanacetum

Ca.cccclxiiij
Capſia.cccclxv.
Tamariſcus domeſtic⁹
Ca.cccclxvi
Tamariſcus agreſtis
Ca.cccclxvij.
Tamarindi.cccclxviij.
Tapſus barbatus.ſiue
Tapſus barbaſſus
Ca.cccclxix.
Tereniabyn.cccclxx
Terebentina.cccclxxi.
Teda.cccclxxij
Tilia.cccclxxiij
Titimallus.cccclxxiiij.
Thimus.cccclxxv.
Trifolium.cccclxxvi.
Tribulus.cccclxxvij

Tribuloſa.ccccclxxviij.
Triticum.cccclxxix.
Tripolion.cccclxxx.
Tormentilla.vel Cata/
philon.cccclxxxi
Turbit.cccclxxxij.
Tubera.cccclxxxiij.
Thus.cccclxxxiiij

Valeriana.

Ca.cccclxxxv
Verbena.cccclxxxvi
Verbaſco.cccclxxxvij.
Vecticon.cccclxxxviij.
Vectis.cccclxxxix
Vermicularis.ccccxc.
Vernix.ccccxci
Viola.ccccxcij
Virga paſtoris.
Ca.ccccxciij
Vitis.ccccxciiij.
Virem.ccccxcv.
Viſcus.ccccxcvi
Viticella.ccccxcvij.
Vithuen.ccccxcviij.
Volubilis.ccccxcix.
Vuapaſſula.ccccc.
Vua verſa.ccccci
Umbilicus veneris vel
Cimbalaria.cccccij
Ungula caballina.
Ca.cccccij.
Urtica maior.ccccciiij.
Urtica minor.cccccv.
Ulpicum.cccccvi
Ulmus.cccccvij
Uſyr ſiue quſyr.cccccviij
Uſnea.cccccix
Uinum.cccccx.

yrea.

Capitulum.cccccxi.
yaſdane.cccccxij.
yreos.cccccxiij.
yris illirica.cccccxiiij.
ydea.cccccxv
ypericon.vel Scopa
regia.cccccxvi.
yſia.cccccxvij.
yringus.cccccxviij.
ydropiper.cccccxix
ynguirialis.vel Stel/
laria.cccccxx.
ypoquiſtidos.cccccxxi.
ypogloſſos.cccccxxij

Zparagus.

Ca.cccccxxiij
Zeduar.cccccxxiiij
Zinziber.cccccxxv.
Zirnabum.cccccxxvi
Zirumb.ſiue Zi/
rumbet.cccccxxvij.
Zinirmon.cccccxxviij.
Zua vel muza.cccccxxix.
Zuccarum.cccccxxx.

De animalibus.

Homo.Capi.i.
Agnus.ij.
Aries.iij.
Aper.iiij.
Azinus.v.
Abane.Alches.vi.
Anabulla.Antalpon.
Aptalo.Ankacinor.vij.
Afferaco.Affudio.viij.
Anfibena.Armena.ix.
Aſpis.x
Aranea.xi.

Blacte biſan

cia.Cap̄.xij.
Bonnacon.xiij
Bos.xiiij.
Bomber.xv
Borax.Botracha.xvi
Bufo.xvij.
Bubalus.et Biſontes.
Ca.xviij.
Bruchus.xix
Bupreſte.xx.
Bubione ſiue
Bibione.xxi

Capra.

Capitulum.xxij.
Caprea.xxiij
Canis.xxiiij
Cattus.⁊ Cathaplepa.
Ca.xxv.
Cocceus.xxvi
Camelus.xxvij.
Cameleon.xxviij
Camelopardus.xxix.
Capreolus.xxx.
Caſtor.xxxi.
Chama.xxxij
Calopus.xxxiij
Ceruus.xxxiiij.
Ceruleus.xxxv
Cecula.⁊ Celidros.⁊
Cenchrus.xxxvi.
Ceraſtes.xxxvij
Cephos ⁊ Cencrocota.
Ca.xxxviij.
Cirogrillus.xxxix.
Cicade.xl.
Cirotrochea.xli
Critetus.xlij
Coluber.xliij
Cocodrillus.xliiij
Cuniculus.xlv

Damma.

Cap̄.xlvi.
Damula.xlvij.
Draco.xlviij.
Draconcopedes.xlix
Darus.l.
Dypſa.li.
Dromeda.et
Dammula.lij
Duran.liij

Equus

Capitulum.liiij.
Elephas.lv.
Enchires.lvi
Enidros.⁊ Enitra.lvij.
Erinacius.⁊ Ermi/
neus.lviij
Edus.lix
Emorrois.Enidros.et
Excedra.lx.
Engula ⁊ Eruca.lxi.

Falena et Fi/

ber.lxij.
Formica.lxiij.
Formice maiores.lxiiij.
Furus et Furun/
culus.lxv

Gala ⁊ Gene

ta.lxvi.
Gamaleon.lxvij.
Gazelle.lxviij.
Glādoſa ⁊ Gnatrix.lxix
Grillus ⁊ Gurgulio.lxx

Hiricius.

Capitulum.lxxi.
Hyena.lxxij
Hiſtrix.lxxiij
Hircus.lxxiiij
Hynnulus.lxxv.

Jaculus et

Ipnalis.lxxvi
Icinus et Inacblin
Ca.lxxvij.

Lacertus.

Cap̄.lxxviij
Lamia ⁊ lauſanum.
Ca.lxxix.
Leo.lxxx.
Leopardus.lxxxi
Leontophonos.et Leu
crocuta.lxxxij.
Lepus.lxxxiij
Leuiathan.lxxxiiij.
Laniſicus.lxxxv
Linx.lxxxvi.
Locuſta.lxxxvij.
Lupus.lxxxviij
Luther.lxxxix.
Lumbricus.xc
Luchaonē ſiue Lichaonē.⁊ Lintiſcus.xci.

Mariconio/

rion.Cap̄.xcij
Muſtela.xciij.
Mumunetus ſiue ma/
monet⁹ ⁊ mãticora.xciiij
Marcatus.xcv
Melo.xcvi
Migale.xcvij.
Mulos.xcviij
Mus.xcix.
Muſquelibet.et
Muſcus.c
Muſio.ci
Multipes.cij

Nepa.

Capitulum.ciij
Neomon.ciiij

Onager

Cap̄.cv.
Oraſtus.cvi
Onocenthaurus.et
Oraſius.cvij.
Orix.cviij.

Panthera.
Capitulum.cix
Papio.cx.
Parbyon.cxi
Parandrus et
Pardus.cxij
Piloſus.Pirolus.
Putorius.cxiij
Pegaſus.cxiiij.
Pigargus.cxv.
Pigmei.cxvi
Poledrus.cxvij
Pulex.cxviij
Pediculus.cxix.
Porcus.cxx
Pader.Parias.
Preſter.cxxi.

Rana. Ca.cxxij.
Rangifer ⁊ Roſurella
Ca.cxxiij
Ratius ⁊ ſorex.cxxiiij
Regulus.cxxv
Rinocephalus et
Rinoceron.cxxvi.
Rutela.cxxvij
Rubetum ſiue
Rubeta.cxxviij

Salamádra
Cap̄.cxxix.
Saura.cxxx.
Sanguiſuga.cxxxi
Scrabrones.cxxxij.
Salpiga.Scitalis et
Seps.cxxxiij.
Situla Spuans et
Sirena.cxxxiiij.
Symia.cxxxv.
Scorpio.cxxxvi
Seta.Simultas.et
Solifuga.cxxxvij
Spoliator.Stella co/
lubri.Ca.cxxxviij

Talpa Ca.cxxxix
Thaurus.cxl.
Tarandrus.cxli.
Taxus.cxlij
Tragelaphus.et
Tragodita.cxliij
Terredo.cxliiij
Tynca.cxlv.
Tyrus.cxlvi
Tygris.cxlvij
Tortuca ⁊ Taranta
Ca.cxlviij.
Trogodice.cxlix

Vacca
Capitulum.cl.
Veruex.cli
Veſontes.clij.
Vitulus.cliij.
Vipera.cliiij
Vnicornus.Varius.
Ca.clv.
Vro.clvi.
Vrſus.clvij.
Vncia.clviij
Vulpis.clix

Ybex.
Capitulum.clx
Ychneumon.et
Ypotamꝰ.clxi
Ydra.clxij

Zubro.
Capitulum.clxiij.
Zilio.clxiiij

De Auibus.
Aquila.Ca.i.
Achacus.⁊ auibꝫ para/
disi.⁊ Aurifrigius.ij.
Achantis.iij
Accipiter.iiij.
Aeriophilon.v.
Agochiles.et
Alauda.vi.
Alietus.vij
Altion.viij.
Anas.ix.
Anser.x.
Ardeola.Ardea.Azalō.
et Azida.xi.
Apis.xij

Baſiliſcus.
Capitulum.xiij
Barliata ⁊ Berneka.
Ca.xiiij.
Biſtarda ⁊ Bonoſa
Ca.xv.
Bubo.xvi.
Buteus.Butorius.et
Butaurus.xvij
Bibones.⁊ Blata.
Ca.xviij

Cantarides.
Capitulum.xix.
Carbates.xx
Caladrius.xxi.
Capo ⁊ Caprimulgus
Ca.xxij
Carduelus.xxiij
Carabdrion.⁊ Cariſti
Ca.xxiiij
Ceruus volans.xxv.
Cicade.xxvi.
Ciconia.xxvij
Cignus.xxviij.
Cinomulgus.Ciſpedo.
⁊ Citramo.xxix
Cinomia.xxx.
Dicendula Cimice.et
Coſtro.xxxi.
Columba.xxxij
Coredulus.et Cornix
Ca.xxxiij.
Coruus.xxxiiij.
Cucurnix.xxxv.
Cocyx.xxxvi
Crochilos.xxxvij.
Corintha.xxxviij
Cuculus.xxxix.
Cubeth.xl.
Culex.xli

Dyomedas
Capi.xlij.
Draycha.xliij

Egithus.
Emeria.⁊ Ercinia.
Cap̄.xliiij.

Falco.
Capitulum.xlv.
Faſianus.xlvi.
Fatator.xlvij.
Fenix.xlviij.
Filomena.et Ficedula.
Ca.xlix
Fulica.Cap̄.l.
Fucus.li.

Gallus.
Capitulum.lij.
Gallina.liij
Gallinaceus.liiij
Graculus.et.Granulus
Capitulum.lv.
Grippes.lvi.
Gricocenderon.lvij.
Girfalco.⁊ Goſturdo
Ca.lviij.
Grus.lix.
Gluta.lx.

Harpia.
Capitulum.lxi.
Hyrundo.lxij
Herodios.lxiij.

Ibis. Ca.lxiiij
Iboz.lxv.
Iſpida.lxvi
Ichcs ⁊ Koky.lxvij
Kynius.⁊ Karbolos.
Ca.lxviij.

Lagus.Lu/
cidus.Ca.lxix.
Lagepus.lxx.
Linachos.lxxi.
Luſcinia.lxxij.

Magnales.
Cap̄.lxxiij.
Merula.lxxiiij
Mergus.lxxv.
Merillus.⁊ Meropes
Cap̄.lxxvi.
Melancoriſus.Mor/
fex.Ca.lxxvij.
Memonides.Meauce
Meruſtiones.lxxviij.
Miluus.lxxix.
Monedula.et
Muſcicapa.lxxx
Muſca.lxxxi.

Nicedula.
Ca.lxxxij.
Nilus.lxxxiij.
Nocticorax vel Noctua.
Ca.lxxxiiij.
Nepas ſiue Nepa
Ca.lxxxv.

Onocrotulꝰ
Cap̄.lxxxvi
Opimachus.lxxxvij

Tabula generalis de Piſcibus.

¶ Oriolus et Origometra. Ca. lxxxviii.
¶ Oſyna ꝛ Oſſifrago Ca. lxxxix
¶ Othus. xc
¶ Oua. xci

Paſſer.
Cap. xcii
¶ Pauo. xciii
¶ Palumbus. xciiii
¶ Platea ꝛ Pluuialis. Ca. xcv.
¶ Papiliones. xcvi.
¶ Pellicanus. xcvii
¶ Perdix. xcviii.
¶ Pica. xcix.
¶ Picus. c.
¶ Piralis. ci
¶ Pſitacus. cii
¶ Porphirio. ciii.

Regulus.
Ca. ciiii.

Sclabrones
Ca. cv
¶ Scarabei. cvi.
¶ Scinifes. cvii
¶ Strix. Selentides. ꝛ Strophilos. cviii.
¶ Sturio. cix
¶ Sturio camelo. cx.

Tarda. Tragopa. cxi
¶ Turdela. Turdo. cxii
¶ Turtur. cxiii.

Vanellus.
Ca. cxiiii.
¶ Veſpertilio. cxv.
¶ Veſpa. cxvi.
¶ Ulula. cxvii
¶ Upupa. cxviii.
¶ Vultur. cxix

Xyon.
Capitulum. cxx.

Ybor.
Capitulum. cxxi

Zelentides.
Cap. cxxii.

De Piſcibus

Abremon. Achandes.
Accipiender. Albiret. ꝛ
Alpharam. Ca. i.
Anguilla. ii
Allec. iii.
Araneꝰ. aries. arini. iiii.
Aſpidochelon. ꝛ
Aurata. v.
Alforam. vi.
Aſturam. vii
Aureum vellus. viii
Arburcium. Amnis
Abaniger. Afferus. ꝛ
Aſtralus. ix.
Abydeo. x.
Albuna. xi
☞ Barchora. xii.
Borbata. Bota. ꝛ
Brenna. xiii.
Balena. xiiii
Babilonicus. et
Belue. xv.
☞ Cancer. xvi.
Caab et Canis marinus. xvii
Caucius. Capitatus. ꝛ
Carpera. xviii.
Cetus. xix
Celethi ꝛ Ceruleo. xx
Chiton. ꝛ Circhos. xxi.
Conche. xxii.
Cochlee. xxiii
Conger. Corem. Coruꝰ marinus. xxiiii.
Cocodrillus. xxv
☞ Draco marinꝰ. xxvi.
Delphin. xxvii
Dentrix ꝛ Dies. xxviii
☞ Eracboides. Erochinus ꝛ Ericius. xxix.
Elcus ꝛ expoſita. xxx.
Eceola. xxxi.
Equus marinus. Equonilus. ꝛ Equus fluminis Cap. xxxii.
Effimerion. ꝛ Eſcarus. Ca. xxxiii.
Eſtiuis. xxxiiii
Eriox. ꝛ Erox. xxxv.
Ethenay vel Echini. Ca. xxxvi.
Ezox. xxxvii
☞ Felchus. Foca. et Falata/ Cap. xxxviii.
Faſtaleon. Faſtem. et Fitis. xxxix

Gardus.
Gladius ꝛ Glautus. xl.
Gobius ꝛ Granus. xli.
Gamanẽ ꝛ Gonger. xlii.

Hamius.
Hyrundo. xliii.

Icinus marinus. xliiii.

Kalaoz. Karkora. Kylocb. xlv
Karabo. Kylione. xlvi.
Koky. xlvii.

Leo marinꝰ
Ca. xlviii.
Lepus marinus. xlix.
Leuiathan ꝛ Ludolachra. Caplm. l.
Loligo. li.
Locuſta marina. lii.
Lucius. liii.
Lupus marinus. liiii.

Megar. Migalus ꝛ Miluus. lv.
Mugilus. lvi
Mus marinus. lvii
Murix. lviii
Murena. lix
Multipes. lx
Mulus ꝛ Mullus. lxi.
Monachus marinus ꝛ Monoceron. lxii

Narcos nautilos ꝛ Nubeo. lxiii.
Nereides et Orcha Ca. lxiiii

Orbis. Ca. lxv
Oſtrea. lxvi.

Pagrus. pauus. Pectine ꝛ Perca Ca. lxvii.
Plataniſte. ꝛ Perna. Ca. lxviii.
Piſtris. lxix
Pinna ꝛ Plais. lxx
Porcus marinus. lxxi
Polipus. lxxii.
Pungitiuus. lxxiii.
Purpura. lxxiiii

Rayte ꝛ Raha. Ca. lxxv
Rana marina. lxxvi.
Rumbus. lxxvii
Rubus et Ryache. Ca. lxxviii

Salmo. Salpa. Ca. lxxix
Sparus et Staurus. Ca. lxxx.
Sepia. lxxxi
Serra ꝛ Scilla. lxxxii
Syrena. lxxxiii.
Spinachia et Squatina. lxxxiiii
Solaris ꝛ Solea Ca. lxxxv.
Scolopendria. lxxxvi
Spongia. Squamis ꝛ Scinti. lxxxvii
Stoncus ſiue Stincꝰ. Ca. lxxxviii
Sturio. lxxxix
Stella. xc
Sfungia. xci

Teucha. titimallus. Torpedo. xcii
Trebius. Tructa. xciii.
Teſteum. xciiii
Teſtudo. xcv
Tigruis. Tritte. xcvi
Thynnus. xcvii.
Tortuca. xcviii

Vacca ꝛ Vitulus marinꝰ. xcix
Verit. c
Vergiliales. ci.
Uranoſcopus. cii

Ypotamus.
Ca. ciii

Zedroſus. zidrach. ꝛ zifius. ciiii.
Zitiron. cv.
Zifius. cvi.

Tabula generalis de Lapidibus.

Tabula de Lapidibus.

Adamas. Capl'm pmū.
Agates ſiue agapis.ij.
Alabandina.iij.
Alabaſtrites. Amandinus. Abſinthus.iiij
Androdamāta. Antracites. Capitulum.v.
Allectorius.vi.
Ametiſtus.vij.
Aſius.viij.
Abeſton.ix
Aquile lapis.x.
Aſtrion ⁊ Aſterites.xi.
Arena.xij
Argilla.xiij
Armenus.xiiij.
Antimonium.xv
Atramentum.xvi
Alumen.xvij.
Aurum.xviij
Auricalcum.xix.
Argentum.xx
Argentum viuū.xxi.
Arſenicum.xxij.

Balagius.
Capitulum.xxiij.
Bezaar.xxiiij.
Belliculi marini.xxv
Bolus armenus.xxvi
Borax.xxvij

Calliaca. carcedonius ⁊ Calcofanus
Capitulum.xxviij
Carbunculus.xxix
Calx.xxx.
Cariſtecum ⁊ Numidicus.xxxi.
Calefarios. et Corantios.xxxij
Celidonius.xxxiij
Celonites ⁊ Cimedia.
Ca.xxxiiij
Ceruſa.xxxv
Criſolectrus. ⁊ Criſocolla.xxxvi
Criſopraſſus. ⁊ Criſopaſſios.xxxvij
Criſolitus. ⁊ Criſolāſis
Ca.xxxviij
Criſtallus.xxxix.
Cynabar.xl
Cinis.xli.
Corallus.xlij.
Corneolus.xliij
Conchilium.xliiij
Cos.xlv
Cuprum.xlvi.

Draconides
Capitulum.xlvij.
Deimonis. Dyadochos et Droſelitus.xlviij
Dyacodos Dyamanticus. ⁊ Dyoniſia.xlix.

Exacōtalit⁹.
Ermiſtion. et Ethites.
Capl'm.l.
Emathites.li.
Exacolitus. Exebenos.
Ca.lij.
Enidros. Efeſtis. Egipcilla.liij.
Elitropia.liiij.
Epiſtites.lv

Falcanos.
Filaterius. Flongites ⁊ Flogmos. Ca.lvi.
Ferrum.lvij.

Gagates
Capitulum.lviij.
Galactites ⁊ Garamantites. Ca.lix.
Granatus ⁊ Garatidē.
Ca.lx.
Gagacromeon. Griſolitus ⁊ Galatides.lxi
Gelacies ⁊ Gloſopetra.
Ca.lxij.
Gipſum.lxiij

Hyena. ⁊ hyeratides. Ca.lxiiij

Iacinctus.
Capitulum.lxv.
Iaſpis.lxvi.
Iris.lxvij.
Iſcultos ⁊ Iena.lxviij.

kakabrates
Kamam ⁊ Kenne.lxix
Karabe.lxx

Lazuli. Ca.lxxi.
Lacteus. Lincis.lxxij.
Litargirum.lxxiij
Lichinis.lxxiiij.
Ligurius ⁊ Liparia
Ca.lxxv.
Lune.lxxvi.

Magnes
Capitulum.lxxvij
Margarite.lxxviij.
Magneſia et Markaſita.lxxix.
Malcha. Gipſum.lxxx.
Marmor.lxxxi.
Melochites ⁊ Murrũ.
Ca.lxxxij
Memphites.lxxxiij.
Medus.lxxxiiij.
Mogra.lxxxv.
Mumia.lxxxvi

Niſus. Ca.lxxxvij
Nigror.lxxxviij
Nitrum.lxxxix.

Obtalmius
Capitulum.xc.
Onix.xci.
Orphanus.xcij.
Opalus.xciij.
Orites. oſtratites.xciiij.
Ophites. Purpurites.
Porfirites. Parius.xcv.

Palagius.
Cap.xcvi.
Pantherus.xcvij.
Praſſius.xcviij
Peridonius.xcix.
Piritides.c
Petroleum.ci.
Peanites.cij
Podoros.ciij.
Phrigies ⁊ Phingetes.
Ca.ciiij.
Pumex.cv

Quadratus
Quadras. Quirin.cvi.
Quirinus. Raclai. Rāno.cvij.

Rubeus.
Capitulum.cviij

Saphirus.
Capitulum.cix
Sardius ⁊ Sarda.cx.
Sardonis.cxi
Samius et Sarcofag⁹
Ca.cxij
Smaraldus. al's Smaragdus.cxiij.
Sagda ⁊ Sandariſo.
Ca.cxiiij
Silenites et Sirtite.
Ca.cxv.
Stellarius.cxvi
Specularis.cxvij.
Siſtos.cxviij
Spongia marina.cxix
Sordicies parietis balnei.cxx.
Silex.cxxi.
Siccinus ſiue Succinus.cxxij.
Sulphur.cxxiij.
Sal.cxxiiij.
Sal armoniac⁹.cxxv
Sal alkali.cxxvi.
Sal indus.cxxvij

Trachius.
Capitulum.cxxviij
Tartarus.cxxix.
Terra ſigillata.cxxx.
Tegula.cxxxi.
Topazion.cxxxij
Torchois. ⁊ Thegolit⁹
Ca.cxxxiij.
Tutbia.cxxxiiij

Varach ⁊ venix. Ca.cxxxv
Vegentana ⁊ Unio.
Ca.cxxxvi.
Veſice ⁊ molarſ.cxxxvij
Viride eris. vel Eris erugo.cxxxviij
Vitrum.cxxxix
Vitriolum.cxl.

Yris. Ca.cxli.

Zymemella zuri. Ca.cxlij
Zizaa.cxliij
Zignites.cxliiij

Finis.

5264.